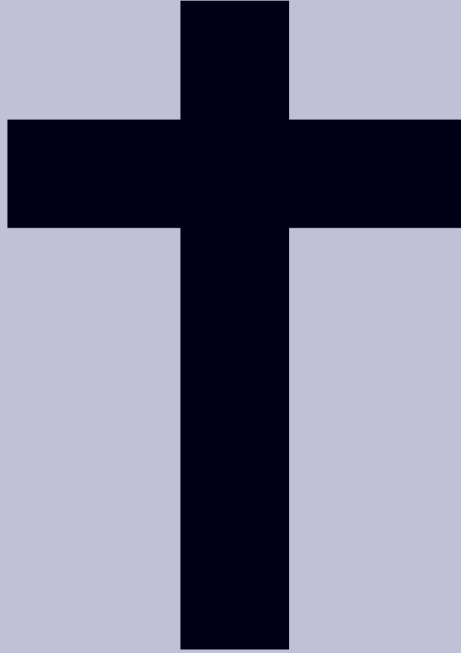

Bibeli Gusunon Gari

The Holy Bible in the Baatonum language of Benin, also
called the Bariba language

Bibeli Gusunɔn Gari

The Holy Bible in the Baatonum language of Benin, also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8

Contents

Torubu	1	Filipi1105
Yaribu	52	Kolose1109
Sāarun Wooda	96	Tesalonika I1113
Gbaburu	126	Tesalonika II1117
Sāsiru	167	Timote I1119
Yosue	203	Timote II1124
Kparobu	228	Titu1128
Rutu	253	Filemō1130
Samuēli I	257	Heberu1132
Samuēli II	290	Yakōbu1144
Sinambu I	319	Piē I1148
Sinambu II	352	Piē II1153
Bandun Gari I	384	Yohanu I1156
Bandun Gari II	416	Yohanu II1160
Esidarasi	453	Yohanu III1161
Nēmi	464	Yudu1162
Esitē	480	Kāsiru1164
Yoobu	488		
Womusu	519		
Mōnu	592		
Waasu kowo	616		
Womu Duro	624		
Esai	630		
Yeremi	692		
Swī	755		
Esekieli	761		
Danieli	812		
Osee	828		
Yoeli	838		
Amōsu	842		
Abudiasi	850		
Yonasi	852		
Misee	855		
Nahumu	861		
Habakuku	864		
Sofoni	867		
Asee	871		
Sakari	873		
Malasi	883		
NT			
Mateu	886		
Maaku	924		
Luku	948		
Yohanu	987		
Gərobun Kookoosu1016		
Romu1052		
Korinti I1068		
Korinti II1083		
Galati1093		
Efesu1099		

HANDUNIAN TORUBU

Bibelin tire gbiikira ba sokumɔ Handunian Torubu. Tera ta sun sɔ̄simɔ nge mɛ ba ka handunia ka tɔnu taka kua, ka nge mɛ durum ka wahala ya ka torua handunia sɔ̄. Tera ta maa sun Isireliban sikadoban gari sɔ̄mɔ. Sikado ben gbiikoowa Aburhamu wi u yīsiru yara win naane dokebun sɔ̄ ka win mem nɔ̄bun sɔ̄. Tera ta maa sun win bii Isakin gari sɔ̄mɔ ka sere maa win debubu Yakɔbu wi u bibu wɔkura yiru mara.

Bibu wɔkura yiru yen turo u kua nenem. Win yīsira Yosefu. Wiya u win tundo ka win maabu ka win wɔnɔbu faaba kua Egibitio gɔ̄run saa sɔ̄.

Tire ten kpunaa

1. Handunian torubu, wiru 1n di sere wiru 11.
2. Aburhamun gari, wiru 12n di sere wiru 25:18.
3. Isakin gari, wiru 25:19n di sere wiru 26:35.
4. Yakɔbun gari, wiru 27n di sere wiru 36.
5. Yosefun gari, wiru 37n di sere wiru 50.

GĀANU KPURON TORE

Nge mɛ Gusunɔ u ka handunia taka kua

¹ Sanam mɛ Gusunɔ u handunia torua, u wɔllu ka tem taka kua.

² Tem daa wāawa bitam. Gāanu kun wāa mɛ sɔ̄. Men temɔ wɔru bɔkɔwa ga wāa mi, ma yam wɔkura gu wukiri. Ma nim mu terie tem men wɔllu gia. Nim men wɔllɔwa Gusunɔn Hunde ra n bellimɔ.

³ Yera Gusunɔ u nɛɛ, yam bururam mu kooro. Ye u gerua mɛ, ma mu kooro.

⁴ Ma yam bururam mɛ, mu nùn wēre. Saa yera u mu wunana ka yam wɔkuru.

⁵ Ma u yam bururam soka sɔ̄ sɔ̄, yam wɔkuru maa wɔkuru. Ma sɔ̄ sɔ̄ ge ka wɔku te, n swīina ma n kua tɔ̄ gbiikiru.

⁶ Ma Gusunɔ u nɛɛ, gāanu nu terio wɔllɔ nge gɔna kpa mu n nim bɔnu s̄a.

⁷ Ye u gerua mɛ, ma wom mu teria mu nim mɛ bɔnu kua. Sukum wāa nim wɔllɔ, sukum maa wāa temɔ.

⁸ Ma u gāa ni soka wɔllu. Saa ye u yeba mɔ, sɔ̄ sɔ̄ ka wɔkuru n swīina ma n kua tɔru yiruse.

⁹ Ma Gusunɔ u nɛɛ, nim mɛ mu wāa wom dirum temɔ mu subenu koowo kpa tem gbebum mu tera.

Ye u gerua mɛ, ma n kooro.

¹⁰ Ma u tem gbebum mɛ soka tem, ma u maa nim sube nin baatere soka nim wɔku. Ma n nùn wēre.

¹¹ Yera u nɛɛ, tem mu gāa dabinu kp̄iyo, ka yaka si su ko n binu marumɔ ka dāa binugii bwese bweseka ni nu nin bweseru mɔ nin marum sɔ̄.

Ye u gerua mɛ, ma n kooro.

¹² Tem mu gāa dabinu kp̄ia, ka yaka bwese bweseka si su binu marumɔ, ka dāa binugii bwese bweseka ni nu bweseru mɔ nin marum sɔ̄. Ma n nùn wēre.

¹³ Ye u yeba mɔ, sɔ̄ sɔ̄ ka wɔkuru n swīina ma n kua tɔru itase.

¹⁴ Ma Gusunɔ u nɛɛ, fitilanu nu kooro wom dirum sɔ̄ kpa nu sɔ̄ sɔ̄ ka wɔkuru wunana, kpa nu n sɔ̄simɔ saa ye wɔsu ka tɔ̄ bakanu koo tore.

¹⁵ Kpa nu n s̄a fitilanu wom dirum sɔ̄ nu ka tem yam bururasia.

Ye u gerua mɛ, ma n kooro.

¹⁶ U fitila bakanu yiru kua, niya sɔ̄ ka suru. U maa kperi kua. U sɔ̄ kuawa u n ka bandu dii sɔ̄ sɔ̄, ma u suru kua u n ka bandu dii wɔkuru.

¹⁷ Ma u ni kpuro doke wɔllɔ nu n ka tem yam bururasie,

¹⁸ kpa nu n s̄a sɔ̄ sɔ̄ ka wɔkurun sunɔ, kpa nu n yam bururam ka yam wɔkuru wunane. Ma n nùn wēre.

¹⁹ Saa ye u yeba mɔ, sɔ̄ sɔ̄ ka wɔkuru n swīina ma n kua tɔru nɛse.

²⁰ Ma Gusunɔ u nɛɛ, nim mu de hunde koniba dabi dabinu nu kooro mɛ sɔ̄, kpa gunɔsu su n yɔ̄mɔ wom dirum sɔ̄.

²¹ Yera u swēɛ beke taka kua ka yɛɛ kpuro yi yi s̄imɔ yi yiba nim mɛ sɔ̄ bwese bweseka. U maa gunɔsu kua bwese bweseka. Ma n nùn wēre.

²² Yen biru u yi domaru kua u nɛɛ, yi kɔwaro yi dabia yi yibu nim wɔkun nim sɔ̄ kpa gunɔsu su dabia handunia sɔ̄.

²³ Saa ye u yeba mɔ, sɔ̄ sɔ̄ ka wɔkuru n swīina ma n kua tɔru nɔ̄buse.

²⁴ Ma Gusunɔ u nɛɛ, yɛɛ bwese bweseka yi maruro tem sɔ̄. Yiya kpaaku yɛɛ ka gbeeku yɛɛ ka yɛɛ yi yi ra kabiri, yi kpuro bwese bweseka.

Ye u gerua mɛ, ma n kooro.

25 U gbeeku yee kua bwese bweseka ka kpaaku yee ka yee yi yi ra kabiri. Ma n nùn wēre.

26 Yen biru Gusunɔ u nee, kon tɔnu taka ko u n sãa nen weenasii mam mam, kpa u n sãa ye na taka kua kpuron wirugii. Yeya tem kpuro ka swēe ka gunɔsu ka kpaaku yee ka yee yi yi ra kabiri temɔ kpuro.

27 Ye u gerua me,
ma u tɔnu taka kua
u ka nùn weene mam mam.
U bu kuawa durɔ ka kurɔ.

28 Ma u bu domaru kua u nee, i maruro i dabia i handunia yibu ya n sãa beegia kpa i n yee kpuro nɔma sikerene. Yiya swēe ka gunɔsu ka yee yi yi sīimɔ temɔ kpuro.

29 U maa nee, wee ye i ko n da di. Yeya yakɔ bweseru baatere tem sɔɔ kpuro te ta ra binu ma, ka dãa binugiru baatere te ta ten bweseru mɔ ten marum sɔɔ.

30 Ma u maa handunian yee kpuro yi yi hunde mɔ yi sīimɔ temɔ ka gunɔsu kpuro sɔɔwa u nee, na bee yakɔ beku baagere wē i n da di.

Ye u gerua me, ma n kooru.

31 Yera u mɛera kpuro ye u kua, ma n nùn wēre gem gem. Saa ye u yeba mɔ, sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru n swīina ma n kua tɔru nɔɔba tiase.

2

1 Nge mɛya Gusunɔ u ka wɔllu ka tem ka kpuro ye ya wãa sɔɔ taka kua u wiru go.

2 Tɔru nɔɔba tiase sɔɔra u win sɔma ye u kua kpuro wiru go ma u wēra tɔru nɔɔba yiruse.

3 Ma u nɔɔba yiruse te yi nenem win sɔ, u tu domaru kua yèn sɔ te sɔɔra u wēra ye u kpuro taka kua u kpa.

Gusunɔ u tɔnu doke gbaa te ba sokumɔ Edeniɔ

4 Sanam me Yinni Gusunɔ u wɔllu ka tem taka kua,

5 dāru gara kun gina kpia tem sɔɔ, yakasu gasu kun maa kpia domi Yinni Gusunɔ kun gina gura neesie sanam me. Tɔnu maa sari wi u koo tem me wuku.

6 Adama kakoru garu ta ra se tem di tu tem me nikererasia kpuro.

7 Yen biruwa Yinni Gusunɔ u tɔnu mɔma ka tem u nùn wāarun wom wēsie win wērɔ, ma tɔnu kua waso.

8 Ma Yinni Gusunɔ u gbaaru kua Edeniɔ sɔɔ yari yerun bera, ma u tɔnu wi u kua mi sua u doke sɔɔ.

9 Ma u dãa bwese bweseka kpiisia te sɔɔ, ni nu waabu wã ka ni nu dim do, ka sere dãa tèn binu nu koo tɔnu wāaru wē, ka maa tèn binu nu koo tɔnu gea ka kōsa giasia. Dānu yiru ye, nu wāawa gbaa ten suunu sɔɔ.

10 Daaruu gara wãa gbaa te sɔɔ, te ta tu nikeru nikeru sãa. Min diya ta yara ma ta keru kua nne.

11 Gbiikaan yīsira Pisoni. Yeya ya tem me ba mɔ Hafila sikerene.

12 Tem me sɔɔra wura gea wãa. Turare nubu durorugia maa wãa mi, ka kpee gobiginu.

13 Kera yirusen yīsira maa Gihoni. Yeya ya tem me ba mɔ Kusi sikerene.

14 Kera itasewa maa Tigiri. Yeya ya kokumɔ tem me ba mɔ Asirin sɔɔ yari yeru gia. Kera nnesewa maa Efarati.

15 Ye Yinni Gusunɔ u gbaa te sɔɔru kua u kpa Edeniɔ, yera u tɔnu wi sua u doke sɔɔ u ka tu wuku kpa u n tu kōsu.

16 Ma u nùn wooda yeni wē u nee, kaa kpī a gbaa ten dānu kpuron binu di.

17 Adama dãa tèn binu nu koo tɔnu gea ka kōsa giasia, a ku ra ten binu di, domi dɔma te a nu di, kaa gbiwa.

18-20 Ka tema Yinni Gusunɔ u gbeeku yee kpuro kua ka gunɔsu kpuro, ma u ka ye kpuro na tɔnu win mi, u ka wa me u koo ye yīsiru kē. Ma tɔnu wi, u yaa sabenu kpuro ka gunɔsu ka gbeeku yee kpuro yīsa kã. Yīsi te tɔnu wi, u maa yaa baayere kã teya ba ka ye sokumɔ. Adama ye kpuro sɔɔ, sari ye ya ka nùn weene ye ya koo nùn somi. Yen sɔna Yinni Gusunɔ u nee, n n̄ wã tɔnu u n wãa wi turo. Kon nùn goo kua u n sãa nge wi, wi u koo nùn somi.

21 Yera Yinni Gusunɔ u tɔnu wi dom mɔn bakaru kpēe u dweeya. Ma u win yēsan kuku teeru wuna ma u yēsa ye kɔrua ka yaa baasi.

22 Ma u tɔn kurɔ taka kua ka tɔn durɔn kuku te, te u wuna. Ma u ka nùn na tɔn durɔ win mi.

23 Yera durɔ wi, u nee,
wee tē, wini u wasi mɔ nge negii mam mam.
Ba koo nùn sokuwa tɔn kurɔ,
domi tɔn durɔn min diya u yara.

²⁴ Yen sōna durɔ u koo win tundo ka win mero deri kpa wi ka win kurɔ ba n manine, kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.

²⁵ Saa ye sɔɔ, durɔ wi ka win kurɔ terera ba wāa. Sekura kun maa ben goo m̄.

Gusunɔ u win taka koorɔ kpuro b̄rusi

3

¹ N deema waa ya bwisi bo gbeeku yee kpuro sɔɔ yi Yinni Gusunɔ u taka kua. Yera ya na kurɔ win mi, ya n̄n bikia ya n̄e, ka gem Gusunɔ u n̄e, i ku gbaa tenin d̄a binu kpuro di?

² Ma kurɔ wi, u ye wisa u n̄e, sa ra gbaa ten d̄a binu di ni,

³ ma n̄ kun m̄ te ta wāa suunu sɔɔ. Tera u n̄e, su ku mam ten binu baba su sere di su ku ka gbin s̄.

⁴ Yera waa ye, ya kurɔ wi wisa ya n̄e, i n̄ gbim̄ pai!

⁵ Domi Gusunɔ u yē d̄ama te i ten binu di, b̄een n̄ni koo wukiarawa kpa i n̄ s̄a nge win tii, i n̄ gea ka k̄sa yē.

⁶ Ma kurɔ wi, u wa d̄a te, ta ka dii dobu weene ta waabu wā, ta koo maa kp̄i tu n̄n ko bwisigii. Ma u ten bii ni s̄ra u di. U maa win durɔ wē ka wi ba wāasine, ma wi, u maa di.

⁷ Yera be yiru kpuron n̄ni wukiaraba gia ma terera ba wāa. Ma ba da ba d̄a te ba m̄ figien wuru bakasu bura ba sw̄ena ba ka tii gandi.

⁸ Ye ba Yinni Gusun̄n n̄ɔ nua u b̄su gbaa te sɔɔ yoka, yera ba da ba n̄n kukue gbaa ten d̄anun suunu sɔɔ.

⁹ Adama Yinni Gusunɔ u durɔ wi soka u n̄e, mana a wāa.

¹⁰ Durɔ wi, u wisa u n̄e, ye na wunen n̄ɔ nua gbaaru sɔɔ, b̄erum man mwa domi terera na wāa, ma na kukua.

¹¹ Gusunɔ u n̄e, wara nun s̄ɔwa ma terera a wāa. Nge a d̄a ten binu diwa te na n̄e, a ku di.

¹² Durɔ wi, u n̄e, kurɔ wi a man wē u n̄ ka man wāa wiya man d̄a ten binu wē ma na di.

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u kurɔ wi bikia u n̄e, mban s̄na a kua m̄.

Ma u wisa u n̄e, waa ya man k̄kura na ka di.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u waa ye s̄ɔwa u n̄e, ȳen s̄ a kua m̄, a kua b̄rura n̄ yee kpuro kere.

Wunen nukura kaa n da ka kabiri.

Tema kaa n da di sere ka wunen wāarun n̄rɔ.

¹⁵ Na kon maa yib̄ere t̄eru doke

wun̄e ka kurɔ win baa sɔɔ,

ka maa wunen bweseru ka win bweserun baa sɔɔ.

Win bweserun goo u koo nun wiru k̄ra, kaa maa win naa tokuru m̄era ko.

¹⁶ Yera u maa kurɔ wi s̄ɔwa u n̄e,

kon wunen guran wahala sosi.

Kaa n da mawa ka n̄ni swāaru.

Wunen k̄ru kpuro ta ko n wāawa wunen durɔ sɔɔ,

wiya ko n maa s̄a wunen wirugii.

¹⁷⁻¹⁹ U maa durɔ wi s̄ɔwa u n̄e, ȳen s̄ a wunen kur̄n gari wura, ma a d̄a ten binu di te na n̄e, a ku di,

na tem b̄rusi wunen s̄.

S̄akunu ka aw̄iya mu koo nun kp̄iia,

wunen wāaru kpuro sɔɔ,

n̄w̄iawa kaa n da ko

kpa a w̄nya a sere wunen d̄ianu wa gberɔ.

Yen biru kaa gbi

kpa bu nun sike tem̄,

domi tema na ka nun kua.

Kaa maa wura a ko tem m̄.

²⁰ Ma Adamu u win kurɔ ȳsiru k̄a Efa, domi wiya u s̄a t̄ambu kpuron mero.

²¹ Ma Yinni Gusunɔ u Adamu ka win kurɔ yaa ḡnan yabenu kua u bu sebusia.

²² Ma Yinni Gusunɔ u n̄e, wee t̄onu wi, u kua nge m̄ na s̄a, u gea ka k̄sa gia. T̄e na n̄ kon de u d̄a bii ni nu koo n̄n wāaru wē s̄ri u di u n̄ ka wāa ka baadommā.

²³ Yera u n̄n gira Edenin gbaa ten min di u da u tem wuku m̄ u ka n̄n m̄ma.

²⁴ Nge m̄ya u ka Adamu gira ma u w̄llun k̄sobu doke Edenin gbaa ten k̄nn̄w̄ɔ, ge ga wāa s̄ɔ yari yerun bera gia. Ba takobi n̄ni ba ye f̄iam̄ ma ya ballim̄ s̄ɔ sɔɔ nge d̄ɔ yara, ba ka d̄a t̄en binu nu koo t̄onu wāaru wē k̄su.

Kaeni ka Abeli

4

¹ Yen biru Adamu ka win kurɔ Efa ba menna ma Efa u gura sua u Kaeni mara. Ma u n̄e, ka Yinni Gusun̄n somira na t̄onu taka kua.

² Ma u maa gura sua u Abeli, Kaenin w̄n̄o mara.

Abeli wiya u ra ȳānu kpare, Kaeni maa kua gbee wuko.

³ Sãw mæerun biru, Kaeni u ka win kēru na Yinni Gusunən mi, te ta sãa win gberun dīanu.

⁴ Ma Abeli maa ka wigiru na te u gōsa saa win yaa sabenun bii gbiikinun di ni nu bōru. Yinni Gusunə u ka Abeli nōni geu mæera ma u win kēru mwa.

⁵ Adama u n̄ ka Kaeni nōnu geu mæera, u n̄ maa win kēru mwε. Ma Kaeni u mōru bara sere win wuswaa burisina.

⁶ Yera Yinni Gusunə u Kaeni bikia u nεε, mban sōna a mōru bare, mban sōna wunen wuswaa burisine.

⁷ Geema, à n̄ gea m̀, wunen bwēra ko n̄ kpī. N n̄ maa kōsan na a m̀, durum ya kpī wunen dii kōnnōwə nge yaa gōba ya nun mara. Adama a de a ye kamia.

⁸ Sãw teeru Kaeni u win wənə Abeli sōwa u nεε, su da gberə.

Sanam mε ba wāa mi, yera u win wənə wi sēre u go.

⁹ Ma Yinni Gusunə u da Kaenin mi, u n̄n̄ bikia u nεε, mana wunen wənə Abeli u wāa.

U wisa u nεε, na yē ro? Nena na n̄n̄ wənən kōso?

¹⁰ Ma Yinni Gusunə u kpam nεε, mba a kua mi. Wunen wənən yem mε mu yari temə, mu n̄n̄ laakari seeye.

¹¹ Tē kaa ko bōruro n̄ kere tem mε a dera mu wunen wənə win yem n̄ra.

¹² À n̄ tem mε wuka, mu n̄ maa nun dīanu kuammε sãa sãa. Kaa n̄ sãawa kpiko ka yaayaare kowo handunia sō.

¹³ Yera Kaeni u Yinni Gusunə sōwa u nεε, wee, a man sεyiasiamə bi bu man kere.

¹⁴ A man gire gisə tem m̄n̄ di. Na dō na n̄ kukua mi n̄ toma wunen min di, kpa na n̄ sãa kpiko na n̄ yaayaare m̀ handunia sō. Wi u man wa kpuro, kpa u man go.

¹⁵ Adama Yinni Gusunə u n̄n̄ sōwa u nεε, aawo, n̄ n̄ mε. Goo ù n̄ nun go, kon yēro mōru kōsiawa tia tian n̄n̄ n̄əba yiru.

Ma u Kaeni yīreru koosi, wi u n̄n̄ wa u ku ka n̄n̄ gon s̄.

¹⁶ Ma Kaeni u doona n̄ toma Yinni Gusunən min di, u da u sina Edenin sō yari yerun bera gia, Nōduə. Yīsi ten tubusiana yaayaaren tem.

Kaenin bibun bweseru

¹⁷ Yen biru Kaeni ka win kurə ba menna ma kurə wi, u gura sua u Enəku mara. Ma Kaeni u wuu gagu bana u gu soka Enəku nge win biin yīsiru.

¹⁸ Enəku wi, u Iradi mara, Iradi maa Məhuyaeli mara. Məhuyaeli u Mətusaeli mara ma Mətusaeli u Lemeki mara.

¹⁹ Lemeki wi, u kurəbu yiru sua. Turon yīsira Ada, turogira maa Sila.

²⁰ Ada u Yabali mara. Wiya u sãa be ba wāa kunə ba yaa sabenu kparamən baaba.

²¹ Win wənən yīsira Yubali. Wiya maa sãa be ba ra mōrəkunu ka guunu so kpuron baaba.

²² Sila wi maa, u Tubali Kaeni mara wi u ra dendi yānu kpuro seku ye n̄ sãa sisu ka sii gandu. Win sesun yīsira Naama.

²³ Yera Lemeki u win kurəbu sōwa u nεε, i man swaa dakio, bεε n̄n̄ kurəbu, Ada ka Sila.

Na tōnu go b̄en̄ s̄ yèn s̄ u man mæera kua.

²⁴ Bā n̄ wi u Kaeni go mōru kōsia n̄n̄ n̄əba yiru,

ba koo nε Lemeki mōru kōsia n̄n̄ wata ka wəkura n̄əbu ka yiru.

²⁵ Adamu ka win kurə Efa ba menna kpam, ma Efa u gura sua u bii tən durə mara u n̄n̄ yīsiru kã Seti. U nεε, domi Yinni Gusunə u kpam man bii tən durə kã u kua Abelin kōsire, wi Kaeni u go.

²⁶ Setin tii, u bii tən durə mara ma u n̄n̄ yīsiru kã Enəsi. Sanam mε sōra tamba Yinni Gusunə s̄aru torua.

Adamun bibun bweseru

5

¹ Wee nge mε ba Adamun bweserun yīsa yorua. Dōma te Gusunə u tən durə ka tən kurə taka kua u bu kuawa win weenasibu.

² U bu soka tambu ma u bu domaru kua.

³ Ye Adamu u kua wō wunaa teeru ka wəkuru (130) u bii tən durə mara wi u ka n̄n̄ weene mam mam. Ma u n̄n̄ yīsiru kã Seti.

⁴ Setin marubun biru Adamu wi, u bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n̄ ka kua wō n̄n̄ (800).

⁵ U kuawa wō n̄n̄ ka wunaa teeru ka wəkuru (930) ma u kpuna u gu.

⁶ Ye Seti u kua wō wunəbu ka n̄əbu (105), yera u Enəsi mara.

⁷ Enəsin marubun biru, Seti wi, u bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n̄ ka kua wō n̄n̄ ka n̄əba yiru (807).

⁸ U kuawa wō n̄n̄ ka wunəbu ka wəkura yiru (912) ma u kpuna u gu.

⁹ Ye Enəsi u kua wɔɔ wɛnɛ ka wəkuru, yera u Kenani mara.

¹⁰ Kenanin marubun biru Enəsi wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛnɛ ka wəkura nɔɔbu (815).

¹¹ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wunɔbu ka nɔɔbu (905) ma u kpuna u gu.

¹² Ye Kenani u kua wɔɔ wata ka wəkuru, yera u Mahalalɛeli mara.

¹³ Mahalalɛelin marubun biru Kenani wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛnɛ ka weeru (840).

¹⁴ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wunɔbu ka wəkuru (910) ma u kpuna u gu.

¹⁵ Ye Mahalalɛeli u kua wɔɔ wata ka nɔɔbu, yera u Yerɛdi mara.

¹⁶ Yerɛdin marubun biru Mahalalɛeli wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛnɛ ka tɛna (830).

¹⁷ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wɛnɛ ka wəkura nɔɔbu (895) ma u kpuna u gu.

¹⁸ Ye Yerɛdi u kua wɔɔ wunaa wata ka yiru (162), yera u Enɔku mara.

¹⁹ Enɔkun marubun biru Yerɛdi wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛnɛ (800).

²⁰ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wunaa wata ka yiru (962) ma u kpuna u gu.

²¹ Ye Enɔku u kua wɔɔ wata ka nɔɔbu, yera u Metusela mara.

²² Metuselan marubun biru Enɔku wi, u ka Gusunɔ swĩina. U bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ gooba wunɔbu (300).

²³ U kuawa wɔɔ gooba wunɔbu ka wata ka nɔɔbu (365).

²⁴ U ka Gusunɔ swĩina, yen biru u doona wɔllɔ, domi Gusunɔ u nùn suawa wasiru.

²⁵ Ye Metusela u kua wɔɔ wunaa wɛnɛ ka nɔɔba yiru (187), yera u Lemeki mara.

²⁶ Lemekin marubun biru Metusela wi, u bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nata ka wunaa wɛnɛ ka yiru (782).

²⁷ U kuawa wɔɔ nɛnɛ ka wunaa wata ka nɔɔba nɛnɛ (969) ma u kpuna u gu.

²⁸ Ye Lemeki u kua wɔɔ wunaa wɛnɛ ka yiru (182), u bii tɔn durɔ mara.

²⁹ Ma u nùn yĩsiru kã Nɔwɛ, u nɛɛ, winiwa koo sun somi bɛsɛn wasiraru ka bɛsɛn sɔm sɛsɔgia sɔɔ ye sa mɔ yèn sɔ Yinni Gusunɔ u tem bɔrusi.

³⁰ Nɔwɛn marubun biru Lemeki wi, u maa bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ nɛɛra wunɔbu ka wɛnɛ ka wəkura nɔɔbu (595).

³¹ U kuawa wɔɔ nata ka wunaa wata ka wəkura nɔɔbu ka yiru (777) ma u kpuna u gu.

³² Ye Nɔwɛ u kua wɔɔ nɛɛra wunɔbu (500), yera u Sɛmu ka Kamu ka Yafeti mara.

Tɔmbun daa kɔsa

6

¹ Sanam mɛ tɔmba kɔwarabu torua handunia sɔɔ ma ba bii tɔn kurɔbu marumɔ,

² Wɔllun tɔmbu * gaba na ba wa ma tɔmbun bii tɔn kurɔbu ba wã ma ba tii kurɔbu gɔsia.

³⁻⁴ Ma ba ka bu mɛnna ba bibu mara. Bii beya ba kua durɔ gɛbɛunu handunia sɔɔ, ni nu raa yĩsiru yara yellu. Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nɛn hunde kun ko n wãa tɔmbu sɔɔ ka baadommaɔ domi ba sãawa be ba koo gbi. Ka mɛ, kon de ba n gina wãa wɔɔ wunaa teeru.

⁵ Domi u wa tɔmbun daa kɔsa kpɛa handunia sɔɔ. Ben gɔrun bwisikunu nu ra n wãawa kɔsa sɔɔ baadomma.

⁶ Ma win gɔru ga sankira yèn sɔ u tɔmbu taka kua handuniaɔ. Ya nùn dua too sere win nukurɔ.

⁷ Ma u nɛɛ, wi, u koo kpuro kpeerasiawa handunia sɔɔn di, saa tɔnun min di n ka girari yɛyɔ yi yi ra sɔ ka yi yi ra kabiri ka gunɔsu. Domi win nukura sankira yèn sɔ u yeba kpuro taka kua.

Ye Gusunɔ u Nɔwɛ yiire

⁸ Adama Gusunɔ u ka Nɔwɛ nɔnu geu mɛɛra

⁹⁻¹⁰ domi u win woodaba mɛm nɔɔwa. U n taare mɔ win waati ye sɔɔ, ma u ka Gusunɔ swĩina. Bii tɔn durɔbu itawa u mara. Ben yĩsa wee, Sɛmu ka Kamu ka Yafeti.

¹¹ Saa ye sɔɔ, handunian kɔsa kpɛa Gusunɔn wuswaaɔ ma ya gɔba banda.

¹² Yera u handunia mɛɛrima u wa yen kɔsa kpɛa domi hunde koni baayere ya yen daa sanki.

¹³ Ma u Nɔwɛ sɔɔwa u nɛɛ, na gɔru doke n hunde koniba kpuro kpeerasia, domi ba dera handunian gɔba banda. Kon bu kpeerasia, be ka tem sannu.

* **6:2 wɔllun tɔmbu** - Ka Heberum ba yorua, Gusunɔn bii tɔn durɔbu. Gaba tamaa yen tubusiana wɔllun tɔmbu. Gaba maa tamaa ba sãa Setin bweseru. Gaba maa tamaa ba sãawa sina bibu.

14 Adama wunε Nɔwε, a tii kpakoro bakaru kuo ka dāa damgia, ta n dii sɔsu mɔ, kpa a tu dāa fiifinu tɛni ten sɔwɔ ka tɔwɔ.

15 Ameniwa kaa tu koosina. A de ten dɛebu bu n sāa gɔm soonu gooba wunɔbu (300) kpa ten yasum mu n sāa gɔm soonu weeraakuru, kpa ten gunum mu n sāa gɔm soonu tɛna.

16 A de ta n kpɛru mɔ wɔllɔ. Kpɛ te sɔ, kpa a fɛnti ko yen dɛebu ka yasum mu n sāa gɔm soo teeru. Kpa a kɔnnɔ yaba ten yɛsɔ, a kɛnutiru doke. A de ta n sāa gidambisa ita.

17 Wee, kon de nim yibu bakaru tu na tem sɔ, tu hunde koni baayere kpeerasia handunia sɔ. Ye ya wāa tem sɔ kpuro ya koo gbiwa.

18 Adama wuna kon wure n ka nɛn arukawani bɔke. Kaa du kpakoro te sɔ, wunε ka wunɛn kurɔ ka wunɛn bibu ka ben kurɔbu sannu.

19 Hunde koni baayere, yen yirua kaa maa duusia dwaa ka nia kpakoro te sɔ ka wunε sannu.

20 Gunɔsu ka yɛyɛ yi yi ra kabiri, ye kpuron bwese bweseka sɔ, yiru yirua ya koo na wunɛn mi, a ka ye faaba ko.

21 A maa dīa ni ba ra di kpuro mɛnnɔ a yi kpa nu ko wunε ka yɛyɛ yin dīanu.

22 Ma Nɔwε u kua kpuro ye Gusunɔ u nɔn yiire.

Nɔwε u yɔwɔ u dua kpakoro te sɔ

7

1 Yen biruwa Yinni Gusunɔ u Nɔwε sɔwɔ u nɛ, wuna na wa a man mɛm nɔwammɛ saa yenin tɔmbu sɔ. Yen sɔ, i duo kpakoro te sɔ, wunε ka wunɛn yenugibu kpuro.

2 Kpa a ka yɛyɛ yi kaa ka yākuru ko du yiru yirun wasi nɔɔba yiru dwaa ka nia, ka maa yɛyɛ yi yi tien yiru yiru dwaa ka nia,

3 ka maa gunɔsu yiru yirun wasi nɔɔba yiru dɔɔ ka niu su ka wa su bweseru tiara handunia sɔ.

4 Domi sɔ nɔɔba yirun biru kon de gura yu nɛ sɔ sɔ weeru ka wɔkuru weeru kpa n hunde koni baayere kam koosia ye na taka kua.

5 Ma Nɔwε u kua kpuro ye Yinni Gusunɔ u nɔn yiire.

Handunia gira ya nim diira

6 Sanam mɛ nim yibu bakara tunuma, Nɔwε u mɔwa wɔɔ nata (600).

7 Ma u dua kpakoro te sɔ ka win kurɔ ka win bibu ka ben kurɔbu bu ka wa bu nim yibu baka te suuri.

8 Yɛyɛ yi ba koo ka yākuru ko ka yi yi tie ka gunɔsu ka yɛyɛ kpuro yi yi kabirimɔ temɔ,

9 yen baayere ya dua kpakoro te sɔ yiru yiru dwaa ka nia ka Nɔwε sannu nge mɛ Gusunɔ u nɔn sɔwɔ.

10 Sɔ nɔɔba yirun biru nim yibu baka te, ta tunuma tem sɔ.

11 Nɔwɛn wɔɔ natsen suru yirusen sɔ wɔkura nɔɔbu ka yiruse sɔ, yera n sɔare nge ba wɔru bɔkɔ kɔria ma nim mu kurama ka dam tem di, ma gura nɛmɔ nge wɔlla gɛɛra.

12 Gura ye, ya nawa tem sɔ sɔ sɔ weeru ka wɔkuru weeru.

13 Tɔ te sɔra Nɔwε dua kpakoro te sɔ, wi ka win kurɔ ka win bibu ita be, Semu ka Kamu ka Yafeti, ka maa ben kurɔbu ita,

14 be ka gbeeku yɛyɛ ka yaa sabenu ka yɛyɛ yi yi ra kabiri ka gunɔsu ka sere ye ya kasa mɔ, ye kpuro bwese bweseka.

15-16 Hunde koni baayere kpuro gesi, ya duawa ka Nɔwε sannu goo ge sɔ yiru yiru dwaa ka nia, nge mɛ Gusunɔ u Nɔwε sɔwɔ. Ma Yinni Gusunɔ u nɔn kɛnusi.

17-18 Gura nɛmɔ ma nim mu kpɛamɔ tem sɔ sere sɔ weeru, mu tɛriamɔ mu kpakoro te yīiya ma ta seewa tem di ta gerua mɛn wɔllɔ.

19 Ma mu kpɛamɔ mu sosimɔ sere mu guu bakanu kpuro mwe tem sɔ.

20 Mu kpam gunia guunun wɔllun di sere gɔm soonu wɔkura nɔɔbu.

21 Ma hunde koni baayere handunia sɔ ya gu, saa tɔmbu sere ka yaa sabenu ka gbeeku yɛyɛ ka gunɔsu ka ye ya kabirimɔ temɔ kpuro.

22 Ye ya wɛsiamɔ tem dira sɔ kpuro gesi ya guwa.

23 Hunde koniba kpuro handuniaɔ ba kam kuawa, saa tɔnu sere yɛyɛ naasu nɛgii ka yi yi ra kabiri ka gunɔsu. Kpurowa n kam kua, ma n kun mɔ Nɔwε turo ka sere win tɔmbu ka yɛyɛ yi yi wāa kpakoro te sɔ.

Nim bakam mɛ, mu gbera

24 Ma nim mɛ, mu tɛrie handunia sɔ sɔ wunaa weeru ka wɔkuru.

8

¹ Adama Gusunɔ kun Nɔwɛ duari ka gbeeku yɛɛ kpuro ka yaa sabe ni kpuro yi yi ka nùn wāa kpakoro te sɔɔ. Ma u dera woo ga kua tem sɔɔ ma nim mɛ, mu kaaram torua.

² Nim mɛ mu kuramɔ tem di mu yōra, wɔlla maa kɛnuu, gura yōra.

³ Nim mu doonamɔ fiiko fiiko. Sɔɔ wunaa weeru ka wɔkurun biru ma mu kaara.

⁴ Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbu ka yiruse sɔɔ, yera kpakoro te, ta da ta yōra guu te ba mɔ Araratin wɔlla.

⁵ Nim mu kaaramɔ sere n ka kua suru wɔkuruse. Suru win tɔɔ gbiikiru sɔɔra guunun wii wɔlla tera.

⁶ Ye n maa kua sɔɔ weeru, ma Nɔwɛ u kpakoro ten fɛnɛnti wukia.

⁷ U gbanamgbaaru yōsu ta n ka yaayaare mɔ ta n daamɔ ta n wuramamɔ sere nim mu ka gbera temɔ.

⁸ Yen biru u totoberɛru yōsu u ka wa nim mù n kaara temɔ.

⁹ Adama totoberɛ te, ta n ayeru wa mi ta koo sura. Ma ta wura win mi, kpakoro te sɔɔ, yèn sɔ nim gina tie tem sɔɔ kpuro. Ma Nɔwɛ u nɔmu demia u tu mwa u doke kpakororu sɔɔ.

¹⁰ U maa mara n kua sɔɔ nɔɔba yiru u sere maa totoberɛ te yōsu.

¹¹ Ta wurama win mi yoka ta dāa wuru beku nɔɔ bɛri. Ma Nɔwɛ u gia ma nim mu kaarawa temɔ.

¹² Ma u maa mara sɔɔ nɔɔba yiru, u kɔam totoberɛ te yōsu. Ta n maa wuramɛ win mi.

¹³ Yen dɔma tera n kua Nɔwɛn wɔɔ nata ka tiasen (601) suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru. Ma u kpakoro te kpɛɛya u deema wee, nim mu kpa tem mu gberama.

¹⁴ Ye n kua suru yirusen sɔɔ yɛnda nɔɔbu ka yiru, yera u deema wee, tem mu gbera mam mam.

¹⁵ Yera Gusunɔ u Nɔwɛ sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁶ i yario kpakororun di wunɛ ka wunen kurɔ ka wunen bibu ka ben kurɔbu.

¹⁷ I ka yɛɛ bwese bweseka kpuro yario saa gunɔsu sere yɛɛ naasu nɛgii ka yɛɛ yi yi ra kabiri temɔ, kpa yi marura yi dabilia kpa yi teria temɔ.

¹⁸ Ma Nɔwɛ u yara wi ka win kurɔ ka win bibu ka ben kurɔbu.

¹⁹ Ma yɛɛ yi yi naasu nɛ mɔ kpuro ka yi yi ra kabiri ka gunɔsu kpuro, yaa baayere

gesi ye ya wāa temɔ kpurowa ya yara goon di, baayere ka yen bweseru.

²⁰ Saa yera Nɔwɛ u yāku yeru bana mi u koo Yinni Gusunɔ sã. Ma u yɛɛ ka gunɔsu gɔsa bweseru baatere sɔɔ te ba ra ka yākuru ko. Ma u ka yāku dɔɔ mwaararuginu kua yāku yee ten wɔlla.

²¹ Ma Yinni Gusunɔ u yāku ni mwa ma u tii sɔɔwa u nɛɛ, na n kon maa tem bōrusi tɔnun sɔ. Domi tɔnun gōrun bwisikunu sãawa kōsunu saa win birun di. Na n maa hunde koniba kpuro kpeerasiamɔ nge mɛ na kua.

²² Sere dunia yu ka kpe, duurubu ka gēɛbun saa ka wooru ka yam susurun saa ka sɔɔ sārɛru ka wuburun saa, ka sere maa sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru, yen gaa kun kpeemɔ.

Arukawani ye Gusunɔ u ka Nɔwɛ bɔkua

9

¹ Yen biru Gusunɔ u Nɔwɛ ka win bibu domaru kua u nɛɛ, i maruro i dabilia kpa i yibu tem sɔɔ.

² Handunian yaa baayere ka gunɔ baagere ka ye ya kabirimɔ temɔ ka swāa baayere nim wɔku sɔɔ ya ko n bɛɛn bɛrum mɔ, domi na bɛɛ ye kpuro nɔmu sɔndia.

³ Ye ya sīimɔ ya wasi kpuro, ya ko n sãawa bɛɛn dīanu nge mɛ na raa bɛɛ dāa binu ka yaka bii wɛ, mɛya na maa bɛɛ ye kpuro wɛɛmɔ.

⁴ Adama i ku yaa tem ka yen yem sannu, i kun ye sake, domi yen yema mu dera ya wāa.

⁵ I n maa yɛ ma hunde koni baayere ye ya tɔnu go, kon ye win yem kɔsire bikia.

⁶ Wi u tɔnun yem yari, tɔnuwa koo maa yɛron yem yari, domi na tɔnu taka kuawa nen weenasii.

⁷ Adama i n maruramɔ i n dabiamɔ kpa i teria tem sɔɔ.

⁸ Gusunɔ u kɔam Nɔwɛ ka win bibu sɔɔwa u nɛɛ,

⁹ wee, na wure na ka bɛɛ nen arukawani bɔkumɔ ka bɛɛn bwese te ta koo marura bɛɛn min di,

¹⁰ ka sere hunde koni baayere ye ya ka bɛɛ wāa, saa gunɔsu sere yaa sabenu ka gbeeku yɛɛ yi yi ka bɛɛ yara kpakoro ten di kpuro gesi.

11 Arukawani yera, nim yiburu ta ñ maa hunde koniba kpuro kam koosiamo, meya ta ñ maa handunia kpeesiamo.

12 Arukawani ye na wure na bokumo ka beε ka hunde koni baayere sere ka baadommao, yen yireru wee.

13 Tera guru waa ye na dokemo wallo.

14 Na n guru winu doke wallo, guru waa ye, ya koo sōsira ni sōo,

15 kpa n nen arukawani yaaya ye na ka beε bokua ka hunde koni baayere, kpa nim mu ku maa yibu mu sere baayere kam koosia ye ya wasi.

16 Guru waa ye, ya koo sōsira guru wiru sōo. Na n ye mēera kpa n arukawani naru sariġia ye yaaya ye ya wāa ne Gusuno ka hunde koni baayeren baa sōo.

17 Nen arukawani yen yirera mi.

Nōwe ka win bibun gari

18 Nōwen bibu ita be ba raa dua kpakoro te sōo ba yara, bera Semu ka Kamu ka Yafeti. Kamu sāawa Kananin tundo.

19 Be ita beya ba sāa Nōwen bibu. Ben min diya handuniagiba teriara kpuro.

20 Sanam meya Nōwe u wukubu torua u dāa bii ni ba mō resem duura.

21 Sōo teeru u nin tam nōra ya nūn goomo, ma u da win kurō u kpuna tereru.

22 Ye Kamu Kananin tundo u win baan tere te wa u da tōwō u win mōo ka wōnō, Semu ka Yafeti sōowa.

23 Yera ba na ba kumbooro sua ba sōndi ben senō ba ka birum birum sāa ba ben tundon tereru wukiri. Ba ñ tu wa yēn sō ba ben wuswaa siye.

24 Sanam me Nōwen tam mu kpalla, yera u nua ye win bii yiruse u nūn kua.

25 Ma u neε,
kam koorewa Kanani.
U koo kowa win maabu ka win wōnōbun yoo.

26 U maa neε,
bu Gusunō siaro wi u sāa Semun Yinni.
Wiya u koo Kanani ko Semun yoo,

27 kpa u maa Yafeti dukia sosia,
u de wi ka Semu ba n wāa sannu,
kpa Kanani u ko ben yoo.

28 Nim yibu baka ten biru Nōwe u kua wōo gooba wunōbu ka weeraakuru (350).

29 Win wōo kpuro ga kuawa ne neε ka wunaa weeru ka wōkuru (950) ma u kpuna u gu.

10

Nōwen bibun bweseru

(I maa mēerio Bandun Gari I, 1:5-23)

1 Nōwen bibu Semu ka Kamu ka Yafeti ben bweseru wee. Be ita kpuro ba bibu mara nim yibu baka ten biru.

2 Be Yafeti u mara be wee, Gomεε ka Magogu ka Madai ka Yafani ka Tubali ka Mεεki ka Tirasi.

3 Ma Gomεε u seewa u maa Asikenasi ka Rifati ka Togaama mara.

4 Yafaniwa u maa Elisa ka Taasisi ka Kitimu ka Dodanimu mara.

5 Yafetin bwese tera ta da ta sina nim wōkun bokuo ka tem bureno. Miya ba marura ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kera, ba ben barum gerumo.

6 Be ba maa sāa Kamun bibu, be wee, Kusi ka Misiraimu ka Puti ka Kanani.

7 Kusi u seewa ma u Saba ka Hafila ka Sabuta mara ka Raema ka Sabuteka. Raema u maa seewa u Seba ka Dedani mara.

8 Kusi u maa bii mara wi ba sokumo Nimurodu. Wiya u gbia u kua wōrugō dangii handunia sōo.

9 Yinni Gusunō u dera u kua taaso geon tii tii. Yen sōna ba ra mōndu garu ko bu neε, Yinni Gusunō u nun ko taaso geo nge Nimurodu.

10 Nimurodu wi, u gina gbia u bandu di Babelio ka Erekiō ka Akadio ka Kalineo Sinean temo.

11 Tem min diya u yara u da Asirin temo. Ma u wuu sini bana si ba mō Ninifu ka Rehobotuhuro ka Kalasi,

12 ka maa Reseni, Ninifu ka Kalasin baa sōo. Wuu si kpuro su kuawa wuu bokō teu.

13 Misiraimu wiya u Ludiba mara ka Ananiba ka Lehabuba ka Nafituba

14 ka Paturusigibu ka Kafitorigibu ka Kasulugibu mīn di Filisitiban bwesera yarima.

15 Kanani u maa Sidoni mara. Wiya u sāa win bii ghiikoo. Ma u maa Hēti mara.

16 Win bibun gaba ba kua Yebusiba ka Amoreba ka Girigasiba

17 ka Hefiba ka Aakiba ka Siniba

18 ka maa Aafadiba ka Semarigibu ka Hamatiba. Yen biru Kananin bwese keri yi, yi yarina.

19 Yi da da Sidoniə, Geran bera gia sere ka Gasəə ka maa Sodomuə ka Goməra gia ka Adima ka Seboimuə n ka girari Lesəə.

20 Beya ba s̄a Kamun bibu. Ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kera, ba ben barum gerumə.

21 Be ba maa s̄a Səmu, Yafetin məən bi-bun bweseru beya Heberuba.

22 Ben ȳisa wee, Elamu ka Asuri ka Aapasadi ka Ludi ka Aramu.

23 Ma Aramu u seewa u maa Usi ka Uli mara ka Getε ka Masi.

24 Aapasadi u maa Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara.

25 Ma Heberu u bii tən durəbu yiru mara. Turowa ba sokumə Pelegi, yèn s̄ win waati s̄əra duniagiba tem bənu kua. Win wənən ȳisira maa Yokutani.

26 Ma Yokutani wi, u maa Alimədadi mara ka Seləfu ka Hasamafeti ka Yeraa

27 ka Hadoramu ka Usali ka Dikila

28 ka Obali ka Abiməeli ka Saba

29 ka Ofiri ka Hafila ka Yobabu. Be kpurowa ba s̄a Yokutanin bibu.

30 Ba sinawa saa Mesan di sere ka guu te ta w̄a s̄ə yari yeru gia te ba m̄ Sefaa.

31 Be ba s̄a Səmun bibu bera mi. Ma ben baawure u da u sina yam tem ka win bwese kera, ba ben barum gerumə.

32 Nge mε Nəwən bibun bweserun keri yi s̄a ka sere maa tem mi ba da ba w̄a w̄a ka barum mε kera baayere ya ra gere, m̄ya mi. Ben min diya handunian bweseru baatere ta yara nim yibu baka ten biru.

Ba gidambisa bana Babeliə

11

1 N deema yellu handunia kpuro s̄ə, barum tema ba ra gere mam mam.

2 Ma ba seewa ba doona saa s̄ə yari yerun di ba batuma deema Sinεan temə ma ba sin yeru kua mi.

3 Yera ba geruna ba nεε, too, i de su biriki mura su ye w̄ə yu gbera.

Ma ba ka biriki ye bana kua yèn s̄ ba n̄ kpenu m̄. Ma ba kəntaa kua ben simaa.

4 Ba kpam nεε, i de su wuu sw̄i kpa su gidambisa bani yèn w̄i kpiira koo w̄əllu girari, kpa su ȳisiru yari kpa su ku yarina handunia kpuro s̄ə.

5 Yera Yinni Gusunə u sarama u ka wuu ge ka gidambisa ye m̄eri ye tamba banimə mi.

6 Ma u nεε, be wee, ba s̄a bwese teeru ba maa barum tem gerumə ma ba bwisika bu yeni ko. Saa t̄n di ḡānu kun bu yinarimə bu ka ko ye ba bwisika kpuro.

7 Yen s̄, kon sara n da n ben barum burisina kpa bu ku maa n̄əsina.

8 Yera Yinni Gusunə u bu yarinasia n toma min di, ba wuu gen bana deri ba da ba pusa tem kpuro s̄ə.

9 Yen s̄na ba wuu ge soka Babeli, domi miya Yinni Gusunə u barum burisina. Min diya u maa t̄mbu kpuro yarinasia ba pusa handunia kpuro s̄ə.

Səmun bibun bweseru n ka Aburamu girari

10 Səmun bibun bweseru wee. Nim yibu baka ten biru n kua w̄ə yiru yera u Aapasadi mara. N deema saa ye s̄əra u m̄ w̄ə wunəbu (100).

11 Aapasadin marubun biru Səmu u maa bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n ka kua w̄ə nεεra wunəbu (500).

12 Ye Aapasadi u kua w̄ə t̄na ka n̄əbu ma u Sela mara.

13 Selan marubun biru Aapasadi u maa bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n ka kua w̄ə nεεru ka ita (403).

14 Ye Sela u kua w̄ə t̄na ma u Heberu mara.

15 Heberun marubun biru Sela u maa bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n ka kua w̄ə nεεru ka ita (403).

16 Heberu u kua w̄ə t̄na ka n̄ε ma u Pelegi mara.

17 Pelegin marubun biru Heberu u maa bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n ka kua w̄ə nεεru ka t̄na (430).

18 Pelegi u kua w̄ə t̄na ma u Rehu mara.

19 Rehun marubun biru Pelegi u maa bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n ka kua w̄ə goobu ka n̄əba n̄ε (209).

20 Rehu u kua w̄ə t̄na ka yiru ma u Serugu mara.

21 Serugin marubun biru Rehu u maa bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n ka kua w̄ə goobu ka n̄əba yiru (207).

22 Ye Serugu u kua w̄ə t̄na ma u Nakori mara.

23 Nakorin marubun biru Serugu u maa bii tən durəbu ka tən kurəbu marumə sere n ka kua w̄ə goobu (200).

24 Ye Nakori u kua w̄ə t̄na tia sari ma u Tera mara.

25 Teran marubun biru Nakori u maa bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marumɔ sere n ka kua wɔɔ wunaa teeru tia sari (119).

26 Tera u kua wɔɔ wata ka wɔkuru ma u Aburamu ka Nakori ka Harani mara.

27 Teran bibun bweseru wee. Tera u Aburamu mara ka Nakori ka Harani. Ma Harani u seewa u Lotu mara.

28 Harani wi, u gu ben wuu Uru sɔɔ, Kaladen temɔ mi ba nɔn mara, win tundo Tera u sɔ.

29 Aburamu ka Nakori ba kurɔbu sua. Aburamun kurɔn yɔsira Saarai, Nakorigiin yɔsira maa Milika. Wi ka Yisika ba sɔawa Haranin bibu.

30 Saarai u sɔawa wɔro, u n bii mara.

31 Yen biruwa Tera u win bii Aburamu sua ka Saarai Aburamun kurɔ ka Lotu Haranin bii, ba seewa ba yara sannu Urun di Kaladen temɔ ba dɔɔ Kananin temɔ. Ye ba tura wuu ge ba mɔ Karaniɔ ma ba sina mi.

32 Ye Tera u kua wɔɔ goobu ka nɔɔbu (205) ma u kpuna u gu Harani mi.

ABURAHAMU

Gusunɔ u Aburamu gɔsa nenem

12

1 Yen biruwa Yinni Gusunɔ u Aburamu sɔɔwa u nɛɛ, a seewo wunen tem di a wunen wuu deri ka wunen tundon yenu a da tem gam mi kon nun sɔɔsi.

2 Wunen min diya kon de bwese bakaru tu yari. Kon nun domaru kua kpa wunen yɔsiru tu kpɛa kpa a ko domarun nuuru.

3 Baawure wi u nun domaru kua, kon maa yɛro domaru kua. Wi u maa nun bɔrusi, kon yɛro bɔrusi. Wunen min diya handunian tɔmbu kpuro ba koo domaru wa.

4 Yera Aburamu u swaa wɔri nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa ma ba da sannu ka Lotu. Sanam me ba yara Haranin di, Aburamu u mɔwa wɔɔ wata ka wɔkura nɔɔbu.

5 U win kurɔ Saarai sua ka Lotu win wɔnɔn bii ka ben arumani ye ba mɔ kpuro ka sɔm kowo be ba wa Haraniɔ. Be kpurowa ba swaa wɔri ma ba tura Kananin temɔ.

Aburamu u Egibiti da saa Kananin di

6 Ye ba tura mi, ma Aburamu u tem me bukiana sere u ka tura Sikemuɔ mi dɔa sɔɔ ga wɔa ge ba mɔ Mɔre. Kananiba maa wɔa tem me sɔɔ, saa ye.

7 Sɔɔ teeru yera Yinni Gusunɔ u Aburamu kure u nɛɛ, wunen bibun bwesera kon tem me wɛ.

Ma u yaku yeru bana u ka Yinni Gusunɔ sɔ wi u nɔn kure mi.

8 Yen biruwa u seewa min di u da guuru garun bera gia Betelin sɔɔ yari yerɔ u win dii bekuruginu gira. U Beteli mɛera sɔɔ kpee yeru gia, Ayi maa sɔɔ yari yerɔ. Miya u maa yaku yeru bana u Yinni Gusunɔ sɔwa.

9 Ma u maa seewa u win sanum wɔri u dɔɔ sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia Negebuɔ.

10 Ye Aburamu u tura mi, yera gɔɔra tunuma tem me sɔɔ. Ma u seewa u da Egibitin temɔ u sina mi, domi gɔɔ te, ta kpɛa win tem mi.

11 Sanam me ba Egibitin tem turuku kua, Aburamu u win kurɔ Saarai sɔɔwa u nɛɛ, wee wunɛ kurɔ burɔwa.

12 Egibitigibu bɔ n nun wa ba koo nɛɛ, a sɔa nɛn kurɔ kpa bu man go bu nun deri.

13 Na nun kanamɔ, a nɛɛ, wunɛ nɛn sesuwa kpa bu ku man wahala ko wunen sɔ, kpa a wa a nɛn wiru dwe.

14 Ye ba tura Egibitiɔ, Egibitigiba wa ma kurɔ wi, u wɔ gem gem.

15 Egibiti sunɔn bwɔaba nɔn wa ma ba na ba sunɔ kurɔ win buram gari saaria, ma sunɔ u dera ba ka nɔn na win mi.

16 Ma u Aburamu gea kua gem gem kurɔ win sɔ. U nɔn yɔanu kɔ ka nɛɛ ka ketekunu ka keteku mɛrobu ka yooyoosu ka yoo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu.

17 Adama Yinni Gusunɔ u sunɔ wi ka win yenugibu kpuro wahala baka doke Saarai, Aburamun kurɔn sɔ.

18 Yera u Aburamu soka u nɛɛ, mban sɔna a man kua me. Mban sɔna a n man sɔɔwa ma wunen kurɔwa.

19 Ma a nɛɛ, wunen sesuwa, a dera na nɔn sua kurɔ. Tɛ wunen kurɔ wee, a nɔn suo a ka doona.

20 Ma u wooda wɛ bu de u doona ka win kurɔ ka win ye u mɔ kpuro.

13

1 Ma Aburamu u seewa Egibitin di u wura Negebu gia wi ka win kurɔ ka ye u mɔ kpuro ka Lotu sannu.

Aburamu ka Lotu ba karana

2 Aburamu u sɔawa dukiagii. U yaa sabenu mɔ ka sii geesu ka wura.

³ Ma u sanum so Negebun di u da Beteli gia u tura mi u raa win dii bekuruginu gira Beteli ka Ayin baa sɔɔ.

⁴ Miya u Yinni Gusunɔ sɔwɔ mi u raa yɔku yeru bana.

⁵ N deema Lɔtu u maa yɔanu mɔ ka nɛɛ ka dii bekuruginu u ka Aburamu swɔi.

⁶ Ben arumani ye, ya kpɔ sere yam mi ba wɔa mu n̄ tura ba n̄ ka wɔa mi sannu.

⁷ Yen sɔna sannɔ ga dua Aburamun kparobu ka Lɔtugibun suunu sɔɔ. N deema Kananiba ka Feresiba ba wɔa tem mɛ sɔɔ sanam mɛ.

⁸ Yera Aburamu u Lɔtu sɔwɔ u nɛɛ, na nun kanamɔ, a ku de sikirinɔ ga n̄ wɔa nɛ ka wunen suunu sɔɔ, n̄ kun mɛ nen kparobu ka wunegibun suunu sɔɔ. Domi bɛsɛ dusina.

⁹ A n̄ tem waamɔ kpuro wunen wuswɔaɔ? A de su kabana. A n̄ da nɔm dwarɔ, kon da nɔm geuɔ, n̄ n̄ maa nɔm geu gian na a da, kon da nɔm dwarɔ.

¹⁰ Ma Lɔtu u nɔni seeya u Yuudenin daarun bera mɛɛra sere n̄ ka da wuu ge ba mɔ Soari. U wa tem mu gea sɔa mu nike nikeru mɔ nge gbaa te Yinni Gusunɔ u kua Edeniɔ, n̄ kun mɛ Egibitin tem. N deema Yinni Gusunɔ kun gina Sodomu ka Gomɔra kpeerasie.

¹¹ Yera Lɔtu u Yuudenin wɔwa ye kpuro tii gɔsia ma u da sɔɔ yari yeru gia. Mɛya n̄ kua ba ka karana.

¹² Aburamu u sina Kananin temɔ, Lɔtu u maa da u sina wɔwa yen wusun bɔkuɔ ma u ka win dii bekuruginu susimɔ sere ka Sodomuɔ.

¹³ Sodomugibu wee, tɔn kɔsoba. Ba sɔawa durumgibu mam mam Gusunɔn wuswɔaɔ.

¹⁴ Ye Lɔtu ka Aburamu ba karana ba kpa, yera Yinni Gusunɔ u Aburamu sɔwɔ u nɛɛ, a nɔni seeyo kpa a sɔɔ yari yeru ka duu yeru mɛɛri n̄ toma ka sɔɔ yɛsi yɛsika.

¹⁵ Domi tem mɛ a waamɔ mi kpuro, wunɛ ka wunen bibun bwesera kon mu wɛ ka baadommaɔ.

¹⁶ Kon wunen bibun bweseru dabiasia nge yanim. Wi u koo kpɔ u yanim gari wiya u koo maa kpɔ u wunen bibun bweseru gari.

¹⁷ A seewo a tem mɛ bɔsu kpa a men kpɔaru wa nge mɛ mu nɛ. Domi wuna kon mu wɛ.

¹⁸ Ma Aburamu u win dii bekuruginu kparenu kua u da u sina Manden sɔwɔ,

wuu ge ba mɔ Heboronin bɔkuɔ. Ma u yɔku yeru bana u ka Yinni Gusunɔ sɔ mi.

Aburamu u Lɔtu wɔra

14

¹ Sanam mɛ Amurafeli u sɔa Sinean sunɔ, ma Ariɔku sɔa Elasan sunɔ, ma Kedolamɛɛ sɔa Elamun sunɔ, ma Tideali sɔa Goyimun sunɔ,

² sanam mɛya sinam be, ba tabu kua ka Bera, Sodomun sunɔ, ka Birisa, Gomɔran sunɔ, ka Sineabu, Adiman sunɔ, ka Semɛbɛɛ, Seboimun sunɔ, ka Belan sunɔ ye ba maa sokumɔ Soari.

³ Beni kpurowa ba menna nim wɔku bɔruguu ge ba maa sokumɔ Sidimu, gen wɔwɔaɔ.

⁴ N̄ deema wɔɔ wɔkura yiruwa ba Kedolamɛɛ yoru diiya, adama wɔɔ wɔkura itase sɔɔ ba seewa ba ka tii yina.

⁵ Yera wɔɔ wɔkura nnese, Kedolamɛɛ ka sinam be ba wɔa ka wi, ba tabu da ma ba Refaba tabu di Asiterɔtu Kaanaimuɔ, ma ba Susiba tabu di Hamuɔ, ma ba Emiba tabu di Safe Kiriataimuɔ.

⁶ Ba maa Horiba tabu di ben guu te ba mɔ Seiriɔ sere Paranin sɔwɔ ge ga wɔa gbaburun bera.

⁷ Yen biru ba gɔsirama ba da Eni Misipatiɔ, ye ba maa sokumɔ Kadɛsi. Miya ba Amalekiba tabu wɔri ba kamia ben tem kpuro sɔɔ ka Amɔreba be ba terie Hasasɔntamaaɔ.

⁸ Yera Sodomun sunɔ seewa ka Gomɔran sunɔ ka Adiman sunɔ ka Seboimun sunɔ ka Belan sunɔ ye ba maa sokumɔ Soari, ba da ba ka sinam be tabu yinna Sidimun wɔwɔaɔ.

⁹ Sinam beya Kedolamɛɛ, Elamun sunɔ, ka Tideali, Goyimun sunɔ, ka Amurafeli, Sinean sunɔ, ka Ariɔku, Elasan sunɔ. Sinambu nne be, ba ka nɔɔbu be tabu mɔ.

¹⁰ Sidimun wɔwa miya kantaan wɔrusu wɔa nge dɔkɔba. Yera Sodomun sunɔ ka Gomɔran sunɔ ba duki sua ba da ba wɔriki si sɔɔ. Be ba tie ba maa duki doona guunu gia.

¹¹ Be ba bu tabu di, ba Sodomu ka Gomɔragibun dukia gura ka ben dɔanu kpuro ba ka doona.

¹² Ba maa Aburamun wɔnɔn bii Lɔtu mwa wi u wɔa Sodomuɔ ka win dukia kpuro ba ka doona.

13 Yera durɔ goo wi u kpikuru sua Sodomun di u na u Aburamu, Heberu wi sɔɔwa. N deema Aburamu u sɔ Manden sɔɔwɔ. Mande sɔawa Amɔren bweseru, Esikoli ka Anɛɛn wɔnɔ, be ba arukawani bɔkua ka Aburamu.

14 Ye Aburamu u nua ma ba win wɔnɔn bii yoru mwa, yera u win sɔm kowo wɔrugɔba gɔsa gooba wunɔbu ka wɔkura nɔɔbu ka ita (318) be ba mara win yenuɔ u bu tabu yɔnu wɛ. Ma u ka sinam be naa gira sere Danuɔ.

15 Ma u win tɔmbu bɔnu kua u ka bu wɔri wɔkuru, wi ka win sɔm kowobu. U bu tabu di ma u bu naa swi sere Kobaa, ye ya waa Damasin sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

16 U dukia ye kpuro wɔrama ma u win wɔnɔn bii Lotu wɔrama ka win ye u mɔ ka sere maa tɔn be ba raa mweɛra ka ben kurɔbu.

Aburamu u ka Mɛɛkisiɔeki ka Sodomun sunɔ yinna

17 Ye Aburamu u Kedolamɛɛ ka sinam be ba waa ka wi tabu diima u wee, Sodomun sunɔ u nɔn sennɔ da Safen wɔwɔ ye ba maa sokumɔ sunɔn wɔwa.

18 Ma Mɛɛkisiɔeki, Salemun sunɔ u ka pɛɛ na mi ka tam. Durɔ wi sɔawa Wɔrukoon yaku kowo.

19 U Aburamu domaru kua u nɛɛ, Gusunɔ, wi, wi u kpuro kere, u maa wɔllu ka tem taka kua, u koo nun domaru kua.

20 Wigia siarabu domi u nun wunɛn wɔrɔbu nɔmu beria.

Ma Aburamu u ye u waama kpuron wɔkuru baateren wɔllɔ tia tia sua u Mɛɛkisiɔeki wi wɛ.

21 Yen biru Sodomun sunɔ u Aburamu sɔɔwa u nɛɛ, a man tɔmbu wɛɛyɔ kpa a dukia sua yu ko wunɛgia.

22 Aburamu u Sodomun sunɔ wisa u nɛɛ, na nɔmu sua wɔllɔ na bɔrua ka Gusunɔn yi siri, wi, wi u kpuro kere u maa wɔllu ka tem taka kua,

23 ma na n gɔanu ganu suamɔ ni nu sɔa wunɛginu baa wɛɛ siira, baa bara wɛru kpa a ku ra ka nɛɛ, wuna a man kua dukiagii. Na n gɔanu ganu suamɔ,

24 ma n kun mɔ ye nɛn aluwaasiba ba di. Adama a de Anɛɛ ka Esikoli ka Mande be ba ka man da bu ben bɔnu sua.

Arukawani ye Gusunɔ u ka Aburamu bɔkua

15

1 Yeniba kpuron biru Yinni Gusunɔ u ka Aburamu gari kua kɔsiru sɔɔ u nɛɛ, Aburamu, a ku berum ko, nɛna na wunɛn tɛrɛru, wunɛn are ko n kpɔ gem gem.

2 Aburamu nɔn wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, mba kaa maa man wɛ. Wee na gɔɔ dɔɔ bii sari kpa Eliesɛɛ Damasigii u ko nɛn tubi dio.

3 Yɛn sɔ a n man bii kɔ, nɛn yoo Eliesɛɛ wi ba mara nɛn yenuɔ wiya koo nɛn tubi di.

4 Yera Yinni Gusunɔ u Aburamu sɔɔwa u nɛɛ, n n wi, u koo ko wunɛn tubi dio. Wunɛn tii tiin biiwa u koo wunɛn tubi di.

5 Ma Gusunɔ u ka nɔn da tɔwɔ u nɛɛ, a wɔllu mɛɛrio kpa a kperi gari, a n kaa kpɔ. Nge mɛya wunɛn bwesera koo dabiru nɛra.

6 Ma Aburamu u Yinni Gusunɔ naanɛ kua. Yen sɔna Gusunɔ u nɔn garisi gemgii.

7 Ma u kpam nɔn sɔɔwa u nɛɛ, nɛna na Yinni Gusunɔ, nɛ wi na nun yarama saa Urun di Kaladen temɔ kpa n ka nun tem mɛni wɛ.

8 Adama u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, amɔna ko na n ka yɛ ma tem mɛni mu koo ko nɛgim.

9 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a naa gbiiba wɔɔ itagia tama ka boo niu wɔɔ itaguu, ka yaa kinɛru wɔɔ itagiru ka kparuko ka totoberɛ buu kpa a man ye goowa a yi.

10 Yera Aburamu u yɛɛ yi kpuro mɛna u yi go u berana yiru u yin besii yi u karinasia, adama u n gɔnɔsu berɛ si.

11 Yaberekunu nu sarama yaa goo ni sɔɔ, ma Aburamu u nu gira.

12 Ye sɔɔ duɔ, dom mɔn bakara Aburamu wɔri ma berum nɔn mwa yam waku te sɔɔ.

13 Yera Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a n yɛ ma wunɛn bibun bwesera ta koo tem tukumɔ sina mi ba koo bu yoru diisia kpa bu bu nɔni sɔ sere wɔɔ nɛɛru (400).

14-16 Adama kon tem mɛn tɔmbu siri be ba koo bu yoo te diisia. Wɔɔ dabirun biru ba koo yari tem min di ka dukia baka kpa bu kpam gɔsirama mini, domi Amɔreban durum kun gina yiba n ka bu kpeerasia. Adama wunɛ kaa tɔkɔ kowa kɔɔ kɔɔ kpa a da a wunɛn baababa deema ka alafia.

17 Ye sɔɔ kpa yam tira niki niki, yera Gusunɔ u kurama yaa besii yin kpoo kpooka sɔɔ. U sɔa nge dɔɔ bokon wiisu ka dɔɔ yari.

18 Nge mɛya u ka Aburamu arukawani bɔkua tɔɔ te sɔɔ u nɛɛ, wunɛn bwesera

kon tem meni wē saa daa piibu ge ga wāa Egibitin tem nāo bura yerun di sere daa baka ten mi, te ba mō Efarati.

¹⁹ Tem mē, mu sāawa Keniban tem ka Kenisibagim ka Kadimōnibagim

²⁰ ka Hetibagim ka Feresibagim ka Refaban tem,

²¹ ka Amōreban tem ka Kananiban tem ka Girigasiban tem ka Yebusiban tem.

Agaa u Aburamu Isimēeli marua

16

¹ Aburamu ka win kurō Saarai ba n̄ bii mara. Wee Saarai wi, u yoo tōn kurō goo mō wi u sāa Egibitigii. Win yīsira Agaa.

² Ma Saarai u win durō sōōwa u nēē, wee, Yinni Gusunō u man kua wīro. Na nun kanamō, a ka nen yoo duo. Sōrōkudo kon bibu wa saa win min di.

Ma Aburamu u win kurōn gari wura.

³ Saa ye sōōra Saarai u win yoo Agaa wi sua u win durō kā kurō. N deema ba wōō wōkuru kua kō Kananin temō.

⁴ Ma Aburamu u ka Agaa mēna ma Agaa u gura sua. Ye u wa u gura mō, yera u win yinni Saarai gendu wōri.

⁵ Ma Saarai u Aburamu sōōwa u nēē, nen wōmburu tu wōri wunē sōō. Na nun nen yoo kā kurō, adama ye u wa ma u gura mō, yera u man gendu wōri. Yinni Gusunōwa koo sun siria nē ka wunē.

⁶ Aburamu u Saarai wisa u nēē, wuna a wunen yoo mō, a ka n̄n koowo nge mē a kī.

Saa yera u Agaa nōni meni ma Agaa u duka sua win min di.

⁷ Yinni Gusunōn gōrado * u n̄n wa gbaburō bwia gaan bōkuō Surin swaāō.

⁸ U nēē, Agaa, Saaraian yoo, man diya a wee. Mana a dōō.

Agaa u nēē, na duka suōwa nen yinni Saaraian min di.

⁹ Ma gōrado wi, u n̄n sōōwa u nēē, a gōsiro wunen yinnin mi, kpa a n̄n wiru kpīiya.

¹⁰ Kon wunen bweseru dabiasia sere goo kun kpē u tu gari.

¹¹ Wee a gura mō, kaa bii tōn durō ma kpa a n̄n yīsiru kē Isimēeli. Domi Yinni Gusunō u wunen nāo nua nōni swāa te sōō.

¹² Bii wi, u ko n̄ sāawa nge keteku gbeeku. U ko n̄ ka tōmbu kpuro nāo gōmunu mō.

Tōmbu kpuro ba koo maa ka n̄n nāo gōmunu ko. U ko n̄ ka win dusibu tondinē.

¹³ Ye Yinni Gusunō u ka Agaa gari yi kua u kpa, ma Agaa u n̄n yīsiru kā u nēē, wuna Yinni wi u waamō. Domi u tii bikia u nēē, ka gem na Gusunō wa ka nōni, ma na wāa na n̄ gu?

¹⁴ Yen sōna ba dōkō ye soka Gusunō u man waamō. Dōkō ye, ya wāawa Kadēsi ka Barēdin baa sōō.

¹⁵ Yen biru Agaa u Aburamu bii tōn durō marua, ma Aburamu u bii wi yīsiru kā Isimēeli.

¹⁶ Aburamun wōō ga sāawa wēnē ka nōōba tia sanam mē ba Isimēeli mara.

Bango sāawa Gusunōn arukawani yen yīreru

17

¹ Ye Aburamu kua wōō wunōbu tia sari yera Yinni Gusunō u n̄n kure u nēē, nēna na Gusunō Dam kpurogii. A n̄ sīimō nen wuswaaō kpa a kun taarē mō.

² Kon ka nun arukawani bōke kpa n̄ wunen bweseru dabiasia gem gem.

³ Yera Aburamu u yiira mii mii u wuswaa tem girari. Ma Gusunō u kpam ka n̄n gari kua u nēē,

⁴ nen arukawani wee, ye na ka nun bōkumō. Kon nun kowa bwese dabinun baaba.

⁵ Ba n̄ koo maa nun soku Aburamu, ba koo nun sokuwa Aburahamu, ye ya gerumō bwese dabinun baaba.

⁶ Kon de wunen bibu bu marura bu sosi sere ba n̄ garirō, kpa bwesenu ka sinambu bu kōwara wunen min di.

⁷ Kon wure n̄ ka bēē nen arukawani bōke, wunē ka wunen bibu ka ben bweseru kpuro kpa na n̄ sāa wunen Yinni ka wunen bweserun Yinni sere ka baadommaō.

⁸ Kpa n̄ wunē ka wunen bibun bweseru Kananin tem mē wē, mē sōō a wāa mi, a sōru dimō. Mē kpuro mu koo ko begim sere ka baadommaō kpa na n̄ sāa ben Yinni.

⁹ Ma u kpam Aburahamu sōōwa u nēē, i nen arukawani nēnuō, wunē ka wunen bibun bweseru. A ku de bu ye duari wunen bweserō.

¹⁰ Arukawani ye wee, ye na ka bēē bōkumō, ye i ko nēnē wunē ka wunen bibun

* **16:7 Yinni Gusunōn gōrado** - Isireliba ba ku ra kā bu Gusunōn yīsiru sia. Yen sōna ù n̄ bu kurema ba ra nēē, Gusunōn gōradowa.

bweseru. I ko i tɔn durɔ baawure bango kua wi u wɔa bɛɛn suunu sɔɔ.

¹¹ Kpa ya n sɔa arukawani yen yɔreru ye ya wɔa nɛ ka bɛɛn suunu sɔɔ.

¹² I n da bii tɔn durɔ baawure bango kue u n sɔɔ nɔɔba ita tura. N n mɔ be ba mara bɛɛn yɛnuɔ tɔna, ka maa be i ka gobi dwawa tɔn tukobun mi.

¹³ I ko be kpuro bango kuawa kpa nɛn arukawani yen yɔreru ta n wɔa bɛɛn wasi sɔɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁴ Tɔn durɔ wi ba n bango kue, i ko i nɔn wunawa wigibun min di i go. Domi u nɛn arukawani sanku.

¹⁵ Gusunɔ u kpa Aburhamu sɔɔwa u nɛɛ, a ku maa wunɛn kurɔ soku Saaraɪ. Saaraawa kaa n da nɔn soku.

¹⁶ Kon nɔn domaru kua kpa u nun bii tɔn durɔ marua. Nɛn doma ten saabu bwese dabɪnu ka sinambu ba koo kɔwara win min di.

¹⁷ Yera Aburhamu u Gusunɔ yiira mii mii u siriru tem girari u yɛɛ ma u gerua win tii sɔɔ u nɛɛ, ba koo maa tɔnu wɔɔ wunɔbugii bii marua? Saaraa wi u kua wɔɔ wɛnɛ ka wɔkuru mini, u koo bii ma?

¹⁸ Yera u Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, a de Isimɛlin sanu sanusu su nun wɛre kpa u nɛn tubi di.

¹⁹ Ma Gusunɔ u nɛɛ, aawo, wunɛn kurɔ Saaraawa koo nun bii tɔn durɔ marua kam kam, kpa a nɔn yɔsɪru kɛ Isaki. Wiya kon wure n ka nɛn arukawani bɔke ye ya n kpeemɔ win bweserɔ.

²⁰ Mɛya na wunɛn kanaru nua te a kua Isimɛlin sɔ. Wee, kon maa nɔn domaru kua kpa u marura, win bibu bu dabia sere ba n garirɔ. U koo bibu wɔkura yiru ma, kpa bii be, bu ko bwese bakarun keri wɔkura yirun nuuru.

²¹ Adama nɛn arukawani ye, ya ko n wɔawa Isakin mi, wi Saaraa koo nun marua gasɔku amadaare.

²² Ye Gusunɔ u ka Aburhamu gari kua u kpa, u nɔn deri u doona wɔllɔ.

²³ Yen biru Aburhamu u Isimɛli sua ka yobu kpuro be ba mara win yɛnuɔ ka be u ka gobi dwa, tɔn durɔ be ba wɔa win yɛnuɔ kpuro gesi, ma u bu bango kua dɔma te, nge mɛ Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

²⁴ Aburhamu u mɔwa wɔɔ wunɔbu tia sari sanam mɛ u bango kua.

²⁵ Win bii Isimɛli u maa mɔwa wɔɔ wɔkura ita.

²⁶ Sɔɔ tee tera ba Aburhamu ka win bii Isimɛli bango kua.

²⁷ Tɔn durɔbu kpuro be ba mara win yɛnuɔ ka be u dwa tɔn tukobun mi, ba bu bango kuawa ka wi sannu.

Ba Aburhamu biin nɔɔ mWɛɛru kua

18

¹ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u Aburhamu kure Manden sɔɔwɔ ye u sɔ win dii bekurugirun kɔnnɔwɔ sɔɔ sɔɔ gbɔara.

² U nɔni seeya u mɛɛra. Wee tɔn durɔbu ita ba yɔ saruɔ. Ye u bu wa yera u seewa u duka da ben mi, u yiira ben wuswaaɔ.

³ Ma u ben tɔnwerɔ sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, a n wura, a yɔro, a ku man sarari a doona.

⁴ I de bu nim tama i ka bɛɛn kɔri kpakia kpa i wɛra dɔa saaru mini.

⁵ Kon da n dɔanu tama fiiko kpa i di i ka dam wa. Yen biru kpa i sere swaa wari i doona. Bɛɛn naa te, ta bɛɛre kua. Yen sɔ, i de i nɛn yaare di.

Ma ba nɛɛ, a koowo nge mɛ a gerua.

⁶ Yera Aburhamu u gɔsira ka sendaru win dii bekurugirɔ Saaraan mi. U nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a wasi suo a som sakakun nɔɔ ita sua a buri kpa a kiraru sɔmɛ.

⁷ Ma Aburhamu u duka da win naa gɔɔwɔ u naa kinɛ kpɛmbu ge ga wɔ mwa u win sɔm kowo turo wɛ. Ma u gu go u sawa fuuku.

⁸ Aburhamu u naa bogum sua ka bom ka yaa saara ye, u ka da u yi tɔn ben wuswaaɔ. Win tii u da u sina bee tia dɔa ten saarɔ sanam mɛ ba dimɔ nge mɛ ben komaru.

⁹ Yera ba nɔn bikia ba nɛɛ, mana wunɛn kurɔ Saaraa u wɔa.

Ma u nɛɛ, u wɔa dirɔ.

¹⁰ Ma ben turon min di Gusunɔ u nɛɛ, gasɔku amadaare kon wurama wunɛn mi. Saa ye sɔɔ, wee, wunɛn kurɔ Saaraa u koo bii tɔn durɔ ma.

N deema Saaraa u yɔ u gari yi swaa daki dii kɔnnɔwɔ ge ga wɔa sɔɔ win biruɔ.

¹¹ Aburhamu ka Saaraa ba maa bukura gem gem. Saaraa kun sɔa wi u koo bii ma.

¹² Ma u tii yɛɛ u nɛɛ, tɛ ye na tɔkɔ kua na kpa, nɛn durɔn tii maa tɔkɔ kua, yera sa ko maa kpɪ su mɛnnabun nuku dobu wa?

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u Aburhamu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna Saaraa u yɛɛ u nɛɛ, u koo

bii mawa mi ka gem? Wi, wi u təkə kua u kpa?

¹⁴ Gāanu ganu wāa ni nu ka man sē? Nge mε na yi, suru nōba nnen biru kon wurama kpa Saaraa u bii tən durə ma.

¹⁵ Ma Saaraa u siki u nεε, na n̄ yēε. Domi berum n̄n mwa.

Adama Yinni Gusunə u nεε, weesa, a yēε.

Aburhamu u Gusunə suuru kana Sodomun s̄

¹⁶ Ma tən be, ba seewa ba doonə. Ba wuswaa t̄i Sodomun bera gia. Ma Aburhamu u bu swaa yōra.

¹⁷ Yera Yinni Gusunə u nεε, ye kon ko, n weenε n ye Aburhamu berua?

¹⁸ N n̄ gāanun s̄, Aburhamun bwesera koo kpēa kpa ta n dam mə. Win min diya handunian bwesenu kpuro nu koo domaru wa.

¹⁹ Domi wiya na gōsa u ka win bibu ka ben bweseru wooda wē bu n̄n swaa sw̄i kpa ba n s̄imə dee dee ba n n̄n k̄iru m̄, kpa n n̄n nō m̄wεenu yibia ni na n̄n kua.

²⁰ Ma u nεε, t̄ambun weeweenu kpēa Sodomu ka Goməragibun daa kōsan s̄. Ben durum ya banda.

²¹ Yen sōna kon sara kpa n wa b̄a n m̄ ka gem nge mε na nōm̄. N̄ kun mε, kpa na n̄ yē.

²² Tən ben yiru ba ben swaa w̄ari ba doonə Sodomun bera gia. Adama Yinni Gusunə u gina yōra ka Aburhamu.

²³ Ma Aburhamu u n̄n susi u nεε, ka gem kaa tən geobu ka tən k̄sobu go sannu?

²⁴ Sərəkudo tən geobu weeraakuru ba ko n wāa wuu ge s̄ə, be ba wun̄n k̄iru m̄. N n̄ man na, kaa maa bu gowa? A n̄ wuu gen t̄ambu suuru kuammε t̄ambu weeraaku ten s̄?

²⁵ N n̄ weenε a tən geobu ka tən k̄sobu kpeerasia sannu kpa be kpuro bu are tee wa. Yen bwesera kun ka nun weenε. Wunε wi kaa handunia kpuro siri, a n̄ kaa ko ye n wā?

²⁶ Ma Yinni Gusunə u nεε, n̄ n̄ tən geobu weeraakuru wa Sodomun nukuru s̄ə, kon wuu ge kpuro suuru kua ben s̄.

²⁷ Aburhamu u kpam gari sua u nεε, wee, na k̄aka na ka n̄n Yinni gari kua, nε wi na s̄a tua ka torom dirum.

²⁸ Sərəkudo t̄anu weeraaku te s̄ə, nōbu koo kaara. Nōbu yen sarirun s̄ kaa wuu ge kpeerasia?

Ma Yinni Gusunə u nεε, na n̄ gu kpeerasiamə n̄ n̄ tən geobu weeru ka nōbu wa ge s̄ə.

²⁹ Aburhamu u kpam n̄n s̄ōwa u nεε, sərəkudo tən geobu weeruwa ba ko n wā mi.

Ma Yinni Gusunə u nεε, kon wuu ge deri gen t̄anu weeru yen s̄.

³⁰ Aburhamu u nεε, a ku ka man wasira. Kon kpam gari gere. N n̄ tən geobu tenan na ya wā mi maa ni?

Ma Yinni Gusunə u nεε, na n̄ gu kam koosiamə n̄ n̄ tena ye wa mi.

³¹ Ma Aburhamu u nεε, Yinni, wee na k̄aka na ka nun gari m̄. N n̄ tən geobu yendun na ta maa wā mi ni?

Ma Yinni Gusunə u nεε, na n̄ gu kpeerasiamə n̄ n̄ yen te wa.

³² Aburhamu u kpam nεε, a suuru koowo, n̄n tee teniwa kon gari gere. Baa n̄ n̄ w̄akurun na ta wā mi ni?

Ma Yinni Gusunə u nεε, na n̄ gu kpeerasiamə n̄ n̄ w̄aku te wa.

³³ Yen biru Yinni Gusunə u doona ye u ka Aburhamu gari kua u kpa. Aburhamu u maa gōsira u da win yenuə.

Lotu u yara Sodomun di

19

¹ T̄ambu yiru be ba raa Sodomun swaa w̄ari ba tura mi yoka. N deema ba s̄awa Gusunə n̄ ḡaradoba. Wee, saa ye s̄ə, Lotu u s̄ wuun gb̄ara k̄onn̄w̄ə mi wuun wirugibu ba ra sinε. Ye u bu wa u seewa

² u bu senn̄ da u yiira ben wuswaa u nεε, i dam kooma n̄n yinnibu, i de su da n̄n yenuə i b̄een k̄ōri kpakia i kpuna mi. Bururu kpa i yellu se i b̄een swaa w̄ari.

Ba nεε, aawo, t̄ōw̄əwa sa ko kpuna.

³ Adama Lotu u bu nō ḡε ba sere wura ba dua win yenuə. U t̄ō baka dim kua ka p̄ε ye ba kun seeyatia doke ma ba di.

⁴ Ba n̄ gina kpunam kpa Sodomugibu ba ka yenu ge tarusi saa bukurobun di sere ka aluwaasi ȳakaminə, wuu gen tən durəbu kpuro gesi.

⁵ Ma ba Løtu soka ba nεε, mana durō be, ba wāa be ba sōbia wunεn yenuō yoka ye. A bu yarama su ka bu kpuna nge tōn kurōbu.

⁶ Ma Løtu u yara u bu deema yenu kōnnōwō, u gambo kenua birum birum.

⁷ U nεε, kpaasibu, i suuru koowo i ku daa kōsa ko mε.

⁸ Wee, na bii wōndiaba yiru mō be ba kun gina durō yē. I de n bεε bu yarama kpa i ka bu ko nge mε n bεε wēre. Adama durō beni, i man bu derio domi sōba.

⁹ Ba nεε, wunε sōwa, ma a kī a sun siri? A tii gawo min di, n̄ kun mε, ye sa ko nun kua ya koo begia kera.

Ma ba Løtu b̄arikia ka dam sere ba kī bu win gambo kōra.

¹⁰ Saa yera sō be, ba Løtu gawa ba sure yenuō ba gambo kenua.

¹¹ Ma ba tōn be kpuro wōkoru kpēe be ba yō yenu gen kōnnōwō saa aluwaasi yākaminun di sere ka bukurobō. Yera ba babi babi ba n̄ kōnnō ge wa.

¹² Sō be, ba Løtu bikia ba nεε, wara a mō mini maa. Wunεn bibun durōbu ka wunεn bii tōn durōbu ka tōn kurōbu. Be ba sāa wunεgibu kpuro gesi, a bu mēnnō i yari minin di.

¹³ Domi sa ko wuu ge kpeerasia tē yèn sō tōmbun weeweenu kpēa ni ba Gusunō koosimō gen tōmbun daa kōsan sō. Yen sōna u sun gōrima su ka gu kam koosia.

¹⁴ Ma Løtu u yara u da u win bibun durō kēerobu sōwa bu seewo bu yari min di domi Yinni Gusunō u koo wuu ge kam koosia.

Adama ba gari yi atafiiru kua.

¹⁵ Buru buru yam sāreru gōrado be, ba Løtu nōō gēε ba mō, a seewo a wunεn kurō sua ka wunεn bii wōndiaba yiru be ba wāa mini kpa i ku ra kam ko bā n wuu ge kpeerasiamō.

¹⁶ Ye ba wa ma Løtu u tεemō, ba wi ka win kurō ka win bii wōndiaba yiru yen nōmu nenua ba gawa ba ka yara sere wuun biruō, domi Yinni Gusunō u ben wōnwōndu wa.

¹⁷ Ye ba bu yara ba kpa ben turo u nεε, a ka wunεn hunde dukao, a ku ra sīra, a ku ra maa yōra batuma mi. A duka doo guunun bera gia kpa a ku ra kam ko.

¹⁸ Ma Løtu u nεε, aawo, yinni.

¹⁹ Wee, a man durom kua, a maa man wunεn wōnwōndun kpāaru sōsi ye a ka

n̄n hunde faaba kua. Adama na n̄ kpē n duka turi guu ten mi, wahala ye, ya kun ka man babe kpa n kam ko.

²⁰ Wuu geni wee, ga wāa turuku, ga n̄ maa kpā. A de n da n kuke mi, kpa n faaba wa. Ye u wa gōrado wi, u n̄ wisa, ma u nεε, nge ga n̄ piibu sāa ro?

²¹ Ma gōrado wi, u nεε, kon kpa n̄ nun durom kua. Wuu gēn gari a mō mi, na n̄ gu kpeerasiamō.

²² A hania koowo a da a kuke mi, domi na n̄ kpē n gāanu ganu ko ma n kun mō a tura mi.

Yen sōna ba wuu ge yīsiru kā Soari. Yen tubusiana wuu piibu.

²³ N deema sōo yarima Løtu u sere dua Soariō.

²⁴ Yera Yinni Gusunō u sōo bisu ka dōo nεesia saa wōllun di Sodomu ka Gomōra sōo.

²⁵ U wuu si kpeerasia ka sin tōmbu kpuro ka sin batuma ka ye ya kpia mi kpuro.

²⁶ Adama suaru sōo Løtun kurō u sīra, ma u gōsira bōō kperu.

²⁷ Ye n kua buru buru yellu, yera Aburhamu u da u yōra mi u raa ka Yinni Gusunō gari kua.

²⁸ Ye u mēera Sodomu ka Gomōran bera ka batuma yen mi gia, u wa wee, dōo wiira seemō nge gbee burōn dōo wiiru.

²⁹ Sanam mε Gusunō u batuma yen wusu kpeerasiamō, u Aburhamu yaaye ma u Løtu yara kam koo bin min di.

Min di Māabuba ka Amōniban bwesera yara

³⁰ Yen biru Løtu u yara Soarin di u da u sina guuru garun kpee wōru sōo ka win bii wōndiaba yiru ye sannu, domi u bεrum bara u sina Soariō.

³¹ Yera win bii yeruma u win wōnō sōōwa u nεε, bεsen tundo wee, u tōkō kua. Tōn durō goo maa sari bera mi, wi u koo sun sua nge mε siba mō tem baama.

³² A na su bεsen tundo tam nōrusia mu n kpā kpa su de u ka sun kpuna kpa win bweseru tu ku gbi.

³³ Wōku te, ba ben tundo tam nōrusia, ma yeruma u da u win tundo kpunε, adama Løtu kun yē saa ye bii wi, u na u kpuna ka saa ye u seewa.

³⁴ Yen sisiru yeruma wi, u win wōnō sōōwa u nεε, wee, gīa wōkuru na dera bεsen tundo ka man kpuna. Su kpa n̄n tam

narusia wōku te, kpa wunε a maa da u ka nun kpuna kpa win bweseru tu ku gbi.

³⁵ Ma ba wure ba ben tundo tam narusia wōku te, ma wōnō da u nūn kpunε. Tundo kun yē saa ye bii wi, u na u kpuna ka saa ye u seewa.

³⁶ Ma Lotun bii tōn kurōbu yiru ye, ba win guri sua.

³⁷ Bii yeruma wi, u mara tōn durō ma u nūn yīsiru kā Mōabu. Yen tubusiana nen tundo bii. Win min diya Mōabuban bwesera yara.

³⁸ Wōnō wi, u maa mara tōn durō, ma u nūn yīsiru kā Beni Ami. Yen tubusiana nen dusin bii. Win min diya Amōniban bwesera maa yara.

Aburhamu ka Abimēleki

20

¹ Yeniban biru Aburhamu u seewa Manden di, ma u da sōo yēsān nōm dwardu gia Negebuō Kadesi ka Surin baa sōo, u da u wāa wuu ge ba mō Geraō.

² Gera miya u ra n win kurō Saaraa sokumō win sesu. Ye Geran sunō Abimēleki u nua mε, yera u Saaraa sua kurō u yenu doke.

³ Adama Yinni Gusunō u Abimēleki sōōwa dosu sōo wōkuru u nεε, wee, kaa gbi tē kurō win sō wi a sua mi, domi wi ka win durōwa ba wāa mi.

⁴ N deema Abimēleki u n gina ka Saaraa mēnnare. Yera u Yinni Gusunō sōōwa u nεε, kaa tōnu go wi u kun taare gaa mō?

⁵ N n win tiiwa u man sōōwa ma win sesuwa? Ma kurō win tii u maa gerua mε. N n mēn na, na n kōsa bwisika nen gōruō n sere mam nεε, na durum kua ka nen nōma.

⁶ Ma Yinni Gusunō u nūn wisa u nεε, geema na yē ma a n taare gaa mō wunen gōruō sanam mε a yeni kua. Yen sōna na n dere a nūn baba kpa a ku ra durum ko.

⁷ N n mēn na, a durō wi nūn win kurō wesio tē, domi nen sōmōwa u sāa. U koo maa nun kanaru kua kpa a ku gbi. A n maa yina a nūn kurō wi wesia, i ko gbiwa wunε ka wunen tōmbu kpuro.

⁸ Yera Abimēleki u seewa buru buru yellu u win bwāabu kpuro mēnna u bu Yinni Gusunōn gari yi saaria. Ma berum bwāa be mwa gem gem.

⁹ Saa ye sōōra Abimēleki u Aburhamu bikia u nεε, amōna a ka sun kua mε. Mba na nun torari a ka sun durum baka yenin bweseru sōbi nε ka nen tōmbu. A man gāanu kua ni nu n weenε bu tōnu kua.

¹⁰ Mba a bwisika a ka yenin bweseru kua.

¹¹ Ma Aburhamu u wisa u nεε, na raa tamaa ba n Gusunōn berum mōwa tem mini, kpa bu man go nen kurōn sō.

¹² Adama ka yen de kpuro u sāawa nen sesu tundo turosi, sa n sāa mero turo. Ma na nūn sua kurō.

¹³ Yen sō, saa mīn di Gusunō u man yara nen yenun di na bōsu, na nūn sōōwa na nεε, u man biru wukirio. Mi sa dua kpuro u n da nεε, u sāawa nen sesu.

¹⁴ Yera Abimēleki u nūn win kurō Saaraa wesia. Ma u maa nūn yoo tōn durōbu ka tōn kurōbu wē ka yāanu ka keteba.

¹⁵ Ma u nūn sōōwa u nεε, nēna na tem mε mō. A gōsio mε sōo, bera mi a kī a n wāa.

¹⁶ Ma u maa Saaraa sōōwa u nεε, wee wi a sokumō wunen sesu mi, na nūn sii geesun gobi nōrōbu (1.000) wēemō. Yeni ya koo wunen tōmbu sōōsi ma a dēere, kpa ba n yē ma a n kōsa gaa kue.

¹⁷⁻¹⁸ N deema Gusunō u raa Abimēleki ka win kurō ka win yobu bararu kpēε te ta n derimō bu ma, ye u ka Saaraa mwan sō. Yen sōna ye u Saaraa wesia, Aburhamu u Gusunō kana, ma u bu bekia bu ka kpī bu ma.

Isakin marubu

21

¹ Yinni Gusunō u yaaye ye u raa Saaraa sōōwa. U maa win nōo mweeru yibia.

² Saaraa u gura sua ma u Aburhamu bii tōn durō marua win tōkōru sōo, saa ye Gusunō u raa nūn bura.

³ Aburhamu u bii wi yīsiru kā Isaki.

⁴ Ye Isaki kua sōo nōōba ita u nūn bango kua nge mε Gusunō u raa nūn wooda wē.

⁵ Aburhamu mōwa wōō wunōbu (100) sanam mε ba win bii Isaki mara.

⁶ Saa ye sōōra Saaraa nεε, Gusunō u man yēesu go. Be ba maa nua kpuro ba koo ka man yēewa.

⁷ U kpam nεε, wara koo raa Aburhamu sō ma nε Saaraa kon bii bōm kē. Wee tē na nūn bii tōn durō marua win tōkōru sōo.

Aburhamu u Agaa ka Isimēeli gira

⁸ Bii wi, u kpɛa ma ba nùn bəm kara. Yera Aburhamu u yaa dii bakabu kua dāma te.

⁹ Ye Saaraa wa ma bii wi Agaa Egibitigii wi, u Aburhamu marua u Isaki yɛemə,

¹⁰ yera u Aburhamu sɔɔwa u nɛɛ, a yoo wi giro ka win bii, domi win bii kun tubi dimə ka nɛn bii sannu.

¹¹ Gari yi, yi Aburhamu dua gem gem win bii Isimɛlin sɔ.

¹² Adama Gusunə u Aburhamu sɔɔwa u nɛɛ, a ku gari yi gɔburu wa wunen yoo wi ka win biin sɔ. A Saaraa kuo ye u nun bikia kpuro. Domi Isakin min diya bwese baka tɛn nɔɔ mwɛeru na nun kua ta koo yari.

¹³ Kon maa de wunen yoo win bii u ko bweseru garun nuuru, domi wunen biiwa u s̄a.

¹⁴ Ye n kua sisiru Aburhamu u seewa buru buru yellu u d̄ianu ka nim bwāaru sua u Agaa wɛ. U maa nùn bii wi nɔmu bɛria u nɛɛ, bu doo. Ma ba doona ba da ba tora gbaburə te ba ra soku Beri Seba.

¹⁵ Ye bwāa ten nim mu kpa, yera u bii wi deri dāa piibu gagun saarə.

¹⁶ Ma u da u sina n d̄esire n tura mi b̄a n s̄eu toba ga koo wen saka. Domi u nɛɛ, u n̄ kpɛ u n win bii mɛera u n gbimə. Mi u s̄o mi, ma u wura takana u swī.

¹⁷ Gusunə u bii win nɔɔ nua ma win gɔrado u Agaa soka wəllun di u nɛɛ, mba n nun m̄, Agaa. A ku nanda, domi Gusunə u bii win nɔɔ nua mi u wāa.

¹⁸ A seewo a da a nùn sua a kəkiri domi kon nùn ko bwese bakarun nuuru.

¹⁹ Saa yera Gusunə u kurə win n̄oni wukia ma u d̄əkə gaa wa mi. U da u bwāa te nim yibia u bii wɛ u n̄ra.

²⁰⁻²¹ Gusunə u wāa ka bii wi, sanam mɛ u kpɛamə. U wāa gbaburə te ba m̄ Parani, ma u kua tɛn towo. Win mero maa nùn kurə sua Egibitin tem di.

Aburhamu u ka Abimɛlɛki arukawani b̄akua

²² Saa ye s̄ɔra Abimɛlɛki ka win tabu sunə wi ba m̄ Pikoli ba na Aburhamun mi. Ba nùn s̄ɔwa ba nɛɛ, sa wa ma Gusunə u wāa ka wunɛ ye a m̄ kpuro s̄ɔ.

²³ Yen s̄o, a b̄ruo ka win ȳsiru ma a n̄ nɛ ka nɛn bibu ka nɛn debuminu b̄rə k̄o kom kuammɛ, kpa a nɛ ka nɛn tem mɛgibu durom kua nge mɛ na nun kua.

²⁴ Ma Aburhamu u nɛɛ, na wura, kon b̄re.

²⁵ Adama u Abimɛlɛki gerusi d̄əkə gaan s̄o ye Abimɛlɛkin yobu ba nùn mwaari.

²⁶ Abimɛlɛki u nɛɛ, na n̄ yɛ wi u yen bweseru kua. Mɛya wunen tii, a n̄ maa man s̄ɔre ma n kun m̄ gisə.

²⁷ Ma Aburhamu u yāanu ka ketɛba sua u Abimɛlɛki wɛ, be yiru ba ka arukawani b̄akua.

²⁸ Ma Aburhamu u maa yāa gbiibi gɔsa nɔɔba yiru u yi nɛnɛm.

²⁹ Yera Abimɛlɛki u nùn bikia u nɛɛ, mba kaa ka yāa gbiibi nɔɔba yiru yeni ko.

³⁰ Aburhamu u nùn wisa u nɛɛ, a nu m̄ kpa nu n s̄a seeda ma nɛna na d̄əkə yeni gba.

³¹ Yen s̄ona ba yam mi soka Beri Seba domi miya ba arukawani b̄akua ka b̄ri. Ȳsi ten tubusiana d̄əkə yɛn nuurə ba b̄rua.

³² Ye ba arukawani b̄akua ba kpa, yera Abimɛlɛki ka win tabu sunə Pikoli ba ḡsira ba wura ben wuuə Filisitiban temə.

³³ Yen biru Aburhamu u d̄aru garu duura Beri Seba mi, ni nu ra saa bakarun ko. Ma u Yinni Gusunə s̄awa mi. Yinni Gusunə wi, u ko n wāawa ka baadomma.

³⁴ Aburhamu u sina Filisitiban tem mi, u tɛ.

Gusunə u nɛɛ, Aburhamu s2 u ka Isaki yākuru koowo

22

¹ Yeniba kpuron biruwa Gusunə u Aburhamun laakari mɛera u nùn soka u nɛɛ, Aburhamu.

Ma Aburhamu u wura u nɛɛ, nɛ wee, Yinni.

² Ma u nɛɛ, a Isaki wunen bii teere te suo wi a k̄i mi, a ka da M̄riyan temə kpa a ka nùn yāku d̄ɔ mwaararugiru ko guuru garun wəllə te kon nun s̄ɔsi.

³ Yera Aburhamu u seewa buru buru yellu u win ketɛku gaari b̄akua ma u win s̄am kowo aluwaasiba yiru sua ka win bii Isaki sannu. U yāku dāa besuka. Yen biru ba swaa w̄ri ba d̄ɔ mi Gusunə u nùn s̄ɔwa.

⁴ Ba sanum so s̄o yiru, yen itasera Aburhamu u yam mi wa sarun di ye u n̄oni seeya.

⁵ Ma u win s̄am kowo be s̄ɔwa u nɛɛ, i ȳr̄o mini ka ketɛku. Nɛ ka nɛn bii sa d̄ɔ guu tɛn̄n̄n̄ mi, su s̄aru ko kpa su wurama su bɛɛ deema.

⁶ Ma Aburhamu u yāku dāa ye sua u win bii Isaki sɔbi. Win tii u dɔɔ ka woburu sua u neni ma be yiru ba swĩine.

⁷ Yera Isaki u nùn bikia u nεε, baaba.

Aburhamu u nεε, nε wee, nen bii.

Isaki nεε, dɔɔ ka dāa wee, adama mana yāku yāara wāa.

⁸ Aburhamu nùn wisa u nεε, nen bii, Gusunɔ u koo tii win yāku yāaru waawa.

Ma be yiru ye, ba n dɔɔ.

⁹ Ye ba tura mi Gusunɔ u raa nùn yĩreru kua, Aburhamu u yāku yeru kua u yāku dāa ye teria ten wəllɔ, ma u win bii Isaki bɔkua u sɔndi mi.

¹⁰ Yen biru Aburhamu u woburu sua u ka win bii Isaki saka.

¹¹ Yera Yinni Gusunɔn gɔrado * u nùn soka wəllun di u nεε, Aburhamu, Aburhamu.

Ma u nεε, nε wee, Yinni.

¹² Ma gɔrado wi, u nεε, a ku ra bii wi baba, a ku nùn gāanu ganu kua. Domi na gia tɛ ma a man nasie, a n maa ka man wunen bii teere te yinari.

¹³ Yera Aburhamu u nɔni seeya u sĩira u yāa kineru wa tèn kɔba tɔki tɛke ta yɔ. Ma u da u tu mwa u ka yāku dɔɔ mwaarugii te kua win biin ayerɔ.

¹⁴ Ma u yam mi yĩsiru kā, Yinni Gusunɔ u koo bukata wunana. Yen sɔna ba ra mɔndu ko ka gisɔ bu nεε, Yinni Gusunɔn guurɔ bukata ya koo wunanara.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u kɔam Aburhamu soka nɔn mɛeruse wəllun di u nεε,

¹⁶ yèn sɔ a kua mε, ma a n ka man wunen bii teere te yinari, nε, Yinni Gusunɔ na bɔrumɔ ka nen tiin yĩsiru

¹⁷ kon nun domaru kua ka gem kpa n wunen bweseru dabiasia nge wəllun kperi, n kun mε nge yani sɛeri yi yi wāa nim wɔkun goorɔ, kpa ba n ben yiberɛba taare.

¹⁸ Bwesenu kpuro handunia sɔɔ nu koo domaru wa saa wunen bweserun min di, yèn sɔ a nen gari mɛm nɔɔwa.

¹⁹ Ma Aburhamu u gɔsirama u na u win sɔm kowo be deema ba wɔma yɛnuɔ Beri Sebɔɔ.

Nakorin bibun bweseru

²⁰ Yeniban biruwa Aburhamu u nua ma Milika u maa ka win wɔnɔ Nakori bibu mara.

²¹ Win bii gbiikoon yĩsira Usi. Usin wɔnɔba Busi ka Kemueli wi u sãa Aramun tundo,

²² ka Kesedi ka Haso ka Pilidasi ka Yidilafu ka Betueli.

²³ Betueliwa u Rebeka mara. Bibu nɔɔba ita ye Milika u Aburhamun wɔnɔ Nakori marua, bera mi.

²⁴ Nakorin kurɔ goo wi ba mɔ Reuma u maa nùn bibu marua. Bera Tebaki ka Gahamu ka Tahasi ka Maaka.

Saaraa u gu. Aburhamu u tem dwa mi u koo nùn sike

23

¹ Saaraa u kuawa wɔɔ wunaa teeru ka nɔɔba yiru (127) u sere gu.

² Heboroniɔwa u gu Kananin temɔ ma Aburhamu u na u win gɔɔ swĩ.

³ N deema u n win goo te sikum kpa. Yera u seewa u da Hetiban mi, u bu sɔɔwa u nεε,

⁴ bɛɛn tii i yɛ ma nε sɔɔwa bɛɛn tem mi. Yen sɔ, i man tem dɔreo mi ko na n da nen tɔmbu sike kpa n da n nen kurɔ sike mi tɛ, na kun win goru mɛera mε.

⁵ Ma Heti be, ba Aburhamu wisa ba nεε,

⁶ yinni, a besen gari swaa dakio. Gusunɔ u nun kuawa sina bii besen suunu sɔɔ. A wunen kurɔ sikuo besen win siki wɔru ga nun wɛre sɔɔ. Goo kun ka nun gu yinarimɔ.

⁷ Yera Aburhamu u tɔn be yiira u bu bɛɛrɛ wɛ.

⁸ U nεε, i n kĩ n nen kurɔ sike kpa na kun win goru mɛera, i Eforoni Sokaan bii sɔɔwɔ yèn bukata na mɔ,

⁹ kpa u man Makpelan kpee wɔru ge ga wāa win gbee goorɔ deria kpa n nùn gobi kɔsia nge mɛn nɔɔ u gerua, kpa gu ko nen siku yeru bɛɛn suunu sɔɔ.

¹⁰ N deema Eforoni Heti wi, u sɔ ka wuun wirugibu gbāra kɔnnɔwɔ mi ba ra sine. Ma u Aburhamu wisa Heti be ka be ba dumɔ min nɔni biru u nεε,

¹¹ aawo, nen yinni, na nun gbee te kāwa ka kpee wɔru ge ga wāa mi. A gu mɔɔ nen tɔmbu kpuron nɔni birɔ. A doo a wunen kurɔ sike mi.

¹² Ma Aburhamu u yiira tɔn ben wuswaaɔ

* 22:11 Yinni Gusunɔn gɔrado - I wiru 16:7n tubusianu mɛerio.

13 u Eforoni sɔɔwa u nɛɛ, a maa nɛgii swaa dakio. Kon nun gbee ten gobi kɔsiawa. A yi mɔɔ kpa n nɛn kurɔ sike mi.

14 Adama Eforoni u Aburhamu sɔɔwa u nɛɛ,

15 nɛn yinni, a swaa dakio a nɔ. Mba sii geesun gobi nɛɛru (400) ya tura nɛ ka wunɛn baa sɔɔ. A wunɛn kurɔ sikuo kperu mi.

16 Aburhamu u Eforonin gari yi wura, ma u sii geesun gobi nɛɛ te sua u Eforoni wɛ Hɛtiba kpuron nɔni biru. Sii geesun gobi yira tenkuba ba ra ka kiaru dwe saa ye sɔɔ.

17 Nge mɛya Eforonin gbee te ka ten kpee wɔru ge ka ten dɔa ni nu wɔa mi kpuro

18 ya kua Aburhamugia Hɛtiba kpuron nɔni biru ka sere be ba maa dumɔ gbɔra kɔnnɔn min di.

19 Yen biruwa Aburhamu u win kurɔ Saaraa sikua Makpelaan kpee wɔru ge sɔɔ Manden deedeeru Heboroniɔ Kananin temɔ.

20 Nge mɛya gbee te Aburhamu u dwa Hɛti win mi, ka kpee wɔru ge, n ka kua win tɔmbun siku yeru.

Ba Isaki kurɔ kasua

24

1 Aburhamu wee, u tɔkɔ kua gem gem. Yinni Gusunɔ u maa nɔn domaru kua yabu baayere kpuro sɔɔ.

2 Sɔɔ teeru u win yobun tɔnwero wi u win yɛnun dukia kpuro nɔmu sɔndia sɔɔwa u nɛɛ, na nun kanamɔ, a wunɛn nɔma dokeo nɛn tɔbuɔ,

3 kpa a bɔre ka Yinni Gusunɔn yɛsiru wi u sɔa wɔllu ka tem Yinni, ma a n kaa nɛn bii kurɔ sua Kananin bii wɔndiaba sɔɔ bɛn suunu sɔɔ sa wɔa mini.

4 Adama kaa da nɛn temɔ sere nɛn wuuɔ a nɛn bii Isaki kurɔ kasuama.

5 Yoo wi, u nɔn wisa u nɛɛ, à ku tuba kurɔ wi, u n ko n kɛ u man swɛima sere tem mini. N weenɛ n ka wunɛn bii da tem min di a yarima?

6 Aburhamu u nɛɛ, aawo, a laakari ko a ku ra ka nɛn bii da mi.

7 Gusunɔ, wɔllun Yinni, wi u man yarama nɛn baan yenu ka nɛn tem di, u ka man gari kua u bɔrua u nɛɛ, nɛn bibun bwesera u koo

tem mɛ wɛ. Wiya u koo de win gɔrado u nun gbiiya kpa a ka nɛn bii kurɔ kasuama min di.

8 Kurɔ wi, ù kun kɛ u nun swɛima a dibu yara bɔri yin min di. Adama a ku ra ka nɛn bii da tem mi.

9 Yera yoo wi, u win nɔma doke win yinni Aburhamun tɔbuɔ u ka bɔrua ma u koo ye kpuro ko mam mam.

10 Yen biru u yooyoosu wɔkuru wuna saa win yinnin yooyoosu sɔɔn di, domi win yinnin arumani kpuro wɔawa win nɔmaɔ. Ma u seewa u swaa wɔri u da Aburhamun wɔnɔ Nakorin wuuɔ Mɛsopotamin temɔ.

11 Ye u tura wuu gen bɔkuɔ u win yooyoosu yiirasia su ka wɛra dɔkɔ gaan bɔkuɔ yoka, saa ye tɔn kurɔba ra nim takam nɛ.

12 Yera u nɛɛ, Gusunɔ, wunɛ wi a sɔa nɛn yinni Aburhamu Yinni, na nun kanamɔ, a Aburhamu durom kuo, a de ye na kaso na n ye wa gisɔ.

13 Wee na wɔa dɔkɔ yɛn bɔkuɔ mi wuu gen wɔndiaba ba koo yarima bu nim takiri.

14 Ben wi kon nim nɔruram kana n nɔ, kpa u win tooru sika u nɛɛ, n nɔruo, kpa u maa nɛn yooyoosu kɛ, a de wɔndia wi, u n sɔa wi a wunɛn bɔɔ Isaki gɔsia. À n kua mɛ, ko na n yɛ ma a nɛn yinni durom kuawa.

15 U ka gari yi gere u kpe, wee Rebeka u yarima ka tooru. Rebeka wi, win tundowa Betuɛli, Nakorin bii wi Milika u nɔn marua.

16 Wɔndia wi, kurɔ burɔn tii tiiwa. Mɛya u n durɔ yɛ. U dua bwiaɔ u nim taka ma u kpam makama.

17 Yera yoo wi, u duka da u ka nɔn yinna u nɔn bikia u nɛɛ, kaa wura a man nim kɛ n nɔ fiiko wunɛn tooru min di?

18 U nɛɛ, oo.

Ma u too te sɔbia u nɔn mu kɔ.

19 Sanam mɛ u durɔ wi nim mɛ kɔ u kpa u nɛɛ, kon maa wunɛn yooyoosu takiriama su nɔ su debu.

20 Yera u nim mɛ mu tie wisi ka sendaru mi yɛ ra nim nɔ ma u duka wura bwiaɔ u yooyoo si kpuro takiria.

21 Durɔ wi, u nɔn mɛera ka biti, adama u mari u ka wa Yinni Gusunɔ ù n win sanum mɛ dorasiamɔn na.

22 Sanam mɛ yooyoo si, su nim nɔra su kpa, durɔ wi, u wuran taabu yarama ge ga

* 24:22 *gea* - Ka Heberum ba nɛɛ, taabu gen bunum mu sɔawa sikilin bɔnu, ye ya sɔa garamu nɔɔba ita. † 24:22 *bunu* - Ka Heberum ba nɛɛ, sumi yin bunum mu sɔawa sikili wɔkuru, ye ya sɔa garamu wunaa wata ka nɔɔbu (165).

gea * sãa ka wuran sum beke yiru yi yi bunu † u nùn wẽ.

²³ Ma u nɛɛ, waran biiwa a sãa. A gem mɔ, a man sɔwɔ, ayera wãa wunen baan yenuo n ka sɔbia mi?

²⁴ Rebeka u nùn wisa u nɛɛ, nen baawa Betueli wi Milika u Nakori marua.

²⁵ Besen yenuo yakasu ka taka kpuro yibawa, ayera maa wãa mi kaa sɔbia.

²⁶ Ma durɔ wi, u yiira u Yinni Gusunɔ siara u nɛɛ,

²⁷ Gusunɔgia siarabu wi u sãa nen yinni Aburahamun Yinni, wi u kun dere win wɔnwɔndu ka win bɔrɔkiniru tu nùn desirari. Ma u man kpara u ka da sere win wɔnɔbun yenuo.

²⁸ Ma Rebeka u duka da u win meron yenugibu ye kpuro saaria.

²⁹ N deema u sesu goo mɔ, win yisira Labani.

³⁰ Labani wi, u taabu ge ka sumi yi wa win sesu Rebekan nɔmaa, u maa win gere kpuro nua ye u nɛɛ, mesuma durɔ wi, u nùn sɔwɔ. Yera u yara ka duka u durɔ wi sennɔ da mi u wãa ka win yooyoosu bwian bɔkuɔ.

³¹ Ye u tura mi, u nɛɛ, a seewo su da yenuo, wunɛ wi Yinni Gusunɔ u domaru kua. Mban sɔna kaa n yɔ tɔwɔ. Wɔɔ, na nun ayeru kua yenuo ka wunen yooyoosugiru kpuro.

³² Ye durɔ wi, u tura yenu mi, Labani u dera ba yooyoosun sɔmunu kusia ma u su yakasu ka taka wẽ su di. Ma u nim tama me durɔ wi ka wigibu ba koo ka kɔri kpakia.

³³ Ma ba nùn dɔanu yiya. Adama u nɛɛ, na n gina dimɔ ma n kun mɔ na gari yi na ka sɔimɔ gerua na kpa.

Ma Labani u nɛɛ, a geruo.

³⁴ Yera u nɛɛ, na sãawa Aburahamun yoo.

³⁵ Yinni Gusunɔ u nen yinni wi domaru kua gem gem ma u kua gobigii kpoko. U nùn yãanu kã ka ketɛba ka yooyoosu ka ketekunu ka sii geesu ka wura ka yoo tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu.

³⁶ Win kurɔ Saaraa u maa nùn bii tɔn durɔ marua win tɔkɔru sɔɔ, ma u bii wi ye u mɔ kpuro wẽ.

³⁷ U maa man bɔrusia sanam me u nɛɛ, n ku ra win bii wi kurɔ sua Kananin wɔndiaba sɔɔ, bèn temɔ u wãa mi.

³⁸ Adama n doo win dusibun mi, n nùn kurɔ kasua.

³⁹ Na nùn sɔwɔ na nɛɛ, kurɔ wi, ù kun kɔ u man swiima maa ni?

⁴⁰ Ma u man wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ wi u sãamɔ u koo win gɔrado gɔrima u ka man da kpa u nen sanum dorasia kpa n win bii kurɔ suama win dusibun min di.

⁴¹ Nà n wura na da win dusibun mi, na dibu yara nen bɔrin di. Nà n maa tura mi, ma ba kun man goo wẽ, ka me, na dibu yara nen bɔrin di.

⁴² Ye na tunuma bwiaɔ gisɔ na nɛɛ, Gusunɔ, wunɛ wi a sãa nen yinni Aburahamun Yinni, a man nen sanum me dorasio.

⁴³ Wee, na wãa bwia yen bɔkuɔ. Bii wɔndia wi u koo nim takam na, ma na nùn kana na nɛɛ, u man nim kɛ n nɔ win toorun di,

⁴⁴ kpa u man wisi u nɛɛ, n nɔruo kpa u maa nen yooyoosu taka, a de wɔndia wi, u n sãa kurɔ wi a nen yinnin bii gɔsia.

⁴⁵ N ka nen gɔruɔ gari yi gere n kpe, ma Rebeka u yarima ka win tooru. Ma u dua bwiaɔ u nim takama. Ma na nùn kana na nɛɛ, u man nim kɛ n nɔ.

⁴⁶ U win tooru sɔbia fuuku u nɛɛ, n nɔruo. Yen biru u koo maa nen yooyoosu takiriamama su nɔ. Na nɔra ma u maa su kã su nɔra.

⁴⁷ Na nùn bikia na nɛɛ, waran biiwa u sãa. U wisa u nɛɛ, Betueliwa u sãa win tundo wi Nakori ka Milika ba mara. Ma na nùn taabu dokea wẽrɔ. Ma na sumi doke win nɔmaa.

⁴⁸ Yera na Yinni Gusunɔ kpuna wi u sãa nen yinni Aburahamun Yinni. Ma na nùn siara yèn sɔ u man kpara ka bɔrɔkiniru n ka na n nen yinnin wɔnɔn debubu win bii sua.

⁴⁹ Tɛ, ì n kɔ i nen yinni durom ka bɔrɔkiniru kua, i man sɔwɔ. I kun maa mɔ, i man sɔwɔ, kpa n da gam.

⁵⁰ Labani ka Betueli ba wisa ba nɛɛ, Yinni Gusunɔn min diya yeni kpuro ya wee. Sa n kpɛ su yen gea n kun me yen kɔsa gere.

⁵¹ Rebeka wee wunen wuswaaɔ. A nùn suo a ka da u n sãa wunen yinnin biin kurɔ nge me Yinni Gusunɔ u gerua.

⁵² Ye Aburahamun yoo wi, u ben gari yi nua, ma u Yinni Gusunɔ kpuna.

⁵³ Yen biru u sii geesu ka wuraba yarama ka beka u Rebeka kã. U maa win sesu ka win mero gãa geenu kã.

⁵⁴ Yenin biru durɔ wi ka win tɔmbu ba di ba nɔra ma ba kpuna.

Ye ba seewa bururu, yoo wi, u nεε, i de n gəsira n wura nen yinnin mi.

⁵⁵ Adama Rebekan sesu ka win mero ba nεε, a de wəndia wi, u ka sun sina saa fiiko nge sɔɔ wəkurun saka kpa a sere doona.

⁵⁶ U bu wisa u nεε, i ku maa de n tε, domi Yinni Gusunɔ u nen sanum dorasia. Yen sɔ, i man karo n da nen yinnin mi.

⁵⁷ Yera ba nεε, su wəndia win tii soku su nɔ ye u koo gere.

⁵⁸ Ma ba Rebeka soka ba nùn bikia ba nεε, a wura a ka durɔ wi da?

Ma u nεε, oo, kon da.

⁵⁹ Ma ba ben sesu Rebeka ka yoo wi u nùn nɔəri win birun di nɔɔ kana ba doona ka Aburahamun yoo wi ka tən be ba nùn yɔsirima.

⁶⁰ Ba Rebeka domaru kua ba nεε, wuna bεsɛn sesu, Gusunɔ u de a ko tən dabinun mero, kpa wunen bibun bweseru tu ten yiberɛba taare tu ben wusu mwεeri.

⁶¹ Rebeka ka win yoo tən kurɔbu ba seewa ba yooyoosu sɔni ba durɔ wi swi ba n doonɔ.

⁶² N deema Isaki u wurama dɔkɔn di ye ba mɔ Gusunɔ u man waamɔ, ma u da u waa gbaburɔ Nεgebuɔ.

⁶³ Sɔɔ teeru u yara yoka u swaa gawa u ka bwisiku. Yera u nɔni seeya u mεera saruɔ u yooyoosu wa su wee.

⁶⁴ Rebekan tii u maa nɔni seeya u mεera u Isaki wa ma u sara yooyoon di

⁶⁵ u yoo wi bikia u nεε, durɔ wara u sisi yakasun di u ka sun yinna mini.

Yoo wi, u nεε, nen yinniwa.

Yera Rebeka u sɔnditia sua u tii wukiri nge mε ben komaru.

⁶⁶ Ye ba ka Isaki yinna, yoo wi, u nùn gari yi kpuro saaria ye u kua.

⁶⁷ Ma Isaki u ka Rebeka da win mero Saaraan kuu bekurugirɔ. Ma u nùn sua win kurɔ. U nùn kɔa gem gem. Nge mɛya Isakin nukura ka yemia win meron gɔɔn biru.

Aburahamun bibu gabu

25

¹ Saaraan gɔɔn biru Aburahamu u maa kurɔ sua. Kurɔ win yɔsira Ketura.

² Kurɔ wi, u Aburahamu bibu nɔɔba tia marua. Bera Simurani ka Yokusani ka Mɛdani ka Madiani ka Yisibaku ka Sua.

³ Ma Yokusani u seewa u Seba ka Dedani mara. Dedanin bibun bwesera Asuriba ka Letusiba ka Lumiba.

⁴ Madiani u maa seewa u bibu mara. Bera Efa ka Efεε ka Enaku ka Abida ka Elida. Beni kpurowa ba sɔa Keturan bibu ka win nikuraminu.

⁵ Adama ye Aburahamu u mɔ kpuro, Isaki turowa u wε.

⁶ Ma u win kurɔ be ba tien bibu kɛnu kɔ kɔ. Yen biru u bu gira Isakin min di, ba da sɔɔ yari yerun bera gia.

Aburahamu u gu, ba nùn sikua

⁷⁻⁸ Aburahamu u tɔkɔ kua kɔɔ kɔɔ, u kuawa wɔɔ wunaa wata ka wəkura nɔɔbu (175) ma u kpuna u gu.

⁹ Yera win bibu Isaki ka Isimεeli ba na ba nùn sikua Makpelan kpee wɔruɔ Eforoni Sokaan biin gberɔ, Manden deedeeru. Eforoni wi, u sɔawa Heti.

¹⁰ Aburahamun tiiwa u gbee te dwa Hetiban mi. N deema miya ba raa win kurɔ Saaraa sikua.

¹¹ Aburahamun gɔɔn biru Gusunɔ u win bii Isaki domaru kua. Saa ye sɔɔ, u wɔawa dɔkɔn bɔkuɔ ye ba mɔ Gusunɔ u man waamɔ.

Isimεelin bibun bweseru

¹² Isimεelin bibun bweseru wee. Isimεeli u sɔawa Aburahamun bii wi u ka Agaa Egibitigii mara. Agaa wi, u sɔawa Saaraan yoo wi u Aburahamu wε kurɔ.

¹³ Isimεeli wiya u seewa u bibu mara. Ben yɔsa wee nge mε ba bɔm wεena. Nεbayɔtuwa u sɔa win bii gbiikoo. Nεbayɔtun wɔnɔba Kedaa ka Adibeli ka Mibusamu

¹⁴ ka Mikima ka Duma ka Masa

¹⁵ ka Hadadi ka Tema ka Yeturi ka Nafisi ka Kɛdima.

¹⁶ Ma be wəkura yiru yen baawure u kua win bwese keran wirugii. Ben tiin yɔsa ba ben wusu kɔ ka ben gberu kpaanɛba.

¹⁷ Isimεeli u kuawa wɔɔ wunaa teeru ka wəkura nɔɔbu ka yiru. Yen biru u kpuna u gu u win baababa deema gɔriɔ.

¹⁸ Win bibu ba wɔawa nenem ba ka Aburahamun bii be ba tie tondinε. Ba da ba sina Hafila ka Surin tem baa sɔɔ Egibitin tem sɔɔ yari yeru gia, Asirin swaaɔ.

YAKɔBU

Esau ka Yakɔbu

¹⁹ Aburahamun bii Isakin bibun bweseru wee.

²⁰ Ye Isaki u kua wã weeru yera u Rebeka sua kurã. Rebeka u sãawa Labanin sesu. Ben baawa Betueli Aramugii. Ben wuuwa maa Padanaramu.

²¹ Isaki u Yinni Gusunã kana win kurã sã domi u kua wĩro. Gusunã u win kanaru mwa, ma win kurã Rebeka u gura sua.

²² Yera biba kuru karanamã win nukurã. Ma u nɛɛ, mban sãna yenin bwesera man deema.

Ma u Gusunã bikia, mba yenin tubusianu.

²³ Yera Yinni Gusunã u nùn sãwa u nɛɛ, bwesenu yiruwã nu wãa wunen nukurã.

Bwese ni, nu koo kabana sanam mɛ nu yara wunen nukurun di.

Nin teera koo tensim dam kera.

Mã * wiya u koo win wãna wiru kpĩiya.

²⁴ Ye kurã win maru suru yiba, wee sikabara ba wãa win nukurã.

²⁵ Gbiikoo u yara ma win wasi sansu yiba, ma ba nùn yĩsiru kã Esau †.

²⁶ Yen biru yiruse maa yarima. Win nãma Esaun naa tokuru neni. Ma ba nùn yĩsiru kã Yakãbu ‡. Isaki u mãwa wã wata sanam mɛ ba bu mara.

²⁷ Bii be, ba seewa ba kpẽa. Esau u kua taaso geo, u ra n wãawa yakasã. Adama Yakãbu u kuawa tã sɛ wi u ra n wãa yenuã.

²⁸ Isaki u Esau kĩru bo, domi u ra win taasorun yaa tem. Ma Rebeka u maa Yakãbu kĩru bo.

²⁹ Sã teeru nge mɛ Yakãbu u agbaara ye ya swẽri m̀, yera Esau u wurama taaso gberun di ka wasira bakaru.

³⁰ Yera u Yakãbu sãwa u nɛɛ, a man yabu swãa ye sãko n nã, domi na wasira too.

Yen sãna ba Esau soka Edãmu. Yen tubusiana tã swã.

³¹ Ma Yakãbu u nɛɛ, a gina man wunen bii yerumarun tubi dãreo.

³² Esau u nɛɛ, n wee na gã dã. Mba nen yerumarun arufaani.

³³ Ma Yakãbu nɛɛ, a bõruo gina.

Ma u bõrua ma u win yerumaru Yakãbu dãre.

³⁴ Saa yera Yakãbu u pɛɛ ka agbaara yè sã u swii doke sua u Esau wẽ. Esau u di u nãra ma u wigiru doona. Nge mɛya n kua u ka win yerumaru gema.

Isaki u da u wãa Gerao

26

¹ Gõra kpam dua tem mɛ sã, nge mɛ ta raã kua Aburahamun waati. Ma Isaki u da u wãa Abimelɛki Filisitiban sina bokon mi Gerao.

² Sã teeru Yinni Gusunã u Isaki kure u ka nùn gari kua u nɛɛ, a ku ra da Egibitiã. A de a sina tem mɛ kon nun sãsi sã.

³ A ku doona tem minin di. Ko na n wãa ka wunɛ kpa n nun domaru kua. Domi wunen bibun bwesera kon tem mɛ wẽ. Mɛsuma kon ka nen nã mwɛru yibia te na wunen tundo Aburahamu kua.

⁴ Kon de wunen bibun bweseru tu dabia nge wãllun kperi. Beya kon maa tem mɛ kpuro wẽ. Ben min diya handunian bwe-senu nu koo domaru wa.

⁵ Domi Aburahamu u nen gere mem nãwa, u maa nen woodaba swii ye na nùn sãwa kpuro.

⁶ Yera n dera Isaki u sina Gerao.

⁷ Ye u wã mi, tãmbu bã n nùn win kurã gari bikia, u ra nɛɛ, win sesuwa yèn sã u bɛrum m̀ bu ku raã nùn go ù n nɛɛ win kurãwa. Domi Rebeka u sãawa kurã burã.

⁸ Nge mɛ u tɛmã wuu mi, yera sã teeru Abimelɛki Filisitiban sunã wi, u mɛrima saa win dirun fɛntin di u wa wee, Isaki ka Rebeka ba bãnda m̀.

⁹ Ma u Isaki sokusia. Ye u na, u nùn bikia u nɛɛ, ase wunen kurãwa Rebeka. Ma a sun weesu kua a nɛɛ, wunen sesuwa?

Isaki u nùn wisa u nɛɛ, na ñ kĩ bu man gowa. Yen sãna na ka gerua mɛ.

¹⁰ Abimelɛki u nùn sãwa u nɛɛ, mban bwesera a sun kua mɛ. Wee, n daa tie fiiko goo u ka wunen kurã wi kpuna, kpa a ra de sa n sãa taarɛgibu.

¹¹ Saa yera u kpara u nɛɛ, wi u Isaki ñ kun mɛ win kurã baba ba koo yẽro gowa.

¹² Yeniba kpuron biru Isaki u gberu kua tem mi. Ma win dĩanu geã kua wã ge sã. Nu kuawa ye u duuran nã wunãbu (100) yèn sã Yinni Gusunã u nùn domaru kua.

¹³ Nge mɛya Isakin dukia ya ka kuuramã ya dã. Ma u kua gobigii kpoko.

¹⁴ U yãanu ka keteba m̀ ka yoo dabinu.

Isaki u ka Abimelɛki arukawani bøkua

* **25:23 mã** - Yuuban mi, sika wi ba gbia ba mara, wiya tãnwero. † **25:25 Esau** - Yisi ten tubusiana, wi u sansu mã.

‡ **25:26 Yakãbu** - Yisi ten tubusiana, wi u goon ayeru mwa.

Yera n dera Filisitiba ba ka nùn nisinu seewa.

¹⁵ Ma ba dākō be win tundo Aburahamun yoba raa gba kpuro k̄arua ka tem.

¹⁶ Yera Abimēleki u n̄ē, a doonō b̄esen min di, domi a sun dam kere.

¹⁷ Ma Isaki u doona ben min di u da u wāa daru wōwa gaan mi, Geran tem m̄e sō.

¹⁸ U win tundo Aburahamun dākōba wia ye Filisitiba ba raa k̄arua win ḡōn biru. Ma u dākō be yīsa kā kā nge m̄e win tundo u ra raa bu soku.

¹⁹ Ma Isakin yoo be, ba dākō gba wōwa ye sō, ba nim gem kame.

²⁰ Ka m̄e, Geragibun naa kparoba na ba Isakin naa kparobu sannō n̄ō kuura ba n̄ē, ben dākōwa.

Ma Isaki u dākō ye yīsiru kā Sikirin̄osu.

²¹ Yera Isakin yoo be, ba k̄pam dākō gaa gba, ma Geragibun naa kparō be, ba k̄pam na ba ka bu sanna dākō yen sō. Ma Isaki u dākō ye yīsiru kā Yiber̄e.

²² Ma u win kuru wuka saa min di u da u sina gam gia. Ma u k̄pam dākō gba mi. Adama ba ñ maa ka nùn sann̄e. Ma u yam mi yīsiru kā Tii m̄oru.

²³ Yen biru Isaki u doona saa min di ma u da Beri Seba.

²⁴ Yera Yinni Gusunō u nùn kure wōku te, u n̄ē, n̄ena na Gusunō wunen tundo Aburahamun Yinni. A ku b̄erum ko. Ko na n wāa ka wun̄e. Kon nun domaru kua k̄pa n de wunen bweseru tu dabia nen b̄ō Aburahamun sō.

²⁵ Ma Isaki u yāku yeru bana Beri Seba mi, u Yinni Gusunō sāwa. U win kuu bekuruginu gira, ma win yoba dākō gba mi.

²⁶ Saa yera Abimēleki ka win b̄rō Ahusati ka sere maa win tabu sunō Pikoli ba seewa Geran di ba Isaki beram da.

²⁷ Ye ba tura mi, yera u bu bikia u n̄ē, mban sōna i maa man naa swīi. Domi b̄ēya i man tusa i gira b̄een suunu sōn di.

²⁸ Ma ba nùn wisa ba n̄ē, sa yē ma Yinni Gusunō u wāa ka wun̄e. Yen sōna sa na a ka sun arukawani b̄ake.

²⁹ N n m̄en na, a b̄ruo ma a ñ kaa sun kōsa gaa kua nge m̄e sa nun gea kua sa dera a doona ka b̄ri ȳendu b̄esen min di. Wee tē Yinni Gusunō u nun domaru kua.

³⁰ Ma Isaki u bu yaare kua, ba di ba n̄ra ma ba kpuna mi.

³¹ Yera ba seewa buru buru yellu ba arukawani ye b̄akua ka b̄ri. Ma Isaki u dera ba doona ka alafia.

³² Yen t̄ō tera Isakin yobu ba na ba nùn s̄ōwa ba n̄ē ba nim wa dākō ye ba gba sō.

³³ Ma u dākō ye yīsiru kā Seba. Yen tubusiana N̄ō m̄w̄eru. Yen sōna ba ka wuu ge sokumō Beri Seba sere ka gis̄n gis̄. Yen tubusiana n̄ō m̄w̄erun dākō.

Esau u bwese tukunu sua kurōbu

³⁴ Esau u m̄wa w̄ō weeru u ka kurōbu yiru sua. Bera Yuditi, Berin bii, ka Basimati, Elonin bii. Be kpuro ba sāawa Hetiba.

³⁵ Adama kurō be, ba Isaki ka Rebeka nuki sank̄a to.

Yakōbu u Esaun domaru mwa

27

¹ Sanam m̄e Isaki u t̄kō kua, win n̄oni dam dwīya, u ñ maa yam waamō, ma u win bii yeruma soka u n̄ē, Esau.

Esau u n̄ē, n̄e wee.

² Ma Isaki u n̄ē, wee na t̄kō kua, na ñ maa nen ḡōn t̄ru yē.

³ Yen sō, na nun kanamō tē, a seewo a wunen s̄ē bwāaru ka wunen tendu sua a da yakasō a man yaa goowama.

⁴ K̄pa a ka man ye yaa dibu kua nge m̄e na ra kā a ka man naawa n di k̄pa n nun domaru kua n sere gbi.

⁵ Ma Esau u seewa u da yakasō u ka gbeku yaa ye gooma. N deema Rebeka u n̄ōm̄o ye Isaki u win bii Esau s̄ōm̄o.

⁶ Yera u win bii Yakōbu s̄ōwa u n̄ē, wee na nua wunen baa u wunen m̄ō Esau s̄ōwa u n̄ē,

⁷ u doo u nùn yaa goowama k̄pa u ka nùn ye yaa dibu kua u di k̄pa u nùn domaru kua Yinni Gusun̄n wuswaa u sere gbi.

⁸ Tē nen bii, a nen gari n̄ōwō yi kon nun sō.

⁹ A doo boo ḡr̄ a man boo binu yiru tama ni nu wā k̄pa n nu wunen baaba kua nge m̄e u ra kā,

¹⁰ k̄pa a ka nùn daawa u di, k̄pa u nun domaru kua u sere gbi.

¹¹ Yakōbu u win m̄ero wisa u n̄ē, wee, nen m̄ō u sansu m̄ō adama n̄ena kun m̄ō.

¹² A ku tuba, nen baaba koo man baba k̄pa n ko wee kowo win mi. K̄pa doma te na k̄i mi, tu ko b̄ri.

13 Win mero nùn sǎwa u nɛɛ, nɛn bii, a de b̄ri yi, yi w̄ri nɛn wir̄. A gesi nɛn gari nǎw̄ kpa a man boo ni tama.

14 Ma Yakǎbu u da u ka boo ni na u win mero w̄. U ka yaa dibu kua bi Isaki u ra k̄a.

15 Yen biru u win bii gbiikoo Esaun t̄o baka ȳnu sua ni nu w̄a dir̄ u nu Yakǎbu sebusia.

16 Ma u nùn boo bii nin ḡni t̄kusi win n̄m̄a ka win w̄ir̄, domi u ñ sansu m̄.

17 Ma u d̄ia duro ni ka p̄ɛ ye u kua win bii Yakǎbu n̄mu beria.

18 Saa yera Yakǎbu u ka nu da win tundo mi, u nɛɛ, baaba.

Ma tundo u wura u nɛɛ, nɛ wee, wuna were nɛn bii.

19 Yakǎbu u win tundo wisa u nɛɛ, nɛna Esau, wunɛn bii yeruma. Wee, na kua nge mɛ a gerua. A seewo a sina a nɛn taasorun yaa tem, kpa a man doma te kua.

20 Ma Isaki u nùn bikia u nɛɛ, am̄na a ka ye wa fuuku mɛ, nɛn bii.

Yakǎbu u nùn wisa u nɛɛ, Gusun̄ wunɛn Yinniwa u man ye gawama.

21 Ma Isaki u nɛɛ, ñ n mɛn na, a susima nɛn bii, n nun baba n wa à n s̄a Esaun na ka gem.

22 Yakǎbu u susi win baaba Isakin mi, ma u nùn baba u nɛɛ, Yakǎbun n̄wa na n̄m̄, adama Esaun n̄ma na baba.

23 U ñ nùn tuba yèn s̄ win n̄ma sansu m̄ nge Esaugia. Adama ye u k̄i u nùn domaru kua,

24 u gina nɛɛ, wuna nɛn bii Esau ka gem?

U wisa u nɛɛ, oo, nɛna.

25 Isaki u nɛɛ, a ka susima n wunɛn taasorun yaa tem kpa n nun domaru kua.

Yakǎbu u ka susi win mi, ma u di. U maa tam sua u nùn w̄ ma u n̄ra.

26 Yen biru Isaki u nùn sǎwa u nɛɛ, a susima a man s̄su, nɛn bii.

27 Yakǎbu u susi u nùn s̄su. Isaki u win ȳnun nuburu nua ma u nùn domaru kua u nɛɛ, wee nɛn biin nubura ka gberun nuburu weenɛ te Yinni Gusun̄ u domaru kua.

28 Gusun̄ u de gura ya n da nun n̄ɛyɛ tem barukagim s̄, kpa a alikama ka resɛm wa n kp̄a n banda.

29 T̄n dabinu nu nun wiru kp̄iya, kpa bwese dabinu nu nun yiira.

Kpa a ko wunɛn mero bisibun yinni, kpa ben tii bu nun yiira.

Wi u nun b̄rusi u koo b̄ri wa.

Wi u maa nun domaru kua, ȳro koo domaru wa.

30 Ye Isaki u Yakǎbu domaru kua u kpa, sanam mɛ Yakǎbu u doona kese, yera win m̄ Esau u wurama taasorun di.

31 Ma u d̄ianu kua u ka da win tundo mi, u nùn sǎwa u nɛɛ, baaba, a seewo a nɛn taasorun yaa tem kpa a man doma te kua.

32 Win tundo Isaki u nùn bikia u nɛɛ, wuna were.

U nɛɛ, nɛna Esau wunɛn bii yeruma.

33 Ma Isaki u diira gem gem u nɛɛ, ñ n mɛn na, wara u man gbeeku yaa tama na tema a sere tunuma, na maa nùn domaru kua. Ȳro koo maa baruka ko.

34 Ye Esau u gari yi nua win tundo n̄n di, yera u wura kua ka nuku sankira bakanu, ma u win tundo sǎwa u nɛɛ, baaba, a maa nɛn tii domaru kuo.

35 Isaki u nɛɛ, wunɛn w̄n̄ u na u wunɛn domaru mwa ka bwisi.

36 Esau u nɛɛ, wee u man taki di n̄n yiru nge mɛ win ȳsiru. U man nɛn yerumaru mwaari. Gis̄ u maa nɛn domaru mwa. A ñ maa domaru garu m̄ a man kua?

37 Isaki u nùn wisa u nɛɛ, wee na nùn kua wunɛn yinni, na maa nùn win mero bisibu kpuro w̄ bu ko win yobu. Na maa sii d̄ianu ka d̄a bii ni ba ra ka tam ko kpuron domaru kua. N n mɛn na, mba kon kp̄i n maa nun kua, nɛn bii.

38 Esau u nɛɛ, ñ n mɛn na, doma teni t̄nawa a m̄, baaba? A maa man domaru kuo.

Ma u wura n̄ kp̄ɛ u sw̄i.

39 Win tundo Isaki u nùn sǎwa u nɛɛ, wee ye kon nun s̄.

Wunɛn tem kun baruka wasi.

M̄ya gura kun maa n̄m̄ wunɛn mi.

Wunɛn takobin areya kaa n dim̄ a n ka w̄a.

40 Kaa maa ko wunɛn w̄n̄n̄ yoo.

Adama à n da ka tii yina,

kaa win yoru yari nge mɛ ketɛ ya ra yen sugu f̄re yu k̄.

Yakǎbu u da Labanin mi

41 Saa d̄ma ten diya Esau u Yakǎbu tusa doma te ben tundo nùn kuan s̄. Ma u gerua win tii s̄ u nɛɛ, nɛn baaban ḡo turuku kua. Win ḡo ḡbabu sindun biruwa kon nɛn w̄n̄n̄ go.

42 Ba Rebeka gari yi d̄m̄ya yi win bii gbiikoo Esau u gerua. Ma u win bii d̄ako

Yakabu sokusia u nùn sɔ́wa u nɛɛ, n wee, wunen mɔ́ u kī u win mɔ́ru kɔ́sia u nun go.

⁴³ Tɛ nɛn bii, a nɛn gari swaa dakio. A seewo a kpikuru da nɛn sesu Labanin mi Haraniɔ.

⁴⁴ Kpa a sina mi sɔ́ mɛɛru gaa sere wunen mɔ́n bwɛra yà n kpuna.

⁴⁵ Win mɔ́ru yà n sara wunen min di, u koo duari ye a nùn kua. Sanam mɛya kon de a gɔ́sirama. Domi na ñ kī n bɛɛ yiru kpuro bia sɔ́ teeru.

⁴⁶ Yera Rebeka u da u Isaki sɔ́wa u nɛɛ, na ka nɛn wāaru wasira Esaun kurɔ́ benin daan sɔ́, be ba sāa Hetiba. Yakabu ù n maa kurɔ́ sua tem mini nge be, mban wāara ko na n maa wāa.

28

¹ Yera Isaki u Yakabu soka u nùn domaru kua, ma u nùn sɔ́wa u nɛɛ, a ku ra ko a Kananin minin kurɔ́ sua.

² Yen sɔ́, a seewo a da Padanaramuɔ, Betueli wunen meron baaban yenuɔ kpa a kurɔ́ sua mi, Labani wunen dwaanin bibu sɔ́.

³ Kpa Gusunɔ́ Dam kpurogii u nun domaru kua, a marura a tɛria a ka ko bwese dabinun nuuru.

⁴ Kpa u nun domaru kua wunɛ ka wunen bibun bweseru nge mɛ u Aburhamu kua, kpa tem mɛ, mu ko wunɛgim mi a sɔ́ru dimɔ́, mɛ Gusunɔ́ u Aburhamu kã.

⁵ Isaki u dera Yakabu u da Padanaramu gia Labanin mi, wi u sāa Betueli Aramugiin bii, Yakabu ka Esaun dwaani.

⁶ Esau u wa ma Isaki u Yakabu domaru kua ma u nùn gɔ́ra Padanaramu gia u win kurɔ́ kasu. U maa nua ma saa ye u nùn domaru kuammɛ u nɛɛ, u ku raa kurɔ́ sue Kananin bii tɔ́n kurɔ́bu sɔ́.

⁷ U maa wa ma Yakabu u win baa ka win meron gari nua ma u doona Padanaramu gia.

⁸ Yera u gia ma Kananin bii tɔ́n kurɔ́bun daa ya ñ win baa wɛremɔ́.

⁹ Ma u seewa u da Isimɛlin mi, u win bii Mahalati, Nebayɔ́tun sesu sua kurɔ́ u doke kurɔ́ be u raa mɔ́ sɔ́. Isimɛli wi, u sāawa Aburhamun bii.

Yakabu u dosa Beteli

¹⁰ Yakabu u seewa saa Beri Seban di u doona Harani gia.

¹¹ U tura yam gam. Miya u sī domi sɔ́ u dua. Ye u kpunamɔ́ u kperu garu sua u tu wiru kpīiri.

¹² Yera u dosa u wa wee, sɛra gaa ya yɔ́ temɔ́ ma yen wira wɔ́llu girari, ma u Gusunɔ́n gɔ́radoba wa ba yɔ́mɔ́ ba saramamɔ́ ka sɛra ye.

¹³ Yinni Gusunɔ́n tii u yɔ́ yen wɔ́llɔ́ ma u ka nùn gari kua u nɛɛ, nɛna Gusunɔ́, Aburhamu wunen debun Yinni ka Isakin Yinni. Tem mi a kpī mi, wuna kon mu wɛ ka sere maa wunen bibun bweseru.

¹⁴ Wunen bibun bwese te, ta koo kowa nge yani sɛeri kpa tu tɛria tem mɛn goonu nɛ kpuro sɔ́. Wunɛ ka wunen bibun bweserun min diya handunian bwesenu kpuro nu koo domaru wa.

¹⁵ Wee na wāa ka wunɛ, ko na n maa nun kɔ́su yam kpuro mi a dɔ́ kpa n maa ka nun wurama tem mɛ sɔ́. Domi na ñ nun derimɔ́ sere n ka ko nge mɛ na nun sɔ́wa.

¹⁶ Yakabu u dom yanda ma u nɛɛ, Yinni Gusunɔ́ u wāa mini ka gem. Na ñ daa maa yɛ mɛ.

¹⁷ Yera berum nùn mwa ma u nɛɛ, n wā bu suunu mi nasia. Gusunɔ́n yenuwa mini ka maa wɔ́llun duu yeru.

¹⁸ Ma u seewa buru buru yellu u kpee te sua te u wiru kpīiri mi, u gira temɔ́ tu ka ko yīreru. Ma u ten wɔ́llɔ́ gum wisi.

¹⁹ U yam mi yīsiru kã Beteli. Yen tubusiana Gusunɔ́n wāa yeru. Adama wuu ge ga wāa mi, ba ra raa gu sokuwa Lusi.

²⁰ Yen biru u nɔ́ mweɛru kara u nɛɛ, Gusunɔ́ ù n ka man wāa, ma u man kɔ́su nɛn sanum mɛ sɔ́, ma u man dīanu wɛ ka yāa ni kon sebe,

²¹ kpa n gɔ́sira nɛn baaban yenuɔ ka alafia, wiya ko n sāa nɛn Yinni.

²² Kpee te na gira mini, ta kua yīreru ma miya n ko n ko win wāa yeru. Ye u maa man wɛ kpuron wɔ́kuru baateren wɔ́llɔ́ kon nùn tia tia wesia.

Yakabu u tura Labanin mi

29

¹ Ma Yakabu u seewa u win sanum wɔ́ri u da sɔ́ yari yeru gia.

² Ye u Harani turuku tia, yera u mɛera u dɔ́kɔ́ gaa wa yakasɔ́. U wa wee, yāa gɔ́su gasu ita ya kpī ya wɛramɔ́ dɔ́kɔ́ yen bɔ́kuɔ́, domi

miya ba ra yaa sabenu nim kē nu nɔ. Kpee te ba maa ka dɔkɔ yen nɔ wukiri ta kpā.

³ Miya yaa sabenu kpuro ra mɛnnɛ, kpa bu kpee te swɛnya dɔkɔn nɔɔn di bu nu nim kē, kpa bu kpam wure bu dɔkɔ ye wukiri ka kpee te.

⁴ Yakɔbu u yāa nin kparobu bikia u nɛɛ, kraasibu, saa man diya i na.

Ba nùn wisa ba nɛɛ, bɛsɛ Haranigiba.

⁵ U bu bikia u nɛɛ, i Labani Nakorin bii yē?

Ba nɛɛ, oo, sa nùn yē.

⁶ Ma u nɛɛ, u sere bwāa do?

Ba nɛɛ, oo, u alafia mɔ. A n̄ mam win bii Raseli wa u wee mini ka win yāanu?

⁷ Yakɔbu u nɛɛ, wee sɔɔ kpā, saa kun tura gina i ka yaa sabenu mɛnna. I nu nim kēyɔ kpa i kpam da i nu kpara.

⁸ Ba nùn wisa ba nɛɛ, sa n̄ kpē sere yāa gɔsu kpuro sù n mɛnna. Sanam mɛya sa ra kpee te swɛnyɛ dɔkɔn nɔɔn di su sere yāanu nim kē.

⁹ Saa ye u ka bu gari m̄ mi, yera Raseli u tunuma ka win tondon yāanu, domi wiya u sāa nin kparo.

¹⁰ Ye Yakɔbu u win dwaani Labanin bii Raseli wa ka win yāa gɔɔ, u susi u kpee te swɛnya dɔkɔn nɔɔn di ma u yāa ni nim kā.

¹¹ Ma u Raseli tɔbura u nùn s̄su. Ma durɔ wura nɔ kpēɛ u swī nuku dobun s̄.

¹² U Raseli s̄ɔwa u nɛɛ, sa sāawa dusinu. Domi nɛ Rebekan biiwa.

Ma Raseli u duka da u win tundo gari yi s̄ɔwa.

¹³ Ye Labani u win dwaanibu Yakɔbun labaari nua, u duka na u nùn senna. U nùn tɔbura u nùn b̄kasi u s̄su, ma u ka nùn da yenuɔ. Ma Yakɔbu u Labani s̄ɔwa kpuro ye u ka s̄imɔ.

¹⁴ Yera Labani u nɛɛ, ka gem nɛ ka wune yem tema.

Ma Yakɔbu u sina Labanin mi suru tia.

Yakɔbu u Labani s̄mburu kua Raseli ka Lean s̄

¹⁵ Yen biru Labani u Yakɔbu s̄ɔwa u nɛɛ, kaa man s̄mburu kua kam yèn s̄ a sāa nɛn dusi? A man s̄ɔwɔ nyen na kaa man mwaari.

¹⁶ N deema Labani u bii tɔn kurɔbu yiru mɔ. Gbiikoon yīsira Lea, wɔnɔgira maa Raseli.

¹⁷ Lean nɔni kun dam mɔ, adama Raseli kurɔ burɔwa, win wasi ka win wuswaa ya girima mɔ.

¹⁸ Yakɔbu u Raseli kī. Ma u Labani s̄ɔwa u nɛɛ, kon nun s̄mburu kua sere w̄ɔ nɔɔba yiru wunen bii Raselin s̄.

¹⁹ Ma Labani u nɛɛ, ya wā. N buram bo n nun wi kē, ye kon ka nùn durɔ goo kē. N n mɛn na, a ka man sinɔ.

²⁰ Yera n dera Yakɔbu u s̄mburu kua w̄ɔ nɔɔba yiru Labanin mi. Ma n nùn kua nge s̄ɔ yiru yèn s̄ u Raseli kī.

²¹ Yen biru u Labani s̄ɔwa u nɛɛ, a man nɛn kurɔ w̄ɛyɔ kpa n nùn yenu doke, domi nɛn t̄ra yiba.

²² Yera Labani u win w̄ɔ beran tɔmbu mɛnna kpuro ma u t̄ɔ baka dim kua.

²³ Ye n kua yoka, u win bii Lea sua u Yakɔbu duusia ma ba mɛnna.

²⁴ Ma u win yoo tɔn kurɔ Silipa sua u win bii Lea wē.

²⁵ Sisiru bururu, wee Yakɔbu deema Leawa. Ma u Labani s̄ɔwa u nɛɛ, mban bwesera a man kua mɛni. N n̄ Raselin s̄na na nun s̄awa ro? Mban s̄na a man weesu kua.

²⁶ Labani u nɛɛ, n n̄ bɛsɛn komaru bu wɔnɔ kurɔ kpaaru sua kpa m̄ɔ u n wāa.

²⁷ A gina kurɔ kpaarun s̄ɔ nɔɔba yiru dakuro ka Lea. Yen biru sa ko maa nun wiɔnɔ wē. Kpa a kpam man s̄mburu kua w̄ɔ nɔɔba yiru win s̄.

²⁸ Ma Yakɔbu u kua nge mɛ. U s̄ɔ nɔɔba yiru ye dakura ka Lea. Yen biru Labani u nùn win bii Raseli k̄ kurɔ.

²⁹ Ma u maa win yoo tɔn kurɔ Biliha sua u win bii Raseli wē.

³⁰ Yakɔbu u ka Raseli mɛnna, u nùn kīa n kere Lea. Ma u kpam Labani s̄mburu kua w̄ɔ nɔɔba yiru.

Yakɔbun bibu

³¹ Ye Yinni Gusunɔ u wa ma Yakɔbu u n̄ Lea kī, ma u dera Raseli u kua wīro ma u Lea kua bii mero.

³² U gura sua u bii tɔn durɔ mara ma u nùn yīsiru k̄ Rubeni, u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u wa ma ba man gema. Tē nɛn durɔ u koo man kīa.

³³ Yen biru u maa gura sua u bii tɔn durɔ mara ma u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u nua ma ba n̄ man kī. Yera u ka kpam man wini k̄.

Yera ba nùn yīsiru k̄ Simeɔ.

³⁴ Simeɔn biru u maa gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma ba nùn yīsiru k̄ Lefi. Yera u nɛɛ, t̄ra nɛn durɔ u koo man tii gawe, domi na nùn bii tɔn durɔbu ita marua.

³⁵ Lefin biru u maa gura sua u bii tɔn durɔ mara, ma u nɛɛ, tɛ kon Yinni Gusunɔ siara. Yen sɔna u bii wi yĩsiru kã Yuda.

Yen biru u gina marubu yɔra.

30

¹ Ye Raseli u deema u n̄ ka Yakɔbu marumɔ, yera u ka win mɔɔ nisinu seewa. Ma u Yakɔbu sɔɔwa u nɛɛ, a de n ka nun ma. Ma n kun mɛ, kon gbi.

² Yera Yakɔbu u ka Raseli mɔru bɛsira u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, nɛna Gusunɔ n ka nun yinari a ma?

³ Raseli u nɛɛ, too, ya n̄ taare, nen yoo Biliha wee, a ka duo kpa n bibu wa saa win min di n taaru sɛndi, kpa sa n wãasine.

⁴ Ma u win yoo Biliha sua u Yakɔbu wɛ kurɔ. Yakɔbu u ka n̄n mɛnna,

⁵ yera u gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua.

⁶ Raseli u nɛɛ, Gusunɔ u nen kanaru nua ma u man siria ma u man bii tɔn durɔ kã.

Yen sɔna u bii wi yĩsiru kã Danu.

⁷ Danun biru Biliha u maa gura sua ma u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua.

⁸ Raseli u nɛɛ, na ka nen mɔɔ gabirina gem gem na n̄n kamia.

Ma u bii wi yĩsiru kã Nɛfitali.

⁹ Saa ye Lea u deema u marubu yɔra, yera u win yoo Silipa sua u Yakɔbu wɛ kurɔ.

¹⁰ Ma Silipa u gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua.

¹¹ Lea u nɛɛ, anna a nen wii dobu wa!

Ma u n̄n yĩsiru kã Gadi.

¹² Gadin biru Silipa u kɔam gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ marua.

¹³ Yera Lea u nɛɛ, doo nɔɔrugiiwa na sãa, domi tɔn kurɔbu ba koo man soku doo nɔɔrugii.

Ma u n̄n yĩsiru kã Aɛɛɛ.

¹⁴ Sɔɔ teeru doo gɛɛrun saa sɔɔ, yera Rubeni u seewa u da yakasɔ u dãa te ba sokumɔ mandaragoren * binu sɔrima u ka win mɛro Lea wɔma. Saa yera Raseli u Lea sɔɔwa u nɛɛ, a suuru koowo, a man wunen biin dãa bii ni sɔko.

¹⁵ Lea u n̄n wisa u nɛɛ, ye a man nen durɔ mwaari n̄ n̄ nun tura? Yera a kɔam kã a man nen biin dãa binu mwaari?

Raseli nɛɛ, a suuru koowo, kon de bɛɛn durɔ u ka nun du yoka ye, wunen biin dãa bii nin sɔ.

¹⁶ Ye n kua yoka Yakɔbu u gberun di wee, yera Lea u seewa u da u ka n̄n yinna ma u nɛɛ, nɛna kaa ka du gisɔ, domi nen biin mandaragoren bina na ka nun dwa.

Ma Yakɔbu u ka n̄n dua dɔma te.

¹⁷ Ma Gusunɔ u Lean kanaru mwa, u gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ nɔɔbuse marua.

¹⁸ Yera u nɛɛ, Gusunɔ u man nen are wɛ, yèn sɔ na dera nen durɔ u nen yoo sua kurɔ.

Ma u bii wi yĩsiru kã Isakari.

¹⁹ Isakarin biru Lea u kɔam gura sua u Yakɔbu bii tɔn durɔ nɔɔba tiase marua.

²⁰ Ma u nɛɛ, Gusunɔ u man kɛɛ geeru kã. Tɛ nen durɔ u koo man tii gawe u man bɛɛɛ doke yèn sɔ na n̄n bii tɔn durɔbu nɔɔba tia marua.

Ma u bii wi yĩsiru kã Sabuloni.

²¹ Yen biru u bii tɔn kurɔ mara ma u n̄n soka Dina.

²² Gusunɔ u maa Raselin tii yaaye u win kanaru mwa ma u n̄n kua bii mero.

²³ U gura sua u bii tɔn durɔ mara ma u nɛɛ, Gusunɔ u man sekuru yara.

²⁴ Yera u bii wi yĩsiru kã Yosefu. U nɛɛ, kpa Yinni Gusunɔ u kɔam man bii tɔn durɔ sosia.

Yakɔbu u kã Labani u n̄n kara

²⁵ Saa ye Raseli u Yosefu mara, yen biruwa Yakɔbu u Labani sɔɔwa u nɛɛ, a den man karo mɛ, n we nen temɔ.

²⁶ Kpa a de n ka nen kurɔbu ka nen bibu da bèn sɔ na nun sãwa. A maa yɛ kɔ mèn nɔɔ na nun sɔmburu kua.

²⁷ Ma Labani u n̄n wisa u nɛɛ, a suuru koowo, a de a yɔra gina. Domi na wa ma wunen sɔna Gusunɔ u man domaru kua.

²⁸ Yen sɔ, a man sɔɔwɔ nyen na n weenɛ n nun kɔsia, kpa n nun wɛ.

²⁹ Yera Yakɔbu u n̄n wisa u nɛɛ, wunen tii a yɛ nge mèn nɔɔ na nun sãwa. A maa wa nge mèn nɔɔ wunen yãa gɔɔ ga kuura nen nɔmaɔ.

³⁰ Domi yãa gɔɔ piibuwa a raa mɔ n sere tunuma wunen mi. Adama ye na tunuma, Yinni Gusunɔ u nun domaru kua ma ga kpɛa. N n men na, saa yerà kaa den man yɔsu n nen tiin sɔmburu ko.

³¹ Ma Labani u n̄n wisa u nɛɛ, mba kon nun wɛ.

* **30:14 mandaragore** - Ba nɛɛ, dãa ten binu nu koo kpĩ nu tɔn kurɔ ko bii mero.

Yakabu u nɛɛ, na ñ kī a man gāanu ganu wē. Ye kon nun sō wee. À n wura, a de n kparam wunen yāa gōo ge sua n kpara.

³² Gisō kon du wunen sabenu sōo n mɛɛri mɛɛri n wa yāanu ka bonu ni nu bausu mō ka yāa n̄n sansu t̄iri. Niya kon gōsi n̄nɛm nu n s̄aa n̄n k̄siaru.

³³ Siara gem mu koo sōosira sanam mɛ a na a ka n̄n k̄siaru wa. Domi boo ni nu ñ bausu mō ka yāa ni nu ñ t̄iri nu ñ wāa n̄ginu sōo, a man garisio gb̄n̄o.

³⁴ Labani u n̄n wisa u nɛɛ, n kooro nge mɛ a gerua.

³⁵ Yen t̄ō te, Labani wi, u bonu ka yāa ni nu bausu mō ka ni nu t̄iri wuna u yi n̄nɛm ma u nu win bibu n̄mu beria.

³⁶ Yen biru u dera ba ka sabe ni tonda saa Yakabun min di nge sōo itan sanum saka.

Ma Yakabu u ni nu tie kparamō.

³⁷ Sanam mɛ u nu kparamō, yera u dānu ganun k̄asi beki bura u yin koro w̄rukisu yorua yorua nge mɛ ba ra kaaru yore.

³⁸ Ma u dāa k̄asi yi sua u doke mi sabenu ra nim n̄o, domi miya nu ra n yōnamō.

³⁹ Sanam mɛ, nu n yōna dāa k̄asi yin b̄kuō, nu ra binu mawa ni nu bausu mō.

⁴⁰ Yen biru Yakabu u ni nu t̄iri ka ni nu bausu mō wunamō n̄nɛm u yimō bee tia nu ko wiginu.

⁴¹ U n deema yāa damgina nu yōnamō, u ra dāa k̄asi yi kōwa nin wuswaa.

⁴² Adama ù n wa ni nu ñ gea s̄aa, niya nu yōnamō, u ra yi suewa min di kpa ni, nu n s̄aa Labaniginu.

Yakabu u duka sua saa Labanin min di

⁴³ Mɛya Yakabu u kua u ka dukia wa ya kp̄a. U yāanu ka bonu ka yooyoosu ka ketekunu ka yoo t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu mō.

31

¹ Sōo teeru Yakabu u nua Labanin bibu ba gerumō ba m̄, Yakabu u bes̄en t̄ndon arumani kpuro gura ma u kua dukiagii.

² Yen biru u wa ma Labani kun maa n̄n mɛɛra nge yellu.

³ Saa yera Yinni Gusunō u Yakabu sōowa u nɛɛ, a gōsiro wunen baaban temō mi ba n̄n mara. Ko na n ka nun wāa.

⁴ Ma Yakabu u win kur̄bu Lea ka Raseli sokusia bu na win mi kpara gber̄o.

⁵ U bu sōowa u nɛɛ, na wa b̄ɛɛn baaba kun maa man mɛɛra nge yellu. Adama Gusunō, n̄n baaban Yinni, u ka man wāa.

⁶ B̄ɛɛn tii i maa wa nge mɛ na b̄ɛɛn baaba s̄amburu kua ka n̄n dam kpuro.

⁷ Wee t̄ɛ, u man kam mɛɛra, u n̄n k̄siarun gari k̄sa sere n̄n w̄kuru. Adama Gusunō kun dere u man k̄sa kua.

⁸ Domi b̄ɛɛn tundo wi, ù n nɛɛ, sabe ni nu bau bakasu mō niya nu ko n s̄aa n̄ginu, ni kpurowa nu ra bau si ko. U n maa nɛɛ, ni nu bau piiminu mō, ni kpurowa nu ra ko mɛ.

⁹ Nge mɛya Gusunō u ka b̄ɛɛn t̄ndon yāa gōo w̄ra u man wē.

¹⁰ Saa ye sabe ni, nu yōnamō na dosa. Dosu ge sōo, na n̄ni seeya w̄ll̄o na wa nin dwanu kpuro bausu mōwa.

¹¹ Ma Yinni Gusun̄n ḡrado u man soka u nɛɛ, Yakabu! Yera na wura na nɛɛ, nɛ wee.

¹²⁻¹³ Ma u nɛɛ, wiya Gusunō, wi, wi u man kure Beteliō mi na kperu gira na gum wisi ta n ka s̄aa ȳreru. Miya na maa n̄n n̄o m̄w̄ɛru kua. T̄ɛ, n n̄ni seeyo kpa n wa ma sabe nin dwanu kpuro bausu mōwa. Domi u wa ye Labani u man kua. Kpa n se tem minin di n wura tem mi ba man mara.

¹⁴ Raseli ka Lea ba n̄n wisa ba nɛɛ, sa ñ maa b̄onu gaa mō bes̄en t̄ndon mi.

¹⁵ U sun mɛɛra nge s̄abu domi u sun d̄ra u bes̄en gobi di.

¹⁶ Arumani ye Gusunō u n̄n w̄rari ya maa kua bes̄e ka bes̄en bibugia. N n m̄n na, a koowo ye Gusunō u nun sōowa.

¹⁷ Yen biru Yakabu u seewa u win kur̄bu ka win bibu yooyoosu s̄andi.

¹⁸ Ma u win dukia kpuro sua ka win sabe ni u wa Padanaramuō. U swaa w̄ri u d̄o win tundo Isakin mi, Kananin temō.

¹⁹ Ye ba doonō, yera Raseli u da u win tundo Labanin b̄ūu wi ba m̄ Terafimu gb̄na. N deema saa ye sōo, Labani u win yāanun sansu b̄̄rimō.

²⁰ Nge mɛya Yakabu u ka Labani n̄ni w̄kua u doona, u ñ maa n̄n gāanu sōowa.

²¹ U win ye u mō kpuro gura. Ma u da u daa te ba m̄ Efarati t̄bura u doona Galadin guunu gia.

²² Ye Yakabu u doona, yen sōo itasera ba na ba Labani sōowa ma Yakabu u duka sua.

²³ Ma Labani u win t̄ambu sua ba Yakabu naa gira. Sōo n̄o ba yiruwa ba kua swaa sōo ba sere n̄n naamw̄ɛ Galadin guunō.

24 N deema Gusunə u Labani sɔɔwa dosu sɔɔ wɔ̄kuru u nɛɛ, a tii laakari ko, a ku ra Yakəbu gāanu ganu sɔ̄.

25 Ye u Yakəbu naamwɛ mɛ, u deema wee, u win kuu bekuruginu gire Galadin guu nin mi. Yera ba maa beginu gira mi, wi ka win tɔmbu.

26 Yen biruwa u Yakəbu bikia u nɛɛ, mban sɔ̄na a man kua mɛ. A man kam mɛɛra a ka nɛn bibu doonama nge yoo be a mwɛɛrima tabu gberun di.

27 Mban sɔ̄na a duka sua asiri sɔɔ, a n̄ man nɔɔ kanɛ. À n daa man sɔɔwa, kon de a doona ka nuku dobu ba n womusu mɔ̄, kpa ba n mɔ̄rɔ̄kunu ka gāasu soomɔ̄.

28 Wee, a yina n nɛn bibu ka nɛn debu-minu nɔɔ kana n bu bɔ̄kasi a sere doona. Anna a ka gari bakaru kua mɛ!

29 Na yiiko mɔ̄ n ka nun kɔ̄sa kua, adama Gusunə, wunɛn baaban Yinni, u man sɔɔwa gīa u nɛɛ, n laakari ko n ku ra nun gāanu ganu sɔ̄.

30 Wee a doonə wunɛn baaban yenuɔ̄ gèn beke a ra n mɔ̄, a n̄ maa wee mini. Adama mban sɔ̄na a nɛn b̄u kpeɛru gbena.

31 Ma Yakəbu u Labani wisa u nɛɛ, na n̄ yɛ à n kaa ra man wunɛn bibu wɔ̄rari. Yen sɔ̄na na kua mɛ.

32 Adama a b̄uɛrio bɛsɛn sɔ̄munu sɔɔ tɔn beni kpuron wuswaaɔ. À n wunɛn gāanu wa mi, kpa a sua. W̄in mi a wunɛn b̄u kpeɛru wɔ̄, kpa bu yɛro go.

N deema Yakəbu kun yɛ ma win kuro Raseliwa u b̄u kpeɛ te gbena u neni.

33 Ma Labani u dua Yakəbun kuu bekurugirɔ̄ ka Bilihagirɔ̄ ka Silipagirɔ̄ ka sere maa Leagirɔ̄, adama u n̄ gāanu wa. Ye u yara Lean kurun di, ma u dua Raseligirɔ̄.

34 Ma u kuu te b̄uura u n̄ gāanu wa. N deema Raseli u b̄u kpeɛ te sua u doke win yooyoon gaarin kɔ̄kɔ̄rɔ̄ u sinari.

35 Yera u win tundo sɔɔwa u nɛɛ, a ku ka man mɔ̄ru ko, na n̄ kpɛ n se domi na nɔ̄ma neni.

Labani u win b̄u kpeɛ te kasu kuu te sɔɔ kpuro u n̄ wa.

36 Saa yera Yakəbu u mɔ̄ru bɛsira ma u ka Labani sannɔ̄ wɔ̄ri u nɛɛ, toraru mba na nun torari mɛ, n̄ kun mɛ kɔ̄sa yerà na nun kua mɛ, a ka man naa gire ka dam.

37 Sanam mɛ a bɛsɛn yānu b̄uura mba a wa mi, ye ya s̄a wunɛn yɛnun gāanu. A man ye

sɔ̄sio nɛn tɔmbu ka wunɛgibun wuswaaɔ, kpa ba n s̄a bɛsɛn seeda.

38 Wee wɔ̄ yɛnda na kua wunɛn mi. Wunɛn yāanu n̄ kun mɛ wunɛn bonu yen gaa kun nukuru yarire nɛn nɔ̄ma sɔɔ. Mɛya na n̄ maa wunɛn yāa gɔ̄n di yāa kinɛru garu suare n tem.

39 Gbeeku yaa yà n wunɛn saberu garu go, na ku ra ka nun tu naawe. Nena na ra ten kɔ̄sire wɛ. Ten te ba maa gbena wɔ̄kuru n̄ kun mɛ sɔ̄ sɔɔ, a ra man ten kɔ̄sire bikiewa.

40 Mɛya na ra n sɔ̄ soore kpara gberɔ̄, kpa wɔ̄kuru na n wooru nɔ̄rure, na n̄ dweeyamɔ̄.

41 Nge mɛya na kua sere wɔ̄ yɛndu, na nun sɔ̄mburu kuawa wɔ̄ wɔ̄kura nɛn wunɛn bii tɔn kurɔ̄bun sɔ̄, ma na maa kua wɔ̄ nɔ̄ba tia yāa ni ka boo nin sɔ̄. Ka mɛ, a nɛn kɔ̄siarun gari gɔ̄siawa sere nɔ̄n wɔ̄kuru.

42 Gusunə, wi, wi Aburahamu ka nɛn baaba Isaki ba nasie ù kun daa ka man wāa, kaa man deriwa nɔ̄m dira. Wee, u nɛn wɔ̄nwɔ̄ndu wa ka nɛn wahala ye na kua. Yen sɔ̄na u man siria gīa.

43 Yera Labani u n̄n wisa u nɛɛ, wunɛn kurɔ̄ be, ba s̄awa nɛn bibu. Bii beni ba maa s̄awa nɛn debuminu. Yāa gɔ̄ s̄ini, su maa s̄awa nɛgisu. Ye a gesi wa mini kpuro nɛgia. Adama na n̄ kpɛ n nɛn bibu ka nɛn debumii ni nɛnɛ.

44 Yen sɔ̄ tɛ, a de nɛ ka wunɛ su arukawani bɔ̄ke kpa su ȳireru doke ta n s̄a yen seeda.

45 Ma Yakəbu u kperu sua u gira yam mi, ta n ka s̄a ȳireru.

46 Ma u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, i kpenu gurama. Ma ba nu gurama ba suba. Yen biru ba sina ba di nin b̄kuɔ̄.

47-48 Labani u nɛɛ, kpee sube teni, ta s̄awa bɛsɛn seeda nɛ ka wunɛ.

Yen sɔ̄na ben baawure u yam mi ȳisiru k̄a ka win barum, Seeda yeru.

49 Ba maa yam mi soka Misipa domi Labani u Yakəbu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunə u bɛsɛn baawure gbara su ku ka wɔ̄rina sà n yarina minin di.

50 À n nɛn bibu nɔ̄ni sɔ̄mɔ̄, n̄ kun mɛ à n kurɔ̄ kpao sua, n̄ n̄ tɔnu koo sun siria, Gusunəwa koo sun siria nɛ ka wunɛ. Yen sɔ̄, a laakari ko.

51-52 Kpee sube teni ka kpee te a gira mi, nu kua seeda nɛ ka wunɛn baa sɔɔ. Mɛya na

ñ kpee ni saramə n nun wəri. A ku ra maa nu sara a man wərima.

⁵³ Sà n kua mε, Gusunə, Aburahamu ka Nakorin Yinni, u koo sun siria.

Ma Yakəbu u maa bōrua ka Yinni Gusunən yīsiru, wi, wi win tundo Isaki u nasie.

⁵⁴ Saa yera u yākuru kua guuru wəllu mi, ma u win təmbu menna ba di sannu. Yen biru ba kpuna mi wōku te.

32

¹ Ye n kua buru buru yellu, Labani u seewa u win bibu ka win debuminu nō kana u bu bəkasi, ma u ben baawure domaru kua. Yen biru u gəsira u wura win yenuə.

Yakəbun səru bu sere yinna ka Esau

² Yakəbu u swaa mō u doonə, yera Gusunən gəradoba ba ka nùn yinna.

³ Ye Yakəbu u gərado be wa, yera u nεε, Gusunən tabu kowoba beni.

Ma u yam mi yīsiru kã Mahanaimu. Yīsi ten tubusiana, sansani yiru.

⁴ Yera u səməbu gəra win mō Esau mi, Edəmun temə mε ba maa mō Seiri.

⁵ U bu wooda wε u nεε, ameniwa i ko nən tənwerō Esau sō i nεε, nε Yakəbu win bō, na da na sina Labanin mi sere n ka kua gisō.

⁶ Na nεε mō ka ketekunu ka yāanu ka yoo tən durəbu ka tən kurəbu. Yera na nùn nōsiamə u ka man nōnu geu mēeri, wi, wi u sãa nən tənwerō.

⁷ Səmə be, ba da ba wurama Yakəbun mi, ba nεε, sa tura wunen mō Esau mi, u maa sun sennə sisi ka tabu kowobu təmbu nεeru (400).

⁸ Yera berum Yakəbu mwa u nanda gem gem. Ma u tən be ba wāa ka wi bōnu kua wuunu yiru ka win yāanu ka keteba ka yooyoosu.

⁹ Ma u nεε, baa Esau ù n na u sube teeru wəri u tu kamia, te ta tie ta koo yari baani.

¹⁰ Ma u kanaru kua u nεε, Yinni Gusunə, nən baaba Aburahamu ka nən tundo Isakin Yinni, a man sōwa n wuro nən temə mi ba man mara. Gea tənawa kaa man kua.

¹¹ Na ñ tura n ka wunen durom bakam ka wunen bərakiniru kpuro wa te a man sōsi, nε wi na sãa wunen bō. Domi na Yuudeni yeni təburawa ka nən deka tənə. Adama tē nən təmbu ka nən sabenu kua wuunu yiru.

¹² Na nun kanamə a man wəro saa nən mō Esau nəmun di. Domi na berum mō

u ku raa sun wərima u go ka nən kurəbu ka bibu sannu.

¹³ Wuna a maa gerua kaa man durom kua kpa a nən bibun bweseru dabiasia nge nim wōkun yanim mε goo kun kpē u gari.

¹⁴ Yam miya Yakəbu u səbia u kpuna. Ma u win yaa sabenun sukum sua u ka win mō Esau kē.

¹⁵ Sabe niya boo ninu goobu (200) ka boo kinenu yendu ka yāa ninu goobu ka yāa kinenu yendu

¹⁶ ka naa mērobu weeru ka naa kinenu wəkuru ka keteku mērobu yendu ka keteku dwanu wəkuru, ka mam yooyoo mērobu tənə ka sin bii ni nu bom nōrumə.

¹⁷ U ye kpuro sua u win yobu nōmu beria gō ka gō nennənka. Ma u bu sōwa u nεε, i n gbia nən wuswaə kpa i de gō si, su n swīne dandankuru.

¹⁸ Ma u gbiikoo sōwa u nεε, Esau nən mō ù n ka nun yinna, ù n nun bikia weren min diya a wee, mana a dō, weren sabena a gbiisie,

¹⁹ a nùn wisio a nεε, win bō Yakəbugina. Nu sãawa kē te na wi, nən tənwerō mərisiama. Nən tii na wee biruə.

²⁰ Gari teeya u yiruse sōwa ka itase. Meya u be kpuro sōwa be ba sabe ni kpare gesi.

²¹ Ma Yakəbu u maa nεε, i geruo i nεε, wee, nε win bō na wee bεen biruə.

Domi u bwisika win tii sō u nεε, Esau ù n kē te na gbiisie wa, win mōru koo sure. Yen biru nε ka wi sa ko waana nōni ka nōni. Sərakudo u koo man dam koosia ka nuku dobu.

²² Kē te, ta gbia ma u yōra u kpuna mi, wōku te.

Durə goo u ka Yakəbu gabirina Penielio

²³ Yakəbu u seewa wōku te, u win kurəbu yiru ka win yoo tən kurəbu yiru ka win bibu wəkura tia sua u da u ka bu Yabəkun daaru təbura.

²⁴ Ye u bu təburasia u kpa, ma u wura u maa ye u mō kpuro təburasia.

²⁵ Yakəbu u tia wi turo. Yera durə goo u na u ka nùn gabirina sere yam ka sãra.

²⁶ Ye durə wi, u wa ma u ñ kpē u Yakəbu sura, ma u win gāa kpō so, ga səsiera ye ba wəri mō.

²⁷ Yen biru durə wi, u nεε, a de n doona, domi yam sārera wee.

Yakəbu u nùn wisa u nεε, na ñ nun derimə a doona ma n kun mō a man domaru kua.

28 Yera durɔ wi, u bikia u nɛɛ, amɔna wunen yĩsiru.

U wisa u nɛɛ, Yakɔbu.

29 Durɔ wi, u maa nɛɛ, ba ñ maa nun sokumɔ Yakɔbu. Isireliwa ba koo nun soku yèn sɔ a ka Gusunɔ gabirina ka maa tɔnu, ma a kamia.

30 Yera Yakɔbu u nɛɛ, a gem mɔ, a man wunen yĩsiru sɔwɔ.

U nùn wisa u nɛɛ, mban sɔna a nen yĩsiru bikiamɔ.

Ma u nùn domaru kua.

31 Yakɔbu u yam mi yĩsiru kã Penieli. Yĩsi ten tubusiana, Gusunɔn wuswaa. U nɛɛ, na Gusunɔ wa nɔni ka nɔni, nen hunde maa faaba waara.

32 Ye u Penieli tɔbura, ma sɔɔ u n yarimɔ. Saa dɔma ten diya u killimɔ ka gãa te.

33 Yen sɔna sere ka gisɔ Isireliba ba ku ra yaan sĩru tem te ta ka gãaru sɔrine, yèn sɔ sĩru miya Gusunɔ u Yakɔbu so u ka kua gãarugii.

Yakɔbu u ka Esau yinna

33

1 Yeniban biru Yakɔbu u nɔni seeya u wa wee, Esau u wee ka win tabu kowobu tɔnu nɛɛ te. Yera Yakɔbu u win bibu bɔnu kua u Lea nùn wigibu wɛ. Ma u maa Raseli wigii wɛ. Ma u maa win yoo tɔn kurɔbu yiru begibu wɛ.

2 Ma u win yoo tɔn kurɔ be gbiisia ka ben bibu, ma u dera Lea ka win bibu ba bu swĩ, yen biru Raseli ka win bii Yosefu ba swĩ.

3 Ma Yakɔbu u besira u bu gbiiya u da u yiira nɔn nɔɔba yiru win mɔɔn wuswaaɔ.

4 Yera Esau tii u maa duka na u Yakɔbu gaba wĩrɔ ba bɔkasina ba sɔsuna. Ma be yiru kpuro ba swĩ.

5 Ye Esau u nɔni seeya u Yakɔbun kurɔ be ka bii be wa, yera u nɛɛ, berà beni.

Yakɔbu u nùn wisa u nɛɛ, bii be Gusunɔ u man kã win durom saabu, bera mi.

6 Yera yoo be, ba na Esau wuswaaɔ ba yiira.

7 Ma Lea ka wigibu ba na ba yiira. Yen biru Raseli ka Yosefu ba maa na ba yiira.

8 Ma Esau u maa Yakɔbu bikia u nɛɛ, mban sɔna a tɔn be ka sabe ni gbiisiana nen mi.

Yakɔbu u nùn wisa u nɛɛ, na nun ye kpuro mɔrisiawa kpa a ka man nɔnu geu mɛerin sɔ.

9 Ma Esau u nɛɛ, nen wɔnɔ, sabe ni na mɔ nen tii nu man tura, a wuneginu nɛnuɔ.

10 Yera Yakɔbu u nɛɛ, aawo, à n ka man nɔnu geu mɛera, a nen kɛɛ te mɔɔ. Domi ye a man dam koosia ka nuku dobu na wunen wuswaa waasinawa nge Gusunɔgia.

11 N n men na, a nen kɛɛ te mɔɔ. Domi Gusunɔ u man durom kua u man wɛ kpuro yèn bukata na mɔ.

Ma u Esau suuru kana gem gem u sere kɛɛ te mwa.

12 Ma u nɛɛ, a seewo su doona kpa na n nun swaa gbiiye.

13 Yakɔbu u nùn wisa u nɛɛ, nen tɔnwero, a yɛ ma na bibu mɔ be ba kun gina dam mɔ, ka yã binu ka kɛɛ binu ni nu bom nɔrumɔ. Yen sɔ, sà n dera ba sãa too baa sɔɔ teeru, sabe ni kpuro nu koo gbisuku.

14 Yen sɔ, a n gbia, kpa nɛ ka bii be ka sabe ni, sa n wunen yira swĩ kpure kpure sere su ka tunuma Seiriɔ mi a wãa.

15 Ma Esau u nùn sɔwɔ u nɛɛ, to, kon nun nen tɔmbu gabu deria.

Yakɔbu u nɛɛ, aawo, tɔnwero, n de gesi durom wa wunen min di.

16 Yen dɔma tera Esau u gɔsira u doona Seiriɔ.

17 Adama Yakɔbu u da Sukɔtuɔ. Ye u tura mi, u diru bana ma u win sabenu kunu kua. Yen sɔna ba yam mi soka Sukɔtu. Yen tubusiana, kunu.

Yakɔbu u win sansani gira Sikemun bɔkuɔ

18 Yen biru u seewa min di u tura ka alafia Kananin temɔ min di u raa da Padanaramuɔ. Ma u win kunu gira wuu ge ba mɔ Sikemun bɔkuɔ.

19 Tem mi u nu gira mi, ma u mu dwa ka sii geesun gobi wunɔbu (100) Hamɔrin bibun mi. Ben turon yĩsira Sikemu.

20 Yera u yãku yeru kua mi, u tu yĩsiru kã u nɛɛ, Gusunɔwa u sãa Isirelin Yinni.

Sikemu u Dina gaba

34

1 Sanam mɛ ba wãa Sikemu mi, yera Dina, Lean bii tɔn kurɔ, wi u Yakɔbu marua, u da win wɔndia kpaasibun mi, be ba sãa tem migibu.

2 Ma Sikemu wi u sãa Hamɔri, tem min sunɔn bii u Dina wa. Ma u nùn gaba u sɛre u ka kpuna. N deema Hamɔri wi, u sãawa Hefi.

³ Sikemu wi, u Dina kĩa gem gem sere u ka nùn gari kua u wa u ka win gõru sīye win mi.

⁴ Yen biruwa u win tundo sōwa u nεε, a man wāndia wini kasuo n sua kurō.

⁵ Saa ye sōra Yakōbu u maa nua ma ba ka win bii Dina kpuna ka dam. Yera u mari u n gāanu gerua sere ye win biba wōma kpara gberun di.

⁶⁻⁷ Ye ba gari yi nua, ma be kpuro ba mōru bεsira ye Sikemu u ka Isirelin bweserun yīsiru sankā u ka ben sesu Dina kpuna. Domi n n weenε bu yen bweseru ko ben suunu sō.

Yen biru Hamōri, Sikemun tundo wi, u seewa u da Yakōbun mi, u ka nùn gari yi ko.

⁸ Sanam mε u tunuma u nεε, nen bii Sikemu u wunen bii wāndia wi ba mō Dinan gōō gbimō kīrun sō. Yen sō, a suuru koowo a nùn wāndia wi kēyō u sua kurō.

⁹ Domi bεsen bibu bā n suana sa ko ko tia bεse ka bεε. Yen sō, i sun bεen wāndiaba wēema kpa su maa bεsegibu bεε wē.

¹⁰ Yen biru i ko n wāa bεsen tem mε sō, i n mō ye i kī, i n tenkuru mō kpa i dukia wa.

¹¹ Yera Sikemun tii u maa Yakōbu ka win bii be ba tie sōwa u nεε, kon ko kpuro ye i man sōwa kpa i ka man nōnu geu mεeri.

¹² Yen sō, i man dokiri gobi bεkε bureo ka kēε dabinu nge mēn nō i kī. Kon ye kpuro wē i n ko gesi man bii wi kē n sua kurō.

¹³ Adama yēn sō Sikemu u Dina sankā, yen sōna Yakōbun bii be, ba wi ka win tundo Hamōri wisa ka bwisi ba nεε,

¹⁴ n n koorō su bεsen sesu bango sari wē, domi bεsen mi, seku bakara.

¹⁵ Ye sa bikiamō tōna, yera bεen tōn durō baawure u bango ko nge bεse.

¹⁶ Saa yera sa ko bεsen wāndiaba bεε kē kurōbu kpa i maa sun bεegibu wē kurōbu kpa sa n wāa sannu su ko bwese teeru.

¹⁷ Adama i n yina i bango ye ko, sa ko bεsen wāndia mwawa kpa su doona minin di.

¹⁸ Gari yi, yi ka Sikemu ka win tundo naawa.

¹⁹ N n maa te Sikemu ka yi mem nōwa domi u Yakōbun bii wāndia wi kī too. N deema wiya u bεere bo win baaban yenuō.

²⁰ Ma wi ka win tundo Hamōri ba da wuun gbāra kōnnōwō mi bukurobu ba ra siri, ba bu sōwa ba nεε,

²¹ tōn beni ba ka sun do. Yen sō, su de ba n wāa bεsen tem mε sō ba n tenkuru mō. Domi tem mε, mu kpā. Kpa su ben wāndiaba sua kurōbu, kpa be, bu maa bεsegibu sua kurōbu

²² kpa su ko bwese teeru. Yu ka koorā mε, sere bεsen tōn durō baawure u bango ko nge mε ben tii ba sāa.

²³ Yā n koorā mε, berā ba ben sabe ni mō ka ben dukia. I de su ko mε kpa bu wa bu sina ka bεse sannu.

²⁴ Be ba wāa gbāra kōnnōwō kpuro ba Hamōri ka win biin gari yi nōmō, ma tōn durōbu be ba yi nua ba da ba bango ye kua.

²⁵ Ye tōn be, ba bango ye kua ba wāa wahala sō gina, ba tamaa goo kun bu wōrimō, yen sō itasera Yakōbun bibu Simeō ka Lefi, Dinan sesubu, ba ben takobiba sua ba wuu ge wōri ba gen tōn durōbu kpuro go.

²⁶ Mēya ba maa Hamōri ka win bii Sikemu go. Ma ba ben sesu Dina yara Sikemun yenun di.

²⁷ Ma Yakōbun bii be ba tie ba da ba wuu ge wōri ba gen yānu gurama yēn sō ba ben sesu sankā.

²⁸ Ba ben yānu ka keteba gura ka ben ketekunu ka yaa sabe ni nu wāa ben gberu kpaaneō

²⁹ ka ben arumani kpuro ka ben bibu ka ben kurōbu. Ye tōn be, ba mō gesi yenusō kpuro ba gurawa.

³⁰ Yera Yakōbu u win bibu Lefi ka Simeō sōwa u nεε, wahala baka i ka man kasu mi. I dera nen bwēra kun kpī. Domi Kananiba ka Feresiba ba koo man tusi. Yen biru bā n da nōō tia kua ba man wōrima ba koo sun kpeerasiawa mam mam, domi nen tōmba kun dabi.

³¹ Ma ba Yakōbu wisa ba nεε, sa ko dewa ba n bεsen sesu garisi kurō tanō?

Gusunō u Yakōbu domaru kua Beteliō

35

¹ Yeniban biru Gusunō u Yakōbu sōwa u nεε, a seewo a da Beteliō kpa a n wāa mi, kpa a man yāku yeru kua mi na raa nun kure sanam mε a wunen mōō duka suurimō.

² Yakōbu u win tōmbu sōwa u nεε, būu ni i raa mō, i nu wunō bεen suunu sōn di, kpa i tii dεerasia i bεen yānu tea.

³ Domi sa ko se su da Beteliō. Miya kon Gusunō yāku yeru kua domi wiya u man

somi sanam me na waa wahala soo. Meya u maa ka man waa nen sanum kpuro soo.

⁴ Ma be kpuro ba ben buu kpee ni ba wa saa ton tukobun min di gura ba Yakabu we ka maa ben swaa tonkunu. Ma u ye kpuro sua u sikua daa bakaru garun nuuro Sikemu mi.

⁵ Yen biru ba seewa ba doona min di. Ma Gusuno u dera ton be ba ka bu sikerene mi, ba berum soora. Yen sōna ba n bu swaa naamwe.

⁶ Yakabu u tunuma, wi ka win ton be, Lusio ye ba maa sokumo Beteli, Kananin temo.

⁷ Yera u Yinni Gusuno yaku yee te bania ma u tu yisuru ka Gusuno u waa Betelio. Domi miya u nun kure sanam me u win mo duka suurimo.

⁸ Yam miya Debora wi u Rebeka nari birun di u gu. Ma ba nun sikua Betelin guurun nuuro daa bakaru garun koru. Yen sōna ba daa te soka go wurin daru.

⁹ Yen biru Gusuno u kram Yakabu kure Betelio ma u nun domaru kua, sanam me u wurama Padanaramun di.

¹⁰ U nee, wunen yisira Yakabu, adama ba n koo maa ka nun tu soku. Isireliwa ba ko n da nun soku.

¹¹ U maa nee, ne Gusuno na sawa Dam kpurogii. A maruro kpa wunen bibu bu kawara kpa bwese dabinu ka sinambu bu marura wunen min di.

¹² Wune ka wunen bibun bwesera i ko n tem me mo me na Aburahamu ka Isaki we.

¹³ Ye Gusuno u gari yi gerua u kpa, u doona wallo u Yakabu deri.

¹⁴ Ma Yakabu u kperu sua u gira ba n ka yaaye ma miya Yinni Gusuno u ka nun gari kua. Ma u tu tam ka gum wisi kpa ta n ka saa Gusunogiru.

¹⁵ Yera u yam mi soka Beteli, domi miya Gusuno u ka nun gari kua.

Raselin go

¹⁶ Yen biru Yakabu ka win tambu ba seewa Betelin di ba dao Efaratao. Ye ba Efarata turuku kua, yera Raseli u yiira u mara swaa ye soo. Kuru wi, u wahala kua win maru bi soo.

¹⁷ Sanam me u wahala mo, yera marusio u nun sowa u nee, a ku nanda, bii ton durawa a maa wa.

¹⁸ Ye u mara u kpa u go dao, yera u win bii wi yisuru ka Beni Oni. Yen tubusiana, bii wi na mara ka wahala. Adama win tundo u nun soka Benyamee. Yen tubusiana maa, nen nom geun bii *.

¹⁹ Ma Raseli u kpuna u gu. Ba nun sika Efaratan swaao ye ba maa sokumo Betelehemu.

²⁰ Yera Yakabu u kperu garu sua u gira Raselin siki ten mi, ba n ka nun yaaye. Kpee te, ta waa mi sere ka gison giso.

²¹ Min diya u seewa u da u win kuu bekurugiru gira Migidali Edeeo.

²² Sanam me ba waa Migidali Edee mi, yera ben turo Rubeni u da u ka win tondon kuru Biliha kpuna. Ma tundo wi, u ye nua.

Yakabun bii ton durabu ba sawa wakura yiru.

²³ Bibu wakura yiru ye soo, Leagiba Rubeni wi, wi u saa Yakabun bii gbiikoo, ka Simeo ka Lefi ka Yuda ka Isakari ka Sabuloni.

²⁴ Be ba maa saa Raseligibu, bera Yosefu ka Benyamee.

²⁵ Be ba saa Biliha, Raselin yoon bibu, bera Danu ka Nefitali.

²⁶ Silipa wi u saa Lean yoo, wigiba maa Gadi ka Asee. Bii be ba Yakabu marua Padanaramu bera mi.

²⁷ Yen biru Yakabu u tura win tundo Isakin mi, Mandeo, Kiriati Ariban boku ye ba maa mo Heboroni. Miya Aburahamu ka Isaki ba soru di.

²⁸⁻²⁹ Isaki u toko kua gem gem u kuawa wo wunabu ka wene (180), ma u kpuna u gu u da u win baababa deema. Win bibu Esau ka Yakabu ba na ba nun sika.

Esau u sina Edamun temo

36

¹ Esau wi ba maa sokumo Edamu win bibun bweseru wee.

² U kurabu sua Kananiban bweseru soo. Kuru ben yisa wee, Ada, Eloni Hetin bii, ka Oholibama, Anan bii, Sibeoni Hefin debubu,

³ ka Basimati, Isimeelin bii, Nebayotun sesu.

⁴ Ada u Esau Elifasi marua. Ma Basimati u Reweli mara.

* 35:18 nen nom geun bii - Heberuban mi, ba nom geu garisiwa ga geenu n kere nom dwaa.

⁵ Ma Oholibama u Yeusi mara ka Yalamu ka Kore. Bii be Esau u mara Kananin temə, bera mi.

⁶ Ma u win kurəbu sua ka bii be kpuro ka win tən be u mə kpuro, ka win yaa sabenu ka win dukia ye u wa Kananin tem mi kpuro, ma u seewa u da tem gam u ka win wənə Yakəbu tonda.

⁷ Domi ben yaa sabenu dabi sere ayera kun bu turi bu ka nu kpara. Yen sə, ba n kpē ba n wāa yam tem.

⁸ Ma Esau u da u wāa Seirin guunun bera gia. Esau wiya ba ra maa soku Edəmu.

Esau bibun bweseru

⁹ Bii be u mara, bera ba kua Edəmuba. Ma ba sina Seirin guunu gia. Ben bweseru wee.

¹⁰⁻¹³ Elifasi, Adan bii u seewa u Temani mara ka Omaa ka Sefo ka Gatamu ka Kenasi. Ma win kurə wi ba mē Tinna u nūn Amaleki marua.

Reweli, Basimatin bii u maa seewa u Nahati ka Seraki ka Sama ka Misa mara. Bera ba kua Rewelin bweseru.

¹⁴ Be ba maa sāa Oholibaman bibu, bera Yeusi ka Yalamu ka Kore.

¹⁵ Be ba sāa Esau bibun bweserun tore, bera mini. Esau bii gbiikoo Elifasi wiya u sāa bwese ninin sikado, Temanigibu ka Omaagibu ka Sefogibu ka Kenasigibu

¹⁶ ka Koreba ka Gatamugibu ka Amalekiba. Bera ba sāa Adan bibu.

¹⁷ Reweliwa u maa sāa benin sikado, Nahatigibu ka Serakiba ka Samagibu ka Misagibu. Be kpurowa ba sāa Basimatin bibun bweseru.

¹⁸ Be ba maa sāa Oholibaman bibun bweserun nuuru, bera Yeusi ka Yalamu ka Kore.

¹⁹ Saa Esau min diya bwese ni kpuro nu marura.

²⁰ Seiri Horin bweserun diya tən beni ba yara. Ma ba kua win bwese ten kerin nuuru. Beya Lotani ka Sobali ka Sibeoni ka Ana

²¹ ka Disoni ka Esee ka Disani. Bera ba kua Horiban sikadoba be ba wāa Edəmun temə saa yellun di.

²² Ye Lotani u seewa ma u Hori mara ka Hemamu. N deema Lotani wi, u sesu goo mə wi ba mē Tinna.

²³ Ma Sobali u maa seewa u Alifani mara ka Manahati ka Ebalika Sefo ka Onamu.

²⁴ Ma Sibeoni u maa bibu yiru mara, Aya ka Ana. Ana wiya u bwii wa yin min di

nim sum mu yarimə saa ye u win tondon ketekunu kparamə ghaburə.

²⁵ Wiya u Disoni ka win sesu Oholibama mara.

²⁶ Be ba maa sāa Disonigibu, bera Hemudani ka Esibani ka Yitirani ka Kerani.

²⁷ Be ba maa sāa Esee gibu, bera Bilani ka Safani ka Akani.

²⁸ Ma Disani u maa Usi ka Arani mara.

²⁹⁻³⁰ Beniwa ba kua Horiban bwese kerin wirugibu Edəmun temə, Lotani ka Sobali ka Sibeoni ka Ana ka Disoni ka Esee ka Disani.

³¹ Sinam be ba bandu di di Edəmuə Isireliba bu sere maa bandu swi ben temə, be wee.

³² Bela, Beorin bii, win wuun yisira Dinaba.

³³ Ye Bela u gu ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gəna kəsire kua.

³⁴ Ye Yobabu u gu ma Husamu Temanigii u gəna kəsire kua.

³⁵ Ye Husamu u gu ma Hadadi, Bedadin bii u gəna kəsire kua. Wiya u Madianiba go Məabun baru kpaanə. Win wuuwa Afiti.

³⁶ Ye Hadadi u gu ma Samula Masirekagii u gəna kəsire kua.

³⁷ Ye Samula u gu ma Səalu u gəna kəsire kua. Səalu wi, u sāawa Rehobətugii. Wuu ge, ga wāawa daa te ba mē Efaratin goorə.

³⁸ Ye Səalu u gu ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gəna kəsire kua.

³⁹ Ye Baali Hanani u gu ma Hadari Paugii u gəna kəsire kua. Win kurən yisira Məhetabeli, Matiredin bii, Məsaabun debubu.

⁴⁰ Be ba maa sāa Esau bibun bweserun sikadoba ba ka wāa Edəmuə, be wee, Tinna ka Alifa ka Yeteti

⁴¹ ka Oholibama ka Ela ka Pinəni

⁴² ka Kenasi ka Temani ka Mibisaa

⁴³ ka Madieli ka Iramu. Tem mi ben baawure u sina, win yisira ba ra ka mu soku.

Be kpuro ba marurawa saa Esau min di.

YOSFU

Yosfu ka win maabu

37

¹ Yakəbu u sina Kananin temə mi win tundo u raa sina.

² Win bibun gari wee. Ye Yosfu u kua wəə wəkura nəəbu ka yiru, u yaa sabenu kparamə ka win maabu. U ra n wāawa ka win tundo turosibu, Biliha ka Silipan bibu

sannu. Yera u ra ben tundo dāmeɣe daa kōsa ye win maa be, ba m̀.

³ N deema Yakəbu wi ba maa m̀ Isireli u Yosefu kī n win bii be ba tie kpuro kere, yèn s̄ təkəru s̄əra u ǹn mara. Ma u ǹn tako * ǹni bwese bwesekagia kua.

⁴ Ye win maaba wa ben tundo u ǹn kī n be kpuro kere, yera ba ǹn tusiru seewa. Ba ku ra kpī bu ka ǹn kīru gari s̄.

⁵⁻⁷ S̄ə teeru Yosefu u dosa. Yera u win maabu dosu ge saaria. U bu s̄əwa u n̄e, i swaa dakio n b̄e n̄n dosu s̄. Doo b̄ka sa b̄kum̄ə gber̄, yera n̄n doo b̄kuru ta seewa ta ȳra, ma b̄e ginu na nu tu sikerena nu tu kpunamm̄e.

Ye ba win gari nua yera ba ǹn tusiru sosi

⁸ ba n̄e, wuna a tamaa kaa ko b̄e s̄n sun̄ə kpa a n sun kpare?

Ma ba kpm ǹn tusa ba sosi win dosu ka win garin s̄.

⁹ Yen biru u kpm dosu gagu kua u gu win maabu saaria u n̄e, wee na kpm dosa na wa s̄ə ka suru ka kperi w̄kura tia man kpunamm̄e.

¹⁰ U maa gu win tundo s̄əwa. Ma win tundo u ǹn gerusi u n̄e, mba wunen dosu genin tubusianu. Ne ka wunen m̄ero ka wunen maabu sa ko na su nun kpunawa?

¹¹ Win maaba ka ǹn nisinu n̄ni, adama win tundo u ye kpuro lasabu m̀ win ḡrū.

Ba Yosefu dwa ba ka doona Egibiti

¹² S̄ə teeru Yosefun maaba ka ben tndon sabenu k̄s̄əru da Sikemū.

¹³ Ma Isireli u Yosefu s̄əwa u n̄e, n n̄ Sikemu gia wunen maaba k̄s̄əru da? A na n nun ḡri ben mi.

Yosefu u n̄e, too.

¹⁴ Ma Isireli u n̄e, a doo a m̄eri b̄a n bw̄a do kpa a wa sabenu ǹ n maa alafia m̄, kpa a wurama a man s̄.

Nge m̄ya u ka Yosefu ḡra Sikemū saa Hebronin di.

¹⁵ Sanam m̄e u sirene gbabu te s̄ə, yera dur̄ə goo u ka ǹn yinna u ǹn bikia u n̄e, mba a kasu.

¹⁶ Yosefu u n̄e, n̄n maaba na kasu. A gem m̄ a man s̄əw̄ə mi ba ben sabenu kparam̄.

¹⁷ Dur̄ə wi, u n̄e, ba doona minin di. Domi na nua ba n̄e, bu doona Dotani gia.

Ma Yosefu u win maabu naa gira u bu deema Dotanī.

¹⁸ Ye ba ǹn wa sarun di, u sere turi ben mi, ba wesiana k̄ bu ka ǹn go.

¹⁹ Ba s̄əna ba n̄e, b̄e s̄n dosusugii wee u sisi.

²⁰ I de su ǹn go t̄e su kp̄e d̄k̄ə kp̄iri ninin teeru s̄ə, kpa su n̄e, yaa kōsa gaa ya ǹn tema, kpa su wa m̄e win dosu si, su koo ka koorā.

²¹ Ye Rubeni u nua m̄e, u kasu u ǹn faaba ko. Ma u n̄e, i ku de su ǹn go.

²² I ǹn kp̄e ȳ d̄k̄ə kp̄iri teni s̄ə gbaburu mi. Adama i ku ǹn n̄ma doke.

N deema Rubeni u bwisikum̄ə u ǹn w̄ra ben n̄man di kpa u ǹn ḡsia ben tndon mi.

²³ Saa ye Yosefu u tunuma ben mi, ba ǹn win tako ǹni bwese bwesekagia ye potari.

²⁴ Ma ba ǹn sua ba kp̄e d̄k̄ə kp̄iri te s̄ə, te ta n̄ nim m̄.

²⁵ Yen biru ba sina ba dim̄. Ye ba n̄ni seeya ba tenku wuuru garu wa be ba s̄a Isim̄eliba ba sw̄ine ba wee Galadin di ba ben yooyoosu turare ka gum sawaram ka tim m̄e ba ra soku miru s̄bi ba ka d̄ə Egibiti gia.

²⁶ Ma Yuda u win maabu ka w̄n̄bu s̄əwa u n̄e, arufaani yer̄ sa ko wa s̄a n̄ b̄e s̄n w̄n̄ə go sa tii marisi.

²⁷ I na su da su ǹn Isim̄eliba d̄re, su ku ǹn n̄ma doke. U s̄awa b̄e s̄n yem domi b̄e s̄n w̄n̄əwa.

Ma ba win gari wura.

²⁸ Ye Isim̄eli be, be ba s̄a Madianin temgibu, ba sar̄, yera Yosefun maaba ǹn gawa ba yara d̄k̄ə kp̄iri ten min di ba ǹn Isim̄eli be d̄re ka sii geesun gobi yendu, ma ba ka ǹn doona Egibitī.

²⁹ Ma Rubeni u wurama d̄k̄ə kp̄iri ten mi, u deema wee, Yosefu kun maa w̄a mi. Yera u win tiin yaberu n̄enua u karana nuku sankiranun s̄.

³⁰ Ma u ḡsira u wigibu deema u n̄e, bii wi kun maa w̄a mi ni! N̄n w̄aru! Mana kon du!

³¹ Sanam m̄ya ba boo kin̄eru go ma ba Yosefun yaberu sua ba ka tu boo gen yem t̄era.

³² Yera ba goo ḡra ben tndon mi ka tako ǹni bwese bwesekagia ye, u ǹn s̄ u n̄e, u

* **37:3 tako** - Yabe te ba ka yā mini ta s̄awa te sina bokon bibu ba ra doke.

mεerio ye ba wa. Win biin yabera mi? Nge n ñ te.

³³Ye u tura mi, Yakabu u yabe te tuba. Ma u nεε, nen biin yabera mi. Gbeeku yaa ya nùn kasuka ya tema.

³⁴Yera u win tiin yaberu nenua u karana ma u saaki sua u deewa nuku sankiranun sō. U win biin gōo wooru sina sōo dabi dabinu.

³⁵Win bii tōn durabu ka tōn kurabu kpuro ba na bu ka nùn nukuru yemiasia, adama u yina u ben goon gari nō. U nεε, u koo win biin gōo swīwa sere u ka nùn naamwε gōriō. Ma u gōo wi swī n ka tε.

³⁶Saa ye sōo, Madiani be, ba tura Egibitiō, ma ba Yosefu Potifaa dore wi u sāa Egibiti sunan sina kpaā kōsobun wirugii.

Yuda ka Tamaa

38

¹Yen biru Yuda u win maabu ka wōnabu deri u da Hiran mi, Adulamuo.

²Miya u Kananin wōndia bii goo wa win tundo ba mō Sua. Ma u nùn sua kurō, ba menna.

³Kurō wi, u gura sua u bii tōn durō mara, ma ba bii wi yīsiru kā Eru.

⁴U maa wure u gura sua u bii tōn durō mara, ma ba nùn yīsiru kā Onani.

⁵Ye u Onani sarasia, u kpaam wure u gura sua u bii tōn durō mara, ma ba nùn yīsiru kā Sela. Saa ye sōo kurō wi, u Sela mara, Yuda u ñ wāa mi. U da u wāawa Kisibuō.

⁶Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u kpēa ma win tundo u nùn kurō kasua. Kurō win yīsira Tamaa.

⁷Ye Yinni Gusunō u wa ma Eri u sāa tōn kōso, ma u dera u gu.

⁸Saa ye sōora Yuda u Onani sōowa u nεε, a wunen mōon kurō suo a yenu doke kpa a nùn bweseru kasua nge mε wooda ya gerumō.

⁹Onani u wa ma kurō wi, ù n mara, bii be, ba ñ ko n sāa wigibu. Yera ù n ka nùn mennamō u ku ra wure u tii wa kurō wi sōo, u ku ka win mōo bibu maruan sō.

¹⁰Ye Onani u mō mi, ya ñ Yinni Gusunō dore. Yen sōna u maa dera u gu.

¹¹Yera Yuda u Tamaa sōowa u nεε, a doo a gōminiru di sere nen bii Sela ù n kpēa.

Domi u tii sōowa u nεε, Sela ù n kurō wi sua, u koo ra maa ghi nge win maabu.

Ma Tamaa u doona u da u wāa win tundo yenuō.

¹²Sanam dōo sanam wee, Yudan kurō Suan bii u gu. Ye Yuda u yen gōminiru di u kpa, win bwēra wurama, yera ba da Tinnāo wi ka win bōrō Hira Adulamugii wi. Miya ba Yudan yāanun sansu bōrimō.

¹³Yera goo u da u Tamaa sōowa u nεε, wee wunen dwaa tundo u dōo Tinnāo u ka win yāanun sansu bōri.

¹⁴Ye u nua mε, yera u win gōmini yānu pota, ma u tii sōnditia wukiri nge kurō tanō, u da u sina wuu ge ba mō Enaimun kōnnōwō Tinnan swaaō. Domi u wa Sela u kpēa, ba ñ maa nùn wi wē durō.

¹⁵Ye Yuda u sarō u nùn wa u sō mi, ma u nùn garisi kurō tanō yèn sō u win wuswaa sōnditia wukiri.

¹⁶Ma u susi win bōkuō u ka nùn gari kua u nεε, su da wunen yenuō n ka nun kpuna.

Domi u ñ yē win biigii kurōwa. Ma kurō wi, u nùn wisa u nεε, mba kaa man kē à n ka man kpuna.

¹⁷Ma Yuda u nεε, kon de bu ka nun boo kpemu naawa.

Kurō wi, u nεε, ñ n men na, a man gāanu tōruba yiiyo sere à n boo ge mōrisiama.

¹⁸⁻¹⁹Yuda u nùn wisa u nεε, mba a kī n nun tōruba yiiya.

Ma u nεε, a man wunen taabu ge ga wunen yīreru mō ka gen wēε ka dēka ye a neni wēεma.

Yera u ye kpuro kurō wi wē, ma u da u ka nùn kpuna. Yen biru kurō wi, u seewa u doona. U da u sōnditia ye wuna ma u maa win gōmini yāa ni doke. Amen biru u deema wee, u gura mō.

²⁰Yuda u win bōrō Hira Adulamugii wi gōra u ka boo ge kurō wi daawa, kpa u win yāa ni u tōruba yii mi mwaama. Adama ye u tura mi, u ñ kurō wi wa.

²¹Yera u yam min tōmbu bikia u nεε, mana kurō tanō wi u raa wāa Enaimun kōnnōwō swaa sōo mini.

Ma ba nùn wisa ba nεε, kurō tanō goo sari mini.

²²Yera u gōsira Yudan mi, u nεε, na ñ kurō wi wa. Yam min tōmbu ba maa nεε, kurō tanō goo sari ben wuu mi.

²³Yuda u nεε, ñ n men na, u nenuō, ye u wa kō. Wee, na ka nun boo kpemu ge gōra

win mi, a ñ maa nùn wa. Yen sō, su ku de bu sun yē.

²⁴ Suru itan biru ba na ba Yuda sōwa ba nεε, wunen biigii kurō Tamaa u kurō tanaru dimō sere u mam ten gura sua.

Ma Yuda u nεε, bu nùn yaro wuun di bu dōō meni.

²⁵ Sanam mε ba ka nùn yariō wuun di, yera u gōra bu Yuda taabu ge ka gen wēe yi ka deka ye sōsi, kpa bu nùn sō ma wi u ye kpuro mō, yēron gura u mō.

²⁶ Ye ba ka yāa ni tura, Yuda u nu gia ma u nεε, kurō wi, u man gem kere, domi na yina n nùn nen bii Sela wē durō.

Yen biru Yuda kun maa ka nùn mennare.

²⁷ Sanam mε kurō wi, u marubu tura yera ba wa ma sikabara ba wāa win nukurō.

²⁸ Ye u yiire, yera bii ben turo u nōma yarama, ma marusio u nōmu ge sō wēe wunōmgii gbinisi u nεε, winiwa koo gbi u yarima.

²⁹ Adama u nōmu ge wesia, ma wi u kun daa nōma yare mi, u gbia u yarima. Yera marusio u nεε, anna a ka tii swaa kenia mε!

Yen sōna ba nùn yīsiru kā Peresi. Yen tubusiana, swaa kenio.

³⁰ Yen biruwa wi ba wēe wunōmgii gbinisi mi, u yarima. Ma ba nùn yīsiru kā Seraki.

Yosefu u wāa Potifaaan mi

39

¹ Isimeeliba ba ka Yosefu da Egibitiō. Ma Potifaa Egibitigii u nùn dwa ben mi. Potifaa wi, u sāawa Egibiti sunōn sina kpaā kōsobun wirugii.

² Yinni Gusunō u wāa ka Yosefu, ma u nùn kua tōn barukagii. U wāa win yinni Egibitigiin yenuō.

³ Yinni wi, u wa ma Yinni Gusunō u ka nùn wāa, ma u maa nùn swaa kusiamme yabu baayere sō ye u mō.

⁴ Yen sō, u ka nùn nōnu geu mēera u nùn kua win yenun sōm kowobu kpuron wirugii, ma win ye u mō kpuro u nùn nōmu sōndia.

⁵ Saa mìn di u Yosefu kua win yenun sōm kowobu kpuron wirugii ma u nùn ye u mō kpuro nōmu sōndia, Yinni Gusunō u win yenu ge domaru kua ka ye u mō kpuro yenuō ka gberō.

⁶ Potifaa wi, u ye u mō kpuro deri Yosefun nōma sō. U ñ maa yen gaan gari yē ma n kun mō win dīa ni u koo doke nōwō baasi.

Yosefu ka Potifaaan kurō

N wee Yosefu durō burōwa. Win wasi ka win wuswaa girima mō.

⁷ Yera sō teeru win yinnin kurō u nùn nōni girari ma u nεε, a de a ka man kpuna.

⁸ Adama Yosefu u yina. U kurō wi sōwa u nεε, n wee, nen yinni u ñ yenun gāanun gari yē. Win ye u mō kpuro, nena u nōmu sōndia.

⁹ U ñ man dam kere yenu ge sō, u ñ maa man gāanu yinari ma n kun mō wunε tōna yēn sō a sāa win kurō. Yera kon gāa ninin bweseru ko kpa n Gusunō torari?

¹⁰ Baadommawa kurō wi, u ra n ka nùn gari yi mō. Ka mε, Yosefu u yina u ka nùn kpuna. U ku ra mam kā ba n wāa sannu.

¹¹ Sō teeru Yosefu u dua dirō u ka win sōmburu ko. N deema yenu gen tōnu goo sari turuku.

¹² Yera kurō wi, u Yosefun bekuru nenua u nεε, a ka man kpunō.

Yosefu u nùn beku te deria u duka yara tōwō.

¹³ Ye kurō wi, u wa ma u nùn beku te deria u duka yara tōwō,

¹⁴ yera u win yenugibu soka u nεε, i na i wa. Heberu wi nen durō ka na u sun kam mēera. U kī u ka man kpuna adama na wura kua tāa tāa.

¹⁵ Ye u nua na wura kua mε, u man win bekuru deria u duka yara tōwō.

¹⁶ Ma kurō wi, u beku te yii yeru kua sere win yinni u ka wurama yenuō.

¹⁷ Sanam mε u wurama mi, kurō wi, u nùn sōwa u nεε, yoo Heberu wi a ka sun naawa mi, u man duwi u ka man sanku.

¹⁸ Ye na wura kua, yera u man win bekuru deria u duka yara tōwō.

¹⁹ Ye durō wi, u win kurōn gari yi nua, yera u mōru besira.

²⁰ Ma u Yosefu sua u doke pirisōm dirō mi ba ra sunōn pirisōmba doke.

Ba Yosefu pirisōm kpē

Miya u wāa.

²¹ Adama Yinni Gusunō u wāa ka wi. U maa nùn domaru kua u dera u kī geeru wa pirisōm kōsobun wirugii mi.

²² Ma wirugii wi, u nùn pirišəm be ba wāa mi kpuro nāmu sōndia. Ye ba koo ko kpuro, wiya ra yen wooda wē.

²³ Wirugii wi, u ku ra mēeri ye Yosefu u mō domi Yinni Gusunō u wāa ka wi. Ma u dera win ye u kua kpuro ya wēra.

40

¹ Yeba kpuron biru Egibiti sunən səm kowobun wirugibu yiru ba nùn torari. Turo u sāa pēe kowobun wirugii, turo maa wi u ra nùn nōra wē.

² Ma u ka be yiru ye mōru bara.

³ U bu doke pirišəm kōsobun wirugiin dirō mi ba Yosefu kēnu.

⁴ Pirišəm kōsobun wirugii wi, u bu Yosefu nāmu sōndia u n bu sāmburu kuammē. Ma ba sōo mēeru kua pirišəm diru mi.

Yosefu u dosusu tubusia pirišəm dirō

⁵ Yera wōkuru garu be yiru ye, ba dosa pirišəm diru mi. Ben baawure ka wiguu ka gen tubusianu nēnem.

⁶ Ye Yosefu u na ben mi bururu u bu mēera, yera u deema ben nuki sankire.

⁷ Ma u bu bikia u nēe, amōna bēen wuswaa ka burisine mē gisō.

⁸ Ba nùn wisa ba nēe, sa dosawa. Goo maa sari wi u koo sun dosu si tubusia.

Yosefu u bu sōowa u nēe, n n Gusunōwa u ra n gāanu kpuron tubusianu yē? N n mēn na, i man bēen dosu si saario.

⁹⁻¹⁰ Ma wi u ra Egibiti sunō tam nōra wē, u win dosu Yosefu saaria u nēe, nēn dosu sōo wee, na resem dāru wa nēn wuswaa ta kpia. Dāa te, ta kāasi ita mō. Ma ta wēsu kua ta binu mara nu ye.

¹¹ N deema na Egibiti sunən nōra nēni nēn nōmuō. Na resem ye wōka na game nōra ye sōo. Ma na ye sua na nùn wē.

¹² Ma Yosefu u nùn sōowa u nēe, dosu gen tubusianu wee. Kāasi ita ye, sōo itawa mi.

¹³ N tie sōo ita sunō u ka nun yara pirišəm di kpa u nun wesia wunēn sāmburu sōo. Kaa kpam nùn win nōra wē nge mē a ra raa ko sanam mē a sāa win səm kowo.

¹⁴ Adama a n man yaaye sanam mē a doo nōoru wōri. Na nun kanamō, a man durom kuo a sunō nēn gari sō kpa a man yara dii tenin di.

¹⁵ Domi ba man gbēnawa saa Heberuban tem di, ba ka man na mini. Yen biru na n

maa gāanu kue ba ka man kpēema pirišəm diru mi.

¹⁶ Ye pēe kowobun wirugii wi, u wa ma Yosefu u wionən dosu ge tubusia n dora, yera u nēe, wee, nēn dosu sōo, nēna maa birenu ita sōowa nì sōo ba ra pēe doke.

¹⁷ Bire te ta wāa wōllō, kira bwese bwe-sekawa wāa mi, ye ba yeesia pēe doo sōo. Ma gunōsu kira ni dimō bire te sōo, nēn wiru wōllō.

¹⁸ Yosefu nùn wisa u nēe, gen tubusianu wee. Birenu ita ye, sōo itawa mi.

¹⁹ N tie sōo ita sunō u ka wunēn wiru bura kpa bu nun sāarusia dāa wōllō, gunōsu su wunēn yaa di.

²⁰ Ye n kua sōo ita ye, Egibiti sunō u win marubun tōo bakaru kua. Ma u səm kowobu yiru ye yara pirišəm di, u bu yōrasia win səm kowo be ba tien wuswaa.

²¹ Ma wi u ra nùn nōra wē mi, u nùn wesia win sāmburu sōo.

²² Adama ba pēe kowobun wirugii wi sāarusia nge mē Yosefu u raa bu tubusia.

²³ Yen biru sunən nōri wēō wi, u Yosefu duari.

Egibiti sunō u dosa

41

¹ Wōō yirun biru Egibiti sunən tii u dosa. Wee u yō daru bōōwō.

² Yera naa mero bure nōba yiru yi yi bōoru yi yarima daarun di yi dimō daru bōōwō.

³ Ma nēe nōba yiru gēe maa yarima daarun di yi yi woore yi n waabu wā, yi yōra yionən bōkuō daru bōō mi.

⁴ Ma yi nēe bure yi yi bōoru mwē. Ma u dom yanda.

⁵ U kpam dweeya ma u dosa nən mēeruse. Wee, doo gāa teeru sōo, u doo wii geenu nōba yiru wa ni nu bēm mō swēe swēe.

⁶ Ma doo winu nōba yiru ganu nu maa yara nionən temō, ni nu sakosu sāa nu gbere sōo ka woon sō.

⁷ Doo wii sako si, su doo wii geenu mwē. Ma u dom yanda u deema u dosawa.

⁸ Ye n kua bururu win bwēra kun kpunē. U sōrobu ka bwisigibu kpuro soka be ba wāa Egibitiō. U bu win dosu si kpuro saaria. Adama baa ben turo kun kpīa u nùn dosu si tubusie.

⁹ Saa ye sɔara win nɔri wɛɔ wi, u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, gisɔra na yaaya ma na tora.

¹⁰ Sanam mɛ a mɔru kua ka bɛsɛ wunen sɔm kowobu, ma a dera ba sun kpɛɛ nɛ ka pɛɛ kowobun wirugii pirisɔm kɔsobun wirugiin dirɔ,

¹¹ bɛsɛ yiru ye, sa dosa wɔku teeru. Ma bɛsɛn baawure u win dosun tubusianu nua nge mɛ u dosa.

¹² N deema bɛsɛ ka Heberu bii goowa sa wɔa mi, wi u sɔa pirisɔm kɔsobun wirugiin yoo. Ye sa nɔn bɛsɛn dosu si saaria, yera u sun si tubusia.

¹³ Ma n kua nge mɛ u baawure tubusia. A man wesia nɛn sɔmburu sɔɔ, ma a dera ba pɛɛ kowobun wirugii wi sɔarusia.

Yosefu u Egibiti sunɔn dosusu tubusia

¹⁴ Ye Egibiti sunɔ u nua mɛ, u Yosefu sokusia. Mii mii ba nɔn yarama pirisɔm dirun di, u win toburu kɔna ka win baa sansu u yɔnu kɔsa, ma u seewa u da sunɔ win mi.

¹⁵ Sunɔ u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, na dosa. Goo kun kpɔa u man dosu ge tubusie. Na maa nua a ra dosu tubusie bɔ n nun gu sɔɔwa.

¹⁶ Ma Yosefu u nɔn wisa u nɛɛ, n n nɛ, Gusunɔwa u koo nun ge tubusia n dora.

¹⁷ Ma sunɔ u nɛɛ, wee, nɛn dosu sɔɔ na yɔ daru bɔɔwɔ.

¹⁸ Yera naa mɛro bure nɔɔba yiru yi yi bɔaru yi yarima daarun di yi dimɔ daru bɔɔwɔ.

¹⁹ Ma nɛɛ nɔɔba yiru gɛɛ maa yarima daarun di yi yi woore yi n waabu wɔa. Na n naa kɔsimii nin bweseru waare Egibitin tem kpuro sɔɔ.

²⁰ Nɛɛ yi, yi nɛɛ gbiikii nɔɔba yiru yi yi bɔaru mi mwɛ.

²¹ Adama ye yi yi mwɛ mɛ, a n kaa n mam yɛ nge yi gɔanu mwɛ. Domi mɛ yi woore yellun di, mɛya yi woore mi. Ma na dom yanda.

²² Yen biru na kpam dosa na doo gɔa teeru sɔɔ doo wii geenu nɔɔba yiru wa ni nu bɛm mɔ swɛɛ swɛɛ.

²³ Ma doo winu nɔɔba yiru ganu nu maa yara niɔnɔn temɔ ni nu sakosu sɔa nu gbere sɔɔ ka woon sɔ.

²⁴ Doo wii sako si, su doo wii gee ni mwe mwɛ. Na dosu ge nɛn sɔrobu saaria adama ben goo kun man gu tubusie.

²⁵ Yosefu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, gɔa teena a dosa. Gusunɔwa u nun sɔɔsi ye u koo ko.

²⁶ Naa mɛro bure nɔɔba yiru ye, ka doo wii geenu nɔɔba yiru ye, wɔɔ nɔɔba yiruwa. Ye kpuro ya sɔawa dosu teu.

²⁷ Nɛɛ nɔɔba yiru yi yi woore yi n waabu wɔ mi, yi yi yara yiɔnɔn biruɔ, ka doo wii sakosu nɔɔba yiru si su gbere sɔɔ ka woon sɔ mi, nu sɔawa wɔɔ nɔɔba yiru yɛ sɔɔ gɔara ko n wɔa.

²⁸ Gusunɔwa nun sɔɔsi ye u koo ko nge mɛ na raa nun sɔɔwa, sunɔ.

²⁹ N wee, wɔɔ nɔɔba yiru sɔɔ, debura ko n wɔa Egibitin tem kpuro sɔɔ.

³⁰⁻³¹ Adama yen biru gɔara koo tem mɛ kpuro wari wɔɔ nɔɔba yiru kpa tu kpɛa gem ka tia sere ba n koo maa debu ten yira wa.

³² Ye a ka dosu ge kua nɔn mɛɛru, Gusunɔ u kɔ a n yɛ ma ya koo koorawa ya n maa tɛɛmɔ.

³³ Tɛ, sunɔ, n weenɛ a bwisigii goo kasu wi u lasabu mɔ, kpa a nɔn ko Egibitin wirugii.

³⁴ Kpa a maa tɔmbu gabu wuna be ba koo deburun saan dɔanu kpuro bɔnu ko suba nɔɔbu kpa bu nin sube teeru mwa baawuren mi.

³⁵ Kpa bu dɔa ni kpuro mɛnna ka wunen yiiko bu doo bɔkunu bere biranu sɔɔ wuu baageren sɔ kpa ba n nu kɔsu.

³⁶ Niya nu ko n berua tɔmbun sɔ ba n ka gɔarun wɔɔ nɔɔba yiru ye mara ye ya wee tem mɛ sɔɔ, kpa tu ku raa ka tɔmbu kpuro go.

Ba Yosefu kua Egibitin wirugii

³⁷ Ma Yosefun gari yi, yi Egibiti sunɔ dore ka win sina asakpɔbu kpuro.

³⁸ Yera u bu bikia u nɛɛ, mana sa ko maa tɔnu wa wi u Gusunɔn Hunde mɔ nge wini.

³⁹ Ma u Yosefu sɔɔwa u nɛɛ, nge mɛ Gusunɔ u nun ye kpuro sɔɔsi, goo maa sari wi u bwisi ka lasabu mɔ nge wunɛ.

⁴⁰ Kon nun ko nɛn yɛnu yɛro. Nɛn tɔmbu kpuro ba koo wunen gari mɛm nɔɔwa. Nɛn sina gɔna tɔnawa ko na n ka nun kere.

⁴¹ U maa nɛɛ, wee, na nun kua Egibitin tem kpuron wirugii.

⁴² Yera u win taabu ge ga win yɔreru mɔ pota win nɔmun di u Yosefu dokea win nɔmuɔ. Ma u nɔn yɔa buranu sebusia. Yen biru u nɔn yɔni wuragii dokea wɔira.

⁴³ Ma u dera ba nùn yɔɔsia kɛkɛ sɔɔ ye dumi gawe ya wigia swĩi. Gaba nùn gbiiye ba mɔ̀, i yiiri i yiiri. Nge mɛya Egibiti sunɔ u ka Yosefu kua tem mɛ kpuron wirugii.

⁴⁴ Ma u kpam nùn sɔɔwa u nɛɛ, nɛ Egibiti sunɔ, nɛna na gerua, Egibitin tem kpuro sɔɔ, goo kun kpɛ u gāanu ko ma n kun mɔ̀ ka wunen wooda.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ma u Yosefu yĩsiru kã Safenati Paniaki te ta sãa be Egibitigibun yĩsiru. Ma u nùn Potiferan bii Asinati kã kurɔ. Potifera wi, u sãawa wuu ge ba mɔ̀ Onin yãku kowo. Yosefu u mɔ̀wa wɔɔ tɛna sanam mɛ Egibiti sunɔ u nùn kua wirugii.

Ma Yosefu u doona u da u Egibitin tem kpuro bera.

⁴⁷ Deburun wɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, tem mu dīanu kua gem gem.

⁴⁸ Yera Yosefu u wuu baageren gbean dīanu mɛnna wɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, u nu berua wuu gen biranu sɔɔ.

⁴⁹ Dīa ni u mɛnna mi, nin kpāara banda sere ba ñ kpɛ bu nin geeru gia. Nu sãawa nge yani sɛeri.

⁵⁰ Gɔɔ ten saa yu sere na, Asinati, Potiferan bii u Yosefu bii tɔn durɔbu yiru marua.

⁵¹ Yen gbiikoowa Yosefu u yĩsiru kã Manase, u nɛɛ, domi Gusunɔ u dera na nɛn wahala kpuro duari ka maa nɛn baan yenu kpuro.

⁵² Ma u yiruse yĩsiru kã Efaraimu, u nɛɛ, domi Gusunɔ u dera na mara tem mi na nɔni swāaru wa.

⁵³ Sanam dɔɔ sanam wee, debu baka ten wɔɔ nɔɔba yiru yen baa doona Egibitin temɔ.

⁵⁴ Ma wɔɔ nɔɔba yiru gɔɔrugia ya tunuma nge mɛ Yosefu u raa gerua. Gɔɔ te, ta tem baama kpuro nɛnuɔ, ma n kun mɔ̀ Egibitin tem tɔna sɔɔ mi dīanu wãa.

⁵⁵ Adama ye gɔɔra ra dua mi, tɔmba Egibiti sunɔ wuri koosimɔ bu ka dīanu wan sɔ. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu doo Yosefun mi, kpa bu ko ye u koo bu sɔ.

⁵⁶ Ye Yosefu u wa gɔɔra tem mɛ kpuro nɛnuɔ, yera u bira ni kpuro wukia u tɔmbu dīanu dɔremɔ. Gɔɔ te, ta kpɛamɔ.

⁵⁷ Ma tɔmba naamɔ Egibitiɔ tem kpuron di bu ka dīanu dwe Yosefun mi, domi gɔɔ te, ta tem kpuro nɛni gem gem.

Yosefun maaba dīanu dwebu da Egibitiɔ

42

¹ Ye Yakɔbu u nua dīanu wãa Egibitiɔ, yera u win bibu bikia u nɛɛ, mban sɔna i mɛɛrine i ñ gāanu mɔ̀.

² Na nua ma Egibitiɔ dīanu wãa. N n mɛn na, i seewo i da i sun nu dwiama kpa su wa sa n ka wãa.

³ Ma Yosefun maabu wɔkuru ba seewa ba da Egibitiɔ bu ka dīanu dwe.

⁴ Adama Yakɔbu kun wure Yosefun wɔnɔ Benyamɛɛ u ka bu da domi u nɛɛ, wahala gaa ya koo ra nùn deema.

⁵ Ma ba dīa ni dwem da Egibitiɔ ka Kananiba gabu. Domi gɔɔra wãa Kananin tem kpuro sɔɔ.

Yosefu u win maabu buku buku kua

⁶ Saa ye sɔɔ, Yosefuwa u Egibitin tem kparamɔ. Wiya u tem min tɔmbu dīanu dɔrasiamɔ. Ye win maa be, ba tura mi, ba nùn yiira ba wiru tem girari.

⁷ Ye u bu wa u bu gia, adama u kua nge u ñ bu yɛ. Ma u bu gerusi ka dam u nɛɛ, man diya i na.

Ba nùn wisa ba nɛɛ, saa Kananin tem diya sa na su ka dīanu dwe.

⁸ Adama ka mɛ, ba ñ nùn tuba.

⁹ Saa yera u yaaya dosu ge u raa kua ben sɔ. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i nawa i ka besen tem saria mɛɛri kpa i wa mi sa dam kɔmie.

¹⁰ Ba nùn wisa ba nɛɛ, aawo, yinni, sa nawa su ka dīanu dwe.

¹¹ Tɔn turowa u besɛ kpuro mara. Gema sa gerumɔ, sa ñ sãa be ba tem saria mɛɛrim na.

¹² Adama Yosefu u bu wisa u nɛɛ, weesa, i nawa i ka wa mi sa dam kɔmie.

¹³ Ba kpam nùn wisa ba nɛɛ, yinni, sa sãawa besɛ tɔnu wɔkura yiru. Tɔn turowa u sun mara Kananin temɔ. Besen wi u piiburu bo, wiya sa deri yenuɔ ka besen tundo, ma turo u sariru kua.

¹⁴ Yosefu kpam bu wisa u nɛɛ, weesa i mɔ̀. I nawa i ka besen tem saria mɛɛri.

¹⁵ Wee nge mɛ kon ka besen laakari mɛɛri. I kun ka besen wɔnɔ wi u wãa yenuɔ mi nɛ, sere ka Egibiti sunɔn yĩsiru i ñ yariɔ minin di.

¹⁶ Yen sɔ, i besen turo gɔrio u da u ka nùn na. Bɛɛ be i tie, bu bɛɛ doke pirisɔm dirɔ. Saa ye sɔɔra sa ko wa ñ n gem na i gerumɔ. Ma n

kun mε, sere ka Egibiti sunən yĩsiru, i nawa i ka tem saria mεeri.

¹⁷ Ma u bu kenusi pirisəm dirə sō ita.

¹⁸ Sō itase tera u bu sōwa u nεε, na Gusunə nasie. Yen sō, i koowo meni kpa i wa i n ka wāa.

¹⁹ I n sāan na tən geobu, i bεen turo derio diru mini. Bεε be i tie kpa i ka bεen tambu dīanu daawa gō ten sō.

²⁰ Kpa i ka man bεen wənə dāako wi naawa. Saa yera kon gia ma gema i gerumə, kpa su bεε deri i n wāa.

Ba wura mε,

²¹ ma ba sōna ba nεε, kōsa ye sa bεen wənə Yosefu kua yera ya sun kasiemə tē, domi sa win nuku sankiranu wa. Ye u sun suuru kana sa n wure.

²² Rubeni u bu sōwa u nεε, na n daa bεε sōwa na nεε, i ku bii wi kōsa gaa kua? Adama i n nən gari wure. Wee, tē Gusunə u sun win yem bikiamə.

²³ Sanam mε ba gari yi mə, ba n yē Yosefu u ben barum nəmə. Domi goowa u ra bu gari tusie.

²⁴ Ma Yosefu u bu desirari gina u da u swī.

Yosefun maaba gəsira Kananin temə

Yen biru u wura u ka bu gari kua. Ma u be sō Simeə gōsa u dera ba ka nən yəni bəkua be kpuron nən biru.

²⁵ Yen biru u wooda wē u nεε, bu ben saakiba sō dīanu yibio kpa bu ben baawuren gobi wesia win saaki sō, kpa bu be dīanu kusenu kua ni ba koo di swaa sō. Ma ba kua mε.

²⁶ Ma ba ben dīa ni ketekunu səbi ba doona.

²⁷ Swaa sō mi ba wēre, yera ben turo u win saaki kusia u ka win keteku dīanu kē. Ma u deema gobi wee saaki ye sō.

²⁸ Ma u be ba tie sōwa u nεε, ba man nən gobi wesia. Yi wee nən saakiə.

Yera ba nanda ba geruna ba nεε, mba Gusunə u sun kua yeni.

²⁹ Ma ba wure ba swaa wəri ba tura ben tundon mi Kananin temə. Ba nən sōwa kpuro ye n bu deema.

³⁰ Ba nεε, durə wi u sāa Egibitigibun wirugii u sun gerusi u nεε, sa nawa su ka ben tem saria mεeri.

³¹ Ma sa nən wisa sa nεε, sa sāawa tən geobu. Sa n nε su ka ben tem saria mεeri.

³² Sa kparam nən sōwa sa nεε, sa sāawa tən turo bibu, bεε wəkura yiruwa a mara. Bεen turo sariru kua. Wi u piiburu bo, u maa wāa yenuə ka wunε.

³³ Yera u sun wisa u nεε, su nən bεen turo derio. Bεε be sa tie, kpa su ka bεen tambu dīanu naawa ni nu koo bu turi gō ten sō,

³⁴ kpa su ka nən bεen wənə wi u wāa yenuə mi naawa. Nge mēya u koo be ka gia ma sa sāa tən geobu, sa n weesu mə, sa n maa sāa be ba ben tem saria mεerim na. Kpa u sun bεen turo wi wesia. Mēya u koo be maa de su tenkuru ko ben tem mi.

³⁵ Ye ba gari yi gerua ba kpa, yera ben baawure u win saaki kusia. Be ka ben tundo ba wa wee, ben baawuren gobi yi u kasia yi wāa win saakiə. Ma bεrum be kpuro mwa.

³⁶ Yera Yakəbu u nεε, i ko de n nən bibu kpuro biawa. Domi wee, Yosefu u sariru kua, na maa Simeə bia, tē i kī i Benyamεε sua. Ye kpuro nε sōra ya wərimə.

³⁷ Rubeni u ben tundo wisa u nεε, a gesi man Benyamεε nəmū səndio. Nə kun ka nən wuramε, nən bibu yiru wee, a bu goowo.

³⁸ Yakəbu u bu wisa u nεε, nən bii u n ka bεε dō. Domi win mō u gu, wi turowa u man tie. Yen sō, wahala gaa yə n seewa ya nən deema gbaburu sō, nuku sankiraru ta koo ra man go, domi na təkə kua.

Yosefun maabu ba ka Benyamεε da Egibitiə

43

¹ Sanam dō sanam wee, gōra dam mə Kananin temə ta dō.

² Ye Yakəbu ka win bibu ba dīa ni di ba kpa, ni ba raa dweema Egibitin di mi, yera u bu sōwa u nεε, i maa wuro Egibiti mi, i sun dīanu fiiko dwiama.

³ Yuda u nən sōwa u nεε, Egibitin wirugii wi, u sun sōwa u sirewa u nεε, su ku na win wuswaə ma sa n bεen wənə Benyamεε neni.

⁴ N n mən na, ə n wura u sun swī, sa ko da su nən dīanu dwiama.

⁵ A n maa yina, sa n dō. Domi durə wi, u nεε, su ku ra nε win wuswaə ma n kun ka bεen wənə wi.

⁶ Ma Yakəbu wi ba maa sokumə Isireli, u bu sōwa u nεε, gari kōsi yiren bwesera i man kua mε, ye i nεε, i maa wənə mə u bεε tie.

⁷ Ba nùn wisa ba nεε, durō wi, u sun bikia u sirewa u nεε, amōna sa s̄aa. Wara sun mara. Bεsen tundo u w̄aa hunde s̄o? Sa maa w̄onō goo m̄o? Ma sa nùn wisa ye u sun bikia kpuro. Amōna sa ko n ka yē ma u koo nεεwa su ka bεsen w̄onō na.

⁸ Yuda u win tundo Isireli s̄ōwa u nεε, a de bεsen w̄onō wi, u ka man da kpa su doona kpa bεse kpuro su ku ra gbi, bεse ka wunε ka bεsen bibu.

⁹ Ye n nùn deema kpuro nena kon ye s̄abe kpa na n s̄aa taaregii wunen mi, n̄a kun ka nùn wurame.

¹⁰ Wunen tii a wa saa m̄in di sa gari yi m̄o, s̄a n d̄on na, sa n ḡosirame n̄on m̄εeruse.

¹¹ Isireli u gerua u nεε, n̄ n men na, ȳa n kua tilasi, i ḡaa buranu suo ni nu s̄aa bεsen tem miginu ni nu n̄ w̄aa Egibitiō i ka durō wi daawa, nge gum sawaram ka tim fiiko ka turare fiiko ka d̄aa marum fiiko ka tii bi ba ra soku miru.

¹² Kpa i n gobi n̄eni nge m̄e i raa ka dan n̄on yiru. I n tura mi, kpa i bu yionō wesia yi sa deema b̄een saakiba s̄o. À ku tuba, ba yi duariwa.

¹³ Yen biru i b̄een w̄onō wi suo kpa i da.

¹⁴ Gusunō Dam kpurogii u koo de durō wi, u b̄een w̄onw̄ondu wa kpa u de i wurama ka Simεo ka Benyamεε. N̄a n̄ kon maa bibu bian na, to, kpa n bia.

Yosefu u ka win maabu gari m̄o

¹⁵ Ma bii be, ba k̄εε ni sua ka gobi yi ba raa ka dan n̄on yiru ka Benyamεε sannu. Ma ba seewa ba swaa w̄ari ba da Egibitiō. Ye ba tura mi, ba da Yosefun mi.

¹⁶ Sanam m̄e Yosefu u bu wa ka Benyamεε sannu, u win s̄om kowobun wirugii s̄ōwa u nεε, a t̄on be duusio n̄en dirō. Yen biru a doo a yaa go. Domi sanna sa ko di s̄ō s̄o ge ne ka be.

¹⁷ Ma s̄om kowo wi, u kua nge m̄e Yosefu u nùn s̄ōwa. U ka bu da diru mi.

¹⁸ Ye ba w̄aa diru mi, yera b̄erum bu mwa ba tii s̄ōwa ba nεε, gobi yi ba wesia bεsen saakiba s̄o, yin s̄ōna ba ka sun na mini, kpa bu sun mwa ka dam ka bεsen ketekunu, kpa su ko ben yobu.

¹⁹ Yera saa Yosefun dii k̄ann̄on di ba s̄om kowo wi s̄ōwa ba nεε,

²⁰ yinni, a sun suuru kuo. Ye sa gbia sa na mini sa d̄ianu dwa,

²¹ saa ye sa ka nu d̄o yenuō, sa ȳra swaa su ka w̄era. Yera sa b̄esen saakiba kusia ma sa deema gobi yi sa k̄asia kpuro wee, yi w̄aa b̄esen baawuren saaki s̄o. Yi wee, sa ka wurama.

²² Domi sa n̄ yē wi u yi wesia bεsen saakiba s̄o. M̄eya sa maa ka gobi na su ka wure su d̄ianu dwe.

²³ S̄om kowo wi, u bu wisa u nεε, i ku nanda, i ku wurura. Gusunō, b̄een baaban Yinniwa u b̄e yi k̄a. Na raa b̄een gobi yi mwa.

Yen biru u bu Simεo yarama.

²⁴ Ma u bu duusia Yosefun yenuō u dera ba ben k̄ori kpakia, u maa ben ketekunu taka w̄ē.

²⁵ Ma Yosefun maa be, ba ben k̄enu s̄ōru m̄o sere u ka tunuma s̄ō s̄o, domi ba nua ma sanna ba koo di ka wi.

²⁶ Ye Yosefu u tunuma yera ba da ba yiira ba nùn k̄εε ni w̄ē.

²⁷ Ma u ben alafia bikia u nεε, b̄een durō t̄okō w̄in gari i gerua mi, u bw̄aa do? U w̄aa hunde s̄o sere ka t̄ē?

²⁸ Ba nùn wisa ba nεε, bεsen tundo, wunen b̄ō u w̄aa hunde s̄o, u bw̄aa do.

Ma ba kpa m̄ nùn yiira.

²⁹ Ye Yosefu u n̄oni seeya u win w̄onō Benyamεε wa, yera u bikia u nεε, b̄een w̄onō w̄in gari i man s̄ōwa mi, wiya mini?

Ma u Benyamεε domaru kua u nεε, Gusunō u nun durom kua n̄en bii.

³⁰ Ma u seewa fia u bu deri u da u sw̄i dii s̄ōw̄o, domi win w̄on̄on k̄ira nùn n̄enua too too.

³¹ Ye u sw̄i u kpa, u wuba ma u yarima. Ka m̄e, u maa tii dam k̄awa u ku ka sw̄i ben wuswaa. Ma u wooda w̄ē bu ka d̄ia ni na.

³² Ma u sina n̄enem, win maabu ka w̄onō maa n̄enem, Egibitigii be ba ra maa ka nùn di, be maa n̄enem. Domi Egibitigibu ba ku ra k̄a bu ka Heberuba di sannu ȳen s̄ō ba bu garisi disigibu.

³³ Yosefu u win maa be sinasia nge m̄e ba ka kerane saa ḡbiikoon di sere ka d̄akowō. Ma ba m̄erina ka biti ye u ka bu sinasia.

³⁴ Ma ba bu d̄ia ni w̄εem̄o ni nu w̄aa Yosefun tabulu w̄ollō, adama Benyamεεginu nu s̄awa beginun n̄on n̄ōbu. Ma ba di ba n̄ora ba nuku dobu kua.

Yosefu u win maabu yina beria ka win n̄ora

44

1 Yosefu u win yɛnun sɔm kowobun wirugii sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn ben saakiba yibio nge mɛ ben baawure u koo kpī u sɔbe, kpa a ben baawuren gobi wesia win saakiɔ.

2 Kpa a nɛn nɔra ye ba kua ka sii geesu doke ben yākabun saakiɔ ka sere maa win dīanun gobi.

Sɔm kowo wi, u kua kpuro nge mɛ Yosefu u nùn sɔɔwa.

3 Bururu yam sāreru ba bu kara ba doona ka ben ketekunu.

4 Ye ba swaa wɔri n n̄ tɛ, yera Yosefu u win sɔm kowo wi sɔɔwa u nɛɛ, a tɔn be naa swīiyɔ kpa a bu sɔ a nɛɛ, mban sɔna ba bu gea kua ma ba kōsa wesia.

5 Ba n̄ yē ma nɔra yera nɛ wunen yinni na ra ka tam nɔ, kpa n̄ ka wa ye ya wee sia? Mban sɔna ba kōsa yenin bweseru kua.

6 Ma sɔm kowo wi, u bu naa swīi. Ye u bu naamwɛ, u bu gari yi sɔɔwa.

7 Ba nùn wisa ba nɛɛ, mban sɔna a gari yinin bweseru gerua. Sere ka Gusunɔ wi sa sāmɔn yīsiru, sa n̄ yenin bweseru kue.

8 Bɛɛ be sa ka nun gobi yi a duari bɛsɛn saakiba sɔɔ naawa saa Kananin di, bɛsɛra sa ko maa sii geesu n̄ kun mɛ wura gbɛni wunen yinnin dirun di?

9 Yen sɔ, win mi a nɔra ye wa, yēro u gbi, kpa bɛɛ be sa tie, su ko wunen yobu.

10 Ma sɔm kowo wi, u bu wisa u nɛɛ, ya wā ye i gerua. Adama win mi na nɔra ye wa, wi turowa u koo ko nɛn yoo. Bɛɛ be i tie, kpa i doona.

11 Ma ben baawure u win saaki yi temɔ ka sendaru u kusia.

12 Ma sɔm kowo wi, u na u saaki be mɛɛra mɛɛra saa bukurogian min di n̄ ka girari ben yāka bugiaɔ. Ma u nɔra ye wa Benyamɛɛn saakiɔ.

13 Ma ba ben tiin yabenu nɛnuɔ ba kasuka nuku sankiranun sɔ. Yera ba maa ben ketekunu sɔmunu sɔbi ba wura wuuɔ.

Yuda u suuru kanamɔ Benyamɛɛn sɔ

14 Yuda ka wigibu ba tunuma Yosefun yenuɔ ba deema u n̄ gina yara. Ma ba yiira win wuswaaɔ.

15 Yosefu u bu sɔɔwa u nɛɛ, mban bwesera i kua mɛ. I n̄ yē ma tɔnu nge nɛ u koo kpī u wa ye ya wee sia?

16 Ma Yuda nùn wisa u nɛɛ, yinni, yen yerà kon maa gere su ka yari taaren di.

Domi Gusunɔ u sun wa ma sa sãa taarɛgibu. Tē a sun mɔɔ su ko wunen yobu, bɛɛ ka win mi ba nɔra ye wa.

17 Yera Yosefu u nɛɛ, su ku wa mɛ bu nɛɛ, nɛna na yen bweseru kua. Adama win mi ba nɔra ye wa, wiyɔ u koo ko nɛn yoo. N n̄ mɛn na, bɛɛ be i tie, i gɔsiro yenuɔ ka bɔri yendu i bɛɛn tundo deema.

18 Ma Yuda u maa Yosefu susi u nɛɛ, a suuru koowo yinni, nà n̄ maa gāanu gerua, a ku mɔru ko, domi a sãawa nge Egibitin sunɔ.

19 Yinni, wuna a sun bikia a nɛɛ, sa tundo mɔ? Sa wɔnɔ mɔ?

20 Ma sa nun wisa sa nɛɛ, sa tundo mɔ u tɔkɔ kua, ka wɔnɔ turo wi ba mara tɔkɔru sɔɔ. Bii win mɔɔ u gu, wi turowa u tie win mɛron bera gia. Bɛsɛn tundo wi, u maa nùn kī too.

21 Ye sa yeni gerua, yinni, ma a nɛɛ, su ka nùn na wunen mi, a nùn wa ka nɔni.

22 Ma sa wisa sa nɛɛ, n̄ n̄ koorɔ bii wi, u bɛsɛn tundo deri, domi u n̄ nùn deri, tundo wi, u koo gbi.

23 Ma a sun sɔɔwa a nɛɛ, sà kun ka nùn sisi, su ku ra nɛ wunen mi.

24 Saa ye sa tura bɛsɛn tondon mi, sa wunen gari yi nùn sɔɔwa.

25 Sɔɔ mɛɛrun biru ma u nɛɛ, su gɔsirama mini su ka maa nùn dīanu dwia fiiko.

26 Yera sa nùn wisa sa nɛɛ, sa n̄ dɔɔ ma n̄ kun mɔ ka bɛsɛn wɔnɔ sannu, domi sa n̄ kpē su na wunen wuswaaɔ n̄ kun ka wi.

27 Ma bɛsɛn tundo u sun sɔɔwa u nɛɛ, sa yē ma bibu yiruwa win kurɔ Raseli u nùn marua.

28 Ben turo u yara yɛnun di, u n̄ maa nùn wa sere ka gisɔ. U yīiyɔ ma gbɛeku yaa ya nùn sēre ya kasuka.

29 Yen sɔ, sà n̄ maa nùn yiruse wi suari, u n̄ nua wahala gaa ya nùn deema, nuku sankiranu koo be nùn go, domi u tɔkɔ kua.

30-31 Yen sɔ tē, yinni, nà n̄ wura bɛsɛn tondon mi, bii wi sari, sa ko de durɔ tɔkɔ te, tu gbi ka nuku sankiranu bii win kīrun sɔ.

32 Yen biru nɛ wi na gari mɔ mini, nɛna na tii bii wi sɔbi, domi na nɛɛ, nà kun ka nùn wuramɛ, n̄ kua nɛn sɔmunu sere ka baadommaɔ.

33 Yen sɔ tē, na nun kanamɔ a man koowo yoo bii win ayerɔ, kpa wi ka be ba tie bu gɔsira yenuɔ.

³⁴ Domi na ñ yē amāna kon bēsen tundo tusia nà n sīa bii wi sari. Gusunō u ku de nen nāni yi wa kōsa ye ya koo durō tākō te deema.

Yosefu u tii win maabu tusia

45

¹ Yosefu u den kpana u tii nēnē Egibitigii be ba wāa mi kpuron wuswaaō. Yera u wooda wē u nēē, bu yario min di.

Ma be kpuro ba yara ba bu deri wi ka win maabu u ka tii bu tusia.

² U wura kua sere Egibitigii be ba wāa turuku mi, ba ye nua, ma ba ye sunān yenugibu sōōwa.

³ Yosefu u win maabu ka wānō wi sōōwa u nēē, nēna Yosefu. Bēsen baaba u wāa hunde sōō?

Adama ba kpana bu nūn wisi domi bērum bu mwa win wuswaaō.

⁴ Ma u nēē, i suuru koowo i susima nen bōkuō.

Ye ba nūn susi, yera u bu sōōwa u nēē, nēna bēen wānō Yosefu wi i dāra ba ka na Egibiti mini.

⁵ Tē, i ku nuki sankira, i ku maa taare wēna ye i ka man dāra. Domi Gusunōwa u dera na na mini n ka bēē faaba ko.

⁶ Wee, gōō ten wōō yirusewa sa dōō mini. N maa tie wōō nōōbu yē sōō goo kun kpē u duure u sere gē.

⁷ Gusunān sinara na ka na tem mini n ka bēē dīanu berua kpa n bēē yara gōō ten di n bēēn bweseru faaba ko.

⁸ N ñ bēē i dera na na mini. Gusunōwa u dera na na, ma u man kua Egibiti sunān yenu yēro ka win ye u mō kpuron wirugii ka sere maa tem mēn wirugii.

⁹ Yen sō, i gōsiro fuuku bēsen tundon mi, i nūn sō i nēē, amēniwa nē win bii Yosefu na gerua, Gusunō u man kua Egibitin tem wirugii, u de u na fuuku.

¹⁰ Ū n na kon de u sina Goseniō kpa u n wāa nen bōkuō, wi ka win bibu ka win debuminu ka win yāanu ka win ketēba ka win ye u mō kpuro gesi.

¹¹ Yēn bukata u mō kpuro kon nūn wē, domi gōōra maa tie wōō nōōbu. Ū n wāa nen bōkuō, gōō te, ta ñ maa bu goomō ka win yenugibu ka win ye u mō kpuro.

¹² Bēē kpuro ka wunen tii Benyamēē, i wa ka nāni ma nēna Yosefu, nē wi na ka bēē gari mō mini.

¹³ N n mēn na, i doo i bēsen tundo sō nge mē nen yiiko ya nē Egibitiō ka ye i wa mini kpuro. I doo fuuku i nūn tama.

¹⁴ Yen biru Yosefu u win wānō Benyamēē nēnuu u bōkasi wīirō, ma u swī. Benyamēēn tii u maa swī mi ba bōkasinē.

¹⁵ Ye u Benyamēē yōsu, yera u win maa ben baawure bōkasi u sōsu u ka swīisimō. Yen biruwa ba ka nūn gari kua.

Egibiti sunō u Yakōbu sokusia u na Egibitiō

¹⁶ Ye Egibiti sunān yenugiba nua ma Yosefun maaba tunuma, yera ya sunān tii ka win tōmbu dore.

¹⁷ Ma u Yosefu sōōwa u nēē, a wunen maa be sōōwō bu ben ketēkunū sāmūnu sōbio bu da Kananin temō

¹⁸ bu ka bēēn tundo ka bēēn yenugibu na nen turuku. Kon bu tem gem wē kpa ba n dīa geenu mō ba n dimō.

¹⁹ A maa bu sōōwō bu Egibitin saretiba suo bu ka da bu bēēn tundo ka ben kurōbu ka ben bibu suama.

²⁰ Bu ku wurura ben ye ba koo derin sō, domi gāa ni nu gea sāa Egibiti mini, niya nu koo kō beginu.

²¹ Ma Isirelin bii be, ba kua mē. Yosefu u bu saretiba wē ma u bu dīanu kusenu kua ni ba koo di swaaō nge mē sunō u gerua.

²² U ben baawure yabe kpaaru kā. Adama yabe kpaanu nōōbuwa u Benyamēē kā ka sii geesun gobi gooba wunōbu (300).

²³ Ma u ben tundo Egibitin gāa geenu mōrisia u nu ketēkunū wōkuru sōbi. U dīanu sua u bu wē ka kuse ni ba koo di swaaō bā n wee Egibitiō. Ma u maa ni ketēku ninu wōkuru sōbi.

²⁴ Yen biru u dera win maa be, ba swaa wōri. Ma u bu sōōwa u nēē, i suuru koowo, i ku ra sanna swaaō.

²⁵ Ma ba doonama saa Egibitin di ba na ben tundo Yakōbun mi Kaniō.

²⁶ Ye ba tura, ba nūn sōōwa ba nēē, Yosefu kun gu, u wasi. Wiya u mam Egibitin tem kpuro kpare.

Ye Yakōbu u nua mē, u kpana u bu wisi, domi u ñ naanē kue ye ba nūn sōōmō.

²⁷ Adama ye ba nūn kpuro saaria ye Yosefu u bu sōōwa, ma u sareti be wa be u mōrisiama bu ka nūn suama, yera win bwēra den yemia ma win dam wurama.

²⁸ Yera u nεε, wee tē, nen bii Yosefu u wāa hunde sō, nen bwēra kpuna tē. Kon da n nūn wa n sere gbi.

Yakabu ka win tumbu ba da Egibiti

46

¹ Yakabu wi ba mō Isireli u seewa u swaa wōri ka ye u mō kpuro u tura Beri Seba. Miya u Gusunō yākuru kua nge mε win tundo Isaki u ra raa ko.

² Yera wōkuru Gusunō u ka nūn gari kua kāsiru sō u nεε, Yakabu, Yakabu.

Ma u wura u nεε, nε wee.

³ Ma Gusunō u nεε, nena Gusunō, wunen tundon Yinni. A ku berum ko, a doo Egibiti mi, domi miya kon nun ko bwese bakarun nuuru.

⁴ Nen tii kon ka nun da kpa n maa ka nun wurama. Yosefun nōmu sōra kaa gbi.

⁵⁻⁶ Yakabu ka win tumbu kpuro ba seewa Beri Seban di, ma win biba nūn doke sareti sō ka ben tiin bibu ka ben kurabu. Sareti be, Egibiti sunōwa u bu mōrisiama bu ka bu sua. Yen biru ba ben yaa sabenu gura ka ben dukia ye ba wa Kananin temō. Ma ba doona Egibiti,

⁷ wi ka win bii tōn durabu ka tōn kurabu ka maa win debuminu, win yenugibu kpuro gesi.

Yakabun tumbu

⁸ Be ba sāa Yakabun bweseru be ba na Egibiti, ben yīsa wee.

Rubeni, win bii gbiikoo,

⁹ ka win bibu Enaku ka Paalu ka Hesironi ka Kaami.

¹⁰ Simeō ka win bibu Yemueli ka Yamini ka Ohadi ka Yakini ka Sokaa ka sere Sōlu win mero u sāa Kananigii.

¹¹ Lefi maa ka wigibu Gεεsōni ka Kehati ka Merari.

¹² Yuda ka wigibu Eri ka Onani ka Sela ka Peresi ka Seraki. Adama Eri ka Onani ba gu Kananin temō. Ma ben wōnō Peresi wi, u Hesironi mara ka Hamulu.

¹³ Isakari ka maa wigibu Tola ka Pufa ka Yoobu ka Simuroni.

¹⁴ Sabuloni maa ka wigibu Seredi ka Eloni ka Yalēli.

¹⁵ Beni ka sere win bii tōn kurō Dina ba sāa Lean bibu be u Yakabu marua Padanaramu. Be ka ben bibu ba sāawa mi tōnu tēna ka ita.

¹⁶ Gadi ka maa wigibu Sifioni ka Hagi ka Suni ka Esiboni ka Eri ka Arodi ka Areli.

¹⁷ Aseε ka maa wigibu Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka ben sesu Seraki. Ma Beria u Heberu mara ka Maakieli.

¹⁸ Bera ba sāa Yakabun bweseru be ba maa marura Silipan min di. Be kpuro ba sāawa tōnu wōkura nōabu ka tia. Silipa wi, u sāawa Lean yoo wi Labani win tundo u nūn wē.

¹⁹ Yosefu ka Benyamεewa ba sāa Raselin bibu.

²⁰ Yosefu u wāawa Egibiti u ka Manase ka Efaraimu mara. Bii ben meron yīsira Asinati. U sāawa Potifera, Onin yāku kowon bii.

²¹ Ma Benyamεε u seewa u Bela mara ka Bekεε ka Asibeli ka Gera ka Namani ka Ehi ka Rōsi ka Mupimu ka Hupimu ka Aadu.

²² Be ba sāa Yakabun bweseru be ba maa marura Raselin min di, bera mi. Be kpuro ba kuawa tōnu wōkura nne.

²³ Biliha u bibu yiru mara, beya Danu ka Nefitali. Danu u seewa u Husimu mara.

²⁴ Nefitali u maa seewa u Yasεeli ka Guni ka Yesεε ka Silεmu mara.

²⁵ Bera ba sāa Yakabun bweseru be ba maa marura Bilihan min di. Be kpuro ba sāawa mi tumbu nōaba yiru. Biliha wi, u sāawa Raselin yoo wi Labani win tundo u nūn wē.

²⁶ Tōn be ba ka Yakabu da Egibiti be ba sāa win tiin yem, ba sāawa tōnu wata ka nōaba tia, win bibun kurabu baasi.

²⁷ N deema Yosefu u maa bibu yiru mara Egibiti mi. Ma Yakabun tumbu be ba sāa win yem ba ka wāa Egibiti, ben geera kua tōnu wata ka wōkuru.

Yakabu ka win tumbu Egibiti

²⁸ Ye ba sisi mi, yera Yakabu u Yuda gōra u da u Yosefu sō ma u dō Goseni gia.

²⁹ Ma Yosefu u win kεke ye dumi gawe dua u ka da Goseni u ka win tundo Isireli yinna. Ye ba yinna u nūn gaba wīirō u bōkasi ma u swīisi n ka tε.

³⁰ Ma Yakabu wi ba maa sokumō Isireli, u Yosefu sōwa u nεε, baa nà n gu gisō, ya ñ taare, domi na wunen wuswaa wa, na maa wa ma a wāa hunde sō.

³¹ Yera Yosefu u win maabu ka sere maa win tundon yenugii be ba tie sōwa u nεε, na kon da n sunō nōasia ma bεε nen tundon yenugibu i tunuma, bεε be i raa wāa Kananin temō.

³² Kon nùn sã ma yaa sabenun sãmbura i ra ko. I maa ka bɛɛn yãanu ka bɛɛn ketɛba na, ka sere bɛɛn ye i mɔ kpuro.

³³ Yen sã, ù n da bɛɛ bikia u nɛɛ,

³⁴ sãmbu terà i ra ko, i nùn wisio i nɛɛ, yaa sabenun nɔ̄riba bu sãa bɛɛn sãmburu saa bɛɛn birun di sere ka gisɔ, bɛɛ ka bɛɛn baababa. Nge mɛya i ko wa i ka sina Gosenin temɔ, domi Egibitigiba ku ra sabe kparobu kã.

47

¹⁻² Yen biruwa Yosefu u win maa ben nɔ̄bu sua ba da Egibiti sunɔn mi. Ma Yosefu u nùn sãɔwa u nɛɛ, nɛn maabu ka nɛn tundo ba na saa Kananin tem di ka ben yãanu ka ben ketɛba ka ben ye ba mɔ kpuro. Wee, ba wãa Gosenin temɔ.

Ma u win maa be Egibiti sunɔ tusia.

³ Sunɔ wi, u bu bikia u nɛɛ, sãmbu terà i ra ko.

Ba nùn wisa ba nɛɛ, yaa sabena sa ra kpare, yinni. Mɛya maa bɛsɛn baababan tii.

⁴ Ba maa nɛɛ, sa nawa su ka sina tem mi, domi yaka bekusu sari si bɛsɛn yaa sabenu koo di, yèn sã gã te, ta Kananin tem nɛni. Yen sãna sa nun kanamɔ a de su sina Gosenin temɔ.

⁵ Yera sunɔ wi, u Yosefu sãɔwa u nɛɛ, wee, wunɛn tundo ka wunɛn maabu ba wɔma wunɛn mi.

⁶ Egibitin tem kpuro wee wunɛn nɔ̄muɔ. A de bu sina Goseniɔ, domi min tema mu gea sãa. À n maa yɛ gaba kparabun hania mɔ be sɔɔ, a bu nɛn yaa sabenu nɔ̄mu sɔ̄ndio.

⁷ Yen biru Yosefu u ka win tundo Yakɔbu da Egibiti sunɔn mi, ba tɔbirina. Ma Yakɔbu u sunɔ wi domaru kua.

⁸ Yera sunɔ u nùn bikia u nɛɛ, wunɛn wã nyewa mini.

⁹ Yakɔbu u nùn wisa u nɛɛ, nɛn wã wunaa teeru ka wɔkura mi, mìn di na handunia dua, na maa sirenɛwa. Nɛn wã ga ñ dabi, ga ñ maa nuku dobu mɔ, mɛya ga ñ maa nɛn baababaguu tura ge ba kua sanam me ba wãa hunde sɔɔ.

¹⁰ Ma Yakɔbu u kpam sunɔ domaru kua ba sere yara win min di.

¹¹ Yosefu u win tundo ka win maabu sin yeru kua, u bu tem wɛ Ramusɛsin bera gia mi n gea bo Egibitin tem sɔɔ, nge mɛ sunɔ u raa nùn sãɔwa u ko.

¹² Ma u win tondon yenugii be kpuro dīanu wɛ nge mɛ ben geera nɛ.

Gão bakaru

¹³ Sanam dɔɔ sanam wee, gãora kpɛa tem mɛ sɔɔ. Baa dīa bura kun maa wãa. Egibitigibu ka Kananiba ba wururawa kpuro gão ten sã.

¹⁴ Ba ka ben gobi kpuro dīanu dwa. Ma Yosefu u gobi yi menna u yi sunɔn yenuɔ.

¹⁵ Sanam mɛ gobi kpa Egibitiɔ ka Kananiɔ, Egibitigibu kpuro ba na ba Yosefu deema ba nɛɛ, a sun dīanu wɛɛma. Mban sãna sa ko gbi a n sun mɛɛra, domi bɛsɛn gobi kpa.

¹⁶ Yosefu u bu sãɔwa u nɛɛ, ñ kun gobi mɔ, i man bɛɛn yaa sabenu wɛɛma kpa n bɛɛ dīanu wɛ.

¹⁷ Ba ka ben dumi ka yãanu ka bonu ka nɛɛ ka ketɛkunu Yosefu naawa. Ma u ka ye kpuro bu dīanu kɔsina. Nge mɛya ba ka ben sabenu kpuro dīanu kɔsina wão ge.

¹⁸ Ye wão ge, ga doona, ba kpam na Yosefun mi, ba nɛɛ, yinni, sa ñ kpɛ su nun gãanu berua. Bɛsɛn gobi kpa, bɛsɛn yaa sabenu kpuro maa wãa wunɛn mi. A yɛ ma gãanu kun maa sun tie ma n kun mɔ bɛsɛn wasi ka bɛsɛn gbea.

¹⁹ Mban sãna kaa n sun mɛɛra sa n gbiɔ, kpa bɛsɛn gbea yu kam ko. Yen sã, a ka sun dīanu kɔsinɔ kpa bɛsɛn gbea yu ko sunɔgia kpa su ko win yobu. A sun dīa bweseru wɛɛyɔ su duure ni sa ko ra di sa n ka wãa, kpa gbea ye, yu ku ko gbee diinu.

²⁰ Ma Yosefu u Egibitigibun gbea kpuro sunɔ dwia, domi gãora dera ba nùn ye dɔre. Yera tem mɛ kpuro mu kua sunɔgim.

²¹ Ma Yosefu u tɔmbu kpuro yarinasia u bu yoo sãmburu koosia Egibitin tem kpuro sɔɔ.

²² Adama u ñ yãku kowobun gbea dwa, domi Egibiti sunɔ u wooda gaa mɔ ye ya dera u ra bu dīanu wɛ. Yen sãna ba ñ ben gbea dɔre.

²³ Ma Yosefu u tɔmbu sãɔwa u nɛɛ, gisɔ na bɛɛ dwa bɛɛ ka bɛɛn gbea i kua sunɔn yobu. Wee, na bɛɛ dīa bweseru wɛɛmɔ i ka duure gbea ye sɔɔ.

²⁴ Sanam mɛ dīanu ra ye, i nu bɔnu koowo suba nɔ̄bu, i sunɔ sube teeru wɛ kpa i suba nɛɛ tii yiiya. Mi sɔara ko i bweseru wuna i ka duure kpa i ye ya tie di, bɛɛ ka bɛɛn tɔmbu.

²⁵ Ma ba nεε, wunen durom με, mu sun faaba kua. Tε sa ko ko sunan yobu.

²⁶ Nge mεya Yosefu u ka wooda yeni yi, ye ya nεε, ba n da Egibitin gbean dīanu bōnu ko suba nōbu kpa sube teeru tu ko sunogiru. Wooda ye, ya wāa sere ka gisō. Yāku kowobun gbea tōnawa ya n̄ kue wigia.

Ye Yakōbu u kī bu n̄n kua u n̄ gu

²⁷ Yakōbu wi ba maa sokumō Isireli ka wigibu ba sina Egibitin temō Gosenin bera gia. Ba dukia kpaasinamō mi, ba maruramō ba dabiamō.

²⁸ Yakōbu u kua wōō wōkura nōbu ka yiru Egibitin temō. Ma win wāarun sanam kpuro mu kua wōō wunaa weeru ka nōba yiru.

²⁹ Ye win gōō turuku kua, u win bii Yosefu soka u n̄n sōōwa u nεε, n̄ n wunen kīi geeru wa, na nun kanamō, a wunen nōmu dokeo n̄n tōbuō a ka bōre ma a n̄ man sikumō Egibitin tem mini.

³⁰ Sanam με kon kpuna n gbi n n̄n baababa deema, a n̄n goru suo a ka yari Egibitin di kpa a tu sike ben sikaō.

Yosefu u n̄n wisa u nεε, kon ko nge με a gerua.

³¹ Yakōbu nεε, a bōruo.

Ma Yosefu u bōrua. Yen biru Yakōbu u yiira win kpin yerun wiru gia u Gusunō siara.

Yakōbu u Efaraimu ka Manase domaru kua

48

¹ Yeniba kpuron biru ba na ba Yosefu sōōwa ma win tundo kun bwāa do. Yera u win bibu yiru Manase ka Efaraimu sua ba da mi.

² Ye ba Yakōbu nōōsia ma win bii Yosefu u na win mi, yera u kookari kua u seewa u sina win kpinu wōllō.

³ Ma u Yosefu sōōwa u nεε, Gusunō Dam kpurogii u man kure Lusio Kananin temō ma u man domaru kua.

⁴ U nεε, kon marura n dabia kpa n ko bwese dabirun nuuru kpa u n̄n bibun bweseru tem με wε ba n mu mō sere ka baadommasō.

⁵ Tε, Yosefu, wunen bibu yiru beni, Manase ka Efaraimu be ba nun marua Egibitin tem mini n ka sere nun swīima mi, ba kua negibu. Na bu mεera nge Rubeni ka Simeō.

⁶ Adama bii be a mara benin biru, bera ba ko n sāa wunegibu. Ben maabun yīsa ba koo ka tubi di.

⁷ Na yeni mōwa yēn sō na wunen mero Raseli kī. Ye sa wee Padanin di u man gbiiriwa swaao Kananin temō ye n tie fiiko su ka Efarata du. Miya na n̄n sika. Efarata yera ba mō Betelehemu.

⁸ Ma Isireli u Yosefun bibu mεera u nεε, berā mini.

⁹ Yosefu u win tundo wisa u nεε, n̄n biba mi, be Gusunō u man kā.

Ma Isireli u nεε, a de bu susima n̄n bōkuō kpa n bu domaru kua.

¹⁰ N deema Isirelin nōni dam dwiia tōkōrun sō. U n̄ maa kpε u yam wa sāa sāa. Yen sōna Yosefu u bu susisia win bōkuō. Ma Isireli u ben baawure bōkasi u sōsu.

¹¹ U Yosefu sōōwa u nεε, na n̄ daa maa yīiyō n nun wa. N wee, sere ka wunen bibō Gusunō u dera na wa.

¹² Ma Yosefu u bii be seeya saa win tundo taarun kōkōrun di, ma win tii u yiira win wuswaaō u siriru tem tura.

¹³ Yen biru u Efaraimu yōrasia Isirelin nōm dwarō, Manase maa win nōm geuō.

¹⁴ Adama Isireli u win nōm geu demia u sōndi Efaraimun wirō wi u sāa yākabu. Ma u win nōm dwaru sōndi Manasen wirō. N deema Isireli u yε sāa sāa ye u mō. U yε ma Manasewa u sāa yeruma.

¹⁵ Ma u Yosefu domaru kua u nεε, Gusunō win wuswaaō n̄n baababa Aburhamu ka Isaki ba ben wāaru di,

wiya u man kpara saa n̄n marubun di sere ka gisō.

¹⁶ Win gōrado u maa man wōra kōsa kpuron di.

Gusunō wiya u koo wunen bii beni domaru kua.

N̄n yīsiru ka n̄n baababa Aburhamu ka Isakin yīsina ba koo ka bu soku,

kpa bu marura bu dabia.

¹⁷ Sanam με Yosefu u wa ma win tundo u win nōm geu sōndi Efaraimun wirō, win nukura kun dore, yera u nōmu ge n̄nua u gawa Efaraimun wirun di u sōndi Manasen wirō.

¹⁸ Ma u n̄n sōōwa u nεε, n̄ n̄ με baaba, domi winiwa u sāa yeruma. A wunen nōm geu sōndio win wirō.

19 Adama u yina u nεε, na yē mε, nen bii, na yē. Win tii u koo maa ko bwese bakarun nuuru. Adama win wənə koo nùn kera. Wiya u koo ko bwese dabinun nuuru.

20 U bu domaru kua dōma te, u nεε, Isireliba bà n domaru m̀, bεen yīsa ba koo ka ko bu nεε, Gusunə u nun koowo nge Efaraimu ka Manase.

Nge mεya u ka Efaraimu gbiisia.

21 Ma Isireli u Yosefu sōwa u nεε, wee, na gəə turuku kua. Adama Gusunə u ko n ka bεε wāa kpa u ka bεε wura bεen baababan temə.

22 Miya kon nun tem gam sosia mε na n wunen maabu ka wənə wεemə. Tem mε, mu sāawa mε na mwa Aməreban nəman di ka takobi ka tendu.

Yakəbun gari dāaki

49

1 Yen biru Yakəbu u win bibu soka u nεε, i mennama kpa n bεε sō ye n koo bεε deema amən biru.

2 I na i nə nen bibu, i man swaa dakio.

3 Rubeni, wunε nen bii yeruma, a sāawa nen dam.

Wuna na mara nen aluwaasiru səə. Wuna a yiiko ka dam bo nen bibu səə.

4 Adama a sāawa nge nim tora, a n̄ gaya mə. Yen sōna a n̄ kaa ko wunen wənəbun wirugii.

Domi a ka nen kurə Biliha kpuna, a nen kpin yeru disi doke.

5 Wunε Simeə ka Lefi, daa tia i mə. I ra bεen takobi suewa ka gbaa i ka kōsa ko.

6 Bεen mərūn sō i tambu go.

Bεen nuku kəsurun sō i ketε kinənun naa sīnu bəəra. Yen sō, nen gōru gu ku raa du

bεen kankam wesianə səə. Nen bwēra yu ku raa ka bεε mənne.

7 Bεen mərū yu ko bōrura yèn sō ya sāa gbanagia.

Mεya maa ka bεen nuku gbisibu yèn sō bu n̄ wənwəndu mə.

I ko n yarinεwa bεen tem kpuro səə.

8 Wunε maa Yuda, wunen maabu ka wənəbu ba koo nun siara.

Kaa wunen yiberēban wīnu taare.

Wunen tundo bisibu ba koo nun yīirawa.

9 Yuda nen bii, a sāawa nge gbee sunə kpembu, ge ga yaa gooma ga wee,

kpa gu kpa m wura gu yaa sākiria.

A sē nge gbee sunə mεro.

Wara koo kaku u nun bεsu.

10 Banda kun doonə wunen bweserun di. Sina bəra kun kisiramə wunen nəmun di,

sere Silo u n tunuma,

kpa bwesenu kpuro nu nùn mem nəowa.

11 Wunen resem ya koo kuura

sere a wunen keteku ka gen buu səri mi.

Yen marum mu koo nun tam wē mu n kpā sere a ka mu wunen yānu tea nge nim.

12 Kpa wunen nəni yi n səri tam mən sō.

Kpa wunen donnu nu n buriri bom bekum sō.

13 Wunε maa Sabuloni, kaa n wāawa nim wōkun goorə mi goo nimkusu ra yōre.

Wunen tem mu ko n teriewa sere Sidoni gia.

14 Isakari, wunε a sāawa nge keteku damguu.

A ra kā a n wāa tem nəə bura yenun baaba səə.

15 A wa ma mi a wēre n wā.

Tem mε, mu maa gea sāa.

Yen sōna a wura a səmunu sua kpa a yoo səmburu ko.

16 Wunε maa Danu, wuna kaa n da wunen bweserun gari wunanε Isireliban sunu səə.

17 Kaa n sāawa nge surəkəru swaa səə,

te ta dumin naa sīnu dwēemə, maasəbu bu ka fukura yin wəllun di.

18 Yinni Gusunə, na wunen faaba yīiyə.

19 Wunε maa Gadi, wεrə dabira ta koo nun wəri, adama kaa bu kamia a gira.

20 Aseε, wunε maa, wunen tem mu ko n dīa geenu mə.

Sina dima kaa n da di.

21 Wunε maa Nεfitali, a sāawa nge gina ye ya tii mərū kī,

ya maa bii buranu marumə.

22 Wunε Yosefu, a sāawa nge keteku gbeeku ge ga wāa bwian bəkuə.

A sāawa nge keteku buu ge ga wāa guurun gāarə.

23 Yiberēba ba nun nəə kuura,

ba nun wəri ka mərū,

ba nun sēnu twee.

24 Adama wunen tēnda kun wurure yèn sō nen Yinni, Gusunə Dam kpurogii, u wunen nəma dam kāa.

Wi, wi u Isireliba kpare, u bu ganua nge kpee bakaru,

25 wiya u koo nun somi u nun domaru kua, kpa gura yu nun nεεya, kpa nim mu n yiba bwiiyo yi a ma wunen tem sɔɔ.

U koo maa wunen kurabu ko bii merobu, kpa wunen sabenu nu ma.

26 Wunen domaru ta koo wunen baababagiru kera.

Ta kpā ta guunu kpuro kere.

Doma te, ta ko n nun wāasiwa, Yosefu, wunε wi a sāa nenem wunen maabu sɔɔ.

27 Wunε maa Benyamεε, a sāawa nge demaku

ge ga ra n yaa goomɔ bururu ka yoka ga n temmɔ.

28 Nge mɛya Isireli u ka win bibu domaru kua nennεnka. Ye u maa bu sɔɔwa, yera mi. Bii beya ba kua win bwese keru wɔkura yiru ye.

Yakɔbun gɔɔ

29 Yen biru Yakɔbu u win bibu yiire u nεε, na dɔɔ n nen tɔmbu deema gɔriɔ. I man sikuo nen baababan sikirɔ, kpee wɔru sɔɔ ge ga wāa Eforoni Hεtin gberɔ.

30 Kpee wɔru gera ga wāa Makpelan gberɔ, Manden deedeeru Kananin temɔ. Gbee tera Aburhamu u dwa Eforoni Hεtin mi, tu ka ko win tɔmbun siku yeru.

31 Miya ba Aburhamu sikua ka win kurɔ Saaraa, ka maa Isaki ka win kurɔ Rebeka. Miya na maa Lea sikua.

32 Ba gbee te ka ten kpee wɔru ge dwawa Hetiban mi.

33 Sanam mε Yakɔbu u win bibu gari yi sɔɔwa u kpa, yera u win naasu sua u sɔndi kpin yeru wɔllɔ ma u gu u da u win baababa deema.

Yakɔbun sikubu

50

1 Yera Yosefu u da u win tundo sɛre u swiisimɔ.

2 Ma u win tiin doktoroba yiire bu win tondon goru tim sawa tu ku ka kɔsi. Ma ba tu tim mε sawamɔ

3 n ka kua sɔɔ weeru. Egibitigiba gɔɔ wooru sina sere sɔɔ wata ka wɔkuru.

4 Sanam mε ba gɔɔ woo ten baa kpa, Yosefu u Egibiti sunɔn yenugibu sɔɔwa u nεε, i suuru koowo, nà n kɔi geeru wa bεen mi, na kɔi i man sunɔ sɔɔwa i nεε,

5 nen tundo u ka man arukawani bakua u nεε, wee, u koo gbi. Ma u man bɔrusia u nεε,

u n gu, n ka nùn doo n sike siki te u gba sɔɔ Kananin temɔ. Yen sɔna na kɔi n da mi, n nùn sike, kpa n gɔsirama.

6 Yera sunɔ u nùn wisa u nεε, a seewo a da a wunen tundo sike nge mε u nun bɔrusia.

7 Yosefu u seewa u da u ka win tundo sike. Egibiti sunɔn sɔm kowobu kpuro ba nùn swi ka win yenun wirugibu ka Egibitin wirugibu

8 ka Yosefun yenugibu ka win maabu ka wɔnɔ, win tondon yenugibu kpuro gesi. Bibu ka yāanu ka keteba tɔnawa ba deri Goseniɔ.

9 Kεkε be dumi gawe ka maasɔbu ba maa Yosefu swi sere tɔn wɔru ge, ga kpεa n banda.

10 Ye ba tura doo soo yerɔ te ba ra soku Atadi, Yuudenin daarun guruɔ, miya ba nɔɔguru sua taa taa ba gɔɔ wuri mɔ. Ma Yosefu u win tondon gɔɔ wooru sina mi, sɔɔ nɔɔba yiru.

11 Kananin temgibu ba gɔɔ woo te wa Atadin doo soo yeru mi, ma ba nεε, wee, Egibitigibu ba ko n damgii goon gɔɔ mɔ.

Yen sɔna ba doo soo yee te soka Abeli Misiraimu ka ben barum. Ta wāawa Yuudenin daarun guruɔ.

12 Nge mɛya Yakɔbun biba kua ye u bu yiire.

13 Ba win goru sua ba ka da Kananin temɔ ba sikua kpee wɔru sɔɔ Makpelaɔ. Kpee wɔru ge, ga wāa gberu garu sɔɔ Manden deedeeru te Aburhamu u dwa Eforoni Hεtin mi, tu ka ko win tɔmbun siku yeru.

14 Ye Yosefu u win tundo sikua u kpa, u gɔsirama Egibitiɔ ka win maabu ka be ba ka nùn da kpuro.

Yosefu ka win maabu Yakɔbun gɔɔn biru

15 Ye Yosefun maaba wa ben tundo u gu, yera ba nεε, sɔrɔkudo Yosefu koo sun tusi kpa u sun kɔsa kpuro kɔsie ye sa raa nùn kua.

16 Ma ba nùn gɔria ba nεε, besen tundo u sere gbi u sun wooda yeni wɛ

17 u nεε, su nun gari yini sɔ, a be gem mɔ, a ka sun suuru koowo a besen durum ye kpuron gari wunɔ wunen gɔrun di, domi sa nun torari. Yen sɔ, a sun suuru kuo besε be sa Gusunɔ, wunen baaban Yinni sāamɔ.

Sanam mε Yosefu u gari yini nua u swi.

¹⁸ Yera win maa ben tii ba da ba yiira win wuswaaɓ ba nεε, a sun garisio wunen yobu.

¹⁹ Ma Yosefu u bu sɔɔwa u nεε, i ku berum ko, na ñ Gusunɔ.

²⁰ Kɔsa i raa bwisika i man kua, adama Gusunɔ u kɔsa ye gɔsia gea u ka tɔn dabinu faaba kua nge me sa waamɔ gisɔ.

²¹ N n men na, i ku berum ko, kon bee ka been bibu nɔɔri.

Ma u bu nukuru yemiasia ka gari dori.

²² Yosefu u sina Egibitiɔ wi ka win tondon yenugibu. Win wāarun sanam kpuro kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɔkuru (110).

²³ U Efaraimun bibu wa sere ka win debuminɔ. Meya u maa Manasen bii Makirin bibu wa u sɔndi win taarɔ.

²⁴ Yen biru u win maabu sɔɔwa u nεε, na kon gbi adama Gusunɔ u koo na u bee yara tem men di, kpa u ka bee da tem me sɔɔ, mɛn nɔɔ mwεεru u Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu kua.

²⁵ Ma u bu sɔɔwa u nεε, i bɔruo ma Gusunɔ ù n na u bee yara mi n toma minin di, i ko nen kukunu sua i ka doona.

²⁶ Yosefu u kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɔkuru u ka kpuna u gu. Yera ba win goru tim sawa ba doke kpakororu sɔɔ Egibitiɔ.

ISIRELIBAN YARIBU YORUN DI

Ba tire te soka Yaribu yèn sō tera ta sun sōmō nge mε Gusunō u ka Isireliba yara Egibitin di mi ba yoru dimō. N deema gōra ta ka Isireliba da Egibiti mi. Gō ten biru, ba sina mi, ba marura. Adama amen biru Egibitin sunō u bu yoru diisia, ma Gusunō u ben weeweenu nua. Yera u kparo goo gōsa be sō, u ka bu yara yoo ten di. Kparo wiya Mōwisi. Nōni swāa dabira Yinni Gusunō u Egibitigibu kpēε ba sere wura ba Isireli be yōsu. Ma ba yara Egibitin min di. Ba da ba wāa ghaburō. Miya u wure u gerua u sire ma ba ko n sāa win tōmbu. Adama ba nūn mēm nōo sariru koosi nōn dabinu. Sanam mε Mōwisi u yōwa Sinain guurō Yinni Gusunō u nūn woodaba wē ka sere maa win kuu bekurugirun kpunaa. Tire ten wii goberu ta ka kuu bekurugii ten sōmburu yā.

Tire ten kpunaa

1. Mōwisin marubu ka win sokuru Gusunōn sōmburu sō, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Gusunō u Isireliba yara yorun di, wiru 5n di sere wiru 18.
3. Gusunō u ka Isireliba arukawani bōkua, wiru 19n di sere wiru 31.
4. Isireliba ba mēm nōobu sariru kua, wiru 32n di sere wiru 33:6.
5. Gusunō u wāa Isireliban suunu sō, wiru 33:7n di sere wiru 34.
6. Swaa ye Isireliba ba koo swīi bu ka ben toranun suuru wa, wiru 35n di sere wiru 40.

GUSUNO U ISIRELIBA YARA EGIBITIN DI

Isireliba ba yoru dimō Egibitiō

- 1 Yakōbu wi ba maa sokumō Isireli, win bibun yīsa wee, be ba ka nūn na Egibitiō, ben baawure ka win kurō ka bibu.
- 2 Beya Rubeni ka Simeō ka Lefi ka Yuda
- 3 ka Isakari ka Sabuloni ka Benyameε
- 4 ka Danu ka Nefitali ka Gadi ka Aseε.
- 5 Yakōbun bibu ka win debumii ni, ba sāawa tōnu wata ka wōkuru. N deema Yosefu, wi, u wāa Egibitiō sanam mε.

6 Sanam dōo sanam wure Yosefu ka win maabu ka be ba wāa win waati sō kpuro ba gu.

7 Ma Isirelin bii be, ba marura ba dabia ba teria ba yiba tem mε sō ba kua damgibu.

8 Yen biru sunō kpao u bandu di wi u kun Yosefun wāarun garī gεε yē.

9 Yera u win tōmbu sōwa u nεε, Isireliba wee, ba sun dabiru kere ba maa sun dam kere. N n mēn na, kari baka sa tii derie.

10 Tabu bō n da seewa ba koo bεsen werōbu somi bu ka sun tabu ko. Bā n kpa bu sere sun kisirari bu doona. Yen sō, i de su bu bwisi gεε kasua su ka ben marubu yōrasia kpa bu ku maa dabiru sosi.

11 Ma ba bu sōman wirugibu gōsia be ba koo bu yoo sōm sēsōginu koosia. Nge mēya ba kua ba ka wuu marosu bana si ba sokumō Pitomu ka Ramusei, si su kua Egibiti sunōn dukia beru yenu.

12 Adama nge mε ba bu nōni sōmō, nge mēya ba maa dabiama ba sosimō. Ma Egibitigibu ba bu tusa n banda.

13 Ma ba bu yoo sōmburu doke.

14 Ba birikiba muramō ka sōndu, ba maa gbee sōma baayere mō. Ma ben wāara sēsia domi ka nuku kōsura ba ka bu sōma ye kpuro koosiamō.

Egibiti sunō u Isireliba nōni sōmō

15 Ma Egibiti sunō u Heberuban marusio beni, Sifira ka Pua sōwa u nεε,

16 i n Heberuban kurōbu marusiamō, i n wa bii tōn durōwa ba mara, i nūn goowo. N n tōn kurōn na, i nūn derio u n wāa.

17 Adama marusio be, ba Gusunō nasie. Yen sōna ba n̄ kue nge mε sunō wi, u bu yiire. Ba bii be kpuro deriwa.

18 Ma u bu soka u nεε, mban sōna i ka kua mε, i dera bii be, ba wāa.

19 Marusio be, ba nūn wisa ba nεε, Heberuban kurōbu ba n̄ sāa nge Egibitigibu. Ben wasi yi sāu. Ba ra mawa sū sere tunuma.

20-21 Ma Gusunō u marusio be durom kua u ben tii bibu kā yèn sō ba nūn nasie. Mēya maa Heberu be, ba dabiama ba dam sosimō.

22 Ma Egibiti sunō u win tōmbu kpuro wooda wē u nεε, i Heberuban bii wēε tōn durōbu kpuro kpēeyō daa baka te ba mō Nilu sō, kpa i bii wēε tōn kurōbu deri.

Mōwisin marubu

2

1 Durɔ goo wāa Lefin bweseru sɔɔ, win kurɔ maa sāa win bwese te.

2 Yera saa ye sɔɔ, ye ba menna ka kurɔ wi, ma kurɔ wi, u gura sua u mara bii tɔn durɔ. U wa ma bii wi, u wā, ma u nùn berua suru ita.

3 Saa ye bii wi kun maa berurɔ, u kpakoro bwīgiri kua u tu kɔntaa ka dāa swīi swīinu tɛɛni, nim mu ku ka du mi, ma u bii wi sua u kpɛɛ sɔɔ. U da u tu yi naa yarin suunu sɔɔ daa baka ten goorɔ.

4 Ma bii win sesu u da mi, u yɔ n desire u ka mɛera u wa ye n koo bii wi deema.

5 Saa ye sɔɔra Egibiti sunɔn bii tɔn kurɔ u na daaru mi, u ka wobure. Ma win yoba bɔsu daa ten bɔwɔ. Ye u kpakoro bwīgii te wa, ma u yoo ben turo gɔra u ka tu na.

6 Yera u tu wukia u deema bii wɛera ta wāa mi, tɔn durɔ, ta sumɔ. Ma wɔnwɔnda nùn mwa u nɛɛ, Heberuban biiwa.

7 Yera bii win sesu besirama u sunɔn bii wi sɔwɔa u nɛɛ, a kī n da n nun goo kasuama Heberuban kurɔbu sɔɔ wi u koo nun bii wi nɔɔria?

8 Ma sunɔn bii wi, u nɛɛ, oo, a doo.

Yera wɔndia wi, u da u bii wɛɛ ten mero sokuma.

9 Ye u na, yera sunɔn bii wi, u nɛɛ, a bii wi mɔɔ a man nɔɔria, kon da nun yen kɔsiaru wɛ.

Kurɔ wi, u bii wɛɛ te sua u ka da u nɔɔri.

10 Sanam mɛ bii wi, u bɔm karabu tura, yera u ka nùn wura, ma sunɔn bii wi, u nùn kua nge win tiin bii maruro. U tii sɔwɔa u nɛɛ, na nùn yaramawa nim di. Yen sɔ, win yīsira Mɔwisi.

Mɔwisi u yakura u da Madianiɔ

11 Sanam dɔɔ sanam wure, Mɔwisi u kpɛa. Yera u win mero bisibu Heberuba beram da, u wa ba sɔm sɛsɔginu mɔ. Ma u mam Egibitigii goo wa u ben turo soomɔ u kī u go.

12 Yera Mɔwisi u mɛera gee ka giɔ, u n̄ goo wa. Ma u Egibitigii wi so u go. U nùn sikua yani sɛeri sɔɔ.

13 Yen sisiru u kpam wura mi. Yera u deema Heberuba yiru ba sannamɔ. Ma u bu yakiana u wi u kun gem mɔ sɔwɔa u nɛɛ, mban sɔna a wunɛn beruse soomɔ.

14 Ma durɔ wi, u Mɔwisi wisa u nɛɛ, wara nun kua besɛn wirugii a ka sun siri. A kī a man gowa nge mɛ a Egibitigii wi go?

Ye Mɔwisi u nua mɛ, bɛrum nùn mwa. U nɛɛ, n̄ n mɛn na, tɔmbu kpuro ba gari yi nua.

15 Saa ye Egibiti sunɔ u nua ye ya kooru yera u swaa kasu u ka Mɔwisi go. Adama Mɔwisi u yakura u doona min di u da u wāa Madianin temɔ.

Sɔɔ teeru u da u sɔ dɔkɔ gaan bɔkuɔ.

16 Yera Madianin yāku kowon bii wɔndiaba nɔɔba yiru ba nim takam na dɔkɔ mi, ma ba nim yibia sabenu nim n̄ru yero ben baaban sabenu nu ka n̄.

17 Ma kparobu gaba na ba bu gire. Adama Mɔwisi u seewa u bu sanna u ben sabenu nim k̄a.

18 Saa ye ba gɔsira yɛnuɔ, ben tundo Rewelin mi, wi ba maa mɔ Yetoro, u nɛɛ, amɔna i ka yellu wɔma mɛ giɔ.

19 Ba nùn wisa ba nɛɛ, Egibitigii goowa u ka sun yina ye kparo be, ba sun gire, sere u mam sun nim taka u besɛn sabenu k̄a.

20 Yera u win bii be bikia u nɛɛ, mana durɔ wi, u sere wāa. Mban sɔna i n̄ ka nùn nɛ. I doo i nùn sokuma u na u di.

21 Ye Mɔwisi u na u di ma u wura u ka sina durɔ win mi. Ma u nùn bii ben turo k̄a kurɔ, wi ba mɔ Sefora.

22 Kurɔ wi, u gura sua u Mɔwisi bii tɔn durɔ marua. Yera Mɔwisi u nùn yīsiru k̄a ka win barum Gɛsɔmu, yen tubusiana, sɔɔ, domi u nɛɛ, u s̄awa sɔɔ tem tukumɔ.

Gusunɔ u Mɔwisi soka u ka Isireliba wɔra

23 Sanam dɔɔ sanam wure, Egibiti sunɔ wi, u gu. Saa ye sɔɔ, Isireliba ba weeweenu mɔ ba wuri mɔ ben yoo sɔma yen sɔ. Ben wuri yi, yi Gusunɔ girari,

24 ma u ben weeweenu nua. N deema u n̄ win arukawani duari ye u ka ben baababa Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu bɔkua.

25 Yera u bu mɛerima u ben wɔnwɔndu wa.

3

1 Saa ye sɔɔ, Mɔwisi u win dokiri Yetoro, Madianin yāku kowon sabenu kpare. U ka nu da yakasɔ sɔɔ duu yeru gia. Ma u tura sere guu te ba mɔ Horebuɔ te ba maa sokumɔ Sinai te Gusunɔ u tii gɔsia.

* **3:2 Yinni Gusunɔn gɔrado** - Heberuba ba ku ra k̄a bu Gusunɔn yīsiru soku. Yen sɔna ba yorua Yinni Gusunɔn gɔrado. N deema Gusunɔn tii tiwa u ka nùn gari kua.

² Yera Yinni Gusunən gərado * u ka nùn gari kua d̄əo yarin di yi yi wāa awīi gēen suunuə. Məwisi u mēera u wa wee, awīi yi kpuro yi d̄əo m̄ə, adama yi n̄ d̄əo mwaaramə.

³ Ma u nēε, kon gēra n kāsī baka te wawa, kpa n wa yèn s̄ə awīi yi, yi n̄ d̄əo mwaaramə.

⁴ Ye Yinni Gusunə u wa ma u gēra u ka wa, yera u nùn soka saa awīi yin suunu s̄əon di u nēε, Məwisi, Məwisi.

Ma Məwisi u wura u nēε, nē wee.

⁵ Gusunə u nēε, a ku susima mini. A wunen salubata ye poto domi nēna na wāa mini,

⁶ nē wi na s̄əa wunen sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakəbun Yinni.

Ma Məwisi u win wuswaa berua domi berum nùn m̄ə u ka Gusunə mēeri.

⁷ Yinni Gusunə u kpa m nēε, na nēn t̄əmbun n̄oni swāaru wa be ba wāa Egibitiə. Na maa ben weeweenu nua dam mē ba bu d̄əremən s̄ə. Na ben nuku sankiranu yē.

⁸ Yera na sarama n ka bu w̄əra Egibitigibun n̄əman di, kpa n ka bu da tem bakam gam s̄ə mē mu gea s̄əa mu tim ka bom yiba. Tem mē s̄əəra Kananiba ka Hētiba ka Am̄əreba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba ba wāa.

⁹ Wee, na Isireliban weeweenu nua. Na maa dam mē wa mē Egibitigiba bu d̄əremə.

¹⁰ A doo n nun gəri tē Egibiti sunən mi, a nēn t̄əmbu Isireliba yarama win tem di.

Gusunə u win yīsiru Məwisi tubusia

¹¹ Məwisi u nùn wisa u nēε, wara ra n nē n ka da Egibiti sunən mi, n Isireliba yara win tem di.

¹² Gusunə u nēε, ko na n ka nun wāa. Sanam mē a t̄ən be yarama Egibitin di, guu tenin miya i ko na i man s̄ə. Yeniwa ya ko n s̄əa yīreru a n ka yē ma nēna na nun ḡəra.

¹³ Məwisi u Gusunə s̄əəwa u nēε, n̄ n mēn na, kon da Isireliban mi, n bu s̄ə n nēε, bēsen sikadoban Yinniwa u man ḡərima ben mi. Adama b̄a n man bikia, am̄əna win yīsiru, mba kon gere.

¹⁴ Gusunə u nùn wisa u nēε, nēna wi na ra n wāa. A Isireliba wisio a nēε, wi u tii sokumə Wi u ra n wāa, wiya u nun ḡərima ben mi.

¹⁵ Mēniwa nēn yīsiru sere ka baadommaə. Mēya ba ko n da man soku sere ka ben bwe-serun bibə. Ma u kpa m Məwisi s̄əəwa u nēε, amēniwa kaa Isireliba s̄ə a nēε, nē wi na ra

n wāa na s̄əa bēen sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakəbun Yinni, na maa nun ḡərima ben mi.

¹⁶ A doo a Isireliban guro gurobu mēna a bu s̄ə a nēε, nē wi na ra n wāa, na s̄əa bēen sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakəbun Yinni, na maa nun kure na ka nun gari kua na nēε, na bu wa, na maa wa ye ba bu kuamme Egibitiə.

¹⁷ Ma na nēε, kon bu yara Egibitin di mi ba n̄oni swāaru waamə. Kpa n ka bu da Kananiba ka Hētiba ka Am̄əreba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiban temə mē mu tim ka bom yiba.

¹⁸ Ba koo wunen gari wura kpa wunε ka Isireliban guro gurobu i da Egibiti sunən mi, i nēε, nē wi na ra n wāa na s̄əa bēε Heberuban Yinni, na maa ka bēε gari kua. U de i da ḡəburə i tonda nge s̄əə itan sanum saka kpa i nē bēen Yinni yākuru kua mi.

¹⁹ Na yē ma Egibiti sunə ù n nua mē, u n̄ wuramə i da ma n kun m̄ə na nùn nēn dam s̄əəsi.

²⁰ Yen s̄ə, kon nēn n̄əmu dēmia kpa n s̄əm maamaaki bwese bweseka d̄əbinu ko Egibitiə. Yen biru ba koo bēε gira i doona.

²¹ Sanam mē ba koo doona ba n̄ doonə n̄əm dira. Domi kon de nēn t̄əmbu bu kīi geeru wa Egibitigibun mi.

²² Bēen t̄ən kurə baawurewa u koo win beruse n̄ kun mē ka wi ba wāa yēnu teu s̄əə bura yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu kana, ka maa beka kpa bu ye kpuro ben bibu dokea. Nge mēya i ko ka Egibitigibun arumani gura.

Məwisi u kī u Gusunən sokuru yina

4

¹ Ma Məwisi u wisa u nēε, na t̄ən be yē. Ba n̄ koo man naanε ko. Ba n̄ gari yi swaa dakimə. Ba koo nēε, wunε Yinni Gusunə a n̄ man kure a ka man gari kue.

² Yinni Gusunə u nùn bikia u nēε, mba a nēni wunen n̄əmuə mi.

Məwisi u nēε, dēka.

³ Ma Yinni Gusunə u nēε, a ye k̄əwə temə. Ma u ye k̄ə temə, ma ya ḡəsia waa. Yera Məwisi u duka sua yen min di.

⁴ Yinni Gusunə u kpa m nùn s̄əəwa u nēε, a wunen n̄əmu dēmiə kpa a yen siru nēnε a sua.

Ma u win n̄əmu dēmia u yen sii te nēnuə u sua, ma ya kpa m ḡəsia dēka win n̄əmuə.

⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, yeniwa kaa ko, kpa bu gia ma nɛ wi na ra n wāa na ka nun gari kua, nɛ wi na sāa ben baababa Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u kɔam nɛɛ, a wunen nɔmu dokeo wunen yaberun sɔwɔ tororɔ.

Ma u doke, yen biru u wuna. Wee ga burura nge wɛsu, ga bara disigiru wa.

⁷ Yinni Gusunɔ u kɔam nɛɛ, a maa wunen nɔmu ge wesio mi.

U wesia, ma u ge wuna. Ma ga kɔam kua nge mɛ ga raa sāa.

⁸ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bā kun nun naane kue, bā kun yīre gbiikiru wure, ba koo yiruseru wura.

⁹ Bā kun maa wure baa mɛ ba yīrenu yiru ye wa, bā n wunen gari yina, a daa baka ten nim sɔko a yari temɔ. Nim mɛ a sɔka mi, mu koo gɔsiawa yem temɔ.

Gusunɔ u Aroni gɔsa u ka Mɔwisi somi

¹⁰ Yera Mɔwisi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, Yinni, gari gerubu bu ra n ka man sɛ yellun di, baa ka tɛ ye a ka man gari mɔ, domi nen yara bunu.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔwɔ u nɛɛ, wara tɔnun nɔ kua. Wara ra tɔnu ko soso. Wara ra yam waasie. Wara ra tɔnu ko wɔko. N nɛ, Yinni Gusunɔ wi ro?

¹² N n mɛn na, a doo tɛ. Kon nun somi. Kon nun sɔsi ye kaa gere.

¹³ Adama Mɔwisi u nɛɛ, aawo, a goo gɔsio a gari.

¹⁴ Saa yera Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi mɔru kua. Ma u nɛɛ, n n Aroni Lefi u sāa wunen mɔw? Na yɛ ma gari gerubu kun ka nùn sɛ. Win tii wee, u nun senna sisi. U n nun wa, win nukura koo dora.

¹⁵ A ka nùn gari koowo, kpa a nùn sɔ ye u koo gere. Nɛna kon wunen nɔ ka win nɔ dendi, kpa n bɛɛ sɔsi ye i ko ko.

¹⁶ Wiya u koo tɔmbu wunen gari tusia. U ko n sāa nge wunen nɔ, kpa a n sāa nen kɔsire win sɔ.

¹⁷ Tɛ, a dɛka ye suo ye kaa ka yīreru ko, kpa a n ye neni wunen nɔmuɔ.

Mɔwisi u gɔsira Egibitiɔ

¹⁸ Yen biru Mɔwisi u doona min di. U gɔsira u da win dokiri Yetoron mi. Ye u tura mi, u nùn sɔwɔ u nɛɛ, a de n da n nen dusibu wa mɛ ba ka wāa Egibitiɔ.

Ma Yetoro u nùn sɔwɔ u nɛɛ, a doo ka bəri yendu.

¹⁹⁻²⁰ Ma Mɔwisi u win kurɔ ka win bibu sua u bu ketekunu yɔsɔsɔ ba da Egibitin temɔ. U maa dɛka ye sua ye Gusunɔ u nùn sɔwɔ u n neni mi. Domi Yinni Gusunɔ u raa nùn sɔwɔ u nɛɛ, be ba raa kasu bu nùn go, be kpuro ba gu. Yen sɔ, u gɔsiro u da Egibitiɔ.

²¹ Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔwɔ u nɛɛ, tɛ, a doo Egibiti mi, kpa a n yaaye yīre ni na nun nɔmu beria, a ka nu ko Egibiti sunɔn wuswaaw. Adama kon win gɔru bɔbiasia. U n wuramɔ u tɔn be deri bu doona.

²² Kpa a nùn sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua, Isirelin bweseru ta sāawa nge nen bii yeruma.

²³ Yen sɔ, u de nen bii wi, u doona u ka man sɔ. U n maa yina, kon win bii yeruma go.

²⁴ Swaa sɔ mi Mɔwisi u yɔra u kpuna, miya Yinni Gusunɔ u nùn sɛre, u kī u nùn go.

²⁵ Ma Sefora u kpee nɔ durorugiru sua u win bii bango kua, ma u win sen sarusu sua u ka Mɔwisin tiin tɔn durɔru baba u nɛɛ, wee, na wunen woro yemgiru kua.

²⁶ Bango yen sɔna u gerua mɛ. Sanam mɛ sɔra Yinni Gusunɔ u Mɔwisi deri.

²⁷ N deema Yinni Gusunɔ u raa Aroni sɔwɔ u nɛɛ, a seewo a Mɔwisi senna da gbaburɔ.

Aroni u seewa u da ma u ka Mɔwisi yinna guu ten mi, te Gusunɔ u tii gɔsia. Ma ba gabana ba bɔkasina nuku dobun sɔ.

²⁸ Yen biru Mɔwisi u Aroni saaria kpuro ye Yinni Gusunɔ u ka nùn gɔrima, ka yīre ni u nùn sɔwɔ u ko.

²⁹ Ma Mɔwisi ka Aroni ba gurena ba da Egibitiɔ, ba Isireliban guro gurobu menna.

³⁰ Ma Aroni u bu gari yi kpuro saaria yi Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔwɔ mi. Ma Mɔwisi u tɔn be yīre ni kua.

³¹ Yera, ba naane doke. Ba gia ma Yinni Gusunɔ u wa nge mɛ ba bu nani sɔmɔ. Tɛ u kī u bu faaba ko. Ma ba yiira ba nùn sāwa.

Mɔwisi ka Aroni ba da Egibiti sunɔn mi

5

¹ Yen biru Mɔwisi ka Aroni ba seewa ba da Egibiti sunɔn mi ba nɛɛ, ameniwa Isireliban Yinni wi ba mɔ Wi u ra n wāa, u gerua. U

nεε, a de win tǎmbu bu da gɓaburǎ bu sǎaru ko.

² Ma Egibiti sunǎ u nεε, wara ba mǎ Wi u ra n wǎa, n ka sere nǔn mεm nǎwa, n de bεε Isireliba i doona. Na n nǔn yē. Na n maa derimǎ i doona.

³ Yera ba nεε, bεεε Heberuban Yinniwa u sun kure u ka sun gari kua. Yen sǎ, a de su da gɓaburǎ nge sǎo itan sanum saka su ka nǔn yǎkuru kua, kpa u ku raa sun bara bakaru kpēε su gbi, n kun mε u de bu sun go tabu sǎo.

⁴ Ma Egibiti sunǎ u bu sǎowa u nεε, wunε Mǎwisi ka Aroni, mban sǎna i tǎn be sǎmburu yǎrasia. I doo i bεεn sǎma ko.

⁵ Wee, ye tǎn be, ba marura ba dabia tē tem mēni sǎo, yera i kī i ben sǎmburu yǎrasia?

Ba Isireliba sǎmburu sosia

⁶ Dǎma teya Egibiti sunǎ u wigii be ba tǎn be kpare sǎma ye sǎo, ka Isireliban swaa gbiobu sǎowa u nεε,

⁷ i ku ra maa tǎn be taka nǎo wē nge yellu bu ka birikiba ko. I de ben tii bu da bu taka nǎo kasu.

⁸ Ka mε, i ku ben birikiban geeru kawa mε ba ra raa ko yellu. Domi yikura ta bu mǎ. Yen sǎna ba weeweenu mǎ ba mǎ, bu da bu ben Yinni yǎkuru kua.

⁹ I de tǎn ben sǎmburu tu sēsǎ sosi, kpa ba n tu mǎ. Sanam mε, ba n koo maa weesu swaa daki.

¹⁰ Ma be ba tǎn be kpare sǎma ye sǎo mi, ka Isireliban swaa gbiobu ba na ba bu sǎowa ba nεε, amēniwa Egibiti sunǎ u gerua. U nεε, u n maa bεε taka nǎo wēεmǎ.

¹¹ N n mēn na, i doo i bεεn taka nǎo kasu mi i ko wa. Adama ka mε, sa n gǎanu kawamǎ bεεn sǎma sǎo.

¹² Ma tǎn be, ba yarina baama Egibitin tem sǎo, ba yakasu kasu bu ka taka nǎo ko.

¹³ Be ba bu kpare sǎma ye sǎo, ba bu baasi ba mǎ, i bεεn sǎma yibio tǎru baatere nge mε i ra raa ko, sanam mε ba bεε taka nǎo wēεmǎ.

¹⁴ Ma ba Isireliban swaa gbio be Egibiti sunǎn tǎmba wuna soomǎ ba bu bikiamǎ, mban sǎna i n bεεn birikiban geeru yibie gǎa ka gisǎ nge mε i ra raa ko.

¹⁵ Sanam mε sǎra Isireliban swaa gbio be, ba da ba Egibiti sunǎ wuri koosimǎ ba mǎ, mba n kua, yinni, a ka sun yenin bwe-seru kuammε.

¹⁶ Ba ku ra maa sun taka nǎo wē. Kpa ba n mǎ su birikiba muro. Yen biru sǎ kun kue, kpa ba n sun soomǎ. N sere deema, wunεn tǎmbun taarewa.

¹⁷ Ma Egibiti sunǎ u bu wisa u nεε, yikurobu bεε, i n garu kobu kī. Yen sǎna i gerumǎ, n de i da i Yinni Gusunǎ yǎkuru kua.

¹⁸ I doo tēn tē ge i bεεn sǎmburu ko. Goo kun maa bεε taka nǎo wēεmǎ. Adama birikiban gee tee tera i ko n muramǎ mi.

¹⁹ Isireliban swaa gbio be, ba wa ma ben wahala ya sosimǎwa domi ba nεε, bu ku raa ben birikiban geeru kawe. Tǎru baatere ka ten sǎmbura.

²⁰ Ye tǎn be, ba yarima Egibiti sunǎn min di, ba Mǎwisi ka Aroni deema ba yǎ ba bu mara.

²¹ Yera ba bu sǎowa ba nεε, Yinni Gusunǎ u bεε waamǎ. U koo maa bεε siri. Bεeya i sun tusiru kasua Egibiti sunǎ ka win tǎmbun mi. Wee, i takobi doke ben nǎmuǎ bu ka sun go.

²² Ma Mǎwisi u wura Yinni Gusunǎn mi, u nεε, Yinni, mba n dera a tǎn be kǎsa kuammε. Mban sǎna a man gǎrima ben mi.

²³ Saa mǎn di na da Egibiti sunǎn mi, na ka wunεn yīsiru nǔn gari sǎowa, u wunεn tǎmbu gǎba kuammεwa, a n maa bu wǎre sere ka tē.

6

¹ Yinni Gusunǎ u Mǎwisi sǎowa u nεε, tē kaa wa ye kon Egibiti sunǎ kua. Kon nǔn tilasi ko u ka bu yǎsu bu doona. U koo mam bu girawa win tem di.

Gusunǎ u kpam ka Mǎwisi gari kua

² Ma Gusunǎ u kpam ka Mǎwisi gari kua u nεε, nēna Wi u ra n wǎa.

³ Na Aburǎhamu ka Isaki ka Yakǎbu kure na ka bu gari kua. Ba maa gǎa ma nēna na sǎa Gusunǎ Dam kpurogii. Adama ba n tuba ma nēn yīsira Wi u ra n wǎa.

⁴ Na maa ka bu arukawani bǎkua ma kon bu Kananin tem wē mu ko begim mē sǎo ba sina nge sǎbu.

⁵ Na Isireliban weeweenu nua mi ba yoru dimǎ Egibitigibun mi, na maa nēn arukawani ye yaaye.

⁶ Yen sǎ, a Isireliba sǎowǎ a nεε, nēna Wi u ra n wǎa, na kon maa bu wǎra saa wahala ye Egibitigiba bu koosiamǎn di. Kon bu yakia ben yorun di, kpa n nēn dam sǎosi n

Egibitigibu wahala doke, kpa n nen tambu faaba ko.

⁷ Kon bu mwa bu ko nen tambu, kpa n ko ben Yinni, kpa bu gia ma nena Wi u ra n waa, na maa saawa ben Yinni ne wi na bu yakiamo ben yoo soma ye Egibitigiba bu koosiamon di.

⁸ Na kon bu duusia tem me soo, me na Aburhamu ka Isaki ka Yakobu nao mweeru kua na nee, kon bu we ba n mo. Ne wi na ra n waa nena na gerua me.

⁹ Yera Mowisi u da u Isireliba gari yi soowa. Adama ba n nun swaa daki, domi ben yoo som sesogii ni, nu kpea sere ba mwia kpanamo.

¹⁰ Ma Yinni Gusuno u Mowisi soowa u nee,

¹¹ a seewo a da a Egibiti suno so u be de Isireliba bu doona win tem di.

¹² Ma Mowisi u Yinni Gusuno wisa u nee, wee Isireliba ba n nen gari swaa daki. Amona Egibiti suno u koo ka man swaa daki. Na n daa nun soowa ma gari gerubu ra n ka man se?

¹³ Yen biru Yinni Gusuno u Mowisi ka Aroni wooda we ye ba koo Isireliba ka Egibiti suno so kpa bu ka Isireliba yara Egibitin di.

Mowisi ka Aronin bwese kera Isireliba soo

¹⁴ Isirelin bii gbiikoo wi ba mo Rubeni, win bibun yisa wee, Enaku ka Paalu ka Hesironi ka Kaami. Ben min diya Rubenin bwese keri marura.

¹⁵ Be ba maa saa Simeoba, beya Yemueli ka Yamini ka Ohadi ka Yakini ka Sokaa ka Soolu win mero saa Kananigii. Ben min diya Simeon bwese keri marura.

¹⁶ Be ba maa saa Lefin bibu, beya Geesoni ka Kehati ka Merari. Ben min diya Lefin bwese keri maa marura. Ben baaba Lefi wi, u kuawa wo wunaa weeru ita sari u sere gu.

¹⁷ Ma Geesoni u seewa u bii ton durubu yiru mara. Beya Libini ka Simei. Ma ba marura ba kua Geesonin bweseru.

¹⁸ Be ba maa saa Kehatiba, beya Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. Ma ben baaba Kehati wi, u kua wo wunaa teeru ka wakura ita u sere kpuna u gu.

¹⁹ Be ba maa saa Merariba, beya Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua Lefin bwese keri.

²⁰ Amuramu u win tio Yokebedi sua kuru. Wiya u ka Aroni ka Mowisi mara. Amuramu wi, u kuawa wo wunaa weeru ita sari u sere kpuna u gu.

²¹ Be ba maa saa Yiseharin bibu, beya Kore ka Nefegi ka Sikiri.

²² Be ba maa saa Usielin bibu, beya Mikali ka Elisafani ka Sitiri.

²³ Aroni u Eliseba, Abinadabun bii sua kuru. Kuru wi, u saawa Nasonin sesu. Ma u ka Aroni bibu mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa.

²⁴ Be ba maa saa Koren bibu, beya Asiri ka Elikana ka Abiasafu. Ben min diya Koren bwesera marura.

²⁵ Ma Eleasaa, Aronin bii wi, u Putielin bii wondia turo sua kuru. U ka nun bii ton duru mara. Bii win yisira Finesi. Be sa wa mi kpuro, beya ba saa Lefin bwese keri wirugibu.

²⁶ Be soora Yinni Gusuno u Mowisi ka Aroni gosa bu ka Isireliba yara saa Egibitin di. U nee, ba n yario bu de ba n swine bweseru ka bweseru ba n soka saa swee swee.

²⁷ Ma Mowisi wi ka Aroni wi, ba wura ba da ba Egibitin sina boko wi kana u de Isireliba bu yari win tem di.

Yinni Gusuno u win nao mweeru sire

²⁸ Sanam me Yinni Gusuno u ka Mowisi gari kua Egibiti,

²⁹ u nun soowa u nee, nena Wi u ra n waa. A Egibiti suno so wo kpuro ye na nun so mo mini.

³⁰ Ma Mowisi u Yinni Gusuno wisa u nee, wee, gari gerubu ra n ka man se. Egibiti suno u koo wura u man swaa daki?

7

¹ Yinni Gusuno u Mowisi soowa u nee, wee, na nun kua nen kasire Egibiti sunon so. Wunen mo Aroni u ko n maa saa wunen gari gero.

² Wuna kaa nun so ye na nun so mo kpuro. Wiya u koo maa Egibiti suno so, kpa u de Isireliba bu doona win tem di.

³⁻⁴ Kon de Egibiti sunon goru gu bobia sere u n bee swaa dakimo, baa me kon yire nanumgii dabinu ko win temo. Yen so, na kon nun nen dam soosi n win tambu wahala doke, kpa n nen tambu Isireliba yara win tem di, ba n soka saa swee swee nge tabu kowobu.

⁵ Sanam me na nen dam sɔɔsi tem mi, ma na Isireliba yara min di, sanam meya Egibitigiba koo gia ma nena Yinni Gusunɔ.

⁶ Ma Mɔwisi ka Aroni ba kua mam mam nge me Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa.

⁷ Sanam me ba ka Egibiti sunɔ gari yiba mɔ, Mɔwisi u mɔwa wɔɔ wene, ma Aroni u mɔ wɔɔ wene ka ita.

Egibiti sunɔ u yina u Mɔwisi ka Aroni swaa daki

⁸ Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nee,

⁹ Egibiti sunɔ u n beɛ sɔɔwa u nee, i nɔn yireru kuo te ta sɔɔsi ma nena na beɛ gorima, saa ye sɔɔra wune Mɔwisi kaa Aroni sɔ u win deka suo u ye kɔ sunɔ win wuswaaɔ. Ya koo gɔsia waa.

¹⁰ Ma ba seewa ba da Egibiti sunɔn mi, ba kua ye Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa. Aroni u win deka ye kɔ sunɔ wi ka win bwāabun wuswaaɔ. Ma ya gɔsia waa.

¹¹⁻¹² Yera Egibiti sunɔ u win bwisigibu ka win timgibu ka win sɔrobu soka. Ben baawure u dobo dobo kua, u win deka kɔ ma ya gɔsia waa. Adama Aronigia ya begii mwɛeki.

¹³ Ka me, Egibiti sunɔn gɔru ga bɔbia, u n maa Mɔwisi ka Aronin gere swaa daki, nge me Yinni Gusunɔ u raa gerua.

Wahala gbiikaa ye Gusunɔ u Egibitigibu doke, yem

¹⁴ Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi sɔɔwa u nee, Egibiti sunɔn gɔru ga bɔbia. U yina tɔn be, bu doona.

¹⁵ Wee u koo da daara buru buru yellu. A doo a ka nɔn yinna daaran gooro kpa a n deka ye neni, ye ya raa gɔsia waa mi.

¹⁶ Kpa a nɔn sɔ a nee, ne Gusunɔ Heberuban Yinniwa na nun gorima win mi. U de nen tɔmbu bu da bu man sɔ gbaburo. Na wa ma sere ka tɛ u n gari yi swaa sue.

¹⁷ Yen sɔ u nee, u n man yɛ, yen sɔna na nee, ameniwa u koo ka man gia, ne wi na ra n waa. A daa ten nim soowo ka deka ye a neni mi, kpa n nim me gɔsia yem.

¹⁸ Swɛɛ yi yi waa daa te sɔɔ, kpa yi gbi, kpa daa ten nim mu sankira sere Egibitigibu bu kpana bu mu nɔ.

¹⁹ Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, a Aroni sɔɔwɔ u win deka suo u ye tii Egibitin nim kpuron wallo me mu waa

daano ka yerusa ka sere kotosɔ ka wekenɔ. Mi nim mu waa kpuro gesi mu koo gɔsiawa yem, kpa yem mu n waa Egibitin tem kpuro sɔɔ.

²⁰ Ma Mɔwisi ka Aroni ba kua nge me Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa. Aroni u win deka ye sua, ma u daa ten nim so Egibiti sunɔ ka win bwāabun wuswaaɔ. Ma mu gɔsia yem.

²¹ Swɛɛ yi yi waa daa te sɔɔ, yi gu. Ma daa ten nim mu sankira. Egibitigiba kpana bu mu nɔ. Ma nim me mu waa tem me kpuro sɔɔ mu kua yem.

²² Adama Egibitin sɔrobu ba maa kua me ka ben dobo dobo. Ye Egibiti sunɔ u wa me, ma win gɔru ga bɔbia, u n Mɔwisi ka Aronin gari swaa daki nge me Yinni Gusunɔ u raa gerua.

²³ Egibiti sunɔ u gɔsira win yenuɔ. Gari yi, yi n mam nɔn nande.

²⁴ Ma Egibitigibu kpuro ba tem gba gba daa ten gooro bu ka nim wa bu nɔ, domi ba n kpɛ bu daa ten nim nɔ.

²⁵ Ma daa ten nim me, mu gɔsire yem n ka kua sɔɔ nɔɔba yiru saa dama tɛn di Yinni Gusunɔ u dera ba mu so.

Wahala yiruse, surenu

²⁶ Yen biru Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi sɔɔwa u nee, a doo Egibiti sunɔn mi, a nɔn sɔ a nee, ne Yinni Gusunɔ na nee, u de nen tɔmbu bu da bu man sɔ.

²⁷ U n maa yina u bu kara bu doona, kon de surenu yibu nu wahala doke win tem sɔɔ kpuro.

²⁸ Surenu koo marura daa baka ten di, kpa nu gasirima sere win yenuɔ ka win dii sɔɔwɔ ka win kpinu wallo n ka da win bwāabu ka win tɔmbun diaɔ. Nu koo mam du sere doo koo yenɔ ka sonɔ.

²⁹ Sure ni, nu ko nu n kabirimɔ kpa nu win tii ka win tɔmbu ka win bwāabu makiri.

8

¹ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nee, a Aroni sɔ u doo u win nɔmu demia u deka ye tii daanu ka yerusun wallo kpa surenu nu gasirima nu na nu n waa Egibitin tem sɔɔ.

² Yera Aroni u win nɔma demia Egibitin daanu gia, ma surenu nu gasirima nu Egibitin tem wukiri.

³ Adama Egibiti sunən sɔro be, ba maa kua mɛ, ka ben dobo dobo. Ba dera surenu nu gasirima Egibitin temə.

⁴ Ma Egibiti sunə u Məwisi ka Aroni soka u nɛɛ, i Yinni Gusunə kanə u sure ni doonasia nɛ ka nɛn təmbun min di, kpa n de tən be, bu doona bu nùn yākuru kua.

⁵ Sanam mɛya Məwisi u Egibiti sunə sɔwa u nɛɛ, na wunɛn gere maɾa, a man sɔ saa yerà dim dim kon Yinni Gusunə kana wunɛ ka wunɛn təmbu ka wunɛn bwāabun sɔ, u ka de sure ni, nu tonda bɛɛ ka bɛɛn yɛnusun di, kpa nu kun maa tie ma n kun mə daa bakaru sɔɔ.

⁶ U wisa u nɛɛ, sia.

Ma Məwisi u nɛɛ, n koo koorə mɛ, kpa a gia ma goo sari wi u sãa nge Gusunə bɛsɛn Yinni.

⁷ Sure ni, nu koo ka nun tonda nu gɛɛra wunɛn bwāabu ka wunɛn təmbu ka bɛɛn yɛnusun di. Daa bakaru tənə sɔɔra nu ko nu n tie.

⁸ Yen biru Məwisi ka Aroni ba yara Egibiti sunən min di. Ma Məwisi u Yinni Gusunə nɔɔgiru sue u sure ni gira ni u Egibiti sunə wisi mi.

⁹ Ma Yinni Gusunə u kua nge mɛ Məwisi u bikia. Yera sure ni, nu gbisuka diaə ka yɛnu yaariə ka gbeaə.

¹⁰ Ba nu gura ba mɛnna mɛnna. Ma nin nubura yiba tem mɛ sɔɔ.

¹¹ Ye Egibiti sunə u wa ma wahala ya dwiiya yera u kpa win gɔru bəbiasia. U n maa Məwisi ka Aroni swaa daki, nge mɛ Yinni Gusunə u raa gerua.

Wahala itase, gaanikunu

¹² Yen biru Yinni Gusunə u Məwisi sɔwa u nɛɛ, u Aroni sɔwə u win dɛka suo u tem so, kpa tua yu gɔsia gaanikunu Egibitin tem kpuro sɔɔ.

¹³ Ma ba kua nge mɛ. Tua kpuro ya gɔsia gaanikunu tem mɛ kpuro sɔɔ. Gaanikuu ni, nu dua təmbu ka yaa sabenu sɔɔ.

¹⁴ Ma sɔrobu ba dobo dobo kua bu ka maa gaanikunu ko. Adama ba kpana. Gaanikuu ni, nu wāawa baama.

¹⁵ Yera sɔro be, ba Egibiti sunə sɔwa ba nɛɛ, Gusunən tiin dama mini.

Adama ka mɛ, Egibiti sunən gɔru ga bəɔbu. U n Məwisi ka Aronin gari swaa daki nge mɛ Yinni Gusunə u raa gerua.

Wahala nnese, gbabu swɛɛ

¹⁶ Yen biru Yinni Gusunə u maa Məwisi sɔwa u nɛɛ, a seewo buru buru yellu a da a ka Egibiti sunə yinna sanam mɛ u dɔɔ daarə, kpa a nùn sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ Yinni Gusunə na gerua. U de nɛn təmbu bu da bu man sã.

¹⁷ U n maa yina nɛn təmbu bu doona kon nùn gbabu swɛɛ surema yi yi koo wi ka win bwāabu ka win təmbu kuni. Egibitigibun yɛnusu kpurowa su ko n gbabu swɛɛ yiba kpa yi tem wukiri.

¹⁸ Adama dɔma te, na n derimə gbabu swɛɛ yi da Goseniə mi nɛn tamba wāa, kpa u gia ma nɛ, Yinni Gusunə na wāa tem mɛ sɔɔ.

¹⁹ Kon nɛn təmbu ka win təmbu wunana. Siawa yire te, ta koo sɔɔsira.

²⁰ Yinni Gusunə u kua nge mɛ. Gbabu swɛɛ wuuru ta Egibiti sunə ka win bwāabun yɛnusu wəri. Ma Egibitin tem kpuro mu sankira gbabu swɛɛ yin saabu.

²¹ Yera Egibiti sunə u Məwisi ka Aroni sokusia u nɛɛ, i doo i bɛɛn Yinni yāku te kua tem mɛ sɔɔ, i ku yari.

²² Adama Məwisi u wisa u nɛɛ, n n koorə mɛ domi bɛsɛn yākunu ko n sãa taarɛ Egibitigibun nənɪ sɔɔ. Sà n maa yāku taarɛginu kua ben nənɪ biru, ba n koo sun kpenu kasuku?

²³ Yen sɔ, sa ko dawa gbaburə mi n toma nge sɔɔ itan sanum saka su ka Gusunə bɛsɛn Yinni yākuru kua, nge mɛ u sun sɔwa su ko.

²⁴ Egibiti sunə u nɛɛ, kon de i da i Gusunə bɛɛn Yinni yākuru kua gbaburə, adama i ku tonda. Yen sɔ, i kanaru koowo nɛn sɔ.

²⁵ Ma Məwisi u nùn wisa u nɛɛ, wee, na doonə wunɛn min di, n ka Yinni Gusunə kana wunɛn sɔ. Sia gbabu swɛɛ yi, yi koo doona wunɛ ka wunɛn bwāabu ka wunɛn təmbun min di. Adama a ku maa sun yaakorɔ ko a yina su da su Gusunə bɛsɛn Yinni yākuru kua.

²⁶ Yera Məwisi u yara Egibiti sunən min di, u da u Yinni Gusunə suuru kana.

²⁷ Ma Yinni Gusunə u kua nge mɛ Məwisi u nùn bikia. Gbabu swɛɛ yi, yi tonda Egibiti sunə ka win bwāabu ka win təmbun min di. Yi n maa tie mi, baa tia.

²⁸ Adama ka mɛ kpuro, Egibiti sunən gɔru ga bəbia kpa maa, ma u yina tən be, bu doona.

Wahala nəbuse, yaa sabenu gɔɔ

9

1 Yen biru kparam Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a doo Egibiti sunɔn mi kpa a nɔn sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ Heberuban Yinni Wi u ra n wɔa na gerua. Na nɛɛ, u de nen tɔmbu bu doona bu man sɔ.

2 Adama ù kun bu yɔsu, ma u yen yina yinaminu mɔ kparam,

3 wee, kon nen nɔm damguu doke win dumi ka ketekunu ka yooyoosu ka ketɛba ka yɔanu sɔɔ, win yaa sabenu kpuro gesi ni ba kparamɔ gberɔ. Adumgbeku baka ya koo nu wɔri.

4 Saa ye sɔɔ, kon Isireliban sabenu ka Egibitiginu wunana. Ye ya sɔa Isireliban sabenu, yen gaa kun gbimɔ.

5 Ma Yinni Gusunɔ u tɔru yi u nɛɛ, ù kun bu yɔsu, siawa kon yabu ye ko tem mɛ sɔɔ.

6 Yen sisiru Yinni Gusunɔ u kua mɛ. Egibitigibun sabenu gbisuka kpuro, adama Isireliban sabenu sɔɔ, baa teeru ta ñ gu.

7 Egibiti sunɔ u ye ya kooran labaari bikia. U nua ma Isireliban sabenu sɔɔ baa teeru ta ñ gu. Ka mɛ, win gɔru ga kparam bɔbia, u ñ wure tɔn be, bu doona.

Wahala nɔɔba tiase, bwisinu

8 Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ, i torom sɔko doowɔ i n neni, kpa Mɔwisi u mɛ yɛka wɔllɔ Egibiti sunɔn wuswaaɔ.

9 Torom mɛ, mu koo gɔsia nge tua, kpa mu Egibitin tem kpuro wukiri. Mu koo bwisinu wisi tɔmbu ka sabenu sɔɔ, kpa nu booboosu ko.

10 Yera ba torom mɛ sɔka ba da Egibiti sunɔn wuswaaɔ. Ma Mɔwisi u torom mɛ yɛkana wɔllɔ, ma mu kua bwisinu tɔmbu ka sabenu wasi sɔɔ.

11 Saa ye sɔɔ, sɔroba kpana bu yarima Mɔwisin wuswaaɔ bwisi nin sɔ. Domi nu ben tii wisiwa nge Egibitigii be ba tie.

12 Egibiti sunɔ u ñ Mɔwisi ka Aronin gari swaa daki. Yinni Gusunɔ u dera win gɔru ga bɔbia ga sosi nge mɛ u ra Mɔwisi sɔɔwa.

Wahala nɔɔba yiruse, guru kpenu

13 Yera Yinni Gusunɔ u kparam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a seewo buru buru yellu a da Egibiti sunɔn mi, kpa a nɔn sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ Gusunɔ Heberuban Yinni nɛ wi na ra n wɔa na gerua. U de nen tɔmbu bu doona bu man sɔ.

14 Domi tɛ, n ñ mɔ win bwɔabu ka win tɔmbu tɔna kon wahala doke ye ya koo nen dam bakam sɔɔsi. Ka win tiiwa kpa u gia ma goo sari nge nɛ handunia sɔɔ.

15 Nà n daa nen nɔm damguu demia na wi ka win tɔmbu bara kɔsuru kpɛɛ, u ñ ko n daa maa wɔa handuniaɔ.

16 Adama na dera u wɔa u ka nen dam wan sɔ, kpa nen yɔsiru tu ka nɔra handunia kpuro sɔɔ.

17 Wee u ka nen tɔmbu seewa sere ka tɛ. U ñ dere bu doona.

18 Yen sɔ, sia amadaare kon de guru kpenu nu nɛɛra ka dam ñn bweseru nu ñ koore Egibitin temɔ saa yen toren di sere n ka gisɔ girari.

19 N n men na, a de bu win yaa sabenu kuku yeru kua, ka yabu ye u mɔ kpuro gberɔ. Domi guru kpee ni, nu koo tɔmbu kpuro so gbeaɔ ka yaa sabenu kpuro ni nu ñ kuku yeru wa, kpa sabe ni, ka tɔn be, bu kam ko.

20 Yera Egibiti sunɔn bwɔabu gabu be ba Yinni Gusunɔn gari nasie, ba dera ben yobu ba ka ben sabenu wɔma yenuɔ fuuku fuuku.

21 Be ba kun maa Yinni Gusunɔn gari gara, ba ben yobu ka yaa sabenu deri gbeaɔ.

22 Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen nɔma suo wɔllɔ kpa guru kpenu nu yɛkama Egibitin tem kpuro sɔɔ, tɔmbu ka sabenu ka ye ya kpia gbeaɔ kpuron wɔllɔ.

23 Yera Mɔwisi u win dɛka sua u tii wɔllɔ, ma Yinni Gusunɔ u dera guru kpenu nɛmɔ. Guru maakinu mɔ nu girarimɔ sere temɔ.

24 Gura yen bwesera kun nɛɛre Egibitin tem sɔɔ saa yen toren di.

25 Ma guru kpee ni, nu baayere kpuro so nu go ye ya wɔa gbeaɔ Egibitin tem sɔɔ, saa tɔmbu sere ka sabenu ka ye ya kpia kpuro. Ma dɔnu kpuro nu besikira.

26 Gosenin bera mi Isireliba ba wɔa tɔnawa guru kpee ni, nu ñ na.

27 Yera Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni sokusia u nɛɛ, na wa ma nɛna na tora. Gusunɔ wi u ra n wɔa u gem mɔ. Nɛ ka nen tɔmbu sa taare kua.

28 A Yinni Gusunɔ kanɔ domi guru gbɔsuku ni, ka guru kpee ni, nu den tura. Kon de i doona, na ñ maa bɛɛ nɛnumɔ.

29 Ma Mɔwisi u nɔn wisa u nɛɛ, nà n yara wuun di kon nen nɔma sua wɔllɔ n Yinni Gusunɔ kana, kpa guru gbɔsukunu ka guru

kpenu nu mari a ka gia ma wiya handunia mɔ.

³⁰ Adama na yɛ ma wunɛ ka wunen bwāabu i n̄ Yinni Gusunɔ nasiam kpa.

³¹ Saa ye gura ye, ya na, wɛsu ka ɔsu kam kua yèn sɔ ɔsu ya n̄ɔ kusia, wɛsu maa wɛsu s̄a.

³² Adama alikama ya n̄ kam kue yèn sɔ ya n̄ sanam mɛ kpā.

³³ Yen biru Mɔwisi u yara Egibiti sunɔn min di u da wuun biruɔ. Ma u win n̄oma sua wɔllɔ u Yinni Gusunɔ kana, ma guru gbāsukunu ka guru kpee ni, nu mari. Gura kun maa nɛmɔ.

³⁴ Ye Egibiti sunɔ u wa mɛ, u win toraru sosi. Wi ka win bwāaba ben ḡrusu b̄b̄iasia.

³⁵ U n̄ wure Isireliba bu doona nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa gerua saa Mɔwisin n̄ɔn di.

Wahala n̄ɔba itase, twee

10

¹⁻² Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi s̄ɔwa u nɛɛ, na dera Egibiti sunɔ ka win bwāabun ḡrusu b̄b̄ia, kpa n ka nɛn ȳre ni s̄ɔsi ben suunu s̄ɔ. Kpa wunen tii a ka wunen bibu ka wunen debuminu s̄ɔ nge mɛ na ka Egibitigibu yaakoru kua, ka ȳre ni na s̄ɔsi ben suunu s̄ɔ kpa i n ka yɛ ma nɛna Gusunɔ wi u ra n wāa. N n mɛn na, a doo Egibiti sunɔn mi.

³ Mɔwisi ka Aroni ba da sunɔ win mi, ba nɛɛ, amɛniwa bɛsɛ Heberuban Gusunɔ wi u ra n wāa u gerua. U nɛɛ, sere domma kaa n yinɛ a tii kawa win wuswaaɔ. A de win t̄mbu bu doona bu n̄n s̄a.

⁴ A n maa yina a bu kara, wee, sia u koo de twee yi na wunen tem kpuro s̄ɔ.

⁵ Yi koo t̄ria yi tem wukiri. Baa tem bau ba n̄ wasi. Yi koo d̄ia ni nu tie di ni guru kpenu kun sankā, kpa yi bɛɛn gbean d̄aa wurusu kpuro di.

⁶ Yi koo wunɛ ka wunen bwāabu ka Egibitigibu kpuron dia duuri yi yibu. Wunen baababa ka wunen sikadoba ba n̄ yen bweseru waare saa min di ba wāa handunia s̄ɔ sere ka gisɔ.

Ma Mɔwisi u seewa u yara Egibiti sunɔn min di.

⁷ Yera Egibiti sunɔn bwāaba n̄n bikia ba nɛɛ, sere domma durɔ wini u ko n sun

wahala m̄ɔ. A de t̄ɔn be, bu doona bu da bu Gusunɔ ben Yinni s̄a. A n̄ wa ma bɛsɛn tem mu kam kobu d̄ɔɔ?

⁸ Ma ba dera Mɔwisi ka Aroni ba wurama Egibiti sunɔn mi. Ye ba tura mi, yera u bu s̄ɔwa u nɛɛ, i doo i Gusunɔ bɛɛn Yinni s̄a, adama bɛɛ s̄ɔ berà ba koo da.

⁹ Mɔwisi u wisa u nɛɛ, bɛsɛ kpurowa, bibu ka bukurobu ka bɛsɛn yaa sabenu. Sanna sa ko da. Domi t̄ɔ bakara sa ko Yinni Gusunɔ kua.

¹⁰ Ma Egibiti sunɔ u bu yaakoru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ da baani, n̄ n dera i da ka bɛɛn kurɔbu ka bibu. Domi ḡaa k̄suna i bwisikumɔ.

¹¹ Adama bɛɛ t̄ɔn durɔbu t̄nawa i ko da. Domi m̄ya i bikia.

Yera u dera ba bu gira win min di.

¹² Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi s̄ɔwa u nɛɛ, a wunen d̄eka suo a t̄i Egibitin tem s̄ɔ kpa twee yi na yi tem mɛ wukiri, yi kpuro di ye ya kpia mi, ye guru kpenu nu deri.

¹³ Yera Mɔwisi u win d̄eka ye sua u t̄i mi. Ma Yinni Gusunɔ u dera woo gaga seema saa s̄ɔ yari yerun di tem mɛ s̄ɔ. Woo ge, ga kuawa saa s̄ɔ s̄ɔn di sere ka w̄kuru kpuro. Sisi bururu ba deema twee wee yam kpuro yi woo ge, ga ka na.

¹⁴ Twee yi, yi na wuunu ka wuunu yi pusa Egibitin tem baama. Yi d̄abia yi sara yi ba raa waare. M̄ya ba n̄ maa yin bweseru wasi.

¹⁵ Tem kpuro mu t̄ira twee yin saabu. Ma yi yakasu ka d̄aa binu kpuro di, ni guru kpenu kun daa sankā. Wuru gaga kun maa tie Egibitin tem s̄ɔ d̄aa ka d̄aa kikisɔ.

¹⁶ Yera Egibiti sunɔ u Mɔwisi ka Aroni sokusia fuuku u nɛɛ, na Gusunɔ bɛɛn Yinni tora, m̄ya, na maa bɛɛn tii tora.

¹⁷ T̄ɛ, i man suuru kuo n̄n tee teni kpa i Gusunɔ bɛɛn Yinni kana u man wahala ḡɔgia yeni wunari.

¹⁸ Ma Mɔwisi u yara min di u da u Yinni Gusunɔ suuru kana.

¹⁹ Yera Yinni Gusunɔ u dera woo damguu ga seema saa s̄ɔ duu yerun di ga ka twee yi doona ga gure nim w̄ku s̄ɔ ge ba m̄ɔ Naa yari. Baa yin tia kun tiare tem mɛ kpuro s̄ɔ.

²⁰ Adama Yinni Gusunɔ u kpam dera Egibiti sunɔn ḡru ga b̄b̄ia, u n̄ wure Isireliba bu doona.

Wahala n̄ɔba nnese, yam w̄kuru

21 Yen biru Yinni Gusunə u Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen dɛka tiiyɔ wəllɔ kpa yam wɔku sinumgiru tu Egibitin tem wukiri, sere bu tu baba.

22 Yera Məwisi u win dɛka ye tii wəllɔ ma yam wɔkura kua Egibitin tem kpuro sɔɔ sɔɔ ita.

23 Egibitigiba kun waanamə, goo kun seere win yɛnun di sere sɔɔ ita ye. Adama mi Isireliba ba waa kpuro, yam bururam mu waaawa.

24 Egibiti sunə u Məwisi sokusia u nɛɛ, i doo i Yinni Gusunə sã ka bɛɛn kurəbu ka bibu sannu. Adama i ku ka bɛɛn yaa sabenu da.

25 Məwisi u wisa u nɛɛ, n̄ n mɛn na, a sun yaa sabenu wɛɛyɔ domi n̄ n̄ koo koorə sa kun nu mə su ka Gusunə bɛɛn Yinni yaku dɔɔ mwaararuginu ka yākuunu ganu kua.

26 Yen sɔ, sa ko ka bɛɛn yaa sabenu dawa, baa samu sa n̄ derimə. Domi miya sa ko gəsi ye sa ko ka n̄n sã. Sa n̄ maa gina yen geeru yɛ ka yen ye sa ko gəsi sere s̄ n̄ tura mi.

27 Adama Yinni Gusunə u dera Egibiti sunən gɔru ga bəbia, u n̄ wure bu doona.

28 Ma sunə wi, u Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, a gesiro nɛn bəkun di. A ku ra maa na nɛn wuswaaɔ, domi dɔma te na maa nun wa, a guwa.

29 Məwisi u nɛɛ, too, ya wã, a n̄ maa man wasi.

Məwisi u wahala wəkurusen gari m̄

11

1 N deema Yinni Gusunə u raa Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, n̄ tie wahala tia ye kon Egibitigibu ka ben sunə doke. Yera ya koo de u bɛɛ yɔsu. U koo mam bɛɛ girawa minin di ka dam.

2 A tən durə ka tən kurə baawure sɔɔwə u bura yaa wuraginu ka sii geesuginu kana win beruse Egibitigiin mi.

3 N deema Yinni Gusunə u dera Egibitigibu ba ka Isireliba n̄nu geu mɛɛra. Məwisi u maa sã tən boko sunən bwāabu ka Egibitigii be ba tien n̄ni sɔɔ.

4 Məwisi u sere doona Egibiti sunən min di, u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunə u gerua. Wɔkurun b̄nun sakawa u koo Egibitin tem bukiana.

5 Bii yerumaba kpuro ba koo gbi, saa wunen bii yeruman di, wi u koo wunen sina gəna tubi di sere ka yoo tən kurən bii

tən durə gbiikoowə. Yaa sabenun bii gbiikii dwanu nu koo maa gbi.

6 Wuri bɛkɛ yi ko n̄ waa Egibitin tem kpuro sɔɔ dɔma te, yin bweseru yi n̄ koore. Mɛya yi n̄ koo maa wure yi ko.

7 Adama bɛɛ Isireliban mi, baa bɔɔ ga n̄ sun worimə sere ka bɛɛn yaa sabenə, kpa i n̄ ka yɛ ma Yinni Gusunə u sun wunanɛ ka bɛɛ Egibitigibu.

8 Ma Məwisi u kram nɛɛ, wunen bwāabu kpuro ba koo na bu kpuna nɛn wuswaaɔ bu man s̄ bu nɛɛ, n̄ yario ka nɛn tambu kpuro be ba man swii. Yen biru na kon den yari n̄ doona.

Ye u gari yi gerua u kpa, ma u yara Egibiti sunən min di ka m̄ru baka.

9 Yinni Gusunə u raa n̄n sɔɔwa u nɛɛ, Egibiti sunə kun wunen gari swaa dakimə. Yera ya koo de n̄ maa s̄m maamaakiginu ganu ko Egibitin temə.

10 Məwisi ka Aroni ba s̄m maamaakigii ni kpuro kua Egibiti sunən wuswaaɔ adama Yinni Gusunə dera win gɔru ga bəbia ma u n̄ wure Isireliba bu doona win tem di.

Gə sararibun t̄ɔ bakaru

12

1 Məwisi ka Aroni bu sere yari Egibitin di Yinni Gusunə u bu sɔɔwa u nɛɛ,

2 suru winiwa u koo ko bɛɛn suru gbiikoo wɔɔ sɔɔ.

3 I Isireliba kpuro sɔɔwə i nɛɛ, suru winin sɔɔ wəkuru, ben yenu ȳro baawure u yaa kinɛ kpendu gəsi win yɛnun s̄.

4 Yenu ȳro win tamba kun dabiru tura bu ka yaa giriru tem, wi ka win beruse bu yāaru gəsio te begiba koo kpī bu tem bu kpe.

5 I ko kpī i yāaru n̄ kun mɛ boo gəsi, adama i de ya n̄ sã kinɛru te ta wɔɔ tia m̄, kpa ta kun alebu m̄.

6 I ko nu berewa sere suru win s̄o wəkura nɛɛ, kpa bɛɛ Isireliba kpuro i nu go dɔma ten yoka kpa.

7 I ko nin yem sua i tɛniwa dinu mi i ko nin yaa tem k̄n̄n̄sun beri berika ka sin wəllɔ.

8 Wɔku tera ba koo yaa ye wɔ kpa bu ye di ka p̄ɛ ye ba n̄ seeyatia doke ka kpee wuru si su sosu sannu.

9 I ku yen goma tem, n̄ kun mɛ ye ba yikua. I ye wɔɔwə girum girum ka yen wiru ka taanu ka b̄s̄o yānu.

10 Yà n maa tiara i ko ye wisiwa dǎo sǎo. I ku de yen gaa yu yam sǎra.

11 Wee mε i ko i n sǎa i ka ye di. I n sǎaru sǎa i ka swaa wǎri, i n gbaburun yǎnu doke, i n bokunu neni, kpa i di ka wasi kasanu, domi ya sǎawa tǎo bakaru te i ko man diiya Gǎo sararibun sǎ.

12 Wǎku tera kon Egibitin tem bukiana kpa n bii tǎn durǎ gbiikoo baawure go, tǎmbun bibu ka yaa sabenun binu. Meya kon ka sǎosi ma Egibitigibun bǔnu nu nǎ dam mǎ. Nε, Yinni Gusunǎwa kon ye ko.

13 Yem meya mu koo ko yǐreru te ta yenusu sǎosimǎ mi i wǎa. Nǎ n yem mε wa, kon bεε sarariwa. Kεsi te, ta n bεε babamǎ te kon ka Egibitigibu wahala ko.

14 I ko i n da tǎo te yaayewa wǎo ka wǎo, kpa i man tǎo bakaru diiya. Bεen bibun bweseru ba ko n da maa tu yaayewa sere ka baadommaǎ.

Pεε ye ba n seeyatia doken tǎo bakaru

15 Yinni Gusunǎ u maa nεε, i ko kowa sǎo nǎoba yiru i ku pεε di ye ba seeya. Tǎo gbiikiru i ko pεε seeyatia yara bεen yenusun di. Domi bεen goo ù n gǎanu di ni nu seeyatia mǎ sǎo nǎoba yiru ye, yu sere yibu, ba koo yǐro gowa.

16 Tǎo gbiikiru ka tǎru nǎoba yiruse, i ko mennawa i man sǎ. I ku ra sǎmburu garu ko tǎnu yiru ye sǎo, ma n kun mǎ bεen dǎa ni i ko din kobu.

17 I ko n da pεε ye ba n seeyatia doken tǎo bakaru di, domi tǎo te sǎra na bεen bweseru kpuro yara Egibitin tem di. Yen sǎ, bεen bibun bweseru ba ko n da tǎo bakaru diwa tǎo te sǎo, sere ka baadommaǎ.

18 Suru gbiikoon sǎo wǎkura nnesen yokan di, pεε ye ba n seeyatia dokewa i ko i n dimǎ sere ka win sǎo yenda tiasen yokaǎ.

19 Sǎo nǎoba yiru yen baa sǎo, bu ku raa pεε seeyatia wa bεen yenusǎ. Domi wi u gǎanu di ni ba seeyatia doke, ba koo yǐro gowa, baa ù n sǎon na.

20 N n men na, bεen yenusu kpuro sǎo, i ku ra gǎanu di ni ba seeyatia doke.

Gǎo sararibun torubu

21 Yen biru Mǎwisi u Isireliban guro gurobu sokusia u nεε, i yǎa kinε kpennu gǎsio nge mε bεen yenusu nε, kpa i nu go gǎo u ka bεε sarari.

22 Kpa bεen baawure u dǎa kiku ge ba mǎ isǎpu sua u wasi yǎa yem sǎo mε mu ko n wǎa gbǐerǎ, kpa u tεeni win dii kǎnnǎn beri berikaǎ ka gen wǎllǎ. Bεen goo u ku raa yari dirun di ma n kun mǎ yam sǎra mam mam.

23 Sanam mε Yinni Gusunǎ u koo tem mε bukiana u ka Egibitigibu go, u koo yem mε wa bεen dii kǎnnǎsun beri berikaǎ ka sin wǎllǎ, kpa u bεen dia sarari. U nǎ wuramǎ gǎon gǎrado u du u bεε go.

24 Bεε ka bεen bibun bweseru, meya i ko i n da tǎo baka te di sere ka baadommaǎ.

25 Sanam mε i tem mε dua, mε Yinni Gusunǎ u koo bεε wǐ nge mε u nǎo mwεeru kua, i de tǎo baka te, tu ko bεen wororu.

26 Bεen bibu bǎ n bεε woro ten tubisianu bikia,

27 i ko bu wisi i nεε, Gǎo sararibun yǎkura te sa ka Yinni Gusunǎ sǎamǎ, domi u bεε Isireliban dia sarari, u nǎ sun go sanam mε u Egibitigibu goomǎ.

Yen biru Isireliba ba yiira ba Gusunǎ sǎwa.

28 Ma ba da ba kua dee dee ye Yinni Gusunǎ u Mǎwisi ka Aroni sǎowa.

Bii gbiikobun gǎo

29 Ye n kua wǎkurun bǎnu, Yinni Gusunǎ u bii gbiikobu kpuro go Egibitin temǎ, saa Egibiti sunǎn tiin bii gbiikoon di wi u koo win sina gǎna tubi di, sere ka be ba wǎa pirisǎm sǎon bii gbiikobu, n ka da yaa sabenun bii gbiikinǎ.

30 Egibiti sunǎ ka win bwǎabu ka tǎn be ba tie Egibiti ye sǎo kpuro, ba seewa wǎkuru ba wuri beke kua domi yenu gagu sari gǎn mi tǎn tia tia kun gu.

31 Wǎku tee te sǎo, Egibiti sunǎ u Mǎwisi ka Aroni soka, u nεε, i seewo i doona nen tǎmbun min di, bεε ka bεen tǎmbu Isireliba. I doo i Yinni Gusunǎ sǎ nge mε i gerua.

32 I ka bεen yǎanu ka bεen ketεba doo nge mε i gerua, kpa i maa man domaru kana bεen Yinnin mi.

33 Ma Egibitigiba Isireliba baasi bu ka yari ben tem di fuuku, ba nεε, domi sa ko gbi su kpe.

34 Ma Isireli be, ba ben pεε kpui te ta nǎ seeyatia mǎ sua gbǐa sǎo ba tu beka wukiri ba sǎowa.

35 N deema Isireliba ba raa kua nge mε Mǎwisi u gerua, ba Egibitigibu bura yǎa ni

ba kua ka wura ka sii geesu kana, ka maa beka.

³⁶ Yinni Gusunə u maa dera tən be, ba kīi geeru wa Egibitigii ben mi. Ma ba bu wē ye ba bikia kpuro. Nge mēya ba ka Egibitigibun yānu wa ba gura.

Isireliba ba yara Egibitin di

³⁷ Isireliba ba swaa wəri ka naasu saa Ramusesin di ba dəə Sukətuə. Ben geera sāa nərəbun suba natan saka (600.000), tən kurəbu ka bibu ka durə təkənu baasi.

³⁸ Ma ba ka ben yaa sabenu da dabi dabinu, keteba ka yāanu ka bonu. Tən tuko dabira maa bu swīi.

³⁹ Ba pēe kua ka pēe kpīi te ba n seeyatia doke, domi ba bu girawa Egibitin di ba yara ka sendaru. Ba n maa fēe wa bu dīa kusenu sua.

⁴⁰⁻⁴¹ Gusunən təmbu Isireliba ba kuawa Egibitiə wəə nēeru ka tena (430). Dəma te wəə nēeru ka tena ye, ya yiba, yera be kpuro ba yara Egibitin di.

⁴² Wəku te səə, Yinni Gusunə u Isireliba kəsū ba ka yara Egibitin di. Yen sōna wəə ka wəə Isireliba ba ko n da dom se wəku te. Kpa bu Yinni Gusunə təə bakaru diiya, be ka ben bibun bweseru sere ka baadommaə.

Gəə sararibun təə bakarun yaa dibun wooda

⁴³ Yinni Gusunə u Məwisi ka Aroni səəwa u nēe, wooda ye na bēe wēemə Gəə sararibun təə bakarun sō wee.

Səə goo u ku raa ten yaa dibu di.

⁴⁴ Adama yoo tən tuko be i dwa ka gobi, ma i bu bangə kua, ba koo kpīi bu di.

⁴⁵ Səə wi u sarə, n kun mē tən tuko goo wi u səmburu mə bēen mi, u ka gobi wa, be yiru yen goo kun yaa dii bi dimə.

⁴⁶ Dirəwa i ko təə baka ten yaa dibu di. I ku ra ka yen yaa yari təəwə.

Baa yen yaa kuku teeru i ku ra kəra.

⁴⁷ Isireliba kpurowa ba koo təə baka te di.

⁴⁸ Səə goo u n tem yarima u wāa bēen mi, u n kīi u təə baka ten yaa dibu di, i n n n bango koowo ka win yēnun tən durəbu kpuro i sere yaa dii bi di ka wi sannu. Domi u n ko n maa sāa nge səə.

Adama bangə sarirugii goo kun bu dimə.

⁴⁹ Wooda tia ye, ya ka bēe kpuro yā, bēe Isireliba ka sere səə be ba wāa bēen mi.

⁵⁰ Ma Isireliba ba kua nge mē Yinni Gusunə u Məwisi ka Aroni səəwa.

⁵¹ Yen təə tera u maa Isireliba yara Egibitin di bwese kəra ka bwese kəra.

Gəə sararibun təə bakarun woodaba

13

¹ Yinni Gusunə u Məwisi səəwa u nēe,

² a de Isireliba bu ben bii tən durə gbiikobu ka ben yaa sabenun bii gbiikii dwanu wuna nēnem kpa ye kpuro ya n sāa nēgia.

³ Məwisi u Isireliba səəwa u nēe, i n da təə te yaaye tē səə Gusunə u bēe yarama ka win dam bakam saa Egibitin di, mi i yoru di. Yen sō, i n təə ten yaa dibu dimə, i ku ra pēe ye ba seeyatia doke di.

⁴ Suru wī səə ba ra gēebu tore, wi ba mə Abibu, win təə gbiikiru səəra i yara.

⁵ Yinni Gusunə u bēen baababa nəə mwēeru kua ka bōri sannu u nēe, u koo bu tem gem wē mi tim ka bom yiba. Tem miya Kananiba ka Hətiba ka Aməreba ka Hefiba ka Yebusiba ba wāa. U n ka bēe tura tem mi, i n da təə baka teni di i ka n n sā suru win təə gbiikiru səə.

⁶ Səə nəəba yirun baa səəra i ko pēe di ye ba n seeyatia doke. Yen nəəba yirusen tii səəra i ko Yinni Gusunə təə bakaru diiya.

⁷ Səə nəəba yiru ye səə, i ku maa de pēe ye ya seeyatia mə n kun mē seeyatia gaa ya n wāa bēen suunu səə tem mē kpuro səə.

⁸ Dəma te i təə baka te mə, i bēen bibu səəwə i nēe, sa yeni məwa su ka yaaya ye Yinni Gusunə u sun kua sanam mē sa yara Egibitin di.

⁹ Yeni ya ko n sāawa nge yīre te ba yorua nəmaə, n kun mē sirikanəə, kpa i n Yinni Gusunən woodaba yaayamə bēen faagi səə. Domi wiya u bēe yarama ka win dam bakam Egibitin di.

¹⁰ Yen sōna n weene i təə baka ten wooda yibia wəə baagere, ten saa yā n tura.

¹¹ Saa ye Yinni Gusunə u dera bēe Isireliba i dua Kananin temə, mē u bēe ka bēen baababa nəə mwēeru kua ka bōri ma u bēe mu wē,

¹² i ko n n bēen bii tən durə gbiikobu ka bēen yaa sabenun bii gbiikii dwanu yiyawa nēnem n sāa wigia.

¹³ Adama bēen goo u n kīi u win keteku buu gbiikuu nēne, u koo gu yakiawa ka yāa buu. U kun maa kue mē, u koo gen wīi

suma buawa u go. I ko maa beɛn bii tɔn durɔ gbiikoo baawure yakiawa ka gobi.

¹⁴ Baa sia beɛn bibu bā n da beɛ bikia ba nɛɛ, mba yenin tubusianu, kpa i bu wisi i nɛɛ, tɔɔ te Yinni Gusunɔ u sun yarama ka win dam bakam Egibitin di, mi sa raa yoru di, tera sa yaayamɔ mi.

¹⁵ Domi saa ye Egibiti sunɔ u yina mam mam su yari tem min di, yera Yinni Gusunɔ u dera tem min bii tɔn durɔ gbiikoba gu gu ka maa yaa sabenun bii gbiikii dwanu. Yen sɔna sa ra ka besen yaa sabenun bii gbiikii dwanu Yinni Gusunɔ yākuru kue, kpa su besen bii tɔn durɔ gbiikobu yakia.

¹⁶ Yeni ya ko n sāawa nge yīre te ba yorua nɔmaɔ ka sirikanɔ kpa ta n sun yaayasie ma dam bakama Yinni Gusunɔ u ka sun yara saa Egibitin di.

Yinni Gusunɔ u dera guru wii wurora Isireliba kpare

¹⁷ Sanam mɛ Egibiti sunɔ u dera Isireliba ba doona, Yinni Gusunɔ u n wure bu kpe ka swaa ye ya dɔɔ Filisitiban temɔ, baa mɛ ya turuku bo. Domi u nɛɛ, u n kī bu gɔru gɔsia bu wura Egibitiɔ sanam mɛ ba bu tabu wari.

¹⁸ Yen sɔna u ka bu ghaburun swaa beɛri nim wɔkun bera gia, ge ba mɔ Naa yari. Tɔn be, ba yarawa Egibitin di ka tabun sɔru.

¹⁹ Ma Mɔwisi u Yosefun goru sua ba ka da, nge mɛ Yosefu u raa Isireliba bɔrusia bu ko. U nɛɛ, bu de bu ka win goru yari sanam mɛ Yinni Gusunɔ u koo bu yakia.

²⁰ Isireliba ba doona Sukɔtun di ba da ba ben sansani kua Etamuɔ ghabu dirirun nɔɔwɔ.

²¹ Yinni Gusunɔ u bu swaa gbiiye guru wii wuroru sɔɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru. Wɔkuru kpa ta n sāa nge dɔɔ yari bakaruru ta n ka bu yam bururasie.

²² Sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru guru wii wuro te, ta ku ra biare tɔn ben wuswaaɔ.

Ba nim wɔku ge ba mɔ Naa yari tɔbura

14

¹ Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

² a Isireliba sɔɔwɔ bu wuro Pihɔ Hirotun bera gia bu ben sansani gira Migidoli ka nim wɔkun baa sɔɔ, Baali Sefonin deedeeru. Miya i ko gina yāra nim wɔkun bɔkuɔ,

³ kpa Egibiti sunɔ u n tamaa beɛ Isireliba i kɔrawa tem mɛ sɔɔ, mi ghaburu ta beɛ sikerene,

⁴ kpa n win gɔru bɔbiasia u beɛ naa swīi. Adama kon wi ka win tabu kowobu dendi n ka nen yiiko sɔɔsi kpa Egibitigibu bu ka gia ma nɛna Yinni Gusunɔ.

Ma Isireliba ba kua mɛ.

⁵ Sanam mɛ ba Egibiti sunɔ sɔɔwa ma tɔn be, ba yakurawa, yera wi ka win bwāabu ba ben himba gɔsia. Ba nɛɛ, mban bwesera sa kua mini. Domi sa dera Isireliba ba besen yoru yara ba doona.

⁶ Ma Egibiti sunɔ u win tabu keke sɔru kua ka win tabu kowobu sannu.

⁷ U tabu keke nata (600) sua yi yi gia sāa ka sere Egibitin tabu kekeba kpuro, yen baayere ka yen tabu kowo damgii.

⁸ Saa yera Yinni Gusunɔ u sunɔ win gɔru bɔbiasia, ma u Isireliba naa gira baa mɛ u yē ma Yinni Gusunɔwa u bu yara.

⁹ Egibitigibun tabu kowobu ka ben maasɔbu ka dumi, ka tabu kekeba ba bu naa gira ma ba bu naamwe mi ba yāra nim wɔkun bɔkuɔ ba ben sansani gira Pihɔ Hirotun bera gia Baali Sefonin deedeeru.

¹⁰ Sanam mɛ Egibiti sunɔ u turuku kua, Isireliba ba nɔni seeya ba wa wee, Egibitigiba kekua ba wee. Ma berum bu mwa gem gem, ma ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue.

¹¹ Ba Mɔwisi sɔɔwa ba nɛɛ, siku yeru sariwa Egibitiɔ? Yen sɔna a ka sun na su gbi ghaburu mini? A wa ye a ka sun deema ye a sun yarama Egibitin di?

¹² Sa n daa nun sɔɔwa mɛ Egibitiɔ sa nɛɛ, a sun derio su Egibitigibu yoru diiya? Domi sa kīru bo su bu yoru diiya ka sere ye sa ko gbi ghaburu mini.

¹³ Yera Mɔwisi u tɔn be wisa u nɛɛ, i ku berum ko, i yāro sēɛ, kpa i wa nge mɛ Yinni Gusunɔ u koo beɛ faaba ko gisɔ. Domi Egibitigii be i waamɔ mini, i n maa bu wasi sere ka baadommaɔ.

¹⁴ I yāro sēɛ, Yinni Gusunɔwa u koo beɛ sanna.

Yinni Gusunɔ u nim wɔku burana

¹⁵ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi bikia u nɛɛ, mban sɔna i man nɔɔgiru mɔ. A Isireliba sɔɔwɔ bu seewo bu da wuswaaɔ.

16 Wunε maa, a wunen dεka suo a t̄i nim wōku wōllε kpa gu bōnu ko yiru Isireliba bu ka du bu t̄abura ge s̄εε, ga n tem gberε.

17 Nεna kon Egibitigibun ḡrusu b̄abiasia bu ka bu sw̄i mi. Kpa n ben sunε kamia ka win tabu kowobu ka win tabu kεkεba ka win maas̄obu, kpa bu nen yiiko wa.

18 Saa ye s̄εεra ba koo gia ma nεna na Yinni Gusunε.

19 Sanam mε s̄εε, Gusunεn ḡrado wi u Isireliba gbiiye u ḡsira ben biru gia ma guru wii wuro te, te ta raa bu gbiiye, ta maa wurama biruε.

20 Ma ta da Egibitigibu ka Isireliban sansani yiru yen baa s̄εε. Ta yam t̄iri Egibitigibun bera gia ma ta yam buriri Isireliban mi gia. Ma Isireliba ka Egibitigibu ba n̄ susinε wōku te kpuro.

21 Ye ba tura nim wōku gen mi, yera M̄wisi u win dεka t̄i gen wōllε ma Yinni Gusunε u woo damguu seeya s̄εε yari yerun di wōku giriru s̄εε, ga dera nim wōku gen nim mu bōnu kua yiru, ma gen suunu s̄εε mi, n gbera.

22 Nim mu kpaasinε bera ka bera ben n̄m geuε ka n̄m d̄warε. Ma Isireliba ba s̄ia tem gbebum s̄εε, ba t̄abura.

23 Egibitigibu ba bu naa sw̄i ba dua nim wōku gen suunu s̄εε, ka ben sunεn dumi ka win tabu kεkεba ka win maas̄obu.

24 Ye n kua buru buru yellu, ma Yinni Gusunε u bu m̄εrima saa guru wii wuro ten min di, ma u bu nandas̄ia. Be kpuro ba ȳsuna.

25 U dera ben kεkεban naasu w̄εaramε, ba kpana bu s̄i fuuku. Ma ba n̄εε, su duki ḡsira Isireliban min di, domi Yinni Gusunε u ka sun sannamεwa ben s̄εε.

26 Ma Yinni Gusunε u kpam M̄wisi s̄εεwa u n̄εε, a wunen dεka t̄i ȳε nim wōku mi, kpa nim mε, mu wurama mu Egibitigibu ka ben tabu kεkεba ka maas̄obu wukiri.

27 M̄wisi u win dεka ye t̄i nim wōku gen mi. Ye n kua yam s̄areru, ma nim mε, mu wurama nge mε mu raa s̄εε. Egibitigibu ba k̄i bu nim mε suuri, adama Yinni Gusunε u bu sure m̄en suunu s̄εε.

28 Nim mε, mu wurama mu Egibiti sunεn tabu kεkεba ka win maas̄obu ka tabu kowobu kpuro wukiri be ba Isireliba naamwεm da nim wōku gen suunu s̄εε. Baa ben turo, u n̄ yara.

29 Adama Isireliba ba s̄ia tem gbebum s̄εε nim wōku gen suunuε. Domi nim mu kpaasinεwa bera ka bera ben n̄m geuε ka n̄n d̄warε.

30-31 Ye Isireliba ba s̄em damguru wa te Yinni Gusunε u Egibitigibu koosi ma ba ben gonu wa nim wōkun goorε, yera ba gia ma Yinni Gusunεwa u bu faaba kua d̄ma te, saa Egibitigibun n̄man di. Ma ba n̄n nasia ba sosi, ba n̄n naanε kua ka maa win ḡro M̄wisi.

M̄wisi ka Isireliban womu

15

1 Saa yera M̄wisi ka Isireliba ba Yinni Gusunε siarabun womu kua. Ba n̄εε, kon Yinni Gusunε t̄ama ka womu domi u win w̄εr̄obu tabu di.

U dumi ka yin maas̄obu sure nim wōku s̄εε.

2 Yinni Gusunεwa nen dam, wiya na siaramε ka nen womu.

Wiya u man faaba kua.

Wiya nen Yinni, kon n̄n b̄εεr̄ε w̄ε.

Wiya nen baaban Yinni, kon n̄n w̄olle sua.

3 U s̄aawa tabu kowo ka gem.

Win ȳsira Yinni Gusunε.

4 U Egibiti sunεn tabu kεkεba ka win tabu kowo damgibu sure

nim wōku s̄εε ge ba m̄d̄ Naa yari.

Win tabu kowo gisonkoba ba nim diira.

5 Nim mε, mu bu wukiri, ma ba numa temε nge kperu.

6 Yinni Gusunε, wunen n̄m geu ga dam yiikogim mε.

Geya ga wunen w̄εr̄obu munka muku muku.

7 Wunen sinandun kp̄aru ta ra wunen w̄εr̄obu taare.

Wunen m̄ru ȳa n seewa,

a ra de bu d̄εε mwaarewa nge w̄i.

8 A w̄εru wura ma nim mu kpaasina mu sinum kua bera ka bera nge gb̄araru.

9 W̄εr̄ε u n̄εε, u koo bu naa sw̄i kpa u bu naamw̄ε.

U koo m̄ru k̄sia be s̄εε nge mε u k̄i, kpa u takobi woma u bu go ka win n̄ma, kpa u ben dukia bōnu ko.

10 Adama a wunen wom w̄esia,

ma nim mu bu wukiri.

Ba numa ba kpuna nge d̄εε kpenu mi nim mu duku.

11 Yinni Gusunε, mba n ka nun weenε

ye tamba sãamɔ kpuro sɔɔ.

Mba n ka nun dɛɛraru nɛ, wunɛ wi a nanum mɔ.

Mba n ka nun weenɛ, wunɛ wi ba koo siara. Mba n ka nun weenɛ, wunɛ wi a ra sɔm maamaakiginu ko.

¹² Domi a wunen dam sɔɔsi, ma tem bu mwɛ.

¹³ Wunen wɔnwɔndu sɔɔra a wunen tɔmbu swaa sɔɔsi be a yakia.

A maa bu kparama ka wunen dam a ka dɔɔ sere wãa yee te a bu nɔɔ mwɛɛru kua sɔɔ.

¹⁴ Tɔn tukobu ba ye nua, ma ba diirumɔ.

Filisitiba ba berum soora.

¹⁵ Edɔmun sinambun toronu kara. Ma Mɔabun tabu durɔbu ba diirumɔ. Kananiba kpuro, ben wasi dwiia.

¹⁶ Berum ka nandabu koo bu deema subaru sɔɔ.

Wunen dam saabu ba koo mari sɔɔ sɔɔ nge kperu.

Sere wunen tɔn be a yakia yorun di bu ka nim wɔku tɔbura, Yinni Gusunɔ.

¹⁷ Kaa ka bu da kpa a bu tãsisia wunen tiin guuru wɔllɔ, mi a wunen wãa yeru sɔɔru kua.

Tera ta sãa wunen sãa yeru te a tii kua.

¹⁸ Wunɛ Yinni Gusunɔ, kaa n bandu diiwa ka baadomɔɔ.

¹⁹ Sanam mɛ Egibiti sunɔn dumi ka win tabu kekɛba ka maasɔbu ba dua nim wɔku sɔɔ, Yinni Gusunɔ u dera nim mu wurama mu bu wukiri. Adama u dera tem mu gbera nim wɔku gen suunu sɔɔ, ma Isireliba ba tɔbura.

²⁰ Yen biruwa Aronin sesu Mariamu wi u sãa Gusunɔn sɔmɔ, u bara kpãru sua ma tɔn kurɔbu kpuro ba nùn swĩi ba bara kpãnu soomɔ ba yaamɔ.

²¹ Mariamu u bu womu geni kua u nɛɛ, i Yinni Gusunɔ tɔmɔ ka womu, domi u nasara wa ka win yiiko.

Dumi ka yin maasɔbu u sure nim wɔku sɔɔ.

ISIRELIBAN SANUM GBABURɔ

Nim sosuram

²² Yen biru Mɔwisi u Isireliba kpara saa nim wɔku ge ba mɔ Naa yarin di ba da gbaburɔ te ba mɔ Suri. Sɔɔ itawa ba sãa gbabu te sɔɔ ba n̄ nim wa.

²³ Ma ba tura Marã adama nim mɛ ba wa mi, mu sosu, ba n̄ kpãa bu nɔ. Yen sãna ba yam mi soka Mara. Yen tubusiana sosura.

²⁴ Ma tɔn be, ba Mɔwisi wɔkisi ba nɛɛ, mba sa ko nɔ.

²⁵ Mɔwisi u Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue. Ma Yinni Gusunɔ u nùn dɛka gaa sɔɔsi. Ye u dɛka ye sua u kare nim mɛ sɔɔ, ma mu dora.

Miya Yinni Gusunɔ u win tɔmbu woodaba wɛ ka woronu. Miya u maa ben laakari mɛɛra.

²⁶ U nɛɛ, i n nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinnin gere nua sãa sãa, ma i mɔ ye n man wɛre ma i nen woodaba mɛm nɔɔwa, na n̄ ka bɛɛ bara ni sɛɛyasiamɔ ni na Egibitigibu kpɛɛ. Nɛna Yinni Gusunɔ nɛ wi na ra n bɛɛ bɛkiamɔ.

²⁷ Yen biru ba tura Elimuɔ mi nim bwii wɔkura yiru ya wãa ka kpakpa bɛɛ wata ka wɔkuru. Ma ba ben sansani gira bwii yin bɔkuɔ.

Manna ka kusunu

16

¹ Ma Isireliban wuu te kpuro ta seewa Elimun di ta da gbaburɔ te ba mɔ Sini te ta wãa Elimu ka Sinain baa sɔɔ. Saa dɔma tɛn di ba doona Egibitin di, ba kuawa suru tia ka sɔɔ wɔkura nɔɔbu ba sere tura mi.

² Ma be kpuro ba Mɔwisi ka Aroni wɔkisiru wɔri gbaburu mi.

³ Ba nɛɛ, n daa sanɔ bo Yinni Gusunɔ u sun go Egibitiɔ mi sa ra raa sine su dɛanu di ni sa kĩka yaa. Adama wee, i ka sun na gbabu teni sɔɔ gɔɔru tu ka sun go bese kpuro.

⁴ Yen biru Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, tɛ kon de dɛanu nu nɛɛra wɔllun di nge gura bɛɛ kpuron sɔ, kpa tɔmbu ba n da yari bu gure baadomma mɛn bukata ba mɔ tɔɔ te. Nge mɛya kon ka ben laakari mɛɛri n wa b̄a n koo nen woodaba mɛm nɔɔwa.

⁵ Sɔɔ nɔɔba tiase, mɛ ba ra guren nɔn yiruwa ba koo gura kpa bu yen sɔmburu ko.

⁶ Ma Mɔwisi ka Aroni ba Isireliba kpuro sɔɔwa ba nɛɛ, yoka ye, i ko gia ma Yinni Gusunɔwa u bɛɛ yarama Egibitin di.

⁷⁻⁸ Domi u koo bɛɛ yaa wɛ i tem yɛn sɔ u nua i nùn wɔkisiru. I n yɛ ma wiya i wɔkisiru, n n̄ mɔ bɛɛɛ. Sia bururu u koo maa bɛɛ dɛanu wɛ i di i debu, kpa i win yiiko wa.

⁹ Ma Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a Isireliban wuuru kpuro sɔɔwa a nɛɛ, bu susima Yinni Gusunɔ mi, yɛn sɔ u ben wɔkinu nua.

¹⁰ Saa ye Aroni u ka Isireliban wuu te gari mɔ, ba sãra gbaburu gia ba wa wee,

Yinni Gusunɔn yiikon girima sɔ̄sira guru wii wuro te sɔ̄.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔ̄wisi sɔ̄wa u nɛɛ,

¹² na Isireliban weeweenu nua. A bu sɔ̄wɔ ma yoki yam bere berebu ba koo yaa tem kpa sia bururu bu dīanu di bu debu kpa bu gia ma nɛna na Gusunɔ ben Yinni.

¹³ Ye n kua yoka yera kusu wuu bakara na ta tɛria sansani ye kpuro sɔ̄. Sisiru bururu ma tem kpuro mu kakoru s̄a.

¹⁴ Saa ye kako te, ta gbera ḡa piiminu tɛrie temɔ nge dīa bimi. N s̄a nge guru kpenu nu tem wukiri.

¹⁵ Ye Isireliba ba ye wa, ba sɔ̄na ba nɛɛ, mba yeni. Domi ba n̄ ye ȳ.

Mɔ̄wisi u bu sɔ̄wa u nɛɛ, yeniwa dīa ni Yinni Gusunɔ u bɛɛ w̄ɛma i di.

¹⁶ U nɛɛ, yenu ȳro baawure u koo gurawa m̄n nɔ̄ win yenugibu ba koo di sɔ̄ teeru nge mɛ ben geera nɛ.

¹⁷ Ma Isireliba ba kua mɛ. Gaba gura n kp̄a n kere gabu.

¹⁸ Yen biru ba ye ȳira. Ma ba deema wi u gura n kp̄a u n̄ saka sare. Wi u maa gura fiiko u n̄ saka k̄miɛ. Baawure u wa dee dee nge m̄n nɔ̄ u koo di.

Mannan wooda

¹⁹ Mɔ̄wisi u bu sɔ̄wa u nɛɛ, bɛɛn goo u ku de yu tiara sere sisiru bururu.

²⁰ Adama ba n̄ Mɔ̄wisigia nua. Ben gaba dera ya tiara sere sisiru bururu ma ya k̄sa ya k̄k̄nu kua. Yera Mɔ̄wisi u ka bu m̄ru bara.

²¹ Bururu baatere ba ra gurewa m̄n nɔ̄ ba koo di, adama sɔ̄ u n̄ ye, ya ra yandewa.

²² Alusuman sɔ̄ nɔ̄ba tiase, ben sɔ̄ yirun dim sakawa ba gura. Ben guro gurobu kpuro ba na ba Mɔ̄wisi sɔ̄wa ba nɛɛ, ba kua mɛ.

²³ Ma u bu sɔ̄wa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, sia t̄ɔ̄ w̄ɛrarugira te sa ra n̄n derie, i s̄nwɔ ye i k̄i i s̄mɛ, kpa i yike ye i k̄i i yike. Kpa i sukum yi sere sia bururu.

²⁴ Ba ye yi sere sisiru bururu nge mɛ Mɔ̄wisi u gerua. Ya n̄ maa k̄sa, yu sere k̄k̄nu ko.

²⁵ Mɔ̄wisi u nɛɛ, i ye dio domi t̄ɔ̄ w̄ɛrarugira te i ko Yinni Gusunɔ deria. Giso i n̄ ye wasi temɔ.

²⁶ Sɔ̄ nɔ̄ba tia i ko n da ye gure. Adama sɔ̄ nɔ̄ba yiruse, t̄ɔ̄ w̄ɛrarugira. Te s̄ara i n̄ ko ye wa i gura.

²⁷ Ka mɛ, sɔ̄ nɔ̄ba yiruse te, t̄n ben gaba yara bu wa bu ka gura adama ba n̄ ḡanu wa.

²⁸ Yera Yinni Gusunɔ u Mɔ̄wisi sɔ̄wa u nɛɛ, sere domma i ko i n n̄n gere ka n̄n woodaba yinamɔ.

²⁹ I yaayo ma nɛ, Yinni Gusunɔ na bɛɛ t̄ɔ̄ w̄ɛrarugiru w̄. Yen s̄na na ra bɛɛ sɔ̄ yirun dīanu w̄ sɔ̄ nɔ̄ba tiase. I de bɛɛn baawure u sina u ku yari win w̄a yerun di u s̄mburu ko sɔ̄ nɔ̄ba yiruse te sɔ̄.

³⁰ Ma t̄n be, ba w̄ra t̄ɔ̄ te sɔ̄.

³¹ Isireliba ba dīa ni soka ka ben barum manna. Yen tubusiana, mba yeni. Ya s̄awa nge dīa bima kpika piibu. A n denda, ya dowan nge kira te ba kua ka tim.

³² Sɔ̄ teeru Mɔ̄wisi u nɛɛ, wooda wee ye Yinni Gusunɔ u bɛɛ w̄ɛmɔ. I manna beruo, sɔ̄ teerun dim saka bɛɛn bibun bweserun s̄ bu ka wa dīa ni u bɛɛ w̄ i di ḡaburɔ sanam mɛ u bɛɛ yarama Egibitin di.

³³ Mɔ̄wisi u maa Aroni sɔ̄wa u nɛɛ, a wekeru garu tama a manna doke sɔ̄ teerun dim saka, kpa a tu yi Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ, kpa ya n berua bɛɛn bibun bweserun s̄.

³⁴ Ma Aroni u ye sua u yi woodan kpakororun wuswaɔ kpa ya n berua nge mɛ Yinni Gusunɔ u Mɔ̄wisi wooda w̄ u ko.

³⁵ Isireliba ba manna ye diwa w̄ɔ weeru, sere ba ka tura Kananin tem nɔ̄ bura yerɔ, tem m̄ sɔ̄ ba koo du ba n w̄a.

³⁶ Mannan sɔ̄ teerun dim sakawa ba ra soku omeri. Omeri ye, ya s̄awa ditiri n̄n̄n saka. Omeri w̄kurun sakawa ba ra soku efa.

Nim mu yara kperun di

17

¹ Isireliban wuu te kpuro ta s̄ima saa ḡaburun di te ba m̄ Sini, ta ka ten sanum d̄ɔ̄ nge mɛ Yinni Gusunɔ u bu sɔ̄wa. Ye ba tura Refidimuɔ ma ba ben sansani gira, adama ba n̄ nim wa mi, bu nɔ.

² Miya ba Mɔ̄wisi nɔ̄ kuurim w̄ri ba nɛɛ, a sun nim w̄ɛyɔ su nɔ.

Mɔ̄wisi u bu sɔ̄wa u nɛɛ, mban s̄na i ka man nɔ̄ kuurimɔ. Nge mba n kua i ka Yinni Gusunɔn laakari m̄ɛrimɔ.

³ Adama nim n̄oru ga t̄on be baasi gia ma ba M̄owisi w̄akisim̄o ba m̄ò, mban s̄ona a sun yarama Egibitin di. Kaa ka de nim n̄oru gu sun go, b̄es̄e ka b̄es̄en bibu ka b̄es̄en yaa sabenu.

⁴ Ma M̄owisi u Yinni Gusun̄o n̄oogiru sue u n̄ee, mba kon t̄on beni kua. Wee, ba k̄i bu man kpenu kasuku.

⁵ Yinni Gusun̄o u n̄un s̄oowa u n̄ee, i saro i da i n t̄on be gb̄iye wun̄e ka ben guro gurobu sannu, kpa a n wun̄en d̄eka ye n̄eni ȳe a ka daa ten nim so.

⁶ Wee, kon ȳora wun̄en wuswaāo kperu garun w̄oll̄o Horebun guur̄o, te ba maa sokum̄o Sinai, kpa a kpee te so. Nim mu koo yari min di t̄on be, bu ka n̄o.

Ma M̄owisi u kua m̄e, Isireliban guro gurobun wuswaāo.

⁷ Yera u yam mi ȳisinu yiru k̄a Teera Masa domi miya Isireliba ba n̄un n̄o kuura. Yiruse maa Meriba domi miya ba Yinni Gusun̄on laakari m̄era ba n̄ee, Yinni Gusun̄o u w̄aa b̄es̄en suunu s̄o? Nge u sari.

Isireliba ba ka Amalekiba tabu kua

⁸ Sanam m̄e s̄ora Amalekiba ba na ba Isireliba tabu w̄ari Refidim̄o.

⁹ Yera M̄owisi u Yosue s̄oowa u n̄ee, a dur̄abu gabu ḡasio kpa i yari i da i ka Amalekiba tabu ko sia. N̄en tii kon da n ȳo guuru w̄oll̄o na n d̄eka ye sue w̄oll̄o ye Gusun̄o u n̄ee, na n n̄eni.

¹⁰ Yosue u Amalekiba tabu w̄ari nge m̄e M̄owisi u n̄un s̄oowa. Ma M̄owisi ka Aroni ka Huri ba da guu ten w̄oll̄o.

¹¹ M̄owisi ù n win n̄oma sue w̄oll̄o, Isireliba ba ra n kamiam̄owa, adama ù n ye sura tem̄o, Amalekibara ba ra n bu kamiam̄o.

¹² M̄owisin n̄oma ya m̄anya ma ba kperu garu sua ba yi win k̄ok̄or̄o ma u tu sinari. Ma Aroni ka Huri ba win n̄oma sue w̄oll̄o, turo n̄am geūo, turo maa n̄am dwar̄o. Ma win n̄oma suare w̄oll̄o dim dim sere s̄o ka dua.

¹³ Ma Yosue u Amaleki ka win t̄ambu kamia mam mam.

¹⁴ Ma Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄oowa u n̄ee, a yeni yoruo tireru s̄o i ka ye yaaya, kpa a Yosue s̄o ma kon de bu Amalekiba duari mam mam handunia s̄o.

¹⁵ Yen biru M̄owisi u ȳaku yeru gira ma u tu ȳisiru k̄a Yinni Gusun̄owa n̄en tuuta. Domi wiya u bu nasara w̄e.

¹⁶ U n̄ee, ȳen s̄o Amalekiba ba Yinni Gusun̄o seesi, yen s̄ona u koo ka bu tabu ko sere ka baadommāo.

Yetoro u M̄owisi beram da

18

¹ Saa ye s̄o, Yetoro Madianiban ȳaku kowo, wi u s̄aa M̄owisin dokiri, u nua kpuro ye Yinni Gusun̄o u M̄owisi ka win t̄ambu Isireliba kua sanam m̄e u bu yarama Egibitin di.

²⁻³ Ma u seewa u da M̄owisin mi ka M̄owisin kur̄o Sefora ka win bibu yiru be u raa deri wi, Yetoron mi. N deema, ye M̄owisi u bii be mara, u turo ȳisiru k̄a Ḡes̄amu ȳen s̄o u w̄aa tem tukum̄o u ka n̄un mara.

⁴ Ma u yiruse ȳisiru k̄a Elies̄e ȳen s̄o Gusun̄o win baaban Yinniwa u n̄un somi u n̄un w̄ara Egibiti sun̄on n̄amun di.

⁵ Ma Yetoro ka M̄owisin kur̄o ka win bii be, ba tura mi Isireliba ba ben sansani gire guu te ba m̄ò Sinaīo.

⁶ Saa yera Yetoro u M̄owisi ḡoria u n̄ee, bu n̄un s̄o wee, u ka n̄un win kur̄o naawa ka win bibu yiru ye.

⁷ Ye M̄owisi u nua m̄e, yera u yara u win dokiri senn̄o da. Ye u tura mi, ma u yiira win wuswaāo. Yen biru u seewa ba b̄akasina ba t̄obirina. Ma M̄owisi u ka n̄un da win dii bekurugir̄o.

⁸ Ma u win dokiri wi saaria kpuro ye Yinni Gusun̄o u Egibitigibu ka ben sun̄o kua be Isireliban s̄o, ka sere n̄oni sw̄aa te ba wa swaa s̄o, ka nge m̄e Yinni Gusun̄o u bu yara te s̄on di.

⁹ Durom m̄e Yinni Gusun̄o u Isireliba kua mi, sanam m̄e u bu yara Egibitigibun n̄oman di, ya Yetoro dore.

¹⁰ Yera u n̄ee, na Yinni Gusun̄o siara wi u b̄e w̄ara saa Egibiti sun̄o ka win t̄ambun yorun di.

¹¹ T̄e na gia ma wiya u b̄unu kpuro kere. Domi u dera Egibitigibun nuku k̄sura w̄ari ben tii s̄o.

¹² Ma u Gusun̄o ȳaku d̄o mwaararugiru kua ka ȳakunu ganu. Yera Aroni ka Isireliban guro gurobu ba na ba di ka M̄owisin dokiri wi sannu ba ka Gusun̄o s̄awa.

Yetoro u M̄owisi bwisi k̄a

13 Yen sisiru bururu yera Məwisi u sina u ka Isireliba siria, ma tən be, ba yō win wuswaaɔ saa bururun di sere ka yokaaɔ.

14 Ye Yetoro u wa mε, yera u Məwisi sɔɔwa u nεε, mba a tən be kuammε mε. Mban sɔna a sɔ wunε turo a bu siriammε saa bururun di sere ka yokaaɔ.

15 Ma Məwisi u nùn sɔɔwa u nεε, tən be, ba naaməwa nən mi, n ka bu Gusunə bikia ye u kī bu ko.

16 Bā n maa gari gεε mə ben tii tiinε sɔɔ kpa n bu siria n bu sɔsi ye Yinni Gusunə u kī.

17 Yera win dokiri wi, u nεε, ye a mɔ mi, ya n wā.

18 Kaa ra tii mεera kowa mi, ka sere maa tən be ba nun sikerenε mini. Domi sambu te, ta kpā. A n kpē a tu ko wunε turo.

19 Tē a nən gari nɔwə, kpa Gusunə u nun somi. Bwisi yi kon nun kē wee. A koowo tən ben wirugii Gusunən wuswaaɔ, kpa a n da ka ben gari de win mi.

20 Kpa a bu Gusunən woodaba tubusia ka swaa ye ba koo swīi, ka sɔma ye ba koo ko.

21 Kpa a gabu gəsi be sɔɔ, be ba koo kpī bu bu kpara kpa yēroba n sāa be ba Gusunə nasie, ba gem swīi, ba ku ra nəm biran kēnu mwε. Kpa a ben gabu ko tambu nərəbun (1.000) wirugibu, gabu maa wunəbun (100) wirugibu, gabu weeraakurun wirugibu, gabu maa wəkurun wirugibu.

22 Beya ba ko n da tən be sirie baadomma kpa ba n da ka gari yi yi sē nε wunen mi. A de bu nun wunen sɔmunu kawa, kpa bu ka nun sɔbe.

23 A n kua mε, ma Gusunə u nun kpare swaa ye sɔɔ, kaa kura, kpa tən be, bu maa turi mi ba dɔɔ ka bəri yendu.

24 Məwisi u win dokirin gere wura u kua kpuro nge mε u nùn sɔɔwa.

25 U tən be gɔsa Isireliba sɔɔ be ba koo sambu te kpī. Ma u ben gabu kua tambu nərəbun (1.000) wirugibu, gabu maa wunəbun (100) wirugibu, gabu weeraakurun wirugibu, gabu maa wəkurun wirugibu.

26 Bera ba ra gari yi yi n sē siri. Yi yi sē kpa bu ka Məwisi daawa.

27 Yen biru win dokiri u nùn nɔɔ kana ma u doona u da win temə.

GUSUNƏ U KA ISIRELIBA ARUKAWANI BOKUA

Isireliba ba wāa Sinain guurun nuurə

19

1-2 Yen biru Isireliba ba doona Refidimun di. Ye n kua suru itasen tɔɔ gbiikuru saa mìn di ba yara Egibitin di, yera ba tura Sinain gbaburə. Ma ba ben sansani gira guu te ba mɔ Sinain nuurə.

3 Yera Yinni Gusunə u Məwisi soka guu ten wəllə u ka nùn gari ko.

Ye u yəɔwa mi, yera Yinni Gusunə u nεε, ameniwa kaa Yakəbun bibu Isireliban bwese keri sɔ a nεε,

4 i wa ye na Egibitigibu kua ka nge mε na bεε tii gawe na sua ka nən nəm damguu nge mε gunə bakeru ta ra ten binu sue.

5 Tē, i n nən gere nua, i kun nən arukawani kusie, i ko ko nən tiin tambu n tambu kpuro kere. Handunia kpuro sāawa nεgia,

6 adama bεε i ko n sāawa nən tən be na gɔsa na tii yiiye, kpa i n sāa nən yāku kowobu tən be ba tien sɔ. Gari yi kaa Isireliba sɔwa mi.

7 Yen biru Məwisi u sarama u tən ben guro gurobu sokusia u bu sɔɔwa kpuro ye Yinni Gusunə u nεε u bu sɔ.

8 Ma tən be kpuro ba wura ba nεε, ye Yinni Gusunə u gerua kpuro, yeya sa ko ko.

Ma Məwisi u maa ka tən ben gere wura Yinni Gusunən mi.

9 Ma Yinni Gusunə u Məwisi sɔɔwa u nεε, wee, kon na wunen mi guru wii wuro te ta sinum mə sɔɔ, kpa tən be, bu nɔ sanam mε na ka nun gari mɔ, kpa ba n da n nun naanε sāa.

Saa ye sɔɔra Məwisi u den Yinni Gusunə tən ben gari yi tusia.

Gusunə u ka Məwisi yinna Sinain guuru wəllə

10 Yera Yinni Gusunə u kpam nùn sɔɔwa u nεε, a doo a tən be deema a bu sɔ bu ben beka teo bu tii dεerasia gisə ka sia,

11 kpa ba n sɔɔru sāa ba n ka sɔɔ itase mara. Domi sɔɔ itase te sɔɔra nε, Yinni Gusunə kon sarama Sinain guurə be kpuro bu ka man wa.

12 Kaa tən be yīreru kua mi ba koo yōra guu ten bəkuə, kpa a bu sɔ ba n tii sε bu ku raa guu te yə, bu ku mam susi ten gāarə bu tu bεsu. Ben wi u tu bεsu, yēro koo gbiwa.

13 Ba n nùn sēremə ka nəma, kpəna ba koo nùn kasuku, n kun mε bu nùn sēnu twee bu ka go. Baa n n yaa saberun na, mεya ba

koo ka tu go. Kɔba yà n swīwa ba koo susi guu ten bɔkuɔ.

¹⁴ Ma Mɔwisi u sarama guu ten min di, u tɔn be sɔɔwa u nɛɛ, bu tii dɛɛrasio bu ka Gusunɔ sã. Ma ba ben beka tea.

¹⁵ U kpam bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku ra ka bɛɛn kurɔbu bakuna i n sɔɔru sãa i n ka sɔɔ itase te mara.

¹⁶ Sɔɔ itase ten bururu ba guru kukiribu nua, ma ba guru maakinu ka guru wii wuro te ta sinum mɔ wa guu ten wɔllɔ. Ma kɔba ya sumɔ tãa tãa sere tɔn be ba wãa sansani ye sɔɔ kpuro bɛrum bu mwa ba diira.

¹⁷ Yera Mɔwisi u tɔn be yarama ben sansanin di bu da bu ka Gusunɔ yinna, ma ba yɔra guu ten nuurɔ.

¹⁸ Wiisu Sinain guu te wukiri, domi Yinni Gusunɔ u sarama ka dɔɔ u wãa ten wɔllɔ. Wii si, su yɔɔmɔ nge dɔɔ bokon wiisu. Ma guu te, ta yīrumɔ ka dam.

¹⁹ Kɔba yen swīi maa sosimɔ. Yera Mɔwisi u gari gerua, ma Gusunɔ u nùn wisa ka nɔɔgii te ta sãa nge guru kukiribu.

²⁰ Nge mɛya Yinni Gusunɔ u ka sarama guu ten wɔllɔ, ma u Mɔwisi soka. Yera Mɔwisi u yɔɔwa u da mi.

²¹ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a sarɔ a tɔn be kirɔ ko gem gem bu ku raa susima bu yīre te sara bu man mɛeri, kpa ben dabiru tu ku raa kam ko.

²² Mɛya yãku kowobun tii, be ba ra man susi, bu de bu tii dɛɛrasia kpa n ku ra ben gabu go.

²³ Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, tɔn be, ba n yɔɔmɔ guuru wɔllu mi. Domi a sun kirɔ kua gem gem a nɛɛ n bu yīreru kuo guu ten bɔkuɔ mi ba koo yɔra. Kpa su tu garisi guu te a tii yīye.

²⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a sarɔ a da kpa wunɛ ka Aroni i yɔɔma, adama yãku kowobu ka tɔn be ba tie, bu ku raa yīre te sara bu man mɛeri, kpa n ku ra ben gabu go.

²⁵ Ma Mɔwisi u sara u da u tɔn be gari yi sɔɔwa.

20

*Wooda wɔku te Gusunɔ u Isireliba wɛ
(I maa mɛerio Wooda Yiruse 5:6-21)*

¹ Yen biru Gusunɔ u gari yini kpuro gerua u nɛɛ.

² Nɛna Gusunɔ bɛɛn Yinni wi u ra n wãa nɛ wi na bɛɛ yarama Egibitin tem di, na bɛɛ yakia saa yorun di.

³ Yen sɔ, i n ko i gãanu ganu sã nɛ baasi.

⁴ I ku ra tii bwãarokunu kua ni nu sãa gãanun weenasinu ni nu wãa wɔllɔ, n kun mɛ temɔ, n kun mɛ nim sɔɔwɔ.

⁵ I ku ra yiira i bwãaroku gagu sã, domi nɛna bɛɛn Yinni wi u ra n wãa. Nɛ, Yinni nisinugiiwa, nɛ wi na ra baababan durum mɔɔru mwɛ ben bibun mi be ba man tusan suunu sɔɔ sere ka ben sikadominun bibɔ.

⁶ Adama be ba man kī, ma ba nɛn wooda nasie, na ra ben bibun bweseru wɔnwɔndu kue sere ka baadommaɔ.

⁷ Nɛna bɛɛn Yinni wi u ra n wãa. I ku ra nɛn yīsiru soku kam. Wi u tu soka kam, kon yɛro sɛyasia.

⁸ I wɛro tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, kpa i tu garisi te na yi nɛnɛm nɛn sɔ.

⁹ Sɔɔ nɔɔba tia i ko n da bɛɛn sɔma kpuro ko.

¹⁰ Adama sɔɔ nɔɔba yirusera ta sãa tɔɔ wɛrarugiru te i nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni derie. Tɔɔ te sɔɔ, i ku ra sɔmburu garu ko, bɛɛ ka bɛɛn bibu, n kun mɛ bɛɛn yobu, n kun mɛ bɛɛn yaa sabenu, n kun mɛ sɔɔ be ba wãa bɛɛn yɛnusɔ.

¹¹ Domi sɔɔ nɔɔba tian baa sɔɔra na ka wɔllu ka tem ka nim wɔku kua ka baayere kpuro ye ya wãa mi sɔɔ. Ma na wɛra sɔɔ nɔɔba yiruse. Yen sɔna na sɔɔ nɔɔba yiruse te domaru kua na tu yi nɛnɛm nɛn sɔ.

¹² I bɛɛn tundo ka mero bɛɛrɛ wɛyɔ kpa bɛɛn hunde yu wa yu daka da tem mɛ na bɛɛ wɛ sɔɔ.

¹³ I ku ra tɔnu go.

¹⁴ I ku ra sakararu ko.

¹⁵ I ku ra gbɛni.

¹⁶ I ku ra goo gari mani.

¹⁷ I ku ra bɛɛn tɔnusin diru binɛ ko, n kun mɛ win kurɔ, n kun mɛ win yobu, n kun mɛ win yaa sabenu, ye n sãa wunɛn tɔnusin gãanu kpuro gesi.

¹⁸ Yen biru tɔn be kpuro ba guru kukiribu ka kɔban swīi nua ma ba guru maakinu wa guu ten wɔllɔ te wiisu wukiri. Yera ba diira ba da ba yɔra n dɛsire.

¹⁹ Ba Mɔwisi sɔɔwa ba nɛɛ, wunɛn tii, à n ka sun gari kua, sa ko nun swaa daki. Adama a ku de Gusunɔ u ka sun gari ko, kpa su ku ra ghi.

²⁰ Ma Məwisi u tən be sɔ́wa u nɛɛ i ku bɛrum ko. Domi Yinni Gusunə u nawa u ka bɛɛn laakari mɛɛri kpa i n nùn nasie, i ku ra maa ka durum ko.

²¹ Ma tən be, ba yɔ́ n ɔ́sire saa ye Məwisi u guru wii sinumgii te susi mi Gusunə u wāa.

Yāku yerun wooda

²² Yinni Gusunə u Məwisi sɔ́wa u nɛɛ, a Isireliba sɔ́wa a nɛɛ, bɛɛn tii i wa ma wəllun diya na ka bu gari kua.

²³ Yen sɔ́, i ku ra maa tii bwāaroku gagu kua ka wura, n̄ kun mɛ ka sii geesu, kpa i gu ko bɛɛn būu.

²⁴ Adama i ko man yāku yeru bania ka tem. Kpa i bɛɛn yaa sabenu gɔ́si i ka man yāku dɔ́ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua ten wəllɔ́. Yam kpuro mi na gɔ́sa i ka man sā, ko na n wāa mi, kpa n bɛɛ domaru kua.

²⁵ In man yāku yeru baniammɛ ka kpenu, i ku tu bani ka kpee ni i dāka. Domi i n kpee ni dāka, i nu disi dokewa mi.

²⁶ I ku ra de ta n yɔ́tia mɔ́, kpa bu ku raa ka bɛɛn tereru wa i n yɔ́mɔ́ mi.

Wooda ye Yinni Gusunə u Isireliba wɛ yobun sɔ́

21

¹ Yinni Gusunə u Məwisi sɔ́wa u nɛɛ, a Isireliba wooda yeni wɛɛyɔ́.

² Ben goo ù n win Isirelisi dwa yoo, yoo wi, u koo win yinni sāwa wɔ́ɔ nɔ́ba tia, nɔ́ba yiruse u koo yariwa yoo ten di u kun gāanu kɔ́sie.

³ U kun kurɔ́ mɔ́ u ka dua yoo te sɔ́, wi turowa u koo yari. U n maa kurɔ́ mɔ́ ba ka nùn dwa, sanna ba koo yari.

⁴ N n win yinnin na, u nùn kurɔ́ wɛ, ma u ka kurɔ́ wi bibu mara, dɔ́ma te u yariɔ́ yorun di, u koo kurɔ́ ka win bibu win yinni deriawa kpa u yari wi turo.

⁵ Adama yoo wi, ù n gerua batuma sɔ́ u nɛɛ, u win yinni kī ka maa win kurɔ́ wi, ka win bibu, yen sɔ́, u n̄ yariɔ́,

⁶ saa yera yinni wi, u koo ka nùn da Yinni Gusunən sāa yerɔ́. Miya u koo nùn seririsia sāa yee ten gamboɔ́, u nùn swaa yaba ka sɔ́kura. Kpa n sāa yīreru ma yoo wi, u sāawa win yoo sere ka baadommɔ́.

⁷ Goo ù n maa win bii tən kurɔ́ dɔ́ra yoo, ba n̄ nùn yakiamɔ́ nge mɛ ba ra yoo tən durɔ́bu yakie.

⁸ Win yinni ù n nùn sua kurɔ́, ma u wa dākuru ya n̄ ka nùn naawɛ u koo kpī u nùn win tɔ́mbu yakie. Adama u ku raa nùn tən tuko yakie. Domi durɔ́ wi, u kua naanɛ sarirugii.

⁹ Goo ù n yoo tən kurɔ́ dwa u ka win bii tən durɔ́ wɛ, u nùn kuo nge mɛ ba ra bii wəndia kue bā n nùn suamɔ́.

¹⁰ Goo ù n yoo sua kurɔ́, yen biru ù n maa kurɔ́ kpao sua, u ku raa yoo win dīanu ka win yāa ni u ra raa nùn wɛ kawa. Mɛya maa ben wāasināa sɔ́, u ku raa de gāanu ganu kɔ́si.

¹¹ U kun maa nùn gāanu ita yenin gaa kuammɛ, u de kurɔ́ wi, u yari yorun di u kun gāanu kɔ́sie.

Daa kɔ́sa ye tɔ́nu ù n kua ba koo nùn go

¹² Wi u tɔ́nu so u go, ba koo yɛron tii gowa.

¹³ Adama wi u kun kī u ka tɔ́nu go samba sɔ́, nɛ Yinni Gusunə kon yam gam gɔ́si mi u koo kpikiru da u kuke.

¹⁴ Wi u win winsim mwa u go nuku kɔ́surun sɔ́ ka bwisi, bu yɛro mɔ́ bu go, baa ù n dua nɛn sāa yerɔ́ u yāku yeru nɛnuā u ka bɔ́re.

¹⁵ Wi u win tundo so, n̄ kun mɛ win mɛro, ba koo yɛro mwa bu gowa.

¹⁶ Wi u tɔ́nun tii gbɛna u dɔ́ra, n̄ kun mɛ u nùn kua win yoo, ba koo yɛro mwa bu gowa.

¹⁷ Wi u win mɛro, n̄ kun mɛ win tundo kɔ́sa gerusi, ba koo yɛro gowa.

Wooda ye Gusunə u yi be ba tɔ́mbu mɛera kuan sɔ́

¹⁸ Saa ye tɔ́mbu yiru ba sannamɔ́ ma ben turo u win winsim so ka nɔ́m kuseru, n̄ kun mɛ u nùn kara ka kperu u mɛera kua, ma ya kun nùn go, ba n̄ wi u nùn so mi goomɔ́. Yà n nùn kpī,

¹⁹ ma u ra sanɔ́ kua u ka dɛka sīimɔ́, wi u nùn mɛera kua mi, ba n̄ nùn gāanu kuammɛ. Adama durɔ́ win sɔ́mbu te u koo raa ko ù n bwāa do, wi u nùn mɛera kua mi, wiya u koo tu ko, kpa u maa mɛera yen nɔ́ribun gobi kɔ́sia.

²⁰ Goo ù n win yoo so ka bokuru u go mii mii ba koo yɛro gowa.

²¹ Adama yoo wi, ù n kua tɔ́ giriru n̄ kun mɛ sɔ́ giru yiru u sere gu, ba n̄ maa win

yinni gāanu kuamme, domi yoo wi, u sāawa win gobi.

²² Tɔn durɔbu gabu bā n sannamɔ, ma ba guragii wɔri sere win nukura ka yara, ma win gam kun mɛera wa, yen mɛ kurɔ win durɔ u tɔn be bure, mɛya ba koo kɔsia siri kowobun wuswaɔɔ.

²³ Adama kurɔ wi, ù n mɛera gaa wa, mɛera yen bwesera ba koo maa bu ko. U n maa gun na, ba koo bu gowa.

²⁴ N n win nɔnin na ba wuna ba koo maa begii wunawa. N n win dondun na ba bua, ba koo maa beginu buawa. N n win nɔman na ba bua, ba koo maa begia buawa. N n win naasun na ba bua, ba koo maa begisu buawa.

²⁵ N n maa dɔɔn na ba nùn meni, ba koo maa be dɔɔ meniwa. Mɛera yèn bweseru ba nùn kua gesi, yen bwesera ba koo maa bu ko.

²⁶ Goo ù n win yoo tɔn durɔ, ù kun mɛ tɔn kurɔn nɔnu kɔra, u koo yoo wi karawa u doona nɔnu gen sɔ.

²⁷ N n maa win dondun na u wuna, u koo nùn karawa u doona don ten sɔ.

²⁸ Ketɛ yà n tɔnu kɔba so ya go, ba koo yen tii kpenu kasuku bu gowa, ba ù yen yaa temmɔ. Yen biru ba ù maa yen yinni gāanu kuamme.

²⁹ Adama ketɛ ye, yà n daa goo kɔba sɔkure ma ba yen yinni sɔɔwa ma u ù ka ye gāanu kue, ba koo win tii gowa ka ketɛ ye sannu.

³⁰ Bā n maa nùn gāanu buren na u wa u ka win wāaru yakia, u koo ni kpuro kɔsiawa nge mɛ ba gerua.

³¹ Ketɛ yen bweseru yà n bii goo kɔba sɔka, siri tee biya ba koo ye kua mi, ka yen yɛro.

³² Adama ketɛ ye, yà n goon yoo so ya go, sii geesun gobi tɛna yen yinni u koo yoo win yinni wɛ, kpa bu ketɛ ye kpenu kasuku bu go.

³³ Goo ù n dɔkɔ mɔ, ù kun mɛ u wɔru gagu gba u deri u ù wukiri, ma goon yaa sabera wɔri mi, ta gu,

³⁴ wi u dɔkɔ ye mɔ ù kun mɛ wɔru ge, u koo sabe ten kɔsire wɛwa kpa u sabe goo te sua.

³⁵ Goon ketɛ yà n googia mɛera kua ya go, ba koo ketɛ wasa ye dɔrawa bu yen gobi bɔnu ko. Kpa bu maa ye ya gu min yaa bɔnu ko.

³⁶ Ketɛ ye, yà n daa gɛɛ mɛera koore, ma yen yɛro u yɛ adama u ù gāanu kue, u koo ye ya gu min kɔsire wɛwa kpa wi, u goo te sua.

Yaa sabenun gbɛnan wooda

³⁷ Goo ù n ketɛ gbɛna u go, ù kun mɛ u ye dɔra, ketɛ nɔɔbuwa u koo kɔsia tia yen wɔllɔ. N n maa yāarun na, yāanu nnɛwa u koo kɔsia tee ten wɔllɔ.

22

¹⁻³ Ye u gbɛna mi, bā n ye wa win nɔma sɔɔ, ù n ketɛn na, ù kun mɛ ketɛku, ù kun mɛ yāaru, ma ya gesi wasi, yen yiruwa u koo wɛ. U kun maa gāanu mɔ, ba koo win tii dɔrawa.

Goo ù n gbɛna da wɔkuru, bā n nùn mwa wɔku te, ba so ba go, ba ù goo win yɛm bikiamɔ. Adama yam mù n sāra ba sere nùn go, be ba nùn go mi, ba koo bu win yɛm bikia.

Goon gāa ni ba suan woodaba

⁴ Bɛɛn goo ù n win sabenu sure win win-sim gberɔ, ù kun mɛ win dāa gbaarɔ, ma nu dīanu asɔrɔ kua, win gberun dīa geena u koo yɛro kɔsire wɛ, ù kun mɛ win dāa marum.

⁵ Goo ù n dɔɔ mɛnima, dɔɔ wi, ù n dua goon gberɔ, ma yɛron dīanu kpuro dɔɔ mwaara, wi u dɔɔ meni mi, u koo dīa ni nu dɔɔ mwaaran kɔsire wɛwa.

⁶ Goo ù n win winsim gobi, ù kun mɛ gāanu berusia, ma ba nu gbɛna mi u berua mi, bā n gbɛnɔ wi wa ye u sua min nɔn yiruwa u koo kɔsia.

⁷ Bā kun maa nùn wa, wìn mi ba gāa ni gbɛna u koo dawa Gusunɔn sāa yerɔ u nɔma sua wɔllɔ u bɔre u nɛɛ, u ù gāanu ganu sue ni ba nùn berusia mi sɔɔ.

⁸ Tɔmbu yiru bā n gāanu sikirinɛmɔ, ù n yaa saberun na, ù kun mɛ yānu, ù kun mɛ gāa ni nu kɔra, be kpuro ba koo dawa Gusunɔn sāa yerɔ u bu siria. Ben wi u kun gem mɔ, ye ba sikirine min wasi yiruwa u koo kɔsia.

⁹ Goo ù n win winsim yaa saberu garu sabusia, ma ta bɔra ù kun mɛ ta gu ù kun mɛ ba tu sɛre ba mwa goo kun wa,

¹⁰ wi ba tu sabusia mi, u koo dawa Gusunɔn sāa yerɔ u bɔre u nɛɛ, u ù tu babe. Sanam mɛya, wi u sabe te mɔ mi, u koo durɔ

win gere wura kpa wi ba sabe te sabusia u ku maa gāanu ganu kōsia.

¹¹ Adama bà n sabe te gbēnan na win yenuo, u koo ten kōsire wēwa.

¹² N n maa gbeeku yaan na ya tu mwa ya kasuka, u ka ten seeda na u sōsi. Saa ye, u n maa ten kōsire wēemō.

¹³ Goo ù n maa win winsim yaa saberu bākura, ma ta bōra n̄ kun mē ta gu sanam mē wi u tu mō u n̄ wāa mi, ba koo n̄n ten kōsire wēwa.

¹⁴ Adama ù n wāa mi, ba n̄ maa n̄n kōsire wēemō. Bà n maa tu due kuan na, ten due gobi yi, yi tura.

Tāmbun wāasinaan wooda ka sāarugia

¹⁵ Goo ù n wāndia kākura u n̄n bekuru doke, ma ba n̄ daa wāndia wi durō kā, wi u n̄n bekuru doke mi, u koo dokiriru kpuro kowa nge mē ba ra ko, kpa u wāndia wi sua kurō.

¹⁶ Baa wāndia win tundo ù n yina bu suana, ka mē, durō wi, u koo dokiriru kpuro kowa nge mē ba ra ko bu ka wāndia sua.

¹⁷ Tōn kurō soro ù n wāa bēen suunu sōo, i n̄n goowo.

¹⁸ Wi u maa ka yaa saberu kpuna, i yēro goowo.

¹⁹ Nē, Yinni Gusunō turowa i ko sã. Wi u yina u bũu goo sāmō, i yēro goowo.

²⁰ I ku sōo goo n̄ni sō. I ku maa n̄n taki di. I yaayo ma bēen tii i raa sōru di Egibitin temō.

²¹ I ku gōmini goo n̄ni sō, n̄ kun mē gobeku goo.

²² Wi u bu n̄ni sōmō ma ba man somiru kana, ka geema na bēe sōmō, kon bu somi.

²³ Kpa n̄ de n̄n mōru yu se bu bēe go tabu gberō, bēen kurōbu bu maa ko gōminibu kpa bēen bibu bu maa ko gobekuba.

²⁴ Bēe Isireliba sōo, bēen wi u sāaro gobi bākura, u ku raa yi nim dokea nge mē bwese tukunu nu ra ko.

²⁵ I n̄ goon bekuru tōruba mwa, i n̄n tu wesia sōo u sere du.

²⁶ Domi beku tee tera u mō mi, u ka win wasi wukiri. Yen sō, à n tu n̄ni mba u koo wukiri wōkuru. Sanam mē sōo, ù n man wuri koosima, kon n̄n wānwāndu kua, n̄ n̄n swaa daki.

²⁷ I ku ra man kōsa gerusi, i ku ra maa bēen wirugii bōre.

²⁸ I n̄ bēen dīa gbiikinu gā i ku de n̄ te i sere ka neginu na.

I ku maa tē i ka bēen bii tōn durō gbiikobu yakia domi ba sāawa neginu.

²⁹ Mēya i ko maa man bēen yaa sabenuun bii gbiikinu yiiya n̄n̄em adama i ko de nu gina bōm nōwa sōo nōba yiru, nōba itase i sere ka man nu yākuru kua.

³⁰ Bēen tii maa, i ko n̄ wāawa n̄n̄em n̄n̄ sō, i n̄ dēere. Yen sō, i ku yaa gaa tem ye gbeeku yaa ya go ya deri. I ye bōnu wēeyo domi ba n̄ ye sake.

I n̄ da bwēebwēebu sirie dee dee

23

¹ I ku labaari weesugia kpara. I ku maa tōn kōso seeda weesugia diiya u ka yari.

² Bēen goo u ku raa tōn dabinun gere swīi u ka kōsa ko. Mēya u ku maa bu swīi bà n̄ gem sīyamō siribu sōo.

³ I ku goo siri ka wānwāndu baa ù n sāa bwēebwēe.

⁴ I n̄ bēen wērōbun saberu garu wa ta kōrō, ketewa? N̄ kun mē keteku? I tu mōo i ka n̄n wurama.

⁵ I n̄ maa win keteku wa ga wōrumē ka sōmunu, i ku doona i n̄n deri. I n̄n somiō i ka gu seeya.

⁶ Siribu sōo, i ku wi u gem mō gem bira win bwēebwēerun sō.

⁷ I ku seeda weesugia wura. I ku maa goo go wi u kun taare gaa kue. Domi wi u kua mē, nē, Yinni Gusunō kon yēro seeyasia.

⁸ I ku nōm biran kēnu mwa domi nu ra tōnu n̄ni wōkewa gem swaa sōo kpa u kpāna u mu gere.

⁹ I ku wi u sōru dimō bēen suunu sōo n̄ni sō. Domi bēen tii i yē nge mē u bwisikumō, yēn sō i raa sōru di Egibitiō.

Wōo wēraruguu ka tōo wēraruguru

¹⁰ Wōo nōba tian baa sōra i ko i n̄ da bēen gberun dīanu duure, kpa i nu gē.

¹¹ Adama wōo nōba yiruse, i ko i bēen gbean tem kpuro deriwa mu wēra, ka bēen dāa gbaanō. Kpa i de be ba sāa sāarobu bu da bu dīanu kunōnu ko be ka yaa sabenu.

¹² Mēya maa sōo nōba tian baa sōra i ko i bēen sōma kpuro ko. Adama nōba yiruse i ko wērawa ka bēen yobu ka sōo be ba sōmburu mō bēen mi, ka sere bēen yaa sabe ni i ra ka sōmburu ko.

13 Ye na bεε sɔɔwa kpuro, i ye mem nɔɔwa mam mam. Kpa i ku ra bũnu ganun yĩsiru sia i sere nεε, ko i nu sã.

Tɔɔ bakanu ita ni nu kpãaru bo

14 Wɔɔ baagere nɔn itawa i ko i n da man tɔɔ bakaru kue.

15 Pεε ye ba ñ seeyatia doken tɔɔ bakara i ko gbi i ko. Sɔɔ nɔɔba yirawa i ko pεε di ye ya kun seeyatia mɔ nge mε na raa bεε yen wooda wε, wɔɔn suru gbiikoo wi ba mɔ Abibu sɔɔ, domi saa yera i yara Egibitin di. I n kanaru mɔ, goo u ku raa na nen wuswaa u kun kēru neni.

16 Yiruse kpa i maa bεen gbean dĩa gbiikinun yaa kpaabun tɔɔ bakaru di. Yen biru ñ n bεen gberun dĩanu kpuro gã kpa i maa yen tɔɔ bakaru di, i n wãa kunu sɔɔ.

17 Nge meya wɔɔ baagere bεε tɔn durɔbu i ko i n da ka mɛnne nɔn ita nen sãa yerɔ.

18 I n man yãkuru kua, i ten yaa gum dɔɔ mɛniɔ dɔma te. I n maa ten yaa dimɔ, i ku ye mɛnna ka pεε ye ba seeyatia doke.

19 I n da ka man bεen gberun dĩa gbiikii ni nu gea sãa naawε nen sãa yerɔ. Domi nena na sãa Gusunɔ bεen Yinni. I ku boo buu yike ka gen mɛron bom.

Sɔɔsinu ganu ka nɔɔ mwεenu

20 Yeniba kpuron biru Yinni Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa u nεε, kon bεε nen gɔrado gɔriama u ka bεε kpara kpa u n bεε kɔsu bεen sanum sɔɔ. U koo ka bεε da tem mε na bεε sɔɔru kua sɔɔ.

21 Yen sɔ, i de i n tii sε kpa i nùn mem nɔɔwa, kpa i ku nùn nuki sanku. Domi u ñ da bεε suuru kuammε ñ n tora, yèn sɔ nen yiiko ya wãa wi sɔɔ.

22 Adama ñ n nùn mem nɔɔwa mam mam, ma i mɔ dee dee ye na bεε yiire, nena kon ka bεen wɛrɔbu kpuro sanna.

23 Nen gɔrado wi, u koo bεε swaa gbiiya u ka bεε turi sere tem mi Amɔreba ka Hɛtiba ka Feresiba ka Kananiiba ka Hefiba ka sere Yebusiba ba wãa. Kpa n be kpuro go bεen sɔ.

24 Adama ñ n tura mi, i ku ra ben bũnu sã, i ku maa ben komanu saari. I ben bũu turanu suririo kpa i ben bwãarokunu kɔsuku muku muku.

25 Nε Gusunɔ bεen Yinniwa i ko i sã kpa n bεε domaru kua, i n dĩanu mɔ ka nim. Meya na kon maa bεε baranu gbara.

26 Na ñ maa derimɔ tɔn kurɔ goon nukuru tu yari, meya bεen goo kun maa mɔ wĩro. Kon maa de bεen hunde yu dεeya.

27 Ye kon maa wure n ko wee. Be ba nua i duɔ ben temɔ kpuro, kon de bu nanda, kpa bu yari bu doona bεen sɔ.

28 Kon Hefi be, ka Kanani be, ka Hɛti be susunu kpare, kpa bu yari bu doona tem min di.

29 Adama na ñ be kpuro giramɔ wɔɔ tian baa sɔɔ, tem mε, mu ku raa ka ko bansu, kpa gbeeku yεε yi bεε yibusu.

30 Fiiko fiikowa kon de ba n doonamɔ min di, sere i ka dabia i tɛria i sina tem mε kpuro sɔɔ.

31 Tem mε kon bεε wε mi, mɛn nɔɔ bura yera ko n wãawa saa nim wɔku ge ba mɔ Naa yarin di sere n ka girari Filisitiban nim wɔkuɔ, ka maa saa Sinain gbaburun di, sere n ka girari daa te ba mɔ Efaratiɔ. Tɔn be ba wãa tem mi kpuro, kon bεε bu nɔmu bɛriawa kpa i bu gira.

32 I ku ra ka bu arukawani gaa bɔke. I ku maa ben bũu goo sã.

33 I n ben bũnu sãamɔ, nu ko n sãawa bεen yina. Yen sɔ, i ku de ben goo u n wãa bεen suunu sɔɔ kpa u ku raa bεε torasia nen swaa sɔɔ.

Yinni Gusunɔ u win nɔɔ mwεeru sire

24

1 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nεε, i yɔɔma Sinain guuru mini, nen mi, wunε ka Aroni ka Nadabu ka Abihu ka Isireliban guro gurobu wata ka wɔkuru, kpa i man kpuna sarun di.

2 Wunε Mɔwisi, kaa man susima wunε turo. Be ba ka nun yɔɔma bu yɔro mi ba wãa mi. Tɔn be ba maa tie, bu ku raa yɔɔma mini.

3 Ma Mɔwisi u da u tɔn be Yinni Gusunɔn gari ka win woodaba kpuro sɔɔwa. Ma be kpuro ba wura ka gɔru teu ba nεε, sa ko ko ye Yinni Gusunɔ u gerua kpuro.

4 Mɔwisi u Yinni Gusunɔn gari yi kpuro yorua ma u seewa buru buru u yãku yeru bana guu ten nuurɔ. U maa kpenu wɔkura yiru gira nge mε Isireliban bwese kerin geera nε.

5 Ma u Isireliban aluwaasiba gabu gɔra bu ka Yinni Gusunɔ yãku dɔɔ mwaaruginu kua kpa bu naa kinenu go bu ka siarabun yãkunu ko.

⁶ Mɔwisi u yaa yem men bɔnu sua u doke gbɛa sɔɔ. Ma u sukum me n tie yɛka yɛku yee ten wɔllɔ.

⁷ Ma u woodan tire te sua u tu gara tɔn ben wuswaaɔ. Ma ba nɛɛ, sa ko Yinni Gusunɔ mem nɔɔwa kpa su ko kpuro ye u gerua.

⁸ Ma Mɔwisi u yem me sua u yɛka tɔn ben wɔllɔ u nɛɛ, yem me wee, me mu Yinni Gusunɔn nɔɔ mwɛɛru siremɔ te u bɛɛ kua sanam me u bɛɛ wooda yeniba kpuro wɛ.

⁹ Ma Mɔwisi ka Aroni ka Nadabu ka Abihu ka Isireliban guro gurobu wata ka wɔku te, ba guu te yɔɔwa.

¹⁰ Ma ba Gusunɔ, be Isireliban Yinni wi wa. N sɔare nge u yɔ turaru garun wɔllɔ te ba kua ka kpee boogu ni nu baalimɔ weenɛ. Nu dɛɛrewa nge wɔllu te ta kun guru wiru mɔ.

¹¹ Gusunɔ u n Isireliban guro guro be kɔsa gaa kue. Ba nɔn wa ma ba di ba nɔra.

Mɔwisi u yɔɔwa Sinain guurɔ

¹² Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a yɔɔma a yɔra guuru mini. Kon nun kpee besi wɛ mɔ sɔɔ na wooda kpuro yorua, tɔn be ka ben bibun bweseru ba n ka ye mɛɛrimɔ baadomma.

¹³ Ma Mɔwisi u seewa ka win bɔɔ Yosue. Adama u sere guu te yɔ,

¹⁴ u guro guro be sɔɔwa u nɛɛ, i yɔro mini, i sun ma sere su ka wurama bɛɛn mi. Wee Aroni ka Huri ba wɔa ka bɛɛ. Bɛɛn goo u n gari giri gɛɛ mɔ, u na ben mi.

¹⁵ Yen biru u yɔɔwa guu ten wɔllɔ, ma guru wii wurora tu wukiri.

¹⁶⁻¹⁷ Yera Yinni Gusunɔn yiikon girima ya sɔɔsira mi. Isireliba ba ye wa, ya sɔa nge dɔɔ boko. Ma guru wii wuro te, ta Sinain guu te wukiri sere sɔɔ nɔɔba tia. Sɔɔ nɔɔba yiruse Yinni Gusunɔ u Mɔwisi soka saa guru wii wuro ten min di.

¹⁸ Yera Mɔwisi u dua guru wii ten sɔɔwɔ ma u yɔɔwa guu ten wɔllɔ. Miya u wɔa sɔɔ sɔɔ weeru ka wɔkuru weeru.

YINNI GUSUNɔN KUU BEKURUGIRUN KPUNAA

Kɛɛ ni Isireliba ba koo wɛ bu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru ko

25

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

² a Isireliba sɔɔwɔ bu ka man kɛnu naawa. Ye ba wɛ ka nuku tia kpuro, a mɔɔ.

³ Kɛɛ ni ba koo wɛ, niya, wura ka sii geesu ka sii gandu,

⁴ ka ana bekunu ni ba wɔkua ka bura, ka maa gaadura ka ni ba swɛrasia ka sɛɛsu, ka ni ba wesa ka wɛɛ damgii ka yaa sansun beka,

⁵ ka yɔa gɔni yi ba swɛrasia ka sɛɛsu, ka gɔni sinumgii, ka dɔa damgia,

⁶ ka gum me ba ra ka fitila sɔre ka gum me mu turare mɔ me ba ra kpuro tɔre bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nenem, ka turare ye ba ra dɔɔ doke,

⁷ ka kpee gobiginu nɔn nɔni sɔa berɔ wuru ka kpee gobiginu bwese bweseka ka ni ba koo doke yɔku kowo tɔnweron yabe tarakpe sɔɔ ka sere maa win bɔɔ baran wɔllɔ.

⁸ Yen biru i ka man ye kpuro kuu bekurugiru kuo na n ka wɔa bɛɛn suunu sɔɔ.

⁹ I ko tu kowa ka ten dendi yɔnu kpuro nge me kon bɛɛ sɔɔsi.

Yinni Gusunɔn woodan kpakororu

¹⁰ Ba koo kpakororu ko ka dɔa damgia. Ten dɛɛbu bu ko n sɔawa gɔm soonu yiru ka bɔnu. Ten yasum mu ko n maa sɔawa gɔm soo teeru ka bɔnu kpa ten gunum mu n sɔa gɔm soo teeru ka bɔnu.

¹¹ Kpa a tu wura pote ten sɔɔwɔ ka tɔɔwɔ. Kpa a ten goonu nne kpuro nɔɔ bɔka kua ka wura.

¹² Kpa a wuran sumi ko wasi nne a doke ten goo gookan yinna yenu sɔɔ, yiru ya n mɛɛrine bee tia, yiru yeni ya n maa mɛɛrine bee tia.

¹³ Yen biru a dɔa pɔɔsi kasu yiru a yi wura pote.

¹⁴ Kpa a yi wasi kpakoro ten sumi sɔɔ beri berika, yi n sɔa ten nenutii.

¹⁵ Sumi yi sɔra dɔa pɔɔsi yi, yi ko n da n wɔa. Ba n yi wunamɔ min di.

¹⁶ Yen biru kaa woodan kpee besi yi kon nun wɛ doke kpakoro te sɔɔ.

¹⁷ Kpa a kpakoro te wukiritia kua ka wura ya n ka tu saka nɛ.

¹⁸⁻¹⁹ Kpa a wɔllun kɔsobu yirun weenasibu ko ka wura a mani wukiritia yen goo piiminun wɔllɔ gee ka gee.

²⁰ Kpa yi n kpakoro ten wukiritia ye kasa wukiri mam mam. Yi ko n wuswaa kisinɛwa yi n mɛɛrine.

²¹ Kaa woodan kpee besi yi doke kpakoro te sɔɔ, a sere ten wukiritia ye doke.

²² Yen wəlləwa ko na n da ka nun yinne kōsobu yiru yen baa sɔɔ, kpa n nun nɛn woodaba kpuro wɛ Isireliban sɔ.

Tabulu yèn mi ba koo pɛɛ yi, ye ba ka Gusunə naawa

²³ Yinni Gusunə u kɔam Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, kaa tabulu ko ka dāa damgia. Yen dɛɛbu ko n sāawa gəm soonu yiru, yen yasum mu ko n maa sāa gəm soo teeru, kpa yen gunum mu n sāa gəm soo teeru ka bənu.

²⁴ Kpa a ye kpuro wura pote, kpa a maa yen goo gooka nɔɔ bəka kua ka wura.

²⁵ Yen biru kpa a dāa bɛsi piiminu gore yen goo gooka mi, ni nu ka nəm tararu yasum nɛ, a ka sikerena, kpa a nin tii wura pote.

²⁶ Kpa a maa sumi nɛɛ ko ka wura a doke tabulu yen goo gooka mi yen naasu gire gire.

²⁷ Mi ba dāa bɛsi piimii ni goren bəku bəkuka sɔɔra sumi yi, yi ko n wāa, kpa bu dāa pɔɔsi wasi yi sɔɔ, ba n da ka tabulu ye sue.

²⁸ Dāa pɔɔsi yi, yi ko n sāawa dāa damgia kpa a yi wura pote.

²⁹ Yen biru kaa gbɛa ko ka nəri ka pɛrɛntiba ka gbɛɛ yorukunu, ye kpuro ya n sāa wuragia kpa ba n da ka dendi ba n yaku tam wisimɔ.

³⁰ Kpa a pɛɛ ye ba ka man naawa sɔndi tabulu yen wəllə. A ku ra de pɛɛ ye, yu biara mi. A de ya n da n wāa nɛn wuswaaɔ baadomma.

Fitilan dabu

³¹⁻³² Yinni Gusunə u kɔam Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, kaa dabu ko ka wura gea, ga n kāsasi mɔ nɔɔba tia, gen yɛsi yɛsikaa ita ita. Kpa gen yɔratia ka gen pɔtura ka gen kāsasi ka gen bura te ta ka dāa marum ka biibii weenɛ, ye kpuro ya n sāa bəri tia.

³³ A de kāsasi nɔɔba tia yen baayere ya n buranu ita ita mɔ ni nu ka biibii weenɛ.

³⁴ Kpa dabu gen pɔturan tii ya n buranu nɛɛ mɔ ni nu ka dāa marum weenɛ.

³⁵ Mi kāsasi yiru yiru yi gbinnɛ ka pɔtura, kaa nin temɔ buraru koosiwa te ta ka dāa marum weenɛ.

³⁶ Bura te, ka kāsasi yi, ye kpuro ya n sāa wuran bəri tia.

³⁷ Yen biru kaa fitilanu nɔɔba yiru ko, kpa a nu sɔndi sɔndi dabu gen wəllə ka gen tiin

wii kpiirɔ. Kpa ba n nu sɔre nu n yam bururasie.

³⁸ Baku piibu ge ba ko n da ka fitila nin dɔɔ sɔmɛ ka mi sɔɔ nin torom mu ko n da wəriki, kaa ye kpuro kowa ka wura gea.

³⁹ Dabu ge, ka gen dendi yānu kpuro, wuran kilo tenan sakawa kaa ka ye ko.

⁴⁰ Wunɛ Məwisi, a de a n sɔmbu te nɔni doke kpa a kuu te ko ta n sāa nge te na nun sɔɔsi guuru wəllə.

Kuu bekurugii tèn mi ba ra ka Yinni Gusunə yinnɛ

26

¹ Yinni Gusunə u Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, a bekonu wəkuru wesio ka wɛɛ damgii ka wɛɛ yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura, ka maa wɛɛ wunamgii, kpa a beka ye buraru dokea ta n sāa wəllun kōsobun weenasibu. Kpa a ka man kuu bekurugiru kua.

² Beka ye kpuro ya ko n nɛwa. Yen dɛɛbu bu ko n sāawa gəm soonu tena yiru sari. Yen yasum maa gəm soonu nɛɛ.

³ Beka yen nɔɔbu nɔɔbuwa ba koo sua bu swɛɛna.

⁴ Yen biru kpa a yen baayeren goo baka teerɔ wəri doke ka wɛɛ yi ba wɔkua ka bura, yi ba koo ra ka ye sɔrena.

⁵ Wəri weeraakuukuubuwa kaa doke beka ye ba swɛɛnan baayeren goo baka teerɔ yi n nɔɔ kisinɛ.

⁶ Yen biru kaa sɔretinu weeraakuru ko ka wura bu ka beka ye kpuro sɔrena, kpa yu ko beku teeru kuu ten sɔ.

⁷ Kpa a maa bekonu wəkura tia wesi ka boo sansu ni ba koo kuu bekurugii te wukiri.

⁸ Beka ye kpuro ya ko n nɛwa. Yen dɛɛbu bu ko n sāawa gəm soonu tena. Yen yasum maa gəm soonu nɛɛ.

⁹ Beka yen nɔɔbuwa ba koo gbi bu swɛɛna kpa bu maa nɔɔba tia yeni swɛɛna. Kpa bu nɔɔba tiase ten sukum bue kuu ten wəllə wuswaa gia.

¹⁰ Kpa a wəri weeraakuukuubu doke beka ye ba swɛɛnan baayeren goo baka teerɔ.

¹¹ Yen biru kaa sɔretinu weeraakuru ko ka sii gandu, kpa a nu doke beka yen wəri yi sɔɔ, a ka ye sɔrena, yu ko beku teeru.

¹² Bā n ka tu kuu te wukiri, beku te ta kuu te sare mi, a de ta n sāare kuu ten biruɔ.

13 Kuu ten yasum gia, beka ye ya maa tiara, a de ya n sãare beri berika gəm soo teeru.

14 Kaa bekunu yiru ko bu ka kuu te wukiri, teeru ka yãa kinɛnɛn gəni, yi ba swɛrasia, teeru maa ka yaa gəni sinumgii, te ta ko n wãa kpuron wəllə.

15 Akasian dãa besiya kaa gira a ka kuu te ko.

16-17 Dãa besi yi, yi ko n nɛwa. Yin dɛɛbu bu ko n sãawa gəm soonu wəkuru kpa yin yasum mu n sãa gəm soo teeru ka bənu. Kpa a yin baayere saretinu yiru dokea yi n ka sɛrenɛ.

18 Kuu ten sɔɔ yɛsan nəm dwaru gia dãa besi yɛnda kaa gira.

19 Kpa a yi yɔratii kua weeru ka sii geesu a doke yiru yiru, yin tia sɔɔ temə, yi n ka sɔretii ni nɛni.

20 Ten sɔɔ yɛsan nəm geu gia besi yɛnda kaa maa ko.

21 Kpa a maa yi yɔratii weeru kua ka sii geesu bu doke yiru yiru yin tia sɔɔ.

22 Ten sɔɔ duu yeru gia dãa besi nɔɔba tia kaa gira.

23 Dãa besi yiru yiruwa kaa doke ten goo gəmkinu yiruwə biru gia.

24 Dãa besi yi, yi ko n maninɛwa yiru yiru saa tem di sere ka wəllə. Kpa a sumi doke yi n ka sɛrenɛ wəllə. Mɛsuma kaa goo gəmkinu yiru yen dãa besi yiru yiru ye kua.

25 Kpa yi kpuro yi n sãa dãa besi nɔɔba ita. Kpa a yen baayere sɔɔ yɔratii doke yiru yiru yi ba kua ka sii geesu.

26-27 Yen biru kpa a ten yɛsi ita akasian dãa nɔɔbu nɔɔbu kare.

28 Dãa karetiya ye ya wãa yɛsa baayeren suunu sɔɔ mi, yen nɔɔ ga koo yɔrawa dãa gəmkinə.

29 Kpa a maa dãa besi yi ka dãa karetiya yi wura pote. Kpa a maa wuran sumi ko yì sɔɔ ba koo dãa karetiya yi wasi wasi.

30 À n yeniba kpuro mɛnna a kpa, saa yera kaa den kuu bekurugii te gira ta n sãa nge te na nun sɔɔsi guu te ba mɔ Sinai wəllə.

31 Kpa a maa beku kareru ko ka wɛɛ damgii ka wɛɛ ye ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wɛɛ wunəmgi. Kpa a wəllun kɔsobun weenasibu ko beku te sɔɔ, kpa ya n sãa buraru.

32 Kaa akasian dãa besi sinumgii nɛ ko a wura pote kpa a sɔretii wuragii doke yi sɔɔ, yi ka beku kare te gaba. Kpa a dãa besi yi yɔratii dokea yi ba kua ka sii geesu.

33-34 Kpa a beku kare te bwɛ te ta ko n dii sɔɔ ge ga dɛɛre gem gem ka adɛrə ge ga dɛɛre bənu sãa.

À n beku kare te bwɛ a kpa, ten sɔɔwəwa kaa ka kpakoro te da a yi tɛ sɔɔ woodan kpee besi yiru ye, ya wãa. Kpa a kpakoro te wukiritia dokea dii te ta dɛɛre gem gem sɔɔ mi.

35 Kaa tabulu ye yiwa nəm geu gia adɛrə ge sɔɔ à n duə kuu ten mi, kpa a dabu ge yi nəm dwaru gia, tabulu ye ka dabu ge, nu n mɛɛrinɛ.

36 A kuu ten beku kɛnutiru wesio ka wɛɛ yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wɛɛ wunəmgi ka wɛɛ damgii, kpa a beku te sɔma dokea.

37 Kpa a akasian dãa besi sinumgii nɔɔbu wura pote kpa a yin baayere yɔratia kua ka sii gandu. Yen biru kpa a sɔretii wuragii doke yin baayere sɔɔ bu ka beku kɛnutii te bwɛ.

Yaku yeru

27

1 Yinni Gusunə u kpa Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, kaa yaku yeru ko ka akasian dãa. A de ten goonu nɛ kpuro nu n nɛ, nu n sãa gəm soonu nɔɔbu nɔɔbu, kpa ten gunum mu n sãa gəm soonu ita.

2 Kpa a ten wəllun goo gəmkinə kãanu doke kpa a nu sii gandu pote.

3 Kaa yaku yee ten dendi yãnu kpuro kowa ka sii gandu. Niya gbɛɛ ni ba koo ka torom gura, ka kaatonu ka kaato donnuginu, ka gbɛɛ ni sɔɔ ba koo yaa yem doke bu ka yɛka, ka dɔɔ guratii.

4 Kpa a kəkəsə ko ka sii gandu kpa a yen goo gəmkinə sii gandun sumi doke.

5 Yen biru kpa a ye sua a doke yaku yee ten kəkərə kpa yen nɔɔ gu seema wəllə yaku yee ten suunu suunuka.

6 Kpa a tu suatii yiru kua ka akasian dãa pɔəsi a yi sii gandu pote.

7 Kaa dãa pɔəsi yi wasi sumi yi sɔɔ ba n da ka yaku yee te sue.

8 Kaa yaku yee te kowa ka dãa besi ta n wəru mə, nge te na nun sɔɔsi.

Kuu ten kara

⁹Yeniba kpuron biru Yinni Gusunə u maa Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, a kuu bekurugii te kara koosio. Yen sɔɔ yɛsan nəm dwaru gia kpa a beku kare ni ba wesa ka wɛɛ damgii. Bā n ni kpuro swɛɛna, nu ko gəm soonu wunəbu (100).

¹⁰Ba koo beka ye sɔrewa dāa bɛsi sinumgii yendu sɔɔ ka sɔretii ka sii dɛki yi ba kua ka sii geesu. Kpa dāa bɛsi yin yɔratii yi n sāa sii gandu.

¹¹Nge mɛya ya ko n maa sāa sɔɔ yɛsan nəm geu gia, kpa ye yiru ye, ya n dɛɛbu nɛ.

¹²Kara yen sɔɔ duu yeru gia kaa beku kare dāa bɛsi sinumgii wəkuru sɔɔ yi ba yɔratii kua. Kara yen yasum mu ko n sāawa gəm soonu weeraakuru.

¹³Mɛya yen sɔɔ yari yeru gia yen yasum ko n maa sāawa gəm soonu weeraakuru.

¹⁴⁻¹⁵Yen suunu sɔɔ kaa kənnə wīa ga n sāa gəm soonu yendu. Kpa a kənnə gen beri berikaɔ beka kare gəm soonu wəkura nɔɔbu nɔɔbu dāa bɛsi sinumgii ita ita sɔɔ. Dāa bɛsi yin baayere ya ko n yɔratia mɔ.

¹⁶Kara yen kənnən tii sɔɔ, kaa beku kɛnutiru doke, tən yasum ko n sāa gəm soonu yendu. Wɛɛ damgiya kaa ka tu ko kpa a tu buraru kua ka wɛɛ wunəmgi ka yi ba wəkua ka bura ka maa gaadura. Kpa a maa tu gaba kua ka dāa bɛsi sinumgii nɛ ye yi yɔratii mɔ.

¹⁷Kara yen beku sɔretii ka yen sii dɛki yi, yì sɔɔ ba koo beku ni sɔresi, ye kpuro ya ko n sāawa sii geesu, kpa yen dāa bɛsi sinumgii yin yɔratii yi n sāa sii gandu.

¹⁸Kara yen dɛɛbu bu ko n sāawa gəm soonu wunəbu (100) kpa yen yasum mu n maa sāa gəm soonu weeraakuru, kpa yen gunum mu n sāa gəm soonu nɔɔbu. Ba koo yen beka wesiwa ka wɛɛ damgii kpa bu sii pɔɔsi yin yɔratii ko ka sii gandu.

¹⁹Kuu bekurugii ten dendi yānu kpuro, sii ganda ba koo ka nu ko. Mɛya kuu te ka kara yen gabatian kurum kpuro ya ko n sāawa sii gandu.

Fitila gen gum

²⁰Yera Yinni Gusunə u kpam Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, a de Isireliba bu dāa ye ba m̀ olifin binun gum ko mɛ mu gea sāa, ba n da ka kuu ten fitila sɔre baadomma.

²¹Kuu bekurugii ten aderə ge sɔra Aroni ka win bibu ba koo da bu fitila ni yi yi, beku kare ten biruə te ta woodan kpakororu berua. Mɛya fitila ni, nu ko n da n sɔre saa yokan di sere ka bururu. Isireliba ba koo wooda yeni nɛnɛwa sere ka baadomma.

*Yāku kowobun sāa yānu***28**

¹Yinni Gusunə u kpam Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, a wunɛn mɔɔ Aroni ka win bibu nɛ ye wunə nɛnɛm Isireliban suunu sɔɔn di kpa ba n sāa nɛn yāku kowobu. Bii bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa.

²A de bu wunɛn mɔɔ Aroni wi sāa yānu kua ni nu koo win yiiko ka win girima sɔɔsi.

³Yen sɔ, be na yen bwisi wɛ, a bu wooda wɛɛyɔ bu ka nùn yāa ni kua ni u koo doke dɔma te ba koo nùn tusia tɔmbun wuswaɔ ka sanam mɛ u win sɔmburu m̀.

⁴Yāa ni ba koo ko wee, bɔɔ bara ye u koo doke win tororun wɔllɔ, ka yabe tarakpe, ka yaberu ka tako ye ba sɔma kua ka dawani ka sere maa sɛkatia. Yeniba kpuro ya ko n sāawa yāa ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke bā n yākurun sɔmburu m̀.

⁵Ba koo yāa ni kpuro kowa ka beku ni ba wəkua ka bura ka maa gaadura ka ni ba wunəm doke, ka ni ba kua ka wɛɛ damgii ka wuran wɛɛ siiri.

Yabe tarakpe

⁶Yinni Gusunə u maa Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, kaa yabe tarakpe kowa ka beku te ba kua ka wɛɛ damgii kpa a ge buraru kua ka wɛɛ wunəmgi ka yi ba wəkua ka bura ka maa gaadura ka wuran wɛɛ siiri.

⁷Kpa a gu sari kua yi ba koo ka gen senu sɔrena.

⁸Kpa a sɛkatia ko ya n sāa beku nɔni tee ka yabe tarakpe ge. Kpa ya n yinusi ge sɔɔ.

⁹Yen biru a kpee gobiginu yiru suo nɔni nɔni sāa berə wuru, kpa a Isirelin bibu wəkura yiru yen yīsa yore ni sɔɔ.

¹⁰Teerə ben nɔɔba tian yīsa. Teerə maa nɔɔba tia benin yīsa. Kaa ye kpuro yorewa nge m̀sum ba keranɛ.

¹¹Kaa yīsa ye yorewa kpee ni sɔɔ, nge mɛ ba ra yore sisɔ. À n ye yorua a kpa, kpa a kpee ni wura gore a ka sikerena.

¹²Kpa a nu mani tarakpe gen sari sɔɔ. Aroni ù n nu doke win senə, niya nu koo

sɔɔsi ma ka Isireliban yĩsina u dua nen sãa yerɔ, kpa nɛ, Yinni Gusunɔ na n ka bu yaaye.

¹³ Mi ba kpee ni gore mu ko n sãawa wura,

¹⁴ kpa a yɔni wuragii yiru tari a yi sɔre wura ye sɔɔ.

Bɔɔ bara

¹⁵ Kaa bɔɔ bara ko ye Aroni u ko n da doke win tororɔ, u ka nɛ, Yinni Gusunɔn kĩru bikia. Ye ka tarakpe ge, ya ko n sãawa beku nɔni tee, ka bura teeru.

¹⁶ Bɔɔ bara yen goonu nne kpuro nu ko n nɛwa, nu n sãa gɔm soonun bɔnu bɔnu.

¹⁷ Kpa a bɔɔ bara ye sɔɔ kpee gobigii bwese bweseka mani yu ko sĩa nne. Kpee nin nɔni wee. Sĩa gbiikaa sɔɔ, swãaru ka dɔm buuru, ka wuru beku.

¹⁸ Yiruse sɔɔ maa, swãaru ka boogu ka sɔɔ tiro.

¹⁹ Itase sɔɔ, dɔm buuru ka nɔni bwese bweseka ka gaadura.

²⁰ Nnɛse sɔɔ, wuru beku ka bɛrɔ wuru, ka nɔni bwese bweseka. Kpa a ni kpuro wura gore gore.

²¹ Kpee bwese bweseka wɔkura yiru yen baatere sɔɔra kaa Isirelin bibun yĩsinu yore tia tia. Kaa nu yorewa nge mɛ ba ra yore sisɔ.

²² Kaa yɔni wuragii yiru ko bɔɔ bara ye sɔɔ.

²³ Kpa a taaminu yiru ko ka wura, a sɔre bɔɔ bara yen soo wɔrikisɔ.

²⁴ Taaminu yiru ye sɔɔra ba koo yɔni yi sɔre sɔre.

²⁵ Kpa a bɔɔ bara yen yɔni yi gbinisi tarakpe gen sariɔ.

²⁶ Yen biru kaa maa taaminu yiru ko ka wura, a nu doke bɔɔ bara yen soo temkisɔ si su yabe tarakpe ge girari.

²⁷ Kpa a taaminu yiru ko a doke yabe tarakpe gen sarin nɔwɔ wuswaaɔ, sɛkatia yen wɔllu gia.

²⁸ Yen biru kaa bɔɔ bara yen taamii ni sɔɔ wɛɛ gaaduragii doke kpa a yi gbinɛ yabe tarakpe gen taaminu sɔɔ. Nge mɛya kaa ka ye sɔre yabe tarakpe ge sɔɔ, kpa yu ku ka bãari.

²⁹ Saa ye Aroni u duɔ kuu bekurugii ten mi, u ko n bɔɔ bara ye dokewa win tororɔ yɛ sɔɔ ba Isireliban bwese keri wɔkura yiru yen yĩsa yorua, kpa nɛ, Yinni Gusunɔ na n ka bɛɛ yaaye baadomma.

³⁰ Kaa maa urimu ka tumimu doke bɔɔ bara ye sɔɔ, kpa ya n wãa Aronin tororɔ saa

kpuro ye u duɔ nen sãa yerɔ, kpa u ka gia ye na kĩ Isireliban sɔ.

Sãa yãa ni nu tie

³¹ Yinni Gusunɔ u kpam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, yabe tɛn wɔllɔ yãku kowo u koo yabe tarakpe ge sɔndi, kaa tu kowa ka beku gaaduragiru.

³² Kpa a ten wĩirɔ sɔma doke a sinum koosia tu ku raa ka gɛɛra. Wĩ ten min diya u koo wiru wasi ù n yabe te sebumɔ.

³³ Kpa a maa ten temɔ tusanu doke nu n ka dãa marum gam weenɛ ni ba kua ka wɛɛ yi ba wɔkua ka bura ka maa gaadura ka wɛɛ wunɔmgii, ka sere maa yangire piiminu wuraginu a ka sikerena.

³⁴ Kpa a de dãa marum weenasim mɛ ka yangire ni, nu n kpasa sãa.

³⁵ Yabe tera Aroni ko n da n sebua ù n sɔmburu mɔ kuu bekurugii te sɔɔ. Mɛn nɔɔ u duɔ, ka mɛn nɔɔ u yariɔ na kon da n yangire nin wɔkinu nɔɔmɔwa, kpa n ku nùn go kuu bekurugii te sɔɔ.

³⁶ Kpa a maa wuran batani ko a yore ye sɔɔ, wini sãawa Yinni Gusunɔgii. Kaa ye yorewa nge mɛ ba ra yore sisɔ.

³⁷ Kpa a batani ye sɔresi Aronin dawanin wuswaaɔ ka wɛɛ gaaduragii.

³⁸ U ko n ye dokewa baadomma ù n dɔɔ nen sãa yerɔ, kpa nɛ, Yinni Gusunɔ n ka Isireliban yãkunu mwa baa bà n toranu ganu kua saa ye ba yãku ni mɔ.

³⁹ Kpa a maa tako ka dawani ko ka wɛɛ damgii, ka sɛkatia ye ba sɔma doke.

⁴⁰ Kaa maa Aronin bibu takoba kua ka maa sɛkatii ka furɔsu, ya n sãa ben buraru te ta ben girima sɔɔsimɔ.

⁴¹ Yen biru kaa Aroni ka win bibu yãa ni sebusia, kpa a bu gum tãre wirɔ a ka sɔɔsi ma na bu gɔsa ba n sãa nen yãku kowobu.

⁴² A bu sokoto kpirinu kuo kpa bu ku ka ben tereru wan sɔ. Kaa ye kpuro kowa ka wɛɛ damgii.

⁴³ Aroni ka win bibu ba ko n nu dokewa bà n dɔɔ kuu bekurugii te sɔɔ, ñ kun mɛ bà n susiɔ yãku yerɔ bu ka ben sɔmburu ko. Yera ya koo de na kun bu go nen sãa yerɔ, domi ba ñ wãa mi tereru. Yeni ya ko n sãawa wooda sere ka baadommaɔ Aroni ka win bibun bweserun sɔ.

Nge mɛ ba koo ka sɔɔsi ma Yinni Gusunɔ

*u yāku kowobu gōsa***29**

¹ Yinni Gusunō u kpam Mōwisi sōwā u nēε, wee nge mε kaa koosina a ka sōsi ma na Aroni ka win bibu gōsa na yi nēnem bu ka ko yāku kowobu nēn sāa yerō.

A naa kinε kpendu suo ka yāa kinenu yiru. A ku de yen gaa ya n alebu mō.

² Kpa a pēε ko ka alikaman som, a ku seeyatia doke, kpa a maa kira wōranu ko nīn somō ba n seeyatia doke, ka kira nīn som ba ka gum burina.

³ Kpa a nu doke bireru sō a ka da yāku yerō ka naa kinε kpen te, ka yāa kinenu yiru ye, kpa a ka ye kpuro yākuru ko.

⁴ Kpa a de Aroni ka win bibu bu na kuu ten kōnnōwō mi nε, Yinni Gusunō na ra ka Isireliba yinne, kpa a bu wobure ka nim.

⁵ Kpa a Aroni nūn win sāa yāa ni sebusia. Niya tako ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ka bōō bara ye. Kpa a sēkatia ye sēke yabe tarakpe gen wōllō.

⁶ Kpa a maa dawani sua a doke win wirō, kpa a wuran batani ye sua yē sō ba yorua, wini sāawa Yinni Gusunōgii, a doke win dawani yen wuswaaō.

⁷ Yen biru kpa a maa gum sua a tāre win wirō a ka sōsi ma na nūn gōsa na yi u n sāa nēn yāku kowo.

⁸ Kpa a maa win bibu soku a bu tako be sebusia,

⁹ a bu ben sēkatii sēkea kpa a bu ben furōsu dokea nge mε a Aronin tii kua. Saa dōma ten diya ba koo ko yāku kowobu sere ka baadommaō.

Yeniba kpuron biru, amēniwa kaa de bu ka sōmbu te tore.

¹⁰ Naa kinε te a gōsa mi, kaa ka tu nawa kuu ten kōnnōwō, kpa Aroni ka win bibu bu ben nōma sōndi naa yen wiru wōllō.

¹¹ Kpa a ye saka nēn wuswaaō kuu ten kōnnō mi.

¹² Kpa a yen yem dēka ka niki bia a tēni yāku yee ten kāanō. Mε mu tie kpa a yēka ten temō.

¹³ Kpa a yen bōsōnun gum sua ka yen worun bēsi baka ka yen gabu swii ka yen gum sannu, kpa a ye kpuro mēna a dōō doke yāku yee ten wōllō.

¹⁴ Adama naa kinε ten yaa ka ten gōna ka ten bōsō bisu, ye kpurowa kaa dōō doke bēen sansanin biruō. Yāku te, ta ko n sāawa te ta koo ben durum wukiri.

¹⁵ Yen biru ba koo ka yāa kinε nin teeru na, kpa Aroni ka win bibu bu ben nōma sōndi ten wiru wōllō.

¹⁶ Bā n kua mε ba kpa, yera kaa tu saka kpa a ten yem sua a yēka yāku yee ten goo gookaō.

¹⁷ Kpa a ten yaa bōōri bōōri a yi ka ten wiru sannu, kpa a maa ten bōsōnu tea ka ten kōri kpa a ye kpuro sōndi wii te ka ye a bōōra min wōllō.

¹⁸ A n kua mε a kpa, kpa a ye kpuro dōō sōre yāku yee ten wōllō. Ya ko n sāawa yāku dōō mwaararugiru tēn nubura koo nε, Yinni Gusunō dore.

¹⁹ Kpa a maa yāa kinεru yiruse teni sua. Kpa Aroni ka win bibu bu kpam ben nōma sōndi ten wirō.

²⁰ Yen biru, kpa a tu saka a ten yem sua a tēni Aronin soo nām geuguuō, ka win bibun soo nām geugisō, ka ben nām geun niki bii bakanō, ka sere ben nām geun naa niki bii bakanō. Yem mε mu tie, kpa a mu yēka yāku yee ten goo gookaō.

²¹ Kpa a maa yem mε mu wāa yāku yee ten wōllō sua a mēna ka gum mε ba ra kpuro tāre ye Gusunō u gōsa nēnem kpa a mu wisi Aroni ka win bibun sāa yāa ni ba sebulan wōllō. Nge mēya Aroni ka win bii be, ka ben sāa yāa ni kpuro, ba ko n sāa nēnem nēn sō.

²² Kpa a yāa ten gum sua ka ten siru ka ten bōsōnun gum ka ten worun bēsi baka, ka ten gabu swii yiru ka yin gum sannu, ka ten nām geun nōmu. Domi yāa kinε te, ta ko n sāawa te ba ka sōsi ma na Aroni ka win bibu gōsa nēnem nēn sō.

²³ Kpa a maa pēε tia sua ye ba n seeyatia doke, ka kira wōōra teeru ka kira teeru tēn som ba ka gum burina, saa birerun di te ta yii sāa yerō.

²⁴ Kpa a ye kpuro Aroni ka win bibu nōmu beria kpa a ben nōma sua a ka sōsi beri berika nε, Yinni Gusunōn wuswaaō.

²⁵ Yen biru kpa a ye kpuro mwa ben nōman di a ye sōndi yāku dōō mwaara ten wōllō kpa a dōō doke kpa ya n sāa yāku dōō mwaararugii te ta man nuburu dore.

²⁶ Kpa a maa yāa kinε te ba ka sōsi ma na Aroni ka win bibu gōsa nenem min gurogururu sua a sōsi beri berika nen wuswaa. À n kua mε a kpa, yaa ye, ya ko n sāawa wunεgia.

²⁷ Kpa a yāa kinε ten nōmu sua a yīiya wōllō nen wuswaa. Nge mεya kaa ka sōsi ma guroguro te ka nōmu ge, ya sāawa nεgia.

²⁸ Mεya maa Isireliba bà n siarabun yākunu mō ba ko n da yaan gurogururu ka yen nōm geun nōmu wunε nenem nen sō kpa bu ye Aroni ka win bibun bweseru wē kpa ya n sāa wooda sere ka baadomma.

²⁹ Aroni ù n maa gu, win bibun bweseru sōra ba koo turo wuna bu sāa yāa ni sebusia bu nùn gum tāre wirō dōma te ba koo sōsi ma u sāa win kōsire.

³⁰ Wi, wi u kua Aronin kōsire mi, u ko n yāa ni dokewa sere sō nōba yiru. Wiya u ko n da du kuu ten mi, mi Yinni Gusunō u ra ka Isireliba yinne kpa u sōmburu ko adērō ge ga dēere sō.

³¹ Kaa yāa kinε te ba ka sōsi ma na Aroni ka win bibu gōsa nenem yaa sua a yike sāa yerō.

³² Kuu ten kōnnōwōra Aroni ka win bibu ba koo yaa ye ka pēε ye ya wāa bireru sō mi mēna bu tem.

³³ Be tōnawa ba koo yāku dīa ni di, ni ba ka ben durum wukiri sanam mε ba sōsi ma na bu gōsa nenem nen sō. Tōn tuko goo u ku raa nu di, domi nu sāawa dīa ni ba wuna nenem nen sō.

³⁴ Nū n tiara sere sisiru bu ku maa nu di. Bu nu wisio dō sō nu dō mwaara.

³⁵ A Aroni ka win bibu kuo mam mam nge mε na nun sōwa. Sō nōba yīruwa kaa bu yen yāku yāki kua a ka sōsi ma na bu gōsa nenem nen sō.

³⁶ A n da naa kinεru go yen tō baatere yāku yee ten wōllō, yen yem mu ka tōmbun durum wukiri. Yāku niya nu koo yāku yee te disi wōka. Yen biru kpa a gum tāre ten wōllō a ka sōsi ma ta wāa nenem nen sāarun sō.

³⁷ Mεya kaa n da ko sere sō nōba yiru ye, yu ka yibu, kpa yāku yee te, ta n sāa nenem ta n dēere. Yen sō, ye n koo tu ture kpuro, baa ñ n tōnun na, u de u n dēere.

Yāku ni ba ko n da ko tō baatere

³⁸ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nεε, wee ye kaa n da ko baadomma. Kaa ka yāa

kinε kpemminu yiru wō tiaginu yākuru ko tō baatere,

³⁹ teeru bururu, teeru maa yoka.

⁴⁰⁻⁴¹ Bururu ka yokan yāku nin baateren wōllōwa kaa som kilo ita ye ya ka olifin binun gum yarum ditiri tia ka bōnu burine doke, ka maa tam ditiri tia ka bōnu, kpa a ye kpuro dō doke. Yen nubura koo nε, Yinni Gusunō dore.

⁴² Yāku dō mwaararugii tera bēen bibun bweseru ba ko n da ko kuu bekurugii ten kōnnōwō nen wuswaa sere ka baadomma. Miya bē Isireliba i ko ka man yinna, kpa n ka nun gari ko.

⁴³ Kpa yam mi, mu n sāa nenem mu n dēere nen yiikon sō.

⁴⁴ Nεn tiwa kon kuu te dēerasia ka yāku yee te, n yi nenem ka sere maa Aroni ka win bibu ba n ka sāa nen yāku kowobu.

⁴⁵ Kpa na n wāa bē Isireliban suunu sō i n man sāmō.

⁴⁶ Kpa i n yē ma nεna na sāa Gusunō bēen Yinni nε wi na bē yarama Egibitin di. Kpa na n ka bē wāa.

Nεna Gusunō bēen Yinni.

Kpakoro tēn wōllō ba ko n da turare dō doke

30

¹ Yinni Gusunō u kpa Mōwisi sōwa u nεε, kaa kpakoruru garu ko tēn wōllō ba ko n da turare dō doke. Kaa tu kowa ka akasian dāa.

² Ten dēεbu ka ten yasum mu ko n nεwa, mε kpuro mu n sāa gōm sooru tia tia, kpa ten gunum mu n sāa gōm soonu yiru. Kpa a de ten goo gōmkinu nnen dāa yu nō yari nge kāanu.

³ Kpa a ten baama kpuro wura pote sere ka ten kāanō. Kpa a ten goonu nne nō bōka kua ka wura a ka sikerena.

⁴ Kpa a maa ten goo gōmkinō wuran sumi doke ten nō bōkan temō, kpa ba n da dāa wasi yi sō, bu ka tu sua.

⁵ Dāa ye kaa wasi sumi yi sō, ya ko n sāawa akasian dāa ye ba wura pote.

⁶ À n kua mε a kpa, kpa a kpakoro te sua a yi adērō ge sō beku kare ten deedeeru te ta nε, Yinni Gusunōn woodan kpakoruru berua dii sō ge ga dēere gem gem sōwō. Miya ko na n da ka nun yinne.

7-8 Bururu baatere saa ye Aroni u fitilanu gum dokemɔ ka yoka baayere saa ye u nu s̄ramɔ, u ko n da turare d̄ɔ dokewa kpakoro ten wɔllɔ. Nge m̄ya wi ka win bibun bweseru ba ko n da ko sere ka baadommaɔ.

9 Adama i ñ ko turare tuka d̄ɔ doke kpakoro ten wɔllɔ. M̄ya i ñ maa ȳaku d̄ɔ mwaararuginu m̄ mi, ñ kun m̄ i d̄ianu ganu s̄andi mi, ñ kun m̄ i tam wisi mi, i ka ȳakuru ko.

10 W̄ɔ ka w̄ɔwa Aroni u ko n da ten k̄a ni s̄ɔ ȳaku ȳem t̄eni m̄ ba ra ka durum wukiri u ka tu disi w̄ka. Nge m̄ya wi ka win bibun bweseru ba ko n da ko sere ka baadommaɔ, kpa ta n yii n̄n̄m n̄n s̄.

Gobi yi ba koo w̄ kuu bekurugii ten s̄

11 Yinni Gusunɔ u kpm M̄wisi s̄ɔwa u n̄n̄,

12 a Isireliba gario. Be ba w̄ɔ ȳendu turan diya kaa gari kpa a de ben baawure u gobi ḡe w̄ u ka win w̄aru yakia. Kpa n de wahala yu bu suuri saa ye a bu garimɔ mi.

13 Wi ba gara, sii geesun b̄ri piibuwa u koo w̄. Yi kpuro yi ko n n̄wa. Gobi yi, yi ko n s̄awa nge m̄ ba ra s̄a yerun gobi di.

14 Be ba w̄ɔ ȳendu tura ka be ba kere m̄, beya ba koo gobi yi w̄.

15 Gee tee tera baawure u koo w̄. Gobigii kun w̄emɔ n s̄aro kere, u ka win w̄aru yakia. Domi hunde tia be kpuro ba m̄.

16 Gobi yiya kaa n da ka kuu bekurugii ten s̄mburu ko. Nge m̄ya kon ka yaaya ma Isireliba ba ben w̄aru yakia.

Boo ḡen mi ba ko n da s̄a yerun nim take

17 Yinni Gusunɔ u kpm M̄wisi s̄ɔwa u n̄n̄,

18 kaa boo ko ka gen s̄waritia, ye kpuro ya n s̄a sii gandu. A n gu kua a kpa, a gu yiiyo ȳaku yeru ka kuu bekurugii ten baa s̄ɔ kpa bu gu nim take.

19 Nim m̄ya Aroni ka win bibu ba ko n da ka ben n̄ma ka naasu kpakie bu ka d̄era,

20 bu sere du kuu ten mi, bu ka ben s̄mburu ko, ñ kun m̄ bu sere susi ȳaku yerɔ bu ka ȳakuru ko kpa bu ku raa ghi.

21 Yeni ya ko n s̄awa wooda sere ka baadommaɔ b̄en bibun bweseru s̄ɔ.

Gum m̄ ba kua s̄aarun s̄

22 Yinni Gusunɔ u kpm M̄wisi s̄ɔwa u n̄n̄,

23 a turare bwese bweseka ye ya nuburu do suo, miru kilo n̄ɔbu, ka sinam̄mu kilo yiru ka b̄nu, ka kan̄li kilo yiru ka b̄nu

24 ka kasi kilo n̄ɔbu, ka sere olifin gum ditiri n̄ɔba tia.

25 Ye kpurowa kaa de wi u turare kobu ȳe u m̄enna u ka gum ko m̄ ba ko n da kpuro t̄are bu ka s̄ɔsi ma na ye ḡsa n̄n̄m.

26 Gum m̄ya kaa kuu te ȳka, ka n̄n̄ woodan kpakoro te,

27 ka tabulu ye, ka yen dendi ȳanu, ka dabu ge, ka gen dendi ȳanu, ka sere kpakoro t̄en wɔllɔ ba ra turare d̄ɔ doke,

28 ka ȳaku yee t̄en mi ba ko n da ȳaku d̄ɔ mwaararuginu ko, ka ten dendi ȳanu, ka boo ge, ka gen s̄waritia.

29 Nge m̄ya kaa ka s̄a ȳa ni kpuro d̄erasia kpa nu n yii n̄n̄ s̄. Ye n koo nu b̄su kpuro, a de ya n d̄ere.

30 Kpa a maa Aroni ka win bibu gum m̄ t̄are ba n ka s̄a n̄n̄ ȳaku kowobu.

31 M̄ya kaa Isireliba s̄ a n̄n̄, gum m̄, mu ko n s̄awa d̄eram m̄ ba ko n da kpuro t̄are bu ka s̄ɔsi ma ya w̄a n̄n̄m n̄n s̄aarun s̄. Yeni ya ko n s̄awa wooda b̄e s̄ɔ sere ka baadommaɔ.

32 Goo u ku raa mu sawa. Goo u ku raa maa m̄n bweseru ko. I ko nu yiwa n̄n̄m n̄n s̄aarun s̄.

33 Yen s̄, goo ù n yina u m̄n bweseru kua, ñ kun m̄ u t̄n diro goo mu t̄eni, ba koo ȳero wunawa b̄en suunu s̄ɔn di.

Turare ye ba koo d̄ɔ doke s̄a yerɔ

34 Yera Yinni Gusunɔ u kpm M̄wisi s̄ɔwa u n̄n̄, a turare bwesenu ita kasuo ye ya nuburu do, ka maa turare ye ba m̄ ansam, ye kpuro ya n saka n̄.

35 Wi u turaren kobu ȳe kpa u ye kpuro m̄enna u b̄ru doke yu ko turare d̄era ye ba kua n̄n̄m n̄n s̄aarun s̄.

36 Kpa a yen sukum buuru wuna, a da a yi kuu bekurugii te s̄ɔ, woodan kpakoro ten wuswaaɔ mi ko na n da ka nun yinne. Kpa i ye yi n̄n̄m n̄n s̄aarun s̄.

37 Yen s̄, goo u ku raa turare yen bweseru ko win tiin s̄. I ko ye yiwa n̄n̄m n̄n s̄aarun s̄.

38 Wi u yina, u yen bweseru kua win tiin s̄, ba koo ȳero wunawa b̄en suunu s̄ɔn di.

Kuu bekurugii ten s̄m kowobu

31

1 Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

2 wee na Bɛsalɛli, Urin bii, Hurin debubu gɔsa Yudan bweseru sɔɔ.

3 Na nùn nɛn Hunde yibie u n ka sɔm bwese bwesekan bwisi mɔ, kpa u n yen asansi kpuro yɛ.

4 U koo kpĩ u yen kpunaaba yi. U wuran sɔmburu yɛ, ka sii geesu ka sii gandu.

5 Ka nge mɛ ba ra kpee gobiginu sɔɔ yore ni ba koo gore, ka sere maa dɔa dɔakubu, ye kpuro gesi ye n sɔa burarun sɔmburu.

6 Ma na nùn Oholiabu, Ahisamakin bii wi u sɔa Danun bweseru nɔmu sɔndia u ka nùn somi. Yen biru na maa gabu bwisi kɔ be ba sɔmbu te yɛ. Be kpurowa ba koo menna bu sɔmbu te ko te na nun sɔɔwa mi.

7 Tera kuu bekurugii te, ka nɛn woodan kpakoro te, ka ten wukiritia, ka sere maa kuu ten dendi yɔa ni nu tie,

8 ka tabulu ye, ka yen dendi yɔnu, ka dabu wuragu ge, ka gen dendi yɔnu, ka kpakoro tɛn wɔllɔ ba ko n da turare dɔɔ doke,

9 ka yɔku yee te, ka ten dendi yɔnu, ka boo ge, ka gen sɔwaritia,

10 ka sere yɔa ni Aroni ka win bibu ba ko n da sebe bu ka yɔkurun sɔmburu ko,

11 ka gum mɛ ba ko n da gɔanu yɛke bu ka sɔɔsi ma ya wɔa nɛnɛm nɛn sɔarun sɔ, ka sere turare nubu durorugia ye. Ye kpurowa ba koo ko nge mɛ na nun sɔɔwa.

Tɔɔ wɛrarugiru

12 Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

13 a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, i ko tɔɔ wɛrarugirun wooda mɛm nɔɔwawa mam mam. Domi ta ko n sɔawa nɛn arukawanin yireru ye na bɔkua ka bɛɛ sere ka baadommaɔ. Yire tera ta koo sɔɔsi ma nɛna na bɛɛ gɔsa na yi nɛnɛm nɛn sɔ.

14 I n da wɛre tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ. I ku tu garisi nge sanam dirum. Wi u yina ma u sɔmburu kua te sɔɔ, ba koo yɛro wunawa bɛɛn suunu sɔɔn di bu go.

15 Yen sɔ, alusuma tia sɔɔ, sɔɔ nɔɔba tia i ko n da sɔmburu ko, adama nɔɔba yiruse te, ta ko n sɔawa tɔɔ wɛrarugiru te na yi nɛnɛm nɛn sɔ. Bɛɛn wi u sɔmburu kua tɔɔ te sɔɔ, ba koo yɛro gowa.

16 A de bɛɛ Isireliba i n tɔɔ wɛrarugii ten wooda mɛm nɔɔwammɛ, sere ka bɛɛn bi-bun bweserɔ, domi arukawani ye, ya ko n wɔawa sere ka baadommaɔ.

17 Tɔɔ te, ta sɔawa yireru te ta ko n wɔa nɛ ka bɛɛn suunu sɔɔ. Domi sɔɔ nɔɔba tia sɔara na wɔllu ka tem taka kua na kpa. Nɔɔba yiruse ma na sɔmburu deri na wɛra.

18 Ye Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari yi kua guu te ba mɔ Sinaiɔ u kpa, yera u nùn kpee bɛsi yiru wɛ yì sɔɔ win tii u woodaba yorua.

ISIRELIBA BA GUSUNɔN ARUKAWANI KUSIA

Ba naa buu wuragu kua ba sɔawa

32

1 Sanam mɛ tɔn be, ba wa Mɔwisi u tɛmɔ u n saramɛ saa guu ten wɔllun di, ba da ba menna Aronin mi, ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a seewo a sun yinni kua wi u ko n sun swaa gbiiye. Domi Mɔwisi wi u sun yarama Egibitin tem di, sa n yɛ ye n nùn deema.

2 Yera Aroni u bu sɔɔwa u nɛɛ, i bɛɛn kurɔbun swaa tonku wuragu potirima ka bɛɛn bibuginu i ka na.

3 Ma be kpuro ba ben swaa tonku wuragu potira ba ka Aroni naawa.

4 U nu mwa u yania ma u kuura kua ye ya ka naa buu weenɛ, u wura ye wisi mi, ma ya kua bwɔaroku.

Ma ba nɛɛ, bɛɛn yinni wee, wi u sun yarama saa Egibitin di.

5 Ye Aroni u ye wa, yera u yɔku yeru gira bwɔaroku gen wuswaaɔ. Ma u kpara u nɛɛ, sia sa ko Yinni Gusunɔ tɔɔ bakarua kua.

6 Yen sisiru, ba seewa buru buru yellu ma ba yɔku dɔɔ mwaaruginu kua ka siarabun yɔkunu. Tɔn be, ba sina ba di ba nɔra, ma ba seewa ba kom bɛrɛtɛkɛ mɔ.

7 Saa yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a saro fuuku domi wunen tɔn be a yarama Egibitin di mi, wee ba disi duura.

8 Ba swaa ye deri kɔ ye na nɛɛ bu swii. Wee ba tii wuran bwɔaroku kua ge ga ka naa buu weenɛ. Ma ba yiira ba gu yɔkuru koosi. Ba nɛɛ, geya ga ben yinni wi u bu yarama saa Egibitin di.

9 Ma u kɔam nɛɛ, na tɔn be wa, ben swaa tau, ba n kɔ bu wiru kpĩ.

¹⁰ Tē nen m̄aru ya seewa. A de n bu kam koosia. Adama wunε, kon de wunen t̄ambu bu ko bwese bakarū.

¹¹ M̄owisi u Gusun̄o win Yinni suuru kana u nεε, Yinni, mban s̄ona a ka wunen t̄ambu m̄aru m̄o be a yarama Egibitin di ka wunen dam bakam.

¹² Mban s̄ona kaa de Egibitigibu bu gere bu nεε, k̄sa a k̄i a wunen t̄ambu kua. Yen s̄ona a ka bu yarama kpa a bu go guunun bera gia, a bu kpeerasia ba kun maa w̄aa handuniāo. A wunen m̄aru ye suresio, a ku maa k̄sa ye ko, ye a k̄i a bu kua mi.

¹³ A wunen bw̄abu Aburhamu ka Isaki ka Yak̄abu yaayo be a n̄o m̄w̄eru kua ka b̄ori a nεε, kaa de ben bibun bweseru tu dabia nge w̄ollun kperi, kpa a bu tem mε kpuro w̄ε m̄en gari a ka bu kua, ba n ka mu m̄o ka baadommāo.

¹⁴ Ma Yinni Gusun̄o u k̄sa ye deri ye u raa nεε u koo win t̄ambu kua mi.

¹⁵ Saa yera M̄owisi u sarama guu ten w̄ollun di u woodan kpee besi yiru ye neni yèn beri yiru yiru kpuro ba yorua.

¹⁶ Kpee besi yi, yi s̄awa yi Gusun̄on tii u kua. Win tiwa u maa yorua yi s̄o.

¹⁷ Ye ba saram wee, Yosue u t̄ambun wurenu nua nge mε ba ḡbisim̄o. U M̄owisi s̄owa u nεε, tabun wurenu w̄aa sansanīo.

¹⁸ M̄owisi u nεε, n ñ be ba nasara suan wurenu mi. N ñ maa m̄o be ba d̄esiru m̄w̄eraguinu. Be ba womusu m̄n̄ wurena na n̄om̄o.

¹⁹ Ye M̄owisi u sansani ye turuku kua, u naa buu wuragu ge wa ka t̄on be ba yaam̄o, ma u m̄aru b̄esira u kpee besi yi sura u k̄suka guu ten nuur̄o.

²⁰ Ma u naa buu ge sua u d̄o m̄eni. Ma u ge munia muku muku u wisi nim s̄o. Ma u dera ba nim mε n̄ra.

²¹ Ma u Aroni bikia u nεε, mba t̄on be, ba nun kua a ka bu durum baka yen bweseru koosia.

²² Aroni u n̄n wisa u nεε, a ku de wunen m̄aru yu kp̄ea. A ȳe ma t̄on be, ba ra n b̄o k̄san kobu s̄o.

²³ Ba man s̄owa ba nεε, n bu yinni kuo wi u ko n bu swaa ḡbiye, domi wunε wi a bu yarama Egibitin tem di, ba ñ ȳe ye n nun deema.

²⁴ Ma na bu s̄owa na nεε, ben wi u wuran ḡanu m̄o u nu tama. Ye ba ka na, ma na nu

kp̄εe d̄o s̄o. Yera naa buu wuragu ge, ga yarima.

Ba Isireliba s̄eyasia

²⁵ M̄owisi u wa ma Aroni u kpana u t̄on be n̄ni doke, ma u dera ba m̄o ye ba k̄i. Yera n dera ben yiber̄eba ba bu yaa kasikim̄o.

²⁶ Sanam m̄eya u ȳra sansani yen duu yer̄o u nεε, baawure wi u ka Yinni Gusun̄o ȳo, u na nen bera gia.

Ma Lefiba kpuro ba m̄enna win mi.

²⁷ Ma u nεε, am̄eniwa Yinni Gusun̄o u gerua. B̄en baawure u win takobi suo u n neni, kpa u n sirene sansani ye s̄o duu yee teerun di sere ten tensim mi. Kpa u win dusi ka win beruse ka win kpaasi go.

²⁸ Ma Lefi be, ba kua nge mε M̄owisi u bu yiire. Be ba gu d̄oma te, ben suunu s̄o, ba tura t̄onu n̄r̄abun suba itan saka (3000).

²⁹ Yera M̄owisi u nεε, ḡis̄ra i b̄en tii Yinni Gusun̄o w̄ε mam mam, ye b̄en baawure u ka win bii t̄on dur̄o ka win dusi seesi. Yen s̄o, u b̄ε domaru kua ḡis̄o.

M̄owisin kanaru

³⁰ Yen sisiru u t̄on be s̄owa u nεε, wee, i durum baka kua. Yen s̄o, kon ȳo guu ten mi, n Yinni Gusun̄o suuru kana b̄en durum yen saabu.

³¹ Yera u ḡsira u da Yinni Gusun̄on mi, u nεε, kuku, t̄on be, ba durum baka kua. Ba tii bw̄aroku kua ka wura.

³² Na nun kanam̄o a bu suuru kuo. A kun maa suuru m̄o, a nen ȳis̄iru wun̄o tire te s̄on di, t̄en mi a wunen t̄ambun ȳisa yorua.

³³ Yinni Gusun̄o u M̄owisi wisa u nεε, wi u man torari, ȳeron ȳisira kon wuna nen tireru s̄on di.

³⁴ Yen s̄o, a doo a t̄on be kpara i da sere yam mi na nun s̄owa. Wee nen ḡrado u ko n nun ḡbiye mi. Adama saa ya sisi ȳe s̄o kon t̄on be n̄ma doke n bu s̄eyasia ben durum s̄o.

³⁵ Yen biru u t̄on be baranu kp̄εe yèn s̄o ba dera Aroni u bu naa buu ge kua.

Yinni Gusun̄o u Isireliba wooda w̄ε bu ka doona Sinain guurun di

33

¹ Yinni Gusun̄o u kpan M̄owisi s̄owa u nεε, i seewo i doona minin di, wunε ka t̄on be a yarama Egibitin di, kpa i da tem mi, m̄en n̄o m̄w̄eru na kua ka b̄ori na nεε, kon

mu Aburhamu ka Isaki ka Yakabu ka ben bibun bweseru wē.

² Kon nen gɔradɔ goo gɔri u n nun gbiiye kpa n nun Kananiɓa ka Amɔreba ka Hetiba, ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba gira.

³ I doo tem me sɔɔ. Tim ka bom yiba mi. Adama na ñ ka bɛɛ dɔɔ. Kpa n ku ra bɛɛ kam koosia swaaɔ, domi bɛɛn swaa tau.

⁴ Ye tɔn be, ba labaari kɔsa ye nua, ben wasi dwiyya. Ba ñ maa ben bura yānu ganu doke nuku sankiranun sɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, ben swaa tau. Nà n ka bu sīimɔ nɔni kpaki teeru sɔɔ mam, kon bu kam koosia. Bu ben bura yānu potirio tē, kpa n wa ye kon bu kua.

⁶ Ma ba ñ maa ben bura yāa ni doke saa mìn di ba doona Horebun guu ten di.

Yinni Gusunɔn kuru

⁷ Mi Isireliba ba ben sansani gira kpuro, Mɔwisi u ra ka kuu bekurugii te dewa u gira mi n ka sansani ye dɛsire. U tu soka Yinni Gusunɔn kuru. Be ba kī bu Yinni Gusunɔ gāanu bikia bera ba ra yari sansanin di bu da kuu ten mi.

⁸ Mɔwisi ù n yariɔ u dɔɔ kuu ten mi, tɔn be kpuro ba ra sewa bu yāra ben kunun kɔnnɔwɔ ba n Mɔwisi mɛɛra sere u ka du kuu te sɔɔ.

⁹ U n dua mi, saa yera guru wii wuro te, ta ra saramɛ tu yāra kuu ten kɔnnɔwɔ kpa Yinni Gusunɔ u ka nùn gari ko.

¹⁰ Tɔn be kpurowa ba ra guru wii wuro te wa, ta yɔ kuu ten kɔnnɔwɔ. Kpa ben baawure u yiira win kurun kɔnnɔwɔ.

¹¹ Yinni Gusunɔ u ra ka Mɔwisi gari kowa nɔni ka nɔni nge me tɔnu u ra ka win bɔrɔ gari ko. Yen biru Mɔwisi u ra gɔsirame u na sansaniɔ. Adama win bɔɔ aluwaasi Yosue, Nunin bii, u ku ra yari kuu ten min di.

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu nɔɔ mwɛɛru kua ma u ko n ka bu wāa

¹² Mɔwisi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, wee, a nɛɛ, n ka tɔn be doo tem me sɔɔ. Mɛya a maa nɛɛ, a man yē sāa sāa. Kaa n ka man nɔnu geu mɛɛra. Adama a ñ man sɔɔwa wi u koo man yɔsiri.

¹³ N n mɛn na, tē, a man wunen himba sɔɔsio kpa n nun gia, kpa n kpam wunen durom wa. A yaayo ma tɔn be, ba sāawa wunen tɔn be a gɔsa.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nen tii kon ka nun da kpa n nun nasara wē.

¹⁵ Mɔwisi u wisa u nɛɛ, à kun ka sun dɔɔ wunen tii, a ku de su doona minin di.

¹⁶ Amɔna ba koo ka tubu ma sa wunen kīi geeru wa, nɛ ka wunen tɔmbu, ma n kun mɔ a ka sun da. À n ka sun da, saa yera sa ko n sāa nenem handunian tɔn be ba tie sɔɔ.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, kon ko nge me a man bikia. Domi na nun yē sāa sāa, a maa nen kīi geeru wa.

¹⁸ Mɔwisi u nɛɛ, a man wunen yiikon girima sɔɔsio.

¹⁹ Yinni Gusunɔ u wisa u nɛɛ, kon na n sara wunen wuswaaɔ ka nen girima kpuro, kpa n nun nen yīsiru sɔ, nɛ, Yinni Gusunɔ. Be na kī n durom kua, beya na ra durom kue. Be na maa kī n wɔnwɔndu kua, kpa n bu wɔnwɔndu kua.

²⁰ Adama na ñ derimɔ a nen wuswaa wa, domi goo sari wi u koo nen wuswaa wa kpa u n wāa.

²¹ Yen sɔ, ayeru garu wee nen bɔkuɔ kpee baa sɔɔ, mi kaa kpī a n wāa.

²² Sanam me na sarɔ ka nen yiikon girima, kon nun nen nɔma wukiri kpee baa ye sɔɔ.

²³ Yen biru kon nen nɔma wuna kpa a nen biru wa, adama a ñ nen wuswaa wasi.

Kpee besi yiru yen kɔsire

34

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a kpee besi yiru mɛnɔ a dāku nge yiɔnɔ. Kon kpam gari yi yore mi, yi yi raa wāa kpee besi yi sɔɔ, yi a kɔsuka.

² A sɔɔru koowo sia bururu yellu, a yɔɔma Sinain guuru mi, kpa a yōra nen wuswaaɔ ten wɔllɔ.

³ A ku de goo u ka nun yɔɔma mi. A ku ra maa de n goo wa guu ten gam gum. Mɛya a ku maa de ketɛba ka yāanu, yen gaa yu yakasu di guu ten turuku.

⁴ Ma Mɔwisi u kpee besi yiru mɛna u dāka nge yiɔnɔ. U sewe buru buru yellu u yɔɔwa Sinain guurɔ u kpee besi yiru ye neni nge me Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

⁵ Yera Yinni Gusunɔ u sarama guru wii wuroru sɔɔ u yōra win bɔkuɔ. Ma u win tiin yīsiru gerua u nɛɛ, nɛna na Yinni Gusunɔ.

⁶ Ma u sara Mɔwisin wuswaaɔ u nɔɔguru sua u nɛɛ, nɛna Yinni Gusunɔ durom ka

wɔnwɔndugii. Na ra saku n sere mɔru ko. Nen tɔn geeru ka nen bɔrɔkiniru ta kpã.

⁷ Na ra tɔmbu nen kīru sɔsi sere ka baadommaɔ. Na ra tɔn be ba kɔsa kua bu ben durum suuru kue, adama na ku ra taaregii garisi dɛero. Na ra baababan durum mɔru mwɛ ben bibun mi sere ka ben sikadominun bibɔ.

⁸ Yera Mɔwisi u yiira fuuku u nùn sãwa.

⁹ Ma u nɛɛ, Yinni, à n ka man nɔnu geu mɛɛra, na nun kanamɔ, a de a ka sun da. Wee, tɔn be, swaa taoba. Adama a sun bɛsɛn daa kɔsa ka bɛsɛn durum suuru kuo kpa a sun ko wunɛgibu.

Gusunɔ u wure u ka Isireliba arukawani bɔkua

¹⁰ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee, na ka bɛɛ arukawani bɔkumɔ. Kon sɔm maamaakigia ko wunɛn tɔn be kpuron wuswaaɔ, yɛn bweseru goo kun koore tem gam. Tɔn be kpuro bèn suunu sɔɔ i wãa, ba koo nɛ, Yinni Gusunɔn sɔmburu wa. Domi gãa nanumgina kon bɛɛ kua.

¹¹ Wooda ye na bɛɛ wɛɛmɔ mi gisɔ, i ye mɛm nɔwɔ. Wee, kon Amɔreba ka Kananiba ka Hɛtiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba gira bɛɛn wuswaan di.

¹² Wunɛ, Mɔwisi, a n tii sɛ, kpa a ku ra ka tem min tɔmbu arukawani bɔke, mi i ko i du kpa bu ku raa ko bɛɛn yina.

¹³ Adama i ko ben yãku yenu sura kpa i ben bũu wi ba mɔ Asitaaten sãa yerun dãnu wukiri, kpa i win bwãarokunu kɔsuku.

¹⁴ I ku ra bũu goo sã domi nen yĩsira nisinugii. Na ku ra wure bu maa yinni goo sã.

¹⁵ A n tii sɛ kpa a ku ra ka tem min tɔmbu arukawani bɔke. Domi bà n ben bũnu gasirimɔ ba sãamɔ ba yãkunu mɔ, ba koo bɛɛ soku i ka bu ko. Kpa ben yãku yaa yu bɛɛ binɛ ko i di.

¹⁶ Sɔrɔkudo i ko bɛɛn bii tɔn durɔbu kurɔbu sua ben bii wɔndiaba sɔɔ, kpa kurɔ be, bu de bɛɛn bii be, bu nen sãaru deri bu tɔn ben bũnu sã.

¹⁷ I ku ra sisu sua i ka tii bwãaroku kua i sã.

¹⁸ I n da pɛɛ ye ba n seeyatia doken tɔɔ bakaru ko saa ye na yi, suru wi ba mɔ Abibu sɔɔ. Kpa i pɛɛ ye di sɔɔ nɔɔba yiru nge me na bɛɛ yiire. Domi suru wi sɔra i yarima Egibitin di.

¹⁹ Bii gbiikoo tɔn durɔ baawure u ko n sãawa nɛgii, mɛya maa yaa sabenu kpuron bii gbiikii dwanu, n n ketɛn na, n n maa yãarun na, n kun mɛ boo.

²⁰ N n ketɛkun na, i ka gen buu gbiikuu yãa buu kɔsinɔ kpa gu ko yãku yãaru. I kun maa kue mɛ, i gen wĩi suma buo i go. I ko bii gbiikoo tɔn durɔ baawure yakiawa ka gobi.

I ku de goo u na nen wuswaaɔ u kun kɛru nɛni.

²¹ Alusuma sɔɔ, sɔɔ nɔɔba tia i ko sɔmburu ko, kpa i wɛra sɔɔ nɔɔba yiruse, baa n n duurubun saan na, n kun mɛ gɛɛbun saa.

²² I n da gɛɛbun tɔɔ bakaru ko sanam mɛ i alikama yɛ ya gbia ya ye gɛɛbu torua, kpa i Kunun tɔɔ bakaru ko sanam mɛ i bɛɛn dãa binu sɔrimɔ, wɔɔ gà n kpeeyɔ.

²³ Wɔɔ tia sɔɔ, nɔn itawa tɔn durɔ baawure u koo na nɛ Gusunɔ, Isireliba Yinnin sãa yerɔ.

²⁴ I ku bɛrum ko. Kon bwese ni gira bɛɛn wuswaan di, kpa n bɛɛn tem yasiasia. Goo kun kãkɔ u mu binɛ ko sanam mɛ i man tɔɔ bakaru diiyammɛ nɔn ita ye, wɔɔ ka wɔɔ.

²⁵ I ku man yãku yaan yɛm wɛ ka pɛɛ ye ba seeyatia doke sannu. I n Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru mɔ, i ku de ten yaa yu tiara sere sisiru bururu.

²⁶ Wɔɔ ka wɔɔ i n da ka bɛɛn gbean dĩa gbiikinu nɛ, nɛ, Yinni Gusunɔn sãa yerɔ.

I ku ra boo buu yike ka gen mɛron bom.

²⁷ Ma Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a gari yi yoruo domi yiya nen arukawanin wiru ye na ka bɛɛ bɔkumɔ, wunɛ ka Isireliba.

²⁸ Mɔwisi u wãa mi ka Yinni Gusunɔ sɔɔ sɔɔ weeru ka wɔkuru weeru. U n dĩanu di, u n maa nim nɔra. Ma Yinni Gusunɔ u arukawani yen gari yorua kpee bɛsi yi sɔɔ, yiya wooda wɔku te.

Mɔwisi u sarama Sinain guurun di

²⁹ Ye Mɔwisi u ka Yinni Gusunɔ gari kua u kpa, u sarama Sinain guurun di u woodan kpee bɛsi yiru ye nɛni, win wuswaa ya ballimɔ. Adama win tii u n yɛ mɛ.

³⁰ Aroni ka Isireliba kpuro ba nùn mɛera ba wa wee, win wuswaa ballimɔ ma ba bɛrum bara bu nùn susi.

³¹ Adama u bu soka, ma Aroni ka Isireliban guro gurobu ba na win mi, u ka bu gari kua.

³² Yen biru Isireliba kpuro ba nùn susi, ma u bu wooda ye kpuro saaria ye Yinni Gusunə u nùn wē Sinain guuru wəllu mi.

³³ Ye u ka bu gari kua u kpa, u win wuswaa sənditia wukiri.

³⁴ U n da Yinni Gusunən kuu ten mi u ka nùn gari ko, u ra sənditia ye wunεwa sere ù n kpam yarima. U n yarima min di, yera u ra Isireliba sō ye Yinni Gusunə u nùn sōwa.

³⁵ Kpa bu win wuswaa wa ya ballimə. Yen biruwa u ra ye sənditia wukiri sere ù n kpam duə u ka Yinni Gusunə gari ko.

YINNI GUSUNƏN KURUN SƏMBURU

Təə wērarugiru

35

¹ Məwisi u Isireliba kpuro menna u bu sōwa u nεε, wee ye Yinni Gusunə u sun sōwa su ko.

² Alusuma tia səə, sōə nəəba tia sa ko n da bεsən səma kpuro ko. Adama sōə nəəba yiruse ya ko n sāawa təə wērarugiru te sa ko Yinni Gusunə deria. Yen sō, bεsən wi u səmburu kua te səə, ba koo yēro gowa.

³ Baa dōə i ku ra sōre təə te səə, bεn yenusə.

Kēε ni ba koo ka na Yinni Gusunən kuu bekurugii ten sō

⁴ Məwisi u kpam Isireliba sōwa u nεε, wee ye Yinni Gusunə u bεε yiire.

⁵ U nεε, i ka nùn kēnu naawa ka nuku tia bεn ye i mə səə. Kēε nìn bweseru i ko i ka na wee. Niya wura ka sii geesu ka sii gandu,

⁶ ka beka ye ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka beku wunəmginu ka maa ni ba wesa ka wēε damgii ka sere ye ba kua ka boo sansu,

⁷ ka yāa kinənun gəni yi ba sēesu doke ka gəni damgii ka akasian dāa,

⁸ ka gum mε ba koo ka fitilanu sōra, ka gāa nubu duroruginu ni ba ko n da doke gum səə mε ba ra kpuro tāre bu ka sōsi ma Gusunə u ye gəsa nənəm, ka turare səə ye ba ra dōə doke

⁹ ka kpee gobiginu nìn nəni sāa bεrə wuru ni ba koo doke yabe tarakpe ge səə, ka ni ba koo doke bəə bara yen wəllə.

¹⁰ Bεn baawure wi u maa səmbu ten bwisi mə, u na u tu ko nge mε Yinni Gusunə u gerua,

¹¹ ye u nεε, su kuu bekurugiru koowo mi sa ko n da nùn sā, kpa su ten wukiritii ko yi ba kua ka boo sansu ka yaa gəni, ka səretii ni, ka dāa bεsi yi, ka dāa karetii yi, ka ten dāa bεsi sinumgii ka yin yōratii,

¹² ka woodan kpakororu ka ten wukiritia ka ten dāa pəəsi yi ba ko n da ka tu sue, ka beku kare te ta ko n tu berua dii te ta dεere gem gem səə,

¹³ ka tabulu ye, ka yen dendi yānu kpuro, ka sere dāa pəəsi yi ba ko n da ka ye sue, ka pēε ye ba koo yi yen wəllə,

¹⁴ ka dabu ge, ka gen dendi yānu kpuro, ka gen fitilanu, ka nin gum,

¹⁵ ka kpakoro tən wəllə ba ko n da turare dōə doke, ka sere ten dāa pəəsi yi ba ko n da ka tu sue, ka gum mε ba ko n da kpuro tāre bu ka sōsi ma Gusunə u ye gəsa nənəm ka turare ye ba ko n da dōə doke, ka beku kənutii te ba koo doke kuu ten kənnəwə,

¹⁶ ka yāku yeru ka ten kəkəsə ye ba koo ko ka sii gandu, ka ten dāa pəəsi yi ba ko n da ka tu sue ka ten dendi yānu, ka boo ge, ka gen səwaritia,

¹⁷ ka kuu ten karan beku, ka yen sii pəəsi ka yin yōratii ka sere maa kara yen kənnən beku kənutiru

¹⁸ ka kuu ten gabatian kurumba ka ten wēε,

¹⁹ ka beka ye ba koo ka kuu ten dendi yānu kpuro bəke, ka sere sāa yāa ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke bu ka səmburu ko kuu ten mi.

²⁰ Ye Məwisi u gari yi gerua u kpa ma Isireliba kpuro ba doona win min di.

²¹ Yen biru, be ba gari yi gōru doke, ba ka kēε ni na ka nuku tia bu ka Yinni Gusunən kuu te ko, ka ten dendi yānu kpuro ka yāa ni yāku kowobu ba ko n da doke bu ka səmburu ko kuu ten mi.

²² Tən durəbu ka tən kurəbu be ba gōru doke bu ka Yinni Gusunə kēru naawa, ba ka swaa tonkunu ka sumi ka taaminu ka sēnin bataniba, ye ya sāa wuran gāanu kpuro gesi, ben baawure u ka na ma u yi ka kēε wēεbun wororu.

²³ Be ba maa beka mə ye ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka beku wunəmginu ka maa ni ba wesa ka wēε damgii ka sere maa ye ba kua ka boo sansu, ka yāa kinənun gəni yi ba sēesu doke, ka gəni damgii, ye kpurowa ba ka na Yinni Gusunən kuu ten

sō.

²⁴ Be ba maa sii geesu mō, ka sii gandu, ba ka na ba yi ka kēε wēεbun wororu. Be ba maa akasian dāa mō ba ka na sōmbu ten sō.

²⁵ Tōn kurō be ba maa wēε taribu yē, ba wēε bwese bweseka tara, gaaduragii, ka boogugii ka wunōmgii, ka wēε damgii, ba ka na.

²⁶ Ma ben gabu be ba sōmbu ten yēru ka ten kīru mō, ba boo sansun wēε tara.

²⁷ Be ba maa sāa wirugibu ba ka kpee gobiginu nīn nōni sāa berō wuru na bu ka yabe tarakpe ge ka bōō bara ye buraru koosi.

²⁸ Ma gaba ka gum na mε ba koo ka fitilanu sōra, ka gāa nubu duroruginu ni ba ko n da doke gum sōō mε ba ra kpuro tāre bu ka sōōsi ma Gusunō u ye gōsa nenem, ka turare sōō ye ba ra dōō doke.

²⁹ Isireliba sōō, be ba tii wē bu ka somi sōmbu te sōō, te Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa mi, ba ka ben kēε ni nawa ka nuku tia.

Besaleli ka Oholiabu ba sōmbu te torua

³⁰ Mōwisi u kparam Isireliba sōōwa u nεε, wee, Yinni Gusunō u Besaleli Urin bii gōsa wi u sāa Hurin debubu Yudan bweseru sōō.

³¹ Ma u nūn win Hunde yibia u bwisi ka laakari ka yēru wa u ka sōm bwese bweseka ko.

³² U koo kpī u sōmbu ten baayeren kpunaa yi. Ye u koo ko, yera wura ka sii geesu ka sii gandun sōmburu,

³³ ka kpee gobiginun dākubu ka nin gorebu ka dānun dākubu, sāa yee ten bura yānu baaniren sōmburu gesi.

³⁴ Yen biru Gusunō u maa bu bwisi kā, wi ka Oholiabu wi u sāa Ahisamakin bii Danun bweseru sōō, bu ka gabu sōmbu te sōōsi.

³⁵ Bera u yēru wē bu ka sāa yee ten bura yānu ko kpa bu beka ye kpuro buraru kua. U bu yēε te wēwa sāa yee ten sōma baayere kpuron sō.

36

¹ Besaleli ka Oholiabu ka tōn be Yinni Gusunō u bwisi ka yēru ka laakari wē bu ka kuu ten sōmburu kpuro ko, ba koo tu kowa nge mε u gerua.

² Ma Mōwisi u Besaleli ka Oholiabu sokusia ka sere be Yinni Gusunō u maa sōmbu ten bwisi ka yēru kā ma ba tii wē ka nuku tia.

³ Ma ba kēε ni mweera Mōwisin min di, ni Isireliba ba wē Yinni Gusunōn kuu ten sō.

Adama bururu baatere ba ra n maa ka kēε ni naamōwa Mōwisin mi ka kīru.

⁴ Ma tōn be ba sōmbu te mō mi, ben baawure u gina win sōmburu deri,

⁵ ma ba na Mōwisin mi, ba nūn sōōwa ba nεε, tōmba ka kēnu naamō n kere mēn bukata sa mō su ka sōmbu te ko te Yinni Gusunō u gerua.

⁶ Yera Mōwisi u dera ba kpara ba nεε, goo u ku maa ka kēnu na kuu ten sō. Mesuma u kua u ka kēε ni yōrasia.

⁷ Domi ni ba wē kō nu koo turi nu tiara.

Ba kuu ten sōma mō

⁸ Tōn be ba sōmbu ten yēru mō mi, ba kuu te kua ka beka wōku te ba wesa ka wēε damgii ka wēε yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka wēε wunōmgii. Ma ba wōllun kōsobun weenasibu kua ya kua buraru beka ye sōō.

⁹ Beku nin teerun dēebu bu sāawa gōm soonu tena yiru sari. Ten yasum maa gōm soonu nne.

¹⁰ Yen biru ba beka yen nōōbu sua ba swεena. Nge mēya ba maa kua ka nōōbu ye ya tie.

¹¹ Ma ba yen baayeren goo baka teerō wēri doke ka wēε yi ba wōkua ka bura, yi ba koo ra ka ye sōrena.

¹² Wēri weeraakuukuubuwa ba doke beka ye ba swεenan baayeren goo baka teerō yi n nōō kisine.

¹³ Yen biru ba sōretinu weeraakuru kua ka wura ba ka beka ye kpuro sōrena ma ya kua beku teeru kuu ten sō.

¹⁴ Ba maa bekunu wōkura tia wesa ka boo sansu bu ka kuu bekurugii te wukiri.

¹⁵ Beku nin baateren dēebu bu sāawa gōm soonu tena, ten yasum gōm soonu nne.

¹⁶ Ma ba beka yen nōōbu sua ba swεena. Ma ba maa nōōba tia ye ya tie swεena nenem.

¹⁷ Ma ba wēri weeraakuukuubu doke beka ye ba swεenan baayeren goo baka teerō.

¹⁸ Ma ba sōretii kua weeraakuru ka sii gandu bu ka beka ye kpuro sōrena, kpa bekunu wōkura tia ye, yu ko beku teeru.

¹⁹ Ma ba yāa kinēnun gōni swērasia ba swεena bu ka kuu te wukiri. Ma ba maa yaa gōni sinumgii gεε swεena yi ba koo sōndi ye kpuron wōllō.

²⁰ Yen biru ba akasian dāa besi kasu yi ba koo gira yi ka ko kuu ten dāa.

21 Dāa besi yin dēbu bu sāawa gəm soonu wəkuru, yin yasum maa gəm soo teeru ka bənu.

22 Ma ba yi saretii dokea yiru yiru yi biru kisinε.

23 Dāa besi yenda ba kua bu ka gira kuu ten sō yēsān nəm dvaru gia.

24 Ma ba yen baayere yōratii yiru kua ka sii geesu. Ma ba yi doke mi saretii yi, yi wāa.

25 Ma ba maa dāa besi yendu kua bu ka gira ten sō yēsān nəm geu gia.

26 Ma ba yen baayere yōratii yiru dokea yi ba kua ka sii geesu.

27 Dāa besi nōba tia ba kua bu ka gira ten biru sō duu yeru gia.

28 Ba maa dāa besi yiru kua bu ka doke tia tia ten goo gəmkinə biru gia,

29 yi n ka yionə maninε saa tem di sere ka wəllə ma ba yi sumi wasi wəllə. Məsuma ba goo gəmkinu yiru ye kpuro kua.

30 Nge mēya ba dāa besi nōba ita kua bu ka gira kuu ten biru gia, yin baayere ka yen yōratii yiru yi ba kua ka sii geesu. Ma yi kua yōratii wəkura nōbu ka tia.

31-32 Yen biru ba ten yēsi ita akasian dāa nōbu nōbu kare. Ma ba sō yari yerugia deri.

33 Dāa karetia ye ya wāa yēsa baayeren suunu sō mi, yen nō ga yōra dāa gəmkinə.

34 Ma ba dāa besi yi ka dāa kareti yi wura pote. Ma ba wuran sumi kua yi sō ba koo dāa kareti yi wasi wasi.

35 Ma ba beku kareru kua ka wēε damgii ka wēε yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka wēε wunəmgii. Ma ba wəllun kōsobun weenasibu kua beku te sō, ya kua ten buraru.

36 Yen biru ba dāa besi sinumgii nne kua ba wura pote, ma ba saretii wuragii doke yi sō yi ka beku kare te gaba. Ma ba dāa besi yi yōratii dokea yi ba kua ka sii geesu.

37 Ma ba kuu ten beku kenutiru wesa ka wēε damgii ka wēε yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura, ka wēε wunəmgii ma ba beku te sōma dokea.

38 Ba akasian dāa besi sinumgii nōbu kua bu ka beku kenutii te bwē, ka saretii yi yi koo tu gaba, ma ba dāa besi yi furəsu ka sii dēki kua ba ye kpuro wura pote. Ma ba yin baayere yōratia kua ka sii gandu.

Woodan kpakororu

37

1 Besalēli u Yinni Gusunən woodan kpakoro te kua ka akasian dāa. Ten dēbu bu sāawa gəm soonu yiru ka bənu. Ten yasum ka ten gunum mu nēwa, ye kpuro gəm soo teeru ka bənu bənu.

2 Ma u tu wura pote ten sōwə ka tōwə. Ma u ten goonu nne ye, nō bōka kua ka wura.

3 Ma u wuran sumi kua wasi nne u doke ten goo gookan yinna yenu sō, yiru ya mērinε bee tia, yiru yeni ya maa mērinε bee tia.

4 Ma u dāa pōasi kua yiru u yi wura pote.

5 Ma u yi wasi kpakoro ten sumi yi sō beri berika. Yiya ba ko n da ka tu sue.

6 Yen biru u kpakoro te wukiritia kua ka wura. Wukiritia yen dēbu bu sāawa gəm soonu yiru ka bənu, yen yasum maa gəm soo teeru ka bənu.

7-8 Ma u wəllun kōsobun weenasibu yiru kua ka wura u mani wukiritia yen goo piiminun wəllə gee ka gee.

9 Ma yi kpakoro ten wukiritia ye kasa wukiri mam mam. Yi wuswaa kisinεwa yi mērinε.

Tabulu mi ba ra pēε yi

10 U tabulu ye kua ka akasian dāa. Yen dēbu bu sāawa gəm soonu yiru, yen yasum maa gəm soo teeru. Ma yen gunum maa sāa gəm soo teeru ka bənu.

11 U ye kpuro wura pote ma u ye nō bōka kua ka wura.

12 Ma u dāa besi piiminu gore yen goo gooka mi, ni nu ka nəm tararun yasum nε u ka sikerena ma u maa nin tii wura pote.

13 Ma u sumi nne kua ka wura u doke yen goo gooka mi yen naasu gire gire.

14 Sumi yi, yi wāa mi ba dāa besi piimii ni goren bōku bōkukaa. Yi sōra ba koo dāa pōasi wasi bu ka tabulu ye sua.

15 Ma u dāa pōasi yiru kua u wura pote.

16 Yen biru u tabulu yen dendi yānu kua. Niya pērentiba ka nōri ka gbēa ka gbēε yorukunu nī sō ba ko n da tam doke bu ka yākunu ko. U ye kpuro kuawa ka wura.

Fitilan dabu

17 Ma ba dabu ge seka ka wura. Gen yōratia ka gen pōtura ka gen kāasi ka gen bura te ta ka dāa marum ka biibii weenε, ye kpuro ya sāawa bəri tia.

18 Kāasi nɔɔba tia ga mɔ. Gen yēsi yēsikao kāasi ita ita.

19 Gen kāasa baayere, buranu itawa ya mɔ. Nu ka dāa marum ka biibii weenɛ.

20 Dabu gen pɔturan tii ya buranu nnɛ mɔ ni nu ka dāa marum ka biibii weenɛ.

21 Mi kāasi yiru yiru yi gbinne ka pɔtura, u min temɔ buraru koosiwa te ta ka dāa marum weenɛ.

22 Bura ni ka kāasi yi, ye kpuro ya sāawa wuran bɔri tia.

23 Yen biru ba fitila nɔɔba yiru ye kua ka nin baku ka mi torom mu ko n da wɔriki. Ye kpurowa ba kua ka wura.

24 Wura ye ba ka dabu ge ka gen dendi yānu kpuro kua, ya sāawa kilo tena.

Kpakoro tɛn wɔllɔ ba ko n da turare dɔɔ doke

25 Yen biru ba maa kpakororu kua tɛn wɔllɔ ba ko n da turare dɔɔ doke. Ten dɛɛbu bu sāawa gɔm soo teeru. Ten yasum maa gɔm soo teeru. Ten goonu nnɛ ye, ya nɛwa. Ten gunum maa gɔm soonu yiru. Ma ba dera ten goo gɔmkinu nnɛn dāa ya nɔɔ yara nge kāanu.

26 Ma ba kpakoro te kpuro wura pote, sere ka ten kāanɔ ma ba tu nɔɔ bɔka kua ka wura ba ka sikerena.

27 Ma ba sumi nnɛ kua ka wura ba doke ten goo gɔmkinɔ nɔɔ bɔka yen temɔ yi mɛɛrinɛ yiru yiru. Sumi yi sɔra ba koo dāa pɔɔsi yiru wasi beri berika yi ba ko n da ka tu sue.

28 Ma ba dāa pɔɔsi yi kua ka akasian dāa ba yi wura pote.

29 Yen biru be ba ra turare ko ba gum mɛ kua mɛ ba ko n da kpuro tāre bu ka sɔɔsi ma Gusunɔ u ye gɔsa nɛnɛm, ka sere maa turare ye ba ko n da dɔɔ doke.

Yāku yeru ka boo sii ganduguu

38

1 Ma ba yāku yee te kua ka akasian dāa. Ten goonu nnɛ ye kpuro ya nɛwa. Ya sāa gɔm soonu nɔɔbu nɔɔbu. Ten gunum maa gɔm soonu ita.

2 Ma ba dera kāanu nu yara ten wɔllun goo gɔmkinɔ ma ba yāku yee te kpuro sii gandu pote.

3 Ma ba ten dendi yānu kpuro kua ka sii gandu. Niya gbɛɛ ni ba koo ka torom gura, ka kaatonu, ka kaato donnuginu, ka gbɛɛ ni

sɔɔ ba koo yaa yem doke bu ka yēka, ka dɔɔ guratii.

4 Ma ba kɔkɔsɔ kua ka sii gandu, ba ye sua ba doke yāku yee ten kɔkɔrɔ ma yen nɔɔ ga seema wɔllɔ yāku yee ten suunu suunukao.

5 Ma ba yen goo gookao sumi doke yi sɔɔ ba koo dāa pɔɔsi wasi.

6 Ma ba akasian dāa pɔɔsi yiru kua ba sii gandu pote.

7 Ma ba dāa pɔɔsi yi wasi sumi yi sɔɔ beri berika yi ba ko n da ka yāku yee te sue. Ba tu kuawa ka dāa besi ma ta wɔru mɔ.

8 Ma ba boo ge kua ka gen sɔwaritia, ye kpuro ya sāawa sii gandu. Ba nu mwɛɛrawa tɔn kurɔbun mi be ba ra sine sāa yee ten kɔnnɔwɔ. N deema sii gan niya nu ra n sāa ben digi.

Kuu ten kara

9 Ba kuu te kara koosi ka beku damginu. Yen sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia yen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu wunɔbu (100).

10 Ma ba dāa besi sinumgii yendu sua yi kua kara yen dāa. Ma ba yin yɔratii kua ka sii gandu. Yen biru ba maa yin beku sɔretinu kua ka sii geesu. Ma ba sii geesun dɛki kua bu ka beka ye taare.

11 Kara yen sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, yen bekunun dɛɛbu sāawa gɔm soonu wunɔbu (100). Ma ba nu sɔre kara dāa sɔɔ nge mɛ ba sɔɔ yɛsan nɔm dwarugii ni kua.

12 Sɔɔ duu yeru gia kara yen bekunun dɛɛbu sāawa gɔm soonu weeraakuru. Ma ba nu sɔre kara dānu wɔkuru sɔɔ ye ya sɔretii mɔ nge mɛ ba sɔɔ yɛsan nɔm dwarugii ni kua.

13 Yen sɔɔ yari yeru gia maa, yen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu weeraakuru.

14-15 Kara beku ni nu wāa kara yen kɔnnɔn beri berikao, nin dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu wɔkura nɔɔbu nɔɔbu. Ma ba nu kara dānu kua ita ita, ten baatere ka ten yɔratia.

16 Ba kara yen beku kpuro kuawa ka wɛɛ damgii.

17 Kara dāa nin yɔratii, sii ganda ba ka yi kua. Yen sɔretii ni nu wāa dāa ye sɔɔ, ka sii dɛki yi, ye kpuro ya sāawa sii geesu. Ma ba dāa nin wɔllɔ sii geesu pote. Dāa ni kpuro nu sɔrenɛwa ka sii dɛki yi.

18 Ba kara kənnə gen beku kənutii te kuawa ka wēε damgii ma ba tu buraru kua ka wēε wunəmgii ka yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura. Ten yasum sāawa gəm soonu yəndu, ten gunum maa gəm soonu nəəbu nge mε kuu ten beku teera yasum nε.

19 Dāa bəsi sinumgii nne səəra ba beku kare te səre, ma ba yin yōratii kua ka sii gandu. Ba yin wii wəllə sii geesu pote nge furə. Ma ba yin səretinu ka sere yin sii dēki yi kua ka sii geesu.

20 Kuu bekurugii te, ka kara yen gabatian kurum kpuro ya sāawa sii gandu.

Sii si kuu bekurugii te, ta di

21 Məwisi u Lefiba sōəwa bu sisun dooru ko si kuu bekurugii te, ta di, tē sōə ba koo Yinni Gusunə woodan kpakoro te doke. Itamaa, Aroni yāku kowon biiwa u sāa ben wirugii.

22 Bəsələli, Urin bii, Hurin debubu, Yudan bweseru sōə, u kuu ten səmburu kua kpuro te Yinni Gusunə u Məwisi sōəwa u ko.

23 Oholiabu, Ahisamakin bii, Danun bweseru sōə, wiya u Bəsələli somi u ka səmbu te kua. Wiya u gāa dabinu kua kua. U səman kpunaaba kua, u kpee gobiginu dāka, ma u bekunu buraru kua ka wēε wunəmgii ka yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura.

24 Wura ye Isireliba ba wē ba ka kuu bekurugii te, ka ten dendi yānu kpuro kua ya sāawa kilo nənε ka wata ka wəkura nəəbu ka yirun (875) saka. Ba ye yīirawa ka ben sāa yerun sakaku.

25 Sii gee si Isireliba ba maa wē sanam mε ba bu garimə, su kuawa kilo nəəbun suba ita ka wəkura nəəbu ka yirun (3.017) saka. Ba su yīirawa ka ben sāa yerun sakaku.

26 Tən be ba sii gee si wē, ben geera sāawa tənə nəəbun suba nata ka ita, ka nəera wunəbu ka weeraakuru (603.550). N deema be ba wōə yəndu tura, ka be ba kere mε, bera ba gara. Ben baawure u wēwa garamu nəəbu.

27 Sii geesun kilo nəəbun suba itawa (3.000) ba ka kuu bekurugii te ka ten beku kare ten dāa bəsin yōratii wunəbu (100) kua. Yen baayere, kilo tənə.

28 Ma ba maa ka sii geesun kilo wəkura nəəbu ka ita ye ya tie soretii ni, ka dāa bəsi yin furəsə, ka sii dēki yi kua.

29 Sii gan ni Isireliba ba maa mənna, nu kuawa kilo nəəbun suba yiru ka wunaa teeru ka nne (2.124).

30 Sii gan niya ba ka kuu ten kənnən dāa bəsi sinumgii yōratii kua ka yāku yee te, ka ten kəkəsə ye, ka ten dendi yānu.

31 Ka niya ba maa kuu ten kara dānun yōratii, ka yen kənnən pəəsin yōratii ka sere kuu te, ka kara yen gabatian kurum kpuro kua.

Yāku kowon yabe tarakpe

39

1 Ba yāku kowobun yāa ni kua ka yāa sansun beku ni ba wōkua ka bura ka maa gaadura ka ni ba wunəm doke. Ma Məwisi u dera ba Aronin sāa yāa ni kua nge mε Yinni Gusunə u gerua.

2 Ba yabe tarakpe ge kua ka beku te ba kua ka wēε damgii, ma ba ge buraru kua ka wēε yi ba wōkua ka bura ka maa gaadura ka wēε wunəmgii ka wura.

3 Ba wura ye bəsukawa teere teere ba doke doke yabe tarakpe gen bekuru sōə.

4 Ma ba gu sari yiru kua bu ka gen senu sərəna.

5 Yabe tarakpe ge ka gen sēkatia ya sāawa beku nəni tee, ma ba sēkatia ye yinusi yabe te sōə. Ba ye kuawa nge mε Yinni Gusunə u Məwisi sōəwa u ko.

6 Ma ba kpee gobiginu yiru nən nəni sāa bərə wuru wura gore nī sōə ba Isireli bibun yīsa yorusi nge mε ba ra yore sisə.

7 Ma ba nu mani sari yi sōə nu ka sōəsi ma Isirelin bwesenu kpuron yīsa Aroni u sōəwa sanam mε u duə sāa yee ten mi. Məya ba ye kpuro kua nge mε Məwisi u gerua.

Yāku kowon bəə bara

8 Ba maa bəə bara ye kua. Ye ka yabe tarakpe ge, ya sāawa beku nəni tee ka bura teeru.

9 Bəə bara yen yasum ka yen dēebu mu nəwa. Ye kpuro gəm soonun bənu bənu.

10 Ma ba ye kpee gobiginu bwese bweseka mani sīa nne. Kpee nin nəni wee. Sīi gbiikaa sōə, swāaru ka dəm buuru ka wuru beku.

11 Yiruse sōə maa, swāaru ka boogu ka sōə tiro.

12 Itase sōə, dəm buuru ka nəni bwese bweseka ka gaadura.

13 Nn̄ese s̄o, wuru beku ka b̄er̄o wuru ka n̄oni bwese bweseka. Ba ye kpuro wura gore gorewa ba sere mani b̄ō bara ye s̄o.

14 Ma ba nin baatere s̄o Isirelin bibun ȳisinu yorua tia tia, domi ben baawuren ȳisuru ta s̄awa Isireliban bwese k̄era tian ȳisuru.

15 Ma ba b̄ō bara ye wuran ȳoni yiru kua.

16 Ma ba taaminu yiru ka s̄oretinu yiru kua ka wura, ma ba taamii ni doke b̄ō bara yen soo w̄arikis̄o.

17 Taaminu yiru ye s̄ora ba wuran ȳoni yiru ye s̄ore.

18 Ma ba b̄ō bara yen ȳoni yi gbinisi yabe tarakpe gen sarīo mi wuran s̄oretii ni, nu w̄a, kpa ya n ka s̄andi tororu w̄oll̄o.

19 Ma ba maa wuran taaminu yiru kua ba doke b̄ō bara yen soo temkis̄o si su yabe tarakpe ge girari.

20 Ma ba maa taaminu yiru kua ka wura ba nu doke yabe tarakpe gen sarin n̄ōw̄o wuswaā s̄ekatia yen w̄ollu gia.

21 Yen biru ba b̄ō bara yen taamii ni s̄o w̄e gaaduragii doke ba yi gbinua yabe tarakpe gen taaminu s̄o. Nge m̄eya ba ka ye s̄ore yabe tarakpe ge s̄o yu ku ka b̄ari. Ba ye kuawa nge m̄e Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa.

Ȳaku kowon s̄aa ȳa ni nu tie

22 Yabe t̄en w̄oll̄o ba yabe tarakpe ge s̄andi, ba tu wesawa ka w̄e gaaduragii.

23 Ma ba ten w̄ir̄o s̄oma doke ba sinum koosia kpa tu ku raa ka ḡera.

24 Ma ba ten tem̄o tusanu doke ni nu ka d̄aa marum gam weene. Ba nu kua ka w̄e damgii ka yi ba w̄kua ka bura ka maa gaadura ka w̄e wun̄mgii.

25 Ma ba maa wuran yangire piiminu kua ba nu doke ba ka sikerena, nu k̄pasa s̄a ka tusa ni.

26 Ba ye kuawa nge m̄e Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa.

27 Ma ba Aroni ka win bibu takoba kua ka w̄e damgii.

28 M̄eya ba maa dawani ye kua ka fur̄osu si su s̄a ben buraru te ta ben girima s̄osim̄o, ka sokoto kpirinu. Ba ye kpuro kua ka w̄e damgii.

29 Ba maa s̄ekatia ye wesa ka w̄e damgii ba buraru koosi ka w̄e yi ba w̄kua ka bura ka maa gaadura ka w̄e wun̄mgii. M̄eya

ba ye kpuro kua nge m̄e Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa.

30 Ba batani wuragia ye kua ba yorua ye s̄o, wini s̄awa Yinni Gusun̄ogii. Ba ye yoruawa nge m̄e ba ra yore sis̄o.

31 Ma ba ye s̄aresi dawani yen w̄oll̄o ka w̄e gaaduragii nge m̄e Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa.

Ba Yinni Gusun̄on kuu bekurugii ten s̄amburu kua ba kpa

32 Isireliba ba Yinni Gusun̄on kuu bekurugii te kua ba kpa. Ba ye kpuro kuawa nge m̄e Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa.

33 Ma ba ka M̄owisi ten ȳanu kpuro naawa.

Niya beka ye ka yen s̄oretinu ka d̄aa besi yi ka d̄aa karetīi yi ka d̄aa besi sinumgii yi ka yin ȳratii

34 ka ȳa kin̄enun ḡoni yi ba sw̄erasia ka yaa ḡoni sinumgii yi ka beku kare te

35 ka Yinni Gusun̄on woodan kpakoro te ka ten nenutii ka ten wukiritia,

36 ka tabulu ye ka yen dendi ȳanu ka p̄e ye ba ra yi yen w̄oll̄o,

37 ka dabu wuragu ge ka gen fitilanu ka nin dendi ȳanu ka nin gum,

38 ka kpakoro wuragiru t̄en w̄oll̄o ba ko n da turare d̄o doke, ka gum m̄e ba ko n da kpuro t̄are bu ka s̄osi ma Gusun̄o u ye ḡosa nen̄em, ka turare nubu durorugia ye

ka kuu ten k̄onn̄on beku kenutiru,

39 ka ȳaku yee te ba kua ka sii gandu ka ten k̄k̄s̄o sii gandugia ka ten nenutii ka sere

ten dendi ȳanu kpuro

ka maa boo ge ka gen s̄owaritia,

40 ka kuu ten karan bekunu ka yen d̄anu ka nin ȳratii ka yen k̄onn̄on beku kenutiru ka

yen w̄e ka yen gabatian kurumba, ka sere s̄aarun dendi ȳanu kpuro ni ba koo dendi kuu te s̄o,

41 ka s̄a ȳa ni Aroni ka win bibu ba ko n da doke b̄a n s̄amburu m̄o s̄a yee ten mi. Niya nu koo ben girima s̄osi.

42 Isireliba ba s̄ambu te kuawa mam mam nge m̄e Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa.

43 Ye M̄owisi u ȳa ni m̄era u kpa, yera u wa ba nu kuawa nge m̄e Yinni Gusun̄o u gerua. Ma u bu domaru kua.

Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa u kuu te giro

40

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

² suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru sɔɔra kaa nɛn kuu te gira.

³ À n tu gira a kpa, kpa a woodan kpakoro te sua a doke te sɔɔ, kpa a tu gandi ka beku kare te.

⁴ Kpa a tabulu ye duusia ka yen dendi yānu, ka maa dabu ge, kpa a gen fitilanu doke nin ayenɔ.

⁵ Kaa maa de bu kpakoro wuragiru tɛn mi ba ko n da turare dɔɔ doke yi woodan kpakororun deedeeru. Kpa a maa beku kɛnutiru doke kuu ten kɔnnɔwɔ.

⁶ Kpa a ma yāku yee te yi ten ayerɔ kuu ten kɔnnɔn deedeeru.

⁷ Kpa a boo ge yi yāku yee te ka kuu ten baa sɔɔ kpa a gu nim yibia.

⁸ Kpa a kuu ten kara ye gira a ka sikerena, kpa a yen kɔnnɔn beku kɛnutiru doke.

Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u kuu te gum yɛka ta n ka s̄aa nɛnɛm

⁹ Yen biru kaa gum yɛka kuu te sɔɔ ka ten dendi yānu kpuro sɔɔ. Nge mɛya kaa ka sɔɔsi ma ta s̄aa s̄aarugiru.

¹⁰ Mɛya kaa maa yāku yee te gum mɛ yɛka ka ten dendi yānɔ. Nge mɛya kaa ka sɔɔsi ma ta s̄aa s̄aarugiru.

¹¹ Kaa maa boo gen tii ka gen sɔwaritia gum mɛ yɛka a ka sɔɔsi ma ga s̄aa s̄aaruguu.

¹² Yen biru kaa ka Aroni ka win bibu na kuu ten kɔnnɔwɔ, kpa a bu wobure ka nim dirum.

¹³ Kpa a Aroni s̄aa yāa ni sebusia a nɔn gum mɛ tāre a ka sɔɔsi ma u s̄aa nɛn yāku kowo.

¹⁴ Mɛya kaa maa win bibu s̄ bu susima kpa a bu tako be sebusia.

¹⁵ Yen biru kpa a maa bu gum mɛ tāre nge mɛ a ben tundo kua. Nge mɛya kaa ka sɔɔsi ma ba s̄aa nɛn yāku kowobu, be ka ben bibun bweseru sere ka baadommaɔ.

Mɔwisi u kuu te gira

¹⁶ Mɔwisi u kua kpuro nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

¹⁷ Ye n kua wɔɔ yirusen suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru saa m̄n di ba yarima Egibitin di, yera Mɔwisi u Yinni Gusunɔn kuu te gira.

¹⁸ U gbia u d̄aa bɛsi yin ȳratii gira ma u d̄aa bɛsi yi doke sɔɔ, ma u yi d̄aa kare. Ma u

d̄aa bɛsi sinumgii gira. Ma u beka ye wukiri yin wɔllɔ.

¹⁹ Ma u boo sansun beka ye sɔndi beka yen wɔllɔ. Ma u yaa ḡani yi sua u ka ye kpuro wukiri nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

²⁰ Ma u woodan kpee bɛsi yi sua u doke yin kpakoro te sɔɔ. Ma u d̄aa pɔɔsi yi ba ra ka tu sue wasi yin bɛri yenɔ. Ma u ten wukiritia doke.

²¹ Ma u ka kpakoro te na u yi kuu ten dii te ta d̄ɛere gem gem sɔɔ, ma u beku kare te doke u ka kpakoro te gandi nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

²² Ma u tabulu ye doke nɔm geu gia adɛrɔ ge sɔɔ, à n duɔ kuu ten mi.

²³ Ma u p̄ɛɛ ye yorua tabulu wɔllɔ mam mam, ye ba ka Yinni Gusunɔ naawa, nge mɛ u nɔn sɔɔwa.

²⁴ Ma u dabu ge doke nɔm dwaru gia tabulun deedeeru.

²⁵ Ma u gu fitilanu sɔndi u s̄ra Yinni Gusunɔn wuswaaɔ nge mɛ u nɔn sɔɔwa.

²⁶ Ma u kpakoro wuragii te doke adɛrɔ ge sɔɔ beku kare ten b̄akuɔ te ta woodan kpakoro te gandi.

²⁷ Ma u turare d̄ɔɔ doke ten wɔllɔ, nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

²⁸ Ma u beku kɛnutiru doke kuu ten kɔnnɔwɔ.

²⁹ Ma u yāku yee te yi kuu ten kɔnnɔwɔ. Ma u yāku d̄ɔɔ mwaaarugiru ka ab̄uru garu kua mi, nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

³⁰ Ma u boo ge doke yāku yee te ka kuu ten baa sɔɔ. Ma u gu nim yibia, mɛ ba koo ka tii d̄ɛerasia s̄aarun s̄.

³¹ Mɛya Mɔwisi ka Aroni ka win bii tɔn durɔbu ba ra ka ben nɔma ka naasu kpakie,

³² b̄à n duɔ kuu ten mi, ñ kun mɛ b̄à n yāku yee te susiɔ, nge mɛ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

³³ Ma Mɔwisi u kuu te ka yāku yee te kara koosi. Ma u beku kɛnutiru doke yen kɔnnɔwɔ. Nge mɛya u ka s̄ambu te wiru go.

Guru wii wuro te, ta ȳra kuu ten wɔllɔ

³⁴ Sanam mɛya guru wii wuro te, ta kuu te wukiri ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya tu yiba.

³⁵ Mɔwisi u ñ maa kp̄ia u kuu te du yèn s̄ guru wii wuro te, ta ȳ ten wɔllɔ ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ye, ya yiba te sɔɔ.

³⁶ Saa ye Isireliba ba wãa gɓaburɔ, guru wii wuro te, tà n seewa kuu ten wəllun di yera ba ra se bu swaa wəri.

³⁷ Adama tà kun seewe, ba ku ra swaa wəri.

³⁸ Isireliban sanum mɛ kpuro sɔɔ, Yinni Gusunɔn guru wii wuro te, ta ra n wãawa win kuu ten wəllɔ sɔɔ sɔɔ. N n kua wɔkuru, dɔɔwa ta ra n ka weenɛ.

SĀARUN WOODA

Sāarun Woodan tirerun gari sun sōmō wooda ye Isireliba ba swīi ba ka Gusunō sāwa. Yāku kowoba ba tambu wooda ye sōōsi. Wooda ye, ya bu sōōsimōwa gāa ni nu disi mō ka ni nu n̄ disi mō. Ya maa n̄ε, n̄ ween̄ε Isireliba ba n̄ d̄εere bu sere Gusunō susi.

Tire ten kpunaa

1. Yākunun wooda, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Wooda ye ba yi yāku kowobun sō, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye ya disi mō ka ye ya n̄ disi mō, wiru 11n di sere wiru 15.
4. Toranun yākunu, wiru 16.
5. D̄εerasiabu ka sāarun wooda, wiru 17n di sere wiru 27.

YĀKU NI ISIRELIBA BA KOO KO

Yāku dōō mwaararuginu

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi soka saa win kuu bekurugii t̄en mi ba ra n̄n s̄an di.

² U n̄n sōōwa u n̄ε, a Isireliba sōōwō a n̄ε, ben goo ù n̄ kī u n̄ε, Yinni Gusunō yākuru kua, u koo kpī u ket̄ε go, n̄ kun m̄ε yāaru.

³ N n̄ yāku dōō mwaararugira yēro u mō ka ket̄ε, ket̄ε ye, ya ko n̄ sāawa ket̄ε kin̄eru te ta n̄ alebu gaa mō. U koo yāku te kowa n̄en s̄a yerun k̄annōwō, kpa u ka n̄ε, Yinni Gusun̄n durom wa.

⁴ U koo win n̄ma s̄ondiwa ket̄ε yen wiru w̄ollō ye n̄ε Gusunō na wura yu ka win durum wukiri.

⁵ U koo ket̄ε ye gowa n̄ε, Yinni Gusun̄n wuswaaō n̄en kuu ten k̄annōwō. Aronin bibu be ba s̄a yāku kowobu, beya ba koo yen ȳem sua kpa bu mu yēka bu ka yāku yee ten n̄ō b̄aka sikerena.

⁶ Yen biru ba koo sabe te kokuwa kpa bu ten yaa b̄atiri.

⁷ Yāku kowo bera ba koo yāku d̄āa yi yi kpa bu dōō doke.

⁸ Dōō wi s̄ōra ba koo ye kpuro doke ka yen wiru ka yen gum.

⁹ Ba koo yen b̄ōsō yānu ka yen w̄obunu kpuro teawa kpa yāku kowobu bu ye kpuro dōō doke. Ya ko n̄ sāawa yāku dōō

mwaararuginu n̄n nubura koo n̄ε, Yinni Gusunō dore.

¹⁰ Goo ù n̄ maa yāku dōō mwaararugiru mō ka yāaru, n̄ kun m̄ε ka boo, yāa kin̄era u koo go, n̄ kun m̄ε boo kin̄eru te ta n̄ alebu gaa mō.

¹¹ U koo tu sakawa yāku yerun sōō yēsan n̄m geu gia Yinni Gusun̄n wuswaaō kpa yāku kowobu bu ten ȳem sua bu yēka yēka bu ka yāku yerun n̄ō b̄aka sikerena.

¹² U koo yaa ye b̄atiriwa kpa u kp̄εε yāku dōō sōō ka yen wiru ka yen gum sannu.

¹³ U koo yen b̄ōsō yānu ka yen w̄obunu sua u teawa, kpa yāku kowo u ye kpuro sua u dōō doke, yu dōō mwaara mam mam. Ya ko n̄ sāawa yāku dōō mwaararugiru t̄en nubura koo n̄ε, Yinni Gusunō dore.

¹⁴ Goo ù n̄ yāku dōō mwaararugiru mō ka gun̄su, kparukona u koo ka tu ko, n̄ kun m̄ε totob̄εnu.

¹⁵ Yāku kowo u koo ka gun̄ ge na yāku yerō. Kpa u gen wiru bura kpa u gen ȳem yēka yēka yāku yee ten yēsaō.

¹⁶ U koo gen sansu wukiriwa kpa u gen yōōru wīa u kō yāku yerun sōō yari yeru gia mī ba ra torom wisi.

¹⁷ Kpa u gu b̄era b̄esi yiru u kun s̄ōsiane. Yen biruwa u koo gu dōō kp̄εε, kpa gu dōō mwaara. Ya ko n̄ sāawa yāku dōō mwaararugiru t̄en nuburu ta koo n̄ε Yinni Gusunō dore.

Yāku ni ba kua ka d̄āa binnu

2

¹ Goo ù n̄ kī u Yinni Gusunō yākuru kua ka win d̄āa binnu, soma u koo sua, u mu burina ka gum ka sere turare ye ba ra dōō doke yāku yerō.

² U koo ka ye dawa Aronin bibun mi be ba s̄a yāku kowobu. Ben turowa u koo som m̄en n̄m wōō teeru s̄oka u doke yāku yerun w̄ollō ka turare ye kpuro kpa u dōō doke. Yera ya koo de Gusunō u n̄ yēro yaaye. Ya ko n̄ sāawa yāku dōō mwaararugiru t̄en nubura koo Yinni Gusunō dore.

³ Som m̄ε mu tie mu ko n̄ sāawa Aroni ka win bibugim. Mu kuawa mi d̄āa d̄εeranu, domi ba ka nu Yinni Gusunō yākuru kua.

⁴ À n̄ Yinni Gusunō yākuru kuamme ka kira ni ba w̄ōwa, kaa nu kowa ka som m̄ε ba gum yēka n̄ kun m̄ε m̄ε ba ka gum burina ba n̄ seeyatia doke.

⁵ Bà n koo yāku te kon na ka kira ni ba sɔnwā, ba koo nu kowa ka som buu te ba burina ka gum, seeyatia sari.

⁶ Yen biru ba koo nu muririwa kpa bu gum yēka nin wɔllɔ. Ya ko n sāawa yākuru.

⁷ Bà n koo yāku te kon na, ka kira te ba koo wɔ, ba koo tu kowa ka som buuru te ba burina ka gum.

⁸ Ba koo ka yāku kira te dawa Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. Kpa u tu yāku kowo wɛ u ka tu da yāku yerɔ.

⁹ U koo ten garu mura te ta koo de Yinni Gusunɔ u n yēro yaaye kpa u tu dɔɔ doke yāku yee ten mi, kpa tu dɔɔ mwaara. Ta ko n sāawa yāku dɔɔ mwaarakuguru tɛn nubura koo Yinni Gusunɔ dore.

¹⁰ Kira ni nu tie, Aroni ka win biba ba ni mɔ. Nu kuawa mi dīa dɛɛranu domi ba ka nu Gusunɔ yāku dɔɔ mwaarakuguru kua.

¹¹ Kira ni ba koo ka yāku dɔɔ mwaarakuguru ko kpuro, bu ku raa nu seeyatia doke, bu ku raa maa nu tim doke.

¹² Kaa kpī a ka wunen dīa gbiikinu Yinni Gusunɔ naawa. Adama a n̄ ka nu yāku dɔɔ mwaarakuginu m̄ yāku yerɔ.

¹³ Dīa ni a ka yākuru m̄ kpuro, kaa nu b̄ru dokewa. A ku duari a kun tu doke. Domi b̄ru ta sāawa wunɛ ka Gusunɔn arukawanin yīreru. Yen s̄na ba ko n da tu doke yākuru baatere s̄ɔ.

¹⁴ I n kī i ka b̄ɛɛn gberun dīa gbiikinu na Yinni Gusunɔn mi, i ko i nu s̄mɛwa kpa i nu nam i sere ka na.

¹⁵ Kpa i ka nu gum burina, i turare s̄ndi nin wɔllɔ. Ya ko n sāawa yākuru.

¹⁶ Yāku kowowa u koo som mɛ mu sãa Gusunɔgim dɔɔ doke ka sere maa turare ye. Yera ya koo de Gusunɔ u n yēro yaaye. Ya ko n sāawa yāku dɔɔ mwaarakuguru Yinni Gusunɔn s̄ɔ.

Siarabun yākunu

3

¹ Goo ù n siarabun yākuru m̄ Yinni Gusunɔn mi ka kɛtɛ kinɛru, n̄ kun mɛ ka kɛtɛ nia, yen ye u wa kpurowa u koo ka na, ya kun gesi alebu mɔ.

² U koo win n̄mu s̄ndiwa kɛtɛ yen wiru wɔllɔ kpa u ye saka kuu ten k̄nnɔwɔ mi ba ra Yinni Gusunɔ sã. Kpa yāku kowo Aronin bibu bu yen yɛm yēka bu ka sãa yerun n̄ɔ b̄ka sikerena.

³ Wee ye ba koo Yinni Gusunɔ dɔɔ doke, yera gum mɛ mu b̄sɔ yānu t̄ke,

⁴ ka gabu swii yiru ka yin gum mɛ mu yi t̄ke ȳsi ȳsikaɔ, ka yen buro ge ga yen woru wukiri. Ba koo gu wīawa ka gabu swii sannu.

⁵ Yāku kowoba ba koo ye kpuro dɔɔ doke yu dɔɔ mwaara ka yāku dɔɔ mwaarakuguru sannu. Ya ko n sāawa yāku tɛn nubura koo Yinni Gusunɔ dore.

⁶ Goo ù n siarabun yākuru m̄ ka yāru, yāa te u wa kpurowa u koo ka na, baa n̄ n nirun na, ta kun gesi alebu mɔ.

⁷ N n yāa k̄pendun na, u koo ka tu dawa Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

⁸ Kpa u win n̄ma s̄ndi ten wiru wɔllɔ u sere tu saka Yinni Gusunɔn kurun k̄nnɔwɔ. Saa yera yāku kowobu ba koo ten yɛm sua bu yēka bu ka yāku yee ten n̄ɔ b̄ka sikerena.

⁹ Wee ye ba koo Yinni Gusunɔ dɔɔ doke, yera ten gum, ka ten siru kpuro te ba koo bura saa ten gabu wāan di, ka gum mɛ mu b̄sɔnu wukiri,

¹⁰ ka ten gabu swii, ka ten gum mɛ mu wāa ȳsɔɔ ka ten buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu.

¹¹ Yāku kowo u koo ye kpuro dɔɔ dokewa yāku yerɔ, kpa ya n sãa yāku dɔɔ mwaarakuguru Yinni Gusunɔn s̄ɔ.

¹² Goo ù n maa ka boo yākuru m̄, u koo ka gu dawa Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹³ U koo win n̄ma s̄ndiwa boo gen wiru wɔllɔ kuu ten k̄nnɔwɔ, kpa u sere gu saka. Kpa yāku kowobu bu gen yɛm sua bu yēka yāku yerun n̄ɔ b̄kaɔ bu ka sikerena.

¹⁴ Wee ye ba koo Yinni Gusunɔ dɔɔ doke, yera gum mɛ mu gen b̄sɔ yānu t̄ke,

¹⁵ ka gabu swii yiru ka gum mɛ mu yi t̄ke ka gen buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu.

¹⁶ Yāku kowowa u koo ye kpuro dɔɔ doke mu dɔɔ mwaara. Kpa ya n sãa yāku dɔɔ mwaarakuguru tɛn nubura koo Yinni Gusunɔ dore.

Yen gum kpuro mu ko n sãawa Yinni Gusunɔgim.

¹⁷ Yen s̄na baa n̄ n saa yeren na, mi i wāa kpuro, i wooda yeni mɛm n̄ɔwɔ sere ka baadommaɔ, yera i ku yaa gum di, i ku maa yen yɛm di.

Toranun yāku

1. Yāku kowo tənweron toranun yākuru

4

¹ Yinni Gusunə u Məwisi sɔwə u nɛɛ,

² a Isireliba wooda yeniba sɔwə a nɛɛ, goo ù n Yinni Gusunən wooda gaa tora u kun yɛ, wee ye u koo ko.

³ N n yāku kowon na u tora, ma win tora te, ta Isireliba kpuro torasia, u koo ka ketɛ kinɛ kpɛmbu nawa ge ga ñ alebu gaa mə, u go u ka win tora ten suuru wa.

⁴ U koo ka ketɛ ye dawa Yinni Gusunən kurun kənnəwə, kpa u win nəma səndi yen wiru wəllə u sere ye saka Yinni Gusunən wuswaa.

⁵ Yen biru kpa u yen yem sua u ka da kuu ten sɔwə.

⁶ U koo ka mu win niki bia dekawa, kpa u mu yɛka nən nəba yiru kuu ten beku kare ten bera gia Yinni Gusunən wuswaa.

⁷ Yen biru u koo yem mɛ yɛka kpakoro tən mi ba ra turare dɔɔ doken kəanə te ta wāa kuu ten sɔwə, kpa u mən sukum wisi yāku yerun temə te ta wāa kuu ten kənnəwə.

⁸ U koo yaa yen gum kpuro wuna mɛ mu wāa bəɔ yānu sɔ,

⁹ ka yen gabu swii, ka gum mɛ mu gabu swii yi wukiri yɛsi yɛsika, ka buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu.

¹⁰ Ye ba ra wīe bā n siarabun yākuru mɔ gesi, yera ba koo maa wīa yeni sɔ. Yen biru yāku kowo tənwerowa u koo ye dɔɔ doke yāku yerun wəllə.

¹¹⁻¹² U koo ye ya tie kpuro gurawa u ka da sansanin biruə mi ba gəsa ba n da yāku dɔɔ mwaararugirun torom kube. Miya u koo yen gəna ka yaa ye ya tie kpuro dɔɔ doke torom mən wəllə, ka yen wiru ka yen wəbunu ka yen bəɔ yānu.

2. Yāku te ba koo ko Isireliba kpuron torarun sɔ

¹³ Isireliba kpuro bā n Gusunən wooda gaa sara ba ñ ka baaru, ba torawa mi.

¹⁴ Adama bā n tuba ma ba torawa mi, ba koo naa kinɛ kpɛmbu gowa bu ka ben tora ten suuru kana. Ba koo ka naa kinɛ te dawa Yinni Gusunən kurun kənnəwə.

¹⁵ Kpa Isireliban wirugibu bu ben nəma səndi naa yen wiru wəllə kpa ben turo u ye saka Yinni Gusunən wuswaa.

¹⁶ Yāku kowo tənwerowa u koo yen yem fiiko sua u ka da kuu ten mi.

¹⁷ Saa ye sɔra u koo yem mɛ deka ka win niki bia kpa u mu yɛka nən nəba yiru kuu ten beku kare ten deedeeru.

¹⁸ Yen biru, kpa u maa kpakoro tən mi u ra turare dɔɔ doken kəanu yem yɛka. Yem mɛ mu tie, kpa u mu wisi yāku yerun temə te ta wāa kuu ten kənnəwə.

¹⁹ Yen biru u koo yaa yen gum kpuro sua u dɔɔ doke yāku yerun wəllə.

²⁰ Nge mɛ u raa kua win tiin torarun sɔ, nge mɛya u koo ko Isireliba kpuron tora ten sɔ kpa Gusunə u sere bu suuru kua.

²¹ Yen biru kpa u ka yaa ye ya tie da sansanin biruə kpa bu ye doke dɔɔ sɔ nge mɛ ba raa kua wi, yāku kowon torarun sɔ. Yāku te, ta sāawa Isireliba kpuro bu ka ben torarun suuru wa.

3. Yāku te Isireliban wirugii u koo ko win torarun sɔ

²² Isireliban wirugii goo ù n Gusunən wooda gaa sara u ñ ka baaru, u torawa mi.

²³ Adama ù n tuba ma u tora, boo kinɛra u koo go te ta ñ alebu gaa mə u ka yākuru ko. Kpa Gusunə u nən win tora te suuru kua.

²⁴ U n ka boo ge na, u koo win nəma səndiwa boo gen wəllə kpa u gu saka mi ba ra yāku dɔɔ mwaararuginun yaa sake. Yāku te, ta sāawa torarun suurugiru.

²⁵ Yāku kowo wi, u koo ka win niki bia yem mɛ dekawa kpa u mu yɛka yāku yerun kəanu sɔ. Yem mɛ mu tie, kpa u mu wisi yāku yee ten temə.

²⁶ U koo yaa yen gum kpuro suawa u dɔɔ doke nge mɛ ba ra siarabun yākuru ko. Nge mɛya yāku kowo tənwerow wi, u koo ko u ka wirugii win torarun suuru kana. Saa ye sɔ, Gusunə u koo nən tu suuru kua.

4. Yāku te ba koo ko tən diron torarun sɔ

²⁷ Tən diro goo ù n Gusunən wooda gaa sara u ñ ka baaru, u torawa mi.

²⁸ Adama ù n tuba ma u torawa, boo niu ge ga ñ alebu gaa məwa u koo ka yākuru ko Gusunə u ka nən win toraru suuru kua.

²⁹ U koo win nəma səndiwa boo gen wiru wəllə kpa u gu saka mi ba ra yāku dɔɔ mwaararugirun yaa sake.

³⁰ Yen biru, yāku kowo u koo na u yem mɛ deka ka win niki bia, kpa u mu yɛka yāku

yerun kāanə, kpa u yem mε mu tie wisi yāku yee ten temə.

³¹ Yen biru, ba koo yaa yen gum kpuro wīawa nge mε ba ra siarabun yākurugim wīε. Kpa yāku kowo u mu dōo mēni, kpa mēn nūburu tu Yinni Gusunə dore. Nge mēya yāku kowo wi, u koo ka toro wi suuru kana. Saa ye səə, Gusunə u koo nūn suuru kua.

³² Toro wi, ù n maa kīn na, u ka yāa kpendu yākuru ko, yāa nira u koo ka na u go, te ta ñ alebu mə, u ka win torarun suuru wa.

³³ U n kī u tu go, u koo win nəma səndiwa ten wiru wəllə kpa u tu saka mi ba ra yāku dōo mwaararugirun yaa go.

³⁴ Yen biru yāku kowo u koo yem mε dεka ka win niki bia u mu yēka yāku yerun kāanə. Yem mε mu tie kpa u mu wisi sāa yee ten temə.

³⁵ Yen biru u koo yen gum wīawa nge mε ba ra siarabun yākurugim wīε. Yāku kowowa u koo mε kpuro dōo doke ka yāku dōo mwaararugiru sannu. Nge mēya yāku kowo wi, u koo ko u ka toro wi suuru kana. Saa ye səəra Yinni Gusunə u koo nūn win tora te suuru kua.

5. Tora bwese bwesekan yākunū

5

¹ Su tē nεε, goo u bōrua ma u koo seeda di gāa ni u wan sō, adama u ñ gerua ye u wa, ñ kun mε ye u yē. Saa ye səə, yēro u torawa mi.

² Su tē kpam nεε, goo u gāanu baba ye ya disi mə u kun ka baaru, aa, yaa sabe te ba ku ra din gora? N kun mε gbeeku yaa ye ba ku ra din gora? N kun mε yaa ye ya ra kabirin gora? Saa ye səə, yēro u disi duurawa mi.

³ Su maa tē nεε, goo ù n win winsim baba wi u disi gεε mə yi yi koo nūn tia, n deema u ñ yē, ma u ra ye tuba, yēro u torawa mi.

⁴ Toraru garu wee maa. Su tē nεε, goo u bōrua u win winsim kōsa kua ñ kun mε u nūn gea kua, u ñ bwisika, ù n deema gari yi, gari giriya u gerua, yēro u torawa mi.

⁵ Goo ù n tora nin garu kua, u koo yen tuba kowa.

⁶ Adama u sere tora ten suuru wa, u koo yāa niru ñ kun mε boo niu gowa u ka Yinni Gusunə yākuru kua. Yen biru yāku kowo u

koo nūn suuru kanabun wororu koosi, kpa u sere win torarun suuru wa.

6. Bwēεbwēεbun toranun yākuru

⁷ Goo ù kun kpē u yāa niru ñ kun mε boo niu wa u ka torarun yākuru ko, u koo kpī u kparukonu yiru ñ kun mε totobereṅu yiru kasu. Gunə gen teuwa ba koo ka torarun yākuru ko. Kpa bu maa ka teu geni yāku dōo mwaararugiru ko.

⁸ Ba koo gina yāku kowo wi gunə ge wēwa ge ba ka torarun suuru kanabu na mi, kpa u gen wīiru bua u kun səsie.

⁹ Kpa u gen yem dεka u yēke yāku yerun nəə bəkaə, mε mu tie kpa u wisi ten temə. Ya ko n sāawa torarun yākuru.

¹⁰ Yen biru yāku kowo u koo gunə yiruse sua nge mε wooda ya gerua u ka yāku dōo mwaararugiru garu ko. Kpa u nūn suuru kanabun wororu koosi. Nge mēya Gusunə u koo ka yēro suuru kua.

¹¹ Goo ù kun kpē u kparukonu yiru ye wa, ñ kun mε totobereṅu yiru ye, u ka som buuru kilo nne na u ka yākuru ko kpa u ka win torarun suuru wa. Adama u ku mu gum doke, u ku maa mu turare doke, domi u ka mu nawa u ka win torarun suuru wa.

¹² U koo ka som mε dawa yāku kowon mi kpa yāku kowo wi, u mēn nəm kure teeru səka u dōo doke mi ba ra yāku dōo mwaararugiru ko. Som nəm kure tee te, ta koo de Yinni Gusunə u n yēro yaaye. Yāku tera ta koo de u win torarun suuru wa.

¹³ Saa ye səə, yāku kowo wi, u koo wi u tora suuru kanabun wororu koosi. Kpa Gusunə u nūn win torarun suuru kua.

Kpa yāku kowo u mε mu tie sua win tiin sō, nge gberun dīanun yākunū.

Yāku ni ba ra ka toranu səme

¹⁴ Yinni Gusunə u Məwisi sōowa u nεε,

¹⁵ goo ù n gāanu neni ni n weene u Yinni Gusunəṅn wē, ma u ñ yē ma Yinni Gusunəgina, wee ye u koo ko win tora ten sō. Kaa nūn yāa kineṅu te ta ñ alebu gaa mən geeru burawa te u koo kasu u ka na u ka torarun səmbun yākuru ko. Kaa ten gee te burawa ka sii geesun gobi yi ba ra di Yinni Gusunəṅn kuu bekurugirə.

¹⁶ Kpa u ka gāa ni u neni mi na. Yen biruwa u koo maa ka nin bənu nəəbusen tia na. Yāku kowowa u koo ye wē. Yāku kowo

wiya u koo nùn torarun yākuru kua, kpa u sere suuru wa.

¹⁷ Goo ù n Yinni Gusunɔn wooda gaa sara, baa u kun yē, u torawa mi. Yen torara ko n nùn wāasiwa.

¹⁸ Yen sō, u koo ka yāa kineru te ta n̄ alebu gaa m̄ dawa yāku kowon mi, win tora ten sō nge m̄ n ween̄ u k̄sia. Kpa yāku kowo u nùn suuru kanabun wororu koosi. Saa ye sōra Gusun̄ u koo nùn suuru kua.

¹⁹ Ya ko n s̄awa torarun s̄ambun yākuru. Domi yēro u Yinni Gusun̄ torariwa.

²⁰ Yinni Gusun̄ u k̄pam M̄wisi s̄ōwa u n̄ε,

²¹ goo ù n win winsim weesu kua gāa ni u nùn berusie s̄ō, n̄ kun m̄ u b̄kura, n̄ kun m̄ u gbena, n̄ kun m̄ u kawa,

²² n̄ kun m̄ u gāanu d̄ba ma u siki, n̄ kun m̄ u b̄ri weesugii kua,

²³ t̄nu win bweseru u Yinni Gusun̄ torariwa mi. U koo gāa ni u gbena mi wesia, n̄ kun m̄ ni u kawa mi, n̄ kun m̄ ye ba nùn berusia mi, n̄ kun m̄ ye u d̄ba ma u siki,

²⁴ n̄ kun m̄ yèn b̄ri u kua mi. Adama n̄ n̄ m̄ ye t̄na u koo wesia. U koo maa yen b̄nu n̄abusen tia k̄siawa d̄ma te u koo win torarun s̄ambun yākuru ko.

²⁵ U koo ka yāa kineru dawa yāku kowon mi, te ta gāa nin gobin saka tura bu ka ye Yinni Gusun̄ yākuru kua.

²⁶ Yinni Gusun̄n wuswaāra yāku kowo u koo nùn suuru kanabun wororu koosi. Yen biru Gusun̄ u koo yēro suuru kua, baa n̄ n̄ m̄ren na win torara n̄.

Yākunun woodaba

1. Yāku d̄ō mwaararugii te yāku kowobu ba ko n da ko

6

¹ Yinni Gusun̄ u M̄wisi s̄ōwa u n̄ε,

² a Aroni ka win bibu wooda yeni w̄eȳo a n̄ε, wee ye ya s̄a yāku d̄ō mwaararugirun wooda.

Ten yāku yaa ya ko n wāawa d̄ō s̄ō w̄ku giriru, kpa bu ku de d̄ō wi, u gbi sere yam mu ka s̄ara.

³ Yen biru yāku kowo u koo win tako sebewa ka win sokoto kpiriru kpa u yāku d̄ō mwaararugii ten torom gura u yi yāku yee ten b̄ku.

⁴ Yen biruwa u koo win yāa ni pota kpa u k̄paanu doke u sere torom m̄ sua u ka yari

sansanin di. Kpa u ka mu da yam mi ba ḡsa m̄n s̄ō u yi mi.

⁵ D̄ō wi u mwaaram̄ yāku yee ten mi, ba n̄ koo de u gbi pai! Bururu baatere yāku kowo u ko n da tu d̄a dokewa. Yen w̄ll̄wa u koo yāku yaa s̄andi ka sere siarabun yāku gum.

⁶ D̄ō u ko n wāawa yāku yee te s̄ō sere ka baadommā, ba n̄ koo de u gbi.

2. Yākuru te ba ra ko ka gberun d̄ianu

⁷ Yāku te ba ra ko ka gberun d̄ianun wooda wee.

Aronin biba ba ko n da ka tu de yāku yer̄o Yinni Gusun̄n wuswaā.

⁸ Kpa ben wi u yākuru m̄ d̄ma te, u som n̄m kure teeru s̄ka m̄ ba ka yākuru na m̄ ba gum wisi, ka turare kpuro, kpa bu ye kpuro m̄na bu d̄ō doke kpa ten nuburu tu Gusun̄ dore kpa u n̄ yēro yaaye.

⁹⁻¹⁰ Som m̄ mu tiara Aroni ka win biba ba koo m̄ di. Yera ya ko n s̄a begia yāku d̄ō mwaararugiru s̄ō. Adama ba koo mu diwa Yinni Gusun̄n kuu bekurugirun yaarā. Ba n̄ m̄ p̄ε seeyatia dokem̄. Ya s̄awa nen̄m nge yāku te ba kua bu ka torarun suuru wan d̄ianu, n̄ kun m̄ te ba ra ka toraru s̄m̄n d̄ianu.

¹¹ Aronin bii t̄n dur̄o baawurewa u koo d̄ia ni di. Yeni ya ko n s̄awa wooda win bibun bweseru s̄ō sere ka baadommā. T̄n tuko wi u koo nu baba kpuro u koo gbiwa.

¹² Yinni Gusun̄ u k̄pam M̄wisi s̄ōwa u n̄ε, yāku te Aroni ka win bibu ba koo Yinni Gusun̄ kua wee.

¹³ B̄a n̄ Aroni ka win bibu tusia ma ba kua nen̄ yāku kowobu, saa d̄ma ten diya ba ko n da som kilo ita ka yākuru ko t̄ō baatere, tia ka b̄nu bururu, yoka maa tia ka b̄nu.

¹⁴ Ba koo som m̄ m̄mwa buturu buturu, kpa bu m̄ s̄m̄ siru s̄ō ka gum, kpa m̄n nuburu tu n̄, Yinni Gusun̄ dore.

¹⁵ Yāku kowo wi ba gum tāre ba ḡsa Aronin bibu s̄ō u ka nùn k̄sire ko, win tii u koo tu kowa. Ya ko n s̄awa wooda sere ka baadommā n̄, Yinni Gusun̄n s̄. Ba koo som m̄ d̄ō dokewa kpuro.

¹⁶ Yāku te yāku kowon tii u kua, ba koo de tu d̄ō mwaarawa mam mam, ba n̄ koo tu di.

3. Yāku te ba koo ko bu ka suuru kana

¹⁷ Yinni Gusun̄ u maa M̄wisi s̄ōwa u n̄ε,

18 a Aroni ka win bibu s̄ōw̄a a n̄εε, yāku te ba koo ko bu ka suuru kanan wooda wee.

Yam mi ba ra yāku d̄ō mwaararugirun yāku yaa sake, miya ba koo yāku tenin yaa saka. Ya ko n s̄āawa ḡāa d̄εeranu.

19 Yāku kowo wi u koo yāku te ko wiya u koo ye di. U koo ye diwa yam d̄εeram̄, kuu ten yaarā.

20 T̄an tuko wi u koo yāku yaa ye baba kpuro u koo gbiwa. Yāku yaa yen yem m̄n n wisi win yaber̄o u koo tu teaawa yam d̄εeram mi.

21 B̄a n tu sawa wekeru s̄ō te ba kua ka s̄andu, ba koo weke te k̄arawa. N n maa weke te ba kua ka sii gandun na, ba koo tu teaawa s̄ā s̄ā ka nim.

22 Yāku kowo t̄an dur̄o baawurewa u koo kp̄i u tu di domi ta s̄āawa d̄iā d̄εeranu.

23 Adama ba n̄ koo torarun yāku yaa tem t̄en yem ba ka dua s̄ā yer̄o. Ba koo ye d̄ō dokewa yu d̄ō mwaara mam mam.

4. Yāku te ba ra ko bu ka toraru s̄ame

7

1 Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa u n̄εε, yāku te ba ra ko bu ka toraru s̄amen wooda wee.

Yāku te, ta ko n s̄āawa yāku d̄εeraru.

2 Mi ba ra yāku d̄ō mwaararugirun yaa sake, miya ba koo maa ten yaa saka, kpa bu yaa yen yem yēka yāku yerun n̄ō b̄kāo bu ka sikerena.

3 Yaan mi ba koo ka Yinni Gusun̄o yākuru kua wee, yera yen gum kpuro, ka yen siru ka b̄s̄o yānun gum,

4 ka yen gabu swii yiru, ka gum m̄e mu yi t̄eke ȳesi ȳesika, ka yen buro ge ga woru wukiri.

5 Yāku kowo u koo ye kpuro d̄ō dokewa yāku yer̄o Yinni Gusun̄n s̄ō. Yāku te, ta s̄āawa te ta koo toraru s̄ame.

6 Yāku kowo t̄an dur̄o baawurewa u koo tu di. Ba koo tu diwa yam d̄εeram̄ domi ta s̄āawa d̄iā d̄εeranu.

7 Yen wooda ye, ya s̄āawa tia ka torarun yākurugia. Yāku kowo wi u yāku te kua, wiya u yen yaa m̄o.

5. Ye ya ko n s̄āayāku kowobugia

8 Goo ù n yāku d̄ō mwaararugiru kua, yāku kowo wi u n̄n tu kua wiya u ten ḡona m̄o.

9 Yāku te ba kua ka gberun d̄ianu ba w̄ōwawa? Aawo, ba s̄onwawa? Yāku kowo wi u tu kua wiya u tu m̄o.

10 Adama ni ba ka gum burina ka ni ba n̄ yeese, ba koo nu Aronin bibu b̄onu kuawa.

6. Siarabun yākuru

11 Siarabun yākurun wooda wee.

12 Goo ù n siarabun yākuru m̄o, u koo kira bwesenu ita kowa. U koo gbiikinu ko ka gum nu kun seeyatia m̄o, kpa u yirusenun som gum yēka nu kun seeyatia m̄o, kpa u itasenun som burina ka gum u s̄ame.

13 Kira nin biru, u koo p̄εε ye ba seeyatia doke sosi mi, ka sere win siarabun yākunun yaa.

14 Ba koo yāku d̄iā nin baaniren sukum suawa w̄oll̄o bu Yinni Gusun̄o s̄ōsi. Yera ya ko n s̄ā wi u yem yēkaginu.

15 D̄oma te ba siara bin yākuru kua, yen d̄ama tera ba koo ten yaa di, ba n̄ koo de ten yaa yu yam s̄āra.

16 Adama goo ù n yākuru kua u ka win n̄ō mw̄εeru yibia n̄ kun m̄e win tii ù n ḡōru doke u ka n̄ε, Yinni Gusun̄o k̄ēru w̄ē, u koo kp̄i u ten yaan sukum di yen t̄ō te, kpa u sukum yi sere sisiru.

17 Adama yà n maa wure ya tiara s̄ō itaseru ba koo ye d̄ō m̄eniwa.

18 Goo ù n siarabun yāku yaa ye ya tiara sere s̄ō ita tema, Gusun̄o kun maa ȳeron yāku te mwaam̄o. U win yākuru garisiwa mi kam domi yaa ye, ya disi duura. Wi u maa ye tema, ȳero u torawa mi.

19 M̄eya b̄a n maa ka yāku yaa ḡāanu baba ni nu disi m̄o, ba koo ye d̄ō m̄eniwa, ba n̄ ye dim̄o.

Wi u kun disi m̄o, wiya koo yāku yaa tem,

20 adama goo ù n w̄āa disi ḡεε s̄ō u ka siarabun yākuru dim̄o te ba Yinni Gusun̄o kua, ba koo ȳero girawa win t̄ambun suunu s̄ōn di.

21 Goo ù n maa t̄onu baba wi u disi m̄o, n̄ kun m̄e yaa gaa ye ya s̄ā seseru, n̄ kun m̄e ḡāanu ganu ni nu disi m̄o, ma u ka siarabun yākuru di te ba Yinni Gusun̄o kua ba koo ȳero girawa win t̄ambun suunu s̄ōn di.

Wooda Isireliban s̄

22 Yinni Gusun̄o u maa M̄owisi s̄ōwa u n̄εε,

²³ a Isireliba s̄ōw̄a a n̄εε, bu ku yaa gaan gum di nge yāaru n̄ kun m̄ε ket̄ε, n̄ kun m̄ε boo. Bu ku yen gaan gum di.

²⁴ Sabe te gbeeku yaa ya go, n̄ kun m̄ε te ta gu, i ko i kp̄i i ka ten gum gāanu ko. Adama i n̄ mu dim̄o.

²⁵ Goo ù n yākurun yaan gum di m̄ε ba ka Yinni Gusun̄o yāku d̄ō mwaararugiru kua, ba koo yēro girawa wigibun suunu s̄ōn di.

²⁶ I ku gun̄o gagun yem di n̄ kun m̄ε yaa gaa, baa mi i da kpuro.

²⁷ Wi u mu di, ba koo yēro girawa win t̄ambun suunu s̄ōn di.

²⁸ Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōw̄a u n̄εε,

²⁹ a Isireliba wooda yeni w̄ēȳo a n̄εε, goo ù n n̄ε Yinni Gusun̄o siarabun yākuru kuamm̄ε, u koo wunawa ye ya s̄āa negia.

³⁰ Win tiiwa u koo ka n̄ε, Yinni Gusun̄o yen gum ka yen guro guroru naawa u kpara nen wuswaāo.

³¹ Yāku kowowa u koo yen gum m̄ε d̄ō doke yāku yer̄o. Adama yaa guro guro te, ta ko n s̄āawa Aroni ka win bibugiru.

³² Yāku yaa yen n̄amu n̄am geuguu ga ko n maa s̄āawa Aroni ka win bibuguu.

³³ Yaa n̄amu ge, ga ko n s̄āawa Aronin biiguu wi u yem yēka ma u yaa gum m̄ε doke yāku yer̄o.

³⁴ Yaa n̄amu ge, ge ba man s̄ōsi, ka yen guro guro te ba kpara nen wuswaāo sanam m̄ε ba siarabun yākuru m̄o mi, yera ya ko n da n s̄āa Aroni ka win bibugia sere ka baadom̄m̄āo.

³⁵ Yāku d̄ō mwaararuginu s̄ō, yeniwa ya ko n s̄āa Aroni ka win bibugia d̄oma t̄en di ba koo bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu.

³⁶ Wooda yera Yinni Gusun̄o u Isireliba w̄ēem̄o bu ka Aroni ka win bibu yaa ye w̄ē saa d̄oma t̄en di ba bu gum tāre bu ka ko yāku kowobu. Ba ko n da bu ye kuewa sere ka ben bibun bweser̄o.

³⁷ Nge m̄eya ba ko n da ko b̄a n yāku d̄ō mwaararugiru m̄o, n̄ kun m̄ε b̄a n yākuru m̄o ka gberun d̄ianu, n̄ kun m̄ε b̄a n torarun yākuru m̄o, n̄ kun m̄ε b̄a n yākuru m̄o te ba ra ka toraru s̄om̄ε, n̄ kun m̄ε te ba ra ko bu ka t̄onu gum tāre u sere s̄amburu tore, n̄ kun m̄ε b̄a n siarabun yākuru m̄o.

³⁸ Yinni Gusun̄owa u M̄owisi wooda yeni w̄ē gbabur̄o, Sinain guur̄o, t̄ō te u bu wooda w̄ē bu ka n̄un yākunu kua.

BA YĀKU KOWO GBIKOBU TUSIA KA WORORU

Woro te ba koo ko yāku kowobun s̄ō bu sere s̄amburu tore

8

¹ Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōw̄a u n̄εε,

²⁻³ a Aroni ka win bibu sokuo Yinni Gusun̄on kurun k̄onn̄w̄o. Kpa a de bu ka ben yāku yānu na ka gum m̄ε ba ra gāanu tāre bu ka nu ḡosi Yinni Gusun̄on s̄ō ka naa kin̄ε te ba koo ka torarun yākuru ko ka yāa kin̄enu yiru ka bire te ta p̄εε m̄o ye ba n̄ seeyatia doke. A maa Isireliba kpuro m̄enn̄o mi.

⁴ Ma M̄owisi u Yinni Gusun̄on gari yi wura u Isireliba kpuro m̄enna s̄āa yee ten k̄onn̄o mi.

⁵ Ma u bu s̄ōw̄a u n̄εε, wee ye Yinni Gusun̄o u gerua su ko.

⁶ Ma u dera Aroni ka win bibu ba na u bu wobura.

⁷ Ma u Aroni win tako sebusia ka s̄ekatia ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ge u gbinisi yabe boogugii te s̄ō ka gen s̄ekatia.

⁸ Ma u b̄ōo bara ye s̄ondi win tororu w̄oll̄o. Ma u urimu ka tumimu doke b̄ōo bara yen s̄ōw̄o.

⁹ Ma u dawani ye b̄okua win wir̄o. Ma u wuran batani ye mani nge m̄ε Yinni Gusun̄o u n̄un s̄ōw̄a.

¹⁰ M̄owisi u gum m̄ε sua u s̄āa yee te yēka ka ten dendi yānu kpuro, ma ta kua nen̄em Yinni Gusun̄on s̄ō.

¹¹ Ma u mu yēka n̄on n̄ōba yiru yāku yerun w̄oll̄o, ka ten dendi yān̄o ka boo sii ganduguu ge, ka gen ȳoratīȳo, ye kpuro ya n ka s̄āa Gusun̄on kuu bekurugirugia.

¹² Ma u Aroni gum m̄ε tāre wir̄o u ka n̄un wuna nen̄em u ko yāku kowo.

¹³ Yen biru M̄owisi u maa Aronin bibu soka u bu takoba dokea ka s̄ekatii ka fur̄osu nge m̄ε Yinni Gusun̄o u n̄un s̄ōw̄a.

¹⁴ M̄owisi u maa ka naa kin̄eru na te ba koo ka torarun yākuru ko. Ma Aroni ka win bibu ba ben n̄oma s̄ondi naa kin̄ε ten wiru w̄oll̄o.

¹⁵ Ma M̄owisi u ye saka u yen yem d̄eka ka win niki bia u t̄eni yāku yerun k̄āanu w̄oll̄o ka sere maa ten n̄ōo b̄okao u ka sikerena. Nge m̄eya u ka kuu te d̄εerasia. Ma u maa yem yēka kuu ten tem̄o. Nge m̄eya u ka kuu

te kua n̄n̄em t̄en mi ba ko n da toranun yākurū ko.

16 Ma u yen gum m̄e sua m̄e mu b̄os̄o yānu t̄ēke ka yen buro ge ga woru wukiri ka yen gabu swii yiru ye, ka yin gum sannu. Ye kpurowa u d̄ō doke yāku yerun w̄oll̄o.

17 Adama u naa kin̄e ten tii ka ten bisu ka ten ḡona yarawa t̄ōw̄o u d̄ō doke nge m̄e Yinni Gusun̄o u n̄n̄ s̄ōwa.

18 U maa ka yāa kin̄eru na yāku d̄ō mwaararugirun s̄ō. Ma Aroni ka win bibu ba ben n̄oma s̄andi yāa ten wiru w̄oll̄o.

19 Ma M̄owisi u tu saka u ten yem yēka u ka yāku yee ten n̄ō b̄aka sikerena.

20 Ma u yāa ten yaa b̄ōra, yen biru u ten wiru d̄ō doke ka ten gum ka yaa ye u murura mi.

21 Ma u ten nuki ka ten k̄ori tea ka nim. Ma u yāa kin̄e ten yaa doke d̄ō s̄ō yāku yeru w̄oll̄o u ka yāku d̄ō mwaararugiru kua nge m̄e Yinni Gusun̄o u gerua. Ma yāku ten nubura Yinni Gusun̄o dore.

22 Yen biru u maa ka yāa kin̄eru yiruse na te ba koo ka Aroni ka win bibu tusia ma ba s̄āa yāku kowobu. Aroni ka win bibu ba ben n̄oma s̄andi yāa ten wiru w̄oll̄o.

23 Ma M̄owisi u tu saka, u ten yem sua u t̄ēni Aronin soo n̄m geuguūo ka n̄m geun niki bii bakaa ka maa win n̄ō n̄m geuguun niki bii bakaa.

24 Ma u maa Aronin bibu soka u bu yaa yem m̄e t̄ēni ben soo n̄m geugis̄o, ka maa n̄m geun niki bii bakan̄o ka ben naa n̄m geugisun niki bii bakan̄o. Ma u yem m̄e mu tie yēka yāku yee ten n̄ō b̄aka.

25 Ma u yen gum sua ka yen siru ka yen nukin gum ka yen buro ka yen gabu swii ka sere yen n̄m geu.

26 Ma u p̄ēe sua bireru s̄ō ye ba n̄ seeyatia doke ka kira te ba kua ka gum ka sere maa kira s̄andanu. Ma u ye kpuro s̄andi yaa gum m̄en w̄oll̄o ka yāa n̄mu gen w̄oll̄o.

27 Yen biru u ye Aroni ka win bibu w̄ē. Ma u n̄ē, bu ye Yinni Gusun̄o w̄ēȳo. Kpa bu ye s̄ōsi beri berika.

28 Yen biru u ye kpuro mwa ben n̄man di u d̄ō m̄eni yāku d̄ō mwaararugii ten w̄oll̄o. Ma yen nubura Yinni Gusun̄o dore. Nge m̄eya ba ka Aroni ka win bibu wuna n̄n̄em.

29 Ma M̄owisi u yāa ten guro guroru sua u tu s̄ōsi beri berika Yinni Gusun̄an

wuswaā. Ma ta kua M̄owisigiru nge m̄e Yinni Gusun̄o u n̄n̄ s̄ōwa.

30 M̄owisi u gum m̄e sua ka yem fiiko m̄e mu wāa yāku yeru w̄oll̄o, ma u mu Aroni yēka ka win s̄āa yān̄o ka sere maa win bibun w̄oll̄o ka ben s̄āa yānu s̄ō. Nge m̄eya u ka ye kpuro d̄ēerasia u yi n̄n̄em.

31 Ma M̄owisi u Aroni ka win bibu s̄ōwa u n̄ē, i yāku yaa ye saawo Yinni Gusun̄an wuswaā. Miya i ko i ye di ka p̄ēe ye ya wāa bire te s̄ō. B̄ēya i ko ye di nge m̄e Yinni Gusun̄o u gerua.

32 Yaa ka p̄ēe ye ya tiara, i ko ye kpuro dokewa d̄ō s̄ō yu d̄ō mwaara.

33 I ko i n̄ wāawa kuu ten k̄ann̄o mi sere s̄ō n̄ōba yiru. I n̄ yarīo min di. Domi s̄ō n̄ōba yiruwā i ko i ko ba n̄ b̄ēe tusiam̄o.

34 Yinni Gusun̄owa u yenin wooda w̄ē i n da ko nge m̄e i wa sa kua gis̄o i ka b̄ēn toranun suuru wa.

35 N n̄ m̄en na, i ko i sinawa kuu ten k̄ann̄o mi sere s̄ō n̄ōba yiru, w̄ōkuru ka s̄ō s̄ō. Kpa i win woodaba m̄em n̄ōwa i ku ra ka ḡbin s̄ō. Wooda be Yinni Gusun̄o u man w̄ē bera mi.

36 Ma Aroni ka win bibu kpuro ba kua ye Yinni Gusun̄o u bu yiire saa M̄owisin min di.

Aroni ka win bibu ba s̄amburu torua

9

1 S̄ō n̄ōba itase, M̄owisi u Aroni ka win bibu soka ka sere Isireliban guro gurobu.

2 U Aroni s̄ōwa u n̄ē, a naa kin̄e kpendu suo a ka yākurū ko wunen torarun s̄ō, kpa a yāa kin̄eru kasu a ka yāku d̄ō mwaararugiru ko. A n̄ kaa de yen gaa ya n̄ alebu m̄o. Kpa a ka ye kpuro Yinni Gusun̄o yākurū kua s̄āa yer̄o.

3 Yen biru kaa Isireliba s̄ō a n̄ē, bu boo kin̄eru suo ben torarun yākurun s̄ō ka naa buu ka yāaru ye kpuro ya n̄ w̄ō tia tia m̄o, kpa ya kun alebu gaa m̄o. Ba koo ka ye yāku d̄ō mwaararugiru kowa.

4 Kpa a maa ka naa kin̄eru ka yāa kin̄eru na bu ka siarabun yākurū ko Yinni Gusun̄an mi, ka som m̄e ba bura ka gum. Domi Yinni Gusun̄o u koo b̄ēe kure mi gis̄o.

5 Ba ka ye kpuro na kuu ten mi ye M̄owisi u bikia. Ma be kpuro ba na Yinni Gusun̄an wuswaā.

6 Mɔwisi u nɛɛ, i koowo ye Yinni Gusunɔ u gerua. Kpa u de win yiiko yu bɛɛ kure.

7 Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, a susima yāku yeru mini, kpa a wunen tiin torarun yākuru ko ka yāku dɔɔ mwaararugiru. Yen biru kpa a maa wunen tambu Isireliban toranun yākuru ko nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

8 Ma Aroni u susi yāku yee ten bɔkuɔ. Ma u naa kinɛ kpɛm te go win torarun sɔ.

9 Ma win biba nùn yen yɛm wɛ. Ma u mu dɛka ka niki bia u tɛɛni sãa yerun kãanu sɔɔ, ma u mɛ mu tie wisi yāku yee ten temɔ.

10 Yen biru u yaa yen gum sua u dɔɔ doke ka yen gabu swii yiru ka yen buro ge ga woru wukiri nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

11 Adama yen yaa ka yen gɔna, tɔɔwa u da u ye dɔɔ doke.

12 Yen biru Aroni u yãa te saka bu ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Ma win biba ten yɛm sua ba nùn wɛ. Ma u mu yɛka u ka yāku yee ten nɔɔ bɔka sikerena.

13 Yen biru ba yãa ten yaa bɔra ba Aroni wɛ ka ten wiru. Ma u ye kpuro dɔɔ doke.

14 U ten nuki tea ka ten kɔri u sɔndi yāku dɔɔ mwaararugii ten wɔllɔ u dɔɔ doke.

15 Yen biru u Isireliban yāku kua. U boo ge saka ge ba koo ka yākuru ko tɔmbun toranun sɔ ma u kua nge mɛ u raa yāku gbiiiki te kua ka naa kinɛ kpɛmbu ge.

16 Yen biru u yāku dɔɔ mwaararugiru kua nge mɛ wooda ya gerua.

17 Ma u gberun dɔanu sua u ka yākuru kua. U som nɔm kureru sua u dɔɔ doke yāku yerun wɔllɔ bururu baateren yāku dɔɔ mwaararugii te baasi.

18 U ketɛ ye ka yãa kinɛ te saka ba ka siarabun yākuru kua Isireliban sɔ. Ma win bibu ba nùn yen yɛm wɛ u ka mu yɛka yāku yerun nɔɔ bɔkaɔ u ka sikerena.

19 Ma ba maa nùn ketɛ yen gum wɛ ka yãa ten siru ka maa ten gum mɛ mu ten bɔsɔ yānu tɛke ka sere maa ten gabu swii ka maa ten buro ge ga woru wukiri.

20 Ma u yaa yen gum sɔndi yen guro gurorun wɔllɔ. Yen biru u gum mɛ dɔɔ doke yāku yeru wɔllɔ.

21 Ma Aroni u yaa yen guro guro ni sua ka yen nɔm geu ge, u sɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaɔ nge mɛ Mɔwisi u gerua.

22 Sanam mɛ Aroni u toranun yāku kua yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yāku kua u kpa, yera u nɔma sua wɔllɔ u Isireliba domaru kua. Yen biru u sara yāku yerun di.

23 Mɔwisi ka Aroni ba dua kuu ten mi. Ye ba yara, ma ba tambu domaru kua. Saa yera Yinni Gusunɔ u bu win yiikon girima sɔsi.

24 Ma dɔɔ yari yara win wuswaan di yi da yi yāku dɔɔ mwaararugii te mwa ka yāku ni nu tien yaa gum mɛ. Ma Isireliba kpuro ba ye wa. Ma ba nuku dobun kuuki wɔri ba yiira sere temɔ.

Aronin biba dɔɔ mwaara

10

1 Aronin bibu Nadabu ka Abihu ben baawure u win dɔɔ guratia sua ba dɔɔ gure, ma ba turare doke mi. Yen biru ba ka Yinni Gusunɔ daawa kuu bekurugirɔ. Nge mɛya ba ka dɔɔ tuko da kuu ten mi. N deema Yinni Gusunɔ u bu ye yinari.

2 Yera u dera dɔɔ u yara u bu di ma ba gu mi.

3 Ma Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u n̄ daa bɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, u kɔwa be ba nùn susimɔ bu win dɛeraru nasia, kpa bu nùn bɛɛɛ wɛ tambu kpuron wuswaɔ?

Ma Aroni u win nɔɔ mari.

4 Ma Mɔwisi u Misaeli ka Elisafani Usielin bibu soka. Usieli wi, u sãawa Aronin tondon wɔnɔn bii. Mɔwisi u bu sɔɔwa u nɛɛ, i na i bɛɛn wɔnɔbun gɔnu sua kuu ten min di i ka nu da sansanin biruɔ.

5 Ma ba na ba goo ni sua ka nin takoba sannu ba ka da sansanin biruɔ nge mɛ Mɔwisi u gerua.

6 Ma Mɔwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba tie Eleasaa ka Itamaa sɔɔwa u nɛɛ, i ku bɛɛn winu deri diinu, i ku maa bɛɛn yānu gɛɛku nuku sankiranun sɔ kpa Gusunɔ u ku raa bɛɛ go kpa u ka Isireliba mɔru ko. Adama i de bɛɛn mero bisibu Isireliba bu swi be dɔɔ u din sɔ.

7 Bɛɛn tii i ku doona kuu ten kɔnnɔn di kpa i ku ra ka gbin sɔ. Domi gum mɛ ba bɛɛ tãre mi, mu bɛɛ kuawa mi Yinni Gusunɔn yāku kowobu.

Ma Aroni ka win bii be, ba kua ye Mɔwisi u gerua.

Gusunɔ u yāku kowobu yinari bu tam nɔ

⁸ Yinni Gusunə u Aroni sɔɔwa u nɛɛ,

⁹⁻¹¹ a n̄ kaa tam bɔɔbɔm gam nɔ wunɛ ka wunen bibu i n̄ dɔɔ nɛn kuu bekurugirɔ, kpa i ku ra ka gbin sɔ. Kpa i ka kpī i wunana ye ya s̄aa s̄aarugia ka ye ya n̄ s̄aa s̄aarugia. Mɛya i ko i maa kpī i wunana ye ya dɛɛre ka ye ya n̄ dɛɛre. Mɛya i ko i maa kpī i Isireliba Gusunən woodaba kpuro sɔɔsi ye u Mɔwisi wɛ. Yeni ya ko n̄ s̄aawa wooda sere ka bɛɛn bibun bweserɔ.

Wooda ye ba yi yāku dīanun s̄o

¹² Mɔwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba n̄n̄n̄ tie, Eleasaa ka Itamaa sɔɔwa u nɛɛ, i som mɛ suo mɛ ba ka yāku kua mu tiara. Kpa i ka mu pɛɛ ko ye i kun seeyatia doke. Kpa i ye di yāku yerun bɔkuɔ. Domi nu kuawa mi dīa dɛɛranu.

¹³ I ko ye diwa yam dɛɛram sɔɔ. Yera ya ko n̄ s̄aa wunɛ ka wunen bibugia nge mɛ Yinni Gusunə u man sɔɔwa.

¹⁴ Mɛya wunɛ ka wunen bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu i ko i yaa n̄mu ge ba kpara mi di ka guro guro te ba sɔɔsi beri berika Yinni Gusunən wuswaaɔ. Yera ya ko n̄ s̄aa wunɛ ka wunen bibugia Isireliba b̄a n̄ siarabun yāku kua.

¹⁵ Isireliba ba ko n̄ da ka yen n̄mu ge ka guro guro te n̄wa ka sere maa yaa gum mɛ ba ra dɔɔ doke yāku yerun wɔllu mi. B̄a n̄ ye kpuro sɔɔsi beri berika ba kpa, ya koo kowa wunɛ ka wunen bibugia. Ya ko n̄ s̄aawa wooda sere ka baadommaɔ nge mɛ Yinni Gusunə u gerua.

¹⁶ Yera Mɔwisi u torarun yāku boo ge bikia. Adama u deema ba gu dɔɔ mɛni. Yera u ka Aronin bibu yiru Eleasaa ka Itamaa m̄aru bara u nɛɛ,

¹⁷ mban s̄na i n̄ boo gen yaa temɛ Yinni Gusunən kuru mini. Domi ga s̄aawa dīa dɛɛranu. Yinni Gusunə u bɛɛ gu wɛwa i ka Isireliba kpuron toranun yāku ko.

¹⁸ Adama i n̄ ka gen yem duumɛ Yinni Gusunən kuu ten sɔɔwɔ. N̄ deema i ko i raa gen yaa temwa kuu ten mi nge mɛ Yinni Gusunə u man sɔɔwa.

¹⁹ Aroni u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a yɛ ye n̄ man deema sanam mɛ Isireliba ba Yinni Gusunə yāku kua ben toranun s̄o ka maa yāku dɔɔ mwaararugiru. Yen d̄oma te, n̄

n̄ torarun suurun yāku ten yaa di, ya koo Gusunə dore? Aawo! Ya n̄ Gusunə doremɔ.

²⁰ Ma Aronin wisi bi, bu Mɔwisi dore.

YE YA DɛɛRE KA YE YA N DɛɛRE

Yaa ye ya s̄aa seseru

11

¹ Yinni Gusunə u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ,

² bu Isireliba sɔɔwɔ bu nɛɛ, yɛɛ yi ba koo kpī bu di wee.

³ Ba koo kpī bu yaa di ye ya naa kaburosu m̄a ma ya ra tuka ko.

⁴ Adama ba n̄ yɛɛ dimɔ yi yi ra tuka ko tɔna ma yi n̄ naa kaburosu m̄a. Nge mɛya ba n̄ yooyoo temmɔ yèn s̄o ga n̄ naa kaburosu m̄a baa mɛ ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia.

⁵ Ba n̄ koo yaa ye ba m̄o damaa * tem baa mɛ ya ra tuka ko yèn s̄o ya n̄ naa kaburosu m̄a.

⁶ Mɛya ba n̄ koo maa wukun yaa tem domi ga n̄ naa kaburosu m̄a baa mɛ ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia.

⁷ Mɛya ba n̄ koo maa kurusɔ di. Ga naa kaburosu m̄a adama ga ku ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia.

⁸ Bu ku yɛɛ yi di, bu ku maa yin gonu baba. Ba koo yi garisiwa disigii.

⁹ Yɛɛ yi yi maa w̄aa daanɔ ka nim w̄okuɔ, yi yi w̄aa nim sɔɔ gesi kpuro yi ba koo di wee. Yiya yi yi k̄ɛritii m̄a ka kokosu sannu.

¹⁰ Adama yi yi kun k̄ɛritii m̄a ka kokosu sannu, ba koo yi garisiwa disigii.

¹¹ Ba n̄ koo yi di. Mɛya bu ku maa yin gonu baba.

¹² Yɛɛ yi yi gesi w̄aa nim w̄oku sɔɔ, ka daanɔ, ma yi n̄ k̄ɛritii ka koko si m̄a, ba koo yi garisiwa disigii.

¹³ Gunɔsu sɔɔ, si ba koo garisi disigisu wee, siya gunɔ bakeru ka sere maa si su ra sw̄ɛ di ka si su ra yaa di

¹⁴ ka yaberekunu ka sere si su ka nu weenɛ

¹⁵ ka gbanamgbaanu ka maa si su ka nu weenɛ

¹⁶ ka taataanu ka booro ka sere si su ka su weenɛ ka kasa ka si su ka ye weenɛ,

* **11:5 damaa** - Damaa ye, ya ka saataburu weenɛ.

17 ka booro bweseru garu ka nim kpakpayε, ka booro dāa kōaru

18 ka guno gbangbayaku ka guno si su ra swεε din bweseru

19 ka swāa wīaku ka si su ka ye weenε ka kōo.

20 I ku maa kōkamii ni nu kasa ka naasu mō di.

21 Adama ni sōo, i ko i kpī i di ni nu ra yōoku tem sōo

22 nge twea ka gbōo ka ni nu ka ye weenε.

23 Adama ni nu tie nu kasa ka naasu mō mi, i ku nu di.

Ye ya ra tōnu ko disigii

24 Yεε gεε wāa yin goru tōnu ù n baba u koo ko disigii. U ko n disi mōwa sere ka tōo ten yokaō.

25 Wi u yin goru sōowa, u koo win yānu teawa. Kpa u n wāa disi sōo sere ka yokaō.

26-28 Yεε yi i ko i garisi disigii yi wee. Yiya yi yi ñ naa kaburosu mō ka yi yi ku ra tuka ko ka sere yi yi naasu nne mō yi sīimō ka naa sēnu. Wi u yin gaa baba u disi duurawa mi sere ka tōo ten yokaō. Wi u maa yin goru sōowa u koo win yānu teawa kpa u n disi mō sere ka tōo ten yokaō.

29 Yεε yi yi kabirimō sōo wee yi i ko i garisi disigii. Yiya guno yantaru ka guno kiikiiru ka dēba ka ye ya ka ye weenε kpuro

30 ka duurubεku ka sureru ka kōrombōaru ka sokoro ka suno naki.

31 Yi kpurowa i ko i garisi disigii yεε yi yi kabirimō sōo. Wi u yin gaan goru baba u ko n disi mōwa sere ka tōo ten yokaō.

32 Yin gaan goru tō n wōri dendi yānu sōo ni ba kua ka dāa ñ kun mε ka bekuru ñ kun mε ka gōna ñ kun mε ka saaki, dendi yāa ni, nu disi duurawa mi. Ba koo nu dokewa nim sōo sere ka tōo ten yokaō. Yen biru nu sere dεera.

33 Yen gaa yā n wekeru garu wōri te ba kua ka sōndu, ye ya wāa mi sōo kpuro ya disi duurawa mi. Ba koo weke te kōrawa. Bā n nim doke weke te sōo, ma nim mε, mu tāra dīanu sōo ñ kun mε nōrura gaa sōo, ba koo ye kpuro garisiwa disi.

34 Bā n nim doke weke te sōo, ma nim mε, mu dāare dīanu sōo ñ kun mε nōrura gaa sōo, ba koo ye kpuro garisiwa disi baa ñ n weke tere sōon nā ya wāa.

35 Mi yaa yen goru ta wōri kpuro gesi, doo koo yerō ñ kun mε pēε wōo yerō, ba koo ye

kpuro kōsukuwa. Domi ye kpuro ya disi duurawa mi.

36 Yaa goo te, tō n wōri dōkō sōo ñ kun mε daaro, i ñ ko i nim mε garisi disi. Adama wi u tu baba u disi duurawa.

37 Tō n wōri dīa bwese te ba koo duure sōo, dīa bwese te, ta ñ disi duure.

38 Adama bā n daa dīa bwese te wasan na bu ka di, ta disi duurawa mi.

39 Yaa ye ba ra di yā n ka tii gu, wi u yen goru baba, yēro u disi duurawa mi sere n ka ko tōo ten yoka.

40 Wi u yen yaa tema ñ kun mε u yen goru sōowa, u koo win yānu teawa kpa u n disi mō sere ka tōo ten yokaō.

41 I ku yεε yi yi kabirimōn yaa tem

42 ka yi yi ra ka nukuru sī ka yi yi kabirimō ka naasu nne ñ kun mε yi yi naa dabinu mō. I ko ye kpuro deriwa mam mam.

43 I ku de yεε yin bweseru yi bεε ko disigibu.

44 Domi nε Gusunō na sāawa bεεn Yinni. I ko i tii dεerasia kpa i n dεere. Domi na sāawa Dεero. Yen sōna i ñ ko i tii disi doke ka yεε yi yi kabirimō.

45 Nena na bεε yarama Egibitin di na n ka sāa bεεn Yinni. Yen sō, i de i n dεere. Domi na dεere.

46 Wooda yeni kpurowa na yi yεε kpuron sō ka gunosu ka yεε yi yi wāa nimō ka sere yi yi kabirimō.

47 Yera ya koo de i n da yaa wunanε ye ba koo ka yākuru ko ka ye ba ñ ka yākuru mō. Meya maa ya koo bεε sōosi yaa ye i ko i di ka ye i ñ dimō.

Tōn kurō ù n maran wororu

12

1 Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wε u nεε,

2 a Isireliba sōowō a nεε, tōn kurō ù n gura sua ma u bii tōn durō mara, u ko n disi mōwa sōo nōoba yiru nge sanam mε u yasa mō.

3 Sōo nōoba itase, kpa bu win bii wi bango kua.

4 Adama kurō wi, u ko n wāawa disi sōo sōo tena ka ita kpam u sere dεera yem mε u yarin sō marubun saa. U ku raa sāa yānu ganu baba, u ku raa maa da Gusunōn kuu bekurugirō sere tōo te, tu ka turi.

5 N n maa tōn kurōn na u mara, u ko n wāawa disi sōo alusuma yiru. Ya ko n sāawa nge sanam mε u yasa mō. Yen biru u koo

kowa sōo wata ka nōōba tia u sere dēera win yem mē mu yarin sō marubun saa.

⁶ Tōn kurō wi u mara, win dēerasiabun saa yà n tura, u koo ka yāaru wōō tiagiru nawa u ka yāku dōō mwaararugiru ko. Kpa u totobereru n̄ kun mē kparuko sua u ka win torarun yākuru ko.

⁷ Yāku kowowa u koo ka ye yākuru ko. Kpa u n̄n win torarun suuru kana. Saa ye sōōra u koo dēera win yem mē mu yarin sō.

Wooda yeniwa nē, Yinni Gusunō na wēemō tōn kurō wi u bii maran sō.

⁸ U kun yāaru wa, u koo totoberenu yiru n̄ kun mē kparukonu yiru kasu. Nin teuwa u koo ka yāku dōō mwaararugiru ko kpa u maa ka teu geni torarun yākuru ko. Yāku kowowa u koo n̄n yāku te kua. Saa ye sōōra u koo dēera.

Ganan bararun wooda

13

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi ka Aroni sōōwa u nēē,

² goo ù n māsiru mō wasi sōō, n̄ kun mē debu, n̄ kun mē bau kpiku ge ga ka bara disigiru weenē, ba koo ka yēro dawa yāku kowo Aronin mi n̄ kun mē win bibun turon mi.

³ Yāku kowo wiya u koo bara te mēeri. U n deema bau ge, ga san kpikisu mō, ma ga wōru mō, saa ye sōōra u koo gere ma yēro u bara disigiru barō.

⁴ U n maa bau kpiku gagu mō ma ga n̄ wōru mō, ma gen sansu kun buriri, yāku kowo u koo ka yēro dawa diru garu sōō u kenusi sōō nōōba yiru.

⁵ Sōō nōōba yiruse, yāku kowo ù n wa bau ge, ga n̄ yabi, u koo maa n̄n kenusiwa sōō nōōba yiru.

⁶ Sōō nōōba yiruse te, yāku kowo u koo maa n̄n yarawa u mēeri. U n deema ga n̄ yabi baama, u koo yēro sōōwa ma u dēere, ya sāawa debu, kpa u win yānu tea u dēera.

⁷ Amen biru, debu ye, yà n yabi gōna ye sōō, yēro u koo maa wurawa yāku kowo u n̄n mēeri.

⁸ Yāku kowo wi, ù n n̄n mēera ma u deema ya yabi win gōna sōō, u koo yēro sōōwa ma u n̄ dēere, u bara disigiru mōwa.

⁹ Goo ù n bara disigiru barō, ba koo ka n̄n dawa yāku kowon mi.

¹⁰ Yāku kowo wiya u koo n̄n mēeri. U n bau kpiku wa mi, ma bau gen sansu buriri, ma gōna ye, ya boo kua,

¹¹ ya sāawa bara disigii te ta torumō yēron gōna sōō. Yāku kowo u koo yēro garisiwa disigii. U n̄ maa n̄n kenusimō.

¹² Adama yāku kowo ù n mōsi mōsiminu wa nu yabi yēron gōna kpuro sōō, saa win wirun di sere ka naasō,

¹³ u koo yēro garisiwa u dēere, domi win wasi kpuro yi burura.

¹⁴ Adama dōma te ba boo swāō wa win wasi sōō, ba koo n̄n garisiwa disigii.

¹⁵ Yāku kowon tiywa u koo n̄n mēeri. U n deema boo swāō u wāa mi, u koo n̄n garisiwa disigii, domi ya sāawa bara disigiru.

¹⁶ Adama win wasi yi, yì n kōsa, ma yi burura kpuro, u koo maa dawa u yāku kowo wa.

¹⁷ Yen biru, yāku kowo u koo ye mēeriwa. U n wa ya burura, saa ye sōō, u koo yēro garisiwa u dēere.

¹⁸ Goo ù n win bwisi kpaka sōō

¹⁹ māsiru garu wa, ma u deema ta buriri, n̄ kun mē ta sōri, yēro u koo dawa u tii sōōsi yāku kowon mi.

²⁰ Yāku kowo wi, u koo n̄n mēeriwa. U n deema mōsi te, ta wōru mō, ma win wasin sansu su burura, saa ye sōōra yāku kowo u koo n̄n garisi disigii. Bara disigira ta yarimō saa bwisi kpaka yen min di.

²¹ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari mōsi ten wōllō, yen biru mōsi te, ta n̄ wōru mō, ma ta buriri fiiko, u koo durō wi kenusiwa dirō sōō nōōba yiru.

²² Mōsi te, t̄a n̄ gōna yabi, yāku kowo u koo n̄n garisiwa disigii domi bara disigira ta n̄n deema.

²³ Adama mōsi te, ta kun yabi, ta sāawa bwisi kpaka. Saa ye sōō, yāku kowo u koo gere ma yēro kun disi mō.

²⁴ Goo ù n dōō mwaara ma yen boo kpaka sōō bau kpiku ga yara, n̄ kun mē bau sōō, yāku kowo u koo yēro mēeriwa.

²⁵ Gen sansu s̄n n̄ kua kpikisu ma wōru ga sōōsire gōna ye sōō, saa ye sōō bara disigira ta sōōsira mi. Yāku kowo u koo n̄n garisiwa disigii.

²⁶ Adama yāku kowo ù n wa ma san kpikisu sari bau ge sōō, ga n̄ maa wōru mō, ma

ga buriri fiiko, u koo yēro kenusiwa dirō sōo nōōba yiru.

²⁷ Sōo nōōba yiruse te, u koo nūn mēeri. U n wa bau ge, ga yabi win gōna sōo, u koo nūn garisiwa disigii. Ta sāawa bara disigiru.

²⁸ Adama bau ge, ga kun yabi, ma ga burura fem fem, dōo mwaara kpaka yera. Saa ye sōo, yāku kowo u koo nūn garisiwa u dēere.

²⁹ Tān durō ñ kun mē tōn kurō ù n bau gagu mō win wirō, ñ kun mē win tonkurorō,

³⁰ yāku kowo u koo gu mēeriwa. Gà n wōru mō ma gen sansu su ñ sinum mō, ma su swērāma nge dām buuru, yāku kowo u koo yēro garisiwa disigii. Ya sāawa wii kpaka ye ya wāa wirō, ñ kun mē tonkurorō.

³¹ Yāku kowo wi, ù n wa ya wōru mō, ma san wākusū sari, u koo yēro kenusiwa dirō sōo nōōba yiru.

³² Sōo nōōba yiruse te, u koo maa yēro mēeriwa. U n deema wii kpaka ye, ya ñ yabi ma ya sansu mō si su ka dām buuru weene, ma su ñ wōru mō,

³³ yēro u koo win sansu kōniwa. Adama u ñ kpaka ye kōnimō. Yen biruwa yāku kowo u koo maa nūn kenusi dirō sōo nōōba yiru.

³⁴ Sōo nōōba yiruse te, u koo ye mēeriwa. Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma ya ñ tīre ya gōna kere, yāku kowo u koo nūn garisiwa u dēere. U koo win yānu tea. Saa ye sōo, u dēerawa mi.

³⁵ Adama wii kpaka ye, yà n dākuru yabi, yāku kowo u koo maa nūn mēeriwa.

³⁶ U n wa ya yabi gōna ye sōo, yāku kowo u ñ maa kasumō yēro ù n san dām buuru mō. U koo nūn garisiwa disigii.

³⁷ Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma yen sansu tīra, yēro u bekurawa mi. U ñ maa disi mō. Yāku kowowa u koo gere ma u dēere.

³⁸ Tān durō goo ñ kun mē tōn kurō goo ù n win gōna sōo bau kpikisu wa,

³⁹ yāku kowowa u koo nūn mēeri. U n bausu gasu wa si su ñ buriri sāa sāa, bau si, su ñ sē. U koo yēro garisiwa u dēere.

⁴⁰ Goo ù kun seri mō wirō, wii kpararugiiwa ba koo yēro garisi. U dēerawa mi.

⁴¹ N n wuswaa gian na u ñ seri mō, yēro u sāawa wii kpararugii. Ka mē, yēro u dēerawa.

⁴² Adama wii kpara te sōo, bau gagu gā n sōosira ga sōri, bara disigira ta torumō mi.

⁴³ Yāku kowowa u koo gu mēeri. U n deema wii kpara te, ta bau kpikisu mō su ka bara disigiru weene, wi u su mō mi, u bara disigiru barōwa mi. U ñ dēere.

⁴⁴ Yāku kowo u koo nūn garisiwa disigii win wii bau gen sō.

⁴⁵ Wi u bara disigiru mō kpuro, u koo yānu dokewa ni nu gēere, u ku furō doke, kpa u win wuswaa wukiri kpa u n nōogiru sue u n mō, disigii, disigii.

⁴⁶ U ko n sāawa disigii sere win bara disigii te, tu ka kpe. Yen sōna u ko n wāa yeru mō bee tia u n ka tōmbu dēere.

Disi gōmi yānu sōo

⁴⁷⁻⁴⁹ Bā n disi gōmi gēe wa yi sōri ñ kun mē yi sāa nge wuru biresu yānu ganu sōo, ni ba kua ka yāa sansu ñ kun mē kīa si ba kua ka wēe damgii ñ kun mē yaa gōna, bau ge, yāku kowo u koo gu mēeriwa.

⁵⁰ Yāku kowo wi, ù n yāa ni mēera u koo nu yiwa sōo nōōba yiru.

⁵¹ Yen sōo nōōba yiruse te, u koo wure u maa yāa ni mēeriwa. U n deema disi gōmi yi, yi yabi baama, ma ba ñ kpē bu yi wīa, saa ye sōo, u koo nu garisiwa yāa disiginu.

⁵² Saa ye sōora yāku kowo u koo yāa ni dōo meni. Baa bā n nu kua ka wēsu ñ kun mē ka wēe damgii ñ kun mē ka yāa sansun wēe ñ kun mē ka mam gōna, ka mē, ba koo ye kpuro dōo meniwa. Domi ba ñ kpē bu disi gōmi yi wīa. Dōowa u koo ye go.

⁵³ Adama yāku kowo ù n wa gōmi yi, yi ñ yabi yāa ni sōo,

⁵⁴ u koo de bu nu teawa kpa bu maa nu diru kenusi sōo nōōba yiru.

⁵⁵ Sōo nōōba yiruse te, u koo wure u maa nu mēeriwa. U n deema disi gōmi yi ñ kōsa, yi ñ maa yabi, ba koo yāa ni garisiwa disiginu kpa bu nu dōo doke. Domi disi gōmi yi, yi nu di biruō ñ kun mē wuswaa.

⁵⁶ Adama yāku kowo ù n deema disi gōmi yi, yi burura, u koo ye wākawa yāa nin min di.

⁵⁷ Yen biru yi ñ maa wurama yāa ni sōo, yi ko n sāawa disi gōmi. Ba koo yāa ni dōo meniwa.

⁵⁸ Bā n yānu ganu tea ni nu disi gāmi kpia, ma disi gāmi yi, yi wīara, ba koo wure bu maa nu teawa bu sere nu garisi nu dēere.

⁵⁹ Yeniwa ya sāa disi gāmin wooda yi yi ra kpi yānu sōo ye ba kua ka wēsu n̄ kun mē ka wēe damgii n̄ kun mē ka gōna. Wooda yera ya koo sōosi yāa ni nu dēere ka ni nu kun dēere.

Wi u raa bara disigiru m̄n dēerasiabu

14

¹ Yinni Gusun̄n u M̄wisi sōowa u n̄e,

² wee nge mē ba koo ka tōnu dēerasia wi u raa bara disigiru m̄. Ba koo ka n̄n dawa yāku kowon mi,

³ kpa yāku kowo u ka n̄n yari sansanin di u n̄n m̄eri. U n̄ deema u bekura,

⁴ yāku kowo u koo n̄n sōwa ye ba koo ka n̄n dēerasia. U koo gun̄minu yiru sua ni ba ra ka yāku ko ka sere dāa ye ba m̄ s̄eduru ka wēe wun̄mgii ka dāa kiku gagun kāasa ge ba m̄ is̄pu.

⁵ Yāku kowo u koo de bu gun̄n gen teu sakawa wekeru sōo te ba kua ka s̄ndu te ta nim gem m̄.

⁶ Yen biru u koo gun̄n ge ga wasi mi, ka s̄edurun dāa ye, ka wēe wun̄mgii yi, ka is̄pun kāasa ye dokewa yem mē sōo, mē ba wisi nim sōo mi.

⁷ U koo ye yēkawa n̄n n̄oba yiru wi ba koo dēerasian w̄ll̄. Yen biru u koo n̄n garisiwa u dēere kpa u gun̄n ge yōsu gu doona.

⁸ Wi u koo tii dēerasia, u koo win yānu teawa kpa u win sansu k̄ni, kpa u wobure nim sōo. Saa ye sōora ba koo n̄n garisi u dēere. Yen biru, u koo kp̄i u wurama sansanī. Adama u koo kowa sōo n̄oba yiru tōw̄ u kun due win kuu bekurugir̄.

⁹ Sōo n̄oba yiruse te, u koo win sansu k̄niwa ka win seri ka win toburu ka win n̄ni burosu. Ye ya sāa sansu kpuro gesi, u koo k̄niwa. U koo maa win yānu teawa kpa u wobure u dēera.

¹⁰ Sōo n̄oba itase, u koo yāanu yiru sua ni nu n̄ alebu m̄ ka yāa nii teeru w̄o tiagiru ka som kilo n̄oba n̄nē mē ba burina ka gum ka sere maa gum litirin b̄nu.

¹¹ Yāku kowo wi u koo tōnu wi dēerasia u koo n̄n tusia Yinni Gusun̄n wuswaā kuu ten k̄n̄w̄ ka maa win yāku dīanu.

¹² Yāku kowo u koo yāa nin teeru suawa kpa u ka tu yāku ko te ba ra ka toraru s̄m̄e ka sere gum litirin b̄nu ye, kpa u ye kpuro sōosi beri berika Yinni Gusun̄n wuswaā.

¹³ Kpa u tu saka yam dēeram mi, mi ba ra torarun yāku ka yāku d̄o mwaararugirun yaa sake. Domi torarun yāku yaa ka ye ba ra ka toranu s̄m̄egia ya sāawa dīa dēeranu ni nu koo ko yāku kowoginu.

¹⁴ Yāku kowo u koo torarun yāku yaa yen yem sua u t̄eni wi u dēerasiam̄n soo n̄m geuguū ka win n̄m geun niki bia bakaā ka sere win n̄o n̄m geuguun niki bia bakaā.

¹⁵ Yāku kowo u koo maa gum litirin b̄nu ye wisiwa win n̄m dwarun n̄m w̄or̄.

¹⁶ Kpa u ka win n̄m geun niki bia gum mē d̄eka u mu yēka n̄n n̄oba yiru Yinni Gusun̄n wuswaā.

¹⁷ Yen biru, kpa u gum mē mu tie t̄eni wi u dēerasiam̄n soo n̄m geuguū ka maa win n̄m geun niki bia bakaā ka win n̄o n̄m geuguun niki bia bakaā. U koo mu t̄eniwa mi u raa yem mē doke.

¹⁸ Kpa u maa mē mu tie win n̄ma sōo doke yēron wiru w̄ll̄ kpa u n̄n dēerasiabun wororu koosi Yinni Gusun̄n wuswaā.

¹⁹ Kpa u n̄n torarun yāku kua. Nge m̄ya u koo ka n̄n dēerasia. Yen biruwa u koo yāku d̄o mwaararugirun yaa go.

²⁰ Kpa u ye d̄o doke yāku yer̄ ka k̄nu. Nge m̄ya u koo ka yēro torarun yāku kua kpa u dēera.

Bwēebwēe wi u raa bara disigiru m̄n dēerasiabu

²¹ Wi u bara disigiru m̄ ma u n̄ dam m̄ u ka yāku yaa saberu wa, yāa teera u koo kasu u ka yāku ko te ta sāa torarun s̄m̄bugiru. Yāku kowo u koo ka tu suuru kan̄bun wororu ko Yinni Gusun̄n wuswaā. Yen biru dur̄ wi, u koo som kilo ita wē mē ba bura ka gum ka sere maa gum litirin b̄nu.

²² U koo maa ka kparukonu yiru na n̄ kun mē totoberenu yiru nge mē win waara n̄. Ba koo gen teu go win torarun suurun s̄. Kpa bu maa ka teu ge ga tie yāku d̄o mwaararugiru ko.

²³ Win dēerasiabun sōo itasera u koo ka ye kpuro yāku kowo naawa sāa yerun k̄n̄w̄ Yinni Gusun̄n wuswaā.

24 Yāku kowo wi, u koo yāa te mwa ka gum litirin bānu ye, kpa u ye kpuro sōsi beri berika Yinni Gusunān wuswaa.

25 Yen biru u koo yāa te saka kpa u ten yem sua u tēni wi u raa bara disigiru mən soo nām geuguuō ka win nām geun niki bia bakao ka sere maa win nōō nām geuguun niki bia bakao.

26 Yen biru yāku kowo wi, u koo gum me wie win nām dwarun nām wōōrō.

27 Kpa u ka win nām geun niki bia gum me dēka u yēka nān nōōba yiru Yinni Gusunān wuswaa.

28 U koo maa gum me tēni wi u raa bara disigiru mən soo nām geuguuō ka nām geun niki bia bakao ka sere win nōō nām geuguun niki bia bakao. U koo mu dokewa mi u raa gesi yem tēni.

29 Yen biru gum me mu tie win nōōmā, u koo mu wisiwa wi u raa bara disigiru mən wirō u sere nūn dēerasiabun wororu kua Yinni Gusunān wuswaa.

30 Yen biru, u koo gunō gen teu go, gēn bweseru u wa.

31 Ba koo ka gen teu torarun suurun yākuru ko. Teu maa yāku dōō mwaararugiru ka som me, ka gum me. Kpa yāku kowo wi, u wi u raa bara disigiru mō dēerasiabun wororu kua Yinni Gusunān wuswaa.

32 Wooda yeniswa wi u bara disigiru mō ma u n̄ dam mō u koo swīi u ka dēerasiabun yākuru ko.

Disi gōmi dirun gani sōō

33 Yinni Gusunō u Mōwisi ka Aroni sōōwa u nēē,

34 sanam me i ko i du Kananin temō me kon bēē wē, nā n dera disi gōmi yi kpia diru garu sōō tē sōō i wāa,

35 wi u dii te mō, u koo dawa u yāku kowo sō u nēē, wee u gāanu waamō win dirō nge disi gōmi.

36 Yāku kowo wi, u sere du u ka dii te mēeri, u koo dewa bu ten yānu kpuro yara kpa yāa nin tii nu ku raa disi duura. Yen biru u koo du kpa u disi gōmi yi mēeri.

37 U n deema gōmi yi sāa nge wuru bekusu, n̄ kun me yi sōri, kpa yi n sāa nge wōru gāna ye sōō,

38 u koo yariwa kpa u dii te kēne sōō nōōba yiru.

39 Sōō nōōba yiruse, yāku kowo u koo wura diru mi. U n deema disi gōmi yi yabi dii ten gani sōō,

40 u koo de bu dii ten kpenu wōōriwa n̄n mi disi gōmi yi, yi kpia bu ka nu yari wuun di bu kō mi n kun dēere.

41 U koo dewa bu dii ten sōōwō kpuro kera kpa bu yanim me ba kera mi yari wuun biruō mi n kun dēere.

42 Yen biru kpa bu kpee kpaanu kōsire ko. Kpa bu wure bu dii te tāwa.

43 Amēn biru, disi gōmi yi, yī n maa wurama dii te sōō,

44 yāku kowo u koo maa sewa u da u tu mēeri. U n deema disi gōmi yi, yi maa kpia dii ten gani sōō, saa ye sōō, n n̄ maa koorō bu yi wīa min di. Dii te, ta disi duurawa mi.

45 Ba koo tu surawa kpa bu ten kpenu ka dāa ka tem gura bu ka da wuun biruō mi n kun dēere.

46 Wi u dua diru mi sanam me ba tu kēnusi, u disi duurawa mi sere ka yokao.

47 Wi u kpuna mi, n̄ kun me u gāanu di mi, u koo win yānu teawa.

48 Sanam me ba dii te sōnwa ba kpa, yāku kowo u n wura u ka tu mēeri, ma u deema disi gōmi yi sari, u koo dii te garisiwa ta dēere. Domi disi gōmi yi, yi doona.

49 Bu ka dii ten dēerasiabun woronu ko, ba koo gunōsu yiru kasuwa ka dāa ye ba mō sēduru ka kiku ge ba mō isōpu ka wēē wunōmgii.

50 U koo gunō gen teu sakawa wekeru sōō te ba kua ka sōndu ta nim gem mō.

51 Yen biru, u koo ge ga wasi sua ka sēduru ye, ka isōpu ye, ka wēē wunōmgii yi, kpa u ye kpuro doke gunō ge ba sakan yem me sōō, me ba wisi nim sōō mi, kpa u mu yēka nān nōōba yiru dii te sōō.

52 U koo ka gunō gen yem me ba wisi nim sōō mi, disi wōka ka gunō ge ga wasi ka sēduru ye, ka isōpu ka wēē wunōmgii yi.

53 Kpa u gunō ge ga wasi yōsu gu doona yakasō. Saa ye sōōra u koo dii te dēerasiabun wororu koosi kpa tu dēera.

54 Wooda yenibara ba ko n da swīi bara disigiru ka wii kpakin sō

55-56 ka mōsiru ka debu ka disi gōmi yi yi ra kpi yānu sōō ka dia sōō.

57 Wooda yera ya koo sōōsi gāa ni nu dēere ka ni nu kun dēere.

*Tɔn durɔrun disi***15**

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ,

² i Isireliba sɔɔwɔ i nɛɛ, ben goo ù n kentu kpika mɔ, u kuawa mi disigii.

³ Ya ra wĩ? Ya ku ra wĩ? Ka mɛ, u kuawa mi disigii.

⁴ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro, ta disi duurawa mi, ka sere maa gāa ni u sinari kpuro.

⁵ Wi u maa kpin yee te baba kpuro u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mɛ, yɛro u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ.

⁶ Wi u maa sina mi barɔ wi, u sina, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mɛ, u ko n sãawa disigii sere ka yokaɔ.

⁷ Wi u barɔ wi baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka mɛ, u ko n sãawa disigii sere ka yokaɔ.

⁸ Barɔ wi, ù n goo yāatam sie, yɛro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n sãawa disigii sere ka yokaɔ.

⁹ Gāa ni barɔ wi, u sɔni kpuro, nu kuawa mi disiginu.

¹⁰ Gāa ni u sakusi kpuro, wi u nu baba yɛro u kuawa mi disigii sere ka yokaɔ. Wi u maa nu sɔɔwa yɛro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ.

¹¹ Wi u dera barɔ wi, u nùn baba, ma u ñ nie, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, yɛro u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ.

¹² Barɔ wi, ù n dendi yānu baba ni ba kua ka sɔndu ba koo nu kɔsukuwa. Nùn n maa sãan na ni ba kua ka dāa, ba koo nu teawa.

¹³ Sanam mɛ kentu ye, ya wĩibu yɔra, u koo kowa sɔɔ nɔɔba yiru u sere dɛɛra. U koo win yānu tea kpa u wobure ka nim. Saa ye sɔɔ, u dɛɛrawa mi.

¹⁴ Sɔɔ nɔɔba itase u koo kparukonu yiru ñ kun mɛ totoberɛnu yiru sua u ka da Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ kpa u nu yāku kowo wɛ.

¹⁵ Yāku kowo u koo nin teu gowa torarun sɔ. Kpa u ka teu geni yāku dɔɔ mwaararugiru ko kpa u nùn dɛɛrasiabun

wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaaɔ kpa u dɛɛra.

¹⁶ Goon sen nim mù n yari, u koo woburewa. Adama ka mɛ, u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ.

¹⁷ Mù n yānu ganu tāre, ñ kun mɛ gɔna ye ba ra wukiri, ba koo ye teawa ka nim. Adama ka mɛ, ya ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ.

¹⁸ Kurɔ ka durɔ bà n mɛnna, be kpuro ba koo woburewa ka nim. Adama ka mɛ, ba koo bu garisiwa disigibu sere ka yokaɔ.

Tɔn kurɔrun disi

¹⁹ Tɔn kurɔ ù n yasa mɔ, ba koo nùn garisiwa disigii sɔɔ nɔɔba yiru. Wi u nùn baba kpuro u kuawa mi disigii sere ka yokaɔ.

²⁰ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro, ta kuawa mi disigiru. Ye u maa sinari kpuro ya kuawa mi disigia.

²¹ Wi u maa kurɔ win kpin yeru baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n sãawa disigii sere ka yokaɔ.

²² Goo ù n baba ye kurɔ wi, u sinari, yɛro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ.

²³ Gāa ni nu wāa win kpin yee ten wɔllɔ ñ kun mɛ ye u sinarin wɔllɔ, wi u yen gaa baba, u kuawa mi disigii sere ka yokaɔ.

²⁴ Tɔn durɔ goo ù n ka nùn mɛnna, ma win yɛm mu nùn tāre, durɔ wi, u kuawa mi disigii sere sɔɔ nɔɔba yiru. Kpin yee tɛ sɔɔ u gesi kpuna ta maa disi duurawa mi.

²⁵ Tɔn kurɔ wi u yɛm wĩimɔ, win yasan saa baasi, ñ kun mɛ, mu wĩimɔ mu win yasan saa kera, ba koo nùn garisiwa disigii yɛm wĩ bin saa kpuro sɔɔ nge win yasan saa.

²⁶ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro ka ye u sinari kpuro, ya kuawa mi disigia nge sanam mɛ u win yasa mɔ.

²⁷ Wi u kpin yee te baba, ñ kun mɛ sin yee te, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u kuawa mi disigii sere ka yokaɔ.

²⁸ Sanam mɛ yɛm mɛ, mu yɔra u koo kowa sɔɔ nɔɔba yiru bu sere nùn garisi wi u dɛɛre.

²⁹ Yen sɔɔ nɔɔba itase sɔɔra u koo kparukonu yiru ñ kun mɛ totoberɛnu yiru kasu kpa u ka yāku kowo daawa Gusunɔn kuu ten kɔnnɔwɔ.

30 Kpa yāku kowo u nin teu sua u ka torarun suurun yākuru ko kpa u maa teu geni sua u ka yāku dō mwaararugiru ko. Yen biruwa u koo kurō wi dēerasiabun wororu koosi Yinni Gusunən wuswaa kpa u dēera.

31 Yinni Gusunə u kparam Məwisi ka Aroni sōwə u nεε, i Isireliba sōwə i nεε, bu de bu ka nən kuu te ta wāa ben suunu sō tonda sanam mε ba disi mō kpa bu ku raa gbi.

32 Wooda yeni ya wāawa kentugibun sō ka wìn sen nim mu yari

33 ka tən kurō wi u yasa mō ka tən durō wi u yem wīimə win tən durərən di ka tən kurō wi yem wīimə win tən kurərən di ka maa tən durō wi u ka tən kurō disigii kpuna.

Wōa ka wōən yāku te ba ra ko Isireliba kpuron toranun sō

16

1 Aronin bii be ba gu Yinni Gusunən kurō yèn sō ba ka turare tuka da mi, ben gōən biruwa Yinni Gusunə u Məwisi sōwə u nεε,

2 a wunen mō Aroni sōwə a nεε, u kun da du kiri kiri kuu ten dii te ta dēere gem gem sō mi woodan kpakorora wāa ka ten wukiritia kpa u ku raa gbin sō. Domi kpakoro ten wukiritian wəlləwa kon tii sōsi guru wii wuroru sō.

3 Dəma te u duə mi, u koo kete kinε kpendu kasuwa u ka win torarun yākuru ko. Kpa u maa yāa kineru kasu u ka yāku dō mwaararugiru ko.

4 Yen biru u koo win tako doke kpa u sokoto kpiribu doke ka sēkatia. Ye kpuro ya ko n sāawa ye ba kua ka wēε damgii kpa u dawani bōke. U koo woburewa u sere yāa ni kpuro doke.

5 Isireliba ba koo maa boo kinenu yiru wē u ka ben toranun yākunu ko kpa bu nùn yāa kineru wē u ka yāku dō mwaararugiru ko.

6 U n koo yākuru tore, u koo gina win tii ka win yenugibun toranun yākuru kowa ka kete kinε te.

7 Yen biru kpa u boo kinenu yiru ye sua u ka da Yinni Gusunən wuswaa kuu ten kənnəwə.

8 Kpa u nu tubu tubu koosi u ka wa ge ga sāa Yinni Gusunəguu ka ge ba koo yōsu gbaburə.

9 Boo ge ga sāa Yinni Gusunəguu, gera u koo ka torarun yākuru ko.

10 Ge ba koo maa yōsu gbaburə, gera ba koo ka torarun suurun wororu ko. Wasira ba koo ka gu na Yinni Gusunən wuswaa bu sere gu yōsu gu doona gbaburə.

11 Aroni u koo gina gbiwa u win tiin kete kinε te go win toranun sō ka sere maa win yenugibuginun sō.

12 Kpa u dō gēε gura saa yāku yerun di yi ba yibie dō guratii sō kpa u turare buuru sōka nəm kurenu yiru kpa u ka ye kpuro du dii te ta dēere gem gem sō.

13 U koo turare ye doke dō gēε yi sō Yinni Gusunən wuswaa kpa yen wiisu su woodan kpakoro ten wukiritia wukiri kpa u ku raa ka gbin sō.

14 Yen biru kpa u kete yen yem sua u deka ka win niki bia kpa u mu yēka kpakoro ten wukiritia sō sō yari yeru gia. Kpa u maa ko mε kpakoro ten wuswaa nən nōba yiru.

15 Yen biruwa u koo maa boo ge ga sāa Yinni Gusunəguu mi go Isireliba kpuron toranun sō kpa u gen yem sua u ka da dii te ta dēere gem gem sō kpa u mu yēka woodan kpakoro ten wukiritia wəllə ka maa ten wuswaa nge mε u kua ka kete yen yem.

16 Kpa u dii te ta dēere gem gem dēerasiabun wororu koosi u ka ten disi wōka yi ta duura Isireliban toranu ka ben mēm nōbu sarirun sō. Nge mēya u koo ko u ka dii dēera ten disi wōka, domi ta wāa disigibun suunu sō.

17 Goo kun ko n wāa dii ten sōwə sanam mε Aroni u koo du mi, u ka toranun yākuru ko sere u da u ka yarima. U koo win tii ka win yenugibun toranun yākuru ko. Yen biru kpa u maa Isireliba kpurogiru ko.

18 U n yariə, u koo dawa yāku yerə kpa u tu dēerasiabun wororu koosi. Yen biru kpa u kete ye, ka boo gen yem sua u tēni yāku yerun kāanu nne yen baayere sō.

19 U koo yem mε dekawa ka win niki bia u yēka nən nōba yiru yāku yee ten wəllə. Nge mēya u koo ka tu dēerasia Isireliban toranun di kpa u tu yi nənem Yinni Gusunən sō.

20 Sanam mε u dii te ta dēere gem gem dēerasia u kpa, ka dii dēera te, ka yāku yeru, u koo de bu ka boo ge ga wasi mi nawa.

21 Aroni u koo win nāma kpuro sāndiwa boo gen wiru wāllō kpa u Isireliban toranu kpuro tuuba ko ka mēm nāabu sari te ba kua kpuro. Kpa u boo ge tora ni kpuro sōbi kpa u de goo u gu gira u ka da gbaburō.

22 Nge mēya boo ge, ga koo ka Isireliba kpuron toranu sōbe gu ka doona gbaburō mi goo kun wāa.

23 Yen biru u koo wura kuu ten mi, kpa u win sāa yāa ni u doke potiri u nu yi mi.

24 Kpa u wobure yam dēeramō kpa u win tiin yānu doke. Yen biru kpa u yari u na u yāku dōō mwaararugiru ko win tiin sō ka sere maa Isireliban sō. Yen biru kpa u torarun yākuru ko win tiin sō ka sere Isireliban sō. Kpa u suuru kanabun woronu ko win tii ka Isireliban sō.

25 Yen biru kpa u yaa yen gum dōō doke yāku yerō ye ba ka torarun yākuru kua mi.

26 Wi u boo ge gira u ka da gbaburō u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere du sansaniō.

27 Kεε ye, ka boo gen yem mε ba ka da dii te ta dēere gem gem sōō toranun sō, ba koo yen yaa ka yen gōni ka yen bisu yarawa ben sansanin di bu dōō doke.

28 Wi u ye kpuro dōō mēni u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere wurama sansaniō.

29 Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaō. Suru nāōba yirusen sōō wōkuruse, i nāō bōkuo kpa i bēen sōma deri sere ka sōbō be ba wāa bēen suunu sōō.

30 Domi tōō te sōōra ba koo bēe torarun yākuru kua bu ka bēe dēerasia. Nge mēya i ko i ka dēera bēen durum kpuron di Yinni Gusunōn wuswaaō.

31 Tōō te, ta koo kowa tōō wērarugiru kpa i n da nāō bōke. Kpa ya n sāa wooda sere ka baadommaō.

32 Amēn biru yāku kowo wi ba gum tāre ba gōsa u ka ko yāku kowo tōnwero win baaban kāsire, wiya u koo sāa yāa ni doke ni ba kua ka wēe damgii.

33 Wiya u ko n da yākuru ko u ka dii te ta dēere gem gem dēerasia ka sere dii dēera te, ka yāku yee te, ka yāku kowobu ka sere maa Isireliba kpuro.

34 Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaō. Wōō tia sōō, ba ko n da yākuru kowa Isireliba kpuron toranun sō nōn teeru.

Ma Aroni u kua kpuro ye Yinni Gusunō u Māwisi sōōwa.

NGE MĒ ISIRELIBA BA KO N KA DĒERE

Gusunō u yina bu yem di

17

1 Yinni Gusunō u Māwisi sōōwa u nεε,

2 a Aroni ka win bibu ka sere Isireliba kpuro sōōwō a nεε, wooda wee ye nε, Yinni Gusunō na wēemō.

3 Isireliba sōō goo ù n kī u saberu garu saka sansaniō ñ kun mε mi u wāa kpuro, u koo gina ka tu nawa nen kuu bekurugirun kōnnōwō u ka tu yākuru ko nε, Yinni Gusunōn wuswaaō.

4 Yēro u kun kue mε, ba koo nūn sabe ten yem bikiawa domi u yem yariwa mi. Saa ye sōō, ba koo yēro yarawa Isireliban suunu sōōn di.

5 Wooda yeni ya koo dewa Isireliba bu ka ben yaa sabenu na yāku kowon mi nen kuu ten kōnnōwō bu go nε, Yinni Gusunōn wuswaaō. Kpa bu ku raa tu go mi ba tura. Kpa ta n sāa siarabun yākuru.

6 Yāku kowowa u koo ten yem mε yēka yāku yerō kuu ten kōnnōwō. Kpa u ten gum dōō doke mēn nuburu ta koo nε, Yinni Gusunō dore.

7 Nge mēya Isireliba ba ñ maa ka būnu yākuru kuamme ñn bwāarokunu nu ka bonu weene. Yeni ya ko n wāawa ben tiin sō ka ben bibun bibun sō sere ka baadommaō.

8 N n mēn na, Isireli goo, ñ kun mε sōō goo wi u wāa ben suunu sōō, ù n yāku dōō mwaararugiru mō, ñ kun mε yākunu ganu,

9 ma u ñ ka nu nε nε, Yinni Gusunōn kurun kōnnōwō u ka nin yaa go, ba koo yēro yarawa ben suunu sōōn di.

10 Wee wooda ye nε, Yinni Gusunō na maa wēemō. Isireli goo, ñ kun mε sōō goo wi u wāa ben suunu sōō ù n yem di, baa ñ n mēren na mu sāa, nε, Yinni Gusunōwa kon yēro wōrima n nūn yara win tōmbun suunu sōōn di.

11 Domi yem sōōra hunde koni kpuron wāara wāa. Na dera i yem dendimō yāku yerō i ka bēen toranun suuru wa. Yem mēya mu ra de tōnu u win torarun suuru wa.

12 Yen sōna na nεε, Isireliban goo ñ kun mε sōō goo bēen suunu sōō u ñ yem dimō.

13 Bɛɛ Isireliban goo ñ kun mɛ sɔɔ goo wi u wāa bɛɛn suunu sɔɔ, ù n yaa gaa mwa taasoru sɔɔ ñ kun mɛ gunɔ gagu ge ba ra di, u koo yaa ye, ñ kun mɛ gunɔ gen yem yariwa kpa u mu yanim wukiri.

14 Domi hunde koni ye ya wasi kpuro, yen wāara wāawa yen yem sɔɔ. Yen sōna na nɛɛ, i ku hunde koni gaan yem di. Domi yem sɔɔra wāara wāa. Wi u maa yina u mu di, ba koo yēro wunawa wigibun suunu sɔɔn di.

15 Bɛɛ Isireliban goo, ñ kun mɛ sɔɔ goo wi u wāa bɛɛn suunu sɔɔ, ù n yaa goru di ñ kun mɛ yaa ye gbeeku yaa ya go, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mɛ, u ko n sāawa disigii sere ka tɔɔ ten yokɔɔ u sere dɛɛra.

16 U kun win yāa ni teye, ma u ñ wobura, u koo win torarun are mwa.

Kɔɔ mɛnna bi bu ñ bɛɛɛ mɔ

18

1 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

2 a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, nɛna na Gusunɔ bɛɛn Yinni.

3 I ku ra ko ye ba ra ko Egibitiɔ mi i raa sina. I ku maa ko ye Kananiba mɔ mi na ka bɛɛ dɔɔ. I ku ben komanu swīi.

4 Adama i nɛn woodaba ka nɛn yiirebu mɛm nɔɔwɔ kpa i ye swīi. Domi nɛna na sāa Gusunɔ bɛɛn Yinni.

5 N n mɛn na, i nɛn gere ka nɛn woodaba mɛm nɔɔwɔ. Wi u ye mɛm nɔɔwa u ko n wāawa yen sɔ. Nɛ Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

6 Nɛna na wooda yeniba wɛɛmɔ. Na nɛɛ, bɛɛn goo u ku raa ka win dusi tɔn kurɔ kɔɔ mɛnna.

7 I ku bɛɛn tundo sekuru doke i ka bɛɛn mɛro kɔɔ mɛnna. Domi u sāawa bɛɛn mɛro.

8 I ku ka bɛɛn mɛron nisi goo kɔɔ mɛnna, domi ñ n kua mɛ, i bɛɛn tundo sekuru dokewa mi.

9 I ku ka bɛɛn sesu tundo turosi ñ kun mɛ mɛro turosi kɔɔ mɛnna baa bà kun bɛɛ seeye yenu teu sɔɔ.

10 I ku ka bɛɛn nikurɔbu kɔɔ mɛnna baa ù n sāan na tɔn durɔn bii, ñ kun mɛ tɔn kurɔn bii. Domi wi u kua mɛ, u tii sekuru dokewa mi.

11 I ku ka bɛɛn tundon kurɔ goon bii kɔɔ mɛnna domi u sāawa bɛɛn sesu.

12 I ku ka bɛɛn tiɔ kɔɔ mɛnna, domi u sāawa bɛɛn tundon dusi.

13 I ku maa ka bɛɛn mɛron wɔnɔ ñ kun mɛ win mɔɔ kɔɔ mɛnna. Domi u sāawa bɛɛn mɛron dusi.

14 I ku maa bɛɛn tundon wɔnɔ ñ kun mɛ win mɔɔ sekuru doke i ka win kurɔ kɔɔ mɛnna. Domi kurɔ wi, u sāawa nge bɛɛn tiin mɛro.

15 I ku ka bɛɛn bigii kurɔ kɔɔ mɛnna, domi u sāawa bɛɛn biin kurɔ.

16 I ku ka bɛɛn wɔnɔ ñ kun mɛ bɛɛn mɔɔn kurɔ kɔɔ mɛnna. I n kua mɛ, i nùn sekuru dokewa.

17 I ku ka tɔn kurɔ kɔɔ mɛnna kpa i maa ka win bii kɔɔ mɛnna, ñ kun mɛ win nikurɔbu, domi ba sāawa mi dusu. I n kua mɛ, ya sāawa mi tora bakaru.

18 I ku bɛɛn kurɔn wɔnɔ ñ kun mɛ win mɔɔ sua kurɔ sanam mɛ kurɔ win tii u wāa wāaru sɔɔ. Domi ya koo nisinu ma.

19 I ku ka tɔn kurɔ mɛnna sanam mɛ u yasa mɔ, domi u sāawa disigii.

20 I ku ka bɛɛn winsim kurɔ kɔɔ mɛnna. I n kua mɛ, i tii disii koosiwa mi.

21 I ku ka bɛɛn bii yākuru ko būu wi ba mɔ Mɔlɔkun mi. Domi ñ n kua mɛ, nɛ, Yinni Gusunɔn yīsira i sanku mi. I n yɛ ma nɛna na sāa Gusunɔ bɛɛn Yinni.

22 I ku ka bɛɛn tɔn durɔsi kɔɔ mɛnna nge mɛ i ra ka tɔn kurɔ ko. Domi ya sāawa seku bakaru.

23 I ku ka yaa saberu kɔɔ mɛnna nge tɔn kurɔ. Domi ñ n kua mɛ, i tii disii dokewa. Nge mɛya maa tɔn kurɔ goo u ku raa de yaa saberu tu ka nùn mɛnna. Ya sāawa seku bakaru.

24 I ku de koma ninin bweseru nu bɛɛ ko disigibu. Domi niya bwese tuku nini nu ra ko ni kon gira bɛɛn suunu sɔɔn di.

25 Ba tem mɛn tii disii doke, ma na mu seeyasia ma mu mɛn tɔmbu yarinasia.

26 Bɛɛ Isireliba ka bɛɛ sɔbu bɛɛ be i wāa Isireliba sɔɔ, i nɛn gere ka nɛn wooda ye mɛm nɔɔwɔ. Kpa i bwese nin koma sekurugii ni deri.

27 Be ba raa sina tem mɛ sɔɔ i sere na, ba koma ni kua ma tem mɛ, mu disii duura.

28 N n mɛn na, bɛɛn tii i ku mu disii doke kpa mu ku raa maa bɛɛ yarinasia nge yellugibu.

29 Domi be ba koma nin garu saara Isireliba kpuro sɔɔ, ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔɔn di.

30 Nɛna Gusunɔ bɛɛn Yinni. I de i nɛn gere ka nɛn wooda ye mɛm nɔɔwa mam mam.

Kpa i ku bwese tuku nin komanu swīi ni ba ra ko i sere tunuma mini. Kpa i ku ra tii disi doke.

Nge me n weene bu Gusunō sā

19

- 1 Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nee,
 2 a Isireliba kpuro sōōwō a nee, i de i n deere, domi ne Gusunō been Yinni na deere.
 3 Yen sō, been baawure u win tundo ka win mero beere wēeyō kpa u n da wēre tō wērarugiru sō. Nena Gusunō been Yinni.
 4 I ku tii būnu wē, i ku ra maa bwāroku gagu seku.
 5 I n ne, Yinni Gusunō siarabun yākuru kuamme, i tu koowo nge me ta koo ka man wēre.
 6 I ko ten yaa diwa dōma te i ka ye yākuru kua n kun me sisiru. Adama ye ya tiara sō itase, i ko ye dōō meniwa.
 7 I n ye di sō itase, na n yāku te mwaamō. Domi yaa ye, ya disi duurawa mi.
 8 Wi u ye di u koo win torarun are wa, domi u n ye garisi negia. Ba koo yēro wunawa been suunu sōn di.
 9 I n been dīanu gēmō, i ku gē ye ya wāa gbee goorō. I ku maa been gberun dīanu kunōnu ko.
 10 Meya i ku maa resem gberu sō resem kunōnu ko ka maa resem ye ya wōruma. I ko ye deriwa sāarobu ka sōbun sō. Ne Gusunō been Yinniwa na yeni gerua.
 11 I ku gbeni, i ku maa been winsim weesu kua n kun me i nūn nōni wōke.
 12 I ku bōri weesugii ko ka nen yīsiru. Domi i n kua me, i nen yīsiru sankawa. Ne Gusunō been Yinniwa na yeni gerua.
 13 I ku been winsim dam dōre. I ku maa nūn gāanu mwaari ka dam. I ku been sōm kowon kōsiaru nene sere yam mu ka sāra.
 14 I ku soso wōme. I ku maa gāanu yi wōkon wuswaaō ni nu koo nūn sura. I de been daa yu sōōsi ma i man nasie ne Gusunō been Yinni.
 15 I ku murafitiru ko siribu sō. I ku goon bwēebwēeru n kun me win dam mēeri i ka nūn siri. Adama i ko i bu siriwa nge me baawuren gem mu ne.
 16 I ku gari weesugii kpara been tōnusin sō. I ku maa nūn gari mani yi koo nūn go.

- 17 I ku been winsim tusi gōruō. Adama i nūn gerusio kpa i ku ra tii durum sōbi win sō.
 18 I ku been winsim mōru kōsie. I ku maa ka goo mōru nene. I been tōnusi kīō nge been tii. Ne Yinni Gusunōwa na yeni gerua.
 19 I de i nen wooda yeniba mem nōōwa. I ku de yee bwese bweseka yu yōōna. I ku dīa bwesenu yiru duure gbee teeru sō. I ku yānu doke ni ba kua ka wēe bwesenu yiru.
 20 Goo ū n ka yoo tōn kurō kōō mēna wi ba durō kā, adama ba n gina nūn yakie win yorun di, yēro u koo yen gobi kōsiawa, adama ba n bu goomō. Domi kurō wi, u gina sāa yoo.
 21 Durō win torarun sō, u koo ka yāa kineru na Yinni Gusunōn wuswaaō win kurun kōnnōwō u ka torarun sōmbun yākuru ko.
 22 Kpa yāku kowo u nūn torarun suurun wororu koosi ne Yinni Gusunōn wuswaaō. Saa ye sōōra u koo win torarun suuru wa.
 23 Sanam me i dua Kananin temō i kpa, ma i dāa bwese bweseka duura, i ko yen marum garisiwa disigim, wōō ita. I n mu dimō.
 24 Wōō nnesen marum me ya koo ma, mu ko n sāawa ne Yinni Gusunōgim, i ka man siara tōō bakarun saa.
 25 Saa wōō nōōbusen diya been tii i ko i n da dāa marum me sōri i di. Ne Gusunō been Yinniwa na yeni gerua.
 26 I ku gāanu ganu di ka yem. I ku wēe n kun me guru wiru mēeri i ka bikiaru ko.
 27 I ku been wirun goo gookan seri kōni bwēereke. I ku maa been toburun beri berika kōni.
 28 I ku been wasi muriri goon gōōn sō. I ku maa been wasi yore. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.
 29 I ku been bii wōndiaba sekuru doke i bu kurō tanaru kpēe sāaru garun sō, kpa sakararu ka sekuru sariru tu ku raa yibu tem me sō.
 30 I n da tōō wērarugiru yaaye kpa i nen kuu bekurugiru beere wē. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.
 31 I ku da be ba ra gōribu sokun mi n kun me sōrobun mi kpa i ku ra ka tii disi doke. Domi nena na sāa Gusunō been Yinni.
 32 I wi u seri kpiki mō kpuro kpunō kpa i durō tōkō beere wē. I maa ne, Yinni Gusunō nasio. Domi nena na sāa been Yinni.

³³ Səɔ goo ù n wāa bɛɛn tem sɔɔ, i ku nùn dam dɔre.

³⁴ I ko i nùn kuawa nge kpaɔ yɛro, kpa i nùn kīa nge bɛɛn tii. Domi bɛɛn tii i raa sɔru di Egibitiɔ. Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na yeni gerua.

³⁵ I ku murafitiru ko siribu sɔɔ, ka gāa yīribu sɔɔ, ka kiloba sɔɔ ka sakakunu sɔɔ.

³⁶ I de bɛɛn kiloba ka bɛɛn sakakunu ye kpuro ya n sāa dee dee. Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua, nɛ wi na bɛɛ yara Egibitin di.

³⁷ I nɛn woodaba kpuro mɛm nɔɔwɔ kpa i ye swīi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Sāa ni Gusunɔ u yina

20

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

² a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, ben goo ñ kun mɛ sɔɔ wi u wāa be sɔɔ ù n win bii sua u ka bũu wi ba mɔ Mɔlɔku yākuru kua, ba koo nùn kasukuwa bu go.

³ Nɛ, Yinni Gusunɔwa kon nùn wɔri kpa n nùn wuna nɛn tɔmbun suunu sɔɔn di yɛn sɔ u ka win bii Mɔlɔku yākuru kua ma u nɛn kuru disi doke u nɛn yīsi dɛɛraru sanku.

⁴ Isireliba bā n yina bu durɔ win bweseru go, ma ba nùn mɛɛra u daa yen bweseru mɔ,

⁵ nɛn tiwa kon nùn wɔri wi ka win yenugibu kpuro kpa n nùn yara win tɔmbun suunu sɔɔn di ka sere be ba maa Mɔlɔku ye sāmɔ.

⁶ Goo ù n bikiaru da gɔri sokobun mi ñ kun mɛ sɔrobun mi, kon nùn wɔriwa kpa n nùn wuna win tɔmbun suunu sɔɔn di.

⁷ I de i n dɛɛre, domi nɛn tii na dɛɛre. Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua.

Kɔɔ mɛnna bi Gusunɔ u yina

⁸ Nɛna Yinni Gusunɔ wi u bɛɛ gɔsa i n ka dɛɛre. I ko i nɛn woodaba mɛm nɔɔwawa kpa i sī ye sɔɔ.

⁹ Goo ù n win tundo ñ kun mɛ win mɛro bɔrusi, ba koo yɛro gowa kpa win yɛm mu wɔri win tii sɔɔ.

¹⁰ Goo ù n ka goon kurɔ kpuna, ba koo kurɔ wi ka durɔ wi gowa.

¹¹ Goo ù n ka win tondon kurɔ kpuna, u win tundo sekuru dokewa. Ba koo yɛro gowa ka kurɔ wi sannu kpa ben yɛm mu wɔri ben tii sɔɔ.

¹² Goo ù n ka win biin kurɔ kpuna, ba koo yɛro gowa ka kurɔ wi sannu. Domi seku bakara ba kua mi. Ben yɛm mu koo wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹³ Tɔn durɔ ù n ka win tɔn durɔsi kpuna nge mɛ ba ra ka tɔn kurɔ mɛnɛ, ba koo be yiru ye kpuro gowa. Domi gāa kɔsuna ba kua mi. Ben yɛm mu koo wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹⁴ Goo ù n bii ka mɛro sua kurɔ, tora bakara mi. Ba koo be kpuro dɔɔ mɛniwa. Kpa yen bweseru ya kun wāa bɛɛn suunu sɔɔ.

¹⁵ Goo ù n maa ka yaa saberu mɛnna nge mɛ ba ra ka tɔn kurɔ mɛnɛ, ba koo yɛro gowa ka yaa sabe ten tii.

¹⁶ Tɔn kurɔ ù n maa ka yaa saberu mɛnna nge mɛ ba ra ka tɔn durɔ mɛnɛ, ba koo nùn gowa ka yaa sabe ten tii. Kpa ben yɛm mu wɔri ben tii sɔɔ.

¹⁷ Goo ù n win sesu tundo turosi ñ kun mɛ mɛro turosi sua kurɔ u ka kpuna, ba tii sekuru dokewa mi. Ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔɔn di. Durɔ wi, u koo win torarun are sɔbewa. Domi u ka win sesu kpuna.

¹⁸ Goo ù n ka tɔn kurɔ mɛnna wi u yasa mɔ, ma yen yɛm mɛ mu yara u mu wa, ba koo be yiru ye yarawa Isireliban suunu sɔɔn di.

¹⁹ I ku ka bɛɛn mɛron wɔnɔ ñ kun mɛ win mɔɔ ñ kun mɛ bɛɛn tiɔ kɔɔ mɛnna. Domi i sāawa dusinu. Wi u kua mɛ, u koo yen are wa.

²⁰ Goo ù n ka win tondon wɔnɔ ñ kun mɛ tondon mɔɔn kurɔ kpuna, u bu sekuru dokewa. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba koo ben toranun are wa. Ba ñ bii marumɔ sere bu ka gbi.

²¹ Goo ù n win wɔnɔ ñ kun mɛ win mɔɔn kurɔ sua, u torawa mi. U win wɔnɔ ñ kun mɛ win mɔɔ wi sekuru dokewa mi. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba ñ bibu marumɔ.

²² I de i nɛn woodaba ka nɛn yiirebu mɛm nɔɔwa kpa i ka ye sɔmburu ko, kpa tem mi na ka bɛɛ dɔɔ mu ku raa bɛɛ yarinasia.

²³ I ku bwese nin komanu swīi ni na kon bɛɛ gira. Domi koma niya ba kua na ka bu yina.

²⁴ Na bɛɛ sɔɔwa na nɛɛ, bɛɛya i ko i n ben tem mɛ mɔ.

Nɛna kon bɛɛ mu wɛ. Tem mɛ, mu tim ka bom yiba.

Nɛna Gusunɔ bɛɛn Yinni nɛ wi na bɛɛ wuna saa bwese ni nu tien di.

25 Yen sōna i ko i wunana yaa ye i ko i di ka ye i kun dima ka sere maa guno si i ko i di ka si i n dima kpa i ku ra been tambu disi doke yee yi, ka guno sin so ye na gesi nee, i ku di mi.

26 I de i n deere i n waa nen so, domi na deere. Ne, Yinni Gusunawa na bee wuna nenem bwese ni nu tien suunu soon di i n ka saa negibu.

27 Goo u n waa been suunu so, ton kuro n kun me ton duru ma u ra goribu soku n kun me u ra sororu ko, ba koo yero kpenu kasukuwa kpa win yem mu wari win tii so.

Yaku kowobun woodaba

1. Wooda ye ya ka yaku kowon tii ya

21

1 Yinni Gusun u Mowisi sowa u nee, a Aroni ka win bibu sowa a nee, yaku kowo u ku raa tii disi doke u wigii goon goru baba

2 ma n kun mo win mero ka win tondon goru ka win tiin biigiru ka win wano ka win mougiru

3 ka sere win sesu wi u kun duru yegiru wi ba n gina sue.

4 Isireliban suunu so, yaku kowo wi, u sawa ben guro guro. Yen so, u n koo tii disi doke ka ben goon goru.

5 Goo u n gu, yaku kowobu bu ku raa ben wii suunun seri kani, bu ku raa maa ben toburun beri berika kani.

6 Meya bu ku raa maa tii muriri wasi so. Ba ko n sawa ne Gusun ben Yinnin so. Ba n nen yisiru sankuma. Domi beya ba ko n da man yakunu kue ni nu saa nen dianu. Yen so, ba ko n deere.

7 Ba n koo kuro tano n kun me wi ba gaba ba ka kpuna sua kuro. Ba n maa kuro wi u win duru yina suama. Domi ba ko n deere ba n waa ne, Yinni Gusun so.

8 Isireli baawurewa u koo yaku kowo garis tano deero. Domi wiya u ra ka been yakunu ne, ne, Yinni Gusun mi. Yen so, ba ko n deere, domi ne, Yinni Gusun na deere. Nena na bee gosa i n ka maa deere.

9 Yaku kowo goon bii wandia u n tii sekuru dokemo u kuro tanaru dima, win tundra u sekuru dokemo. Ba koo bii wandia wi doo meniwa.

10 Yaku kowo wi ba gum tare wiru u kua yaku kowo tanwero, ma ba nun saa yanu

dokea, u ku maa win seri sanku goon soon so. Meya u ku maa win yanu geku.

11 U ku raa goru garu susi u tii disi doke, baa n n win tundo n kun me win meron gorun na.

12 U n maa yari nen kurun di goon gorun so, u ku ka kuu te disi doken so. Domi ba nun gum tare u n ka saa nenem. Ne, Yinni Gusunawa na ye gerua.

13 Wandia wi u kun duru yewa yaku kowo tanwero u koo sua kuro.

14 U n koo gamini goo sua kuro n kun me kuro wi ba yina n kun me kuro wi ba gaba ba ka kpuna n kun me kuro tano. Adama wandia wi u kun duru yewa u koo sua win dusibu so.

15 Kpa u ku raa bwese tukuru doke win bweseru so. Ne Yinni Gusunawa na nun gosa u n ka deere.

2. Wi u kun kpe u ko yaku kowo

16 Yinni Gusun u maa Mowisi sowa u nee,

17 a Aroni ka win bibu sowa a nee, baa ka win bibun bweseru goo u n alebu gaa mo win wasi so, yero kun kpe u da nen kuu te so u ne, Yinni Gusun dianu ganu yakuru kua.

18 Alebugii goo kun kpe u nen sambu te ko, aa wokowa? Aa kori barawa? N kun me yeron wuswaa ya kosikirewa?

19 N kun me yeron naasu n kun me win gaisera boorewa?

20 N kun me yero u kundu kpiawa? N kun me u sawa ton kamiakubu? N kun me yeron nani kpiawa? N kun me yero taataaru n kun me debu mawa? N kun me win tfa bii kosikira?

21 Wi u alebu gaa mo wasi so gesi Aronin bweseru so, u n kpe u ne, Yinni Gusun yakuru kua. U n maa kpe u ka dianu ganu na u ka yakuru ko nen kuu te so.

22 Adama u koo kpi u ne, Yinni Gusun dian deeranu di.

23 Win alebun sōna u n kpe u susi yaku yero ka kuu ten beku kare ten mi. Kpa u ku raa nen kuu te disi doke. Ne, Yinni Gusunawa na ra yaku kowobu gosi ba n ka deere.

24 Ma Mowisi u Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro gari yi sowa.

3. Be ba koo yaku dianu di

22

¹ Yinni Gusunə u Məwisi sɔwə u nɛɛ,

² a Aroni ka win bibu sɔwə a nɛɛ, ba n tii sɛ dīa ni Isireliba ba ka man naawammɛ sɔɔ, kpa bu ku raa nɛn yīsi dɛɛra te sanku. Nɛna na s̄a Yinni Gusunə.

³ Ben bweseru sɔɔ, goo ù n nu susi, ma u disɪ gɛɛ mə, ba koo ȳɛro yarawa nɛn sɔmburun di.

⁴ Aronin bweseru sɔɔ, goo ù n bara disigiru mə, ñ kun mɛ ù n kentu kpika mə, u ñ yāku dīa ni dimə sere ù n dɛɛra,

⁵ ka sere wi u goru baba ñ kun mɛ wɪn sen nim mu wīa ñ kun mɛ wi u yaa gaa baba ye ya disɪ mə ñ kun mɛ wi u goo baba wi u disɪ mə.

⁶ Wi u yen gaa baba gesi, u disɪ duurawa mi sere ka yokaa. U ñ kpɛ u yāku dīa ni di ma ñ kun mə u wobura mam mam.

⁷ U n wobura, yokan di u dɛɛra, u koo kpī u nɛn dīa ni di. Domi niya nu s̄a win dīanu.

⁸ Mɛya yāku kowo goo kun yaa goru temmə ñ kun mɛ yaa ye gbeeku yaa gaa ya go u ku raa ka tii disɪ doken s̄. Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

⁹ Ba koo nɛn woodaba mɛm nɔwawa domi b̄a n nɛn dīanu disɪ doke, ba koo ben torarun are s̄abe kpa bu gbi. Nɛ, Yinni Gusunəwa na bu ḡsa ba n ka dɛɛre.

¹⁰ Tən diro kun yāku dīa ni dimə baa yāku kowon s̄am kowo ñ kun mɛ win sɔɔ. Ȳɛro kun yāku dīa ni dimə.

¹¹ Adama yoo wi yāku kowo u d̄wa ka wi ba mara win yenuə, ba koo kpī bu dīa ni di.

¹² Yāku kowon bii tən kurə ù n tən diro sua durə, ù ku raa yāku dīa ni di.

¹³ Adama bii wi, ù n s̄a gəmini ñ kun mɛ win durə u n̄n yina, ma u ñ ka durə wi mara, ma u ḡsira win tundon yenuə u s̄ nge sanam mɛ u ñ durə sue, u koo kpī u dīa ni di. Ma ñ kun mɛ, tən diro u ku dīa ni di.

¹⁴ Tən tuko goo ù n nu di u ñ ka baaru, u koo nin k̄sire yāku kowo w̄ɛwa. Yen biru kpa u n̄n nin b̄onu nɔɔbun tia sosia.

¹⁵ Yāku kowobu bu ku raa dīa ni disɪ doke ni Isireliba ba ka yāku kua Yinni Gusunən wuswaa.

¹⁶ B̄a n nu di sanam mɛ n ñ weenɛ bu nu di, ba Isireliba toranu s̄abiməwa. Nɛna Yinni Gusunə, nɛ wi na ra yāku nu dɛɛrasie.

Sabe te ba koo ka yāku kua

¹⁷ Yinni Gusunə u Məwisi sɔwə u nɛɛ,

¹⁸ a Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro sɔwə a nɛɛ, goo be sɔɔ ñ kun mɛ sɔɔ goo wi u w̄a ben suunu sɔɔ, ù n kī u yāku d̄ɔ mwaararugiru ko ka kīru, ñ kun mɛ u ka nɔɔ mwɛɛru garu yibia,

¹⁹ nɛ, Yinni Gusunə n sere tu mwa, yaa sabe d̄ɔ ge ga ñ alebu mə gera u koo ka na, naa, ñ kun mɛ yāaru, ñ kun mɛ boo, ya n gesi s̄a d̄wa.

²⁰ U ñ koo ka yaa saberu na te ta alebu gaa mə. Domi ù n ka tu yāku kua, na ñ mwaamə.

²¹ Goo ù n siarabun yāku m̄ ka kīru ñ kun mɛ u ka nɔɔ mwɛɛru garu yibia, u koo tu kowa ka sabe te ta ñ alebu gaa mə n sere win yāku te mwa.

²² N n mɛn na, bu ku ka sabe w̄ko na, ñ kun mɛ te ta k̄r̄i b̄ɔre, ñ kun mɛ te ba so ba k̄siki, ñ kun mɛ te ta boo boosu ñ kun mɛ taataaru mə ḡnaə. Bu ku ka yen gaa yāku d̄ɔ mwaararugiru ko.

²³ Ba koo kpī bu ka yaa sabe tən wasin bee tia kp̄aru b̄o k̄ɛrun yāku ko. Adama bu ku ka tu nɔɔ mwɛɛrugiru ko.

²⁴ Bu ku raa ka yaa sabe tən t̄ira k̄ra ñ kun mɛ ba wīa nɛ, Yinni Gusunə yāku kua. Bu ku maa yen bweseru yaa saberu garu kua b̄a n dua ben temə.

²⁵ Bu ku ka nɛ, Yinni Gusunə sabe ten bweseru yāku kua te ba wa s̄abun mi. Domi sabe tən wasi ba m̄ɛra kua, ta s̄awa nge sabe te ta alebu mə. Nɛ, Yinni Gusunə, na ñ yāku ten bweseru mwaamə.

²⁶ Yinni Gusunə u Məwisi sɔwə u nɛɛ,

²⁷ b̄a n ketɛ buu mara ñ kun mɛ yāaru ñ kun mɛ boo, ga koo kowa s̄ɔ nɔɔba yiru ka gen mero. Adama saa s̄ɔ nɔɔba itasen di, ba koo kpī bu ka gu yāku d̄ɔ mwaararugiru ko.

²⁸ Bu ku raa yaa saberu garu go ka ten buu s̄ɔ teeru.

²⁹ B̄a n nɛ, Yinni Gusunə siarabun yāku kuammɛ, bu tu koowo nge mɛ kon ka tu mwa.

³⁰ Yen d̄oma tera ba koo ten yaa di. Ba ñ yen gaa tiamə sere sisiru.

³¹ Ba koo nɛn wooda ye mɛm nɔwawa kpa bu ye sw̄i.

³² Bu ku raa nɛn yīsiru sanku kpa bu wa bu man b̄ɛɛ w̄ɛ ben suunu sɔɔ. Nɛna na Yinni Gusunə wi u b̄ɛ ḡsa i n ka dɛɛre.

³³ Nēna na bēe yara saa Egibitin di na n ka sãa Gusunə bēen Yinni.

Tōo baka bwese bweseka

23

¹⁻² Yinni Gusunə u Isireliba sōwa saa Məwisin nōon di u nēe, tōo baka nì sōo i ko i n da mēnne i man sã, ni wee.

Tōo wērarugiru

³ Alusuma tia sōo, sōo nōoba tia i ko i n da sōmburu ko, sōo nōoba yiruse, i ko i wēra kpa i mēnna i ka man sã. Yen tōo te, i ku ra sōmburu garu ko. I ko i tu diwa nēn sō baa mi i wāa kpuro gesi.

⁴ Tōo baka ni nu maa tie, nì sōo i ko i mēnna i ka man sã, nin tōnu wee.

Gəo sararibun tōo bakaru

⁵ Yinni Gusunə u nēe, wōon suru gbiikoon sōo wəkura nnēsen yokan di, i Gəo sararibun tōo bakaru dio nē, Yinni Gusunən sō.

⁶ Yen sōo wəkura nōobuse sōora i ko i pēe ye ba kun seeyatia doken tōo bakaru tore. I ko i kowa sōo nōoba yiru i n pēe dimə ye ba kun seeyatia doke.

⁷ Alusuma yen tōo gbiikiru sōora i ko i mēnna i man sã. Yen tōo te, i ku ra sōmburu garu ko.

⁸ Alusuma yen tōo baatere i ko i n da man yāku dōo mwaararugiru kuewa. Sōo nōoba yiruse, i ko i kpa mēnna i man sã. Yen tōo te, i ku sōmburu garu ko.

Gberun dīa gbiikinun tōo bakaru

⁹⁻¹⁰ Yinni Gusunə u maa Isireliba sōwa saa Məwisin nōon di u nēe, i n dua tem mē kon bēe wē sōo, ma i dīanu gā, i ko i ka dīa gbiikii ni i gā mi yāku kowo daawawa.

¹¹ Kpa yāku kowon tii u man nu tusia tōo wērarugirun sisiru kpa n wa n ka bēe nōnu geu mēeri.

¹² Yen tōo te, i ko i man yāku dōo mwaararugiru kua ka yāaru wōo tiagiru te ta n̄ alebu gaa mō.

¹³ I ko i maa som kilo nōoba tia mē i ka gum burina sōndi kpa ye kpuron nuburu tu nē, Yinni Gusunə dore. Yen biru kpa i tam litiri tia ka bōnu tāre som mēn wōllō.

¹⁴ I n̄ ko i dīa gbiikii nin pēe di n̄ kun mē nin bima ye ba sōnwa n̄ kun mē ye ba kāsuka sere dōma te i ka nē, Yinni Gusunəgia na. I ko wooda yeni

mēm nōowawa mi i wāa kpuro sere ka baadommao.

Gēebun tōo bakaru

¹⁵ Yinni Gusunə u maa Isireliba sōwa saa Məwisin nōon di u nēe, i ko i maa alusuma gariwa nōoba yiru saa tōo wērarugirun sisirun di dōma tēn di i ka bēen dīa gbiikii ni, nē, Yinni Gusunə naawa.

¹⁶ I ko i gariwa sōo weeraakuru sere n ka ko tōo wērarugiru nōoba yirusen sisiru. Kpa i maa nē, Yinni Gusunə yākuru kua.

¹⁷ I ko i ka pēe yiru na saa bēen yenun di yēn baayere ba kua ka som kilo ita ka pēe seeyatia. Bēen gberun dīa gbiikii niya i ko i ka yen som mē ko, kpa yāku kowo u ye sōosi beri berika.

¹⁸ Yen biru, i ko i nē, Yinni Gusunə yāku dōo mwaararugiru kua ka yāanu nōoba yiru ni nu wōo tia tia mō kpa nu kun alebu gaa mō ka maa ketē kinē kpēm teeru ka yāa kinēnu yiru ka sere tam. Kpa ye kpuron nuburu tu nē, Yinni Gusunə dore.

¹⁹ I ko i maa boo go bēen toranun yākurun sō ka maa yāanu yiru ni nu wōo tia tia mō siarabun yākurun sō

²⁰ ka pēe ye sannu. Yāku kowo u koo ka ye kpuro Yinni Gusunə daawawa u nu tusiarun wororu koosi. Kpa ye kpuro ya n sãa nē, Yinni Gusunəgia. Ye kpuron biru, yaa ye kpuro ya koo kowa yāku kowogia.

²¹ Yen tōo te, i ko mēnawa bēe kpuro i man sã. I n̄ maa sōmburu mō dōma te. Mi i wāa kpuro, i ko i wooda yeni mēm nōowawa sere ka baadommao.

²² I n bēen gberun dīanu gēemə, i ku ni nu wāa bēen gbee gooro gē. Yen biru i ku maa nu kunənu ko. I ko i nu sārōbu ka sōbu deriawa. Nē Gusunə bēen Yinniwa na ye gerua.

Tōo baka tē sōo ba ra kabi wure

²³⁻²⁴ Yinni Gusunə u Isireliba sōwa saa Məwisin nōon di u nēe, wōon suru nōoba yirusen tōo gbiikiru sōo, i ko i wērawa kpa i kabi so Gusunə u ka bēe yaaya. Tōo te, i ko i mēnawa kpa i man sã.

²⁵ I ku ra sōmburu garu ko. Kpa i man yāku dōo mwaararuginu kua.

Torarun suurun tōo bakaru

²⁶ Yinni Gusunə u Məwisi sōwa u nēe,

²⁷ wōon suru nōoba yirusen sōo wəkurusewa i ko i yākuru ko bēen toranun

suurun sã. I ko i mennawa kpa i nã bãke kpa i man sã. Kpa i man yãku dõ mwaararuginu kua.

²⁸ I ku ra sãmburu garu ko tã te sã. Domi tã te sãra ba koo bɛɛ toranun suuru kobun woronu koosi Gusunã bɛɛn Yinnin wuswaaã.

²⁹ Wi u kun nã bãkue yen tã te, ba koo nũn wunawa win tãmbun suunu sãn di.

³⁰ Wi u maa sãmburu kua tã te sã, kon de bu yẽro gowa.

³¹ I ku ra sãmburu garu ko tã te. Ya ko n sãawa wooda ka baadommaã ka bɛɛn bibun bweserã. Mi i wãa kpuro, i ko ye mɛm nãwawa.

³² Ya ko n sãawa nge tã wẽrarugiru kpa i nã bãke. I ko i wẽrawa saa surun sã nãba nɛn yokan di sere ka yen sisirun yokã.

Kunun tão bakarũ

³³⁻³⁴ Yinni Gusunã u Isireliba sãwa saa Mawisin nãn di u nɛɛ, saa wãon suru nãba yirusen sã wãkura nãbun di, i ko i Kunun tão bakarũ diwa sã nãba yiru i ka nɛ, Yinni Gusunã sã.

³⁵ Yen tão gbiikiru, i ko i menna i man sã. I ku ra sãmburu garu ko tã te.

³⁶ Tão baatere i ko i n da man yãku dõ mwaararugiru kuewa sere n ka ko sã nãba yiru ye. Yen sã nãba itase, i ko i kpam mennawa i man sã kpa i man yãku dõ mwaararuginu kua. Tã te, i ku ra sãmburu garu ko. Ta sãawa gã girinu.

³⁷ Yeniba kpuro ya sãawa tão baka ni i ko i di nɛ Yinni Gusunã sã. Kpa i man yãku dõ mwaararuginu kua ka bɛɛn gberun dĩanu ka siarabun yãkunu ka tam. Yãkuru baatere ka ten tãru.

³⁸ Mɛya i ku maa tão wẽrarugiru duari ka yãku ni i ra man kue ka sere maa kɛɛ ni i ra ka nɛ ka maa nã mwɛɛrun yãkuru.

³⁹ Suru nãba yirusen sã wãkura nãbuse sã, i n bɛɛn gberun dĩanu gã, i ko i tão bakarũ diwa sã nãba yiru i ka man bɛɛɛ wẽ. Yen tão gbiikiru ka yen tãru nãba itase, i ko i wẽrawa i ku sãmburu garu ko.

⁴⁰ Yen tão gbiikii te, i ko i dãa marum buram sua ka kpakpa wurusu ka dãa wuru bakasu si su ra n wãa daarã kpa i n nuku dobu mã nɛn wuswaaã sã nãba yiru ye.

⁴¹ Wão baagere i ko i n da tão baka te diwa i ka man bɛɛɛ wẽ suru nãba yiruse ye sã. Ya ko n sãawa wooda sere ka baadommaã.

⁴² Bɛɛ Isireliba kpurowa i ko i n wãa kunu sã sere sã nãba yiru.

⁴³ Kpa bɛɛn bibun bweseru tu ka gia ma na ben sikadoba sinasia kunu sã sanam mɛ na bu yarama Egibitin di. Nɛ Gusunã bɛɛn Yinniwa na ye gerua.

⁴⁴ Nge mɛya Mawisi u Isireliba tão baka ni sãwa ni ba ko n da di bu ka Yinni Gusunã bɛɛɛ wẽ.

Gusunãn kuu bekurugirun dabu

24

¹ Yinni Gusunã u Mawisi sãwa u nɛɛ,

² a Isireliba sãwa a nɛɛ, bu nũn olifin gum kasuo mɛ mu gea bo kpa fitilãnu nu n ka sãre yoka baayere.

³ Aroni u koo ka gum mɛ dawa nɛ, Yinni Gusunãn kuu bekurugii ten mi, beku kare ten wuswaaã te ta woodan kpakoro te ganua. Kpa u de fitila ni, nu n sãre yokan di sere yam mu ka sãra. Yeni ya ko n sãawa wooda sere ka ben bibun bweserã.

⁴ Aroni u koo fitila ni sãndiwa dabu wuraguun wãllã kpa nu n sãre wãkuru baatere sere yam mu ka sãra.

Pɛɛ ye ba ra Yinni Gusunã wẽ

⁵ Yinni Gusunã u Mawisi sãwa u nɛɛ, a pɛɛ wãkura yiru wãwã yen baayere ya n sãa kilo nãba tia.

⁶ Kaa ye yorewa nɛn wuswaaã tabulu wuragia yen wãllã sãa yiru, yen baayere são pɛɛ nãba tia.

⁷ Sãa baayeren wãllã kaa turare gea sãndi kpa bu ye dõ mɛni nɛn sã pɛɛ yen ayerã kpa n bɛɛ yaaya.

⁸ Tão wẽrarugiru baatere, ba ko n da man pɛɛ yen bweseru yiyewa kpa ya n yii mi baadomma. Ya ko n sãawa wooda bɛɛn bibun bweseru sã sere ka baadommaã.

⁹ Pɛɛ ye ba kãsire kua mi, ya ko n sãawa Aroni ka win bibugia. Ba koo ye diwa yam dɛɛramã. Pɛɛ ye, ya sãawa nɛnɛm domi nɛna ba ye wẽ sanam mɛ ba yãku dõ mwaararugiru mã. Aronin bwesera ta ko n da ye di sere ka baadommaã.

Wi u Gusunã gari kam gerusin sɛyasiabu

¹⁰⁻¹¹ São teeru Isireliban goo ka Egibitigii goon bii wì u ka Isireli tãn kurã mara ba sanna. Kurã Isireli win yĩsira Selomiti, Debirin bii, Danun bweseru são. Selomitin bii wi, u Gusunãn yĩsiru gari kam gerusimã u

bārusimō. Yera yande ba ka nūn da Mōwisin mi.

¹² Ma ba nūn yii ba ka mara bu wa ye Yinni Gusunō u koo gere.

¹³ Yera Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nεε,

¹⁴ i ka durō wi yario sansanin di. Be ba maa nua u nε Yinni Gusunō gari kam gerusi mi, kpa bu ben nōma sōndi win wirō bu ka seeda di kpa Isireliba kpuro bu nūn kpenu kasuku bu go.

¹⁵ Yen biru wooda yeniwa kaa Isireliba wē a nεε, wi u nε, Yinni Gusunō gari kam gerusi, yēro u koo yen are wa.

¹⁶ Wi u gesi nε, Yinni Gusunō gari kam gerusi, ba koo yēro gowa. Isireliba kpurowa ba koo nūn kpenu kasuku bu go. Baa ù n sāan na sō, ba koo nūn gowa yèn sō u nε, Yinni Gusunō gari kam gerusi.

¹⁷ Goo ù n win winsim go, ba koo maa yēro gowa.

¹⁸ Goo ù n win winsim yaa saberu go, u koo ten kāsire wēwa wasiru. Hundewa ya hunden kāsire.

¹⁹ Goo ù n maa win winsim mēera kua, mēera yen bwesera ba koo yēro ko.

²⁰ Wi u goo bua, ba koo maa yēro buawa. Wi u goon nōni wīa, ba koo maa yēron nōni wīawa. Wi u goon dondu bua, ba koo maa yērogiru buawa. Kōsa ye tōnu u win tōnusi kua kpuro, yera ba koo maa nūn kāsie.

²¹ Wi u yaa saberu go, u koo ten kāsire wēwa. Wi u maa tōnu go, ba koo maa yēro gowa.

²² Wooda tia yera ba koo ka bεε ka bεen sōbu siri. Nε Gusunō bεen Yinniwa na ye gerua.

²³ Ma Mōwisi u Isireliba kpuro ye sōwa. Ma ba durō wi u Yinni Gusunō gari kam gerusi mi yara sansanin di ba nūn kpenu kasuka ba go. Nge mēya ba ka kua ye Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa.

Tem wēyasiabu

25

¹⁻² Yinni Gusunō u ka Mōwisi gari kua guu te ba mō Sinain wōllō u nεε, bεε Isireliba i n dua tem mε sō, mε kon bεε wē mi, i ko i dewa bεen gbean tem mu wēra nεn sō.

³ Wōō nōba tia sōra i ko i bεen gbea duure kpa i bεen resem gbaanu sōme i nin dānu kōni. Kpa i yen marum sōri.

⁴ Adama wōō nōba yiruse, ya ko n sāawa wōō wēraruguu Yinni Gusunōn sō. Bεen gbenu nu koo wērawa mam mam. Iku ra nu dīanu duure, i n ko i maa bεen resem kōni.

⁵ Baa dīa ni nu wōruma sanam mε i gēemō ma nu kpia ka tii, i n nu gēemō. I n maa resem sōrimō ye ya ka tii mara. Domi bεen gbea ya koo wērawa mam mam wōō ge sō.

⁶ Adama wōō wēraruguu ge sō, ye ya kpia ka tii, yera i ko i di bεε ka bεen sōm kowobu ka bεen yobu ka sere maa sō be ba wāa bεen suunu sō

⁷ ka bεen yaa sabenu ka gbeeku yεε. Ye tem mε, mu koo kpi yera i ko i di.

Yakiabun wōō

⁸ I ko i wōō nōba yirun suba nōba yiru deriwa yu doona. Ye kpuro ya sāawa mi, wōō weeraakuru tia sari.

⁹ Yen wōō dāakun suru nōba yirusen sō wōkuru, tō te ba torarun yākuru kua mi, i ko i kōbi wurawa ka kuuki tem mε kpuro sō.

¹⁰ Wōō weeraakurusen wōō ge, ga ko n sāawa nεnεm nε, Yinni Gusunōn sō. Kpa i kpara ma baawure u tii mō. Wōō ge sō, ba koo gbee te goo u raa dōra n kun mε te ba nūn mwaari wesiawa tu ko wigiru. Wi u raa maa yoru dimō, u koo yakiaa u wura win yenuō.

¹¹ Nge mēya i ko n da wōō weeraakuru baateren yakiabun tōō bakaru di. I ko i wērawa wōō ge sō. I n dīanu ganu duurumō. I n maa dīanu ganu gēemō ni nu ka tii kpia. Mēya i n maa resem sōrimō ye ya mara resem gbaarō te ba n sōnwa.

¹² Domi nuku dobun wōōwa ge i ko i wuna nεnεm nε Yinni Gusunōn sō. Adama bεen gbean dīana i ko i di.

¹³ Wōō ge sō, baawure u koo win tem mwawa mε ba raa nūn mwaari.

¹⁴ I n tem dōramō, n kun mε i n dwemō, bεen goo u ku raa win winsim nōni wōke.

¹⁵ Wi u kī u win gberu dōra, u koo gina lasabu kowa u wa mēn nōō ta koo dīanu ma sere wōō weeraaku te, tu ka yibu tē sō ba ra yakiabun tōō bakaru ko tē sō yēro u koo tu wesia.

¹⁶ Nge mε wōsu su dabiru nε, nge mēya gbee ten gobi yi ko n kpāaru nε. Wōsun sukum mε mu tie mù kun dabi sere wōō weeraaku te, tu ka yibu, ten gobi yi n ko yi

n kpā. Domi ye ba koo gē gbee te sɔɔ, yera u dɔramɔ.

¹⁷ Bɛɛn goo u ku raa win winsim nɔni wɔke. I ko i man nasiawa domi nɛna na sãa Gusunɔ bɛɛn Yinni.

¹⁸ I nɛn woodaba mɛm nɔwɔ kpa i sī ye sɔɔ. Saa ye sɔra i ko i sina tem mɛ sɔɔ ka bɔri yɛndu.

¹⁹ Tem mɛ, mu koo dīanu ko ni nu koo bɛɛ turi kpa i n ka wãa bɔri yɛndu sɔɔ.

²⁰ Sɔrɔkudo i ko i tii bikia i nɛɛ, mba i ko i di wɔɔ nɔɔba yiruse te. Domi i n wɔɔ ge sɔɔ dīanu duurumɔ, i n maa gɛɛmɔ.

²¹ Kon bɛɛ domaru kua wɔɔ nɔɔba tiase kpa bɛɛn gbea yu wɔɔ itan dīanu ma.

²² Wɔɔ nɔɔba itase sɔɔ, i ko i dīanu duure kpa bɛɛn dīa gurunu nu n tie sere i ka wɔɔ nɔɔba nɛsen dīanu gɛ.

Tem ka dian yakiabu

²³ Goo kun tɔnu tem dɔremɔ kpa yɛro u n mu mɔ sere ka baadommaɔ, domi nɛ, Yinni Gusunɔwa na tem mɔ, i maa wãawa nɛn mi nge sɔbu.

²⁴ Yen sɔna mi i sina kpuro, i ko i tem yakiabun wooda ye mɛm nɔwawa.

²⁵ Bɛɛ sɔɔ, goo ù n kua sãaro, ma u win tem sukum dɔra, win dusi goo ù n gobi mɔ, u koo kpī u mu yakia.

²⁶ Yɛro ù kun maa dusi goo mɔ wi u koo mu yakia, win tii u koo kookari kowa u ka mu yakia.

²⁷ U koo wɔsu gariwa si su tie wɔɔ weeraaku te, tu ka sere yibu kpa u si kpuron gobi kɔsia kpa tem mɛ, mu ko wigim.

²⁸ U kun gobi wa u ka mu yakia, u koo mu wi u tem mɛ dwa deria sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi. Yen biru u koo kpī u wura tem mɛ sɔɔ.

²⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, goo ù n win diru dɔra te ta wãa wuu gbāraruuguu sɔɔ, wɔɔ tia u mɔ u ka tu yakia.

³⁰ Yɛro ù n kpana u dii te yakia wɔɔ tia yen baa sɔɔ, ta koo kowa wi u tu dwagiru sere ka baadommaɔ. U n maa tu wesiamɔ baa yakiabun tɔɔ bakaru ta n tunuma.

³¹ Adama dii te ta wãa wuu ge ga n gbāraru mɔ sɔɔ, ba koo tu yakiawa nge mɛ ba ra tem yakie. Baa n n mɛren na, wi u raa dii te mɔ, ba koo nùn tu wesiaawa yakiabun tɔɔ bakaru sɔɔ.

³² Adama Lefiban wusu ka ben dia, ba ko n da kpī bu ye yakie saa kpuro.

³³ Wi u Lefiban goon diru dwa, yakiabun tɔɔ bakaru ta n tunuma, u koo yariwa dii ten min di ka wuu gen min di. Lefiban dia ya sãawa ben tiiginu Isirelibaginun suunu sɔɔ.

³⁴ Gbee ni nu maa ka ben wusu sikerene, ben goo kun kpɛ u nu dɔra. Domi bera ba nu mɔ sere ka baadommaɔ.

Bokurabun wooda

³⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wunɛn Isirelisi ù n sãaru duura, ma u n kpɛ u tii nɔri, a de a nùn somi u ka win wãaru di. Nge mɛya kaa maa sɔɔ kua kpa u wa u sina tem mɛ sɔɔ wunɛn bɔkuɔ.

³⁶ A n nùn gãanu bɔkura, a ku nùn are kasusi. A de a nɛ Gusunɔ wunɛn Yinni nasia, kpa wunɛn winsim u wa u n wãa wunɛn bɔkuɔ.

³⁷ A n nùn gobi bɔkura n kun mɛ dīanu, a ku nim doke.

³⁸ Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua. Nɛna na bɛɛ yara saa Egibitin di n ka bɛɛ Kananin tem wɛ kpa na n sãa bɛɛn Yinni.

Yorun wooda

³⁹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, wunɛn Isirelisi ù n sãaru duura ma u nun tii dɔre, a ku nùn yoo sɔma koosia.

⁴⁰ U ko n sãawa wunɛn sɔm kowo, u n wãa wunɛn yɛnuɔ sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka na.

⁴¹ Yakiabun tɔɔ baka te, ta n tunuma, kaa nùn yakiawa wi ka win bibu kpa u wura u win yɛnugibu deema, u win sikadoban gbea tubi di.

⁴² Domi ba sãawa nɛn yobu be na yarama Egibitin di. Ba n koo bu dɔra nge mɛ ba ra yobu dɔre.

⁴³ A ku nùn dam dɔre. A sɔsio ma a nɛ Gusunɔ wunɛn Yinni nasie.

⁴⁴ A n yobu kī, bwese tuku ni nu ka nun sikereneɛwa kaa yoru mwɛeri ba n sãa wunɛgibu.

⁴⁵ Kaa kpī a sɔbun bibu dwe be ba wãa wunɛn yɛnuɔ ka sere be ba mara bɛɛn tem sɔɔ. A n bu dwa, ba ko n sãawa wunɛgibu.

⁴⁶ Wunɛn bibun bweseru ta koo kpī tu bu tubi di sere ka baadommaɔ. Adama goo u ku raa win Isirelisi dam dɔre.

47 Sɔɔ goo ù n wāa wunen yenuɔ, ma u kua gobigii, ma Isireli goo u sāaru duura, ma u tii sɔɔ wi dɔre, ñ kun mɛ sɔɔ win dusi goo,

48 Isireli wi, u koo kpī u tii yakia ñ kun mɛ win dusi goo u nùn yakia

49 ñ kun mɛ win baan mɔɔ ñ kun mɛ win baan wɔnɔ ñ kun mɛ ben bii goo ñ kun mɛ win dusi goo gesi. Wi u maa tii dɔra mi, ù n dam wa u ka tii yakia, u koo kpī u tii yakia.

50 Ba koo wɔsun geeru gariwa wi ka wi u nùn dwa saa mìn di u tii dɔra sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi. Win yakiabun gobin geeru ta ko n sāawa nge gobi yi ba koo sɔm kowo kɔsia wɔɔ si sɔɔ.

51 Wɔsu sù n maa tie su kpā yakiabun tɔɔ bakaru tu sere turi, u koo win yakiabun gobi kɔsiawa nge mɛ wɔɔ sin geera nɛ.

52 Wɔsu sù kun maa dabi sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turi, u koo win yakiabun gobi kɔsiawa nge mɛ wɔɔ sin geera nɛ.

53 U n wāa win yinnin mi, yinni wi, u koo nùn kowa nge mɛ ba ra sɔm kowo kue. U ñ koo nùn dam dɔre.

54 U kun kpīa u tii yakie ka swaa yen gaa, u koo yakia ra wi ka win bibu yakiabun tɔɔ bakaru sɔɔ.

Nena Gusunɔ bɛɛn Yinni

55 Isireliba ba sāawa nɛ, Yinni Gusunɔn yobu be na yara Egibitin di. Nɛ Gusunɔ na sāawa ben Yinni.

26

1 Na nɛɛ, i ku bwāaroku gagu sã. I ku ra maa gāanu ganun weenasinu ko. I ku maa kperu garu gira te ba gāanu ganun weenasinu koosi kpa i yiira i sã. Domi nena na Gusunɔ bɛɛn Yinni.

2 I tɔɔ wɛrarugiru yaayo kpa i nɛn kuu bekurugiru bɛɛrɛ wɛ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Domanu

3 I n nɛn woodaba mɛm nɔɔwa ma i ye swīi,

4 kon de gura yu nɛ yen saa sɔɔ kpa tem mu dīanu wɛ kpa dānu nu binu ma.

5 I ko n dīanu gɛɛmɔwa sere bɛɛn resɛm yu ka sɔribu turi. Kpa resɛm ye, ya n maa wāa duurubun saa. I ko i di i debu kpa i n wāa ka bɔri yendu bɛɛn tem sɔɔ.

6 Kon de alafia ya n wāa tem mɛ sɔɔ. Goo kun bɛɛ baasimɔ ñ n dɔ. Kon de yɛɛ gɔbi yi doona. Mɛya tabu kun maa duɔ tem mɛ sɔɔ.

7 I ko i bɛɛn yibɛrɛba naa girawa kpa i bu takobi sɔkiri i kamia.

8 Bɛɛn nɔɔbu ba koo kpī bu tɔmbu wunɔbu (100) naa swīi bu go. Kpa bɛɛn wunɔbu bu tɔmbu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) naa swīi bu go ka takobi.

9 Kon ka bɛɛ nɔnu geu mɛeri kpa n de i marura i kɔwara kpa n de nɛn arukawani ya n wāa sere ka bɛɛn bibun bibɔ.

10 I ko i bɛɛn dīa gurunu di sere nu tiara kpa i kpaanu kɔsire ko bɛɛn biranɔ.

11 Kon de bu nɛn wāa yeru gira bɛɛn suunu sɔɔ. Na ñ maa bɛɛ biru kisimɔ.

12 Na kon sīimɔwa bɛɛn suunu sɔɔ kpa na n sã bɛɛn Yinni kpa i n maa sã nɛn tɔmbu.

13 Nena Gusunɔ bɛɛn Yinni, nɛ wi na bɛɛ yara saa yorun di Egibitiɔ. Nena na Egibitigibun dam dɔrebu kpeerasia. Tɛ i ko i kpī i sī n kun ka sekuru.

Bɔri

14 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ñ kun nɛn woodaba mɛm nɔɔwɛ, ma i ñ sīimɔ ye sɔɔ,

15 ma i nɛn arukawani yina, i nɛn woodaba biru kisi, i ñ ka bu sɔmburu kue,

16 wee ye kon bɛɛ kua.

Kon bɛɛ bɛrum tia kpa n de wasi sun bakaru tu bɛɛ wɔri i woora sere bɛɛn nɔni yi tonda kpa i n wahala mɔ. Kam sɔɔra i ko i bɛɛn dīanu duure. Domi bɛɛn yibɛrɛbara ba koo nu di.

17 Kon bɛɛ biru kisi kpa bɛɛn yibɛrɛba bu bɛɛ kamia. Kpa be ba bɛɛ tusa bu bɛɛ dam dɔre. I ko i duki yakikirawa baa bà kun bɛɛ naa gire.

18 Yeniba kpuron biru, ñ kun man mɛm nɔɔwɛ, kon bɛɛ sɛɛyasia too too bɛɛn torarun sɔɔ.

19 Kon bɛɛn dam bua mɛn sɔ i tii sue. Kon de wɔllu tu bɔbia nge sisu kpa gura yu ku nɛ. Kpa tem mu bɔbia nge sii gandu.

20 I ko i bɛɛn dam dɔrawa kam sɔɔ. Domi tem mu ñ dīanu mɔ. Mɛya dānu nu ñ maa marumɔ.

21 I n man seesimɔ, kon bɛɛ sɛɛyasia too too bɛɛn toranun sɔɔ.

22 Kon bɛɛ gbeeku yɛɛ surema yi bɛɛn bibu go sere ka bɛɛn yaa sabenɔ kpa i kun maa dabi kpa bɛɛn swɛɛ yi gbi.

23 Sēyasia bini bù kun maa dere i gōru gōsie, ma i man seesimō,

24 nēn tii kon bēē seesi kpa n maa bēē sēyasia too too n kere yellu bēēn toranun sō.

25 Kon de tabu bu bēē wōri yēn sō i nēn arukawani kusia. I n mēna i kukua bēēn wusō, kon de bararu tu bēē wōri kpa yiberēba bu bēē nōma turi.

26 Kon de gōru tu na. Saa ye sō, tōn kurōbu wākuru ba koo pēē wōwa doo teu sō kpa bu ka bēē naawa ye ya n bēē debumō.

27 Yeniban biru i kun man mēm nōwē, ma i man seesimō,

28 nēn tii kon bēē seesi ka mōru kpa n bēē sēyasia nōn nōba yiru n kere yellu bēēn toranun sō.

29 I ko i gōru wa sere i bēēn bibu tem.

30 Kon bēē tusi sere n bēē gunguu nīn mi i ra yākuru ko kōsuku ka bwāarokunu ni i ra ka sō sō. Kon bēēn gonu sōndi bwāaroku nīn kēkin wōllō.

31 Kon bēēn wusu gōsia bansu kpa n bēēn sāa yenu kōsuku. Na n maa bēēn yākunu mwaamō.

32 Kon bēēn tem kam koosia. Bēēn yiberē be, ba koo na bu sina mi, kpa biti yu bu mwa.

33 Kon de bu bēē tabu wōri kpa i yarina i da tem tukumō. Kpa bēēn wusu su ko bansu.

34-35 Saa yē sō i ko i n wāa tem tukum mi, bēēn tem mē, mu koo wēra, wēra bi i n daa mu wēere.

36 Be ba koo tiara ba n wāa yiberēban temō, kon de bu nuki sankira. Baa wuru kokosun damu, ga koo de bu duka yakurawa. Ba koo yakurawa nge be ba yiberēba wa ba tabu yānu nēni ba ka bu naa gire. Ba koo wōrukuwa baa goo ù kun bu naa swīi.

37 Ba koo wōrikinawa nge be ba goonamō tabu sō ka takobi. Ba n kpē bu yōra bu ben yiberēba ma.

38 Ba koo gbiwa bwese tukunun suunu sō. Kpa yiberēba bu bu kam koosia.

39 Be ba koo tiara yiberēban tem mi, ba koo woorawa ka nuku sankiranu ben toranun sō ka ben baababaginun sō.

Gusunō u koo win arukawani yaaya

40 Isireli be ba tiara, ba koo ben toranu tuuba ko ka ben baababaginu ni ba kua nē, Yinni Gusunōn wuswaa ka sere seesi bi ba man seesi.

41 Ba koo gia ma nēna na bu seesi ma na ka bu da tem tukumō ben yiberēban mi. Saa ye sōra ba koo tii kawa ben naanē sarirun sō kpa bu gia ma nēna na bu sēyasiāmō ben toranun sō.

42 Saa ye sō, kon nēn arukawaniba yaaya ye na bōkua ka ben baababa. Bera Aburhamu ka Isaki ka Yakōbu. Kon maa nēn nō mweeru yaaya te na kua ben tem sō.

43 Ben biru, tem mē, mu koo wēra. Saa ye sōra ba koo sēyasiabu wa yēn sō ba nēn woodaba deri.

44 Adama baa bā n wāa tem tukumō ben yiberēban mi, na n bu derimō mam mam. Na n bu biru kisimō, na n maa bu kpeerasiāmō. Na n nēn arukawani ye kusiamō. Domi na sāawa Gusunō ben Yinni.

45 Ben arufaanin sō kon arukawani ye yaaya ye na ka ben baababa bōkua mi, ye ya dera na bu yara Egibitin di bwesenu kpuron nōni biru, ma na kua ben Yinni. Nēna Yinni Gusunō.

46 Wooda ka sōsi niniwa Yinni Gusunō u Mōwisi wē Sinain guurō u ka Isireliba sō.

Nō mweenun yibiabu

27

1 Yinni Gusunō u Mōwisi sōwā u nē,

2 a Isireliba wooda yeni sōwō a nē, goo ù n nō mweeru kua u nē, u koo nē, Yinni Gusunō tōnu kē, u koo kpī u gobi kōsia tōnu win ayerō nge menī u ka win nō mweeru yibia.

3 Saa tōn durō wi u wō yēndu mōn di n ka da wō watagii, sii geesun gobi weeraakura u koo kōsia nge mē ba ra sāa yerun gobi kōsi.

4 N n tōn kurōn na, sii geesun gobi tēna.

5 Tōn durō wi u mō wō nōbu n ka da wō yēndugii, sii geesun gobi yēnda u koo kōsia. N n maa tōn kurōn na, sii geesun gobi wākuru.

6 Saa tōn durō suru tiagii sere n ka da wō nōbugii, sii geesun gobi nōbuwa u koo kōsia. N n maa tōn kurōn na, sii geesun gobi itawa u koo kōsia.

7 Goo ù n maa wō wata mō n kun mē ù n kere mē, sii geesun gobi wākura nōbuwa u koo kōsia. N n maa tōn kurōn na, sii geesun gobi wākura u koo kōsia.

8 Goo ù n sāa sāaro too, ma u n kpē u kōsia mē ba gerua, ba koo ka yēro dawa yāku

kowon mi, kpa yāku kowo wi, u nùn sō mèn nṓ u koo kṓsia nge mε win waara nε.

⁹ Goo ù n nε, Yinni Gusunṓ nṓ mwεεru kua ma u koo man yaa saberu kē te ba ra ka yāku ko, yaa sabe te, ta ko n sāawa nεgiru.

¹⁰ Ba ñ ka tu garu kṓsinamṓ te ta kun wā. Baa tà kun maa wā, ba ñ ka tu garu kṓsinamṓ te ta wā. Ka mε, bà n maa ka tu kṓsina, ni yiru kpuro nu ko n sāawa nεginu.

¹¹ Goo ù n ka yaa saberu na te ba ku ra ka yāku ko, ba koo ka tu dawa yāku kowon mi.

¹² Kpa yāku kowo u tu mεeri u ten geeru bura.

¹³ Wi u ka yaa sabe te na, ma u kī u tu yakia, gee te yāku kowo u nùn bure, tera u koo kṓsia. Kpa u maa gee ten bṓnu nṓbun tia sosi.

¹⁴ Goo ù n win diru Yinni Gusunṓ kā, yāku kowowa u koo da u tu mεeri kpa u ten geerun saka gere. Gee te u gerua mi, tera ba koo ka samburu ko.

¹⁵ Adama ù n kī u win dii te yakia, u koo gina gee te yāku kowo u bura mi kṓsiawa kpa u ten wṓllṓ bṓnu nṓbusen tia sosi dii te, tu sere maa ko wigiru.

¹⁶ Goo ù n maa win gberu Yinni Gusunṓ wē, ba koo ten geeru burawa. Dīa ni ba koo duuren kpāara ba koo mεeri. Nge tē bà n dīa ni ba mṓ ṓsu duura, ma nu kilo gooba wunṓbu (300) kua, sii geesun gobi weeraakura ba koo kṓsia.

¹⁷ N n sāan na yakiabun tṓṓ bakarun diya u gbee te wē, ten gobi kpurowa u koo kṓsia.

¹⁸ U n gbee te Yinni Gusunṓ wē yakiabun tṓṓ bakarun biru, yāku kowo u koo ten gobi kawawa. U koo wṓṓ si su tie sere yakiabun tṓṓ bakaru tu ka turin gobi kṓsiawa.

¹⁹ Yēro ù n kī u win gbee te yakia, u koo kṓsiawa ye ba bura mi, kpa u yen bṓnu nṓbun tia sosi gbee te, tu sere maa ko wigiru.

²⁰ U kun tu yakie, ma ba tu goo dṓre, u ñ maa kpē u tu yakia win tii.

²¹ Yakiabun tṓṓ bakaru tà n tunuma, ta koo kowa Yinni Gusunṓgiru. Yāku kowoba ba ko n tu mṓ sere ka baadommaṓ.

²² Goo ù n Yinni Gusunṓ gberu wē te u dwa, n ñ mṓ te u tubi di,

²³ yāku kowowa u koo tu mεeri kpa u ten geeru bura. U koo wṓsu gariwa si su tie yakiabun tṓṓ bakaru tu ka turi. Wṓṓ si

kpuron gobiya u koo gere kpa gobi yi, yi ko Yinni Gusunṓgii.

²⁴ Adama yakiabun tṓṓ bakaru tà n tunuma, gbee te, ta ko n sāawa wi u raa nùn tu dṓregiru.

²⁵ Ba koo gāanu kpuron geeru burawa nge mε ba ra sāa yerun gobi kṓsi. N deema gobi yin tian bunum mu ra n sāawa garamu wṓkuru.

Kēε bwese bweseka

²⁶ Goo u ku raa win yaa saberun buu ghiikuu Yinni Gusunṓ kē. Domi ga sāawa Yinni Gusunṓguu kṓ yèn sō ga sāa buu ghiikuu. Baa ñ n yāarun na ñ kun mε ketε, ga sāawa Yinni Gusunṓguu.

²⁷ Gà n maa sāan na sabe te ba ku ra ka yāku kon buu ghiikuu, wi u ka tu na u koo kpī u tu yakia ù n gee te yāku kowo u nùn bure kṓsia kpa u maa ten bṓnu nṓbun tia sosi. U n kpana u tu yakia, yāku kowo u koo kpī u tu goo dṓre nge mε u ten geeru bure.

²⁸ Gāa ni ba Yinni Gusunṓ kā sere ka baadommaṓ, aa tṓnuwa? N kun mε yaa sabera? N kun mε gbee te u tubi diwa? Gāa ni ba gṓsa ba yi Yinni Gusunṓn sō gesi, n ñ maa koorṓ u nu yakia ñ kun mε u nu dṓra. Nu ko n sāawa Yinni Gusunṓginu sere ka baadommaṓ.

²⁹ Baa ñ n tṓnun na n ñ koorṓ u nùn yakia. Ba koo yēro gowa.

³⁰ I ko i n da Yinni Gusunṓ bεen gberun dīanun suba wṓkuru sṓṓ tia yiyewa sere ka dāa marumṓ.

³¹ Goo ù n kī u ye yakia, u koo yen gee te kṓsiawa kpa u maa yen bṓnu nṓbun tia sosi.

³² Meya maa yaa sabenu sṓṓ. Yāara? Ketεwa? Boowa? Sabe ni ba kpare gesi, wṓkuru baateren wṓllṓ Yinni Gusunṓ u teeru mṓ.

³³ Wi u sabe ni mṓ, u ñ koo gṓsi te ta wā ñ kun mε te ta kun wā. U ñ maa ka tu garu kṓsinamṓ. Baa ù n ka tu garu kṓsina, ni yiru kpuro nu ko n sāawa Yinni Gusunṓginu. N ñ koorṓ bu nu yakia.

³⁴ Wooda yenibara Yinni Gusunṓ u Mṓwisi wē Isireliban sṓ Sinain guurṓ.

ISIRELIBAN SANUM GBABURU SƆƆ

Gabu ba tire te yĩsiru kãwa Gari Gari yèn sã te sɔra ba Isireliba gara sanam me ba yarima Egibitin di. Adama sà n mɛera sãa sãa, sa ko wa ma yĩsi te, ta ñ ka tire ten gari kpuro yã. Domi ten gari mero ya sãawa Isireliban sirenabu wɔɔ weeru Sinain gbaburɔ. Yen sɔna ba tu soka ka Heberum Gbaburun Tireru. Wɔɔ wee te sɔɔ, Isireliba ba wurura ba nuki sankira, ba ben gutururu sɔɔsi ka sere ben naane sariru Yinni Gusunɔn mi, ye ba ka nùn seesi nɔn dabinu. Adama Yinni Gusunɔ u ñ ka bu kɔsa nɛnuu. U bu win durom ka win tɔn geeru sɔɔsiwa. Ka mɛ, u ku ra de u kun bu sɛyasiae. Domi u sãawa gemgii.

Tire ten kpunaa

1. Sanum sɔɔru, wiru 1n di sere wiru 10:10.
2. Isireliban sanum Sinain guurun di n ka da Mɔabuban temɔ, wiru 10:11n di sere wiru 21.
3. Isireliba Mɔabuban temɔ, wiru 22n di sere wiru 25.
4. Kananin tem dubun sɔɔru, wiru 26n di sere wiru 36.

ISIRELIBA BA WÃA SINAIN GBABURƆ

Ba Isireliba gara

¹ Ye Isireliba ba yarima Egibitin di, yen wɔɔ yirusen suru yirusen tɔɔ gbiikiru sɔra Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua win kuu bekurugirɔ, ghabu te ba mɔ Sinaiɔ.

² U nɛɛ, i Isireliban tɔn durɔbu kpuro gario, wunɛ ka Aroni, yenu ka yenu, bwese kɛra ka bwese kɛra, kpa i baawuren yĩsiru yore.

³ I bu gario be ba wãa tabu wuunu sɔɔ, saa be ba wɔɔ yendu mɔn di sere ka be ba kere mɛ, be ba koo kpĩ bu tabu ko.

⁴ Bwese kɛra baayeren guro gurowa u koo bɛɛ somi.

⁵ Be ba koo bɛɛ somi mi, beya, Elisuri, Sedeurin bii, Rubɛnin bweseru sɔɔ,
⁶ ka Selumieli, Surisadain bii, Simɛɔn bweseru sɔɔ,

⁷ ka Nasoni, Aminadabun bii, Yudan bweseru sɔɔ,

⁸ ka Netanɛeli, Suarin bii, Isakaran bweseru sɔɔ,

⁹ ka Eliabu, Helonin bii, Sabulonin bweseru sɔɔ,

¹⁰ ka Elisama, Amihudun bii, Efaraimu, Yosefun biin bweseru sɔɔ,

ka Gamulieli, Padasurin bii, Manase, Yosefun bii turo goon bweseru sɔɔ,

¹¹ ka Abidani, Gideonin bii, Bɛnyamɛɛn bweseru sɔɔ,

¹² ka Akiesɛɛ, Amisadain bii, Danun bweseru sɔɔ,

¹³ ka Pagieli, Okiranin bii, Aseɛn bweseru sɔɔ,

¹⁴ ka Eliasafu, Dewelin bii, Gadin bweseru sɔɔ,

¹⁵ ka sere Ahira, Enanin bii, Nɛfitalin bweseru sɔɔ.

¹⁶ Guro guro be ba gɔsa mi, ba sãawa Isireliban tabu sinambu.

¹⁷ Ma Mɔwisi ka Aroni ba tɔmbu wɔkura yiru ye sua bɛn yĩsinu ba sia mi.

¹⁸ Ma ba Isireliba kpuro soka ba mɛnna wɔɔn suru yirusen tɔɔ gbiikiru sɔɔ, ma ba bu gara bwese kɛra ka bwese kɛra, yenu ka yenu, saa tɔn durɔ be ba wɔɔ yendu mɔn di sere ka be ba kere mɛ, ma ba ben yĩsa yorua.

¹⁹ Mɔwisi u bu gara Sinain gbaburɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa.

²⁰⁻⁴³ Ba Isireliban bwese kɛra baayeren tɔmbu gara yenu ka yenu. Ma ba ben yĩsa yorua saa be ba wɔɔ yendu mɔn di, be ba koo kpĩ bu tabu ko. Ba garim toruawa ka Rubɛni, Yakɔbun bii gbiikoon bwese kɛra. Tɔn ben geeru wee.

Rubɛnin bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru ka nɔɔba tia ka nɛera wunɔbu (46.500).

Simɛɔn bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeraakuru ka nɔɔba nne ka gooba wunɔbu (59.300).

Gadin bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru ka nɔɔbu ka nata ka weeraakuru (45.650).

Yudan bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba wata ka wɔkura nne ka nata (74.600).

Isakaran bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeraakuru ka nne ka nɛru (54.400).

Sabulonin bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeraakuru ka nɔɔba yiru ka nɛru (57.400).

Efaraimu, Yosefun biin bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru ka nɛɛra wunɔbu (40.500).

Manase, Yosefun biin bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba tɛna ka yiru ka goobu (32.200).

Bɛnyamɛɛn bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba tɛna ka nɔɔbu ka nɛɛru (35.400).

Danun bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba wata ka yiru ka nata ka wunɔbu (62.700).

Asɛɛn bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru ka tia ka nɛɛra wunɔbu (41.500).

Nɛfitalin bweseru sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeraakuru ka ita ka nɛɛru (53.400).

⁴⁴ Tɔn be Mɔwisi ka Aroni ka Isireliban guro gurobu wɔkura yiru ye, ba gara, ben geera mi.

⁴⁵ Ba bu garawa saa be ba wɔɔ yɛndu mɔn di sere ka be ba kere mɛ, be ba koo kpɪ bu tabu ko.

⁴⁶ Be kpuron geera kuawa tɔmbu nɔrɔbun suba nata ka ita ka nɛɛra wunɔbu ka weeraakuru (603.550).

Lefiban bweserun sɔmburu

⁴⁷ Baɲ Lefiban bweserɔ tɔmbu gara,

⁴⁸ yɛn sɔ Yinni Gusunɔ u raa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

⁴⁹ Isireliba sɔɔ, a ku Lefiban bweserun tɔmbu gari.

⁵⁰ Kaa de bu nɛ, Yinni Gusunɔn kuu te nɔɔriwa ka ten dendi yɔnu ka ye ya wɔa mi kpuro, beya ba ko n da ye kpuro sɔbe. Kpa bu ben kunu gira bu ka nɛ, Yinni Gusunɔn kuu te sikerena.

⁵¹ Isireliba bɔn seewa, Lefibara ba ko n da kuu te kure. Bɔn koo maa ben sansani gira, ba ko n da Yinni Gusunɔn kuu te girewa. Tɔn tuko ù n tu bɛsu, ba koo nùn gowa.

⁵² Isireli be ba maa tie, ba koo sinawa ben bwese kɛran wuuru sɔɔ, ben baawure u yɔra mi ben gidi bɔra ya gire nge mɛ ba bu bɔnu sãa.

⁵³ Adama Lefiba ba koo ben sansani girawa bu ka kuu te sikerena mi woodan kpakorora wɔa. Nge mɛya ba koo ka tu kɔsu. Saa ye sɔɔ, Isireliba baɲ maa wasi bu tu susi n sere ka bu mɔru ko.

⁵⁴ Ma Isireliba ba Yinni Gusunɔn wooda ye kpuro mɛm nɔɔwa mam mam ye u Mɔwisi wɛ mi.

Nge mɛ Isireliba

ba koo ka sinasina ben sansaniɔ

2

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ,

² Isireliba bɔn ben sansani giramɔ, ben baawure u koo win kuru girawa win bweserun gidi bɔran bɔkuɔ. Ba koo ben kuu ni girawa bu ka nɛ, Yinni Gusunɔn kuu te sikerena, kpa begii ni, nu n ka tu dɛsire fiiko.

³ Sɔɔ yari yeru giara Yudaba ba koo ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunɔn yɪsira Nasoni, Aminadabun bii.

⁴ Win tabu kowobun geera sãawa nɔrɔbun suba wata ka wɔkura nɛɛ ka nata (74.600).

⁵⁻⁷ Be ba ko n wɔa ben wuuru sɔɔ bera, Isakarin bwese kɛra ka Sabulonin bwese kɛra.

Isakarin tabu sunɔn yɪsira Nɛtanɛɛli, Suarin bii. Win tabu kowobun geera sãawa nɔrɔbun suba weeraakuru ka nɛɛ ka nɛɛru (54.400).

Sabuloniban tabu sunɔn yɪsira Eliabu, Helonin bii.

⁸ Win tabu kowobun geera sãawa nɔrɔbun suba weeraakuru ka nɔɔba yiru ka nɛɛru (57.400).

⁹ Be kpurowa ba sãa Yudaban tabu kowobu ma ben geera kua nɔrɔbun suba wunɔbu ka wɛnɛ ka nɔɔba tia ka nɛɛru (186.400).

Isireliba bɔn sanum seewa, bera ba ko n da gbi.

¹⁰ Sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru giara Rubeniba ba koo ben sansani gira ben gidi bɔran bɔkuɔ be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunɔn yɪsira Elisuri, Sedeurin bii.

¹¹ Ben tabu kowobun geera sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru ka nɔɔba tia ka nɛɛra wunɔbu (46.500).

¹²⁻¹⁴ Be ba ko n wɔa ben wuuru sɔɔ, bera Simeɔn bwese kɛra ka Gadin bwese kɛra.

Simeɔban tabu sunɔn yɪsira Selumieli, Surisadain bii. Ben tabu kowobu ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeraakuru ka nɔɔba nɛɛ ka gooba wunɔbu (59.300).

Gadigibun tabu sunɔn yɪsira Eliasafu, Dewɛlin bii.

¹⁵ Ben tabu kowoba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru ka nɔɔbu ka nata ka weeraakuru (45.650).

16 Be ka Rubenin tabu kowobu kpuro ba sãawa tãmbu nãrãbun suba wunãbu ka weeraakuru ka tia ka nãeru ka weeraakuru (151.450).
Beya ba koo ko yiruse bà n swaa wãriã.

17 Yen biru, Lefiba ba koo Yinni Gusunãn kuru sua kpa ba n wãa tabu kowo wuunu yiru ye ya gbia ka wuunu yiru ye ya wãa biruã suunu sãã. Ben tii ba ko n swĩnẽwa nge mẽ ba ra ka sinẽ sinẽ bà n sansani giramã. Ben baawure u koo yãrawa win gidi bãran bãkuã.

18 Sãã duu yeru giara Efaraimuba ba koo ben sansani gira ben gidi bãran bãkuã be, ka ben tabu kowobu.
Ben tabu sunãn yĩsira Elisama, Amihudun bii.

19 Win tabu kowobun geera sãawa tãmbu nãrãbun suba weeru ka nãera wunãbu (40.500).

20-23 Ben wuuru sããra Manaseba ka Benyamẽeba ba koo ben sansani gira.

Manaseban tabu sunãn yĩsira Gamulieli, Padasurin bii.

Win tabu kowobun geera sãawa tãmbu nãrãbun suba tẽna ka yiru ka goobu (32.200).

Benyamẽeban tabu sunãwa Abidani, Gideonin bii. Win tabu kowobun geera sãawa tãmbu nãrãbun suba tẽna ka nãbu ka nãeru (35.400).

24 Be kpuro ka Efaraimun tabu kowobun geera kuawa tãmbu nãrãbun suba wunãbu ka nãba ita ka wunãbu (108.100).

Bera ba ko n sãa itase bà n swaa wãriã.

25 Sãã yẽsan nãm geu giara Danuba ba koo maa ben sansani gira ben gidi bãran bãkuã be, ka ben tabu kowobu.

Ben tabu sunãn yĩsira Akiesẽẽ, Amisadain bii.

26 Win tabu kowobun geera sãawa tãmbu nãrãbun suba wata ka yiru ka nata ka wunãbu (62.700).

27-30 Ben wuuru sããra Aseeba ka Nefitaliba ba koo du.

Aseeban tabu sunãn yĩsira Pagieli, Okiranin bii.

Ben tabu kowobun geera sãawa tãmbu nãrãbun suba weeru ka tia ka nãera wunãbu (41.500).

Nefitaliban tabu sunãn yĩsira Ahira, Enanin bii.

Win tabu kowobun geera sãawa tãmbu nãrãbun suba weeraakuru ka ita ka nãeru (53.400).

31 Be kpuro ka Danuba ben geera kuawa tãmbu nãrãbun suba wunãa wata ita sari ka nata (157.600).

Isireliba bà n swaa wãri, kpa ben baawuren gidi bãra ya n bu gbiye, bera ba koo be ba tie swĩ biruã.

32 Isireli be ba koo kpĩ bu tabu ko, ben geera kuawa nãrãbun suba nata ka ita ka nãera wunãbu ka weeraakuru (603.550). Ba bu garawa bwese kera ka bwese kera, yẽnu ka yẽnu.

33 Bañ Lefiban bweseru gara yẽn sã Yinni Gusunã u Mãwisi sããwa u ku bu gari.

34 Ma Isireliba ba kua mam mam ye Yinni Gusunã u Mãwisi sããwa. Ben baawure u win sansani girawa mi ben gidi bãra ya gire. Yen biru, bà n seewa ba swaa wãriã, ba ra n swĩnẽwa bwese kera ka bwese kera, yẽnu ka yẽnu.

Lefin bweserun sãmburu

3

1 Tãn be ba wãa Aroni ka Mãwisin bwese kera sãã sanam mẽ Yinni Gusunã u ka Mãwisi gari kua Sinaia, ben yĩsa wee.

2 Bibu nnewa Aroni u mã. Gbiikoon yĩsira Nadabu. Be ba maa tie bera, Abihu ka Eleasaa ka Itamaa.

3 Be kpurowa ba gum tãre bu ka ko yãku kowobu, ma ba bu yi nenem sãmbu ten sã.

4 Adama Nadabu ka Abihu ba gu sãa yerun kãnnãwã Sinaian gbaburã sanam mẽ ba ka Yinni Gusunã turare tuka daawã bu ka yãkunu ko. N deema ben goo kun bii mara. Ma n tia Eleasaa ka Itamaa ka sere ben baaba Aroni wi u ra n bu kpare yãku kobun sãmburu sãã.

5 Yera Yinni Gusunã u Mãwisi sããwa u nẽẽ,

6 a de Lefin bibun bweseru tu na kpa a tu Aroni nãmu sãndia sãmbu ten sã.

7 Ba ko n da n wãawa Gusunãn kurun kãnnãwã bu ka ten sãmburu ko Aroni ka Isireliba kpuron ayerã.

8 Beya ba koo kuu te, ka ten dendi yãnu kpuron sãmburu ko Isireliban ayerã.

9 Kaa wooda wẽwa a nẽẽ, Aroni ka win biba ba ko n Lefiba mã bu ka sãa yee ten sãmburu ko.

10 Adama Aroni ka win bibu tɔnawa ba koo yākuru ko. Goo ù n yākuru kua, ma n kun be, ba koo yēro gowa.

11 Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

12 wee na Lefiba wuna Isireliban suunu sɔɔn di ba n ka sãa Isireliban bii tɔn durɔ gbiikobun kɔsire, kpa bu ko nɛgibu.

13 Domi saa mìn di na Egibitigibun bii gbiikobu go, saa min diya na Isireliban bii gbiikobu ka ben yaa sabenun bii gbiikinun tii yiiya. Ma ba kua nɛgibu. Nɛna Yinni Gusunɔ.

Ba gari gari kua Lefiban

bweseru sɔɔ nɔn gbiikiru

14 Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa Sinain gɔbaburɔ u nɛɛ,

15 a Lefin bibun bweseru gario yenu ka yenu, bweseru ka bweseru. Ben tɔn durɔ baawurewa kaa gari saa be ba suru tia mɔn di sere ka be ba kere mɛ.

16 Ma Mɔwisi u bu gara nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

17 Be ba sãa Lefin bibu bera, Gɛɛsɔni ka Kehati ka Mɛrari.

18 Be ba sãa Gɛɛsɔnin bibu ka ben bweseru bera, Libini ka Simɛi.

19 Be ba sãa Kehatin bibun bweseru bera, Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli.

20 Be ba maa sãa Mɛrariba ka ben bweseru bera, Makili ka Musi. Beni kpurowa ba sãa Lefin bibun bweseru.

21 Gɛɛsɔnin min diya Libinin bweseru ka Simɛin bweseru ta yara.

22 Tɔn durɔ be ba gara be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ Gɛɛsɔnin bweseru sɔɔ ben geera kuawa tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔba yiru ka nɛera wunɔbu (7.500).

23 Gɛɛsɔniba ba ra ben sansani girewa Yinni Gusunɔn kurun biruɔ sɔɔ duu yeru gia.

24 Ben kparon yīsira Eliasafu, Laelin bii.

25 Ye Gɛɛsɔnin bweseru ta ko n da ko kuu bekurugii te sɔɔ yera, kuu ten beku karenu ni ba koo doke ten sɔɔwɔ ka ten tɔɔwɔ ka ten kɔnnɔwɔ

26 ka ten yaaraɔ ka yaara yen kɔnnɔwɔ ka sere maa ten wɛɛ kpuro.

27 Kehatin min diya Amuramugibu ka Yiseharigibu ka Heboronigibu ka Usieligibun bwese keri maa yara.

28 Tɔn durɔ be ba gara Kehatin bwese te sɔɔ, be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, ben geera kuawa tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔba ita ka nata (8.600).

29 Kehatiba ba ra ben sansani girewa kuu ten sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

30 Ben kparon yīsira Elisafani, Usielin bii.

31 Kehati bera ba ko n da woodan kpakoro ten sɔmburu ko ka tabulu ye, ka dabu ge, ka yaku yenu ka kuu ten dendi yānu kpuro ka dii dɛɛrarun beku kare te. Beya ba ko n da ye kpuron sɔmburu ko.

32 Wi u sãa Lefiba kpuron guro guro wiya, Eleasaa, Aroni yaku kowon bii. Wiya u tɔn be kpuro kpare be ba sãa yee ten sɔma mɔ.

33 Mɛrarin min diya Makiligibu ka Musigibun bwesera yara.

34 Tɔn durɔ be ba gara be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, ben geera kuawa tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔba tia ka goobu (6.200).

35 Ben kparon yīsira Surieli, Abihailin bii. Ba ra ben sansani girewa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

36 Beya ba Yinni Gusunɔn kuu ten dāa bɛsi ka ten dāa pɔɔsi ka ten gbereba ka ten yɔratii ka ten sɔm yānu kpuro nɔmu sɔndia,

37 ka sere ten kara dānu ka ten yɔratii ka ten kurumba ka ten wɛɛ.

38 Mɔwisi ka Aroni ka win bibu ba ra ben sansani girewa kuu ten kɔnnɔwɔ sɔɔ yari yeru gia. Domi beya ba ko n da sɔmburu ko kuu te sɔɔ Isireliban sɔ kpa ba n tu kɔsu tɔn tuko goo u ku raa ka tu susin sɔ, kpa u ku raa gbi.

39 Lefi tɔn durɔ be Mɔwisi ka Aroni ba gara be ba suru tia mɔ ka be ba kere mɛ, nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua, ben geera sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba yenda yiru (22.000).

Bii gbiikobun yakiabu

40 Yinni Gusunɔ u kɔam Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Isireliban bii tɔn durɔ gbiikobu gario saa be ba suru tia mɔn di sere ka be ba kere mɛ, kpa a bu gari baawure ka win yīsiru.

41 Yen biru, kpa a Lefiba wuna a yi nɛnem ba n sãa nɛ Yinni Gusunɔgibu Isireliban bii gbiikobun ayerɔ. Mɛya kaa maa man ben yaa sabenu yiiya Isireliban yaa sabenun bii gbiikinun ayerɔ.

42 Ma Mɔwisi u Isireliban bii gbiikoo be gara nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa u ko.

⁴³ Ma be kpuron geera kua t̄nu n̄r̄abun suba yenda yiru ka goobu ka wata ka w̄kura ita (22.273).

⁴⁴ Yinni Gusun̄ u kram M̄wisi s̄ōwa u n̄ε,

⁴⁵ a Lefiba wun̄ n̄n̄em kpa bu ko bii gbiikoo be kpuron k̄sire. M̄ya kaa maa ko ka ben yaa sabenu kpuro, nu ko Isireliban yaa sabenun buu gbiikuu baageren k̄sire. Ba ko n̄ w̄awa n̄n̄ s̄. N̄na Yinni Gusun̄.

⁴⁶ B̄ n̄ k̄i bu Isireliban bii gbiikobu goobu ka wata ka w̄kura ita (273) be ba Lefiba dabiru kere mi yakia,

⁴⁷ sii geesun gobi n̄ōbuwa kaa mwa ben baawuren w̄ll̄. Gobi yin tian bunum mu s̄awa garamu w̄kuru nge m̄ ba ka yi dim̄ s̄a yer̄.

⁴⁸ Aroni ka win biba kaa yi n̄mu beria bu ka Isireliban bii gbiikobu yakia be ba Lefiba dabiru kere.

⁴⁹ Ma M̄wisi u gobi yi m̄w̄era u yi bii gbiikoo ben yakiabun s̄.

⁵⁰ Ma yi kua sii geesun gobi n̄r̄abu ka gooba wun̄bu ka wata ka n̄abu (1.365) nge m̄ ba ka yi dim̄ s̄a yer̄.

⁵¹ Ma u yi kpuro Aroni ka win bibu w̄ nge m̄ Yinni Gusun̄ u n̄n̄ s̄ōwa.

Kehatin bwese keran s̄mburu

4

¹ Yinni Gusun̄ u M̄wisi ka Aroni s̄ōwa u n̄ε,

² i Kehatin bweserun t̄mbu gario Lefin bibun bweseru s̄ō, ȳnu ka ȳnu,

³ saa be ba w̄ō t̄na m̄n̄ di n̄ ka girari be ba m̄ w̄ō weeraakur̄, be ba koo kp̄i bu Yinni Gusun̄n̄ kuu ten s̄mburu ko.

⁴ S̄a yerun dii te ta d̄ere gem gem s̄ōra ba koo s̄mburu ko. S̄mbu te ba koo ko wee.

⁵ B̄ n̄ seewa ba doon̄, Aroni ka win biba ba koo beku kare te s̄sia te ta w̄a dii te ta d̄ere gem gem k̄nn̄w̄, kpa bu tu woodan kpakoro te wukiri.

⁶ Ten w̄ll̄wa ba koo ḡni damgii teria kpa bu maa yin w̄ll̄ beku boogugiru s̄ndi kpa bu sere kpakoro ten n̄nutii wasi.

⁷ Ba koo beku boogugiru teriawa tabulu yen w̄ll̄ mi ba ra p̄ε s̄ndi kpa bu yen w̄ll̄ gb̄enu s̄ndi ka n̄ri ka perentiba ka tam kparabanu, kpa bu ku de p̄ε yu biara mi baadomma.

⁸ Yen biruwa ba koo ye kpuron w̄ll̄ beku wun̄mgiru wukiri kpa bu ḡni damgii s̄ndi. B̄ n̄ kpa, kpa bu tabulu yen n̄nutii wasi.

⁹ Yen biru, ba koo maa beku boogugiru sua bu dabu ge wukiri ka gen fitilanu ka gen bakusu ka gen torom guratii ka gum kparabanu, gen dendi ȳnu kpuro gesi.

¹⁰ Ba koo dabu ge, ka gen dendi ȳa ni kpuro dokewa b̄ōru s̄ō te ba kua ka ḡni damgia. Yen biru, kpa bu tu s̄arusia d̄a p̄tura s̄ō ye ba koo ka tu sua.

¹¹ Kpa bu maa beku boogugiru sua bu wukiri kpakoro ten w̄ll̄ mi ba ra turare d̄ō doke kpa bu maa tu ḡni damgii wukiri. Yen biru, kpa bu ten n̄nutii wasi.

¹² Kpa bu kuu ten dendi ȳnu kpuro sua bu nu kure ka beku boogugiru. Yen biru, kpa bu nu doke b̄ōru s̄ō te ba kua ka ḡni damgii kpa bu b̄ō te s̄arusia d̄a p̄tura s̄ō ye ba koo ka tu sua.

¹³ Kpa bu maa torom gura ȳku yerun di. Yen biru, kpa bu tu beku wun̄mgiru wukiri.

¹⁴ Ten w̄ll̄wa ba koo ten dendi ȳa ni kpuro doke. Niya, d̄ō guratii ka kaato donnuginu ka kaato ni nu tie ka gb̄ε ni ba ra ka yem ȳke, kpa bu ye ḡni damgii wukiri. Yen biru, kpa bu yen n̄nutii wasi.

¹⁵ Aroni ka win bibu b̄ n̄ dendi ȳa ni kpuro wukiri ba kpa, Kehatin bwesera ta koo na tu nu sua tu s̄be. Adama tu ku raa dendi ȳa nin tii baba b̄ kun nu bekuru wukiri kpa tu ku raa gbi. Isireliba b̄ n̄ seewa ba swaa w̄ri, Kehatin bwese tera ta ko n̄ da s̄a ȳa ni s̄be.

¹⁶ Eleasaa, Aroni ȳku kowon biiwa u ko n̄ da maa dabu gen gum gari ȳ, ka sere turare nubu durorugia ye, ka bururu ka yokan ȳku te ba ra ko t̄ō baatere ka gum m̄ ba ra ḡanu t̄re bu ka nu ḡsi bu yi n̄n̄em n̄, Yinni Gusun̄n̄ s̄. Wiya u koo n̄, Yinni Gusun̄n̄ kuu te n̄ni doke ka ye ya w̄a te s̄ō.

¹⁷ Yinni Gusun̄ u maa M̄wisi ka Aroni s̄ōwa u n̄ε,

¹⁸⁻¹⁹ i de i Kehatin bweseru n̄ni doke kpa tu ku raa gbi t̄ n̄ s̄a ȳa nin s̄mburu m̄. Wee m̄ kaa ko. Wun̄ Aroni ka wun̄n̄ bibu, i ko i ka baawure dawa win ayer̄ kpa i n̄n̄ s̄ōsi ȳa n̄n̄ s̄mburu u koo ko.

²⁰ Bu ku raa du mi, bu ka s̄aa yee ten dendi yānu kpuro m̄eri kpa n̄e, Yinni Gusun̄o n ku ra bu go.

Ḡēs̄anin bwese keran

s̄amburu

²¹ Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa u n̄ēe,

²² a Ḡēs̄anin bwese keran t̄ambu gario yenu ka yenu.

²³ Kaa bu gariwa saa be ba w̄ō t̄ena m̄an di sere n ka girari be ba m̄o w̄ō weeraakur̄o, be ba koo kp̄i bu gesi s̄aa yee ten s̄amburu ko.

²⁴ Wee s̄ambu te Ḡēs̄anin bweseru ta koo ko.

²⁵ Ta ko n da kuu ten beka s̄abewa ka ten ḡoni damgii yi ba ra wukiri w̄oll̄o ka sere ten k̄ann̄on beku kare te,

²⁶ ka ten yaaran beka ka yen k̄ann̄on beku kareru ka ten w̄ēe ka ten s̄am yāa ni nu tie. Ye kpuron s̄ambura ba koo ko.

²⁷ Ḡēs̄anin bweseru t̄a n s̄amburu m̄o, Aroni ka win biba ba koo tu n̄ani doke, beya ba koo tu s̄ō ȳe ta koo ko.

²⁸ S̄ama ye kpurowa Ḡēs̄anin bweseru ta koo ko. Itamaa, ȳaku kowo, Aronin biiwa u koo bu kpara.

M̄erarin bwese keran s̄amburu

²⁹ Yinni Gusun̄o u maa M̄owisi s̄ōwa u n̄ēe, a M̄erarin bwese keran t̄ambu gario yenu ka yenu.

³⁰ Kaa ben t̄an dur̄abu gariwa saa be ba w̄ō t̄ena m̄an di n ka da be ba m̄o w̄ō weeraakur̄o, be ba koo kp̄i bu gesi kuu ten s̄amburu ko.

³¹ Wee s̄ambu te ba koo bu n̄omu b̄eria. Beya ba ko n da kuu ten d̄aa b̄esi s̄abe ka ten d̄aa p̄ōsi ka ten ḡbereba ka ten ȳratii,

³² ka maa ten yaaran kara d̄anu ka ten ȳratii ka ten kurumba ka ten w̄ēe ka sere ten dendi yāa ni nu tie. Ba koo baawure w̄ēwa ye u koo s̄abe.

³³ S̄ama yeniwa M̄erarin bwese kera ya ko n da ko kuu te s̄ō. Itamaa ȳaku kowo Aronin biiwa u koo bu n̄ani doke.

Ba Lefiba gara be ba koo kp̄i

bu kuu ten s̄amburu ko

³⁴⁻⁴⁹ M̄owisi ka Aroni ka Isireliban yenu ȳerobu ba Lefiban bwese keri yinin t̄ambu gara, yiya, Kehati ka Ḡēs̄ani ka M̄erari. Ba bu garawa yenu ka yenu saa be ba w̄ō

t̄ena m̄an di sere n ka da be ba m̄o w̄ō weeraakur̄o, be ba koo kp̄i bu s̄amburu ko kuu te s̄ō gesi nge m̄e Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa.

Be ba gara Kehatin bweseru s̄ō, ben geera kuawa t̄ambu n̄ar̄abun suba yiru ka nata ka wun̄abu ka weeraakuru (2.750).

Ḡēs̄anin bweseru s̄ō maa, ben geera kuawa t̄ambu n̄ar̄abun suba yiru ka nata ka t̄ena (2.630).

M̄erarin bweseru s̄ō, ben geera maa kua t̄ambu n̄ar̄abun suba ita ka goobu (3.200). Ma Lefiba kpuron geera kua t̄ambu n̄ar̄abun suba n̄ōba ita ka n̄era wun̄abu ka w̄ene (8.580).

Ba ben baawure s̄ōwa ye u koo ko ka ye u koo s̄abe nge m̄e Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa.

Be ba koo yara sansanin di

5

¹ Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa u n̄ēe,

² a Isireliba s̄ōw̄o a n̄ēe, bu bu yaro sansanin di, be ba dis̄i m̄o ḡanan bara disiginun s̄ō, ñ kun m̄e kentun s̄ō, ñ kun m̄e gor̄u garun s̄ō.

³ Ȳero u s̄āawa t̄an kur̄o? I ko i n̄un yarawa kpa u ku raa sansani ye dis̄i doke, ȳen suunu s̄ō n̄e, Yinni Gusun̄o na w̄āa.

⁴ Ma Isireliba ba Yinni Gusun̄on wooda ye m̄em n̄ōwa. Ma ba t̄ambu kpuro yara be ba dis̄i m̄o mi, nge m̄e Yinni Gusun̄o u gerua.

Torarin s̄ambu

⁵ Yinni Gusun̄o u maa kpam M̄owisi s̄ōwa u n̄ēe,

⁶ a Isireliba s̄ōw̄o a n̄ēe, t̄an kur̄owa? Aa, t̄an dur̄owa? U n win winsim tora, Yinni Gusun̄owa u tora.

⁷ Ȳero u koo win tora te tuuba kowa kpa u ḡāa n̄in s̄ō u tora mi wesia, kpa u yen b̄onu n̄ōbun tia sosi.

⁸ Wi ba koo ḡāa ni wesia, ù kun w̄āa ma uñ maa goo m̄o wi ba koo nu w̄ē, Yinni Gusun̄owa ba koo nu w̄ē, kpa nu ko ȳaku kowoginu. U koo maa ȳāa kineru w̄ē te ba koo ka n̄un win torarin ȳakuru kua.

⁹ Ȳakuru baatere t̄en sukum ba w̄ia nenem Yinni Gusun̄on s̄ō, ta ko n s̄āawa ȳaku kowogiru.

¹⁰ Kpuro ye ba w̄ē Yinni Gusun̄on s̄ō, ya kuawa ȳaku kowogia. U koo kp̄i u ye yi nenem win tiin s̄ō.

*Tɔn kurɔ wi ba tamaa**u sakararu kua*

11 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

12 a Isireliba kpuro sɔɔwɔ a nɛɛ, tɔn kurɔ
goo ù n naane sarirun kookoosu mɔ,

13 ma win durɔ u tamaa durɔ goo u ka nùn
kpuna, baa mɛ ganu sari ni nu nùn sɔɔsimɔ
ma u ka goo kpuna, mɛya un̄ maa seedagii
goo mɔ wi u nùn wa u ye mɔ, durɔ win tii
un̄ maa ka nùn ye mwe,

14 sɔrɔkudo un̄ ye kue, adama ka mɛ, nis-
inun sɔ, un̄ nùn naane sãa, ma u tamaa u
sakararu kuawa kam kam,

15 baa ñ n mɛren na, durɔ wi, u koo ka win
kurɔ wi dawɔ yãku kowon mi ka ɔɔsun som
kilo ita. Un̄ gum dokemɔ som mɛ sɔɔ. Mɛya
un̄ maa turare sɔndimɔ mɛn wɔllɔ. Domi ta
sãawa yãkuru te ta nisinu yaayamɔ.

16 Saa ye sɔɔ, yãku kowo u koo ka nùn
dawa sãa yerɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ,

17 u yɔrasia, kpa u doma nim sua wekerun
di te ba kua ka sɔndu, kpa u tua sɔka sãa
yerun temɔ u ka nim mɛ burina.

18 U koo de kurɔ wi, u yɔra Yinni Gusunɔn
wuswaaɔ kpa u nùn win yasa pota, kpa u kɛɛ
te sɔndi kurɔ win nɔmamɔ. Saa ye sɔɔ, yãku
kowon tii u ko n nim sosuram nɛni mɛ mu
ka bɔri naamɔ,

19 kpa u kurɔ wi bɔrusia u nɛɛ, saa ye a wãa
wunen durɔn yɛnuɔ, tɔn durɔ goo ù kun ka
nun kpunɛ, ma añ tii disi doke, Gusunɔ u ku
de a bɔri wa yi nim mɛ, mu koo ka na.

20 Adama ma a ka durɔ goo kpuna, a tii disi
kua,

21 Yinni Gusunɔ u nun sɛɛyasia, kpa u nun
wĩroru kpɛɛ kpa wunen nukuru tu mɔsi sere
ba n da nun sie bà n tɔmbu bɔrusimɔ.

22 Gusunɔ u de nim mɛ mu ka bɔri naamɔ
mi, mu du wunen nukurɔ kpa wunen nuku
te, tu mɔsi, kpa wunen marutuu gu gbera.
Saa ye sɔɔra, kurɔ wi, u koo gere u nɛɛ, ami!

23 Yãku kowo u koo bɔri yi yorewa tireru
sɔɔ kpa u yi tea ka nim sosuram mɛ,

24 mɛ mu ka bɔri naamɔ kpa u mu kurɔ wi
nɔrusia, kpa nim mɛ, mu du win nukurɔ mu
nùn kɔsa kua.

25 Yen biru yãku kowo u koo nisinun kɛɛ
te mwa kurɔ win nɔman di kpa u tu sɔɔsi
beri berika, kpa u ka sere tu da yãku yerɔ.

26 Yen biru u koo kɛɛ ten som nɔm kure
teeru sua kpa u mu dɔɔ mɛni yãku yerɔ kpa

Yinni Gusunɔ u kurɔ wi yaaya. Yen biru kpa
u kurɔ wi nim sosuram mɛ nɔrusia.

27 U ñ kurɔ wi nim mɛ nɔrusia ma u disi
mɔ, u kua naane sarirugii win durɔn mi,
nim mɛ, mu koo ka nùn bɔri naawa, kpa mu
nùn kɔsa kua, win nukuru tu mɔsi kpa win
marutuu gu gbera, kpa ba n da nùn sie bà n
tɔmbu bɔrusimɔ.

28 Adama ù kun disi mɔ, u tii nɛnuɔ dee
dee, ba koo nùn garisiwa taare sarirugii. Saa
ye sɔɔ, u koo bibu wa u ma.

29 Yeniwa ya sãa kurɔ ka durɔn nisinun
wooda. Kurɔ ù n win durɔ nɔni wɔkua u
sakararu kua,

30 ñ kun mɛ durɔn nisinu nùn n seewa,
ù n win kurɔ taare weesugia wɛɛmɔ, yãku
kowo u koo ka nùn dawɔ Yinni Gusunɔn
wuswaaɔ, kpa u ko mam mam ye wooda ye,
ya gerua.

31 Durɔ u ko n sãa taare sarirugii. Adama
kurɔ ù n tora u koo ten are wa.

*Be ba tii Yinni Gusunɔ wɛ***6**

1 Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

2 a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, goo ù n tii wuna
nɛnɛm u ka tii Yinni Gusunɔ wɛ,

3 yɛro un̄ koo tam gam nɔ, baa mɛ ba kua
ka resɛm. Un̄ maa resɛm beka ñ kun mɛ
gbeba dimɔ.

4 Saa ye u tii Gusunɔ wɛ mi, un̄ gãanu dimɔ
ye ba kua ka resɛm.

5 Un̄ maa win seri kɔnimɔ sere win tii
wɛɛbun tɔɔ te, tu ka yibu. U koo win seri
deriwa yi n kpɛamɔ, kpa u n wãa Gusunɔn
sɔ.

6 U ku raa maa susi goru garun bɔkuɔ u
sere tu baba,

7 baa ñ n win baan gorun na, ñ kun mɛ
win mɛrogiru, ñ kun mɛ win wɔnɔ ka win
mɔɔgiru, ñ kun mɛ win sesugiru. Domi seri
yi u sɔɔwa mi, yi sɔɔsimɔ ma u tii Gusunɔ
wɛɛwa.

8 Win tii wɛɛbun saa ye sɔɔ, u ko n wãawa
Yinni Gusunɔn sɔmburun sɔ.

9 Wi ka goo bà n wãa sannu ma yɛro u
gu suaru sɔɔ, ma u disi duura, u koo win
seri kɔniwa sɔɔ nɔɔba yiruse dɔma te u tii
dɛɛrasiamɔ.

10 Sɔɔ nɔɔba itase, u koo ka yãku kowo
kparukonu yiru naawa, ñ kun mɛ, to-
toberenu yiru, sãa yerun kɔnnɔwɔ,

11 kpa yāku kowo u gen teu go, u ka duro win torarun suuru bikia kpa u ka yiruse yāku dōo mwaararugiru ko. Yen biru kpa u nūn dεεrasiabun wororu koosi. Yen tōo te, u dεεrawa mi.

12 Kpa u maa wure u tii Yinni Gusunō wē. Saa yera u koo yāa kinεru wōo tiagiru go u ka win toraru sōmε. Adama tōo gbiikii ni u raa tii wē mi, nu kam kuawa mi.

13 Be ba tii Gusunō wēn wooda wee. Goo ù n tii wuna nenεm Yinni Gusunōn sō, ma u yen tōru yibia te u bura ba koo ka nūn dawa Yinni Gusunōn sāa yerun kōnnōwō.

14 Miya u koo ka win kēru na Yinni Gusunōn mi. Niya yāa kinεru wōo tiagiru te tañ alebu mō, u ka yāku dōo mwaararugiru ko, ka maa yāa niru wōo tiagiru te tañ alebu mō u ka torarun yākuru kō. Kpa u maa ka yāa kinεru na te tañ alebu mō u ka siarabun yākuru ko.

15 U koo maa ka pēε na bireru sōo ye bañ seeyatia doke, yen gεε yi n kpā yèn som ba ka gum burina, yen gεε yi kun maa kpā yi ba koo gum tεεni.

16 Yen biru kpa yāku kowo u ka kēε ni na Yinni Gusunōn mi, kpa u torarun yākunu ko ka sere yāku dōo mwaararuginu.

17 Kpa u maa siarabun yākunu ko ka yāa kinε te, ka pēε ye ya wāa bire te sōo, ye bañ seeyatia doke, ka som mε, ka tam mε.

18 Saa ye sōo, wi u tii wē mi, u koo win seri yi kōniwa Yinni Gusunōn sāa yerun kōnnōwō, kpa u yi kpēε mi ba siarabun yākurun dōo sōrua.

19 Yen biru yāku kowo u koo yāa kinε ten nōmu sua te ba sawa mi, kpa u pēε ka kira teeru sua birerun di, kpa u ye kpuro sōndi durō win nōmuō wi ba kōna mi.

20 Yen biru yāku kowo u koo ye Yinni Gusunō sōosi, ka sere yaa yen guro guroru ka yen taa teeru sannu, kpa yu ko wi yāku kowogia. Woro nini kpuron biruwa wi u tii Yinni Gusunō wē mi, u koo den kpī u tam nō.

21 Yera ya sāa be ba tii wuna nenεm Yinni Gusunōn sōn wooda. Yāku niya ba koo maa ko. Bà n maa dam mō bu ka Yinni Gusunō kēnu ganu wē nini baasi, ba koo kpī bu ko. Adama baa ñ n mεren na, ba koo nūn wēwa ye ba nōo mwεεru kua nge mε yen wooda ya gerua.

Nge mε ba ko n da domaru ko

22 Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nεε,

23 a Aroni ka win bii tōn durōbu sōowō a nεε, wee nge mε ba ko n da gere bà n Isireliba domaru kuammε.

24 Ba ko n da nεewa, Yinni Gusunō u bεε domaru kua, kpa u bεε kōsu.

25 Yinni Gusunō u ka bεε nōnu geu mεeri kpa u bεε durom kua.

26 Gusunō u bεε mεεrima, kpa u bεε bōri yendu wē.

27 Yāku kowo ù n nen yīsiru sokusina mε, sanam mε u Isireliba domaru kuammε, saa yera kon doma te mwa.

Kεε yi Isireliban

guro guroba wē sāa yerun sō

7

1 Sanam mε Mōwisi u Yinni Gusunōn kuu te gira u kpa, u tu gum yēka, te ka ten dendi yānu kpuro, ta n ka sāa nenεm Yinni Gusunōn sō. Ka yāku yee te ka ten dendi yānu ye kpurowa u gum yēka u wuna nenεm Yinni Gusunōn sō.

2 Yera Isireliban bwese kεra baayeren guro guro be ba raa tōmbu gara mi, ba susima.

3 Ben baawure u ka win kēru na. Kēε niya nεε wōkura yiru ka kεkε nōoba tia ye nεε gawe. Ba kεkε yi wukiritii kua. Wirugibu yiruwā ba menna ba kεkε tia kasu ba wē. Ma ben baawure u naa tia wē. Ma ba ka ye na Yinni Gusunōn sāa yerō.

4 Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nεε,

5 a ye kpuro mōo nen kuu ten sōmburun sō, kpa a ye Lefiba bōnu kua nge mε ben baawuren sōmbura sāa yu ka nūn somi.

6 Ma Mōwisi u kεkε be ka nεε yi mwa ma u yi Lefiba wē.

7 U Gεεsōnin bwese kεra kεkε yiru wē ka nεε nne ben sōmburun sō.

8 U Mεrarin bwese kεra kεkε nne wē ka nεε nōoba ita, ben sōmburun sō. N deema Itamaa yāku kowo Aronin biiwa u bu kpare.

9 Un Kehatiba yen gaa wē. Domi sāa yerun dendi yānun tiiwa be, ba ra sue ben senō.

Kēε ni ba kua sanam mε ba yāku yeru wukiamō

¹⁰ Dama te ba yaku yee te gum yeka ta n ka saa nenem Yinni Gusunon sa, Isireliban bwese kerin wirugibu ba ka ben kenu na yaku yee ten wuswaa.

¹¹ Yinni Gusunon u Mawisi sowa u nee, a de Isireliban guro guro be, bu na tia tia, ben baawure u n win keru ma u ka tu sowa yaku yee ten sa, ben baawure u n win toru ma.

¹²⁻⁸³ Wee nge me ba ka kee ni naasina.

Tso gbiikiru Nasoni, Aminadabun bii, Yudan bweseru so, wiya u ka wigiru na.

Toru yiruse Netaneli, Suarin bii, Isakarin bweseru so, u maa ka wigiru na.

Toru itase Eliabu, Helonin bii, Sabulonin bweseru so, u maa ka wigiru na.

Toru nneise Elisuri, Sedeurin bii, Rubenin bweseru so, u maa ka wigiru na.

Toru nobuse Selumieli, Surisadain bii, Simenon bweseru so, u maa ka wigiru na.

Toru noba tiase Eliasafu, Dewelin bii, Gadin bweseru so, u maa ka wigiru na.

Toru noba yiruse Elisama, Amihudun bii, Efaraimun bweseru so, u maa ka wigiru na.

Toru noba itase Gamulieli, Padasurin bii, Manasen bweseru so, u maa ka wigiru na.

Toru noba nneise Abidani, Gideonin bii, Benyamem bweseru so, u maa ka wigiru na.

Toru wakuruse Akiesee, Amisadain bii, Danun bweseru so, u maa ka wigiru na.

Toru wakura tiase Pagieli, Okiranin bii, Aseen bweseru so, u maa ka wigiru na.

Toru wakura yiruse Ahira, Enanin bii, Nefitalin bweseru so, u maa ka wigiru na.

Wee ye ben baawure u ka na.

Yera gbereu te ba kua ka sii geesu, ten bunum mu saa kilo tia ka garamu gooba wunabu (300), ka maa gbereu garu te ba ko n da ka yem yeke. Ba maa te kuawa ka sii geesu. Ten bunum mu sawa garamu nata ka wunabu (700). Ba ni kpuron bunum yirawa ka saa yerun yirutia. Ma ba gbereu yiru ye so, som doke me ba burina ka gum bu ka yakuru ko.

Ben baawure u ka nora wuragia na ye ba turare yibie. Nora yen bunum mu saa garamu wunabu (100).

Ba maa ka kete kineru ka ya kineru ka ya kpendu wo tiagiru na. Ye ita kpurowa ba koo ka yaku do mwaararugiru ko,

kpa bu ka boo kineru na te ba koo ka torarun yakuru ko,

ka maa naa kinenu yiru ka ya kinenu nobu ka boo kinenu nobu ka ya kpeminu nobu wo tiaginu ni ba koo ka siarabun yakunu ko.

⁸⁴ Kee ni ba kua dama te, yaku yee ten sa, ni kpuron geera kuawa gbereu wakura yiru ni ba kua ka sii geesu ka sere maa sii geesun gbereu ganu wakura yiru ni ba ko n da ka yem yeke, ka maa nari wuragii wakura yiru.

⁸⁵ Gbe nin baateren bunum mu sawa kilo tia ka garamu gooba wunabu (300). Ni ba ra ka maa yem yeke mi, nin teerun bunum maa sawa garamu nata ka wunabu (700). Gbe ni kpuron bunum mu kuawa kilo yenda nee, nge me ba ra yire saa yer.

⁸⁶ Nari wuragii yi, yin baayeren bunum mu sawa garamu wunabu (100). Ma nari wakura yiru ye kpuron bunum mu kua kilo tia ka garamu goobu (200). Ba yin baayere turare yibie ye ba koo do doke.

⁸⁷ Yen biru ba ya sabenu we. Niya naa kinenu wakura yiru ka ya kinenu wakura yiru ka ya kpeminu wo tiaginu wakura yiru ni ba koo ka yaku do mwaararuginu ko ka maa som me ba ra ka yaku te ko, ka maa boo kinenu wakura yiru ni ba koo ka toranun yakuru ko,

⁸⁸ ka kete kinenu yenda nee, ka ya kinenu wata ka boo kinenu wata ka ya kpeminu wo tiaginu wata. Ni kpurowa ba koo ka siarabun yakunu ko. Kee niniwa ba kua sanam me ba yaku yee te gum yeka ta n ka saa nenem Gusunon sa.

⁸⁹ Sanam me Mawisi u dua Yinni Gusunon kuu ten mi, u Yinni Gusunon no nomo. No ge, ga weewa wollun kosobun weenasibu yiru yen baa soon di, ye ya wa woodan kpakoro ten wukiritian woll. Min diya Gusunon u ka nun gari mo.

Nge me ba koo fitilanu yisina

8

¹ Yinni Gusunon u Mawisi sowa u nee, a Aroni sowa a nee,

² u n fitilanu noba yiru ye doke dabu ge so, u de nu n yam bururasie wuswaa.

³ Ma Aroni u kua me. U nu doke doke dabu gen wuswaa nge me Yinni Gusunon u nun sowa.

4 Ba dabu ge kuawa ka wura b̄ari tia saa gen w̄allun di sere n ka da tem̄a, ka sere bura ni ba gu kua. M̄owisi u dera ba gu kuawa nge m̄e Yinni Gusun̄a u n̄un s̄oasi.

Ba Lefiba wuna nenem

Yinni Gusun̄an s̄amburun s̄o

5 Yinni Gusun̄a u M̄owisi s̄oawa u n̄eε,

6 a Lefiba wun̄a Isireliban suunu s̄oan di kpa a bu d̄eerasia.

7 Wee nge m̄e kaa ko a ka bu d̄eerasia. Kaa bu nim ȳekawa m̄e mu koo ben toranu wukiri. Kpa a de bu ben wasin sansu k̄ani. Kpa bu ben ȳanu tea kpa bu tii d̄eerasia.

8 Yen biru ba koo ket̄e kin̄e kp̄embu sua ka som m̄e ba ka gum burina ka ket̄e kin̄e kp̄embu gagu bu ka torarun ȳakuru ko.

9 Kpa a Isireliba kpuro m̄enna kuu ten k̄ann̄awa, kpa a de Lefiba bu susima

10 n̄e, Yinni Gusun̄an wuswaāa, kpa Isireliba bu ben n̄oma s̄andi Lefi ben wiru w̄all̄o.

11 Kpa Aroni u Lefi be s̄oasi beri berika n̄e, Yinni Gusun̄an wuswaāa nge ȳakuru te Isireliba ba ka na. Saa ye s̄o, ba bu wunawa mi nenem nen s̄amburun s̄o.

12 Lefiba ba koo maa ben n̄oma s̄andi ket̄e kin̄e nin wiru w̄all̄o. Yen biru kpa Aroni u teeru go ben torarun suurun s̄o kpa u ka teeru ȳaku d̄o m̄waararugiru ko u sere bu d̄eerasiabun woronu koosi.

13 Kaa de Lefiba kpuro bu se bu ȳora Aroni ka win bibun wuswaāa, kpa a bu s̄oasi beri berika nge ȳakuru n̄e, Yinni Gusun̄an wuswaāa.

14 Kaa Lefiba wunawa nenem Isireliban suunu s̄oan di, kpa ba n w̄aa nen s̄amburun s̄o.

15 Yeniban biru ba koo s̄amburu ko nen s̄aa yer̄o. Kaa bu d̄eerasiawa kpa a bu s̄oasi beri berika nge ȳakuru.

16 Domi ba man bu w̄ewa mam mam ba kua Isireliban bii gbiikobu kpuron k̄asire.

17 Ben bii gbiikobu kpuro ba s̄awa negibu saa t̄ambun bii gbiikobun di n ka da yaa sabenun bin̄o. Na bu wunawa nenem ba kua negibu, saa m̄in di na bii gbiikobu go Egibitīo.

18 Na Lefiba mwa Isireliban bii gbiikobun ayer̄o.

19 Na bu wunawa na Aroni ka win bibu w̄e, bu ka s̄amburu ko Isireliban s̄o s̄aa yer̄o, kpa ba n s̄aa nge ȳakuru te Isireliba ba w̄e

ben toranun s̄o. Saa ye s̄o, Isireli be, bañ susim̄a nen kuu ten b̄akūa n sere bu go.

20 M̄owisi ka Aroni ka Isireliba kpuro ba kua mam mam ye Yinni Gusun̄a u gerua Lefiban s̄o.

21 Lefiba ba tii d̄eerasia ba ben ȳanu tea, ma Aroni u bu s̄oasi beri berika nge ȳakuru. Ma u bu torarun suuru ka d̄eerasiabun woronu koosi.

22 Yen biruwa Lefi be, ba na Yinni Gusun̄an kuu ten mi, ba ben s̄amburu torua Aroni ka win bibun n̄ani biru, nge m̄e Yinni Gusun̄a u M̄owisi s̄oawa u ko ben s̄o.

23 Yinni Gusun̄a u maa M̄owisi s̄oawa u n̄eε,

24 Lefi be ba w̄o yenda n̄oabu m̄a ka be ba kere m̄e, beya ba koo s̄amburu ko nen kuu te s̄o.

25 Be ba w̄o weeraakuru tura, ba koo yariwa ben s̄amburun di mam mam. Bañ maa man s̄amburu kuamm̄e.

26 Ba ko n da ben Lefisibu somi b̄a n s̄amburu m̄a. Adama ben tii bañ ko n maa s̄amburu m̄a mi. Nge m̄eya kaa Lefiba kua ben s̄amburun swaa s̄o.

Ḡo sararibun t̄o bakaru

9

1 Ye Isireliba ba yarima Egibitin di yen w̄o yirusen suru gbiikoo s̄o, yera Yinni Gusun̄a u ka M̄owisi gari kua Sinain gbabur̄o.

2 U n̄eε, Isireliba ba ko n da Ḡo sararibun t̄o bakaru diwa saa ye na yi s̄o.

3 Yera suru winin s̄o w̄akura n̄esen yoka, sanam m̄e s̄o dua. Ba koo tu diwa nge m̄e ten wooda ya gerua.

4 Ma M̄owisi u Isireliba s̄oawa nge m̄e ba koo ka Ḡo sararibun t̄o bakaru di.

5 Ma ba t̄o te di suru gbiikoon s̄o w̄akura n̄ese yen yoka sanam m̄e s̄o dua, Sinain gbaburu mi, nge m̄e Yinni Gusun̄a u M̄owisi s̄oawa bu ko.

6 Yen d̄oma te, t̄ambu gaba w̄aa be ba disi m̄a gorun s̄o. Bañ kp̄ia ba t̄o baka te di. Ma ba da ba M̄owisi ka Aroni deema.

7 Ba bu s̄oawa ba n̄eε, wee sa disi m̄a gorun s̄o. Yen s̄o, kaa sun yinari su ka besen ȳakuru na Yinni Gusun̄an wuswaāa t̄o te s̄o, nge Isireli be ba tie?

8 Ma M̄owisi u n̄eε, i ȳoro n bikia ye Yinni Gusun̄a u koo man s̄o b̄een s̄o.

9 Yinni Gusun̄a u M̄owisi s̄oawa u n̄eε, a Isireliba s̄oawa a n̄eε,

¹⁰ ben goo ñ kun mε ben bibun bweseru sɔɔ, goo ù n disi mɔ gorun sɔ, ñ kun mε u wuu da, ka mε, u koo Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru diwa nen sɔ.

¹¹ Adama ba koo tu diwa suru yirusen sɔɔ wɔkura nnεsen yoka sanam mε sɔɔ dua. Kpa bu ten yaa tem ka pɛε ye bañ seeyatia doke ka maa kpee wuru si su sosu.

¹² Bu ku yen gaa deri sere sisiru bururu. Bañ maa yen kukunu kɔramɔ. Bu de bu yen wooda mεm nɔɔwa mam mam.

¹³ Goo ù n dεere ma un wuu de, ma u ka sere yina u Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te di, ba koo yεro yarawa Isireliban sansanin di, yèn sɔ u yina u ka win yākuru na ten saa sɔɔ. Yεro u koo win tora ten are mwawa.

¹⁴ Sɔɔ goo ù n wāa bεen suunu sɔɔ, u tɔɔ baka te dimɔ, u koo tu diwa nge mε na ten wooda yi. Bεε ka sɔbu, wooda tia yera na bεε wεεmɔ.

Guru wii wuroru ta Yinni

Gusunɔn kuu te wukiri

¹⁵ Dɔma te Mɔwisi u Yinni Gusunɔn kuu te gira u kpa, guru wii wurora ta tu wukiri saa yoka yen di n ka girari bururɔ. Ma ta yam bururasie nge dɔɔ kuu ten wɔllɔ.

¹⁶ Nge mɛya ta tu wukiri saa dɔma ten di. Wɔkuru kpa ta n yam buriri.

¹⁷ Guru wii wuro te, tà n seewa Yinni Gusunɔn kuu ten wɔllun di, Isireliba ba ra kuu te wukewa bu doona. Kpa bu maa yɔra mi guru wii wuro te, ta yɔra.

¹⁸ Nge mɛya ba ra ka Yinni Gusunɔn gere tubu ù n kī bu kuu te gira, ñ kun mε, ù n kī bu tu wuka. Guru wii wuro te, tà n wāa kuu ten wɔllɔ, ba ku ra doonε min di.

¹⁹ Tà n yɔra kuu ten wɔllɔ n ka tε, Isireliba ba ra Yinni Gusunɔn wooda mεm nɔɔwεwa, ba ku ra doonε min di.

²⁰ Tà n yɔra saa fiiko, miya ba ra ben sansani gire saa fiiko. Yen biru kpa bu se bu doona Yinni Gusunɔ ù n nεε, bu se bu doona.

²¹ Gasɔ guru wii wuro te, ta ra yɔre yam tem, saa yokan di sere ka bururɔ, ñ kun mε sɔɔ teeru ka wɔku teeru. Adama tà n seewa, Isireliba ba ra sewa bu swaa wɔri.

²² Adama tà n yɔra kuu ten wɔllɔ sɔɔ yiru ñ kun mε suru tia ñ kun mε wɔɔ tia Isireliba ba ku ra kuu te wuke, ma n kun mɔ ba guru wii wuro te wa ta seewa.

²³ Ba ku ra se, ba ku ra maa sine, ma n kun mɔ Yinni Gusunɔ u bu wooda wε. Ba ra win wooda swīiwa nge mε u Mɔwisi sɔɔwa u ko.

Kabi yiru

yi ba kua ka sii geesu

10

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nεε,

² a de bu kabi yiru seku ka sii geesu yi ba ko n da so bu ka tɔmbu menna kpa bu bu sɔ bu seewo bu doona sansanin di.

³ Bà n kabi yiru ye so sannu, tɔmbu kpurowa ba koo menna wunen mi, Yinni Gusunɔn kuu ten wuswaaɔ.

⁴ Adama bà n yin tia so, Isireliban wirugibu ka ben yenu yεroba ba koo menna wunen mi.

⁵ Bà n kɔba so ba kuuki koosi, be ba ben sansani gire Yinni Gusunɔn kuu ten sɔɔ yari yeru gia, bera ba koo gbi bu doona.

⁶ Bà n maa wure ba so ba kuuki koosi, be ba ben sansani gire sɔɔ yεsan nɔm dwardu gia kpa be, bu maa doona.

⁷ Adama bà n kī bu tɔmbu kpuro menna, ba koo kɔba sowa ba kun kuuki kue.

⁸ Aroni ka win bibu, be, be ba sāa yāku kowobu, be tɔnawa ba ko n da kabi yi so. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka ben bibun bweserɔ.

⁹ I n dua bεen tem sɔɔ, i tabu mɔ ka bεen yiberεba i ko i kabi yi sowa i n kuuki koosimɔ kpa nε, Yinni Gusunɔ n ka bεε yaaya n bεε wɔra yiberε ben nɔman di.

¹⁰ I n yāku dɔɔ mwaararuginu mɔ, ñ kun mε siarabun yākunu tɔɔ bakaru sɔɔ, ñ kun mε tɔɔ ni i ra di surun tɔɔ gbiikiru sɔɔ, ñ kun mε nuku dobun saa gaa sɔɔ, i ko i n da kabi sowa. Nge mɛya kon ka bεε yaaya. Nena Gusunɔ bεen Yinni.

ISIRELIBAN SANUM SAA SINAIN DI N KA DA MɔABUN TEM Nɔɔ BURA YERɔ

Isireliba ba swaa wɔri

¹¹ Ye Isireliba ba yarima saa Egibitin di, yen wɔɔ yirusen suru yirusen sɔɔ yenduse sɔɔra, guru wii wurora seewa Yinni Gusunɔn kuu ten wɔllun di.

¹² Ma Isireliba ba seewa Sinain gbaburun di ba swaa wɔri nge mε ba wooda yi bu ka swīina. Ma guru wii wuro te, ta da ta yɔra Paraniɔ.

13 Dama te, ben see gbiikiba ba seewa mi, sanam me Yinni Gusunə u Məwisi sɔwa bu da.

14-16 Yudaban tabu kowo wuura ta gbia ta swaa wəri ba ben gidi bəra neni. Be ba maa wāa wuu te sɔ, beya Isakariba ka Sabuloniba. Nasoni, Aminadabun biiwa u sāa Yudaban tabu sunə. Isakariban tabu sunəwa maa Netanəeli, Suarin bii. Sabuloniban tabu sunəwa maa Eliabu, Helonin bii.

17 Ba Yinni Gusunən kuu te kurua. Ma Geesəniba ka Merariba be ba sāa Lefin bwerseru ba ten yānu sua ba ka swaa wəri ba Yudaban tabu wuu te swīi.

18-20 Yen biruwa Rubenin bwese kera ka yen tabu kowo wuuru, ba Lefi be swīi. Be ba maa wāa tabu wuu te sɔ, bera Siməaba ka Gadiba. Rubeniban tabu sunən yīsira Elisuri, Sedeurin bii. Siməaban tabu sunən yīsira Selumieli, Surisadain bii. Gadiban tabu sunən yīsira maa Eliasafu, Dewelin bii.

21 Yen biru Kehatibara ba swīi be, be ba sāarun dendi yānu sɔwa. Lefi be ba gbia ba koo kuu te girawa Kehatiba bu sere tunuma.

22-24 Kehatiban biru, Efaraimun bwese kera ya swīi ka yen tabu kowo wuunu ba ben gidi bəra gbiisie. Beya Manaseba ka Benyaməeba. Efaraimuban tabu sunən yīsira Elisama, Amihudun bii. Manaseban tabu sunən yīsira Gamulieli, Pedasurin bii. Benyaməeban tabu sunən yīsira Abidani, Gideonin bii.

25-27 Yen biruwa Danun bwese kera ka yen tabu kowo wuunu ba bu swīi ba ben gidi bəra neni. Beya Aseeba ka Nefitaliba. Beya ba kua tən be kpuro kpuron biru kərə. Danuban tabu sunən yīsira Akiesee, Amisadain bii. Aseeban tabu sunən yīsira Pagieli, Okiranin bii. Nefitaliban tabu sunən yīsira Ahira, Enanin bii.

28 Nge meya Isireliba ba swīine ba ka swaa wəri be ka ben tabu kowobu.

Məwisi u goo kasu

u ka bu swaa sɔasi

29 Məwisi u Hobabu win kurən sesu, Reweli Madianin bii sɔwa u nɛɛ, sa dɔwa tem mi Yinni Gusunə u sun nɔə mwɛɛru kua u sun wɛ. A na a ka sun da, kpa su ka nun durom me bənu ko, me Yinni Gusunə u bese Isireliba nɔə mwɛɛru kua.

30 Hobabu u nūn wisa u nɛɛ, naɲ ka bɛɛ dɔ. Kon dawa nen temə sere nen yenu.

31 Ma Məwisi u nūn wisa u nɛɛ, a suuru koowo a ku sun deri. Domi a gbabu te yɛ mi sa wāa mi. A de a sun gbiia.

32 A n sun swīi sa ka ka nun durom me bənu ko, me Yinni Gusunə u koo sun kua.

33 Ma Isireliba ba Yinni Gusunən guu te deri ba sāa sɔ ita. Ma ba ka Yinni Gusunən woodan kpakororu gbia bu ka yam kasu mi ba koo wɛra.

34 Guru wii wuro te, ta ra n wāawa ben wɔllə sɔ sɔ bə n swaa wəri.

35 Woodan kpakoro te, tən seewa Məwisi u ra nɛɛwa, Yinni, a seewo a yɔra, kpa a wunen yiberɛba yarinasia. Kpa be ba maa nun tusa bu duki wunen wuswaan di.

36 Bə n maa woodan kpakoro te yi, u ra nɛɛwa, Yinni Gusunə, a wurama a n wāa Isireli dabi dabi ten suunu sɔ.

Yinni Gusunə u dera dɔ u na

11

1 Sɔ teeru Isireliba ba ka Yinni Gusunə wəki. Ye u nu nua, yaɲ nūn dore. Ma u ka bu məru kua, u dera dɔ u na u ben sansanin bee tia mwa.

2 Yera Isireli be, ba Məwisi wuri koosi. Ma u Yinni Gusunə kana. Ma dɔ wi, u yɔra.

3 Ma ba yam mi yīsiru kə Tabera, yən sɔ dɔ u yabura ben suunu sɔ.

Isireliba

ba yaa kanamə bu tem

4 Sɔ teeru tən tukobu be ba Isireliba swīima ben gbenubu seewa, ka sere maa Isireliban tii ba wəkinu torua ba mɔ, wara u koo sun yaa wɛ su tem.

5 Domi sa yaaye swɛɛ yi sa ra raa wa su tem faara ka gbɛsenu ka wīaru ka ayo ka alumasanu ka alumasanu ganu.

6 Wee tɛ sa gberamə saɲ maa gāanu waamə sa dimə ma n kun mə manna.

7 Manna ye, dīa bim kpika ya ka weenɛ.

8-9 Wɔkuru Gusunə u ra dewa yu sarama ka kakoru kpa sisiru bururu tɔmbu bu yarima bu gura. Ba ra ye namwa, n kun me bu suni soru sɔ. Kpa bu ye swɛ wekerə. Ba ra maa ka ye kiraru ko. Manna ye, ya ra n numəwa nge kira te ba sənwa.

10 Məwisi u nua ma Isireliba ba wəki yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera. Ma Yinni Gusunən məru seewa gem gem.

11 Yera Məwisiin nukura sankira, u Yinni Gusunə sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna aŋ ka man nɔnu geu mɛɛra. Mban sɔna a ka man nuki sankumə mɛ, ye a ka man tɔn be nɔmu bɛria.

12 Nɛna na tɔn ben gura sua? Nɛna na bu mara? Mban sɔna a man sɔmɔ n bu bɔkio nge mɛ bii mɛro u ra win bii bɔki, kpa n ka bu da sere mi a ben baababa nɔɔ mwɛɛru kua.

13 Mana kon yaa wa n tɔn beni kpuro wɛ. Domi wee ba man wuri koosimɔ, ba mɔ, n bu yaa wɛɛyɔ bu tem.

14 Nɛ turo naŋ kpɛ n bu sɔbe. Domi sɔmu ni, nu bunu.

15 Na nun kanamɔ, à n ka man nɔnu geu mɛɛra, ye kaa ka man deri mɛsum, a man goowo. A ku de na n wɔa nɔni swɔaru sɔɔ.

16 Yinni Gusunə u Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, a man Isireliban guro gurobu wata ka waku te ta sɔa wirugibu mɛnnama. A de bu na nɛn kuu ten mi ka wunɛ sannu.

17 Miya nɛn tii kon na n gari ko. Kon Hunde wi u wɔa wunɛ sɔɔn dam sukum wuna n bu wɛ kpa bu wa bu nun somi a ka tɔn be kpara. Kpa ba kun sɔa wunɛ turon sɔmunu.

18 Kaa Isireliba sɔ a nɛɛ, bu tii dɛɛrasio sian sɔ. Ba koo yaa tem domi na ben wakinu nua ni ba man koosimɔ. Ba mɔ, wara u koo bu yaa wɛ bu tem, domi sanam mɛ ba wɔa Egibitiɔ ba ye kpuro mɔ. Adama tɛ nɛ, Yinni Gusunə kon bu yaa wɛ.

19 N n sɔɔ teeru tɔna ba koo ye tem, n kun mɛ, sɔɔ yiru, n kun mɛ, sɔɔ nɔɔbu, n kun mɛ sɔɔ wɔkuru, n kun mɛ, sɔɔ yɛndu.

20 Suru gira ba koo ye tem sere yu yari ben wɛrun di, yu bu tusi. Domi ba nɛ, Yinni Gusunə yina, nɛ wi na wɔa ben suunu sɔɔ. Ba man wɔkisi ba mɔ, mban sɔna ba yara Egibitin di.

21 Məwisi u Yinni Gusunə wisa u nɛɛ, tɔn durɔbu nɔrɔbun suba natawa (600.000) Isireliba ba sɔa, bɛn suunu sɔɔ na wɔa. Yera a nɛɛ, kaa bu yaa wɛ bu tem sere suru gira mam mam?

22 Domi wee, baa sà n bɛɛn yãanu ka keteba kpuro go, n kun mɛ su nim wɔkun swɛɛ kpuro mwɛɛri, ye kpuro yaŋ bu turi.

23 Yinni Gusunə u Məwisi wisa u nɛɛ, a tamaa nɛ nɔm kpiribugiiwa? Tɛ kaa wa ye na nun sɔɔwa ya kun koo kora.

Gusunə u win Hunde

Isireliban guro gurobu

wata ka waku te wɛ

24 Ma Məwisi u yara u da u Yinni Gusunən gari yi tɔn be sɔɔwa. U Isireliban guro gurobu wata ka wɔkuru mɛnna. Ma u dera ba sina ba ka kuu te sikerena.

25 Yinni Gusunə u sarama guru wii wuroru sɔɔ. Ma u ka Məwisi gari kua. Ma u Hunde ye u Məwisi wɛn dam sukum sua u guro guro be wɛ. Ma guro guro be, ba sɔaru wɔri nge Gusunən sɔmɔbu, adama n n ka tɛ.

26 Ben yiru gabu Elidadi ka Mɛdadi ba sina ben sansaniɔ, baŋ de Yinni Gusunən kuu ten mi. Adama ka mɛ, Hunde u bu yɔɔwa. Ma ba maa sɔaru mɔ sansani mi.

27 Yera aluwaasi goo u seewa u da u ye Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, wee Elidadi ka Mɛdadi ba sɔaru mɔ nge Gusunən sɔmɔbu bɛɛn sansaniɔ.

28 Yera Yosue Nunin bii, wi u sɔa Məwisiin sɔm kowo saa win aluwaasi piiburun di, u Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, nɛn yinni, a bu yinario bu sɔa te ko.

29 Məwisi u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a nisinu mɔwa nɛn sɔ? Gusunə u de win Hunde yu du Isireliba kpuro sɔɔ, kpa bu ko win sɔmɔbu.

30 Yen biru Məwisi ka guro guro be, ba doona sansani yen min di.

Yinni Gusunə u Isireliba

kusunu wɛ bu tem

31 Yera Yinni Gusunə u woo seeya saa nim wɔkun di. Ma woo ge, ga ka kusunu na nu tɛria sansani ye sɔɔ kpuro nge sɔɔ teerun sanum saka. Kusu ni, nu tem wukiriwa gɔm soonu yirun saka.

32 Tɔɔ te, ba kusunu gurawa sere ka wɔkurɔ. Yen sisiru ba maa gura. Be ba gura fiiko, bera ba kilo nɔrɔm nɔrɔm suba dabinu gura. Ma ba kusu ni tɛria ba ka ben sansani sikerena.

33 Sanam mɛ ba kusu ni nɔɔ kpɛɛ, yera Yinni Gusunən mɔru seewa ma u Isireliba nɔni swɔa bakaru kpɛɛ.

34 Ma ba yam mi yisuru kã kɔɔɛn sikiru. Domi miya ba bu sika be ba binɛ kua too yaa ye sɔɔ.

35 Saa min diya Isireliba ba seewa ba da Haserɔtuɔ. Ma ba yɔra mi.

Yinni Gusunə u dera

*bara disigira Mariamu wəri***12**

¹ Məwisi u kurə goo sua wi u sãa Etiopigii. Yera Mariamu ka Aroni ba Məwisi wĩimə.

² Ba nɛɛ, Məwisi tənən min diya Yinni Gusunə u ra ka Isireliba gari ko? Aawo! U ra maa ka bu gari ko saa bɛsɛn min di.

Yera Yinni Gusunə u gari yi nua.

³ N deema Məwisi u suuru mə too. Goo sari wi u nùn suuru kere handunia ye sɔɔ.

⁴ Ma Yinni Gusunə u Məwisi ka Aroni ka Mariamu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ kpuro i doo nɛn kuu bekurugirə.

Ma ba da mi.

⁵ Ma Yinni Gusunən tii u sarama guru wii wuro te sɔɔ, u na u yōra win kuu ten kənnəwə. Ma u Aroni ka Mariamu soka. Ma be yiru ye, ba na.

⁶ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i nɛn gari swaa dakio. Nɛn səmə be ba wāa bɛɛn suunu sɔɔ, kāsiru sɔɔra na ra bu tii sɔɔsi, kpa n ka bu gari ko dosu sɔɔ.

⁷ Adama n n mɛ na ra ka Məwisi nɛn səm kowo gari ko. Domi u sãawa naanɛgii nɛn tɔmbu sɔɔ.

⁸ Nɔɔ ka nɔɔwa na ra ka nùn gari ko, n n maa mə kāsiru sɔɔ na ra nùn tii sɔɔsi. U ra man wawa sãa sãa nge mɛ na sãa. N n mɛn na, mban sōna in bɛrum kue i ka nɛn səm kowo Məwisi wĩ.

⁹ Ma Yinni Gusunə u ka bu mərū kua. Yen biru u doona.

¹⁰ Yera guru wii wuro te, ta doona. Ma Gusunə u dera bara disigira Mariamu wəri u bau kpikisu yara nge wɛsu. Ma Aroni u Mariamu mɛɛra u deema bara disigira ta nùn mwa.

¹¹ Yera Aroni u Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, a man suuru kuo. A ku de su bɛsɛn torarun are wa te sa kua nge gari bakasu.

¹² A ku de Mariamu u n sãa nge bii wi ba mara goru ma win wasin bee tia ya kōsa.

¹³ Yera Məwisi u Yinni Gusunə nɔɔgiru sue u nɛɛ, a nùn bɛkio.

¹⁴ Ma Yinni Gusunə u nɛɛ, Mariamun tundo ù n nùn yāatam sie wuswaaɔ bañ koo nùn kɛnusi gina sɔɔ nɔɔba yiru sekurun sɔɔ? N n mɛn na, bu nùn yaro sansanin di sɔɔ nɔɔba yiru, yen biru kpa bu ka nùn wurama yenu.

¹⁵ Ma ba Mariamu yara sɔɔ nɔɔba yiru sansanin biru. Adama Isireliba bañ doone sere ye Mariamu u wurama.

¹⁶ Yeniban biru Isireliba ba seewa Haserətun di ba da ba sina Paranin gbaburo.

Məwisi u tɔmbu gəra bu Kananin tem saria mɛɛri

13

¹ Yinni Gusunə u Məwisi sɔɔwa u nɛɛ,

² a tɔmbu gəsi bu ka Kananin tem saria mɛɛrim da, mɛ na bɛɛ Isireliba wɛɛmə. Bwese kera baayere sɔɔ, tən turowa kaa gəsi u da. Yēro u ko n sãawa bwese kera yen wirugii turo.

³ Ma Məwisi u Yinni Gusunən gere wura. U tən be gəsa u bu gəra saa Paranin gbaburun di. Be u gəsa mi, be kpuro ba sãawa Isireliban wirugibu.

⁴ Ben yīsa wee.

Rubenin bweseru sɔɔ, Samua, Sakurin bii.

⁵ Simɛən bweseru sɔɔ, Safati, Horin bii.

⁶ Yudan bweseru sɔɔ, Kalɛbu, Yɛfunɛn bii.

⁷ Isakarin bweseru sɔɔ, Yiguali, Yosɛfun bii.

⁸ Efaraimun bweseru sɔɔ, Osee, Nunin bii.

⁹ Benyamɛn bweseru sɔɔ, Paati, Rafun bii.

¹⁰ Sabulonin bweseru sɔɔ, Gadieli, Sodin bii.

¹¹ Yosɛfun bweseru sɔɔ, be ba sãa Manasen bwese kera, Gadi, Susin bii.

¹² Danun bweseru sɔɔ, Amiɛli, Gemalin bii.

¹³ Aɛɛn bweseru sɔɔ, Seturi, Mikaelin bii.

¹⁴ Nɛfitalin bweseru sɔɔ, Nakabi, Fofusin bii.

¹⁵ Gadin bweseru sɔɔ, Geweli, Makin bii.

¹⁶ Tən be ba sia mi, beya Məwisi u gəsa u gəra bu ka tem mɛn saria mɛɛrim da. Ma u Osee Nunin bii yīsiru kã, Yosue.

¹⁷ Məwisi u sere bu gəri u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo Kananin temə saa mɛn sɔɔ yɛsan nəm dwaru gian di kpa i ka da guunun bera gia.

¹⁸ Kpa i tem mɛn saria mɛɛri kpa i wa mɛn tɔmbu bā n dam mə, bā kun maa dam mə, bā n dabi, bā kun maa dabi.

¹⁹ I ko i maa mɛɛri tem mɛ, mù n gea sãa, mù kun maa gea sãa. Kpa i mɛɛri mɛn wusu sù n gbāranu mə, sù kun maa mə.

²⁰ Kpa i maa mɛɛri mù n koo dīanu ko, mù kun maa mə, mù n dānu mə, mù kun maa mə. I wərugəru koowo. Kpa i ka mɛn dāa marum wəma.

N deema saa ye sɔɔra resɛm gbiikaa ya ra ye.

²¹ Yen biruwa tɔn be, ba seewa ba tem men saria mɛɛrim da saa gɓaburu te ba mɔ Sinin di n ka da Rehɔbu, Hamatin swaaɔ.

²² Ba dua tem mɛ sɔɔ saa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di ma ba ka da sere Heboroniɔ mi Ahimani ka Sesai ka Talimai, Anakin bibun bwesera waa. Heboroni ye, ya Egibitin wuu ge ba mɔ Soani tɔkɔru kere ka wɔɔ nɔɔba yiru.

²³ Ma ba tunuma wawa ye ba mɔ Esikoliɔ. Miya ba resɛm kaaasa bura ka sere yen swaaru. Ma ba ye sɔɔwa be yiru ba saarusie ka deka. Ba maa dɔa marum gam sua mɛ ba mɔ gerenadi ka figi.

²⁴ Ba wawa ye yisuru ka Esikoli, yɛn sɔ miya Isireliba ba resɛm swaaru bura.

Mawisin garobu ba gara tusia

²⁵ Sɔɔ weerun biru garo be, ba wurama.

²⁶ Ye ba tunuma, ba wura Kadɛsiɔ, Paranin gɓaburɔ, mi Mawisi ka Aroni ka Isireliba kpuro ba waa. Ma ba gerua ye ba wa kpuro.

²⁷ Ba nɛɛ, too, sa da tem mi a sun gara mi. Ka gem tem mɛ, mu tim ka bom kokumawa. Men dɔa marum gam wee sa ka na.

²⁸ Adama tɔn be ba waa mi, ba dam mɔ. Ben wusu su kpaa su maa gbaranu mɔ. Sa maa Anakin bibun bweseru wa mi, be ba ra n gunu.

²⁹ Ma Amalekiba ba waa men sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Ma Hetiba ka Yebusiba ka Amareba ba waa guunun bera gia. Kananiba ba maa waa nim wɔku ge ba mɔ Mediteranen bɔkuɔ, ka sere Yuudenin daaran goorɔ.

³⁰ Yera tamba Mawisi wakisim seewa. Ma Kalebu u bu marisia u nɛɛ, su da su tem mɛ mwa mu ko besegim. Sa ko nasara wa.

³¹ Adama tɔn be ba ka nun tem mɛ mɛɛrim da mi, ba nun siki ba nɛɛ, saɔ kpɛ su ka tem men tambu sanna. Domi ba sun dam kere.

³² Ma ba seewa ba tem mɛ nanum sosi Isireliban wuswaaɔ. Ba nɛɛ, tem mi sa basu mi, mu ra tambu gowa be ba ki bu sina mi. Be sa wa mi kpuro ba gunuwa.

³³ Sa mam Anakin bibun bweseru wa mi, be ba saa doogo bweseru. Ben wuswaaɔ sa saawa nge twee. Meya ben tii ba koo sun garisi.

Isireliba ba yina

bu du Kananin temɔ

14

¹ Ye Isireliba ba gari yi nua ba kpa, yera ba nɔɔguru sua ba swi wɔku giriru.

² Ma ba Mawisi ka Aroni wakisim wari ba nɛɛ, mban sɔna saɔ daa yande gu Egibitiɔ, n kun mɛ gɓaburu mini.

³ Mban sɔna Yinni Gusunɔ u ka sun na tem mini bu sun go ka takobi kpa besɛn kurɔbu ka besɛn bibu bu ko yiberɛbagibu. N buram bo su wura Egibitiɔ.

⁴ Ma ba wesiana ba nɛɛ, su besɛn tii kparo kua, kpa su wura Egibitiɔ.

⁵ Ye Mawisi ka Aroni ba nua mɛ, yera ba kibari ba wuswaa tem girari Isireliba kpuron wuswaaɔ.

⁶ Yera be sɔɔ, be ba tem men saria mɛɛrim da mi, Yosue, Nunin bii ka Kalebu, Yefunen bii ba ben tiin yanu geɛka nuku sankiranun sɔ.

⁷ Ba gerua ba nɛɛ, tem mɛ sa mɛɛrim da mi, mu wa gem gem.

⁸ Tim ka boma mu kokumɔ mi. Gusunɔ u n ka sun nɔnu geu mɛɛra, u koo ka sun da mi, kpa u sun mu wɛ.

⁹ Yen sɔ, i ku nun seesi, kpa i ku tɔn ben berum ko. Domi ba koo kowa nge besɛn dɔanu. Ben bunu kun bu kosumɔ. Adama Yinni Gusunɔ u ko n ka sun waa. I ku ben berum ko.

¹⁰ Saa ye Isireliba ba gerunamɔ bu Kalebu ka Yosue kpenu kasuku, saa yera Yinni Gusunɔn yiiko ya sɔsira win kuu ten wallɔ Isireliba kpuron wuswaaɔ.

Mawisi u Isireliba

suuru kanammɛ Gusunɔn mi

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u Mawisi sɔɔwa u nɛɛ, sere saa yerɔ Isireliba ba ko n man gema. Sere saa yerɔ ba koo den man naane ko, baa mɛ na maamaaki dabinu kua ben suunu sɔɔ.

¹² Kon bu baranu kpɛɛwa, kpa n bu go. Adama wunɛ kon de wunɛn bweseru tu kpɛa tu dam ko n kere Isireli be ba tie.

¹³ Yera Mawisi u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, wuna a Isireliba yarama Egibitin di ka wunen dam. Egibitigibu ba n nua ye a Isireliba kua,

¹⁴ ba koo ye Kananiba sɔ. N deema ben tii ba nua ma wuna a Isireliba kpare, a ra tii bu sɔsi nɔni ka nɔni. Ba maa nua ma wuna a bu kɔsu. Domi a ra n bu swaa gbiiye sɔɔ sɔɔ ka guru wii wuroru, wɔkuru kpa a n waa dɔɔ yara sɔɔ.

15 Wee tē, à n wunen tòn be kpeerasia nòn teeru, bwese tuku ni nu wunen gari nua, nu koo gere nu nēē,

16 wunē Yinni Gusunə aṅ dam mə a ka wunen tòn be kpara a ka da tem mi a bu nɔ mwēru kua. Yen sōna a na a bu go gbaburə.

17 Yen sō tē, na nun kanamə a de a wunen dam bakam sōsi nge mē a gerua a nēē,

18 a sāawa suurugii. Wunen durom mu kpā. A ra tambu ben toranu suuru kue. A ku ra toro deri a kun nùn seeyasie. Mēya a ra baababan toranun mɔru mwē ben bibun mi, sere ka ben sikadominə.

19 Yen sō, Yinni, a tòn be, ben toranu suuru kuo. A wunen wənwəndu yaayo. A yaayo nge mē a ra n bu suuru kuamme saa mìn di a bu yarima Egibitin di.

20 Ma Yinni Gusunə u nēē, kon bu suuru kua nge mē a kana.

21 Adama sere ka nēn wāaru ka sere maa nēn yiiko ye ya tem kpuro yiba,

22-23 Isireli be, baṅ duə tem mē sɔɔ, bu sere mu wa, mē na bōrua na nēē, kon ben baababa wē. Domi ba nēn yiiko ye wa ka səm maamaakigii ni na kua Egibitiə ka gbaburə. Ba maa nēn laakari mēera gbaburə nən dabinu, ma baṅ nēn gere mēm nɔwē, ba man gema.

24 Adama yèn sō Kalebu, nēn səm kowo un̄n bwisika nge be, ma u nēn gere swīi mam, kon de u du tem mē sɔɔ, mē u beram da kpa win bibun bweseru ta n mu mɔ.

25 Adama Amalekiba ka Kananibara ba wāa tem mi, wəwa sɔɔ. Yen sō, sia i gəsiro i da gbaburə nim wōku ge ba mɔ Naa yari gia.

Yinni Gusunə

u win tambu seeyasia

26 Yinni Gusunə u Məwisi ka Aroni sōwa u nēē,

27 na nua Isireliba ba man wəkisimə. Sere saa yerà ba koo man wəkisim mari.

28 I bu sōwə i nēē, sere ka nēn wāaru kon bu kuawa nge mē ba gerumə.

29 Gbaburu miniwa ba koo dēlla bu gbi, be, be ba gesi gara be ba wōɔ yendu mə ka be ba kere mē, ba ka man wəkisi.

30 Ben goo kun duə tem mi, mē na bēē nɔ mwēru kua, i ka sina, ma n kun mɔ Kalebu, Yefunen bii, ka Yosue, Nunin bii.

31 Adama ben bii be ba nēē, ba koo ko yiberēban yobu mi, beya kon de bu du tem

mē sɔɔ, kpa ba n wāa mi, mē be, ba gəburu wa mi,

32 kpa be, bu dēlla gbaburu mini bu gbi.

33 Ben bii be, ba koo sirena wōɔ weeru gbaburu mi, ben baababan mēm nɔbu sarirun sō sere bu ka gbisuku bu kpe.

34 Nge mē ba kua sō weeru ba ka tem mēn saria mēera, nge mēya kon maa de bu ko wōɔ weeru gbaburə ben toranun sō. Sō we ten tōɔ baatere ta ko n sāawa nge wōɔ tia. Saa ye sōra ba koo gia ma gāa girina nà kun ka bu wāa.

35 Nē, Yinni Gusunəwa na yeni gerua. Mēya kon bu kua domi ba man seesi ben nuku kōsurun sō. Ba koo gbisukuwa gbaburu mi, kpa ben gonu nu kam ko mi.

36 Be Məwisi u raa gəsa ba ka tem mēn saria mērim da, ye ba wurama ba wəki, ma ba tem mē nanum doke,

37 beya Yinni Gusunə u so u go,

38 ma n kun mɔ Yosue, Nunin bii ka Kalebu, Yefunen bii.

Isireliba ba maa tora

39 Ma Məwisi u da u Yinni Gusunən gari yi Isireliba kpuro sōwa. Ma ben nuki sankira gem gem.

40 Ma ba seewa buru buru yellu ba yəwa guuru wəllə ba mɔ, Yinni, bēse wee sa ko da mi a nēē, su da mi. Sa torawa.

41 Yera Məwisi u nēē, mban sōna i Yinni Gusunən wooda sara kpa. Ye i mɔ mi, yaṅ ka bēē gam dɔɔ.

42 I ku da, domi Yinni Gusunə un̄n ka bēē wāa. I ku de bēēn yiberēba bu bēē kamia.

43 Amalekiba ka Kananiba ba wāa bēēn wuswa. Ba koo maa bēē go ka takobi, domi i Yinni Gusunə biru kisi. Un̄n ko n maa wāa ka bēē.

44 Ka mē, ba da guuru wəllu mi. Adama baṅ ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te de. Mēya Məwisin tii kun maa ka bu de.

45 Saa ye sōra Amalekiba ka Kanani be ba wāa guurun bera mi, ba na ba Isireliba wəri. Ma ba bu go go ba ka da sere Həməa.

Som ka gum ka tam yākuru

15

1 Yinni Gusunə u Məwisi sōwa u nēē,

2 a Isireliba sōwə a nēē, ì n dua tem mèn nɔ mwēru na bēē kua sɔɔ, i ka sina,

³ ma i ne, Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararugiru kuammɛ, n̄ kun mɛ nɔɔ mwɛɛrun yākuru, n̄ kun mɛ k̄ɛru garu te i kua ka k̄iru, n̄ kun mɛ tɔɔ bakarun yākuru, i ko i tu kowa ka yāaru, n̄ kun mɛ ka ketɛ, n̄ kun mɛ ka boo, kpa yāku ten nuburu tu man dore.

⁴ Wi u koo ka yaa saberu garu yākuru na, u koo som sɔndimawa kilo ita mɛ ba burina ka gum ditiri tia ka bɔnu.

⁵ N n maa yārun na ba ka yāku dɔɔ mwaararugiru m̄, n̄ kun mɛ siarabun yākuru, ba koo tam ditiri tia ka bɔnu sɔndiwa te sɔɔ.

⁶ N n maa yāa kinɛrun na, ba ka yākuru m̄, ba koo som sɔndimawa kilo nɔɔba tia, mɛ ba burina ka gum ditiri yiru,

⁷ ka sere tam ditiri yiru. B̄a n ye kpuro dɔɔ doke, yen nuburu ta koo man dore.

⁸ N n maa ketɛn na, ba ka yāku dɔɔ mwaararugiru m̄, n̄ kun mɛ siarabun yākuru, n̄ kun mɛ nɔɔ mwɛɛrun yākuru, n̄ kun mɛ yākuru garu,

⁹ ba koo som kilo nɔɔba nne mɛ ba burina ka gum ditiri ita sɔndiwa yaa ye sɔɔ,

¹⁰ ka sere tam ditiri ita. Saa ye sɔɔ, b̄a n ye kpuro dɔɔ doke, yen nuburu ta koo man dore.

¹¹ Nge mɛya ba ko n da ko b̄a n ka ketɛ yākuru m̄, n̄ kun mɛ yāa kinɛru, n̄ kun mɛ yāa kpɛmbu, n̄ kun mɛ boo kpɛmbu.

¹² Yākuru baaterewa i ko i n da kue mɛ, nge mɛ ten wooda ya gerua.

¹³ Isireli baawurewa u ko n da ko mɛ, ù n yākuru m̄ tɛn nubura koo man dore.

¹⁴ Sɔbu be ba wāa saa fiiko, n̄ kun mɛ be ba tɛ mi, b̄a n yākuru m̄ tɛn nubura koo ne, Yinni Gusunɔ dore, ba koo kowa nge mɛ.

¹⁵ Wooda tia yera baawure u koo sw̄i. Ya ko n maa wāawa sere ka bɛɛn bibun bweserɔ. Ne, Yinni Gusunɔ, nañ bɛɛ Isireliba ka sɔbu wunanamɔ.

¹⁶ Wooda tia yera i ko i sw̄i bɛɛ kpuro.

D̄ia gbiikii ni ba koo din k̄ɛru

¹⁷ Yinni Gusunɔ u M̄wisi sɔɔwa u neɛ,

¹⁸ a Isireliba wooda yeni sɔɔwɔ a neɛ, sanam mɛ i ko i du tem mɛ sɔɔ, mi na ka bɛɛ dɔɔ,

¹⁹ ma i d̄ianu kua i ka di i ko i yen sukum suawa i man w̄ɛ.

²⁰ I ko i som buri kpa i man kiraru kua i ka na kpa i tu sɔɔsi beri berika, nge mɛ i ra ka bɛɛn d̄ia gbiikinu ne i sɔɔsi.

²¹ Nge mɛya i ko i ka man kira gbiikuru w̄ɛ te i w̄ɔɔwa. Yeni ya ko n s̄awa wooda sere ka baadommaɔ.

Yāku ni ba koo ko

tora ni bañ ȳɛn s̄ɔ

²²⁻²³ Yinni Gusunɔ u maa M̄wisi sɔɔwa u neɛ, t̄ɛwa? N kun mɛ siawa? I n nen wooda gaa sara in̄ ka baaru, ye na bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru w̄ɛ saa wunen min di,

²⁴ ma goo kun tora te wa, bɛɛ kpurowa i ko i man yāku dɔɔ mwaararugiru kua ka naa kinɛ kpɛmbu tɛn nubura koo man dore. Kpa i som ka tam mɛ ba ra sɔndi mi, doke ka sere maa boo kinɛru, tora ten suurun s̄ɔ.

²⁵ Yāku kowowa u koo Isireliba kpuro dɛɛrasiabun wororu koosi. Kpa be kpuro bu ben torarun suuru wa. Domi ba torawa bañ ka baaru, ma ba ka ben yāku dɔɔ mwaararugiru na ka torarun yākuru ne, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

²⁶ Kon bu ben tora te suuru kua ka maa sɔɔ be ba wāa ben suunu sɔɔ. Domi ba torawa bañ ka baaru.

²⁷ N n maa tɛn turon na u tora un̄ ka baaru, u koo boo niu w̄ɔɔ tiaguu gowa win tora ten s̄ɔ.

²⁸ Yāku kowowa u koo n̄n dɛɛrasiabun wororu kua. U n tu kua u kpa ȳɛro u koo suuru wa.

²⁹ Isireliba ka sɔbu kpuro wooda tia yera ba ko n m̄ ben goo ù n tora un̄ ka baaru.

³⁰ Adama ben goo ù n ȳɛ ma torara u ka m̄, u man torariwa. Ba koo n̄n yarawa win t̄ambun min di.

³¹ Domi u nen gari gema, ma u nen woodaba sara. Ba koo n̄n yarawa win t̄ambun min di kpa u win torarun are s̄abe.

Goo u t̄ɔɔ w̄ɛrarugirun

wooda sara

³² Sanam mɛ Isireliba ba wāa gbaburɔ ba goo mwa u d̄aa guramɔ t̄ɔɔ w̄ɛrarugiru sɔɔ.

³³ Be ba n̄n wa, ba ka n̄n da M̄wisi ka Aronin mi ka Isireliba kpuron mi.

³⁴ Ma ba n̄n kenusi dirɔ gina, domi bañ ȳɛ ye ba koo n̄n kua.

³⁵ Yinni Gusunɔ u M̄wisi sɔɔwa u neɛ, ba koo ȳɛro yarawa sansanin di kpa bu n̄n kpenu kasuku bu go.

³⁶ Ma ba nùn yara sansanin di ba kpenu kasuka ba go, nge me Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

Yabenun sari

³⁷ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

³⁸ a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, bu tii sari kuo yi n sãare ben yabenun swaa buaɔ kpa bu yi wɛɛ gaaduragii sɔre.

³⁹ Bã n sari yi wa, yi sãare, ba koo nen woodaba yaaya bu ye mem nɔɔwa. Saa ye, bañ maa ben tiin gɔru kīru mɔ bu sere ko naane sarirugibu, bu da bu būnu gasiri.

⁴⁰ Nge meya ba koo ka nen woodaba yaaya, kpa bu ka ye mem nɔɔwa kpa ba n sãa nenem nen sɔ.

⁴¹ Nɛna na sãa Gusunɔ wi u bu yara Egibitin di na n ka sãa ben Yinni.

Kore u Mɔwisi seesi

16

¹ Kore, Yiseharin bii, Kehatin debubu, Lefin bweseru sɔɔ, ka Datani ka Abiramu, Eliabun bibu ka Oni, Peletin bii, Rubenin bweseru sɔɔ,

² be kpurowa ba Mɔwisi seesi, ka sere maa tɔmbu goobu ka weeraakuru (250) gabu be ba sãa Isireliban wirugii be ba naane sãa.

³ Yera ba menna ba Mɔwisi ka Aroni soka ba nɛɛ, ya den tura me, bese Isireliba kpuro sa sãawa be Gusunɔ u gɔsa. U maa wãa bese kpuron suunu sɔɔ. Mban sɔna i tamaa i sun kere, bese, Gusunɔn tɔn be sa tie.

⁴ Sanam me Mɔwisi u gari yi nua, yera u wuswaa tem girari.

⁵ U Kore ka win tɔn be sɔɔwa u nɛɛ, sia bururu, Yinni Gusunɔ u koo sun sɔɔsi wi u sãa wigii ka wi u gɔsa. U koo maa de yero u nùn susi.

⁶ Tɛ, wunɛ Kore ka wunɛgibu, i dɔɔ guratii suo.

⁷ Sia kpa i turare dɔɔ doke Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Sa ko wa wi u koo gɔsi u n sãa wigii. An wa bɛɛ Lefin bibu i banda?

⁸ Mɔwisi u kpaam Kore sɔɔwa u nɛɛ, i swaa dakio bɛɛ Lefiba.

⁹ Ye Yinni Gusunɔ u bɛɛ gɔsa Isireliba sɔɔ, i ka win sɔmburu ko win kuru sɔɔ, kpa i n sãa win tɔmbun sɔm kowobu, yañ bɛɛ tura?

¹⁰ U wura wunɛ Kore ka wunɛgibu i nùn susi, yera i maa yaku kowobun sɔmburu kī?

¹¹ N n mɛn na, Yinni Gusunɔwa i seesimɔ. Domi wara ra n Aroni i n ka sere nùn waki.

¹² Yera Mɔwisi u gɔra bu da bu Datani ka Abiramu, Eliabun bibu sokuma. Adama ba yina bu na.

¹³ Ba nɛɛ, wee Mɔwisi u dera sa tem deri mi tim ka bom mu kokumɔ, ma u ka sun na gbaburu mini u ka sun go. Yeni yañ nùn tura? Yera u kī u maa sun dam dɔre?

¹⁴ Un ka sun nɛ tem mi tim ka bom mu kokumɔ. Un maa sun resɛm gbaanu wɛ. U tamaa u koo sun nɔni wɔkewa? U doo, sañ wee.

¹⁵ Ma mɔru ya Mɔwisi mwa, u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, a ku ben yākuru mwa. Nañ bu keteku mwaarire. Nañ maa ben goo kɔsa kuare.

Yinni Gusunɔ u Kore

ka wigibu kam koosia

¹⁶ Mɔwisi u maa Kore sɔɔwa u nɛɛ, wunɛ ka wunɛgibu i na sia Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, kpa Aroni u n wãa mi.

¹⁷ Kpa bɛɛn baawure u win dɔɔ guratia sua u turare dɔɔ doke Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yi kpuro yi ko n sãawa mi, goobu ka weeraakuru (250). Wunɛ ka maa Aroni i ko i n maa bɛɛgia neni.

¹⁸ Ma ben baawure u win dɔɔ guratia neni u dɔɔ doke. Ma ba turare doke. Ba da ba yɔra Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ ka Aroni ka sere maa Mɔwisi.

¹⁹ Ma Kore u Isireliba kpuro menna Mɔwisi ka Aronin sɔ, kurun kɔnnɔ mi.

Yera Yinni Gusunɔn yikon girima ya sɔɔsira.

²⁰ Ma u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u nɛɛ,

²¹ i doonɔ tɔn ben min di, domi kon bu gowa mi tɛn tɛ ge.

²² Ma Mɔwisi ka Aroni ba wuswaa tem girari ba nɛɛ, Gusunɔ wuna a hunde koni kpuro wãaru wɛ. Tɔn turon torarun sɔna kaa tɔmbu kpuro go?

²³ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wisa u nɛɛ,

²⁴ a de tɔn be, bu se Kore ka Datani ka Abiramun bɔkun di bu da n toma.

²⁵ Mɔwisi u seewa ka Isireliban guro gurobu ba da ba Abiramu ka Datani deema.

²⁶ Saa yera u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, i tondo saa tɔn kɔso ben kunun di. I ku maa ben gãanu baba. I n maa yina i kua me, i ko i gbi ben tora nin sɔ.

²⁷ Ma tɔn be kpuro ba ka Kore ka Datani ka Abiramu tonda.

Ma Datani ka Abiramu ba yara ba wāa ben kunun kənnəwə ka ben bibu ka ben kurəbu ka ben debuminu.

²⁸ Ma Məwisi u nεε, tē i ko i gia ma Gusunəwa u man gəsa n ka səma ye ko ye i waamə na mə. Nañ ye mə ka nən gōru kīru.

²⁹ Tən be, bà n gu nge mε təmbu kpuro ba ra gbi, n n̄ Yinni Gusunə u man gəsa.

³⁰ Adama Yinni Gusunə ù n gāa nanumginu kua, u dera tem mu nəə baara mu bu mwε ka ye ba mə kpuro, kpa bu da gəribun wāa yerə, saa yera, i ko i gia ma tən be, ba Yinni Gusunə gemawa.

³¹ Sere Məwisi u ka gari gere u kpe, ma mi ba yō mi, mu bεsira.

³² Ma tem mu nəə baara mu Kore ka win yεnugibu ka ben arumani kpuro mwε, ka sere maa Datani ka Abiramu ka ben yεnugibu, ka ben arumani kpuro.

³³ Ma ba dua gəribun wāa yerə wasiru, ka sere ben ye ba mə kpuro. Ma tem mε, mu bu wukiri. Nge mεya ba ka doona Isireliban suunu sən di.

³⁴ Isireli be ba wāa mi, sanam mε ba tən ben wuri nua, yera ba duki yakikira. Domi bεrum bu mwa, tem mu ku raa ben tii mwε.

³⁵ Ma dōo yara ya na, ya təmbu goobu ka weeraaku (250) te di, te ta turare dōo dokemə mi.

Kore ka wigibun dōo guratiin

gari

17

¹ Yinni Gusunə u Məwisi sōowa u nεε,

² a Eleasaa, Aroni yāku kowon bii sōowə a nεε, u təmbu goobu ka weeraaku ten dōo guratii yi wunə saa dōon di. Domi yi sāawa Yinni Gusunəgii. Adama u yin dōo yēε guro u ka da u yari n toma.

³ Kpa u de bu dōo guratii yi so yi ko fεε fεε kpa bu ka yi yāku yeru wukiri. Domi Yinni Gusunəwa ba ka yi turare dōo dokea, kpa ye kpuro ya n sāa yaayatia Isireliban mi.

⁴ Ma yāku kowo Eleasaa u dōo guratii yi ba kua ka sii gandu mi gura, ba ka yāku yerun wukiritii kua.

⁵ Ma ya kua yaayatia Isireliban sō ye ya bu sōomə ma goo kun kpē u Yinni Gusunə turare dōo dokea, ma n kun mə be ba sāa Aronin bibun bweseru. Wi u maa yina u kua mε, ba koo yēro kuawa nge mε ba Kore

ka wigibu kua. Domi mεya Yinni Gusunə u Aroni sōowa, saa win səm kowo Məwisin nən di.

Tamba Məwisi ka Aroni

taare wē

⁶ Yera sisiru bururu Isireliba kpuro ba ka Məwisi ka Aroni wəki ba mə, wee i dera Yinni Gusunən tamba gu.

⁷ Sanam mε tən be kpuro ba mɛnnamə bu ka Məwisi ka Aroni seesi, yera ba mεera Yinni Gusunən kurun bera gia, ma ba wa guru wii wuroru ta tu wukiri. Ma Yinni Gusunən yiiko ya sōsira.

⁸ Məwisi ka Aroni ba da kuɔ ten mi.

⁹ Ma Yinni Gusunə u Məwisi sōowa u nεε,

¹⁰ i yario tən ben suunu sən di. Kon bu gowa nən kpaki teeru.

Ma Məwisi ka Aroni ba yiira ba wuswaa tem girari.

¹¹ Məwisi u Aroni sōowa u nεε, a dōo guratia ye suo, kpa a dōo sua yāku yerun di a doke ye sō, kpa a turare doke mi, kpa a da tən ben mi gia fuuku a bu dεerasiabun wororu koosi. Domi Yinni Gusunən məru ya seewa. Kēsi kēsi bararu ta torua.

¹² Aroni u dōo guratia ye sua nge mε Məwisi u gerua. U da tən ben mi. Ma u deema kēsi kēsi bararu ta torua tən ben suunu sō. Ma u turare dōo doke, u bu dεerasiabun wororu koosi.

¹³ Ma u yōra be ba gu ka be ba wasin baa sō. Ma bara te, ta yōra.

¹⁴ Təmbu nərəbun suba wəkura nne ka nata ka wunəbuwa ba gu yen dōma te (14.700), be ba gu Koren torarun sō baasi.

¹⁵ Yen biru Aroni u gəsira u da Məwisin mi, Yinni Gusunən kuu ten kənnəwə. Ma bara te, ta yōra.

Aronin dεka

¹⁶ Yinni Gusunə u Məwisi sōowa u nεε,

¹⁷ a Isireliba sōowə a nεε, ben bwese kera baayeren wirugii u ka dεka tia na,

¹⁸ kpa a ben baawuren yīsiru yore win dεka sō, kpa a Aronin yīsiru yore Lefin bwese kera dεka sō. Domi bwese kera baayeren wirugii u ko n win dεka mowa.

¹⁹ Yen biru kpa a dεki yi yi nən kuu bekurugirə, mi na ra ka bεε yinne.

²⁰ Wi na gəsa, win dεka ya koo kpara. Saa yera kon Isireliba marisia wəki ni ba bεε koosimə min sō.

²¹ Mɔwisi u Isireliba kpuro ye sɔɔwa. Ma bwese kera baayeren wirugii u deka tia wɛ. Ma yi kpuro yi kua deki wɔkura yiru. Ma Aronin deka ya waa begiin suunu sɔɔ.

²² Mɔwisi u ka deki yi da Yinni Gusunɔn wuswaaɔ kuu bekurugiru mi.

²³ Bururu yam sareru Mɔwisi u dua kuru mi, ma u deema Aronin deka ye ya saa Lefiban deka, ya kpara ya wɛsu kua sere ye binu mara nu ye.

²⁴ Ma Mɔwisi u deki yi gura Yinni Gusunɔn wuswaan di, u ka da Isireliba kpuron wuswaaɔ bu ka wa kpa ben baawure u win deka sua.

²⁵ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a ka Aronin deka wuro a yi woodan kpakoro ten wuswaaɔ, ya n ka saa seeda Isireliban sɔ be ba man seesi. Nge meya ban maa ka man wɔkimɔ n sere bu go.

²⁶ Ma Mɔwisi u kua kpuro nge me Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa.

Yaku kowobu

ka Lefiban samburu

²⁷ Yera Isireliba ba na ba Mɔwisi sɔɔwa ba nɛɛ, wee, sa gbimɔ sa dɔɔ.

²⁸ Wi u gesi Yinni Gusunɔn kuu te susi, u ra gbiwa. Meya sa ko n gbimɔ sa n dɔɔ?

18

¹ Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, wunɛ ka wunen bibun bweseru ka Lefiba kpurowa i ko i been toranun are sɔbe i n tora Yinni Gusunɔn saa yerɔ. Adama wunɛ ka wunen bibun bweseru tɔnawa i ko been toranun are sɔbe ni i kua yaku kobun samburu sɔɔ.

² I n da kuu bekurugii ten wuswaaɔ, mi woodan kpakoro te, ta waa, a de wunen tundo bisibu Lefiba bu na bu ka bee somi, wunɛ ka wunen bibu.

³ Ba ko n da kowa ye a bu sɔɔwa kuu ten nenubu sɔɔ. Adama ban saarun dendi yanu ganu babamɔ, n kun me yaku yeruginu, kpa i ku ra ka gbin sɔ, wunɛ ka be.

⁴ Beya ba ko n da bee somi kpa ba n da kuu ten samburu ko. Tɔn tuko goo kun susimɔ mi.

⁵ Been tii i ko n da samburu kowa yaku yerɔ ka dii te ta deere gem gem mi. Nge meya nen mɔru kun maa ka seemɔ Isireliban sɔ.

⁶ Na been tundo bisibu Lefiba gɔsa Isireliban suunu sɔɔn di. Ba saa wa negibu, adama na bee bu wɛwa bu ka kuu ten samburu ko.

⁷ Wunɛ ka maa wunen bibu, beegia yaku kobu yaku yerɔ ka sere ye ya saa dii te ta deere gem gem sɔma. Sambu tera i ko i ko. Nɛna na bee tu wɛemɔ. Ta saa wa kee geeru. Tɔn tuko goo u n man susi, kon nɔn gowa.

Ye ya saa

yaku kowobun dianu

⁸ Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, wee, yaku ni Isireliba ba ka man naawamme kpuro sɔɔ, kon bee been saria wɛ wunɛ ka wunen bibu. Ya ko n saa wa wooda sere ka baadommaɔ.

⁹ Yaku ni ba koo man kua, ba n kpa, nɔn sukum kaa n mɔ, ni wee, torarun yakunu, ka yaku ni ba ra ka toraru sɔme, ka gberun dianun yakunu, ka kɛnu. Ba n yaku ni sɔ negia wia, sukum me mu tia wunɛ ka wunen biba i me kpuro mɔ.

¹⁰ I ko i da i mu diwa yam deeramɔ. Wunɛ ka wunen bii tɔn durɔ baawurewa i ko mu di. I ko mu garisiwa dia deeranu.

¹¹ Wee ye ya ko n maa saa beegia. Yera kee ni ba ka man naawa ba sɔsi beri berika. Ya ko n saa wa wunɛ ka wunen bibugia. Be ba deere wunen yenuɔ kpuro, bera ba koo ye di.

¹² Kaa maa dia gbiikii ni ba ka man naawan tii sua. Guma? Aa, alikamawa? Aa, tam kpama? Wunɛ ka wunen biba i ko n ye mɔ.

¹³ Dia gbiikii ni ba ka man gesi naawa kpuro, nu ko n saa wa wunɛ ka wunen bibuginu. Be ba deere wunen yenu sɔɔ, bera ba koo nu di.

¹⁴ Gaa ni ba maa yi nen sɔ mam mam, nu ko n saa wa beeginu.

¹⁵ Bii tɔn durɔ gbiikoo ka yaa saberun buu dɔɔ gbiikuu ge ba koo man wɛ, ye kpuro ya ko n saa wa wunɛ Aronigia. Adama kaa dewa ba n da bii tɔn durɔ gbiikoo yakie ka sere maa yaa ye ba ku ra ka yakuru kon buu.

¹⁶ Kaa de bu ye yakiawa saa min di ya suru tia mɔ, ka sii geesun gobi nɔɔbu nge ba ra yi yire saa yerɔ. Gobi yin tian bunum mu saa wa garamu wɔkuru.

¹⁷ Adama an ketɛ buu dɔɔ gbiikuu yakiamɔ, n kun me yaa buu, n kun me boo

buu. Sabe nini kpuro nu sãawa ni ba ra ka yãkuru ko. Kaa nu gowa a nin yem wisi yãku yerɔ kpa a nin gum dɔɔ doke kpa men nuburu tu ne, Yinni Gusunɔ dore.

¹⁸ Yen yaa kpuro ya ko n sãawa beegia nge me siarabun yãkurun yaa taa nɔm geugiru ka ten guro guroru nu sãa beeginu.

¹⁹ Yãkunu kpuro ni Isireliba ba ka gesi na nen mi, ba sɔsi beri berika na beɛ nu wɛɛmɔ. Ya ko n sãawa wooda sere ka baadommaɔ wunɛ ka wunen bibun bweserun sɔ.

²⁰ Yinni Gusunɔ u maa Aroni sɔɔwa u neɛ, aɲ tem wasi Isireliban suunu sɔɔ. Nɛna kaa n mɔ. Nɛna na sãa wunen arumani.

Ye ya ko n sãa Lefiban saria

²¹ Ye Isireliba ba wa kpuron wɔkuru baateren wɔllɔ, yen tia ye ba ra man wɛ, Lefibara kon ye wɛ ben sɔmbu te ba mɔ nen sãa yerɔn sɔ.

²² Isireli be ba tie, baɲ maa susimɔ nen sãa yerɔ bu sere taare wa ye ya koo de bu gbi.

²³ Lefibara ba koo sɔmburu ko nen sãa yerɔ, beya ba koo maa ben tiin toranu sɔbe ni ba koo ko mi. Baɲ ko ba n tem mɔ Isireliban suunu sɔɔ. Ya ko n sãawa wooda sere ka ben bibun bweserɔ.

²⁴ Adama ye Isireliba ba wa kpuron wɔkuru baateren wɔllɔ, yen tia ye ba ra man wɛ, yeya ya ko n sãa begia. Yen sɔna na neɛ, baɲ tem gam wasi nge Isireli be ba tie.

²⁵ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ,

²⁶ a Lefiba sɔɔwɔ a neɛ, Isireliban ye ba wa kpuron wɔkuru baatere sɔɔ, yen tia tia ye ba ra man wɛ, Lefi be, bɔ n ye mwa ya kua begia, ben tii bu maa wɔkuru baatere sɔɔ tia wunɔ nen sɔ.

²⁷ Nge meya ben tii ba koo maa ka ben kɛnu na ni nu sãa nge ben gberun dɔanu, n̄ kun me tam.

²⁸ Nge meya ba ko n da maa ye ba wa Isireliban min di kpuron wɔkuru baateren wɔllɔ tia wunɛ. Aroniwa ba ko n da ye wɛ.

²⁹ Kɛɛ ni ba gesi wa kpuro ba ko n da Gusunɔgia wunɛwa. Gea ba koo n̄n wuna.

³⁰ Bɔ n Gusunɔgia wɔa, ye ya tie ya ko n sãawa begia, nge me Isireli be ba tie ba ra ben alikama n̄ kun me ben tam tii yiye, bɔ n Gusunɔgia wɔa.

³¹ Be ka ben yenugibu ba koo kpɔ bu dɔa ni di mi ba tura. Domi nu sãawa ben sɔmburun kɔsiaru.

³² Bɔ n gea wuna nen sɔ, ma ba ye ya tie di, baɲ Isireliban kɛɛ ni ba man wɛ disi doke, baɲ maa toraru garu mɔ mi sɔɔ, bu sere gbi.

Naa nia swãan torom

19

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni sɔɔwa u neɛ,

² i Isireliba sɔɔwɔ i neɛ, wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, bu ka naa nia swãa na ye ya kun bau mɔ, kpa ya kun alebu gaa mɔ, kpa ba kun ka ye sɔmburu koore.

³ Kpa bu ye yãku kowo Eleasaa nɔmu beria. U ko de bu ka ye dawa sansanin biruɔ kpa bu ye saka win wuswaaɔ.

⁴ Eleasaa wi, u koo naa yen yem dekawa ka win niki bia kpa u mu yɛka nɔn nɔɔba yiru nen kurun kɔnnɔ gia.

⁵ Kpa u de bu naa gira ye dɔɔ meni win nɔni biru ka yen gɔna ka yen yem ka yen bisu kpuro.

⁶ Saa ye sɔɔra u koo sedurun dɔa ka dɔa kiku ge ba mɔ isɔpu * doke dɔɔ wi sɔɔ, ka wɛɛ wunɔmgii kpa ye kpuro yu dɔɔ mwaara ka naa ye sannu.

⁷ Yen biru Eleasaa wi, u koo win yãnu teawa kpa win tii u wobure. Yen biru kpa u gɔsira u wura sansaniɔ. Adama ka me, u ko n disi mɔwa sere ka yokaaɔ.

⁸ Wi u naa ye dɔɔ meni, u koo maa win yãnu teawa kpa u wobure. Win tii u ko n maa disi mɔwa sere ka yokaaɔ.

⁹ Wi u dɛere wiya u koo da u yen torom gura kpa u mu yi sansanin biruɔ mi disi kun wãa. Miya ba koo ka mu Isireliba dɛerasiabun nim kua. Nim me, mu ko n sãawa nge yãkuru torarun sɔ.

¹⁰ Wi u torom me gura, u koo win yãnu teawa. Ka me, u ko n disi mɔwa sere ka yokaaɔ. Yeni ya ko n sãawa wooda sere ka baadommaɔ Isireliban sɔ, ka sere maa sɔɔ be ba wãa ben suunu sɔɔn sɔ.

Dɛerasiabun wooda

¹¹ Wi u tɔn goru baba u ko n disi mɔwa sere sɔɔ nɔɔba yiru.

* **19:6 isɔpu** - Yuuban tem kikisa. Sin wurusa ba ra ka sãarun dendi yãnu yem yɛke bu ka nu dɛerasia.

¹² Dɛɛrasiabun nim mɛya ba koo nùn yɛka sɔɔ itase ka maa sɔɔ nɔɔba yiruse, kpa u sere dɛɛra. Adama ù kun tii dɛɛrasie sɔɔ itase ka maa sɔɔ nɔɔba yiruse te, u ko n disi mɔwa.

¹³ Wi u tɔn goru baba, ma un̄ tii dɛɛrasie, u nɛn kuru disi dokewa mi. Ba koo nùn yarawa Isireliban suunu sɔɔn di. Domi ban̄ nùn dɛɛrasiabun nim mɛ yɛke. Yɛro u gina disi mɔwa mi.

¹⁴ Wooda gaa wee maa. Goo ù n gu win kurɔ, be ba wāa kuu te sɔɔ, u ka gu ka be ba dua mi, be kpuro ba disi duurawa mi, sere sɔɔ nɔɔba yiru.

¹⁵ Weke te ta maa wāa kuru mi, ma tañ wukiri, ten tii ta disi duurawa mi.

¹⁶ Wi u goru baba yakasɔ wi ba go ka takobi, ñ kun mɛ wi u gɔɔ diro gu, ka maa wi u tɔnun kukunu ñ kun mɛ sikiru baba, be kpuro ba disi duurawa mi sere sɔɔ nɔɔba yiru.

¹⁷ Bu ka wi u disi duura dɛɛrasia, naa swāa yen torom mɛya ba koo doke gbɛɛru sɔɔ bu nim gem doke.

¹⁸ Wi u dɛɛre wiya u koo dāa kiku ge ba mɔ isɔpu sua kpa u ge wasi nim mɛ sɔɔ u kuu te yɛka ka sere dendi yāa ni nu wāa mi ka tɔn be ba wāa mi. Nim mɛya ba koo maa ka tɔnu baawure yɛka wi u tɔn goru ñ kun mɛ tɔn kukunu ñ kun mɛ, sikiru baba.

¹⁹ Ba koo nùn nim mɛ yɛkawa sɔɔ itase ka sɔɔ nɔɔba yiruse. Yen biru wi ba mu yɛka mi, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Saa yoka yen diya u dɛɛra.

²⁰ Adama goo ù n disi mɔ, ma ban̄ nùn dɛɛrasiabun nim mɛ yɛke u ka dɛɛra, ba koo nùn yarawa Isireliban suunu sɔɔn di, yèn sɔ u nɛn kuru disi doke.

²¹ Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ Isireliban sɔ. Wi u tɔnu dɛɛrasiabun nim mɛ yɛka, u koo maa win yānu teawa. Wi u maa nim mɛ baba kpuro u ko n disi mɔwa sere ka yokaɔ.

²² Tɔnu wi u disi mɔ, gāa ni u baba kpuro nu disi duurawa mi. Wi u maa nu baba, yɛron tii u disi duurawa mi, sere ka yokaɔ.

Meriban nim

20

¹ Wɔɔn suru gbiikoo sɔɔra Isireliba kpuro ba tunuma gbaburɔ te ba sokumɔ Sini, ma ba sina Kadɛsiɔ. Miya Mariamu u gu, ma ba nùn sika.

² Saa ye sɔɔra Isireliba ba nim bia ma ba Mɔwisi ka Aroni seesi.

³ Ma tɔn be, ba ka Mɔwisi wɔki ba nɛɛ, mban sɔna an̄ dere Yinni Gusunɔ u yande sun go sanam mɛ u bɛɛgibu goomɔ.

⁴ Mban sɔna a ka bɛɛ Gusunɔn tɔmbu na gbaburu sɔɔ mini su ka gbi bɛɛ ka bɛɛn yaa sabenu.

⁵ Mban sɔna a sun yarama Egibitin di ma a ka sun na yam kɔsum mini, mi sañ kpɛ su dīanu ganu duure. Dāa ye ba mɔ figie sari mini, resɛm maa sari, gerenadi maa sari. Mɛya nim kun mam wāa mɛ sa ko nɔ.

⁶ Ma Mɔwisi ka Aroni ba tɔn be deri ba da Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ. Ma ba yiira ba wuswaa tem girari. Ma Yinni Gusunɔn yiiko ya sɔɔsira.

⁷ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

⁸ a wunen dɛka suo kpa wunɛ ka wunen mɔɔ Aroni i Isireliba menna kpa i ka kpee te gari ko be kpuron wuswaaɔ. Ta koo nim yara i nɔ bɛɛ ka bɛɛn yaa sabenu.

⁹ Ma Mɔwisi u dɛka ye sua ye ya wāa Yinni Gusunɔn sāa yerɔ nge mɛ Yinni Gusunɔn tii u nùn sɔɔwa.

¹⁰ Ma wi ka Aroni ba Isireliba kpuro soka ba da kpee ten mi. Yera Mɔwisi u nɛɛ, i swaa dakio i nɔ bɛɛ mɛm nɔɔ sariba. Kpee tenin min diya sa ko de nim mu yari?

¹¹ Yera Mɔwisi u kpee te so ka win dɛka ye, nɔn yiru ma nim mu yara n kpā kpee ten min di. Ma tɔn be kpuro ka ben yaa sabenu ba nim mɛ nɔra.

¹² Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, yèn sɔ i man naanɛ bira in̄ man bɛɛɛ wɛ Isireliban wuswaaɔ, yen sɔna nañ derimɔ i ka bu du tem mɛ sɔɔ, mɛ na bu nɔɔ mwɛɛru kua.

¹³ Gari yinin sɔna ba ra nim mɛ soku Meriban nim. Yen tubusiana sannɔn nim. Domi miya Isireliba ba Yinni Gusunɔ wɔkisi ma u bu win dɛɛraru sɔɔsi.

Edɔmuban sunɔ u yina

Isireliba bu kpe

saa win tem di

¹⁴ Saa Kadɛsi min diya Mɔwisi u Edɔmun sunɔ gɔria bu nùn sɔ nge mɛ be Isireliba ba wahala kua.

¹⁵ U nɛɛ, yellu, bɛɛn baababa ba da Egibitiɔ. Miya bɛɛn bwesera sina n ka te.

Ma Egibitigibu ba sun n̄ni s̄owa b̄ese ka b̄esen baaba be.

¹⁶ Saa ye s̄ora sa Yinni Gusun̄o n̄ogiru sue sa n̄n somiru kana. Ma u b̄esen n̄o nua u win ḡorado ḡarima u sun yara Egibitin di. Wee t̄e sa w̄a Kad̄esi mini wunen tem n̄o bura yer̄o.

¹⁷ Yen s̄o, sa nun kanam̄o a de su wunen tem bukiana. Sañ kpeeȳo ka b̄een gbea gia, sañ b̄een resem gbaanu dūo, sañ maa b̄een d̄ak̄aban nim n̄orum̄o. Swaa baka sa ko mwa sañ ḡeram̄o gam sere su ka b̄een tem sara.

¹⁸ Adama Ed̄amun sina boko wi, u n̄e, in̄ n̄en tem bukianam̄o. I n maa yina i na, kon ka b̄ee tabu ko.

¹⁹ Ma Isireliba ba n̄n wisa ba n̄e, sa ko kpewa ka swaa baka. B̄ese ka b̄esen yaa sabenu s̄a n wunen d̄ak̄aban nim n̄ora sa ko yen gobi k̄esia. A gesi de su wunen tem bukiana su doona.

²⁰ Ma Ed̄amun sina boko wi, u n̄e, nañ wurewa i n̄en tem bukiana.

Yera Ed̄amuban tabu kowobu ba seewa ba da ba ka Isireliba yinna.

²¹ Ma ba yina Isireliba bu ben tem me bukiana bu doona. Saa ye s̄ora Isireliba ba ḡosira, ba kpa gam gian di.

Aronin ḡo

²²⁻²³ Isireliba kpuro, ba seewa Kad̄esi min di ba da Horin guur̄o, Ed̄amun tem n̄o bura yer̄o. Miya Yinni Gusun̄o u ka M̄owisi ka Aroni gari kua u n̄e,

²⁴ wee Aroni u koo gbi. Un̄ dūo tem me s̄o me kon Isireliba w̄e ȳen s̄o in̄ n̄en wooda mem n̄ow̄e ye na b̄ee w̄e Meribāo.

²⁵ Wun̄e M̄owisi, a Aroni ka win bii Eleasaa suo a ka bu da Horin guu ten w̄oll̄o.

²⁶ Kpa a Aronin s̄aa ȳanu pota a nu Eleasaa sebusia. Domi miya Aroni u koo gbi.

²⁷ Ma M̄owisi u kua ye Yinni Gusun̄o u n̄n s̄owa. Wi ka Aroni ka Eleasaa ba ȳowa guu ten w̄oll̄o Isireliba kpuron n̄ni biru.

²⁸ Ye ba tura mi, u Aronin s̄aa ȳa ni pota u nu Eleasaa sebusia. Yen biru, Aroni u kpuna u gu guu ten mi. Ma M̄owisi ka Eleasaa ba sarama.

²⁹ Ye Isireliba ba wa ma Aroni u guwa, yera be kpuro ba win ḡo sw̄i s̄o t̄ena.

Isireliba ba Kananiba tabu di

21

¹ Aradin sun̄o Kananigii wi u w̄a s̄o ȳesan n̄m dwaru gia u nua ma Isireliba ba wee ka Atarimun swaa. Yera u da u bu tabu w̄ari, ma u ben gabu yoru mw̄era.

² Yera Isireliba ba Yinni Gusun̄o n̄o mw̄e teni kua ba n̄e, Yinni Gusun̄o, a n sun t̄on beni n̄mu b̄eria, sa ko ben wusu kpeerasiawa mam mam.

³ Ma u Isireliban gari yi wura u bu Kanani be n̄mu b̄eria. Ma ba Kanani be, ka ben wusu kpeerasia. Yera ba yam mi ȳisuru k̄a H̄oma. Yen tubusiana bansu.

W̄e d̄egii

⁴ Yeniban biru, Isireliba ba seewa Horin guurun di ma ba kpa ka nim w̄oku ge ba m̄o Naa yarin swaa kpa bu ka Ed̄amun tem b̄ewa. Adama ba temanabu kpana swaa.

⁵ Ma ba Yinni Gusun̄o ka M̄owisi w̄akisim w̄ari ba m̄o, mban s̄ona i sun yarama Egibitin di. Su ka gbi gbabur̄o? Domi d̄ianu ka nim sari mini. Manna ye wee, ya sun tusa. D̄ia kamwa.

⁶ Yera Yinni Gusun̄o u bu w̄e d̄egii sure ma ben dabira gu.

⁷ Yera be ba tie ba na ba M̄owisi s̄owa ba n̄e, wee sa tora sa wun̄e ka Gusun̄o w̄akisi. T̄e, a Gusun̄o kan̄o u sun w̄e yi gira yi tonda.

Ma M̄owisi u kanaru kua t̄on ben s̄o.

⁸ Yera Yinni Gusun̄o u n̄n s̄owa u n̄e, a waan weenasia koowo kpa a ye bw̄e dekan w̄oll̄o. Wi waa ya d̄oma ma u waan weenasia ye m̄era, un̄ maa gbim̄o.

⁹ Ma M̄owisi u waa sii gandugia ye kua u ye bw̄e dekan w̄oll̄o. Wi waa ya d̄oma kpuro ma u waa sii gandugia ye m̄era, u ku ra maa gbi.

Isireliba

ba tura Pisigan guur̄o

¹⁰ Yeniban biru, Isireliba ba swaa w̄ari ma ba da ba ben sansani gira Ob̄ot̄ūo.

¹¹ Saa Ob̄ot̄un di, ba maa seewa ba da ba ben sansani gira Iye Abarimun gbabur̄o, M̄abun deedeeru, s̄o yari yeru gia.

¹² Saa min di, ba maa seewa ba da ba ben sansani gira Ser̄edin w̄owa.

¹³ Saa Ser̄edin di, ba maa da ba ben sansani gira Aan̄on daarun guru ḡio, t̄en nim mu kokum̄o Am̄reban tem di mu d̄o gbaburu gia. Domi Aan̄o ya s̄awa M̄abu ka Am̄reban tem n̄o bura yeru.

14 Yen s̄na Yinni Gusun̄n tabun tireru s̄o ba Fah̄ebun gari m̄ ye ya w̄a Sufan tem̄ ka yen daa tori ka Aan̄o

15 ka yen daa tori yi yi w̄a Arin bera ma yi da yi girari M̄abun tem̄ n̄o bura yer̄o.

16 Saa min di, ba da Berīo. Beri miya Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa u n̄e, a t̄n be m̄enn̄o kpa n bu nim w̄e.

17 Yera Isireliba ba womu geni kua ba n̄e, nim, a yarima d̄ak̄n di kpa su taki ko.

18 Sinamba ba d̄ak̄o ye gba.

Damgiba ba ye gba ka ben sina d̄eki.

Yen biruwa Isireliba ba seewa gbabu ten min di ba da Matanāo.

19 Saa Matanan di, ba da Nahalielīo. Saa Nahalielin di, ba da Bam̄otūo.

20 Saa Bam̄otun di, ba maa da w̄ōwa gaan mi, M̄abun tem̄o, guu te ba m̄ Pisigan w̄ollo gbaburun deedeeru.

Isireliba

ba Sihoni ka Ogu kamia

21 Isireliba ba Sihoni Am̄oreban sina boko s̄om̄bu ḡaria ba n̄e,

22 a de su wunen tem bukiana. Sañ kpeeȳo ka b̄ēn gbea gia, sañ b̄ēn res̄em gbaanu dūo, sañ maa b̄ēn d̄ak̄aban nim n̄orum̄o. Swaa baka sa ko mwa, sañ gam geram̄o sere su ka b̄ēn tem yari.

23 Adama Sihoni u yina Isireliba bu kpe saa win tem di. Yera u win tabu kowobu m̄enna ba da ba Isireliba w̄ari Yahasio gbabur̄o.

24 Ma Isireliba ba bu go go ba ben tem mwa saa daa te ba m̄ Aan̄on di n ka da daa te ba m̄ Yab̄okūo, sere n ka girari Am̄oniban tem̄ n̄o bura yer̄o. N deema Am̄oni be, ba ben tem̄ n̄o bura yer̄o tem k̄sobu yii.

25 Ma Isireliba ba Am̄oreban wusu kpuro m̄w̄era ba sina mi ka H̄esibonīo ka gen baru kpaan̄o.

26 H̄esiboni ye, ya s̄awa Sihonin tiin wuu. Sihoni wi, u raa ka M̄abuba tabu kua ma u bu tabu di sere u M̄abuban tem̄ mwa u ka na sere daa te ba m̄ Aan̄ōw̄o.

27 Yen s̄na wom kowobu ba ra m̄ndu ko bu n̄e, i na i H̄esiboni bani.

I na i Sihonin wuu bani i gu gb̄araru toosi.

28 Domi d̄ō u yara H̄esibonin di.

D̄ō yara ya yara Sihonin wuun di.

Ma u wuu ge ba m̄ Ari M̄abu di

ka b̄u ni nu w̄a Aan̄on gungunu w̄ollo.

29 M̄abu, a kam kuawa!

B̄ē be i maa b̄u wi ba m̄ Kem̄osi s̄am̄o, i k̄orawa!

Dom̄i u dera Am̄oreban sina boko Sihoni u t̄n dur̄abu ka t̄n kur̄abu yoru m̄w̄era.

30 Adama sa Am̄oreba s̄ēnu twee.

Ma H̄esiboni ya w̄ruka.

Ma tem̄ m̄e kpuro mu kam kua

sere Dibonīo n ka girari N̄ofāo, ka M̄edebāo.

Sa ye kpuro kam koosiawa mam mam.

31 Nge m̄eya Isireliba ba ka sina Am̄oreban tem̄ s̄o.

32 Ma M̄owisi u ḡra bu da bu Yas̄ēn saria m̄eri. Yen biru ba ye mwa ka yen baru kpaanu ma ba Am̄ore be ba w̄a mi gira.

33 Yen biru ba swaa k̄sa ba da Basani gia.

Yera Ogu Basanin sun̄o u seewa ka win tabu kowobu u bu tabu w̄rim da Ed̄ēo.

34 Yera Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄ōwa u n̄e, a ku win b̄erum ko, dom̄i kon nun n̄un n̄omu s̄andia, wi ka win t̄mbu ka ben tem̄ kpuro, kpa a bu kua nge m̄e a Sihoni, Am̄oreban sun̄o kua wi u w̄a H̄esibonīo.

35 Ma Isireliba ba bu go, wi ka win bibu ka sere win t̄mbu. Baa t̄n turo, bañ deri. Ma ba win tem̄ mwa.

ISIRELIBA BA W̄A M̄ABUBAN TEM̄ B̄OKŪO

Balamun gari

22

1 Yen biru, Isireliba ba da ba ben sansani gira M̄abun w̄ōwāo, Yuudenin b̄okūo, s̄o yari yeru gia, Yerikon deedeeru.

2 Balaki, Siporin bii u wa ye Isireliba ba Am̄oreba kua.

3 Yera M̄abuba ba nanda Isireliban dabirun s̄o.

4 Ma ba Madianiban guro gurobu s̄ōwa ba n̄e, t̄n dabi teni, ta koo sun w̄ari tu di nge m̄e n̄e yi ra yakasu di. Saa ye s̄o, Balakiwa u s̄a M̄abuban sun̄o.

5 Yera u s̄om̄bu ḡra Balamu Beorin biin mi, Petorīo ye ya w̄a Efaratin daar̄o win t̄mbun tem̄o, u n̄un s̄ōwa u n̄e, wee, bweseru gara yarima saa Egibitin di ma ta handunia kpuro pusi. Ta maa man turuku kooma.

6 Yen s̄, na nun kanam̄o a na a man t̄n be b̄rusia. Dom̄i ba man dam kere. A n kua m̄e, s̄or̄kudo kon kp̄i n bu kamia n gira n̄n

tem di. Domi na yē ma wi a domaru kua u ra domaru wa. Wi a maa bōrusi, u ra bōri wa.

⁷ Ma Mɔabuba ka Madianiban guro guro be, ba da Balamu soro win mi, ba kēnu neni. Ye ba tura mi, yera ba nūn Balakin gari yi sōwa.

⁸ Balamu u bu sōwa u nē, i kpunō mini wōku te, sisiru kpa n bē sō ye Yinni Gusunō u man sōwa.

Ma Mɔabun guro guro be, ba sina mi.

⁹ Yera Yinni Gusunō u Balamu bikia u nē, tɔn berā ba wāa wunen mi.

¹⁰ Balamu u Gusunō wisa u nē, Balaki Siporin bii, Mɔabuban sina bokowa u tɔn be gɔrima bu man sō bu nē,

¹¹ wee, bweseru gara yarima Egibitin di ma ta handunia pusi. Yen sō, n be na n tɔn be bōrusi. Sɔrəkudo u koo kpī u tɔn be wəri u kamia u gira win tem di.

¹² Gusunō u Balamu sōwa u nē, a ku da. A ku tɔn be bōrusi domi na bu domaru kua.

¹³ Ma Balamu u seewa buru buru u Balakin sāmō be sōwa u nē, i wuro bēen temō, domi Yinni Gusunō u yina n ka bē da.

¹⁴ Ma tɔn be, ba seewa ba gōsira Balakin mi. Ma ba nūn sōwa ma Balamu u yina u na.

¹⁵ Yera Balaki u maa wirugibu gabu soka u gɔra be ba gbiikobu dabiru ka bēere kere.

¹⁶ Ba seewa ba da Balamun mi. Ye ba tura mi, yera ba nūn sōwa ba nē, ameniwa bēsen sina boko Balaki, Siporin bii u gerua. U nē, u nun kanamōwa a ku yina a na.

¹⁷ Domi u koo be nun bēere baka wē. U koo ko kpuro ye a nūn bikia. A gesi na a nūn tɔn be bōrusia.

¹⁸ Yera Balamu u tɔn be wisa u nē, baa Balaki u n man win diru kā te ta wura ka sii geesu yiba nañ kpē n gāanu ko. Domi nañ kpē n Yinni Gusunōn gere yina.

¹⁹ Ka mē, i kpunō wōku te, kpa n bē sō ye u man sōwa.

²⁰ Ma Yinni Gusunō u Balamu kure wōku te, u nūn sōwa u nē, tē yèn sō tɔn be, ba na bu nun soku, a seewo a ka bu da. Adama kaa kowa ye na nun sōwa.

²¹ Balamu u seewa buru buru, u win keteku niu gaari bōkua ma u ka Mɔabuban guro guro be da.

Balamu ka win keteku

²² Ye Balamu u swaa wəri u win keteku sōni ma win sām kowobu yiru ba nūn swī,

yera Yinni Gusunō u ka nūn mōru kua ma u nūn win gɔrado gɔria u bunana swaa.

²³ Ye keteku ge, ga gɔrado wi wa u yō swaa suunuō u win takobi womē, yera ga gɔra ga da yakasō. Ma Balamu u gu so, u ka gu swaa sure.

²⁴ Ma gɔrado wi, u da u yōra swaa kisa gaa sō, resēm gbaanu yirun ganin baa sō.

²⁵ Yera keteku ge, ga maa Yinni Gusunōn gɔrado wi wa ma ga da ga mani gani yin tiaō. Ma ga Balamun naasu ka gana ye baari. Ma u gu so kpa.

²⁶ Yera gɔrado wi, u swenya u da wuswaa, mi bañ kpē bu maa gɔra gam.

²⁷ Yera keteku ge, ga maa gɔrado wi wa ma ga wɔruma. Saa yera Balamu u maa gu soberu wəri ka mōru.

²⁸ Yera Yinni Gusunō u dera keteku ge, ga nō wukia ga gari gerua ga nē, Balamu, mba na nun kua a ka man so mē sere nōn ita.

²⁹ Ma u keteku ge wisa u nē, a man yaakoru mōwa. Nā n daa mam takobi neni, na n nun go kō.

³⁰ Ma keteku ge, ga nūn wisa ga nē, na sāawa wunen keteku, a ra man sōni baadomma sere n ka gisō girari. Nge mēya na ra nun kue?

Ma Balamu u wisa u nē, aawo, n n mē.

³¹ Saa yera Yinni Gusunō u Balamun nōni wukia ma u Gusunōn gɔrado wi wa u yō swaa suunu sō u win takobi womē. Yera u yiira u wuswaa tem girari.

³² Ma gɔrado wi, u nūn bikia u nē, mban sōna a ka wunen keteku so mē, sere nōn ita. Na nawa n ka nun yōrasia. Domi karin swaa a swī mi.

³³ Keteku ge, ga man wa ma ga gɔra sere nōn ita. Gā kun daa gere mē, kon daa nun gowa kpa n gen tii deri.

³⁴ Ma Balamu u gɔrado wi sōwa u nē, wee na tora. Nañ yē ma a wāa swaa. Tē, nēn sanum mē, mù kun ka nun naawē, kon gōsira n wura nēn yenuō.

³⁵ Ma gɔrado wi, u nē, aawo. A ka tɔn be doo. Adama gari yi kon nun sō, yiya kaa gere.

Ma Balamu u ka Balakin tɔn be da.

Balamu ka Balaki ba yinna

³⁶ Sanam mē Balaki u nua ma Balamu u wee, yera u nūn sennō da sere Mɔabuban wuuō ben tem nō bura yerō Aanōn daarō.

37 Ma Balaki u nùn sɔ̀wa u nɛɛ, mban sɔ̀na aɲ nɛ sanam mɛ na gbia na nun sɔ̀mɔ̀bu gɔ̀ria. A tamaa naɲ kpɛ n nun gāanu kɛ?

38 Ma Balamu u Balaki wisa u nɛɛ, geema, wee, na na wunen mi tɛ, adama naɲ gɛɛ mɔ̀ n nun sɔ̀. Yinni Gusunɔ̀wa u koo man sɔ̀ ye kon nun sɔ̀.

39 Ma Balamu ka Balaki ba swaa wɔ̀rima ba tunuma Kiriati Husɔ̀tuɔ̀.

40 Yera Balaki u ketɛba ka yāanu go u ka yākuru kua.

Balamu u Isireliba

domaru kua

41 Yen sisiru bururu, Balaki u Balamu sua ba yɔ̀wa Bamɔ̀tu Baaliɔ̀. Min diya ba Isireliban sukum waamɔ̀.

23

1 Ma Balamu u Balaki sɔ̀wa u nɛɛ, u nùn yāku yenu nɔ̀ba yiru kuo. Yen biru, kpa u ketɛ nɔ̀ba yiru ka yāa kinɛnu nɔ̀ba yiru kasu.

2 Ma Balaki u kua ye Balamu u nùn sɔ̀wa. Ma wi ka Balamu ba ketɛ yen tia ka yāa kinɛ teeru go yāku yee nin baateren wɔ̀lɔ̀.

3 Yera Balamu u Balaki sɔ̀wa u nɛɛ, a yɔ̀ro yāku dɔ̀ mwaarugii nin bɔ̀kuɔ̀ kpa nɛ n dɛsira n da gam gum. Sɔ̀rɔ̀kudo Yinni Gusunɔ̀ u koo man kure mi, kpa u man sɔ̀ ye kon nun sɔ̀.

Ma Balamu u da gunguru garun wɔ̀lɔ̀.

4 Yera Yinni Gusunɔ̀ u nùn kure ma Balamu u gerua u nɛɛ, wee na yāku yenu nɔ̀ba yiru kua ma na ketɛ ka yāaru go yāku yee nin baateren wɔ̀lɔ̀.

5 Saa yera Yinni Gusunɔ̀ u nùn sɔ̀wa ye u koo Balaki sɔ̀, ma u nɛɛ, u gɔ̀siro u wura Balakin mi.

6 Ma Balamu u wura u da u Balaki deema mi u win yāku ni mɔ̀ ka Mɔ̀abuban wirugibu gabu.

7 Saa yera Balamu u gari gerua u nɛɛ, wee Balaki Mɔ̀abun sunɔ̀ u dera na na saa Aramun di.

Wiya u dera na sarama saa sɔ̀ yari yerun guunun di.

U nɛɛ, n be na n Yakɔ̀bun bweseru bɔ̀rusi. N be na n ka be Isireliba mɔ̀ru ko.

8 Adama kon tɔ̀nu bɔ̀rusi wi Gusunɔ̀ kun bɔ̀rusi?

Amɔ̀na kon ka tɔ̀nu mɔ̀ru ko wi Gusunɔ̀ kun ka mɔ̀ru mɔ̀.

9 Na Isireliba waamɔ̀ guunu wɔ̀lɔ̀ ka gungunu wɔ̀lɔ̀

ba wāa nɛnɛm baɲ ka bweseru garu weenɛ.

10 Goo kun kpɛ u bu gari.

Ba dabi nge yani sɛɛri mini.

Wara u koo kpɛ u ben bɔ̀nu nɛn sube teeru gari.

Na kanamɔ̀wa n gbi nge Isireli be, be ba sāa gemgibu.

Na kīwa nɛn wāarun wii goberu ta n sāa nge begiru.

11 Yera Balaki u Balamu bikia u nɛɛ, mba a man kuammɛ mɛsum. Na nun sokusiawa a ka nɛn yibɛɛba bɔ̀rusi. Adama wee domara a bu kuammɛ.

12 Ma Balamu u nùn wisa u nɛɛ, ye Yinni Gusunɔ̀ u man sɔ̀wa, n n̄ yera kon gere?

Balamu u Isireliba

domaru kua nɔ̀n mɛɛruse

13 Balaki u maa Balamu sɔ̀wa u nɛɛ, a man swiima su da gam gia. Min di kaa ben sukum wa n n̄ be kpuro. Be a wa mi, kpa a bu bɔ̀rusi.

14 Ma u ka nùn da sansanin kɔ̀su yeru garun mi, Pisigan guuru wɔ̀lɔ̀. Miya u maa yāku yenu nɔ̀ba yiru kua. Ma u naa kinɛru ka yāa kinɛru go yāku yee nin baateren wɔ̀lɔ̀.

15 Ma Balamu u Balaki sɔ̀wa u nɛɛ, a yɔ̀ro mi a yāku dɔ̀ mwaararuginu mɔ̀ mini, kpa n da n nɔ̀ ye Yinni Gusunɔ̀ u koo man sɔ̀.

16 Yera Yinni Gusunɔ̀ u na u ka Balamu yinna. Ma u nùn sɔ̀wa ye u koo Balaki sɔ̀. Ma u nɛɛ, u wuro Balaki win mi.

17 Ma u wura u da Balakin mi u deema u wāa win yākunun bɔ̀kuɔ̀, wi ka Mɔ̀abuban wirugibu. Saa yera u Balamu bikia u nɛɛ, mba Yinni Gusunɔ̀ u nun sɔ̀wa.

18 Ma Balamu u nɛɛ,

Balaki, a seewo a swaa daki.

Wunɛ Siporin bii, a swaa tem kpīiyɔ̀ a nɔ̀.

19 Gusunɔ̀ kun sāa nge tɔ̀nu u sere weesu ko. Un̄ sāa nge tɔ̀nu u sere kɔ̀bia ye u raa gerua.

Ye u gerua, yera u ra ko.

Yèn himba u maa yi, ya ra koorewa.

20 Wee Gusunɔ̀ u man wooda wɛ n Isireliba domaru kua.

Win tiywa u bu tu kua kɔ̀.

Yen sɔ̀, naɲ kpɛ n tu yina.

21 Un̄ toraru garu wa Isireliba sɔ̀.

U sāawa Gusunɔ̀ ben Yinni, u maa wāa ka be.

U sãawa ben sina boko.

U maa nuku dobu mɔ ben sɔ.

²² Wiya u bu yara Egibitin di.

U bu dam wẽ nge ketε gbeekiru.

²³ Sɔroru tañ kpẽ tu Isireliba gãanu kua.

Dobo dobo yañ kpẽ yu bu nɔni wõke.

Saa yà n tura ba koo bu sɔ bu nεε,

bu mεεrio ye Yinni Gusunɔ u kua.

²⁴ Ba sãawa nge gbee sunɔ ge ga ra yaa mwe gu tem

kpa gu yen yem nɔ gu sere da gu kpuna.

²⁵ Ma Balaki u Balamu sɔɔwa u nεε, à kun kĩ a bu bõrusi, a ku bu domaru kua.

²⁶ Yera Balamu u nùn wisa u nεε, nañ daa nun sɔɔwa na nεε, kon kowa ye Yinni Gusunɔ u gerua?

Balamu u Isireliba

domaru kua nɔn itase

²⁷ Balaki u maa Balamu sɔɔwa u nεε, ñ n men na, a na su da gam gia. Sɔrɔkudo Yinni Gusunɔ u koo wura a Isireliba bõrusi nen sɔ.

²⁸ Ma Balaki u ka Balamu da Peorin guuru wɔllɔ tèn min di ba gbaburu mεεra.

²⁹ Balamu u Balaki sɔɔwa u nεε, a man yãku yenu nɔɔba yiru kuo, kpa a ka man naa kinenu nɔɔba yiru ka yãa kinenu nɔɔba yiru naawa,

³⁰ ma Balaki u kua ye Balamu u nùn sɔɔwa mi. U naa kineru ka yãa kineru go yãku yee nin baateren wɔllɔ.

24

¹ Ye Balamu u wa ma Yinni Gusunɔ u yɔrariwa u Isireliba domaru kua, yera uñ maa bikiaru kue Yinni Gusunɔn mi nge me u ra raa ko yellu. Adama u win wuswaa tiiwa gbaburun bera gia.

² Ye u nɔni seeya u wa Isireliba ba ben sansani gire bwese kera ka bwese kera, yera Gusunɔn Hunde nùn yɔɔwa.

³ Ma u gari gerubu wari u nεε, nε, Balamu, Beorin bii, wee ye na gerumɔ. Na ra yam wa.

⁴ Na ra Gusunɔn nɔɔ nɔ. Wi, Dam kpurogii u ra de n kãsinu wa.

Domi u ra man tii sɔɔsi nà n nùn sãamɔ.

⁵ Bεε Isireliba Yakɔbun bweseru, bεen kunu nu wã.

⁶ Nu terie nge wɔwa ma nu sãa nge gbaa te ta wãa daarun bɔkuɔ.

Ma nu gire nge dãa ni ba mɔ sɛduru ni Yinni Gusunɔ u duura daarun bɔkuɔ ka sere dãa kiki si ba mɔ aloesi.

⁷ Ba nim mɔ mu yiba mu yarimɔ

mu dãa gbaaru nim yɛkamɔ.

Isireliban sina boko u koo Agagi tabu di kpa win bandu tu dam ko.

⁸ Gusunɔwa u bu yara Egibitin di

ka win dam bakam nge ketε gbeekiru.

Wiya u ra de bu bwese tukunu kamia nɔni kpaki teeru

kpa bu nu sɛɛnu twee bu nin kukunu kɔsuku bu go.

⁹ Be wee ba kpunamɔ nge gbee sinansu.

Wara u koo kpĩ u bu seeya.

Bεε, Isireliba, wi u bεε domaru kua, u koo domaru wa.

Wi u maa bεε bõrusi, u koo bõri wa.

¹⁰ Yera Balakin mɔru ya seewa sere u nɔma yɛkana. Ma u nεε, Balamu, na nun sokawa a ka nen yibereba bõrusi. Adama wee a bu domaru kua nɔn ita.

¹¹ Yen sɔ, a doonɔ minin di tɛ, a wura wunen yenuɔ. Na raa nεε, kon nun gãanu kɛ, adama Yinni Gusunɔ kun wure a ye wa.

Balamu u gerumɔ

ye ya koo koorã

¹² Ma Balamu u Balaki wisa u nεε, nañ daa wunen gɔro be sɔɔwa na nεε,

¹³ baa à n man wunen diru kã, te ta wura ka sii geesu yiba nañ kpẽ n gea ñ kun mε kɔsa gere ma n kun mɔ ye Yinni Gusunɔn u man sɔɔwa?

¹⁴ Tɛ wee na gɔsirɔ nen tɔmbun mi. Adama a na a nɔ yè Isireliba ba koo wunen tɔmbu kua sia.

¹⁵ Ma u maa nεε, wee ye nε Balamu Beorin bii na gerumɔ, nε wi na ra yam wa.

¹⁶ Na ra Yinni Gusunɔn nɔɔ nɔ.

Na maa wi, Wɔrukoon himba yɛ.

Na ra wi Dam kpurogiin kãsinu wa,

domi u ra man tii sɔɔsi nà n nùn sãamɔ.

¹⁷ Na wa ye ya sisi, adama n ñ mɔ gisɔ.

Na wa ye ya koo koorã, adama n ñ tɛ.

Wee kpera gaa yara Yakɔbun bweserun di. Sina boko goo u yara Isireliban suunu sɔɔn di,

be, be ba sãa Yakɔbun bweseru.

Ma u ka win sina dɛka Mɔabuba soomɔ baa saburoso.

Ma ya be ba tii suen bweserun winu kɔsukumɔ.

¹⁸ U maa Edɔmu be ba sãa win yibereban tem mwa mε ba mɔ Seiri.

Ma Isireliba ba nasara sua.

¹⁹ Sina boko wi, u win yiberɛba taare.

Ma u be ba raa tie go u kpeerasia mam mam.

Isireliban yiberɛba

ba koo kam ko

²⁰ Ye Balamu u Amalekiba wa, yera u nɛɛ, Amalekibara ba dam bo dunia sɔɔ.

Adama ba koo bu kam koosia sɔɔ teeru.

²¹ Ye Balamu u maa Keniba wa, yera u nɛɛ, bɛɛ Keniba, wee bɛɛn wãa yera naanɛ mɔ nge gunɔ sokuru te ta yii kpee baa sɔɔ.

²² Adama Asirigibu ba koo bɛɛ yoru mwɛɛri kpa bu bɛɛn wãa yenu kɔsuku.

²³ Ma Balamu u maa nɛɛ, Gusunɔ ù n goon gɔɔn saa yi, yɛro u koo kpī u n wãa?

²⁴ Goo nimkusu su koo na saa Kitimun di kpa yiberɛba bu Asirigibu ka Ebɛɛn bweseru sekuru doke.

Adama yiberɛ ben tii ba koo kam kowa.

²⁵ Yeniban biru, Balamu u gɔsira u da win wuuɔ, ma Balaki u maa wura win yenuɔ.

Isireliba ba bũu sãaru wɔri

25

¹ Saa ye Isireliba ba wãa Sitimuɔ, yera ba ka Mɔabuban wɔndiaba sakararu torua.

² Ma wɔndia be, ba dera Isireli be, ba ben bũu sãaru wɔri, ba ka bu di, ba ka bu nɔra. Ma ba ben bũnu yiira ba sãwa.

³ Ba tii bũu wi ba mɔ Baali Peorigii wɛ. Ma Yinni Gusunɔ u ka bu mɔru kua.

⁴ U Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a Isireliban wirugibu kpuro mɛnnɔ, kpa a de bu be ba taare mɔ go sɔɔ sɔɔ nɛn wuswaaɔ. Saa yera nɛn mɔru ya koo sure.

⁵ Ma Mɔwisi u Isireliban wirugibu sɔɔwa u nɛɛ, ben baawure u mɛɛrio win tɔmbu sɔɔ be ba Mɔabuban bũu wi ba mɔ Baali Peorigii sãamɔ, kpa u bu go.

⁶ Saa yɛ sɔɔ Isireliba ba wuri mɔ Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ, saa yera ben turo u ka kurɔ Madiani goo na wigibun mi, Isireliba kpuron wuswaaɔ ka Mɔwisin wuswaaɔ.

⁷ Ye Finɛɛsi, Eleasaan bii, Aronin debubu u wa mɛ, yera u seewa tɔn ben suunu sɔɔn di u yaasa sua.

⁸ Ma u Isireli wi swīi sere win kurɔ ma u bu yaasa sɔkura ben bɔsɔnɔ. Saa yera wahala ya yɔra Isireliba sɔɔ.

⁹ Yen dɔma te, tɔmbu nɔrɔbun suba yenda nnɛwa (24.000) ba gu.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

¹¹ wee yãku kowo Finɛɛsi, Eleasaan bii, Aronin debubu, u nɛn mɔru suresia ye u ka man sanna, Isireliban suunu sɔɔ. Yen sɔna nañ bu kpeerasie.

¹² Yen sɔ, a nùn sɔɔwɔ a nɛɛ, wee na ka nùn arukawani bɔkumɔ ye ya sãa bɔri yɛndugia.

¹³ Arukawani ye, ya koo de wi ka win bibun bweseru ba n sãa yãku kowobu sere ka baadommaɔ. Domi u nɛ, Gusunɔ win Yinni sanna. Ma ya dera Isireliba ba ben torarun suuru wa.

¹⁴ Isireli wi ba go ka kurɔ Madiani wi sannu, win yīsira Simiri, Salun bii. U sãawa Simeɔn bwese kɛra tian wirugii.

¹⁵ Kurɔ Madiani win yīsira maa Kosibi. Win tundon yīsira Suri. U sãawa Madianiban bwese kɛra tian wirugii.

¹⁶ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁷ i Madianiba wɔrio, kpa i bu go.

¹⁸ Domi ba sãawa bɛɛn yiberɛba be ba bɛɛ torasia ben bũu Baali Peorigiin sɔ ka Kosibi, ben wirugii turon bii wɔndian sɔ, wi ba go sanam mɛ wahala ya seewa Peorio.

Ba Isireliba gara nɔn mɛɛruse

26

¹ Wahala yen biru, Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka yãku kowo Eleasaa, Aronin bii sɔɔwa u nɛɛ,

² i Isireliban bii tɔn durɔbu gario be ba wɔɔ yɛndu mɔ ka be ba kere mɛ, be ba koo gesi kpī bu tabu da. I ko i bu gariwa bwese kɛra ka bwese kɛra.

³ Ma Mɔwisi ka Eleasaa ba ye Isireliba sɔɔwa Mɔabun wɔwaaɔ, Yuudenin bɔkuɔ, Yerikon deederu.

⁴ Ba nɛɛ, bu gario ben be ba wɔɔ yɛndu mɔ ka be ba kere mɛ, be ba koo kpī bu tabu ko nge mɛ Gusunɔ u raa bu yen wooda wɛ sanam mɛ ba yarima Egibitin di.

⁵ Bèn min di Rubeni, Yakɔbun bii gbiikoon bwese kɛri torua, bera Enɔku, wìn min di Enɔkuban bwese kɛra yara, ka Paalu, wìn min di Paaluban bwese kɛra yara,

⁶ ka Hesironi, wìn min di Hesironiban bwese kɛra yara, ka Kaami wìn min di Kaamiban bwese kɛra yara.

⁷ Be ba sãa Rubenin bwese kɛri, bera mi. Ben geera sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba

weeru ka ita ka tǎmbu nata ka wunǎbu ka tǎmbu tǎna (43.730).

⁸ Eliabu, Paalun bii,

⁹ wiya u Nǎmuɛli mara, ka Datani, ka Abiramu. Datani wi, ka Abiramu ba sǎawa win gerunasibu. Beya ba Mǎwisi ka Aroni seesi, ma ba ka Koren bibun bweseru yǎra sanam mǎ ba Yinni Gusunǎ seesi.

¹⁰ Ma tem mu nǎ baara mu bu mwe ka Koren tii sannu. Ma dǎo u gabu di. Ben geera sǎa tǎmbu goobu, ka weeraakuru (250). Ma ya kua kirǎ be ba tien sǎ.

¹¹ Adama Koren bibu bañ dǎma te gu.

¹² Bǎn min di Simǎon bwese keri torua bera, Nǎmuɛli, wǎn min di Nǎmuɛliban bwese kera yara, ka Yamini, wǎn min di Yaminiban bwesera yara, ka Yakini, wǎn min di Yakiniban bwesera yara,

¹³ ka Seraki, wǎn min di Serakiban bwesera yara, ka Sǎolu, wǎn min di Sǎoluban bwesera yara.

¹⁴ Be ba sǎa Simǎon bwese keri, bera mi. Ben geera sǎawa tǎmbu nǎrǎbun suba yenda yiru ka tǎmbu goobu (22.200).

¹⁵ Bǎn min di Gadin bwese keri torua, bera Sefoni, wǎn min di Sefoniban bwese kera yara, ka Hagi, wǎn min di Hagiban bwese kera yara, ka Suni, wǎn min di Suniban bwesera yara,

¹⁶ ka Osini, wǎn min di Osiniban bwesera yara, ka Eri, wǎn min di Eriban bwesera yara.

¹⁷ Ka Arodi, wǎn min di Arodiban bwesera yara, ka Areli, wǎn min di Areliban bwesera yara.

¹⁸ Be ba sǎa Gadin bwese keri, bera mi. Ben geera sǎawa tǎmbu nǎrǎbun suba weeru ka nǎera wunǎbu (40.500).

¹⁹⁻²¹ Bǎn min di Yudan bwese keri torua, bera Sela, wǎn min di Selaban bwese kera yara, ka Peresi, wǎn min di Peresiban bwesera yara, ka Seraki, wǎn min di Serakiban bwesera yara. Bǎn min di Peresin bwese keri torua, bera Hǎsironi wǎn min di Hǎsironiban bwese kera yara, ka Hamulu wǎn min di Hamuluban bwesera yara. Yudan bibu yiru Eri ka Onani ba gu Kananin temǎ.

²² Be ba sǎa Yudan bwese keri, bera mi. Ben geera sǎawa tǎmbu nǎrǎbun suba wata ka wǎkura nǎbu ka tia ka nǎera wunǎbu (76.500).

²³ Bǎn min di Isakarin bwese keri torua, bera Tola, wǎn min di Tolaban bwesera yara, ka Pufa, wǎn min di Pufaban bwesera yara,

²⁴ ka Yasubu, wǎn min di Yasububan bwesera yara, ka Simuroni, wǎn min di Simuroniban bwesera yara.

²⁵ Be ba sǎa Isakarin bwese keri, bera mi. Ben geera sǎawa nǎrǎbun suba wata ka nǎera wunǎbu (64.300).

²⁶ Bǎn min di Sabulonin bwese keri torua, bera Seredi, wǎn min di Serediban bwese kera yara, ka Heloni, wǎn min di Heloniban bwesera yara, ka Yalǎeli wǎn min di Yalǎeliban bwesera yara.

²⁷ Be ba sǎa Sabulonin bwese keri torua, bera mi. Ben geera sǎawa tǎmbu nǎrǎbun suba wata ka nǎera wunǎbu (60.500).

²⁸ Yosefun bweseru sǎara Manase ka Efaraimu ba wǎa.

²⁹ Manasen biiwa Makiri, wǎn min di Makiriban bwese kera yara. Makiriwa u Galadi mara, wǎn min di Galadiban bwese kera yara.

³⁰ Bǎn min di Galadin bwese keri torua, bera Yesɛɛ, wǎn min di Yesɛɛban bwese kera yara, ka Helɛki wǎn min di Helɛkiban bwese kera yara.

³¹ Ka Asirieli wǎn min di Asirieliban bwesera yara, ka Sikɛmu wǎn min di Sikɛmuban bwesera yara,

³² ka Semida wǎn min di Semidaban bwesera yara, ka Hefɛɛ, wǎn min di Hefɛɛban bwesera yara.

³³ Selofadi Hefɛɛn bii, un bii tǎn durǎbu mara ma n kun mǎ tǎn kurǎbu tǎna. Beya, Mala ka Nǎa, ka Hogula, ka Milika, ka Tirisa.

³⁴ Be ba sǎa Manasen bwese keri, bera mi. Ben geera sǎawa tǎmbu nǎrǎbun suba weeraakuru ka yiru ka tǎmbu nata ka wunǎbu (52.700).

³⁵ Bǎn min di Efaraimun bwese keri torua, bera Sutelaki, wǎn min di Sutelakiban bwese kera yara, ka Bekɛɛ wǎn min di Bekɛɛban bwesera yara, ka Takani wǎn min di Takaniban bwesera yara.

³⁶ Sutelakin biiwa Erani wǎn min di Eraniban bwese kera yara.

³⁷ Be ba sǎa Efaraimun bwese keri, bera mi. Ben geera sǎawa tǎmbu nǎrǎbun suba tǎna ka yiru ka tǎmbu nǎera wunǎbu (32.500). Be kpuro ba sǎawa Yosefun bibu.

³⁸ Bèn min di Benyamæn bwese keri torua, bera Bela, wìn min di Belaban bwesera yara, ka Asibeli wìn min di Asibeliban bwesera yara, ka Akiramu wìn min di Akiramuban bwesera yara,

³⁹ ka Sufamu wìn min di Sufamuban bwesera yara, ka Hufamu wìn min di Hufamuban bwesera yara.

⁴⁰ Belan biba Aadi ka Namani. Aadin min diya Aadiban bwese kera yara. Namanin min diya maa Namaniban bwese kera yara.

⁴¹ Be ba sāa Benyamæn bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nərɔbun suba weeru ka nɔɔbu ka tumbu nata (45.600).

⁴² Bèn min di Danun bwese kera torua, bera Sukamu, wìn min di Sukamuban bwese kera yara.

⁴³ Ben geera sāawa tumbu nərɔbun suba wata ka nne ka tumbu nɛeru (64.400).

⁴⁴ Bèn min di maa Aseæn bwese keri torua, bera Yimina, wìn min di Yiminaban bwesera yara, ka Yisifi wìn min di Yisifiban bwesera yara, ka Beria wìn min di Beriaban bwesera yara.

⁴⁵ Berian bweseru sɔɔra Hebɛɛ u wāa, wìn min di Hebɛɛban bwesera yara, ka Maakieli wìn min di Maakieliban bwesera yara.

⁴⁶ Aseɛ u bii tən kurɔ mɔ wi ba sokumɔ Seraki.

⁴⁷ Be ba sāa Aseæn bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nərɔbun suba weeraakuru ka ita ka tumbu nɛeru (53.400).

⁴⁸ Be ba Nɛfitalin bwese keri torua, bera Yasieli, wìn min di Yasieliban bwesera yara, ka Guni wìn min di Guniban bwesera yara.

⁴⁹ Ka Yesɛɛ wìn min di Yesɛɛban bwesera yara, ka Silɛmu wìn min di Silɛmuban bwesera yara.

⁵⁰ Be ba sāa Nɛfitalin bwese keri, bera mi. Ben geera sāawa tumbu nərɔbun suba weeru ka nɔɔbu ka tumbu nɛeru (45.400).

⁵¹ Isireli be ba gara mi, be kpuron geera kuawa tumbu nərɔbun suba nata ka tia ka tumbu nata ka wunɔbu ka tɛna (601.730).

Nge mɛ ba koo tem mɛ

bɔnu koosina

⁵² Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ.

⁵³ A bwese keri yi tem mɛ bɔnu kuo nge mɛ yin geera nɛ.

⁵⁴ Bwese kera yèn tamba dabiru bo, a ye tem wɛɛyɔ mu n kpā. Bwese kera yèn tamba kun maa dabi kpa a ye tem wɛ fiiko. A yen

baayere tem wɛɛyɔ nge mɛ yen tamba geeru nɛ.

⁵⁵ Adama kaa bu tem mɛ bɔnu kuawa ka tɛtɛ a bu wɛ bwese kera ka bwese kera.

⁵⁶ Ba koo tem mɛ bɔnu kowa ka tɛtɛ bu ka bwese kera baayere wɛ nge mɛ yen tamba geeru nɛ.

Ba Lefiban bweseru gara

nɔn mɛɛruse

⁵⁷ Lefin bweseru sɔɔ, be ba gara, bera Gɛɛsɔni wìn min di Gɛɛsɔniban bwese kera yara, ka Kehati wìn min di Kehatiban bwesera yara, ka Mɛrari wìn min di Mɛrariban bwesera yara.

⁵⁸ Be ba sāa Lefin bwese keri, bera Libinan yenugibu, ka Heboronin yenugibu ka Makirin yenugibu, ka Musin yenugibu, ka Koren yenugibu, Kehatiwa u Amuramu mara.

⁵⁹ Amuramun kurɔn yīsira Yokebedi. U sāawa Lefin bii wi u mara Egibitiɔ. Bii be u Amuramu marua, bera Aroni, ka Mɔwisi, ka Mariamu ben sesu.

⁶⁰ Bii be Aroni u mara, bera Nadabu, ka Abihu, ka Eleasaa, ka Itamaa.

⁶¹ Adama Nadabu ka Abihu ba guwa sanam mɛ ba ka dɔɔ tuko dua Yinni Gusunɔn sāa yerɔ bu ka yākuru ko.

⁶² Tən durɔ be ba suru tia tia mɔ ba gara ka be ba mɛ kere, ben geera kuawa tumbu nərɔbun suba yenda ita (23.000). Bañ bu gara sanam mɛ ba Isireliba garimɔ domi bañ ka bu tem bɔnu mɔ.

Gari gari yen wii goberu

⁶³ Isireli be Mɔwisi ka yāku kowo Eleasaa ba gara Mɔabun wɔwɔɔ, Yuudenin bɔkuɔ, Yerikon deederu, bera mi.

⁶⁴ Isireli be kpuro sɔɔ, goo sari mi, wi Mɔwisi ka yāku kowo Aroni ba raa gara Sinain gbaburɔ,

⁶⁵ ma n kun mɔ Kalɛbu, Yɛfunɛn bii ka Yosue, Nunin bii. Domi nge mɛya Yinni Gusunɔ u raa bu sɔɔwa.

Tubi ye tən kurɔba ko n mɔ

27

¹ Selofadi, wi u sāa Hefɛɛ ka Galadi ka Makiri ka Manasen sikadobu Yosefun bweseru sɔɔ, u bii tən kurɔbu nɔɔbu mara. Bera Mala ka Nɔa ka Hogula ka Milika ka Tirisa

² ma be, ba na Məwisi ka yāku kowo Eleasaan mi, ka wirugibun mi ka sere Isireliba kpuron mi Yinni Gusunən sāa yerun kənnəwə ba nɛɛ,

³ bɛsɛn tundo u guwa gbaburə. Uñ wāa Koren bibun wuuru sɔɔ be ba Yinni Gusunə seesi. U guwa win tii tiin toranun sɔ. Adama uñ bii tən durə mə.

⁴ N weenɛ bu win bwese kera deri yèn sɔ uñ bii tən durə mə? I sun tem wɛɛyɔ bɛsɛn tundon maabu ka wənəbun suunu sɔɔ.

⁵ Ma Məwisi u Yinni Gusunə kana ben gari yin sɔ.

⁶ Ma Yinni Gusunə u nùn wisa u nɛɛ.

⁷ Selofadin bii be, ba gem mə. A bu tem wɛɛyɔ mɛ ben tundo u ko n daa mə. Kaa bu mu wɛwa ben tundon maabu ka wənəbun suunu sɔɔ.

⁸ Yen biru, kpa a Isireliba sɔ a nɛɛ, goo ù n gu ma uñ bii tən durə mə, win bii tən kurəwa u koo win arumani sua u tubi di.

⁹ U kun maa bii tən kurə mə, win maabu ka wənəba ba koo win arumani sua bu tubi di.

¹⁰ U kun maa maabu ka wənəbu mə, win tundon maabu ka wənəba ba koo win arumani sua bu tubi di.

¹¹ Win tundo ù kun maa maabu ka wənəbu mə, win mero bisi wi u fɛɛ fɛɛ bo wiya u koo win arumani tubi di. Yeni ya ko n sāawa wooda Isireliba sɔɔ nge mɛ nɛ, Yinni Gusunə na ye Məwisi wɛ.

Yinni Gusunə u Yosue gasa

u ka ko Məwisin kəsire

¹² Yinni Gusunə u Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, a yɔɔwo Abarimun guu tenin wii kpiiɔ, kpa a nənɛ seeya a tem mɛ mɛɛri mɛ kon Isireliba wɛ.

¹³ Yen biru, kpa a kpuna a gbi nge mɛ wunen mə Aroni u gu.

¹⁴ Domi in woodaba mɛm nəwɛ Sinin gbaburə, sanam mɛ Isireliba ba man seesi. In maa man bɛɛɛ wɛ ben wuswaaɔ sanam mɛ ba nim kanamə. Yera n dera na Meriban nim mɛ soka Sannən nim Kadesiə, Sinin gbaburə.

¹⁵ Ma Məwisi u Yinni Gusunə sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁶⁻¹⁷ Yinni Gusunə, wunɛ wi a taka koorə kpuro hunde wɛ, a goo gəsio, a nùn ko wirugii wi u koo kpī u wunen tambu kpara kpa ba kun ka sāa nge yāa ni nuñ kpara mə.

¹⁸ Ma Yinni Gusunə u Məwisi wisa u nɛɛ, Yosue Nunin bii wee, wì sɔɔ nɛn Hunde u yiba. A nùn suo kpa a nùn nəma sɔndi.

¹⁹ Kaa ka nùn dawə yāku kowo Eleasaan wuswaaɔ, kpa a nùn ko wunen kəsire Isireliba kpuron nənɛn biru.

²⁰ A nùn wunen yikon bənu wɛɛyɔ kpa Isireliba kpuro bu nùn mɛm nəwə.

²¹ Yāku kowo Eleasaawa u ko n da wa kpa Eleasaa u man kana win sɔ ka woro te ba ra ko ka urimu. Win gariya Yosue ka Isireliba kpuro ba ko n da ka sɔmburu ko.

²² Ma Məwisi u kua ye Yinni Gusunə u nùn sɔɔwa. U Yosue sua ma u ka nùn da yāku kowo Eleasaan wuswaaɔ Isireliba kpuron nənɛn biru.

²³ Ma u nùn nəma sɔndi u nùn kua win kəsire nge mɛ Yinni Gusunə u nùn sɔɔwa.

Tɔru baateren yākurun

wooda

28

¹ Yinni Gusunə u Məwisi sɔɔwa u nɛɛ,

² a Isireliba wooda yeni wɛɛyɔ.

A nɛɛ, bu ku duari saa ye na yi ba n da ka man kɛnu naawɛ kpa bu man yāku dɔɔ mwaararuginu kua ni nu koo man nuburu dore.

³ A bu sɔɔwə a nɛɛ, tɔɔ baatere, yāa kpemminu yiru ni nu wɔɔ tia tia mə kpa nu kun alebu gaa mə, niya ba koo ka man yāku dɔɔ mwaararugiru kua baadomma.

⁴ Ba koo ka teeru yākuru kowa bururu, teeru maa yoki kpaa,

⁵ ka som kilo ita mɛ ba burina ka olifin gum ditiri tia ka bənu.

⁶ Tɔɔ baateren yāku te, ta ko n sāawa nge yāku nubu durorugii te ba nɛ, Yinni Gusunə kua Sinain guurə.

⁷ Bururu ba ko n da ka tam nɛwa ditiri tia ka bənu nɛn sāa yerə bu ka yākuru ko ka yāa te sannu.

⁸ Yoka, kpa bu maa man yāku dɔɔ mwaararugiru kua ka yāa tee te ta tie ka som ka tam nge mɛ ba raa kua bururu. Ta ko n sāawa yāku dɔɔ mwaararugiru te ta koo nɛ, Yinni Gusunə nuburu dore.

Tɔɔ wɛrarugirun yākunun

wooda

⁹ Tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, yāanu yiru ni nu wɔɔ tia tia mə ma nuñ alebu gaa mə, niya i ko i ka

nε, Yinni Gusunə yākuru kua ka tam ka som kilo nəɓba tia mε ba burina ka gum.

¹⁰ I ko i n da yāku te kowa tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ tɔɔ baateren yāku dɔɔ mwaararugii ni i ra ko baasi.

Surun tɔɔ gbiikirun yākunun

wooda

¹¹ Suru baawuren tɔɔ gbiikiru sɔɔ, i ko i nε, Yinni Gusunə yāku dɔɔ mwaararuginu kuawa ka naa kpemi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpemminu nəɓba yiru, ni nu wɔɔ tia mɔ. Kpa sabe nin baatere ta kun alebu gaa mɔ.

¹² I ko i ka ten baatere yākuru kowa ka som mε ba burina ka gum.

¹³ Yāa kpemmii nin baatere maa ka som kilo ita mε ba burina ka gum. Yāku dɔɔ mwaararugii niya nu koo nε Yinni Gusunə nuburu dore.

¹⁴ I n ka ketε yākuru mɔ, tam ditiri itawa i ko i ka ko. I n ka yāa kineru mɔ, tam ditiri yiruwa i ko i ka ko. I n maa ka yāa kpembu mɔ, tam ditiri tia ka bɔnuwa i ko i ka ko. Yāku dɔɔ mwaararugii ni i ko i n da ko wɔɔn suru baawuren tɔɔ gbiikiru sɔɔ, niya mi.

¹⁵ Yen biru, i ko i maa nε, Yinni Gusunə torarun yākuru kua ka tɔɔ baateren yāku dɔɔ mwaararugiru ka ten tam baasi.

Gɔɔ sararibun yākunun

wooda

¹⁶ Wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ wəkura nnεse sɔɔra i ko i Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di, nε, Yinni Gusunə n sɔ.

¹⁷ Suru win sɔɔ wəkura nəɓbuse sɔɔra i ko i tɔɔ bakaru tore te i ko i di sɔɔ nəɓba yiru. Tɔɔ ni sɔɔ, pɛε ye baɲ seeyatia dokewa i ko i di.

¹⁸ Tɔɔ baka ten tɔɔ gbiikiru sɔɔ, i ko i bεen sɔma deriwa, kpa i menna i nε, Yinni Gusunə sɔ.

¹⁹ I ko i man yāku dɔɔ mwaararugiru kuawa ka naa kpemi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpemminu nəɓba yiru, ni nu wɔɔ tia mɔ, kpa sabe nin baatere ta kun alebu gaa mɔ.

²⁰ I ko i ka yaa saberu baatere yākuru kowa ka som sannu mε ba burina ka gum. I n yākuru mɔ ka naa, som kilo nəɓba nnεwa i ko i ka ko. I n ka yāa kineru mɔ som kilo nəɓba tia i ko i ka ko.

²¹ I n maa ka yāa kpembu mɔ, som kilo itawa i ko i ka ko.

²² Yen biru, kpa i boo kineru go i ka torarun yākuru ko.

²³ Yāku ni kpurowa i ko i n da ko tɔɔ baateren bururun yāku dɔɔ mwaararugii te baasi.

²⁴ Sɔɔ nəɓba yiru ye sɔɔ, i ko i nε, Yinni Gusunə yāku dɔɔ mwaararugiru kuawa baadomma te ta koo man nuburu dore tɔɔ baateren bururun yāku dɔɔ mwaararugii te baasi.

²⁵ Yen sɔɔ nəɓba yiruse, i ko i bεen sɔma deriwa kpa i menna i man sɔ.

Gɛɛbun saan yākunun wooda

²⁶ Gɛɛbun tɔɔ bakaru sɔɔ, i ko i ka nε, Yinni Gusunə bεen gbean dīa gbiikinu naawawa kpa i menna i man sɔ. In dɔma te sɔmburu garu mɔ.

²⁷ I ko i man yāku dɔɔ mwaararuginu kuawa ni nu nuburu do ka naa kpemi yiru, ka yāa kineru, ka yāa kpemminu nəɓba yiru ni nu wɔɔ tia mɔ.

²⁸ I ko i ka yaa saberu baatere yākuru kowa ka som sannu mε ba burina ka gum. I n yākuru mɔ ka naa, som kilo nəɓba nnεwa i ko i ka ko. I n ka yāa kineru mɔ som kilo nəɓba tia i ko i ka ko.

²⁹ I n maa ka yāa kpembu mɔ som kilo itawa i ko i ka ko.

³⁰ Yen biru, kpa i boo go i ka torarun yākuru ko,

³¹ yāku ni kpurowa i ko i n da ko tɔɔ baateren bururun yāku dɔɔ mwaararugii te baasi. Yaa sabe ni nuɲ alebu gaa mɔwa i ko i n da ka yākuru ko, ka tam sannu.

Yāku te ba koo

ka Yinni Gusunə takaru ko

29

¹ Suru nəɓba yirusen tɔɔ gbiikiru sɔɔ, i ku sɔmburu garu ko. I ko i mennawa i Yinni Gusunə takaru ko. I ko i tɔɔ te diwa i n kabi soomɔ.

² I ko Yinni Gusunə yāku dɔɔ mwaararuginu kua ni nu koo nɔn nuburu dore, ka ketε kpema, ka yāa kineru, ka yāa kinε kpemminu wɔɔ tia tiaginu nəɓba yiru. Yaa sabe ni kpuro nu ko n sɔawa ni nuɲ alebu gaa mɔ.

³ I ko i ka yaa sabe ten baatere yākuru kowa ka som mε ba burina ka gum. I n yākuru mɔ ka ketε, som kilo nəɓba nnεwa i

ko i ka ko. I n m̀ ka yāa kineru, som kilo n̄ba tia i ko i ka ko.

⁴I n maa m̀ ka yāa kinε kpambu, som kilo itawa i ko i ka ko.

⁵I ko i maa torarun yākuru ko ka boo kineru.

⁶Yāku niniwa i ko i n da ko suru baawuren t̄o gbiikiruginu ka t̄o baatereginu ka nin som ka tam baasi. I ko nu kowa nge mε ba nin wooda yi. Nu ko n s̄awa yāku d̄o mwaararuginu ni nu koo nε, Yinni Gusun̄o nuburu dore.

Durum wəkabun yākurun

wooda

⁷Suru n̄ba yirusen s̄o wəkuruse s̄o, i ku s̄mburu garu ko. I ko i m̄nawa i Yinni Gusun̄o s̄a kpa i n̄o b̄ke.

⁸I ko i Yinni Gusun̄o yāku d̄o mwaararuginu kuawa ni nu koo n̄n nuburu dore, ka naa kpema, ka yāa kinε kpemminu w̄o tia tiaginu n̄ba yiru. Yaa sabe ni kpuro nu ko n s̄awa ni nuñ alebu gaa m̄.

⁹I n yākuru m̀, i ko i nu kowa ka som mε ba burina ka gum. I n yākuru m̀ ka naa, som kilo n̄ba n̄ewa i ko i ka ko. I n m̀ ka yāa kineru som kilo n̄ba tia i ko i ka ko.

¹⁰I n maa m̀ ka yāa kinε kpambu, som kilo itawa i ko i ka ko.

¹¹Yāku ninin biru, i ko i yākuru ko ka boo kineru bu ka b̄ε b̄εn durum w̄ka, torarun yākuru ka t̄o baateregiru ka nin som ka tam baasi.

Kunun t̄o bakarun yākunun

wooda

¹²Suru n̄ba yirusen s̄o wəkura n̄buse s̄o, i b̄εn s̄ama derio ye i ra ko, kpa i m̄na i nε, Yinni Gusun̄o s̄a kpa i man t̄o bakaru diiya s̄o n̄ba yiru.

¹³T̄o baka ten t̄o gbiikiru s̄o, i ko i nε, Yinni Gusun̄o yāku d̄o mwaararuginu kuawa ni nu koo man nuburu dore. I ko i nu kowa ka naa kpemi wəkura ita ka yāa kinenu yiru, ka yāa kinε kpemminu wəkura n̄ε ni nu w̄o tia tia m̄. Yaa sabe ni kpuro nu ko n s̄awa ni nuñ alebu gaa m̄.

¹⁴I ko i ka yaa sabe nin baatere yākuru kowa ka som mε ba burina ka gum. I n yākuru m̀ ka naa, som kilo n̄ba n̄ewa i ko i ka ko. I n m̀ ka yāa kineru, som kilo n̄ba tia i ko i ka ko.

¹⁵I n maa m̀ ka yāa kinε kpambu, som kilo itawa i ko i ka ko.

¹⁶I ko i maa yākuru ko ka boo kineru bu ka b̄ε b̄εn durum w̄ka, t̄o baateren yāku d̄o mwaararugii te i ra ko ka som ka tam sannu baasi.

¹⁷⁻³⁴T̄o baateren yāku ni baasi, i ko i maa yākunu ko ka yaa sabe ni nuñ alebu gaa m̄ ka maa som mε ba burina ka gum, nge mε i ra ko saa t̄o baka ten s̄o yirusen di n ka girari ten s̄o n̄ba yiruse. Nge m̄niwa i ko i yāku ni koosina.

S̄o yiruse s̄o, i ko i yākuru kowa ka ketε kinε kpennu wəkura yiru ka yāa kinenu yiru, ka yāa kinε kpemminu wəkura n̄ε w̄o tia tiaginu ka maa boo kineru.

S̄o itase s̄o, i ko i yākuru kowa ka ketε kinε kpennu wəkura tia ka yāa kinenu yiru, ka yāa kinε kpemminu wəkura n̄ε, w̄o tia tiaginu ka maa boo kineru.

S̄o n̄ese s̄o, i ko i yākuru kowa ka ketε kinε kpennu wəkuru, ka yāa kinenu yiru ka yāa kinε kpemminu wəkura n̄ε, w̄o tia tiaginu, ka boo kineru.

S̄o n̄obuse s̄o, i ko i yākuru kowa ka ketε kinε kpennu n̄ba n̄ε ka yāa kinenu yiru, ka yāa kinε kpemminu wəkura n̄ε, w̄o tia tiaginu, ka boo kineru.

S̄o n̄ba tiase, i ko i yākuru kowa ka ketε kinε kpennu n̄ba ita ka yāa kinenu yiru ka yāa kinε kpemminu wəkura n̄ε, w̄o tia tiaginu, ka boo kineru.

S̄o n̄ba yiruse s̄o, i ko i yākuru kowa ka ketε kinε kpennu n̄ba yiru, ka yāa kinenu yiru, ka yāa kinε kpemminu wəkura n̄ε, w̄o tia tiaginu, ka boo kineru.

³⁵T̄o baka ten s̄o n̄ba itase s̄o, i b̄εn s̄ama derio ye i ra ko, kpa i m̄na i ka nε, Yinni Gusun̄o s̄a,

³⁶kpa i man yāku d̄o mwaararuginu kua ni nu koo man nuburu dore, ka ketε kineru, ka yāa kineru ka yāa kinε kpemminu n̄ba yiru w̄o tia tiaginu. Yaa sabe ni kpuro nu ko n s̄awa ni nuñ alebu gaa m̄.

³⁷I ko i yāku nin baatere kowa ka som ka tam nge mε ba yen wooda yi.

³⁸Kpa i maa yākuru ko ka boo kineru bu ka b̄ε b̄εn durum w̄ka, t̄o baateren yāku d̄o mwaararugiru ka ten som ka tam baasi.

³⁹Yāku nini kpurowa i ko i nε, Yinni Gusun̄o kua t̄o baka te s̄o, ka sere maa

yāku ni i ra ko baadomma. Niya yāku dōo mwaararuginu ni i ra ko ka som ka tam, ka siarabun yākuunu, ka kēnu, ka sere maa ni i ra ko nōo mwēerun sō.

30

¹ Yeniwa Mōwisi u Isireliba kpuro sōwa nge mē Yinni Gusunō u nūn yiire.

Wooda ye ba yi

nōo mwēenun sō

² Mōwisi u Isireliban bwese kerin wirugibu sōwa u nēe, wee wooda ye Yinni Gusunō u wē.

³ U nēe, goo ù n nōo mwēeru kua ma u koo nūn kēru wē, ñ kun mē ù n bōrua u nēe, u koo tii nēne gāanu ganun sō, uñ win gari yi kabiamō. U koo win nōo mwēe te yibiaawa.

⁴ Bii wāndia ù n Yinni Gusunō nōo mwēeru kua, ñ kun mē, ù n bōrua sanam mē u gina wāa win tundon nōma sō,

⁵ ma tundo wi, uñ nūn ye yinari sanam mē u yen gari nua, saa ye sō, wāndia wi, u koo win nōo mwēe te yibiaawa.

⁶ Adama win tundo ù n nūn ye yinari sanam mē u yen gari nua, saa ye sō, wāndia wi, uñ maa nōo mwēe te yibiamō. Yinni Gusunō u koo nūn yen suuru kua, domi win tundowa u nūn ye yinari.

⁷ Wāndia goo ù n nōo mwēeru kua, ñ kun mē ù n bōrua n deema uñ bwisika saa ye u bōri yi mō, yen biru ma u durō sua,

⁸ ma win durō kun nūn ye yinari sanam mē u yen gari nua, u koo win nōo mwēe te yibiaawa.

⁹ Adama win durō ù n ye yina sanam mē u yen gari nua, uñ maa nōo mwēe te yibiamō te u kua. Yinni Gusunō u koo maa nūn suuru kua.

¹⁰ Tōn kurō win durō gu, ñ kun mē wi ka durō ba yinana, ù n nōo mwēeru kua, u koo tu yibiaawa.

¹¹ Kurō mōro goo ù n nōo mwēeru kua, ñ kun mē ù n bōrua,

¹² ma win durō kun nūn ye yinari sanam mē u yen gari nua, kurō wi, u koo win nōo mwēe te yibiaawa.

¹³ Adama win durō ù n nūn ye yinari sanam mē sō u yen gari nua, kurō wi, uñ maa nōo mwēe te yibiamō. Yinni Gusunō u koo nūn suuru kua domi win durōwa u nūn ye yinari.

¹⁴ Kurō mōro ù n nōo mwēeru kua, ñ kun mē ù n bōrua u nēe, u koo tii nēne gāanu ganun sō, win durōwa u koo de nōo mwēe te, tu koorā, ñ kun mē tu wōruma.

¹⁵ Sanam mē durō wi, u gari yi nua, ù kun ye yinē, u yi wurawa. Kurō wi, u koo nōo mwēe te yibiaawa.

¹⁶ Adama durō wi, ù n dera n tē u sere nūn ye yinari, durō wiya u koo yen taarē wa.

¹⁷ Wooda yeniwa Yinni Gusunō u Mōwisi wē wāndia ka win tundon sō, ka sere maa kurō mōro ka win durōn sō.

Isireliba ba Madianiba tabu di

31

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nēe,

² a doo a Madianiba mōru kōsia kōsa ye ba Isireliba kuan sō. Yen biruwa kon de a kpuna a gbi a wunen baababa deema.

³ Ma Mōwisi u tōn be sōwa u nēe, gabu bu ben tabu yānu sebuo bu da bu Madianiba wōri kpa bu bu mōru kōsia nge mē Yinni Gusunō u gerua.

⁴ Yen sō, bwese kera baayere yu tabu kowobu nōrōbu (1.000) gōsio.

⁵ Ma Isireliban bwese kera baayere ya tōmbu nōrōbu gōsa. Ma ben geera kua tabu kowobu nōrōbun suba wākura yiru (12.000).

⁶ Ma Mōwisi u tabu kowobu nōrōbun suba wākura yiru ye tabu gōra. Ba dawa ka Finēesi, yāku kowo Eleasaan bii, u Yinni Gusunōn kurun dendi yānu nēni ka kōbi sanu.

⁷ Ma ba Madianiba tabu wōri nge mē Yinni Gusunō u raa Mōwisi sōwa, ma ba ben tōn durōbu kpuro go.

⁸ Ma ba ben sinambu nōobu ye go. Bera, Efi ka Rekeu ka Suri ka Huri ka Reba. Ba maa Balamu Beorin bii go.

⁹ Adama ba ben kurōbu ka bibu yoru mwēera ma ba ben yaa sabenu ka ben arumaniba gura.

¹⁰ Ma ba ben wusu ka ben kpāra yenu dōo mēni.

¹¹ Ma ba ka ye kpuro doona ye ba gura, tōmbu ka yaa sabenu.

¹² Ma ba ka ye kpuro na Mōwisi ka yāku kowo Eleasa ka Isireliba kpuron mi sansaniō, Mōabun wōwāō, Yuudenin bōkuō, Yerikon deederu.

13 Yera Məwisi ka yāku kowo Eleasaa ka Isireliban wirugibu ba yara ben sansanin di ba bu sennə da.

14 Yera Məwisi u ka tabu sinambu məru kua, ka nərəm nərəm wirugibu, ka wunəm wunəm wirugibu, be ba taa bi da ba wee.

15 U nεε, mban sōna i tən kurəbu deri in bu go.

16 I yē ma bera Balamu u bərie ma ba dera Isireliba ba Yinni Gusunə torari Peorin gari sō, ma Yinni Gusunə u bu kēsi kēsi bararu sure.

17 Yen sō tē, i ben bii tən durəbu kpuro goowo ka tən kurə be ba durə yē.

18 Adama i tii wəndiaba yiyo be bañ durə yē.

19 Be ba maa tən go, n̄ kun mε ba goru baba, ba koo yariwa sansanin di sō nōba yiru, kpa bu tii dεerasia be ka ben yobu, sō itase ka sō nōba yiruse.

20 I ko i bεen yānu dεerasiawa ka gānu kpuro ni ba kua ka yaa gəna, ka boo sansu, ka sere maa ni ba kua ka dāa.

21 Ma yāku kowo Eleasaa u tabu kowo be ba tabu da mi sōwa u nεε, wee wooda ye Yinni Gusunə u Məwisi wē. U nεε,

22 wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wəkusu ka pεerum,

23 sii si ba koo gesi kpī bu dō doke kpuro, i ko i su dō dokewa kpa i su dεerasia. Ye bañ maa kpē bu dō doke i ko i ye wasiwa dεerasiabun nim sō.

24 I ko i bεen yānu teawa sō nōba yiruse kpa i dεera. Yen biru i ko i kpī i wurama sansaniə.

Isireliba

ba arumani bənu kua

25 Yinni Gusunə u Məwisi sōwa u nεε,

26 wunε ka yāku kowo Eleasaa ka Isireliban yenu yērobu, i arumani ye gario ye Isireliba ba mwaama mi, tambu ka yaa sabenu.

27 I ko i ye bənu kowa suba yiru ya n kpāaru nε, be ba tabu dagia ka be bañ tabu degia.

28 Be ba tabu dan bənu sō, wee ye i ko i wuna nε Yinni Gusunən sō. Yera nεera wunəbu (500) baayeren wəllə i tia wuna nən sō, tambu sō ka keteba sō, ka ketekunu sō, ka yānu ka bonu sō.

29 Kpa a ye yāku kowo Eleasaa wē.

30 Be bañ maa tabu den bənu sō, weeraakuru baateren wəllə, kaa tia tia wuna nən sō tambu sō ka keteba sō ka ketekunu sō ka yānu sō ka bonu sō, ka sere yaa sabe ni nu tie sō, kpa a ye Lefiba wē be ba səmburu mə nən sāa yerə.

31 Ma Məwisi ka Eleasaa ba kua ye Yinni Gusunə u Məwisi yiire.

32 Arumani ye ba gura kpuro, yen geeru wee. Yānu ka bonun geera sāa nərəbun suba nata ka wata ka wəkura nōbu (675.000).

33 Ketəban geera sāa nərəbun suba wata ka wəkura yiru (72.000).

34 Ketekunun geera sāa nərəbun suba wata ka tia (61.000).

35 Wəndiaban geera maa sāa nərəbun suba tena ka yiru, be bañ durə yē (32.000).

36 Be ba tabu dan bənu ya kua yānu nərəbun suba gooba wunəbu ka tena ka nōba yiru ka nεera wunəbu (337.500).

37 Mi sō, ba nata ka wata ka wəkura nōbu wuna Yinni Gusunən sō (675).

38 Ben ketəban geera sāa nərəbun suba tena ka nōba tia (36.000). Mi sō, ba wata ka wəkura yiru wuna Yinni Gusunə sō.

39 Ben ketekunun geera sāa nərəbun suba tena ka nεera wunəbu (30.500). Mi sō, ba wata ka tia wuna Yinni Gusunən sō.

40 Tən be ba mwεeran geera maa sāa nərəbun suba wəkura nōbu ka tia (16.000). Mi sō, ba tena ka yiru wuna Yinni Gusunən sō.

41 Ma Məwisi u Gusunəgia kpuro yāku kowo Eleasaa wē nge mε Gusunə u nūn sōwa u ko.

42-43 Bənu ye ba Isireli be ba tie wē ya nεwa ka be ba tabu dagia. Ya sāawa nərəbun suba gooba wunəbu ka tena ka nōba yiru ka nεera wunəbu (337.500),

44 ka keteba nərəbun suba tena ka nōba tia (36.000)

45 ka ketekunu nərəbun suba tena ka nεera wunəbu (30.500),

46 ka tambu nərəbun suba wəkura nōbu ka tia (16.000).

47 Bənu ye Məwisi u Isireli be wē sō, ye u wuna Yinni Gusunən sō, yera tia tia weeraakuru baateren wəllə, tambu sō, ka yaa sabenu sō. Ma u ye kpuro Lefiba wē be ba səmburu mə sāa yerə, nge mε Yinni Gusunə u nūn wooda wē.

Kēε ni ba Yinni Gusunə wē

48 Tabu kowobu nərəm nərəm wirugibu ka wunəm wunəm wirugibu ba mennama ba na Məwisi mi.

49 Ma ba nùn sōwa ba nεε, sa tabu kowobu gara be sa kpare. Baa tən turo uñ kare be sō.

50 Yen sāna sa ka Yinni Gusunə takarun kēnu naawa ni ba kua ka wura. Niya sumi ka taaminu ka swaa tonkunu ka yəni. Kpa nu n sāa nge torarun yākuru.

51 Ma Məwisi ka yāku kowo Eleasaa ba kēε ni kpuro mwa ni ba kua ka wura mi.

52 Kēε ni tabu kowobun wirugii be, ba Yinni Gusunə wē mi, nin bunum mu koo ko nge kilo wunaa wata ka wəkurun saka.

53 Adama be ba sāa tabu kowobu ba ben arumani ye ba gura tii yiyawa kpuro.

54 Məwisi ka Eleasaa ba ka kēε ni kpuro da ba yi Yinni Gusunən kurə, Yinni Gusunə u n ka win tambu Isireliba yaaye.

Isireliban bwese keri ita

yi sina Yuudenin

sō yari yeru gia

32

1 Rubenin bwese kera ka Gadin bwese keran tambu ba yaa sabenu mə nu dabi too. Ma ba wa ma Yasεen tem ka Galadin tem mu gea sāa ben yaa sabenun sō.

2 Yera ba da ba Məwisi ka yāku kowo Eleasaa ka Isireliban wirugibu deema, ba nεε,

3 wuu sini, Atarətu ka Diboni ka Yasεε ka Nimura ka Hesiboni ka Eleale ka Sebamu ka Nebo ka sere Beoni,

4 si Yinni Gusunə u dera bεε Isireliba sa kamia, sin tem mu gea sāa yaa sabenun sō. Wee sa maa yaa sabenu mə nu dabi.

5 Yen sō, à n ka sun nənu geu mεeran na, a de bu sun tem mε wē bεε wunen səm kowobu. A ku de su Yuudenin təbura.

6 Ma Məwisi u bu wisa u nεε, bεen mero bisibu ba koo dawa ba n tabu mə kpa bεε i n sō mini?

7 In yē ma i ko i bu mwia kpanasiawa kpa ba kun kī bu da tem mε Yinni Gusunə u bu wē sō?

8 Nge mεya bεen baababa ba kua yellu sanam mε sa wāa Kadesi Baanεaə, ye na bu gora ba da ba Kananin tem saria mεera. Ye ba da ba tura sere Esikolin wəwaə ma ba tem mən saria mεera.

9 Ye ba gəsirama, ma ba begibu Isireliba mwia kpanasia bu ku ka da tem mε Yinni Gusunə u bu wē sō.

10 Yen tō te sō, Yinni Gusunə u məru bεsira ma u bōrua u nεε,

11 tən be ba yarima Egibitin di mi, be ba wō yendu mə ka be ba kere mε, ben goo kun duə tem mε sō, mε u nō mweeru kua u Aburahamu ka Isaki ka Yakəbu wē. Domi ba yina bu win gere mεm nəwa.

12 Kaləbu, Yεfunen bii, Kenasin bweseru sō, ka sere Yosue, Nunin bii, be tənawa ba koo du tem mε sō yèn sō ba nùn mεm nəwa mam mam.

13 Yinni Gusunə u ka bεen baababa məru kua ma u dera ba yaayaare kua gbaburə wō weeru sere be kpuro ba ka kpeera, be, be ba kua ye yañ nùn wēre.

14 Wee, tē bεε, i kī i bεen baaba ben yira swī, kpa i de Yinni Gusunə u kpam məru bεsira ka bεε Isireliba.

15 Domi i n gεra win swaan di, u koo de bεε kpuro i kpam tε gbaburə. Saa ye sō, kpa i de bεεgibu bu kam ko.

16 Ma ba Məwisi wisa ba nεε, aawo. Sa ko bεen yaa sabenu karaba kua kpa su maa wusu bani su gbāranu toosi bεen kurəbu ka bibun sō.

17 Yen biru, sa ko tabu yānu sua kpa sa n gbia su ka bεεgibu duusia ben temə, mε ba bu wē. Sa ye sō, sa ko bεen kurəbu ka bibu deriwa ba n wāa wuu gbāranugii si sō, tem mən tām bun sō.

18 Sañ wurə bεen yenusə ma n kun mə Isireli baawure u win tem mwa.

19 Sà n tem mēni wa guru gee sō yari yeru mi, sañ maa tem gam kī Yuudenin guru gia.

20 Ma Məwisi u bu sōwa u nεε, n n mən na, i de i bεen nō mweeru yibia. I tabu yānu suo kpa i da i tabu ko ka wεrəbu nge mε Yinni Gusunə u bεε yiire.

21 Bεε kpuro, i Yuudenin təburo nge mε Gusunə u kī kpa i n wāa mi sere u ka win yiberεba gira win wuswaan di,

22 kpa u tem mε mwa. Saa ye sō, in ko i n maa taare gaa mə. I ko i kpī i wurama bεen temə, kpa mu n sāa bεεgim.

23 Adama i kun kue mε, i Yinni Gusunə torariwa mi. Kpa i n yē ma bεeya i ko i tora ten are səbe.

24 I doo i wusu bani bεen kurəbu ka bibun sō, kpa i maa karaba ko bεen yaa sabenun sō. Yen biru kpa i na i bεen nō mweeru yibia.

25 Ma Gadigibu ka Rubeni be, ba Mawisi wisa ba nee, Yinni, ye a gerua mi kpuro, sa wura.

26 Sa ko besen kurabu ka besen bibu ka besen yaa sabenu deri Galadi mini.

27 Kpa bese kpuro su Yuudeni tabura sa n tabu yānu neni su ka tabu ko Yinni Gusunān wuswaa nge me a gerua.

28 Yera Mawisi u yaku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii, ka Isireliban bwese kera baayeren wirugii wooda we ben so.

29 U nee, Gadin bwese kera ka Rubenigia ba n tabu yānu sua ma ba Yuudeni tabura ka bee sannu bu ka tabu ko Yinni Gusunān wuswaa, ma ba bee somi i ka tem me mwa, i bu Galadin tem weyo mu ko begim.

30 Adama ba kun kue me, i ko i bu tem wewa been suunu so Kananin temo.

31 Ma Gadigibu ka Rubeni be, ba kpa nee, ye Yinni Gusunā u nun soowa kpuro, sa wura.

32 Sa ko tabu yānu sua su Kananin tem wari nge me Yinni Gusunā u gerua kpa sa n besen tem ma Yuudenin bera gee.

33 Ma Mawisi u Gadigii be ka Rubeni be, ka Manase, Yosefun biin bwese keran bonu Amoreba ka Basanigibun tem kpuro we, men wuu marosu ka men baru kpaanu, mi Sihoni ka Ogu ba raa bandu dii.

34 Wuu si Gadigiba ba bana, siya Diboni ka Atarotu ka Aroee,

35 ka Atarotu Sofani ka Yasee ka Yogbea,

36 ka Beti Nimura ka Beti Harani. Ma ba su gbaranu toosi. Ba maa ben yaa sabenu karaba kua.

37 Wuu si Rubeniba maa bana, siya Hesiboni,

38 ka Eleale ka Kiriataimu ka Nebo ka Baali Meoni ka Sibima. Ma ba si kpuro yisinu kasa.

39 Makiri Manasen biin sikadominu, beya ba Galadin tem wari ba Amoreba gira tem men di ma ba mu mwa.

40 Ma Mawisi u bu tem me we ba sina mi.

41 Manasen bii wi ba maa ma Yairi, win sikadomina nu da nu Amoreban baru kpaanu wari nu mwa, ma nu nu soka Yairin wusu.

42 Yen biru Nabaki u Kenati wari u mwa, ka yen baru kpaanu ma u ye soka ka win tiin yisuru, Nabaki.

33

1-2 Sanam me Mawisi ka Aroni ba Isireliba kparama wuuru ka wuuru Egibitin di Yinni Gusunā u Mawisi soowa u nee, u yoruo mi ba da da. Ye u yorua wee.

3 U nee, won suru gbiikoon so wakura nneese so yera ba Goo sararibun too bakaru di non gbiikiru. Yen sisiru ma ba seewa ba yara Ramusesin di Egibitigibun noni biru ka toro sindu.

4 Saa ye so, Egibitigibu ba ben bii gbiikobu sikumo be ba gu saa ye Yinni Gusunā u ka ben bunu siri.

5 Ye Isireliba ba seewa Ramusesin di, ba dawa Sukotuo, ba ben sansani gira.

6 Sukotun di ba da Etamuo tem saaram gam bokuo, ba ben sansani gira.

7 Saa Etamun di, ba na Pihahirotuo ye ya wa Baali Sefonin deedeeru ma ba ben sansani gira Migidolin wuswaa.

8 Saa Pihahirotun di ba nim waku tabura ba da Etamun tem saaram bera gia. Ba sanum sowa so ita ma ba da ba ben sansani gira Marao.

9 Saa maran di ba tunuma Elimuo mi nim nonusu wakura yiru ka kpakpa bee wata ka wakura wa ma ba ben sansani gira mi.

10 Saa Elimun di ba da ba ben sansani gira nim wakun bokuo ge ba ma Naa yari.

11 Saa min di, ma ba da bera mi ba ma Sini, mi tem mu saa saaram.

12 Saa min di ma ba da ba ben sansani gira Dofukao.

13 Saa min di ma ba da Alusio ba ben sansani gira mi.

14 Saa min di, ma ba da Refidimuo ba ben sansani gira mi. Miya Isireliba ba nim bia bu no.

15 Saa min diya ba seewa ba da bera mi ba ma Sinai mi tem mu saa saaram ba ben sansani gira mi.

16 Saa min diya ba da Kiburoti Hatafao ba ben sansani gira mi.

17 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Haserotuo.

18 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Ritimao.

19 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Rimao Peresio.

20 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Libinao.

21 Saa min diya ba da ba ben sansani gira Risao.

²² Saa min diya ba da ba ben sansani gira Kehelataa.

²³ Saa min diya ba da ba ben sansani gira guu te ba m̀ Safɛɛ.

²⁴ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Haradaa.

²⁵ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Makelotua.

²⁶ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Tahatia.

²⁷ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Tarakia.

²⁸ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Mitikaa.

²⁹ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Hasimona.

³⁰ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Maserotua.

³¹ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Bene Yakania.

³² Saa min diya ba da ba ben sansani gira Hori Gidigadio.

³³ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Yotibataa.

³⁴ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Aborona.

³⁵ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Esioni Gebɛɛ.

³⁶ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Kadɛsiɔ bera mi ba m̀ Siniɔ, mi tem mu s̄a saaram.

³⁷ Saa min diya ba da ba ben sansani gira guu te ba m̀ Horiɔ Edamun tem n̄ɔ bura yerɔ.

³⁸⁻³⁹ N deema n kua w̄ɔ weeru saa min di ba yarima Egibitin di. Saa ye, ȳaku kowo Aronin w̄ɔ wunaa teeru ka itawa mi. Ma u ȳɔwa guu ten w̄ll̄ɔ nge m̄ Yinni Gusun̄ɔ u n̄n̄ s̄ɔwa. Miya u kpuna u gu w̄ɔn suru n̄ɔbusen t̄ɔ gbiikiru s̄ɔ.

⁴⁰ Ma Aradin sina boko wi u s̄a Kananigii u ka w̄a Kanani yen s̄ɔ ȳɛsan n̄m dwaru gia, u nua ma Isireliba ba tunuma.

⁴¹ Ye Isireliba ba seewa Hori min di, ma ba da Salumona, ba ben sansani gira.

⁴² Saa min diya da ba ben sansani gira Punɔwɔ.

⁴³ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Obɔtuɔ.

⁴⁴ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Iye Abarimuɔ M̄abuban tem n̄ɔ bura yerɔ.

⁴⁵ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Diboni Gadio.

⁴⁶ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Alim̄ɔ Dibilataimuɔ.

⁴⁷ Saa min diya ba da ba ben sansani gira Abarimun guunun bera gia, Nebon deedeeru.

⁴⁸ Ye ba doona Abarimun guunun di, ba nawa M̄abuban w̄ɔwɔ Yuudenin b̄akuɔ, Yerikon deedeeru.

⁴⁹ Ma ba ben sansani gira mi, saa B̄eti Yesim̄atin di, n ka girari Ab̄eli Sitimuɔ.

Yinni Gusun̄ɔ u wooda w̄ɛ

bu Kananin tem b̄onu ko

⁵⁰ Yinni Gusun̄ɔ u ka M̄owisi gari kua M̄abun w̄ɔwɔ, Yuudenin b̄akuɔ, Yerikon deedeeru, u n̄ɛɛ,

⁵¹ a Isireliba s̄ɔwɔ a n̄ɛɛ, sanam m̄ɛ ba koo Yuudeni t̄ɔbura bu du Kananin tem̄ɔ,

⁵² bu tem m̄ɛn t̄ɔmbu kpuro giro ben wuswaan di kpa bu ben bw̄arokunu k̄suku ni ba d̄aka ka ni ba seka, ka sere maa ben ȳaku yenu.

⁵³ Bu tem m̄ɛ m̄ɔ kpa bu sina mi, domi na bu mu w̄ɛwa mu n s̄a begim,

⁵⁴ kpa bu tem m̄ɛ b̄onu ko ka t̄ɛt̄ɛ nge m̄ɛ ben bwese k̄erin t̄ɔmba geeru n̄ɛ. B̄en t̄ɔmbu ba dabi, bu bu tem w̄ɛȳɔ mu n kp̄a. Be bañ maa dabi kpa u bu w̄ɛ fiiko. Ba koo bwese k̄era baayere yen tem w̄ɛwa bera ye ba t̄ɛt̄ɛ di kpa mu n s̄a begim.

⁵⁵ Adama b̄a kun tem m̄ɛn t̄ɔmbu gire ben wuswaan di, be ba deri mi, ba ko n s̄awa nge s̄aki yi yi ko n ben n̄ni s̄okum̄ɔ, ka yabiri yi yi ko n bu s̄akirim̄ɔ bera ka bera. Ba ko n s̄awa ben yiber̄eba tem m̄ɛ s̄ɔ, mi ba koo sina mi.

⁵⁶ Saa ye, beya kon kua ye na raa ḡru doke n yiber̄ɛ be kua.

Kananin tem n̄ɔ bura yenu

34

¹ Yinni Gusun̄ɔ u ka M̄owisi gari kua u n̄ɛɛ,

² a Isireliba s̄ɔwɔ a n̄ɛɛ, b̄a n dua Kananin tem̄ɔ, m̄ɛ mu koo ko begim, m̄ɛn n̄ɔ bura yenu wee.

³ S̄ɔ ȳɛsan n̄m dwaru gia mu koo n̄ɔ ȳɔrawa bera mi ba m̀ Siniɔ mi tem mu saaram s̄a kpa gu maa da M̄abun tem b̄akuɔ. N̄ɔ ge, ga koo torewa nim w̄ku b̄aruguun b̄akuɔ, s̄ɔ yari yeru gia.

⁴ Min di, kpa gu fuka gu da Akarabimun guunu gia s̄ɔ ȳɛsan n̄m dwar̄ɔ kpa gu

bera mi ba m̀ Sinin sukum sara sere ka Kadəsi Baaneao, n ka da Hasaa Adariō sere ka Asiməwə.

⁵ Saa Asiməən di kpa gu maa da Egibitin daa tora gaan mi kpa gu da gu yōra nim wōkuo ge ba m̀ Mēditeranē.

⁶ Sōo kpee yeru gia mēn nōo ga koo yōrawa nim wōku teu gen mi.

⁷ Sōo yēsān nām geu gia ba koo tem mēn nōo suawa saa nim wōku gen min di n ka da Horin guurə.

⁸ Min di, ba koo de gu kpewa ka Hamatiō n ka na Sedadiō.

⁹ Kpa gu doona min di gu da Siforonio kpa gu da gu yōra Hasaa Enaniō. Miya n ko n sāa bēen tem nōo bura yeru sōo yēsān nām geu gia.

¹⁰ Sōo yari yeru gia maa, mēn nōo bura yera koo torewa saa Hasaa Enanin di kpa tu da Sefamuə.

¹¹ Saa Sefamun di kpa tu da Ribilan bera gia Ainin sōo yari yeru gia kpa tu Kineretin daa burerun gooru bēwa.

¹² Saa min di, kpa tu da Yuudenin bera gia kpa tu da tu yōra nim wōku bōruguuə. Mi n ko n sāa bēen tem nōo bura yeru miya mi.

¹³ Ye Məwisi u Isireliba gari yi sōowa ma u maa nēē, tem mēya mi, mē Yinni Gusunə u himba kua u bēē bwese keri nōoba nne ka bōnu wē i bōnu ko ka tētē.

¹⁴⁻¹⁵ Bwese keri yiru ka bōnu yeni, Rubenigiru ka Gadigiru ka Manasegirun bōnu, ba ben tem mwa kə Yuudenin bera gee, Yerikon deedeeru, sōo yari yeru gia.

Wirugii be Gusunə u gəsa bu ka tem mē bōnu ko

¹⁶ Yinni Gusunə u Məwisi sōowa u nēē,

¹⁷ yāku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii, beya ba koo tem mēn bōnu kobun wunanəsū ko,

¹⁸ kpa a ben bwese kera baayeren di wirugii turo wuna u raa bu somi.

¹⁹ Be ba koo bu somi, beya

Kaləbu, Yefunen bii, Yudan bweseru sōo.

²⁰ Ka Samuēli, Amihudun bii, Siməən bweseru sōo,

²¹ ka Elidadi, Kisilonin bii, Benyamēen bweseru sōo,

²² ka Buki, Yogilin bii, Danun bweseru sōo,

²³⁻²⁴ ka Haniēli, Efodun bii, Manasen bweseru sōo ka Kemuēli, Sifitanin bii, Efaraimun bweseru sōo. N deema Manase

ka Efaraimun bwesenu nu sāawa Yosēfun bwese keri.

²⁵ Ka Elisafani, Paanakin bii, Sabulonin bweseru sōo,

²⁶ ka Patiēli, Asanin bii, Isakarin bweseru sōo,

²⁷ ka Ahihudu, Seləmin bii, Aseēn bweseru sōo,

²⁸ ka Pedahēli, Amihudun bii, Nefitalin bweseru sōo.

²⁹ Be Yinni Gusunə u gəsa bu ka Isireliban bwese keri Kananin tem mē bōnu kua, bera mi.

35

Wuu si ba Lefiba wē

¹ Yinni Gusunə u ka Məwisi gari kua Məabun wəwəə, Yuudenin bəkuə, Yerikon deedeeru u nēē,

² a Isireliba sōowə bu wusu gəsi ben tem sōo bu Lefiba wē mi ba ko n wāa ka sere maa kpara yenu.

³ Lefiba ba koo sinawa wuu marosu sōo, kpa ba n tem mə mi ba ko n da ben yaa sabenu kpare.

⁴ Kpara yee ni i ko i bu wē mi, nin yasum mu ko n sāawa gəm soonu nərəbu (1.000) saa gbāraran beri berikan di,

⁵ kpa nin dēebu bu n sāa gəm soonu nərəbun suba yiru (2.000) sōo yari yeru gia, ka sōo duu yeru gia, ka sōo yēsān nām dwareu gia, ka maa nām geu gia, kpa wuu ga n wāa suunu sōo. Nge mēya ben kpara yee ni, nu ko n sāa wuu baagere sōo.

⁶ Ba koo bu wusu nōoba tia wē mi wi u tōnu go u ko n da kpikiru de, ka maa wusu gasu weeru ka yiru.

⁷ Wu si kpuro su ko n sāawa weeru ka nōoba ita, ka sin kpara yenu.

⁸ Isireliban bwese kera baayere ya koo Lefiba wusu wēwa nge mē yen tem mu kpāaru nē. Be ba dabi ba koo wēwa n dabi. Be bañ maa dabi, kpa bu wē fiiko.

Wuu sìn mi

ba ko n da kpikiru de

⁹ Yinni Gusunə u Məwisi sōowa u nēē,

¹⁰ a Isireliba sōowə a nēē, bā n Yuudeni tōbura ba dua Kananin temə,

¹¹ bu wusu gasu gəsio mi wi u kun kī u ka tōnu go u ko n da kpikiru de,

12 sere bu ka nùn da bu siri t̄ambun wuswaa. Nge meya u koo ka yari wi u k̄i u nùn m̄aru k̄asian n̄aman di.

13 Wuu s̄in mi ba ko n da kpikuru de, su ko n s̄awa n̄aba tia,

14 ita ya n w̄a Yuudenin s̄o yari yeru gia, ita ye ya maa tie ya n w̄a Kananin tem̄o.

15 Isireli goo, ñ kun me s̄o wi u w̄a Isireliban suunu s̄o, ù kun k̄i u ka t̄onu go, u koo kp̄i u kpikuru da wuu sin gagun mi.

16-19 Goo ù n t̄onu so u go ka ḡa ni ba kua ka sisu, ñ kun me ka kperu, ñ kun me ka bokuru, u s̄awa t̄an gowo. Wi u go min t̄onu u koo maa nùn m̄aru k̄asie u gowa.

20 Goo ù n win winsim tusa u b̄aria, ñ kun me u nùn ḡanu kara,

21 ñ kun me u nùn so ka n̄ama u go, ba koo ȳeron tii gowa, domi u s̄awa t̄an gowo. Wi u go min t̄onu u koo maa nùn m̄aru k̄asie u gowa.

22-23 Goo ù kun maa k̄i u ka win winsim b̄aria, ñ kun me u nùn kara ka ḡanu ñ kun me, u ka nùn kperu so u go,

24 t̄ambu ba koo ye ya koorā min saria m̄eriwa bu ka ȳero siri wi u t̄onu go mi.

25 Kpa bu nùn wiru dwe bu de u wura wuu ḡen mi u raa kpikuru da, kpa u sina mi sere ȳaku kowo t̄anwero u ka gbi wi ba gum t̄are wir̄o.

26 Wi u t̄onu go mi, ù n yara wuu gen min di, ḡen mi u kpikuru da mi,

27 ma wi u k̄i u nùn m̄aru k̄asia u nùn go, ȳero kun taare gaa m̄o.

28 Domi wi u t̄onu go mi, n weene u sinawa wuu mi u raa kpikuru da sere ȳaku kowo t̄anwero u ka gbi. Yen biru u koo kp̄i u wura win tem̄o.

29 Wooda beniwa ba ko n da sw̄i, be ka ben bibun bweseru yam kpuro mi ba w̄a.

30 Goo ù n t̄onu go, t̄an dabira ba koo yen seeda di bu sere ȳero go. T̄an turon seeda dibu kun tura bu ka t̄onu taare w̄e bu go.

31 Bu ku n̄am biran k̄eru m̄wa bu ka t̄an gowo deri. N weene u gbiwa kam kam.

32 Bañ maa n̄am biran k̄eru m̄waam̄o bu ka de u da wuu ḡen mi ba ra kpikuru de, kpa u wura win tem̄o ȳaku kowo t̄anwero ù n gu.

33 Bu ku raa t̄onu go, domi yera ya koo ben tem disi doke. N ñ maa koor̄o bu me d̄erasia ma n kun m̄o ba ȳero go, wi u t̄onu go mi.

34 Bu ku raa tem me disi doke me s̄o ba ko n w̄a, domi ne Yinni Gusun̄o, ko na n w̄a ka be, ne wi na ra n w̄a be Isireliban suunu s̄o.

Kur̄o suabun wooda ye bayi

t̄an kur̄o be ba tem tubi din s̄o

36

1 Manasen bweseru ta s̄awa Yosefun bwese k̄era. Bwese te s̄o, Galadi u s̄a Makirin bii, Manasen debubu. Galadi win bweserun wirugiba ba da ba M̄wisi ka Isireliban yenu ȳerobu deema,

2 ba nee, M̄wisi, wee sanam me Yinni Gusun̄o u nun yiire a Isireliba tem b̄onu kua ka tete, u nun s̄owa u nee, a besen m̄o Selofadin tem win bii w̄andiaba w̄e.

3 T̄e, bii w̄andia be, b̄a n dur̄bu sua Isireliban bwese k̄eri yi yi tien gaa s̄o, ba koo ben tem me ba tubi di suawa bu bwese k̄era ȳen mi ba wura sosia. An̄ wa ma besen tem mu koo kaara me ba sun w̄e ka tete?

4 Isireliban yakiabun t̄aru t̄a n tunuma, ba koo ben b̄onu wunawa besen min di bu ye bwese k̄era ȳen mi ba wura sosia.

5 Ma M̄wisi u Isireliba s̄owa u nee, Yosefun bweserun t̄an be, ba gem m̄o.

6 Wee ye Yinni Gusun̄o u gerua Selofadin bii w̄andiaban s̄o. U nee, ba koo kp̄i bu dur̄o sua wi ba k̄i, adama ya n gesi s̄a ben tondon bwese k̄era s̄o.

7 Isireliban bwese k̄era gaan tem muñ dūo bwese k̄era gaan tem s̄o. Isirelin bwese k̄era baayere, ya koo yen tem nenewa me ya tubi di.

8 T̄an kur̄o baawure wi u tem wa u tubi di Isireliban bwese k̄era gaa s̄o, u koo dur̄o suawa win bwese k̄era ye s̄o, u wa u ka win tondon tem me u tubi di nene.

9 Bwese k̄era gaan tem kun dūo bwese k̄era gaan tem̄o. Adama Isireliban bwese k̄era baayere ya koo yen tem nenewa kem kem me ya tubi di.

10-11 Ma Selofadin bii w̄andia be, Mala ka Tirisa ka Hogula ka Milika ka N̄o ba Yinni Gusun̄on wooda ye wura ye u M̄wisi w̄e mi. Ma ba ben tondon maabu ka w̄an̄abun bibu sua dur̄bu.

12 Ba dur̄bu suawa Yosefun bwese k̄era s̄o, Manasen bibun bweser̄o, ma tem me ba tubi di muñ menane ka ben tundobun tem.

13 Wooda ka yiire bi Yinni Gusun̄o u Isireliba w̄e M̄wisin min di, M̄abun w̄awa,

Yuudenin bakuo, Yerikon deederu, biya
mi.

WOODAN SŌSIRU

Tire teni ta ka Mōwisin gari yā yī sō u Isireliba wooda tubusiamō. Ta maa ka sōm maamaakigii ni yā ni Yinni Gusunō u kua be, win tōmbu Isireliban sō. U ka Isireliba arukawani bōkua, ma u bu kpara wōō weeru gbaburu sō. U bu yakia ben yiberēban nōman di, ma u bu nōō mweenu kua. Ma u bu wooda wē ye ba koo mēm nōōwa ba n ka wāa. Ta maa sun Mōwisin gōōn gari sōōwa ka nge mē Yosue u kua ben kparo.

Tire ten kpunaa

1. Ye Gusunō u gbia u kua ben sōn yaayasiabu, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Woodaban sōsibu, wiru 5n di sere wiru 26.
3. Domanu ka bōri, wiru 27n di sere wiru 30.
4. Mōwisin kirō dāaki, wiru 31n di sere wiru 33.
5. Mōwisi u gu ma Yosue u sōmburu sua, wiru 34.

MŌWISIN SŌSI GBIKIRU

¹ Wee gari yi Mōwisi u Isireliba sōōwa sanam mē ba wāa Yuudenin sōō yari yeru gia wōwa gaa sō, mi tem saara wāa, Sufun deedeeru, wuu sinin suunu sō, Parani ka Tofeli ka Labani ka Haserōtu ka Disahabu.

² A n kpa ka Seirin guurun swaa, saa Horebun guurun di, a ka turi Kadesi Baanēa, kaa sīwa sōō wākura tia.

³ Wōō weeruse sō, mīn di Isireliba ba yarima Egibitin di, yen suru wākura tiasen tōō gbiikiru sōōra Mōwisi u Isireliba sōōwa kpuro ye Yinni Gusunō u nēē, u bu sō.

⁴ Ya koorawa sanam mē Mōwisi u Sihoni, Amōreban sina boko wi u wāa Hēsiboniō kamia u kpa ma u da u Ogu, Basanin sina boko wi u wāa Edēē ka Atarōtuō kamia.

⁵ Mōabuban temō, Yuudenin sōō yari yeru gia, miya Mōwisi u Isireliba Yinni Gusunōn woodaba sōōsibu torua.

Yinni Gusunō u Isireliba wooda

wē bu ka doona Horebun di

⁶ Mōwisi u nēē, Gusunō bēsen Yinni u ka sun gari kua Horebun guurō u nēē, sa sina sa tē guu ten gāarō.

⁷ N n mēn na, su seewo su swaa wōri su da guunun bera gia mi Amōreba ba

wāa ka Kananin temō Yuudenin tem tēraō ka guunu gia ka wōwaō ka sōō yēsān nōm dwardu gia ka nim wākun goorō ka Libaniō sere n ka da Efaratin daarō,

⁸ kpa su tem mē mēeri domi u sun mu nōmu sōndiawa. U nēē, su doo su mu mwa domi u nōō mweeru kua ka bōri u mu bēsen baababa Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu wē, be ka ben bibun bweseru.

Mōwisi u wirugibu gōsa

⁹ Saa yē sōō Yinni Gusunō u nēē, su doo su tem mē mwa, nē Mōwisi na bēē sōōwa na nēē, na n kpē n bēē sōbe nē turo.

¹⁰ Gusunō bēsen Yinni u dera i marura ma i dabia nge wōllun kperi.

¹¹ Na kanamō Gusunō bēsen baababan Yinni u de i dabia i sosi kpa u bēē domaru kua nge mē u bēē nōō mweeru kua.

¹² Adama i n yē ma na n kpē n bēē sōbe nē turo.

¹³ N n mēn na, i tōmbu gōsio bēēn bwese kera baayere sō be ba yēru ka bwisi mō, ma ba bēēē mō tōmbu sō, kpa n bu ko bēēn wirugibu.

¹⁴ Ma i man wisa i nēē, ye na gerua mi, ya wā.

¹⁵ Ma i ka tōn be na bēēn bwese kera baayeren di ma na bu sua na bu kua bēēn wirugibu, gabu nōōm nōōm (1.000) wirugibu, gabu wunōm wunōm wirugibu, gabu weeraakuukuubun wirugibu, gabu maa wōku wōkubun wirugibu, ma na gabu sōma wē bu ka wirugii be kpara bēēn bwese kera baayere sō.

¹⁶ Ma na wirugii be wooda wē na nēē, ben mero bisibu bā n gari mō ben tii tiine sō, n kun mē, ka tōn tuko, bu bu swaa dakio kpa bu bu siria dee dee.

¹⁷ Bu ku tōmbun bēēē mēeri bā n sirimō. Bu bu swaa dakio, bwēēbwēē ka damgii. Bu ku ben goo nasia domi ba koo siriwa ka Yinni Gusunōn yīsiru. Bā n ka gari gēē yinna yi yi bu sēsiamō, bu ka yi na nēn mi bu man sō kpa n yi wēeri.

¹⁸ Nge mēya na bēē sōōsi saa ye sō, ye i ko i ko kpuro.

Isireliban mēm nōōbu sariru

¹⁹ Yen biru, Gusunō bēsen Yinni u sun nōō kā ma sa seewa Horebun guurun di sa gbabu baka nanumgii te kpuro bukiana te i yē mi, ma sa kpa ka guunun swaaō mi Amōreba ba wāa nge mē Gusunō bēsen

Yinni u sun yiire. Ma sa tura Kadesi Baaneaa.

²⁰ Miya na bee sōwa na nee, wee i tunuma Amoreban guurɔ te Gusunɔ besen Yinni u koo sun wɛ.

²¹ I mɛerio wee, Gusunɔ besen Yinni u bee tem me nɔmu beria. I seewo kpa i mu mwa nge me wi, besen baababan Yinni u bee sōwa. I ku berum ko. I de i n wɔrugɔru mɔ.

²² Ma bee kpuro i na i man deema i nee, su tɔmbu gɔri bu da bu tem men saria mɛeri kpa bu wurama bu sun sō swaa ye sa ko kpe, ka wuu sìn mi sa ko ghi su turi.

²³ Been gari yi, yi man wɛre, ma na tɔmbu wɔkura yiru gɔsa been bwese kera baayere sɔɔ tia tia.

²⁴ Ma ba doona ba guunun bera gian swaa mwa ma ba tura sere Esikolin wɔwaa. Mi kpurowa ba bɔsu ba mɛera.

²⁵ Ma ba tem men dāa binu sɔrima ba ka sun naawa. Ma ba nee, tem me, mu gia sãa me Gusunɔ besen Yinni u sun wɛemɔ.

²⁶ Adama i n Gusunɔ besen Yinnin gere mem nɔwe, domi i yina i da.

²⁷ I nùn seesiwa been kuu bekuruginu sɔɔ i nee, yèn sō u sun tusa, yen sōna u sun yarama Egibitin di u ka sun Amoreba nɔmu sɔndia, bu sun kpeerasia.

²⁸ I nee, mban sōna i ko i da i bu wɔri. Bɛegibu ba dera i mwia kpana domi ba nee, tɔn be, ba sun dam kere, ba sun gunum kere, ba maa ben wusu gbāranu toosiwa n ka wɔllu girari. Yen biru, ba mam Anakin bibun bweseru wa mi, be ba ra n sãa doogoba.

²⁹ Ma na bee wisa na nee, i ku nanda, i ku maa ben berum ko.

³⁰ Gusunɔ besen Yinni u ko n sun gbiiye kpa win tii u sun sanna nge me u kua besen nɔni biru Egibitiɔ,

³¹ ka gbaburɔ. Been tii i wa ma u sun baki besen sanum sɔɔ nge me tɔnu u ra win bii baki sere sa ka tura mi sa dɔɔ.

³² Adama ka me, i n Gusunɔ besen Yinni naane kue,

³³ baa me u ra n sun swaa gbiiye u ka sun ayeru sōasi mi sa ko yōra. Wɔkuru, u ra sun kparewa u n besen swaa yam bururasie ka dɔɔ yara, sɔɔ sɔɔ maa ka guru wii wuroru.

³⁴ Yinni Gusunɔ u been weeweenu nua, ma u mɔru kua u bōrua u nee,

³⁵ baa been turo kun duɔ tem me sɔɔ, me mu gea sãa mi, me u nɔɔ mwɛeru kua u besen baababa wɛ,

³⁶ ma n kun mɔ Kalebu, Yefunen bii. Wiya u koo mu wa. Wi ka win bibun bwesera u koo tem me wɛ me u bɔsu u mɛera mi, domi u win swɛɛ kpuro swiwa dee dee.

³⁷ Yinni Gusunɔ u maa ka man mɔru kua been sō, ma u nee, nen tii na n maa duɔ tem me sɔɔ.

³⁸ Nen sɔm kowo Yosue, Nunin biiwa u koo du mi. Yen sō, n be nùn dam kɛɛyɔ, domi wiya u koo bee Isireliba kpara u ka bee tem me wɛ.

³⁹ Ma Yinni Gusunɔ u nee, bee, i nee, yiberɛba ba koo been bibu gurawa. Adama bii be, be ba n gina gea ka kōsa yɛ mi, beya ba koo du tem me sɔɔ ka Yosue sannu. Beya u koo tem me wɛ ba n mɔ.

⁴⁰ Yen sō, bee i gɔsiro kpa i da gbaburu gia nim wɔku ge ba mɔ Naa yarin bera gia.

⁴¹ Ma i man wisa i nee, i tora Yinni Gusunɔn mi. Adama tɛ, i ko da i tabu ko nge me wi, Gusunɔ besen Yinni u gerua. Ma i been tabu yānu sua i dɔɔ ka wɔbia i ka guunun bera gia tabu wɔri.

⁴² Ma Yinni Gusunɔ u man sōwa u nee, n bee sōwɔ n nee, i ku ra da i tabu ko. U n wāa ka bee. Yen sō, i ku da, domi ba koo bee kamia.

⁴³ Na bee ye sōwa adama i yina i man swaa daki. I n Yinni Gusunɔn gere mem nɔwe. Ma i gɔru bɔbia i da i tabu wɔri guunun bera gia.

⁴⁴ Saa yera Amore be ba wāa bera mi, ba yarima ba bee kamia Seiriɔ, ma ba bee naa swi nge tii sere ba ka girari Horimaa.

⁴⁵ Ye i wurama, i Yinni Gusunɔ weeweenu koosi. Adama u n bee swaa daki.

⁴⁶ Ma i sina n ka te Kadesi Baaneaa.

2

¹ Yen biru ma sa gɔsira sa da ka gbaburun swaa nim wɔku ge ba mɔ Naa yarin bera gia nge me Yinni Gusunɔ u gerua. Ma sa sirena Seirin guunɔ n ka te.

Isireliba ba Edomuba

ka Mɔabuba ka Amɔniban tem

bukiana

² Yinni Gusunɔ u man sōwa u nee,

³ wee sa sirena guunun bera mi gia n ka te. Su maa doo sō yɛsan nɔm geu gia.

4 U nεε, n bεε wooda yeni wē n nεε, i seewo i Seirin tem bεwa mi bεen mero bisibu Esaun bibun bweseru ba wāa. Ba ko n bεen berum mō, adama i n tii se,

5 i ku ra bu wōri. Domi u n bεε ben tem wēemō baa mēn nō i ko i naasu sōndi. Esaun bibun bwesera u Seirin guunun beran tem mε wē ba n mō.

6 Dīa ni i ko i di ka sere maa nim mε i ko i nō, i ko i ye kpuro dwewa ben mi.

7 Domi Gusunō bεsen Yinni u bεsen sōma kpuro domaru kua ma u sun kōsu sanam mε sa gbabu baka te bukianamō. U wāa ka bεse sere n ka kua gisō wōō weeru. Sa n gāanu bie.

8 Ma sa Seirin tem bεwa mi bεsen mero bisibu Esaun bibun bwesera wāa. Sa n maa tem tēran swaa mwe ye ya dōō Elatiō ka Esioni Gebεε. Ma sa gōsira sa Mōabun gbaburun swaa mwa.

9 Yinni Gusunō u man sōōwa u nεε, su ku Mōabuba nō kuuri, su ku bu tabu wōri, domi u n sun gāanu nōmu sōndiammε ben temō. Lōtun bibun bwesera u Arin tem mε wē ba n mō.

10 Yellu, Emibara ba wāa Arin tem mε sōō. Ba sāawa bwese te ta dam mō. Ba dabi ba maa gunu nge Anakin bibun bweseru.

11 Gabu ba tamaa ba sāawa Refaba nge mε Anakiba ba sāa, adama Mōabuba ba ra bu sokuwa Emiba.

12 Nge mēya maa Horiba ba raa wāa Seirin temō yellu. Ma Esaun bibun bweseru ba bu kpeerasia ma ba sina mi, nge mε bεε Isireliba i kua tem mε Yinni Gusunō u bεε wē sōō.

13 Yen biru, Yinni Gusunō u wooda wē u nεε, su seewo su swaa wōri kpa su Seredin daaru tōbura. Ma sa tu tōbura.

14 Saa mīn di sa seewa Kadēsi Baanean di sere sa ka Seredin daaru tōbura, n kuawa wōō tēna ka nōōba ita. Be ba raa sāa tabu kowobu sa ka seema ba n maa wāa nge mε Yinni Gusunō u raa gerua ka bōri.

15 Win tiiwa u bu nōma doke u kpeerasia.

16 Sanam mε tabu kowo be kpuro ba gu ba kpa,

17 sanam mε sōōra Yinni Gusunō u man sōōwa u nεε,

18 tē, su Mōabun tem nōō bura yeru saro kpa su Arin tem bukiana,

19 su na Amōniban mi. Adama su ku bu nōō kuuri, su ku maa ka bu tabu ko. Domi u n sun gāanu wēemō ben tem mε sōō. Ba

sāawa Lōtun bibun bweseru. Bera u maa tem mε wē ba n mō.

20 Tem mε, mu raa sāawa Refaban tem. Domi yellu Refabara ba raa wāa mi, be, be Amōniba ba ra soku Sansumiba.

21 Bwese te, ta dam mō ma ba dabi. Ba gunuwa nge Anakiba. Adama Yinni Gusunō u bu Amōniba nōma beria, ba bu gira ma ba sina mi.

22 Nge mēya Yinni Gusunō u Esaun bibun bweseru kua be ba wāa Seiriō. U dera ba Horiba gira ma ba bu kpeerasia ba sina ben temō sere ka gisō.

23 Kafitorigibu ba na saa ben tem di ba Afi be ba wāa baru kpaanō n ka girari Gasāō kpeerasia ma ba sina ben wusō.

24 Yen biru, Yinni Gusunō u nεε, su seewo su swaa wōri kpa su Aanōn daaru tōbura. Wee u koo sun Sihoni Amōre, Hεsibonin sina boko nōmu beria ka win tem. U nεε, su doo su nūn wōri kpa su ka nūn tabu ko.

25 Saa gisōn di u koo de nandabu bu n wāa handunian bwesenu kpuro sōō bεsen sō. Bā n bεsen damu nua, kpa bu diiri berum sō.

Ba Sihoni, Hεsibonin

sina bokon tem wōri

26 Saa Kedemōtin di, na sōmōbu gōra Sihoni, sina bokon mi, kpa bu nūn bōri yendun gari sō bu nεε,

27 u de su win tem bukiana. Swaa doowa sa ko n swīi, sa n gam geramō.

28 Sa ko nūn dīa ni sa kō di ka nim mε sa ko nōn gobi kōsia. U gesi de su win tem bukiana.

29 Esaun bibun bweseru be ba wāa Seiriō ka Mōabuba be ba wāa Arin temō ba wura sa ben tem bukiana. U maa de su win tem bukiana su ka Yuudenī tōbura kpa su du tem mε Gusunō bεsen Yinni u sun wē sōō.

30 Adama Sihoni, Hεsibonin sina boko u yina su sara ka win temō. Domi Gusunō bεsen Yinni u win gōru bōbiasia u sun nūn nōmu sōndia nge mε i waamō gisō.

31 Ma Yinni Gusunō u man sōōwa u nεε, n mεerio u sun Sihoni ka win tem nōmu beria. Su nūn wōrio su tem mε mwa.

32 Ma Sihoni ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu wōri Yahasīō.

33 Ma Gusunō bεsen Yinni u sun nūn nōmu beria. Ma sa nūn kamia wi ka win bibu ka win tabu kowobu kpuro.

34 Sa win wusu kpuro mwεera sa kam koosia mam mam, ma sa tōn durōbu ka tōn

kurabu ka bibu kpuro kpeerasia, baa tən turo kun tiare.

³⁵ Ma sa ben yaa sabenu ka ben arumani ye sa gura ben wuu si sō tii koosi.

³⁶ Saa Aroεen di ye ya wāa Aanōn daarun gooro ka wuu ge ga wāa wowa n ka da sere Galadi, wuu gaga kun kpīa gu sun ma. Gusunō besen Yinni u sun si kpuro nōmu beriawa.

³⁷ Adama sa n Amōniban tem babe ka tem me mu wāa Yabokun daarun gooro ka wuu si su wāa guunō ka sere mi Gusunō besen Yinni u sun yinari su wari.

*Ba Ogu, Basanin sina bokon
tem mwa*

3

¹ Yen biru, sa tem tureru yowa sa da Basani. Ma Ogu, Basanin sina boko ka win tabu kowobu ba na ba sun tabu wari Edεε.

² Ma Yinni Gusunō u man sōwa u neε, su ku Ogu win berum ko domi u koo sun nūn nōmu beria, wi ka win tabu kowobu ka win tem kpuro. Sa ko nūn kuawa nge me sa Sihoni, Amōreban sina boko kua, wi u wāa Hesiboni.

³ Ma Gusunō besen Yinni u sun Ogu, Basanin sina boko nōmu beria ka win tabu kowobu kpuro. Sa bu kamia sa kpeerasia, baa tən turo sa n deri.

⁴ Sa win wusu kpuro mwεera, baa teu ga n kpīa gu sun ma. Siya wusu wata ye ya wāa Aagobun temō Basani. Ogun tema sere mi.

⁵ Wuu si kpuro su gbāranu mōwa ni nu gunu, ma ba nu gambo sisugii kua ba ra ka kenε. Wusu maa wāa su dabi mi, si ba n gbāranu toosi.

⁶ Sa si kpuro mwεera ma sa tən durabu ka tən kurabu ka bibu kpuro kpeerasia nge me sa Sihoni, Hesibonin sina boko kua.

⁷ Ma sa wuu sin yaa sabenu ka sin arumani gura sa tii yiyi.

Ba Galadin tem bōnu kua

⁸ Nge meya sa ka Amōreban sinambu yiru yen tem mwa Yuudenin sō yari yeru gia saa Aanōn daarun di n ka da Hεemōn guuro.

⁹ Sidonigibu ba ra Hεemōn guu te sokuwa Sirioni, kpa Amōreba bu maa tu soku Seniri.

¹⁰ Sa Basanin sina boko Ogun wusu kpuro tabu di. Siya wuu si su wāa gunguru wollo

ka Galadin temō ka Basanin tem me kpuro sō n ka girari Salika ka Edεε.

¹¹ N deema Refaban bweseru sō, Ogu, Basanin sina boko, wi turowa u raa tie. Kpakoro sisugiru sōra ba win goru doke. Kpakoro te, ta wāa Amōniban wuu maro Rabao. Ten dεebu sāawa gōm soonu nōba nne. Ma ten yasum sāa gōm soonu nne.

¹² Saa ye sōra na Rubenin bweseru ka Gadin bweseru tem me wε me mu wāa Aanōn bera gia Aroεen sō yēsān nōm geu gia ka wuu si su wāa Galadin guunun bee tia.

¹³ Ma na Manasen bweserun bōnu Galadin tem sukum me mu tie wε ka Basanin tem mi Ogu u raa bandu dii. N deema Aagobun tem ka Basanin tem meya ba ra maa soku Refaban tem.

¹⁴ Yairi, Manasen bii, u Aagobun tem kpuro mwa n ka da Gesuriba ka Maakatigibun tem nō bura yerō. Ma u wuu si su wāa tem me sō soka Yairin wusu nge me ba su sokumō sere ka gisōn gisō.

¹⁵ Ma na Makiri Galadin tem wε.

¹⁶ Ma na Rubenin bweseru ka Gadin bweseru Galadin tem bee tia wε n ka da Aanōn daarō sere ka Yabokun daarō. Aanōn daara ta sāa tem men nō bura yeru sō yēsān nōm dwardu gia, ma Yabokun daaru ta maa bu buranε ka Amōniba.

¹⁷ Ben tem meya mu wāa Yuudenin wowa, saa Genesaretin daa burerun di n ka da nim wōku bōruguu. Ma mu da sere ka Pisigan guuro sō yari yeru gia.

¹⁸ Saa ye sō, ma na bee wooda yeni wε na neε, tε, wee Gusunō besen Yinni u bee tem me wε i n mō. Tε, bee tabu kowobu kpuro, i been tabu yānu suo kpa i Yuudeni tōbura ka beegibu Isireliba sannu.

¹⁹ Been kurabu ka been bibu ka been yaa sabe ni tōnawa i ko i deri wuu si na bee wε sō.

²⁰ I been mero bisibu somiō sere Gusunō besen Yinni u ka bu swii ben temō nge me u bee kua, kpa bu sina tem me sō me u koo bu wε Yuudenin sō kpee yeru gia. Saa ye sōra i ko i wura been temō me na bee wε.

²¹ Ma na Yosue wooda yeni wε na neε, win nōni yi wa ye Gusunō besen Yinni u sinambu yiru ye kua. Nge meya u koo maa sinambu kpuro kua be u koo ka tabu ko sanam me i Yuudeni tōbura.

²² I ku bu nasia, domi Gusunə bēsen Yinni u koo bēe sanna.

Məwisi u n̄ duə

Kananin temə

²³ Saa ye sō, na Yinni Gusunə suuru kana na nēe,

²⁴ Gusunə nēn Yinni, a nē wunēn sōm kowo wunēn kpāaru ka wunēn dam bakam kookoo gbiikisu sōasi. Yinni goo sari wollo ka temə wi u koo kpī u ko ye a ra ko.

²⁵ A de n Yuudeni tōbura kpa n tem buram mē wa guru giə mi guu buranu wāa ka maa Libani.

²⁶ Adama Yinni Gusunə u ka man mōru kua bēen sō ma u yina u nēn kanaru nō. U nēe, ya tura mē. N ku maa nūn yen gari sō.

²⁷ U nēe, n yōwo Pisigan guurun wii kpiirə kpa n nōni seeya n mēeri sō yēsān nām geu gia ka sō yēsān nām dvaru gia ka sō kpee yeru gia ka sere maa sō yari yeru gia. Adama na n̄ Yuudeni tōburamə.

²⁸ U nēe, n Yosue bwisi kēyō kpa n nūn dam kē, n de u n wōrugōru mō. Domi wiya u koo Yuudeni tōbura kpa u Isireliba kpara u ka bu tem mē wē mē kon wa mi.

²⁹ Ma sa sina wōwa mi, Bēti Peorin deederu.

I Yinni Gusunən wooda

mēm nōwō

4

¹ Tē, bēe Isireliba, i yiirebu ka woodaba swaa dakio be na bēe wēemə. I ye mēm nōwō kpa i wa i n wāa, kpa i du tem mē sō, mē Gusunə bēsen baababan Yinni u bēe wē.

² I ko i win woodaba mēm nōwawa nge mē na bēe ye wē. I ku gāanu ganu sosi ye sō, i ku maa gāanu ganu kawa.

³ Bēen nōni yi wa ye Gusunə bēsen Yinni u kua Baali Peorigiin sō. U tōmbu kpeerasia kpuro bēe sō be ba da ba nūn sāwa.

⁴ Adama bēe be i Gusunə bēsen Yinni naanē sāa, bēeya i wāa wāaru sō giə.

⁵ Wee na bēe yiirebu ka woodaba wē nge mē Gusunə bēsen Yinni u man sōwa n ko. I ko i ye mēm nōwawa tem mē u koo bēe wē sō.

⁶ I n ye mēm nōwā ma i ye swīi dee dee, bwese ni nu tie nū n wooda ye nua, nu koo bēe garisiwa yērobu ka bwisigibu, kpa nu nēe, anna a bwese baka ten yēru ka bwisi wa!

⁷ Sā n Gusunə bēsen Yinni somiru kana u ra n ka sun wāa saa kpuro. Bweseru gara wāa baa ni nu kpāaru bo sō, te ta Yinni mō nge mē?

⁸ Bweseru gara wāa baa ni nu kpāaru bo sō tēn yiirebu ka ten woodaba ba sāa dee dee nge wooda be na bēe wē giə?

Isireliba ba yōra

Yinni Gusunən wuswaa

Horebun guurə

⁹ I n tii sē kpa i ku duari bēen wāaru kpuro sō ye i wa ka nōni. I ku maa de yu yari bēen gōrun di. I ye bēen bibu ka maa bēen bibun bibu nōsio.

¹⁰ I tō te yaayo tē sō i da i yōra Gusunə bēsen Yinnin wuswaa Horebun guurə sanam mē u man sōwa u nēe, n bēe Isireliba kpuro mennama win mi, kpa u bēe win woodaba sō, kpa i gia nge mē i ko i ka nūn mēm nōwā bēen wāarun tōru kpuro sō kpa i maa ye bēen bibu nōsia.

¹¹ Ma i mennama i na i yōra guu ten nuurə tēn min di dō buri yi yarimə yi wōllu girari dō wiisu ka guru wii wuroru sō.

¹² Ma Yinni Gusunə u ka bēe gari kua dō yara sōn di. I win nō nua adama i n̄ nūn wa.

¹³ U ka bēe arukawani bōkua u nēe, i win wooda wōkuru mēm nōwō te u yorua kpee bēsi yiru sō.

¹⁴ Saa ye sōra Yinni Gusunə u man yiire n bēe wooda wē kpa i ye mēm nōwā tem mē i ko i mwa sō.

Ba Isireliba kirə mō

būu sāanun sō

¹⁵ Wee, i n̄ Yinni Gusunən tii wa sanam mē u ka bēe gari kua dō yara sōn di Horebun guurə. Yen sō, i n tii sē,

¹⁶ i ku ra ka nūn torari i bwāarokunu ko ni nu ka tōn durə weenē n̄ kun mē tōn kurə,

¹⁷ n̄ kun mē yaa ye ya sīimə tem sō, n̄ kun mē gunə,

¹⁸ n̄ kun mē yaa ye ya kabirimə temə, n̄ kun mē swāa.

¹⁹ I n nōni seeya wōllō i ka sō ka suru ka kperi mēeri ka kpuro ye ya wāa mi, i ku de yu bēe gawa i ka yiira i ye sā. Yeba kpurowa Gusunə bēsen Yinni u handunian bwesenu kpuro deria nu n mō.

20 Adama bεε, u bεε nōma nenua u yara Egibitigibun nōni yi ba bεε sōmōn di kpa i n ka sāa win tōmbu nge mε i sāa gisō.

21 Ma Gusunō besen Yinni u ka man mōru kua bεen sō. U bōrua u nεε, na n Yuudenin tōburamō, na n maa duō tem gem mε sō, mε u koo bεε wē i n mō.

22 Miniwa kon kpuna n gbi. Na n Yuudenin tōburamō. Adama bεε, i ko ye tōbura kpa i tem gem mε mwa i sina mi.

23 I n tii sε kpa i ku duari arukawani ye Gusunō besen Yinni u ka bεε bōkua. I ku ra tii bwārokunu kua ni nu ka gāanu weene ni u bεε yinari i ko.

24 Domi Gusunō besen Yinni u sāawa nge dōo wi u ra kam koosie, u maa sāa nisinugii.

25 I n sina n ka tε tem mε Gusunō besen Yinni u bεε nōo mwεeru kua sō, ma i bibu ka debuminu wa, i ku ra nūn torari i tii bwārokunu kua ni nu ka gāanu weene, i ku maa kōsa gaa ko ye ya koo win mōru seeya.

26 I n tora ten bweseru kua, na bεε sōmō na siremō gisō, wōllu ka tem mu sāa nen seeda ma i ko i gbiwa tem mε i ko i mwa mi sō Yuudenin guru giō. Bεen wāaru ta n dakaa dōo. Ba koo bεε kpeerasiawa mam mam.

27 Yinni Gusunō u koo de i n yarinewa bwese tukunun suunu sō kpa i kun dabi yāatem mi u dera i yoru dimō.

28 Miya i ko i būnu sā ni tōmba kua ka dāa n kun mε ka kpenu ni nu ku ra yam wa, nu ku ra gari nō, nu ku ra maa nuburu nō.

29 Miya i ko i Gusunō besen Yinni kasu. I n nūn kasu ka bεen gōru kpuro, ka bεen bwēra kpuro, i ko i nūn wa.

30 Ye na bεε sōwa mi kpuro yā n koorā, ma i wāa nōni swāaru sō, i ko i gōsiramawa Gusunō besen Yinnin mi kpa i wure i nūn mēm nōwa.

31 Domi u sāawa wōnwōndugii wi u kun bεε derimō. U n bεε kpeerasiamō. U n maa duarimō arukawani ye u ka bεen baababa bōkua ka bōri.

Isireliba ba kua seeda

32 I bwisikuo ye ya koorā yellu, ye ya koorā tεε bun di saa mīn di Gusunō u tōnu taka kua handunia sō. I bwisikuo ye ya koorā handunian goonu nne kpuro sō. Gāa maamaakiginu ganu nu koorē nge nini? I nōre ba gāanu gerure nge mēni?

33 Bweseru gara wāa te Yinni Gusunō u ka gari koorē dōo yara sōn di nge bεε ma ta wāa ta wasi?

34 Yinni goo u win tōmbu wōrare ben yiberēban nōman di ka win dam bakam, ka laakari mēribu, ka yīrenu, ka sōm maamaakiginu, ka tabu, ka win dam ka gāa nanumginu nge mε Gusunō besen Yinni u Egibitigibu kua bεen wuswaaō?

35 Bεeya i kua seeda kpa i ka gia ma Gusunō turowa u sāa Yinni. Goo maa sari nge wi.

36 U dera i win nōo nua wōllu di u ka bεε sōsinu wē kpa i ka nūn mēm nōwa. U maa dera i dōo wa temō ma u ka bεε gari kua wi sōn di.

37 U bεen baababa kīa ma u bεε gōsa bεε be i sāa ben bibun bweseru. Yen sōna u bεε yarāma Egibitin di ka win dam bakam.

38 U bεε bwese tukunu gira ni nu bεε dabiru ka dam kere ma u bεε kpāra u ka dua ben temō u bεε mu wē nge mε i waamō gisō.

39 N n mēn na, i bwisikuo gisō kpa i n yē ma Gusunō turowa u sāa Yinni wōllō ka temō. Goo maa sari nge wi.

40 I win woodaba ka win yiirebu mēm nōwō bi na bεε wēemō gisō, kpa i wa i n bōri yendu mō bεε ka bεen bibun bweseru kpa bεen wāaru tu dakaa da tem mε sō, mε Gusunō besen Yinni u bεε wēemō.

Mōwisi u wusu ita gōsa

mi ba ko n da kpikiru de

41 Mōwisi u wusu ita gōsa Yuudenin sōo yari yeri gia,

42 kpa su n sāa kpiki yenu. Wi u tōnu go ka samba, u n daa ka yēro mōru nēni, u ko n da kpikiru de mi, u ka win wāaru bere.

43 Rubenin tem sō, u Beseri gōsa ye ya wāa gunguru wōllō mi gāanu ku ra kpi. Gadin temō, u Ramōti gōsa ye ya wāa Galadiō. Manasen tem sō, u Golani gōsa ye ya wāa Basanin temō.

Mōwisin Sōsiru Yiruse

44-45 Mōwisi u Isireliba yiirebu ka woodaba ka sōsinu wē sanam mε ba yarima Egibitin di.

46 Saa ye, ba wāa Yuudenin sōo yari yeri gia wōwāō, Beti Peorin deederu, Sihoni, Amōreban sina bokon temō wi u wāa Hesiboniō. Wiya Mōwisi ka Isireliba ba kamia sanam mε ba yarima Egibitin di.

47 Ma ba win tem mwa ka maa Ogu, Basanin sina bokon tem. Amāreban sinambu yiru ye, ba raa wāawa ba bandu dii Yuudenin guru giā sōo yari yeru gia.

48 Ben tem mēn nōo bura yera dawa Aroεεo, Aanōon daarun gooro sere n ka girari guu te ba mō Hεεmōowō te ba maa sokumō Sioni,

49 ka tem mē mu wāa Yuudenin wōwao sōo yari yeru gia n ka girari nim wōku bōruguu sere n ka da guu te ba mō Pisigan nuurō.

Wooda wākuru

5

1 Mōwisi u Isireliba kpuro sokusia ba mēna ma u bu sōowa u nεε, bεε Isireliba i wooda ka yiirebu swaa dakio i nō bi na bεε wēemō gisō. I bu nenuō kpa i bu mēm nōowa mam mam.

2 Gusunō besen Yinni u ka sun arukawani bōkua Horebun guurō.

3 N n besen baababa tōna u ka ye bōkua, adama ka besen tiiwa bεε be sa wāa sa wasi mini gisō.

4 Yinni Gusunō u ka bεε gari kua nōni ka nōni guuru wōllō saa dōo yara sōon di.

5 Saa ye sōo, ma na yō bεε ka win suunu suunuka sōo na ka bεε tusiamō ye u gerumō, domi i n yōowe guu ten wōllō yēn sō i dōo win berum mō. U nεε,

6 wiya u sāa Gusunō besen Yinni. Wiya u sun yarama Egibitin di mi sa raa wāa sa yoru dimō.

7 U maa nεε, sa n ko n maa Yinni goo mō wi baasi.

8 Su ku ra tii bwāaroku gagu kua ga n ka gāanu weene wōllō, n kun mē temō, n kun mē nim sōo.

9 Su ku ra yiira su nu sā. Domi wi, Gusunō besen Yinni u sāawa nisinugii. U ra baababan durum mōaru mwe ben bibun mi, be ba nūn tusan suunu sōo sere ka ben bibun bibō.

10 Adama be ba nūn kī ma ba win woodaba mēm nōowammē u ra ben bibun bweserun nōrām nōrām (1.000) wōnwōndu kue.

11 Su ku ra wi, Gusunō besen Yinnin yīsiru soku kam. Domi wi u win yīsiru soka kam, u koo yēro sēyasia.

12 Su tōo wērarugiru mēm nōowō su tu bεere wē nge mē wi, Gusunō besen Yinni u sun yiire.

13 Sōo nōoba tia sōora sa ko n da besen sōma kpuro ko.

14 Adama sōo nōoba yiruseru ta sāawa Gusunō besen Yinnin tōru tē sōo u wēra. Yen sō, su ku ra sōmburu garu ko bεε ka besen bibu ka besen sōm kowobu ka besen ketēba ka besen ketekunu, besen yaa sabenu kpuro gesi, ka maa sōo wi u wāa besen yenuō. Bεε kpuro sa ko wērawa.

15 Su yaayo nge mē sa raa yoru dimō Egibitiō, ma wi, Gusunō besen Yinni u sun yarama min di ka win dam bakam. Yen sōna u sun yiire su tōo wērarugii te mēm nōowa.

16 Su besen tundobu ka besen mērobu bεere wēeyō nge mē wi, Gusunō besen Yinni u sun yiire kpa besen wāaru tu dakaa da kpa sa n bōri yendu mō tem mē u sun wē sōo.

17 Su ku ra tōnu go.

18 Su ku ra sakararu ko.

19 Su ku ra gbēni.

20 Su ku ra goo gari mani.

21 Su ku ra besen tōnusin kurō binε ko, n kun mē win diru, n kun mē win gberu, n kun mē win sōm kowo tōn durō n kun mē tōn kurō, n kun mē win ketε, n kun mē win keteku, win gāanu kpuro gesi.

22 Gari yiniwa Yinni Gusunō u nōo sua guuru wōllō u bεε win tōmbu kpuro sōowa dōo yara sōon di ka guru wii wuroru sōon di ka guru wii sinumgirun di, u n gāanu sosi. Yen biru, u ye yorua kpee bēsi yiru sōo u man wē.

Mōwisi u sāawa Yinni Gusunōn goro

23 Sanam mē i Yinni Gusunōn nōo ge nua guru wii sinumgiru sōon di, guuru wōllō tēn mi dōo u wāa, yera bēen bwese kerin wirugibu ka bēen guro gurobu ba na nε Mōwisin mi.

24 Ma ba nεε, wee Gusunō besen Yinni u bu win yiikon girima ka win kpāaru sōosi. Ba win nōo nua dōo yara sōon di. Gisō, ba wa ma Gusunō u ka tōmbu gari kua ma ba wāa ba n gu.

25 Adama mban sōna ba koo de dōo boko wi, u bu di kpa bu gbi. Domi bā n Gusunōn nōo nōomō mē, ba koo gbi.

26 Wara u Yinni Gusunō wi u ra n wāan gari nōore dōo yara sōon di nge be, ma yēro u wāa u n gu.

27 Yen sō, nε Mōwisi, n susio Gusunō besen Yinnin bōkuō kpa n swaa daki ye u gerua.

Yen biru, kpa n bu ye nōōsia. Ba koo ye nō, kpa bu ka ye sōmburu ko.

²⁸ Ma Yinni Gusunō u nua ye ba man sōōwa. Ma u nēē, ye ba gerua mi kpuro gari bureya.

²⁹ Bā n koo raa kpī bu nūn ben gōru wukia nge mē, bu ka nūn bēere wē kpa bu win woodaba mēm nōōwa, ba ko n daa bōri yendu mō be ka ben bibun bweseru sere ka baadomma.

³⁰ Yen sō tē, u nēē, n doo n bu sō bu wuro ben kuu bekuruginō.

³¹ Adama u nēē, nē, n sinō ka wi, kpa u man woodaba ka sōōsinu ka yiirebu sō ye kon bu wē bu mēm nōōwa tem mē u bu wēēmō sō.

³² Ma Mōwisi u maa bu sōōwa u nēē, i wooda be kpuro mēm nōōwō mam mam be Gusunō bēsen Yinni u bēē wē. I ku ra gam gera be sōn di.

³³ I swaa ye swīiyō mam mam kpa bēen wāaru tu dakaa da kpa i n bōri yendu mō tem mē wi, Gusunō bēsen Yinni u koo bēē wē sō.

I Gusunō bēsen Yinni kīō

6

¹ Mōwisi u maa nēē, wee wooda ka sōōsi ni Gusunō bēsen Yinni u man yiire n bēē wē i mēm nōōwa tem mē i ko i mwa sō.

² Nge mēya i ko i ka Gusunō bēsen Yinni bēere wē bēen wāarun tōru kpuro sō kpa i win woodaba ka win yiirebu mēm nōōwa be na bēē wēēmō bēē ka bēen bibu ka bēen debuminu kpa bēen wāaru tu wa tu dakaa da.

³ Bēē Isireliba, i ko i ye swaa dakiwa kpa i ye mēm nōōwa kpa i wa i n bōri yendu mō kpa i marura i dabia nge mē Gusunō bēsen baababan Yinni u sun sōōwa sanam mē u sun tem nōō mweeru kua mi tim ka bom mu kokumō.

⁴ Bēē Isireliba, i swaa dakio i nō. Gusunō bēsen Yinni turowa u sāa kpuron Yinni.

⁵ I nūn kīō ka bēen gōru kpuro ka bēen bwēra kpuro ka bēen dam kpuro.

⁶ Wooda be na bēē wēēmō gisō, i de ba n wāa bēen gōru.

⁷ I bēen bibu yen keu kuo kpa i n da ka bu yen gari ko yenuō ka swaaō i n wuu dōō ka saa ye i ko i kpuna ka saa ye i seewa.

⁸ I de ya n gbinisi bēen nōmāō ka bēen sirinō kpa i ku ra ka ye duari.

⁹ I ye yoruo bēen dian gambon kadiriba sōō ka wuun duu yerun kōnnōsō.

Isireliba, i ku Gusunō

bēsen Yinni duari

¹⁰ Sanam mē Gusunō bēsen Yinni u koo bēē kpara u ka da tem mē u koo bēē wē sō, nge mē u bēsen baababa, Aburhamu ka Isaki ka Yakōbu nōō mweeru kua, i ko i wuu bakasu ka wuu burōsu wa si i n banē,

¹¹ ka yenu si su arumani bwese bwese ka yiba ye i n kasu ka dōkōba be i n gba ka resēmba ka olifiba be i n duure.

¹² I ko i dīanu wa siki siki i n dimō. Adama i n tii sē kpa i ku ra Gusunō bēsen Yinni duari wi u sun yara Egibitin di mi sa yoru di.

¹³ I ko i nūn nasiawa kpa i n wi turon wāaru wāa. Win yīsira i ko i n da ka bōre.

¹⁴ I ku ra da i bwese tuku ni nu ka bēē sikerenen būnu sā.

¹⁵ Domi Gusunō bēsen Yinni u wāa bēsen suunu sō. U sāawa nisinugii. N n mēn na, i n tii sē. I ku ra win mōru seeya kpa u bēē kpeerasia handunia sō.

¹⁶ I ku ra win dam mēeri i ka wa mē mu nē nge mē i kua sanam mē i wāa Masā.

¹⁷ Adama i win woodaba ka win sōōsinu ka win yiire bi u bēē wē mēm nōōwō dee dee.

¹⁸⁻¹⁹ I n mō ye ya wā Yinni Gusunōn nōni sō, i ko i bōri yendu wa kpa i tem gem mē mwa sanam mē u bēen yiberēba gira u kpa. Domi u bēsen baababa nōō mweeru kua ka bōri u nēē, u koo bu mu wē.

²⁰ Sōō teeru bēen bibu bā n bēē bikia ba nēē, mban sōna Gusunō bēsen Yinni u bēē wooda beni ka sōōsi nini ka yiire bini wē,

²¹ kpa i bu wisi i nēē, sa raa sāawa Egibiti sunōn yobu Egibiti mi, ma Yinni Gusunō u sun yarama min di ka win dam bakam.

²² U sōm maamaakiginu kua nu kpā bēsen nōni biru. Niya u ka Egibitigii be, ka ben sina boko ka win yenugibu nōni swāaru kpēē.

²³ Ma u sun yarama min di u ka sun da tem mē sō, mē u bēsen baababa nōō mweeru kua ka bōri u nēē, u koo bu wē.

²⁴ Gusunō bēsen Yinni u sun yiire u nēē, su wooda be kpuro mēm nōōwō, kpa su nūn bēere wē. Saa yera bōri yenda ko n sun wāasi baadomma kpa u n sun kōsu nge mē u mō gisō.

25 Sà n wooda be kpuro mɛm nɔɔwa dee dee nge mɛ u sun yiire, saa yera sa ko n sãa gemgibu win wuswaaɔ.

Isireliba ba sãawa

Yinni Gusunɔn tɔmbu

7

1 Gusunɔ besen Yinni u koo de i du tem mɛ i ko i mwa sɔɔ kpa u bwese dabi nini gira been wuswaan di. Niya, Hɛtiba ka Girigasiba ka Amɔreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba. Nu sãawa mi bwesenu nɔɔba yiru ni nu bɛɛ dabiru kere ma nu bɛɛ dam kere.

2 U koo bɛɛ bu nɔmu beria kpa i bu kamia i kpeerasia. I ku ra ka bu arukawani bɔke, i ku ra maa ben wɔnwɔndu ko.

3 I ku ra ka bu nɔɔ tia ko i suana bɛɛ ka be. I ku ra been bii wɔndiaba ben bii aluwaasiba kɛ bu sua kurɔbu. I ku ra maa ben bii wɔndiaba kasu been bii aluwaasiba bu sua kurɔbu.

4 Domi ba koo de been bibu bu gera Yinni Gusunɔn swaan di bu ben bũnu sã, kpa Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ mɔru ko u bɛɛ kpeerasia mii mii.

5 Wee nge mɛ i ko i bu kua. I ko i ben bũu turanu suririwa, kpa i ben bwãarokunu kɔsuku i dɔɔ mɛni.

6 Domi i sãawa bwese te Gusunɔ besen Yinni u wuna nenem handunian bwese ni nu tie sɔɔn di, kpa i n ka sãa win tɔmbu.

Yinni Gusunɔ u sãawa

naanɛgii

7 N ñ mɔ yèn sã i bwesenu kpuro dabiru kere Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ arukawani bɔkua. Bɛɛya i mam piiburu bo bwesenu kpuro sɔɔ.

8 Adama Yinni Gusunɔ u bɛɛ kɔwa ma u kɔ u win nɔɔ mɔwɛru yibia te u been baababa kua. Yen sɔna u bɛɛ yarama ka win dam bakam Egibiti sunɔn yorun di.

9 Yen sɔ, i de i n yɛ ma Gusunɔ besen Yinniwa u sãa Gusunɔ. U ra win arukawani nenɛ ka be ba win woodaba mɛm nɔɔwammɛ sere ka ben bibun bweserun nɔɔm nɔɔmwɔ (1.000). Be ba nùn kɔ, u ku ra bu tɔnu kandu kue.

10 Adama u ra be ba nùn tusa ben kɔsa kɔsiewa u bu kpeerasia yande.

11 Yen sɔ, i win woodaba ka win yiirebu ka win sɔɔsinu mɛm nɔɔwɔ ni na bɛɛ wɛɛmɔ gisɔ, kpa i ka ye sɔmburu ko.

12 I n wooda be swaa daki, ma i bu mɛm nɔɔwa, u ko n arukawani ye neniwa mam mam ye u ka besen baababa bɔkua ka bɔri.

13 U koo bɛɛ kɔa kpa u bɛɛ domaru kua u de i dabia. U koo been bibu domaru kua ka dɔa ni i duura ka dɔa binnu ka dɔa bii ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. U koo de been naa gɔsu ka been yãa gɔsu ka been boo gɔsu su kuura tem mɛ sɔɔ, mɛ u nɔɔ mɔwɛru kua ka bɔri u nɛɛ, u koo been baababa wɛ.

14 U koo bɛɛ domaru kua n bwesenu kpuro kere. Bɛɛ sɔɔ, tɔn durɔ goo, ñ kun mɛ tɔn kurɔ goo kun mɔ wɔro. Mɛya been yaa saberu gara kun maa gimare mɔ.

15 Yinni Gusunɔ u koo de baranu nu ka bɛɛ tonda. I yɛ bara kɔsu ni u raa Egibitigibu sure. U ñ derimɔ ten garu tu bɛɛ deema. Adama be ba bɛɛ tusa, bera u koo nu sure.

16 I ko i bwesenu kpuro kpeerasiawa mam mam ni Yinni Gusunɔ u bɛɛ nɔmu beria. I ku ra nin wɔnwɔndu ko, i ku ra maa nin bũnu sã. Domi bũu ni, nu ko n sãawa yina been sɔ.

Yinni Gusunɔwa

u win tɔmbu kɔsu

17 Sɔrɔkudo i ko i gere been gɔruɔ i nɛɛ, bwese ni, nu bɛɛ dam kere. Amɔna i ko i ko i ka nu gira.

18 I ku nin berum ko. I yaayo ye Gusunɔ besen Yinni u Egibitigibu kpuro ka ben sunɔ kua.

19 Been nɔni yi wa nɔni swãa baka te u bu kpɛɛ ka sɔm maamaakigii ni u kua ka win dam bakam mɛ u sɔɔsi sanam mɛ u bɛɛ yarama tem mɛn di. Nge mɛya u koo maa bwese ni kpuro kua nɔn berum i mɔ mi.

20 U koo nu susu bakanu sure sere be ba kisira ba kuku yenu kasu bu ka kpeera mam mam.

21 I ku diiri bwese nin sɔ. Domi Gusunɔ besen Yinni u ka bɛɛ wãa wi, wi u kpã ma u nanum mɔ.

22 U koo bɛɛ bwese ni kpuro gira kpure kpure. I ñ kpɛ i nu kpeerasia mii mii gbeeku yɛɛ yi ku ka bɛɛ yibusin sɔ.

23 Gusunɔ besen Yinni wi, u koo bɛɛ bu nɔmu beria. U koo de bu duki su been wuswaan di sere bu ka kpeera mam mam.

24 U koo bɛɛ ben sinambu nɔmu beria kpa i de ben yɔsiru tu gbi handunia sɔɔ. Ben goo kun yɔramɔ been wuswaaɔ. I ko i bu kpeerasiawa kpuro.

²⁵ I ko i ben bwāarokunu dōo meniwa. I ku nin sii geesu ka nin wura ye ba nu sebusie bine ko i sua kpa yu ku raa ko been yina. Domi ya sāawa disi wi, Gusunō besen Yinnin mi.

²⁶ I ku ra bwāaroku nin bweseru duusia been diaa. I n kua me, i ko kam kowa ka ni sannu. I ko i nu bwēra yariwa, i nu garisi disiginu. Domi nu koo kam kowa.

Yinni Gusunō u Isireliba

sēyasiasia gbaburō

8

¹ I wooda be mem nōwō be na bee wēmō gisō kpa been hunde yu dakaa da, kpa i marura i dabilia, kpa i du tem me sōo, me Yinni Gusunō u nōo mwēeru kua ka bōri u nēe, u koo been baababa wē.

² I yaayo sanum bakam me Gusunō besen Yinni u dera sa sīa gbaburō sere wōo weeru. Ma u besen laakari mēera, u dera sa nōni sōora su ka tii kawa kpa u ka besen gōrun bwisikunu gia, kpa u wa sà n ko win wooda mem nōowan na, n̄ kun me su ye yina.

³ U dera sa nōni sōora sa wahala kua gōorun sō, su ka tii kawa ma u sun manna wē, dīa ni besē ka besen baababa sa n̄ daa yē. Nge mēya u ka sun sōosi ma tōnu kun ko n wāa dīanu tōnan sō ma n kun mō wi, Gusunōn gere kpuron sō.

⁴ Wōo weeru ye sōo, besen yānu kun kpeere, besen naasu kun maa mōsire.

⁵ I n yē ma Gusunō besen Yinni u sun nōni dokewa nge me tōnu u ra win bii nōni doke.

⁶ I Gusunō besen Yinnin woodaba mem nōwō i sī win swēe sōo, kpa i n̄n nasia.

Kirō kākiribun sō

⁷ Gusunō besen Yinni u koo bee duusia tem gem sōo, mi nim tori ka yerusu ka bwii dabira wāa wōwi sōo ka guunō.

⁸ Alikama ka dobi ka dāa bii ni ba mō resem ka figi ka gerenadi ya kpia tem me sōo ma mu olifin gum ka tim yiba.

⁹ Tem me sōo, i ko i dīanu wa nu n kpā i di, i n̄ maa gāanu ganun yāaru mō. Men kpenu nu ko n sii wōkusu mō, kpa men guunun sōwō sii ganda n wāa.

¹⁰ Sanam me i dīanu wa i di i deba, i Gusunō besen Yinni siaro tem gem me u bee wēn sō.

¹¹ I n tii se kpa i ku ra Gusunō besen Yinni duari. I ku ra win woodaba ka win sōosinu

ka win yiirebu mem nōabu yina be na bee wēmō gisō.

¹² I ko i dīanu wa i di i debu kpa i dii geenu bani i n wāa ni sōo.

¹³ Been keteba ka been yāanu ka been bonu nu koo marura nu dabilia kpa been sii geesu ka been wura ka been arumani bwese bweseka ye i mō yu kuura.

¹⁴ Saa ye sōo, i n tii se kpa i ku ra tii sua i Gusunō besen Yinni duari wi, wi u sun yarama Egibitin di, mi sa raa yoru dimō.

¹⁵ U dera sa sīa gbabu baka nanumgiru sōo mi wēe dēegii ka nii yi wāa, mi tem mu gbere, nim sari, ma u dera nim mu kokuma kperun di besen sō.

¹⁶ U sun manna wē gbaburu mi, sa di ye besen baababa ba n̄ daa yē. Ma u dera sa nōni sōora su ka tii kawa kpa u ka besen laakari mēeri u sere sun gea kua.

¹⁷ I n tii se kpa i ku ra gere i nēe, been hania ka been tiin dama i ka arumani ye wa.

¹⁸ I yaayo ma Gusunō besen Yinniwa u bee dam wē i ka arumani ye wa. Ma u arukawani ye sire ye u ka besen baababa bōkua ka bōri nge me i waamō gisō.

¹⁹⁻²⁰ I kun Gusunō besen Yinni mem nōowe, ma i n̄n duari, i da i būnu yiiramme i sāmō, na bee sōomō na siremō gisō, i ko i kpeerawa nge me u bwese ni kpeerasia besen wuswaa.

Yinni Gusunō u Isireliba

durom kua

9

¹ Bee Isireliba, i swaa dakio i nō. Wee gisō, i ko i Yuudeni tōbura kpa i bwese bakanu gira ni nu bee dam kere, kpa i ben wuu bakasu mwa si ba gbāranu toosi nu gunu too.

² I Anakiba yē. Ba dam mō, ma ba gunu. I maa nōore ba ben gari gerumō ba mō, wara u koo kpī u yōra ben bweserun wuswaa.

³ Wee i ko bu gira. Gisō i ko i gia ma Gusunō besen Yinnin tiwa u ko n bee gbiye nge dōo wi u ra kpuro kam koosie. U koo de bu yarina been wuswaan di u bu kpeerasia. I ko i bu gira kpa i bu kam koosia fuuku nge me Yinni Gusunō u bee sōowa.

⁴ Sanam me Gusunō besen Yinni u koo bee bu gira been wuswaan di, i ku ra tii sua i nēe, been gean kobun sōna Yinni Gusunō u bee

duusia tem me sɔ̄. Domi bwese nin kɔ̄san kobun sɔ̄na u koo nu gira bɛen wuswaan di.

⁵ N n̄ mɔ̄ gea ye i mɔ̄n sɔ̄na i ko i ben tem me mwa. Ben kɔ̄san kobun sɔ̄na Gusunɔ̄ bɛen Yinni u koo bu gira bɛen wuswaan di, kpa win nɔ̄ mweeru tu ka sirera te u bɛen baababa, Aburahamu ka Isaki ka Yakɔ̄bu kua ka bɔ̄ri.

⁶ I n̄ yɛ ma n n̄ mɔ̄ bɛen gean kobun sɔ̄na Gusunɔ̄ bɛen Yinni u bɛe tem gem me wɛemɔ̄ i n̄ mɔ̄. Domi i sɔ̄awa bwese te ta ku ra mem nɔ̄.

Isireliba ba tora

⁷ I yaayo nge me i Gusunɔ̄ bɛen Yinnin mɔ̄ru seeya gbaburɔ̄. Saa dɔ̄ma tɛn di i yarima Egibitin di sere i ka tunuma mini, i ra n̄ n̄n seesimɔ̄wa.

⁸ I win mɔ̄ru seeya guu te ba mɔ̄ Horebuɔ̄, ma u ka bɛe mɔ̄ru kua u gɔ̄ru doke u bɛe kpeerasia.

⁹ Sanam meya na yɔ̄wa guuru wɔ̄llɔ̄ n ka woodan kpee besi mwa yi sɔ̄ arukawani ye Yinni Gusunɔ̄ u ka bɛe bɔ̄kua ya yorua. Na sinawa migum sɔ̄ sɔ̄ weeru ka wɔ̄kuru weeru, na n̄ di, na n̄ maa nɔ̄ra.

¹⁰⁻¹¹ Sɔ̄ sɔ̄ weeru ka wɔ̄kuru wee ten biru, yera Yinni Gusunɔ̄ u man kpee besi yiru ye wɛ, yi sɔ̄ win tii u woodaba kpuro yorua, be u bɛe sɔ̄wa dɔ̄ yara sɔ̄n di sanam me i mɛnne guurun nuurɔ̄. Kpee besi yiya yi sɔ̄ ba arukawani yen wooda yorua.

¹² Ma u man sɔ̄wa u nɛe, n seewo kpa n sara fuuku fuuku. Domi bɛe nen tɔ̄n be na yarama Egibitin di, i kɔ̄sa kua. I gera fuuku win swaan di ye u bɛe sɔ̄si. I sisu yania i ka tii bwɔ̄aroku kua.

¹³ Ma u maa nɛe, u wa ma i sɔ̄awa bwese te ta degangam mɔ̄.

¹⁴ N be de u bɛe kpeerasia, kpa u bɛen yɔ̄siru go handunia sɔ̄, kpa u man ko bwese damguru te ta koo bɛe dabiru kera.

¹⁵ Ma na gɔ̄sirama na sarama guu ten min di, tɛn wɔ̄llɔ̄ dɔ̄ u wɔ̄a. Na kpee besi yiru ye neni yi sɔ̄ arukawanin wooda ya yorua.

¹⁶ Ma na mɛera na deema wee, i Gusunɔ̄ bɛen Yinni torariwa ka gem. I sisu yania i ka tii bwɔ̄aroku kua ga ka naa buu weene. Geema, i gerawa fuuku fuuku win swaan di ye u bɛe sɔ̄si.

¹⁷ Ma na kpee besi yiru ye na neni mi menna na sura na kɔ̄suka bɛen wuswaan.

Mɔ̄wisi u Yinni Gusunɔ̄

somiru kana Isireliban sɔ̄

¹⁸ Yen biru, na kpuna Yinni Gusunɔ̄n wuswaan sɔ̄ sɔ̄ weeru ka wɔ̄kuru weeru nge yellu, na n̄ di, na n̄ maa nɔ̄ra bɛen torarun sɔ̄ te i kua Yinni Gusunɔ̄n nɔ̄ni sɔ̄ ma ta win mɔ̄ru seeya.

¹⁹ Ma berum man mwa win mɔ̄ru yen kpɔ̄arun sɔ̄ ye ya dera u kɔ̄i u bɛe kpeerasia. Adama dɔ̄ma te, u kpam nen kanaru mwa.

²⁰ Yinni Gusunɔ̄ u maa ka Aroni mɔ̄ru kua too, ma u kɔ̄i u n̄n go. Adama na maa kanaru kua win sɔ̄ tɔ̄ te sɔ̄.

²¹ Ma na bwɔ̄aroku ge sua ge i kua ga ka naa buu weene mi, gɛn sɔ̄ i tora, ma na gu kpɛe dɔ̄ sɔ̄. Na gu munia ga buuru kua nge tua ma na ye wisi nim bwerɔ̄ tɛn nim mu saramamɔ̄ guurun di.

²² I maa Yinni Gusunɔ̄n mɔ̄ru seeya Taberaɔ̄ ka Masaa ka Kiburɔ̄ti Hatafaa.

²³ Sanam me u bɛe gɔ̄ra Kadesi Baanɛaɔ̄ u nɛe, i doo i tem me mwa me u bɛe wɛemɔ̄, i n̄n seesiwa wi, wi u sɔ̄a Gusunɔ̄ bɛen Yinni. I yina i bɛen naane doke wi sɔ̄. I n̄ maa win gere mem nɔ̄we.

²⁴ I ra n̄ Yinni Gusunɔ̄ seesimɔ̄wa saa m̄n di na bɛe yɛ.

²⁵ Ma na kpuna Yinni Gusunɔ̄n wuswaan na n̄n kana sɔ̄ sɔ̄ weeru ka wɔ̄kuru weeru yɛn sɔ̄ u nɛe, u koo bɛe kpeerasia.

²⁶ Ma na n̄n kana na nɛe, Gusunɔ̄ nen Yinni, a ku wunen tɔ̄mbu kpeerasia be ba sɔ̄a wunen arumani, be, be a yakia wunen kpɔ̄arun saabu, ma a bu yarama Egibitin di ka wunen dam bakam.

²⁷ A wunen sɔ̄m kowɔ̄bu, Aburahamu ka Isaki ka Yakɔ̄bu yaayo. A ku wunen tɔ̄mbun degangam ka ben nuku kɔ̄suru ka ben toranu mɛeri,

²⁸ kpa tɔ̄n bɛn tem di a bu yarama bu ku raa gere bu nɛe, wunɛ Yinni Gusunɔ̄ a n̄ kpɛ a ka bu dawɔ̄ tem me a bu nɔ̄ mweeru kua sɔ̄. A n̄ bu kɔ̄wa. Yen sɔ̄na a bu yarama a ka de bu gbi gbaburɔ̄.

²⁹ N sere deema ba sɔ̄awa wunen tɔ̄mbu ka wunen arumani ma a bu yarama Egibitin di ka wunen dam bakam.

Yinni Gusunɔ̄ u suuru kua

10

¹ Saa ye sɔ̄, Yinni Gusunɔ̄ u man sɔ̄wa u nɛe, n kpee besi yiru dɔ̄kuo yi n ka yɔ̄nɔ̄

weenε kpa n kpakororu ko ka dāa kpa n yōma win mi guuru wǎllō.

² U koo maa wooda be ba raa wāa kpee bēsi yi na kōsuka sō yore kpee bēsi yini sō, kpa n yi doke kpakororu sō.

³ Ma na kpakoro te kua ka akasian dāa. Na kpee bēsi yiru ye dāka yi ka yionō weenε. Ma na yōwa guu ten wǎllō na kpee bēsi yi nēni.

⁴ Ma Yinni Gusunō u wooda wōku te ta raa yorua kpee bēsi yionō sō yorua yini sō, be u raa bēε sōwa dō yara sōn di dōma te i ka mēna guu ten nuurō. Ma u man yi wē.

⁵ Ma na gōsiramā na saramā guu ten wǎllun di. Ma na kpee bēsi yi doke kpakoro te na kua mi sō. Miya yi wāa nge mε Yinni Gusunō u man yiire n ko.

⁶ Yen biru, bēε Isireliba sa doona Beerōtu Bēε Yakanin di sa da Mōseraō. Miya Aroni u kpuna u gu ma sa nūn sika mi. Ma win bii Eleasaa u kua yāku kowo win ayerō.

⁷ Saa min di, ma sa da Gudugodaō. Saa Gudugodan di, ma sa da Yotibataō, tem mi daru tori yiba.

⁸ Saa ye sōra Yinni Gusunō u Lefin bwese kera gōsa, ma u bu yiire u nεε, bera ba ko n da win woodan kpakororu sōbe kpa ba n da sōmburu ko win sāa yerō. Kpa ba n da maa Isireliba domaru kue ka win yīsiru. Sōmbu tera ba ra ko sere ka gisō.

⁹ Yen sōna Lefiba ba n tem wa ben mero bisibun suunu sō. Yinni Gusunōgia ya sāa ben tubi nge mε u bu sōwa.

¹⁰ Ma na sina guuru wǎllu mi, sō sō weeru ka wōkuru weeru nge mε na raa kua yellu. Ma Yinni Gusunō u maa nēn kanaru mwa u nεε, u n maa bēε kpeerasiamō.

¹¹ Ma u man sōwa u nεε, n seewo n da n bēε gbiiya kpa i da i tem mε mwa mε u bōrua u nεε, u koo bēεn baababa wē.

Kīru ka mēm nōbun wooda

¹² Tē, bēε Isireliba, ye Gusunō bēεn Yinni u kī, yera i nūn nasia, i n sīimō win swēε kpuro sō, kpa i nūn kīa i n nūn sāmō ka bēεn gōru kpuro ka bēεn bwēra kpuro,

¹³ kpa i win woodaba ka win yiirebu mēm nōwa be na bēε wēεmō gisō kpa i wa i n bōri yēndu mō.

¹⁴ Domi wiya u wǎllu mō ka tem ka ye ya wāa mε sō.

¹⁵ Bēεn baababa tōnawa u ka arukawani bōkua ma u bu kīa. Yen biru, bwesenu kpuro sō, bēεya u gōsa bēε be i sāa ben bibu nge mε i waamō gisō.

¹⁶ Yen sō, i nūn tii wēεyō mam mam kpa i ku maa nūn seesi.

¹⁷ Domi u sāawa wǎllun Yinni ka yinni-bun Yinni. U kpā, u dam mō, ma u nanum mō. U ku ra goon nōnu mēri, u ku ra maa nōm biran kēru mwe.

¹⁸ U ra gobekuba ka gōminibu ben gem wē, kpa u sōbu kīru sōsi u bu dīanu ka yānu wē.

¹⁹ Yen sō, i sōbu kīō bēεn tii, domi i raa sōru di Egibitiō.

²⁰ I Gusunō bēεn Yinni nasio kpa i wi turo sā. I ka nūn maninō, kpa i n da bōre ka wi turon yīsiru.

²¹ Wiya n weenε i siara domi u sāawa bēεn Yinni. U maa gāa baka nanumginu kua bēεn suunu sō sa wa ka nōni.

²² Bēεn baababa ba sāawa tōmbu wata ka wōkuru sanam mε ba da Egibitiō. Adama tē, u dera sa dabia nge wǎllun kperi.

Mōwisi u Isireliba yaayasiāmō

ye Yinni Gusunō u kua ben sō

11

¹ I Gusunō bēεn Yinni kīō kpa i win yiirebu ka win sōsinu ka win gere ka win woodaba mēm nōwa baadomma.

² Tē, na n ka bēεn bibu gari mō, be, be ba n wa, ba n maa yē nge mε Gusunō bēεn Yinni u win dam sōsisina. Adama bēεn tiiwa na ka gari mō, bēε be i win kpāaru ka win dam bakam seeda kua

³ ka sere maa maamaaki nanungia ye u kua u ka Egibitin sunō ka win temgibu kpuro seeyasia.

⁴ I yē ye u ben tabu kowobu ka ben dumi ka ben tabu kēkēba kua. U dera nim wōku ge ba mō Naa yari ga bu di sanam mε ba sun naa gire ma u bu kpeerasia mam mam.

⁵ Ma u sun kōsu gbaburō sere sa ka tunuma mini.

⁶ U dera tem mu nō wukia mu Datani ka Abiramu, Eliabun bibu, Rubenin bweseru sō mwe ka ben yēnugibu ka ben kuu bekuruginu ka be ba ka bu nō tia kua kpuro sannu bēε Isireliba kpuron wuswaaō.

7 Bēsen nōni yi gāa baka ni kpuro wa ni Yinni Gusunō u kua.

8 Yen sō, i wooda be kpuro mēm nōwō be na bēe wēemō gisō kpa i dam wa i ka tem mē mwa mē sō i ko i du mi,

9 kpa bēen wāaru tu daka da tem mē sō, mēn nō mweeru Yinni Gusunō u kua ka bōri u nē, u koo bēsen baababa ka ben bibun bweseru wē, mē sō tim ka bom mu yiba.

Tem mē Yinni Gusunō

u nōrimō

10 Tem mē i ko i mwa mi, mu n sāa nge Egibitin tem mīn di i yarima, mi i n dīanu duura i kpa, i ra nu nim yēke nge kara mi ba kpee duura.

11 Tem mēni, mu sāawa tem guunugim ka wōwigim mē sō gura ya ra nē.

12 Gusunō bēsen Yinni u ra tem mē nōariwa kpa u mu kōsu saa wōn torubun di sere gen kpeerō.

13 I n woodaba mēm nōwō be na bēe wēemō gisō, ma i Gusunō bēen Yinni kīa ma i nūn sāmō ka bēen gōru kpuro ka bēen bwēra kpuro,

14 u koo de gura yu nē yen saa sō bēen tem sō kpa alikama yu kora i wa i gē kpa i maa dāa binu sōri ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko.

15 U koo maa de yakasu su kpi bēen yaa sabenun sō. I ko i maa deburu wa.

16 Yen sō, i n tii sē kpa i ku ra gēra swaa gean di i da i būnu yiira i nu sā.

17 Domi ya koo de Yinni Gusunō u ka bēe mōru ko, kpa u wōllu kēnē gura yu yōra yu ku maa nē, kpa tem mu ku maa dīanu ko kpa i gbi mii mii tem gem mē sō, mē u bēe wēemō.

18 Gari yi na bēe sōmō, i de yi n wāa bēen gōruō ka bēen nōwō. I de yi n gbinisi bēen gāsēnō ka bēen sirinō kpa i n ka yi yaaye.

19 I ko i yi bēen bibu keu kowa kpa i n da bu yin gari sō yenusō ka swaaō i n wuu dōō ka sanam mē i ko i kpuna ka sanam mē i seewa.

20 I yi yoruo bēen dian gamboban kadiriba sō ka wuu duu yerun kōnnōsō.

21 I n kua mē, nge mēn nō wōllu ka tem mu wāa, nge mēn nōra Yinni Gusunō u koo de bēen wāaru tu dēnya tem mē sō, mē u bēsen baababa nō mweeru kua ka bōri u nē, u koo bu wē.

22 I n wooda be kpuro mēm nōwō be na bēe wē mi, ma i ka be sōmburu kua i Gusunō bēsen Yinni kīa, ma i sīa win swēe kpuro sō, ma i ka nūn maninē mam mam,

23 saa ye sōra u koo bēe bwese ni kpuro gira ni nu bēe dam ka dabiru kere mi, kpa i nin tem mwa.

24 Mi i naasu sōndi kpuro mu koo kowa bēegim. Bēen tem mēn nō bura yera ko n wāawa saa tem saaran di sō yēsān nām dwarō n ka da Libanin guunō sō yēsān nām geuō, saa maa daa baka te ba mō Efaratin di sō yari yerō, n ka girari nim wōku ge ba mō Mēditeranēō sō duu yeru gia.

25 Goo kun kpē u yōra bēen wuswaaō u bēe ma. Yam kpuro mi i ko da tem mē sō, Gusunō bēsen Yinni u koo de min tōmbu bu bērum soora kpa ba n nande bēen sō nge mē u bēe yen nō mweeru kua.

26 I swaa dakio i nō. Domaru ka bōri wee. I gāsio ye i kī gisō.

27 I n Gusunō bēsen Yinnin woodaba mēm nōwō be na bēe wēemō gisō, i ko i domaru wa.

28 Adama i n yina i win woodaba mēm nōwō, ma i gēra win swaan di ye na bēe sōsimō gisō, ma i da i būnu sāwa ni i n daa yē, i ko i bōri wa.

29 Sanam mē Gusunō bēsen Yinni u koo de i du tem mē i ko i mwa sō, guu te ba mō Garisimun wōllōwa i ko i domarun gari kpara kpa i maa bōrin gari kpara guu te ba mō Ebalin wōllō.

30 Guu ni, nu wāawa Yuudenin guru giō, swaa ye ya wāa sō duu yeru gian biruō, Kananiban temō, be ba wāa Yuudenin wōwaa, Giligalin deederu, Mōren dāa sōn bōkuō.

31 I ko i Yuudeni tōbura i da i tem mē mwa mē Gusunō bēsen Yinni u bēe wēemō. Mu koo ko bēegim kpa i sina mi,

32 kpa i woodaba ka yiirebu kpuro mēm nōwō mam mam be na bēe wēemō gisō.

YINNI GUSUNŌN WOODABA

12

1 Woodaba ka yiirebu wee ye i ko i mēm nōwō i ka sōmburu ko bēen wāarun tōru kpuro sō tem mē sō, mē Gusunō bēsen baababan Yinni u bēe wēemō.

Sāa yee teera ta ko n wāa

Yinni Gusunōn sō

² I ko i bwese ni i ko i gira min bñnun sãa yenu kpuro kəsukuwa mam mam guunə ka gungunə ka dāa kubenə.

³ I ko i ben yāku yenu suririwa, kpa i ben bñu turanu kəsuku. I ko i ben bwāarokunu bəakuwa i dōo mēni kpa bu ku maa nin yīsinu yaaya yam mi kpuro sōo.

⁴ I ku bwese tuku nin komanu saari ì n Gusunə bēsen Yinni sāmā.

⁵ Yam mi u koo gōsi u win wāa yeru ko, miya bēe kpuro i ko i da i nùn sã kpa u bēe win tii sōosi mi.

⁶ Miya i ko i n da ka bēen yāku dōo mwaararuginu de ka siarabun yākunū ka bēen ye i mō kpuron wākuru baateren wōllən tia tia ka bēen gbean dīa gbiikinu ka kēnu ka maa kēē ni i kua i ka bēen nōo mwēenu yibia ka sere maa bēen yaa sabenun bii gbiikinu.

⁷ Gusunə bēen Yinnin sãa yeru miya i ko i yāku diiranun sukum di sannu bēe ka bēen yenugibu kpa i n nuku dobu yiba yèn sō u bēe domaru kua ye i kua kpuro sōo.

⁸ Saa ye, i n ko i maa Yinni Gusunə sã nge mē sa mō mini gisə mi baawure u mō ye u kī.

⁹ Geema, i n gina tura tem mē sōo, mē Gusunə bēsen Yinni u koo bēe wē kpa i n ka wāaru dimə bəri yendu sōo.

¹⁰ Adama i ko i Yuudeni tōbura kpa i sina tem mē sōo mē u bēe wēemə mi. U koo bēe wērabu wē sanam mē u koo bēe wōra bēen yibereba kpuron nōman di be ba bēe sikerene kpa i sina mi ka bəri yendu.

¹¹ Miya Gusunə bēsen Yinni u koo win wāa yeru gōsi mi u koo bēe win tii sōosi. Miya i ko i n da ka bēen yāku dōo mwaararuginu de ka siarabun yākunū ka bēen ye i mō kpuron wākuru baateren wōllən tia tia ka bēen gbean dīa gbiikinu ka kēnu ka sere maa kēē ni i kua i ka bēen nōo mwēenu yibia nge mē na raa bēe sōowa.

¹² Gusunə bēsen Yinnin sãa yeru miya i ko i nuku dobu ko bēe ka bēen bii tən durəbu ka tən kurəbu ka bēen sām kowo tən durəbu ka tən kurəbu ka Lefi be ba wāa bēen suunu sōo yèn sō ba n ben tiin tem mō.

¹³ I n tii sē kpa i ku ra yāku dōo mwaararuginu ko yāku turanu kpuron mi, ni i ko i wa.

¹⁴ Adama i ko i nu kowa yam mi Yinni Gusunə u koo gōsi bēen bwese keri tian temə kpa i ko mi kpuro ye na bēe yiiremə.

¹⁵ Arumani ye Gusunə bēsen Yinni u koo bēe wē sōo, mi i wāa, i ko i kpī i yaa go i tem saa ye i kī. Be ba dēere ka be ba kun dēere, be kpuro ba koo kpī bu ye tem nge mē ba ra nemu ka gina tem.

¹⁶ Yen yem tənawa i n dimə. I ko i mu yariwa temə nge nim.

¹⁷ I ku ra wākuru baateren wōllən tia tia di bēen yenuə, ye i wuna alikama sōo ka dāa binu sōo ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko. I ku maa bēen nēe ka bēen yāanu ka bēen bonun bii gbiikinu di bēen yenusə ka kēnu ka kēē ni i kua i ka bēen nōo mwēenu yibia ka sere maa bēen gbean dīa gbiikinu.

¹⁸ Adama i ko i ye diwa sãa yerə te Gusunə bēsen Yinni u gōsa bēe ka bēen bii tən durəbu ka tən kurəbu ka bēen sām kowo tən durəbu ka tən kurəbu ka Lefi be ba wāa bēen suunu sōo. Miya i ko i nuku dobu ko arumani ye i ko i n mən sō.

¹⁹ I n tii sē saa kpuro ye i ko i n wāa bēen tem mē sōo kpa i ku ra Lefiba biru kisi.

²⁰ Sanam mē Gusunə bēsen Yinni u koo bēen tem yasia nge mē u bēe nōo mwēeru kua, saa ye, yaa yà n bēe binə mō, i ko i kpī i ye tem nge mē i kī.

²¹ Sãa yee te Gusunə bēsen Yinni u gōsa tã n ka bēe toma, i ko i kpī i yaa sabenu wuna bēen naa gōo ka bēen yāa gōo ka bēen boo gōo sōon di nge mē na bēe yiire, kpa i ye go i tem bēen yenusə nge mē i kī.

²² Wi u dēere ka wi u kun dēere, bēe kpurowa i ko i ye tem nge mē ba ra nemu ka gina tem.

²³ Adama i tii nenuə kpa i ku ra yaa yen yem di domi yem mēya mu sãa yen wāaru. N n maa weene i yaa ye mēna i di ka yen wāaru sannu.

²⁴ I ko i mu yariwa temə nge nim.

²⁵ I n kua mē, i ko i bəri yendu wa bēe ka bēen bibun bweseru domi i kua ye ya koo Yinni Gusunə wēre.

²⁶ Adama ye i Yinni Gusunə yīya ka kēē ni i kua i ka bēen nōo mwēenu yibia, i ko ka ye kpuro dawa win sãa yerə te u gōsa.

²⁷ I n yāku dōo mwaararuginu mō, yaa ka yen yem sanna i ko i mēna i yi Gusunə bēsen Yinnin yāku yeru wōllə. I n maa siarabun yākunū mō, i ko i yen yem yariwa yāku yeru wōllə kpa i yen yaa tem.

²⁸ I sōosi ni kpuro swaa dakio, i nu mēm nōowa ni na bēe wē mi, kpa i wa i n bəri

yendu mǎ sere ka baadommaǎ bεε ka bεen bibun bweseru, kpa i n mǎ ye ya wǎ ya Gusunǎ bεsen Yinni doremǎ.

I ku ra Kananiban būnu sǎ

²⁹ Gusunǎ bεsen Yinni u koo bwese ni kpeerasia ni i ko i gira mi. Sanam mε i nu gira i sina nin temǎ,

³⁰ i n tii sε kpa i ku ra de nu bεε yina mwa i nin kookoosu saari. I ku ra kasu i gia nge mε nu ra ka nin būnu sǎ, kpa i gere i nεε, i ko i kowa nge mε.

³¹ I ku ra bu saari i n Gusunǎ bεsen Yinni sǎamǎ, domi bà n sǎaru mǎ, gǎa disigina ba ra n mǎ ni Gusunǎ u tusa. Ba ra mam ben būnu yǎku dǎo mwaararuginu kuewa ka ben bii tǎn durǎbu ka tǎn kurǎbu.

13

¹ I ko i wooda be kpuro mεm nǎowawa be na bεε wε mi. I ku ra gǎanu ganu sosi, i ku ra maa gǎanu ganu kawa be sǎo.

Ba koo Isireli

be ba būnu sǎamǎ seeyasia

² Bεen suunu sǎo, Gusunǎn sǎmǎ goo ò n bεε maamaakin gari sǎowa,

³ ma ye yēro u bεε sǎowa mi, ya koorǎ, ma u bεε sǎowa u nεε, i da i būnu sǎ ni i ò daa yē,

⁴ i ku ra win gari nǎ. Domi Gusunǎ bεsen Yinniwa u bεen laakari mεerimǎ u ka wa i n nùn kǐn na ka bεen gǎru kpuro ka bεen bwēra kpuro.

⁵ Gusunǎ bεsen Yinni turowa i ko i kasu kpa i nùn nasia. I win woodaba nǎni dokeo, i nùn mεm nǎowa, kpa i nùn sǎ kpa i n ka nùn maninε.

⁶ I ko sǎmǎ wi, ò kun mε yam wao wi gowa wi u bεε bǎriamǎ i ka Gusunǎ bεsen Yinni deri wi u sun yarama Egibitin di mi sa yoru di. I ko yēro gowa yèn sǎ u kǐ u bεε gerasia Gusunǎ bεsen Yinnin swaan di, ye u sun sǎowa su swǐi. Nge mεya i ko i ka kǎsa kpeerasia bεen suunu sǎon di.

⁷⁻⁸ Bwese tukunu nu ko n bεε sikerene, ganu nu n wǎa turuku kpa ganu nu n wǎa n toma handunian goonu nne kpuro sǎo, nu n būnu sǎamǎ ni bεε ka bεen baababa i ò daa yē. Sǎrǎkudo bεen mǎo ò kun mε bεen wǎnǎ ò kun mε bεen bii tǎn durǎ ò kun mε tǎn kurǎ ò kun mε bεen kurǎ ò kun mε bεen bǎro

kǐnasi goo u koo bεε kǎkiri asiri sǎo u nεε, i da i būnu ni sǎ.

⁹ I ku ra yēro swaa daki i win gari gem mwa. I ku ra maa win wǎnwǎndu ko i sere nùn biru wukiri.

¹⁰ Adama i ko i nùn gowa. Wunε wi u kǎkura, wuna kaa gbi a nùn kpenu kasukum tore a ka go, tǎn be ba tie bu sere nun swǐi.

¹¹ I ko i nùn kpenu kasuku i gowa yèn sǎ u kasu u bεε gerasia Gusunǎ bεsen Yinnin swaan di wi u sun yarama Egibitin di mi sa yoru di.

¹² Mεya n ko n sǎa kpa bεε Isireliba kpuro i nǎ, kpa i bεrum soora i ku maa ka kǎsa yen bweseru ko bεen suunu sǎo.

¹³⁻¹⁴ Sǎrǎkudo wuu si Gusunǎ u bεε wǎn teu sǎo, tǎn kǎsobu gabu ba koo wuugibu kǎkiri bu nεε, bu da bu būnu sǎ ni, ni i ò daa yē. I n nua mε,

¹⁵ i ko i gari yin kaso kowa i yi wēeri kpa i yi bikikia ka laakari i wa bà n kǎsa ye kuan na ka gem.

¹⁶ Bà n ye kuan na, saa yera i ko wuu gen tǎmbu kpuro go ka ben yaa sabenu kpa i wuu gen tii kpeerasia ka ye ya wǎa ge sǎo.

¹⁷ I ko i wuu gen arumani kpuro mennawa gen yaaraǎ mi ba ra mennε, kpa i wuu ge ka arumani ye kpuro dǎo meni muku muku. Ya ko n sǎawa nge yǎku dǎo mwaararugiru te i Gusunǎ bεsen Yinni kua. Wuu ge, ga ko n sǎawa bansu sere ka baadommaǎ. Ba ò maa su seeyamǎ.

¹⁸⁻¹⁹ I ku ra maa tii gǎanu yiiya arumani ye sǎo. Ya ko n sǎawa Gusunǎ bεsen Yinnigia, kpa win mǎru yu wa yu sure. I n win nǎo nua ma i win woodaba kpuro mεm nǎowa be na bεε wεemǎ gisǎ, kpa i n mǎ ye ya wǎ win nǎni sǎo, u koo bεε wǎnwǎndu ka durom kua, kpa i dabia nge mε u bεsen baababa yen nǎo mwεeru kua ka bǎri.

Gǎo woro ni Gusunǎ u yina

14

¹ Bεε Isireliba, i sǎawa Gusunǎ bεsen Yinnin tǎmbu. Goo ò n gu, i ku ra bεen wasin gam mura. I ku ra maa bεen seri kǎni wuswaa gia.

² Domi i sǎawa bwese te Gusunǎ bεsen Yinni u gǎsa nenεm. Handunian bwesenu kpuro sǎo, bεeya u gǎsa i n ka sǎa win tǎmbu.

Yaa ye n weenε bu di

ka ye n n̄ weenε bu di

³ I ku ra gāa disiginu di.

⁴ Yεε yi i ko i di, yiya naa ka yāaru ka boo

⁵ ka yaa kpiku ka n̄emu ka kpasa ka kpee boo ka gini bukaru ka kpee b̄era ka gina.

⁶ Yεε yi yi naa kaburosu yiru m̄a ma yi ra tuka ko, yi kpurowa i ko i di.

⁷ Adama i ku ra yaa di ye ya ra tuka ko t̄ana n̄ kun m̄e ye ya naa kaburosu yiru m̄a t̄ana. Nge m̄eya i ku ra yooyoo di ka saataburu ka maa damaa *. Yεε yi, yi ra tuka ko adama yi n̄ naa kaburosu yiru yiru m̄a. I ko i yi garisiwa disigii.

⁸ I ku ra kurus̄o di ge, ge ga naa kaburosu yiru yiru m̄a, adama ga ku ra tuka ko. I ko i gu garisiwa disiguu. I ku ra yεε yin gaa di, i ku ra maa yin gaan goru baba.

⁹ Yεε yi yi wāa nim s̄o i ko i di yiya, yεε yi yi k̄ēritii ka kokosu m̄a kpuro.

¹⁰ Adama yi yi n̄ k̄ēritii ka kokosu m̄a, i ku ra yi di. I ko i yi garisiwa disigii.

¹¹ Gun̄o ge ga d̄ere kpurowa i ko i di.

¹² Adama gun̄o si i n̄ dim̄a siya, gun̄o bakeru ka yabereku ka gun̄o bake te ta ra n̄ wāa nim w̄akuo

¹³ ka b̄asu sooku ka siro ka ye ya ka gu weenε kpuro

¹⁴ ka gbanamgbaaru ka ye ya ka tu weenε kpuro

¹⁵ ka taataaru ka booro ka kparuko yāatam barebu ka kasa ka ye ya ka ye weenε kpuro

¹⁶ ka booron bweseru baatere

¹⁷ ka gban̄gbayaku ka tionko ka swāa wīaku

¹⁸ ka nim kpakpayε ka bukaabo ka ye ya ka ye weenε kpuro ka kpurabu ka sere k̄ō.

¹⁹ I ko i k̄ak̄amii ni nu ra ȳō ȳō garisiwa disiginu. I ku ra nu di.

²⁰ Adama ni nu d̄ere kpurowa i ko i kp̄i i di.

²¹ I ku ra yaa gaa di ye ya ka tii gu. I ye s̄o wi u wāa b̄een ȳenuo k̄ēȳo u di n̄ kun m̄e i ye s̄obu gabu d̄ore. Domi i s̄aawa Gusun̄o b̄een Yinnin t̄ambu mam mam. I ku ra maa boo buu yike ka gen m̄eron bom.

*W̄akuru baateren w̄allun**tia tian wooda*

²² W̄ō baagere, b̄een gbean d̄ianu s̄o, w̄akuru baateren w̄all̄o tia tiawa i ko i n̄ da wunε,

²³ kpa i n̄ da ka de Gusun̄o b̄een Yinnin s̄aa yer̄o te u ḡosa. I ko i tia tia ye wuna b̄een alikama s̄o ka d̄aa bii ni ba ra ka tam ko s̄o ka ni ba ra ka gum ko s̄o, kpa i ye di mi, ka b̄een n̄ε ka b̄een yāanu ka b̄een bonun bii gbiikinu. Ye kpurowa i ko i n̄ da di mi, kpa i ka gia nge m̄e i ko i n̄ da Gusun̄o b̄een Yinni nasie baadomma.

²⁴ Sanam m̄e Gusun̄o b̄een Yinni u koo b̄ee domaru kua ma b̄een d̄ianu nu koor̄a, s̄or̄akudo i n̄ kp̄ia i ka tia tia ye na ye i wuna w̄akuru baateren w̄all̄o ȳen s̄ō b̄een gbabura toma ka win s̄aa yee te u ḡosa mi.

²⁵ Saa ye s̄o, i ko i tia tia ye d̄arawa ȳe i wuna w̄akuru baateren w̄all̄o mi, kpa i yen gobi n̄enuma i ka na Gusun̄o b̄een Yinnin s̄aa yer̄o te u ḡosa.

²⁶ Miya i ko i ka gobi yi n̄ε dwe ka yāanu n̄ kun m̄e bonu ka tam m̄e mu du ka m̄e mu b̄o ye ya koo ka b̄ee naawa kpuro gesi kpa i ye di mi, i n̄ ka Gusun̄o b̄een Yinni s̄aam̄o, kpa i n̄ nuku dobu m̄o b̄ee ka b̄een yenugibu.

²⁷ Saa ye s̄o, i ku ra Lefiba duari be ba wāa b̄een wus̄o, domi ba n̄ tem m̄o b̄een suunu s̄o.

²⁸ I ko i n̄ da w̄ō itase ka w̄ō itasen w̄akuru baateren w̄all̄on tia tia yiwa b̄een wus̄o,

²⁹ kpa ya n̄ s̄aa Lefibagia be, be ba n̄ tem m̄o b̄een suunu s̄o ka s̄obugia ka gobekubagia ka ḡaminibugia be ba wāa b̄een suunu s̄o, kpa bu di bu debu kpa Gusun̄o b̄een Yinni u b̄ee domaru kua b̄een s̄oma kpuro s̄o ye i m̄o.

*Dibun karabu w̄ō n̄oba yiru**ka w̄ō n̄oba yiru***15**

¹ I ko i n̄ da be ba b̄een dibu n̄eni karewa w̄ō n̄oba yiru ka w̄ō n̄oba yiru.

² Wee nge m̄e i ko i ka wooda ye s̄amburu koosina. Sanam m̄e ba dibu karabun gari kpara Yinni Gusun̄on s̄ō, n̄ weenεwa be ba ben winsim gobi b̄akura bu ȳerobu dii bi kara, kpa bu ku maa bu gāanu bikia.

³ I ko i kp̄i i s̄obu baasi bu ka b̄ee b̄een dibu k̄osia, adama i ko i b̄een m̄ero bisibu karawa.

* **14:7 damaa** - A maa m̄eerio Sāarun Wooda 11:5

⁴⁻⁵ I n gesi Gusunɔ besen Yinnin nɔɔ nua, i win woodaba mem nɔɔwa mam mam be na bee wɛɛmɔ gisɔ, u koo bee domaru kua tem me u koo bee wɛ sɔɔ kpa s̄aro u kun w̄a bee sɔɔ.

⁶ U koo bee domaru kua nge me u bee nɔɔ mwɛru kua. I ko i bwese tuku dabinu gobi bɔkura, adama bee, i n ko i n gobi bɔkurabun bukata mɔ. I ko i bwese tuku dabinu kera, adama nu n kpɛ nu bee kera.

⁷ Ka me, been goo ù n s̄a s̄aro tem me Gusunɔ been Yinni u koo bee wɛn wuu gagu sɔɔ, i ku ra gɔbia i yina i nùn gobi bɔkura.

⁸ I ko i nùn bɔkurawa ka nuku tia yin bukata u mɔ.

⁹ I laakarɔ ko, kpa i ku ra nuku k̄su bwisikunu ko i nee, w̄ɔ nɔɔba yiruse wee ya turuku kooma yè sɔɔ ba ra dibugibu kare, kpa i s̄esia i yina i nùn bɔkura. I n kua me, u koo Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue been s̄, kpa i yen taaren are sɔbe.

¹⁰ I nùn bɔkuro ka nuku tia. I n kua me, Gusunɔ besen Yinni u koo been s̄oma kpuro domaru kua ye i m̄.

¹¹ S̄arobu ba ko n w̄awa tem me sɔɔ saa kpuro. Yen s̄na na bee wooda yeni wɛ na nee, i de i n s̄a nuku tiagibu been mero bisi be ba s̄a s̄arobu ka w̄nw̄ndobu sɔɔ.

Yobun karabu

¹² Been Heberusi goo, tɔn durɔ n kun me tɔn kurɔ ù n tii bee d̄are, u koo bee s̄amburu kuawa w̄ɔ nɔɔba tia. W̄ɔ nɔɔba yiruse i ko i nùn karawa u doona.

¹³ I n nùn karamɔ, i ku de u doona nɔm dira.

¹⁴ I ko i nùn k̄ru w̄wa been yaa sabenu sɔɔ ka been alikama sɔɔ ka tam sɔɔ, kpuro sɔɔ gesi ye Gusunɔ besen Yinni u koo bee domaru kua.

¹⁵ I yaayo ma i raa yoru di Egibitiɔ, ma Gusunɔ besen Yinni u bee yakia. Yen s̄na na bee wooda yeni wɛmɔ gisɔ.

¹⁶ Been yoo goo ù n nee, u n yariɔ been min di yèn s̄ u bee ka been yenugibu k̄i, u maa dobu nɔmɔ been mi,

¹⁷ saa ye sɔɔ, u koo gambo gballiwa kpa i s̄kura sua i ka win swaa yaba kpa u ko been yoo sere ka baadommaɔ. Nge meya i ko i maa yoo tɔn kurɔn tii kua.

¹⁸ I ku ra de n bee s̄sie i ka yoo kara u doona been min di yèn s̄ s̄ambu te u bee kua w̄ɔ nɔɔba tia sɔɔ ta bee s̄m kowo wi

i k̄siamɔn aren nɔn yiru wɛ, kpa Gusunɔ been Yinni u bee domaru kua ye i m̄ kpuro sɔɔ.

Yaa sabenu bii gbiikinu

¹⁹ I ko i been nee ka been ȳanu ka been bonun bii gbiikii dwanu Gusunɔ besen Yinni yiyewa. I ku ra ka been neen bii gbiikinu s̄amburu ko, i ku ra maa been ȳanun bii gbiikinun sansu b̄ari.

²⁰ I ko i n da nin yaa temwa bee ka been yenugibu w̄ɔ baagere Gusunɔ besen Yinnin s̄a yerɔ te u ḡsa.

²¹ Yaa sabe nin garu t̄a n naasu barɔ n kun me t̄a n w̄ko s̄a n kun me t̄a n alebu gaa mɔ, i ku ra ka tu Gusunɔ been Yinni ȳakuru kua.

²² I ko i ten yaa temwa yenuɔ. Wi u d̄ere ka wi u n d̄ere, be kpurowa ba koo ye tem nge me ba ra nemu ka gina tem.

²³ Adama i ku ra yen yem di. I ko i mu yariwa temɔ nge nim.

Gɔ sararibun t̄ɔ bakaru

16

¹ Suru wi ba m̄ Abibu sɔɔ, i ku ra duari i Gɔ sararibun t̄ɔ bakaru di Gusunɔ besen Yinnin s̄. Domi suru wi s̄ara u bee yara Egibitin di w̄kuru.

² Yee yi i ko i wuna been yaa sabenu sɔɔ i ka Gusunɔ besen Yinni ȳakuru kua Gɔ sararibun t̄ɔ baka te sɔɔ, yiya, ȳanu ka bonu ka ketɛba. I ko i t̄ɔ baka te diwa Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ te u ḡsa.

³ T̄ɔ baka ten s̄ɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, i n p̄e dimɔ ye ba seeyatia doke. Ye ba n seeyatia dokewa i ko i di yèn s̄ ka duka i yara Egibitin di. I n n̄ni sw̄aarun p̄e ye dimɔ, nge meya been w̄aru kpuro sɔɔ i ko i ka t̄ɔ baka te yaaya t̄e sɔɔ i yara Egibitin di.

⁴ S̄ɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, i n ko i de p̄e seeyatia ya n w̄a been tem me kpuro sɔɔ. I n maa yaa ye i ka ȳakuru kua t̄ɔ gbiikirun yoka yimɔ sere s̄siru bururu.

⁵ I ku ra t̄ɔ baka te di been wusu kpuro sɔɔ mi Gusunɔ besen Yinni u bee sw̄i,

⁶ ma n kun m̄ wuu ge u ḡsa sɔɔ, mi win s̄a yeru ta w̄a. I ko i ȳakuru kowa yoka sanam me s̄ɔ u dua nge saa ye i yarima Egibitin din saka.

⁷ I ko i yaa sabe te w̄wa kpa i tu tem yam mi Gusunɔ besen Yinni u ḡsa mi. I n t̄ɔ

baka te di i kpa, yen sisiru bururu, kpa i gōsira i wura bēen wusō.

⁸ Sō nōba tia sō, i ko i pēe diwa ye ba n seeyatia doke. Sō nōba yiruse, kpa i menna Gusunō bēen Yinnin sō. I n ko i sōmburu garu ko tō te sō.

Gēebun tōo bakaru

⁹ Saa yēn di i dīanu gēebu torua, i ko i alusuma gariwa yu ka ko nōba yiru.

¹⁰ Yen biru, kpa i Gusunō bēen Yinni gēebun tōo bakaru diiya kpa i maa ka nūn kēnu naawa ye u domaru kua u bēe wē sō.

¹¹ I ko i nuku dobu ko win wuswaa win sāa yee te u gōsa sō bēe ka bēen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka bēen sōm kowo tōn durōbu ka tōn kurōbu ka Lefiba ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu, be kpuro gesi be ba wāa bēen suunu sō.

¹² I wooda be mēm nōwō kpa i ka sōmburu ko. I yaayo ma i raa sāawa yobu Egibitiō.

Kunun tōo bakaru

¹³ I n bēen gbean dīa bimiginu so i kpa, ma i bēen resēm binu gama i kpa, i ko i Kunun tōo bakaru diwa sō nōba yiru.

¹⁴ I ko i nuku dobu kowa tōo baka te sō, bēe ka bēen bii tōn durōbu ka tōn kurōbu ka bēen sōm kowo tōn durōbu ka tōn kurōbu ka Lefiba ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu be ba wāa bēen suunu sō.

¹⁵ I ko i Gusunō bēen Yinni tōo baka te diiyawa sō nōba yiru sāa yee te u gōsa sō. Domi u koo bēen gbean dīanu ka sōma ye i mō kpuro domaru kua kpa i n wāa nuku dobu sō mam mam.

¹⁶ Wōo baagere, nōn itawa bēen tōn durōbu kpuro ba ko n da de Gusunō bēen Yinnin sāa yerō te u gōsa. Saa yera, pēe ye ba n seeyatia doken tōo bakarun saa ka gēebun tōo bakarun saa ka kunun tōo bakarun saa. Adama bu ku da mi ka nām dira.

¹⁷ Ben baawure u koo ka kēru dawā mēn nōru u koo kpī ye Gusunō bēen Yinni u domaru kua u nūn wē sō.

Wooda ye ba yi siribun sō

¹⁸ I ko i bēen bwese keri sō siri kowobu ka wirugibu swīwa bēen wusu kpuro sō si Gusunō bēen Yinni u bēe wē. Kpa ba n da tōmbu siri gem sō.

¹⁹ I ku ra siri ka murafitiru, i ku ra goo gem wē win bēeren sō. I ku ra maa nām

biran kēru mwa domi ta ra laakarigibun nōni wōkewa kpa tu gemgibun gere gōsia.

²⁰ I ko i gem swīwa mam mam kpa i wa i n wāa, kpa i tem mē mwa mē Gusunō bēen Yinni u bēe wēemō.

Ba būu sāaru yina

²¹ I ku ra būu dāru garu gira yāku yerun bōkuō te i ko i Gusunō bēen Yinni bania.

²² I ku ra maa kperu garu gira ta n sāa būu, domi Gusunō bēen Yinni u ye kpuro tusa.

17

¹ I ku ra Gusunō bēen Yinni yākuru kua ka kete n kun mē ka yāaru n kun mē ka boo, yen gaa yā n bararu garu n kun mē alebu gaa mō, domi ya sāawa sese disigiru win mi.

²⁻³ I n da da i wāa wuu si Gusunō bēen Yinni u bēe wē sō, sōrōkudo sō teeru wuu sin gagu sō, tōn durō goo n kun mē tōn kurō goo u koo Yinni Gusunō tōnu kam kom kua u da u būnu yiira u sā, ka mam sō ka suru ka kperi kpuro. Yeya ya ko n sāa kōsa Gusunōn nōni sō domi n n mē u bēe yiire i ko.

⁴ Sanam mē i nua ba nēe, goo u yen bwe-seru kua, i ko i yen gari wēeriwa ka laakari. I n deema yēro u sese disigii te kuawa ka gem bēe Isireliban tem sō,

⁵ saa ye sōra i ko i ka yēro da wuun gbāra kōnnōwō n n tōn durōn na, n n maa tōn kurōn na kpa i nūn kpenu kasuku i go.

⁶ I ku ra goo taare wē i go ma n kun mō tōmbu yiru n kun mē ita ba win seeda di. Tōn turon seeda dibu kun tura.

⁷ Seedagii beya ba koo gbi bu yēro kpenu kasukum tore bu ka go kpa tōn be ba tie bu sere maa swīi. Nge mēya i ko i ka kōsa ye wuna bēen suunu sōn di.

Siribu

⁸ Goo ù n tōnu go n kun mē gabu bà n sanna n kun mē goo ù n goo mēera kua, ma i kpana i bu siria, i seewo i ka bu da yam mi Gusunō bēen Yinni u koo tii gōsia sō.

⁹ I doo yāku kowobu Lefiban mi ka siri kowobun mi kpa bu bēe sō nge mē i ko i siri bi koosina.

¹⁰ I ko i kowa dee dee ye ba bēe sōwā sāa yee ten min di tē Yinni Gusunō u tii gōsia.

¹¹ I ko i wooda ka sōsi ni ba bēe wē mi mēm nōwawa mam mam. I ku ra yen gaa yina.

12 Wi u tii sua ma u yina u yāku kowo wi u Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinnin sɔ̄mburu mɔ̄ mi ka siri kowon gari swaa daki, ba koo yēro gowa. Nge mɛya i ko i ka kōsa wuna bɛɛ Isireliban suunu sɔ̄n di

13 kpa tɔ̄nu baawure wi u ye nua u nanda kpa goo u ku maa tii sua.

Wooda ye ba yi

sina bokon swīibun sɔ̄

14 Sanam mɛ i dua i wāa tem mɛ Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u bɛɛ wɛɛmɔ̄ sɔ̄, ma i gerua i nɛɛ, i kī i n sina boko mɔ̄wa nge mɛ bwese ni nu bɛɛ sikerene nu mɔ̄,

15 wi Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u gɔ̄sa, wiya i ko i swīi u ko sina boko. U ko n sāawa Isireli. I ku ra de sɔ̄ wi i n sāa bwese teeru u ko bɛɛn sina boko.

16 Sina boko wi, u n ko u n dumi mɔ̄ dabi dabiru. U n ko u n da maa gabu gɔ̄ri Egibitiɔ̄ bu dumi dweema. Domi Yinni Gusunɔ̄ u bɛɛ sɔ̄wa u nɛɛ, u n kī i maa wura mi.

17 Win kurɔ̄bu ba n ko ba n dabi win gɔ̄ru gu ku raa ka gera Gusunɔ̄n min di. U n koo maa tii sii geesu ka wura sweena siki siki.

18 Sina boko wi, u n sina gɔ̄na sina u kpa, u koo de bu nūn wooda yeni yoruawa tireru sɔ̄ ye ya ko n wāa yāku kowo Lefiban mi.

19 Tire te, ta ko n wāawa win bɔ̄kuɔ̄ kpa u n da tu gari tɔ̄ baatere win wāarun tɔ̄ru kpuro sɔ̄ kpa u ka gia nge mɛ u koo Gusunɔ̄ win Yinni nasia, u win woodaba ka win yiirebu mɛm nɔ̄wa.

20 Kpa u ku tii sua u n tamaa u win Isirelibu kerewa kpa u ku wooda yen gaa yina kpa wi ka win bibun bweserun bandu tu daka da Isireliban suunu sɔ̄.

Ye ya ko n sāa Lefibagia

18

1 Yāku kowo Lefiba ka be ba tie Lefin bweseru sɔ̄ kpuro ba n tem wasi nge Isireli be ba tie. Yāku ni ba Yinni Gusunɔ̄ kua ka gāa ni ba ka nūn naawa, yera ya ko n sāa ben dīanu.

2 Ba n tem wasi mu n sāa ben tubi nge Isireli be ba tie. Adama Yinni Gusunɔ̄gia ya ko n sāa ben tubi nge mɛ u bu sɔ̄wa.

3 Yāku yaan mi bɛɛ Isireliba i ko yāku kowobu wɛ i n yākuru kua ka ketɛ n kun mɛ ka yāaru n kun mɛ ka boo, miya yen nɔ̄m faram ka yen baa saburosu ka yen bɔ̄sɔ̄nu.

4 Kpa i maa bu bɛɛn dīa ni i gbia i gā wɛ. Niya, alikama ka dāa bii ni ba ra ka tam ko ka ni ba ra ka gum ko ka sere bɛɛn yāanun san si i gbia i bɔ̄ra.

5 Domi bɛɛn bwese keri kpuro sɔ̄, Lefin bwese kera Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u gɔ̄sa bu ka sɔ̄mburu ko win sāa yerɔ̄ be, ka ben bibun bweseru sere ka baadommaɔ̄.

6 Lefi goo u n kī u yari Isirelin wuu gagun di mi u wāa u ka da mi Yinni Gusunɔ̄n sāa yera wāa,

7 u koo kpī u win sɔ̄mburu ko mi, Gusunɔ̄ win Yinnin wuswaaɔ̄ nge mɛ win mero bisibu Lefi be u deema mi ba mɔ̄.

8 Ba koo nūn dim wɛwa mu n ka begim nɛ baa mɛ u ye u raa mɔ̄ dɔ̄ra.

Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄ weesugibu

ka win sɔ̄mɔ̄ gemgii

9 I n tura tem mɛ sɔ̄, mɛ Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u bɛɛ wɛ, i ku ra mɛn tɔ̄mbun sāaru saari te Yinni Gusunɔ̄ u tusa.

10 I ku ra de bɛɛ sɔ̄, goo u ka win bii yākuru garu ko. I ku maa de goo u n sɔ̄roru mɔ̄ bɛɛn suunu sɔ̄,

11 n kun mɛ u n gɔ̄ribu sokumɔ̄ n kun mɛ u n dobo doboba mɔ̄.

12 Domi yeni kpurowa Yinni Gusunɔ̄ u tusa. Yen sāna u koo tem min tɔ̄n be kpuro gira bɛɛn wuswaan di,

13 kpa bɛɛ i n sāa Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinnigibu mam mam.

14 Domi bwese te i ko i gira mi, ba ra sɔ̄roru kowa kpa bu kperin saria mɛeri bu ka bikiaru ko. Adama Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinni u n bɛɛ ye wurarimɔ̄.

15 U koo bɛɛ win sɔ̄mɔ̄ goo seeya bɛɛn bweseru sɔ̄n di nge nɛ, Mɔ̄wisi. Wiya i ko i swaa daki.

16 Domi yera i Yinni Gusunɔ̄ bikia sanam mɛ i menna Horebun guurɔ̄. I nɛɛ, i n maa kī i Yinni Gusunɔ̄n tiin nɔ̄ nɔ̄ n kun mɛ i win dɔ̄ boko wi wa. Domi i n kī u bɛɛ go.

17 Ma Yinni Gusunɔ̄ u man sɔ̄wa u nɛɛ, bɛɛn bikia bi, bu wā.

18 U nɛɛ, u koo bɛɛ win sɔ̄mɔ̄ goo seeya bɛɛgibun suunu sɔ̄n di nge nɛ, kpa u win gari doke win nɔ̄ sɔ̄. Kpa sɔ̄mɔ̄ wī, u bɛɛ sɔ̄ kpuro ye u nūn yiire.

19 Bɛɛn goo u n yina u gari yi swaa daki yi sɔ̄mɔ̄ wī, u koo gere ka Gusunɔ̄n yīsiru, u koo yēro sɛɛyasiawa.

20 Adama sɔ̄mɔ wi, ù n gari gɛɛ sosi ka Yinni Gusunɔn yĩsiru ye u ñ nùn yiire u gere ñ kun mɛ ù n gari gerua ka bũnun yĩsiru, ba koo nùn gowa.

21 Sɔ̄rɔkudo i ko i tii bikia i nɛɛ, amɔna sa ko n ka yɛ gari yi Yinni Gusunɔ kun gerua.

22 Gusunɔn sɔ̄mɔ goo ù n gari gerua ka Yinni Gusunɔn yĩsiru, ma yi ñ koore mɛ, yiya yi ñ sãa Yinni Gusunɔn gere. Sɔ̄mɔ wiya u win gari seka. I ku win berum ko.

Wuu sìn mi

ba ko n da kpikuru de

19

1 Gusunɔ bɛsɛn Yinni u koo bwese tukunu gira nin tem di kpa u nin tem mɛ bɛɛ wɛ, kpa i n ben wusu ka ben yɛnusu mɔ.

2-3 Tem mɛ Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ wɛ mi, ñ n mu mwa i kpa, i mu bɔnu koowo beri ita kpa i yen baayere sɔ̄ wuu teu wuna mi be ba tɔnu go ba ko n da kpikuru we, kpa i swɛɛ yabiri yi ba ko n da ka de mi.

4 Tɔn be ba ben winsim go ba ñ ka baaru, ba ñ daa maa yiberɛ tɛru mɔsine, be tɔnawa ba koo kpĩ bu kpikuru da wuu sìn mi.

5 Nge tɛ, gabu bà n da yakasɔ ba dãa kĩimɔ, kpa gbãa yu wɔra yu win beruse wari yu go, wuu gen teu sɔra u koo kpikuru da u wa u n ka wãa,

6 kpa wi ba gon dusibun mɔru yà n seewa bu ku raa yero naa turi bu mwa swaan tondabun sɔ. Domi wi, ka wi u gu mi, ba ñ daa yiberɛ tɛru sãa.

7 Yen sɔna na bɛɛ sɔwa na nɛɛ, i wusu ita gɔsio su n sãa kpiki yenu.

8-9 Ma i wooda ye kpuro mɛm nɔwa i ye nɔni doke ye na bɛɛ wɛmɔ gisɔ, ma i Gusunɔ bɛsɛn Yinnin kĩru mɔ, u koo bɛɛn tem mɛ yasia kpa u mu bɛɛ wɛ mɛ u bɛsɛn baababa nɔ mwɛru kua. Saa yera i ko i maa wusu ita gasu gɔsi i sosi sìn mi ba ko n da kpikuru de.

10 Nge mɛya ba ñ koo maa be ba kun toren yem yari tem mɛ sɔ mɛ Gusunɔ bɛsɛn Yinni u bɛɛ wɛ i n mɔ, kpa yeron yem mu kun wãa bɛɛn winɔ.

11 Adama goo ù n win winsim tusa, ma u nùn so u go, yen biru, kpa u kpikuru we wuu sìn gagu sɔ̄,

12 win wuun guro gurobu ba koo dawa bu nùn mwaama bu wi u koo nùn mɔru kɔsie nɔmu beria u nùn go.

13 I ku nùn wɔnwɔndu kua. I taare sarirugiin yem wunɔ bɛɛ Isireliban suunu sɔ̄n di kpa n bɛɛ wɛra.

Gbee kɔ̄rɔn wooda

14 I n dua tem mɛ sɔ̄ i kpa mɛ Gusunɔ bɛsɛn Yinni u koo bɛɛ wɛ, bà n bɛɛ mu bɔnu kua ba kpa, i ku ra bɛɛn winsim kɔ̄rɔ mure bɛɛgia sɔ̄.

Seeda ye ba koo wura

15 Goo ù n tɔnu go ñ kun mɛ ù n toraru garu kua, tɔn turon seeda kun tura bu ka yero taare wɛ. Adama tɔmbu yiru ñ kun mɛ ita bà n seeda di, saa yera ba koo yero garisi taaregii.

16 Goo ù n win winsim kɔsa gaa mani,

17 be yiru ye kpuro ba koo dawa Yinni Gusunɔn sãa yerɔ bu yãku kowobu ka siri kowobu wa be ba dɔma te sɔmburu mɔ mi.

18 Siri kowo be, ba koo ben gari wɛeriwa ka laakari. Bà n deema seeda weesugia u win winsim manimɔ,

19 saa ye sɔra ba koo nùn kua nge mɛ u raa bwisika bu win winsim wi kua. Nge mɛya i ko i ka kɔsa wuna bɛɛn suunu sɔ̄n di.

20 Tɔmbu bà n ye nua, ba koo berum duura. Ba ñ maa kɔsa yen bweseru mɔ bɛɛn suunu sɔ̄.

21 I ku taaregii wɔnwɔndu kua. Wi u tɔnu go, ba koo maa win tii gowa. Wi u win winsim nɔni wuna, ba koo maa wigii wunawa. Wi u win winsim dondu bua, ba koo maa wigiru buawa. Wi u win winsim nɔma bua, ba koo maa wigia buawa. Wi u win winsim naasu bua, ba koo maa wigisu buawa.

Tabun wooda

20

1 Sanam mɛ i bɛɛn yiberɛba tabu wari, ñ n ben dumi wa ka ben tabu keke yi dumi gawe ka sere ben tɔmbu be ba bɛɛ dabiru kere, i ku ben berum ko. Domi Gusunɔ bɛsɛn Yinni u wãa ka bɛɛ wi, wi u bɛɛ yarama Egibitin di.

2 I sere tabu tore, yãku kowo u koo nawa bɛɛn wuswaa u nɛɛ,

3 i nɔwɔ bɛɛ Isireliba. Wee i na gisɔ i ka bɛɛn yiberɛba tabu ko. I ku de bɛɛn goon

tororu tu kara. I ku b̄erum soora, i ku diiri, i ku maa nanda ben s̄.

⁴ Gusunõ besen Yinni u ka b̄ee w̄aa. Wiya u koo b̄ee nasara w̄e.

⁵ Yen biru be ba ra tabu kowobu mw̄eeri, ba koo bikia bu n̄ee, b̄ee s̄õõ, wara u yenu kp̄õõ bana ma u ñ gina wure ge s̄õõ. Ȳero u de u wura yenuõ, kpa u ku gbi taa bi s̄õõ goo u du win yenu ge s̄õõ.

⁶ Ba koo maa bikia bu n̄ee, b̄ee s̄õõ, wara u d̄aa gbaanu kua ma u ñ gina yen are diire. Ȳeron tii u de u ḡosira yenuõ kpa u ku raa gbi taa bi s̄õõ goo u tu tubi di.

⁷ Ba koo maa bikia bu n̄ee, wara ba kurõ k̄a ma u ñ n̄un sue gina. Win tii u wuro yenuõ kpa u ku raa gbi taa bi s̄õõ kpa goo u kurõ wi sua.

⁸ Kpa bu maa n̄ee, b̄ee s̄õõ, wara u wurure. Bu de ȳero u wura win yenuõ. Kpa u ku raa be ba tie b̄erum tia.

⁹ B̄a ñ gari yi gerua ba kpa, kpa bu bu tabu sinambu kua.

¹⁰ Sanam me i wuu gagu tabu w̄ari, i gina gen t̄ambu bikio bu tii w̄e ka alafia.

¹¹ B̄a ñ wura ba b̄ee ben wuun k̄onnõ k̄enia i dua, be kpurowa i ko i yoo s̄õõma koosia.

¹² Adama b̄a kun k̄i bu b̄ee senna ka alafia, ma ba n̄ee, ba koo ka b̄ee sannawa, i bu tabu w̄ario.

¹³ Saa ȳe s̄õõ Gusunõ besen Yinni u b̄ee bu n̄õmu beria, saa yera i ko i t̄õn durõ be ba w̄aa mi kpuro go ka takobi.

¹⁴ Adama t̄õn kurõbu ka bii piiminu ka yaa sabenu ka arumani ye ya w̄aa wuu ge s̄õõ kpurowa i ko i gura yu ko b̄ee gia, kpa i ye dendi nge me i k̄i, domi Gusunõ besen Yinniwa u b̄ee ye w̄e.

¹⁵ M̄esuma ko i bwese nin wusu kpuro kua ni nu ka b̄ee toma, nu ñ w̄aa tem me i ko i m̄wa s̄õõ.

¹⁶ Adama t̄õn benin wusu s̄õõ, si Gusunõ besen Yinni u b̄ee w̄e mi, i n̄ m̄õ, i ku ra de sin t̄õnu goo u n̄ w̄aa.

¹⁷ I de i bu go kpuro mam mam, be ba s̄aa H̄etiba ka Am̄õreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba nge me Gusunõ besen Yinni u b̄ee yiire.

¹⁸ Kpa bu ku raa b̄ee ben koma b̄õrõnugii ni tie ni ba ra ben b̄õnu koosi. Kpa i ku ra ka ni Gusunõ besen Yinni torari.

¹⁹ Sanam me i wuu gagu w̄ari i gu tarusi n ka te i sere gu kamia, i ku ra gen d̄aa binuginu gb̄aa suasi. I ko i kp̄i i nin binu di,

adama i ku nu k̄i i sura domi d̄aru ta ñ s̄aa t̄õnu wi i ko i w̄ari i go.

²⁰ D̄aa te i ȳe ta ñ s̄aa diiraru, tera i ko i kp̄i i bura i ka s̄eri ko yi i ko i ka gb̄araru ȳõ sere i ka wuu ge kamia.

Wi ba go yakas̄õn gari

21

¹ Sanam me i w̄aa tem me Gusunõ besen Yinni u koo b̄ee w̄e s̄õõ, ma i wa ba goo go me s̄õõ, ȳeron gora kp̄i yakas̄õ, ma i ñ sere ȳe wi u n̄õn go,

² sanam me s̄õõra guro gurobu ka siri kowobu ba koo yarima kpa bu wusun tondam ȳiire si su wi ba go mi sikerene.

³ Wuu ge ba wa ga ka wi ba go mi turuku bo, wuu gen guro gurobu ba koo naa gbiiba kasuma tia ye ba ñ sugu dokere yu ka s̄õmburu garu ko.

⁴ Kpa wuu gen guro guro be, bu ka naa gbiiba ye da w̄õwa gaa s̄õõ ye ya nim kokumõ, mi goo kun wukure u sere ḡaanu duure. Kpa bu naa gbiiba yen w̄i suma bua mi.

⁵ Kpa ȳaku kowobu bu susima yen b̄õkuõ be, be ba s̄aa Lefin bibu be Gusunõ besen Yinni u wuna nenem bu ka win s̄aa yerun s̄õmburu ko kpa bu maa t̄õmbu domaru kua ka Yinni Gusunõn ȳisuru. Beya ba ko n da gari kpuro wunane yi yi s̄aa soonaa ka m̄eeran gari.

⁶ Kpa wuu gen guro guro be kpuro be ba susi wi ba go min b̄õkuõ bu ben n̄õma nia naa yen w̄õllõ w̄õwa mi.

⁷ Kpa bu gere bu n̄ee, ben n̄õma kun yem meni yari, m̄eya ben n̄õni kun maa wa me n kua u ka gu.

⁸ Yinni u be win t̄õmbu Isireli be u yakama tora ten suuru kuo, kpa u ku yem me garisi ben winõ me mu s̄aa toraru sarirugiin yem. Saa ye, Gusunõ u koo maa bu yem me suuru kua.

⁹ Nge m̄eya i ko i ka toraru sarirugiin yem wuna b̄ee s̄õõn di kpa i n̄ m̄õ ye ya koo Gusunõ w̄ere.

Kurõ d̄eson suabu

¹⁰ Sanam me i yara i b̄een yiber̄eba tabu w̄õrim d̄õõ be Gusunõ besen Yinni u b̄ee n̄õmu beria, ma i bu d̄esiru m̄wa,

¹¹ be s̄õõ, ma b̄een turo u kurõ burõ wa ma u n̄õn k̄iru ḡõru doke u ka n̄õn sua kurõ,

¹² saa ye, u koo nùn suawa u ka da win yenuo kpa u de u wii p̄aru woka kpa u win nii k̄k̄osu b̄ari.

¹³ Kpa u win yāa ni u raa doke pota kpa u da u sina ȳeron yenuo u swī win baaba ka win m̄eron s̄o suru tia. Yen biru, kpa ȳero u den da u nùn deema u ko win dur̄o kpa wi, u maa ko win kur̄o.

¹⁴ Adama ù n da nùn bw̄era yara, u de u doona mi u kī. U ku raa nùn d̄ora u gobi mwa. Meya u ku maa nùn garisi yoo. Domi u ka nùn menna.

Ye ya sāa bii yerumagia

¹⁵ Goo ù n maa kur̄abu m̄o yiru, ma u turo kī n kere turo, ma be yiru kpuro ba nùn bii t̄on dur̄abu marua, wi u kun kī mi, ma wiya u nùn yeruma marua,

¹⁶ sanam m̄e u bii be tubi b̄onu kuamm̄e, n n̄ ween̄e u wi u kīn bii garisi yeruma wi u n̄ kīn biin ayer̄o.

¹⁷ Adama n ween̄e u wi u n̄ kīn bii wura nge win yeruma, kpa u nùn win tubin b̄onu yiru w̄ē. Domi u sāawa win tundo dam yīre gbiikiru. N ween̄ewa u yerumarun baa wa.

Bii m̄em n̄o sarin k̄k̄ar̄o

¹⁸ Goo ù n bii t̄on dur̄o m̄o, ma bii wi, u kua m̄em n̄o sari wi u ku ra win tundo ka win m̄eron gere n̄o baa b̄a n nùn seeyasia,

¹⁹ saa ye s̄o, win tundo ka win m̄ero ba koo nùn mwawa bu ka na wuun guro gurobun mi,

²⁰ kpa bu guro guro be s̄o bu n̄e, ben bii wee, u ku ra ben gari n̄o. U win w̄aru dim̄owa ber̄et̄eke tam̄ n̄orubu s̄o.

²¹ Saa yera wuun t̄on dur̄abu kpuro ba koo nùn kpenu kasuku bu go kpa i k̄sa wuna b̄een suunu s̄on di. Isireliba kpuro b̄a n ye nua kpa bu berum ko.

Wi ba soora doken goru

²² Goo ù n toraru garu kua te ta tura bu ka nùn go, ma ba nùn soora doke ba bw̄ē d̄a w̄oll̄o,

²³ bu ku de win goru ta n w̄a d̄a mi sere ka w̄okur̄o. Baa n̄ n yen m̄eren na, bu de bu nùn sike yen t̄o te. Domi wi ba soora doke ba bw̄ē u kuawa mi b̄ruro Gusun̄n wuswaa. I n da ko m̄e, kpa i ku ra b̄een tem̄ disi doke m̄e Gusun̄o b̄een Yinni u b̄e w̄ē.

A wunen t̄onusin ḡaanu

garisio nge wunen tiiginu

22

¹ I n b̄een t̄onusin naa n̄ kun m̄e win ȳaru wa ta k̄oram̄o, i ku ra de tu doona. I ka tu wuro wi u tu m̄on mi.

² Ȳeron yenu ḡa n toman na, n̄ kun m̄e i kun nùn ȳen na, i yaa sabe te suo i ka da b̄een yenuo i tu n̄ari sere wi u tu m̄o ù n tu kasum na. Saa yera i ko i nùn tu wesia.

³ I n maa b̄een t̄onusin ket̄eku wa n̄ kun m̄e win yaberu n̄ kun m̄e win ḡaanu ganu ni nu k̄ara, nge meya i ko i maa nu kua. I ku nu deri nu kam ko.

⁴ I n wa goon ket̄eku n̄ kun m̄e win naa ya w̄ruma swaa s̄o, i ku de yen ȳero u ye seeya wi t̄ona. I ko i nùn somiwa u ka ye seeya.

Wooda bwese bweseka

⁵ T̄on kur̄o u ku raa t̄on dur̄on ḡaanu sebe, meya t̄on dur̄o u ku raa maa t̄on kur̄on ḡaanu sebe. Domi wi u kua m̄e, Gusun̄o b̄een Yinni u koo ȳero tusi.

⁶ I n wuu d̄o ma i gun̄o wa ga s̄e w̄akusi n̄ kun m̄e ga binu w̄akusi d̄a n̄ kun m̄e tem̄, i ku gu mwa ka gen binu sannu.

⁷ I de m̄ero gu doona kpa i tii binu yiiya, kpa b̄een w̄aru tu b̄e w̄era kpa tu daka da.

⁸ I n dii kpaaru bana i kpa, i ten t̄era w̄oll̄o gani dumi dokeo i ka sikerena kpa baa goo ù n w̄ruma min di u gu, i kun taare m̄o.

⁹ B̄een res̄em gbaanu s̄o, i ku ra maa d̄ia bweseru garu duure. I n kua m̄e, ten marum kpuro ka maa res̄em ye, ya ko n̄ sāawa Gusun̄agia.

¹⁰ I n wukum̄o, i ku naa ka ket̄eku sugu doke sannu.

¹¹ I ku ȳanu sebe ni ba wesa ka w̄ē damgii ka ȳa sansun w̄ē sannu.

¹² I b̄een bekan soo sookāo sari dokeo.

Suanaan wooda sarabu

¹³ Goo ù n kur̄o sua ma ba menna ka kur̄o wi, yen biru ma u n̄ maa kur̄o wi kī, u nùn tusa,

¹⁴ sere u nùn fun̄e wuna u win ȳsiru sank̄a, u gerua u n̄e, u kur̄o wi sua, ye ba dua ka wi, u n̄ ka nùn deem̄e,

¹⁵ saa ye s̄ora bii kur̄abu gen tundo ka gen m̄ero ba koo ka bii win w̄ndiarun seeda na bu wuun guro gurobu s̄asi wuun duu yer̄o mi ba ra m̄enne.

16 Kpa bii win tundo u guro guro be sō u nεε, na nen bii wāndia wi durō wini kāwa u n mō kurō, adama u nūn tusa.

17 Wee u nūn weesu mani u nεε, u n ka nūn deeme. Adama nen biin wāndiarun yīreru wee. Kpa bu beku te deria wuun guro gurobun wuswaa.

18 Kpa wuun guro guro be, bu durō wi mwa bu so,

19 kpa bu nūn sii geesun gobi wunōbu (100) bure u wāndia win tundo kōsia domi u Isireliban wāndia turon yīsiru sankā. Yen sō, u n maa kpē u kurō wi yina, u ko n nūn suewa sere ka win wāarun tōru kpuro sō.

20 Adama gari yi, yì n sāan na gem, ma ba n yīreru garu wa te ta sāa bii wigiru,

21 saa ye sōra ba koo kurō wi sua bu ka da win baaban yenu kōnnōwō kpa win wuun tōn durōbu bu nūn kpenu kasuku bu ka go. Domi seku bakara Isireliban mi bu nεε, bii wāndia u durō damaru kua win baaban yenu. Nge mēya i ko i ka daa kōsa yen bweseru wuna bēen suunu sōan di.

22 Bā n durō goo mwa u sakararu mō ka goon kurō, ba koo be kpuro gowa durō wi ka kurō wi. Nge mēya i ko i ka daa kōsa yen bweseru wuna bēen suunu sōan di.

23 Bii wāndia goo ù n wāa, ma ba nūn durō kāa, adama ba n gina suane, ma durō goo u nūn wa ma u ka nūn kpuna,

24 i ko i be yiru kpuro mwawa i ka na wuun duu yerō mi guro gurobu ba ra mēnne, kpa i bu kpenu kasuku i go yèn sō bii wāndia wi, u n wura kue saa ye u nūn gaba wuuō ka yèn sō durō wi, u win winsim kurō bekuru doke. Nge mēya i ko i ka daa kōsa yen bweseru wuna bēen suunu sōan di.

25 Adama durō wi, ù n wāndia wi ba durō kāa mi wan na yakasō u ka nūn gaba u ka kpuna ka dam yakasu mi, durō wi tōnawa ba koo go.

26 I ku wāndia wi gāanu kua. U n toraru garu kue te ta weene bu ka nūn go. N sāawa nge durō goo wi u win beruse wōri u go.

27 Domi u nūn deemawa yakasō. Ma bii wāndia wi, u wura kua adama goo sari wi u koo nūn wōra.

28 Durō goo ù n maa bii wāndia goo wa wi ba n gina durō kā, ma u nūn gaba u ka kpuna, ma ba bu mwa,

29 durō wi, u koo bii wāndia win tundo sii geesun gobi weeraakuru wēwa kpa u bii wi

sua kurō, domi u nūn bekuru doke. U n maa kpē u nūn yina sere ka win wāarun nōrō.

23

1 Durō goo u ku raa maa win baaban kurō kīa. U n kua mē, u win baaba sekuru dokewa mi.

Tōn be ba n ko n wāa

Gusunōn tōmbun wuuru sō

2 Win tīa bii ba kōsuka n kun mē win tōn durōru ba bura, u n kpē u ka Yinni Gusunōn tōmbu mēna.

3 Be ba n weene bu suana ma ba ka suana, ben bibu ba n kpē bu ka Yinni Gusunōn tōmbu mēna sere ka ben bibun bibun bweserun nōn wōkurō.

4 Mēya Amōniban goo n kun mē Mōabuban goo u n kpē u ka Yinni Gusunōn tōmbu mēna sere ka ben bibun bibun bweserun nōn wōkurō.

5 Domi ba n ka sun nim ka dīanu sennō kue saa ye sa yarima Egibitin di. Ba da ba Balamu, Beorin bii, Petorigii wi u na Mēsopotamin di gobi kāwa u ka na u sun bōrusi.

6 Adama Gusunō bēen Yinni u n Balamu win gere swaa daki. U bōri yi gōsiawa domaru domi u sun kī.

7 I ku ra ben alafia kasu n kun mē ben gea sere ka baadommaō bēen wāarun tōru kpuro sō.

8 I ku ra ko i Edōmu goo tusi, domi ba sāawa bēen wōnōbu. I ku ra maa Egibitigii goo tusi domi sa sōru di ben temō.

9 Ben bibu ba ko n da ka Yinni Gusunōn tōmbu mēnēwa sere ka ben sikadominō.

Sansanin dēeraru

10 I n yara i ka yiberēba tabu wōri, saa ye sōra i ko i tii laakari ko ka gāa disiginu kpuro.

11 Tōn durō goo ù n wāa bēe sō, ma u dosa sere u tii wa dosu ge sō, i ka nūn yario sansanin di gina.

12 Adama sō ù n kēlla, u koo wobu-rewa. Yen biru, sō ù n dua kpa u wurama sansaniō.

13 I de i n gam mō sansanin biruō mi i ko i n da dii bera ko,

14 kpa i n gāanu neni ni i ko ka wōru gbe i ka bēen dii bera ye sike.

15 Domi Gusunō bēen Yinni u wāa bēen sansani ye sō u sīimō sīimō u ka bēe kōsu kpa u bēe bēen yiberēba nōmu beria. Yen sō, n

weenɛwa bɛɛn sansani ya n dɛɛre kpa u ku bɔrɛnu ganu wa bɛɛn suunu sɔ̄ ni nu koo de u bɛɛ biru kisi.

Yoo wi u duka sua

¹⁶ I ku yoo wi u win yinni duka suuri mwa i wesia win yinnin mi.

¹⁷ I de u n wãa mi u kɪ bɛɛn suunu sɔ̄ wuu ge u koo gɔsi sɔ̄. I ku nùn dam dɔre.

Kurɔ damaru sãaru sɔ̄

¹⁸ I ku de durɔ dama woronu n̄ kun mɛ kurɔ dama woronu nu n wãa bɛɛn sãaru sɔ̄.

¹⁹ I ku ra ka durɔ dama gobi n̄ kun mɛ kurɔ dama gobi gɛɛ na Yinni Gusunɔn sãa yerɔ i ka ye i Gusunɔ nɔ̄ mwɛɛru kua kɔsia. Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni u yen bweseru tusa.

Bɔkurabun nim dokebu

²⁰ Bɛɛn Isirelisibu b̄a n gãanu bɔkura, i ku bu nim doke, n̄ n gobin na, n̄ n maa dɪanun na n̄ kun mɛ gãanu ganu.

²¹ Sɔ̄wa i ko i yen bweseru kua, adama i ku ra bɛɛn Isirelisibu kua mɛ, kpa Gusunɔ bɛɛn Yinni u bɛɛ domaru kua tem mɛ sɔ̄ mɛ i ko i du mi, i n mɔ.

Nɔ̄ mwɛɛnun gari

²² I n Gusunɔ nɔ̄ mwɛɛru garu kua, i ku te i ka tu yibia domi u koo bɛɛ tu bikia kpa i n taarɛ mɔ.

²³ Adama i kun nɔ̄ mwɛɛru garu kue, i n̄ ko i n taarɛ mɔ.

²⁴ Nɔ̄ mwɛɛ te i yara bɛɛn nɔ̄n di, i ko i tu yibia wa domi i tu kuawa ka bɛɛn tiin nɔ̄, n̄ n̄ ka tilasi.

Ye kaa kp̄i a ko goon gbaarɔ

²⁵ I n dua goon dãa gbaarɔ, i yen binu dio nge mɛ i kɪ, adama i ku ra nin ganu doke birerɔ i ka doona.

²⁶ I n maa dua goon alikama gbaarɔ, i ko i kp̄i i alikama wɔka ka nɔ̄ma adama i ku ye kɔmbɔ doke.

Kurɔ wi ba yina

24

¹ Goo ù n kurɔ sua ma u kurɔ wi gãanu waasi ye ya n̄ ka nùn naawɛ, ma u kurɔ wi yinanaan tireru yorua u nùn nɔ̄mu beria, ma u nùn gira win yenun di u doona,

² ma yen biru, kurɔ wi, u da u mɔre durɔ goon mi,

³ durɔ dãako win tii ù n nùn yinabun tireru yorua, ma u nùn yina, u nùn yara win yenun di n̄ kun mɛ ù n gu,

⁴ win durɔ gbiikoo wi u raa nùn yina mi, u ku maa nùn kasu bu menna. Domi kurɔ wi, u kua disigii. Yeya Yinni Gusunɔ u tusa. I n kua mɛ, i tem mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u bɛɛ wɛ bɛɛɛ sari kookoosu koosiwa mi.

Wi u kurɔ kpao sua

⁵ Goo ù n kurɔ kpao sua, u ku tabu da. Mɛya bu ku maa nùn tilasi gaa ko. Bu de u n tii mɔ sere wɔ̄ tia, kpa u wa u win kurɔ wi nukuru dorasia.

Tɔruban wooda

⁶ N̄ n̄ weenɛ i goon nɛɛru tɔruba mwa baa ten bia. Domi i n kua mɛ, i mwawa mi ye n ko n de u n wãa.

Tɔnu wi u win tɔnusi gbenan

wooda

⁷ Bɛɛn goo ù n win Isirelisi mwa u gɔsia yoo n̄ kun mɛ u nùn dɔra, i ko i yɛro wi gowa. Nge mɛya i ko i ka kɔsa yen bweseru wuna bɛɛn suunu sɔ̄n di.

Bara disigirun wooda

⁸ I de i be ba bara disigiru mɔ laakari ko gem gem kpa i ko nge mɛ yãku kowobu Lefiba ba koo bɛɛ sɔ̄si. Nge mɛ na yiire i ko, nge mɛya i ko i ko mam mam.

⁹ I yaayo ye Gusunɔ bɛɛn Yinni u Mariamu kua saa ye sa wee Egibitin di sa wãa swaa.

Tɔruban gari

¹⁰ I n bɛɛn Isirelisi goo gãanu bɔkura, i ku du win dirɔ i ka tɔruba sua.

¹¹ I yɔro tɔwɔ kpa wi i gãanu bɔkura mi u yarima u bɛɛ tɔruba wɛ.

¹²⁻¹³ I n yãaro gãanu bɔkura ma u bɛɛ win yaberu tɔruba wɛ, i ku de ta n wãa bɛɛn mi sere yam mu ka t̄ira. Baa n̄ n kua amɔ, sɔ̄ ù n dua, i ko i nùn win yabe te wesia wa kpa u wa u tu wukiri u ka kpuna. Kpa u bɛɛ domaru kua kpa Gusunɔ bɛɛn Yinni u maa bɛɛ siara.

Iyãarobu bɛɛɛ wɛɛyo

¹⁴ I n yãaro goo mɔ sɔ̄m kowo, ù n sãa Isireli n̄ kun mɛ sɔ̄, i ku nùn taki di.

¹⁵ I nùn win sɔ̄mburun gobi wɛɛyo baadomma sɔ̄ u sere du. Domi u sãawa yãaro, u win gobin bukata mɔ gea. I kun kue

mɛ, ma u Yinni Gusunɔ̄ nɔ̄ogiru sue bɛɛn sɔ̄,
i ko i taarɛ wa.

Baawurewa

u koo win torarun are wa

¹⁶ Ba ñ tɔ̄nu goomɔ̄ win biin torarun sɔ̄,
mɛya ba ñ maa bii goomɔ̄ win mɔ̄wɔ̄bun
torarun sɔ̄. Ba ñ goo goomɔ̄ goon torarun
sɔ̄.

Ye ba koo ko yāarobun sɔ̄

¹⁷ I ku ra ko i sɔ̄ ñ kun mɛ gobeku gem
bira siribu sɔ̄. Mɛya i ku ra maa gɔ̄mini
goon bekuru tɔ̄ruba mwa.

¹⁸ Adama i yaayo ma sa raa yoru di
Egibitiɔ̄ ma Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni u sun yakia.
Yen sɔ̄na na bɛɛ yiiremɔ̄ i n da wooda yeni
swīi.

¹⁹ Saa yè sɔ̄ i bɛɛn dīanu gɛ̄mɔ̄, ma i yen
gɛɛ tia duari gbee suunu sɔ̄, i ku maa wura
i ye sua. I de yu ko sɔ̄bu ka gobekuba ka
gɔ̄minibugia, kpa Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni u wa
u bɛɛn nɔ̄man sɔ̄ma kpuro domaru kua.

²⁰ I n yɔ̄wa bɛɛn dāa ye ba mɔ̄ olifin wɔ̄llo
i ye sɔ̄ra, i ku ra maa wure i yɔ̄ i ye i duari
sɔ̄ri. I de ye, yu ko sɔ̄bu ka gobekuba ka
gɔ̄minibugia.

²¹ Sanam mɛ i bɛɛn resɛm binu sɔ̄rimɔ̄,
i ku ra maa gɔ̄sira i wura biruɔ̄. Ye i deri
mi, yeya ya koo ko sɔ̄bu ka gobekuba ka
gɔ̄minibugia.

²² Bɛɛn tii i yaayo ma i yoru di Egibitiɔ̄.
Yen sɔ̄na na bɛɛ yiiremɔ̄ i n da yeni swīi.

Siribun wooda

25

¹ Nɔ̄osinaa sariru tɔ̄ n dua tɔ̄mbu gabun
baa sɔ̄, ma ba da siri yerɔ̄ ba bu siria, saa
ye sɔ̄, wi u gem mɔ̄, i nùn win gem wɛ̄yɔ̄.
Wi u maa taarɛ mɔ̄ kpa i nùn win taarɛ wɛ̄.

² Wi siribu di, bɔ̄ n nùn soberu bure,
siri kowo u koo de yɛ̄ro u kpunawa win
wuswaaɔ̄ kpa bu nùn so nge mɛ win torara
nɛ̄.

³ Adama bu ku sɛ̄ni nɔ̄ weeru sara, domi
yà n kera mɛ, i bɛɛn mɛro bisi wi bɛ̄ere
birawa mi.

Naa yà n sɔ̄mburu mɔ̄ dīanɔ̄n

wooda

⁴ I ku bɛɛn naa kinɛrun nɔ̄ bɔ̄ke saa ye ta
sɔ̄mburu mɔ̄ dīanu sɔ̄.

Gɔ̄mini wi u kun bii mɔ̄n

wooda

⁵ Mɔ̄ ka wɔ̄nɔ̄ bɔ̄ n wāa yɛnu teu sɔ̄, ma
mɔ̄ u gu u ñ bii mara, win gɔ̄mini wi, u ku
yari yɛnu min di u mɔ̄raru da gam. Win
durɔ̄n wɔ̄nɔ̄ wiya u koo nùn sua kurɔ̄.

⁶ Bɔ̄ n bii tɔ̄n durɔ̄ mara, ba koo bii gbiikoo
wi garisiwa wi u gu min bii kpa win yīsiru tu
wa ta n wāa Isireliban suunu sɔ̄.

⁷ Goo ù n yina u win mɔ̄n kurɔ̄ gɔ̄mini
sua, kurɔ̄ wi, u doo siri yerɔ̄ u wuun guro
gurobu deema kpa u bu sɔ̄ u nɛɛ, nɛn durɔ̄n
wɔ̄nɔ̄ u yina u man sua kurɔ̄ u ka win mɔ̄
bii marua win yīsiru tu ka wa ta n wāa
Isireliban suunu sɔ̄.

⁸ Saa ye sɔ̄ra wuun guro guro be, ba koo
durɔ̄ wi soku kpa bu nùn gari yi bikia. U n
yinan na mam mam u win mɔ̄n gɔ̄mini wi
sua kurɔ̄,

⁹ kurɔ̄ wi, u koo dawa u win bara nɔ̄ teu
wuna guro guro ben wuswaaɔ̄, kpa u nùn
yāatam sie kpa u gere u nɛɛ, wee nge mɛ ba
ra durɔ̄ kue wi u yina u win mɔ̄ bii marua.

¹⁰ Kpa bu win bweseru yīsiru kɛ̄ Isireliba
sɔ̄ bu nɛɛ, wìn bara nɔ̄ ba wunan bweseru.

Ye ba yina sannɔ̄ sɔ̄

¹¹ Tɔ̄n durɔ̄bu yiru bɔ̄ n sannamɔ̄, kpa mi
ba sannamɔ̄ mi, ben turon kurɔ̄ u na u ka
win durɔ̄ wɔ̄ra win yiberɛn nɔ̄man di, kpa u
yiberɛ win tɔ̄n durɔ̄ru nɛnɛ,

¹² saa ye sɔ̄, i kurɔ̄ win nɔ̄mu ge buro. I
ku nùn wɔ̄nwɔ̄ndu kua.

Tenkurun swaan wooda

¹³ I ku kiaru dɔ̄rena ka taki, i de bɛɛn kilo
ya n s̄aa dee dee, kpa yen gaa kun gaa kere.

¹⁴ I de bɛɛn sakakunu nu n s̄aa dee dee. I
ku de gagu ga n gagu kere.

¹⁵ I de bɛɛn kilo ya n s̄aa dee dee kpa bɛɛn
sakakunu nu n s̄aa tia. Kpa bɛɛn wāaru tu
wa tu dakaɔ̄ da tem mɛ Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni
u koo bɛɛ wɛ̄ sɔ̄.

¹⁶ Domi Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni wi, u be ba
yen bweseru mɔ̄ tusa.

Amalɛkiban kpeerasiabu

¹⁷ I yaayo ye Amalɛkiba ba bɛɛ kua saa ye
i wee Egibitin di,

¹⁸ i wasire, ma ba bɛɛ wɔ̄ri birun di ba be
ba wāa biruɔ̄ go go, ba ñ Gusunɔ̄n bɛrum
kue.

¹⁹ Saa yè sɔ̄ Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni u koo bɛɛ
wɛ̄rabu wɛ̄ u de yiberɛba kpuro bu bɛɛ deri
tem mɛ u koo bɛɛ wɛ̄ sɔ̄ mu n ka s̄aa bɛɛgin,

i ko i Amalekiba kpuro kam koosiawa kpa bu ku maa ben yīsiru yaaya handunia sō. I ku ra ye duari.

Dīa gbiikinun wooda

26

¹ I n da i dua tem mē Gusunō besen Yinni u koo bēē wē sō, ma i mu mwa, i sina mē sō,

² i de bēen baawure u win gbean dīa gbiikinu tama ni u duura tem mē sō, u nu doke bireru sō u ka na Gusunō besen Yinnin sāa yerō,

³ kpa u da saa ye sōn yāku kowon mi, u nūn sō u nēē, u gerumō Gusunō win Yinnin wuswaaō gisō ma u dua tem mē sō, mē Yinni Gusunō wi, u besen baababa nō mweeru kua u nēē, u koo sun wē.

⁴ Kpa yāku kowo wi, u yēro bire te mwaari u yi Gusunō besen Yinnin yāku yerun wuswaaō.

⁵ Kpa yēro u gere Gusunōn wuswaaō u nēē, win sikado u sāawa Aramugii wi u kun wāa yeru mō. U da Egibitiō u sina mi ka tōmbu fiiko be ba wāa ka wi. Yen biru, tōn be, ba dabia ba kua bwese damgiru.

⁶ Adama Egibitigibu ba bu dam dōre, ba bu nōni sōwa, ma ba bu kua yobu.

⁷ Yera ba Gusunō besen baababan Yinni nōgiru sue, ma u begia nua. U ben nōni swāaru wa ka dam mē ba bu dōremō ka nge mē ba bu taare.

⁸ Yen biru, u bu yarama Egibitin di ka win nōm damguu, ka nanum bakam, ka sōm maamaakiginu.

⁹ U ka bu tunuma tem mini, mē mu tim ka bom yiba, ma u bu mu wē.

¹⁰ Yen sōna tē, u ka tem mē Yinni Gusunō u nūn wēn dīa gbiikinu na win wuswaaō.

Kpa yēro u yiira u wuswaa tem girari u ka Gusunō sā.

¹¹ Yen biru, bēē ka Lefiba ka sō be ba wāa bēen suunu sō, i ko n nuku dobu mō gāa geenu kpuron sō ni Gusunō besen Yinni u bēē ka bēen bibu wē.

Wākuru baateren wōllōn

tia tian wēebun wōō

¹² Wōō yirun biru, itase, i ko ge sokuwa wākuru baateren wōllōn tia tian wēebun wōō. I n bēen dīanu gā i kpa, i ko nin wākuru baateren wōllō tia tia wunawa kpa i Lefiba

wē ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu kpa ba n da di bu debu bēen wuu si sō.

¹³ Saa yera i ko i Gusunō besen Yinni sō i nēē, wākuru baateren wōllōn tia tia ye ya sāa wigia, wee i wunama bēen yēnun di i Lefiba wē ka sōbu ka gobekuba ka gōminibu nge mē u bēē yiire i ko. I n yen gaa duari i sere ye deri.

¹⁴ I n wākuru baateren wōllōn tia tia yen gaa di sanam mē i gōō wooru sō. I n ye sue sanam mē i n dēere. I n maa yen gaa gōribu wē.

¹⁵ U tukama u bēē mēeri saa win sin yee dēerarun di te ta wāa wōllō, kpa u bēē win tōmbu Isireliba domaru sosia ka bēen tem mē u bēē wē, mē mu tim ka bom yiba nge mē u besen baababa nō mweeru kua.

Isireliba ba sāawa

Gusunōn tōmbu

¹⁶ Gisō, Gusunō besen Yinni u bēē sōmō u nēē, i win woodaba ka win yiirebu kpuro mēm nōwō. I n tii se kpa i ye kpuro swīi ka gōru tia ka bēen bwēra kpuro.

¹⁷ Gisō, i wura ma Gusunōwa u sāa besen Yinni, i maa wura ma i ko i sī win swaa sō, kpa i win woodaba ka win yiirebu kpuro mēm nōwō.

¹⁸ Yinni Gusunōn tii u maa wura gisō ma i sāa win tōn be u gōsa nenem win tiin sō i ka win yiirebu kpuro swīi nge mē u bēē nō mweeru kua.

¹⁹ Mēya u koo maa bēē wōlle sua i yīsiru yari kpa i n bēere mō n kere handunian bwesenu kpuro ni u taka kua, kpa i n sāa win tōn be u tii yiya nge mē u gerua.

ISIRELIBA BA GUSUNŌN ARUKAWANI YAAYAMŌ

Kpee ni ba koo sōnna

Ebalin guurō

27

¹ Mōwisi ka Isireliban guro gurobu ba tōmbu sōwa ba nēē, i wooda be kpuro mēm nōwō be Mōwisi u bēē saaria mi gisō.

² Tōō tē sō i da i Yuudenin daaru tōbura, i dua tem mē Gusunō besen Yinni u bēē wē sō, i de i kpee bakanu gurama i sōnna i tāwaru koosi,

³ kpa i wooda yenin gari kpuro yore ni sō dōma te. Nge mēya i ko i ka tem mē du

mε mu tim ka bom yiba mε Gusunō besen baababan Yinni u bεε nōō mwεεru kua.

⁴ I n Yuudenin ye tōbura i kpa, yera i ko i sere kpee n̄n wooda na bεε wē gisō gurama i sōnna Ebalin guurō kpa i nu tāwaru koosi.

⁵ Miya i ko i Gusunō besen Yinni yāku yeru kua ka kpee ni i n̄ ka sisu dāke.

⁶ Kpee ni ba n̄ dāke tōnawa i ko i ka n̄n yāku yee te bania. Miya i ko i n̄n yāku dōō mwaararuginu

⁷ ka siarabun yākunu kua, kpa i sina mi i di ka nuku dobu Gusunō besen Yinnin wuswaa.

⁸ Kpa i woodan gari yi yore kpee ni sōō mε baawure u koo kpī u ka yi gari sāa sāa.

⁹ Ma Mōwisi ka yāku kowobu Lefiba ba Isireliba kpuro sōōwa ba nεε, i mario i nō, gisōra i kua Gusunō besen Yinnin tōmbu.

¹⁰ Yen sō, i de i n̄n mεm nōōwa kpa i win yiirebu ka win woodaba swīi ye na bεε saaria mi gisō.

¹¹ Mōwisi u dōma te tōn be sōōwa u nεε,

¹² i n Yuudenin daaru tōbura i kpa, bwese nini, Simēba ka Lefiba ka Benyamēba ka Yudaba ka Isakariba ka Yosefuba ba koo da bu yōrawa Garisimun guurō kpa bu tōmbu domaru kua,

¹³ kpa maa bwese nini, Rubeniba ka Gadiba ka Aseba ka Sabuloniba ka Danuba ka Nefitaliba bu da bu yōra Ebalin guurō kpa bu bōrin gari gere.

Bōri wākura yiru

¹⁴ Guuru miya Lefiba ba koo gbāra tāa tāa bu Isireliba kpuro sō bu nεε,

¹⁵ bōrurowa wi u dāa dāka n̄ kun mε u sisu yania u wisi u ka tii bwāaroku gagu kua u sā gbenum, domi Yinni Gusunō u yabu yen bweseru tusa ye ba ka nōma kua ba sāmō. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

¹⁶ Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u kun win tundo n̄ kun mε win mero bεεre doke. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

¹⁷ Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u win winsim tem nōō bura yeru sare. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

¹⁸ Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u wōko swaa sōōsi kankam. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

¹⁹ Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u sōō n̄ kun mε gobeku n̄ kun mε gōmini win gem bira siri yerō. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

²⁰ Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u win tondon kurō kīa, domi u win tondon kp̄in yeru disi dokewa mi. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

²¹ Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u ka yaa saberu kpuna. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

²² Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u ka win sesu mero turosi n̄ kun mε tundo turosi kpuna. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

²³ Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u ka win kurōn mero kpuna. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

²⁴ Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u win tōnusi so u go bōkuō gbenum. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

²⁵ Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u nōm biran gobi mwa u ka taare sarirugii go. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

²⁶ Kpa Lefiba bu nεε, bōrurowa wi u yina u woodan gari yini mεm nōōwa. Kpa tōmbu kpuro bu nεε, ami!

28

Domarun nōō mwεεnu

¹ Mōwisi u nεε, i n Gusunō besen Yinnin gere kpuro swaa daki, ma i win yiirebu kpuro mεm nōōwa bi na bεε sōōmō mini gisō, saa yera u koo bεε wōlle sua n kere bwesenu kpuro ni nu tie.

² Ma i win gere kpuro mεm nōōwa, wee nge mε u koo bεε domaru kua.

³ U koo bεε kpuro domaru kua, be ba wāa wuu marosō ka be ba wāa baru kpaano.

⁴ U koo de i bii dabinu ma kpa u de dīanu nu koorā bεen gbeaō kpa bεen keteba ka bεen yāanu ka bonu nu marura nu dabia.

⁵ U koo de i dāa bii dabinu wa i birenu yibia kpa u de i n som mō mu n kpā i ka pēε ko.

⁶ Mi i dōō kpuro, u koo bεε domaru kua.

⁷ Wi, Yinni Gusunō, u koo de yiberε be ba bεε seesi bu yarina bεen wuswaan di. Swaa tia ba koo ka duuma adama ba koo duki yarinawa bu swaa dabinu mwa.

⁸ U koo bεen dīa ni i gā i doke biranu sōō kōsu, kpa u de ye i mō kpuro yu wēra. U koo bεε domaru sosia tem mε sōō, mε u bεε wēεmō.

⁹ I n win wooda be kpuro mεm nōōwa, ma i win kīru mō, u koo bεε wuna nenem win tiin sō nge mε u bεε nōō mwεεru kua.

10 Handunian tambu kpuro ba koo wa ma i s̄aa Yinni Gusun̄n tambu kpa ba n b̄een berum m̄o.

11 Yinni Gusun̄o u koo b̄ee durom dabinu yibusi tem m̄e s̄oo m̄e u b̄esen baababa n̄oo mw̄eru kua u n̄ee, u koo b̄ee w̄ē. I ko i bii dabinu ma kpa b̄een yaa sabenu nu dabia kpa b̄een gbea yu d̄ianu ko.

12 U koo b̄ee w̄ollu wukia mi win arumanin beru yera w̄aa kpa u de gura yu n̄e b̄een tem s̄oo saa ye n ween̄e. Kpa ye i m̄o kpuro yu kuura. I n̄ maa gobi b̄okuram̄o gabun mi. T̄on tuko dabira ta koo gobi b̄okura b̄een mi.

13 Yinni Gusun̄o u koo b̄ee kowa wiru, n̄ n̄ m̄o siru. I ko i n da n ȳisiru yarawa, i n̄ biru wur̄o. Adama yu ka sere koor̄a m̄e, i ko i wi, Gusun̄o b̄esen Yinnin woodaba m̄em n̄oo wawa mam mam ye na b̄ee s̄ōm̄o mini gis̄o.

14 I ku ra ko i ḡera gari yi na b̄ee s̄ōwa mini kpuron gaan d̄i, kpa i da i b̄ūnu s̄ā.

B̄ōrin n̄oo mw̄eenu

15 M̄owisi u maa n̄ee, ma i n̄ Gusun̄o b̄esen Yinnin gere swaa daki, ma i kun ye kpuro m̄em n̄oo w̄e ka yiire bi na b̄ee s̄ōm̄o mini gis̄o, b̄ōri yiniwa yi koo b̄ee w̄ōri.

16 B̄ee kpuro i ko i b̄ōri wa, be ba w̄aa wuu maros̄o ka be ba w̄aa baru kpaan̄o.

17 I n̄ d̄aa binu wasi i birenu yibia, i n̄ maa som wasi i ka p̄ēe ko.

18 I n̄ bibu marum̄o ba n dabi. B̄een d̄ianu nu n̄ kooram̄o b̄een gbea. M̄eya b̄een ket̄eba ka b̄een ȳaanu ka bonu nu n̄ maruram̄o nu dabia.

19 Mi i d̄oo kpuro, b̄ōriya yi ko n b̄ee sw̄i.

20 Ye i m̄o kpuro s̄oo, Gusun̄o b̄een Yinni u koo de i b̄ōri wawa kpa i n berum m̄o kpa i wahala ko sere i ka kam ko mam mam ȳen s̄o i n̄n deri ma i k̄ōsa kua.

21 U koo ka b̄ee bara k̄osunu naawa ni nu koo b̄ee kpeerasia tem min di m̄e i ko n m̄o.

22 U koo de b̄een wasi yi gbera n̄ kun m̄e yi sw̄ia n̄ kun m̄e yi m̄osi n̄ kun m̄e yi wooru bara. U koo maa yina gura yu n̄e kpa b̄een gbean d̄ianu nu gbera n̄ kun m̄e nu k̄ōsi. Wahala ye kpurowa i ko wa sere u ka b̄ee kpeerasia mam mam.

23 W̄ollu ta koo b̄ōbiawa nge sii gandu b̄een wii w̄oll̄o kpa tem mu b̄ōbia nge sisu.

24 Tua ka yanima u koo sure b̄een gbea guran ayer̄o sere u ka b̄ee kpeerasia mam mam.

25 Yinni Gusun̄o u koo de b̄een yiber̄eba bu b̄ee kamia. Swaa tia ko i ka bu w̄ōri adama i ko i duki yarinawa ben wuswaan di i swaa dabinu mwa. Handunian bwesenu kpuro nu koo biti ko n̄ n wa ye ya b̄ee deema.

26 B̄een gonu nu koo kowa gun̄su ka gbeeku ȳeen d̄ianu. Goo kun yin gaa giram̄o.

27 Yinni Gusun̄o u koo b̄ee bwisinu wisi nge m̄e u Egibitigibu kua. U koo de i n ḡonan bara bwese bweseka m̄o ye ya n̄ b̄ekuram̄o.

28 U koo de wiiraru ka w̄ōkoru ka fanfankura n b̄ee w̄āsi.

29 S̄oo s̄oo gb̄āara, i ko n s̄iim̄owa i n babi nge w̄ōkubu. Ḡaanu sari ni nu koo w̄ēra ye i ko i ko kpuro s̄oo. M̄eya gaba ko n b̄ee taki dim̄o ba n b̄ee gb̄enim̄o. Goo kun ko n maa w̄āa wi u koo ka b̄ee yina.

30 B̄een goo ù n kur̄o wa, goowa u koo n̄n sua. Goo ù n diru bana, goowa u koo du te s̄oo. Goo ù n maa resem gbaaru kua, goowa u koo ten d̄aa binu di.

31 Ba koo b̄een naa kinenu go b̄een wuswaa, adama i n̄ nin yaa temm̄o. Ba koo b̄een ket̄ekunu mwa ka dam, i n̄ maa kp̄ē i nu w̄ōrama. B̄een yiber̄eba ba koo b̄een sabe piiminu gura, i n̄ maa wasi wi u koo ka b̄ee yina.

32 Ba koo b̄een bii t̄on dur̄obu ka t̄on kur̄obu mw̄eri bu ko t̄on tukobun yobu b̄een n̄oni biru i n m̄era, kpa i wasira ka swaan m̄eribu saa kpuro, adama i n̄ kp̄ē i ḡaanu ko.

33 Bwese tuku ni i n̄ ȳe nu koo na nu b̄een tem d̄ianu kpuro ka b̄een wahala ye i kuan are di. Ba ko n b̄ee dam d̄orem̄owa kpa ba n b̄ee taki dim̄o baadomma.

34 M̄eya i ko i ko wiir̄obu k̄ēsi ni b̄een n̄oni yi koo wan s̄o.

35 Yinni Gusun̄o u koo de i bosu wa si i n̄ b̄ekuram̄o. Su ko n w̄āawa b̄een d̄ūun̄o ka b̄een taan̄o kpa su ȳēbi b̄een wasi kpuro s̄oo saa b̄een wirun di sere ka b̄een naas̄o.

36 M̄eya u koo de bu b̄ee mw̄eri ka b̄een sun̄o wi i ko i ko b̄een wirugii bu ka da tem tukum̄o bwese te b̄ee ka b̄esen baababa i n̄ ȳē mi, kpa i b̄ūnu s̄ā mi, ni ba kua ka d̄aa ka maa kpenu.

37 Bwesenu kpuro n̄n mi Yinni Gusun̄o u koo de i da, nu ko n biti s̄āawa ye ya b̄ee

deema min sã. Saa yera ba koo bæe fune wuna kpa bu bæe yaakoru ko.

38 Dĩa bwese bakara i ko i ka da gbeao i duure, adama nin fiikowa i ko i wa i gẽ, domi twee yi koo na yi nu di.

39 I ko i resem gbaanu ko i nu nãari, adama i n̄ nin binun tam n̄rumã, m̄ya i n̄ maa nin d̄aa marum wasi i s̄ari domi k̄k̄ona nu koo mu di.

40 I ko i n olifin d̄aa m̄ bæen tem beri berika kpuro s̄o. Adama i n̄ yen gum wasi, domi ye kpuro ya koo d̄ella yu w̄arukuwa ya kun ye.

41 I ko i bii t̄on dur̄abu ka t̄on kur̄abu ma adama ba n̄ m̄ bæegibu domi ba koo bu yoru mw̄eriwa bu ka doona tem tukum̄.

42 B̄een d̄aa ka bæen gbean marum kpurowa mu koo ko tween d̄ianu.

43 S̄o be ba w̄aa bæen suunu s̄o ba ko n dam m̄ ba n d̄oowa. Adama bæe, i ko i biru wurawa.

44 Bera ba ko n da bæe b̄akure. I n̄ wasi i bu b̄akura. Ba ko n s̄awa wiru kpa i n s̄a siru.

45 B̄ori yini kpurowa yi koo bæe deema. Kpa yi n bæe w̄aasi sere bu ka bæe kam koosia. Domi i n̄ Gusun̄ bæen Yinnin gere swaa daki, i n̄ win yiirebu wure, i n̄ maa win woodaba mem n̄oowe ye u bæe w̄ẽ.

46 M̄ya ya ko n s̄awa ȳireru te Gusun̄ u koo ka bæe ka bæen bibun bweseru kir̄o ko.

47 Gusun̄ bæen Yinni u bæe doma bakaru kua. Adama i n̄ n̄n s̄awa ka ḡoru teu ka nuku dobu.

48 Yen s̄na u koo bæe yiber̄eba sure kpa i bu yoru diiya i n w̄aa ḡoru ka nim n̄ru ka s̄aru ka tereru s̄o. Ba koo bæe yoo te diisiawa sere bu ka bæe kam koosia.

49 U koo bæe bweseru garu surema ton-tonden di, tu bæe wukiri nge gun̄o bakeru. I n̄ ko i bwese ten barum n̄.

50 Bwese te, ta ko n nuki sosuwa. Ta n̄ ko n bukurobun bæere ȳẽ. Ta n̄ maa bibun w̄anw̄andu m̄.

51 Ta koo bæen yaa sabenu ka bæen gbean d̄ianu mw̄eriwa sere tu ka bæe kam koosia. Ta n̄ bæe d̄ianu ganu deriamme n̄ kun me gum n̄ kun me tam n̄ kun me yaa saberu.

52 Ba koo bæe tarusiwa baama mi i w̄aa kpuro sere bæen gb̄ara dangii ni i naane s̄a nu ka w̄aruku. Ba koo bæe tarusiwa tem me kpuro s̄o me Yinni Gusun̄ u bæe w̄ẽ.

53 Sanam me bæen yiber̄e be, ba bæe tarusi, ḡora koo ko sere i bæen bibu tem be Yinni Gusun̄ u bæe w̄ẽ.

54 B̄een suunu s̄o, dur̄o wi ba mam m̄era u w̄anw̄andu m̄o too, u koo win w̄an̄bu ka win maabu ka win tiin kur̄o ka win bii be ba tie tusi.

55 Domi n̄ni sw̄aa ten saa s̄o, u n̄ ko n k̄i u ka ben goo win bii be u gon yaa b̄onu ko. Domi win bii bera ba ko n s̄a win d̄ia ni nu tie.

56 Kur̄o wi ba raa maa m̄era u du u sam m̄o sere u ku ra yari t̄oow̄o u b̄osu, u koo maa ko nge me.

57 U koo mam bii w̄ẽ te u mara ka ten ȳaa ni nu w̄aruma sua u bere u n temm̄o asiri s̄o. Domi u n̄ d̄ianu ganu wasi u di saa ye yiber̄eba ba bæe tarusi mi.

58 I kun Yinni Gusun̄n wooda mem n̄oowe ye ya yorua tire teni s̄o, ma i n̄ win ȳisi baka te nasie,

59 u koo de bara bakanu nu bæe ka bæen bibu w̄ari. Kpa nu n w̄aa sere ka bæen bibun bweser̄o nu ka t̄e.

60 U koo ka Egibitin bara ni kpuro na u bæe sure n̄n berum i m̄o mi.

61 Baranu kpurowa u koo bæe sure, ka mam ni nu n̄ yorua woodan tireru s̄o. Ni kpurowa nu koo bæe w̄ari sere nu ka bæe kam koosia.

62 B̄een fiiko t̄onawa ya koo tiara bæe s̄o, bæe be i dabi mi nge w̄ollun kperi. Domi i n̄ Gusun̄ bæen Yinnin gere mem n̄oowe.

63 Nge me Yinni Gusun̄ u raa bæe durom kua, u bæe dabiasia ka k̄iru, nge m̄ya u koo maa bæe yara ka win k̄iru tem me u bæe w̄en di kpa i kam ko.

64 Nge m̄ya u koo de i yarina i n w̄aa handunian bwesenu kpuro s̄o. Miya i ko i b̄unu s̄a ni bæe ka bæen baababa i n̄ daa ȳẽ ni ba ka d̄aa ka kpenu kua.

65 Bwese ni s̄o, i n̄ b̄ori ȳendu wasi. M̄ya i n̄ sinam̄o yam tem. Yinni Gusun̄ u koo de i burisina kpa i n nuki sankire i n sum̄o.

66 B̄een hunde ya ko n s̄awa nge ye ba ka w̄ẽ s̄ari kpa i n berum soore w̄okuru ka s̄o s̄o, kpa i n sika m̄ bæen w̄aarun s̄o.

67 Berum m̄en saabu ye i ko wan s̄o, i ko i n k̄i bururu tu na fuuku yokan saa s̄o. Kpa bururun saa, i n k̄i yoka yu na fuuku.

68 Yinni Gusun̄ u koo de bu ka bæe wura Egibitīo ka goo nimkus̄u. U koo ka bæe wura tem me s̄o me na raa n̄e, i n̄ wasi. I n tura

mi, i ko i bēen tii yiberēba dāre i ko yobu. Adama goo kun bēe dwemā.

MŌWISIN SŌSI DĀAKIRU

⁶⁹ Gusunā u Mōwisi wooda wē u ka Isireliba arukawani bōke Mōabuban temā ye u raa ka bu bōkua Horebuō baasi.

Ye Yinni Gusunā

u Isireliba kua

29

¹⁻² Mōwisi u Isireliba kpuro mēna u bu sōwa u nēe, bēen tii i wa sōm maamaakigii ni Yinni Gusunā u kua, ka nōni swāa ni u Egibitin sunā ka win sōm kowobu kpuro kpēe ben tem mē kpuro sō.

³ Adama sere ka tē u n̄ dere i tubu ye bēen nōni wa ka ye bēen swasu nua.

⁴ U bēe kpara gburu wō weeru ma bēen yāa ni i doke nu n̄ gēekire, bēen baranu kun maa diire nu sere kpe.

⁵ U n̄ dere i pēe di. I n̄ maa tam nōrure. Win tiiwa u bēe nōri i ka tubu ma wiya u sāa Gusunā bēen Yinni.

⁶ Sanam mē sa tunuma mini, Sihoni, Hesibonin sunā ka Ogu, Basanin sunā ba yarima ba sun tabu wōri ma sa ka bu tabu kua sa kamia.

⁷ Sa ben tem mwa sa Rubenin bwese kera ka Gadin bwese kera ka Manasen bwese keran sukum wē.

⁸ Yen sō, i de i wooda yen gari mēm nōwa kpa ye i mō kpuro yu bēe wēra.

I arukawani ye nenu n wā

⁹⁻¹⁰ Mōwisi u maa nēe, wee gisō i na Gusunā bēen Yinnin wuswaa ka bēen bwese kerin wirugibu ka yin guro gurobu ka yin tabu sinambu, bēe Isireliba kpuro gesi ka bēen kurōbu ka bibu ka sere tōn tukobu be ba wāa bēen suunu sō ka bēen sōm kowobu be ba ra bēe dāa kasue ka be ba nim takirimō.

¹¹ Bēe kpurowa i mēna i ka Yinni Gusunā arukawani bōke. Tē, u bēe kanamō i ye wuro ka bōri,

¹² kpa i n sāa win tōmbu kpa wi, u n maa sāa bēen Yinni nge mē u bēen sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakōbu nō mwēeru kua ma u bēen tii sōwa mē.

¹³ N n̄ mō bēe tōna u ka arukawani ye bōkua ka bōri,

¹⁴ ka be ba mēne win wuswaa mini kpurowa ka mam be ba kun wāa minin tii kpuro.

¹⁵ Bēen tii i yē nge mē sa raa ka wāa Egibitiō ka nge mē sa sina bwese tukunun suunu sō n̄n tem sa sasira.

¹⁶ I ben būu kamgii ni wa ni ba kua ka dāa ka kpenu ka sii geesu ka sere maa wura.

¹⁷ Yen sō, bēen suunu sō, goo n̄ kun mē yenu gagu n̄ kun mē bwese kera gaa yu ku raa Gusunā bēen Yinni biru kisi kpa yu da yu bwese tuku nin būnu sā. Bēen suunu sō, goo u ku raa gōsira u ko nge dāa ye ya dēe mō.

¹⁸ Wi u arukawani yen gari nua ye ba bōkua ka bōri mi, u ku tii sua win gōruō u nēe, u koo bōri yendu wa baa ū n win tiin kīru mō, kpa u de goo u wōri būu sāaru sō.

¹⁹ Yinni Gusunā kun n̄n suuru kuamme. Win mōru ka win nisinu koo wōriwa yēro sō. Bōri yi ba yorua tire te sō, yi koo n̄n diwa kpa Yinni Gusunā u de bu win yīsiru duari handunia sō.

²⁰ U koo yēro wunawa Isireliban bwese kerin suunu sōn di nge mē bōri yi, yi gerumō woodan tire te sō.

Yinni Gusunān bōri

yi koo bu di

²¹ Sō teeru bii be ba koo ra marura ka sō be ba koo ra na saa tontonden di, ba koo wa asō ye ya bēen wuu kua ka nge mē Yinni Gusunā u bēen tem mē kam koosia

²² ka sō bisu ka bōru sere ba n̄ kpē bu gāanu duure, gāanu kun mam kpē nu kpi mē sō baa yakasu su n̄ seemō mi. Ba mu kpeerasiawa nge Sodomu ka Gomōra ka Adima ka Seboimu, wuu si Yinni Gusunā u kpeerasia ka win mōru baka.

²³ Saa yera bwese ni, nu koo bikia nu nēe, mban sōna Yinni Gusunā u tem mē kua mēsum. Mban sōna u mu kpeerasia ka win mōru baka.

²⁴ Kpa bu bu wisi bu nēe, mēn tōmbu ba arukawani ye kusiawa ye wi, Gusunā ben sikadoban Yinni u ka bu bōkua sanam mē u bu yarama Egibitin di.

²⁵ Ma ba būnu sāaru wōri ni ba n̄ daa yē ni Yinni Gusunā u bu yinari.

²⁶ Yen sōna u mōru kua u bu bōri yi yi wāa tire te sō sure.

27 Ma u win tambu gira u yara tem min di ka win dam bakam ba da ba wāa tem tukumə mi ba bu waamə gisə.

28 Ye ya berua, Yinni Gusunə turowa u ye yē. Adama beseḡia ye u sun sōsi bese ka besen bibun bweseru kpa su win wooda ye mem nōwa.

Isireliba ba koo wura

Yinni Gusunən mi

30

1 Sanam me bōri ka domarun gari yi na bee sōwa kpuro yi bee deema, ma Yinni Gusunə u bee gira i da i wāa tem tukumə,

2 ma i ḡru ḡsia i wurama win mi, ma i win gere mem nōwa ka ḡru tia bee ka been bibu nge me na bee yiiremə gisə,

3 saa ye sōra wi, Yinni Gusunə u koo bee wənwəndu kua kpa u ka bee wurama mìn di u raa bee yarinasia i yoru dimə.

4 U n daa dera ba ka bee yoru da n toma, u koo da u bee kasuma

5 u ka bee wurama tem me been baababa ba raa mə sə kpa i n mu mə. U koo bee gea kua n kere been baababa kpa i bu dabiru kera.

6 Yinni Gusunə u koo been ḡrusu ka been bibugisu deerasia kpa i nùn kīa ka ḡru tia ka been bwēra kpuro kpa i wa i n wāa.

7 Saa ye, kpa u bōri yi yi wāa tire te sō been yiberēba sure be ba bee tusa ba nōni sōwa mi.

8 Bee maa, i ko i ḡsirama i wi, Yinni Gusunə mem nōwa, kpa i win woodaba swī ye na bee wēmə mini gisə.

9 Yinni Gusunə u koo bee dukia yibie kpa u bee kuurasia ye i mō kpuro sō. U koo been bibu ka been yaa sabenu ka been ḡbean dīanu dabiasia. Domi u koo maa been doo nōru kīa nge me u raa yellu been sikadobagiru kīa.

10 Yeni kpuro ya koo koorā i n wurama win mi ka ḡru teu ka been bwēra kpuro ma i win gere mem nōwa ma i win woodaba swī dee dee ye ba yorua win tire te sō.

Gusunən gari yi wāa turuku

11 Wooda ye na bee wēmə mini gisə, ya n sē yu ka bee yeeri. Ya n maa sē i ka ye mem nōwa.

12 Ya n wāa wəllə bu sere nē, wara u koo da wəllə u ka sun ye naawa u sun nōsia su sere ye mem nōwa.

13 Ya n maa wāa daarun guru ḡ bu sere nē, wara u koo nim wōku tōbura u da u ka sun ye naawa u sun nōsia su sere ye mem nōwa.

14 Ka gem wooda ye, ya wāawa been bōku ka been nōsə ka been ḡrusə. I ko i kpī i ye mem nōwa.

I de i wāaru ḡsi

15 Bee Isireliba, wee na wāaru ka gea ka maa ḡḡ ka kōsa yimə been wuswaa i ka ḡsi.

16 Yen sōna na bee yiiremə gisə, i Gusunə been Yinni kīo kpa i sī win swē sō. Kpa i win woodaba mem nōwa ka win gere ka win yiirebu kpa i kpī i n wāa i n dabiama. Saa ye sō, u koo bee domaru kua tem me i ko i mwa sō i n mə.

17 Adama been ḡru ḡ n sīra ma i n nùn mem nōwe, ma i da i būnu sāamə,

18 na bee sōmə ma i ko i ḡbiwa tem me sō me i ko i mwa i n mə mi, i n Yuudenin daaru tōbura.

19 Wəllu ka tema mu sāa nen seeda gisə ma na bee wāaru ka ḡḡ, ka maa domaru ka bōri yiyamme. N n men na, i wāaru ḡsio kpa i wa i n wāa bee ka been bibun bweserə.

20 Kpa i Gusunə besen Yinni kīa i n ka nùn manine kpa i n nùn mem nōwamme. Domi yera ya koo de i n wāa kpa yu been wāaru denyasia i ka wa i n wāa tem me sō, me u besen sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakəbu nō mweeru kua.

MƏWISIN NŌŌ KANABU KA WIN ḡḡ

Yinni Gusunə u Yosue kua

Məwisin kəsire

31

1 Məwisi u kpa m Isireliba gari yini sōwa u nē,

2 wee gisə na wō wunaa teeru mə, na n maa kpē n bee kpara. Yeniba kpuron biru, Yinni Gusunə u man sōwa u nē, na n Yuudeni tōburə.

3 Adama win tiwa u koo bee swaa ḡbiya kpa u bwese ni nu wāa mi go kpa i nin tem mwa. Yosuewa u koo ko been kparo nge me wi, Yinni Gusunən tii u gerua.

4 U koo bwese ni kam koosia nge mε u Amɔ̄reban sinam beni, Sihoni ka Ogun tem kam koosia.

5 U koo bεε bu nɔ̄mu beria kpa i bu kua nge mε na bεε sɔ̄wa.

6 Yen sɔ̄, i tii dam kε̄yɔ̄ kpa i n wɔ̄rugɔ̄ru mɔ̄. I ku nanda, i ku maa diiri ben wuswaaɔ̄. Domi Gusunɔ̄ besen Yinnin tiiwa u koo bεε swaa gbiiya. U n̄ bεε derimɔ̄, u n̄ maa bεε biru kisimɔ̄.

7 Yera Mɔ̄wisi u Yosue soka u na Isireliba kpuron wuswaaɔ̄ ma u n̄n sɔ̄wa u nεε, a tii dam kε̄yɔ̄ kpa a n wɔ̄rugɔ̄ru mɔ̄. Domi wuna kaa ka tɔ̄n be da tem mε sɔ̄, mε Yinni Gusunɔ̄ u ben baababa nɔ̄ mwēeru kua ka b̄ri. Wuna kaa bu mu bɔ̄nu kua.

8 Win tiiwa u koo nun swaa gbiiya kpa u n ka nun wāa. U n̄ nun biru kisimɔ̄, u n̄ maa nun derimɔ̄. Yen sɔ̄, a ku nanda, a ku maa de wunen tororu tu kara.

Woodan garibu wɔ̄ nɔ̄ba yiru

ka wɔ̄ nɔ̄ba yiru

9 Mɔ̄wisi u wooda ye yorua ma u ye yāku kowobu Lefiban bweseru be ba ra Yinni Gusunɔ̄n woodan kpakororu sɔ̄be ka Isireliban guro gurobu wε̄.

10 U bu sɔ̄wa u nεε, wɔ̄ nɔ̄ba yiru baayere yè sɔ̄ ba ra be ba dibu neni kare, Kunun tɔ̄ bakarun saa,

11 sanam mε Isireliba kpuro ba menna Yinni Gusunɔ̄n wuswaaɔ̄ batuma ye u gɔ̄sa sɔ̄, saa yera kaa n da wooda ye kpuro gari bu nɔ̄.

12 Be kpurowa kaa menna, tɔ̄n durɔ̄bu ka tɔ̄n kurɔ̄bu ka bibu ka tɔ̄n tukobu be ba wāa ka bεε, bu ka woodan gari yi nɔ̄, kpa bu wa bu Gusunɔ̄ besen Yinni nasia kpa bu wooda ye kpuro mem nɔ̄wa.

13 Nge mɔ̄ya bε̄en bii be ba n̄ wooda yen gari yε̄ ba koo ka ye nɔ̄, kpa bu Gusunɔ̄ besen Yinni nasia saa kpuro ye ko i n wāa tem mε sɔ̄, mε i ko i mwa i n Yuudeni tɔ̄bura.

Gari dāaki yi Gusunɔ̄

u ka Mɔ̄wisi kua

14 Yinni Gusunɔ̄ u Mɔ̄wisi sɔ̄wa u nεε, wee tɔ̄ te kaa gbi ta turuku kooma. Yen sɔ̄, a Yosue sokuma kpa i na i yɔ̄ra nen kuu bekurugii ten mi, mi na ra ka bεε yinne, kpa n Yosue sɔ̄ ye u koo ko.

Ma Mɔ̄wisi ka Yosue ba da ba yɔ̄ra kuu ten mi.

15 Miya Yinni Gusunɔ̄ u bu kure guru wii wuroru sɔ̄. Ma guru wii wuro te, ta da ta yɔ̄ra kuu ten kɔ̄nnɔ̄wɔ̄.

16 Yinni Gusunɔ̄ u Mɔ̄wisi sɔ̄wa u nεε, wee kaa wura a wunen sikadoba deema. Wunen biru, Isireliba ba koo man deri kpa bu nen arukawani kusia ye na ka bu bɔ̄kua kpa bu da bu b̄nu gasiri bu sã tem mi ba duɔ̄ mi sɔ̄.

17 Yen tɔ̄ te, kon ka bu mɔ̄ru ko kpa n bu biru kisi n bu deri. Ba koo kam kowa. Wahala ka nɔ̄ni swāa dabinu koo bu deema. Saa ye sɔ̄ra ba koo tii sɔ̄ bu nεε, nε, Gusunɔ̄ ben Yinni na n̄ wāa ben suunu sɔ̄, yen sɔ̄na wahala yeni ya bu deemamɔ̄.

18 Ka gem nε, Yinni Gusunɔ̄ kon bu biru kisi n bu deri. Domi ba kɔ̄sa kua ba b̄nu sãwa.

19 Tε̄, a womu geni yoruo ga n sãa seeda nε ka Isireliban suunu sɔ̄. A bu womu ge sɔ̄sio kpa ga n wāa ben nɔ̄wɔ̄.

20 Domi kon de bu du tem mε na gerua ka b̄ri na nεε, kon ben baababa wε̄ sɔ̄, mi tim ka bom mu kokumɔ̄. Ba koo di bu debu bu b̄ria. Adama ba koo man torari bu nen arukawani kusia bu ben ḡru ḡsie b̄nu ganun mi bu nu sã.

21 Saa ye sɔ̄, wahala ka nɔ̄ni swāaru garu t̄a n maa seewa ben suunu sɔ̄, ben bibun bweseru ta koo womu ge yaaya kpa ga n sãa seeda. Na ben ḡrun gari yε̄ saa t̄n di n sere mam bu duusia tem mε sɔ̄ mε na bu nɔ̄ mwēeru kua ka b̄ri.

22 Tɔ̄ te sɔ̄ra Mɔ̄wisi u womu ge yorua ma u gu Isireliba sɔ̄si.

23 Yinni Gusunɔ̄ u Yosue, Nunin bii wooda yeni wε̄ u nεε, a de a tii dam kε̄ kpa a n wɔ̄rugɔ̄ru mɔ̄. Domi wuna kaa Isireliba duusia tem mε sɔ̄, mε na bu nɔ̄ mwēeru kua ka b̄ri. Mɔ̄ya nen tii ko na n wāa ka wunε.

24 Sanam mε Mɔ̄wisi u wooda ye yorua tireru sɔ̄ u kpa,

25 yera u Lefiba be ba ra Yinni Gusunɔ̄n woodan kpakororu sɔ̄be sɔ̄wa u nεε,

26 i woodan tire teni suo kpa i tu yi kpakoro ten bɔ̄kuɔ̄ kpa ta n sãa seeda bε̄en sɔ̄.

27 Na bε̄en swaa taabu yε̄. Domi i ra Yinni Gusunɔ̄ seesi nen wuswaaɔ̄. Kaa ra sere gere nen gɔ̄n biru?

28 I bε̄en bwese kerin guro gurobu ka bε̄en tabu sinambu mennama bu na nen mi. Kon

gari yini gere bu yi nɔ. Kpa wɔllu ka tem mu n s̄aa nɛn seeda bɛɛn wuswaaɔ.

²⁹ Na yɛ ma nɛn gɔɔn biru i ko wɔri durum sɔɔ. Kpa i swaa ye deri ye na bɛɛ s̄ɔsi. Yen s̄ɔ, wahala koo bɛɛ deema. Domi i ko k̄sa ko i Yinni Gusunɔn m̄aru seeya ka bw̄aroku ni i seka.

Mɔwisin womu

³⁰ Ma Mɔwisi u womu genin gari kpuro gerua, ma Isireliba kpuro ba yi nua. Ge wee.

32

¹ Wɔllu, a swaa dakio a nɛn gari nɔ. Tem, a swaa tem kp̄iɣɔ a nɛn nɔɔ nɔ.

² Nɛn ȳɛru ta kokumɔ nge guru nim ma nɛn gari nɛmɔ nge kakoru ma yi d̄aakumɔ nge dirum yaka bekusu sɔɔ.

³ Kon Yinni Gusunɔn ȳsiru kpara. Bɛɛ Isireliba, i Gusunɔ bɛsɛn Yinnin ȳsirun kp̄aaru kpara.

⁴ Yinni Gusunɔ u s̄awa nge kperu.

U ra kowa dee dee.

Win siribu bu ra n deɛrewa.

U s̄awa naanɛgii, murafitiru sari win mi.

U s̄awa gemgii.

⁵ Adama bɛɛ, i s̄awa tɔn k̄sobu be ba n̄ dee dee sw̄i.

I n̄n torari.

Ya kua bɛɛn sekuru.

I n̄ maa s̄aa win bibu.

⁶ Gari bakasu bɛɛ,

nge mɛya ba ra Yinni Gusunɔ kue?

U n̄ s̄aa bɛɛn baaba ka bɛɛn taka kowo?

N n̄ wi, u bɛɛ t̄asisia u kua win t̄ambu?

⁷ I yellu yaayo.

I bwisikuo ye n kooru yellu.

I bɛɛn baababa ka bukurobu bikio, ba koo bɛɛ s̄ɔ.

⁸ Sanam mɛ u t̄ambu tem b̄onu kua,

ka saa ye u bweseru baatere ten tem nɔɔ bura yeru kua,

u nin baatere goo w̄ɛ w̄allun di wi u ko n tu kpare.

⁹ Adama u tii Isireliba yiya,

be ba s̄aa Yakɔbun bweseru.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u bu deema gbaburɔ mi gbeeku b̄onu nu gberi.

Ma u bu sua u n̄ari u keu s̄ɔsi.

U ben laakari m̄ nge win tiin n̄oni.

¹¹ U bu k̄su nge kasa

ye ya ȳɔwa yen sokuru w̄ollɔ

ya ka yen binu ȳɔsiamɔ.

Ma ya kasa derie yu ka nu gaba.

¹² Yinni Gusunɔ turowa u bu kpara.

B̄uu goo kun n̄n somi.

¹³ U dera ba da ba sina gunguru w̄ollɔ.

Ma u bu gberun d̄ianu diisia.

U dera ba kperun tim di.

U dera ben d̄aa gbaanu gea kua kpenu w̄ollɔ bu ka gum wa.

¹⁴ Ba ketɛba ka ȳaanun bom n̄arumɔ.

Ba ȳaa kpɛmm̄inu ka ȳaa kinɛnu ka boo kinɛnun yaa gumḡia temmɔ.

Som gem d̄iana ba ra n̄ dimɔ.

Mɛya ba ra maa resɛm tam gem nɔ.

¹⁵ Ye ba deba ba kpa ma ba Gusunɔ seesi.

Ye ba b̄aria ba kpa, yera ba wi, Gusunɔ ben taka kowo deri.

Ma ba n̄n gema wi, wi u s̄aa ben faaba kowo.

¹⁶ Ba win nisinu seeya ba da ba b̄unu s̄amɔ.

Ba win m̄aru seeya ba da ba b̄unu yiire

¹⁷ ma ba nu ȳakuru koosimɔ ni,

ni nu n̄ s̄aa gem.

Ba n̄ daa nu ȳɛ,

ben baababa ba n̄ nu s̄are.

¹⁸ Ba Gusunɔ duari wi u s̄aa nge ben kpee baa mi ba ra kuke,

wi, wi u bu w̄aaru w̄ɛ.

¹⁹ Sanam mɛ Gusunɔ u wa mɛ,

yera win m̄aru seewa ma u bu gema

be, be ba s̄aa win bibu.

²⁰ U nɛɛ, u n̄ maa bu somimɔ kpa u wa ye ya koo bu deema.

Domi ba s̄awa mɛm nɔɔ sarirugibu ka naanɛ sariba.

²¹ Ba win m̄aru ka win nisinu seeya

ben b̄uu ni ba sokumɔ Gusunɔn s̄ɔ,

ni nu n̄ s̄aa ḡaanu.

Yen s̄ɔna u nɛɛ,

wi, u koo maa bwese wiirarugiru sokusia

u ka ben m̄aru seeya,

kpa u ben nisinu seeya ka bwese te,

te ba n̄ garisi ḡaanu.

²² Win m̄aru koo se nge d̄ɔɔ yara

kpa yi ḡaanu kpuro d̄ɔɔ mɛni tem sɔɔ,

kpa yu maa da sere tem sɔɔ sɔɔwɔ.

Kpa yu guunun kpɛɛkpɛɛkunu d̄ɔɔ mɛni.

²³ U koo bu n̄oni sw̄aaru sure.

Kpa u bu t̄wee.

²⁴ Ba koo gbi ḡɔru ka bararun s̄ɔ.

Bara bakanu koo bu go.

U nɛɛ, u koo bu gbeeku yɛɛ sure yi bu mwɛɛri.

Kpa u maa de wεε dēegii yi bu dwēε.

²⁵ Tabu koo bu go swεε sɔɔ kpa be ba wāa yenusɔ bu berum soora.

Aluwaasiba ka wāndiaba ba koo gbisuku, baa ka bii wēenɔ ka təkənɔ ba n̄ derimɔ.

²⁶ U koo bu kam koosiawa mam mam sere goo kun maa bu yaayamɔ.

²⁷ Adama u n̄ wuramɔ yiberɛba bu n̄n̄ yēε yèn sɔ ba win tambu kamia, kpa bu nεε, n̄ n̄ wi, Yinni Gusunɔ u ye kua.

²⁸ Isireliba ba sāawa bwese te ta n̄ bwisi mɔ, ta n̄ maa laakari mɔ.

²⁹ B̄a n̄ daa bwisi m̄n̄ na, ba koo raa gia ye ya koo bu deema.

³⁰ Kpa bu tii bikia bu nεε, t̄n̄ turo u koo kp̄i u t̄mbu n̄r̄ɔbu (1.000) yarinasia?

N̄ kun mε t̄mbu yiru bu t̄mbu n̄r̄ɔbun suba w̄kuru (10.000) yarinasia?

Geema Gusunɔ besen Yinni damgii u sun deriwa,

u sun yiberɛba n̄mu beriawa.

³¹ Adama yiberɛ ben tii ba yē ma ben būu wi u bu k̄osu u n̄ wi, Gusunɔ Isireliban Yinni dam tura.

³² Ben yiberɛ be, ba sankirewa nge Sodomu ka Gom̄ragibu.

Ba sāawa nge tam mε mu sosu, ma mu d̄ε m̄.

³³ Ba sosuwa nge waan d̄εε.

Ba sāawa nge waa ḡs̄arun d̄εε.

³⁴ Yinni Gusunɔ u yē ye yiberɛ be, ba kua.

U maa yē ye u koo bu k̄osie.

³⁵ Wiya u koo bu m̄ru k̄osie u bu s̄εyasia.

T̄ru gara sisi t̄ε sɔɔ ba koo w̄ruma.

T̄sɔ te, n̄ni sw̄arugira, ta n̄ maa t̄εm̄.

³⁶ Yinni Gusunɔ ù n̄ deema win t̄mbu ba n̄ dam m̄,

ba n̄ maa t̄asi yeru garu m̄,

u koo bu siria,

kpa u be, win s̄am kowobun w̄n̄w̄ndu wa.

³⁷ Saa ye sɔɔ, u koo bikia u nεε, mana b̄εen būu damgii ni, nu wāa,

n̄n̄ mi i kuku yeru kasu,

³⁸ ni i ra yaa gumgia goowe,

kpa i nu tam w̄ε nu n̄.

I nu sokuo nu na nu b̄εε somi t̄ε.

I de nu duki na nu b̄εε faaba ko.

³⁹ Yinni Gusunɔ u nεε, n̄na na wāa.

Goo maa sari wi u sāa Gusunɔ.

N̄na na ra go,

n̄na na ra maa seeye.

N̄na na ra m̄era ko

kpa n̄ wure n̄ bekia.

Goo sari wi u koo kp̄i u t̄nu w̄ra n̄n̄ n̄mun di.

⁴⁰ Sere ka n̄n̄ wāaru, na n̄mu sua w̄ll̄o na b̄rua na n̄εε,

⁴¹ kon n̄n̄ takobi n̄sɔ d̄ēri,

kpa n̄ t̄mbu siri.

Kon n̄n̄ yiberɛba m̄ru k̄osie

kpa n̄ bu s̄εyasia

be, be ba man tusa.

⁴² N̄n̄ s̄ēnu koo yem debu

kpa n̄n̄ takobi yu be ba man seesim̄ go.

Na n̄ goo derim̄

wi u ka man tabu m̄.

Be, be ba m̄era kua ka be ba yoru mw̄era

ba koo gbiwa.

⁴³ B̄εε bwese tukunu, i Yinni Gusun̄n̄ t̄mbu t̄m̄,

domi u koo bu m̄ru bara,

kpa u bu ben toranu suuru kua

u ben tem d̄εerasia.

⁴⁴ Ma M̄wisi ka Yosue, Nunin bii ba na Isireliban wuswaaɔ ba bu womu gen gari kpuro saaria.

M̄wisin kir̄ d̄āaka

⁴⁵ Sanam mε M̄wisi u Isireliba Yinni Gusun̄n̄ s̄s̄i te s̄s̄wa u kpa, yera u nεε,

⁴⁶ wooda ye na b̄εε w̄εm̄o mini gis̄o, i ye m̄em̄ n̄s̄w̄o. I de i ye b̄εen bibu s̄s̄i kpa bu wa bu ye m̄em̄ n̄s̄wa kpuro.

⁴⁷ I n̄ yē ma wooda ye, ya n̄ faagin gari. Domi yeya ya koo b̄εε wāaru w̄ε kpa yu de tu d̄akaa da tem mε sɔɔ, mε i ko i mwa Yuudenin guru giɔ.

M̄wisi

u win ḡɔn labaari nua

⁴⁸ Yen t̄sɔ tera Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄s̄wa u nεε,

⁴⁹ a doo guu ni ba m̄ Abarimuɔ, M̄abun tem̄o Yerikon deedeeru, kpa a ȳo Nebon guur̄o. Saa min diya kaa Kananin tem wa mε kon Isireliba w̄ε.

⁵⁰ Guu ten w̄ll̄owa kaa gbi nge mε wunen m̄sɔ Aroni u gu Horiɔ, kpa a da a wunen sikadoba deema.

⁵¹ Domi b̄εε kpuro i n̄ man naane kue Isireliba kpuron wuswaaɔ sanam mε i wāa Meriban bwiaɔ, Kad̄es̄iɔ, Sinin gbabur̄o. A n̄ man b̄εεε w̄ε Isireliban wuswaaɔ d̄ama te.

⁵²Yen sōna kon de a tem mε wa tontonden di mε na nεε, kon Isireliba wē mi, adama a n̄ duō mε sōō.

Mōwisi u Isireliban

bwese keri domaru kua

33

¹Mōwisi Gusunōn tōnu u sere gbi, u Isireliba domaru kua, u nεε,

²Yinni Gusunō u na Sinain guurun di nge dōō wi u Seirin guuru wukiri, ma u win tōmbu yam bururasia saa Paranin guurun di.

Gusunōn gōradoba dabi dabira ta n̄n yōsirima.

Ma u wooda neni win n̄m geuō nge dōō.

³Yinni Gusunō u Isireliba kī.

U ra tōmbu kpuro kōsu be ba sāa wigibu, ba ra yiire win nuurō bu ka win sōōsiru wa.

⁴Nε, Mōwisi, na bεε wooda wē ye ya sāa bεε Yakōbun bibun bweserun tubi ye ya kpuro kere.

⁵Yinni Gusunō u kua sina boko Isireliō sanam mε ben guro gurobu ka ben kparobu ba menna

ka sere maa ben bwese keri.

⁶Mōwisi u den domaru torua u nεε,

Rubenin bwese kera yu daka da, yu ku raa gbi.

Gusunō u de yen tōmbu bu dabia.

⁷U maa gerua Yudan bwese keran sō u nεε,

Yinni Gusunō, a swaa dakio

a Yudan bwese keran sokuru nō.

A de ba n nōō tia sāa ka Isirelin bwese keri yi yi tie.

A ye somiō yen yiberēba bā n ye wōrim wee.

⁸Lefin bwese keran sō u nεε,

Yinni Gusunō, wuna a wunen sōm kowobu Lefiba urimu ka tumimu nōmu beria.

A ben laakari mēera Masā,

ma a bu siri Mēriban bwian gari sōō.

⁹Ba nun naane kua n kere ben mero ka ben tundo

ka ben wōnōbu ka sere ben bibu.

Ba wunen woodaba mēm nōōwa.

Ma ba wunen arukawani ye yibia.

¹⁰Ba wunen tōmbu wunen wooda sōōsi bu ka nun mēm nōōwa.

Ba ra yāku dōō mwaararuginu ko

kpa bu turare dōō doke wunen yāku yera.

¹¹Yinni Gusunō, a ben bwese kera somiō bu ka dam ko.

A ben ye ba m̄ kpuro domaru kuo.

A ben yiberēban dam buo.

A ku maa de bu se sere ka baadommaō.

¹²Benyamēen bwese keran sō u nεε,

Benyamēen bwese kera ya sāawa ye Yinni Gusunō u kī.

Maa ya wāa bōri yendu sōō win bōkuō.

U bu kōsu baadomma.

U maa wāa ben suunu sōō.

¹³Yosefun bwese keran sō u nεε,

Yinni Gusunō, a ben tem domaru kuo, kpa mu guran nim wa,

ka maa nim mε mu koo yari tem sōōn di.

¹⁴A ben tem mε domaru kuo,

kpa dīanu nu se,

kpa suru baawure ba n da n gēeru m̄.

¹⁵A de dīa geenu nu kora ben guunu kpuron wōllo.

¹⁶A de tem mε, mu dukia yibu.

Kpa wunε wi a gari gerua saa kiki bekusun din domaru tu du Yosefun bwese kera sōō.

Domi yen tōmbu ba kua begibun wirugibu.

¹⁷Yosefun bwese kera ye, ya bεεε m̄.

Ya dam m̄ nge ketε kinεru.

Yen dam mu sāawa nge gbeeku keten kōbin dam.

Dam mēya ya ra ka bwese tukunu so,

kpa yu nu gira.

Efaraimun tōn dabira ta sāa nge kōbi yin tia, ma Manasen tōn dabira maa sāa nge kōbi yin yiruse.

¹⁸Sabuloni ka Isakarin bwese kerin sō u nεε,

Gusunō, a Sabulonin bwese kera kuurasio yen tenkurun sō te ya m̄ nim goorō.

Kpa a de Isakarin bwese kera ya n wāa bōri yendu sōō yen kunō.

¹⁹Ba koo tōmbu soku ben guunō

kpa bu yākunu ko sannu

nge mε wooda ya gerua.

Ben dukia ya koo nawa nim wōkun tenkurun di

ka sere maa yani sēerin di.

²⁰Gadin bwese keran sō u nεε,

bu Gusunō siaro

wi u Gadin bwese kera batuma baka wē.

Ya yen yiberēba mara

nge gbee sunō ge ga gen yaa mara gu kasuku saa wirun di sere ka naasō.

²¹Ya tii tem mε mu gea bō gōsia.

Ye wirugii u ra sue yera ya sua.

Ya gbia Isireliba kpuron wuswaa tabu sōō.

Ya Yinni Gusunān wooda ka win gere mēm
nōwā.

²² Danun bwese kēran sō u nēē,
Danun bwese kēra ya sāawa nge gbee suno
kpembu
ge ga yōōma Basanin di.

²³ Nēfitalin bwese kēran sō u nēē,
Nēfitalin bwese kēra ya Yinni Gusunān
domaru yiba
ma ya win durom wā.

Yen tem mu ko n wāawa saa sōo duu yerun
di
n ka da sōo yēsān nām dwarō.

²⁴ Aseēn bwese kēran sō u nēē,
Aseēn bwese kēra yu domaru wā
n kere bwese keri yi yi tie.

Gusunō u de yen maabu bu ye kīru sōōsi,
kpa yen tem mu n olifin gum yiba too,

²⁵ kpa yen wusun gbāranun kōnnōsu su n
sāa sisugisu ka sii gandugisu,
kpa ya n dam mō yen wāarun tōru kpuro
sōo.

²⁶ Yera Mōwisi u kpam gerua u nēē,
bēē Isireliba, i n yē ma Yinni goo sari nge
Gusunō.

Wee u wāllu sōni u ka sisi bēēn mi ka win
yiiko bakā.

Guru wira u dua u ka wee u bēē somi.

²⁷ Wiya u sāa bēēn kuku yeru sere ka
baadommao.

Saa yee yellun diya win nām damguu ga bēē
kōsu.

Ma u bēē yiberēba gira u nēē, i bu kam
koosio.

²⁸ Yen sōna bēē Isireliba, Yakōbun bweseru,
i sō bōri yēndu sōo.

I sōwā mi dīa binnu ka resēm ya ra koore
too.

Mēya gura ya ra maa nē mi.

²⁹ Bēē Isireliba, i sāawa doo nōōrugibu.

I n ka bweseru garu weenē.

Domi i sāawa bwese te Yinni Gusunō u
faaba kua.

U sāawa nge bēēn tērēru

te ta bēē kōsu.

U sāawa nge bēēn takobi

ye ya bēē nasara wēēmō.

Bēēn yiberēba ba koo na bu bēē suuru kana

kpa i ben tii suabu kpeerasia.

34

¹ Yeniban biru, Mōwisi u seewa u da
Mōabun guunu gia. Ma u yōōwā guu te ba
mō Nēboō sere Pisigan wii kpiirō Yerikon
deedeeru. Ma Yinni Gusunō u nūn tem
mē kpuro sōōsi saa Galadin di sere n ka da
Danuō,

² ka Nēfitalin tem ka Efaraimugim ka
Manasegim saa Yudan tem di n ka da nim
wōkuō ge ga wāa sōo duu yeru gia,

³ ka sōo yēsān nām dwaru gia Nēgebuō
ka Yuudenin bera gia ka wōwāo ye ya wāa
Yeriko ye ba maa mō Kpakpa bēēn wuun
bera gia n ka girari Soariō.

⁴ Ma Yinni Gusunō u nūn sōōwā u nēē, tem
mē na Aburahamu ka Isaki ka Yakōbu nōo
mwēeru kua mēya mi, mēya na maa dera a
wa mi. Tē, kon mu ben bibun bweseru wē.
Adama wunē, na n derimō a taara mi.

⁵ Yeniban biru, Mōwisi Yinni Gusunān
sām kowo u kpuna u gu Mōabun tem mi nge
mē wi, Yinni Gusunō u gerua.

⁶ Ma Yinni Gusunō u nūn sikua Mōabun
wōwā mi, Bēti Peorin deedeeru. Adama
sere ka gisō goo kun win sikiru waare.

⁷ Sanam mē Mōwisi u gu, u mōwā wōo
wunaa teeru. Adama win dam tie. Mēya
win nōni kun maa dam dwiie.

⁸ Ma Isireliba kpuro ba win gōo wooru
sina sōo tēna ba wuri mō, Mōabun wōwā mi.

⁹ Mōwisi u Yosue, Nunin bii nōma sōndi
u ka ko win kōsire. Yosue wi, u bwisi yiba.
Ma Isireliba ba nūn mēm nōōwā ba Gusunān
wooda ye u Mōwisi wē swīi dee dee.

¹⁰ Isireliba sōo, Gusunān sāmō goo kun
maa yīsiru yarire nge Mōwisi. Domi Yinni
Gusunō u ra ka nūn gari kowa nōo ka nōo.

¹¹ Goo sari wi ba koo ka nūn weesina win
sām maamaakigia ye u kuan sō sanam mē
Yinni Gusunō u nūn gōra Egibitin sunō ka
win sina bwāabu ka win tem tōmbu kpuron
mi.

¹² Gusunān sāmō goo sari wi u koo kpī
u maamaaki ye, ka gāa nanumgii ni ko, ni
Mōwisi u kua Isireliba kpuron wuswāo.

YOSUE

Ba tire te sokumɔ Yosue yèn sɔ wiya u sãa Isireliban kparɔ waati yè sɔɔ ba ka dua Kananin temɔ, mɛ Gusunɔ u bu nɔɔ mweɛru kua.

Tire te, ta gerumɔ nge mɛ ba koosina ba ka Kananin tem mwa ka nge mɛ ba ka mu Isireliban bwese kɛra baayere bɔnu kua. Yosue u sere gbi u Isireliba kana bu tii Gusunɔ wɛ bu wi turo sã.

Tire ten kpunaa

1. Kananin tem mwaabu, wiru 1n di sere wiru 12.
2. Tem mɛn bɔnu kobu, wiru 13n di sere wiru 21.
3. Yosuen kirɔ dãaki, wiru 22n di sere wiru 24.

Yosue u kua Mɔwisiin kɔsire

¹ Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowon gɔɔn biru, Yinni Gusunɔ u ka Yosue, Mɔwisiin asakpɔ gbiikoo wi u sãa Nunin bii gari kua.

² U nɛɛ, wee, nɛn sɔm kowo Mɔwisi u gu. N n mɛn na, a seewo a Yuudɛni ye tɔbura, wunɛ ka Isireliba kpuro i da tem mɛ na bu wɛɛmɔ sɔɔ.

³ Tem mi i dua kpuro, mu koo kowa bɛɛgim. Nɛna na bɛɛ mu wɛɛmɔ, nge mɛ na Mɔwisi nɔɔ mweɛru kua.

⁴ Saa Nɛgɛbun tem di n ka da Libanin temɔ, saa maa daa baka ten min di te ba mɔ Efarati, ka Hetiban tem kpuro, n ka da nim wɔku bɔkɔ gen mi, ge ba mɔ Mɛditeranɛ, ge ga wãa sɔɔ duu yerɔ, mi kpurowa mu ko n sãa bɛɛn tem.

⁵ Yibɛɛ goo kun kpɛ u yɔra u nun ma wunɛn wãaru kpuro sɔɔ. Nge mɛ na raa ka Mɔwisi wãa, nge mɛya ko na n maa ka nun wãa. Na n nun derimɔ pai. Mɛya na n maa nun kɔɔmɔ.

⁶ A de a n wɔrugɔru mɔ. Domi wuna kaa tɔn be gbiiya bu ka tem mɛ mwa, mɛ na gerua ka bɔri na nɛɛ, kon ben baababa wɛ.

⁷ A n gesi wɔrugɔru mɔ. Kpa a laakari doke a ka wooda kpuro mɛm nɔɔwa ye nɛn sɔm kowo Mɔwisi u nun wɛ. A ku ra yen gaa gɛɛrari baa fiiko, kpa n nun wɛra mi a da kpuro.

⁸ A de woodan tire ten gari yi n da n wãa wunɛn nɔɔ sɔɔ, kpa a n yi bwisikumɔ saa

baayere, sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru. Kpa a laakari doke a ka ye kpuro mɛm nɔɔwa mam mam ye ba yorua mi. Domi à n kua mɛ, ye a mɔ kpuro ya koo arufaani ko.

⁹ A yaayo ma na nun yiire na nɛɛ, a n wɔrugɔru mɔ. A ku de wunɛn tororu tu kara, domi nɛ Gusunɔ wunɛn Yinni ko na n wãa ka wunɛ baama mi a dɔɔ.

Yosue u Isireliba wooda wɛ

¹⁰ Yen biru Yosue u win tɔmbu Isireliban wirugibu wooda wɛ,

¹¹ u nɛɛ, i sansani bukianɔ, kpa i tɔmbu sɔ bu dɔanun sɔɔru ko, domi min di ka sɔɔ ita, sa ko Yuudɛni ye tɔbura su da su tem mɛ mwa, mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u sun wɛɛmɔ sa n mɔ.

¹² Ma u Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum sɔɔwa u nɛɛ,

¹³ i yaayo ye Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u bɛɛ yiire. U nɛɛ, Gusunɔ bɛɛn Yinni u koo bɛɛ tem mɛ wɛ mi i ko i n bɔri yendu mɔ.

¹⁴ Yen sɔ tɛ, bɛɛn kurɔbu ka bɛɛn bii piminu ka bɛɛn sabenu koo sina tem mɛ sɔɔ Yuudɛnin bera mini, adama bɛɛ tabu durɔbu kpuro i ko i tɔbura i n tabu yãnu nɛni, i ka bɛɛn mɛro bisibu somi,

¹⁵ sere bu ka tem mɛ mwa mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u koo bu wɛ kpa u ben tii bɔri yendu wɛ nge mɛ u bɛɛ wɛ. Sanam mɛya i ko i wurama i bɛɛn tem mwa mɛ Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u bɛɛ wɛ Yuudɛnin sɔɔ yari yerun bera gia.

¹⁶ Ba Yosue wisa ba nɛɛ, ye a sun yiire kpuro, yeya sa ko ko. Mi a maa sun gɔra kpuro, sa ko dawa.

¹⁷ Nge mɛ sa Mɔwisiin gari mɛm nɔɔwa mam mam, nge mɛya sa ko maa wunɛgii mɛm nɔɔwa. Yinni Gusunɔ u n gesi ka nun wãa nge mɛ u raa ka Mɔwisi wãa.

¹⁸ Baa n n weren na, ma u wunɛn wooda sɔɔ degangam mɔ, ma u n wunɛn gere mɛm nɔɔwɛ, sa ko yɛro gowa. Adama wunɛn tii, a n gesi wɔrugɔru mɔ.

Yosue u sɔmɔbu gɔra

bu ka Yerikon saria mɛɛri

2

¹ Yosue Nunin bii, u durɔbu yiru gabu gɔra asiri sɔɔ saa Sitimun di u nɛɛ, i doo i tem mɛn saria mɛɛri, n mam nɛɛre wuu ge ba mɔ Yeriko. Ye ba tura mi, ba dua kurɔ tanɔ goon

yenuo wi ba sokumo Rahabu bu ka kpuna mi.

² Yera ba Yerikon suno sowa ba nee, wee, Isireli gaba na mini yoka ye, bu ka si si bu besen tem saria meri.

³ Ma Yerikon suno wi, u Rahabu goria u nee, a duru be yarama be ba na ba dua wunen yenuo mi, domi ba nawa bu ka si si bu besen tem me kpuron saria meri.

⁴⁻⁶ N deema goro be, bu sere tunuma, kuru wi, u durubu yiru ye berua dii teran wallo, ma u bu daa wee damgiru garun deki wukiri yi yi keewa. Ma u nee, geema, duru be, ba na nen mi, adama na n ye min di ba na. Ye sso u kpa bu sere gbara konno kene, saa yera ba yara nen min di. Na n maa ye gee ba da. I bu kasuo fuuku, i ko i bu wa.

⁷ Ye ba nua me, ba bu kaso wari ba da ka swaa ye ya dso Yuudenin daarun tabura yero. Ma ba gbara konno kenua ben biru.

⁸ Yen biruwa Rahabu u yowa dii tera yen wallo Yosuen goro ben mi, bu sere kpuna,

⁹ u bu sowa u nee, na ye ma Yinni Gusuno u bee tem me we, yeya n dera been berum sun mwa. Tem men tambu kpuro ba diirimowa been so.

¹⁰ Domi sa nua nge me Yinni Gusuno u nim waku ge ba mo Naa yari gberasia i ka tabura sanam me i yarima Egibitin tem di. Sa maa nua nge me i Amereban sinambu yiru Sihoni ka Ogu go Yuudenin guru gio ma i ben ye ba mo kpuro munka muku muku.

¹¹ Yande ye sa yeni nua, sa nanda. Ma besee kpuron toronu kara been saabu. Domi Gusuno been Yinni wiya u saa wallu ka tem yero.

¹² N n men na, na bee kanamo te, i boro ka Yinni Gusunan yisuru ma i ko i nen baan yenugibu tan geeru kua nge me na bee kua. I man yireru garu kuo te ta sosimo ka gem,

¹³ ma i ko nen baa ka nen mero ka nen sesubu ka nen wanabu ka besen bweseru kpuro faaba ko sa kun ka gu.

¹⁴ Duru be, ba nun wisa ba nee, sere ka besen waaaru, a kun bu besen asiri domeye, sa ko nun tan geeru ka borakiniru soso sanam me Yinni Gusuno u sun tem me namu beria u kpa.

¹⁵ N deema Rahabun diru ta girariwa wuun gbarraru sso, ma u bu sarasia wuun biru win fenentin di ka wee waba.

¹⁶ U nee, i saro i da guunun bera gia, be ba bee kasu mi, bu ku raa ka bee wa. Kpa i kuke mi nge sso ita sere ba n wurama. Yen biru kpa i been swaa wari i doona.

¹⁷ Duru be, ba nun sowa ba nee, yen nso mwereu sa kua ka bori mi, sa ko ye ko. Adama wee ye wunen tii kaa ko.

¹⁸ Sa n dua tem me sso, kaa wee wunomgii yini gbinisiwa wunen fenenti mini min di kaa sun sarasia, kpa a wunen baa ka wunen mero, ka wunen sesubu menna wunen diru mini, be ba saa wunen yenugibu kpuro gesi.

¹⁹ Ben goo u n yara wunen dirun di u da tawo, win tii sora win yem mu koo wari, besee sa n ko sa n toraru mo wi sso. Adama wi u waa ka wune sannu wunen diru, goo u n nun go, win yem mu wari besen wiru.

²⁰ Adama a n bu besen asiri ye domeya, bori yi a sun koosia mi, yi n maa sun dimo.

²¹ U bu wisa u nee, na wura n kora nge me i gerua.

Nge meya u ka bu nso kana ma ba doona. Ma u wee wunomgii yi sari fenenti yen mi.

²² Ba doona ba tura guunun bera gia. Ba sina mi sso ita sere be ba bu kasu mi, ba ka gosirama domi ba bu meara swaa yen baama kpuro ba n bu wa.

²³ Yen biru Yosuen goro be, ba sarama guunun beran di ba Yuudeni tabura ba wura win mi. Ma ba nun saaria kpuro ye n bu deema mi gia.

²⁴ Ba nun sowa ba nee, geema, Yinni Gusuno u sun tem me kpuro namu sandiawa. Men tambu kpuro ba nandewa ba diirim besen so.

Isireliba ba Yuudeni tabura

3

¹ Yosue u seewa buru buru yellu, wi ka Isireliba kpuro, ma ba doona Sitimun di ba tura Yuudenin daaru. Ba kpuna mi sso ita bu sere tu tabura.

² Sso ita yen biru, yera wirugibu ba sansani bukiana ba tambu sowa

³ ba nee, sanam me i yaku kowo Lefiba wa ba Gusuno besen Yinnin woodan kpakororu sowa, i seewo i bu swii biru.

⁴ Ba ko n bee gbiiye yen so i n swaa ye swiire. Adama i ku susi kpakoro ten bokuo. I de i n tu swii dandankuru nge kilo tian saka.

⁵ Ma Yosue u tən be sōwa u nɛɛ, i tii dɛɛrasio domi sia Yinni Gusunɔ u koo sɔm maamaakiginu ko bɛɛn suunu sɔɔ.

⁶ U maa yāku kowobu sōwa bu woodan kpakoro te suo bu swaa wəri bu tən be gbiiya. Ma ba kua nge mɛ u bu sōwa.

⁷ Yen biru Yinni Gusunɔ u Yosue sōwa u nɛɛ, saa gisən di, kon de a n yiiko mɔ Isireliba kpuron nɔni sɔɔ, kpa ba n yɛ ma na wāa ka wunɛ nge mɛ na raa wāa ka Mɔwisi.

⁸ Kaa yāku kowo be ba woodan kpakororu sōwa sɔ a nɛɛ, bā n tura Yuudenin daarɔ bu nim duo bu yōra mɛn goorɔ.

⁹ Ma Yosue u Isireliba sōwa u nɛɛ, i susima mini kpa i Gusunɔ bɛɛn Yinnin gari nɔ.

¹⁰⁻¹¹ I n wa Gusunɔ Yinni wason kpakororu ta bɛɛ gbiiye ta Yuudeni duɔ, i ko i n yɛ ma Gusunɔ u wāa bɛɛn suunu sɔɔ. U koo maa Kananiba ka Hɛtiba ka Hefiba ka Feresiba ka Girigasiba ka Amɔreba ka Yebusiba gira bɛɛn wuswaan di.

¹² I tən durɔbu gabu gɔsio tɛ Isireliban bweseru baateren di tia tia, sɔmburu garun sɔ.

¹³ Yāku kowo be ba Gusunɔ, tem kpuron Yinnin woodan kpakororu sōwa, bā n ben naasu kpɛɛ Yuudenin daarɔ, nim mɛ, mu koo burana. Mɛ mu wee, kpa mu guna ko.

¹⁴ Ma tən be, ba yara ben kunun di bu ka Yuudeni tɔbura. Yāku kowo be, ba gbia wuswaaɔ.

¹⁵ Saa ye, gɛɛbun saawa. Saa ye sɔɔra daa ten nim mu ra n yiba mu n terie sere ka ten guruɔ. Ye yāku kowo ben naasu daa ten nim baba,

¹⁶ yera mu burana mu guna kua sarun di wuu ge ba mɔ Adamun beraɔ. Wuu ge, ga wāawa Saatanin bɔkuɔ. Ma nim mɛ mu daamɔ nim wōku bɔruguu gia mu doona mam mam. Saa yera tən be, ba tɔbura Yerikon deederu.

¹⁷ Be kpuro ba ka tɔbura ba kpa, yāku kowo be, ba yōwa sim sim daa te sɔɔ mi ba naasu kpɛɛ nim ka burana mi.

Isireliba ba kpenu wākura yiru

sɔnna seedan sɔ

4

¹ Saa ye tən be kpuro ba Yuudeni tɔbura ba kpa, yera Yinni Gusunɔ u Yosue sōwa u nɛɛ,

² i durɔbu wākura yiru gɔsio bɛɛn bweseru baatere sɔɔ tən tia tia.

³ I bu sōwɔ bu kpenu wākura yiru sua Yuudenin tora minin di, mi yāku kowoba yōra sim sim mi, kpa i ka da i yi mi i ko bɛɛn sansani gira i kpuna yoka ye.

⁴ Ma Yosue u durɔbu wākura yiru ye soka be u gɔsa Isireliba sɔɔ,

⁵ u bu sōwa u nɛɛ, i gɔsiro Gusunɔ bɛɛn Yinnin kpakoro ten mi, Yuudenin daarun tora sɔɔ, kpa bɛɛn baawure u da u kperu sua u seru sɔndima kpa nu n sāa wākura yiru nge mɛ bɛɛ Isireliban bwesenun geera nɛ.

⁶ Kpa nu n sāa seeda ye ya koo sun yaayasia ye ya kooru mini. Bɛɛn bibu bā n sun bikia sɔɔ teeru, mba kpee nin tubusianu,

⁷ kpa su bu sɔ ma Yuudenin daarun nim mu kokubu yōra Yinni Gusunɔn kpakororun wuswaaɔ sanam mɛ ba ka tu tɔburɔ. Kpee nini nu ko n sāa yen seeda bɛɛ Isireliban sɔ sere ka baadommaɔ.

⁸ Ma ba kua nge mɛ Yosue u bu sōwa. Ba kpenu wākura yiru sua Yuudenin tora sɔɔn di nge mɛ ben bweserun geera nɛ, ba ka da ba yi yam mi ba ben sansani gira dɔma te, nge mɛ Yinni Gusunɔ u Yosue sōwa.

⁹ Yosue u maa kpenu wākura yiru ganu sua u sɔnna Yuudenin tora sɔɔ mi yāku kowo be, ba yōra. Nu maa wāa mi sere ka gisən gisɔ.

¹⁰ Yāku kowo be, ba yōra Yuudenin tora sɔɔ, sere ye Yinni Gusunɔ u Yosue sōwa u tɔmbu sɔ kpuro ya ka kooru. N deema mɛya Mɔwisi u raa maa Yosue yiire. Ma tən be, ba kua bara bara ba tɔbura.

¹¹ Ye tən be kpuro ba tɔbura ba kpa, saa yera be ba kpakoro te sōwa ba maa tɔbura, ma ba besira ba da tən ben wuswaaɔ.

¹² N deema Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum ba tɔbura ka ben tabu yānu Isireli be ba tien wuswaaɔ nge mɛ Mɔwisi u raa bu sōwa bu ko.

¹³ Ben geera sāawa nɔrɔbun suba weerun (40.000) saka be ba tɔbura Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ba da wɔwaa Yerikon bɔkuɔ ka ben tabu sɔɔru.

¹⁴ Tɔɔ tera Yinni Gusunɔ u Yosue wɔlle sua Isireliba kpuron wuswaaɔ ma ba nɔn

nasia win wāarun tōru kpuro sɔɔ nge mε ba raa Mɔwisi nasie.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nεε,

¹⁶ a yāku kowo be ba woodan kpakoro te sɔɔwa sɔɔwɔ bu yario Yuudenin toran di bu da guruɔ.

¹⁷ Ma Yosue u bu sɔɔwa mε.

¹⁸ Saa yɛ sɔɔ yāku kowo be, ba yara daa ten min di, ye ben naasu maka guruɔ, saa yera daa ten nim mε, mu wura mɛn ayerɔ mu yiba mu terie sere ka ten guruɔ nge yellu.

¹⁹ Ben wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ wɔkuruse, yera tɔn be, ba Yuudenin tɔbura. Ma ba ben sansani gira Giligaliɔ, Yerikon sɔɔ yari yeru gia.

²⁰ Kpenu wɔkura yiru ye ba gurama Yuudenin daa tora yen di, Giligali miya Yosue u nu sanna.

²¹ Ma u Isireliba sɔɔwa u nεε, bεen bibu bā n bεε bikia sɔɔ teeru ba nεε, mba kpee ninin tubusianu,

²² kpa i bu tubusia nge mε bεε Isireliba sa ka Yuudenin yeni tɔbura yen gbeba,

²³ i nεε, Gusunɔ bεen Yinniwa u yen nim gberasia bεen wuswaaɔ sere sa ka tɔbura sa kpa, nge mε u nim wɔku ge ba mɔ Naa yari kua.

²⁴ Kpa handunian tambu kpuro bu ka gia ma win dam mu kpā, kpa sa n nùn nasie sere ka baadommaɔ.

5

¹ Saa ye sɔɔ, Amɔreban sinam be ba wāa Yuudenin sɔɔ duu yeru gia ka Kananiɔii be ba wāa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranen bera gia, be kpuro ba nua ma Yinni Gusunɔ u Yuudenin nim gberasia Isireliban wuswaaɔ sere ba ka tɔbura ba kpa. Yera ba nanda ma ben toronu kara Isireli ben sɔ.

Ba Isireliba bango kua

Giligaliɔ

² Sanam mε sɔɔra Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nεε, a wobunu koowo ka kpenu kpa a Isireli be kpuro bango ko be ba mara gbaburɔ.

³ Ma Yosue u kua nge mε Yinni Gusunɔ u gerua, u Isireliba bango ye kua guuru garun mi, ma ba tu soka Bangon kperu.

⁴⁻⁵ N deema be ba yarima Egibitin di mi, be kpurowa ba bango sɔa. Adama be ba mara gbaburɔ, ba n ben goo bango kue. Ma

ben tɔn durɔ be ba tabu toobun saka tura ba ka yara Egibitin di mi, be kpuro ba gu gbaburɔ swaa sɔɔ sanam mε ba wee.

⁶ Domi Isireliba ba sīa wɔɔ weeru gbaburu mi, ma ben tabu durɔ be ba raa bango sɔa, ba kam kua, yèn sɔ ba n Yinni Gusunɔn gere mɛm nɔwε. Ma u gerua ka bōri u nεε, ba n koo maa tem mε wa mε mu tim ka bom yiba, mε u ben baababa nɔ mwεeru kua.

⁷ Ben bii be Yinni Gusunɔ u seeya ben ayenɔ, beya Yosue u bango kua, domi ba n daa bu bango kue swaaɔ.

⁸ Saa ye ba tɔn be bango kua, ba sina sansaniɔ sɛε sere ben boo u ka kpa.

⁹ Yera Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nεε, gisɔra na bεε seku te wunari te i raa mɔ saa ye i sɔa yobu Egibitiɔ.

Yen sɔna ba yam mi sokumɔ Giligali sere ka gisɔ. Yīsi ten tubusiana, ba wuna.

Ba Gɔɔ sararibun

tɔɔ bakaru di

¹⁰ Isireliba ba sina ben sansaniɔ Giligali mi, ye ya wāa wɔwaaɔ Yerikon bɔkuɔ. Ma ba Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di surun sɔɔ wɔkura nnesen yoka.

¹¹ Tɔɔ baka ten sisira ba tem mɛn dīanu dibu torua. Ba dobi sɔnwa ba tema, ba maa pɛε di ye ba kun seeyatia doke.

¹² Dɔma tera manna ya yōra ma ba Kananiɔn tem min dīanu dim torua wɔɔ ge.

Yosue ka durɔ

wi u takobi nɛni

¹³ Ye Yosue u Yeriko turuku kua, subaru sɔɔ u durɔ goo wa u yō win wuswaaɔ u takobi wome u nɛni. Yera u susi durɔ win mi, u nεε, wunε bεεgiiwa? Nge werɔwa a sɔa.

¹⁴ Durɔ wi, u wisa u nεε, aawo, na n yen goo. Na sɔawa Yinni Gusunɔn tabu kowobun wirugii. Yen sɔna na na wunen mi tɛ.

Ye Yosue u nua mε, ma u kpuna u wuswaa tem girari, u nεε, yinni, na sɔawa wunen bɔɔ, mba a kī a man sɔ.

¹⁵ Tabu kowobun wirugii wi, u Yosue sɔɔwa u nεε, a wunen salubata poto, domi yam mi a yō mi, Gusunɔ u wāa mi.

Ma Yosue u kua mε.

Isireliba ba Yeriko kpeerasia

6

1 Yerikogibu ba ben wuun gb̄ararun gamboba b̄eri, ba d̄āa s̄ēsiki, Isireliba bu ku ka du. Goo kun duō mi, goo kun maa yario min di.

2 Ma Yinni Gusunō u Yosue s̄ōwa u n̄εε, wee, na nun Yeriko n̄amu b̄eria ka yen suno ka yen tabu durō damgibu.

3 Wunε ka wunen tabu durōbu kpuro i n da s̄i s̄i i ka wuu ge sikerena n̄n teeru t̄ru baatere sere n ka ko s̄ō n̄ōba tia.

4 Yāku kowobu n̄ōba yiru ba ko n Yinni Gusun̄n woodan kpakororu gb̄iye ba n yaa k̄abi n̄eni. S̄ō n̄ōba yiruse i ko wuu ge sikerenawa n̄n n̄ōba yiru kpa yāku kowo be, ba n k̄abi yi soomō.

5 Bā n k̄abi yi so ba gawa, ma i yin sw̄i nua, t̄mbu kpuro bu tabun kuuki koowo. Saa yera wuu gen gb̄araru ta koo w̄ruma, kpa baawure u du deederu mi u ȳn di.

6 Ma Yosue Nunin bii u yāku kowobu soka u bu s̄ōwa u n̄εε, bu Yinni Gusun̄n woodan kpakororu suo bu senu s̄andi kpa ben n̄ōba yiru bu k̄abi sua bu woodan kpakoro te gb̄iye.

7 Yera u win t̄mbu s̄ōwa u n̄εε, i seewo i s̄i s̄i i n ka wuu ge sikerenamō, kpa tabu kowobu gabu ba n woodan kpakoro te gb̄iye.

8-9 Ye Yosue u ka t̄n be gari yi kua u kpa, ma ba swaa w̄ri. Tabu kowo be, ba gb̄ia, ma yāku kowo be ba k̄abi n̄eni ba swaa w̄ri ba k̄abi yi soomō. Ma ba ka bu woodan kpakoro te sw̄i biruō. Tabu kowo be ba maa tie, ba kpakoro te sw̄i. Saa ye be kpuro ba s̄imō ba wuu ge sikerenamō, yāku kowo be, ba ben k̄abi soomō.

10 N deema Yosue u raa t̄n be yiire bu ku gb̄ara, bu ku w̄ki, bu ku mam de gari ḡε yi yari ben n̄sun di, sere t̄ō te u koo bu s̄ bu kuuki ko. T̄ō tera ba koo kuuki ko.

11 Yera ba ka woodan kpakoro te wuu ge sikerena n̄n teeru. Ma ba wura ben sansaniō sere maa sisiru.

12 Yosue u seewa buru buru yellu ma yāku kowobu ba woodan kpakoro te sua.

13 Ben n̄ōba yiru be ba k̄abi n̄eni, ba swaa w̄ri ba s̄imō ten wuswaaō. Tabu kowobu gabu ba bu gb̄iye ba tabu yānu b̄eki. Ma gabu ba kpakoro te sw̄i biruō, saa ye be kpuro ba s̄imō ma yāku kowo be, ba k̄abi yi soomō.

14 S̄ō yiruse ba wuu ge sikerena n̄n teeru ma ba wura ben sansaniō. Nge m̄ya ba kua sere n ka kua s̄ō n̄ōba tia.

15 Ye n kua s̄ō n̄ōba yiruse, ma ba seewa buru buru yam s̄areru ba wuu ge sikerena n̄n n̄ōba yiru. T̄ō te t̄nawa ba gu sikerena n̄n n̄ōba yiru.

16 N̄n n̄ōba yiruse te, saa ye yāku kowo be, ba k̄abi yi so, yera Yosue u t̄n be s̄ōwa u n̄εε, i kuuki koowo. Domi Yinni Gusunō u b̄ε wuu ge n̄amu b̄eria.

17 I n̄ ko i ko i kun wuu ge ka ye ya w̄a ge s̄ō kpuro kpeerasie. Ya ko n s̄āwa nge yāku d̄ō mwaararugiru Yinni Gusun̄n s̄. Adama i ko i Rahabu, kurō tanō wi, ka wigii be ba w̄a win dirō deri, ȳn s̄ u t̄n be sa raa ḡra mi berua.

18 I n tii s̄ε ka ḡa ni Yinni Gusunō u n̄εε, i kpeerasia. Domi i n nu sua, b̄εε Isireliba sa ko n̄ni sw̄āru wa kpa su kam ko.

19 Adama ye n s̄ā sii geesu ka wura, ka sii gandu ka sere sii w̄kusu, ye kpurowa i ko Yinni Gusunō gura i ȳiya win arumanin beru yerō.

20 Ye yāku kowobu ba ben k̄abi so, t̄n be, ba yin sw̄i nua ma ba kuuki kua. Yera wuu gen gb̄arara w̄ruma. Ma ben baawure u dua deederu mi u ȳn di. Ma ba wuu ge mwa.

21 Ma ba ye ya w̄a ge s̄ō kpuro go mam mam ka takobi, t̄n durōbu ka t̄n kurōbu, bibu ka bukurobu, ka yaa sabenu kpuro.

Yosue u Rahabu ka wigibu

faaba kua

22 N deema Yosue u raa durōbu yiru be ba tem m̄n saria m̄εrim da s̄ōwa u n̄εε, bu doo kurō win dirō kpa bu wi ka wigibu kpuro yarama nge m̄ε ba raa yen n̄ō m̄w̄εru kua ka b̄ri.

23 Ma durō be, ba dua ba Rahabu yarama ka win baa ka win m̄ero ka win sesubu, win m̄ero bisibu kpuro gesi, ba ka bu da Isireliban sansanin biruō.

24 Yen biruwa ba wuu ge d̄ō soka ka baayere kpuro ye ya w̄a wuu ge s̄ō ma n kun m̄o ye n s̄ā sii geesu, ka wura, ka sii gandu ka sere sii w̄kusu. Yera ba doke Yinni Gusun̄n s̄ā yerun arumanin beru yerō.

25 Yosue u Rahabu, kurō tanō wi faaba kua ka win m̄ero bisibu kpuro. Ma ba w̄a ka

Isireliba sannu sere ka gisɔ yèn sɔ u Yosuen tɔmbu berua be u gɔra bu Yerikon saria mɛɛri.

²⁶ Yen biruwa Yosue u bɔrua u nɛɛ, baawure wi u seewa u Yeriko bana kpam, u koo ko bɔruo Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U n kpɛɛkpɛɛku suramɔ, win bii gbiikoowa u koo gbi. U n maa bana wiru go u gamboba dokemɔ, kpa win bii dɔako u gbi.

²⁷ Ma Yinni Gusunɔ u wɔa ka Yosue ma u yɔsiru yara tem mɛ kpuro sɔɔ.

Akanin durum ka win gɔɔ

7

¹ Adama Isireliba ba kua naane sarirugibu gɔa ni Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bu kpeerasia mam mam Yerikoɔn sɔ. Domi Akani u gɔanu sua min di, ma Yinni Gusunɔ u ka Isireliba mɔru kua. Akani wi, u sɔawa Kaamin bii. U maa sɔa Sabidin debubu ka sere maa Serakin sikadobu Yudan bweseru sɔɔ.

² Yera Yosue u tɔmbu gɔra Yerikon di Ayiɔ, ye ya wɔa Bɛti Afenin bɔkuɔ, Bɛtɛlin sɔɔ yari yeru gia. U bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i tem mɛn saria mɛɛri. Ma ba da ba Ayin saria mɛɛra.

³ Ye ba wurama Yosuen mi, ba nɛɛ, wuu ge, ga n tura ge tɔmbu kpuro ba koo daawa. A de tɔmbu nɔrɔbun suba yiru (2.000), n kun mɛ ita bu da bu Ayi wɔri, a ku tɔmbu kpuro wahala doke. Domi wuu gen tɔmbu ba n dabi.

⁴ Ma tɔmbu nɔrɔbun suba itan (3.000) saka ba swaa wɔri ba da mi, adama ba Ayin tɔmbu kpama ba duki gɔsirama.

⁵ Ayigibu ba bu naa swi saa wuu gen duu yerun di sere Sebarimuɔ, ma ba Isireliban tɔnu tena ka nɔba tia go sanam mɛ ba duki mɔ ba wee. Yeya n dera Isireliba ba nanda, ba mwia kpama.

⁶ Yosue ka Isireliban guro gurobu ba ben yabenu nɛnu ba karana ba tii tua wisi wirɔ nuku sankiranun sɔ, ma ba wiru tem girari Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten wuswaaɔ sere sɔɔ ka kpa.

⁷ Yosue u nɛɛ, kuku, Yinni Gusunɔ, mban sɔna a dera sa Yuudɛni tɔbura ma a sun Amɔreba nɔmu bɛria bu sun go. Sɔ n daa yɛ mɛ, sa n sinɛ Yuudɛnin guru giɔ.

⁸ Yinni, mba kon gere. Wee, Isireliba ba ben yiberɛba nasia ba biruku yira wura.

⁹ Domi Kananiba ka tem mɛn tɔmbu kpuro ba koo ye nɔ kpa bu sun kooro bure bu bɛɛn yɔsiru wuna handunian di. Amɔna kaa ko wunɛn yɔsi baka te, ta kun ka gu.

¹⁰ Yera Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a seewo. Mban sɔna a wunɛn wuswaa tem girari mɛsum.

¹¹ Isireliba ba durum kuawa. Ba nɛn wooda sara ye na bu wɛ. Ba gɔanu sua ni na nɛɛ bu kpeerasia. Ba nu gbɛna ba doke ben tiin yɔnu sɔɔ ba berua.

¹² Yen sɔna ba n kpɛ bu yɔra bu ben yiberɛba ma. Ma ba biruku yira wura. Domi tɛ ba sɔawa be ba koo kpeerasia. I kun gɔa ni wunɛ bɛɛn suunu sɔɔn di, na n kpɛ na n maa wɔa ka bɛɛ.

¹³ A seewo a tɔn be sɔɔru koosia kpa bu tii dɛɛrasia sian sɔ, domi nɛ Gusunɔ, be Isireliban Yinni, na nɛɛ, ba gɔanu nɛni ni na nɛɛ bu kpeerasia. Yen sɔ, ba n kpɛ bu yɔra bu ben yiberɛba ma, ma n kun mɔ ba nu wuna ben suunu sɔɔn di.

¹⁴ Yen sɔna sia bururu bɛɛn bwesenu kpuro nu koo na nu sara nɛn wuswaaɔ tia tia. Bwese te na gɔsa, ten kɔasi kpuro yi koo na yi sara tia tia. Bwese kɔasa ye na gɔsa, yen yɛnusu kpurowa su koo na su sara tia tia. Yɛnu ge na gɔsa, gen tɔn durɔbu kpurowa ba koo na bu sara tia tia.

¹⁵ Sanam mɛ, kpa n gɔsi wi u gɔa ni sua kpa i nɔn dɔɔ mɛni, wi ka win ye u mɔ kpuro yèn sɔ u nɛn wooda sara, ma u dera Isireliba ba sekuru wa.

¹⁶ Yen sisiru Yosue u seewa buru buru yellu u dera Isireliban bwesenu nu na nu sara Gusunɔn wuswaaɔ tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Yudan bweseru gɔsa.

¹⁷ Ma Yosue u dera Yudan bweserun kɔasi yi na yi sara tia tia, ma Yinni Gusunɔ u Serakin kɔasa gɔsa. Ma u dera win kɔasan yɛnusu kpuro su na su sara tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Sabidin yɛnu gɔsa.

¹⁸ Ma u dera Sabidin yɛnun tɔn durɔbu kpuro ba na ba sara tia tia. Ma Yinni Gusunɔ u Akani gɔsa wi u sɔa Kaamin bii, ka Sabidin debubu, ka Serakin sikadobu Yudan bweseru sɔɔ.

¹⁹ Yosue u Akani sɔɔwa u nɛɛ, nɛn bii, a Gusunɔ Isireliban Yinni bɛɛrɛ wɛɛyɔ, kpa a gem gere. A man sɔɔwɔ ye a kua. A ku man yen gaa berua.

²⁰ Akani u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, geema, na Gusunɔ Isireliban Yinni tora. Ye na kua

wee.

²¹ Ye sa tabu di sa mwa sɔɔ, na yabe buraru garu wa te ba kua Babiloniɔ ka sii geesun gobi goobu (200) ka wura deka yèn bunum ka kilon bɔnu nɛ. Na ye binɛ kua ma na sua na sikua nɛn kurɔ, sii gee siya su wāa ten temɔ.

²² Yande Yosue u tɔmbu gɔra ba duki da Akanin kuru mi, ba deema wee, gāa ni kpuro nu berua kuu te sɔɔ. Ma sii gee si, su wāa nin temɔ.

²³ Ba ni kpuro suama kuu ten min di ba ka da Yosue ka Isireliba kpuron mi, ba yi Yinni Gusunɔn woodan kpakororun wuswaaɔ.

²⁴ Yosue ka Isireliba kpuro ba Akani Serakin sikadobu sua ka gāa ni u gura, ka win bibu ka win yaa sabenu ka win kuu te, ka sere win ye u mɔ kpuro gesi, ba ka da sere Akɔɔn wɔwaaɔ.

²⁵ Ma Yosue u nùn sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a dera sa wahala yeni wa. Yinni Gusunɔ u koo maa de a wahala wa gisɔ.

Ma Isireliba kpuro ba wi ka win tɔmbu kpenu kasuka. Ma ba bu dɔɔ mɛni ka win ye u mɔ kpuro sannu.

²⁶ Ma ba kpenu gura ba nin takanu kua ben wɔllɔ te ta wāa mi sere ka gisɔ. Ye kpuron sɔna ba yam mi sokumɔ Akɔɔn wɔwa sere ka gisɔn gisɔ. Yisi ten tubusiana, nɔni swāarun wɔwa.

Saa yera Yinni Gusunɔn mɔru ya sure.

Isireliba ba Ayigibu kamia

8

¹ Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a ku nanda, a seewo a tabu durɔbu kpuro sua kpa i Ayi wɔri. Domi na bɛɛ yen sunɔ ka win tɔmbu ka win wuu ka gen baru kpaanu kpuro nɔmu beria.

² Kaa bu kpeerasiawa nge mɛ a Yerikogibu ka ben sunɔ kua. Kpa i ben ye ba mɔ ka ben yaa sabenu mwɛeri, ye kpuro yu ko bɛɛgia. Yen sɔ, i n da, bɛɛn gaba koo kukewa wuu gen biruɔ, ba n bu yɔɔru bwɛɛye.

³⁻⁴ Ma Yosue u seewa u ka Ayi wɔri ka win tabu durɔbu kpuro. Yera be sɔɔ, u nɔrɔbun suba tɛna (30.000) gɔsa u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i kuke wuu gen biruɔ wɔkuru, adama i kun ka bu toma kpa i n yɔ mi, i n sɔɔru sāa.

⁵ Nɛ ka maa tabu kowo be ba tie, sa ko wuu ge susi. Bā n sun wɔrim wee, kpa su duki gɔsirama nge yellu.

⁶ Kpa bu sun naa gira. Mɛya sa ko ka bu yara wuun di mam mam. Domi ba koo nɛɛ, sa duki mɔwa nge mɛ sa raa kua yellu ben wuswaaɔ. Kpa bu sun naa swīi.

⁷ Saa yera, bɛɛ be i kukua mi, i ko yarima i wuu ge wɔri, i gu mwa. Yinni Gusunɔwa u koo bɛɛ gu nɔmu beria.

⁸ Wee, na bɛɛ wooda wɛɛmɔ. Sanam mɛ i gu mwa i kpa, i gu dɔɔ sɔreɔ, nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

⁹ Ma Yosue u dera ba da ba kukua Ayi ka Betelin baa sɔɔ, Ayin sɔɔ duu yeru gia. Adama win tii ka tɔn be ba tie ba kpuna sansaniɔ wɔku te.

¹⁰ Ye n kua buru buru yellu, u seewa u win tabu kowobu mɛɛra mɛɛra ma wi ka Isireliban guro gurobu ba bu kpara ba ka da Ayi gia.

¹¹ Yosue ka win tabu kowo be, ba Ayi susi. Sanam mɛ ba tura yen deedeeru, yera ba ben sansani gira sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. N deema wɔwa gaa wāa be ka Ayin baa sɔɔ.

¹² Yosue u maa dera tabu durɔbu nɔrɔbun suba nɔɔbu (5.000) ya da ya kukua Beteli ka Ayin baa sɔɔ, sɔɔ duu yeru gia.

¹³ Isireli be ba tie, ba ben sansani gira sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma ben gaba maa da ba kukua Ayin sɔɔ duu yeru gia. Adama Yosuen tii u da u kpunawa wɔwa yen mi, wɔku te.

¹⁴ Ye n kua buru buru yellu, yera Ayin sunɔ u Isireliba wa. Ma wi ka win tabu kowobu ba seewa ka sendaru bu ka Isireliba wɔri Yuudenin wɔwa mi, mi ba raa bu kamia. Adama ba n̄ yɛ ma Isireliban sukum mu kukua wuun biruɔ.

¹⁵ Ye Yosue ka win tɔmbu ba bu wa, yera ba bwisi kua ba duki yakura ba swaa mwa ye ya dɔɔ gbaburu gia.

¹⁶ Ma ba Ayin tɔn durɔbu kpuro soka. Yera ba yara ba bu naa gira sere mi n toma wuun di.

¹⁷ Tɔn durɔ goo kun maa tiare Ayi ka Betelin wuu si sɔɔ. Ba wuu ge deriwa ba n̄ kenua ba Isireliba naa gira.

¹⁸ Ma Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a wunen yaasa ye a nɛni mi tiiyo Ayi gia, domi kon nun wuu ge nɔmu beria.

Ma Yosue u win yaasa ye tii mi.

19 Saa yera tən be ba kukua mi, ba yara saa ben kuku yerun di ba wuu ge wəri. Ye ba gu mwa ba kpa, ma ba yande gu dɔɔ sɔre.

20-21 Ye Ayigibu ba biru sīra, yera ba wa wee, dɔɔ wiira ta ben wuu wukiri ta wəllu girari. Ma ba deema ba n̄ maa kpē bu gam susi bu ka tii faaba ko. Saa yera Yosue ka Isireli be ba raa duki m̄ ba dɔɔ gbaburu gia mi, ba wa ma begibu ba wuu ge dɔɔ sɔre, yera ba gəsirama ba Ayigii be wəri.

22 Sanam mɛya Isirelin tabu kowo be ba raa wuu ge dɔɔ mɛni mi, ba yara min di ba gen tabu kowo be mara. Ma ba bu suunu doke sere ba n̄ yē mi ba koo da. Ba bu mwɛra ba go go kpuro. Ben goo kun bu kisirari,

23 ma n̄ kun m̄ ben sun̄ wi ba mwa wasiru ba ka da Yosuen mi.

24 Ye Isireliba ba ben yiberɛ be mwa ba go go gbaburu mi, mi ba bu naa swīi, yera ba maa gəsirama Ayiɔ ba tən be ba tie go go.

25 Tən be ba go dɔma te, kurəbu ka durəbu, ba s̄awa n̄rəbun suba wəkura yiru (12.000).

26 Saa ye ba taa bi m̄ Yosue u win yaasa ye wuu ge t̄iwa sere ba ka gen t̄ambu kpuro go mam mam.

27 Isireliba ba Ayigibun yaa sabenu gura ka ben arumani kpuro, nge mɛ Yinni Gusun̄ u Yosue s̄ɔwa.

28 Ma Yosue u wuu ge dɔɔ s̄oka ma ga kua bansu sere ka gis̄on gis̄o.

29 Saa yera u dera ba Ayin sun̄ wi soora doke ba bwē ba deri saa bururun di sere s̄ɔ ka kpa. Yoka u dera ba win goru bwēya ba k̄s̄ wuu gen duu yer̄o. Ma ba tu kpenu s̄s̄iki. Kpee ni, nu w̄a mi sere ka gis̄on gis̄o.

Yosue u Isireliba

Yinni Gusun̄n wooda garia

guu te ba m̄ Ebalio

30 Yeniban biru Yosue u Gusun̄, Isireliban Yinni yāku yeru bania guu te ba m̄ Ebalin wəll̄o.

31 U yāku yee te banawa nge mɛ M̄wisi, Yinni Gusun̄n s̄əm kowo u Isireliba s̄ɔwa ye u yorua woodaban tireru s̄ɔ. U nɛɛ, bu Yinni Gusun̄ yāku yeru kuo ka kpee ni ba n̄ d̄ake. Ye ba tu bana ba kpa ma ba yāku d̄ɔ mwaaaruginu ka siarabun yākunu kua mi.

32 Isireliba kpuron wuswaaɔ Yosue u wure u wooda yorua ye M̄wisi u raa yorua.

33 Isireliba kpuro ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben guro gurobu ka sere be ba s̄a s̄abu kpuro ba ȳɔ ba ka Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te d̄esire. Ben gabu ba ȳɔ guu te ba m̄ Garisimun bera gia, gabu maa guu te ba m̄ Ebalin bera gia. Ma be kpuro ba yāku kowobu Lefi be ba woodan kpakoro te s̄ɔwa wuswaa kisi. Domi mɛya M̄wisi u bu s̄ɔwa bu ko saa ye ba koo bu domaru kua.

34 Yen biru Yosue u bu wooda ye garia sere ka ye ya b̄ri ka domarun gari m̄, nge mɛ M̄wisi u yorua yen tireru s̄ɔ.

35 Ye kpurowa u gara Isireliban wuswaaɔ, tən durəbu ka tən kurəbu ka bibu ka sere maa s̄abu be ba w̄a ben suunu s̄ɔ. Baa yen tia, u n̄ bure.

Isireliba ba ka Gabaonigibu

arukawani b̄kua

9

1-2 Sinam be ba w̄a s̄ɔ duu yeru gia, guunun bera gia ka nim w̄ku ge ba m̄ M̄diteranɛ gia n̄ ka da Libanin tem bera gia, ba nua ma Isireliba ba Yerikogibu ka Ayigibu kamia. Yera ba n̄ɔ tia kua bu ka Isireliba ka ben wirugii Yosue w̄rima. Bwese ninin sinamba, Hɛtiba ka Am̄reba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba.

3 Adama ye Gabaonigibu be ba s̄a Hefiba ba maa nua ye Yosue u Yerikogibu ka Ayigibu kua,

4-5 yera ba swaa kasu bu ka tii dwe. Ma ba d̄ianu kusenu kua ba doke saaki t̄k̄nu s̄ɔ, ma ba maa ḡni b̄ɔ t̄k̄nu sua m̄ s̄ɔ ba ra tam doke ka sere maa p̄ɛ gbebi yi yi bukusa kua, ma ba ye kpuro ben ket̄kunu s̄abi. Ma ben tii ba ȳa t̄k̄nu ka bara t̄k̄nu doke.

6 Ma ba da ba Yosue ka Isireliba deema Giligaliɔ ba nɛɛ, saa tontonden diya sa wee su ka b̄ɛ arukawani b̄ke.

7 Ma Isireliba ba bu wisa ba nɛɛ, s̄r̄kudo i w̄awa bes̄en turuku mini, sa n̄ kpē su ka b̄ɛ arukawani b̄ke.

8 Ma ba Yosue wisa ba nɛɛ, sa wura su ko wunen s̄əm kowobu.

Ma Yosue u bu bikia u nɛɛ, man diya i wee. Bwese ter̄a i s̄a.

9 Ma ba n̄n wisa ba nɛɛ, bes̄e wunen bw̄abu sa weewa saa tontonden di yèn

sō sa Gusunə wunen Yinnin baaru nua ka maamaaki ye u kua Egibitiə,

¹⁰ ka nge me u Aməreban sinambu yiru ye kua, be ba wāa Yuudenin sōo yari yeru gia. Beya Sihoni, Həsibonin sunə, ka Ogu, Basanin sunə wi u wāa Asitarətuə.

¹¹ Ye sa maa seewa bešen wuun bukurobu ka be ba tie ba sun kirə kua ba nēe, su dīanu kusenu koowo swaan sō kpa su na su beē deema su beē bikia i ka sun arukawani bəke kpa sa n beē sāmə.

¹² Beēn tii i wa nge me bešen pēe ye, ya gberə ya bukusa sāa. Sanam me sa seewa yenun di, ya sāawa pēe suma.

¹³ I maa bešen gəni mēerio yì sōo sa tam doke. Yi raa sāawa gəni kpēe, wee tē yi gēekire. Meya maa bešen baranu ka yāa ni sa doke, nu gēekira swaa sōo gbabu ten dēebun sō.

¹⁴ Adama Isireliba ba n Yinni Gusunə bikie bu nə ù n kī bu ka bu arukawani bəke. Ma ba sibun dīa kuse ni mura ba di.

¹⁵ Ma Yosue u ka bu nōo tia kua, ba arukawani bəkua ba n ka wāasine alafia sōo. Ma Isireliban bukurobu ba wura ka bōri ma ba koo ben arukawani ye yibia.

¹⁶ Yen sōo itasera Isireliba ba nua ma tən ben wusu wāawa ben turuku mi.

¹⁷ Ma ba seewa ba wuu si mēerim da. Ba sīawa sōo yiru, itase ma ba tura mi. Wuu siya, Gabaoni, ka Kefira ka Berətu ka Yarimun wuu.

¹⁸ Adama ba n bu go yèn sō ben bukuroba ka bu arukawani bəkua kə, ma ba koo bu deri alafia sōo. Ma ba ye bōrua ka Gusunə ben Yinnin yīsiru. Ka me, be Isireli be, ba ka ben bukuro be wəki.

¹⁹ Ma bukuro be, ba wisa ba nēe, sa n kpē su tən be nəni sō, domi sa ka bu arukawani bəkua kə. Sa bōrua ka Yinni Gusunən yīsiru ma sa n bu gāanu kuammē.

²⁰ Tilasiwa su ka bu deri. Ma n kun me, sa ko Yinni Gusunən məru seeya.

²¹ Yen sō, wee ye sa ko bu kua. Ba ko n da sun dāa kasuewa kpa ba n da sun nim takirie.

²² Ma Yosue u Gabaonigii be kpuro sokusia. Ye ba tunuma u bu bikia u nēe, mban sōna i sun weesu kua, i nēe, i weewa tontonden di. Ma sa deema i wāa bešen turuku.

²³ Tē i kua bōrurobu beē kpuro. I ko i n sāawa bešen yobu, kpa i n da nim takiri, i dāa kasu bešen Yinnin sāa yerun sō.

²⁴ Ma Gabaonigii be, ba nēe, wee yèn sō sa kua me. Sa nua ma Gusunə wunen Yinni u win səm kowo Məwisi wooda wē u beē tem me kpuro wē kpa i men təmbu kpuro go be i ka gesi yinna kpuro. Yen sōna sa ka bešen wāaru nanda.

²⁵ Tē, wee sa wāa wunen nəmuə. A ka sun koowo nge me n weene.

²⁶ Ma Yosue u n wure Isireliba bu bu go.

²⁷ Adama u bu sure ba n da dāa kasu kpa bu nim takiri Isireliban sō ka ben yākunun sō yam mi Yinni Gusunə u koo ra gəsi bu nùn sā. Sere ka gisən gisə Gabaonigibun bibun bwese tera, ta səmbu te mə.

Isireliba ba Aməreba kamia

10

¹ Adoni Sedeki, Yerusalemun sunə u nua ma Yosue u Ayi kamia u ye kpeerasia u yen sunə go, nge me u raa Yeriko ka yen sunə kua. U maa nua ma Gabaonigibu ba ka Isireliba arukawani bəkua, ba wāa ben suunu sōo.

² Yeniba kpuron sō u nanda gem gem, domi Gabaoni wuu bəkəwa nge sin mi tem yērobu ba ra n wāa. Ga maa Ayi kere. Yen biru gen təmbu kpuro tabu durə wərugəbara.

³ Yen sōna Adoni Sedeki, Yerusalemun sunə wi, u sinam beni gəria. Beya Hohamu Heboronin sunə, ka Pireamu Yaamutin sunə, ka Yafia Lakinin sunə ka Debiri Egonin sunə.

⁴ U nēe, bu na win mi, kpa bu nùn somi bu ka Gabaoni wəri yèn sō yen təmbu ba ka Yosue ka Isireliba arukawani bəkua.

⁵ Nge meya Aməreban sinambu nəobu be, ba menna ba ka ben tabu kowobu kpuro da ba ben sansani gira Gabaonin bəkua. Ma ba ye wəri.

⁶ Ma Gabaonigibu ba Yosue səmə gəria win sansaniə Giligaliə ba nēe, a ku wunen nəma wuna beē wunen bwāabun min di. A na fuuku a sun faaba ko, a sun somi. Domi Aməreban sinambu kpuro be ba wāa guunun bera gia, ba menna ba sun wərima.

⁷ Ma Yosue u seewa saa Giligali min di, ka win tabu kowobu kpuro bē sōo tabu durə wərugəba ba wāa.

⁸ Yinni Gusunə u nùn sōowa u nēe, a ku bu nasia domi na nun bu nəmu beria. Ben goo sari wi u koo yōra wunen wuswaa.

⁹ Yosue ka win tɔmbu ba sanum so wɔku giriru. Ma ba Amɔreba wɔri suaru sɔɔ.

¹⁰ Yera Yinni Gusunɔ u dera Amɔre be, ba burisina Isireliba wuswaaɔ. Ma Isireliba ba bu go go gem ka tia Gabaonin bɔkuɔ. Ba ben gabu naa swi ba go Bɛti Horonin swaaɔ sere ba ka tura Asekaa ka Makedaa.

¹¹ Sanam mɛ ba Isireliba duki suurimɔ Bɛti Horonin swaaɔ, ye ya saramɔ guurun di, miya Yinni Gusunɔ u dera guru kpee bakanu nu bu wɔrikimɔ wɔllun di nu goomɔ, sere ba ka tura Asekaa. Be guru kpee ni, nu go, ba dabi ba kere be Isireliba ba go.

¹² Dɔma te Yinni Gusunɔ u Isireliba Amɔreba nɔmu bɛria, Yosue u nɔn kana Isireliban nɔni biru u nɛɛ, a de sɔɔ u yɔra sau Gabaonin deedeeru kpa suru u maa yɔra Ayalonin wɔwan deedeeru.

¹³ Ma sɔɔ u yɔra sɛɛ, mɛya maa suru u yɔra sere ba ka ben yiberɛ be kpuro kamia. Gari yi, yi yorua Yasarin tirero, yi nɛɛ, sɔɔ u yɔra wɔllun suunu suunukaɔ. U n ka dubu sende nge sɔɔ teerun saka.

¹⁴ Tɔru gara kun maa naare nge te, tɛ sɔɔ Yinni Gusunɔ u tɔnun gere wura mɛ, dɔma te u Isireliba sanna mi.

¹⁵ Yen biru Yosue u gɔsira u da win sansaniɔ Giligaliɔ, wi ka Isireliba kpuro.

Yosue u Amɔreban

sinambu nɔɔbu ye go

¹⁶ Saa ye sɔɔ, sinambu nɔɔbu be, ba kpikiru sua ba da ba kukua kpee wɔru Makedaa.

¹⁷ Yera goo u na u Yosue sɔɔwa ma sinam be, ba waa kpee wɔru gen mi.

¹⁸ Ma Yosue u nɛɛ, i ge kɛnuɔ ka kpee bakanu kpa i kɔsobu yi mi.

¹⁹ Adama i ku tɛ mi, i yiberɛ be ba tie naa swi kpa i ku de bu du ben wusɔ, domi Gusunɔ bɛsɛn Yinniwa u sun bu nɔmu bɛria.

²⁰ Yosue ka Isireliba ba Amɔreba kpuro kamia, ma n kun mɔ be ba kpia ba duki sua ba kukua wuu si su gbɔraru mɔ sɔɔ.

²¹ Ma Yosuen tɔmbu ba wurama ka bɔri yɛndu win mi Makedaa. Tem mɛ sɔɔ, goo kun maa kaka u ben kɔsa gere.

²² Yen biruwa Yosue u nɛɛ, i man kpee wɔru ge wukio kpa i man sinambu nɔɔbu ye yarama.

²³ Ba bu yarama ba ka da Yosuen mi. Ba sɔawa wuu sinin sinambu, Yerusalemu ka Heboroni ka Yaamuti ka Lakisi ka Egoloni.

²⁴ Ye ba ka sinam be kpuro na Yosuen mi, yera u Isireliba kpuro sokusia u nɛɛ, be ba sɔa tabu kowobun wirugibu ba ka taa bi kua, bu na bu sinam ben wiinu ka naasu taare.

Ma ba kua nge mɛ u gerua.

²⁵ Yosue u maa bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku bɛrum ko, i de i n wɔrugɔru mɔ kpa i ku mwia kpana. Nge mɛsuma Yinni Gusunɔ u ko n da bɛsɛn yiberɛba kpuro kue.

²⁶ Ye u gari yi gerua u kpa, ma u sinam be go u ben gonu bwɛ dɔnu nɔɔbu sɔɔ. U nu deri mi sere n ka kua yoka.

²⁷ Yoka yera u wooda wɛ u nɛɛ, bu goo ni sarasio kpa bu nu kpɛɛ kpee wɔru ge sɔɔ. Yen biru ba kpee bakanu sua ba ka wɔru gen nɔɔ kɔrua. Kpee ni, nu waa mi, sere ka gisɔn gisɔ.

Yosue u maa Amɔreban

wusu gasu mwa

²⁸ Yen tɔɔ tera Yosue u wuu ge ba mɔ Makeda wɔri u mwa. U gen sunɔ go ka tɔn be ba waa mi kpuro. Baa tɔn turo u n deri. U Makedan sunɔ wi kuawa nge mɛ u Yerikogii kua.

²⁹ Yen biru saa Makedan di, Yosue ka win tɔn be, ba da ba Libina wɔri.

³⁰ Ma Yinni Gusunɔ u bu wuu ge nɔmu bɛria. Ba gen tɔmbu go kpuro. Baa tɔn turo, ba n deri. Ma ba gen sunɔ kua nge mɛ ba Yerikogii kua.

³¹ Saa Libinan di Yosue ka win tɔmbu ba maa da ba Lakisi tarusi ba ye wɔri.

³² Ma Yinni Gusunɔ u bu wuu ge nɔmu bɛria. Ye ba gu wɔri mɛ, yen sɔɔ yirusera ba gu kamia ba gen tɔmbu kpuro go. Baa tɔn turo, ba n deri, nge mɛ ba kua Libinaɔ.

³³ N deema Horamu Geɛɛn sunɔ ka win tabu kowobu ba waa mi, ba Lakisigibu somimɔ. Adama Yosue u be kpuro kamia u bu go, u n ben goo deri.

³⁴ Saa Lakisin min diya Yosue ka win tɔn be, ba maa da Egoloniɔ ba ye tarusi ba wɔri.

³⁵ Yen dɔma tera ba wuu ge kamia, ma ba gen tɔmbu go nge mɛ ba kua Lakisiɔ.

³⁶ Egoloni min diya ba maa da ba Heboroni wɔri.

³⁷ Ma ba wuu gen tambu mwɛera ba go go, ka gen sunɔn tii, ka sere maa gen baru kpaanugibu kpuro. Baa tɔn turo, ba n̄ deri, ba bu gowa nge mɛ ba kua Egolonio.

³⁸ Yen biru ba maa gɔsira ba da Debirio. Ma ba ye wɔri

³⁹ ba kamia ba yen tambu ka yen sunɔ ka yen baru kpaanugibu kpuro mwɛera ba go. Baa tɔn turo, ba n̄ deri. Yosue u dera ba tɔn be kpuro gowa nge mɛ u Heboronigibu ka Libinagibu ka ben sinambu kua.

⁴⁰ U bera min tambu gowa ka min sinambu wuu si su waa guunun bera gia ka si su waa sɔɔ yɛsan nɔm dwarɔ ka si su waa wɔwɔ ye ya waa nim wɔkun bera gia, ka sere maa si su waa gungunɔ. Baa tɔn turo u n̄ deri. U bu gowa nge mɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni u n̄n sɔɔwa u ko.

⁴¹ Ma Yosue u maa wusu kpuro wɔri saa Kadesi Baanea ka Gasan di si su waa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia n̄ ka girari Gosenin bera gia Yudan temɔ sere n̄ ka da Gabaonio sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

⁴² U wuu si su waa mi kpuro mwɛera u sin sinambu kamia. Domi Gusunɔ Isireliban Yinniwa u bu sannammɛ.

⁴³ Yeniba kpuron biru Yosue ka win tambu ba gɔsirama ben sansanio Giligalio.

Yosue u Yabini ka win bɔrɔba

kamia

11

¹ Saa ye Yabini, Hasorin sina boko u nua ma Yosue ka wigibu ba tabu dimɔ, yera u sɔmɔbu gɔra Yobabu, Madonin sunɔn mi ka Simuronin sunɔn mi ka Akusafun sunɔn mi,

² ka sere sinam be ba waa guunun bera gia, sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, ka be ba waa Yuudenin wɔwɔ daa bure te ba m̄ Genesaretin sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, ka be ba waa batuma ye ba m̄ Sefalɔ, ka maa Dorin bera gia, nim wɔkun bɔkuɔ sɔɔ duu yeru gia.

³ Mɛya u maa Kananiba nɔasia be ba waa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia ka gen sɔɔ duu yeru gia. Beya Amɔreba ka Hetiba ka Feresiba ka Yebusiba be ba waa guunun bera gia, ka Hefiba be ba waa guu te ba m̄ Hemɔn gɔarɔ Misipan temɔ.

⁴ Sinam be kpuro ba seewa ka ben tabu kowo dabi dabinu nge yani sɛeri yi yi waa nim wɔkun bɔkuɔ. Mɛya ba maa tabu kekeba m̄ ka dumi dabi dabinu.

⁵ Ma ba nɔɔ tia kua ba na ba ben sansani gira Meromun daara bu ka Isireliba wɔri.

⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Yosue sɔɔwa u nɛɛ, a ku ben berum ko. Sia amadaare kon bɛɛ bu nɔmu sɔndia, kpa i bu mwɛeri i go, kpa i ben dumin naa s̄inu bɔari, yen biru i ben tabu keke be dumi gawe dɔɔ meni.

⁷ Saa yera Yosue ka win tabu kowobu ba da ba tɔn be wɔri subaru sɔɔ Meromun daaru mi.

⁸ Yera Yinni Gusunɔ u bu bɛri ben nɔmɔɔ ba bu kamia. Be ba duki sua ba bu naa swi sere wuu bɔkɔ ge ba m̄ Sidonio sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka sere Miserefoti Maimuɔ ka Misipan wɔwɔ sɔɔ yari yeru gia. Ba bu gowa mam mam, baa tɔn turo ba n̄ dere u s̄ia.

⁹ Yosue u kuawa nge mɛ Yinni Gusunɔ u n̄n sɔɔwa. U tɔn ben dumin naa s̄inu bɔara ma u tabu keke be dumi gawe mi dɔɔ meni.

Ba Hasori mwa

¹⁰ Ye Yosue u gɔsirama, yera u wuu ge ba m̄ Hasori wɔri u mwa u gen sunɔ go. N deema wuu gera ga s̄aa bera min wuu maro gɛn mi ben sina boko u waa.

¹¹ Yosue u dera ba gen tambu kpeerasia mam mam, ma ba gu dɔɔ meni.

¹² Ma ba sinam ben wuu si su tie wɔri ba sin sinambu ka sin tambu kpuro kpeerasia. Ba kuawa nge mɛ Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u Yosue sɔɔwa.

¹³ Adama ba n̄ wuu si su waa gungunu wɔllɔ dɔɔ meni, ma n̄ kun m̄ Hasori ye.

¹⁴ Ye ba tɔn be kpuro go ba kpa, yera ba ben dukia ka ben yaa sabenu gura ba tii koosi.

¹⁵ Yosue u dera ba kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u win sɔm kowo Mɔwisi sɔɔwa u ko. U n̄ yen gaa bure.

Yosue u Kananin tem kpuro

mwa

¹⁶ Nge mɛya Yosue u ka Kananin tem mɛ kpuro mwa, mɛn guunun bera gia ka mɛn sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia ka Gosenin tem kpuro, ka Sefalan bera gia, ka Yuudenin wɔwa gia, ka sere guu ni nu waa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka bera min batuma.

17 Sinam be ba kamia mi, ben wusu wāawa saa guu tèn mi gāanu ku ra kpin bera gian di Seirin bəkuə, sō yēsan nəm dwaru gia n ka girari Baali Gadiə ye ya wāa Libanin wəwəə guu te ba m̀ Hεεməən gāarə sō yēsan nəm geu gia.

18 Ba ka sinam be tabu kua n tε ba sere bu kamia be kpuro.

19 Tən be kpuro səə, Hefi be ba wāa Gabaoniə tənawa ba ka Isireliba dora. Be ba tie Isireliba ba bu wəriwa ba go mam mam.

20 Domi Yinni Gusunə u dera sin təmbun gōrusu bəbia ba ka Isireliba tabu kua, kpa Isireliba bu wa bu ka bu kpeerasia mam mam ba kun ben wənwəndu kue, nge mε Yinni Gusunə u win səm kowo Məwisi sōwa.

21 Saa ye səə, Yosue u maa seewa u Anakiba wəri be ba wāa guunun bera gia Heboroniə ka Debiriə ka Anabuə ka sere be ba wāa Yuda ka Isirelin guunun bera gia, u bu kpeerasiawa mam mam be ka ben wusu,

22 ma n kun mə be ba duki sua ba da Gasəə ka Gatiə ka Asidəduə.

23 Nge mεya Yosue u ka Kananin tem mε kpuro mweera nge mε Yinni Gusunə u Məwisi sōwa. Yen biru u mu bənu kua. U Isireliban bwese kera baayere yegim wē. Saa ye səəra ba tabun baa deri ba wēra.

Sinam be Isireliba ba kamia

12

1 Məwisin waati səə Isireliba ba sinam be ba wāa Yuudenin sō yari yeru gia kamia. Ma ba bera min tem mweera mε mu wāa Yuudenin wəwa kpuro səə saa daa te ba m̀ Aanəən di sere n ka girari guu te ba m̀ Hεεməəwə.

2-3 Sinam ben turon yīsira Sihoni. U sāawa Aməreban sunə. Win wuuwa Hεsiboni. Wiya u mə kpuro saa Aroεen di ye ya wāa daa te ba m̀ Aanəən goorə sō yēsan nəm dwaru gia, sere n ka girari guu te ba m̀ Pisigəə, saa min di sere Beti Yesimətiə nim wəku bərugun sō yari yeru gia, saa maa min di, n ka da daa te ba m̀ Yabəkuə Aməniban tem nəə bura yerə, ka Galadin tem bee tia sere daa bure te ba m̀ Genesaretio.

4 Turowa maa Ogu, wi u sāa Basanin sunə. Wiya u tie Refan bweseru səə. U wāawa Asitarətuə, ka Edεεə.

5 Wiya u Basanin tem kpuro mə saa guu te ba m̀ Hεεməən di sere ka Salikaə ka mi Gesuriban tem ka Maakagibun tem nəə ga yōra, ka Galadin tem bee tia mi Sihoni, Hεsibonin sunən tem nəə ga yōra.

6 Tem mεn təmbu kpurowa Məwisi, Yinni Gusunən səm kowo ka Isireliba ba go. Ma Məwisi u tem mε Rubenin bwese kera ka Gadin bwese kera ka Manasen bwese keran sukum bənu kua.

7 Yosue ka win təmbu Isireliba ba sinam be ba wāa Yuudenin sō duu yeru gia kamia. Sinam ben tema mu wāa saa Baali Gadin di Libanin guunun wəwa səə, sō yēsan nəm geuə, sere guu tèn mi gāanu ku ra kpi te ta wāa Seirin bəkuə, sō yēsan nəm dwaru gia. Tem mεya Yosue u Isireliban bwese keri bənu kua.

8 Mεya mu wāa guunun bera gia ka sere Sefalan beran batuməə ka Yuudenin wəwəə ka min guunə ka sō yēsan nəm dwaru gia mi gāanu ku ra kpi. Hεtibara ba wāa tem mi, ka Aməreba ka Kananiba ka Feresiba ka Hefiba ka sere maa Yebusiba.

9 Sinam be ba maa kamia mi, ben wusu wee, siya Yeriko ka Ayi ye ya wāa Betelin bəkuə

10 ka Yerusalemu ka Heboroni,

11 ka Yaamuti ka Lakisi,

12 ka Egoloni ka Gesεε,

13 ka Debiri ka Gedεε,

14 ka Həəma ka Aradi

15 ka Libina ka Adulamu

16 ka Makeda ka Beteli,

17 ka Tapua ka Hefεε,

18 ka Afeki ka Lasaroni,

19 ka Madoni ka Hasori

20 ka Simuroni Meroni ka Akusafu

21 ka Tanaki ka Megido,

22 ka Kedəsi ka Yokunεamu ye ya wāa guu te ba m̀ Kaameliə,

23 ka Dori ye ya wāa Dorin guunun bera gia, ka Goyimu ye ya wāa Giligalin bəkuə,

24 ka Tirisa. Sinam be kpuro ba sāawa tēna ka tia.

Tem mε mu tie

Isireliba bu mwa

13

1 Yosue u təkə kua gem gem. Yera Yinni Gusunə u nùn sōwa u nεε, wee, a təkə kua. Adama tem mε mu tie mu kpā mε Isireliba ba n̄ gina mwe.

² Meya Filisitiban tem ka Gesuriban tem

³ ka Afaban tem me mu waa soo yesan nam dwaro. Tem me kpuro mu saawa Kananiban tem. Mu wawa saa daa te ba mo Sikorin di te ta waa Egibitin tem noo bura yero, sere Ekoronin tem noo bura yero soo yesan nam geu gia. Men wuu marowa Filisitiban sinambu noobu ba waa. Wuu siya Gasa ka Asidadu ka Asikaloni ka Gati ka Ekoroni.

⁴ Kananin tem me mu maa tie bu mwa, mu wawa saa Mearan di ye ya saa Sidonigibun wuu, n ka girari Afeki Amoreban tem noo bura yero,

⁵ ka maa Gibaligibun tem, ka sere Libanin tem kpuro soo yari yeru gia, saa Baali Gadi ye ya waa guu te ba mo Hemoon gearon di n ka girari Hamatin duu yero,

⁶ ka sere Libanin guunun bera gia n ka da Miserefati Maimu mi Sidonigibu ba waa. Ne, Yinni Gusuno kon bu tem men tambu gira kpa a bu tem me bonu kua ka tete nge me na nun yiire a ko.

⁷ Ben bwese keru nooba nne ye ka Manasen bwese keran sukum be ba n daa gaanu wa, bera kaa tem me bonu kua.

Ba tem me mu waa Yuudenin

soo yari yeru gia bonu kua

⁸ Mowisi, Gusunan sam kowo u Rubenin bwese kera ka Gadiba ka Manasen bwese keran sukum tem bonu kua me mu waa Yuudenin daarun soo yari yeru gia.

⁹ Ben tem me, mu wawa saa Aroeen di ye ya waa daa te ba mo Aanoon gooro, soo yesan nam dwaru gia n ka da wuu ge ga waa daa ten wawan suunu soo, sere Dibonio Mediban batuma soo,

¹⁰ ka wuu si Sihoni Amoreban sina boko wi u waa Hesibonio u mo n ka girari Amoniban tem noo bura yero,

¹¹ ka Galadio ye ya saa Gesuriba ka Maakagibun tem ka sere guu te ba mo Hemowo, ka Basanio n ka girari Salika,

¹² ka sere sina boko Ogun tem wi u raa waa Basanio u bandu dii Asitaratu ka Ede. Wiya u tie Refan bweseru soo. Sinam be yiru kpurowa Mowisi u kamia u ben tem mwera.

¹³ Adama Isireliba ba n Gesuriba ka Maakagibu gire. Yen sōna bwesenu yiru ye, ya waa Isireliban suunu soo sere ka gisan giso.

¹⁴ Lefin bwese kera tonawa ba n tem we mi ba ko n waa. Domi Gusuno u dera be ka ben bibun bweseru ba yakunun sukum dimo, yera ya kua ben tubi nge me u raa bu soowa.

¹⁵ Tem me Mowisi u Rubenin bwese kera we yenu ka yenu,

¹⁶ meya mu waa saa Aroeen di ye ya waa daa te ba mo Aanoon gooro, n ka da wuu ge ga waa wawa yen suunu soo ka batuma ye ya waa Mediban boku,

¹⁷ ka Hesiboni ka wuu si su waa batuma ye soo. Siya Diboni ka Bamatu Baali ka Beti Baali Meoni,

¹⁸ ka Yahasi ka Kedemati, ka Mefati,

¹⁹ ka Kiriataimu ka Sibima ka Sere Hasasaa ye ya waa guuro te ta waa wawa,

²⁰ ka Beti Peori ka guu te ba mo Pisigan bera gia ka Beti Yesimati,

²¹ ka sere Sihoni Amoregii wi u raa bandu dii Hesibonion wuu si su waa batuma soo. N deema Mowisi u suno wi kamia, ka Madianiban sinambu. Beya Efi ka Reke mu ka Suri ka Huri ka Reba. Be kpurowa ba raa Sihoni saamo.

²² U maa dera ba Balamu Beorin bii go wi u saa soro.

²³ Rubenin bwese keran tem men noo ga yorawa sere Yuudenio soo duu yeru gia. Beya ba wuu si ba sia sia mi kpuro mo.

²⁴ Tem me Mowisi u Gadin bwese kera we meya mu waa

²⁵ saa Yaseen di ka Galadin wusu kpuro ka wuu si su waa Amoniban tem sukum soo n ka girari Aroee, Raban soo yari yerun deedeeru.

²⁶ Meya mu maa da saa Hesibonin di n ka girari Ramati Misipeo ka Betonimu, saa maa Mahanaimun di, n ka girari Debirin tem noo bura yero,

²⁷ ka Yuudenin wawan wuu sini, Beti Haramu ka Beti Nimura ka Sukatu ka Safoni. Wuu siya su raa saa sina boko Sihonin wusu, wi u raa so Hesibonio. Yuudenin daara ta saa tem men noo bura yeru sere n ka da daa bure te ba mo Genesareti.

²⁸ Wuu si ba sia mi, siya su kua Gadin bwese keran tubi.

²⁹ Tem me Mowisi u Manasen bwese keran sukum we mu n saa ben tubi,

³⁰ meya mu waa Mahanaimun soo yesan nam geu gia. Tem meya Basanin tem kpuro

mi sina boko Ogu u raa bandu dii ka sere Yairin wusu kpuro. Sin geera sāawa wata.

³¹ Tem mēya, mu maa Galadin tem sukum mō ka Asitarōtu ka Edēē, wuu si su raa sāa sina boko Ogun wusu. Tem mē kpurowa ba Makiri, Manasen biin bwese keran sukum wē.

³² Mōwisi u tem mē bōnu kuawa sanam mē u wāa Mōabun temō Yuudenin sōo yari yeru gia Yerikon deedeeru.

³³ Adama u n Lefin bwese kera tem gam wē. U bu sōowa bu ko Gusunō ben Yinnin yāku kowobu. Yeya ya ko n sāa ben tubi, nge mē Yinni Gusunō u gerua.

Ba Yuudenin sōo duu yerun

bera bōnu kua

14

¹ Yāku kowo Eleasaa ka Yosue, Nunin bii, ka Isireliban bwese kera baayeren guro gurobu bera ba Isireliba tem bōnu kua. Wee nge mē ba mu bōnu koosina.

² Bwese kera nōba nne ka Manasen bwese keran sukum ye ya tie ye ya n daa tem wa, yera ba tem mē bōnu kua. Tētewa ba ka mu bōnu kua nge mē Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa bu ko.

³ N deema Mōwisi u raa Isireliban bwese kera yiru ka Manasen bwese keran sukum tem wē Yuudenin sōo yari yeru gia. Adama u n Lefiba tem gam wē,

⁴ ma n kun mō wusu gasu ka sin kpara yenu. Manase ka Efaraimu ba sāawa Yosēfun bibu. Bera ba kua bwese kera yiru.

⁵ Isireliba ba tem mē bōnu kuawa nge mē Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa.

⁶ Sōo teeru Yudan bibu ba Yosue deema Giligaliō. Ma Kalēbu, Yefunē Kenisin bii, u Yosue sōowa u nēē, wunen tii a yaaye ye Yinni Gusunō u win sōm kowo Mōwisi sōowa nē ka wunen sō Kadēsi Baanēā.

⁷ Nē Kalēbu, wōo weeruwa na mō sanam mē Mōwisi Gusunōn sōm kowo u man gōra Kadēsi Baanēan di n na n tem mē bōsu bōsu n men saria mēeri. Na na na bōsu na mēera. Ma na wura na nūn sōowa mam mam ye na wa.

⁸ Adama be ba man yōsirima na ka tem mē mēerim na mi, ba dera tōmba tem mē bwēra yara. Adama nē, na Gusunōn gere mēm nōowawa mam mam.

⁹ Yen dōma tera Mōwisi u bōrua u nēē, bera mi nen tii na mēerim da mi, ya koo

ko nē ka nen bibun bweserugia sere ka baadommaō yēn sō na Gusunōn gere mēm nōowa mam mam.

¹⁰ Yen wōo weeru ka nōobuwa mini ye Yinni Gusunō u ka Mōwisi gari yi sōowa saa ye bēse Isireliba sa wāa gbaburō. Saa maa dōma ten diya Yinni Gusunō u man kōsu nge mē u nōo mweeru kua sere na ka gisō wōo wēnē ka nōobu tura.

¹¹ Ka mē, na dam mō sere ka gisō n ka tabu da, n kun mē n ka sōmburu garu ko, nge mē na raa mō sanam mē Mōwisi u man gōrima n tem men saria mēeri.

¹² Yen sō tē, a man guunun bera gia wēeyō mi Yinni Gusunō u man nōo mweeru kua. Na nūn sōowa ma Anakin bwesera ta wāa bera mi. Ba ben wusu gbāranu toosiwa mam mam. Yen sō, Gusunō ù n ka man wāa, kon tem mē mwa nge mē win tii u gerua.

¹³⁻¹⁴ Yosue u Kalēbu Yefunē Kenisin bii domaru kua. Ma u nūn Heboronin bera wē. Yera ya kua wigia yēn sō u Gusunō ben Yinnin gere mēm nōowa mam mam.

¹⁵ Heboroni yera ba ra raa soku Ariban wuu. Ariba wi, u yīsiru yara Anakin bweseru sōo.

Yeniba kpuron biruwa Isireliba ba wēra ba n maa tabu kue.

Tem mē ba Yudan bwese kera

wē

15

¹ Tem mē ba Yudan bwese kera wē, men sōo yēsan nōm dwardu gia mu yōrawa Edōmun tem nōo bura yerō. Mi gia n sāawa batuma mi gāanu ku ra kpi. Yera ba sokumō Sini.

² Bera min nōo bura yeru ta toruawa saa nim wōku bōruuguun di

³ ma ta da gunguu te ba mō Akarabimūō ka Siniō sere ka Kadēsi Baanēā. Saa maa min di, ta da Hēsironiō ka Adariō sere ka Kaakaā.

⁴ Saa min di ta da Asimōn bera gia n ka da Egibitin daarō, ma ta daa te swīi sere nim wōku ge ba mō Mēditeranēō. Nge mēya Yudan tem nōo bura yeru ta sāa sōo yēsan nōm dwardu gia.

⁵ Sōo yari yeru gia nim wōku bōruuguuwa ga sāa men nōo bura yeru, n ka girari mi Yuudenin daara ra nim sure.

⁶ Saa min di, men sōo yēsan nōm geu gian nōo bura yeru ta dawa Bēti Hogulāō

ka Bēti Araban sōo yēsan nōm geuō n ka girari Bohanin kperō. Bohani wī, u sāawa Rubēnin bii.

⁷ Saa min di, ta maa da Debiriō, Akōon wōwan bōkuō. Saa min di ta da sōo yēsan nōm geu gia sere Giligalin bōkuō, Adu-mimun guurun deedeeru, yen daarun sōo yēsan nōm dvaru gia, n ka da Eni Semesin bwiin bōkuō, sere ka Eni Rogeliō.

⁸ Saa min di, ta sara ta da Beni Hinōmun wōwaa, Yebusin sōo yēsan nōm dvaru gia, ye ba maa sokumō Yerusalemu, ka sere guu ni nu wāa wōwa yen sōo duu yeru gia, ka mi Refan wōwa ya yōra sōo yēsan nōm geu gia.

⁹ Saa maa min di ta da ta Nefitoan bwii girari n ka da wuu si su wāa guu te ba mō Eforoniō, n ka maa da sere Balao ye ba maa sokumō Yarimun wuu.

¹⁰ Saa Balan di, ta maa da sōo duu yeru gia n ka girari Seirin guuru gia ka guu te ba mō Yarimun sōo yēsan nōm geu gia Kesalonio, ma ta da Bēti Semesio ka Tinnao,

¹¹ ka Ekoronin sōo yēsan nōm geu gia, n ka da Sikoronio ka guu te ba mō Bala gia sere Yabuneliō ma ta yōra nim wōku ge ba mō Mediteranea.

¹² Nim wōku geya, ga sāa tem mēn nōo bura yeru sōo duu yeru gia.

Nge mēya ba Yudaban tem mēn nōo bura yenu yi yi.

¹³ Ba Kalebu Yefunen bii Yudaban tem gam wē nge mē Yinni Gusunō u Yosue sōowa. Ba nūn Ariban wuu wē ye ba maa mō Heboroni. Ariba wī, u sāawa Anakiban sikado.

¹⁴ Kalebu wī, u Anakiban bwesenu ita gira. Bera Sesaiba ka Akimaniba ka sere Talimaiba.

¹⁵ Heboronin diya u seewa u da u Debirigibu wari. Wuu gera ba ra raa soku Sefēen wuu.

¹⁶ Ma Kalebu u nēē, wī u kpīa u Sefēen wuu kamia, yērowa u koo win bii wōndia Akusa kē u sua kurō.

¹⁷ Yera Otinieli, Kalebun mōo Kenasin bii, u wuu ge kamia. Ma Kalebu u nūn win bii wōndia wī wē kurō.

¹⁸ Sanam mē kurō wī, u dua Otinielin yenuō u kpa, yera u nūn bwisi kā u nēē, a doo a tem bikia nen tundo mi. Adama kurō win tii u da win tundo Kalebun mi. Ye u tura mi, u sara saa win ketekun di. Yera Kalebu u nūn bikia u nēē, mba a kī.

¹⁹ Ma u wisa u nēē, a suuru koowo a man bwii kē. Domi bera ye a man wē sōo yēsan nōm dvaru gia, nim sari mi.

Ma Kalebu u nūn bwii wē yi yi wāa guunō ka wōwaa.

²⁰ Tem mē ba sia sia mini kpurowa mu kua Yudan bwese keran tubi.

²¹ Wuu si su wāa Edōmun tem nōo bura yeru gia Yudaban tem sōo yēsan nōm dvaru gia, siya Kabiseeli, ka Edeē ka Yaguri,

²² ka Kina, ka Dimōna, ka Adada,

²³ ka Kedesi, ka Hasori, ka Itinani,

²⁴ ka Sifu, ka Telēmu, ka Bealotu,

²⁵ ka Hasori Hadata, ka Kerioṭu Hesironi ye ba maa sokumō Hasori,

²⁶ ka Amamu, ka Sema, ka Mōlada,

²⁷ ka Hasori Gada, ka Hesimōo, ka Bēti Paleti,

²⁸ ka Hasaa Suali, ka Beri Seba, ka Bisotia,

²⁹ ka Bala, ka Iyimu, ka Asemu,

³⁰ ka Elitoladi, ka Kesili, ka Hōoma,

³¹ ka Sikilagi, ka Madimana, ka Sansana,

³² ka Lebaoti, ka Silimu, ka Aini, ka Rimōo.

Wuu si kpuro su kuawa tēna tia sari, gen baagere ka gen baru kpaanu.

³³ Wuu si su maa wāa wōwa sōo, siya Esitaoli, ka Sorea, ka Asina,

³⁴ ka Sanōa, ka Eni Ganimu, ka Tapua, ka Enamu,

³⁵ ka Yaamuti, ka Adulamu, ka Soko, ka Aseka,

³⁶ ka Saaramu, ka Aditaimu, ka Gederā, ka Gederōtaimu. Si maa, su kuawa wōkura nne, gen baagere ka gen baru kpaanu.

³⁷ Ka Senani, ka Hadasa, ka Migidali Gadi,

³⁸ ka Dilani, ka Misipe, ka Yokuteeli,

³⁹ ka Lakisi, ka Bosikati, ka Egoloni,

⁴⁰ ka Kaboni, ka Lasimasi, ka Kitilisi,

⁴¹ ka Gederōtu, ka Bēti Dagoni, ka Naama, ka Makeda. Si maa, su kuawa mi wōkura nōobu ka tia, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁴² Ka maa Libina, ka Eteē, ka Asani,

⁴³ ka Yifuta, ka Asina, ka Nesibu,

⁴⁴ ka Keila, ka Akisibu, ka Maresa. Ma si kpuro su maa kua nōoba nne, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁴⁵ Ka maa Ekoroni, ye ka yen wuu marosu ka yen baru kpaanu.

⁴⁶ Ka sere wuu marosu ka baru kpaanu ni nu ka Asidōdu sikerene ka ni nu wāa

Ekoroni ka nim wōku ge ba mō Mēditeranēn baa sō,

⁴⁷ ka Asidōdu, ka Gasa, ka sin wuu marosu ka baru kpaanu, n ka girari Egibitin daarō sere n ka da nim wōku ge ba mō Mēditeranē.

⁴⁸ Wuu si su maa wāa guunō, siya Samiri ka Yatiri ka Soko,

⁴⁹ ka Dana, ka Sanan wuu, ge ba maa mō Debiri,

⁵⁰ ka Anabu, ka Esitemōa, ka Animu,

⁵¹ ka Goseni, ka Holoni, ka Gilo. Ma si, su maa kua wōkura tia, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁵² Ka Arabu, ka Duma, ka Eseani,

⁵³ ka Yanumu, ka Bēti Tapua, ka Afeki,

⁵⁴ ka Humuta, ka Ariban wuu ge ba maa mō Heboroni, ka Siori. Ma si kpuro su maa kua nōba nne, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁵⁵ Ka maa Maoni, ka Kaameli, ka Sifu, ka Yuta,

⁵⁶ ka Yisireeli, ka Yokudeamu, ka Sanōa,

⁵⁷ ka Kaeni, ka Gibeā, ka Tinna. Si kpuro su maa kua wōkuru, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁵⁸ Ka sere maa Halulu, ka Bēti Suri, ka Gedorī,

⁵⁹ ka Marati, ka Bēti Anōtu, ka Eletekonu. Si kpuro su sāawa nōba tia, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁶⁰ Ka sere maa Baalin wuu ge ba maa mō Yarimun wuu, ka Raba. Ma si, su maa kua yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁶¹ Wuu si su wāa bera mi gāanu ku ra kpi, siya Bēti Araba, ka Midini, ka Sekaka,

⁶² ka Nibusani, ka wuu mi bōra wāa, ka Eni Engēdi. Si kpuro su kuāwa wusu nōba tia, gen baagere ka gen baru kpaanu.

⁶³ Adama Yudan bibun bweseru, ba n kpīa ba Yebusiba gire be ba wāa Yerusalēmuō. Yen sōna ba wāa sere ka gisōn gisō, ka Yudaba sannu.

Tem mē ba Efaraimu

ka Manasen bwese keri wē

16

¹ Tem mē ba Yosefun bibun bweseru wē, mēn nō bura yeru ta wāawa saa Yuudēnin di, Yerikon bōkuō, n ka da bwiiyō yi yi

wāa Yerikon sō yari yeru gia gbaburō, n ka girari Bētelio mi guunu wāa.

² Saa maa min di, ta da Lusio ka Atarōtuō, Aakiban tem nō bura yerō.

³ Ma ta da sō duu yeru gia mi Yafiletiban tem mu nō yōra. Ma ta maa da Bēti Horonio ka Gesēē n ka girari nim wōku ge ba mō Mēditeranē.

⁴ Tem mēya mu kua Yosefun bibu Manase ka Efaraimun bweserun tubi.

⁵ Efaraimuba ba mēn sukum sua mēn nō bura yeru ta wāa saa Atarōtu Adarin di sō yari yerō sere n ka girari Bēti Horonio ye ya wāa gunguru wōllo.

⁶ Min diya ta da nim wōku ge ba mō Mēditeranē. Sō yēsān nōm geu gia ta da Mikimetatin di sere Taanati Silō sō yari yeru gia, n ka girari Yanōa.

⁷ Saa Yanōan di ta da Atarōtuō ka Naarataō ka Yerikoō n ka girari Yuudēnio.

⁸ Sō duu yeru gia maa, ta da saa Tapuan di n ka da Kanan daarō, n ka girari nim wōku ge ba mō Mēditeranē. Mēni kpurowa ba Efaraimun bwese kera wē.

⁹ Ma ba maa Manasen tem wusu gasu ka sin baru kpaanu sua ba bu sosia.

¹⁰ Efaraimuba ba n Kananiba gire be ba wāa Gesēē. Ba bu deriwa ben suunu sō ba yoo sōma koosiamō sere ka gisōn gisō.

17

¹ Yosefun bii gbiikoo Manase, wigibu ba maa ben tem bōnu wa. N deema ba raa Makiri, Manasen bii gbiikoon bwese kera ben tem wē kō. Makiri wi, u sāawa tabu durō, wiya maa sāa Galadin tundo. Tem mē ba wa mi, mēya Galadi ka Basani Yuudēnin sō yari yeru gia.

² Manasen bibun bweserun keri yi yi tie ba maa bu tem gam wē Yuudēnin sō duu yeru gia. Bera Abiesēba ka Helēkiba ka Asiriēliba ka Sikēmuba ka Hefēeba ka Semidaba. Be kpurowa ba sāa Yosefun sikadominu.

³ Galadi, Makirin bii, Manasen debubu u Efēe mara. Efēe wi, u Selofadi mara. Selofadi wi, u n bii tōn durō mara, sere tōn kurōbu tōna. Bii ben yīsa wee. Mala ka Nōa ka Hogula ka Milika ka Tirisa.

⁴ Beya ba da ba yāku kowo Eleasaa deema ka Yosue Nunin bii, ka Isireliban guro gurobu ba nēe, Yinni Gusunō u Mōwisi

sɔɔwa bu maa sun tem wɛ besegibun suunu sɔɔ.

Ma ba bu tem me wɛ n kua ben tubi.

⁵ Yeya n dera Manase be, ba ka tem men suba wɔkuru wa, Galadi ka Basani baasi.

⁶ N n mɔ tɔn durɔbu tɔnawa ba tem me bɔnu kua, ka tɔn kurɔba be ba waa bwese te sɔɔ. Ma Manasen bwese keran sukum mu sina Galadiɔ.

⁷ Be ba waa sɔɔ duu yeru gia, ben tem nɔɔ bura yeru ta wawaa saa Aseen di sere Mikimetatiɔ Sikemun bɔkuɔ, ka Yaminiɔ n ka girari Eni Tapuagibun bera gia.

⁸ Bera ye, ya saawa Manaseban tem. Adama Tapua ye ya waa ben tem nɔɔ bura yeru mi, ya saawa Efaraimuban wuu.

⁹ Nɔɔ bura yee te, ta maa dawa sere Kanan daarun sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Wuu si su waa mi, su saa Efaraimubagisu baa me su ka waa Manaseban temɔ. Ma ta da daa ten sɔɔ yɛsan nɔm geu gia n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mediteraneɔ.

¹⁰ Nge meya ba tem me bɔnu kua. Ma Efaraimun bwese kera ya waa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Manasegia maa waa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Nim wɔku ge ba mɔ Mediterane, gera ga saa tem yiru ye kpuron nɔɔ bura yeru sɔɔ duu yeru gia. Ma Aseeban tem ka Isakariban tem mu maa saa ben nɔɔ bura yeru sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Aseeban tem mu wawaa sɔɔ duu yeru gia, ma Isakarigibun tem maa waa sɔɔ yari yeru gia.

¹¹ Yera ba Manaseba wusu gasu wɛ si su waa Isakariban tem sɔɔ, ka Aseebagim sɔɔ. Wuu siya Beti Seani, ka Yibileamu, gen baagere ka gen baru kpaanu, ka sere maa Dori ka Eni Dori, ka Tanaki, ka Megido, gen baagere ka gen baru kpaanu.

¹² Adama Manaseba ba kpana bu Kananiba gira wuu sin min di, ma ba dera ba waa ka be sannu.

¹³ Baa sanam me Isireliba ba dam kua, ba n kpia bu Kanani be kpuro gira, adama som sesogina ba bu koosia.

¹⁴ Yera Efaraimun bwese kera ka Manasen bwese keran sukum ba Yosue bikia ba nee, mban sɔna a sun tem besi tia tɔna wɛ, bese be Yinni Gusunɔ u domaru kua sa dabia.

¹⁵ Ma Yosue u bu wisa u nee, i n dabin na, ma Efaraimun guurun bera ya bee basa, i

doo daa sɔɔ mi Feresiba ka Refaba ba waa i tii ayeru kasua.

¹⁶ Ma tɔn be, ba nɔn wisa ba nee, geema, guurun bera mi gian tem kun sun turi. Yen biru Kanani be ba waa wawaa ba tabu keke sisugii yi dumi gawe mɔ. Meyya maa be ba waa Beti Seaniɔ ka yen baru kpaanɔ, ka sere maa be ba waa Yisireelin wawaa.

¹⁷ Ma Yosue u Efaraimun bwese kera ye ka Manasen bwese keran sukum me sɔɔwa u nee, i dabi, i maa dam mɔ. Yen sɔ, n n tem besi tia tɔna mu ko n saa beegim.

¹⁸ Bera mi daa sɔɔ ga waa mi, yera ya ko n maa saa beegia. I ko yen daa ye bɔri kpa i Kanani be kamia baa me ba dam mɔ ba tabu keke sisugii yi mɔ, kpa tem me, mu ko beegim.

Tem me mu tie bu bɔnu ko

18

¹ Sanam me Isireliba ba Kananiba kamia, yera ba menna Siloɔ. Ma ba kuu bekurugii te gira ten mi ba ra Yinni Gusunɔ sa.

² N deema Isireliban bwese kera nɔɔba yiruwa ya n gina tem wa.

³ Ma Yosue u bu sɔɔwa u nee, saa yerà i mara i sere da i tem me mwa me Gusunɔ been baababan Yinni u bee wɛ.

⁴ Yen sɔ, bwese kera baayere sɔɔ, i tɔmbu ita ita gosio n bu gori bu tem me merim da, kpa bu wa nge me ba koo mu burana burana kpa bu wurama bu man sɔ nge me n saa.

⁵ Ba koo mu bɔnu kowa wasi nɔɔba yiru. Adama Yudaba ba ko n wawaa mi ba waa mi, sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, Yosefun bwese keri maa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

⁶ N n men na, i doo tɛ, i tem me bɔnu ko wasi nɔɔba yiru ye, kpa i na i man sɔ. Kpa su mu tete toosi Gusunɔ been Yinnin wuswaa su ka wa me mu saa been baawuregim.

⁷ Adama Lefiba ba n ko ba n tem mɔ. Domi ba kon saa Yinni Gusunɔn yaku kowobu. N deema Gadi ka Rubenin bwese keri ka Manasen bwese keran sukum ba tem wa ka Yuudenin sɔɔ yari yeru gia me Mowisi, Yinni Gusunɔn som kowo u bu bɔnu kua.

⁸ Yen biru tɔn be, ba da ba tem me bukiana ba kua ye Yosue u bu sɔɔwa.

⁹ Ma ba ye kpuro yoru ye ba wa mi, ka nge me ba tem me ka men wusu burana burana ma ba wurama Yosuen mi Siloɔ.

10 Yen biru Yosue u bu tem me bonu kua ka tete Yinni Gusunan wuswaa, u bwese kera baayere yen tem we.

Tem me ba Benyamēn

bwese kera we

11 Tem me ba gbia ba tete toosi, Benyamēn bwese kera ya mu di. Ben tem me, mu wawa Yudan bwese keragim ka Yosēfun bwese kerigim baa so.

12 So yesan nam geu gia, tem men no bura yeru ta wawa saa Yuudenin di n ka girari Yerikon so yesan nam geu gia, ma ta da guunun bera gia so duu yero sere Beti Afeni mi gāanu ku ra kpi.

13 Saa min diya ta da ta yora Lusio ye ba ra maa soku Beteli, so yesan nam dwaru gia. Min diya ta maa da ta girari Atarotu Adario. Ma ta guu te bewa te ta wa Beti Horonin so yesan nam dwaro. Beti Horoni ye, ya wawa wawa so.

14 So duu yeru gia maa, ta dawa so yesan nam dwaru gia saa guu ten di n ka girari Baalin wuu ge ba maa sokumo Yarimun wuu. Wuu ge, ga sawa Yudaban wuu.

15 So yesan nam dwaru gia maa, ta dawa so duu yeru gia saa Yarimun wuun di sere Nefitoan bwiiyo.

16 Saa maa min di, ta dawa guu te ta wa Beni Hinamun wawan deedeeru, Refaban wawan so yesan nam geu gia. Ma ta da Yebusiban guunun so yesan nam dwaru gia n ka girari Eni Rogelio.

17 Saa maa min di, ta dawa Eni Semesio so yesan nam geu gia ka Gelilotu, gunguu te ba mo Adumimun deedeeru. Min di ta maa da sere Bohanin kper. Rubenin biin yisira ba ka kpee te sokumo.

18 Ma ta da Yuudenin wawa guunun so yesan nam geu gia

19 sere ka Beti Hogula so yesan nam geu gia mi Yuudenin daara suremo nim woku boruguu, so yesan nam dwaro.

20 Yuudenin daara ta saa tem men no bura yeru so yari yeru gia.

Men nora Benyamēn bwese keran tem mu yasum ne.

21 Wuu si su wa tem me so, siya Yeriko ka Beti Hogula ka Emeki Kesisi,

22 ka Beti Araba ka Semaraimu ka Beteli,

23 ka Afimu, ka Para, ka Ofara,

24 ka Kefaa Amonai, ka Ofini, ka Geba. Wuu si kpuro su sawa wakura yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu.

25 Sin gasa, Gabaoni, ka Rama ka Berotu,

26 ka Misipe, ka Kefira, ka Mosa,

27 ka Reke mu ka Yipeeli, ka Tareala,

28 ka Sela, ka Elefu, ka Yebusi ye ba maa mo Yerusalemu, ka Gibeaa ka Kiriati. Si kpuro su sawa wusu wakura ne, gen baagere ka gen baru kpaanu.

Yeni kpurowa n kua Benyamēn bwese keran tubi.

Tem me ba Simeon

bwese kera we

19

1 Tem men bonu yirusewa ya kua Simeon bwese keragia. Yudaban tema mu ka begim sikerene.

2 Wuu si su wa mi, siya Beri Seba ka Seba ka Molada,

3 ka Hasaa Suali, ka Bala ka Asemu,

4 ka Elitoladi, ka Betuli ka Homa,

5 ka Sikilagi, ka Beti Maakaboti ka Hasaa Susa,

6 ka Beti Lebaoti, ka Saruseni. Si kpuro su sawa mi wusu wakura ita, gen baagere ka gen baru kpaanu,

7 Aini, ka Rimoo, ka Etee, ka Asani, si maa wusu ne, gen baagere ka gen baru kpaanu,

8 n ka da Balati Berio ye ba maa sokumo Ramati, Negebu. Tem me ba sia sia mi kpuro, meya mu saa Simeon bwese keragim.

9 Yudaban tem sukuma ba Simeon bwese kera we, domi Yudabagim me, mu kpa.

Tem me ba Sabulonin

bwese kera we

10 Sabulonin bwese kera ya Kananin tem bonu itase tete di. Ben tem me, mu dawa so yesan nam dwaru gia sere Saridio.

11 Saa maa min di mu da mu no yorawa so duu yeru gia Mareala ka Dabesetio sere daru koka ye ya wa Yokunamun so yari yeru gia.

12 Saridin bera gia maa tem men no bura yeru ta dawa so yari yeru gia sere Kisiloti Taborio, n ka girari Dabaratio ka Yafia.

13 Min di ta da Gita Efee ka Ita Kasinio n ka da Rimoo sere Nea gia.

14 Ma ta da so yesan nam geu gia sere Hanatoni gia n ka girari Yifuta Elin wawa.

¹⁵ Wuu si su wāa tem me sōo, su sāawa wusu wākura yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu. Sin gasa, Katati ka Nahalali ka Simuroni ka Yideala ka Betelehemu.

¹⁶ Bera yeni kpurowa ya kua Sabulonin bwese keragia.

Tem me ba Isakarin

bwese kera wē

¹⁷ Isakarin bwese kera ya maa Kananin tem men bōnu nnese tete di.

¹⁸ Wuu si su wāa ye sōo, siya Yisireeli ka Kesulotu ka Sunemu,

¹⁹ ka Hafaraimu, ka Siōni, ka Anasarati,

²⁰ ka Rabiti, ka Kisioni, ka Abesi,

²¹ ka Remeti, ka Eni Ganimu, ka Eni Hada, ka Beti Pasesi.

²² Ma tem men nōo bura yeru ta maa da Taborio ka Sakasimaō ka Beti Semesio n ka girari daa te ba mō Yuudeniō. Wusu wākura nōobu ka tia su sāa, gen baagere ka gen baru kpaanu.

²³ Bera ye kpurowa ya kua Isakarin bwese keragia ye ba wa bōnu sōo.

Tem me ba Aseen bwese kera

wē

²⁴ Aseen bwese kera ya maa Kananin tem men bōnu nōobuse tete di.

²⁵ Wuu si su wāa mi, siya Helikati, ka Hali, ka Beteni, ka Akusafu,

²⁶ ka Alamelēki, ka Amēadi, ka Mikali. Tem men sōo duu yeru gia, men nōo bura yeru ta wāawa saa Kaamelin guurun di n ka girari daa te ba mō Sikori Libinatio.

²⁷ Sōo yari yeru gia maa, ta dawa saa Beti Dagonin di n ka Sabulonin bwese keran tem girari sere wōwao ye ba mō Yifuta Eliō, ma ta da sōo yēsan nōm geu gia Beti Emekio ka Neyelio, ka Kabuluō,

²⁸ ka Abudoniō ka Rehōbuō ka Hamōwō ka Kanāo. Ma ta yōra wuu bōkō ge ba mō Sidoniō.

²⁹ Min di ta maa da Rama gia ka sere Tiriō, wuu ge ba gbāraru koosi, sere n ka girari Hosao ma ta yōra nim wōku ge ba mō Mediteranēo, Akisibun berao.

³⁰ Wuu siniwa su maa wāa tem me sōo. Siya Uma ka Afeki ka Rehōbu. Wuu si su wāa tem me kpurowa sōo, su sāawa yenda yiru, gen baagere ka gen baru kpaanu.

³¹ Bera ye kpurowa ya kua Aseen bwese keragia ye ba wa bōnu sōo.

Tem me ba Nefitalin

bwese kera wē

³² Nefitalin bwese kera ya maa Kananin tem bōnu nōoba tiase tete di.

³³ Sōo yēsan nōm dwaru gia, men nōo bura yeru ta wāawa Helefun di sere Sananimun dāa sōowō n ka girari Adami Nēkebūō ka Yabuneliō ka Lakumuō, ma ta yōra Yuudeniō.

³⁴ Sōo duu yeru gia maa, tem me, mu nōo yōrawa Asinōtu Taborio ka Hukakuō n da n Sabulonin bwese keran tem bewa sōo yēsan nōm dwaru gia n ka girari Aseen bwese keran temō sōo duu yeru gia. Sōo yari yeru gia daa te ba mō Yuudeni ta kua men nōo bura yeru.

³⁵ Ben tem me sōo, wuu si su gbāraru mō wee, Sidimu ka Seri ka Hamati ka Rakati ka Kinēreti,

³⁶ ka Adama ka Rama ka Hasori

³⁷ ka Kedesi ka Edeē ka Eni Hasori,

³⁸ ka Yireoni ka Migidali Eli, ka Horemu, ka Beti Anati ka Beti Semesi. Wuu si kpurowa su sāawa yendu tia sari, gen baagere ka gen baru kpaanu.

³⁹ Bera ye kpurowa ya kua Nefitalin bwese keragia ye ba wa bōnu sōo.

Tem me ba Danun

bwese kera wē

⁴⁰ Danun bwese kera ya maa Kananin tem men bōnu nōoba yiruse tete di.

⁴¹ Wuu si su maa wāa ben tem me sōo, siya Sorea ka Esitaoli ka Yiri Semesi,

⁴² ka Salabini, ka Ayaloni ka Yitila,

⁴³ ka Eloni ka Tinnata, ka Ekoroni,

⁴⁴ ka Eliteke, ka Gibetoni ka Balati,

⁴⁵ ka Yehudi, ka Bene Beraki, ka Gati Rimōo,

⁴⁶ ka Yaakonin daaru ka Rakoni, ka Yafon bera.

⁴⁷ Sanam me Danuba ba wa yiberēba ba kpm ben tem mwērimō, yera be, ba maa da ba Lesemu wōri ba yen tambu kpurowa go. Ma ba yande sina mi, ya kua ben wuu. Yera ba ye ben sikadon yīsiru kā te ba mō Danu.

⁴⁸ Wuu si su wāa mi kpurowa su kuawa begisu ka sin baru kpaanu.

⁴⁹ Sanam me Isireliba ba tem me bōnu kua ba kpa, yen biruwa ba Yosue Nunin bii wigim wē.

⁵⁰ Wiya ba wuu ge ba mò Tinnati Seraki wē ye u bikia nge mε Yinni Gusunō u gerua. Wuu gera ga wāa Efaraimun guunun bera gia. Ma u gu bana sənwa u sina mi.

⁵¹ Yāku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii ka sere maa Isireliban bwese kerin wirugiba ba Kananin tem mε kpuro bōnu kua ka tete Silō Yinni Gusunōn sāa yerun kōnnōwō. Ma ba bwese kera baayere wē bōnu ye ya tete di. Mεsuma ba ka tem mε bōnu kua.

Wuu sìn mi ba ra kpikuru de

20

¹ Yinni Gusunō u Yosue sōwō u nεε,

² a Isireliba sōwō bu wusu gāsio sìn mi ba ko n da kpikuru de nge mε na raa Mōwisi sōwō.

³ Bεen suunu sō, goo ù n win winsim go u kun kī, u koo kpī u da u kuke wuu sin teu sō. Sanam mε, wī u nùn naa swīi u go, u ka mōru kōsia, u ñ maa nùn goomō.

⁴ Û n tura wuu sin gagu sō, u koo yōrawa wuu gen gbāra kōnnōwō mi guro gurobu ba ra siri, kpa u tii tusia u gere ye ya nùn deema. Saa ye sō, ba koo nùn wāa yeru kasua wuu ge sō.

⁵ Wī u maa nùn naa swīi mi, ù n tunuma wuu gen mi, ba ñ maa wiōnō yaramamō u sere nùn go. Domi u ñ kī u ka tōnu wi go.

⁶ Wuu gen bukurobu bà n nùn siri, miya u ko n wāa sere yāku kowo tōnwero u ka gbi. Yen biruwa u koo den kpī u wura win wuu, u n tii mō.

⁷ Ma Isireliba ba wuu sini gōsa mi ba ko n da kpikuru we. Siya Kedεsi ye ya wāa Galileō, Nεfitalin guunun bera gia, ka Sikemu ye ya wāa Efaraimun guunun bera gia, ka Ariban wuu ye ba mò Heboroni ye ya wāa Yudan guunun bera gia.

⁸ Yuudenin guru giō ba maa Besεε gōsa Yerikon sō yari yeru gia batumō mi gāanu ku ra kpi, Rubeniban tem sō, ka Ramōti ye ya wāa Galadiō, Gadiban tem sō, ka Golani ye ya wāa Basaniō Manaseban tem sō.

⁹ Wuu siya ba gōsa mi goo wī u ñ kī u ka tōnu go, u koo kpī u kpikuru da, ñ n Isirelin na, ñ n maa tōn tukon na, bà n nùn gire bu go. Ba ñ kpē bu nùn go ba kun nùn siri.

21

*Wuu si ba Lefin bwese kera wē
(I maa mεerio Bandun Gari I, 6:39-66)*

¹ Lefin bwese keran bukurobu ba na ba yāku kowo Eleasaa ka Yosue Nunin bii ka Isirelin bwese kerin yi yi tien bukurobu deema

² Silō Kananin temō. Ba nεε, Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wē u nεε, u sun wusu wē mi sa ko n wāa ka sere maa kpara yenu.

³ Yera Isireliba ba wusu gasu gōsa ben bwese kera baayeren tem sō ka kpara yenu ba Lefiba wē nge mε Yinni Gusunō u Mōwisi sōwō.

⁴ Ye ba wuu si bōnu mò ka tete, Kehatin yenugibu be ba sāa Aroni yāku kowon bibu, beya ba gbia ba tete di. Wusu wōkura itawa ba wa Yudaban tem sō ka Simεobagim sō ka Benyamεεbagim sō.

⁵ Ben be ba maa tie yenu ge sō, beya ba wusu wōkuru tete di si su wāa Efaraimuban tem sō ka Danubagim sō ka Manasen bwese kera ye ya wāa sō duu yeru gian tem sō.

⁶ Gεεsōnin yenugibu ba maa wusu wōkura ita tete di si su wāa Isakariban tem sō ka Aseεbagim sō, ka Nεfitalibagim sō ka Manasebagim sō mε mu wāa Basaniō sō yari yerō.

⁷ Mεrarin yenugibu, be, ba maa wusu wōkura yiru tete di si su wāa Rubeniban tem sō ka Gadibagim sō ka Sabulonibagim sō.

⁸ Mεya Isireliba ba kua ba ka Lefin bwese kera ye wuu si wē ka sin kpara yenu nge mε Yinni Gusunō u Mōwisi sōwō.

⁹⁻¹⁰ Lefin tōn be ba sāa Kehatin yenugibu Aronin bweseru sō, beya ba gbia ba tete di. Wuu si ba wa Yudaban tem sō ka Simεobagim sō, si wee.

¹¹ Ba bu Ariban wuu wē ge ba ra maa soku Heboroni ka gen kpara yenu. Anakiban sikado Ariban yīsira ba ka gu sokumō. Ga wāawa Yudan guunun bera gia.

¹² Gen gberu kpaanebara ba raa Kalebu Yεfunen bii wē.

¹³ Heboroni yen biru, ba maa bu Libina wē,

¹⁴ ka Yatiri ka Esite mō,

¹⁵ ka Holoni, ka Debiri,

¹⁶ ka Aini, ka Yuta, ka Bεti Semεsi. Si kpuro su sāawa wusu nōba nne, gen

baagere ka gen kpara yenu. Yudaba ka Simeaban tem sɔɔra si kpuro su wāa.

¹⁷ Benyamεban tem sɔɔ, ba Gabaoni tεte di ka Geba,

¹⁸ ka Anatɔtu ka Alimɔɔ. Wusu nnεwa mi, gen baagere ka gen kpara yenu.

¹⁹ Wuu si kpuro, si ba yāku kowo Aronin bweseru wē su sāawa wɔkura ita, gen baagere ka gen kpara yenu.

²⁰ Kehatin yenugii be ba tie Aronin bwese te sɔɔ, ba maa wusu wa Efaraimuban tem sɔɔ.

²¹ Siya Sikemu ye ya wāa Efaraimun guunun bera gia mi ba ko n da kpikuru de, ka Gesεε,

²² ka Kibisaimu ka Bεti Horoni. Si kpuro su sāawa wusu nnε, gen baagere ka gen kpara yenu.

²³ Danuban tem sɔɔ, ba bu Eliteke wē ka Gibetoni,

²⁴ ka Ayaloni ka Gati Rimɔɔ. Si kpuro su sāawa wusu nnε, gen baagere ka gen kpara yenu.

²⁵ Manasen bwese kεra ye ya wāa sɔɔ duu yeru gian temɔ be, ba maa bu wusu yiru wē, Tanaki ka Gati Rimɔɔ, gen baagere ka gen kpara yenu.

²⁶ Wuu si ba bu wē mi kpuro su sāawa wɔkuru, gen baagere ka gen kpara yenu.

²⁷ Lefi be ba tie ba sāa Gεεsɔnin yenugibu, ba maa wusu yiru wa Manasen bwese kεra ye ya wāa sɔɔ yari yeru gian temɔ. Wuu siya Golani, Basanin temɔ mi ba ko n da kpikuru de ka Besitara, gen baagere ka gen kpara yenu.

²⁸ Isakariban tem sɔɔ, ba bu Kisioni wē ka Dabarati,

²⁹ ka Yaamuti, ka Eni Ganimu. Si kpuro su kuawa wusu nnε, gen baagere ka gen kpara yenu.

³⁰ Aseεban tem sɔɔ, ba bu Mikali ka Abudoni ka Helikati

³¹ ka Rehɔbu wē. Si kpuro su kuawa wusu nnε, gen baagere ka gen kpara yenu.

³² Nεfitalibagim sɔɔ maa, ba bu Kedεsi wē ye ya wāa Galilen temɔ, mi ba ko n da kpikuru de, ka Hamɔti Dori, ka Kaatani. Siya su kua wusu ita, gen baagere ka gen kpara yenu.

³³ Wuu si Gεεsɔni be, ba tεte di mi, su sāawa wɔkura ita, gen baagere ka gen kpara yenu.

³⁴ Be ba sāa Mεrariba Lefin bwese te sɔɔ, ba maa bu wusu nnε wē, gen baagere ka gen kpara yenu Sabuloniban tem sɔɔ. Wuu siya Yokunεamu ka Kaata

³⁵ ka Dimma ka Nahalali.

³⁶ Rubeniban tem sɔɔ ba bu wusu nnε wē, gen baagere ka gen kpara yenu. Siya Besεε ka Yasa,

³⁷ ka Kedemɔti ka Mεfati.

³⁸⁻³⁹ Gadiban tem sɔɔ, Mεrari be, ba maa wusu nnε wa, gen baagere ka gen kpara yenu. Wuu siya Mahanaimu ka Hesiboni ka Yesεε ka Ramɔti ye ya wāa Galadin temɔ, mi ba ko n da kpikuru de.

⁴⁰ Wuu si Mεrari be, ba tεte di, si kpuro su sāawa wɔkura yiru.

⁴¹⁻⁴² Wuu si Lefin bwese kεri yi wa Isirelin bwese kεri yi yi tien mi, su kuawa weeraakuru yiru sari, gen baagere ka gen kpara yenu.

⁴³ Nge mεsuma Yinni Gusunɔ u ka Isireliba tem mε kpuro wē nge mε u ben sikadoba nɔɔ mwεεru kua. Ma ba sina mε sɔɔ, mu kua begim.

⁴⁴ Mεya u maa dera ba wāa bɔri yendu sɔɔ, nge mε u raa ben sikadoba nɔɔ mwεεru kua. U bu ben yiberεba kpuro nɔmu beria. Ben goo sari wi u ka tii yina.

⁴⁵ Nge mεya Yinni Gusunɔ u ka win nɔɔ mwεε ni kpuro yibia ni u Isireliba kua, baa nin teeru ta ñ kam wɔra.

Isireliban bwese keri

yi yi wāa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia,

yi gɔsira yin temɔ

22

¹ Yera Yosue u Rubeniba ka Gadiba soka ka Manasen bwese kεran sukum mε mu wāa sɔɔ yari yeru gia.

² U bu sɔɔwa u nεε, ye Mɔwisi, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u gerua kpuro wee, i ye mεm nɔɔwa ma i kua mam mam ye nen tii na bεε yiire.

³ I ñ bεεgibu Isireliba deri baa fiiko tabu sɔɔ sere ka gisɔ. I Gusunɔ besen Yinnin gere mεm nɔɔwawa.

⁴ Wee tē u dera bεεgibu ba wēre tem mε sɔɔ, nge mε u raa gerua. Yen sɔ, i gɔsiro i wura tem mε Mɔwisi, Gusunɔn sɔm kowo u bεen baawure bɔnu kua sɔɔ Yuudenin sɔɔ yari yeru gia, kpa i da i sina mi.

⁵ I n tura mi, i de i wooda ye Mōwisi u bεε wē mēm nōwa mam mam. Yera, i Yinni Gusunō kīō kpa i win woodaba mēm nōwa. I de i n ka nūn maninε kpa i nūn sã ka bεen gōru kpuro ka bεen bwisikunu kpuro.

⁶⁻⁸ Yen biru u bu domaru kua ma u nεε, i gōsiro bεen temō ka bεen yaa sabenu ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii wōkusu. Arumani ye i gura bεen yiberεban min di gesi kpuro, i ye bōnu koowo ka bεen tōn be i raa deri mi. I n maa yē ma Mōwisi u Manasen bwese keran sukum tem wē Basaniō Yuudenin sōo yari yeru gia. Na maa ben sukum bōnu wē sōo duu yeru gee nge mε na Isireliban bwese keru yi yi tie kua.

Ba yāku yeru bana Yuudenin bōkuo

⁹ Ma Rubeniba ka Gadiba ka Manase be, ba gōsira ba da ben temō ba Isireliban bwese keru yi yi tie deri, Kananin tem mi. Ba da ba sina Galadin temō nge mε Yinni Gusunō u gerua saa win sōm kowo Mōwisin nōon di.

¹⁰ Ye Rubeniba ka Gadiba ka Manaseban sukum ba Yuudenin daaru tura Kananin bera gia, yera ba yāku yee nanumgiru bana daa ten bōkuo.

¹¹ Ma goo u na u Isireli be ba tie sōowa u nεε, wee Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseban sukum ba yāku yeru bana Yuudenin bōkuo bεsen bera gee.

¹² Ye Isireli be ba tie ba nua mε, yera be kpuro ba menna Silō bu ka ben tundo bisibu tabu wōri.

¹³⁻¹⁴ Yera ba Finεesi yāku kowo Eleasaan bii gōra Galadin tem mi, ka Isireliban bwese keru wōku ten baayeren wirugii bu ka Rubeniba ka Gadiba ka Manase be gari ko.

¹⁵ Ye ba tura mi, yera ba bu sōowa ba nεε,

¹⁶ ka Isireli be ba tie kpuron yīsira sa ka bεε bikiamō, mban sōna i Yinni Gusunō seesi i bεen arukawani kusia ye i ka nūn bōkuo. Domi i tii yāku yeru bania.

¹⁷ I yaaye ma Peoriō sa tora ten bweseru kua ma Gusunō u sun sεyasia. Wee, sere ka gisō sa yen wahala mō. Yeni ya n bεε tura?

¹⁸ Wee tē, i nūn mēm nōabu sariru koosi gisō. I n yē ma bεε Isireliba kpuro sōora win mōru ya koo wōri sia.

¹⁹ I n maa yē tem mi i wāa mi, i n kpē i Gusunō sã, i gōsirama bεsen mi, mi win sãa yee dεerara wāa. Sa ko bεε tem wē. Yen sō,

sa bεε kanamō, i ku Gusunō seesi. I ku maa sun seesi i yāku yeru garu bani.

²⁰ I yaayo sanam mε Akani wi u wāa Serakin bweseru sōo u tora ye u ka arumani sua ye ba nεε, goo u ku sua. Isireliba kpurowa Gusunō u seesi. Domi n n Akani tōna u gu dōma te, tora ten sō.

²¹ Ye ba gari yi gerua ba kpa, yera Rubeniba ka Gadiba ka sere Manaseba ba wisa ba nεε,

²² Yinni Gusunō turowa u wāa. Wiya u yē yēn sō sa kua mε. Isireliba kpuro ba koo maa gia. Sã n Yinni Gusunō seesi sa nūn toran na, u ku de sa n wāa.

²³ Sã n maa yāku yee teni bana bεsen tiin sōn na, su ka yāku dōo mwaararuginu ko n kun mε kēnuginu n kun mε siarabuginu, Gusunōn tii u sun siri.

²⁴ Adama yēn sō sa tu kua wee, beruma n sun mwa domi sa n kī amēn biru bεen bibun bweseru tu bεsegibu sō tu nεε, mba n sun mōsine, bεε ka Gusunō Isireliban Yinni.

²⁵ Win tiywa u bεε tem nōo burana, u Yuudenin daaru doke bεsen suunu sōo. Yen sō, sa n baa mō win sāaru sōo. Kpa a deema bεsen bibun bweseru ta Gusunōn sāaru deri bεen bibun sō.

²⁶ Yeniban saabuwa sa ka yāku yee teni bana, n n mō sa kī su tii yākunu kua.

²⁷ Adama sa kīwa ta n sãa seeda bεsen bibun bweseru ka bεen bibun bweserun sō. Kpa tu bu sōosi ma sa ra Yinni Gusunō sã ka yākunu. Be kpuro bā n seeda ye wa mε, bεegibu ba n maa kpē bu nεε, bεsegiba kun baa mō Yinni Gusunōn sāaru sōo.

²⁸ Baa n n saa yeren na ba sun sōowa mε, n n maa bεsen bibun bwesera ba sōowa mε, ba koo kpī bu bu wisi bu nεε, i mεerio nge mε bεsen sikadoba ba yāku yee teni bana nge te ta wāa Yinni Gusunōn sãa yerō, adama ba n tu banε bu ka tii yākunu kua mi. Seedan sōna ba tu bana.

²⁹ Yen sō, i n yē ma sa n gōru doke su Yinni Gusunō seesi kpa su ko naanε sarirugibu win mi, yāku yee tenin sō. Meya sa n maa kī su yākunu ko gam, ma n kun mō yāku yee ten mi, te ta wāa Yinni Gusunōn sãa yee dεerarō.

³⁰ Sanam mε yāku kowo Finεesi Eleasaan bii ka Isireliban guro gurobu ka ben yenu yērobu ba nua ye Rubeniba ka Gadiba ka Manaseba ba gerua, yera ben bwēra kpuna.

³¹ Ma Finɛɛsi u Rubɛniba ka Gadiba ka Manase be sɔɔwa u nɛɛ, gisɔ sa gia ma Yinni Gusunɔ u wɔa ka bɛɛ, domi i n̄ n̄n mɛm nɔɔ sariru koosi. Mɛya win mɔru ya n̄ maa wɔrimɔ bɛɛ sɔɔ yɛn bɛrum sa raa mɔ.

³² Yen biru Finɛɛsi wi, ka Isireliban guro guro be, ba gɔsira Galadin di ba wura ba begibu sɔɔwa ye ba nua mi kpuro.

³³ Ye begii be, ba nua mɛ, ya bu dore. Ma ba Yinni Gusunɔ siara ba gɔru gɔsia ba nɛɛ, ba n̄ maa Rubɛnin bwese kɛra ye, ka Gadigia ye wɔrimɔ bu ben tem kam koosia.

³⁴ Yen biruwa Rubɛniba ka Gadiba ba nɛɛ, yɔku yee teni ta sɔawa seeda bɛɛ kpuron wuswaaɔ ma Yinni Gusunɔ turowa u wɔa.

Ma ba tu yɔsiru kɔ, Seeda.

Yosuen gari dɔaki

23

¹ Yinni Gusunɔ u Isireliba wɔra ben yibɛɛ be ba ka bu sikerenɛn nɔman di. Ma ba wɔa bɔri yɛndu sɔɔ sere n ka tɛ. Yosue u maa tɔkɔ kua gem gem.

² Yera u Isireliba kpuro sokusia ka ben guro gurobu ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben tabu sinambu. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, nɛ wee na tɔkɔ kua gem gem.

³ I maa wa nge mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u bwese ni i deema mini kua. Wiya u ka bu tabu kua bɛɛn sɔɔ u bu kamia.

⁴ Yen biru i wa nge mɛ tem mɛ sa mwa ka mɛ sa n̄ mwaabu kpa, na mu bɔnu kua ka tɛtɛ, ma na bwese kɛra baayere yegim wɛ. Tem mɛya mu wɔa saa Yuudenin di sɔɔ yari yeru gia n ka girari nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranɛɔ, sɔɔ duu yeru gia.

⁵ Tɔn be ba wɔa mɛ sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ bu gira kpa ben tem mɛ, mu ko bɛɛgim, nge mɛ win tii u gerua.

⁶ Yen sɔ, i tɛmanɔ, i hania koowo kpa i wa i wooda ye mɛm nɔɔwa ye Mɔwisi u yorua tireru sɔɔ kpa i ku yen gaa gɛɛrari baa fiiko.

⁷ I ku ka bwese tuku ni nu wɔa bɛɛn suunu sɔɔ arukawani bɔke i suana. I ku yiira i nin b̄nu s̄. I ku maa ka nin yɔsa bɔre.

⁸ Adama i n yɛ ma Yinni Gusunɔ tɔnawa i ko n ka maninɛ nge mɛ i sɔa sere ka gisɔ.

⁹ Domi u bwese damginu gira bɛɛn suunu sɔɔn di. Goo maa sari wi u kp̄ia u yɔra bɛɛn wuswaaɔ sere ka gisɔ.

¹⁰ Bɛɛn tɔn turo u koo kp̄i u yibɛɛ nɔrɔbu (1.000) go, nge mɛ Gusunɔn tii u nɔɔ mwɛɛru kua, yɛn sɔ u ra n wɔa ka bɛɛ tabu sɔɔ.

¹¹ Yen sɔ i de i n̄n k̄ia.

¹² I n̄n biru kisi i ka bwese ni nu wɔa bɛɛn suunu sɔɔ nɔɔ tia kua, i nin wɔndiaba sua kurɔbu kpa nin tii nu bɛɛgibu sua kurɔbu,

¹³ saa ye sɔɔ, i n yɛ ma u n̄ maa yibɛɛ be giramɔ. U koo dewa ba n sɔa bɛɛn yina. Ba ko n bɛɛ wahala mɔ ba n nɔni sɔɔwa, kpa i gbisuku tem durom mɛni sɔɔ mɛ Gusunɔ bɛɛn Yinni u bɛɛ wɛ.

¹⁴ N n̄n sɔn na, wee na gɔɔ tura. I n yɛ sɔa sɔa ma nɔɔ mwɛɛ gee ni u bɛɛ kua, u ni kpuro yibia mam mam. Baa nin teera kun kam kue.

¹⁵ Mɛya i n maa yɛ nge mɛ u nɔɔ mwɛɛ gee ni yibia mi, mɛya u koo maa kɔsa ye u gerua kpuro ko. U koo bɛɛ go mam mam tem durom mɛ sɔɔ mɛ u bɛɛ wɛ mini.

¹⁶ I n win arukawani ye kusia ye u ka bɛɛ bɔkua kpa i da i n bwese tukunun b̄nu yiiramɛ i n sɔamɔ, saa yera win mɔru koo se kpa i gbisuku tem durom mɛni sɔɔ.

Yosue u ka Isireliba gari kua

Sikɛmuɔ

24

¹ Yosue u Isireliban bwesenu kpuro mɛnna Sikɛmuɔ ma u ben guro gurobu soka ka ben wirugibu ka ben siri kowobu ka ben tabu sinambu. Ma ba ben tii tusia Gusunɔn wuswaaɔ.

² Ma Gusunɔ Isireliban Yinni u be kpuro sɔɔwa saa Yosuen nɔɔn di u nɛɛ, yellu, bɛɛn baababa ba wɔa daa te ba mɔ Efaratin guruɔ. Miya ba b̄nu sɔamɔ. Ben turowa Tera, Aburahamu ka Nakorin tundo.

³ Ma na bɛɛn baaba Aburahamu yara saa daa ten bera giɔn di. Na dera u bɔsu Kananin tem kpuro sɔɔ ma na win bibu dabiasia. Na n̄n Isaki k̄a.

⁴ Ma na maa Isaki Yakɔbu ka Esau k̄a. Na Esau Seirin guuru gia wɛ u n mɔ, adama Yakɔbu ka win bibu, be, ba dawa Egibiti gia.

⁵ Na Mɔwisi ka Aroni gɔra Egibitigibun mi. Ma na Egibitigii be tɔya kua ka ḡa maamaakigii ni na kua. Yen biru na bɛɛ Isireliba yara min di.

6 Ye na beɛn baababa yara min di, ma Egibitigiba bu naa gira ka ben tabu kekeba ka maasabu. Saa ye beɛn baaba be, ba tura nim wɔkuɔ ge ba mɔ Naa yari,

7 miya ba man nɔɔguru sue ma na yam wɔkuru doke be ka Egibitigibun baa sɔɔ. Na dera nim wɔkun nim mɛ, mu Egibitigii be wukiri ba nim diira. Beɛn baababa ba wa ka nɔni ye na Egibitigibu kua. Yen biru i wɔɔ dabinu kua gɔbaburɔ.

8 Ma na ka beɛ na Amɔreban temɔ be ba wɔa Yuudenin guru giɔ. Ba ka beɛ sanna, na maa beɛ bu nɔmu beria, ma ben tem mu kua beɛgim. Ma na bu kpeerasia beɛn wuswaaɔ.

9 Balaki, Siporin bii, Mɔabun sunɔ, u seewa u ka beɛ tabu kua. U Balamu Beorin bii sokusia u na u beɛ bɔrusi.

10 Adama na yina n Balamun gere swaa daki ma na dera u beɛ domaru kua, ma na beɛ wɔra Balakin nɔman di.

11 Yen biru i Yuudeni tɔbura i tura Yerikoɔ, ma Yerikogibu ka Amɔreba ka Feresiba ka Kananiba ka Hetiba ka Girigasiba ka Hefiba ka Yebusiba ba beɛ sannɔ seesi. Ma na beɛ bu nɔmu beria.

12 Na susu bakanu gɔra beɛn wuswaaɔ, nu bu gira nge mɛ nu Amɔreban sinambu yiru ye kua. N n mɔ beɛn takobiba, n kun mɛ beɛn tennu i ka bu kamia.

13 Na beɛ gɔbea wɛ ye i n kasire, ka wusu mi i wɔa si i n banɛ, ka dɔa yɛn binu i dimɔ ye i n duure.

14 Yen biru Yosue u nɛɛ, yen sɔ, i de i Yinni Gusunɔ nasia kpa i nɔn sɔ ka gɔru teu ka bɔrɔkiniru. I beɛn baababan bɔnu derio ni ba raa sɔamɔ daa te ba mɔ Efaratin guruɔ ka maa Egibitiɔ.

15 I kun maa kɔ i Gusunɔ sɔ, i gɔsio gisɔ wi i ko i sɔ, n n bɔnun na, ni beɛn baababa ba sɔwa daa ten guruɔ, n n maa Amɔrebaginun na, bɛn temɔ i wɔa mi. Adama nɛ ka nen yenugibu, Yinni Gusunɔwa sa ko sɔ.

16 Ma tɔn be, ba nɔn wisa ba nɛɛ, sa n Yinni Gusunɔ derimɔ su bɔnu sɔ pai!

17 Domi wiya beɛn Yinni wi u sun yarama saa Egibitigibun yorun di, beɛ ka beɛn baababa. U maa sɔm maamaakigii dabinu kua beɛn nɔni biru. Ma u sun kɔsu baama mi sa da kpuro beɛn sanum sɔɔ ka bwese tukunun suunu sɔɔ.

18 Ma u sun bwese dabinu gira, ka mam Amɔreba be ba raa wɔa tem mɛ sɔɔ. Yen sɔna

sa ko Yinni Gusunɔ sɔ. Domi u sɔawa beɛn Yinni ka gem.

19-20 Yosue u tɔn be sɔɔwa u nɛɛ, ya sɛ i ka Yinni Gusunɔ sɔ domi u sɔawa deero, u n wuramɔ i maa goo sɔ. Yen sɔ, i n nɔn deri ma i bɔnu sɔwa, u n beɛ beɛn durum suuru kuammɛ. Baa mɛ u beɛ gea kua kɔ, u koo gɔsirawa u beɛ kɔsa kua kpa u beɛ kam koosia.

21 Ma tɔn be, ba Yosue sɔɔwa ba nɛɛ, baa n n mɛren na, Yinni Gusunɔwa sa ko sɔ.

22 Yosue u bu sɔɔwa u nɛɛ, beɛ, i beɛn tii seeda diiya ma Yinni Gusunɔwa i gɔsa i sɔ.

Ma ba nɛɛ, mɛya sa gerua.

23 Ma u nɛɛ, n n mɛn na, i bɔnu wunɔ i kɔ ni nu wɔa beɛn suunu sɔɔ, kpa i tii Gusunɔ beɛn Yinni wɛ.

24 Ma tɔn be, ba Yosue sɔɔwa ba nɛɛ, Gusunɔ beɛn Yinniwa sa ko sɔ, kpa su nɔn mɛm nɔɔwa.

25 Doma tera Yosue u ka tɔn be arukawani bɔkua u bu wooda wɛ Sikemu mi.

26 Yen biru u gari yi yorua Gusunɔn woodan tireru sɔɔ ma u kpee bakaru sua u gira dɔa bakaru garun nuurɔ mi ba Yinni Gusunɔn kuu bekuruguru gire.

27 Yosue u tɔn be kpuro sɔɔwa u nɛɛ, wee kpee teni ta ko n sɔawa beɛn seeda domi ta gari kpuro nua yi Yinni Gusunɔ u sun sɔɔwa. Ta koo beɛ yi yaayasia kpa i ku ra ka ko naane sarirugibu Gusunɔn sɔaru sɔɔ.

28 Ma Yosue u tɔn be yarinasia u dera ben baawure u da win tem mɛ u mwa sɔɔ.

Yosue ka Eleasaa ba gu

29 Yeniba kpuron biru Yosue Nunin bii, Yinni Gusunɔn sɔm kowo u gu. U kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɔkuru (110).

30 Ba nɔn sika win temɔ Tinnati Serakiɔ Efaraimun guunun bera gia, Gaasin guurun sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

31 Isireliba ba Yinni Gusunɔ sɔwawa Yosuen waati ye kpuro sɔɔ ka maa guro guro be u derin waati sɔɔ, be ba yɛ ye Yinni Gusunɔ u be Isireliba kua gesi.

32 Yosefun kuku ni Isireliba ba ka na Egibitin di, ba nu sika Sikemun tem mɛ sɔɔ, mɛ Yakɔbu u dwa Hamarin bii Sikemu ka win wɔnɔbun mi, ka sii geesun gobi wunɔbu (100). N deema tem mɛya ba Yosefun bibun bweseru wɛ.

³³ Ma Aronin bii Eleasaa u maa gu ma ba nùn sika gunguru wəllə te ba win bii Finεεsi wē. Ta wāawa Efaraimun guunun bera gia.

KPAROBU

Tire te ba m̄ Kparobu tera ta Isireliban sindun torubu Kanani tem̄n gari gerum̄n n ka girari saa ye ba sina boko sw̄i.

Ben waati ye s̄o, Isireliba ba kua ye ba k̄i. Ba ku ra Gusun̄ m̄em n̄o w̄e. Ma u dera yiber̄eba ba bu n̄oni s̄o wa. Ben n̄oni sw̄aaru s̄o, b̄a n ḡoru ḡosia ba Gusun̄ n̄o giru sue, u ra bu suuru kuewa kpa u bu kparo goo seeya wi u koo bu w̄ra saa yiber̄eban n̄oman di.

Tire ten kpunaa

1. Yosuen ḡōn gari, wiru 1n di sere wiru 2:10.
2. Kparo be Gusun̄ u seeya, wiru 2:11n di sere wiru 16.
3. M̄ero bisi sann̄su, wiru 17n di sere wiru 21.

Isireliba ba w̄a Kanani tem̄

¹ Yosuen ḡōn biru Isireliba ba Yinni Gusun̄ bikia u bu s̄o bwese k̄era ye ya koo gbi yu da yu Kanani be ba tie w̄ri.

² Yera u bu wisa u n̄e, Yudan bwese k̄era, domi na bu tem̄ m̄e n̄omu s̄andia.

³ Ma Yudaba ba ben maabu Simēba s̄o wa ba n̄e, i na i ka sun Kanani be ba w̄a bes̄en tem̄ m̄e s̄o w̄ri su go. Yen biru kpa su maa da b̄ēn mi.

Ma Simē be, ba wura ba da.

⁴⁻⁵ Yera be kpuro ba m̄enna ba Kanani be w̄ri. Yinni Gusun̄ u maa bu Kanani be ka Feresiba n̄omu s̄andia. Ma ba bu kamia ba ben t̄ambu n̄ar̄abun suba w̄kuru (10.000) go Bes̄kīo. Miya ba yande wuu gen sun̄o deema ba n̄un w̄ri.

⁶ Yera u duka sua ma ba n̄un naa gira ba mwa ba win n̄oman niki bii bakanu b̄ōra ka win naa niki bii bakanu.

⁷ Yera Bes̄kin sun̄o wi, u gerua u n̄e, sinambu wata ka w̄kura na dera ba ben n̄oman niki bii bakanu b̄ōra ka ben naasuginu. D̄ia buri yi na deri, yiya ba ra n dim̄o. Wee t̄e Gusun̄ u man ye kpuro k̄osiem̄o.

Ma ba ka n̄un da Yerusalem̄u. Miya u gu.

⁸ Yeniba kpuron biru Yudaba ba Yerusalem̄u w̄ri ba ye kamia. Yen d̄oma te, ba yen t̄ambu go ma ba wuu ge d̄ō men̄i.

⁹ Yera ba maa da ba Kanani be ba w̄a guun̄o w̄ri ka be ba w̄a s̄o ȳsan n̄om

dwaru gia gbabur̄o, ka sere be ba w̄a s̄o duu yeru gia.

¹⁰ Ma ba maa Kanani be ba w̄a Heboronīo w̄ri ye ba ra raa soku Ariban wuu. Miya ba Sesaiba ka Akimaniba ka Talimaiba kamia.

¹¹ Heboronin di ba maa da ba Debirigibu w̄ri. Saa ye s̄o, ba ra wuu ge sokuwa Sef̄ēn wuu.

¹² Ma Kalebu u n̄e, wi u kp̄ia u Sef̄ēn wuu ge mwa, ȳrowa u koo win bii w̄ndia Akusa k̄e kur̄o.

¹³ Yera Otinieli, Kalebun w̄n̄o Kenasin bii u wuu ge kamia. Ma Kalebu u n̄un win bii w̄ndia wi k̄a kur̄o.

¹⁴ Sanam m̄e kur̄o wi, u dua Otinielin yenūo u kpa, yera u n̄un bwisi k̄a u n̄e, a doo a tem̄ bikia n̄en tundon mi. Adama kur̄o win tii u da win tundo Kalebun mi. Ye u tura mi, u sara saa win ketekun di. Yera Kalebu u n̄un bikia u n̄e, mba a k̄i.

¹⁵ Ma u wisa u n̄e, a suuru koowo a man bwii k̄e. Domi bera ye a man w̄e s̄o ȳsan n̄om dwaru gia, nim sari mi.

Ma Kalebu u n̄un bwii w̄e yi yi w̄a guun̄o ka w̄o wāo.

¹⁶ Keniba be ba s̄a M̄owisin dokirin bwe-seru ba Yudaba sw̄i ba doona Yerikon di sannu, mi kpakpa b̄ēe w̄a. Ba da ba sina gbabur̄o Yudaban tem̄o Aradin s̄o ȳsan n̄om dwaru gia.

¹⁷ Yen biru Yudaba ka ben maabu Simēba ba Kanani be ba w̄a Sefatīo w̄ri ba kpeerasia mam mam. Wuu gera ba ȳsiru k̄a H̄ōma. Yen tubusiana bansu.

¹⁸ Yuda be, ba maa Gasa mwa ka Asikaloni ka Ekoroni, yen baayere ka yen baru kpaanu.

¹⁹ Yinni Gusun̄o u ka Yuda be w̄a. Yera ba bera mi guunu w̄a mwa ya kua begia. Adama bān kp̄ia ba t̄on be ba w̄a nin w̄o wāo kamie. Domi t̄on be, ba tabu k̄eke sisugii m̄o yi dumi gawe.

²⁰ Mesuma Kalebu u ka Heboroni wa nge m̄e M̄owisi u raa gerua. Ma u Anakiban bwese k̄eri ita gira min di.

²¹ Adama Benyam̄eba bān kp̄ia ba Yebusiba gire saa Yerusalem̄un di. Yera n dera ba ka w̄a ben suunu s̄o sere ka gis̄on gis̄o.

²² Yinni Gusun̄o u w̄a ka Manaseba ka Efaraimuba be ba s̄a Yos̄efun bibun bwe-seru. Ma ba Beteli w̄rim da.

²³ Adama ba gina dera gaba da ba yen saria mɛɛra. Beteli yera, ba ra raa soku Lusi.

²⁴ Ye ba tura mi, yera ba goo wa u yario wuu gen min di. Ma ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, a sun sɔɔsio min di ba ra ka wuu geni du, kpa su nun gea kua.

²⁵ Ma durɔ wi, u bu sɔɔsi. Ye ba dua wuu ge sɔɔ, yera ba gen tumbu go. Ma ba durɔ wi deri ka win yɛnugibu kpuro.

²⁶ Yen biru durɔ wi, u yara wuu gen min di u da Hɛtiban temɔ u wuu kpɔɔ bana. Ma u gu yĩsiru kã Lusi. Yĩsi tera ba ka gu sokumɔ sere ka gisɔ.

²⁷ Manaseba bañ kpĩa ba Bɛti Seanigibu ka Taanakigibu ka Dorigibu ka Yibileamugibu ka sere maa Mɛgidogibu ka ben baru kpaanugibu gire. Yera n dera Kanani be, ba ka wãa Manaseban suunu sɔɔ.

²⁸ Baa sanam mɛ Isireliba ba dam kua, bañ maa kpĩa ba tɔn be gire. Adama ba bu yoo sɔma koosia.

²⁹ Mɛya maa Efaraimuba bañ kpĩa ba Kananigii be ba wãa Gesɛɛɔ gire. Yera n dera tɔn be, ba ka wãa ben suunu sɔɔ.

³⁰ Sabuloniba, be maa, bañ kpĩa ba Kitionigibu ka Nahalaligibu gire. Ba dera ba wãa ka be sannu, adama ba bu yoo sɔma koosia.

³¹ Aseɛba bañ maa kpĩa ba Akogibu ka Sidonigibu ka sere Alabugibu ka Akisibugibu ka Helubagibu ka Afikigibu ka Rehɔbugibu gire.

³² Ma Aseɛ be, ba wãa ka be sannu.

³³ Nɛfitaliba bañ maa kpĩa ba Bɛti Semɛsigibu ka Bɛti Anatigibu gire. Ba wãa ben suunu sɔɔ, adama ba bu yoo sɔma koosia.

³⁴ Amɔreba ba Danuba gira saa wɔwan di. Ma Danu be, ba da ba wãa guunɔ.

³⁵ Yen sɔna Amɔre be, bañ doone saa Haari Herɛsi ka Ayaloni ka Saabimun di. Adama yen biru Efaraimuba ka Manaseba ba bu taare ba yoo sɔma koosia.

³⁶ Sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, Amɔreban tem nɔɔ ga Edɔmuban tem bɛwa n ka da sere gunguu te ba mɔ Akarabimuɔ sɔɔ yari yeru gia. Akarabimu yen tubusiana nia.

Gusunɔn gɔrado u da

Bokimuɔ

2

¹ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔn gɔrado u seewa Giligalin di u da Bokimuɔ. Ma Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa saa gɔrado win nɔɔ sɔɔn di u nɛɛ, na bɛɛ yarama Egibitin di na ka bɛɛ na tem mɛ sɔɔ, mɛ na bɛɛn baababa nɔɔ mwɛɛru kua ka bɔri. Na nɛɛ, nañ nɛn arukawani kusiamɔ pai ye na ka bɛɛ bɔkua.

² Na maa bɛɛ sɔɔwa na nɛɛ, i ku ra ka tem mɛn tumbu arukawani bɔke. I ben bũu sãa yenu kɔsukuo. Adama in nɛn gere mɛm nɔɔwɛ. Mban sɔna i kua mɛ.

³ Yen sɔna na bɛɛ sɔɔmɔ ma nañ bu giramɔ bɛɛn min di. Ba ko n wãawa bɛɛn bɔkuɔ, ba n sãa bɛɛn wɛrɔbu, kpa ben bũnu nu ko bɛɛn yina.

⁴ Saa ye Yinni Gusunɔn gɔrado wi, u gari yi gerua u kpa, yera Isireliba kpuro ba nɔɔgiru sua ba swĩ.

⁵ Yen sɔna ba yam mi soka Bokimu. Miya ba Yinni Gusunɔn yãkunu kua.

Yosuen gɔɔ

⁶ Sanam mɛ Yosue u wãa wãaru sɔɔ, u dera Isireli baawure u dawa u win tem mwa mɛ mu kua wigim.

⁷ Tɔn be, ba Yinni Gusunɔn sãwa Yosuen waati kpuro sɔɔ ka maa guro guro be u derin waati sɔɔ, be ba sɔm maamaakiginu kpuro wa ni Yinni Gusunɔn u Isireliba kua.

⁸ Yosue, Nunin bii, Yinni Gusunɔn sɔm kowo, u kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɔkuru (110) ma u gu.

⁹ Ba nùn sika win temɔ Tinnati Herɛsiɔ, Efaraimuban bera gia Gaasin guurun sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

¹⁰ Saa yen tumbu kpuro ba gu, ma be ba seewa ben ayenɔ bañ Yinni Gusunɔn bɛɛɛ yɛ. Mɛya ba maa duari ye u raa ben baababa kua.

Isireliba ba Yinni Gusunɔn

sãaru deri

¹¹ Ye Isireliba ba kua, yañ Yinni Gusunɔn dore. Domi ba nùn deri ba da ba bũnu sãamɔ ni ba ra soku Baaliba.

¹²⁻¹³ Ba Gusunɔn ben baababan yinni deri wi u bu yarama Egibitin di. Ma ba be ba bu sikerenen bũu ni ba mɔ Baaliba ka Asitaateba sãamɔ ba nu wiru kpĩyammɛ. Yera n dera Yinni Gusunɔn mɔru seewa.

¹⁴ Ma u bu tɔn diobu nɔmu beria ba bu ye ba mɔ kpuro gurari. U maa bu ben yibɛɛ be

ba bu sikerene dāre. Bañ maa kpīa ba ka tii yine.

¹⁵ Baama mi ba tabu da, Yinni Gusunō u ra dewa bu kōsa wa nge mē u raa gerua ka bōri. Ba nōni swāaru wa ta kpā.

¹⁶ Yen biruwa u bu kparobu seeya be ba koo bu faaba ko tən diobun nōmun di.

¹⁷ Ka mē, ba ku ra kparo ben gere wure. Bañ ka Gusunō turo yāre. Būna ba ra sā. Mii mii ba swaa ye deri ye ben baababa ba raa swīi. Bañ maa Yinni Gusunōn wooda mēm nōwē.

¹⁸ Yinni Gusunō ù n bu kparo wē, u ra n wāawa ka yēro u ka bu wōra ben yiberēban nōman di, kparo win waati kpuro sō. Domi u ra ben wōnwōndu wa sanam mē ba weeweenu mō, be ba bu tōya mō ba bu nōni sōmōn sō.

¹⁹ Adama kparo wi, ù n gu, ba ra maa kōsa kowa n kere ben baababa. Būna ba ra kasu bu wiru kpīya bu sā. Ben gōru ga ra bōbiewa bu ka swaa kōsa ye swīi ka degangam.

Yinni Gusunō

u Isireliban laakari mēera

²⁰ Kpa Yinni Gusunō u ka bu mōru ko gem gem u nē, tən be, ba nēn wooda sankā ye na ben baababa wē. Bañ maa nēn gere mēm nōwē.

²¹ Yen sōna nañ maa bu bweseru garu girammē bwese ni Yosue u deri sō sanam mē u gu.

²² Bwese niya kon ka ben laakari mēeri, kpa n wa bà n koo lasabu ko, bu nēn swaa swīi, nge mē ben baababa ba kua.

²³ Ma Yinni Gusunō u bwese ni deri, uñ ka nin girabu sende.

3

¹ Yinni Gusunō u bwese ni nu tie deri Isireliban suunu sō, u n da ka ben laakari mēeri be bañ tabu koore nge ben baaba be ba Kananin tem mwa.

² U yeni kuawa be ba kun tabu koore mi bu ka tabu gia.

³ Bwese ni u deri ben suunu sō wee, Filisitiba ka ben sinambu nōbu ka Kananiba ka Sidonigibu ka sere Hefiba be ba wāa Libanin guunō, saa Baali Hēemōn guurun di n ka girari Lebo Hamatiō.

⁴ Yinni Gusunōwa u dera ba wāa Isireliban suunu sō kpa u n da ka Isireli ben laakari mēeri. Saa ye sōra u koo gia bà n koo

win woodaba swīi ye u ben baababa wē saa Mōwisin min di.

⁵ Yen sōna Isireliba ba wāa ka Kananiba ka Hefiba ka Amōreba ka Filisitiba ka Hefiba ka Yebusiba sannu.

⁶ Ma ba ben bii wōndiaba sua kurōbu. Be, ba maa bu begibu wē ba sua kurōbu. Saa yera Isireliba ba tən ben būnu sāaru wōri.

KPAROBU

Otinieli

⁷ Yeniban biru, Isireliba ba Yinni Gusunō duari ma ba kōsa kua ba būu ni ba mō Baaliba ka Asitaateba sāamō.

⁸ Yera Yinni Gusunō u ka bu mōru kua, u bu Mesopotamin sina boko nōmu beria, wi ba mō Kusani Risetaimu. Ma ba nūn sāwa wō nōba ita.

⁹ Saa ye sōra ba Yinni Gusunō nōgiru sue ba faaba kana. Ma u ben kanaru nua u bu faaba kowo waawa, u bu wōra sunō win nōman di. Faaba kowo win yīsira Otinieli, Kenasin bii. Kenasi wi, u sāawa Kalēbun wōnō.

¹⁰ Sō teeru Yinni Gusunōn Hunde u Otinieli wi yōwa ma u kua Isireliban kparo. Yen biru u seewa u da u ka sina boko wi tabu kua. Ma Yinni Gusunō u nūn sunō wi nōmu beria u kamia.

¹¹ Saa yera Isireliba ba maa bōri yendu wa wō weeru. Yen biruwa Otinieli u gu.

Ehudu

¹² Otinielin biru, Isireliba ba maa kōsa kua Yinni Gusunōn wuswaa. Ma u Mōabun sina boko Egoloni dam wē, u nūn Isireliba nōmu beria.

¹³ Ma sina boko wi, u Amōniba mēna ka Amalēkiba ba da ba Isireliba wōri, ma ba Yeriko mwa.

¹⁴ Yera Isireli be, ba Egoloni wi sāwa wō yendu yiru sari.

¹⁵ Sanam mē sōra ba Yinni Gusunō nōgiru sue ba faaba kowo kana. Ma u bu faaba kowo wi waawa. Win yīsira Ehudu, Geran bii, Bēnyamēen bweseru sō. Durō wi, u sāawa nōm dwaagii.

Sō teeru Isireliba ba nūn gōra u da u Egoloni kēru wē.

¹⁶ Ma Ehudu wi, u takobi kua. Yen beri berika nō do. Yen dēebu bu sāawa gōm soo teeru. Ma u ye doke win pōra nōm geu gia u yaberu sebusi.

¹⁷ Ye u tura Egononin mi, u nūn kē te wē. N deema sunō wi, durō bemberera.

18 Yen biru Ehudu u g̃sir̃o yenũo, wi ka t̃n be ba ka k̃ε te na.

19 Adama sanam m̃ε ba tura kpee k̃ra yeru garun mi, Giligalin b̃kũo, yera Ehudu u g̃sir̃ama u na sina boko win mi, u ñn s̃ōwa u ñε, yinni, na gari asirigii g̃ε m̃o kon nun s̃ō.

Ma sina boko u ñε, win sina bw̃abu bu gina yario be kpuro.

20 Saa ye s̃ō, sina boko u s̃ō gidambisan dii woo dur̃rugiru garu s̃ō te ba kua wi turon s̃ō. Ehudu u ñn susi u ñε, gari yi na m̃o yi weewa Gusuñn min di.

Ma Egoloni u seewa saa win kitarun di u ỹra.

21 Sanam m̃εya Ehudu u win ñm dwãa ye demia u takobi ye woma saa win ỹsi ñm geu gian di, u suño wi s̃ka nukur̃o.

22 Takobi ye, ya duawa ka yen buru sannu. Ma win wasin gum mu ye ñenua s̃ōw̃o. Yera u ye derisi Egolonin nuku te s̃ō.

23 Yen biru Ehudu u yara dii ten bee tia gian di ma u ten gambo k̃enua u ber̃i.

24 Ye u doona, yera sina bokon bw̃aba na ba deema dii ten gamboba ba k̃enua sim sim. Ma ba ñε, u ko ñ swaa sw̃ibu m̃ōwa.

25 Ma ba ñn mara ñ ka t̃ε. Ye ba wa uñ k̃enĩε, yera ben tii ba k̃k̃or̃o sua ba k̃enia. Ma ba deema wee, ben sina boko u kp̃i tem̃o u guu.

26 Saa ye s̃ō, Ehudu u tonda u kpee k̃ra yee te sara, u da Seirão.

27 Ye u tura mi, u tabu k̃aba so Efaraimun guuño. Ma Isireliba kpuro ba sarama ba ka ñn taa bi da, u bu swaa gbiiye.

28 U bu s̃ōwa u ñε, i man sw̃iỹo, domi Yinni Gusuño u sun b̃esen yib̃ereba M̃abuba ñmu ber̃ia.

Ma ba ñn sw̃i ba da. Ba ỹra Yuudenin t̃bura yer̃o, M̃abuban tem bera gia. Bañ dere baa M̃abu ben turo u daa te t̃bura.

29 Yen d̃ama te, M̃abuban tabu dur̃o damgibu ñr̃abun suba w̃akura (10.000) ba go. Baa ben t̃n turo kun bu kisirari.

30 T̃ō te, Isireliba ba M̃abuba sekuru doke. Saa d̃ama ten diya Isireliban tem mu b̃ari ỹendu wa sere w̃ō w̃ene.

Sangaa

31 Ehudun biru Yinni Gusuño u maa Sangaa, Anatin bii g̃sa u kua Isireliban kpar̃o. Sangaa wi, Filisitiban tabu dur̃abu

natawa u go ka k̃ete kpara deka ỹen ño ga s̃ēu m̃o.

Debora ka Baraki

4

1 Ehudun g̃an biru Isireliba ba kpam kua ye yañ Yinni Gusuño dore.

2 Ma u bu Kananin suño Yabini ñmu ber̃ia wi u bandu dii Hasorĩo. Win tabu suñowa Sisera wi u w̃aa Haroseti Goimũo.

3 Yabini wi, tabu k̃eke sisugii ñene ka wuñobuwa (900) u m̃o. Ma u Isireliba dam d̃are sere ñ ka kua w̃ō ỹendu. Yera ba Yinni Gusuño ñogiru sue ba faaba kana.

4 N deema Gusuñn s̃m̃o t̃n kur̃o wi ba m̃o Debora, Lapid̃atun kur̃o, wiya u s̃aa Isireliban kpar̃o saa ye s̃ō.

5 U ra ñ s̃ōwa kpakpa b̃aa gaan nuur̃o ye ya w̃aa Rama ka Betelin baa s̃ō, Efaraimun guunun bera gia. Ma ba ye ỹsiru k̃a Debora kpakpa b̃aa. Miya Isireliba ba ra de u ka bu siribu kua.

6 S̃ō teeru u Abiñamun bii Baraki sokusia wi u w̃aa Ked̃esio Ñefitaliban tem̃o. U ñn s̃ōwa u ñε, Gusuño, b̃ese Isireliban Yinni, wiya u nun wooda yeni w̃ε u ñε, a t̃ambu ñr̃abun suba w̃akuru (10.000) g̃sio saa Ñefitaliba ka Sabuloniban min di a ka bu da guu te ba m̃o Taborĩo.

7 U koo Sisera, Yabinin tabu suño ka win tabu k̃ekeba ka win tabu kowobu gawama wunen mi, Kisionin daara, kpa u nun bu ñmu ber̃ia.

8 Ma Baraki u ñn wisa u ñε, à ñ kaa ka man da, kon da. Adama à kun ka man d̃ō, nañ d̃ō.

9 Ma Debora u ñε, ya w̃a, kon ka nun da, adama añ siarabu wasi s̃a ñ da sannu. Domi Yinni Gusuño u koo Sisera t̃n kur̃o goo ñmu ber̃ia.

Ma Debora u seewa u ka Baraki da sere Ked̃esio.

10 Baraki u Sabuloniba ka Ñefitaliba sokusia Ked̃esio. Ma ben t̃ambu ñr̃abun suba w̃akuru (10.000) ba ka ñn ỹra ka Debora sannu.

11 N deema M̃owisin kur̃n sesu Hobabu, win bwesera ba m̃o Keniba. Ben turo Heb̃ε u ka Keni be ba tie karana. Ma u da u win kuru gira d̃aa bakaru garun nuur̃o Sanaimũo, Ked̃esin b̃kũo.

12 Yen biruwa ba Sisera s̃ōwa ba ñε, Baraki, Abiñamun bii, u da guu te ba m̃o Taborĩo.

13 Ma Sisera u win tabu kowobu kpuro sokusia u nɛɛ, bu na Haroseti Goimun di ka win tabu keke sisugii nɛnɛ ka wunɔbu (900) ye. Ma ba menna Kisionin daara.

14 Ma Debora u Baraki sɔwa u nɛɛ, a seewo, domi gisara Yinni Gusunɔ u koo nun gbiiya u ka nun Sisera nɔmu beria.

Yera Baraki u sarama guu ten min di ka win tumbu nɔrɔbun suba waku (10.000) te ta nɔn swi.

15 Ye ba Sisera ka win tabu kowobu ka win tabu kekeba wari, Yinni Gusunɔ u dera Siseran tɔn be, ba burisina Barakin wuswaa. Ma Sisera u sara win keken di u duka sua ka naasu.

16 Baraki u Siseran tabu kowobu ka win tabu kekeba naa gira sere Haroseti Goimu. Ma ba bu go be kpuro ka takobi. Baa ben turo ban deri.

17 Adama Sisera u duka sua u da u kukua Hebɛɛ Kenin kurɔ wi ba mɔ Yaelin kuu bekurugirɔ, domi Hebɛɛ ka Yabini, Hasorin sunɔ ba nɔsinamɔ.

18 Yaeli u yara u Sisera dam koosia u nɛɛ, a duuma nen yinni, a ku berum ko.

Ma u dua kurɔ win mi, ma kurɔ wi, u bekuru sua u nɔn wukiri.

19 Yera Sisera u nɛɛ, a suuru koowo, a man nim kɛyɔ n nɔ. Nim naru ga man mɔwa.

Ma kurɔ wi, u bom bwāaru sua u nɔn wɛ u nara. Yera u kparam nɔn bekuru wukiri.

20 Sisera maa nɛɛ, a yɔro dii kɔnnɔwɔ. Goo u n na u nun bikia, u nɛɛ, goo wāa mini? A nɛɛ, aawo.

21 N deema Sisera u wasire too, ma u dweeya mam mam. Yera Yaeli, Hebɛɛn kurɔ wi, u kurun sii deka sua ka matalaka u durɔ wi susi sɛɛ u sii deka ye kpare win baa saburon deederu. Ma ya girari temɔ. Ma durɔ wi, u gu.

22 N wee, saa ye sɔɔ, Baraki u Sisera naa gire. Ye Yaeli u yara u nɔn sennɔ da u nɛɛ, a na, kon nun durɔ wi sɔsi wi a kasu.

U dua kurɔ win kuru mi, u wa wee, Sisera u kpɔi u guu, sii deka gire win baa saburo.

23 Dɔma te, Gusunɔ u dera Isireliba ba Yabini, Kananiban sunɔ kawa.

24 Yen biru ba ra n ka nɔn tabu mɔwa sere ba ka nɔn taare mam mam ba go.

Debora ka Barakin womu

5

1 Dɔma tera Debora ka Baraki Abinɔamun bii ba womu geni kua ba nɛɛ,

2 i Yinni Gusunɔ siaro domi Isireliban wirugibu ba gɔru doke bu tabu ko.

Tumbu kpuro ba maa tii wɛ bu ka bu swi.

3 I nɔwɔ bɛɛ sinambu, i swaa dakio bɛɛ tem yɛrobu.

Na kon Gusunɔ, Isireliban Yinni tɔma ka womusu.

4 Yinni, sanam mɛ a sarama Seirin guurun di Edamun temɔ,

tem mu yiira,

guru winu gɔsira nim,

ma gura na.

5 Guu bakanu nu yiira

wunɛ Gusunɔ Isireliban Yinnin wuswaa,

wunɛ wi a tii sɔsi Siɔni.

6 Sangaa, Anatin biin waati sɔɔ,

ka maa Yaelin saa sɔɔ,

goo ku ra si swaa dosɔ.

Be ba gam dɔɔ, swaa kisiya ba ra ka de.

7 Wirugii goo sari wi u dam mɔ Isireliba sɔɔ, sere nɛ Debora na ra ka seewa nge ben mero.

8 Sanam mɛ ba Gusunɔ deri ba bɔnu sɔamɔ, saa yera ba bu tabu wɔrima.

Adama baa ben tumbu nɔrɔbun suba weeru (40.000) sɔɔ,

goo sari wi u tereru n kun mɛ yaasa mɔ.

9 Nen gɔru ga dora Isirelin wirugibun sɔ,

ka be ba tii wɛ bu ka tabu ko.

I Yinni Gusunɔ takaru koowo.

10 Bɛɛ sinambu, bɛɛ be i keteku kpikinu sɔni, i gari yi kparo.

Bɛɛ gobigibu, bɛɛ be i sɔ beku buranu wɔlɔ, i yi geruo.

Bɛɛ maa bwɛɛbwɛɛbu, bɛɛ be i ka naasu siimɔ,

i yi wonwɔ.

11 I swaa dakio.

Dɔkɔban bɔkuɔ tɔmba Yinni Gusunɔn nasaran womusu mɔ,

ye u Isireliba wɛ.

Yen biru Yinni Gusunɔn tumbu ba sarama ba da ba wāa ben wusɔ.

12 A seewo, Debora, a tabun womu ko, a n ka sun gbiiye.

A seewo, Baraki, Abinɔamun bii,

a ka wunen yobu wurama.

13 Isireliban sukum ba dangibu kamia.

Yinni Gusunɔ u dera na nasara wa tabu durɔbun wɔlɔ.

14 Be ba Amalekiba kamia,

ba na Efaraimuban tem di.

Benyamɛba ba maa bu swi.

Wirugiba na Makirin bweserun di.
 Tabu sinamba maa na Sabuloniban min di.
¹⁵ Isakariban wirugibu ba ka Debora yōra.
 Ma ben tambu kpuro ba Baraki swī.
 Ba duki na wowa mi.
 Adama Rubeniba bañ nɔɔ tia kue.
 Ba sika kua taa bin daabu sɔɔ.
¹⁶ Mban sōna ba yāanu sine.
 Ba kīwa bu kparobun nɔɔ nɔ be ba nu
 sokumɔ?
 Meya Rubeniba bañ nɔɔ tia kue.
 Ba sika kua taa bin daabu sɔɔ.
¹⁷ Galadigibu ba sina Yuudenin guruɔ.
 Mba n kua Danuba ba ka ben goo nimkusu
 sine.
 Aseeba ba maa sɔ
 nim wɔkun bera gia ka gen goorɔ, bañ ne.
¹⁸ Adama Sabuloniba ka Nefitaliba
 ba tii doke kari sɔɔ tabu gberɔ.
¹⁹ Kananin sinamba na ba ka bu tabu kua
 Tanakio
 daarun bɔkuɔ te ba mɔ Megido.
 Adama bañ bu kamie bu sere ben arumani
 gaa gura.
 Baa sii geesu bañ wa ba sue.
²⁰ Wəllun diya kperi yi ka Sisera tabu kua.
 Yi wāawa yin swɛɛ sɔɔ saa ye yi ka nùn
 sannamɔ.
²¹ Kisionin daaru te ta wāa yellun di,
 ten nim mu seewa mu bu gura.
 Su se su tabu wəri ka wərugəru.
²² Siseran tabu kowobu ba duki doona.
 Ben dumin naasun wəkinu nɔɔra.
²³ Yinni Gusunən gərado u gerua u neɛ,
 i Merosi bōrusio,
 i yen tambu bōrusio.
 Domi bañ ne ka wərugɔba sannu
 bu ka Yinni Gusunɔ somi.
²⁴ Kaa domaru wa, Yaeli, Hebɛɛ Kenin kurɔ.
 Kaa domaru wa, Yaeli,
 n kere kurɔbu gabu be ba wāa kunɔ.
²⁵ Sisera u nun nim bikia, ma a nùn bom wɛ̃.
 A ka nùn naa bom gum naawa gbɛɛ
 beɛregiru sɔɔ.
²⁶ A kurun sii deka sua ka nəm dwaru.
 Ma a matalaka sua wunen nəm geuɔ.
 A Sisera kpare a win baa saburosu yabura.
²⁷ Sisera u dwiia u kpuna wunen naasɔ.
 Mi u kpī mi, miya u gbiisi.
²⁸ Siseran mero u mɛera fenentin di
 u nɔɔguru sua u neɛ,
 amɔna win tabu keke yañ ka tunumɛ.
 Mba n kua win dumi yi ka te mɛ.
²⁹⁻³⁰ Win bwāa bwisigiba nùn sɔɔwa ba neɛ,

ba arumani gura ba bənu mɔwa,
 kpa tabu kowo baawure u wəndia turo
 n̄ kun mɛ yiru sua.
 Sisera u beku gobiginu suamɔ win tiin sɔ,
 ka yabe ni ba sɔma dokea.
 N deema meya win mero u maa tii sɔmɔ.
³¹ Yinni Gusunɔ, a de wunen yiberɛba kpuro
 bu gbi nge Sisera.
 Adama be ba nun kī, ba n ballimɔ nge sɔɔ wii
 wəllun sɔɔ.
 Yen biruwa tem mɛ, mu bəri yendu wa
 wɔɔ weeru.

Madianiba

ba Isireliba nɔni sɔɔwa

6

¹ Yen biru Isireliba ba kpam kua ye yañ
 Yinni Gusunɔ dore. Ma u bu Madianiba
 nɔmu səndia sere wɔɔ nɔɔba yiru.
² Madiani be, ba bu dam dɔremɔ gem
 gem. Yen sōna Isireliba ba da ba kuku yenu
 kua kpee baaba sɔɔ ka kpee wərusɔ guunun
 bera gia.
³ Isireliba bā n ben dīanu duura, Madiani
 be, ka Amalekiba ka bwesenu ganu saa sɔɔ
 yari yerun di, ba ra nɛwa bu bu wəri.
⁴ Kpa bu ben sansani gira Isireliban
 gbeaɔ, bu ben dīa ni kpuro sanku sanku, bu
 ka da sere Gasan bɔkuɔ, kpa bu maa ben yaa
 sabenu gura. Ba ku ra bu gāanu derie ni ba
 koo di.
⁵ Ba ra nɛwa ka ben yaa sabenu ka ben
 kuu bekuruginu ba n dabi nge twee. Be ka
 ben yooyoosu bañ geeru mɔ. Ba ra nɛwa
 tem mɛ sɔɔ bu ka mu sanku,
⁶ kpa bu Isireliba deri nɔni swāaru sɔɔ.
 Yera n dera Isireli be, ba Yinni Gusunɔ
 nɔɔguru sue ba nùn soka.
⁷ Sanam mɛ ba nùn soka Madiani ben sɔ,
⁸ u bu win sɔmɔ goo gəria wi u bu sɔɔwa u
 neɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ,
 u bɛɛ yarama yorun di te i raa Egibitigibu
 diiyammɛ.
⁹ U bɛɛ wəra ben nɔman di ka sere maa be
 ba bɛɛ dam dɔremɔ kpuron nɔman di. Ma u
 be kpuro gira bɛɛn wuswaan di. U ben tem
 mwa u bɛɛ wɛ̃.
¹⁰ U bɛɛ sɔɔwa ma wiya Gusunɔ bɛɛn
 Yinni. Yen sɔ, i ku Aməreban būnu sã bèn
 temɔ i wāa. Adama in̄ win gere mɛm nɔɔwɛ.

Gusunɔ u Gedeoni gɔsa

u ka Isireliba faaba ko

11 Yen biruwa Yinni Gusunon gorado u na Ofarao u sina daru garun nuurɔ. Daa te, ta saawa Yoasigiru wi u saa Abieseen bweseru. Win bii Gedeoni u alikama soomɔ daa bii gama yerɔ Madianiba bu ku raa ka nun wa.

12 Ma Yinni Gusunon gorado wi, u tii Gedeoni sɔasi, u nun sɔawa u nee, tabu durɔ damgii wunɛ, Yinni Gusunɔ u ka nun waa.

13 Gedeoni u nun wisa u nee, nen yinni, Yinni Gusunɔ u n waa ka beɛɛ, mba n kua yeniba kpuro ya ka sun deema. Mban sɔna u ku ra maa som maamaakigia ko ye besen baababa ba sun sɔawa u ra raa ko ye u ka bu yarama Egibitin di. Tɛ wee, u sun Madianiba nɔmu sɔndia u deri.

14 Ma Yinni Gusunɔ u nun mɛera u nee, a doo ka wunen dam kpuro a Isireliba wɔra Madianiban nɔman di. Nɛna na nun gora.

15 Gedeoni u nun sɔawa u nee, nen yinni, swaa yerɔ kon kpe n ka Isireliba faaba ko, domi Manasen bweseru sɔɔ, nen tɔmba ba bwɛɛbwɛeru bo. Nɛna na maa saa yɔkabu nen baan yenuɔ.

16 Yinni Gusunɔ u nun wisa u nee, ka mɛ, ko na n ka nun waa. Madianiban dam mu koo ko nge tɔn turogim kpa a bu sɛsuku.

17 Gedeoni u nee, a n ka man nɔnu geu mɛeran na, a man yireru garu sɔsio te ta gerumɔ ma wunɛ Gusunɔwa a ka man gari mɔ.

18 Na nun kanamɔ a ku doona minin di sere n ka wurama wunen mi ka nen kɛru kpa n nun tu wɛ.

Ma Yinni Gusunɔ u nee, to, kon nun ma sere a ka wurama.

19 Ye Gedeoni u da yenuɔ u boo buu go u gu sawa ma u som sua kilo tenagim u ka pɛɛ kua ye yaɔ seeyatia mɔ. U yaa ye doke bireru sɔɔ, ma u kpee tɔm doke wekeru sɔɔ u ka na u nun ye kpuro yiya daa ten nuurɔ.

20 Gorado wi, u nee, a yaa ye ka pɛɛ ye suo a sɔndi kpee tenin wɔllɔ kpa a kpee tɔm mɛ wisi yen wɔllɔ.

Ma u kua mɛ.

21 Gorado wi, u yaa ye ka pɛɛ ye baba ka win deka ye u nenin sɛru. Ma dɔɔ u yarima kpee ten min di u yaa ye ka pɛɛ ye mwa. Yera Gedeoni u gorado wi bia.

22 Saa yera u tuba ma Yinni Gusunon goradowa ma u nee, Yinni Gusunɔ, na kam

kua, domi na wunen gorado wa nɔni ka nɔni.

23 Adama Yinni Gusunɔ u nun sɔawa u nee, a wunen laakari kpɛiyɔ, a ku berum ko, aɔ gbimɔ.

24 Ma Gedeoni u nun yaku yeru bania mi, ma u tu yisuru ka, Yinni Gusunɔ u ra bori yendu wɛ. Yaku yee te, ta waa mi sere ka gisɔ Ofarao Abieseeban temɔ.

Gedeoni u buu wi ba mɔ

Baalin yaku yeru sura

25 Wɔku tee te sɔora Yinni Gusunɔ u maa Gedeoni sɔawa u nee, a wunen baan naa kineru suo ka naa kineru garu te ta wɔɔ nɔɔba yiru mɔ, kpa a buu wi ba mɔ Baalin saa yee te sura te wunen baa u mɔ mi, kpa a ten buu daa te ta gire mi wuka.

26 Kpee tenin wɔllɔwa kaa man yaku yeru bania nge mɛ ba ra ko, kpa a naa kineru yiruse te sua a ka yaku dɔɔ mwaararugiru ko ka buu daa te a wuka mi.

27 Ma Gedeoni u tɔmbu wɔkuru gɔsa win som kowobu sɔɔ u da u kua ye Yinni Gusunɔ u nun yiire. Adama yen sɔ u win baan yenugibu ka wuugibun berum mɔ, un ye kue sɔɔ sɔɔ. Wɔkura u ye kua.

28 Ye wuugiba seewa buru buru yellu, ba wa wee, ba buu wi ba mɔ Baalin yaku yeru sura, ma ba ten buu daru wuka, ma ba naa kineru yiruse te go ba ka yaku dɔɔ mwaararugiru kua saa yee kpa te ba gira mi sɔɔ.

29 Yera ba bikianamɔ ba mɔ, wara u yabu ye kua.

Ba kaso kua baama bu ka nɔ. Ma ba nua ma Gedeoni, Yoasin biiwa u ye kua.

30 Ma ba Yoasi sɔawa ba nee, a wunen bii yarama su nun go, domi u buu wi ba mɔ Baalin yaku yeru sura, u maa ten buu daru wuka.

31 Yoasi u be ba yɔ mi kpuro sɔawa u nee, beeya i ko Baali sanna? Beeya i ko nun faaba ko? Baawure wi u nun mɔru bara, u koo gbi yam mu sere sara. U n saan na Gusunɔ, i de u ka tii yina. Domi win saa yera ba sura.

32 Saa dɔma ten diya ba Gedeoni soka Yerubaali yen sɔ Yoasi u nee, bu de Baali u ka tii yina, domi win yaku yera ba sura.

Gedeoni u Gusunɔ

yireru bikiamɔ

33 Yen biru Madianiba kpuro ka Amalekiba ka bwese ni nu wāa sōo yari yeru gia ba menna ba Yuudeni tōbura ba ben sansani gira wōwāo ye ba ra soku Yisireli.

34 Ma Yinni Gusunōn Hunde u Gedeoni yōōwa. Ma u kōba wura u ka Abieseba soka bu nūn swīi.

35 Ma u Manaseba kpuro sokusia ka Aseba ka Sabuloniba ka Nefitaliba. Ma be kpuro ba na ba menna sannu, ba nūn swīi.

36 Yera Gedeoni u Gusunō sōōwa u nēē, à n kaa Isireliba faaba kon na saa nen min di nge mē a gerua, a man yīreru sōōsio.

37 Wee, kon yāa san sini yi temō alikama soo yerō. N n kua bururu, dirum mù n wāa yāa san si tōna sōo, kpa alikama soo yee te kpuro ta n gbere, sanam mē sōōra kon gia ma geema, kaa Isireliba faaba kowa saa nen min di nge mē a gerua.

38 Ma n koorā mē. Sisiru u seewa buru buru yellu u yāa san si gama ma sin nim mu gbēē yoruku yiba.

39 Ma Gedeoni u Gusunō sōōwa u nēē, a ku ka man mōru ko, a de n ka nun gari ko nān tee teni. Na kī a maa man yīreru sōōsi ka yāa san si. A de si tōna su n gbere kpa alikama soo yee te, ta n kakoru sāa baama.

40 Ma Gusunō u kua mē wōku te. Yāa san si tōna su gbere, ma alikama soo yee te, ta kakoru sāa.

Gedeoni ka win tōmbu gooba wunōbu

7

1 Ma Gedeoni wi ba maa mō Yerubaali, wi ka win tōmbu kpuro ba seewa buru buru ba da ba ben sansani gira yeru ge ba mō Harodun bōkuō. Madianiban sansani ya maa wāa ben sōo yēsān nām geu gia wōwa gaa sōo guu te ba mō Māren bōkuō.

2 Yera Yinni Gusunō u Gedeoni sōōwa u nēē, wunen tōn be, ba dabi too. Nā n bu Madianiba nōmu beria ba ko n tamaa ben tiin dama ba ka bu kamia. Bañ koo maa man siara.

3 Yen sō, a doo a kpara tōn be sōo, a nēē, baawure wi u nande ma berum nūn mō, u gōsiro saa Galadi minin di u wura yēnuō. Ma tōmbu nōrōbun suba yēnda yiru (22.000) ba gōsira ba wura.

Ma n tie tōmbu nōrōbun suba wōkuru (10.000).

4 Ma Yinni Gusunō u maa Gedeoni sōōwa u nēē, ka mē, tōn be, ba dabi too. A ka bu doo daarō. Miya kon nun bu wunana. Ben wi na nēē, u koo ka nun da, wiya u koo da. Ben wi na nēē, uñ ka nun dōo, wiya kun dōo.

5 Yera Gedeoni u dera tōn be, ba da daarō. Miya Yinni Gusunō u maa nūn sōōwa u nēē, be ba nim sōka ka nōma ba nōra, a bu wunano ka be ba yiira ba nōo girari daarō.

6 Be ba ka nōma nim sōka ba nōra, ben geera kuawa tōnu gooba wunōbu (300). Be ba tie ba yiirawa ba ka nōra.

7 Ma Yinni Gusunō u Gedeoni sōōwa u nēē, wunē ka tōmbu gooba wunōbu be ba nim sōka ba ka nōra mi, bēen nōmuōra kon Madianiba beria, n ka bēē faaba ko. A de be ba tie kpuro bu wura yēnuō.

8 Ma Gedeoni u dera tōn be kpuro ba gōsira ma n kun mō tōmbu gooba wunōbu ye. Adama u dera ba dīanu ka kōbi kpuro deri mi.

N deema Madianiban sansani ya wāa wōwāo ma Isireliba ba maa wāa yen gungurō.

Nasaran yīreru

9 Ye n kua wōkuru, Yinni Gusunō u Gedeoni sōōwa u nēē, a seewo a da a Madianiban sansani wōri domi na nun ye nōmu beria.

10 À n maa berum mōn na, a ka da mi, a gina doo mi, wunē ka wunen bōō Pura,

11 kpa i nō ye ba gerumō, kpa i dam wa i ka da i bu wōri.

Yera ba sara ba da sere be ba sansani kōsun bōkuō.

12 Madianiba ka Amalekiba ka bwese ni nu na saa sōo yari yerun di ba teriewa wōwa ye sōo nge twee. Ben yooyoosu kun geeru mō, su dabiwa nge yani sēri yi yi wāa nim wōkun goorō.

13 Saa ye Gedeoni u tura mi, saa yera durō goo u win beruse sōōmō dosu ge u kua. U nēē, wee na dosa na wa ma kira tumaani gaa ya binda ya na ya wōri bese Madianiban sansanin kuu teerō ya tu fuka ta wōruma.

14 Win beruse wi, u nūn sōōwa u nēē, n ñ mō gāa tukunu ganu. Gedeoni, Yoasin bii, Isireli win takobiwa ya koo sun tabu di. Gusunōwa u nūn bese Madianiba ka bese sansani kpuro nōmu beria.

15 Gedeoni u dosu ge ka gen tubusianu nua. Yera u yiira u Gusunō siara. Ma u

gɔsira u wura win sansaniɔ u nɛɛ, i seewo domi Yinni Gusunɔ u bɛɛ Madianiba nɔmu beria.

Gedeoni u Madianiba kamia

¹⁶ Gedeoni u win tɔmbu gooba wunɔbu (300) ye bɔnu kua wuunu ita. Ma u ben baawure kɔba wɛ ka wekeru tɛ sɔɔ wii bɔnda wɔa.

¹⁷ U bu sɔɔwa u nɛɛ, i n deema na ben sansani turuku kua i man mɛɛrio sɔa sɔa kpa i ko nge mɛ na mɔ.

¹⁸ Saa ye nɛ ka be sa wɔa sannu sa bɛsɛn kɔbi wura, saa yera i ko i maa bɛɛgii wura kpa sa n ka sansani ye sikerene kpa i n gbɔsukumɔ i n mɔ, Yinni Gusunɔ u nasara wa! Gedeoni u maa nasara wa!

¹⁹ Wɔku suunu sɔɔ, saa ye wuu kɔsobu ba ra kɔsinɛ, yera Gedeoni ka win tɔn be ba wɔa win mi, ba tura sansani yen kɔnnɔwɔ. Ma ba ben kɔbi wura ba weke ni kɔsuka ni ba neni mi.

²⁰ Saa yera wuunu yiru ye ya tie ya yen kɔbi wura, ma ba ben wekenu kɔsuka. Ba wii bɔn ni sua ka nɔm dwaɔ ma ba kɔbi neni ka nɔm geu. Ba yi wuramɔ, ma ba gbɔsukumɔ ba mɔ, Yinni Gusunɔ u nasara wa! Gedeoni u maa nasara wa!

²¹ Ben baawure u ka yɔ win yɔra yerɔ ba sansani ye sikerene. Ma werɔ be kpuro ba duku dukubu mɔ ka nɔɔguru. Ma ben gaba kpooru so ba doona.

²² Sanam mɛ tɔmbu gooba wunɔbu ye, ya yen kɔbi wuramɔ yera Yinni Gusunɔ u dera werɔ be kpuro ba goonamɔ ka takobi. Ma ben gabu ba duki sua sere Bɛti Sitaa ye ya wɔa Sereran bera gia Abeli Mɛholan deederu Tabatin bɔkuɔ.

²³ Ma Gedeoni u Isireliba sokusia saa Nɛfitaliba ka Aɛɛba ka Manaseban tem kpuron di. Ma ba Madianiba kpuro naa swɔi.

²⁴ U maa gɔra Efaraimuban guunun beri berika kpuro sɔɔ u nɛɛ, bu sarama bu Madianiba swaa bura Yuudenin tɔbusɔ sere n ka girari Bɛti Baraɔ.

Yera Efaraimuba kpuro ba menna ba da ba swaa bura Yuudenin tɔbusun di sere n ka girari Bɛti Baraɔ.

²⁵ Ba Madianiban sinambu yiru mwa be ba mɔ Orɛbu ka Seebu. Ba Orɛbu gowa kpee saara gaan wɔllɔ, ma ba ye soka Orɛbun kpee saara. Ba maa Seebu go dɔa bii gama yerɔ, ma ba te soka Seebun dɔa bii gama

yeru. Yen biru ba maa Madianiba naa swɔi. Ma ba ka Orɛbu ka Seebun winu na Gedeonin mi Yuudenin guruɔ.

Efaraimuba

ba ka Gedeoni mɔru kua

8

¹ Yen biru Efaraimuba ba Gedeoni sɔɔwa ba nɛɛ, mban sɔna a sun kua mɛ, aɔ sun soka su nun somi sanam mɛ a dɔɔ a ka Madianiba tabu ko.

Ma ba nɔn gerusi gem gem.

² Gedeoni u bu wisa u nɛɛ, tɔn be i naa gira i go mi, i kua n kere ye Abiesɛɛba be ba sɔa nen tiin tɔmbu ba kua.

³ Bɛɛya Gusunɔ u Madianiban sinam beni Orɛbu ka Seebu nɔmu beria. N n mɛn na, taa bi na kua bun gɔanu tura bi bɛɛ i kua sɔɔ.

Ye u bu sɔɔwa mɛ, yera ben mɔru ya sure.

Gedeoni u da

Yuudenin sɔɔ yari yeru gia

⁴ Yen biruwa Gedeoni u na Yuudeninɔ u ye tɔbura wi ka win tɔmbu gooba wunɔbu (300) ye. N deema ba wasire. Adama ka mɛ, ba werɔ be naa swɔi.

⁵ Ye ba tura Sukɔtuɔ yera u Sukɔtugii be sɔɔwa u nɛɛ, na bɛɛ kanamɔwa i man dɔanu kɛɛyɔ baa fiiko nen tɔn be, bu wa bu di domi ba wasira. Sa maa Sebaki ka Salumuna, Madianiban sinambu naa swɔiwa.

⁶ Ma Sukɔtugibun wirugiba nɔn wisa ba nɛɛ, mban sɔna sa ko wunɛn tabu kowobu dɔanu kɛ. In Sebaki ka Salumuna nɔma tura gina.

⁷ Ma Gedeoni u nɛɛ, too, yaɔ taare. Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u man Sebaki ka Salumuna nɔmu beria, saki ka awiin seniya kon ka bɛɛ so.

⁸ Min diya u da Penuɛliɔ. Ye u tura mi, gɔa tee niya u maa ben tii kana. Ma ba nɔn wisa nge mɛ Sukɔtugiba wisa.

⁹ Ma Gedeoni u Penuɛligibu sɔɔwa u nɛɛ, na n nasara wa ma na gɔsirama na wee, kon bɛɛn gidambisa ye sura.

¹⁰ N deema Sebaki ka Salumuna ba wɔa Kaakorɔ ka ben tabu kowobu bɛn gera sɔa nɔrɔbun suba wɔkura nɔɔbu (15.000). Beya ba tie ben tabu kowo be sɔɔ, be ba na saa sɔɔ yari yerun di. Domi ba ben nɔrɔbun suba wunaa teeru (120.000) go.

¹¹ Gedeoni u swaa mwa ye ya gbaburu bɛwe, Nɔbaki ka Yogbean sɔɔ yari yeru gia.

Ma u da u tɔn be wɔri Kaakorio subaru sɔɔ baɲ ka baaru.

¹² Yera Madianiban sinambu yiru be, Sebaki ka Salumuna ba duki yakikira. Ma Gedeoni u bu naa swi u mwɛerima. U ben tabu sia ye kpuro burisina.

¹³ Ye u gɔsirama u wee, u kpawa ka Heresio ye ya waa gungunun baa sɔɔ.

¹⁴ Ma u Sukatun bii aluwaasi goo mwa, u nun gari bikikia. Ma aluwaasi wi, u nun Sukatun guro gurobu ka yen wirugibun yisa yorua tɔnu wata ka wakura naabu ka yiru.

¹⁵ Ma u da u Sukatugii be deema u nee, Sebaki ka Salumuna be wee, ben so i man kem sɔwa i nee, mban sɔna i ko i nen tabu kowobu be ba wasira dianu ke. Domi san Sebaki ka Salumuna nama tura gina.

¹⁶ Ma u wuu gen guro gurobu mwɛera u bu seeyasia ka saki ka awin seni.

¹⁷ Yen biru u Penueligibu go go, ma u ben gidambisa sura.

¹⁸ Ma u Sebaki ka Salumuna bikia u nee, durɔ be i go Tabori mi, amona ba saa.

Ba nun wisa ba nee, ba ka nun weenewa, ba saa nge sina bibu.

¹⁹ Yera u nee, nen maaba mi, nen mero turosibun tii tii. Na borua ka Yinni Gusunan yisuru, i kun daa bu go, nan bee goomɔ.

²⁰ Ma u win bii yeruma Yetee sɔwa u nee, a seewo a bu go.

Adama bii durɔbu ge, gan gen takobi womɛ berum so. Domi un gina kpa.

²¹ Yera Sebaki ka Salumuna ba nee, wunen tii a seewo a sun go. Domi tɔn durɔn tiwa u koo kpi u yen bweseru ko.

Ma Gedeoni u seewa u Sebaki ka Salumuna go. Yen biru u bura ya ni nu waa ben yooyoosun wino kusia u ka doona.

Ye Gedeoni u kua

win waa daakiru sɔɔ

²² Yen biru Isireliba ba Gedeoni sɔwa ba nee, wuna kaa ko been wirugii, wune ka wunen bii ka win bibun bweseru. Domi wuna a sun wɔra Madianiban noman di.

²³ Gedeoni u bu wisa u nee, nan mɔ been wirugii, nen bibu ban maa mɔ been wirugibu. Yinni Gusunawa u koo ko been wirugii.

²⁴ Adama kon bee ga teenu kana. I de been baawure u man swaa tonkunu we ni i werɔbu mwaari.

N deema Madianiba ba swaa tonku wuraginu mɔ, domi ba saawa Isimeelin bweseru.

²⁵ Ba nee, sa ko nun we ka nuku tia.

Yera ba bekuru garu teria te sɔɔ be kpuro ba swaa tonku ni kpe ni ba werɔbu mwaari mi.

²⁶ Swaa tonku wuragii ni ba Gedeoni we mi, nin bunum mu tura kilo yendun saka. Ni baasi u maa Madianiban sinambun wuraba ka swaa tonkunu ka yabe gobiginu wa, ka maa bura ya ni nu raa waa ben yooyoosun wino.

²⁷ Ma u bwaroku kua ka wura ye, u gu yii yeru kua win wuu Ofaraɔ. Ma Isireliba kpuro ba Yinni Gusunan saaru deri, ba da ba gu saamɔ. Ma ga ra kua Gedeoni ka win tambun yina.

²⁸ Taa bi sɔɔ, Isireliba ba Madianiba kamia ba bu taare mam mam. Ma tem me, mu waa bori yendu sɔɔ wɔ weeru sere Gedeoni u da u ka gu.

²⁹ Saa ye sɔra Gedeoni, Yoasin bii wi, u da u sina win yenuɔ.

³⁰ U bii tɔn durɔbu marawa wata ka wakuru, domi win kurɔba dabi.

³¹ Win kurɔ tanɔ wi u waa Sikemuɔ u maa nun bii tɔn durɔ marua, wi ba yisuru ka Abimeleki.

³² Gedeoni u takɔ kuawa kɔ kɔ ma u gu. Ba nun sika win tundo Yoasin sikiro Ofaraɔ, Abieseban temɔ.

³³ Win gɔn biru Isireliba ba kram Yinni Gusunan saaru deri, ba buu ni ba mɔ Baaliba saamɔ. Ma ba Baali Beriti kua ben buu.

³⁴ Ban maa Gusunɔ ben Yinni yaaye wi u raa bu wɔra ben yiberɛban noman di be ba bu sikerene kpuro.

³⁵ Meya ban maa Gedeonin tambu takaru garu kue, gea ye u raa bu kua kpuron so.

9

Abimeleki u kua Sikemugibun kparo

¹ Yen biruwa Abimeleki, Gedeonin bii, u da Sikemuɔ win dwaanibun mi, u ka bu gari kua.

² U nee, i doo i Sikemun wirugibu bikia, mba ba kiru bo, Gedeonin bibu wata ka waku te kpuro ta n saa ben kparobu? Nge tɔn turowa ba ki. I de bu yaaya ma nena na saa ben mero bisi wi ba bu marua.

³ Ma win dwaani be, ba win gari yi kpuro Sikemun wirugii be s̄owa. Ma ben laakari ya wura win mi mam mam yèn s̄o u s̄aa ben mero bisi.

⁴ Ba nùn sii geesun gobi wata ka w̄okuru w̄e yi ba sua Baali Beritin s̄aa yerun di. Ka gobi yiya u t̄on garu koo sariba ka naanaanugibu kasu ba nùn sw̄i.

⁵ U da win tundon yenūo Ofarāo, ma u win tundo tuosibu wata ka w̄oku te go kperu garun w̄oll̄o ma n kun m̄o ben d̄aako Yotamu wi u da u kukua.

⁶ Ma Sikemugibu kpuro ka Milon yenugibu ba da ba menna Sikemu mi, d̄aa bakaru garun nuur̄o kpee te ba giran b̄okūo, ma ba Abimeleki wi kua ben kparo.

Yotamun m̄ondu

⁷ Ye Yotamu u gari yi nua, u da u ȳora guuru w̄oll̄o te ba m̄o Garisimu u n̄ogiru sua u gb̄ara u n̄e, i n̄en gari swaa dakio b̄e Sikemugibu, kpa Gusun̄o u maa b̄eegii swaa daki.

⁸ S̄o teeru d̄anu menna nu sun̄o kaso da wi u koo bandu di nin suunu s̄o. Nu d̄aa te ba m̄o olifi deema nu n̄e, a de a ko b̄esen sun̄o.

⁹ Adama olifi ye, ya n̄e, nañ n̄en gum kobu derim̄o n ko b̄een sun̄o, domi mena ba ra ka t̄onu w̄olle sue kpa bu maa ka mu Gusun̄o b̄eere w̄e.

¹⁰ Ma nu d̄aa ye ba m̄o figie deema nu n̄e, a na a ko b̄esen sun̄o.

¹¹ Adama figie ye, ya nu wisa ya n̄e, nañ n̄en bii geenu ka n̄en bam derim̄o n ko b̄een sun̄o.

¹² Ma d̄aa ni, nu maa da res̄em mi, nu ye s̄owa nu n̄e, a na a ko b̄esen sun̄o.

¹³ Adama res̄em ye, ya nu wisa ya n̄e, nañ n̄en tam derim̄o n ko b̄een sun̄o, domi tam mena mu Gusun̄o ka t̄ambu nuku dobu w̄em̄o.

¹⁴ Saa yera d̄aa ni kpuro nu maa da nu aw̄i deema nu n̄e, a na a ko b̄esen sun̄o.

¹⁵ Ma aw̄i yi, yi d̄aa ni wisa yi n̄e, i n̄ k̄i n ko b̄een sun̄o ka gem, i na i kuke n̄en k̄ok̄o. Ma n kun m̄e, d̄o u koo yari saa n̄en min di, kpa u Libanin d̄aa baka ni ba m̄o seduruba m̄wa.

¹⁶ Ma Yotamu u k̄am n̄e, t̄e na b̄e bikiam̄o, ye i Abimeleki kua b̄een kparo mi, i ye kuawa ka nuku tia murafitiru sari? I b̄esen tundo Gedeoni ka win yenugibu t̄on geeru s̄osi? I nùn kua nge m̄e u b̄e kua?

¹⁷ Domi n̄en tundo u b̄e sanna, u win w̄aaru kari b̄orie ye u ka b̄e w̄ora Madianiban n̄aman di.

¹⁸ B̄e wee, i n̄en tundon yenugibu seesi gis̄o ma i n̄en maabu wata ka n̄oba n̄e m̄wera i go kperu garun w̄oll̄o. Ma i win yoo t̄on kur̄on bii Abimeleki kua b̄e Sikemugibun kparo yèn s̄o u s̄aa b̄een mero bisi.

¹⁹ T̄e ye i Gedeoni ka win yenugibu kua mi, i n ye kuan na ka nuku tia murafitiru sari, Gusun̄o u de b̄e ka Abimeleki i n w̄asine ka nuku dobu.

²⁰ Adama yà kun s̄aa m̄e, u de d̄o u yari Abimelekin min di u b̄e Sikemugibu ka Milon yenugibu mwa, kpa d̄o u maa yari b̄e Sikemugibu ka Milon yenugibun min di u Abimeleki mwa.

²¹ Yen biru Yotamu u duka sua u doona min di, u da u sina Berio yèn s̄o u win m̄o Abimelekin berum m̄o.

Sikemugibu

ba Abimeleki seesi

²² Abimeleki u Isireliba kpara w̄o ita.

²³ Yen biru Gusun̄o u dera Abimeleki ka Sikemugibu ba ku ra n̄osine. Yen s̄na t̄on be, ba Abimeleki seesi.

²⁴ Yeni ya koorawa kpa Abimeleki ka Sikemugii be ba raa Gedeonin bibu wata ka w̄okuru go mi, bu ka yen n̄oni sw̄aaru wa. Domi be kpurowa ba n̄o tia kua ba ka bu go.

²⁵ Sikemugibu bu ka Abimelekin waaru go, yera ba t̄ambu gabu berua guunu w̄oll̄o. T̄on be, b̄a n goo wa u sar̄o mi, kpa bu ȳero s̄ere bu win ȳanu mwa. Yera ba da ba ye Abimeleki s̄owa.

²⁶ S̄o teeru Gaali, Eb̄edin bii, u da Sikemūo, wi ka wigibu. Ma Sikemugibu ba nùn tii w̄e.

²⁷ Yera ba da ben gbeāo ba res̄emba s̄ora ba gama ma ba t̄o bakaru kua. Ba da ben b̄u dir̄o ba di ba n̄ora ma ba Abimeleki b̄rusi.

²⁸ Gaali u Sikemugibu s̄owa u n̄e, mban s̄na b̄e Sikemugibu sa ko ka wura Abimeleki u sun taare. Wara ra n Abimeleki. N ñ Gedeonin bii ro? N ñ Sebuluwa u s̄aa win tabu sun̄o ro? N n men na, i de su b̄esen sikado Ham̄ori wiru k̄piya wi u wuu ge sw̄i. Domi nañ wa mban s̄na sa ko Abimeleki s̄a.

29 Bà n daa man kua wuu gen kparo, kon daa Abimelēki fukawa, kpa n nùn s̄ n n̄ε, u wureo u win tabu yānu sosi kpa u na u ka man w̄ri.

30 Sanam m̄ε Sebulu wi u wuu ge kpare, u nua ye Gaali u gerua kpuro, yera u m̄aru besira.

31 Ma u t̄mbu ḡra asiri s̄o u n̄ε, bu Abimelēki s̄ ma Gaali, Eb̄edin bii u tunuma u t̄mbu gari k̄m̄o bu ka wi Abimelēki fuka.

32 Yen s̄o, u de wi ka win t̄mbu bu da bu kuke w̄kuru yakas̄o,

33 kpa u wuu ge w̄rima buru buru yellu, saa ye Gaali ka wigibu ba yarima kpa u bu kua nge m̄ε u k̄i.

34 Ye n kua sisirun w̄kuru, yera Abimelēki u win tabu kowobu b̄onu kua wuunu n̄ε, ma ba da ba kukua Sik̄emun birūo.

35 Saa ye Gaali ka win t̄mbu ba yarima wuu gen min di, yera Abimelēki ka wigibu ba yarima ben kuku yenun di bu ka nùn w̄ri.

36 Ye Gaali u bu wa, yera u Sebulu s̄o wa u n̄ε, a m̄εrīo nge m̄ε t̄mba saram wee guunun di.

Ma Sebulu u nùn wisa u n̄ε, guunun tirosa a waam̄o mi, n n̄ t̄mbu.

37 Gaali u n̄ε, ka gem, t̄mba ba saram wee guu te ta w̄a suunu s̄on di. Ma gaba maa wee d̄a bakarun beran di mi s̄roba ra sine.

38 Saa ye s̄ora Sebulu u n̄ε, gari dori yi a raa maa saarim̄o mi ni? Yi a sun s̄o wa a n̄ε, w̄ra ra n Abimelēki su ka de u sun taare. T̄ε wiya wee mi, ka win t̄mbu be a gema mi. N n m̄en na, i w̄rin̄o wun̄ε ka wi.

39 Ma Gaali u ḡsira u Sik̄emugibu m̄enna u bu kpara ba ka Abimelēki tabu kua.

40 Adama u nùn kpana u duka sua. Ma Abimelēki u nùn naa gira u win t̄n dabiru m̄εra kua googookum, bu sere wuun gb̄ararun k̄nn̄o turi.

41 Ma Abimelēki u da u w̄a Arumāo. Saa ye s̄ora Sebulu u Gaali gira ka sere maa Sik̄emugii be ba ka nùn ȳra. Ma u n̄ε, bu ku raa maa wurama wuu mi.

42 Sisiru, Sik̄emugii be ba tie, ba s̄oru kua ba gbea d̄o. Yera ba da ba ye Abimelēki s̄o wa.

43 Ma u win t̄mbu b̄onu kua wuunu ita, u dera ba kukua yakas̄o. Ye ba Sik̄emugii

be wa ba yarima wuun di, yera ba bu tabu w̄ri.

44 Ma Abimelēkin tii ka wuu teeru ba da ba ȳs wuun gb̄ararun k̄nn̄o wa. Yera wuunu yiru ye ya tie, ya da ya be ba w̄a gbea mi deema ya bu go go.

45 Ma ba ka wuu gen t̄mbu tabu kua, sere s̄o u ka kpa. Ma u gen tii k̄suka mam mam u b̄aru wisi gen kp̄εkp̄εku w̄ll̄o u ka s̄o si ma u gu b̄rusi.

46 Sanam m̄ε be ba w̄a Sik̄emun tabu kowobun karīo, ba nua m̄ε, yera be kpuro ba dua w̄rūo b̄uu wi ba m̄o Beritin dirun tem̄o.

47 Ma goo u na u Abimelēki s̄o wa u n̄ε, t̄mba w̄a ba m̄enne w̄ru ge s̄o.

48 Yera Abimelēki ka wigibu ba na guu te ba m̄o Saam̄o wa, ma u gb̄a sua u ka d̄a k̄asa gaa bura u seru s̄andi. Yen biru u win bw̄abu s̄o wa u n̄ε bu maa koowo nge m̄ε.

49 Ma ben baawure u d̄a k̄asa bura u seru s̄andi ba ka nùn sw̄i. Ma be kpuro ba ben d̄a ye sure w̄ru gen k̄nn̄o wa. Yen biru ba ye d̄o doke. Ma Sik̄emugii be ba w̄a w̄ru ge s̄o kpuro ba d̄o m̄wara. Ba s̄awa t̄mbu n̄r̄o bu (1.000), kur̄o bu ka dur̄o bu.

Abimelēkin ḡo

50 Yen biru Abimelēki u maa da u wuu ge ba m̄o Tebesi w̄ri, u gu kamia.

51 N deema wuu ge s̄o, ba kuku yeru garu m̄o te ba bana. Ta s̄awa dii t̄era. Ten w̄ll̄o wa wuu gen t̄mbu, kur̄o bu ka dur̄o bu kpuro ka gen wirugibu ba ȳo wa ba kukua.

52 Ma Abimelēki u kp̄ia u da dii t̄era yen b̄kūo u ka bu w̄ri. Sanam m̄ε u w̄a ten k̄nn̄o wa, u ka tu d̄o s̄re,

53 yera kur̄o goo u nùn n̄ε bia kara u wiru k̄ra.

54 Saa yera Abimelēki u aluwaasi wi u win tabu yānu s̄o wa s̄o wa u n̄ε, a man wun̄en takobi s̄okuo n gbi kpa bu ku n̄ε t̄n kur̄o wa u man go.

Ma aluwaasi wi, u nùn ye s̄aka u go.

55 Ye Isireliba ba wa Abimelēki u gu, yera ba yarina be kpuro. Ben baawure u da win yen̄u.

56 M̄esuma Yinni Gusun̄o u ka Abimelēki k̄sie k̄sa ye u win tundo turosibu wata ka n̄o ba n̄ε ye kua be u go.

⁵⁷ Meya Yinni Gusunə u maa Sikemugibu ben kōsa ye ba kua kōsie. Ma Yotamu, Gedeonin biin bōri yi bu di.

Kparobu gabu, Tola ka Yairi

10

¹ Abimelekin gəon biru, Tola, Puan bii, Dodon debubu Isakarin bweseru səə u seewa u Isireliba faaba kua. Tola wi, u raa wāawa Samiriə Efaraimun guunun bera gia.

² Wōə yenda itawa u Isireliba kpara. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nūn sika Samiri mi.

³ Tolan biru Yairi Galadigiwa u Isireliba kpara wōə yenda yiru.

⁴ Bibu tēna u mə, ben baawure ka win keteku. Wusu tēna ba maa mə si ba ra soku Yairin baru kpaanu. Su wāawa Galadiə.

⁵ Yen biru Yairi u kpuna u gu ma ba nūn sikua Kaməwə.

Isireliba

ba kparam būu sāaru wəri

⁶ Yeniban biru Isireliba ba kparam kua ye yañ Yinni Gusunə dore. Ba da ba būu tən durə be ba mə Baaliba ka būu tən kurə be ba mə Asitaateba sāamə. Būu ni, nu sāawa Sirigibu ka Sidonigibu ka Aməniba ka Məabuba ka Filisitiban būnu. Nge meya Isireliba ba kua ba ka Yinni Gusunə deri, bañ maa nūn sāamə.

⁷ Yera win məru ya seewa u bu Filisiti be ka Aməni be nəmu səndia.

⁸ Ma ba Isireli be ba wāa Aməreban temə Galadiə, Yuudenin səə yari yeru gia mi nəni səəwa n ka kua wōə yendu yiru sari.

⁹ Saa ye səə, Aməniba ba maa Yuudenin daaru təbura ba da ba Yudaba wəri ka Benyaməeba ka Efaraimuba. Ma Isireliba kpuro ba nəni səəra.

¹⁰ Yera ba Yinni Gusunə nəəgiru sue ba nēē, sa nun torari sa durum kua. Domi sa nun deri wunē wi a sāa bēsen Yinni ma sa da sa būu ni ba mə Baaliba sāamə.

¹¹ Ma Yinni Gusunə bu wisa u nēē, ye Egibitigibu ka Aməreba ka Aməniba ka Filisitiba,

¹² ka Sidonigibu ka Amalekiba ka Maoniba ba raa bēē taare i sāa ben yobu, ma i man nəəgiru sue i faaba kana, nañ bēē wurari ro? Nañ bēē wəre ben nəman di?

¹³ Adama wee, i man deri i būnu sāamə. Yen sə tē, nañ maa bēē somimə.

¹⁴ I doo i būu ni i sāamə mi faaba kana nu bēē wəra nəni swāa ten min di.

¹⁵ Ma ba nēē, sa yē ma sa nun torariwa, a ka sun koowo nge mē a kī. Adama a ku de a kun sun faaba kue gisə.

¹⁶ Yera Isireli be, ba būu ni wuna ben suunu səon di, ba Yinni Gusunə sāwa. Saa ye səəra u ben wənwəndu wa, wahala ye ba bu mən sə.

¹⁷ Ma Aməniba ba mēna ba ben sansani gira Galadiə. Yera Isireliba ba maa begia gira Misipaə Galadin tem mi.

¹⁸ Ma ba wesiana ba nēē, wara u koo sun kpara su ka Aməniba wəri. Wi u kpīa u kua mē, yērowa u koo ko bēē be sa wāa Galadi mini kpuron kparo.

Yefite

11

¹ Durə goo u wāa Galadi mi, win yīsira Yefite. Durə wi, tabu durən tiiwa. Galadiwa u nūn mara ka kurə tanə goo.

² Galadi wi, u maa bibu gabu mara ka win kurə. Sanam mē bii be, ba kpēa ba Yefite gira win tundon yenun di ba nēē, uñ tundon tubi dimə domi u sāawa kurə tanə bii.

³ Ma Yefite u win tundo turosi be duka suuri, u da u wāa Tobuə. Ma u garu koo sariba mēna u ka təmbu wəraa daamə.

⁴ Yen biru Aməniba ba Isireliba wəri.

⁵ Sanam mē tabu swīa, yera Isireliban guro gurobu be ba wāa Galadiə ba da ba Yefite deema Tobu mi.

⁶ Ba nēē, a na a ko bēsen kparo su ka Aməniba wəri.

⁷ Yera u guro guro be səəwa u nēē, nē wi na sāa bēen yibere? N n bēē i man gira saa nen tundon yenun di? Yèn sə i wāa wahala səə, n n yen sōna i man somiru kanamə?

⁸ Ma Galadigii be, ba nūn wisa ba nēē, geema, yen sōna sa na wunen mi, a sun kpara su ka Aməniba tabu ko. Yen biru kpa a n sāa bēsen kparo, bēē be sa wāa Galadin bera mi.

⁹ Yefite u bu wisa u nēē, i n ka man da sa Aməniba tabu wəri, ma Yinni Gusunə u dera sa bu kamia, nena kon ko bēen kparo ka gem?

¹⁰ Ma tən be, ba nūn wisa ba nēē, Yinni Gusunəwa ko n sāa bēsen seeda sà kun kue ye sa gerua.

11 Yera Yefite u ka bu da, ma ba nùn kua ben kparo. Saa ye sàra u win gari yi kpuro Yinni Gusunò saaria Misipà.

Gari yi Yefite

u Amòniba sàwa

12 Yera Yefite u Amòniban sina boko gòria u nɛɛ, mba n sun māsine nɛ ka wunɛ, a ka nɛn tem tabu wərimò.

13 Ma sina boko wi, u nùn wisa u nɛɛ, sanam mɛ Isireliba ba wee Egibitin di, ba nɛn tem mwa saa daa te ba m̀ Aaṅṅon di n ka girari daa te ba m̀ Yabòkuò ka Yuudenin wòwà. Yen sò, i sun bɛsɛn tem wesio ka bɛsɛn tii. I n kua mɛ, sannò maa sari.

14 Yera Yefite u maa sunò wi gòria u nɛɛ,

15 Isireliba baṅ Məabuban tem ka Amòniban tem mwɛ.

16 Geema, sanam mɛ ba wee Egibitin di, ba gɓaburu sara ma ba nim wòku ge ba m̀ Naa yari tɔbura. Yen biru ba da Kadɛsio.

17 Saa min diya ba Edəmun sunò gòria ba nɛɛ, u de bu win tem sara bu da wuswaaò Kananin temò. Adama u yina mam mam. Mɛya ba maa Məabun sunò gòria. Yera win tii, u maa yina. Ma Isireliba ba sina Kadɛsi mi.

18 Yen biruwa ba seewa Kadɛsin min di ba gɓaburun swaa mwa ba Məabuba ka Edəmban tem sɛɛna sere ba ka tura Məabu ben tem sò yari yerò. Ma ba ben sansani gira daa te ba m̀ Aaṅṅon bòkuò mi Məabuban tem mu nò yòra.

19 Saa min diya ba maa Sihoni, Aməreban sina boko gòria wi u wāa Həsiboniò ba nɛɛ, u de bu sara win temò bu doona Kananin tem gia.

20 Adama Sihoni uṅ Isireliba naanɛ kue u sere de bu sara win temò. Ma u win tabu kowobu kpuro menna ba ben sansani gira Yahasiò. Ma ba ka Isireliba tabu kua.

21 Yera Yinni Gusunò u Sihoni ka win tɔmbu kpuro Isireliba nòmu bɛria. Ma Isireliba ba bu go go ba kamia ba tem mɛ kpuro mwa.

22 Ba mwawa saa daa te ba m̀ Aaṅṅon di n ka girari daa te ba m̀ Yabòkuò. Saa maa gɓaburun di te ta wāa sò yari yerò n ka girari Yuudenio.

23 Wee tɛ Gusunò, bɛsɛ Isireliban Yinni u Aməreban tem mɛ mwa u sun wɛ. Yera a kɪ a maa sun mu mwaari?

24 Tem mɛ wunɛn bũu Kemasi u nun wɛ, aṅ mu neni wunɛ ro? N n mɛn na, sa ko

maa tem mɛ Gusunò bɛsɛn Yinni u sun wɛ nɛnɛwa.

25 Baa Balaki Siporin bii, Məabuban sunò wi u dam bakam mò, uṅ wure u ka sun sikirina u sere nɛɛ, u koo sun tabu wəri. Wunɛ a nùn dam kerewa?

26 Wee yen wòò gooba wunòbuwa (300) mini ye Isireliba ba ka wāa Həsiboniò ka Aroɛɛ ka sere wuu si su wāa mi kpuro ka si su wāa daa te ba m̀ Aaṅṅon bòkuò. Mban sōna in bu tem mɛ mwaari saa saa yen di.

27 Sina boko, n n nɛ na tora, wuna a tora. Domi wuna a gɓia a sun tabu wərima. Yen sōna Yinni Gusunò wi u ra tɔmbu sirie u sun siria gisò bɛsɛ ka bɛɛ.

28 Adama Amòniban sina boko wi, uṅ Yefiten gari wure.

Yefiten nòò mwɛru

29 Yera Yinni Gusunòn Hunde u Yefite yòwa. Ma u Manasen tem sara u da Misipà Galadin temò. Min diya u maa da Amòniban temò.

30 Miya u Yinni Gusunò nòò mwɛɛ teni kua u nɛɛ, Yinni, à n man Amòniba nòmu bɛria,

31 ma na bu kamia na wee, tɔnu wi na gɓia na ka yinna, wiya kon mwa n ka nun yàku dòò mwaararugiru kua.

32 Min diya u seewa u da Amòniban temò u ka bu tabu kò. Ma Yinni Gusunò u maa nùn bu nòmu bɛria.

33 Ma u bu kamia u nasara sua u ben wusu yendu mwa si su wāa Aroɛɛn di n ka da Minitio sere ka Abeli Keramimuo. Ma Gusunò u dera Isireliba ba bu taare mam mam.

34 Sanam mɛ Yefite u gəsirò win wuuò, Misipà, yera win bii wəndia u yarima u nùn sennò wee, u bara kpāru soomò u yaamò. N deema bii wəndia wi turowa u mara. Uṅ maa bii goo mò.

35 Sanam mɛ u bii wi wa, yera u win tiin yaberu nɛnua u karana nuku sankiranun sò, u nòogiru sua u nɛɛ, nɛn bii, nuku sankira bakanu sàra a man doke mi. Domi na Yinni Gusunò nòò mwɛru kua. Taṅ maa kəbiarò.

36 Ma bii wəndia wi, u win tundo wisa u nɛɛ, à n Yinni Gusunò nòò mwɛru kua, a ka man koowo kpuro nge mɛ a gerua domi u dera a Amòniba be ba sāa wunɛn yiberɛba mərəu kəsia.

37 Adama a man suru yiru kɛyò gina kpa n da guunu wòllò ka nɛn wəndia kpaasibu

su wuri ko mi, yèn sǎ nañ durǎ sue na ka gbiǎ.

³⁸ Ma Yefite u nùn suru yiru ye kǎ. U da guunu wǎllu mi, ka win wǎndia kpaasibu ba wuri kua.

³⁹ Ye suru yiru ye, ya yiba, u da u win tundo deema. Ma tundo u ka nùn yǎku te kua, tèn nǎo mwæru u Yinni Gusunǎ kua. Nge mɛya wǎndia wi, u ka gu, uñ durǎ sue. Saa dǎma ten diya ba woro teni yi Isirelibǎ.

⁴⁰ Wǎo baagere Isireliban tǎn kurǎbu ba ra yariwa wuun di bu da bu Yefite Galadigiin bii wǎndia wi swĩiya sǎo nne.

Yefite ka Efaraimuba

12

¹ Yeniban biruwa Efaraimuba ba menna ba Yuudenin tǎbura ba da sǎo yǐsan nǎm geugia Yefiten mi, ba nɛɛ, mban sǎna a Amǎniba tabu wǎri ma añ sun soka su nun somi. Yen sǎ tǐ, sa ko nun dǎo meni ka wunen diru sannu.

² Yera Yefite u bu wisa u nɛɛ, geema, nɛ ka negibu sa ka Amǎniba tabu kua gem gem. Saa ye sǎra na bɛɛ soka i ka sun somi. Adama bɛen goo kun nɛ.

³ Ye na wa mɛsum, yera na nen wǎaru kari bǎrie na ka Amǎni be tabu kua. Yinni Gusunǎ u maa man bu nǎmu beria. N n men na, mba na kua i ka man tabu wǎrima gisǎ.

⁴ Yera Efaraimu be, ba Galadigii be sǎowa ba nɛɛ, i sǎawa be ba duki yakura bɛɛ Efaraimun bwese keran di i da i wǎa Manaseban suunu sǎo.

Ye Yefite u nua mɛ, ma u win tǎmbu kpuro menna ba Efaraimuba tabu wǎri ba kamia.

⁵ Yera Galadigii be, ba da Yuudenin tǎbura yerǎ ba swaa bura mi Efaraimuba ba koo tǎbura. Efaraimu goo ù n na mi, ù n kĩ u tǎbura, yera Galadigibu ba ra nùn bikie bu nɛɛ, a sǎawa Efaraimu?

U n nɛɛ, aawo,

⁶ kpa bu nɛɛ, ò n men na, a geruo a nɛɛ, Kibolɛti.

Kpa u nɛɛ Gibolɛti.

Domi Efaraimu be, ba ku ra kpĩ bu gere dee dee. Sanam mɛya Galadigii be, ba koo nùn sǐre yande bu saka Yuudenin tǎbu mi. Ben taa bi sǎo, Efaraimuba nǎrǎbun suba weeru ka yiruwa (42.000) ba gu.

* **13:3-5 Yinni Gusunǎn gǎrado** Isireliba ba ku ra kǎ bu Gusunǎn yĩsiru sia. Yen sǎna ù n bu kurema ba ra nɛɛ, Gusunǎn gǎradowa.

⁷ Yefite wi, u Isireliba kparawa wǎo nǎoba tia ma u kpuna u gu, ba nùn sikua win wuuǎ, Galadin temǎ.

Kparobu gabu, Ibisani

ka Eloni ka Abudoni

⁸ Yefiten biru Ibisani, Betelehemugiiwa u kua Isireliban kparo.

⁹ Bibu watawa u mara, bii tǎn durǎbu tɛna, tǎn kurǎbu maa tɛna. Ma u dera bii tǎn kurǎ be, ba mǎra ka Isireliban bwese kerigɛɛ. Mɛya maa win tǎn durǎ be, ba wǎndiaba sua Isireliban bwese kerigɛɛ sǎo. U Isireliba kparawa wǎo nǎoba yiru.

¹⁰ Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Betelehemuǎ.

¹¹ Ibisani biru, Eloni, Sabulonin bwese keragiiwa u kua Isireliban kparo. U Isireliba kparawa wǎo wǎkuru.

¹² Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Ayalonin Sabulonin temǎ.

¹³ Elonin biru, Abudoni, Hilɛlin bii, Piratonigiiwa u kua Isireliban kparo.

¹⁴ Bibu weeruwa u mara. Ma win debu-minu sǎa tɛna. Win bii be, ka win debumii ni, ben baawure u win ketɛku mǎwa. Abudoni u Isireliba kparawa wǎo nǎoba ita.

¹⁵ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Piratonin Efaraimun temǎ Amalekiban guurǎ.

Sansom marubu

13

¹ Abudonin biru Isireliba ba kpam kua ye yañ Yinni Gusunǎ dore, ma u bu Filisitiba nǎmu beria wǎo weeru.

² N deema durǎ goo wǎa Soreǎo Danun bweseru sǎo, win yĩsira Manǎa. Win kurǎ u sǎawa wĩro.

³⁻⁵ Sǎo teeru Yinni Gusunǎn gǎrado * goo u kurǎ wi kure u nɛɛ, wee, a sǎa wĩro, adama kaa gura sua kpa a bii tǎn durǎ ma. U ko n sǎawa wi ba wuna nenem Gusunǎn sǎ saa win marubun di. Yen sǎ, a n tii sɛ, a ku tam gam nǎ, kpa a ku gǎa seseruginu di. A ku ra maa de bu bii win seri bura, domi wiya u koo Isireliba wǎram tore saa Filisitiban nǎman di.

⁶ Ma kurǎ wi, u da u win durǎ sǎowa u nɛɛ, Gusunǎn tǎnu goowa u man deema. U sǎawa nge Gusunǎn gǎrado goo. U nanum

mə too. Nañ maa nùn bikie mìn di u na. Uñ maa man win yĩsiru sǝwa.

⁷ Adama u man sǝwa u nɛɛ, kon be gura sua kpa n bii tǝn durǝ ma. Yen sǝ, n ku be tam gam nǝ, kpa n ku gǝa seseruginu di. Domi bii wi, u ko n sǝa wi ba wuna nɛnɛm Gusunǝn sǝ saa win marubun di sere ka win wǎarun nǝrǝ.

⁸ Yera Manǝa u kanaru kua nge mɛni, u nɛɛ, Yinni, a de wunɛn tǝnu wi a gǝrima mi, u kpam sun naawa kpa u sun sǝasi ye n weenɛ su bii wi kua wi sa ko ma mi.

⁹ Ma Gusunǝ u Manǝan kanaru mwa, u dera win gǝrado wi, u wura kurǝ win mi, mi u sǝ gberǝ. Adama win durǝ sari mi.

¹⁰ Ma u duka da win durǝn mi, u nùn sǝwa u nɛɛ, durǝ wi u na nɛn mi gǝn teeru, wee u maa na tǝ.

¹¹ Manǝa u seewa u win kurǝ swĩ ba na durǝ win mi. Yera Manǝa nùn bikia u nɛɛ, wuna a ka kurǝ wi gari kua?

Ma u nɛɛ, oo, nɛna.

¹² Manǝa u nɛɛ, wunɛn gari yi, yì n koorǝ, wooda yerǝ sa ko swĩ bii win sǝ. Amǝna sa ko nùn kua.

¹³ Ma Yinni Gusunǝn gǝrado wi, u nùn wisa u nɛɛ, ye na kurǝ wĩ sǝwa mi kpuro, yera u koo se.

¹⁴ Uñ koo gǝanu di ni nu yara resɛm di. Uñ tam gam nǝrumǝ, uñ maa gǝa seseruginu dimǝ. Ye na nùn yiire mi kpuro, yera u koo ko.

¹⁵ Manǝa u Yinni Gusunǝn gǝrado wi sǝwa u nɛɛ, na nun kanamǝ, a de su nun gǝrasia, kpa su nun boo kpɛmu yaare ko.

¹⁶ Ma gǝrado wi, u nɛɛ, baa à n man gǝrasia, nañ wunɛn dǝanu dimǝ. Adama à n kĩ a nu kon na ka mɛ, a ka ye Yinni Gusunǝ yǎku dǝo mwaararugiru kuo.

Manǝa uñ yǝ ma Yinni Gusunǝn gǝradowa durǝ wi, u sǝa.

¹⁷ Ma u nɛɛ, amǝna wunɛn yĩsiru, kpa su wa su nun takaru ko, wunɛn gari yi, yì n koorǝ.

¹⁸ Yera gǝrado wi, u nɛɛ, mban sǝna a nɛn yĩsiru bikiamǝ. Nɛn yĩsira, wi u ra maamaaki ko.

¹⁹ Saa yera Manǝa u boo kpɛmu sua ka dǝanu ganu u yi kperu wǎllǝ u ka Yinni Gusunǝ yǎkuru kua, wi, wi u ra maamaaki ko. Saa ye Manǝa ka win kurǝ ba yǎku te mɛra,

²⁰ saa ye sǝara dǝo yara ya seewa wǎllǝ yǎku ten min di, ma Yinni Gusunǝn gǝrado wi, u dua dǝo yara ye sǝo u ka suara. Ye Manǝa ka win kurǝ ba wa mɛ, ma ba kpuna ba wuswaa tem girari.

²¹ Saa ye sǝara u den gia ma Yinni Gusunǝn gǝradowa mi. Saa dǝma ten di Gusunǝn gǝrado wi, uñ maa naare ben mi.

²² Ma Manǝa u win kurǝ sǝwa u nɛɛ, sa ko gbiwa mi, domi sa Gusunǝ wa.

²³ Yera win kurǝ u nɛɛ, Yinni Gusunǝ u n kĩ u sun gon na, uñ koo raa besɛn yǎku te mwa. Uñ koo raa maa de su yeniba kpuro wa kpa su yenin bweseru nǝ ye sa nua tǝ.

²⁴ Amɛn biru kurǝ wi, u gura sua ma u bii tǝn durǝ mara. Ma ba nùn yĩsiru kǝ Sansom. Bii wi, u kpǝa ma Yinni Gusunǝ u nùn domaru kua.

²⁵ Sanam mɛ u wǎa Makaanɛ Danuǝ, Sorea ka Esitaolin baa sǝo, Yinni Gusunǝn Hunde u nùn yǝwa u ka win sǝmburu tore.

Sansom u wǝndia goo kĩ

Tinnao

14

¹ Sǝo teeru, Sansom u seewa u da Tinnao. Ma u bii kurǝbu gagu wa mi, Filisitiban bii wǝndiaba sǝo, ga nùn wǝre.

² Ye u wuma u win tundo ka win mero sǝwa u nɛɛ, na bii kurǝbu gagu wa Tinnao Filisitiban bibu sǝo. I man nùn kasuo n sua kurǝ.

³ Win tundo ka win mero ba nùn wisa ba nɛɛ, tǝn kurǝbu sariwa wunɛn mero bisibu sǝo, ñ kun mɛ besɛn bweseru sǝo, a ka da a kurǝ kasu Filisitiba sǝo be ba ku ra bango ko mi?

Adama Sansom u win tundo sǝwa u nɛɛ, ka mɛ, a man nùn kasuo domi u man wǝrewa.

⁴ Win tundo ka win mero bañ yǝ ma gari yi, yi weewa saa Yinni Gusunǝn min di, domi swaa u kasu u ka Filisitiba sanna. N deema saa ye sǝo, Filisitibara ba sǝa Isireliban yinnibu.

⁵ Yera Sansom u seewa u dǝo Tinna mi ka win tundo ka win mero. Ye ba tura Tinnagibun dǝa gbaarǝ, miya Sansom u gera ma gbee sunǝ kpɛmu gagu ga nùn kɛenu gurema subaru sǝo ga kukirimǝ.

⁶ Saa yera Gusunǝn Hunde u nùn yǝwa ma u gbee sunǝ ge nɛnu u yakana ka win

nəma nge mε ba ra boo buu yakanε. Adama un̄ win tundo ka win mεro sɔ̄wa ye u kua.

⁷ Ma u doona u da u ka kurɔ wi gari kua. Kurɔ wi, u n̄n w̄re gem gem.

⁸ Sɔ̄ mεerun biru Sansom u kpam sarɔ mi ka win tundo ka win mεro u ka win kurɔ sua. Ma u gera gbee sunɔ goo ten mi, u tu mεera. Yera u deema wee, t̄i yi mɔma te sɔ̄, yi tim koosi.

⁹ Ma u nəma kp̄εε u tim mε wɔwa u dimɔ swaaɔ. Ye u win tundo ka win mεro naamwε, u maa bu w̄ ba di. Adama un̄ bu sɔ̄wa ma gbee sunɔ gorun diya u tim mε wunama.

Sansom u Filisitiba

sukuru kua

¹⁰ Ma win tundo u da kurɔ win yenuɔ. Miya Sansom u kurɔ kpaa d̄ianu kua domi mɛya aluwaasiba ba ra ko.

¹¹ Sanam mε Filisitiba ba wa mε, ma ba aluwaasiba tɛna kasu ba da ba ka n̄n sina.

¹² Ma Sansom u bu sɔ̄wa u nεε, kon bεε sukuru garu kua. Sere n ka kɔ kurɔ kpaa ten sɔ̄ nɔ̄ba yiru, kpa i man tu tubusia. I n tu tuba, kon bεen baawure yaberu k̄ ka t̄ɔ̄ baka yānu.

¹³ Adama i kun tu tuba bεeya i ko man ye kpuro w̄.

Ma ba nεε, oo, a sun tu kuo, sa swaa daki.

¹⁴ Ma u nεε, dion min diya d̄ianu yara.

Damgiin min diya ḡaa duronu yara.

Ma ba kpana bu suku te tubusia sere n ka kua sɔ̄ ita.

¹⁵ Yen biru ba Sansom kurɔ wi sɔ̄wa ba nεε, a wunen durɔ k̄kirio u ka sun suku te tubusia. A n yina, sa ko bεε d̄ɔ̄ meni, wunε ka wunen yenugibu kpuro. N n̄ i sun sokawa i ka bεen yānu w̄ra?

¹⁶ Ma Sansom kurɔ u na u sumɔ win wuswaaɔ u nεε, a man kam mεerawa. An̄ man k̄i. A n̄n t̄ambu sukuru kua, adama an̄ man tu tubusie.

Ma Sansom u nεε, suku te nān n̄n tundo ka n̄n mεro tubusie, wuna kon sere tu tubusia?

¹⁷ Ma u sumɔ t̄ɔ̄ baatere Sansom wuswaaɔ. Ye n kua sɔ̄ nɔ̄ba yiruseru yera u n̄n suku ten tubusianu sɔ̄wa. Domi wuri yi, yi den n̄n wasira. Ma kurɔ wi, u da u nu win t̄ambu sɔ̄wa.

¹⁸ Yera sɔ̄ nɔ̄ba yiruse ten yoka t̄n be, ba Sansom sɔ̄wa ba nεε,

mba n do n tim kere.

Nge mba n dam mɔ n kere gbee sunɔ.

Ma Sansom u nεε, i kun daa ka n̄n kurɔ s̄amburu kue nge naa wuku, in̄ daa suku te tubu.

¹⁹ Yande Yinni Gusun̄n Hunde u n̄n yɔ̄wa ma u da u Asikalonigibu go t̄anu t̄ena t̄n durɔbu t̄na. U ben yānu gura u ka da u be ba win suku te tuba w̄. Ma u ḡsira win baan yenuɔ ka m̄ru.

²⁰ Yera ba win kurɔ wi sua ba aluwaasi t̄ena yen turo k̄ wi u kua win kurɔ kpaa sarɔ.

Sansom u Filisitiba

m̄ru k̄sie

15

¹ Ye n kua sɔ̄ mεeru, alikama ḡεebun saa, Sansom u boo kp̄emu gagu sua u ka win kurɔ beram da. Ye u tura mi, yera u win dokiri sɔ̄wa u nεε, na k̄i n da n̄n kurɔn dirɔ. Adama dokiri wi, u yina.

² U nεε, na tamaa an̄ maa n̄n k̄iwa mam mam. Ma na n̄n wunen b̄rɔ k̄a. Win w̄nɔ wee, a n̄n suo k̄sire. U maa n̄n buram kere.

³ Sansom u nεε, n̄ n Filisitiba k̄sa kua t̄, nān ko na n taare m̄ ye sɔ̄.

⁴ Ma u doona u s̄usu gooba wunɔbu (300) mwa u sin sinu b̄kua yiru yiru. Yera u wii b̄nnu s̄arisi nin sii nin suunu sɔ̄.

⁵ Ma u wii b̄n ni d̄ɔ̄ doke u s̄u si sure Filisitiban alikama gbaan̄. Ye ba ḡa ba suba ka ye bān ḡεebu kpa sere ka ben d̄aa gbaan̄ mi ba olifiba duura, kpuro ya d̄ɔ̄ mwaarawa.

⁶ Ma Filisitiba ba nεε, wara u sun yenin bweseru kua.

Ma ben gaba nεε, Sansom, Tinnagibun dokiriwa, ȳn s̄ ba win kurɔ w̄ra ba goo k̄a.

Ma ba da ba kurɔ wi ka win tundo mwa ba bu d̄ɔ̄ meni.

⁷ Sansom u bu sɔ̄wa u nεε, yen̄iwa i m̄? N n̄ men na, nān derimɔ na kun m̄ru k̄sie.

⁸ Ma u bu w̄ri ka dam u bu go ta saka sara. Ma u da u w̄a Etamun kpee baa sɔ̄.

Sansom u Filisitiba kamia

⁹ Saa ye s̄ara Filisitiba ba seewa ba da ba ben sansani gira Yudaban temɔ ba t̄erie sere Lekio.

¹⁰ Ye Yudaba ba bu wa ba nεε, mba n kua i ka sun w̄rima meni.

Ba n̄εε, Sansomwa sa kasu su mwa su b̄ake su n̄n̄n̄ kua n̄ge m̄ε u sun kua.

11 Yera Yudaban̄ t̄n̄nu n̄r̄abun̄ suba ita (3.000) ba seewa ba da Etamun̄ kpee baa mi, ba Sansom̄ deema ba n̄εε, ān̄ ȳε ma Filisitibara ba s̄aa b̄εs̄en̄ yinnibu? Mban̄ bwesera a sun kua m̄eni.

Sansom̄ u bu wisa u n̄εε, n̄ge m̄ε ben̄ tii ba man̄ kua, n̄ge m̄εya na maa bu kua.

12 Ba n̄n̄n̄ s̄ōwa ba n̄εε, sa n̄awa su ka nun̄ mwa su b̄ake su nun̄ Filisitiba n̄omū beria.

Ma u n̄εε, i b̄ōruo b̄een̄ tii i kun̄ man̄ goom̄o.

13 Ba n̄εε, ya w̄ā. Sa k̄i su nun̄ b̄akewa su nun̄ Filisitiba n̄omū beria. Sān̄ nun̄ goom̄o.

Ma ba n̄n̄n̄ b̄akua ka w̄εε k̄p̄εε yiru. Ba n̄n̄n̄ yarama kpee baa yen̄ min̄ di.

14 Ye u tura Lekī, Filisitiba ba n̄n̄n̄ senn̄o na ka wure bakanu. Saa yera Yinni Gusun̄n̄ Hunde u n̄n̄n̄ ȳōwa. Ma u w̄εε yi ba ka n̄n̄n̄ b̄akua kasuka yi kua n̄ge w̄εε yi yi d̄ō soora. Ma yi w̄aruma win̄ n̄oman̄ di.

15 Yera u ket̄ekun̄ baa saburo beku gagu d̄aba u ka t̄ambu n̄r̄abu (1.000) go.

16 Ma u n̄εε,
ka ket̄ekun̄ baa saburowa
na t̄ambu n̄r̄abu go.

Na bu suba suba n̄ge takanu.

17 Ye u gari yi saara u kpa, ma u ket̄ekun̄ baa saburo ge k̄ō. Ma ba yam̄ mi ȳisuru k̄ā Ramati Leki. Ȳisi ten̄ tubusiana baa saburon̄ gunguru.

18 Yen̄ biru nim̄ n̄oru ga Sansom̄ kua gem̄. Yera u Yinni Gusun̄ somiru kana u n̄εε, wuna a dera na n̄en̄ t̄ambu faaba baka yeni kua. T̄ε kaa de n̄ gbiwa ka nim̄ n̄oru? Kpa n̄ w̄ari t̄an̄ tuko be bān̄ bango kuen̄ n̄oma s̄ō?

19 Yera Yinni Gusun̄ u dera nim̄ mu yara kpee w̄aru gagun̄ min̄ di Leki mi, ma ya kua nim̄ n̄onu. Sansom̄ u n̄ara ma win̄ hunde ya wurama, u dam̄ kua. Yen̄ s̄ōna ba nim̄ n̄onu ge soka Eni Hakore. Yen̄ tubusiana, wi u somiru kanan̄ nim̄ n̄onu. Ga w̄ā mi sere ka gis̄an̄ gis̄o.

20 Sansom̄ u kuawa Isireliban̄ kparo w̄ō yendu saa ye Filisitiba ba s̄aa ben̄ yinnibu.

Sansom̄ u Gasa da

16

1 S̄ō teeru Sansom̄ u da Gas̄a. U kuro tan̄o goo wa mi, ma u da u kpuna win̄ mi.

2 Yera Gasagiba nua ma u w̄ā mi. Ma ba yam̄ mi tarusi ba n̄n̄n̄ mara w̄ōku giriru wuu gen̄ k̄ann̄w̄o. Ba ȳōra s̄εε w̄ōku giri te, ba n̄εε, n̄ n̄ kua yam̄ s̄areru, kpa bu n̄n̄n̄ go.

3 Ye n̄ kua w̄ōkurun̄ b̄onu, yera Sansom̄ u seewa u wuu gen̄ gambo gira ye kpuro wuka u seru s̄andi u ka da sere guuru w̄oll̄o te ta w̄ā Heboronin̄ deedeeru.

Sansom̄ ka Dalila

4 Yen̄ biru Sansom̄ u kpam̄ kur̄o goo wa u n̄n̄n̄ w̄ēre. Kur̄o wi, u w̄āwa Sor̄ekin̄ w̄ōw̄a. Win̄ ȳisira Dalila.

5 Ma Filisitiban̄ sinambu ba da kur̄o win̄ mi, ba n̄εε, a n̄n̄n̄ k̄akirio kpa a n̄o m̄in̄ di win̄ dam̄ bakam̄ m̄ε, mu wee, ka n̄ge m̄ε sa ko ko su ka n̄n̄n̄ n̄oma turi. Saa yera sa ko n̄n̄n̄ kamia kpa b̄esen̄ baawure u nun̄ sii geesun̄ gobi n̄r̄abu ka wun̄abu (1.100) w̄ε.

6 Ma Dalila u da u Sansom̄ s̄ōwa u n̄εε, na nun̄ kanam̄o a man̄ s̄ōw̄o man̄ diya wunen̄ dam̄ bakam̄ m̄ε, mu wee. Mba ba koo ka nun̄ b̄ake, bu ka nun̄ kamia.

7 Sansom̄ u n̄n̄n̄ wisa u n̄εε, b̄a n̄ man̄ b̄akua ka ten̄ w̄εε beki n̄ōba yiru, kon̄ kowa dam̄ sarirugii kpa na n̄ s̄aa n̄ge t̄an̄ be ba tie.

8 Ma Filisitiban̄ sinambu ba ten̄ w̄εε beki kasuma wasi n̄ōba yiru yi bān̄ keewe. Yera Dalila u ka yi Sansom̄ b̄akua.

9 N̄ deema Filisiti gaba w̄ā ba kukua win̄ mi, dii s̄ōw̄o. Ma u n̄εε, Sansom̄, Filisitiba wee ba nun̄ w̄arima.

Yera Sansom̄ u seewa u ten̄ w̄εε yi kasuka n̄ge sobu ye ya d̄ō soora. Ma bān̄ gie m̄in̄ di win̄ dam̄ m̄ε, mu naam̄o.

10 Ma Dalila u Sansom̄ s̄ōwa u n̄εε, wee, a man̄ yaakoru kua, ma a man̄ weesu kua. T̄ε a suuru koowo a man̄ gem̄ s̄ōw̄o. Ka mba ba koo nun̄ b̄ake.

11 Yera u n̄εε, b̄a n̄ ka man̄ w̄εε k̄p̄εε b̄akua yi bān̄ ka ḡānu b̄akure, kon̄ kowa dam̄ sarirugii kpa na n̄ s̄aa n̄ge t̄an̄ be ba tie.

12 Ma Dalila u w̄εε k̄p̄εε sua u ka n̄n̄n̄ b̄akua u n̄n̄n̄ s̄ōwa u n̄εε, Sansom̄, Filisitiba wee ba nun̄ w̄arima.

N̄ deema ben̄ gaba w̄ā ba kukua dii s̄ōw̄o. Adama Sansom̄ u w̄εε yi ba ka n̄n̄n̄ b̄akua kasuka n̄ge w̄εε siira.

13 Dalila u kpam̄ Sansom̄ s̄ōwa u n̄εε, sere ka t̄ε a man̄ yaakoru m̄ōwa a man̄ weesu kuamm̄ε. A den̄ man̄ s̄ōw̄o ka gem̄ ye ba koo ka nun̄ b̄ake.

U n̄εε, a n̄en wirun tara n̄oba yiru ye m̄enna ka w̄εε siiri a wesi.

¹⁴ Ye Sansom u dweeya, ma Dalila u win wirun tari yi m̄enna ka w̄εε siiri u wesa. Ma u ka yi d̄aru kpareasi tem̄o. Yera u n̄un yamia u n̄εε, Sansom, Filisitiba wee, ba nun w̄arima.

Sansom u yanda, win dom kpalla, ma u d̄aa te wuka ka wesi te sannu.

¹⁵ Kur̄o wi, u n̄un s̄owa u n̄εε, ma a maa n̄εε a man k̄i ni? Adama wunen ḡoru gañ w̄aa dee dee n̄ε s̄o. Wee, a man yaakoru kua sere n̄on ita. An̄ man s̄owa m̄in di wunen dam bakam m̄ε, mu wee.

¹⁶ Baadommawa u ra n̄ n̄un gari yi s̄om̄o sere win baasi bi, bu Sansom bande, u ka bu wasira.

¹⁷ Ma u n̄un win ḡoru wukia u n̄un s̄owa u n̄εε, k̄o gañ n̄en wiru ȳε saa m̄in di ba man mara. Domi na s̄awa wi Gusun̄o u ḡosa saa n̄en m̄eron nukurun di. B̄a n̄ man k̄ona, n̄en dam mu koo man deri kpa n̄ ko dam sarirugii nge t̄on be ba tie.

¹⁸ Sanam m̄ε Dalila u wa ma u n̄un win ḡoru kpuro wukia, ma u Filisitiban sinambu sokusia u n̄εε, bu den na t̄ε, domi Sansom u n̄un win ḡoru kpuro wukia.

Yera Filisitiban sinam be, ba seema ba na kur̄o win mi ka gobi yi.

¹⁹ Ma Dalila u dera Sansom u dweeya win taar̄o ma u goo soka, u na u win tari n̄oba yiru ye kpuro k̄ona. Ma Sansom dam mu doona. Nge m̄eya Dalila u ka n̄un n̄oma tura.

²⁰ U n̄εε, Sansom, Filisitiba wee, ba nun w̄arima.

Ma u dom yanda, u tii s̄owa u n̄εε, kon yari n̄ ka tii yina nge m̄ε na ra ko. Domi uñ ȳε ma Yinni Gusun̄o u n̄un deri.

²¹ Yera Filisitiba ba n̄un s̄ere ba win n̄oni yiru kpuro w̄owa. Ma ba ka n̄un da Gas̄a. Ba n̄un b̄okua ka sii gandun ȳoni ba n̄un doke piris̄om dir̄o. Ba dera u dobi namm̄o nge m̄ε ba ra ben yaa sabenu koosie.

²² Sanam d̄o sanam wee, win seri kpiim̄o yi ba raa k̄ona mi.

Sansom ḡo

²³ Saa ye s̄o, Filisitiban sinambu ba m̄enna bu ka ben b̄u Dagoni ȳaku bakaru kua kpa bu maa nuku dobu ko. Domi ba n̄εε, u bu ben yiber̄ε Sansom n̄omu beria.

²⁴ Sanam m̄ε ba b̄u wi wa, yera ba n̄un siarabu w̄ari ba m̄o,

besen b̄u u sun besen yiber̄ε n̄oma beria wi u raa besen tem sankum̄o, ma u besen t̄on dabinu goom̄o.

²⁵ Ben nuku doo bi s̄o, ba n̄εε, su Sansom yarama u na u sun ȳesu go. Ma ba n̄un yarama piris̄om dirun di. U na ma ba n̄un yaakoru kua. Ba n̄un ȳorasia gbere yirun baa s̄o.

²⁶ Yera Sansom u aluwaasi wi u win n̄oma n̄eni s̄owa u n̄εε, a man ȳsuo kpa n̄ gbere be n̄ene b̄en w̄oll̄o gidambisa yeni ya s̄ kpa n̄ yi gballi.

²⁷ N deema t̄amba yiba dii te s̄o, t̄on dur̄obu ka t̄on kur̄obu. Filisitiban sinambu n̄obu kpuro ba w̄aa mi. Be ba w̄aa w̄oll̄o, ben geera kua t̄onu n̄ar̄obun suba ita (3.000) be ba Sansom m̄era d̄oma te.

²⁸ Yera Sansom u Yinni Gusun̄o kana u n̄εε, Yinni, na nun kanam̄o, a man yaayo, a maa man dam k̄eȳo n̄on tee teni t̄ona kpa n̄ Filisitiba m̄aru k̄asia n̄ wiru go n̄en n̄oni yiru yen s̄o.

²⁹ Ma Sansom u gbere suunukii yiru ye n̄enua ȳen w̄oll̄o gidambisa ye, ya ȳ, tia win n̄om geūo, tia maa win n̄om d̄war̄o.

Ma u ye b̄aria,

³⁰ u n̄εε, a de n̄ gbi ka Filisitiba sannu. Ma u ȳara ka win dam kpuro, ma dii te, ta Filisitiban sinambu w̄ari ka t̄on be ba w̄aa mi. T̄on be ba gu ka wi sannu d̄oma te, ba dabi ba kere be u go sanam m̄ε u wasi.

³¹ Yera win w̄on̄obu ka win t̄undon yenugibu kpuro ba na ba win goru sua ba ka da ba sikua win t̄undo Man̄oan sikir̄o, Sorea ka Esitaolin baa s̄o.

W̄o yenda Sansom u Isireliba kpara.

Mika u b̄unu kua

17

¹ Dur̄o goo u w̄aa Efaraimun guunun bera gia, win ȳisira Mika.

² S̄o teeru u win m̄ero s̄owa u n̄εε, sii geesun gobi n̄ar̄obu ka wun̄obu (1.100) yi a n̄εε, ba gbena, sere a gb̄en̄o wi b̄rusi n̄en n̄oni biru, yi wee. Nena na yi sua.

Ma win m̄ero u n̄εε, Gusun̄o u b̄ori yi ḡasia domaru wun̄ε s̄o, n̄en bii.

³ Ma Mika u gobi yi suama u win m̄ero wesi. Yera m̄ero u n̄un s̄owa u n̄εε, wee, na sii gee si Yinni Gusun̄o w̄εem̄o, bu bw̄aroku koowo wunen s̄ kpa bu su pote. N n̄ m̄en na, a yande su n̄enuo.

⁴ Adama u yina. Ma u su mero wesia. Yera win mero wi, u sin gobi goobu (200) sua u seko wē. Ma seko wi, u bwāaroku kua u gu sii gee si pote. Yen biru ba gu yi Mikan dirō.

⁵ N deema Mika u raa sāa yeru mō win yenuō. Ma u dera ba nūn bwāaroku ganu kua. Ma u win tiin bii turo gōsa u kua nin yāku kowo.

⁶ Domi saa ye sōō, Isireliba bañ kparo mō, baawure u mōwa ye u kī.

⁷ Saa ye sōō, aluwaasi goo wāa Betelehemuō Yudan temō. Durō wi, u sāawa Lefin bweseru.

⁸ Ma u seewa Betelehemun di u win wasangariru doona. Ye u tura Efaraimun guunō, ma u dua Mikan yenuō.

⁹ Yera Mika u nūn bikia u nēε, man diya a wee.

Ma u wisa u nēε, nē yāku kowon bwesera. Na weewa Betelehemun di ye ya wāa Yudan temō. Na nēn bōsunu mōwa, na kasu mi kon sina.

¹⁰ Ma Mika u nūn sōōwa u nēε, n n mēn na, a sinō nēn mini kpa a n sāa nēn yenun yāku kowo, kpa na n da nun sii geesun gobi wōkuru wē wōō baagere, ka sere maa yāa ni kaa n da doke, kpa na n nun nōōrimō.

Ma durō wi, u wura.

¹¹ Nge mēya u ka sina Mikan mi. Ma Mika u nūn mēera nge win tiin bii.

¹² Ma u nūn kua win yāku kowo.

¹³ Yera Mika u tii sōōwa u nēε, na yē ma Yinni Gusunō u koo man domaru kua tē domi na yāku kowo mō wi u sāa Lefin bweseru.

Danuba

ba Mikan bwāarokunu

ka win yāku kowo wōra

18

¹ Saa ye sōō, Isireliba bañ kparo mō. Mēya maa Danuba ba kpana bu ben tem mwa mē ba tubi di. Yera ba bōsu ba tem kasu.

² Ma ba tabu durō wōrugōba nōōbu gōsa ben suunu sōō ba bu gōra saa Sorean di ka Esitaolin di bu ka da bu tem saria mēeri. Ma tōn be, ba seewa ba da. Ye ba tura Efaraimun guunō, yera ba dua Mikan yenuō ba kpuna.

³ Sanam mē ba wāa mi, yera ba Lefi goon nōō nua, ma ba win gari gerubu tuba. Yera

ba nūn soka ba bikia ba nēε, mba a kom na bera gee. Mban sōna a wāa mini.

⁴ U bu wisa u nēε, Mikawa u man yii mini na n sāa win yāku kowo, u n man gobi kōsiamō.

⁵ Ma tōn be, ba nūn sōōwa ba nēε, a Gusunō bikio u sun sōōsi bēsen sanum mū n koo dora.

⁶ Ma yāku kowo wi, u bu wisa u nēε, i doo ka bōri yendu. Yinni Gusunō u koo bēε kpara bēen sanum sōō.

⁷ Ma tōnu nōōbu be, ba doona min di, ba da Laisiō. Ba deema bera min tōmba wāawa bōri yendu sōō, nandabu sari, nge Sidonigibu. Domi tōn tuko goo kun bu baasi. Mēya bañ maa wērō goo mō turuku. Sidonigibu ba ka bu toma. Bañ maa wāasine ka bweseru garu.

⁸ Laisi min di, tōmbu nōōbu be, ba gōsira ba da ba begibu deema Soreaō ka Esitaoliō. Ma begii be, ba bu bikia ba nēε, mba ka mba i wa mi gia.

⁹ Ma ba wisa ba nēε, i seewo su da su Laisigibu wōri. Domi tem mi ba wāa mi, tem gem tiiwa. I ku de sa n wāa mini sa n kom yaa bie. I seewo su da fuuku su bu wōri, su ben tem mē mwa.

¹⁰ Tem mē, mu kpā, gāanu kun maa bu kōmie. Sā n tura mi, sa ko deema wee ba wāa bōri yendu sōō. Gusunō u koo maa sun bu nōmu beria.

¹¹ Yera Danun bwese te sōō, tōmbu nata (600) ba seewa saa Sorean di ka Esitaolin di ba ben tabu yānu nēni.

¹² Ba da Yarimun wuuō Yudan temō ba ben sansani gira mi. Yen sōna ba yam mi sokumō Makane Danu sere ka gisō. Yen tubusiana Danun sansani.

¹³ Saa min diya ba maa da Efaraimun guunō ma ba da sere Mikan yenuō.

¹⁴ Yera tōmbu nōōbu be ba raa tem min saria mēerim na mi, ba begibu sōōwa ba nēε, i yē ma bwāaroku ge ba sii geesu pote ka bwāarokunu ganu nu wāa diru mini? N n mēn na, i de su bwisiku ye n weenε su ko.

¹⁵ Ma tōn be, ba da diru mi Lefi aluwaasi wi, u wāa. Ma ba nūn tōbura.

¹⁶ Tōmbu nata ye, ba da ba yō dii kōnnōwō ba tabu yānu nēni.

¹⁷ Ma tōmbu nōōbu be, ba dua Mikan dirō, ba bwāaroku ni yarama kpuro. Saa ye sōō, yāku kowo wi, u yō dii kōnnōwō ka tōnu nata ye.

18 Ye u wa tən be, ba dua Mikan dirə ba bwāaroku ni yarama, yera u bu bikia u nεε, mba i m̀ mi.

19 Yera ba ǹn wisa ba nεε, a wunen nɔ mario. A ku gam gere. Sa ko nun ko bεsɛn yāku kowo. Yen yerà a kīru bo, a n s̄a tən turon yāku koowo? Nge Isirelin bwese keri giragii.

20 Ma gari yi, yi yāku kowo wi dore. Yera ba ǹn bwāaroku ni wē u ka bu swīi.

21 Ma Danu be, ba gurena ba doona, ba ben bibu gbiisie ka yaa sabenu ka sere ben s̄munu.

22 Ye ba yara Mikan yɛnun di ba tonda, yera be ba ka Mika wāa sannu ba gurena ba Danu be naa gira,

23 ba bu sokumə t̄a t̄a. Yera Danu be, ba yōra ba Mika bikia ba nεε, mba a kī a ka sun naa gire mε.

24 Ma u bu wisa u nεε, mba n maa man tie. Wee, i nɛn b̄nu gura ma i nɛn yāku kowo mwa, ma i m̀, mba na kī?

25 Yera ba nεε, sañ maa kī su wunen nɔ nɔ. À n maa yina, bεsɛn gabun m̄ru koo se kpa bu nun w̄ri bu go t̄, wunε ka wunen yɛnugibu.

26 Ma Danu be, ba ben swaa w̄ri ba n doonə. Ye Mika u wa tən be, ba ǹn dam kere, yera u ḡsirama u wuma win yɛnuə.

Danuba ba Laisi kamia

27 Nge m̄ya Danuba ba ka Mikan bwāarokunu doona ka win yāku kowo sannu. Yen biruwa ba da ba Laisi w̄ri, ba yen t̄mbu go be ba raa wāa b̄ri yɛndu s̄o mi. Ye ba bu go ba kpa, ma ba wuu ge d̄o m̄ni.

28 Goo kun kp̄a u Laisigii be faaba kue, domi Sidonigibu ba ka bu toma. Bañ maa ka bweseru garu wāasinε. Ba wāawa Beti Reh̄bun w̄waa. Yen biruwa Danu be, ba wuu ge bana ba sina mi.

29 Ma ba gu ȳsi kpaaru k̄a, Danu. N deema ben sikadon ȳsira mi, wi u s̄a Yak̄bun bii.

30 Yera Danu be, ba bwāaroku ge gira bu ka s̄a. Ma Yonatham, Gεes̄mun bii, M̄wisin debubu, ka win bibu ba kua ben yāku kowobu sere ba ra ka Isireliba gura ba ka doona tem tukumə.

31 Nge mε Isireli be ba tie ba Yinni Gusunə s̄amə Silə n ka t̄, nge m̄ya Danu be, ba maa bwāaroku ge ba gira mi s̄awa n ka t̄.

Lefi goo ka win kurə

19

1 Lefi goo wāa Efaraimun guunun bera gia, baru kpaaru garun mi. Yera u kurə tanə goo sua wi u s̄a Beteleh̄mugii Yudan temə. Saa ye s̄o, Isireliba bañ sunə mə.

2 Durə wi ka win kurə ba sanna. Yen s̄na kurə wi, u da u sina suru nne win tundon yɛnuə Beteleh̄muə.

3 Yera win durə u ǹn naa da u ǹn k̄kiri u ka wurama yɛnuə. Sanam mε u d̄o, win s̄m kowo u ǹn ȳsiri ka ben ketekunu yiru. Ye ba tura kurə win mi, ba dua win tundon dirə. Ye tundo wi, u durə wi wa, ma u ǹn dam koosia ka nuku dobu.

4 U dera ba sina mi, s̄o ita. Ba di ba n̄ra.

5 S̄o nne se ba seewa buru buru yellu ba s̄oru kua bu ka doona. Adama win dokiri u nεε, bu yōro bu ḡanu di bu sere doona.

6 Ma ba sina ba di be yiru ye. Yera dokiri wi, u maa bu ḡra u nεε, bu kpunə sere sisiru bu maa nuku dobu ko.

7 Lefi wi, u k̄a u doona adama win dokiri u ǹn suuru kana ma u maa sina w̄ku teeru.

8 S̄o n̄buse u seewa buru buru yellu u ka doona. Yera dokiri wi, u maa nεε, u sinə u ḡanu di kpa u doona s̄o ù n kella.

Ma ba sina ba di sannu.

9 Sanam mε Lefi wi, u seewa ka win kurə ka win s̄m kowo, win dokiri wi, u ǹn s̄ōwa u nεε, s̄o u kpa, yam maa t̄ramə. Bu maa sinə sere sia bururu, kpa bu yellu se bu swaa w̄ri.

10 Adama Lefi wi, u den yina, ma ba swaa w̄ri ka win kurə ka win s̄m kowo wi, ka ben ketekunu yiru ye. Yen d̄ma te, ba tura Yebusin deedeeru ye ba maa sokumə Yerusalemu.

11 Sanam mε ba Yebusi ye b̄ku kua, saa ye s̄o, s̄o u kpeema. Yera s̄m kowo wi, u win yinni s̄ōwa u nεε, a de su da Yebusiban wuu genin mi su kpuna.

12-13 Yera win yinni u ǹn wisa u nεε, tən tukobun wuuəra sa ko da? A de su yande turi Gibeə, ñ kun mε Ramaə mi Isireliba ba wāa, kpa su kpuna min gam.

14 Yera ba ben swaa w̄ri ba n doonə. Sanam mε ba tunuma Gibeə Benyameen temə, s̄o u dua u kpa.

15 Ye ba tura mi, ba da ba wāawa batuma mi wuugiba ra mēnnē. Adama goo kun bu soka bu na bu kpuna win yenuo.

16 Yera durō tākō goo u wee gberun di, u sarō. U sāawa Efaraimun guunun beragii. Adama u wāawa wuu gen mi. N deema Gibeagii be, ba sāawa Benyamēeba.

17 Yera u nāni seeya u tōn be wa, ba sō wuun mēnnō yeru mi. Ma u bu susi u nēē, bēē ka sanum. Mañ diya i wee. Mañ a i dōo.

18 Lefi wi, u nūn wisa u nēē, sa weewa Betelehemun di ye ya wāa Yudan temō. Sa dōowa sere Efaraimun guunun bera gia baru kpaaru garun mi, domi miya na wāa na ka sāa yāku kowo. Yen sōna na gōsirō mi. Adama ye sa tunuma mini, goo kun sun dam koosie su sere nēē, sa ko sōbia yēron yenuo,

19 baa mē sa taka mō bēsen ketekunun sō, sa maa dīanu ka tam mō. Gāanu kun sun kōmiē.

20 Saa yera durō tākō wi, u nēē, to, i duuma. Gusunō u de i bōri yendu wa. Yēn bukata i mō, kon bēē ye kpuro kasua. I ku kpuna batuma mini. I na su da nēn yenuo.

21 Ma u ka tōn be da win yenuo u ben ketekunu dīanu wē. Ben tii ba ben naasu kpakia, ma u bu dīanu wē ba dimō ba nōrumō

22 ba nuku dobu mō.

Yera wuu min tōmbu gabu be ba sāa garu ko sariba, ba na ba dii te sikerena, ba ten gambo soomō ba baasi ba mō, a durō wi u dua wunen yenuo mi sun yarama su ka nūn kpuna nge tōn kurō.

23 Ma durō tākō wi, u yara u bu suuru kana u nēē, aawo, nēgibu. I ku daa kōsa yenin bweseru ko domi nēn yenuora durō wi, u wāa.

24 Wee na bii wōndia mō wi u kun durō yē. Durō win tii, u maa kurō mō. Na kon bēē bu yarama kpa i ka bu ko nge mē i kī. Adama i ku ka durō win tii kōsa yenin bweseru ko.

25 Ka mē, tōn be, bañ durō win gari wure. Yera Lefi wi, u win kurō yarama u bu wē. Ma ba nūn tilasi kua ba ka nūn kpuna wōku giriru sere yam ka sāra. Yen biru ba nūn deri u doona.

26 Yera kurō wi, u seewa u na u wōruma yenu gēn mi win durō u wāan kōnnōwō.

27 Ye n kua bururu, Lefi wi, u seewa u kī u swaa wōri. U gambo kenia, yera u

deema wee, win kurō u kpī u gāseru dēmiē kōnnōwō.

28 Ma u kurō wi sōwa u nēē, a seewo su doona.

Adama uñ wisibu nua. Ase kurō wi, u guwa mi. Yera durō nūn sua u sōndi win ketekun wōllō u ka doona win wuuo.

29 Ye u tura win yenuo, yera u woburu sua u ka kurō win goo te bōtira kpirinu wōkura yiru, ma u Isireliban bwese kera baayere kpiri tia tia mōrisia.

30 Be ba ye wa kpuro, ba biti soorawa ba nēē, sañ yenin bweseru waare saa mīn di sa yarima Egibitin di. Yen sō, i de su mēna su wesiana kpa su wa yen mē sa ko ko.

Ba Benyamēeba seeyasia

20

1 Isireli be ba wāa Danuo sōo yēsān nām geu gia sere n ka girari Beri Sebaō sōo yēsān nām dwarō ka maa be ba wāa Galadin temō sōo yari yeru gia, ba mēna ba nōo tia kua nge tōn turo Yinni Gusunōn sāa yerō Misipao.

2 Ben bwese kera baayeren wirugibu ba nawa dōma te. Ben tabu naanaakobu be ba koo kpī bu ka takobi sanna ba sāawa tōmbu nōrōbun suba nēeru (400.000).

3 N deema Benyamēeba ba nua kō ma Isireli be ba tie ba mēnnē Misipao.

Ma Isireli be, ba bikia ba nēē, amōna daa kōsa yenin bweseru ya ka koorā.

4 Ma Lefi win kurō ba go mi, u bu sōwa u nēē, na nēn kurō naa dawa sa wee. Ma sa tunuma Gibeao sa kpuna mi.

5 Yera Gibeagii be, ba man seesi, ba na ba man tarusi diru mi na kpī wōkuru. Nēn tiiwa ba raa kasu bu ka kpuna bu go adama na bu nēn kurō wē ma ba ka nūn kpuna ka tilasi ba go.

6 Yera na win goo te sua na bōtira na Isirelin bwese kera baayere kpiri tia tia mōrisia. Domi gāa kōsuna ba kua mi, nīn bweseru n nē weenē Isireliba bu ko.

7 Yen sō, bēē Isireliba, wee i mēnnē mini tē. I wesianō kpa i ko ye n weenē i ko.

8 Ma be kpuro ba nōo nēra nge tōn turo. Ba nēē, bēsen goo kun wurō win yenuo u sere nēē u koo sina win kuu bekurugirō.

9 Wee ye sa ko Gibeagii be kua. Sa ko tētē towa

¹⁰ su ka t̄ambu ḡosi Isirelin bwese k̄era baayere s̄o. T̄ambu wun̄abu (100) s̄o, sa ko w̄akuru w̄ia. T̄ambu n̄ar̄abu (1.000) s̄o, sa ko wun̄abu w̄ia. T̄ambu n̄ar̄abun suba w̄akuru (10.000) s̄o, kpa su n̄ar̄abu w̄ia. T̄an beya ba koo da bu sun d̄ianu kasuama su ka wa su di b̄ese be sa m̄enne mini, kpa su wa su Gibeagii be s̄eyasia ben daa k̄sa ye ba kua min s̄.

¹¹ Nge m̄eya Isireliba kpuro ba ka m̄enna ba n̄o tia kua bu ka Gibeagii be w̄ari.

¹² Ma Isireli be, ba t̄ambu ḡora Benyam̄een tem kpuro s̄o ba n̄e, am̄ana k̄sa yenin bweseru ya ka koor̄a b̄een suunu s̄o m̄e.

¹³ Yen s̄, i sun t̄an k̄so be n̄omu s̄andio su bu go, kpa su k̄sa ye wuna b̄ese Isireliban suunu s̄an di.

Adama Benyam̄ee be, ba yina bu ben m̄ero bisi ben gari n̄.

¹⁴ Ma ba maa m̄enna Gibeao bu ka Isireliba tabu ko.

¹⁵ Yen d̄ama te, t̄ambu n̄ar̄abun suba yenda n̄abu ka tia (26.000) be ba koo kp̄i bu ka takobi sanna, ba m̄enna Benyam̄een tem s̄o ka sere maa tabu dur̄abu nata ka wun̄abu (700) be ba s̄a Gibeaa tiigibu.

¹⁶ Benyam̄eeban tabu dur̄abu s̄o, ben nata ka wun̄abu (700) ba s̄awa n̄am dwaagibu. Be kpuro ba n̄ama dowa gem gem. Domi ben goo sari wi u koo t̄anun sera kpurant̄eru ȳisi u k̄mia.

¹⁷ Isireliba s̄o maa, be ba tabun d̄one m̄o ba koo kp̄i bu ka takobi sanna ba s̄awa n̄ar̄abun suba n̄eru (400.000).

¹⁸ Ma Isireli be, ba da Betelīo bu ka Gusun̄o bikia u bu s̄osi bwese k̄era ye ya koo gbi yu Benyam̄eeba w̄ari. Ma Yinni Gusun̄o u Yudaba ḡsa.

¹⁹ Sisiru bururu Isireliba kpuro ba seewa ba ben sansani gira Gibeaa b̄aku.

²⁰ Yen biru ba ben tabu s̄a yi Gibeaa deederu bu ka Benyam̄eeba w̄ari.

²¹ Yen d̄ama tera Gibeagii be, ba yarima ba Isireliba w̄ari ba ben t̄ambu n̄ar̄abun suba yenda yiru (22.000) go.

²²⁻²³ Ma Isireliba ba da ba Gusun̄o weeweenu koosi sere n ka kua yoka. Ma ba n̄un bikia ba n̄e, bu maa ben m̄ero bisi be w̄ario?

Ma Yinni Gusun̄o u n̄e, oo, bu doo.

Saa yera ba dam wa. Ma ba ben tabu s̄a kp̄i mi ba raa yellu kp̄i ba ka Benyam̄ee be w̄ari.

²⁴ Yera ba kpa Benyam̄eeba w̄ari n̄an yiruse te.

²⁵ Benyam̄ee be, ba kpa yarima ba Isireliban tabu dur̄abu n̄ar̄abun suba yendu yiru sari go (18.000).

²⁶ Yera Isireliba kpuro ba m̄enna Betelīo ba sina Yinni Gusun̄an s̄a yeru mi, ba weeweenu m̄. Yen d̄ama te, ba n̄o b̄akuawa sere n ka kua yoka. Ma ba Yinni Gusun̄o ȳaku d̄o mwaararuginu kua ka siarabun ȳakunu.

²⁷⁻²⁸ N deema Yinni Gusun̄an woodan kpakoro te, ta w̄aa Beteli mi. Fin̄esi, Eleasaan bii, Aronin debubuwa u s̄a ȳaku kowo saa ye. Yera Isireli be, ba Yinni Gusun̄o bikia ba n̄e, su kpa Benyam̄eeba w̄ario?

Ma u n̄e, oo, i doo. Kon b̄e bu n̄omu b̄eria sia.

²⁹⁻³⁰ S̄o itase Isireliba ba da ba tabu s̄a kp̄i bu ka Benyam̄eeba w̄ari nge m̄e ba raa kua yellu. Adama ba maa tabu kowobu berua ba ka Gibeaa sikerena.

³¹ Yera Benyam̄eeba ba maa yara ba ka Isireli be yinna. Ma ba bu naa gira ba ka wuu yara ba tonda. Nge m̄e ba raa kua ba ka Isireliba go yellu, nge m̄eya ba maa torua ma ba maa ben t̄anu t̄ena go Betelin swaa ka Gibeaa s̄o yakaso.

³² Ma Benyam̄ee be, ba n̄e, wee, sa maa bu kamia nge yellu. Adama Isireliba ba n̄e, i de su duki su kpa bu ben wuu deri bu tonda.

³³ Ma ba da ba m̄enna Baali Tamaaa. Yera be ba raa kukua ba yarima Mare Geban di mi ba w̄aa.

³⁴ Ba s̄awa t̄ambu n̄ar̄abun suba w̄akuru (10.000). Ma ba da Gibeaa ba tabu kua gem gem ka Benyam̄eeba. Benyam̄ee be, bañ ȳe ba kam kobu d̄owa mi.

³⁵ Ma Yinni Gusun̄o u dera ba burisina Isireliban wuswaa. Yen d̄ama tera Isireliba ba t̄ambu go n̄ar̄abun suba yenda n̄abu ka wun̄abu (25.100) Benyam̄een tabu kowobu s̄o.

³⁶ Saa ye s̄ora Benyam̄eeba ba tuba ma ba kam kuawa.

Isireliba ba raa duki sua ba bu deri ȳen s̄ ba ȳe ma ben tabu kowobu gaba kukua Gibeaa ba Benyam̄eeba mara.

37 Bera ba yarima ba Gibe a ye wəri ba yen tumbu go.

38 N deema Isireliba ba raa wesiana ba nεε, be ba kukua mi, bu wuu ge dōo sōreo, kpa be ba tie bu gōsirama bā n wiisu wa.

39 Ye ba wii si wa, yera ba gōsirama. Benyamεεba ba raa bu tumbu tena goori. Yen sōna ba tamaa ba maa bu kamiawa nge yellu.

40 Adama saa ye sōo, wii bakara seewa saa Gibe an di, ma Benyamεεba ba wa dōo wiira ben wuu wukiri mam mam.

41 Isireli be ba raa duki sua mi, ba gōsirama. Saa yera Benyamεε be, ba nanda, domi ba wa wōrō ye ya bu deema.

42 Yen sōna ba duki sua ba doona tem saaram bera gia. Adama Isireli be ba wuu ge dōo sōre ba yarima ba bu naa swīi ba goomō

43 sere Gibe an sōo yari yerō. Bañ wure Benyamεε be, bu yōra baa fiiko bu sere wēra.

44 Nge meya ba kua ba ka Benyamεεban tabu durōbu nōrōbun suba yendu yiru sari (18.000) ye go.

45 Ba maa ben tumbu nōrōbun suba nōobu (5.000) go swaa sōo be ba duki mō ba dōo tem saaramō Rimōon kperu gia. Ma ba be ba tie naa swīi sere Gideomuō. Miya ba maa ben tumbu nōrōbun suba yiru (2.000) go.

46 Be ba gu dōma te, ben bwese te sōo, ba sōawa tabu durōbu nōrōbun suba yenda nōobu (25.000).

47 Adama Benyamεεba nata (600) ba kpīa ba tura Rimōon kperu mi, tem saaramō ma ba kua suru nne bera mi.

48 Isireliba ba gōsirama ba na Benyamεε be ba tien wusu sōo. Ba bu go go sere ka ben yaa sabenō. Hunde koni ye ya wāa mi kpuro gesi, ba gowa. Ma ba ben wuu si kpuro dōo meni.

Benyamεεn bwese kera

maa seewa

21

1 N deema Isireliba ba raa nōo mweeru kua Misipaō ba nεε, bañ Benyamεε goo ben bii wōndia goo wēemō u sua kurō.

2 Ma ba na ba sina Beteliō Yinni Gusunōn wuswaa sere n ka kua yoka. Ba wuri kua ka dam

3 ba nεε, Gusunō, beεε Isireliban Yinni, mban sōna besen bwese kera tia ya kpeera.

4 Ma ba seewa buru buru yellu ba yāku yeru kua mi, ma ba yāku dōo mwaararuginu ka siarabun yākunu kua ten wōllō.

5 Yen biruwa ba nεε, geema sa nōo mweeru kua ka bōri sa nεε, be ba kun de Misipaō Yinni Gusunōn sāa yerō sa ko bu gowa. N n men na, berā beεε Isireliba sōo, bañ ka sun menne mi.

6 N deema Isireliba ba gōru gōsia ba nεε, wee sa besen bwese keri tia go.

7 Tē amōna sa ko ko su ka Benyamεε be ba tie kurōbu waawa. Domi sa bōrua kō Yinni Gusunōn wuswaa sa nεε, sañ maa bu besen bii wōndiaba wēemō bu sua kurōbu.

8 Ma ba bikiana ba nεε, beεε sōo berā bañ ne Yinni Gusunōn wuswaa Misipaō. Ma ba deema goo kun ne saa Yabesin di ye ya wāa Galadiō.

9 Domi sanam me ba tumbu gara ba deema Yabesigii goo kun wāa mi.

10 Saa yera Isireli be sōo, ba tabu kowobu nōrōbun suba wākura yiru (12.000) gōsa ba bu wooda wē ba nεε, i doo i Yabesigibu go kpuro.

11 I tōn durōbu kpuro goowo ka kurō be ba durō yē kō.

12 Ye ba tura mi, ba wōndiaba wa tōnu nεeru (400) be ba kun durō yē. Ma ba bu mweerima ba ka na ben sansaniō Silōo Kananin temō.

13 Yen biruwa Isireliba ba Benyamεε be ba da ba kukua Rimōon kpee wōruō gōria ba nεε, bu yarima, tabu kpa, ba dora.

14 Yera Benyamεε be, ba yarima. Ma ba bu wōndia be wē ba sua kurōbu, be ba mweerima saa Yabesin di mi, Galadin temō. Adama kurō be, bañ bu dabiru tura.

15 Ma Isireliba ba Benyamεε ben wōnwōndu wa yēn sō Yinni Gusunō u dera ben bwese kera kanda.

16 Ma Isireliban guro gurobu ba nεε, wee tōn kurōbu sari Benyamεεn bweseru sōo. Mana ben tōn durō be ba tie ba koo kurōbu wa.

17 Domi n n weene ben bweseru tu kam ko, kpa beεε Isireliban bwese keri tia ye, yu gbi.

18 Adama sañ kpē su bu besen bii wōndiaba wē bu sua kurōbu, domi sa nōo mweeru kua ka bōri sa nεε, Isireli wi u win bii wōndia Benyamεε goo wē u sua kurō, yen yēro u kam ko.

¹⁹ Adama ba bwisika ba nεε, wee wōō ka wōōn tōō bakara turuku kua te sa ra Yinni Gusunō kue Siloō. Silo ye, ya wāawa swaaō ye ya dōō saa Betelin di sere Sikemuō sōō yari yerō, Beteli ka Lebonan baa sōō.

²⁰ Ma ba Benyamεεba bwisi yini kā ba nεε, i doo i kuke resεm gbaano.

²¹ Kpa i n yōōru bwēε i n Silon wōndiaba mara, be ba koo yarima ba n yaamō. I n bu wa mε, kpa i yarima gbaa nin min di, i bu sēre i mwεeri i ka doona bεen temō bu ko bεen kurōbu.

²² Ben mōwōbu bà n na, ba sun wee-weenu koosi, sa ko bu wisi su nεε, sañ kpīa sa bεε kpuro kurōbu waawe Yabesin taa bi sōō. Nge mε n ñ ben tii ba bεε bii wōndia be wē, bañ ben nōō mwεeru kōbie.

²³ Ma Benyamεε be, ba ka tōn ben gari sōmburu kua. Ba wōndia be mwεera sanam mε ba yaamō Siloō. Ben baawure u wōndia wa u sēre u sua kurō. Ma ba ka da ben temō. Ba wure ba ben wusu bana, ba sina mi.

²⁴ Yen biruwa Isireli be ba tie ba yarina. Baawure u da u win bwese kera deema win temō.

²⁵ N deema saa ye sōō, Isireliba bañ kparo mō. Ben baawure u mōwa nge mε u kī.

RUTU

Tire te, ta ka kurɔ goon gari yā wi ba mɔ Rutu. Rutu wi, u n̄ s̄aa Isireli. Ta sun s̄ɔsimɔ nge mɛ u ka dua Gusunɔn tɔmbu Isireliba s̄ɔɔ. Ta maa Rutu win b̄ɔrɔkiniru s̄ɔɔsi win durɔn tɔmbu s̄ɔɔ ka naane ye u Gusunɔ Isireliban Yinni kua.

Rutu ka win dwaa mero ba raa wāa yāaru s̄ɔɔ. Ben naane ye ba Gusunɔ kuan s̄ɔ, u bu kua dukiagibu sere u mam dera Rutu u bii mara ma bii wi, u kua Dafidin debu.

Tire ten kpunaa

1. Naomi u ḡɔsira u wura Betelehemuɔ, wiru 1.
2. Rutu u Boasin k̄i geeru wa, wiru 2 ka wiru 3.
3. Boasi u Rutu sua kurɔ, wiru 4.

Elimɛlɛkin yɛnun n̄ni swāaru

¹ Kparobun waati s̄ɔɔ, ḡɔra dua Isireliban temɔ. Yera durɔ goo u seewa Betelehemun di ye ya wāa Yudan temɔ, u da u wāa M̄ɔabuɔ ka win kurɔ ka win bii t̄n durɔbu yiru.

² Durɔ win ȳisira Elimɛlɛki. Win kurɔwa Naomi. Win bii ben ȳisa wee, Maloni ka Kilioni. Be kpuro ba s̄awa Efaratan bwe-seru. Ben wuuwa Betelehemu, Yudan temɔ. Ye Elimɛlɛki ka win t̄n be kpuro ba tura M̄ɔabu mi, yera ba ben wāa yeru kua.

³ S̄ɔ teeru, Elimɛlɛki u kpuna u gu. Ma u Naomi ka bibu yiru ye deri.

⁴ Ma bii be, ba M̄ɔabun bii w̄ndiaba sua kurɔbu. Kurɔ ben turon ȳisira Oripa, turowa maa Rutu. Ma ba wāa mi sannu sere n ka kua w̄ɔ w̄kuru.

⁵ Yen biruwa Maloni ka Kilioni ba kpuna ba gu. Ma Naomi u tia wi turo. U n̄ ka win durɔ, u n̄ maa ka win bibu yiru ye.

Naomi ka Rutu

ba ḡɔsira Betelehemuɔ

⁶⁻⁷ Yeniban biru, Naomi u nua Gusunɔ u win tɔmbu durom kua u bu d̄ianu w̄ɛ. Yera u seewa s̄ɔ teeru ka win bigii kurɔbu M̄ɔabun di, ba wiɔ Yudan temɔ.

⁸ Ma u bigii kurɔ be s̄ɔwa u n̄ɛɛ, b̄ɛɛn baawure u wuro win m̄eron yenuɔ, kpa Yinni Gusunɔ u b̄ɛɛ gea kua nge mɛ i b̄ɛɛn durɔ be ba gu kua, ka maa n̄n tii.

⁹ Kpa Yinni Gusunɔ u de b̄ɛɛn baawure u durɔ wa u w̄ɛra win yenuɔ.

Ma u ben baawure s̄ɔsu u bu n̄ɔ kana. Saa ye s̄ɔra ba wuri n̄ɔ kp̄ɛɛ ba sw̄i.

¹⁰ Yera ba n̄n s̄ɔwa ba n̄ɛɛ, sa ko ka nun dawa wunen tɔmbun mi.

¹¹ Ma Naomi u bu s̄ɔwa u n̄ɛɛ, bii kurɔminu, i wuro b̄ɛɛn tɔmbun mi. Mban daaba i ko ka man da. Domi na n̄ maa bii t̄n durɔbu tie nukurɔ be ba koo ko b̄ɛɛn durɔbu.

¹² N n̄ m̄en na, i ḡɔsiro n̄n bii kurɔminu. Domi na bukura k̄ɔ, na n̄ maa s̄aa wi u koo durɔ sua. Baa n̄ n̄ maa b̄ɛɛ s̄ɔwa na n̄ɛɛ, kon durɔ wa w̄ku te kpa n̄ gura sua n̄ bii ma,

¹³ i ko i ȳra ù n̄ kp̄ɛa i sere n̄n sua durɔ? Nge win s̄na i ko n̄ɛɛ, i n̄ durɔ goo suamɔ? Aawo, n̄n bii kurɔminu, yeni ya n̄ koorɔ. B̄ɛɛn s̄na na nuki sankire too. Domi Gusunɔ u man win n̄mu s̄ɛre.

¹⁴ Yera be kpuro ba maa wuri n̄ɔ kp̄ɛɛ ba sw̄i. Ma Oripa u Naomi s̄su u n̄n n̄ɔ kana u doona. Adama Rutu kun n̄n deri.

¹⁵ Yera Naomi u n̄ɛɛ, wee wunen beruse u wura win tɔmbun mi, kpa ba n̄ ben b̄nu s̄amɔ sannu. Wunen tii a ḡsiro a n̄n sw̄i.

¹⁶ Ma Rutu u n̄ɛɛ, a ku man tilasi ko n̄ ka nun deri. A de n̄ ka nun da. Domi mi a d̄ɔ miya kon da. Mi a wāa, miya ko na n̄ wāa. Kpa wunen tɔmbu bu ko n̄n tɔmbu. Kpa Gusunɔ wunen Yinni u ko n̄n Yinni.

¹⁷ Mi kaa gbi, miya kon gbi, kpa bu sun sike mi sannu. Ḡanu n̄ n̄ dera na nun deri, ma n̄ kun m̄ ḡɔ, Gusunɔ u man kuo nge mɛ u k̄i.

¹⁸ Ye Naomi u wa ma Rutu u ȳrawa u ka n̄n da, yera u n̄ maa ḡɛ gerua.

¹⁹ Ma be yiru ye kpuro ba da Betelehemuɔ sannu. Ye ba tura mi, ma biti tɔmbu mwa ba m̄, Naomiwa mini?

²⁰ Ma u bu wisa u n̄ɛɛ, i ku maa man soku Naomi, i man sokuo Mara *. Domi Dam kpurogii u man nuki sanki.

²¹ Doo n̄ra na ka yara minin di, adama Yinni Gusunɔ u dera na ḡsirama n̄m dira. N n̄ m̄en na, mban s̄na i man sokumɔ Naomi. Domi wee Yinni Gusunɔ Dam kpurogii u man taarɛ w̄ɛ, ma u man nuku sankiranu kp̄ɛɛ.

²² Nge m̄ya Naomi ka win bigii kurɔ Rutu, M̄abu, ba ka M̄abun tem deri ba na

* **1:20 Mara** - Ȳisi ten tubusiana sosura. Naomi, ȳisi ten tubusiana, dobu.

Betelehemuɔ dīa ni ba mɔ ɔsun gɛrun tore sɔɔ.

Rutu u dīanu kunɔnu mɔ

Boasin gberɔ

2

¹ Naomin durɔ Elimɛlekin dusi goo u wāa wi ba mɔ Boasi. Durɔ wi, u dukia mɔ, u maa bɛɛɛ mɔ.

² Yera sɔɔ teeru Rutu Mɔabu u Naomi sɔɔwa u nɛɛ, a de n da goo wi u koo man tɔn geeru kuan gberɔ n dīanu kunɔnu ko. Ma Naomi u nɛɛ, ya wā, a doo nɛn bii kurɔbu.

³ Ma u seewa u da goon gberɔ u ɔsu kunɔnu mɔ, u ka be ba ɔsu gɛmɔ swīi. N deema gbee te, ta sāawa Boasigiru Elimɛlekin dusi.

⁴ Yera Boasin tii u seema Betelehemun di u na gberu mi, u win sɔm kowobu tɔbura u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u n ka bɛɛ wāa.

Ma ba nùn wisa ba nɛɛ, kpa u maa nun domaru kua.

⁵ Saa yera u win sɔm kowo ben wirugii bikia u nɛɛ, waran kurɔwa bii kurɔbu ge.

⁶ Wirugii wi, u nùn wisa u nɛɛ, kurɔ Mɔabu wi u ka Naomi wɔma wiya mi.

⁷ U na u nɛɛ, su de u sun swīi u n dīanu kunɔnu mɔ. Ye sa wura, ma u win sɔmburu wɔri saa buru ten di, u n wɛre sere ka tɛ, ma n kun mɔ ye u da u sina saa fiko saarɔ.

⁸ Saa yera Boasi u Rutu sɔɔwa u nɛɛ, a nɔmɔ bii kurɔbu, a n da nɛ mini baadomma, a ku maa da goon gberɔ. A na a n kunɔnu mɔ a n nɛn sɔm kowo bii kurɔmii nini swīi a n laakari sāa mi ba gɛmɔ.

⁹ Na maa nɛn sɔm kowobu sɔɔwa na nɛɛ, bu ku nun baba. Nim nɔru gā n nun mɔ, a doo a nɔ ben bwāa nin mi, mɔ sɔɔ ba nim take.

¹⁰ Saa ye sɔɔra Rutu u yiira kure u wiru tem girari u nɛɛ, amɔna na ka kīi geeru wa wunen mi, nɛ wi na sāa sɔɔ.

¹¹ Ma Boasi u nùn wisa u nɛɛ, sa nua ye a wunen dwaa mero kua saa mìn di wunen durɔ u gu, ka nge mɛ a wunen baaba ka wunen mero deri, ka wunen tem ka sere maa wunen bweseru. Ma a na besen bweseru sɔɔ te a n daa yɛ.

¹² N n mɛn na, Gusunɔ Isireliban Yinni wi, win mi a na u ka nun kɔsu u nun yen dibu kɔsia mam mam ye a kua kpuron sɔ.

¹³ Saa yera Rutu u nɛɛ, nɛn yinni, na wa ma a man kīi geeru sɔɔsi. Domi a ka man gari kua, a nɛn nukuru yemiasia, nɛ wi na n wunen sɔm kowobun goo tura.

¹⁴ Sanam mɛ ba dimɔ, Boasi u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a susima a pɛɛ sua a sɔre kpee sɔɔ kpa a di.

Ma Rutu u sina sɔm kowo ben bɔkuɔ. Yera ba nùn dobi sɔnde wɛ u di. Ye u deba ma u sukum berua.

¹⁵ Yen biru, u seewa u ka dīanu kunɔnu ko. Ma Boasi u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, i de u mam dīanu kunɔnu ko ka mi i n gā. I ku nùn yinari.

¹⁶ Kpa i dīa nɔmusu gasu deri u ka wa u gura. I ku maa nùn wɔkisi.

¹⁷ Yen dɔma te, Rutu wi, u dīanu kunɔnu kuawa saa bururun di sere ka yokaa. Domi ni u wa nin yari yi kuawa kilo tenan saka.

¹⁸ Yen biru, u yi sua u ka da yenuɔ u win dwaa mero sɔɔsi ka sere maa dīa ni u diɔn sukum, ma u ye kpuro win dwaa mero wi yiya.

¹⁹ Yera win dwaa mero u nùn bikia u nɛɛ, waran gberɔwa a dīa nini wa a kunɔnu kua mɛ gisɔ. Gusunɔ u yɛro domaru kua wi u wunen bwisiku nini kua.

Ma Rutu u nùn wisa u nɛɛ, Boasin gberɔwa u sɔmburu kua dɔma te.

²⁰ Ma Naomi u nɛɛ, Boasi wi, u sāawa besen dusi wi u ra sun tubi di. Yinni Gusunɔ wi u ra baadomma gɔribu ka wasobu durom kue, u nùn domaru kua.

²¹ Rutu u maa Naomi sɔɔwa u nɛɛ, durɔ wi, u mam man sɔɔwa u nɛɛ, na n da n wāa ka win sɔm kowobu sere bu ka win dīa ni gɛ bu kpe.

²² Ma Naomi u nɛɛ, ya wā. N n mɛn na, a ku ra maa da goon gberɔ. A doo a ka win sɔm kowo tɔn kurɔ be swīina.

²³ Yera Rutu u ra n ka Boasin sɔm kowo tɔn kurɔ be sɔmburu mɔ sere ba ka ben ɔsu ka alikama gā ba kpa. Adama Naomin miya u wāa u ka sɔmbu te daamɔ.

Rutu u durɔ wa

3

¹ Sɔɔ teeru Naomi u win bigii kurɔ Rutu sɔɔwa u nɛɛ, na kon nun wāa yeru kua mi kaa wɛra, kpa a n ka nuku dobu mɔ.

² Boasi win sɔm kowo tɔn kurɔbu a ra n swīi, u sāawa besen dusi. Wee tɛ, u koo da wɔku te, u alikama sara doo soo yerɔ.

³ Yen sō, a woburuo, kpa a wunen yāa geenu doke, kpa a tii turare yēka, kpa a nūn naamwε doo soo yeru mi. Adama a ku de durō wi, u nun tubu sere u ka di u nō u kpe.

⁴ Saa ye u da u kpuna, a mεerio mi u kpī. Yen biru, kpa a win bekuru ghabia a kpuna win naasu gia. Saa yera u koo nun sō ye u kī a ko.

⁵ Ma Rutu u win dwaa mero sōwa u nεε, ye a man sōwa kpuro, yera kon ko.

⁶ Ma u seewa u da doo soo yeru mi, u kua nge mε win dwaa mero wi, u nūn sōwa kpuro.

⁷ Ye u wa Boasi u di u kpa u nōra, u da u kpuna mi win dīanu suba, saa yera Rutun tii u da sēε u durō win bekuru ghabia u kpuna win naasō.

⁸ Ye n kua wōku suunu, yera Boasi u dom nanda u yēsa gōsia, ma u deema wee kuro goo u kpī win naasō.

⁹ Ma u bikia u nεε, wara mi.

Rutu nūn wisa u nεε, nena wunen yoo Rutu. A man yakio kpa n ko wunen kurō, domi wuna a ra man tubi di.

¹⁰ Ma Boasi u nεε, Yinni Gusunō u nun domaru kua nen bii kurōbu. Wunen bōrōkini te a man sōsi mini, ta kere te a wunen dwaa mero kua. Domi a n aluwaasi goo kasu a sua wi u sāa sāaro, n kun mε gobigii.

¹¹ Yen sō, nen bii kurōbu, a ku berum ko. Ye a bikia kpuro yera kon nun kua. Domi nen tōmbu kpuro ba nua ma wunε kurō geowa.

¹² Geema, kon kpī n nun tubi di, adama goo wāa wi u sāa wunen durōn mero bisi u nen mi turuku kere.

¹³ A kpunō mini wōku te. Sia bururu, ù n kī u nun tubi di, u koo yen gari ko. Adama ù n yina, sere ka Yinni Gusunōn wāaru, nen tiiwa kon ye ko. N n mēn na, a kpunō mini sere sia.

¹⁴ Ma Rutu u kpuna gee Boasi u naasu tīi sere n ka kua bururu. Adama tōmbu bu ka nūn wa kpuro, u seewa. Yera Boasi u nūn sōwa u nεε, a ku de goo u nō ma tōn kurō goo u na doo soo yeru mini.

¹⁵ Ma u maa Rutu sōwa u nεε, a wunen beku te a wukiri mi terio.

Ma u tu teria. Yera Boasi u nūn òsu kilo wōkura nōbu wisia u bōkua u nūn wē. Ma Rutu u gōsira u da wuuō.

¹⁶ Saa ye u tura win dwaa meron mi, ma dwaa mero u nūn bikia u nεε, wuna mi nen bii kurōbu?

Ma Rutu u nεε, oo, nena.

Yen biru, u dwaa mero saaria ye Boasi u nūn kua.

¹⁷ U nεε, durō wi, u nεε, na n gōsira wunen mi nōm dira. Yen sōna u man òsu kilo wōkura nōbu ye wē.

¹⁸ Ma Naomi u nūn wisa u nεε, a sinō mini sēε nen bii kurōbu sere su ka wa mε gari yi, yi koo ka wiru goora. Domi durō win bwēra kun kpunamō ma n kun mō u yi wiru go gisō.

Boasi u Rutu sua kurō

4

¹ Bururu Boasi u da u sina wuun gbāra kōnnōwō mi ba ra siri. Yera u win mero bisi goo wa u sarō. N deema win gariya u raa Rutu sōwa u nεε, wiya u koo nūn yakia u tubi di. Ma u nūn soka u nεε, waanε, a na mini.

Ma u na u yōra.

² Yera Boasi u wuun guro gurobu sō tōmbu wōkuru soka, ma u nεε, i sinō mini. Ma ba sina.

³ Saa yera u win mero bisi wi sōwa u nεε, Naomi wi u wōma saa Mōabun di u tem dōramō mε mu sāa Elimēleki besen mero bisigum.

⁴ Yen sōna na gōru doke n nun ye nōsia. Kpa a mu yakia a tubi di wuugibu ka besen guro gurobun wuswaaō. À kun maa mu yakiamō, a man sō kpa na n yē. Domi wunen biru goo sari wi koo mu yakia u tubi di ma n kun mō nε.

Ma durō wi, u nεε, kon mu yakia.

⁵ Yera Boasi u nūn sōwa u nεε, dōma te kaa mu yakia a tubi di, ka Rutu Mōabu Elimēlekin biin gōmini sanna kaa mēna a yakia a tubi di. Kpa Elimēlekin yīsiru tu ku ka gbi.

⁶ Ma durō wi, u nεε, n n mēn na, na n maa mu yakiamō. Domi ye na mō nen tii ya koo ra kam ko. Yen sō, na nun mu deria. A yakio a tubi di.

⁷ N deema sanam mε, Isireliba sō, wi u gāanu kōsinamō ka goo, n kun mε u gāanu yakiamō, u ra win bara nō teu potewa u wiōnō wē ga n ka sāa seeda.

⁸ Yera durɔ wi, u Boasi sɔɔwa u nɛɛ, a tem mɛ yakio. Ma u win bara nɔɔ teu sua u nùn wɛ̃.

⁹ Ma Boasi u wuun bukuro be, ka tɔn be ba wãa mi kpuro sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛya i sãa nen seedagibu gisɔ, ma na Elimɛlɛki ka win bibu Kiloni ka Malonin yãnu kpuro yakia saa Naomin min di na tubi di.

¹⁰ Mɛya na maa Rutu Mɔabu wi u sãa Malonin gɔmini yakia u kua nen kurɔ. Kpa Malonin tubi ye u deri yu ku ka kam ko. Kpa win yĩsiru tu ku gbi win bweseru sɔɔ ka sere maa wuu geni sɔɔ.

¹¹ Ma guro guro be, ka tɔn be ba wãa mi, ba nɛɛ, mɛya sa sãa wunɛn seedagibu. Yinni Gusunɔ u de kurɔ wi u duɔ wunɛn yenuɔ mi, u ko nge Rasɛli ka Lea. Domi be yiru yera ba Isirelin bweseru mara. Gusunɔ u maa nun ko tɔn boko kpa a yĩsiru yari Betelehemu ye sɔɔ Efaratan bweseru sɔɔ.

¹² Kpa u de bii be kurɔ wi, u koo nun maruan bweseru tu ko nge Perɛsin bweseru wi Tamaa u Yuda marua.

Boasin bweseru

¹³ Yen biru, Boasi u Rutu yɛnu doke. Ma u ka nùn mɛnna. Yinni Gusunɔ u dera Rutu u gura sua, ma u bii tɔn durɔ mara.

¹⁴ Ma tɔn kurɔbu ba Naomi sɔɔwa ba nɛɛ, sa Yinni Gusunɔ siara wi u dera a goo wa u nun yakia. Gusunɔ u de u yĩsiru yari Isireliɔ.

¹⁵ Wunɛn bigii kurɔ wi, u bibu nɔɔba yiru kere be kaa n mɔ. Domi u nun kĩ too. Wee u nun bii tɔn durɔ marua wi u koo nun wãa kpaaru wɛ̃. Kpa u nun nɔɔri wunɛn tɔkɔru sɔɔ.

¹⁶ Ma u bii wi sua u taaru sɔndi u ka sɔɔsi ma u kua win tii tiigii. Yen biru, u nùn mwa u nɔɔrimɔ.

¹⁷ Yera Naomin kpaasibu ba nɛɛ, wee ba Naomi bii tɔn durɔ marua. Ma ba nùn yĩsiru kã Obɛdi. Wiya u seewa u Isai Dafidin tundo mara.

Dafidin sikadoba

¹⁸ Be ba sãa Perɛsin bweseru be wee.

¹⁹ Perɛsi u Hɛsironi mara. Ma Hɛsironi u seewa u Ramu mara. Ma Ramu u seewa u maa Aminadabu mara.

²⁰ Ma Aminadabu u seewa u Nasoni mara. Ye Nasoni u seewa, yera u Saamɔɔ mara.

²¹ Ma Saamɔɔ u seewa u Boasi mara. Ye Boasi u seewa ma u Obɛdi mara.

²² Ma Obɛdi u seewa u Isai mara. Ma Isai u maa seewa u Dafidi mara.

SAMUËLIN TIRE GBIIKIRU

Tire teni ta sun sɔ́mɔ́ nge mɛ kparoba ka nɔ́ru kua ma banda torua Isireliban suunu sɔ́ɔ. Ta sun sɔ́mɔ́ nge mɛ Samuɛli u win sɔ́mburu koosina. Wiya u Sɔ́lu Isireliban sina boko gbiikoo bandu wɛ.

Tire te, ta maa sun sɔ́mɔ́ ye Sɔ́lu wi, u kua. U mɛm nɔ́bu sariru kua, u Gusunɔ́n arukawani kusia. Ma u kua sunɔ́ kɔ́so. Ye Gusunɔ́ u wa mɛ, yera u Dafidi gɔ́sa u swíi bandu sɔ́ɔ, Sɔ́lun ayerɔ́.

Tire ten kpunaa

1. Samuelin waati, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Sɔ́lu u bandu di Isireliba sɔ́ɔ, wiru 8n di sere wiru 15.
3. Gusunɔ́ u Sɔ́lu biru kisi, ma u Dafidi gɔ́sa, wiru 16n di sere wiru 31.

Elikana ka wigibu Silo

¹ Durɔ́ goo u wáa Efaraimun bweseru sɔ́ɔ, win yí́sira Elikana. Win wuuwa Ramataimu Sofimu, Efaraimun guunun bera gia. U sáawa Yerohamun bii. N deema Sufuwa u Tohu mara. Tohu u Elihu mara. Ma Elihu u Yerohamu wi mara.

² Elikana wi, u kurɔ́bu yiru mɔ́. Gbiikoon yí́sira Hana, yirusen yí́sira Penina. Ma Penina u bibu mara adama Hana u ñ bii marure.

³ Wɔ́ɔ baagere durɔ́ wi, u ra win wuu deriwa u da Siloɔ́ u Gusunɔ́ wɔ́llu ka tem Yinni sá, kpa u yáku ko mi, mi Elin bibu yiru Hofini ka Finɛsi ba wáa be ba sáa Yinni Gusunɔ́n yáku kowobu.

⁴ Elikana ù n yáku kua, u ra Penina ka maa win bii tɔ́n durɔ́bu ka tɔ́n kurɔ́bu ben yáku yaa wɛ́wa.

⁵ Adama Hanagia u ra de ya n kpáaru bo. Domi u nùn kí baa mɛ Yinni Gusunɔ́ u nùn kua wíro.

⁶ Adama win nisi u ra n nùn nɔ́ kuurimɔ́wa win wíro ten saabu.

⁷ Mɛya u ra nùn kue wɔ́ɔ baagere. Hana ù n tura Yinni Gusunɔ́n sáa yeru mi, win nisi u ra nùn nɔ́ kuuriwa sere u swí, kpa u kun di.

⁸ Kpa win durɔ́ Elikana u nùn bikia u nɛɛ, Hana, mba n kua a ka sumɔ́. Mban sána a ñ dimɔ́. Mba n kua wunen nuki ra ñ ka sankire. Nɛ ka wunen wáasinaa ya ñ kere bii tɔ́n durɔ́bu wákuuru?

Hanan kanaru

⁹⁻¹¹ Sɔ́ɔ teeru ye ba di ba kpa, yera Hana u seewa ka nuku sankira bakanu u da u Yinni Gusunɔ́ kanamɔ́ ka swíi. U nɔ́ mwɛɛru kua ka bɔ́ri u nɛɛ, Gusunɔ́, wɔ́llu ka tem Yinni, a de a nɛ wunen yoon nɔ́ni swáaru wa, kpa a man yaaya, a ku man duari. À n man bii tɔ́n durɔ́ ká, kon de u n sáa wunegii win wáaru kpuro sɔ́ɔ. Mɛya kɔ́ɔ ga ñ win wiru babamɔ́ baa nɔ́n teeru. N deema Eli wi u sáa yáku kowo tɔ́nwero u sɔ́ kitarɔ́ Yinni Gusunɔ́n sáa yerun kɔ́nnɔ́wɔ́.

¹² Nge mɛ Hana u kana te mɔ́ kpeetim sari, yera Eli u win nɔ́ mɛɛra tii.

¹³ Hana u gari mɔ́wa gɔ́ruɔ́, win nɔ́ ga mɔ́ sumi sumi, adama u ñ gari gerua u yare goo u nɔ́. Yen sána Eli u tamaa tama u nɔ́ra too.

¹⁴ Ma u nùn sɔ́ɔwa u nɛɛ, sere domma kaa de tam mu n nun goomɔ́. A wunen tam nɔ́ru bi derio.

¹⁵ Hana u nùn wisa u nɛɛ, n ñ mɛ, yinni. Na ñ tam gam nɔ́ra. Nɛ tɔ́n kurɔ́ nuku sankiranugiiwa. Nɛn gɔ́run gariya na Yinni Gusunɔ́ sɔ́mɔ́.

¹⁶ A ku nɛ wunen bii garisi nge bii kam. Nɛn nuku sankira bakanun saabuwa na kanaru mɔ́ sere ka tɛ.

¹⁷ Saa yera Eli u nùn wurari u nɛɛ, a doo ka alafia kpa Isireliban Yinni u nun wɛ́ ye a nùn bikia.

¹⁸ Ma Hana u nùn nɔ́ kana u nɛɛ, a ka man wunen nɔ́nu geu mɛɛriɔ́.

Ma u doona. U da u di. U ñ maa mɔ́rua.

¹⁹ Ma ba seewa buru buru yellu ba Yinni Gusunɔ́ sáwa ba sere swaa wɔ́ri ba sáa ben wuuɔ́ Ramaɔ́.

Samuelin marubu

ka win tusiaru

Elikana u ka Hana menna, ma Gusunɔ́ u Hanan kanaru mwa.

²⁰ Sanam dɔ́ɔ sanam wee, Hana u gura sua u bii tɔ́n durɔ́ mara. U nùn yí́siru ká Samuɛli u nɛɛ, domi na nùn nɔ́na kuawa Yinni Gusunɔ́n mi.

²¹ Ye wɔ́ɔ ga kpa wurama, Elikana u seewa ka win yenugibu kpuro, ba dɔ́ɔ bu ka wɔ́ɔ ka wɔ́ɔn yáku ko Yinni Gusunɔ́n sáa yerɔ́ kpa u ka win nɔ́ mwɛɛru yibia.

²² Adama Hana u ñ de. U win durɔ́ sɔ́ɔwawa u nɛɛ, n kua ù n bii wi bɔ́m kara, yera u koo ka nùn da kpa bu nùn Yinni Gusunɔ́ tusia kpa u nùn deri mi, sere ka baadommaɔ́.

²³ Win durɔ Elikana u nùn wisa u nɛɛ, a koowo nge mɛ n wā wunen nɔni sɔɔ. A sino sere à n bii wi bɔm kara kpa Yinni Gusunɔ u de wunen gari yi koorɔ.

Ma kurɔ wi, u sina u win bii bɔm kɛmɔ sere u ra ka nùn bɔm kara.

²⁴ Ye u nùn bɔm mɛ kara u kpa, ye ba maa wɔɔ ka wɔɔn yākuru dɔɔ, ma u ka nùn da ka naa kinɛru wɔɔ itagiru ka som saaki kpiriru ka tam bwāa teeru. Yera u ka da Silo mi, Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. Sanam mɛ, bii wi, u n̄ kpã.

²⁵ Ba naa kinɛ te saka, ma ba ka bii wi da Elin mi.

²⁶ Ma Hana u gerua u nɛɛ, nen yinni, a man gafara kuo. Sere ka wunen wāaru, nena kurɔ wi u dɔma te yɔra wunen bakuɔ mini, u kanaru kua Yinni Gusunɔn mi.

²⁷ Bii winiwa na kana, ma Yinni Gusunɔ u nen kanaru mwa u man nùn kã.

²⁸ Yen sɔna na kī n nùn Yinni Gusunɔ wɛ kpa u n sãa wigii win wāaru kpuro sɔɔ ma ba yiira ba Yinni Gusunɔ sãwa.

Hanan siarabu

2

¹ Hana u Gusunɔ siara u nɛɛ, nen gɔru ga dora ye Yinni Gusunɔ u man kuan sɔ.

Nen nukura do win faaban sɔ.

Wee na dam kua.

Na nùn siaramɔ nen yiberɛban wuswaaɔ.

² Yinni Gusunɔ turowa u deere.

U sãawa nge kpee baa mi na ra kuke.

Wi turowa u sãa Gusunɔ.

³ I kun da n maa tii siaramɔ.

I ku de tii sua gari yi yari bɛen nɔsun di.

Domi Gusunɔ u sãawa Yinni wi u kpuro yɛ.

Wiya u ra tɔnun daa wɛeri.

⁴ Wiya u dera tabu kowo damgibun tema bɔɔkira.

Ma dam sarirugiba dam kua.

⁵ Be ba raa deburu mɔ,

bera ba tɛ sɔmburu kasu

bu ka dīanu wa.

Be gɔɔra raa mɔ,

beya ba tɛ wɛre.

Wīro u mara bibu nɔɔba yiru.

Adama wi u raa bii dabinu mara u tia wi turo.

⁶ Yinni Gusunɔwa u ra de tɔnu u gbi.

Wiya u ra maa de u n wãa.

Wiya u ra de u da gariɔ.

Wi turo wiya u ra maa nùn yare min di.

⁷ Yinni Gusunɔn min diya

yāaru ka arumani ya ra nɛ.

U ra goo taare temɔ,

kpa u goo walle sua.

⁸ U ra wɔnwɔndo seeye tem di.

Kpa u wi ba gema walle sua.

U ra bu sinasie ka sina bibu sannu

kpa bu ko bɛɛregibu.

Wiya u handunian kpɛɛkpɛɛku swīi.

Gen wallewa u ye sɔndi.

⁹ U koo win bɔrɔkiniban sanu sanusu kɔsu.

Adama u koo de tɔn kɔsobu

bu kam ko yam wɔkurɔ.

Domi goo sari wi u koo nasara wa

ka win tiin dam.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u koo win yiberɛba kɔsuku

muku muku ka guru kpenu.

U koo handunia kpuro siri.

U koo wi u gɔsa ko sunɔ,

kpa u nùn dam wɛ.

¹¹ Yen biru Elikana u wura win wuuɔ

Ramaɔ. Adama Samueli u sina yāku kowo

Elin mi, u ka Yinni Gusunɔn sɔmburu mɔ.

Elin bii tɔn durɔbu

¹² Elin bii tɔn durɔbu ba sãawa bii kamba. Ba n̄ Yinni Gusunɔ nasie.

¹³ Baa mɛ ba sãa yāku kowobu, wee ye ba ra ko. Goo ù n yākuru na, ma ba ten yaa yikumɔ, yāku kowon sɔm kowo u ra ka win sii kaato donnu itaguu nɛwa,

¹⁴ kpa u gu kpɛɛ wekerɔ. Ye ga sɔka kpuro, yera ya ra ko yāku kowogia. Mɛsuma ba ra Isireliba kpuro kue be ba yākuru na Siloɔ.

¹⁵ Gasɔ, bu sere yaa gum dɔɔ doke Yinni Gusunɔn sɔ, yāku kowon sɔm kowo u ra nɛwa u durɔ wi u ka yāku te na sɔ u nɛɛ, a man yāku kowon yaa wɛɛma u winyam wɔ. Domi u n̄ yaa yikura mwaamɔ wunen nɔman di. Yaa gɔma u kī.

¹⁶ Durɔ wi, ù n nùn sɔɔwa u nɛɛ, a de bu yaa gum dɔɔ doke gina nge mɛ wooda ya gerua, bà n kpa, kpa a sua mèn nɔɔ a kī, sanam meya yāku kowon sɔm kowo wi, u ra nɛɛ, aawo, a man ye wɛɛyɔ tɛn tɛ, n̄ kun mɛ, kon mwa ka dam.

¹⁷ Nge meya ba yāku ni ba ra Yinni Gusunɔ kuen bɛɛɛ kawa. Ma ya kua durum baka win wuswaaɔ.

¹⁸ Samueli u sɔmburu mɔ Yinni Gusunɔn sãa yerɔ. U sãawa bii piibu ma ba nùn yāku kowon yaberu kua ka wɛɛ damgii u sebua.

*Yinni Gusunə u Elikana**ka Hana domaru kua*

¹⁹ Meya maa wəɔ baagere Samuəlin mero u ra n nùn yabe piibu kuamme u ka na bà n yākuru sisi ka win durə.

²⁰ Kpa Eli u Elikana ka win kurə Hana domaru kua u nee, Yinni Gusunə u de kurə wi, u ka nun bii dabinu ma, kpa bu ko Samueli wi i Yinni Gusunə wən kəsire.

Yen biru kpa Elikana ka Hana bu gəsira ben wuuə.

²¹ Ma Yinni Gusunə u Hana domaru kua. U maa bibu mara tən durəbu ita, tən kurəbu yiru.

Samueli u maa kpəamə Yinni Gusunən wuswaaə.

Eli ka win bii tən durəbu

²² Eli u təkə kua gem gem ma u nua ye win bii tən durəbu ba Isireliba kuamme kpuro ka nge me ba ra ka kurəbu kpunε be ba səmburu mə Yinni Gusunən sāa yerun kənnəwə.

²³ Ma u bu bikia u nee, aməna i ka daa yenin bweseru mə, domi təmbu kpurowa ba man beən daa kəsən gari səəmə.

²⁴ I ku maa ko me, beε nen bibu. Beən labaari ye na nəəmə ya n wā. Domi i dera Yinni Gusunən təmba durum mə.

²⁵ Goo ù n win winsim torari, Gusunəwa u koo nùn yen suuru kana, adama goo ù n Yinni Gusunə torari, wara u koo nùn suuru kana.

Ka me, ba n ben tondon gere ye nua, domi Yinni Gusunə u səəru kpa kə u ka bu go.

²⁶ Adama Samueli u kpəamə ma Yinni Gusunə u ka nùn nənu geu mēera. Meya maa təmbun tii.

*Gari yi Gusunə u gerua**Elin bweserun sə*

²⁷ Gusunən səmə goo u na Elin mi, u nee, aməniwa Yinni Gusunə u gerua u nee, saa ye wunen baababa ba wāa Egibitiə ba yoru dimə Egibiti sunən mi, u bu win tii səsisi kpasasa.

²⁸ Ma u wunen baaba Aroni gəsa Isireliban bweseru kpuro səə u ka ko win yāku kowo kpa u n da nùn yākunu kue, u turare dəsə doke, kpa u n da Isireliba bikiaru kue wi Yinni Gusunən mi. U mam wi ka win yenugibu Isireliban yāku yaan sukum yəlla kua bu di.

²⁹ Mba n kua i ka win yākunu kam mēera me, ka kēε ni u yiire bu ka na win sāa yerə. Mban sənə i win təmbu Isireliban yākunun yaa gumgia dimə i bəriamə. Aməna a ka wunen bibu beεε wēemə n kere wi.

³⁰ Yen sə, u nee, wiya u raa gerua ma wunen yenu ka wunen baaban yenugibu ba koo ko win yāku kowobu sere ka baadommaə. Adama tē u gerua u nee, ya n maa koorə me, domi be ba nùn beεε wēemə, beya u koo beεε wē. Be ba kun nùn gara, beya u n garisimə.

³¹ Wee, sanam sisi mē səə u koo wunen dam sura ka maa wunen baaban yenun dam, kpa goo u ku maa təkə ko wunen bweserə.

³² Goo koo ko wunen kəsire win sāa yerə. Isireli be ba tie ba koo durom wa adama wunen bweseru səə goo kun maa təkə mə.

³³ Ba koo gbiwa tabu səə. Baa ù n goo deri u waamə ye ba mə win sāa yerə, u ko n nisinu məwa kpa u n nuki sankire.

³⁴ Yeniwa ya koo ko nen garin yīreru wunε səə. Wunen bibu yiru ye, Hofini ka Finεesi, ba koo gbi sannu səə teerun səə.

³⁵ Na kon yāku kowo naanegii goo seeya wi u koo nen kīru ko nge me na gōru doke, kpa win bweseru tu ko yāku kowobu sere ka baadommaə sunə wi na gəsən wuswaaə.

³⁶ Goo ù n tiara wunen bweserə u koo da u yēro wiru kpīyawa gobi fiikon sə, n kun me dīanun sə, kpa u gere u nee, a suuru koowo, a de n ko yāku kowo goon səm kowo kpa na n da dīanu fiiko wa n di.

3

¹ Samueli, bii aluwaasi wi, u wāa u Yinni Gusunən səmburu mə Elin wuswaaə.

Yinni Gusunə u Samueli kure

Saa ye səə, daa daakawa Yinni Gusunə u ra ka tənū gari ko, kpa u bu kure kāsiru səə gasə ka gasə tənə.

² N deema saa ye səə, Elin nəni dam dwiiyama. U ku ra maa yam wa sāa sāa. Səə teeru, u kpī win kpin yerə sāa yerə,

³ Samueli u maa kpī Gusunən woodan kpakororun bəkuə. Saa ye, fitila ga gina sōre.

⁴ Yera Yinni Gusunə u Samueli soka ma u wura.

⁵ Ma u duka da Elin mi, u nee, ne wee. Eli u nee, aməna.

U nεε, na nua a man sokawa.

Ma Eli u nεε, na ñ nun soka, a wuro wunen kpin yerɔ.

Ma u wura u kpuna.

⁶ Yinni Gusunɔ u maa nùn soka u nεε, Samueli, Samueli.

Ma u seewa u da Elin mi, u nεε, nε wee. Na nua a man sokuwa.

Eli u nεε, na ñ nun soka, nen bii. A doo a kpuna.

⁷ N deema Samueli u ñ Yinni Gusunɔn nɔɔ tuba domi u ñ gu nɔɔre.

⁸ Yinni Gusunɔ u maa nùn soka nɔn itase. Ma u seewa u da Elin mi, u nεε, nε wee, domi na nua a man soka.

Ma Eli u tuba ma Yinni Gusunɔwa u bii wi soku.

⁹ Yen sɔna u nùn sɔwa u nεε, a doo a kpuna. Bà n kram nun soka a geruo a nεε, wunε win sɔm kowo a nɔɔmɔ, u geruo.

Ma Samueli u da u kpuna win kpin yerɔ.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nùn susi ma u nùn soka nge mε u raa kua. U nεε, Samueli, Samueli.

Saa yera Samueli u wura u nεε, nε wunen sɔm kowo, na nɔɔmɔ, a geruo.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔwa u nεε, wee, kon gāa kāsunu ko Isireliban suunu sɔɔ. Tɔn be ba ye nua kpuro ba koo gɔma dwiiya.

¹² Tɔɔ te sɔra kon de ye kpuro yu kooram mam mam ye na gerua Elin yenun sɔ.

¹³ Domi Eli u yε ma win biba bōrin kookoosu mɔ, u ñ maa bu gerusi. Yen sɔna na bōrua na nεε, kon win yenugibu sεyasia sere ka baadommaɔ ben daa kāsana sɔ.

¹⁴ Yākuru garu sari te ba koo maa ko n ka bu suuru kua.

¹⁵ Samueli u kpuna sere n ka kua sisiru. Ma u sāa yerun gamboba kenia. Adama u ñ kākā u Eli kāsī ten gari yī sɔ.

¹⁶ Saa ye sɔra Eli u nùn soka u nεε, Samueli, nen bii.

Ma Samueli u wura u nεε, nε wee.

¹⁷ Eli u gerua u nεε, mba Yinni Gusunɔ u nun sɔwa. A suuru koowo, a ku man yi berua. Gusunɔwa u koo nun sεyasia à kun man ye kpuro sɔwa.

¹⁸ Ma Samueli u nùn gari yī kpuro saaria. U ñ nùn yin gεε berue. Ma Eli u nεε, Gusunɔ wiyā Yinni. U koowo nge mε n weenε win nɔni sɔɔ.

¹⁹ Ma Samueli u kpεamɔ. Yinni Gusunɔ u wāa ka wi. U ñ maa dere Samuelin gari yī kam wɔri, baa yin tia.

²⁰ Isireliba kpuro saa Danun di sɔɔ yēsan nɔm geu gia sere n ka da Beri Sebāɔ sɔɔ yēsan nɔm dwaru gia ba gia ma Gusunɔwa u Samueli kua win sɔmɔ ka gem.

²¹ Yinni Gusunɔ u ra n tii sɔsima Siloɔ mi u Samueli kure u ka nùn gari kua.

4

¹ Ma Isireliba kpuro ba Samuelin gari nua.

Filisitiba ba Yinni Gusunɔn woodan kpakororu mwa

Sɔɔ teeru Isireliba ba yara bu ka Filisitiba tabu wɔri ma ba ben sansani gira Ebeni Eseen bɔkuɔ. Filisiti be, ba maa wāa Afeki gia.

² Miya ba ben tabu tɛria ba dɔɔ bu ka Isireliba yinna. Saa yè sɔɔ ba sannɔ wɔrina ma Filisitiba ba Isireliba kamia ba bu go dabi dabinu nge tɔmbu nɔrɔbun suba nnen saka (4.000) tabu gberu mi.

³ Ye Isireliba ba wura ben sansaniɔ, yera ben guro gurobu ba gerua ba nεε, mba n kua gisɔ, Gusunɔ u ka dera Filisitiba ba sun kamia. I de su da su Gusunɔn woodan kpakororu tama Silon di ta n wāa besen suunu sɔɔ, kpa tu sun wɔra besen yibereban nɔman di.

⁴ Ma tɔn be, ba gabu gɔra Siloɔ, ma ba ka bu Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin woodan kpakoro te naa. Ten wɔllɔwa Yinni Gusunɔ u ra tii sɔɔsi wɔllun kɔsobun weenasibun suunu sɔɔ. Ma Elin bii tɔn durɔbu yiru, Hofini ka Finεesi ba kpakoro te yōsirima.

⁵ Sanam mε ba ka kpakoro te tura Isireliban sansani mi, ma be kpuro ba seewa ba kuuki mɔ sere tem mu yīrimɔ.

⁶ Ye Filisitiba ba wure ni nua, ba nεε, mban sɔna Heberu be, ba wure mε, ben sansaniɔ.

⁷ Ma ba ra nua ma Yinni Gusunɔn woodan kpakorora ta tunuma mi. Yera berum bu mwa ba nεε, Gusunɔ u dua Heberuban sansaniɔ. Gbera sun di. Yenin bweseru raa sari.

⁸ Gbera sun di. Wara koo sun wɔra Gusunɔ damgii winin nɔman di. Wiya u Egibitigibu nɔni swāa bwese bweseka doke sere ka gɔburɔ.

⁹ Yen sō, i wərugəru koowo kpa i tən durə kom sōsi, bεε Filisitiba, kpa i ku ra ko ben yobu, nge mε ba raa gasə kua bεen yobu. I tən durə kom sōsio kpa i ka bu sanna.

¹⁰ Ma Filisitiba ba Isireliba tabu wəri ba kamia. Yera Isireli be kpuro ba duki sua. Ben baawure dōo win kuru gia. Ben be ba gu taa bi sōo dōma te, ba kuawa tōnu nərəbun suba tēna (30.000).

¹¹ Ma Filisitiba ba Gusunən woodan kpakororu mwa. Miya Elin bii tən durəbu yiru ye, Hofini ka Finεesi ba gu.

Eli ka Finεesin kurən gəo

¹² Dōma tera, durə goo wi u sāa Benyamεen bweseru u duka yara tabu sansani min di u da Silōo. N deema u win yaberu gēka u tua wisi win wirə u ka win nuku sankiranu sōsi.

¹³⁻¹⁵ Ma u dua wuuə u wuugibu tabun labaari sōwa. Ma wuu giru ge kpuron tamba seewa ba wuri mō. N deema Eli u təkə kua u wōo wunəbu yiru sari mō. Win nōni kun dam mō. U n maa yam waamō sāa sāa. Saa ye, u sōo kitarə u swaa mεera, domi win bwēra kun kpunε Gusunən woodan kpakoro ten sō. Ye u wuri yi nua, ma u nεε, mban sōna ba wuri mō mε. Ma durə wi, u duka da win mi, u ka nūn sō ye n koorā.

¹⁶ Ma u nūn sōwa u nεε, na weewa tabu gberun di. Gisəra na yarima min di.

Ma Eli u nūn bikia u nεε, amōna n kua, nen bii.

¹⁷ Ma u wisa u nεε, Isireliba ba duki sua Filisitiban wuswaan di. Tən be ba go mi ba dabi. Meya maa wunen bibu yiru ye, Hofini ka Finεesi, ba gu. Ma Filisitiba ba Yinni Gusunən woodan kpakororu mwa.

¹⁸ Saa yè sōo Eli u nua ba Gusunən woodan kpakororu mwa, yera u wəruma win kitarun di gbaru gbara gambon bəkuə. Win wīi suma bōora ma u gu, domi u təkə kua, u maa kpā. Wōo weeruwa Eli wi, u kua Isireliban kparo.

¹⁹ Saa ye sōo, Elin bii Finεesin kurə u gura mō. Win marubu maa turuku kua. Saa ye u nua ba Gusunən woodan kpakororu mwa, win dwaa tundo u maa gu, ka win durən tii, yera win nukura wuriribu torua, ma u yiira u mara.

²⁰ Yen biru u gōo dōo. Ye u wasikiramō, be ba nūn yōre saa ye u yiire, ba nūn sōwa ba nεε, a ku bεrum ko, wee, a bii tən durə mara.

Adama u n ben gari wure. U bu atafiru kua.

²¹ Ma u bii wi yīsiru kā Ikabodu. Yīsi ten tubusiana, Gusunə kun maa wāa Isireliban suunu sōo. U nūn soka mε, yèn sō ba bu Yinni Gusunən woodan kpakororu mwaari ka maa win dwaa tundo ka win durən gōon sō.

²² Ma u nεε, Gusunə kun maa wāa Isireliban suunu sōo. Domi yiberēba ba win woodan kpakororu mwa.

Gusunən woodan kpakororu

Filisitiban mi

5

¹ Filisitiba ba Gusunən woodan kpakoro te sua saa Ebēni Eεen di ba ka da Asidəduə,

² ba tu duusia ben būu Dagonin dirə ba yi temə win bəkuə.

³ Ye n kua sisiru Asidədugibu ba seewa buru buru yellu ba deema wee, ben būu wi, u wərume u kibari Yinni Gusunən woodan kpakororun wuswaaə. Ma ba nūn seeya ba kpam wesia win ayerə.

⁴ Sisiru ba maa seewa buru buru yellu ba deema wee, būu wi, u wərume u kibari Yinni Gusunən woodan kpakoro ten wuswaaə, ma win wiru ka nōma kpuro ya bətikire ya yii dii kənnəwə. Win kuseru tənawa ta tie.

⁵ Yen sōna Dagonin yāku kowobu ka be ba ra du win dirə bu ka nūn sā kpuro Asidəduə, ba ku ra maa dii kənnə gen deedeeru taare sere ka gisən gisə.

⁶ Ma Yinni Gusunə u Asidədugibu ka ben baru kpaanugibu kpuro nōmu doke u bu bwisinu wisi u dera ba nōni swāaru wa.

⁷ Saa ye Asidədugibu ba deema meya n sāa, ma ba nεε, sa n maa Isireliban Yinnin woodan kpakororu yiimə bεsen mini domi u sun nōmu doke ka mam bεsen būu Dagonin tiio.

⁸ Ma ba gəra baama kpuro mi Filisitiban sinamba wāa. Ba na ba menna ba wesiana ba nεε, amōna sa ko ko ka Isireliban Yinnin woodan kpakoro te.

Yera ba nεε, i de su ka tu da Gatio.

Ma ba tu sua ba ka da mi.

⁹ Ye ba ka tu tura wuu gen mi, Yinni Gusunə u maa wuu gegibu nōmu doke sere wuu ge, ga burisina. Gen tən durəbu saa

bukurobun min di, sere ka bibɔ, ba bwisinu barawa.

¹⁰ Yen sɔna ba ka maa kpakoro te da Ekoronio. Ye ba ka tu wuu dua, yera Ekoronigiba wuri wura ba nee, wee, ba ka sun Isireliban Yinnin woodan kpakoro te naawa bu ka sun go beɛɛ kpuro.

¹¹ Ma ba gɔra Filisitiban sinambu kpuron mi, ba bu menna ba nee, i de bu ka Isireliban Yinnin kpakoro te wura ten ayerɔ kpa tu ku sun go tu kpe.

Domi wuu ge kpuro ga burisina gɔn berum sɔ, yɛn sɔ Gusunɔ u bu nɔmu doke gem gem.

¹² Wuu gen tɔn durɔ be ba n gu, bwisinu bu wisiwa kpuro sere ben wuri yi wɔllu girari.

Filisitiba ba kpakoro te wesia

6

¹ Yinni Gusunɔn woodan kpakorora wɔawa Filisitiban temɔ suru nɔɔba yiru.

² Ma Filisitiba ba ben yaku kowobu ka ben sɔrobu soka ba bu bikia ba nee, amɔna sa ko ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te ko. I sun sɔɔwɔ nge me sa ko koosina su ka tu wesia Isireliban mi.

³ Ma ba bu sɔɔwa ba nee, i n Isireliban Yinnin kpakoro te wesiamɔ, i ku ra tu wesia kam dirum, adama baa n n meren na, i suuru kanabun kɛnu wɛɛyɔ, i ka bekura, kpa i gia yɛn sɔ u beɛ nɔmu doke sere ka tɛ.

⁴ Ma Filisitiba ba nee, kɛɛ nirɔ sa ko wɛ su ka suuru kana.

Ma ba bu sɔɔwa ba nee, i bwisinun weenasinu koowo wasi nɔɔbu ka maa gunɔnun weenasinu wasi nɔɔbu, ye kpuro ka wura, nge me beɛ Filisitiban sinamba geeru ne, yɛn sɔ bara tee tera ta beɛ mwa ka beɛn sinambu.

⁵ Yen sɔna i ko i bwisinun weenasinu ko ka gunɔ ni nu tem sankumɔn weenasinu, kpa i Isireliban Yinni beɛɛ wɛ. Sɔrɔkudo u koo win nɔman bunum kawɔ u beɛ wahala wunari beɛ ka beɛn bɔnu ka beɛn tem min di.

⁶ N n men na, i ku beɛn gɔru bɔbiasia nge me Egibitigibu ka ben sunɔ ba kua. I yaayo nge me Gusunɔ u bu kua sanam me ba n Isireliba yɔsu ba doone.

⁷ Yen sɔ, i naa keke kpa koowo tɛ, kpa i naa merobu tama yiru yi yi binu bom kɛmɔ

yi ba kun sugu dokere kpa i yi sɔri keke ye sɔɔ, kpa i ka yin binu da yenuɔ.

⁸ Kpa i Yinni Gusunɔn kpakoro te sua i sɔndi keke ye sɔɔ, kpa i wuran yabu ye i nɔn kua mi sua i doke kpakororu garu sɔɔ i yi teɔnɔn bɔkuɔ, kpa i nee yi yɔsu yi doona ka yin tii.

⁹ Sanam me yi doonɔ, i n yi mɛɛra. Yi n dɔɔ Bɛti Semɛsi gia Isireliban tem nɔɔ bura yerɔ, i n yɛ ma Yinni Gusunɔwa u sun kɔsa yeni kua. Adama yi kun kue me, sanam mɛya i ko i gia ma n n win nɔma ya sun so, ya yen naaru nawa.

¹⁰ Ma durɔ be, ba kua me. Ba naa merobu yiru ye kasu ba yi sɔri naa keke ye sɔɔ, ma ba yin binu kenusi yenuɔ.

¹¹ Ma ba ka Yinni Gusunɔn kpakoro te na ba yi keke ye sɔɔ, ka kpakoro tɛ sɔɔ bwisinu ka gunɔnun weenasinu wɔa mi.

¹² Ma nee yi, yi yande doona Bɛti Semɛsin swaaɔ tururu. Yi sumɔ yi ka swaa ye swi, yi dɔɔ sɔru sɔrum me, yi n gam gere. Ma Filisitiban sinamba yi swi dandankuru ba ka dɔɔ sere Bɛti Semɛsiɔ, Isireliban tem nɔɔ bura yerɔ.

¹³ N deema Bɛti Semɛsigibu ba ben alikama gɛemɔ wɔwaaɔ. Ye ba nɔni seeya, yera ba woodan kpakoro te wa, ma ba nuku dobu wɔri.

¹⁴⁻¹⁵ Ma naa keke ye, ya dua Yosue Bɛti Semɛsigiin gberɔ, ya yɔra mi. Wee kpee bakaru gara wɔa mi. Ma Lefiba ba na ba Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te sua keke yen di ka sere maa kpakoro te ta wuran yabu yeba mɔ, ma ba ye kpuro yi kpee baka ten wɔllɔ. Ma ba keke yen dɔa besuka ba ka naa mero be Yinni Gusunɔ yaku dɔɔ mwaararugiru kua. Ma ba maa siarabun yakunu kua dɔma te.

¹⁶ Ye Filisitiban sinambu nɔɔbu be, ba wa me, yera ba gɔsira Ekoronio dɔma te.

¹⁷ Bwisinun weenasii ni Filisitiba ba kua ka wura ba Yinni Gusunɔ wɛ ben durum sɔ, ba nu kuawa wuu sinin sɔ, Asidɔdu ka Gasa ka Asikaloni ka Gati ka maa Ekoronio.

¹⁸ Gunɔnun weenasii ni ba kua ka wura, nin geera maa kuawa nge me Filisitiban sinambu nɔɔbu yen wusu ne si su gbɔraru mɔ ka si su kun mɔ. Kpee baka tɛn wɔllɔ ba kpakoro te yi, ta wɔawa Yosue Bɛti Semɛsigiin gberɔ, ta sɔa seeda sere ka gisɔn gisɔ.

19 Yinni Gusunɔ u maa Bɛti Semɛsigibu gabu go domi ba win kpakoro ten sɔwɔ mɛɛra. Be u go mi, ben geera kuawa tɔnu wata ka wɔkuru. Ma be ba tie ba nɔɔguru sua ba gɔɔ swi yɛn sɔ Yinni Gusunɔ u ben dabinu go.

20 Ma Bɛti Semɛsigibu ba nɛɛ, wara u koo yɔra Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, domi u dɛɛre. Nge weren miya kpakoro te, ta koo da ta n yara bɛɛn min di.

21 Ma ba sɔmɔbu gɔra Yarimun wuugibun mi, ba nɛɛ, Filisitiba ba ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te wurama mini. I na i tu sua i ka da bɛɛn mi.

7

1 Ma Yarimun wuugiba na ba kpakoro te sua ba ka da Abinadabun yenuɔ guuru wɔllɔ. Ma ba win bii Eleasaa wuna nɛnɛm u ka kpakoro te kɔsu.

Samueli u Isireliba kpare

2 Saa mɛn di Yinni Gusunɔn kpakoro te, ta waa Yarimun wuu mi, ya tɛ ya kuawa wɔɔ yendu. Ma Isireliba kpuro ba Yinni Gusunɔ kasu.

3 Ma Samueli u bu sɔɔwa u nɛɛ, i n yɛ i gɔsirawa Yinni Gusunɔn mi, ka bɛɛn gɔru kpuro, i bɔu wi ba mɔ Asitaaten bwaaarokunu wunɔ bɛɛn suunu sɔɔn di, ka ni nu tie, kpa i bɛɛn gɔrusu Yinni Gusunɔ wɛ i wi turo sɔ. U koo bɛɛ faaba ko Filisitiban nɔman di.

4 Ma Isireliba ba bɔu ni ba mɔ Asitaate ka Baali kpuro wuna ben suunu sɔɔn di, ba Gusunɔ sɔamɔ wi turo.

5 Ma Samueli u nɛɛ, Isireliba kpuro bu mɛnna Misipaɔ, kpa u Yinni Gusunɔ suuru kana ben sɔ.

6 Ma ba mɛna Misipa mi, ba nɔɔ bɔkua ba gerua ba nɛɛ, sa Yinni Gusunɔ tora. Ma ba nim taka ba mu yɛka win sɔa yerɔ bu ka sɔɔsi ma ba tii wɛ. Yen tɔɔ te, be kpuro ba wura ma Samueli sɔa ben kparo.

7 Ye Filisitiba ba nua ma Isireliba ba mɛna Misipaɔ, yera ben sinamba bu daawa. Saa ye Isireliba ba ben baaru nua, ma ba nanda ben sɔ.

8 Ma ba Samueli sɔɔwa ba nɛɛ, a ku mari, a n da sun Gusunɔ bɛɛn Yinni sokue u sun faaba ko Filisitiban nɔman di.

9 Ma Samueli u yaa kinɛru sua te ta bom nɔrumɔ u ka tu Yinni Gusunɔ yaku dɔɔ

mwaararuguru kua. U maa nɔn kana Isireliban sɔ, ma u nɔn wurari.

10 Saa ye Samueli u yaku te mɔ mi, saa yera Filisitiba ba Isireliba tabu wɔrima. Yera Yinni Gusunɔ u dera gura ya gbɔra ya Filisiti be nandasia, ben laakari ya burisina, ma ba duki yarina Isireliban min di.

11 Ma Isireliban tabu durɔbu ba yara Misipan di ba Filisiti be naa gira ba bu go go ba ka tura sere Bɛti Kariɔ.

12 Ma Samueli u nɛɛ, Gusunɔ u sun somimɔwa sere ka gisɔ. Ma u kperu garu sua u tu gira Misipa ka Senin baa sɔɔ, u tu soka Eɛni Eɛɛ. Yen tubusiana, somirun kperu.

13 Nge mɛya Yinni Gusunɔ u ka Filisitiba taare, ba n maa naare Isireliban mi. Ma u bu nɔni sɔɔwa sere Samuelin waaarun nɔrɔ.

14 Wuu si Filisitiba ba raa mwa Isireliban mi, saa Ekoronin di sere n ka da Gatiɔ, Isireliba ba si kpuro wɔrawa ka sin baru kpaanu Filisitiban nɔman di. Ma alafia ya dua Isireliba ka bwese ni nu ka bu sikerɛnɛn suunu sɔɔ.

15 Samueli u kuawa Isireliban kparo win waaarun tɔru kpuro sɔɔ.

16 Wɔɔ ka wɔɔ u ra dewa u Beteligibu ka Giligaligibu bera ka maa Misipagibu, kpa u bu siribu kua.

17 Yen biru kpa u wura Ramaɔ mi win tɔmba waa, u bu siribu kua. U maa Yinni Gusunɔ yaku yeru kua mi.

Isireliba ba sina boko bikia

8

1 Saa ye Samueli u tɔkɔ kua, u dera win biba kua Isireliban kparobu.

2 Win bii gbiikoon yiira Yoeli, yirusegira maa Abia. Bera ba kua kparobu Beri Sebɔɔ.

3 Adama win bii be, ba n win yira swi. Ba ye gerariwa gobin binɛn sɔ. Ba nɔm biran kɛnu mwaamɔ. Ba ku ra tɔmbu sirie dee dee.

4 Ma Isireliban guro gurobu kpuro ba mɛna ba da Samuelin mi Ramaɔ.

5 Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, wee, a tɔkɔ kua, wunɛn biba kun maa wunɛn yira swi. N n mɛn na, a sun goo kasuo u ko bɛɛn sina boko u n sun kpare nge mɛ bwesenu kpuro nu mɔ.

6 Adama gari yi, yi n Samueli dore, ye ba nɛɛ, u bu sina boko kasuo wi u ko n bu kpare. Ma u kanaru kua.

⁷ Yera Yinni Gusunə u nùn sɔ́wə u nɛɛ, ye tən be, ba nun sɔ́wə kpuro, a wuro. A ku yina. Domi n ñ wunɛ ba yinamə, nɛna ba yina na n sãa ben sunə.

⁸ Saa mìn di na bu yarama Egibitin di sere ka gisə ba man yinawa ba bũnu sãamə. Nge mɛya ba maa nun kuamme.

⁹ Yen sɔ́, a ben gere wuro, adama a bu sɔ́wə ye sina boko wi, u koo ra bu kua, kpa ba n yɛ̃.

Sina bokon saria

¹⁰ Ma Samueli u Yinni Gusunən gari yi kpuro tən be tusia.

¹¹ U nɛɛ, sina boko wi u koo bandu di mi, ameniwa u koo ko. U koo bɛɛn bii tən durəbu mwɛeri ba n sãa win tabu kowobu, gabu bu win tabu kɛkɛban sɔmburu ko, kpa gabu ba n sãa maasəbu, kpa gabu ba n sãa win kirukuba ba n duku dukubu m̀ win tabu kɛkɛn wuswaa.

¹² U koo gabu gəsi ba n sãa tabu kowo wuunun wirugibu, kpa u gabu wuna ba n win gbee sɔma m̀ kpa gabu ba n tabu yānu ka tabu kɛkɛban yānu sekumə.

¹³ U koo maa bɛɛn bii wəndiaba mwɛeri ba n da nùn turare kue kpa ba n sãa dīa kowobu ka pɛɛ kowobu.

¹⁴ U koo bɛɛn gbee geenu mwɛeri ka maa bɛɛn gbaa geenu mi i dāa binu duura ni ba sokumə resɛm ka olifi, kpa u win bwāabu wɛ̃.

¹⁵ I n bɛɛn gberun dīanu ka bɛɛn resɛm marum kpuro suba suba wəkuru, sube teera ko n sãawa wigiru, kpa u tu sua u win sɔm kowobu ka ben wirugibu wɛ̃.

¹⁶ U koo bɛɛn sɔm kowo tən durəbu ka tən kurəbu be ba dam mə mwɛeri, ka bɛɛn kɛtekunu ka bɛɛn naa kinɛ geenu kpa u ka win tii tiin sɔmburu ko.

¹⁷ U koo bɛɛn yaa sabenu menna kpa nin wəkuru baateren wəllə u teeru sua, kpa bɛɛn tii i n sãa win yobu.

¹⁸ Dəma te ye kpuro ya koora, i ko weeweenu ko sina boko wi i gəsən sɔ́, adama Yinni Gusunə u ñ bɛɛ wurarimə dəma te.

¹⁹ Ka mɛ, tən be, ba ñ Samuelin gere wure. Ba nɛɛ, sina bokowa sa kī.

²⁰ Kpa bɛsɛn tii sa n sãa nge bwesenu kpuro. Sina boko wi, u ko n da bɛsɛn siribu ko kpa u n da sun kpare tabu sɔ́.

²¹ Ye Samueli u tən ben gari yi kpuro nua u kpa, yera u yi Yinni Gusunə saaria.

²² Yinni Gusunə u Samueli sɔ́wə u nɛɛ, a tən ben gere wuro, kpa a bu sina boko wi kua.

Yen biru Samueli u Isireliba sɔ́wə u nɛɛ, ben baawure u gina doo win wuu.

Sɔ́lu u win baan kɛtekunu

kasu

9

¹ Durə goo u wāa Benyamɛɛn bweseru sɔ́, win yīsira Kisi. Win baababara Abieli ka Serori ka Bekorati ka Afia. Be kpuro ba sãawa Benyamɛɛn bweseru. Kisi wi, u sãawa tən boko, u maa gobi mə.

² Wiya u bii tən durə goo mə wi ba sokumə Sɔ́lu. U sãa aluwaasi durə burə. Isireliba kpuro sɔ́, goo sari wi u nùn gea tura. Mɛya be kpuron gunum mu ra yōrewa win serə.

³ Yera Kisi win kɛtekunu nu kɔ́ra. Ma u win bii Sɔ́lu wi sɔ́wə u nɛɛ, u seewo u sɔm kowo turo sua bu da bu nùn kɛteku ni kasuama.

⁴ Ma ba sara ba da Efaraimun guunun bera gia, ka Salisan temə, adama ba ñ nu wa. Min di, ba maa da Salimun temə ka Benyamɛɛn tem mɛ kpuro sɔ́, adama ba ñ nu wa.

⁵ Saa ye ba tura Sufuə, yera Sɔ́lu u sɔm kowo wi sɔ́wə u nɛɛ, a na su wura yenuə, domi à n da, nɛn baaba u kɛteku nin gari duari u bɛsɛn weeweenu m̀.

⁶ Ma sɔm kowo wi, u nùn sɔ́wə u nɛɛ, wee, Gusunən tənno goo u wāa wuu ge sɔ́, u bɛɛɛ mə. Ye u maa gerua kpuro ya ra koorewa. A na su da win mi. Səɔkudo u koo sun sɔ́ swaa ye sa ko kpe su ka kɛteku ni wa.

⁷ Ma Sɔ́lu u sɔm kowo wi wisa u nɛɛ, sà n da durə win mi, mba sa ko sii kɛ̃. Wee, sa ñ maa dīanu tie bɛsɛn bɔ́rə. Mɛya gāanu ganu maa sari ni sa ko nùn kɛ̃. Nge mba sa mə.

⁸ Ma sɔm kowo wi, u Sɔ́lu wisa u nɛɛ, na sii geesun gobi piibu gagu mə mini, kon yi Gusunən tənno wi kɛ̃ kpa u sun bɛsɛn swaa sɔ́si ye sa ko kpe su ka kɛteku ni wa.

⁹⁻¹¹ Saa yera Sɔ́lu u sɔm kowo wi sɔ́wə u nɛɛ, geema a gerua. A na su da. Ma ba da wuu mi, mi Gusunən tənno wi, u wāa. Ye ba wuu gen tureru yəəmə, yera ba ka wəndia gabu yinna ba yarima ba nim takam dɔ́. Ba bu bikia ba nɛɛ, yam wao wi, u wāa mini?

N deema yellu Isireliban goo ù n kī u gāanu bikia Gusunən mi, ba ra nɛɛwa, a

na su da yam waon mi. Wi sa tē sokumō Gusunān sāmō, wiya ba ra sanam mē soku yam wao.

12 Wōndia be, ba bu wurari ba nēē, oo, tēn tē gera u doona mini. I bōbio, u bēē gbiiye wuuō, domi tōmba yākuru garu kobu na gunguru mi gisō.

13 I n wuu dua i ko nūn wa u sere yo gunguru mi, u di. Domi goo kun dimō ma n kun mō u tura mi, yēn sō wiya u koo yākuru domaru koosi, yen biru be ba soka bu sere di. I doo fuuku, i ko i nūn wa.

Sōlu ka Samueli ba yinna

14 Ma ba doona. Ye ba duō wuuō, yera ba ka Samueli yinna u yariō u dōō gunguru mi.

15 N deema Sōlu u sere na wuu mi, Yinni Gusunō u Samueli sōōwa u nēē,

16 sia amadaare kon Benyamēēban turo gōrima wunēn mi, kpa a nūn gum tāre wirō domi na nūn gōsa u ka ko nēn tōmbu Isireliban sunō. Wiya u koo bu wōra Filisitiban nōman di. Domi na ben wuri nua ma na bu mēērima na ben wahala wa.

17 Saa ye Samueli u Sōlu wa, Yinni Gusunō u nūn sōōwa u nēē, durō wiya mi, wīn gari na raa nun sōōwa. Wiya u koo bandu di nēn tōmbun suunu sōō.

18 Yera Sōlu u susi Samuelin bōkuō wuu duu yerō u nēē, a gem mō, a man sōōwō mi yam wao wi, u wāa.

19 Samueli u Sōlu wisa u nēē, nēna yam wao wi. A na su da gunguru mi. Sanna sa ko di gisō. N n kua bururu, ye a bwisikumō wunēn gōruō a bikia, kon nun ye kpuro wisi, kpa n de a doona.

20 Keteku ni nu kōōra yen sōō ita gisō, a ku maa nin gari ko, domi siba nu wa. Adama a n yē ma Isireliban sia ya ko n wāa wunē ka wunēn baan yenugibun nōmāō.

21 Ma Sōlu u nūn wisa u nēē, nē Benyamēēn bwesera. N n beya ba piiburu bo Isireliba sōō? Benyamēēn bwese te sōō kpa, n n nēn dusiba ba bwēēbwēēru bo? Mba n kua a ka man gari yinin bweseru mō.

22 Samueli u ka Sōlu ka sām kowo wi da gunguru mi, u bu duusia dii bakarō u bu aye bēēregiru wē tōmbu tēnan suunu sōō be ba dim soka mi.

23 Ma Samueli u dīa kowo sōōwa u nēē, a dīa ni tama ni na nēē, a gina yiyo bee tia wunēn mi.

24 Dīa kowo u ka yaa taaru na u yi Sōlun wuswaaō. Ma Samueli u nēē, wee ye ba nun yiya, a tii ye gaweo a di. Domi na ye beruawa wunēn gisōn naa ten sō n sere tōmbu dim soku mini.

Ma Sōlu ka Samueli ba di sannu dōma te.

25 Ye ba sarama gunguru min di, ba wura wuuō, ma Samueli u ka Sōlu gari kua win dii tēera wōllō, ma Sōlu ka win sām kowo ba kpuna mi.

Samueli u Sōlu gum tāre

u ka ko sunō

26 Buru buru yellu, Samueli u Sōlu soka dii tēera wōllu mi, u nēē, a seewo, kon nun kara a doona.

Sōlu u seewa, ma wi ka Samueli ba yara sannu yenun di.

27 Sanam mē ba wuu yarimam dōō, Samueli u Sōlu sōōwa u nēē, a de wunēn sām kowo u sun gbiiya u doona.

Ma sām kowo wi, u gbia u doona. Yera Samueli u nēē, a yōro, kpa n nun sō ye Gusunō u gerua.

10

1 Ma Samueli u gum kparaba piibu sua u gen gum tāre Sōlun wirō u nūn bōkasi u nēē, na yeni kuawa a n ka yē ma Yinni Gusunōwa u nun gōsa a ka ko win tōmbun sunō.

2 Sā n yarina minin di tē, kaa ka durōbu yiru gabu yinna Sēetakiō, Benyamēēn temō Raselin sikirun bōkuō. Ba koo nun sō bu nēē, keteku ni a kaso da mi, ba nu wa kō. Wunēn baa u n maa nin bwisikunu mō, wunēn tiin bwisikuna u mō. U tii bikiamō, amōna u koo ko win biin sō.

3 Kpa a sara a da sere Taborin dāa baka ten mi. Kaa ka durōbu ita gabu yinna be ba dōō Beteliō bu ka Yinni Gusunō sā. Ben turo u kō n boō binu ita sōōwa, turo ko n pēē ita nēni, kpa turo u n maa tam kparaba nēni.

4 Ba koo nun tōbiri kpa bu nun pēē yiru wē kpa a ye mwa.

5 Yen biru kaa da sere gunguru mi ba ra Gusunō sā te ba mō Gibeā. Miya Filisitiban tabu kowo wuuru gara wāa. Saa ye a duō wuu ge sōō, kaa ka Gusunān sāmōbun wuuru garu yinna be ba saram wee gunguu ten min di, ba girigbo ka bwāaru ka guuru ka mōrōku soomō, ba Yinni Gusunō sāamō.

⁶ Saa ye, Yinni Gusunən Hunde u koo nun yə kpa a ko tən kpao kpa a n Yinni Gusunə sāmə ka win səmə be sannu.

⁷ Saa ye yīrenu ita ye, ya nun koorā ya kpa, a koowo kpuro ye wunen noma ya baba domi Yinni Gusunə u wāa ka wunε.

⁸ Kpa a man gbiiya a da Giligaliə a man ma mi sōo nəba yiru. Miya kon nun deema kpa n yāku dōo mwaararuginu ko ka maa siarabun yākunu kpa n nun sōasi ye n weenε a ko.

⁹ Sanam mε Səalu u Samueli biru kisi u doonə, Gusunə u win gōru gəsia kpəə, ma yīre ni kpuro nu koorā tōo te səə.

¹⁰ Sanam mε Səalu ka win səm kowo ba tura Gibeao, Gusunən səmabun wuuru gara ka bu yinna. Yera Gusunən Hunde u Səalu yəəwa, ma u Gusunə sāaru wəri ben suunu səə.

¹¹ Be ba raa nūn yē kpuro, ye ba nūn wa u Gusunə sāmə səmə ben suunu səə mε, yera ba bikiamə ba m̀, mba n Kisin bii Səalu deema. U tē sāawa Gusunən səmə?

¹² Wuu gen tənū goo u wisa u nεε, wara səmə ben tiin baaba. Yen sōna ba ra məndu ko bu nεε, Səalu tē sāawa Gusunən səmə?

¹³ Saa ye Səalu u sāa te kua u kpa, ma u da gunguu ten mi.

¹⁴ Yera win baa yākabu u nūn bikia u nεε, mana i da ka wunen səm kowo.

Səalu u nūn wisa u nεε, sa ketekunu kaso dawa, adama sa n nu wa. Ma sa da Samuelin mi.

¹⁵ Yera baa yākabu wi, u nεε, a man sōəwə ye Samueli u nun sōəwa.

¹⁶ Ma Səalu u nεε, u sun sōəwa dim dim ma ba keteku ni wa.

Adama u n nūn bandun gari sōəwa yi Samueli u gerua.

Ba Səalu bandu wē

¹⁷ Yen biru Samueli u Isireliba kpuro sokusia ba menna Yinni Gusunən sāa yerə Misipao.

¹⁸ Ma u bu sōəwa u nεε, ameniwa Gusunə bεε Isireliban Yinni u gerua. U nεε, u bεε yarama Egibitin di ma u bεε wəra Egibitigibun noman di, ka bwesenu kpuro ni nu raa bεε dam doremən noman di.

¹⁹ Adama wee, i nūn yina gisə, wi u bεε faaba kua bεen wahala ka bεen nani swaarun di. Ma i nεε, u bεε sunə kuo, u bεε kpapa. N n mən na, i yarima bweseru ka

bweseru, kpa i tii tusia yenu ka yenu win wuswaaə.

²⁰ Ma Samueli u dera Isireliban bwesenu kpuro nu susi nu tii tusia. Yera Gusunə u sōasi ka yīreru ma u Benyamεen bweseru gəsa.

²¹ Yen biru Samueli u dera Benyamεen tambu ba susi ba tii tusia yenu ka yenu ma Gusunə u Matirin yenu gəsa. Matirin yenu ge səə, Kisin bii Səaluwa u gəsa. Adama ye ba nūn soka soka ba n nūn wa.

²² Yen sōna ba kpam Yinni Gusunə bikia ba nεε, durə wi, u tunuma kə mini?

Ma Yinni Gusunə u nεε, oo, wee, u kukua tambun yānu səə.

²³ Ba duki da mi, ma ba ka nūn na. Ye u yōra tambun suunu səə, be kpuron gunum mu yōrawa win serə.

²⁴ Ma Samueli u tən be kpuro sōəwa u nεε, durə wi wee, wi Yinni Gusunə u gəsa. Goo maa sari bεε kpuro səə wi u ka nūn nε.

Ma tən be kpuro ba kuuki kua ma ba nεε, sunən hunde yu dakaa da.

²⁵ Ma Samueli u bu sinandun wooda tusia, ma u ye yorua tireru səə u yi Gusunən sāa yerə. Yen biru u tən be kpuro kara, ben baawure u da win yenuə.

²⁶ Səalun tii u maa da win yenuə Gibeao. N deema Gusunə u tabu durə damgibu gabun gōruə doke bu nūn swī.

²⁷ Adama aluwaasi garu ko sariba gabu ba gerumə ba m̀, durə winiwa u koo kpī u sun faaba ko? Ma ba nūn gema ba n ka nūn kēru naawε. Adama Səalu kun gεε gerua.

Səalu u Aməniba kamia

11

¹ Aməniban sunə wi ba m̀ Nakasi u seewa u da u Yabesi wəri Galadin temə. Ma Yabesigibu kpuro ba nūn sōəwa ba nεε, a ka sun arukawani bəkuo, sa ko nun yoru diiya.

² Adama Nakasi u bu wisa u nεε, i n wura n bεen baawuren nəm geun nənu wəwa, kpa bεε Isireliba kpuro i sekuru wa, sanam meya kon ka bεε arukawani bəke.

³ Yabesin guro gurobu ba nūn sōəwa ba nεε, a sun sōo nəba yiru kēeyə su wa su ka tambu gəri Isirelin tem kpuro səə. Sà kun wa wi u koo sun faaba ko, sa ko bεε tii yōsua.

⁴ Yera goro be, ba da Gibeao mi Səalu u wāa, ba labaari ye gerua. Ye tamba nua mε, ma be kpuro ba nəgiru sua ba swī.

⁵ N deema Səalu u wee gberun di ka win keteba, ma u bikia u nee, mba n tən be deema ba ka sumə me. Ma ba nūn Yabesigibun gari yi saaria.

⁶ Ye Səalu u yi nua, yera Gusunən Hunde u nūn yəwa ma win nukura gbisa gem ka tia.

⁷ Yera u win keteba yiru sua u go u ye bətira bətira, ma u dera ba ka yen kpri ni da Isirelin tem kpuro sɔɔ ba nee, nge meya ba koo baawuren keteba kua wi u yina u Səalu ka Samueli swi ba n tabu seewa.

Ma Yinni Gusunən berum mu tən be mwa, yera be kpuro ba menna ba yara nge tən turo.

⁸ Səalu u dera ba tən be gara gara Besekiə. Isireliban geera kuawa tən nərəbun suba gooba wunəbu (300.000). Yudaba ba maa s̄a tən nərəbun suba tena (30.000).

⁹ Ma ba Yabesigibun goro be sɔɔwa ba nee, i doo i beegibu s̄i i nee, sia sere sɔɔ u ka ye, ba koo faaba wa.

Ye goro be, ba tura ba Yabesigii be sɔɔwa me, yera ben nukura dora.

¹⁰ Ma ba Aməniba sɔɔwa ba nee, sia sa ko bee tii yɔsua i ka sun ko nge me n bee wɛre.

¹¹ Səalu u win tambu bənu kua wuunu ita. Yen sisiru saa ye goo gbiikaa swi, u dera ba da ba Aməniban sansani wəri ba bu go go sere sɔɔ ka ye. Be ba tie ba yarinewa ba sebiri tia tia.

¹² Yera Isireliba ba Samueli sɔɔwa ba nee, berə ba n daa k̄i Səalu u ko besen sunə. Be ba gerua me, a de bu yarima su bu go.

¹³ Adama Səalu u nee, ba n goo goomə gisə, domi gisəra Yinni Gusunə u sun faaba kua.

¹⁴ Ma Samueli u be kpuro sɔɔwa u nee, i na su da Giligaliə kpa su Səalun bandun dam sire.

¹⁵ Ma be kpuro ba da mi, ba Səalun bandun dam sire Yinni Gusunən s̄a yerə. Ba maa Yinni Gusunə siarabun yākuu kua. Ma Səalu ka Isireliba kpuro ba t̄ə bakaru di ka nuku dobu.

Samueli u Isireliban kparabu

deri

12

¹ Samueli u Isireliba kpuro sɔɔwa u nee, wee na been gere wura gāanu kpuro sɔɔ ma na bee sunə kua.

² T̄e wiya u koo bee kpara, domi na təkə kua, nen seri burura, nen biba maa bukura nge bee. Wee na bee kpara saa nen aluwaasirun di sere n ka girari gisə.

³ I man seeda diyo Yinni Gusunə ka sunə wi u gosan wuswaaə. Waran ketewa na mwaare. N kun me, weren ketekuwa na mwa. Wara na taki diire. N kun me, wara na dam dərere. Nge weren k̄era na mwaare n ka nūn gem w̄e. Wi na yen gaa kuare, kon ȳero yen dibu k̄asia.

⁴ Ba nee, a n sun taki diire, a n maa sun dam dərere. Meya a n maa besen goon k̄eru mwaare a ka nūn gem w̄e.

⁵ Samueli u bu sɔɔwa u nee, Yinni Gusunə ka sunə wi u gosa ba s̄a seeda gisə ma i n̄ k̄isa gaa wa ne sɔɔ.

Ba nee, meya.

⁶ Yera Samueli u kpm bu sɔɔwa u nee, Yinni Gusunəwa u s̄a nen seeda, wi, wi u Məwisi ka Aroni gosa ma u been baababa yarama saa Egibitin tem di.

⁷ N n men na, i ȳro s̄e t̄e, kpa i been taare nə Yinni Gusunən wuswaaə. Kon bee win s̄am geenu yaayasia ni u kua bee ka been baababan s̄.

⁸ Yakəbu ka wigibu ba da Egibitiə. Ma Egibitigibu ba ben bibun bweseru n̄ni sɔɔwa, ma ba Yinni Gusunə n̄əgiri sue u ka bu somi. Ma u bu Məwisi ka Aroni goria. Beya ba bu yara Egibitin di, ma ba dera ba sina tem mini.

⁹ Adama ba Gusunə ben Yinni wi duari. Ma u bu Hasorin tabu sunə Sisera n̄mu s̄andia ka Filisitiba ka Məabun sunə. Be kpurowa ba ka bu tabu kua ba bu kamia.

¹⁰ Yera ba Yinni Gusunə soka ba nūn sɔɔwa ba nee, ba durum kua domi ba nūn deri ba būu tən durə be ba m̄ Baaliba ka būu tən kurə wi ba m̄ Asitaate s̄amə. Adama n̄ bu w̄era ben yiberəban n̄man di, ba koo nu deri bu nūn s̄a.

¹¹ Ma Yinni Gusunə u bu Gedeoni goriaama ka Baraki ka Yefite ka sere maa ne Samueli. Ma u bee w̄era saa been yiberəban n̄man di be ba bee sikerene, ma i sina ka alafia.

¹² Adama sanam me i wa ma Aməniban sunə Nakasi u bee tabu w̄rim wee, yera i man sɔɔwa i nee, sunəwa i k̄i u bee kpara, baa me Yinni Gusunə u bandu dii been suunu sɔɔ.

¹³ I nùn suno bikia, ma u bæe nùn wē. Suno wi i kī mi, wi wee mi tē.

¹⁴ I n Yinni Gusunō nasie, i n nùn sāmō, i n win gari mēm nōwammē, ma i n win gere yinē, ma i nùn swīi dee dee, bæe ka bæen suno wi u bæe kpare, i ko i gea wa.

¹⁵ Adama i kun win gari mēm nōwē, ma i win gere yina, u koo bæe nōma doke nge me u bæen baababa kua.

¹⁶ Tē, i yōro i wa gāa baka ni Yinni Gusunō u koo ko bæen wuswaa.

¹⁷ N n̄ doo gēerun saawa sa wāa mi tē? Kon Yinni Gusunō kana u de gura yu nē ka gbāsukunu. Sanam mēya i ko gia ma durum baka i kua win mi, ye i ka tii suno bikia.

¹⁸ Ma Samueli u Yinni Gusunō kana. Gura na tōo te sōo, ka gbāsukunu. Yera tōn be kpuro ba Yinni Gusunō ka Samueli nasia.

¹⁹ Ma be kpuro ba Samueli sōowa ba nēe, a Gusunō wunen Yinni kanō bæe wunen bwāabun sō kpa su ku ra gbi yēn sō sa kpa durum sosi bæen durum gura sōo domi sa tii suno bikia.

²⁰ Ma Samueli u bu wisa u nēe, i ku nanda. Geema, i kōsa ye kpuro kua, adama i ku maa gera Yinni Gusunōn swaan di. I nùn sāawo ka bæen gōru kpuro.

²¹ I ku gera i būnu swīi. Nu n̄ arufaani gaa mō, nu n̄ maa kpē nu bæe faaba ko, domi kama nu sāa.

²² Yinni Gusunō u gōru doke u bæe ko win tōmbu, u n̄ maa bæe yinamō win yīsi bakarun bæeren sō.

²³ Nēn tii maa Gusunō u man gbara bu nēe, na n̄ maa bæe kanaru kuammē. Domi yeya n ko n sāa nēn durum win mi. Ko na n bæe swaa gea sōosimōwa ye ya dēnde.

²⁴ I n gesi Yinni Gusunō nasie kpa i n nùn sāmō ka nuku tia ka bæen gōrusu kpuro, kpa i n yaaye gāa baka ni u bæe kua.

²⁵ Adama i n daa kōsa mō, i ko i kam kowa bæe ka bæen suno wi.

Isireliba ba ka Filisitiba tabu kua

13

¹ Sōolu u mōwa wōo * sanam mē u bandu di Isireliba sōo. Ye u bu kpara wōo yiru,

² yera u tōnu nōrōbun suba ita (3.000) gōsa be sōo. Ben nōrōbun suba yiru (2.000) ya wāa ka wi Mikimasiō, Betelin guurun bera

gia. Tōnu nōrōbu (1.000) ba maa wāa ka Yonatham Gibeao, Benyamēen temō. Ma u dera tōn be ba tie ba wura ben yenusō.

³ Gibea miya Yonatham u Filisitiban tabu kowo wuuru garu wōri u kamia. Ma Filisiti be ba tie ba yen baaru nua. Yera Sōolu u dera ba kōba so Isirelin tem kpuro sōo ba nēe, i de Heberuba kpuro bu baaru ye nō.

⁴ Yera Isireliba kpuro ba nua ma Sōolu u Filisitiban tabu kowo be kamia sere ben mōru seewa. Yera n dera Isireli be kpuro ba mēna Sōolun mi ye u bu soka Giligaliō.

⁵ Ma Filisitiba ba maa mēna bu ka Isireliba tabu ko. Ba tabu kekeba mōwa nōrōbun suba tēna (30.000) ka maa maasōbu nōrōbun suba nōōba tia (6.000). Ben tabu kowobu ba n̄ garirō. Ba dabiwa nge yani sēeri nim wōkun goorō. Ma ba na ba sansani gira Mikimasiō, Bēti Afēnin sōo yari yeru gia.

⁶ Sanam mē Isireliba ba wa ma ba n̄ kurō, domi Filisitiba ba bu sēke, ma ba da ba kukua kpee wōrusō, ka awīi sōo, ka kpee baaba sōo, ka wōrusō, sere ka dōkō kpirinō.

⁷ Isireliba sōo, gabu ba mam da sere Yuudenin guruō Gadi ka Galadin temō.

Adama Sōolu u wāa Giligaliō. Be ba ka nùn wāa mi kpuro ba berum soore ba diirumō.

⁸ Ba tē mi, ba kuawa sōo nōōba yiru nge mē Samueli u Sōolu bura, adama Samueli u n̄ nē. Yera tōmba yarinam torua.

⁹ Yen sōna Sōolu u nēe, bu yaa sabenu tama u ka yāku dōo mwaararuginu ko ka maa siarabun yākunu. Ma u yāku dōo mwaararugii te kua ka win tii.

¹⁰ Saa ye u yāku te kua u kpa kese, yera Samueli u kurama ma Sōolu u yarima u nùn sennō da.

¹¹ Samueli u nēe, mban sōna a yenin bwe-seru kua.

Sōolu u wisa u nēe, na wa tōmba yarinamō ma a n̄ nē saa ye a bura. Filisitiba wee, ba maa mēnē Mikimasiō.

¹² Ma na bwisika na nēe, Filisitiba ba koo man wōrima Giligali mini, na n̄ maa Gusunō somiru kanē. Yen sōna nēn tii na yāku te kua.

¹³ Ma Samueli u nēe, gari bōkōn kookoosa a kua mi. A n̄ Gusunō wunen Yinnin wooda mēm nōwē ye u nun wē. A n̄ daa ye mēm nōōwa, Yinni Gusunō u koo raa de wunen

* 13:1 wōo - Ye ba yorua Heberum sōo, ya n̄ dēere.

bweseru ta n bandu dii Isireliba sɔɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁴ Adama tɛ wunen bandu ta n maa tɛɛmɔ. Yinni Gusunɔ u koo goo kasu win daa ya nùn wɛre kpa u nùn ko win tɔmbun kparɔ. Domi wunɛ, a n win wooda mɛm nɔɔwɛ.

¹⁵ Ma Samueli u seewa u doona Giligalin di. Yera Sɔɔlu ka win tabu kowo be ba tie ba maa da Gibeɔɔ, Benyamɛɛn temɔ. Ma u bu gara mi. Ben geera kua tɔnu natan (600) saka.

¹⁶ Sɔɔlu ka win bii Yonatham ka tɔn be ba ka bu wɔa sannu, ba ben sansani gira Gibe a mi. Adama Filisitiban sansani ya wɔa Mikimasiɔ.

¹⁷ Filisitiban tabu kowobun wuunu ita ya yara ben sansanin di ya Isireliba wɔraa da. Wuu teera da Ofaran swaɔɔ Sualin temɔ.

¹⁸ Ma yirusera Bɛti Horonin swaa swii. Ma itasera maa da Benyamɛɛn tem nɔɔ bura yerɔ wɔwa gaan bɔkuɔ mi purukanu ra n wɔa gbaburun bera gia.

¹⁹ N deema sekobu sari Isireliban tem kpuro sɔɔ domi Filisitiba ba nɛɛ, ba n wure bu takobiba ko n kun mɛ yaasi.

²⁰⁻²¹ Yen sɔna Isireliba ba ra de Filisitiban mi bu ka ben naa tebonun yari nɔɔ dera, ka ben dɔkunu ka ben gbɛɛ ka ben tebonu ka maa ben naa kpara dɛkin nɔɔ sɛnu.

²² Yen sɔna tabun sanam mɛ sɔɔ, tɔn be ba wɔa Sɔɔlu ka win bii Yonatham mi, ben goo kun takobi mɔ, n kun mɛ yaasa. Sɔɔlu ka win bii Yonatham tɔnawa ba yeba mɔ.

²³ Ma Filisitiban tabu kowobun wuu teeru gara yara ta da Mikimasiɔ, bera mi guunu yiru nu yinna. N deema miya ba ra ka sare.

Yonatham u Filisitiba kamia

14

¹ Sɔɔ teeru Yonatham, Sɔɔlun bii, u win bɔɔ aluwaasi wi u ra win tabu yɔnu sɔbe sɔɔwa u nɛɛ, a na su da Filisitiban tabu kowo wuu ten mi, te ta wɔa gia.

Adama u n Sɔɔlu sɔɔwa ma u gam dɔɔ.

² Sɔɔlu u wɔa Migoroniɔ Gibe a bɔkuɔ dɔru garun nuurɔ te ba ra soku gerenadi. Tɔn be ba wɔa ka wi, ben geera sɔawa tɔnu natan (600) saka.

³ N deema yɔku kowo wi ba mɔ Aya u wɔa tɔn ben suunu sɔɔ u sɔa yɔa ni ba ra ka bikiaru ko Gusunɔn mi neni. Aya wi, u sɔawa Akitubun bii. Akitubu wi, ka win

wɔnɔ Ikaɔɔdu, be, ba maa sɔawa Finɛɛsin bibu. Finɛɛsin tundowa Eli, wi u raa sɔa Yinni Gusunɔn yɔku kowo Siloɔ. Tɔnu nata ye sɔɔ, goo kun yɛ Yonatham u yara.

⁴ Swaa ye Yonatham u swii u ka da Filisitiban tabu kowo ben mi, ya kpawa ka kpee bakanu yirun baa sɔɔ. Teerun yiira Bosesi, yirusera maa Sɛnɛ.

⁵ Teera wɔa swaa yen sɔɔ yɛsan nɔm geu gia Mikimasin deedeeru. Teera maa wɔa Geban deedeeru.

⁶ Yonatham u win bɔɔ aluwaasi wi sɔɔwa u nɛɛ, a na su da bango sari ben mi. Sɔrɔkudo Yinni Gusunɔ u koo sun somi. Domi gɔanu sari ni nu koo nùn ganɛ u kun ka sun faaba kue, baa sà kun dabi.

⁷ Aluwaasi wi, u nɛɛ, a koowo kpuro ye a gɔru doke, a ku sika ko. Na wɔa ka wunɛ.

⁸ Ma Yonatham u nɛɛ, n n mɛn na, su da ben bera gia kpa bu sun wa.

⁹ Bɔ n nɛɛ, su yɔro su bu ma, sa ko yɔrawa su bu ma.

¹⁰ Bɔ n maa nɛɛ, su na ben mi, sa ko dawa, domi ben soku tera ta ko n sɔa yiireru ma Yinni Gusunɔ u sun bu nɔmu beria.

¹¹ Ma be yiru ye, ba dera Filisitiba ba bu wa. Ma Filisiti be, ba nɛɛ, Heberuba wee, ba yarimamɔ wɔrusun di mi ba raa kukua.

¹² Ma Filisitiban tabu kowo be, ba Yonatham ka win aluwaasi wi nɔɔ kɔ ba nɛɛ, i na mini su bɛɛ gari gɛɛ sɔ.

Ma Yonatham u win bɔɔ aluwaasi wi sɔɔwa u nɛɛ, a man swiima domi Yinni Gusunɔ u sun bu nɔmu beria, bɛɛ Isireliba.

¹³ Yera durɔ u kabura u ka yɔɔwa u da mi ba wɔa ma aluwaasi wi, u nùn swii. Ye ba tura mi, ma u bu soomɔ u suririmɔ. Yera win bɔɔ aluwaasi wi, u bu goomɔ win biruɔ.

¹⁴ Ben tabun tore ye sɔɔ, be yiru ye, ba tɔmbu gowa nge tɔnu yendun saka batuma piibu sɔɔ.

¹⁵ Ma berum Filisitiban tabu kowobu mwa kpuro be ba wɔa sansaniɔ, ka be ba wɔa tabu gberɔ, ka be ba sansani kɔsu, ka maa be ba yarimɔ ba tɔmbu wɔraa daamɔ. Sere ka tem tii mu yiirumɔwa ma tɔmba burisina. Gusunɔwa u dera yabu ye kpuro ya kooru mɛ.

¹⁶ Be ba Sɔɔlun sansani kɔsu Gibe a Benyamɛɛn temɔ, ba wa Filisitiban tabu kowo dabinu ba duku dukubu mɔ baama kpuro.

17 Ma Sɔɔlu u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, i bɛsɛn tɔmbu mɛnnɔ i ben yĩsa soku kpa su wa be ba kun wɔa mi.

Ma ba kua mɛ, ba deema Yonatham ka win bɔɔ aluwaasi wi u ra win tabu yɔnu sɔbe, beya ba sari mi.

18 Ma Sɔɔlu u Aya sɔɔwa u nɛɛ, u Gusunɔn woodan kpakororu suama.

N deema kpakoro te, ta wɔa Isireliban sansaniɔ sanam mɛ.

19 Nge mɛ Sɔɔlu u ka yɔku kowo wi gari mɔ, wure ni nu wɔa Filisitiban sansaniɔ nu sosimɔwa nu dɔɔ. Yera Sɔɔlu u yɔku kowo wi sɔɔwa u nɛɛ, a kpakoro te derio, su ku maa Gusunɔ gɔanu bikia.

20 Ma Sɔɔlu ka win tabu kowobu ba mɛnna ba da tabu gberɔ, ba deema wee Filisitiba ba burisinɛ ba goonamɔ ka takobi.

21 N deema Heberu gabu ba raa yoru dimɔ Filisitiban mi, sere ba ka bu da ben sansaniɔ. Adama ye ba Sɔɔlu ka Yonatham ka begibu wa, yera ba tii wuna ba wura ben mi.

22 Isireli gabu ba raa maa kukua Efaraimun guunun bera gia. Ye ba nua ma Filisitiba ba duki mɔ, yera ba seema ba wɔri tabu sɔɔ ba bu naa swi.

23 ba ka tura Bɛti Afɛnin wuswaaɔ. Nge mɛya Yinni Gusunɔ u ka Isireliba faaba kua dɔma te.

Isireliba ba Yonatham yakia

Sɔɔlu nɔman di

24 Isireliba ba nɔni sɔɔra gem gem dɔma te, yɛn sɔ Sɔɔlu u bɔrua u nɛɛ, ma n kun mɔ na nɛn yibɛɛba mɔru kɔsia, wi u di yoka yu sere turi, kon yɛro gowa. Yen sɔna tɔn be sɔɔ, goo kun dɔanu dende.

25 Sɔɔlun tɔmbu kpuro ba tura dɔa sɔɔwɔ mi tim mu tɛrie temɔ.

26 Sanam mɛ ba sɔɔ ge duɔ, ba deema wee, tim mɛ, mu koka temɔ. Ka mɛ, goo kun kɔka u mu dabure domi ba bɔri yi nasie.

27 Adama Yonatham u nɔ daa nua ma win tundo u tɔn be kirɔ kua ka bɔri. Yera u dɛka ye u nɛni ka tim bau sɔka u wuna u nɔɔ kpɛɛ, ma u dam wa.

28 Saa ye sɔɔra tɔn ben turo u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, wunen tundo u sun kirɔ kua ka bɔri u nɛɛ, wi u di gisɔ, u koo yɛro go. Yera n dera tɔn be, ba ka wasira gem gem.

29 Ma Yonatham u nɛɛ, nɛn baaba u bɛsɛn tɔmbu nɔni sɔɔmɔwa. A nɔ wa nge mɛ na dam wa sanam mɛ na tim mɛn fiiko di?

30 N koo raa wɛra too tɔn be, bɔ n di baa fiiko ye ba wɔra ben yibɛɛban nɔman di. Domi ba koo raa Filisiti be go n kere mɛ.

31 Dɔma te, ba Filisitiba gowa saa Mikimasin di sere ka Ayalonio. Ma ba wasira gem gem.

32 Yera ye Filisitiba ba deri, ba ye kata kua ba gura. Ba yɔanu ka ketɛba ka ketɛ binu mwɛrimɔ ba goomɔ ma ba yaa ye temmɔ mi ya kpɛ yem sɔɔ.

33 Saa ye sɔɔra ba Sɔɔlu sɔɔwa ba nɛɛ, wee, tɔn be, ba Yinni Gusunɔ torarimɔ ba yaa temmɔ mi ya kpɛ yem sɔɔ.

Ma Sɔɔlu u nɛɛ, naane sarirugibu bɛɛ! I kpee bakaru bimiamina mini tɛ.

34 Kpa i baawure sɔ u ka win ketɛ nɔ kun mɛ win yɔaru na u saka mi, kpa u da u di. Bɔ n kua mɛ, ba nɔ maa Yinni Gusunɔ torarimɔ.

Wɔku te sɔɔ, tɔn ben baawure u ka win ketɛ na u go mi.

35 Ma Sɔɔlu u Yinni Gusunɔ yɔku yeru kua mi, tera ta sɔa gbiikuru ni u kua sɔɔ.

36 Yen biru u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, su da su Filisitiba naa gira wɔkuru su bu wɔri sa n ben yɔnu guramɔ sere yam mu ka sɔra. Su ku ra ben goo deri, baa turo.

Ma ba nɛɛ, a koowo mɛ n nun wɛre.

Adama yɔku kowo u nɛɛ, su gina da su Gusunɔ bikia.

37 Ma Sɔɔlu u Gusunɔ bikia u nɛɛ, n doo n Filisitiba naa gira? Kaa sun bu nɔmu beria?

Adama Gusunɔ u nɔ nɔn wisa dɔma te.

38 Yera Sɔɔlu u nɛɛ, i mennama bɛɛ be i sɔa wirugibu kpa su gia mi torara wɔa gisɔ.

39 Sere ka Yinni Gusunɔn wɔaru, wi u ra Isireliba faaba ko, baa nɔ nɛn bii Yonatham na, u tora, u koo gbiwa.

Adama tɔn ben goo kun nɔn wisa.

40 Ma u nɛɛ, i doo i yɔra miɔnɔ, nɛ ka nɛn bii Yonatham sa ko maa yɔra mini.

Tɔn be, ba nɛɛ, a koowo mɛ n nun wɛre.

41 Ma Sɔɔlu u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ, bɛɛ Isireliban Yinni, a sun sɔɔsio ka yɔreru mi torara wɔa.

Ma torara sɔɔsira Yonatham ka Sɔɔlun bera gia. Be ba tie ba yara.

42 Sɔɔlu u kpam nɛɛ, n tiara nɛ ka nɛn bii.

Ma torara sɔɔsira Yonatham mi.

43 Səəlu u Yonatam sɔɔwa u nɛɛ, a man sɔɔwə ye a kua.

Yonatam u nɛɛ, na tim bau sɔka ka dɛka ye na nɛni ma na mɛn fiiko denda. Nɛ wee, na wura n gbi.

44 Yera Səəlu u nɛɛ, nà kun nun go, Yonatam, Gusunə u man kua nge mɛ u kɪ.

45 Adama tən be, ba Səəlu sɔɔwa ba nɛɛ, Yonatam, wi u Isireliba faaba baka yeni kua, wiya u koo gbi? Sere ka Yinni Gusunən wāaru, baa win seri tia ya n wukuramə yu wəri. Domi ka Gusunən somira u səmburu kua gisə.

Mɛsuma ba ka Yonatam yakia u n ka gu.

46 Yen biru Səəlu u sina u n maa Filisitiba naa swii. Ma Filisiti be, ba wura ben temə.

Səəlun nasara

47 Sanam mɛ Səəlu u bandu di u kpa Isireliban suunu sɔə u ka win yiberɛba tabu kua u ka sikerena. Bera Məabuba ka Aməniba ka Edəmuba ka Soban sinambu ka sere maa Filisitiba. Mi u tabu da da kpuro u ra kamiɛwa.

48 Sɔə teeru u tabu kua ka wərugəru u Amalɛki be ba bu dam dərəmə kamia u Isireliba faaba kua ben nəman di.

49 Səəlun bii tən durəbun yisa wee, Yonatam ka Yisifi ka Maakisua. Win bii tən kurə gbiikoon yisira Mərabu, yiruse maa Mikali.

50 Win kurən yisira Akinəamu, Akimasin bii. Win tabu sunəwa Abinɛɛ, Nɛrin bii. Nɛri sɔəwa Səəlun tundo n mɔə.

51 Kisi, Səəlun tundo, ka Nɛri, Abinɛɛn tundo, ba sɔəwa Abielin bibu.

52 Səəlun wāaru kpuro sɔə, tabu kun dwiiyare wi ka Filisitiban baa sɔə. Yen sɔna win tambu sɔə, u n goo wa wi u dam mɔ u wərugəru mɔ, u ra yɛro mwaamewa u ko win tabu kowo.

Isireliba ka Amalɛkiban tabu

15

1-2 Samueli u Səəlu sɔɔwa u nɛɛ, nɛna Gusunə wəllu ka tem Yinni u gərima wunen mi, n nun gum wisi n ka sɔəsi ma u nun gɔsa a ko sunə win tambu Isireliban suunu sɔə. Yen sɔ tɛ, a swaa dakio a nɔ ye u gerua. U nɛɛ, u koo Amalɛkiba dibu kəsia ye ba ka Isireliba swaa bura sanam mɛ ba yara Egibitin di.

3 Yen sɔ, a doo a bu wəri kpa a ye ba mɔ kpuro kpeerasia mam mam. A ku de bu

tiara. A bu goowo kpuro tən durəbu ka tən kurəbu ka bibu sere ka bii wɛɛnə, ka maa ben yaa sabenu.

4 Ma Səəlu u win tambu menna u gara Telaimuə. Win tabu kowobun geera kua nərəbun suba goobu (200.000), ma Yudaba ba maa kua tambu nərəbun suba wəkuru (10.000).

5 Sanam mɛ Səəlu ka win tabu kowobu ba tura Amalɛkiban wuu bəkəwə, yera ba kukua gen wəwa gaa sɔə.

6 Ma Səəlu u Keniba sɔɔwa u nɛɛ, bu de bu tii wuna Amalɛkiban min di, kpa wi, u ku raa bu menna u go kpuro sannu. Domi be, ba Isireliba durom kuawa saa ye ba wee Egibitin di. Ma Keni be, ba yara saa Amalɛkiban min di.

7 Yen biru Səəlu ka win tabu kowobu ba Amalɛkiba wəri ba bu sunka saa Hafilan di sere ka Surio ye ya wāa Egibitin sɔə yari yeru gia.

8 Ma ba ben sunə mwa wi ba sokumə Agagi. Be ba tie, ma ba bu go ka takobi.

9 Adama Səəlu ka win tabu kowobu, ba Agagi deri, ba n nùn go, ka sere maa yaa sabe ni nu gea sɔa, yāanu ka ketɛba ka naa kpɛmi ka yāa kpɛminu ni nu gum mɔ ka baayere kpuro ye ya gea sɔa. Ba yina bu ye kpuro kpeerasia mam mam. Adama ye ya n dam mɔ ka ye ya n waabu wā, ba ye kpuro gowa mam mam.

10 Saa ye sɔəra Yinni Gusunə u ka Samueli gari kua u nùn sɔɔwa u nɛɛ,

11 nɛn nukura sankira ye na ka Səəlu kua sunə. Domi u man biru kisi, u n nɛn gere mɛm nɔwɛ.

Ye Samueli u gari yi nua, yera u məru kua gem gem, ma u Yinni Gusunə nɔəguru sue wəku giriru.

12 Sisiru bururu u seewa yellu u dɔə u ka Səəlu yinna. Adama ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Səəlu u da wuu ge ba mɔ Kaameli gia. Miya u kperu garu gira tambu bu ka win nasara yaaya. Min diya u maa gəsira u da Giligaliə.

13 Ma Samueli u da win mi. Ye Səəlu u Samueli wa, yera u nɛɛ, Gusunə u nun domaru kua. Wee na kpuro kua ye u man yiire.

14 Samueli u nɛɛ, n n mɛn na, aməna na ka yāanu ka ketɛban wuri nɔəmɔ.

15 Səəlu u nɛɛ, tabu kowoba ba yāanu ka ketɛ geenu gɔsa ba ka wəma saa Amalɛkiban

min di kpa bu ka Gusunɔ wunen Yinni yākuru kua. Adama ba ye ya ñ gea sāa kpeerasiawa mam mam.

16 Ma Samueli u nɛɛ, a sakuo n nun sɔ ye Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa gĩa wɔkuru.

Sɔɔlu nɛɛ, a geruo.

17 Samueli u nɛɛ, yellu a tii garisiwa bwɛɛbwɛɛ, ma Yinni Gusunɔ u nun gɔsa a kua Isireliban sunɔ.

18 Ma u nun gɔra u nɛɛ, a doo a Amaleki durumgii be tabu wɔri a bu go a kpeerasia mam mam.

19 N n mɛn na, mban sɔna a ñ Yinni Gusunɔn gere mɛm nɔɔwɛ. Mban sɔna i kua ye ya ñ nùn dore, i ben yānu kata kua i gura.

20 Sɔɔlu u nɛɛ, na Yinni Gusunɔn gere mɛm nɔɔwa fa. Na da mi u man gɔra, ma na Amalekiban sunɔ Agagi mwa na ka na, ma na win tambu go mam mam.

21 Adama nen tabu kowoba ba ben yānu ka ben ketɛ geenu mwaama bu ka Gusunɔ wunen Yinni yākuru kua Giligaliɔ.

22 Samueli u nɛɛ, mba Yinni Gusunɔ u kīru bo. Yākunu? Nge mɛm nɔɔbu. Wee mɛm nɔɔbu bu yākuru kere. Wii kpību bu maa yāku yaa gum kere.

23 Wi u ku ra Gusunɔ mɛm nɔɔwɛ u sāawa taaregii nge sɔro. Wi u ku ra nùn wiru kpīyɛ, u sāawa nge bũu sāa. Tɛ, yèn sɔ a Yinni Gusunɔn gere yina, win tii u maa nun yina, u nun bandu yara.

24 Yera Sɔɔlu u Samueli sɔɔwa u nɛɛ, na durum kua, na Yinni Gusunɔn wooda sara ka maa wunen gere. Na nen tɔmbun bɛrum kua ma na ben gere wura.

25 Adama na nun kanamɔ, a man nen durum suuru kuo, kpa a ka man wura Giligaliɔ, n ka Yinni Gusunɔ sā.

26 Ma Samueli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na ñ maa ka nun wurɔ. Domi a Yinni Gusunɔn gari yina. Mɛya u maa nun yina, u nun bandu yara.

27 Sanam mɛ Samueli u gɔsirɔ u ka doona, yera Sɔɔlu u win yaberun swaa gaba, ma yabe te, ta gɛɛra.

28 Samueli u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u nun Isireliban bandu wɔrari giso u tu goo wɛ wi u nun sanɔ kere.

29 Gusunɔ, Isireliban Yinni yiikogii u ku ra weesu ko, u ku ra maa win himba gɔsie, domi u ñ sāa nge tɔnu.

30 Sɔɔlu u kpa nɛɛ, na durum kua, adama tɛ na nun kanamɔ a man bɛɛɛ dokeo nen tambu Isireliba ka ben guro gurobu kpuron wuswaaɔ. A ka man gɔsiro Giligali mi kpa n ka Gusunɔ wunen Yinni sā.

31 Ma Samueli u gɔsira u ka Sɔɔlu da. Sɔɔlu u Yinni Gusunɔ sāwa.

32 Yera Samueli u nɛɛ, i ka man Agagi, Amalekiban sunɔ wi naawa mini. Ma Agagi wi, u susi ka nuku dobu. Domi u bwisika ma gɔɔ nùn sarari.

33 Adama Samueli u nɛɛ, nge mɛ wunen takobi ya tɔn kurɔbu gabun bibu go,

nge mɛya wunen mɛro u koo maa bii bia.

Ma Samueli u Agagi go u bɔtira Yinni Gusunɔn sāa yerɔ Giligaliɔ.

34 Yen biru Samueli u da Ramaɔ, Sɔɔlu maa da win yenuɔ Gibeaaɔ.

35 Sere Samueli u ka gu, u ñ maa Sɔɔlu mɛɛrim daare. Adama u ra n nùn swīiyammɛwa yèn sɔ Gusunɔn nuki sankira ye u ka nùn kua Isireliban sunɔ.

Gusunɔ u Dafidi gɔsa

u ka ko sunɔ

16

1 Yinni Gusunɔ u Samueli sɔɔwa u nɛɛ, sere saa yerɔ kaa n wāa a n Sɔɔlu swīiyammɛ. Domi na nùn bandu yara. U ñ maa kpɛ u bandu di Isireliba sɔɔ. Yen sɔ, a gum yibio wunen kɔba ye sɔɔ kpa n nun gɔri a da Isai, Betelehemugiin mi. Domi na win bii turo gɔsa u ka ko sunɔ wi na kī.

2 Adama Samueli nɛɛ, amɔna kon ko n ka da mi, domi Sɔɔlu ù n ye nua, u koo man go.

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a naa gbiiba suo kpa a nɛɛ, a nawa a ka man yākuru kua.

3 Kpa a Isai soku yāku yeru mi. Miya kon nun sɔ ye kaa ko. Yera a gum tāre wi kon nun sɔɔsin wirɔ.

4 Samueli u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwa. Ye u na Betelehemuɔ, yera wuu gen guro gurobu ba na win mi ka bɛrum ba nɛɛ, n ka sere do mɛ?

5 Ma Samueli u bu wisa u nɛɛ, n do gbāa gbāa. Na nawa n ka Yinni Gusunɔ yākuru kua. I bɛen tii disi wunario kpa i na yāku yerɔ.

Ma Samueli u maa Isai ka win bii tən durəbu soka. Ba tii disa wunari ba na yāku yeru mi.

⁶ Saa ye be kpuro ba tunuma, yera Samueli u Eliabu wa. Ma u bwisika u nεε, à n da wiya mi, wi Yinni Gusunə u gəsa.

⁷ Adama Yinni Gusunə u Samueli sɔɔwa u nεε, a ku win wasin buram mεeri, n̄ kun mε win gunum, n̄ n̄ wi, na gəsa. Domi nε, Yinni Gusunə, na ku ra wasin buram mεeri nge tən̄u. Gɔruwa na ra mεeri.

⁸ Ma Isai u Abinadabu soka, u dera u susi Samuelin wuswaaɔ. Ma Samueli u nεε, Yinni Gusunə kun maa wini gəsa.

⁹ Ma Isai u dera Sama u susi Samuelin wuswaaɔ. Adama Samueli u nεε, Yinni Gusunə kun winin tii gəsa.

¹⁰ Isai u dera win bibu nɔɔba yiru ba susi Samuelin wuswaaɔ. Adama Samueli u n̄n sɔɔwa u nεε, Yinni kun ben goo gəsa.

¹¹ Ma u Isai bikia u nεε, wunen bii tən durəbu kpurowa mini?

Isai u n̄n wisa u nεε, ben dāako wi ba m̄ Dafidi, wiya u woo, u yāanu kparamə.

Yera Samueli u nεε, a de bu n̄n kasuma. Domi sa n̄ kp̄e su yākuru ko ma n̄ kun m̄ u na.

¹² Ma Isai u dera ba n̄n kaso da ba ka na. Dafidi wi, u sāawa tən swāɔ, u wasi bwāa do, u maa waabu wā. Ma Yinni Gusunə u nεε, a seewo a n̄n gum mε tāre domi wiya na gəsa.

¹³ Yera Samueli u win kɔba ye sua u n̄n gum mε tāre win maabun wuswaaɔ. Ma Gusunən Hunde u Dafidi yɔɔwa saa d̄ma ten di.

Yen biru Samueli u gəsira u wura Ramaɔ.

¹⁴ Yen biru Gusunən Hunde u Səalu deri ma Yinni Gusunə u dera hunde k̄sa ya n̄n t̄ya m̄.

¹⁵ Ma Səalun bwāabu ba n̄n sɔɔwa ba nεε, wee Yinni Gusunə u dera hunde k̄sa ya nun t̄ya m̄.

¹⁶ N n̄ m̄n na, bεs̄en yinni, a de su goo kasu wi u m̄r̄ku soberu yē. Yinni Gusunə u n̄ dera hunde k̄sa ya nun seeri, kpa u m̄r̄ku ge so kpa yu sara.

¹⁷ Ma Səalu u win bwāa be wisa u nεε, i doo i goo kasu wi u m̄r̄ku soberu yē s̄a s̄a kpa i ka n̄n na n̄n mi.

¹⁸ Ma win b̄ɔ turo u nεε, na Isai Beteleh̄mugiin bii turo waare wi u m̄r̄ku soberu yē. U maa w̄ruḡru m̄ gem gem,

u s̄awa tabu durə, u ra maa gari gere ka laakari. Durə burən tiiwa. Yinni Gusunə maa wāa ka wi.

¹⁹ Yera Səalu u ḡra Isain mi, u nεε, a man wunen bii Dafidi yāa kparo wi k̄ema u na n̄n mi.

²⁰ Ma Isai u p̄ε sua ka tam mε ba doke yaa ḡnan b̄ɔru s̄ɔ, ka boo kp̄emu, u ye kpuro keteku s̄obi. Ma u Dafidi swaa sure ka yāa ni kpuro u da Səalun mi.

²¹ Ye u tura mi, u kua win b̄ɔ. Səalu u n̄n k̄ia gem gem ma u n̄n kua win tabu yāa s̄wo.

²² Ma Səalu u maa ḡra Isain mi, u nεε, a man Dafidi derio u n̄ s̄a n̄n s̄m kowo, domi win daa ya man dore.

²³ Saa d̄ma ten di, Yinni Gusunə u n̄ dera hunde k̄sa ya Səalu seeri, Dafidi u ra win m̄r̄ku suewa u so, kpa hunde k̄sa ye, yu sara. Kpa win laakari yu wurama mam.

Dafidi ka Goliati

17

¹ Yen biru Filisitiba ba ben tabu kowobu menna ba tabun s̄ɔru kua Sokoɔ Yudan temə. Ba ben sansani gira Efesi Damimuɔ, ye ya wāa Soko ka Asekan baa s̄ɔ.

² Səalu ka Isireliba ben tii ba menna ba ben sansani gira Elan wəwa s̄ɔ. Miya ba tabu kp̄i bu ka Filisitiba w̄ri.

³ Filisitiba ba ȳ wəwa yen bera gee, ma Isireliba ba maa ȳ yen bera giɔ.

⁴ Tabu durə goo u yarima Filisitiban sansanin di, u da u ȳra sansani yiru yen baa s̄ɔ. Win ȳsira Goliati. Gatin diya u na. Ma win gunum tura ḡm soonu nɔɔba tia ka b̄nu.

⁵ U sii gandun furə doke, ka sii gandun tarakpe ye ba kua nge swāa kokosu. Yen bunum mu kua kilo wata.

⁶ U maa sii gandun k̄r̄m doke, ma u sii gandun yaasa b̄eki.

⁷ Yaasa yen buru ta s̄awa nge weson deka ye u ra beku yasa t̄ke. Yen b̄m bunum tura kilo nɔɔba yirun saka. Ma tabu kowo goo u n̄n gb̄iye u win t̄er̄ru n̄ni.

⁸ Goliati wi, u ȳra u gb̄ara u Isireliban tabu kowobu s̄ɔwa u nεε, mban s̄na i yarima i tabu s̄ia kp̄i. I n̄ yē ma nε Filisitiwa, b̄ε maa Səalun yobu? I goo ḡsio b̄en suunu s̄ɔ u na u ka man sanna.

⁹ U n kp̄ia u man kamia u go, nen t̄ambu bu ko b̄eɛn yobu. Adama n̄a n n̄un kamia na go, b̄eɛya ko i ko b̄eɛn yobu, kpa i sun s̄a.

¹⁰ Sann̄wa na k̄i gis̄a. I goo wunama wi u koo ka man sanna.

¹¹ Ye S̄oɔlu ka Isireliba kpuro ba Filisiti win gari yi nua, ma b̄erum bu mwa gem gem.

¹² Dafidi wee, u s̄aawa Isain bii. Isai wi, Efaratigiiwa wi u w̄aa Betelehemuɔ Yudan tem̄a. Bii t̄an dur̄abu n̄oɔba itawa u mara. S̄oɔlun waati ye s̄oɔ, u s̄aawa dur̄a t̄ak̄aru gem gem.

¹³ Win bii bukurobu ita ba S̄oɔlu sw̄i ba ka tabu da. Ben ȳisa wee, Eliabu ka Abinadabu ka Sama.

¹⁴ Sanam m̄e ba w̄aa S̄oɔlun sansaniɔ, win bii d̄aako Dafidi

¹⁵ u ra dewa Betelehemuɔ u ka win t̄undon ȳaanu kpara kpa u ḡosirama S̄oɔlun mi.

¹⁶ Saa ye s̄oɔ, Goliati wi, u ra n̄ewa Isireliban wuswaaɔ bururu ka yoka u ka tii bu s̄oɔsi. M̄eya u kua sere s̄oɔ weeru.

¹⁷ S̄oɔ teeru Isai u win bii Dafidi s̄oɔwa u n̄eɛ, a ḡbere s̄andanu saaki tia suo ka p̄eɛ w̄aku te, kpa a ka wunen maabu daawa fuuku tabu gber̄a.

¹⁸ A maa gasanu w̄aku te suo a ben wuurun wirugii w̄e kpa a wa nge b̄a n bw̄aa do, kpa a ka ḡaanu wurama ben min di ni nu koo man s̄oɔsi ma a tura mi.

¹⁹ Ba w̄aa ka S̄oɔlu ka Isireliban tabu kowobu Elan w̄owaɔ. Miya ba tabu m̄e ka Filisitiba.

²⁰ Sisiru buru buru, Dafidi u seewa u ȳaa ni goo n̄omu s̄andia. Ma u win s̄amunu sua u doona nge m̄e Isai u n̄un yiire. Ye u tura mi, u deema wee, tabu kowoba yarimam̄a ba tabun s̄oɔru m̄e. Ba gbamgba soom̄a ba kuuki m̄e.

²¹ Isireliba ka Filisitiba ba tabu teriam̄a.

²² Dafidi u win s̄amunu s̄obia u ȳanun k̄so n̄omu beria, ma u duka da tabu gber̄a u win maabu deema u bu tabura.

²³ Sanam m̄e u ka bu gari m̄e, wee Filisitiban tabu dur̄a Gatigii wi ba m̄e Goliati u kurama saa Filisitiban tabu s̄ian di. U win gari yi saarim seewa, ma Dafidi u yi nua.

²⁴ Ye Isireliba ba dur̄a wi wa, be kpuro ba b̄erum soora gem gem ba duki yakikira.

²⁵ Ma ba m̄e, dur̄a wi wee, u maa yarima u ka sun n̄oɔ kasu. Wi u kp̄ia u n̄un go, sun̄o u koo ȳero dukia baka w̄e, kpa u n̄un win bii

w̄andia k̄e kur̄a. M̄eya ȳeron ȳenugiba ko n tii m̄e. Sun̄o kun maa bu ḡaanu bikiam̄a.

²⁶ Ma Dafidi u be ba w̄aa win b̄akuɔ bikia u n̄eɛ, wara ra n Filisiti, bango sarirugii wi, u sere ka b̄eɛ Gusun̄on tabu kowobu n̄oɔ kasu. Mba ba koo ȳero w̄e wi u n̄un go, ma u Isireliba sekuru yara.

²⁷ Ba n̄un s̄oɔwa ye ba raa gerunam̄a. Ba n̄eɛ, yeni ka yeniwa ba koo ȳero w̄e wi u n̄un go.

²⁸ Ye Eliabu Dafidin m̄e t̄onwero u nua Dafidi u gari m̄e ka t̄on be, u ka n̄un m̄aru kua u n̄un bikia u n̄eɛ, wara a sere ȳaa ḡo piibu ge deria ḡbabur̄a. Na wunen anayisiru ȳe ka wunen woo b̄abunu. Na ȳe ma a na a ka tabu m̄eriwa.

²⁹ Dafidi u wisa u n̄eɛ, mba n kua. Baa gari na n̄ kp̄e n bikia?

³⁰ Ma u n̄un biru kisi u da u goo gari bikia. Yera ba n̄un wisa nge m̄e ḡbiikoba raa gerua.

³¹ Be ba nua ye Dafidi u gerua, yera ba da ba S̄oɔlu saaria. Ma S̄oɔlu u Dafidi sokusia.

³² Dafidi u S̄oɔlu s̄oɔwa u n̄eɛ, a ku de goon tororu tu kara Filisiti win s̄o, yinni, kon da n ka n̄un sanna.

³³ S̄oɔlu u n̄eɛ, a n̄ kp̄e a susi Filisiti win mi, a sere ka n̄un sanna. Domi wun̄e bii piibuwa gina. Dur̄a wi, u maa s̄aawa tabu dur̄a saa win aluwaasirun di.

³⁴ Ma Dafidi u S̄oɔlu s̄oɔwa u n̄eɛ, na raa s̄aawa nen t̄undon ȳaa kpara. Gbee sun̄o, n̄ kun m̄e yaa k̄sa gaa ȳa n na ya ȳaa teeru mwa ȳaa ḡo s̄oɔ,

³⁵ na ra ye naa girewa kpa n ye so n ȳaa te w̄ara yen n̄oɔn di. Ȳa n man s̄iirema yen n̄o ḡbiniya na ra n̄ene n ka ye so n go.

³⁶ Yinni na yaa k̄si goore. Nge m̄eya kon maa Filisiti bango sarirugii wini go nge yen tia, domi u Gusun̄on tabu kowobu n̄oɔ kasu.

³⁷ Yinni Gusun̄o wi u man w̄ara saa gbee sun̄o ka yaa k̄sa yen min di u koo maa man w̄ara Filisiti win n̄oman di.

Ma S̄oɔlu u n̄eɛ, a doo kpa Yinni Gusun̄o u nun ȳore.

³⁸ Ma S̄oɔlu u win tiin tabu ȳanu kpuro sua u Dafidi sebusia. Niya tarakpe ka sii gandun fur̄a,

³⁹ ka takobi. Yen biruwa Dafidi u kookari kua u ka s̄i, domi u n̄ yen d̄oɔne m̄e. Adama u S̄oɔlu s̄oɔwa u n̄eɛ, na n̄ kp̄e n ka yeniba kpuro s̄i, domi na n̄ yen d̄oɔne m̄e.

Ma u ye pota u yi.

⁴⁰ Yera u win dɛka sua u da u kpee gori nɔɔbu dɔbura daarɔ u yi doke win kpara bɔɔrɔ ma u win kpurantɛɛru sua u susi Filisiti win mi.

⁴¹ Saa ye sɔɔ, Filisiti wi, u win tɛɛ nɛnɔ gbiisie ba ka susimɔ ba dɔɔ Dafidin mi.

⁴² Ye Filisiti wi, u Dafidi mɛɛra tii, u wa ma aluwaasi kpembuwa, tɔn swāa durɔ burɔ, yera u nùn gema.

⁴³ Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nɛ bɔɔwa a ka sere dɛki suama a man kasu? Yera u Dafidi bɔrusi ka win bŭnun yĩsiru.

⁴⁴ Ma u nɛɛ, a susima, kon de gunɔsu ka gbeeku yɛɛ yu wunen yaa di.

⁴⁵ Dafidi wi, u Filisiti wi sɔɔwa u nɛɛ, wunɛ wee a ka man sannɔ wee ka takobi ka yaasa ka saka. Adama nɛ, na ka nun sannɔ weewa ka Gusunɔ wɔllu ka tem Yin-nin yĩsiru, wi u maa sāa Isireliban tabu kowobun Yinni wi a nɔɔ kasu.

⁴⁶ Gisɔ Yinni Gusunɔ u koo man nun nɔmu bɛria. Kon nun so n sura kpa n wunen wiru bura. Gisɔ kon Filisitiban tabu kowobun gonu gunɔsu ka gbeeku yɛɛ wɛ yi di. Kpa handuniagibu kpuro bu gia ma Gusunɔ Isireliban Yinni u dam mɔ.

⁴⁷ Be ba wāa mini kpuro ba koo wa ma Yinni Gusunɔ kun takobi ka yaasan bukata mɔ u ka tɔnu faaba ko. Domi wiya u ra tabu di. U koo sun bɛɛ nɔmu bɛria.

⁴⁸ Saa ye Filisiti wi, u susimɔ u ka Dafidi wɔri, saa yera Dafidin tii u maa duka dɔɔ Filisitiban tabu sīaɔ u ka nùn yinna.

⁴⁹ Ma u win nɔmu kpɛɛ kpara bɔɔ te sɔɔ u kperu wuna u bɛri win kpurantɛɛru sɔɔ. Ma u Filisiti wi kpee te kara ta da ta numa win sirikanaɔ ma u wɔruma u kibari.

⁵⁰ Kpurantɛɛrun kpee teera Dafidi u ka Filisiti wi kamia. Ye u nùn sura baa takobi u n̄ nɛni.

⁵¹ Ma u duka da u durɔ win takobi woma yen kararun di u ka nùn go u wiru bura. Ye Filisitiba ba wa ma ben tabu durɔ wi, u gu, yera ba duki yarina.

⁵² Yera Isireliban tabu durɔbu ka Yudaba ba seewa ba Filisitiba fɛerisi ka tabun wurenu ba bu gira sere Gati ka Ekoronin kɔnnɔwɔ, ma Filisitiban gonu wɔruka Saaraimun swaaɔ sere ka Gatiɔ n ka girari Ekoroniɔ.

⁵³ Ma Isireliba ba gɔsirama ba Filisitiban sansani wɔri ba ben yānu gura.

⁵⁴ Yen biru Dafidi u Goliatin wiru sua u ka da Yerusalemuɔ. Adama ye ya sāa Goliatin tabu yānu kpuro u ni yiwa win tiin kurɔ.

Yonatam

u ka Dafidi bɔrɔnu kua

⁵⁵ Saa ye Sɔɔlu u Dafidi wa u dɔɔ u ka Filisiti wi sanna, yera u win tabu sunɔ Abinɛɛ bikia u nɛɛ, Abinɛɛ, weren biiwa bii durɔbu geni.

Abinɛɛ u wisa u nɛɛ, sere ka wunen wāaru, na n̄ yɛ.

⁵⁶ Ma sunɔ u nɛɛ, a bikio kpa a nɔ n̄ n weren biin na.

⁵⁷ Ye Dafidi u Filisiti wi go u kpa u win wiru bura u nɛni u ka wee, yera Abinɛɛ u ka nùn da Sɔɔlun mi.

⁵⁸ Sɔɔlu u nùn bikia u nɛɛ, bii wunɛ, weren biiwa wunɛ.

Dafidi u nɛɛ, Isai, wunen bɔɔ wi u wāa Betelehemuɔ, wiya u man mara.

18

¹ Saa ye Dafidi u ka Sɔɔlu gari kua u kpa, Yonatam u nùn kīa nge win tiin hunde ma u ka nùn bɔrɔnu kua gem gem.

² Saa maa dɔma ten diya Sɔɔlu u nùn mwa u yi u n̄ maa wure u da win tundon mi.

³ Yonatam u bɔrua ma u ko n sāa Dafidin bɔrɔ sere ka baadommaɔ yɛn sɔ u nùn kī nge win tiin hunde.

⁴ Yera u win tiin yaberu pota u Dafidi k̄a ka maa win tabu yaberu ka mam win takobi ka win tendu ka win kpaka.

⁵ Mi Sɔɔlu u Dafidi tabu gɔra kpuro, u ra nasara suewa. Yen sɔna u nùn kua win tabu kowobun tɔnwero. Ma n tɔmbu kpuro dore ka mam Sɔɔlun tabu durɔbun tii.

Sɔɔlu

u ka Dafidi nisinu seewa

⁶ Saa yɛ sɔɔ tabu kowoba wee tabu gberun di, mi Dafidi u Filisiti wi go, yera tɔn kurɔba yarima Isireliban wusu kpuron di bu ka Sɔɔlu senna. Ba yaamɔ ba baranu ka mɔrɔkunu soomɔ, ba kuuki mɔ ka nuku dobu.

⁷ Ba womusu mɔ ba mɔ, Sɔɔlu u ra nɔrɔm nɔrɔm (1.000) go. Adama Dafidi u ra nɔrɔbun suba wɔku wɔkubu (10.000) go.

⁸ Gari yi, yi n̄ ka Sɔɔlu naawɛ, ma u mɔru bara gem gem. U nɛɛ, ba Dafidi siara

nərɔbun suba wəku wəkubun sɔ̄, adama nɛgibu nərɔm nərɔm tɔna. Mba na maa ka Dafidi kere sina gɔna baasi.

⁹ Saa dɔma ten diya Sɔ̄lu u ka Dafidi nɔnu kɔ̄su mɛɛrim torua.

¹⁰ Yen sisiru Gusunɔ̄ u dera hunde kɔ̄sa ya Sɔ̄lu seeri ma u bindimɔ̄ win yɛnun suunu sɔ̄ u gari gerumɔ̄ nge bɔ̄nugii. Ma Dafidi u mɔrɔku sua u nɔn soowammɛ nge mɛ win dɔ̄nɛ. N deema Sɔ̄lu u win yaasa nɛni.

¹¹ Ma u ye fɔ̄a u ka Dafidi sɔ̄ku u nɛɛ, kon ka nɔn gana mɛnnawa. Nge mɛya u kua sere nɔn yiru, adama Dafidi u ye kpuro fuka ma Sɔ̄lu u nɔn kɔ̄mia.

¹² Yen biru Sɔ̄lu u Dafidi nasia, domi u gia ma Yinni Gusunɔ̄ u nɔn deri, ma u ka Dafidi wɔ̄a.

¹³ Yera n dera u nɔn desirasia win bɔ̄kun di u nɔn kua tabu kowobu nərɔbun (1.000) tɔnwerɔ. Ma Dafidi u Isireliba kpara tabu sɔ̄.

¹⁴ Ye u gɔ̄ru doke u ko kpuro, ya ra koorewa, domi Yinni Gusunɔ̄ u wɔ̄a ka wi.

¹⁵ Ye Sɔ̄lu u wa ye Dafidi u mɔ̄ kpuro ya ra koorewa, yera u nɔn nasiam sosi.

¹⁶ Adama Isireliba ka Yudaba kpuro ba Dafidi kɔ̄a yɛn sɔ̄ u bu kparamɔ̄ ben tabu sɔ̄.

Dafidi u Sɔ̄lun bii Mikali

sua kurɔ̄

¹⁷ Ma Sɔ̄lu u Dafidi sɔ̄wa u nɛɛ, nɛn bii wɔ̄ndia gbiikoo Mɛrabuwa kon nun kɛ̄ kurɔ̄. Adama a de a n sɔ̄a damgii kpa a Yinni Gusunɔ̄ sanna. Domi Sɔ̄lu u bwisika u nɛɛ, u n̄ kɔ̄ u nɔn go win tii, Filisitibara u koo nɔn bɔ̄rie.

¹⁸ Adama Dafidi u Sɔ̄lu wisa u nɛɛ, yinni, wara ra n nɛ. Mba nɛn yɛnugibu ka nɛn tundon bweseru n ka sere ko wunɛn dokiri.

¹⁹ Adama saa ye Sɔ̄lu u koo Dafidi Mɛrabu wi wɛ̄ kurɔ̄, saa yera u nɔn sua u Adiriɛli, Meholaɟii wɛ̄ u sua kurɔ̄.

²⁰ N deema Sɔ̄lun bii wɔ̄ndia goo, wi ba mɔ̄ Mikali, u Dafidi kɔ̄. Ye ba Sɔ̄lu gari yi sɔ̄wa, n nɔn dore.

²¹ Ma u nɛɛ, kon nɔn wi kɛ̄, kpa u ko yina Filisitiba bu ka Dafidi nɔma turi. Ma u Dafidi sɔ̄wa nɔn yiruse u nɛɛ, saa gisɔn di kaa ko nɛn dokiri.

²² Ma Sɔ̄lu u win bwɔ̄abu yiire bu ka Dafidi gari yi ko nɛkɛ nɛkɛ bu nɛɛ, wee, sunɔn nukura do wunɛn sɔ̄. Win bwɔ̄abu

kpuro ba maa nun kɔ̄. Yen sɔ̄, a de a n sɔ̄a win dokiri.

²³ Ma ba da ba Dafidi gari yi nɔ̄sia. Ma Dafidi u nɛɛ, bɛɛn nɔni sɔ̄ gɔ̄a piimina mi? Bu nɛɛ, na sɔ̄a sunɔn dokiri? Nɛ bwɛ̄ɛbwɛ̄ɛwa wi ba kun garisi gɔ̄anu.

²⁴ Ma Sɔ̄lun gɔ̄ro be, ba wura ba nɔn Dafidin gari yi sɔ̄wa.

²⁵ Sɔ̄lu u nɛɛ, ameniwa i ko i Dafidi sɔ̄ i nɛɛ, na n̄ dokirirun gɔ̄anu ganu kɔ̄, ma n kun mɔ̄ Filisitiban sen sarusu wunɔbu (100). Yera ya ko n sɔ̄a mɔru kɔ̄siaru nɛn yibɛɛban mi.

Sɔ̄lu u yeni gerumɔ̄wa kpa Filisitiba bu ka Dafidi go.

²⁶ Ye ba da ba Dafidi gari yi sɔ̄wa ya nɔn dore u n ka sɔ̄a sunɔn dokiri. Tɔ̄ te ba koo nɔn kurɔ̄ wɛ̄ tu sere turi,

²⁷ u seewa ka win tabu kowobu ba da ba Filisitiba go tɔnu goobu (200). Ma Dafidi u ka ben sen sarusu na u su gara tia tia u sunɔ wɛ̄. Saa yera Sɔ̄lu u nɔn win bii Mikali wɛ̄ kurɔ̄.

²⁸ Ye Sɔ̄lu u gia ma Yinni Gusunɔ̄ u ka Dafidi wɔ̄a, win bii Mikali u maa nɔn kɔ̄ gem gem,

²⁹ yera u nɔn nasiam sosi. Ma u kua win yibɛɛ win wɔ̄aru kpuro sɔ̄.

³⁰ Yen biru Filisitiban tabu sinambu ba ra n wɔraa naamɔ̄ Isireliban mi. Dafidi u n ka bu sanna, u ra nasara suewa n kere Sɔ̄lun tabu tɔnwerɔ be ba tie. Yen sɔ̄na u yɔ̄siru yara.

Yonatam u ka Dafidi yina

19

¹ Sɔ̄lu u win bii Yonatam ka win bwɔ̄abu kpuro sɔ̄wa u nɛɛ, bu Dafidi goowo. Adama Yonatam u Dafidi kɔ̄ n banda.

² Ma u nɔn sɔ̄wa u nɛɛ, nɛn baa Sɔ̄lu u swaa kasu u ka nun go. A de a n tii yɛ̄ sia bururu, kpa a kuku yeru kasu a n wɔ̄a mi.

³ Nɛ ka nɛn baa sa ko na su yɔ̄ra deedeeru mi a kukua kpa n ka nɔn wunɛn gari ko. Kpa n nun sɔ̄ ye na nua win min di.

⁴ Ye ba na mi, Yonatam u win baa Dafidin gea saaria u nɛɛ, wunɛ sunɔ a ku wunɛn bɔ̄ɔ Dafidi torari. U n̄ nun kɔ̄sa gaa kue. Ye u kua kpuro, gɔ̄a geena.

⁵ U tii kari bɔ̄rie ye u ka Filisiti wi go. Ma Yinni Gusunɔ̄ u Isireliba kpuro nasara baka wɛ̄. Wunɛn tii a ye wa, ma wunɛn nukura

dora. N n men na, mban sōna a kī a tora a ka Dafidi wi u dēere mi go kam.

⁶ Ma Sōlu u Yonatham gari yi wura ma u bōrua u nēē, sere ka Yinni Gusunōn wāaru, na n̄ maa Dafidi goomō.

⁷ Ma Yonatham u Dafidi soka u n̄n gari yi kpuro saaria. U ka n̄n da Sōlun mi, ma Dafidi u n̄n sāwa nge yellu.

Mikali u Dafidi faaba kua

⁸ Tabu kpm tunuma ma Dafidi u yara u ka Filisitiba sanna. U bu kamia mam mam, ma ba duki sua.

⁹ Sō teeru Yinni Gusunō u dera hunde kōsa ya kpm Sōlu seeri. Saa ye, u s̄ win dirō u win yaasa n̄eni, ma Dafidi u n̄n m̄rōku soowammē.

¹⁰ Sōlu u kī u Dafidi yaasa kara u ka gana mēna, adama Dafidi u fuka ma Sōlun yaasa ya da ya gira ganaō. Yera Dafidi u kura u duka sua wōku te.

¹¹ Ma Sōlu u s̄m̄bu gōra Dafidin dirō bu tu kōsu bu wa bu ka n̄n go yam s̄areru. Adama Mikali, Dafidin kurō, u n̄n gari yi n̄ōsia u nēē, ù kun duka sua wōku te, sisiru ba koo n̄n go.

¹² Yera Mikali u Dafidi yara fēn̄entin di ma u kura u kpikuru sua. Nge mēya u ka bu kisirari.

¹³ Ma Mikali u bwāaroku gagu sua u gu kpī kpin yerō. U gen wiru boo gōna wukiri. Ma u gu bekuru bubusi.

¹⁴ Saa ye Sōlu u t̄mbu gōra bu Dafidi mwaama, yera Mikali u nēē, sii barō u kpī.

¹⁵ Ye ba wura ba Sōlu s̄ōwa mē, yera u nēē, bu doo bu Dafidi wa, kpa bu ka n̄n na ka win kpin yee te sannu, u n̄n go.

¹⁶ Ye ba dua Dafidin dirō, ba deema bwāarokuwa ga kpī kpin yeru wōllō. Gen wira boo gōna wukiri.

¹⁷ Yen biru Sōlu u Mikali sokusia u n̄n bikia u nēē, mban sōna a man n̄ni wōku mē, a dera n̄n yiberē u man kisirari u doona.

Mikali u n̄n wisa u nēē, u nēēwa n de u doona. N kun mē, u koo man go.

Sōlu u Dafidi naa swī

Nayōtuō

¹⁸ Ye Dafidi u kpikuru sua u Sōlu kisirari, yera u da Samuelin mi Ramaō u n̄n saaria kpuro ye Sōlu u n̄n kua. Ma wi ka Samueli

ba sina sannu Raman wō bera ye ba m̄ Nayōtuō.

¹⁹ Yera ba Sōlu s̄ōwa ba nēē, wō Dafidi u wāa Ramaō ka Samueli sannu wō bera ye ba m̄ Nayōtuō.

²⁰ Ma Sōlu u s̄m̄bu gōra mi, bu Dafidi mwaama. Adama ye ba tura mi, ba ka Gusunōn s̄m̄ wuuru yinna, Samueli u bu gbiiye ba sāaru m̄. Ma Gusunōn Hunde u s̄m̄ be yōwa ma ben tii ba Gusunō sāaru w̄ri nge s̄m̄ be.

²¹ Yera gaba da ba Sōlu s̄ōwa. Ma u maa s̄m̄bu gabu gōra. Ma ben tii ba maa Gusunō sāaru w̄ri nge s̄m̄ be.

²² Ye Sōlu nua mē, yera win tii u den swaa w̄ri u dō Ramaō. Ye u tura d̄k̄o baka ye ya wāa Sekuō, yera u bikia u nēē, mana Samueli ka Dafidi ba wāa.

Ma ba n̄n s̄ōwa ba nēē, ba wāa Raman wō bera ye ba m̄ Nayōtuō.

²³ Ye u dō mi, yera Gusunōn Hunde u maa win tii yōwa ma u Gusunō sāaru w̄ri nge win s̄m̄, u ka tura sere Nayōtuō.

²⁴ U win yaberu pota ma u Gusunō s̄am̄ Samuelin wuswaaō. Dōma te, u kpīwa basi s̄ō s̄ō ka wōkuru kpuro. Yen sōna ba ra nēē, Sōlun tii u maa kua Gusunōn s̄m̄?

Yonatham u Dafidi somi

20

¹ Dafidi u yakura u doona saa Raman wō bera ye ba m̄ Nayōtun di, u da u Yonatham deema. U nēē, mba na kua. Mba n̄n toraru. Nge taarē mba na wunen tundo kua u ka kī u man go.

² Yonatham u n̄n wisa u nēē, su ku wa mē! A n̄ gbimō. N̄n tundo u ku ra gāanu ganu ko u kun man s̄ōwa, baa n̄ n gāa piiminun na. N n men na, u n̄ yenin bweseru m̄ u kun man s̄ōwa. Gari yi, yi n̄ sā mē.

³ Dafidi u nēē, kam kam mēya n sāawa. Adama wunen tundo u n̄ dere a yi n̄, domi u yē ma a man kī too. U n̄ maa kī wunen nukuru tu sankira. Sere ka wunen wāaru ka maa Yinni Gusunōn wāaru, naa dabusa teera ta man karane ka gō.

⁴ Ma Yonatham u Dafidi s̄ōwa u nēē, n̄ n men na, ye a kī kpuro, a geruo. Kon nun ye kua.

⁵ Dafidi u nēē, wee siara suru kpao u koo yari. Na n̄ kon maa ko na kun de sunōn mi

su di sannu. Adama a de n da n kuke yakasɔ sere n ka ko sin teerun yoka.

⁶ Wunen tundo ù n bikia mana na wã, a nùn sɔɔwɔ ma na nun kana n ka da nen wuu Betelehemuɔ. Domi nen yenugibu kpuro ba ben wɔɔ ka wɔɔn yākuru mɔ mi.

⁷ U n nɛɛ, n wã, nɛ wunen bɔɔ, na alafia wawa. Adama ù n mɔru bara, a n yɛ ma kɔsa u bwisikumɔ nen sɔ.

⁸ Adama wunɛ, a man kīru sɔɔsio, domi a nɔɔ mwɛɛru kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ma kaa n sãa nen bɔɔ sere ka baadommaɔ. Nà n taarɛ gaa mɔ, a man goowo wunen tii. Mban sɔna kaa ka man da wunen tondon mi u ka man go.

⁹ Yonatham u nɛɛ, a ku yenin bweseru bwisiku. Nà n gia ma nen tundo u kī u nun kɔsa kua, kon nun sɔ.

¹⁰ Dafidi u bikia u nɛɛ, wunen tundo ù n ka nun mɔru wisa, wara koo man sɔ.

¹¹ Yonatham u nɛɛ, a na su da yakasɔ.

Ma be yiru ba yara ba da yakasɔ.

¹² Ma Yonatham u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, sere ka Gusunɔ Isireliban Yinnin wãaru, sia amadaare, ñ kun mɛ sin teeru, kon nen tondon laakari mɛeri. U n gea bwisikumɔn na wunen sɔ, kon nun goo gɔriama u nun sɔ.

¹³ Adama ù n kī u nun kɔsa kua, kon nun nɔɔsia kpa n de a doona ka bwɛɛ dora. Nà kun kue mɛ, Yinni Gusunɔ u man yen dibu kɔsia. Kpa u nun yɔre nge mɛ u nen tundo yɔre.

¹⁴ Adama saa ye na wã wãaru sɔɔ kpuro, a man kīru sɔɔsio tɛn bweseru Yinni Gusunɔ u ra win tɔmbu sɔɔsi, kpa bu ku raa man go. Nà n maa gu,

¹⁵ kpa a nen yenugibu kīru sɔɔsi, baa sanam mɛ Yinni Gusunɔ u dera wunen yiberɛba kpuro ba gbisuka ba kpa.

¹⁶ Ma u ka Dafidi arukawani bɔkua win yenugibun sɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u Dafidin yiberɛba ben dibu kɔsie.

¹⁷ Yen biru Yonatham u dera Dafidi u win nɔɔ mwɛɛru sire kīrun sɔ domi u nùn kīa nge win tiin hunde.

¹⁸ Ma u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, siara suru kpao koo yari. Ba koo bikia, mana a wã. Domi bà n dimɔ, ba koo wa ma a ñ wãa wunen sin yerɔ.

¹⁹ Sin teerun yoka, a doo mi a raa kukua sanam mɛ wahala ye, ya torua. Kpa a n wãa kpee te ba mɔ Eselin gãarɔ.

²⁰ Kon sɛɛnu ita to kpee ten bera gia kpa n sãa nge yīreru gara na toosimɔ.

²¹ Yen biru kon bii gɔri u da u sɛɛ ni kasuma. Nà n nùn sɔɔwa na nɛɛ, u mɛerio, wee sɛɛ ni, nu wãa win biruɔ, u nu tama, a n yɛ ma kaa kpī a yarima ka bɔri yendu. Domi sere ka Yinni Gusunɔn wãaru, kari maa sari.

²² Adama nà n bii wi sɔɔwa na nɛɛ, wee sɛɛ ni, nu wãa win wuswaaɔ, a n yɛ ma Yinni Gusunɔwa u kī a doona. N n mɛn na, a doonɔ.

²³ Gari yi sa maa bɔkua nɛ ka wunɛ, Yinni Gusunɔwa u sãa besɛn seeda sere ka baadommaɔ.

²⁴ Ma Dafidi u da u kukua yakasɔ.

Ye suru kpao u yara, sunɔ u na u ka yen tɔɔ bakaru di.

²⁵ Ma u sina win ayerɔ ganam bɔkuɔ, Abinɛɛ maa wãa win bɔkuɔ, ma Yonatham u sina ben wuswaaɔ, adama Dafidin sin yerɔ goo sari.

²⁶ Tɔɔ te sɔɔ, Sɔɔlu kun gãanu gerua, domi u tamaa, u disi mɔwa. Yiya yi ko n nùn yinari.

²⁷ Adama yen sisiru, surun sɔɔ yiruse, goo sari kpam Dafidin sin yerɔ. Ma Sɔɔlu u win bii Yonatham bikia u nɛɛ, mban sɔna Isain bii u ñ tɔɔ bakaru nɛ saa gīan di.

²⁸ Ma Yonatham u nùn wisa u nɛɛ, Dafidi u man suuru kana u nɛɛ, n de u da Betelehemuɔ,

²⁹ domi miya ba yākuru garu mɔ, ma win mɔɔ u nùn sokusia. Yen sɔna u nɛɛ, ù n nen kīi geeru wa, n nùn yolla kuo u da u win maabu wa. Yera n dera u ñ nɛ u ka nun di.

³⁰ Ma Sɔɔlu ka Yonatham mɔru kua u nùn sɔɔwa u nɛɛ, bii seege wunɛ! Na yɛ ma wunɛ ka wunen meron sekura nɔɔ tia ye a ka Isain bii sãa mi.

³¹ Domi ù n wãa wãaru sɔɔ, a ñ maa bandu dimɔ tem mɛ sɔɔ. A ñ kaa n maa bɔri yendu mɔ. N n mɛn na, a gɔrio bu nùn mwaama, domi n weenɛwa bu nùn go.

³² Ma Yonatham u win tundo bikia u nɛɛ, mban sɔna u koo gbi. Mba u kua.

³³ Yera Sɔɔlu u win yaasa fīa u ka Yonatham sɔku, ma Yonatham u gia ma win tundo u sɔɔru kpa u ka Dafidi go.

³⁴ Yera u seewa dii yerun min di ka mɔru. U ñ maa sɔɔ yirusen tɔɔ baka te di. Win

nukura sankira gem gem Dafidin s̄. Domi win tundo u n̄n b̄εεε sari kom kua.

³⁵ Ye n kua sisiru bururu, Yonatam u da yam mi ba raa yinna yeru kuana, wi ka Dafidi. Ma bii t̄n dur̄abu gagu ga n̄n sw̄i.

³⁶ Ma u bii wi s̄ɔwa u n̄ε, a duka doo a s̄εε ni kon to mi kasuma.

Ye bii wi, u duka d̄ɔ, yera Yonatam u s̄εu toba ga n̄n sarari.

³⁷ Saa ye bii wi, u tura deedeeru mi s̄εu ge, ga da, yera Yonatam u kpam gb̄ara u n̄ε, ga w̄aa wunen wuswaa,

³⁸ a duka doo, a ku ȳra, a wasi suo.

Ma bii wi, u da u s̄εu ge d̄ɔbama u ka na win yinnin mi.

³⁹ Adama u n̄ ȳ asiri ye ya w̄aa mi. Yonatam ka Dafidi t̄nawa ba ye ȳεsinε.

⁴⁰ Ma Yonatam u win tabu ȳanu sua u bii wi w̄ε u n̄ε, a ka wuro yenu.

⁴¹ Saa ye bii wi, u doona ma Dafidi u yarima saa kpee ten ḡaarun di s̄ɔ ȳsan n̄m dwaru gia. Yera u Yonatam kpuna n̄n ita u wiru tem girari. Ma u seewa ba b̄kasina ba sw̄isi be kpuro. Adama Dafidigiya yi kera.

⁴² Ma Yonatam u Dafidi s̄ɔwa u n̄ε, a doo ka alafia, kpa a n yaaye nge m̄ε n̄ε ka wunε sa n̄ɔ tia kua sa b̄r̄ua ka Yinni Gusun̄n ȳsiru sa n̄ε, u n w̄aa b̄εsen suunu s̄ɔ ka maa b̄εsen bibu s̄ɔ sere ka baadomma.

21

¹ Yera Dafidi u seewa min di, u n doon. Ma Yonatam maa ḡosira u da wuu.

Dafidi u S̄ɔlu duka suuri

² Dafidi u da N̄ɔbu Akim̄lekin mi, wi u s̄aa ȳaku kowo. Ye Akim̄leki u n̄n wa, yera u n̄n senn̄ na ka b̄εrum, u n̄n bikia u n̄ε, mba n kua a ka s̄im̄ wunε turo, baa t̄n turo u n̄ ka nun sw̄i.

³ Ma Dafidi u ȳaku kowo wi wisa u n̄ε, sun̄wa u man s̄amburu garu yiire. U maa n̄ε, n ku de goo u n ȳ ȳen s̄ɔ u man ḡra. Yen s̄na na n̄n bw̄abu s̄ɔwa na n̄ε, su yinna yam kasa.

⁴ T̄ε d̄ia nir̄a a m̄o yenu. N n p̄εn na, a man wasi n̄ɔbu k̄εma, n̄ kun m̄ε, ye a gesi m̄o kpuro.

⁵ Ma ȳaku kowo wi, u Dafidi wisa u n̄ε, p̄εε gaa sari ma n kun m̄o p̄εε ye ba Yinni Gusun̄ w̄ε, ye à n kaa di, kaa ḡina t̄n kuro d̄esirari.

⁶ Ma Dafidi u ȳaku kowo wi wisa u n̄ε, ba sun kur̄o dendibu yinari k̄o nge m̄ε ba ra sun kue s̄a n tabu d̄ɔ. Kaa ra sere gere ḡra ye ba sun kooma mini? Yen s̄, n̄n bw̄aba d̄εεε k̄o.

⁷ Yera ȳaku kowo wi, u p̄εε ye suama u Dafidi w̄ε, domi p̄εε gaa sari mi, ma n kun m̄o ye ba raa gura Yinni Gusun̄n s̄aa yerun di, ma ba sw̄ia k̄asire kua.

⁸ N deema yen t̄ɔ te, S̄ɔlun ȳaa kparobun wirugii u na Yinni Gusun̄n s̄aa yer̄o u ka s̄aarun wororu garu ko. Dur̄o win ȳsira D̄εgu. U s̄awa Ed̄omu.

⁹ Ma Dafidi u Akim̄leki bikia u n̄ε, a n̄ yaasa n̄ kun m̄ε takobi m̄o mi? Domi na n̄ sann̄o ȳanu ganu suame yenun di ȳen s̄ɔ sun̄o u man baasi n win ḡra ye da fuuku.

¹⁰ Yera Akim̄leki wi, u n̄n wisa u n̄ε, takobi gaa sari ma n kun m̄o Goliatigia wi a go Elan w̄waa. Ye wee, ba ka bekuru b̄akua ba yii ȳaku kowon yabe tarakpen biru. À n ye k̄i, a suo.

Ma Dafidi n̄ε, a man ye w̄εma domi gaa raa ru maa sari ye ya ye tura.

Dafidi u w̄aa Filisitiban mi

Gati

¹¹ Yen biru Dafidi u seewa u duka yakura S̄ɔlun s̄ɔ ma u da u w̄aa Akisin mi, wi u s̄aa Gat̄in sun̄o.

¹² Adama Akisin sina bw̄abu ba n̄ε, n n̄ Dafidi Isireliban sun̄o, wiya mi? Wi ba ra n t̄mam̄o ba n m̄o,

S̄ɔlu u ra n̄r̄m̄ n̄r̄m̄ go.

Adama Dafidi u ra n̄r̄bun suba w̄aku w̄akubu (10.000) go.

¹³ Ma gari yi, yi Dafidi s̄awana sere u Akisin b̄εrum kua.

¹⁴ Yera u tii ḡsia wiuro u dweebu m̄o nge gari b̄k̄o, u seewa u yorum̄o wuun k̄ann̄n gamboba s̄ɔ. Ma u ȳatam w̄im̄o mu kokum̄o win tobur̄o.

¹⁵ Ma Akisi u win bw̄aa be s̄ɔwa u n̄ε, b̄εn tii i wa ma dur̄o wini kun bw̄aa do. Mban s̄na i ka man n̄n naawa.

¹⁶ I tamaa na n̄ wiuro waarewa i ka sere man dur̄o wini naawa u man win wiira kookoosu s̄ɔsi? Dur̄o winin bwesera i ko i duusia n̄n dir̄o?

Dafidi u kua

wuuru garun wirugii

22

¹ Yen biru Dafidi u maa kpam da u kukua Adulamun kpee w̄oru. Ye win tondon ȳenugibu kpuro ba nua ma u kukua mi, yera ba seewa ba da win mi.

² Ma be ba dibu n̄eni, ka be ba dam d̄orem̄o ka be ba n̄ nuku dobu m̄o, ba m̄enna ba da win mi, ba n̄n̄ kua ben kparo. Ben geera s̄aawa t̄onu n̄eerun (400) saka.

³ Saa min diya Dafidi u da Misip̄a M̄abun tem̄o, ma u tem min sun̄o s̄ōwa u n̄ee, na nun kanam̄o, a de n̄en tundo ka n̄en m̄ero bu na ba n̄ kukua wunen mini sere n̄ ka gia ye Gusun̄o u koo ka man ko.

⁴ Ma sun̄o u wura. Yera Dafidi u ka win tundo ka win m̄ero da sun̄o win mi. Miya ba w̄aa sere n̄ ka kua win saa kpuro ye u kukua kperu mi.

⁵ S̄ō teeru Gusun̄on s̄om̄o Gadi u Dafidi s̄ōwa u n̄ee, a kun w̄aa kpee w̄oru geni s̄ō. A seewo a da Yudan tem̄o kpa a n̄ w̄aa mi.

Ma Dafidi u seewa u da u w̄aa d̄aa s̄ō ge ba m̄ò Heretiò.

S̄olu u dera

ba ȳaku kowobu go

⁶ S̄ō teeru S̄olu u da u s̄ d̄aru garun nuur̄o Gibeā gunguru garun mi, u win yaasa n̄eni, ma win bw̄āba n̄n̄ sikerene. Saa ye s̄ōra u Dafidi ka win t̄ambun labaari nua.

⁷ Yera u win bw̄āa be s̄ōwa u n̄ee, b̄ee negibu, Benyam̄een bweseru, i swaa dakio i n̄o. I t̄amaa Isain bii u koo b̄ee res̄em gbaaru w̄ē nge m̄e na b̄ee w̄ē, kpa u b̄een baawure ko t̄ambu wun̄obu (100) n̄ kun m̄e n̄r̄abun (1.000) wirugii?

⁸ N n̄ men na, mban s̄na i man seesi. Domi b̄een goo kun man d̄om̄eȳe arukawani ye n̄en bii Yonatham u ka Isain bii Dafidi b̄okua. B̄een goo kun maa man w̄anw̄andu kue, u man s̄o bwisi yi n̄en bii u Dafidi k̄a u ka man yina b̄eria nge m̄e u m̄ò gis̄o.

⁹ N deema D̄eegu Ed̄omu wi, u w̄aa ka S̄olun bw̄āabu sannu d̄oma te. Yera u wisa u n̄ee, na Isain bii wi wa N̄obuò Akim̄eleki, Akitubun biin mi.

¹⁰ Ma Akim̄eleki wi, u n̄n̄ bikiaru kua Yinni Gusun̄on mi. Yen biru u n̄n̄ d̄ianu w̄ē ka maa Goliatin takobi ye.

¹¹ Ye S̄olu u nua m̄e, yera u dera ba Akim̄eleki Akitubun bii wi sokusia ka win

ȳenugibu, be, be ba s̄aa ȳaku kowobu N̄obuò. Ma ba m̄enna ba na sun̄on mi.

¹² Ma S̄olu u n̄ee, Akim̄eleki, a swaa dakio a n̄o.

Yera Akim̄eleki u wisa u n̄ee, na n̄om̄o, yinni.

¹³ S̄olu u n̄n̄ bikia u n̄ee, mban s̄na i n̄o tia kua i man seesi, wun̄e ka Isain bii. Mban s̄na a n̄n̄ d̄ianu ka takobi w̄ē. Yen biru a n̄n̄ bikiaru kua Gusun̄on mi, u ka man seesi, kpa u man yina b̄eria nge m̄e u m̄ò gis̄o.

¹⁴ Akim̄eleki u sun̄o wisa u n̄ee, wunen bw̄āabu kpuro s̄ō, wara u ra nun wiru kp̄iye nge wunen dokiri Dafidi wi u ra wunen woodaba m̄em n̄ōwe. M̄eya maa wunen ȳenugibu ba ra n̄ n̄n̄ b̄eere w̄ēm̄o.

¹⁵ Gis̄ara na bikiaru torua Yinni Gusun̄on mi win s̄ō? N n̄ men na, yinni, a ku man gari yini s̄abi, n̄ kun m̄e n̄en ȳenugii goo. Na n̄ yi ȳē, baa fiiko.

¹⁶ Yera sun̄o u n̄n̄ wisa u n̄ee, kon b̄ee gowa wun̄e ka wun̄egibu kpuro.

¹⁷ Ma u win tabu kowo be ba n̄n̄ k̄osu s̄ōwa u n̄ee, i susima i man Yinni Gusun̄on ȳaku kowo beni goowa, ȳen s̄o ben tii ba Dafidi n̄oma k̄ā. Ba maa ȳē ma u man duka suuriwa. Ma ba n̄ n̄e bu man s̄o.

Adama tabu kowo be, ba yina bu Yinni Gusun̄on ȳaku kowo be go.

¹⁸ Yera n̄ dera u D̄eegu s̄ōwa u n̄ee, a susima, kpa a Yinni Gusun̄on ȳaku kowo be go.

Ma u susi u bu go. Yen d̄oma te, ȳaku kowobu wene ka n̄obuwa u go be ba ben s̄aa ȳanu doke.

¹⁹ S̄olu u maa dera ba N̄obugibu go, kur̄abu ka dur̄abu, sere ka bii w̄ēn̄o, ka yaa saben̄o, niya ket̄eba ka ket̄ekunu ka ȳaanu. N deema wuu ge, ga s̄aawa ȳaku kowobun wuu.

²⁰ Sanam m̄e ba t̄an be goom̄o, ba n̄ Akim̄elekin bii turo Abiataa n̄oma tura. Domi u duka sua u doona Dafidin mi gia.

²¹ Ye u tura Dafidin mi, u n̄n̄ s̄ōwa u n̄ee, S̄olu u Yinni Gusun̄on ȳaku kowobu go.

²² Yera Dafidi u Abiataa s̄ōwa u n̄ee, saa d̄oma t̄en di na D̄eegu Ed̄omu wa, u w̄aa mi, na ȳē kam kam ma u koo da u S̄olu n̄en labaari s̄o. N n̄ men na, n̄ena na dera ba wunen ȳenugibu kpuro go.

²³ Yen s̄o, a sin̄o a n̄ w̄aa ka n̄e. A ku nanda, domi wi u kasu u nun go mi, n̄en tiiwa ȳero

u maa kasu u go. À n maa wāa nen bōkuo,
kaa n wāa alafia sōo.

Dafidi u kpikuru da

23

¹ Sōo teeru ba na ba Dafidi sōowa ba nεε,
wee, Filisitiba ba Keila wōri ma ba ben dīa
ni nu wāa biranu sōo kpuro gura.

² Yera Dafidi u Yinni Gusunō bikia u nεε,
kon kpī n da n Filisiti be wōri?

Ma Yinni Gusunō u nūn wisa u nεε, oo,
a doo a bu wōri. Kaa bu kamia kpa a Keila
wōra.

³ Adama Dafidin tōmbu ba nūn sōowa ba
nεε, bεεe wee, sa nande baa mε sa wāa
Yudan tem sōo. Amōna sa ko n sāa sà n
Filisitiba wōrim dōo.

⁴ Yera Dafidi u maa Yinni Gusunō bikia u
nεε, n doo n Keila ye wōra?

Ma Yinni Gusunō u nūn wisa u nεε, oo, a
seewo a da a Filisiti be wōri. Domi na nun
bu nōmu beria.

⁵ Yera Dafidi u seewa u da Keila mi ka
win tōmbu. Ma u Filisitiba wōri u bu kamia
mam mam, u ben yaa sabenu gurama. Nge
mεya u ka Keilagii be faaba kua.

⁶ N deema saa ye, Abiataa, Akimεlεkin bii,
u duka yakurama u na u wāa Dafidin mi, u
yāku kowon yabe tarakpe neni te ba ra ka
Yinni Gusunōn kīru bikie.

⁷ Yen biruwa ba da ba Sōolu sōowa ba nεε,
Dafidi u tunuma u wāa Keilaō. Yera Sōolu
u nεε, Gusunōwa u man nūn nōmu beria.
Domi u na u tii kenusi wuu ge ga gbāraru ka
gambo mō sōo.

⁸ Yera Sōolu u win tabu kowobu kpuro
menna bu da bu ka Keila wōri, kpa bu Dafidi
ka win tōmbu tarusi.

⁹ Saa ye sōo, Dafidi u nua kōsa ye Sōolu u kī
u nūn kua. Yera u yāku kowo Abiataa sōowa
u nεε, a ka yabe tarakpe ye na.

¹⁰ Ma Dafidi u nεε, Gusunō Isireliban
Yinni, wee, na nua ma Sōolu u swaa kasu u
ka na Keila mini u ye kpeerasia nen sō.

¹¹ Yinni, a man sōowō, Sōolu u koo na mini
ka gem? U n tunuma, wuu gen wirugibu ba
koo man mwa bu nūn nōmu beria?

Ma Yinni Gusunō u nūn wisa u nεε, kam
kam, Sōolu u koo na.

¹² Ma Dafidi u maa Yinni Gusunō bikia u
nεε, wuu gen wirugibu ba koo man mwa bu
nūn nōmu beria?

Ma Yinni Gusunō u nεε, oo, mεya ba koo
nun kua.

¹³ Yera Dafidi u seewa ka tōmbu natan
(600) saka ba yara Keilan di ba da ba sirene.
Saa ye sōora ba maa Sōolu nōosia ma Dafidi
sari mi. Ma Sōolu u n maa de u wuu ge wōri.

¹⁴ Yeniban biru Dafidi u da u kukua
gbaburō kpee baa sōo Sifun guurō. Ma
Sōolu u maa nūn kaso wōri nge mε u ra ko
baadomma. Adama Gusunō kun dere u nūn
nōma turi.

¹⁵ Saa ye sōora Dafidi u gia kam kam ma
Sōolu u kasuwa u nūn go. Ma u da u wāa
gbaburō Sifun dāa sōowō.

¹⁶ Yera Yonatham Sōolun bii u maa wa mε,
ma u seewa u da Dafidin mi, u ka nūn dam
kē u Gusunō naane ko.

¹⁷ Ye u tura mi, u nūn sōowa u nεε, a ku
nanda. Domi Sōolu kun nun naa turi. Wuna
kaa bandu di Isireliō kpa na n sāa wunen
yiruse ban te sōo. Nen tundo Sōolun tii, u yē
mε.

¹⁸ Yera ba arukawani bōkua Yinni
Gusunōn wuswaaō. Ma Dafidi u sina dāa
sōo mi. Yonatham u maa gōsira u da yenuō.

Sōolu u Dafidi naa gire

¹⁹ Ma Sifugibu ba da Sōolun mi Gibeaō ba
nūn sōowa ba nεε, Dafidi u kukua besen mi,
kpee baa sōo dāa sōowō, Hakilan guurō te ta
wāa bera mi gāanu ku ra kpin sōo yēsān nām
dwaru gia.

²⁰ Tē wee, a nūn kasu a mwa. N n mēn na,
a na, sa ko nun nūn nōmu beria.

²¹ Ma Sōolu u bu wisa u nεε, Gusunō u bεε
domaru kua domi na wa i nen wōnwōndu
mō.

²²⁻²³ Yen sō, na bεε kanamō, i doo i mēeri
mi u ra sī sī. Kpa i win kuku yenu kpuro
mēeri, kpa i wa mi u wāa. Domi ba man
sōowa ma u bwisi mō too. Yen biru kpa i na i
man sō u n wāa mi. Kpa n se n da n nūn kasu,
baa n n Yudan bweseru kpuro sōon na kon
bukiana.

²⁴ Ma tōn be, ba kua mε. Ba gbia ba
da Sifuō Sōolu u sere na. N deema saa ye
sōo, Dafidi ka wigibu ba wāa Araban guurō
Maonio mi gāanu ku ra kpin sōo yēsān nām
dwaru gia.

²⁵ Yen biruwa Sōolu u seewa ka win
tōmbu u da u Dafidi kasu. Yera gaba na ba ye
Dafidi sōowa. Ma u seewa min di u da u wāa
guuru garun mi Maonin gbaburō. Ye Sōolu u
nua mε, yera u Dafidi naa swīi gbaburu mi.

²⁶ Ye u tura mi, guu ten bee tia u bεwe.
Ma Dafidi u maa wāa ten bee tiaō ka wigibu.

Adama saa ye sɔɔ, Sɔɔlu ka wigibu ba Dafidi ka win tɔmbu kooro bure ba kpa. Yera Dafidi u swaa kasu u ka duka yakura.

²⁷ Yera sɔmɔ goo u na yɛnun di u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, a de a na fuuku, Filisitiba wee, ba sun wɔrima.

²⁸ Yera Sɔɔlu u gɔsirama u gina Dafidi deri u da Filisiti ben mi gia. Yen sɔna ba yam mi soka kpee te ta bu burana.

Dafidi u yina u Sɔɔlu go

24

¹ Dafidi u seewa bera min di ma u da u kukua Engediɔ.

² Saa yɛ sɔɔ Sɔɔlu u Filisitiba naa swi u gɔsirama, yera ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, Dafidi u waa Engedin gbabura.

³ Ma Sɔɔlu u tɔmbu nɔrɔbun suba ita (3.000) sua be ba saa tabu durɔbu Isireliba sɔɔ, bu da sere kpee bakanun bera gia mi kpee bɛri yi ra n waa bu Dafidi ka win tɔmbu kasuma.

⁴ Ye ba tura yaanun waa yeru garun mi, swaa ye sɔɔ, kpee wɔru gaga maa waa mi, ma Sɔɔlu u dua wɔru ge sɔɔ u ka swaa swiibu ko. N deema Dafidi ka win bwaaabu ba waa wɔru gen sɔɔwɔ.

⁵ Ma Dafidin bwaaaba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, a n wa ma tɔɔ te, ta tura? Te Yinni Gusunɔ u nun bura u nɛɛ, u koo nun wunen yiberɛ nɔmu bɛria kpa a nɔn kua nge mɛ a ki.

Yera Dafidi u seewa sɛɛ u Sɔɔlun yaberun soo bura.

⁶ Yen biruwa u nanda ye u ka Sɔɔlun yaberun soo ge bura.

⁷ Saa ye sɔɔra Dafidi u win bwaaabu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u man yenin bweseru gbara bu nɛɛ, nɛna na nɛn yinni nɔma doke wi Yinni Gusunɔ u gɔsa u kua sunɔ.

⁸ Ka gari yiya Dafidi u win bwaaabun laakari kpunasia u n ka dere bu Sɔɔlu wɔri.

Ma Sɔɔlu u seewa u yara u doona min di.

⁹ Yen biruwa Dafidi u yarima wɔru gen min di u Sɔɔlu soka u nɛɛ, nɛn yinni, sunɔ.

Ma Sɔɔlu u siira u mɛrima biruɔ. Yera Dafidi u yiira u wuswaa tem girari u nɔn bɛɛɛ wɛ.

¹⁰ Ma u Sɔɔlu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a ka tɔmbun gari nɔmɔ be ba mɔ, wunen kɔsa na kasu.

¹¹ Wee, wunen tiin nɔni wa gisɔ ma Yinni Gusunɔ u man nun nɔmu bɛria kpee wɔru

ge sɔɔ. Ba nɛɛ, n nun goowo, adama na nun deri. Na nɛɛ, na n nɛn yinni, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa u kua sunɔ nɔmu dokemɔ.

¹² Ka yen de kpuro a mɛɛrio. Wee, na wunen yaberun sukum nɛni. Nge mɛ na ka yabe ten soo bura mi, na n ka nun go, n weene a gia ma na n saa mɛm nɔɔ sari. Nɛn kookoosu sɔɔ, kɔsa gaa maa sari, n kun mɛ toraru garu wunen sɔ. Adama wunɛ wee, a man naa swi a go.

¹³ Yen sɔ, Yinni Gusunɔwa u koo sun siria nɛ ka wunɛ. Kpa u nun ye a man kuan dibu kɔsia. Adama nɛn nɔma kun nun babamɔ.

¹⁴ Nge mɛ ba ra gere bu nɛɛ, daa kɔsa ya ra nɛwa tɔn kɔson min di. Yen sɔna nɛn nɔmu ga n nun babamɔ.

¹⁵ Weren sɔna wunɛ Isireliban sunɔ a yarima. Wara a naa gire. Nɛ wi na saa nge bɔɔ goru? N kun mɛ nge goo dɛɛ?

¹⁶ Yinni Gusunɔwa u saa siri kowo. U n bɛɛn gari wɛɛra, u koo sun siria, nɛ ka wunɛ. Kpa u ka man yina u man wɔra wunen nɔman di.

¹⁷ Ye Dafidi u Sɔɔlu gari yi sɔɔwa u kpa, yera Sɔɔlu u nɛɛ, n n mɛn na, wunen nɔɔwa mi, Dafidi nɛn bii?

Ma Sɔɔlu u nɔɔgiru sua u wura kua.

¹⁸ U Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a man gem kere. Domi a man gea kua, ma na nun kɔsa dibu kɔsia.

¹⁹ Wee, a man sɔɔsi gisɔ gea ye a man kua. Yinni Gusunɔ u raa man doke wunen nɔmuɔ. A n maa man go.

²⁰ Domi tɔnu u ku ra win yiberɛ nɔma turi kpa u nun yɔsu u doona ka alafia. Yen sɔna Yinni Gusunɔ u koo nun gea dibu kɔsia ye a man kua minin sɔ.

²¹ Tɛ na yɛ kam kam ma kaa ko sunɔ kpa Isireliban bandu ta n dam mɔ wunen nɔmɔ.

²² Yen sɔ, a bɔruo tɛ ka Yinni Gusunɔn yiisuru ma a n nɛn bibun bweseru kpuro goomɔ nɛn biru, kpa bu nɛn yiisuru duari nɛn baaban bweseru sɔɔ.

²³ Ma Dafidi u Sɔɔlun gari yi wura ka bɔri u nɛɛ, u n bu goomɔ. Yen biru Sɔɔlu u da yɛnuɔ. Adama Dafidi ka win bwaaabu ba gɔsira ba wura ben kuku yerɔ.

Nabali u yina u Dafidi somi

25

¹ Saa ye sɔɔra Samueli u gu, ma Isireliba kpuro ba menna ba win gɔɔ swī. Ma ba nùn sikua win yenu sɔɔ Ramaɔ. Yen biruwa Dafidi u seewa u da u wāa Paranin gɔɔburɔ.

²⁻³ Durɔ goo wāa Maoniɔ, win yīsira Nabali. U sāawa Kalɛbun bweseru. U maa sāawa dukia bakagii. U yāanu mɔwa nɔrɔbun suba ita (3.000), bonu maa nɔrɔbu (1.000). Durɔ wi, u sɛ, win kookoosu kun wā, adama win kurɔ Abigali u bwisi mɔ. U maa sāa kurɔ burɔ. Kaameliɔra durɔ win gberu kpaane wāa. Miya u win yāa nin sansu bɔɔrimɔ.

⁴ N deema saa ye sɔɔ, Dafidi u maa wāa bera mi. Yera u nua ma Nabali u win yāanun sansu bɔɔrimɔ mi,

⁵ ma u aluwaasi tɔnu wɔkuru gɔra u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo Nabalini mi, i man nùn tɔbiria.

⁶ I nɛɛ, Gusunɔ u win wāaru daka daasia, kpa u n wāa bɔri yendu sɔɔ wi ka win yenugibu, ka ye u mɔ kpuro.

⁷ Wee, tɛ na nua ma ba win yāanun sansu bɔɔrimɔ. Mɛya sa maa wāa ka win yāa kparobu sannu. Sa n̄ ben goo torarire. Mɛya ben goo kun maa win yāaru biare saa m̄n di sa wāa Kaameli mini ka be.

⁸ N n weesun na, u win yāa kparo be bikio. Yen sɔ, u de u bɛɛ nɛn sɔm kowobu mɛɛri ka nɔnu geu. Domi i nawa tɔɔ bakarun saa sɔɔ. Yen sɔna na nùn kanamɔ u nɛ win bii ka bɛɛ nɛn sɔm kowobu dīanu kɛɛma ni u mɔ.

⁹ Saa ye Dafidin sɔmɔ be, ba tura mi, yera ba Nabali gari yi kpuro sɔɔwa. Yen biru ba n̄ maa gam gerua.

¹⁰ Yera Nabali u bu wisa u nɛɛ, wara ra n Dafidi, Isain bii. Tɛ sɔɔ, yoo aluwaasi dabira ta ra kpikiru su saa ben yinnibun min di.

¹¹ Yera kon ben bweseru nɛn dīanu ka nɛn nim ka yaa wɛ ye na nɛn sɔm kowobu yiiye, be, be na n̄ yɛ m̄n di ba wee?

¹² Ma Dafidin aluwaasi be, ba gɔsirama ba nùn sɔɔwa kpuro ye Nabali u gerua.

¹³ Yera u win tɔmbu sɔɔwa u nɛɛ, i de bɛɛn baawure u sɔɔru ko kpa u win takobi sua u bɛki.

Ma ben baawure u win takobi sua u bɛki. Dafidi u maa wigia sua u bɛki. Win tɔn be, ba sāawa nata. Yera ben nɛɛru (400) ba nùn swī. Ma u dera goobu (200) be ba tie, ba ben yānu kɔsu.

Abigali u Dafidi somi

¹⁴ Yera Nabalini sɔm kowo turo u na u Abigali sɔɔwa u nɛɛ, wee, Dafidi u bɛɛn yinni sɔmɔbu gɔriama saa gɔɔburun di bu nùn tɔbiri. Adama u bu gira ka dam,

¹⁵ baa mɛ siba sun gea kua. Ben goo kun sun torari. Ba n̄ bɛɛn yaa saberu garu mwe saa ye sa wāa ka be gɔɔburɔ.

¹⁶ Wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ, ba kua bɛɛn gb̄araru, ba sun kɔsu sanam mɛ sa wāa ka be, sa bɛɛn yaa sabenu kparamɔ.

¹⁷ N n mɛn na, a koowo ye kaa kpī a ko. Domi Dafidi u bwisika u bɛɛn yinni ka win yenugibu kpuro kam koosia. A maa yɛ bɛɛn yinni wi, u sɛ sere goo kun kpɛ u nùn susi u nùn bwisi kɛ.

¹⁸ Ye Abigali u nua mɛ, yera u pɛɛ goobu (200) sua fuuku ka tam bwāa bakanu yiru ka yāanu nɔɔbun yaa ka dīa bii sɔnden sakaku nɔɔbu ka resɛm gɔɔbi saaki wunɔbu (100) ka dāa marum mɛ ba sokumɔ figien gɔɔbi saaki goobu (200),

¹⁹ ma u ye kpuro sua u ketɛkunu sɔbi. Ma u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, i gbiiyo, na wee biruɔ.

Adama u n̄ win durɔ gāanu sɔɔwa.

²⁰ Yera u win ketɛku yɔɔwa u kpa ka guurun yɛsɔɔ. Saa ye sɔɔ, Dafidi ka wigibu ba maa sarām wee ma ba yinna kɛ.

²¹ N deema Dafidi u raa nɛɛ, wee, kam sɔɔra na Nabalini dukia kɔsu. Baa win yaa saberun teera kun gu gɔɔburɔ. Wee tɛ, kɔsa u man dibu kɔsie.

²² Yen sɔ, n̄ kun Nabali ka win ye u mɔ kpuro kpeerasie yam mu sere s̄ara Gusunɔ u man kuo mɛ u kī.

²³ Sanam mɛ Abigali u Dafidi wa, yera u sara win ketɛkun dī fuuku u yiira u wiru tem girari win wuswaaɔ.

²⁴ U nɛɛ, nɛna na taarɛ mɔ, nɛn yinni. A de a swaa tem kpī a nɔ ye kon nun sɔ.

²⁵ Ye Nabali tɔnu kam wi, u nun kua kpuro, a ku ye garisi gāanu. Domi u sāawa nge wiiro nge mɛ win yīsira gerumɔ. Mɛya maa, tɔn be a gɔrima mi, nɛ ka be, sa n̄ waanɛ.

²⁶ Sere ka Yinni Gusunɔn wāaru ka maa wunen wāaru, Yinni Gusunɔwa u nun yinari a wunen yibereban yem yari. Yen sɔ tɛ, be ba nun tusa ba wunen kɔsa kasu, u de bu kam ko nge Nabali.

²⁷ N n mēn na, a nēn kēnu mōo kpa a nu wunēn aluwaasi be ba nun swīi bōnu kua.

²⁸ Na nun kanamō, yinni, a man nēn toranu suuru kuo. Domi Yinni Gusunō u koo de a bandu di kpa ta n wāa sere ka wunēn bibun bweserō, yēn sō a tabu mō win sō. Ba n maa toraru garu wasi wunēn wāaru sō.

²⁹ Goo ù n nun naa gire u kasu u nun go, Gusunō u koo wunēn hunde bere kpa u nun kōsu, adama u koo wunēn yiberēban hunde kasa ko n toma nge kpurantērun kperu.

³⁰ Saa ye Yinni Gusunō u koo nun durom kua mē u nun nōo mwēru kua, kpa u nun ko Isireliban kparo,

³¹ a ku de wunēn gōru gu nun taare wē a sere sōnsōnnu ko yiberēban yem mē a yarin sō a ka wunēn tii faaba ko. Yinni Gusunō ù n nun durom mē kua, a de a man yaaya.

³² Yera Dafidi u Abigali wisa u nēe, na Gusunō Isireliban Yinni siara wi u nun gōrima a na a ka man yinna mini gisō.

³³ Na nùn siara bwisi yi u nun kān sō yi a ka man yōrasia n ku ka tōnu go n ka nēn tii faaba ko.

³⁴ Ye kpuro sō, Gusunō Isireliban Yin-niwa u man yinari n kōsa ko. Adama sere ka win wāaru, à kun daa nē nēn mini fuuku, sere n ka ko bururu yam sārēru, baa Nabalin tōmbun turo, na n derimō na kun go.

³⁵ Yen biru u Abigalin kēe ni mwa ni u ka na saa win yēnun dī. Ma u nùn sōowa u nēe, a gōsiro ka bōri yēndu. Domi wunēn tii a wa nge mē na nun swaa daki. Na maa nun dam koosia ka kīru.

Nabalin gōo

³⁶ Yen biru Abigali u gōsira Nabalin mi, ma u deema wee, u tōo bakaru dimō nge sina boko, u nuku dobu mō, ma tam nùn goomō. Adama Abigali kun nùn gāanu sōowa gina sere ye n kua sisiru.

³⁷ Sisi ten bururu Nabalin tam mu sara ma Abigali u nùn sōowa kpuro ye n koorā. Yera u nanda sere win torora kara. Ma win wasi kpuro dwiia.

³⁸ Sōo wōkurun biru Gusunō u dera Nabali wi, u gu.

³⁹ Ye Dafidi u nua Nabali u gu, yera u gerua u nēe, na Yinni Gusunō siara yēn sō u man sanna, u Nabali kōsie ye u man kua.

Mēya u maa yina nē win bōo n kōsa ko. Win tiiwa u Nabali nùn win nuku kōsuru kōsie.

Yen biru Dafidi u Abigali gōria u nēe, u kī u nùn sua kurō.

⁴⁰ Ye Dafidin sōmō be, ba tura Abigalin mi, Kaameliō, yera ba nùn sōowa ba nēe, Dafidiwa u sun gōrima wunēn mi, su be nun suama a ko win kurō.

⁴¹ Ma kurō wi, u seewa u wuswaa tem girari ma u nēe, wee, na wura n ko win yoo kpa na n da win bwāabun naasu teye.

⁴² Yera Abigali u yande seewa u wōndiaba sua tōmbu nōobu. Ma u win keteku yōowa ba Dafidin sōmō be swīi, u da u kua Dafidin kurō.

⁴³ Dafidi u raa maa Akinōamu Yisireeligii sua kurō. Ma be yiru ye, ba mōre win mi.

⁴⁴ N deema Sōolu u raa win bii Mikali wōra Dafidin min dī u Paati, Laisin bii kā u sua kurō. Paati wi, u sāawa Galimugii.

Dafidi u Sōolu deri

u n nùn go

26

¹ Yeniban biruwa Sifugibu ba da Gibeao ba Sōolu sōowa ba nēe, Dafidi u wāa u kukua Hakilan guurō gbaburu mi gāanu ku ra kpin deedeeru.

² Ma Sōolu u seewa u da gbaburu mi, ka tabu durō damgibu nōrōbun suba ita (3.000) u ka Dafidi kasu.

³ Ye u tura mi, yera u win sansani gira Hakilan guurō, swaan bōkuō. N deema Dafidin tii u wāa gbaburu mi.

⁴ Ye u nua Sōolu u nùn kasu mē, yera u tōmbu gōra bu da bu mēeri ù n tunuma. Ma tōn be, ba da. Yen biru ba gōsirama ba nēe, Sōolu u wāa mi kam kam.

⁵ Yera Dafidin tii u seewa u na mi Sōolu u win sansani gire. U wa mi Sōolu ka win tabu sunō Abinēe, Nerin bii, ba ra kpunē. Sōolu u ra kpunēwa sansanin suunu sōo kpa tabu kowo be ba tie ba n kpī ba n ka nùn sikerēnē.

⁶ Ma Dafidi u na u Akimēleki Hēti ka Abisai bikia u nēe, bēen wara koo ka man da Sōolun sansaniō.

Ma Abisai u nēe, kon ka nun da. N deema Abisai wi, u sāawa Yoabun mōo. Ben mēron yīsira Seruya.

⁷ Yera Dafidi ka Abisai wi, ba seewa wōkuru ba da Sōolun sansaniō ba deema wee, u kpī u do sansani yēn suunu sōo, u

win yaasa gire win wiru gia. Ma Abineε ka tabu kowo be ba tie ba kpī ba ka nùn sikerene.

⁸ Abisai u Dafidi sɔɔwa u neε, a n̄ wa ma Gusunɔ u nun wunen yiberɛba n̄mu beria? Yen sɔ, a de n̄ Sɔɔlu nen yaasa sɔku n̄n teeru n̄ ka tem menna n̄ derisi mi.

⁹ Adama Dafidi u Abisai sɔɔwa u neε, a ku nùn go. Domi wara u koo wi Yinni Gusunɔ u gɔsa go, kpa Gusunɔ u ȳero deri u kun nùn ye kɔsie.

¹⁰ Dafidi u maa neε, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru na ȳe ma win tii u koo nùn go tabu gberɔ, n̄ kun mε win gɔɔn t̄ru t̄a n̄ tura.

¹¹ Gusunɔ u man bere bu neε, nena na wi u gɔsa n̄mu doke na go. Yen sɔ, a de su win yaasa ye ya wāa win wirɔ mi sua ka win nim bwāaru kpa su ka doona.

¹² Ma Dafidi u yaasa ye sua ka nim bwāa te, ma ba doona. Goo kun maa seewe u sere bu wa, domi Gusunɔwa u bu dom m̄n bakaru kp̄ε.

¹³ Ma u besira u yɔɔwa guu ten bee tia ye ya ka Sɔɔlun sansani desire.

¹⁴ Yera u n̄agiru sua sansani mi gia ka dam u neε, Abineε, Nerin bii, a n̄ wuramɔ?

Ma Abineε u nùn wisa u neε, wuna were a ka sina boko w̄kisirimɔ.

¹⁵ Ma Dafidi u Abineε wisa u neε, a n̄ t̄n durɔ ro? Tabu durɔ wara u ka nùn ne Isireliɔ. Mban s̄na a n̄ wunen yinni sina boko k̄su. Domi wee, goo u na u ka nùn go.

¹⁶ Ye a kua mi, ya n̄ wā. Sere ka Yinni Gusunɔn wāaru n̄ weenewa bu bεε kpuro go, yèn s̄ i n̄ b̄en yinni sina boko k̄su, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa. A m̄erio t̄ win wiru gia. Mana win yaasa ka win nim bwāara wāa.

¹⁷ Yera Sɔɔlu u Dafidin n̄ɔ gia. Ma u neε, Dafidi, nen bii, wunen n̄ɔwa mi?

Ma Dafidi u nùn wisa u neε, yinni sina boko, nena mi.

¹⁸ Ma u maa nùn sɔɔwa u neε, mban s̄na a man naa gire sere ka t̄. Mba na nun kua. Mba na tora.

¹⁹ Yinni sina boko, a man swaa dakio. N̄ n̄ Yinni Gusunɔn na u nun b̄riamɔ a ka man go, u nen ȳakuru m̄ɔ, kpa win bw̄ra yu kpuna su dora. Adama n̄ n̄ t̄mbun na, Yinni Gusunɔ u bu b̄rusio domi ba man girewa n̄ ka yari tem minin di mε u win t̄mbu w̄ kpa n̄ da n̄ b̄nu s̄a.

²⁰ Domi wee wunε Sɔɔlu, Isireliban sina boko, a man kasu a go nge goo d̄ε, n̄ kun mε nge kusu guuru w̄llɔ. Adama Gusunɔ u ku de n̄ gbi tem tukumɔ mi ko na n̄ ka nùn toma.

²¹ Sɔɔlu u Dafidi wisa u neε, nen bii, na gɔba kuawa. A wurama yenuɔ. Na n̄ maa nun k̄sa kuammε. Domi gisɔ nen wāaru ta s̄awa ḡa bakanu wunen n̄ni sɔɔ. Wee na kua nge wiuro, na tora too.

²² Yera Dafidi u neε, sina boko, wunen yaasa wee. A de wunen aluwaasi turo u na u ye mwa.

²³ Kpa Yinni Gusunɔ wi u s̄a gemgii ka b̄r̄akini u baawure k̄sie ye u kua. Wee, u man nun n̄ma beria gisɔ, adama na n̄ wure n̄ nun n̄ma doke wunε wi u gɔsa u kua sunɔ.

²⁴ Nge mε na wunen wāaru garisi ḡa bakanu gisɔ, nge m̄eya Yinni Gusunɔ u maa negiru garisi. Wiya u koo maa man yara saa nuku sankiranu kpuron di.

²⁵ Ma Sɔɔlu u Dafidi sɔɔwa u neε, Gusunɔ u nun domaru kua, nen bii. Wunen ye a nia s̄a kpuro ya koo koorawa.

Yen biru Dafidi u swaa w̄ri u doona. Ma Sɔɔlu u maa ḡsira u da win yenuɔ.

Dafidi u kpikuru da

Filisitiban temɔ

27

¹ Yeniban biru, Dafidi u tii sɔɔwa u neε, s̄ɔ teeru Sɔɔlu u koo man n̄ma turi u go. Yen sɔ, n̄ buram bo n̄ duka yakura minin di n̄ kpikuru da Filisitiban temɔ kpa Sɔɔlu u ku maa man kasu Isireliban tem kpuro sɔɔ. Nge m̄eya kon ka wa n̄ kisira win n̄man di.

² Yera Dafidi u seewa wi ka win tabu durɔbu nata (600) ba da Akisi, Maakin biin mi. Akisi wi, u s̄awa Gatin sunɔ.

³ Durɔ win miya u wāa ka win t̄mbu nata ye, ben baawure ka win kurɔ ka bibu. Dafidin kurɔbu yiru Akinɔamu, Yisir̄eligii, ka Abigali, Kaameligii, Nabaln ḡomini, ba maa wāa ka wi.

⁴ Saa yera ba da ba Sɔɔlu sɔɔwa ma Dafidi u kpikuru sua u wāa Gatiɔ. Ma Sɔɔlu u nùn deri s̄ε, u n̄ maa kasu u nùn go.

⁵ S̄ɔ teeru Dafidi u Akisi sɔɔwa u neε, a man durom kuo, a de n̄ da n̄ sina baru kpaaru garun mi. Domi na n̄ k̄i na n̄ wāa ka wunε sannu wunen tiin wuu mini.

⁶ Yen t̄s̄o tera Akisi u n̄n wuu ge ba m̄ Sikilagi w̄ē. Yen s̄na ga kua Yudaban sina boko wi u bandu diiguu sere ka gis̄o.

⁷ Ma Dafidi u w̄a baru kpaaru mi sere n ka kua w̄s̄o tia ka suru n̄n̄.

⁸ Min diya wi ka win t̄mbu ba ra yari bu Gesuriba ka Girisigibu ka Amalekiba w̄raa de. Domi t̄n beya ba w̄a Surio n ka girari Egibitin tem̄o saa yellun di.

⁹ Dafidi ka win tabu kowobu b̄ n dua t̄n ben wuu gagu s̄o, ba ra gen t̄mbu gowa mam mam, kur̄bu ka dur̄bu, kpa bu ben ȳanu gura ka ben yaa sabenu, niya ȳanu ka keteba ka ketekunu ka yooyoosu. Yen biru kpa bu ḡsira Akisin mi.

¹⁰ Yera Akisi u ra bu bikie u n̄n̄, mana i gis̄o w̄raa da. Kpa Dafidi u n̄n̄ wisi u n̄n̄, sa dawa Yudan tem̄o s̄o ȳsan n̄m dwaru gia. Gas̄o kpa u maa n̄n̄, sa dawa Yeramēliban tem̄o s̄o ȳsan n̄m dwaru gia. Gas̄o kpa u maa n̄n̄, Keniban tem̄o s̄o ȳsan n̄m dwaru gia.

¹¹ Dafidi ka win t̄mbu b̄ n w̄ra ye da, wuu ge ba w̄ri ba ra gen t̄mbu gowa mam mam. Baa t̄n turo ba ku ra deri wasiru, u sere na Gatio u Akisi s̄o u n̄n̄, am̄ni ka am̄niwa Dafidi ka win t̄mbu ba ra ko. Nge m̄ya Dafidi u kua saa ye u w̄a Filisitiban tem mi.

¹² Ma Akisi u n̄n̄ naan̄ kua u n̄n̄, Isirelibara Dafidi u m̄ru seeyam̄o. Yen s̄o, u ko n s̄awa n̄gii sere ka baadom̄mao.

28

¹ Sanam m̄e s̄o, Filisitiba ba ben tabu kowobu m̄nna bu wa bu ka Isireliba sanna. Ma Akisi u Dafidi s̄o wa u n̄n̄, a n̄ ȳ kam kam ma kaa ka man taa bini da, wun̄e ka wunen bw̄abu.

² Dafidi u n̄n̄, geema, yinni. Kaa maa wa ye kon kp̄i n ko.

Akisi u n̄n̄, n̄ n̄ m̄n na, kaa kowa n̄n̄ tii tiin k̄so sere ka baadom̄mao.

S̄olu u bikiaru da

³ N deema Samueli u gu k̄o. Ma Isireliba kpuro ba win ḡo sw̄i, ba n̄n̄ sikua win wuu Ramao. S̄olu u maa s̄robu ka ḡri sokobu kpuro gira tem m̄n di.

⁴ Yera s̄o teeru Filisitiba ba m̄nna ba ben sansani gira Sun̄muo. Ma S̄olu u Isireliba kpuro m̄nna ba maa ben sansani gira Gilibao.

⁵ Saa ye S̄olu u Filisitiban tabu kowo be wa u nanda, win torora kara u diirum̄o gem gem.

⁶ Ma u Yinni Gusun̄o kana u n̄n̄ s̄osi ye u koo ko. Adama u n̄ n̄n̄ wisa dosu s̄o, n̄ kun m̄e ȳaku kowon min di, n̄ kun m̄e win s̄om̄o goon min di.

⁷ Ma S̄olu u win bw̄abu s̄o wa u n̄n̄, i man kur̄o goo kasuo wi u ra ḡribu soku, kpa n da win mi n bikiaru ko.

Ba n̄n̄ wisa ba n̄n̄, kur̄o goo w̄a Endorio wi u ra ḡribu soku.

⁸ Ma S̄olu u tii ḡsia u ȳanu k̄sa u da kur̄o win mi w̄kuru, ka win bw̄abu yiru gabu sannu. Ye ba tura mi, ma u n̄n̄, na k̄i a man ḡri goo sokua win ȳsiru kon nun s̄o.

⁹ Adama kur̄o wi, u n̄n̄ wisa u n̄n̄, a ȳ s̄a s̄a ye S̄olu u kua, nge m̄e u ḡri sokobu ka s̄robu kpuro gira tem m̄n di. N n̄ m̄n na, mban s̄na a man yina beriam̄e bu ka man go.

¹⁰ Ma S̄olu u b̄rua ka Yinni Gusun̄on ȳsiru u n̄n̄, sere ka Yinni Gusun̄on w̄aru, a n̄ wahala gaa wasi gari yini s̄o.

¹¹ Ma kur̄o wi, u S̄olu bikia u n̄n̄, ben weren yarowa kon nun sokua.

Ma u n̄n̄, Samueli.

¹² Ye kur̄o wi, u Samueli wa, yera u n̄ogiru sua u n̄n̄, ase wuna mi, S̄olu? Mban s̄na a man n̄ni w̄kua.

¹³ Ma sina boko S̄olu u n̄n̄, a ku berum ko, a man s̄o wa ye a wa.

Kur̄o wi, u n̄n̄, siiniwa na wa. Ya yarimam wee tem di.

¹⁴ S̄olu u n̄n̄, mba ya ka ween̄e.

U n̄n̄, dur̄o t̄k̄ra ya ka ween̄e, ta kumbooro sebua ta yarim wee.

Ma S̄olu u gia ma Samueliwa. Ma u yiira u wuswaa tem girari u n̄n̄ beere w̄ē.

¹⁵ Samueli u S̄olu s̄o wa u n̄n̄, mban s̄na a man baasi ka wunen soku te.

S̄olu u n̄n̄, n̄ni sw̄a bakara ta man deema domi Filisitiba ba ka man tabu m̄o. Gusun̄o u maa man deri. U ku ra maa man wisi saa win s̄om̄obun min di, n̄ kun m̄e dosu s̄o. Yen s̄na na na n̄ nun soku kpa a man s̄osi ye kon ko.

¹⁶ Samueli u n̄n̄, ma a ȳ Yinni Gusun̄o u nun deri u kua wunen yiber̄e, mban s̄na a man bikiam̄o ye kaa ko.

¹⁷ U kua ye u raa gerua saa n̄n̄ min di. U wunen bandu w̄ra u Dafidi w̄ē,

18 yèn sō a n̄ win gari mēm nōwε, ma a yina a Amalekiba win m̄aru kpuro kōsia.

19 U koo wunε ka Isireliba Filisitiba nōmu b̄eria. Sia wunε ka wunen b̄ii t̄on dur̄abu i ko man deema mini. Kpa Yinni Gusuno u Isireliban tabu kowobu Filisitiba nōmu b̄eria.

20 Mii mii Sōlu u w̄aruma birem nge wi u gu. B̄erum n̄un mwa gem gem Samuelin gari yin sō. U n̄ maa dam m̄o t̄ō te sō, domi u n̄ di sō sōn di sere n ka kua w̄okuru.

21 Ye kur̄o wi, u na Sōlun mi, u wa ma u b̄erum soore ma u n̄ε, wee, yinni, na wunen gari mēm nōwa. Na n̄en w̄aru saraa kua, na kua ye a man yiire.

22 Yen sō, na nun kanam̄o, a n̄en gari nōwō. Wee kon nun d̄ianu fiiko yiiya. A de a nu di kpa a dam wa a ka swaa w̄ari.

23 Adama Sōlu u yina u n̄ε, na n̄ dim̄o. Yera win bw̄abu ka kur̄o wi, ba n̄un suuru kana. Ma u ben gere wura u seewa tem di u sina kpin yer̄o.

24 N deema kur̄o wi, u naa kp̄ema gaa m̄o ye ya gea s̄a ma u kua bara bara u ye go u sawa. U maa som sua u bura u ka p̄ε kua, u n̄ seeyatia doke.

25 U ka ye Sōlu ka win bw̄abu naawa ba di. Ye ba di ba kpa, ma ba seewa ba doona w̄oku te.

Filisitiban tabu sinambu

ba Dafidi yina

29

1 Filisitiba ba ben tabu kowobu m̄enna Afekio. Saa ye sōra Isireliba ba ben sansani gire Yisireelin b̄wiin b̄okuo.

2 Yera Filisitiban tabu kowobu ba seewa wuu wuuka ma ben sinambu ba bu swaa gb̄iye ba ka d̄o. Ma Dafidi ka win t̄ambu ba w̄a Akisin wuuru sō birūo.

3 Yera Filisitiban sinambu ba n̄ε, mba Heberu beni ba m̄o mini.

Ma Akisi u bu wisa u n̄ε, Dafidi, Sōlu Isireliban sina bokon b̄ōwa mi. Ye u ka w̄a b̄esen suunu sō, ya sō yiru kua. Na n̄ maa taare gaa wa wi sō sere ka gis̄o.

4 Ma Filisitiban sinam be, ba ka Akisi m̄aru kua sere ba n̄un sōwa ba n̄ε, a dur̄o wi giro u wura mi a raa n̄un yii. A ku de u ka sun taa bi da kpa u ku raa ko b̄esen yibere s̄a n ka Isireliba tabu m̄o. Nge am̄ona u koo

ko u ka durom wa win yinnin mi, ma n kun m̄o u b̄esen t̄ambu go.

5 Nge n n̄ Dafidi turo wi mi r̄o, wi ba t̄amam̄o ba m̄o,

Sōlu u ra n̄r̄am n̄r̄am (1.000) go.

Adama Dafidi u ra n̄r̄abun suba w̄oku w̄okubu (10.000) go.

6 Akisi u Dafidi soka u n̄un sōwa u n̄ε, sere ka Yinni Gusun̄on w̄aru, a s̄awa b̄ar̄akini. Na raa k̄i a n w̄a ka n̄ε taa bini sō. Domi na n̄ k̄sa gaa wa wunε sō saa m̄in di a ka w̄a mini, sere ka gis̄o. Adama Filisitiban sinam be ba tie ba n̄ nun k̄i.

7 Yen sō t̄ē, a wuro ȳenūo ka b̄ari ȳendu kpa a ku ra ben m̄aru seeya.

8 Adama Dafidi u Akisi wisa u n̄ε, mba na nun kua. Tora ter̄a a wa n̄ε sō saa m̄in di na ka w̄a wunen mi, a sere n̄ε, na n̄ ka nun taa bi d̄o.

9 Ma Akisi u n̄un wisa u n̄ε, na ȳe ma a n̄ ḡanu kue. Na maa nun k̄i. Ma na nun m̄era nge Gusun̄on ḡrado. Adama ka m̄ε, Filisitiban sinam be, ba n̄ε, a n̄ ka sun taa bi d̄o.

10 N n̄ m̄en na, a seewo buru buru yellu wunε ka wunen yinnin bw̄a be ba nun sw̄iima, kpa i doona.

11 Ma Dafidi ka win t̄on be, ba seewa buru buru yellu ba wura Filisitiban tem̄o. Ma Filisiti be t̄ona ba da Yisirelio bu ka taa bi ko.

Dafidi u Amalekiba naa gire

30

1 Ye n̄ kua sō ita Dafidi ka win t̄ambu ba Sikilagi tura. N deema Amalekiba ba raa tem m̄en sō ȳesan n̄m dwaru gia w̄raa da. Saa ye sōra ba maa na ba Sikilagi w̄ari, ba ye k̄suka ba d̄o m̄eni.

2 Ba yen t̄ambu m̄w̄era t̄on kur̄abu ka t̄on dur̄abu, saa bukurobun di sere ka bib̄o. Adama ba n̄ ben goo go. Ba bu gura ba ka doonawa.

3 Ye Dafidi ka win t̄ambu ba tura mi, ba deema wee, ba wuu ge d̄o m̄eni ma ba ben kur̄abu ka bibu gura ba ka doona.

4-5 Ba ka Dafidin tiin kur̄abu yiru ye doona, Akin̄amu Yisireligii, ka Abigali, wi u raa s̄a Nabal̄in kur̄o Kaamelīo. Yera Dafidi ka win t̄ambu ba wuri kua sere ba n̄ maa dam tie.

6 Ma Dafidin nuki sankira too domi win t̄ambu ba gerunam̄o ba m̄o bu n̄un kp̄enu

kasuku bu go, yèn sǎ ba ben kurǎbu ka bibu bia. Yera n dera ba nuki sankire. Adama Dafidi u tii deri Yinni Gusunǎn nǎmuǎ. Ma u nùn dam kǎ.

⁷ Yera Dafidi u yǎku kowo Abiataa, Akimɛlekin bii sǎwa u nɛɛ, a ka man yabe tarakpe ye naawa ye ba ra ka bikiaru ko Yinni Gusunǎn mi.

Ma Abiataa u ka ye na.

⁸ Ma Dafidi u bikiaru kua Yinni Gusunǎn mi, u nɛɛ, Yinni, nà n Amalekiban tabu kowo be naa gira, kon bu naamwɛ?

Yera Yinni Gusunǎ u nùn wisa u nɛɛ, mɛya, kaa bu naamwɛ, kpa a wunen tǎmbu yakiam.

⁹⁻¹⁰ Ma Dafidi u seewa ka tabu kowobu nata (600) ye. Ye ba tura Besorin daarǎ miya ben goobu (200) be ba wǎa biruǎ ba yǎra domi ba wasire too. Ma wi ka tǎmbu nɛɛru (400) te ta tie ba tǎbura ba Amaleki be naa swǎi.

¹¹ Yera ba Egibitigii goo wa gbabu te sǎǎ, ma ba ka nùn da Dafidin mi, ba nùn pɛɛ wɛ u di. Ma u nim nǎra.

¹² Yera ba maa nùn dǎa marum mɛ ba ra soku figien gbebi ka maa resɛm gbebin kurenu yiru wɛ. Ye u yeba kpuro di u kpa, ma win hunde ya wurama. Domi u raa kuawa sǎǎ sǎǎ ita ka wǎkunu ita u n di u n nǎra.

¹³ Dafidi u nùn bikia u nɛɛ, wara u sǎa wunen yinni. Bwese terǎ wunen tii a sǎa.

Yera u Dafidi wisa u nɛɛ, na sǎawa Egibitigii, na ka sere sǎa Amaleki goon yoo. Yen sǎǎ itawa mini ye nen yinni u ka man deri yèn sǎ na barǎ.

¹⁴ Sa wǎraa dawa Keretiba ka Yudaba ka Kalɛbuban tem sǎǎ yɛsan nǎm dɔwaru gia. Mɛya sa maa da Sikilagiǎ sa ye dǎǎ mɛni.

¹⁵ Ma Dafidi u nùn bikia u nɛɛ, a kǐ a ka man da tǎn ben mi?

Yera durǎ wi, u Dafidi sǎǎwa u nɛɛ, a bǎruo ka Gusunǎn yǎsiru ma a n man goomǎ, a n maa man nen yinni nǎmu sǎndiammɛ, nà n ka nun da mi.

Dafidi u Amalekiba kamia

¹⁶ Ma ba nǎsina nge mɛ. Ma u ka Dafidi da. Ye ba tura mi, yera ba wa wee, Amalekiba ba terie baama ba tǎǎ bakanu mǎ ba dimǎ ba nǎrumǎ dukia ye ba gura Filisitiba ka Yudaban min din sǎ.

¹⁷ Yera Dafidi u bu wǎri u goomǎ saa bururun di n ka kua sisirun yoka. Baa ben

goo kun kisire ma n kun mǎ aluwaasi tǎnu nɛɛru (400) be ba yooyoosu sǎni. Bera ba ba duki.

¹⁸ Dafidi u ye kpuro yakia ye Amaleki be, ba raa mwɛɛra ka sere maa win kurǎbu yiru ye.

¹⁹ Ma Yuda ben baawure u win tǎmbu wa, bukurobu ka bibu. Ye yibɛɛba ba raa gesi mwa mi kpuro, yen gaa kun kam kue. Ba ye kpuro mwɛɛrimawa ba ka wǎma yenuǎ.

²⁰ U maa yaa sabenu kpuro mwɛɛra, ma win tǎn be ba nu kpore ba gerumǎ ba mǎ, wee, ye Dafidi u tabu diima.

²¹ Ye u gǎsirama u wee, u tura Besorin daarǎ, mi u raa win tǎmbu goobu (200) deri be ba wasira, yera ba seewa ba nùn sennǎ na. Ma u susi u bu tǎbura.

²² Yera tǎn kǎso be ba ka nùn taa bi da, ba seewa ba wǎki ba nɛɛ, sa n ka tǎn be ba wasira mi dukia ye sa waama bǎnu mǎ. Adama sa ko bu ben kurǎbu ka ben bibu wesia. Domi ba n ka sun taa bi de.

²³ Yera Dafidi u bu sǎǎwa u nɛɛ, nɛgibu i ku ko mɛ ye Yinni Gusunǎ u sun kǎ sǎǎ. Wee, u sun kǎsu bɛsɛn yibɛɛban suunu sǎǎ, ma u sun bu nǎmu bɛria.

²⁴ Ye i man bikiamǎ mini, goo kun ye wuramǎ.

Be ba taa bi da

ka be ba sina ba bɛsɛn yǎnu kǎsu, be kpuron bǎnu ya ko n nɛwa.

²⁵ Nge mɛya ba kua dǎma te, ma ya kua wooda Isireliǎ sere ka gisǎ.

²⁶ Ye Dafidi u tunuma Sikilagiǎ, yera u dukia yen sukum Yudaban guro gurobu ka win bǎrǎba mǎrisia, u nɛɛ, dukia ye sa mwɛɛrima Gusunǎn yibɛɛban min di, ye sǎǎ, ye sa bɛɛ kǎwa mi.

²⁷ Ma u Betɛligibu begia mǎrisia ka Ramǎtigibu be ba sǎ sǎǎ yɛsan nǎm dɔwaru gia, ka Yatirigibu,

²⁸ ka Aroɛɛgibu ka Sifumǎtugibu, ka Esitemǎgibu,

²⁹ ka Rakaligibu ka Yeramɛliba ka sere be ba wǎa Keniban wusǎ,

³⁰ ka Hǎmagibu ka Korasanigibu ka Atakigibu

³¹ ka Heboronigibu ka sere maa bɛn mi wi Dafidi ka win tǎmbu ba raa da da.

Sǎalu ka win bibun gǎǎ

31

¹ Filisitiba ba Isireliba tabu wəri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guurɔ.

² Ba maa Sɔɔlun tii ka win bibu ita Yonatham ka Abinadabu ka Maakisua naamwɛ. Ma ba bii be go.

³ Sannɔ ge, ga Sɔɔlu swīiyɛ. Ten towobu ba nùn sɛɛnu twee ba mɛɛra kua gem gem.

⁴ Yera u win tabu yāa sɔɔwo sɔɔwa u nɛɛ, a wunen takobi womɔ a man ye sɔku kpa bango sarirugii be, bu ku raa man sɔku bu yaa kasiki.

Adama durɔ wi, u yina u ko mɛ, domi berum nùn mwa gem gem. Ma Sɔɔlu u takobi ye mwa u ka tii sɔka u kibarisi u taare.

⁵ Ye win tabu yāa sɔɔwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sɔka nge mɛ Sɔɔlu u kua. Ma ba gu yāatem mi.

⁶ Nge mɛya Sɔɔlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yāa sɔɔwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu sɔɔ tee te.

⁷ Ye Isireli be ba wāa wəwan guruɔ ka be ba wāa Yuudenin daarun guruɔ ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sɔɔlu ka win bii tɔn durɔbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si sɔɔ.

⁸ Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yānu potirimɔ. Yera ba Sɔɔlu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guurɔ.

⁹ Ma ba Sɔɔlun wiru bura ba win tabu yānu kpuro potira. Yera ba sɔmɔbu gɔra bu yen labaari kpara ben būu diaɔ ka ben tɔmbun mi, ben tem sɔɔ kpuro gesi.

¹⁰ Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben būu wi ba mɔ Asitaaten dirɔ, ma ba win goru sua ba bwɛ Bɛti Sanin gbāraru wɔllɔ.

¹¹ Sanam mɛ Galadin wuu ge ba mɔ Yabɛsin tɔmba nua ye Filisitiba ba Sɔɔlu kua,

¹² yera be ba sāa tabu durɔbu ba seewa ba sanum so wɔku giriru. Ye ba tura Bɛti Sani mi, yera ba Sɔɔlu ka win bibun gonu bwɛɛya gbāra ten min di, ba ka na Yabɛsiɔ, ba nu dɔɔ kpakura.

¹³ Ma ba ben kukunu gura ba sikua dāru garun nuurɔ Yabɛsiɔ. Ma ba gɔɔ wooru sina, ba nɔɔ bɔkua sɔɔ nɔɔba yiru.

SAMUËLIN TIRERU YIRUSE

Samuëlin tire gbiikirun gariya tire teni ta kurasiamə. Dafidin bandun gariya ta m̀ te u di Yudaba ka Isireliba kpuro sɔɔ.

Ta maa sun sɔɔmɔ taa bi Dafidin tabu kowobu ka win tii ba kua u ka kp̄a u win bandu dam sire.

Nasia te u Gusunə nasie ka sere maa k̄i te u n̄n k̄i, ye kpuro ya dera tamba win tii k̄i ma u b̄ere kua. M̄ya ta maa sun sɔɔsimɔ ma Dafidi u k̄om̄ie win w̄aru sɔɔ. U tora, ma win tora te, ta ka wahala dabinu na win ȳnuə. Win biba goona ma ba karana. Ba toranu kua ni nu n̄ mam ka n̄ɔ gerurə. Adama wahala ye kpuro sɔɔ, Dafidi u nasara wa, ȳn s̄ u win toranu wura Yinni Gusunən wuswaaɔ.

Tire ten kpunaa

1. Dafidi u bandu di Yudaba sɔɔ, wiru 1n di sere wiru 4.
2. Dafidi u bandu di Isireliba kpuro sɔɔ, wiru 5n di sere wiru 20.
3. Dafidin bandun gari ḡe, wiru 21n di sere wiru 24.

Dafidi u Sɔɔlun gɔɔ nua

¹ Ye Dafidi u Amalekiba go u wee, yera u ȳra Sikilaḡi sɔɔ yiru. N deema Sɔɔlu u gu k̄.

² Sɔɔ itaseru, yera durə goo u yarima saa tabu gberun di mi Sɔɔlu u raa w̄a. Durə win yabera ḡekire ma win wira tua s̄a nuku sankiranun s̄. Saa ye u tunuma Dafidin mi, u yiira kure u wiru tem girari.

³ Ma Dafidi u n̄n bikia u n̄e, man diya a wee.

Ma u n̄e, saa Isireliban tabun sansanin diya na duka suuma.

⁴ Dafidi u kpam n̄n bikia u n̄e, aməna gbera s̄a. A suuru koowo a man s̄owə nge m̄ n̄ koosina kpuro.

Ma durə wi, u n̄e, tabu Isireliba sw̄iye ba duki. Ben dabira maa w̄ruka ba gu. M̄ya Sɔɔlun tii ka win bii Yonatan ba gu.

⁵ Ma Dafidi u n̄e, aməna a kua a ka ȳ ma Sɔɔlu ka win bii Yonatan ba gu.

⁶ Ma u n̄e, na n̄n w̄aru w̄awa Giliboan guuru w̄llə na ka Sɔɔlu m̄era u ka tii win

yaasa t̄asa. Ma yiberəban tabu k̄k̄e dumigii ka maasɔbu ba n̄n s̄andi mam mam ba gire.

⁷ Saa ye u s̄ira u m̄erima biruə u man wa, yera u man soka ma na wura na da win mi.

⁸ Ma u man bikia u n̄e, n̄e wara. Na n̄n wisa na n̄e, n̄e Amalekiwa.

⁹ Ma u n̄e, n̄ susima win b̄kuə kpa n̄ n̄n go baa m̄e u dam tie u tirekiramə.

¹⁰ Ma na susi win b̄kuə na n̄n go. Domi na ȳ ma u n̄ maa seemə, mi u w̄ra mi. Ma na win sina furə pota ka win suma ye u doke n̄m̄aɔ. Yera na ka nun naawa mini, n̄n yinni.

¹¹ Ye Dafidi u nua m̄e, yera u win yaberu n̄nua u karana. Ma be ba w̄a ka wi, ben tii ba maa kua m̄e bu ka ben nuku sankiranu s̄s̄i.

¹² Ma ba gɔɔ wooru sina ba sw̄i ba n̄ɔ b̄kua sere s̄ɔ u ka kpa Sɔɔlu ka win bii Yonatan s̄, ka sere maa Isireliban s̄, be, Yinni Gusunən t̄n be ba go tabu gberə.

¹³ Ma Dafidi u durə wi bikia u n̄e, wuu man diya a na.

U wisa u n̄e, n̄n baa u yarimawa saa Amalekiban tem di sa ka w̄a mini.

¹⁴⁻¹⁶ Dafidi kpam n̄n bikia u n̄e, aməna a ka k̄ka a wi Yinni Gusunə ḡsa n̄ma doke a go. Yen s̄, wunen yem mu ȳra wunen wiru w̄llə. Domi wunen tiin n̄əwa ga seeda di ma a wi Yinni Gusunə ḡsa go.

Saa yera Dafidi u win aluwaasiban turo soka u n̄e, a susio a n̄n s̄re a go.

Ma aluwaasi wi, u Amaleki wi s̄re u so u go.

Dafidi u Sɔɔlu ka Yonatan gɔɔ sw̄i

¹⁷ Ma Dafidi u womu geni kua win gɔɔ sw̄i sɔɔ Sɔɔlu ka win bii Yonatan s̄.

¹⁸ M̄ya u maa yiire bu Yudaban bibu womu ge s̄s̄i. T̄nda ga t̄mamə. Ma ba ge yorua Yasarin tireru sɔɔ. Womu ge wee.

¹⁹ Isireli, wunen yiikogiba w̄ruma, wunen damgiba kpuna guuru w̄llə.

²⁰ I ku de bu labaari ye n̄ Gatiə.

I ku de bu ye kpara Asikalonin wuuə.

Kpa Filisiti bango sari ben kurəbu bu ku ȳeri.

Kpa ben w̄ndiaba bu ku nuku dobu ko.

²¹ B̄e Giliboan guunu,

Gusunə u ku de gura yu n̄ b̄en w̄llə.

Gusunə u ku de kakoru tu w̄ruma b̄en wii kpiirə.

Gusunɔ u ku de beɛn tem mu dīa geenu ma.
Domi miya ba tabu durɔbu funɛ wīa.

Miya ba ben tɛrɛnu kasi kua.

Miya Sɔɔlun tɛrɛra gum tɛnibu nɔru kua.

²² Baa mɛ ba yiberɛba waamɔ,
baa mɛ ba tabu durɔbun wɔrugɔru waamɔ,
Yonatam nɔm wīra kun dwiyyare ka ten
tobu.

Sɔɔlun takobi kun maa kam wɔrɛre.

²³ Sɔɔlu ka Yonatam ba kīanawa
ben wāarun tōru kpuro sɔɔ.

Ba n̄ karanɛ baa ka gɔɔ sɔɔ.

Ba s̄au tabu sɔɔ n̄ kere gunɔ bakenu.

Ba gbee sinansu dam kere.

²⁴ Bɛɛ Isirelin tɔn kurɔbu,
Sɔɔlu u ra raa de i beku nɔni swāa burɛginu
dewe.

Wiya u ra raa de i wuran buranu doke beɛn
yānu sɔɔ.

I swīiyɔ win s̄.

²⁵ Damgiba wɔruka tabu gberɔ.

Yonatam u kpuna Isirelin guunu wɔllɔ.

²⁶ Yonatam nɛn kīnasi,
na nuku sankira bakanu mɔ wunɛn s̄.

A ra n̄ s̄awa gāa bakanu nɛn nɔni sɔɔ.

Wunɛn kīi te a man kīa ta tɔn kurɔgiru kere.

²⁷ Damgiba wɔruka tabu gberɔ.

Tabu yānu nu kam kua.

Ba Dafidi kua sunɔ Yudaa

2

¹ Yeniba kpuron biru ye ya koorɔ wee.
Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, n doo n
Yudan wuu gagu mwa?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, oo, a doo.

Ma u nɛɛ, gen geren miya kon da.

Yinni Gusunɔ u n̄n wisa u nɛɛ, a doo
Heboroniɔ.

² Ma Dafidi u da mi ka win kurɔbu
yiru beni, Akinɔamu Yisirɛeligii ka Abigali
Nabalin gɔmini.

³ Ma u dera win bwāa be ba wāa ka wi, be
ka ben tɔmbu ba da ba wāa Heboroniɔ ka
yen baru kpaanɔ.

⁴ Yudaba ba na Dafidin mi, ba n̄n gum
tāre wirɔ u ka ko ben sunɔ.

Ma ba n̄n s̄ɔwa ba nɛɛ, Yabɛsi
Galadigibu ba Sɔɔlun goru sikua.

⁵ Yera Dafidi u bu sɔmɔbu gɔria u nɛɛ, i
bu s̄ɔwɔ i nɛɛ, Yinni Gusunɔ u koo be bu
domaru kua yɛn s̄ ba ben yinni Sɔɔlu gea
kua, ba win goru sikua.

⁶ Tɛ, Yinni Gusunɔ u be bu durom kuo.
Kpa u bu bɔrɔkiniru s̄ɔsi. Nɛn tii kon maa
bu durom kua ben ye ba kua min s̄.

⁷ N n̄ mɛn na, bu be yōro dim dim kpa
bu ko tabu durɔ wɔrugɔba domi ben yinni
Sɔɔlu u gu. Adama ba n̄ yɛ ma Yudaba ba
man gum tāre wirɔ n̄ ka ko ben sunɔ.

Ba Isi Boseti kua

Isireliban sunɔ

⁸ Yera Abinɛɛ, Nɛrin bii wi u s̄a Sɔɔlun
tabu kowobun wirugii, u Sɔɔlun bii Isi
Boseti sua u ka da Mahanaimuɔ.

⁹ Miya u n̄n kua Isireliba kpuron sunɔ
be ba wāa Galadiɔ ka Asuriɔ ka Yisirɛeliɔ
ka Efaraimun temɔ ka sere maa Benyamɛɛn
temɔ.

¹⁰ Isi Boseti wi, u mɔwa w̄ɔ weeru
sanam mɛ u bandu di Isireliba sɔɔ. Adama
Dafidiwa Yudaba ba ka yōra.

¹¹ Ma u kua ben sunɔ w̄ɔ nɔɔba yiru ka
suru nɔɔba tia Heboroniɔ.

Tabu dua Isireliba

ka Yudaban suunu sɔɔ

¹² Abinɛɛ, Nɛrin bii ka Isi Bosetin tabu
kowobu ba yara saa Mahanaimun di ba da
Gabaoniɔ.

¹³ Yera Yoabu Seruyan bii, Dafidin tabu
sunɔ ka win tabu kowobu ba maa da
Gabaoni mi. Ma ba yinna daa burerɔ ka Isi
Bosetin tabu kowo be, ka Abinɛɛ wi. Ma
daa te, ta bu buranɛ. Dafidi ka wigibu ba
wāa guru gee. Ma Isi Bosetigibu ba maa wāa
guru giɔ.

¹⁴ Abinɛɛ u Yoabu s̄ɔwa u nɛɛ, a de wunɛn
aluwaasi beni bu seema bu gabirina ka
nɛgibu besɛn wuswaaɔ, ben baawure ka
win saro. Kpa su wa wi u kere.

Ma Yoabu u nɛɛ, oo, na wura.

¹⁵ Yera ba seewa ba da ba yinna ben
baawure ka win saro Isi Bosetin bera gia be
ba s̄a Benyamɛɛn bweseru, tɔmbu wɔkura
yiruwɔ ba yarima. Dafidin tɔmbu sɔɔ maa,
tɔmbu wɔkura yiru.

¹⁶ Yera aluwaasi be, ba gabirina. Ben
baawure u win yiberɛn wiru nɛni, ma
ba takobi sɔkirina yɛsɔɔ ba wɔruka sannu
sannu ba ghisuka. Yera ba yam mi yīsiru k̄a,
takobin gberu.

¹⁷ Yen d̄ama te, taa bi, bu swīa. Ma Dafidin
tɔmbu ba Abinɛɛ ka wigibu kamia.

18 Dafidin tabu kowo be sɔɔ, Seruyan bibu itawa ba wāa mi. Beya Yoabu ka Abisai ka Asaeli. Asaeli u duka mɔwa wi, nge nɛm taako.

19 Yera u dɔma te Abinɛɛ naa gira, u n̄ wure u n̄n deri baa fiiko.

20 Ma Abinɛɛ u sīra u Asaeli bikia u nɛɛ, Asaeli, wuna mi?

Ma u wisa u nɛɛ, oo, nɛna mi.

21 Yera Abinɛɛ u nɛɛ, a man derio n doona, a ku man swīi. A nɛn aluwaasiban turo mɛɛrio a mwa kpa a win yānu wɔra a ka doona.

Adama Asaeli u yina u n̄n deri.

22 Abinɛɛ u kpam n̄n sɔɔwa u nɛɛ, a desiro nɛn bɔkun di. Domi n̄ n nun so na go, amɔna nɛ ka wunen mɔɔ Yoabu sa ko n mɛɛrinɛ.

23 Adama Asaeli u yina u n̄n deri. Yera Abinɛɛ u ka n̄n yaasan koru sɔka nukurɔ ma ya yara win biruɔ. Ma u wɔruma yande u gu. Wi u tunuma mi Asaelin goo te, ta kpī, u ra gina yɔrewa.

24 Ma Yoabu ka Abisai ba Abinɛɛ naa gira. Ye sɔɔ u duɔ yera ba tura Aman gungurɔ te ta wāa Giasin deederu Gabanonin swaaɔ mi gāanu ku ra kpin bera gia.

25 Benyamɛɛgibu ba menna ba ka Abinɛɛ yɔra. Ma ba da ba yɔɔwa guuru garun wɔllɔ.

26 Yera Abinɛɛ u Yoabu soka u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, saa yerà kaa wunɛgibu sɔ bu ku maa ben mero bisibu naa swīi. Kaa de sa n̄ tabu mɔwa sere ka tɛ? A n̄ yɛ ma bin wii goberu, nisina ta koo ma?

27 Yoabu u n̄n wisa u nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wāaru, à kun daa yeni gerua, sere sia burura nɛn tɔmba koo raa tabu yɔra.

28 Ma u kɔba so. Yera tɔn be kpuro ba tabu yɔra ba Isireliba deri.

29 Abinɛɛ ka wigibu ba sīawa wɔku giriru Yuudenin wɔwaaɔ, ma ba Yuudeni tɔbura ba Bitoronin bukiana ma ba tura Mahanaimuɔ.

30 Ma Yoabu u Abinɛɛ deri u doona. Yera win tii u gɔsirama u win tabu kowobu menna u gara. Ma u deema Dafidin tɔn be sɔɔ, tɔmbu yendu tia sariwa ba go, ka sere maa Asaeli.

31 Adama Dafidin tɔmbu ba Benyamɛɛba ka Abinɛɛn tabu kowobu gabu gowa tɔmbu gooba wunɔbu ka wata (360).

32 Ma ba da ba Asaelin goru sua ba sikua win tondon sikirɔ Betelehemuɔ. Yoabu ka win tɔmbu ba dɔma te sīawa wɔku giriru.

Sanam mɛ ba Heboroni duɔ, yera yam mu n sāramɔ.

3

1 Sɔɔlun yenugibu ba ka Dafidi yibere tɛeru kua n tɛ. Ma Sɔɔlun yenu ga dam dwiiyamɔ ga dɔɔ, adama Dafidiguu ga dam sosimɔwa ga dɔɔ.

Dafidin bii be u mara

Heboroniɔ

(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 3:1-4)

2 Saa ye sɔɔ, Dafidi u bibu nɔɔba tia mara Heboroniɔ. Ben gbiikoowa Amɔɔ. Win mɛrowa Akinɔamu, Yisireeligii.

3 Yirusewa Kileabu. Win mɛrowa Abigali, Nabali Kaameligiin gɔmini. Itasewa Abusalɔmu. Win mɛrowa Maaka, Talimai Gesuriban sina bokon bii.

4 Nnɛsewa Adoniya. Win mɛrowa Hagiti. Nɔɔbusewa Sefatia. Win mɛrowa Abitali.

5 Nɔɔba tiasewa maa Yitreamu. Win mɛrowa Egila.

Abinɛɛ ka Isi Boseti

ba n̄ nɔɔsinɛ

6 Saa ye tabu wāa Dafidin yenu ka Sɔɔlun yenun baa sɔɔ, Abinɛɛ u ka Sɔɔluba yɔrawa dim dim.

7 Adama sɔɔ teeru Isi Boseti u Abinɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a ka nɛn tundo Sɔɔlun kurɔ Risipa, Ayan bii kpuna.

8 Ma Isi Bosetin gari yi, yi Abinɛɛ dua. Ma u nɛɛ, a tamaa na sɔawa nge Yudan wirugii be ba Sɔɔlu seesimɔ? Wee, sere ka tɛ, nɛna na wunen tundo Sɔɔlun yenugibu ka win bɔrɔba durom kuamme. Yen biru na n̄ wure n̄ nun Dafidi nɔmu sɔndia. Yera tɛ a man gerusimɔ kurɔ winin sɔ?

9 N n mɛn na, Gusunɔ u man kua ye u kī n̄ kun ka Dafidi yɔre kpa n de Gusunɔ u win nɔɔ mweeru yibia te u n̄n kua,

10 ye u nɛɛ u koo bandu wuna saa Sɔɔlun bweserun di u tu Dafidi wɛ kpa u n s̄a sunɔ Isireliba ka Yudaban tem kpuro sɔɔ.

11 Saa ye sɔɔ, Isi Boseti kun maa gāanu gerua. Domi Abinɛɛn gari yi, yi n̄n bɛrum mwa.

Abinɛɛ ka Dafidi ba dora

12 Yera Abinɛɛ u Dafidi sɔmɔbu gɔria Heboroniɔ u nɛɛ, wara u tem mɛ mɔ. Yen sɔ, u be ka man arukawani bɔkuo. Ko na n wāa

ka wi, kpa n de Isireliba kpuro bu wura win mi gia.

13 Ye sɔmɔ be, ba tura mi, ba Dafidi gari yi saaria. Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, ya wã, kon ka be nùn arukawani bɔke. Adama gã teena na nùn bikiamɔ. Niya u gina man Mikali, Sɔɔlun bii mwaama su sere waana nɛ ka wi.

14 Ma Dafidi u Isi Boseti sɔmɔbu gɔria bu nùn sɔ bu nɛɛ, bu be nùn win kurɔ Mikali wɛɛma win dokuru u raa kɔrua ka Filisitiban sen sarusu wunɔbu (100) si ba nùn bikia.

15 Yera Isi Boseti u dera ba kurɔ wi mwaama Patieli, Laisin biin min di mi u mɔre.

16 Ma Patieli wi, u Mikali swĩ u sumɔ sere ba ka tura Bahurimuɔ. Ma Abinɛɛ u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a den gɔsiro. Yera u gɔsira u wura win yenuɔ.

17 Yen biru Abinɛɛ u Isireliban guro gurobu menna u bu sɔɔwa u nɛɛ, Dafidiwa i raa kĩ u n sãa bɛɛn sina boko.

18 Yen sɔ tɛ, i nùn koowo sunɔ. Domi Yinni Gusunɔ u raa gerua u nɛɛ, saa win bɔɔ Dafidin nɔman diya u koo win tɔmbu Isireliba yakia Filisitiban nɔman di ka sere maa ben yiberɛ be ba tien nɔman di.

19-20 Ma Abinɛɛ u da u Benyamɛɛba be ba sãa Sɔɔlun bweseru deema u bu gari yi sɔɔwa. Ma ba tɔmbu yendu gɔsa ba nùn yɔsiri ba da Dafidin mi. Ye ba tura mi, yera u Dafidi sɔɔwa kpuro ye Isireliba ka Benyamɛɛba ba gɔru doke bu ko. Ma Dafidi u bu tɔɔ baka dim kua.

21 Yen biruwa Abinɛɛ u maa Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, yinni sina boko, kon se n da n Isireliba kpuro menna kpa bu ka nun arukawani bɔke ba n ka wunen gari sɔmburu mɔ. Kpa a n bandu dii be sɔɔ, a n mɔ ye a kĩ.

Yen biru Dafidi u dera Abinɛɛ u gɔsira u da win yenuɔ ka bɔri yendu.

Yoabu u Abinɛɛ go

22 Saa ye sɔɔ, Dafidin tabu kowobu ba gabu wɔraa da, ma ba dukia baka gurama ba ka wee. N deema Dafidi u dera Abinɛɛ u gɔsira win yenuɔ ka bɔri yendu saa Heboronin di.

23 Sanam mɛ Yoabu ka tabu kowo be, ba tunuma yenuɔ, yera ba bu Abinɛɛn labaari sɔɔwa. Ba nɛɛ, Abinɛɛ, Nɛrin bii, u na Dafidi sina bokon mi. Adama Dafidi u nùn deri u doona ka bɔri yendu.

24 Yera Yoabu u da u sina boko deema u nɛɛ, mban sɔna a kua mɛ. Ye Abinɛɛ u na wunen mi, ma a nùn deri u doona ka bɔri yendu?

25 Wunen tii a Abinɛɛ wi yɛ. A yɛ ma u nawa u ka nun nɔni wɔke kpa u ka gia ye a mɔ kpuro.

26 Ye Yoabu u gari yi gerua u kpa, yera u doona Dafidin min di, ma u sɔmɔbu gɔra ba Abinɛɛ naa swĩ, ba nùn naamwɛ Siran dɔkɔwɔ. Ma ba dera u gɔsira. Adama Dafidi u n yeniba kpuro yɛ.

27 Saa ye Abinɛɛ u gɔsira Heboroniɔ, yera Yoabu u nun soka wuun gb̄ararun kɔnnɔn bee tiaɔ, u kua nge u kĩ u nùn gari asirigii sɔ. Ma u nùn wobu sɛu sɔka nukurɔ u go. Nge mɛya u ka mɔru kɔsia yèn sɔ u win wɔnɔ Asaeli go.

28 Yen biruwa Dafidi u ye nua, ma u nɛɛ, nɛn bandu ta dɛere Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, nɛn tii na maa dɛere, Abinɛɛ, Nɛrin biin yem mɛ ba yarin sɔ.

29 Yen sɔ, Gusunɔ u de mu wɔri Yoabun wirɔ ka sere maa win bweseru. Kpa win bweseru sɔɔ, goo u n da n yem wĩimɔ, n̄ kun mɛ u n bara disigiru mɔ, n̄ kun mɛ u n sãa yemɔ, n̄ kun mɛ u gbi tabu sɔɔ, n̄ kun mɛ u d̄ianu bia u di.

30 Nge mɛya Yoabu ka win wɔnɔ Abisai ba ka Abinɛɛ go yèn sɔ u ben wɔnɔ Asaeli go tabu sɔɔ Gabaoniɔ.

31 Ma Dafidi u Yoabu ka tɔn be ba wã mi sɔɔwa u nɛɛ, i bɛɛn yãa ni i doke mi kasukuo kpa i saakiba dewe nuku sankiranun sɔ, kpa i Abinɛɛn gɔɔ swĩ.

Ma wi, Dafidin tii, u goo te swĩ ye ba ka tu dɔɔ bu sike.

32 Ma ba Abinɛɛn goo te sikua Heboroni mi. Yera wi Dafidi sina boko u wura kua ka dam siki ten mi. Ma tɔn be ba wã mi, ba swĩ.

33 Win gɔɔ wuri sɔɔ u nɛɛ, Abinɛɛ, mban sɔna a gu nge tɔn gowo.

34 Ba n̄ nun mwɛ ba nɔma ka naasu bɔkue. A wɔruma a gu nge wi tɔn kɔsoba so ba go.

Yera tɔmbu kpuro ba kpa m wure ba swĩ.

35 Yen biru ba maa na ba Dafidi nukuru yemiasia ba nɛɛ, u dio. Adama u yina, domi u Yinni Gusunɔ nɔɔ mwɛɛru kua u nɛɛ, Gusunɔ u nùn kua ye u kĩ, u n di sɔɔ u sere du.

36 Ma tɔmbu kpuro ba wa ye Dafidi sina boko u kua ma ya bu dore.

³⁷ Dafidin tǎmbu ka Isireliba kpuro gesi, ba gia ma n ñ ka win yēru ba ka Abinεε, Nεrin bii go.

³⁸ Ma sina boko u win bwāabu sǎwα u nεε, i n yē ma tǎn bokowa u gu mi gisǎ Isireliǎ.

³⁹ Wee, na ñ dam mǎ, baa mε ba man gum tāre wirǎ na ka kua sunǎ. Seruyan bibu ba man bǎbunu kere. Yen sǎ, Gusunǎ u tǎn kǎso nǔn win nuku kǎsuru kǎsie.

Ba Isi Boseti go

4

¹ Saa ye Sǎɔlun bii Isi Boseti u nua ma Abinεε u gu Heboroniǎ, yera win gǎma kpuro dwiia. Ma Isireliba kpuro ba nanda.

² Sǎɔlun bii wi, u tabu sinambu yiru mǎ be ba ra tabu kowobu kpare bu ka wǎraa da. Beya Baana ka Rekabu. Be kpuro ba sǎawa Rimǎ, Beerǎtugiin bibu Benyamεen bweseru sǎ.

³ Beerǎtu ye, ya wǎawa Benyamεen tem sǎ. Adama yen tǎmbu ba duki sua ma ba da ba wǎa Gitaimuǎ sere ka gisǎn gisǎ.

⁴ N deema Yonatham, Sǎɔlun bii turo u bii tǎn durǎ mǎ wi ba mǎ Mεfiboseti. Bii wi, u kua yεmǎ. Wǎǎ nǎɔbuwa u mǎ sanam mε Sǎɔlu ka Yonatham ba gu Yisireliǎ tabu sǎ. Ye kurǎ wi u bii wi nǎɔrimǎ u gǎɔ win labaari nua, yera u bii wi sua u ka doonǎ. Ye u duka mǎ ka sendaru ma u wǎruma u nǔn sura. Min diya bii wi, u kua yεmǎ.

⁵ Yera sǎǎ teeru Baana ka Rekabu ba da Isi Bosetin dirǎ sǎǎ sǎǎ mi u do u sǎǎ sure.

⁶⁻⁷ Ma ba dua sere dii ten sǎǎwǎ nge ba kǐ bu dobi sua. Ye ba tura mi u kpǐ, yera ba nǔn woburu sǎka ba go. Ma ba win wiru bura ba ka doona. Ma ba swaa mwa ye ya dǎɔ Yuudenin wǎwa gia. Yen dǎma te, wǎku girira ba sǎa.

⁸ Yera tǎn be, ba ka Isi Bosetin wii te da Dafidin mi, Heboroniǎ, ba nεε, wunen yiberε Sǎɔlu wi u kasu u nun hunde wuna, win bii Isi Bosetin wiru wee. Yinni Gusunǎwa u Sǎɔlu ka win bweseru mǎru kǎsie gisǎ wunen sǎ.

⁹⁻¹¹ Dafidi u Rekabu ka Baana wisa u nεε, i ñ yaaye sǎmǎ wi u na u man Sǎɔlun gǎǎ sǎǎwa, ma u tamaa labaari gea u man nǎɔsiamǎ, adama na dera ba nǔn mwa ba go Sikilagiǎ? Na nǔn win labaarin are wē. Kaa sere gere tǎn kǎsobu be ba tǎnu wi u

kun gǎanu kue kǎasi ba go win dirǎ mi u kpǐ? Sere ka Yinni Gusunǎn wǎaru wi u man wǎra saa nǎni swǎaru kpuron di, kon de bu bεε gowa.

¹² Ma u win tabu kowobu sǎǎwα u nεε, bu Rekabu ka Baana mǎǎ bu go. Yera ba ben naasu ka nǎma bǎǎra, yen biru ba bu bwē Heboronin daa burerun bǎkuǎ. Ma ba Isi Bosetin wii te sua ba sikua Abinεen sikirǎ Heboroni mi.

5

Dafidi u kua

Isireliba ka Yudaban sunǎ (I maa mεerio Bandun Gari I, 11:1-3)

¹ Isireliban bwesenu kpuro nu menna nu na Dafidin mi Heboroniǎ, ba nǔn sǎǎwa ba nεε, bεεε ka wunε sa sǎawa yεm tem.

² Baa yellun di saa ye Sǎɔlu u wǎa u sǎa besen sunǎ, wuna a ra sun menna a sun kpara su ka tabu da su ka wurama. Yinni Gusunǎ u maa nun sǎǎwa ma wuna kaa ko besen wirugii kpa a bεεε win tǎmbu kpara.

³ Dafidi u ka ben guro gurobu arukawani bǎkuǎ Yinni Gusunǎn wuswaaǎ Heboroni mi. Yera ba nǔn gum tāre wirǎ ba nǔn kua be Isireliban sunǎ.

⁴⁻⁵ Dafidi u mǎwa wǎǎ tena saa yē sǎǎ u ban dibu torua. U kua Yudaban sunǎ wǎǎ nǎɔba yiru ka suru nǎɔba tia Heboroniǎ. Ma u maa bandu di Yerusalemuǎ wǎǎ tena ka ita. Yudaba ka Isireliba kpuron suunu sǎǎ u kuawa wǎǎ weeru bandu sǎǎ.

Dafidi u Yerusalemu mwa

(I maa mεerio Bandun Gari I, 11:4-9, 14:1-2)

⁶ Sǎǎ teeru Dafidi sina boko u seewa ka win tǎmbu ba da Yerusalemuǎ bu ka Yebusiba tabu wǎri.

Adama Yebusi be, ba nεε, u ñ kpē u du mi. Domi baa wǎkobu ka yεmǎbu ba koo nǔn gira.

⁷ Adama Dafidi u ben kari ye ya wǎa wuu gen suunu sǎǎ wǎri u mwa. N deema yeya ba mǎ Siǎni. Yen biru ba ye soka Dafidin wuu.

⁸ Tǎǎ teya Dafidi u gerua u nεε, bεen baawure wi u kǐ u Yebusiba go, u duo ben nim swaa ye ba gban min di kpa u wǎkobu ka yεmǎ be, be na tusa mi nǎma turi. Yen sǎǎna ba ra nεε, wǎkobu ka yεmǎbu ba ñ duo Yinni Gusunǎn sǎa yerǎ.

⁹ Ye Dafidi u kari ye mwa u kpa, yera u sina mi. Ma ba ye soka Dafidin wuu. Yera u gbāraru bana saa win tiin yēnun di u ka da sere batuma ye ba m̀ Milo.

¹⁰ Saa ye s̄, Dafidin banda dam sosim̄ ta d̄wa. Domi Gusun̄ w̄llu ka tem Yinni u w̄a ka wi.

¹¹ Yera Tirin sun̄ wi ba m̀ Hiram u Dafidi s̄m̄bu ḡria ka d̄a gea ye ba sokum̄ seduru, ka sere maa d̄a d̄akobu ka be ba ra maa kpenu d̄aku. Kpa bu n̄n sina kpaaru bania.

¹² Ma Dafidi u tuba ma Gusun̄wa u win bandun dam sirem̄. Wiya u maa ban te w̄lle suam̄ win t̄mbu Isireliban s̄.

Dafidin bii be u mara

Yerusalem̄

(I maa m̄erio Bandun Gari I, 3:5-9; 14:3-7)

¹³ Sanam m̄ Dafidi u doonama Heboronin di u da u w̄a Yerusalem̄, yera u maa kur̄bu gabu sua ma ba n̄n bii t̄n dur̄bu ka t̄n kur̄bu marua.

¹⁴ Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salom̄

¹⁵ ka Yibaa ka Elisua ka Nefegi ka Yafia

¹⁶ ka Elisama ka Eliada ka Elifeleti.

Dafidi u Filisitiba tabu di

(I maa m̄erio Bandun Gari I, 14:8-16)

¹⁷ Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum t̄re wir̄ u kua Isireliban sun̄, yera be kpuro ba seewa ba n̄n w̄rim wee. Ye u nua m̄, ma u sara u da kuku yeru garun mi, mi ba n̄ n̄n wasi.

¹⁸ Saa ye s̄ra Filisiti be, ba tunuma ba t̄ria Refan w̄wa.

¹⁹ Ma Dafidi u Yinni Gusun̄ bikia u n̄e, n doo n Filisiti be w̄ri? Kaa man bu n̄mu beria?

Ma Yinni Gusun̄ u n̄n wisa u n̄e, a doo, kon nun bu n̄mu beria.

²⁰ Ma Dafidi u seewa u da Baali Perasimu. Miya u Filisiti be go go. Ma u gerua u n̄e, Yinni Gusun̄ u nen yiberēban wuuru ḡa nge m̄ nim tora ya ra guna ḡe.

Yen s̄na ba yam mi ȳsiru k̄ Baali Perasimu.

²¹ Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bw̄arokunu deri mi. Ma Dafidi ka win t̄mbu ba nu gura.

²² Am̄en biru Filisiti be, ba kpam na ba t̄ria Refan w̄wa mi.

²³ Ma Dafidi u Yinni Gusun̄ bikia u n̄e, n doo n bu w̄ri kpam? Ma Yinni Gusun̄

u n̄n wisa u n̄e, oo, adama a ku da s̄ru s̄rum m̄. A besiro kpa a da ben biru, a n w̄a d̄a ye ba m̀ miren s̄wa.

²⁴ Sanam m̄ a naa damu damusu gasu n̄om̄ d̄a w̄ll̄, a wasi suo, domi n̄, Yinni Gusun̄wa na nun gbiiye n ka ben sansani w̄ri.

²⁵ Dafidi u kua nge m̄ Yinni Gusun̄ u n̄n s̄wa. U da u Filisiti be go go saa Geban di u ka da Ges̄e.

6

Dafidi u Yinni Gusun̄n

woodan kpakororu suam da

(I maa m̄erio Bandun Gari I, 13:4-14)

¹ Dafidi u kpam Isireliban tabu dur̄bu kpuro soka u m̄na ba kua t̄mbu n̄r̄bun suba t̄na (30.000).

² Yera Dafidi u seewa ka win t̄n be kpuro ba da Balā Yudan tem̄ bu ka Gusun̄n woodan kpakororu tama. Gusun̄ w̄llu ka tem Yinnin ȳsira ba ra ka tu soku, wi, wi u ra sine ten w̄ll̄, w̄llun k̄sobun weenasibun suunu s̄.

³ Ma ba tu sua ba doke naa k̄k̄ k̄paa gaa s̄ ba ka doona Abinadabun yēnun di ge ga w̄a gunguru w̄ll̄. Usa ka Akiyo, Abinadabun bibu, bera ba naa k̄k̄ ye kpare.

⁴ Usa u w̄a yen ȳs̄a, ma Akiyo u ye gbiiye ba ka d̄.

⁵ Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu sw̄i ba m̄r̄kunu soom̄, ka ḡ̄genu ka bara kp̄nu ka seketirenu ka yankokonu. Ma ba womusu m̀ ba yaam̄ ka ben dam kpuro, ba ka Gusun̄ s̄am̄.

⁶ Saa ȳ s̄ ba tura Nakonin doo soo yer̄, yera n̄e yi, yi sokura. Ma kpakoro te, ta sikirama, ma Usa u tu gaba.

⁷ Mii mii Yinni Gusun̄ u ka n̄n m̄ru kua. Ma u dera u w̄ruma kpakoro ten b̄kū u gu, ȳn s̄ u tu baba.

⁸ Dafidi u m̄ru kua too ȳn s̄ Yinni Gusun̄ u ka Usa s̄eyasia m̄. Ma u yam mi ȳsiru k̄ Usan goo yeru. Tera ba ka mu sokum̄ sere ka gis̄n gis̄.

⁹ Ma Dafidi u Yinni Gusun̄ nasia d̄ma te. Yera n dera u ka n̄e, am̄na u koo ko u ka Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te turi win yēnu.

10 Ma u gõru doke u ku gina ka tu da win wuuᵅ. Ma u dera ba ka tu da Obedi Edõmu Gatigiin yenuᵅ.

11 Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusunᵅ u durᵅ wi ka win yenugibu domaru kua.

Ba ka kpakoro te na

Yerusalemuᵅ

(I maa m̄erio Bandun Gari I, 15:25-16:3)

12 Yen biru ba Dafidi sᵅwᵅ ma Yinni Gusunᵅ u Obedi Edõmu ka win ye u mᵅ kpuro domaru kua woodan kpakoro ten sᵅ. Saa yera Dafidi u da u kpakoro te suama u ka na win wuuᵅ ka nuku doo bakabu.

13 Tᵅn be ba kpakoro te sᵅwᵅ mi, ye ba kua naa dabusanu nᵅba tia, yera Dafidi u dera ba naa kineru ka naa kpembu ge ga gea sᵅa go ba ka yᵅkuru kua.

14 Ma u seewa u yaberu pota u yᵅku kowon sᵅa yᵅnu ganu pᵅra sᵅke ma u yaamᵅ basi ka win dam kpuro Yinni Gusunᵅn wuswᵅᵅ.

15 Wi ka Isireliba kpuro ba Yinni Gusunᵅn woodan kpakoro te suama ba wee ba kuuki mᵅ ka nuku doo ma ba kᵅbi soomᵅ.

16 Ye kpakoro te, ta duᵅ Dafidin wuuᵅ, ma Mikali, Sᵅᵅlun bii tᵅn kurᵅ u m̄erima saa fen̄ntin di u wa wee, Dafidi u yᵅᵅkumᵅ u yaamᵅ kpakoro ten wuswᵅᵅ. Yera u nᵅn gema.

17 Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayerᵅ kuu bekurugiru sᵅᵅ te Dafidi u kua ten sᵅ. Ma Dafidi u Yinni Gusunᵅ yᵅku dᵅᵅ m̄waararuginu kua ka maa siarabun yᵅkunu.

18 Ye u yᵅku ni kua u kpa, yera u win tᵅmbu Isireliba domaru kua ka Gusunᵅ wᵅllu ka tem Yinnin yᵅsiru.

19 Ma u be kpuro dᵅanu bᵅnu kua tᵅn kurᵅbu ka tᵅn durᵅbu. U ben baawure pᵅe ka yaa wᵅᵅra wᵅe ka sere maa kira te ba kua ka res̄em gbeba. Ma ben baawure u gᵅsira u da win yenuᵅ.

20 Dafidi u maa seewa u da u ka win yenugibu tᵅbiri. Yera Mikali, Sᵅᵅlun bii tᵅn kurᵅ u yarima u Dafidi sennᵅ na. Ma u n̄e, anna a girima wa gisᵅ ye Isireliban sina boko u ka tii kawa, u tii kakia nge tᵅn diro win bwᵅabun yoo tᵅn kurᵅbun wuswᵅᵅ.

21 Yera Dafidi u Mikali sᵅwᵅ u n̄e, Yinni Gusunᵅ wi u wunen tundo ka win yenugibu kpuro deri, ma u man gᵅsa n ka ko win

tᵅmbu Isireliban kpuro, wiya na yaawa na b̄ēēēē wᵅe.

22 Kon maa wure n de bu man gem win sᵅ n m̄e kere, kpa n tii kawa. Nge m̄eya ko na n b̄ēēēē mᵅ baa ka yoo tᵅn kurᵅ ben wuswᵅᵅ.

23 N deema Mikali, Sᵅᵅlun bii tᵅn kurᵅ wi, u n̄ bii marure sere u ka gu.

7

Nᵅᵅ m̄w̄ēē

te Yinni Gusunᵅ u Dafidi kua

(I maa m̄erio Bandun Gari I, 17:1-15)

1 Ye Yinni Gusunᵅ u sina boko Dafidi wᵅra win yiber̄ē be ba nᵅn siker̄en̄en nᵅman di, u dera u wᵅa b̄ari yendu sᵅᵅ u sᵅ win yenuᵅ.

2 Yera sina boko wi, u Gusunᵅn sᵅmᵅ Natani sᵅwᵅ u n̄e, n wee na wᵅa diru sᵅᵅ te ba kua ka dᵅa gea ye ba mᵅ s̄eduru. Adama Gusunᵅn woodan kpakororu wee ta wᵅa kuu bekurugiru sᵅᵅ. Amᵅna a wa.

3 Ma Natani u nᵅn wisa u n̄e, a doo a ko nge m̄e a gᵅru doke kpuro. Domi Yinni Gusunᵅ u wᵅa ka wun̄e.

4 Ye n kua wᵅkuru, yera Yinni Gusunᵅ u Natani sᵅwᵅa kᵅsiru sᵅᵅ u n̄e,

5 a doo a n̄en sᵅm kowo Dafidi sᵅ a n̄e, n̄e Yinni Gusunᵅ na nᵅn sᵅᵅmᵅ, n n̄ mᵅ wiya u koo man diru bania mi na kon wᵅa.

6 Domi na n̄ sinare diru garu sᵅᵅ saa m̄in di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua gisᵅ. Adama na ra n wᵅawa kuu bekurugiru sᵅᵅ.

7 Baama mi sa da n̄e ka Isireliba gbaburᵅ, na ra ben gabu gᵅsiwa ba n ka be ba tie kpare. Adama na n̄ ben goo taare wᵅere n n̄e, mban sᵅna u n̄ man diru banie ka dᵅa ye ba mᵅ s̄eduru.

8 Yen sᵅ, a doo a Dafidi n̄en sᵅm kowo sᵅ a n̄e, n̄e Gusunᵅ wᵅllu ka tem Yinni, n̄ena na yeni gerumᵅ. Yᵅa kparabun diya na nᵅn wunama u n ka sᵅa n̄en tᵅmbu Isireliban kpuro.

9 Na wᵅa ka wi baama kpuro mi u da. M̄eya na maa nᵅn win yiber̄eba dera. Ma na dera u yᵅsiru yara nge tᵅn boko dunia sᵅᵅ.

10 Na Isireliba ayeru kua na bu sinasia ba n ka wᵅa mi ka b̄ari yendu, kpa tᵅn kᵅsobu bu ku raa maa se bu bu nᵅni sᵅ nge m̄e ba bu kua yellu,

11 kparobun waati sᵅᵅ. Na nᵅn wᵅra win yiber̄eba kpuron nᵅmun di ma na nᵅn

wɛrabu wɛ. Nɛ Yinni Gusunɔwa na nùn sɔɔmɔ, kon nùn ko bwese bakarun nuuru.

¹² Win saa yà n tura u gu ba nùn sika win baababan sikirɔ, kon win bii turo wuna u bandu di. Kpa n win ban ten dam sire.

¹³ Wiya u koo man diru bania u ka nɛn yĩsiru bɛɛɛ wɛ, kpa n win sina gɔna swĩ sere ka baadommaɔ.

¹⁴ Na kon sãa win tundo, kpa u n maa sãa nɛn bii. U n toraru garu kua, tɔmba kon de bu nùn so bu sɛɛyasia.

¹⁵ Adama na nùn nɛn durom wunarimɔ nge mɛ na mu Sɔɔlu wunari wi na yina ma na wi, Dafidi gɔsa.

¹⁶ Win bweseru ta n gbimɔ. Win bandu ta ko n maa wãawa win bibun bweseru sɔɔ, kpa n ten dam sire sere ka baadommaɔ.

¹⁷ Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u seewa u da u Dafidi sɔɔwa nge mɛ Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔsi kpuro kãsi te sɔɔ.

Dafidi u Gusunɔ siaramɔ

(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 17:16-27)

¹⁸ Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ u gerua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, na yɛ ma na n sãa gãanu. Nɛn bwesera kun maa gãanu tura. Ka mɛ, a man kua sunɔ Yerusalemu mini.

¹⁹ Adama a ye garisi gãa piiminu wunɛn mi. Domi a kpam gerumɔ nge mɛ nɛn bweseru ta ko n sãa sia. Ma a man ye sɔɔmɔ, nɛ wi na sãa tɔn diro.

²⁰ Yinni, mba kon maa nun sɔ. Domi a man yɛ kɔ.

²¹ Wunɛn gari ka maa wunɛn gɔrun kĩrun saabuwa a ka man gãa baka nini kpuro kua. Ma a man nu sɔɔsi.

²² Gãanu kpuro ye sa nua a kua, geema, ya sɔɔsimɔ ma a kpã. Goo sari wi u sãa nge wunɛ. Wunɛ turowa a sãa Gusunɔ.

²³ Bweseru garu maa sari nge bɛsɛ Isireliba te ta koo nɛɛ, ten bũu u tu yakiam a yorun di ma u tu yĩsiru kã ta n ka sãa wigiru. Ka geema gãa bakana a sun kua. A maa gãa maamaakiginu kua wunɛn tem sɔ bɛsɛn wuswaaɔ ye a ka sun yakiam a Egibitigibun min di, ka bwesenu ganun nɔman di, ka ben bũnun suunu sɔɔn di, kpa sa n ka sãa wunɛgibu

²⁴ mam mam sere ka baadommaɔ. Ma wunɛ Gusunɔ a kua bɛsɛn Yinni.

²⁵ N n mɛn na, Yinni, gari yi a gerua nɛ ka nɛn bweserun sã, a de yi koor a sere ka baadommaɔ.

²⁶ A de wunɛn yĩsiru tu walle suara sere ka baadommaɔ kpa bu nɛɛ, wunɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa a sãa Isireliban Yinni. Kpa a de nɛn bwese kɛra ya n bandu dii wunɛn wuswaaɔ.

²⁷ Domi wunɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, wunɛ wi a maa sãa Isireliban Yinni, wuna a man sɔɔwa a nɛɛ, kaa de nɛn bibun bweseru tu bandu di nɛn biru. Yen sɔna na ka kãka na kana teni mɔ.

²⁸ Yinni Gusunɔ, wuna a sãa Gusunɔ. Wunɛn gari yi a gerua yi ra koorewa. Wuna a maa man durom mɛni nɔɔ mwɛɛru kua.

²⁹ N n mɛn na, a nɛn bweseru domaru kuo kpa ta n bandu dii sere ka baadommaɔ wunɛn wuswaaɔ. Domi wuna a gerua mɛ. Kpa a maa de doma te, ta n bu wãasi sere ka baadommaɔ.

8

Dafidin tabu kowobu

ba nasara wa

(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 18:1-13)

¹ Yeniban biru ye ya koor a wee. Dafidi u ka Filisitiba tabu kua u kamia u bu sekuru doke. Ma u bu taare u kua ben yinni.

² Yen biru u maa Mɔabuba wɔri u kamia. Be u mwɛɛra u bu kpĩ kpĩwa sã ita. Ma u sãa yirun tɔmbu go, ma u tiagibu deri. Nge mɛya Dafidi u ka Mɔabuba mwa u taare u bu wɔɔ gobi sure.

³ U maa Hadadesɛɛ Rehɔbun bii kamia, wi u sãa Soban sina boko Sirin temɔ. Sanam mɛ sɔɔ, Hadadesɛɛ wi, u dɔɔwa u daa te ba mɔ Efaratin tem mwa.

⁴ Yera Dafidi u durɔ win maasɔbu tɔmbu nɔrɔbu ka nata ka wunɔbu (1.700) mwa ka maa naanaakobu nɔrɔbun suba yendu (20.000). Ma u tii dumi wunɔbu (100) yiyi ben dumi sɔɔ, ma u yi yi tien naa sãinu bɔɔra.

⁵ Yen biruwa Sirigibu ba na saa Damas in di bu ka Hadadesɛɛ Soban sunɔ wi somi. Ma Dafidi u ben tɔmbu nɔrɔbun suba yenda yiru (22.000) go.

⁶ Yera u win tabu kowobu yi yi Siri mi. Ma Sirigii be, ba kua wigibu, u bu taare u wɔɔ gobi sure. Mi Dafidi u gesi dua kpuro, Yinni Gusunɔ u ra nùn nasara wɛwa.

⁷ Yera Dafidi u Hadadesɛɛn tɛɛ wuraginu suama u ka na Yerusalemuɔ.

8 Ma u maa sii gannu wa too u gura saa Hadadesεen wuu maro sinin min di, Betasi ka Berotai.

9 Ye Toi, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadadesεen tabu kowobu kpuro kamia,

10 yera u win bii Yoram u gɔra Dafidin mi, u ka nùn tɔbiri kpa u nùn siara yèn sɔ u Hadadesεε tabu wɔri u kamia. Domi Toi ka Hadadesεε ba raa tabu wɔrinεwa. Ma Yoram u seewa u dendi yāa ni ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu sua u ka Dafidi naawa.

11-12 Ma Dafidi u ye kpuro mwa u Yinni Gusunɔ yiiya nge mε u raa nùn sii geesu ka wura yiiye ye u gura saa Sirigibu ka Mɔabuba ka Amɔniba ka Filisitiba ka Amalekiban min di, ka sere maa ye u wa Hadadesεε Rehɔbun biin min di.

13 Sanam mε Dafidi u ka Sirigibu tabu kua u wee, yera u Edɔmuba wɔri wɔwa ye ya wāa nim wɔku bɔruguun sɔɔ yēsɔn nɔm dwaru gia. Ma u yīsiru yara, u ben tɔmbu nɔrɔbun suba yendu yiru sari (18.000) go.

14 Yera u tabu kowobu yi yi Edɔmun tem kpuro sɔɔ. Edɔmuba ba kua wigibu, ba ka win woodaba sɔmburu mɔ. Mi Dafidi u gesi dua kpuro Gusunɔ u ra nùn nasara wēwa.

Dafidin sɔm kowobun yīsa

(I maa mεerio Bandun Gari I, 18:14-17)

15 U bandu dii Isireliba kpuro sɔɔ u be kpuro siriammε nge mε n weenε.

16 Saa ye sɔɔ, Yoabu Seruyan biiwa u sāa win tabu sunɔ. Yosafati, Ahiludun biiwa maa sāa win tire bero.

17 Sadaku, Akitubun bii ka Akimεlεki, Abiataan bii, beya ba sāa yāku kowobu. Serayawa maa sāa win tire yoro.

18 Benaya, Yehoyadan bii u sāawa Dafidin kɔsobun wirugii. Kɔso beya Keretiba ka Peletiba. Beya ba ra tɔn kɔsobu go, kpa bu win gɔra da. Win tiin biba ba maa sāa win tem sina asakpɔbu.

Dafidi ka Mefiboseti

9

1 Sɔɔ teeru Dafidi u bikia u nεε, Sɔɔlun bweseru sɔɔ, goo u n maa tie, kpa n wa n yɛro durom kua Yonatan sɔ?

2 N deema sɔm kowo goo u wāa Sɔɔlun yenuɔ wi ba sokumɔ Siba. Ma Dafidi u nùn

sokusia. Ye u na, ma u nùn bikia u nεε, wuna ba sokumɔ Siba?

Ma u wura u nεε, oo, nεna mi, yinni.

3 Ma Dafidi u nεε, goo sari wi u sāa Sɔɔlun bweseru kpa n wa n yɛro durom kua nge mε na Yinni Gusunɔ nɔɔ mwεeru kua?

Ma Siba u nùn wisa u nεε, Yonatan u bii goo mɔ mi, wi u sāa yemɔ.

4 Sina boko u bikia u nεε, mana u sere wāa.

Ma Siba u nεε, u wāawa Makiri, Amielin biin yenuɔ Lodebaaɔ.

5 Ma Dafidi u gɔra Lodebaa mi, bu nùn kasuma.

6 Yera ba ka Mefiboseti, Yonatan bii, Sɔɔlun debubu ge na Dafidin mi. Ma u kpuna Dafidin wuswaaɔ u nùn bεere wē.

Dafidi u nùn soka u nεε, Mefiboseti.

Ma u wura u nεε, nε wee, yinni.

7 Dafidi u nùn sɔɔwa u nεε, a ku nanda. Duroma kon nun kua ka gem wunen baaba Yonatan sɔ. Kon nun wunen debu Sɔɔlun tem kpuro wesia. Yen biru a n da ka man di saa baayere nεn dii yerɔ.

8 Ma u maa kpuna u Dafidi bεere wē. U nεε, yinni, mba na sāa a ka nεn laakari mɔ mesum, nε wi na sāa nge bɔɔ goru mini.

9 Yera sina boko u Siba Sɔɔlun sɔm kowo soka u nùn sɔɔwa u nεε, gāa ni nu raa sāa Sɔɔlu wunen yinniginu kpuro, ka ye ya sāa win yɛnun baayere gesi, na ye win debubu Mefiboseti wē.

10 Tē wunε ka wunen bibu ka wunen sɔm kowobu, bεε kpurowa i ko i nùn wukua, kpa u ka dīanu wa u n dimɔ. Adama Mefiboseti wi, u ko n da ka man diwa baadomma nεn dii yerɔ.

N deema Siba wi, bii tɔn durɔbu wɔkura nɔɔbuwa u mɔ. Win sɔm kowobu maa tɔnu yendu.

11 Ma u sina boko wisa u nεε, yinni, ye a man sɔɔwa kpuro, yera kon ko. Ma Mefiboseti u ra n daamɔ u n dimɔ Dafidin dii yerɔ, nge win bibun turo.

12 Mefiboseti wi, u bii piibu gagu mɔ ge ba mɔ Mika. Ma tɔn be ba wāa Siban yenuɔ kpuro ba kua Mefibosetin sɔm kowobu.

13 Mefiboseti, yemɔ wi, u da u wāa Yerusalemɔ kpa u wa u n da ka dim de sina bokon dii yerɔ baadomma.

10

Ba Dafidigibu sekuru doke

(I maa mærio Bandun Gari I, 19:1-5)

¹ Yeniba kpuron biru, Amøniban sunə u kpuna u gu, ma win bii Hanuni u gəna kəsire kua.

² Yera Dafidi u nεε, kon Hanuni durom kuawa nge mε win tundo Nakasi u raa man kua. Ma u win bwāabu gəra bu da bu ka nūn nukuru yemiasia win tundon gəən s̄. Ye bwāa be, ba tura mi,

³ yera Hanunin sina asakpəbu ba nūn s̄əwa ba nεε, a tamaa Dafidin bwāa be, ba nawa bu ka wunen tundo bεεε wē? A n̄ yē ba nawa bu ka bεsen wuun saria gia, kpa bu gu wərima bu mwa?

⁴ Yera Hanuni u Dafidin bwāa be mwεεra, u ben tobunu kəna beri berika u sukum deri. Ma u ben yabenu bətira ben taanun deederun di. Yen biru u bu gira ba doona.

⁵ Yera gaba da ba ye Dafidi s̄əwa. Ma u tumbu seeya bu na bu bu sennə ko kpa bu bu s̄ bu gina sinə Yerikoə sere ben tobunu nū n kpia. Domi ba wāawa seku bakaru s̄ə.

Dafidi u Sirigibu ka Amøniba kamia

(I maa mærio Bandun Gari I, 19:6-19)

⁶ Ye Amøniba ba wa ma Dafidin wēra woo dua ben s̄, yera ba tabu durəbu nərəbun suba yendu (20.000) kana Sirigibun min di. Tabu kowo ben wusa, Beti Rehəbu ka Soba. Ma ba tumbu nərəbu (1.000) wə Maakan sina bokon min di. Sobagibun min di maa tumbu nərəbun suba wəkura yiru (12.000).

⁷ Ye Dafidi u nua mεsum, yera u bu Yoabu ka win tabu durəbu sure ba bu wəri.

⁸ Ma Amøni be, ba yara ba ben tabu s̄ia kpī ben wuun gbāraran kənnəwə. Adama Sirigii be ba na Soba ka Beti Rehəbun di, ka Tobugibu ka Maakagibu, ba da ba wāawa nenem yakasə.

⁹ Ye Yoabu u wa ma ba koo bu wərimawa biru ka wuswaan di, yera u tabu yērobu gəsa Isireliba s̄ə, bu ka da bu Sirigibu wəri.

¹⁰ Be ba maa tie u nεε win wənə Abisai u bu kparə, bu ka da bu Amøniba wəri.

¹¹ U win wənə wi s̄əwa u nεε, Sirigibu bə n man dam kera, a na a man somi. Amøniba bə n maa nun dam kera kon na n nun somi.

¹² A de a n wərugəru mə, kpa su sanna ka hania bεsen tumbu ka wuu si Yinni Gusunə u sun wēn s̄, kpa win tii u sun kua nge me u kī.

¹³ Yoabu ka win tabu kowobu ba seewa ba da bu ka Sirigii be wəri, ma Sirigii be, ba duki yakikira.

¹⁴ Ye Amøniba ba wa ma Sirigibu ba duki yakikira, yera ben tii ba maa yakikira Abisain wuswaan di, ba wəri wuuə. Yen biru Yoabu u gəsira u wura Yerusalemə.

¹⁵ Ye Sirigii be, ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba wure ba maa ben tabu kowobu menna.

¹⁶ Ma Hadadesεε u gəra bu Sirigii be ba wāa daa te ba m̄ Efaratin guruə sokuma. Yera ba menna ba na Helamuə. Sobaki Hadadesεεn tabu sunəwa u bu kpare.

¹⁷ Yera ba Dafidi ye s̄əwa. Ma u Isireliba menna, ba Yuudeni təbura ba na Helamuə. Saa ye s̄əra Sirigibu ba s̄əru kua ba Isireliba wəri ba ka bu tabu kua.

¹⁸ Adama ba bu kpana ba duki sua. Ma Isireliba ba ben tumbu nata ka wunəbu (700) go be ba tabu kəkəba kpare s̄ə, ka maasəbu nərəbun suba weeru (40.000). Ma ba ben tabu sunə Sobaki mεεra kua. Miya u gu.

¹⁹ Sinam be ba raa Hadadesεε s̄amə mi, ba wa ma Isireliba ba nūn kamia. Yera ba ka Isireli be dora ma ba Dafidi s̄awa. Saa yen dəma ten di, Sirigibu ba n̄ maa wure bu Amøniba somiru da.

Dafidi ka Bati Seba

11

¹ W̄ə kp̄əən saa yē s̄ə sinambu ba ra tabu yari, yera Dafidi u win bwāabu ka win tabu sunə Yoabu ka sere maa Isireliba kpuro gəra bu da bu Amøniba go. Kpa bu wuu ge ba m̄ Raba mwa. Adama win tii u n̄ de. U s̄ yenuə Yerusalemə.

² Yera yoka gaa u seewa saa win kitarun di u bəsu win sina dii tεεra wəllə. Min diya u kurə goo wa u woburumə. Kurə wi, kurə burən tiiwa.

³ Yera u gəra bu kurə win asansi bikia. Ba nūn s̄əwa ba nεε, wiya ba m̄ Bati Seba, Eliamun bii. U s̄awa Uri Hetin kurə.

⁴ Ma Dafidi u s̄aməbu gəra bu nūn sokuma. Ye u na, ma u ka nūn menna. Yen biru kurə wi, u dεerasiabun wororu kua, ma u wura win yenuə.

⁵ Ye u deema wee, n kua gura, ma u Dafidi gəria bu nūn s̄ə wee, u gura m̄.

⁶ Yera Dafidi u gəra Yoabun mi, u de Uri Heti wi, u na.

Ma Yoabu u dera Uri u da Dafidin mi saa tabu gberun di.

⁷ Ye u tura, yera Dafidi u nùn bikia u nɛɛ, Yoabu u bwāa do? Win tɔmbu kpuro ba alafia mɔ? Anna maa tabu gia sāa.

⁸ Yen biru u maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, u doo win yenuɔ kpa u win kōri tea u wēra.

Yera Uri u seewa u yara sina kpaarun di. Ma Dafidi u nùn kēnu mōrisia yenuɔ.

⁹ Adama Uri kun de win yenuɔ. U da u kpunawa sina kpa ten kōnnɔwɔ ka sunɔn kirukuba sannu.

¹⁰ Ye ba Dafidi sɔɔwa ma Uri kun de yenuɔ, yera Dafidi u nùn bikia u nɛɛ, n n̄ ghaburun diya a wee ro? Mba n kua a n̄ ka de wunen yenuɔ.

¹¹ Ma Uri u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn woodan kpakororu ka Isireliba ka Yudaba ba wāa kunu sɔɔ tabu gberɔ, ka sere nen yinni Yoabu. Yera kon da nen yenuɔ n di kpa n n̄ kpa n ka nen kurɔ menna? Sere ka wunen wāaru, na n̄ kpɛ n yen bweseru ko.

¹² Ma Dafidi u nùn sɔɔwa u nɛɛ, n̄ n̄ men na, a kpam kpunɔ mini gisɔ kpa a doona sia. Ma Uri u sina Yerusalemɔ dōma te.

¹³ Yera Dafidi u nùn dim soka u dera u di u n̄ra sere tam mu nùn go.

Adama ye n kua wōkuru u kpam yara u da u kpuna ka sunɔn kirikuba. U n̄ de win yenuɔ.

¹⁴ Sisiru bururu yera Dafidi u Yoabu tireru yorua u Uri wē u ka da.

¹⁵ Ye u yorua tire te sɔɔ wee. U nɛɛ, bu ka Uri doo mi tabu sum kpa bu yarina bu nùn deri, yiberɛba bu nùn sēre bu go.

Urin gɔɔ

¹⁶ Saa yè sɔɔ Yoabu u tire te gara u kpa, yera u Uri sure mi u yē yiberɛban tabu durɔ damgiba wāa. Domi wiya u wuu gen saria yē ba ka gu tarusi.

¹⁷ Yera wuu gen tabu durɔ be, ba yarima ba tabu wōrina ka Yoabu, ma Dafidin tɔmbu sɔɔ dabira wōruka. Mi sōra Uri Hɛti wi, u gu.

¹⁸ Ma Yoabu u sɔmɔ wuna u ka nùn gōri Dafidin mi, u nùn taa bin labaari kpuro sɔ.

¹⁹ Yera u sɔmɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, à n̄ sina boko taa bin baaru kpuro saaria a kpa,

²⁰ ma a wa u mōru bɛsira sere u nun sɔɔwa u nɛɛ, wara raa nɛɛ, i wuu ge susi i gu tabu

wōri. I n̄ yē ma gbāraru wōllun diya ba ra sēɛnu tweemɛ?

²¹ Wara u Abimɛlɛki, Gedeonin bii go. I n̄ yaaye ma tɔn kurɔwa u nùn nɛɛrun bia kara gbāraru wōllun di ma u gu Tebesiɔ? N n̄ men na, mban sōna i gbāra te susi. U n̄ gerua mɛ, u kpa, saa yera kaa nùn sɔ win bōɔ Uri, Hɛti wi, u maa gu.

²² Sɔmɔ wi, u seewa u doona. Ye u tura Dafidin mi, u nùn ye kpuro saaria ye Yoabu u nùn sɔɔwa u gere.

²³ U nɛɛ, ka gem, tɔn be, ba sun dam kere. Ba raa yarima ba sun deema yakasɔ, ma sa bu gira sa ka da sere ben gbāra kōnnɔwɔ.

²⁴ Yera ben tɛn towobu ba wunen bwāabu tweema saa gbāra ten wōllun di. Sina boko, miya wunen bwāabun dabira gu. Mi sōra Uri Hɛti win tii u gu.

²⁵ Ma Dafidi u sɔmɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, à n̄ wura, a Yoabu sɔ u ku de yeniba yu win nuki sanku. Domi tabu sɔɔ, takobi yà kun gee go, ya koo giɔ go. N n̄ men na, u hania koowo u tɔn be wōri u wuu ge mwa. Wunen tii à n̄ tura, a nùn dam kēɛyɔ.

²⁶ Ye Urin kurɔ wi, u nua ma win durɔ u gu yera u win gɔɔ swī.

²⁷ Saa ye yen baa ya doona, ma Dafidi u sɔmɔ gōra ba ka kurɔ wi na win yenuɔ u nùn sua kurɔ, ma u nùn bii tɔn durɔ marua. Adama ye Dafidi u kua mi, ya n̄ Yinni Gusunɔ dore.

Natani

u Dafidi nùn win taarɛ sōasi

12

¹ Yen biru Yinni Gusunɔ u Natani gōra Dafidin mi. Ye u tura, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, tɔmbu yiru gaba ba wāa wuu teu sɔɔ. Turo sāa gobigii. Turo maa sāa sāaro.

² Ben wi u sāa gobigii mi, u yāanu ka ketɛba mɔ dabi dabinu.

³ Adama sāaro wi, u n̄ gāanu ganu mɔ ma n̄ kun mɔ yāa niu piibu gagu ge u dwa. U gu nōrimɔ ma ga kpɛamɔ ka win bibu sannu. Dīa ni durɔ wi, u ra di, niya u ra yāa buu ge wē. Kaa te u ra ka nim nɔ, tera u ra maa ka gu nim kē. Kpa ga n̄ kpī win tororu wōllɔ. U yāa buu ge mɛɛrawa nge win bii wōndia.

⁴ Sō teeru gobigii wi, u sɔɔ wa. Ye u kī u nùn yaarɛ ko, yera u n̄ wa win sabe dabi te sɔɔ, ye u koo wuna u go sere sāaro win yāa

buu teu ge. Gera u mwa u ka win sɔɔ yaare kua.

⁵⁻⁶ Ye Dafidi u gari yi nua u kpa, yera win mɔru seewa gem gem ye durɔ wi, u kua min sɔ. Ma u Natani sɔɔwa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru, n weenɛwa durɔ wi, u yāa buu gen saka nne kɔsia kpa bu durɔ win tii go. Domi u n sāaro win wɔnwɔndu kue.

⁷ Ma Natani u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, wuna a sāa nge durɔ wi. Tē wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, u nun bandun gum tāre a ka kua Isireliban sunɔ. Ma u nun wɔra Sɔɔlun nɔman di.

⁸ Yen biru u nun wunen yinni Sɔɔlun yenu wē ka win kurɔbu ka sere maa Isireliba ka Yudaban bweseru. U kun yē ma yeni ya tura u n daa nun sosie.

⁹ N n men na, mban sɔna a win gari atafiiru kua a ka kua ye n sāa kɔsa win nɔni sɔɔ. A dera Amɔniba ba Uri Heti wi go ka takobi, ma a win kurɔ sua a tii koosi.

¹⁰ Yen sɔ, tabu kun maa kpeemɔ wunen yenuɔ, domi a nùn gema ma a Uri Hetin kurɔ wɔra a kua wunegii.

¹¹ U kpaam nun sɔɔmɔ ma u koo de kɔsa gaa yu se wunen bweseru sɔɔn di yu nun deema. Yera u koo de wunen bweserun goo u wunen kurɔbu sua u ka kpuna wunen wuswaaɔ sɔɔ sɔɔ gbāara.

¹² Wunɛ a raa ka Urin kurɔ kpunawa gbɛnum, adama u koo de yēro wi, u ka wunegibu kpuna Isireliba kpuron wuswaaɔ sɔɔ sɔɔ.

¹³ Ma Dafidi u Natani sɔɔwa u nɛɛ, nen tora te, ta kpā te na Yinni Gusunɔ kua.

Natani u nùn wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u maa nun wunen durum suuru kua. A n maa gbimɔ.

¹⁴ Adama ye a kua mi, ya dera Yinni Gusunɔn yiberɛba ba win yīsiru gari kam gerusi. Yen sɔ, u koo de bii wi kurɔ wi, u ka nun mara mi, u gbi.

¹⁵ Ye Natani u gari yi gerua u kpa, u gɔsira u da win yenuɔ.

Dafidin biin gɔɔ

Yen biru Yinni Gusunɔ u dera bii wi Dafidi u ka Urin kurɔ Bati Seba mara u bara gem gem.

¹⁶ Yera Dafidi u Gusunɔ kanaru wɔri u nɔɔ bɔkua bii win sɔ. Ma u dua dirɔ u kpuna temɔ wɔku giriru.

¹⁷ Win bwāabun guro gurobu ba nùn suuru kana u ka se tem sɔɔn di, adama u yina. Meya u maa yina u gāanu di.

¹⁸ Ye n kua sɔɔ nɔɔba yiruse, yera bii wi, u gu. Ma Dafidin bwāa be, ba berum bara bu nùn sɔ. Domi ba nɛɛ, u n sun swaa daki nuku sankiranun sɔ sanam mɛ bii wi, u barɔ. Amɔna sa ko koosina tē su ka nùn bii win gɔɔ sɔ kpa sa kun ka win nuki sankaa sa sosi.

¹⁹ Sanam mɛ Dafidi u wa win bwāabu ba gunnu gunnu gari mɔ, u gia ma bii wi, u guwa. Ma u bu bikia u nɛɛ, bii wi, u guwa?

Ba nùn wisa ba nɛɛ, oo, u gu.

²⁰ Saa yera Dafidi u seewa tem di u da u wobura u win yānu kɔsa, ma u tii turare yēka u da Yinni Gusunɔn sāa yerɔ u nùn sāwa. Yen biru u gɔsirama yenuɔ u dīanu bikia. Ma ba nùn wē u di.

²¹ Ma win bwāabu ba nùn bikia ba nɛɛ, yinni, mba wunen kookoo sin tubusianu. Domi sanam mɛ bii wi, u wasi, a nɔɔ bɔkua ma a swī. Adama tē ye u gu, ma a seewa a di.

²² U bu wisa u nɛɛ, saa ye bii wi, u wasi, na nɔɔ bɔkua na swī, domi na n yē Yinni Gusunɔ u n koo nen wɔnwɔndu wa kpa u bii wi bekia.

²³ Adama tē u gu. Mban sɔna ko na n maa nɔɔ bɔkua. Kon kpī n nùn seeya gɔrin di? Nena kon da n nùn deema mi u wāa. N n maa wi, u koo wurama nen mi.

Salomɔɔn marubu

²⁴ Yen biru Dafidi u da u win kurɔ Bati Seba nukuru yemiasia, ma u ka nùn mennɔ. Kurɔ wi, u gura sua u mara bii tɔn durɔ. Ma Dafidi u nùn yīsiru kā Salomɔɔ. Yinni Gusunɔ u bii wi kīa gem gem.

²⁵ Ma u win sɔmɔ Natani gɔra u maa nùn yīsiru garu kē te ba mɔ Yedidia. Yen tubusiana, wi Yinni Gusunɔ u kī.

Dafidi u Raba mwa

(I maa mɛerio Bandun Gari I, 20:1-3)

²⁶ Saa ye sɔɔra Yoabu u Amɔniban wuu ge ba mɔ Raba wɔri u gen wɔɔ bera mwa mi ben sina boko u ra n wāa.

²⁷ Yera u Dafidi sɔmɔbu gɔria u nɛɛ, wee, na Raban bera mi nim mu wāa mwa kɔ.

²⁸ Yen sɔ, a tɔn be ba tie mennɔ kpa i na i wuu ge mwa mam mam. Domi na n kī bu nɛɛ, nɛ Yoabuwa na gu mwa.

²⁹ Yera Dafidi u tɔn be kpuro mennɔ, ma ba da ba Raba wɔri ba ye mwa.

30 Ma u wuu min sunən furə wuraguu mwa. Gen bunum mu sāawa kilo tena ka nne. Ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirə. Yen biru u ka gu da Yerusalemuə. Yen dōma te, dukia baka Dafidi u gura.

31 Ma u Raban tən be ba tie yoo sōma koosia. Ben gaba dāa bəərimə ka gbēε, gabu ka sii, gaba tem gbemə ka dākuru, ma gaba birikiba m̀. Nge mēya u Aməriban wusu kpuron tambu yoo sōma kpēε. Yen biru u gəsirama Yerusalemuə ka win tambu kpuro.

Aməə ka Tamaa

13

1 Yeniban biru, ye ya koorə wee. Abusaləmu, Dafidin bii, u sesu mə wi ba sokumə Tamaa. Kurə burən tiiwa u sāa. Yera ben tundo turosi wi ba m̀ Aməə u ǹn kīa too,

2 sere kīi te, ta dera u ǹ maa yē ye u m̀. Ma u tii kua barə. Adama Tamaa u ǹ gina durə yē, ya maa sē Aməə u ka ǹn kpuna.

3 N deema Aməə u bərə goo mə wi ba sokumə Yonadabu. U sāawa Dafidin məə Saman bii. U maa bwisi mə too.

4 Ma u Aməə bikia u nne, mban sōna a wooramə a dəə, wunε wi a sāa sina bokon bii. A man sōwə ye n nun m̀.

Ma Aməə u ǹn sōwə u nne, nen sesu Tamaawa na kī, Abusaləmun mero turosi.

5 Ma Yonadabu u ǹn sōwə u nne, a doo a kpuna kpa a nne, a barəwa. Wunen tundo, u n na wunen mi, kpa a ǹn sō a nne, u de wunen sesu Tamaa u na wunen mi, u nun dīanu kua a n waamə, kpa a nu mwa win nəman di a sere di.

6 Ma Aməə u da u kpuna u tii bararu mani. Yera sina boko Dafidi u ǹn beram na. Ma Aməə u ǹn sōwə u nne, na nun kanamə, a de nen sesu Tamaa u na u man kiranu yiru kua na n waamə, kpa n nu mwa win nəman di n di.

7 Ma Dafidi u səmə gəra Tamaan mi, u ǹn sō u nne, u doo u win sesu Aməə deema win dirə u ǹn dīanu kua.

8 Yera Tamaa u da u Aməə deema diru mi u kpī, ma u som sua u bura u kira ni kua Aməən nəni biru.

9 Yen biru u kira weke te sua ma u kira ni gəsie gbēeru garu səə. Adama Aməə u yina u

di. U nne, bu tambu kpuro yaro win dirun di. Yera be kpuro ba yara min di.

10 Saa yera Aməə u Tamaa sōwə u nne, a ka kira ni na dii sōwə kpa n nu mwa wunen nəmun di, n sere di.

Ma Tamaa u kira ni sua u ka ǹn daawa dii səə mi.

11 Ye u ǹn kira ni wēemə, yera Aməə u ǹn gaba u nne, a de n ka nun kpuna, nen sesu.

12 Ma Tamaa u nne, aawo, a ku man sanku. Domi ba ku ra yen bweseru ko besε Isireliba səə. A ku bεεε sari kom mε ko.

13 A n kua mε, mana kon we ka seku ten bweseru. Mēya wunen tii kaa ko bεεε sari besε Isireliba səə. Yen sō, a besen tundo sina boko sōwə. U n yinamə a man sua kurə.

14 Adama Aməə kun Tamaan gari yi wure. Ma u ǹn tilasi kua u ka ǹn kpuna.

15 Yen biru Aməə u ǹn tusa too n kere kīi te u raa ǹn kī. Ma u ǹn sōwə u nne, a seewo a doona.

16 Yera Tamaa u nne, a ku maa kōsa sosi kōsa ye a man kua səə a n man gire.

Adama Aməə u ǹ win gari swaa daki.

17 Ma u aluwaasi wi u ǹn nəərimə soka u nne, a kurə wini giro minin di. A de u yari tōwə kpa a gambo kene a beri.

18 Ma Aməən aluwaasi wi, u Tamaa yara u gambo ye kenua.

N deema yabe nənigira * Tamaa u sebua. Ten bwesera sina bokon bii wəndia be ba ǹ durə yē ba ra sebe.

19 Ye Tamaa u yara, yera u tii torom wisi wirə ma u win yabe nənigii te gīa u ka win nuku sankiranu sōsi. U wiru nəma səndi u sumə ka dam.

20 Yera win sesu Abusaləmu u na u ǹn bikia u nne, Aməə u ka nun kpuna? N n mən na, a seewo, nen sesu, a ku gari yi garisi gōruə too, domi wunen sesuwa.

Adama ka mε, Tamaan nukura sankira too. Ma u da u wāa Abusaləmun dirə.

21 Sina boko Dafidi u ye kpuro nua, yera u məru kua. Adama u ǹ Aməə gerusi, yèn sō u sāa win bii gbiikoo ma u ǹn kī too.

22 Abusaləmu kun maa Aməə gāanu sōwə. Adama u ǹn tusa yèn sō u win sesu tilasi kua u ka kpuna.

*Abusaləmu u win sesu
məru bara*

* 13:18 *yabe nənigira* - I Handunian torubu 37:3n tubusianu mero.

23 Wɔɔ yirun biru, sɔɔ teeru Abusalɔmu u win yāanun sansu bɔɔrimɔ Baali Hasoriɔ Efaraimun tem bɔkuɔ. Ma u win tundo turosibu sina bokon bibu kpuro dim soka.

24 U sere bu dim mɛ soku, u da u sina boko deema u nɛɛ, yinni, wee ba nɛn yāanun sansu bɔɔrimɔ, sa yen tɔɔ bakaru mɔ. Na kɔ wunɛ ka wunen bwāabu i na i ka sun di.

25 Ma sina boko u nùn wisa u nɛɛ, aawo, nɛn bii, bɛsɛn kpuro kun dɔɔ. Domi sɔmunu koo kpɛa.

Ma u nɛɛ, a suuru ko, a de a da ka mɛ.

Adama sina boko u yina. Domara u nùn kua.

26 Yera u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, a de baa nɛn mɔɔ Amɔɔ u na.

Ma sina boko u nɛɛ, mban sɔna a kɔ u na wunen mi.

27 Abusalɔmu u maa sina boko suuru kana, ma u dera Amɔɔ u da ka sere maa win bii be ba tie kpuro.

28 Yera Abusalɔmu u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, i n laakari sãa sanam mɛ tam mu koo Amɔɔ go. Saa yera kon bɛɛ sɔ n nɛɛ, i nùn soowo i go. I ku bɛrum ko domi nɛna na bɛɛ wooda wɛɛmɔ. I de i yɔra i tɔn durɔ kom sɔɔsi.

29 Ma Abusalɔmun sɔm kowo be, ba Amɔɔ kua nge mɛ u gerua. Yera sina bokon bii be ba tie ben baawure u win ketɛku yɔɔwa u duka sua.

30 Sanam mɛ ba duki yarina mi, yera Dafidi u nua ma ba win bibu kpuro go, baa ben turo kun tie.

31 Ma u seewa u win yaberu nɛnua u karana u kpuna temɔ nuku sankiranun sɔ. Mɛya maa win bwāaba kua.

32 Yonadabu, Dafidin mɔɔ Saman bii, u gerua u nɛɛ, yinni, a ku nɛɛ, ba wunen bibu kpuro go. Domi Amɔɔ tɔnawa u gu. Saa dɔma tɛn di u ka Tamaa kpuna ka dam mi, yera Abusalɔmu u ka bwisika u nùn go.

33 Yen sɔ tɛ, a ku gɔru doke ma wunen bibu kpurowa ba gu. Adama a n yɛ ma Amɔɔ tɔnawa u gu.

34 Yen biru Abusalɔmu u duka yakura.

Gbāraran kɔnnɔ kɔso u sɔira u wa wee, tɔn wɔru ga wee win biruɔ guurun bera gian di. Ma u da u sina boko sɔɔwa ye u wa.

35 Ma Yonadabu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, yinni, wunen biba. Wee ba wee. N n mɛya na nun sɔɔwa?

36 Sere u ka gari yi gere u kpe, yera sina bokon bii be, ba tunuma. Ma ba wuri wɔri. Sina bokon tii ka win bwāabu ba maa swi gem gem.

37-38 N deema saa ye sɔɔ, Abusalɔmu u kpikuru woo Talimai, Amihudun biin mi, wi u sãa Gesurin sina boko. Ma u sina mi, n ka kua wɔɔ ita. Saa ye kpuro sɔɔ, Dafidi u wãa win sina kpaarɔ u win bii Amɔɔn gɔɔ sumɔ.

39 Saa ye Dafidin nukura yemia, win mɔru ye u ka Abusalɔmu mɔ ya sure.

Yoabu u kɔ

Abusalɔmu u gɔsirama yɛnuɔ

14

1 Yoabu Seruyan bii u gia ma Dafidi sina bokon gɔru ga woowa win bii Abusalɔmun mi gia.

2 Yera u gɔra Tekoɔ bu da bu kurɔ bwisigii goo kasuma. Ye kurɔ wi, u tunuma yera Yoabu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a gɔɔ woorun yānu dokeo kpa a n sãa nge a nuki sankire. A ku turare gaa doke. A n gesi sãa nge wi u gɔɔ sɔ n tɛ.

3 À n kua mɛ, kpa a da sina bokon mi, a nùn sɔ ye kon nun sɔ kpuro.

Ma u nùn sɔɔwa ye u koo gere.

4 Ma kurɔ wi, u seewa u da u ka sina boko gari yi ko. Ye u tura mi, yera u yiira u wiru tem girari u nɛɛ, yinni, a man faaba koowo.

5 Yera sina boko u nùn bikia u nɛɛ, mba n kua.

Ma u wisa u nɛɛ, yinni, wee, nɛ gɔminiwa. Nɛn durɔ u gu,

6 u man bibu yiru deria. Bii bera ba sanna gberɔ. Saa ye sɔɔ, goo sari ben turuku u sere bu yakiana. Ma turo u win winsim so u go.

7 Tɛ wee, nɛn bweseru ta man seesi ta nɛɛ, n bu wi u win winsim go mi nɔmu sɔndio bu maa nùn go, yèn sɔ u win winsim yem yari. Wee, nà n bu bii wi nɔmu sɔndia, na n maa bii goo mɔ wi u koo nɛn durɔn tubi di, kpa win bweseru tu gbi.

8 Ma sina boko u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a gina wio. Kon nɛn bwāabu sɔ bu da bu nun wunen gari yi wunana.

9 Ma kurɔ wi, u nùn wisa u nɛɛ, yinni, baa bà n koo goo taarɛ wɛ, nɛ ka nɛn tundon yɛnugiba ba koo taarɛ wɛ, n n wunɛ ka wunen bwāabu.

¹⁰ Sina boko u nùn sǎwa u nɛɛ, goo ù n wunen kǎsa gerua, a ka nùn na mini. Saa yera yǎro kun maa nun babamǎ.

¹¹ Ma kurǎ wi, u nɛɛ, a man nǎǎ mwɛɛru kuo ka Yinni Gusunǎn yǎsiru, ma a ñ derimǎ be ba bii win mǎru kǎsiamǎ bu maa kǎsa sosi bu nen bii wi u tie go.

Yera sina boko u nùn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunǎn wǎaru, wunen bii wi, baa win wirun seri tia kun wǎrimǎ.

¹² Ma kurǎ wi, u nɛɛ, yinni, a de n maa gari fiiko gere.

Yera sina boko u nɛɛ, a geruo.

¹³ Ma u nɛɛ, yinni, mban sǎna a kǎsa yeni mǎ ye ya Gusunǎn tǎmbu waamǎ. A dera wunen tiin bii u kpikiru woo wunen sǎ. Tǎ, wunen gari yi a gerua mi, wuna yi ka yǎ.

¹⁴ Tilasiwa besen baawure u ka gbi sǎo teeru kpa sa n sǎa nge nim mɛ mu yari tem sǎo, mɛ ba ñ kpǎ bu maa gura. Adama Gusunǎ kun kǎ Abusalǎmu u gbi tǎ. U kǎwa u gǎsirama kpikirun di u n wǎa win bǎkuǎ.

¹⁵ Yinni, ye na ka na wunen mi, na nun gari yini kpuro sǎwa, nen tǎmba ba man berum tia. Yera na nɛɛ, kon na n nun yi sǎ. Sǎrǎkudo kaa nen gere wura.

¹⁶ Kpa a sun wǎra nɛ ka nen bii be ba kasu bu sun gon nǎman di, be, be ba ñ kǎ sa n maa baa mǎ tem mɛ Gusunǎ u sun wǎ sǎo.

¹⁷ Na tii sǎwa na nɛɛ, wunen gari yi koo man nukuru yemiasia. Domi na nun mɛɛrawa nge Gusunǎn gǎrado wi u kǎsa ka gean wunanǎ yǎ. Kpa Gusunǎ wunen Yinni u n wǎa ka wunɛ.

¹⁸ Ma sina boko u kurǎ wi sǎwa u nɛɛ, na kǎ n nun gǎanu bikia. A ku man weesu kua a yen gaa bere.

Ma kurǎ wi, u nɛɛ, yinni, a geruo.

¹⁹ Yera sina boko u nɛɛ, n ñ Yoabuwa u nun yeniba sǎwa?

Kurǎ wi, u nùn wisa u nɛɛ, yinni, sere ka wunen wǎaru, ye a gerua mi, ya sǎawa gem. Wunen bǎo Yoabuwa u man gari yi sǎwa u nɛɛ, n na n nun sǎ.

²⁰ U ye kuawa n wa gari yi kpuro yi ka wǎra. Wee, a maa bwisi mǎ nge Gusunǎn gǎrado a n ka yǎ ye ya kooramǎ handuniaǎ.

²¹ Yen biru Dafidi sina boko u da u Yoabu sǎwa u nɛɛ, to, kon ko nge mɛ a kǎ. A doo a nen bii Abusalǎmu wi gǎsiamaa.

²² Yera Yoabu u nùn kpuna ka bɛɛɛ u nùn siara. Ma u gerua u nɛɛ, yinni, gisǎra na wa

ma a ka man nǎnu geu mɛɛra. Domi a nɛɛ, kaa ko ye na nun kana.

²³ Ma Yoabu u seewa u da Gesuriǎ Abusalǎmun mi, u ka nùn wurama Yerusalemuǎ.

²⁴ Ye ba tunuma, sina boko u nɛɛ, a de u da u sina win yenuǎ. A ku de u na nen mi.

Ma Abusalǎmu u da win yenuǎ, u ñ de sina bokon mi.

Abusalǎmu ka Dafidi ba dora

²⁵ Abusalǎmu wi, durǎ burǎn tiiwa. Goo sari Isireliba sǎo wi u yǎsiru yara buram men saabu. Saa win naa tararun di sere ka win wirǎ, gam sari mi kaa kpaka wa.

²⁶ Wǎo ka wǎwa u ra win seri kǎni. Domi saa yera yi ra nùn bunie too. Win seri yi ba kǎna mi, yin bunum mu ra kilo yiru kere.

²⁷ Bii tǎn durǎbu itawa u mara ka bii tǎn kurǎ turo. Win yǎsira Tamaa. U sǎawa kurǎ burǎn tii.

²⁸ Abusalǎmu wi, u kuawa wǎo yiru Yerusalemuǎ, u ñ sina boko waare.

²⁹ Yera u Yoabu sokusia u na u nùn gǎri sina bokon mi. Adama Yoabu u yina u na. Ma u kpam wure u nùn sokusia. Ka mɛ, u yina u na.

³⁰ Ma Abusalǎmu u win bwǎabu sǎwa u nɛɛ, Yoabun gberu wee nɛgirun bǎkuǎ. U maa dǎanu mǎ mi. I doo i win gbee te dǎo meni.

Ma ba da ba tu dǎo meni.

³¹ Yera Yoabu u seewa u da Abusalǎmun mi, u nùn bikia u nɛɛ, mba n kua wunen bwǎabu ba ka da ba nen gberu dǎo meni.

³² Abusalǎmu u nùn wisa u nɛɛ, domi na nun sokusia na nɛɛ, a na n nun gǎri sina bokon mi, kpa a nùn bikia mban sǎna u dera na wurama Gesurin di. Domi n daa sanǎ na n woo mi gia. Tǎ na kǎ su waana nɛ ka sina boko. Taarɛ gaa yǎ n man wǎasi, kpa u man go.

³³ Ma Yoabu u da sina bokon mi, u nùn gari yi tusia. Yera sina boko u Abusalǎmu sokusia. Ye u tunuma win mi, u kpuna ka bɛɛɛ. Ma sina boko u nùn tǎbura u bǎkasi.

Abusalǎmu u nia sǎa

u sina boko bandu mwaari

15

¹ Yen biru Abusalǎmu u da u tabu kɛkɛ kasu ka dumi ka tǎmbu weeraakuru be ba ra n nùn gbiiye mi u dǎo.

² U ra sewa buru buru yellu u n wãa wuun duu yerɔ. Goo ù n sarɔ u siribu dɔɔ sina bokon mi, yera u ra yẽro yõrasie u nùn bikia u nɛɛ, bwese kɛra yeren min diya a yarima.

U n nùn wisa u nɛɛ, u yarimawa Isireliban bwese kɛra kasan di,

³ kpa Abusalɔmu u nùn sɔ u nɛɛ, a wunen gem mɔ, adama à n da sina bokon mi, goo kun nun swaa dakimɔ.

⁴ Kpa u n kɔam mɔ, bà n man kua siri kowo tem mɛ sɔɔ, baawure wi u siribu na nen mi, kon nùn siriawa dee dee.

⁵ Mi u yɔ wuun duu yerɔ, goo ù n na win mi, u nùn kpuna u ka nun bɛɛɛ wɛ, u ra nɔmu demiewa u yẽro nɛnɛ u bɔkasi.

⁶ Nge mɛya Abusalɔmu u Isireliba kpuro kua be ba siribu daamɔ sina bokon mi. Ma ba tii wesia win mi gia.

⁷ Ye n kua wɔɔ nne, yera Abusalɔmu u sina boko Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, na nun kanamɔ, a de n da Heboroniɔ n ko yèn nɔɔ mwɛɛru na Yinni Gusunɔ kua.

⁸ Domi sanam mɛ na wãa Gesuriɔ, Sirin temɔ, na nɛɛ, ma Yinni Gusunɔ u ka man wurama baani ka gem, kon nùn yãkunu kua Heboroniɔ.

⁹ Ma sina boko u nɛɛ, a doo ka bɔri yendu. Ma Abusalɔmu u seewa u da Heboroni mi.

¹⁰ Min diya u tɔmbu gɔra gɔra asiri sɔɔ Isireliban bwesenu kpuro sɔɔ, u nɛɛ, bu be sɔ, bà n kãakãagin swĩi nua, bu kuuki koowo kpa bu kpara bu nɛɛ, Abusalɔmu u bandu di Heboroniɔ.

¹¹ Ma u tɔmbu goobu (200) kana Yerusalemun di, ba ka nùn da Heboroni mi. Adama ba ñ yɛ ye u nia sãa win gɔruɔ.

¹² Sanam mɛ u yãkuru mɔ, yera u dera ba da Gilɔɔ ba Ahitofeli, Dafidin bwisi kɛɔ kasuma. Yera Abusalɔmun nia ye u sãa mi, ya dam kua. Tɔn be ba ka nùn yõra ba dabiamɔ gem gem.

Dafidi u kpikiru sua Yerusalemun di

¹³ Yera goo u na u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, Isireliban dabira ba tii wesia Abusalɔmun mi.

¹⁴ Ma Dafidi u win bwãa be ba ka nùn wãa Yerusalemuɔ sɔɔwa u nɛɛ, ñ n men na, i seewo su kpikiru su. Ma n kun mɛ, bɛsɛn goo kun kisiramɔ Abusalɔmun nɔman di. I wasi suo su doona, u ku raa sun deema mini

u sun wahala doke. Kpa u wuu ge wɔri u gen tɔmbu go.

¹⁵ Yera win bwãa be, ba gerua ba nɛɛ, ye a kĩ kpuro, yinni, yera sa ko ko.

¹⁶ Ma sina boko u swaa wɔri, ka win yenugibu. Adama u dera win ban sina kurɔbu wɔkuru ba sina ba sina kpaaru kãsu.

¹⁷ Saa ye sina boko u yariɔ, yera win tɔmbu kpuro ba nùn swĩi. Ma ba da ba yõra sere wuun yenu dãaku gagun bɔkuɔ.

¹⁸ Ma win bwãabu kpuro ka Keretiba ka Pelɛtiba ba nùn sararimɔ ka sere maa tɔmbu nata (600) be ba nùn swĩima Gatin di ba sara ba da win wuswaaɔ.

¹⁹ Ma sina boko u Itai, Gatigii sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna a ka sun swĩi. A gɔsiro a sina Abusalɔmu u nun deema. Domi wunɛ sɔɔwa. Yen biru ba ka nun nawa saa wunen tem di.

²⁰ Sɔɔ mɛɛ tera a tunuma, kpa na n ka nun yaayaare mɔ gisɔ? Nen tii na ñ yɛ mi na dɔɔ. N n men na, a gɔsiro ka wunen tɔn be ba nun swĩi, kpa Yinni Gusunɔn durom ka win bɔrɔkiniru ta n ka nun wãa.

²¹ Adama Itai u sina boko wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wãaru ka maa wunen tiin wãaru, yinni, yam kpuro mi a wãa, baa ñ n gɔɔ sɔɔn na, miya ko na n maa wãa.

²² Ma Dafidi u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ñ n men na, a gbiiyo su da.

Ma Itai, Gatigii wi, u gbia ka win tabu kowobu ka sere ben yenugibu kpuro.

²³ Saa ye tɔn be, ba sarɔ ba doonɔ, yera tem men tɔmbu ba wuri wure. Ma sina boko ka win tɔmbu kpuro ba daa te ba mɔ Sedoroni tɔbura ba doona gbaburun bera gia.

²⁴ Yãku kowo Sadɔku u maa wãa mi ka Lefi be ba Yinni Gusunɔn woodan kpakororu sɔɔwa. Ba tu sɔbia ba yi. Ma yãku kowo Abiataa u yãkuru mɔ sere tɔn be kpuro ba ka yara wuun di ba kpa.

²⁵ Ye ba yãkuru kua ba kpa, yera sina boko u Sadɔku sɔɔwa u nɛɛ, a Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te suo a ka wura wuuɔ. Yinni Gusunɔ ù n man durom kua, u koo de n wurama kpa n maa tu wa ten wãa yerɔ.

²⁶ Adama ù n nɛɛ, u man yinawa, to, ne wee! U man kuo nge mɛ u kĩ.

²⁷ Ma u kɔam nùn sɔɔwa u nɛɛ, a wa? A wuro ka bɔri yendu, ka wunen bii Akimasi ka Abiataa ka win bii Yonatam.

28 Wee, kon yōra daa ten tǎbura yero gbaburu mini, sere a ka man labaari sǎoma.

29 Nge mēya Sadǎku ka Abiataa ba ka Yinni Gusunǎn kpakoro te wura Yerusalemuǎ. Ma ba sina mi.

Dafidi u Usai gǎra

u ka Abusalǎmun kpunaa gia

asiri sǎǎ

30 Ma Dafidi u Olifin guuru yǎǎmǎ ka swīi u yasa wiru wukiri, u sīimǎ ka naa dirusu. Nge mēya win bwǎa be ba ka nǎn dǎǎ ba maa kua. Ba guu te yǎǎmǎ ka swīi ba yasi wiru wukiri.

31 N deema goo u raa Dafidi sǎǎwa u nēε, Ahitofeli u wǎa ka Abusalǎmu, tǎn be ba sina boko seesi sǎǎ. Ma Dafidi u Yinni Gusunǎ kana u nēε, u de Ahitofelin bwisi yi u Abusalǎmu kǎmǎ mi, yi ko asansi sarirugii.

32 Sanam mē Dafidi u tura guuru wǎllǎ mi ba ra Gusunǎ sǎ, u deema Usai Aakigii u wǎa mi, u nǎn mara u yabe kīasu sebua. Ma win wira tua sǎa u ka win nuku sankiranu sǎǎsi.

33 Ma Dafidi u nǎn sǎǎwa u nēε, sǎ n da sannu, ya ñ man somimǎ.

34 N n mēn na, a gǎsiro wuuǎ kpa a da a Abusalǎmu sǎ ma kaa ko win bǎǎ nge mē a raa sǎa win tondon bǎǎ. Nge mēya kaa man somi à n Ahitofelin bwisi kam koosiamǎ.

35 Yǎku kowobu Sadǎku ka Abiataa ba wǎa mi ka wunε. Gari yi a nua saa sunǎ Abusalǎmun yēnun di kpuro, a doo a bu yi sǎ.

36 Wee, ben bibu yiru Akimasi, Sadǎkun bii ka Yonatan Abiataan bii ba maa wǎa mi. Beya kaa gǎrima bu na bu man sǎ ye a nua kpuro.

37 Ma Usai, Dafidin bǎǎ wi, u wura Yerusalemuǎ. Saa yera Abusalǎmun tii u maa tunuma mi.

Dafidi ka Siba

16

1 Saa ye Dafidi u saram wee, u guu ten wii kpiiru deri kese, yera Siba, Mēfibosetin sǎm kowo u kurama Dafidin wuswaaǎ ka ketekunu yiru ni u pǎε goobu (200) sǎbi ka resēm swaanu wunǎbu (100) ka maa dǎa binu ganun swaanu wunǎbu ka sere tam mē ba doke gǎnan bǎǎ bakararu sǎǎ.

2 Ma sina boko u Siba bikia u nēε, mba yeniba.

Ma Siba u nǎn wisa u nēε, yinni, keteku nini, nu sǎawa ni wunen yēnugibu ba koo sǎni. Pǎε yeni ka dǎa bii nini, ya sǎawa ye wunen tabu kowobu ba koo di. Be ba maa wasira gbaburǎ, tam meniwa ba koo nǎ, kpa bu dam wa.

3 Sina boko u kpam bikia u nēε, Mēfiboseti wunen yinnin debubu maa ni?

Ma Siba u nēε, u wǎa Yerusalemuǎ. Domi u nēε, gisǎra Isireliba ba koo nǎn win debun bandu wesia.

4 Sina boko u nǎn sǎǎwa u nēε, tǎ, ye Mēfiboseti u raa mǎ, ya kua wunεgia.

Ma Siba u kpuna u nǎn bēεε wǎ u nēε, na siara, yinni, ye a ka man durom meni kua.

Simeï u Dafidi wǎmmǎ

5-6 Ye sina boko Dafidi u tunuma Bahurimuǎ, yera Sǎǎlun dusi goo wi ba mǎ Simeï, Geran bii, u yarima wuu gen min di, u kpenu sua u Dafidi ka win sina asakpǎbu kasukumǎ, baa mē Dafidin tabu durǎbu ka win tǎmbu ba wǎa win nǎm geuǎ ka win nǎm dwarǎ. Ma u nǎn wǎmmǎ,

7 u mǎ, a doonǎ, a doonǎ, tǎn gowo wunε, kam wunε.

8 Gusunǎ u nun mǎru kǎsie, ma u ban te sua u wunen bii Abusalǎmu nǎmu beria yēn sǎ a Sǎǎlun yēnugibu go ma a bandu di win ayerǎ. Wee tǎ, a wǎnwǎndu soore, mēya n maa ka nun wǎ, domi wunε tǎn gowowa.

9 Yera Abisai, Seruyan bii, u sina boko sǎǎwa u nēε, yinni, mban sǎna bǎǎ goo teni ta ka nun wǎmmǎ mē. A de n da n nǎn wiru bura.

10 Ma Dafidi u nēε, ya ñ bēε wa, bēε Seruyan bibu. Durǎ wi, ù n man wǎmmǎ yēn sǎ Yinni Gusunǎ u nēε u ko mē, wara koo nǎn yinari.

11 Ma u Abisai ka win bwǎabu kpuro sǎǎwa u nēε, wee, nēn tiin bii wi na mara, u kī u man go. Kaa sere gere Bēnyamēε wini? N n mēn na, i de u man wǎmε, Yinni Gusunǎ ù n nǎn sǎǎwa mē.

12 Sǎrǎkudo Yinni Gusunǎ u koo nēn wǎnwǎndu wa kpa u kǎsa ye gǎsia gea.

13 Ye Dafidi u seewa u win swaa wǎri u doonǎ ka win tǎmbu, yera Simeï u sīimǎ guu ten yǎsǎ u bu bēwe u bu kpenu kasukumǎ, u bu yanim wisimǎ, u Dafidi wǎnsimǎ.

14 Ye sina boko ka win tɔn be, ba tura Yuudenin daarɔ, ba wasira gem gem. Ma ba wɛra mi.

Abusalɔmu u wɔa

Yerusalemu

15 Abusalɔmu u tunuma Yerusalemu ka Isireliba dabinu. Ahitofeli u maa wɔa ka be.

16 Sanam mɛ Usai Aakigii, Dafidin bɔrɔ u tunuma Abusalɔmun mi, yera u gerua u nɛɛ, sina boko, wunen hunde yu daka da.

17 Ma Abusalɔmu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, mba n kua a n ka wɔa wunen bɔrɔ Dafidin wuurɔ. Nge meya a ka nɔn kɔru sɔɔsimɔ?

18 Usai u nɔn wisa u nɛɛ, n n men baa. Domi wi Yinni Gusunɔ ka tɔn beni ka Isireliba kpuro ba gɔsa, wigiiwa na sɔa. Wiya na kon maa ka yɔra.

19 Yen biru n n wuna win bii? Nge mɛ na raa wunen tundo sɔwa, nge meya kon maa nun sɔ.

Abusalɔmu

u ka Dafidin kurɔbu kpuna

20 Yera Abusalɔmu u Ahitofeli sɔɔwa u nɛɛ, i wesianɔ sannu kpa i gere ye sa ko ko.

21 Ma Ahitofeli u Abusalɔmu sɔɔwa u nɛɛ, a doo a ka wunen tondon kurɔ be ba sina kpaaru kɔsu mi kpuna. Saa ye sɔra Isireliba kpuro ba koo gia ma a ka wunen tundo wi karanawa mam mam. Kpa be ba ka nun wɔa kpuro bu ka nun yɔra dim dim.

22 Ma ba Abusalɔmu kuru gira dii teera wɔllɔ, ma u ka win tondon kurɔ be menna Isireli ben nɔni biru.

23 N deema saa ye sɔɔ, ba ra n Ahitofelin gari garisiwa nge Gusunɔn tiin gere. Meya Abusalɔmu ka Dafidin tii ba ra n yi garisi.

Usai u Ahitofelin kpunaa

sanka

17

1 Yen biru Ahitofeli u Abusalɔmu sɔɔwa u nɛɛ, a de n tɔmbu nɔrɔbun suba wɔkura yiru (12.000) gɔsi kpa n Dafidi naa swii wɔku te.

2 Saa ye sɔɔ, u ko n wasire, u n ko n maa dam gam mɔ, kpa n nɔn nare. Win tɔmbu bɔ n yarina ba nɔn deri wi turo, kpa n nɔn sɛre n go.

3 Mesuma kon ko Isireliba kpuro bu ka wurama wunen mi. Domi wi a kasu mi, sɔ n nɔn nɔma tura, be kpuro ba koo wurama wunen mi, kpa ba n wɔa bɔri yendu sɔɔ.

4 Ma gari yi, yi Abusalɔmu ka Isireliban guro gurobu kpuro dore.

5 Adama Abusalɔmu u nɛɛ, bu Usai Aakigii sokuma kpa bu maa nɔ ye win tii koo gere.

6 Ye Usai u tunuma Abusalɔmun mi, ma Abusalɔmu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Ahitofeli u gerua. Ya nun wɛre su ko mɛ? Nge amɔna a wa.

7 Usai u nɛɛ, Ahitofelin bwisi yi u nun kɛmɔ mini gisɔ, yi n bwisi gee.

8 Wunen tii, a wunen tundo ka win tɔmbu yɛ ma ba sɔawa tabu durɔbu. Ba kɔruawa nge gbeeku yaa gɔba ye ba binu mwaari. Yen biru a yɛ ma wunen tundo wi, u sɔawa tabun saria yɛro. U n wuramɔ u kpuna ka tɔn be sannu.

9 Wee a n da tɛ, u kukua kpee wɔru gagu sɔɔ, n kun mɛ yam gam. Win tɔmbu bɔ n gbia ba sun wɔri, ma ba besen gabu go, wi u ye nua, u koo nɛɛ, wee, ba Abusalɔmun tɔmbu go go.

10 Saa ye sɔɔ, besen suunu sɔɔ, baa goo u n sɔa tabu durɔ, ma u wɔruguru mɔ nge gbee sunɔ, yɛro koo berum duura. Domi Isireliba kpuro ba yɛ ma wunen tundo u sɔa tabu durɔ. Meya u maa tabu kowo damgibu mɔ.

11 Bwisi yi na mɔ kon nun kɛ wee. A de Isireliba kpuro be ba wɔa Danun di sere ka Beri Sebɔ bu menna ba n dabi nge yani sɛeri nim wɔkun goorɔ kpa wunen tii a n bu gbiiye i ka taa bi da.

12 Kpa su bu wɔri subaru sɔɔ mi ba gesi wɔa su bu wukiri mam mam nge mɛ dirum mu ra yakasu wukiri. Sɔ n kua mɛ, ben goo kun kisiramɔ baa sunɔn tii.

13 Bɔ n dua wuu gagu sɔɔ ba kukua, Isireliba kpuro ba koo wuu ge wɔri bu gen gani wɛɛ sɔre bu gawa bu suriri kpa bu gen kpenu gura bu da bu sure wɔwa sɔɔ. Baa gen kpee teera kun tiaramɔ.

14 Ma Abusalɔmu ka win tɔmbu ba nɛɛ, Usai Aakigiin bwisi yi, yi Ahitofeligii kere.

N deema Yinni Gusunɔwa u kɔ u Ahitofelin bwisi gee yi sɔiya kpa kɔsa yu Abusalɔmu deema.

Ba Dafidi bwisi kɔ u ka duka

15 Yera Usai u da u Sadaku ka Abiataa yaku kowo be sɔɔwa u nɛɛ, meni ka meniwa Ahitofeli u Abusalɔmu ka Isireliban guro gurobu bwisi kɔ. Ma nɛ, na maa bu sɔɔwa meni ka meni.

16 Yen sō, a goo gario tē Dafidin mi, u nūn sō u ku raa kpuna daa ten tōbura yero ghaburu mi, wōku te. U tōburo u doona ka win tōmbu kpa bu ku raa bu nōma turi bu go.

17 N deema saa ye sō, Yonatham ka Akimasi ba wāa Eni Rogeliō domi ba n kākō bu du wuuō goo u bu wa. Yen sōna ba ra wōndia goo gari ben mi, u bu sō kpuro ye ya kooramō, kpa be maa bu da bu Dafidi sina boko sō.

18 Adama sōo teeru, aluwaasi goo u bu wa ma u da u Abusalōmu sōwa. Yen sōna ba seewa fuuku fuuku, ba yakura ba da durō goon yenuō Bahurimuō. N deema durō wi, u dākō mō win yenu yaaraō. Ma ba dua ye sōo ba kukua.

19 Yera durō win kurō u bekuru garu sua u ka dākō ye wukiri ma u dobi yi ba sura teria ten wōllō kpa bu ku ka gia ma ba wāa mi.

20 Ye Abusalōmun bwāaba da yenu mi, yera ba kurō wi bikia ba nēē, mana Akimasi ka Yonatham ba wāa.

Ma kurō wi, u bu wisa u nēē, ba daa piibu geni tōbura ba doona.

Ba bu kasu kasu ba n wa. Ma ba gōsira Yerusalemuō.

21 Ye ba doona ba kpa, yera Yonatham ka Akimasi ba yarima dākō yen min di, ba da ba Dafidi gari yi sōwa ba nēē, u seewo fuuku ka win tōmbu bu daa te tōbura bu doona. Domi ameniwa Ahitofeli u Abusalōmu bwisi kā win sō.

22 Ye Dafidi u gari yi nua, ma u seewa ka win tōmbu u Yuudenin daa te tōbura. Be kpurowa ba doona yam mu sere sāra.

23 Ye Ahitofeli u wa ba n ka win gari sōmburu kue, yera u win keteku gaari bōkua u sīa win wuuō, u da win tiin yenuō u win yenugibu saaria kpuro mē ba koo koosina. Yen biru u win tii soora doke u gu. Ma ba nūn sikua win baaban sikirō.

Dafidi u wāa Mahanaimuō

24 Ye Dafidi u tura Mahanaimuō, saa yera, Abusalōmu u Yuudenin daaru tōburama, wi ka win tōmbu kpuro.

25 U Amasa kua win tabu sunō Yoabun ayerō. Amasan tondon yīsira Yitira, Isireli *.

* 17:25 **Isireli** - Bandun Gari I, 2:17 sōo ba nēē, Yitira u sāawa Isimeeli.

ka Seruya, Yoabun mero ba sāawa mōo ka wōnō.

26 Abusalōmu ka win tōmbu ba ben sansani girawa Galadin temō.

27 Saa yē sōo Dafidi u wāa Mahanaimuō, yera Sobi, Nakasin bii, wi u sāa Amōniban bweseru saa Raban di, ka Makiri Amielin bii saa Lodebaan di, ka Baasilai, Galadigii, saa Rogelimun di,

28 ba ka Dafidi kpin yenu naawa ka gbēē basilaba, ka wekenu, ka maa dīanu. Niya alikama ka oosu, ka som, ka gberē wōōranu ka swii ka dāsi ka sōki yi ba sōnwa,

29 ka tim, ka naa bogum ka yāa yaa, ka gasanu. Domi ba nēē, gōōru ka nim nōru ka wasiraru, ya ko n tōn be wahala koome ghaburun di.

Ba Abusalōmun tabu kowobu kamia

18

1 Yen biru Dafidi u seewa u win tabu kowobu gara be ba ka nūn wāa. Yera u bu kua wuu wuuka tōmbu nōrōm nōrōm (1.000) ka wunōm wunōm (100), wuu nin baatere ka ten wirugii.

2 Ma u tōn be bōnu kua suba ita. U sube teeru sua u Yoabu Seruyan bii nōmu beria. U maa sube tee teni sua u Abisai, Yoabun wōnō nōmu beria. Tee te ta maa tie, ma u Itai Gatigii wē. Ma u bu sōwa u nēē, nen tii, kon ka bēē da tabu gberō.

3 Ma ba nūn sōwa ba nēē, a ku ka sun da. Domi yiberēba bā n sun wōri sa duki mō, ya n ko n bu gāanu sāa, baa bā n bēēn bōnu go. Adama wunē, bā n nun nōma tura, a sāawa nge bēēn nōrōbun suba wōkuru (10.000). Yen sō, n sanō a n sō wuuō kpa a n ka sun somimamō.

4 Ma sina boko u bu sōwa u nēē, ye ya bēē wēre, yeya kon ko.

Ma u da u yō gbāra kōnnōn bōkuō saa ye tabu kowobu ba yariō wuu wuuka, gabu wunōm wunōm, gabu maa nōrōm nōrōm (1.000).

5 Sina boko u Yoabu ka Abisai ka Itai wooda yeni wē u nēē, i ku ka Abusalōmu bii aluwaasi wi bōōbōm ko, i n yē i man kīn na.

Ma tōmbu kpuro ba sina bokon woodan gari yi nua yi u wirugii be sōwa Abusalōmun sō.

⁶ Yera ba yara ba da tabu gberɔ bu ka Isireli be ba Abusalɔmu swii yinna. Ma ba sannɔ wɔrina Efaraimun sɔwɔ.

⁷ Dɔa sɔ miya Dafidin tɔn be, ba Abusalɔmuɓibu go go. Tɔmbu nɔrɔbun suba yɛnda (20.000) ba go dɔma te.

⁸ Ma taa bi, bu tɛria tem mɛ kpuro sɔ. Tɔn be ba kam kua dɔa sɔ ge sɔ, ba kere be ba nɔma tura ba go.

Yoabu u Abusalɔmu go

⁹ Wee ye ya Abusalɔmu deema. U kurama Dafidin tabu kowobun wuswaaɔ u win keteku sɔni. Yera keteku ge, ga ka nɔn dua dɔa bakaru garun kɔkɔrɔ. Miya dɔa ten kɔasa gaa ya win seri sɔre ma keteku ge, ga doona ga nɔn deri mi, u sɔare, u n ka wɔllu, u n maa ka tem.

¹⁰ Ye Dafidin tɔmbun turo u nɔn wa, ma u da u Yoabu sɔwa u nɛɛ, wee, na Abusalɔmu wa u sɔare dɔru garun kɔkɔrɔ.

¹¹ Yoabu u durɔ wi sɔwa u nɛɛ, ye a nɔn wa mɛ, mba n kua a n ka nɔn so a sure, kpa n da nun sii geesun gobi wɔkuru kɛ ka kpaka.

¹² Ma durɔ wi, u Yoabu wisa u nɛɛ, baa na n sii geesun gobi nɔrɔbu (1.000) wa, na n sina bokon bii nɔmu sɔndimɔ. Domi sa nɔmɔ sanam mɛ sina boko u wunɛ ka Abisai ka Itai wooda wɛɛmɔ u nɛɛ, i ku ka win bii Abusalɔmu bɔɔbɔm ko.

¹³ Yen biru na n wooda ye sara na nɔn go, wunen tii a n ka man yɔramɔ. Gɔanu maa sari ni nu sina boko berue.

¹⁴ Ma Yoabu nɛɛ, na n maa yɔramɔ kam sɔ n ka tɛ ka wunen gari yi.

Yera u dɛki ita sua yi yi nɔ sɛu sɔa u da mi dɔa te, ta Abusalɔmu sɔre. Ma u nɔn yi sɔkura win sɔndun deedeerɔ sanam mɛ u n gina gɔɔ kpa.

¹⁵ Ma aluwaasi wɔku te ta Yoabun tabu yɔnu sɔwa ba Abusalɔmu koro bure ba so ba dakura.

¹⁶ Yera Yoabu u dera ba kɔba so win tɔmbu bu ka wurama bu ku maa Abusalɔmun tɔmbu naa swii.

¹⁷ Ma ba Abusalɔmun goru sua ba kpɛɛ wɔru bɔkɔ gagu sɔ dɔa sɔ mi. Yera ba kpenu menna ba suba win goo ten wɔllɔ ba nin takaru kua. Isireli be ba raa Abusalɔmu swii kpuro ba duki yarina. Ben baawure u wura win yɛnuɔ.

¹⁸ N deema sanam mɛ Abusalɔmu u wɔa wɔaru sɔ, u tii gana gaa bania ka kpenu wɔwa sɔ ye ba sokumɔ sina bokogia. U ye

kuawa ba n ka nɔn yaaye, domi u nɛɛ, u n bii mara wi u koo de ba n nɔn yaaye. Yen sɔna u gana ye soka ka win tiin yiɛsiru. Yera ba sokumɔ sere ka gisɔ Abusalɔmun yaayatia.

Ba Dafidi Abusalɔmun gɔɔ

Sɔwa

¹⁹ Akimasi, Sadɔkun bii, u Yoabu sɔwa u nɛɛ, a de n duka da n sina boko labari dora yeni sɔ, ma Yinni Gusunɔ u nɔn wɔra win yiberɛban nɔman di.

²⁰ Ma Yoabu u nɔn sɔwa u nɛɛ, a n ka labari ye dɔɔ gisɔ. A de sere sanam gam domi sina bokon biiwa u gu.

²¹ Yera Yoabu u yoo Kusigii wi u ka bu wɔa mi sɔwa u nɛɛ, a doo a sina boko sɔ ye a wa ka wunen nɔni.

Ma durɔ wi, u kpuna Yoabun wuswaaɔ u nɔn bɛɛɛ wɛ. Yen biru u seewa u duka da.

²² Akimasi, Sadɔkun bii wi, u kpam Yoabu sɔwa u nɛɛ, a de n Kusigii wi swii biruɔ baa n n yen mɛren na.

Ma Yoabu u nɛɛ, nen bii, mban sɔna a kɛ a da, domi labari yeni, ya n nun arufaani gaa wɛɛmɔ a n ye sina boko sɔwa.

²³ Ma Akimasi u nɛɛ, baa n n yen mɛren na, ka mɛ, na kon dawa.

Yoabu u nɛɛ, n n mɛn na, a doo.

Ma Akimasi u kpa ka Yuudenin wɔwa gia u Kusigii wi gbiiri.

²⁴ Saa ye sɔ, Dafidi u sɔ wuun gbɔrarun kɔnnɔsu yirun baa sɔ. N deema wuun kɔso u yɔwa dii tɛran wɔllɔ gbɔrarun kɔnnɔn deedeeru. Ye u wiru seeya, yera u wa wee, goo u duka mɔ u wee wi turo.

²⁵ Yera u nɔɔgiru sua u sina boko sɔwa u nɛɛ, goo wɔɔ u wee!

Ma sina boko u nɛɛ, n n tɔn turon na, labari dora u ka wee.

Saa ye sɔ, durɔ wi, u turuku mɔ.

²⁶ Ma kɔso wi, u maa goo wa u wee. Yera u kpam nɔɔgiru sua kɔnnɔn bera gia u nɛɛ, goo wɔɔ u maa duka mɔ u wee!

Sina boko u nɔn wisa u nɛɛ, labari dora win tii u maa ka wee.

²⁷ Kɔso wi, u nɛɛ, wi u gbia mi, win duku naasu su ka Akimasi, Sadɔkun biigisu weenɛ.

Ma sina boko u nɛɛ, tɔn geowa. Labari gea u ka sisi.

28 Ye Akimasi u turuku kua, yera u nɔɔgiru sua ka dam u nɛɛ, sina boko, wunɛ ka baruka!

Ma u nùn kpuna u gerua u nɛɛ, su Gusunɔ wunen Yinni siara ye u ka wunɛ nɛn yinni wɔra be ba nun seesimɔn nɔman di.

29 Ma sina boko u bikia u nɛɛ, Abusalɔmu bii aluwaasi wi, u wāa alafia sɔɔ?

Akimasi u nùn wisa u nɛɛ, yinni, sanam mɛ Yoabu u nɛ ka wunen sɔmɔ Kusigii wi gɔrima, saa yera na tɔn dabinun wurenu nua, adama na n̄ yē mba n kua.

30 Ma sina boko u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a dɛsiro minin di a yɔra giɔ.

Yera Akimasi u dɛsira u da u yɔra mi.

31 Saa yera Kusigii wi, u maa tunuma sina bokon mi, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nɛn yinni sina boko, a swaa dakio a labaari dora nɔ. Gisɔ Yinni Gusunɔ u nun siria u nun wɔra be ba nun seesimɔ kpuron nɔman di.

32 Sina boko u Kusigii wi bikia u nɛɛ, Abusalɔmu, bii aluwaasi wi, u wāa alafia sɔɔ?

Kusigii wi, u wisa u nɛɛ, nge mɛ n bii aluwaasi wi kua, Gusunɔ u de n wunen yiberɛba ka be ba nun seesimɔ kpuro kua mɛ.

Dafidin nuku sankiranu

19

1 Ma gari yi, yi sina boko wurura. Yera u seewa u yɔɔwa gb̄ararun gidambisa wɔllɔ. Miya u wāa u sirene u sumɔ u mɔ, nɛn bii Abusalɔmu, nɛn bii. N̄a n daa gu wunen ayerɔ, ya sanɔ bo. Nɛn bii Abusalɔmu, nɛn bii.

2 Yera ba da ba Yoabu sɔɔwa ba nɛɛ, wee sina boko u sumɔ u kpasɔ wɔri mɔ Abusalɔmun sɔ.

3 Dɔma ten nasara ye, ya gɔsirawa nuku sankiranu Dafidin tɔmbu kpuron mi. Domi ba nua ma u sumɔ win bii gɔɔn sɔ.

4 Ma tɔn be kpuro ba gɔsirama tabu gberun di ba dua wuuɔ ka sekuru dɔma te, nge be ba duki yakikirama tabu gberun di.

5 Sina boko u win wuswaa wukiri u wura mɔ t̄aa t̄aa u mɔ, nɛn bii Abusalɔmu, Abusalɔmu nɛn bii, nɛn bii.

6 Ye Yoabu u tunuma, yera u da u sina boko deema yɛnu sɔɔwɔ. Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, wee a bɛsɛ wunen bw̄abu kpuro sekuru doke gisɔ bɛsɛ be sa wunɛ ka wunen

bibu kpuro faaba kua ka wunen kurɔbu kpuro.

7 Sa wa wee a wunen yiberɛba k̄i ma a be ba nun k̄i tusa. Domi a sun sɔɔsi gisɔ ma bɛsɛ wunen bw̄abu ka bɛsɛn wirugibu sa n̄ s̄aa ḡaanu wunen n̄oni sɔɔ. T̄ɛ na gia ma Abusalɔmu ù n daa wāa wāaru sɔɔ kpa bɛsɛ kpuro sa n guwa, ya koo nun dore.

8 Adama t̄ɛ, a yario a da a wunen bw̄abu ḡɔrusu yemiasia. À n yina a ko mɛ, na nun sɔɔmɔ sere ka Yinni Gusunɔn wāaru baa tɔn turo kun ka nun yɔramɔ saa w̄ɔku ten di. Kaa maa wahala wa ya n kere ye a waare saa wunen aluwaasirun di n ka girari gisɔ.

9 Yera sina boko u da u sina gb̄ara k̄annɔwɔ. Ma ba tɔn be kpuro sɔɔwa ba nɛɛ, wee sina boko u yarima u s̄ k̄annɔwɔ. Ma be kpuro ba na win mi.

Dafidi u swaa wɔri

u wurɔ Yerusalemɔ

N deema Isireli be ba raa Abusalɔmu sw̄i kpuro ba duki sua. Ben baawure u da u wāa win yɛnuɔ.

10 Yera Isireliban bwese ni sɔɔ kpuro ba sikirinamɔ ba mɔ Dafidi sina bokowa u sun wɔra bɛsɛn yiberɛban nɔman di n̄ kun mam ko Filisitiba. T̄ɛ wee u yakura bɛsɛn tem di Abusalɔmun sɔ.

11 Adama n wee Abusalɔmu wi sa bandu w̄ɛ mi, u gu tabu gberɔ. N n mɛn na, mban s̄na sa n̄ gerunamɔ su ka sina boko naa da.

12-13 N deema Dafidi u nua ye Isireli be kpuro ba gerumɔ. Yera u gɔra bu ȳaku kowobu Sadaku ka Abiataa s̄ bu da bu Yudaban guro gurobu s̄ bu nɛɛ, beya ba s̄aa win dusibu, wi ka beya ba s̄aa yem tem, n̄ n mɛn na mban s̄na ba koo nɛɛ, beya ba d̄akuru seema ba sina boko naa na.

14 U maa nɛɛ, bu Amasa s̄ ma wi ka wi ba s̄awa yem tem. Yen s̄, wi Dafidi u koo nùn ko win tabu sunɔ sere ka baadommas̄ Yoabun ayerɔ. U kun kue mɛ, Gusunɔ u be nùn kua nge mɛ u k̄i.

15 Ma Dafidin gari yi, yi dera Yudaba kpuro ba nɔɔ nɛra mam mam. Ma ba nùn sɔmɔ gɔria ba nɛɛ, n̄ n mɛn na, u wurama ka win bw̄abu kpuro.

16 Yera sina boko u gɔsirama u na Yuudenin daarɔ.

Dafidi u Simēi suuru kua

Ma Yudaba ba nùn sennə da. Ba tura sere Giligaliə kpa bu ka nùn somi ù n daa te tɔburamə.

¹⁷ Ma Simeɪ, Gera Bahurimuɣiin bii wi u s̄aa Benyamɛɛn bweseru u seewa fuuku u ka sina boko Dafidi sennə da ka Yudaba sannu.

¹⁸ Benyamɛɛn bweseru sɔɔ be ba Simeɪ swīima ba s̄awa tɔmbu nərɔbu (1.000) ka sere Siba wi u raa s̄aa Sɔɔlun sɔm kowo wi ka maa win bibu wəkura nɔɔbu ka win sɔm kowobu yendu. Tɔn be kpurowa ba gbia ba sina boko turia Yuudenin daaru mi.

¹⁹ Ma ba sina bokon yenuɣibu guramə ba ka tɔburamə ka goo nimkuu bu ka win nɔnu geu wa.

Ye sina bokon tii u tɔbura u kpa, Simeɪ wi, u da u yiira win wuswaaɔ.

²⁰ U nɛɛ, yinni, a ku k̄sa ye garisi ye na nun kua d̄ama te a yariə Yerusalemun di. A ku ye doke ḡru.

²¹ Na yē ma na torawa. Yen s̄na yinni, be ba s̄aa Isireliban bweseru kpuro na bu gbiiya n ka nun sennə na.

²² Yera Abisai Seruyan bii u sina boko s̄ɔwa u nɛɛ, n n̄ weenɛ bu Simeɪ wi go? Domi u wunɛ wi Yinni Gusunə u ḡsa wɔnwa.

²³ Ma Dafidi u Abisai ka win m̄ɔ Yoabu wisa u nɛɛ, mba n bɛɛ wa bɛɛ Seruyan bibu. Mban s̄na i man yibɛɛ tɛɛru seesimə. N weenɛ bu goo go gisɔ? Wara kun yē ma nɛna na s̄aa Isireliban sina boko tē.

²⁴ Ma sina boko u Simeɪ s̄ɔwa ka b̄ri u nɛɛ, a n̄ gbimə.

Dafidi u Mɛfiboseti k̄ru s̄ɔsi

²⁵ Mɛfiboseti, Sɔɔlun debubu, win tii u sina boko sennə da. N deema saa m̄n di sina boko u kpikuru sua sere u ka wurama b̄ri yendu sɔɔ, Mɛfiboseti kun win naasu nim tɛɛnɪre. U n̄ maa win n̄ɔ sansu k̄nɪre. Mɛya u n̄ maa win ȳnu teare.

²⁶ Sanam mɛ u tunuma Yerusalemuə sina bokon mi, yera sina boko u nùn bikia u nɛɛ, Mɛfiboseti, mban s̄na a n̄ ka man de sanam mɛ na kpikuru d̄ɔɔ.

²⁷ Mɛfiboseti u nùn wisa u nɛɛ, geema a yē ma na s̄awa yemə. Yen s̄na na nɛn sɔm kowo s̄ɔwa na nɛɛ, u man nɛn ketɛku gaari b̄kuo kpa n ka nun da. Adama u man b̄rɔ k̄ru kua.

²⁸ Ma u da u man sanku wunɛn mi. Nɛn yinni sina boko, na yē ma a s̄awa nge

Gusunən ḡrado. A koowo nge mɛ n nun w̄ɛre.

²⁹ Domi ḡɔwa nɛn baaban bweseru ta ka weenɛ wunɛn mi. Adama ka mɛ, a dera na ra di ka be ba dimə wunɛn dii yerə sannu. Mba kon kp̄i n maa nun bikia.

³⁰ Sina boko u nɛɛ, mban s̄na na maa gari d̄ɛyiasiamə, domi na ḡru doke kə ma wunɛ ka Siba i ko wunɛn debun tem mɛ b̄nu kowa.

³¹ Yera Mɛfiboseti u nùn wisa u nɛɛ, yinni, Siba u mam mɛ kpuro suo. Domi wee a w̄ma yenuə baani.

Dafidi u Baasilai k̄ru s̄ɔsi

³² Baasilai, Galadigii u maa na saa Rogelimun di u ka Dafidi ȳsiri sere Yuudenin daarə kpa bu daa te tɔbura sannu.

³³ Baasilai wi, u t̄kə kua gem gem. U m̄wa w̄ɔ wɛnɛ. U maa s̄aa gobigii. Wiya u Dafidi n̄ɔri saa ye u w̄aa Mahanaimuə.

³⁴ Yera sina boko u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, a na a ka man tɔbura su da Yerusalemuə a n w̄aa nɛn mi. Kon nun n̄ɔri mam mam.

³⁵ Adama Baasilai u nùn wisa u nɛɛ, nɛn w̄arun t̄ra kun maa d̄u n sere ka nun sw̄i su da Yerusalemuə.

³⁶ Wee w̄ɔ wɛnɛwa na m̄. Na n̄ maa kp̄ɛ n gea ka k̄sa wunana. Mɛya baa d̄ia ni na dimə na n̄ kp̄ɛ n maa ye ya do ka ye ya kun do wunana. Yen biru, na n̄ maa kp̄ɛ n t̄n durɔbu ka t̄n kurɔbun womusu n̄. N n̄ mɛn na, yinni, mban s̄na na kon maa s̄aa wunɛn sɔmunu.

³⁷ Na n̄ tura n ka are bɛkɛ yinin bweseru wa. Kon ka nun Yuudenin daaru tɔburawa kpa n nun ȳsiri fiiko.

³⁸ Kpa a de n ḡsira n wura nɛn wuuə n gbi mi. Kpa bu man sike nɛn baaba ka nɛn mɛron sikinun b̄kuə. Adama nɛn bii Kimuhamu wee, i doo ka wi u n s̄aa wunɛn b̄ɔ, kpa a nùn kua nge mɛ a k̄i.

³⁹ Ma sina boko u nɛɛ, na wura Kimuhamu u ka man da. Kon maa nùn kua nge mɛ n koo nun w̄ɛre. Ye a ḡru doke n nùn kua kpuro, yeya kon ko.

⁴⁰ Sanam mɛ sina boko ka win t̄n be ba nùn sw̄i ba daaru tɔbura ba kpa, yera u Baasilai b̄kasi u nùn domaru kua. Ma Baasilai u ḡsira u wura win yenuə.

⁴¹ Sina boko u Giligalin swaa w̄ri. Ma Kimuhamu u nùn sw̄i.

Yudaba ka Isireliba

ba sina boko sikirinɛmɔ

Yudaba kpuro ka Isireliban sukum ba nùn biru wāku kua.

⁴² Yen biru Isireliba kpuro ba na sina bokon mi ba nùn sǎwa ba nɛɛ, mban sǎna Yudaba bɛsɛn tundo bisibu ba na ba nun sua gbɛnum ba Yuudenin daaru tɔburasia wunɛ ka wunen yenugibu, ka wunen tambu kpuro.

⁴³ Ma Yudaba ba Isireliba wisa ba nɛɛ, sa yeni kuawa yɛn sǎ bɛsɛ ka sina boko sa sǎa bwese kɛri tia. Nge mban mǎruwa i mǎ. I nua sina boko u sun dǎanu wɛɛmǎwa? Nge kɛnu gana i nua u sun kǎ.

⁴⁴ Ma Isireliba ba Yudaba wisa ba nɛɛ, bɛsɛra sa bɛɛ Dafidi sina boko mǎru kere sere nǎn wākuru. Domi sa dabiru bo. Bɛsɛra sa gbɛa sa bwisika su ka da su bɛsɛn sina boko suama. Mba n kua i ka sun gɛma.

Adama Yudaba ba bu gerusi ka dam.

*Seba u Dafidi seesi***20**

¹ Saa ye sǎɔ, tǎn kǎso goo wǎa Bɛnyamɛɛn bweseru sǎɔ, win yǎsira Seba, Bikirin bii. Yera u kǎba so u nɛɛ, mba n sun mǎɔsɛnɛ bɛsɛ ka Dafidi Isain bii. Mɛya sa n maa tubi tia dimǎ. Yen sǎ, bɛɛ Isireliba, baawure u wuro win yɛnuǎ.

² Yera Isireli be kpuro ba Dafidi deri ba Seba swǎi. Adama Yudaba ba ka Dafidi ben sina boko yǎra. Ma ba nùn yǎsiri saa Yuudenin daarun di sere Yerusalemuǎ.

³ Dafidi u tura win yɛnuǎ Yerusalemuǎ. U win kurǎbu wǎku te u raa deri ba yɛnu kǎsu sua u doke diru garu sǎɔ u nǎɔrimǎ. Adama u n ka bu kpunare. Diru miya u bu kɛnusi ba wǎa nge gǎminibu sere ba ra ka gu.

Yoabu u Amasa go

⁴ Yera sina boko u Amasa sǎɔwa u nɛɛ, sere n ka ko sǎɔ ita na kǎ a man Yudaba mɛnna a ka bu na mini.

⁵ Ma Amasa wi, u da u Yuda be kpuro mɛnna. Adama u tɛ n kere sǎɔ ita ye sina boko u nùn bura.

⁶ Ma Dafidi u Abisai sǎɔwa u nɛɛ, Seba, Bikirin bii, u koo sun kǎsa kua ya n Abusalǎmuǎgia kere. Yen sǎ, a wunen yinnin tabu kowobu suo kpa i nùn naa swǎi, u sere kuke wuu ge ga gbǎraru mǎ sǎɔ.

⁷ Ma Abisai u seewa ka Yoabun tabu kowobu ka Pelɛtiba ka Keretiba be ba sǎa sina bokon kǎsobu, ka sere maa tabu durǎ wǎrugǎba. Beya ba yara Yerusalemun di ba Seba, Bikirin bii wi naa gira.

⁸ Sanam mɛ ba tura Gabaonin kpee bakarǎ yera ba ka Amasa yinna. N deema Yoabu u win tabu yǎnu sebua ma u win takobin bɛkitia sǎka pǎraǎ, ma yen tii ya sǎare. Ye u Amasa susimǎ, yera takobi ye, ya wǎruma yen kararun di.

⁹ Ma u Amasa sǎɔwa u nɛɛ, a bwǎa do nɛn wǎnǎku?

Yen biru u win toburu nɛnuu u ka nùn bokasi.

¹⁰ N deema Amasa kun takobi yen laakari sǎa ye Yoabu u nɛni. Ma u nùn ye sǎka nǎn teeru nukurǎ u nuki yara. Ma Amasa u wǎruma yande u gu.

Ba Seba kamia ba go

Yen biru Yoabu ka win wǎnǎ Abisai ba wure ba Seba naa gira.

¹¹ Yera Yoabun tabu durǎ turo u yǎra Amasan goo ten bǎkuǎ u gerumǎ u mǎ, wi u Yoabu ka Dafidi kǎ, u Yoabu swǎiyǎ.

¹² Ma Amasan goo te, ta kpǎ ta yɛm mwɛɛre swaa suunu sǎɔ. Ye tabu durǎ wi, u wa tǎmba yǎramǎ mi, yera u goo te gawa swaan di u ka da yakasǎ u tu bɛkuru wukiri.

¹³ Ye u kpa, yera tǎmba sara ba Yoabu swǎi ba ka Seba Bikirin bii wi naa gira.

¹⁴ Ye Yoabu u dǎɔ Abɛli Bɛti Maakan bera gia, yera u Isireliban bwese kɛri kpuro bukiana. Ma ben tabu durǎ wǎrugǎba ba nùn swǎi.

¹⁵ Ye ba tunuma Abɛli Bɛti Maakaǎ ba deema Seba u wǎa mi, yera ba ye tarusi. Ba yanim takaru kua ta ka wuu gen gbǎraru gunum nɛra. Yen biru ba gbǎra ten temǎ gbǎ bu ka tu sura.

¹⁶ Yera wuu min tǎn kurǎ bwisigii goo u nǎɔgɛru sua u nɛɛ, i swaa dakio i nǎ. I man Yoabu sokuama n ka nùn gari ko.

¹⁷ Ma Yoabu u nùn susi. Yera kurǎ wi, u nùn bikia u nɛɛ, wuna Yoabu?

Ma u wisa u nɛɛ, oo, nɛna.

Kurǎ wi, u maa nɛɛ, a nɛn gari swaa dakio.

Ma Yoabu u nɛɛ, a geruma.

¹⁸ Kurǎ wi, u nɛɛ, yellu ba ra raa nɛɛwa, a bikiaru doo Abɛli Bɛti Maakaǎ kpa n nùn kua nge mɛ a kǎ.

19 Beseñ wuu geni, ga sãawa wuu si su b̄ari yendu m̄an teu ka si su ra Isireliban woodaba m̄em n̄ōwen teu, n kere wuu si su tie. Adama wunε, a kasu a gu go, ge, ge ga sãa Isireliban wuu marosun teu. Mban s̄na a kasu a Yinni Gusun̄an arumani kpeerasia.

20 Ma Yoabu u n̄un wisa u n̄εε, su ku wa mε, bu n̄εε, n̄εna na wuu ge kpeerasia na gen dukia gura.

21 N n̄ mε n̄εn bwisikunu. Efaraimu wi ba m̄ò Seba, Bikirin biiwa u Dafidi seesi. Wiya sa kasu. Yen s̄, i n̄un yarama i sun n̄omu s̄ndia, kpa n̄ doona n̄ wuu ge deri.

Ma kur̄ wi, u Yoabu s̄ōwa u n̄εε, sa ko nun win wiru kasa kuama.

22 Ma kur̄ wi, u da u t̄mbu menna ka bwisi ba da Seban mi, ba win wiru bura ba tu Yoabu kasa kuama. Yera Yoabu u k̄ba so ma win tabu kowobu ba yarina ba wuu ge deri. Ben baawure u wura win yenū. Ma Yoabun tii u ḡsira Yerusalem̄u u da sina bokon mi.

Dafidin s̄m kowobu

23 Saa ye s̄ō, be ba sãa Dafidi sina bokon s̄m kowobu, ben ȳisa wee. Yoabuwa Dafidi u kua Isireliba kpuron tabu sun̄. Benaya, Yehoyadan bii, wiya u maa Keretiba ka Pel̄etiba kpare be ba sãa Dafidin tiin k̄sobu.

24 Adoramuwa u ra maa t̄mbu w̄ō gobi mwaari. Yosafati, Ahiludun biiwa u ra maa tirenu bere.

25 Seyawa maa sãa tire yoro. Ma Sad̄oku ka Abiataa ba sãa ȳaku kowobu.

26 Ira, Yairigiiwa maa sãa Dafidin sina kpaarun wirugii turo.

Ba S̄ōlun bweseru go

21

1 Dafidin bandun waati, ḡōra dua tem me s̄ō, ta kua w̄ō ita. Ma Dafidi u Yinni Gusun̄o bikia u n̄εε, mban s̄na ḡō te, ta w̄a mε. Ma Yinni Gusun̄o u n̄un s̄ōwa u n̄εε, ḡō te, ta w̄awa ȳen s̄ S̄ōlun ȳenugibu ba yem yari, ba Gabaonigibu go.

2 N deema Gabaonigii be, ba n̄ sãa Isireliba. Ba sãawa Am̄reban bweseru. Adama Isireliba ba ka bu arukawani b̄kua ba n̄εε, ba n̄ bu goom̄. Ka mε, S̄ōlu u kasu u bu kpeerasia Isireliba ka Yudaban k̄run s̄. Yera Dafidi u bu soka u n̄εε,

3 mba kon kp̄i n̄ b̄εε kua. Mba kon ko n̄ ka k̄sa ye ba b̄εε kua min durum w̄aka kpa i wa i sun domaru kua, b̄εε be sa sãa Gusun̄an t̄mbu.

4 Ma Gabaonigii be, ba n̄un wisa ba n̄εε, b̄εε ka S̄ōlun ȳenugibun sann̄o ge, ga n̄ kpeem̄o ka wura n̄ kun mε ka sii geesu. M̄eya n̄ n̄ maa b̄esen s̄munu su ka n̄εε, bu goo go Isirelīo.

Ma sina boko Dafidi u bu s̄ōwa u n̄εε, n̄ n̄ m̄en na, i man s̄ōw̄o ye i k̄i. Kon b̄εε ye kua.

5 Ma ba sina boko wisa ba n̄εε, nge mε S̄ōlu u kasu u b̄esen bweseru kpeerasia Isireliban suunu s̄ōn di,

6 nge m̄eya a maa sun win bweseru s̄ō t̄n dur̄bu n̄ōba yiru yaro a sun bu n̄omu b̄eria, kpa su ka bu da su s̄arusia Yinni Gusun̄an wuswaāo Gibeaā, wi, S̄ōlu wi Yinni Gusun̄o u raa ḡosan tiin wuū.

Ma sina boko u bu wisa u n̄εε, kon b̄εε bu n̄omu b̄eria.

7 Adama u n̄ dere bu ka M̄efiboseti, Yonatan bii, S̄ōlun debubu da, arukawani ye ba b̄kua wi ka Yonatan Yinni Gusun̄an wuswaān s̄.

8 Ma u Risipa, Ayan biin bibu yiru mwa be u ka S̄ōlu mara. Bii bera Aam̄oni ka M̄efiboseti. Ma u maa M̄erabu S̄ōlun biin bii t̄n dur̄bu n̄ōbu mwa be u ka Adirieli M̄eholagii mara. Adirieli wi, u sãawa Baasilain bii.

9 Beniwa Dafidi u Gabaonigii be n̄omu b̄eria. Ma ba da ba bu bw̄ε guuru w̄oll̄o Yinni Gusun̄an wuswaāo. Ma be kpuro ba gu s̄ō tee te. Saa ye, ya sãawa d̄ia ḡbiikinun ḡε̄ebun saa.

10 Risipa, Ayan bii, u saaki sua u da u teria guu ten w̄oll̄o, ma u w̄a mi saa ḡε̄ebun torubun di sere gura ya ka wurama. U win bibun gonu k̄su. S̄ō s̄ō u ra gun̄asu girewa su ku raa goo ni di. W̄okuru kpa u ḡbeeku ȳεε gira.

11 Yera ba da ba ye Dafidi s̄ōwa.

12 Ma u da Yabesīo Galadin tem̄o u S̄ōlu ka win bii Yonatan kukunu gurama. N deema Yabesigii beya ba raa goo ni sua B̄eti Sanin di mi Filisitiba ba raa nu bw̄ε sanam mε ba S̄ōlu go Giliboaā.

13 Ma u S̄ōlu ka Yonatan kuku ni sua ka sere maa be ba bw̄ε miginu.

14 Ma ba S̄ōlu ka Yonatan ginu sikua Selaā Benyam̄en tem̄o Kisi, S̄ōlun tundon sikir̄o.

Ye ba ye kpuro kua mam mam nge me sina boko u gerua, yera Yinni Gusunən mǎru ya sure.

Dafidin tabu kowobu

*ba ka Filisitiba tabu kua
(I maa mǎerio Bandun Gari I, 20:4-8)*

¹⁵ Filisitiba ba ka maa Isireliba tabu seewa, ma Dafidi ka win tabu kowobu ba da ba bu wǎri. Yen dǎma te, Dafidi u wasira gem gem.

¹⁶ Filisiti goo wi ba mǎ Yisibi Benǎbu, Rafan bweseru sǎo u yaasa mǎ ye ba kua ka sii gandu. Yen bunum mu sǎawa kilo ita. Durǎ wi, u maa takobi kpaa sǎke win pǎraǎ. Wiya u gerua ma u koo Dafidi go.

¹⁷ Ma Abisai Seruyan bii, u na u Dafidi somi u Filisiti wi so u go. Yera Dafidin tabu kowobu ba nǔn sǎowa ka bǎri ba nǎe, a nǎ maa ka sun tabu dǎo. Domi sa nǎ kǎ bu nun go kpa bandu tu kpe Isireliǎ.

¹⁸ Yeniban biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu sǎo Gǎbuǎ. Yera Sibekai, Husagii, u Safu sǎre u go. Safu wi, u maa yarawa Rafan bweserun di.

¹⁹ Yen biru, tabu maa seewa Gǎbu mi, Isireliba ka Filisitiban suunu sǎo. Ma Elikanani, Yaaren bii, Betelehǎmugii, u Goliati Gatigiin wǎnǎ go. Wi ba go mi, win yaasan buru ta sǎawa nge weson deka.

²⁰ Taa binin biru ba maa tabu kua Gatiǎ ka Filisitiba. Durǎ goo wǎa Gati mi, wi u yara Rafan bweserun di. Durǎ wi, u gunu too. Niki bii nǎoba tia tiawa u mǎ nǎmǎo ka naasǎ, ma ni kpuro nu kua yenda nǎe.

²¹ Yera u Isireliba nǎo kuura. Ma Yonatam, Dafidin mǎo Saman bii, u da u nǔn go.

²² Filisitiban tabu kowo Gatigibu nǎe be, ba yarawa Rafan bweserun di. Ma Dafidi ka wigibu ba bu go.

22

*Dafidin nasaran womu
(I maa mǎerio Womu 18)*

¹ Womu geniwa Dafidi u Yinni Gusunǎo kua sanam mǎe u nǔn wǎra saa win yiberǎban nǎman di, n mam nǎere Sǎolu.

² U nǎe, Yinni Gusunǎo, wuna a sǎa nǎn dam. Wuna na kǎ.

³ A sǎawa nge kpee baa yǎe sǎo kon kuke. A sǎawa nǎn kuku yee naanǎgiri.

Wuna a sǎa nǎn Yinni wi u man yakia.

Wuna a sǎa nǎn tǎerǎru.

Wunǎn dama mu man wǎra.

Wuna a sǎa nǎn kari.

⁴ I Yinni Gusunǎo siaro.

Nǎ n nǔn nǎogiri sue

na faaba kana,

u ra man wǎrewa

nǎn yiberǎban nǎman di.

⁵ Gǎo raa man bǎkua,

u ka man doonǎ nge nim tori baka.

⁶ Gǎribun wǎa yera man tǎkua.

Gǎo man taa bǎrie.

⁷ Ma na nǎogiri sua nǎn nuku sankiraru sǎo, na Yinni Gusunǎo soka.

Ma u nǎn nǎo nua saa win wǎa yerun di.

Mǎya maa nǎn weeweenu wǎri win swaa sǎo.

⁸ Tem mu yǎira,

ma guunu diira,

yǎn sǎ Yinni Gusunǎo u mǎru bǎsira.

⁹ Ma win mǎru seewa nge wiisu,

ma ya yabura nge dǎo yara,

ma ya yarimǎ win nǎon di nge dǎo buri.

¹⁰ U dera wǎlla ka tem dǎbe dǎbe kua.

Ma u sarama u guru wii bakaru taakumǎo.

¹¹ U wǎllun kǎso sǎni nge duma.

Ma u bellimǎ woo sǎo.

¹² U kukua yam wǎkuru sǎo,

ma guru wii sinumginu nǔn wukiri.

¹³ Win wuswaaǎo yam bururam mu wǎa.

Min diya gura nǎmǎo ka guru kpenu ka dǎo buri.

¹⁴ Win nǎo ga nǎora wǎllun di nge guru gbǎsukubu.

Ma guru kpenu nǎmǎo ka dǎo buri.

¹⁵ U nǎn yiberǎba yarinasia ka guru kpenu ni nu sǎa nge sǎenu.

U bu gira baama ka guru maakinu.

¹⁶ U wǎru wura, yiberǎba ba nanda.

Ma guru woo bǎkǎ ga daanu gberasia.

Ma dunian kpǎekpǎeku ga sǎosira.

¹⁷ Ma u win nǎmu demiamǎ wǎllun di

u man nǎnuǎ u yara nim bwee bakarun di.

¹⁸ U man wǎra yiberǎban nǎman di.

Yiberǎ be, ba man dam kere.

Yiberǎ be, ba man tusa.

¹⁹ Yiberǎ be, ba man wǎriwa nǎni swǎarun saa sǎo.

Adama Yinni Gusunǎo u kua nǎn tǎsi yeru.

²⁰ U man wǎra ben nǎman di,

na n ka tii mǎ,

domi u man kǎ.

21 U man domaru kua yèn sō na dεere.
U man domaru kua yèn sō na gem swīi.
22 Na win wooda mēm nōowa.
Na n nūn seesi.
23 Na win wooda kpuro swīi.
Na n win gere yinε.
24 Na nen tii nenua,
kpa n ku ra ka durum ko.
Na sāawa dee dee win wuswaa.
25 Yen sōna u man kōsia nge mε nen daa gea
nε.
U man kōsia nge mε nen gōru ga dεeram nε.
26 Sà n sāa naanεgibu, kaa n sun sāawεwa
naanεgii.
Sà n sāa gemgibu, kaa n sun sāawεwa
gemgii.
27 Sà n sāa dεerobu, kaa n sun sāawεwa
dεero.
Sà n maa sāa keetagibu, kaa n sun sāawεwa
keetaggii.
28 Yinni Gusunō, wunen tiiwa
a ra tōn be ba tii kawε faaba ko,
kpa a be ba tii sue kawε.
29 Yinni Gusunō, a sāawa nen fitila.
A ra man yam bururasie.
30 A ra man dam kē
n ka kpī n yiberε be ba tabu yānu mō wōri,
kpa n yō n ben gbāraru sure.
31 Ye Yinni Gusunō u mō, ya ra n dεndewa.
Bwisi geeya u ra tōnu kē.
U sāawa be ba nūn naanε sāan tεrεru.
32 Gusunō turowa u wāa.
Wi turowa u sāa besen Yinni.
Wi turowa u koo sun kōsu.
33 Wiya u sāa nen kuku yee damgiru.
Wiya u ra man swaa gea sure,
34 kpa u de nen naasu su n sāu nge nεmu,
na n ka yō dim dim guuru wōllō.
35 Wiya u ra man tabu sōōsi.
Wiya u ra man dam kē, n ka tendu gawa te
ta bō.
36 Yinni Gusunō, wuna a ra man faaba ko
nge tεrεru.
Wuna a ra man bere ka wunen dam bakam.
Wunen durom saabuwa na ka kua damgii.
37 Nà n duka mō, a ra de na n sāu.
Nà n duka mō, na ku ra maa sokure.
38 Nà n nen yiberεba naa gire,
wuna a ra de n bu naamwε.
Wuna a ra de na kun gōsirame,
ma n kun mō na bu kpeerasia.
39 Na ra bu suririwa temō n kōsuku
kpa bu kpana bu se.

40 Yinni, wuna a ra man dam kē n ka tabu ko.
Wuna a ra man nasara wē nen yiberεban
wōllō.
41 Wuna a ra de nen yiberεba bu man biru
kisi.
Wuna a ra de n be ba man tusa kpeerasia.
42-43 Na ra bu munkuwa kpa bu ko nge tua.
Na ra bu taakuwa kpa bu ko nge pōtōkō.
Yinni Gusunō, bà n nōogiru sua ba faaba
kana,
a ku bu faaba ko.
Bà n somiru kana,
a ku bu wisi.
44 Yinni Gusunō, wuna a man wōra
be ba man seesin nōman di.
Wuna a man kua bwese tukunun wirugii.
Wuna a dera ba man yoru diiyamme.
45 Bà n yande nen gari nua,
ba ra n man mēm nōowammεwa.
Bà n man wa, ba ra n man sāamōwa.
Bà n man wa, ba ra nandewa.
46 Bà n man wa, ba ra yarimεwa
ben kuku yerun di ba n diirumō.
47 Yinni Gusunō u wāa.
I nūn siaro. Wiya u sāa nge kperu mi na ra
kuke.
I nūn bεεrε wēeyō. Wiya u man faaba kua.
48 Wiya u ra man mōru kōsie nen yiberεban
mi.
Wiya u ra de bwesenu nu man yiira.
49 Wiya u ra de n kisira yiberεban nōman di.
Yinni, a man wōlle sua ben wuswaa.
Wuna a man faaba kua tōn kōsobun nōman
di.
50 Yen sōna kon womusu ko ka wunen yīsiru.
Wuna kon siara bwesenun suunu sōō.
51 Yinni Gusunō, a man gōsa a kua sunō.
Wuna a man nasara baka wē.
Na yē ma kaa n man durom sōōsimō,
nε ka nen bweseru sere ka baadommaō.

Dafidin gari dāaki

23

1 Dafidi, Isain bii, wi Gusunō Yakōbun
Yinni u gōsa u wōlle sua, win womusa Isire-
liba ba ra n kī bu nō. Win gari dāaki wee. U
nεε,
2 Gusunōn Hunde u gari kua saa nen nōon di.
Win gariya yi wāa nen yara sōō.
3 Gusunō, Isireliban Yinni wi u ra bu kōsu,
u man sōōwa u nεε,
sunō wi u tōmbu kparamō gem swaa sōō,
ma win tii u Gusunō nasie,

⁴ u sãawa nge são yanan yam bururam guru wiru sari.

São yana yera ya ra de yaka bekusu su balli, gura yà n na ya kpa.

⁵ Nge mɛya nɛn bweseru ta sãa Gusunɔn wuswaaɔ.

Domi u ka man arukawani bøkua ye ya n nɔru mɔ.

U ye kpuron kpunaa yi.

Goo kun maa kpɛ u ye kɔsi.

Saa kpuro u ra man nasara wɛ.

Ye na kɪ kpuro u ra man kuewa.

⁶ Adama be ba Gusunɔ gema ba sãawa nge sãki

yi ba ra bure bu kɔ.

Ba ku ra yi babe ka nɔm dira.

⁷ Wi u kɪ u yi baba,

sisu ka yaasan bura u koo ka yi sɔre,

kpa u yi dɔo mɛni yam tem mi sɔo.

Dafidin tabu durɔbu

(I maa mɛrio Bandun Gari I, 11:10-47)

⁸ Dafidin tabu durɔbun yɪsa wee. Ben ita ba yɪsiru yara.

Yosɛbu Baseɛti, Takemɔnigii, u sãawa ben turo. Wiya u tɔmbu nɛnɛ (800) go ka yaasa nɔn teerun tabu sɔo.

⁹ Yirusen yɪsira Eleasaa, Dodon bii, Akosin sikadobu. Sanam mɛ Filisitiba ba yara bu ka Isireliba tabu ko, wi ka Dafidiwa ba yɔra ba bu mara. N deema saa ye, Isireliba ba wãa guunɔ.

¹⁰ Yen dɔma te, Eleasaa wi, u Filisitiba gowa sere win nɔma mɔnya u kpana u takobi yɔsu. Ma Yinni Gusunɔ u nùn nasara baka wɛ. Yen biru Isireliba ba na ba nùn deema bu ka Filisiti ben yãnu gura.

¹¹ Ben itasen yɪsira Sama, Agen bii, Hararigii. Saa ye sɔo, Filisitiba ba maa mɛnna Lekio bu ka Isireliba tabu wɔri. N deema gberu gara wãa mi, tɛ sɔo ba dãsi duura. Ye Isireliba ba duki mɔ Filisiti ben sɔ,

¹² yera Sama u yɔra mi, u ka tu yina. Ma u ka Filisitiba tabu kua u bu go. Gusunɔ u nùn nasara baka wɛ dɔma te.

¹³ Gɛɛbun saa sɔo, Dafidin tabu sinambu tɛna sɔo ben ita ba da ba nùn deema Adulamun kpee wɔruɔ sanam mɛ Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban wɔwɔ.

¹⁴ Saa ye sɔo, Dafidi u wãa kpee wɔru ge sɔo. Ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehemuɔ.

¹⁵ Ma Dafidi u Betelehemun beke kua u nɛɛ, wara u koo ka man Betelehemun gbãra kɔnnɔn dɔkɔn nim naawa n nɔ.

¹⁶ Yera win tabu durɔbu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye wɔri ka dam ba Dafidi nim mɛ takama. Adama u n mu nɔra. U ka mu yãkuru kuawa, u Yinni Gusunɔ yaria.

¹⁷ U nɛɛ, Gusunɔ u man gbara bu nɛɛ, nɛna na nim mɛ nɔra. Domi mɛn sɔna tɔn beni ba ben wãaru kari bɔrie. Nim mɛ, mu sãawa nge ben yem mɛ mu koo raa yari.

Yen sɔna u yina u mu nɔ.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu durɔbu ita be, ba kua.

¹⁸ Abisai Seruyan bii, Yoabun wɔnɔ, wiya u sãa tɔmbu tɛna yen wirugii. Tɔmbu gooba wunɔbuwa (300) u go ka win yaasa. Ma u yɪsiru yara tɔmbu tɛna yen suunu sɔo.

¹⁹ Ba nùn beɛɛɛ wɛ too. Adama u n tabu durɔ gbiikobu ita be tura.

²⁰ Benaya, Kabisɛligii, Yehoyadan bii, u sãawa tabu durɔ wɔrugɔ. Ma u yɪsiru yara nasara dabi ni u wan sɔ. Wiya u Mɔabun tɔmbu yiru gabu go be ba sɛ nge gbee sinansu. Wiya u maa dua dɔkɔ kpɪriru sɔo u gbee sunɔ kãasi mi, u go puran saa sɔo.

²¹ Ma u Egibitin tabu durɔ damgii goo go. Saa ye sɔo u nùn wɔrim dɔo, bokura u neni. Ye u tura mi, ma u durɔ win yaasa ye u neni wɔra u ka nùn sɔka u go.

²² Yeniwa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u maa yɪsiru yara Dafidin tabu durɔbu tɛna ye sɔo.

²³ U beɛɛɛ baka wa be sɔo, adama ya n tabu durɔ gbiikobu ita begia tura. Ma Dafidi u nùn kua win kɔsobun wirugii.

²⁴ Dafidin tabu durɔbu tɛna yen gabun yɪsa wee. Asaeli, Yoabun wɔnɔ, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii,

²⁵ ka Sama, ka Elika, Harodugibu,

²⁶ ka Helesi, Peleti ka Ira Ikɛsin bii, Tekoagii,

²⁷ ka Abiesɛɛ, Anatɔtugii, ka Mɛbunai, Husagii,

²⁸ ka Saamɔo, Akoasigii, ka Maharai, Netofagii,

²⁹ ka Helebu, Baanan bii, wi u maa sãa Netofagii, ka Itai, Ribain bii, Gibeagii. Gibe ye, ya wãa Benyamɛn temɔ.

³⁰ Ka Benaya, Piratonigii, ka Hidai, Nakale Gaasigii,

³¹ ka Abi Aliboni, Arabagii, ka Asimafeti, Baakumugii,

³² ka Eliaba, Saabonigii, ka Bene Yaseni, ka Yonatom,

³³ ka Sama, Hararigii, ka Akiamu, Saraan bii, Hararigii,

³⁴ ka Elifelēti, Akasibain bii. Akasibain tundo u sāa Maakagii. Ka Eliamu, Ahitofelin bii, Gilogii,

³⁵ ka Hesirai, Kaameligii, ka Paarai, Arabugii,

³⁶ ka Yigeali, Natanin bii, Sobagii, ka Bani, Gadigii,

³⁷ ka Seleki, wi u sāa Amōnin bweseru, ka Naharai, Beerōtugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu yānu sōbe,

³⁸ ka Ira, ka Garebu, Yetēegibu,

³⁹ ka Uri, Hēti. Dafidin tabu durō damgibu ba sāawa tōnu tēna ka nōōba yiru.

24

Dafidi u win tōmbu gara

(I maa mēerio Bandun Gari I, 21:1-6)

¹ Yinni Gusunō u ka maa Isireliba mōru kua too, ma u dera Dafidi u bu seesi, u nūn sōōwa u nēē, a doo a Isireliba ka Yudaba gari.

² Yera u Yoabu win tabu sunō wi u wāa win turuku sōōwa u nēē, a doo a Isireliban bwesenu kpuro bera saa tem mēn sōō yēsān nām geu gian di sere mēn sōō yēsān nām dwarz, kpa a bu gari. Nge mēya kon ka gia mēn nōō ba geeru nē.

³ Yoabu u sina boko sōōwa u nēē, Gusunō wunēn Yinni u de tōn ben dabiru tu sosi wunōm wunōm subenu n kere yellu, kpa u maa de a bu wa ka nōni. Adama mban sōna a kī a yeni ko.

⁴ Ka mē, sina boko u Yoabu gari kamia ka sere maa tabu sinam be ba tie. Ma Yoabu ka tabu sinam be, ba yara ba da ba Isireliba gara.

⁵ Ba da ba Yuudēni tōbura ma ba ben kunu gira Aroēn sōō yēsān nām dwarz, wōwāō. Ma ba Gadin tem bukiana ba da Yasēē gia.

⁶ Min di, ba da Galadin temō, ka Kadēsio Hetiban temō, ka Danu Yanio ka yen baru kraanō ka Sidonio,

⁷ ka Tirio ye ya gbāra damgiru mō, ka wuu si su raa sāa Hefiba ka Kananibagisō, n ka

girari Beri Sebaō, Yudan tem sōō yēsān nām dwarz.

⁸ Nge mēya ba kua ba ka tem mē kpuro bukiana. Ma n kua suru nōōba nēē ka sōō yēndu ba sere tunuma Yerusalemuō.

⁹ Ye ba tunuma sina bokon mi, ma Yoabu u nūn tōn ben geeru sōōwa. U nēē, Isireliba sōō, be ba sāa tabu kowobu ba ka takobi sannō yē, ba sāawa tōmbu nōrōbun suba nēnē (800.000). Yudan bweseru sōō maa, ba sāawa tōmbu nōrōbun suba nēera wunōbu (500.000).

Gusunō u Dafidi sēyasia

win torarun sō

(I maa mēerio Bandun Gari I, 21:7-17)

¹⁰ Ye Dafidi u nua mē, yera win torara kara, ma u Yinni Gusunō sōōwa u nēē, na tora n kpā ye na ka tōn be gara. Tē na gia ma gari baka kookoosa na kua. A man nēn tora ten suuru kuo.

¹¹⁻¹² Saa yera Yinni Gusunō u win sōmō Gadi sōōwa u nēē, a doo a Dafidi sō a nēē, amēniwa nē Yinni Gusunō na gerumō. Wee, na nūn nōni swāaru ita gaa yiiye. Yen sō, u de u gōsima ten te u kī kpa n sere de tu koorā.

Sisiru bururu ye Dafidi u seewa,

¹³ Gusunōn sōmō Gadi u da win mi, u nūn sōōwa ye Yinni Gusunō u gerua. U nēē, yen yerā a kī. Gōōru tu du wunēn tem sōō wōō nōōba yiru? Nge a kpikiru su suru ita wunēn yiberēban sō. Nge bararu garu tu pusi wunēn tem sōō sōō ita. Tē, a bwisikuo kpa a man sō ye kon da n wi u man gōrima sō.

¹⁴ Yera Dafidi u Gadi wisa u nēē, nuku sankira bakana nu man deema mi. N buram bo Yinni Gusunō u man sēyasia ye tōnu koo ka man sēyasia. Domi win wōnwōnda kpā.

¹⁵ Ma Yinni Gusunō u dera barara pusi saa dōma ten bururun di n ka girari sōō ita ye. Ma tōmbu nōrōbun suba wata ka wōkuru (70.000) ba gbisuka Isirelin tem kpuro sōō.

¹⁶ Saa ye Yinni Gusunōn gōrado u sōōru kpa u ka Yerusalemu kpeerasia, yera Yinni Gusunō u gōru gōsia u wahala baka ye yōrasia. Ma u gōrado wi sōōwa u nēē, ya tura mē. A wunēn nōma wīō minin di.

Saa ye sōō, gōrado wi, u wāawa Arafuna Yebusin doo soo yerun bōkuō.

¹⁷ Sanam mɛ Dafidi u gɔrado wi wa wi u tɔmbu goomɔ yera u nɛɛ, nɛna na tore. Tɔn beni ba ñ gāanu kue. Yen sɔ, a de a man nɔma doke nɛ ka nɛn yɛnugibu.

Dafidi u Yinni Gusunɔ

yāku yeru bania

(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 21:18-26)

¹⁸ Yen dɔma tera Gadi u da Dafidin mi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a Yinni Gusunɔ yāku yeru kuo Arafuna Yebusin doo soo yeru mi.

¹⁹ Ma Dafidi u Gadin gari yi wura. U kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. U da mi.

²⁰ Yera Arafuna u mɛɛra gunguru wɔllun di u wa wee, sina boko ka win sina asakpɔbu ba wee, yera u sarama ka duka u da u nùn yiira u wuswaa tem girari.

²¹ Ma u Dafidi bikia u nɛɛ, yinni, mba n kua a ka sisi nɛn mi.

Dafidi u nùn wisa u nɛɛ, na nawa n ka wunɛn doo soo yee te dwe kpa n Yinni Gusunɔ yāku yeru bania mi. Kpa bara te ta pusa bɛɛn tem sɔɔ mi, tu doona.

²² Yera Arafuna u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, a batuma ye suo kam, kpa a yākunu kɔ mi, ni a kī. Ketɛba wee, yi kaa ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko, kpa yin sugu ka yin kekɛban dānu nu ko yāku dāa.

²³ Ye kpurowa durɔ wi, u sina boko kā, ma u maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ wunɛn Yinni, u ka nun nɔnu geu mɛɛri.

²⁴ Adama sina boko u nɛɛ, aawo, kon batuma ye dwewa ka nɛn gobi. Na ñ Gusunɔ nɛn Yinni yāku dɔɔ mwaararugiru kuamme ka gāa ni nu ñ man gāanu diiri.

Ma Dafidi u batuma ye ka ketɛ be dwa ka sii geesun gobi weeraakuru.

²⁵ Ma u yāku yee te kua batuma mi. U yāku dɔɔ mwaararuginu kua ka sere maa siarabun yākunu. Saa yera Yinni Gusunɔn mɔru ya sure. Ma bara te, ta doona tem min di.

SINAMBUN TIRE GBIIKIRU

Isireliban bandun gari yi ba torua Samuēlin tirenu sɔɔ, yin sukuma mu wāa Sinambun tirenu sɔɔ. Tire gbiikii teni sɔɔra Dafidin gɔɔn gari wāa ka sere maa win bii Salomɔɔn bandun gari. Salomɔɔ wi, u Yinni Gusunɔ sāa yeru bania Yerusalemuɔ. Amen biru, ma u mɛm nɔɔbu sariru kua. Mɛm nɔɔbu sari tera ta dera Isireliban banda bɔnu kua yiru. Ma ya dera Isireliba kpuron dam ka ben girima ya kaara. Waati ye sɔɔ, Gusunɔ u ra Isireliba ka ben sinambu win sɔmɔbu gɔrie bu ka bu kirɔ ko būu sāaru ka daa kɔsa kpuron sɔ.

Tire ten kpunaa

1. Dafidin wāa dāakiru bandu sɔɔ, wiru 1n di sere wiru 2:12.
2. Salomɔɔn bandu, wiru 2:13n di sere wiru 11.
3. Isireliban banda bɔnu kua yiru, wiru 12n di sere wiru 22.

Adoniya u kī u tii ko sunɔ

¹ Dafidi u tɔkɔ kua u bukura gem gem. Baa bā n nūn beka bubusi, ka mɛ, u ra n kurusinewa woorun sɔ.

² Sɔɔ teeru win bwāaba na ba nūn sɔɔwa ba nɛɛ, Yinni, a de su nun wɔndia kasuama u n da n wāa wunen bɔkuɔ u n nun nɔɔrimɔ kpa u n da n nun bɔkasi a n ka yam susuru waamɔ.

³⁻⁴ Ma ba wɔndia kurɔ burɔ kaso wɔri Isireliban tem kpuro sɔɔ. Yera ba wɔndia goo wa wi ba sokumɔ Abisagi. Wɔndia wi, kurɔ burɔn tiiwa. U sāawa Sunɛmugii. Ma ba nūn mwaama ba ka na sina bokon mi. Wiya u ra n nūn nɔɔrimɔ. Adama u n nūn yɛ kurɔ.

⁵⁻⁶ Adoniya wi Dafidi u ka Hagiti mara wiya u kua Dafidin yeruma Abusalɔmun gɔɔn biru. U sāawa durɔ burɔn tii. Tundo kun nūn wɔkisire saa mìn di ba ka wāa. U n maa nūn bikiare u nɛɛ, mban bwesera a mɔ mɛ. Yera Adoniya wi, u tii wɔlle sua u nɛɛ, wiya u koo bandu di. Ma u tii tabu keke kasua ye dumi gawe ka maasɔbu ka sere tabu durɔbu tɔnu weeraakuru be ba ra n nūn gbiie.

⁷ Ma u ka Yoabu Seruyan bii ka yāku kowo Abiataa gari bɔkua. Ma ba ka nūn yɔra.

⁸ Adama yāku kowo Sadaku ka Benaya Yehoyadan bii, ka Gusunɔn sɔmɔ Natani, ka Simɛi ka Rei ka sere Dafidin tabu kowo damgibu, beya ba n ka Adoniya nɔɔ tia kue.

Natani u Bati Seba bwisi kā

⁹ Ma Adoniya u yākuru kua ka yāanu ka ketɛ kpɛmi yi yi gum mɔ Sohelɛtin kperun bɔkuɔ te ta wāa Eni Rogelin bera gia. Ma u win tundo turosibu dim soka mi, ka Yudaba kpuro, be ba sāa sina bokon bwāabu.

¹⁰ Adama u n Gusunɔn sɔmɔ Natani soka ka Benaya ka Dafidin tabu durɔ damgii be, ka maa sere Salomɔɔ win tundo turosi.

¹¹ Yera Natani u da u Bati Seba Salomɔɔn mero sɔɔwa u nɛɛ, a n nua ma Adoniya Hagitin bii, u bandu di? Dafidi besen yinni kun maa yɛ.

¹² Yen sɔ, a na tɛ n nun bwisi kɛ ye kaa ko a ka wunen hunde bere, ka maa wunen bii Salomɔɔgia.

¹³ A doo a wunen yinni Dafidi sina boko deema a nūn sɔ a nɛɛ, n n wiya u nɔɔ mwɛeru kua u nɛɛ, wunen bii Salomɔɔwa u koo bandu di win biru? Mba n kua Adoniya u ka bandu sina.

¹⁴ Saa ye kaa ka nūn gari yi tore, kon duuma mi nen tii, kpa n wunen gari sire n sosi.

¹⁵ Ma Bati Seba u seewa u da diru mi sina boko u kpī. Domi sina boko u tɔkɔ kua gem gem. Abisagi Sunɛmugiiwa u wāa mi, u nūn nɔɔrimɔ.

¹⁶ Ye Bati Seba u tura mi, u yiira sina bokon wuswaaɔ. Ma sina boko u nūn bikia u nɛɛ, mba a kī.

¹⁷ Ma u wisa u nɛɛ, nen yinni, wuna a man nɔɔ mwɛeru kua ka bɔri a nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn yīsiru nen bii Salomɔɔwa u koo bandu di wunen biru.

¹⁸ Wee tɛ Adoniya u bandu di. Wunen nen yinni sina boko a n ka baaru.

¹⁹ Ma u ketɛ kpɛmi yi yi gum mɔ ka yāa dabinu go. Ma u win tundo turosibu dim soka ka Abiataa yāku kowo ka sere Yoabu wi u sāa tabu sunɔ. Adama u n wunen bii Salomɔɔ soka.

²⁰ Tɛ sina boko, wee, wuna Isireliba kpuro ba swaa daki a ka bu sɔ wi u koo ko wunen kɔsire bandu sɔɔ.

²¹ Yinni, saa ye kaa kpuna nge wunen baaba, ba koo nɛ ka nen bii Salomɔɔ mɛeriwa taarɛgibu.

22 Ye Bati Seba ka Dafidi ba gari m̀, yera Gusunən sɔmɔ Natani u tunuma mi.

23 Ma ba sina boko sɔ̀wa ba nɛɛ, Gusunən sɔmɔ Natani wee, u tunuma. Yera u sina boko yiira u wuswaa tem girari.

24 U ǹn bikia u nɛɛ, yinni, wuna a nɛɛ, Adoniya u bandu dio u ko wunen kəsire sina gɔnɔ?

25 Domi wee, u ketɛ kpɛmi yi yi gum m̀ go ka yāa dabi dabinu. Ma u win tundo tur-osibu sokusia ka tabu sinambu ka Abiataa yāku kowo. Wee, ba dimɔ ba nɔrumɔ win wuswaa. Ma ba gerumɔ ba m̀ Adoniya, sina boko, win hunde yu daka da.

26 Adama u ǹ nɛ ka Sadaku yāku kowo soka, ka Benaya Yehoyadan bii, ka sere maa wunen bii Salomɔ.

27 Sina boko, wunen min diya gari yini yi kooa? Ma a ǹ sere bɛsɛ wunen bwāabu sɔ̀wa wi u koo bandu di wunen biru?

Dafidi u Salomɔ gɔsa

u ka ko win kəsire

28 Ma Dafidi sina boko u nɛɛ, i man Bati Seba sokuo.

Ma ba ǹn soka u susi u yōra sina bokon wuswaa.

29 Yera sina boko u bōrua u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunən wāaru wi u man yara saa wahala kpuron di,

30 kon nɛn nɔ mweeru yibia gisɔ te na nun kua ka Gusunɔ bɛsɛ Isireliban Yinnin yīsiru na nɛɛ, Salomɔwa u koo bandu di nɛn biru u ko nɛn kəsire.

31 Ma Bati Seba u yiira u wuswaa tem girari u nɛɛ, nɛn yinni sina boko, wunen hunde yu daka da.

32 Ma Dafidi u nɛɛ, bu ǹn Sadaku yāku kowo sokuo ka Gusunən sɔmɔ Natani ka maa Benaya Yehoyadan bii. Ye ba tunuma, yera ba dua mi u wāa.

33 Ma u bu sɔ̀wa u nɛɛ, i nɛn bwāabu suo kpa i nɛn bii Salomɔ ketɛku yɔsɔia i ka ǹn da bwia ye ba m̀ Gihoniɔ.

34 Miya yāku kowo Sadaku ka Gusunən sɔmɔ Natani ba koo ǹn gum tāre wirɔ u ka ko Isireliban sunɔ, kpa i kəbi wura, yen biru i gere i nɛɛ, Salomɔ sina bokon hunde yu daka da.

35 Yen biru kpa i ǹn suama u na u sina nɛn sina gɔnɔ u ko nɛn kəsire. Domi wiya na gɔsa u ka Isireliba ka Yudaba kpara.

36 Ma Benaya Yehoyadan bii u nɛɛ, ami, nɛn yinni sina boko. Yinni Gusunɔ u de n kooa mɛ.

37 Nge mɛ Yinni Gusunɔ u ka nun wāa, u n maa ka Salomɔ wāa mɛ, kpa u win bandu walle sua n wunɛgiru kera.

Salomɔ u kua sunɔ

(I maa mɛrio Bandun Gari I, 29:21-25)

38 Yera yāku kowo Sadaku ka Gusunən sɔmɔ Natani ka Benaya Yehoyadan bii ka Keretiba ka Pelɛtiba be ba sāa sina bokon tiin kəsobu, ba da ba Salomɔ deema. Ma ba ǹn yɔsɔia sina bokon ketɛku walle ma ba da Gihoni mi.

39 Ye ba tura mi, yera Sadaku u da kuu bekurugirɔ u gum kəba tama. Ma u Salomɔ gum mɛ tāre wirɔ u ka ǹn ko sunɔ. Yen biru ba kəba so, ma tən be kpuro ba nɛɛ, sina boko Salomɔ, wunen hunde yu daka da.

40 Ma tən be kpuro ba ǹn swīi ba kəbi soomɔ ka nuku doo bakabu. Ma n sāare nge tem mu yīrumɔwa ben wurenun sɔ.

Salomɔ u Adoniya suuru kua

41 Adoniya ka win tən be u dim soka mi kpuro ba wure ni nua saa yɛ sɔ ba dim kpa. Ye Yoabu u kəban swīi nua, yera u nɛɛ, mban sōna ba wure mɛni wuu.

42 U gari yi gerumɔ u ǹ kpa, yera Yonatham, Abiataa yāku kowon bii u tunuma. Ma Adoniya u nɛɛ, a dam kooma tabu durɔ naanɛgii. Na yīiyɔ n labaari gea nɔ wunen min di.

43 Yonatham u ǹn wisa u nɛɛ, aawo. Domi Dafidi sina boko bɛsɛn yinni u Salomɔ bandu wɛ.

44 Ma u dera Sadaku yāku kowo ka Gusunən sɔmɔ Natani ka Benaya Yehoyadan bii ka Keretiba ka Pelɛtiba ba ǹn sina bokon ketɛku yɔsɔia,

45 ba da Gihoniɔ. Miya Sadaku yāku kowo ka Gusunən sɔmɔ Natani ba ǹn gum tāre wirɔ, u kua sunɔ. Yen biruwa ba gəsirama min di ka nuku doo bakabu. Ma wuu ge, ga gbisimɔ ka wurenu. Niya i nɔmɔ mi.

46 Salomɔ u maa sɔ sina gɔnɔ kɔ.

47 Ma sina bwāaba na ba bɛsɛn sina boko Dafidi domaru kua ba nɛɛ, Gusunɔ u Salomɔn yīsiru ka win bandu walle sua n kere wi Dafidigiru. Ma Dafidi u seewa u wuswaa tem girari win kpin yerun walle.

⁴⁸ Ma u gerua u nɛɛ, Gusunɔ Isireliban Yinnigia siarabu wi u nùn goo kã u win sina gɔna kɔsire kua. Ma u maa ka yɛro nɔni wa.

⁴⁹ Be Adoniya u dim soka mi kpuro, ba nanda ye ba gari yi nua. Ma ben baawure u win swaa mwa u doona.

⁵⁰ Yera Adoniya u berum soora Salomɔn sɔ, ma u seewa u da u yãku yerun kãanu nɛnua Salomɔ u ku ka nùn gon sɔ.

⁵¹ Yera ba Salomɔ sɔɔwa ba nɛɛ, wee Adoniya u berum soore wunen sɔ. U da u yãku yerun kãanu nɛni u mɔ, wunɛ Salomɔ a be bɔruo gisɔ ma a n nùn goomɔ.

⁵² Ma Salomɔ u nɛɛ, ù n tii nɛnua dee dee, baa win wirun seri tia ya n wɔrumamɔ. Adama sà n kɔsa gaa wa win min di, u koo gbiwa.

⁵³ Yera u dera ba nùn yara yãku yee ten min di. Ma Adoniya wi, u na Salomɔn wuswaa u kpuna u nùn tɔbura. Yen biru Salomɔ u nɛɛ, u wio win yenuɔ.

Wooda ye Dafidi u Salomɔ wɛ

2

¹ Ye Dafidi u gɔɔ turuku kua, yera u win bii Salomɔ wooda yeniba wɛ u nɛɛ,

² wee, na dɔɔ mi baawure u koo da. Adama wunɛ a de a n wɔrugɔru mɔ, a n tororu sɔ.

³ A Yinni Gusunɔn gere mɛm nɔɔwɔ, kpa a n sɔimɔ win swɛɛ sɔɔ, kpa a n win woodaba swɔi nge mɛ ba yorua Mɔwisin tireru sɔɔ. À n kua mɛ, ye a mɔ kpuro, ya koo koorawa.

⁴ Kpa Yinni Gusunɔ u win nɔɔ mwɛeru yibia te u man kua u nɛɛ, nɛn bibu bà n sɔimɔ gem sɔɔ ka ben gɔru kpuro ka ben bwisikunu kpuro, na n kon bia wi u koo ko nɛn kɔsire Isireliban bandu sɔɔ.

⁵ Yen biru Dafidi u maa nɛɛ, a n yɛ ye Yoabu Seruyan bii u man kua. Domi u Isireliban tabu sinambu yiru beni, Abinɛɛ, Nɛrin bii ka Amasa Yetɛɛn bii go, u ben yem yari bɔri yendun saa sɔɔ. Ma u mu tɛni win kpakaɔ, ka maa win baranɔ.

⁶ Yen sɔ, a koowo mɛn nɔɔ wunen bwisi yi nɛ. A ku ra de u seri burura u sere gbi.

⁷ Adama a Baasilai Galadigiin bibu durom kuo. A de ba n da di ka be ba dimɔ wunen dii yerɔ sannu. Domi beya ba na ba man somi sanam mɛ na kpikuru sua wunen mɔɔ Abusalɔmun sɔ.

⁸ A maa Simɛi Geran bii Benyamɛɛn bwe-seru sɔɔ yaayo. U na Bahurimun di, u man wɔm kɔsunu wɔnwa dɔma te na kpikuru dɔɔ Mahanaimuɔ. Adama ye na wee, u man sennɔ na Yuudenin daarɔ. Ma na bɔrua ka Yinni Gusunɔn yɔsiru na nɛɛ, nɛn takobi kun maa nùn goomɔ.

⁹ Adama tɛ, a ku de u kun sɛyasiabu wa. A bwisi mɔ, wuna a yɛ mɛ kaa nùn kua. A de u ka hunde tumaru gbi.

Dafidin gɔɔ

ka Salomɔn bandu

(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 29:26-28)

¹⁰ Yen biru Dafidi u kpuna u gu u win baababa naamwɛ. Ma ba nùn sika win wuu Yerusalemuɔ ge ba maa sokumɔ Dafidin wuu.

¹¹ Dafidi u kuawa wɔɔ weeru bandu sɔɔ. Gbiikaa u kua wɔɔ nɔɔba yiru Heboronia. Yen biruwa u kua wɔɔ tɛna ka ita Yerusalemuɔ.

¹² Saa ye sɔɔra Salomɔ u da u sina win tundon sina gɔna wɔllɔ. Ma ba win ban te dam sire gem gem.

Adoniyan gɔɔ

¹³ Adoniya Hagitin bii u na Salomɔn mɛro Bati Seban mi, ma Bati Seba u nùn bikia u nɛɛ, n ka sere do?

Ma u nùn wisa u nɛɛ, n do gbãa gbãa.

¹⁴ Adama gari gɛɛ wãa yi na kɔ n nun sɔ.

Ma kurɔ wi, u nɛɛ, a geruo mɛ.

¹⁵ Yera Adoniya u nɛɛ, a yɛ ma nɛna na raa ban te mɔ. Nɛna Isireliba kpuro ba yɔiyɔ n tu di. Adama wee ta wurɔ nɛn wɔnɔn mi. Domi Yinni Gusunɔwa u nùn tu wɛ.

¹⁶ Tɛ, gãa teena na kɔ n nun bikia. Yen sɔ, a ku man nu yinari.

Ma kurɔ wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a geruo.

¹⁷ Ma Adoniya u nɛɛ, na nun kanamɔ, a doo a man Salomɔ sɔɔwa u be man Abisagi Sunɛmugii kɛ kurɔ. U n nun ye yinarimɔ.

¹⁸ Ma Bati Seba u nɛɛ, to, kon da n nùn sɔ.

¹⁹ Yera Bati Seba u da Salomɔn mi, u ka nùn Adoniyan gari yi sɔ. Ye sina boko u win mɛro wa u wee, yera u seewa u nùn sennɔ da. U yiira win wuswaaɔ. Ma u seewa u da u sina win sina kitarɔ. Ma u dera ba ka win mɛro kitaru garu naawa u sina win nɔm geuɔ.

20 Ye u sina u kpa, yera u sina boko sɔ̄wa u nɛɛ, gāanu gana na ka na, na kī n nun kana. Yen sɔ̄, a ku man nu yinari.

Ma Salomɔ̄ u nɛɛ, a geruo na ñ nun yinarimɔ̄.

21 Ma Bati Seba u nɛɛ, a de bu Abisagi Sunɛmugii wunen mɔ̄ Adoniya wē kurɔ̄.

22 Yera Salomɔ̄ u nùn wisa u nɛɛ, a ku ra yande nɛɛ, n nùn bandu wēyɔ̄? Domi u sāwa nen mɔ̄. Win tamba maa yāku kowo Abiataa ka Yoabu Seruyan bii.

23 Ma Salomɔ̄ u b̄rua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ̄ u man kua nge mɛ u kī, ma na kun Adoniya go win gari yinin sɔ̄.

24 Yinni Gusunɔ̄ wiya, u man dam kā ma u man sinasia nen tundo Dafidin sina gɔ̄naɔ̄, ma u man ban te wē ka nen bibun bweserɔ̄ nge mɛ u nɔ̄ mwɛɛru kua. Sere ka win wāaru, kon dewa bu Adoniya go gisɔ̄.

25 Ma Salomɔ̄ wi, u Benaya Yehoyadan bii gɔ̄ra u da u Adoniya go. Ma u da u nùn go.

Ba yāku kowo Abiataa yara

win sɔ̄mburun di

26 Yen biruwa Salomɔ̄ u yāku kowo Abiataa sɔ̄wa u nɛɛ, a doo wunen temɔ̄ Anatɔ̄tuɔ̄. Domi gɔ̄wa a ka weenɛ. Adama na ñ gina nun goomɔ̄ yèn sɔ̄ wuna a kua yāku kowo nen tundo Dafidin waati sɔ̄. Mɛya a maa ka nùn win nɔ̄ni swāaru kpuro bɔ̄nu kua.

27 Nge mɛya Salomɔ̄ u ka Abiataa gira yāku kowo sɔ̄mburun di. Ma Yinni Gusunɔ̄n gari yi u raa gerua Elin yenun sɔ̄ Siloɔ̄ yi koorɔ̄.

Yoabun gɔ̄

28 Sanam mɛ Yoabu u nua ye ya Adoniya ka Abiataa deema, yera u duka sua u da Yinni Gusunɔ̄n sāa yerɔ̄, u yāku yerun kāanu nɛnua u ka b̄rua. Domi Adoniyawa u ka yɔ̄. Adama u ñ daa ka Abusalɔ̄mu yɔ̄re.

29 Ma ba da ba Salomɔ̄ sɔ̄wa ma Yoabu u duka sua u na u wāa Yinni Gusunɔ̄n sāa yerɔ̄ u yāku yerun turarun kāanu nɛni.

Saa yera Salomɔ̄ u Benaya Yehoyadan bii sɔ̄wa u nɛɛ, u doo u nùn go.

30 Ye Benaya u tura sāa yee ten mi, yera u Yoabu sɔ̄wa u nɛɛ, sina boko u nɛɛ, a yarima.

Adama Yoabu u nɛɛ, aawo, miniwa kon gbi.

Ma Benaya u gɔ̄sira u wura Salomɔ̄n mi, u nɛɛ, amɛni ka amɛniwa Yoabu u gerua.

31 Sina boko u nɛɛ, a koowo nge mɛ u gerua. A nùn s̄reo mi, a go, kpa a nùn yara min di a da a sike. Nge mɛya kaa nɛ ka nen bweseru yara tɔ̄mbu yiru ben yem di, mɛ Yoabu u yari. Domi ba ñ kɔ̄sa gaa kue.

32 Tɔ̄n beya Abinɛɛ, Nerin bii, Isireliban tabu sunɔ̄, ka maa Amasa Yetɛɛn bii, Yudaban tabu sunɔ̄. Ba nùn gem ka bɛɛɛ kere, ma u bu go ka takobi nen tundo Dafidi u ñ ka baaru. Yen sɔ̄, Gusunɔ̄ u de win yem mu wɔ̄ri win tii sɔ̄.

33 Ben yem mu ko n wāawa Yoabu ka win bibun bweserɔ̄ sere ka baadomɔ̄. Adama Yinni Gusunɔ̄ u koo de b̄ri yendu ta n wāa Dafidi ka win bibun bweserɔ̄ ka maa win bibun bandu sɔ̄ sere ka baadomɔ̄.

34 Yera Benaya u da u Yoabu s̄re u go. Ma ba nùn sikua win gberu kpaanɛ.

35 Ma sina boko u Benaya kua tabu sunɔ̄ Yoabun kɔ̄sire. Mɛya u maa Sadaku kua yāku kowo Abiataan kɔ̄sire.

Salomɔ̄ u dera ba Simeɪ go

36 Yen biru sina boko u gɔ̄ra bu da bu Simeɪ sokuma. Ye u na, yera sina boko u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, a wunen tiin yenu baniɔ̄ Yerusalemuɔ̄. Kpa a n wāa ge sɔ̄, a ku yari min di.

37 Dɔ̄ma te a yara min di, ma a Sedoronin wɔ̄wa tɔ̄bura na kon dewa bu nun go. Saa ye sɔ̄, wuna a tii go.

38 Ma Simeɪ u nɛɛ, ya wā yinni. Kon ko ye a gerua.

Ma u da u wāa Yerusalemu mi, n ka tɛ.

39 Wɔ̄ itan biru yera win yobu yiru gabu ba duka yakura ba da ba wāa Akisi, Maakan biin mi, wi u sāa Gatɪn sunɔ̄. Yera ba na ba nùn sɔ̄wa ba nɛɛ, wee, wunen yobu ba wāa Gatɪɔ̄.

40 Yera Simeɪ u seewa u win keteku gaari b̄kua u da Gatɪɔ̄ Akisin mi, u yoo be mwaaama.

41 Yera ba da ba Salomɔ̄ sɔ̄wa ma Simeɪ u yara Yerusalemun di u da Gatɪɔ̄. Adama u wurama kɔ̄.

42 Sina boko u gɔ̄ra u nɛɛ, bu nùn sokuma. Ye u na, u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, na ñ daa nun b̄rusie ka Yinni Gusunɔ̄n yīsiru na nɛɛ, a n yē dɔ̄ma te a yara Yerusalemun di, kaa gbiwa? A ñ wisa a nɛɛ, ya wā, a nua?

⁴³ N n mɛn na, mban sɔna a n̄ nɔɔ mwɛɛ te yibie te a kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Mban sɔna a n̄ gari yi mɛm nɔɔwɛ yi na nun sɔɔwa mi.

⁴⁴ Tɛ a yaaye kɔsa ye a nɛn tundo Dafidi kua? Yinni Gusunɔwa u koo nun ye kɔsie.

⁴⁵ Adama nɛ, sina boko Salomɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo man domaru kua. Kpa u nɛn tundo Dafidin ban te na dii mini tɔsisia sere ka baadommaɔ.

⁴⁶ Yen biru sina boko u Bɛnaya Yehoyadan bii wooda wɛ, u nɛɛ, u doo u Simɛi go. Ma u yara u da u n̄n go.

Yeniban biruwa Salomɔɔn banda dam kua.

Salomɔɔ u Egibitin sunɔn bii

sua kurɔ

3

¹ Salomɔɔ u Egibitin sunɔn bii sua kurɔ. Nge mɛya ba ka arukawani bɔkua. Ma u ka kurɔ wi da Dafidin wuu Yerusalemuɔ sere u ka win tiin yenu bani ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru, ka sere maa gbɔra te u koo bani u ka Yerusalemu sikerena.

² Isireliba ba ra yɔkuru kowa gungunu wɔllɔ saa ye sɔɔ, domi ba n̄ gina diru garu banɛ mi ba ko n da Yinni Gusunɔ sɔa.

³ Salomɔɔ u Yinni Gusunɔ kɔa. Ma u win tundo Dafidin wooda kpuro mɛm nɔɔwa. Mɛya win tii u ra yɔkunu ko gungunu wɔllɔ, kpa u turare dɔɔ doke mi.

Salomɔɔ u bwisi kana

(I maa mɛriɔ Bandun Gari II, 1:2-13)

⁴ Sɔɔ teeru Salomɔɔ sina boko u seewa u da Gabaoniɔ u ka yɔkuru ko. Domi miya yɔku yee bakara wɔa. Yɔku dɔɔ mwaararuginu dabi dabina u dɔma te kua mi.

⁵ Gabaoni miya Yinni Gusunɔ u n̄n kure dosu sɔɔ wɔkuru. U n̄n sɔɔwa u nɛɛ, a bikio ye a kɔ n̄ nun kua.

⁶ Salomɔɔ u n̄n wisa u nɛɛ, a wunen bɔɔ Dafidi nɛn tundo kɔi geeru sɔɔsi yɛn sɔ u sɔa dee dee gem sɔɔ ka gɔru dɛɛrɔ wunen wuswaaɔ. Ye ya kpuro kere, yera a dera nɛ, win bii, na kua win kɔsire bandu sɔɔ gisɔ.

⁷ Yinni Gusunɔ, wuna a man gɔsa a kua nɛn tundo Dafidin kɔsire. Wee nɛ aluwaasi piibuwa. Na n̄ yɛ mɛ kon ko n ka tɔn be kpapa.

⁸ Na maa wɔa ben suunu sɔɔ, be, be a gɔsa. Ma ba maa dabi sere ba n̄ garirɔ.

⁹ Yen sɔ, a man bwisi kɛɛyɔ n ka bu kpapa, kpa n kpɔ n gea ka kɔsa wunana. Ma n kun mɛ, wara u koo kpɔ u wunen tɔn dabi teni kpapa.

¹⁰ Ma Salomɔɔn wisi bi, bu Yinni Gusunɔ dore.

¹¹ Yera u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, a n̄ bikie wunen wɔaru tu dakaɔ da, a n̄ maa bikie a n dukia mɔ, mɛya a n̄ maa wunen yibɛɛɛban gɔɔ kanɛ. Adama bwisiya a bikia a ka kpɔ a wunen tɔmbu kpapa dee dee.

¹² Yen sɔna kon nun kua nge mɛ a gerua. Kon nun laakari ka bwisi kɛ yɔn bweseru goo kun waare, mɛya goo kun maa ye wasi wunen biru.

¹³ Kon maa nun dukia ka bɛɛɛɛ wɛ wunen wɔaru sɔɔ ye a n̄ bikie. Sinambu sɔɔ, goo sari wi u koo ka nun nɛra.

¹⁴ Yen biru a n̄ sɔimɔ nɛn swɛɛ sɔɔ, ma a nɛn woodaba ka nɛn yiirebu mɛm nɔɔwammɛ nge mɛ wunen tundo Dafidi u kua, kon de wunen wɔaru tu dakaɔ da.

¹⁵ Saa yera Salomɔɔ u yanda ma u tuba ma Yinni Gusunɔwa u ka n̄n gari kua dosu sɔɔ. Ma u gɔsirama Yerusalemuɔ u da mi Yinni Gusunɔn woodan kpakorora yii u yɔku dɔɔ mwaararuginu kua mi, ka siarabun yɔkunu. Ma u win bwɔabu kpuro dim soka.

Salomɔɔ u gari sɛsɔgii siri

¹⁶ Sɔɔ teeru kurɔ tanɔbu yiru gabu ba na sina boko Salomɔɔn mi, ba yɔra win wuswaaɔ.

¹⁷ Ma ben turo u nɛɛ, yinni, a man yisa kuo. Nɛ ka kurɔ winiwa sa wɔa dii teerɔ. Win bɔkuɔra na yiira na mara.

¹⁸ Ye na mara, yen sɔɔ itasera win tii u maa mara. Ma sa wɔa dii tee te sɔɔ sannu. Goo kun maa ka sun wɔa mi.

¹⁹ Ye n kua wɔkuru yera u win bii kpunari u go.

²⁰ Yinni, yera u seema wɔku te, u nɛn bii sua saa nɛn yɛsan di ye na do. Ma u n̄n kpɔ win tororu wɔllɔ. Yen biru u win bii goo te sua u man yiya.

²¹ Ye na seewa bururu n ka nɛn bii bɔm kɛ, yera na deema bii gora. Ma na wure na bii wi mɛera tii, na deema u n̄ sɔa nɛgii.

²² Ma win winsim u nɛɛ, nɛn biiwa u wasi.

Gbiikoo wi, u maa nεε, n ñ mε, wunεgiiwa u gu.

Mεsuma ba sikirinamε sina bokon wuswaaε.

²³ Yera sina boko u nεε, too wee, bεε kpuro i ñ wure. Domi wini ù n nεε, win biiwa u wasi kpa wiεnε u nεε, aawo, wunεgiiwa u gu.

²⁴ N n mεn na, i man takobi tama. Ma ba ka nùn ye naawa.

²⁵ Ma u nεε, bu bii wi u wasi mi buranε kpirinu yiru. Kpa ben baawure u kpiri kpirika sua.

²⁶ Yera wεnwεnda bii win mεron tii mwε. Ma u sina boko sεεwa u nεε, nen yinni, na nun kanamε, a nùn bii wi wεεyε. A ku de bu nùn go.

Adama turo wini u nεε, a nùn buranε kpa u ku ko besen googii.

²⁷ Yera sina boko u nεε, i ku bii wi go. I kurε gbiikoo bii wi wεεyε. Wiya u sãa win mero.

²⁸ Ye Isireliba kpuro ba nua nge mε sina boko u siri ba nùn naεia. Domi ba wa ma Gusunεwa u nùn bwisi yi kã u ka siri bi kua.

Salomεon sina asakpεbu

4

¹ Salomεε u kua Isireliba kpuron sina boko.

² Win sina asakpεbun yĩsa wee, Asaria Sadεkun bii, u sãawa yãku kowo.

³ Elihorεfu ka Akiya, Sisan bibu ba sãawa tire yorobu.

Yosafati Ahiludun bii, wiya u ra maa tirenu bere.

⁴ Benaya, Yehoyadan bii, wiya u sãa tabu sunε. Sadεku ka Abiataawa ba maa sãa yãku kowobu.

⁵ Asaria Natanin bii, wiya u maa sãa bera ka beran wirugibun guro guro.

Sabudu, Natanin bii, wiya u sãa win sina asakpε wi u ra nùn bwisi kē.

⁶ Ma Akisaa u sãa sina kpaarun sεm kowobun wirugii.

Adoniramu Abidan bii u sãawa be ba yoo sεma mεn wirugii.

⁷ Salomεε u tem mε bεnu kuawa bera wεkura yiru. Ma u yen baayeren wirugii swĩi. Bera, ba ra wi sina boko ka win yenugibu nεari. Ben baawure u ra bu kowa suru tia wεε tia sεε.

⁸ Wirugii ben yĩsa wee.

Hurin biiwa u Efaraimun guunun bera gia mε.

⁹ Dekerin biiwa u maa Makasi mε ka Saabimu, ka Beti Semεsi ka Eloni ka Beti Hanani.

¹⁰ Hesεdin biiwa u maa Aruboti mε ka Soko ka sere maa Hefεεn tem kpuro.

¹¹ Abinadabun biiwa u Dorin tem mε. Wiya u Salomεon bii Tafati sue kurε.

¹² Baana, Ahiludun bii, wiya u Tanaki, ka Mεgido mε ka Beti Seani ye ya wãa Saatanin bεkuε Yisireεlin wεwaaε. Bera ye, ya toruawa saa Beti Seanin di n ka da Abeli Mεholε sere ka Yokumεamun bera gia.

¹³ Gebεεn biiwa u maa Ramεti mε ye ya wãa Galadin temε ka sere maa Yairi, Manasen biin baru kpaanu, Galadiε. Gebεεn bii wiya u maa Aagεbu mε Basanin temε. Wusu watawa u mε si ba gbεranu toosi ba nin kenutinun sεretinu kua ka sii gandu.

¹⁴ Akinadabu Idon bii, wiya u maa Mahanaimu gia mε.

¹⁵ Akimasi wi, u Salomεon bii Basimati sue kurε, wiya u Nεfitalin bera gia mε.

¹⁶ Baana Usain bii, wiya u maa Aseεn tem ka Bealεtun tem mε.

¹⁷ Yosafati, Paruakin bii, wiya u maa Isakaran tem mε.

¹⁸ Simεi, Elan bii, wiya u maa Benyamεεn tem gia mε.

¹⁹ Geberi Hurin bii, wiya u maa Galadin tem gia mε, mi Sihoni Amεreban sina boko ka Ogu Basanin sina boko ba raa bandu dii. Tεmbu wεkura yiru ye baasi, Salomεε u maa tεn turo gεsa u n ka sãa be kpuron guro guro.

Salomεε u dukia wa win bandu sεε

²⁰ Saa ye sεε, Yudaba ka Isireliba ba dabi nge nim wεkun yani sεeri. Ba dimε, ba nεrumε, ba nuku dobu mε.

5

¹ Sinam be ba wãa saa daa te ba mε Efaratin di sere n ka girari Filisitiban temε, n ka da Egibitin daarε, Salomεεwa u be kpuro mε win wεaru kpuro sεε. Ba ra n ka nùn wεε gobi naawammε.

² Dĩa ni Salomεon yenugibu ba ra di sεε teeru wee. Som mε mu ñ ye, tεnnu nεεba nne ka sere maa som buuru tεnnu yendu yiru sari,

³ ka kete wəkuru yi ba n̄arim̄o yenūo ka kete yendu yi ba ra kpare, ka yāanu wun̄abu (100) ka gbeeku yēē gēē nge n̄ennu ka gini ka sere maa gue yi yi gum m̄o.

⁴ Be ba wāa Efaratin s̄o duu yer̄o, saa Tifusakin di sere ka Gas̄o Salom̄o wa u be kpuro m̄o. Win woodawa ba ka s̄ambu m̄o. Ma b̄ari yenda wāa bera mi kpuro s̄o.

⁵ Win waati ye s̄o, Yudaba ka Isireli be ba wāa saa tem m̄en goo gbiikirun di sere m̄en goo ḡomkir̄o ba wāawa b̄ari yendu s̄o, ben baawure u win gberu wukum̄o.

⁶ Yeniban biru, Salom̄o u dumi m̄o n̄ar̄abun suba weeru (40.000), ma u yi wāa yeru kua. Yiya yi ra win tabu kek̄eba gawe. U maa maas̄abu m̄o t̄onu n̄ar̄abun suba wukura yiru (12.000).

⁷ Bera w̄akura yiru yen wirugii bera, ba ra n ka d̄ianu naam̄o ni Salom̄o ka win t̄ambu ba ra di. W̄ōo tia s̄o, suru tia bera baayere ya m̄o yu ka d̄ianu na. Ba ku ra de d̄ianu nu biara Salom̄on yenūo.

⁸ Ba ra maa ka dobi ka taka de de win dumin s̄o mi yi wāa nge m̄e ba bu s̄o wa bu ko.

Salom̄o u t̄ambu kpuro

bwisi kera

⁹ Gusun̄o u Salom̄o bwisi ka laakari ka yēē bakaru k̄a te ta n̄ kin̄e m̄o.

¹⁰ Win bwisi yi, yi s̄o yari yerugibun bwisigibu ka Egibitigibun bwisigibugii kere sere mi n̄ toma.

¹¹ Goo sari wi u n̄un bwisi tura. Win bwisi yi, yi Etani, Esarakin sikadobugii kere. M̄eya yi maa Hemanigii kere ka Kaakoligii, ka Daadagii ka Maholin bibugii. Ma Salom̄o u ȳisuru yara bwese ni nu ka n̄un sikerenēn suunu s̄o.

¹² M̄onnu n̄ar̄abun suba itawa (3.000) Salom̄o u yorua. Ma u womusu kua su n̄ar̄abu (1.000) kere.

¹³ U t̄ambu d̄anun faagi kua saa bakanun di sere ka d̄aa kikis̄o, si su ra kpi gana w̄oll̄o. M̄eya u maa yēē naasu n̄n̄egiin faagi kua ka yi yi ra kabiri, ka gun̄osu ka sw̄ēē.

¹⁴ Ma sinam dabinu ba t̄ambu ḡarim̄o win mi, saa tem tukum di bu ka win bwisin gari n̄o.

Salom̄o u s̄aru m̄o u ka

Yinni Gusun̄on s̄aa yeru bani

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 2:2-15)

¹⁵ Hiramun Tirin sun̄o u raa s̄awa Dafidin b̄ar̄o. Ye u nua ma ba Salom̄o bandun gum t̄are u kua sun̄o, win tundo Dafidin k̄asire, yera u s̄am̄abu ḡora bu n̄un t̄abiri.

¹⁶ Ma Salom̄o u maa ḡora Hiramun mi.

¹⁷ U n̄eē, a n̄en tundo Dafidi yē. A yē ma u n̄ kp̄ia u Yinni Gusun̄o s̄aa yeru banie, yēn s̄o tabu n̄un sikerenē baama kpuron di. Yinni Gusun̄o u maa dera u win yibereba taare.

¹⁸ Tē na w̄ere yēn s̄o Gusun̄o n̄en Yinni u dera b̄ari yenda wāa n̄en tem beri berika kpuro s̄o. M̄eya na n̄ maa yibere goo m̄o wi u koo man w̄arima.

¹⁹ Yen s̄o, tē na nia s̄aa n̄ diru bani mi ba ko n̄ da Gusun̄o n̄en Yinni s̄a, nge m̄e win tii u raa Dafidi n̄en tundo s̄o wa. U n̄eē, win bii wi u koo sina win sina ḡona w̄oll̄o u ko win k̄asire, wiya u koo n̄un diru bania.

²⁰ Yen s̄o, a de wunen s̄am kowobu bu man d̄aa damgia ye ba m̄o seduru b̄ar̄iama Libanin guurun di. Kpa n̄ nun ben k̄asiaru w̄ē nge m̄e a gerua kpuro. N̄en s̄am kowobu ba koo wun̄egibu somi bu ka s̄ambu te ko. Domi a yē ma goo sari b̄ese s̄o wi u d̄aa burabu yē nge b̄eē, Sidonigibu.

²¹ Ye Hiramun u Salom̄on gari yi nua, yera win nukura dora gem gem. Ma u n̄eē, na Yinni Gusun̄o siara wi u Dafidin bii bwisi k̄a u ka t̄on dabi te kpara.

²² Ma u kpam Salom̄o ḡoria u n̄eē, na nua ye a geruma. Yen s̄o, na kon ko ye a bikia mi kpuro. Kon nun d̄aa damgia ye ba m̄o seduru ka sipēre kasuama.

²³ N̄en s̄am kowobu ba koo ka d̄aa ye na saa Libanin guunun di sere nim w̄okūo. Yen biru, kon ye tari tari ya n̄ ka gerua nim s̄o yu ka na sere mi kaa man s̄o. Miya kon de bu ye kusia bu yi, kpa wunen tiigibu bu den yen wunan̄o ko. Ye kaa man k̄asia, yera a n̄en yenugibu d̄ianu m̄ar̄isiam̄a.

²⁴ Ma Hiramun u d̄aa ni kpuro m̄ar̄isia nge m̄en n̄o Salom̄o u k̄i.

²⁵ Ma Salom̄o u Hiramun alikama t̄onnu n̄ar̄abun suba n̄o ba tia (6.000) m̄ar̄isia, ka olifin gum yarum ditiri n̄ar̄abun suba n̄o ba ita (8.000). Nge m̄eya u ra ko w̄ōo baagere Hiramun u ka win yenu n̄eē.

²⁶ Yinni Gusun̄o u Salom̄o bwisi k̄a nge m̄e u raa gerua. Ma b̄ari yenda wāa wi ka Hiramun baa s̄o. Ma ba arukawani m̄ōsine.

Saloməə u təmbu səma koosia
(*I maa mɛerio Bandun Gari II, 1:18, 2:1, 16-17*)

²⁷ Saloməə u təmbu gəsa Isireliba səə be ba koo kpī bu səmunu səbe. Ma ben geera kua təmbu nərəbun suba tənə (30.000).

²⁸ Adoniramawa u sāa tən be kpuron kparo. Ma u bu bənu kua wuunu ita, nərəbun suba wəku wəkubu (10.000). Suru tia səə, wuu nin teera ta ra ka dīa ni de Libaniə, kpa be ba tie ba n wāa yenuə. Yen sōna ben baawure u ra ko suru yiru win yenuə, kpa u ko suru tia Libaniə.

²⁹ Saloməə u maa səm kowobu mə tənə nərəbun suba wənɛ (80.000) be ba ra kpenu dāku guunə, ka təmbu nərəbun suba wata ka wəkuru (70.000) be ba ra kpee ni gure.

³⁰ Be ba ra n səm kowo be kpuro kpare, ba n bu wooda wɛmə, ba sāawa nərəbun suba ita ka gooba wunəbu (3.300).

³¹ Saloməə sina boko, u wooda wɛ u nɛɛ, bu kpee bakanu bəsukuo ni nu geenu sāa bu ka dii ten kpeɛkpeɛku swīi.

³² Win səm kowobu ka Hiramugibu ka Gibaligibu be ba səmbu ten saria yɛ ba menna ba dāa yen səmburu kua ma ba kpee ni dāka bu ka dii te bani.

6

Saloməə u diru bana tən mi

ba kon da Yinni Gusunə sā
(*I maa mɛerio Bandun Gari II, 3:1-14*)

¹ Ye Yuuba ba yara Egibitin di n kua wōo nɛɛru ka wənɛ (480), yera Saloməə u diru bana torua tən mi ba ko n da Yinni Gusunə sā. N deema win bandun wōo nnɛsen suru yiruse səra mi.

² Dii te u bana mi, ten dɛɛbu sāawa gəm soonu wata. Ma ten yasum mu sāa gəm soonu yendu. Ten gunum maa gəm soonu tənə.

³ Dii ten duu yee gbiikirun dɛɛbu sāawa gəm soonu yendu. Duu yee ten yasum ka dii ten tiin yasum tia. Ma ten gunum mu sāa gəm soonu wəkuru.

⁴ Sina boko Saloməə u dera ba dii te fɛnɛntiba kua ba sisu kare.

⁵ Yera u maa gidambisa ye ya dinu ita mə gəri ten yɛsi yɛsikaə ka ten biruə.

⁶ Gidambisa yen dii temkirun yasum mu sāawa gəm soonu nəəbu. Te ta maa wāa suunu səə, tegim maa gəm soonu nəəba tia.

Itaserugim maa sāawa gəm soonu nəəba yiru. N deema sāa yee ten gana ya sinum mə temə, adama gidambisan dii temkirun wəllə ba yen sinum kawawa gəm soo teeru daasin dāa yii yerun sō. Dii suunukirun wəllə ba maa yen sinum kawa gəm soo teeru daasin dāa yii yerun sō. Ba yeni kuawa domi ba n kī bu sāa yee ten gana yaba.

⁷ Ye ba dii te banimə, ba tu banawa ka kpee ni ba raa dāka ten sō. Yen sōna ba n səm yānu ganun damu nua mi, ni ba kua ka sisu, baa matalaka n kun mɛ gbāa.

⁸ Gidambisa yen kənnəsə, su wāawa sōo yɛsan nəm dwaru gia. Ma ba yəotii bana saa tem di bu ka yə yen dii wərukurə.

⁹ Ye Saloməə u dii te bana u kpa, yera u tu kpe ka sɛdurun dāa bɛsi, ka dāa yen bīinu.

¹⁰ Gidambisa yen diru baateren gunum mu sāawa gəm soonu nəəbu. Ma u dii nin daasi dāa səndi səndi nin ayenə, sāa yee ten gana wəllə.

¹¹ Ma Yinni Gusunə u ka Saloməə gari kua u nɛɛ,

¹² wee, a man diru baniammɛ. Mɛya à n maa nɛn yiirebu ka nɛn woodaba mɛm nəəwammɛ, kon nɛn nəə mwɛeru yibia te na wunen tundo Dafidi kua wunen sō.

¹³ Ko na n wāa dii te səə nɛn təmbu Isireliban suunuə, na n bu derimə.

Dii ten səən bura yānu

¹⁴ Ye Saloməə u dii te bana u kpa,

¹⁵ yera u dera ba ten səən gani wukiri ka dāa damgia ye ba mə sɛdurun bɛsi, saa yin tem di sere ba ka daasi girari. Ma u maa dāa damgia ye ba mə sipɛrɛ tɛria ten temə.

¹⁶ Yera u dii ten səəwə burana ka sɛdurun dāa saa ten tem di sere ka daasiə, ma n kua dii səə gèn yasum kua gəm soonu yendu. Ma u gu kua dii te ta dɛɛre gem gem.

¹⁷ Sāa yee ten adɛrən dɛɛbu bu sāawa gəm soonu weeru.

¹⁸ Sɛdurun dāa ye ba doke dii ten gani səə mi, ba ye səə bwāanu ka biibiin weenasii yorua. Dii ten ganam gam sari mi n tere.

¹⁹ Dii səə ge u kua sāa yee ten suunu səə mi, u gu kuawa u ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te yi mi.

²⁰ Dii səə gen dɛɛbu bu sāawa gəm soonu yendu. Ma gen yasum maa sāa gəm soonu yendu. Ma gen ganin gunum maa sāa gəm soonu yendu. Ma u yi wura wukiri. U maa

dera ba kpakororu garu kua ka sɛdurun dāa, ba wura pote. Ma ba tu yi dii sɔɔ gen kɔnnɔwɔ.

²¹ Ma u dera ba wuran tii tii doke sāa yee ten sɔɔwɔn ganiɔ ka ten temɔ. U maa wuran sum piiminu kua u doke dii te ta dɛere gem gem kɔnnɔwɔ. Niya ba ka beku kare te gabe.

²² U wura dokewa dii ten sɔɔwɔ kpuro, sere ka kpakoro te ta wāa dii te ta dɛere gem gem kɔnnɔwɔ.

²³ Ma u wɔllun kɔsobun weenasibu yiru gɛɛ kua ka dāa damgia u doke dii te ta dɛere gem gem sɔɔ. Yin gunum mu sāawa gɔm soonu wɔkuru.

²⁴ Yin kasan dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu nɔɔbu nɔɔbu. Yin kasi yiru ye ya girarine mi, yin dɛɛbu kuawa gɔm soonu wɔkuru.

²⁵⁻²⁶ Wɔllun kɔsobun weenasii be, ba weenɛwa mam mam. Ba maa gunum ka yasum nɛwa.

²⁷ Salomɔɔ u bu yɔrasia dii te ta dɛere gem gem suunu sɔɔ. Ba kasa dɛmiɛ. Turon kase teeru ta gana gee girari. Ma turogira maa gana giɔ girari. Ma kasa yiru yeni, ya yinne dii ten suunu sɔɔ.

²⁸ Ma u yi kpuro wura pote.

²⁹ Yen biru, u dera ba dii ten sɔɔwɔ ka ten adɛrɔwɔ wɔllun kɔsobun weenasibu kua gani sɔɔ, ka sere maa kpakpa wurusu, ka biibiiban weenasii.

³⁰ Ma u sāa yee ten temɔ kpuro wura doke.

³¹ Yera u gambo sikanɛba doke dii te ta dɛere gem gem kɔnnɔwɔ ye ba kua ka dāa damgia. Gambo ye, ka yen kadirin yasum mu ka gana yen bɔnu nɔɔbun tia nɛ.

³² Dāa damgia ba ka gambo sikanɛ be kua. Ma ba wɔllun kɔsobu ka kpakpa wurusu ka biibiiban weenasii yorua gambo ye sɔɔ. Yera u ye kpuro wura pote, ma ya kua buraru.

³³ U maa dera ba sāa yee ten kɔnnɔn gambon kadiri kua ka dāa damgia. Ma u ye gambo sikanɛba dokea ye ba kua ka dāa ye ba mɔ sipɛɛ. Gambo ye, ka yen kadirin yasum mu ka gana yen bɔnu nnɛn tia nɛ.

³⁴ Dāa yen bɛsi yiru yiruwɔ ba doke gambo sikanɛ yen baayere sɔɔ. Bā n ye kenia kpa yu tii kure.

³⁵ Ma ba wɔllun kɔsobu ka kpakpa wurusu ka biibiin weenasii yorua gambo ye sɔɔ. Ma u ye kpuro wura doke.

³⁶ Ma ba dii te agbara toosi ba ka sikerena. Ba yen gana kuawa kpenu itan sɔkenun saka. Ma ba sɛdurun dāa bīinu sɔndi yen wɔllɔ.

³⁷ Salomɔɔn bandun wɔɔ nnɛsen suru yiruse sɔɔra ba Yinni Gusunɔn sāa yee ten kpɛɛkpɛɛku swīi.

³⁸ Ma ba dii te bana ba kpa ka ten baayere kpuro nge mɛ ba ten kpunaa yi, win bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nɔɔba itase sɔɔ.

Salomɔɔ u dii te banawa wɔɔ nɔɔba yiru.

Salomɔɔn sina kpaarun bana

7

¹ Salomɔɔ u win tiin sina kpaaru banawa wɔɔ wɔkura ita u sere tu kpa.

² Dii te ba sokumɔ Libanin dāa sɔɔ tera u gbia u bana. Ten dɛɛbu sāawa gɔm soonu wunɔbu (100), ten yasum maa gɔm soonu weeraakuru, ten gunum maa gɔm soonu tɛna. Dāa gea ye ba mɔ sɛdurun bīina ba gira sīa nnɛ. Yen biru, yera ba maa ka dāa dumi kua ba sɔndi dāa bīi nin wɔllɔ.

³ Ma ba daasi kua ka sɛdurun dāa, ba sɔndi dāa dumi yin wɔllɔ. Yin geera sāawa weeru ka nɔɔbu. Ma ba ye bɔnu kua sīa ita. Sīa yen baayere ya mɔwa dāa wɔkura nɔɔbu.

⁴ Ba dii ten goo bakanɔ fɛnɛntiba doke sīa ita ita, ba nɔɔ kisinɛ.

⁵ Fɛnɛnti be, ka ben kadirin goonu nnɛ ya yasum nɛwa kpuro. Ma yi nɔɔ kisinɛ.

⁶ Ma u maa dii ten wuswaaɔ kɔbɛ kua ka gbereba. Yen dɛɛbu bu sāawa gɔm soonu weeraakuru, yen yasum maa gɔm soonu tɛna. Ma u maa gaa kua yen wuswaaɔ ka gbereba.

⁷ Ma u maa siri gbaburu bana u sɛdurun dāa bɛsi tɛria ten temɔ ka ten daasiɔ.

⁸ Yen biru ba maa win tiin diru bana nge mɛ ba dii te ba mɔ Libanin dāa sɔɔ bana. Ba tu banawa dii ten biruɔ.

Ma u maa Egibitin sunɔn bii wi u sue kuro bania mɛ.

⁹ Ba dia ye kpuro banawa ka kpee buranu ni ba bɔɔra ka sii nge mɛ n weenɛ nu n dɛɛbu nɛ. Nin goonu kpurowa ba dāka ba sere ka nu bana ye kua. Kpee niya ba ka dia ye kpuro bana saa yen kpɛɛkpɛɛkun di sere ka wɔllɔ. Niya ba maa ka sina kpaɔ ten agbara bana.

¹⁰ Kpee bakana ba ka kpee kpee ku ge kua. Nin ganu nu sãawa gãm soonu wəkuru, ganu maa gãm soonu nɔɔba ita.

¹¹ Kpee kpee ku gen wɔllɔwa ba kpee bura ni sɔndi ka sɛdurun dãa bĩinu.

¹² Kpee nin ita itawa ba sɔnna ba ka agbara ye kua. Yen biru ma ba sɛdurun dãa bĩi ni yɔrasia yen wɔllɔ ba ka ye sikerena nge mɛ ba Yinni Gusunɔn sãa yerun agbara kua ka nge mɛ ba win sina kpaarun kɔɔɛ kua.

Hiramun sɔmburu
(*I maa mɛerio Bandun Gari II, 2:12-13*)

¹³⁻¹⁴ Durɔ goo wãa Tirio wi ba mɔ Hiramun. Hiramun wi, u sãawa gãmmini goon bii Nɛfitalin bweseru sɔɔ. Adama win tundo u sãa Tirigii. Ma u sãa seko. Hiramun wi, u bwisi ka laakari mɔ gem gem. U maa sii gandun sɔmburu yɛ. Yen sãna sina boko Salomɔ u nùn sokusia u ka nùn sii gandun sɔm bwese bweseka kua. Ye u tunuma ma u nùn sɔma ye kpuro kua.

Gbere sii gandugii
(*I maa mɛerio Bandun Gari II, 3:15-17*)

¹⁵ U gbere yiru kua ka sii gandun. Yen baayeren dɛɛbu sãawa gãm soonu yendu yiru sari. Yen bɔɔrum maa gãm soonu wəkura yiru.

¹⁶ Ma u yen baayere furɔ kua ka sii gandun. Furɔ gen baageren gunum mu sãawa gãm soonu nɔɔbu.

¹⁷ U furɔ gen baageren wɔllɔ sii yãki tara nɔɔba yiru yiru. Ma u yi kua nge yɔni.

¹⁸⁻²⁰ Ma u dãa marum weenasim kua sãa yiru, u ka yɔni yin baayere sikerena. Yen geera sãawa goobu (200). Ma ba nɔɔ bɔka kua yɔni yin wɔllɔ, ba ka sikerena. Ba maa furɔsu gasu sɔndi nɔɔ bɔka yen wɔllɔ, sɔn gunum maa sãa gãm soonu nɛ. Ma ba su biibiin weenasii doke.

²¹ Ma u da u gbere yi doke Yinni Gusunɔn sãa yerun duu yerun wuswaaɔ. Ye u yi nɔm geuɔ, yera u yĩsiru kã Yakini, yen tubusiana Gusunɔ u ra tãsisie. Ye ya maa wãa nɔm dɔwaru gia, yera u maa yĩsiru kã, Boasi, yen tubusiana Gusunɔ u dam mɔ.

²² Nge mɛya ba ka gbere yiru yen sɔma wiru go.

Boo sii ganduguu mi

ba ko n da sãarun nim doke
(*I maa mɛerio Bandun Gari II, 4:2-5*)

²³ Hiramun u boo kua, ka sii gandun. Ga sãawa bwɛɛɛɛ. Gen yasum mu sãawa gãm soonu wəkuru. Gen gunum maa sãa gãm soonu nɔɔbu. Ma gen kekera sãa gãm soonu tɛna.

²⁴ Ma gen nɔn temɔ dãa marum gam weenasim mu wãa sãa yiru, sãa baayeren gãm soo teeru sɔɔ waku wəkubu. Ba ye kpuro wisiwa ka sii gandun.

²⁵ Ma ba boo sii ganduguu ge sɔndi ketɛn bwãarokunu wəkura yirun wɔllɔ. Yen ita ya sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mɛera. Ma ita ya mɛera sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, ita yeni ya mɛera sɔɔ yari yeru gia. Ma ita ye ya maa tie ya mɛera sɔɔ duu yeru gia. Ma yi kpuro yi koru kisinɛ boo gen temɔ.

²⁶ Ba gen nɔɔ kuawa nge nɔran nɔɔ ga ka biibii ye ya nɔɔ kusie weene. Nɔɔ gen sinum mu ka nɔm tararu yasum nɛ. Boo ge, ga koo kpĩ gu ditiri nɔɔɔbun suba wɛnɛn (80.000) nim mwa.

Boo gen yɔratii

²⁷ Ma u boo ge yɔratii wəkuru kua ka sii gandun. Yin baayeren goonu nɛ ye yasum nɛwa. Mu sãawa gãm soonu nɛ nɛ. Ma yin dɛɛbu maa sãa gãm soonu ita ita.

²⁸ Wee nge mɛ Hiramun u yɔratii yi koosina. U gina yen baayere kadiri kua ka sii gandun dɛki nɛ, ye ba swɛna ka sii gandun bɛsi. Yen biru u sii gandun kua fɛfɛɛɛ u wasi wasi.

²⁹ Sii fɛfɛɛɛ ye sɔɔra u gbee sinansu ka ketɛba ka wɔllun kɔsobun weenasibu kua. Ma u kadiri yen temɔ ka yen wɔllɔ buraru garu kua ta sãare.

³⁰ Yɔratia yen baayere, uruu nɛwa ya mɔ. Ba ye kuawa ka sii gandun. Ma ba yen baayere akisi bɔra kua ka sii gandun ba sɔre kadiri yen naasu nɛ sɔɔ. Ma bura ni nu sãare mi, nu naa si wukiri. Kadiri ye, ka yen naa si, ya sãawa sii bɔri tia.

³¹ Ba yɔratia yen baayeren wɔllɔ nɔɔ gagu seeya bwɛɛɛɛ. Gen dukum mu sãawa gãm soo teeru, ma gen yasum mu sãa gãm soo teeru ka bɔnu. Miya ba koo boo ge sɔndi. Sii fɛfɛɛɛ si ba wasi yɔratii yin kadiri sɔɔ mi, goonu nɛwa su mɔ. Nin dɛɛbu ka yasum nɛwa. Sin wɔllɔwa ba buraru koosi.

³² Boo gen uruu nne ye, ya wāawa kadiri yen temə. Ma uruu ben akisi bəri yi gbinne kadiri yen naasu nne sə. Uruu yen baayeren gunum mu sāawa gəm soo teeru ka bənu.

³³ Ba yen naa si kuawa nge tabu kekegisu. Sin akisi bəra ka yen məyo, ka yen uruu ka ereyōba, ba ye kpuro kuawa ka sii gandu te ba yania.

³⁴ Yōratii yin gooru baatere ta gabatia mowa. Yōratia baayere ka yen gabatia ye, ya sāawa sii bəri tia.

³⁵ Nə ge ba seeya mi, ba gen wəllə buraru kua gəm soorun bənu. Yōratia baayere ka yen sii feferefe ka yen gabatia, ya sāawa sii bəri tia.

³⁶ Gabatii yi ka yin sii feferefe si sə, ba wəllun kəsobu ka gbee sinansu ka kpakpa wurusun weenasisu kua mi ayera tie. Yen biruwa ba maa buraru garu kua ba ka sikereena.

³⁷ Nge mēya ba ka yōratii wəku te kua ka sii bwese teeru te ba yania. Yi kpuro yi weenewa ma yi kpāaru nε.

³⁸ Ma u maa boosu gasu kua wəkuru ka sii gandu. Gen baagere ga koo litiri nərəbu ka natan (1.600) nim mwa. Ma gen baageren gunum mu sāa gəm soonu nne. Siya u koo səndi yōratii yin wəllə.

³⁹ U yōratia yen nəəbu doke dii ten sə yēsən nəm dwaru gia, ma u maa nəəbu yeni doke ten sə yēsən nəm geu gia. Ma u boo bəkə ge yi dii ten gəmburə sə yari yerə, Nεgebun bera gia.

Sāa yerun dendi yānu

(I maa mērio Bandun Gari II, 4:7-5:1)

⁴⁰ Ma Hiram u torom guratii kua, ka kaatonu ka gbēε ni ba ko n da ka yem yēke. Nge mēya u ka dendi yāa ni kpuro kua u wiru go, ni Salomə u nūn yiire u ko Yinni Gusunən sāa yee ten sə.

⁴¹ Ye u kua mi, yera gbere sii gandugii yiru ka yin furəsu yiru, ka maa yin furəsu gasu, si ba kua bwεεεke, ka yin sii yāki, yi ba tara nge yəni,

⁴² ka sere dāa marum weenasim nεeru (400),

ye ba kua nge buraru ba ka yəni yi sikerena,

⁴³ ka yōratii wəkuru ka boosu wəkuru,

⁴⁴ ka maa boo bəkə,

ka ketən bwāarokunu wəkura yiru yèn wəllə ba boo ge səndi,

⁴⁵ ka torom guratii ka kaatonu, ka gbēa ye ba ra ka yāku yem yēke.

Sāa yee ten dendi yāa ni Salomə u Hiram u yiire u ko, u nu kuawa ka sii gandu, ma u nu wəriasia.

⁴⁶ Sina boko Salomə u dera ba dendi yāa ni kpuro sekawa Yuudenin wəwaə, Sukətu ka Saatanin baa sə.

⁴⁷ Yen biru, u dera ba dendi yāa ni kpuro gura ba ka da Yinni Gusunən sāa yerə. Dendi yāa ni, nu dabi sere ba n mam kasu bu nin bunum geeru gia.

⁴⁸ Dendi yāa ni Salomə u dera ba kua ka wura, niya

kpakoro tən wəllə ba ra turare də doke ka tabulu mi ba ra pēε yi ye ba ka Gusunə naawa,

⁴⁹ ka dabu wəkuru ni ba yi dii te ta dεere gem gem kənnən deedeerə, nəəbu nəm geu gia, nəəbu yeni maa nəm dwaru gia,

ka nin fitilanu, ka nin bakusu ka sere nin biibiin weenasii,

⁵⁰ ka gbēa, ka woba ka nəri, ka gbēε yorukunu, ka də guratii,

ka dii te ta dεere gem gem gamboban soretii. Ka sere maa gambo ni nu tien soretii.

⁵¹ Ye ba sāa yee ten səmburu kpuro kpa, yera sina boko Salomə u sii geesu ka wura ka yānu ganu yarama ni win tundo Dafidi u raa gəsa u yi Yinni Gusunən sə. Ma u ye kpuro yi sāa yee ten arumani beru yerə.

8

Ba ka woodan kpakoro te da

Yinni Gusunən sāa yerə

(I maa mērio Bandun Gari II, 5:2-6:2)

¹ Yen biru, Salomə u Isireliban guro gurobu ka ben yenu yērobu ka ben bwese kera baayeren wirugibu sokusia Yerusalemə bu ka Yinni Gusunən woodan kpakororu suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba mō Siəni, kpa bu tu doke sāa yeru mi.

² Yera Isireliba kpuro ba menna Saloməon mi, wəən suru nəəba yiruse wi sə ba ra tšə bakaru garu ko.

³⁰ Nε ka wunen tambu sà n mennama yam mini, sa kanaru m̀, a sun swaa dakio, saa wəllu di mi a wāa kpa a sun suuru kua.

³¹ Goo ù n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua, u ka na mini u bōre yāku yerə,

³² na nun kanamə, a nùn swaa dakio wəllun di, kpa a bu siria. A tən kōso nùn win kōsa kasieyo, kpa a maa gemgii nùn win gem wē.

³³ Yiberēba bà n wunen tambu Isireliba kamia yèn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia ba na ba nun suuru kanamə dii teni sə,

³⁴ a bu swaa dakio saa wəllun di kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwēera bu wurama tem mε sə, mε a raa ben baababa wē.

³⁵ À n dera gura ya yōra yèn sō ba nun torari, ma ba gōru gōsia yèn sō a bu sekuru doke, ma ba mērima yam mini, ba nun sāmə ba kanaru m̀,

³⁶ a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea sōsio yè sə ba koo sī, kpa a de gura yu nε tem mε sə, mε bεsε wunen tambu sa tubi di mi.

³⁷ Gōru tà n dua tem mε sə, n̄ kun mε kēsi kēsi bararu, n̄ kun mε dīanun gə, n̄ kun mε twee, n̄ kun mε kəkənu ganu ni nu ra dīanu sanku, n̄ kun mε yiberēba bà n tem mēn wusu tarusi, n̄ kun mε bara bwese bweseka yà n wunen tambu deema, n̄ kun mε wahala gaa,

³⁸ bà n seewa ba kanaru m̀, ma ben baawure u win toraru wura win gōruə, ma u win noma suema dii tenin bera gia,

³⁹ a bu swaa dakio saa wəllun di mi a wāa, kpa a bu suuru kua, a baawure kua nge mε u sāa. Domi wunε turowa a tənun gōru yē.

⁴⁰ Kpa bu nun nasia ben wāaru kpuro sə tem mε sə, mε a ben baababa wē.

⁴¹⁻⁴² Tən tuko goo ù n na u ka nun sã yèn sō u nua wunen yīsira kpā, ma a dam bakam mə, ma yēro u kanaru m̀ dii te sə,

⁴³ a nùn swaa dakio saa wəllun di mi a wāa, kpa a nùn kua ye u nun bikiamə kpa handunian tambu kpuro bu nun gia kpa bu nun nasia, nge mε wunen tambu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n yē ma wuna ba ra sã dii te sə, te na bana mini.

⁴⁴ À n wunen tambu Isireliba wooda wē bu da bu ben yiberēba tabu wəri, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mērima

wuu ge a gōsa ka dii te na nun banian bera gia,

⁴⁵ a ben kanaru swaa dakio wəllun di kpa a bu nasara wē.

⁴⁶ Bà n daa maa nun torari, domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen mōru ya seewa a bu yiberēba nōmu səndia, ma ba bu mwēera ba ka da, ba yoru dimə turuku n̄ kun mε, mi n toma,

⁴⁷⁻⁴⁸ bà n bwisika tem mi ba yoru dimə mi, ma ba gōru gōsia mam mam, ba nun tii wē ma ba tem mēni mērima mε a ben baababa wē, ka wuu geni, ge a gōsa ka sāa yee te na nun bania mini, bà n kanaru m̀, ba m̀, ba nun torari ba durum kua,

⁴⁹ a bu swaa dakio wunen wāa yerun di kpa a bu kua ye n weenε.

⁵⁰ A bu ben durum ka ben toranu kpuro suuru kuo, kpa a de be ba bu yoru diisiamə bu ben wənwəndu wa.

⁵¹ Domi ba sāawa wunen tambu be a yarama Egibitin di mi ba nōni sōra.

⁵² A de a nε ka wunen tambu kpuro durom kua kpa a bεsen nə nə, saa ye sa nun kanamə kpuro.

⁵³ Domi wuna a sun gōsa bwese ni nu tien suunu səon di. Ma a sun kua wunεgibu nge mε a gerua, saa wunen səm kowo Məwisin nəon di, sanam mε a bεsen baababa yarama Egibitin di.

Saloməon kana dāakiru

⁵⁴ Saa ye Saloməə u win kana te kua u kpa, yera u seewa u yōra yāku yeru mi, mi u raa yiire u noma sue wəllə.

⁵⁵ Mi u yō mi, u nəogiru sua min di, ka dam u Isireli be ba mēnε mi domaru kua u nεε,

⁵⁶ na Yinni Gusunə siara wi u win tambu bəri yəndu wē nge mε u raa gerua. Nəə mwēε duro ni u raa kua saa win səm kowo Məwisin min di, nin gara kun kam kue.

⁵⁷ Yen sō, na kanamə u n maa ka sun wāa nge mε u raa ka bεsen baababa wāa, u ku sun duari, u ku maa sun deri.

⁵⁸ U bεsen bwēra gōsio win mi gia kpa su kpī su win swēε kpuro swīi su win woodaba ka win yiirebu kpuro mēm nəəwa bi u bεsen baababa wē.

⁵⁹ Kana te na kua win wuswaaə mini, u tu məə kpa u n tu yaaye baadomma, kpa u n da nε ka win tambu Isireliba gea kue.

⁶⁰ Nge meya handunian bwesenu kpuro nu koo ka gia ma wi turowa u sãa Gusunə. Goo maa sari nge wi.

⁶¹ Yen sɔ̄, bɛɛ win tɔ̄mbu, i bɛɛn gɔ̄rusu nùn wɛ̄yɔ̄ mam mam. Kpa i kp̄i i win yiirebu ka win woodaba mɛm nɔ̄wə.

Ba yāku kobu torua

Yinni Gusunən sãa yerə

(I maa mɛ̄rio Bandun Gari II, 7:4-10)

⁶² Yen biru Saloməɔ̄ sina boko ka Isireliba kpuro ba menna ba Yinni Gusunə yāku kua.

⁶³ Saloməɔ̄ u ketɛ nɔ̄rɔ̄bun suba yenda yiru (22.000) ka yāanu nɔ̄rɔ̄bun suba wunaa teeru (120.000) go u ka siarabun yāku kua. Meya ba ka Yinni Gusunə sãa yee te wukia.

⁶⁴ Yen dɔ̄ma te, Saloməɔ̄ u dera ba sãa yee ten yaaran suunu gɔ̄sa ba dɛ̄erasia. Ma ba yāku kua mi, domi yāku yerun tura te ba kua ka sii gandu ta n̄ kp̄ɛ tu yāku dɔ̄o mwaararugii ni mwa ka d̄ia ni ba Yinni Gusunə k̄a mi, ka sere siarabun yākunun yaa gum.

⁶⁵ Ba sãa yee ten wukiabun tɔ̄o bakaru diwa sɔ̄o nɔ̄ɔ̄ba yiru. Yen biruwa ba maa Kunun tɔ̄o bakaru di. Tɔ̄n dabira nawa tem men baaman di saa Hamatin di n ka girari Egibitin daarun bera gia. Ma ba menna Yinni Gusunən wuswaaɔ̄ siki siki. Ba tɔ̄o baka te diwa sɔ̄o nɔ̄ɔ̄ba yiru.

⁶⁶ Sɔ̄o nɔ̄ɔ̄ba itase, yera Saloməɔ̄ u ben baawure kara, ma ba nùn domaru kua. Yen biru ba s̄ia ben yenusə ka nuku dobu ka b̄ori yendu, durom mɛ Yinni Gusunə u win b̄ɔ̄o Dafidi ka win tɔ̄mbu Isireliba kuan sɔ̄.

9

Yinni Gusunə

u maa Saloməɔ̄ kure

(I maa mɛ̄rio Bandun Gari II, 7:11-22)

¹ Saa yè sɔ̄o Saloməɔ̄ u Yinni Gusunən sãa yeru ka win tiin sina kpaaru ka sere maa ye u gɔ̄ru doke kpuro kua u kpa,

² saa yera Yinni Gusunə u nùn kure nən yiruse nge mɛ u raa nùn kure Gabaoniə.

³ Ma u nùn sɔ̄owa u nɛɛ, na wunen kanaru nua. Yen sɔ̄ tɛ̄, dii te a bana nən sɔ̄ mi, na tu wuna nɛnɛm ta kua mi ba ko n da man s̄a. Ko na n tu mɛ̄era kpa nən bw̄era n w̄aa te sɔ̄o sere ka baadommaɔ̄.

⁴ Wunen tii à n s̄iimə gem sɔ̄o ka gɔ̄ru dɛ̄erə nən wuswaaɔ̄ ma a nən woodaba ka nən yiirebu mɛm nɔ̄wammɛ nge mɛ Dafidi wunen tundo u kua,

⁵ kon wunen bandu daka daasia nge mɛ na wunen tundo wi nɔ̄o mwɛ̄eru kua, na nɛɛ, u n̄ kɔ̄sire biamə win bibun bweseru sɔ̄o wi u koo bandu di Isireliba sɔ̄o.

⁶ Adama wunɛ ka wunen tɔ̄mbu ka bɛɛn bibun bweseru i n man yina, ma i n̄ nən woodaba ka nən yiirebu mɛm nɔ̄wammɛ, ma i da i n b̄unu s̄aamə,

⁷ kon bɛɛ wuna tem mɛ na raa bɛɛ wɛ̄ kpuron di. Kpa n maa dii te na wuna nɛnɛm nən sɔ̄ mi yina mam mam kpa i sekuru wa bwese tukunun wuswaaɔ̄ nu bɛɛ yɛ̄ɛ.

⁸ Wi u raa dii ten kp̄aaru yɛ̄, ù n doonə mi, ma u ten bansu wa biti koo nùn mwa u nɛɛ, kuku! Mban s̄ona Yinni Gusunə u tem megibu kua mɛ, ka maa dii teni.

⁹ Kpa bu wisi bu nɛɛ, ba Gusunə ben Yinni deriwa wi u ben baababa yarama Egibitin di. Wee tɛ̄ b̄una ba s̄aamə. Niya ba mɛm nɔ̄wammɛ. Yen s̄ona u dera wahala yeni ya bu deema.

Saloməɔ̄ ka Hiramun

arukawani

(I maa mɛ̄rio Bandun Gari II, 8:1-18)

¹⁰ Saloməɔ̄ u Yinni Gusunən sãa yeru ka win tiin sina kpaaru banawa wɔ̄o yendu u sere ye kpuro wiru go.

¹¹ N deema Hiramun Tirin sina bokowa u nùn d̄aa ye ba m̄ò sɛ̄duru ka sipɛ̄ɛ ka wura m̄orisia nge m̄èn nɔ̄o u k̄i sanam mɛ u win s̄ama ye m̄ò. Yen s̄ona u maa Hiramun wi wusu yendu k̄a, Galilen tem sɔ̄o.

¹² Yera Hiramun u seewa Tirin di u da u wuu si mɛ̄era, si Saloməɔ̄ u nùn k̄a mi.

¹³ Adama wuu si, su n̄ nùn w̄ɛ̄re. Ma u nɛɛ, wuu sinin bwesera a man k̄a nən k̄inasi? Yera u su ȳisuru k̄a Kam. Ȳisi tera ba ra ka su soku sere ka gisən gisə.

¹⁴ N deema Hiramun u raa Saloməɔ̄ wura t̄onnu ita ka b̄onu m̄orisia.

Ye Saloməɔ̄ u maa kua

¹⁵ Tɔ̄n be Saloməɔ̄ u yoo s̄ama koosia, beya ba Yinni Gusunən sãa yeru ka win tiin sina kpa te bana te u soka Wəwa ye ba k̄aru, ka sere Yerusalemun gb̄ara te, ka maa wuu si ba m̄ò Hasori, ka Megido, ka Gesɛɛ.

¹⁶ N deema Egibitin sunə u raa Gesɛɛ w̄ori u d̄ɔ̄o m̄eni u Kanani be ba w̄aa mi go u kpa,

ma u wuu ge sua u win bii tən kurə kā, saa ye Saloməə u bii wi sua kurə.

¹⁷ Yen sōna Saloməə u wuu ge sōnwa u bana. U maa Bēti Horoni bana ye ya wāa wōwaa,

¹⁸ ka Balati, ka Tadiməri ye ya wāa Yudan temə mi gāanu ku ra kpi,

¹⁹ ka maa wuu sìn mi u ra win dīanu bere, ka sìn mi win tabu keke be dumi gawe wāa ka sìn mi win maasəbu ba wāa ka si u gōru doke u bana Yerusaleməə ka Libaniəə ka maa tem mē u mə kpuro səə.

²⁰⁻²¹ Bwese ni nu wāa Isireliban suunu səə ba n kpiā ba go, niya Aməreba ka Hētiba ka Feresiba ka Hefiba ka Yebusiba. Ben bibun bwesera Saloməə u yoo sōma koosia. Ma ba kua yobu sere ka gisən gisə.

²² Adama Saloməə u n Isireliba yoo sōma koosie. U bu kuawa win tabu kowobu ka win tiin səm kowobu, ka win sina asakpəbu ka win tabu sinambu ka win tabu keke kparəbu ka win maasəbu.

²³ Be u gōsa bu ka yoo sōma ye kpara, ba sāawa nēera wunəbu ka weeraakuru (550).

²⁴ Sanam mē Egibiti sunən bii wəndia wi Saloməə u sue kurə, u wura yenu ge Saloməə u nūn bania səə, saa yera Saloməə u maa wōwa ye ya wāa sōə yari yeru gia kərua.

²⁵ Wāə tia səə, nən itawa Saloməə u ra Yinni Gusunəə yāku dōə mwaararuginu kue ka siarabun yāku, yāku yee ten mi, te u Yinni Gusunəə kua. Yen biru u ra turare dōə doke kpakoro tən wəlləə ba ra turare dōə doke te ba yi dii te ta dēere gem gem kənnən deedeeru. Nge mēya Saloməə u ka sōəsi yèn sōə ba sāa yee te kua.

²⁶ Ma u dera ba goo nimkuu dāka Esioni Gebēə, Elatin bəkuəə nim wəku ge ba mē Naa yariə Edəmun temə.

²⁷ Ma Hiram u win tiin səm kowo be ba nim asansi yē mərəsia Saloməən goo nimkuu sin sō.

²⁸ Yera ba da Ofiriəə ba wura gura tənnu wəkura yiru ba ka Saloməə daawa.

10

Seban sunə tən kurə

u Saloməə mērim da

(I maa mērio Bandun Gari II, 9:1-12)

¹ Saa yē səə Seban sunə tən kurə u nua ma Yinni Gusunəə u dera Saloməə u yīsiru

yara, yera u da u ka Saloməən bwisi yin saka mēeri kpa u nūn gāa sēsəgii dabinu bikia.

² U tura Yerusaleməə ka win sina bwāa dabinu be ba nūn swīi ka yooyoo si su turare ka wura dabinu sōəwa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Saloməən mi, ma u gerua kpuro ye ya wāa win gōruə.

³ Ma Saloməə u nūn wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun nūn wisibu sēsie.

⁴ Ye kurə wi, u Saloməən bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana,

⁵ ka dīa ni u ra di, ka win bwāabun wāa yeru, ka win səm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka nūn nōəri, ka sere be ba ra nūn tam dokeye nōraəginu, ka maa yāku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunəə sā, ye kpuro ya nūn biti mwa sere u wom mwe.

⁶ Ma u sina boko Saloməə sōəwa u nēə, wunən dam ka wunən bwisin baaru ye na nua saa nən tem di, ye kpuro gema.

⁷ Adama na n daa gari yi naanē kue sere na ka tunuma mini. Wee, nən nōni yi ye kpuro wa. Ka gem ye na wa mini, ba n daa man yen bənu sōəwa. Wunən bwisi ka wunən dukia ya kpā n kere nge mē wunən yīsira yara.

⁸ Doo nōrugiba wunən təmbu ka wunən səm kowo be ba nun nōriməə saa baayere. Ma ba wunən bwisi yin gari swaa daki.

⁹ Na Gusunəə wunən Yinni siara wi u nun durom kua u nun swīi Isireliban sina gōna wəlləə. U bu kīwa sere ka baadommaə. Yen sōna u nun kua ben sunəə, a n da ka bu sirie dee dee.

¹⁰ Ma u sina boko wura kā tənnu ita ka bənu ka maa turare, ka kpee gobiginu. Saloməə kun maa turare waare gam gum di ya n kpāaru nē mē.

¹¹ Hiramun goo nimkuu si su ka wura naamə Ofirin di siya su maa ka dāa gea ye ba mē santali naamə ka maa kpee gobiginu.

¹² Ma sina boko u ka dāa ye gbereba kua sāa yerə, ka sere maa win tiin dirə. Dāa yera u maa ka sinusu kua ka be ba ra womusu kon mərəkunu. Dāa yen bwesera kun saara mə. Mēya ba n maa yen bweseru waare.

¹³ Ma Saloməə u sunə tən kurə wi wē kpuro ye u bikia. U nūn kēru kāwa nge mē win yiiko ya nē. Yen biru ma kurə wi, u gəsira u wura win temə ka win bwāabu.

Saloməən dukia

(I maa mērio Bandun Gari II, 1:14-17, 9:13-28)

14 Wura ye Saloməə u ra wa wəə ka wəə ya s̄awa t̄onnu yendu.

15 Ye baasi, u ra maa wura mwε tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani b̄okuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

16-17 U dera ba t̄εε bakanu goobu (200) ka t̄εε piiminu gooba wunəbu (300) kua ka wura. T̄εε baka nin teerun bunum mu s̄awa kilo n̄əba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa s̄a kilo tia ka b̄ənu. Ma u t̄εε ni doke diru garu s̄ə, te ba sokumə Libanin d̄aa s̄ə, win sina kpaarə.

18 Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu ma u tu wura gean tii pote.

19 Sina kita te, ta ȳətia m̄əwa naa dabusanu n̄əba tia. Ma ba ten mi u ra gbali w̄əwa koosia. Ma ta n̄əm s̄ənditia m̄ə ȳəsi ȳəsika. Yen baayeren b̄okura ba gbee sunən weenasia kua ya ȳə, tia n̄əm d̄warə, tia maa n̄əm geuə.

20 Ma ba maa gbee sinansun weenasisu kua w̄əkura yiru ba doke tia tia ȳətia yen naa dabusaru baateren ȳəsi ȳəsikaə. N̄əba tia ya w̄aa n̄əm d̄warə, n̄əba tia maa n̄əm geuə. Sunə goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

21 Saloməən n̄əri kpuro yi s̄awa wura, ka sere maa win gb̄əa ye u ra ka di win sina kpaarə te ba sokumə Libanin d̄aa s̄əən diru. Ḡaanu ganu sari mi, ni ba kua ka sii geesu. Domi win waati ye s̄ə, ba n̄ sii geesu garisi ḡaanu,

22 ȳən s̄ə win tiin goo nimkusu si su ka Hiramugisu tenkuru m̄ə sannu su ra n̄ naamə w̄ə ita ka w̄ə ita saa tontonden di, su n̄ wuraba ka sii geesu s̄əwa ka suunu donnu ka w̄ənnu ka gunə burasu.

23 Saloməə u sinam be ba w̄aa dunia s̄ə kpuro bwisi ka dukia kere.

24 T̄əmbu kpuro ba ra n̄ kasuwa bu win gari n̄ə, win bwisi yi Yinni Gusunə u n̄n k̄ān s̄ə.

25 W̄əə baagere t̄əmbu ba ra ka n̄n k̄ənu naawε. Gabuginu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu ȳānu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

26 Ma Saloməə u tabu k̄εk̄εba kasu yi dumi gawe ka maa maasəbu. Tabu k̄εk̄ε yen geera s̄awa n̄ərəbu ka n̄eru (1.400). Maasə be, ba maa s̄a n̄ərəbun suba w̄əkura yiru (12.000). Ma u maasə be yi yi wuu

marosə mi win tabu k̄εk̄ε yi w̄aa ka sere maa Yerusalemuə mi win tii u w̄aa.

27 Ma u dera sii geesu kooru Yerusalemu mi nge kpenu. U dera d̄aa gea ye ba m̄ə s̄eduru ya d̄abia nge yakasun d̄aa ye ba m̄ə sikam̄ore ye ya ra n̄ w̄aa w̄əw̄əə.

28-29 Saloməə u tenkuba m̄ə be ba ra n̄n dumi ka tabu k̄εk̄εba dwem daawe Egibitiə kpa bu ka yi na wuunu ka wuunu. Tabu k̄εk̄ε yen tian gobi s̄awa sii geesun gobi nata. Dum tian gobi maa s̄a sii geesun gobi wunaa weeru ka w̄əkuru. Tenku bera ba ra maa yi Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu d̄ore nge m̄ε.

11

Saloməə u Gusunə biru kisi

(I maa m̄εriə Bandun Gari II, 11:18-12:1)

1 Egibiti sunən bii w̄əndia wi Saloməə u sue baasi, u maa bwese tukunun kurəbu k̄ia. U kurəbu sua M̄əabuban bweseru s̄ə ka Am̄əniba s̄ə ka Ed̄əmuba s̄ə ka Sidonigibu s̄ə ka Hetiba s̄ə.

2 N̄ deema Yinni Gusunə u raa Isireliba s̄əwa u n̄ε, bu ku raa ka bwese tuku ni m̄enna, bu ku raa maa wura nu na ben mi, nu ka bu m̄enna. Domi nu koo de bu ben ḡōrusu s̄iia win min di kpa bu nin b̄ūnu s̄a. Adama bwese niya Saloməə u da u ka m̄enna ben kurə be u k̄in saabu.

3 Sina bibu nata ka wunəbuwa (700) Saloməə u sua kurəbu ka sere maa gooba wunəbu (300) be ba n̄ s̄a sina bibu. Kurə bera ba win ḡōru s̄iia Yinni Gusunən min di.

4 Yera n̄ dera win t̄ək̄aru s̄ə, u da u b̄ū s̄amə. Ma u n̄ maa tii Yinni Gusunə w̄ε mam mam. U n̄ kue nge m̄ε win tundo Dafidi u kua Yinni Gusunən s̄āru s̄ə.

5 Saloməə u da u Sidonigibun b̄ū wi ba m̄ə Asitaate ka Am̄əniban b̄ū wi ba m̄ə Milik̄əmu s̄amə.

6 K̄ōsa u kua. U n̄ Yinni Gusunə sw̄i mam mam nge m̄ε win tundo Dafidi u kua.

7 Yera u maa da u b̄ū k̄ōsunun turanu bana guu te ta w̄aa Yerusalemun deedeerə. Niya M̄əabuban b̄ū wi ba m̄ə Kem̄əsi ka Am̄əniban b̄ū wi ba m̄ə M̄əl̄əku.

8 Ma u win kurə be kpuro b̄ū turanu bania. Miya ba ra n̄ b̄ū ȳākuru kuamm̄ε kpa ba n̄ nu turare d̄ə dokeamm̄ε.

9-10 N̄ deema Gusunə Isireliban Yinni u raa Saloməə kure n̄n yiru ma u n̄n s̄əwa u n̄ε, u ku raa da u b̄ū goo s̄a. Adama

Saloməə u n̄ Yinni Gusunən gere ye məm nəəwε. Ma u win gāru sīiya Yinni Gusunən min di. Yera Yinni Gusunə u ka n̄n m̄ru kua.

¹¹ Ma u n̄n s̄əwa u nεε, wee a n̄ n̄n arukawani ka n̄n wooda ye na nun wē məm nəəwε. Yen s̄, kon wunen bandu karana n ten sukum wunen s̄m kowo goo wē.

¹² Adama na n̄ ye m̄ wunen wāaru s̄ə, wunen tundo Dafidin s̄. Wunen biin n̄mun diya kon tu mwa.

¹³ Adama n̄n b̄ə Dafidin s̄ ka sere maa Yerusalemu ye na ḡsan s̄, na n̄ nun te kpuro mwaarim̄. Kon n̄n Isireliban bwese kera tia deria u ko yen sunə.

Saloməən yiberəba

¹⁴ Yinni Gusunə u dera Hadadi wi u s̄a Edəmun bweserun sina bii u kua Saloməən wεr̄ə.

¹⁵ N deema Dafidi u raa ka Edəmuba tabu kua u bu go. Yera win tabu sunə Yoabu u da mi, u ka Isireli be ba go go sike.

¹⁶ Ma u sina mi, suru nəəba tia, wi ka win tabu kowobu. Ma ba Edəmuban tən durəbu kpuro go, bibu ka bukurobu.

¹⁷ Saa yera Hadadi u kpikiru sua u da Egibiti gia ka Edəmuba gabu be ba s̄a win baaban yobu. N deema Hadadi wi, u s̄awa aluwaasi.

¹⁸ Ye ba seewa Madianin di, ba dawa Paraniə, miya u maa gabu wa ba n̄n swīi ba ka tura Egibiti sunən mi. Yera Egibiti sunə wi, u n̄n diru wē ka maa tem. Yen biru u nəə mwεeru kua ma u ko n̄ da n̄n dīanu wē.

¹⁹ Egibiti sunə wi, u ka Hadadi n̄nu geu mεera. N deema Egibiti sunə wi, u kurə m̄ wi ba m̄ Tapenəsi. Kurə wi, u yiiko m̄. Win wənəwa Egibiti sunə u Hadadi k̄a u sua kurə.

²⁰ Yera Hadadin kurə wi, u n̄n bii tən durə marua. Ma ba n̄n yīsiru k̄a Genubati. Ma Tapenəsi u bii wi sua u n̄nua win yenuə ka Egibiti sunən bibu sannu.

²¹ Saa ye Hadadi u nua ma Dafidi u kpuna u gu, ba n̄n sikua win baababan sikəə, win tabu sunə Yoabu u maa gu, yera u Egibiti sunə s̄əwa u nεε, a de n den ḡsira n da n̄n wuuə.

²² Yera u n̄n s̄əwa u nεε, mba n nun k̄mie n̄n mini a ka k̄i a we.

Ma u n̄n wisa u nεε, na n̄ ḡanu bie. Adama ka mε, a de n we.

²³ Yinni Gusunə u maa Resoni Eliadan bii seeya u ka Saloməə seesi. Resoni wi, u raa kpikiru suawa win yinni Hadadesε Soban sunən min di.

²⁴ Sanam mε Dafidi u bu wəri u goomə, ma Resoni wi, u tambu menna u kua ben wirugii. Wi, ka tən beya ba da ba sina Damasiə u bandu di mi.

²⁵ Resoni wi, u kua Isireliban yiberε Saloməən wāaru kpuro s̄ə. Meya maa Hadadi u Isireliba k̄sa kua, u bu tusa. Ma u da u bandu di Sirio.

Nəə mwεε te Gusunə

u Yeroboamu kua

(I maa mεerio Bandun Gari II, 9:29-31)

²⁶ Saloməən s̄m kowo turo wi ba m̄ Yeroboamu u maa n̄n seesi. Win tundo yīsira Nebati. U s̄awa Efaratigii, win wuuwa Sereda, win m̄ron yīsira Serua. U s̄awa gəmini.

²⁷ Wee nge mε u ka n̄n seesi. Saloməə u wəwa gaa k̄rumə. Ma u Yerusalemun gb̄araru s̄mmə.

²⁸ Ye u Yeroboamu wa u s̄a aluwaasi dangii u maa s̄mburu m̄ mi ka hania, yera u n̄n kua Manase ka Efaraimun bwese keran wirugii bu ka s̄mbu te ko.

²⁹ S̄ə teeru, Yeroboamu u yara Yerusalemun di, ma u ka Gusunən s̄mə Akiya Sidonigii yinna swaaə. U kumbooro kp̄əə sebuə. Be yiru tənawa ba wā yakasu mi d̄ma te.

³⁰ Ma Akiya u win kumbooro kp̄əə ge n̄nua u ḡεka b̄esi w̄kura yiru.

³¹ Yera u Yeroboamu s̄əwa u nεε, a yen wasi w̄kuru suo, domi ameniwa Gusunə Isireliban Yinni u gerua. U nεε, u koo Saloməən bandu mwa u karana kpa u nun Isireliban bwese keri w̄kuru wē a n s̄a ben sunə.

³² Adama u koo n̄n keri tia deria win b̄ə Dafidin s̄, ka maa Yerusalemun s̄. Domi Isireliban wusu kpuro s̄ə, yera u ḡsa.

³³ U yeni m̄wa yèn s̄ be Isireliba ba wi Yinni Gusunə deri. Ma ba da ba Sidonigibun būu wi ba m̄ Asitaate s̄amə ka Məabuban būu wi ba m̄ Keməsi, ka Aməniba būu wi ba m̄ Milikəmu. Ba yina bu s̄i win swaa s̄ə bu sere ko ye u k̄i. Meya ba maa yina bu win woodaba ka win yiirebu məm nəəwa nge mε Dafidi wi, Saloməən tundo u kua.

³⁴ Adama u koo be de u n gina ban te dii sere u ka gbi win bɔɔ Dafidin sɔ, wi u gɔsa ma u win woodaba ka win yiirebu mem nɔɔwa.

³⁵ Yen biru u koo Isireliban bwese keri wɔkuru mwa saa win biin naman di kpa u nun ko ben sunɔ.

³⁶ Kpa u bwese keri tia win bii wɛ Dafidin sɔ kpa u n da n kəsire mɔ bandu sɔɔ Yerusalemɔ wuu ge u gɔsa bu ka nɔn sã mi.

³⁷ Wunε maa Yeroboamu u koo nun sua kpa a n bandu dii Isireliba kpuro sɔɔ, kpa a n bu wooda wɛemɔ nge mε a kɪ.

³⁸ À n da ko ye u nun yiire kpuro ma a sɪimɔ win swεε sɔɔ, ma a win woodaba mem nɔɔwa nge mε win bɔɔ Dafidi u kua, u ko n ka nun wãawa sere ka baadommaɔ, kpa u nun ko Isireliban bwese keri wɔkurun sunɔ. Kpa wunen bibun bweseru ba n da ban te di sere ka baadommaɔ nge mε u Dafidi nɔɔ mwεεru kua.

³⁹ Nge mεya u koo ka Dafidin bibun bweseru sekuru doke Salomɔɔn durum sɔ. Adama n n̄ mɔ ka baadommaɔ.

⁴⁰ Ye Salomɔɔ u gari yi nua, yera u swaa kasu u ka Yeroboamu go. Ma Yeroboamu u seewa u kpikuru sua u da Egibitin sunɔ Sisakin mi. Miya u wãa sere Salomɔɔ u ka gu.

⁴¹ Ye Salomɔɔ u kuan sukum ka sere maa win bwisin gari, ye kpuro ya yorua tireru garu sɔɔ te ba mɔ Salomɔɔn kookoosun tireru.

⁴² Salomɔɔ u bandu diwa wɔɔ weeru Isireliba kpuro sɔɔ.

⁴³ Ye u kpuna u gu, ba nɔn sika win tundo Dafidin wuuɔ. Ma win bii Roboamu u kua win kəsire bandu sɔɔ.

12

Roboamu

u bukurobun gari yina

(I maa mεerio Bandun Gari II, 10:1-15)

¹ Roboamu u da Sikemuɔ. Domi Isireliba kpurowa ba da mi, bu ka nɔn ko sunɔ.

² Saa yè sɔɔ Yeroboamu Nɛbatin bii u kpikuru sua Salomɔɔn sɔ, u wãa Egibitiɔ yera u nua ma Roboamu u bandu di. Yera ba nɔn sɔmɔ gɔria ba nεε, u na.

³ Ye u tunuma, ma wi ka Isireliban bwese keri wɔkuru ba menna ba da ba Roboamu sɔɔwa ba nεε,

⁴ wunen tundo u sun yoo sɔma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wunε a sun tu kawo kpa su nun swɪi.

⁵ Ma u bu sɔɔwa u nεε, i gina doo. N n kua sɔɔ ita kpa i wurama.

Ma tɔn be, ba doona.

⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu menna win mi, be ba ra raa win tundo Salomɔɔ bwisi kɛ, u bu bikia u nεε, bwisi yirà i man kɛmɔ n tɔn be sɔ.

⁷ Ma ba nɔn wisa ba nεε, à n wura saa gisɔn di, a tɔn be nɔɔri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kɪru, ba ko n sãawa wunen tɔmbu sere ka baadommaɔ.

⁸ Adama Roboamu wi, u n̄ bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia.

⁹ U bu sɔɔwa u nεε, bwisi yirà i man kɛmɔ n ka tɔn be wisi be ba nεε, n bù yoo sɔma kawo ye nen tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba nɔn wisa ba nεε, a bu sɔɔwɔ a nεε, wunen nikibii piibu ga wunen tondon pɔra bɔɔrum kere.

¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo sɔma koosia. Mεya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu sεeyasia ka yii sennu, mεya kaa maa bu sεeyasia ka som kpaki.

¹² Yera Yeroboamu ka tɔn be kpuro ba na Roboamun mi sɔɔ itase ye, nge mε u raa gerua.

¹³ Roboamu u tɔn be wisa ka dam, u n̄ bukuro ben bwisi yi garisi gãanu.

¹⁴ Adama win saarasi ben bwisiya u ka sɔmburu kua ma u nεε, nen tundo u raa bεε yoo sɔma koosia. Adama tɛ, negira ta koo kera. U raa bεε sεeyasia ka yii sennu. Adama nε, som kpakiya kon ka bεε sεeyasia.

¹⁵ Nge mεya Roboamu u yina u tɔn begii swaa daki domi Yinni Gusunɔwa u dera n kua mε, kpa win gari yi ka koorã, ye u Yeroboamu Nɛbatin bii sɔɔwa saa Akiya Silogiin nɔɔn di.

Isireliban banda bɔnu kua

yiru

(I maa mεerio Bandun Gari II, 10:16-11:4)

¹⁶ Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u n̄ ben gere swaa daki, yera ba nɔn sɔɔwa ba nεε,

mba n sun mɔsine bεεε ka Dafidi Isain bii. Sa n̄ maa bɔnu gaa mɔ ka wi.

Bεεε Isireliba i de su gɔsira bεεεn yenusɔ.

Wunε Roboamu a wunen bweserun
wunanō koowo.

Ma Isireli be, ba gəsira ben yenusō.

17 Ma Roboamu u kua Yudan bweseru tənən
sunō.

18 Saa ye sōra u Adoramu gōra Isireliban
mi, wi u ra bu kpare bu ka yoo sōma ko.
Ma ba nūn kpenu kasuka ba go. Yera n dera
Roboamun tii, u win tabu kēkē wəri fuuku
fuuku u da Yerusalemuō.

19 Nge mεya Isireliban bwese keri wōku te,
ta ka Dafidin yenugibu karana sere ka gisō.

20 Saa yē sō Isireliba kpuro ba nua ma
Yeroboamu u wurama saa Egibitin di, yera
ba menna ba nūn sokusia. Ye u na, yera ba
nūn kua ben sunō. Yudan bweseru baasi,
goo sari wi u maa ka Dafidin bweseru yōra.

21 Saa yē sō Roboamu u tunuma
Yerusalemuō, yera u Yudaba ka Benyamεeba
kpuro menna. Ma u be sō tabu durō
damgibu nərəbun suba goobu yendu sari
(180.000) gōsa bu da bu Isireliban bwese
keri wōku te wəri, kpa bu ban te wərama bu
nūn wesia.

22 Adama Gusunō u ka win sōmō Semaya
gari kua u nεε,

23 a Roboamu Salomōn bii Yudaban sunō
ka Yudaba ka Benyamεeba kpuro sōwō,

24 a nεε, wee ye nε, Yinni Gusunō na
gerua. Bu ku raa da bu ka ben mero bisibu
Isireliba tabu ko. Ben baawure u gəsiro
win yenuō, domi yeni ya nawa saa nε Yinni
Gusunōn min di.

Ma ba Yinni Gusunōn gere wura, ba
gəsira ba wura ben yenusō.

25 Yeroboamu u wuu ge ba mō Sikemu
gbāraru toosi ge ga wāa Efaraimun guurun
bera gia. Ma u sina mi. Yen biru u yara min
di u da u Penueli gbāraru toosi.

Yeroboamu

u Gusunōn swaa deri

26-27 Yera Yeroboamu u bwisika u nεε, tən
be, bā n daamō Yerusalemuō bu ka yākuru
ko Yinni Gusunōn sāa yerō, nen ban te na
dii mi, ta koo ra wura Dafidin bweseru sō.
Domi ben laakari ya koo wura ben yinni
Roboamun mi, wi u sāa ben sunō. Kpa bu
man go bu wa bu ka wura win mi.

28 Ye Yeroboamu u bwisi bikia bikia, yera
u keten bwāarokunu yiru kua ka wura u
nεε, bεε Isireliba na bεε wasiraru waawa ka

Yerusalemun daabu. Yen sō, bεen yinni wee
mini wi u bεε yarama Egibitin di.

29 Ma u gen teu yi Beteliō, teu maa Danuō.

30 Ma yeni ya kua yina ye ya bu sure
durum sō, domi ba ra n daamōwa Beteliō n
kun mε Danuō ba n bwāaroku ni sāamō.

31 Yera Yeroboamu u sāa yenu bana
gungunu wōllō. Yen biru u yāku kowobu
gōsa be ba kun sāa Lefin bweseru.

32 Yeroboamu u tōru bura bu ka tō
bakaru ko wōn suru nōba itasen sō
wōkura nōbuse sō, nge mε Yudaba ba ra
ko. Ma u da Beteliō u yōwa yāku yerō
u bwāaroku ni yākuru koosi. Ma u yāku
kowo be u gōsa yi Beteli mi.

Yeroboamun yāku yee te,

ta n ka Gusunō naawe

33 Ye tō te, ta tura te Yeroboamu u bura
mi, yera Isireliba kpuro ba tō bakaru di
Beteliō. Ma win tii u yōwa yāku yerō, u
turare dō doke.

13

1 Yera Yinni Gusunō u dera win sōmō goo
u seema saa Yudan di u na Beteliō sanam mε
Yeroboamu u turare dō dokemō ben yāku
yerō.

2 Ma u yāku yee te nōogiru sue u nεε, yāku
yeru wunε! Yāku yeru wunε! A nōwō ye
Yinni Gusunō u gerua. U nεε, wee ba koo bii
tən durō goo ma Dafidin bweseru sō, kpa
bu nūn yīsiru kē Yosiasi. Wiya u koo se u
ka būu yāku kowo be yākuru ko mi ba ra
raa yākuru ko. Kpa bu təmbun kukunu dō
meni wunen wōllō.

3 Gusunōn sōmō wi, u maa nεε, yāku yee
teni, ta koo besikirawa. Kpa ten yāku torom
mu yari baama. Saa ye sō, ba koo gia ma
Yinni Gusunōwa u gari yi gerua.

4 Sanam mε Yeroboamu u nua ye sōmō wi,
u yāku yee te gerusi, yera u nōmu demia u
nεε, i nūn mō.

Adama Yeroboamun nōmu ge u Gusunōn
sōmō wi tī mi, ga gu, ma u kpana u gu kure.

5 Yera yāku yee te, ta besira, ma ten yāku
torom mε mu wāa wōllō mu pusi yam kpuro
nge mε Yinni Gusunō u raa gerua saa sōmō
win nōn di.

6 Yera Yeroboamu u Gusunōn sōmō wi
sōwa u nεε, a Gusunō wunen Yinni kanō
nen sō, kpa u de nen nōmu ge, gu wurama
nge mε ga raa sāa.

Ma sãmã wi, u Yinni Gusunã kana. Yera Yinni Gusunã u dera nãmu ge, ga wurama nge me ga raa sãa.

⁷ Saa yera sina boko Yeroboamu u nãe, a duuma nen yenuã kpa a di. Yen biru, kpa n nun kãnu wã.

⁸ Yera Gusunã sãmã wi, u sina boko wisa u nãe, baa à n nãe, kaa man wunen dirun arumanin bãnu kã, na ñ duã wunen yenuã. Na ñ maa dïanu ganu dimã. Meya na ñ maa nim nãrumã.

⁹ Domi Yinni Gusunãwa u man wooda yeni wã u nãe, n ku ra dïanu ganu di, n ku ra nim nã, n ku ra maa gãsira ka swaa ye na ka na.

¹⁰ Ye u yeniba gerua u kpa, yera u swaa gaa mwa u ka sãa.

Gusunã sãmã

mãm nã sariru

¹¹ Saa ye sã, Gusunã sãmã durã tãkã goo u maa wãa Beteli mi. Yera win bii tã durãbu ba na, ba nùn sãwa kpuro ye Gusunã sãmã wi, u kua Beteli mi dãma te, ka maa gari yi u sina boko Yeroboamu sãwa.

¹² Ye durã tãkã wi, u nua mã, yera u bu bikia u nãe, swaa yerã u mwa u ka sãa.

Ma bii be, ba nùn sãwa swaa ye u ka sãa.

¹³ Yera u nãe, bu win keteku gaari bãkuo.

Ye ba gu gaari bãkuo ba kpa, u gu sãni.

¹⁴ Ma u Gusunã sãmã wi naa swãi. Yera u nùn deema u sã, dãa bakararu garun nuurã u nùn bikia u nãe, wuna Gusunã sãmã wi u na saa Yudan tem di?

Ma u nùn wisa u nãe, oo, nãna.

¹⁵ Ma durã tãkã wi, u nãe, su wura su da nen yenuã su di.

¹⁶ Adama sãmã wi, u nùn wisa u nãe, n ñ koorã n ka nun wura n sere mam nãe, kon di mi, kpa n nã.

¹⁷ Domi Yinni Gusunãwa u man wooda yeni wã, u nãe, n ku ra di, n ku ra maa nim nã mi. Kpa n ku ra ka maa swaa ye wãma ye na ka da.

¹⁸ Yera durã tãkã wi, u nùn sãwa u nãe, nen tii Gusunã sãmãwa nge wunã. Gusunãwa u man win gãrado gãriama, u man sãwa u nãe, n ka nun gãsiamã nen yenuã a di mi, kpa a nã.

N deema weesa durã tãkã te, ta mã.

¹⁹ Ma Gusunã sãmã wi, u gãsirama u da durã tãkã win yenuã u di u nãra.

Gusunã u win sãmã wi

taare wã

²⁰ Ye ba sã ba dimã, yera Yinni Gusunã u ka durã tãkã te gari kua.

²¹ Ma durã tãkã te, ta Gusunã sãmã wi sãwa ka dam ta nãe, ameniwa Yinni Gusunã u gerua. U nãe, yèn sã a ñ win gere mãm nãwã wi, wi u sãa wunen Yinni,

²² ma a gãsirama a di a nãra yam mini, mi u nãe, a ku di a ku maa nã, yen sãna tã kaa gbi. Adama ba ñ wunen goru sikumã wunen baababan sikaã.

²³ Ye Gusunã sãmã wi, u di u kpa u nãra, yera durã tãkã wi, u nùn keteku gaari bãkuo.

²⁴ Ye u gu sãni u wiã, yera swaa sã gbee sunã ga nùn sãre ga go. Ma win goru ta kpã swaa sã. Ma win keteku ge, ka gbee sunã ge, nu yã win bãkuo.

²⁵ Be ba sarã mi, ba goo te wa, ka gbee sunã ge, ga yã goo ten bãkuo. Ye ba tura wuu mi Gusunã sãmã durã tãkã te, ta wãa, ma ba ye tãmbu sãwa.

²⁶ Ye Gusunã sãmã durã tãkã te, ta nua mã, yera ta nãe, Gusunã sãmã wiya. Domi u ñ Gusunã wooda mãm nãwã. Yen sãna u nùn gbee sunã kpare ga nùn sãre ga go nge mã u raa gerua.

²⁷ Ma durã tãkã te, ta ten bibu sãwa ta nãe, i man nen keteku gaari bãkuo.

Ma ba gu gaari bãkuo.

²⁸ Yera u seewa u da. Ma u deema Gusunã sãmã goo te wee ta kpã. Ma keteku ge, ka gbee sunã ge, nu yã goo ten bãkuo. Adama gbee sunã ge, ga ñ goo te temã, ga ñ maa keteku ge go.

²⁹ Ma durã wi, u goo te sua u sãndi win keteku wãllã u ka tu na win wuuã, u sika siki wãru ge u raa gba win tiin sãn mi, u ten gã swã.

³⁰ Ye ba goo te sikua ba kpa, ma ba gã wuri kua ba nãe, wanyo, wanyo, nen kãnasi!

³¹ Ye ba yeniba kpuro kua ba kpa, yera Gusunã sãmã durã tãkã wi, u win bibu sãwa u nãe, na ñ gu, i man sikuo mi ba Gusunã sãmã wi sikua, kpa nen kukunu nu n kpã wiginun bãkuo.

³² Domi gari yi u gerua Betelin sã, ka maa bũu tura ni ba bana Samarin wuu marosãn sã, yi koo koorawa kam kam.

³³ Baa mã ba Yeroboamu kirã kua, ka mã, u ñ win gãru gãsie. U maa kpa bũu yãku

kowobu g̃sawa win t̃mbu s̃ə, be ba yen k̃ru m̃ə.

³⁴ Yera ya Yeroboamun yenuḡibu durum koosia. Yen s̃na Gusuñə u win bweseru kpeerasia tem m̃ε kpuro s̃ə.

Yeroboamun biin g̃ə

14

¹ Saa ye s̃əra Abia Yeroboamun bii u bara.

² Ma Yeroboamu u win kur̃ə s̃əwa u ñε, na nun kanam̃ə, a seewo a tii g̃sia kpa bu ku raa ḡia ma a s̃əwa ñn kur̃ə kpa a da Silõ, a Gusuñən s̃əm̃ə Akiya deema, domi wiya u man s̃əwa ma ñna kon ko t̃n benin sina boko.

³ Yen s̃, a p̃ε suo wasi w̃kuru ka kiranu ganu, ka tim bw̃aru, kpa a ka ñn daawa kpa a ñn bikia ye ya koo b̃s̃n bii wi deema.

⁴ Ma kur̃ə wi, u kua nge m̃ε. U seewa u da Silõ u Gusuñən s̃əm̃ə Akiya deema win dir̃ə. N deema Akiyan ñni dam dwiia t̃k̃run s̃. U ku ra maa yam wa.

⁵ Yinni Gusuñə u Akiya s̃əwa u ñε, wee Yeroboamun kur̃ə u wee u ka bikiaru ko wunen mi, ỹn s̃ win bii u bar̃ə. U n tunuma wunen mi, a ñn s̃əw̃ m̃ni ka m̃ni. Domi u koo tii g̃siawa nge goo.

⁶ Ye kur̃ə wi, u tunuma, yera Akiya u win naasun damu nua win dii k̃nñw̃. Ma u ñε, a duuma Yeroboamun kur̃ə. Mban s̃na a tii g̃siam̃ə nge goo. Wee Gusuñə u man yiire n nun labaari k̃sa yeni s̃.

⁷ Yen s̃, a doo a Yeroboamu s̃ a ñε, am̃niwa Gusuñə Isireliban Yinni u gerua. U ñε, wee wiya u ñn g̃sa Isireliban suunu s̃ə ma u ñn kua ben kparo.

⁸ U ban ten sukum m̃wa saa Dafidin bweserun min di u ñn w̃. Adama wee u ñ kue nge win b̃ə Dafidi wi u win woodaba m̃m ñəwa u ñn s̃wa ka win ḡru kpuro. Ma u s̃a dee dee win wuswaa.

⁹ Wee, wi Yeroboamu u k̃sa kua n kere t̃n be ba ñn ḡbiye. Domi u dera ba b̃nu s̃wa. Ma u bw̃arokunu kua ka sisu u ka wi, Gusuñən m̃ru seeya. Ma u ñn biru kisi.

¹⁰ Yen s̃na u koo de k̃sa yu du win yenũ. U koo win yenuḡibu kpuro go, bibu ka yobu, ba ñ goo derim̃ə. U koo bwese te kpuro gowa mam mam.

¹¹ Wi u gu wuũ b̃na nu koo ỹron goru tem. Wi u maa gu yakas̃ə ḡñsa su koo maa win goru di.

¹² T̃ε wuñε win kur̃ə a seewo a da yenũ. Adama à n wuu dũ fia, bii wi, u ko n maa ḡbim̃wa.

¹³ Isireliba ba koo ñn sike kpa bu win g̃ə wooru sina. Wi turowa ba koo sike Yeroboamun bwese te s̃ə. Domi wi turo wiya u Gusuñə Isireliban Yinni w̃re.

¹⁴ Yen biru Yinni Gusuñə u koo sina boko kpão sw̃i Isirelĩ, kpa u Yeroboamun bwese te kpuro go. Ye wee, ya mam tunuma k̃.

¹⁵ M̃ya Yinni Gusuñə u koo maa Isireliba ñni s̃, kpa ba ñ s̃a nge kaba te ta b̃arim̃ə nim s̃ə. U koo bu yara tem gem m̃n di, m̃ε u ben baababa w̃. Kpa u bu yarinasia sere Efaratin daarun guru ḡ. Domi ba win m̃ru seeya ba b̃u wi ba m̃ Asitaaten bw̃arokunu kua.

¹⁶ U koo bu biru kisi Yeroboamun durum ye u kuan s̃, ka ye u maa dera win t̃mba kuan s̃.

¹⁷ Yen biru Yeroboamun kur̃ə wi, u seewa u doona. Ye u tura yenũ Tiris̃ə, u win dii k̃nñ ñə s̃ndi, yera win bii aluwaasi wi, u n ḡbim̃ə.

¹⁸ Yera ba ñn sikua. Ma Isireliba kpuro ba win g̃ə wooru sina nge m̃ε Yinni Gusuñə u raa gerua, saa win s̃əm̃ə Akiyan ñən di.

¹⁹ Taa bi Yeroboamu u kua win bandu s̃ə, ka nge m̃ε u t̃mbu kpara, ye kpuron gari yorua Isireliban sinambun faagin tireru s̃ə.

²⁰ W̃ə ỹnda yiruw̃a u kua bandu s̃ə. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba ñn sikua win baababan sikã. Yera win bii Nadabu u ḡna k̃sire kua.

Roboamun

bandun faagin sukum

(I maa m̃erio Bandun Gari II, 12:1-16)

²¹ Salom̃ən bii Roboamu u bandu di Yudã. Win m̃ron ỹsira Naama. U s̃awa Am̃nigii. Roboamu wi, u m̃wa w̃ə weeru ka tia u sere ban te di. Ma u kua w̃ə w̃kura ñəbu ka yiru ban te s̃ə Yerusalemũ. N deema wuu gera Yinni Gusuñə u ḡsa Isireliban wusu kpuro s̃ə, u win ỹsiru doke.

²² Roboamun waati ye s̃ə, Yudaba ba k̃sa kua Yinni Gusuñən wuswaa, ma ba win

məru seeya ya kere ye u raa ka ben baababa kua.

²³ Domi ben tii ba bũu turanu bana, ma ba maa bũu wi ba mē Asitaaten bwāarokunu kua ba yi gungunu wəllə ka mi dāa koo bakanu wāa.

²⁴ Ba maa kurəbu ka durəbu gəsa sakararun sō ba ka bwese ni Yinni Gusunə u nεε bu kpeerasian sāanu saarimə.

²⁵ Roboamun bandun wōō nəəbuse səəra Sisaki Egibitin sina boko u na u Yerusalemu tabu wəri.

²⁶ Ma u Yinni Gusunən sāa yerun dukia gura sere ka be Yudaban sina kpaarugia kpuro. U maa tere ni sua, ni Saloməə u kua ka wura.

²⁷ Yera Roboamu u dera ba nin kpaanu kua ka sii gandu. Ma u dera sina bokon tiin kəsobu ba nu kəsū.

²⁸ Sina boko u n dəə Yinni Gusunən sāa yerə, win kirukuba ba ra tere ni suewa ba n nùn gbiiye. Bā n gəsirama kpa bu nu yi ben diaə.

²⁹ Ye Roboamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru səə.

³⁰ Win waati ye səə, tabu ra n wāawa wi ka Yeroboamun baa səə. Yeniban biru Roboamu u kpuna u gu.

³¹ Ma ba nùn sika win baababan sikaə Dafidin wuuə. Win meron yīsira Naama, Aməniɡii. Win biru, win bii Abiyamuwa u bandu kəsire kua.

15

Abiyamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Bandun Gari II, 13:1-3, 22-23)

¹ Yeroboamun bandun wōō wəkura nəəbu ka itase səəra Abiyamu u bandu di Yudəə.

² U kuawa wōō ita bandu səə Yerusalemuə. Win meron yīsira Maaka. U sāawa Abisaləmun * bii.

³ Durum ye Abiyamun tundo u kua, yera win tii u maa kua. U n win tii Yinni Gusunə wē mam mam nge mε win sikado Dafidi u kua.

⁴ Adama Dafidin bweseru ta n ka sōsire bandu səə nge fitila, yen sāna Yinni Gusunə u nùn Abiyamu kā u kua win kəsire bandu səə, Yerusalemuə.

⁵ Domi Dafidi wi, u sīa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə. U ye kpuro mεm nəəwa ye u nùn sōəwa u ko, ma n kun mə ye u Uri Həti go ma u win kurə sua baasi.

⁶ Abiyamun tundo Roboamun waati səə, tabu kun kpa wi ka Yeroboamun baa səə.

⁷ Ye Abiyamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru səə. Meya maa win waati ye səə, tabu wāa wi ka Yeroboamun baa səə.

⁸ Yen biru Abiyamu u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikaə, Dafidin wuuə. Ma win bii Asa u bandu kəsire kua.

Asa u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Bandun Gari II, 14:1-2, 15:16-19, 16:1-6, 11-14)

⁹ Yeroboamu Isireliban sunən bandun wōō yendusewa Asa u bandu di Yudəə.

¹⁰ U kuawa wōō weeru ka tia Yerusalemuə. Win nikurən yīsira Maaka. U sāawa Abusaləmun bii.

¹¹ Asa wi, u sīawa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə nge win sikado Dafidi.

¹² U kurə tanəbu gira win tem di. Ma u bũu ni win baababa ba raa seka kəsuka.

¹³ U maa win nikurə yara sina asakpə te u diin di, yèn sō kurə wi, u Asitaaten bwāaroku kua. Ma Asa u bwāaroku ge kəsuka u gu dōə meni muku muku. U gen torom gura u wisi Sedoronin wəwəə.

¹⁴ Adama u n gungunu mi ba ra yākuru ko mi kəsuke, baa mε u Yinni Gusunə kīa ka win gōru kpuro.

¹⁵ U maa dera ba ka kēnu na Yinni Gusunən sāa yerə, nìn wooda win baaba ka win tii ba yi. Kēε niya sii geesu ka wura ka sere maa yānu ganu.

¹⁶ Asan waati ye səə, tabu ra n wāawa wi ka Isireliban sunə Basan baa səə.

¹⁷ Sōə teeru Basa u Yudaba wəri. Ma u Rama mwa u yen gbāraru sənwa. Kpa Yudaba bu ku raa maa ka du mi, bu yari.

¹⁸ Yera Asa u sii geesu ka wura ye ya tie kpuro gura, saa sāa yerun arumani beru yerun di, ka sere sina kpaarun arumani beru yerun di u ka gəra Damasiə Sirin sina boko Beni Hadadi Tabirimən biin mi, wi u sāa Hesionin debubu. Ma Asa u gəro be sōəwa u nεε, i nεε,

¹⁹ u de su arukawani bəke nε ka wi nge mε ya raa wāa nen baaba ka win baaban suunu

* **15:2 Abisaləmu** - Baa mε yen yora ya wunanε fiiko, ka mε, gaba tamaa Abusaləmuwa ba ka yā.

səɔ. Wee na nùn sii geesu ka wura kɛɛma. Yen sɔ̄, u de u arukawani ye kusia, ye u ka Basa Isireliban sunə bəkua, kpa u nùn deri.

²⁰ Beni Hadadi u Asan gari nua, ma u win tabu sinambu gəra Isirelin wuu marosə, ba da ba Iyoni wəri ka Danu ka Abeli Bəti Maaka ka Kinerətu ka sere maa Nɛfitalin tem kpuro.

²¹ Saa ye Basa Isireliban sina boko u ye nua, yera u Raman gbāra ten sɔmburu deri ma u da u wāa Tirisaa.

²² Ma sina boko Asa u Yudaba kpuro menna, baa tən turo ba n̄ deri. Ba da ba kpenu ka dāa gura ye Basa u raa ka gbāra te sɔmmə. Ma u dera ba ka ye Geban gbāraru sənwa Bɛnyamɛɛn tem sɔ̄, ka sere maa Misipagiru.

²³ Ye Asa u kuan sukum ka sere maa wuu si u bana kpuro ka wərugəɔ te u sɔ̄si ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔ̄. Win təkəru sɔ̄ u naasu bara,

²⁴ ma u kpuna u gu. Ba nùn sikua win baababan sikaɔ win sikado Dafidin wuu. Ma win bii Yosafati u gəna sina.

Nadabu u kua Isireliban sina boko

²⁵ Nadabu Yeroboamun bii u bandu di Isireliə, Asa Yudaban sina bokon bandun wɔ̄ yiruse sɔ̄. Nadabu wi, u kuawa wɔ̄ yiru bandu sɔ̄.

²⁶ U n̄ s̄ia dee dee Yinni Gusunən wuswaaɔ. Kɔ̄sa u kua nge mɛ win tundo u raa kua ye ya Isireliba doke toraru sɔ̄.

²⁷ Ma Basa Akiyan bii Isakarin bweseru sɔ̄, u nùn seesi u s̄ere u go, Gibetonio, Filisitiban temə, saa ye Nadabu ka Isireliba kpuro ba wuu ge tarusi.

²⁸ Asa Yudaban sina bokon bandun wɔ̄ itase sɔ̄ra Basa u Nadabu wi go. Ma u bandu di win ayerə.

²⁹ Sanam mɛ u bandu di u kpa, yera u Yeroboamun yɛnugibu kpuro go. Baa ben tən turo u n̄ deri nge mɛ Yinni Gusunə u gerua Siloə saa win sɔmə Akiyan nɔ̄n di.

³⁰ Yeni ya koorawa Yeroboamun durum s̄ ka yèn s̄ u Isireliba doke toraru sɔ̄. Ma ba Gusunə ben Yinnin mərə seeya.

³¹ Ye Nadabu u kuan sukum mu yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔ̄.

³² Basa ka Asan baa sɔ̄, tabu wāawa sere be kpuro ba ka gu.

Basa u kua Isireliban sina boko

³³ Asa Yudaban sina bokon bandun wɔ̄ itasewa Basa Akiyan bii u bandu di Tirisaa Isireliba kpuron suunu sɔ̄. U kuawa wɔ̄ yɛnda nɛ ban te sɔ̄.

³⁴ Adama u n̄ s̄ia dee dee Yinni Gusunən wuswaaɔ. Kɔ̄sa u kua. Yeroboamun yira u sw̄i, ye ya Isireliba doke toraru sɔ̄.

16

¹ Saa ye sɔ̄ra Yinni Gusunə u win sɔmə Yehu Hananin bii gəra Basan mi, u nùn s̄ u nɛɛ,

² wiya u nùn gəsa sanam mɛ u n̄ s̄ia gāanu ma u nùn kua win tɔmbu Isireliban kparo. Adama u Yeroboamun yira sw̄i. Ma u wi Gusunən tɔmbu doke toraru sɔ̄ ba win mərə seeya.

³ Yen sɔ̄, Gusunə u koo win yɛnu kpeerasia kpa gu ko nge Yeroboamu Nɛbatin biiguu.

⁴ Win yɛnugii wi u koo gbi wuu, bɔna nu koo ȳeron goru tem. Wi u maa gu yakasə, gunəsa su koo ȳeron goru di.

⁵ Ye Basa u kuan sukum ka wərugəɔ te u sɔ̄si, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔ̄.

⁶ Yen biru Basa u kpuna u gu. Ba nùn sika win baababan sikaɔ Tirisaa. Ma win bii Ela u gəna kəsire kua.

⁷ N deema Basa u sere gbi, Yinni Gusunə u nùn sɔ̄wa saa win sɔmə Yehu Hananin biin nɔ̄n di u nɛɛ, win yɛnu ga koo kowa nge Yeroboamuguu, kɔ̄sa ye u kuan s̄, ye ya wi, Yinni Gusunən mərə seeya, ka sere yèn s̄ u Yeroboamun yɛnugibu kpuro go.

Ela u kua Isireliban sina boko

⁸ Asa Yudaban sina bokon bandun wɔ̄ yɛnda nɔ̄bu ka tiase sɔ̄ra Ela Basan bii u bandu di Tirisaa. U kuawa wɔ̄ yiru ban te sɔ̄.

⁹ Win tabu sunə turo wi ba m̄ Simiri wi u ra tabu kɛkɛ yi dumi gawen bɔnu kpare u nùn seesi saa ye wi, Ela u wāa Tirisaa u tam n̄rumə mu nùn goomə Tirisaa sunən sɔm kowobun wirugiin mi, wi ba m̄ Aritisa.

¹⁰ Miya Simiri u dua u nùn s̄ere u go. Saa ye sɔ̄, Asa Yudaban sina bokon bandun wɔ̄ yɛnda nɔ̄bu ka yiruse sɔ̄ra mi. Ma Simiri wi, u bandu di wi, Elan ayerə.

11 Sanam me u ban te di u kpa, yera u Basan tumbu kpuro go, ka win dusibo ka win kpaasibo. Baa ben ton turo u n deri.

12 Simiri u Basan yenugibu kpuro gowa nge me Yinni Gusunə u gerua saa win somo Yehun non di,

13 ye u nee, u koo de bu Basan yenu kpeerasia, wi ka win bii Elan toranun so te ba dera Isireliba ba kua. Domi ba dera ba bunu sawa ma ya wi Gusunə Isireliban Yinnin maru seeya.

14 Ye Ela u kuan sukum ba yen gari yorua Isireliban sinambun faagin tireru so.

Simiri u kua Isireliban sina boko

15 Asa, Yudaban sina bokon bandun wo tena ita sarise soora Simiri u bandu di Tirisa. Ma u kua soo nooba yiru ban te so. N deema saa ye so, Isireliba ba ben sansani gire Filisitiban wuu ge ba sokumo Gibetonin deedeera.

16 Ton be ba wa sansani mi, ba nua ma Simiri u sina boko seesi, sere u mam nun go. Yen dama tera, Isireli be ba wa sansani mi, ba tabu suno Omiri kua suno Isireliba kpuro so.

17 Ma Omiri ka ton be, ba seewa Gibetonin min di ba da ba Tirisa tarusi.

18 Ye Simiri u wa ba wuu ge tarusi me, yera u da u kukua sina kpaara sere sina bokon dir. Ma win tii u dii te do sore.

19 Nge meya u ka gu win tora te u kuan so. Domi kosa u kua Yinni Gusunə wuswaa. Yeroboamun yira u swi ye ya Isireliba doke toraru so.

20 Ye Simiri u kuan sukum ka nge me u Isireliban sinambu seesi u go, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru so.

21 Saa ye soora Isireliba ba bonu kua wunu yiru. Wuu teeru ta ka Tibini Ginatin bii yora, ma ta nun kua suno. Teera maa ka Omiri yora.

22 Be ba ka Omiri yora bera ba dabiru bo. Tibini u gu. Ma Omiri u kua be kpuron suno.

Omiri u kua Isireliban sina boko

23 Asa Yudaban sina bokon bandun wo tena ka tiase soora Omiri u bandu di Isireli. U raa bandu di Tirisa wo nooba tia u sere kua Isireliba kpuron suno. Ma u kua wo wakura yiru ban te so.

24 Yera u da Semeen mi u Samarin guuru dwa ka sii geesun gobi narabun suba nooba

tia (6.000). Ma u wuu bana guu ten wallo u gu yisuru ka Samari, Semee win yisurun so.

25 Omiri wi, kosa u kua Yinni Gusunə wuswaa ya kere sinam be ba nun gbiyegia.

26 Yeroboamu Nebatin biin yira u swi mam mam ye ya Isireliba doke toraru so. Ya dera ba bunu sawa. Ma Gusunə Isireliban Yinni u ka bu maru kua.

27 Ye Omiri u kuan sukum ka worugoo te u soosi, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru so.

28 Omiri wi, u kpuna u gu, ma ba nun sikua win baababan sikoo Samario. Yen biru, win bii Akabu u gona kaside kua.

Akabu u kua Isireliban sina boko

29 Asa Yudaban sina bokon bandun wo tena ka nooba itase soora Akabu Omirin bii u maa bandu di Isireliban mi Samario. U kuawa wo yenda yiru ban te so.

30 Yinni Gusunə noni so, u kosa kua n kere sinam be ba nun gbiye.

31 U n daa mam ye Yeroboamu Nebatin bii u durum kua, wigian kpaarun saabu. Domi u Yesabeli Etibaalin bii sua kur. Etibaali wiya u saa Sidonigibun suno. Yen biru u maa da u buu wi ba mo Baali saama.

32 Ma u buu wi diru bania Samario. Ma u yaku yeru kua dii te so.

33 Ma u buu wi ba mo Asitaaten bwaroku kua ge ba ko n da maa sa. Yeya n dera Yinni Gusunə u ka nun maru kua n kere sinam be ba nun gbiye.

34 Akabun waati ye so, Hili Beteligii u seewa u Yeriko bana. Saa ye u wuu gen kpekpeku swim ma win bii gbiikoo Abiramu u gu. Saa ye u maa gen gbararun gambo dokemo ma win bii daako Segubu u maa gu. N deema Yinni Gusunə u raa gerua Yosue Nunin biin non di u nee, wi u maa wuu ge bana, mesuma yeron bibu ba koo gbi.

Eli u nee, gbeburu koo na

17

1 Gusunə somo Eli wi u wa Tisibio Galadin temo u sina boko Akabu soowa u nee, ka Gusunə Isireliban Yinni wi na saama minin waa ru, gura ka kakoru, yen gaa kun maa nemo wo sinin baa so sere dama te na wure na nee, ya koo ne.

Eli u wa

daa te ba mo Keritia

2 Yera Yinni Gusunə u Eli sɔwə u nɛɛ,
3 a seewo minin di kpa a da sɔwə yari yeru
gia a n wāa Keritin daarə Yuudenin guruə.

4 Daa ten nima kaa n da n nɔrumə kpa n
gunəməri gərima yi ka nun dīanu naawa.

5 Ma Eli u doona min di u kua nge me
Yinni Gusunə u nùn sɔwə. U da u wāa daa
ten mi.

6 Yera gunəməri yi, yi ra ka nùn pɛɛ ka yaa
naawɛ bururu ka yoka. Daa ten nima u ra n
maa nɔrumə.

Eli ka kurə gəmini goo

Sarepataə

7 Sanam dɔɔ sanam wee, daa ten nim mu
kpa. Domi gura kun maa nɛɛre tem me sɔɔ.

8 Yera Yinni Gusunə u kpa Eli sɔwə u
nɛɛ,

9 a seewo a da Sarepataə, Sidonin temə,
kpa a n wāa mi. Domi na gəmini goo sɔwə
u nun diisia.

10 Ma u seewa u da Sarepata mi. Ye u wuu
ge duə, yera u deema gəmini goo wee, u dāa
kasu. Ma u nùn soka u nɛɛ, a suuru koowo a
doo, a man nim kasuama fiiko n nə.

11 Ye u nim me kaso dɔɔ, Eli u kpa nùn
soka u nɛɛ, a man pɛɛ kpiribu kasuama mi,
n nɔɔ kpɛɛ.

12 Ma kurə wi, u nùn wisa u nɛɛ, ka
Gusunə wunen Yinnin wāaru, na n dīa
yebunu ganu mə yenuə, ma n kun mə som
nəm kure teeru te na mə kaarə ka sere maa
gum fiiko bwāarə. Yen dāa na kasu mini, nà
n sīa yenuə, n ka doo ko su di ka nɛn bii. Yen
biru kpa sa n gəə mara.

13 Eli u nùn sɔwə u nɛɛ, a ku berum ko, a
doo a ko nge me a gerua. Adama a gina man
kira piibu kuama ka som me. Yen biru kpa
a wunɛ ka wunen biigiru ko.

14 Domi Gusunə Isireliban Yinni u gerua
u nɛɛ, som me mu wāa kaa te sɔɔ, ka gum me
mu wāa bwāa te sɔɔ, mu n kpeemə pai, sere
n ka ko tɔɔ te u koo de gura yu nɛ.

15 Ma u da u kua nge me Eli u gerua. Wi
ka win yenugibu ka Elin tii ba maa wa ba di
sɔɔ dabi dabinu.

16 Som me, ka gum me, mu n kpa nge me
Yinni Gusunə u raa gerua win sɔmə Elin
nɔɔn di.

Eli u kurə gəmini win bii

wesia wasiru

17 Yeniban biru, kurə win bii u bara gem
gem ma u gu.

18 Yera u Eli sɔwə u nɛɛ, Gusunən tɔnu
wunɛ, a nawa a ka Gusunə nɛn toranu
yaayasia? Domi wee nɛn bii u gu.

19 Eli u kurə wi sɔwə u nɛɛ, a man bii wi
wɛɛma.

Ma u nùn mwa kurə win nɔman di u ka da
dii ten gidambisan wəllə mi u ra n wāa. Ma
u nùn kpī win kpin yerə.

20 Ma u Yinni Gusunə kana u nɛɛ, Yinni
kaa dewa kɔsa yu kurə wi deema wɛn mi na
səbia? Kpa a de win bii u gbi?

21 Yera u bii wi kibarisi nɔn ita u Gusunə
kana u nɛɛ, Gusunə nɛn Yinni, a de bii wi, u
se.

22 Ma Yinni Gusunə u Elin kana te mwa,
bii win wɛsiara wurama u kua waso.

23 Yera Eli u nùn suama u ka sarama
wasiru u nùn win mero wɛ. U nɛɛ, wunen
bii wee.

24 Ma kurə wi, u Eli sɔwə u nɛɛ, tɛ, na gia
ma Gusunən tɔnuwa a sāa. Gari yi a maa
gerumə yi sāawa gem, yi weewa Gusunən
min di.

Eli u nɛɛ,

gura koo maa wurama

18

1 Yeniban biru, gbebu ten wɔɔ itase sɔɔ,
Yinni Gusunə u Eli sɔwə u nɛɛ, a doo,
Akabu u nun wa domi kon de gura yu nɛ.

2 Saa ye, gɔɔra dam mə Samariə. Ma Eli u
seewa u dɔɔ Akabun mi.

3 N deema saa ye sɔɔra Akabu u Abudiasi
sokusia, wi u sāa win sina kpaarun sɔm
kowobun wirugii.

4 Saa yè sɔɔ Yesabeli u Yinni Gusunən
sɔməbu goomə, yera Abudiasi wi, u
ben wunəbu (100) sua u bənu kua
weeraakuukuubu u berua kpee wəru sɔɔ.
Miya u ra n ka bu dīanu ka nim daawamme.

5 Ye u tunuma Akabun mi, Akabu u nùn
sɔwə u nɛɛ, a de su da su mɛeri nge sa ko
yaka bekusu wa mi bwii ka daru koki yi wāa
kpa bɛsɛn yooyoosu ka dumi ka ketekunu
nu wa nu di. Kpa bɛsɛn sabenun gəə u ka
saka nera.

6 Ma Akabu ka Abudiasi, ba yam mi
bənu kua, ba yaka bekusu kaso wəri. Ben
baawure u win swaa mwa.

7 Ye Abudiasi u swaa mɔ u dɔɔ, yera u ka
Eli yinna. Ma u nùn tuba. Yera u yiira u

wuswaa tem girari u nεε, wuna mini, nen yinni Eli?

⁸ Yera Eli u nùn wisa u nεε, nena mi. A doo a wunen yinni Akabu sō ma a man wa.

⁹ Ma Abudiasi u nεε, toraru mba na tora yinni, a ka kī a man Akabu nōmu sōndia u man go.

¹⁰ Ka Gusunō wunen Yinnin wāaru, bwe-seru garu sari tēn mi nen yinni kun gōre bu nun kasuma. Bwese te, ta n nεε, ta n nun wa mi, u ra bu bōrusiewa kpa u n ka yē ma geema a n wāa mi.

¹¹ Miya a nεε, n seewo n da tē n nεε, na nun wa?

¹² Nā n doona kpa Gusunōn Hunde u nun sua u ka da mi na n yē. Saa ye sō, nā n Akabu sōwa na nun wa kpa u na u nun bia, a n yē ma u koo man gowa. N deema na Gusunō nasiewa saa nen piiburun di.

¹³ Yinni, ba n nun sōwa ye na kua ye Yesabeli u Yinni Gusunōn sōmōbu goomō? Sōmōbu wunōbuwa (100) na berua. Na bu bōnu kua weeraakuukuubu. Na dera ba dua kpee wōrusu sō. Miya na ra ka bu dīanu ka nim daawe.

¹⁴ Yera a nεε, n doo tē n nen yinni sō n nεε, wunε Eli a wāa mini. U n koo man go?

¹⁵ Adama Eli u nùn wisa u nεε, sere ka Yinni Gusunō dam kpurogii wi na sāmōn wāaru kon da n yōra Akabun wuswaaō gisō.

Eli ka Akabu ba waana

¹⁶ Yera Abudiasi u da u ka Akabu yinna ma u nùn sōwa kpuro ye u wa. Ma Akabu u Eli sennō da.

¹⁷ Saa ye u Eli wēndε kua, yera u nùn sōwa u nεε, wuna mi, wunε wi a nōni swāa teni doke bεε Isireliban temō?

¹⁸ Eli u nùn wisa u nεε, n n nε na nōni swāaru doke tem mε sō. Wuna. Domi wunε ka wunen tondon yēnugibu, bεya i Yinni Gusunōn woodaba deri, ma i da i būu wi ba sokumō Baali sāmō.

¹⁹ Yen sō tē, a de Isireliba bu mennama guu te ba mō Kaameliō ka sere būu wi ba sokumō Baalin yāku kowobu tōnu nεeru ka weeraakuru (450) ka maa būu wi ba sokumō Asitaaten yāku kowobu tōnu nεeru (400) be ba ra mēnne bu di sannu ka Yesabeli.

Eli ka būu yāku kowobu

²⁰ Yera Akabu u gōra ba Isireliba mēna ka būu yāku kowo be, guu te ba mō Kaameliō.

²¹ Ma Eli u bu susi u nεε, domma i ko i bēen gōrusu yiru deri. N n Yinni Gusunōn na u sāa kpuron Yinni, i nùn sāawō. N n maa Baalin na, i nùn sāawō.

Adama tōn be, ba n nùn gāanu ganu wisa.

²² Ma u maa bu sōwa u nεε, wee tē, nε turowa na tie Yinni Gusunōn sōmōbu sō. Adama be, be ba sāa Baalin yāku kowobu, ba sāawa tōnu nεeru ka weeraakuru (450).

²³ Yen sō tē, bu sun naa kinēnu yiru wēema. Kpa Baalin yāku kowo be, bu teeru sua bu ten yaa muriri bu sōndi dāa gbēbi wōllō bu ku dō doke. Kpa nε n maa teeru sua n ko mε.

²⁴ Yen biru kpa bu ben būnu soku, kpa n maa Yinni Gusunō soku kpa su wa win Yinni u koo wisi u dō doke dāa ye sō.

Ma tōn be kpuro, ba nεε, too, ya wā.

²⁵ Ma Eli u yāku kowo be sōwa u nεε, i gbio i bēen naa kinēru sua i go, domi bēya i dabiru bō, kpa i bēen būu soku. Adama i ku ra dō doke dāa ye sō ka bēen tii.

²⁶ Ma ba naa kinē te ba bu wē mi go. Yera ba būu wi soka saa bururun di sere sō u ka na wiru wōllō. Ba mō, Baali, a sun wurario! Ma ba yaamō ba ka ben yāku yerun tura te sikerenamō. Adama ba n nōo gagu nua. Ba n maa wisibu gabu wa.

²⁷ Sō wii wō te, yera den Eli u bu yaakoru mō, u mō, i gbāro ka dam, domi u sāawa bēen būu. Sōrōkudo u gāanu bwisikumōwa, n kun mε, u gāanu mōwa ni nu nùn neni n kun mε u gam dawa, n kun mε, u do! Yen sō, i gbāro kpa u dom yanda.

²⁸ Ma ba gbāsuka tāa tāa ba seewa ba tii takobi ka yaasi sōkirimō nge mε ben komaru. Ma yem mu kokumō saa ben wasin di.

²⁹ Ye sō u kella, yera ba maa sāaru wōri ka dam, sere yokan yākurun saa ya ka tura. Adama ba n būu goon nōo nua, ba n maa wisibu gabu nua, n kun mε gāa ni nu koo tōmbun laakari seeya.

³⁰ Ye Eli u tōn be kpuro sōwa u nεε, i susima nen gee, ma be kpuro ba susi win mi. Yera u Yinni Gusunōn yāku yerun tura te ba raa sankā mi sōnwa.

³¹ Ma u kpenu wākura yiru sua nge me Yakābun bibun geera ne. Yakābu wiya Yinni Gusunō u maa yīsiru kā Isireli.

³² Kpee niya Eli u ka yāku yee te kua ma u wōru gba u ka tu sikerena. Wōru ge, ga koo nim kotosu yirun saka mwa.

³³ Ma u dāa gbebi yorua tura ten wōllō u naa kinε te go, u ten yaa murura u sōndi dāa yen wōllō.

³⁴ Yen biru u neε, bu kotosu nneε nim yibio bu wisi yāku yaa ye ka dāa yen wōllō.

Ma ba kua mε. Ma u maa neε, bu wureo bu nim mε wisi.

Ma ba kua mε. U maa neε, bu wureo bu wisi nōn itase.

Ma ba kua mε.

³⁵ Ma nim mε, ku kokumō tura ten min di, sere mu wōru ge ga ka tu sikerene mi yiba.

³⁶ Ye yokan yākurun saa ya tura, yera Gusunōn sōmō Eli u susi yāku tura ten mi, u neε, Gusunō, Aburahamu ka Isaki ka Yakābun Yinni, a de bu gia gisō ma wuna a sāa Gusunō Isireliō, ma na maa sāa wunen bōō. Kpa ba n yē ma gāa ni na kua, wunen min diya nu koora.

³⁷ A man wisio Yinni Gusunō, a man wisio, kpa tōn be, bu gia ma wuna a sāa kpuron Yinni, wuna kaa de bu ben gōru gōsie wunen mi.

³⁸ Yera Yinni Gusunō u dera dōō u sarama u yāku yee te wōri. Yaa ye, ka dāa ye, ka kpee ni, ye kpurowa ya dōō mwaara sere ka temō. Ma wōru gen nim mε, mu gbera.

³⁹ Saa ye tōn be, ba wa mε, yera ba yiira ba wuswaa tem girari ba neε, Yinni Gusunōwa u sāa kpuron Yinni.

⁴⁰ Ma Eli u neε, n n mēn na, bu būu wi ba mō Baalin yāku kowo be mwεεrima, bu ku raa de ben goo u kisira.

Yera ba bu mwεεra. Eli u dera ba ka bu da Kisionin daarō. Miya u bu sakira.

Gura ya wurama

⁴¹ Yen biru Eli u Akabu sōōwa u neε, a doo a di kpa a nō. Domi gbāra bi a nōōmō mini, gura ya wee mi.

⁴² Ma Akabu u doona u ka di kpa u nō. Adama Eli u da guu ten wii kpiirō. Miya u yiira u win wiru berī win dūan baa sōō.

⁴³ Ma u win bōō aluwaasi sōōwa u neε, a yōōma kpa a mēeri nim wōkun bera gia.

Yera aluwaasi wi, u yōōwa u mēera u neε, na n gāanu ganu wa.

Ma Eli u nūn daasia mε sere nōn nōōba yiru.

⁴⁴ Ye u mēera nōn nōōba yiruse, yera u neε, guru wii wuro piibu gagu wee ga seema nim wōkun di, ga ka tōnun nōm tararu ne.

Yera Eli u nūn sōōwa u neε, n n mēn na, a saro a da a Akabu sō u win tabu kēkē ye dumi gawe sōōru ko u da yenuō fuuku kpa gura yu ku raa nūn yōrasia.

⁴⁵ Ye n sosi fiiko wōlla tīra guru wirun saabu. Ma woo ga seewa, gura ya tunuma ka dam. Yera Akabu u win tabu kēkē ye wōri u da Yisireliō.

⁴⁶ N deema Yinni Gusunōn dam mu wāa ka Eli. Yera u kpaka sēka pōraō, ma u duka wuka u Akabu gbiiri, u gbia u tura Yisireli mi.

Eli u mwia kpana

19

¹ Ye Akabu u tura yenuō u win kuro Yesabeli sōōwa ye Eli u kua kpuro ka nge mε u būu wi ba mō Baalin yāku kowo be kpuro go ka takobi.

² Ma Yesabeli u Eli sōmō gōria u neε, ma na kun nun go sia amadaare nge mε a tōn ben baawure go, būnu nu man kua nge mε nu kī.

³ Ye Eli u nua mε, yera u duka sua u ka win hunde bere. Ma u tura Beri Sebāō Yudan temō. Miya u win bōō aluwaasi deri.

⁴ Ma win tii u sanum so tōō giriru, u da u wāa gbaburō u sō dāru garun nuurō, ma u Yinni Gusunō sōōwa u neε, ya den tura mε, a nēn hunde suo. Domi na n nēn baababa gea kere.

⁵ Ma u kpuna u dweeya dāa ten nuurō. Yera Gusunōn gōrado goo u na u nūn baba u neε, a seewo a di.

⁶ Ma Eli u seewa u deema kiraru wee win wirun bōkuō kpee sundu garun wōllō, ka nim bwāaru. Yera u di u nōra. Ma u wure u kpuna.

⁷ Yinni Gusunōn gōrado wi, u kpam wurama u nūn baba u neε, a seewo a di, domi gbabu te ta nun tie, ta dēu.

⁸ Ma u seewa u di u nōra. U dam wa u ka sanum wōri. U sīa sōō sōō weeru ka wōkuru weeru. Ma u tura Yinni Gusunōn guurō, te ba mō Horebu.

Yinni Gusunō u Eli dam kā

9 Guu ten kpee w̄oru s̄ara Eli u da u kpuna w̄akuru, yera Yinni Gusun̄o u n̄n bikia u n̄εε, mba a m̄ò mini.

10 Ma u n̄n wisa u n̄εε, wunε w̄ollu ka tem Yinniwa na sannammε, domi Isireliba ba wunεn woodaba deri ma ba wunεn ȳaku yenu k̄osuka. M̄εya ba wunεn s̄am̄obu go go ka takobi. Nε turowa na tie. Yera ba maa man kasu bu hunde wuna.

11 Yinni Gusun̄o u n̄n s̄ōwa u n̄εε, a yarima kpa a ȳra guu ten w̄oll̄o kpa n na n sara wunεn wuswaā. Ma u yarima.

Yera woo b̄ak̄o ga na ga guu te besuka. Adama Yinni Gusun̄o u n̄ w̄aa woo ge s̄ō. Ma tem mu ȳira. Adama Yinni Gusun̄o u n̄ w̄aa ȳiri bi s̄ō.

12 Ma d̄ō u maa na. M̄εya Yinni Gusun̄o kun w̄aa d̄ō wi s̄ō. Yen biru damu piibu gaga maa na ge ga n̄ōbu do.

13 Ye Eli u damu ge nua, yera u win kumbooro wiru wukiri, u yarima kpee w̄oru gen min di, u ȳra gen n̄ōw̄o. Ma u maa n̄ō gagu nua ga n̄n bikia ga n̄εε, mba a m̄ò mini, Eli.

14 Eli u wisa u n̄εε, wunε w̄ollu ka tem Yinniwa na sannammε domi Isireliba ba wunεn woodaba deri, ma ba wunεn ȳaku yenu k̄osuka. M̄εya ba maa wunεn s̄am̄obu go ka takobi. Nε turowa na tie. Yera ba maa man kasu bu hunde wuna.

15 Ma Yinni Gusun̄o u n̄n wisa u n̄εε, a ḡs̄iro a gbaburun swaa mwa kpa a da Damasio. À n tura mi, a Hasaeli bandun gum t̄areo u ko Sirin sun̄o.

16 Kpa a maa Yehu Nimusin bii bandun gum t̄are u ko Isireliban sun̄o. Kpa a Abeli M̄eholagii wi ba m̄ò Safatin bii Elisee gum t̄are u ko Gusun̄on s̄am̄o wunεn k̄osire.

17 Kon de Hasaeli u t̄on be go ka takobi. Ben wi u kisira win n̄oman di, Yehua u koo ȳro go. Wi u maa kisira Yehun n̄oman di, kpa Gusun̄on s̄am̄o Elisee u n̄n go.

18 Adama kon t̄ambu n̄r̄abun suba n̄ōba yiru (7.000) deri Isireliba s̄ō, be ba kun ȳirare b̄u wi ba m̄ò Baalin nuur̄o bu n̄n s̄ā.

Yinni Gusun̄o u Elisee soka

19 Yen biru Eli u seewa u doona min di. Ma u da u Elisee Safatin bii deema u k̄oro m̄ò win gber̄o. N deema naa wuku yenda nn̄ewa u m̄ò. Win tii u ka yen yiru s̄amburu m̄ò. Ma Eli u n̄n susi mi u s̄amburu m̄ò,

u win kumbooro pota u n̄n kare u ka n̄n s̄ōsi ma wiya u koo ko win k̄osire.

20 Yera Elisee u win n̄εε yi deri u Eli duka sw̄i birūo u n̄n s̄ōwa u n̄εε, a de n da n n̄n tundo ka n̄n m̄ero n̄ō kana kpa n wurama n nun sw̄i.

Eli u n̄n wisa u n̄εε, a doo, adama a n yaaye ye na nun kua.

21 Ye Elisee u ḡs̄irama Elin min di, yera u na u win n̄εε yin yiru sua u go u ka ȳakuru kua. Ma u yin sugun d̄aa sua u ka yen yaa yikua, u t̄ambu w̄ε ba tema. Yen biru u seewa u da u Eli sw̄i u kua win b̄ō.

Akabu u ka Sirigibu tabu kua

20

1 Beni Hadadi Sirin sina boko u win tabu kowobu kpuro m̄enna, ka dumi ka tabu keke be dumi gawe. Ma sinambu t̄ena ka yiru ba n̄n somiru na. Ma u da u Samari w̄ari ba ye tarusi.

2 Yera u Akabu Isireliban sina boko s̄am̄obu ḡoria u n̄εε,

3 bu n̄n s̄ō ma win wura ka win sii gee si u m̄o kpuro ya kua wi Beni Hadadigia. M̄εya maa win kur̄abu ka win bii be ba buram bo, ba kua wi Beni Hadadigibu.

4 Ma Isireliban sina boko u n̄εε, i doo i b̄een yinni s̄ō ma na wura na n s̄aa wigii ka n̄n ye na m̄o kpuro nge m̄e win tii u gerua.

5 Yeniban biruwa s̄am̄o be, ba wurama Akabun mi, ba n̄εε, wee Beni Hadadi u raa nun ḡoriana a n̄n sii geesu ka wura ka wunεn kur̄abu ka bibu w̄εma.

6 Yen s̄ō, sia amadaare u koo win s̄am kowobu ḡorima bu wunεn diru b̄uri ka wunεn bw̄abuginu, kpa bu m̄eri ye ya s̄aa ḡaa bakanu wunεn n̄ni s̄ō bu sua.

7 Ye Akabu Isireliban sina boko u ye kpuro nua, yera u Isireliban guro gurobu m̄enna u n̄εε, i n̄ wa ma dur̄o wi, u b̄een k̄ōsa kasuwa. Domi u raa ḡorima n̄n n̄n kur̄abu ka bibu ka sii geesu ka wura w̄εma. Ma na n̄ yen gaa yinε.

8 Ma Isireliban guro guro be, ba n̄εε, a ku n̄n swaa daki. A ku ra wura.

9 Yera Akabu u Beni Hadadin ḡoro be s̄ōwa u n̄εε, i doo i b̄een yinni sina boko s̄ō i n̄εε, ye u gb̄ia u bikia, kon ye ko. Adama ye u geruma mini t̄ε, na n̄ ye m̄ò.

Ma ḡoro be, ba seewa ba wura ba Beni Hadadi ye kpuro s̄ōwa.

10 Ye Beni Hadadi u nua mesum yera u Akabu sɔwa u nɛɛ, nɛn bɔnu nu man kua nge me nu kɪ, nà kun Samari kəsuke sere yen tua kun tura yu nɛn tɔmbu kpuron nɔm wɔnu yibu.

11 Ma Isireliban sina boko, u wisa u nɛɛ, wi u tabu yānu sebu, u n̄ kpɛ u tii siara nge wi u tabu yānu pota u yi.

12 N deema Beni Hadadi u tam nɔrumɔwa ka sinambu gabu sannu kuu bekurugirɔ, sanam me u Akabun gari yi nua. Yera u win tabu kowobu sɔwa u nɛɛ, bu doo bu sɔru ko ben sansaniɔ kpa bu wuu ge tarusi. Ma ba da ba gu tarusi.

Akabu u tabu di

13 Yera Gusunɔn sɔmɔ goo u na Akabun mi, u nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, a tɔn dabi te wa? U koo nun tu nɔmu sɔndia kpa a gia ma wiya u sɔa kpuron Yinni.

14 Akabu u nɛɛ, weren min diya ya koo ka kooro me.

Ma sɔmɔ wi, u n̄n wisa u nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, ya koo koorawa saa tabu kowo be bera ka beran wirugiba gɔsan min di.

Ma Akabu u maa bikia u nɛɛ, tabu sunɔ wara u koo wooda wɛ su ka bu wɔri.

Sɔmɔ wi, u n̄n wisa u nɛɛ, wuna kaa ko taa bin sunɔ.

15 Yera Akabu u bera ka beran tabu kowo be mɛnna. Ma ba kua goobu ka tɛna ka yiru (232). Yen biru u Isireliban tabu kowobu mɛnna, ma be, ba maa kua nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000).

16 Ma u Sirigii be wɔrim da sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di. Saa ye sɔɔ, Beni Hadadi u sɔ u tam nɔrumɔ wi ka sinambu tɛna ka yiru be ba n̄n somiru na.

17 Isireliban bera ka beran tabu kowo be, ba gbia ba tabu yara. Yera Beni Hadadi u bikia u nɛɛ, berà mini. Ma ba n̄n wisa ba nɛɛ, Samarin diya ba yarima.

18 Ma u nɛɛ, ba yarima bu ka tabu ko? Aa, ba yarimawa bwɛɛ dora sɔɔ? Ka me, i bu mwɛɛrima wasiru.

19 Yera Isireliban tabu kowo be ba tie, ba bera ka beran tabu kowo be swi.

20 Ma ben baawure u win wɛrɔ naa swi u go. Sirigii be ba tie, ba duki yakura ba doona. Adama Isireli be, ba bu naa swi. Beni Hadadi u duka yakura ka win duma, ka sere maa maasɔbu gabu.

21 Nge mɛya Isireliban sina boko u ka Beni Hadadin tabu kowobu kamia mam mam. U ben dumi go. Ma u ben tabu kekɛba mwɛɛra.

22 Yera Gusunɔn sɔmɔ wi, u maa da Akabun mi, u n̄n sɔwa u nɛɛ, a doo kpa a n wɔrugɔru mɔ kpa a bwisiku me kaa ko. Domi wɔɔ kpɔɔ Sirin sina boko wi, u koo maa gɔsirama u nun wɔri.

Sirigibu

ba kɔam Isireliba wɔri

23 Sirin sina bokon tabu kowobu ba n̄n sɔwa ba nɛɛ, Isireliban bɔnu nu sɔawa guunuginu. Yen sɔna ba sun kamia. N n mɛn na, su bu wɔri wɔwa sɔɔ kpa bu wa ma sa bu dam kere.

24 Yen sɔ, a sinam be kpuro yaro bɛsɛn wuurun di kpa a tabu sinambu kəsire ko mi.

25 Yen biru kpa a maa tabu kowo kpaobu gɔsi ka tabu kekɛ yi dumi gawe kpa ye kpuro ya n geeru nɛ nge me a raa mɔ yellun taa bi sɔɔ. Kpa su da su bu wɔri wɔwa mi. Miya sa ko bu kamia.

Yera u ben gari yi wura u kua me.

26 Yen wɔɔ kpɔɔ Beni Hadadi u win tabu kowo be mɛnna u gara, ma ba da Afekiɔ bu ka Isireliba wɔri.

27 Isireliban tii, ba ben tabu kowobu mɛnna ba gara. Ma ba dɛanu sua, ba da bu ka Sirigii be wɔri. Yera ba ben sansani gira Sirigibun sansanin deedeerɔ. Ma ba sɔa nge boo gɔɔ piiminu yiru Sirigibun wuswaaɔ. Domi Sirigii be, ba dabiwa sere ba bera mi yiba.

28 Yera Gusunɔn sɔmɔ wi, u maa na Isireliban sina bokon mi u nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, yɛn sɔ Sirigibu ba nɛɛ, u sɔawa guunun yinni, yen sɔna u koo be tabu kowo dabi te bɛɛ nɔmu beria kpa i gia ma wiya u sɔa kpuron Yinni.

29 Ma Sirigii be, ka Isireliba ba kua sɔɔ nɔɔba tia ba mɛɛrinɛ. Yen nɔɔba yirusera ba tabu wɔrina. Ma Isireliba ba Sirigibun tabu kowobun nɔrɔbun suba wunɔbu (100.000) go sɔɔ teeru.

30 Be ba tie, ba sɔawa tɔmbu nɔrɔbun suba tɛna ita sari (27.000). Ma ba duki yakikira, ba da ba wɔa Afekiɔ. Yera gbārara bu sɛre ta go.

Akabu u Beni Hadadi deri

u ñ go

Saa ye sɔɔra Beni Hadadi u da u kukua Afeki yen diru garun gidambisan wɔllo.

³¹ Ma win bwāaba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wee, sa nua ma Isireliban sinamba ra n tɔmbun wɔnwɔndu mɔ. Yen sɔ, su saakiba dewe kpa su wɛɛ sɛka wirɔ nuku sankiranun sɔ, kpa su da Isireliban sina bokon mi, sɔrɔkudo u koo sun wɔnwɔndu kua, kpa u de sa n wāa.

³² Ma ba saaki be deewa pɔraɔ, yen biru ba wɛɛ sɛka wirɔ, ba da ba Isireliban sina boko deema ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wunen bɔɔ Beni Hadadiwa u sun gɔrima u nɛɛ, a win wāaru dweo u ka wa u n wāa.

Yera Akabu u bu wisa u nɛɛ, wi, nɛn kɪnasi, u wāa wāaru sɔɔ?

³³ Ye tɔn be, ba nua u wisa n do, yera ba gerua fuuku fuuku ba nɛɛ, oo, wunen kɪnasi u wāa.

Ma Akabu u nɛɛ, i doo i ka nùn na.

Yera Beni Hadadi u na wi, Akabun mi. Ma Akabu u nùn yɔɔsia win tabu kɛkɛ wɔllo.

³⁴ Saa yera Beni Hadadi u nùn sɔɔwa u nɛɛ, kon nun wuu si nɛn tundo u raa wunen tundo mwaari mi wesia. Kpa a kia dɔra yenu ko Damasiɔ nge mɛ nɛn tundo u kua Samariɔ.

Ma Akabu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nɛ maa kon nun deri a n wāa, kpa su arukawani bɔke nɛ ka wunɛ.

Ma ba arukawani ye bɔkua. Yen biru u dera Beni Hadadi u doona.

Gusunɔ u Akabu taarɛ wɛ

³⁵ Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ aluwaasi goo sɔɔwa u nɛɛ, u win turo kanɔ u nùn so. Adama win turo wi, u yina u nùn so.

³⁶ Yera sɔmɔ wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, à n man doonari tɛ, gbee sunɔ ga koo nun sɛre gu go. Domi a ñ Yinni Gusunɔn gari mɛm nɔɔwɛ.

Sanam mɛ u sɔmɔ wi doonari, yera gbee sunɔ ga nùn sɛre ga go.

³⁷ Yera sɔmɔ wi, u ka maa goo yinna, ma u nɛɛ, a man soowo, a suuru ko.

Ma durɔ wi, u nùn so u mɛera kua.

³⁸ Ma sɔmɔ wi, u tii kɔsa u sɛkatia sɛka win nɔniɔ, u da u sina swaa baarɔ mi sina boko Akabu u koo ka doona.

³⁹ Sanam mɛ sina boko u sarɔ win bɔkuɔ, yera u nɔɔgiri sua u nɛɛ, wee na raa wāa tabu sɪa sɔɔ, ma subaru sɔɔ goo u yara u ka man tabu durɔ goo naawa n nùn kɔsu. U

nɛɛ, nà n dera durɔ wi, u doona, nɛna kon ko win kɔsire, ñ kun mɛ, kon sii geesun gobi nɔrɔbun suba ita (3.000) kɔsia.

⁴⁰ Sanam mɛ na wāa na sirene, yera durɔ wi, u man kisirari u doona.

Ma Isireliban sina boko u nɛɛ, mɛsuma ba koo nun kua. Domi wunen tiywa a gerua.

⁴¹ Saa yera sɔmɔ wi, u win sɛkatia ye u ka nɔni bɔkua mi kusia, ma Isireliban sina boko u nùn tuba u wa ma Gusunɔn sɔmɔbun turowa.

⁴² Yera u maa sina boko sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, yèn sɔ a dera durɔ wi u nun nɔmu beria mi, u doona, wi u nɛɛ, a kam koosia, tɛ, wuna kaa gbi win ayerɔ, kpa wunen tɔmbu bu maa gbi win tɔmbun ayerɔ.

⁴³ Yera Isireliban sina boko Akabu u gɔsira win yenuɔ ka nuku sankiranu ka mɔru.

*Akabu u dera ba Nabɔti go***21**

¹ Yeniban biru ye ya koorɔ wee. Durɔ goo u wāa Yisireliɔ, win yɪsira Nabɔti. U resɛm gbaaru mɔ, Akabu Samarin sunɔn sina kpaarun bɔkuɔ.

² Sɔɔ teeru Akabu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a man wunen resɛm gbaa te derio tu ko nɛn saadiɛ. Domi ta wāa nɛn sina kpaarun bɔkuɔ. Kpa n nun resɛm gbaaru garu kɔsire kua tɛn resɛm ya yeni gea kere. N n maa gobin na a kɪ, kon nun yi wɛ nge mɛ gbaa ten geera nɛ.

³ Adama Nabɔti u nɛɛ, Gusunɔ u man bere n ka nɛn tubi sua n nun wɛ, ye nɛn baababa ba man deria.

⁴ Ma Akabu u gɔsira yenuɔ ka nuku sankiranu u mɔrua Nabɔti Yisireligiin gari yin sɔ. U da u kpuna u kɔrua, u yina u di.

⁵ Yera win kurɔ Yesabeli u na win mi, u nùn bikia u nɛɛ, mban sɔna wunen nukura ka sankire sere a kpana a di.

⁶ U nun wisa u nɛɛ, Nabɔtiwa na sɔɔwa na nɛɛ, u man win resɛm gbaaru derio. Kpa n nùn ten gobi kɔsia, ñ kun mɛ, n nùn garu kɔsire kua. Adama u nɛɛ, u ñ man tu wɛɛmɔ.

⁷ Yera Yesabeli wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, n ñ wuna a sãa Isireliban sunɔ? A seewo a di ka nuku dobu. Nɛ, kon nun Nabɔtin gbaa te wɛ.

⁸ Yera u guro gurobu ka siri kowobu be ba wāa wuu teu ka Nabɔti tirenu yorua ka

Akabun yĩsiru u Akabun yĩreru doke tire ni sɔɔ.

⁹Ye u yorua wee. U nɛɛ, i kparo i baawure sɔ u nɔɔ bɔke kpa i de tɔmbu bu menna kpa i Nabɔti gbiisia ben wuswaaɔ.

¹⁰Kpa i tɔn kɔsobu yiru gabu wuna bu na win wuswaaɔ bu nɔn taare wɛ ba n mɔ, wiya u Gusunɔ ka sina boko bɔrusi. Yen biru i nɔn yaro i ka da wuun biruɔ i kpenu kasuku i go.

¹¹Ma Nabɔtin wuun guro guro be, ka ben siri kowo be, ba kua nge mɛ Yesabeli u bu sɔɔwa tire ni sɔɔ.

¹²Ba nɔɔ bɔku te kua wuu giru ba maa Nabɔti gbiisia tɔmbun wuswaaɔ.

¹³Ma tɔn kɔsobu yiru ye, ba na ba sina win wuswaaɔ. Ba tɔn wɔru ge sɔɔwa ba nɛɛ, Nabɔti u Gusunɔ ka sina boko bɔrusi.

Ma ba nɔn gawa ba ka yara wuun biruɔ ba kpenu kasuka ba go.

¹⁴Ma wuun wirugii be, ba Yesabeli sɔmɔ gɔria ba nɛɛ, ba Nabɔti kpee ni kasuka ba go.

¹⁵Saa ye Yesabeli u nua ma ba Nabɔti go, yera u da u Akabu sɔɔwa u nɛɛ, a doo a resɛm gbaa te sua te Nabɔti Yisirɛeligii u raa yina u nun dɔre mi, domi u gu.

¹⁶Ye Akabu u nua mɛ, yera u da u gbaa te sua.

Yinni Gusunɔ

u Akabu ka Yesabeli taare wɛ

¹⁷Saa yera Yinni Gusunɔ u Eli Tisibigii sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁸a seewo a da a ka Akabu Isireliban sina boko yinna wi u waa Samariɔ. Wi wee, u waa Nabɔtin resɛm gbaarɔ u ka tu sua.

¹⁹A nɔn sɔɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Ye u tɔnu go u kpa, yera u koo maa yɛron tubi sua? Tɛ mi bɔnu nu Nabɔtin yɛm dabura, miya nu koo maa win tiigim dabiri.

²⁰⁻²¹Yera Eli u da Akabun mi. Ye u tura mi, yera Akabu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, nɛn yiberɛ, a den man wa?

Eli u nɔn wisa u nɛɛ, na nun wa. Wee, Yinni Gusunɔ u koo nun kɔsa surema kpa u wunen tɔmbu kpuro go ka wunen yobɔ yɛn sɔ a tii yɔsu a kɔsa kua win wuswaaɔ.

²²U koo de wunen yenu gu ko nge Yeroboamu Nebatin biiguu, n̄ ku mɛ, nge Basa Akiyan biiguu. Domi a win mɔru seeya, ma a Isireliba doke toraru sɔɔ.

²³Wee ye Yinni Gusunɔ u maa gerua Yesabelin sɔ. U nɛɛ, bɔna nu koo win goru tem Yisirɛelin gb̄ararun bɔkuɔ.

²⁴Mɛya maa Akabugibu sɔɔ, wi u gu yenuɔ, bɔna nu koo yɛron goru tem. Wi u maa gu yakasɔ, gunɔsa su koo yɛron goru di.

²⁵Domi goo sari wi u tii yɔsu kɔsa sɔɔ nge Akabu, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. N deema win kurɔ Yesabeliwa u ra n nɔn dam kɛmɔ u ka ye ko.

²⁶U kɔsa kua ye ya n̄ ka nɔɔ gerurɔ. Domi u da u b̄unu s̄amɔ nge Amɔreba be Gusunɔ u gira. Ma u ben tem Isireliba wɛ.

Akabu u win durum

tuuba kua

²⁷Ye Akabu u Elin gari yi nua mɛ, yera u tii kawa u win yabe ni u sebua nenua u gɛka ma u saaki sua u tii tɛkusi, u nɔɔ bɔkuɔ. Saaki yera, u ra ka bɔsu ka nuku sankiranu. Yera u ra mam ka kpunɛ.

²⁸Ma Yinni Gusunɔ u maa Eli Tisibigii wi sɔɔwa u nɛɛ,

²⁹a wa nge mɛ Akabu u tii kawa nɛn wuswaaɔ? Yen sɔ, na n̄ maa derimɔ kɔsa ye, yu kooru win waati sɔɔ. Win biin waati sɔɔra kon de yu kooru.

22

Akabu u k̄i

u wuu ge ba mɔ Ramɔti wɔra

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 18:1-3)

¹Isireliba ka Sirigibu ba kua wɔɔ yiru ben goo kun goo tabu wɔri.

²Wɔɔ itase sɔɔ, ye Yosafati Yudaban sina boko u na Isireliban sina bokon mi,

³yera Isireliban sina boko u win bw̄abu sɔɔwa u nɛɛ, i yɛ ma Ramɔti ye ya waa Galadin temɔ ya s̄awa bɛsɛgia? Mban sɔna sa n̄ ko ye mwa Sirin sunɔn nɔman di.

⁴Ma u Yosafati bikia u nɛɛ, kaa ka man taa bi da Ramɔtiɔ Galadin temɔ?

Yosafati u nɔn wisa u nɛɛ, à n sɔɔru kpa na kpawa mi. Wunen tɔmbu b̄a n seewa, negiba maa seewawa mi. Mɛya maa nɛn maasɔbu.

Sɔmɔ weesugibu ba nɛɛ,

Akabu koo tabu di

(I maa mɛerio Bandun Gari II, 18:4-11)

⁵ Ma Yosafati u maa nεε, na nun kanamə, a gina Yinni Gusunə bikio a nə mε u koo nun s̄s̄.

⁶ Saa yera Isireliban sina boko u səməbu menna nge tənu nεεrun (400) saka. Ma u bu bikia u nεε, n doo Ramətiə Galadin temə n ka Sirigibu tabu ko? Nge n ku da.

Yera səmə be, ba nùn wisa ba nεε, a doo. Yinni Gusunə u koo nun ye nəmu beria.

⁷ Adama Yosafati u bikia u nεε, Yinni Gusunən səmə goo sari mini win min di sa ko kpī su Yinni Gusunən gere nə?

⁸ Isireliban sina boko u nεε, Gusunən səmə turowa u wāa mini, win min di sa ko kpī su Yinni Gusunən gere nə. Adama na nùn tusa. Domi u ku ra man gāa geenu s̄s̄. Səmə win yīsira Miseen Yimilan bii.

Ma Yosafati u nùn s̄s̄wa u nεε, sina boko, a ku gere mε.

⁹ Yera Isireliban sina boko wi, u win səm kowo gəra u nεε, u doo u Miseen Yimilan bii wi sokuma fuuku.

¹⁰ Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yānu doke, ben baawure u s̄s̄ win sina kitarə, Samarin gbāra kənnəwə. Ma səmə be, ba wāa ben wuswaaə ba gari m̄.

¹¹ Yera Sedesiasi Kenaanan bii u sisun kəbunu seka. Ma u nεε, aməniwa Yinni Gusunə u gerua, kəbi yini, yi s̄s̄awa yīreru te ta wunen dam s̄s̄simə mε kaa ka Sirigibu go.

¹² Nge mεya səmə be kpuro, ba gerumə ba m̄, a doo Ramətiə Galadin temə. Kaa nasara wa. Yinni Gusunə u koo nun tən be nəma beria.

Miseen u Akabu s̄s̄wa

ma u n̄ nasara wasi

(I maa mεerio Bandun Gari II, 18:12-27)

¹³ Səmə wi ba gəra u bu Miseen sokua u nùn s̄s̄wa u nεε, wee səmə be ba wāa mi kpuro, ba sina boko gari gea gerua. Yen s̄s̄, a de wunε ka ben gari yi ko tia.

¹⁴ Ma Miseen u nεε, sere ka Yinni Gusunən wāaru, ye wi, Yinni Gusunə u man s̄s̄wa, yera kon gere.

¹⁵ Ye Miseen u tura sina bokon wuswaaə, sina boko u nùn bikia u nεε, sa ko kpī su tabu da Raməti Galadin temə? Nge su ku da.

Ma u nεε, i doo mε, i ko i nasara wa. Yinni Gusunə u koo nun bu nəmu beria.

¹⁶ Adama sina boko u nùn wisa u nεε, nən nyewa kon nun b̄rusia a sere man gem s̄s̄ mε Yinni Gusunə u nun s̄s̄wa a gere.

¹⁷ Miseen u nùn wisa u nεε, na Isireliba wa ba yarinε guunu w̄llo ba s̄s̄a nge yāa ni nu kun kparo m̄.

Ma Yinni Gusunə u nεε, tən beni ba n̄ kparo m̄.

Ben baawure u gəsiro u wura yenuə ka alafia.

¹⁸ Yera Isireliban sina boko u Yosafati s̄s̄wa u nεε, na n̄ daa nun s̄s̄wa ma u ku ra man gāa geenu s̄s̄, sere gāa k̄s̄unu?

¹⁹ Yera Miseen u Akabu s̄s̄wa u nεε, a Yinni Gusunən gari swaa dakio, na nùn wa u s̄s̄ win sina kitaru w̄llo. Ma win tabu kowobu ba ȳs̄ win nəm geu ka win nəm d̄warə.

²⁰ Ma u nεε, wara u koo Akabu n̄ni w̄ke u ka taa bi da Ramətiə Galadin temə, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesianə m̄. Wini ù n gerua mēni, wi, u gere mε.

²¹ Yera hunde gaa ya yarima ya ȳra Yinni Gusunən wuswaaə ya nεε, kon Akabu wi n̄ni w̄ke. Yinni Gusunə u ye bikia u nεε, aməna kaa koosina.

²² Hunde ye, ya nεε, kon yari kpa n du səmə be s̄s̄, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko n̄ni w̄ke. Ma Yinni Gusunə u ye wisa u nεε, ya wā, swaa gea. Kaa maa kpī a nùn n̄ni w̄ke. N n mēn na, a yario a da a ko mε.

²³ Wee t̄, Yinni Gusunə u dera hunde ye, ya dua səmə be s̄s̄, bu ka nun weesu kua. Yen s̄s̄, a n yē ma k̄sa Yinni Gusunə u koo de yu nun deema.

²⁴ Yera Sedesiasi Kenaanan bii u susi Miseen b̄kuə u nùn baara so. Ma u nεε, domma Yinni Gusunən hunde u yara nēn min di u ka sere nun gari kua.

²⁵ Miseen u nùn wisa u nεε, kaa gia d̄ma te kaa duku dukubu ko, a n kuku yeru kasu dirə.

²⁶ Yera Isireliban sina boko u nεε, i Miseen m̄ə i ka da Aməə wi u s̄s̄a wuun wirugii ka maa Yoasi, sina bokon biin mi.

²⁷ Kpa i bu s̄s̄ i nεε, aməniwa nε sina boko na gerua. Na nεε, bu durə wi m̄ə bu doke pirisəmwə kpa ba n nùn d̄ianu ka nim w̄emə saka s̄s̄ sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁸ Miseen u nùn s̄s̄wa u nεε, à n wurama ka alafia, n̄ n̄ Yinni Gusunə u ka man gari

kua. Bεε be i wāa mini, bεen baawure u gari yi swaa suo.

Akabun gəə

(I maa mεerio Bandun Gari II, 18:28-34)

²⁹ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramətiə Galadin temə.

³⁰ Yera Isireliban sina boko u Yosafati səəwa u nεε, na kon nen yānu kəsi kpa n ganu doke nì səə ba n man tubu. Adama wunε, a n wunen sina yānu doke.

Mεsuma Isireliban sina boko u kua bu ku ka nùn tubu taa bi səə.

³¹ N deema tabu kεkε tεna ka yiruwa Sirin sina boko u mə ye dumi gawe. Ma u yen wirugibu səəwa u nεε, bu ku raa goo go ma n kun mə Isireliban sina boko təna.

³² Saa ye Sirin tabu wirugii be, ba Yosafati wendε kua, yera ba nεε, Isireliban sina bokowa mi kam kam. Ma ba sīrema win mi, bu nùn wəri. Adama u nəəgiru sua u faaba kana.

³³ Ye Sirin tabu kowo be, ba deema n n Isireliban sina boko mi, yera ba nùn deri ba doona.

³⁴ Saa ye səəra durə goo u sēu tooma Isireliban mi gia u n goo yīsi. Adama ga na ga Akabu wəri deedeeru mi wi tarakpe ga yōra. Yera u win tabu kεkε swaa səəsio səəwa u nεε, a kεkε sīiyə biruə kpa a man yara tabu sīan di, domi ba man mεera kuawa mi.

³⁵ Yen dəma te, taa bi, bu swīa gem gem. Ma ba sina boko nenusi u ka yō win tabu kεkε səə u wuswaa tīi Sirigibun tabu sansanin bera gia. Ma win yem mu wīa kεkε ye səə. Yen yoka ma u gu.

³⁶ Ye səə u duə, yera goo u gbāra Isireliban sansaniə u nεε, baawure u wuro win yenuə.

³⁷ Nge mεya sina boko Akabu u ka gu. Ma ba ka win goru na Samariə ba sikua.

³⁸ Ye ba win tabu kεkε ye woburumə Samarin yeruə, yera bōnu na, nu win yem dabura. Ma kurə tanəba na ba wobura mi, nge mε Yinni Gusunə u raa gerua.

³⁹ Ye Akabu u kuan sukum ka dii te u bana ka suunu donnu, ka wuu si u bana kpuron gari yi wāa Isireliban sinambun faagin tireru səə.

⁴⁰ Ba Akabu sikua win baababan sikaə. Ma win bii Akasia u bandu di.

Yosafati u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Bandun Gari II, 20:31-21:1)

⁴¹ Akabu Isireliban sina bokon bandun wəə nneε səəra Yosafati u bandu di Yudəə.

⁴² Yosafati wi, u məwa wəə tεna ka nəəbu sanam mε u ban te di. Ma u kua wəə yenda nəəbu bandu səə Yerusalemuə. Win meron yīsira Asuba Silikin bii.

⁴³ U kua ye ya Yinni Gusunə wēre. Win tundo Asan yira u swīi mam mam.

⁴⁴ Adama u n gungunu mi ba ra būu yākuru ko kəsuke. U dera tamba ben yākunu mə mi, ma ba turare dəə dokemə.

⁴⁵ Mεya maa bəri yenda wāa wi ka Isireliban sina bokon suunu səə.

⁴⁶ Ye Yosafati u kuan sukum ka wərugəə te u səəsi tabu səə, ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru səə,

⁴⁷ ka nge mε u kurə tanə be ba tie saa win tundo Asan waatin di gira, be ba gəsa ba n ka sakararu mə ben sāarun swaa səə.

⁴⁸ Saa ye səə, Edəmuba ba n sunə mə. Adama Yudaban sina boko u goo yi mi, u n ka sāa ben wirugii.

⁴⁹ Yosafati u goo nimkusu dāka si ba ko n da ka wura kaso de Ofiriə. Adama su ku ra turi mi, su ra kəsirewa swaaə, wuu ge ba mə Esioni Gebεεə.

⁵⁰ Yera Akasia Akabun bii u Yosafati səəwa u nεε, a kī wunen səm kowobu ka negibu ba n da de sannu? Ma Yosafati u yina.

⁵¹ Yen biruwa Yosafati u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win baababan sikaə Dafidin wuuə. Ma win bii Yoram u bandu kəsire kua.

Akasia u kua Isireliban sina boko

⁵² Akasia, Akabun bii u bandu di Isireliba səə Samariə, Yosafati Yudaban sina bokon bandun wəə wəkura nəəbu ka yiruse səə. Ma Akasia wi, u kua wəə yiru bandu səə.

⁵³ Win ban te səə, kəsa u kua Yinni Gusunən wuswaaə. Win tundo ka win meron yira u swīi, ka sere maa Yeroboamu Nebatin biigia, wi u Isireliba doke toraru səə.

⁵⁴ Būu wi ba mə Baali wiya u ra yiire u n sāmə. Ma u Yinni Gusunən məru seeya nge mε win tundo u raa kua.

SINAMBUN TIRERU YIRUSE

Sinambun Tireru Yiruse te, Isireliban ban te ta bōnu kua yirun gariya ta m̀. Waati ye s̄, Gusunən s̄m̄ Eliseewa u Isireliban sinambu kir̄ kua ben m̄m̄ n̄ s̄ sarirun s̄.

Ta sun s̄m̄ nge m̄ yiberēba ba na Asirin di ba Isireliba gura ba ka da ben tem̄. Ma ben banda n̄ru kua, ma n tie Yudabagiru. Adama w̄ s̄ wunaa teeru ka w̄kura n̄bun biru, Babilonin sina boko u na u Yudaba w̄ri. Ma u Gusunən s̄a yerun ȳnu gura kpuro ma u Yudaban sinambu gabu ka maa Yudaba gabu mw̄era u ka da win tem̄ Babilonī. Saa yera Yudaban tiin banda n̄ru kua.

Tire ten kpuna

1. Isireliban bandu ka Yudabagirun gari, wiru 1n di sere wiru 17.
2. Yudaban ban d̄akiru, wiru 18n di sere wiru 24.
3. Yerusalemun kpeeru, wiru 25.

Gusunən s̄m̄ Eli ka Akasia

¹ Akabun ḡon biru M̄abuba ba maa ka tii yinam seewa.

² N deema Akasia u w̄ruma saa win gidambisan f̄ent̄in di. Ma u tii m̄era kua gem gem. Yera u win bw̄abu ḡra u n̄, i doo i man bikiaru kua Filisitiban b̄u wi ba m̀ Baali Sebulun mi Ekoronī. Kpa u man s̄ n̄ kon se n̄n m̄era yen bosun di.

³ Saa ye s̄ra Yinni Gusunən ḡrado u Eli Tisibigii s̄wa u n̄, a seewo a ka Isireliban sina bokon s̄m̄ be yinna kpa a bu s̄ a n̄, n̄ Gusun̄ sariwa Isirelī, i ka bikiaru d̄ b̄u wi ba m̀ Baali Sebulun mi Ekoronī?

⁴ Yen s̄ t̄, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerum̄ u n̄, kpin yee t̄ s̄ Akasia u kp̄i mi, u n̄ maa seem̄. U koo gbiwa ka gem.

Ma Eli u seewa u da u kua nge m̄ ḡrado wi, u gerua.

⁵ Saa yera s̄m̄ be, ba wurama Akasian mi. Yera u bu bikia u n̄, mban s̄na i wurama fuuku m̄.

⁶ Ba n̄n wisa ba n̄, goowa u sun senn̄ na, ma u sun s̄wa u n̄, su ḡsiro wunen mi, kpa su nun s̄ su n̄, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄, n̄ Gusun̄ sariwa Isirelī wun̄ sina boko a ka bikiaru d̄

Baali Sebulun mi Ekoronī? Yen s̄ t̄, kpin yee t̄n mi a kp̄i mi, a n̄ kaa maa se, kaa gbiwa.

⁷ Akasia u kpam bu bikia u n̄, dur̄ wi i ka yinna mi, am̄na u s̄a.

⁸ Ba n̄n wisa ba n̄, dur̄ wi, yaa sansun yabera u sebua. Ma u ḡnan kpaka s̄ke p̄rā.

Yera Akasia u n̄, Eliwa, Tisibigii.

Akasia u k̄i u Eli mwa

⁹ Ma Akasia u t̄mbu weeraakuru ḡra ka ben wirugii u n̄, bu doo guuru w̄llu mi Eli u s̄, bu n̄n mwaama. Ye ba tura mi, yera ba n̄n s̄wa ba n̄, Gusunən s̄m̄ wun̄! Sina boko u n̄, a sarama.

¹⁰ Eli u wirugii wi wisa u n̄, n̄ n̄ s̄an na Gusunən s̄m̄, d̄ s̄ u sarama w̄llun di u wun̄ ka wunen t̄mbu weeraakuu te w̄ri.

Yera d̄ s̄ u sarama u bu w̄ri.

¹¹ Akasia u maa kpam wirugii goo ḡra ka t̄nu weeraakuru. Ye u tura Elin mi, yera u n̄n s̄wa u n̄, Gusunən s̄m̄ wun̄, sina boko u n̄, a sarama fuuku.

¹² Ma Eli u n̄n wisa u n̄, n̄ n̄ s̄an na Gusunən s̄m̄, d̄ s̄ u sarama u nun w̄ri wun̄ ka wunen t̄mbu.

Ma d̄ s̄ u sarama u dur̄ wi ka win t̄n be kpuro w̄ri u go.

¹³ Yera Akasia u kpam wirugii goo ḡra n̄n itase ka t̄mbu weeraakuru. Ye wirugii wi, u tura mi, yera u ȳwa sere mi Eli u s̄, ma u yiira win wuswaa u n̄n kana u n̄, Gusunən s̄m̄ wun̄, na nun kanam̄, a n̄ ka t̄mbu weeraakuu ten w̄aru m̄erio.

¹⁴ Domi a dera d̄ s̄ u wirugibu yiru ye w̄ri, ka ben baawuren t̄mbu weeraakuukuubu. Adama n̄, na nun kanam̄, a n̄n w̄aru m̄erio.

¹⁵ Saa yera Yinni Gusunən ḡrado u Eli s̄wa u n̄, a ka dur̄ wi doo, a ku b̄rum ko.

Ma u sara ba da sina bokon mi.

¹⁶ U sina boko s̄wa u n̄, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerua. U n̄, Gusun̄ sariwa Isirelī w̄n mi kaa bikiaru ko, a ka bikiaru d̄ Filisitiban b̄u wi ba m̀ Baali Sebulun mi, Ekoronī? Yen s̄, kpin yee t̄ s̄ a kp̄i mi, a n̄ maa seem̄, kaa gbiwa.

¹⁷ Yeniban biru Akasia u kpuna u gu nge m̄ Yinni Gusun̄ u raa gerua saa win s̄m̄ Elin n̄on di. Ma Yoram̄ u bandu di. Domi Akasia u n̄ bii mara. Ma win w̄n̄ Yoram̄ u bandu di. N deema Yudaban sina boko

Yoram, Yosafatin biin bandun wɔɔ yiruse sɔɔra mi.

¹⁸ Ye Akasia u kuan sukum ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Eli u suara wallo

2

¹ Ye saa ya tura Yinni Gusunɔ u ka Eli sua wallo ka woo guna, yera wi ka Elisee ba seewa ba yara Giligalin di.

² Swaa sɔɔ, yera Eli u Elisee sɔɔwa u nɛɛ, a yɔro mini, domi Yinni Gusunɔ u man gɔriɔ sere Beteliɔ.

Ma Elisee u nɔn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wɔaru ka maa wunɛn tiigiru na nɔn derimɔ.

Ma ba da Beteliɔ sannu.

³ Yera Gusunɔn sɔmɔn bwɔabu gabu, ba yarima ba Elisee sɔɔwa ba nɛɛ, a yɛ ma gisɔra ba koo nun wunɛn yinni suari?

Ma u bu wisa u nɛɛ, oo, na yɛ. I bɛɛn nɔsu mario.

⁴ Ye ba maa swaa wɔri ba doonɔ, yera Eli u kɔam Elisee sɔɔwa u nɛɛ, a yɔro mini. Domi ba man gɔriɔ Yerikoɔ.

Elisee u nɔn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wɔaru ka maa wunɛn tiigiru na nɔn derimɔ.

Ma ba da Yeriko mi sannu.

⁵ Ma Gusunɔn sɔmɔn bwɔa be ba wɔa Yerikoɔ, ba Elisee sɔɔwa ba nɛɛ, a yɛ ma gisɔra ba koo nun wunɛn yinni suari?

Ma u bu wisa u nɛɛ, oo, na yɛ. I bɛɛn nɔsu mario.

⁶ Ye ba maa swaa wɔri ba doonɔ, yera Eli u maa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a yɔro mini, domi Yinni Gusunɔ u man gɔriɔ Yuudeninɔ.

Elisee u nɔn wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wɔaru ka maa wunɛn tiigiru, na nɔn derimɔ.

Ma ba swaa wɔri ba n doonɔ.

⁷ Gusunɔn sɔmɔn bwɔa ben tɔnu weeraakuru ba na ba yɔra Yuudenin daaru deederu, ba desire fiiko. Ma Eli ka Elisee ba da ba yɔra daa ten goorɔ.

⁸ Yera Eli u win kumbooro pota u gu kurua u ka daa ten nim so. Ma nim mɛ, mu burana mu kua tem dira. Ma be yiru ye, ba tɔbura ba doona.

⁹ Saa ye ba sara ba kpa, Eli u Elisee sɔɔwa u nɛɛ, mba a kɔ nɔn kua bu sere man nun suari.

Elisee u nɛɛ, ye na nun kanamɔ yera a de na n wunɛn dam mɛ Gusunɔn Hunde u nun wɛn nɔn yiru mɔ.

¹⁰ Eli u nɔn wisa u nɛɛ, gɔa sɛsɔgina a bikia. Adama a n man waamɔ sanam mɛ na suaramɔ wallo, ya koo koorɔ nge mɛ a kɔ. A kun maa man wa ya n koorɔ.

¹¹ Nge mɛ ba faagi mɔ ba ka dɔɔ, yera gɔanu ganu na ka dɔɔ nge tabu kɛkɛ ye dumi gawe ka yen maasɔbu, ma ya bu karana. Ma Eli u suara wallo ka woo guna. Ma u win kumbooro kɔ temɔ.

¹² Saa ye Elisee u wa ba ka Eli doona, yera u nɔngiru sua wallo u nɛɛ, nɛn baaba, nɛn baaba, wunɛ wi a sɔa Isireliban dam mɛ mu bu kɔsu nge ben tabu kɛkɛ dumigii ka yen maasɔbu.

Yen biru u nɔ maa nɔn wa. Ma Elisee u win tiin yaberu nɛnu a gɔa wasi yiru, nuku sankiranun sɔ.

¹³ Ma u kumbooro ge sua ge Eli u kɔ temɔ. Yen biru u gɔsirama u na u yɔra Yuudenin daaru tɔbuɔ.

¹⁴ Yera u kumbooro ge sua u ka nim mɛ so u nɛɛ, mana a wɔa, Gusunɔ, Elin Yinni. Mana a wɔa!

Ma nim mɛ, mu burana mu kua tem dira. Saa yera u tɔbura.

¹⁵ Yera Gusunɔn sɔmɔn bwɔa be ba na Yerikon di mi, ba nɔn wa. Ma ba nɛɛ, Elin dam mu wɔa Elisee sɔɔ.

Ma ba nɔn sennɔ da, ba yiira win wuswaaɔ ba wiru tem girari.

¹⁶ Yera ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, bɛsɛ wunɛn bwɔabu sɔɔ, tabu durɔbu weeraakuru ba wɔa. A de bu da bu nun wunɛn yinni kasuama. Sɔrɔkudo, Yinni Gusunɔ u ko n nɔn deri guuru garun wallo, nɔ kun mɛ wɔwa gaa sɔɔ.

Ma Elisee u bu wisa u nɛɛ, i ku de bu da.

¹⁷ Adama ba nɔn bikia ba baasi. Ma u wura u nɛɛ, bu doo.

Yera tɔn be, ba da ba Eli kasu sere sɔɔ ita ba nɔn wa.

¹⁸ Yen biru ba gɔsirama ba Elisee deema Yerikoɔ. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, na nɔ daa bɛɛ sɔɔwa na nɛɛ, i ku da?

Elisee u nim dorasia

¹⁹ Sɔɔ teeru Yerikogibu ba na Eliseen mi, ba nɛɛ, bɛsɛn wuu ge, ga wɔ nge mɛ wunɛ bɛsɛn yinni a waamɔ. Adama gen nim kun gea sɔa. Mɛya mu ku ra de gɔanu nu ma, saa tɔmbu sere ka yaa sabenɔ ka dɔaɔ.

²⁰ Yera u bu sãwã u nɛɛ, bu gbɛɛ kpaaru tama bu b̄aru doke te sã.

Ma ba ka n̄n tu naawa.

²¹ Ma u da daa ten wir̄, u b̄ã te doke mi. Yera u nɛɛ, ameniwa Yinni Gusun̄ u gerua. U nɛɛ, u koo nim mɛ dorasia, mu ñ maa goo goom̄, mu ñ maa yinam̄ ḡãnu nu ma.

²² Ma nim mɛ, mu dora sere ka gis̄n gis̄o nge mɛ Elisee u gerua.

Yɛɛ k̄si yi bibu go

be ba Elisee ȳɛm̄

²³ Saa Yerikon di Elisee u maa da Betelī. Yera swaa sã, biba n̄n wurem̄ ba m̄, wii kpararugii, a yario minin di.

²⁴ Yera Elisee u s̄ira birū u bu m̄ɛrima ma u bu b̄rusi ka Yinni Gusun̄n ȳsiru. Yera yɛɛ k̄si yiru yi yarima d̄ã s̄ãn di yi ben weeru ka yiru s̄suka yi go.

²⁵ Saa Beteli min di, u maa da guu te ba m̄ Kaamel̄. Min diya u ḡsira u da Samarī.

Yoram u kua Isireliban sina boko

3

¹ Yosafati Yudaban sina bokon bandun w̄ã yendu yiru sarise s̄ãra, Yoram Akabun bii u bandu di Isireliba sã, Samarī. U kuawa w̄ã w̄kura yiru ban te sã.

² Ma u k̄sa kua Yinni Gusun̄n wuswaa. Adama ya ñ win tundo ka win merogia tura. Domi u b̄u wi ba m̄ Baalin bw̄arokunu k̄suka ye win tundo u raa kua.

³ Yeroboamu Nebatin bii wi u Isireliba doke toraru s̄ãn yira u sw̄i mam mam.

Isireliba

ba ka M̄abuba tabu kua

⁴ N deema M̄esa, M̄abuban sina boko, yaa sabenun s̄mbura u ra ko. M̄eya Isireliba ba ra n̄n m̄aru mwaari. M̄ã tera ȳã gbiibi n̄r̄abun suba wun̄bu (100.000) ka ȳã kin̄nu n̄r̄abun suba wun̄bu, ka sere maa nin sansu.

⁵ Saa yè sã Akabu u gu, yera M̄abuban sun̄ wi, u Isireliba seesi.

⁶ Yera s̄ã teeru Yoram u seewa Samarin di u da u Isireliban tabu kowobu kpuro bera.

⁷ Ma u ḡra bu Yosafati Yudaban sina boko s̄ã bu nɛɛ, wee, M̄abun sun̄ u n̄n seesi. Yen s̄ã, wi Yosafati u k̄i u na u ka n̄n da bu M̄abun sun̄ wi w̄ri? Ye Yosafati u gari yi nua, u wura u nɛɛ, oo, kon da nɛ ka n̄n

t̄ambu, ka maas̄o tabu dur̄bu. Domi nɛ ka wun̄ sa s̄awa tia.

⁸ Adama u bikia u nɛɛ, swaa yer̄ sa ko kpe su ka bu w̄ri bi da. Ma Yoram u nɛɛ, bu doo bu n̄n s̄ã ma ba koo kpewa Ed̄mun ḡbaburu tem mi ḡãnu ku ra kpi gian di.

⁹ Ma Isireliban sina boko ka Yudaban sina boko ka Ed̄mun sina boko ba seewa ba swaa ye w̄ri. Ye ba s̄ã s̄ã n̄ãba yiru yera sinam be, ka ben tabu kowobu ka ben yaa sabe ni ba ka bu sw̄i kpuro, ba nim bia bu n̄.

¹⁰ Ma Isireliban sina boko u n̄ãgiru sua u nɛɛ, kuukuu! Yinni Gusun̄, a b̄ɛɛ sinambu ita yeni sokawa a ka sun M̄abuba n̄mu b̄ria?

¹¹ Saa yera Yosafati u nɛɛ, Yinni Gusun̄n s̄m̄ã goo sari mini, w̄n min di sa ko kp̄i su n̄ ye Yinni Gusun̄ u koo sun s̄?

Ma Isireliban sina bokon b̄ã turo u nɛɛ, Elisee Safatin bii u w̄ã mini, wi u raa s̄ã Elin b̄ã.

¹² Ma Yosafati u n̄n bikia u nɛɛ, Yinni Gusun̄ u ra ka n̄n gari ko?

Ba nɛɛ, oo.

Saa yera Isireliban sun̄ ka Yosafati Yudaban sun̄, ka Ed̄mun sun̄ ba seewa ba da Eliseen mi.

¹³ Ma Elisee u Isireliban sun̄ s̄ãwã u nɛɛ, mba n sun m̄ãs̄inɛ nɛ ka wun̄. A doo Gusun̄n s̄m̄ã b̄n mi wun̄n baa ka wun̄n m̄ro ba ra raa bikiaru den mi.

Ma Isireliban sina boko u n̄n wisa u nɛɛ, aawo, domi Yinni Gusun̄ u b̄ɛɛ sinambu ita yeni sokawa u ka sun M̄abuba n̄mu b̄ria.

¹⁴ Yera Elisee u nɛɛ, sere ka Gusun̄ w̄llu ka tem Yinnin w̄aru w̄n s̄m̄ã na s̄ã, n̄ã kun daa Yosafati Yudaban sina boko m̄ɛra, na ñ daa wun̄n laakari m̄, n sere mam nɛɛ, kon nun m̄ɛri.

¹⁵ Adama t̄ɛ, a ka man m̄r̄oku sowo naawa.

Sanam mɛ m̄r̄oku sowo wi, u na u m̄r̄oku soom̄, yera Yinni Gusun̄n dam mu dua Elisee sã.

¹⁶ Ma u nɛɛ, ye Yinni Gusun̄ u gerua wee. U nɛɛ, i w̄rusu gbeo w̄wa mini.

¹⁷ Domi i ñ woo wasi, i ñ maa gura wasi. Ka mɛ, w̄wa ye, ya koo nim yibu kpa i n̄ b̄ɛɛ ka b̄ɛn tabu kowobu, ka maa sere b̄ɛn yaa sabenu.

¹⁸ Adama yeniba kpuro ḡã piimina Yinni Gusun̄n n̄ni sã. Domi u koo M̄abuba b̄ri b̄ɛn n̄ma sã.

19 Kpa i ben wuu marosu mwεeri si su gbāranu m̄. Kpa i ben dāa gbaanu kpuro mwεeri i b̄ari. Kpa i ben d̄ak̄aba ka ben bwii kpuro k̄are. M̄eya i ko i maa ben gbee geenu kam koosia i nu kpenu s̄siki.

20 Yen sisiru bururu, saa ye ba k̄i bu bururun yākuru ko, yera ba wa wee, nim mu wee, saa Ed̄amun bera gian di, mu tem wukiri.

21 Saa ye s̄ara M̄abuba ba nua ma sinam be, ba bu w̄rim wee. Yera ba ben t̄ambu kpuro m̄enna be ba tura bu tabu da ka be ba kere m̄. Ma ba bu yi yi ben tem n̄o bura yen̄.

22 Ye M̄abu be, ba seewa bururu, yera ba wa s̄o yana ballim̄ nim m̄ s̄o. Ma mu s̄iri nge ȳm.

23 Saa yera ba n̄ε, ȳma mi, Isireliban sinam be ka ben tabu kowoba ba s̄akirina ba goona. N n m̄en na, i de su da su ben ȳnu gura.

24 Ye ba tura Isireliban sansania, yera Isireliba ba yarima ba bu go go. Ben gaba duki yakikira. Ma Isireliba ba bu naa sw̄i sere wuu ba bu go go.

25 Ma ba ben wuu marosu kpuro k̄suka ba ben gbee geenu kpuro kam koosia. Ba nu kpenu s̄siki. Ma ba ben d̄ak̄aba ka bwii kpuro k̄rua. Ba maa ben dāa gbaanu kpuron d̄anu b̄ara.

Yen biru be ba ka kpurant̄eru tabu m̄, ba wuu ge ba m̄ Kiri Hareseti w̄ri, ba gen gbāraru k̄suka.

26 Ye M̄abuban sun̄o u wa ma ba n̄n tabu kamiawa, yera u t̄ambu nata ka wun̄bu (700) wuna be ba ka takobi tabu ȳ, ba swaa kasu bu ka da bu Ed̄amun sun̄o w̄ri. Adama ba kpana.

27 Yera M̄abuban sun̄o wi, u win yeruma sokusia wi u koo raa n̄n k̄sire ko bandu s̄o. Ma u n̄n mwa u ka ȳku d̄o mwaararugiru kua win gbāraru w̄ll̄o. Ma ya Isireliba biti kua. Yen s̄ona ba ḡsira ba doona ba n̄n deri.

Elisee u kur̄o ḡmini goo somi

4

1 S̄o teeru kur̄o goo u na Eliseen mi. N deema win dur̄o u raa w̄awa Gusun̄n s̄m̄n bw̄abu wuuru s̄o. Yera kur̄o wi, u Elisee n̄ogiru sue u n̄ε, wee n̄n dur̄o wi u s̄a wun̄n s̄m kowo u gu. A maa ȳ ma u

Yinni Gusun̄ nasie. Yera u dur̄o goon dibu n̄ni. Dur̄o wiya u na u n̄n bibu yiru mwa. U bu kua yobu.

2 Yera Elisee u n̄n bikia u n̄ε, mba kon kp̄i n nun kua. A man s̄ow̄o ye a m̄ ȳnūo. Ma kur̄o wi, u n̄n wisa u n̄ε, yinni, na n̄ ḡanu ganu m̄ ȳnūo, ma n kun m̄ gum fiiko akparaba s̄o.

3 Ma Elisee u n̄n wisa u n̄ε, a doo a gb̄ea b̄kura wun̄n berusebu kpuron mi kpa a ka nu na dabi dabinu.

4 A n tura wun̄n ȳnūo, a duo wun̄n dir̄o ka wun̄n bibu kpuro i tii diru k̄nusi. Yen biru kpa a gum m̄ wisi wisi gb̄ε ni s̄o. Nin ni nu yiba kpa a ni yi bee tia.

5 Saa yera kur̄o wi, u seewa u Elisee deri. Ma u da u tii gambo k̄nusi wi ka win bibu. Ma bii be, ba n̄n gb̄ε ni t̄im̄o u gum m̄ wisim̄o.

6 Sanam m̄ gb̄ε ni, nu yiba yera u win bii turo s̄ow̄a u n̄ε, a maa man gb̄εru w̄ema.

Yera bii wi, u n̄ε, gb̄ea kpa.

Ma gum m̄, mu ȳra.

7 Yen biruwa u da u Elisee deema u n̄n s̄ow̄a ye ya koor̄a. Ma Elisee u n̄n s̄ow̄a u n̄ε, a doo a gum m̄ d̄ara kpa a ka m̄en gobi dii bi k̄sia. Kpa a yi yi tie yi, i n dim̄o i n ka w̄a wun̄ε ka wun̄n bibu.

Elisee ka kur̄o gobigii

wi u w̄a Sun̄muo

8 S̄o teeru Elisee u sar̄o Sun̄muo. N deema kur̄o gobigii goo w̄a mi, ma kur̄o wi, u n̄n suuru kana u na u di win mi. Saa maa d̄ma ten di, u n sar̄o mi, miya u ra gere u di.

9 Yera kur̄o wi, u win dur̄o s̄ow̄a u n̄ε, dur̄o wi u ra sare mini, Gusun̄n t̄n d̄erowa u s̄a.

10 A de su gidambisa bani bes̄en dirun w̄ll̄o. Kpa su kpinu doke mi ka tabulu ka kitaru ka fitila. Kpa dur̄o wi, u n da n w̄a mi, u n na.

11 S̄o teeru Elisee u maa wura mi, yera u deema ba ye kpuro bana. Ma u da u kpuna mi.

12 Ma u win s̄m kowo aluwaasi wi ba ra soku Gehasi ḡra u da u kur̄o wi sokuma. Yera u da u n̄n soka. Ma kur̄o wi, u na u ȳra Eliseen wuswaa.

13 Elisee u Gehasi s̄ow̄a u n̄ε, a kur̄o wi s̄, wee u sun b̄εεε doke n̄ε ka wun̄ε. T̄ mba u k̄i su n̄n kua. U k̄i su win durom m̄ u sun kua sina boko s̄? N kun m̄ tabu sun̄o?

Adama kurɔ wi, u wisa u nɛɛ, na wāawa mini ka bəri yendu nen tɔmbun suunu sɔɔ.

14 Yen biru Elisee u Gehasi bikia u nɛɛ, mba sa ko kpɪ su kurɔ wi kua.

Gehasi u wisa u nɛɛ, u n̄ bii marure, win durɔ maa sere tɔkɔ kua.

15 Elisee u nɛɛ, n̄ n̄ mɛn na, a n̄n sokuma.

Ma Gehasi u n̄n soka u na u yōra dii kɔnnɔwɔ.

16 Elisee u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, gasɔku amadaare, kaa bii tɔn durɔ taaru swīi.

Yera kurɔ wi, u nɛɛ, yinni, a ku man nɔni wɔke, domi a sāawa Gusunɔn tɔnu.

17 Yen biruwa kurɔ wi, u gura sua u bii tɔn durɔ mara wɔɔ kpɔɔ ge sɔɔ, ge Elisee u n̄n bura.

Elisee

u kurɔ gobigii win bii seeya

18 Bii wi, u kpɛa. Sɔɔ teeru ye u yara u da mi win tundo u wāa ka win sɔm kowobu ba dobi gɛɛmɔ.

19 Yera u win tundo sɔɔwa u nɛɛ, nɛn wira man dumɔ, nɛn wira man dumɔ.

Ma tundo u win sɔm kowo turo sɔɔwa u nɛɛ, a ka n̄n doo win mɛron mi fuuku.

20 Saa yera u bii wi sua u ka da. Ma mɛro u n̄n sua u taaru sɔndi. Sere n̄ ka ko sɔɔ sɔɔ, bii wi, u gu.

21 Ma kurɔ wi, u yɔɔwa dii te ba Elisee kuan mi, u bii goo te kpɪ win kpin yerɔ. Ma u tu gambo kɛnusi u sarama.

22 Yen biru u win durɔ soka u nɛɛ, a man sɔm kowo ben turo kɛɛma ka ketɛku teu. Na kon duka da Eliseen mi, n̄ wurama tɛ.

23 Durɔ wi, u nɛɛ, mban sɔna a dɔɔ win mi gisɔ. Domi suru kpao kun yara. Tɔɔ wɛrarugira kun maa tura. Adama kurɔ wi, u n̄n wisa u nɛɛ, gam sari.

24 Yen biru u dera ba ketɛku gaari bɔkua. Ma u sɔm kowo wi sɔɔwa u nɛɛ, a ka man doo a ku yōra gam, ma n̄ kun mɔ na nɛɛ, a yōro.

25 Ma ba da mi Elisee u wāa guu te ba mɔ Kaameliɔ. Ye u kurɔ wi wɛndɛ kua, yera u win bɔɔ aluwaasi Gehasi sɔɔwa u nɛɛ, kurɔ Sunɛmugii wi wee, u wee.

26 A duka doo a ka n̄n yinna. A n̄n bikia a nɛɛ, u bwāa do? Win durɔ maa ni? Bii wi, u alafia mɔ? Yɛnugibu kpuro ba bwāa do?

Ye u n̄n bikia mɛ, ma kurɔ wi, u wisa u nɛɛ, sa bwāa do kpuro gbāa gbāa.

27 Ye kurɔ wi, u tura mi Elisee u wāa guu ten wɔllɔ, yera u win naasu sɛre. Ma Gehasi

u susi u ka n̄n bɔria. Ma Elisee u nɛɛ, a n̄n derio. Domi u wāa nuku sankiranu sɔɔ. Na n̄ maa yɛ mban sɔna. Domi Yinni Gusunɔ kun man ye sɔɔsi.

28 Yera kurɔ wi, u Elisee sɔɔwa u nɛɛ, nɛn yinni, na nun bii bikia? Na n̄ daa nun sɔɔwa na nɛɛ, a ku man nɔni wɔke?

29 Ma Elisee u Gehasi sɔɔwa u nɛɛ, a tii suo kpa a nɛn dɛka sua a n̄ nɛni a da kurɔ win yɛnuɔ. À n̄ ka goo yinna swaaɔ, a ku yōra a yɛro tɔbiri. Goo ù n̄ maa nun tɔbura, a ku n̄n wurari. À n̄ tura mi, a nɛn dɛka ye sɔndio bii win wuswaaɔ.

30 Ma bii win mɛro u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru ka maa wunɛn tiigiru, na n̄ nun derimɔ n̄ doona minin di.

Yera Elisee u seewa u bu swīi.

31 Gehasi u bu gbiiya u doona. Ye u tura mi, yera u dɛka ye sua u sɔndi bii win wuswaaɔ. Adama bii wi kun kusunu kue u sere nɛɛ, u koo gari gere. Yen biru Gehasi u gɔsira u ka Elisee yinna. U n̄n sɔɔwa u nɛɛ, bii wi kun seewe.

32 Ye Elisee u dua diru mi, u deema wee bii goo te, ta kpɪ win kpin yerɔ.

33 Yera u tii gambo kɛnusi u Yinni Gusunɔ kana.

34 Ma u bii wi kibarisi, u win nɔɔ girari win nɔɔwɔ. U win nɔni girari win nɔniɔ. Ma u maa win nɔma sɔndi win nɔmaa. Mɛya u bii wi kibarisi sere win wasi yi ka swīa.

35 Elisee u seewa bii win wɔllun di. Ma u gina sīa sīa dii te sɔɔ. Yen biru u maa wurama u n̄n kibarisi. Bii wi, u sūa nɔn nɔɔba yiru, ma u nɔni wukia.

36 Yera Elisee u Gehasi soka u nɛɛ, a doo a kurɔ wi sokuma.

Ma Gehasi u da u n̄n sokuma. Ye kurɔ wi, u tunuma Eliseen mi, yera Elisee u nɛɛ, a wunɛn bii suo.

37 Ma u yiira Eliseen nuurɔ u wiru tem girari, yen biru u win bii sua u yara.

Kpee yi yi n̄ diirɔ

38 Yeniban biru, Elisee u wurama Giligaliɔ. Saa ye sɔɔ, gɔɔra wāa tem mi. Ma Gusunɔn sɔmɔn bwāabun wuuru ta sɔ win wuswaaɔ. Yera u win sɔm kowo sɔɔwa u nɛɛ, a weke bakaru sɔndio a sɔmɔ be kpee saawa.

39 Yera sɔmɔ ben turo u seewa u kpee yorim da yakasɔ. Yera u kaaru garun marum wa resɛm yakasugia sɔɔ. Ma u mu yora u bɔɔru yibia. Ye u tura yɛnuɔ yera u

mu bɔɔra u kpɛɛ kpee yi sɔɔ. Domi ba n̄ mu yɛ̄.

⁴⁰ Ma ba tɔmbu wɛ̄ bu ka di. Adama sanam mɛ ba ye dabura ba nɔɔgiru sua ba nɛɛ, dɛ̄ɛ wɔ̄a kpee yi sɔɔ, Yinni Gusunɔn sɔmɔ wunɛ!

Goo kun kp̄ia u maa yi di.

⁴¹ Yera Elisee u win sɔm kowo sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a som sua a doke kpee weke te sɔɔ. Ma sɔm kowo wi, u kua mɛ. Yera Elisee u maa n̄n sɔɔwa u nɛɛ, a yi tɔmbu wɛ̄yɔ̄ bu di.

Domi ḡaa kɔ̄sunu kun maa wɔ̄a kpee yi sɔɔ.

Elisee u tɔmbu wunɔbu diisia

⁴² Yeniban biru, durɔ goo u na saa Baali Salisan di u ka Elisee pɛ̄ɛ naawa, ye ba kua ka ɔ̄sun som kpam ka sere maa d̄ia bimi kpɛɛ gɛɛn saaki tia. Yera Elisee u win sɔm kowo sɔɔwa u nɛɛ, u ye bɔnu koowo tɔn be ba wɔ̄a min s̄.

⁴³ Adama sɔm kowo wi, u n̄n wisa u nɛɛ, amɔna kon kp̄i n̄ ka d̄ia n̄ni tɔmbu wunɔbu (100) diisia.

Ma Elisee u maa n̄n wisa u nɛɛ, a ye tɔn be kpuro bɔnu kuo. Domi Yinni Gusunɔ u nɛɛ, baawure u koo wa u di, kpa nu tiara.

⁴⁴ Ma Eliseen sɔm kowo wi, u pɛ̄ɛ ye, tɔn be bɔnu kua. Ben baawure u wa u di. Ma sukum tia nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

Namani u bɛkura

5

¹ Namani u s̄awa Sirin sina bokon tabu sunɔ, ma u s̄a tɔn boko bɛɛɛḡii win yinnin nɔni sɔɔ. Domi win min diya Yinni Gusunɔ u dera Sirigibu ba nasara wa. Adama tabu durɔ wi, u bara disigiru mɔ win wasi sɔɔ.

² N deema Sirigibu ba Isireliban bii wɔndia goo mwaama sanam mɛ ba ka Isireliba tabu kua. Bii wiya, u ra n̄ wɔ̄a Namanin kurɔn mi.

³ Sɔɔ teeru bii wi, u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, nɛn yinni ù n̄ daa da Gusunɔn sɔmɔ wi u wɔ̄a Samariɔn mi u koo n̄n bɛkia.

⁴ Ye Namani u gari yi nua, yera u seewa u da u win yinni sina boko sɔɔwa u nɛɛ, mɛni ka mɛniwa bii wɔndia wi sa mwaama Isireliban tem di u gerua.

⁵ Ma sina boko wi, u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, n̄ n mɛn na, a de a da Samari mi, kpa n̄ Isireliban sina boko tireru yorua n̄ nun wɛ̄.

Ma Namani u seewa u sii geesu sua kilo gooba wunɔbu (300), ka wura kilo wata ka yabe kumboorosu wɔkuru.

⁶ Ye u tura mi, yera u tire te Isireliban sina boko wɛ̄. Ye ta gerua wee. Sina boko, tire teni t̄a n̄ wunen nɔmu dua, a n̄ yɛ̄ ma nɛna na nɛn tabu sunɔ Namani surema wunen mi, a ka n̄n win bara disigiru bɛkia.

⁷ Saa ye Isireliban sina boko u tire te gara u kpa, yera u win tiin yaberu nɛnua u karana nuku sankiranun s̄. U nɛɛ, na ra ko Gusunɔ, wi u ra go kpa u wure u wɔ̄aru wɛ̄? Mban s̄na u man durɔ wi surema n̄ n̄n bɛkia. Bɛɛn tii i mɛɛrio i n̄ wa ma u man nɔɔ kasuwa?

⁸ Saa ye Elisee Gusunɔn sɔmɔ u nua sina boko u win tiin yaberu karana yera u n̄n gɔria u nɛɛ, mban s̄na a kua mɛ. A de Namani u na nɛn mi, kpa u gia ma Gusunɔn sɔmɔ u wɔ̄a Isireliɔ.

⁹ Ma Namani u seewa u da mi ka dumi ka win tabu kɛkɛ yi dumi gawe. Ma u da u yɔra Eliseen yenun kɔnnɔwɔ.

¹⁰ Yera Elisee u sɔmɔ gɔra u nɛɛ, a doo a Namani s̄ u doo u num nɔn nɔɔba yiru Yuudenin daarun nim sɔɔ. Win wasi koo wurama nge mɛ yi raa s̄a, kpa u dɛɛra.

¹¹ Ye Namani u yeni nua, yera u mɔru bara ma u gɔsira u doonɔ u m̄, na raa tamaa u koo yarimawa u yɔra nɛn wuswaaɔ u Gusunɔ win Yinni kana, kpa u win nɔma saasi mi nɛn bara te, ta wɔ̄a u man bɛkia.

¹² Damasɔn daa ni ba m̄ Abana ka Paripari, nin nim kun Isireliban daarun nim buram kere? Na n̄ kon da n̄ wobure mi kpa n̄ dɛɛra?

Ma u s̄ira u doonɔ ka mɔru.

¹³ Adama win bwɔ̄abu ba n̄n susi, ma ba n̄n dam k̄a ba nɛɛ, baaba, Gusunɔn sɔmɔ wi, ù n̄ daa nun ḡanu bikia ni nu s̄ɛ, a n̄ kaa ko? N n̄ mɛn na, yera kaa kpana a da a wobure a ka dɛɛra?

¹⁴ Yera u sara u dua nim mɛ sɔɔ u numa nɔn nɔɔba yiru nge mɛ Gusunɔn sɔmɔ wi, u raa n̄n sɔɔwa. Ma win wasin gɔna ya wɛra nge bii piibugia ma u dɛɛra.

¹⁵ Yen biru u gɔsirama Eliseen mi, ka win tɔn be ba n̄n sw̄i kpuro. Ye ba tura mi, yera u yɔra Eliseen wuswaaɔ u nɛɛ, na gia t̄ɛ, ma Yinni goo sari tem kpuro sɔɔ ma n̄ kun mɔ Gusunɔ Isireliban Yinni. Yen s̄, a suuru koowo a nɛn k̄ɛru mɔɔ.

16 Ma Elisee u nùn wisa u nεε, sere ka Yinni Gusunə wi na sāmən wāaru na n wunen kēε te mwaamə.

Namani u nùn kəkura. Ka mε, u yina.

17 Yera Namani u nεε, yinni, wee a nen kēnu yina. A de n tem səka ketekunu yirun səmunun saka n ka da nen yenuə. Domi na n maa kī n yāku dō mwaararuginu n kun mε siarabuginu ko gāanu ganun nuurə, ma n kun mə Yinni Gusunən mi.

18 Adama Yinni Gusunə u man suuru kua, nà n nen yinni Sirin sunən noma nenua su ka da būu wi ba ra soku Riməən dirə, ma na yiira ka wi sannu mi.

19 Elisee u nùn sōwa u nεε, a doo ka bəri yendu.

Ma u doona.

Gehasin toraru

Ye Namani u doona Eliseen min di u tonda fiiko,

20 yera Gehasi Eliseen aluwaasi wi, u bwisika u nεε, wee, nen yinni kun Namani Sirigii wi gāanu mwaari ni u ka na sō. Yen sō, sere ka Yinni Gusunən wāaru kon nùn naa girawa kpa n nùn gāanu mwaari.

21 Yera Gehasi u Namani naa gira. Ye Namani u nùn wa u bu naa gire biruə, yera u yōwa saa win tabu keken di u sura, u na u ka Gehasi yinna. Ma u nùn bikia u nεε, n ka do mε?

22 Gehasi u nùn wisa u nεε, n do gbāa gbāa. Nen yinniwa u man gərima. U nεε, wee ye ya nùn deema. Gusunən səmən bwāabu yiru gaba na saa Efaraimun guurun beran di. A be nùn sii geesun kilo tēna ka yabe geenu yiru wēema ben sō.

23 Namani u nùn kəkura u nεε, a yande kilo wata suo.

Ma u sii gee si doke saaki yiru sō, ma u nùn yabenu yiru ye wē. Yera u win aluwaasiba sō, tōnu yiru wuna bu ka nùn ye daawa.

24 Ye ba tura guuru mi Elisee u wāa, yera Gehasi u kēε ni mwa saa tən ben min di u ka da win dirə. Ma u dera ba gəsira ba doona.

25 Yen biru u da u win yinni Elisee deema. Ma Elisee u nùn bikia u nεε, Gehasi, man diya a wee mε.

U nùn wisa u nεε, na n gam de ni.

26 Adama Elisee u nùn sōwa u nεε, a tamaa nen bwēra kun ka nun wāa mi, saa ye durə wi, u yōwa u sura win tabu keken di u

ka nun yinna? Saa yeni sōra kaa sii geesu mwa kpa a ka yabenu ka olifin dāa gbaanu dwe, ka resəm marum ka yaa sabenu ka səm kowobu?

27 Tē, Namanin bara disigii te, ta koo wura wunε ka wunen bweseru kpuro sō, sere ka baadommaə.

Ma Gehasi u doona Eliseen min di, ka bara disigii te. Ma ta win wasin gona burasia.

Gbāa yara ye ya wəri

nim bwerə

6

1 Gusunən səmən bwāa be ba wāa Eliseen mi, ba nùn sōwa ba nεε, wee mi sa wāa mini, min batuma kun sun tura.

2 Yen sō, a de su da daa te ba mō Yuudeniə besen baawure u dāa gənu kasuma. Kpa su ka wāa yee kpaaru ko. U bu wisa u nεε, i doo.

3 Ma ben turo u nεε, a de su da ka wunen tii sannu.

Elisee u nεε, too, su da.

4 Ma ba da sannu. Ye ba Yuudeni tura yera ba dāa kīnu wəri.

5 Saa ye ben turo u dāru garu buramə, yera win gbāa wōra ya wəri nim bweru sō. Ma u Elisee nōgiru sue u nεε, nen yinni, na gbāa ye bəkuramawa.

6 Yera Elisee u nεε, deedeeru mana ya wəri.

Ma durə wi, u nùn sōsi. Elisee u deka bura u kpēε deedeeru mi. Ma gbāa yara ye, ya geruma wollo.

7 Elisee u durə wi sōwa u nεε, a ye suo.

Ma u nōmu demia u ye sua.

Ba Sirigibu tabu di

8 Sanam mε Sirin sina boko u ka Isireliba tabu mō, yera u win bwāabu sōwa mi u koo win sansani gira.

9 Adama Elisee u Isireliban sina boko goria u nεε, u tii laakari ko, u ku raa de yam kasa. Domi Sirigibu ba wāa mi.

10 Yera Isireliban sina boko u gora yam mi Elisee u nùn yīreru kua mi, bu ka mu gia kpa ba n mu kōsu.

Nən dabira ya kooru mεsum.

11 Yera Sirin sina bokon bwēra kun kpunε gari yin sō. Ma u win tabu kowobu menna u bu sōwa u nεε, i man sōwə wi u sāa Isireliban tōnu besen suunu sō.

12 Ma win tabu kowo ben turo u nùn wisa u nεε, nεn yinni, goo sari besen suunu sɔɔ wi u sãa Isireli. Gusunɔn sɔmɔ Elisee wi u wãa Isireliɔ, wiya u ra ka wunen gari yi a gerumɔ wunen dii sɔɔwɔ de u Isireliban sina boko sɔ.

13 Yera sina boko u nεε, i doo i kasu mi u wãa kpa n gɔri bu nùn mwaama.

Ye ba da ba wurama, yera ba nùn sɔɔwa ba nεε, u wãawa Dotaniɔ.

14 Ma ba maasɔbu gɔra ka tabu kεkε yi dumi gawe ka tabu durɔbu dabi dabinu, ba na ba wuu ge tarusi wɔkuru.

15 Ye Eliseen sɔm kowo aluwaasi u seewa buru buru yellu u yariɔ, yera u wa wee, tabu durɔbu ba wuu ge tarusi ka dumi ka tabu kεkε yi dumi gawe. Ma u nɔɔgiru sua u nεε, wee! Nεn yinni, amɔna sa ko koosina.

16 Elisee u nùn wisa u nεε, a ku berum ko, domi be ba ka sun wãa ba dabi ba kere begibu.

17 Ma Elisee u Yinni Gusunɔ kana u nεε, a nεn aluwaasi win nɔni wukio kpa u wa.

Ma Yinni Gusunɔ u win nɔni wukia. Yera u deema wee, dumi ka tabu kεkε dɔɔgii yi wãa guu ten wɔllɔ kpuro yi ka Elisee sikerεnε.

18 Ma Sirigii be, ba da Eliseen mi. Yera Elisee u kanaru kua u nεε, Yinni Gusunɔ, a bu wɔkoru kpɛɛyɔ.

Ma u bu wɔkoru kpɛɛ nge mε Elisee u gerua.

19 Elisee u tɔn be sɔɔwa u nεε, n n swaa ye mini, n n maa wuu ge mini. I man swiima kon ka bεε da wi i kasun mi.

Ma u ka bu da Samariɔ.

20 Saa ye ba tura mi, Elisee u kanaru kua u nεε, Yinni Gusunɔ, a tɔn ben nɔni wukio kpa bu wa mi ba wãa.

Ma Yinni Gusunɔ u ben nɔni wukia. Yera ba deema wee, ba wãawa Samarin wuu suunu sɔɔ.

21 Ye Isireliban sina boko u bu wa, yera u Elisee bikia u nεε, nεn baaba n bu goowo?

22 Elisee u nùn wisa u nεε, be a yoru mwaama tabu gberun di, a ra bu go ro? N n mεn na, a beni dīanu ka nim wɛɛyɔ bu di bu nɔ, kpa a de bu gɔsira ben yinnin mi.

23 Isireliban sina boko u dera ba bu dim bakam kua. Ma ba di ba nɔra. Yen biru u bu yɔsu ba doona ben yinnin mi. Saa dɔma ten di, Sirigibu ba ku ra maa Isireliba wɔrimε.

Gɔra dua Samariɔ

24 Ye n tε fiiko Beni Hadadi Sirin sina boko, u win tabu kowobu kpuro menna ba da ba Samari tarusi.

25 Yera n dera gɔra dua Samariɔ sere ba ketekun wiru daramɔ sii geesun gobi wεnε ma ba totoberε bisun kilon bɔnu daramɔ sii geesun gobi wunɔbu (100).

26 Ye kurɔ goo u Isireliban sina boko wa u sīimɔ gbāraru wɔllɔ, yera u nùn nɔɔgiru sue u nεε, a man faaba koowo nεn yinni.

27 Ma sina boko u nùn wisa u nεε, Gusunɔ ù kun nun faaba kue, nεna kon sere kpī n nun faaba ko? A wa na dobi neniwa? N kun mε resem tama a wa na neni?

28 U maa nùn bikia u nεε, nge mba n nun mɔ.

Kurɔ wi, u nùn wisa u nεε, kurɔ winiwa u man sɔɔwa u nεε, n ka nεn bii tɔn durɔ na su tem gisɔ, sia kpa su maa wigii tem.

29 Ma na wura na nεn bii yikua sa tema. Sisiru, na nεε, u maa ka wigii wi na su tem. Adama u winyam berua.

30 Saa ye sina boko u kurɔ win gari nua, yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sɔ. N deema gbāraru wɔllɔwa u wãa. Yera tamba wa wee, u saaki sebua.

31 Ma sina boko u gerua u nεε, Gusunɔ u man kua nge mε u kī, ma na kun Elisee Safatin biin wiru bure gisɔ.

Elisee u gerua

ma gɔra koo kpe

32 N deema saa ye sɔɔ, Elisee u sɔ win yenuɔ wi ka Isireliban guro guro be ba nùn beram na. Ma sina boko u win bɔɔ turo gɔra Eliseen mi. Adama bɔɔ wi, u sere turi mi, Elisee u guro guro be sɔɔwa u nεε, tɔn gowo wi, u sɔmɔ gɔrim wee u ka man wiru bura. Yen sɔ, i n tii sε saa ye sɔmɔ wi, u koo tunuma. I ka nùn gambo ye bɔrio tɔɔwɔ, i ku de u du. Domi win yinnin tii u nùn swi biruɔ.

33 U ka bu gari yi mɔ u n kpa, yera sɔmɔ wi, u kurama u da Eliseen bera gia. U nεε, wahala yeni ya weewa Yinni Gusunɔn min di, mban sɔna ko na n maa gāanu yīiyɔ win mi.

7

1 Elisee u bu wisa u nεε, i Yinni Gusunɔn gari swaa dakio i nɔ. U nεε, sia amadaare som ka alikama ya ko n wãa Samarin gbāra kɔnnɔwɔ ba n daramɔ. Ba koo som mεn kilo

wàkura yiru dwe ka sii geesun gobi tia kpa bu əsun kilo yenda nne dwe ka sii geesun gobi tia.

² Sina bokon kəsobun wirugii u Elisee wisa u nεε, baa Yinni Gusunə ù n fεnεntiba yabura wəllə ya koo koorə mε?

Elisee u nùn wisa u nεε, kaa ye wa ka wunen nəni. Adama a ñ ye dimə.

Sirigiba duki sua

ba ben sansani deri

³ N deema təmbu nne gabu be ba bara disigiru mə ba ra n wāa wuu gen kənnəwə ba sənəna ba nεε, mban sənəna sa ko n wāa mini sere su ka gbi.

⁴ Sà n maa sō mini, gəə turo wiya mi. N n mən na, su da su tii Sirigibu nəmu bεria. Bā n sun deri sa n wāa, bā n maa sun go su gbi.

⁵ Yera ba seewa yoki yam bere berebu ba da mi Sirigibu ba ben sansani gire. Ye ba tura mi, ba deema goo sari.

⁶ N deema Yinni Gusunə u dera Sirigibu ba tabu kεkε yi dumi gawen wurenu nua, ka maa maasəbu, ka tabu kowobu dabi dabinu. Yera ba nεε, Isireliban sina boko u Hεtiba ka Egibitigibu gobi kā bu ka na bu sun tabu wəri.

⁷ Yera ba seewa yoki yam bere berebu ge, ba duki sua ba ben kuu bekunuginu deri ka ben dumi ka ketekunu ka ben sansani nge mε ba ka ye gira. Ba duki yakikirawa nəm dira, bu gesi wa bu ben hunde faaba ko.

⁸ Saa ye tən be, ba tura sansani yen mi, yera ba dua kuu bekurugiru garu səə. Miya ba dīanu wa ba di ba nərə. Ma ba sii geesu gura ka wuraba ka yānu, ba da ba ye kpuro berua. Yen biru ba wurama ba dua garun mi, ma ba gāa dabinu wa ba gura ba berua.

Gəəra kpa Samariə

⁹ Yen biru ba geruna ba nεε, n ñ gea sa mē mini. Domi gisən tōə te, labaari gean tōra. Sà n maari sere yam mu ka sāra, sa ko nəni swāaru wa. N n mən na, su da wuuə tē su sina boko nəsia.

¹⁰ Ye ba tura wuun duu yerə, ba wuun kəsə turo soka, ba nùn saaria ye ba wa. Ba nεε, sa dua Sirigibun sansaniə. Meya sa ñ maa goon nəə nua gam. Dumi ka ketekunu tənawa sa wa mi, ni ba səri, ka sere maa ben kuu bekunuginu nu yō nge mε ba ka nu gira.

¹¹ Ma wuun kəsobu ba menna ba da sina bokon mi, ba nùn gari yi saaria.

¹² Yera sina boko u seewa wākuru u win bwāabu sōwə u nεε, kon bεε sō bwisi yi Sirigibu ba sun kua. Ba yē ma sa wāa gəoru səə, yen sənəna ba ben sansani deri ba da ba kukua yakasə, ma ba nεε, bεεε Isireliba sà n yara bεsən wuun di, kpa bu sun mwεeri wasiru. Yen biru bu du bεsən wuuə.

¹³ Yera win bōə turo u nεε, tən be ba gu kə wuu geni səə ka be ba tie, tia yera. Yen sō, a de su dumi nəəbu wuna dumi yi yi tie səə, su ka gabu gəri kpa su wa ye n koo bu deema.

¹⁴ Yen sənəna ba tabu kεkε ye dumi gawe wuna yiru ka sere maasə dumigibu. Ma sina boko u nεε, bu Sirigii be naa swīiyə bu wa.

¹⁵ Yera ba bu naa swīi sere daa te ba mē Yuudenio. Ma ba Sirigii ben yira ye səə yānu wa ni ba kə kə sendarun sō. Yen biru səmə be, ba gəsirama ba na ba sina boko ye kpuro sōwə.

¹⁶ Yera Isireliba ba yara ba da ba Sirigibun sansani wəri ba yen yānu gura. Ma som ka əsu ya koorə. Ma ba som mən kilo wàkura yiru daramə ka sii geesun gobi tia. Ma ba maa əsu kilo yenda nne daramə ka sii geesun gobi tia nge mε Yinni Gusunə u raa gerua.

¹⁷ Sina boko u win kəsobun wirugii wi yi gbāra kənnəwə. Adama tamba nùn taaka ba go, nge mε Elisee u raa gerua saa ye sina boko u da win mi.

¹⁸ U nεε, som ka əsu ya ko n wāa Samarin gbāra kənnəwə. Kpa bu som mən kilo wàkura yiru dwe ka sii geesun gobi tia. Kpa bu əsun kilo yenda nne dwe ka sii geesun gobi tia.

¹⁹ Adama sina bokon kəsobun wirugii wi, u nεε, baa Yinni Gusunə ù n fεnεntiba yabura wəllə, yeni ya koo koorə mε?

Ma Elisee u nùn wisa u nεε, kaa ye wa ka wunen nəni. Adama a ñ ye dimə.

²⁰ Meya n maa nùn kua. Domi tamba nùn taaka ba go.

Kurə Sunemugii wi,

u wurama win temə

8

¹ Sōə teeru Elisee u kurə wìn bii u raa seeya gərin di mi, sōwə u nεε, i seewo wunε ka wunen yenugibu i kpikuru su i da mi i ko

i kpī i n wāa. Domi Yinni Gusunə u koo de gōō bakaru tu du tem mε səə, sere wōō nəəba yiru.

²Ma kurə wi, u kua nge mε Gusunən səmə wi, u gerua. Ba seewa wi ka win yenu gi be, ba kpikiru da Filisitiban temə. Miya ba sina sere wōō nəəba yiru ye.

³Wōō nəəba yiru yen biruwa kurə wi, u gəsirama win temə Isireliə. Ma u da u sina boko deema u nùn win yenu ka win gbea wesia.

⁴N deema saa ye səəra sina boko u ka Eliseen bōō Gehasi gari m̀ u nùn bikiamə səm maamaaki ye Elisee u kua.

⁵Sanam mε Gehasi u sina boko gari yi saariamε nge mε Elisee u goru seeya gorin di, yera kurə win bii u seeya mi, u kurama u na sina bokon mi u ka win yenu ka win gbea bikia u nùn wesia. Ma Gehasi u nεε, yinni, kurə wi wee, ka win bii wì Elisee u seeya mi.

⁶Yera sina boko u kurə wi Eliseen gari bikia. Ma u nùn kpuro saaria. Yen biruwa sina boko u win kiruku turo seeya u nεε, u doo u kurə win tem mwa, u nùn wesia ka ye ba raa duuran are kpuro saa mìn di u ka wuu yara, sere n ka girari dōma te.

Elisee ka Hasaeli

⁷Yen biru Elisee u da Damasiə. N deema Beni Hadadi Sirin sina boko u barə ta kpā. Yera ba nùn sōōwa ba nεε, Gusunən səmə goo u na u wāa wuu mini.

⁸Yera sina boko wi, u Hasaeli sōōwa u nεε, a kēru suo a n neni, kpa a da Gusunən səmə win mi, a nùn sō a nεε, u man Gusunə bikio nà n kon bekura nen bara te na barə minin di.

⁹Ma Hasaeli u da Eliseen mi ka kēε ni nu sāa Damasìn gāa geenu, u nu yooyoosu weeru səbi. Ye u tura Eliseen mi, yera u nεε, wunen bōō Sirin sina boko Beni Hadadiwa u man gərima n be nun bikia u n koo bekura win bara te u barə min di.

¹⁰Ma Elisee u nùn sōōwa u nεε, a doo a nùn sō ma u koo raa bekura, adama wee tē Yinni Gusunə u man sōōsi ma u koo gbi.

¹¹Yera Elisee u Hasaeli mεεra tii, ma u swīi wəri.

¹²Hasaeli wi, u nùn bikia u nεε, mba n kua a ka sumə, nen yinni.

Ma Elisee u nùn wisa u nεε, na wa kōsa ye kaa Isireliba kua. Kaa ben wuu

si su gbāra damginu mə dōō mēni, kpa a ben aluwaasiba go ka takobi, kpa a ben bii piiminu nam muku muku, kpa a ben gurigibun nuki bεsuku.

¹³Hasaeli u nùn wisa u nεε, yinni, man diya kon dam bakam mēnin bweseru wa n ka gāa baka ninin bweseru ko, nε wi na n sāa gāanu.

Ma Elisee u nùn wisa u nεε, Yinni Gusunəwa u man sōōsi ma kaa bandu di Sirio.

¹⁴Saa ye səəra u doona Eliseen min di u da u win yinni Beni Hadadi deema. Yera Beni Hadadi u nùn bikia u nεε, mba Elisee u nun sōōwa.

Ma u nùn wisa u nεε, kaa be bekura.

¹⁵Ye n kua sisiru, yera Hasaeli u bekuru kasu te ta sinum mə u wasa nimə ma u tu sua u ka sina bokon wuswaa wukiri. Ma u gu. Saa ye səəra Hasaeli u gəna kəsire kua.

Yoramun

u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Bandun Gari II, 21:2-20)

¹⁶Akabu Isireliban sina bokon bii Yoramun bandun wōō nəəbuse səəra, Yosafati Yudaban sina bokon bii Yoramun u bandu di Yudaə.

¹⁷Yosafatin bii Yoramun wi, u məwa wōō tēna ka yiru sanam mε u ban te di Yerusalemə. U kuawa wōō nəəba ita ban te səə.

¹⁸Ma u kōsa kua Yinni Gusunən nəni səə. U Isireliban sinambun yira swīi, nge mε Akabun bwesera kua. Domi Akabun biiwa u sue kurə.

¹⁹Adama Yinni Gusunə u n kī u Yudaban bweseru kpeerasia win bōō Dafidin sō. Domi u raa nùn nəə mwεeru kua ma win bibun bwesera ta ko n wāa ban te səə sere ka baadommaə.

²⁰Yoramun waati ye səəra Edəmuba ba Yudaba seesi. Ma ba ben tii sunə kua.

²¹Sō teeru yera Yoramun u seewa u da Sairio ka win tabu kεkε yi dumi gawe. Ye n kua wōku suunu, yera u Edəmu be wəri be ba nùn tarusi mi, ka ben tabu sinambu ka sere be ba tabu kεkεba kpere. Adama Yudaba kpuro ba duki yakikira, ba da ben yenusə.

²²Saa dōma ten diya Edəmuba ba ka tii yina Yudaban min di sere ka gisən gisə.

Saa tia ye səəra Libinagibun tii ba maa Yudaba seesi.

²³ Ye Yoram u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

²⁴ Yen biruwa Yoram u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win baababan sikɔɔ Dafidin wuuɔ. Ma win bii Akasia u gona kəsire kua.

Akasia

u kua Yudaban sina boko (I maa mɛerio Bandun Gari II, 22:1-6)

²⁵ Yoram, Akabun bii, wi u sāa Isireliban sina boko, win bandun wɔɔ wəkura yiruse sɔɔra Akasia Yoramun bii u bandu di Yudaban mi.

²⁶ Akasia u mɔwa wɔɔ yenda yiru saa yɛ sɔɔ u ban te di. Ma u kua wɔɔ tia ban te sɔɔ Yerusalemuɔ. Win meron yīsira Atali Isireliban sina boko Omirin bii.

²⁷ Adama kɔsa u kua Yinni Gusunən wuswaaɔ nge mɛ Akabun bwesera kua, yèn sɔ u Akabun debubu sue kurɔ.

²⁸ Yera wi ka Yoram Akabun bii ba da ba Hasaeli Sirin sina boko tabu wəri Ramotio Galadin temɔ. Ma Sirigii be, ba Yoram mɛera kua.

²⁹ Saa ye sɔra Yoram u gɔsira Yisireelio u ka win mɛera yen tim ko. Yen biru Akasia Yudaban sina boko u na mi, u ka nùn tɔbiri win mɛera yen sɔ.

Ba Yehu gum täre

u ka ko Isireliban sina boko

9

¹ Sɔɔ teeru Elisee u turo soka Gusunən sɔmən bwāabun wuurun di u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a sɔru koowo kpa a gum kɔba ye sua a ka da Ramotio Galadin temɔ.

² À n tura mi, a doo a Yehu wa Yosafatin bii, Nimusin debubu. A nùn wunɔ wigibun suunu sɔɔn di a ka da diru garun mi, bee tia.

³ Miya kaa nùn gum täre u ko sunɔ kpa a nùn sɔ a nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u koo nùn ko Isireliban sina boko. Yen biru kpa a gambo kenia a duka doona. A ku ra yɔre.

⁴ Ma Gusunən sɔmɔ aluwaasi wi, u da Ramoti mi, Galadin temɔ.

⁵ Ye u tura mi, yera u deema wee, be, tabu sinambu ba mɛnɛ ba wesianamɔ. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i man isa kuo, na kī n ka bɛɛn turo gari ko.

Ma Yehu u nùn wisa u nɛɛ, bɛɛn wara.

Ma sɔmɔ wi, u nɛɛ, tabu sunɔ wuna.

⁶ Yera u seewa ba da yenuɔ. Ye ba tura dirɔ, ma u nùn gum mɛ täre wirɔ u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, wuna u gɔsa a ka ko win tambu Isireliban sina boko.

⁷ Kpa a wunɛn Yinni Akabun bweseru kpuro go. U koo maa de a win sɔmɔbu ka win sɔm kowobu kpuron yɛm mɔru mwa Yesabelin mi.

⁸ Akabun bweseru kpurowa u koo de a kpeerasia sere ka ben bibɔ.

⁹ Kpa bwese te, tu ko nge mɛ Yeroboamu Nɛbatin biigira kua ka Basa Akiyan biigiru.

¹⁰ Mɛya ba n̄ maa Yesabeli sikumɔ, bɔna nu koo win goru tem Yisireelio.

Ye Gusunən sɔmɔ wi, u gari yi gerua u kpa, yera u gambo kenia u duka yakura.

¹¹ Yehu u yarima u da u win berusebu deema. Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, n ka sere do? Mban sɔna wiiru wini u na wunɛn mi.

Ma Yehu u bu wisa u nɛɛ, bɛɛn tii i durɔ wi yɛ, i maa yɛ ye u koo kpī u gere.

¹² Adama ba nɛɛ, aawo, sa n̄ yɛ. A sun sɔɔwɔ ye u gerua.

Ma Yehu u nɛɛ, ameni ka ameniwa u man sɔɔwa. Yen biru u man gum täre ma u nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u man gɔsa n ka ko Isireliban sina boko.

¹³ Mii mii ba seewa ba ben yānu potira ba tɛria dii kənnən yɔɔtia wəllɔ ba Yehu swī mi. Ma ba kɔba soomɔ ba mɔ Yehu u kua sunɔ.

Ba nɔsina bu ka Yoram

Isireliban sina boko go

¹⁴ Saa ye sɔɔ, Yoram ka Isireliba ba Sirin sina boko Hasaeli wərim da Ramotio Galadin temɔ. Yera Yehu Yosafatin bii Nimusin debubu u nùn seesi.

¹⁵ N deema Yoram wi, u gina wāa Yisireelio ba nùn nɔrimɔ mɛera ye u wan sɔ sanam mɛ u tabu mɔ ka Sirin sunɔ wi.

Yera Yehu u win tabu sina kpaasibu sɔɔwa u nɛɛ, n̄ n bɛɛn kīrun na, i ku de baa bɛɛn tən turo u yari u da Yisireelio u sina boko yen labaari sɔ.

¹⁶ Saa yera Yudan sina boko Akasia u maa Yoram mɛrim na win mɛera yen sɔ. Yera Yehu u win tabu kɛkɛ ye dumi gawe yɔɔwa u maa da mi.

¹⁷ Ma wuu kɔso u Yehun tabu wuuru wa ta wee. Yera u da u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, na tabu wuuru garu waamɔ ta wee.

Ma Yoram u nɛɛ, a maasɔ goo gɔrio u da u bu bikia u nɛɛ, bɔri yɛndun gariya ba ka s̄imɔ?

¹⁸ Ma maasɔ wi, u da Yehun mi, u nɛɛ, sina boko u nɛɛ, bɔri yɛndun gariya i ka s̄imɔ?

Ma Yehu u nɛɛ, mba n nun wa, a wuro nɛn biruɔ!

Yera k̄sɔ wi, u maa da sina bokon mi, u nɛɛ, gɔro wi, u tura tɔn ben mi, adama u n̄ gɔsiramɛ.

¹⁹ Ma Yoram u maa dera maasɔ kpao u da. Ye u tura mi, yera u nɛɛ, sina boko u nɛɛ, bɔri yɛndun gariya i ka s̄imɔ?

Ma Yehu u nɛɛ, mba n nun wa. A wuro nɛn biruɔ!

²⁰ Yera k̄sɔ wi, u maa da sina bokon mi, u nɛɛ, winin tii u tura mi. Adama u n̄ wuramɛ. Tɔn wuu te ta maa wee mi, ta s̄awa nge Yehu Nimusin biigiru. Domi wi u tabu kɛkɛ ye kpore u m̄wa nge wiuro.

²¹ Yera Yoram u nɛɛ, i nɛn tabu kɛkɛ s̄ɔru koowo, ma ba ye s̄ɔru kua. Yera wi, Yoram, Isireliban sina boko ka Akasia Yudaban sina boko ba seewa ba d̄ɔ bu ka Yehu yinna, ben baawure u w̄a win tabu kɛkɛ s̄ɔ. Ma ba Yehu deema Naboti Yisireligiin gbaarɔ.

Yoramun gɔ

²² Saa yɛ s̄ɔ Yoram u Yehu wa, yera u n̄n bikia u nɛɛ, alafiawa a ka s̄imɔ mɛ?

Ma Yehu u nɛɛ, am̄na alafia ya ko n ka w̄a, domi a dera wunen mero Yesabeli u b̄nu gasirimɔ u s̄amɔ ma u s̄ororu m̄.

²³ Ma Yoram u biruku yira wura u duka yakura. U n̄ɔguru sua u nɛɛ, k̄sira tunuma, Akasia.

²⁴ Saa yera Yehu u win t̄endu sua u Yoram toba win senun baa s̄ɔ. Ma s̄u ga da ga w̄ri win woo s̄andɔ. Ma u w̄ruma u gu, win tabu kɛkɛ ye s̄ɔ.

²⁵⁻²⁶ Ma Yehu u win tabu sunɔ turo Bidikaa s̄ɔwa u nɛɛ, sanam mɛ sa Akabu sw̄i ka dumi a yaaye ye Yinni Gusunɔ u gerua win s̄ɔ? U nɛɛ, nge mɛ Akabu u Naboti ka win bibun yem yari gbaa te s̄ɔ, nge mɛya u koo maa de win bweserun yem mu yari gbaa te s̄ɔ. Yen s̄ɔ, a Yoramun goo te suo a kare gbaa ten mi.

Ba Akasia

Yudaban sina boko go

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 22:7-9)

²⁷ Ye Akasia u wa mɛ, yera u duka sua u da Beti Gani gia. Ma Yehu u n̄n naa sw̄i sere Gurin gungurɔ, Yibileamun b̄kuɔ. Ma u nɛɛ, i n̄n tweeyo, ma ba n̄n twee ba ka da M̄egidoɔ. Miya u gu.

²⁸ Ma win bw̄aba win goru sua ba ka da Yerusalemɔ ba sikua, win baababan sikaa, Dafidin wuuɔ.

²⁹ N deema Akasia wi, u bandu diwa Yudaɔ Akabun bii Yoramun bandun w̄ɔ w̄kura tiase s̄ɔ.

Ba Yesabeli go

³⁰ Yen biruwa Yehu u dua Yisireliɔ. Ye Yesabeli u nua mɛ, yera u win wuswaa buraru kua u kiroba doke n̄niɔ. Ma u win wiru yara fen̄ntin di u ka yam m̄era.

³¹ Sanam mɛ Yehu u dua wuuɔ, yera Yesabeli u n̄n s̄ɔwa u nɛɛ, Simiri wi u ra win yinni gon k̄sire, n sere do a ka na mi?

³² Ma Yehu u wuswaa seeya fen̄nti yen bera gia w̄llɔ u nɛɛ, wara u ka man ȳra.

Ma sina bokon s̄m kowobun wirugibu gabu yiru n̄ kun mɛ ita ba n̄n m̄erima temɔ.

³³ Yera u nɛɛ, i Yesabeli kasa kooma temɔ.

Ma ba n̄n kasa kua. Yera win yem yari gb̄araru w̄llɔ, ka maa dumin w̄llɔ. Ma Yehu u n̄n yasisi ka tabu kɛkɛ ye dumi gawe.

³⁴ Yen biruwa Yehu u dua sina kpaaru mi, ma u di u n̄ra. Yera u nɛɛ, i doo i kurɔ kam wi sike domi u s̄awa sina bokon bii.

³⁵ Ye ba da, yera ba deema win wii koko ka win naasu ka n̄m taranu t̄nawa nu w̄a mi, ma ba nu sua ba sikua.

³⁶ Ma ba da ba ye Yehu s̄ɔwa, yera u bu wisa u nɛɛ, mɛya Yinni Gusunɔ u raa gerua saa win s̄mɔ Eli Tisibigiin n̄ɔn di, ye u nɛɛ, b̄na nu koo Yesabelin goru tem Yisirelin gberɔ.

³⁷ Nge mɛya win wasin sukum mu kua taaki Yisirelin gberɔ. Kpa bu ku raa ka nɛɛ, Yesabelin sikira mini.

Ba Akabun bweseru go

10

¹ Akabu u bibu m̄wa wata ka w̄kuru, ba w̄a Samariɔ. Ma Yehu u Yisirelin sinambu tireru yorua ka yen guro gurobu ka sere be ba Akabun bii be n̄ni u nɛɛ,

² b̄ɛ be i sina bokon bibu k̄su ka win tabu kɛkɛ yi dumi gawe, ka win dumi ka

wuu gb̄araruguu ka win tabu yānu, tire teni t̄a n b̄een n̄oma dua, ye ko i ko wee,

³ i m̄erio win bii be s̄o, wi n ween̄e u win baan ḡona k̄osire ko kpa i n̄un ko sun̄o. Yen biru kpa i n̄un sanna.

⁴ Ye ba tire te wa, ma ba b̄erum soora gem gem ba n̄ee, wee sinambu yiru ba n̄ kp̄ia ba ȳore wun̄e Yehun wuswaāo. Kaa sere gere b̄es̄e?

⁵ Sina kpaarun s̄om kowobun wirugii ka wuun wirugibu ka guro gurobu, ka be ba sina bii be n̄eni, ba m̄enna ba Yehu bii ḡoria ba n̄ee, sa ko n̄ s̄awa wunen̄ bw̄abu. Ye a maa gerua kpuro yera sa ko ko. Sa n̄ goo bandu w̄em̄o.

⁶ Yera Yehu u maa bu tireru yorua u n̄ee, i n̄ s̄aan na n̄egibu, ma i ko i n̄en gere wura, i man̄ bii ben winu b̄ōriama Yisirēlīo sia amadaare.

N deema tem min wirugiba ba sina bokon bibu wata ka w̄oku te n̄eni.

⁷ Ye ba tire te wa, yera ba sina bibu wata ka w̄oku te m̄w̄era, ba ben winu bura. Ma ba nu gure birenu s̄o ba ka Yehu daawa Yisirēlīo.

⁸ Ma win s̄om̄o u da u n̄un s̄ōwa u n̄ee, ba ka sina bii ben wii ni na. Yera u n̄ee, bu nu b̄anu koowo suba yiru kpa bu nu yi k̄on̄n̄w̄o sere sisiru bururu.

⁹ Ye u yara sisiru bururu, ma u da u ȳora t̄ambu kpuron wuswaāo u n̄ee, b̄ee i s̄awa gemgibu. Adama n̄e, na n̄en yinni sina boko Yoramu seesi ma na n̄un go. Beni maa ni, wara u be go.

¹⁰ I n̄ ȳe ma Yinni Gusun̄on gari yi u gerua Akabun bweserun s̄o, yen gaa kun kam w̄arim̄o domi u win n̄o m̄w̄eru yibiam̄owa te u kua saa win s̄om̄o Elin n̄on di.

¹¹ Ma Yehu u t̄on be ba tie Akabun ȳenuo kpuro go Yisirēlīo, saa be ba s̄a wirugibu ka win kpaasibu ka win b̄ūu ȳaku kowobu, baa ben turo u n̄ deri.

Yehu u Akasian t̄ambu go

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 22:8)

¹² Yen biru Yehu u seewa u da Samarīo mi ȳa kparobu ba ra ben ȳaanu s̄ori bu ka nin sansu b̄ōri.

¹³ Yera u ka Akasia Yudaban sina bokon m̄ero bisibu gabu yinna. Ma u bu bikia u n̄ee ber̄a i s̄a.

Ba n̄un wisa ba n̄ee, sa s̄awa Akasian m̄ero bisibu. Sa nawa su ka Yesab̄elin bibu t̄obiri ka sina bokon bii be ba tie Yisirēlīo.

¹⁴ Yera Yehu u win bw̄abu s̄ōwa u n̄ee, i bu m̄o wasiru.

Ma ba bu m̄w̄era wasiru ba sakira. Baa ben turo ba n̄ deri. Yen biru ba ben gonu sure d̄ok̄o kpiriru garu s̄o. Be ba go mi, ben geera s̄awa t̄onu weeru ka yiru.

Yehu u maa

Akabun t̄on be ba tie go

¹⁵ Ye Yehu u doona min di, yera u ka Yonadabu, Rekabun bii yinna u wee. Ma u n̄un t̄obura. Yen biru u n̄ee, wunen̄ ḡoru ga d̄ere nge m̄e n̄eguu ga s̄a wunen̄ s̄o?

Ma Yonadabu u n̄un wisa u n̄ee, oo.

Ma Yehu u n̄ee, n̄ n̄ m̄en na, a man̄ n̄oma w̄ema.

Ma u n̄un n̄oma w̄e. Yera Yehu u n̄un ȳōsia win tabu k̄eke s̄o, u ȳora win b̄okuo.

¹⁶ Ma u n̄ee, su da sannu kpa a wa s̄ambu te na m̄o ka k̄iru Yinni Gusun̄on s̄o.

¹⁷ Ye ba tura Samarīo, ma Yehu u Akabun t̄on be ba tie kpuro go. U bu kpeerasia nge m̄e Yinni Gusun̄o u gerua saa win s̄om̄o Elin n̄on di.

Yehu u b̄ūu wi ba m̄o Baalin

s̄abu kpuro go

¹⁸ Yen biru Yehu u t̄ambu kpuro m̄enna u bu s̄ōwa u n̄ee, Akabu u b̄ūu wi ba m̄o Baali s̄awa fiiko. Adama n̄e, kon n̄un s̄awa gem gem.

¹⁹ Yen s̄o t̄e, i man̄ Baalin ȳaku kowobu m̄ennama ka ben s̄arobu ka ben bw̄abu be ba ra gesi Baali ye s̄a kpuro. I ku ra de baa ben t̄on turo u sina. Domi na k̄i n̄ ȳaku bakaru kowa Baalin mi. Ben wi u maa yina u na sere bu ȳero go.

Adama u yeni gerum̄owa u ka Baalin s̄abu kpuro bwisi kua u bu go.

²⁰ Yehu u bu s̄ōwa u n̄ee, bu kparo kpa t̄ambu kpuro bu m̄enna s̄o teeru bu Baali s̄a. Ma ba kpara.

²¹ Yera u maa s̄om̄abu ḡora Isireliban tem kpuro s̄o. Ba Baalin s̄abu kpuro m̄enna. Baa ben t̄on turo kun sine. Ma be kpuro ba yiba b̄ūu wi ba m̄o Baalin diru mi, siki siki.

²² Ma u wi u ra b̄ūu dii ten ȳaku ȳanu bere s̄ōwa u n̄ee, u ȳa ni yarama u be ba koo b̄ūu ni s̄a kpuro w̄e. Ma u nu yarama.

²³ Yera Yehu ka Yonadabu Rekabun bii ba dua b̄ūu diru mi, ba b̄ūu s̄o be s̄ōwa ba n̄ee, i m̄erio s̄a s̄a Yinni Gusun̄on s̄abu b̄a n̄

wāa mi. Domi Baalin sāabu tōna tōnawa sa kī ba n wāa mini.

²⁴ N deema Yehu u tabu durabu gōsa tōmbu wene u yārasia dii ten kōnnōwō u bu sōōwa u nēε, bēen wi u dera tōn be ba wāa dii te sōō, baa ben turo, u yara u doona, yērowa ba koo go. Ma wi Yehu ka Yonadabun tii ba dua bu ka siarabun yākuru ko Baalin mi ka maa yāku dōō mwaararugiru.

²⁵ Sanam mē ba yāku ni kua ba kpa, yera Yehu u tabu kowo be sōōwa u nēε, i duo mi, i būu sāō be kpuro go, i ku ra de baa ben turo u yari.

Ma ba dua mi, ba bu go go ka takobi. Yera ba goo ni yara ba ka da wuun biruō. Yen biru ba gōsira ba wura būu diru mi.

²⁶ Ma ba Baalin bwāaroku ge yarama ba dōō meni tōōwō.

²⁷ Yen biru ba būu dii te sura. Ma mi kpuro n kua tōmbun swaa swīi yeru sere ka gīsō.

Yehun gōō

²⁸ Nge mēsuma Yehu u ka Baalin sāaru kpeerasia Isireliō.

²⁹ Adama ka mē, u Yeroboamu Nebatin biin yira swīi, wi u Isireliba doke toraru sōō, ye ba ka naa buu wuraginu sāwa ni u kua u yi Beteliō, ka Danuō.

³⁰ Yera Yinni Gusunō u Yehu sōōwa u nēε, wunen bibu ba koo bandu diwa Isireliō sere ka ben debuminō, yēn sō a kua ye ya wā nen nōni sōō. A Akabun bweseru go nge mē na gerua.

³¹ Adama ka mē, Yehu u n Gusunō Isireliban Yinni mēm nōōwē kpuro, domi Yeroboamun yira u swīi, wi u Isireliba doke toraru sōō.

³²⁻³³ Saa ye sōōra Yinni Gusunō u Isireliban tem kawabu torua. Ma u dera Hasaeli u bu seesi u ben tem nōō bura yenu kpuro mwēera. Nge mēya n kua ba n ka Yuudenin sōō yari yerun bera kpuro mō n ka da sere daa te ba mō Aanōōwō, Anēen bera gia, Galadi ka Basanin temō, mi Gadigibu ka Rubeniba ka Manaseba ba wāa.

³⁴ Ye Yehu u maa kuan sukum ka wōrugōō te u sōōsi, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sōō.

³⁵⁻³⁶ U kuawa wōō tēna yiru sari bandu sōō, Samariō Isireliba sōō. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua win baababan sikaa

Samariō. Ma win bii Yoakasi u bandu kōsire kua.

11

Atali u bandu wōra Yudaō

(I maa mēerio Bandun Gari II, 22:10-12)

¹ Ye Atali sina boko Akasian mēro u wa ma win bii u gu, yera u seewa u sina bibun bweseru kpuro go.

² Adama Yoseba, Yoramun sina bokon bii, u win sesu Akasian bii Yoasi sua asiri sōō sanam mē Atali u sina bii be goomō. Ma u da u nūn berua win nōōrion kpin yerō Yinni Gusunōn sāa yerō. Nge mēya n kua ba n ka Yoasi go.

³ Ma Yoseba u nūn berua wōō nōōba tia sāa yeru mi. N deema saa ye sōō, Atali u bandu dii tem mi.

Ba Yoasi kua sunō

(I maa mēerio Bandun Gari II, 23:1-21)

⁴ Ye Yoasi u kua wōō nōōba yiru mi ba nūn berua mi, yera Yehoyada yāku kowo u tabu kowobu wunōm wunōm wirugibu mēna ka Keretiba ka sina bokon kōsobu Yinni Gusunōn sāa yerō, u ka bu arukawani bōkua. Ma u dera ba bōrua sāa yee ten mi. Yen biru u bu sina bokon bii Yoasi wi sōōsi.

⁵ Ma u bu wooda yeni wē u nēε, ye i ko i ko wee. Bēε sōō, be ba koo sōmburu ko tōō wērarugiru sōō, ba koo bu bōnu kowa wuunu ita. Kpa wuu teeru tu sina bokon yenu kōsu.

⁶ Yiruse maa, tu maa yōra kōnnō ge ba mō Suuri gia. Kpa itase te ta tie, tu yōra sina kpaa kōsobun biruō bu ka tōmbu yinari bu du mi.

⁷ Wuunu yiru ni nu n sōmburu mō tōō wērarugiru sōō, niya nu koo Yinni Gusunōn sāa yeru kōsu mi sina boko u wāa.

⁸ Kpa nu n nūn sikerene, ben baawure u n win tabu yānu neni. Saa ye sōō, wi u bu besu kpuro bu yēro goowo. Ba ko n wāawa sina bokon bōkuō ù n yariō n kun mē ù n duō.

⁹ Ma tabu kowobun wirugii be, ba kua kpuro nge mē Yehoyada u bu yiire. Ben baawure u win tabu kowobu sua be ba ra sōmburu sue tōō wērarugiru sōō, ka sere be ba ra maa wēre te sōō. Be kpuro ba da Yehoyadan mi.

¹⁰ Yera Yehoyada wi, u wirugii be, Dafidin yaasi wē yi yi wāa Yinni Gusunōn sāa yerō ka tērenu.

11 Ma tabu kowo ben baawure u win tabu yānu neni ba ka yō ba sina boko sikerene yāku yerun bōkuo Yinni Gusunən sāa yerō.

12 Yāku kowo Yehoyada u Yoasi, sina bokon bii yarama. U nūn sina furō dokea ma u nūn woodan tireru wē. Yen biru ba nūn gum tāre wirō ba kua sunō. Ma ba taki kua ba nēε, sina boko, wunen wāaru tu daka da.

13 Saa ye sōo, Atali u tən be kpuron wurenu nua, yera u seema u na Yinni Gusunən sāa yeru mi.

14 U wa wee, sina boko u yō mi sina bokoba ra yāre bu ka gari ko, ka tabu sinambu ka be ba ra kōbi so, be kpuro ba yō sina bokon bōkuo. Ma tem men tōmbu kpuro ba nuku dobu mō, ba kōbi soomō. Saa yera Atalin tii u win yaberu nenua u karana u nēε, ba man seesi! Gbera man di!

15 Yehoyada u n kī bu Atali go Yinni Gusunən sāa yerō. Yen sōna u wirugii be sōwa u nēε, i Atali yaro tōwō. Wi u nūn swī kpuro, i yēro goowo ka takobi.

16 Ma ba ka nūn yara, ba ka da sina bokon yenuo ka swaa ye dumi yi ra ka du. Miya ba nūn go.

17 Yen biru Yehoyada u dera sina boko Yoasi ka win tōmbu Yudaba ba ka Yinni Gusunə arukawani bōkuo ye ya gerumō ma ba ko n sāa win tōmbu.

18 Ma ba da būu wi ba mō Baalin dirō, ba tu kōsuka muku muku ka ten turanu ka ten bwāarokunu. Ma ba Matani go wi u sāa Baali yen yāku kowo. Yen biruwa Yehoyada yāku kowo u tōmbu yi yi bu ka Yinni Gusunən sāa yeru kōsu.

19 Ma u dera tabu kowobun wirugii be, ka Kereti be, ka sina bokon tiin kōso be, ka sere maa wuun tōmbu kpuro, ba ka Yoasi yara Yinni Gusunən sāa yee ten min di, ba ka nūn da sina kpaarō ka swaa ye sina bokon kōsobu ba ra ka du. Ma ba nūn swī sina kitarō.

20 Ma tən be kpuro ba nuku dobu mō.

Ba wāa bōri yendu sōo, domi ba Atali go ka takobi sina kpaarō.

12

*Yoasi u kua Yudaban sina boko
(I maa mēerio Bandun Gari II, 24:1-3)*

1-2 Yehun bandun wōo nōoba yiruse sōora Yoasi u bandu di Yerusalemuō. U mōwa

wōo nōoba yiru saa ye sōo. Ma u kua wōo weeru ban te sōo. Win mēron yīsira Sibia Beri Sebagii.

3 Yoasi wi, u kuawa ye ya Yinni Gusunə wēre win wāaru sōo. Yera u yāku kowo Yehoyadan sōosiru wura.

4 Adama u n gunguu ni kōsuke nīn mi ba ra būnu sā. Domi tōmba ra n daamō mi ba n būu ni sāamō kpa ba n turare dōo dokemō.

*Yoasi u Yinni Gusunən sāa yeru sənwa
(I maa mēerio Bandun Gari II, 24:4-14)*

5 Yoasi u dera ba Yinni Gusunən sāa yeru sənwa ma u yāku kowobu menna u bu sōwa u nēε, bu gobi mōo yi ba ka na sāa yerun sō. Yiya yi ba raa baawure bure win wāarun sō, ka sere maa yi gaba gōru doke ba wē ka nuku tia.

6 U nēε, bu yi kpuro mōo begibun min di. Kpa bu yi dendi bu ka sāa yee te sōmε mi ta sankira.

7 Adama yāku kowo be, ba n sāa yee te sənwa sere n ka kua sina boko Yoasin bandun wōo yenda itase.

8 Yera sina boko u yāku kowo Yehoyada ka yāku kowo be ba tie soka. Ma u bu bikia u nēε, mban sōna i n sāa yee te sənwa. N n men na, i ku ra maa gobi gēε mwa tōmbun min di, bēen tiin sō. Adama i ko yi deriwa i ka sāa yee te sōmε.

9 Ma yāku kowo be, ba gōru doke bu ku maa tən ben gobi mwa, kpa bu ku maa bu sāa yee ten sōmbun sōmburu nōmu sōndia.

10 Yera yāku kowo Yehoyada u kpakoro piibu gagu kua, u gu yaba wōllō. Ma u da u yi yāku yerun bōkuo, nōm geu gia, Yinni Gusunən sāa yerun kōnnōwō. Gobi yi tōmba ka na sāa yee ten sō, mi sōora yāku kowo be ba sāa yee te kōsu ba ra yi kpēε.

11 Bā n wa gobi yi, yi dabia kpakoro te sōo, yera ba ra sunən tire yoro ka yāku kowo tōnwerō sokusie bu yi gura bu gari.

12 Kpa bu yi be ba koo sāa yee ten sōmburu ko nōma beria. Yiya ba ka dāa dākobu kōsia, ka nōman sōm kowobu,

13 ka banōbu, ka be ba kpenu dākumō. Yi sōora ba ka maa dāa dwa ka kpenu ka gāa ni ba koo ka sāa yee te sōmε kpuro gesi.

14 Adama baa yin gēε, ba n ka sāa yee ten dendi yānu dwa ngē gbēa ye ba kua ka sii geesu n kun mē wobunu, n kun mē nōri, n

kun mε kabi, ñ kun mε dendi yāa ni ba kua ka wura, ñ kun mε ka sii geesu.

¹⁵ Be ba sambu te mɔ̀, beya ba yi wē ba ka sãa yee te sɔnwa.

¹⁶ Ba ku ra bu bikie nge mε ba ka gobi yi dendisinamɔ. Domi ba ye kpuro mɔ̀wa dee dee.

¹⁷ Gobi yi ba ra wē yaa saberun ayerɔ, torarun yākurun sɔ ba ku ra yi yi Yinni Gusunɔn sãa yerun sɔ. Yiya yi ra ko yāku kowogii.

Yoasin bandun kpeeru

(I maa mεerio Bandun Gari II, 24:23-27)

¹⁸ Saa ye sɔra Sirin sina boko Hasaeli u Gati wəri. Ma u ye mwa. Yen biru u gɔru doke u da u Yerusalemu mwa.

¹⁹ Yera Yoasi Yudan sina boko u yāa geenu gura ni win tii u yi Yinni Gusunɔn sɔ, ka sere ni win baababa Yosafati ka Yoram u ka Akasia ba yi, ka maa wura ye ya wāa Yinni Gusunɔn arumanin beru yerɔ, ka sere ye ya wāa sina kpaarɔ. Ye kpurowa u sua u Hasaeli Sirin sina boko mɔrisia. Ma Hasaeli wi, u ñ maa Yerusalemu wəri.

²⁰ Ye Yoasi u kuan sukum mu yorua Yudan sinambun faagin tireru sɔ.

²¹⁻²² N deema win bwāabu Yosakaa Simeatin bii, ka Yosabadi Somεen bii, beya ba nùn seesi ba go Milon dirɔ Silan wɔwɔ. Ma ba nùn sikua win baababan sikaɔ Dafidin wuuɔ. Ma win bii Amasia u bandu kɔsire kua.

Yoakasi u kua Isireliban sina boko

13

¹ Yoasi Akasian bii, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ yenda itase sɔra Yoakasi, Yehun bii u bandu di Isireliba sɔ, Samariɔ. Yoakasi wi, u kuawa wɔɔ wəkura nɔɔbu ka yiru ban te sɔ.

² Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔ, Yeroboamu Nebatin biin yira u swī mam mam, wi u Isireliba doke toraru sɔ.

³ Saa ye sɔra Yinni Gusunɔ u ka Isireliba mɔru bara too. Ma u bu Sirin sina boko Hasaeli nɔmu beria ben wāaru kpuro sɔ ñ ka girari sere win bii Beni Hadadin waati kpuro sɔ.

⁴ Yera Yoakasi u Yinni Gusunɔ somiru kana. Ma Yinni Gusunɔ u nùn wurari. Domi u wa dam mε Sirin sinam be, ba Isireliba dɔremɔ.

⁵ Yera u bu faaba kowo seeya wi u bu yara nɔni swāa ten min di. Saa yera ba sina ka bəri yendu ben yenusɔ nge yellu.

⁶ Adama ka mε, ba ñ Yeroboamun bwe-serun yira deri wi u Isireliba doke toraru sɔ. Ba wəriwa win durum sɔ. Ba maa dera būu wi ba mɔ Asitaaten bwāarokunu nu gire Samariɔ.

⁷ Yoakasin tabu kowobu sɔ, Yinni Gusunɔ u dera Sirin sina boko u ben dabiru go, u nama muku muku ba kua nge tua. Maasɔbu weeraakuru tɔnawa u nùn deria ka tabu kowobu nɔɔɔ bun suba wəkuru (10.000) ka tabu kεkε yi dumi gawe wəkuru.

⁸ Ye Yoakasi u kuan sukum, ka wɔrugɔɔ te u sɔsi, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔ.

⁹ Yeniban biru u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win baababan sikaɔ Samariɔ. Ma win bii Yoasi u bandu kɔsire kua.

Yoasi u kua Isireliban sina boko

¹⁰ Yoasi Yudaban sina bokon bandun wɔɔ tɔna ka nɔɔba yiruse sɔra, Yoasi Yoakasin bii u bandu di Isireliba sɔ Samariɔ. U kuawa wɔɔ wəkura nɔɔbu ka tia ban te sɔ.

¹¹ Yoasi wi, kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u swī mam mam, wi u Isireliba doke toraru sɔ.

¹² Ye Yoasi u kuan sukum ka wɔrugɔɔ te u sɔsi, ka sere maa taa bi u kua ka Amasia Yudaban sina boko, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔ.

¹³ Ma u kpuna u gu, ba nùn sikua mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Yeroboamu u bandu kɔsire kua.

Isireliba ba koo Sirigibu kamia

¹⁴ Elisee u bara. Bara tera u ka gu. Adama u sere gbi, Yoasi Isireliban sina boko u da win mi, u swī win wuswaaɔ u nεε, nεn baaba! Nεn baaba wunε wi a sãa Isireliban dam mε mu bu kɔsu nge ben tabu kεkε dumigii ka ben maasɔbu.

¹⁵ Elisee u nùn sɔwa u nεε, a doo a tendu sua ka sɛenu.

Ma u ten te sua ka sɛε ni.

¹⁶⁻¹⁷ U maa nùn sɔwa u nεε, a fenenti wukio ye ya wāa sɔ yari yeru gia.

Ma sina boko Yoasi wi, u ye wukia. Ma Elisee u maa nεε, a wunen ten te suo a beri.

Ma sina boko u tu sua u beri. Yera Elisee u win nɔma sɔndi sina bokogian wɔllɔ. Ma u nùn sɔwa u nεε, a toowo. Ma u toba.

Yen biru u maa sina boko Yoasi sɔɔwa u nɛɛ, nasaran sɛuwa mi. Geya ga sɔɔsi ma Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ nasara wɛ Sirigibun wɔllɔ. I ko i bu gowa mam mam Afekiɔ.

¹⁸ Elisee u kpam Yoasi sɔɔwa u nɛɛ, a sɛɛ ni suo.

Ma u nu sua. Yera u nɛɛ, a ka nu tem soowo.

Ma u so nɔn ita u yɔra.

¹⁹ Ma Elisee u ka sina boko mɔru kua u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, kaa raa sowa nɔn nɔɔbu n̄ kun mɛ nɔn nɔɔba tia. Saa yera kaa raa Sirigii be go mam mam. Adama wee tɛ nɔn ita tanawa kaa bu kamia.

²⁰ Yen biruwa Elisee u gu, ba nɔn sikua. Yen wɔɔ ge ga swii sɔɔra Mɔabun tabu kowobun wuunu ganu nu ra Isireliba wɔraa nɛ.

²¹ Yera sɔɔ teeru durɔ goo u gu Isireliban suunu sɔɔ. Ye ba nɔn sikumɔ, yera ba wa wee, Mɔabuban tabu kowo wuuru gara kurama. Ma ba goo te kare Eliseen siki wɔruɔ. Ye durɔ win goo te, ta da ta Eliseen kukunu wɔri, yera durɔ wi, u kua waso. Ma u seewa u yɔra.

Isireliba ba Sirigibu kamia

²² Hasaeli, Sirin sina boko u raa Isireliba dam dɔre Yoakasin wɔarun tɔru kpuro sɔɔ.

²³ Adama Yinni Gusunɔ u bu mɛɛrima, ma u ben wɔnwɔndu wa, arukawani ye u ka Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu bɔkuan sɔ. U n̄ wure u bu biru kisi, bu kam ko.

²⁴ Hasaeli wi, u gu. Ma win bii Beni Hadadi u bandu kɔsire kua.

²⁵ Saa ye sɔɔra Yoasi Yoakasin bii, u Isireliban wuu si mɔwɛra si Beni Hadadin tundo Hasaeli u raa mɔwɛra tabu sɔɔ. Nɔn itawa u Beni Hadadi wi tabu di u ka wuu si kpuro mɔwɛra.

14

Amasia u kua Yudaban sina boko
(*I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 25:1-4, 11-12, 17-28; 26:1-2*)

¹ Yoasi Yoakasin bii, Isireliban sina bokon bandun wɔɔ yiruse sɔɔra Amasia, Yoasi Yudaban sina bokon bii u bandu di Yudaɔ.

² Saa ye u ban te di, wɔɔ yenda nɔɔbuwa u mɔ. Ma u kua wɔɔ tɛna tia sari bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Win mɛron yisira Yoadani Yerusalemugii.

³ Gea u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ, adama ya n̄ Dafidigia tura. U kuawa nge mɛ win tundo Yoasi u kua.

⁴ U n̄ maa gunguu n̄n mi ba ra b̄nu yɔkuru ko kɔsuke. U dera ba yɔkunu m̄ ma ba turare dɔɔ dokemɔ nin wɔllɔ.

⁵ Sanam mɛ win banda dam kua, yera u win bwɔabu go, be ba raa win tundo go.

⁶ Adama u n̄ tɔn ben bibu go nge mɛ ya yorua Mɔwisin tireru sɔɔ tɛ sɔɔ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ba n̄ tundo goomɔ win biin torarun sɔ. Mɛya ba n̄ maa bii goomɔ win tondon torarun sɔ. Adama wi u tora wiya ba koo go.

⁷ Amasia wiya, u maa Edɔmuban tabu kowobu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) go wɔwa sɔɔ ye ba sokumɔ Bɔru. Taa bi sɔɔra u wuu ge ba sokumɔ Sila mwa, ma u gen yisuru gɔsia Yokutɛeli. Yisi tera ba ka gu sokumɔ sere ka gisɔ.

⁸ Yera u maa Yoasi Yoakasin bii, Yehun debubu sɔmɔ gɔria u nɛɛ, u seema bu yinna bu tabu ko.

⁹ Yera Yoasi wi, u Amasia sɔɔwa u nɛɛ, sɔku koru garu ta wɔa Libanin guurɔ, tera ta dɔa bakararu garu gɔria ta nɛɛ, a man wunen bii wɔndia kɛɛma u ko nen biin kurɔ. Yera gbeeku yɛɛ yi seewa yi da yi sɔku koo te taaka yi go.

¹⁰ Geema Amasia, wee tɛ a Edɔmuba kamia ma a tii sue. A n̄ sinamɔ wunen yɛnuɔ sɛɛ? Kpa a n̄ nuku dobu m̄ wunen nasaran sɔ? Mban sɔna kaa maa tii tabu kpɛɛ bi bu koo ka nun kɔsa naawa kpa wunɛ ka Yudaba i kam ko.

¹¹ Adama Amasia kun win gere swaa sue. Ma Yoasi Isireliban sina boko u da u bu tabu wɔri. Ma ba yinna ba waana nɔni ka nɔni wi ka Yudaban sina boko Beti Semɛsiɔ, Yudaban temɔ.

¹² Ma Isireliba ba Yudaba kamia ba duki yakikira, ben baawure u da u wɔri win kuu bekurugirɔ.

¹³ Isireliban sina boko Yoasi, Akasian debubu u Amasia Yudaban sina boko yoru mwa Beti Semɛsi mi. Yen biru u da Yerusalemuɔ ma u yen gb̄rarun gana sura gɔm soonu nɛeru (400) saa kɔnnɔ ge ba m̄ Efaraimun di sere n̄ ka da kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

¹⁴ Ma u da u wura gura, ka sii geesu ka sere gɔa gee ni nu wɔa Yinni Gusunɔn sɔa

yerə ka sinambun arumanin beru yerə. Yen biru u maa tambu məəru mwεera. Ma u gəsira Samariə.

¹⁵ Ye Yoasi u kuan sukum ka wərugəə te u sōəsi ka taa bi u ka Amasia Yudaban sina boko kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru səə.

¹⁶ Sanam mε Yoasi u kpuna u gu, ba nùn sikua Samariə mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Yeroboamu u bandu kəsire kua.

¹⁷ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gəən biru, Amasia Yoasin bii, Yudaban sina boko u maa kuawa wōə wəkura nəəbu.

¹⁸ Ye Amasia u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru səə.

¹⁹ Yera sōə teeru ba nùn seesi Yerusalemuə. Ma u duka yakura u da Lakisiə. Adama ba nùn naa swīi mi, ba go.

²⁰ Ma ba win goo te sua ka kəkε ye dumi gawe ba ka na Yerusalemuə ba sikua win baababan sikaə, Dafidin wuuə.

²¹ Yeniban biru Yudaba kpuro ba Asaria Amasian bii sua ba swīi win tondon bandun səə. Saa ye səə, u məwa wōə wəkura nəəbu ka tia.

²² Ye Asaria u bandu di u kpa, yera u Elati mwa ma u ye bana sənwa.

Yeroboamu yiruse

u kua Isireliban sina boko

²³ Amasia Yoasin bii Yudaban sina bokon bandun wōə wəkura nəəbuse səəra Yeroboamu Yoasin bii, Isireliban sina boko u bandu di Samariə. Ma u kua wōə weeru ka tia.

²⁴ Kōsa u kua Yinni Gusunən wuswaaə. Yeroboamu Nəbatin biin yira u swīi mam mam, wi u Isireliba doke toraru səə.

²⁵ U Isireliban wusu kpuro mwεera si su wāa saa Hamatin di, sōə yēsən nəm geu gia sere n ka da nim wōku bəruguuə nge mε Yinni Gusunə u gerua saa win səmə Yonasi Amitain biin nəən di, wi u sāa Gati Hefεegii.

²⁶ Mεya Yinni Gusunə u Isireliban nəni swāaru wa ta kpā. Domi be kpurowa ba yoru dimə, ba n maa goo mə wi u koo bu Wəra.

²⁷ N deema Yinni Gusunə u n gōru doke u ka Isireliban yīsiru go. Yen sōna u bu faaba kua saa Yeroboamu Yoasin biin nəman di.

²⁸ Ye Yeroboamu u kuan sukum ka wərugəə te u sōəsi taa bi u kua səə, ka nge mε u wuu si su wāa Damasiə ka

Hamatiə mwεera si su raa sāa Yudabagisu, ye kpurowa ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru səə.

²⁹ Sanam mε u kpuna u gu, ba nùn sikua win baababan sikaə mi ba ra Isireliban sinambu sike. Ma win bii Sakari u bandu kəsire kua.

15

Asaria

u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Bandun Gari II, 26:3-4,21-23)

¹ Yeroboamu Isireliban sina bokon bandun wōə tēna ita sarise səəra Asaria Amasian bii u bandu di Yudaə.

² U məwa wōə wəkura nəəbu ka tia sanam mε u bandu di. Ma u kua wōə weeraakuru ka yiru bandu səə. Win mεron yīsira Yekolia, Yerusalemugii.

³ U kua ye ya wā Yinni Gusunən wuswaaə nge mε win baaba Amasia u kua.

⁴ Adama u n gungunu mi ba ra būu yākunu ko, bu turare dōə doke kəsuke. Domi tamba daamə ba yākunu mə mi.

⁵ Yera Yinni Gusunə u sina boko wi bara disigiru kpεε sere u da u ka gu. Ma ba nùn yara ba ka da diru garun mi. U wāa mi wi turo. Ma win bii Yotamu u nùn kəsire kua u tem mε kpəre.

⁶ Ye Asaria u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru səə.

⁷ Sanam mε u kpuna u gu, ba nùn sikua win baababan sikaə Dafidin wuuə. Ma win bii Yotamu u bandu kəsire kua.

Sakari

u kua Isireliban sina boko

⁸ Asaria Yudaban sina bokon bandun wōə weeru yiru sarise səəra, Sakari Yeroboamun bii u kua Isireliban sina boko Samariə. U kuawa suru nəəba tia bandu səə.

⁹ Kōsa u kua Yinni Gusunən wuswaaə, nge mε win baababa ba kua. Yeroboamu Nəbatin biin yira u swīi, wi, wi u Isireliba doke toraru səə.

¹⁰ Sōə teeru Salumu Yabəsin bii u nùn seesi u go Yibileamuə. Ma u bandu kəsire kua.

¹¹ Ye Sakari u kuan sukum mu yorua Isireliban sinambun faagin tireru səə.

¹² Nge mεya Yinni Gusunən gari yi ka kooru yi u Yehu sōəwa u nεε, win biba koo bandu diwa sere ka win bibun debuminə.

Salumu u kua Isireliban sina boko

13 Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeru tia sarise sɔɔra, Salumu u bandu di Samariɔ Isireliba sɔɔ. U kuawa suru tia ban te sɔɔ.

14 Sɔɔ teeru Menahemu Gadin bii u seewa Tirisani di u na Samariɔ. Miya u Salumu Yabesin bii go. Ma u bandu kəsire kua.

15 Ye Salumu u kuan sukum ka nge me u Sakari seesi u go, ye kpurowa ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

16 Yen biruwa Menahemu wi, u wuu ge ba mɔ Tifusaki wɔri. Ma u tɔmbu go saa Tirisani di n ka da Tifusaki mi. U Tifusaki ye wɔriwa ka dam yɛn sɔ tɔn be, ba yina u du ben wuuɔ, ma u ben gurigibun nuki besuka.

Menahemu u kua Isireliban sina boko

17 Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeru tia sarise sɔɔra Menahemu Gadin bii u bandu di Isireliɔ. U kuawa wɔɔ wɔkuru ban te sɔɔ Samariɔ.

18 Kɔsa u kua win wɔaru kpuro sɔɔ, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u swi wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

19 Yen biru Pulu Asirin sina boko u na u Isireliba wɔri. Yera Menahemu u nɔn sii geesun tɔnnu tɛna wɛ u ka wa u nɔn deri kpa u maa win bandu tasisia.

20 Menahemu wi, u sii gee si mwɛɛrawa be ba dukia mɔn mi. U ben baawure burewa sii geesun gobi weeraakuru. Ye Asirin sina boko u sii gee si mwa, yera u gəsira u da win temɔ.

21 Ye Menahemu u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

22 Sanam me u kpuna u gu, ba nɔn sikua win baababan sikaɔ. Ma win bii Pekasia u bandu kəsire kua.

Pekasia

u kua Isireliban sina boko

23 Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeraakuruse sɔɔra Pekasia Menahemun bii, u bandu di Isireliba sɔɔ Samariɔ. Ma u kua wɔɔ yiru ban te sɔɔ.

24 Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u swi, wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

25 Yera win tabu sunɔ Peka Remalian bii, ka Galadin tabu kowobu weeraakuru ba nɔn seesi ba go sina kpaarɔ Samariɔ. Yen biruwa ba maa Aagobu ka Arie go. Ma Peka u bandu kəsire kua.

26 Ye Pekasia u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Peka

u kua Isireliban sina boko

27 Asaria Yudaban sina bokon bandun wɔɔ weeraakuru ka yiruse sɔɔra Peka, Remalian bii, u bandu di Isireliba sɔɔ, Samariɔ. U kuawa wɔɔ yɛndu ban te sɔɔ.

28 Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yeroboamu Nebatin biin yira u swi wi u Isireliba doke toraru sɔɔ.

29 Peka waati ye sɔɔra Tigilati Pilesɛɛ, Asirin sina boko, u Iyoni mwa ka Abeli Beti Maaka ka Yanɔa, ka Kedesi ka Hasori ka Galadi ka Galilen tem ka Nefitaliban tem kpuro. Ma u tem mi kpuron tɔmbu mwɛɛra u ka da Asiriɔ.

30 Yen biruwa Osee Elan bii, u Isireliban sina boko Peka seesi u go. Ma u bandu di win ayerɔ. N deema Yotamu Asarian biin bandun wɔɔ yɛndusewa mi.

31 Ye Peka u kuan sukum ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛɛriɔ Bandun Gari II, 27:1-3,7-9)

32 Peka, Remalian bii Isireliban sina bokon bandun wɔɔ yiruse sɔɔra Yotamu, Asarian bii, u bandu di Yudaɔ.

33 U mɔwa wɔɔ yɛnda nɔɔbu sanam me u ban te di. Ma u kua wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ban te sɔɔ. Win mɛron yi sira Yerusa, Sadakun bii.

34 Win baaba Asarian yira u swi mam mam. U kua ye ya Yinni Gusunɔ wɛre.

35 Adama u n gunguu nɔn mi ba ra bɔu yɔkuru ko kəsuke. Ma tɔmba daamɔ ba yɔkunu mɔ mi, ba turare dɔɔ dokemɔ nin wɔllɔ.

Yotamu wiya, u Yinni Gusunɔn sɔa yerun kɔnnɔ ge ga mɛɛra sɔɔ yɛsan nɔm geu gia bana.

36 Ye Yotamu u kuan sukum mu yorua Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

37 Win waati ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u dera Resini Sirin sina boko ka Peka, Remalian bii Isireliban sina boko ba Yudaba wɔrim torua.

38 Sanam me Yotamu u kpuna u gu, ba nɔn sikua win baababan sikaɔ Dafidin wuuɔ. Ma win bii Akasi u bandu kəsire kua.

16

Akasi u kua Yudaban sina boko (I maa mærio Bandun Gari II, 28:1-27)

¹ Peka, Remalian biin bandun wǎo wǎkura nǎobuse sǎora Akasi, Yotamun bii u bandu di.

² Akasi wi, u mǎwa wǎo yendu sanam mε u ban te di. Ma u kua wǎo wǎkura nǎobu ka tia bandu sǎo Yerusalemuǎ. Adama kǎsa u kua Yinni Gusunǎn wuswaaǎ. U ñ kue nge win sikado Dafidi.

³ Isireliban sinambun yira u swĩ sere u mam dera ba ka win bii yǎkuru kua ba wǎowa nge mε bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunǎ u nεε bu kpeerasio.

⁴ Mεya ba ra maa bũu yǎkuru ko kpa bu turare dǎo doke gungunu wǎllǎ ka guunu wǎllǎ ka sere maa dǎa kubenǎ.

⁵ Yera sǎo teeru Resini, Sirin sina boko ka Peka Remalian bii Isireliban sina boko ba seewa ba Akasi tabu wǎri, ma ba Yerusalemu tarusi. Adama ba kpana bu nùn kamia.

⁶ Saa ye sǎora Resini u Elati mwa Yudaban nǎman di, ma u bu gira min di. U dera Edǎmuba ba na Elati mi, sere ka gisǎn gisǎ.

⁷ Yera Akasi u Tigilati Pilesεε Asirin sina boko sǎmǎ gǎria u nεε, nεna Akasi, wunen bǎo, a na a man somi, Sirin sina boko ka Isireliban sina bokon sǎ be ba man tabu wǎrima.

⁸ Ma Akasi u sii geesu sua ka wura ye ya wǎa Yinni Gusunǎn sǎa yerǎ, ka sinambun arumani беру yerǎ. Ma u ye kpuro gura u Asirin sina boko wε.

⁹ Saa ye sǎora Asirin sina boko wi, u Akasin gari yi wura. Ma u da u Damasi wǎri u mwa u gen tǎmbu yoru mwεera u ka da Kirio. Ma u ben sina boko Resini wi mwa u go.

¹⁰ Ye Akasin tii u da Damasiǎ u ka Tigilati Pilesεε yinna mi, yera u bũu turaru garu wa mi, ma u ten dεεbu ka ten yasum ka ten gunum yĩira u yorua ye ya sǎa ten saria kpuro gesi. Ma u ye yǎku kowo Uri mǎrisia u nεε, u nùn ten bweseru kuo.

¹¹ Ma yǎku kowo wi, u bũu tura ten weenasiru kua nge mε Akasi u nùn yorua u ko. U tu kuawa Akasi u sere gǎsirama saa Damasin di.

¹² Ye Akasi u gǎsirama Damasi min di, u bũu tura te wa.

¹³ Ma u susi u yǎku dǎo mwaararugiru kua ka ni ba ra ko ka tam ka som ka sere maa siarabun yǎkunu. Ma u ten yaa yem wisi bũu tura ten wǎllǎ.

¹⁴ Yǎku yee te ba kua ka sii gand u Yinni Gusunǎn sǎ ta wǎa Yinni Gusunǎn sǎa yerun kǎnnǎ ka yǎku yee ten baa sǎo. Yera Akasi u Yinni Gusunǎn yǎku yee te swenyasia u tu yi kpa ten biruǎ sǎo yεsan nǎm geu gia.

¹⁵ Ma sina boko Akasi u yǎku kowo wi sǎowa u nεε, saa tǎn di, a de a n da bururun yǎku dǎo mwaararugiru ko ka yokan yǎku te ba ra ko ka som yǎku yee kpa ten mi, ka nε sina bokon yǎku dǎo mwaararugiru ka yǎku ni ba ra ko ka som ka tam ka sere maa yǎku ni tǎmba ka naamǎ. Kpa a n da yǎku ni ba ka na kpuro gesin yem wisi ten wǎllǎ. Adama nen tii ko na n da bikiaru ko Yinni Gusunǎn yǎku yee te ba kua ka sii gandun mi.

¹⁶ Ma yǎku kowo Uri, u wura ye sina boko Akasi u gerua kpuro.

¹⁷ Akasi u boo sii gandugii sin sǎwaritii kǎsuka ma u boo sin tii sua. Ma u boo bǎkǎ ge swenya nεε yin wǎllun di, yi ba kua ka sii gand u. Ma u gu sǎndi turaru garun wǎllǎ te ba bana ka kpenu.

¹⁸ Asirin sina bokon nuku do bu n sǎ, u maa kǎnnǎ gǎn min di ba ra ka du Yinni Gusunǎn sǎa yerǎ tǎo wǎrarugiru sǎo kǎsa, ka sinambun duu yeruguu.

¹⁹ Ye Akasi u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sǎo.

²⁰ Sanam mε Akasi u kpuna u gu, ba nùn sikua win baababan sikaǎ Dafidin wuuǎ. Ma win bii Esekiasi u gǎna kǎsire kua.

Osee u kua Isireliban sina boko

17

¹ Akasi, Yudaban sina bokon bandun wǎo wǎkura yiruse sǎora, Osee Elan bii, u bandu di Samario. Ma u kua wǎo nǎoba nne ban te sǎo.

² Kǎsa u kua Yinni Gusunǎn wuswaaǎ. Adama ya ñ Isireliban sinam be ba nùn gbiyegia tura.

³ Yera Asirin sina boko Saamanasaa u Osee wi wǎri u kamia, ma u nùn gobi bure wǎo ka wǎo ye u ko n da kǎsie.

⁴ Sǎo teeru Asirin sina boko wi, u gia ma Osee u kĩ u nùn seesi. Domi u nua ma u Egibitin sina boko gǎria Soowǎ kpa u ku raa

maa ka Asirin sina bokon wão gobi yi kãsia. Yera Asirin sina boko wi, u Osee mwa u ka yoni bøkua u kenua.

⁵ Yen biru u Isireliban tem kpuro wari u da Samariã. Ma u dera ba ye tarusi wão ita.

Isireliban banda kpa

⁶ Oseen bandun wão nãba nnese sãra, Asirin sina boko u Samari mwa. Ma u Isireliba yoru mwẽera u ka da win temã. U dera ben gaba wãa Salasin temã ka Gosanin temã mi daa te ba m̀ Sabori ta wãa ka maa Mẽdiban wuu marosã.

⁷ Yeni ya koorã yèn sã Isireliba ba tora ba bũnu sãamã Yinni Gusunã wuswaaã wi, wi u bu yara saa Egibitin sunã nãman di.

⁸ Ba bwese tukunun deema swĩ ni Yinni Gusunã tii u gira ben suunu sãon di ka maa koma kamgii ni ben sinamba mwaama.

⁹ Isireliba ba Yinni Gusunã kãsa kua ya banda, ba gungunu bana mi ba ra bũnu sã ben wuu marosã, ka sere mi wuun kãsoba ra yãre, gbãranã.

¹⁰ Ba maa tii bwãarokunu kua gungunu kpuron wãllã, ka mi dãa kubenu wãa.

¹¹ Miya ba ra n yãkunu m̀, ba n turare dõo dokemã nge bwese tuku ni Yinni Gusunã tii u gira ben suunu sãon di. Nge meya ba ka gãa kãsu dabinu kua ni nu Yinni Gusunã m̀ru seeya.

¹² Domi ba bũnu sãwa ni u bu yinari mam mam.

¹³ Meya u Isireliba ka Yudaba kirã kua saa win sãmãbun nãon di u nẽẽ, bu daa kãsa derio kpa bu win woodaba mèm nãwa ka win gere, kpa ba n s̄imã dee dee win woodaba são ye u ben baababa wẽ. Yera u maa ben tii wẽ saa win sãmã sãm kowobun nãon di.

¹⁴ Adama ba swaa taaya, ba ñ Yinni Gusunã mèm nãwẽ. Ba kua nge ben baababa be ba ñ Gusunã ben Yinni naane kue.

¹⁵ Ba win woodaba deri ka arukawani ye u ka ben baababa bøkua ka sere maa kirã ye u bu kua. Ma ba kam dirum swĩ, ma ben tii ba kam kua. Ba bwese tukunu ni nu ka bu sikerenen daa saara ye Gusunã ben Yinni u bu yinari.

¹⁶ Ba Yinni Gusunã wooda atafiru kua ba tii keten bwãarokunu kua ka sii gandu ka bũu wi ba m̀ Asitaaten bwãarokunu. Ma ba são ka suru ka kperi sãamã ka sere maa bũu wi ba m̀ Baali.

¹⁷ Kãsa ba m̀ Yinni Gusunã wuswaaã. Domi ba ka ben bibu yãkunu m̀, ba wãomã dõo são. Yen biru ba sãronu m̀. Yeniba kpurowa ya Yinni Gusunã m̀ru seeya.

¹⁸ Ma u Isireliba kpuro yarinasia saa win wuswaan di. U Yudaba tãna deri.

¹⁹ Yudaban tii, ba ñ Gusunã ben Yinni mèm nãwẽ. Isireliban yira ba swĩ mam mam.

²⁰ Ma Yinni Gusunã u Isireliban bweseru kpuro biru kisi. U bu wẽrãbu nãma beria, ba bu sekuru doke, ba ka bu doona win wuswaan di.

²¹ Sanam mẽ Yinni Gusunã u dera Isireli be, ba karana ka Dafidin yenugibu ba kpa, yera ba Yeroboamu Nẽbatin bii kua ben sunã. Ma Yeroboamu wi, u dera ba tora Yinni Gusunã wuswaaã.

²² Domi kãsa ye u kua, yera ba maa swĩ mam mam.

²³ Yen sãna u bu gira win wuswaan di nge mẽ u raa gerua saa win sãmãbun nãon di. Ma ba bu gura ba ka da Asiriã. Meya ba yoru dimã sere ka gisãn gisã.

Ba ka Isireliba da Asirin temã

²⁴ Yen biru, Asirin sina boko u dera tãmba na saa Babilonin di ka Kutãn di ka Afãn di ka Hamatin di ka sere maa Sefaafaimun di. Ma u dera ba Isireliba kãsire kua. Ba Samari mwa, ma ba sina Isireliban wuu marosã.

²⁵ Sanam mẽ ba sindu torua tem mi, ba ñ Gusunã Isireliban Yinni sãamã. Ma Gusunã u dera gbee sinansu su ben dabiru go.

²⁶ Yera ba Asirin sina boko sãwa ba nẽẽ, bwese tuku ni a ka na Samari mini, nu ñ Gusunã Isireliban Yinnin sãaru yẽ. Wee u dera gbee sinansu su na su bu s̄esuka su go.

²⁷ Ma Asirin sina boko u wooda wẽ u nẽẽ, Isireli be na yoru mwẽera são bu de yãku kowo turo u da u bu sãosi nge mẽ ba ra ka Gusunã sã tem mi.

²⁸ Yera Isireliban yãku kowo turo u na u sina Beteliã u ka bu sãosi nge mẽ ba koo ka Gusunã sã.

²⁹ Adama bwese tuku nin baatere mi ta wãa kpuro ta ten bwãaroku kuawa ta sãamã. Ma ba nu yi yi mi Isireliba ba ra raa yãkunu ko, gungunu wãllã.

³⁰ Ben bũu nin yĩsa wee. Babilonigibugiin yĩsira Sukõtu Benõtu. Kutagibugiiwa maa Nẽegali. Hamatigibugiiwa Asima.

³¹ Afabagina maa Nibukasi ka Taataki. Sefaafaimugibu maa, biba ba ra wã bu ka

ben bũu ni ba m̀ Adamɛlɛki ka Anamɛlɛki yākuru kua.

³² Ka mɛ, ba maa Gusunɔ sãamɔ. Adama ba maa yāku kowobu gɔsa be sɔɔ, be ba ko n da bu yākuru kue ben bũu yāku yerɔ, gungunu wɔllo.

³³ Nge mɛya ba Yinni Gusunɔ sãamɔ. Ma ben baawure u maa win bũu mɔ u sãamɔ, wi u ka na saa win tem di.

³⁴ Sere ka gisɔ ben yellun komana ba swĩi. Ba n̄ maa Yinni Gusunɔ sãamɔ ka gem. Ba n̄ win yiirebu ka win woodaba swĩi dee dee ye u Yakɔbun bibun bweseru wɛ. Yakɔbu wiya, Yinni Gusunɔ u maa yĩsiru kã Isireli.

³⁵ N deema Yinni Gusunɔ u raa ka Yakɔbun bii be arukawani bɔkua u nɛɛ, i ku ra yiira bũnun nuurɔ i nu sã. I ku ra maa nu yākuru koosi.

³⁶ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ, nɛ wi na bɛɛ yarama Egibitin di ka nɛn dam bakam, nɛ turowa i ko i yiira i sã kpa i man yākuru kua.

³⁷ I nɛn yiirebu ka nɛn woodaba kpuro ye na bɛɛ wɛ mɛm nɔwɔ baadomma. I ku ra bũnu ganu sã.

³⁸ Mɛya i ku maa arukawani ye duari ye na ka bɛɛ bɔkua na nɛɛ, i ku ra bũu goo sã.

³⁹ I de i man sã domi nɛna na sãa Gusunɔ bɛɛn Yinni. Kon bɛɛ wɔra saa bɛɛn wɛrɔbu kpuron nɔman di.

⁴⁰ Adama ka mɛ, ba n̄ Yinni Gusunɔ mɛm nɔwɛ. Ben tiin yellun komana ba swĩi.

⁴¹ Nge mɛya bwese tuku nin tii nu Yinni Gusunɔ sãamɔ nu maa ka nin bũnu sãamɔ. Mɛya ben bibu ka ben debuminɔ nu m̀ sere ka gisɔ nge mɛ ben baababa ba kua.

18

Esekiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛɛrio Bandun Gari II, 29:1-2; 31:1)

¹ Osee, Elan bii, Isireliban sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔra, Esekiasi Akasin bii, Yudaban sina boko u bandu di Yudaɔ.

² U mɔwa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam mɛ u ban te di. Ma u kua wɔɔ tɛna tia sari ban te sɔɔ Yerusalemɔ. Win mɛron yĩsira Abi, Sakarin bii.

³ Esekiasi u kua ye ya Yinni Gusunɔ wɛre nge mɛ win sikado Dafidi u kua.

⁴ U gungunu kɔsuka mi ba ra bũu yākuru ko ka maa nin bwāarokunu. Ma u waa sii gandugia ye bɔɔka ye Mɔwisi u kua.

Domi Isireliba ba ra n daamɔ yen nuurɔ ba n turare dɔɔ dokemɔ. Ba ye yĩsiru kã Nɛhusitani.

⁵ Esekiasi wi, u Gusunɔ naanɛ kua n kere Yudaban sinam be ba n̄n gbiiye kpuro ka sere be ba bandu di win biru.

⁶ U ka Gusunɔ yɔrawa dim dim. U n̄ n̄n biru kisi baa fiiko. U win woodaba mɛm nɔwawa ye u Mɔwisi wɛ.

⁷ Gusunɔ u ka n̄n wãa. Ma n̄ n̄n koorammɛ ye u m̀ kpuro sɔɔ. Saa ye sɔɔ, u Asirin sina boko seesi. Ma u yara win yorun di.

⁸ Yen biru u Filisitiba tabu wɔri u kamia sere u ka da Gasɔ. Ma u ben tem mwɛɛra ka ben wuu gbãra damgisu ka mi ben kɔsobu ba ra n wãa wãa.

Samarin tarusibun

yaayasiabu

⁹ Esekiasi Yudaban sina boko win bandun wɔɔ nnɛse sɔɔ, ka maa Osee, Elan bii, Isireliban sina bokon bandun wɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, yera Saamanasaa Asirin sina boko ka win tɔmbu ba Samari tarusi wɔɔ yiru.

¹⁰ Ma wɔɔ itaseru ba ye kamia. Saa yera Esekiasi u win bandun wɔɔ nɔɔba tiase sɔɔ dɔɔ. Ma Osee, Isireliban sina boko u maa wãa win bandun wɔɔ nɔɔba nnɛse sɔɔ.

¹¹ Asirin sina boko u Isireliba gura u ka da win temɔ. Ma u bu yi wuu ge ba sokumɔ Salasiɔ ka Saborin daarun goorɔ Gosanin temɔ ka sere maa Mɛdiban wusɔ.

¹² Domi Isireli be, ba n̄ Yinni Gusunɔn gere mɛm nɔwɛ, ba n̄ maa arukawani ye u ka bu bɔkua wure. Mɛya ba n̄ maa Mɔwisi win sɔm kowo mɛm nɔwɛ.

Asirigibu

ba Yerusalemu tarusi

(I maa mɛɛrio Esai 36:1 ka Bandun Gari II, 32:1)

¹³ Esekiasi Yudaban sina bokon bandun wɔɔ wɔkura nnɛse sɔɔ, yera Asirin sina boko Sankeribu u Yudaban wuu si su gbãranu mɔ kamia.

¹⁴ Ma Esekiasi u gɔra Lakisiɔ Asirin sina boko win mi u nɛɛ, bu n̄n sɔ ma wi Esekiasi u torawa. Ye u maa n̄n bikia kpuro u koo ye ko. Yen sɔ, u de u doona win tem di.

Ma Asirin sina boko wi, u Esekiasi sii geesu kilo nɔrɔbun suba nɔɔba nne (9.000) ka wura kilo nɛnɛ ka wunɔbu (900) bikia.

15 Ma Esekiasi u sii gee si su wāa Yinni Gusunən sāa yerə ka maa si su wāa sina bokon arumani beru yerə gura u Asirin sina boko wi wē,

16 ka maa wura ye u raa doke sāa yerun gamboba sōō ka kənnən dāa sōō.

Asirin tabu kowobun

wirugiiin gere

(I maa mēerio Esai 36:2-22 ka Bandun Gari II, 32:9-16)

17 Saa Lakisi min diya Asirin sina boko u tabu durə damgibu gərima ka ben wirugibu ita bu Esekiasi wəri Yerusalemu. Ye tən be, ba tura mi, yera ba bura ba yōra nim toran bəkuə ye ba kua ya ra ka nim ne wuuə saa bwian di, mi ba ra beka wōken swaa.

18 Sanam me sōōra ba sina boko sokusia. Adama Eliakimu Hilikiyan bii, sina bokon sōm kowobun wirugiiwa u da ben mi ka Sebina wi u sāa sina bokon tire yoro ka Yoasi Asafun bii wi u ra tirenu bere.

19 Asirin tabu kowobun wirugii ben turo, u bu sōōwa u nee, i Esekiasi sōōwə i nee, ameniwa bese Asirigibun sina boko wi u kpuro kere u gerua. U nee, mba u yōrari u naane sāa me.

20 Domi u nee, u dam mə. Ma u bwisi kēō mə u ka tabu ko. Adama gari saarinu tənawa. N n men na, ma sōōra win naane ya wāa u ka nūn seesi.

21 Geema win naane wāawa Egibitin sunən mi, wi u sāa nge kaba te ta kəsikire. Wi u tu nenua u tāsiri kpa tu nūn mura tu mēera ko. Nge mēya Egibitin sunə u sāa be ba nūn yīiyən mi.

22 Mēya i ko i gere i nee, Gusunə beən Yinniwa i naane sāa. Adama n n win sāa yenu ka yāku yena Esekiasi u kəsuka? Ma u bēe Yudaba ka Yerusalemugibu sōōwa u nee, i n da de sāa yerə, Yerusalemu i yākuru ko mi tənə?

23 N n men na, u ka nen yinni Asirin sina boko arukawani bəkuo kpa u nūn dumi nərəbun suba yiru (2.000) wē ù n yē u koo maasəbu wa bu yi sōni.

24 Domi u n kpē u yōra u wi u piiburu bo nen yinnin tabu kowobu sōō ma, baa me u tamaa Egibitigibu ba koo nūn tabu kēke yi dumi gawe ka maasəbu wē.

25 U n yē ma ka Yinni Gusunən yēra u ka tem me wərima, kpa u me kəsuku? Domi

Gusunən tiwa u nee, u doo u tem me wəri kpa u mu kəsuku.

26 Eliakimu Hilikiyan bii ka Sebina ka Yoasi ba durə wi sōōwa ba nee, a suuru koowo, sa nun kanaməwa a ka bese wunen bwāabu gari koowo ka aramum, domi sa mu nōmō. A ku ka maa beseen barum Heberum gari gere, kpa tən be ba swaa daki gbāraru di bu ku nō ye sa gerumə.

27 Adama durə wi, u bu wisa u nee, i tamaa nen yinni u man gərima bēe ka beən yinni tənən sō n ka gari yini gere? Aawo, ka maa be ba sō gbāraru wəllən sōna u man gərima. N n maa tēemə i ka beən tiin swaa swīibu di kpa i beən yēkum nō ka be sannu.

28 Saa ye sōōra durə wi, u gbāra ka dam ka Yudaban barum u nee, i bese Asirigibun sina boko wi u kpuro keren gari swaa dakio.

29 U nee, i ku de Esekiasi u bēe nōni wōke domi u n kpē u bēe wəra saa win nōmun di.

30 I ku wura i Gusunə naane ko baa Esekiasi u n nee, Yinni Gusunə u koo bēe wəra, n n koorə Asirin sina boko u wuu ge mwa.

31 I ku maa nūn swaa daki. Adama i nōōwə ye Asirin sina boko u gerua. U nee, i ka nūn nōō tia koowo kpa i nūn tii wē. Kpa baawure u wa u win tiin resemba ka win dāa binu di. Kpa u maa win dəkən nim nō.

32 Yen biru u koo na u bēe sua u ka da tem gam me mu sāa nge beən tiin tem me, mi resem ka alikama wāa, kpa i n pēe ka tam mə ka tim ka olifin gum. Mēya i ko i n wāa, ye i ko i raa ka gbi mini. Yen sō, i ku maa Esekiasin gere swaa daki. Domi u koo bēe nōni wōke u nee, Yinni Gusunə u koo bēe wəra.

33 Bwese ni nu tien būnu nu n bu wəre Asirin sina bokon nōman di.

34 Mana Hamati ka Aapadi ka Sefaafaimu ka Hena ka Ifan būnu nu wāa tē. Nu kpīa nu Samarigibu wəra saa win nōman di?

35 Būu ni kpuro sōō, nin nirə nu nin tem wəra saa win nōman di, bu sere nee, Yinni Gusunə u koo Yerusalemu wəra.

36 Ma Yudaba kpuro ba mari, domi sina boko Esekiasi u nee, bu ku raa nūn gee wisi.

37 Ma Eliakimu Hilikiyan bii, sina bokon sōm kowobun wirugii wi, ka maa win tire yoro Sebina ka sere Yoasi, Asafun bii wi u ra tirenu bere, ba na Esekiasin mi, ba yabe kīanu sebua nuku sankiranun sō. Ma ba nūn durə win gari yi kpuro saaria.

19

*Sina boko Esekiasi**u bwisi bikia**(I maa mɛɛrio Esai 37:1-7)*

¹ Saa ye Esekiasi sina boko u gari yi nua, yera u win tiin yabenu nɛnua u gɛana. Ma u saaki sua u sebua nuku sankiranun sɔ. Ma u da Yinni Gusunɔn sɛa yerɔ.

² Yera u Eliakimu sɔm kowobun wirugii ka maa Sebina win tire yoro ka yɛku kowo guro gurobu gɔra Gusunɔn sɔmɔ Esai Amɔtin biin mi. N deema be maa, saakibara ba sebua ba ka da mi.

³ Ye ba tura mi, ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, amɛniwa Esekiasi u gerua u nɛɛ, gisɔn tɔɔ te, nuku sankiranu sɔɔra sa wɛa. Ba sun sɛɛyasiamɔ, ma ba sun doke sekuru sɔɔ. Gisɔn wahala ye, ya sɛawa nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɛ u ma, ma u nɔ dam mɔ u ka wɛma.

⁴ N n mɛn na, a kanaru koowo bɛsɛ be sa gina tien sɔ. Sɔrɔkudo Gusunɔ wunɛn Yinni u ko n Asirin sina bokon gari yi nua wi u na u nɔn wɔnwa. Kpa u nɔn sɛɛyasia.

⁵ Ye Esai u Esekiasin bwɛa ben gari yi nua,

⁶ yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, ye i ko i bɛɛn yinni sɔ wee. I nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u ku de gari yi u nua mi, yi nɔn bɛrum ko, ye Asirin sina bokon gɔro be, ba ka wi Yinni Gusunɔ wɔnwa mi.

⁷ U koo de Asirin sina boko wi, u labaari gaa nɔ kpa yu win bwɛra gɔsia u wura win temɔ. Miya u koo de bu nɔn go ka takobi.

*Asirigibu**ba maa Yudaba nandasia**(I maa mɛɛrio Esai 37:8-13 ka Bandun Gari II, 32:17)*

⁸ Asirin sina bokon gɔro wi, u gɔsira u da Libinaɔ. Domi u nua ma win yinni u doona Lakisin di u da u Libinagii be tabu wɔri.

⁹ Saa ye sɔɔra Asirin sina boko u nua ma Tiraka Etiopin sina boko u nɔn tabu wɔrim wee. Yera u maa Esekiasi sɔmɔbu gɔria u nɛɛ,

¹⁰ amɛniwa i ko i Esekiasi sina boko sɔ. I nɛɛ, u ku de Gusunɔ win Yinni wi u naane sɛa mi, u nɔn nɔni wɔke, u nɛɛ, nɛ, Asirin sina boko na nɔ kɛ n Yerusalemu mwa.

¹¹ Wi Esekiasin tii u nua nge mɛ bɛsɛn sinam be ba man gbiiye ba raa tem mɛ mu tiegibu kpuro kam koosia. Yera wi, u tamaa u koo yari win nɔman di?

¹² Sanam mɛ nɛn baababa ba Gosani kpeerasia ka Harani ka Resɛfu ka sere Edɛnigibu, be ba wɛa Telasaa, ben bɔnu kpɛa nu bu yara?

¹³ Nge mana Hamatigibun sunɔ u wɛa ka Aapadigibun sunɔ ka Sefaafaimugibun sunɔ, ka Henagibun sunɔ ka sere maa Ifagii.

*Esekiasin kanaru**(I maa mɛɛrio Esai 37:14-20)*

¹⁴ Ye Asirin sina bokon sɔmɔ be, ba tura Esekiasin mi, yera ba nɔn tireru wɛ tɛ sɔɔ ben yinnin gari wɛa. Ma Esekiasi u tu gara. Yen biru u da Gusunɔn sɛa yerɔ ma u tu dɛria mi.

¹⁵ U kanaru kua u nɛɛ, Gusunɔ bɛsɛn Yinni, wunɛ wi a sɔ gɔradoban suunu sɔɔ, wunɛ turowa a sɛa sinambu kpuron Yinni. Wuna a wɔllu ka tem taka kua.

¹⁶ A nɔni seeyo a mɛɛri, kpa a swaa daki a nɛn gari nɔ. Kpa a Sankeribu Asirin sunɔn gari nɔ, wi u win sɔm kowobun wirugii gɔrima u ka nun wɔmɛ.

¹⁷ Ka gem, Yinni, na yɛ ma Asirin sinambu ba bwese dabinu kpeerasia ka nin tem.

¹⁸ Ma ba nin bwɛarokunu dɔɔ mɛniki. Domi nu nɔ sɛa Gusunɔ. Nu sɛawa tɔmbun sɔma ye ba kua ka dɛa ka kpenu. Yen sɔna ba kpɛa ba nu kpeerasia.

¹⁹ Adama wunɛ, a sɛawa Gusunɔ bɛsɛn Yinni. A sun wɔro saa Sankeribun nɔman di kpa handunian sinambu kpuro bu gia ma wunɛ turowa a sɛa Gusunɔ.

*Esain gari**yi u sina boko nɔɔsia**(I maa mɛɛrio Esai 37:21-35)*

²⁰ Yera Esai Amɔtin bii u Esekiasi sɔmɔ gɔria u nɛɛ, bu nɔn sɔ ma Gusunɔ Isireliban Yinni u win kanaru mwa te u kua Sankeribu Asirin sina bokon sɔ.

²¹ Ye Yinni Gusunɔ u gerua win sɔ, ye wee.

U nɛɛ, Yerusalemun tɔmbu kpuro ba nɔn gema.

Ba nɔn yaakoru mɔ.

Ba nɔn yɛmɔ ba wii gimanu koosimɔ.

²² Wara u kam mɛera. Wara u wɔnwa.

Wara u ka nɔɔ gɔmunu mɔ.

U nɔ yɛ ma wi, Gusunɔ, Isireliban Yinnin tii wi u dɛeren wuswaaɔra u tii sue?

²³ Win sɔmɔba na, ba wi, Yinni Gusunɔ wɔnwa.

Ma u nɛɛ, ka win tabu keke dabira u yɔɔwa Libanin guu ni nu bon wɔllɔ.

Ma u dua sere sere yen dāa sōn sōwō
u gen dāa gea ye ba mō sēduru ka sipere
ye ya gunum bo bōra.

²⁴ U nē, u bwia gba.

Ma u tem tukum nim nōra.
Win tabu kowobu ba bōsu
Egibitin nim tori kpuro sō
ba yi sankā.

²⁵ Adama u n̄ yē ma wi, Yinni Gusunōn tiiwa
u yeniban himba yi saa yellun di?

Wee tē, himba ye, ya kōora.

Ma u dera wi, Asirin sina boko
u wuu si su gbāranu mō bansu koosia.

²⁶ Yinni Gusunōwa u dera wuu sin tamba
berum soora,

ba wāa sekuru sō.

Ba kua dam sarirugibu nge yakasu gberō,
n̄ kun mē, nge doo gāaru te gemi di.

²⁷ Yinni Gusunō wi, u maa nē,
u yē saa ye Asirin sina boko wi,
u ra sine ka saa ye u ra du dirō
ka saa ye u ra yari,

ka maa saa ye u ka n̄n mōru mō.

²⁸ Tē yēn sō u ka Yinni Gusunō mōru mō
ma u n̄n gari sōwa ka tii suabu,
u koo win wēru yaba u yōni doke.

Kpa u maa n̄n yaruka dokea nōwō.

Kpa u de u gōsira u wura m̄n di u na.

²⁹ Ma Esai u Esekiasi sōwa u nē, wee ye
ya ko n̄ sāa yīreru wunen mi. Gisaku ge, ka
gasaku, doo gāariya i ko i di. Adama wō
itase i ko i duurewa kpa i gē. Mēya i ko i maa
resēm duure kpa i yen marum di.

³⁰⁻³¹ Yudaban bweseru sō, be ba tiara
Siōnin guurō Yerusalemō ba koo faaba wa
kpa bu kpara nge dāa, kpa bu gbini ko sere
tem sōwō kpa bu binu ma. Yeniwa Gusunō,
wōllu ka tem Yinni u koo ko win hanian sō.

³² U gerua u nē, Asirin sina boko wi, u n̄
duō Yerusalemō. Mēya win tabu kowobu
ba n̄ ye susiō ba n̄ tērenu neni bu ka kuku
yenu ko bu sere nē, ba koo sēu to.

³³ Swaa ye u ka na, yera u koo ka gōsira,
u n̄ duō wuu ge sō. Yinni Gusunōn tiiwa u
gerua mē.

³⁴ Domi u koo wuu ge kōsuwa u gu faaba
ko win tiin sō, ka maa Dafidi win sōm kowon
sō.

Yinni Gusunō

u Asirigibu kamia

*(I maa mērio Esai 37:36-38 ka Bandun
Gari II, 32:21-22)*

³⁵ Ye n̄ kua wōkuru yera Yinni Gusunōn
gōrado u yara u da Asirigibun sansaniō ma
u tōnu nōrōbun suba wunaa wēne ka nōbu
(185.000) go. Ye ba seewa bururu, ba deema
wee gona nu tērie.

³⁶ Yera Sankeribu Asirin sina boko u
gōsira u da u wāa Ninifuō.

³⁷ Sō teeru u da u yiire win būu wi ba
ra soku Nisōrōkun nuurō. Miya win bibu
yiru beni, Adameleki ka Sarese ba n̄n go
ka takobi. Ma ba kpikiru sua ba da tem mi
ba mō Ararati gia. Ma win bii Esaa Hadoni u
bandu kōsire kua.

20

Esekiasi u bara

ma Yinni Gusunō u n̄n bekia

*(I maa mērio Esai 38:1-8 ka Bandun Gari
II, 32:24)*

¹ Saa ye sō, Esekiasi u bara sere u gō
turuku kua. Ma Gusunōn sōmō Esai Amōtin
bii u na win mi. U n̄n sōwa u nē, amēniwa
Yinni Gusunō u gerua. U nē, a wunen
yēnugibu sōwō ye baawure ko n̄ da ko
wunen biru. Domi kaa gbi.

² Yera Esekiasi u win wuswaa sīya u gana
girari ma u kanaru kua u nē,

³ Yinni Gusunō, a suuru koowo, a yaayo
ma na sīa dee dee wunen wuswaa. Na
wunen woodaba mēm nōwa. Na maa kua
ye n̄ nun wēre.

Yen biru u swī gem gem.

⁴ Sanam mē Esai u yariō sina kpaaru min
di, yera Yinni Gusunō u ka n̄n gari kua u
nē,

⁵ a gōsiro a ka Esekiasi nēn tōmbun kparo
sō a nē, amēniwa nē, Yinni Gusunō na
gerua, nē wi na sāa bēn baaba Dafidin
Yinni. Na nē, na win kanaru mwa, na
maa win nōni yīresu wa. Wee, kon de u
bekura. Yen biru sō itase u koo da nē, Yinni
Gusunōn sāa yerō.

⁶ Kon maa win wāarun tōru sosi wō
wōkura nōbu kpa n̄ n̄n faaba ko n̄ wuu ge
wōra saa Asirin sina bokon nōman di. Mēya
kon gu kōsu nēn tiin sō ka nēn sōm kowo
Dafidin sō.

⁷ Yen biru Esai u nē, bu dāa ye ba mō
figien marum suo bu pēra bu tēni win bara

ten wallo. Ma ba mu pera ba tɛni ma u bekura.

⁸ N deema Esekiasi u raa Esai bikia u nɛɛ, mba n ko n s̄a yīreru te ta koo n̄n s̄o si ma u koo bekura kpa u da Yinni Gusun̄n s̄a yero yen s̄o itaseru.

⁹ Ma Esai u n̄n wisa u nɛɛ, Yinni Gusun̄n u koo win gari yibia yin n̄o mwɛru u kua. Yɔtian tiro ga koo kesi sere naa dabusanu wɔkuru s̄o ù n kella. A kī gu kaara? Nge gu sosi.

¹⁰ Ma Esekiasi u nɛɛ, n ò s̄e yɔtian tiro gu ka sosi naa dabusanu wɔkuru s̄o ù n kella. Yen s̄o, na kīwa gu kaara.

¹¹ Yera Gusun̄n s̄om̄o Esai u Yinni Gusun̄n kana u de gu kaara. Ma Yinni Gusun̄n u dera n kooru mɛ.

Babilonin sina boko

u Esekiasi s̄om̄abu ḡoria (I maa m̄erio Esai 39)

¹² Saa ye s̄o, M̄erodaki Baladani, Baladanin bii, Babilonin sina boko u Esekiasi s̄om̄abu ḡoria ka tireru ka k̄nu. Domi u nua ma Esekiasi u bara.

¹³ Ye s̄om̄o be, ba tunuma Esekiasin mi, yera u bu dam koosia, ma u ben gari swaa daki ye ba ka s̄im̄o. Yen biru u ka bu da win arumani beru yero. Yera ya s̄a sii geesu ka wura ka turare ka gum nubu durorugim ka tabu yānu. Ye ya gesi s̄a win arumani kpuro, yen gaa sari ye u ò bu s̄o si.

¹⁴ Yen biruwa Esai u na u sina boko Esekiasi bikia u nɛɛ, man diya t̄n beni ba nun naawa. Ye ba tunuma, mba ba gerua.

Ma Esekiasi u n̄n wisa u nɛɛ, ba nawa saa tem tontonden di mɛ ba m̄ Babiloni.

¹⁵ Esai u kpa m̄ n̄n bikia u nɛɛ, mba ka mba ba wa wunen yenu.

Ma Esekiasi u n̄n wisa u nɛɛ, ye ya w̄a nen yenu ge s̄o kpuro, ba wawa. Nen arumani s̄o ḡānu sari ni na ò bu s̄o si.

¹⁶ Yera Esai u n̄n s̄o wa u nɛɛ, a swaa dakio a n̄o ye Yinni Gusun̄n u gerua.

¹⁷ U nɛɛ, wee t̄ru gara sisi t̄e s̄o ba koo wunen arumani kpuro gura bu ka da Babilonī ka ye wunen baababa ba sweena ba nun deria. Yen gaa sari ye ba koo nun deria t̄o te.

¹⁸ Ba koo wunen tiin bweseru s̄o bibu mwɛri kpa bu ka bu da Babilonī bu bu maatam ko. Kpa bu ko sina bokon s̄om̄ kowobu sina kpaar̄o.

¹⁹ Yera Esekiasi u Esai wisa u nɛɛ, Yinni Gusun̄n gari yi a gerua mi, gari bura.

Dom̄i alafia ka b̄ri yendu ta ko n w̄a nen w̄aarun t̄ru kpuro s̄o.

²⁰⁻²¹ Yen biru Esekiasi u kpuna u gu, ma ba n̄n sika win baababan sika. Saa yera win bii Manase u bandu k̄sire kua. Ye Esekiasi u kuan sukum ka maa win w̄oruḡru ka nge mɛ u w̄ru gba mi nim mu koo sina, ma u mu tori wuna yi ka nim na Yerusalem̄o, ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru s̄o.

21

Manase

u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄erio Bandun Gari II, 33:1-10, 18-20)

¹ W̄o w̄kura yiruwa Manase u m̄ sanam mɛ u bandu di Yerusalem̄o. Ma u ban te s̄o kua w̄o weeraakuru ka n̄o bu. Win m̄eron yīsira H̄efisiba.

² Manase wi, u kua ye ya ò Yinni Gusun̄n dore. Domi u bwese tuku ni Yinni Gusun̄n u gira be Isireliban suunu s̄on̄n din komanu sw̄i.

³ Ma u wure u kpa m̄ gunguu ni bana, mi ba ra b̄u ȳkuru ko, ni win tundo Esekiasi u k̄suka. Ma u maa b̄u wi ba m̄ Baali ȳku yenu kua. M̄ya u kpa m̄ wure u b̄u wi ba m̄ Asitaaten bw̄aroku kua ba s̄am̄o nge mɛ Akabu Isireliban sina boko u raa kua. Saa yera u maa s̄o ka suru ka kperi kpuro m̄enna u s̄am̄o.

⁴ Ma u maa b̄u turanu ganu kua Yinni Gusun̄n s̄a yero. N deema s̄a yee ten s̄na Yinni Gusun̄n u raa nɛɛ, Yerusalem̄u miya kon nen yīsiru doke.

⁵ Ma u turanu kua mi ba ra s̄o ka suru ka kperi s̄a s̄a yerun yaari yiru s̄o.

⁶ U mam ka win bii ȳkuru kua u n̄n w̄o wa. U ra maa guru winu ka w̄e bikiaru koosi. U t̄mbu ḡosa be ba ra n̄n ḡribu sokue. Nge m̄ya u k̄sa m̄ u sosim̄o Yinni Gusun̄n wuswaa u ka win m̄ru seeya.

⁷ U b̄u wi ba m̄ Asitaaten bw̄aroku sua, u doke Yinni Gusun̄n s̄a yero. N deema s̄a yee ten s̄na Gusun̄n u Dafidi ka win bii Salom̄o s̄o wa u nɛɛ, Yerusalem̄u na ḡosa Isireliban wusu kpuro s̄o. Ma na dera ba man diru bania mi, mi ba ko n da man s̄a. Miya na nɛɛ, kon nen yīsiru doke.

⁸ Meya na ñ maa derimə Isireliba bu yari ben tem di mε na ben baababa wē, bà n nen woodaba mem nəwammε, ye nen səm kowo Məwisi u bu wē.

⁹ Adama ba ñ swaa daki. Wee Manase u bu torasia ba kōsa kua ya kere bwese tuku ni Yinni Gusunə u kpeerasia, be Isireliban suunu sən digia.

¹⁰ Yera Yinni Gusunə u gari kua saa win səmən nən di.

¹¹ U nεε, wee Manase Yudaban sina boko u kua ye ya ñ wā. U mam kōsa kua n kere ye Aməreba ba kua. U dera Yudaba ba durum kua. Domi u bwārokunu kua ba sāmə.

¹² Yen sō, nε, Gusunə Isireliban Yinni kon Yerusalemu ka Yudan tem mε n tie nōni swāaru doke kpa baawure wi u wuu ge wa, biti yu nùn mwa sere u kpana u nə mari.

¹³ Kon bu seeyasia nge mε na dera ba Samari ka Akabun yenu kua. Kon de bu gen tumbu kpuro gurawa, kpa bu bu gōri wīa wīa, bu wukiri nge wekeru.

¹⁴ Mi səə, be ba tiara kon bu werəbu nəmu səndia kpa werə be, bu ben yānu gura kpuro.

¹⁵ Domi ba man kōsa kua, ba nen məru seeyamə saa dəma tən di na ben baababa yarama saa Egibitin di.

¹⁶ Mi səəra Manase u tora teni sosi, u taare sarirugibun yem yari sere mu koka Yerusalemun swεε kpuro səə, tora ni u Yudaba koosia Yinni Gusunən wuswaaə baasi, ye u ka dera ba būnu sāwa.

¹⁷ Ye Manase u kuan sukum ka win tora ni u kua, ye kpuro ya yorua Yudaban sinambun faagin tireru səə.

¹⁸ Sanam mε u kpuna u gu, u da u win baababa deema. Ma ba nùn sikua win yenuə gbaa te ba mə Usaə. Yen biru win bii Aməə u bandu kəsire kua.

*Aməə u kua Yudaban sina boko
(I maa mεerio Bandun Gari II, 33:21-25)*

¹⁹ Wōə yenda yiruwa Aməə u mə sanam mε u bandu di. Ma u kua wōə yiru ban te səə Yerusalemuə. Win meron yīsira Məsulemeti, Harusi Yotibagii bii.

²⁰ Aməə wi, u maa kua ye ya kun Yinni Gusunə dore, nge mε win tundo Manase u kua.

²¹ Win tondon yira kpurowa u swīi. U būnu sāmə, ma u yīramə bwārokunun nuurə nge mε win tundo u ra raa ko.

²² Ma u Gusunə win sikadoban Yinni deri, u ñ win swεε swīi.

²³ Yera win bwāabu gaba nəə tia kua ba da ba nùn go win dirə.

²⁴ Adama tən be ba nùn go mi, ba maa ben tii mwεera ba go. Ma ba dera win bii Yosiasi u bandu kəsire kua.

²⁵ Ye Aməə u kuan sukum ye kpuro ya yorua Yudaban sinambun faagin tireru səə.

²⁶ Sanam mε Aməə u kpuna u gu ba nùn sikua win baababan sikaə gbaa te ba mə Usaə. Ma win bii Yosiasi u bandu kəsire kua.

22

Yosiasi

*u kua Yudaban sina boko
(I maa mεerio Bandun Gari II, 34:1-2)*

¹ Wōə nəəba itawa Yosiasi u mə saa ye u bandu di Yerusalemuə. U kua wōə tēna ka ita ban te səə. Win meron yīsira Yedida, Adaya Bosikatigiin bii.

² Yosiasi wi, u kua ye ya Yinni Gusunə wēre, domi u sīa win sikado Dafidin yira kpuro səə, u ñ yen gaa gεerari.

Ba Yinni Gusunən woodan

*tireru wa
(I maa mεerio Bandun Gari II, 34:8-18)*

³ Ye Yosiasi u kua wōə yendu yiru sari bandu səə, yera sōə teeru u win tire yoro Safani Asalian bii, Məsulamun debubu gəra sāa yerə u nεε,

⁴ a doo yāku kowo tənwerə Hilikiyan mi, a nùn sō a nεε, u gobi yi dooru koowo yi ba ka na Yinni Gusunən sāa yerə yi tamba kəsobu wē.

⁵ Kpa bu sāa yerun səm kowobun wirugibu gobi yi nəmu beria.

⁶ Kpa bu ka yi dāa dākobu ka banəbu ka səm kowobu kəsia kpa bu ka dāa dwe ka kpenu ni ba koo ka sāa yee te səmε.

⁷ Adama bu ku bikia nge mε ba ka gobi yi dendisina, domi ba sāawa naanεgibu.

⁸ Safani u da u Hilikiya gari yi sōəwa. Ma Hilikiya u Safani sōəwa u nεε, na Yinni Gusunən woodan tireru wa sāa yerə. Ma u nùn tu wē u gara.

⁹ Yen biru Safani u gəsirama u na sina bokon mi, u nùn gəra tusia. U nεε, wunen bwāaba gobi yi sua ba sāa yerun səm kowobun wirugibu nəmu beria.

¹⁰ Ma u maa nεε, tireru garu wee te yāku kowo tɔnwero Hilikiya u man wē.

Ma u tu sina boko garia.

Yosiasi sina boko

u bikiaru da Huludan mi

(I maa mεerio Bandun Gari II, 34:19-28)

¹¹ Saa yè sɔɔ sina boko Yosiasi u tire ten gari nua, yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sɔ.

¹² Ma u yāku kowo Hilikiya ka Akikamu Safanin bii ka Akabori Miseen bii ka sere Safani win tire yoro ka Asaya win sɔm kowo sɔɔwa u nεε,

¹³ i doo i Yinni Gusunɔ bikia ye tire tenin gari gerumɔ nε ka nen tɔmbu Yudaban sɔ. Domi mɔru ye Yinni Gusunɔ u ka sun mɔ ya kpā, yèn sɔ besen baababa ba n̄ tire ten gari swaa sue bu sere ko nge mε ta gerua.

¹⁴ Ma yāku kowo Hilikiya ka Akikamu ka Akabori ka Safani ka Asaya ba da ba Gusunɔn sɔmɔ Huluda wa Yerusalemun wɔɔ bera kpaɔɔ. Huluda win durɔwa Salumu Tikifan bii, Harasin debubu. Salumu wiya u ra yāku kowobun yabenu bere. Ye ba tura mi, yera ba Huluda gari yi sɔɔwa.

¹⁵ Ma u bu wisa u nεε, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nεε, i durɔ wi u bεε gɔrima sɔɔwɔ i nεε,

¹⁶ ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nεε, u koo de kɔsa yu na Yerusalemuɔ kpa yu min tɔmbu deema nge mε tire ten gari yi gerua te wi Yudaban sina boko u gara.

¹⁷ Domi ba wi Yinni Gusunɔ deri, ma ba bũnu turare dɔɔ dokeammε bu ka win mɔru seeya ka ben kookoosu kpuro. Yen sɔ tē, u ka Yerusalemugibu mɔru mɔ, ya n̄ maa suremɔ.

¹⁸ Adama Yudaban sunɔ wi u bεε gɔrima, i n̄n sɔɔwɔ i nεε, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua win wooda ye u garan sɔ. U nεε,

¹⁹ yèn sɔ wi, sina boko u nua Yerusalemugibu ba koo kɔsa wa, bu nuki sankira kpa bu bu gem, ma gari yi, yi wi sina bokon gɔru so, ma u tii kawa Yinni Gusunɔn wuswaɔ u swī, u win yaberu nenua u karana,

²⁰ yen sɔna u koo de wi, sina boko u gbi bɔri yendu sɔɔ kpa bu n̄n sike win baababan sikaa. Win nɔni kun maa kɔsa ye wasi, ye ya koo Yerusalemu deema.

Yosiasi u Gusunɔn arukawani dubia

ye u ka Isireliba bɔkua

(I maa mεerio Bandun Gari II, 34:29-32)

Ma tɔn be, ba gɔsiramama ba sina boko gari yi kpuro sɔɔwa.

23

¹ Yeniban biru, sina boko Yosiasi u gɔra bu Yudaba ka Yerusalemugibun guro gurobu mennama.

² Ma ba da sɔa yerɔ ka yāku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ka Yudaba ka Yerusalemugibu gesi kpuro, bibu ka guro gurobu. Ma ba bu Yinni Gusunɔn tire te garia, te ba wa mi.

³ Yera sina boko u da u yɔra mi u ra yɔre, u nɔɔ mwεε teni kua Yinni Gusunɔn wuswaɔɔ. U nεε, kon Yinni Gusunɔ swīiwa kpa n̄ win woodaba ka win yiirebu ka ye u gerua kpuro mεm nɔɔwa ka nen gɔru kpuro. Kpa n̄ wa n̄ tire tenin gari nenε. Ma tɔn ben tii ba wura mε.

Yosiasi u sɔa tukunu yinasia

win tem sɔɔ

(I maa mεerio Bandun Gari II, 34:3-5)

⁴ Ma u dera yāku kowo tɔnwero Hilikiya ka yāku kowo be ba tie ka be ba sɔa yerun kɔnnɔ kɔsu ba bũu ni ba mɔ Baali ka Asitaaten sɔa yānu ka ye ba ra ka kperi sɔ gura ba yara sɔa yee ten min di. Ma ba da ba nu dɔɔ meni Yerusalemun biruɔ, Sedoronin wɔwaɔ. Ma ba nin torom gura ba ka da Beteliɔ.

⁵ Ma u maa yāku kowobu gira, be Yudaban sinamba gɔsa bu ka turare dɔɔ doke yāku yenu sɔɔ ni ba kua Yerusalemuɔ ka yen baru kpaanɔ, ka Yudaban wusɔ. Ma u maa bũu wi ba mɔ Baalin yāku kowobu gira ka maa be ba suru ka sɔɔ ka kperi sɔamɔ.

⁶ U maa dera ba bwāaroku ge ba kua Asitaaten sɔ yara sɔa yerun di. Ma u gu yara Yerusalemun di u gu dɔɔ meni Sedoronin wɔwaɔ. Ma u gen torom sua u wisi mi ba ra tɔmbu sike.

⁷ Yera u maa dia ye kɔsuka mi ba ra sakararu ko bũu sɔarun sɔ. Miya maa kurɔbu ba ra yānu wesi bũu wi ba mɔ Asitaaten sɔ.

⁸ U dera Yinni Gusunɔn yāku kowoba na saa Yudan wusun di, ma ba sɔa yee n̄n mi ba ra turare dɔɔ doke gungunu wɔllɔ kɔsuka

saa Geban di n ka girari Beri Sebaa. Meyā ba maa būu sāa yee ni nu wāa wuun gbāra kōnnōn nām dwarō kōsuka, Yosue wuun sunōn dii kōnnōn bōkuō.

⁹ U ñ dere gunguu nin yāku kowobu bu yākuru ko Yinni Gusunōn sāa yerō Yerusalemuō. Adama u dera ba pēē ye ba ñ seeyatia doke dimō ka begibu sannu.

¹⁰ Ma u maa dera ba sāa yee te ba mō Tofeti kōsuka Hinōmun wōwaa. Kpa bu ku raa maa ka ben bibu yāku dōō mwāararugiru ko mi, būu wi ba mō Mōlōkun sō.

¹¹ Ma u dera ba bwāaroku ni nu ka dumi weenē kōsuka ni Yudaban sinamba ka na bu ka sōō sā. U maa keke ye dumi gawe dōō mēni ye ba ra dendi bu ka sōō wi sā. Yeniba kpurowa ya raa wāa sāa yerun kōnnōwō, Nētani Mēlekin yenun bōkuō. Nētani Mēleki wi, u sāawa sina bokon sōm kowobun wirugii.

¹² Yosiasi u dera ba būu tura ni Yudaban sinamba raa kua Akasin dirun gidambisan wōllō kōsuka ka ni Manase u kua sāa yerun yaari yiru ye sōō. Ye Yosiasi u nu kōsuka u kpa, u dera ba nin yanim gura ba wisi Sedoronin wōwaa.

¹³ U dera ba maa būu sāa yenu kōsuka ni Salomōō u kua Yerusalemun sōō yari yerō Olifin guurun sōō yēsān nām dwaru gia. Miya ba ra Sidonigibun būu wi ba mō Asitaate sā ka Mōabuban būu wi ba mō Kemōsi ka maa Amōniban būu wi ba mō Milikōmu.

¹⁴ Ma u ben bwāarokunu kōsuka u maa dera ba dāa ye wuka ye ba raa gire Asitaaten sō. Ma u ka tōmbun kukunu yen wōrusu kōrua.

Yosiasi u sāa tukunu yinasia

Isireliō

(I maa mēerio Bandun Gari II, 34:6-7)

¹⁵ U maa dera ba tura te ta wāa Beteliō kōsuka ka būu tura te Yeroboamu Nēbatin bii u kua, wi u Isireliba doke toranu sōō. Yen biru u tu dōō mēni muku muku, ka sere maa dāa ye ba gira Asitaaten sō.

¹⁶ Ye Yosiasi u sīra u mēera guu ten wōllō, yera u wa sika wee. Ma u gōra bu da bu tōn be ba sikua min kukunu sikiana. Ma u kuku ni dōō doke Betelin būu turaru mi, u ka yāku yee te disi doke nge mē Gusunō u gerua saa win sōmōn nōōn di.

¹⁷ Saa yera u maa bikia u nēē, waran sikira na waamō mini.

Ma wuu gen tōmbu ba nūn wisa ba nēē, Gusunōn sōmō wi u na saa Yudan di u ye a yāku yee te kua minin gari gerua, win sikira mi.

¹⁸ Ma sina boko u nēē, i tu derio goo u ku raa win kukunu baba.

Nge meya ba ka durō win kukunu deri, ka sere maa Gusunōn sōmō wi u na Samarin diginu.

¹⁹ Yosiasi u maa dera ba būu dia ye Isireliban sinamba bana kōsuka, ben tem mē kpuron wuu marosō. Dumi yera ba ka Yinni Gusunōn mōru seeya. U būu dia ye kōsukawa mam mam nge mē u kua Beteliō.

²⁰ U būu nin yāku kowobu go nin turanō mi ba ra nu sā. Ma u tōmbun kukunu dōō mēni tura nin wōllō.

Yen biru u gōsira u wura Yerusalemuō.

Yosiasi u Gōō sararibun

tōō bakaru kua

(I maa mēerio Bandun Gari II, 35:1,18-19)

²¹ Yosiasi sina boko u win tōmbu kpuro wooda wē u nēē, i bēēn Yinni Gusunō Gōō sararibun tōō bakaru diiyo nge mē ba yorua win woodan tireru sōō.

²² Ma ba tōō baka te di ta kera te ba ra raa di saa kparobun waatin di n ka girari sinam be ba nūn gbiiye kpuron waati sōō Yudaō ka Isireliō.

²³ Yosiasi u kuawa wōō yendu yiru sari bandu sōō, saa ye ba tōō baka te di Yerusalemuō.

Ye Yosiasi u maa kua

(I maa mēerio Bandun Gari II, 35:20-27; 36:1)

²⁴ Yen biru Yosiasi u dera ba gōri sokobu ka sōrobu go. Ma u maa dera ba bwāaroku ni ba mō Terafimu kam koosia ka sere maa būu tura ni nu wāa Yerusalemuō ka Yudan temō. U yeni kuawa bu ka woodan tire te yāku kowo Hilikiya u wa Yinni Gusunōn sāa yerō mēm nōōwa.

²⁵ Sinam be ba Yosiasi gbiiye, ben goo sari wi u Yinni Gusunō sāwa nge wi ka win gōru kpuro, ka win bwēra kpuro, ka win dam kpuro nge mē Mōwisin wooda ya gerua. Meyā maa win biru sunō goo sari wi u kua nge mē.

26 Adama ka mε, Yinni Gusunən mǎru kun sure ye u Yudaba seesi, kōsa ye Manase u kuan sō.

27 Ma u nεε, kon Yudaba kua nge mε na Isireliba kua. Kon bu gira nεn wuswaan di, kpa n Yerusalemu wuu ge na raa gōsa mi deri, ka sere maa sāa yee tēn mi na nεε, ko na n da tii sōasi.

28 Ye Yosiasu u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sō.

29 Yosiasin waati ye sō, Egibitin sina boko wi ba mō Neko, u seewa sō teeru u Asirin sina boko tabu somiru dō daa te ba mō Efaratin bera gia. Ma sina boko Yosiasu u seewa u da u ka nūn tabu wōri. Ye Neko u nūn wa, yera u dera ba nūn gō Mēgido.

30 Ma Yosiasin tabu kowobu ba win goru sua ba kpēε win tabu kēkē sō ye dumi gawe, ba ka na Yerusalemu. Ba nūn sika win siki wōru. Yera ba win bii Yoakasi sua ba bandun gum tāre, u kua sunō win tondon ayer.

Yoakasi

u kua Yudaban sina boko (I maa mεerio Bandun Gari II, 36:2-4)

31 Yoakasi u mōwa wō yenda ita saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ban te sō, Yerusalemu. Win mēron yīsira Hamutali Yeremin bii, wi u wāa Libina.

32 Yoakasi wi, u n̄ kue dee dee Yinni Gusunən wuswaa. Kōsa ye win sikadoba ba raa kua, yera u kua mam mam.

33 Ma Neko Egibitin sina boko u nūn mwa u bōkua u ka da Ribila Hamatin tem. Nge mēya u ka nūn bandu yara. Ma u Yudaba sii geesun kilo nōrōbun suba ita (3.000) bure ka wuran kilo tēna.

34 Ma u Eliakimu Yosiasin bii bandu wē. Yera u nūn yīsī kpaaru kã Yoyakimu. Ma u ka Yoakasi da Egibiti. Miya u gu.

35 Yoyakimu u Egibitin sunō sii gee si wē ka wura ye. Adama u win tem tōmbu sii geesu ka wuran geeru burewa n ka turi gee te Egibitin sunō u bikia.

Yoyakimu u kua Yudaban sina boko (I maa mεerio Bandun Gari II, 36:5-8)

36 Wō yenda nōbuwa Yoyakimu u mō sanam mε u bandu di. Ma u kua wō wōkura tia ban te sō. Win mēron yīsira Sebuda, Pedaya Rumagiin bii.

37 Yoyakimu wi, u n̄ kue dee dee Yinni Gusunən wuswaa. Kōsa ye win sikadoba ba raa kua, yera u kua mam mam.

24

1 Yoyakimun waati sōra Nebukanesa Babilonin sina boko u Yudaba wōri u bu taarewa wō ita. Yen biru ba nūn seesi bu ka tii yina.

2 Adama Yinni Gusunō u dera Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu, ka Mōabuba, ka Amōnigibu, ba Yoyakimu wōri bu ka Yudaba kpeerasia nge mε u gerua saa win sōmōbun nōn di.

3 U yeni kuawa u ka Yudaba gira win wuswaan di Manasen tora ni u kuan sō.

4 Domi Manase wi, u taare sarirugibun yem yari mu koka Yerusalemun swεε sō. Yeni kpuron sōna Yinni Gusunō u n̄ bu suuru kue.

5 Ye Yoyakimu u kuan sukum ye kpuron gari yi yorua Yudaban sinambun faagin tireru sō.

6 Yeniban biru u kpuna u gu. Ma ba nūn sika win baababan sika. Ma win bii Yoyakini u bandu kōsire kua.

7 Egibitin tabu kowobu ba n̄ maa yarire ben tem di. Domi Babilonin sina boko u bu tem mwaari saa Egibitin daarun di sere n ka girari daa te ba mō Efarati.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko (I maa mεerio Bandun Gari II, 36:9-10)

8 Wō yendu yiru sariwa Yoyakini u mō saa ye u bandu di. Win mēron yīsira Nehusita Elinatani Yerusalemugiin bii.

9 Yoyakini wi, u n̄ kue dee dee Yinni Gusunən wuswaa. Kōsa u kua mam mam nge mε win tundo u raa kua.

10 Saa ye sōra Babilonin sina boko Nebukanesaan tabu kowobu ba na ba Yerusalemu wōri ba ye tarusi.

11 Ma wi sina bokon tii u na mi, u bu deema.

12 Yera Yoyakini Yudaban sina boko u yara u Nebukanesa wi sennō da ka win mero, ka win bwāabu ka win sina asakpōbu ka win yenun sōm kowobun wirugibu. Ma Nebukanesa u nūn mwa u piri sōm doke. U yeni kuawa win bandun wō nōba itase sō.

13 Ma u sāa yerun arumani gura, ma u ten dendi yāa ni Salomō u kua ka wura kōsuka,

ma u maa sina kpaarun arumani gura nge me Yinni Gusunə u gerua.

¹⁴ Ma u Yerusalemun wirugibu ka ben damgibu gura u ka da ben mi. Ben geera sāawa tambu nərəbun suba wəkuru (10.000). Ben gaba sāa sekobu gabu maa dāa dākobu. Bwēɛbwēɛbu tənawa u deri.

¹⁵ U sina boko Yoyakini ka win mero ka win kurəbu ka win yenun səm kowobun wirugibu ka tem min damgibu kpuro gura u ka da Babiloniə.

¹⁶ Tabu kowo be u gura ba sāawa tambu nərəbun suba nəəba yiru (7.000). Ma noman səm kowobu ba sāa tambu nərəbu (1.000). Be kpuro ba sāawa tabu durə wərugəba.

¹⁷ Yen biru u Matania kua sunə Yoyakinin ayerə. Ma u nùn yīsiru kã Sedesiasi. Matania wi, u sāawa Yoyakinin tundon wənə.

Sedesiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛerio Yeremi 52:1-3 ka Bandun Gari II, 36:11-12)

¹⁸ Saa ye Sedesiasi u bandu di Yerusalemə, u mawa wəə yenda tia. Ma u kua wəə wəkura tia bandu səə. Win meron yīsira Hamutali Yeremi Libinagiin bii.

¹⁹ Sedesiasi wi, u n̄ kue dee dee Yinni Gusunən wuswaaə. Kōsa ye Yoyakimu u raa kua, yera win tii u maa kua mam mam.

²⁰ Ye kpuro ya kora yèn s̄ Yinni Gusunə u ka Yudaba ka Yerusalemugibu mərə kua domi u k̄i u bu f̄era u k̄ə.

Ba Yerusalemu tarusi

(I maa mɛerio Yeremi 39:1-7; 52:3-11)

Saa ye səəra Sedesiasi u Babilonin sina boko seesi.

25

¹ Sedesiasin bandun wəə nəəba n̄ese yen suru wəkurusen s̄ə wəkurusewa Nəbukanesaa Babilonin sina boko u Yerusalemu wərima ka win tabu kowobu kpuro. Yera u win sansani gira yen bəkuə. Ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena.

² Ma ba wuu ge tarusi sere n ka kua Sedesiasin bandun wəə wəkura tiase.

³ Saa ye səəra ḡəra dam kua wuu ge səə. Wəə gen suru n̄esen s̄ə nəəba n̄ese səə,

⁴ Babilonigibu ba Yerusalemun gbāra te yaba. Ma Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba duki yakura min di wəkuru baa me Babilonigii be, ba wuu ge tarusi. Yudaba

ba yarawa saa kənnə ge ga wāa gbāraru yirun baa səən di, sina bokon saadiən bəkuə, Yuudenin wəwan bera gia.

⁵ Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa sw̄i. Ma ba nùn naamwɛ Yerikon wəwaaə. Yera win tabu kowobu ba yarina ba nùn deri.

⁶ Ma ba nùn mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi Ribilaə. Miya ba nùn siri.

⁷ Ba win bibu sakira win wuswaaə. Ma ba win tiin n̄ani wəwa. Yen biru ba nùn bəkuə ka sii gandun yəni yiru ba ka da Babiloniə.

Ba Yerusalemun tən be ba tie

yoru mwɛera

(I maa mɛerio Yeremi 39:8-10; 52:12-30 ka Bandun Gari II, 36:17-21)

⁸ Nəbukanesaan bandun wəə wəkura nəəbu ka n̄ese səə, yen suru nəəbusen s̄ə nəəba yiruse səəra Nəbusarada wi u sāa Babilonin sina bokon k̄sobun wirugii u na Yerusalemə.

⁹ Ma u Yinni Gusunən sāa yeru d̄ə men̄i ka Isireliban sina kpaaru, ka dia ye ya gesi wā kpuro. Ye ya sāa damgibun dia u d̄ə men̄iwa.

¹⁰ Tabu kowo be ba nùn sw̄i ba Yerusalemun gbāraru kəsuka.

¹¹ Ma u Isireli be ba tii w̄e ka be ba tie gura u ka doona.

¹² Adama u mɛera be ba bwēɛbwēɛru bo, ma u be deri Yerusalemu mi, bu ka gbea wuku, kpa ba n̄ resəm s̄əmburu m̄ə.

¹³ Babilonin tabu kowo be, ba Yinni Gusunən sāa yerun gbere ye ba kua ka sii gandu kəsuka, ka yen ȳratii ka sere maa boo sii ganduguu ḡe səə ba ra nim doke. Ma ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloniə.

¹⁴ Ma ba maa ten dendi yānu gura ni ba kua ka sii gandu. Niya gb̄e ni ba ra ka torom gure, ka kaatonu ka wobunu ka n̄ari.

¹⁵ K̄sobun wirugii wi, win tii u ten doo sua ka ten gb̄e ye ba kua ka wura ka sii geesu,

¹⁶ ka sere sāa yerun gbere yiru ye, ka boo ge, ka ȳratii yi. Dendi yāa sii gandugii ni Saloməə u kua kpuro, niya ba gura. Goo kun kp̄e u nin bunum geeru gari.

¹⁷ Domi gbere yen tian gunum mu sāawa gəm soonu yendu yiru sari. Ma ba yen wəllə sii gandu s̄əndi nge furə, gəm soonu ita. Yen biru ba furə ge buraru koosi nge mangon

marum. Ba ye kpuro kuawa ka sii gandu. Nge meya ba maa yiruse kua.

¹⁸ Kōsobun wirugii wi, u yāku kowo tōnwero Seraya mwa, ka win yiruse Sofoni, ka sere maa tōmbu ita be ba sāa yerun kōnno kōsu.

¹⁹ Yen biru u tabu kowobun wirugii goo mwa ka tōmbu nōabu sina bokon bwāabu sōo, ka sere tabu sunān tire yoro wi u ra tōmbu soogeru mwe, ka sere maa damgibu gabu tōmbu wata be ba tie wuu ge sōo.

²⁰ Be kpurowa u sua u ka Babilonin sina boko daawa Ribila.

²¹ Ma Babilonin sina boko wi, u dera ba bu so ba go Ribila mi, Hamatin tem.

Nge meya ba ka Yudaba gura ba ka da tem tukum sere mi n toma.

Ba Gedalia kua

Yudaban tem yēro

(I maa mērio Yeremi 40:7-41:18)

²² Yen biru Babilonin sina boko Nebukanesa u Gedalia Akikamun bii Safanin debubu kua Yuda be ba tien tem yēro.

²³ Saa ye tabu kowobun wirugii be ba tie Yuda ka ben tōmbu, ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia kua ben tem yēro, yera ba seewa ba da Gedalia win mi Misipa. Wirugii beya Isimēli Netanian bii ka Yokanani Karean bii ka Seraya, Tanumeti Netofagiin bii ka Yaasania Maakagiin bii.

²⁴ Yera Gedalia u gerua ka bōri u nē, i ku Babilonin sinam ben berum ko. I sin sē besen tem mē sōo kpa i ben sina boko wi sā. I n kua mē, i ko i dobu n.

²⁵ Adama wōo gen suru nōaba yiruse sōo, Isimēli Netanian bii Elisaman debubu, wi u sāa sina bii u na, wi, ka tōmbu wākuru gabu ba Gedalia go, ka Yudaba gabu ka maa Babilonigii be ba wāa ka wi.

²⁶ Ma Yuda be ba tie saa ben wirugibun di sere ka bwēbwēbō, ka ben tabu kowobun wirugii be, ba seewa ba kpikiru sua ba da Egibiti. Domi ba Babilonigibun berum m.

Ba Yoyakini yara pirisam di

(I maa mērio Yeremi 52:31-34)

²⁷ Ye ba Yoyakini Yudaban sina boko mwa ba ka da Babiloni, yen wōo tēna ka nōaba yiruse sōora Efili Mērodaki u bandu di Babiloni. Wōo gen suru wākura yirusen

sōo yenda nōabu ka yiruse sōora u Yoyakini wi yara pirisam di.

²⁸ U ra ka nūn gari ko ka kīru. Ma u nūn aye beeregiru wē. Win aye te, ta sinam be ba yoru dim Babiloni kpuroginu kere.

²⁹ Babilonin sina boko wi, u dera ba Yoyakini yāa kpaanu sebusia dōma te u nūn yara pirisam di. Sanna ba ra di sere Yoyakini u da u ka gu.

³⁰ Yēn bukata u mō kpuro sina boko wi, u ra nūn wēwa baadomma sere ka win wāarun tōru kpuro sōo.

ISIRELIBAN BANDUN GARI GBIIKII

À n gina Isireliban bandun garin tire gbiikiru gara kaa nεε, Samuelin tirera yēro u sua u ka tu yorua. Dafidin bandun gariya u m̀ te Gusunən tii u swīi. Yēro u kī u sun s̄osi ma Gusunə turowa u s̄aa Isireliban sina boko. Ma ben sinam be u ra swīi mi, ba s̄aa win s̄om kowobu.

Ta maa sun s̄omə ma Dafidiwa u s̄aa yerun banan himba ka ten s̄oma kpuron s̄oru kua. Ma u Lefiba b̄onu kua wuu wuuka s̄aarun s̄. Adama Saloməwa u tu bana.

Tire ten kpunaa

1. Bwese t̄oki ka yin t̄ambun yīsa, wiru 1n di sere wiru 9.
2. S̄oalun ḡoə, wiru 10.
3. Dafidin bandun gari, wiru 11n di sere wiru 29.

ISIRELIBAN BWESE T̄OKI

Adamun bweserun t̄okan di n ka girari Esaun bibun bweserə

¹ Adamuwa u s̄aa Setin tundo. Ma Seti u maa En̄osi mara.

² Ma En̄osi u Kenani mara. Ma Kenani u Mahalalēeli mara. Ma Mahalalēeli u maa Yerēdi mara.

³ Yerēdiwa u En̄oku Mara. Ma En̄oku u Metusela mara. Ma Metusela u Lemēki mara.

⁴ Ma Lemēki u maa N̄owe mara. N̄owe wiya u s̄aa Semu ka Kamu ka Yafetin tundo.

⁵ Be ba s̄aa Yafetin bibu, bera Gomεε, ka Maḡogu, ka Madai, ka Yafani, ka Tubali, ka Mεεki, ka sere maa Tirasi.

⁶ Be ba s̄aa Gomεεn bibu, bera Asikenasi, ka Rifati, ka Togaama.

⁷ Be ba s̄aa Yafanin bibu, bera Elisa, ka Taasisa, ka Kitimu, ka sere Dodanimu.

⁸ Kamun biba, Kusi, ka Misiraimu, ka Puti, ka sere Kanani.

⁹ Kusin biba maa, Saba, ka Hafila, ka Sabuta, ka Raema, ka sere Sabuteka. Be ba s̄aa Raeman bibu, bera Seba ka Dedani.

¹⁰ Kusi u maa bii mara wi ba sokumə Nimurodu. Wiya u gbia u kua w̄erugo dangii handunia s̄oə.

¹¹ Misiraimuwa u Ludiba mara ka Ananiba, ka Lehabuba, ka Nafituba,

¹² ka Paturusigibu, ka Kasulugibu, m̀n di Filisitiban bwesera yarima, ka sere Kafitorigibu.

¹³ Kananiwa u Sidoni ka H̄eti mara. Sidoni wiya u s̄aa win bii gbiikoo.

¹⁴ Kanani win bibu gaba ba kua Yebusiba, ka Am̄oreba, ka Girigasiba,

¹⁵ ka Hefiba, ka Aakiba, ka Siniba,

¹⁶ ka maa Aafadiba, ka Semarigibu, ka Hamatiba.

¹⁷ Be ba s̄aa Semun bibun bweseru, bera Elamu, ka Asuri, ka Aapasadi, ka Ludi, ka Aramu, ka Usi, ka Uli, ka Getεε, ka sere Mεεki.

¹⁸ Aapasadiwa u Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara.

¹⁹ Bii t̄on dur̄obu yiruwa Heberu u mara. Gbiikoon yīsira Pelegi. Yīsi ten tubusiana, ba b̄onu kua, ȳen s̄o win waati s̄ora duniagiba tem b̄onu kua. Win w̄on̄on yīsira maa Yokutani.

²⁰ Yokutaniwa u Alim̄odadi mara, ka Selefu, ka Hasamafeti, ka Yeraa,

²¹ ka Hadoramu, ka Usali, ka Dikila,

²² ka Ebali ka Abimaeli, ka Seba, ka Ofiri, ka Hafila, ka Yobabu.

²³ Beni kpurowa ba s̄aa Yokutanin bibu.

²⁴ Semuwa u Aapasadi mara. Ma Aapasadi u maa Sela mara.

²⁵ Selawa u Heberu mara. Ma Heberu u Pelegi mara. Ma Pelegi u maa Rehu mara.

²⁶ Rehuwa u Serugu mara. Ma Serugu u Nakori mara. Ma Nakori u maa Tera mara.

²⁷ Terawa u Aburamu mara wi ba maa sokumə Aburhamu.

²⁸ Aburhamun biba, Isaki ka Isimεεli.

²⁹ Ben bibun bweseru wee.

Isimεεlin bii gbiikoowa Nεbaȳotu. Win w̄on̄oba Kedaa, ka Adibeli, ka Mibusamu,

³⁰ ka Mikima, ka Duma, ka Masa, ka Hadadi, ka Tema,

³¹ ka Yeturi, ka Nafisi, ka sere Kεdima. Beniwa ba s̄aa Isimεεlin bibu.

³² Aburhamun kur̄o wi ba m̀ Ketura, win biba Simurani, ka Yokusani, ka Medani, ka Madiani, ka Yisibaku, ka sere Sua. Yokusanin biba maa Seba ka Dedani.

³³ Madianin biba Efa, ka Efεε, ka En̄oku, ka Abida, ka Elida. Beni kpurowa ba s̄aa Keturān bibu ka win nikur̄ominu.

³⁴ Aburhamuwa u Isaki mara. Isakin biba Esau ka Isireli.

³⁵ Be ba s̄aa Esaun bibu, bera Elifasi, ka Reweli, ka Yeusi, ka Yalamu, ka sere Kore.

³⁶ Be ba sãa Elifasin bibu, bera Temani, ka Omaa, ka Sefi, ka Gatamu, ka Kenasi, ka Tinna, ka sere Amaleki.

³⁷ Be ba sãa Rewelin bibu, bera Nahati, ka Seraki, ka Sama, ka sere Misa.

³⁸ Seirin biba Lotani, ka Sobali, ka Sibeoni, ka Ana, ka Disoni, ka Esee, ka sere Disani.

³⁹ Be ba sãa Lotanin bibu, bera Hori, ka Homamu. Lotanin sesuwa Tinna.

⁴⁰ Be ba sãa Sobalin bibu, bera Aliani, ka Manahati, ka Eballi, ka Sefi, ka sere Onamu. Sibeonin biba maa Aya ka Ana.

⁴¹ Anan biiwa Disoni. Disonin biba maa Hamurani, ka Esibani, ka Yitirani, ka sere Kerani.

⁴² Be ba sãa Eseen bibu, bera Bilani, ka Safani, ka Yakani. Be ba maa sãa Disanin bibu, bera Usi ka Arani.

Edãmun sinambu

(I maa mærio Torubu 36:31-43)

⁴³ Sinam be ba bandu di Edãmuo, Isireliba bu sere maa bandu swi ben temo, bera Bela, Beorin bii. Win wuun yisira Dinaba.

⁴⁴ Ye Bela u gu, ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gona kəsire kua.

⁴⁵ Ye Yobabu u gu, ma Husamu, Temanigii u gona kəsire kua.

⁴⁶ Ye Husamu u gu, ma Hadadi, Bedadin bii u gona kəsire kua. Wiya u Madianiba go Məabun baru kpaano. Win wuuwa Afiti.

⁴⁷ Ye Hadadi u gu, ma Samula, Masirekagii u gona kəsire kua.

⁴⁸ Ye Samula u gu, ma Səolu, Rehobotugii u gona kəsire kua. Rehobotu ye, ya wāawa daa bakarun bera gja.

⁴⁹ Ye Səolu u gu, ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gona kəsire kua.

⁵⁰ Ye Baali Hanani u gu, ma Hadari, Paigii, u gona kəsire kua. Win kuron yisira Məhetabəli, Matiredin bii, Məsaabun debubu.

⁵¹ Hadarin gəon biru, Edãmuba ba bandu bonu kuawa bwese kera ka bwese kera. Be ba kua wirugibu bwese keri yi soo, bera Tinna, ka Alifa, ka Yeteti,

⁵² ka Oholibama, ka Ela, ka Pinəni,

⁵³ ka Kenasi, ka Temani, ka Mibisaa,

⁵⁴ ka Madieli, ka Iramu. Be ba kua ben bwese kerin wirugibu Edãmua, bera mi.

Yudan bibun bweseru

2

¹ Yakəbu wi ba maa sokumo Isireli, win bibun yisa wee. Rubeni, ka Siməo, ka Lefi, ka Yuda, ka Isakari, ka Sabuloni,

² ka Danu, ka Yosefu, ka Benyaməe, ka Nəfitali, ka Gadi, ka Asee.

³ Be ba maa sãa Yudan bibu, bera Eri ka Onani, ka Sela. Ben merowa Sua, Kananigii. Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u kōsa kua Yinni Gusunon nani soo, ma Yinni Gusuno u dera u gu.

⁴ Tamaa Yudan biigii kurəwa u nùn Peresi ka Seraki marua. Ma Yudan bibu kpuro ba kua tumbu nəabu.

⁵ Be ba sãa Peresin bibu, bera Həsironi, ka Hamulu.

⁶ Serakin biba maa Simiri, ka Etani, ka Hemani, ka Kalikoli, ka sere Dara. Be kpuro ba kuawa mi tumbu nəabu.

⁷ Kaamiwa u Akani mara. Akani wiya u Isireliba nani swāaru kpəe kōsa ye u kuan sō. U yānu sua ni Gusuno u nε bu kpeerasia mam mam.

⁸ Etanin biiwa Asaria.

⁹ Be ba maa sãa Həsironin bibu, bera Yeraməeli, ka Ramu, ka Kalebu, wi ba maa sokumo Kelubai.

¹⁰ Ramuwa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u maa Nasoni mara, wi u kua Yudaban wirugii.

¹¹ Nasoni wiya u Saluma mara. Ma Saluma u maa Boasi mara.

¹² Boasiwa u Yobedi mara. Ma Yobedi u maa Isai mara.

¹³ Eliabuwa u sãa Isain bii gbiikoo. Ma Abinadabu u sãa yiruse. Ma Sama u sãa itase.

¹⁴ Ma Netanəeli u sãa nnese. Ma Radai u sãa nəabuse.

¹⁵ Ma Osemu u sãa nəaba tiase. Ma Dafidi u sãa nəaba yiruse.

¹⁶ Ben sesuba Seruya ka Abigali. Be ba sãa Seruyan bibu, bera Abisai ka Yoabu ka Asaeli. Ba sãawa mi, be ita.

¹⁷ Amasan merowa Abigali. Win tundoowa maa Yetεε, Isiməeli.

¹⁸ Kalebu, Həsironin bii u tən durəbu ita mara ka win kurə Asuba. Bera Yesεε ka Sobabu ka Aadoni. U maa ka Yeriotu mara.

¹⁹ Ye Asuba u gu, ma Kalebu u Efarata sua kurə. Ma Efarata wi, u nùn Huri marua.

²⁰ Huri wiya u Uri mara. Ma Uri u maa Besaleli mara.

21 Yen biru, ye Hesironi u kua wão wata, yera u Makiri, Galadin tondon bii sua kurə. Ma u nùn Segubu marua.

22 Segubu wiya u Yairi mara. Yairi wi, u wusu wawa yenda ita Galadin temə.

23 Adama Gesuriba ka Sirigibu ba Yairin wuu si wəri ba mwa ka Kenatin wusu ka sin baru kpaanu kpuro. Su sãawa wusu wata. Be ba wãa wuu si səo kpuro, ba sãawa Makiri Galadin tondon debuminu.

24 Hesironi, Abian durən gəon biru, Kaləbu u maa ka Efarata menna ma u nùn bii tən durə marua wi ba sokumə Asuri. Asuri wiya u sãa Tekoagibun sikado.

25 Yeraməeli, Hesironin bii gbiikoon biba, Ramu, ka Buna, ka Oreni, ka Osemu, ka Akiya. Ramuwa u sãa ben gbiikoo.

26 Yeraməeli wi, u maa kurə goo sua wi ba sokumə Atara, Onamun mero.

27 Ramu, Yeraməelin bii gbiikoon biba Maasi, ka Yamini, ka Ekεε.

28 Be ba sãa Onamun bibu, bera Samai, ka Yada. Be ba maa sãa Samain bibu, bera Nadabu ka Abisuri.

29 Abisurin kurən yīsira Abihaili. Wiya u nùn Akubani ka Məlidi marua.

30 Be ba sãa Nadabun bibu, bera Selədi ka Apaimu. Selədi wi, u n̄ bii mara u ka gu.

31 Apaimuwa u Yisei mara. Ma Yisei u Sesani mara. Ma Sesani u maa Alai mara.

32 Be ba sãa Yada, Samain wənən bibu, bera Yetεε ka Yonatan. Yetεε wi, u n̄ bii mara u ka gu.

33 Be ba sãa Yonatan bibu, bera Peleti ka Sasa. Beni kpurowa ba sãa Yeraməelin bibun bweseru.

34 Sesani u n̄ bii tən durəbu mara. Bii tən kurəbu tənawa u mara. Sesani wi, u Egibitigii goo mə yoo, wi ba ra soku Yara.

35 Ma Sesani u win bii tən kurə sua u Yara win yoo Egibitigii wi wε̄ u sua kurə. Ma u nùn Atai marua.

36 Ataiwa u Natani mara. Ma Natani u maa Sabadi mara.

37 Sabadiwa u Efilali mara. Ma Efilali u Obədi mara.

38 Obədiwa u Yehu mara. Ma Yehu u maa Asaria mara.

39 Asariawa u Halesi mara. Ma Halesi u maa Elasa mara.

40 Elasa u Sisimai mara. Ma Sisimai u maa Salumu mara.

41 Salumuwa u Yekamia mara. Ma Yekamia u Elisama mara.

42 Kaləbu, Yeraməelin mən bii gbiikoowa Məsa, wi u sãa Sifun tundo ka Maresa wi u sãa Heboronin tundo.

43 Be ba sãa Heboronin bibu, bera Kore, ka Tapua ka Rekeḡmu, ka Sema.

44 Semawa u Rakamu, Yəəkamun tundo mara. Rekeḡmuwa u maa Sammai mara.

45 Sammaiwa u Maoni mara. Ma Maoni u Bəti Suri mara.

46 Efa, Kaləbun kurə goo, wiya u Harani, ka Məsa, ka Gasesi mara. Harani wi, u maa bii mara ma u nùn yīsiru kã Gasesi.

47 Be ba sãa Yada in bibu, bera Regəmu ka Yotamu, ka Gesani, ka Peleti, ka Efa, ka Saafu.

48 Maaka, Kaləbun kurə goowa u Sebeε ka Tirana mara.

49 Yen biru u maa Saafu, Madimanan tundo mara, ka Sefa, Makibena ka Gibeann tundo. Kaləbu u bii tən kurə mara. Wiya ba m̄ Akusa.

50 Win kurə Efaratan bii gbiikoowa Huri. Bibu itawa Huri u mara. Bera Sobali wi u sãa Kiriati Yarimun kaba wuko,

51 ka Saluma, Betelehəmun kaba wuko, ka Harefu, Bəti Gedεen kaba wuko.

52 Be ba sãa Sobali, Kiriati Yarimun kaba wukon bweseru, bera Haroegibu, ka Menuhətugibun sukum,

53 ka bwese keru yi yi wãa Kiriati Yarimuə. Yiya Yetεeba, ka Putiba, ka Sumatiba, ka Misiraiba. Bwese keru yin min diya Soreagibu ka Esitaoligibu ba yara.

54 Saluman min diya Betelehəmugibu ba yara ka Netofagibu, ka Atarətu Bəti Yoabugibu, ka Manahatigibun sukum, ka Soreagibu,

55 ka be ba ra tirenu yore ba ka wãa Yabesio. Bera Tireatigibu ka Siməatigibu ka Sukatigibu. Ba sãawa Keniba be ba yara Hamatin bweserun di wi u sãa Rekabun bweserun sikado.

Dafidin bibun bweserun tōka

3

1 Bii be Dafidi u mara Heboronio ben yīsa wee. Aməo, Akinəamu Yisireeligiiin biiwa u sãa gbiikoo. Ma Danieli, Abigali, Kaameligiin bii u sãa yiruse.

2 Ma Abusaləmu, Maakan bii u sãa itase. Maaka wi, u sãawa Talimai, Gesurin sina bokon bii. Ma Adoniya, Hagitin bii u sãa nnese.

³ Ma Sefatia, Abitalin bii u sãa nõobuse. Ma Yitireamu, Egilan bii u sãa nõoba tiase. Egila wi, u maa sãawa Dafidin kurõbun turo.

⁴ Be nõoba tia yera ba nõn marua Heboroniõ. Dafidi u bandu diwa Heboroni mi wõõ nõoba yiru ka suru nõoba tia. Yen biruwa u maa bandu di Yerusalemuõ wõõ tena ka ita.

⁵ Bii be u maa mara Yerusalemuõ, bera Simæa, ka Sobabu, ka Natani ka Salomõõ. Bibu nne ye, ya sãawa Bati Seba, Amielin biin bibu.

⁶ Dafidi u maa bibu gabu mara. Bera Yibaa, ka Elisua, ka Elifeleti,

⁷ ka Nõga, ka Nefegi, ka Yafia, ka Elisama,

⁸ ka Eliada, ka Elifeleti. Ba sãawa mi be nõoba nne.

⁹ Be ba sãa Dafidin bibu bera mi, win kurõbu gabun bibu baasi. Ben sesuwa Tamaa.

¹⁰ Salomõõwa u Roboamu mara. Ma Roboamu u Abiya mara. Ma Abia u Asa mara. Ma Asa u Yosafati mara.

¹¹ Ma Yosafati u Yoram u mara. Ma Yoram u Akasia mara. Ma Akasia u Yoasi mara.

¹² Ma Yoasi u Amasia mara. Ma Amasia u Asaria mara. Ma Asaria u Yotamu mara.

¹³ Ma Yotamu u Akasi mara. Ma Akasi u Esekiasi mara. Ma Esekiasi u Manase mara.

¹⁴ Ma Manase u Amõõ mara. Ma Amõõ u Yosiasi mara.

¹⁵ Be ba sãa Yosiasin bibu, be wee. Yohananiwa u sãa gbiikoo. Ma Yoyakimu u sãa yiruse. Ma Sedesiasi u sãa itase. Ma Salumu u sãa nne.

¹⁶ Be ba sãa Yoyakimun bibu, bera Yekonia ka Sedesiasi.

¹⁷ Be ba maa sãa Yekonian bibu, bera Asiri wi u Sealitiei mara,

¹⁸ ka Maakiramu, ka Pedaya, ka Senasaa, ka Yekamia, ka Hosama, ka Nedabia.

¹⁹ Be ba sãa Pedayan bibu, bera Sorobabeli ka Simeï. Be ba maa sãa Sorobabelin bibu, bera Mesulamu ka Hanania. Selomitiwa u sãa ben sesu.

²⁰ Pedaya wi, u maa bibu nõobu gabu mara. Bera Hasuba, ka Oheli, ka Berekia, ka Hasadia, ka Yusabu Hesedi.

²¹ Be ba sãa Hananian bibun bweseru, bera Pelatia, ka Esai, ka Refayan bibu, ka Ananin bibu, ka Abudiasin bibu, ka Sekanian bibu.

²² Bibu nõoba tia Sekania u mara. Bera Semaya, ka Hatusi, ka Yigeali, ka Bariaki, ka Nearia, ka Safati.

²³ Bibu itawa Nearia u mara. Bera Elionai, ka Esekiasi, ka Asirikamu.

²⁴ Be ba maa sãa Elionain bibu, bera Hodafia, ka Eliasibu, ka Pelaya, ka Akubu, ka Yokanani, ka Delaya, ka Anani. Ba maa sãawa mi be nõoba yiru.

Yudan bibun bweseru

4

¹ Be ba sãa Yudan bibu, bera Peresi, ka Hesironi, ka Kaami, ka Huri, ka Sobali.

² Reaya, Sobalin biiwa u Yasati mara. Ma Yasati u Akumai ka Lahadi mara. Bera ba sãa Sorean bweserun tõka.

³⁻⁴ Huri, Efaratan bii gbiikoo, Betelehemun kaba wuko, u bibu mara. Bera Etamu, ka Yisireeli, ka Yisima, ka Yidibasi, ka ben sesu Heseleponi, ka Penueli, Gedorin kaba wuko, ka Esee, Husan kaba wuko.

⁵ Kurõbu yiruwa Asuri, Tekoan kaba wuko u mõ. Bera Helea ka Naara.

⁶ Be Naara u nõn marua, bera Akusamu, ka Hefee, ka Temeni, ka Akasitari.

⁷ Be ba sãa Helean bibu, bera Sereti, ka Sokaa, ka Etinani.

⁸ Kõsiwa u Anubu ka Sobeba mara. Hosi win min diya Akaakeli, Harumun biin bwese tõka ya yara.

⁹ Yabesi u bæere mõ n kere win wõnõbu. Win mero u nõn yisi te kãwa yèn sõ u wahala kua win marubu sõõ.

¹⁰ Yabesi wi, u kanaru kua u nee, Gusunõ, Isireliban Yinni, a de wunen domaru ta n man wãasi. A nen tem kpãaru sosio. A wunen nõmu demio a man kõsu. Kpa a de nõni swãaru ka wahala yu ka man tonda.

Ma Gusunõ u nõn kua ye u bikia.

¹¹ Kelubu, Sukan mõõwa u Mekiri, Esitonin tundo mara.

¹² Esitoniwa u sãa Rafa ka Paseaki ka Tekinan yenugibun sikado. Tekina wiya u wuu ge ba mõ Nakasi swi. Ben bibun bwesera ta sina Rekaõ.

¹³ Be ba sãa Kenasin bibu, bera Otinieli ka Seraya. Otinielin biiwa maa Hatati.

¹⁴ Menõtaiwa u Ofara mara. Ma Seraya u maa Yoabu mara. Yoabu wiya u sãa sãm kowobun sikado be ba wãa wõwaõ ye ba mõ Nõman sãm kowobun wõwa.

15 Kalɛbu, Yɛfunɛn biiwa u Iru ka Ela ka Naamu mara. Elawa u maa Kenasi mara.

16 Be ba sãa Yehalɛlin bibu, bera Sifu, ka Sifa, ka Tiria, ka Asarɛli.

17-18 Esidarasin biba Yetɛɛ, ka Mɛrɛdi, ka Efɛɛ, ka Yaloni. Mɛrɛdi u Bitiya Egibiti sunɛn bii wɛndia sua kurɔ, ma u nùn Mariamu ka Samai ka Yisiba marua. Yisiba wiya u wuu ge ba mɔ̀ Esitemɔa swīi. Ma Mɛrɛdi wi, u maa kurɔ Yuda goo sua. Wiya u Yerɛdi mara, ka Hebɛɛ, ka Yekutiɛli. Yerɛdiwa u wuu ge ba mɔ̀ Gedori swīi, ma Hebɛɛ u maa Soko swīi, ma Yekutiɛli u maa Saɔa swīi.

19 Hodiyaawa u Nakamun sesu sua kurɔ. Win bibun bwesera Gaamiba be ba wãa Keilaa ka sere Maakagibu be ba wãa Esitemɔa.

20 Be ba sãa Simɛɔn bibu, bera Amɔa, ka Rina, ka Bɛni Hanani, ka Tiloni. Be ba maa sãa Yisein bibun bweseru, bera Sokɛti ka win bii.

21 Be ba sãa Sela, Yudan biin bweseru, bera Eri, wi u wuu ge ba mɔ̀ Leka swīi, ka Lada, wi u maa Maresa swīi, ka sere maa bwese te ta ra beka wesi ka wɛɛ damgii Bɛti Asibeaa,

22 ka Yokimu ka tɔn be ba wãa Kosebaa ka Yoasi ka Sarafu be ba Mɔabuba sua kurɔbu, ba sere na ba sina Lesɛmuɔ. Yeni ya koorawa yee yellun di.

23 Ben bibun bwesera ta ra wekenu mɔm. Ba ra n wãa dãa gbaanɔ ka kpara yenɔ ba n sina boko sɔmburu kuammɛ.

Simɛɔn bibun bweseru

24 Be ba sãa Simɛɔn bibun bweseru, bera Nɛmuɛli, ka Yamini, ka Yaribu, ka Seraki, ka Sɔlu.

25 Ye Sɔlu u seewa, yera u Salumu mara. Ma Salumu u maa seewa u Mibusamu mara. Ma Mibusamu u maa Misama mara.

26 Ye Misama u seewa, yera u Hamuɛli mara. Ma Hamuɛli u maa seewa u Sakuri mara. Ma Sakuri u maa Simɛi mara.

27 Bii tɔn durɔbu wɔkura nɔɔbu ka tia Simɛi u mara ka sere bii tɔn kurɔbu nɔɔba tia. Ben bweseru ta n mara n dabi. Yen sɔna ta n kuure too nge Yudan bweseru.

28-31 Wuu si sɔa ba wãa sere n ka girari Dafidin bandun waati sɔa, si ka sin baru kpaanu, siya Beri Seba, ka Mɔlada, ka Hasaa Suali, ka Bila, ka Etisɛmu, ka Toladi, ka Bɛtuɛli, ka Hɔma, ka Sikilagi, ka Bɛti Maakabɔti, ka Hasaa Susimu, ka Bɛti Bire, ka Saaramu,

32 ka maa wusu nɔɔbu yeni, Etamu, ka Aini, ka Rimɔa, ka Tokɛni, ka Asani,

33 ka sere maa wuu si su ka bu sikerɛnɛ ka sin baru kpaanu n ka girari sere Balatia. Ye ba yorua ben wãa yenu ka ben bwese tɔkan sɔ, yera mi.

34 Be ba sãa Simɛɔn bwese keran wirugibu, bera Mɛsobabu, ka Yamulɛki, ka Yosa, Amasian bii,

35 ka Yoɛli ka Yehu, Yosibian bii, Serayan debubu, Asiɛlin sikadobu,

36 ka Elionai, ka Yaakoba, ka Yesosaya, ka Asaya, ka Adiɛli, ka Yesimiɛli, ka Bɛnaya,

37 ka Sisa, Sifein bii, Alonin debubu, Yedaya ka Simuri ka Semayan sikadobu.

38 Beniwa ba sãa wirugibu ben bwese kerɛ sɔa. Ma ben bwesera marura ba dabia.

39 Ma ba da Gedodin bera gia n ka da wɔwan sɔa yari yeru gia bu ka yakasu kasu ben yaa sabenun sɔ.

40 Ba yaka geesu wa mi. Ben tem mɛ, mu kpã. Ma mu wãa bɔri yɛndu sɔa. Domi be ba raa wãa mi yellu ba sãawa Kamun bweseru.

41 Esekiasi, Yudaban sina bokon waati sɔara tɔn be, ba na tem mɛ sɔa, ma ba Maoniba kpeerasia mam mam. Ma ba ben kunu wɔri ba kɔsuka. Ma ba sina tem mɛ sɔa. Domi yakasu wãa mi, ben yãanun sɔ.

42 Simɛɔn bwese keran tɔmbu gabu ba da Seirin guurɔ. Ben geera sãawa tɔmbu nɛera wunɔbu (500). Be ba maa sãa ben wirugibu, bera Pelatia, ka Nɛaria, ka Refaya, ka Usiɛli, Yisein bii.

43 Ma ba Amalɛki be ba tie mi go. Ma ba sina mi, sere ka gisɔn gisɔ.

Rubenin bwese keran tɔmbu

5

1 Rubɛni u sãawa Isirelin bii gbiiikoo. N deema Rubɛni wi, u ka win tondon kurɔ kpuna. Ma ba win yerumaru mwa ba win wɔnɔ Yosɛfun bibu wɛ. Yen sɔna ba n win bwese keran tɔmbun yĩsa tireru doke yerumarun swaa sɔa.

2 Isirelin bii be sɔa, Yudawa u dam bo. Win bwese keran diya kparo u yara. Adama Yosɛfun biba ba yerumaru wɛ.

3 Be ba sãa Rubɛni, Isirelin bii gbiiikoon bibu, bera Enɔku, ka Paalu, ka Hɛsironi, ka Kaami.

⁴ Yoeliwa u Semaya mara. Ma Semaya u seewa u Gəgu mara. Ma Gəgu u maa seewa u Siməi mara.

⁵ Ye Siməi u seewa, ma u Misee mara, ma Misee u seewa u Reaya mara.

⁶ Ma Reaya u seewa u Baali mara. Ma Baali u seewa u Beera mara. Wiya u sāa Rubeniban wirugii. Wiya Tigilati Pilesee, Asirin sina boko u yoru mwa.

⁷ Beeran təmbun yīsa wee nge mε ba ka bu tireru doke yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera, ka nge mε ba ka kerane. Yeyeliwa u sāa ben gbiikoo. Ma Sakari u swīi,

⁸ ka Bela, Asasin bii, Seman debubu, Yoelin sikadobu.

Belan tema Aroeen di, n ka da guu te ba mō Nəboə, sere ka Baali Məoniə.

⁹ Səə yari yeru gia, win tem mu wāawa saa Efaratin daarun di sere n ka da gbaburun duu yerə. Domi ben yaa sabenu nu dabi Galadin tem mε səə.

¹⁰ Səəlu, sina bokon waati səə, ba ka Hagareniba tabu kua ba kamia. Ma ba sina ben wāa yenə Galadin səə yari yerun bera gia kpuro.

Gadin bwese keran tumbu

¹¹ Gadin bwese keran tumbu ba sina Rubeniban deedeeru səə yēsan nəm geu gia, Basanin temə sere n ka girari Salikaə səə yari yeru gia.

¹² Yoelin bwese kera ya kpāaru bo. Ma Safamugia ya sāa yiruse. Ma Yanaigia ka Safatigia ya wāa Basaniə.

¹³ Bwese keri nəəba yiru gεε maa wāa. Yiya Mikaelin bwese kera, ka Məsulamugia, ka Sebagia, ka Yoraigia, ka Yakanigia, ka Siagia, ka sere Ebeegia.

¹⁴ Be ba sāa Abihailin bibun bweseru, bera Huri, ka Yaroasi, ka Galadi, ka Mikaeli, ka Yesisai, ka Yado, ka sere Busi.

¹⁵ Aki, Abudielin bii, Gunin debubuwa u sāa ben wirugii.

¹⁶ Gadin bwese kerin tən be, ba wāawa Galadiə ka Basaniə ka yen baru kpaanə ka yen kpara yenə saa Saronin di n ka da yen nəə bura yenə.

¹⁷ Ba ben bwese keri yi kpuro tireru dokewa nge mε yi ka swīine, Yotamu Yudaban sina boko ka Yeroboamu Isireliban sina bokon waati səə.

¹⁸ Rubenin bwese kera ka Gadigia ka sere Manasen bwese keran bənu ba tabu durə damgibu mə be ba koo kpī bu təruru ka takobi nene kpa bu tendu to. Ba maa tabu tobu yē gem gem. Ben geera sāawa tumbu nərəbun suba weeru ka nne ka tumbu nata ka wunəbu ka wata (44.760). Ba maa səəru sāa bu ka tabu to.

¹⁹ Ma ba Hagareniba ka Yeturigibu, ka Nafisigibu, ka Nədabugibu tabu wəri.

²⁰ Sanam mε ba taa bi mō, ba Yinni Gusunə somiru kana domi ba ben naane doke wi səə. Ma ba Hagarenigii be, ka be ba bu somiru na kamia.

²¹ Ma ba ben yaa sabenu mwεera. Niya yooyoosu nərəbun suba weeraakuru (50.000) ka yāa ninu nərəbun suba goobu ka weeraakuru (250.000) ka ketekunu nərəbun suba yiru (2.000) ka sere tumbu nərəbun suba wunəbu (100.000).

²² Tən be ba go taa bi səə, ba dabi. Domi Yinni Gusunəwa u dera n koorə mε. Ma ba sina tem mi sere n ka tura saa ye ba bu yoru mwa ba ka doona.

Manasen bwese kera

²³ Manasen bwese keran sukum mu na mu sinawa tem mε mu wāa Basaniə, n ka da Baali Hεeməəwə ka Seniriə, sere ka guu te ba mō Hεeməə. Tən be, ba dabi.

²⁴ Ben wirugibun yīsa wee. Efeε, ka Yisei, ka Elieli, ka Asirieli, ka Yeremi, ka Hodafia, ka Yadieli. Ba sāawa tən durə wərugəba, ma ba yīsiru yara.

²⁵ Adama ba Gusunə ben baababan Yinni torari. Ba bwese tukunun būnu sāwa ni u raa kam koosia.

²⁶ Yen sōna wi, Gusunə Isireliban Yinni u dera Asirin sinam beni, Pulu ka Tigilati Pilesee ba Rubeniba, ka Gadiba, ka Manasen bwese keran sukum yoru mwεera ba ka da Salasiə, ka Saboriə, ka Harəə, ka sere Gosanin daarun bəkuə. Miya ba wāa sere ka gisə.

Lefi be ba sāa yaku kowo

tənwerobu

²⁷ Be ba sāa Lefin bibu, bera Gεesəni, ka Kehati, ka Mεrari.

²⁸ Ye Kehati u seewa, ma u Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli mara.

²⁹ Ye Amuramu u seewa, ma u Aroni ka Məwisi ka Mariamu mara. Ma Aroni u maa seewa u Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa mara.

³⁰ Ye Eleasaa u seewa, ma u Finæesi mara. Ma Finæesi u seewa u Abisua mara.

³¹ Ye Abisua u seewa ma u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara.

³² Ye Usi u seewa, ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Mërayotü mara.

³³ Ye Mërayotü u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara.

³⁴ Ye Akitubu u seewa, ma u Sadöku mara. Ma Sadöku u seewa u Akimasi mara.

³⁵ Ye Akimasi u seewa, ma u Asaria mara. Ma Asaria u seewa u Yokanani mara.

³⁶ Ye Yokanani u seewa, ma u Asaria mara. Asaria wiya u ra yäkunu ko Yinni Gusunön sãa yerö te Salomöu u bana Yerusalemü.

³⁷ Ye Asaria wi, u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara.

³⁸ Ye Akitubu u seewa ma u Sadöku mara. Ma Sadöku u seewa u Salumu mara.

³⁹ Ye Salumu u seewa, ma u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u seewa u Asaria mara.

⁴⁰ Ye Asaria u seewa ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Yosadaki mara.

⁴¹ Sanam më Yinni Gusunö u dera Nebukanæsaa u Yudaba ka Yerusalemugibu yoru mwëera u ka doona, ka Yosadaki wi sanna mi.

Lefin bwese keran

tömbu gabu

6

¹ Lefiwa u Gëesöni ka Kehati ka Mërarü mara.

² Ye Gëesöni u seewa, ma u Libini ka Simëi mara.

³ Be ba sãa Kehatin bibu, bera Amuramu, ka Yisehari, ka Heboroni, ka Usieli.

⁴ Be ba maa sãa Mërarin bibu, bera Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua wirugibu Lefin bwese kerü sö.

⁵ Ma Gëesöni u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Yasati mara. Ma Yasati u seewa u Simma mara.

⁶ Ma Simma u seewa u Yoasi mara. Ma Yoasi u seewa u Ido mara. Ma Ido u seewa u Seraki mara. Ma Seraki u seewa u Yatarai mara.

⁷ Kehatiba sö, Kehati u seewa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u seewa u Kore mara. Ma Kore u seewa u Asiri mara.

⁸ Ma Asiri u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Abiasafu mara. Ma Abiasafu u seewa u Asiri mara.

⁹ Ma Asiri u seewa u Tahati mara. Ma Tahati u seewa u Urieli mara. Ma Urieli u

seewa u Osiasi mara. Ma Osiasi u seewa u Söolu mara.

¹⁰ Be ba sãa Elikanan bibu gabu, bera Amasai ka Akimoti.

¹¹ Ahimotin bweseru sö, Akimoti u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Sofai mara. Ma Sofai u seewa u Nahati mara.

¹² Ma Nahati u seewa u Eliabu mara. Ma Eliabu u seewa u Yeroamu mara. Ma Yeroamu u seewa u Elikana goo mara.

¹³ Samuelin biba maa sãa Yoeli ka Abiya.

¹⁴ Mërarin bwese kera sö, Mërarü u seewa u Makili mara. Ma Makili u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Simëi mara. Ma Simëi u seewa u Usa mara.

¹⁵ Ma Usa u seewa u Simëa mara. Ma Simëa u seewa u Hagiya mara. Ma Hagiya u seewa u Asaya mara.

¹⁶ Sanam më ba Yinni Gusunön woodan kpakororu yii yeru waawa, sanam mëya Dafidi u Lefi ben gabu kua wom kowobun wirugibu Yinni Gusunön sãa yerö.

¹⁷ Bera ba ra wom kowobu kpare Yinni Gusunön kuu bekurugirun wuswaa sere Salomöu u ra ka Yinni Gusunön sãa yeru bana Yerusalemü. Ba ben sömburu kuawa dee dee nge më ba bu ten wooda wë.

¹⁸ Be ba kua wom kowobun wirugibu ka ben hibun bweseru wee.

Kehatin bweseru sö, Hemanüwa u sãa wom kowobun wirugii. Win sikadobara Yoeli ka Samuëli,

¹⁹ ka Elikana, ka Yeroamu, ka Eliëli, ka Toa,

²⁰ ka Sufu, ka Elikana, ka Mahati, ka Amasai,

²¹ ka maa Elikana goo, ka Yoeli goo ka Asaria, ka Sofoni,

²² ka Tahati, ka Asiri, ka Abiasafu, ka Kore,

²³ ka Yisehari, ka Kehati, ka Lefi, ka Isireli.

²⁴ Asafu u maa sãawa wom kowobun wirugii turo. Wiya u ra n wãa Hemanin nöm geuö u n nün somimö. Win sikadobara Berekia, ka Simëa,

²⁵ ka Mikaeli, ka Baaseya, ka Maakiya,

²⁶ ka Etini, ka Seraki, ka Adaya,

²⁷ ka Etani, ka Simma, ka Simëi,

²⁸ ka Yasati, ka Gëesöni, ka Lefi.

²⁹ Mërarin bweseru sö, be ba ra womusu ko, ba ra n wãawa Hemanin nöm dwaru gia. Ben wirugiiwa Etani. Etani win sikadobara Kisi, ka Abudi, ka Maluku,

³⁰ ka Hasabia, ka Amasia, ka Hilikiya,

³¹ ka Amusi, ka Sani, ka Semεε,

³² ka Makili, ka Musi, ka Mεrari, ka Lefi.

³³ Ben mεro bisi be ba tie, bera ba ra sōma ko ye ya wāa Yinni Gusunən sāa yerō kpuro.

³⁴ Aroni ka win bibun bwesera ba ra yāku dōō mwaararuginu ko yāku yeru wōllō kpa bu maa turare dōō doke mi. Bera ba ra sōma kpuro ko dii te ta dεere gem gem sōō kpa bu torarun yākuunu ko Isireliban sō nge mε Mōwisi, Gusunən sām kowo u bu yiire.

³⁵ Aronin bweserun tākā wee. Aroni u seewa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u seewa u Finεesi mara. Ma Finεesi u seewa u Abisua mara.

³⁶ Ma Abisua u seewa u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. Ma Usi u seewa u Seraya mara.

³⁷ Ma Seraya u seewa u Mεrayōtu mara. Ma Mεrayōtu u seewa u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara.

³⁸ Ma Akitubu u seewa u Sadōku mara. Ma Sadōku u seewa u Akimasi mara.

Wuu si ba Lefin bibun

bweseru wē

³⁹ Ye ba tεtε toba, be ba gbia ba tem wē bera Kehatin bwese keragibu, Aronin bweseru sōō. Ben wāa yenu ka ben kpara yenu ka ben tem nōō bura yenu wee.

⁴⁰ Niya Heboroni ye ya wāa Yudan temō ka yen kpara yenu ni nu ka ye sikerεε.

⁴¹ Adama yen baru kpaanu, Kalebu, Yεfunen biiwa ba mi wē.

⁴² Wuu si ba Aronin bibun bweseru wē, siya Heboroni mi ba ko n da kpikiru de, ka Libina ka yen kpara yenu, ka Yatiri, ka Esitemōa ka yen kpara yenu,

⁴³ ka Hileni ka yen kpara yenu, ka Debiri ka yen kpara yenu,

⁴⁴ ka Asani ka yen kpara yenu, ka Beti Semεsi ka yen kpara yenu,

⁴⁵ ka Benyamεen tem wuu sini, Gibeaa ka yen kpara yenu, ka Alemεti ka yen kpara yenu, ka Anatōtu ka yen kpara yenu. Wuu si kpuro su kuawa mi wōkura ita nge mε bwese kerin yi, yi geeru nε.

⁴⁶ Ye ba maa tεtε toba, Kehatin bibun bwese te ta tie, ta wusu wōkuru wa Efaraimun bwese keran tem sōō ka Danun bwese keragim sōō, ka Manasen bwese keran sukumgim sōō.

⁴⁷ Gεεsōnin bibun bweseru ta wusu wawa wōkura ita nge mε ben bwese kerin geera

nε. Wuu si, su wāawa Isakarin bwese keran tem sōō ka Aseεn bwese keragim sōō, ka Nεfitalin bwese keragim sōō ka Manasen bwese keragim sōō Basaniō.

⁴⁸ Ye ba maa wure ba tεtε toba, wusu wōkura yiruwā Mεrarin bibun bwesera wa Rubenin bwese keran tem sōō, ka Gadigian tem sōō, ka Sabulonigian tem sōō nge mε ben bwese kerin geera nε.

⁴⁹ Isireliba ba maa Lefiba wusu gasu wē ka sin kpara yenu.

⁵⁰ Ba wuu si gōsawa ka tεtε Yudan bwese keran temō, ka Simεon bwese keragim sōō, ka Benyamεen bwese keragim sōō.

⁵¹ Kehatin bibun bwese te ta maa tie, ta wusu wawa Efaraimun bwese keran tem sōō.

⁵² Wuu si ba bu wē, siya Sikεmu ye ya wāa Efaraimun guurō, ka yen kpara yenu. Miya ba ko n da kpikiru de. Ka Gesεε ka yen kpara yenu,

⁵³ ka Yokumεamu ka yen kpara yenu, ka Beti Horoni ka yen kpara yenu,

⁵⁴ ka Ayaloni ka yen kpara yenu, ka sere maa Gati Rimōō ka yen kpara yenu.

⁵⁵ Wuu si Manasen bwese keran sukumu maa wa, siya Anεε ka yen kpara yenu, ka Bileamu ka yen kpara yenu. Siya ba Kehatin bwese keragii be ba tie wē.

⁵⁶ Ba maa Gεεsōnin bwese keran tōmbu wusu wē. Wuu si ba wa Manasen bwese keran sukum min di, siya Golani ye ya wāa Basaniō ka yen kpara yenu, ka Asitarōtu ka yen kpara yenu.

⁵⁷ Wuu si ba wa Isakarin bwese keran min di, siya Kedεsi ka yen kpara yenu, ka Dabarati ka yen kpara yenu,

⁵⁸ ka Ramōti ka yen kpara yenu, ka sere Anεmu ka yen kpara yenu.

⁵⁹ Wuu si ba wa Aseεn bwese keran min di, siya Masikali ka yen kpara yenu, ka Abudoni ka yen kpara yenu,

⁶⁰ ka Hukōku ka yen kpara yenu, ka sere Rehōbu ka yen kpara yenu.

⁶¹ Wuu si ba wa Nεfitalin bwese keran min di, siya Kedεsi ye ya wāa Galilen temō ka yen kpara yenu, ka Hamōō ka yen kpara yenu, ka sere Kiriataimu ka yen kpara yenu.

⁶² Ba Lefi be ba tie Mεrarin bweseru sōō wusu wē. Wuu si ba wa Sabulonin bwese

keran min di, siya Rimōnō ka yen kpara yenu, ka Tabori ka yen kpara yenu.

⁶³ Wuu si ba wa Rubenin bwese keran min di Yuudenin guru gia, Yerikon deedeeru sōo yari yeru gia, siya Beseri ye ya wāa tem saaraō ka yen kpara yenu, ka Yasa ka yen kpara yenu,

⁶⁴ ka Kedemōti ka yen kpara yenu, ka sere Mefati ka yen kpara yenu.

⁶⁵ Wuu si ba maa wa Gadin bwese keran min di, siya Ramōti, Galadin temō ka yen kpara yenu, ka Mahanaimu ka yen kpara yenu,

⁶⁶ ka Hesiboni ka yen kpara yenu, ka sere Yasēē ka yen kpara yenu.

Isakarin bibun bweseru

7

¹ Bibu nnēwa Isakari u mara. Bera Tola, ka Pua, ka Yasubu, ka Simuroni.

² Tolan biba Usi, ka Refaya, ka Yerieli ka Yamai, ka Yibisamu, ka sere Samuēli. Bera ba sāa wirugibu ben yenusō, Tolan bwese kera sōo. Ba sāawa wōrugōba ben waati ye sōo. Dafidin waati sōo, ben geera sāawa nōrōbun suba yenda yiru ka tōmbu nata (22.600).

³ Usin biiwa Yisiraya. Yisiraya ka win bibu ba sāawa be wirugibu nōobu. Win bii bera Mikaēli, ka Abudiasi, ka Yoeli, ka Yisiya.

⁴ Be ba wāa ka be sannu, tōn kurōbu ka bibu ba dabi sere ba koo kpī bu tōn durōbu nōrōbun suba tēna ka nōoba tia (36.000) wa be sōo be ba koo kpī bu tabu ko.

⁵ Isakarin bwese kera sōo, be ba tireru doke, ben geera sāawa nōrōbun suba wēne ka nōoba yiru (87.000). Be kpuro ba sāawa wōrugōba.

Benyamēē ka Nefitalin

bibun bweseru

⁶ Bibu itawa Benyamēē u mara. Bera Bela, ka Bekēē, ka Yedieli.

⁷ Bibu nōobuwa Bela u mara. Bera Esiboni, ka Usi, ka Usieli, ka Yerimōti, ka maa Iri. Ben baawure u sāawa win bwese keran wirugii. Be kpuro maa wōrugōbara. Ba bu tireru doke ma ben geera kua nōrōbun suba yenda yiru ka tōmbu tēna ka nne (22.034).

⁸ Bekēēn biba Semira, ka Yoasi, ka Eliesēē, ka Elionai, ka Omiri, ka Yeremōti, ka Abiya,

ka Anatōtu, ka Alamēti. Beni kpurowa ba sāa Bekēēn bibu.

⁹ Ma ba bu tireru doke nge mē ba ka swīne bwese kera ye sōo. Be kpuro ba sāawa yenu yēro wōrugōba. Ma ben geera sāa tōnu nōrōbun suba yendu ka goobu (20.200).

¹⁰ Yedielin biiwa Bilihani. Bilihanin biba maa Yeusi, ka Benyamēē, ka Ehudu, ka Kenaana, ka Setani, ka Taasisi, ka sere Akisasaa.

¹¹ Be kpuro ba sāawa Yedielin bibun bweseru. Be kpuro maa wōrugōbara. Ma ben baawure u sāa wirugii win bwese kera sōo. Ben geera sāawa nōrōbun suba wākura nōobu ka yiru, ka tōmbu goobu (17.200) be ba koo kpī bu tabu ko.

¹² Supimu ka Hupimu ba sāawa Irin bibu. Ma Husimu u maa sāa Akēēn bii.

¹³ Nefitalin biba Yasieli, ka Guni, ka Yesēē, ka sere Salumu. Beni kpuro ba sāawa Bilihan nikurōminu.

Manasen bibun bweseru

¹⁴ Bii be Manase u ka win kurō Sirigii mara, bera Asirieli ka Makiri wi u sāa Galadin tundo.

¹⁵ Makiri wiya u Hupimu ka Supimu kurōbu sua. Win sesun yīsira Maaka. Win bii yirusen yīsira Selofadi. Bii tōn kurōba Selofadi wi, u mara.

¹⁶ Maaka, Makirin kurō u bii tōn durō mara ma ba nūn yīsiru kā Peresi. U maa wure u bii tōn durō mara ma ba nūn yīsiru kā Seresi. Seresi wiya u Ulamu ka Rekemu mara.

¹⁷ Ulamun biiwa Bedani.

Beniwa ba sāa Galadi, Makirin bii, Manasen debubun bibun bweseru.

¹⁸ Hamōleketi, Galadin sesuwa u Isodu ka Abiesēē ka Mala mara.

¹⁹ Be ba sāa Semidan bibu, bera Akiyani ka Sikemu ka Likisi ka sere Aniamu.

Efaraimun bibun bweseru

²⁰ Efaraimun bibun bweseru wee. Efaraimu u Sutelaki mara. Ma Sutelaki u Berēdi mara. Ma Berēdi u Tahati mara. Ma Tahati u Eleada mara. Ma Eleada u Tahati mara.

²¹ Ma Tahati u Sabadi mara. Ma Sabadi u Sutelaki mara. Efaraimu u maa bibu yiru mara, Sutelaki baasi, beya Esēē ka Eleadi. Bera ba Gatigibu wōri bu ka sibun yaa sabenu mwa. Adama Gatigii be, siba bu go.

22 Ma Efaraimu u gəə wooru sina n ka tɛ. Ma win mero bisibu ba na ba nùn nukuru yemiasia.

23 Yen biruwa u ka win kurə menna, ma u gura sua u bii tən durə mara. Ma ba nùn yīsiru kā Beria yèn sō u nuku sankiranu wa win yenuə.

24 U maa bii tən kurə mara wi ba mō Seraki. Wiya u Bəti Horoni bana ye ya wāa wəwəə, ka ye ya wāa gunguru wəllə, ka maa Useni Seera.

25 Ma Beria wi, u seewa u Refa mara. Ma Refa u seewa u Resəfu mara. Ma Resəfu u seewa u Telaki mara. Ma Telaki u seewa u Takani mara.

26 Ma Takani u seewa u Ladani mara. Ma Ladani u seewa u Amihudu mara. Ma Amihudu u seewa u Elisama mara.

27 Ma Elisama u seewa u Nuni mara. Ma Nuni u seewa u Yosue mara.

28 Tem mɛ ba wa ba sina mɛya Bəteli ka yen wuu si su ka ye sikerenɛ. Siya Naarani ye ya wāa sōo yari yeru gia ka Gesɛɛ ye ya wāa sōo duu yeru gia ka yen baru kpaanu, ka Sikemu ka yen baru kpaanu, n ka girari Gasəə ka yen baru kpaanu.

29 Tem mɛ Manasen bibun bwesera wa, mɛya Bəti Seani ka yen baru kpaanu, ka Taanaki ka yen baru kpaanu, ka Mɛgido ka yen baru kpaanu, ka sere Dori ka yen baru kpaanu.

Wuu si səəra Yosefu, Isirelin biin bibun bwesera sina.

Aseən bibun bweseru

30 Be ba sāa Aseən bibu, bera Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka sere ben sesu Seraki.

31 Be ba sāa Berian bibu, bera Hebɛɛ ka Maakieli. Maakieli wiya u wuu ge ba mō Biisafiti swī.

32 Hebɛɛwa u Yafiletin mara ka Somɛɛ ka Hotamu ka sere ben sesu Sua.

33 Be ba sāa Yafiletin bibu, bera Pasaki ka Bimali ka sere Asifati. Be ba sāa Yafiletin bibu, bera mi.

34 Be ba sāa Samɛɛn bibu, bera Aki ka Roga ka Huba ka sere Aramu.

35 Be ba sāa win wənə Helɛmun bibu, bera Sofaki ka Yimina ka Seləsi ka sere Amali.

36 Be ba sāa Sofakin bibu, bera Sua ka Haanɛfɛɛ ka Suali ka Beri ka Yimura,

37 ka Beseri ka Hədu ka Samma ka Silisa ka Yitirani ka sere Beera.

38 Be ba sāa Yetɛɛn bibu, bera Yɛfunɛ ka Pisipa ka sere Ara.

39 Be ba sāa Ulan bibu, bera Ara ka Hanieli ka sere Risia.

40 Be ba sāa Aseən bibun bweseru, bera mi. Ben baawure u sāawa wirugii win beraə. Be kpuro ba sāawa wərugəba. Be ba tireru doke, ben geera sāawa nərəbun suba yenda nəəbu ka tia (26.000) be, be ba koo kpī bu tabu ko.

Bɛnyamɛn bwese keragii

be ba wāa Yerusalemu

8

1 Bibu nəəbuwa Bɛnyamɛɛ u mara. Wee nge mɛ ba ka swīnɛ, Bela ka Asibeli

2 ka Ara ka Nəka ka sere Rafa.

3 Be ba sāa Belan bibu, bera Adari ka Gera ka Abihudu

4 ka Abisua ka Naama ka Akoasi

5 ka Gera ka Sefufani ka sere Huramu.

6 Ehudun bii be ba sāa wirugibu Gebagibun suunu səə, ma ba ka bu da Manahatiə,

7 bera Namani ka Akiya ka sere Gera. Gera wi u ka bu da mi, wiya u Usa ka Ahihudu mara.

8 Saaraimu u win kurəbu yiru beni gira. Bera Husimu ka Baara. Yen biruwa u bibu gabu mara Məabuban temə.

9 Bii be u ka win kurə Hodəsi mara, bera Yobabu ka Sibiya ka Məsa ka Malikamu,

10 ka Yeusi ka Sokia ka sere Mirima. Be kpuro ba sāawa yenu yērobu.

11 Be u ka win kurə Husimu mara, bera Abitubu ka Elipali.

12 Be ba sāa Elipalin bibu, bera Ebɛɛ ka Miseamu ka sere Semɛɛ wi u wuu ge ba mō Onəə bana ka sere maa Lodu ka yen baru kpaanu.

13 Beria ka Sema be ba sāa wirugibu Ayalonigibun suunu səə, bera ba Gatigibu gira.

14-16 Be ba sāa Berian bibu, bera Akiyo ka Sasaki ka Yereməti ka Sebadia ka Aradi ka Edeɛ ka Mikaeli ka Yisifa ka sere Yoasi.

17-18 Be ba sāa Elipalin bibu, bera Sebadia ka Məsulamu ka Hisiki ka Hebɛɛ ka Yisimerai ka Yisilia ka sere Yobabu.

19-21 Be ba sāa Simɛin bibu, bera Yakimu ka Sikiri ka Sabidi ka Elienai, ka Silitai ka Elieli ka Adaya ka Beraya ka Simurati.

22-25 Be ba sāa Sasakin bibu, bera Yisipani ka Ebɛɛ ka Elieli ka Abudoni ka Sikiri ka

Hananu ka Hanania ka Elamu ka Antotia ka Yifideya ka sere Penueli.

²⁶⁻²⁷ Be ba sāa Yerohamun bibu, bera Sanserai ka Seharia ka Atalia ka Yaaresia ka Eliya ka sere Sikiri.

²⁸ Be ba sāa wirugibu nge mε ba ka swīne, bera mi. Ba wāawa Yerusalemu.

²⁹ Wi u Gabaoni swīi, u wāa Gabaoni mi. Win kurən yīsira Maaka.

³⁰ Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Nadabu,

³¹ ka Gedori ka Akiyo ka Sekεε,

³² ka sere Mikoloti, Simεan tundo. Ben tii ba wāawa Yerusalemu, ben mero bisibun boku.

Soolun bibun bweseru (I maa mεerio 9:39-44)

³³ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Soolu mara. Ma Soolu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali.

³⁴ Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Misee mara.

³⁵ Be ba sāa Miseen bibu, bera Pitoni ka Meleki ka Tarea ka sere Akasi.

³⁶ Akasiwa u Yehoyada mara. Ma Yehoyada u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mōsa mara.

³⁷ Ma Mōsa u Binεa mara. Ma Binεa u Rafa mara. Ma Rafa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara.

³⁸ Bibu nōba tia Aseli u mara. Bera Asirikamu ka Bokuru ka Isimεli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Beni kpurowa ba sāa Aselin bibu.

³⁹ Aseli wi, u wōnō mō wi ba sokumō Eseki. Bibu itawa Eseki wi, u mara. Bera Ulamu ka Yeusi ka Elifelēti.

⁴⁰ Ulamun bibu ba kuawa wōrugōba ka ten towobu. Ben bibu ka ben debuminu dabi. Ba tura nge tōmbu wunaa weeru ka wōkuru (150).

Be kpuro ba sāawa Benyamεen bibun bweseru.

9

¹ Ba Isireliba kpuron yīsa yorua ben gari garin tireru sōo nge mε ba ka swīne, bwese kεra ka bwese kεra.

Isireli be ba wurama yorun di

N deema ba Yudaba kpuro yoru mwa ba ka da Babiloniō kōsa ye ba kuan sō.

² Be ba gbia ba sina ben tem wusu sōo, bera Isireliba ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere Netiniba.

³ Be ba na ba sina Yerusalemu, bera Yudan bweseru ka Benyamεen bweseru ka Efaraimugiru ka Manasegiru.

⁴ Ka sere Utai wi u wāa Yudan bwese kεra sōo. U sāawa Amihudun bii. Amihudu wi, u sāawa Omirin bii, Imirin debubu, Banin sikadobu, Perεsin bwese kεra sōo.

⁵ Silonigibun bwese kεra sōora Asaya u wāa ka win bibu. Asaya wiya u sāa win bii gbiikoo.

⁶ Serakin bwese kεra sōora Yeweli ka wigibu ba wāa. Ben geera sāawa nata ka wεne ka wōkuru (690).

⁷ Be ba wāa Benyamεen bwese kεra sōo, bera Salu, Mesulamun bii, Hodafian debubu, Asenuan sikadobu,

⁸ ka Yibinεa, Yoramun bii, ka Ela, Usin bii, Mikirin debubu ka Mesulamu, Sefatian bii, Rewelin debubu, Yibinian sikadobu, ka sere ben tōmbu gabu.

⁹ Tōn be kpurowa ba sāa wirugibu ben yenusō nge mε ba ka swīne. Ben geera sāawa nenε ka wunōbu ka weeraakuru ka nōba tia (956).

¹⁰ Be ba sāa yāku kowobu, bera Yedaya ka Yoyaribu ka Yakini,

¹¹ ka Asaria. Win sikadobara Hilikiya ka Mesulamu ka Sadōku ka Merayōtu ka sere Akitubu wi u sāa Yinni Gusunōn sāa yerun wirugii.

¹² Adaya u maa sāa yāku kowo. Win sikadobara Yerohamu ka Pasuri ka Maakiya ka Masai ka Adieli ka Yasisia ka Mesulamu ka Mesilemiti ka Imeri.

¹³ Be ka begii be ba sāa wirugibu ben yenusō, ben geera sāawa tōmbu nōrōbu ka nata ka wunōbu ka wata (1.760). Be kpuro ba sāawa wōrugōba. Bera ba ra sōmburu ko Yinni Gusunōn sāa yerō.

¹⁴ Semaya u sāawa Lefi. Win sikadoba wee, nge mε ba ka swīne. Bera Hasubu ka Asirikamu ka sere Hasabia, Merarin bwese kεra sōo.

¹⁵ Be ba maa sāa Lefiba, bera Bakibakaa ka Herεsi ka Galali ka Matania. Matania win sikadobara Misee ka Sikiri ka Asafu.

¹⁶ Abudiasin tii u sāa wa Lefi. Win sikadobara Semaya ka Galali ka Yedutum. Berekia, Asan bii, Elikanan debubu wi u wāa Netofagibun temō, u maa sāawa Lefi.

¹⁷ Be ba sāa kōnnō kōsobu, bera Salumu ka Akubu ka Talumu, ka Ahimani ka begibu. Salumuwa u sāa ben wirugii.

18 Wiya u ra n wāa sina bokon kǎnnǎwǎ ge ga wāa sǎo yari yeru gia sere ka gisǎ. Be ba sǎa kǎnnǎ kǎsobu Lefin bweseru sǎo, bera mi.

19 Salumu, Koren bii, Abiasafun debubu, Koren sikadobu ka wigii be ba tie, bera ba ra Yinni Gusunǎn kuu bekurugirun kǎnnǎ kǎsu. Ben sikadobara ba ra raa sǎmbu te ko.

20 Finǎesi, Eleasaan biiwa u sǎa ben wirugii. Ma Yinni Gusunǎ u wāa ka wi.

21 Sakari, Mǎselemian biiwa u ra kuu bekurugii ten kǎnnǎ kǎsu.

22 Be kpuron geera sǎawa mi goobu ka wǎkura yiru (212). Bera ba ra kǎnnǎsu kǎsu. Ben yǎsa ba maa doke tireru sǎo ka ben wusu. Dafidi ka Gusunǎn sǎmǎ Samuǎliwa ba bu sǎmbu te nǎmu sǎndia.

23 Be ka ben bibun bwesera ba ra Yinni Gusunǎn sǎa yee ten kǎnnǎ si kǎsu.

24 Be ba sǎa yerun kǎnnǎ si kǎsu mi, ba ra n wāawa bera ka bera, sǎo yari yerǎ ka sǎo duu yerǎ, ka sǎo yǎsan nǎm geuǎ ka yen nǎm dǎwarǎ.

25 Begibu gabu ba ra nǎ ben mi saa ben wusun di bu ka bu sina mi alusuma tia.

26 Kǎnnǎ kǎsobun wirugibu nǎe be, ba sǎawa Lefiba. Ba ra n wāawa ben sǎmburu sǎo baadomma. Bera ba ra maa sǎa yerun dii sǎsu ka sǎa yee ten arumani kǎsu.

27 Ba ra kpunǎwa bu ka sǎa yee te sik-erena. Yam mù n sǎra, kpa bu ten kǎnnǎsu wukia.

28 Kǎnnǎ kǎso ben gaba ba ra yǎkurun dendi yǎnu kǎsu. Ba ra nu gariwa bà n nu yaramǎ. Kpa bu maa nu gari bà n nu duusiamǎ.

29 Ben gaba ba ra maa sǎa yerun dendi yǎa ni nu tie kǎsu ka sere maa som ka tam ka gum ka turare ye ba ra dǎo doke ka maa turare nubu durorugia.

30 Yǎku kowoba ba ra turare nubu durorugia ye ko.

31 Lefi ben turo, Matitia, Salumun bii gbiikoo, Koren bweseru sǎo, wiya u ra kiranu wǎ.

32 Wigibu gabu Kehatin bweseru sǎo, bera ba ra tǎo wǎrarugiru baateren pǎe ko, ye ba ra Yinni Gusunǎ yiyiye.

33 Bera ba sǎa Lefiban yǎnu yǎrobu. Bera ba ra maa wom kowobu kpare. Ba ra n wāawa sǎa yerun dinu ganu sǎo. Ba ku ra maa sǎma gaa ko, yǎn sǎ ba ra n sǎmburu mǎ sǎo sǎo ka wǎkuru.

34 Bera ba sǎa Lefiban yǎnu yǎrobu nge mǎ ba ka swǎine. Be, ba wāawa Yerusalemuǎ.

Sǎalun bibun bweseru (I maa mǎerio 8:29-38)

35 Yeyeli wi u Gabaoni swǎi, u wāawa Gabaoniǎ. Win kurǎn yǎsira Maaka.

36 Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Neri ka Nadabu,

37 ka Gedori ka Akiyo ka Sakari ka sere Mikoloti.

38 Mikoloti wiya u Simǎamu mara. Be kpuro ba wāawa Yerusalemuǎ begibun bǎkuǎ.

39 Nǎriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Sǎalu mara. Ma Sǎalu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali.

40 Yonatamwa u Mǎribu Baali mara. Ma Mǎribu Baali u maa Mǎsee mara.

41 Mǎseen biba Pitoni ka Mǎleki ka sere Tarea.

42 Akasiwa u Yara mara. Ma Yara u Alemǎti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mǎsa mara. Ma Mǎsa u maa Binǎa mara.

43 Binǎawa u Refaya mara. Ma Refaya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara.

44 Bibu nǎoba tia Aseli u mara. Ben yǎsa wee, Asirikamu ka Bokuru ka Isimǎeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Be ba sǎa Aselin bibu, bera mi.

DAFIDI, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

10

Sǎalu ka win bibun gǎo

(I maa mǎerio Samuǎli I, 31:1-13)

1 Filisitiba ba Isireliba tabu wǎri. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guurǎ.

2 Ba maa Sǎalun tii ka win bibu ita Yonatam ka Abinadabu ka Maakisua naamwǎ. Ma ba bii be go.

3 Sannǎ ge, ga Sǎalu swǎe. Ten towobu ba nǎn sǎenu twee ba mǎera kua gem gem.

4 Yera u win tabu yǎa sǎowo sǎowa u nǎe, u win takobi womǎ u nǎn ye sǎku kpa bango sarirugii be, bu ku raa nǎn sǎku bu yaa kasiki.

Adama durǎ wi, u yina u ko mǎ, domi berum nǎn mwa gem gem. Ma Sǎalu u takobi ye mwa u ka tii sǎka u kibarisi u taare.

⁵ Ye win tabu yāa sǎwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii sǎka nge me Sǎlu u kua. Ma ba gu yam tem mi.

⁶ Nge meya Sǎlu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu yāa sǎwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu.

⁷ Ye Isireli be ba wāa Yisireelin wǎwǎa ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, Sǎlu ka win bii tǎn durǎbu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si sǎ.

⁸ Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin yānu potirimǎ. Yera ba Sǎlu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guurǎ.

⁹ Ma ba Sǎlun wiru bura ba win tabu yānu kpuro potira. Yera ba sǎmǎbu gǎra bu yen labaari kpara ben būu diaǎ ka ben tǎmbun mi, ben tem sǎ kpuro.

¹⁰ Yera ba win tabu yānu sua ba doke ben būu dirǎ. Ma ba win wiru sua ba bwē ben būu wi ba mǎ Dagonin dirǎ.

¹¹ Sanam me Yabesi ye ya wāa Galadin temǎ, yen tǎmbu ba nua ye Filisitiba ba Sǎlu kua,

¹² yera be ba sǎa tabu durǎ wǎrugǎba ba seewa ba Sǎlu ka win bibun goo ni sua ba ka da Yabesiǎ. Ma ba ben kukunu sikua dǎru garun nuurǎ Yabesi mi. Ma ba nǎ bǎkua sǎo nǎba yiru.

¹³ Sǎlu u guwa yèn sǎ u Yinni Gusunǎ tǎnu kam kom kua, u n win woodaba mem nǎwε. U bikiaru dawa be ba ra gǎribu sokun mi.

¹⁴ U n Yinni Gusunǎ bikie. Ma Yinni Gusunǎ u dera u gu. Ma u win bandu sua u Isain bii, Dafidi wē.

11

Dafidi u kua Isireliban sunǎ (I maa mεerio Samuēli II, 5:1-3)

¹ Isireliba kpuro ba menna ba na Dafidin mi Heboroniǎ. Ma ba nǎn sǎwǎa ba nεε, bεε ka wunε, sa sǎawa yem tem.

² Baa yellun di, saa ye Sǎlu u sǎa bεsεn sunǎ, wuna a ra sun menna a sun kpara a ka tabu da, kpa a ka maa sun wurama. Gusunǎ wunen Yinni u maa nun sǎwǎa u nεε, wuna kaa ko bεsεn wirugii kpa a bεsε win tǎmbu kpara.

³ Yera Isireliban guro gurobu kpuro ba na Dafidi sina bokon mi Heboroniǎ. Ma u ka bu arukawani bǎkua Yinni Gusunǎn

wuswǎa Heboroni mi. Yera ba nǎn gum tǎre wirǎ, ba nǎn kua be, Isireliban sunǎ nge me Yinni Gusunǎ u gerua saa Samuēlin nǎn di.

Dafidi u Yerusalemu wǎri

u mwa

(I maa mεerio Samuēli II, 5:6-10)

⁴ Sǎo teeru, Dafidi ka Isireliba kpuro ba Yerusalemu wǎri. Yerusalemu yera ba maa sokumǎ Yebusi. Miya Yebusiba ba wāa.

⁵ Yera ba Dafidi sǎwǎa ba bεε, n n koorǎ u duuma wuu ge sǎ.

Adama Dafidi u bu wǎri u ben wuu gbǎraruguu ge mwa. N deema gera ba maa sokumǎ Siǎni. Yen biru ba gu soka Dafidin wuu.

⁶ N deema Dafidi u raa win tabu kowobu sǎwǎa u nεε, wi u gbǎa u Yebusiba wǎri u kamia, yērowa u koo ko tabu kowobun wirugii. Ma Yoabu, Seruyan bii u gbǎa u bu wǎri u kamia. Ma u kua wirugii.

⁷ Dafidi u da u sina wuu gbǎraruguu gen mi. Yen sǎna ba gu soka Dafidin wuu.

⁸ Ma u bani kua u ka gu sikerena. U banawa saa Milon di u ka sikerena. Ma Yoabu u maa gen mi n tie sǎnwa.

⁹ Ma Dafidin dam mu sosimǎ. Domi Gusunǎ wǎllu ka tem Yinni u wāa ka wi.

Dafidin tabu kowobu

(I maa mεerio Samuēli II, 23:8-39)

¹⁰ Wee be ba sǎa Dafidin tabu kowobun wirugibu. Be ka Isireliba kpurowa ba nǎn kua sina boko nge me Yinni Gusunǎ u gerua win tǎmbun sǎ. Ba nǎn mem nǎwǎwǎa mam mam win bandun waati ye kpuro sǎ.

¹¹ Yasobeamu, Hakumǎnin bii u sǎa tabu kowobun wirugii ben turo. Wiya u tǎmbu gooba wunǎbu (300) go ka yaasa nǎn teerun tabu sǎ.

¹² Yen biru Eleasaa, Dodon bii, Akosigii, u sǎawa tabu kowobu ita yen turo.

¹³ U wāa ka Dafidi Pasi Damimuǎ, sanam me Filisitiba ba menna bu ka bu tabu wǎri. Ma Isireliba ba duki Filisitiban wuswǎan di. N deema gberu gǎra wāa mi, tē sǎo ba ǎsu duura.

¹⁴ Yera Eleasaa ka win tǎmbu ba yǎra gbee ten suunu sǎo ba ka tu yina. Ma ba ka Filisitiba tabu kua ba bu go. Yinni Gusunǎ u bu nasara baka wē dǎma te.

¹⁵ Sǎo teeru Dafidin tabu sinambu tǎna ye sǎo, ben ita ba da ba nǎn deema Adulamun

kpee w̄aru, sanam me Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban w̄awa.

¹⁶ Saa ye s̄o, Dafidi u w̄a kpee w̄aru ge s̄o, ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehemu.

¹⁷ Ma Dafidi u Betelehemun beke kua u nee, wara u koo ka man Betelehemun gb̄ara k̄onn̄on d̄ak̄on nim naawa n̄o.

¹⁸ Yera win tabu dur̄bu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye w̄ari ka dam ba Dafidi nim me takama ba ka na. Adama u ñ mu n̄ra. U ka mu ȳakuru kuawa, u Yinni Gusun̄o yaria.

¹⁹ U nee, Gusun̄o u man gbara bu nee, n̄ena na nim me n̄ra. Domi men s̄ona t̄on beni ba ben w̄aru kari b̄orie. Nim me, mu s̄awa nge ben yem me mu koo raa yari.

Yen s̄ona u yina u mu n̄o.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu kowobu ita be, ba kua.

²⁰ Abisai, Yoabun w̄on̄wa u s̄a tabu sinambu tena yen wirugii. T̄ombu gooba wun̄buwa (300) u go ka win yaasa. Ma u ȳisuru yara wigibun suunu s̄o.

²¹ Ba n̄n̄n̄ beere w̄e too. Adama u ñ tabu dur̄bu ita be tura.

²² Benaya, Kabiseligii, Yehoyadan bii, u s̄awa tabu dur̄o w̄ruḡo. Ma u ȳisuru yara nasara dabi te u wan s̄o. Wiya u M̄abuban t̄ombu yiru gabu go, be ba s̄e nge gbee sinansu. Wiya u maa dua d̄ak̄o kpiriru s̄o u gbee sun̄o k̄asi mi, u go puran saa s̄o.

²³ Ma u Egibitin tabu dur̄o damgii goo go. Win gunum mu s̄awa ḡam soonu n̄obu. Ma u yaasa n̄eni. Yen buru ta s̄awa nge weson d̄eka ye u ra beku yasa t̄eke. Saa ye s̄o u n̄n̄n̄ w̄rim d̄o, bokura u n̄eni. Ye u tura mi, ma u dur̄o win yaasa ye u n̄eni mi w̄ra u ka n̄n̄n̄ s̄aka u go.

²⁴ Yeniba kpurowa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u ȳisuru yara tabu kowobu tena ye s̄o.

²⁵ U beere baka wa Dafidin tabu dur̄bu tena ye s̄o. Adama ya ñ tabu dur̄o gbiikobu ita begia tura. Ma Dafidi u n̄n̄n̄ kua win tiin k̄sobun wirugii.

²⁶ Dafidin tabu kowo ben gabun ȳisa wee, Asaeli, Yoabun w̄on̄o, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii,

²⁷ ka Sam̄oti, Harorigii, ka Helesi, Palonigii,

²⁸ ka Ira, Ik̄esin bii, Tekoagii, ka Abiesee, Anat̄ugii,

²⁹ ka Sibekai, Husagii, ka Ilai, Akoasigii,

³⁰ ka Maharai, Netofagii, ka Heledi, Baanan bii, wi u maa s̄a Netofagii,

³¹ ka Itai, Ribain bii, Gibeagii, ye ya w̄a Benyam̄en tem̄o, ka Benaya, Piratonigii,

³² ka Hurai, Nasale Gaasigii, ka Abieli, Arabagii,

³³ ka Asimafeti, Basarumugii, ka Eliaba, Saabonigii,

³⁴ ka Ben̄e Hasemu, Gisonigii, ka Yonatan, Sagen bii, Hararigii,

³⁵ ka Akiamu, Sakaan bii, Hararigii, ka Elifali, Urun bii,

³⁶ ka Hefee, Mekeragii, ka Akiya, Palonigii,

³⁷ ka Hesiro, Kaameligii, ka Naarai, Esibain bii,

³⁸ ka Yoeli, Natanin m̄o, ka Mibisaa, Hagirin bii,

³⁹ ka Sel̄eki, Am̄onigii, ka Nakarai, Ber̄otugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu ȳanu s̄abe,

⁴⁰ ka Ira, ka Garebu be ba s̄a Yet̄eba,

⁴¹ ka Uri, Heti, ka Sabadi, Alaigii,

⁴² ka Adina, Sisan bii, Rub̄enin bwese keran wirugii turo, wi u tabu kowobu tena m̄o,

⁴³ ka Hanani, Maakan bii, ka Yosafati, Mitinigi,

⁴⁴ ka Osiasi, Asitar̄otugii, ka Sama, ka Yeyeli be ba s̄a Hotamun bibu, Arōegibu,

⁴⁵ ka Yedieli, Simurin bii, ka win w̄on̄o Yoka, Tisigii,

⁴⁶ ka Elieli, Makafimugii, ka Yeribai, ka Yosafia, Elinamun bibu, ka Yitima, M̄abu,

⁴⁷ ka Elieli, ka Ob̄edi, ka Yasieli, Sobagii.

Tabu kowo be ba ka Dafidi

n̄o tia kua S̄ōlun waati

12

¹ Sanam me Dafidi u kpikuru sua u da Sikilaḡo u ka S̄ōlu Kisin bii tonda, yera gaba seewa ba da win mi. Ba s̄awa tabu dur̄o w̄ruḡaba be ba s̄aru s̄a bu ka n̄n̄n̄ tabu somi.

² Ma ba t̄ennu ka kpurant̄enu n̄eni. Ba maa ye kpuron tobu ȳewa n̄m geu ka n̄m dwaru.

Be ba s̄a Benyam̄eba, S̄ōlun bwese kera s̄o,

³bera tabu sunə Akiesεε ka Yoasi be ba sāa Sema, Gibeagiin bibu, ka Yesieli, ka Peleti be ba sāa Asimafetin bibu, ka Beraka ka Yehu be ba sāa Anatətugibu,

⁴ka Yisimaya, Gabaonigii, wi u sāa tabu sinambu tēna yen wirugii turo,

⁵ka Yeremi ka Yasieli, ka Yokanani ka Yosabadi, Gederagii,

⁶ka Elusai ka Yerimoti ka Bealia ka Semaria ka Sefatia, Harəfugii,

⁷ka Elikana ka Yisiya ka Asareli, ka Yoesεε ka Yasobeamu, be ba sāa Koren bwese keragibu,

⁸ka Yoela ka Sebadia be ba sāa Yerohamun bibu, Gedorigibu.

⁹Gadiba səə, tabu durə wərugəba ba na Dafidin mi kpee wəru gen mi, gəburə. Ba sāawa be ba tabu tobu yē. Ma ba tereu ka yaasi neni. Ba dam məwa nge gbee sinansu. Ma ba sāu nge nem ni nu wāa guunu wəllə.

¹⁰⁻¹⁴Ba sāawa tənə wəkura tia. Bera tabu sunə Eσεε ka Abudiasi ka Eliabu ka Misimana ka Yeremi ka Atai ka Elieli ka Yokanani ka Elisabadi ka Yeremi ka Makibanai.

¹⁵Be ba sāa Gadigibu ba ka sāa tabu sinambu, bera mi. Wi u piiburu bo be səə, wiya u koo təmbu wunəbu (100) tabu wəri. Wi u maa bo, kpa u təmbu nərəbu (1.000) tabu wəri.

¹⁶Bera ba Yuudeni təbura wəən suru gbiikoo səə, sanam mε ya nim yiba sere bəwə. Bera ba maa tən be ba wāa wəwi səə gira yen səə yari yeru gia ka yen səə duu yeru gia.

¹⁷Benyamεεba ka Yudaba ben tii ba maa na Dafidin mi kpee wəru mi.

¹⁸Dafidi u bu sennə da, ma u bu səwə u nεε, i n ween na nen mi ka bwisiku geenu, i ka man somi, kon ka bεε nəə tia ko. Adama i n ween na i ka man samba ko, kpa nen yiberεba bu ka man go sanam mε na n taare gaa kue, Gusunə besen baababan Yinni u ye waawo, kpa u sun siria.

¹⁹Yera Yinni Gusunə Hunde u dua Amasai, tabu sinambu tēna yen turo səə, ma u gerua u nεε,

wuna sa ka yōra,

wunε Dafidi, Isain bii.

Wunε ka be ba nun somimən bwēra yu kpunə.

Domi Gusunə wunen Yinni u nun faaba kua.

Ma Dafidi u bu mwa ka nuku dobu. Ma u dera ba dua win tabu sinambun wuuru səə.

²⁰Manasen bwese keran təmbu ba Dafidi swīi sanam mε wi ka Filisitiba ba dəə bu ka Səəlu tabu ko. Adama ba n Filisiti be somi. Domi ye Filisiti ben wirugibu ba wesiana, ba Dafidi girawa ba nεε, u ko n wāawa Səəlu win yinnin biruə kpa u ra bu wiru bəəri.

²¹Manasen bwese keragii be ba Dafidi swīima sanam mε u gəsirama Sikilagiə, bera Adina ka Yosabadi ka Yedieli ka Mikaeli ka Yosabadi goo ka Elihu ka Silitai. Be kpuro ba sāawa Manasen bwese keran tabu kowo wuunun wirugibu.

²²Bera ba Dafidi somi domi be kpuro ba sāawa tabu durə wərugəba ka maa tabu sinambu.

²³Təə baatere, təmbu ba ra n naaməwa Dafidin mi bu ka nūn somi sere win tabu kowobu ba dabia ba dam kua nge Gusunə tabu kowobu.

Tabu sinam be ba Dafidi kua

Isireliba kpuron sunə

²⁴Tabu kowo be ba na Dafidin mi Heboroniə bu ka nūn Səəlun bandu wesia nge mε Yinni Gusunə u gerua, ben geeru wee.

²⁵Yudan bwese kera səə, tabu kowo be ba tereu ka yaasi neni, ba sāawa tənə nərəbun suba nəəba tia ka nεε (6.800).

²⁶Simεən bwese kera səə, be ba sāa tabu durə wərugəba ben geera sāawa nərəbun suba nəəba yiru ka wunəbu (7.100).

²⁷Lefiban bwese kera səə, təmbu nərəbun suba nne ka nata (4.600) ba wāa,

²⁸ka Yehoyada, Aronin yenun wirugii ka win təmbu nərəbun suba ita ka nata ka wunəbu (3.700),

²⁹ka Sadəku, aluwaasi kpembu wi u sāa tabu durə wərugə ka wirugibu yenda yiru be ba sāa win tondon yenugibu.

³⁰Benyamεen bwese kera səə, be ba sāa Səəlun mero bisibu, ba sāawa təmbu nərəbun suba ita (3.000) domi ben dabira ba ka Səəlu yōra n ka saa ye girari.

³¹Efaraimun bwese kera səə ba sāawa nərəbun suba yendu ka nεε (20.800). Ba bu gara yenu ka yenu. Ba sāawa tabu durə wərugəba be ba yīsiru yara.

³²Manasen bwese keran sukumgibu ba sāawa nərəbun suba wəkura nəəbu ka ita (18.000). Bera ba soka ka ben yīsa bu ka da bu Dafidi ko sunə.

³³ Isakarin bwese kera sɔɔ, ba sãawa tabu sinambu goobu (200) ka sere maa ben tɔn be ba kpare. Isakarin bwese keragii be, ba ben waatin asansi yɛ bu ka tubu ye Isireliba ba koo ko.

³⁴ Sabulonin bwese kera sɔɔ, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeraakuru (50.000) be ba tabu yɛ, ba maa tabu yãa bwese bwe-seka nɛni, ba sɔɔru kpeere bu ka tabu ko ka gɔru tia.

³⁵ Nɛfitalin bwese kera sɔɔ, ba sãawa tabu sinambu nɔrɔbu (1.000) ka sere maa tabu kowobu nɔrɔbun suba tɛna ka nɔɔba yiru (37.000) be ba tɛrɛnu ka yaasi nɛni.

³⁶ Danun bwese kera sɔɔ, be ba tabun sɔɔru kpeere, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu ka ita ka tɔnu nata (28.600).

³⁷ Aɛɛn bwese kera sɔɔ, be ba tabu yɛ ma ba sɔɔru sãa bu ka tabu ko, ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba weeru (40.000).

³⁸ Be ba wãa Yuudenin sɔɔ yari yeru gia, Rubɛniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgibu ba sãawa tɔmbu nɔrɔbun suba wunaa teeru (120.000). Ba maa tabu yãa bwese bweseka mɔ.

³⁹ Tɔn be ba tabun sɔɔru sãa mi, be kpurowa ba na Heboroniɔ ka gɔru tia, kpa bu ka Dafidi ko Isireliba kpuron sunɔ. Ma Isireli be ba tie ba ka bu nɔɔ tia kua.

⁴⁰ Ma ba kua sɔɔ ita Dafidin mi, ba dimɔ ba nɔrumɔ. Domi begibu ba dɛanun sɔɔru kua ben sɔ.

⁴¹ Yen biru be ba wãa ben bɔkuɔ n ka girari Isakariba, ka Sabuloniba ka sere Nɛfitaliba, ba ra ben ketɛkunu ka ben yooy-oosu ka ben birakɔsu ka sere maa ben ketɛba dɛanu sɔbimɛwa bu ka na, ka maa som ka figi gbebi, ka resɛm gbebi, ka tam ka gum, ka ketɛba ka yãanu dabi dabinu, domi be kpuro ba wãa nuku dobu sɔɔ.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

woodan kpakororu yi

Obɛdi Edɔmun yɛnuɔ

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 6:1-11)

13

¹ Sɔɔ teeru Dafidi u tabu kowobu nɔrɔm nɔrɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu mɛnna ka sere maa wirugii be ba tie.

² Ma u be kpuro sɔɔwa u nɛɛ, yɛni yà n ween na Gusunɔ bɛɛn Yinnin min di, ma

ya bɛɛ wɛre, i de su sɔmɔbu gɔri bɛɛgibun mi Isirelin tem kpuro sɔɔ, yãku kowobu ka Lefiban mi be ba wãa wuu marosɔ ka kpara yɛnɔ kpa bu mɛnna.

³ Kpa su ka Gusunɔ bɛɛn Yinnin woodan kpakoro te wurama. Domi sa n ten gari kue Sɔɔlun waati sɔɔ.

⁴ Ma tɔn be kpuro ba wura bu ko mɛ. Domi gari yi, yi ka bu naawa.

⁵ Ma Dafidi u Isireliba kpuro mɛnna saa Sikorin di ye ya wãa Egibitiɔ sere ka Hamatin duu yerɔ kpa bu da bu Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te suama Kiriati Yarimun di.

⁶ Yera Dafidi u seewa ka Isireli be kpuro ba da Baalɔ ye ba maa mɔ Kiriati Yarimu, Yudan temɔ, bu ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te tama, tɛn wuswaaɔ ba ra Yinni Gusunɔn yɛsiru soku, wi u ra n sɔ ten wɔllɔ wɔllun kɔsobun suunu sɔɔ.

⁷ Ma ba tu sua ba doke naa keke kpaa gaa sɔɔ ba ka doona Aminadabun yɛnun di. Usa ka Akiyowa ba naa keke ye kpare.

⁸ Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu swii ba mɔrɔkunu soomɔ ka gɔɔgenu, ka bara kpɔnu, ka seketirɛnu, ka yankokonu. Ma ba womusu mɔ ba yaamɔ ka ben dam kpuro ba ka Gusunɔ sãamɔ.

⁹ Saa yɛ sɔɔ ba tura Kidonin doo soo yerɔ, yera kpakoro te, ta wɔrumaa dɔɔ, ma Usa u nɔma dɛmia u tu gaba.

¹⁰ Mii mii, Yinni Gusunɔ u ka nɔn mɔru kua. Ma u dera u wɔruma kpakoro ten bɔkuɔ u gu, yɛn sɔ u tu baba.

¹¹ Dafidi u mɔru kua too yɛn sɔ Yinni Gusunɔ u ka Usa sɛɛyasia mɛ. Ma u yam mi yɛsiru kã Perɛsi Usa. Yen tubusiana Usan goo yeru. Yisi tera ba ka mu sokumɔ sere ka gisɔn gisɔ.

¹² Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ nasia dɔma te. Yera n dera u ka nɛɛ, amɔna u koo ko u ka Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te turi win yɛnuɔ.

¹³ U n dere bu gina ka tu da win yɛnuɔ Yerusalemɔ. U dera ba ka tu dawa Obɛdi Edɔmu Gatigiin yɛnuɔ.

¹⁴ Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusunɔ u durɔ wi ka win yɛnugibu ka maa ye u mɔ kpuro domaru kua.

14

Dafidi u wāa Yerusalemu

(I maa mæerio 3:5-9; Samuēli II, 5:11-16)

¹ Sōo teeru, Hiram, Tirin suno u Dafidi sōmōbu gōria ka dāa gea ye ba sokumo sēduru ka dāa dākobu ka be ba ra kpenu dāku, kpa bu nūn sina kpaaru bania.

² Dafidi u tuba ma Gusunōwa u win bandun dam siremō. Wiya u maa ban te wōlle suamō win tōmbu Isireliban sō.

³ Yen biru Dafidi u maa kurōbu gabu sua Yerusalemu. Ma ba nūn bii tōn durōbu ka tōn kurōbu marua.

⁴ Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salomō

⁵ ka Yibaa ka Elisua ka Elifeleti

⁶ ka Nōga ka Nefēgi ka Yafia

⁷ ka Elisama ka Beliada ka sere Elifeleti goo.

Dafidi u Filisitiba kamia

(I maa mæerio Samuēli II, 5:17-25)

⁸ Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum tāre wirō u kua Isireliba kpuron suno, yera be kpuro ba seewa ba nūn wōrim wee. Ye u nua mē, yera u sara u da u ka bu yinna.

⁹ Saa ye sōora Filisiti be, ba tunuma ba tēria Refan wōwāo.

¹⁰ Ma Dafidi u Yinni Gusunō bikia u nēē, n doo n Filisiti be wōri? Kaa man bu nōmu bēria?

Ma Yinni Gusunō u nūn wisa u nēē, a doo, kon nun bu nōmu bēria.

¹¹ Ma ba seewa ba da Baali Perasimu. Miya Dafidi u Filisiti be go go. Ma u gerua u nēē, Yinni Gusunō u nēn yibēreban wuuru gīa nge mē nim tora ya ra guna gīē.

Yen sōna ba yam mi yīsiru kā Baali Perasimu.

¹² Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bwāarokunu deri mi. Ma Dafidi u win tōmbu sōōwa bu nu guro bu dōō mēni.

¹³ Amēn biru, Filisiti be, ba kpam na ba tēria Refan wōwā mi.

¹⁴ Ma Dafidi u Yinni Gusunō bikia u nēē, n maa doo n bu wōri? Ma Yinni Gusunō u nūn wisa u nēē, oo. Adama a ku da sōru sōrum mē. A besiro kpa a da a n wāa dāa ye ba mō miren sōōwō.

¹⁵ Sanam mē a naa damu damusu gasu nōmō dāa wōllō, a yarima. Domi nē, Yinni Gusunōwa na nun gbiiye n ka ben sansani ye wōri.

¹⁶ Ma Dafidi u kua nge mē Yinni Gusunō u nūn sōōwa. U da u Filisiti be go go saa Gabaonin di n ka da Gesēēo.

¹⁷ Ma Dafidi u yīsiru yara tem baama kpuro sōo. Ma Yinni Gusunō u nūn dam wē bwesenu kpuro sōo.

Dafidi u Yinni Gusunōn

woodan kpakororu wāa yeru

sōoru kua

15

¹ Yeniban biru, Dafidi u tii dia bania Yerusalemu. U maa Yinni Gusunōn woodan kpakororu wāa yeru kua mi.

² Ma u nēē, Lefiba tōnawa n weenē bu tu sōbe. Domi bera Yinni Gusunō u gōsa bu ka tu sōbe, kpa bu maa ten sōmburu ko saa kpuro sōo.

³ Ma Dafidi u Isireliba kpuro mēna Yerusalemu bu ka Yinni Gusunōn woodan kpakoro te da ten ayerō mi u sōoru kua ten sō.

⁴ U maa yāku kowobu Aronin bwe-serugibu ka Lefiba mēna.

⁵ Kehatin bweseru sōo, Urieliwa u sāa wirugii ka wigibu tōnu wunaa teeru (120).

⁶ Mērarin bwese kēra sōo, Asayawa u sāa wirugii, ka wigibu tōmbu goobu ka yēndu (220).

⁷ Gēēsōnin bwese kēra sōo, Yoeliwa u sāa wirugii ka wigibu tōmbu wunaa teeru ka wōkuru (130).

⁸ Elisafanin bwese kēra sōo, Semayawa u sāa wirugii ka wigibu tōnu goobu (200).

⁹ Heboronin bwese kēra sōo, Elieliwa u sāa wirugii ka wigibu tōnu wēnē (80).

¹⁰ Usielin bwese kēra sōo, Aminadabuwa u sāa wirugii ka wigibu tōnu wunōbu ka wōkura yiru (112).

¹¹ Ma Dafidi u yāku kowobu Sadōku ka Abiataa soka, ka sere maa Lefi beni, Urieli ka Asaya ka Yoeli ka Semaya ka Elieli ka sere Aminadabu.

¹² Ma u bu sōōwa u nēē, bēēya i sāa wirugibu Isireliban bwese kēri sōo. Yen sō, i tii dēerasio bēē ka bēēn yēnugibu, kpa i da i ka Gusunō bēē Isireliban Yinnin woodan kpakororu suama i ka na yam mi na tu wāa yeru kua sōo.

13 Yellu, Gusunə bəsen Yinni u sun sɛɛyasia ka gəɔ yèn s̄ i ñ daa wāa mi, ma sa ñ win wooda mɛm nɔwɛ.

14 Yera yāku kowo be, ka Lefi be, ba tii dɛɛrasia bu wa bu ka Gusunə be Isireliban Yinnin woodan kpakoro te suama.

15 Ma Lefi be, ba kpakoro te sua ba seru sɔndi ka ten dāa pɔɔsi yi ba ra ka tu sue nge mɛ Yinni Gusunə u raa yiire bu ko saa Mɔwisin nɔn di.

16 Ma Dafidi u maa Lefiban wirugii be sɔwɔa u nɛɛ, bu begibu sɔru koosio be ba koo womusu ko ba n guunu ka mərəkunu ka sɛkɛtirɛnu soomə ka dam bu ka nuku dobu sɔsi.

17 Be Lefiba ba sɔru koosia, bera Hemani, Yoelin bii ka win sɔm kowosii beni, Asafu, Berekian bii ka sere maa Etani, Kusayan bii, Mɛrarin bwese kɛragii.

18 Be ba maa sw̄i, bera Sakari ka Beni ka Yaasieli ka Semiramotu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Benaya ka Maaseya ka Matitia ka Elifɛle ka Mikinɛya ka Obɛdi Edəmu ka sere Yeyeli. N deema beni kpuro ba s̄awa kənnɔ k̄sɔbu.

19 Wom kowo be ba sɛkɛtirɛnu soomə ni ba kua ka sii gandu, bera Hemani ka Asafu ka sere Etani.

20 Be ba maa guunu soomə ni nu ḡru yāka mə, bera Sakari ka Asieli ka Semiramotu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Maaseya ka sere maa Benaya.

21 Matitia ka Elifɛle ka Mikinɛya ka Obɛdi Edəmu ka Yeyeli ka sere Asasia, bera ba mərəku sɛrum nɔba itaginu soomə ba ka womusu sw̄i.

22 Lefi be sɔɔ, Kenaniawa u s̄aa wom kowo ben wirugii. Wiya u bu womusu koosiamə domi u ȳru mə.

23 Be ba ra Yinni Gusunən woodan kpakoro te sɔbe, bera Berekia ka Elikana

24 ka Obɛdi Edəmu ka Yehia. Yāku kowo be ba ra kəbi so Yinni Gusunən woodan kpakoro ten wuswaaɔ, bera Sebania ka Yosafati ka Netanɛeli ka Amasai ka Sakari ka Benaya ka sere Eliesɛɛ.

Yinni Gusunən

woodan kpakororu

ta tura Yerusalemu

(I maa mɛrio Samuɛli II, 6:12-19)

25 Dafidi ka Isireliban guro gurobu ka tabu kowobu nərəm nərəm wirugibu ba

swaa wəri ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te wee Obɛdi Edəmun yɛnun di ka nuku dobu.

26 Yinni Gusunə u wāa ka Lefi be ba win woodan kpakoro te sɔwɔa. Ma ba kɛtɛ nɔɔba yiru ka yāa kinɛnu nɔɔba yiru go ba ka yākuru kua.

27 Dafidi ka Lefi be ba woodan kpakoro te sɔwɔa ka wom kowobu, ka sere Kenania wi u wom kowo be kpore, be kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka w̄ɛ damgii. Yen biru, Dafidi u maa yāku kowon yabe tarakpe doke.

28 Isireliba kpuro ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te na Yerusalemu. Ba kuuki m̄ nuku dobu s̄, ma ba kəbi ka sɛkɛtirɛnu ka guunu ka mərəkunu soomə.

29 Ye ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te duɔ Dafidin wuuɔ, yera Mikali Sɔɔlun bii tən kurɔ u mɛɛrima saa fɛnɛntin di. Ye u wa sina boko Dafidi u ȳɔkumə u yaamə, yera u n̄n gɛma.

16

1 Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayerɔ kuu bekurugiru sɔɔ te Dafidi u kua ten s̄. Yen biruwa u Yinni Gusunə yāku d̄ɔ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua.

2 Ye Dafidi u yāku ni kua u kpa, yera u win tambu Isireliba domaru kua ka Yinni Gusunən ȳsiru.

3 Ma u be kpuro d̄ianu b̄nu kua, tən kurəbu ka tən durəbu. U baawure p̄ɛ ka yaa w̄ɔra w̄ɛ ka sere maa kira te ba kua ka resɛm gbɛba.

Lefiba ba Yinni Gusunə

siamə ka womusu

(I maa mɛrio Womu 105:1-15; 96; 106:1,47-48)

4 Ma Dafidi u Lefi ben gabu s̄ma w̄ɛ woodan kpakoro ten s̄, kpa bu ka Gusunə be Isireliban Yinni s̄. Kpa bu n̄n siara, kpa bu n̄n bɛɛɛ w̄ɛ.

5 Asafuwa u s̄aa ben wirugii. Ma Sakari u s̄aa win yiruse. Ma Yeyeli ka Semiramotu ka Yehieli ka Matitia ka Eliabu ka Benaya ka Obɛdi Edəmu ka sere Yeyeli ba guunu ka mərəkunu soomə. Ma Asafu u maa sɛkɛtirɛnu soomə.

⁶ Ma yāku kowo beni, Benaya ka Yasieli ba kabi soomə taa taa Yinni Gusunən woodan kpakoro ten wuswaaə.

⁷ Təə tera Dafidi u dera Asafu ka wigibu ba Yinni Gusunə tōmam torua. Ba nεε,
⁸ i Yinni Gusunə siaro, kpa i nùn sã, kpa i bwesenu nəəsia səm baka ni u kua.

⁹ I nùn təmə. I nùn siaro ka womusu, kpa i win səm maamaakiginun gari kpara.

¹⁰ I yēerio win yīsi dēerarun sã, kpa i nuku dobu ko bεε bèn gōru ga nùn kasu.

¹¹ I gəsiro Yinni Gusunə Dam kpurogiin mi, kpa i nùn kasu baadomma.

¹²⁻¹³ Bεε Isireliba, Yakəbu Gusunən səm kowon bweseru,

bεε be u gəsa, i yaayo səm maamaakigii ni u kua ka gari yi u bεε sōwa.

¹⁴ Gusunəwa u sã bεsen Yinni. Wiya u koo handunia kpuro siri.

¹⁵⁻¹⁶ I arukawani ye yaayo baadomma ye u ka Aburahamu bəkua ka maa nəə mwεε te u Isaki kua.

¹⁷ U ka ye Isireliba, Yakəbun bweseru bəkuaawa ya n sã wooda sere ka baadommaə.

¹⁸ U nεε, u koo bu Kananin tem wē bu tubi di.

¹⁹ N deema sanam mε, Isireliba ba n dabi, ma ba sã səbu tem mε səə.

²⁰ Ba ra n daaməwa bwese tukunun mi ka wuu tukusə.

²¹ Adama u n dera goo u bu dam dərə. U maa sinambu sεyasia ben sã.

²² U nεε, i ku nən tən be na gəsa baba. I ku maa nən səməbu kōša kua.

²³ Yen sã, bεε handuniagibu, i Yinni Gusunə təmə.

I win faaban gari kparo tōə baatere.

²⁴ I win yikon girima ka win səm maamaakiginu kparo bwesenun suunu səə.

²⁵ Domi Yinni Gusunə u kpā. Wiya n weenε bu siara.

U būnu kpuro nanum kere.

²⁶ Bwese tukunun būnu nu sãawa kam dirum.

Adama Yinni Gusunəwa u wəllu kua.

²⁷ Yiiko ka girima ya wãa win wuswaaə.

Ma dam ka nuku dobu wãa win wãa yerə.

²⁸ Bεε bwesenu kpuro, i Yinni Gusunə yiiko ka bεεε wēeyə.

²⁹ I Yinni Gusunən yīsiru yiiko wēeyə. I ka nùn kēnu daawo win sãa yerə.

Kpa i yiira win wuswaaə

i nùn sã win dēerarun sã.

³⁰ Bεε handuniagibu kpuro,

i diirio win wuswaaə.

Tem mu dam mə,

mu n bāarimə.

³¹ Wəllu, a yēerio,

kpa tem mu nuku dobu ko.

I bwesenu kpuro sōwə

ma Yinni Gusunə u bandu dii.

³² Nim wōku gu kuuki koowo,

ka ye ya wãa ge səə.

Ye ya wãa gen bera mi gia kpuro, yu nuku dobu koowo.

³³ Dānu, i nuku dobu kuuki koowo

Yinni Gusunən wuswaaə.

Domi u wee u handuniagibu siri.

³⁴ I Yinni Gusunə siaro win tən geerun sã.

Win kīru ta n nəru mə.

³⁵ I nùn nəəgiru sueyo i nεε,

Gusunə bεsen Faaba kowo, a sun faaba koowo.

A sun wəro bwese tukunun nəman di, kpa a sun menna.

Saa yera sa ko nun təma

sa n wunen yīsi dēeraru soku,

kpa sa n yēerimə, sa n mə,

³⁶ Gusunə, Isireliban Yinni,

wuna ba ko n siaramə sere ka baadommaə.

Ma təmbu kpuro ba nεε, ami! I Yinni Gusunə siaro.

³⁷ Yen biru Dafidi u Asafu ka wigibu yiire ba n wãa Yinni Gusunən woodan kpakoro ten mi, ba n səmburu mə baadomma.

³⁸ Ma u Obedi Edəmu ka Hosa ka begibu gəsa. Ben geera sãawa təmbu wata ka nəəba ita (68). Obedi Edəmu, Yedutum bii, ka Hosa ba sãawa kənnə kəsobu.

³⁹ Ma Dafidi u yāku kowo Sadəku ka wigibu yiire bu səmburu ko gunguru wəllə Gabaoniə, mi ba ra Yinni Gusunə yākuru kue,

⁴⁰ ba n da nùn yāku dōə mwaararuginu kue baadomma yāku yerə, bururu ka yoka, kpa bu maa ko kpuro ye ya wãa wooda səə ye u Isireliba wē.

⁴¹ Be səəra Hemani ka Yedutum ka sere be ba gəsa ba ben yīsa sia sia mi, bu ka Yinni Gusunə sã ba wãa. Domi wi, Yinni

Gusunən tən geeru ta ra n wāawa sere ka baadommao.

⁴² Hemani ka Yedutum, bera ba ra kəbi ka səkətirənu ka sere maa yāa ni nu tien wunanəsu ko, ni ba ra ka womusu ko bə n Yinni Gusunə sāmə. Yedutum biba ba maa sāa kənnən kəsobu.

⁴³ Yen biru, təmbu kpuro ba gəsira ba wura ben yenusə. Ma Dafidi u maa da win yenuə u ka win yenugibu domaru kua.

17

Nə mwεε te Gusunə u Dafidi

ka win bibun bweseru kua (I maa mεerio Samuēli II, 7:1-17)

¹ Ye Dafidi u da u sina win yenuə, yera u Gusunən sāmə Natani sōwa u nεε, n weene na n wāa diru sə te ba kua ka dāa gea ye ba mə sɛduru, kpa Gusunən woodan kpakororu ta n wāa kuu bekurugiru sə?

² Ma Natani u nùn wisa u nεε, a doo a ko nge mε a gōru doke kpuro. Domi Yinni Gusunə u wāa ka wunε.

³ Ye n kua wōkuru, yera Yinni Gusunə u Natani sōwa kāsiru sə u nεε,

⁴ a doo a nən səm kowo Dafidi sə a nεε, nε, Yinni Gusunə na nùn sōmə ma n n wi u koo man diru bania mi na ko n wāa.

⁵ Domi na n sinare diru garu sə saa mìn di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua gisə. Adama na ra n wāawa kuu bekurugirə kpa ba n ka man bəsu.

⁶ Baama mi sa da nε ka Isireliba, na ra kparobu gəsiwa ba n be ba tie kpare. Adama na n ben goo taare wēere n nεε, mban sōna u n man diru banie ka dāa ye ba mə sɛduru.

⁷ Yen sə, a doo a Dafidi nən səm kowo sə a nεε, nε, Gusunə wəllu ka tem Yinni, na nεε, yāa kparabun diya na nùn wunama u n ka sāa nən təmbu Isireliban kparə.

⁸ Na wāa ka wi, baama kpuro mi u da. Meya na nùn win yiberəba dera. Ma na dera u yīsiru yara nge tən boko dunia sə.

⁹ Na nən təmbu Isireliba ayeru kua na bu sinasia ba n ka wāa mi ka bəri yendu, kpa tən kəsobu bu ku raa maa se bu bu nəni sə

¹⁰ nge mε ba bu kua yellu kparobun waati sə. Na win yiberəba kpuro sekuru doke. Nε, Yinni Gusunəwa na nùn sōmə ma kon nùn ko bwese bakarun nuuru.

¹¹ Win saa yə n tura u gu, ba nùn sika win baababan sikaə, kon win bii turo wuna u bandu di, kpa n ban ten dam sire.

¹² Bii wiya u koo man diru bania, kpa n win sina gəna swī ya n dam mə sere ka baadommao.

¹³ Na kon sāa nge win tundo, kpa u n maa sāa nge nən bii. Na n nùn nən durom wunarimə nge mε na mu sunə wi u nùn gbiiye wunari.

¹⁴ Kon nùn ko nən təmbun sunə, kpa n win ban ten dam sire sere ka baadommao.

¹⁵ Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u da u yi Dafidi sōwa nge mε Yinni Gusunə u nùn sōsi kāsī te sə.

Dafidi u kanaru kua

(I maa mεerio Samuēli II, 7:18-29)

¹⁶ Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunən sāa yerə. U gerua u nεε, Yinni Gusunə, na yē ma na n sāa gāanu. Nən bwesera kun maa gāanu tura. Ka mε, a man kua sunə Yerusalemu mini.

¹⁷ Ma a ye garisi gāa piiminu wunen mi. Domi a kpa gerumə nge mε nən bweseru ta ko n sāa sia. Ma wunε wi a kpā, a man ye sōmə nε wi na sāa tən diro.

¹⁸ Mba kon maa gere bεere ye a man doke mìn sə. Domi a man yē kə.

¹⁹ Yinni Gusunə, wunen gari ka maa wunen gōrun kīrun saabuwa a ka man gāa baka nini kpuro kua. Ma a man nu sōsi.

²⁰ Gāanu kpuro ye sa nua a kua, ya sōsi ma a kpā. Goo sari wi u sāa nge wunε. Wunε turowa a sāa Gusunə.

²¹ Bweseru garu maa sari nge bεε Isireliba te ta koo nεε, ten būu u tu yakama yorun di, ma u tu yīsiru kā ta n ka sāa wigiru. Ka geema, gāa bakana a sun kua. A maa gāa maamaakiginu kua bεsen wuswaə ye a ka bwese tukunu gira bεsen wuswaan di, ma a sun yakama Egibitigibun mìn di.

²² A wunen təmbu Isireliba swī ba n ka sāa wunεgibu mam mam sere ka baadommao. Ma wunε Gusunə, a kua ben Yinni.

²³ N n mən na, gari yi a gerua nε ka nən bweserun sə a de yi koora sere ka baadommao.

²⁴ A de wunen yīsiru tu wəlle suara sere ka baadommao. Kpa bu nεε, wunε Gusunə wəllu ka tem Yinniwa a sāa Isireliban Yinni.

Kpa a de nen bwese kera ya n bandu dii wunen wuswaaɔ.

²⁵ Yinni Gusunɔ, wunen tiiwa a man sɔɔwa a neɛ, kaa de nen bibun bweseru tu bandu di nen biru. Yen sɔna na ka kaka na kana teni mɔ.

²⁶ Yinni, wuna a saa Gusunɔ. Wuna a maa ne wunen som kowo durom menin nɔ mwɛɛru kua.

²⁷ N n men na, a nen bweseru domaru kuo, kpa ta n bandu dii sere ka baadommaɔ wunen wuswaaɔ. Ye a domaru kua, ya ko n maa domaru mɔwa sere ka baadommaɔ.

18

Dafidi u bwese tukunu kamia (I maa mɛɛrio Samuɛli II, 8:1-14)

¹ Yeniban biru, Dafidi u Filisitiba kamia, u bu sekuru doke. Ma u Gati ka yen baru kpaanu mwa.

² Ma u Mɔabuba kamia ba kua win yobu. Ma ba nɔn wɔɔ gobi kɔsiamɔ.

³ Yen biru u Hadadesɛɛ, Soban sina boko kamia Hamatin bera gia, sanam me wi, Hadadesɛɛ u dɔɔ u win tem yasia daa te ba mɔ Efaratiɔ.

⁴ Ma Dafidi u nɔn tabu keke nɔrɔbu (1.000) mwaari ye dumi gawe, ka maasɔbu nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000), ka naanaakobu nɔrɔbun suba yendu (20.000). Ma u ben dumi kpuron naa sɔinu bɔɔra ma n kun mɔ wunɔbu (100) yi u tii deria.

⁵ Sirigii be ba waa Damasiɔ ba na bu ka Hadadesɛɛ, Soban sina boko somi. Ma Dafidi u ben tɔmbu nɔrɔbun suba yenda yiru (22.000) go.

⁶ Ma u bu kparobu yiiya. Ma Sirigii be, ba kua win yobu, ba nɔn wɔɔ gobi kɔsiamɔ. Yinni Gusunɔ u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da.

⁷ Ma u Hadadesɛɛn som kowobun tɛɛnu mwɛɛra ni ba kua ka wura. Ma u ka nu na Yerusalemɔ.

⁸ U maa sii gandu gurama ta kpɔ Tibusati ka Kunun di. Wusu yiru ye, ya sawa Hadadesɛɛgisu. Sii gan teya Salomɔɔ u ka boo kua ka gen yɔratii ka maa saa yerun dendi yanu.

⁹ Ye Tohu, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadadesɛɛ, Soban sina boko ka win tabu kowobu kamia,

¹⁰ yera u win bii Hadoramu gɔra Dafidin mi u nɔn tɔbiri kpa u nɔn siara yɛn sɔ u

Hadadesɛɛ tabu wɔri u kamia. Domi Tohu u raa ka Hadadesɛɛ tabu mɔwa. Ma u Dafidi gbɛa mɔrisia bwese bweseka ye ba kua ka wura ka sii geesu ka maa sii gandu.

¹¹ Ma Dafidi u ye kpuro yi Yinni Gusunɔn sɔ, ka maa sii geesu, ka wura ye u mwɛɛra bwese tuku ninin min di. Niya, Edɔmuba ka Mɔabuba ka Amɔniba ka Filisitiba ka sere Amalekiba.

¹² Abisai, Seruyan bii, u Edɔmuba kamia wɔwaɔ ye ba mɔ Bɔru. Ma u ben nɔrɔbun suba yendu yiru sari (18.000) go.

¹³ Ma u kparobu yi yi Edɔmu mi. Ma Edɔmu be kpuro ba kua Dafidin yobu. Yinni Gusunɔ u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da.

Dafidin som kowobun yisa (I maa mɛɛrio Samuɛli II, 8:15-18)

¹⁴ Dafidi u bandu di Isireliba kpuro sɔɔ. Ma u gea mɔ, u bu siriamme dee dee.

¹⁵ Yoabu, Seruyan biiwa u tabu kowobu kpare. Ma Yosafati, Ahiludun bii u saa tirenun bero.

¹⁶ Sadoku, Akitubun bii, ka Abimeleki, Abiataan biiwa ba saa yaku kowobu. Ma Safusa u saa tire yoro.

¹⁷ Benaya, Yehoyadan biiwa u saa Keretiba ka Pelɛtiban kparo. Ma Dafidin bibu ba saa win gerunasibu.

19

Ba Dafidin sina asakpɔbu

sekuru doke (I maa mɛɛrio Samuɛli II, 10:1-5)

¹ Yeniban biru Nakasi, Amɔniban sina boko u gu. Ma win bii u bandu kɔsire kua.

² Ma Dafidi u neɛ, kon Hanuni, Nakasin bii wi tɔn geeru kua. Domi meya win tundo u man kua. Yera Dafidi u sɔmɔbu gɔra bu nɔn nukuru yemiasia win tondon gɔn sɔ. Ye Dafidin sɔmɔ be, ba tura Hanuni win mi, Amɔniban temɔ bu ka nɔn nukuru yemiasia,

³ yera Amɔniban wirugibu ba Hanuni sɔɔwa ba neɛ, a tamaa Dafidi u ka wunen tundo beɛɛ wɛn sɔna u sɔmɔbu gɔrima bu nun nukuru yemiasia? A n yɛ bu ka wuu ge bukiana bu gen saria gia kpa bu gu wɔrima bu kam koosian sɔna sɔmɔ beni ba na wunen mi?

⁴ Yera Hanuni u Dafidin sòmò be mwa u ben toba kóna ma u ben yabenu karana saa suunun di sere taanò. Ma u bu yòsu ba doona.

⁵ Ye Dafidi u nua ye n tòn be deema ma u wa ba wāa seku bakaru sò, yera u gabu gòra bu ka bu yinna kpa bu bu sò bu gina doo bu sina Yerikoò sere ben toba ye, yà n kpia bu sere wurama.

Dafidi u ka Amòniba

ka Sirigibu tabu kua

(I maa mēerio Samuēli II, 10:6-19)

⁶ Ye Amòni be, ba wa ma ba Dafidin mòru seeyawa, yera Hanuni ka Amòni be, ba sii geesun gobi nòròbu (1.000) mòrisia Sirigibun mi be ba wāa Mesopotamiò ka Maakaò ka sere Sobaa bu ka bu tabu kékéba ka maasòbu wēema.

⁷ Ma ba bu tabu kéké nòròbun suba tēna ka yiru (32.000) wēema, ka maa Maakan sunò ka win tabu kowobu. Ma ba na ba ben sansani gira Medebaa. Ma Amòniba ba maa yarima ben wusun di ba mēna ka tabun sòru.

⁸ Ye Dafidi u nua mē, yera u bu Yoabu ka win tabu kowo damgibu sure.

⁹ Ma Amòniba ba yarima ba wāa wuun duu yerò. Sinam be ba maa bu somiru na, ma ba da ba yòra nēnēnka.

¹⁰ Ma Yoabu u deema u koo tabu kowa biruò ka wuswaaò. Ma u Isireliban tabu kowo damgibu sò tabu kowo wuuru sua u Sirigibu kpare.

¹¹ Ma u maa win wònò Abisai tabu kowo be ba tie wē bu ka Amòniba wəri.

¹² Ma u nē, Sirigibu bà n man kamiamò, a man somiru na. Amòniba bà n maa nun kamiamò, kon nun somiru na.

¹³ A de a n wərugəru mə, kpa su taa bi ko ka wərugəru bəsen təmbun sō ka maa Gusunò bəsen Yinnin wusun sō. Kpa Yinni Gusunò u ko ye n ko n nùn wēre.

¹⁴ Ma Yoabu ka win təmbu ba Sirigibu tabu wəri. Ma Sirigii be, ba duki sua Yoabun wuswaan di.

¹⁵ Ye Amòniba ba wa ma Sirigibu ba duki sua, yera ben tii ba maa duki yarina Abisai, Yoabun wònòn wuswaan di ba dua wuuò. Ma Yoabu u gəsirama Yerusalemuò.

¹⁶ Ye Sirigibu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba sòmòbu gòra bu Sirigii be ba wāa daarun guru giò sokuma. Sofaki,

Hadadesēen tabu kowobun wirugii u bu gbiye.

¹⁷ Ma ba ye Dafidi nòsɔia. Yera u Isireliban tabu kowobu kpuro mēna, u ka bu Yuudeni tòbura, ma ba sīa ba da Sirigii ben bera gia ba bu tabu wəri ba kamia. Ma Sirigii be, ba duki sua Isireliban wuswaan di.

¹⁸ Dafidi u ben tabu kéké be dumi gawe nòròbun suba nòɔba yiru (7.000) kəsuka ka be ba wāa be sò, ka naanaakobu nòròbun suba weeru (40.000), ka sere maa ben tabu sunò Sofaki.

¹⁹ Ye Hadadesēen sòm kowobu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba ka Dafidi nòɔ tia kua ba nùn tii wē. Saa dōma ten di, Sirigibu ba ku ra maa kã bu Amòniba somiru da.

20

Yoabu u Raba tabu wəri

u mwa

(I maa mēerio Samuēli II, 11:1; 12:26-31)

¹ Wòò kpòòn saa yè sò sinambu ba ra tabu yari, yera Yoabu ka win tabu kowo damgii be u kpare ba da ba Amòniban tem wəri ba kəsuka. Ma ba Raba tarusi ba mwa. N deema saa ye sò, Dafidi u wāawa win yenuò Yerusalemuò.

² Yen biruwa Dafidi u wuu gen sunòn furò wuragu mwa. Gen bunum mu sāawa kilo tēna ka nne. Ma ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirò. Yen dōma te, dukia baka Dafidi u gura wuu gen min di u ka doona.

³ Ma u gen təmbu yoo səma koosia. Ben gaba dāa bəərimò ka sii, gabu ka gbēe, gaba kpenu dākumò, ma gaba tem gbemò ka dākunu. Nge mēya u maa Amòniban wusu kpuron təmbu yoo səma koosia. Yen biru, Dafidi u gəsirama Yerusalemuò ka win tabu kowobu.

Ba Filisitiba kamia

(I maa mēerio Samuēli II, 21:18-22)

⁴ Yeniban biru Isireliba ba ka Filisitiba tabu kua Gesəə. Saa ye sòra Sibekai, Husagii u Sipai, Rafan bweserun turo go. Ma u Filisiti be sekuru doke.

⁵ Yen biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu sò. Yera Elikanani Yairin bii, u Lasimi, Goliati, Gatigiin wònò go. Lasimi

win yaasan buru ta bəaruwa nge weson beku tēketiru.

⁶ Isireliba ba maa ka Filisitiba tabu kua Gati mi. Miya tabu kowo goo wāa u gunu too. Niki binu nəba tia tiawa u mə nəmao ka naaso. Ma ni kpuro nu kua yenda nne. Win tii u sāawa Rafan bweserugii.

⁷ U Isireliba nəo kuura, ma Yonatam, Dafidin məo, Simean bii, u nùn go.

⁸ Tən be kpuro ba sāawa Rafan bweseru. Dafidi ka win tabu kowoba ba bu go Gatiə.

21

Dafidi u dera ba Isireliba gara (I maa mɛerio Samuɛli II, 24:1-9)

¹ Səo teeru Setam u Isireliba seesi, ma u Dafidi bərie u ka bu gari.

² Ma Dafidi u Yoabu ka tabu kowobun wirugii be ba tie səowa u nɛɛ, bu doo bu Isireliba gari saa ben tem səo yɛsan nəm geu gian di sere mɛn səo yɛsan nəm dwarə, kpa bu na bu nùn gəra tusia. Nge mɛya u koo ka ben geeru gia.

³ Yoabu u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunə u de win tambu bu dabia wunəm wunəm subenu. Nɛn yinni sina boko, tən beni kpurowa ba sāa wunɛn səm kowobu. Mban sōna a maa yeni bikiamə. Mban sōna kaa bu torasia.

⁴ Adama sina boko u yərarriwa win wooda ye səo dim dim, ye u Yoabu wɛ mi. Ma Yoabu u da u Isireliban tem kpuro bukiana. Ma u wurama Yerusalemə.

⁵ U Dafidi gari gari yi tusia. Isireli be ba koo kpī bu tabu ko, ben geera sāawa yako tia ka tambu nərəbun suba wunəbu (1.100.000). Yudaban geera sāawa nərəbun suba nɛeru ka wata ka wəkuru (470.000).

⁶ Yoabu u n̄ Lefin bwese kɛragibu ka Bɛnyamɛn bwese kɛragibu gara. Domi sina bokon wooda ye, ya n̄ ka nùn naawɛ.

Yinni Gusunə u Dafidi

taarɛ wɛ (I maa mɛerio Samuɛli II, 24:10-17)

⁷ Dafidin wooda ye, ya n̄ Yinni Gusunə dore. Ma u Isireliba sɛɛyasia.

⁸ Ma Dafidi u Yinni Gusunə səowa u nɛɛ, ye na kua mi, tora bakara. A de a nɛ wunɛn səm kowo suuru kua, domi wiira kookoosa na kua mi.

⁹ Ma Yinni Gusunə u win səmə Gadi səowa u nɛɛ,

¹⁰ a doo a Dafidi s̄ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunə na gerua. Na nɛɛ, wee, na nùn nəni swāanu ita yiiye. U gəsisio te u kī n ka nùn sɛɛyasia.

¹¹ Yera Gadi u da Dafidin mi, ma u nùn səowa u nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunə u gerua.

¹² U nɛɛ, gəoru tu wunɛn tem wəri wəo ita, n̄ kun mɛ wunɛn yibɛrɛba bu ka nun tabu ko suru ita bu kamia, n̄ kun mɛ Yinni Gusunə u de gəon gərado u kɛsi kɛsi bararu pusi Isireliban tem kpuro səo u mu kpeerasia. Nəni swāanu ita ye səo, a gəsisio ye a kī kpa n da n ye Yinni Gusunə s̄, wi u man gərima.

¹³ Dafidi u Gadi wisa u nɛɛ, na wāa nuku sankira bakanu səo. Adama n buram bo n wəri Yinni Gusunən nəmuə ye kon ka wəri tambun nəmao. Domi win wənwənda kpā.

¹⁴ Ma Yinni Gusunə u kɛsi kɛsi bararu sure Isireliba səo. Ma tambu nərəbun suba wata ka wəkuru (70.000) ba gu.

¹⁵ Yinni Gusunə u win gərado gəra Yerusalemə u ye kpeerasia. Sanam mɛ gərado wi, u ye kpeerasiamə, Yinni Gusunə u mɛera, ma u gəru gəsia kōsa yen di. Ma u win gərado wi u wuu ge kpeerasiamə mi, səowa u nɛɛ, n den tura mɛ, a wunɛn nəmu wunə.

N deema gərado wi, u wāawa Ɔnani, Yebusin doo soo yerə.

¹⁶ Dafidi u nəni seeya u gərado wi wa u wāa wəllu ka tem baa səo, u win takobi sue Yerusalemun bera gia. Yera Dafidi ka win tambun guro gurobu ba saaki dewa ma ba yiira ba wuswaa tem girari nuku sankiranun s̄.

¹⁷ Yera Dafidi u Yinni Gusunə səowa u nɛɛ, nɛna na wooda wɛ bu tən be gari. N n mɛn na, nɛna na tora. Tən beni ba n̄ gāanu kue. Yen s̄, a nɛ ka nɛn yɛnugibu nəma dokeo kpa a wunɛn tambu Isireliba deri.

Dafidi u Yinni Gusunə

yāku yeru bania (I maa mɛerio Samuɛli II, 24:18-25)

¹⁸ Yinni Gusunən gərado u Gadi səowa u nɛɛ, a Dafidi səowə a nɛɛ, u doo Ɔnani, Yebusin doo soo yeru mi, u Yinni Gusunə yāku yeru bania.

¹⁹ Ma Dafidi u seewa u da nge mɛ Yinni Gusunə u Gadi səowa.

20 N deema Ɔɔnani u wāa win doo soo yerɔ ka win bibu nɛ ba alikama soomɔ. Ye u sīra yera u Gusunɔn gɔrado wa ma ba da ba kukua.

21 Ma Dafidi u da Ɔɔnanin mi. Ye Ɔɔnani u Dafidi wa, yera u yarima doo soo yee ten min di u yiira win wuswaɔɔ u siriru tem girari.

22 Ma Dafidi u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a man wunen doo soo yee te derio n Yinni Gusunɔ yāku yeru bania mi. Kpa wahala ye ya nen tɔmbu deema mi, yu kpe. Kon tu dwe ka sii geesun gobi nge mɛ kaa ten gobin geeru bure.

23 Ma u Dafidi sɔɔwa u nɛɛ, nen yinni sina boko, a tu suo a ka ko ye a kī. Ketɛba wee, a ka yāku dɔɔ mwaararugiru ko. Naa kekeba wee yi ko yāku dāa. Alikama wee a ka kērun yākuru ko. Ye kpuro na nun kāwa.

24 Ma Dafidi sina boko u nùn wisa u nɛɛ, aawo, kon tu dwewa nge mɛ kaa ten gobin geeru bura. Na n Yinni Gusunɔ gāanu wɛɛmɔ ni nu sāa wuneginu n ka nùn yāku dɔɔ mwaararugiru kua te ta n man gāanu diiri.

25 Ma Dafidi u nùn wuran gobi nata (600) wɛ yam min sɔ.

26 Dafidi u Yinni Gusunɔ yāku yeru bania mi. Ma u yāku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yākunu kua. Yen biru u Yinni Gusunɔ kana. Ma Yinni Gusunɔ u win kanaru mwa, u dera dɔɔ u sarama wɔllun di yāku yeru wɔllu mi, u yāku ni mwa.

27 Yinni Gusunɔ u ka win gɔrado wi gari kua, ma u win takobi wesia yen kararɔ.

28 Saa yera Dafidi u tuba ma Yinni Gusunɔ u win kanaru mwa Ɔɔnani Yebusin doo soo yeru mi. Saa dɔma ten diya u ra nùn yākuru kue mi.

29 Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔn kuu bekurugii te Mɔwisi u kua gɔburɔ, ta wāawa Gabaonin gungurɔ ka yāku yeru sannu mi ba ra yāku dɔɔ mwaararuginu ko.

30 Dafidi kun kpɛ u da kuu bekurugii ten mi, u ka bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi, yèn sɔ berum nùn mwa gɔrado win sɔ.

22

1 Ma Dafidi u nɛɛ, yam miniwa ba koo Yinni Gusunɔn sāa yeru bani. Miya yāku yera ko n maa wāa mi Isireliba ba ko n da yāku dɔɔ mwaararuginu ko.

Dafidi u Yinni Gusunɔn

sāa yerun sɔɔru mɔ

2 Dafidi u dera ba sɔbu kpuro menna be ba wāa Isireliɔ. Ma u bu yiire bu kpee bakanu dāku bu ka Yinni Gusunɔn sāa yeru bani.

3 U maa sisu sɔɔru kua siki siki bu ka kulumba seku gamboban kadiriban sɔ ka maa sɔretii. Sii gan te u menna, ta kpā sere n n koorɔ bu tu yīre.

4 Mɛya u maa dāa gea ye ba mɔ sɛduruba menna siki siki sere ba n kpɛ bu ye gari. Sidonigibu ka Tirigiba ba ka nùn ye naawa.

5 Domi Dafidi u tii sɔɔwa u nɛɛ, win bii Salomɔɔ u sāawa bii piibu. U n gina bwisi mɔ. Wee sāa yee te ba koo Yinni Gusunɔ bania mi, ta ko n yīsiru yarawa tem kpuro sɔɔ ten giriman kpāarun sɔ. Yen sɔna u kī u nùn ten sɔɔru kua. Ma Dafidi u sɔɔru dabinu kua u sere gu.

Dafidi u Salomɔɔ yiire

u Yinni Gusunɔn sāa yee te

bani

6 Dafidi u win bii Salomɔɔ soka ma u nùn yiire u nɛɛ, a Gusunɔ Isireliban Yinni sāa yeru bania.

7 Nen bii, nen tiiwa na raa gɔru doke n nùn tu bania.

8 Adama u man sɔɔwa u nɛɛ, na tɔmbun yem yari too win wuswaɔɔ taa baka bi na kuan sɔ. Yen sɔ n n nɛ kon nùn sāa yeru bania mi ba ko n da nùn sā.

9 Adama kon bii ma. Bii wi, u ko n wāawa bəri yendu sɔɔ. U koo maa nùn wɔra win yiberɛ be ba ka nùn sikerenen nɔman di. Ba koo nùn sokuwa Salomɔɔ. Yen tubusiana bəri yendu. Domi win bandun saa sɔɔ, u koo de Isireliba ba n wāa bəri yendu sɔɔ.

10 Wiya u koo nùn sāa yeru bania. U ko n sāawa win bii, kpa wi, u n maa sāa win tundo. Kpa u win bandun dam sire Isireliban suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ.

11 Tɛ, nen bii, Gusunɔ wunen Yinni u ko n ka nun wāa. Kpa wunen wāaru tu dakaa da. Kpa a kpī a nùn sāa yee te bania nge mɛ u nun yiire.

12 U de a n bwisi ka yɛru mɔ sanam mɛ u koo de a bandu di Isireliba sɔɔ, kpa a win woodaba mɛm nɔɔwa.

13 A n Yinni Gusunɔn wooda ka win yiirebu mɛm nɔɔwa bi u Mɔwisi wɛ Isireliban

sō, saa yera ye a m̀ kpuro ya koo nun koorā. A n gesi dam ka w̄ruḡeru m̄. A ku nanda, a ku maa b̄erum k̄o.

¹⁴ Wee na kookari kua na wura s̄aru kua ya t̄nnu n̄r̄abun suba ita (3.000) kere Yinni Gusun̄n s̄aa yee ten s̄. Ma na sii geesu s̄aru kua su t̄nnu n̄r̄abun suba tena (30.000) kere. Na sii gandu ka sii w̄kusu s̄aru kua siki siki sere ba ñ kp̄e bu su ȳire. M̄ya na maa d̄āa ka kp̄enu s̄aru kua. Adama wunen tii kaa kp̄i a maa sosi mi s̄.

¹⁵ S̄am kowoba ko n w̄āa wunen b̄akuo dabi dabinu. Bera be ba ra kp̄enu d̄aku ka be ba ra d̄āa d̄aku ka sere be ba s̄am bwese bwesekan kobu ȳ.

¹⁶ Wee a wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii w̄kusu m̄ su ñ geeru m̄. T̄e, a seewo, kpa a s̄ambu te ko. Kpa Yinni Gusun̄n u n ka nun w̄āa.

¹⁷ Yen biru Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro yiire bu win bii Salom̄ somi s̄ambu te s̄.

¹⁸ U maa bu s̄ōwa u n̄e, Gusun̄n b̄een Yinni u w̄āa ka b̄e. Wiya u dera i w̄āa b̄ari ȳendu s̄o beri berika. Domi u man tem m̄ n̄omu b̄eria. Ma mu kua wi ka win t̄mbugim.

¹⁹ T̄e i Gusun̄n b̄een Yinni kasuo ka b̄een ḡru kpuro ka b̄een bw̄era kpuro. I seewo i win s̄aa yeru bani, kpa i ka win woodan kpakororu ka win s̄aarun dendi ȳanu kpuro da mi.

Dafidi u dera ba Lefiba gara

23

¹ Ye Dafidi u t̄k̄o kua, yera u win bii Salom̄ kua Isireliban sun̄.

² Ma u Isireliban guro gurobu ka ȳaku kowobu ka Lefiba m̄enna.

³ Ma ba Lefiba gara tia tia be ba w̄ō tena m̄, ka be ba kere m̄. Ma ben geera kua n̄r̄abun suba tena ka n̄ōba ita (38.000).

⁴ Ma Dafidi u t̄mbu n̄r̄abun suba ȳenda n̄e (24.000) ḡsa be s̄o, be ba ko n da Yinni Gusun̄n s̄aa yee ten bana n̄ni doke, ka t̄mbu n̄r̄abun suba n̄ōba tia (6.000) be ba koo t̄mbu kpara, kpa ba n da bu sirie.

⁵ U maa t̄mbu n̄r̄abun suba n̄e (4.000) ḡsa be ba tie s̄o, ba n da s̄aa yee ten k̄ann̄asu k̄su, kpa t̄mbu n̄r̄abun suba n̄e (4.000) be ba tie ba n da Yinni Gusun̄n t̄me ka dwee ȳā ni wi, Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusun̄n siara.

⁶ Ma u bu b̄anu kua wuu wuuka nge m̄ ba ka w̄āa Ḡes̄ni ka Kehati ka M̄erari, Lefin bibun bwese k̄eri s̄o.

⁷ Ḡes̄nin biba Ladani ka Simēi.

⁸ Bibu itawa Ladani u mara. Bera Yehieli ka Setamu ka Yoeli. Yehieliwa u s̄aa ben gbiikoo.

⁹ Bibu itawa Simēi u mara. Bera Selomiti ka Hasieli ka Harani. Bera ba s̄aa Ladanin bwese k̄eran wirugibu.

¹⁰ Simēi u maa bibu n̄e gabu mara. Bera Yasati ka Sina ka Yeusi ka Beria.

¹¹ Yasatiwa u s̄aa ben gbiikoo. Ma Sina u s̄aa yiruse. Yeusi ka Beria ba ñ bibu mara n dabi. Ma ba bu garisi bwese k̄eri tia.

¹² Bibu n̄ewa Kehati u mara. Bera Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli.

¹³ Amuramun biba Aroni ka M̄owisi. Ma ba Aroni ka win bibun bweseru ḡsa ba yi n̄enem sere ka baadom̄m̄ ba n da ka Yinni Gusun̄n turare d̄ō dokeye, kpa ba n da maa s̄aarun s̄amburu ko, kpa ba n da maa t̄mbu domaru kue ka Yinni Gusun̄n ȳisuru.

¹⁴ Adama ba M̄owisi Gusun̄n s̄am kowon bibu garisiwa Lefin bwese k̄era s̄o.

¹⁵ M̄owisin biba, Ḡes̄omu ka Elies̄e.

¹⁶ Ḡes̄omun bii gbiikoowa Sebueli.

¹⁷ Elies̄en biiwa Rehabia. Bii turo win biru u ñ maa goo mara. Adama Rehabia u bibu mara ba dabi.

¹⁸ Yiseharin bii gbiikoowa Selomiti.

¹⁹ Bibu n̄ewa Heboroni u mara. Bera Yeriya ka Amaria ka Yasieli ka Yekam̄amu.

²⁰ Bibu yiruwā Usieli u mara. Bera Misee ka Yisiya.

²¹ M̄erarin biba Makili ka Musi. Makilin biba maa Eleasaa ka Kisi.

²² Eleasaa u ñ bii t̄n dur̄abu mara u ka gu. Bii t̄n kur̄aba u mara. Bera ben m̄ero bisibu Kisin bibu ba sua kur̄abu.

²³ Bibu itawa Musi u mara. Bera Makili ka Ed̄e ka Yerem̄ati.

²⁴ Be ba s̄aa ben ȳenun wirugibu Lefin bibun bweseru s̄o nge m̄ ba ka bu tireru doke tia tia, bera mi. Bera ba ko n da s̄amburu ko Yinni Gusun̄n s̄aa yer̄o saa be ba w̄ō ȳendu m̄n di n ka da be ba m̄e kere.

²⁵ Domi Dafidi u raa n̄e, Gusun̄n Isireliban Yinni u win t̄mbu b̄ari ȳendu w̄. Yen biru u ko n w̄āawa Yerusalem̄ sere ka baadom̄m̄.

²⁶ Saa ye s̄o, Lefiba ba ñ maa Yinni Gusun̄n kuu bekurugiru ka ten dendi ȳanu s̄ōm̄.

²⁷ Dafidin yiire dāaki bin biruwa ba Lefiba gara saa be ba wōo yendu mən di n ka girari be ba kere mε.

²⁸ Ba bu dokewa Aronin bibun bweserun wuuru sōo bu ka sōmburu ko Yinni Gusunən sāa yerun yaaraō ka ten dii sōsō. Bera ba ko n da sāa yee ten dendi yānu kpuro dēerasie kpa bu maa sōma gaa ko mi.

²⁹ Bera ba ko n da pēε ye ba ko n da Yinni Gusunō yiiye ko, ka sere maa som mε ba ko n da ka kēnun yākunu ko, ka pēε ye ba ku ra seeyatia doke, ka pēε ye ba ra wō perenti sōo, ka kira ni ba ra sōmε. Beya ba ko n da yeba kpuron kpāaru ka yen dēεbun saria mēeri.

³⁰ Ba ko n da nεwa sāa yeru mi bururu ka yoka bu ka Yinni Gusunō tōma, kpa bu nūn bεere wē.

³¹ Meya ba ko n da maa nūn yāku dōo mwaararuginu kue baadomma tōo wērarugiru sōo, ka suru kpao ù n yara, ka tōo baka ni nu tia sōo nge mε nin geera nε ka nge mε ba nin wooda yi.

³² Bera ba ko n da Yinni Gusunən kuu bekurugirun sōmburu ko, kpa Aronin bibun bweseru tu maa win sāa yerun sōmburu ko.

Yāku kowobun wuunu

24

¹ Ba Aronin bibun bweseru bōnu kua wuuru ka wuuru. Bibu nεwa Aroni wi, u mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa.

² Nadabu ka Abihu ba gbia ba guwa ben tundo u sere gu. Be, ba ñ bibu mara. Eleasaa ka Itamaa, be tōnawa ba yāku sōma kua.

³ Dafidi u Aronin bibun bweseru bōnu kuawa nge mε ben baawuren sōmbura sāa. Sadōku u wāawa Eleasaan bibun bweseru sōo. Ma Akimēleki u maa wāa Itamaan bibun bweseru sōo.

⁴ N deema tōmba dabiru bo Eleasaan bibun bweseru sōo n kere Itamaan bibugiru sōo. Yen sōna ba Eleasaan bibun bweseru bōnu kua wuuru wōkura nōobu ka tia, nin baatere ka ten wirugii. Ma ba maa Itamaan bibugiru bōnu kua wuuru nōoba ita, nin baatere ka ten wirugii.

⁵ Ba bu bōnu kuawa ka tete. Domi be ba sāa sāa yerun wirugibu ka Yinni Gusunən sāarun wirugibu, be kpuro ba sāawa Eleasaa ka Itamaan bibun bweseru.

⁶ Tire yoro Semaya, Netanēlin bii, Lefin bwese kera sōo, wiya u ben yīsa tireru doke sina boko ka wirugibu ka yāku kowo Sadōku ka Akimēleki, Abiataan bii ka yāku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaaō. Ba Eleasaa ka Itamaan bibun bwese nin yīsa tireru dokewa ka tete. Ba ra gina Eleasaagibu gōsiwa, yen biru kpa bu maa Itamaagibu gōsi.

⁷⁻¹⁸ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gōsa ka tete, ben yīsa wee.

Yehoyaribuwa u sāa gbiikoo.

Ma Yedaya u sāa yiruse.

Ma Harimu u sāa itase.

Ma Seorimu u sāa nnese.

Ma Maakiya u sāa nōobuse.

Ma Miyamini u sāa nōoba tiase.

Ma Hakōtu u sāa nōoba yiruse.

Ma Abiya u sāa nōoba itase.

Ma Yosue u sāa nōoba nnese.

Ma Sekania u sāa wōkuruse.

Ma Eliasibu u sāa wōkura tiase.

Ma Yakimu u sāa wōkura yiruse.

Ma Hupa u sāa wōkura itase.

Ma Yesebabu u sāa wōkura nnese.

Ma Biliga u sāa wōkura nōobuse.

Ma Imeri u sāa wōkura nōobu ka tiase.

Ma Hesiri u sāa wōkura nōobu ka yiruse.

Ma Hapisesi u sāa wōkura nōobu ka itase.

Ma Petahia u sāa wōkura nōobu ka nnese.

Ma Esekieli u sāa yenduse.

Ma Yakini u sāa yenda tiase.

Ma Gamulu u sāa yenda yiruse.

Ma Delaya u sāa yenda itase.

Ma Maasia u sāa yenda nnese.

¹⁹ Nge meya ba ka bu yi yi bu ka sōmburu ko Yinni Gusunən sāa yerō. Ba ra ben sōmburu kowa nge mε ben sikado Aroni u bu yiire bu ko. N deema Gusunō Isireliban Yinnin tiiwa u Aroni wooda ye wē.

Lefi be ba tien yīsa

²⁰ Lefin bibun bweserun wirugii be ba tien yīsa wee.

Amuramun bibun bweseru sōo, Subaēliwa. Subaēlin bibun bweseru sōo, Yesidiawa.

²¹ Rekabian bibun bweseru sōo, Yisiyawa u sāa gbiikoo.

²² Yiseharin bibun bweseru sōo, Selomōtuwa. Selomōtun bibun bweseru sōo maa, Yasatiwa.

²³ Heboronin bibun bweseru sɔɔ, Yeriyawa u sãa gbiikoo. Ma Amaria u sãa yiruse. Ma Yasieli u sãa itase. Ma Yekamεamu u sãa nnese.

²⁴ Usielin bibun bweseru sɔɔ, Miseewa. Miseen bibun bweseru sɔɔ, Samiriwa.

²⁵ Yisiya, Miseen mɔɔn bibun bweseru sɔɔ, Sakariwa.

²⁶ Merarin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Musi ka Musin bii Yasian biba.

²⁷ Yaasiya, Merarin biin bibun bweseru sɔɔ, Sohamu ka Sakuri ka Ibiriwa.

²⁸⁻²⁹ Makilin bibun bweseru sɔɔ, Eleasaawa, wi u kun bibu mara. Kisin bibun bweseru sɔɔ, Yeramεeliwa.

³⁰ Musin bibun bweseru sɔɔ, Makili ka Edεε ka Yerimɔtiwa.

Be ba sãa Lefin bibun bweserun keri, bera mi.

³¹ Ben tii ba tete tobawa nge mε begibu Aronin bibun bweserugibu ba kua sina boko Dafidi ka Sadoku ka Akimεleki ka yaku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaaɔ. Ka woro tee teya ba ka ben baawuren yisuru tireru doke, ba n̄ ben keranaa mεra.

Wom kowobun wuunu

25

¹ Dafidi ka tabu sinambu ba Asafun bibun bweseru ka Hemanin bibugiru ka Yedutum bibugiru gɔsa ba yi nenem saarun sɔ. Gari yi Gusunɔ u bu sɔɔwa, yiya ba ra ka womusu ko ka mɔrɔkunu ka guunu ka seketirenu. Be ba sɔma ye mɔ, ben yisa wee.

² Asafun bibun bweseru sɔɔ, Sakuri ka Yosefu ka Netania ka Asarela. Ben tundo Asafuwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u n̄n sɔɔwa yiya u ra n ka womu mɔ nge me sina boko u n̄n yiire.

³ Yedutum bibun bweseru sɔɔ, Gedalia ka Seri ka Esai ka Hasabia ka Matitia ka Simεiwa. Ben tundo Yedutumwa u ra n bu kpare. Gari yi Gusunɔ u n̄n sɔɔwa, yiya u ra n ka womu mɔ ka mɔrɔku, u n ka Gusunɔ siaramɔ kpa u n n̄n beere wεemɔ.

⁴ Hemanin bibun bweseru sɔɔ maa, Bukia ka Matania ka Usieli ka Sebueli ka Yerimɔti ka Hanania ka Hanani ka Eleata ka Gidaliti ka Romanti Esεε ka Yosibekasa ka Maloti ka Hotiri ka Makasioti.

⁵ Beni kpurowa ba sãa Hemanin bibun bweseru. Hemanin wiya u ra Yinni Gusunɔn dam walle sue kpa u sina boko sɔ ye Yinni

Gusunɔ u gerua. Hemanin wi, u bii tɔn durɔbu mara wɔkura nne, bii tɔn kurɔbu maa ita.

⁶ Tɔn be kpurowa ba ra womusu ko Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ka seketirenu ka guunu ka mɔrɔkunu kpa ben tundobu ba n bu kpare. Ba ra ben sɔmburu kowa ka sina bokon wooda. Kpa Asafu ka Yedutum ka Hemanin ba n bu gbiie.

⁷ Be ba womusu yε ka be ba bu swii, be kpuron geera sãawa goobu ka wene ka nɔba ita (288).

⁸ Ba tete tobawa bu ka sɔmburun kpunaa yi. Ba n̄ nεε, bukurowa gee, n̄ kun mε biiwa gee. Meya ba n̄ maa nεε, be ba womusu yεwa gee, n̄ kun mε be ba torumɔwa gee.

⁹⁻³¹ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gɔsa ka tete, be wee.

Yosefu, Asafun bweseru sɔɔ, wiya u sãa gbiikoo.

Ma Gedalia u sãa yiruse.

Ma Sakuri u sãa itase.

Ma Yiseri u sãa nnese.

Ma Netania u sãa nɔɔbuse.

Ma Bukia u sãa nɔɔba tiase.

Ma Yesarela u sãa nɔɔba yiruse.

Ma Esai u sãa nɔɔba itase.

Ma Matania u sãa nɔɔba nnese.

Ma Simεi u sãa wɔkuruse.

Ma Asareli u sãa wɔkura tiase.

Ma Hasabia u sãa wɔkura yiruse.

Ma Subaeli u sãa wɔkura itase.

Ma Matitia u sãa wɔkura nnese.

Ma Yeremɔti u sãa wɔkura nɔɔbuse.

Ma Hanania u sãa wɔkura nɔɔbu ka tiase.

Ma Yosibekasa u sãa wɔkura nɔɔbu ka yiruse.

Ma Hanani u sãa wɔkura nɔɔbu ka itase.

Ma Maloti u sãa wɔkura nɔɔbu ka nnese.

Ma Eliata u sãa yenduse.

Ma Hotiri u sãa yenda tiase.

Ma Gidaliti u sãa yenda yiruse.

Ma Makasioti u sãa yenda itase.

Ma Romanti Esεε u sãa yenda nnese.

Wuuru baateren wirugii ka win yenugibu ba ra n sãawa wɔkura yiru.

Be ba ra sãa yerun kɔnnɔsu

kɔsu

26

¹ Ba be ba ra sãa yerun kɔnnɔsu kɔsu bɔnu kua wuu wuuka. Koren bweseru sɔɔ,

Meselemia, Koren bii, Asafun debubuwa ba gōsa.

² Bibu nō̄ba yiruwa u mara. Wee nge me ba ka swīine. Sakari ka Yedieli ka Sebadia ka Yatinieli,

³ ka Elamu ka Yokanani ka sere Elionai.

⁴ Ba maa Obedi Edamu gōsa. Ma Yinni Gusunō u nūn domaru kua, u bibu nō̄ba ita mara. Wee nge me ba ka swīine. Semaya ka Yosabadi ka Yoasi ka Sakaa ka Netanēli,

⁵ ka Amieli ka Isakari ka sere Pelitai.

⁶ Semaya, Obedi Edamun bii gbiikoo u bibu mara be ba kua damgibu, begibun suunu sō̄. Domi ba sāawa wōrugōba.

⁷ Bii bera, Otini ka Refaeli ka Obedi ka Elisabadi ka sere ben wōnōbu yiru beni, Elihu ka Semaya be ba sāa wōrugōba.

⁸ Tōn be kpurowa ba sāa Obedi Edamun bibun bweseru. Be ka ben bibu ka ben dusibu ba sāawa wōrugōba ma ba hania mō sōmburu sō̄. Ba sāawa tōmbu wata ka yiru.

⁹ Meselemian bibu ka win wōnōbu ba sāawa tōmbu wōkura nō̄bu ka ita. Be kpuro ba sāawa wōrugōba.

¹⁰⁻¹¹ Merarin bweseru sō̄, Hosawa ba gōsa. Bibu nnewa u mara. Bera Simiri ka Hilikiya ka Tebalia ka Sakari. Ma u Simiri kua ben wirugii baa me n n̄ wi u sāa bii gbiikoo. Hosan bibu ka win wōnōbu ba sāawa tōmbu wōkura ita.

¹² Kōnnō kōsobun wuu ni, ka nin wirugibu ka ben mero bisibu, bera ba ko n da kōnnōsu kōsu Yinni Gusunōn sāa yerō.

¹³ Ba kōnnōsu bōnu kuawa ka tete, yenu ka yenu, bibu ka bukurobu, baawure u n ka yē mi u koo kōsu.

¹⁴ Ye ba tete toba, sō̄ yari yeru giara Selemia u wa. Ma win bii Sakari wi u sāa bwisi kē̄o u maa sō̄ yēsan nōm geu gia tete di.

¹⁵ Obedi Edamuwa u sō̄ yēsan nōm dwarugia tete di. Ma win bii u maa yenusu tete di mi ba ra dīanu bere.

¹⁶ Supimu ka Hosawa ba kōnnō ge ga wāa sō̄ duu yeru gia tete di, ka ge ba mō Saleketi, ga mēera swaaw ye ya dō̄ gunguru gia. Kōso be, ba mēerinewa.

¹⁷ Tō̄ baatere Lefiba nō̄ba tia ba ra n wāa sō̄ yari yeru gia, kpa tōmbu nne ba n wāa sō̄ yēsan nōm geu gia, kpa nne ba n wāa sō̄ yēsan nōm dwarō kpa nne ba n maa wāa diao mi ba ra dīanu bere. Adama ba diagii be bōnu sāawa wuunu yiru, wuu teerō tōmbu yiru.

¹⁸ Sō̄ duu yeru gia, dia ye ba gōri gōri sō̄, tōmbu yiru, swaan bera gia, maa tōmbu yiru.

¹⁹ Kōnnō kōsobun wuu ni ba kua Kore ka Merarin bwese keri sō̄, niya mi.

Sōma ye ba Lefi gabu wē

²⁰ Lefiba sō̄, Akiyawa u ra Yinni Gusunōn sāa yerun arumani bere ka sere maa kē̄e ni ba ka Yinni Gusunō naawa.

²¹ Gēēsōnin bweseru sō̄, Ladanin bibun bwesera ba sāa yenu yērobu. Wee nge me ba ka swīine.

²² Yeyeli ka win bibu Setamu ka win wōnō Yoeli bera ba ra Yinni Gusunōn sāa yerun arumani bere.

²³ Amuramun bweseru sō̄ ka Yiseharin bweseru sō̄, ka Heboronin bweseru sō̄ ka Usielin bweseru sō̄,

²⁴ Sebueli, Gēēsōmun bii, Mōwisin debubuwa u sāa arumanin berobun wirugii.

²⁵ Win bweseru sō̄ra Eliesee, Gēēsōmun wōnōn bibun bwesera wāa. Rehabia, Elieseen bii u Esai mara. Ma Esai u Yoramū mara. Ma Yoramū u Sikiri mara. Ma Sikiri u Selomiti mara.

²⁶ Arumani ye sina boko Dafidi ka yenu yērobu ka tabu kowobu nōrōm nōrōm ka wunōm wunōm wirugibu ka tabu sinambu ba ka Yinni Gusunō naawa, yera Selomiti ka wigibu ba kōsu.

²⁷ N deema arumani ye ba tabu di, yen sukuma ba ka Yinni Gusunō naawa bu ka win sāa yeru sōme.

²⁸ Arumani ye Gusunōn sōmō Samuēli ka Sōolu, Kisin bii ka Abinēe, Nerin bii ka Yoabu, Seruyan bii, ba ka Yinni Gusunō naawa, Selomiti ka wigii bera ba maa ye kpuro berua.

²⁹ Kenania ka win bibu be ba wāa Yiseharin bweseru sō̄, bera ba ra tōmbun wunanōsu ka siribu ko Isirelin temō.

³⁰ Hasabia ka tōmbu nō̄bu ka nata ka wunōbu (1.700) gabu be ba sāa wōrugōba Yiseharin bweseru sō̄, bera ba Isireliban tem kpare me mu wāa Yuudenin sō̄ duu yeru gia. Bera ba ra maa Yinni Gusunōn sāa yerun sōmburu ko ka maa sina bokogiru.

³¹ Yeriyawa u sāa wirugii Heboronin bweseru sō̄. Dafidin bandun wō̄o weeruse sō̄ra ba bwese ten tōkan kaso kua. Ma ba wōrugōba wa be sō̄ Yasēe Galadin temō.

³² Yerian mero bisi be, ba sāawa wōrugōba. Be kpuro maa yenu yēroba. Ben

geera sãawa nãrãbun suba yiru ka tãmbu nata ka wunãbu (2.700). Bera ba Yinni Gusunãn sãa yerun sãmburu ka maa sina bokogiru nãmu beria bera mi Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgiba wãa são yari yeru gia.

Tabu kowobun sãma

27

¹ Wee Isireli be ba sina bokon sãmburu m̀. Ba sãawa yenu yẽrobu ka tabu kowobu nãrãm nãrãm ka wunãm wunãm wirugibu. Bera ba ra tabu kowobun wuunu kpare be ba ra n sãmburu naamã suru ka suru, wão são. Wuuru baatere ta sãawa tãmbu nãrãbun suba yenda nne (24.000).

²⁻¹⁵ Wuu nin baatere ta ten wirugii m̀.

Suru gbiikoo são, Yasobeamu, Sabudielin bii, Peresin bweseru são, wiya u wuu gbiikii ten tabu sinambu kpara.

Suru yiruse são, Dodai, Akosigiiwa u wuuru yiruse kpara. Ma Mikoloti u sãa win yiruse. Suru itase são, Benaya, yãku kowo Yehoyadan biiwa u wuuru itase kpara. U sãawa tabu durã wãrugãba tenan turo. Wiya u maa sãa ben wirugii. Win bii Amisabadiwa u nùn kãsire kua u wuu te kpara.

Suru nneese são, Asaeli, Yoabun mãowa u wuuru nneese kpara. Yen biruwa win bii Sebadia u nùn kãsire kua.

Suru nãobuse são, Samehutu Yisiragiiwa u wuuru nãobuse kpara.

Suru nãba tiase são, Yira, Ikesin bii, Tekoagiiwa u wuuru nãba tiase kpara.

Suru nãba yiruse são, Helesi Palonigii, Efaraimun bwese kera são, wiya u wuuru nãba yiruse kpara.

Suru nãba itase são, Sibekai Husagii, Serakin bwese kera são, wiya u wuuru nãba itase kpara.

Suru nãba nneese são, Abiesee Anatotugii, Benyamēen bwese kera são, wiya u wuuru nãba nneese kpara.

Suru wãkuruse são, Marai Netofagii, Serakin bwese kera são, wiya u wuuru wãkuruse kpara.

Suru wãkura tiase são, Benaya Piratonigii, Efaraimun bwese kera são, wiya u wuuru wãkura tiase kpara.

Suru wãkura yiruse são, Helidai Netofagii, Otinielin bwese kera são, wiya u wuuru wãkura yiruse kpara.

Bwese kerin wirugibu

¹⁶ Wee be ba sãa Isireliban bwese kerin wirugibu.

Rubenin bwese kera são, Eliesee, Sikirin biiwa u sãa wirugii.

Simeon bwese kera são, Sefatia, Maakan biiwa u sãa wirugii.

¹⁷ Lefin bwese kera são, Hasabia, Kemuelin biiwa u sãa wirugii.

Aronin bibun bweseru são, Sadakuwa u sãa wirugii.

¹⁸ Yudan bwese kera são, Elihu, Dafidin mero bisibu são, wiya u sãa wirugii.

Isakarin bwese kera são, Omiri, Mikaelin biiwa u sãa wirugii.

¹⁹ Sabulonin bwese kera são, Yisimaya, Abudiasin biiwa u sãa wirugii.

Nefitalin bwese kera são, Yerimoti, Asirielin biiwa u sãa wirugii.

²⁰ Efaraimun bibun bweseru são, Hosee, Asasian biiwa u sãa wirugii.

Manasen bwese keran sukumgibu são, be ba wãa são duu yeru gia, Yoeli, Pedayan biiwa u sãa wirugii.

²¹ Manasen bwese keran sukumgibu são, be ba maa wãa são yari yeru gia, Galadin temo, Ido, Sakarin biiwa u sãa wirugii.

Benyamēen bwese kera são, Yaasieli, Abunēen biiwa u sãa wirugii.

²² Danun bwese kera são, Asareli, Yerohamun biiwa u sãa wirugii.

Tøn beni kpurowa ba sãa Isireliban bwese kerin wirugibu.

²³ Dafidi u n̄ Isireliba gara be ba wão yendu m̀ ka be ba n̄ tura m̄, yèn s̄ Yinni Gusunã u não mwēeru kua ma u koo Isireliba dabiasia nge wällun kperi.

²⁴ Yoabu, Seruyan biiwa u raa Isireliba garibu torua, ma ya Yinni Gusunã m̄ru kua. Yen s̄na u n̄ ye kurasie. Adama ba n̄ tøn be ba gara min geeru yorua sina boko Dafidin wãarun faagin tireru são.

Dafidin sãm kowobu gabu

²⁵ Asimafeti, Abudielin biiwa u ra sina bokon arumani bere.

Yonatham, Osiasin biiwa u ra maa gbean d̄ianu bere, wuu marosuginu ka baru kpaanuginu, ka sere k̄osu yenuginu.

²⁶ Esiri, Kelubun bii wiya u sãa be ba gbean sãma m̀n wirugii.

²⁷ Simeï, Ramagii, wiya u sãa resẽm gbaa sãm kowobun wirugii.

Sabidi Sefamugii, wiya u sãa mi ba ra tam bere kpuron wirugii.

²⁸ Baali Hanani, Gedεεgii, wiya u ra dãa ye ba m̀ olifi ka sikam̀re ye ya wãa w̄wa ye ba m̀ Sefalaən wunan̄su ko.

Yoasi, wiya u maa sãa gum beru yenun wirugii.

²⁹ Sitarai Saronigii, wiya u ra ketε yi ba kparam̄ Saroniən wunan̄su ko.

Safati, Adilain bii, wiya u ra maa ketε yi ba kparam̄ w̄wi s̄on wunan̄su ko.

³⁰ Obili, Isimεli, wiya u ra yooyoo si ba m̀n wunan̄su ko.

Yesidia Meron̄tugii, wiya u ra maa ketεku ninu ni ba m̀n wunan̄su ko.

³¹ Yasisi Hagarenigii, wiya u ra yãa ni ba m̀n wunan̄su ko.

Beni kpurowa ba sina boko Dafidin arumanin wunan̄su m̀.

Sina bokon gerunasibu

³² Yonatham, Dafidin dusiwa u sãa win bwisi k̄ẽ. Yonatham wi, u bwisi ka ȳru m̄ too. Yehieli, Hakum̄nin bii wiya u sãa sina bokon bibun keu koosio.

³³ Ahitofeli u maa sãawa sina bokon bwisi k̄ẽ. Usai Aakigii, wiya u sãa sina bokon b̄õ kpaasi.

³⁴ Ahitofelin biru, Yehoyada, B̄nayan bii ka Abiataa, beya ba maa kua win bwisi k̄ẽbu. Ma Yoabu u sãa win tabu sun̄.

Dafidi u Salom̄o yiire

u Yinni Gusun̄n sãa yeru bani

28

¹ Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro m̄nna Yerusalem̄o ka ben bwese k̄erin wirugibu ka tabu kowo wunun wirugibu ka tabu sinam be ba tabu kowobu n̄r̄m n̄r̄m ka wun̄m wun̄m kpare ka be ba sina bokon arumani ka win sabenun wunan̄su m̀n wirugibu, ka win bibun keu koosiobu ka win sina kpaarun sãm kowobu ka win tabu dur̄ w̄ruḡba ka ben damgibu kpuro gesi.

² Yera sina boko Dafidi u seewa u ȳra u n̄ε, b̄ε n̄n m̄ro bisibu, b̄ε n̄n t̄mbu kpuro, i man swaa dakio i n̄. Wee na raa

ḡru doke n Gusun̄o b̄εn Yinni diru bania mi ba koo win woodan kpakororu yi te ta sãa win naa s̄nditiru, ma na s̄̄ru sãa n ka tu bani.

³ Adama u man s̄̄wa u n̄ε, n n̄ n̄ε kon tu bani. Domi na sãawa t̄nu wi u tabu kua ma u ȳm yari.

⁴ Wi, Gusun̄o b̄εε Isireliban Yinni u man ḡsa n̄n tondon ȳnun di n ka ko b̄εε Isireliban sun̄ sere ka baadommā. Yellun di, Yudan bwesera u kua wirugii. Yudan bwese te s̄̄, ma u n̄n tondon ȳnu ḡsa. N̄n tondon ȳnu ge s̄̄, ma u man ḡsa n ka bandu di b̄εε Isireliba s̄̄.

⁵ Yinni Gusun̄o u man bii dabiru k̄a. Be s̄̄ra u Salom̄o ḡsa u sw̄i b̄εε Isireliban sina ḡna s̄̄, ye ya sãa wi, Yinni Gusun̄ogia.

⁶ U man s̄̄wa u n̄ε, n̄n bii Salom̄o wa u koo n̄n diru bania ka ten yaari mi ba ko n da n̄n sã. Domi wiya u ḡsa u n ka sãa nge win bii kpa wi, Yinni Gusun̄o u n maa sãa nge win tundo.

⁷ U koo win bandun dam s̄re sere ka baadommā ù n win woodaba ka win yiirebu m̄m n̄̄wamme nge m̄ε u m̀ gis̄.

⁸ T̄ε, n̄gibu, na b̄εε yiirem̄o Isireliba, Gusun̄n t̄mbun wuswaā ka Gusun̄o b̄εn Yinnin tii wi u sun swaa dakin wuswaā, i de i win wooda m̄m n̄̄wa, i ye n̄n̄ε b̄εn ḡrus̄o kpa i wa i n tem m̄ε m̄, kpa i maa b̄εn bibu mu deria bu tubi di sere ka baadommā.

⁹ Ma u maa n̄ε, wun̄ε maa Salom̄o n̄n bii, a Gusun̄o, n̄ε wun̄n tondon Yinni gio kpa a n̄n sã ka wun̄n ḡru kpuro ka wun̄n bw̄ra kpuro. Domi wiya u ra t̄mbun ḡrusu ka ben bwisikunu w̄̄eri. À n n̄n kasu, u koo de a n̄n wa. Adama à n n̄n deri, u koo maa nun deriwa sere ka baadommā.

¹⁰ T̄ε, a n ȳ ma Yinni Gusun̄o u nun ḡsawa a ka n̄n diru bania mi ba ko n da n̄n sã. Yen s̄̄ a de a n w̄ruḡru m̄ kpa a se a s̄mburu ko.

Dafidi u Salom̄o

sãa yee ten kpunaa w̄

¹¹ Yen biru Dafidi u win bii Salom̄o sãa yee ten kpunaa w̄ ka ten dia ye ba ḡri ḡrigia, ka ten arumani beru yerugia, ka dii w̄rukinugia, ka dii s̄̄kinugia, ka dii t̄n mi ba koo Yinni Gusun̄n woodan kpakororu yigia.

12 Dii ten kpunaa kpurowa u nùn wē ye u raa himba sãa u ko kpuro. Yera sãa yerun yaarin kpunaa ka dia ye ya ka yi sikerenegia ka dia yèn mi ba ko n da sãa yee ten arumani beregia, ka yèn mi ba ko n da kēnu beregia ni ba Gusunō wē,

13 ka nge mē ba yāku kowobu ka Lefiba bōnu kua wuu wuukagia, ka nge mē ba ko n da ben sōmburu koosinē Yinni Gusunōn sãa yerōgia, ka sere maa dendi yāa ni ba ko n da ka sōmburu kogia.

14 U nùn wura sōsi ye u koo ka dendi yāa wuraginu ko, nge mē nin baaniren bunum nē. Ma u nùn sii geesu sōsi si u koo ka dendi yāa sii geesuginu ko, nge mē nin baaniren bunum nē. Ba koo dendi yāa ni kowa nin baanire ka nin sōmburu.

15 Meya u maa bu wura ka sii geesun bunum saka wē ye ba koo ka dabu wuraginu ka sii geesuginu ko, ni kpuro ka nin fitilaba.

16 U maa nùn wura wē mēn saka ba koo ka tabulu wuragii ko mi ba ko n da Yinni Gusunō pēē yiiye, ma u maa nùn sii geesu wē u ka tabulu gēē ko.

17 Yen biru u maa nùn sōsi nge mē ba koo kaato donnuginu koosina ka gbēa ka nōri yi ba kua ka wura gea ka sii geesugii, ka yin baayeren bunum,

18 ka yāku yee wuragiru mi ba ko n da turare dōo doke ka ten bunum. U maa nùn sōsi nge mē ba koo naa kēkē ka wōllun kōsobun weenasibu koosina ka wura. Yin kasi yi ko n deriewa yi n Yinni Gusunōn woodan kpakororu wukiri.

19 Ma Dafidi u nēē, Yinni Gusunōn tiiwa u yeniba kpuron kpunaa yorua u man wē. Ma u man yen bwisi wē n ka ye tubu.

20 Yen biru, Dafidi u win bii Salomō sōwa u nēē, a tii dam kēō, kpa a n wōrugōru mō, kpa a se a sōmburu ko. A ku berum ko, a ku maa nanda. Domi Gusunō nēn Yinni u ko n ka nun wāa. U nùn nun derimō, u nùn maa nun biru kisimō sere win sãa yee ten sōmburu kpuro tu ka wiru goora.

21 Yāku kowobu ka Lefiba wee ba bōnu sãa wuu wuuka bu ka Yinni Gusunōn sāarun sōma ko. N n sãa yee ten banan sōn na, tōmbu wee be ba sōm bwese bwesekan kobu yē ba maa tii wē ka kīru. Be ka wirugibu ka Isireliba kpuro ba koo nun wiru kpīiya.

Kēē ni ba wē

sãa yee ten banan sō

29

1 Sina boko Dafidi u tōn be ba mēnē mi kpuro sōwa u nēē, nēn bii Salomō wi Yinni Gusunō u gōsa, u sãawa bii piibu. U nùn gina tōmbun kparabun bwisi mō. Sōmbu te u koo maa ko ta kpā, domi sãa yee te, ta nùn ko n sãa tōnugiru. Ta ko n sãawa Yinni Gusunōgiru.

2 Na nēn dam kpuro doke n ka Gusunō nēn Yinni sãa yee ten banan sōru ko. Dendi yāa ni ba koo ko ka wura, na nin wura yii. Ni ba koo maa ko ka sii geesu, na nin sii geesu yii. Ni ba koo maa ko ka sii gandu, na nin sii gandu yii. Ni ba koo maa ka sii wōkusu ko, na nin sii wōkusu yii. Ni ba koo maa ko ka dāa, na nin dāa yii. Ni ba koo maa ko ka kpee gobigii nōni bwese bwesekaginu, na nin kpee gobiginu yii. Ma maa kpee kpiki buranu yii nu kpā.

3 Gusunō nēn Yinnin sãa yee ten kīrun sō, wura ye na mō ka sii gee si na mō, ye kpurowa na wē sãa yee ten sō ye na raa sōru kua yellu baasi.

4 Yera wura ye ya na Ofirin di tōnnu wunōbu (100), ka sii geesu tōnnu goobu ka weeru (240) bu ka sãa yee ten gani pote,

5 ka sere maa dendi yāa ni ba koo ka wura ko ka ni ba koo ka sii geesu ko, dendi yāa ni sōm kowo be, ba koo gesi ko kpuro. Tē, bēē sōō, wara kī u Yinni Gusunō kēru wē ka nuku tia, kpa sōm kowobu bu ka ye gāa wuraginu ka sii geesuginu seku.

6 Yera yēnu yērobu ka Isireliban bwese kerin wirugibu ka tabu kowobu nōrōm nōrōm ka wunōm wunōm wirugibu ka sina bokon sōm kowobun wirugibu ba kēnu wē ka nuku tia.

7 Ye ba wē Yinni Gusunōn sãa yee ten sō, yera wuran tōnnu wunaa wata ka wōkuru ka wuran gobi nōrōbun suba wōkuru (10.000) ka sii geesun tōnnu gooba wunōbu (300) ka sii gandun tōnnu nata (600) ka sii wōkusun tōnnu nōrōbun suba ita (3.000).

8 Be ba kpee gobiginu mō, ba nu Yeyeli, Gēsōnin bweserugii wē u doke Yinni Gusunōn sãa yerun arumanin beru yerō.

9 Tōn be kpuro ba nuku dobu kua kēē ni ba Yinni Gusunō wēn sō, domi ba nu wēwa

ka nuku tia. Ma sina boko Dafidin tii u nuku doo bakabu kua.

Dafidin kanaru

¹⁰ Dafidi u Yinni Gusunə siara tən be ba mēnne mi kpuron wuswaaə. U nē, i Gusunə bēsen sikado Yakəbun Yinni siaro sere ka baadommaə.

¹¹ Yinni Gusunə, wuna a kpā, a dam mə, a maa yiiko mə. A n nəru mə. Domi wuna a mə kpuro ye ya wāa wəllə ka ye ya wāa temə. Wuna a bandu dii, wuna a kpuro kere.

¹² Wunen min diya dukia ka bēere ya ra nē. Wuna a bandu dii kpuron wəllə. Wunen nəmuəra dam kpuro mu wāa. Wuna kaa kpī a gāanu kpuro wəlle sua kpa a nu tāsisia.

¹³ Tē, Gusunə bēsen Yinni, sa nun siaramə, sa maa wunen yīsirun kpāaru bēere wēemə.

¹⁴ Nē ka nēn tambu sa n gāanu tura su ka nun kēnu wē. Gāanu kpuro naaməwa wunen min di. Ye sa maa nun wēemə kpuro, wunen min diya sa ye waamə.

¹⁵ Sa bēsen wāaru diməwa wunen wuswaaə nge səbu nge mē bēsen sikadoba ba kua. Bēsen wāarun tōru kpuro koo doonawa nge saaru, yīiyəbu sari.

¹⁶ Gusunə bēsen Yinni, wuna a kpuro mə. Wunen min diya arumani yeni kpuro ya wee ye sa səru kua su ka nun diru bania te ta ko n wunen yīsi dēeraru səwa.

¹⁷ Gusunə nēn Yinni, na yē ma wuna a ra tənun gōru wēeri, a ra maa gem kā. Wee na ka nun kēe nini naawa ka gōru dēerə. Na maa wa wunen tən be ba wāa mini, ba nun kēnu wēemə ka nuku dobu.

¹⁸ Gusunə, bēsen sikadoba Aburhamu ka Isaki ka Yakəbun Yinni, a de wunen təmbun gōrusu ka ben bwisikunu nu n sāa meni baadomma, kpa ben gōrusu su n tāsia wunə sə.

¹⁹ Kpa a de nēn bii Saloməən gōru ga n sē, u ka wunen yirebu ka wunen sōsinu ka wunen woodaba mēm nəwa, u ka ye kpuro səmburu ko, kpa u sāa yee te bani tən sē na səru yeni kpuro kua.

²⁰ Dafidi u maa tən be ba mēnne mi kpuro səwa u nē, i Gusunə bēen Yinni siaro.

Ma be kpuro ba Gusunə ben sikadoban Yinni siara, ba yiira win wuswaaə ka maa sina bokon wuswaaə.

Ba Saloməə kua sina boko

²¹ Yen sisiru, ba Yinni Gusunə siarabun yākunu ka yāku dōə mwaaruginu kua ka

ketē nərəbu (1.000) ka yāa kinenu nərəbu (1.000) ka yāa kpemminu nərəbu (1.000), yāku nin baatere ka ten tam. Ma ba maa yāku dabinu ganu kua Isireliba kpuron sē.

²² Yen tōə te, ba di ba nərə Yinni Gusunə wuswaaə ka nuku doo bakabu. Ma ba maa Saloməə Dafidin biin bandu dam sire ba nūn gum tāre wirə nən yiruse Yinni Gusunə wuswaaə, u ka ko kparo. Yen biru, ba maa Sadəku gum tāre wirə ba nūn kua yāku kowo.

²³ Saloməə u sina Isireliban sina gənə ye ya maa sāa Yinni Gusunəgia. U kua sunə win tundo Dafidin ayerə. U kuura, ma Isireliba kpuro ba nūn wiru kpīya.

²⁴ Wirugibu ka tabu kowo damgibu ka mam sina boko Dafidin bii be ba tie kpuro, ba nūn wiru kpīyawa.

²⁵ Yinni Gusunə u Saloməə wəlle sua Isireliba kpuron suunu sə. Ma u win bandu girima doke n kere sinam be ba nūn gbiye Isireliə.

Dafidin gə

²⁶ Dafidi Isain bii u bandu di Isireliba kpuro sə.

²⁷ U bandu diwa wōə weeru Isireliba sə. Heboroniə wōə nəba yiru, Yerusalemə maa wōə tena ka ita.

²⁸ Dafidi u dukia ka girima wa. U təkə kuawa kōə kōə. Ma u gu bəri yəndu sə. Ma win bii Saloməə u bandu kəsire kua.

²⁹ Ye sina boko Dafidi u gbia u kua, ka ye u kua dāku te, ye kpuron gari yi yorua yam wao Samuelin tireru sə ka Gusunə səmə Natanin tireru sə, ka sere maa yam wao Gadin tireru sə.

³⁰ Tire ni səra ba maa win bandun gari yorua ka win wərugəru, ka ye n koorə Isireliban temə ka tem tukumə win waati ye sə.

ISIRELIBAN BANDUN GARI YIRUSE

Saloməon bandun faagiwa tire te, ta m̀ ka nge m̄ Isireliban bwese keri wəkuru ta win bii Roboamu seesi ma ta Yeroboamu kua ten sina boko. Ma Roboamu u kua Yudaba tɔnan sina boko ma win bibun bwesera ban te w̄enam̄ sere Babilonigibu ba ra ka na ba Yerusalemu w̄ari ba kamia.

Tire ten kpunaa

1. Saloməon bandun gari, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Isireliban banda b̄onu kua yiru, wiru 10:1n di sere wiru 11:4.
3. Yudaban bandun gari, wiru 11:5n di sere wiru 36:23.

SALOMƏO, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

¹ Saloməo, Dafidin biin banda dam kua domi Gusunə win Yinni u w̄a ka wi, ma u n̄n w̄alle sua.

*Saloməo u bwisi kana
(I maa m̄erio Sinambu I, 3:4-15)*

² S̄o teeru Saloməo u ka Isireliba kpuro gari kua ka ben tabu kowobu n̄r̄əm n̄r̄əm (1.000) ka wun̄m wun̄m sinambu ka ben siri kowobu ka ben yenu ȳrobu, ben wirugibu kpuro gesi.

³ U ka t̄n be kpuro da Gabaonio gungur̄o. N deema miya Yinni Gusun̄n kuu bekurugiru ta w̄a te M̄wisi Gusun̄n s̄m̄ kowo u kua sanam m̄ Isireliba ba w̄a ḡabur̄o.

⁴ Adama ba Yinni Gusun̄n woodan kpakororu sua saa Kiriati Yarimun di ba ka da Yerusalemu ba yi kuu bekurugir̄o.

⁵ N deema kuu ten wuswaāra ȳaku yee te Besaleli, Urin bii, Hurin debubu u kua ka sii gandu ta w̄a.

Miya Saloməo ka t̄n be kpuro ba bikiaru kua Yinni Gusun̄n mi.

⁶ Yera Saloməo u da u ȳakuru kua ȳaku yee ten mi, te ta w̄a kuu bekurugii ten wuswaāo. Ȳaanu n̄r̄əbuwa (1.000) u ka ȳaku d̄o m̄waararuginu kua.

⁷ Ye n kua w̄əkuru, yera Yinni Gusun̄o u Saloməo kure. Ma u n̄n s̄ōwa u n̄e, a man bikio ye a k̄i n nun k̄.

⁸ Ma Saloməo u n̄e, wee a n̄n tundo Dafidi durom kua. Ma a man k̄sire kua win ayer̄o.

⁹ T̄, a de wunen n̄o m̄w̄eru tu yibiara te a n̄n tundo Dafidi kua. Domi a dera na bandu di t̄n wuurun suunu s̄o te ta dabi nge yani seeri.

¹⁰ Yen s̄ t̄, a man bwisi ka laakari k̄ēyo, kpa n kp̄i n ka t̄n be kpara. Ma n kun m̄, wara u koo kp̄i u wunen t̄n dabi te kpara.

¹¹ Gusun̄o u Saloməo s̄ōwa u n̄e, na nua ye ya w̄a wunen ḡrūo. Wee, a n̄ dukia ka arumani bikie, n̄ kun m̄ beere, n̄ kun m̄ be ba nun tusan ḡo. M̄ya a n̄ maa bikie wunen w̄aru tu daka da. Adama bwisi ka laakariwa a bikia a ka n̄n t̄mbu kpara b̄n w̄ll̄o na dera a bandu dii.

¹² T̄, kon nun bwisi ka laakari ye w̄. Ye baasi, kon maa nun dukia ka arumani ka beere w̄ ye sinam be ba nun gb̄iye ba n̄ waare a sere bandu di. M̄ya wunen biru, goo kun maa ye wasi.

¹³ Yeniban biru, Saloməo u sarama gunguu ten min di, mi Yinni Gusun̄n kuu bekurugira w̄a. Ma u wurama Yerusalemu u bandu dii Isireliba kpuron w̄ll̄o.

Yiiko ka arumani

ye Saloməo u m̄

(I maa m̄erio 9:25-28, Sinambu I, 10:26-29)

¹⁴ Saloməo u tabu k̄k̄e yi dumi gawe menna n̄r̄əbu ka n̄eru (1.400). Ma u maa maas̄bu menna n̄r̄əbun suba w̄kura yiru (12.000). Ma u be kpuro yi yi wusu gasu s̄o ka sere maa Yerusalemu mi win tii u w̄a.

¹⁵ U dera wura ka sii geesu dabia Yerusalemu nge kpenu. Ma u dera d̄a ye ba m̄ seduru ya maa dabia baama nge d̄a ye ba m̄ sikam̄re ye ya ra n w̄a Sefalan w̄w̄a.

¹⁶ Egibitin diya ba ra ka n̄n dumi naawe. Tenkubara ba ra yi dwem de.

¹⁷ Ba ra n̄n tabu k̄k̄e yi dumi gawen tia d̄rewa sii geesun gobi nata (600). Kpa bu maa n̄n duma d̄re sii geesun gobi wunaa weeru ka w̄kuru. Bera ba ra maa ka Hetiban sinambu ka Sirigibun sinambu dumi daawe.

Saloməo u s̄a yerun banan

s̄aru m̄

(I maa m̄erio Sinambu I, 5:15-32, 7:13-14)

¹⁸ Saloməə u wooda wē bu Yinni Gusunə diru bania, kpa bu maa win tii sina kpaaru bania.

2

¹ Yera u tambu nərəbun suba wata ka wəkuru (70.000) gəsa be ba ko n da səmunu sue, ka tambu nərəbun suba wənε (80.000) be ba ko n da kpenu dāku guunə. Ma u maa tambu nərəbun suba ita ka nata (3.600) gəsa be ba ko n sambu te nənɪ doke.

² Saloməə u Hiram, Tirin sunə gəria u nεε, nge mε a raa nən tundo Dafidi dāa ye ba m̀ seduru k̄a u ka win sina kpaaru bana, nge mεya nən tii na maa k̄i a man k̄εema.

³ Wee na Gusunə nən Yinni diru baniammε ta n s̄a wigiru. Miya ba ko n da n̄n turare nubu durorugia d̄ə dokeye, kpa bu win p̄εε yi mi baadomma. Miya ba ko n da maa yāku d̄ə mwaararuginu ko bururu ka yoka, t̄ə baatere, ka t̄ə w̄rarugiru s̄ə, ka suru kpao baawure s̄ə, ka Yinni Gusunən t̄ə bakaru baatere s̄ə nge mε ba Isireliba yen wooda wē sere ka baadomma.

⁴ Dii te, ta ko n kp̄a. Domi Gusunə bεsɛn Yinni u b̄nu kpuro kp̄aaru kere.

⁵ N n m̄n na, goo kun kp̄ε u n̄n diru bania. Domi baa w̄llu ka ten kp̄aaru ta n̄ kp̄ε tu n̄n mwa. Yen s̄ə, wara ra n nε, Saloməə n sere ka n̄n diru bania. Nεgia n ko mi ko na n da n̄n turare d̄ə dokeye.

⁶ Yen s̄ə t̄ε, wunε Hiram, a man goo m̄risiama wi u wura ka sii gesu ka sii gandu ka sii w̄kusun s̄amburu ȳε ka sere beka ye ba w̄kua ka wunəm ka maa gaadura kpa u n maa ḡanun weenasinun kobu ȳε gana s̄ə, kpa bu s̄amburu ko sannu ka nən t̄n be ba maa ȳeru m̄ ba ka w̄a Yerusalemu mini ka Yudan tem kpuro s̄ə. T̄n be, ba s̄awa be nən tundo Dafidi u gəsa.

⁷ A de a man d̄a ye ba m̀ seduru ka sipere ka santali m̄risiama Libanin di. Domi na ȳ ma wunən s̄m kowobu ba yen burabu ȳ. Nən s̄m kowobu ba koo bu somi s̄mbu te s̄ə.

⁸ A de bu man d̄a ye kasuama ya n kp̄a. Domi dii te na k̄i n bani mi, ta kp̄a. Ta ko n maa w̄a.

⁹ Saa ye s̄ə, kon wunən s̄m kowobu alikaman som t̄n̄nu nərəbun suba n̄əba tia (6.000) wē ka d̄a bimi yi ba m̀ əsun som t̄n̄nu nərəbun suba n̄əba tia ka tam ditiri

nərəbun suba nənε (800.000) ka sere maa gum ditiri nərəbun suba nənε.

¹⁰ Ma Hiram, Tirin sunə, u Saloməə wisa tireru s̄ə u nεε, geema, yèn s̄ə Yinni Gusunə u win tambu k̄i, yen s̄na u nun kua ben sunə.

¹¹ I ka man Gusunə Isireliban Yinni siaro wi u w̄llu ka tem taka kua. Wee u Dafidi bii bwisigii ka laakarigii k̄a wi u koo wi, Yinni Gusunə s̄a yeru bania ka sere maa win tiin sina kpaaru.

¹² T̄ε, wunε Saloməə, kon s̄m ȳero goo m̄risiama. Ȳero u bwisi m̄ too. Win ȳisira Hiramabi.

¹³ U s̄awa kurə goon bii. Kurə wi, u s̄awa Danun bweserugii. Ma win tundo u s̄a Tirigii. Hiramabi wi, u wura ka sii gesu ka sii gandu ka sii w̄kusu ka kpenu ka d̄an s̄amburu ȳε. U maa bekan s̄amburu ȳε, ye ba kua ka w̄ε wunəm̄gii ka gaaduragii, ka w̄ε sw̄ε ka sere maa w̄ε dam̄gii. Mεya u maa ḡanun weenasinun kobu gani s̄ə s̄amburu ȳε. S̄mbu te ba gesi n̄n n̄mu s̄andia kpuro, u koo kp̄i u tu kowa. U koo s̄mbu te kowa ka wunən s̄m kowobu sannu ka sere be nən Yinni Dafidi wunən tundo u gəsa.

¹⁴ T̄ε, wunε maa, a sun alikama ka əsu ka gum ka tam mε m̄risiama yèn gari a gerua mi.

¹⁵ Bεsε sa ko maa nun d̄a b̄əria nge m̄n n̄ə a k̄i, kpa su ye m̄risiama ka goo nimkusu sere Yafə. Kpa wunεgibu bu maa na bu ka ye da Yerusalemu.

¹⁶ Saloməə u s̄bu gara be ba w̄a Isireliba s̄ə. N deema win tundo Dafidi u raa bu gara. S̄ə ben geera kuawa t̄nu nərəbun suba wunaa weeru ka w̄kura ita ka nata (153.600).

¹⁷ Ma u ben nərəbun suba wata ka wəkuru (70.000) gəsa ba n da səmunu sue, kpa ben nərəbun suba wənε (80.000) ba n da kpenu dāku guunə. Ben nərəbun suba ita ka nata (3.600) ye ya tie, ba n da s̄m kowo be ba tie nənɪ doke.

3

S̄a yerun bana

(I maa m̄erio Sinambu I, 6:1-38)

¹ Saloməə u s̄a yee ten bana torua Yerusalemu guu te ba m̀ M̄riyan w̄llə mi ba win tundo Dafidi s̄əsi. N deema yam mi n daa s̄awa Ɔnani, Yebusin doo soo yeru.

² U s̄aa yee ten bana toruawa win bandun w̄ōō n̄nesen suru yirusen s̄ōō yiruse s̄ōō.

³ Ba dii te ȳirawa ka yellun ȳirutia ye ba ra ka ḡaanu ȳiire. Ten d̄ēebu bu s̄āawa ḡəm soonu wata. Ten yasum maa s̄āa ḡəm soonu yendu.

⁴ Dii ten yasum ka ten duu yee gbiikirun d̄ēebu n̄ n̄ewa. N̄ s̄āawa ḡəm soonu yendu. Ma ten gunum mu s̄āa ḡəm soonu wunaa teeru. Ma Salom̄ōō u ten s̄ōōw̄ō wura gea pote.

⁵ Ma u dii ten tiin gani d̄āa ye ba m̄ō sipere wukiri. Yen biru, u maa ye wura ye ya gea s̄āa pote. Ma u dera ba kpakpa wurusu ka ȳōnin weenasii kua kua gani ȳi s̄ōō.

⁶ Ma u tu buraru kua ka kpee gobiginu. N̄ deema wura ye u ka s̄ōma ye kpuro kua mi, ya weewa saa Paafaimun di.

⁷ U dii te wura potewa ka ten gbereba s̄ōō, ka ten k̄ōnn̄ō suukus̄ō ka ten ganīō, ka ten gamboba s̄ōō, ma u w̄ōllun k̄ōsobun weenasibu kua ten gani s̄ōō.

⁸ Ma u dii te ta d̄ēere gem gem bana mi. Ten d̄ēebu ka dii ten tiin yasum mu n̄ewa. Mu s̄āawa ḡəm soonu yendu. Ma ten yasum maa s̄āa ḡəm soonu yendu. Ma u tu wura gea pote. Wura yen geera s̄āawa t̄ōnnu yendu.

⁹ Wura ye ba ka kulumba kuan geera s̄āawa kilon b̄ōnu. Baa ka dia ye ya w̄āa w̄ōllō kpuro ba ye wura potewa.

¹⁰ U maa k̄ōsobun weenasibu yiru kua dii te ta d̄ēere gem gem mi s̄ōō. Ma u ye wura pote.

¹¹ W̄ōllun k̄ōso ben kasa n̄n̄e ye kpuron d̄ēebu bu s̄āawa ḡəm soonu yendu. Kasa yen tian d̄ēebu bu s̄āawa ḡəm soonu n̄ōbu. Ma ben turon kase teeru ta gana girari. Ma tee teni ta ka k̄ōso yirusegirun teeru girarin̄e.

¹² Ma k̄ōso yiruse win kase teeru ta maa dii ten goo t̄ōn̄ō girari. N̄ deema ten yirusewa ta ka gbiikoo wigiru girarin̄e.

¹³ K̄ōso be kpuron kasa ya d̄eriarewa. Ma yen d̄ēebu kua ḡəm soonu yendu. Ma ba ȳō ba wuswaa t̄i dii ten k̄ōnn̄ō gia.

¹⁴ Ma u dii ten beku kareru kua ka w̄ēē damgii ȳi ba w̄ōkua ka gaadura ka wun̄ōm ka sere maa tom. Ma ba maa k̄ōsobun weenasibu kua beku te s̄ōō.

Dii ten gbere be ba kua

ka sii gandu

(I maa m̄ēerio Sinambu I, 7:15-22)

¹⁵ U dii ten wuswaaō gbere yiru kua. Yen baayeren gunum mu s̄āawa ḡəm soonu t̄ena ka n̄ōbu. Ma ba ye fur̄ōsu s̄ōndia w̄ōllō. Sin gunum mu s̄āawa ḡəm soonu n̄ōbu.

¹⁶ U maa ȳōnin weenasiin buraru garu kua nge te u raa kua s̄āa yeru mi. Ma u bura te doke fur̄ō sin w̄ōllō. Ma u d̄āa marum gam weenasim kua wun̄ōbu (100) u doke ȳōni ȳi s̄ōō.

¹⁷ Ma u gbere yiru ye gira s̄āa yee ten wuswaaō. T̄ia n̄ōm geūō, t̄ia maa n̄ōm d̄war̄ō. Ma u n̄ōm geugia ye ȳisuru k̄ā Yakini. Ma u maa n̄ōm d̄warugia ye ȳisuru k̄ā Boasi.

4

¹ U maa ȳāku yeru kua ka sii gandu. Ten d̄ēebu bu s̄āawa ḡəm soonu yendu. Ma ten yasum maa s̄āa ḡəm soonu yendu. Ma ten gunum mu s̄āa ḡəm soonu w̄ōkuru.

Boo sii ganduguu

(I maa m̄ēerio Sinambu I, 7:23-26)

² U boo sii ganduguu kua. Gen n̄ōn yasum mu s̄āawa ḡəm soonu w̄ōkuru. Gen gunum maa ḡəm soonu n̄ōbu. Ma gen k̄ekera s̄āa ḡəm soonu t̄ena. Ga s̄āawa bw̄ēereke mam mam.

³ Ba gen n̄ōō b̄ōkan tem̄ō ket̄eban weenasii kua ba ka sikerena. Ḡəm soo teerun baa s̄ōō, ket̄e w̄ōkura ba kua. Ba ket̄en weenasii ȳi kuawa s̄iā yiru. Ma ye kpuro ya s̄āa sii b̄ōri t̄ia ka boo sii ganduguu ge.

⁴ Ba boo ge s̄ōndiwa ket̄en weenasii w̄ōkura yirun w̄ōllō. Yen ita ya wuswaa kisi s̄ōō ȳēs̄an n̄ōm geu gia, ita maa s̄ōō duu yeru gia, ita yeni maa s̄ōō ȳēs̄an n̄ōm d̄waru gia, ita ye ya maa tie, s̄ōō yari yeru gia. Ma boo ge, ga s̄ōndi ket̄en weenasii yin w̄ōllō. Ma ket̄e ben biru ga wura s̄ōōw̄ō.

⁵ Boo gen sinum mu ka n̄ōm tararu n̄e. Ma ba gen n̄ōō b̄ōka kua nge n̄ōragia. Ma ga maa n̄ōō d̄eriare nge biibii. Ga koo kp̄i gu nim m̄wa ditiri n̄ōr̄ōbun suba wunaa teeru (120.000).

⁶ U wekenu w̄ōkuru kua ma u nin n̄ōbu ȳi s̄āa yee ten n̄ōm geūō. N̄ōbu yeni maa ten n̄ōm d̄war̄ō bu wa bu ka t̄ii s̄ārasia, kpa bu maa ka ȳāku yaa kpakia b̄ā n̄ ȳāku d̄ōō mwaararuginu m̄ō. Boo sii ganduguu gen

nima yāku kowobu ba ra ka ben nōma ka naasu kpakie.

*Dendi yāa ni ba kua ka sisu
(I maa mēerio Sinambu I, 7:40-51)*

⁷ U maa dabu wuraginu kua wasi wākuru. U nu kuawa nge mē ba nin wooda yi. Ma u nin nōabu yi sāa yee ten nōm geuō. Nōabu yeni maa nōm dwarō.

⁸ U tabulu wākuru kua u yi sāa yeru mi. U nōabu yi nōm dwarō, ma u maa nōabu yi nōm geuō.

Ma u maa gbēe wuraginu kua wunōbu (100) nì sōō ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka.

⁹ U yaara gaa kua yāku kowobun sō. Yen biru, u maa yaara baka gaa kua ka yen gamboba. Ma u gambo be sii gandu pote.

¹⁰ U boo sii ganduguu ge yiwa yaara yen nōm geuō sōō yari yerun nōm dwaru gia.

¹¹ Huramu u torom guratii kua ka kaatonu ka gbēa yē sōō ba ko n da yāku yaa yem doke bu ka yēka. Nge mēya u ka sōmbu te kua u kpa te sina boko Salomōō u nūn yiire u ko Yinni Gusunōn sāa yee ten sō.

¹² Wee ye u maa kua. Yera gberē yiru ka furōsu yiru si ba koo doke gberē ben wōllō ka kōkōsō bwesenu yiru ye ba koo sōndi furō sin wōllō.

¹³ U maa dāa marum weenasim kua nēru (400) kōkōsō yiru yen sō. Kōkōsō yiru yen baayere sōō, dāa marum weenasim mēn sīa yiru yiruwa u kua u ka sōndi furō sin wōllō.

¹⁴ U wekenu kua wākuru ka nin sōwaritii wākuru.

¹⁵ U boo sii ganduguu kua, ka ketēn weenasii wākura yiru yi yi boo ge sōōwa.

¹⁶ U maa torom guratii kua, ka kaatonu, ka kaato donnuginu.

Dendi yāa ni sina boko Salomōō u dera Huramabi u kua mi, u nu kuawa ka sii gan te ba wōriasia.

¹⁷ U dera ba yāa ni kpuro kua ka sii gandu Yuudenin wōwāō mi sōnda wāa Sukōtu ka Seredan baa sōō.

¹⁸ Salomōō u dera ba dendi yāa ni kua nu dabi sere ba n maa sii gan ten bunum yīira.

¹⁹ Salomōō u maa dera ba dendi yāa ni nu tie kua. Niya yāku yee wuragii te, ka tabulu yē sōō ba ra pēe sōndi,

²⁰ ka dabunu ka nin fitilanu ni ba kua ka wura gea. Ba koo nu sōrawa nge mē sāa yerun wooda ya gerua.

²¹ U maa biibiin weenasii kua ka fitilanu ka nin bakusu. U ye kpuro kuawa ka wura gea.

²² U maa woba kua, ka nōri, ka gbēa, ka dōō guratii. Ba ye kpuro kuawa ka wura gea.

U maa dii te ta dēere gem gem gamboba ka sāa yee ten tiin kōnnōn gamboba kua ka wura.

5

¹ Ye Salomōō u sāa yee ten sōmburu kua u kpa, yera u sii geesu ka wura ka gāa ni win tundo u raa yi sāa yee ten sō kpuro gurama u doke Yinni Gusunōn arumanin beru yerō.

Ba woodan kpakororu yi Yinni Gusunōn sāa yerō

(I maa mēerio Sinambu I, 8:1-13)

² Yen biru, Salomōō u Isireliban guro gurobu ka ben yenu yērobu ka bwese kera baayeren wirugibu sokusia Yerusalemōō bu ka Yinni Gusunōn woodan kpakororu suama saa Dafidin sina kpaarun di te ba maa mō Siōni, kpa bu tu doke sāa yeru mi.

³ Yera Isireliba kpuro ba mēna Salomōōn mi wōōn suru nōōba yiruse wì sōō ba ra tōō bakaru garu ko.

⁴ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera Lefiba ba Yinni Gusunōn woodan kpakoro te sua,

⁵ ka win kuu bekurugii te, ka sere sōarun dendi yāa ni nu wāa te sōō kpuro. Yāku kowobu ka Lefibara ba ye kpuro suama.

⁶ Sina boko Salomōō ka Isireliba kpuro be ba mēnne mi, ba na ba yōra Yinni Gusunōn woodan kpakoro ten wuswāō. Ma ba yāanu ka ketē dabinu go ba ka yākunū kua. Sabe ni ba go mi, nu n garirō.

⁷ Ma yāku kowobu ba ka Yinni Gusunōn woodan kpakoro te da ten ayerō dii te ta dēere gem gem sōō. Ba tu yiwa wōllun kōsōbun weenasibu yirun kasin kōkōrō.

⁸ Kōsō be, ba kasa dēriewa ba woodan kpakoro te ka ten nēnutii wukiri.

⁹ Ba koo kpī bu nēnutii yi wa yi tere saa dii te ta dēere gem gem kōnnōn di. Domi ba yi kuawa yi dēu. Adama ba n kpē bu yi wa saa tōōn di. Miya kpakoro te, ta wāa sere ka gisōn gisō.

¹⁰ Gãanu sari kpakoro te sɔɔ, ma n kun mɔ wooda wɔkurun kpee bɛsi yiru ye Mɔwisi u doke mi. Yinni Gusunɔwɔ u nùn yi wɛ Horebun guurɔ sanam mɛ u ka Isireliba arukawani bɔkua ye ba yarima Egibitin di.

¹¹ Yãku kowobu ba tii dɛɛrasia. Adama ba n̄ kue nge mɛ wooda ya nɛɛ bu ko wuuru ka wuuru. Ma be kpuro ba yara sãa yee ten min di.

¹² Ma Lefiba kpuro be ba sãa wom kowobu, Asafu ka Hemani ka Yedutum ka ben bibu ka begibu kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka wɛɛ damgii ba ka yɔ yãku yerun sɔɔ yari yeru gia ba sɛketirenu neni ka guunu ka mɔrɔkunu. Ma yãku kowobu wunaa teeru ba wãa ben bɔkuɔ ba kɔbi soomɔ.

¹³ Be ba kɔbi soomɔ ka be ba womusu mɔ ba Yinni Gusunɔ siaramɔ ba mɔ, i Yinni Gusunɔ siaro, domi u sãawa tɔn geo, win durom mu ko n wãawa sere ka baadommaɔ.

Ye ba mɔ mɛ, saa yera guru wii wurora Yinni Gusunɔn sãa yee te wukiri.

¹⁴ Ma yãku kowobu ba kpana bu yɔra bu ben sɔmburu ko guru wii ten sɔ. Domi Yinni Gusunɔn yiikon girima ya dii te yiba.

6

¹ Yera Salomɔɔ u nɔɔguru sua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a bwisika a n wãa guru wii sinumguru sɔɔ.

² Adama nɛ, na nun wãa yee geeru bania mi kaa n wãa sere ka baadommaɔ.

Gari yi Salomɔɔ

u Isireliba sɔɔwɔ

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 8:14-21)

³ Yera sina boko Salomɔɔ u sãira Isireliba kpuron mi gia, mi ba yɔ. Ma u bu domaru kua.

⁴ U gerua u nɛɛ, na Gusunɔ Isireliban Yinni siara. Domi u win nɔɔ mwɛɛru yibia te u Dafidi nɛn tundo kua u nɛɛ,

⁵ saa min di u win tɔmbu Isireliba yarama Egibitin di, u n̄ wuu gagu gɔsa ben wusu gasu sɔɔ bu ka diru bani mi ba koo nùn sã. U n̄ maa goo gɔsa u n̄ ka sãa win tɔmbun kparo.

⁶ Adama Yerusalemuwa u gɔsa bu ka nùn sãa yeru bania mi. Mɛya u maa Dafidi gɔsa u n̄ ka sãa ben kparo.

⁷ Nɛn tundo Dafidi wi, u raa gɔru doke u Gusunɔ bɛsɛn Yinni diru bania.

⁸ Ma Yinni Gusunɔ u nùn sɔɔwɔ u nɛɛ, ya wã ye u gɔru doke u ka nùn diru bania.

⁹ Adama n̄ wi, u koo nùn tu bania. Win bii wi u koo ma, wiya u koo tu bani.

¹⁰ Tɛ, Yinni Gusunɔ u win nɔɔ mwɛɛ te yibia. Wee nɛ, Salomɔɔ, na sina bɛsɛ Isireliban sina gɔna wɔllɔ na kua nɛn tundo Dafidin kɔsire. Yen biru, na Gusunɔ bɛsɛn Yinni dii te bania mi ba ko n da nùn sã.

¹¹ Dii te sɔɔra na win woodan kpakororu wãa yeru kua. Kpee bɛsi yiruwɔ ya wãa kpakoro te sɔɔ, yì sɔɔ ba win woodaba yorua be u bɛsɛn baababa wɛ.

Salomɔɔn kanaru

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 8:22-53)

¹² Yera Salomɔɔ u yɔra Yinni Gusunɔn yãku yerun wuswaaɔ Isireliban nɔni biru, ma u nɔma yiya wɔllɔ u kanaru kua.

¹³ N deema Salomɔɔ u raa turaru garu kua ka sii gandɔ. Ma u tu doke sãa yerun yaara yen suunu sɔɔ. Tura ten dɛɛbu bu sãawa gɔm soonu nɔɔbu. Ten yasum maa gɔm soonu nɔɔbu. Ma ten gunum maa sãa gɔm soonu ita. Miya u yɔwɔwɔ u yiira Isireliba kpuron wuswaaɔ. Ma u nɔma yiya wɔllɔ u nɛɛ,

¹⁴ Gusunɔ, bɛsɛ Isireliban Yinni, goo maa sari nge wunɛ wɔllɔ ka temɔ. Wunɛn bwãa be ba nun mɛm nɔɔwammɛ ka gɔru tia, a ra arukawani ye a ka bu bɔkua yibie, kpa a bu wunɛn wɔnwɔndu sɔɔsi.

¹⁵ Wee a wunɛn nɔɔ mwɛɛru yibia te a wunɛn bɔɔ Dafidi nɛn tundo kua. Ye a nùn sɔɔwɔwɔ kpuro, a ye kua gisɔ ka wunɛn dam.

¹⁶ Yen sɔ, Gusunɔ bɛsɛn Yinni, a nɔɔ mwɛɛ te yibio te a nùn kua mi. A nɛɛ, u n̄ kɔsire biamɔ win bibun bweseru sɔɔ wi u koo win bandu di, bii be, b̄a n̄ tii neni dee dee ben wãaru sɔɔ, ma ba nun mɛm nɔɔwammɛ nge mɛ wi, Dafidi u kua.

¹⁷ N̄ n̄ mɛn na, Gusunɔ bɛsɛn Yinni, a de wunɛn gari yi a nùn sɔɔwɔwɔ mi kpuro yi koorɔ.

¹⁸ Adama kaa sere kp̄i a sina tem mɛ sɔɔ ka gem? Domi wɔlla kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini?

¹⁹ Ka mɛ, Gusunɔ nɛn Yinni, a nɛn gere swaa dakio, kpa a nɛn kanaru nɔ te na mɔ gisɔ.

²⁰ A de wunɛn nɔni yi n wãa dii te sɔɔ wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ. A nɛn kanaru swaa dakio

te na mò yam mini. Domi miya a nɛɛ, kaa tii sɔ̄sɔ̄si.

²¹ Nɛ ka wunen tɔ̄mbu, sà n mɛnna yam mini, sa kanaru mò, a sun swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a sun suuru kua.

²² Goo ù n win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua u ka na mini u bōre yāku yerə,

²³ na nun kanamə a yēro swaa dakio wəllun di kpa a bu siria. A tən kōso nùn win kōsa kəsieyo, kpa a maa gemgii nùn win gem wē.

²⁴ Yiberɛba bà n wunen tɔ̄mbu Isireliba kamia yèn sɔ̄ ba nun torari, ma ba gōru gɔ̄sia ba na ba nun suuru kanamə dii teni sɔ̄,

²⁵ a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwɛɛra bu wurama tem mɛ sɔ̄ mɛ a raa ben baababa wē.

²⁶ À n dera gura ya yōra yèn sɔ̄ ba nun torari, ma ba gōru gɔ̄sia yèn sɔ̄ a bu sekuru doke, ma ba mɛɛrima yam mini ba nun sāmə ba kanaru mò,

²⁷ a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gea sɔ̄sɔ̄si yè sɔ̄ ba koo sī, kpa a de gura yu nɛ tem mɛ sɔ̄, mɛ bɛsɛ wunen tɔ̄mbu sa tubi di mi.

²⁸ Gōru tà n dua tem mɛ sɔ̄, n̄ kun mɛ kēsi kēsi bararu, n̄ kun mɛ dīanun gɔ̄, n̄ kun mɛ twee, n̄ kun mɛ kəkənu ganu ni nu ra dīanu sanku, n̄ kun mɛ yiberɛba bà n tem mɛn wusu tarusi, n̄ kun mɛ bara bwese bweseka yà n wunen tɔ̄mbu deema, n̄ kun mɛ wahala gaa,

²⁹ bà n seewa ba kanaru mò ma ben baawure u win toraru wura win gōru, ma u win noma suema dii tenin bera gia,

³⁰ a bu swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a bu suuru kua a baawure kua nge mɛ u sāa. Domi wunɛ turowa a tənun gōru yē.

³¹ Kpa bu nun nasia ba n sīimə wunen swɛɛ sɔ̄ ben wāaru kpuro sɔ̄ tem mɛ sɔ̄, mɛ a ben baababa wē.

³² Tən tuko goo ù n na u ka nun sā yèn sɔ̄ u nua wunen yīsira kpā, ma a dam bakam mə, ma yēro u kanaru mò dii te sɔ̄,

³³ a nùn swaa dakio saa wəllun di mi a wāa, kpa a nùn kua ye u nun bikiamə. Kpa handunian tɔ̄mbu kpuro bu nun gia, kpa bu nun nasia nge mɛ wunen tɔ̄mbu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n yē ma wuna ba ra sā dii te sɔ̄, te na bana mini.

³⁴ À n wunen tɔ̄mbu Isireliba wooda wē bu da bu ben yiberɛba tabu wəri, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mɛɛrima wunen gee a gɔ̄sa, ka dii te na nun banian bera gia,

³⁵ a ben kanaru swaa dakio wəllun di kpa a bu kua dee dee.

³⁶ Bà n daa maa nun torari domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen məru ya seewa, a bu yiberɛba nəmu səndia, ma ba bu mwɛɛra ba ka da ba yoru dimə turukuə n̄ kun mɛ mi n toma,

³⁷⁻³⁸ bà n bwisika tem mi ba yoru dimə mi ma ba gōru gɔ̄sia mam mam ba nun tii wē, ma ba tem mɛni mɛɛrima mɛ a ben baaba wē, ka wuu geni ge a gɔ̄sa ka sāa yee te na nun bania mini, bà n kanaru mò ba mò, ba nun torari, ba durum kua,

³⁹ a bu swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a bu kua dee dee, kpa a bu ben toranu kpuron suuru kua.

⁴⁰ Tē, Gusunə nɛn Yinni, a de a nəni wukia kpa a swaa daki kana te na mò.

⁴¹ Yinni Gusunə,

a seewo a na mi a ra wēre,

wunɛ ka wunen woodan kpakororu,

mi wunen dam mu ra sɔ̄sire.

A de wunen yāku kowobu ba n faaba mə.

Kpa be ba nun mɛm nəwammɛ

ba n nuku dobu mò doo nəuru sɔ̄.

⁴² Yinni Gusunə,

a ku wi a gɔ̄sa biru kisi.

A wunen durom yaayo

mɛ a Dafidi wunen sɔ̄m kowo kua.

7

Sāa yee ten wukiabu

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 8:62-66)

¹ Sanam mɛ Salomə u kanaru kua u kpa, yera dɔ̄ u sarama wəllun di u yāku dɔ̄ mwaararugii ni ka yāku ni nu tie mwa. Ma Yinni Gusunən yiikon girima ya dii te wukiri.

² Yāku kowobu ba n̄ kpīa bu du Yinni Gusunən sāa yerə, domi win yiikon girima ya yiba ten mi.

³ Ye Isireliba kpuro ba dɔ̄ wi ka Yinni Gusunən yiikon girima ye wa ya sarama ya wāa sāa yee ten wəllə, yera ba yiira ba siriru tem girari turarun wəllə te ba kua ka kpenu. Ma ba Yinni Gusunə siaramə ba mò, Yinni

Gusunə u s̄awa tən geo. Win durom mu ra n wāawa sere ka baadommaə.

⁴ Isireliba kpuro ka sina boko ba yāku kua Yinni Gusunən wuswaaə.

⁵ Yen dāma te, Saloməə u naa kinenu nərəbun suba yenda yiru (22.000) go ka yāanu nərəbun suba wunaa teeru (120.000). Nge mēya ba ka s̄a yee te wukia.

⁶ Yāku kowobu ba yš ben ayenə, ma Lefiba ba dwee yānu soomə, ni sina boko Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunə s̄a. N deema u raa bu yiire bu womu geni ko bu nē, Gusunən durom mu ko n wāawa sere ka baadommaə. Ma yāku kowobu ba kəbi soomə Isireliba kpuro n wuswaaə mi ba yš.

⁷ Saloməə u s̄a yee ten yaaran sunu dērasia ye ya wāa s̄a yee ten tiin wuswaaə. Domi miya u yāku dš mwaaruginu ka siarabun yāku kua yèn s̄ yāku yee te ba kua ka sii gandu ten ayera kun tura bu ka yāku ni kpuro ko mi.

⁸ Saloməə ka Isireliba kpuro ba tš baka te diwa sere sš nəba yiru. Ma tən dabiru ta na saa Hamatin tem kpuro di, n ka girari Egibitin daaru gian di.

⁹ Sš nəba itase, ba maa menna be kpuro ba yāku yee te dērasia ba yi nenem. Ba ye kua wa sš nəba yiru. Yen biruwa ba maa tš bakarun tii di sere sš nəba yiru.

¹⁰ Wš n suru nəba yirusen sš yenda itase sšra Saloməə u dera tamba wura ben yenusə. Ma ba nuku dobu mš durom mē Gusunə u Dafidi ka Saloməə ka sere win tambu Isireliba kuan sš.

Yinni Gusunə

u kpat Saloməə kure

(I maa mērio 1:7-12, Sinambu I, 9:1-9)

¹¹ Sanam mē Saloməə u Yinni Gusunən s̄a yeru ka win tiin sina kpaaru bana u kpa, ma ye kpuro ya kora, ye u gōru doke u ko Yinni Gusunən s̄a yerə ka sere maa win tiin sina kpaarə,

¹² yera Yinni Gusunə u nùn kure wškuru. Ma u nùn sšwa u nē, na wunen kanaru nua. Na yam mi gōsa. Miya ba ko n da man yāku kua.

¹³ Nà n wəllu kenua, ma gura kun maa nemə, n̄ kun mē na dera twee yi tem mē wukiri yi men dīanu di, n̄ kun mē nà n men tambu kēsi kēsi baranu sure,

¹⁴ saa ye sš, bē be i s̄a nen tambu, i nen yīsiro sšwa, ma i tii kawa i bēen daa kōsa deri, ma i man soka, kon bē wurari wəllun di kpa n bē bēen toranu suuru kua, kpa n bēen tem arumani wesia.

¹⁵ Saa ye sš, kon bē mēri kpa n kana ni i man koosima s̄a yeru mini swaa daki.

¹⁶ Tš, na tu gōsa na yi nenem nen sš, ta n ka nen yīsiro sšwa. Ten miya nen nōni ka nen gōru kpuro ko n woo.

¹⁷ Wunē maa Saloməə, à n s̄imə nge mē wunen tundo Dafidi u s̄a, ma a mš ye na nun yiire kpuro, ma a nen woodaba mē nōwammē,

¹⁸ kon wunen bandun dam sire nge mē na wunen tundo Dafidi nə mwēru kua na nē, u n̄ kōsire biamə wi u koo bandu di Isireliə.

¹⁹ Adama i n gōsira i nen woodaba deri be na bē wš, ma i maa da i būnu s̄awa,

²⁰ kon bē wunawa nen tem di mē na bē wš. Kpa n dii te yina te na gōsa na yi nenem nen yīsiro sš mi. Kpa n de bwesenu kpuro nu tu yē.

²¹ Be ba raa ten kpāaru yē yellu, bā n sarə mi, biti koo bu mwa kpa bu bikia bu nē, mban s̄na Yinni Gusunə u wuu geni ka dii teni kua mē.

²² Kpa bu wisi bu nē, ba Gusunə ben baababan Yinni deriwa, wi, wi u bu yarama Egibitin di ma ba da ba būnu yīrammē ba s̄amə. Yen s̄na u dera wahala yeni kpuro ya bu deema.

8

Ye Saloməə u maa kua (I maa mērio Sinambu I, 9:10-28)

¹ Wš yendun baa sšra Saloməə u Yinni Gusunən s̄a yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru bana u kpa.

² U maa wuu si Huramu u nùn k̄a sənwa. Ma u dera Isireliba ba sina mi.

³ Saloməə u Hamati wəri ye ya wāa Soban bera gia, ma u ye mwa.

⁴ U tem mi gāanu ku ra kpin wuu ge ba mš Tadiməri bana ka sere maa Hamatin wuu s̄n mi ba ko n da win dīanu bere.

⁵ U Bēti Horoni ye ya wāa gunguru wəllə ka ye ya wāa wəwəə bana. Wuu si, su gbāranu ka gamboba mə, ka maa yen sēretinu.

⁶ U maa wuu ge ba mš Balati bana ka wuu s̄n mi u ko n da win dīanu bere. Ma u sin gasu sš win tabu kēkē yi dumi gawe berua

ka maasabu. Ye Saloməən gōru ga kī, yera u bana Yerusalemuə ka Libaniə, ka sere wuu si u mə səə.

⁷Tən be ba tie Hətiba səə, ka Aməreba səə, ka Feresiba səə, ka Hefiba səə, ka Yebusiba səə, be, be ba n̄ sāa Isireliba,

⁸ben bibun bwese te ta seewa ben biru, tera Saloməə u yoo səma koosia sere ka gisən gisə.

⁹Saloməə u n̄ Isireliban goo yoo səmburu koosie. Be, ba sāawa win tabu kowobu ka wirugibu, ka tabu sinambu, ka tabu kəkε yi dumī gawen kparobu.

¹⁰Wirugii be Saloməə u gəsa bu ka win tambu kpara səmbu te səə, ben geera sāawa goobu ka weeraakuru (250).

¹¹Saloməə u dera win kurə wi u sāa Egibiti sunən bii u yara Dafidin yənun di ge u bana. U nεε, win kurə kun sinamə Dafidi Isireliban sina bokon yənuə. Domi mi ba woodan kpakororu doke, yam mi, mu kuawa mi yam dεeram.

¹²Yera Saloməə u yāku dōə mwaararuginu kua yāku yee ten wəllə te u bana Yinni Gusunən sāa yerun wuswaaə.

¹³U ra yākunu ko nge mε Məwisin wooda ya gerua tōə baateren s̄, ka suru kpaon s̄, ka tōə wεrarugiru səə ka tōə bakanu ita yenin s̄ ni ba ra ko wōə tia səə. Niya p̄ε ye ba ku ra seeyatia doken tōə bakaru, ka duurubun tōə bakaru, ka sere maa Kunun tōə bakaru.

¹⁴U yāku kowobu yi wuu wuuka nge mε win tundo Dafidi u raa kua. Yāku kowo ben baawure ka win səmburu. Lefiba ka maa ben səmburu. Bera ba ra n̄ Yinni Gusunə siaramə tōə baatere kpa bu maa yāku kowobu somi ben səma səə. Ma ba kənnəsun kōsobu yi yi wuu wuuka.

¹⁵Ba n̄ sina bokon wooda sare ye u yi yāku kowobu ka Lefiban s̄ ka sere maa arumani beru yerun s̄.

¹⁶Nge mεya ba ka sāa yee ten səmbu te kpuro kpara saa ten torubun di sere ba da ba ka tu wiru go. Nge mεya ba ka dii te bana ba kpa.

¹⁷Yen biru Saloməə u da Ɛsioni Gebεεə ka Elətuə. Wuu si, su wāawa nim wəkun bəkuə Edəmum temə.

¹⁸Huramu u dera win səm kowo be ba nim yē ba ka Saloməə goo nimkusu daawa. Ma ba da Ofiriə ka Saloməən səm kowobu

sannu. Min diya ba ka sina boko Saloməə wuran tənnu wəkura ita naawa.

9

Seban sunə tən kurə

u Saloməə mεrim da (I maa mεerio Sinambu I, 10:1-13)

¹Saa yè səə Seban sunə tən kurə u nua ma Yinni Gusunə u dera Saloməə u yīsiru yara, yera u da u ka Saloməən bwisi yin saka mεeri kpa u n̄n gāa dabinu bikia. U tura Yerusalemuə, ka win sina bwāa dabinu be ba n̄n swīi, ka yooyoo si su turare ka wura dabinu səəwa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Saloməən mi, ma u gerua kpuro ye ya wāa win gōruə.

²Ma Saloməə u n̄n wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun n̄n wisibu sēsie.

³Ye kurə wi, u Saloməən bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana

⁴ka dīa ni u ra di, ka win bwāabun wāa yeru, ka win səm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka n̄n n̄əri, ka sere be ba ra n̄n tam dokeye n̄raəginu, ka yāku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunə s̄,

⁵ye kpuro ya n̄n biti mwa sere u wom mwe. Ma u sina boko Saloməə səəwa u nεε, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa n̄n tem di, ye kpuro geema.

⁶Adama na n̄ daa gari yi naane kue sere na ka tunuma mini. Wee n̄n n̄ni yi ye kpuro wa. Ka gem, ye na wa mini, ba n̄ daa man yen bənu səəwa. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kpā n̄ kere nge mε wunen yīsira yara.

⁷Doo n̄ərugiba wunen tambu ka wunen səm kowo be ba nun n̄ərimə saa baayere. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki.

⁸Na Gusunə wunen Yinni siara wi u nun durom kua u nun swīi Isireliban sina gəna wəllə. U bu kīwa sere ka baadommaə. Yen s̄na u nun kua ben sunə a n̄ da ka bu sirie dee dee.

⁹Ma u sina boko wura kā tənnu ita ka bənu, ka maa turare ka kpee gobiginu. Saloməə kun maa turare waare gam gum di ya n̄ kpāaru nε mε.

¹⁰Huramun səm kowobu ka Saloməəgii be ba ka wura naamə Ofirin di, beya ba maa ka dāa gea ye ba m̄ə santali ka kpee gobiginu naamə.

11 Ma sina boko u ka dāa ye yəətii kua sāa yerə ka sere maa win tiin dirə. Dāa yera u maa ka wom kowobun mərəkunu ka ben guunu kua. Dāa yen bwesera kun saara mə. Məya ba n̄ maa yen bweseru waare Yudan temə.

12 Saloməə u sunə tən kurə wi wē kpuro ye u bikia. U n̄n kēru kāwa n kere ye u ka na. Yen biru, ma kurə wi, u gəsira u wura win temə ka win bwāabu.

*Saloməən dukia
(I maa mɛerio Sinambu I, 10:14-29)*

13 Wura ye Saloməə u ra wa wəə ka wəə ya sāawa tənnu yendu.

14 Ye baasi, u ra maa wura ka sii geesu mwε tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani bəkuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

15-16 U dera ba tere bakanu goobu (200) ka tere piiminu gooba wunəbu (300) kua ka wura. Tere baka nin teerun bunum mu sāawa kilo nəba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa sāa kilo ita. Ma u tere ni doke diru garu səə te ba sokumə Libanin dāa səə, win sina kpaarə.

17 Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu, ma u tu wura gean tii pote.

18 Sina kita te, ta yəətia məwa naa dabusanu nəba tia. Ma ba ten naa sənditia kua ka wura. Ma ta nəm sənditia mə yēsi yēsika. Yen baayeren bəkuəra ba gbee sunən weenasia kua ya yə, tia nəm dware, tia maa nəm geuə.

19 Ma ba maa gbee sinan sin weenasisu kua wəkura yiru ba doke tia tia yəətia yen naa dabusaru baateren yēsi yēsikaə. Nəba tia ya wāa nəm dware, nəba tia maa wāa nəm geuə. Sunə goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

20 Saloməən nəri kpuro yi sāawa wura gea ka sere maa win gbēa ye u ra ka di win sina kpaarə te ba sokumə Libanin dāa səə. Gāanu ganu sari mi ni ba kua ka sii geesu, domi win waati ye səə, ba n̄ sii geesu garisi gāanu.

21 Yēn sō Huramun səm kowobu ba ka Saloməən goo nimkusu tenkuru m̄ su ra n naamə wəə ita ka wəə ita saa tontonden di, su n wuraba ka sii geesu səəwa ka suunu donnu, ka wənnu ka gunə burasu.

22 Saloməə u sinam be ba wāa dunia səə kpuro bwisi ka dukia kere.

23 Sinambu kpuro ba ra n kasuwa bu win gari n̄ win bwisi yi Yinni Gusunə u n̄n k̄n s̄.

24 Wəə baagere, ben baawure u ra ka n̄n kēru naawεwa. Gabu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yānu, gabu turare, gabu maa dumi ka ketekunu.

25 Ma Saloməə u tabu kekeba kasu yi dumi gawe ka maasəbu. U dum gōnu kua nərəbun suba nne (4.000). Maasə be, ba maa sāa nərəbun suba wəkura yiru (12.000). Ma u bu yi yi wuu marosə, mi win tabu kekeba ba wāa ka sere maa Yerusalemuə mi win tii u wāa.

26 Sinam be ba wāa saa daa te ba m̄ Efaratin di sere n ka girari Filisitiban temə, n ka da Egibitin daarə, Saloməəwa u be kpuro mə.

27 Ma u dera sii geesu koorə Yerusalemu mi nge kpenu. Məya u maa dera dāa gea ye ba m̄ sɛduru ya dabia nge yakasun dāa ye ba m̄ sikaməre ye ya ra n wāa Sefalan wəwaa.

28 Saloməə u tenkuba mə be ba ra n̄n dumi dwem daawe Egibitiə ka sere maa tem baamaə.

*Saloməən gəə
(I maa mɛerio Sinambu I, 11:41-43)*

29 Saloməən kookoo si u kua, gbiikisu ka dāakisū, si kpuron garin sukum yorua Gusunən səmə Natanin tireru səə, ka Gusunən səmə Akiya, Silogiin tireru səə, ka sere maa Gusunən səmə Yedon kāsīnun tireru səə. Yedo wiya u Yeroboamu, Nəbatin bii, Isireliban sina bokon wāarun faagi yorua.

30 Saloməə u bandu diwa wəə weeru Isireliba kpuron wəllə Yerusalemuə.

31 Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua win tundo Dafidin wuuə. Ma win bii Roboamu u bandu kəsire kua.

YUDAN SINAMBUN GARI

10

Isireliban banda

*bənu kua yiru
(I maa mɛerio Sinambu I, 12:1-15)*

1 Roboamu u da Sikemuə. Domi Isireliba kpurowa ba da mi bu ka n̄n ko sunə.

2 N deema Yeroboamu, Nəbatin bii, u raa kpikiru sua Saloməən s̄ u da u wāa Egibitiə.

Sanam mε u nua Roboamu u bandu di, yera u gəsirama Egibiti min di.

³ Yera ba nùn sòmə gəria ba nεε, u na. Ye u tunuma, yera wi ka Isireliban bwese keri wəkuru ba menna ba da ba Roboamu sōwa ba nεε,

⁴ wunen tundo u sun yoo sōma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wune a sun tu kawo kpa su nun swi.

⁵ Ma u bu sōwa u nεε, i gina doo. N n kua sō ita kpa i wurama.

Ma tən be, ba doona.

⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu menna win mi, be ba ra raa win tundo Salomə bwisi kε. Ma u bu bikia u nεε, bwisi yirə i man kēmə n tən be sō.

⁷ Ma ba nùn wisa ba nεε, à n wura saa gisan di, a tən be nəri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kīru, ba ko n sāawa wunen tambu sere ka baadomma.

⁸ Adama Roboamu wi, u n bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia.

⁹ U bu sōwa u nεε, bwisi yirə i man kēmə n ka tən be wisi be ba nεε, n bu yoo sōma kawo ye nen tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba nùn wisa ba nεε, a bu sōwə a nεε, wunen niki bii piibu ga wunen tondon pəra bərum kere.

¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo sōma koosia. Meya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu seeyasia ka yii sennu. Meya kaa maa bu seeyasia ka som kpaki.

¹² Yera Yeroboamu ka tən be kpuro ba na Roboamun mi sō itase te, nge mε u raa gerua.

¹³ Roboamu u tən be wisa ka dam. U n bukuro ben gari yi garisi gāanu.

¹⁴ Adama win saarasi ben bwisiya u ka sōmburu kua, ma u nεε, nen tundo u raa beε yoo sōma koosia. Adama tε, negira ta koo kera. U raa beε seeyasia ka yii sennu. Adama nε, som kpakiya kon ka beε seeyasia.

¹⁵ Nge meya Roboamu u yina u tən begii swaa daki, domi Yinni Gusunəwa u dera n kora mε, kpa win gari yi ka kora yi u raa Yeroboamu, Nebatin bii sōwa saa Akiya, Silogiin nən di.

Roboamu

*u kua Yudaban sunə
(I maa məerio Sinambu I, 12:16-25)*

¹⁶ Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u n ben gere swaa daki, yera ba nùn sōwa ba nεε,

mba n sun məsinε beεε ka Dafidi, Isain bii. Sa n maa bənu gaa mə ka wi.

Beεε Isireliba i de su gəsira su wura bešen yenusa.

Wunε Roboamu,

a wunen bweserun wunanə koowo.

Ma Isireli be, ba gəsira ba wura ben yenusa.

¹⁷ Ma Roboamu u kua Yudaba tənən sunə.

¹⁸ Saa ye sōra u Hadoramu gəra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka wō gobi mwa. Ma ba nùn kpenu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii u win tabu kεkε wəri fuuku fuuku u da Yerusalemə.

¹⁹ Nge meya Isireliban bwese keri wəku te, ta ka Dafidin yenugibu karana sere ka gisə.

11

¹ Saa yè sō Roboamu u tunuma Yerusalemə, yera u Yudaba ka Benyamεeba kpuro menna, ma u be sō tabu durə damgibu nərəbun suba wunəbu ka wene (180.000) gəsa bu da bu Isireliban bwese keri wəku te wəri kpa bu ban te wərama bu nùn wesia.

² Adama Gusunə u ka win sōmə Semaya gari kua u nεε,

³ a Roboamu, Saloməən bii, Yudaban sunə ka Yudaba ka Benyamεeba kpuro sōwə a nεε,

⁴ wee ye nε, Yinni Gusunə na gerua. Na nεε, bu ku raa da bu ka ben mero bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gəsiro win yenusa. Domi yeni ya nawa saa nen min di.

Ma ba Yinni Gusunən gere wura, ba gəsira ba wura ben yenusa.

Roboamu

u wusu gbāranu banisi

⁵ Roboamu u da u sina Yerusalemə. Ma u Yudan wusu gbāranu banisi.

⁶ U Betelehemu bana, ka Etamu ka Tekoa

⁷ ka Bəti Suri ka Soko ka Adulamu

⁸ ka Gati ka Maresa ka Sifu

⁹ ka Adoraimu ka Lakisi ka Aseka

¹⁰ ka Sorea ka Ayaloni ka Heboroni. Wuu si, su wāawa Yudan temə ka Benyamεen temə. Ma u su tāsisia.

11 U su gb̄aranu toosi, ma u tabu sinambu yi yi mi. Ma u dia kua mi ba ko n da d̄ianu ka gum ka tam bere.

12 U wuu sin baagere s̄o t̄erenu ka yaasi yi. Ma u su t̄asisia. Ma Yudaba ka Benyam̄eba ba ka n̄n ȳra.

Ȳaku kowobu ka Lefiba

ba wura Roboamun mi gia

13 Ȳaku kowobu ka Lefi be ba w̄a Isireliban tem s̄o kpuro, ba seewa ben w̄a yerun di ba na Roboamun mi.

14 Lefiba ba ben w̄a yenu deri ma ba na Yudāo ka Yerusalem̄o ȳn s̄o Yeroboamu ka win bibu ba bu yinari bu ben ȳaku kowo s̄oma ko.

15 Yeroboamu u ȳaku kowobu yi yi win bw̄arokunun s̄o, ni u kua nu ka boo kinenu ka ket̄eba weene.

16 Isireli be ba tie ba Yinni Gusun̄n s̄aarun k̄iru m̄o, ba Lefiba sw̄i Yerusalem̄o bu ka Gusun̄o ben baababan Yinni ȳakuru kua.

17 Ma ba Yudan bandun dam sire, ba Roboamu, Salom̄on bii t̄asisia w̄o ita. W̄o ita ye s̄ora ba s̄ia Dafidi ka Salom̄on yira s̄o.

Roboamun bweseru

18 Roboamu u Mahalati sua kur̄o. Mahalatin tondon ȳsira Yerim̄ati, Dafidin bii. Win m̄eron ȳsira Abihaili, Eliabun bii, Isain debubu.

19 Mahalati wi, u bii t̄n dur̄bu mara. Bera Yeusi ka Semaria ka Sahamu.

20 Mahalatin biru, u Maaka sua kur̄o. Maaka wi, u s̄awa Abusal̄mun bii. Ma u Roboamu Abia ka Atai marua ka maa Sisa ka Selomiti.

21 Roboamu u Maaka k̄i too n kere win kur̄o be ba tie. Domi kur̄bu ȳendu yiru sariwa u sue ȳenūo ma u maa kur̄o tan̄bu m̄o wata t̄ow̄o. Bii t̄n dur̄bu t̄na yiru sariwa u mara. Bii t̄n kur̄bu maa wata.

22 Roboamu u Abia, Maakan bii yerumaru w̄e. Ma u n̄n kua win maabu ka win w̄n̄bun guro guro. Domi u k̄i u n̄n ko sun̄o.

23 Yen biru, u win bii be ba tie yarinasia ka bwisi. U dera ba da ba w̄a Yudaba ka Benyam̄en wuu gb̄aranugisu s̄o. U bu d̄ianu w̄e nu kp̄a. Ma u maa bu kur̄o dabinu sua.

12

Egibitin sun̄o Sisaki

u Yudaba w̄ari

(I maa m̄erio Sinambu I, 14:25-28)

1 Ye Roboamu u wa ma win banda dam kua, u t̄asa, yera u Yinni Gusun̄n woodaba deri. Ma Isireliba kpuro ba maa win yira sw̄i.

2 Roboamun bandun w̄o n̄obuse s̄ora Sisaki, Egibitin sun̄o u Yerusalem̄o w̄ari. Domi Roboamu ka wigibu ba Yinni Gusun̄o torari.

3 Sisaki wi, u tabu kekeba m̄owa n̄r̄obu ka goobu (1.200), maas̄obu maa n̄r̄obun suba wata (60.000). Ma u na saa Egibitin di ka t̄n dabi dabinu. Bera Libigibu ka Sukigibu ka Etiopigibu.

4 Ma u Yudan wuu gb̄aranugisu mw̄era sere n ka girari Yerusalem̄o.

5 Yera Gusun̄n s̄om̄o Semaya u da u Roboamu deema ka Yudaban tabu sinambu be ba duki sua sanam m̄e Sisaki u wee. Ma u bu s̄owa u n̄e, wee ye Yinni Gusun̄o u gerua. U n̄e, i n̄n deri. Wee u koo maa b̄en tii deri, kpa u b̄e ber̄i Sisakin n̄mūo.

6 Isireliban tabu sinambu ka ben sina bokon tii, ba ben toranu wura ba n̄e, Yinni Gusun̄o u s̄awa gemjii.

7 Ye Yinni Gusun̄o u wa ba tii kawa, yera u Semaya s̄owa u n̄e, wee ba tii kawa. Yen s̄o, na n̄ maa bu kpeerasiam̄o. Na n̄ t̄em̄o n ka bu somiru na. Na n̄ derim̄o Sisaki u maa Yerusalem̄o w̄ari n̄n m̄arun s̄o.

8 Adama ba koo ko Sisakin yobu kpa bu gia ma n̄n yinniru ka handunian sinambun yinniru nu n̄ tia.

9 Sisaki, Egibitin sina boko u da u Yerusalem̄o w̄ari ma u Yinni Gusun̄n s̄a yeru ka sina bokon dirun arumani gura. Ye kpurowa u sua. U maa t̄erenu gura ni Salom̄o u kua ka wura.

10 Ma Roboamu u t̄ere nin k̄sire kua ka sii gandu. Ma u nu sina kpaarun k̄nn̄n k̄sobun wirugibu n̄mūo s̄andia.

11 M̄en n̄o sina boko u gesi d̄o Yinni Gusun̄n s̄a yer̄o, k̄nn̄o k̄so be, ba ra n̄ewa bu nu sua. Yen biru, kpa bu maa ka nu wura bu yi ben dir̄o.

12 M̄aru ye Yinni Gusun̄o u raa ka Roboamu s̄a ya sure ȳn s̄o u tii kawa. Ma u n̄ dere bu n̄n kam koosia mam mam. Ma u dera ḡa geenu tiara Yudāo.

*Roboamun bandun kpeeru**(I maa mærio Sinambu I, 14:21-24,29-31)*

¹³ Roboamu u mawa wɔɔ weeru ka tia sanam me u bandu di Yerusalemu. Ma u win bandun dam sire. U kuawa wɔɔ wəkura nɔɔbu ka yiru bandu sɔɔ Yerusalemu mi. N deema wuu gera Yinni Gusunɔ u gɔsa Isireliba kpuron sɔ ga n ka win yīsira sɔɔwa. Roboamu win meron yīsira Naama, wi u sãa Amɔni.

¹⁴ Kɔsa u kua, domi u n Yinni Gusunɔ kasu ka win gɔru kpuro.

¹⁵ Roboamun kookoo si u kua, gbiikisu ka dɔakisu, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔn sɔmɔbu Semaya ka Idon tirenu sɔɔ. Tire ni sɔɔra ba ben yīsira yorua nge me ba ka swĩine. Roboamu ka Yeroboamu ba ra n tabu mɔwa baadomma.

¹⁶ Roboamu u kpuna u gu, ma ba nùn sikuu win baababan sikaɔ Dafidin wuu. Ma win bii Abia u bandu kɔsire kua.

13*Abia u bandu di Yudaɔ**(I maa mærio Sinambu I, 15:1-8)*

¹ Yeroboamun bandun wɔɔ wəkura nɔɔbu ka itase sɔɔra Abia u bandu di Yudaɔ.

² U bandu diwa wɔɔ ita Yerusalemu. Win meron yīsira Maaka, Urieli, Gibeagiin bii.

Abia ka Yeroboamu ba tabu kuawa ben wãaru kpuro sɔɔ.

³ Abia u tabu kowo damgibu sua nɔɔɔbun suba nɛɛru (400.000) u ka Yeroboamu wɔri. Ma Yeroboamu u maa tabu durɔ damgibu sua nɔɔɔbun suba nɛnɛ (800.000) u bu sure.

⁴ Yera Abia u seewa u nɔɔgĩru sua saa guu te ba mɔ Semaraimun di. Guu te, ta sãawa Efaraimun guurun bee tia. U nɛɛ, Yeroboamu, wunɛ ka Isireliba, i man swaa dakio i nɔ.

⁵ I n yɛ ma Dafidi ka win bibun bwesera Gusunɔ Isireliban Yinni u bandu wɛ Isireliba kpuro sɔɔ? U maa nɛɛ, u n arukawani ye kusiamɔ.

⁶ Adama Yeroboamu, Nebatin bii, Salomɔɔ, Dafidin biin sɔm kowo u win yinni seesi.

⁷ N deema garu koo saribara ba menna ba na wi Yeroboamun mi. Ma ba Roboamu kamia. Roboamu u sãawa aluwaasi. U ku ra gãanu ko ka toro sindu. Ma u kpana u yɔra dim dim ben wuswaaɔ.

⁸ Tɛ, i tamaa i ko i ka ban te yina te Yinni Gusunɔ u Dafidin bibun bweseru nɔ

mweeru kua. Geema i dabi too. Ma i keten bwãarokunu mɔ ni Yeroboamu u beɛ kua ka wura nu n sãa beɛn yinnibu.

⁹ Ma i Yinni Gusunɔn yãku kowobu Aronin bibu ka sere Lefiba yina. Ma i tii yãku kowo kpaobu kua nge bwese tukunu. Wi u gesi seewa u ka naa kpema ka yãa kinenu nɔɔba yiru na, wiya ba ra ko bwãaroku nin yãku kowo, ni, ni nu n sãa Gusunɔ.

¹⁰ Adama beɛɛ Yudaba, Gusunɔwa u sãa beɛɛn Yinni. Sa n maa nùn deri. Yãku kowobu Aronin bweseru ka Lefiba, bera ba win sɔma mɔ.

¹¹ Sa ra Yinni Gusunɔ tɔɔ baateren yãku dɔɔ mwaararuginu kue bururu ka yoka. Sa ra nùn turare dɔɔ dokeye kpa su nùn pɛɛ yiyi tabulu dɛɛra yen wɔllɔ. Meya sa ra maa fitilanu sɔre yoka baayere dabu wuragu gen wɔllɔ. Beɛɛ, sa nùn mem nɔɔwamme. Adama beɛ i nùn deri.

¹² Meya Gusunɔ ka win yãku kowobu ba wãa ka beɛɛ. Ba sun swaa gbiiye. Meya sa kɔbi mɔ yin swĩi yi dam mɔ. Sa ko beɛ yi swee. Beɛ Isireliba, i ku ka Gusunɔ beɛn baababan Yinni tabu ko. Domi i n kamiamɔ.

¹³ Yera Yeroboamu u dera win tɔn be ba kukua Yudaban biruɔ ba yarima ba Yuda be wɔri. N deema Yeroboamun tabu kowobu gabu ba wãa Yudaban wuswaaɔ. Nge meya n kua ba ka bu suunu doke.

¹⁴ Ye Yudaba ba sĩira, yera ba wa ma ba koo tabu kowa biruɔ ka wuswaaɔ. Ma ba nɔɔgĩru sua ba Yinni Gusunɔ somiru kana. Sanam me, yãku kowobu ba kɔbi soomɔ,

¹⁵ yera Yudaba kpuro ba tabun kuuki wura. Ma Yinni Gusunɔ u Yeroboamu ka wigibu wɔri Abia ka Yudaban wuswaaɔ.

¹⁶ Isireliba ba duki yakikira adama Gusunɔ u bu beri Yudaban nɔmɔɔ.

¹⁷ Ma Abia ka win tɔmbu ba Isireliba kamia. Isireli be sɔɔ, tɔmbu nɔɔɔbun suba nɛɛra wunɔbuwa (500.000) ba wɔruka ba gu.

¹⁸ Isireliba ba sekuru wa dɔma te. Ma Yudaba ba nasara sua. Domi Gusunɔ ben baababan Yinniwa ba tãsa.

¹⁹ Abia u Yeroboamu naa gira, ma u nùn wuu sini mwaari, Beteli ka yen baru kpaanu ka Yesana ka yen baru kpaanu ka Eforoni ka yen baru kpaanu.

²⁰ Yeroboamun dam kpuro mu kpa Abian waati ye sɔɔ. Ma Yinni Gusunɔ u dera u gu.

²¹ Yen biru, Abia u win bandun dam sire. U kurəbu sua wəkura nne. Ma u bii tən durəbu yenda yiru mara ka bii tən kurəbu wəkura nəəbu ka tia.

²² Ye Abia u kuan sukum ka ye u gerua, ya yorua Gusunən səmə Idon tireru səə.

²³ Abia u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikaə, Dafidin wuuə. Ma win bii Asa u bandu kəsire kua.

*Asa u bandu di Yudaə
(I maa mɛɛrio Sinambu I, 15:9-11)*

Ma bəri yenda dua tem mɛ səə sere wəə wəkuru.

14

¹ Asa u sĩa dee dee Gusunə win Yinnin wuswaaə.

² U būu yāku yenu ka gungunu ka bwāarokunu kəsuka.

³ U Yudaba səəwa u nɛɛ, bu Gusunə ben baababan Yinni kasuo, kpa bu win yiirebu ka win woodaba mɛm nəəwa.

⁴ U bwāaroku ka gungunu mi ba ra būnu sã kpuro kəsuka. Ma win banda wāa bəri yendu səə.

⁵ U dera ba wuu gbāranugisu seeya. Win bandu səə, tabu sari. Bəri yenda ta wāa, domi Yinni Gusunə u dera u wēra.

⁶ Asa u maa Yudaba səəwa u nɛɛ, su wuu si sɔmɛ su si gbāranu ka kəsusu yenu toosi kpa su sin kənnəsun gamboba kəkərəba doke, domi tem mɛ, mu sāawa bɛsɛgim. Mɛya sa Gusunə bɛsɛn Yinni kasu ma u sun wērabu wē beri berika kpuro.

Ma ba kpīa ba wuu si sənwa.

⁷ Asa u tabu kowobu nərəbun suba gooba wunəbu (300.000) mə Yudaba səə be ba tɛrɛnu ka yaasi mə. Benyamɛɛba səə maa, tambu nərəbun suba goobu ka wɛnɛ (280.000) be ba tɛrɛnu nɛni ma ba tɛn toobu yē. Be kpuro ba sāawa tabu durə damgibu.

⁸ Yera Seraki, Etiopigii u Yudaba wərim wee. Ma u tunuma Maresaə ka win tabu kowobu nərəbun suba nərəbu (1.000.000), ka tabu kɛkɛ yi dumi gawe gooba wunəbu (300).

⁹ Ma Asa u seema u ka nùn yinna wəwa ye ba mə Sefataə, Maresan bəkuə.

¹⁰ Ma Asa u Gusunə win Yinni kana u nɛɛ, Yinni Gusunə, wunɛ turowa kaa kpī a damgii n̄ kun mɛ dam sarirugii somiru na. Yen s̄, a na a sun somi. Domi wunɛ səəra sa tāsā. Mɛya ka wunɛn yīsira sa ka tən dabi

teni wərim na. Gusunə bɛsɛn Yinni, a ku de tən u nasara wa wunɛn wəllə.

¹¹ Ma Yinni Gusunə u dera Asa ka Yudaba ba Etiopigibu kamia, ba duki yarina Yudaban wuswaan di.

¹² Ma Asa ka wigibu ba bu naa gira sere Geraə. Ma Etiopigii be, ba wəruka ba gu. Domi Yinni Gusunə ka win tabu kowoba ba Etiopigii be kam koosia. Yen dəma te, Yudaba ba yānu gurawa too.

¹³ Asa ka win tambu ba wuu si su wāa Geraə wəri ba kəsuka. Ma ba dukia baka gura. Domi sin tamba Yinni Gusunən bɛrum kua ba nanda.

¹⁴ Ba be ba yaa sabenu kəsun kuu bekunuginu kasuka. Ma ba yāanu ka yooyoosu mwɛɛra dabi dabinu. Yen biru, ba gəsira ba wura Yerusalemuə.

15

*Asa u būu sāaru yina
(I maa mɛɛrio Sinambu I, 15:12-15)*

¹ Yinni Gusunə u dera win Hunde u Asaria, Odɛdin bii yəəwa.

² Ma u da Asan wuswaaə u nùn səəwa u nɛɛ, Asa, wunɛ ka Yudaba, ka Benyamɛɛba, i swaa dakio i nə. Yinni Gusunə u wāa ka bɛɛ, i n ka nùn yōra. I n nùn kasu, i ko i nùn wa. Adama i n nùn deri, u koo maa bɛɛ deri.

³ N deema saa ye səə, Isireliba ba Yinni Gusunə deri. Ba n̄ yāku kowobu mə be ba koo bu Yinni Gusunən woodaba səəsi. Mɛya ba n̄ maa Gusunən wooda gaa mə.

⁴ Adama ben nuku sankiranu səə, ba gəsirama Gusunə ben Yinnin mi ba nùn kasu. Ma u tii bu səəsi.

⁵ Waati ye səə, be ba dumə ka be ba yarimə ba n̄ bəri yendu mə. Domi tabu wāawa tem kpuro səə.

⁶ Tabu wāa bwesenu səə ka wusu səə. Domi Gusunəwa u bu wahala dabi ni suremə.

⁷ Yen s̄ t̄ɛ, i yōro dim dim, kpa i ku mwia kpāna. Domi i ko i bɛɛn kookoosun are wa i mwa.

⁸ Ye Asa u Gusunən səmə Asaria, Odɛdin biin gari yi nua, yera u dam wa ma u būu ni nu wāa Yudan tem səə ka Benyamɛɛn tem səə kpuro kpeerasia ka sere maa ni nu wāa wuu si ba mwɛɛra səə Efaraimun guurə. Ma u Yinni Gusunən yāku yeru seeya te ta ra n wāa sāa yerun wuswaaə.

⁹ Ma u Yudaba kpuro menna ka Benyamεεba ka Efaraimuba ka Manaseba ka sere Simεεba, be, be ba wurama win mi Yudaa. Domi Isireliba dabira ta wurama Yudaa yèn sō ba wa ma Gusunō, Asan Yinni u ka nùn wāa.

¹⁰ Ma ba menna Yerusalemō wōan suru itase sō. N deema Asan bandun wō wōkura nōobuse sōra mi.

¹¹ Yen tō te, arumani ye ba gura sō, kete nata ka wunōbu (700) ka yāanu nōrōbun suba nōōba yiruwa (7.000) ba ka Yinni Gusunō yākunu kua.

¹² Ba nō mwεεru kua ma ba koo Gusunō ben baababan Yinni kasuwa ka ben gōru kpuro, ka ben bwēra kpuro.

¹³ Ben wi u yina u Gusunō Isireliban Yinni kasu, ba koo yēro gowa, baa ù n sāan na bukuro ñ kun mε bii, tən durō ñ kun mε tən kurō.

¹⁴ Ma ba bōri yi wuramō ka dam Yinni Gusunōn wuswaa, ma ba nuku dobun kuuki mō ba kōbi ka guunu soosimō.

¹⁵ Ma Yudaba kpuro ba nuku dobu kua ben nō mwεε te ba kuan sō. Domi ba tu kuawa ka ben gōru kpuro. Ma ba Yinni Gusunō kasu ka ben gōru kpuro. Ma u bu tii sōsi, u bu wērabu wē beri berika.

¹⁶ Asa u mam Maaka win mero yara bandun di. Domi u bwāaroku kua Asitaaten sō. Ma Asa u gu kasuka muku muku u dō mēni wōwaa ye ba mō Sedoroni.

¹⁷ Adama Asa u ñ kpīa u gungunu mi ba ra būnu sā kpuro kpeerasie baa mε u tii Gusunō wē mam mam win wāaru kpuro sō.

¹⁸ Wi ka win tundo ba sii geesu ka wura ka gāa bwese bweseka yi Yinni Gusunōn sō. Ma u ye kpuro sua u ka da Yinni Gusunōn sāa yerō.

¹⁹ Ma tabu yōra saa ye sō, sere n ka kua Asan bandun wō tēna ka nōobuse sō.

16

Asa u ka Basa,

*Isireliban sina boko tabu kua
(I maa mεerio Sinambu I, 15:16-22)*

¹ Asan bandun wō tēna ka nōōba tiase sō, yera Basa, Isireliban sina boko u Yudaba tabu wōrima. Ma u Rama gbāraru toosi u ka Asan tōmbu Yudaba yinari bu du bu yari.

² Yera Asa u sii geesu ka wura yarama Yinni Gusunōn arumani beru yerun di ka

maa sina bokon arumani beru yerun di. Ma u ka ye kpuro gōra Sirin sina boko Beni Hadadin mi, wi u wāa Damasiō.

³ U nεε, u de bu arukawani bōke nge mε ben baababa ba raa bōkua. Wee u nùn sii geesu ka wura mōrisiammε. Yen sō, u de u win arukawani kusia ye wi ka Basa Isireliban sina boko ba bōkua, kpa Basa u wa u wi, Asa deri.

⁴ Ma Beni Hadadi u Asan gari yi wura. Ma u win tabu sinambu gōra bu Isireliban wusu wōri. Ma ba Iyoni wōri ka Danu ka Abēli Maimu ka sere maa Nefitalin wuu sìn mi ba ra dīanu bere.

⁵ Sanam mε Basa u ye nua, yera u win sōmburu yōrasia u Raman bana ye deri.

⁶ Ma Asa u dera Yudaba ba kpenu ka dāa ye Basa u raa ka Rama banimō mi gura. Ma ba ka ye Geba ka Misipa bana.

Asa u Gusunōn sōmō Hanani

pirisōm doke

⁷ Saa ye sōra, Gusunōn sōmō Hanani u da u Asa Yudaban sina boko deema u nεε, yèn sō a wunen naanε doke Sirin sina boko sō, n ñ mō Gusunō wunen Yinni sō, yen sō, Sirin sina bokon tabu kowobu ba koo nun kisirari.

⁸ Etiopigibu ka Libigibu ba tabu kowo dabi dabinu mō ka tabu kεkε dabi dabinu yi dumi gawe, ka sere maa maasōbu. Ka mε, Yinni Gusunō u nun bu nōmu beria yèn sō a nùn naanε kua.

⁹ Domi Yinni Gusunō u kpuro mεera handunia ye sō u ka wa be ba nùn kī ka ben gōru kpuro. Adama wunε, a gari baka kookoosu kua gari yi sō. Yen sō, saa tēn di, ba koo ka nun tabu ko.

¹⁰ Ma Asa u ka Gusunōn sōmō wi mōru kua gem gem. Ma u dera ba nùn pirisōm doke. Saa ye sōra u maa Yudaban gabu dam dōremō.

Asan bandun kpeeru

(I maa mεerio Sinambu I, 15:23-24)

¹¹ Asan bandun tore ka ten kpeerun gari yi yorua Yudaban sinambu ka Isireliban sinambun tireru sō.

¹² Asan bandun wō weeru tia sarise sō, u naasu bara sere u nōni sōra. Baa mε u barō, ka mε, u ñ Yinni Gusunō kasu. Timgiba u kasu.

¹³ Ma Asa u kpuna u gu win bandun wõo weeru ka tiase são. U da u win baababa deema.

¹⁴ Ba nùn sikua siki ni u dera ba gban teero Dafidin wuu. Bu sere nùn sike, ba nùn kpīwa kpin yeru garun mi tẽ são ba turare bwese bweseka menna ye ba kua nge me turare kowobu ba ra ko. Ma ba nùn ye dõo dokea gem gem.

Yosafati u bandu di

17

¹ Asan gõon biru, win bii Yosafatiwa u bandu kãsire kua.

² U win bandun dam sire Isireliban sã. Ma u tabu kowobu yi yi Yudan wuu gbãranugisu kpuro são. Ma u maa wirugibu yi yi Yudan tem me são ka sere maa Efaraimun wusu são si win tundo Asa u raa mwẽra.

³ Yinni Gusunõ u ka Yosafati wãa. Domi u sãa Dafidi win sikadon yiri gbiikii são. U ñ bũu wi ba mð Baali kasu u sãwa.

⁴ Gusunõ win sikadon Yinniwa u kasu. Ma u win woodaba mem nõowa. U ñ Isireliban yira swĩi.

⁵ Yinni Gusunõ u Yosafatin bandu dam sire. Ma Yudaba kpuro ba ka nùn kẽnu naawamme. U dukia baka ka beere baka wa.

⁶ Ma win gõru ga tãsa Yinni Gusunõ são. Ma u dera ba bũnu ka nin sãa yenu kãsuka Yudaõ.

⁷ Win bandun wõo itase são, yera u win tabu sinam beni gõsa bu da bu keu sãosi Yudan wusu são. Bera Beni Haili ka Abudiasi ka Sakari ka Netanẽli ka Misee.

⁸ Ma u dera Lefiba ba bu swĩi. Lefi bera Semaya ka Netania ka Sebadia ka Asaeli ka Semiramõtu ka Yonatam ka Adoniya ka Tobiya ka Tobi Adoniya ka sere yãku kowo beni, Elisama ka Yoramu.

⁹ Ba Yinni Gusunõn woodan tireru neni ba ka Yudaban wusu bukianẽ, ba bu wooda yen keu sãosimõ.

Yosafatin bandun dam

¹⁰ Sinam be ba ka Yudaba sikerene ba berum duura Yinni Gusunõn sã. Ba ñ maa ka Yosafati tabu kue.

¹¹ Filisitiba ba ka Yosafati kẽnu naawa, ka sere maa wõo gobi yi ba ra nùn kãsie ka sii geesun gobi. Ma Daarububa ba ka nùn yaa sabenu naawa. Niya yãanu nõrõbun suba nõoba yiru ka nata ka wunõbu (7.700) ka

bonu nõrõbun suba nõoba yiru ka nata ka wunõbu.

¹² Ma Yosafatin yiiko ya sosimõ ya dõo. Ma u dii damginu ka maa wusu bana Yudaõ mi ba ra dñanu bere.

¹³ U sãm dabi dabinu kua Yudan wusu são. Ma u tabu kowo wõrugõba mõ Yerusalemuõ.

¹⁴ Tabu kowo ben geeru wee yenu ka yenu. Yudaba são, be ba sãa tabu kowobu nõrõm nõrõm (1.000) wirugibu, be wee. Adina ka win tabu kowo wõrugõba nõrõbun suba gooba wunõbu (300.000).

¹⁵ Yen biru, Yokanani ka win tabu kowobu nõrõbun suba goobu ka wene (280.000).

¹⁶ Ma Amasia, Sikirin bii wi u tii Yinni Gusunõ wẽ ka kĩru, u maa tabu kowobu nõrõbun suba goobu (200.000) kpare.

¹⁷ Benyamẽen bweseru são, Eliada tabu kowo wõrugõwa u tabu kowobu nõrõbun suba goobu (200.000) kpare be ba tennu ka terenu mõ.

¹⁸ Ma Sosabadi u maa tõmbu nõrõbun suba wunõbu ka wene (180.000) kpare be ba tabu yãnu neni.

¹⁹ Tabu kowo beniwa ba sina bokon sãma mð, be ba wãa Yudan wuu gbãranugisu são baasi.

18

Yosafati u ka Akabu

arukawani bõkua

(I maa mẽerio Sinambu I, 22:1-4)

¹ Yosafati u dukia baka ka beere baka wa. Ma u ka Akabu arukawani bõkua kuro kẽnaa são.

² Amen biru, u da u Akabu deema Samariõ. Ma Akabu u dera ba ka yãanu ka ketẽ dabi dabinu go Yosafati ka win tõmbun sã. Ma Akabu u Yosafati kana bu da bu Ramõti wõri ye ya wãa Galadin temõ.

³ U nee, Yosafati, kaa ka man da Ramõtiõ, Galadin temõ?

Ma Yosafati u nùn wisa u nee, oo. À n sõoru kpa, na maa kpawa mi. Wunen tõmbu bà n seewa, negiba maa seewawa mi. Sa ko ka nun taa bi da kpa su wuu ge wõri sannu.

Sãmõ weesugiba nee,

Akabu koo tabu di

(I maa mẽerio Sinambu I, 22:5-12)

⁴Ma Yosafati u Isireliban sina boko sɔ̄wa u nɛɛ, adama a gina Yinni Gusunɔ̄ bikio a nɔ̄ mɛ u koo nun s̄.

⁵Ma Isireliban sina boko u sɔ̄mɔbu menna tɔ̄mbu nɛɛru (400). Ma u bu bikia u nɛɛ, su tabu doo Ramɔ̄tiɔ̄ Galadin temɔ̄? Nge su ku da.

Ma ba wisa ba nɛɛ, a doo, Gusunɔ̄ u koo nun ge nɔ̄mu bɛria.

⁶Adama Yosafati u maa bikia u nɛɛ, Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄ goo maa sari mini win min di sa ko win gere nɔ̄?

⁷Isireliban sina boko u wisa u nɛɛ, Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄ turowa u w̄a mini win min di sa ko kp̄i su Gusunɔ̄n gere nɔ̄. Adama na n̄n tusa domi u ku ra man ḡa geenu s̄ ma n kun mɔ̄ ḡa k̄sunu. Win ȳsira Miseen Yimilan bii.

Ma Yosafati u n̄n s̄ɔ̄wa u nɛɛ, sina boko, a ku gere mɛ.

⁸Yera Isireliban sina boko u win sɔ̄m kowo ḡɔ̄ra u da u Miseen Yimilan bii sokuma fuuku.

⁹Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina ȳa nu doke, ben baawure u s̄ win sina kitarɔ̄ Samarin gb̄ara k̄n̄nɔ̄wɔ̄. Ma Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄ be kpuro ba w̄a ben wuswaaɔ̄ ba gari m̄.

¹⁰Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u sisun kɔ̄bunu seka. U nɛɛ, am̄niwa Yinni Gusunɔ̄ u gerua. U nɛɛ, k̄bi yini yi s̄aawa ȳireru te ta wunen dam s̄ɔ̄simɔ̄ mɛ kaa ka Sirigibu go mam mam.

¹¹Ma Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄ be kpuro ba gari tee yi gerua. Ba m̄, a doo Ramɔ̄tiɔ̄ Galadin temɔ̄. Kaa nasara wa. Yinni Gusunɔ̄ u koo nun wuu ge nɔ̄mu bɛria.

Miseen u nɛɛ,

*ba koo Akabu kamia
(I maa m̄erio Sinambu I, 22:13-28)*

¹²Sɔ̄mɔ̄ wi ba ḡɔ̄ra u bu Miseen sokua u Miseen s̄ɔ̄wa u nɛɛ, wee Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄ be ba w̄a mi kpuro ba sina boko gari dori gerua. Yen s̄, a de wunɛ ka ben gari yi ko tee.

¹³Ma Miseen u wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔ̄n w̄aru, ye wi, Gusunɔ̄ n̄n Yinni u man s̄ɔ̄wa, yera kon gere.

¹⁴Ye Miseen u tunuma sina bokon mi, yera sina boko u n̄n bikia u nɛɛ, Miseen, sa ko kp̄i su tabu da Ramɔ̄tiɔ̄ Galadin temɔ̄? Nge su ku da.

Ma Miseen u wisa u nɛɛ, i doo mɛ. I ko i nasara wa. Yinni Gusunɔ̄ u koo nun bu nɔ̄mu bɛria.

¹⁵Adama sina boko u nɛɛ, n̄n nyewa kon nun b̄rusia a sere man gem s̄ mɛ Yinni Gusunɔ̄ u nun s̄ɔ̄wa a gere.

¹⁶Miseen u nɛɛ,
na Isireliba wa ba yarinɛ guunu w̄allo,
ba s̄a nge ȳa ni nu kun kparo m̄.

Ma Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ,
t̄n beni ba n̄ kparo m̄.

Ben baawure u ḡs̄iro u wura yɛnuɔ̄ ka alafia.

¹⁷Yera Isireliban sina boko u Yosafati s̄ɔ̄wa u nɛɛ, na n̄ daa nun s̄ɔ̄wa ma u ku ra man ḡa geenu s̄, ma n kun mɔ̄ ḡa k̄sunu?

¹⁸Yera Miseen u Akabu s̄ɔ̄wa u nɛɛ, a Yinni Gusunɔ̄n gari swaa dakio. Na n̄n wa u s̄ win sina kitarɔ̄. Ma win tabu kowobu ba ȳ win n̄m geuɔ̄ ka win n̄m dwarɔ̄.

¹⁹Ma u nɛɛ, wara koo Akabu n̄ni w̄ke u ka taa bi da Ramɔ̄tiɔ̄ Galadin temɔ̄, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesianɔ̄ m̄. Wini ù n gerua m̄ni, wianɔ̄ u gere mɛ.

²⁰Yera hunde gaa ya yarima ya ȳra Yinni Gusunɔ̄n wuswaaɔ̄ ya nɛɛ, kon Akabu wi n̄ni w̄ke. Ma Yinni Gusunɔ̄ u ye bikia u nɛɛ, am̄na kaa koosina.

²¹Hunde ye, ya nɛɛ, kon yari kpa n du Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄ be s̄ɔ̄, kpa n de bu weesu ko bu ka sina boko n̄ni w̄ke. Ma Yinni Gusunɔ̄ u ye wisa u nɛɛ, ya w̄. Swaa gea. Kaa maa kp̄i a bu n̄ni w̄ke. N n m̄n na, a yario a da a ko mɛ.

²²Wee t̄, Yinni Gusunɔ̄ u dera hunde ye, ya dua win sɔ̄mɔ̄ be s̄ɔ̄ bu ka nun weesu kua. Yen s̄, a n ȳ ma k̄sa Yinni Gusunɔ̄ u koo de yu nun deema.

²³Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u susi Miseen b̄kuɔ̄, u n̄n baara so. Ma u nɛɛ, swaa yer̄a Yinni Gusunɔ̄n hunde u ka yara n̄n min di u ka sere nun gari kua.

²⁴Miseen u n̄n wisa u nɛɛ, kaa ye gia d̄ma te kaa n duku dukubu m̄ a n kuku yeru kasu diaɔ̄.

²⁵Yera Isireliban sina boko u nɛɛ, i Miseen m̄ɔ̄ i ka da Am̄ɔ̄ wi u s̄a wuun wirugii ka maa Yoasi sina bokon biin mi.

²⁶Kpa i bu s̄ i nɛɛ, am̄niwa nɛ sina boko na gerua. Na nɛɛ, bu n̄n m̄ɔ̄ bu kp̄ɛ piris̄m s̄ɔ̄ kpa ba n n̄n d̄ianu ka

nim wēemə saka səə sere n ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁷ Miseen u nùn səəwa u nεε, à n wurama ka alafia, n n̄ Yinni Gusunə u ka man gari kua. Bεε be i wāa mini, bεen baawure u gari yi swaa suo.

Akabun gəə

(I maa mεerio Sinambu I, 22:29-40)

²⁸ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramətiə Galadin temə.

²⁹ Yera Isireliban sina boko u Yosafati səəwa u nεε, kon yānu ganu kəsi ni ba n̄ ka man tubu. Adama wunε, a n wunen sina yānu doke.

Mεsuma Isireliban sina boko u kua u ka taa bi da.

³⁰ N deema Sirin sina boko u win tabu kekeban tabu sinambu səəwa u nεε, i ku goo go ma n kun mə Isireliban sina boko tona.

³¹ Ye tabu sinam be, ba Yosafati wende kua, yera ba nεε, Isireliban sunəwa. Ma ba nùn kooro bure bu ka nùn wəri. Adama u nəəgiru sua u somiru kana. Ma Yinni Gusunə u nùn somi, u bu gira ba ka nùn tonda.

³² Ye tabu sinam be, ba wa ma n n̄ Isireliban sina boko mi, yera ba nùn deri ba doona.

³³ Yera goo u sēu tooma Isireliban mi gia. U n̄ goo yīisi. Adama ga na ga Akabu wəri deederu mi win tarakpe ga yōra. Yera u win tabu keke swaa səsio səəwa u nεε, a tabu keke ye sīiyə biruə, kpa a man yara tabu sian di. Domi ba man mεera kua.

³⁴ Tabu swīa yen dāma te, sere ba sina boko neni u ka yō win tabu keke səə u mεera Sirigibun sansani gia sere n ka kua yoka. Ye səə u dua, ma u gu.

Yosafati u wirugibu gəsa

19

¹ Yeniban biru, Yosafati u wurama Yerusalemə ka bəri yendu.

² Ma Yehu, Gusunən səmə Hananin bii u nùn sennə da. Ma u Yosafati səəwa u nεε, ba ra tən kəso somi? A be ba Gusunə tusa kī? Yeniban s̄, Yinni Gusunə u ka nun məru s̄a.

³ Adama u gāa geenu wa ni a kua. Yera a būu wi ba m̄ Asitaaten bwāarokunu kpuro kəsuka mam mam tem mε kpuro səə. Ma a wunen tii wē a ka wi, Yinni Gusunə kasu.

⁴ Yen biru Yosafati u maa sina Yerusalemə. Ma u win tambu bera saa Beri Seban di n ka da Efaraimun guunə. Ma u ben gōrusu wesia Gusunə ben baababan Yinnin mi.

⁵ Ma u siri kowobu yi Yudan wuu gbāraruguu baagere səə.

⁶ Ma u siri kowo be səəwa u nεε, i de i n tii se ye i sirimə səə. Domi n n̄ tambun s̄ i siribu m̄. Yinni Gusunən s̄na i sirimə. U ko n maa wāa bεen bəkuə.

⁷ Yen s̄, i de i nùn nasia kpa i n tii se. Domi Yinni Gusunən mi, weesu sari. U ku ra maa goo garisi tuko. Meya u ku ra maa nəm biram kēnu mwe.

⁸ Sanam mε ba wurama Yerusalemə, Yosafati u Lefiba ka yāku kowobu yi, ka sere maa Isireliban guro gurobu, bu ka tambu siria bā n gari gεε m̄.

⁹⁻¹⁰ Wee wooda ye u bu wē. U nεε, goo ù n ka siribu na bεen mi saa wuu gagun di yèn s̄ ba goo go, n̄ kun mε goo u wooda sara, n̄ kun mε u Yinni Gusunən yiirebu gabu yina, i ko i nùn siriawa dee dee Gusunən nasiaru səə, ka murafitiru sariru səə, ka gōru dεerə. I de i bu swaa gea s̄əsi kpa bu ku ra Yinni Gusunə torari kpa u ku bεε ka bεegibu məru ko. Nge meya i ko i n da ka bu sirie kpa i ku ka taare wa.

¹¹ Wee yāku kowo tənwero Amaria u ko n s̄a wirugii s̄aarun swaa səə, kpa Sebadia, Isimεlin bii Yudaban yenun yēro u n s̄a wi u ra sina bokon yenun wunanəsu ko, kpa Lefiba ba n maa s̄a siri kowobu. Yen s̄, i tii dam kēyə kpa i se i səma ko, kpa Yinni Gusunə u n wāa ka wi u koo gea ko.

Yosafati u ka Edəmba

tabu kua

20

¹ Yeniban biru, Məabuba ka Aməniba ba seewa ba Yosafati tabu wərim wee.

² Ma ba na ba ye Yosafati səəwa. Ba nεε, wee tən dabiru ta nun wərim wee saa nim wōku bərugun guru giən di, Edəmun temə. Ba wāa Hasasən Tamaaə ye ya wāa Engediə.

³ Yera Yosafati u nanda. Ma u Gusunə kasu. U dera ba nəə bəkuə Yudan tem kpuro səə.

⁴ Ma Yudaba kpuro ba menna bu ka Yinni Gusunə kana. Tambu kpurowa ba na saa

Yudan wusu kpuron di bu ka Yinni Gusunɔ kasu.

⁵ Yosafati u seewa u yōra Yudaba ka Yerusalemugii ben suunu sɔɔ Yinni Gusunɔn sãa yerun yaara kpaan wuswaaɔ.

⁶ Ma u nɛɛ, Gusunɔ bɛsɛn baababan Yinni, wuna a sãa Yinni wɔllɔ. Wuna a bwesenu kpuron bandu neni. Wuna a maa dam kpuro neni wunen nɛmaa. Goo sari wi u koo ka nun tabu ko.

⁷ Yinni Gusunɔ, wuna a tem min tɔmbu gira bɛsɛ, wunen tɔmbu Isireliban wuswaan di. Ma a mu bɛsɛ, Aburhamu wi u nun kɪan bibun bweseru wɛ.

⁸ Sa sina tem mɛ sɔɔ. Ma sa sãa yeru bana te ta wunen yīsiru sɔɔwa.

⁹ Sa nɛɛ, wahala gaa yà n sun deema, aa, taba? Wunen siribu bu sun wɔriwa? Aa, barara? Aa, gōra? Ma sa seema sa na diru mini wunen wuswaaɔ sa nun kana bɛsɛn wahala sɔɔ, kaa sun wurari kpa a sun faaba ko.

¹⁰⁻¹¹ Wee tɛ, Mɔabuba ka Amɔniba ka Edɔmuba be ba wãa Seirin guurɔ ba na bu bɛsɛ Isireliba gira tem mɛ a sun wɛn di. N deema a raa bɛsɛn baababa sɔɔwa a nɛɛ, bu ku du bwese ni sɔɔ sanam mɛ ba wee Egibitin di. Ma ba bu deri, ba n bu kam koosie. Wee, ba wee bu sun kōsa kua.

¹² Yera wunɛ Yinni Gusunɔ, a n kaa bwese ni siri? Domi bɛsɛ, sa n dam gam mɔ. Wee tɔn dabira sun wɔrim wee, sa n yɛ ye sa ko ko. Adama wuna sa mɛɛra.

¹³ Ma Yudaba kpuro ba yɔ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ka ben kurɔbu ka bibu kpuro.

Gusunɔ u dera

Yudaba ba tabu di

¹⁴ Yera Yinni Gusunɔn Hunde u Yaasieli, Sakarin bii yɔɔwa tɔmbun suunu sɔɔ. Yaasieli wi, u sãawa Asafun bweseru, Lefiba sɔɔ. Win sikadobara Bɛnaya ka Yeyeli ka Matania.

¹⁵ Ma Yaasieli u nɛɛ, bɛɛ Yudaba kpuro, ka bɛɛ Yerusalemugibu kpuro, ka sere wunɛ sina boko Yosafati, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, i ku nanda, i ku maa wurura tɔn dabi ten wuswaaɔ. Domi n n bɛɛ i ko i tabu ko. Wi, Yinni Gusunɔn tiiwa u koo taa bi ko.

¹⁶ Sia i doo i bu wɔri. Ba koo kurana saa gunguu te ba mɔ Sisin di, kpa i bu deema wɔwi piibu gagu sɔɔ gɔbabu te ba mɔ Yerueliɔ.

¹⁷ Bɛɛn tii i n tabu mɔ. Adama i gesi doo i yōra mi. I ko i wa faaba ye Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ ko. Bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i ku nanda, i ku maa wurura. Sia i yario i ka bu yinna. Wi, Yinni Gusunɔ u ko n ka bɛɛ wãa.

¹⁸ Yera Yosafati ka Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu ba yiira ba wuswaa tem girari Yinni Gusunɔn wuswaaɔ bu ka nùn bɛɛɛɛ wɛ.

¹⁹ Yera Lefiba sɔɔ, Kehatiba ka Koreba ba seewa ba Gusunɔ Isireliban Yinni siaramɔ ka nɔɔguru.

²⁰ Yera ba yara buru buru yellu ba da gɔbaburu gia te ba mɔ Tekoa. Sanam mɛ ba yario, yera Yosafati u seewa u yōra. U nɛɛ, bɛɛ Yudaba ka bɛɛ Yerusalemugibu, i man swaa dakio i nɔ. I Gusunɔ bɛɛn Yinni naane koowo, kpa i dam wa. I bɛɛn naane dokeo win sɔmɔbun gere sɔɔ, kpa i nasara wa.

²¹ Ma ba nɔɔsina ka tɔn be. Yera Yosafati u wom kowobu gɔsa ba n sãa yãnu sebuɔ, kpa ba n tabu kowobu gbiiye, ba n Yinni Gusunɔ siaramɔ ka womu geni, ba n mɔ, i Yinni Gusunɔ siaro. Domi win durom mu n naru mɔ.

²² Sanam mɛ tɔn be, ba taki seewa ba womu mɔ bu ka Yinni Gusunɔ siara, yera Yinni Gusunɔ u Amɔniba ka Mɔabuba ka Edɔmu be ba wãa guu te ba mɔ Seiriɔ burisina. Ma ba sɛsukuna ben tii tiine.

²³ Amɔniba ka Mɔabuba ba Edɔmuba wari ba kam koosia mam mam. Ye ba bu go ba kpa, yera ba wɔrina ben tii tiine ba goona.

²⁴ Sanam mɛ Yudaba ba tunuma min di ba ra n tem mi gãanu ku ra kpi wendɛ sãa, yera ba mɛɛra bera mi gia tɔn dabira raa wãa, ma ba deema gona nu kpī kpī. Goo kun kisire.

²⁵ Yera Yosafati ka wigibu ba na ba goo nin yãnu potira. Ba dukia gurawa be sɔɔ ka sere gãa gobiginu. Ba yãa ni gurawa nge mɛn nɔɔ ba koo kpī bu sua. Ba kuawa sɔɔ ita ba yãa ni guramɔ. Domi nu kpã.

²⁶ Sɔɔ nnese, ba mɛnna wɔwaa ye ba mɔ Beraka. Ma ba Yinni Gusunɔ siara. Yen sɔna ba yam mi yīsiru kã Beraka. Tera ba ka mu sokumɔ sere ka gisɔ. Yīsi ten tubusiana, mi ba Yinni Gusunɔ siara.

²⁷ Yosafati u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro kpara ka nuku dobu ba ka wura Yerusalemuɔ. Domi Yinni Gusunɔ u bu nuku dobu wɛ ben yibɛɛ be u bu kamian sɔ.

²⁸ Ba dua Yerusalemuɔ ba womusu mɔ ka mɔrɔkunu ka gɔɔgenu ka kɔbi ba ka dua sere Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ.

²⁹ Ma tem tukum sinambu kpuro ba Yinni Gusunɔ nasia sanam mɛ ba nua ma u Isireliban yiberɛba kpeerasia.

³⁰ Yosafati u win bandu diwa bɔri yendu sɔɔ. Ma Gusunɔ win Yinni u n̄n w̄ɛrabu w̄ɛ beri berika kpuro.

Yosafatin bandun kpeeru

(I maa m̄ɛrio Sinambu I, 22:41-51)

³¹ Sanam mɛ Yosafati u bandu di Yudaɔ, w̄ɔ tɛna ka n̄ɔbuwa u mɔ. Win m̄eron ȳisira Asuba, Silikin bii. Ma u kua w̄ɔ yenda n̄ɔbu bandu sɔɔ Yerusalemuɔ.

³² Yosafati u win tundo Asan yira sw̄iwa mam mam. Gea u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

³³ Adama u n̄ gunguu n̄n mi ba ra b̄uu ȳakunu ko kpuro kpeerasie. Domi win t̄ombu Yudaba ba n̄ ben ḡɔru Gusunɔ ben baababan Yinni w̄ɛ mam mam.

³⁴ Yosafatin kookoosun sukum, gbiikisu ka d̄akisu, ye kpuro ya yorua Yehu, Hananin biin tireru sɔɔ te ba doke Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³⁵ Yeniban biru, Yosafati u da u ka Akasia Isireliban sina boko arukawani b̄kua. Akasia wi, u n̄ Yinni Gusunɔn b̄ɛɛɛ ȳɛ.

³⁶ Durɔ wiya Yosafati u ka arukawani b̄kua ma ba goo nimkusu kua si su ra de Taasisiɔ. Ba goo nimkuu si kuawa Esioni Geb̄ɛɛɔ.

³⁷ Yera Eliesɛɛ, Dodafan bii, Maresagii u Gusunɔn gari gerua Yosafatin s̄ɔ u n̄ɛɛ, Yinni Gusunɔ u koo wunen s̄amburu kam koosia ȳɛn s̄ɔ a ka Akasia arukawani b̄kua.

Yen biruwa goo nimkuu si, su k̄osikira. Su n̄ maa kp̄ia su Taasisi de.

21

¹ Yeniban biru, Yosafati u kpuna u gu. Ma ba n̄n sika win baababan sikaɔ, Dafidin wuuɔ. Ma win bii Yoram u bandu k̄osire kua.

Yoram u bandu di

(I maa m̄ɛrio Sinambu II, 8:16-24)

² Yoram u w̄nɔbu m̄ɔwa n̄ɔba tia. Be kpuro ba s̄awa Yosafatin bibu. Bera Asaria ka Yeyeli ka Sakari ka Asaria ka Mikaeli ka Sefatia.

³ Ben tundo u ben baawure k̄ɛru w̄ɛ ta kp̄a. Tera sii geesu ka wura ka ḡaa gobiginu

ka wuu si su gb̄aranu m̄ɔ Yudan temɔ. Adama Yoram u bandu w̄ɛ domi wiya u s̄aa win bii gbiikoo.

⁴ Sanam mɛ Yoram u ban te di u kpa, ma u tu t̄asisia, yera u win w̄nɔ be kpuro ka Isireliban bukurobu gabu go.

⁵ Sanam mɛ Yoram u ban te di, u m̄ɔwa w̄ɔ tɛna ka yiru. Ma u kua w̄ɔ n̄ɔba ita bandu sɔɔ Yerusalemuɔ.

⁶ Isireliban sinambun yira u sw̄i nge mɛ Akabun ȳenugibu ba kua. Domi Akabun bii t̄ɔn kurɔwa u sua kurɔ. K̄ɔsa u kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

⁷ Adama Yinni Gusunɔ u n̄ wure u n̄n go, arukawani ye u ka Dafidi b̄okuan s̄ɔ ye u n̄ɛɛ, Dafidi kun k̄osire biamɔ bandu sɔɔ win bweserɔ.

⁸ Yoramun waati ye sɔɔ, Edɔmuba ba ka tii yina, ma ba ben sunɔ kua.

⁹ Yera Yoram u seewa ka win tabu sinambu ka tabu k̄ɛk̄ɛ yi dumi gawe, ma ba bu tarusi. Adama, ye n̄ kua w̄ɔkuru, ma ba duki yakura.

¹⁰ Saa yen d̄ama ten diya Edɔmuba ba ka tii yinɛ sere ka gisɔn gisɔ.

Ma Libinagibu ba maa Yudaba seesi ȳɛn s̄ɔ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri.

¹¹ Yoram u mam b̄uu ȳaku yenu kua Yudaban guunu w̄ollɔ. Ma u dera ba b̄uu gasirinu w̄ari. U bu b̄ariewa ni sɔɔ mam mam.

¹² Yera Gusunɔn s̄amɔ Eli u n̄n yorua u n̄ɛɛ, ameniwa Gusunɔ wunen baaba Dafidin Yinni u gerua. U n̄ɛɛ, wee, a n̄ s̄ia wunen baababa Yosafati ka Asa, Yudaban sinambun yira sɔɔ.

¹³ Isireliban sinambun yira s̄ɔra a s̄ia. Ma a dera Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ba b̄uu gasirinu w̄ari nge mɛ Akabun ȳenugibu ba dera Isireliba ba kua. Yen biru, a maa wunen w̄nɔbu m̄w̄ɛra a go, be, be ba nun sanɔ kere wunen tundon ȳenuɔ.

¹⁴ Yen s̄ɔ, Yinni Gusunɔ u koo wunen t̄ombu wahala baka doke, ka wunen kurɔbu ka wunen bibu ka sere maa b̄ɛɛn arumani ye i m̄ɔ.

¹⁵ Kpa u wunen tii bara bakar u kp̄ɛɛ nuki sɔɔ. Kpa ta n̄ kp̄ɛamɔ t̄ɔɔ baatere sere tu ka wunen nuki yarama t̄ɔwɔ.

¹⁶ Yera Yinni Gusunɔ u Filisitiba seeya ka Daarububa be ba w̄aa Kusigibun b̄akuɔ. Ma ba Yoram w̄ari.

17 Yera ba Yudaba wəri ba ben dukiaba mwεera ye ya wāa sina bokon yenuə ka maa win bibu ka win kurəbu ba ka doona. Win bii dāako Akasiawa ba deri, wi ba maa mō Yoakasi.

18 Yeniban biru, Yinni Gusunə u sina bokon tii bararu kp̄ε nukurə te u n̄ bekuramə.

19 Ma win bara te, ta sosimə t̄ō baatere. Bara ten w̄ō yiruse s̄ōra win nuki yarima ten wahalan s̄ō. Ma u gu n̄ni swāa bakaru s̄ō. Win t̄ambu ba n̄ n̄n turare d̄ō dokeye nge mε u win baababa kua.

20 Yoramu u m̄wa w̄ō t̄na ka yiru sanam mε u bandu di. Ma u kua w̄ō n̄ba ita bandu s̄ō Yerusalemuə. Ye u gu, goo kun n̄n w̄n̄w̄ndu kue. Ma ba n̄n sikua Dafidin wuuə. Adama n̄ n̄ m̄ sinambun sikaə.

22

Akasia u bandu di Yudaə

(I maa m̄erio Sinambu II, 8:25-29, 9:27-29)

1 Yerusalemugibu ba dera Akasia, Yoramun bii dāako u bandu di win tondon ayerə. Domi yiberε be ba na ka Daarububa ba win maabu kpuro wəri ba go. Nge m̄ya Akasia u ka bandu wa u di.

2 Sanam mε u bandu di, u m̄wa w̄ō yenda yiru. W̄ō tia u kua bandu s̄ō Yerusalemuə. Win m̄ron ȳsira Atali, Omirin bii.

3 U s̄awa Akabun yenugibun yira s̄ō. Domi bwisi k̄siya win m̄ro u n̄n k̄m̄ə u ka k̄sa ko.

4 K̄sa u kua Yinni Gusunən n̄ni s̄ō nge mε Akabun yenugibu ba kua. Ben miya u bwisi k̄əbu wa win tondon ḡən biru. Ba n̄n bwisi k̄si k̄a, ma yi n̄n kam koosia.

5 Domi u ka Yoramu Akabun bii, Isireliban sina boko tabu da bu ka Hasaəli, Sirin sina boko tabu wəri Ramətio Galadin temə. Ma Sirigibu ba Yoramu m̄era kua.

6 Ma u ḡsira Yisireliə bu ka win m̄era ye tim kua. Yera Akasia, Yoramun bii, Yudaban sina boko u na Yisireli mi u ka n̄n wa mi ba n̄n tim n̄ndu kuammε. Domi m̄era ye, ya n̄ sanə m̄.

7 Yinni Gusunə u dera Akasia u Yoramu beram da kpa u ka kam kō mi. Ye Akasia u tura mi, yera wi ka Yoramu ba Yehu, Nimusin bii w̄rim da. N deema Yinni

Gusunəwa u Yehu wi ḡsa u ka Akabun yenugibu kpeerasia.

8 Sanam mε u Akabun yenugii be kpeerasiamə, yera u ka Akasian sina bwāabu yinna ka win maabun bibu be ba n̄n k̄su. Ma Yehu u be kpuro mwεera u go.

9 Ma ba Akasian tii kasu ba mwa Samario, mi u kukua. Ba ka n̄n na Yehun mi, ba go. Ma ba n̄n sikua ȳn s̄ō u s̄a sina boko Yosafati wi u Gusunə kasu ka win ḡru kpuron bii.

Akasian bwese te s̄ō, goo sari wi u s̄a dee dee u ka bandu di.

Atali u bandu di

(I maa m̄erio Sinambu II, 11:1-3)

10 Ye Atali u wa win bii Akasia u gu, yera u Yudaban sina bibu kpuro go.

11 Sanam mε ba bii be goomə, yera Yoseba, sina boko Yoramun bii t̄n kurə u Yoasi, Akasian bii sua u berua asiri s̄ō. Ma u n̄n sua u ka da ka win n̄orio mi kpin yenu wāa s̄a yerə. Nge m̄ya Yoseba, yāku kowo Yehoyadan kurə u ka Yoasi w̄ra Atalin n̄man di, u n̄ ka n̄n wa u go. Yoseba wi, u s̄awa Akasian sesu.

12 Ba n̄n beruawa w̄ō n̄ba tia Yinni Gusunən s̄a yerə. Domi Atali u bandu dii saa ye.

23

Ba Atali bandu yara

(I maa m̄erio Sinambu II, 11:4-20)

1 W̄ō n̄ba yiruse s̄ō, Yehoyada u w̄ruḡru kua u ka tabu kowobun wirugii be ba tabu kowobu wunəm wunəm kpare arukawani b̄kua. Bera Asaria, Yerohamun bii ka Isimeəli, Yokananin bii ka Asaria, Ob̄edin bii ka Maseya, Adayan bii ka Elisafati, Sikirin bii.

2 Ba Yudan tem bukiana. Ma ba Lefiba menna saa Yudan wusu kpuron di ka sere Isireliban yenu ȳrobu. Be kpuro ba na Yerusalemuə.

3 Ma be kpuro ba ka sina bokon bii Yoasi arukawani b̄kua Yinni Gusunən s̄a yerə. Yera Yehoyada u bu s̄ōwa u n̄ε, wee, sina bokon bii u koo bandu di Yerusalemuə nge mε Yinni Gusunə u gerua Dafidin bibun s̄ō.

4 Wee ye ba koo ko. Be ba koo s̄mburu ko t̄ō w̄rarugiru s̄ō, yāku kowobu ka Lefiba, ba koo tii b̄nu kowa wuunu ita.

⁵ Wuu teeru ta n sãa yerun kãnnãsu kãsu, kpa wuu teeru ta n sina kpaaru kãsu, kpa itaseru ta n wãa kãnnãwã ge ba m̀ Kpɛɛkpɛɛku, kpa tãn be ba tie kpuro ba n ȳ sãa yerun yaafãa.

⁶ Goo u ku raa du Yinni Gusunãn sãa yerã ma n kun m̀ yãku kowobu ka Lefiba be ba sãmburu m̀ dãma te. Beya ba koo kpĩ bu du mi, domi beya ba dɛɛre. Tãmbu kpuro ba koo ȳrawa tãwã bu kãnnã kãsu.

⁷ Lefiba ba koo sina boko sikerenawa, kpa ben baawure u n tabu yãnu neni, wi u dua mi, bu ka nùn go. I ko i n wãawa sina bokon bõkuã sanam mɛ u duã ka sanam mɛ u yario.

⁸ Lefiba ka Yudaba kpuro ba kua kpuro ye yãku kowo Yehoyada u gerua. Ben baawure u win tãmbu sua be ba duã sãmburu sãã ka be ba yario tãã wɛrarugii te sãã. Domi yãku kowo Yehoyada u n̄ goo bure.

⁹ U tabu kowobu wunãm wunãm wirugibu yaasi ka tɛɛ bakanu ka piĩminu wɛ. Tɛɛ ni, nu sãawa sina boko Dafidiginu ni nu wãa Yinni Gusunãn sãa yerã.

¹⁰ Ma u tãmbu yi yi ba sina boko sikerene saa sãa yee ten nãm geu gian di n ka da ten nãm dwarã yãku yerun bõkuã. Ben baawure u win tabu yãnu neni.

¹¹ Yera ba ka Yoasi susima. Ma Yehoyada ka win bibu ba nùn bandun gum tãre u kua sina boko. Ma ba nùn sina furã dokea. Ma ba nùn woodan tireru wɛ ba nɛɛ, sina boko, wunen wãaru tu dakaa da.

¹² Ye Atali u nua tãmba duki m̀ ba sina boko tãmamã,

¹³ yera u na ben mi, Yinni Gusunãn sãa yerã. U mɛɛra u deema sina boko u ȳ turaru wãllã. Ma wirugibu ka be ba kãbi wuramã ba ȳ win bõkuã. Tãmbu kpuro ba nuku dobu m̀, ba kãbi soomã. Yera wom kowobu ba womusu m̀ ka ben dwee yãnu ba Yinni Gusunã siaramã. Yera Atali u win yãnu nenua u gɛɛka nuku sankiranun sã. U nɛɛ, ba man seesi! Ba man seesi!

¹⁴ Ma Yehoyada u tabu sinam be yara be ba sãa tabu kowobu wunãm wunãm wirugibu. U bu sããwa u nɛɛ, i Atali wi yaro. Wi u maa nùn swĩ, kpa i ȳero go ka takobi. N deema yãku kowo Yehoyada u raa bu sããwa u nɛɛ, bu ku nùn go sãa yeru mi.

¹⁵ Ma ba nùn deri u da sina bokon dirã saa dumin kãnnãn di. Miya ba nùn sɛre ba go.

¹⁶ Yeniban biru, Yehoyada ka tãn be ba tie ka sina boko Yoasi ba arukawani bõkuã ba nɛɛ, ba ko n sãawa Yinni Gusunãn tãmbu.

¹⁷ Ma tãn be kpuro ba dua bũu wi ba m̀ Baalin dirã ba ye kãsuka ka yen turarã ka yen bwãarokunã. Ma ba yen yãku kowo Matani go yen yãku yenã.

¹⁸ Yehoyada u Yinni Gusunãn sãa yeru Lefi be ba sãa yãku kowobu nãmu beria bu kãsu. N deema Dafidi u raa bu bõnu kua wuu wuuka bu ka Yinni Gusunã yãku dãã mwaararuginu kua nge mɛ Mawisin wooda ya gerua. Kpa ba n da maa womusu ko ka nuku dobu bu ka Gusunã siara.

¹⁹ U kãnnãn kãso be yiwa sãa yee ten kãnnãwã kpa disigii goo u ku raa ka du mi.

²⁰ U tabu sinambu ka sina bibu ka wuun bukurobu ka sere tãmbu kpuro menna. Ma u dera ba ka sina boko yara Yinni Gusunãn sãa yerun di, ma ba ka nùn da sina kpaarã saa kãnnã ge ga wãa gunguru gian di. Miya ba sina boko sinasia sina kitarã.

²¹ Ma tãmbu kpuro ba nuku dobu m̀.

Wuu ga wãa bari yendu sãã yèn sã ba Atali go.

24

Yoasi u dera ba Yinni Gusunãn

sãa yeru sãnwa

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 12:1-17)

¹ Wãã nããba yiruwa Yoasi u m̀ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wãã weeru bandu sãã Yerusalemuã. Win meron yĩsira Sibia, Beri Sebagii.

² Yoasi u kuawa ye ya Yinni Gusunã wɛre yãku kowo Yehoyadan wãaru kpuro sãã.

³ Yera Yehoyada u Yoasi kurãbu yiru sua. Ma ba Yoasi bii tãn durãbu ka tãn kurãbu marua.

⁴ Yeniban biruwa Yoasi u gõru doke u Yinni Gusunãn sãa yeru sãmɛ.

⁵ Ma u yãku kowobu ka Lefiba menna u nɛɛ, i yario i da Yudaban wusu sãã, ka Isirelibagisã i gobi mwɛeri wãã baagere i ka Gusunã besen Yinnin sãa yeru sãmɛ. I de i ye ko fuuku.

Adama Lefiba ba n̄ ye kue.

⁶ Yera sina boko u yãku kowo Yehoyada soka. U nùn bikia u nɛɛ, mban sãna a n̄ Lefiba gobi yi bikie yi Mawisi Yinni Gusunãn sãm kowo u Isireliba bure bu ka Yinni Gusunãn sãa yeru sãmɛ.

7 Domi Atali tɔn kɔso wi ka win bibu ba Yinni Gusunɔn sɔa yerun yɔnu gura ka ten dendi yɔnu ba ka bɔu wi ba mɔ Baali sɔwa.

8 Yera sina boko u nɛɛ, bu de bu kpakoro piibu gagu ko, kpa bu gu yi sɔa yerun kɔnnɔwɔ tɔwɔ.

9 Ma ba kpara Yudaɔ ka Yerusalemuɔ ba nɛɛ, bu ka gobi yi na yi Mɔwisi Gusunɔn sɔm kowo u Isireliba bure gbaburɔ mi gɔanu ku ra kpi.

10 Yɛnu yɛrobu ka tɔn be kpuro ba nuku dobu kua. Ma ba ka gobi na ba kpɛɛmɔ kpakoro te sɔɔ sere ta ka yiba.

11 Tɔɔ baatere Lefiba ba ra nɛwa bu kpakoro te sua bu ka da tɔn be sina boko u gɔsa ba n da gina tu mɛɛrim mi. Bɔ n deema kpakoro te, ta yiba, yera sina bokon tire yoro ka yɔku kowo tɔnweron sɔmɔ ba ra gobi yi wie kpa bu kpakoro te wesia ten ayerɔ. Nge mɛya ba ra ko tɔɔ baatere, kpa bu gobi wa yi n kpɔ.

12 Yen biru sina boko ka Yehoyada ba ra gobi yi tɔn be wɛ be ba sɔmbu te nɔmu sɔndia. Domi ba sɔm kowobu sua be ba koo gobi kɔsia. Ben gabu ba sɔawa kpee dɔkɔbu, gabu dɔa dɔkɔbu, gabu maa be ba ra sisu ka sii gandun sɔmburu ko. Tɔn beni kpurowa ba koo dii te sɔmɛ.

13 Be ba sɔmbu te nɔmu sɔndia, ba sɔmburu kua. Ma ba dera ba sɔa yee te sɔmmɔ. Ba dii te sɔnwa ta dam kua.

14 Sanam mɛ ba sɔmbu te kua ba kpa yera ba ka gobi yi yi tie na sina boko ka Yehoyadan mi. Ba sɔa yee ten dendi yɔnu kua ka mi ba ra yɔku dɔɔ mwaararuginu kon dendi yɔnu, ka nɔri, ka dendi yɔnu ganu ni ba kua ka wura ka sii geesu. Ba ra yɔku dɔɔ mwaararugii ni kowa Yehoyadan wɔarun tɔru kpuro sɔɔ Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ.

Yoasi u Gusunɔ biru kisi

15 Yen biru, Yehoyada u tɔkɔru kua kɔɔ kɔɔ. Ma u kpuna u gu. U mɔwa wɔɔ wunaa teeru ka wɔkuru sanam mɛ u gu.

16 Ma ba nɔn sikua Dafidin wuuɔ, mi ba ra sinambu sike. Domi u gea kua Isireliɔ ka maa Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ka sere sɔa yee ten mi.

17 Yehoyadan gɔɔn biru, Yudan wirugibu ba na ba sina boko kpuna ka bɛɛɛɛ, ma u ben gari swaa daki.

18 Yera ba Gusunɔ ben baababan Yinnin sɔa yeru biru kisi. Ma ba da ba bɔu wi ba mɔ Asitaate sɔamɔ ka sere bwɔarokunu ganu. Yera Yinni Gusunɔ u ka Yudaba ka Yerusalemugibu mɔru kua. Domi ba tora.

19 Yinni Gusunɔ u bu win sɔmɔbu gɔria bu wa bu ka gɔru gɔsia bu wurama win mi. Ma sɔmɔ be, ba ka bu gari kua. Adama ba n swaa daki.

20 Yera Yinni Gusunɔn Hunde u Sakari, yɔku kowo Yehoyadan bii yɔɔwa. Ma u yɔra tɔmbun wuswaaɔ u nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U nɛɛ, mban sɔna i win woodaba saramɔ. I n maa koorɔ. Domi i wi, Yinni Gusunɔ deri. Yen sɔna win tii u koo maa bɛɛ deri.

21 Yera ba nɔɔ toosi kua ka sina boko. Ma u bu wooda wɛ bu ka Sakari kpenu kasuku bu go Yinni Gusunɔn sɔa yerun yaaraɔ.

22 Sina boko Yoasi u duari gea ye Sakarin tundo Yehoyada u nɔn kua. Ye Sakari u gɔɔ dɔɔ, yera u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a waawo kpa a baawure siria.

Yoasin bandun kpeeru

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 12:18-22)

23 Wɔɔ tian biru, Sirigibu tabu kowobu ba Yoasi wɔrima. Ba Yudan tem kpuro wukiri, ba tunuma sere Yerusalemuɔ. Ma ba wirugibu go go ba ben yɔnu gura ba ka ben sina boko daawa Damasiɔ.

24 Tabu kowo be Sirigibu ba ka na mi, ba n dabi. Adama ka mɛ, Yinni Gusunɔ u dera ba Yudaban tabu kowo dabi dabinu kamia. Domi ba wi, Gusunɔ ben baababan Yinni deri. Nge mɛya Yinni Gusunɔ u Sirigibu denda u ka Yoasi sɛɛyasia.

25 Sanam mɛ Sirigii be, ba biru kisi, ba Yoasi deri wahala baka sɔɔ, ma win bwɔaba nɔn seesi ba go win kpin yerɔ yɛn sɔ u yɔku kowo Yehoyadan bibu go. Ma ba nɔn sikua Dafidin wuuɔ. Adama ba n ka nɔn de mi ba ra sinambu sike.

26 Be ba nɔn seesi, bera Sabadi ka Yosabadi. Sabadin mɛron yɛsira Simeati, wi u sɔa Amɔni, Yosabadin mɛron yɛsira maa Simeriti, wi u sɔa Mɔabu.

27 Yoasin bibun geeru ka gari yi ba gerua win sɔ ka sere Yinni Gusunɔn sɔa yee te u sɔnwa, ye kpuron gari yi yorua sinambun faagin tireru sɔɔ. Win bii Amasiawa u bandu di win ayerɔ.

25

*Amasia**u kua Yudaban sina boko
(I maa mæerio Sinambu II, 14:1-7)*

¹ Amasia u mawa wõo yenda nãbu sanam me u bandu di Yerusalemu. Ma u kua wõo yenda nãbu ka nne bandu sã. Win meron yisira Yoadani, Yerusalemugii.

² U kua dee dee Yinni Gusunon noni sã. Adama u n win gõru kpuro Yinni Gusuno wẽ.

³ Sanam me win banda dam kua, yera u win bwãabu go be ba raa win tundo go.

⁴ Adama u n ben bibu go. U Yinni Gusunon wooda swiwa ye u Mawisi sãwa u yorua woodan tireru sã u nee, baababa ba n gbimã ben bibun toranun sã. Meyã maa bibu ba n gbimã ben baababan toranun sã. Baawure u koo gbiwa win tiin torarun sã.

⁵ Yera Amasia u Yudaba ka Benyamæba menna yenu ka yenu ka sere tabu sinam be ba tabu kowobu wunam wunam ka nãram nãram (1.000) kpare. Ma u bu gara saa be ba wõo yendu mæn di n ka girari be ba kere me. Ma ba kua tãmbu nãrãbun suba gooba wunabu (300.000). Ba sãawa be ba tabu yẽ sãa sãa. Ba koo kpĩ bu ka yaasi ka terenu sanna.

⁶ Ma u maa tabu durã wãrugãba kasu Isireliba sã, tãmbu nãrãbun suba wunabu (100.000) bu ka nùn somi kpa u bu sii geesun gobi tãnnu ita wẽ.

⁷ Yera Gusunon sãmã goo u na u nùn sãwa u nee, Yinni, a ku de Isireliba bu ka nun da. Domi Yinni Gusunã u n ka bu wãa, be Efaraimu be.

⁸ A n ka bu da, baa me a dam mã, Gusunã u koo nun sura yiberëban wuswaaã. Domi wiya u ra somi kpa u kamia.

⁹ Ma Amasia u sãmã wi sãwa u nee, amãna kon ko tẽ n ka nen sii geesun gobi tãnnu ita ye mwa ye na Isireliban tabu kowo be wẽ mi.

Yera sãmã wi, u nùn wisa u nee, Gusunã u koo kpĩ u nun wẽ n ye kpuro kere.

¹⁰ Yera Amasia u tabu kowo be ba na saa Efaraimuban min di mi wuna, kpa bu ka gõsira bu we. Adama tabu kowo be, ba ka Yudaba mæru kua, ma ba gõsira ben yenusã ka mæru baka.

¹¹ Ma Amasia u wãrugãru seewa u win tãmbu kpara ma u da u wãa wãwa ye ba m̀

Bõru. Miya u tãmbu nãrãbun suba wækuru (10.000) go Seirin bibun bweseru sã.

¹² Ma ba maa tãn ben nãrãbun suba wækuru (10.000) mwæera wasiru ba ka da guuru wãllã. Min diya ba bu kasi kooma ba kasikira.

¹³ Adama Efaraimu be Amasia u yinari bu ka nùn tabu da mi, ba pusi Yudan wusu sã saa Samarin di n ka da Bëti Horoniã. Ma ba tãmbu nãrãbun suba ita (3.000) go, ba ben yãnu gura.

*Yoasi, Isireliban sina boko**u Amasia kamia
(I maa mæerio Sinambu II, 14:8-14)*

¹⁴ Sanam me Amasia u Edãmuba kamia u wurama, yera u dera ba Seirin bibun bweserun bũnu gurama ba ka na win temã. Ma u nu kua win tiiginu. U nu yiramme u sãmã. Ma u nu turare dõã dokeamme.

¹⁵ Yera Yinni Gusunã u ka Amasia mæru kua. Ma u nùn win sãmã goo gõriama. U nùn bikia u nee, mban sãna a Edãmuban bũnu gurama, ni, ni nu n kpĩã nu bu wãre wunen nãman di.

¹⁶ Sanam me u gari yi m̀ u dãã, yera Amasia u nùn sãwa u nee, wara nun gõsa a n ka sãa ne sina bokon bwisi kẽã. A doonã min di. Mban sãna a kĩ bu nun go.

Ye sãmã wi, u doonã, yera u nùn sãwa u nee, na yẽ ma Gusunã u gõru doke u nun kpeerasia yèn sã a kua me. Wee a n nen bwisi kẽru wure.

¹⁷ Sanam me Amasia ka wigibu ba nãsina, yera u gõra bu Yoasi, Isireliban sina boko Yoakasin bii, Yehun debubu sã bu nee, u na bu tabu yinna.

¹⁸ Yera Yoasi Isireliban sina boko u wisima u nee, sãkin kikiru garu ta wãa Libanin guurã. Tera ta dãa bakarã sãmãbu gõria Libaniã ta nee, a man wunen bii wãndia kẽema u ko nen biin kurã. Adama gbeeku yee yi seewa yi da yi sãkin kiki te taaka yi go.

¹⁹ Geema Amasia. Wee, a Edãmuba kamia. Ma a tii sue. Yen sã, a sinã sãe wunen yenuã. Mban sãna kaa tii tabu sure bi bu koo ka nun kãsa naawa. Domi wunã ka Yudaba, sa ko bæ kam koosia.

²⁰ Adama Amasia kun nùn swaa daki. Domi ye kpuro ya weewa saa Yinni Gusunon min di u ka wa u nùn yiberëba nãmu beria. Domi Amasia wi, u Edãmuban bũnu guramawa u sãmã.

21 Yera Yoasi, Isireliban sina boko u seewa u da u Amasia, Yudaban sina boko wəri Beti Semesio Yudaban temə.

22 Ma Isireliba ba Yudaba kamia. Ma Yuda ben baawure u duka sua u wura win yenuə.

23 Yoasi, Isireliban sina boko u Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, Yoakasin debubu yoru mwa Beti Semesio. Ma u ka nùn da Yerusalemuə. Saa ye səra wi, Yoasi, u Yerusalemun gbāraru sura gəm soonu nēeru (400) saa kənnə ge ba mē Efaraimun di sere n ka da kənnəwə ge ba mē Gani gəmburu.

24 Ma Yoasi wi, u wura ka sii geesu gura ka sāa yerun gāa gee ni nu wāa Obēdi Edəmun yenuə ka sere maa sina kpaarun arumani. Ma u gabu məaru mwēera u ka gəsira win wuuə Samariə.

Amasian gəə

(I maa mēerio Sinambu II, 14:15-20)

25 Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gəən biru, Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, u maa kua wōə wəkura nəəbu bandu səə.

26 Ye Amasia u gbia u kua ka ye u kua dāku ten sukum, ye kpuro ya yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru səə.

27 Ye Amasia u ka Yinni Gusunə tonda u kpa, yera ba nùn seesi Yerusalemuə. Ma u duka sua u da u wāa Lakisio. Miya ba nùn naa swīi ba go.

28 Ma ba win goru suama ka dumi ba ka na ba sikua win baababan sikaə Dafidin wuuə.

26

Osiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mēerio Sinambu II, 14:21-22, 15:1-3)

1 Amasian gəən biru, Yudaba kpuro ba Osiasi sua ba swīi bandu səə win tundo Amasian ayerə. Saa ye səə, u məwa wōə wəkura nəəbu ka tia.

2 Wiya u Elati bana u sənwa. Ma u dera ya kua Yudabagia win tondon gəən biru.

3 Osiasi u kuawa wōə weeraakuru ka yiru Yerusalemuə. Win mēron yīsira Yekolia Yerusalemugii.

4 U sīawa dee dee Yinni Gusunə wuswaaə nge mē win tundo Amasia u kua.

Osiasi u Gusunə biru kisi

5 Osiasi u kookari kua u ka Yinni Gusunə sāwa Sakarin wāaru kpuro səə. Sakari wi, u bwisi mə u ka kāsini tubusia ni nu wee Gusunə min di. Saa ye səə, ye Osiasi u mē kpuro ya ra nùn koorewa.

6 Sōə teeru u yara u ka Filisitiba wəri. Ma u da u Gatin gbāraru yaba ka Yabinəguru ka Asidəduguru. Ma u wusu bana Asidədugibun temə Filisitiban wusun suunu səə.

7 Yinni Gusunə u nùn somi u ka Filisitiba ka Daarububa tabu kua ka be ba wāa Guri Baaliə ka sere Maoniba.

8 Saa ye səə, Aməniba ba ka Osiasi kēnu naawammē ma u yīsiru yara sere Egibitin tem nəə bura yerə. Domi win dam mu nəəra baama kpuro.

9 Osiasi u kōsu yenu kua Yerusalemuə kənnəwə ge ba mē Gani gəmburu, ka ge ga wāa wəwa gia, ka gbārarun goo gəmkirə. Ma u dera nu dam mə.

10 U maa kōsu yenu bana gbaburə, ma u dəkə dabi dabinu gba, domi u sabe dabi dabinu mə ni nu wāa Sefalan wəwəə ka nim wəkun goorə. Mēya u maa gbaa wukobu mə ka be ba ra resəm səmburu ko guunə ka guu te ba mē Kaameliə. Domi u ra gbee səmburu kă.

11 Osiasi u tabu durəbu mə be ba ra tabu de wuu wuuka nge mē win tire yoro Yeyeli ka win tabu sunə turo Maaseya ba ka bu gara. Win sina asakpə turo wi ba mē Hanania, wiya u bu kpare.

12 Yenu yērobu ka tabu durə wərugəba, be kpuron geera sāawa nərəbun suba yiru ka nata (2.600).

13 Tən be, ba tabu durəbu nərəbun suba gooba wunəbu ka nəəba yiru ka nēera wunəbu mə ba kpare (307.500). Bera ba ra sina boko somi tabu səə.

14 Osiasi u tabu kowo be kpuro tērenu ka yaasi wē ka sii furəsu ka yabe tarakpenu ka tennu ka kpurantēenu.

15 U dera bwisigii goo u tabu yānu ganu kua ni ba yi kōsu yenə ka gani gəmunə. Niya nu ra n sēenu toomə, n kun mē nu n kpenu kasukumə. Ma sina boko Osiasi u yīsiru yara n toma. Domi u somiru wa sere u ka win bandu tāsisia.

16 Sanam mē Osiasi u win bandu tāsisia u kpa, yera u tii sua sere bu nùn kam kua. U n Gusunə win Yinni mēm nəəwē. Ma u

da Yinni Gusunən sãa yerə u ka turare dõo doke mi, ka tii.

¹⁷ Yen biru, yãku kowo Asaria u dua mi, ka yãku kowobu wene,

¹⁸ be ba wərugəru mə. Ma ba sina boko Osiasi sōwa ba nεε, Osiasi, n n̄ wunε kaa Yinni Gusunə turare dõo dokea. Aronin bibun bwesera ba gəsa yen sō. N n̄ mən na, a yario sãa yeru min di. Domi a kua mēm nəo sari. A n̄ maa bεεε wasi Yinni Gusunən wuswaaə.

¹⁹ Yera sina boko Osiasi u məru seewa. N deema u ye ba ra ka turare dõo doke neni. Yera bara disigira n̄n wəri win sirikanəo yãku kowo ben nəni biru Yinni Gusunən sãa yeru mi, mi ba ra turare dõo doken wuswaaə.

²⁰ Yera yãku kowo tənwerə Asaria ka yãku kowo be ba tie, ba n̄n mεεra, ma ba deema wee, bara disigira win sirikanəo. Yera ba yande nεε, u yario təowə. Ma Osiasi u yara təowə fuuku fuuku, domi u wa ma Yinni Gusunə u n̄n bara disigiru kpεε.

Osiasin bandun kpeeru

(I maa mεerio Sinambu II, 15:5-7)

²¹ Ma bara disigii te, ta Osiasi wãasi sere u da u ka gu. Ba n̄n yara Isireliban sunu səon di, u da u wãa wi turo. Win bii Yotamuwa u n̄n kəsire kua u tem mε kparamə.

²² Ye Osiasi u gbia u kua, ka ye u kua win wãa dāakiru səo, ye kpuron gari yi yorua Gusunən səmə Esai, Amətin biin tireru səo.

²³ Osiasi u kpuna u gu. Ma ba ka n̄n da mi ba ra sinambu sike. Adama ba n̄ n̄n sikua win baababan siki wəruə, domi ba nεε, u bara disigiru mə. Ma win bii Yotamu u bandu kəsire kua.

27

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Sinambu II, 15:32-38)

¹ Wõo yenda nəobuwa Yotamu u mə sanam mε u bandu di. Ma u kua wõo wəkura nəobu ka tia bandu səo Yerusalemuə. Win meron yīsira Yerusa, Sadəkun bii.

² U sãawa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə. Win tundo Osiasin yira u swīi mam mam. Adama u n̄ due Yinni Gusunən sãa yerə. Yen biru, u dera tamba sankiramə win tem mε səo.

³ Wiya u Yinni Gusunən sãa yerun kənnə ge ga wãa gunguru gia bana. Ma u maa bani dabinu kua Ofelin gbārərə.

⁴ U wusu bana Yudan guunə. Ma u maa kəsū maru yenu kua ka dii baka damginu yakasə.

⁵ U maa ka Aməniba tabu kua, ma u bu kamia. Wõo ge səo, Aməniba ba n̄n sii geesun gobi wunəbu (100) wε ka dĩa bimi yi ba m̄ əsun tənnu nərəbun suba ita (3.000) ka alikaman tənnu nərəbun suba ita. Nge mεya ba m̄ sere n ka girari wõo ita.

⁶ Yotamu u dam kua. Domi u win naane doke Yinni Gusunə səo.

⁷ Ye Yotamu u kuan sukum, win tabu ka win səma ye u kua, ye kpuron gari yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru səo.

⁸ Yotamu u məwa wõo yenda nəobu sanam mε u kua sina boko. Ma u kua wõo wəkura nəobu ka tia ban te səo Yerusalemuə.

⁹ Yen biru, u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua Dafidin wuuə. Ma win bii Akasi u bandu kəsire kua.

28

Akasi u kua sina boko Yudaə

(I maa mεerio Sinambu II, 16:1-6)

¹ Akasi u məwa wõo yendu sanam mε u bandu di. U kuawa wõo wəkura nəobu ka tia bandu səo Yerusalemuə. U n̄ sĩa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə. U n̄ win sikado Dafidin yira swīi.

² Isireliban sinambun yira u swīi. U mam būu wi ba m̄ Baalin bwāaroku sii ganduguu kua.

³ U turare dõo doke Hinəmun bibun bweserun wəwaaə. Ma u ka win tiin bibu yãku dõo mwaararuginu kua nge mε bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunə u gira Isireliban wuswaan di.

⁴ U ra būu yākunu ko kpa u nu turare dõo dokea gungunə ka guunə ka sere dāa kubenə.

⁵ Gusunə wi, Akasin Yinni u n̄n Sirin sina boko nəmu beria. Ma ba n̄n kamia ba win tən dabinu mwεera ba ka da Damasiə. Yen biru, Gusunə u maa n̄n beri Isireliban nəmaə. Ma Isireli be, ba n̄n kamia.

⁶ Peka, Remalian bii, u təmbu nərəbun suba wunaa teeru (120.000) go sōo teerun sōo, yèn sō ba Gusunə ben baababan Yinni deri. Tən be ba go mi, be kpuro ba sãawa tabu durə wərugəba.

⁷ Sikiri, Efaraimuban tabu durɔ u Maaseya, sina bokon bii go ka Asirikamu wi u s̄aa sina bokon yenun s̄am kowobun wirugii ka sere Elikana sina bokon sina asakpɔ gbiikoo.

⁸ Isireliba ba ben mero bisibu Yudaba yoru mwa t̄ambu n̄arɔbun suba goobu (200.000), kurɔbu ka bibu. Ma ba ben ȳaa dabinu gura ba ka da Samariɔ.

⁹ N deema Yinni Gusunɔn s̄amɔ goo u w̄aa mi. Win ȳisira Odedi. Yera u tabu kowo be sennɔ da. U n̄εε, wee Gusunɔ b̄een baababan Yinni u ka Yudaba m̄aru kua, ma u b̄εε bu n̄amu b̄eria, ma i bu go ka w̄ɔnw̄ɔndu sariru sere ben wuri yi n̄un girari.

¹⁰ Yera i k̄i t̄ē, Yuda be, ka Yerusalemugii be, bu ko b̄een yobu? I n̄ tamaa i Gusunɔ b̄een Yinni torari?

¹¹ I swaa dakio i n̄ɔ. I yoo be i mw̄εera b̄een mero bisibu s̄ɔ mi ȳsuo bu wura ben yenusɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka b̄εε m̄aru baka m̄ɔ.

¹² Efaraimuban wirugibu gabu, Asaria, Yokananin bii ka Berekia, Mesilem̄atun bii ka Esekiasi, Salumun bii ka Amasa, Adilain bii, bera ba tabu kowobu seesi be ba wee tabu gberun di.

¹³ Ba bu s̄ɔwa ba n̄εε, i n̄ ka yoo be duɔ mini. I k̄i i b̄esen taare sosiwa Yinni Gusunɔn mi. Domi sa tore k̄ɔ. Ma Yinni Gusunɔ u ka sun m̄aru s̄aa.

¹⁴ Yera tabu kowo be, ba yoo be ȳsu, ba bu ben ȳanu wesia Isireliba ka ben wirugibun wuswaaɔ.

¹⁵ Wirugii be ba soka ka ben ȳisa ba yoo be sua, ba ben be ba w̄aa tereru ȳanu dokea ni tabu kowoba mw̄εerima. Ba bu ȳanu ka baranu w̄ē. Ba dera ba di ma ba n̄ara. Ma ba ben m̄εeran bosu b̄akua. Ma ba yoo be s̄ɔ be ba kun kp̄ē bu s̄i ketekunu s̄ondi ba ka da Yerikoɔ mi kpakpa b̄εε w̄aa. Yen biru, Isireli be ba ka bu da ba wurama Samariɔ.

Akasi u somiru kasu

Asirigibun mi

(I maa m̄εerio Sinambu II, 16:7-20)

¹⁶ Saa ye s̄ɔra sina boko Akasi u ḡɔra Asirin sinambun mi, u bu somiru kana.

¹⁷ Ed̄amuba ba na ba k̄pam Yudaba w̄ari ba kamia, ma ba Yuda be, yoru mw̄εera ba ka doona.

¹⁸ Filisitiba ba w̄ɔraa na wuu si su w̄aa Sefalan w̄ɔwaa ka si su w̄aa Yudan tem s̄ɔ

ȳesan n̄am dwaru gia. Ma ba B̄eti Semesi ka Ayaloni mwa ka Gederɔtu ka Soko ka yen baru k̄paanu ka Tinna ka yen baru k̄paanu ka Gimuso ka yen baru k̄paanu. Ma ba sina wuu si s̄ɔ.

¹⁹ Domi Yinni Gusunɔ u Yudaba sekuru doke ben sina boko Akasin s̄ɔ. Akasi wi, u kom b̄ereteke kuawa Yudaa, u Yinni Gusunɔ m̄em n̄ɔbu sariru koosiwa mam mam.

²⁰ Ma Asirin sina boko Tigilati Piles̄εε u na u n̄un w̄ari nge yib̄εε. U n̄ n̄un somi.

²¹ Domi Akasi u Yinni Gusunɔn s̄aa yeru ka sina k̄paaru ka win tem wirugibun arumani gura u Asirin sina boko w̄ē. Adama ka m̄ε, yen gaa kun n̄un yare.

²² Sanam m̄ε u w̄aa nuku sankiranu s̄ɔ, ka m̄ε, u Yinni Gusunɔ m̄em n̄ɔbu sariru koosim̄awa u d̄ɔ.

²³ U Damas̄in b̄ūnu ȳakuru kua ni nu n̄un kamia mi. Domi u n̄εε, wee Sirin sina bokon b̄ūnu nu ra bu somi. T̄ē, win tii u koo maa nu ȳakuru kua k̄pa nu wa nu n̄un somi. Adama nu n̄ n̄un somi. Nu n̄un kam kuawa wi ka Isireliba kpuro.

²⁴ Akasi u Yinni Gusunɔn s̄aa yerun dendi ȳanu k̄paasina u k̄suka. Ma u dera ba tu k̄enua. Ma u b̄ūu ȳaku yenu kua beri berika kpuro Yerusalem̄uɔ.

²⁵ Yera u gungunu kua Yudan wusu kpuro s̄ɔ bu ka b̄ūnu ȳakuru kua k̄pa bu maa nu turare d̄ɔ dokea mi. Nge m̄eya u kua u ka Gusunɔ win baababan Yinnin m̄aru seeya.

²⁶ Akasin kookoosun sukum gbiikisu ka d̄āakis̄u si kpuro su yoru Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru s̄ɔ.

²⁷ Yen biru, Akasi u kpuna u gu, ma ba n̄un sikua Yerusalem̄uɔ. Adama ba n̄ n̄un sikua Isireliban sinambun sikaa. Yen biru, win bii Esekiasi u bandu k̄sire kua.

29

Esekiasi u bandu di Yudaa

(I maa m̄εerio Sinambu II, 18:1-4)

¹ Esekiasi u m̄ɔwa w̄ɔ yenda n̄ɔbu sanam m̄ε u bandu di. Win m̄eron ȳisira Abiya, Sakarin bii. U kuawa w̄ɔ yenda n̄ɔbu ka n̄ne bandu s̄ɔ Yerusalem̄uɔ.

² U kua ye ya Yinni Gusunɔ w̄ere. Win sikado Dafidin yira u sw̄i mam mam.

³ Win bandun wɔɔ gbiikuun suru gbiikoo sɔɔ, u Yinni Gusunɔn sɔa yeru kenia. Ma u ten gamboba sɔnwa.

⁴ U dera yaku kowobu ka Lefiba ba na. Ma u bu menna sɔa yerun batumaɔ ye ya waa sɔɔ yari yeru gia.

⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Lefiba i swaa dakio i nɔ. I tii dɛɛrasio, kpa i maa Gusunɔ bɛɛn baababan Yinnin sɔa yeru dɛɛrasia. I ye ya disi mɔ kpuro yaro sɔa yee ten min di.

⁶ Bɛɛn baababa ba kua mɛm nɔɔ sariba. Ba kɔsa kua Gusunɔ bɛɛn Yinnin nɔni sɔɔ. Ba wi ka win sɔa yeru biru kisi.

⁷ Ma ba sɔa yee te kenua, ba ten fitilaba go. Ba ku ra nɔn turare dɔɔ dokeye. Ba ku ra maa nɔn yaku dɔɔ mwaararuginu kue.

⁸ Yera Yinni Gusunɔ u Yuda ka Yerusalemu mɔru seesi. Ma u dera ye kpuro ya kua bansu ba ye yɛɛmɔ nge mɛ i waamɔ gisɔ.

⁹ Bɛɛn baababa ba gbisuka tabu sɔɔ ma bɛɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ka bɛɛn kurɔbu ba yoru da tem tukumɔ Yinni Gusunɔn mɔru yen sɔ.

¹⁰ Tɛ, na kɔ n ka Gusunɔ bɛɛɛ Isireliban Yinni arukawani bɔke, kpa win mɔru ye, yu wa yu sure u sun deri.

¹¹ Yen sɔ, nɛn bibu, i ku maa Gusunɔ atafiiru ko. Domi u bɛɛ gɔsawa i ka nɔn sɔmburu kua, i n nɔn sɔamɔ, kpa i n nɔn turare dɔɔ dokeammɛ.

¹² Lefiba be ba seewa ba na, bera Mahati, Amasain bii ka Yoeli, Asarian bii Kehatin bibun bweseru sɔɔ ka Kisi, Abudin bii ka Asaria, Yehalɛlin bii Mɛrarin bibun bweseru sɔɔ ka Yoasi, Simman bii ka Edeni, Yoan bii Gɛɛsɔnin bibun bweseru sɔɔ

¹³ ka Simuri ka Yeyeli Elisafanin bibun bweseru sɔɔ ka Sakari ka Matania Asafun bibun bweseru sɔɔ

¹⁴ ka Yeyeli ka Simɛi Hemanin bibun bweseru sɔɔ ka Semaya ka Usieli Yedutum bibun bweseru sɔɔ.

¹⁵ Ba ben mɛro bisibu menna ye ba tii dɛɛrasia ba kpa. Yen biru, ba Yinni Gusunɔn sɔa yeru dɛɛrasia nge mɛ sina boko u gerua ka nge mɛ Yinni Gusunɔ u wooda wɛ.

¹⁶ Yaku kowobu ba dua Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ bu ka tu dɛɛrasia. Ma ba disinu kpuro yara ni nu waa sɔa yeru mi, ka ten yaaraɔ. Min diya Lefiba ba disi ni gura ba ka da ba kube wɔwɔ ye ba mɔ Sedoroni.

¹⁷ Ba sɔa yee ten dɛɛrasia bu toruawa wɔɔn suru gbiikoon tɔɔ gbiikirun di. Yen sɔɔ nɔɔba itase, ma ba tura ten adɛrɔwɔ. Yen biruwa ba maa kua sɔɔ nɔɔba ita ba ka tu dɛɛrasia ba kpa. Sɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ba kua ba ka te kpuro dɛɛrasia ba kpa.

¹⁸ Ma ba da sina boko Esekiasin mi ba nɛɛ, wee sa sɔa yee te dɛɛrasia sa kpa ka yaku yee te, ka ten dendi yɔnu ka tabulu mi ba ra pɛɛ yi ka yen dendi yɔnu.

¹⁹ Yaa ni kpurowa sa sɔnwa, ma sa nu dɛɛrasia ni Akasi u raa disi doke win mɛm nɔɔbu sarirun sɔ sanam mɛ u bandu dii. Ni kpurowa sa yi Yinni Gusunɔn yaku yerun wuswaaɔ.

Esekiasi u maa

Yinni Gusunɔn sɔaru seeya

²⁰ Yera sɔɔ teeru, Esekiasi u seewa buru buru yellu u wuun wirugibu menna, ma ba da Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ.

²¹ Ma ba ka naa kinɛnu nɔɔba yiru na ka yaa kinɛnu nɔɔba yiru ka yaa kpɛmmɛnu nɔɔba yiru ka boo kinɛnu nɔɔba yiru bu ka toranun yakunu ko bandun sɔ ka yaku yee ten sɔ ka sere Yudaban sɔ. Yera sina boko u yaku kowobu Aronin bibun bweseru sɔɔwa u nɛɛ, bu ye kpuro goowo Yinni Gusunɔn yaku yerɔ.

²² Ma ba ketɛ kinɛ ni sakira ba nin yem sua ba yɛka yaku yerɔ. Yen biru, ba yaa kinɛ ni sakira ma ba nin yem yɛka yaku yerɔ. Mɛya ba maa yaa kpɛmmii ni sakira ba nin yem yɛka yaku yerɔ.

²³ Yen biru, ba maa ka boo kinɛ ni na sina bokon wuswaaɔ ka tɔmbu kpuron wuswaaɔ bu ka toranun yakunu ko. Ma be kpuro ba ben nɔma sɔndi boo nin wiru wɔllɔ.

²⁴ Ma yaku kowobu ba boo ni sakira ba nin yem yari yaku yerun temɔ. Ba yaku te kuawa Isireliba kpuron toranun sɔ. Domi sina boko u nɛɛ, yaku dɔɔ mwaararugii ni, ka torarun yaku ni, ba koo nu kowa Isireliba kpuron sɔ.

²⁵ U Lefiba doke Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ ba sɛketirɛnu nɛni ka guunu ka mɔrɔkunu nge mɛ Dafidi ka Gusunɔn sɔmɔbu Gadi ka maa Natani ba wooda wɛ bu ko. Yinni Gusunɔwa u bu wooda ye wɛ.

²⁶ Ma Lefiba ba na ba sina Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ ka dwee yaa ni Dafidi u dera ba kua. Ma yaku kowobu ba maa dua ka ben kɔbi.

27 Ma Esekiasi u nεε, bu yāku dōo mwaararugiru koowo yāku yeru wəllə. Ye ba yāku dōo mwaararugii te torua, yera ba maa womusu torua. Ma ba kəbi so ka sere Dafidi Isireliban sina bokon dwee yāa ni.

28 Ma tən be kpuro ba yiira bu ka Yinni Gusunə bεεε wē. Ba kəbi soomə, ba womusu mō sere ba ka yāku dōo mwaararugii te wiru go.

29 Sanam mε ba yāku ni kua ba kpa, yera sina boko ka win tən be kpuro ba yiira ba Yinni Gusunə bεεε wē.

30 Yera Esekiasi ka Yudaban wirugibu ba Lefiba sōwa ba nεε, bu Yinni Gusunə siaro ka Dafidin womusu ka maa Asafun womusu. Ma ba Yinni Gusunə kpuna ba nūn sāwa ka nuku doo bakabu.

31 Esekiasi u nεε, tē, wee i tii dεerasia, i kua Yinni Gusunəgibu. Yen sō, i susima i nūn siarabun yākunu kua win sāa yerə.

Yera tən be, ba maa ka yaa sabenu na ba ka nūn siarabun yāku ni kua. Ma gaba maa nūn yāku dōo mwaararuginu kua ka nuku tia.

32 Yaa sabe ni ba ka yāku dōo mwaararugii ni kua mi, nu dabi. Ketεban geera sāawa wata ka wəkuru, yāa kinenu maa wunəbu (100) ka sere yāa kpemminu goobu (200). Ye kpurowa ba ka yāku dōo mwaararugii ni kua.

33 Yen biru, ba maa ketε nata (600) go ka yāanu nərəbun suba ita (3.000).

34 Adama yāku kowobu ba n dabi dōma te. Yen sōna ba n kpīa bu yāku yāa ni koku. Ben mero bisibu Lefibara ba bu somi ba ka sōmbu te kua sere saa ye yāku kowobu be ba tie ba tii dεerasia. Domi Lefiba ba tii wē ka kīru n kere yāku kowobu.

35 Dōma te, ba yāku dōo mwaararuginu kua nu dabi ka siarabun yāku ni ba kua ka yaa gum ka sere tam mε ba ka yāku dōo mwaararuginu kua.

Nge mεya ba ka sāaru seeya Yinni Gusunən sāa yerə.

36 Esekiasi ka tən be kpuro ba nuku dobu kua yèn sō Gusunə u doke təmbun gōrusə ba ka win sāaru seeya mεsum fuuku.

Gə sararibun tōo bakarun

səuru

30

1 Esekiasi u sōmbu gəra Isireliə ka Yudaə. N deema u raa Efaraimuba ka Manaseba tireru yorua bu ka na bu Gə sararibun tōo bakaru di Gusunə, be Isireliban Yinnin sāa yerə, Yerusalemuə.

2 Sina boko Esekiasi ka win sina asakpəbu ka Yudaba ba nōsina ma ba koo Gə sararibun tōo baka te di wōn suru yiruse sə.

3 Domi ba n kpē bu tu di ten saa sə yèn sō yāku kowo dabiru ta n tii dεerasie. Mεya tən dabira kun maa mēnne Yerusalemuə.

4 Sina boko ka tən be kpuro ba tōo te wura.

5 Ma ba dera ba kpara Isirelin tem kpuro sə saa Beri Seban di n ka da sere Danuə, təmbu bu ka na Yerusalemuə bu Gusunə Isireliban Yinni Gə sararibun tōo baka te diiya. Domi tən dabiru ta ku ra raa maa tu di nge mε ba yorua bu ko.

6 Ma gəro be, ba sina boko ka win sina asakpəbun tire ni sua ba ka da Isireliə ka Yudaə. Ma ba bu sōwa ka sina bokon yīsiru ba nεε, bεε Isireliba, i wurama Gusunə Aburahamu ka Isaki ka Yakəbun Yinnin mi, kpa win tii u maa wurama bεen mi. I de i wurama bεε be i kisira Asirin sina bokon nōman di.

7 I ku bεen baababa ka bεen maabu saari be ba n Gusunə ben baababan Yinni mēm nōwε, ma u bu kam koosia nge mε i waamə gisə.

8 I ku swaa taaya nge bεen baababa. I wurama Yinni Gusunən mi. I na i nūn sā win sāa yerə te u tii yiiye sere ka baadomma. I na i Gusunə bεen Yinni sā kpa win mərə baka ye, yu bεe doonari.

9 I n wurama Yinni Gusunən mi, bεen təmbu ka bεen bii be ba mwεera ba ka yoru da, ba koo bu wənwəndu kua kpa bu den de bu wurama tem mε sə. Domi Gusunə bεen Yinni u ra suuru ko. Win wənwənda kpā. U n maa bεε biru kisimə i n wurama win mi.

10 Nge mεya gəro be, ba gerumə ba ka wusu gasirimə saa Efaraimun tem di ka Manasen temə n ka girari Sabulonin temə. Ma ba bu yēmə ba yaakoru koosimə.

11 Adama gaba tii kawa Aseən temə ka Manasen temə ka Sabulonin temə, ma ba seema ba na Yerusalemuə.

12 Mεya maa Yinni Gusunə u ka Yudaba wāa. Ma u dera ben gōru ga kua tia bu ka

sina boko ka win sina asakpɔbun gari mɛm nɔwɔ nge mɛ wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

Gɔ sararibun tɔɔ bakaru

¹³ Tɔn dabiru ta mɛnna wɔɔn suru yiruse sɔɔ Yerusalemuɔ bu ka pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru ko. Dɔma te, tɔn be, ba dabia.

¹⁴ Yera ba seewa ba bɔu yaku yee ni nu waa Yerusalemuɔ kɔsuka ka sere mi ba ra nu turare dɔɔ dokeye. Ma ba ye kpuro gura ba sure wɔwɔ ye ba mɔ Sedoroni.

¹⁵ Yen biru, ba Gɔ sararibun tɔɔ bakarun yaku yaa sakira wɔɔn suru yirusen sɔɔ wɔkura nnese sɔɔ. Sekura yaku kowobu ka Lefiba mwa, ma ba tii dɛɛrasia. Ba yaku dɔɔ mwaararuginu kua Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ.

¹⁶ Ben baawure u da u waa win ayerɔ nge mɛ Mɔwisi Yinni Gusunɔn tɔnu u yorua woodan tireru sɔɔ. Ma yaku kowobu ba yem yɛkamɔ mɛ Lefiba ba bu wɛɛmɔ.

¹⁷ Nge mɛ tɔn dabira waa be ba n tii dɛɛrasie dɔma te, yera n dera Lefiba ba bu yaku yee yi sakiriamme, kpa bu ka yi dɛɛrasia bu yi nenem Yinni Gusunɔn sɔ.

¹⁸⁻¹⁹ Tɔn dabiru ta waa te ta n tii dɛɛrasie, n mam nɛere Efaraimuba sɔɔ ka Manaseba sɔɔ ka Isakariba sɔɔ ka sere Sabuloniba sɔɔ. Ba Gɔ sararibun tɔɔ bakaru di. Adama ba n ten wooda swii. Yen sɔna Esekiasi u bu kanaru kua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wunɛ tɔn geowa. Be ba tii wɛ ka ben gɔru kpuro ba ka wunɛ Gusunɔ ben baababan Yinni kasu, baa mɛ ba n tii dɛɛrasie, a bu suuru kuo.

²⁰ Yinni Gusunɔ u Esekiasin kana te mwa ma u tɔn be suuru kua.

²¹ Nge mɛya Isireli be ba mɛnna Yerusalemuɔ, ba ka pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru di sɔɔ nɔɔba yiru ka nuku dobu. Tɔɔ baatere yaku kowobu ka Lefiba ba ra n Yinni Gusunɔ siaramɔwa ka dwee yanu.

²² Esekiasi u Lefi baawure siara sɔmbu te u kuan sɔ Yinni Gusunɔn sɔ. Ba yaku yaa ye tema sɔɔ nɔɔba yiru. Ma ba siarabun yakunu kua ba ka Gusunɔ ben baababan Yinni siara.

²³ Yen biru, tɔn be, ba maa wura bu tɔɔ bakaru di sɔɔ nɔɔba yiru. Ma ba maa sina sɔɔ nɔɔba yiru ba tɔɔ bakaru di ka nuku dobu.

²⁴ Domi Esekiasi u ketɛ kinɛnu nɔɔbu (1.000) gɔsa ka yaanu nɔɔbun suba nɔɔba

yiru (7.000). Ma win sina asakpɔbu ba maa ketɛ kinɛnu nɔɔbu gɔsa ka yaanu nɔɔbun suba wɔkuru (10.000). Ma yaku kowobu dabinu ba tii dɛɛrasia.

²⁵ Yudaba kpuro ka yaku kowobu ka Lefiba ka sere be ba na Isirelin di ka sɔbu be ba waa Isireliɔ ka Yudaɔ, be kpurowa ba nuku dobu kua dɔma te.

²⁶ Nuku doo bakabu bu waa Yerusalemuɔ. Saa Salomɔɔ Dafidi Isireliban sina bokon biin waatin di, ba n tɔɔ baka ten bweseru koore Yerusalemuɔ.

²⁷ Yera yaku kowobu ka Lefiba ba seewa ba tɔn be domaru kua. Yinni Gusunɔ u ben nɔɔ nua domi ben kana te, ta nɔn girari sere win waa yee dɛɛrarɔ wɔllɔ.

Esekiasi

u Yinni Gusunɔn sɔaru seeya

31

¹ Yeniba kpuron biru, Isireli be ba waa mi, ba seewa ba da Yudan wusu kpuro sɔɔ ba bwɔarokunu kɔsuka ma ba gungunu ka bɔu yaku yenu kpuro kɔsuka Yudan temɔ ka Benyamɛn temɔ ka Efaraimun temɔ ka Manasen temɔ. Yen biru, be kpuro ba wurama ben temɔ, ben baawure u da u waa win waa yerɔ.

² Esekiasi u wure u yaku kowobu ka Lefiba wesia ben sɔmburu sɔɔ nge mɛ ba ka bɔnu sɔa ka sɔmbu te baawure u ra ko. Bera ba ko n da yaku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yakunu ko ka sere womusu bu ka Yinni Gusunɔ siara win sɔa yerun kɔnnɔwɔ.

³ Sina boko Esekiasi u win dukian sukum wɛ bu ka yaku dɔɔ mwaararuginu ko ni ba ra ko bururu ka yoka ka ni ba ra ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ ka suru kpaon tɔɔ bakaru sɔɔ ka sere tɔɔ baka ni nu tie sɔɔ nge mɛ ba yorua woodan tireru sɔɔ.

⁴ Yera u Yerusalemugibu sɔɔwa u nɛɛ, bu yaku kowobu ka Lefiba ben baa wɛɛyɔ, kpa bu kpɔ bu Yinni Gusunɔn woodaba mɛm nɔɔwa sɔa sɔa.

⁵ Sanam mɛ gari yi, yi nɔɔra baama, yera Isireliba ba ben alikama ye ya gbia ya ye wɛ ka tam kpaɔ ka gum ka tim ka sere ben dɔanu ganu. Mɛya ba maa ka gɔanu kpuron wɔkuru baateren wɔllɔn tia tia na.

⁶ Mɛya Isireliba ka Yudaba be ba waa Yudan wuu marosɔ ba ben yaa sabenun wɔkuru baateren wɔllɔn tia tia wɛ ka sere

gāa ni ba gōsa ba yi nenem Yinni Gusunən sō. Ma ba nu suba suba.

⁷ Ba nin subenu toruawa saa wōan suru itasen di n ka da wōan gen suru nōba yiruse sō.

⁸ Esekiasi ka win sina bwāabu ba na ba subu ni wa, yera ba Yinni Gusunə ka win tumbu siara.

⁹ Ma Esekiasi u yāku kowobu ka Lefi be bikia u nεε, subu nirà mini.

¹⁰ Yera yāku kowo tənwerō Asaria, Sadəkun bweseru sō, u nūn wisa u nεε, saa mīn di ba ka kēnu naamə Yinni Gusunən sāa yerə, dīanu ra n wāawa sa n dimə, sa n debumə. Ni nu tiara nu kpā niya mini. Domi Yinni Gusunə u sun domaru kua.

¹¹ Ma Esekiasi u wooda wē bu dinu sōme mi ba koo nu yi. Ma ba dinu sənwa.

¹² Ma ba ka kēnu ka wəkuru baateren wōllən tia tia na ka yāku dīa ni nu sāa Yinni Gusunəginu. Lefi wi ba mō Konania wiya ba dīa ni nōmu səndia, ma win mero bisi Simēi u sāa win yiruse.

¹³ Yeyēli ka Asasia ka Nakati ka Asaeli ka Yeriməti ka Yosabadi ka Elieli ka Yisimakia ka Makati ka Benaya be kpurowa Konania ka win mero bisi Simēi ba kpare nge mε sina boko Esekiasi ka yāku kowo Asaria Yinni Gusunən sāa yerun wirugii ba wooda wē.

¹⁴ Kore wi u sāa Lefi Yiminan bii, u sāawa kənnə ge ga wāa sōo yari yeru gīan kōso. Wiya ba kēε ni nōmu səndia nī ba ka Yinni Gusunə naawa ka nuku tia ka sere ni ba ra wunε Yinni Gusunən sō. Beya ba ko n da kēε ni bōnu ko.

¹⁵ Yāku kowobun wusu sō, Edeni ka Miyamini ka Yosue ka Semaya ka Amaria ka Sekaniawa ba gōsa bu Kore wi somi ba n da ka kēε ni begibu bōnu kue dee dee bibu ka bukurobu kpuro nge mε ba ka bu bōnu sāa wuu wuuka.

¹⁶ Beya tən durə bii be ba gara saa wōan itan di n ka da be ba kere mε, ka be ba gesi dumə Yinni Gusunən sāa yerə tōo baatere bu ka ben sōma ko wuu wuuka,

¹⁷ ka yāku kowo be ba gara yenu ka yenu ka Lefiba be ba gara saa be ba wōan yendu mən di nge mε ben səmbura sāa wuu wuuka,

¹⁸ ka sere maa tən be ba tie kpuro ka ben debuminu ka ben kurəbu ka bii tən durəbu ka tən kurəbu, domi ba tii wēwa mam mam Yinni Gusunən sāa yerun səmburu sō.

¹⁹ Aronin bibun bweseru te ta sāa yāku kowobu baru kpaanə wuu marosun bəkuə, ba tumbu gōsa wuu baagere sō be ba ko n da bu dīanu bōnu kue ben suunu sō, ka sere Lefi be ba gara garan suunu sō.

²⁰ Wee ye Esekiasi u kua Yuda kpuro sō. U sīawa dee dee gem sō Gusunə win Yinnin wuswaaə.

²¹ Sōma ye u kua bu ka sāaru ko Yinni Gusunən sāa yerə ka sere win woodan mēm nōbu, u ye kpuro kuawa ka gōru tia. Ma u koorə.

32

Asirin sina boko Sankeribu

u Yudan tem wəri

(I maa mεerio Sinambu II, 18:13, Esai 36:1)

¹ Esekiasi u sīa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə. Yeniban biruwa Sankeribu, Asirin sina boko u na Yudaə, ma u dera ba wuu gbāraru gisu tarusi. U nεε, u koo su wəriwa ka dam.

² Ye Esekiasi u wa Sankeribu u na u ka Yerusalemu tarusi, yera u wirugibu ka tabu kowo damgibu soka,

³ bu wesiana bu ka bwii yi kεε yi yi wāa wuun biruə.

⁴ Tən dabira ta nūn somi ba ka bwii yi kərua ka nim tora ye ya kokumə bera yen suunu sō. Domi Esekiasi u nεε, u n kī Asirigibu bā n tunuma bu nim deema n kpā.

⁵ Ma u win bandun dam tāsisiə. U Yerusalemun gbāraru mi n wəruma seeya ka maa wuun kōsu yenu. Ma u gbāraru garu bana wuun biruə u ka sikerena. Ma u karī ye sənwa ye ba mō Milo Dafidin wuuə. U tabu yāa dabi dabinu kasu ka maa tεrenu.

⁶ U tabu sinambu kua ma u bu menna wuun gbāraru kənnəwə. Ma u bu kirə kua u nεε,

⁷ bu tii dam kēeyə kpa bu wərugəru sōsi. Bu ku berum ko bu diiri Asirin sina boko ka win tən dabi ten wuswaaə. Domi be ba ka bu wāa ba dabi n kere be ba ka nūn wāa.

⁸ Tamba ba ka nūn wāa. Adama be, Gusunə ben Yinniwa u koo bu somi. Wiya u koo bu dam wē tabu sō.

Ma tən be, ba Esekiasi Yudan sina bokon gari yi naanε kua.

Sankeribu u gəra

Yerusalemu

(I maa mεerio Sinambu II, 18:17-37, Esai 36:2-22)

⁹ Yeniban biru, Sankeribu, Asirin sina boko u win sɔm kowobu gɔra Yerusalemɔ sanam mɛ u wāa Lakisiɔ ka win tabu kowobu kpuro. U sɔm kowo be gɔrawa Esekiasi ka Yuda be ba wāa Yerusalemɔ kpuron mi,

¹⁰ bu nɛɛ, amɛniwa wi, Sankeribu, Asirin sina boko u gerua. U nɛɛ, ma sɔra ba ben naanɛ doke ba ka wāa Yerusalemɔ ka nuku sankiranu.

¹¹ Bu ku de Esekiasi u bu nɔni wāke kpa u de bu gbi gɔru ka nim nɔrun sɔ ye u nɛɛ, Gusunɔ ben Yinni u koo bu wɔra wi, Asirin sina bokon nɔman di.

¹² Ba ñ yɛ ma wi, Esekiasiwa u gungunu kɔsuka ka Yinni Gusunɔn yāku yee te? Ma u bu sɔwa u nɛɛ, yāku yee teeru tɔnan miya ba ko n da de bu yiira bu Yinni Gusunɔ sã kpa bu nùn turare dɔɔ dokea.

¹³ Adama be, ba ñ yaaye ye wi, Sankeribu ka win baababa ba bwesenu kpuro kua? Nin bũnu nu kpĩa nu bu yara saa win nɔman di?

¹⁴ Bwese ni win baababa ba kam koosia sɔɔ, nin niren bũna nu kpĩa nu bu yakia win nɔman di ben tii bu ka sere nɛɛ, Gusunɔ ben Yinni u koo bu yakia.

¹⁵ Yen sɔ, bu ku de Esekiasi u bu nɔni wāke kpa u n bu gari seeyamɔ mɛsum. Bu ku nùn naanɛ kɔ. Domi bweseru garun bũnu kun kpĩa nu tu wɔre win nɔman di, ñ kun mɛ win baababan nɔman di. Kaa sere gere Yudaban bũnu?

¹⁶ Nge mɛya Sankeribun sɔmɔ be, ba Yinni Gusunɔ ka win sɔm kowo Esekiasi wɔmmɔ.

Sankeribun sɔmɔbu

ba Yinni Gusunɔ wɔmmɔ

(I maa mɛrio Sinambu II, 19:14-19, Esai 37:14-20)

¹⁷ Sankeribu u tireru yorua u ka Gusunɔ Isireliban Yinni wɔmɛ. U nɛɛ, nge mɛ bwese ni nu tien bũnu nu ñ kpĩa nu nin tɔmbu wɔre win nɔman di, nge mɛya Gusunɔ, Esekiasin Yinni u ñ maa kpɛ u bu wɔra win nɔman di.

¹⁸ Ma Sankeribun sɔmɔ be, ba gbāramɔ ka dam ka Yudan barum bu ka tɔmbu nandasia be ba wāa gbāra ten sɔwɔ kpa bu wa bu wuu ge mwa.

¹⁹ Ba Gusunɔ Yerusalemugibun Yinnin gari mɔ nge bwese ni nu tien bũu ni ba ka tii seka.

Asirigibu ba duki yakikira

(I maa mɛrio Sinambu II, 19:15,35-37, Esai 37:15,36-38)

²⁰ Yera Esekiasi ka Gusunɔn sɔmɔ Esai, Amɔtin bii ba kanaru wɔri gari yin sɔ ba Yinni Gusunɔ nɔɔguru sue wɔllɔ.

²¹ Yera Yinni Gusunɔ u gɔrado goo gɔra u Asirigibun sansani wɔri u ben tabu durɔ wɔrugɔba ka ben tabu sinambu ka ben wirugibu go. Yera Asirin sina boko u gɔsira u wura win temɔ ka sekuru. Ma u da win bũu dirɔ. Miya win tiin bibu ba na ba nùn kãasi ba go ka takobi.

²² Nge mɛya Yinni Gusunɔ u ka Esekiasi ka Yerusalemugibu faaba kua saa Sankeribun nɔman di ka sere be ba tie kpuron nɔman di. Ma u bu kɔsu be ba ka bu sikerenɛn sɔ.

²³ Tɔn dabira ta ra ka Yinni Gusunɔ kɛnu naawɛ Yerusalemɔ kpa tu maa ka Esekiasin tii kɛɛ gobiginu naawa. Saa yen dɔma ten di, u yĩsiru yarawa bwesenu kpuro sɔɔ.

Esekiasin bandun kpeeru

(I maa mɛrio Sinambu II, 20:1-21, Esai 38:1-8, 39)

²⁴ Saa ye sɔɔ, Esekiasi u bara sere u gɔɔ turuku kua. Ma u Yinni Gusunɔ kana. Ma Yinni Gusunɔ u nùn wisa, ma u nùn sɔm maamaakiginu kua.

²⁵ Adama Esekiasi kun kue nge u durom wa Yinni Gusunɔn min di. Ma u tii sua. Yera Yinni Gusunɔ u bu mɔru seesi wi ka Yudaba ka Yerusalemugibu.

²⁶ Ye u wa mɛ, yera wi ka Yerusalemugibu ba tii kawa. Ma Yinni Gusunɔn mɔru ya doona ben min di Esekiasin waati ye sɔɔ.

²⁷ Esekiasi u dukia baka ka bɛɛɛ baka wa. U sii geesu ka wura ka kpee gobiginu ka turareba kasu ka tɛɛnu ka gāa bwese bweseka ye ya wā.

²⁸ U alikaman biranu kua, ma u tam kpan ka gum beru yenu kua ma u yaa sabenu baaniren gɔru kua ka sere nin dii yenu.

²⁹ Ma u tii wusu bania. U yaa sabenu wa dabi dabinu, ketɛba ka yāanu ka bonu. Domi Yinni Gusunɔ u nùn dukia baka wɛ.

³⁰ Wiya u maa Gihonin yeru gɛn nɔɔ ga wāa gungurun bera gia kɔrua, ma u nɔɔ kpɔɔ yaba Dafidin wuun sɔɔ duu yeru gia.

Ye Esekiasi u gɔru doke u ko kpuro, ya nùn koorawa.

³¹ Adama sanam mε Babilonin sina boko u sɔmɔbu mɔrisia u ka wa sɔm maamaaki ye Yinni Gusunɔ u mɔ Isireliɔ, yera Gusunɔ u Esekiasi deri u ka wa ye ya wāa win gɔruɔ.

³² Ye Esekiasi u kuan sukum ka nge mε u Gusunɔ sāwa ka naanε, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔn sɔmɔ Esai, Amɔtin biin kāsinnun tireru sɔɔ ka maa Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

³³ Esekiasi u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Dafidin bibun bweserun siku yerɔ bera gee n gunum bo. Yerusalemugibu ka Yudaba ba nùn gɔɔ swīiya. Yen biru, win bii Manase u bandu kəsire kua.

33

Manase

*u kua Yudaban sina boko
(I maa mεerio Sinambu II, 21:1-18)*

¹ Manase u mɔwa wɔɔ wəkura yiru sanam mε u bandu di Yudaɔ. Ma u kua wɔɔ weeraakuru ka nɔɔbu ban te sɔɔ Yerusalemuɔ.

² Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. Bwese ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di nin kom kɔsum mεya u swīi.

³ U wure u gungunu seeya ni win tundo Esekiasi u kəsuka. Ma u bũu wi ba mɔ Baalin yāku yenu kua ka bũu wi ba mɔ Asitaaten bwāarokunu ni win tundo u raa kəsuka. Ma u kperi ka sɔɔ ka surun sāaru wəri.

⁴ U bũu turanu bana Yinni Gusunɔn sāa yerɔ tèn mi Yinni Gusunɔ u win yīsiru doke sere ka baadommaɔ.

⁵ U maa suru ka sɔɔ ka kperin yāku yenu kua sāa yee ten yaari yiru ye sɔɔ.

⁶ U dera ba ka win bii tɔn durɔbu yākuru kua Hinɔmun wɔwaɔ. U ra ka wεε ka guru winu sɔroru ko kpa u dobo doboba ko. U gɔri sokobu yii be ba ra nùn sian gari sɔ. Ma u kɔsa mɔ u dɔɔ ye ya Yinni Gusunɔn mɔru seeya.

⁷ U win bũun bwāaroku kua u yi Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. N deema Yinni Gusunɔ u raa Dafidi ka win bii Salomɔɔ sɔɔwa u nεε, sāa yee teni ka Yerusalemu yeniwa na gɔsa Isireliban suunu sɔɔ ya n ka nɛn yīsiru sɔɔwa sere ka baadommaɔ.

⁸ Na n maa Isireliba yaramɔ saa ben tem di mε na ben baababa wε bā n gesi nɛn woodaba ka nɛn gere mεm nɔɔwammε ye na Mɔwisi wε u yorua.

⁹ Adama Manase u dera Yudaba ka Yerusalemugibu ba ka Yinni Gusunɔ tonda, ma ba kɔsa kua n kere bwese ni Yinni Gusunɔn tii u gira be Isireliban wuswaan di.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u ka Manase ka win tɔmbu gari kua. Adama ba n nùn swaa daki.

¹¹ Yera Yinni Gusunɔ u Asirin sina bokon tabu sinambu gɔra ba Manase mwa ba yɔni doke, ma ba nùn bɔkua ka sii gandun yɔni ba ka da Babiloniɔ.

¹² Sanam mε u wāa nuku sankiranu sɔɔ, yera u tii kawa Gusunɔ win baababan Yinnin wuswaaɔ. Ma u nùn kana.

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gɔsia u win kanaru mwa, u ka nùn wura Yerusalemuɔ win bandu sɔɔ. Saa ye sɔɔra Manase u gia ma Gusunɔwa u sāa Yinni.

¹⁴ Yeniban biru, u gana bana Yerusalemun tɔwɔ Gihonin sɔɔ duu yeru gia wɔwaɔ. Gana ye, ya dawa sere kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Swēε. Ma ya ka Yerusalemun wɔɔ bera ye ba mɔ Ofeli sikerena. U dera gana ye, ya gunia too. Ma u tabu sinambu doke Yudan wuu si su gbāranu mɔ kpuro sɔɔ.

¹⁵ Ma u tɔn tukobun bũnun bwāarokunu ka win tiiguu ge, ni u raa doke Yinni Gusunɔn sāa yerɔ kpuro wuna ka sere bũu yāku yee ni u bana Yinni Gusunɔn sāa yerun guurɔ Yerusalemuɔ. Ma u nu kasi kua wuun biruɔ.

¹⁶ Yera u Yinni Gusunɔn yāku yeru wesia sāa yerɔ. Ma u siarabun yāku kua. U Yudaba wooda wε bu Gusunɔ Isireliban Yinni wi turo sā.

¹⁷ Saa ye sɔɔ, tɔmba yāku mɔ gungunɔ, adama Gusunɔ ben Yinniwa ba nu kuammε.

¹⁸ Ye Manase u kuan sukum ka kana te u kua ka Yinni Gusunɔn gari yi win sɔmɔbu ba nùn sɔɔwa, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ.

¹⁹ Win kanaru ka nge mε Yinni Gusunɔ u nùn wurari ka win toranu ka gunguu ni u kua ka mεm nɔɔbu sari te u kua ka sere bwāaroku ni u seka ma u nu gira u sāwa u sere tii kawa, ye kpuron gari yi yorua Hosain tireru sɔɔ.

²⁰ Yen biruwa Manase u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua win tiin dirɔ. Ma win bii Amɔ u bandu kəsire kua.

*Amɔ u kua sina boko Yudaɔ
(I maa mεerio Sinambu II, 21:19-26)*

²¹ Wōō yenda yiruwa Amōō u mō sanam mē u bandu di. Ma u kua wōō yiru ban te sōō Yerusalemuō.

²² Kōsa u kua Yinni Gusunōn nōni sōō nge win tundo Manase. U bwāaroku ni Manase u kua kpuro yākuru kua u sāwa.

²³ U n̄ tii kawe Yinni Gusunōn wuswaaō nge mē win tundo u tii kawa. Adama u win toranu sosimōwa u dōō.

²⁴ Win sōm kowobu ba nūn seesi ma ba nūn go win dirō.

²⁵ Adama be ba nūn seesi ba go mi, tōmba maa ben tii so ba go. Ma ba win bii Yosiasi kōsire kua bandu sōō.

34

Yosiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mēerio Sinambu II, 22:1-2, 23:4-20)

¹ Wōō nōōba itawa Yosiasi u mō sanam mē u bandu di. Ma u kua wōō tēna ka tia bandu sōō Yerusalemuō.

² Gea u kua Yinni Gusunōn nōni sōō. Win sikado Dafidin yira sōōra u sīa mam mam. U n̄ yen gam gere.

³ Win bandun wōō nōōba itase sōō, sanam mē u sāa aluwaasi, u Gusunō win sikado Dafidin Yinni kasum wōri. Win bandun wōō wōkura yiruse sōō, u Yerusalemu ka Yuda dēerasiabu torua. U gunguu n̄n mi ba ra būnu sā kōsuka ka nin bwāaroku bwese bweseka.

⁴ Ba būu wi ba mō Baalin yāku yenu kōsuka win wuswaaō. Ma u bwāaroku ni ba kua sōōn sō ka ni ba kua ka sii gandu kōsuka. U dera ba nu munkawa ma ba nin kēki gura ba wisi be ba nu sāamōn sikan wōllō.

⁵ Ma u būu yāku kowobun kukunu sikia u dōō doke ben yāku yenō. Nge mēya u ka Yuda ka Yerusalemu dēerasia.

⁶ Manasen wusu sōō ka Efaraimugisō ka Simēogisō ka Nefitaligisō si su kua bansu, u būu yāku yenu kōsukawa

⁷ ma u bwāarokunu surura ma ba nu kōsuka muku muku nu kua tua. Mēya u maa bwāaroku ni ba kua sōōn sō kōsuka Isireliban tem kpuro sōō. Ma u gōsira u wura Yerusalemuō.

Yāku kowo tōnwero

u woodan tireru wa

(I maa mēerio Sinambu II, 22:3-10)

⁸ Yosiasin bandun wōō yēndu yiru sarise sōō, sanam mē u tem mē, ka Yinni Gusunōn

sāa yee te dēerasia u kpa, yera u Safani, Asalian bii gōra ka Maaseya wi u sāa wuun guro guro ka Yoasi, Yoakasin bii wi u sāa tire bero bu ka Gusunō win Yinnin sāa yeru sōmē.

⁹ Tōn be kpuro ba da yāku kowo tōnwero Hilikiyan mi. Ma ba nūn gobi wē yi Lefiba ba raa mwēera Yinni Gusunōn sāa yerun sōō saa Manasen tem di ka Efaraimun tem di ka Yudaban min di ka Isireliba kpuron min di ka Bēnyamēen tem di ka sere Yerusalemugibun min di.

¹⁰ Be ba sōmbu te kpare bera ba gobi yi nōmu sōndia ma ba yi sōm kowobu wē be ba sāa yee te sōmmō.

¹¹ Bera dāa dākobu ka banōbu. Gobi yiya ba koo ka kpee bakanu dwe ka dāa ye ba koo ka dia kpe ye Yudaban sinamba sankā.

¹² Tōn be, ba sōmburu kuawa ka naanē. Yasati ka Abudiasi be ba sāa Lefiba, Mērarin bweseru sōō ka Sakari ka Mēsulamū, Kehatin bweseru sōō, bera ba bu kpare.

¹³ Lefi be ba womusu ka dweebu yē, bera ba ra maa be ba ra sōmunu sue nōni doke ka sere maa sāa yee ten sōm bwese bwese kan kowobu. Ma Lefiba gabu ba sāa tire yorobu ka sōman guro gurobu. Gaba maa sāa kōnnōn kōsobu.

¹⁴ Sanam mē ba da bu ka gobi yi sua yi ba wē Yinni Gusunōn sāa yerun sō, yera yāku kowo Hilikiya u woodan tireru wa tē Yinni Gusunō u raa Mōwisi wē.

¹⁵ Yera Hilikiya u Safani, tire yoro sōōwa u nēē, na woodan tireru wa Yinni Gusunōn sāa yerō. Ma Hilikiya u tu suama u Safani wē.

¹⁶ Ma Safani u tire te sua u ka sina boko daawa. Ma u nūn sōōwa u nēē, wunēn sōm kowobu ba kua kpuro ye a bu yiire.

¹⁷ Ba tōn be a sāa yee ten sōmburu nōmu sōndia ka tōn be ba sōma mō mi, gobi yi wē.

¹⁸ Yen biru, yāku kowo Hilikiya u maa man tireru garu wē.

Ma Safani u tu gara sina bokon wuswaaō.

Yosiasi u tōmbu gōra

bu bikiaru ko Huludan mi

(I maa mēerio Sinambu II, 22:11-20a)

¹⁹ Sanam mē sina boko u wooda yen gari nua, yera u win yānu nēnua u karana nuku sankiranun sō.

²⁰ Yera sina boko u Hilikiya ka Akikamu, Safanin bii ka Abudoni, Miseen bii ka tire

yoru Safani ka Asaya win sɔm kowo sɔɔwa u nɛɛ,

²¹ i doo i bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi Isireliba ka Yuda be ba tien sɔ tire te sa wa minin garin sɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka sun mɔru mɔ ya kpã yèn sɔ besen baababa ba n̄ win gari mɛm nɔɔwɛ. Ba n̄ kue nge me ya yorua woodan tire te sɔɔ.

²² Hilikiya ka tɔn be sina boko u gɔsa mi, ba da Gusunɔn sɔmɔ tɔn kurɔ Huludan mi. Huluda wi, u sãawa Salumun kurɔ, Tokehatin bii, Hasira wi u ra sãa yãnu kɔsun debubu. Huluda wi, u wãawa Yerusalemun wɔɔ beri kpaaɔ. Sanam mɛ ba n̄n sɔɔwa ye ba kã,

²³ yera u bu wisa u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U nɛɛ, i durɔ wi u bɛɛ gɔrima sɔɔwɔ i nɛɛ,

²⁴ u koo de kɔsa ka b̄ri yi tem men tɔmbu deema yi yi yorua tireru sɔɔ tɛ i gara Yudaban sina bokon wuswaaɔ.

²⁵ Domi ba n̄n biru kisi ba da ba b̄nu turare d̄ɔ dokeammɛ. Ma ba win mɔru seeya ka bwãaroku ni ba tii kua ba sãamɔ. Yen sɔ, u ko n ka tem men tɔmbu mɔru sãawa, ya n̄ suremɔ.

²⁶⁻²⁷ Adama i ko i Yudaban sina boko wi u bɛɛ gɔrima i ka bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi sɔ i nɛɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni u nɛɛ, u win kanaru mwa. Domi ye u win woodan gari yi nua, yi win ḡru taare wɛ, ma u tii kawa Gusunɔn wuswaaɔ, ma u win yaberu nɛnu u karana nuku sankiranun sɔ, ma u swi wi, Gusunɔn wuswaaɔ.

²⁸ Tɛ, Gusunɔ wi, u koo de u gbi b̄ri yendu sɔɔ kpa bu n̄n sike win sikirɔ. Win n̄ni kun wahala ye wasi ye u koo de yu Yerusalemu ka yen tɔmbu deema.

Yosiasi u wure u ka Gusunɔ

arukawani b̄kua

(I maa mɛrio Sinambu II, 22:20b-23:3)

Yera Hilikiya ka wigibu ba ka sina boko gari yi daawa.

²⁹ Ma sina boko u gɔra bu Yudaba ka Yerusalemun guro gurobu kpuro menna.

³⁰ Yen biru, u da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ka Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ka yãku kowobu ka Lefiba tɔmbu kpuro gesi, saa bukurobun di n ka da bibɔ. Ma u be kpuro Yinni Gusunɔn woodan tire te garia te ba wa sãa yee ten mi.

³¹ Yera sina boko u yɔra win turaru wallo, ma u ka Yinni Gusunɔ arukawani b̄kua u nɛɛ, u koo wi, Yinni Gusunɔn woodaba ka win gere swiwa ka win ḡru kpuro ka win bwɛra kpuro kpa u ka gari yi mɛm nɔɔwa yi ba yorua woodan tire te sɔɔ.

³² Ma u dera tɔn be ba wãa Yerusalemu ka Benyamɛn temɔ ba dua arukawani ye sɔɔ. Ma ba kua nge mɛ Gusunɔ ben baababan Yinnin arukawani ye, ya gerumɔ.

³³ Yosiasi u b̄nun bwãarokunu kɔsuka ni Isireliba ba waama tem tukum di. Ma u be ba wãa Isireliɔ kpuro tilasi kua bu ka Gusunɔ ben Yinni sã. Win wãarun t̄ru kpuro sɔɔ, ba n̄ gere Yinni Gusunɔn yiran di.

35

Yosiasi

*u Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di
(I maa mɛrio Sinambu II, 23:21-23)*

¹ Yosiasi u Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru di Yerusalemu Yinni Gusunɔn sɔ. Ba ten yãku yɛ sakirawa wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nɛse sɔɔ.

² U yãku kowobu doke ben sɔmburu sɔɔ. Ma u bu dam kã bu ka Yinni Gusunɔn sãa yerun sɔmburu ko.

³ U Lefi be ba gɔsa nɛnɛm Yinni Gusunɔn sɔ ba Isireliba keu sɔɔsimɔ sɔɔwa u nɛɛ, i Yinni Gusunɔn woodan kpakoro dɛera te dokeo sãa yerɔ tɛ Salomɔɔ Dafidi Isireliban sina bokon bii u bana. I n̄ maa tu suamɔ senɔ. I de bɛɛ ka bɛɛn tɔmbu i Gusunɔ bɛɛn Yinni sã.

⁴ I de i n sɔɔru sãa yenu ka yenu ka nge mɛ Dafidi Isireliban sina boko ka win bii Salomɔɔ ba bɛɛ b̄nu kua ba yorua.

⁵ I de i bɛɛn ayeru mwa sãa yerɔ yenu ka yenu nge mɛ ba bɛɛn mero bisibu Lefiba b̄nu sãa.

⁶ Bɛɛya i ko i Gɔɔ sararibun yãku yɛ sakiri. Yen sɔ, i de i tii dɛerasia, kpa i ten sɔɔru ko bɛɛn mero bisibun sɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u Mawisi wooda wɛ.

⁷ Yosiasi u tɔn be ba wãa mi yãanu ka bonu wɛ n̄rɔbun suba tɛna (30.000) ka sere ketɛba n̄rɔbun suba ita (3.000) bu ka ye kpuro Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru ko. Yaa sabe ni kpuro nu weewa sina bokon arumanin di.

⁸ Win sina bwãabu ba tɔmbu ka yãku kowobu ka Lefiba k̄nu kã ka nuku tia. Ma sãa yerun wirugibu, Hilikiya ka Sakari

ka Yehieli ba yāku kowobu yāanu nārɔbun suba yiru ka nata (2.600) ka sere ketɛba gooba wunɔbu (300) wɛ.

⁹ Konania ka Semaya ka Netanɛeli ka ben mero bisibu Lefiban wirugibu, Hasabia ka Yeyeli ka Yosabadi ba Lefiba yāanu nārɔbun suba nɔɔbu (5.000) ka ketɛba nɛɛra wunɔbu (500) wɛ.

¹⁰ Wee nge mɛ ba tɔɔ baka ten kpunaa koosina. Yāku kowobu ka Lefiba ba ben ayeru sua wuu wuuka nge mɛ sina boko u gerua.

¹¹ Ba Gɔɔ sararibun yɛɛ go. Ma yāku kowobu ba yɛm yɛkamɔ mɛ Lefiba ba bu tɔimɔ. Yen biru, ma Lefi be, ba yɛɛ yi kokumɔ.

¹² Ba yāku dɔɔ mwaararuginun yɛɛ yi nenɛm bu ka ye tɔmbu wɛ yenu ka yenu kpa bu ka ye Yinni Gusunɔ yākuru kua nge mɛ ba yorua woodan tireru sɔɔ te Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wɛ. Nge mɛya ba maa kua ka ketɛba.

¹³ Ba Gɔɔ sararibun yāku yaa ye wɔɔwa nge mɛ wooda ya gerua. Yen biru, ba yaa ye ba wɔa nenɛm Yinni Gusunɔn sɔ yikua. Ma ba yande ye tɔmbu kpuro bɔnu kua.

¹⁴ Yen biruwa ba ben tiigia ka yāku kowobugia yikua. Domi yāku kowo Aronin bibu ba sɔmburu kua sere ka wɔkurɔ. Ba yāku dɔɔ mwaararuginu ka yaa gum yākunu mɔ. Yen sɔna Lefiba ba bu yaa yikuammɛ.

¹⁵ Wom kowo Asafun bibu ba wɔa ben ayerɔ nge mɛ Dafidi ka Asafu ka Hemani ka Yedutum, sina bokon bwisi kɛɔ ba wooda yi. Ma kɔnnɔn kɔsobu ba yɔ kɔnnɔ baageren mi. Ba n̄ doonɛ ben ayerun di, domi Lefiba ba bu ben dɔanu kuammɛ.

¹⁶ Nge mɛya ba kpunaa yi dɔma te, bu ka Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di, kpa bu yāku dɔɔ mwaararuginu ko Yinni Gusunɔn yāku yerɔ nge mɛ sina boko u wooda yi.

¹⁷ Isireli be ba wɔa mi kpuro ba Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di dɔma te, ma ba pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tɔɔ bakaru di sɔɔ nɔɔba yiru.

¹⁸ Saa Gusunɔn sɔmɔ Samuelin waatin di sere n̄ ka gisɔ girari, ba n̄ Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru garu diire mɛ Isireliɔ. Mɛya sina boko goo maa sari Isireliɔ wi u Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru diire nge Yosiasin ka

yāku kowobu ka Lefiba ka Yudaba ka Isireliba be ba wɔa Yerusalemuɔ dɔma te.

¹⁹ Yosiasin bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔra ba Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te di.

Yosiasin bandun kpeeru

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 23:28-30)

²⁰ Ye Yosiasin u Yinni Gusunɔn sɔa yee te sɔnwa u kpa, yen biruwa Egibitin sunɔ Nɛko u seewa u tabu dɔɔ Kaakemisiɔ, daa te ba mɔ Efaratiɔ. Yera Yosiasin u seewa u n̄n wɔrim da mi.

²¹ Yera Nɛko u n̄n sɔmɔbu gɔria u nɛɛ, mba n̄ sun mɔsine nɛ ka wunɛ Yudaban sina boko. Domi n̄ n̄ wunɛ na tabu wɔrim wee gisɔ. Yenu ge ga ka man tabu mɔ, gera na wɔrim dɔɔ. Yinni Gusunɔwa u man sɔɔwa u nɛɛ, n̄ doo fuuku. Yen sɔ, a ku ka Gusunɔ gabirina wi u ka man wɔa, kpa u ku raa nun kam koosia.

²² Adama Yosiasin u yina u n̄n deri. U n̄ Nɛkon gari yi wure yi yi wee Yinni Gusunɔn min di. Ma u tii kɔsa bu ku ka n̄n tubu. U da u Nɛko tabu wɔri wɔwɔa ye ba mɔ Megido.

²³ Yera ten towobu ba Yosiasin twee. Ma u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, i ka man doonɔ minin di, domi ba man mɛɛra kua ya kpā.

²⁴ Win sɔm kowobu ba n̄n sua saa win tabu kɛkɛn di ma ba n̄n doke win tabu kɛkɛ gaa sɔɔ ba ka da Yerusalemuɔ. Ma u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua win baababan sikaɔ. Ma Yudaba ka Yerusalemugibu ba win gɔɔ swɔ.

²⁵ Yereimi u gɔɔ swɔ Yosiasin sɔ. Ma wom kowobu, tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ba Yosiasin doke gɔɔ swɔin womusu sɔɔ sere ka gisɔ. Su kua wororu Isireliɔ. Womu si, su wɔa ben gɔɔ swɔin womusun tireru sɔɔ.

²⁶⁻²⁷ Ye Yosiasin u kuan sukum, ye u gbia u kua ka ye u kua dāku te, ka nge mɛ u Gusunɔ sɔwa ka naanɛ nge mɛ Yinni Gusunɔn woodan tirera gerua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ.

Yoakasi ka Yoyakimu

ka Yoyakini ba bandu di

ba wɛɛna

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 23:30-24:17)

36

¹ Tamba Yoakasi, Yosiasin bii sua ma ba nùn kua suno win tondon ayero Yerusalemua.

² Yoakasi u mowa wõo yenda ita sanam me u bandu di Yuda. Ma u kua suru ita ban te são Yerusalemua.

³ Egibitin sunowa u nùn bandu yara. Ma u win tambu sii geesun tønnu ita ka wuran kilo tena bure bu kasia wõo ka wõo.

⁴ Yen biruwa u Yoakasi win wõn, Eliakimu sua u kāsire kua bandu são. Ma u nùn yīsi kpaaru kã Yoyakimu. Ma u Yoakasi sua u ka da Egibitio.

Yoyakimu

u kua Yudaban sina boko

⁵ Yoyakimu u mowa wõo yenda nãobu sanam me u bandu di Yuda, ma u kua wõo wãkura tia bandu são. Kõsa u kua Gusunõ win Yinnin nãni são.

⁶ Yera são teeru Babilonin sina boko, Nebukanesa u na u Yoyakimu tabu wari. Ma u nùn mwa u bõkua ka sii gandun yoni u ka da Babilonio.

⁷ Nebukanesa u Yinni Gusunõn sãa yerun dendi yãnu gura u ka da u yi win sina kpaaro.

⁸ Ye Yoyakimu u kuan sukum ka kõsa ye u kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru são. Yen biru, win bii Yoyakiniwa u bandu kāsire kua.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

⁹ Wõo nãoba itawa * Yoyakini u mowa saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ka são wãkuru ban te são Yerusalemua. Kõsa u kua Yinni Gusunõn nãni são.

¹⁰ Ye n kua wõo kpõo, yera Nebukanesa Babilonin sina boko u na u Yoyakini mwa u ka da Babilonio. Ma u Yinni Gusunõn sãa yerun dendi yãnu ganu gura. Ma u Yoyakinin baa yãkabu Sedesiasi kua suno Yudaban suunu são Yerusalemua.

Sedesiasi u bandu di Yuda

(I maa mērio Sinambu II, 24:18-25:21, Yereimi 39:1-10, 52:1-27)

¹¹ Sedesiasi u mowa wõo yenda tia sanam me u bandu di Yuda. Ma u kua wõo wãkura tia ban te são Yerusalemua.

¹² Kõsa u kua Gusunõ win Yinnin wuswaa. U n tii kawe Gusunõn sãmo Yereimin wuswaa wi u ra nùn Yinni Gusunõn gari sã.

¹³ U swaa taaya, ma u gõru bõbia. U n win gõru wesie Gusunõ Isireliban Yinnin mi gia. U mam Nebukanesa seesiwa wi u nùn bõrusia ka Yinni Gusunõn yīsiru sanam me ba arukawani bõkumõ.

¹⁴ Yãku kowobun wirugibu ka Yuda be ba tie kpuro ba kõsa kua ya kpã. Domi ba tøn tukobun komanu swīi. Ma ba Yinni Gusunõn sãa yeru disi doke te u gõsa Yerusalemua.

¹⁵ N deema Gusunõ ben baababan Yinni wi, u bu kirõ kua yee yellun di saa win sãmõbun min di. Domi u kī u win tambu ka win sãa yee te faaba ko.

¹⁶ Adama ba Yinni Gusunõn sãmo be yēe ba yaakoru koosi. Ba ben gari atafiiru kua sere Yinni Gusunõn tii u ka bu mõru kua ye ba n kpē bu suresia.

¹⁷ Yera Yinni Gusunõ u dera Nebukanesa, Babilonin sina boko u bu tabu wari, ma u ben aluwaasiba takobinu sãkura u go ben sãa yerõ. U n goo deri, aluwaasiba ka wõndiaba ka durõ tãkõnu. Be kpurowa Yinni Gusunõ u beri win nõmõ.

¹⁸ Nebukanesa u Yinni Gusunõn sãa yerun arumani gura baka ka piibu ka ben sina kpaarun arumani ka sina bokon tiigia ka sere maa win sina bwãbugia.

¹⁹ Ma ba Yinni Gusunõn sãa yeru ka Yerusalemun dii geenu dõo sãka. Ma ba yen gãa geenu kãsuka. Ma ba yen gbãraru sura.

²⁰ Nebukanesa u be ba n go tabu são gura u ka da Babilonio. Ma ba kua wi ka win bibun yobu sere Pēesiba ba ka bandu di.

²¹ Nge mēya Yinni Gusunõn gari yi ka kooru yi win sãmõ Yereimi u raa gerua u nēe, ba koo Yudaba yoru mwa kpa tem me, mu wa mu sanam wēragim di kpa mu wēra sere wõo wata ka wãkuru, wahala ye mu raa wan sã.

Sirusi u Yudaba wooda wē

bu wura ben temõ

²² Sirusi, Pēesin sina bokon bandun wõo gbiikuu são, yera Yinni Gusunõ u gõru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win gõro Yereimin nãon di. Ma u doke Sirusin gõruõ

* 36:9 wõo nãoba itawa - Sinambu II, 24:8 ya nēe, Yoyakini u mowa wõo wãkura nãobu ka ita sanam me u bandu di.

bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem
kpuro sɔɔ.

²³Yi nɛɛ, amɛniwa Sirusi, Pɛɛsin sina boko
u gerua. U nɛɛ, Gusunɔ Wɔrukoo u man
handunian bannu kpuro wɛ. Ma u man
yiire n nùn sãa yeru bania Yerusalemuɔ
Yudaban temɔ. Yen sã, be ba sãa Isireliba
kpuro bu wuro Yerusalemuɔ kpa Gusunɔ
ben Yinni u n ka bu wãa.

ESIDARASI

Esidarasin tireru, Isireliban bandun gari yirusen mi n tiewa ta fεεrisi. Tire ten gari sun sōmōwa nge mε Yuu be ba raa yoru mwεεra ba ka da Babiloniō ben gaba ka wurama yorun di Yerusalemuō. Beya ba wure ba Yinni Gusunōn sāaru seeya. N deema Babilonin sina boko Sirusiwa u wooda ye wē ba ka wurama Yerusalemuō ba Yinni Gusunōn sāa yeru seeya.

Yeniban biru sina boko Aatasēsi u dera Yuu gabu ba maa gōsiramā Babilonin di ba wurama Yerusalemuō. Esidarasiwa u sāa ben kparo. Esidarasi wi, u Yinni Gusunōn woodan yēru mō. U dera ba gāa dabīnu sōnwa sāaru swaa sōō ka ben wāasināa sōō.

Tire ten kpunaa

1. Isireli be ba gbia ba wurama yorun di, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliba ba wure ba Yinni Gusunōn sāa yeru seeya, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Esidarasi u gōsiramā Yerusalemuō ka Yuu gabu, wiru 7n di sere wiru 10.

Sirusi u Yudaba wooda wē bu wura ben temō

¹ Sirusi Pεεsin sina bokon bandun wōō gbiikuu sōō, Yinni Gusunō u gōru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win sōmō Yeremin nōon di. Ma u doke Sirusin gōruō bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem kpuro sōō.

² Yi nεε, amēniwa Sirusi Pεεsin sina boko u gerua. U nεε, Wōrukoo u man handunian bannu kpuro wē. Ma u man yiire n nūn sāa yeru bania Yerusalemuō Yudaban temō.

³ Yen sō, be ba sāa Isireliba kpuro bu doo Yerusalemuō kpa bu Gusunō ben Yinni sāa yeru bania mi, domi miya ba ra nūn yākuru kue. Kpa u n ka bu wāa.

⁴ Bēn mi Isireli be ba tie ba wāa kpuro ba koo bu somiwa ka sii geesu ka wura ka yaa sabenu ka gāa nīn bukata ba ko n mō ka sere maa kēε ni ba koo wē ka kīru sāa yee ten banan sō.

⁵ Saa ye sōōra Yudaba ka Benyamεεban yēnu yērobu ka yāku kowobu ka Lefiba ba sōōru kua, be kpuro gesi, be Yinni Gusunō u seeya bu ka da bu win sāa yeru bani Yerusalemuō.

⁶ Bēn mi ba raa wāa, ma ba bu somi ka dendi yāa wuraginu ka sii geesuginu ka yaa sabenu ka gāa nīn bukata ba ko n mō mō ka gāa geenu kpuro gesi ka sere kēε ni ba wē ka kīru.

⁷ Ma sina boko Sirusi u bu Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yānu kpuro wesia ni Nεbukanesaa u raa gurama Yerusalemun di u ka da u yii win būu dirō.

⁸ Sirusi wi, u dera win arumani bero Miteredati u ye kpuro gurama ma u ye gara u Sesibasaa wē wi u sāa Yudaban sina bii turo.

⁹ Ye u bu wesia mi, yera gbēε wuraginu tēna ka gbēε sii geesuginu nōrōbu (1.000) ka wobunu tēna tia sari

¹⁰ ka nōri wuragii tēna ka nōri sii geesugii nēeru ka wōkuru (410) ka sere dendi yānu ganu nōrōbu (1.000).

¹¹ Dendi yāa ni kpuro ni ba kua ka wura ka sii geesu, yen geera kuawa nōrōbun suba nōōbu ka nēeru (5.400). Sesibasaa u ka ye kpuro da sanam mε be, Isireli be ba yoru mwεεra ba wurō Yerusalemuō.

Yuu be ba wurama

Yerusalemuō

2

¹ Isireli be Nεbukanesaa Babilonin sina boko u yoru mwεεra u ka da Babiloniō ben dabira wurama Yerusalemuō Yudaa ma ben baawure u da u sina win wuuō.

² Tōn be ba bu kpare ba ka wurama Yerusalemuō mi, bera Sorobabeli ka Yosue ka Nεemi ka Seraya ka Relaya ka Maadose ka Bilisani ka Misipaa ka Bigifai ka Rehumu ka Baana. Isireli be kpuron geeru wee bwese kera ka bwese kera.

³ Pareōsin bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nōrōbun suba yiru ka wunōbu ka wata ka wōkura yiru (2.172).

⁴ Sefatian bweseru sōō, ba sāawa tōmbu gooba wunōbu ka wata ka wōkura yiru (372).

⁵ Arasin bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nata ka wunōbu ka wata ka wōkura nōōbu (775).

⁶ Parati Mōabun bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nōrōbun suba yiru ka nēne ka wōkura yiru (2.812). Tōn be, ba sāawa Yoabu ka Yosuen sikadominu.

⁷ Elamun bweseru sōō, ba sāawa tōmbu nōrōbu ka goobu ka weeraakuru ka nne (1.254).

8 Satun bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nene ka wunɔbu ka weeru ka nɔɔbu (945).

9 Sakain bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nata ka wunɔbu ka wata (760).

10 Banin bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nata ka weeru ka yiru (642).

11 Bebain bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nata ka yenda ita (623).

12 Asigadin bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nɔɔɔbu ka goobu ka yenda yiru (1.222).

13 Adonikamun bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nata ka wata ka nɔɔba tia (666).

14 Bigifain bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nɔɔɔbun suba yiru ka weeraakuru ka nɔɔba tia (2.056).

15 Adinin bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nɛɛru ka weeraakuru ka nne (454).

16 Ateɛn bweseru sɔɔ, be ba sãa Esekiasin yenugibu ba sãawa tãmbu wunɔbu yiru sari.

17 Besain bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu gooba wunɔbu ka yenda ita (323).

18 Yoran bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu wunɔbu ka wɔkura yiru (112).

19 Hasun bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu goobu ka yenda ita (223).

20 Gibaan bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu wene ka wɔkura nɔɔbu.

21 Betelehemugibu ba sãawa tãmbu wunaa teeru ka ita (123).

22 Netofagibu ba sãawa tãmbu weeraakuru ka nɔɔba tia.

23 Anatɔtugibu ba sãawa tãmbu wunaa teeru ka nɔɔba ita (128).

24 Asimafetigibu, ba sãawa tãmbu weeru ka yiru.

25 Kiriati Arimugibu ka Kefiragibu ka Beerɔtugibu ba sãawa tãmbu nata ka wunɔbu ka weeru ka ita (743).

26 Ramagibu ka Gebagibu ba sãawa tãmbu nata ka yenda tia (621).

27 Mikimasigibu ba sãawa tãmbu wunaa teeru ka yiru (122).

28 Beteligibu ka Ayigibu ba sãawa tãmbu goobu ka yenda ita (223).

29 Nebogibu ba sãawa tãmbu weeraakuru ka yiru.

30 Magibisigibu ba sãawa tãmbu wunaa weeru ka wɔkura nɔɔbu ka tia (156).

31 Elamu goon bweseru sɔɔ maa, ba sãawa tãmbu nɔɔɔbu ka goobu ka weeraakuru ka nne (1.254).

32 Harimun bibun bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu gooba wunɔbu ka yendu (320).

33 Lodugibu ka Hadidigibu ka Onɔɔgibu ba sãawa tãmbu nata ka wunaa teeru ka nɔɔbu (725).

34 Yerikogibu ba sãawa tãmbu gooba wunɔbu ka weeru ka nɔɔbu (345).

35 Senaagibu ba sãawa tãmbu nɔɔɔbun suba ita ka nata ka tena (3.630).

36 Yãku kowobu Lefiban bweseru sɔɔ be ba sãa Yedayan bibu be ba sãa Yosuen yenugibu, ba sãawa tãmbu nene ka wunaa wata ka wɔkura ita (973).

37 Imerin bibu ba sãawa tãmbu nɔɔɔbu ka weeraakuru ka yiru (1.052).

38 Pasurin bibu ba sãawa tãmbu nɔɔɔbu ka goobu ka weeru ka nɔɔba yiru (1.247).

39 Harimun bibu ba sãawa tãmbu nɔɔɔbu ka wɔkura nɔɔbu ka yiru (1.017).

40 Lefiba sɔɔ, be ba sãa Yosue ka Kadimieli, Hodafian sikadominu, ba sãawa tãmbu wata ka wɔkura nne (74).

41 Lefi be sɔɔ, be ba sãa wom kowobu Asafun sikadominu ba sãawa tãmbu wunaa teeru ka nɔɔba ita (128).

42 Lefi be sɔɔ, be ba ra sãa yerun kɔnnɔsu kɔsu, bera Salumun debuminu ka Ateɛ ka Talumɔɔ ka Akubu ka Hatita ka Sobai. Be kpuro ba sãawa tãmbu wunaa teeru ka wɔkura nɔɔbu ka nne (139).

43 Be ba wãa Netinin bweseru sɔɔ, ben sikadobara Sisa, ka Hasufa ka Tabaɔtu

44 ka Kerɔsi ka Siaa ka Padoni

45 ka Lebana ka Hagaba ka Akubu

46 ka Hagabu ka Samulai ka Hananu

47 ka Gideli ka Gasara ka Reaya

48 ka Resini ka Nekoda ka Gasamu

49 ka Usa ka Paseaki ka Besai

50 ka Asina ka Mehunimu ka Nefusimu

51 ka Bakibuki ka Hakufa ka Haahuru

52 ka Basilutu ka Mehida ka Haasa

53 ka Baakɔsi ka Sisera ka Tamaa

54 ka Netisa ka Hatifa.

55 Be ba sãa Salomɔɔn sɔm kowobun bibun sikadoba, bera Sotai ka Sofereti ka Peruda

56 ka Yaala ka Daakoni ka Gideli

57 ka Sefatia ka Hatili ka Pokereti Hatisebaimu ka Ami.

58 Salomɔɔn sɔm kowo ben bibu ka Netini be, be kpuro ba sãawa tãmbu gooba wunɔbu ka wene ka wɔkura yiru (392).

59-60 Tãmbu nata ka weeraakuru ka yiru (652) be ba sãa Delaya ka Tobiya ka Nekodan bweseru ba wurama Teli Melan di ka Teli Asan di ka Kerubu Adanin di ka Imerin di

ba ñ kpīa ba ben bweserun tōka wunanε bu ka sōasi ma ben tii ba sāawa Isireliba.

⁶¹⁻⁶² Yāku kowobu sōo, gaba ben bweserun tōka kasu ba bia, ma ba bu yara yāku sōmburun di. Bera, Habayan bweseru ka Hakotugiru ka Baasilaigiru. Ba bwese te soka Baasilai yèn sō ben sikado u Baasilai Galadigiin bii wāndia sua kurō.

⁶³ Ma tem mēn kparo u nεε, ma n kun mō yāku kowo goo u kpīa u bikiaru kua ka urimu ka tumimu, ben goo kun yāku dīanu dimō.

⁶⁴ Tōn be kpuro ba sāawa tōmbu nōrōbun suba weeru ka yiru ka gooba wunōbu ka wata (42.360).

⁶⁵ Ben sām kowobun geeru ta sāawa nōrōbun suba nōba yiru ka gooba wunōbu ka tēna ka nōba yiru (7.337). Be sōo, wom kowoba sāawa goobu (200) tōn durōbu ka tōn kurōbu.

⁶⁶ Ba dūmi mōwa nata ka wunaa teeru ka wōkura nōbu ka tia (736) ka birakōsu goobu ka weeru ka nōbu (245)

⁶⁷ ka maa yooyoosu nεeru ka tēna ka nōbu (435) ka ketekunu nōrōbun suba nōba tia ka nata ka wunaa teeru (6.720).

⁶⁸ Ye Isireliba ba tura Yerusalemuō, yera yenu yērobu gabu ba ka Yinni Gusunō kēru naawa bu ka win sāa yeru bani mi ta raa wāa.

⁶⁹ Baawure u win kēru wēwa nge mε win mōra nε sāa yee ten sōmburun sō. Kēε ni kpuro nu kua wuran gobi nōrōbun suba wata ka tia (61.000) ka sii geesun kilo nōrōbun suba yiru ka nεera wunōbu (2.500) ka yāku kowon takoba wunōbu (100).

⁷⁰ Yāku kowobu ka Lefiba ka Isireli be ba tie ka wom kowobu ka be ba ra kōnnōsu kōsu ka Nētīniba, be kpuro ba sinawa ben wusō mi ba raa wāa, Isireliba kpuro gesi.

Yosue ka Sorobabeli

ba Yinni Gusunōn sāaru seeya

3

¹ Sanam mε wōōn suru nōba yiruse ya tunuma, yera Isireli be ba wāa ben wusō ba nōo tia kua ba mēna Yerusalemuō.

² Yāku kowo Yosue, Yosadakin bii ka win yāku kowosibu ka Sorobabeli, Sealitielin bii ka win mēro bisibu ba Yinni Gusunōn yāku yeru bana seewa bu ka yāku dōo mwaararuginu ko mi nge mε ba yorua

Gusunōn woodan tireru sōo te win sām kowo Mōwisi u yorua.

³ Ma ba yāku yee te bana yellugirun kpεεkpεεku wōllō baa mε ba tōn be ba deema min bεrum mō. Ma ba ra Yinni Gusunō yāku dōo mwaararuginu kue mi, bururu ka yoka.

⁴ Yen biru, ba Kunun tōo bakaru kua nge mε woodan tirera gerua. Tōo baatere, ba ra yāku dōo mwaararuginu kowa nge mε wooda ye, ya nin geeru yi.

⁵ Saa yen dōma ten diya ba ra tōo baateren yākunu ko ka surun tōo gbiikiruginu ka tōo baka ni nu tieginu ka sere kēε ni ba ra ka Yinni Gusunō naawε.

⁶ Nge mēya saa suru nōba yirusen tōo gbiikirun di, ba Yinni Gusunō yāku dōo mwaararuginu kuammε baa mε ba ñ gina sāa yee ten kpεεkpεεku swīi.

⁷ Amen biru, ba sām kowobu gobi wē bu ka kpenu dāku kpa bu ka dāa bīinu bōari. Yen biru ba maa Sidonigibu ka Tirigibu dīanu kā ka gum ka tam kpa bu wa bu ka bu dāa ye ba mō seduruba naawa ka goo nimkuu sere Yafōo. Sirusiwa u yen wooda wē.

⁸ Ye Isireliba ba wurama Yerusalemuō, yen wōo yirusen suru yiruse sōora Sorobabeli, Sealitielin bii ka Yosue, Yosadakin bii ka ben yāku kowosibu ka Lefiba ka sere be ba wurama yorun di, be kpuro ba sōmburu wōri. Yera ba Lefi be ba wōo yendu mō ka be ba mε kere yiire bu sāa yee ten banan sōmburu kpara.

⁹ Ma Yosue ka win bibu ka win wōnōbu ka Kadimieli ka win bibu be ba sāa Yudaba, be kpuro ba sōoru kua bu ka sāa yee ten sōmburu kpara. Be ba sāa Henadadin bweseru ba maa bu somi.

¹⁰ Sanam mε ba sāa yee ten kpεεkpεεku swīimō, ba dera yāku kowobu ba ben sāa yānu doke ba na ba yōra mi, ba kōbi nēni. Ma Lefi be ba sāa Asafun bibu ba maa ben sēkatii nēni. Be kpuro ba Yinni Gusunō sāmō nge mε Dafidi Isireliban sina boko u yiire.

¹¹ Ba womu geni kōōnamō ba ka Yinni Gusunō bεere wēemō ba mō, Yinni Gusunō u sāawa tōn geo. Win kīru Isireliban sō ta ñ kpεemō. Ma tōn be kpuro ba Gusunō bεere wēemō ba kuuki mō yèn sō ba win sāa yerun kpεεkpεεku swīimō.

¹² Adama yāku kowo dabiru ka Lefi be ba tien dabiru ka yenu yērobu gabu be ba bukure ba sāa yee ten yellu yē, ba sumo ka dam sanam me ba kpaarun kpeεkpeεku swīimō. Gaba maa nuku doo bakabun kuuki mō

¹³ sere ba n̄ kpē bu nuku dobun kuuki ka swīi wunana. Domi be kpuro ba kuuki mōwa ka dam ma yi nōoramō n toma.

Yiberεba ba Yinni Gusunən

sāa yerun bana yōrasia

4

¹ Yudaba ka Benyamεεban yiberεba ba nua ma be ba raa yoru mwεεra ba wurama ba Gusunō Isireliban Yinni sāa yeru baniamme.

² Yera yiberε be, ba na Sorobabeli ka Yudaban bukurobun mi ba bu sōwa ba nεε, sa ko ka bεε bana ye ko, domi besen tii sa ra Gusunō bεen Yinni sā, kpa su nūn yākuru kua saa Esari Hadoni, Asirin sina bokon waatin di, wi, wi u ka sun na mini.

³ Adama Sorobabeli ka Yosue ka Isireliban yenu yēro be ba tie, ba bu sōwa ba nεε, n̄ n̄ ka bεε, besε tōnawa nge me Sirusi Pεesiban sina boko u gerua. Domi Gusunō besε Isireliban Yinnin sāa yera.

⁴ Saa yera tōn be ba wāa tem me sōo, ba Yudaban dam bua. Ma ba bu nandasia bu ku ka bana ye ko.

⁵ Ba bwisi kēo bu gabu gobi kā bu ka tōmbu swaa nim wia bu ka sōmbu te kpana. Nge meya n koorā Sirusin bandun waati kpuro sōo, sere n ka girari Darusi Pεesiban sina bokon bandu sōo.

Ba Yudaba kōrumōtōnu kua

⁶ Asuresin bandun tore sōo, ba tireru yorua bu ka Yudaba ka Yerusalemugibu taare wē.

⁷ Aatasesi Pεesin sina bokon waati sōo, Bisilamu ka Miteredati ka Tabεeli ka sere ben sōm kowosibu ba Aatasesi wi tireru yorua. Ba tu yoruawa ka Aramun barum ka men yora.

⁸ Rehumu, bera min kparo ka win tire yoro Simusai ba sina boko Aatasesi tire te yorua te ta ka Yerusalemu yā.

⁹⁻¹¹ Wee ye tire te, ta gerua. Ta nεε, Aatasesi, sina boko, besε wunen sōm kowobu, besε be sa wāa daa guru gee, nε, Rehumu, bera minin kparo ka Simusai nen

tire yoro ka sere besen sōm kowosibu be ba wāa Diniō ka Aafasatakiō ka Taapeliō ka Afarasiō ka Erekiō ka Babiloniō ka Susiō ka Dehaō ka Elamuō ka sere bwese ni nu tie ni Asinapari wi u sāa tōn boko u swīi Samariō ka sere wuu si su wāa Efaratin guru gee, sōo duu yeru gia, besera sa nun yoruamme. Sa nεε,

¹² sina boko, a de a n yē ma Yuu be ba na saa wunen min di ba tunuma besen suunu sōo Yerusalemu mini. Ba na ba Yerusalemu ye seeya yēn tōmba sāa tōn kōsobu ba ku ra mem nō mi. Ba yen gbāraran kpeεkpeεku sōmmō.

¹³ Yen sō, a n yē ma bā n wuu gen gbāraru seeya, ba n̄ maa wōo gobi kōsiamō n̄ kun me gbererun gobi. Yen biru wunen arumani ye a ra raa wa ya koo kaarawa.

¹⁴ Nge me sa maa waamō sa dimō wunen min di, yera sa nεε, n̄ n̄ weenε bu nun gem. Yen sōna sa nun labaari yeni sōmō.

¹⁵ A de a kasu wunen sikadoban faagin tireru sōo, kaa wa nge me Yerusalemu ya sāa. Ya sāawa wuu ge ga ra sinambu seesi ka sere bera mi ya wāan tōmbu. Saa yellun diya ya ra ko me. Yen sōna ba ye bansu koosia.

¹⁶ Yen sō, wunε sina boko, à n wura wuu ge, ga banira, ma ba gen gbāraru seeya, a n̄ kaa maa Efaratin daa guru ge nōma sikerena a n mō.

Sina boko Aatasesin wisibu

¹⁷ Sina boko Aatasesi u bu wisa u nεε, Rehumu, wunε wi a sāa bera yen kparo, ka wunen tire yoro Simusai ka bεen sōm kowosibu be ba wāa Samariō ka be ba wāa Efaratin daaran guru giō, bεε kpurowa na tōbura.

¹⁸ Tire te i man mōrisiama mi, ba man tu garia mam mam.

¹⁹ Ma na wooda wē bu kasu nen sikadoban faagin tireru sōo. Ma ba kaso ge kua ba wa ma saa yellun di wuu ge, ga ra sinambun wooda yinε kpa ba n bu seesimō.

²⁰ Yerusalemu mi, sinam dangiba ba bandu di ma ba beri min tem kpuro mō. Ma sinambu gabu ba ra bu wōo gobi ka gbere gobi kōsie.

²¹ Yen sō, i tōn ben sōmburu yōrasio kpa bu ku raa wuu gen bansu seeya ma n kun mō na bu wooda wē.

²² I ku gari yi atafiiru ko kpa kōsa yu ku raa sosi yu ka sinambu asōrō naawa.

²³ Ye ba yande Aatasēsin tire te wa, ba gara Rehumu ka win tire yoro Simusai ka sere ben sām kowosibun wuswaa, yera ba da fuuku Yerusalemuō Yuuban mi, ba ben sambu te yōrasia ka dam.

Ba maa sāa yerun

banan samburguru seewa

²⁴ Sāa yee ten sambu te, ta yōra n ka kua Darusi Pēesiban sina bokon bandun wōo yiruse sōo.

5

¹ Saa ye sōo, Gusunōn sāmō Asee ka Sakari Idon bii ba Gusunōn gari gerua ka Gusunō Isireliban Yinnin yīsiru Yerusalemuō ka Yudaban tem kparo sōo.

² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii ka Yosue, Yosadakin bii ba seewa ba Yinni Gusunōn sāa yee te bana torua Yerusalemuō. Ma Gusunōn sāmō be, ba bu somimō.

³ Saa ye sōora Tatinai, bera ye ya wāa Efaratin guru geen kparo ka Setaa Bosinai ka ben sām kowosibu ba na ba bu deema ba nēε, wara u bεε wooda wē i ka dii te banimō. Wara u bεε wooda wē i ka gbāra te seeyamō.

⁴ Tē, be ba bani yi mō i sun ben yīsa wēεma.

⁵ Adama Gusunō u ka Yuuban bukuro be wāa ma ba ben samburguru mō ba dōo ba ka mara tireru tu turi sina boko Darusin mi, kpa wi, u maa bu wisima.

Ba Yuuba kōrumōtōnu kua

Darusin mi

⁶ Be ba sina boko Darusi tireru yoru Yuuban sō ben yīsa wee, Tatinai bera min wirugii ka Setaa Bosinai ka wirugii be ba wāa Efaratin guru gee, sōo duu yeru gia.

⁷ Wee ye ba gerua tire te sōo. Ba nēε, sina boko Darusi, Gusunō u nun alafia kē.

⁸ Wee sa nun nōosiamō ma sa da Yudaban temō sere Yinni Gusunōn sāa yerō. Ba tu banawa ka kpee bakanu ma ba ten gani dāa wukirimō tē. Sambu te, ta dōo gem gem.

⁹ Ma sa ben bukurobu bikia sa nēε, wara u bu wooda wē bu ka dii te bani kpa bu ten gani seeya.

¹⁰ Ma sa ben yīsa bikia kpa su wa su ka nun ye mōrisiama.

¹¹ Wee ye ba sun wisa. Ba nēε, ba sāawa Gusunō wallu ka tem Yinnin sām kowobu. Yera ba win sāa yeru seeyamō te ba raa nūn

bania saa yellun di. Be, Isireliban sina boko wi u yīsiru yara, wiya u raa tu bana.

¹² Adama ye ben baababa ba Wōrukoon mōru seeya, yera u bu Babilonin sina boko Nebukanēsaa nōmu sōndia. Yera sina boko wi, u Yinni Gusunōn sāa yee te kōsuka. Ma u bu gura u ka da win temō.

¹³ Yen biruwa Sirusi Babilonin sina boko u wooda wē win bandun wōo gbiikuu sōo bu da bu Yinni Gusunōn sāa yee te bani.

¹⁴ N deema sina boko Nebukanēsaaawa u raa Yinni Gusunōn sāa yerun dendi yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu gurama saa Yerusalemun di u doke ben būu dirō. Yera Sirusi u dendi yāa ni sua būu dii ten min di u Sesibasaa wē wi u kua Isireliban tem kparo.

¹⁵ Ma u Sesibasaa sōowa u nēε, u doo u dendi yāa ni doke Yerusalemun sāa yerō kpa u de bu maa Yinni Gusunōn sāa yee ten bansu seeya mi ba raa tu bana.

¹⁶ Sesibasaa wi, u na u sāa yee ten kpεεkpεeku swīi Yerusalemuō. Saa yen dōma ten di, ba bana torua. Adama sere ka gisō, ba n̄ tu kpa.

¹⁷ Yen sō, n̄ n wunε sina boko wēre, a de bu kasu sinambun faagin tireru sōo, Sirusi ū n wooda wēεre bu Yinni Gusunōn sāa yee te seeya Yerusalemuō, kpa a sun sōoma ye a kī bana yen sō.

Darusi u wooda wē

bu Sirusin wooda ye kasu

6

¹ Sina boko Darusi u wooda wē bu kaso ko Babilonin tem sōo mi ba ra sinambun kookoosun tirenu ka ben gāa geenu bere.

² Yera ba tireru garu wa Mēdin wuu maro bōkōwō ge ba mō Eki Batani.

³ Wee ye tire te, ta gerumō. Ta nēε, sina boko Sirusin wōo gbiikuu sōo, u wooda yara u nēε, ba koo wure bu Yinni Gusunōn sāa yee te ta wāa Yerusalemuō baniwa mi yerukiru ta raa wāa. Kpa ba n̄ da yākuru ko mi. Ten ganān gunum mu ko n̄ sāawa gōm soonu wata. Ten yasum maa gōm soonu wata.

⁴ Ba koo ten gana seeyawa ka kpee sōkenu ita kpa bu dāa sōke teeru sōndi. Yen biru maa kpee sōkenu ita ka dāa sōke teeru sere bu ka ye bani bu kpe. Sina bokowa u koo yen samburguru gobi kōsia.

5 Yen biru, Gusunən sãa yerun dendi yãa wuraginu ka sii geesugii ni sina boko Nebukanəsaa u raa gurama u ka na mini, ba koo ni wesia kpa bu nin baanire doke nin ayerɔ.

6 Yen sōna Darusi u tireru yorua u nεε, bεε Tatinai, Efaratin sōo duu yeru gian kparo ka Setaa Bosinai ka bera min wirugibu gabu, i tii wunɔ Yudaban garin di.

7 I bu derio sēε, kpa ben kparobu ka ben wirugibu bu sɔmbu te kpara bu ka sãa yee te bani mi yerukiru ta raa wãa.

8 Yen sōna na bεε wooda wēεmɔ. I Yuuban wirugii be somiɔ sãa yee ten bana sɔɔ. Gobi yi ba koo di, yi ko n sãawa nen arumani ye ya naamɔ bera min tɔmbun wōɔ gobin di. Kpa i sɔm kowobu kɔsia dee dee sɔmbu te, tu ku raa ka yōran sō.

9 I de i n sɔuru sãa i ka Yuuban yãku kowobu wē yèn bukata ba mɔ tōɔ baateren yãku dōɔ mwaararugirun sō te ba koo Wɔrukoo kua. Yera ketε kinenu ka yãa kinenu ka yãa kpemminu ka sere alikama ka tam ka bɔru ka gum.

10 Nge mɛya ba koo kpī bu ka nùn yãku nubu durorugiru kua kpa bu kanaru ko ne sina boko ka nen bibun sō.

11 Wi u yina u wooda yeni mɛm nɔɔwa, i yēron dirun dāru garu wuko i nɔɔ sem ko kpa i ka nùn ye sɔku i suasia wɔllɔ. Yen biru kpa i dii te kɔsuku.

12 Gusunɔ wi u ra tii sōosi Yerusalemuɔ, u sina boko n̄ kun mε bwese te ta kī tu sãa yee te sura kam koosio, yèn sō ta nen wooda gema. Ne Darusiwa na wooda yeni wē. I ye mɛm nɔɔwɔ mam mam.

13 Ma Tatinai Efaratin sōo duu yeru gian kparo wi, ka Setaa Bosinai ka ben sɔm kowosibu ba wooda ye mɛm nɔɔwa mam mam.

Ba sãa yee te dendibu torua

14 Gusunən sɔmɔbu Asee ka Sakari, Idon bii ba Isireliban wirugibu dam kã ba ka sãa yee te bana ba kpa mam mam. Ba tu banawa nge mε Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua ka nge mε Pɛɛsin sinam beni, Sirusi ka Darusi ka Aatasesi ba yen wooda yi.

15 Ba bana ye kpawa suru wi ba mɔ Adarin sōo itase sɔɔ, Darusin bandun wōɔ nɔɔba tiase sɔɔ.

16 Isireliba ka ben yãku kowobu ka Lefiba ka be ba wurama yorun di kpuro, ba sãa yee

te dendibu torua ka tōɔ bakaru, nuku dobu sɔɔ.

17 Yen tōɔ te, ba ketε kinenu wunɔbu (100) go ba ka yãkuru kua ka yãa kinenu goobu ka yãa kpemminu nεεru (400). Ma ba maa boo kinenu wɔkura yiru go toranun yãkunun sō. Boo teuwa bwese kera baayere ya go.

18 Ma ba yãku kowobu ka Lefiba bɔnu kua wuu wuuka nge mε ben baawuren sɔmbura sãa Yinni Gusunən sãa yerɔ ka nge mε ya yorua woodan tireru sɔɔ ye Gusunɔ u Mɔwisi wē.

Isireliba ba Gɔɔ sararibun

tōɔ bakaru kua

19 Isireli be ba wurama yorun di kpuro ba Gɔɔ sararibun tōɔ bakaru kua wōɔ kpɔɔn suru gbiikoon sōo wɔkura nnese sɔɔ.

20 Yãku kowobu ka Lefiba ba tii dεerasia sannu. Ma Lefiba ba Isireliba Gɔɔ sararibun yãku yãanu sakiria ka ben yãku kowosibuginu ka sere ben tiiginu.

21 Ma Isireliba kpuro ba tōɔ baka ten dīanu di ka be ba wurama yorun di ka Isireli be ba tem min tɔn tukobun koma ni nu n̄ dεere deri ma ba Gusunɔ Isireliban Yinni sãamɔ.

22 Yen biru, ba pεε ye ba n̄ seeyatia doken tōɔ bakaru kua sōo nɔɔba yiru ka nuku dobu. Yinni Gusunɔ u bu nuku dobu yibia yèn sō u dera sina boko u ka bu nɔnu geu mεera, u bu dam kã ba ka sãa yee te bana.

Yãku kowo Esidarasi

u tunuma Yerusalemuɔ

7

1-6 Sanam mε Aatasesi Pɛɛsin sina boko u bandu sō, yera Esidarasi, Serayan bii u tunuma Yerusalemuɔ. U sãawa Aroni yãku kowo tɔnweron bibun bweseru. Aroni wiya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Finεesi mara. Ma Finεesi u Abisua mara. Ma Abisua u Buki mara. Ma Buki u Usi mara. Ma Usi u Seraya mara. Ma Seraya u Mɛrayɔtu mara. Ma Mɛrayɔtu u Asaria mara. Ma Asaria u Amaria mara. Ma Amaria u Akitubu mara. Ma Akitubu u Sadaku mara. Ma Sadaku u Salumu mara. Ma Salumu u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u Asaria mara. Ma Asaria u Seraya, Esidarasin tundo mara. Esidarasi wi, u sãawa tire yēro. U maa woodan yēru mɔ gem gem ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wē. Gusunɔ wi, Esidarasin Yinni u ka nùn wãa.

Yen s̄na sina boko u n̄n w̄e kpuro ye u bikia.

⁷ Isireli gabu ka ȳaku kowobu ka Lefiba ka wom kowobu ka be ba s̄a s̄a yerun k̄onn̄n k̄sobu ka sere ben yobu gabu N̄etiniba, ba maa tunuma Yerusalemu mi, Aatas̄esin bandun w̄o n̄oba yiruse s̄o.

⁸ Ka Esidarasin tii sanna ba tunuma sina bokon bandun w̄o n̄oba yirusen suru n̄obuse s̄o.

⁹ N deema u seewawa Babilonin di w̄o gen suru gbiikoon t̄o gbiikuru s̄o. Ma u tura Yerusalemu yen suru n̄obusen t̄o gbiikuru. Gusun̄o win Yinniwa u n̄n k̄su.

¹⁰ Domi Esidarasi u tii Gusun̄o w̄e. Ma u win woodaba keu kua, u ra ye m̄em n̄owe kpa u ye Isireliba s̄osi.

Wooda

ye Aatas̄esi u Esidarasi w̄e

¹¹ Sina boko Aatas̄esi u Esidarasi tireru w̄e. Esidarasi wi, u s̄awa ȳaku kowo. Ma u woodan ȳeru m̄o ye Yinni Gusun̄o u Isireliba w̄e. Aatas̄esin tire ten gari wee.

¹² U n̄e, n̄ena Aatas̄esi, sinambun sina boko. Wun̄e Esidarasiwa na tire teni yoruamm̄e, wun̄e wi a s̄a ȳaku kowo ka maa W̄rukoon wooda ȳero.

¹³ Na n̄e, bu wun̄e ka Isireli be ba w̄a n̄en tem s̄o ȳsuo i da Yerusalemu, t̄n dirobu ka ȳaku kowobu ka Lefiba be ba k̄i bu da Yerusalemu mi.

¹⁴ N̄e ka n̄en bwisi k̄ebu n̄oba yiruwa sa nun ḡorio Yerusalemu Yudan tem̄o a ka wa nge m̄e ba Gusun̄o wun̄en Yinnin wooda m̄em n̄owamm̄e ȳen tireru a n̄eni mi.

¹⁵ Kpa a sii geesu ka wura sua ye n̄e ka n̄en bwisi k̄e be, sa Gusun̄o b̄e Isireliban Yinni k̄a ka nuku tia, wi, w̄in s̄a yera w̄a Yerusalemu.

¹⁶ Kpa a maa k̄enu kpuro gura ni nu s̄a sii geesu ka wura ye wun̄en Isirelisibu t̄n dirobu ka ȳaku kowobu ba w̄e ka nuku tia Babiloni mini Yinni Gusun̄on s̄a yee ten s̄o.

¹⁷ À n tura Yerusalemu mi, a de a ka sii gee si naa kin̄enu dwe ka ȳa kin̄enu ka ȳa kp̄emminu ka d̄ianu ka sere tam kpa a ka ye kpuro ȳakunu ko ȳaku yer̄o Gusun̄o b̄en Yinnin s̄a yer̄o.

¹⁸ Kpa wun̄e ka wun̄en t̄mbu i wura ka sii gee si su tie dendi s̄a yee ten s̄o nge m̄e Gusun̄o b̄en Yinni u b̄e s̄owa.

¹⁹ Kpa a maa Yinni Gusun̄on s̄a yerun dendi ȳa ni ba nun w̄e mi wesia s̄a yeru mi.

²⁰ À n kaa maa ḡanu ganu ko s̄a yee ten s̄o, a de a gobi bikia n̄e sina bokon arumani berobun mi.

²¹ N̄e Aatas̄esi, na n̄en gobi bero be ba w̄a Efaratin s̄o duu yeru gia wooda w̄em̄o bu ka nun w̄e ye kaa bu bikia.

²² Ba koo nun sii geesu w̄e sere kilo n̄ar̄abun suba ita (3.000). M̄eya ba koo maa nun alikama w̄e sere kilo n̄ar̄abun suba t̄na (30.000) ka tam sere ditiri n̄ar̄abun suba n̄n̄e (4.000) ka gum sere ditiri n̄ar̄abun suba n̄n̄e. Adama ba koo nun b̄aru w̄e nge m̄en n̄o a ten bukata m̄o.

²³ Ye W̄rukoo u yi, i ye koowo fuuku. Kpa u ku raa ka n̄en tem t̄mbu ka n̄en tii ka n̄en bibun bweseru m̄aru ko.

²⁴ Yen biru, sa gbere mwaabu n̄osiam̄o bu ku raa ȳaku kowo be gbere gobi mwaari ka wom kowo be, ka Lefi be, ka s̄a yerun k̄onn̄n k̄so be, ka sere maa yoo be, t̄n be ba gesi sar̄o mi kpuro, ba s̄a yee ten s̄amburu d̄o.

²⁵ Wun̄e maa Esidarasi, nge m̄e a Yinni Gusun̄on bwisi m̄o mi, a siri kowobu ka wirugibu ḡasio bu ka Efaratin s̄o duu yeru gian t̄mbu kpara be ba Gusun̄o wun̄en Yinnin wooda ȳe. Be ba n̄ maa ye ȳe, kpa a bu ye s̄osi.

²⁶ Yen biru, goo ù n yina u wooda ye m̄em n̄owa mam mam n̄ kun m̄e n̄e sina bokogia, bu ȳero sirio. N n ḡon na u ka ween̄e, bu n̄n goowo. Bà n koo n̄n yaran na ben suunu s̄on di, bu n̄n yaro. Bà n koo n̄n ḡanu mwaarin na, bu n̄n mwaario. Bà n koo maa n̄n piris̄am doken na, bu n̄n dokeo.

Esidarasi u Gusun̄o siara

²⁷ Esidarasi u n̄e, i Gusun̄o b̄es̄en baababan Yinni siaro. U dera sina boko u win s̄a yee te ta w̄a Yerusalemu b̄ere w̄e.

²⁸ Yinni Gusun̄o u man durom kua sina boko ka win bwisi k̄ebu ka win damgibun wuswaa. U man dam k̄a na ka Isireliban wirugibu m̄enna. Ma ba ka man da Yerusalemu.

Esidarasin bw̄abu

8

¹ Bwese keran wirugii be ba ne Esidarasi swiima saa Babilonin di sere Yerusalemuo sina boko Aatasasin waati soo ben yisa wee.

² Geesomu, Finnesin bwese kera soo, ka Danieli, Itamaan bwese kera soo, ka Hatusi, Dafidin bwese kera soo,

³ ka Sakari, Sekanian bii turo, Pareosin bwese kera soo ka win tambu wunabu ka weeraakuru (150),

⁴ ka maa Elionai, Serayan bii, Pakati Mabun bweseru soo ka win tambu goobu (200),

⁵ ka Sekania, Yasielin bii, Satun bwese kera soo ka win tambu gooba wunabu (300),

⁶ ka Ebedi, Yonatan bii, Adinin bweseru soo ka win tambu weeraakuru,

⁷ ka Esai, Atalian bii, Elamun bweseru soo ka win tambu wata ka wakuru,

⁸ ka Sebadia, Mikaelin bii, Sefatian bweseru soo ka win tambu wene,

⁹ ka Abudiasi, Yehielin bii, Yoabun bwese kera soo ka win tambu goobu ka yendu yiru sari (218),

¹⁰ ka Selomiti, Yosifian bii, Banin bweseru soo ka win tambu wunabu ka wata (160),

¹¹ ka Sakari, Bebain bii, Bebain bweseru soo ka win tambu tena yiru sari,

¹² ka Yokanani, Hakatanin bii, Asigadin bweseru soo ka win tambu wunabu ka wakuru (110),

¹³ ka Elifeleti ka Yeyeli ka Semaya be ba yakaminu bo Adonikamun bweseru soo ka ben tambu wata,

¹⁴ ka Utai ka Sabudu, Bigifain bweseru soo ka ben tambu wata ka wakuru.

Yerusalemun daarun saaru

¹⁵ Ne Esidarasi, na ton be kpuro menna daa te ta kokumo Ahafa gia. Miya sa besen sansani gira soo ita. Ma na ton be ka yaku kowo be merra merra ka laakari. Adama na n goo wa be soo wi u saa Lefi.

¹⁶ Yera na wirugii beni soka, Eliesee ka Arieli ka Semaya ka Elinatani ka Yaribu ka Natani ka Sakari ka Mesulamu ka sere woodan keu koosiobu Yoyaribu ka Elinatani.

¹⁷ Ma na bu gora na nee, bu doo wirugii Idon mi, ka win mero bisibu Netiniban mi be ba waa Kasifiao bu sun sam kowobu marisiamu Gusuno besen Yinnin saa yee ten so.

¹⁸ Nge me Gusunan durom mu ka sun waa, yera ba sun Serebia marisiamu wi u saa Makilin bii, Lefin bweseru soo, Yakabun sikadobu, ka maa win tundo turosibu gabu ka ben bibu. Be kpuro ba kuawa yendu yiru sari. N deema Serebia wi, u bwisi mo too.

¹⁹ Merarin bweseru soo, be ba sun marisiamu, bera Hasabia ka Esai ka ben tundo turosibu ka tundo turosi ben bibu. Ba kuawa tambu yendu.

²⁰ Be Dafidi ka win tabu sinambu ba Lefiba nomu beria Netiniban bweseru soo, ba kuawa tambu goobu ka yendu (220) ma ba ben baawure soka ka win yisuru.

²¹ Daa te ba mo Ahafan boku miya na nee, su tii kawa su noo boko su Gusuno besen Yinni kana besen sanum mu dora su ka turi baani bese ka besen bibu ka sere arumani ye sa mo.

²² Seku bakara n ka maa sina boko kana u ka man tabu kowobu ka maasobu ke bu sun yosiri besen sanum me soo yiberaban so. Domi sa raa nun soowa sa nee, be ba Gusuno kasu, bera u ra n ka waa, kpa u be ba nun biru kisi dam soosi ka maru.

²³ Yen sona sa noo bokua ma sa Gusuno kana. U maa sun wurari.

²⁴ Ma na yaku kowobun wirugibu wakura yiru wuna nenem. Bera Serebia ka Hasabia ka ben mero bisibu gabu tambu wakuru.

²⁵ Ma na sii geesu yira ben wuswaa ka wura ka sere gaa ni sina boko ka win bwisi keabu ka win sina asakpobu ka sere Isireliba kpuro be ba waa mi, ba we saa yee ten so.

²⁶ Ma na bu sii geesun tonnu yendu nomu sandia ka gaa ni ba kua ka sii geesu tonnu ita ka wura tonnu ita

²⁷ ka gbeye basilanu yendu ni ba kua ka wura. Yen geera saawa wuran gobi narobu (1.000) ka sere boo sii gandugisu yiru si su ballimo. Boo si, su ka wuragisu bere newa.

²⁸ Yen biru, na bu soowa na nee, nge me ba waa nenem Yinni Gusunan so, nge meya yaa ni, nu maa waa nenem Yinni Gusunan so. Sii gee si, ka wura ye, ya saawa kee ni ba Gusuno ben baababan Yinni we ka nuku tia.

²⁹ Yen so, bu de ba n tii se. Kpa bu ye nene ka laakari sere bu ka ye yire yaku kowobun wirugibu ka Lefiba ka Isireliban bwese kerin wirugibun wuswaa Yerusalemuo Yinni Gusunan saa yerao.

³⁰ Ma yāku kowo be, ka Lefi be, ba sii gee si, ka wura ye, ka sere dendi yāa ni ba wē sāa yee ten sō mi sua ba ka dōo Yerusalemuō Gusunō besen Yinnin sāa yerō.

Ba swaa wōri

³¹ Wōo gen suru gbiikoon sōo wākura yiruse sōora sa seewa sa Yerusalemun swaa wōri, Gusunō besen Yinni u ka sun wāa. Ma u sun gbara besen yiberēban yina ka ben sannasun di gbaburō.

³² Ye sa tura Yerusalemuō, sa wēra sōo ita.

³³ Sōo nnese sa sii gee si, ka wura ye, ka sere maa dendi yāa ni yīra Gusunō besen Yinnin sāa yerō. Ma ba ye Mēremātu, Uri yāku kowon bii nōmu sōndia ka Eleasaa Finēsin bii ka sere maa Lefi beni, Yosabadi, Yosuen bii ka Nōadia, Binuin bii.

³⁴ Ye ba ye kpuro gara ba yīra, ma ba ye kpuron geeru doke tireru sōo.

³⁵ Be ba raa yoru mwēera ba wurama Isireliō ba Gusunō Isireli ben Yinni yāku dōo mwaararuginu kua Isireliba kpuron sō ka naa kinenu wākura yiru ka yāa kinenu wene ka wākura nōabu ka tia ka yāa kpemminu wata ka wākura nōabu ka yiru ka boo kinenu wākura yiru ben toranun sō.

³⁶ Ma ba Aatasēsin wooda ye bera geen wirugibu wē. Ma ba ka Isireliba yōra ba ka dii te bana.

Yuuba dabinu

ba tən tuko kurōbu sua

9

¹ Ye ba dii te bana ba kpa, Isireliban wirugibu ba man susi ba nēe, wee Isireliba ka yāku kowobu ka sere Lefiba ba n̄ ka tem min tən be karane, domi ba Kananiban koma kamginu saarimō ka Mēdibaginu ka Feresibaginu ka Yebusibaginu ka Amōnibaginu ka Mōabubaginu ka Egibitigibun būnu ka Amōrebaginu.

² Ma ba bwese tuku nin bii wōndiaba suamō kurōbu. Nge mēya be Isireliba, be, be ba sāa Yinni Gusunōn tōmbu ba ka tem min tōmbu mēnnamō. Ben wirugibu ka ben siri kowoba ba gbia ba tora te kua.

³ Sanam mē na nua mēsum, yera na nēn yaberu nēnu na gēeka ma na nēn seri wukura ka nēn toburu ma na sina ka nuku sankiranu.

⁴ Ma be ba nanda Gusunō Isireliban Yinnin garin sō ba na ba sina nēn bōkuō Isireli be ba raa yoru mwēeran toranun sō. Ma na sina ka nuku sankiranu sere n ka kua yokan yākurun saa.

Esidarasi u kanaru mō

taaregibun sō

⁵ Yokan yākurun saa ye sōo, na seewa min di ka nēn yāa ni na gēeka nuku sankirarun sō mi. Ma na yīra na nōma sua wōllō na Yinni Gusunō kana na nēe,

⁶ Gusunō nēn Yinni, wee na wāa sekuru sōo sere na n̄ kpē n wuswaa seeya. Besen toranu nu dabiā nu sun kera. Besen durum kpēa sere ya wōllu girari.

⁷ Saa besen baababan waatin diya sa tore too sere ka gisō. Besen tora nin sōna wunē Yinni Gusunō a sun bwese tukunu nōmu beria bese ka besen sinambu ka besen yāku kowobu. Wee tē, tabu sun di ma sa wāa yoru sōo. Ba besen yānu gura ma sa wāa sekuru sōo.

⁸ Adama Gusunō besen Yinni, a sun durom kua besen gaba wurama yorun di. Ma a sun wāa yeru kua wunen tem mē a gōsa sōo kpa a ka besen nōni wukia, a sun wāa geeru wē besen yoru sōo.

⁹ Wee sa sāawa yobu. Adama wunē Gusunō, a n̄ sun deri. A dera Pēesiban sinambu ba ka sun nōnu geu mēera ma ba dera sa wāa su ka wunē Gusunō besen Yinnin sāa yeru bani. Kpa su wēra yeru wa Yerusalemuō ka Yudan tem kpuro sōo.

¹⁰ Tē, Gusunō, mba sa yē sa ko gere domi sa wunen woodaba deri

¹¹ be a sun wē saa wunen sōmōbun min di. A bu sōōwa a nēe, tem mi sa ko du, mu sāawa mē mu disi mō baama mēn tōmbun daa kōsan sō.

¹² Yen sō, su ku bu besen bii wōndiaba wē bu sua kurōbu. Kpa su ku maa begibu sua kurōbu. Mēya su ku maa ben dukia gaa bine ko. Sā n yeni mēm nōōwa, sa ko ko damgibu kpa su tem mēn dīa geenu di sere su mam mu besen bibu tubi kerea.

¹³ Besen daa kōsa ka besen tora bakanun sōna yeni kpuro ya sun deema. Adama a n̄ sun sēyāsie nge mē besen tora ni, nu nē. Ma a maa dera besen gaba yakiarāma yorun di.

¹⁴ Yera sa ko maa wura su wunen wooda sara su ka bwese tuku ni nu kom kōsum mō arukawani bōke? Sā n maa kua mē, a n̄ kaa

²⁵ Isireli be ba tie sɔɔ, Pareɔsin bweseru sɔɔ Ramia ka Yisiya ka Maakiya ka Miyamini ka Eleasaa ka Maakiya ka Benaya.

²⁶ Elamun bweseru sɔɔ, Matania ka Sakari ka Yehieli ka Abudi ka Yeremoti ka Eli.

²⁷ Satun bweseru sɔɔ, Elionai ka Eliasibu ka Matania ka Yeremoti ka Sabadi ka Asisa.

²⁸ Bebain bweseru sɔɔ, Yokanani ka Hanania ka Sabai ka Atilai.

²⁹ Banin bweseru sɔɔ, Mesulamu ka Maluku ka Adaya ka Yasubu ka Seali ka Yeremoti.

³⁰ Pakati Mɔabun bweseru sɔɔ, Adina ka Kelali ka Benaya ka Maaseya ka Matania ka Besaleli ka Binui ka Manase.

³¹ Harimun bweseru sɔɔ, Eliesee ka Yisiya ka Maakiya ka Semaya ka Simeo

³² ka Benyamee ka Maluku ka Semaria.

³³ Hasumun bweseru sɔɔ maa, Matinai ka Matata ka Sabadi ka Elifeleti ka Yeremai ka Manase ka Simei.

³⁴ Banin bweseru sɔɔ, Madai ka Amuramu ka Weli

³⁵ ka Benaya ka Bedia ka Keluhu

³⁶ ka Fania ka Meremotu ka Eliasibu

³⁷ ka Matania ka Matinai ka Yaasai

³⁸ ka Bani ka Binui ka Simei

³⁹ ka Selemia ka Natani ka Adaya

⁴⁰ ka Makinabai ka Sasai ka Sarai

⁴¹ ka Asareli ka Selemia ka Semaria

⁴² ka Salumu ka Amaria ka Yosefu.

⁴³ Nehon bweseru sɔɔ, Yeyeli ka Matitia ka Sabadi ka Sebina ka Yadai ka Yoeli ka Benaya.

⁴⁴ Tɔn beni kpurowa ba tɔn tuko kurɔbu sua. Kurɔ ben gaba ka bu bibu mara.

NεEMI

Sa ko kpī su Nεemin tirerun gari bānu ko ita.

Gbiikaa, Yerusalemun gbārarun bana. Babilonin sina bokowa u Nεemi gōra u ka sōmbu te kpara. U maa gāa dabinu sōnwa sāarun swaa sōo ka maa ben tiin wāasinaan swaa sōo.

Yiruse, Esidarasi u tōmbu Yinni Gusunōn wooda garia, ma tōn be kpuro ba ben toranu wa, ma ba nin suuru bikia ba ka Gusunō arukawani kpaā bōkua.

Itase, ya sun sōōmō ma Nεemi u sāa kparō Yudaba sōo. Ye ya sāa gāa girinu win wāaru sōo, yera u tii Gusunō wē mam mam. Wiya u ra Gusunō kanε saa kpuro.

Tire ten kpunaa

1. Ba Yerusalemun gbāraru bana, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Ba Yinni Gusunōn woodaba gara ma ba ka nūn arukawani kpaā bōkua, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye Nεemi u kuan sukum, wiru 11n di sere wiru 13.

Nεemi u Yerusalemun labaari nua

¹ Gari yi Nεemi Hakalian bii u yorua, yi wee. U nεε, Aatasεsin bandun wōō yenduse sōo, gen suru nōōba nneεe sōōra nε Nεemi na wāa wuu bōkō ge ba mō Susiō.

² Yera nen mero bisi turo wi ba mō Hanani u tunuma saa Yudan tem di ka tōmbu gabu ma na bu Yuu be ba n̄ yoru mwεεra ka Yerusalemun labaari bikia.

³ Ma ba man wisa ba nεε, be ba n̄ yoru mwεεra mi, ba wāa Yudaō yāa bakaru ka seku bakaru sōo. Ma Yerusalemun gbāranu nu kurunu mō ma nin gamboba ba dōō mwaakira.

Nεemi

u kanaru mō Yuuban sō

⁴ Sanam mε nε Nεemi na labaari ye nua, na sinawa ka swīi. Na wāa nuku sankiraru sōo sōō dabinu. Ma na nōō bōkua na Wōrukoo kanam wōri. Na nūn sōōwa na nεε,

⁵ Yinni, wunε wi a wāa wōllō, a kpā. A dam kpuro mō. A ra wunen arukawani yibie be ba nun mēm nōōwammen mi, kpa a be ba nun kī wōnwōndu kua.

⁶ A man mεerima. A swaa dakio ye na nun kanamō nε wunen sōm kowo. Sōō sōō ka wōkuru na nun kanamō beεε Isireliban sō, beεε wunen sōm kowobu. Na nun kanamō a sun beεen durum wōko. Geema, nε ka nen yenugibu sa torawa,

⁷ ye sa n̄ ka wunen woodaba ka wunen gere ka wunen yiirebu mēm nōōwε ye a Mōwisi wunen sōm kowo wē.

⁸ A yaayo ye a Mōwisi sōōwa u sun sō. A nεε, sà kun nun mēm nōōwε, kaa sun yarinasia sa n wāa bwesenu kpuron suunu sōō.

⁹ Adama amen biru, sà n gōru gōsia sa wurama wunen mi, ma sa wunen woodaba mēm nōōwa, kaa sun kasum da baa sà n toman na, kpa a ka sun wurama tem mε a gōsa sōo mi a nεε, kaa n wāa.

¹⁰ Yinni Gusunō, sa sāawa wunen tōmbu ka maa wunen sōm kowobu. Beεera a yakia ka wunen dam bakam.

¹¹ Yinni Gusunō, a suuru koowo. A nen kanaru nōōwō ka maa be ba nun naane sāa ba kī bu nun beεεε wē. A de nen sanum mu dora sina bokon mi, kpa u ka man nōnu geu mεeri.

N deema saa ye sōo, na sāawa sina bokon sōm kowo wi u ra nūn tam dokeye nōraa.

Aatasεsi u wura

Nεemi u gōsira Yerusalemu

2

¹ Ye Aatasεsi u kua wōō yendu bandu sōo, wōōn suru gbiikoon tōru garu, u sō u dimō, ma na tam sua na nūn wē. Adama saa ye sōo, na nuki sankire too. Na n̄ nuki sankirare nge mε.

² Yera sina boko u man bikia u nεε, amōna nen wuswaa ya ka burisine mε. Na barōwa? Nuku sankira nirà na mō mε.

Yera na nanda too.

³ Adama ka mε, na kpīa na nūn sōōwa na nεε, yinni, wunen wāaru tu dakaa da. Na n̄ kpē na kun nuki sankire. Domi wuu gèn mi ba nen sikadoba sika ga kua bansu. Ma gen gbārarun gamboba ba dōō mwaakira.

⁴ Sina boko u man bikia u nεε, mba na kī u man kua.

Yera na yande Wōrukoo kana.

⁵ Ma na nūn wisa na nεε, yinni, à n ka man nōnu geu mεera, a de n wura Yudaban temō wuu gèn mi ba nen sikadoba sika kpa n gu bani n seeya.

⁶ N deema sina boko ka win kurɔwa ba sɔ dɔma te. Yera u maa man bikia u nεε, sɔ nyewa kon ko mi. Saa yerà kon wurama.

Ma na nùn sɔwa saa ye kon wurama. Ma u wura n da.

⁷ Yen biru, na nεε, sina boko, na nun kanamɔ, a man tireru wεeyɔ tem yēro be ba wāa Efaratin sɔ duu yeru gian sɔ bu ka man deri n turi Yudaɔ.

⁸ Meya na maa kī a man tireru garu wē Asafun sɔ wi u sāa sina bokon dāa kōso kpa u man dāa kē n ka dii te ta wāa sāa yerun bɔkuɔn gamboba ko ka wuu gen gbāraran gamboba ka sere diru mi nɛn tii ko na n wāa.

Yera sina boko u man tire ni kpuro wē. Domi Gusunɔ u wāa ka nε.

⁹ Ma u tabu sinambu ka maasɔbu gɔsa bu ka man yōsiri. Yera na seewa na da na tem yēro be deema be ba wāa sɔ duu yeru gia mi. Ma na bu sina bokon tire ni wē.

¹⁰ Sanam mε Sambala wi u sāa Horoni ka win sɔm kowo Tobiya wi u sāa Amɔni ba nua ma na wee n ka Isireliba gea kua, yera ben nuki sankira too.

Nεemi u mεirimɔ

mi gbārara sankira

¹¹ Sanam mε nε Nεemi na tunuma Yerusalemɔ, na sinawa gina sɔ ita.

¹² Na n̄ goo sɔwa ye Gusunɔ nɛn Yinni u man sɔwa n ko Yerusalemun sɔ. Yen biru, na seewa wɔkuru ka tɔmbu gabu. Na n̄ yaa saberu garu sue ma n kun mɔ keteku ge na sɔni.

¹³ Wɔku suunu sɔɔ, na yara saa kɔnnɔ ge ga wāa wɔwa gian di na da bwiaɔ ye ba m̄ Yaa gɔba ka maa sere kɔnnɔwɔ mi ba ra kubanu yari. Ma na Yerusalemun gbāra te mεera mεera, na wa ta kurunu mɔ. Ma ten gamboba ba dɔɔ mwaakira.

¹⁴ Ma na da kɔnnɔ ge ga wāa bwia ye ba gban bɔkuɔ ka sere sina bokon bwiaɔ. Adama ayeru garu sari mi nɛn keteku ga koo ka sara.

¹⁵ Ma na kpa ka Sedoronin wɔwa gia na ka gbāra te mεeri mεirimɔ sere na ka tunuma kɔnnɔ ge ga wāa wɔwa giaɔ m̄n di na raa ka yara.

¹⁶ Saa ye sɔɔ, wuun siri kowobu ba n̄ yē mi na da ka ye na m̄. Domi na n̄ Yuu goo gāanu sɔwa baa ka yāku kowobu ka wuun bukurobu ka sere tem mɛn kparobu.

¹⁷ Adama ye na wurama na bu sɔwa na nεε, bεen tii i wa nge mε Yerusalemu ya sāa. Wee ya bansu kua. Ma yen gbāraran gamboba ba dɔɔ mwaakira. Yen sɔ, su yen gbāra te seeya kpa sa kun maa wāa sekuru sɔɔ.

¹⁸ Ma na bu sɔwa nge mε Gusunɔ nɛn Yinni u man kōsu ka ye sina boko Aatasesi u man kua. Yera be kpuro ba yande nɔogiru sua ba nεε, su se su gbāra te bani.

Ma ba dam kēna ka gari yi.

¹⁹ Adama Sambala wi u sāa Horoni ka win sɔm kowo Tobiya wi u sāa Amɔni ka Gesemu wi u sāa Daarubu ba yen labaari nua. Yera ba sun yaakoru torua. Ma ba sun bikia ka gendu mba sa m̄ mi. Sa kasuwa su sina boko seesi?

²⁰ Ma na bu wisa na nεε, Yinni wi u wāa wɔllɔ wiya u koo sun nasara wē. Bεε win sɔm kowobu sa ko sewa su wuu ge bani. Adama bεε, i n̄ baa mɔ ge sɔɔ, i n̄ maa gāanu m̄ i gere mi. I n̄ ko mam bweseru garu deri tèn sɔ ba koo bεε yaaya.

Yuuba ba Yerusalemun

gbāraran bana seewa

3

¹ Yera yāku kowo tɔnwero Eliasibu u seewa ka yāku kowo be ba tie, ba kɔnnɔ ge ba m̄ Yāanun gani seeya. Ma ba yi sārasia ba yi nɛnɛm ka yāku yāki. Yen biruwa ba yen gamboba doke. Saa min di, ba maa gbāraru sɔnwa Mεan kōsu yerun di sere n ka girari kōsu yee te ba m̄ Hananɛliɔ. Ma ba maa ten tii sārasia.

² Yera Yerikogibu ka Sakuri Imirin bii ba sɔmburu kua Eliasibun bɔkuɔ.

³ Senaagibu ba bu somi ba ka kɔnnɔ ge ba m̄ Swēε bana. Ba gen kadiriba kua ka gen kɔkɔrɔba. Ma ba ye kpuro doke gambo ye sɔɔ.

⁴ Ben bɔkuɔ Mεremɔtu, Urin bii, Hakɔtun debubu, u maa somi sɔmbu te sɔɔ. Ben bɔkuɔ maa Mεsulamu, Berekian bii, Mεsesabelin debubu u maa somi sɔmbu te sɔɔ. Ben bɔkuɔ, Sadɔku, Baanan bii u maa somi sɔmbu te sɔɔ.

⁵ Ben bɔkuɔ, Tekoagibu ba maa na bu ka somi sɔmbu te sɔɔ. Adama ben wirugiba yina bu sɔmbu ten kparobu wiru kpīiya.

⁶ Yoyada Paseakin bii ka Mεsulamu Besodian bii ba kɔnnɔ ge ba m̄ Yesana sɔnwa

ba bana. Ba gen kadiriba kua ka gen kəkərɔba ka sere maa gen sēretii.

⁷ Be ba maa sɔmburu kua ben bəkuɔ be wee, Melatia Gabaonigii ka Yadoni Meronɔtugii ka Gabaonigibu ka Misipagibu. Beya ba bana n ka girari tem yēron dirɔ wi Babilonin sina boko u yi mi.

⁸ Ben bəkuɔ be ba maa somi wee, Usieli, Harayan bii wi u s̄aa wuran sɔm kowobun turo ka Hanania wi u s̄aa turare kowobun turo. Ba ben sɔmburu kua ba ka da sere mi Yerusalemun gb̄araru ta yasum sosi.

⁹ Ben bəkuɔ Refaya, Hurin bii wi u s̄aa Yerusalemun bee tian kpare u maa somi sɔmbu te s̄ɔɔ.

¹⁰ Benin bəkuɔ maa, Yedaya, Harumafun bii u gb̄araru sɔnwa u bana te ta w̄aa win yɛnun dee deeru. Yen biru Hatusi, Hasanian bii u bana u swɛɛsi.

¹¹ Maakiya, Harimun bii ka Hasubu, Pasati Mɔabun bii ba maa gb̄ara ten gam sɔnwa ka k̄su yee te ba m̄ P̄ɛn d̄ɔ s̄aru yeru.

¹² Benin bəkuɔ Salumu, Halosɛsin bii wi u Yerusalemun w̄ɔɔ beri tia kpare u maa somi ka win bii w̄andiaba.

¹³ Hanuni ka Sanɔagibu ba k̄nnɔ ge ga w̄aa w̄owa gia sɔnwa ba gu bana ba gen kadiriba ka gen kəkərɔba ka gen sēretii doke. Mi ba bana mi, n kuawa ḡm soonu n̄rɔbu (1.000) ba ka girari k̄nnɔ ḡn min di ba ra kubanu yari.

¹⁴ Maakiya Rekabun bii wi u s̄aa Beti Hakerɛmun beran tem yēro u k̄nnɔ ḡn min di ba ra kubanu yari sɔnwa. Ma u gen kadiriba kua u doke ka gen kəkərɔba ka sere maa gen sēretii.

¹⁵ Saluni, Kolohose Hoseen bii, Misipan tem yēro u k̄nnɔ ḡn mi gia bwia w̄aa sɔnwa u gen kadiriba kua ka gen kəkərɔba ka gen sēretii. Yen biru u Siloen yerun gana bana u ka na sere sina bokon saadiɛn ganan bəkuɔ ka yɔɔtia ye ba kua ba ra ka de sina boko Dafidin wuu gia.

¹⁶ Win bəkuɔ Nεemi Asibukun bii, wi u Beti Surin bee tia kpare u gb̄araru sɔnwa u ka da sere Dafidi ka wigibun siku yerɔ ka mi ba bwii gba ka sere mi tabu durɔbun dira w̄aa.

¹⁷ Win bəkuɔ Lefiban bweseru ta maa bana saa min di. Wi u s̄aa ben wirugii wiya Rehumu, Banin bii. Yen biru Hasabia wi u

s̄aa Keilan bee tian kpare u maa sɔnwa ye ya w̄aa win bera gia.

¹⁸ Ben bəkuɔ win mero bisibu ba maa sua min di. Wi u bu kpare wiya Bafai, Henadadin bii. Wiya u maa Keilan bera ye ya tie kpare.

¹⁹ Ben bəkuɔ Esɛɛ, Yosuen bii, Misipan sunɔ u maa sua min di u ka da sere mi ba ra tabu ȳanu bere gb̄ararun goo ḡmkirɔ.

²⁰ Win bəkuɔ Baruku, Sabain bii u maa sua min di u bana saa goo ḡmkii ten min di n ka girari ȳaku kowo t̄nwerɔ Eliasibun dii k̄nnɔw̄ɔ. U s̄ambu te kua ka k̄ru.

²¹ Saa min di, M̄erem̄tu, Urin bii, Hak̄tun debubuwa u maa bana saa Eliasibun dirun k̄nnɔn di sere ka dii ten bera giɔ.

²² Win bəkuɔ ȳaku kowo be ba w̄aa Yerusalemun baru kpaanɔ ba maa begia bana.

²³ Ben bəkuɔ Benyamɛɛ ka Hasubu ba maa sɔnwa ba bana ben dian dee deeru. Ma Asaria Maaseyan bii, Ananian debubu u maa bana win dirun bəkuɔ.

²⁴ Ben bəkuɔ Binui, Henadadin bii u maa bana saa Asarian dirun di sere ka gb̄ara ten goo ḡmkirɔ.

²⁵ Pala, Usain biiwa u maa sɔnwa goo ḡmkii ten dee deerun di n ka da wuu k̄sobun dirɔ te ta sina kpaaru m̄ɛra piris̄m dirun bəkuɔ. Min diya Pedaya, Pareɔsin bii u maa sɔnwa.

²⁶ N̄tini be ba w̄aa gungunɔ ba maa sɔnwa ba bana ba ka da k̄nnɔw̄ɔ ge ga w̄aa nim gia s̄ɔɔ yari yeru gia wuu k̄sobun dirun dee deeru.

²⁷ Ben bəkuɔ Tekoagibu ba maa sɔnwa ba bana wuu k̄sobun dii bakarun dee deerun di n ka da gana ye ya w̄aa gungurɔ.

²⁸ K̄nnɔ ḡn min di dumi ra ka du, ȳaku kowo ben baawurewa u mi sɔnwa u bana win dirun dee deeru.

²⁹ Ben bəkuɔ Sad̄ku, Im̄erin bii u sɔnwa u bana win dirun dee deeru. Ma Semaya, Sekanian bii wi u s̄aa k̄nnɔ ge ga w̄aa s̄ɔɔ yari yeru gian k̄so u maa sɔnwa u bana.

³⁰ Win bəkuɔ Hanania, Selemian bii ka Hanuni, Salafun bii n̄ɔba tiase be, ba maa seewa ba gb̄ara ten gam sɔnwa. Ma M̄esulamu, Berekian bii u maa sɔnwa win dirun dee deeru.

³¹ Win bəkuɔ Maakiya wuran sɔm kowobun turo u maa sɔnwa u ka da

Netiniba ka tenkuban yenuso Mifukadin kōnnōn dee deeru sere ka dii tēera ye ya wāa gbāraran goo gōmkirō.

³² Wuran sōm kowo be, ka tenku be, ba maa sōnwa dii tēera yen min di sere n ka da kōnnōwō ge ba mō Yāanu.

Yiberēba

ba kī bu sōmbu te yōrasia

³³ Sanam mε Sambala ka wigibu ba nua ma bεε Yuuba sa gbāra te banimō, yera ba mōru seewa ka dam.

³⁴ Ma ba sun yaakoru mō Samarin tabu kowobun wuswaaō ba mō, mba Yuu wōnwōndo beni ba mō. Sa ko bu deriwa bu ben sōmbu te ko? Sa ko bu deriwa bu Gusunō ben Yinni yākuru kua? Sa ko wura bu sōmbu te wiru go? Sa ko wurawa bu maa ban si seeya sīn kpenu dōō mwaakira kpuro mi?

³⁵ Tobiya wi u sāa Amōni u wāa win bōkuō. Ma u nεε, bana yeren bwesera ba mō mε. Gana ye demaku gā n yōōwa ya koo wōruma mi?

³⁶ Yera nε Nεemi na nōōgiru sua na nεε, Gusunō bεsēn Yinni, a swaa dakio a nō nge mε bεsēn yiberēba ba sun yaakoru mō. A de ben yaako ten are yi wōri ben wiru wōllō. A de bu ben yānu gura bu bu yoru mwεeri bu ka da tem tukumō.

³⁷ A ku bu ben durum wōka, domi ba sun wōnwa gbāra te sa banimōn sō.

³⁸ Nge mēya sa ka gbāra te kpuro bana sere ten gunum bōnun saka. Be ba sōmbu te kua, ba tu kuawa ka nuku tia.

4

¹ Sanam mε Sambala ka Tobiya ka Daarububa ka Amōniba ka Asidōdugibu ba nua ma Yerusalemun gbāra ten sōmbura sīimō, ba maa ten kuu dabinu kōrumō, yera ba mōru bεsira too.

² Ma ba nōō tia kua bu ka Yerusalemu wōri kpa bu yen tōmbu burisina.

³ Yera sa Gusunō bεsēn Yinni kana ma sa gbāra te kōsu sōō sōō ka wōkuru. Sa yiberē be mara.

⁴ Adama Yudaba ba gerumō ba mō, gbāra ten wōrumaan tem kusanu nu kpā sere bεsēn sōm kowoba wasira ka nin gurabu.

Sa n̄ kpē su tu bani.

⁵ Ma bεsēn yiberēba ba tamaa sa n̄ ben baaru nōōmōwa, sa n̄ maa bu wasi sere dōma te ba koo sun wōri bu go kpa bu bεsēn sōmbu te yōrasia.

Nεemi u tōn be ba sōmburu mō

tabu yānu wē

⁶ Yuu be ba wāa bεsēn yiberēban suunu sōō ba na ba sun sōōwa nōn dabinu kari ye ya wee saa yiberē ben min di ka sere mīn di ba koo sun wōrima.

⁷ Yen sōna na tōmbu tabu yānu wē ben baawure ka win takobi ka win yaasa ka win tēndu. Ma na bu yi yi bwese kera ka bwese kera gbāraran biruō mi ba n̄ gina banε.

⁸ Ma na seewa na bukurobu ka siri kowobu ka tōn be ba tie sōōwa na nεε, i ku ben bεrum ko. I yaayo ma Yinni Gusunō u kpā. Wiya ba koo nasia. I tabu koowo bεen mero bisibun sō ka bεen bibun sō ka bεen kurōbun sō ka sere bεen yenusun sō.

⁹ Yen biru, bεsēn yiberēba ba nua ma ba sun sōōwa ye ba mō kpuro. Gusunō u maa ben himbaba kam koosia. Ma baawure u wura mi u raa sōmburu mō.

¹⁰ Saa dōma ten di, nēn sōm kowobun sukum mu ra n sōmburu mōwa kpa be ba tie ba n yaasi ka tērenu ka tēnnu beki kpa ba n yabe tarakpenu doke. Kpa bεsēn wirugibu ba n sun dam kēmō.

¹¹ Be ba maa gbāra te banimō ka be ba kpenu guramō, ba ra n nōm teuō tabu yānu nēniwa kpa ba n ka teu sōmburu mō.

¹² Ben baawure u ra n win takobi sārūsiewa pōraō. Wi u ra kōba so, wiya u ra n man swīi.

¹³ Ma na bukurobu ka siri kowobu ka sere tōn be ba tie mi sōōwa na nεε, bεsēn sōmbu te, ta kpā. Wee sa yarinε baama kpuro. Goo kun ka goo turuku gbāra ten sōmburu sōō.

¹⁴ Yen sō, i n kōban swīi nua, i mēnnama nēn mi bera gee i yen swīi yi nua. Gusunō bεsēn Yinni u koo sun sanna.

¹⁵ Nge mēya sa ka sōmbu te mō. Bεsēn sukum mu yaasi nēni saa bururun di sere ka wōkuro.

¹⁶ Na maa wure na bu sōōwa na nεε, baawure u kpunō Yerusalemun nukurō ka win sōm kowobu kpa su dom se wōkuru sa n yiberēba mara. Kpa su sōmburu ko sōō sōō.

¹⁷ Ma nε Nεemi ka nēn mero bisibu ka nēn sōm kowobu ka nēn kōsobu be ba man

swīi, bεε kpuro sa ñ bεsen yānu potira. Ma baawure u win tabu yānu ka win nim neni.

Nεemi u taki kpeesia

5

¹ Sōo teeru, Yuuban tən durəbu ka ben tən kurəbu ba ka begibu gabu məru m̀.

² Gaba gerumə ba m̀, bεε ka bεsen bibu, sa dabi. Yen s̄, sa alikaman bukata m̄ ye sa ko di sa n ka wāa.

³ Gaba maa gerumə ba m̀, sa bεsen gbea ka bεsen resem gbaanu ka mam bεsen dia təruba yiimə su ka alikama wa ḡorun saa.

⁴ Gaba maa gerumə ba m̀ sa gobi bəkura wa bεsen gbean dīanu s̄ su ka wa su Babilonin sina bokon w̄o gobi k̄sia.

⁵ Adama bεε kpuro sa s̄awa bwese teeru. Bεsen bibu ka ben bibu tia yera. Adama ba sun tilasi m̀ su ka bεsen bibu yoru kp̄ε. Bεsen bii w̄andia dabiru ta mam wāa yoo te s̄o k̄. Sa ñ maa kp̄ε su ḡaanu ko domi wee ba bεsen gbea ka bεsen resem gbaanu təruba mwa.

⁶ Sanam mε na ye kpuro nua, ka tən ben weewee ni ba m̀, yera m̄ru man mwa gem.

⁷ Ma na ḡoru doke n bukuro be, ka siri kowo be gerusi. Ma na be kpuro sokusia ba menna. Na bu bikia na nεε, am̄na i ka bεen mero bisibu ḡaanu bəkura m̄ i nim dokem̄.

⁸ Ma na bu s̄owa na nεε, sa bεen mero bisi be ba tii tən tukobu d̄are yakia ka dam mε sa m̄. Yera bεen tii i maa bu d̄aram̄ bεen tii tiine s̄o?

Ma ba mari ba ñ maa ḡaanu wisa.

⁹ Na maa wure na nεε, ye i m̀ mi, ya ñ wā. Ya weenε i n Gusunə nasie, kpa bwese tukunu nu ku sun w̄mε.

¹⁰ N̄n tii ka n̄n tundo bisibu ka n̄n s̄m kowobu sa tən be gobi ka alikama bəkura. Adama su bu ye kpuro deria.

¹¹ N n m̄n na, i doo saa gis̄n di i ben gbea ka ben resem gbaanu ka ben dia ye i təruba mwa wesia. Kpa i maa are yin tii bu wesia yi i bu mwaari gobi yi i bu bəkura s̄o ka alikama s̄o ka tam s̄o ka sere maa gum s̄o.

¹² Ma ba man wisa ba nεε, sa ko ye wesia. Sa ñ maa bu ḡaanu mwaarim̄. Sa ko kowa nge mε a gerūa.

N deema na yāku kowobu sokusia. Ben wuswaaara ba n̄o mwεε ni kua ka b̄ri.

¹³ Yen biru na n̄n yaberu n̄nua na kpara ma na nεε, wi u kun win n̄o mwεεru yibie, Gusunə u ȳero kparo nge m̄sum kpa u ȳero yara win yenun di. U de ȳeron dukia yu doona kpa u ȳra n̄m dira.

Ma be kpuro ba wura ba nεε, ami, n ȳero koowo m̄sum.

Ma be kpuro ba Yinni Gusunə siara. Yen biru ba ben n̄o mwεε ni yibia.

¹⁴ Saa sina boko Aatas̄sin bandun w̄o yendun diya u man kua Yudaban kparo sere n ka girari win bandun w̄o t̄na ka yiru. N kuawa mi w̄o w̄kura yiru. Saa ye kpuro s̄o, nε ka n̄n mero bisibu sa ñ tem ȳrorun ḡaanu mwaare.

¹⁵ Adama n sere tunuma mi, kparo be ba raa wāa mi, ba ra t̄mbu w̄o gobi burewa n kp̄a kpa bu bu dīanu mwaari ka tam ka sere maa sii geesun gobi weeru. Yen biru, ben s̄m kowobu ba ra n t̄mbu dam d̄rem̄wa. Adama nε, na ñ kue mε, ȳn s̄ na Gusunə nasie.

¹⁶ Bεsen tiwa sa s̄mburu kua sa ka gb̄ara te s̄nwa. Sa ñ maa gberu garu dwa bεsen tiin s̄. N̄n s̄m kowobu kpurowa ba ka man s̄mbu te kua.

¹⁷ Ka mε, Yuuba ka ben wirugibu be ba ra di n̄n yenuə, ba s̄awa wunaa weeru ka w̄kuru ka sere maa s̄o be sa ra wa tem tukum di.

¹⁸ T̄o baatere naa na ra de bu go ka yānu n̄oba tia ni nu gea s̄a ka sere maa gue. Yen biru s̄o w̄kuru ka s̄o w̄kura, ba ra ka man tam naawε. Ka mε, ye kpuro s̄o, na ñ t̄mbu tem ȳrorun ḡaanu bikiare. Domi ben ye ba m̀ ya kp̄a k̄.

¹⁹ Yinni Gusunə, a man yaayo ye na tən be kuan s̄, kpa a ka man n̄nu geu m̄eri.

Yiberεba ba maa kpam seewa

6

¹ Sambala ka Tobiya ka Gesemu wi u s̄a Daarubu ka sere bεsen yiberε be ba tie ba nua ma sa gb̄ara te kpuro s̄nwa, ten gambobara ba tie.

² Yera Sambala ka Gesemu ba man ḡria ba nεε, n na su wesianə ko Kefirimū On̄on w̄waa. N deema k̄sa tən be, ba bwisika bu man kua.

³ Yera na maa bu ḡria na nεε, na s̄mburu m̀ ta kp̄a, na ñ kp̄ε n tu deri n na. Domi n̄ tu deri ta koo ȳra.

⁴ Yera ba man goria mesum sere non nne. Adama gari tee yiya na ra bu wisi.

⁵ Yera Sambala u maa man win sam kowo goria non nabuse. Sam kowo wi, u tireru nen te ba n wukiri.

⁶ Wee ye ya yorua tire te soo. Ta nee, Gesemu u nee, labaari gaa ya noramō bwe-senu soo. Yera wune ka wunegibu i be sooru kpa i ka tii yina. Yen sōna a gbāra te seeyamō. Wunen tii a kī a be ko ben sina boko.

⁷ A mam be Gusunon samōbu gōsa be ba koo kpara Yerusalemō ma a kua Yudaban sina boko. Tē, a n yē ma n n tēmō sina boko u ka labaari ye nō. Yen sō, a na su wesiana sannu.

⁸ Ma na Sambala wisa na nee, weesa a mō. Wuna a wunen gari sekumō.

⁹ Besen yiberē be, ba kookari kua bu ka sun nandasia. Ba tamaa sa ko mwia kpanawa su sambu te deri.

Tē, Yinni Gusunō a man dam kēyō sambu te soo.

¹⁰ Yen biru, na wura na Semaya Delayan bii Mēhetabelin debubu deema. N deema u raa tii kenusi ma u nee, su da sannu Yinni Gusunon sāa yerō sere soowō su kuke. Kpa su tii gamboba kenusi. Domi yiberē be, ba wee bu ne, Nεemi go wōkuru.

¹¹ Ma na nūn wisa na nee, tōnu wi sāa nge ne u koo maa duka su yiberēban wuswaaō? Nge wara u koo du Yinni Gusunon sāa yerō u yari wasiru. Na n duō mi.

¹² Domi na tuba ma n n Gusunō u nūn gorima. Adama u win gari geruawa yēn sō Sambala ka Tobiya ba nūn gobi kōsia u ka ye ko.

¹³ Tōn be, ba tamaa ū n kua mē, kon berum ko kpa n win gere swī n wōri durum soo, kpa bu nen yīsiru sanku n beere bia.

¹⁴ Yinni Gusunō, a de a n yaaye ye Tobiya ka Sambala ka Gusunon samō Nōadia tōn kurō wi, ba kua ka sere Gusunon samō be ba tie ba kasu bu man berum tia.

¹⁵ Sa gbāra ten bana kpawa suru wi ba mō Elulun sōo yēnda nabuse soo. Sa sambu te kuawa sōo weeraakuru ka yiru.

¹⁶ Sanam mē besen yiberēba ka bwese ni nu ka sun sikerene ba nua sa gbāra te seeya, yera ba berum soora. Ma sekura bu mwa. Saa ye soora ba tuba ma Yinni Gusunōwa u dera sambu te, ta koora.

¹⁷ Sanam mē sa bana ye mō, Yudan wirugibu gabu ka Tobiya ba ra n tirenu kuammēwa kiri kiri.

¹⁸ Domi Yuu dabira ta nōo tia kua ka wi, ka bōri yēn sō u Yuu wi ba mō Sekania, Aran biin bii wōndia sue kurō. Mēya maa Tobiyān bii Yokanani u Yuu wi ba mō Berekia, Mesulamun biin bii wōndia sue kurō.

¹⁹ Ba ra n mam wi, Tobiyān gea gerumōwa nen wuswaaō kpa bu da bu nūn nen gari swaa gurea. Tobiya wi, u ra n man tirenu kuammēwa u ka man nandasia.

Nge mē ba koo ka Yerusalemu kōsu

7

¹ Sanam mē sa gbāra te bana sa kpa sa ten gamboba doke, yera sa be ba ra kōnnōsu kōsu doke ben sōma soo ka sere maa wom kowobu ka Lefi be ba tie.

² Ma na nen mōo Hanani wooda wē u Yerusalemu kpara, wi ka Hanania, wi u sāa Yerusalemun gbāra kōsobun wirugii. Durō wi, u tōn be ba tie kere. Domi u sāa naanegii mā u Gusunō nasie.

³ Na bu sōowa na nee, ba n Yerusalemun kōnnōsu keniamō ma n kun mō sōo u yara. Yoka ba koo su kenewa kōnnō kōsobu bu sere doona. Yen biru, ba koo Yerusalemugibu bikia bu wuu kōsu, ben baawure u n yō win dii kōnnōwō.

Yuu be ba wura ben temō

⁴ Baa mē Yerusalemu ya kpā, ya maa yasu, yen tōmbu ba n dabi, ba n maa dia banē.

⁵ Yera Yinni Gusunō u doke nen gōruō n bukurobu mēna ka siri kowobu ka wuun tōmbu n ka bu gari gari. Ma na tireru garu wa tē soo ba tōmbun yīsa yorua nge mē ben baawuren bweserun tōka sāa. Bera be ba gbia ba wurama Babilonin di. Ye na wa ba yorua wee.

⁶ Tōn be Babilonin sina boko Nebukanēsaa u yoru mwēera u ka da win mi, ben dabiru ta wurama Yerusalemō Yudan temō. Ma ben baawure u da win wuu.

⁷ Wee be ba tōn be kparama. Bera Sorobabeli ka Yosue ka Nεemi ka Asaria ka Ramia ka Nakamani ka Maadose ka Bilisani ka Misipaa ka Bigifai ka Nehumu ka Baana. Tōn ben geeru ka ben bwese kerin yīsa wee.

⁸ Pareōsin bweseru soo, ba sāawa tōmbu nōrōbun suba yiru ka wunōbu ka wata ka wōkura yiru (2.172).

9 Sefatian bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu gooba wunɔbu ka wata ka wɔkura yiru (372).

10 Aran bweseru sɔɔ ba sãawa tãmbu nata ka weeraakuru ka yiru (652).

11 Pakati Mɔabun bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nɔrɔbun suba yiru ka nɛnɛ ka wɔkura nɔɔbu ka ita (2.818). Ba sãawa Yosue ka Yoabun sikadominu.

12 Elamun bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nɔrɔbu ka goobu ka weeraakuru ka nne (1.254).

13 Satun bweseru sɔɔ ba sãawa tãmbu nɛnɛ ka weeru ka nɔɔbu (845).

14 Sakain bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nata ka wunɔbu ka wata (760).

15 Binuin bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nata ka weeru ka nɔɔba ita (648).

16 Bebain bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nata ka yenda nɔɔbu ka ita (628).

17 Asigadin bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nɔrɔbun suba yiru ka gooba wunɔbu ka yenda yiru (2.322).

18 Adonikamun bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nata ka wata ka nɔɔba yiru (667).

19 Bigifain bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nɔrɔbun suba yiru ka wata ka nɔɔba yiru (2.067).

20 Adinin bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu nata ka weeraakuru ka nɔɔbu (655).

21 Ateɛn bweseru sɔɔ, be ba sãa Esekiasin yenugibu ba sãawa tãmbu wunɔbu yiru sari.

22 Hasumun bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu gooba wunɔbu ka yenda nɔɔbu ka ita (328).

23 Besain bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu gooba wunɔbu ka yenda nne (324).

24 Harifun bweseru sɔɔ, ba sãawa tãmbu wunɔbu ka wɔkura yiru (112).

25 Gabaonigibu ba sãawa tãmbu wene ka wɔkura nɔɔbu (95).

26 Betelehemugibu ka Netofagibu ba sãawa tãmbu wunaa wene ka nɔɔba ita (188).

27 Anatɔtugibu ba sãawa tãmbu wunaa teeru ka nɔɔba ita (128).

28 Bɛti Asimafetigibu ba sãawa tãmbu weeru ka yiru (42).

29 Kiriati Yarimu ka Kefiragibu ka Beerɔtugibu ba sãawa tãmbu nata ka wunaa weeru ka ita (743).

30 Ramagibu ka Gebagibu ba sãa tãmbu nata ka yenda tia (621).

31 Mikimasigibu ba sãawa tãmbu wunaa teeru ka yiru (122).

32 Betɛligibu ka Ayigibu ba kua tãmbu wunaa teeru ka ita (123).

33 Nɛbo yeɔnɔgibu ba sãawa tãmbu weeraakuru ka yiru (52).

34 Elamu wiɔnɔn yenugibu ba sãawa tãmbu nɔrɔbu ka goobu ka weeraakuru ka nne (1.254).

35 Harimun yenugibu ba sãawa tãmbu gooba wunɔbu ka yendu (320).

36 Yerikogibu ba sãawa tãmbu gooba wunɔbu ka weeru ka nɔɔbu (345).

37 Lodugibu ka Hadidigibu ka Onɔɔgibu ba sãawa tãmbu nata ka wunaa teeru ka tia (721).

38 Senaagibu ba sãawa tãmbu nɔrɔbun suba ita ka nɛnɛ ka wunaa teeru ka wɔkuru (3.930).

39 Wee tɔn be ba wãa yãku kowobun bweseru sɔɔ. Yosuen bweseru sɔɔ, Yedayan yenugibu ba sãawa nɛnɛ ka wunaa wata ka wɔkura ita (973)

40 Imɛrin yenugibu ba sãawa tãmbu nɔrɔbu ka weeraakuru ka yiru (1.052).

41 Pasurin yenugibu ba sãawa tãmbu nɔrɔbu ka goobu ka weeru ka nɔɔba yiru (1.247).

42 Harimun yenugibu ba sãawa tãmbu nɔrɔbu ka wɔkura nɔɔbu ka yiru (1.017).

43 Lefiban wuuru sɔɔ, be ba sãa Yosue ka Kadimiɛlin bweseru, Hodifan sikadominu, ba sãawa tãmbu wata ka wɔkura nne (74).

44 Asafun yenugii be ba ra womu ko sãa yerɔ, ba sãawa tãmbu wunaa weeru ka nɔɔba ita (148).

45 Be ba sãa gb̄ararun kɔnnɔ kɔsobu ba ka sãa Salumun yenugibu ka Ateɛba ka Talumɔɔba ka Akububa ka Hatitaba ka sere Sobaiba ba sãawa tãmbu wunaa weeru yiru sari (138).

46 Netiniban bweseru sɔɔ, be ba ra sãa yerun sɔmburu ko ben sikadobara Siha ka Hasufa ka Tabaɔtu

47 ka Kerɔsi ka Sia ka Padoni

48 ka Lebana ka Hagaba ka Salumai

49 ka Hananu ka Gideli ka Gasaari

50 ka Reaya ka Resini ka Nɛkoda

51 ka Gasamu ka Usa ka Paseaki

52 ka Besai ka Mehunimu ka Nɛfisimu

53 ka Bakibuki ka Hakufa ka Haahuru

54 ka Basiliti ka Mehida ka Haasa

55 ka Baakasi ka Sisera ka Tamaki

56 ka Netisa ka Hatifa.

57 Be ba s̄aa Salom̄oon s̄am kowobun bibun sikadoba, bera Sotai ka Sofereti ka Perida
58 ka Yaala ka Daakoni ka Gideli
59 ka Sefatia ka Hatili ka Pokereti Hasebaimu ka Am̄oo.
60 N̄etini be, ka Salom̄oon s̄am kowobun bii be, be kpuro ba kuawa mi t̄ambu gooba wun̄obu ka wene ka w̄okura yiru (392).

61 Be ba yoru w̄oma saa Teli Melakin di ka Teli Hasaan di ka Kerubu Adonin di ka Im̄erin di ba ñ kp̄ia ba ben tundon yenu gie, ba ñ maa kp̄ia ba ben bweserun t̄ka wun̄ane bu ka s̄oo si ma ben tii ba s̄awa Isireliba.

62 Ben wirugiba Delaya ka Tobiya ka N̄ekoda. Be kpuro ba s̄awa t̄ambu nata ka weeru ka yiru (642).

63 Ȳaku kowobu s̄oo, gaba maa w̄aa be ba ñ kp̄ia ba ben bweserun t̄ka wun̄ane. Bera Hobayan bibun bweseru ka Hak̄otugiru ka Baasilaigiru. Ba bwese te soka Baasilai ȳen s̄o ben sikado u Baasilai Galadigiin bii w̄andia sua kur̄o.

64 Bera ba ben bweserun t̄ka kasu ba bia. Ma ba bu yara ȳaku s̄amburun di.

65 Ma tem m̄en kparo u bu s̄oo wa u n̄ee, ma n kun m̄o ȳaku kowo goo u kp̄ia u bikiaru kua ka urimu ka tumimu ben goo kun ȳaku d̄ianu dim̄o.

66 T̄on be kpuron geeru ta s̄awa t̄ambu n̄ar̄obun suba weeru ka yiru ka gooba wun̄obu ka wata (42.360)

67 ben s̄am kowobu baasi. Ben s̄am kowo ben geeru wee, t̄ambu n̄ar̄obun suba n̄oo ba yiru ka gooba wun̄obu ka t̄ena ka n̄oo ba yiru (7.337). Be s̄oo, wom kowobu goobu ka weeru ka n̄oo bu (245) ba w̄aa t̄on dur̄obu ka t̄on kur̄obu. Ben dumin geera s̄awa nata ka wunaa teeru ka w̄okura n̄oo bu ka tia (736) ka sere birak̄osu goobu ka weeru ka n̄oo bu (245) *

68 ka yooyoosu n̄eeru ka t̄ena ka n̄oo bu (435) ka sere ket̄ekunu n̄ar̄obun suba n̄oo ba tia ka nata ka wunaa teeru (6.720).

69 Ȳenu ȳerobu dabina ba k̄enu kua bana yen s̄o. Wee ye tem m̄en kparo u maa w̄e bana yen s̄o. U wuran gobi n̄ar̄obu (1.000) w̄e ka gb̄enu weer̄aakuru ni ba koo ka yaa yem ȳeka ka ȳaku kowobun takoba n̄eera wun̄obu ka t̄ena (530).

70 Ȳenu ȳero ben k̄ee ni ba kua nu s̄awa wuran gobi n̄ar̄obun suba ȳendu (20.000) ka sii geesu kilo n̄ar̄obu ka wun̄obu (1.100).

71 T̄on be ba tie ba maa wuran gobi n̄ar̄obun suba ȳendu (20.000) w̄e ka sii geesu kilo n̄ar̄obu (1.000) ka sere ȳaku kowobun takoba wata ka n̄oo ba yiru.

72 Ȳaku kowobu ka Lefiba ka gb̄ara k̄onn̄o k̄sobu ka wom kowobu ka N̄etiniba ka sere Isireli be ba tie ben baawure u wurawa win wuūo.

Esidarasi u woodan tireru gara

batuma s̄oo

W̄oon suru n̄oo ba yirusen t̄oo gbiikuru s̄oo, Isireliba kpuro ba w̄aa ben wus̄o.

8

1-2 Suru n̄oo ba yirusen t̄oo gbiikii te s̄oo, yera Isireliba kpuro ba n̄oo tia kua ba m̄enna Yerusalem̄oo gb̄ararun k̄onn̄ow̄o ge ba sokum̄o Nim k̄onn̄o. Ma ba Esidarasi wi u s̄aa wooda ȳero kana u ka tireru na mi ba wooda yoru ye Yinni Gusun̄o u M̄owisi w̄e be, Isireliban s̄o. Ma Esidarasi u ka tire te na t̄on ben wuswaa t̄on kur̄obu ka t̄on dur̄obu ka bibu be ba koo kp̄i bu tubu ye ba gerum̄o gesi.

3 Ma u bu tire te gariamme saa bururun di sere ka s̄oo wii w̄oll̄o batuma ye ya w̄aa k̄onn̄ow̄o ge ba sokum̄o Nim k̄onn̄o. Ma be kpuro ba n̄un swaa daki.

4 N deema ba turaru garu kua ka d̄aa. Miya Esidarasi u ȳoo wa u ȳra u ka tire te garim̄o. Ma gabu ba ȳo win n̄om geūo. Bera Matitia ka Sema ka Anaya ka Uri ka Hilikiya ka Maseya. Gaba maa w̄aa win n̄om d̄war̄o, bera Pedaya ka Mikaeli ka Maakiya ka Hasumu ka Hasabadana ka Sakari ka Mesulamu.

5 T̄ambu kpuro ba n̄un waam̄o. Domi u ȳo wa u bu gunum kere. Sanam m̄e u tire te wukia t̄on ben n̄oni biru, yera ba seewa ba ȳra.

6 Yera u Gusun̄o Yinni boko siara. Ma be kpuro ba n̄oma ȳi ya ba n̄ee, ami, ami! Ma ba kpuna tem̄o ba Gusun̄o s̄awa.

7 Ye ba seewa tem di, saa yera Lefi beni, Yosue ka Bani ka Serebia ka Yamini ka Akubu ka Sabetai ka Hodiya ka Maseya ka

* 7:67 (245) - Esidarasin tireru s̄oo, 2:66, ba n̄ee, ba dumi 736 ka birak̄osu 245 m̄o. Adama N̄eemin tireru s̄oo, ba ñ ye yoru.

Kelita ka Asaria ka Yosabadi ka Hananu ka Pelaya, ba bu wooda ye tubusiamɔ.

⁸ Lefi be, ba wooda ye garimɔwa sã sã ma ba ye tubusiamɔ nge mε ya koo ka tumbu yeeri.

⁹ Sanam mε tɔn be, ba tire ten gari nɔɔmɔ, ba sumɔwa. Adama Nεemi ben kparo ka Esidarasi wi u sã yãku kowo ka wooda yẽro ka Lefi be ba wooda ye tubusiamɔ mi, ba bu sɔɔwa ba nεε, sa tɔɔ teni yiwa su ka Gusunɔ bεsɛn Yinni sã. Yen sɔ, i ku nuki sankira i n sumɔ.

¹⁰ I gɔsiro bεen yenusɔ kpa i dĩa geenu di kpa i tam durom nɔ. Kpa i ka be ba ñ dīanu sɔɔru kue bεeginu bɔnu ko. Domi sa tɔɔ teni yiwa su ka bεsɛn Yinni sã. I ku nuki sankira. Nuku doo bi Yinni Gusunɔ u koo bεε wẽ bu koo bεε dam kẽ.

¹¹ Lefi be, ba maa bu nukuru yemiasia ba nεε, i sinɔ s̄εε. Sa tɔɔ teni yiwa su ka Yinni Gusunɔ sã. I ku nuki sankira.

¹² Saa yera be kpuro ba gɔsira ba da ben yenusɔ ba di ba nɔra, ba ka be ba ñ dīanu mɔ beginu bɔnu kua. Ma ba nuku doo bakabu kua. Domi tire te ba gara mi, ten gari bu yeeri.

Kunun tɔɔ bakaru

¹³ Yen sisiru, yenu yẽrobu kpuro ka yãku kowobu ka Lefiba ba menna Esidarasin mi, wi u sã wooda yẽro u ka bu wooda ye tubusia.

¹⁴ Yera ba wa wooda yen gaa sɔɔ ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wẽ mi, ya nεε, Isireliba ba ko n da n wãawa kunu sɔɔ bà n Kunun tɔɔ bakaru mɔ suru nɔɔba yiruse sɔɔ.

¹⁵ Kpa bu kpara wuu baagere kpuro sɔɔ ka Yerusalemɔ bu nεε, tumbu bu doo guunɔ bu olifi ye ba duura ka ye ba ñ duuren wurusu kasuma ka dãa wuru bakasu ka sere maa kpakpa wurusu bu ka kunu ko nge mε ya yorua wooda ye sɔɔ.

¹⁶ Yera tɔn be, ba da ba dãa wuru si kasuma ba ka kuu ni gira, gabu ben dii tɛran wɔllɔ, gabu ben yenu yaaraɔ, gabu Yinni Gusunɔn sã yerun yaaraɔ, gabu kɔnnɔwɔ ge ba ra soku Nim kɔnnɔ, gabu maa kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Efaraimu.

¹⁷ Tɔn be ba wɔma yorun di mi kpuro, ba kunu girawa. Ma ba sina mi. Yen dɔma te, ba nuku doo bakabu kua. Domi Isireliba ba ñ tɔɔ baka te koore nge mε, saa mìn di Yosue Nunin bii u gu.

¹⁸ Ba ra wooda yen wiru garu gariwa tɔɔ baka ten tɔɔ baatere sere ta ka kpa. Ba tu diwa sɔɔ nɔɔba yiru. Nɔɔba itase ma ba menna siki siki ba ka tu wiru go nge mε wooda ya gerua.

Isireliba

ba ben durum tuuba kua

9

¹ Suru nɔɔba yiruse, yen sɔɔ yenda nne se sɔɔra Isireliba kpuro ba menna bu ka nɔɔ bɔke. Ma ba saaki deewa ba tii tua wisi wirɔ nuku sankirarun sɔ.

² Be ba sã Yuuba gesi, ba tii wĩa tɔn tukobun suunu sɔɔn di ba na ba ben durum ka ben sikadobagia tuuba kua.

³ Yen biru, ba bu Yinni Gusunɔn gari garia kɔba itan saka ba yɔ ba swaa daki. Ma ba yiira wi, ben Yinnin wuswaaɔ ba suuru kana sere kɔba ita maa.

⁴ Yera Yosue ka Bani ka Kadimieli ka Sebania ka Buni ka Serebia ka Bani goo ka Kenani ba yɔɔwa tura ten mi. Ma ba nɔɔguru sua Gusunɔ ben Yinnin mi gia ba somiru kana.

⁵ Yera Lefi beni, Yosue ka Kadimieli ka Bani ka Asabinia ka Serebia ka Hodiya ka Sebania ka Petaya ba nεε, i seewo i Gusunɔ bεsɛn Yinni siara sere ka baadommaɔ. Baawure u nùn siaro win yĩsi bεεregirun sɔ, baa mε i ñ gari yẽ yi i ko i ka nùn siara.

Kana te ba kua

⁶ Ma Isireliba ba kana teni kua ba nεε, Yinni, wunε turowa a sã Gusunɔ. Wuna a wɔllu kua ta kpã.

Wuna a maa kperi kua too.

Wuna a tem taka kua ka ye ya wãa mε sɔɔ.

Wuna a nim wɔku kua ka ye ya wãa ge sɔɔ.

Wuna a hunde koni kpuro wãaru wẽ.

Ma kperi ka suru ka sɔɔ, ye kpuro ya nun bεεε wẽεmɔ.

⁷ Yinni Gusunɔ, wuna a Aburamu gɔsa.

Ma a dera u seewa Urin di, Kaladen temɔ.

Yen biru, ma a nùn yĩsi kpaaru kã Aburahamu.

⁸ A wa ma u sã naanegii,

ma a ka nùn arukawani bɔkua a nεε,

kaa nùn tem mε wẽ mɛ sɔɔ Kananiba

ka Hetiba ka Amɔreba ka Feresiba

ka Yebusiba ka Girigasiba ba wãa,

kpa win bibun bweseru tu sina mi.

Mεya a maa wunen arukawani ye yibia.

Domi a s̄awa naanegii.

⁹ Sanam mē bēsen baababa ba wāa Egibitio,
a ben nōni swāaru wa.
Ba nun somiru kana,
ma a ben wuri nua nim wōku ge ba m̀ Naa
yario.

¹⁰ A yē nge mē Egibitigibu ba bēsen baababa
dam d̄ore ka nuku k̄suru.
Ma a s̄am maamaakiginu kua a ka ben suno
ka win sina asakp̄abu ka win t̄ambu kpuro
seesi.

Ma a ȳsiru yara sere ka gis̄an gis̄o.

¹¹ A dera nim mu burana bēsen baaba ben
wuswaa.

Ma ba t̄abura tem gbebum s̄o.
Adama Egibitigii be ba bu naa gire,
a bu sure nim bwer̄o.

Ma ba numa nge kpee te ba kare nim s̄o.

¹² S̄o s̄o, guru wii wurora a ra ka wunen t̄an
be kp̄are.

Wōkuru maa, kpa ta n ka d̄o yari bakaru
ween̄e,

ta n bu yam bururasie swaa s̄o.

¹³ A sarama saa w̄allun di,
ma a ka bu gari kua Sinain guur̄o.

A bu wooda gea ka s̄ōsi geenu w̄e.

¹⁴ A dera wunen s̄am kowo M̄owisi u bu t̄o
w̄er̄arugiru w̄e
te ta s̄a nenem wunen s̄o.

Ma a dera u bu wooda ye ya tie s̄ōsi.

¹⁵ A bu d̄ianu w̄ema saa w̄allun di
sanam mē ḡōra bu m̀.

Ma a dera nim mu yara kpee baan di
sanam mē nim n̄aru ga bu m̀.

Ma a n̄e, bu doo bu tem mē mwa
m̄n̄ n̄o mw̄eru a bu kua ka b̄ri.

¹⁶ Adama bēsen baaba be, ba tii sua ba nun
seesi.

Ba n̄ wunen woodaba m̄m̄ n̄o w̄e.

¹⁷ Ba swaa taaya

ba wunen s̄am maamaakigii ni duari
ni a bu kua.

Ma ba nun seesi ba tii kparo kua
bu ka wura mi ba raa yoru di.

Adama ka mē, a n̄ bu deri.

Domi a s̄awa Yinni

wi u ra t̄anu suuru kue.

A w̄n̄w̄andu ka durom m̄o.

Wunen m̄aru ku ra fuuku se.

Wunen k̄iru ta n̄ kpeem̄o sere ka
baadomma.

¹⁸ Ka mē kpuro, ba tii b̄u wuragu kua.

Ma ba n̄ogiru sua ba n̄e,

gera ga s̄a ben yinni

wi u bu yarama Egibitin di.

Nge m̄ya ba kua ba ka nun w̄n̄wa.

¹⁹ Adama wunen k̄i bakarun s̄o,
a n̄ bu deri gbabur̄o.

Guru wii wuro te ta bu swaa gbiiye mi,
wōkuru ka s̄o s̄o, ta n̄ bu deri.

²⁰ Wunen k̄irun saabu,
a bu wunen Hunde w̄e
ba n̄ ka bwisi m̄o.

Baadomma a ra bu d̄ianu w̄e
ni ba ra soku manna bu di,
kpa a bu nim w̄e bu n̄o.

²¹ A bu n̄ari gbabur̄o w̄o weeru,
ba n̄ ḡanu biare,

ben ȳanu kun ḡekirare,
ben naasu kun maa m̄sire.

²² A bu bwese tukunu ka nin sinambu
n̄omu s̄andia
ka be ba ka bu sikerenen̄ tem.

M̄ya H̄esibonin tem mi Sihoni u bandu dii
ka Basanin tem mi Ogu u bandu dii.

²³ A dera ba bibu mara ba dabia nge kperi.

Ma a dera ba dua Kananin tem̄o
mē a ben baababa n̄o mw̄eru kua.

²⁴ Ma ba Kananiba kamia
ba bu taare ba ben tem mē mwa.

Ma ba bera min sinambu ka min bwesenu
kpuro kua nge mē ba k̄i.

²⁵ Ba wuu gb̄ararugisu mw̄era ka mi tem
gem w̄a,

ka ȳenu si su dukia m̄o, ka d̄ak̄aba ka res̄em
gbaanu,

ka olifiba ka d̄a dabi dabinu n̄n̄ marum ba
ra di.

Yinni Gusun̄o, wunen k̄irun saabuwa

ba ka di ba deba ba b̄ria.

Ma ba w̄a doo n̄aru s̄o.

²⁶ Adama ka mē, ba n̄ nun m̄em n̄o w̄e.

Ba nun seesiwa, ba wunen woodaba biru
kisi.

Ma ba wunen s̄am̄abu go go

be ba bu kir̄o kua bu ka ḡru ḡsia

bu ben daa k̄sa deri kpa bu wurama wunen
mi.

Adama ba ben daa k̄sa sosiwa.

²⁷ Saa yera a bu yibereba n̄omu s̄andia,
ma ba bu dam d̄ore.

Adama ben n̄oni swāaru s̄o, ba nun n̄ogiru
sue.

Ma a ben n̄o nua saa w̄allun di.

A bu t̄ambu seeya

bu ka bu w̄ra saa yibere ben n̄oman di
wunen k̄i bakarun s̄o.

²⁸ Adama ye ba w̄a b̄ri ȳendu s̄o,
ba maa w̄ri ben durum s̄o.

Ma a bu biru kisi,
 a bu yiberɛba nɔmu sɔndia.
 Yera ba maa kpam nɔɔguru sua
 ba nun somiru kana.
 Ma a ben nɔɔ nua wɔllun di,
 a bu wɔra nɔn dabinu wunen kɪrun saabu.
 29 Yen biru, a bu kirɔ kua
 bu wunen woodaba mɛm nɔɔwa.
 Adama ba tii sua ba ñ ye mɛm nɔɔwɛ,
 baa mɛ yera ya ra tɔnu wɔaru wɛ
 wi u ye mɛm nɔɔwa.
 Ba swaa taayawa ba ye yina mam mam.
 30 A ka bu tɛmana wɔɔ dabinu.
 A wunen sɔmɔbu wunen Hunde wɛ
 ba n ka bu kirɔ mɔ.
 Adama ba ñ swaa daki.
 Ma a bu bwese tukunu nɔmu bɛria.
 31 Adama wunen kɪi bakarun sɔ,
 a ñ bu go, a ñ maa bu deri,
 domi a sɔawa Yinni wɔnwɔndugii ka
 duromgii.
 32 Gusunɔ bɛsɛn Yinni, a kpɔ, a maa dam mɔ.
 Wuna a durom bakam mɔ.
 Ma a wunen arukawani nɛni ye a ka sun
 bɔkua.
 A bɛsɛn wahala mɛɛrio ye sa mɔ
 bɛsɛ ka bɛsɛn sinambu ka ben sina asakpɔbu
 ka wunen sɔmɔbu ka bɛsɛn yɔku kowobu
 saa Asirin sinambun waatin di sere n ka giso
 girari.
 33 A sɔawa naanɛgii.
 A maa kuawa dee dee gɔa ni nu sun deema
 sɔɔ.
 Adama bɛsɛ, sa kuawa naanɛ sarirugibu.
 34 Bɛsɛn sinambu ka ben sina asakpɔbu
 ka bɛsɛn yɔku kowobu ka bɛsɛn baababa
 ba ñ wunen woodaba mɛm nɔɔwɛ.
 Ba wunen kirɔba atafiuru kuawa.
 35 Ba ñ nun sɔwa.
 Ba ñ maa ben daa kɔsa deri,
 baa mɛ a bu tem bakam wɛ mɛ mu gea sɔa,
 ba kua mɛn sinambu.
 Ma a bu nɔɔri ba wɔa doo nɔɔru sɔɔ.
 36 Yen sɔ, bɛsɛ wee sa yoru dimɔ giso
 tem mɛ a bu wɛ sɔɔ
 bu ka mɛn dɪa geenu di.
 37 Dɪa gee ni, nu kua sinam be ba sun yoru
 diisiamɔginu.
 Ba sun mɔ bɛsɛ ka bɛsɛn yaa sabenu.
 Ba ka sun mɔ nge mɛ ba kɪ bɛsɛn durum sɔ.
 Ma sa wɔa nuku sankira bakanu sɔɔ.

*Isireliba ba nɔɔ mwɛɛru kua
 bu wooda mɛm nɔɔwa*

10

1 Yeniba kpuron sɔna bɛsɛ Isireliba sa nɔɔ
 mwɛɛru kua sa yorua. Bɛsɛn wirugibu ka
 Lefiba ka yɔku kowobu ba bɛsɛn nɔɔ mwɛɛ
 ten tireru nɔma dokewa.
 2 Be ba tire te nɔma doke, bera bɛsɛn kparo
 Nɛɛmi, Hakalian bii,
 3 ka Sedesiasi ka Seraya ka Asaria ka Yeremi
 4 ka Pasuri ka Amaria ka Maakiya
 5 ka Hatusi ka Sebania ka Maluku
 6 ka Harimu ka Mɛrɛmɔtu ka Abudiasi
 7 ka Daniɛli ka Ginetoni ka Baruku
 8 ka Mɛsulamu ka Abia ka Miyamini
 9 ka Maasia ka Biligai ka Semaya. Be kpuro
 ba sɔawa yɔku kowobu.
 10 Be ba sɔa Lefiba, bera Yosue, Asanian bii
 ka Binui, Henadadin bii ka Kadimiɛli
 11 ka ben mɛro bisibu Sebania ka Hodiya ka
 Kelita ka Pelaya ka Hanani
 12 ka Misee ka Rehɔbu ka Hasabia
 13 ka Sakuri ka Serebia ka Sebania
 14 ka Hodiya ka Bani ka Beninu.
 15 Be ba maa sɔa wirugibu beya Pareɔsi ka
 Pakati Mɔabu ka Elamu ka Satu ka Bani
 16 ka Buni ka Asigadi ka Bebai
 17 ka Adoniya ka Bigifai ka Adini
 18 ka Atɛɛ ka Esekiasi ka Asuri
 19 ka Hodiya ka Hasumu ka Bɛsai
 20 ka Harifu ka Anatɔtu ka Nɛbai
 21 ka Magipiasi ka Mɛsulamu ka Hesiri
 22 ka Mɛsesabeli ka Sadɔku ka Yadua
 23 ka Pelatia ka Hananu ka Anaya
 24 ka Hosee ka Hanania ka Hasubu
 25 ka Halosɛsi ka Pilika ka Sobeki
 26 ka Rehumu ka Hasabuna ka Maaseya
 27 ka Akiya ka Hananu ka Anani
 28 ka Maluku ka Arimu ka Baana.
 29 Tɔn be ba tie, yɔku kowobu ka Lefiba ka
 sɔa yerun kɔnnɔn kɔsobu ka wom kowobu
 ka Nɛtiniba ka sere be ba ka tii wurama tɔn
 tukobun min di ba Yinni Gusunɔn woodaba
 mɛm nɔɔwɛ ka ben kurɔbu ka bibu, be ba
 gesi bwisi ka yɛru mɔ,
 30 be kpuro ba ka ben mɛro bisibu nɔɔ tia
 kua be ba tɔn giroru bo. Ba nɔɔ mwɛɛru kua
 ka bɔri ba nɛɛ, ba koo Yinni Gusunɔn wooda
 mɛm nɔɔwa ye u bu wɛ saa Mɔwisin min di
 kpa ba n ka yi sɔmburu mɔ.
 31 Ba nɛɛ, ba ñ maa ben bii wɔndiaba
 tɔn tukobu wɛɛmɔ bu sua kurɔbu. Mɛya
 ben aluwaasiba ba ñ maa tɔn tukobun bii
 wɔndiaba suamɔ kurɔbu.

³² Mεya ba ñ maa gāanu dwemə tō wērarugiru ka tō bakanun saa sō tən tukobu bà n ka kiaru na. Ba koo maa tumbu yoru kara wō nōba yiruse sō kpa ba kun gāanu kōsie.

³³ Mεya ba tii wooda yīya bu kēnu wē sii geesun gobi garamu nne wō ka wō bu ka Gusunə ben Yinnin sāa yerun sōmburu ko.

³⁴ Kēε ni, nu ko n sāawa ni ba koo ka pēε dwe Yinni Gusunən yāku ninin sō. Niya, yāku dō mwaararuginu ka yāku ni ba ra ko tō wērarugiru sō ka yāku ni ba ra ko tō baatere ka ni ba ra ko suru kpao ù n yara ka yākunu ganu ka sere torarun yākunu. Kēε niya nu koo maa somi bu ka sāa yerun sōma baayere ko.

³⁵ Yāku kowobu ka Lefiba ka Isireliba bεε kpurowa sa tete toba su ka wa dāa ye sa ko n da ka nε wō baagere yākunun sō Gusunə bεεn Yinnin sāa yerə yen saa yà n tunuma. Dāa yera ba ko n da ka yāku dō sōre yāku yeru wōllə nge mε ba gerua woodan tireru sō.

³⁶ Mεya sa Gusunə nō mweeru kua sa nεε, sa ko n da ka bεεn gberun dīa gbiikinu ka bεεn dāa marum gbiikum be ba sōmburu mō yāku yerə naawe Yinni Gusunən sāa yerə

³⁷ ka bεεn bii gbiikobu ka sere maa bεεn yaa sabenun bii gbiikinu nge mε ba yoru woodan tireru sō.

³⁸ Mεya sa ko maa ka bu bεεn som kpam ka bεεn dāa marum gbiikum ka bεεn tam kpam ka bεεn gum kpam naawa. Sa maa nō mweeru kua sa nεε, sa ko wəkuru baateren wōllə tia wē bεεn gbean dīanu sō. Lefiban tiiwa ba koo ye mweeri wusu kpuron di tem mē sō sa gbea mō.

³⁹ Yāku kowo wi u sāa Aronin bweseru wiya u koo Lefiba yōsiri sanam mε ba koo wəkuru baateren wōllən tia tia ye mwa. Kpa Lefi ben tii bu maa ka ye ba mwa min wəkuru baateren wōllən tia tia na Gusunə ben Yinnin sāa yerə diru mi ba ra arumani bere.

⁴⁰ Isireliba ka Lefiba ba koo ka ben kēnu nawa mi ba ra yākunun dendi yānu bere Yinni Gusunən sāa yerə ka sere mi yāku kowobu ka sāa yerun kōsobu ka wom kowobu ba ra sōmburu ko. Kēε niya alikama ka tam kpam ka gum.

Nge mεya sa ñ maa ka Yinni Gusunən sāa

yeru derimə.

Yuu be ba wurama

ba sina Yerusalemuə

11

¹ Isireliban wirugiba da ba sina Yerusalemuə. Ma ba tete toba bu ka tən tia tia wuna Isireli be ba tien wəkuru baateren wōllə. Bera ba koo sina Yerusalemu wuu dεεrə ge sō, kpa nōba nne be ba tie bu da wuu si su tien mi.

² Be ba gōru doke ka kīru bu ka sina Yerusalemu mi, tamba bu domaru kua.

³ Isireliban berin wirugibu ba da ba sina Yerusalemuə ma Isireli be ba tie ka yāku kowobu ka Lefiba ka Netiniba ka sere Saloməən səm kowobun bibu ba da ba sina Yudan temə ben wusə.

⁴⁻⁵ Yudaba ka Benyamεεba gaba ba sina Yerusalemuə.

Be ba sāa Yudaba bera Ataya ka Maaseya, Osiasin bii. Ataya u sāawa Sakarin debubu. Win sikadobara Sakari ka Amaria ka Sefatia ka Mahalalēli ka Peresi. Maaseya u maa sāawa Barukun bii. Win sikadobara Kolo-hose ka Hasaya ka Adaya ka Yoyaribu ka Sakari ka Siloni.

⁶ Peresin sikadominu be ba sina Yerusalemuə ben geera sāawa tumbu nεeru ka wata ka nōba ita (468). Ba sāawa tabu durə wərugəba.

⁷⁻⁸ Benyamεε be ba sina Yerusalemuə, bera Salu ka Gabai ka Salai. Salu u sāawa Mεsulamun bii, Yoedin debubu. Win sikadobara Pedaya ka Kolaya ka Maaseya ka Itieli ka Esai. Be ba sāa Benyamεεn bweseru ba ka sina Yerusalemuə ben geera sāawa tumbu nεε ka wunaa teeru ka nōba ita (928).

⁹ Yoeli Sikirin biiwa u sāa ben kparo. Ma Yuda Senuan bii u maa sāa ben wirugii yiruse.

¹⁰ Yāku kowo be ba maa sina Yerusalemuə bera Yedaya, Yoyaribun bii ka Yakini,

¹¹⁻¹⁴ ka Seraya, Hilikiyan bii, Mεsulamun debubu, Sadoku ka Mεrayətu ka Akitubu wi u raa sāa yāku kowo tənweron sikadobu, ka sere tumbu wεε ka yenda yiru (822) be ba ra n sōmburu mō Yinni Gusunən sāa yerə, ka Adaya Yerohamun bii, Pelatian debubu, Amusi ka Sakari ka Pasuri ka Maakiyan sikadobu, ka sere tumbu goobu ka weeru ka yiru (242), be kpuro yenu

yērobu, ka Amasai, Asarelin bii, Akusain debubu, Mēsilemōtu ka Imērin sikadobu, ka tabu durō wōrugāba wunaa teeru ka nōba ita (128). Sabudiēli Gedolimun biiwa u sāa ben wirugii.

¹⁵ Lefi be ba maa da Yerusalemuō, bera Semaya, Hasubun bii, Asirikamun debubu, Hasabia ka Bunin sikadobu,

¹⁶ ka Sabetai ka Yosabadi be ba sāa sōmbu te ba ra ko yaaraən guro gurobu,

¹⁷ ka Matania, Miseen bii, Sabudin debubu, Asafun sikadobu, wi u ra womu gbi bā n Gusunō siaramō kanarun saa, ka win wōnō turo Bakibukia wi u ra nūn somi, ka Abuda, Samuan bii, Galalin debubu, Yedutum sikadobu.

¹⁸ Lefi be ba wāa Yerusalemuō kpuro ben geera sāawa tōmbu goobu ka wēnē ka nne (284).

¹⁹ Be ba ra sāa yerun kōnnō kōsu, bera Akubu ka Talumōō ka wigibu. Be kpuron geera sāawa wunaa wata ka wākura yiru (172).

²⁰ Isireli be ba tie, ka yāku kowobu ka Lefiba ba da ba sinawa Yudan wusu kpuro sōō, ben baawure u wāa win temō.

²¹ Nētīniba ba da ba sinawa gungunō. Ben wirugiba Sisa ka Gisipa.

²² Lefiban wirugii wi u sina Yerusalemuō win yīsira Usi, Banin bii, Hasabian debubu. Win sikadobara Matania ka Misee, Asafun bweseru sōō. Asafun bwese te, ta sāawa te ta ra womu ko Yinni Gusunōn sāa yerō.

²³ Sina boko u wom kowo be wooda yīiya ye ba koo swīi ka sere maa sōma ye ba ko n da ko tōō baatere.

²⁴ Petaya, Mēsēsabelin bii, Serakin debubu, Yudan sikadobu, wiya u sāa Isireliban sōmō Pēēsiban sina bokon mi.

Yuu be ba wāa wuu si su tie sōō

²⁵ Yudaba ba da ba sina wuu sini ka sin baru kpaanu sōō. Wuu siya Kiriati Ariba ka yen baru kpaanu ka Diboni ka yen baru kpaanu ka Yokasēli ka yen baru kpaanu

²⁶ ka Yesua ka Mōlada ka Bēti Paleti

²⁷ ka Hasaa Suali ka Beri Seba ka yen baru kpaanu

²⁸ ka Sikilagi ka Mēkōna ka yen baru kpaanu

²⁹ ka Eni Rimōō ka Sorea ka Yaamuti

³⁰ ka Sanōa ka Adulamu ka yen baru kpaanu ka Lakisi ka yen baru kpaanu ka

Aseka ka yen baru kpaanu. Ba sinawa Beri Seban di n ka da Hināmun wōwāō.

³¹ Benyamēeba ba da ba sinawa Geban di n ka da Mikimasio ka Ayāō ka Betelio ka yen baru kpaanō

³² ka Anatōtuō ka Nōbuō ka Hananiaō

³³ ka Hasorio ka Ramaō ka Gitaimuō

³⁴ ka Hadidio ka Seboimuō ka Nēbalatio

³⁵ ka Loduō ka Onōō ye ba maa sokumō nōman sōm kowobun wōwa.

³⁶ Lefiba sōō, be ba wāa Yudaō, ben gaba seewa ba wura Benyamēeban temō.

Lefiba ka yāku kowobun yīsa

12

¹ Yāku kowobu ka Lefi be ba Sorobabeli Salatielin bii ka Yosue swīima ba ka na Yerusalemuō, bera Seraya ka Yeremi ka Esidarasi

² ka Amaria ka Maluku ka Hatusi

³ ka Sekania ka Rehumu ka Mēremōtu

⁴ ka Ido ka Ginetoi ka Abia

⁵ ka Miyamini ka Maadia ka Biliga

⁶ ka Semaya ka Yoyaribu ka Yedaya

⁷ ka Salu ka Amōku ka Hilikiya ka Yedaya.

Bera ba sāa yāku kowobu ka be ba bu somimōn wirugibu Yosuen waati.

⁸ Be ba sāa Lefiba, bera Yosue ka Binui ka Kadimieli ka Serebia ka Yuda ka Matania. Matania wi, ka win tōmba ba ra siarabun womusu ko.

⁹ Bakibukia ka Uniwa ba ra sōmburu ko ben mēro bisibu Lefi ben bōkuō.

¹⁰ Yosuewa u Yoyakimu mara. Ma Yoyakimu u seewa u Eliasibu mara. Ma Eliasibu u seewa u Yoyada mara.

¹¹ Yoyada u maa seewa u Yonatam mara. Ma Yonatam u seewa u Yadia mara.

¹² Be ba sāa yāku kowobu Yoyakimun waati ye sōō, ba ka sāa yēnu yērobu, bera Mēraya, Serayan bweseru sōō ka Hanania, Yeremin bweseru sōō,

¹³ ka Mēsulamu, Esidasin bweseru sōō, ka Yokanani, Amarian bweseru sōō,

¹⁴ ka Yonatam, Melukin bweseru sōō, ka Yosefu, Sebanian bweseru sōō,

¹⁵ ka Adina, Harimun bweseru sōō, ka Helikai, Mērayōtun bweseru sōō,

¹⁶ ka Sakari, Idon bweseru sōō, ka Mēsulamu, Ginetonin bweseru sōō,

¹⁷ ka Sikiri, Abian bweseru sōō, ka Pilitai, Minyamini ka Mōadian bweseru sōō,

¹⁸ ka Samua, Biligan bweseru sōō, ka Yonatam, Semayan bweseru sōō,

19 ka Matinai, Yoyaribun bweseru sɔɔ, ka Usi, Yedayan bweseru sɔɔ,

20 ka Kalai, Salain bweseru sɔɔ, ka Ebɛɛ, Amɔkun bweseru sɔɔ,

21 ka Hasabia, Hilikiyan bweseru sɔɔ, ka Nɛtanɛɛli, Yedayan bweseru sɔɔ.

22 Tɔn bɛn waati sɔɔ ba Lefi be ba sɔa yɛnu yɛrobu ka yɔku kowobun yisa yorua tireru sɔɔ n ka da Darusi Pɛɛsiban sina bokon bandun waati sɔɔ, bera Eliasibu ka Yoyada ka Yokanani ka Yadua.

23 Adama ba Lefi be ba sɔa yɛnu yɛrobun yisa yorua yerukobun garin tireru sɔɔ sere Yokanani, Eliasibun biin waati sɔɔ tɔna.

24 Lefiban yɛnu yɛro beni, Hasabia ka Serebia ka Yosue, Kadimiɛlin bii, bera ba ra womusu ko bu ka Gusunɔ siara kpa Lefi be ba tie ba n wuramɔ nge mɛ Dafidi Gusunɔn sɔm kowo u gerua.

25 Be ba maa sɔa sɔa yerun kɔnnɔn kɔsobu, bera Matania ka Bakibukia ka Abudiasi ka Mɛsulamu ka Talumɔ ka Akubu.

26 Be kpurowa ba wɔa Yoyakimu, Yosuen bii, Yosadakin debubun waati sɔɔ. Beya ba maa wɔa Nɛɛmi wi u sɔa kparo ka ɛsidasasi wi u sɔa yɔku kowo ka tire yoron waati sɔɔ.

Ba Yerusalemun gbɔra ten

wii goberun tɔɔ bakaru di

27 Sanam mɛ ba Yerusalemun gbɔra ten wii goberun tɔɔ bakaru dimɔ, ba da ba Lefiba mɛnnama beri berikan di mi ba raa wɔa kpa bu ka tɔɔ te di nuku dobu sɔɔ ba n womusu mɔ ba n sɛketirɛnu ka mɔrɔkunu ka gɔɔgenu soomɔ.

28-29 Wom kowo be ba wɔa Yerusalemun baru kpaanɔ ka be ba wɔa Nɛtofaɔ ka Bɛti Giligaliɔ ka Geban baru kpaanɔ ka Asimafetiɔ ba mɛnnama dɔma te, domi wom kowo be, ba tii yɛnusu kuawa Yerusalemun bɔkuɔ.

30 Yɔku kowobu ka Lefiba ba tii dɛɛrasia. Ma ba maa tɔmbu ka kɔnnɔsu ka gbɔraru dɛɛrasia.

31 Nɛ, Nɛɛmi, na dera Yudaban wirugibu ba yɔwa gbɔraru wɔllɔ ma ba wom kowobu bɔnu kua wuuru yiru. Bɔnu gbiikaa ya sɔa ya da nɔm geu gia gbɔrarun kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Kubanu.

32 Ma Hosee ka Yudaban wirugibun bɔnu ba wom kowo be swi biruɔ.

33 Yen biruwa tɔn beni ba maa swi. Bera, Asaria ka ɛsidasasi ka Mɛsulamu

34 ka Yuda ka Bɛnyamɛɛ ka Semaya ka Yeremi

35 ka yɔku kowobun bii be ba kɔbi neni ka Sakari, Yonatan bii, Semayan debubu, Matania ka Misee ka Sakuri ka Asafun sikadobu,

36 ka sere win tɔmbu Semaya ka Asarɛli ka Milalai ka Gilalai ka Mai ka Nɛtanɛɛli ka Yuda ka Hanani. Tɔn be, ba mɔrɔkunu neni ni Dafidi Gusunɔn sɔm kowo u kua. Ma ɛsidasasi tire yoro u bu swaa gbiie.

37 Ye ba tunuma kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Bwia, yera ba da Dafidin wuun yɔɔ yerɔ ma ba yɔwa gana yen wɔllɔ ba ka Dafidin sina kpaaru tuke, ma ba da kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Nim, sɔɔ yari yeru gia.

38 Wom kowobun bɔnu yiruse ya maa sɔa ya da nɔm dwaru gia. Ma nɛ ka tɔn be ba tie sa bu swi biruɔ. Ma sa da ka wuu kɔsu yee te ba mɔ Pɛɛn dɔɔ sɔru yerun gɔarɔ sere ka gbɔra te ta yasun bera gia

39 ka kɔnnɔ ge ba mɔ Efaraimuɔ ka kɔnnɔwɔ ge ba sokumɔ Tɔkɔ sere ka kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Swɛɛ ka wuu kɔsu yee te ba mɔ Hananɛɛlin bɔkuɔ ka te ba mɔ Mɛan bɔkuɔ sere ka kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Yɔanu.

40 Ma wom kowo be kpuro ba da ba yɔra Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. Ma nɛn tii na yɔra mi ka siri kowo be ba man swi

41 ka yɔku kowo beni, Eliakimu ka Maaseya ka Minyamini ka Misee ka Elionai ka Sakari ka Hanania be ba kɔbi soomɔ kpuro

42 ka sere maa Maaseya ka Semaya ka Eleasaa ka Usi ka Yokanani ka Maakiya ka Elamu ka Eɛɛ. Ma wom kowobu ba womusu mɔ. Yisirayawa u bu kpare.

43 Yen tɔɔ te, tɔmba yɔku dabi dabinu kua ma ba nuku dobu kua. Domi Gusunɔ u bu nuku doo bakabu wɛ. Kurɔbu ka bibun tii ba nuku dobu kua ma Yerusalemun di nuku dobu kuuki yi nɔra n toma.

Ye n sɔa yɔku kowobu

ka Lefiban bɔnu

44 Yen tɔɔ te, ba tɔmbu gɔsa bu ka dia kɔsu mi ba ra kɛnu ka dia gbiikinu yi ka sere tia tia ye ba ra Yinni Gusunɔ wɛ ben mɔrun wɔkuru baateren wɔllɔ. Ma ba tɔn be yiire bu dia ni mwɛeri wusun di ni ba koo yɔku kowobu ka Lefiba wɛ nge mɛ

wooda ya gerua. Yudaba ba nuku dobu m̄ yèn s̄ō yāku kowobu ka Lefiba ba wura ben s̄omburu s̄ō,

⁴⁵ ba Yinni Gusun̄n s̄ā yerun wooda m̄m̄ n̄ōwamm̄e ba t̄mbu d̄erasiam̄. M̄ya wom kowobu ka s̄ā yerun k̄nn̄n̄ k̄sobu ba m̄a wooda ye kpuro m̄m̄ n̄ōwamm̄e nge m̄ Dafidi ka win bii Salom̄ō ba gerua.

⁴⁶ Domi yellu Dafidi ka Asafun waati wom kowoba w̄āwa be ba ra siarabun womusu ko Yinni Gusun̄n s̄ō.

⁴⁷ Sorobabeli ka Nεemin waati s̄ō, Isireliba kpuro ba ra wom kowobu ka s̄ā yerun k̄nn̄n̄ k̄sobu ka Lefiba ben d̄ianu w̄ēwa t̄ō baatere. Kpa Lefi be, bu m̄a Aronin bibun bweseru w̄ē ye ya s̄ā begia.

Nεemi u ḡāa dabinu k̄sa

13

¹ Saa ye s̄ō, ba gara woodan tire te M̄wisi u yorua s̄ō Isireliba kpuron wuswaa ma ba deema ba yorua ba n̄e, n̄ n̄ koor̄ Am̄niba ka M̄abuba ba n̄ w̄ā Gusun̄n t̄mbu Isireliban suunu s̄ō.

² Domi M̄abu be, ka Am̄ni be, ba n̄ Isireliba senn̄ō de ka d̄ianu ka nim. Yen biru, ba m̄a Balamu sokusia u Isireliba b̄rusi kpa bu n̄n̄ ḡobi k̄sia. Adama Gusun̄n bes̄en Yinni u b̄ri yi ḡsia domaru.

³ Sanam m̄e ba woodan tire ten gari nua, yera be, Isireliba ba s̄bu kpuro wuna ben suunu s̄ōn di.

⁴ N̄ deema ba raa yāku kowo Eliasibu ḡsa u ka Gusun̄n bes̄en Yinnin s̄ā yerun dia ye ba ḡri ḡrin s̄omburu ko. Eliasibu wi, u s̄āwa Tobiyān dusi.

⁵ Yera u n̄n̄ dii bakaru ḡsia mi ba ra raa k̄nu yi ka turare ka s̄ā yerun dendi yānu ka yāku kowobun d̄ia ni ba ra bu w̄ē ka alikaman b̄nu tia ye ba m̄wa w̄kuru baateren w̄ll̄ō ka tam kpam̄gia ka gum̄gia ka d̄ia ni ba ra Lefiba ka wom kowobu ka k̄nn̄n̄ k̄sobu w̄ē.

⁶ N̄e, Nεemi na n̄ w̄ā Yerusalem̄ō sanam m̄e ye kpuro ya koor̄a. Domi saa ye s̄ō, na ḡsirawa Babilonin sina boko Aatasesin mi. N̄ deema saa ye, win bandun w̄ō t̄na ka yiruse s̄ōra mi.

⁷ W̄ō gen kpeeru s̄ō, sina boko u wura n̄ ḡsirama Yerusalem̄ō. Ye na tunuma, yera

na wa k̄sa ye Eliasibu u kua ye u ka Tobiyān diru w̄ē Yinni Gusun̄n s̄ā yerun yaaraō.

⁸ Ma na wa ya n̄ w̄ā. Ma na Tobiyān yānu kpuro gura na yari t̄ōw̄ō.

⁹ Ma na dera ba dii te d̄erasia. Ma ba Yinni Gusun̄n s̄ā yerun dendi yā ni kpuro wesia mi ka k̄ē ni ka turare ye ba ra d̄ō doke.

¹⁰ Na m̄a nua ma ba ku ra Lefiba ben b̄nu w̄ē. Ma Lefi be, ka wom kowo be ba koo s̄āru ko mi, ba s̄omburu deri, ben baawure u da u w̄ā win tem̄ō.

¹¹ Ma na siri kowobu taare w̄ē na n̄e, mban s̄ōna ba dera ba Yinni Gusun̄n s̄ā yee te deri. Ma na wure na Lefiba ka wom kowo be m̄enna, ma na bu wesia ben s̄ma s̄ō.

¹² Yera Yudaba ba ka ben alikaman b̄nu na ye ba wuna w̄kuru baateren w̄ll̄ō ka tam̄gia ka gum̄gia.

¹³ Ma na dii t̄n̄ mi ba ra d̄ia ni doke yāku kowo Selemia ka tire yoro Sad̄ku ka Pedaya, Lefiban turo n̄mu s̄andia. Ma na bu Hananu, Sakurin bii, Matanian debubu n̄mu s̄andia u bu somi. Domi ba s̄ā naan̄gibu. Beya ba ko n̄ da begibu d̄ia ni b̄nu kue.

¹⁴ Gusun̄n n̄en Yinni, a de a n̄ man yaaye n̄en ye na kua kpuron s̄ō. A ku s̄ambu te duari te na kua ka naan̄e wunen s̄ā yee te ka ten woodaban s̄ō.

¹⁵ Yen waati ye s̄ō, na t̄mbu wa Yudan tem̄ō ba res̄em gamam̄ō t̄ō w̄ērarugiru s̄ō, ma gaba doo b̄kunu duusiam̄ō ma gaba ket̄ekunu tam̄ s̄obim̄ō ka res̄em ka d̄ā marum̄ m̄e ba m̄ō figie ka m̄a s̄munu ganu ba ka naam̄ō Yerusalem̄ō. Ma na bu kir̄ō kua bu ku ḡānu d̄ra t̄ō te.

¹⁶ Tirigii be ba m̄a w̄ā mi, ba ra ka sw̄ēē ka kia dabinu n̄e bu Yudaba ka Yerusalem̄ugibu d̄re sanam w̄ēragim̄ s̄ō.

¹⁷ Ma na Yudan wirugibu taare w̄ē. Na bu bikia na n̄e, mban s̄ōna ba k̄sa m̄ō ba t̄ō w̄ērarugiru disi dokem̄ō.

¹⁸ Nge m̄ya bes̄en sikadoba ba raa kua. Ma Gusun̄n u sun wahala dabinu surema wuu ge s̄ō. Yera ba k̄i bu m̄a win m̄ru seeya bu t̄ō w̄ērarugii te disi doke?

¹⁹ Ma na yiire bu Yerusalem̄un k̄nn̄ōsu ken̄e sanam m̄e s̄ō u dua t̄ō w̄ērarugiru tu sere tore kpa bu ku su ken̄ia ma n̄ kun m̄ō t̄ō w̄ērarugiru ta kpa. Ma na n̄en s̄m̄

kowobu gabu yi yi kɔnnɔ sin mi bu ku ka de sɔmunu ganu nu du tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ.

²⁰ Yera kia bwese bweseƙan dɔrobu ba kpuna wuun biruɔ nge nɔn yiru.

²¹ Ma na bu kirɔ kua na nɛɛ, mban sɔna ba kpuna wuun tɔɔwɔ gb̄ararun biruɔ. Na maa bu sɔɔwa na nɛɛ, b̄a n maa yen bweseru kua, kon bu nɔma doke.

Saa yen dɔma ten di, ba n maa naare tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

²² Ma na Lefiba sɔɔwa na nɛɛ, bu tii dɛerasio kpa bu na bu Yerusalemun kɔnnɔsu kɔsu bu ka tɔɔ wɛrarugii te yi Yinni Gusunɔn sɔ.

Yinni Gusunɔ, yeniban sɔ, a de a n man yaaye. Kpa a man kɔsu wunen durom bakam sɔ.

²³ Waati ye sɔɔ, na Yuuba wa ba kurɔbu sua Asidɔduba ka Mɔabuba ka Amɔniban min di.

²⁴ Ma ben bibu gabu ba Asidɔdugibun barum gerumɔ. Ba n Yudan barum yɛ. Tɔn tuko baruma ba gerumɔ.

²⁵ Na bu taare wɛ, ma na bu b̄rusi. Na ben gabu so, ma na gabun seri wukura. Ma na nɛɛ, bu b̄ruo Yinni Gusunɔn wuswaaɔ bu nɛɛ, ba n maa ben bii wɔndiaba tɔn tukobu kɛmɔ bu sua kurɔbu. Ba n maa derimɔ ben aluwaasiba bu tɔn tukobun bii wɔndiaba sua kurɔbu.

²⁶ Domi yera Salomɔɔ Isireliban sina boko u kua. Sunɔ goo sari wi u ka n̄n weenɛ handunia ye sɔɔ. Gusunɔ u n̄n k̄i. Ma u n̄n kua Isireliba kpuron sunɔ. Adama ka mɛ, kurɔ be ba s̄a bwese tukunu ba n̄n sure durum sɔɔ.

²⁷ Yen sɔ, sa n maa k̄i su nɔ bu nɛɛ, bɛɛya i taare baka yenin bweseru kua i bwese tukunu sɔɔ kurɔbu sua, kpa i ko naane sariba Yinni Gusunɔn mi.

²⁸ Yoyadan bii turo, Eliasibu wi u s̄a ȳaku kowo tɔnweron debubu, wiya u s̄a Sambala Horonigiin biin durɔ. Yen sɔna na n̄n gira nɛn min di.

²⁹ Yinni Gusunɔ, a ku bu duari. Domi ba wunen s̄a yeru disi doke. Ma ba n arukawani yibie ye ȳaku kowobu ka Lefiba ba ka nun b̄kua.

³⁰ Na dera ba ḡa tukunu kpuro wuna ben suunu sɔɔn di. Ma na ȳaku kowo be, ka Lefi ben baawure wesia win s̄amburu sɔɔ. Ma na dera ba wooda ye mɛm nɔɔwa ye ya weenɛ be, ȳaku kowobu bu mɛm nɔɔwa,

³¹ ba maa ȳaku d̄a kasu yen saa sɔɔ ma ba ben d̄a gbiikinu wɛ.

Gusunɔ nɛn Yinni, a de a n man yaaye yeniban sɔ.

ESITɛɛ

Tire te, ta ka Yuuba yā be ba yoru dimo Babiloniɔ. Babilonigibu ka ben wirugii turo Hamani ba kookari kua ba kasu bu bu go. Saa ye sɔɔ, Yuuban bii wəndia goo wi ba mɔ Esitɛɛ, wi u kua Babilonin sunən kurɔ, u bu wɔra.

Tire te sɔɔ, Gusunən yīsiru sari mi. Adama ka mɛ, ta Gusunən dam sɔɔsimɔ ka maa somi te u win tɔmbu kua.

Tire te, ta maa sun sɔɔmɔ nge mɛ Yuuban tɔɔ baka te ba mɔ Purimu ta ka torua.

Tire ten kpunaa

1. Esitɛɛ u sina bokon kurɔ Fasiti kəsire kua, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Hamani u murafitiru mɔ bu ka Yuuba go, wiru 3n di sere wiru 5.
3. Ba Hamani go, wiru 6n di sere wiru 7.
4. Yuuba ba ben yiberɛba kamia, wiru 8n di sere wiru 10.

Sina boko u tɔmbu dim soka

¹ Gari yini yi koorawa sina boko wi ba mɔ Asuresin waati sɔɔ. U bandu diiwa tem mɛ ba mɔ Endiɔ n ka girari Etiopiɔ. Tem mɛ kpuro mu sɔɔawa beri wunaa teeru ka nɔɔba yiru.

²⁻³ Win bandun wɔɔ itase sɔɔ, sɔɔ teeru u sɔ win sina gɔna sɔɔ ben wuu maroɔ ge ba mɔ Susi. Yera u win sina asakpɔbu tɔɔ baka dim soka ka win sɔm kowobu ka Mɛdiba ka Pɛɛsin tabu sinambu ka sere beri yi kpuron wirugibu. Be kpurowa ba mɛnna mi.

⁴ Ma u win dukia ye ya win yiiko ka win bandun kpāaru sɔɔsimɔ yara u tən be sɔɔsi. U ye kuawa n ka kua suru nɔɔba tia.

⁵ Yen biru, u tɔmbu kpuro be ba mɛnne Susi mi, tɔɔ baka dim soka, gobigibu ka sɔarobu. Ma ba tɔɔ baka te di sere sɔɔ nɔɔba yiru sina kpaarun yaaraɔ.

⁶ Ma ba beku damginu sɔre sɔre taabu sii ganduginu sɔɔ ka wɛɛ wunəmgii yi ba gbinisi gbereba sɔɔ be ba kua ka kpee gobiginu. Ma ba kita wuraginu ka sii geesuginu yi yi mi. Ma ba dii ten tem sɔma kua ka kpee gobiginu, gam kpee swāanu, gam kpee kpikinu, gam kpee sɔɔ tiroso, gam maa kpee wɔkunu.

⁷ Tɔɔ baka ten tam nəri yi sɔɔawa nəri bwese bweseka yi ba kua ka wura. Ma tam mu sweenɛ baama sina bokon nuku tian sɔ.

⁸ Adama ba n̄ goo tilasi kue u ka mu nɔ. Domi sina boko u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, bu baawure derio u ko nge mɛ u kī.

⁹ Saa ye sɔɔ, sina bokon kurɔ wi ba sokumɔ Fasiti u maa tən kurɔbu tɔɔ baka dim soka Asuresin sina kpaarun sɔɔwɔ.

Sina boko

u win kurɔ Fasiti yina

¹⁰ Sina bokon tɔɔ bakarun sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, u wāa nuku dobu sɔɔ, yɛn sɔ u tam nɔra. Yera u win tiin sɔm kowobu nɔɔba yiru beni soka, Mɛhumani ka Bisita ka Haabona ka Bigita ka Abagata ka Setaa ka Kaakasi.

¹¹ Ma u bu gɔra bu da bu win kurɔ Fasiti sokuma kpa u na u n win sina yānu doke. Domi u kī win sina asakpɔbu ka sere tən be ba wāa mi kpuro bu wa ma win kurɔ u sɔa kurɔ burɔ. Ka geema kurɔ wi, kurɔ burən tiiwa.

¹² Yera tən be, ba da ba kurɔ wi deema. Ma ba n̄n sɔɔwa ma sina boko u n̄n soku. Adama u yina u na. Ye sina boko u nua mɛ, yera win mɔru ya seewa.

¹³ Ma u win bwisi kɛɔbu bikia nge mɛ n weenɛ u kurɔ wi kua. Domi bera ba ra win gari kpuro wunanɛ yɛn sɔ ba tem mɛn woodaba yɛ.

¹⁴ Be sɔɔ, be u ra ka wesianɛ kiri kiri ben yīsa wee, Kaasena ka Setaa ka Adimata ka Taasisi ka Mɛɛsi ka Maasena ka Mɛmukani. Ba sɔɔawa mi sina bibu nɔɔba yiru, Pɛɛsi ka Mɛdin tem sɔɔ. Bera sina boko u maa naanɛ sɔa. Beya ba wāa win bandun aye bakanu sɔɔ ni nu kpuro kere.

¹⁵ Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, wee na gɔra bu nɛn kurɔ Fasiti sokuma. Adama u yina u na. Sɛeyasia birà wooda ya yi su n̄n ko.

¹⁶ Ma Mɛmukani u sina boko ka win bwisi kɛɔ be wisa u nɛɛ, wunen kurɔ Fasiti wi, u tora n kpā. N n̄ mɔ wunɛ sina boko tənawa u torari. Ka maa wirugibun tiiwa u torari ka sere maa tem mɛn tən durɔbu kpuro.

¹⁷ Domi tən kurɔbu kpuro bā n nua ye Fasiti u kua, ba koo sewa bu ben durɔbu gem. Ba n̄ maa bu mɛm nɔɔwammɛ. Kpa bu ka tii yina bu nɛɛ, ye sina boko u raa win kurɔ Fasiti sokusia u na ro?

¹⁸ Mɛya maa bɛsɛ wirugibu, bɛsɛn kurɔbu ba koo nɔ ye sina bokon kurɔ u kua. Kpa bu se bu sun gari wisi ka gendu. Kpa gen te, tu bɛsɛn mɔru seeya.

¹⁹ N n mɛn na, sina boko, à n wuran na, a de bu wooda yara ye ya Fasiti yinarimɔ u maa na wunen wuswaaɔ kpa a kurɔ goo kɔsire ko wi u nùn kere. Wooda ye, ya ko n wāawa bɛsɛ Pɛsiba ka Mɛdiban woodaba sɔɔ ye ba ñ kpɛ bu go.

²⁰ Sanam mɛ ba koo wooda ye nɔ wunen tem bakam mɛ kpuro sɔɔ, tɔn kurɔ baawure u koo win durɔ mɛm nɔɔwawa, baa ñ n mɛren na durɔ wi, u s̄aa.

²¹ Ma gari yi, yi sina boko ka win tem wirugibu dore. Ma u ka yi s̄amburu kua.

²² U dera ba tirenu m̄arisia win tem beri berika kpuro sɔɔ. Ba tire ni yoruawa ka baawuren barum mɛ ba gerumɔ win tem sɔɔ. Wee ye tire ni, nu gerumɔ. Nu nɛɛ, n weenɛ tɔn durɔ wi u kurɔ sue kpuro u n s̄aa win yenu ȳero kpa ba n da win barum gere yenu ge sɔɔ.

Esitɛɛ u kua sina bokon kurɔ

2

¹ Amɛn biru, Asuresin m̄aru ya sure. Ma u bwisika ye Fasiti u kua ka wooda ye ba yi win s̄ɔ.

² Yera sina bokon tiin s̄am kowobu ba nùn s̄ɔɔwa ba nɛɛ, sina boko, a de bu wɔndia be ba ñ durɔ ȳɛ kasu kpa ba n s̄aa kurɔ burabun tii.

³ Yen s̄ɔ, a t̄ambu ḡasio wunen tem beri berika kpuro sɔɔ bu wɔndia kurɔ burabu kasuma be ba ñ durɔ ȳɛ. Kpa bu ka bu na Susiɔ wunen kurɔbun wāa yerɔ. Miya Hege wi u ra wunen kurɔbu k̄osu u koo bu n̄ari kpa u bu tim w̄ɛ bu ka ben wasi s̄amɛ.

⁴ Saa ye sɔɔ, wɔndia wi u koo wunɛ sina boko w̄ere, wiya u koo Fasiti k̄osire ko.

Ma gari yi, yi ka sina boko naawa. Ma u yi wura.

⁵ N deema Yuu goo wāa Susi wuu b̄akɔ ge sɔɔ. Win ȳisira Maadose. U s̄aawa Yairin bii, Benyamɛn bweseru sɔɔ. Win sikadobara Simeɪ ka Kisi.

⁶ Nebukanɛsaawa u Maadose wi yoru mwaama ka win temgibu gabu Yerusalemun di ka ben sina boko Yekonia sannu.

⁷ Maadose wi, u win baan tundo turosin bii wɔndia goo neni. Domi win m̄awɔbu

ba gu. Bii win ȳisira Hadasa wi ba maa m̄ɔ Esitɛɛ. Wɔndia wi, kurɔ burɔn tiwa.

⁸ Sanam mɛ ba wooda ye yara, wɔndia dabira ta m̄enna Susiɔ. Esitɛɛ u wāa be sɔɔ. Ma Hege wi u ra sina bokon kurɔbu k̄osu u ka be kpuro da tɔn kurɔbun wāa yerɔ u bu n̄arimɔ.

⁹ Esitɛɛ u Hege w̄ere ma u ka nùn n̄onu geu m̄era u nùn tim w̄ɛ fuuku mɛ u koo ka wasi s̄amɛ ka maa d̄ia ni u ko n da di. Ma u nùn wɔndia n̄ɔba yiru kasua sina kpaarun s̄am kowobu sɔɔ. Yen biru, u nùn dii te ta buram bo w̄ɛ tɔn kurɔbun wāa yeru mi.

¹⁰ Adama Esitɛɛ kun gerua ma u s̄aa Yuu. Domi Maadose u nùn ye yinari.

¹¹ Mɛya Maadosen tii u ra n daamɔ tɔn kurɔ ben wāa yerun k̄ann̄wɔ u ka Esitɛɛn alafia bikia kpa u n maa ka ȳɛ ye ba nùn kuammɛ.

¹² Wɔndia be kpuro ba koo wasin burarun tim kowa w̄ɔɔ tia tɔn kurɔbun wāa yeru mi. Suru n̄ɔba tia sɔɔ, ba koo bu gum mɛ ba ra soku miru sawa. Suru n̄ɔba tia ye ya maa tie sɔɔ, kpa bu bu gum turaregum sawa ka maa tim gam wasin burarun s̄ɔ. Yeniban biru, wɔndia ben baawure u ko n t̄ɔru m̄ɔ t̄ɛ sɔɔ u koo yari u da u sina boko Asuresi deema.

¹³ D̄oma te ȳero u koo yari ben wāa yee ten min di u ka da sina bokon mi, ba ra nùn w̄ewa ye u k̄i.

¹⁴ W̄ɔkuru kpa u da sina bokon mi. Bururu yam s̄areru kpa Sasigasi, sina bokon tɔn kurɔbun k̄oso u ka nùn da diru garu sɔɔ. Saa ye sɔɔ, kurɔ wi, u ñ maa wee sina bokon mi, ma n kun m̄ɔ sina bokon tiwa u nùn sokusia ka win ȳisiru.

¹⁵ Ye n Esitɛɛ Abisailin bii wi Maadose u nenua girari u ka da sina bokon mi, u ñ ḡaanu ganu bikie ma n kun m̄ɔ ye Hege sina bokon kurɔbun k̄oso wi, u nùn s̄ɔɔwa u ka da. Be ba ka Esitɛɛ yinna kpuro, ba ra ka nùn n̄onu geu m̄eriwa.

¹⁶ Asuresin bandun w̄ɔɔ n̄ɔba yiruse sɔɔ, yen suru w̄akuruse wi ba m̄ɔ Tebesi, yera ba ka Esitɛɛ da win mi.

¹⁷ Ye ba tura mi, yera sina boko u Esitɛɛ k̄ia n kere kurɔ be u waare kpuro. Wɔndia be kpuro sɔɔ, Esitɛɛwa u ka n̄onu geu m̄era. Yen biru, u Esitɛɛ sina furɔ dokea. Ma u nùn kua Fasitin k̄osire.

¹⁸ Ma sina boko u win bwisi k̄ɔɔbu ka win s̄am kowobu ka win sina asakp̄abu t̄ɔɔ baka

dim soka Esitɛɛn sɔ̄. Ma u win tem tɔ̄mbu kpuro wɛ̄rabu wɛ̄ dɔ̄ma te. Ma u bu kɛ̄nu bɔ̄nu kua ka nuku tia.

¹⁹ Sanam mɛ̄ ba maa wɔ̄ndiaba mɛ̄nna nɔ̄n yiruse, Maadose u sɔ̄a sina kpaarun wirugii turo.

²⁰ Saa ye sɔ̄ɔ, Esitɛɛ kun tii sɔ̄ɔsi ma u sɔ̄a Yuu. Domi u Maadose mɛ̄m nɔ̄ɔwa nge mɛ̄ u ra raa ko sanam mɛ̄ u wɔ̄a win mi.

Maadose

u sina bokon wɔ̄aru wɔ̄ra

²¹ Sɔ̄ɔ teeru ye Maadose u win sɔ̄mburu mɔ̄ sina kpaarɔ, Bigitani ka Teresi be ba sɔ̄a sina bokon kɔ̄nnɔ̄n kɔ̄sobu ba ka sina boko mɔ̄ru kua sere ba kɔ̄ bu nɔ̄n go.

²² Yera Maadose u gari yi nua. Ma u da u ye Esitɛɛ sɔ̄ɔwa. Ma Esitɛɛn tii u maa da u sina boko sɔ̄ɔwa ka Maadosen yɔ̄siru.

²³ Yera ba gari yin gem kasu ba deema geema. Ma ba dɔ̄a nɔ̄ɔ sɛ̄m kua ba ka bu sɔ̄ka ba suasia wɔ̄llɔ. Ma ba gari yi yorua ben tem garin tireru sɔ̄ɔ sina bokon nɔ̄ni biru.

Hamani ka Maadose ba n̄ do

3

¹ Yeniban biru, Asuresi u Hamɛdatan bii wi u sɔ̄a Agagin bweseru wɔ̄lle sua. Ma u nɔ̄n kua yiruse win bandu sɔ̄ɔ.

² Sina kpaarun sɔ̄m kowobu kpuro ba ra Hamani kpunɛwa, domi sina bokowa u yen wooda ye wɛ̄. Maadose turowa u yina u nɔ̄n kpuna.

³ Yera sina bokon sɔ̄m kowo be ba tie ba ra nɔ̄n bikie bu nɛɛ, mban sɔ̄na a ku ra ka sina bokon wooda mɛ̄m nɔ̄ɔwɛ.

⁴ Tɔ̄ɔ baaterewa ba ra nɔ̄n bikie mɛ̄sum. Adama Maadose u ku ra bu wisi. U ra gesi bu wisiwa u nɛɛ, nɛ Yuuwa. Yera ba da ba ye Hamani sɔ̄ɔwa bu ka wa Maadose ù n ko n mɔ̄ mɛ̄ u n dɔ̄ɔ.

⁵ Yera Hamanin tii u wa Maadose u yina u nɔ̄n kpuna. Ma u mɔ̄ru besira too.

⁶ Mɛ̄ya ba maa nɔ̄n sɔ̄ɔwa ma Maadose u sɔ̄awa Yuu. Yera Hamani u bwisika win tii sɔ̄ɔ u nɛɛ, n̄ n mɛ̄n na, Maadose tɔ̄nan gɔ̄ɔ kun tura sere u Yuuban bweseru kpuro go be ba wɔ̄a Asuresin tem mɛ̄ kpuro sɔ̄ɔ.

⁷ Asuresin bandun wɔ̄ɔ wɔ̄kura yirusen suru gbiikoo wi ba mɔ̄ Nisɔ̄a sɔ̄ra ba gɔ̄anu kɔ̄ ni ba sokumɔ̄ purimu bu ka suru ka win tɔ̄ru wa tɛ̄ sɔ̄ɔ ba koo Yuuba go. Ma ya suru wɔ̄kura yiruse wi ba mɔ̄ Adari gɔ̄sa.

Hamani u Yuuban

kpeerasiabun sɔ̄aru mɔ̄

⁸ Hamani u sina boko sɔ̄ɔwa u nɛɛ, yinni, bweseru gara wɔ̄a tɛ̄n tɔ̄mba yarinɛ baama wunɛn tem mɛ̄ kpuro sɔ̄ɔ, ba tii mɛ̄nɛ nɛ̄nɛm, ben komara maa sɔ̄awa nɛ̄nɛm. Yen biru ba ku ra wunɛn woodaba mɛ̄m nɔ̄ɔwɛ. A n bu deri sɛ̄ɛ, ya n̄ nun arufaani gaa kuammɛ.

⁹ A n wuran na, a de bu wooda yara kpa bu yore bu tɔ̄n ben bweseru go. Saa ye sɔ̄ɔ, kon sii geesun tɔ̄nnu gooba wunɔ̄bu (300) sua n wunɛn tem sɔ̄m kowobu wɛ̄ bu doke wunɛ sina bokon arumani sɔ̄ɔ.

¹⁰ Yera sina boko u win taabu wuna u Hamani Yuuban yibɛɛ wi wɛ̄.

¹¹ Ma u nɛɛ, a wunɛn gobi nɛ̄nuɔ adama kon nun Yuuba deria kpa a ka bu ko mɛ̄ a kɔ̄.

¹² Suru gbiikoon sɔ̄ɔ wɔ̄kura itase sɔ̄ɔ, ba sina bokon tire yorobu sokusia. Tire yoro be, ba tirenu yorua nge mɛ̄ Hamani u gerua. Ma ba nu mɔ̄risia sina bokon tem wirugibun mi ka win sina asakpɔ̄bun mi ka win tem beri berikan wirugibun mi ka bweseru baateren wirugiin mi. Ba nu yoruawa ka barum baamɛre mɛ̄ mu wɔ̄a tem mɛ̄ sɔ̄ɔ. Ma ba tire ni nɔ̄ma doke ka sina boko Asuresin yɔ̄siru ka win taabun yɔ̄reru.

¹³ Ma ba tɔ̄mbu gɔ̄ra gɔ̄ra ka tire ni, tem mɛ̄n beri berika kpuro sɔ̄ɔ bu ka Yuuba kpuro kpeerasia sɔ̄ɔ teeru, aluwaasiba ka dɔ̄rɔ tɔ̄kɔ̄nu ka bibu ka tɔ̄n kurɔ̄bu. Kpa bu ben arumani kpuro kam koosia. Ba koo ye kowa suru wɔ̄kura yirusen sɔ̄ɔ wɔ̄kura itase sɔ̄ɔ, suru wi ba mɔ̄ Adari.

¹⁴ Bera mi ba tire te wa kpuro, ba koo ten gari garisawa wooda, kpa bu de tɔ̄mbu kpuro ba n yɛ̄ ba n ka yen sɔ̄aru sɔ̄a sere tɔ̄ɔ te, tu ka tunuma.

¹⁵ Ma sina boko u sɔ̄mɔ̄ be wooda wɛ̄ ba doona fuuku. Ma ba wooda ye kpara Susiɔ̄, wuu bɔ̄kɔ̄ gen mi. Saa ye sɔ̄ɔ wuu gen tɔ̄mbu ba wɔ̄a biti sɔ̄ɔ, saa ye sɔ̄ra sina boko ka Hamani ba sɔ̄ ba ben tam nɔ̄rumɔ̄.

Maadose

u Esitɛɛ somiru kanamɔ̄

4

¹ Ye Maadose u nua ye ya kooramɔ̄, yera u win yaberu nɛ̄nuɔ u karana. Ma u saaki

sebuɔ u torom wisi wirɔ nuku sankirarun sɔ. Yen biru, u da wuu suunu sɔɔ, u nuku sankirarun kuuki mɔ ka dam.

² Ma u da sere sina bokon kɔnnɔwɔ, baa mɛ ba ra yinɛ wi u saaki sebuɔ u da mi.

³ Tem mɛ kpuro sɔɔ, mi Yuuba ba sina bokon wooda yen gari nua, ba ra nuki sankirewa. Kpa bu nɔɔ bɔke, ba n weeweenu mɔ ba n sumɔ. Ben gabu ba n kpɪ ba n saaki sebuɔ, ba n torom wisi wirɔ nuku sankira ten sɔ.

⁴ Esitɛɛn sɔm kowobu ba na ba nɔn ye sɔɔwa. Ma u nanda gem gem. Ma u ka yɔnu gɔra bu Maadose sebusia kpa u win saaki ye pota. Adama Maadose u yina.

⁵ Yera Esitɛɛ u Hataki win sɔm kowo turo wi sina boko u nɔn deria gɔra Maadosen mi, u nɔn bikia ye n nɔn mɔ. Mban sɔna u mɔ mɛ.

⁶ Ma Hataki u seewa u da Maadosen mi, sina bokon kɔnnɔwɔ.

⁷ Yera Maadose u nɔn sɔɔwa kpuro ye ya koorɔ, ka gobi yi Hamani u koo doke sina bokon arumani beru yerɔ bɔ n Yuuba go ba kpa.

⁸ Ma u maa nɔn sina bokon wooda ye ya gerumɔ bu Yuuba gon tireru wɛ, te ba yara Susiɔ. Ma u nɔn kana u Esitɛɛ ye kpuro sɔ. Kpa u be da u sina boko suuru kana u ka Yuuban bweseru deri.

⁹ Ma Hataki u da u ye kpuro Esitɛɛ sɔɔwa.

¹⁰ Yera Esitɛɛ u maa nɔn gɔra Maadose win mi.

¹¹ U nɛɛ, sina bokon sɔm kowobu kpuro ka bwese ni nu wɔa tem mini, nu yɛ ma wi u da sina bokon mi, u kun yɛro soka, ba ra yɛro gowa nge mɛ wooda ya gerua. Adama sina bokon tii u n nɔn win sina dɛki wuragia tii, ba n nɔn goomɔ. Wee tɛ, nɛn sɔɔ tɛna mi, ye sina boko kun ka man sokure.

¹² Sanam mɛ ba ka Esitɛɛn gari yi Maadose daawa,

¹³ yera Maadose u gɔra bu nɔn sɔ bu nɛɛ, u kun tamaa wi turowa u koo kisira Yuuban wahala yen di yɛn sɔ u wɔa sina kpaarɔ.

¹⁴ U n mari, u n win tɔmbu somi tɛ, ba koo somiru wa gam di, kpa bu faaba wa. Adama wi, ka win tundon yɛnugibu, ba koo gbiwa. Sɔrɔkudo yen sɔna ba nɔn kua sina bokon kurɔ.

¹⁵ Yera Esitɛɛ u maa gɔra Maadosen mi u nɛɛ,

¹⁶ u doo u Yuuba kpuro mɛna be ba wɔa Susi mi, kpa bu nɔɔ bɔke win sɔ, sɔɔ sɔɔ ita ka wɔkuru ita, bu ku dɪanu di, bu ku maa nim nɔ. Wi ka maa win sɔm kowobu ba koo maa ko mɛsum. Yen biru, kpa u da sina bokon mi, baa mɛ wooda ya mɛ yina. U n koo gbin na, kpa u gbi.

¹⁷ Yera Maadose u da u kua kpuro nge mɛ Esitɛɛ u nɔn sɔɔwa u ko.

Esitɛɛ u da sina bokon mi

5

¹ Nɔɔ bɔku ten sɔɔ itase, yera Esitɛɛ u win sina yɔnu sebuɔ. Ma u da sina kpaarɔ. Ye u dua ten sɔɔwɔ, u deema sina boko u sɔ win sina kitarɔ u kɔnnɔ mɛera.

² Sanam mɛ u Esitɛɛ wa u yɔ win yɛnu ge sɔɔ, yera u ka nɔn nɔnu geu mɛera. Ma u nɔn win sina dɛka tii ye ba kua ka wura. Ma Esitɛɛ u susi u dɛka yen sɛru baba.

³ Ma sina boko u nɔn bikia u nɛɛ, Esitɛɛ, mban sanuma a mɔ. A man sɔɔwɔ ye a kɪ n nun kua. Na sɔɔru kpa n ka nun kpuro wɛ, baa n n nɛn tem bɔnun na.

⁴ Ma Esitɛɛ u nɛɛ, yinni, à n ka man nɔnu geu mɛeran na, na kɪwa wunɛ ka Hamani i na nɛn mi. Domi na tɔɔ baka dim sɔɔru kua mi, bɛɛn sɔ.

⁵ Yera sina boko u gɔra bu Hamani sokuma fuuku bu ka da Esitɛɛn mi. Ye Hamani u na, yera be yiru ye kpuro ba da ba tɔɔ baka dim mɛ di.

⁶ Sanam mɛ ba tam nɔrumɔ, yera sina boko u Esitɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, mba a kɪ a man kana. Na sɔɔru kpa n ka nun kua ye a kɪ baa n n nɛn tem bɔnun na, kon nun wɛ.

⁷ Ma Esitɛɛ u wisa u nɛɛ, yinni, wee ye na kɪ a man kua.

⁸ A n ka man nɔnu geu mɛera, ma a sɔɔru sɔa a ka man kua ye na kɪ, kon maa tɔɔ baka dim sɔɔru ko sia, kpa i wurama wunɛ ka Hamani i di. Saa ye sɔɔra kon nun sɔ ye na kɪ.

Hamani u kɪ u Maadose go

⁹ Yen tɔɔ te, Hamani u yara Esitɛɛn yɛnun di ka nuku dobu. Adama ye u tura kɔnnɔwɔ, u wa Maadose kun seewe u nɔn bɛɛɛɛ wɛ. Ma u mɔru bɛsira gem gem.

¹⁰ Adama u tii nɛnua u da yɛnuɔ. Yera u win bɔrɔba ka win kurɔ Serɛsi sokusia.

¹¹ Ma u tii sua gari gerua tɔn be kpuron wuswaaɔ, win dukia baka ka win bii tɔn

durɔ dabi te u maran sɔ ka sere girima ye sina boko u nùn doke u ka nùn kua win sina asakpɔbu kpuron wirugii.

¹² Yera u nɛɛ, nɛ turowa Esitɛɛ, sina bokon kurɔ u soka n ka sina boko yɔsiri tɔɔ baka dim mɛ u sɔɔru kuan sɔ. Nɛ turo wiya u maa nɛɛ, n sina boko yɔsirima sia su ka kpam di win mi.

¹³ Adama yeniba kpuro ya n ko n man sãa gãanu nà n Maadose Yuu wi waamɔ u wãa sina kpaa kɔnnɔ mi.

¹⁴ Yera win bɔrɔ be, ka win kurɔ wi, ba nùn bwisi kã ba nɛɛ, a doo a dãru garu gira tɛn gunum mu sãa gɔm soonu weeraakuru kpa a sina boko kana bu Maadose saku bu sãarusia mi. Saa ye sɔɔ, kaa kpĩ a tɔɔ baka dim mɛ di ka nuku dobu.

Yera gari yi, yi Hamani dore. Ma u dera ba dãa te sɔɔru kua.

Sina boko

u Maadose walle sua

6

¹ Yen wɔku te, sina boko u kpama u dweeya. Yera u nɛɛ, bu nùn ben tem garin tirenu tama. Tire ni sɔɔra ba ra yore ye n kora kpuro ben tem sɔɔ. Ma ba ka nùn tire ni naawa ba nùn garia.

² Ma ba girari mi sina bokon sɔm kowobu Bigitani ka Teresi ba raa nɔɔ tia kua bu ka sina boko go. Ma Maadose u ye sina boko dɔmɛya.

³ Yera sina boko u bikia u nɛɛ, ba sere Maadose walle sua gari yin sɔ?

Ma sɔm kowo be, ba wisa ba nɛɛ, aawo, ba n nùn gãanu kue.

⁴ Sina boko u bikia u nɛɛ, wara u wãa sina kpaaru mi.

N deema saa yera Hamani u duumam sisi u ka sina boko kana u Maadose sãarusia dãa ye u sɔɔru kuan wallo.

⁵ Yera sina bokon sɔm kowo be, ba nùn wisa ba nɛɛ, Hamaniwa u wãa mi.

Ma sina boko u nɛɛ, u duuma.

⁶ Yera Hamani u dua. Ma sina boko u nùn bikia u nɛɛ, amɔna kon yɛro kua wi na kĩ n walle sua.

Yera Hamani u tii sɔɔwa u nɛɛ, wara sina boko u koo maa walle sua n kere nɛ. Ma u wisa u nɛɛ,

⁷ yinni, à n kĩ a goo walle sua,

⁸ a de bu wunen tiin yaberu sua ka wunen tiin duma ye ba sina furɔ dokea wirɔ.

⁹ Kpa a de wunen sɔm kowo damgii turo u durɔ wi sina yãa ni sebusia kpa u nùn yɔɔsia wunen duman wallo. Kpa u ka nùn da wuu suunuɔ u n gerumɔ u n mɔ, wee nge mɛ sina boko u ra yɛro kue wi u walle sua.

¹⁰ Yera sina boko u Hamani sɔɔwa u nɛɛ, tɛ, a seewo a yãa ni ka duma ye sua kpa a Yuu wi kua nge mɛ a gerua mi. Baa yen gãa piibu a ku ra duari. U wãa sina kpaa kɔnnɔwɔ u sɔmburu mɔ mi.

¹¹ Ye Hamani u da u yãa ni suama ka duma ye, yera u nu Maadose sebusia. Ma u nùn yɔɔsia duma yen wallo u ka nùn da wuu suunuɔ u gerumɔ u mɔ, wee nge mɛ sina boko u ra yɛro kue wi u walle sua.

¹² Yen biru, Maadose u gɔsira u wura sina kpaa kɔnnɔ mi. Ma Hamani u maa doona fuuku win yenuɔ, u tuke sekurun sɔ.

¹³ Ye u tura mi, u ye kpuro win kurɔ Seresi ka win bɔrɔba saaria. Ma ba nùn bwisi kã ba nɛɛ, Maadose wi, Yuuwa. Ma win wuswaaɔra ba nun sekuru doken torua mɛ, a n yɛ ma kaa n kaaramɔwa a n dɔɔ.

¹⁴ Sanam mɛ ba gari gerumɔ ba n kpa, yera sina bokon sɔmɔbu ba tunuma, ma ba yande Hamani sua ba ka da Esitɛɛn tɔɔ baka dii yerɔ.

Hamaniin gɔɔ

7

¹ Yera sina boko ka Hamani ba Esitɛɛn tɔɔ baka dim mɛ da nɔn yiruse.

² Ye ba dim kpa ba tam nɔrumɔ, yera sina boko u maa Esitɛɛ bikia u nɛɛ, mba a kĩ a man kana. Na sɔɔru sãa n ka nun kpuro kua ye a kĩ. Kon mam nun nen tem bɔnu wɛ.

³ Ma Esitɛɛ u nɛɛ, yinni, à n ka man nɔnu geu mɛɛran na, ma n nun wɛre, wee ye na nun kanamɔ. A ku de bu nɛ ka nen bweseru go.

⁴ Domi ba sun dɔrawa bu ka sun sakiri bu kpeerasia wɔnwɔndu sariru sɔɔ. N n yorun na ba sun kpɛɛ, kon daa nen nɔɔ mariwa domi ta n tura n ka nun baasi.

⁵ Yera sina boko Asuresi u Esitɛɛ bikia u nɛɛ, wara u nia yen bweseru kua.

⁶ Esitɛɛ u wisa u nɛɛ, besen yiberɛ wi u sun nɔni sɔɔmɔ, wiya Hamani tɔn kãso wini.

Yera Hamani u nanda sina boko ka Esitɛɛn wuswaaɔ.

⁷ Ma sina boko u seewa u yara ka m̄aru u da win sina kpaarun yaaraa. Saa yera Hamani u tuba ma sina boko u s̄aru kpawa u ka n̄n go. Yera u Esitɛɛ suuru kana u n̄n faaba ko.

⁸ Ma u tii ȳosu u w̄orumami Esitɛɛ u s̄o. Saa yera sina boko u wurama ma u dua mi ba t̄o bakaru dim̄o. Yera u Hamani bikia u n̄ɛɛ, a k̄i a maa Esitɛɛ gabawa n̄n wuswaaɔ sina kpaaru mini?

U ka gari yi gere u kpe, yera win s̄om kowobu ba Hamanin wuswaaɔ b̄okua.

⁹ Yera s̄om kowo ben turo wi ba m̄o Haabona u sina boko s̄owa u n̄ɛɛ, yinni, Hamanin tii u d̄aru garu s̄aru kua t̄e s̄o u koo raa Maadose s̄oku u bw̄e wi u nun gari d̄ameya a ka faaba wa mi. D̄aa te, ta gire mi, win dirun wuswaaɔ. Ten gunum mu s̄awa ḡom soonu weeraakuru.

Yera sina boko u wooda w̄e u n̄ɛɛ, bu Hamani s̄okuo bu bw̄e d̄aa te s̄o.

¹⁰ Ma ba Hamani sua ba ka da ba bw̄e d̄aa ten w̄allo, te u raa s̄aru kua Maadosen s̄o. Saa yera sina bokon m̄aru ya sure.

8

¹ Yen t̄o te s̄o, sina boko Asuresi u Hamani Yuuban yiberɛ win dukia kpuro sua u Esitɛɛ w̄e. Ma Esitɛɛ u n̄n s̄owa ma Maadose u s̄awa win dusi.

² Yera sina boko u Maadose sokusia ma u win sina taabu sua ge u Hamani mwaari u n̄n w̄e. Yen biru, Esitɛɛ u Hamanin dukia ye Maadose n̄ma beria.

Sina boko u wooda yara

Yuuban arufaanin s̄o

³ Yen biru, Esitɛɛ u kpuna sina bokon wuswaaɔ ka sw̄i ma u n̄n suuru kana u ka himba k̄sa ye yinasia ye Hamani Agagigii u raa yi Yuuban s̄o.

⁴ Ma sina boko u Esitɛɛ win sina deka t̄i ye ba kua ka wura. Yera Esitɛɛ u seewa u ȳra win wuswaaɔ.

⁵ Ma u n̄n s̄owa u n̄ɛɛ, yinni, n̄ n nun w̄eren na, à n ka man n̄nu geu m̄eran na, na k̄i a wooda ye yinasia ye Hamani Agagigii Hamɛdatan bii wi, u yara u n̄ɛɛ, bu Yuuba kpeerasio be ba w̄aa tem m̄e s̄o. Kpa a de bu ye kpara.

⁶ Domi na n̄ kp̄e na n s̄o kpa na n waam̄o ba n̄n bweseru n̄ni s̄om̄o ba goom̄o.

⁷ Yera sina boko Asuresi u Esitɛɛ ka Maadose wisa u n̄ɛɛ, i swaa dakio i n̄o. Wee na dera ba Hamani s̄oka d̄aa s̄o ba bw̄e ȳen s̄o u kasu bu Yuuba go. Ma na maa wune Esitɛɛ win dukia kpuro w̄e.

⁸ Yen s̄o t̄e, i yoruo ka n̄n ȳisuru ye ya koo Yuuba arufaani kua. Kpa i ye n̄e sina bokon ȳireru koosi. Domi ye ba yorua ka sina bokon ȳisuru ma ba ye win ȳireru koosi, ba n̄ maa kp̄e bu ye ḡosia.

⁹ W̄on suru itase wi ba m̄o Sif̄aa, win s̄o ȳenda itase s̄o, yera ba sina bokon tire yorobu sokusiam̄a, ma Maadose u bu wooda w̄e bu Yuuba tirenu kua ka sina bokon sina asakp̄abu ka win tem wirugibu ka sere wirugii be ba w̄aa bera wunaa teeru ka n̄oba yiru ye s̄o, saa Endin di n ka girari Etiopīo. Ma ba tire ni kua ka Yuuban barum ka sere maa barum m̄e mu w̄aa tem m̄e kpuro s̄o.

¹⁰ Ba nu yorua ka sina bokon ȳisuru, ma ba nu ȳireru koosi ka win taabu. Saa ye s̄ora sina bokon maas̄abu ba seewa ba ka nu da baama.

¹¹ Wee ye tire ni, nu gerum̄o. Nu n̄ɛɛ, sina boko u Yuuba wooda w̄e u n̄ɛɛ, wuu mi ba gesi w̄aa kpuro bu menn̄o bu ka ben w̄aru w̄ra kpa bu bwese te ta bu w̄ari kpeerasia sere ka ten kur̄abu ka bib̄o. Kpa bu ten dukia gura.

¹² Baawurewa u koo wooda ye m̄em n̄owa Asuresin tem kpuro s̄o, suru w̄kura yirusen s̄o w̄kura itase s̄o. Suru wiya ba m̄o Adari. T̄o tera ba raa yi bu ka Yuuba go.

¹³ Bera mi tire te, ta gesi tura, ba koo ten gari garisiwa wooda kpa bu de t̄ambu kpuro ba n ye ȳe. Kpa Yuuba ba n s̄aru s̄aa bu ka ben yiberɛba m̄aru k̄sia t̄o te s̄o.

¹⁴ Ye sina boko u win maas̄abu wooda ye w̄e yera ba ben dumi ȳowa ba da fuuku ma ba yen gari kpara tem m̄e kpuro s̄o. Ba maa ye kpara Susio.

¹⁵ Saa ye s̄ora Maadose u yara sina kpaarun di u da wuu s̄o u sina ȳanu sebua ni nu n̄ni gaaduragii ka n̄ni kpiki m̄o ka yabe bakaru n̄ni sw̄egiru ka maa sina fur̄o wuragu. Ma w̄kinu yiba Susi ye s̄o taki ka nuku dobu kuukin s̄o.

¹⁶ Yen d̄ama te, Yuuba ba nuku dobu m̄o too, ba kuuki m̄o, ba ȳokum̄o.

17 Bera mi ba gesi wāa kpuro ba ka wooda ye nua, ba nuku dobu kuawa too, ba t̄ɔɔ baka dim sokuna. Ma t̄ɔɔn dabinu ba tii ḡɔsia Yuu ȳɛn s̄ɔ ba Yuuba nasie.

Yuuba

ba ben yiberɛba m̄aru k̄asie

9

1 Suru w̄akura yirusen s̄ɔɔ w̄akura itase ye, ya tura. T̄ɔɔ te s̄ɔɔra sina bokon wooda ye u raa yi Yuuban s̄ɔ ya koo s̄amburu tore. T̄ɔɔ tera Yuuban yiberɛba ba ȳiyȳɔ bu Yuuba kamia. Adama n̄ n̄ koore. Yuubara ba nasara sua.

2 Asuresin tem kpuro s̄ɔɔ, Yuuba ba m̄enna wuu mi ba wāa kpuro. Ma ba ben yiberɛba w̄ari be ba raa n̄ɔɔ tia kua bu ka bu go mi. Goo sari wi u ka tii yina. Domi ba ben b̄erum m̄ɔwa.

3 Sina bokon tem beri berikan wirugibu ka win sina asakp̄ɔbu ka win tem wirugibu ka win tiin s̄ɔm kowobu ba ka Yuuba ȳɔra domi ba Maadosen b̄erum m̄ɔ.

4 Maadose wi, u aye b̄ɛɛregiru m̄ɔ sina kpaaru mi. Ma u ȳisuru yara tem m̄ɛ kpuro s̄ɔɔ. Ma win dam mu sosim̄ɔ mu d̄ɔɔ.

5 Yuuba ba ben yiberɛ be kua nge m̄ɛ ba k̄i. Ba bu gowa gem gem.

6 Susi maro s̄ɔɔ, t̄ambu n̄ɛɛra wun̄ɔbuwa (500) ba go.

7 Ma ba Paasandata ka Dalifoni ka Asipata sakira,

8 ka Porata ka Adalia ka Aridata

9 ka Paamasita ka Aridai ka Fayesata

10 ka sere maa Hamani Yuuban yiberɛn bibu w̄akuru. Adama ba n̄ ben dukia gure.

11 Yen t̄ɔɔ te, ba sina boko t̄ɔɔn ben geeru s̄ɔɔwa be ba go Susi maro mi.

12 Yera sina boko u Esitɛɛ s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, wee Yuuba ba t̄ambu n̄ɛɛra wun̄ɔbu (500) go mini ka Hamanin bibu w̄akuru. Am̄ɔna n̄ ko n̄ s̄aa wuu si su tie s̄ɔɔ. T̄ɛ, à n̄ maa ḡaanu k̄i a man bikio, kon nun ye kua.

13 Ma Esitɛɛ u n̄n̄n̄n̄ wisa u n̄ɛɛ, à n̄ wuran na, a de sia Yuuba bu maa ko Susi mini nge m̄ɛ wooda ye, ya gerua. Kpa bu Hamanin bibu w̄aku ten gonu bw̄ɛ d̄aa.

14 Ma sina boko u wooda w̄ɛ bu maa ko nge m̄ɛ. Ma ba ye kpara Susi. Ma ba Hamanin bibu w̄aku ten gonu bw̄ɛ d̄aa.

15 Yuu be ba wāa Susi maro, ba Adarin s̄ɔɔ w̄akura n̄n̄ɛ ye s̄ɔɔ m̄enna. Ma ba t̄ambu gooba wun̄ɔbu (300) go. Adama ba n̄ ben dukia gure.

16 Yuu be ba maa wāa tem m̄ɛn beri berikaɔ ba maa m̄enna bu ka ben w̄aaru w̄ara. Ma ba ben yiberɛba m̄w̄ɛɛra ba go. Adama ba n̄ ben dukia gure. T̄ɔɔn be ba go mi, ben geera s̄aa n̄ɔɔɔbun suba wata ka w̄akura n̄ɔɔbu (75.000).

17 Yeni ya koorawa suru wi ba m̄ɔ Adarin s̄ɔɔ w̄akura itase s̄ɔɔ. Yen s̄ɔɔ w̄akura n̄n̄ɛɛ s̄ɔɔra ba t̄ɔɔn goberu deri. Ma ba t̄ɔɔ bakaru di ka nuku dobu.

18 Adama Yuu be ba wāa Susi maro, ba ben yiberɛba gowa s̄ɔɔ w̄akura itase ka s̄ɔɔ w̄akura n̄n̄ɛɛ s̄ɔɔ. S̄ɔɔ w̄akura n̄ɔɔbuse s̄ɔɔra ba w̄ɛra. Ma ba t̄ɔɔ bakaru di ka nuku dobu.

19 Yen s̄ɔna Yuu be ba wāa baru kpaan̄ɔ ba ra t̄ɔɔ bakaru di ka nuku dobu Adarin s̄ɔɔ w̄akura n̄n̄ɛɛ te s̄ɔɔ. Kpa bu k̄ɛnu m̄ɔrisiana.

Maadose

u t̄ɔɔ bakarun t̄aru yi

20 Yeniban biru, Maadose u gari yi yorua tirenu s̄ɔɔ. Ma u Yuu be ba wāa turuku ka tontondeɔ tire ni m̄ɔrisia Asuresin tem m̄ɛ kpuro s̄ɔɔ.

21 U ben baawure kana ba n̄ da t̄ɔɔ baka te di w̄ɔɔ baagere suru wi ba m̄ɔ Adarin s̄ɔɔ w̄akura n̄n̄ɛɛ ka n̄ɔɔbuse s̄ɔɔ.

22 Kpa bu k̄ɛnu m̄ɔrisiana. Kpa bu s̄aarobu k̄ɛnu k̄ɛ. Domi t̄ɔɔ te s̄ɔɔra Yuuba ba ben yiberɛba kamia ba d̄ɛra. Suru wi s̄ɔɔra ben nuku sankiranu nu ḡɔsia nuku dobu. Ma ben n̄n̄ni sw̄aaru ta kua b̄ari yendu.

23 Ma Yuuba ba Maadosen gere ye m̄ɛm n̄ɔɔwa, ba wura t̄ɔɔ baka te, tu ko wororu.

24 Domi Hamani, Hamɛdatan bii, Agagigii wi, wi u s̄aa Yuuban yiberɛ u raa himba kua u Yuuba kpuro go. Yen s̄ɔna u guba k̄ɔ u ka wa t̄ɔɔ te u koo Yuuba n̄n̄ni s̄ɔ kpa u bu go.

25 Adama Esitɛɛ u da sina bokon mi. Ma sina boko u wooda yara u n̄ɛɛ, ye Hamani u raa himba kua mi, yu w̄ari win wiru w̄oll̄ɔ kpa bu wi ka win bibu bw̄ɛ d̄aa w̄oll̄ɔ.

26 Yen s̄ɔna ba t̄ɔɔ ni soka Purimu ben tete dumin s̄ɔ.

Yuuba ba Maadosen tire ten gari m̄ɛm n̄ɔɔwa ye ba bu kua ka ye ba wan s̄ɔ.

27 Ma Yuuba ba t̄ɔɔ ni kua wororu te ba n̄ kp̄ɛ bu k̄asi ben bibun bweseru ka be ba

koo ra tii koo Yuun sã. Wãã baagere, sãã yiru ye sãã, ba ko n da tãã bakaru diwa nge me Maadose u yen wooda yi.

²⁸ Ba ko n da tãã ni yaayewa sere ka baadommaã Isireliban yenu baagere sãã. Mi Yuuba ba wãa gesi, ba ko n da Purimun tãã baka te diwa sere ka ben bibun bweserã.

²⁹ Esitεε, Abisailin bii, ka Maadose ba maa tirenu ganu yorua fuuku bu ka tãã baka ten gari dam sire.

³⁰ Yuuba kpurowa ba tire ni m̄orisia mi ba yarinε Asuresin tem beri wunaa teeru ka nããba yiru ye sãã. Alafia ka b̄ari yendun gariya yi wãa tire ni sãã.

³¹ Nu bu sããwa ba n da tãã baka te di ten saa sãã nge me Esitεε ka Maadose ba bu sããwa. Ba n da ko me, sere ka ben bibun bweserã nge me ba kua sanam me ba weeweenu kua ba nãã b̄akua.

³² Nge meya Esitεεn wooda ye, ya ka tãã baka ten dam sire. Ma ba ye yorua tireru sãã.

Asuresi ka Maadosen gari

10

¹ Sina boko Asuresi u t̄an be ba wãa win tem kpuro sãã wãã gobi surewa sere ka be ba wãa daarun goorã.

² Win yiiko kpuro ka win w̄ruḡarun faagi ka nge me u ka Maadose w̄lle sua, ye kpuro ya yorua P̄esiba ka M̄ediban sinambun kookoosun tireru sãã.

³ Domi Maadose Yuu wi, u kua yiruse Asuresin bandu sãã. Ma win bweseru kpuro ta n̄un k̄ia. U s̄amburu kua ten arufaanin sã. Ma u ka tu yina u dera ta wãa alafia sãã.

YOObU

Yoobun tireru ta sun gemgiin wahala sōomō ye Gusunō u dera u wa. Wahala yera, win bibu kpuro ba gu, ma win dukia kpuro ya kam kua, ma bwisinu win tii wōri.

Yoobun bōrōba ba na bu ka nūn bera. Ben gere sōō, ba sōōsiwa ma Yoobu u tora. Yen sōna u wahala mō. Adama Yoobu kun gari yi wure. U bu sōōwa u nēē, wi, u dēere. U maa tōn kōsobu waamō ba kuuramō. N n mēn na, n n toraru tōna ta ra ka wahala nē.

Gusunō kun Yoobun bikia dabi ni wisa. U mam wure u Yoobun tii gāa dabinu bikiawa, kpa wi, Yoobu u ka gia ma wi, Gusunōwa u dam kpuro mō. Wiya u maa gāanu kpuro kpare.

Yeniban biru, Yoobun tii u wa ma u tore, ma u Gusunō suuru kana. Saa yera Gusunō u nūn win yellun wāaru wesia. Win dukia ya maa wurama ma u maa bibu mara.

Tire ten kpunaa

1. Yoobu u wahala wa, wiru 1n di sere wiru 2:10.
2. Yoobun bōrōba ba nūn beram da, wiru 2:11n di sere wiru 31:40.
3. Gari yi Elihu u Yoobu sōōwa, wiru 32n di sere wiru 37.
4. Gusunōn wisibu, wiru 38n di sere wiru 41.
5. Gusunō u Yoobu domaru kua, wiru 42.

Setam u Yoobun laakari mēera

¹ Durō goo wāa Usiō, win yīsira Yoobu. Durō wi, u sāawa wi u ra Gusunō mēm nōōwē. U sāa gemgii, ma u Gusunō nasie. U ku ra kōsa kā.

² Bii tōn durōbu nōōba yiruwā u mara, tōn kurōbu maa ita.

³ Sabe ni u maa mō, ni wee, yāanu nōrōbun suba nōōba yiru (7.000), ka yooy- oosu nōrōbun suba ita (3.000), ka naa wuku nōrōbu (1.000), ka keteku ninu nēera wunōbu (500), ka sām kowo dabi dabinu. Durō wiya u dukia bo sōō yari yerun bera mi gia.

⁴ Win bii tōn durō be, ba ra n tōō baka dim sokunamōwā, kpa bu ben sesubu ita ye soku bu na bu ka di bu nō.

⁵ Bā n tōō bakaru di ba kpa mē, Yoobu u ra bu sokuwa kpa u bu sārasia, kpa u se buru buru yellu u yāku dōō mwaararuginu

ko ben baawuren sō. Domi u ra tii sōwa u nēē, sōrōkudo nēn bibu ba ko n Gusunō toraru garu kue ben gōruō. Nge mēya u ra ko saa kpuro.

⁶ Yera sōō teeru Yinni Gusunōn gōradoba ba na ba yōra win wuswaaō. Ma Setam tii u maa na u yōra ben suunu sōō.

⁷ Ma Yinni Gusunō u nūn bikia u nēē, man diya a wee.

Ma u nūn wisa u nēē, na tem bōsu bōsu na ka sikerenēwa, yera na den gōsiramā na wee.

⁸ Ma Yinni Gusunō u maa Setam bikia u nēē, a nēn sām kowo Yoobu wa mi? Goo sari wi u ka nūn weenē handunia sōō. Durō wi, u ra man mēm nōōwē, kpa u n sīimō gem sōō. Mēya u ku ra kōsa kā. U maa man nasie.

⁹ Ma Setam u Gusunō wisa u nēē, a tamaa kama Yoobu wi, u ka nun nasie?

¹⁰ N n wuna a nūn kōsu wi ka win yenugibu ka sere win ye u mō ro? Ma a win sōma kpuro domaru kua. A dera win yaa sabenu nu tērie tem mē sōō.

¹¹ Tē, a win ye u mō nōmu dokeo a wa. Na yē kam kam ma u koo nun bōrusi wunen tiin wuswaaō.

¹² Ma Yinni Gusunō u Setam wisa u nēē, ye Yoobu u mō kpuro, na nun ye nōmu bēria. Adama a ku win tii baba.

Yen biru Setam u doona Yinni Gusunōn wuswaan di.

Yoobun bibu ka win dukia

kpuro ya kam kua

¹³ Sōō teeru Yoobun bii be kpuro ba mēnne ba dimō ba nōrumō ben tōnweron yēnuō.

¹⁴ Yera Yoobun sām kowo goo u na win mi, u nūn sōōwa u nēē, wee sanam mē sa ka nēē yi wukumō, ma ketekunu nu yakasu dimō,

¹⁵ Sabegibu ba na ba wunen yaa sabe ni wōri, ba mwēera. Ma ba wunen sām kowobu go go ka takobi. Nē turowa na kpīa na bu kisirari. Yen sōna na na n nun sō.

¹⁶ Durō wi, u ka gari yi gere u kpe, win sām kowobun turo maa na u nūn sōōwa u nēē, wee guru gbāa ya wunen yāanu wōri, ka wunen sām kowobu ma ya bu di. Nē turowa na yara min di. Yen sōna na na n nun ye sō.

¹⁷ Saa ye sōō, win tii u gari gerumō u n kpa, win sām kowo goo maa ka tunuma. U nūn sōōwa u nēē, wee Kaladeban wuuru ita gaa

kpa goo u ku raa nuku dobu ko te sɔɔ.

⁸ Sɔrobu bu tɔɔ te bɔrusio.

Be ba waa bakan dweebu yɛ bu tu bɔrusio.

⁹ Kperi yi yi koo yari tɔɔ ten yoka yi ku balli.

Tà n yam bururam yīiyɔ, tu mu bia.

Tu ku maa buruku sɔɔ wa.

¹⁰ Domi ta n̄ n̄n m̄eron nukuru yinasie.

Ta derawa ba man mara n ka wahala yeni wa.

¹¹ Mban sɔna na n̄ gu n̄n m̄eron nukurɔ.

Mban sɔna na n̄ gu sanam m̄e ba man marumɔ.

¹² Mban sɔna n̄n m̄ero u man mara u taaru swīi.

Mban sɔna u man n̄ori u bom kã.

¹³ Nà n̄ daa gu d̄ama te, na ko n̄ daa kpīwa,

kpa na n̄ d̄o na n̄ w̄ere,

¹⁴ nge sinambu ka ben bwisi k̄ɛɔ be ba tii sina kpaanu bania tem m̄e sɔɔ ma nu kua bansu.

¹⁵ M̄eya na ko n̄ w̄ere nge sina bii be ba ben dia wura ka sii geesu yibia,

ma ba gu.

¹⁶ N̄ kun m̄e, na n̄ w̄ere nge bii w̄in nukuru ba yara,

n̄ kun m̄e, nge bii wi ba mara ma u yande gu u n̄ s̄ɔɔ wa.

¹⁷ Na ko n̄ w̄aa ḡariɔ mi t̄an k̄s̄obun tii ba w̄ere,

ka sere mi be ba wasira ba n̄ maa dam m̄ɔ ba w̄aa ba w̄ere.

¹⁸ Miya p̄iris̄amba ba w̄ere,

ba n̄ maa be ba bu dam d̄arem̄an n̄ɔ n̄ɔm̄ɔ.

¹⁹ Damgibu ka bw̄ɛbw̄ɛbu ba w̄aa mi sannu.

Yobu b̄a n̄ da mi, ba ra yakiarewa saa ben yinnin min di.

²⁰ Mban sɔna Yinni Gusunɔ u ra de t̄onu wi u wahala m̄ɔ u yam s̄areru wa.

Mban sɔna u ra de wi u nuki sankire u n w̄aa.

²¹ Domi t̄an ben bwesera ba ḡɔɔ k̄i, adama ba n̄ n̄n wasi.

Ba ḡɔɔ w̄in bin̄e m̄ɔ n̄ kere dukia.

²² Ba ku ra n̄ nuku dobu m̄ɔ sere b̄a n̄ ben siki w̄aru wa.

²³ Adama na s̄awa wi u kun ȳɛ mi u d̄ɔɔ, ma Yinni Gusunɔ u n̄n swaa k̄enusi u ka sikerena.

²⁴ Weeweenun saabu, na ku ra di.

N̄n wuri kun n̄aru m̄ɔ nge nim m̄e mu kokum̄ɔ.

²⁵ Ȳen b̄erum na m̄ɔ, yera ya ra man deem̄e.

Ye na maa nasie, yera ya ra man w̄ari.

²⁶ Wee, na n̄ w̄aa s̄ɛɛ, na n̄ maa w̄ere.

Na n̄ b̄ari yendu m̄ɔ, ma na ra n̄ burisin̄e.

Elifasin gari

4

¹ Yeniban biru, Elifasi Temagii u Yoobu s̄ɔɔwa u n̄eɛ,

² s̄a n̄ gari gerua yi koo nun du?

Wara u koo sere gari yini n̄ɔ u n̄ maari.

³ Wee t̄an dabina a keu s̄ɔɔsi, ma a nuku sankirobu dam kã.

⁴ Wun̄en gari yi be ba raa kpanam̄ɔ dam kã. Ma a be ba ḡoma dwiia t̄asisia.

⁵ Wee t̄ɛ gari yi nun deema, ma a kpanam̄ɔ.

Wee wahala ya nun girari, ma a burisin̄e.

⁶ N̄ n̄ Gusunɔ s̄ara ta s̄aa wun̄en dam?

N̄ n̄ wun̄en ȳiȳɔbu bu ra n̄ w̄awa Gusunɔ win mi

ȳen s̄ɔ a n̄n m̄em n̄ɔwamm̄e?

⁷ N̄ n̄ m̄en na, a bwisikuo wun̄en w̄aru s̄ɔɔ, à n̄ n̄ore ba taare sarirugii goo go,

n̄ kun m̄e ba gemgibu mw̄era ba kpeerasia.

⁸ N̄e, na gabu waare, k̄san s̄ambura ba ra n̄ m̄ɔ,

kpa ba n̄ weesu swīi.

M̄eya ba ra maa ye kpuron are wa.

⁹ Ba ra n̄ Gusun̄an m̄aru seeye

kpa yu ka bu kam koosia nge woo b̄ak̄ɔ.

¹⁰ Kpa ben kukiri bi ba ra ko nge gbee sunɔ bu n̄aru ko.

Gusunɔ u ra ben n̄asu b̄ɔkuwa.

¹¹ Ba ko n̄ s̄awa nge gbee sunɔ m̄ero ge ga yaa bia gu di,

ma ga gu, gen binu yarina.

¹² Gari ḡeɛ man naawa asiri s̄ɔɔ w̄ɔkuru,

ma n̄n swasu su yi nua f̄ere f̄ere,

¹³ w̄ɔku suunu s̄ɔɔ, saa ye ta nanum kua ta kpa,

ma t̄amba kpī kpata kpata ba dosim̄ɔ.

¹⁴ Saa yera na nanda,

ma n̄n wasi kpuro diira.

¹⁵ Ma ḡaanu man sweema nge woo,

ma n̄n wasi kiri seewa.

¹⁶ Na goo wa wi na n̄ tuba.

Ma na n̄ɔ gagu nua ga gerum̄ɔ t̄eru t̄eru ga m̄ɔ,

¹⁷ t̄onu u koo kpī u n̄ d̄ere Gusun̄an wuswaɔ?

U koo kpī u n̄ d̄ere wi u n̄n taka kuan n̄oni s̄ɔɔ?

18 Gusunə u n̄ mam win səm kowobu
 ɔradoba naanɛ kue,
 ma u toranu waamə be səə.
 19 Kaa sere gere tən be ba məma ka tem,
 be ba koo kpī bu sunku nge kəkəbu?
 20 Tənu koo kpī u n wāa bururu,
 n̄ n kua yoka kpa a deema u gu,
 kpa goo kun mam gara nge u gu.
 21 Win wāaru ta kasira.
 U n̄ bwisi kpuro wa u ka gu.

5

1 Yoobu, a kuuki koowo, goo ù n koo re nun
 wisi.
 Nge Gusunən ɔrado wara kaa soku kpa u
 na u nun wurari.
 2 Gari bəkə u ra gbiwa win mərən s̄.
 Bwisi sarirugii u ra gbiwa win nisinun s̄.
 3 Na gari bəkə wa u kuura.
 Ma na wa win wāa yera wərīki.
 4 Ma win biba faaban swaa deri.
 Goo sari wi u koo bu wəra siri yerə.
 5 Tən tukoba koo win dīa ni u gā kata ko bu
 gura,
 baa ka ni u kara koosi ka sāki.
 Kpa be ba win dukian binɛ mə bu ye sua bu
 ka doona.
 6 Wahala ku ra yari saa tuan di.
 Meya n̄ni swāara ku ra maa kpi saa tem di.
 7 Adama wi ba mara kpuro u koo wahala
 kowa,
 nge mɛ b̄a n d̄ə wure, d̄ə buri yi ra ȳ.
 8 Adama nɛ Elifasi, n̄ n n̄n s̄n na,
 Gusunəwa kon somiru kana.
 Kpa n n̄n n̄n wahala kpuro s̄.
 9 U ra gāa bakanu kowa ni t̄nu kun kp̄e u
 gia.
 U ra maamaaki dabinu ko.
 10 U ra de gura yu nɛ tem s̄ə,
 kpa gbea yu nim wa.
 11 U ra be ba tii kawɛ walle sue,
 kpa u be ba nuki sankire yara ben nuku
 sankirarun di.
 12 U ra be ba bwisi k̄si m̄n himba kam
 koosie,
 kpa bu ku maa kpī bu ye yibia.
 13 U ra dewa bwisigibun tiin bwisi yi bu
 yina mwa,
 kpa ben wesianə gu ko kam.
 14 Ben mi, s̄ə s̄ə gbāara ya ra n bu s̄awɛwa
 yam w̄kuru,

kpa ba n babi.
 15 Adama Gusunə u ra dam sarirugii ganɛ
 ben tabu yānun di,
 kpa u n̄n wəra ben n̄man di.
 16 Nge mɛya u ra dam sarirugii wi yīȳəbu
 w̄ɛ,
 kpa u durumgiin n̄ə k̄re.
 17 Domarugiiwa wi Gusunə Dam kpurogii u
 s̄ɛyasiaamə.
 Yen s̄, Yoobu, a ku yina ù n nun s̄ɛyasiaamə.
 18 Domi wiya u ra t̄nu m̄era ko, kpa u
 ȳron bosu n̄əri.
 Wiya u ra t̄nu k̄suku, kpa u n̄n bekia.
 19 N̄n dabinu u koo nun yara nuku
 sankirarun di,
 kpa k̄sa gaa yu ku maa nun deema.
 20 Ḡəru t̄a n dua tem s̄ə, u koo nun ḡə
 gbarari,
 kpa u nun faaba ko tabu s̄ə.
 21 U koo nun b̄ri gbara.
 Sanam mɛ yibɛɛba ba koo tem kam koosia,
 u koo nun wəra.
 22 Kpa a n ȳɛm̄ə ḡərun saa s̄ə, ka sanam mɛ
 ba tem kam koosiamə.
 A n̄ kaa n maa yaa ḡba gaan b̄rum m̄.
 23 A n̄ maa as̄ə wasi wunen gberə.
 Domi ba n̄ tu kpenu surem̄.
 Yɛɛ ḡbi kun maa duə mi.
 24 Kaa n b̄ri yendu m̄wa wunen yenuə.
 Kpa wunen sabenun ḡə ga n yiba
 baadomma.
 25 Meya maa wunen bibun bweseru ta koo
 kp̄ə
 kpa tu k̄wara nge yaka bii.
 26 T̄k̄ru s̄əra kaa gbi
 nge mɛ ba ra dobi ḡɛ yen saa ȳa n tura.
 27 Ḡa niniwa sa gia besen wāaru s̄ə.
 Nu maa s̄awa gem.
 Yen s̄, a nu bwisikuo, kpa a nu mwa wunen
 tiin s̄.

Yoobu u Elifasi wisa

6

1 Yoobu u Elifasi wisa u nɛɛ,
 2 b̄a n n̄n n̄ni swāaru
 ka n̄n wahala kpuro kilo s̄ndi,
 3 ya ko n nim w̄kun yani s̄ɛri bunum kere.
 Yen s̄na na gari m̄ nge wiiro.
 4 Domi Dam kpurogii u man yabura ka
 s̄ɛnu.
 Ma nin d̄ɛ n̄n wasi duuri.

Ma u man gāa nanumginu kpare nge tabu kowo.

⁵ Keteku gbeeku ga ra swī
gà n yaka bekusu wa ga dimo?

Kete ya ra swī yà n yakasu wa ya dimo?

⁶ Ba koo kpī bu dīanu di ni nu maari sōo sōo
nu n̄ b̄oru m̄o?

Goo s̄erun kpikum mu ra n do?

⁷ Na ku ra dīa nin bweseru kã.

Nge m̄eya na wahala ye na m̄o mini tusa.

⁸ Gusun̄o u nen kanaru m̄o,
kpa u man kua ye nen ḡoru ga kī.

⁹ U den win n̄omu demio u man mwa,
u munku u dakura.

¹⁰ Saa ye s̄ora kon nuku dobu ko nen
wahala baka yeni s̄o.

Kpa nen nukuru tu yemia.

Na yē ma Yinni Gusun̄o u d̄ere,
na n̄ maa win wooda gaa yin̄e.

¹¹ Mba ko na n maa yīiȳo sanam m̄e na n̄ dam
m̄o.

Mba na maa mara, domi na yē ma na guwa
mi k̄o.

¹² Na dam m̄awa nge kperu?

Nen wasi yi s̄awa nge sii gandu?

¹³ Aawo, na s̄awa dam sarirugii.

Goo maa sari wi u koo man faaba ko.

¹⁴ N ween̄ewa wi u n̄oni s̄ore u durom wa
win b̄or̄n mi,

baa u kun Dam kpurogii nasie.

¹⁵ Adama wee, b̄e nen b̄or̄ba i man nuki
sanka nge daa te ta nim gbera.

¹⁶ Puran saa, kpa ta n nim yibum̄o baaman
di m̄e mu d̄ere.

¹⁷ Yam susurun saa, kpa s̄o u tu gberasia.

¹⁸⁻²⁰ Nim n̄oru ḡa n tenkuba m̄o,

be ba wee saa Tema ka Saban di, yera ba ra
gere mi.

Domi ba tu naane s̄a.

Adama b̄a n tura mi, ben ḡoma ra dwiiyewa,
kpa bu yaayaare ko bu k̄ora, bu gbi
gbabur̄o.

²¹ I s̄awa nge daa te.

I nen weeweenu n̄om̄o, ma i b̄erum soore.

²² Na b̄e bikiare n n̄e, i man k̄eru k̄ema
b̄en arumanin di,

²³ n wa n ka yari yiber̄en n̄mun di?

N kun m̄e i ka man yakia t̄n k̄so goon
n̄man di?

²⁴ I man s̄asio mi na tora, kpa n mari.

²⁵ T̄nu u koo gem wura.

Adama ye i man gerusim̄o mi, mana yen
asansi w̄a.

²⁶ I k̄iwa i nen gari ḡoburu wa, i yi m̄eri kam,
kpa i man taare w̄e, ne wi na n̄ maa ḡanu
yīiȳo?

²⁷ B̄e, i ko kpī i gobeku tete toosi,
kpa i mam b̄en b̄or̄o d̄ora.

²⁸ T̄e, na b̄e kanam̄o, i man m̄erima.

Kon b̄e weesu kuawa batuma s̄o?

²⁹ I suuru koowo, i de i kun s̄a murafitiba
fa!

I de i nen d̄eraru wa.

³⁰ Gari k̄osi yi ra n w̄a nen n̄ow̄o?

I tamaa na ku ra gea ka k̄sa wunane?

Yoobu u Gusun̄o weeweenu koosim̄o

7

¹ Handunia yeni s̄o, t̄nun w̄ara s̄ewa nge
tabu kowo,

n̄ kun m̄e nge wi u s̄m s̄esoginu m̄o,

² n̄ kun m̄e nge yoo wi u w̄a s̄o s̄o u saaru
kasu u w̄era,

n̄ kun m̄e nge s̄m kowo wi u mara bu n̄n
k̄sia.

³ Nge m̄eya nen tii na s̄a.

Suru dabinu na w̄a n̄ni sw̄aru s̄o.

W̄ku dabina na ra n w̄a wahala s̄o.

⁴ N̄a n kpuna na ra tii bikiewa n n̄e, domma
kon se.

Domma w̄kura koo kpe.

Domi na wasira na n ka sunam̄o sere yam
mu ka s̄ara.

⁵ Wee nen wasi k̄sim̄o, yi k̄k̄onu m̄o,

ma yin kokosu w̄biram̄o.

M̄eya nen ḡona ya booboosu m̄o si su numu.

⁶ Nen w̄siaru ta weson k̄k̄or̄u s̄abu
kere.

Na n̄ yīiȳo m̄o, Yinni Gusun̄o.

⁷ A yaayo ma nen w̄ara s̄awa w̄sia teeru.

Nen n̄ni kun maa durom wasi.

⁸ Wun̄e wi a man m̄era, a n̄ maa man wasi.

À n man kasu, na n̄ ko na n maa w̄a mi.

⁹ Nge m̄e kakoru ta ra yarine tu doona,

nge m̄eya t̄nu ù n gu, u n̄ maa seem̄o
ḡribun w̄a yerun di.

¹⁰ U n̄ maa wee u sina win yen̄u.

Ba koo n̄n duariwa mam mam.

¹¹ Na n̄ kp̄e n n̄o mari, domi na nuki
sankire.

Kon nun weeweenu koosi, domi na n̄ni
s̄ore.

12 Yinni Gusunɔ, a tamaa na s̄awa nge nim
wɔkun nim,
n̄ kun m̄e gen yaa gɔba gaa, a ka man ganua
m̄e beri berika?

13 Nà n kpuna na n̄e, kon b̄ari yendu wa,
kpa n n̄en weeweenu mari,

14 saa yera a ra man nandasie
ka dosu k̄osusu, n̄ kun m̄e ka k̄asinu.

15 A yande man soora dokeo n gbi,
ye ko na n ka kuku nini s̄ɔwa.

16 W̄ara den man tusa m̄e.
Na n̄ maa k̄i na n w̄a sere ka baadommaɔ.
N̄en w̄ara kun s̄a ḡanu, a man derio s̄e.

17 Yinni Gusunɔ, wara ra n t̄onu,
a n ka sere win bwisikunu m̄.
Mban s̄ona a n̄n garisi ḡanu,

18 ma a n̄n n̄ni girari bururu baatere,
ma a n̄n w̄erim̄ saa baayere.

19 Sere domma kaa man deri s̄e.
Sere domma kaa de n w̄esia.

20 Toraru mba na tora.
A man s̄ɔwɔ wun̄e w̄i a ra n t̄ambun sanu
sanusu m̄era.

Mban s̄ona a man s̄eyasiam̄ m̄e.

Mban s̄ona na kua wunen s̄omunu.

21 Mban s̄ona a n̄ n̄en durum wun̄e.

Mban s̄ona a n̄ n̄en toraru duari.

T̄e, wee kon kpuna n gbi.

Kaa man kasu, kpa a kun man wa.

Gusunɔ u koo toro n̄n win torarun are w̄e

8

1 Bilida Suagii u gari gerua u n̄e,

2 sere saa yer̄a kaa gari saari nini mari.

Wunen gari yi, yi dam m̄ nge woo b̄ak̄o.

3 A tamaa Gusunɔ Dam kpurogii u ra gem
ḡosie weesu?

4 A n ȳe ma wunen bibu ba Gusunɔ torariwa,
yen s̄ona u bu ten are w̄e.

5 Adama wun̄e, à n Gusunɔ Dam kpurogii
kasu,

ma a win durom bikia,

6 ma u n̄ taar̄e gaa wa wun̄e s̄ɔ,

saa yera u koo nun n̄ari,

kpa u nun nuku dobu wesia nge m̄e wunen
gem mu n̄e.

7 Kpa wunen t̄en w̄aru tu w̄era
tu yellugiru kera.

8 T̄e, a bikio be ba sun gbiiyen mi,

kpa a laakari ko a wa wahala ye ben
sikadoba ba kua.

9 B̄e, sa s̄awa be ba mara gin tee te, sa n̄
ḡanu ȳe.

B̄en w̄aru ta s̄awa nge saaru handunia
yeni s̄ɔ.

10 Adama a de bu nun keu ko.

Kpa a swaa daki ye ba koo nun s̄.

11 Gb̄i yi koo kpi mi daara kun w̄a?

Naa yari yi koo kpi mi nim sari?

12 Yi n nim bia, baa bà kun yi bure

yi ra gberewa fuuku n kere yaka si su tie.

13 Nge m̄eya be ba Gusunɔ duari ba koo ko,
kpa t̄n k̄sobun ȳiȳabu bu kam ko.

14 Ben ȳiȳabu bu koo n̄ru ko,

kpa ȳe s̄ɔ ba t̄asa yu ko nge naran w̄e.

15 Bà n ben dirun gana n̄nua, ya koo di-
iriwa.

Bà n ye t̄asa, kpa yu w̄ari.

16 Ba ko n s̄awa nge d̄a beku te ta ȳɔ s̄ɔ s̄ɔ,
ma ten k̄asi teria mi ba tu duura.

17 Ta ra ten gbini gire kpenun s̄ɔwɔ,

kpa gbini yi, yi b̄asu yi wa ye n w̄a mi.

18 Bà n tu wuka min di,

kpa yam mi, mu tu siki mu n̄e, mu n̄ daa tu
ȳe.

19 Kpa garu tu kpi ten ayer̄o.

Nge m̄eya t̄n k̄sobun nuku dobu bu ko n
s̄a.

20 Gusunɔ u ku ra gemgii biru kisi.

M̄eya u ku ra maa t̄n k̄so somi.

21 U koo de a ȳeri,

kpa a nuku dobu kuuki ko.

22 Wunen yiber̄eba ba koo sekuru wa,

kpa t̄n k̄sobun ȳenu gu gbi.

*Yoobu u Bilida wisa u n̄e, Gusunɔ u n̄n
dam kere*

9

1 Yoobu u gari sua u n̄e,

2 na ȳe m̄e.

Am̄na t̄nu u ko n d̄ere Gusun̄n
wuswaaɔ.

3 Gusunɔ ù n t̄nu gari konu n̄r̄abu (1.000)
bikia,

u n̄ wasi u wisi baa tia.

4 Wiya u bwisi ka dam kpuro m̄.

Wara u koo n̄n seesi kpa ȳron w̄aru tu
daka da.

5 U ra guunu yiye subaru s̄ɔ,

kpa u nu suriri ka m̄aru.

6 U ra de tem mu ȳiri sere m̄en s̄ɔwɔ,

kpa m̄en gbereba bu w̄ruku.

7 U ra sɔɔ wooda wɛ u ku yari,
kpa u win yīreru doke kperi sɔɔ.
8 Wi turowa u wɔllu teria.
Ma u sīimɔ nim kurenun wɔllɔ.
9 Wiya u kperi bwese bweseka taka kua, ka
kperi swaanu,
ka kperi yi yi wāa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia.
10 U ra sɔm bakanu ko ni ba n̄ kpɛ bu tubu.
U ra sɔm maamaakiginu ko dabi dabinu.
11 Baa ù n doonɔ nɛn bɔkun di, na n̄ n̄n
wasi.
U n maa sarɔ, na n̄ tubu.
12 Ye u nɛnu, wara u koo n̄n ye wɔrari.
Wara u koo kpī u n̄n sɔ u nɛɛ, mba a mɔ mɛ.
13 Gusunɔ ù n win mɔru seewa u ku ra ye
yɔrasie.
Win naasun temɔwa u ra yaa gɔba ye ba mɔ
Rahabun dam taare.
14 Nɛ maa ni, amɔna kon n̄n wisi.
Gari yirà kon gere win wuswaaɔ.
15 Baa nà n gem mɔ, na n̄ kpɛ n̄ n̄n gāanu
wisi, wi, wi u sāa nɛn siri kowo.
Suuruwa kon n̄n kana ka bɛɛɛ.
16 Baa nà n̄ n̄n kana ma u man wisa,
ka mɛ, na n̄ naanɛ mɔ n̄ nɛɛ, u nɛn nɔɔ nua.
17 Domi u man wɔri nge woo guna.
Ma u man mɛera dabinu kua kam, na n̄
gāanu kue.
18 U ku ra de n wɛsia,
ma u dera nɛn wāara sosia.
19 N n dam garin na, wiya u dam kpuro mɔ.
N n maa siribun garin na, wara u koo kpī u
n̄n siribu soku.
20 Baa nà n̄ n̄n gem mɔ, ka mɛ, nɛn gere ya koo
man taarɛ wɛ.
Baa nà kun taarɛ mɔ, u koo man sɔɔsi ma na
sāa durumgii.
21 Baa mɛ na n̄ taarɛ gaa mɔ,
nɛn wāara kun man nɛni,
na tu tusa.
22 Kon kpī n gere n nɛɛ, gāanu kpuro nu
sāawa tia Gusunɔn mi.
Domi u ra tɔn kɔso ka taarɛ sarirugii
kpeerasie.
23 Bararu garu tà n taarɛ sarirugii wɔri
subaru sɔɔ, ta go,
Yinni Gusunɔ u ra n̄ n̄n yɛmɔwa nɔni
swāa te u wan sɔ.
24 Tem mù n wɔri tɔn kɔson nɔmuɔ,
Yinni Gusunɔ u ra mɛn kparobu wɔkoru
kpɛɛwa.
Ma n kun wi, wara u koo ye ko.

25 Wee, na n̄ doo nɔɔru wa,
ma sere nɛn wāarun tɔra doonɔ fuuku nge
wi u duka mɔ.
26 Ta saramɔ nge goo nimkuu si ba kua ka
gbīi,
n̄ kun mɛ nge gunɔ bakeru te ta saram wee
tu yaa sɔ.
27 Nà n nɛɛ, kon nɛn weeweenu deri n nɛn
wuswaa dɛɛrasia,
kpa na n nuku dobu mɔ,
28 na ra nandewa nɛn wahala yeni kpuron
sɔ.
Domi na yɛ ma Yinni Gusunɔ kun man gem
wɛmɔ.
29 Baa n̄ n mɛren na, na sāawa taaregii win
mi.
Mban sɔna ko na n maa n̄n sɔɔsimɔ ma na
dɛɛɛ.
30 Baa nà n wobura ka guru kpenun nim,
kpa n nia ka werem,
31 ka mɛ, u koo man surewa pɔtɔkɔ sɔɔ,
kpa nɛn yānun nuburu tu man bwɛra yɔ.
32 Wee Gusunɔ kun sāa tɔnu nge nɛ,
n sere n̄n sɔ n nɛɛ,
su da siri yerɔ bu sun siria.
33 Goo ù n daa wāa wi u koo du bɛɛn suunu
sɔɔ
u sun yakiana,
34 Gusunɔ u koo raa win bokuru yi te u ka
man soomɔ,
kpa u de nɔni swāa te na waamɔ mi, tu kpe.
35 Saa ye sɔɔ, na n̄ maa bɛrum mɔ n ka n̄n
gari ko.
Adama n n̄ sāa mɛ.

*Yoobu u nɛɛ, Gusunɔ u n̄n mara u ka n̄n
kam koosia*

10

1 Wāara man tusa.
Na n̄ nɛn weeweenu yɔrasiamɔ.
Kon gerewa wahala ye na mɔ.
2 Kpa n Gusunɔ sɔ n nɛɛ, a ku man taarɛ wɛ.
A de n gia yèn sɔ a man nɔni swāaru kpɛɛ.
3 Yinni Gusunɔ, n nun wɛre a ka man kɔsa
kua,
nɛ wi na sāa wunɛn nɔman taka kooru,
kpa a sere de gari yi tɔn kɔsoba bɔkua yi
koora?
4 Tɔnun nɔniya a mɔ?
A ra yam wawa nge tɔnu?
5 Wunɛn wāarun tɔnu nu ko n sāawa nge
tɔnuginu?

Wunen wāarun wōsu, su nōru mōwa nge tōnugisu?

⁶ Mban sōna a kasu a ka nen kōsa gia.

Mban sōna a hania mō a ka nen toraru wa.

⁷ A yē ma na n sāa tōn kōso.

Goo kun maa kpē u man wōra wunen nōman di.

⁸ Wunen nōma ya man mōma ya taka kua mam mam.

Yera kaa man kpeerasia?

⁹ A yaayo ma wuna a man mōma nge mē ba ra gāanu mōm ka sōndu.

Yera a kī a man kpeerasia, n gōsia tua?

¹⁰ Wuna a man mōma nen mēron nukurō nge mē bom mu ra sinum ko gbēeru sō mu gōsia gasaru.

¹¹ Wuna a nen wasin kukunu ka yin sīinu kua,

ma a nu yaa baasi ka gōna wukiri.

¹² A man wāaru wē wunen durom sō.

Ma a tu nenusi a kōsu.

¹³ Adama ye a raa man beruamme wunen gōruō,

na ye gia.

¹⁴ Nā n tora, a ra n man mēera,

a ku ra man yen suuru kue.

¹⁵ Nā n sāan na tōn kōso, na kua bōruro.

Nā n maa dēeren na, na n maa wiru seeyamō, domi sekura man mō,

ma na nōni swāaru nōoramō.

¹⁶ Nā n wiru seeya, a ra man naa gire nge gbee sunō,

kpa a man so a sura ka wunen sōm maamaakigia.

¹⁷ A maa man nōni swāaru suremō a sōnnamō,

ma a wunen mōru sosimō.

A dera yiberēba ba na ba man tabu wōri.

¹⁸ Mban sōna a man yara nen mēron nukurō di.

N daa buram bo n gbi mi, kpa goo u kun man wa.

¹⁹ Kpa na n sāa nge wi u kun daa wāa,

domi na kon daa duawa siki wōruō

sanam mē na yara nen mēron nukurun di.

²⁰ Wāa te ta man tie, ta n maa kpā.

Yen sō, a man derio

n nuku dobu ko saa fiiko ye sō,

²¹ n sere da gōriō mi yam wōku bakara wāa,

mi nā n da, na n maa wee.

²² Tem mi, yam wōku bakara ta wāa ka maa burisinaa.

Yam bururam mē mu wāa mi,
mu sāawa yam wōku bakaru.

Sofaa u Yoobu wisa u nēē, u wurama Gusunōn mi

11

¹ Sofaa Naamagii u Yoobu wisa u nēē,

² a tamaa wunen gari dabi nini kpuro nu n koo wisibu wa?

A tamaa tōnu u ko n sāa gemgii win gari yērun sō?

³ Wunen gari saari nini nu koo de tōmba kun nun gāanu wisa?

Kaa yaako gari gere goo u kun nun taarē wē?

⁴ A gerua a nēē, ye a gerua kpuro ya ra n sāawa gem,

a maa dēere Gusunōn wuswaaō.

⁵ Na ra n kīwa Gusunō u nō wukia, kpa u nun wisi.

⁶ U nun win bwisi beken asiri sōsi, kpa a gia ma u ku ra nun seeyasie nge mēn nō wunen toranu nē.

⁷ A tamaa kaa kpī a Gusunōn bwisikunu tubu?

A tamaa kaa kpī a wi, Dam kpurogii gia mam mam?

⁸ Win yēru ta wōllu gunum kere.

N n mēn na, mba kaa ko.

Ta maa gōribun wāa yeru dukum kere.

N n mēn na, mba kaa tubu mi.

⁹ Ta tem kpāaru kere,

ta maa nim wōku yasum kere.

¹⁰ Gusunō u n sarō,

ma u tōn kōso mwa u ka da siri yerō,

wara u koo nūn ye yinari.

¹¹ Domi u tōnu kam yē.

U ra maa tōn kōsobu tubu mii mii.

¹² Adama tōnu u ra bwisikuwa nge gari bōkō,

domi ba nūn marawa nge keteku gbeekun buu.

¹³ Yen sō, wunē, a wunen gōru wesio Yinni Gusunōn mi gia.

Kpa a nōma yīiya a nūn kana.

¹⁴ A kōsa derio,

kpa ya kun maa wāa wunen yenuō.

¹⁵ Saa ye sōra kaa wiru seeya a n dēere.

Kaa n tāsā, kpa a kun maa gāanun berum mō.

¹⁶ A n maa wunen wahala yeni yaayamō, ya koo doonawa nge nim mē mu koka.

17 Wunen wāara koo wuramawa
nge sōo wii wəllun sōo.
Kpa yam wāku te ta raa nun wāasi, tu gəsia
yam bururam.

18 Kaa n sō ka toro sindu domi kaa n yīiyəbu
mā.
Kpuro koo nun koorā dee dee kpa a wēra
bəri yəndu sōo.

19 À n kpī, goo kun nun baasimā.
Təmbu kpuro ba koo wunen nənu geu kasu.

20 Adama tən kəsobu ba koo nənī swāaru
wa.
Ba n̄ kuku yeru wasi.
Gəo baasi, ba n̄ ko n maa gāanu ganu yīiyō.

*Yoobu u Sofaa wisa u nεε, Gusunə sāawa
Yinni wənwəndu sariɡii*

12

1 Yoobu u Sofaa wisa u nεε,
2 mεya, bεya i təmbun yēru kpuro mā.
I n gu, bwisi kpawa mi handuniaə.
3 Adama nən tii na maa bwisi məwa mi nge
bεε.

I n̄ man bwisi kere.
Wara kun yeni kpuro yē ye i saara mi.

4 Baa mε na Gusunə kana, u man wisa,
nən kpaasiba man yaakoru m̄.

Baa mε na n̄ taare gaa mā,
nən bərəba ba man yēmā.

5 Be ba wāa bəri yəndu sōo,
ba ra n wənwəndobu ka be ba sellamə
gemawa.

6 Gbenəbun yenu ga ra n wāa alafia sōo.
Be ba Gusunə seesimā, ba ra n wāa bəri
yəndu sōo.

Ba ra n ben tiin dam sāamā.

7 A yεε ka gunəsū bikio, su koo nun sō.

8 A tem bikio, mu koo nun bwisi kē.
A de swēε yi nun saaria.

9 Taka koorā ye kpuro sōo,
yen yerā ya n̄ yē ma Yinni Gusunəwa u ye
kpuro m̄.

10 Wiya u taka koorā kpuro
ka hunde koni baayere kpuron wāaru neni.

11 Yen sōna ba m̄ndu kua ba nεε,
soowa ga ra garin dobu wunanε,
kpa daro gu maa dīanun dobu wunana.

12 Wi u təkə kua u ra n yēru mā.
Wi u maa hunde denya u ra n bwisi mā.

13 Adama Yinni Gusunəwa u bwisi
ka laakari ka dam kpuro mā.

14 Ye u sankā kpuro, goo kun kpē u ye sōmε.
Wi u maa mwa u pirisəm doke, goo kun kpē
u yēro yara.

15 U n gura yōrasia, kpuro ra gberewa.
U n maa ye yōsu, kpa tem mu sankira.

16 Wiya u dam ka laakari mā.
Wiya u maa tōnu mā wi u tora ka wi u win
winsim torasia.

17 U ra be ba ra tem wunanəsū ko mwεeri
tereru.

Kpa u de siri kowobu bu gəsia wiirōbu.

18 U ra sinambu bandu yare,
kpa u bu ko yobu.

19 U ra yāku kowobu mwεeri tereru,
kpa u ben damgibu suriri.

20 U ra bèn nən gari ba ra naanε ko dεre u
k̄s,

kpa u durə təkənun laakari kpeerasia.

21 U ra wirugibu sekuru doke,
kpa u sinambun dam bua.

22 U ra ye ya berua yam wōkuru sōo kpuro
terasie,

kpa u de yam bururam mu sōsira mi yam
wōkura raa wāa.

23 Wiya u ra bwesenu dabiasie,
kpa u maa nu kpeerasia.

Wiya u ra de nu tēria, kpa u maa nu kawa.

24 U ra bwesenun wirugibun bwisi wunε,
kpa u de ba n bəsū gbaburə, mi swaa sari.

25 U ra de ba n babi yam wōkuru sōo,
kpa u de ba n bəsū nge be tam mu goomā.

Yoobu nεε, u kī u ka Gusunə wesiana

13

1 Wee nən nənī yi ye kpuro wa,
nən swasu su maa ye kpuro nua,
ma na ye laakari kua.

2 Ye i yē, yera nən tii na maa yē.

I n̄ man bwisi kere.

3 Adama Yinni Gusunə Dam kpuroɡiiwa na
kī n gari sō.

Wiya kon weeweenu koosi.

4 Domi bεε, weesa i ra n sekumā.
I sāawa tim nεmā weesugibu.

5 N daa buram bo i n maari,
kpa bu bεε garisi nge bwisigibu.

6 Tē, i nən weeweenu swaa dakio,
kpa i nō ye na gerumā.

7 I tamaa i ko i Gusunən biru yōra ka weesu?
I ko i n̄n m̄ru bara ka gari weesugii?

8 Bεya i ko i ka n̄n yina?

Bεεya i ko i nùn weeweenu kua?

⁹ U n bεε wēera i ko i nùn wēre?

I ko i nùn nōni wōke nge tōnu?

¹⁰ Baa ì n win biru yōra asiri sōo,

ka mε, u koo bεε taare wē.

¹¹ Win kpāaru ta ñ bεε berum mō?

I ñ nandamō win sō?

¹² Bεen gari saarinu nu sāawa nge torom.

Ye i gerumō ya ñ dam mō nge weke te ba ka sōndu mōma.

¹³ I mario, kpa i de n gari gere,

kpa n man deema ye n ko n man deema.

¹⁴ Wee na sōoru kpa, baa nà n kon nen wāaru bian na.

¹⁵ Gusunō ù n kī, u man goowo.

Ka mε, wiya na naane sāa.

Kon ka tii yina win wuswaaō.

¹⁶ Ya koo kpī yu ka man faaba naawa.

Domi tən kōso kun kpē u tera win wuswaaō.

¹⁷ I swaa dakio i nen gari nō.

I swaa tem kpīyo i nō ye kon gere.

¹⁸ Wee na sōoru kpa n ka nen gari gere.

Na maa yē ma na gem mō.

¹⁹ Wara u koo ka man sikirina nen gem sōo.

Na sōoru kpa nà n taare mō n ka nōo mari kpa n kpuna n gbi.

²⁰ Gusunō, a man gāanu yiru yeni kuo,

kpa n ku maa nun kukua.

²¹ A man wunen nōmu swenyario,

kpa na kun maa nande.

²² A man sokuo, kpa n nun wurari.

Nà n nun kana, a man wisio.

²³ Toranu nyewa na nun torari.

A de n nu gia.

²⁴ Mban sōna a man biru kisi,

ma a man kua nge wunen yiberε.

²⁵ Wara a naa gire. Wuru ge ga ka woo doonō?

Wara a naa swīi. Yaka gbebusu?

²⁶ Mban sōna a man wahala baka yeni kpēε,

ma a man sεyiasiamō nen aluwaasirun toranun sō.

²⁷ Mban sōna a man yōrasia nge win naasu ba bōkua ka sii yōni,

ma a nen kookoosu kpuro mēera,

ma a nen naa dabusanun geeru yi.

²⁸ Wee nen wasi yi dam dwiia yi sankira nge yabe te kōkōnu di.

Tōnun wāara sāawa wōnwōndu

14

¹ Yoobu u nεε,

tōnu wi ba gesi mara, win wāara ku ra n dēu.

Mεya ta ra n maa nōni swāaru yiba.

² U ra sewa nge dāa wēsu, kpa bu nùn bura.

U ra doonεwa nge saaru.

³ Tōnu wiya a mēera,

ma a nùn siribu soka?

⁴ Wara u koo kpī u gāa kōsunun di gāa dēranu yara.

Goo sari.

⁵ A n tōnun wāarun tōru yi a ten suru gara, u ñ maa saramō mε.

⁶ N n mēn na, a ku maa nùn nōni girari,

adama a de u wēra,

kpa u win sōmburu ko, u win kōsiaru mwa ka nuku dobu.

⁷ Dāru ta ra n yīiyōbu mō

ma ta koo se bà n tu bura.

Domi ta koo kpara.

⁸ Ten gbini yì n maa tōkō kua,

ma ten kora wōruma ta gu,

⁹ ten gbina gaa ra maa kparewa yà n nim wa

kpa yu kpīi pōtura ko.

¹⁰ Adama tōnu u ra gbiwa, kpa u kun maa wāa.

U n gu, mana u ra n wāa.

¹¹ Daa burerun nim mu ra gbere.

Daa bakanun nim mu ra maa kpe.

¹² Nge mεya tōnu u ra kpunε u kun maa seewe.

U ñ maa dom yandamō

sere wōllu tu ka kpe.

¹³ Gusunō, na kī a man bere gōribun wāa yerō,

na n kukua mi, sere wunen mōru yu ka sure,

kpa na n wāa mi sere dōma te kaa man yaaya.

¹⁴ Tōnu ù n koo raa se sanam mε u gu,

na kon yīiyōbu mō nen wahala yeni sōo

sere nen wāaru tu ka kōsi.

¹⁵ Saa ye sōo, Gusunō,

à n nen beke barō,

à n man soku,

nε wi na sāa wunen taka kōora, kon nun wurari.

¹⁶ Wee tē a man swīi mi na naasu wuka kpuro.

Adama saa gaa sisi yè sōo a ñ maa nen durum garisimō.

17 Kaa nen toranu doke saaki sɔɔ a bɔke.
Kpa a man nen durum kpuro wɔka.

18 Guunu koo wɔruku nu kam ko.
Kpa kpenu nu swɛnya mi nu raa wɔan di.

19 Nim mu koo kpenu kɔsuku,
kpa mu maa ka tem kusanu doona.
Nge meya a ra tɔnun yĩiyɔbu kam koosie win
wɔaru sɔɔ.

20 Kpa a nɔn nɔni swɔa dabinu kpɛɛ.
À n deema u n maa sɔa nge yellu,
kpa a nɔn gira u doona.

21 Baa win bibu bà n yĩsiru yara,
win tii u n maa kpɛ u n yɛ.
Meya bà n maa wɔa sekuru sɔɔ,
u n kpɛ u n yɛ.

22 Win wahala tɔnawa ya koo nɔn nɔni sɔ.
Wi turowa u ko n nuki sankire win gɔruɔ.

*Elifasi u Yoobu wisa u nɛɛ,
tɔn kɔso kun wahala biamɔ*

15

1 Elifasi Temagii u Yoobu wisa u nɛɛ,
2 wi u bwisi mɔ u koo tɔnu wisi ka gari yi yi
n arufaani mɔ?

U ko n gari yaramɔ nge woo?

3 Wee gari yi a gerua a ka tii yina mi, yi n sɔa
gɔanu.

Gari yi a saara mini kpuro sɔɔ,
sari yi yi koo tɔnu somi.

4 Wunɛ, a mam Gusunɔn nasiaru tɛɛsimɔwa,
ma a win bɛɛɛ yɛru kpeerasiamɔ.

5 Wunen kom kɔsuma mu sɔsiramɔ wunen
nɔn di.

Ma a gari gerumɔ ka bwisi.

6 Wunen nɔn gariya yi nun taare wɛɛmɔ, n
n mɔ nɛ.

Gari yi a gerua mi kpuro,
yiya yi wunen toranu sɔsɔsimɔ.

7 Wuna ba gbia ba taka kua handunia sɔɔ?
Wuna a gbia a wɔa ba sere gungunu kua?

8 A Gusunɔn gari asirigii swaa daki?
A win bwisi mwa kpuro, a yi wunen tiin sɔ?

9 Mba a yɛ ye bɛɛn tii sa n yɛ.
Yɛɛ terà a mɔ te bɛɛn tii sa n mɔ.

10 Bɛɛn suunu sɔɔ, tɔmba wɔa
be ba seri burura ba tɔkɔnu kua n kere
wunen tundo.

11 A bɛɛn gari yi sa nun sɔɔwa ka laakari
mɛɛrawa gɔa piiminu,

yin min di Gusunɔ u nun nukuru
yemiasiamɔ?

12 Mana wunen bwisikunu ka nun dɔɔ.
Mba wunen nɔni gɔsikia ninin tubusianu.

13 Gari yi a saarimɔ mini, Gusunɔwa a ka
mɔru mɔ.

14 Tɔnu u koo kpɛ u n dɛɛɛɛ?

Wi ba mara, u koo kpɛ u n yiba Gusunɔn
wuswaaɔ?

15 Gusunɔ u kun win gɔradoba naanɛ kue,
ma u n wɔllu mɛɛra ta dɛɛɛɛ,

16 wunɛ tɔnu amɔna kaa ka kpɛ a n dɛɛɛɛ win
wuswaaɔ,

wunɛ wi a ra kɔsa ko kiri kiri nge mɛ ba ra
nim nɔ.

17 Tɛ, Yoobu, a man swaa dakio kpa n nun
gari sɔ.

Kon nun sɔwa ye na wa.

18 Sɔsɔsi te bwisigibu ba sɔsɔsi,

ba tu giawa ben sikadoban min di.

19 Be tɔnawa Gusunɔ u raa tem mɛ wɛ,
sɔɔ goo raa maa sari be sɔɔ.

20 Adama tɔn kɔso u ko n wɔawa nɔni
swɔaru sɔɔ
win wɔarun tɔru kpuro sɔɔ.

21 Kpa u n gbɔsukunu nɔmɔ ni nu koo nɔn
berum mwa.

Wi u koo nɔn kam koosia, u koo nɔn wɔri
subaru sɔɔ.

22 Tɔn kɔso wi, u ku ra n yĩiyɔ u yam wɔkuru
duka suuri.

Domi takobi ra n nɔn marawa.

23 U ra n sirenɛwa baama, u n kasu ye u koo
di.

U yɛ kɔ ma yam wɔkura nɔn mara.

24 Ma u nande wahala ka nɔni swɔarun sɔ,
ye ya nɔn wɔriɔ nge sina bokon tabu
kowobu

be ba tabun sɔɔru kpa.

25 Domi u Gusunɔ seesi.

U Dam kpurogii nɔɔ kuurimɔ.

26 U kɔka u Gusunɔ tabu wɔri,
win tɛɛɛɛrun sinum sɔ.

27 Win wuswaa ballimɔ.

Ma win gɔanu nu yaa taasinɛ.

28 U wɔa wuu si ba kɔsuka sɔɔ,
sɔn dia ba deri, ma ya wɔrumam dɔɔ.

29 U n gobi mɔ. Win dukia kun maa
kuuramɔ.

U n maa yĩsiru yarimɔ win temɔ.

30 U n kpɛ u gɔn tɔru duka suuri.

Win bweseru kpuro ta koo dɔɔ mwaarawa.
Kpa Gusunɔ u nɔn wom wure u go.

31 U n kɔsa naane sɔa u tii nɔni wɔkuawa mi.
Domi kɔsa yen areya u koo wa.

32 Are yi, yi koo nawa u sere gbi.

Win bwese kera kun maa seemɔ,
nge dɔa kɔasa ye ya n maa kparamɔ.

33 U ko n sɔawa nge resem yen bii birenu ba
wɔka,

n kun me nge olifin dɔa tɛn wɛsu ba dera.

34 Tɔn kɔso u n bweseru wasi.

Dɔɔ u koo wi u nɔm biran kɛnu mwaamɔn
yenu wɔri.

35 Wi u kɔsa bwisika, kɔsa u koo ko.

Domi bwisi kɔsi yiya yi ra n wɔa win
nukurɔ.

Kpa yi n nɔn nɔni wɔkuwa.

Yoobun seedagii wɔa wɔllɔ

16

1 Yoobu u Elifasi wisa u nee,

2 na gari yin bweseru nɔɔre nɔn dabinu.

Bee, i sɔawa nuku yemiasio be ba nen
wahala sosimɔ.

3 Domma kaa wunen gari saari kamgii nini
kpe.

Mban sɔna a ka man sikirinamɔ.

4 I n daa wɔa nen ayerɔ,

kpa na n maa wɔa beegirɔ,

kon bee gari saarisi n wii gimanu koosi.

5 Nen gari yi koo bee dam kɛ,

kpa n bee nukuru yemiasia ka nen gari yi.

6 Nɔ n gari mɔ, nen wahala ya n kpeemɔ.

Nɔ n maa maari, ya n doonɔ.

7 Wee tɛ, Gusunɔ u dera na dam dwiiya.

Ma u nen yenun yɔnu kpuro gura.

8 Na woora, nen gɔna gaware.

Ya sɔsimɔ ma na tora.

9 Gusunɔ u kua nen yiberɛ,

u maa man gire ka mɔru u nɔɔ dɔnne.

Ma u man nɔni girari u kasu u nen wasi
kasuku nge gbeeku yaa.

10 U dera tɔmba man yaa kasikimɔ ka ben
gari saarinu.

Ba man wɔmmɔ, ba man baari soomɔ.

Be kpurowa ba man naa swii.

11 Gusunɔ u man be ba n win beere ye nɔmu
sɔndia.

U man tɔn kɔsobu nɔmu beria.

12 Na raa wɔa bɔri yendu sɔɔ ma u man
burisina.

U man nenua birun di, ma u man kɔsuka.

U man kua nge tɔburu te u tweemɔ.

13 Win sɛenu man kooro bure.

U nen gabu swii yabura ka wɔnwɔndu
sariru.

Ma u nen yɛsɔ kɔra u yari temɔ.

14 U man wɔrima nge tabu durɔ.

Ma u man soomɔ u mɛera mɔ.

15 Na saaki deewa,

ma na nen wiru tua wisi nuku sankiranun
sɔ.

16 Na wuri kua sere nen nɔni swɛra,

ma na gɔɔ nɔnu tera.

17 N n mɔ na kɔsa gaa kua.

Nen kanaru ta ra n maa dɛrewa
baadomma.

18 Wunɛ tem, a ku nen yem bere.

A de nen kuuki yi nɔɔra baama kpuro.

19 Domi na ye kam kam ma na seedagii mɔ
wɔllɔ.

U wɔa mi, u ka man yinamɔ.

20 Nen kpaasibu ba man yaakorɔ mɔ.

Adama Yinni Gusunɔwa na kanamɔ ka swii.

21 Nen seedagii wi, u sun sirio ne ka Gusunɔ
nge me ba ra tɔnu ka win beruse sirie

handunia sɔɔ.

22 Domi nen wɔarun tɔnu nu kpeema.

Ma na dɔɔ ka swaa yen min di ba ku ra maa
wuramɛ.

Yoobu kun maa yiyabu mɔ

17

1 Yoobu u nee,

na wɛsiamɔ ka wahala, nen wɔara kpeeyɔ.

Siki wɔru ga man mara.

2 Tɔn yaako kowobu ba man kooro bure.

Ba man nɔɔ kuurimɔ beri berika.

3 Yinni Gusunɔ, a de wunen tii a man mɔru
bara.

Ma n kun mɔ wunɛ, wara u koo man sanna.

4 A ben bwisi wuna.

A ku de bu nasara wa.

5 Ba sɔawa nge tɔnu wi mɔn teni ta ka yɔ,

te ta nee, u win kpaasibu dim soka,

ma win bibu ba ka gɔɔru sɔ.

6 Ba man womusu doke,

ba man yaatam siemɔ.

7 Nen nɔni yi n maa do, nuku sankiranun sɔ.

Ma nen wasi yi dam dwiiya, yi doonɔ nge
saaru.

8 Gemgibu ba bitu soore nen wahala yenin sã.

Taare sarirugibu ba koo tən kōsobu seesi.

9 Wi u sãa gemgii u koo yōrawa dim dim win swaa sã.

Kpa wi u deere, u tii dam kē u sosi.

10 Adama bee nen kpaasibu kpuro, i wurama i maa gari saari nen wuswaa.

Ka me, na n goo wasi bee sã wi u bwisi m.

11 Nen wāaru ta kpa.

Wee himba ye na raa sãa ye kpuro ya kam kua.

12 Nen kpaasiba tamaa wōkura sãawa sã sã.

Sã ù n du, kpa bu nee, yam saramawa.

13 Gōribun wāa yera na mara tu ko nen wāa yeru.

Yam wōkuru sōra kon nen kpin yeru yi.

14 Kon siki wōru sã n nee, geya ga sãa nen tundo.

Kpa n maa kākōnu sã n nee, niya nu sãa nen mero ka nen sesubu.

15 Mana na maa yiyōbu m.

Wara u koo kpī u bu wa.

16 Ba koo sara gōribun wāa yer, kpa su da tua sã sannu.

Yina ye ya tən kōso mara

18

1 Bilida Suagii u Yoobu wisa u nee,

2 sere domma kaa gari yini saarinu kpe.

A den mario kpa su maa gere.

3 Mban sōna a sun mēera gari bakasu.

Mban sōna a sun mēera nge yaa saberu.

4 Wunε Yoobu, wunen mōruwa ya nun wahala m.

A tamaa ya koo de tōmbu bu yarina kpa wuu gu ko bansu,

kpa kpenu nu doona nin ayerun di?

5 A n yē ma tən kōson yam bururama mu koo gbi.

Men dōo yari kun maa ballim.

6 Yam bururam mu koo gōsia yam wōkuru win wāa yer.

Domi u koo gbi nge fitila.

7 U n maa sīim ka toro sindu.

Win tiin bwisi koo nūn sura.

8 Domi u koo da yina gia, kpa win naasu su yen wēe wuronu wōri.

9 Yina koo nūn mwa naa tokur, kpa yen wēe yi nūn tēke.

10 Ba nūn taa berie tem, win swaa sã.

11 N wee nōni swāara nūn mara ta ka sikere.

Ma ta nūn swīi birun di.

12 Gōra nūn wōri, ta win dam kpa.

Ma sāara nūn deema.

13 Ta koo win wasin gōna di beri berikan di.

Kpa bara bakaruru tu nūn mwa.

14 Ba koo nūn wuna win wāa yerun di, tē sã u raa dam m.

Kpa bu ka nūn da gōn sina kpa bakar.

15 Wigiba koo yarina.

Win arumanin tii ya koo kam ko.

Kpa sã bisu su win yenu dōo meni.

16 Tən kōso wi, u ko n sãawa nge dāa.

Win gbini yi koo gbera tem.

Kpa bu win kāasi bōri wallo.

17 Ba koo win gari duari handunia sã.

Ba n maa win yīsiru yaayam.

18 Domi ba nūn yara yam bururam di,

ba sure yam wōkuru sã.

Ma ba nūn gira handunian di.

19 Win bii goo kun nūn bibu maruamme.

Domi win yenugibu kpuro ba koo gbi.

20 Tən be ba wāa tē ba koo berum soora.

Kpa be ba koo marura win biru

bu bitu soora win kam koo bin sã.

21 Nge mēya tən kōsobu ka be ba n Gusunō yēn wāa yeru ta ko n sã.

Yoobu nee, win wōro koo nūn naawa

19

1 Yoobu u seewa u win bōrōba sōwa u nee,

2 sere saa yerà i ko i n wāa i n man nuki sankum,

kpa i n man tōya mē ka been gari saarinu.

3 Wee yen nōn dabina mi,

i kasu i man wōmε.

I n sekuru mōwa i ka man burisinamō mesum?

4 Nà n toran na ka gem, nen gariya.

5 I tamaa i man deeram kerewa,

kpa i man nen durum sōsi?

6 I de i n yē ma Gusunōwa u ka man m.

Ma u man suremō win yina sã.

7 Wee, na nōguru sua na nee,

win kookoo si, su n wā.

Adama goo sari wi u man wisa.

Na gbāramō bu man faaba ko,

adama na ñ faaba wa.

⁸ Gusunə u nən swɛɛ kpuro kɛnuwa baama.
Ma u dera yam wɔkura yi wukiri sere na ñ
kpɛ n gam da.

⁹ U nən wirun furɔ wuka
u nən bɛɛɛ wuna.

¹⁰ U man kəsuka baama kpuro.
Ma u nən yiyəbu wuna nge dāa te ba wuka.

¹¹ U ka man mɔru bara.

Ma u man kua nge win yiberɛ.

¹² Win tabu kowobu ba nɔɔ tia kua ma ba
seewa ba man wɔrim wee.

Ba swaa yaba sere ba ka man girari.

Ma ba na ba ben sansani gira ba ka man
sikerɛnɛ.

¹³ U dera nən mɛro bisibu ba man deri,
ma nən bɔrɔba ba yarina.

¹⁴ Nən berusebu ba man biru kisi,
ma nən kīnasibu ba man duari.

¹⁵ Wee nən sɔbu ka nən sɔm kowobu ba man
mɛɛra nge sɔɔ wi ba ñ yɛ.

¹⁶ Nà n nən sɔm kowo soka, u ku ra wure.
Nà n nùn suuru kanamɔ,

u ra n man atafiru sāawa.

¹⁷ Nən kurɔ u ku ra nən nuburu kã.

Mɛya maa nən bibu ba man gema.

¹⁸ Ka mam bibɔ kpuro ba man gemawa.

Nà n gari gerua, ba ra man wɔmɛwa.

¹⁹ Be na ra ka gerunen tii ba man tusa.

Be na maa kī ba man seesi.

²⁰ Nən wasin yaa ya nən kukunu mani.

Wee wɛsiaru tɔnawa ta man tie.

²¹ Nən bɔrɔba, i nən wɔnwɔndu waawo.

Domi Yinni Gusunəwa u man sɛɛyasiamɔ.

²² Mban sɔna i man naa swīi nge mɛ
Gusunən tii u man naa swīi.

Nɔni swāa te i dera na wa, ta ñ bɛɛ tura?

²³ Na kī bu nən gari yore tireru sɔɔ.

²⁴ Kpa bu maa yi yore kperu sɔɔ ka sisu
yi n wāa mi, sere ka baadommaɔ.

²⁵ Adama na yɛ ma nən yakio u wasi
wi u koo ra se u ka man yina.

²⁶ Nən wasi yì n kōsa yi kpa,
saa ye sɔɔra kon Gusunə wa.

²⁷ Wiya ko na n mɛɛra.

Nən tiin nɔniya yi koo nùn wa, n ñ mɔ
googii.

Nən gōru ga tɛmanabu kpanamɔ yèn sɔ n
tɛmɔ.

²⁸ Saa ye sɔɔ, i ko gere i nɛɛ,
mban sɔna i man naa gire.

Domi nən gem mu koo sɔɔsira.

²⁹ Adama i n yɛ ma Gusunə u koo bɛɛ siri.

Yen sɔ, i win takobi nasio.

Domi yen sɛɛyasiabu sɛ.

Kōsa ye ya koo tən kōso deema

20

¹ Sofaa Naamagii u Yoobu sɔɔwa u nɛɛ,

² wee nən bwisikunu dera na burisinɛ.

Yen sɔna na sende n ka nun wisi.

³ Na wunen gerusibu nua, bi bu man dua
too.

Adama nən bwisi koo de n nun wisi.

⁴ Saa mìn di ba tɔnu taka kua,

⁵ a ñ yɛ ma kōsan kowon nasara ku ra tɛ?

Mɛya maa win nuku dobu kun tɛmɔ.

⁶ Baa ù n kpã u wɔllu babamɔ,

ñ kun mɛ u guru winu dekamɔ,

⁷ u koo kam kowa nge swaa swīi bi tɔnu u
kua.

Be ba raa nùn waamɔ, ba koo nɛɛ, mana u
wāa.

⁸ Ba koo nùn duariwa nge dosu.

U koo doonawa nge wɔkurun kāsiru.

⁹ Be ba raa nùn waamɔ, ba ñ maa nùn wasi.

Mi u raa wāa ba ñ maa nùn wasi mi.

¹⁰ Sāarobu ba koo win bibu wɔri.

Nge mɛya u koo ka bu wesia ye u raa bu
mwaari ka dam.

¹¹ U dam mɔ, ma u sāa nge aluwaasi.

Adama u koo ka ye kpuro kpunawa sikirɔ.

¹² Kōsa ra n dowa win nɔɔ sɔɔ,

kpa u n ye bɛri win yaraɔ,

¹³ ya n girari sere win daroɔ.

U ku ra n kī u ye deri.

¹⁴ Adama ya koo de win dīanu nu sosia win
nukurɔ,

kpa nu gɔsia nge waa dɛɛ.

¹⁵ Gabun dukia ye u mwɛɛ, u koo ye sia.

Gusunəwa u koo ye yara win nukurun di.

¹⁶ Ye u koo nɔ, ya ko n sāawa nge waa dɛɛ,

kpa yu nùn go.

¹⁷ U kun tamaa tim ka bom
mu koo nùn kokua nge nim tora.

¹⁸ U koo win dukia wesia ye u wa mi.

U ñ maa yen arufaani dimɔ.

¹⁹ Domi u sāarobu dam dɔre.

Ma u ben yɛnusu mwɛɛra, u ñ wiguu banɛ.

²⁰ Win bɔsɔnu ku ra yibu.

Adama baa ye u kīru bo, u ñ kpɛ u ye tii yiyi.

21 Gãanu sari ni u ò tii koosi.
Adama win dukia ya ò tɛɛmɔ.

22 Baa ù n ye mɔ ya kpã, u ko n nuki
sankirewa.

Sãaru ta koo nùn wɔriwa.

23 Wee sanam mɛ u win nukuru yibiamɔ,
Gusunɔ u koo nùn wɔri ka mɔru baka.
Kpa u de sɛɛnu nu nùn wisi nge gura.

24 Baa ù n tabu yãa sisuginu duka suurimɔ,
ba koo nùn twee ka sii gandun tɛndu.

25 Baa ù n sɛu teu wuna win wasin di,
n̄ kun mɛ ù n yaasa wuka win woo sɔndun
di,
gɔɔn bɛrum koo nùn sura.

26 Asɔrɔ ya koo win dukia deema.

Kpa dɔɔ wi tɔnun bii kun sɔrua u nùn mwa,
wi ka win yãnu.

27 Wɔllu ta koo win durum sɔɔsi,
kpa tem mu nùn seesi.

28 Win dirun arumani kpuro koo kam ko
Yinni Gusunɔn mɔrun tɔru sɔɔ.

29 Yeniwa Yinni Gusunɔ u tɔn kɔsobu yiiye.
Yera ya bu mara sia.

Yoobu u Sofaa wisa u nɛɛ,

tɔn kɔsobun tii ba ra n doo nɔɔru mɔ

21

1 Yoobu u nɛɛ,

2 i nɛn gari nɔɔwɔ.

I n wura i man swaa daki, i man nukuru
yɛmiasiawa mi.

3 I de n gari gere.

Nà n gari gerua na kpa, ko i kpĩ i man yɛɛ.

4 Tɔnuwa na weeweenu koosimɔ?

Nge mban sɔna kon tɛmana.

5 I man mɛɛrio, kpa biti yu bɛɛ mwa
kpa i bɛɛn nɔsu kɔre.

6 Nà n nɛn wãaru bwisika,
na ra nandewa, nɛn wasi yi n diirimɔ.

7 Mban sɔna Gusunɔ u ra de tɔn kɔso u n
wãa,

kpa u n dam mɔ sere ka win tɔkɔrɔ.

8 U ra bibu ma kpa be, bu maa se bu ma.

Kpa u n be kpuro mɛɛra ba n kuuramɔ win
nɔni sɔɔ.

9 Bɔri yɛnda wãa ben yɛnusɔ, ba ò bɛrum
mɔ.

Gusunɔ kun maa bu sɛɛyiasiamɔ pai.

10 Saa kpuro, ben ketɛ kinɛru tà n ben nɛɛ
yɔɔwa yi ra mawa.

Yi ku ra nukuru yari.

11 Ba ra ben bibu deri ba n duki mɔ nge
yãanu,

kpa ba n dweebu mɔ,

12 ba n bara kpãnu ka mɔrɔkunu soomɔ, ba
n womusu mɔ,

kpa ba n nuku dobu mɔ, ba n guunu soomɔ.

13 Ba ra ben wãaru diwa nuku dobu sɔɔ,
kpa bu gbi subaru sɔɔ.

14 Wee ba ra raa yellu Gusunɔ sɔ bu nɛɛ,
a gɛɛro min di, sa ò kĩ su wunen swɛɛ gia.

15 Wara ra n Gusunɔ Dam kpurogii
su ka sere nùn yoru diiya.

Arufaani yerà sa kon mɔ sà n nùn kanamɔ.

16 Tɔn ben bweseru, ba ò doo nɔɔru mɔ ro?
Adama nɛ, na ò tɔn kɔsobun bwisi kɛru kĩ.

17 Ka mɛ, a ra wa mi tɔn kɔsobun yam bu-
ruram mu gbimɔ?

A ra wa ba nɔni sɔɔre?

Gusunɔ u ra bu sɛɛyasie win mɔrun sɔ?

18 A ra wa ba sãa nge yakasu,

n̄ kun mɛ nge doo sakosu si woo ga ka
doona?

19 Bɛɛ i gerumɔ i mɔ,

tɔn ben bibun bwesera Gusunɔ u ra
sɛɛyasie.

Adama nɛ, na nɛɛ, ben tiiwa n weenɛ u
sɛɛyasia,

kpa bu gia ma beya ba tora,

20 kpa ben tii bu ben kam kobu wa.

Nge mɛya ba koo ka Gusunɔn mɔru denda
bu wa.

21 Domi bà n gu ba kpa,

ben baaye ka ye ya koo ben bibu deema.

22 Sa ko kpĩ su Gusunɔ keu sɔɔsi,

wi, wi u sãa win gɔradoban siri kowo?

23-24 Gabun wãara ra dorewa, ba n wãa bɔri
yɛndu sɔɔ.

Kpa ba n wasi bwãa do, ba n dam mɔ nge
aluwaasi

sere bu da bu ka gbi.

25 Adama gabu ba ra gbiwa wahala sɔɔ,

ba kun doo nɔɔru wa baa fiiko.

26 Be kpurowa ba koo gbi, kpa bu ko
kɔkɔnun dīanu.

27 I bɛɛn tii laakari ko,

na beɛn bwisikunu yɛ ka kōsa ye i man manimɔ.

28 Domi i nɛɛ, mana tɔn bokon yɛnu ga wāa, gè sɔɔ tɔn kōsoba wāa.

29 Adama i n be ba sarɔ swaaɔ bikiare? I kī i sikiwa ye ba beɛ sōɔwa tɔn kōson sō?

30 Wahala yà n tɔn kōso deema u ra yariwa ye sɔɔn di.

Baa Gusunɔ ù n ka nùn mɔru kua, u ra kisirewa ye sɔɔn di.

31 N n mɛn na, wara u koo maa nùn gerusi.

Wara u koo nùn win kōsa kōsie.

32 Domi ù n gu, siki wɔruɔra ba ka nùn dɔɔ.

Kpa ba n siki te kōsu.

33 Tɔn dabira ta koo win goru swīi bu ka da siku yerɔ.

Kpa u kpin yee buraru wa temɔ.

34 N n mɛn na, nuku yɛmia birà i man kua.

Beɛn ye i man wisa mi kpuro,

ya n sāa dee dee. Weesa i mɔ.

Elifasi u Yoobu taarɛ wɛ

22

1 Yera Elifasi, Temagii u Yoobu wisa u nɛɛ,

2 tɔnu u ko n arufaani mɔ Gusunɔn mi?

Aawo! Tɔnu ù n sāa dee dee, win tiin arufaaniwa.

3 A tamaa yèn sō a sāa gemgii,

Gusunɔ u yen are waamɔ?

À n sīimɔ dee dee arufaani yerà u waamɔ.

4 A tamaa yèn sō a nùn mɛm nɔɔwammɛ,

yen sōna u nun sɛɛyasiamɔ?

A tamaa yèn sō a nùn nasie,

yen sōna u nun sirimɔ?

5 Aawo. Wunen tora dabinun sōna u nun sɛɛyasiamɔ.

Wunen kōsa ya maa kpā.

6 Domi a wunen berusebun yānu tɔruba mwa,

ma a bu deri tereru.

7 A n wi nim nɔru ga mɔ nim kã u nɔ.

Mɛya a n maa wi gōɔra mɔ dīanu kã u di.

8 A raa sāawa damgii ka beɛregii,

ma a tem mɛ kpuro mɔ.

9 A gɔminibu girawa ba doona nɔm dira, a n bu somi.

Ma a gobekuban dam bua.

10 Yen sōna yɛri nun wāasi beri berika,

ma berum nun mwa subaru sɔɔ.

11 Ma yam wākura nun wukiri nge nim bwee bakaru, a n maa yam waamɔ.

12 Sa yɛ ma Gusunɔ u wāa wɔllɔ.

A mɛerio a wa sere mi kperi wāa.

13 Ka mɛ, a gerumɔ a mɔ, mba Gusunɔ u yɛ.

U n kpɛ u tɔnu siri guru wiru sɔɔ.

14 Guru wiru ta sinum mɔ,

u n kpɛ u gāanu wa min di.

U sireɛwa wɔllu mi tɔna.

15 Yoobu, a yɔrariwa a kōsan kowobun yira ye swīi?

16 A n yɛ ma ba bu go ben gɔɔn saa yu sere turi?

Ba doona nge gana ye ya nim diira.

17 Tɔn ben bweseru ba ra raa Gusunɔ sōwa bu nɛɛ,

u bu derio sɛɛ.

Mba wi Dam kpurogii u koo kpī u bu kua.

18 N deema Gusunɔ wiya u raa ben yenun dukia kuurasia.

Adama ba n nùn saawara kue,

ye ba ben himba yimɔ.

19 Be ba gem swīi ba koo yɛeri,

bà n tɔn kōso wa u kam kua.

Be ba n taarɛ mɔ, ba koo yɛɛwa bu nɛɛ,

20 wee, besen yiberɛ u kam kua,

win dukia ye u mɔ kpuro, ya dōɔ mwaara.

21 Yoobu, a ka Gusunɔ doro, kpa ye kpuro yu nun sanɔ kua.

À n kua mɛ, wunen nuku dobu koo wurama.

22 A win sōsiru swaa dakio kpa a tu nɛnɛ gōruɔ.

23 À n ka kōsa tonda ma a wurama,

Dam kpurogii koo nun wunen yellun wāaru wesia.

24 A wunen wura ye a mɔ kōɔwɔ temɔ.

Kpa a wunen kpee gobigiru deri daarun toraɔ,

25 kpa Dam kpurogii u ko wunen wura ka wunen sii geesu.

26 Saa yera kaa n nuku dobu mɔ Gusunɔ Dam kpurogiin mi.

Kpa a nùn naanɛ ko, a nùn wunen wuswaa sōsi.

27 À n nùn kana u koo nun wisi,

kpa a wunen nɔɔ mwɛɛnu yibia.

28 Ye a nia kua kpuro, ya koo koorawa.

Wunen swεε yi a swīi kpuro, yi ko n
dεεrewa.

²⁹ À n wāa nōni swāaru sɔɔ,
kaa tii kawa a nεε, tii suaba bu nun tu kpεε.
Kpa Gusunɔ u nun wɔlle sua.

³⁰ U koo mam taaregii yara kōsan di,
wunen dεerarun sɔ.

*Yoobu u nεε, Gusunɔ kun kī u ka nùn gari
ko*

23

¹ Yoobu u wisa u nεε,
² sere ka gisɔ na Gusunɔ weeweenu
koosimɔ.

Nen nōni swāaru ta nen wuri kere.

³ Nà n daa yē mi u wāa kon daa dawa sere
win mi.

⁴ Kpa n nùn sɔ ye ya man wāasi,
ka maa yèn sɔ na tii wɔramɔ.

⁵ Kpa n win wisibu nɔ.
N nɔ ye n nùn neni.

⁶ U koo man dam sɔɔsi u ka man siri?
Aawo, u koo yōrawa u man swaa daki.

⁷ Ne tɔn geowa kon kpī n ka nùn wesianɔ ko.
Kpa wi, wi u sãa nen siri kowo,
u man yakia sere ka baadommaɔ.

⁸ Adama nà n da sɔɔ yari yeru gia,
u ku ra n wāa mi.

Nà n maa da sɔɔ duu yerɔ,
na ku ra nùn wa mi.

⁹ Aa, u sɔmburu garu mɔwa sɔɔ yēsan nɔm
geu gia?

Nà n da mi, u ku ra n wāa mi.
U kukuawa sɔɔ yēsan nɔm dɔwaru gia?

Min tii, na ku ra nùn wa.

¹⁰ Ka mε, u nen swεε kpuro yē yi na swīi.
U n man kpεε laakari mεeribu sɔɔ, kon
yariwa min di,

na n dεere nge wura ye ba dɔɔ doke.

¹¹ Na win yira swīiwa dee dee.

Na n gere win swaan di.

¹² Na n win wooda sare.

Ye u man sɔɔwa kpuro,
na ye mem nɔwawa gōruɔ.

¹³ U n gāanun himba yi, wara u koo ye sīiya.
Ye u kī yera u ra ko.

¹⁴ N n men na, u koo ko ye u yi kpuro nen sɔ,
kpa u maa man himba kpa yiya.

¹⁵ Yen sōna na nande wi Gusunɔn wuswaaɔ.
Nà n bwisika na ra nandewa win sɔ.

¹⁶ Gusunɔ u nen wɔrugorun dam bua.

Wi, Dam kpurogii u man berum kpεε.

¹⁷ Ka yen de kpuro, na n nɔɔ mari,
baa mε n sãare yam wōkura man wukiri.

Gusunɔ u ra tɔn kōso deriwa u n mɔye u kī

24

¹ Yoobu u maa nεε,
mban sōna Gusunɔ Dam kpurogii ku ra saa
yi u ka tɔmbu siri.

Mban sōna be ba nùn mem nɔwammε ba
ku ra saa ye wa.

² Domi wee, gabu ba gabun tem gbenimɔ ba
ka begim mennamɔ.

Ma gabu ba yāanu kpare ni ba gbena.

³ Gaba maa gobekuban ketekunu mwεεrimɔ.
Ma ba gɔminibun nεε tɔruba mwaamɔ.

⁴ Ba wɔnwɔndobu dam dɔremɔ ba giramɔ
swaan di.

Ma sãarobu ba swaa kasu bu kuke.

⁵ Sãaro be, ba yaayaare mɔ gbaburɔ nge
gbeeku keteku,

ba dīanu kasu bu ben bibu wē.

⁶ Be wee ba yakasu gēemɔ ben yaa sabenun
sɔ,

ma ba dīanu kunɔnu mɔ tɔn kōson gberɔ.

⁷ Adama ba n bekuru mɔ te ba koo wukiri
wōkuru puran sɔ.

⁸ Be wee ba da ba baka kpee baaba sɔɔ
yèn sɔ ba n wāa yeru mɔ.

Miya gura bu waayamɔ.

⁹ Tɔn kōso wi, u ra gobeku mwεwa ka dam.

Kpa u sãaron yabe tee te u mɔ tɔruba mwa.

¹⁰⁻¹¹ Be wee, ba yōsu basi tɔn kōson kara sɔɔ.
Ba doo baka sɔɔwa, ma gōra bu mɔ.

Ba nùn gum kuammε, ba resem gamamɔ.

Adama ba n kākɔ bu ye nɔ,

baa mε nim nɔru ga bu mɔ.

¹² Wuu marosɔ gaba gɔɔ dɔɔ, ba wuri mɔ.

Be ba mεera kua ba weeweenu mɔ.

Adama Gusunɔ kun yen gaa gara.

¹³ Gabu ba yam bururam tusa.

Ba ku ra n wāa mε sɔɔ.

Domi ba n yē mi mu ka bu dɔɔ.

¹⁴ Tɔn gowo u ra sewa buru buru yellu

kpa u sãarobu go.

Wōkuru kpa u gbeni.

¹⁵ Yam wōku bere berera sakara kowo u ra
n kasu.

U ra nεεwa, goo kun nùn wasi.

Kpa u win wuswaa sɔnditia wukiri.

16 Yam wākuru sōra gbenə u ra dia kəsuku.
Sō sō, kpa u tii kenusi win yenuə.
U n̄ yam bururam yē.

17 Ben mi, bururu ta sāawa nge gōn tiro.
Ba ra n nandewa.

18 Adama bεε i nεε,
tən kōso u sāa nge nim yaka.
Ba win tem bōrusi.
U n̄ maa dōo win resem gbaarə.

19 Nge mε tem mu ra nim nə gbeburun saa
sōo,
nge meya gəribun wāa yeru ta ra durumgii
mwε.

20 Wi u tən kōso mara u ra n̄n duariwa.
U koo kowa kəkənun dīa geenu.
Tambu kpurowa ba koo n̄n duari.
Kpa u wəruma u bōra nge dāa.

21 Tōnu win bweseru u ra kurə wīron yānu
gurewa.

U ku ra gəmini gea gaa kue.

22 Adama Gusunəwa u dam mə u ka tən kōso
ben wāaru yōrasia.

U n bu wəri, ba ku ra n maa yē nge ba ko n
wāa.

23 Gasə u ra bu yīyōbu wē,
ba n ka wāa bəri yendu sōo.

Adama u ra n ben sanu sanusu mεerawa.

24 Bā n ka tii yina kpuro, subaru sōo, ba
kpawa.

Ba ra wərumewa mii mii bu gbi nge tən diro.
Kpa ba n sāa nge dobi yi ba bura.

25 Ye na gerua mi, geema.

Wara u koo man siri,
kpa u nεε, n̄n gari yi, yi n̄ asansi gaa mə.

Gusunə u dam mə gāanu kpuron wəllə

25

1 Bilida Suagii u Yoobu wisa u nεε,

2 Gusunən dam mu nasiaru tura.
U ra de bəri yendu ta n wāa sere wəllun sōo
sōowə.

3 Win tabu durəbu ba n̄ geeru mə.
U ra de win yam bururam mu sōsira tambu
kpuron mi.

4 Tōnu kun kpē u n gem mə Gusunən
wuswaaə.
Wi ba mara gesi, u n̄ kpē u n dεere Gusunən
wuswaaə.

5 Domi baa suru u n̄ dεere win wuswaaə.
Meya maa kperi kun buriri win wuswaaə,

6 kaa sere gere tōnu wi u sāa nge kəkəbu?

Yoobu nεε, Bilidan somiru ta n̄ arufaani mə

26

1 Yoobu u Bilida wisa u nεε,

2 Bilida, wunen wisibu bu n̄ dam sarirugii
somimə.

Wunen dam kēru ta n̄ arufaani gaa mə.

3 Anna a bwisi kēru wa te a wi u kun bwisi
mə kēmə.

Wunen bwisi yi, yi n̄ goo somimə.

4 Wara a gari yini sōomə.

Wara u nun gari yini gerusia.

Gusunə u dam mə gāanu kpuron wəllə

5 Be ba gu ba wāa sere nim wōkun tem
sōowə,

ba diirimə.

6 Domi Gusunə u be kpuro waamə.

Gāanu kun n̄n ganua gəribun wāa yeru mi.

7 Wiya u sōo yēsən nəm geu doke wom
dirum sōo.

Ma u tem bwē kam dirum sōo.

8 Ma u nim banisi guru winu sōo.

Ka mε, guru wii ni,
nu ku ra gēere nim bunum sō.

9 Wiya u ra de guru winu nu win sina gona
wukiri.

10 Ma u bubenu kua nim wōkun wəllə,
mi yam bururam ka yam wōkura karane.

11 Gusunə u n̄ gbāra,
wəllun gbere ya ra diiriwa,

kpa ya n wāa biti sōo.

12 Ka win dama u ra nim wōkun nim
kəsuku.

Kpa u ka win bwisi yaa gəba ye ba mə
Rahabu kamia.

13 U n wom wura, wəllu kpuro ta ra dεerewa
nge ba kura.

Ka win nōma u ra waa ye ya duka mə səkiri.

14 Adama yeni kpuro ya sāawa win kookoo
piiminu.

Nin wəkinun fiikowa sa ra n nōomə.

N n̄ mən na, wara u koo kpī u win dam
asansi tubu u n̄ gbāra nge gura.

Toro u koo kpī u Gusunə somiru kana?

27

1 Yoobu u kpam win gari gerubu torua u
nεε,

2 na bōrumə na mə,
sere ka Yinni Dam kpurogiin wāaru,
wi, wi u yina u man n̄n gem wē,

ma u man nuku sankiranu sosiammε,
3 u n̄ gesi dera na wāa na wēsiamə,

⁴Na ñ weesu m̀.

⁵Gusunə u man bere n ka bæε gem wē.
Sere ka nən gəən tōrə, ko na n m̀wa na
dεere.

⁶Na yārariwa ma nən daa ya wā.
Nən gōru ga ñ man taarε wēere nən wāarun
tōru garu sɔɔ.

⁷Gusunə u de tən kōson kəkərə
yu nən yiberεba deema,
be, be ba man seesimə mi.

⁸Sanam mε Gusunə u tən kōson wāaru
wuna,
yīiyə birà bu maa nùn tie.

⁹Gusunə u koo nùn swaa daki
sanam mε nən swāara nùn deema?

¹⁰I tamaa u ko n win nuku dobu kasu
Gusunə Dam kpurogiin mi?

I tamaa u koo Gusunə kana saa kpuro?

¹¹Kon bæε Gusunən dam gari sōwa.

Na ñ bæε win himba beruammε.

¹²Bæε kpuro i wa nge mε u s̄a.

Mban s̄na i gari gerumə yi yi ñ asansi m̀.

Tən kōson doo n̄ara kun tεm̄

¹³Wee ye Gusunə Dam kpurogii u tən kōso
yīiye.

¹⁴Bà n bibu mara ba dabi, ba koo gbiwa tabu
sɔɔ.

Ben bibu ba ñ dīanu wasi bu di ba n ka wāa.

¹⁵Barara ta koo ben bwese te ta tie sua.

Ben gəminibu ba ñ kp̄ bu bu swīiya.

¹⁶Baa bà n gobi waamə nge tua,
ma ba yānu guramə nge yanim,

¹⁷gemgiwa u koo yāa ni dendi,

kpa u gobi yi di.

¹⁸Tən kōso ù n diru bana ta ko n s̄awa nge
narin wēε,

ñ kun mε nge kuu te kōso u kua.

¹⁹U koo gbiwa ka gobigiru.

Adama ba ñ nùn sikumə ka gobi yi. U ñ yi
wasi ḡriə.

²⁰Nandaba bu koo nùn deema subaru sɔɔ
nge nim mε mu daru b̄s̄o saramə.

Woo guna ya koo ka nùn doona w̄kuru.

²¹S̄o yari yerun woowa ga ra nùn wuke saa
win wāa yerun di
gu ka da sere mi n toma.

²²Gusunə u ko n nùn tweeməwa ka
wənwəndu sariru.

Kpa u duka yakura u wa u ka s̄ε ni suuri.

²³Tambu bà n wa mεsum kpa bu nùn ȳε ba
n taki m̀,

kpa bu nùn wia koosi saa ye u doonə.

Bwisi

28

¹Yoobu u nεε,
tamba yē mìn di sii geesu ka wura ya ra yari
bu sere ye tea.

²Tem diya ba ra maa sisu wunε,
kpa bu sii gandu sōwa kperun di.

³Be ba sisu sōwamə,
sere tem sōwəwa ba ra ka fitila du
kpa ba n duə sere mi su wāa yam w̄kuru
sɔɔ,

⁴kpa bu w̄ru gbe sere tem sōwə,
bu swaa wīa mi, mi goo sari.

Ba ñ kp̄ bu s̄i mi.

Wēeya ba ra n gasirimə bu ka du mi.

⁵Tem w̄lləwa dīanu ra kpi.

Adama mən sōwə,

n s̄awa nge gāanu kpuro d̄s̄o mwaare.

⁶Tem s̄o miya kpee gobiginu ra n wāa.

Mi s̄ara ba ra maa wura wa.

⁷Kasa ya ñ swaa ye yē.

Meya maa yabereku ga ñ ye waare.

⁸Gbee sunə ka yεε yi yi tii naanε s̄a yi ñ ye
mwaare.

⁹Adama t̄nu u k̄ka u kperu w̄ri u k̄suka,
sere u guunun kp̄εkp̄εku girari.

¹⁰Kpee ten n̄aw̄ra u ra swεε wunε,
kpa u ḡa gee ni wa, ni nu wāa mi.

¹¹U n nim kame s̄o mi, u ra mu swaa
ganεwa,

kpa u ka dukia yarima ye ya berua s̄o mi.

¹²Adama mana t̄nu u koo kp̄i u bwisi wa.

Mana yi sika.

¹³T̄nu kun yin gobin geeru yē.

Domi yi ñ wāa handunia yeni s̄o.

¹⁴Yi ñ wāa daarə.

Yi ñ maa wāa nim w̄ku s̄o.

¹⁵Ba ñ kp̄ bu ka yi wura k̄sina.

Ba ñ maa kp̄ bu yi dwe ka sii geesu.

¹⁶Ba ñ kp̄ bu yi weesina ka wura ye ya wee
Ofirin di,

ñ kun mε ka kpee gobigii ni nu n̄ni boogu
ka berə wuru m̀.

¹⁷Ba ñ kp̄ bu yi weesina ka digi,
ñ kun mε ka n̄ra ye ba kua ka wura,

¹⁸kaa sere gere kpee gobigii ni ba sokumə
kora ka kirisitali?

Bwisi yi kpee gobiginu bæεε kere.

19 Ba ñ kpē bu ka yi Etiopin kpee gobigii ni nu nōni dām buuru mō weesina. Ba ñ maa kpē bu yi weesina ka wura gea.

20 N n mēn na, man diya bwisi yi wee. Mana yin nuura wāa.

21 Tōnu kun kpē u yi wa ka nōni.

Gunō ge ga yōwa ga ñ kpē gu yi wa.

22 Gōo ka gōribun wāa yera koo nēewa, yin gariya ba nōre tōna.

23 Gusunō turowa u bwisin swaa yē.

Wiya u maa yin wāa yeru yē.

24 Domi wiya u handunian goonu nne kpuro waamō.

U maa kpuro waamō ye ya wāa tem sōo.

25 Sanam mē u wom bunum mēera ma u nim kpāaru mēera,

26 ka sere swēē yi gura koo swīi yu ka nē, ka maa swēē yi guru maakinu ka guru gbāsukubu koo swīi,

27 yera u bwisi yi wa.

Ma u yin asansi wēera u yi.

28 Saa yera u tambu sōwa u nēē, bu nūn nasio, yera ya sāa bwisi.

Wi u maa kōsa gēerari, wiya u bwisi mō.

Yoobun yellun wāaru

29

1 Yoobu u maa win gari gerum wōri u nēē,

2 na kī nēn yellun wāaru tu wurama ta n sāa nge saa ye Gusunō u man kōsu.

3 Na kī na n wāa nge saa ye u fitila sōre nēn wuswaa, ma win yam bururam man yam bururasie wōkuru.

4 Na kī na n sāawa nge saa yē sōo na dam mō, ma Gusunō u man kōsu ka kīru.

5 Saa ye sōo, Gusunō Dam kpurogii u ka man wāa, ma nēn biba ka man wāa.

6 Mēya nēn yaa sabenu nu ra n bom yiba.

Mēya maa nēn olifi ya ra man gum wē mu n kokumō nge daa koka.

7 Saa ye sōo, nà n yara tōwō na da na sina wuun gbārarun kōnnōwō su ka siri,

8 aluwaasiba bà n man wa, ba ra man bēere wēwa bu doona min di, kpa durō tōkōnu nu se nu yōra.

9 Tōn bokobu bà n man wa ba ra ben gari gerubu yōrewa.

10 Mēya maa sinambu ba ra nōo mari, kpa n sāare ben yara ben daro mani.

11 Wi u nēn gari nua u ra nēewa, doo nōrugiiwa na sāa.

Wi u maa man wa seeda gea u ra man diiye.

12 Domi na ra wōnwōndo somi ù n somiru kana,

kpa n gobeku wi ba yina bu somi dam kē.

13 Be ba gōo dōo, ba ra man domaru kuewa.

Kpa n gōminibu nukuru yēmiasia n de ba n nuku dobu mō gōruo.

14 Gem kobu bu ra n man wāasiwa nge yabe te na sebua,

ñ kun mē nge dawani ye na bōkua.

15 Na ra n sāawa wōkobun nōni, kpa na n sāa kōri kpirirugibun kōri.

16 Na kua sāarobun tundo.

Na ra sōbu nōri, n ben gari mēeri yi ba ka na.

17 Adama na ra tōn kōsobun nōsu bōoku, n bu wōrari ye ba mwa.

18 Ma na tii sōwa na nēē,

kon gbiwa tōkōru sōo, nēn kpin yeru wōllo.

Nēn wāarun tōnu nu ko n dabiwa nge yani sēeri.

19 Ko na n sāawa nge dāa tēn gbini yi wāa nim bōkuo.

Kpa kakoru ta n wāa nēn kāasin wōllo.

20 Saa ye sōo, nēn yiiko ya koo wurama, kpa na n dam mō nge tēn te ba gawe.

21 Yellu, tambu ba ra yōrewa bu nēn gari swaa daki.

Ba ra nōo mariwa bu nēn bwisi nō.

22 Nà n gari gerua na kpa, goo ku ra maa gāanu wisi.

Nēn gari yi, yi ra bu duuriwa kpure kpure nge nim mē mu dāakumō.

23 Be kpuro ba ra n man marawa nge tom buruku gura.

24 Kpa n yēē musēē n ka bu dam kē sanam mē ba dam bie.

Ba ñ kpē bu man nuki sanku n wuswaa burisina.

25 Nēna na ra n bu swaa gbiye,

kpa na n wāa ben suunu sōo nge sina boko wi u ra win tambu nukuru yēmiasie.

Yoobun tēn wāaru

30

1 Tē wee bibu ba man yēemō,

ba ñ mam nen təkəru gara,
 be, bèn baababa ba ñ tura
 bu nen bōnu somi bu ka nen yāa gōo kpara.
 2 Mba ba koo raa kpī bu man kua,
 be, be ba sāare ba gōo dōo.
 3 Wee ba sāaru ka gōoru soore.
 Ba da gbaburō bu ka dīanu kasu bu di.
 Adama gāanu sari mi.
 4 Ba ra dewa dāa kikun bəkuo bu yakō bura
 ge ga bəru mō ga n sāa ben dīanu,
 kpa ba n kiku gagun gbini dimō.
 5 Ba ra bu girewa təmbun suunu sōon di,
 ba n bu naa swīi nge gbənəbu.
 6 Kpa bu da ba n wāa kpee wərusō ka wəwi
 sōo,
 7 ba n wāa ba n taasine sākin suunu sōo,
 kpa ba n kuuki mō kikisō,
 8 ba n sāare nge wiirōbu,
 ñ kun mē nge be ba gema ba gira wuun di.
 9 Tē wee, ben biba ba man yēmō,
 ba man womusu dokemō.
 10 Ba ra man biru kisi yèn sō ba ñ kī bu man
 wa.
 Kpa bu man yāatam sie.
 11 Domi Gusunō u man fune wuna, u sekuru
 doke.
 Yen sōna ben goo kun nen beere yē baa fiiko.
 12 Tən kōso be, ba man seesimō.
 Ba kasu bu man tēka di bu sura.
 Ba swaa kasuwa bu ka man kam koosia.
 13 Ba nen swēe bōora.
 Ba kookari mō bu ka man kam koosia,
 be, be goo kun somiru wee.
 14 Be wee ba yaba mi na kukua.
 Ma ba dumō min di ba man wərimō.
 15 Ma berum man mwa,
 nen beere ya doona nge woo.
 Nen bəri yenda doona nge guru wiru.
 16 Tē, na wāawa gōo sōo.
 Na wahala wəri na kpa.
 17 Nen kukunu kpuro ra n tennamōwa
 wōkuru.
 Na ku ra wēre wahala yen sō.
 18 Ya man sēke baama ka dam nge yaberun
 wīiru.
 19 Wee Gusunō u man kpēe pətəkō sōo.
 Torom ka tua na ka weene.
 20 Gusunō nen Yinni, na nun somiru
 kanamō,
 adama a ñ man wisa.

Na seewa na yōra wunen wuswaa adama a
 ñ nen laakari kue.
 21 A sēsiawa,
 ma a man sēre ka wunen dam bakam.
 22 Wee a dera woo guna ya man sua ya
 toorimō.
 23 Domi na yē ma a ka man dōowa gəribun
 wāa yerō
 mi təmbu kpuro ba koo da.
 24 Adama ka mē, baa tōnu ù n gōo dōo,
 u ñ nōma suamō u faaba kana?
 Wi u wāa wahala sōo u ñ somiru kanamō?
 25 Na ñ bu swīiye be wāara sēsie?
 Na ñ nuki sankire sāarobun sō?
 26 Wee nuku doba na ra n yīiyō,
 adama nōni swāara na waamō.
 Yam bururama na ra n yīiyō,
 adama yam wōkura na waamō.
 27 Nen bwēra ku ra kpune
 yèn sō na ka wahala gabirinamō.
 28 Na ra n sīimōwa nuku sankiraru sōo.
 N sāare sōo ku ra yari nen mi.
 Baa nà n wāa tən wəru sōo,
 na ra n somiru kanamōwa.
 29 Nen gōo wuri yin sō,
 na kua nge gbeeku bōo,
 ñ kun mē nge taataaru.
 30 Nen gōna tīra, nen wasi gberamō.
 31 Tē nen mərəku ga wāawa n ka gōo wuri ko.
 Kpa n nen guuru so ka be ba gōo wuri mō
 sannu.

*Yoobu u tii tusiamō Gusunən wuswaa ka
 toro sindu*

31

1 Na ka nen nōni arukawani bəkua na nee,
 na ñ ka yi wəndia mēerimō pai.
 2 N n men na, are yirā Gusunō Dam kpurogii
 u man yīiye wəllō.
 3 Tən kōsowa u ra kam ko,
 kpa durumgii u nōni sōora.
 4 Gusunō u nen swaa yē.
 U nen sanu sanusu mēerimō.
 5-6 Gusunō u man yīruo ka kilo ye ya sāa dee
 dee.
 Kpa u wa ma na dēere,
 na ñ wāa weesu ka taki sōo.
 7 Nen sanu sanusu sū kun sāa dee dee,
 ñ kun mē nen gōru gā n kōsa bine kua ye nen
 nōni yi wa,
 ñ kun mē durum gaa yà n man wāasi,

8 Gusunə u de ye na duura, goo u ye tubi di
u gě,
kpa nen dāa gbaaru tu kam ko.

9 Nà n maa kurə goo bine kua,
n̄ kun me nà n n̄n yina beria win dii
kənnəwə,

10 Gusunə u de nen kurə u durə goo doo kua,
kpa gabu bu ka n̄n kpuna.

11-12 Nà n kōsa yen bweseru kua
ya koo man kam koosia ka nen arumani
sannu nge dō.

Domi n weene siri kowo u yen bweseru
seeyasia.

13 Nà n yina n nen səm kowobu ben kəsiaru
wě,

14 mba kon kpī n gere Gusunən wuswaaə.
Nge mba kon n̄n sō ù n man seeyasiamə.

15 Gusunə wi u man taka kua nen meron
nukurə,

wiya u maa bu taka kua.

Gusunə turo wiya u beɛ kpuro məma besen
baawuren meron nukurə.

16 Na n̄ s̄arobu yinari ye ba man bikia.
Na n̄ maa gəminibu derire n̄ni swāaru s̄ə.

17 Na n̄ gobeku dīanu birare nen yenuə.

18 Domi saa nen aluwaasirun di,
na ra gobekuba n̄əriwa
nge n̄na na ben tundo,
kpa na n̄ gəminibu n̄ni.

19 Nà n wənwəndo goo wa u yānun bukata
mə,

20 na ra n̄n yānu kēwa ni na kua ka nen yaa
sabenuun sansu u ka wooru yari.

21 Na n̄ gobeku goo taki diire
yèn s̄ə na siri kowo goo t̄asa.

22 Nà n yeni kpuron gaa koore,
Gusunə u de nen senu nu s̄sikiara saa nin
gbin gbinkan di,

kpa nen gāsenu nu wəruma nu b̄əkira.

23 Domi Gusunən seeyasiabu bu man berum
m̄.

Na n̄ maa kp̄e n̄ yōra win wuswaaə win
kp̄aarun s̄ə.

24 Na n̄ nen naane dokere wura s̄ə,
n gere n̄ nee, wura, a s̄awa nen yīȳəbu.

25 Na n̄ maa tii suare nen dukian kp̄aarun s̄ə.

26 Na n̄ suru n̄ kun me s̄ə s̄are,
yen gaa yà n yara.

27 Nen gōru ga n̄ wurare ben mi gia asiri s̄ə.
Na n̄ maa n̄mu dokere n̄əwə n̄ ka bu beere
wě.

28 Nà n yen gaa koore,
n weene siri kowobu bu man seeyasia.
Domi na Gusunə Dam kpurogii yinawa mi.

29 Na ku ra nuku dobu ko nen yibere ù n n̄ni
s̄ore.

Na ku ra yēeri wahala yà n n̄n deema.

30 Na n̄ mam torare n win gəə kana ka b̄ari.

31 Nen yenugibu ba yē ma na ra s̄əbu dam
koosie,

kpa bu di bu debu nen yenuə.

32 Na ku ra wure s̄ə u kpuna t̄əwə ù n
tunuma.

Na ra n̄n nen gamboba keniewa u du.

33 Na ku ra nen toranu bere nge t̄ən be ba tie.
Na ku ra maa nen durum tii marisi.

34 Na ku ra n̄ t̄əmbun geren berum m̄.

Na ku ra tii ḡwe n̄ nee, ba man gema.

35 Nen gari d̄aaki wee.

Mana kon goo wa u man swaa daki.

Dam kpurogii u man wisio.

Nen yibere ù n daa nen toranu yorua tireru
s̄ə,

36 kon tu s̄əndiwa nen senə,
kpa na n̄ tu doke nge sina furə.

37 Kon Gusunə susiwa nge sina boko,
kpa n̄ n̄n s̄ə ye na kua kpuro.

38 Nen gberu t̄a n man wuri koosi,
ma ten kp̄i yi n̄ni yīresu yarimə,

39 n̄ kun me, nà n ten dīanu di na n̄ gāanu
k̄sie,

ma na be ba raa tu m̄ nuki sankā,

40 tu s̄aki ka yaka k̄sususu kp̄iyo dīanun
ayerə.

Yoobun garin kpurowa mi.

ELIHU U GARI SUA

Ye ya dera Elihu u gari kua

32

1 Elifasi, ka Sofaa, ka Bilida ba n̄ maa
Yoobu ḡe wisa yèn s̄ə u tii garisi taare
sarirugii.

2 Adama durə goo wāa Ramun bweseru
s̄ə wi ba m̄ Elihu. Win tundowa Barakeli,
Busin yenugii. Wiya u m̄aru bara yèn s̄ə
Yoobu u tii garisi taare sarirugii Gusunən
wuswaaə.

3 U maa ka Yoobun b̄ar̄ba ita be, m̄aru kua yèn s̄ō ba kpana bu Yoobu wisi dee dee, ma ba sere n̄n taar̄e w̄ēm̄o.

4 N deema Yoobun b̄ar̄ba be, ba Elihu bukuraru kere. Yen s̄ōna u gina saka u n̄ ka Yoobu gari kue sanam m̄e b̄ar̄ba be, ba ka n̄n gari m̄o.

5 Adama ye u deema ba n̄ maa wa ye ba koo Yoobu wisi, yera u m̄aru kua.

6 Ma u gari sua u n̄e, ne bii aluwaasiwa. B̄ee maa i s̄āwa bukurobu.

Yen s̄ōna berum man mwa n̄ ka b̄ee n̄n bwisikunu s̄ō.

7 Ma na tii s̄ōwa na n̄e, dur̄o t̄ak̄ona nu ko n̄ gari gerubu ȳē. Niya n̄ weene nu t̄ambu bwisi k̄ē.

8 Adama ka gem, na wa ma Gusun̄o Dam kpurogiin Hundewa u ra t̄onu bwisi w̄ē.

9 N n̄ m̄o t̄onun w̄ōn kp̄ara ta ra n̄n ȳēru w̄ē. N n̄ maa t̄ak̄aru ta ra n̄n bwisi k̄ē u ka siri dee dee.

10 Yen s̄ōna na n̄e, i man swaa dakio i n̄o, kpa n̄ maa gere ye na bwisika.

11 Domi na maari sere i ka b̄een gari kua i kpa.

Na maa yi swaa daki mam mam, na nua kpuro bwisi yi i ka Yoobu siri.

12 Na b̄ee swaa daki ka laakari, adama na wa b̄een goon gari kun Yoobu kamie.

Goo kun maa kp̄ia u n̄n wisa dee dee.

13 Yen s̄ō, i ku gere i n̄e, i win garin w̄ēe n̄o wa.

Gusun̄o turowa koo kp̄i u n̄n siri, n̄ n̄ m̄o t̄onu.

14 N n̄ n̄e Yoobu u ka gari kua.

N n̄ daa n̄n na, ye kon n̄n wisi n̄nema.

15 Yoobu, wee ba n̄o mari t̄ē, ba bia ye ba koo wisi ma ba w̄āa sekuru s̄ō.

16 Na saka sere ba ka gari yi kua ba kpa, ma ba mari, ba n̄ wa ye ba koo wisi.

17 T̄ē, kon gari sua, kpa n̄ gere ye ne na maa bwisika.

18 Domi gari w̄āa n̄n ḡōruo yi kp̄ā, na maa sende n̄ ka yi gere.

19 Wee yi ḡbisim̄o n̄n nukur̄o nge tam m̄e ba doke ḡnan b̄ō kpaaru s̄ō ma ta k̄i tu kura.

20 T̄ē, i de n̄ maa gari gere kpa n̄n bw̄ēra yu kpuna.

Kon n̄o wukia, kpa n̄ baawure wisi.

21 Na n̄ goon biru ȳōram̄o.

Na n̄ maa goo fufu m̄o.

22 Domi na n̄ yeniban d̄ōne m̄o.

N̄a n̄ daa yen d̄ōne m̄on na, n̄n taka kowo u n̄ man kpeerasie n̄ t̄e.

Gusun̄o u ra ka gas̄o t̄onu gari kowa wahala s̄ōn di

33

1 Elihu u n̄e, t̄ē, Yoobu a swaa dakio a n̄n gari kpuro n̄o.

2 Wee kon n̄o wukia n̄ gari gere.

3 Geeya kon nun s̄ō, n̄ n̄ ka murafitiru.

4 Gusun̄o Dam kpurogiin Hundewa u man taka kua.

Ma u man w̄āaru w̄ē.

5 A s̄ōru koowo m̄e kaa ka tii yina, kpa a man wisi a n̄ kaa kp̄i.

6 Ne ka wune sa s̄āwa tia Gusun̄on wuswaa.

Domi tema u ka b̄ese kpuro m̄oma.

7 N n̄ m̄en na, a ku n̄n berum ko, kpa a n̄ tamaa na k̄i n̄ nun n̄n yiiko s̄ōsiwa.

8 Adama na yaaye ye a man s̄ōwa. A n̄e,

9 a d̄ereewa mam mam a n̄ durum m̄o. Taar̄e gaa maa sari wune s̄ō.

10 Ma a n̄e, ka m̄e, Gusun̄o u wunen toranu waam̄o.

Ma u nun garisi win yiber̄e.

11 U n̄ derim̄o a da mi a k̄i.

Ma u wunen kookoosu kpuro laakari s̄ā.

12 Adama ne, na nun s̄ōm̄o ma a n̄ gem m̄o gari yi s̄ō Yoobu.

Domi Gusun̄o u t̄onu kere.

13 Mban s̄ōna a ka n̄n taar̄e w̄ēm̄o a m̄o, u ku ra t̄onu wisi.

14 Gusun̄o u ra ka t̄onu gari kowa ka swaa dabinu,

adama t̄onu u ku ra ye laakari ko.

15 Gas̄o u ra ka n̄n gari ko dosu s̄ō w̄ōkuru, n̄ kun m̄e k̄asiru s̄ō sanam m̄e u kp̄i win kpin yer̄o u d̄o.

16 Miya u ra n̄n kure u ka n̄n kir̄o ko.

17 Kpa u n̄n gbara k̄ōsan di.

Kpa u maa n̄n yara tii suabun di.

18 Nge m̄eya u ra ka n̄n yare ḡōn yiran di, kpa u kun maa gu.

19 Gasɔ, u ra maa nùn sɛɛyasie ka wahala,
u de bararu garu tu nùn kpī,
win wasi yi n diirimɔ,
20 kpa u kun maa dīanun mɛm kī,
baa ka ni u ra n kīru bo.
21 Kpa u woorɔ, win kukunu nu tera.
22 Kpa a deema u gɔɔ turuku kua.
23 Gasɔ Gusunɔn gɔradoba nɔrɔbu (1.000)
sɔɔ,
turo u koo se u da u nùn somi,
kpa u nùn swaa gea sɔɔsi ye n weenɛ u swīi.
24 Saa ye sɔɔ, u koo tɔnu win wɔnwɔndu wa
kpa u nɛɛ,
u nùn faaba koowo, kpa u ku raa gbi.
Domi u swaa wa ye u koo ka nùn yakia.

25 Kpa win wasi yi wurama
yi ko nge sanam mɛ u sãa aluwaasi.
26 U n Gusunɔ kana, u koo win kanaru mwa.
Kpa u Gusunɔ sã ka nuku dobu,
yèn sɔ u nùn win wãaru wesia.
27 Kpa u womu ko tɔmbun wuswaaɔ u nɛɛ,
u durum kua, u gem yina.
Adama Gusunɔ kun nùn yen sɛɛyasiabu
kue.
28 U win hunde wɔra, u n̄ due siki wɔruɔ.
Ma u yam bururam waamɔ.
29 Yeni kpuron diya Gusunɔ u ra ka tɔnu gari
ko nɔn dabi dabinu,
30 u ka nùn gɔɔ gbara,
kpa u de u n wãa wãaru sɔɔ.
31 Tɛ, a man swaa dakio, Yoobu.
A den mario mɛ, kpa n maa gari gere.
32 À n gari gɛɛ mɔ a ka man wisi, a man wisio.
Domi nɛn kīra n ka nun gem wɛ.
33 À kun maa gɛɛ mɔ a gere, a man swaa
dakio.
A mario, kpa n nun bwisi kɛ.

Elihu u Yoobu taarɛ wɛɛmɔ

34

1 Elihu u maa gerua u nɛɛ,
2 Bɛɛ be i bwisi mɔ, i nɛn gari swaa dakio.
Bɛɛ be i laakari mɔ, i swaa tem kpīiyɔ i nɔ.
3 Domi swasa su ra garin dobu wunanɛ,
nge mɛ yara ya ra dīanun dobu wunanɛ.
4 N n mɛn na, i de su gem kasu,
kpa su gia bɛsɛn suunu sɔɔ ye ya wã.
5 Domi Yoobu u nɛɛ, u dɛere.

U maa nɛɛ, Gusunɔ ku ra win dɛera te garisi
gãanu.
6 Ka win gem kpuro, u nùn garisi wee kowo.
Baa mɛ u n̄ tore, u nùn mɛera kua ye ya n̄
kpeemɔ.
7 N n mɛn na, i tɔnu waare nge Yoobu
wi Gusunɔn yaako kobu kun ka sɛ nge nim
nɔrubu,
8 ma u ka tɔn kɔsobu sīimɔ, u wãa ka be
sannu?
9 Domi u nɛɛ, wi u ka Gusunɔ sīimɔ,
u ku ra yen arufaani gaa wa.
10 Bɛɛ be i bwisi mɔ, i nɛn gari swaa dakio i
nɔ.
I n yɛ ma Gusunɔ ku ra kɔsa ko.
Gusunɔ Dam kpurogii u ku ra tɔnu win gem
bire.
11 Adama u ra tɔnu kɔsiewa ye u kua.
Kpa u baawure nùn win daan are wɛ.
12 Ka gem Gusunɔ ku ra kɔsa ko.
U ku ra tɔnu nùn win gem bire.
13 Wara u nùn wooda wɛ u ka tem kpara.
Wara u nùn mɛ kpuro nɔmu beria.
14 Gusunɔ ù n daa win tiin bwisikunu m̄n
na,
ma u wɛsiaru wuna te u tɔnu wɛ,
15 tɔmbu kpurowa ba koo gbi sannu,
kpa bu gɔsia tua.
16 Yoobu, à n laakari m̄n na, a gari yi swaa
dakio,
yi kon nun sɔ.
17 Gusunɔ ù ku ra gem kãn na,
u koo kpī u handunia kpara?
Kaa kpī a wi, wi u sãa Dam kpurogii taarɛ
wɛ?
18 Kaa kpī a sina boko sɔ a nɛɛ, u n̄ gãanu sãa,
kpa a win sina asakpɔbu soku tɔn kɔsobu?
19 Adama Gusunɔ u koo kpī u ko mɛ.
Domi u ku ra sinambun bɛere mɛeri.
U ra gobigibu ka sãarobu garisiwa tia.
Domi wiya u be kpuro taka kua.
20 Sɔɔ teeru be kpuro ba koo ghiwa subaru
sɔɔ.
Gasɔ, wɔku suunu sɔɔra gaba koo gbi.
Gasɔ, ba koo sina boko seesi bu go n kun
sɛsie.
21 Domi Gusunɔ u ra n tɔmbun sanu sanusu
mɛera.
Kpa u n ben swɛɛ nɔni girari.
22 Yam wɔkuru garu sari
te ta koo tɔn kɔso bere u kun ka nùn wa.

23 N ñ tilasi Gusunə u ka tənu siribu soku u sere nùn siri.
 24 U ra damgibu yarewa ben ayerun di saawara sari.
 Kpa u gabu kəsire ko mi.
 25 Domi u ben kookoosu yē.
 U ra bu surewa wākuru, kpa u bu kəsuku.
 26 U ra bu seeyasiewa nge tən kəsobu tambu kpuron wuswaa.
 27 Domi ba wi, Yinni Gusunə biru kisi.
 Ma ba win woodaba yina.
 28 Ba dera sāaroba wuri m̀ sere u yi nɔm̀.
 Ma win laakari ya wura wənwendobun mi gia, ben wuri yin s̄.
 29 Gusunə ù n nɛɛ, u ñ goo gāanu kuammɛ, wara koo nùn taarɛ wē.
 U n tii berua wara u koo kpī u nùn wa.
 30 Bweseru garu sari te ta koo ka tii yina ù n tu sunə k̄so wē wi u koo tu dam d̄re.
 31 Yoobu, a wunɛn durum tuuba koore Gusunən mi?
 A nùn s̄ore ma a ñ maa durum m̀?
 32 A Gusunə bikiare u nun wunɛn durum s̄osi ye a ñ wa ka tii?
 À n maa toranu ganu koore, a nùn s̄ore ma a ñ maa nu m̀?
 33 Wunɛ wi a Gusunə taarɛ wēɛm̀, a tamaa u koo tən siri nge mɛ a kī?
 Wuna kaa gere, n ñ m̀ nɛ.
 N n mɛn na, a geruma ye a bwisika.
 34 Bwisigii be ba laakari m̀, ba koo nɛn gari wura bu nɛɛ,
 35 Yoobu u gari geruməwa yi u ñ yē.
 Domi win gari yi ñ asansi m̀.
 36 N n mɛn na, i win gari kpuro wēerio, domi u gari m̀wa nge tən k̄sobu.
 37 U win durum s̄o durum sosim̀.
 Domi u Gusunə seesiməwa win gari gerubu s̄o,
 u nùn yēɛm̀ bɛsɛn suunu s̄o.

Tənu u koo kpī u nɛɛ, u dɛere Gusunən wuswaa?

35

1 Elihu u maa gerua u nɛɛ,
 2-3 Yoobu, sanam mɛ a Gusunə s̄owa a nɛɛ, baa à n dɛere, a ñ gāanu wasi, à kun maa durum kue mba yen arufaani, a tamaa yeni ya s̄a dee dee?
 A tamaa a gem m̀ Gusunən wuswaa?
 4 Nɛna kon bɛɛ wisi wunɛ ka wunɛn b̄rə be.

5 A wəllu mɛerio, kpa a guru winu laakari ko nge mɛ nu toma.
 6 À n durum kua, taarɛ yerà a Gusunə kua.
 À n maa wunɛn durum sosim̀, mba ya nùn kuammɛ.
 7 À n gea m̀, arufaani yerà ya ka nùn naawammɛ.
 Mba u waamə wunɛn nɔman di.
 8 A n yē ma wunɛn berusewa wunɛn nuku k̄suru ta koo n̄ni s̄.
 À n maa gea m̀, tənɔwa u koo yen arufaani di.
 9 B̄a n tambu dam d̄remə ba ra n weewenu m̀wa, kpa ba n somiru kasu.
 10 Adama baa ben turo kun bikiamə u nɛɛ, mana Gusunə u wāa wi u nùn taka kua, wi, wi u ra de wənwendobu ba n nuku dobun womusu m̀ wākuru.
 11 Wiya u ra maa tambu bwisi kē n kere yɛgii ka gunəsugii.
 12 B̄a n somiru kana Gusunə u ku ra wure, yèn s̄ ba tii sue ma ba s̄a tən k̄sobu.
 13 Ba ko n kuuki m̀, adama kam s̄ora mi.
 Domi Yinni Gusunə Dam kpurogii u ñ nɔm̀ u sere ben laakari ko.
 14 Yoobu, baa mɛ a gerua a nɛɛ, a ñ Gusunə waamə, a n yē ma u wunɛn laakari m̀.
 N n mɛn na, a tɛmanə a nùn swaa daki.
 15 Yèn s̄ Gusunə u ñ tambu seeyasiamə tē, yen s̄na a tamaa u ñ durum garisi gāanu?
 16 N n mɛn na, wunɛn gari yi a gerua kpuro yi s̄awa nge wom dirum.
 Yi ñ maa asansi m̀.

Nge mɛ Gusunə u ra ka tənɔ wāarun swaa s̄osi

36

1 Ma Elihu u kpaam gerua u nɛɛ,
 2 a ȳro fiiko,
 gari gɛɛ maa tie yi kon Gusunə gerua.
 3 Kon nɛn yēɛ bakaru dendi n ka s̄osi ma nɛn Taka kowo u gem m̀.
 4 A naanɛ koowo ma nɛn gari kun s̄a weesu.
 Na yē s̄a s̄a ye na gerum̀.
 5 Gusunə u s̄awa Dam kpurogii.
 U ku ra maa goo gem.
 U dam m̀ kpuron wəllə.
 U ku ra win gere kəsi.

6 U ku ra de tən kōsobu ba n wāa.
Adama u ra wənwəndobu siriewa dee dee.

7 U ku ra gemgibu deri.
U ra bu swīiwa nge sinambu
kpa ba n bεεε mō sere ka baadommaa.

8 Adama be ba bəkua ka yəni,
ba wahala mō ye ba kuan sō,
9 Gusunō u ra bu sōasi ma ba daa kōsa kua,
ma ba tii sue,

10 kpa u bu kirō ko bu ka win gari nō,
kpa bu wa bu daa kōsa duka suuri.

11 Bā n gari yi mēm nōowa, ma ba tii wē,
ba koo ben wāaru diwa bəri yendu sō,
ka nuku dobu sō sere ka ben gəən tōrō.

12 Adama bā kun yi mēm nōowe,
ba koo bu gowa subaru sō ka takobi.

13 Tən kōsobu ba ra ka Gusunō mōru sewa.
U n bu bəkua ka yəni, ba ku ra nùn suuru
kanε.

14 Ba koo gbiwa sekum aluwaasiru sō,
kpa bu ko tia ka daa bεεεεεgibu.

15 Adama Yinni Gusunō u ra wənwəndo
faaba kowa u n wāa nōni swāaru sō,
kpa u nùn kirō ko ka wahala ye.

16 Yoobu, mēya u koo nun yara wahalan di,
kpa u de a n bəri yendu mō ta n kpā.
Kpa u maa de a n dīa geenu yiba a n dimō.

17 Adama tē, à n ka tii yinamō,
n n maa koorō a yari sēyasia bin min di.

18 A ku de mōru yu nun gawa a ka kōsa ko.
A kun maa tamaa kaa Gusunō kēru garu
wēwa

kpa u ku ka nun sēyasia.

19 Wunen wura, n kun mε wunen arumani
gaa,
n kun mε wunen dam,
yen gaa kun kpē yu nun yara nōni swāa ten
di.

20 A ku wōku te kīa
tē sō ba koo tambu go.

21 A n tii sε kpa a ku ra kōsa ko.
Domi wahala ye, ya nun deemawa kpa a wa
a ka kōsa duka suuri.

Gusunō turowa u yiiko mō kpuron wəllō

22 Yinni Gusunō u kpā win dam saabu.

Wara u koo kpī u keu sōasi nge wi.

23 Wara u ra nùn wooda wē ye u koo swīi.

Wara u koo kaku u nεε, kōsa u mō.

24 A ku duari a win sōma wəlle sua,
yē tambu kpuro ba siara ka womusu.

25 Tambu ba ye waamō baa yā n toma.

26 Gusunō u kpā sere goo kun kpē u win
kpāa ten asansi gere.

Mēya maa win wāarun wō ga n garirō.

27 U ra nim buri yi yi seemō baaman di
mennεwa,
kpa u yi gōsia guru winu.

28 Kpa guru wii ni, nu de gura yu nε,
yu tən wōru so.

29 Wara yē nge mε guru winu nu ka
sīisinamō.

Wara yē nge mε gura ra ka gbāre.

30 Yoobu, a yē ma Gusunōwa u guru
maakinu kua nu ka nùn sikerene.

Ma yam wōkura wāa nim wōkun sōowō.

31 Ka yebara u ra ka tambu siri.

Kpa u maa ka bu dīanu wē nu n kpā.

32 U guru gbēε neni win nōmaa,
ma u yi sōasimō mi yi koo wōri.

33 Guru gbāsukunu nu sōasimō ma u wāa.
Mēya yaa sabenu nu maa yē ma u wāa tu-
ruku.

37

1 Nā n yeniba kpuro wa, nen torora ra
karewa
kpa na n diirimō.

2 I swaa dakio i Gusunōn nō nō ge ga
kukirimō nge gura.

3 Ga nōora baama wəllō.

Ma guru maakinu nu ballimō handunian
goonu nne sō.

4 Guru maaki nin biru, Gusunōn nō ga ra
nōre ka dam

kpa yande guru maaki kpaanu nu sōasira.

5 U n gbāra, tambu ba ra biti soorewa.

Gāa bakana u kua mi, ni tōnu kun kpē u
tubu.

6 U ra guru kpenu sō u nεε, nu nεεyō.

U ra maa guran tii sō u nεε, yu nεεyō ka dam.

7 U ra de tambu kpuro bu ben sōmburu
yōrasia gura yen sō,

kpa bu gia ma wiya u ye kpuro mō.

8 Baa ka gbeeku yεyō u ra dewa yi da yi
kpuna yin wāa yerō.

9 Guru woo bəkō ga ra nεwa saa sō yēsan
nōm dwaru gian di,

kpa pura yu na sō yēsan nōm geu gian di.

10 Yinni Gusunōwa u ra nim wom wure,
kpa mu bōbia nge guru kperu.

11 Wiya u ra de kakoru ta n wāa guru wiru
sɔɔ,
kpa u tu yarinasia ka guru maakinu sannu.

12 U ra tu gɔsiewa nge mɛ u kī.

Kpa tu ko nge mɛ u gerua handunia sɔɔ.

13 Ta sāawa nge bokuru te u ra ka tɔmbu
sɛyasia

ñ kun mɛ u ka bu win kīru sɔɔsi.

14 Yoobu, a yeniba kpuro laakari koowo.

A Yinni Gusunɔn sɔm maamaakiginu
mɛɛrio a wa.

15 A yɛ nge mɛ Gusunɔ u ra nu dendisine,
kpa u de guru maakinu nu balli guru winu
sɔɔ?

16 A yɛ nge mɛ guru winu nu ka bwɛɛ wɔllo?
Wi u yenin bweseru kua, win yɛru ta yiba
mam mam.

17 Woo gà n sweema sɔɔ yɛsan nɔm dwaru
gian di,

yam susura ra nun ko, à n wunen yānu
doke.

18 Kaa kpī a wɔllu teria nge wi,
kpa ta n dam mɔ nge digi ye ba kua ka sisu?

19 A sun sɔɔsio ye n weene su Gusunɔ sɔ.
Domi sa ñ wa ye sa ko nùn wisi besen yɛru
sarirun sɔ.

20 Tilasiwa bu ka nùn sɔ nà n gari gerua?
Tilasiwa bu ka nùn nɔɔsia ye na gerua?

21 Wee u ra de yam mu tīra subaru sɔɔ,
kpa guru winu nu n sɔɔ berua.

Adama u ra de woo gu se gu wɔllu dɛɛrasia.

22 Saa ye sɔɔra yam bururam mu koo na saa
sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,

kpa mu n nùn sikerene ka nanum bakam.

23 Sa ñ kpɛ su Dam kpurogii tubu.

Domi win dam mu kpā.

U ra maa kpuro ko dee dee.

U ku ra wi u gem mɔ dam dɔre.

24 Meya u ku ra maa be ba tii mɛera
bwisigibu garisi gāanu.

Yen sɔna n weene tɔmbu bu nùn nasia.

YINNI GUSUNO U GARI SUA

38

1 Yinni Gusunɔ u Yoobu wisa guru woo
bɔkɔ gagun di u nɛɛ,

2 mban sɔna a dera tɔmbu ba ñ nen himba
tubumɔ ka wunen wiira gari.

3 Tɛ, a sɔɔru koowo,
kpa a yāra nge tɔn durɔ wɔrugɔ.

Kon nun gari bikia, kpa a man yi tubusia.

*Yinni Gusunɔ u maa sāa ye ya kun
wɛsiamɔn Yinni*

4 Mana a wāa sanam mɛ na tem kua.

A ye geruo, à n bwisi mɔn na.

5 A yɛ wi u mɛn goonu yi yi?

Wara u nu yīra ka wɛɛ.

6 Ma sɔɔra ba mɛn kpɛɛkpɛɛku swīi.

Wara u mɛn gɔmburun kperu swīi.

7 Saa ye wɔllun gɔradoba ba dɛsiru karamɔ,
ma n sāare kperin tii yi nuku dobun womu
mò yam sāre bururu,

8 wara u nim wɔku kenua ka gamboba
sanam mɛ ga yarima tem nukurun di.

N ñ nɛ?

9 Na guru wiru kua gen bekuru,

ma na gu yam wɔkuru wukiri.

10 Na gu wooda wɛ na nɛɛ, gu yāro mini.

Ma na gu gamboba ka kɔkɔrɔba dokea.

11 Na gu sɔɔwa na nɛɛ,

gu na sere mini, kpa gu yāra gu ku sara.

Miniwa gen nim kurenun dam mu koo
yāra.

12 Saa mìn di a wāa,
a sɔɔ sɔɔre u yario bururu,

13 kpa u yarima u da handunian goonu nɛ
sɔɔ,

u nuku kɔsurugibu terasia ben kuku yenun
di,

14 kpa tem kpuro mu kɔsi nge sɔndu te ba
yīreru doke,

kpa ta n sāa nge wi u yabe buraru sebua?

15 Adama nuku kɔsurugibu ba ñ yam bu-
ruram kī,

domi mu yinamɔ bu ben kom kɔsum ko.

16 Yoobu, a bɔsum daare sere mi nim wɔkun
nɔnu ga wāa?

A daare sere gen temɔ?

17 Ba nun gɔribun wāa yeru sɔɔsire?

A ten kɔnnɔ waare?

18 A handunian kpāaru laakari koore?

A man sɔɔwɔ à n ye kpuro yɛ.

19 Mana swaa wāa ye ya dɔɔ yam bururam
gia.

Mana yam wɔkuru ta ten wāa yeru mɔ.

20 À n yen swɛɛ yɛn na, a ñ kaa da mi?

21 Kaa n ye kpuro yɛ, domi ba nun mara n te.

22 A daare sere mi nim mu ra gɔsie nge
kperu?

A wa mi guru kpenu nu ra n wāa?

23 Na nu yiiwa saa gaan sã,
 yè sɔɔ tambu ba koo nuki sankira tabun sã.
 24 A yē mìn di yam bururam mu ra nɛ?
 A maa yē mìn di sãɔ yari yerun woo ga ra nɛ?
 25 Wara u gura swaa yaba.
 Wara u guru maakinu ka guru kukiribun
 swaa yi yi.
 26 Wara u ra de gura yu nɛ gɓaburɔ, tem mi
 goo sari,
 27 kpa yu tem mi n daa gbere yemiasia,
 kpa yakasu su kpi.
 28 Gura ya tundo mɔ ro?
 Wara u kakoru mara.
 29 Man diya guru kpenu nu ra yari.
 30 Wara u ra nim bɔbiasie wɔllɔ nge kperu,
 kpa u nim wɔkun wɔllɔ ko nge kpee bakaru.
 31 Kaa kpī a wɔllun kperi swaaru bwese
 bweseka bɔke,
 kpa a maa yi kusia?
 32 Wuna a ra de wɔllun kperi bwese bwe-
 seka yi yari yin saa sɔɔ,
 kpa a yin wuunu kpara?
 33 A yē nge mɛ wɔlla ka sīsinamɔ?
 Kaa kpī a ka ten woodaba sɔmburu ko tem
 sɔɔ?
 34 Wuna a ra nɔɔgiru sue a guru wiru soku,
 kpa gura yu ka nɛ yu nun so?
 35 Wuna a ra guru maakinu koosie?
 À n nu koosia, nu ra nɛ wunɛn mi nu nɛɛ, nu
 sɔɔru kpa,
 kpa nu maakinu ko?
 36 Wara u tɔnun gɔruɔ laakari doke.
 Wara u tɔnu bwisi wē.
 37 Wara ka win bwisi kpuro,
 u koo kpī u guru winu gari,
 kpa u nu sikasia gura yu nɛ,
 38 kpa gura ye, yu yanim gura yu subu,
 kpa yu tem kusanu mɔnsina.

Gusunɔ u sãawa yɛɛ kpuron Yinni

39 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
 Yoobu, wuna a ra gbee sunɔ gen dīanu
 kasue,
 kpa a gen binun gɔɔru kpeesia
 40 sanam mɛ nu kpī nin wãa yerɔ nu yaa
 mara?
 41 Wara u ra gunɔ bakeru ten dīanu wē
 sanam mɛ ten binu nu nɔɔ sue nɛn mi gia,
 n̄ kun mɛ, n̄ n bɔsu nu dīanu kasu.

39

1 A yē saa yè sɔɔ kpee bera ya ra yen binu
 ma?
 A ka nɛmun marubu yinnare?
 2 A ra nin guran suru gari,
 kpa a n yē saa ye nu koo ma?
 3 Nu ra yiire nu nin binu ma,
 kpa nu yari marubun wahalan di.
 4 Nin bii ni, nu ra kpɛyɛ nu dam ko yakasɔ,
 kpa nu yarina nu nin mɛro deri.
 Nu n̄ maa wee mi.
 5 Wara u ra de gbeeku keteku ga n tii mɔ,
 goo u kun gu bɔkua.
 N̄ n̄ nɛ?
 6 Na dera ga wãa tem mi gãanu ku ra kpi,
 ka maa tem bɔrugimɔ.
 7 Gen baaye ka wuun wɔkinu.
 Ga n̄ maa yinni goon gbāsukubu nɔɔmɔ.
 8 Ga ra n bɔsuwa guunɔ gu ka gen dim wa.
 Yaka bekusa ga ra n kasu.
 9 Gbeeku ketɛ ya koo wura yu nun sɔmburu
 kua?
 Ya koo wura yu kpuna wunɛn naa gɔɔwɔ?
 10 Kaa ye wɛɛ doke yu nun sɔmburu kua?
 Ya koo wura yu nun tem kusanu kɔsukua
 wɔwa sɔɔ?
 11 Kaa ye naanɛ ko yèn sɔ ya dam bakam mɔ?
 Kaa ye wunɛn sɔmburu kpuro nɔmu
 sɔndia?
 12 Kaa naanɛ ko yu nun wunɛn dīanu
 gurama
 yu ka da doo soo yerɔ?
 13 Taataarun kasa ya ra n wã tà n ye derie.
 Mɛya yen sansu maa waabu wã.
 14 Taataa te, ta ra ten sɛɛnu sikewa temɔ.
 Kpa yani sɛɛri yi nu swīasia.
 15 Ta ra duari ma goo n̄ kun mɛ gbeeku yaa
 gaa
 koo kpī yu nu taaku yu kɔsuku.
 16 Ta ra n sɛ ka ten binu.
 A n̄ kaa n mam tamaa ten bina.
 Ta ra ten wahala duari ye ta kua ta ka nu
 mara.
 17 Domi na n̄ tu bwisi kã,
 na n̄ maa tu laakari kã.
 18 Adama tà n seewa ta duka mɔ,
 ta n̄ maasɔ ka win duma gara.
 19 Wuna a dumi dam wē?
 Wuna a yi sarubasu dokea?

20 Wuna a ra de yi yō nge twee?
 Yin wura ya ra tambu nandasie,
 21 kpa yi n tem bwiya mō wōwa sōo yi n nuku
 dobu mō yin dam saabu.
 Yi n tabu durōbu wa,
 yi ra bu tabu wōriwa ka dam.
 22 Yin baaye ka berum.
 Yi n gāanu nasie.
 Yi ku ra maa biru wure yi n takobi wa.
 23 Yin yinnibun sēe bwāanu ka ben yaasi yi
 ra n wōki
 kpa yi n ballimō yin wōllō.
 24 Bā n tabun kōba so, yi ra n gārī wōrawa,
 kpa yi n tem kōsukumō.
 25 Mēya yi n kōba ye nua, yi ra n sōoru
 kpeerewa,
 kpa yi n tabun woo numiamō tontonden di,
 kpa yi n yiberēba ka ben sinambun nōo
 damgisu nōomō.
 26 Wuna a ra kasa bwisi kē yu ka kōsōru da
 sōo yēsān nōm dwardu gia?
 27 Wuna a ra gunō bakeru sō tu ka se tu ten
 sokuru ko guuru wōllō?
 28 Kpee baaba sōora ta ra ten wāa yeru ko,
 mī gāanu kun kpē nu tu mwa.
 29 Saa min diya ta ra ten nōni kō tu ka yaa
 sākiria.
 30 Mi a yaa goru wa, miya a ra maa tu wa.
 Yema ten binu nu ra nō.

Gusunō u nēe, Yoobu u wisio

40

1 Yinni Gusunō u maa Yoobu sōowa u nēe,
 2 wunε wi a ka tii yinamō
 nε, Yinni Gusunō Dam kpurogiin wuswaaō,
 kaa gari wa a gere?
 3 Ma Yoobu u Yinni Gusunō wisa u nēe,
 4 wee na n sāa gāanu.
 Mba kon kpī n nun wisi.
 Kon nōo nēnεwa n mari.
 5 Na gari dabinu gerua kō,
 na n maa gēe gerumō.

Yoobu tamaa u sāa Gusunō?

6 Ma Yinni Gusunō u Yoobu wisa guru
 woo bōkō gagun di u nēe,
 7 a sōoru koowo, kpa a yōra nge tōn durō
 wōrugō.
 Kon nun gari bikia kpa a man yi tubusia.
 8 Yoobu, kaa kpī a man sō ma na n gem mō?
 Kaa man taarε wē, kpa a tii gem wē?

9 Wunεn dam mu nε Gusunō gim tura?
 Wunεn nōo ga koo kpī gu nōora ka dam nge
 nεguu?
 10 N n mēn na, a wunεn yiiko ka wunεn bēere
 sōosio,
 11 kpa a wunεn mōru sōosi,
 a be ba tii sue nōni girari a sura.
 12 A bu nōni mēniō, kpa a bu sekuru doke.
 A kōsan kowobu kpeerasio mi ba wāa,
 13 kpa a bu sike sannu ba n wāa gōribun wāa
 yerō,
 mi ba n bu wasi.
 14 Saa yera nε Gusunō kon nun wōlle sua.
 Domi wunεn dam mu nun nasara wēemō.

Kpera

15 Kpera wee, ye na wāaru wē nge wunε.
 Yakasa ya ra di nge naa.
 16 Yen dam mu wāawa yen gabu ka yen
 wasin yaa sōo.
 17 Ya ra kpī yu yen siru bōbiasie tu ko nge
 dāa damgia.
 Kpa yen sīinu nu n sāa nge ni ba tara.
 18 Yen kukunu sāa nge sii gan te ta wem mō,
 ma yen wasin kāsai yi sāa nge sii bokuru.
 19 Ya sāawa nēn taka kōora ye ya tambu biti
 mō n kere.
 Na ye donnu dokea.
 20 Ya ra yen dīanu wawa guunō
 mī gbeeku yεε kpuro yi ra mēnε yi dwee.
 21-22 Kpa yu da yu kpuna dāa kiku gagun
 saarō ge ga wuru bakasu mō,
 n kun mε naa yari sōo,
 n kun mε dāru garun kōkōrō daru bōōwō.
 23 Baa daaru tā n nim yiba nge Yuudenin
 daaru,
 ya n duka yakurō.
 Baa ten nim mū n ye wukiri ya ko n kpīwa
 mi sēe.
 24 A tamaa ka dama ba koo kpī bu ye mwa
 yā n yam mēera?
 Nge a tamaa ka yāakorora ba koo ye mwa bu
 wēru yaba.

Karaku

25 Karaku maa ni.
 A gu kōkōru sōrere gen yaraō a yarama?
 26 Kaa kpī a wēe damgii doke gen wērō,
 kpa a gen baa saburo yaba ka kuura?
 27 Ga koo nun suuru kana gu nun gari dori
 sō,
 28 kpa gu ka nun arukawani bōke,
 gu ko wunεn yoo sere gu ka ghi?

29 Kaa wura a ka gu dwee nge mɛ ba ra ka gunɔ dwee?
Kaa wura a ge bɔke wunen wɔndiaba bu ka dwee?

30 Sɔrɔkɔba ba koo wura bu gu tenkuba dɔre,
kpa bu gen yaa bɔɔri bu dɔra?

31 Kaa kpī a gen gɔnan wɔllɔ sɛɛnu twee,
kpa a gen wiru yaasa saku?

32 À n nɛɛ, kaa ka gu sanna,
à n gu baba, a n̄ maa gu babamɔ sia.

41

1 À n gu mara, a ra nuki sankirewa.
Gà n maa yarima, a ra bɛrum soorewa,
kpa a wɔruma à n gu wa.

2 Goo sari wi u koo gari bakaru ko u gen mɔru seeya.

N n mɛn na, wara u koo yɔra u nɛ, Yinni Gusunɔ ma.

3 Waran diba na neni, kon bu kɔsia.
Domi ye ya wāa handunia kpuro sɔɔ ya sāawa nɛgia.

4 Wee na maa kī n wure n karaku gen wasin kāsasi,

ka gen dam gari ko,
ka sere maa gen wasin buram.

5 Wara u koo kpī u gen gɔna pota.
Wara u koo kpī u du gen baa saburosun baa sɔɔ.

6 Wara u koo kpī u gen nɔɔ baaya.
Domi gen donnu nu bɛrum mɔ.

7 Gen birun koko wɔrukisu su sāawa nge tɛɛnu.

Ma su swɛɛnɛ mam mam.

8 Su maninɛ, baa woo ga ku ra kpī gu mam kura min di.

9 Su sāawa nge maabu ka wɔnɔ be ba wāa ba bɔkasinɛ baatum.

Gāanu sari ni nu koo su karana.

10 Gà n sūa n da n sāawa nge dɔɔ buriya yi yarimɔ,

kpa gen nɔni yi n sāa nge buruku sɔɔ yana.

11 N da n sāawa nge dɔɔ yari ka dɔɔ buriya yi yarimɔ gen nɔn di.

12 Kpa n sāare wiisu yarimɔ gen wɛrun di nge weke te ta gbisimɔ dɔɔ boko sɔɔ.

13 Gen wɛsiaru ta ra n sāawa nge ba dɔɔ yabiamɔ,

kpa dɔɔ yara ya n yarimɔ saa gen nɔn di.

14 Gen dam wāawa gen wīira.
Be ba ka gu yinna kpuro ba ra n bɛrum soore.

15 Gen gɔna ya tau.
Gen wasin yaa baasi ya maa sɛkenɛwa sim sim.

Ya n̄ karanamɔ.

16 Gen woo sɔndu ta bɔɔbuwa nge nɛɛ mɛro.

17 Gà n seewa be ba dam bo, ba ra nandewa, kpa bu yarina.

18 Bà n maa gu wɔri ka takobi,
n̄ kun mɛ ka yaasi ka sɛɛnu,
ye kpuro ya ra kowa kam.

19 Ga ra sisu garisiwa nge yakasu.

Sii gandu maa nge dāa te ta kɔsa.

20 Bà n ge toba, ga ku ra duka yakure.

Kpurantɛerun kpera ra n sāawa nge yakasu gen mi.

21 Ga ra maa bokuru garisiwa nge kabaru.
Bà n gu yaasa kɔɔwa ga ra n ye yɛmɔwa.

22 Gen nukurun temɔ,
gen gɔnan kokosu sāawa nge sɛɛnu.
Su sāawa nge naa tebo ge ba ra ka tem kusanu kɔsuku.

23 Ga ra de nim wɔkun nim mu n bweebweenu mɔ
nge weke tɛn nim ba swɛ,

kpa mu n yakenu mɔ nge turare ye ba yɔwa.

24 Mi ga sara kpuro gen yira ya ra sɔɔsirewa.
Domi nim mu ra burisinɛwa mu gɔsia nge seri kpiki.

25 Handunia yeni sɔɔ, gāanu sari ni nu sāa gen yinni.

Ga ku ra n gāanun bɛrum mɔ.

26 Ga ra yɛɛ kpuro taarewa baa yi n kpā.

Ga sāawa yɛɛ gɔbi kpuron sunɔ.

Yoobu win kɔmiaru wura

42

1 Yoobu u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ,

2 na yɛ ma kaa kpī a kpuro ko.

Gāanu kun kpɛ nu wunen himba gɔsia.

3 A gerua a nɛɛ, na dera tɔmbu ba n̄ wunen himba tubumɔ ka nɛn wiira gari.

Na wura. Na gari gerua yi na n̄ yɛ.

Gari yi, yi man kpāaru kere.

4 A man sɔɔwa a nɛɛ,

n nun swaa dakio kpa a man gari sɔ.

Kaa man gari bikia, kpa n nun yi tubusia.

5 Na raa wunen gari nua yi tɔmba gerumɔ,

adama tē na nun wa ka nōni.

⁶Yen sōna na tii taare wē
ma na gōru gōsia na tii tua ka torom wisi
nuku sankiranun sō.

Yinni Gusunō u Yoobu domaru kua n kere yellu

⁷Sanam mē Yinni Gusunō u ka Yoobu gari
kua u kpa, yera u Elifasi Temagii sōwa u
nē, na ka wunē ka wunen bōrōba yiru ye
mōru mō too too. Domi i n nēn gari gerua
dee dee nge mē nēn bōō Yoobu u gerua.

⁸Yen sō, i seewo i naa kinenu nōba yiru
ka yāa kinenu nōba yiru sua i ka da nēn bōō
Yoobun mi, i ka yāku dōō mwaararuginu ko.
Kpa u bēē kanaru kua. Kon kana te mwa.
Kpa n ku maa bēē kua ye kon daa bēē kua
bēēn wiira garin sō. Domi i n nēn gari gerua
dee dee nge mē Yoobu u gerua.

⁹Yera Elifasi Temagii ka Bilida Suagii ka
Sofaa Naamagii ba seewa ba da ba kua nge
mē Yinni Gusunō u bu sōwa bu ko. Ma
Yinni Gusunō u Yoobun kanaru mwa.

¹⁰Ye u kana te kua win bōrōban sō u kpa,
yera Yinni Gusunō u nūn win yellun wāaru
wesia, u nūn ye u raa mōn suba yiru wē.

¹¹Yoobun wōnōbu ka win maabu ka win
sesubu ka win yellun bōrōba ba nūn beram
da ma ba di mi ka wi sannu. Ma ba win
wōnwōndu wa, ba nūn nukuru yemiasia
nōni swāa te Yinni Gusunō u dera u wan sō.
Yera ben baawure u nūn sii geesun gobi ka
taabu wuraguu kā.

¹²Gusunō u nūn domaru kua win sanam
dāakim mē sōō n kere win yellun wāaru.
Win arumani ye u wa wee, yāanu nōrōbun
suba wākura nne (14.000) ka yooyoosu
nōrōbun suba nōba tia (6.000) ka naa wuku
nōrōbun suba yiru (2.000) ka keteku ninu
nōrōbu (1.000).

¹³Yen biru u maa bii tōn durōbu nōba
yiru mara ka bii tōn kurōbu ita.

¹⁴U win bii wōndia gbiikoo yīsiru kā
Yemima, yiruse maa Kesia, itase maa Kerēni
Hapuku.

¹⁵Tem mi kpuro sōō, wōndia goo sari wi
u Yoobun bii wōndia be buram tura. U bu
tubi wē nge mē u win bii tōn durōbu wē.

¹⁶Yeniban biru, Yoobu u maa kua wōō
wunaa weeru (140). Ma u win bibu wa ka
win debuminun bibu.

¹⁷Yoobu u tōkō kua kōō kōō ma u kpuna u
gu.

WOMU SI BA GUSUNO KUA

Tire teni, ten gari sãawa womu si ba Gusunõ kua yellun di. Womu sin gasu su sãawa siarabu, gasu kanaru, gasu bu ka torarun suuru kana, gasu bu ka faaba kana Gusunõn mi, kõsa gaa yà n bu deema, gasu maa nuku sankiranun sã.

Yesun tii u womu sin gari gee sia win sãosiru sã. Gisõ womu si, su kua gãa girinu naane dokeobun sãaru sã.

Ba womu si bõnu kuawa suba nõõbu. Bõnu baayere ya domarun gari m̃a yen wii goberõ.

Tire ten kpunaa

1. Womusun bõnu gbiikaa, womu 1n di sere womu 41.
2. Womusun bõnu yiruse, womu 42n di sere womu 72.
3. Womusun bõnu itase, womu 73n di sere womu 89.
4. Womusun bõnu nnese, womu 90n di sere womu 106.
5. Womusun bõnu nõõbuse, womu 107n di sere womu 150.

WOMUSUN BõNU GBIKAA

1

¹ Wi u sãa doo nõõrugii, wiya u ku ra t̃n k̃sõobun gari ñ. Wiya u ku ra durumgibu swii. Wiya u ku ra n wãa ka be ba Gusunõ atafiiru m̃.

² Wiya u ra n nuku dobu m̃ Gusunõn gari sã sã sã sã.

Wiya u ra n Gusunõn gari bwisikum̃ w̃kuru.

Wiya u ra n Gusunõn gari k̃i saa kpuro.

³ U sãa nge d̃ãa te ta yõ daarõ.

Ten wurusu ra n bekusu sãawa saa kpuro.

Ta ra mawa ten marubun saa sã.

Tõnu wi u sãa nge m̃e, ye u seewa u w̃ari kpuro, ya ra koorewa.

⁴ Adama t̃n k̃sõo kun doo nõõru wasi.

U ñ sãa nge d̃ãa te.

Yaka gbebusa u ka weene si woo ga ra yarinasiẽ.

⁵ U ñ gem wasi Gusunõ ù n ñn siri.

U ñ maa kp̃ẽ u ñ wãa gemgibun wuuro.

⁶ Domi win swaa d̃õwa kam koo yerõ.

Adama Yinni Gusunõwa u gemgibu swaa gbiie.

2

¹⁻² Yinni Gusunõ u goõ gõsa u bandu w̃ẽ.

Mban s̃õna sinambu ba ñn seesim̃.

Mban s̃õna tem ỹerõbu ba ñn seesim̃.

Mban s̃õna tem wirugibu ba tabun s̃õru m̃.

Mban s̃õna bwesenu nu arukawani bakum̃.

Mban s̃õna t̃amba nõõ tia m̃ ba m̃,

³ su ben dam bua, su tii yakia ben yorun di.

⁴⁻⁶ Ba ñ ỹẽ ma kama mi,

domi Gusunõ u bu ỹẽm̃.

Yinni u s̃õ w̃ollõ u bu yaakoru m̃.

U sunõ wi u gõsa swii k̃õ win guuro te ba m̃ S̃õni.

Yen s̃õ, i ñ tii s̃e,

kpa u ku b̃eẽ s̃eeyasia ka m̃aru,

kpa i nanda win m̃aru bakan s̃õ.

⁷ Sunõ wi, u ñeẽ, kon kpara ye Yinni Gusunõ u man s̃õwa.

U ñeẽ, gisõ na kua win bii.

Gisõ u kua ñen tundo.

⁸ U man s̃õwa u ñeẽ,

ña ñ ñn bwesenu kpuro kana, u koo man nu w̃ẽ.

Ña ñ ñn handunian goonu ñnẽ kana, u koo man ye w̃ẽ.

⁹ U maa man s̃õwa u ñeẽ,

kon kp̃i ñ bu kpara nge wi u kparam̃õ ka sii bokuru,

kon kp̃i ñ bu k̃õsuku nge weke te ba m̃õma.

¹⁰ T̃ẽ, b̃eẽ sinambu, b̃eẽ be i tem kpare,

i kirõ yeni swaa dakio.

B̃eẽ sinambu, b̃eẽ be i tem kpare, i ỹeru kasuo.

¹¹ I Yinni Gusunõ sãawõ ka b̃eẽe.

I Yinni Gusunõ wiru kp̃iyo ka nasiaru,

¹² kpa u ku raa m̃aru ko subaru sã.

Domi win m̃aru yà ñ seewa, u koo de i kam ko.

Adama doo nõõrugiba be ba ñn naane sãa kpuro.

3

¹ Dafidin womu geni ga ka kpikuru yã te u sua win bii Abusalõmun s̃õ. Ge wee.

² Yinni Gusunõ, ñen yiberẽba ba dabi.

Be ba man seesi ba dabi.

³ Geema dabira ta gerum̃,

na ñ somiru wasi wunen min di.

⁴ Adama ñe, na ñeẽ,

wuna a ra man ganε nge tereru,
wuna a ra man nasara wē,
wuna a ra man sekuru yare.
⁵ Nà n nun nɔɔguru sue na somiru kana,
a ra nen nɔɔ nɔɔ wunen guurun di mi a wāa.
⁶ Nà n kpuna na dweeya wɔku giriru,
wuna a ra n man kɔsu.
Nà n yanda na ra deemεwa
wuna a man kɔsu.
⁷ Yiberε dabinu nu man kooro bure,
yiberε dabinu nu man sikerena,
adama na n ben berum mɔ.
⁸ Gusunɔ nen Yinni, a seewo a man faaba ko.
A seewo a nen yiberεba wiru kɔsuku.
A seewo a ben nɔsu kɔsuku.
⁹ Wuna a ra tɔnu faaba ko.
A de wunen domaru ta n ka wunen tɔmbu
wāa.

4

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun
wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.
² Gusunɔ, nà n wāa nɔni swāaru sɔɔ,
wuna a ra man somi.
Nà n nun soka, a man wurario.
A nen wɔnwɔndu waawo,
a nen kanaru nɔwɔ,
wunε wi a ra man sirie.
³ Bεε tɔmbu, sere saa yerà i ko i n man
wɔmmɔ.
Bεε tɔmbu, sere saa yerà i ko i n kam gire.
Bεε tɔmbu, sere saa yerà i ko i n weesu swīi.
⁴ I n yē ma Gusunɔ u ra tii naanegii gɔsie.
I n yē ma Gusunɔ u ra nen nɔɔ nɔ.
⁵ I bwisikuo gɔruɔ been kpin yenɔ kpa i
mari.
I diirio berum sɔ kpa i durum deri.
⁶ I Yinni Gusunɔ naane dokeo.
I yākunu koowo ni u bikiamɔ.
⁷ Tɔn dabira weeweenu mɔ ta mɔ,
Gusunɔ, a ka sun bɔri yendu naawɔ.
Yinni, a ka sun nɔnu geu mεerio.
⁸ Adama nε, na ra n nuku dobu mɔ
n kere be ba dīanu yiba.
Na ra n yērimɔ n kere be ba tam yiba.
⁹ Nà n kpuna na ra dweeye ka bɔri yendu,
domi wunε turowa a man kɔsu, Yinni
Gusunɔ.

5

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun
wirugii kua ka gaasiraru. Ge wee.
² Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio.
Gusunɔ, a nen weeweenu nɔwɔ.

³ Yinni Gusunɔ, a nen wuri swaa dakio.
Yinni, nen sina boko, wuna na kanamɔ.
⁴ Yinni Gusunɔ, a ra nen kanaru nɔ bururu.
Yinni Gusunɔ, a ra nen nɔɔ nɔɔ sɔɔ ù n yara.
Wee na wunen wisibu mara.
⁵ Yinni Gusunɔ, a ku ra kɔsa kã.
Kɔsan kowobu ba n wāa yeru wasi wunen
mi.
⁶ Tii suobu ba n kpε bu yɔra wunen mi.
A kɔsan kowobu tusa.
⁷ A tɔn gowobu tusa.
A taki diobu tusa.
A ra wee kowobu kpeerasie.
⁸ Adama nε, wunen durom bakam sɔna
kon kpī n da wunen sãa yerɔ.
Wunen durom bakam sɔna
kon kpī n yiira mi a wāa.
Miya kon kpī n nun bεere wē.
Miya kon kpī n nun sã.
⁹ Yinni Gusunɔ, a sãawa bɔrɔkini.
Yinni Gusunɔ, a man swaa sɔɔsio ye a kī n
swīi.
Yinni Gusunɔ, a nen yiberεba sɔɔsio ma
wuna a man kpare.
¹⁰ Ben gari kun naane mɔ.
Ben yara ya ra n tɔmbu fufu mɔwa.
Kɔsa ben bwisikunu nu ra n naa gire.
Kam koba ben gere ya ra ka nε.
¹¹ A bu nɔni sɔwɔ ben taaren sɔ.
A bu sureo ben tiin yina sɔɔ.
A bu giro wunen wuswaan di,
domi ben durum ya kpã.
Ba maa nun seesi.
¹²⁻¹³ Be ba sãa wunεgibu, kaa de bu nuku
dobu wa.
Kaa de bu katinu kara.
Kaa de bu yēeri. Kaa bu kɔsu.
Kaa bu domaru kua.
Kaa bu ganε nge tereru wunen kīrun saabu,
domi ba nun kī,
ma ba nun mem nɔwɔwammε.

6

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.
² Yinni Gusunɔ, a ka man mɔru sãa,
adama na nun kanamɔ,
a ku man gerusi, a ku man sεeyasia.
³ A nen wɔnwɔndu waawo, a man bekio,
domi nen wasi kun dam mɔ.
Wee na gɔɔ dɔɔ.
⁴ Nen bwēra kun kpī.
Yinni, sere saa yerà kaa man deri mε.

Saa yerà kaa man somiru na.

⁵ A wurama a man faaba ko.

A man wəro wunen durom sã.

⁶ Domi wi u gu u ñ maa wunen bwisikunu m̀.

Wi ba sika u ñ maa kpē u nun sã.

⁷ Yinni Gusunə, weeweenu dera na ñ dam m̀.

Wəkuru baatere nen nɔni yĩresu ra n kokuməwa.

Wəkuru baatere nen kpin yera ra n waarewa.

⁸ Nen nɔni m̄sa swĩin s̄.

Yiberɛbara ba man yeni kpuro koosia.

⁹ Bɛɛ be i k̄sa m̀ kpuro, i doonə nen min di, domi na faaba kana.

Yinni Gusunə u nen wuri nua.

¹⁰ U nen weeweenu nua.

U nen kanaru mwa.

¹¹ Yinni Gusunə u koo nen yiberɛba kamia, kpa bu sekuru wa.

U koo bu gira,

kpa bu biruku yira wura ka sekuru.

7

¹ Womu ge Dafidi u kua sanam mɛ u nuki sankire Kusi Benyamɛɛgiin s̄. Ge wee.

² Gusunə nen Yinni, wuna na naanɛ s̄a.

A man wəro be ba man naa giren nɔman di.

³ Kpa bu ku raa man mwa bu kasuku nge mɛ gbee sunə ga ra yaa kasuku, goo u kun ye wəre.

⁴⁻⁵ Gusunə, nen Yinni, wee ba man taare w̄ɛm̄ ba m̀,

na goo torari,

na nen k̄inasi b̄r̄ə k̄ɔru kua,

na nen yiberɛ wəri,

na win yānu wəra ka wəbia.

Adama n̄ n yen gaa kuan na ka gem,

⁶ a de nen yiberɛ u man s̄ere u go.

A de u nen goru deri mi.

⁷ Yinni Gusunə, a nen yiberɛ wəri ka m̄ru.

Be ba k̄rua, a bu s̄ɛyasio ka m̄ru.

A de a n w̄a nen b̄ku.

A de a man siria.

⁸ Yinni Gusunə, wee a s̄ wunen sina gɔna.

A de bwesenu nu mennama mi.

A de a nu siri mi.

⁹ Yinni Gusunə, wuna kaa t̄mbu siri.

A man sirio nge mɛ nen d̄erara n̄.

A man nen gem w̄ɛȳ.

¹⁰ A de t̄n k̄sobun daa yu n̄ru ko,

kpa a de gemgibu bu kuura.

Yinni Gusunə, a s̄awa gemgii.

Wuna a ra t̄nun ḡrun gari w̄eri.

¹¹ Wuna a ra man ganɛ nge t̄eruru.

Wuna a ra b̄n ḡru ga d̄ere faaba ko.

¹² Wunɛ, a ra siriwa dee dee.

Yinni Gusunə, a maa s̄.

¹³ Ka mɛ, t̄n k̄so u ku ra win daa deri.

U ra win takobi n̄ d̄erewa.

U ra win t̄ndu b̄riwa.

U win s̄u s̄re u ȳisi.

¹⁴ U tabu ȳa ḡɔginu kua.

Ma u s̄ɛ d̄ɔginu kua.

¹⁵ U win s̄mburu seewa.

U k̄sa bwisikum̄. U weesu w̄im̄.

¹⁶ U suura gba gabun s̄,

adama win tiwa u koo ye wəri.

¹⁷ K̄sa ye u raa kua kpuro,

win wir̄wa ya koo wəri.

Win damgii te u raa d̄ram̄,

win wira ta koo k̄ra.

¹⁸ Yinni Gusunə, kon nun siara,

domi a s̄a naanɛgii.

Yinni W̄rukoo, kon nun t̄ma ka womu.

8

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Gusunə b̄ɛɛn Yinni, wunen ȳsira kp̄ handunia kpuro s̄, na nun t̄mam̄ wunen kp̄arun s̄ te ta w̄llu gunum kere.

³ Baa bii piiminu ka bii w̄ɛnu nu nun siaram̄ ka womusu.

Nin womu si, su kua nge gb̄araru.

Ta wunen yiberɛba ganua,

a ka be ba nun seesim̄ kamia,

a ka be ba m̄ru k̄siam̄ kamia.

⁴ Na w̄llun kp̄aru m̄era te a kua.

Na suru ka kperi wa yi w̄a yin ayen̄.

⁵ Ma na bwisika na n̄ɛ,

mba t̄nu u s̄a a n sere ka n̄n yaaye,

wara ra n t̄nu a n sere ka n̄n n̄rim̄.

⁶ Wee, a n̄n taka kua u ka nun gerɛɛm̄ da.

Wee, a n̄n yiiko ka b̄ere w̄ nge sun̄.

⁷⁻⁹ Wee, a n̄n kua wirugii taka kooru kpuro s̄.

Wiya u kpaaku ȳɛ n̄ma sikerene.

Wiya u gbeeku ȳɛ n̄ma sikerene.

Wiya u gun̄su n̄ma sikerene.

Wiya u sw̄ɛ n̄ma sikerene,

ka hunde koniba kpuro nim s̄.

¹⁰ Gusunə b̄ɛɛn Yinni, wunen ȳsira kp̄ handunia kpuro s̄.

9

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ba gu kuawa ka gõru yãka. Ge wee.

2-3 Yinni Gusunə, kon nun siara ka nen gõru kpuro.

Kon wunen səm maamaakigian gari kpara.
Kon womu ko ka nuku dobu.

Yinni Wərukoo, kon nun təma.

4 Nən yiberəba ba nun wa, ba biruku yira wura.

Nən yiberəba ba nun wa, ba wəruka ba gbisuka.

5 Yinni Gusunə, wunε wi a sō wunen sina gənaə,

a ra siri dee dee.

Wunε wi a sō wunen sina gənaə,
a man gem wē.

6 Yinni Gusunə, a bwese ni nu n̄ nun yē gerusi.

A tən kəsobu kpeerasia.

A ben yīsa go sere ka baadommaə.

7 Yinni Gusunə, a nen yiberəban wusu kəsuka.

A ben tii kpeerasia mam mam.

Ba n̄ maa bu yaayamə sere ka baadommaə.

8-9 Yinni Gusunə, a sō wunen sina gənaə.

Kaa n sãawa sunə sere ka baadommaə.

Wuna a handunia kpare gem səə.

Wuna a tambu sirimə dee dee.

10 Yinni Gusunə, a sãawa be ba dam dərəmən kōso.

A sãawa be ba kpikuru suan kuku yeru.

11 Yinni Gusunə, be ba wunen yīsirun bεere yē,

ba ra n nun naane sãa.

Be ba nun kasu, a ku ra bu biru kisi.

12 Yinni Gusunə u win sina gəna teria Siəniə.

I n̄n siaro ka womusu. I win səman gari kparo.

I de bwesenu kpuro nu yi nə.

13 U ra be ba wuri m̄ yaaye.

U ra be ba n̄ni sōren kanaru nə.

U ra be ba bu dam dərəmə sεeyasie.

14 Yinni Gusunə, a man durom kuo.

A mεerio wahala ye na m̄ be ba man tusan sō.

A man wəro gəən nəman di,

15 kpa n kpī na n wāa Siənin təmbun suunu səə,

na n takaru m̄ ye a man kuan sō,

na n nuku dobu m̄ faaba ye a man kuan sō.

16-17 Wee bwese tukunu nu suura gba gabun sō,

ma nin tii nu wəri ye səə.

Nu gabu yina beria, ma nin tiin naasu wəri ye səə.

Tən kəsoba səm kəsunu kua.

Ma ben tii ba nin are wa.

Yinni Gusunə u sōsi ma u ra siri dee dee.

18 Wee ye u koo de n koorə.

Tən kəsoba koo gbiwa.

Be ba n̄n yina ba koo kam ko.

19 Adama u ku ra yāarobu duari.

U ra de wən wəndobu ba n yīiyəbu m̄ wi səə.

20 Yinni Gusunə, a seewo.

A ku de bu nεε, tən uwa u ka nun kinenu m̄.

A ku de bwese tukunu nu nun atafiiru ko.

A bu sεeyasio nge mε n weenε,

21 kpa nu berum soora,

nu gia ma nu sãawa tən dirobu.

Yinni Gusunə, a seewo.

10

1 Yinni Gusunə, sa n̄ni sōre.

Mban sōna a ka sun toma.

Mban sōna a kukua.

2 A mεerio nge mε tən kəsoba tii sue.

Ba yāarobu n̄ni sōmə berum sariru səə.

Ba bu kəkirimə ba suremə ben yina səə.

3 Tən kəsoba woo kanamə.

Ye ben gõru ga bine sãa, yera ba ra kasu.

Bà n ye wa, kpa bu Gusunə wəme bu n̄n yaakoru koosi.

4 Ben tii suabu səə, ba ra nεε,

Gusunə sari, u n̄ bikiamə ye ba m̄.

5 Ye ba nia sãa, ya ra koorewa.

Ba n̄ kpē bu Gusunə siribu tubu.

Ba ra ben yiberəba yāatam siewa.

6 Kpa bu tii sō bu nεε, ba n̄ wərumamə pai!

Kōsa gaa kun bu deemamə.

7 Bōri ka weesu ka gari kōsiya

yi ra n yiba ben nəsə.

Kōsa ben yara ya ra n wuuwa.

8 Wuun biruəra ba ra n kukua.

Miya ba ra n tambu yəuru bwēyεε.

Taare sarirugii goo ù n yara,

bu n̄n sēre bu go.

Dam sarirugii ù n yarima,

bu n̄n mwa bu go.

9 Ba ra n kukuawa nge gbee sunə ge ga yaa mara.

Bà n dam sarirugii mwa ben yina səə,

kpa bu n̄n gawa bu ka doona,

10 kpa bu n̄n sēsuku bu go.

Ben dam bakam mu n̄n kamia.

11 Ba ra tii sōwa bu nεε, Gusunə kun ben gari m̀.

U ku ra mεeri ye ba m̀.

12 Yinni Gusunə, a seewo,
a ku be ba nəni sōre duari,
a bu somiə.

13 Mban sōna kaa de tən kōsobu bu nun wəme
bu nεε, a ku ra bu sεeyasie.

14 Yinni Gusunə, a ra n yē nəni swāa
te tamba mə handunia sō.
A ra bu somi. A ra maa gobekuba nəri.
Yen sōna ba ra nun tii wē.

15 A tən kōson dam buo,
a nùn win kōsa kəsieyo.
Kpa win nuku kōsuru tu kpe mam mam.

16 Yinni Gusunə, wuna a sāa sina boko sere
ka baadommaə.

Kaa be ba n̄ nun sāamə gira wunən tem di.

17-18 Yinni Gusunə, a kana nini swaa dakio.
Wənwəndo ù n nun kana, a nùn dam kēeyə.
Be ba dam dāremə, bā n nun soka, a bu wəro.

Be ba gobekuba dam dāremə, a bu sirio,
kpa goo u ku maa de ba n win bεrum mə.

11

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

Yinni Gusunə u sāawa nən kàri.

Yen sō, i ku maa nεε,
n yōwə nge gunə n da n kuke guunə.

2 Wee tən kōso u win tēndu beri,
u win sēu səri u ka taare sarirugii to yam
wōkuru sō.

3 Sanam mε dunia kpuro sankira,
mba gemgii u koo maa kpī u ko.

4 Adama i n yē ma Yinni Gusunə u wāa win
sāa yee dεerarə,
ma u win sina gəna swīi wəllə.

5 U ra tən kōso ka maa tən geon daa wēeri,
kpa u n dam diobu tusa.

6 Ben are wee.
U ra bu sεeyasie ka dōo ka sōo bisu ka woo
bəkə.

7 Adama u ra gemgii dam koosie,
domi win tii u sāawa gemgii,
u ra maa daa gea kā.

12

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka mərəku. Ge wee.

2 Yinni Gusunə, a na a sun faaba ko.

Wee gemgiba doona.

Naanegii goo maa sari handunia sō.

3 Weesa baawure u ra n win winsim
kuamme,

u n nùn nəni wōkumə ka gari dori.

4 Yinni Gusunə, a be ba tambu fufu mən
nəsu kəruo.

A be ba gari gerumə ka tii suabu marisio.

5 Domi ba gerumə ba m̀,
ba ra wa ye ba kī ben nəo dobun saabu,
ba gari gerubu yē,
ba n̄ goon bεrum mə.

6 Adama Yinni Gusunə, a nεε,
a wənwəndo be ba dam dāremə waamə.
A sāaro be ba weeweenu m̀ waamə.
A be ba yāatam siemə waamə.

Tē, kaa se a be kpuro faaba ko.

7 Yinni Gusunə, wunən gari yi dεerewa.

Yi sāawa nge sii gee si ba sōwa nən nōba
yiru.

Yinni Gusunə, na yi naanε sāa.

8-9 Wee tən kōsobu ba wāa yam kpuro.

Ma tamba sankiramə ba dōo.

Yinni Gusunə, a sun kōsuo.

A sun gbaro ben nəman di.

13

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

2 Yinni Gusunə, sere domma kaa n man
duari.

Sere domma kaa n man wuswaa berue.

3 Sere domma kaa n dera na n bwisikumə
nən gāruo.

Sere domma kaa n dera na n nuki sankire.
Sere domma kaa n dera nən yiberε u n man
taare.

4 Yinni Gusunə, a suuru koowo.

A man wisio. A man dam kēeyə.

A de nən nəni yi gella.

A ku de n gbi.

5 A ku de nən yiberεba bu man kamia,
kpa bu woo kana.

A ku de na n bāarimə,
kpa ba n nuku dobu m̀.

6 Na nun naanε sāa domi a man kī sere ka
baadommaə.

Na nun naanε sāa domi a man gea kua.

Na nun naanε sāa domi a man faaba kua.

Yen sōna na nuku dobu m̀.

Wuna kon siara ka womusu.

14

(I maa mεerio 53)

1 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.
 Wee nge me gari bakasu su sãa.
 Su ra nee, Gusunɔ sari.
 Su sankire.
 Su kom kɔsum mɔ.
 Sin gagu sari ge ga gea mɔ.
 2 Yinni Gusunɔ u tɔmbu mɛerima saa wɔllun di,
 u ka wa goo ù n wãa u bwisi mɔ,
 u ka wa goo ù n wãa u nùn sãamɔ.
 3 Adama u wa, be kpurowa ba kɔɔre,
 be kpurowa ba sankire,
 be kpurowa ba kɔsa mɔ.
 Baa ben turo kun gea mɔ.
 4 Ye u wa me, yera u tii bikia u nee,
 kɔsan kowo be, ba ñ yɛru mɔ?
 Wee ba nen tɔmbu gbɛnimɔ,
 ben goo kun man sãamɔ.
 5 Yen sã, kon de bu diiri gem gem
 domi ko na n wãa be ba man mem
 nɔwammɛn suunu sɔɔ.
 6 Bɛɛ kɔsan kowobu, i sãarobun himba
 sankumɔ,
 i bu sekuru dokemɔ.
 Adama Yinni Gusunɔ u bu kɔsu.
 7 Yinni Gusunɔ, na nun kanamɔ,
 a de faaba kowo goo u yari Siɔnin di
 u Isireliba, Yakɔbun bweseru yara desirun
 di,
 kpa ba n wãa bɔri yendu sɔɔ.
 À n kua me,
 anna a nuku dobu wa bi ba koo ko mi.

15

1 Dafidin womu.
 Yinni Gusunɔ, wara koo du wunen sãa yerɔ.
 Wara ko n wãa guu te a gɔsan mi.
 2 Wiya wi u sɔimɔ dee dee, u gea mɔ,
 u gem gerumɔ win gɔruɔ,
 3 u ku ra goo kɔsa mani,
 u ku ra win tɔnusi tore,
 u ku ra win beruse wɔ,
 4 u ra be ba Gusunɔ nasie bɛɛɛ wɛ,
 u ra wi Gusunɔ u yina kam mɛɛri,
 u ra win nɔɔ mwɛɛru yibie baa ñ n mɛren na
 n nùn sãa,
 5 u ku ra tɔmbu gobi nim dokeye,
 u ku ra kɛru mwɛ u ka seeda weesugia di.
 Wi u sɔimɔ nge me, u ñ sokuramɔ pai.

16

1 Dafidin womu.

Yinni Gusunɔ, wuna na naane sãa.
 Wunen miya kon kuku yeru wa.
 A man kɔsuo.
 2 Wuna na sɔɔmɔ ma a sãa nen Yinni.
 Wunɛ turowa a ra man gãa geenu wɛ.
 3 Be ba nun mem nɔwammɛ tem me sɔɔ,
 bera ba bɛɛɛ mɔ.
 Be sɔɔra nen kɔru kpuro wãa.
 4 Adama be ba bũnu sãamɔ, ba tii nuku
 sankiranu sosiammɛwa.
 Na ñ ka bu bũu yãkunu mɔ.
 Na ñ bũu nin yɔsiru sokumɔ.
 5 Yinni Gusunɔ, wuna a ra man wɛ yèn
 bukata na mɔ.
 Wuna a maa yɛ ye n koo man deema.
 6 Wuna kaa man tubi gea wɛ.
 Ka gem na nuku dobu mɔ.
 7 Yinni Gusunɔ, wuna na siaramɔ yèn sã a ra
 man bwisi kɛ.
 Wuna na siaramɔ yèn sã a ra man kirɔ ko baa
 ka wɔkurɔ.
 8 Wuna na ra n mɛɛra baadomma.
 Wuna a ra n wãa ka ne.
 Wuna a ra n man kɔsu.
 Gãanu kun kpɛ nu man sura.
 9 Nen nukura do.
 Nen bwɛra yemia.
 Nen wasi koo wɛra bɔri yendu sɔɔ.
 10 Domi ko na n ka nun wãa.
 A ñ nen hunde derimɔ gɔribun wãa yerɔ.
 A ñ wuramɔ wunen kɔnasin wasi yi kɔsi.
 11 Adama kaa man wãarun swaa sɔɔsi.
 Wunen miya kon yɛɛri.
 Wunen miya kon nuku dobu ko bi bu ñ
 kpeemɔ.

17

1 Dafidin kanaru.
 Yinni Gusunɔ, a nen weeweenu nɔwɔ,
 na kɔwa a man gem wɛ.
 Yinni Gusunɔ, a swaa tem kpɔiyɔ a nɔ,
 wunen somira na kɔ.
 A nen kanaru nɔwɔ,
 nen gɔrun diya ta wee.
 2 A man sirio,
 a yɛ ma na gem mɔ.
 3 Wɔkuru, a na nen mi,
 a wɛra ye na bwisikumɔ,
 a wɛra ye na gerumɔ,
 adama a ñ toraru garu wa.
 4 A wa ma nen daa ya ñ tia ka gabugia.
 Na wunen gari mem nɔwɔ.
 Na ñ tɔn kɔsobun yira swɔi.
 5 Na yɔrawa dim dim wunen swaa sɔɔ.

Na ñ gerare yen min di.

⁶ Tē, wuna na soku, Yinni Gusunə.

A man wisio.

A nən gari nəwə.

⁷ A man wunen durom bakam sōsio,
domi a ra be ba nun naanε sāa wəre ben
yiberəban nəman di.

⁸ A nən laakari koowo
nge mε tōnu u ra n win nənin laakari mə.

A man beruo

nge mε gua ya ra yen binu bere yen kasa sə.

⁹ Domi tən kōsoba man nən sōmə,
yiberəba ba man sikerenε, ba kī bu man go.

¹⁰ Ba nuki sosu ba ñ wənwəndu mə.

Ba gari mə ka tii suabu.

¹¹⁻¹² Be wee ba sāa nge gbee sunə ge ga yaa
mara gu kasuku.

Ba nən yira swīi.

Ba man naamwε ba kooro bure,
ba man nən girari bu ka man gaba bu sura.

¹³ Yinni Gusunə, a seewo a bu wəri,

a ben dam buo.

A man wəro ben nəman di.

A bu goowo ka wunen takobi.

¹⁴ A ben wāarun dēebu kawo.

A de bu ben daa kōsa kpuron are wa,
kpa yi n bu wāasi sere ka ben bibun bibə.

¹⁵ Adama nε, nà n seewa, kon wunen
wuswaa wa yèn sō na dεere,

kpa na n nuku dobu yiba.

18

(I maa mεrio Samueli II, 22)

¹ Womu ge Dafidi, Yinni Gusunən səm
kowo u wom kowobun wirugii kua. Gari
yiniwa u Yinni Gusunə sōwa sanam mε u
nùn wəra saa win yiberəban nəman di, n
mam nεere Səolu. U nεε,

² Yinni Gusunə, wuna a sāa nən dam. Wuna
na kī.

³ A sāawa nge kpee baa yè sə kon kuke.

A sāawa nən kuku yee naanεgiru.

Wuna a sāa nən Yinni wi u man yakia.

Wuna a sāa nən tεrεru.

Wunen dama mu man wəra.

Wuna a sāa nən kàri.

⁴ I ka man Yinni Gusunə siaro.

Nà n nùn nəogiru sue na faaba kana,
u ra man wərewa nən yiberəban nəman di.

⁵ Gə raa man bəkua,
u ka man doonə nge nim tori baka.

⁶ Gəribun wāa yera man tēkua,

gə man taa berie.

⁷ Ma na nəogiru sua nən nuku sankiraru sə,
na Yinni Gusunə soka.

Ma u nən nə nua saa win wāa yerun di.

Mεya maa nən weeweenu wəri win swasə.

⁸ Tem mu yīira, ma guunu diira,
yèn sō Yinni Gusunə u məru bεsira.

⁹ Ma win məru seewa nge wiisu,
ma ya yabura nge dō yara,
ma ya yarimə win nəən di nge dō buri.

¹⁰ U dera wəlla ka tem dεbe dεbe kua,
ma u sarama u guru wii bakaru taakumə.

¹¹ U wəllun kōso goo sən nge duma.

Ma u bellimə woo sə.

¹² U kukua yam wəkuru sə,

ma guru wii sinumginu nùn wukiri.

¹³ Win wuswaa yam bururam mu wāa.

Min diya gura nεmə ka guru kpenu ka dō
buri.

¹⁴ Win nə ga nəra wəllun di nge guru
gbāsukubu.

Ma guru kpenu nεeramə ka dō buri.

¹⁵ U nən yiberəba yarinasia ka guru kpenu
ni nu sāa nge sēenu.

U bu gira baama ka guru maakinu.

¹⁶ U wēru wura, yiberəba ba nanda.

Ma guru woo bəkə ga daanu gberasia.

Ma dunian kpekpeku ga sōsira.

¹⁷ Ma u win nəmu demiamə wəllun di
u man nenua u yara nim bwee bakarun di.

¹⁸ U man wəra yiberəban nəman di.

Yiberε be, ba man dam kere,

ma ba man tusa.

¹⁹ Yiberε be, ba man wəriwa nən swāarun
saa sə.

Adama Yinni Gusunə u kua nən tāsi yeru.

²⁰ U man wəra ben nəman di,

na n ka tii mə,

domi u man kī.

²¹ U man domaru kua yèn sō na dεere.

U man domaru kua yèn sō na gem swīi.

²² Na win wooda mεm nəwə.

Na ñ nùn seesi.

²³ Na win wooda kpuro swīi.

Na ñ win gere yinε.

²⁴ Na nən tii nenua
kpa n ku ra ka durum ko.

Na sāawa dee dee win wuswaa.

²⁵ Yen sōna u man kōsia nge mε nən daa gea
nε.

U man kōsia nge mε nən gōru ga dεeram nε.

²⁶ Sà n sāa naanεgibu, kaa n sun sāawewa
naanεgii.

Sà n sãa gemgibu, kaa n sun sãawewa gemgii.

27 Sà n sãa dεεrobu, kaa n sun sãawewa dεεro.

Sà n maa sãa keetagibu, kaa n sun sãawewa keetagii.

28 Yinni Gusunɔ, wunen tiiwa a ra tɔn be ba tii kawe faaba ko.

Wunen tiiwa a ra be ba tii sue kawe.

29 Yinni Gusunɔ, a sãawa nen fitila.

A ra man yam bururasie.

30 A ra man dam kɛ n ka kpĩ n yiberε be ba tabu yãnu mɔ wɔri,

kpa n yɔ n ben gbāraru sure.

31 Ye Yinni Gusunɔ u mɔ, ya ra n dɛndewa.

Bwisi geeya u ra tɔnu kɛ.

U sãawa be ba nùn naane sãan tɛrɛru.

32 Gusunɔ turowa u wãa.

Wi turowa u sãa besen Yinni.

Wi turowa u koo sun kɔsu.

33 Wiya u ra man dam kɛ.

Wiya u ra man swaa gea sure,

34 kpa u de nen naasu su n sãu nge nɛmu,

na n ka yɔ dim dim guuru wɔllɔ.

35 Wiya u ra man tabu sɔasi.

Wiya u ra man dam kɛ n ka tendu gawa te ta bɔ.

36 Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko nge tɛrɛru.

Wuna a ra man bere ka wunen dam bakam.

Wunen durom saabuwa na ka kua damgii.

37 Nà n duka mɔ, a ra de na n sãu.

Nà n duka mɔ, na ku ra maa sokure.

38 Nà n nen yiberεba naa gire,

wuna a ra de n bu naamwε.

Wuna a ku ra de n gɔsirama

na kun bu kpeerasia.

39 Na ra bu suririwa temɔ n kɔsuku

kpa bu kpana bu se.

40 Yinni, wuna a ra man dam kɛ n ka tabu ko.

Wuna a ra man nasara wɛ nen yiberεban wɔllɔ.

41 Wuna a ra de nen yiberεba bu man biru kisi.

Wuna a ra de n be ba man tusa kpeerasia.

42-43 Na ra bu munkuwa kpa bu ko nge tua.

Na ra bu taakuwa kpa bu ko nge pɔtɔkɔ.

Yinni Gusunɔ, bà n nɔɔgiru sua ba faaba kana,

a ku bu faaba ko.

Bà n somiru kana, a ku bu wisi.

44 Yinni Gusunɔ, wuna a man wɔra be ba man seesin nɔman di.

Wuna a man kua bwese tukunun wirugii.

Wuna a dera ba man yoru diiyammε.

45 Bà n yande nen gari nua, ba ra n man mem nɔwammewa.

Bà n man wa, ba ra n man sãamɔwa.

46 Bà n man wa, ba ra nandewa.

Bà n man wa, ba ra yarimewa ben kuku yerun di ba n diirimɔ.

47 Yinni Gusunɔ u wãa.

I nùn siaro. Wiya u sãa nge kperu mi na ra kuke.

I nùn bεεrε wɛɛyɔ. Wiya u man faaba kua.

48 Wiya u ra man mɔru kɔsie nen yiberεban mi.

Wiya u ra de bwesenu nu man yiira.

49 Wiya u ra de n kisira yiberεban nɔman di.

Yinni, a man wɔlle sua ben wuswaaɔ.

Wuna a man faaba kua tɔn kɔsobun nɔman di.

50 Yen sɔna kon womusu ko ka wunen yĩsiru.

Wuna kon siara bwesenun suunu sɔɔ.

51 Yinni Gusunɔ, a man gɔsa a kua sunɔ.

Wuna a man nasara baka wɛ.

Na yɛ ma kaa n nε Dafidi durom sɔɔsimɔ

nε ka nen bweseru sere ka baadommaɔ.

19

1 Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

2 Wɔllu ka kperi yi Gusunɔn yiiko sɔɔsimɔ.

Sɔɔ ka suru ba Gusunɔn bεεrε sɔɔsimɔ.

Ka win nɔma u saaba yi yi.

3 Tɔru baatere ta ten seeda dimɔ.

Wɔkuru baatere ta ten areru dimɔ.

4 Adama n n ka nɔɔ gagu,

n n ka gari gεε,

n n ka barum gam.

5 Ka mε, ba yiiko yen seeda nɔmɔ handunia kpuro sɔɔ.

Ba ye mεera handunian goonu nne sɔɔ.

A sɔɔ mεerio.

Wɔllu miya Gusunɔ u nùn wãa yeru kua.

6 Û n yara u ra n sãawa nge kurɔ kpaon durɔ.

Û n s̄imɔ u ra n sãawa nge tabu durɔ.

7 U ra yariwa wɔllun bee tia,

kpa u du bera giɔ.

Û n s̄imɔ, gãanu sari ni nu koo win yam susuru suuri.

8 Yinni Gusunɔn gari yi yiba.

Yi ra tɔnu wãaru ka dam wɛ.

Yinni Gusunɔn nɔɔn gari yi naane mɔ.

Yi ra yɛru sarirugii bwisi kɛ.

9 Yinni Gusunən gere ya dɛnde.
 Ya ra tɔnu nuku dobu wɛ.
 Yinni Gusunən sɔsiru ta dɛere.
 Ta ra tɔnu yam waasie.
 10 Yinni Gusunən s̄āru ta s̄ā gem.
 Ta ko n wāawa sere ka baadommaɔ.
 Ye Yinni Gusunə u yi, ya s̄āwa dee dee,
 ya ra tɔmbu kpuro siriwa.
 11 Domi win gari yi wura gea kere.
 Win gere ya tim gəm dobu kere.
 12 Nà n win gari yi swīi,
 yi ra man kirɔ ko.
 Nà n win woodaba mɛm nɔɔwa,
 na ra yen arufaani wa.
 13 Ka yen de kpuro tɔnu koo kpī u win
 toranu kpuro tubu?
 Yinni Gusunə, a man dɛerasio nɛn tora ni na
 n tuban di.
 14 A ku maa de n durum ko ka degangam.
 A ku de yu man dɔɔre ko,
 kpa na n durum bakan taare mɔ.
 Adama a de na n dɛere.
 15 Yinni Gusunə, a de a n s̄ā nɛn kuku yeru.
 Yinni Gusunə, a man faaba koowo durum
 kpuron di.
 A de nɛn gari yi nun wɛre.
 A de nɛn bwisikunu nu nun wɛre.

20

1 Kana te wom kowobun wirugii u kua
 Dafidin s̄.
 2 Gusunə, Yakəbun Yinni, a sina boko swaa
 dakio sanam mɛ u kanaru m̄.
 A nùn k̄suo sanam mɛ u wāa n̄ni swāaru
 s̄ɔɔ.
 3 Yinni Gusunə, wunɛ wi a wāa wunen s̄ā
 yee dɛerarɔ te ta wāa Siɔniɔ,
 a sina boko somima, kpa a n ȳɔ win biruɔ.
 4 A win k̄nu kpuro yaayo,
 kpa a win ȳakunu kpuro mwa.
 5 A nùn w̄ɛyɔ ye win ḡru ga k̄i kpuro,
 kpa a de win himba kpuro yu koorā.
 6 A de ye u nun bikia kpuro yu koorā,
 kpa bɛsɛ kpuro su ȳɛri sina bokon nasaran
 s̄ɔ,
 kpa su wunen ȳisuru w̄lle sua.
 7 T̄ɛ, na ȳɛ ma wuna a sina boko ḡsa,
 a ra maa nùn somi.
 Wuna a ra win kanaru nɔ saa w̄llun di,
 kpa a nùn nasara w̄ɛ ka wunen dam bakam.
 8 Gaba ben tabu k̄kɛba ka ben dumi naane
 s̄ā,

adama bɛsɛ, wunɛ Yinni Gusunəwa sa naane
 s̄ā.
 9 A de tɔn be, bu dam bia bu w̄ruku,
 adama a sun dam sosio bɛsɛ, su ka ȳra dim
 dim.
 10 Yinni Gusunə, a bɛsɛn n̄ɔ n̄ɔwɔ sanam
 mɛ sa nun soku.
 A sina boko somiɔ.

21

1 Womu ge wom kowobun wirugii u kua
 Dafidin s̄.
 2 Yinni Gusunə, sina boko u nuku dobu m̄
 wunen dam s̄.
 U ra ȳɛri wunen somirun s̄.
 3 Domi a nùn w̄ɛ ye win ḡru ga k̄i.
 A n̄ nùn yinari ye u nun bikia.
 4 Wee, a ka nùn doma geeru naawa.
 A nùn furɔ wuragu dokea a kua sina boko.
 5 U nun bikia a win wāaru dakaa daasia,
 ma a tu dakaa daasia n ka tɛ.
 6 Wunen somirun saabuwa win bɛɛɛ ye ka
 kp̄ɛa.
 Wunen faaban saabuwa u ka girima baka
 wa.
 7 Wunen domara ko n wāa ka wi sere ka
 baadommaɔ.
 A ra n wāa ka wi baadomma,
 kpa u n nuku dobu m̄.
 8 Yinni W̄rukoo, sina boko u nun naane
 s̄ā.
 Wunen durom saabu a n̄ derimɔ u sokura.
 9-10 Sina boko, d̄oma te kaa tii s̄ɔsi,
 kaa wunen yibereba n̄ma turi,
 kaa be ba nun tusa n̄ma turi,
 kaa bu doke d̄ɔ bwee bakaru s̄ɔ.
 Yinni Gusunən m̄ru ya s̄āwa nge d̄ɔ
 boko.
 D̄ɔ wi, u koo bu mwa.
 11 Kaa de ben bibu bu gbi.
 Kaa de ben bweseru tu n̄ru ko handunia
 yeni s̄ɔ.
 12 B̄a n n̄ɔ tia kua bu ka nun k̄sa kua,
 ya n̄ koorɔ.
 13 A wunen t̄endu b̄erio a bu twee.
 Ba koo nun biru kisi.
 14 Yinni Gusunə, a seewo.
 Sa ko nun womu kua wunen dam s̄.
 Sa ko nun t̄oma wunen yiikon s̄.
 Yinni Gusunə, a seewo.

22

1 Dafidin womu ge u wom kowobun
 wirugii kua. U nɛɛ,

2 Gusunə, nən Yinni, mba n kua a ka man deri.

Mban sōna a n̄ man swaa daki sanam mε na nun weeweenu koosimə. Mban sōna a n̄ man faaba kue.

3 Mban sōna a ku ra man wurari sanam mε na nun soka sō sō.

Mban sōna a ku ra man wisi sanam mε na nun kana wōkuru.

4 Wuna a sere s̄a Dεero, a s̄ wunen sina kitarə.

Isireliba ba nun tōmamə.

5 Wuna bεsən sikadoba ba naane kua, ma a bu yakia.

6 Ba nun somiru kana, ma a bu faaba kua. Ba nun naane kua, ma a bu sekuru yara.

7 Adama nε, na maa s̄awa t̄nu mi? Aawo, na s̄awa nge kəkəbu.

Ma t̄mba man yaakoru m̄, ba man gema.

8 Be ba man wa kpuro, ba ra n man ȳeməwa,

ba n man n̄ə swiikinu m̄, ba n wii gimanu koosimə, ba n m̄,

9 na nən tii Gusunə n̄mu s̄ndia. Mban sōna u n̄ man faaba kue.

U n man k̄n na, mban sōna u n̄ man yakie.

10 Adama Yinni Gusunə, wuna a man yara nən m̄eron nukurun di.

Wuna a man bw̄ε dora w̄ε ye na nən m̄eron bom n̄rumə.

11 Wuna a man k̄su saa m̄n di ba man mara.

Wuna a s̄a nən Yinni saa nən m̄eron nukurun di.

12 A ku ka man tonda, domi n̄ni sw̄ara man turuku koosima. Goo maa sari wi u koo man somi.

13 Yiberε dabinu nu man sikerene nge naa kinε ni nu ḡbu.

Ba man kooro bure nge Basanin ketε ḡbi.

14 Ba man kukirisimə nge gbee sunə ge ga yaa kasu.

15 Nən dam mu doona nge nim mε mu yari yani s̄eri s̄ə.

Nən kukunun gbin gbinka kpuro s̄sikiana. Nən mwia doona nge gum mε mu yanda.

16 Nən ḡru ga gbera nge s̄ndu, ma nən yara ya nən daro mani.

Na kp̄i yanim s̄ə nge goru.

17 Domi yiberε dabina nu man kooro bure baama nge gbeeku b̄nu.

Ba nən n̄ma ka nən naasu yabura.

18 Na woore sere nən kukunu kpuro nu s̄əsire.

T̄mbu ba man m̄era ba n̄ə yaare.

19 Ba nən ȳanu b̄nu m̄ ben tii tiinε s̄ə.

Ma ba nən yabe bakaru tetε toosimə.

20 Wunε Yinni Gusunə, wuna a s̄a nən dam. A kun ka man tonde mε.

A na fuuku a man faaba ko.

21 A man w̄ro yiberεban takobin di.

Ba dam m̄ nge gbeeku b̄nu.

A nən w̄aru w̄ro ben n̄man di.

22 Ba man w̄rimə nge gbee sinansu.

Ba man kooro burem̄ nge ketε gbeekinu.

23 Kon negibu kpuro wunen gari s̄.

Kon nun siara mi ba m̄nne.

24 Yakəbun bweseru, bεε be i Yinni Gusunə nasie,

i n̄n siaro.

Bεε Isireliba, Yakəbun bweseru, i n̄n t̄m̄.

Bεε Isireliba, i n̄n s̄aw̄.

25 Domi u ku ra n̄ni sw̄arugiin wahala yaakoru ko.

U ku ra maa ye atafiru ko.

U ku ra n̄n biru kisi.

U ra win sokuru wurewa.

26 Kon nun siara sanam mε be ba nun nasie ba m̄nne.

Kon nən n̄ə mw̄enu yibia ben baawuren wuswaa.

27 S̄arobu ba koo di bu debu.

Be ba Yinni Gusunə kasu, bera ba koo n̄n siara.

Kpa ben hunde yu daka da.

28 Handunian goonu n̄n t̄mbu ba koo Yinni Gusunə yaaya

kpa bu ḡsirama win mi.

Bwesenu kpuro nu koo yiira win wuswaa.

29 Domi Yinni Gusunəwa u s̄a sunə.

U bandu dii bwesenu kpuron w̄llə.

30 Baa handunian damgibu ba koo n̄n kpuna.

T̄mbu kpurowa ba koo n̄n yiira.

31-32 Be ba koo marura, ba koo bu Yinni Gusunən gari s̄.

Be ba n̄ gina nε dunia s̄ə, ba koo win gari kpara,

kpa bu ben bibu s̄ ye u win t̄mbu kua,

kpa be kpuro bu n̄n s̄.

23

1 Dafidin womu.

Yinni Gusunə wuna a s̄a nən kparo, na s̄awa nge wunen ȳaru.

Na n̄ ḡanu bie.

2 Wuna a ra ka man de mi yaka bekusu wāa.
Wuna a ra ka man de mi nim mu maari.
Kpa a man wērasia mi.
3 A ra de nen dam mu wurama,
a ra man sure swaa gea sɔɔ,
wunen yīsirun bēeren sɔ.
4 Nà n sīimɔ yam wōku bakaru sɔɔ,
na n kōsa nasie,
yèn sɔ, a ka man wāa.
Wunen dēka ya ra man kpare.
Wunen bokura ta ra man gbare.
Yeniwa ya ra man dam kē.
5 Yinni, baa yiberēba bà n man sikerene,
a ra man dam koosie ka bēere,
a turare gumgia wisi nen wirɔ,
a dīa bwese bweseka yi nen wuswaaɔ,
a nen nɔra yibia pēere.
6 Yinni Gusunɔ, na yē ma tōɔ baatere
kaa man tɔn geeru sōsi nen wāaru sɔɔ.
Tōɔ baatere kaa man gea kua nen wāaru sɔɔ.
Kpa na n wāa wunen mi sere ka nen gɔɔwɔ.

24

1 Dafidin womu.
Yinni Gusunɔ, wuna a tem mɔ ka ye ya wāa
mε sɔɔ.
Wuna a handunia mɔ ka yen hunde koniba
kpuro.
2 Wuna a tem kpεekpεeku swīi nim wōku
sɔɔ.
Wuna a mu bɔnu kua ka daanu.
3 Wara u koo kpī u yɔ wunen guurɔ
mi wunen wāa yee dēerara wāa.
4 Wi u koo yɔ mi,
wiya wìn gōru ga dēere.
Wiya wìn nɔma ya sāre.
Wiya wi u ku ra weesu swīi.
Wiya wi u ku ra bōre u ka tɔnu nɔni wōke.
5-6 Wiya wi u wunε Gusunɔ, Yakɔbun Yinni
soku.
Wi u sāa nge mε,
wiya kaa domaru kua.
Wiya kaa faaba kɔ.
Wiya kaa gem wē.
7 Bεε wuun kōsobu, i kɔnnɔ gunum sosio.
I Yinni Gusunɔn sāa yerun kɔnnɔ keniɔ.
I de sina boko bēeregii u du.
8 Wara u sāa sina boko wi.
Yinni Gusunɔwa.
U dam mɔ, u yiiko mɔ,
u sāawa tabu durɔ damgii.
9 Bεε wuun kōsobu, i kɔnnɔ gunum sosio.

I Yinni Gusunɔn sāa yerun kɔnnɔ keniɔ.
I de sina boko bēeregii u du.
10 Wara u sāa sina boko wi.
Gusunɔ, wōllu ka tem Yinniwa.
Wiya sina boko bēeregii.

25

1 Dafidin womu.
Yinni Gusunɔ, wuna na soku.
Wee na yiire na nun kanamɔ.
2 Na nun naane sāa.
A ku de n sekuru wa.
A ku de nen yiberēba bu man yēε.
3 Be ba nun naane sāa ba n sekuru wasi,
adama be ba n ka nun yɔ, ba koo sekuru wa.
4 Yinni Gusunɔ, na nun kanamɔ,
a man wunen swaa sōsio.
A man sōsio nge mε kon sī ye sɔɔ.
5 Nen Faaba kowo, a man kparo gem swaa
sɔɔ.
A man keu koowo.
Domi wuna na naane sāa baadomma.
6 Yinni Gusunɔ, na nun kanamɔ,
a wunen durom ka wunen wɔnwɔndu
yaayo,
ye a man sōsi yellun di.
7 A ku maa yaaya durum ye na kua nen
aluwaasiru sɔɔ.
A ku nen mεm nɔɔbu sariru mēeri.
A man yaayo wunen wɔnwɔndu ka wunen
tɔn geerun sɔ.
8 Yinni Gusunɔ, a sāawa tɔn geo.
A maa sāawa gemgii.
A ra durumgii swaa gea sōsi.
9 A ra be ba tii kawε swaa gea sōsi,
kpa a bu kpara ye sɔɔ.
10 Domi be ba wunen arukawani neni,
ma ba wunen woodaba swīi,
a bu kī, a maa sāa naanegii ben mi.
11 Yinni, wunen yīsirun sɔ,
a nen durum wōko domi ya kpā.
12 Na yē ma wi u nun nasie,
wiya a ra swaa sōsi ye u koo kpe.
13 Wiya u ko n wāa bōri yendu sɔɔ.
Win bwesera ta koo tem mε tubi di.
14 Yinni Gusunɔ, wi u nun nasie,
wiya a ra wunen asiri sɔ.
Wiya a ra wunen arukawanin woodaba
giasie.
15 Na yē ma wuna a ra nen naasu yare saa
yinan di.
Yen sāna ko na n nun mēera baadomma.
16 Yinni Gusunɔ, a nen wɔnwɔndu waawo.

Wee, ba man deri, na wāa nuku sankiranu
sɔɔ.

17 A man tu wunɔ.

A man yaro nɔni swāarun di.

18 A nɛn wahala mɛɛrio.

Wee, na wɔnwɔndu soore.

A nɛn durum wɔko.

19 A mɛɛrio nge mɛ nɛn yiberɛba ba dabi,
ba man tusa ba kɔrua.

20 A man wɔro, a man kɔsuo.

A ku de n sekuru wa domi na kukua wunɛn
mi.

21 A man somiɔ na n ka dɛere.

A man somiɔ na n ka wāa gem sɔɔ.

Wuna na naanɛ sāa,

kaa man kɔsu.

22 Gusunɔ, a wunɛn tɔmbu Isireliba yaro
ben nɔni swāaru kpuron di.

26

1 Dafidin womu.

Yinni Gusunɔ, wuna na naanɛ sāa mam
mam.

Na sīimɔwa dee dee wunɛn woodaba sɔɔ.

A man gem wɛɛyɔ.

2 A nɛn bwisikunu ka nɛn bwɛra sirio.

A man wɛɛrio kpa a man gia.

3 Domi wunɛn kīra na nɔni girari.

Ma na sīimɔ wunɛn durom sɔɔ.

4 Yen sɔna na ku ra ka tɔn kɔsobu sinɛ.

Mɛya na ku ra maa ka murafitiba sī.

5 Na kɔsan kowobu tusa.

Na ku ra ka bu sinɛ.

6 Na ra nɛn nɔma niɛwa n ka sɔɔsi ma na n
taare mɔ.

Na ra de n nun sā na n wunɛn yāku yeru
sikerenamɔ,

7 na n nun siaramɔ,

na n wunɛn sɔm maamaakiginun gari
kparamɔ.

8 Na ra kā n da wunɛn sāa yerɔ

domi miya a ra n wāa wunɛn yiikon girima
sɔɔ.

9 Yinni Gusunɔ, a ku de n gbi ka durumgibu
sannu.

A ku de n kam ko ka be ba tɔmbun yɛm
yarimɔ sannu.

10 A ku man siri ka be ba daa kɔsa mɔ sannu.

A ku man siri ka be ba ra nɔm biran kɛnu
mwe sannu.

11 Na sīimɔwa dee dee wunɛn woodaba sɔɔ.

Yinni Gusunɔ, a man durom kuo, a man
faaba koowo.

12 Na yɔwa dim dim swaa gea sɔɔ.

Yen sɔna kon nun siara mi wunɛn tɔmba
mɛnnɛ.

27

1 Dafidin womu.

Yinni Gusunɔwa u ra nɛn swaa yam bu-
rurasie,

u man faaba mɔ.

Na n goon bɛrum mɔ.

Yinni Gusunɔ u sāawa nɛn kuku yeru.

Na n gāanun bɛrum mɔ.

2 Nɛn yiberɛba bā n man wɔrima bu ka man
go,

ba n man wasi.

Kɔsan kowobu bā n man susima bu ka man
nɔni sɔ,

gāanu kun man mɔ.

Be kpurowa ba koo wɔruku.

3 Nɛn yiberɛba bā n man sikerena ba man
tabu wɔrima,

nɛn torora kun karamɔ.

Gusunɔwa ko na n naanɛ sāa.

4 Gāa teena na Gusunɔ kanamɔ ni nu man
nɛni gem gem.

Niya, na n wāa ka wi, win wāa yerɔ

nɛn wāarun tɔru kpuro sɔɔ.

Kpa n win durom denda

kpa na n nùn sāmɔ.

5 Domi u koo man bere win wāa yerɔ nɔni
swāarun sanam,

kpa u ka man da kperu wɔllɔ mi goo kun
man naa turi.

6 Yen sɔna kon kpī n nɛn yiberɛba yɛɛ be ba
ka man sikerɛnɛ.

Kon da Yinni Gusunɔn wāa yee dɛeraru mi,
kpa n nùn yākunu kua,

kpa n nùn siara ka womusu.

7 Yinni Gusunɔ, na nun soku.

A nɛn nɔɔ nɔɔwɔ.

A nɛn wɔnwɔndu waaawo.

A man wurario.

8 Wuna a nɛɛ, bu nun sāawɔ.

Wee, na nun sāmɔ.

9 Na sāawa wunɛn sɔmɔ.

A ku man biru kisi.

A ku man gira ka mɔru.

Wuna a ra man somi.

A ku man deri.

Gusunɔ nɛn Faaba kowo,

a ku man yina.

10 Na yɛ ma baa nɛn tundo ka nɛn mɛro bā n
man yina,

wunɛ Yinni Gusunɔ, kaa man mwa.

11 Yinni Gusunɔ, a man wunɛn swaa sɔɔsio

kpa a de n sī dee dee ye sɔɔ,

domi nɛn yiberɛba ba dabi.

12 A ku man bɛri yiberɛban nɔmaa.

A ku de bu man kua ye na ñ kī.
Domi seeda dio weesugibu ba man seesimə,
be, be ba dam dārebun wasikiranu m̀.

¹³ Na yīyabu m̀ ma kon Yinnin durom
denda,

wasobun suunu s̄ə.

¹⁴ Yen s̄ə, a n Yinni Gusunə naanɛ s̄āa.

A ku mwia kpana.

A de wunen tororu ta n s̄ə sim sim.

A n Yinni Gusunə naanɛ s̄āa.

28

¹ Dafidin womu.

Yinni Gusunə, wuna na wuri koosimə.

Wunɛ wi a s̄āa nge nɛn kpee baa mi na ra
kuke,

a ku man duari.

Domi à n maari mɛsum,

ko na n s̄āawa nge wi u ḡəə d̄əə.

² Nà n n̄ma yīiya na kanaru m̀ s̄āa yee
d̄ɛra ten mi,

a nɛn kanaru swaa dakio.

³ A ku man garisi tia ka t̄ən k̄sobu,

ka be ba maa ka ben winsim gari m̀ nge
kīru,

adama ben ḡr̄uə k̄sa ya yiba.

⁴ A bu ben kookoosun are w̄ɛȳə nge m̄ɛ yi
nɛ.

Ye ba gabu kua, a de yu w̄ari ben wirə.

⁵ Domi ba ñ gara ye wunɛ Gusunə a m̀.

Yen s̄ə, a bu k̄asukuo kpa bu ku raa maa se.

⁶ Yinni Gusunə, wuna kon siara,

domi a ra nɛn kanaru n̄.

⁷ Wuna a man ganua nge t̄ɛr̄ɛru,

a s̄āawa nɛn dam.

Wunɛ s̄əra nɛn naanɛ w̄āa, domi a man
faaba kua.

Ma na nuku dobu m̀,

na nun siaramə ka womusu.

⁸ Yinni Gusunə, a s̄āawa wunen t̄ambun
dam.

Domi a s̄āawa nge k̄àrì, a ka wi a ḡəsa faaba
ko.

⁹ A wunen t̄ambu faaba koowo kpa a bu
domaru kua,

be, be ba s̄āa wunen arumani.

A bu kparo kpa a bu n̄əri sere ka
baadommaə.

29

¹ Dafidin womu.

Bɛɛ be i w̄āa w̄əllə, i Yinni Gusunə siaro

win yiiko ka win dam s̄ə.

² I win yīsiru w̄əllə suo,

kpa i yīira win wuswaa win d̄ɛrarun s̄ə.

³ Yinni Gusunə yiiko kpurogii

u dera gura ya gb̄aramə.

Win n̄əə ga n̄əra guru winu s̄əə.

U dam m̀ nim bakam w̄əllə.

⁴ Win n̄əə ga n̄əra ka dam ka yiiko.

⁵ Win n̄əə ge, ga Libanin d̄āa damginu
bɛsukumə.

⁶ U dera Libanin guunu nu ȳəəkumə

nge k̄ɛt̄ɛ k̄ɛmminu.

Ma guu t̄ɛ ba m̀ Hɛɛm̄əə ta suara dika

nge k̄ɛt̄ɛ gb̄ee ku k̄ɛmbu.

⁷ Win n̄əə ga dera guru maakinu kooramə.

⁸ Win n̄əə ga n̄əra,

ma ye ya w̄āa Kad̄esin gbaburə kpuro ya
diira.

⁹ U gb̄ara sere nɛm guraginu nu nanda nu
mara.

Ma d̄ānu kpuron wurusu d̄əllə s̄əəw̄ə.

Yera win sina kpaarun di ba m̀,

yiikogiiwa Yinni Gusunə.

¹⁰ Wiya u dam m̀ nim w̄əllə.

Wiya u ko n s̄āa sunə sere ka baadommaə.

¹¹ Wiya u koo maa t̄ambu dam k̄ɛ.

Wiya u koo bu domaru kua u bu b̄əri yendu
w̄ɛ.

30

¹ Womu ge Dafidi u kua bu ka Yinni
Gusunə n̄ s̄āa yeru wukia. U nɛɛ,

² Yinni Gusunə, kon wunen k̄p̄āaru kpara.

Domi a man yara saa w̄ərun di.

A ñ maa dere nɛn yib̄ɛr̄ɛba bu man ȳɛɛ.

³ Gusunə nɛn Yinni, na nun n̄əəguru sue

na faaba kana, ma a man b̄ekia.

⁴ A man w̄əra ḡəən n̄əman di,

ma a dera sa tondinɛ ka be ba gu.

⁵ I Yinni Gusunə siaro ka womusu,

bɛɛ be i ka n̄n̄ ȳə dim dim.

I win yīsi d̄ɛra te w̄əllə suo.

⁶ Domi win m̄əru ku ra t̄ɛ.

Adama u ra t̄ənu durom kuenta win w̄āaru
kpuro s̄əə.

Nuku sankiranu n̄n̄ n̄n̄ deema yoka,
sisiru bururu, u ra deeme nuku doo
bakaba.

⁷ Na raa nɛɛ, nɛn nuku doo bini s̄əə,
na ñ sokuramə pai.

⁸ Yinni Gusunə, wunen saabuwa na ka w̄āa
b̄əri yendu s̄əə

nge wi u kukua kpee baa s̄əə.

Adama ye a wunen wuswaa berua,

nɛn laakari ya burisina.

9 Yen biruwa na nɔɔgiru sua
na nun somiru kana.
10 Na nɛɛ, mba kaa wa à n man go,
a man doke siki wɔruɔ.
Nà n ɔsira tua, kon kpī n nun sã?
Kon kpī n wunɛn gem gari kpara?
11 Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio,
kpa a man durom kua. Yinni, a man somiɔ.
12 Wee tɛ, nɛn nuku sankiraru ta kua nuku
dobu.
A nɛn saaki ye na wukiri nuku sankirarun
sɔ wuna.
Ma a man tɔɔ baka yãnu sebusia n ka nuku
dobu ko.
13 Nɛn bwɛra ya koo nun bɛɛɛ wɛ ka
womusu,
na n nɔɔ marimɔ.
Gusunɔ nɛn Yinni,
wuna kon siara sere ka baadommaɔ.

31

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. U nɛɛ,
2 Yinni Gusunɔ, wuna a sãa nɛn kuku yeru.
A ku de n sekuru wa.
A man wɔro domi wuna a sãa gemgii.
3 A man swaa dakio. A man wɔro fuuku.
A de a n sãa nɛn kpee baa ka nɛn gbãraru
mi kon kpī n kuke, kpa n ka faaba wa.
4 A man kparo kpa bu wa ma a naanɛ mɔ,
kpa na n kukua wunɛn mi.
5 Mɛya kaa man yara saa taa ye ba man
berien di,
domi wuna a man kɔsu.
6 Na nun nɛn wãaru nɔmu sɔndia,
domi wuna a man wɔra Yinni Gusunɔ,
wunɛ wi a naanɛ mɔ.
7 Na be ba bũnu sãamɔ tusa,
ma na nun naanɛ sãa.
8 Ko na n wãawa nuku dobu sɔɔ wunɛn
durom saabu,
domi a nɛn nɔni swãaru yɛ.
Mɛya a maa yɛ nge mɛ na nuki sankire.
9 A man wɔra yiberɛban nɔman di.
Wee a dera na tii mɔ.
10 Yinni Gusunɔ, a man durom kuo.
Domi na wãa nuku sankiraru sɔɔ.
Nuku sankira te, ta dera nɛn bwɛra ka nɛn
wuswaa ka nɛn wasi kpuro burisineɛ.
11 Wahala ya man goomɔ,
ma weeweenu dera na tɔkɔ mɔ.
Nɛn dam mu doonɔ nɛn torarun sɔ,
ma nɛn ɔma dwiiyamɔ.
12 Nɛn yiberɛba ba man sekuru doke,

ma be ba sãa nɛgibu ba tu sosimɔ.
Be ba man yɛ, beya ba nɛn bɛrum mɔ.
Bà n ka man yinna swaaɔ, ba ra duki suwa.
13 Tɔmba man duari nge wi u gu.
Na sãawa nge ɔãa ni ba kɔ.
14 Na nɔɔmɔ kɔsa ye tɔmba gerumɔ nɛn sɔ.
Ma be ba man sikerene kpuron bɛrum man
mɔ.
Domi ba wesianamɔ bu ka man go.
15 Adama Yinni Gusunɔ, wuna na naanɛ sãa.
Domi wuna a sãa nɛn Yinni.
16 Nɛn sian wãaru kpuro wunɛn nɔmu sɔɔra
ta wãa.
A man wɔro saa nɛn yiberɛba
ka be ba man nɔni sɔɔmɔn nɔman di.
17 A man wunɛn yam bururam sɔsio.
A man wɔro wunɛn durom sɔ.
18 Yinni Gusunɔ, nà n nun soka, a ku de n
sekuru wa.
Adama a de tɔn kɔso u sekuru wa,
kpa u da ɔribun wãa yerɔ
ɔɔ u nùn nɔɔ marisia.
19 A ku de wee kowobu bu gari gere,
ka be ba tii sua gari mɔ, ba gabu gema.
20 Yinni Gusunɔ, wunɛn durom mu kpã,
mɛ a be ba nun nasie yiiye,
ka be ba ben naanɛ doke wunɛ sɔɔ.
Tɔmbu ba koo kpī bu wa durom mɛ a ra bu
kue.
21 Domi a ra be ba nun nasie kɔsu,
kpa ba n wãa wunɛn wuswaaɔ
bu ku ka du naanaanu sɔɔ,
kpa a bu bere wunɛn dirɔ tɔn kɔsobun sɔ.
22 Yinni Gusunɔ, wuna kon siara,
domi a man wunɛn durom sɔsɔsi.
Na raa sãawa nge wuu ge ba tarusi,
23 sere nɛn laakari ya burisina,
na nɛɛ, wee a man gira wunɛn wuswaan di.
Adama a nɛn weeweenu nua
sanam mɛ na nɔɔgiru sua na nun soka.
24 Yen sɔ, i Yinni Gusunɔ kɔɔ,
bɛɛ be i nùn naanɛ sãa.
Domi u be ba nùn naanɛ doke kɔsu.
Adama u ra be ba tii sue sɛɛyasie ka dam.
25 Bɛɛ be i yĩiyɔbu mɔ Yinni Gusunɔn mi,
i nukuru doro,
kpa i de bɛɛn bwɛra yu wurama.

32

1 Dafidin womu.
Doo nɔrugiiwa win toranu ba suuru kua,
ma ba win durum wuna.
2 Doo nɔrugiiwa win kɔsa Yinni Gusunɔ
kun garisi,

ma u ñ maa keeta mɔ win gōru.
 3 Sanam mɛ na ñ nɛn durum wure, nɛn
 kukunu gbisa,
 na weeweenu kua tɔɔ giriru,
 4 domi wunɛn nɔmu ga man sɛre bururu ka
 yoka.
 Nɛn dam mu dɛlla nge mɛ dāa wurusu su ra
 ko sɔɔ sārɛrun saa.
 5 Na nɛɛ, kon nɛn toranu wura
 wunɛ Yinni Gusunɔn mi.
 Na nɛn durum tuuba kua wunɛn mi,
 na ñ nɛn kɔsa berua.
 Ma a man nɛn durum taarɛ wunari.
 6 Yen sɔ, n weenɛ baawure wi u nun naanɛ
 sāa
 u nun kana wahalan saa sɔɔ.
 Baa nim bakam mù n yiba mu sara,
 mu ñ yɛro turi.
 7 Wuna sāa nɛn kuku yeru,
 a ra man gbare wahalan di.
 A dera na womusu mɔ wunɛn faaban sɔ.
 8 Yinni Gusunɔ, a nɛɛ, kaa man keu ko,
 kpa a man swaa sɔɔsi ye n weenɛ n swīi.
 Kaa man bwisi kɛ, kpa a n man kɔsu.
 9 A maa nɛɛ, n ku ko bwisi sarirugii nge
 duma,
 ñ kun mɛ nge birakɔ,
 yìn nɔwɔ ba ñ koo ko ba kun yaruka
 ka karabasuuru doke,
 ba n ka yi gawe, kpa yi ku raa tɔnu wəri.
 10 Tɔn kɔsobun wahala kpā,
 adama wi u Yinni Gusunɔ naanɛ sāa,
 win durom mu ra n yɛro wāasiwa.
 11 Yen sɔ, bɛɛ gemgibu, i gōru doro Yinni
 Gusunɔ sɔɔ,
 kpa i dɛsinu kara.
 Bɛɛ bèn gōru ga dɛere,
 i guuda koowo ka nuku dobu, bɛɛ kpuro.

33

1 Bɛɛ be i sāa gemgibu, i Gusunɔ siaro ka
 womusu.
 Bɛɛ be i dɛere, i nùn siaro baadomma.
 2 I nùn siaro ka mɔrɔkunu
 kpa i womusu ko ka gɔɔgenu.
 3 I nùn bɛɛrɛ wɛyɔ ka wom kpɔɔ,
 kpa i gāasu tora i ka nùn siara.
 4 Yinni Gusunɔ u ra gem gerewa.
 Ye u maa gerua kpuro ya ra koorewa mam
 mam.
 5 U ra ye ya wooda ka gem swīi kā.
 Win durom mu yiba tem kpuro sɔɔ.
 6 Win nɔɔn gariya wɔlla ka taka koorā,

ka gāa ni nu wāa te sɔɔ kpuro.
 7 Ma u dera nim wɔkun nim mu menna
 yāatem.
 8 Bɛɛ handuniagibu, i Yinni Gusunɔ nasio.
 I diiriɔ win wuswaaɔ.
 9 Domi ye u gerua kpuro, yera ya ra koore.
 U n wooda wɛ kpa yu koorā.
 10 Yinni Gusunɔ u ra bwesenun himba
 gɔsie,
 kpa yu kam ko mam mam.
 11 Adama win himba ya ku ra gɔsiare,
 ya ko n wāawa sere ka baadommaɔ.
 12 Bwese te ta Gusunɔ mɔ Yinni,
 ta ko n nuku dobu mɔwa.
 Mɛya bwese te u maa gɔsa win tiin sɔ
 ta koo yɛeriwa.
 13 Saa wɔllun diya Yinni Gusunɔ u tɔmbu
 kpuro mɛɛra.
 14 Saa win wāa yerun di, u handuniagibu
 kpuro mɛɛra.
 15 Wi, wi u tɔmbu kpuro bwisikunu wɛ,
 u maa ben kookoosu kpuron laakari mɔ.
 16 Sina boko ù n nasara wa tabu sɔɔ,
 n ñ mɔ yèn sɔ u tabu kowo dabiru mɔ.
 N ñ maa tabu durɔn dam
 mu ra nùn yare win yibɛrɛn nɔman di.
 17 Wi u win naanɛ doke duma sɔɔ,
 u ñ nasara wasi.
 Mɛya ka yen dam kpuro
 ya ñ kpɛ yu nùn wɔra karin di.
 18 Adama be ba Yinni Gusunɔ nasie,
 ma ba ben yīiyɔbu doke win durom sɔɔ,
 beya u kɔsu,
 19 u ka ben hunde wɔra gɔɔn di,
 kpa ba n wasi baa gɔɔru tã n dua ben tem sɔɔ.
 20 Bɛɛ, Yinni Gusunɔn miya bɛsɛn yīiyɔbu
 wāa.
 Wiya u koo sun somi kpa u sun kɔsu nge
 tɛrɛru.
 21 Bɛsɛn gōru ga do win sɔ.
 Sa maa nùn naanɛ sāa win dɛɛrarun sɔ.
 22 Yinni Gusunɔ, a de wunɛn durom mu n
 wāa ka bɛɛ.
 Domi wunɛ sɔɔra bɛsɛn yīiyɔbu wāa.

34

1 Dafidi u tii gɔsia wiuro Abimɛlɛkin
 wuswaaɔ, yera durɔ wi, u nùn gira win min
 di. Saa yera Dafidi u womu geni kua u nɛɛ,
 2 na kon Yinni Gusunɔ siara saa baayere.
 Mɛya nɛn nɔɔ ga ñ marimɔ na kun nùn tɔmɛ.
 3 Yinni Gusunɔ sɔɔra kon yɛeri.
 Bɛɛ wɔnwɔndobu, i swaa dakio,

kpa i gõru dora.

⁴I ka man Yinni Gusunõ walle suo,
su win yĩsiru bæere wẽ sannu.

⁵Na Yinni Gusunõ soka, ma u man wurari,
u man yara nen berum kpuron di.

⁶Be ba nùn wuswaa kisi, ba ra n nuku dobu
mõwa.

Ba ñ maa ben wuswaa wukirimõ sekurun
sõ.

⁷Yinni Gusunõ u ra wõnwõndon sokuru nõ.
Meya u ra maa nùn yare nuku sankiranu
kpuron di.

⁸Win gõrado u ra be ba nùn nasie kõsu,
kpa u bu yara karin di.

⁹I na, i win durom denda kpa i wa nge me
mu kpã.

Doo nõrugiiwa wi u kuku yeru kasu win
mi.

¹⁰Bee be i sãa wigibu, i nùn nasio.

Domi be ba nùn nasie, gãanu ku ra bu
kamie.

¹¹Baa gbee sunõ kpemu ga ra gasõ bie gu di.
Adama be ba Yinni Gusunõ kasu,
gãa geenu kun bu sararimõ.

¹²Bee nen bibu, i susima i nõ,
kpa n bæe sõi nge me i ko ka Yinni Gusunõ
nasia.

¹³Wi u kĩ u wãaru di bõri yendu sõi,
kpa u te,

¹⁴u kõsan gerubu de, kpa u weesu deri.

¹⁵U kõsa suurio, kpa u gea ko.

U alafia naa giro.

¹⁶Gemgiba Yinni Gusunõ u ra n nõni wẽe.

Meya u ra maa ben wuri swaa daki.

¹⁷Yinni Gusunõ u ra ka kõsan kowobu
sanne,

kpa u de bu ben gari duari tem meni sõi.

¹⁸Yinni Gusunõ u ra gemgibun sokuru
wure,

kpa u bu wuna ben wahala kpuron di.

¹⁹U ra n ka be ba nuki sankire wãa,

kpa u be ba mwia kpana faaba ko.

²⁰Kõsa dabina nu ra gemgii deeme,
adama Yinni Gusunõwa u ra nùn wõre ye
kpuron di.

²¹Wiya u win wasin gbin gbinka kõsu.

U ñ derimõ baa win kuku teeru tu kõsira.

²²Adama kõsa yà n tøn kõso deema, ya ra
nùn gowa.

Meya u ra maa gemgiin yiberẽba seeyasie.

²³Wiya u ra win sãm kowobun hunde wõre
karin di.

Be ba maa nùn naane sãa ba ñ taare wasi.

35

¹Dafidin womu.

Yinni Gusunõ, be ba man wõrim wee,
a bu wõrio.

Be ba ka man sannamõ, a ka bu sannõ.

²A tere piibu ka bakaru suo,
kpa a na a man somi.

³A wunen yaasa suo a be ba man nõni sõi
sõi,

kpa na n yẽ ma wuna a sãa nen faaba kowo.

⁴A de be ba man kasu bu go bu sekuru wa.

A de be ba kĩ n kam ko bu biti soora
kpa bu biru wura.

⁵A de ba n sãa nge yaka si woo ga ka doonõ,
kpa Yinni Gusunõn gõrado u bu gira.

⁶A de ben swaa yu wõria,
kpa yam wõkuru tu ye wukiri.

Kpa Yinni Gusunõn gõrado u bu naa swĩ.

⁷Wee na ñ gãanu kue ba ka man suura
beriamme.

⁸A de bu kam ko subaru sõi,
bu wõri ben suura ye sõi, bu gbi.

⁹Kpa na n nuku dobu mõi wunen sõi Yinni
Gusunõ,
faaba ye a man kuan sõi.

¹⁰Kpa saa nen gõru sõi di, n nee,
goo sari wi u dam mõi nge wunen.

Domi a ne wõnwõndo yara
saa wi u man dam keren nõman di.

¹¹Wee, wee kowobu ba seewa ba man gari
manimõ yi na ñ yẽ.

¹²Nà n bu gea kua, kõsa ba ra man kãsie,
kpa bu man deri ne turo.

¹³Adama sanam me nen yiberẽ be, ba barõ,
na saakin yaberu sebua nuku sankirarun
sõi.

Ma na tii tõiya mõi ka nõ bõkuru.

Na ra n yiirewa na n kanaru mõi,

¹⁴na n sãa nge ben kpaasi, ñ kun me nge ben
mero bisi.

Na nuki sankire nge wi u win mero bia.

¹⁵Adama be, ba ra mennewa bu nuku dobu
ko,

sanam me na sokura.

Ba ra mennewa nen biru bu ka man kõsa
bwisikusi,

kpa ba n man yaa kasikimõ baadomma.

¹⁶Baa ka be ba ñ Gusunõ yẽ ba man
yẽemõwa.

Ba man kõrusi, ba nõ dõnne gbam gbam.

¹⁷Yinni, sere domma kaa n yeniba meara.

A ku de bu man wõri,

domi ba sãawa nge gbee sina kpensu.

18 Wuna kon siara mi wunen tamba menne,
kpa n nun beere we ton dabinun suunu so.

19 A ku de be ba saa nen yiberaba ba n man
yemam kam so,
kpa be ba man tusa kam so ba n man
wammam ka gonibu.

20 Domi ben gari gerubu kun do.
Kasa ba ra n tambu manimo,
be ba waa bari yendu so tem me so.

21 Ba ra n man na gewa ba n m, ba man
wa.

22 Yinni Gusun, wuna a ye kpuro waam.
Yen s, a ku na mari,
a ku maa ka man tonda.

23 Gusun, nen Yinni, a seewo a man siria.
A ka man yin.

24 Gusun nen Yinni, a sawa gemgii, a man
sirio,

kpa bu ku raa maa nuku dobu ko nen s,

25 bu gere ben goru bu ne,
wee, ye ba ki, ya kora, ba man kamia.

26 A de be, be ba nuku dobu m nen wahalan
s,

be kpuro bu sekuru wa sannu sannu.

A de be, be ba man seesim,
bu sekuru wa ta n kpa.

27 Adama a de be ba nuku dobu m nen taare
sarirun s bu yeri,

kpa ba n wune Yinni Gusun siaram
baadomma,

wune, wi a ki ne, wunen sam kowo na n waa
bari yendu so.

28 Yinni, na kon wunen gem gari kpara.

Kon maa nun tama baadomma.

36

1 Womu ge Dafidi Gusunan sam kowo u
wom kowobun wirugii kua. U nee,

2 ton kaso wi u n ka Gusun yon gari man
sakumam nen goru,

domi u n bwisikumam ma n weene u Gusun
nasia.

3 U win tii sue too.
Yen s na u n win toraru wuram,
kpa u tu tusi.

4 Win gari kpuro, weesa yi saa.
U ku ra wure u ganu ko ka laakari u sere
gea ko.

5 Kasa u ra n bwisikumam win kpin yer.

Yen swaa sora u ra n maa waa.
U ku ra ye duka suuri.

6 Adama Yinni Gusun, wunen durom mu
wawa sere ka wollo.

Wunen barakiniru ta maa sosire sere ka
guru win.

7 Meya maa wunen gem mu kpa nge guu
bakanu.

Wunen siribu bu duku nge nim wakun
bweru.

Yinni Gusun, wuna a ra tambu ka ye nari,
8 domi wunen kiru ta kpa.

Wunen kasenun kakarawa tamba kuku
yenu kasu.

9 A ra wunen durom yibie nge be ba di ba
deba.

A ra bu nuku dobu we nge be ba nim gem
wa ba nra.

10 Domi wuna a saa waarun nuuru.
Wunen yam bururam saabuwa sa ka

waarun asansi tubum.

11 A be ba nun ye durom kuo.

A ben goru ga deere barakiniru sosio.

12 A ku de tii suobu bu man naa turi,
kpa ton kosobu bu de n duka yakura.

13 Wee be ba kasa m, ba warukum,
ma ba kpane bu se.

37

1 Dafidin womu.

A ku tii nawia ko ton kosobun s.

A ku ka kasan kowobu kinenu ko.

2 Domi ba ra mundewa nge yaka gbebusu,
kpa bu yanda nge yaka bekusu.

3 A n Yinni Gusun naane saa kpa a n gea m.
Nge meya kaa n ka waa yeru m tem me so,

kpa a n bari yendu m.

4 A wunen nuku dobu kasuo Yinni Gusun
mi.

U koo maa nun we ye wunen goru ga ki.

5 A Yinni Gusun wunen waaru namu
sando,

a n nun naane saa.

Wiya u koo nun kpuro wunana.

6 U koo de wunen gem mu sosira
nge so wii wallun so.

7 Wi u kpa u kasa kua ye u goru doke,
a ku tii nawia ko win s.

A n maari kpa a n Yinni Gusun swaa daki.

8 A maru derio, a nuku gbisibu yin,
a ku tii nawia ko.

Ye kpurowa ya koo ra nun kasa koosia.

9 Domi ba koo ton kosobu kpeerasia,
adama be ba Yinni Gusun naane saa,
bera ba ko n tem me m.

10 N tie fiko ye ton kosoba kun ko n maa ka
waa.

Baa à n mɛɛra mi ba raa wāa, a n̄ maa bu wasi.
 11 Adama be ba tii yē, ba koo tem mɛ tubi di, kpa ba n yērimo gem gem alafia soo.
 12 Tɔn kōsoba gemgibu bwisiku kōsunu koosimo,
 ma ba bu wiru diirisimo.
 13 Yinni u tɔn kōso be yēemɔ,
 u yē ma tōra bu sisie.
 14 Tɔn kōsoba ben takobi womamɔ,
 ma ba ben tennu berimɔ
 bu ka s̄arobu ka wɔnwɔndobu hunde wuna,
 kpa bu be ba gea m̄o go.
 15 Adama ben takobi be, ba koo duwa ben tiin torono,
 kpa ben tennu nu b̄okira.
 16 Gāa piimii ni gemgii u m̄o,
 nu tɔn kōso dabinun dukia kere.
 17 Domi ba koo tɔn kōsobun dam kpeerasia,
 adama Yinni Gusunɔ u yō gemgibun biruɔ.
 18 Yinni Gusunɔ u yē
 ye n koo taare sarirugibu deema ben wāaru soo.
 Ben yenu ga n̄ bansu m̄o.
 19 Ba n̄ sekuru wasi wahalan saa soo.
 Ba ko ba n̄ maa deburu m̄o gōorun sanam.
 20 Adama tɔn kōsoba koo kam ko.
 Yinni Gusunɔn yiberɛba ba ka yakasun w̄esu weenɛ.
 Ba koo yarinawa nge d̄o wiisu.
 21 Tɔn kōsobu b̄a n̄ b̄akura, ba ku ra wesie.
 Adama gemgii u ra k̄ɛ ka nuku tia.
 22 Be Yinni Gusunɔ u domaru kua,
 ba ko n̄ tem mɛ m̄o,
 adama be u b̄rusi, beya ba koo kpeerasia.
 23 Yinni Gusunɔ u ra tɔn geo kpare win sanum soo.
 Ȳeron swaa ra n̄n w̄ere.
 24 U n̄ sokura u w̄oruma, u ra sewa,
 domi Yinni Gusunɔ u win n̄ma n̄ni.
 25 Na raa s̄aa bii, t̄ɛ na bukura.
 Na n̄ maa waare Gusunɔ u gemgii deri,
 n̄ kun mɛ win bibu bu bara ko bu ka di.
 26 Baadomma u w̄em̄o ka nuku tia.
 U n̄ be ba b̄akuram̄o yinarim̄o.
 Win bibu ba ra maa gabu arufaani kue.
 27 A kōsa derio kpa a gea ko,
 kpa wunen bibun bweseru ta n̄ tem mɛ m̄o ka baadommaɔ.
 28 Yinni Gusunɔ u gem k̄i.
 U n̄ win t̄ambu derim̄o, u ra n̄ bu k̄su.
 Adama ba koo tɔn kōsobun bweseru kpeerasia.

29 Gemgiba ko n̄ tem mɛ m̄o,
 kpa ba n̄ wāa mi, ka baadommaɔ.
 30 Gemgiin n̄o, gari bwisigiya ga ra yare.
 Win yara, gema ya ra maa gere.
 31 Gusunɔn wooda ya ra n̄ wāa win gōruɔ.
 Win naasu kun maa sokuram̄o.
 32 Tɔn kōso u ra n̄ gemgii s̄akiriam̄ewa,
 kpa u n̄ swaa kasu u ka n̄n go.
 33 Adama Yinni Gusunɔ kun derim̄o u n̄n n̄ma turi.
 U n̄ maa n̄n taare w̄em̄o siribun sanam.
 34 A n̄ Yinni Gusunɔ ȳiȳo kpa a n̄ win swaa sw̄i.
 U koo nun w̄alle sua kpa a n̄ ka tem mɛ m̄o.
 Kaa wa tɔn kōsoba kpeerɔ.
 35 Na tɔn kōsobu wa ka ben dam kpuro,
 ba yeki nge d̄aa kerigiru te ta kpare.
 36 Adama ben baa ya doona, wee ba n̄ maa wāa.
 Na bu kasu, adama ba n̄ waarɔ.
 37 A taare sarirugii m̄erio
 kpa a n̄ n̄n lasabu s̄a.
 Domi wi u ra b̄ari yendu k̄an bwesera kun kpeem̄o.
 38 Adama m̄em n̄o sarirugiba koo kam kowa kpuro,
 kpa tɔn kōsobun bweseru tu kpeera.
 39 Yinni Gusunɔwa u gemgibu faaba m̄o.
 Wiya u ra bu bere n̄ni sw̄aarun sanam.
 40 U bu somim̄o, u bu w̄oram̄o tɔn kōsobun n̄man di,
 u bu faaba m̄o, domi win miya ba ben kuku yeru kasu.

38

1 Dafidin womu ge u kua Gusunɔ u ka n̄n yaaya.
 2 Yinni Gusunɔ, a ku man s̄eyasia wunen m̄oru soo.
 A ku man so sanam mɛ a m̄oru besire.
 3 Domi wunen s̄ɛnu nu man girari,
 ma wunen n̄mu ga man so ga sura.
 4 Wunen m̄orun saabu, nen wasin gam sari mi n̄ bwāa do.
 Nen durum saabu na n̄ maa dam gam m̄o.
 5 Domi nen toranu kp̄ɛa sere nu man gunum kera.
 Nu s̄aa nge s̄omu bakanu ni nu man bunum kere.
 6 Nen booboosu kōsa sere su numia nen gari bakarun s̄o.
 7 Na d̄ɛbara, na wasira sere na n̄ maa dam m̄o.

Baadomma, na ra n sīimōwa ka nuku
sankiranu.

⁸ Domi barara nen wasi kpuro mwa.

Yin gam maa sari mi n bwāa do.

⁹ Na kāsikirawa muku muku, na ñ maa dam
gam mō.

Nen gōru ga burisine sere na weeweenu mō.

¹⁰ Yinni, ye na kī kpuro, wuna a yē.

Nen weeweenu kun maa nun berue.

¹¹ Nen gōru ga ñ sō sēε, nen dam man
doonarimō.

Wee nen nōni kun maa wāaru tere.

¹² Nen kpaasibu ka be ba man yē kpuro

ba man duki suurimō nen bararun sō.

Ma be ba maa wāa nen turuku,

ba tii mena nenem.

¹³ Be ba kasu bu man go,

ba man yēri beriamme baadomma.

Be ba nen kōsa kasu, ba man kōsa siemō,

ba kasu bu man nōni wōke.

¹⁴ Adama ne, na maariwa piti nge soso

wi u kun gāanu nōmō,

u ñ maa gāanu gerumō.

¹⁵ Meya na sāa nge soso.

Na ñ bu gāanu wisa.

¹⁶ Yinni Gusunō, wunε sōra nen yīiyōbu
wāa.

Gusunō nen Yinni, a de a man wisi.

¹⁷ A ku de bu nuku dobu ko nen sō,

kpa bu man seesi sanam me na sokuramō.

¹⁸ Wee na wōrumaa dō,

ma nen wahala ya man wāasi.

¹⁹ Na nen toranu tuuba mō.

Tora ni, nu man berum mō.

²⁰ Wee nen yiberεba ba bwāa do,

ba maa dam mō.

Be ba man tusa kam sō, ba dabi.

²¹ Kōsa ba man kōsiemō, ye na bu gea kua.

Ba nen kōsa kasu yēn sō na ra n gea mō.

²² Yinni Gusunō, a ku man deri.

Nen Yinni, a ku ka man tonda.

²³ A na fuuku a man yakia,

wuna a sāa nen faaba kowo.

39

¹ Dafidin womu ge u Yedutum, wom
kowobun wirugii kua. U neε,

² na raa neε, kon nen sanu sanusu laakari ko
kpa n ku durum ko nen gari gerubu sō.

Kon nen nō kpī sanam me nuku kōsurugii
wāa nen bōkuō.

³ Na raa maari, na ñ gāanu gerua,
ma na deema n kua kam,

domi nen nōni swāaru ta sosiwa.

⁴ Nen laakari ya seewa.

Ye na bwisikumō ya man neni nge dō,

ma na gerua na neε,

⁵ Yinni Gusunō, a man nen wāarun saka
sōsio

kpa na n yē nge me na ñ dam mō.

⁶ N wee a nen tōru yīira ka wunen nōman

yasum,

ma nen wāarun sanam kun gāanu tura
wunen nōni sō.

Ka geema tōnu baawure koo doona nge woo

tia,

⁷ ñ kun me nge tiro.

Ye u mō kpuro kama.

U arumani mennamō, u ñ yē wara koo ye di.

⁸ Tē Yinni, mba na maa mara.

Nen yīiyōbu wāa wunε sō.

⁹ A man yakio nen durum kpuron di.

A ku de gari bakasu su n man yaakoru mō.

¹⁰ Kon mari, na ñ gari gerumō,

domi wuna a dera ya koorā me.

¹¹ A ku maa man wahala ko.

Na wasikiramō wunen nōm geran sō.

¹² A ra tōnu gerusi

kpa a nūn seeyasia win toranun sō.

Ye tōnu u kī, yera a ra di nge kōkōbu.

Geema, tōnu baawure u koo doonawa nge
woo tia.

¹³ Yinni Gusunō, a nen kanaru nōwō,

kpa a nen sokuru swaa daki.

A ku nen wuri atafiiru ko,

domi na sāawa sō wunen mi nge nen
sikadoba kpuro.

¹⁴ A man derio sēε,

kpa n wom wa n sere sariru ko.

40

(I maa meerio naasu 14-18, 70:2-6)

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun
wirugii kua. U neε,

² na nen yīiyōbu doke Yinni Gusunōn mi.

Ma u man sīrema u nen nō swaa daki.

³ U man gawa u yara saa kam kobun wōrun
di,

mi pōtōkō wāa.

U nen naasu sōndi kpee saara wōllō,

kpa n ka yōra dim dim.

⁴ Gusunō u dera na womu kpōō mō

ge na ka nūn siaramō.

Tōn dabiru ta nua ma ta berum kua,

ma ta ten naanε doke Yinni Gusunō sō.

⁵ Doo nōrugiiwa wi u Yinni Gusunō naanε
sāa,

nge mɛya nɛn gõru ga nun kasu Yinni Gusunɔ.

³ Nɛn gõru ga wunɛn bɛkɛ barɔ, Yinni Gusunɔ, wunɛ wi a wãa.

Saa yerà na kon tii sãosi wunɛn wuswaaɔ Yinni.

⁴ Nɛn nɔni yĩresu su kua nɛn nim nɔruram wõkuru ka são são,

sanam mɛ ba man bikiamɔ ba mɔ, mana Gusunɔ nɛn Yinni u wãa.

⁵ Nɛn tororu ta ra karewa nà n yaaya sanam mɛ tɔn dabiru ta ra n man sikerɛnɛ, na n tu gbiiye su ka da Gusunɔn sãa yerɔ, sa n nuku dobu mɔ, sa n Gusunɔ siaramɔ sannu.

⁶ Mban sãna ko na n nuki sankire, kpa na n weeweenu mɔ.

Na ko n nɛn yĩiyɔbu doke Gusunɔ nɛn Yin-nin mi,

kpa n maa nùn siara.

Domi u sãawa nɛn Yinni ka nɛn Faaba kowo.

⁷ Nɛn Yinni, na nuki sankire.

Yen sãna na nun yaayamɔ saa Yuudenin daarun di,

ka guu te ba mɔ Hɛɛmɔɔn di

ka guu te ba mɔ Miseaan di.

⁸ Wuna a ra de daarun nim mu kukiri,

kpa nim kureru tu se tu garu sua,

kpa ni kpuro nu man wukiri.

⁹ A man wunɛn kĩru sãosio são são, wõkuru kpa na n womusu mɔ, na n nun tɔmamɔ,

na n nun kanamɔ wunɛ wi a man wãaru wɛ.

¹⁰ Gusunɔ, nɛn Yinni, a sãawa nɛn kpee saara.

Mban sãna a man duari.

Mban sãna kaa de nɛn yiberɛba ba n man dam dɔremɔ

kpa na n nuki sankire.

¹¹ Nɛn kukunu bɛsikiramɔ sanam mɛ ba man nɔni sãomɔ,

ba man wɔmmɔ, ba gerumɔ ba mɔ, mana Gusunɔ nɛn Yinni wi.

¹² Mban sãna na kon nuki sankire.

Mban sãna ko na n weeweenu mɔ nɛn gõruɔ.

Nɛ, kon nɛn naanɛ dokewa wunɛ são,

kpa n nun siara kpaɔ.

Domi a sãawa nɛn Yinni ka nɛn Faaba kowo.

43

¹ A man gem wɛɛyɔ Gusunɔ nɛn Yinni.

A ka man yinɔ be ba n nun nasien wuswaaɔ.

A man yakio wee kowobu ka tɔn kãsobun min di.

² Gusunɔ, wunɛ wi a man kãsu, mban sãna a man yinamɔ.

Mban sãna kaa de nɛn yiberɛba ba n man dam dɔremɔ

kpa na n nuki sankire.

³ A de wunɛn yam bururam ka wunɛn bɔrɔkinira n man kpare.

A ka man doo sere wunɛn guu dɛera ten mi, mi a wãa,

⁴ kpa n da wunɛn yãku yerɔ.

Gusunɔ, wunɛ wi são na nuku dobu mɔ, kon nun siara ka womusu, ka mɔrɔku.

Gusunɔ, wuna a sãa nɛn Yinni.

⁵ Mban sãna na kon nuki sankire,

kpa na n weeweenu mɔ nɛn gõruɔ.

Na kon nɛn naanɛ dokewa wunɛ são,

kpa n wure n nun siara.

A sãawa nɛn Yinni ka nɛn Faaba kowo.

44

¹ Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Gusunɔ, sa nua ka bɛsɛn tiin swaa wunɛn sɔma ye a kua bɛsɛn baababan waati.

Bera ba sun ye sãowa.

³ Ka wunɛn tiin nɔma a bwese tukunu gira.

A bwese ni so nu yarina,

ma a bɛsɛn baababa swĩ nin wãa yenɔ.

⁴ Bɛsɛn baaba be, ba bwese nin tem mwa.

N n mɔ yɛn sɔ ba takobi mɔ,

n n maa mɔ yɛn sɔ ba dam mɔ,

adama yɛn sɔ a bu kĩwa ma a wãa ka be,

ma a bu yara ka wunɛn nɔmu.

⁵ Gusunɔ, wuna a sãa nɛn sina boko.

A wunɛn tɔmbu nasara wɛɛyɔ.

⁶ Ka wunɛn dama sa ko bɛsɛn yiberɛba suriri.

Ka wunɛn yĩsira sa ko bu suni.

⁷ Domi na yɛ ma n n nɛn tendu,

n kun mɛ nɛn takobi ya koo man faaba ko.

⁸ Wuna kaa sun wɔra bɛsɛn yiberɛban nɔman di.

Kpa a be ba sun tusa burisina.

⁹ Sa ko n woo kanamɔ tãru baatere wunɛn sɔ,

sa n nun siaramɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁰ Ka mɛ, wee a sun yina, a sun sekuru doke, a ku ra n maa ka bɛsɛn tabu kowobu wãa bɔ n tabu yariɔ.

¹¹ A dera sa biruku yira wurɔ bɛsɛn yiberɛban wuswaaɔ,

be, be ba sun tusa ba bɛsɛn yãnu guramɔ.

12 A sun bəri ben nɔmɔ nge mɛ ba ra arari
yāaru nɔmu bɛrie.

Ma a dera sa yarina, sa yabi bwese tukunu
sɔɔ.

13 A bɛsɛ, wunɛn tɔmbu dɔramɔ gobi sari,
a n̄ maa sun garisi gāa geenu.

14 Wee a sun sekuru doke bɛsɛn berusebun
wuswaaɔ,

15 be, be ba sun sikerɛnɛ, ba sun yɛɛmɔ, ba
sun yaakoru m̄.

A dera bwese tukunu nu sun womu
dokemɔ,

ma nu sun wii gimanu koosimɔ ka yaakoru.

16 Wee sere ka tɛ, seku te, ta ra n̄ man m̄ɔwa,
kpa na n̄ nɛn wuswaa wukiri

17 yɛn s̄ n̄ n̄ yiberɛ u man w̄ari, u w̄omm̄
u man n̄ɔ kuurim̄.

18 Yeniba kpurowa ya ra sun deeme.

Ka mɛ, sa n̄ nun duari,
sa n̄ maa wunɛn arukawani kusie.

19 Bɛsɛn ḡru ga n̄ s̄ire wunɛn min di,
sa n̄ maa gere wunɛn swaan di.

20 Adama ka mɛ, a sun k̄suka gbaburɔ
demakunun w̄a yerɔ.

Ma a sun yam w̄okuru wukiri.

21 Gusunɔ, s̄a n̄ daa wunɛn ȳsiru duari,
ma sa da sa b̄nu ganu s̄amɔ,

22 a n̄ kaa tubu, wunɛ wi a t̄nun ḡrun gari
yɛ?

23 Adama wunɛn s̄na ba sun goomɔ bururu
ka yoka,

ba sun m̄era nge ȳa ni ba ka d̄ɔ bu go.

24 A dom yando Yinni! Mban s̄na a do.

A dom yando. A ku sun yina sere ka
baadommaɔ.

25 Mban s̄na a wunɛn wuswaa berumɔ.

Mban s̄na a n̄ bɛsɛn w̄n̄w̄ndu m̄.

A n̄ wa nge mɛ ba sun taare?

26 Domi sa nuki sankire. Sa kp̄i tua s̄ɔ.

27 A seewo a sun somi.

A sun w̄ro wunɛn durom bakam s̄.

45

1 K̄run womu ge Koren bibu ba wom
kowobun wirugii kua. Ge wee.

2 N̄n ḡru ga bwisiku duronu yiba sere nu
yarimɔ.

Na womu geni m̄ sun̄n s̄.

N̄n yara ya s̄a nge yoro geon yorutia.

3 Wuna a buram bo t̄n̄n bibun suunu s̄ɔ.

Wunɛn gari yi durom yiba.

Yen s̄na a Gusun̄n domaru m̄ sere ka
baadommaɔ.

4 Tabu kowo damgii, a wunɛn takobi bekio,
wuna a yiiko ka bɛɛɛ baka m̄.

5 Ka wunɛn sinandun dam,

a wunɛn tabu keke ȳɔw̄o a da a nasara sua,
kpa a gem sanna ka daa duudwia ka gean
kobu,

kpa a s̄m̄ maamaakiginu ko ka wunɛn n̄m
geun dam.

6 Wunɛn s̄ɛnu nu n̄ɔ do,

nu koo wunɛn yiberɛba s̄ku,

kpa t̄mbu bu w̄ruku wunɛn wuswaaɔ.

7 Gusunɔ, ba wunɛn bandu sw̄i sere ka
baadommaɔ.

Gema a ka wunɛn bandu n̄ni.

8 A gea k̄i, ma a k̄sa tusa.

Yen s̄na Gusunɔ wi u s̄a wunɛn Yinni, u
nun ḡsa.

U maa nun nuku dobu w̄ɛ ye u ka nun aye
bɛɛɛguru w̄ɛ

te ta wunɛn kpaasibuguru kp̄aru kere.

9 Wunɛn ȳnu nu turare numɔ

ye ba ra soku miru ka aloesi ka kasi.

Ba m̄r̄kun̄u soomɔ a ka nuku dobu wa

wunɛn sina gbaburɔ te ba suunu donnu
mani mani.

10 Sina bii w̄ndiaba ba s̄a wunɛn kurɔ kpaa
s̄akobu.

Kurɔ kpao u ȳ wunɛn n̄m geuɔ u wura
sebua ye ya na Ofirin di.

11 A swaa dakio, bii kurɔbu a n̄n gari n̄,

kpa a yi bwisiku.

A wunɛn t̄mbu duario ka wunɛn baan
yɛnugibu.

12 Wunɛn buram mu ka sina boko naawa
gem gem.

A n̄n bɛɛɛ w̄ɛȳɔ ȳn̄ s̄ u s̄a wunɛn yinni.

13 Tirin t̄mbu be ba bwesenu kpuro
arumani kere,

ba koo ka nun dukia bwese bweseka naawa
bu ka wunɛn k̄i geeru kasu.

14 Sina bii w̄ndia kurɔ kpao wi, u w̄a sina
kpaarɔ,

u ȳnu sebua ni ba buraru koosi ka wuraba.

15 Ba ka n̄n da sun̄n mi ka win ȳa bura
n̄nigii ni,

ma win kurɔ kpaa s̄akoba n̄n sw̄i.

16 Ba bu duusia sina kpaarɔ ka nuku dobu
ka ȳɛribu.

17 Sina boko, wunɛn biba koo wunɛn
baababan tubi di,

kpa bu bandu di tem kpuro s̄ɔ.

18 Nɛn womu geni, ga koo de bu wunen
yĩsiru yaaya tǒru baatere,
kpa bwesenu kpuro nu nun siara sere ka
baadommaɔ.

46

1 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun
wirugii kua. Ba gu kuawa ka gǒru yāka. Ba
nɛɛ,

2 Gusunɔwa u sǎa bɛsɛn kuku yee naanɛguru
ka bɛsɛn tǎsi yeru.

Baa nuku sankiranu sɔɔ,
u ra n sɔɔru sǎawa u ka tǎnu somi.

3 Yen sǎna sa n bɛrum mǎ sanam mɛ tem mu
yĩirimɔ,

n̄ kun mɛ sanam mɛ guunu diirimɔ nim
wǎkun sɔɔwɔ.

4 Sa n̄ nande sanam mɛ nim wǎkun nim
kurenu nu wǎki nu yaka mǎ

sanam mɛ nu guunu yĩirimɔ.

5 Daaruu gara wǎa tɛn nim mu ka nuku dobu
naamɔ Wɔrukoon wǎa yerɔ,

dii dɛera ten mi, mi wi, Gusunɔ u wǎa.

6 Gusunɔ u wǎa te sɔɔ, yen sǎna ta n̄ wɔrumɛ.
Gusunɔ u ra tu gabewa saa buru buru yel-
lun di.

7 Bwesenu nu burisine, ma bannu
wɔrukumɔ.

Gusunɔ u gbǎra, ma tem mu yanda.

8 Gusunɔ wǎllu ka tem Yinni u ka sun wǎa.
Yakɔbun Yinni, u sǎawa bɛsɛn kuku yee
naanɛguru.

9 I na i wa ye Yinni Gusunɔ u kua.

U sɔm maamaakiginu kua handunia sɔɔ.

10 U tabu kpeesia yen goonu nne ye sɔɔ.

U tennu ka yaasi bɔɔka,
ma u tabu keke yi dumi gawe dǎɔ mɛni.

11 U nɛɛ, i yǎro, kpa i gia ma wiya Gusunɔ.

U bandu dii bwesenu kpuro sɔɔ, ka tem
kpuro sɔɔ.

12 Gusunɔ wǎllu ka tem Yinni u ka sun wǎa.
Wi, Yakɔbun Yinni u sǎawa bɛsɛn kuku yee
naanɛguru.

47

1 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.

2 Bɛɛ handunian bwesenu, i taki koowo,
kpa i kuuki ko ka nuku dobu Yinni Gusunɔn
mi.

3 Domi u sǎawa Yinni Wɔrukoo wi u nanum
mɔ.

U sǎawa sina boko tem kpuro sɔɔ,

4 wi u ra de su bwesenu ganu tɛesi,
kpa sa n nu taare.

5 Wiya u sun bɛsɛn tem gɔsia, ma sa yen woo
kanamɔ,

bɛsɛ Yakɔbun bweseru te wi, Yinni u kǎ.

6 Gusunɔ u yɔɔmɔ Siɔniɔ, ma ba nasaran taki
mǎ.

U gbia u dɔɔ, ma ba kɔba soomɔ.

7 I Gusunɔ womu kuo, i Gusunɔ womu kuo.
I Yinni, sina boko siaro ka womu.

8 Domi wiya u sǎa handunia kpuron sunɔ.

I n̄n womu kuo.

9 Wiya u bandu dii bwesenu kpuro sɔɔ,
ma u sǎ win sina gɔni dɛera sɔɔ.

10 Bwese tukunun sina biba mɛnamɔ ka
Gusunɔ Aburahamun Yinnin tǎmbu.

Domi wiya u ka be ba tem kǔsu wǎa.

Wiya u kpuro kere.

48

1 Womu ge Koren bibu ba kua. Ge wee.

2 Yinni Gusunɔ, a kpǎ,

yen sǎna n weene bu nun tǎma baama,
wunen wuuɔ ka wunen guu dɛera ten wǎllu
te ba mǎ Siɔni.

3 Ta yǎ buram buram tǎna.

Wi u tu mɛera kpa u n nuku dobu mǎ ten
buram sǎ.

Guu ten sǎo yɛsan n̄m geu gia, sina bokon
sina kpaara mi.

4 Yinni Gusunɔ, wunen sina kpaaru sɔɔ,
a ra sun sǎosiwa ma a sǎa bɛsɛn kuku yeru
ka gem.

5 Domi wee, sinambu ba mɛnna,
ba n̄ɔ tia kua bu ka Siɔni wǎri.

6-7 Adama ye ba nun wa,

miya bɛrum bu mwa, ba wurura nge tǎn
kurɔ

wi marubun wahala ya nɛnua sanam mɛ u
yiire.

Yera ba nanda ba duki sua.

8 Ba fukura ba wɔruka nge goo nimkuu ge
sǎo yari yerun woo ga fuka.

9 Ye sa n̄ɔmɔ ba gerumɔ, sa ye wa Gusunɔ,
wǎllu ka tem Yinnin wuuɔ.

Sa ye wa Gusunɔ bɛsɛn Yinnin wuuɔ.
Wiya u koo de wuu ge, ga n wǎa sere ka
baadommaɔ.

10 Gusunɔ, sa wunen durom bwisikunu mǎ
wunen sǎa yee ten mi.

11 Nge mɛ a yĩsiru yara,

nge mɛya ba koo nun tǎma handunian
goonu nne sɔɔ.

Domi a ra tǎmbu kpare gem sǎo.

¹² Be ba wǎa Siǎnin guurǎ, ba nuku dobu mǎ.

Yudan tǎmbu ba yǎerimǎ wunen siri bi a kuan sǎ.

¹³ I sǎiyǎ i ka Siǎni sikerena.

I yen kǎsu yenu gario.

¹⁴ I yen gbǎra te mǎerio,

kpa i yen sina kpaanu mǎeri

i ra ka bǎen bibu yen faagi kua,

¹⁵ i nǎe, Yinni Gusunǎwa u sǎa bǎesen Yinni sere ka baadommaǎ.

Wiya u koo maa sun kpara sere ka bǎesen gǎon tǎrǎ.

49

¹ Womu ge Koren bibu ba wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Bǎe bwesenu kpuro, i swaa dakio i nǎ.

Bǎe handuniagibu, i swaa tem kpǎiyǎ i nǎ.

³ Damgibu ka bwǎebwǎebu, i swaa dakio i nǎ.

Sǎarobu ka gobigibu, i swaa tem kpǎiyǎ i nǎ.

⁴ Na kon gari bwisigii gere.

Nen bwisikunu nu maa asansi mǎ.

⁵ Na bwisigibun mǎnnu swaa daki,

na kon maa bǎe nu tubusia ka mǎrǎku.

⁶ Mban sǎna kon bǎerum ko wahalan saa sǎo.

Mban sǎna kon bǎerum ko sanam mǎ nen yiberǎba ba man sikerene nuku kǎsurun sǎ.

⁷ Ba ben dukia naane sǎa.

Ma ba tii sue dukia yen kpǎarun sǎ.

⁸ Adama ben goo kun kpǎe u win winsim hunde yakia,

kpa u Gusunǎ yen kǎsiaru wǎ.

⁹ Domi hunden yakia bu gǎa bakana, bu nǎ nǎru mǎ.

Yen sǎna nǎ nǎ koorǎ bu kpǎi bu ye ko,

¹⁰ nǎ nǎ maa koorǎ ba nǎ wǎa sere ka baadommaǎ.

Ba nǎ kpǎe bu gǎo yǎna.

¹¹ Domi sa waamǎ ma bwisigibu ka gari bakasu kpurowa ba gbimǎ.

Ma ba ben dukia derimǎ gabu bu gura.

¹² Mǎya be ba yǎsiru yara ba ra nǎ bwisika ma ben yǎusu ko nǎ wǎawa sere ka baadommaǎ.

Ben wǎa yenu kun maa kam mǎ.

¹³ Adama tǎnu wi u bǎere mǎ u ku ra tǎ.

U sǎawa nge yǎe yi ba ra sakiri.

¹⁴ Nge mǎya ben are sǎa,

be ka be ba bu swǎi ba ben gari swaa daki.

¹⁵ Ba ra bu surewa gǎriǎ nge yǎa gǎo ge ba sure wǎru sǎo,

kpa gǎo u bu di.

Nǎ sosi, tǎn dǎeroba koo bu taaku, kpa ben bǎere yu kpe,

kpa gǎribun wǎa yeru tu ko ben yǎnu.

¹⁶ Adama Gusunǎ u koo nen hunde wǎra saa gǎribun wǎa yerun di.

Domi u koo man kǎsu.

¹⁷ Yen sǎ, a ku nanda tǎnu ù n dukia guramǎ, ma win yǎnun arumani ya sosimǎ.

¹⁸ A nǎ yǎ ma u nǎ ka yen gaa dǎo gǎriǎ,

ba nǎ maa ka nǎn yen gaa sikumǎ.

¹⁹ U ko nǎ nuku dobu mǎ win wǎaru sǎo,

kpa ba nǎ nǎn siaramǎ nuku doo bi u mǎn sǎ.

²⁰ Adama yen kǎkǎrǎ, u koo win baababa deemawa gǎriǎ.

Be, ba nǎ maa handunian yam bururam wasi.

²¹ Tǎnu wi ba bǎere wǎemǎ, ma u nǎ bwisi mǎ, u sǎawa nge yǎe yi ba mwǎerima bu sakiri.

50

¹ Asafun womu. Ge wee.

Yinni Gusunǎ u gari mǎ, u handuniagibu soku

be ba wǎa sǎo yari yerǎ nǎ ka da sǎo duu yerǎ.

² Gusunǎ u kurama saa Siǎni wuu burǎ gen min di ka yam bururam.

³ Bǎesen Yinni u wee wi, wi u ku ra mari.

Win wuswaaǎ dǎo boko sǎrua, ma guru woo bǎkǎ ga ka nǎn sikerene.

⁴ U nǎogiru sue wǎllǎ ka temǎ u ka win tǎmbu siri.

⁵ U mǎ, i man nen tǎmbu mennama be ba man naane sǎa,

be, be ba ka man arukawani bǎkua ma ba ye sire ka yǎkuru.

⁶ Wǎllu kpuro ta koo win gem gari kpara.

Domi wiya u sǎa siri kowo.

⁷ Yinni Gusunǎ u nǎe, i swaa dakio bǎe nen tǎmbu Isireliba.

Na kon bǎe sǎ ma nǎna na sǎa bǎen Yinni.

⁸ Nǎ nǎ bǎen yǎkunun sǎ na bǎe gerusimǎ.

Domi na ra bǎen yǎku dǎo mwaararuginu mwe baadomma.

⁹ Na nǎ maa naa kinǎnu mwaamǎ bǎen yǎnuǎ, nǎ kun mǎ boo kinǎnu bǎen boo gǎso.

¹⁰ Domi nǎna na gbeeku yǎe kpuro mǎ ka yi yi wǎa guunǎ dabi dabinu.

¹¹ Na gunǎ si su wǎa guunǎ kpuro yǎ ka maa yǎe yi yi wǎa yakasǎ.

Yi maa sǎawa negii.

12 N n g̃ɔrun na ta man m̀, n ò wunε kon s̃.
Domi n̄na na handunia m̀ ka ye ya w̄a ye s̃ɔ kpuro.

13 I tamaa kon naa kin̄nun yaa temwa?
I tamaa boo kin̄nun yema kon n̄?

14 Ye n buram bo, yera i nε Gusun̄ b̄en Yinni siara.

Kpa i b̄en n̄ɔ mw̄enu yibia ni i man kua.

15 A man sokuo sanam mε a nuki sankire.
Saa ye s̃ɔ, kon nun wurari, kpa a man b̄ere w̄.

16 Adama Gusun̄ u k̄san kowo s̃ɔm̄ u m̀, mban s̄na a n̄n woodaba siam̄ ma a n̄n arukawanin gari gerum̄,

17 wunε wi a ku ra s̄s̄s̄iru k̄a, ma a n̄n gere atafiiru s̄a.

18 À n gb̄en̄ wa, a ra ka n̄n n̄ɔ tia ko, a ra n w̄a ka sakara kowobu.

19 Wun̄n n̄ɔ ga ra n k̄sa yibawa, wun̄n yara ya weesu sekum̄.

20 Mi a sina kpuro, wun̄n winsimwa a ra n w̄im̄,

kpa a n wun̄n m̄ero bisin k̄sa gerum̄.

21 Yeniba kpurowa a kua, ma na maari.

Domi a tamaa na s̄awa nge wunε.

Adama kon nun taare w̄ kpa n kpuro terasia wun̄n wuswaa.

22 I laakari koowo, kpa i swaa daki i n̄ b̄e be i nε Gusun̄ duari.

Ma n kun mε, kon b̄e s̄ere n yaaku.

Goo kun maa kp̄ u b̄e w̄ra.

23 W̄in ȳakuru ta s̄a siarabu, ȳrowa u man b̄ere w̄em̄.

Wi u maa win tii n̄ni dee dee ȳrowa u koo n̄n faaba wa.

51

1-2 Ye Dafidi u ka Bati Seba kpuna u kpa, Gusun̄n s̄m̄ Natani u da w̄in mi. Yen biruwa Dafidi u wom kowobun wirugii womu geni kua. Ge wee.

3 Gusun̄, a man durom kuo wun̄n k̄i geerun s̃.

A n̄n toraru wun̄o wun̄n w̄n̄w̄ndun s̃.

4 A man woburuo s̄a s̄a kpa a n̄n kom k̄sum w̄ka.

A n̄n durum wun̄o kpa n s̄ara.

5 Domi na n̄n toraru wura, n̄n durum ya maa man bitani m̀ baadomma.

6 Wunε turowa na torari, na maa kua ye ya ò nun dore.

Yen s̃, a gem m̄ ye a ka man taare w̄.

Wun̄n siribu bu d̄ende.

7 N wee, kom k̄sum s̄ara ba man mara.

N̄n m̄ero wi u maa n̄n gura sua, win tii u s̄awa durumgii.

8 Adama gema a bikiam̄ ḡru.

N n m̄en na, a de wun̄n bwisi yi n man w̄asi.

9 A man d̄erasiabun wororu * koosio kpa n d̄era.

A man woburuo kpa n burura n w̄esu kera.

10 A man nuku dobu w̄eȳo kpa na n d̄sinu karam̄.

Baa mε a n̄n ḡma dwiiasia, kon kpa m̄ ȳeri.

11 A ku n̄n durum m̄eri,

a n̄n kom k̄sum kpuro w̄ko.

12 Gusun̄, a man ḡru w̄eȳo ge ga d̄ere,

kpa a man hunde kpa w̄ ye ya koo ȳra sim sim.

13 A ku man gira wun̄n b̄kun di,

a ku maa man wun̄n Hunde D̄ero mwaari.

14 A kpa m̄ man wun̄n faaban nuku dobu w̄eȳo,

kpa k̄i geeru tu n̄n hunde dam k̄.

15 Sanam m̄ya kon durumgibu wun̄n swaa s̄si,

be, be ba nun torari,

kpa bu wurama wun̄n mi.

16 Gusun̄, wunε wi a man faaba kua,

a ku maa man goon yem bikia.

Ko na n wun̄n gem mε a man w̄ takaru m̀.

17 Yinni Gusun̄, a n̄n n̄ɔ wukio

kpa gu nun siara bu n̄ yam kpuro.

18 À n daa ȳaku d̄ɔ mwaararugiru k̄i,

na n daa nun tu kue.

Adama a ò ȳakunu k̄i.

19 Ȳaku te ta nun w̄ere,

t̄ya ḡru ge ga tii kawa.

Gusun̄, a ò t̄mbu yinam̄

be ba tuuba kua ka tii kawabu.

20 A de a ka Sīni n̄nu geu m̄eri kpa a ye gea kua,

kpa a Yerusalemun gb̄araru seeya.

21 Sanam m̄ya kaa ȳakunu mwa ni a bikia.

Niya ȳaku d̄ɔ mwaararuginu.

Kpa bu naa kin̄nu go wun̄n ȳaku yer̄o.

* 51:9 *woruru* - Yuuba bà n d̄erasiabun wororu m̀, ba ra d̄a kiku ge ba m̀ is̄pu wasiwa d̄erasiabun nim s̃ɔ kpa bu ka gu durumgii ȳka.

52

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua.

² U gu kuawa sanam me Dægu Edomu u na Sæolun mi u ka nùn sō ma Dafidi u da Akimælekin mi. Womu ge wee.

³ Tabu durɔ, mban sōna a tii siaramɔ kōsa ye a mèn sō.

A n yē ma Gusunɔn durom mu ko n wāa sere ka baadommaɔ.

⁴ Kōsa tɔnawa wunen yara ya ra n gerumɔ. Ya sãawa nge wobu te ta nɔɔ do, murafiti wunɛ,

⁵ a ra kōsa kã n kere gea, kpa a n weesu kī n kere gem.

⁶ Gari kōsiya yi ra n yiba wunen nɔɔwɔ kpa a n wāa keetan swɛɛ sɔɔ.

⁷ Yen sō, a n yē ma Gusunɔ u koo nun sura sere ka baadommaɔ.

U koo nun gawa u yara saa wunen kuu bekurugirun di,

kpa u nun wuna wasobun suunu sɔɔn di.

⁸ Be ba Gusunɔ naane sãa, ba koo nun wa, kpa biti bu mwa bu nun yēɛ bu nɛɛ,

⁹ durɔ winiwa u yina Gusunɔ u nùn kōsu, ma u win naane doke win dukia sɔɔ, u tii kōsu win bwisi sɔɔ.

¹⁰ Nɛ, na wãawa Yinni Gusunɔn sãa yerɔ nge olifin dāa beku te ta kpare, ta wɛsu sãa. Na win durom naane sãa sere ka baadommaɔ.

¹¹ Na kon nùn siarawa sere ka baadommaɔ, domi u kua.

Wi sɔɔra kon nen yīiyɔbu doke be ba nùn naane sãan suunu sɔɔ yèn sō u sãa tɔn geo.

53

(I maa mærio 14)

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka gaasiraru. Ge wee.

² Wee nge me gari bakasu su sãa.

Su ra nɛɛ, Gusunɔ sari.

Su sankire. Su kom kōsum mɔ.

Sin gagu sari ge ga gea mɔ.

³ Yinni Gusunɔ u tambu mærima saa wællun di,

u ka wa goo ù n wāa u bwisi mɔ,

u ka wa goo ù n wāa u nùn sãamɔ.

⁴ Adama u wa be kpurowa ba kōre.

Be kpurowa ba sankire.

Be kpurowa ba kōsa mɔ.

Baa ben turo kun gea mɔ.

⁵ Ye u wa me, yera u tii bikia u nɛɛ, kōsan kowo be, ba n yēru mɔ?

Wee ba nen tambu gbɛnimɔ.

Ben goo kun man sãamɔ.

⁶ Yen sō, ba koo nanda bu diiri sanam me gãa berumginu sari.

Be ba ka nun tabu mɔ,

Gusunɔ u koo ben kukunu yarinasia.

Ba koo sekuru wa yèn sō u bu yina.

⁷ Yinni Gusunɔ, na nun kanamɔ

a de faaba kowo goo u yari Siɔnin di u Isireliba, Yakɔbun bweseru yara dɛsirun di,

kpa ba n wāa bɔri yɛndu sɔɔ.

À n kua me, anna a nuku dobu wa bi ba koo ko mi.

54

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka mɔrɔku

² sanam me Sifugibu ba na Sæolun mi bu ka nùn sō ma Dafidi u kukua ben temɔ. Ge wee.

³ Gusunɔ, a man faaba koowo wunen yīsirun sō.

A de a man siria ka wunen dam bakam.

⁴ Yinni Gusunɔ, a swaa tem kpīiyɔ kpa a nen kanaru nɔ.

⁵ Domi tɔn tukobu ba man seesi.

Tɔn kōsobu ba kasu bu man go.

Ben bwisikunu sɔɔ, ba nɛɛ, wunɛ Gusunɔ a sari.

⁶ Adama nen mi, wuna a sãa nen faaba kowo. Be ba ka man yō, bera a maa ka yō.

⁷ A nen yiberɛba kōsa kōsio.

A man bɔrɔkiniru sōsio, a bu go.

⁸ Kon nun yākunu kua ka nuku tia.

Kon womu ko ka wunen yīsiru n nun tɔma, domi a sãa tɔn geo.

⁹ Wuna a ra man nuku sankiraru wunari, kpa na n nuku dobu mɔ nà n nen yiberɛba wa.

55

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.

² Yinni Gusunɔ, a swaa tem kpīiyɔ a nen kanaru nɔ.

A ku man biru kisi nà n nun kanamɔ.

³ A nen laakari koowo kpa a man wisi.

Wee na sirene ka nuku sankiraru,

⁴ na burisine yiberɛban garin sō

ka tɔn kōsobun dam dɔrebun sō.

Tamba man kōsa kuamme,

ba man taare wē ka mōru baka.
⁵ Na nuki sankire too nen gōruo.
 Ma gəon berum man nenua.
⁶ Na nanda sere na diirimə.
⁷ Na nē, nà n daa kasa mə nge kparuko,
 kon yōwa n da n sina na n wēre.
⁸ Kon duka yakura n da mi n toma,
 kpa na n wāa gbaburə.
⁹ Kon duka yakura fuuku n kuku yeru kasu,
 kpa guru woo damguu gu ku raa man so.
¹⁰ Yinni, a nen yiberēban kpunaa kam
 koosio,
 kpa bu ku nəəsina.
 Domi na waamə tamba wəbia ka sannəsu mē
 wuu.
¹¹ ba ka gen gbāraru sikerene sō sō ka
 wōkuru.
 Meya kōsa ba mē wuu ge sō.
¹² Nuku kōsurugibu ka gbenəbu ka
 keetagiba
 ba yiba wuu ge sō.
¹³ N n yiberēn na u na u man wənwa,
 na n gam gerumə.
 Goo ù n man tusa, kon kuke win sō.
¹⁴ Adama wuna a kua mē,
 wunε wi a sāa nen beruse ka nen bərə,
 wunε wi na ra nen asiri sō.
¹⁵ Nε ka wunε, kīi bakara ta sun maninε,
 ma sa dōo sannu Yinni Gusunən sāa yerə.
¹⁶ A de gəo u tən kōsobu sēre subaru sō,
 kpa bu da gəribun wāa yerə wasiru.
 Domi nuku kōsura yiba ben swaa sō.
¹⁷ Adama Yinni Gusunə, wuna na faaba
 kanamə.
 Kaa maa man faaba ko.
¹⁸ Tōo giriru kpuro, na ra n weweenu
 mōwa.
 Meya a maa nen nəo nəomə.
¹⁹ A n kaa de yiberēba bu man nəma turi baa
 mε ba dabi.
 Kaa man bəri yendu wē.
²⁰ Yinni Gusunə, wunε wi a sō wunen sina
 gənaə sere ka baadommaə,
 wuna kaa negii nə, kpa a bu sekuru doke.
 Domi n n koorə bu gōru gəsia
 yèn sō ba n nun nasie.
²¹ Ba wi u ka bu wāa bəri yendu sō sanno
 wəri.
 Ba arukawani ye u ka bu bəkuə kusia.
²² Gari doriya yi ra n wāa tən kōso win
 nəowə.

Adama tabun gariya yi ra n wāa win
 nukurə.
 Meya maa win gari yi ra n kokuməwa nge
 gum yarum.
 Adama yi ra n sāawa nge takobiba.
²³ A wunen wāaru kpuro Yinni Gusunə
 nəmu səndio,
 kpa u nun nəri.
 Domi u n derimə gemgii u wəruma.
²⁴ Yinni Gusunə, wuna kaa de tən kōsobu bu
 da gəribun wāa yerə.
 Kpa tən gowobu ka be ba bwisi kōsi mə bu
 gbi sekum.
 Adama nε, wuna na naane sāa, Yinni
 Gusunə.

56

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun
 wirugii kua. Ba gu kuawa ka dəkə te ta sāare
 nge kparukogiru ge ga sumə dāa bakaru
 garun wəllə. Dafidi u womu ge kuawa
 sanam mε Filisitiba ba nūn mwa ba neni
 Gatə. Ge wee.
² Gusunə, a nen wənwəndu waawo,
 domi tən dabira ta man buku buku mē.
 Ta ka man tabu mē,
 ma ta man nəni sōomə tōo baatere.
³ Nen yiberε be, ba dabi,
 ba man buku buku mōwa saa kpuro,
 be, be ba ka man tabu mē mi,
 ba man wəri ba taare.
⁴ Berum mū n man mwa.
 Wuna na ra n naane sāa.
⁵ Yinni, na nun siara gari yi a geruan sō.
 Na n gāanu ganun berum mə,
 domi na nun naane sāa.
 Mba tən u koo kpī u man kua.
⁶ Tōo baatere ba ra man gari kəsiwa,
 kpa ba n man gāa kōsunu bwisikusimə.
⁷ Ba nōo tia kua, ba man sakiriamε.
 Ba nen yira kasu bu ka man hunde wuna.
⁸ Domi ba tamaa kōsa ya koo bu yara.
 Yinni, a bu suro ka mōru.
⁹ A nen yira kpuro swīi mi na kpikiru da.
 A nen nəni yīresu gārio wunen bwāaru * sō.
 A sin geeru yorua wunen tireru sō.
¹⁰ Gusunə, nà n nun nəogiru sue,
 nen yiberēba ba koo biru wura.
 Domi na yē kam kam ma a sāawa negii.
¹¹ Yinni Gusunə, na nun siara gari yi a
 geruan sō.
 Meya kon maa nun təma wunen gari yin sō.

* **56:9 bwāaru** - Bwāa te, Yuuba ba ra tu kowa ka gəna.

12 Na ñ gāanu ganun berum mə,
domi na nun naane sāa Yinni.
N n mən na, mba tən u koo kpī u man kua.
13 Gusunə, kon nən nəo mwēeru yibia te na
nun kua.
Kon yākunu ko n ka nun siara.
14 Domi a man yara saa gəən di.
Meya a ñ derimə nən naasu su sokura.
Kpa n kpī n sī wunen wuswaaə təmbun
suunu səə.

57

(I maa mēerio naasu 8-12, 108:2-6)

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. U womu geni kuawa sanam mē
Səəlu u nūn naa gire u go. Ma u da u kukua
kpee baa səə. Ge wee.
2 Gusunə, a nən wənwendu waawo.
Wunen miya na kuku yeru kasu.
Wunen kasan saara ta koo man bere
sere nən nən swāaru kpuro tu ka kpe.
3 Yinni Wərukoo, wuna na nəogiru sue,
domi wuna a ra man nəəri.
4 Saa wəllun diya kaa man somima.
Kaa nən yiberēba burisina.
A man wunen bərakiniru ka wunen tən
geeru səsima.
5 Wee na wāa tən kəsobun suunu səə
be ba sāa nge gbee sinan si su ra təmbu tem.
Ben donna nu sāa ben yaasi ka ben sēenu.
Ma ben yara sāa nge takobi ye ya nəo do.
6 Gusunə, wəllu ta ñ kpē tu nun mwa wunen
kpāarun sə.
A wunen yiiko səsio tem kpuro səə.
7 Nən yiberē be, ba man yēri beria nən swēe
kpuro səə,
ma na tem tuke na wa ba wəru gba nən
wuswaaə.
Adama bera ba gu wəri.
8 Gusunə, nən torora sə.
Kon nun womu kua kpa n nən baranu so.
9 A yando nən bwēra.
Mana nən gəogera wāa.
Mana nən mərəku ga wāa n ka səə bəəsia.
10 Yinni Gusunə, kon nun siara təmbun su-
unu səə,
kpa n maa nun təma ka womusu.
11 Domi wunen tən geera wāawa sere ka
wəllə.
Meya maa wunen bərakiniru ta səsiramə
sere ka guru winə.
12 Gusunə, wəllu ta ñ kpē tu wunen kpāaru
mwa.

A wunen yiiko səsio handunia kpuro səə.

58

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.
2 Bēe Wərukoon təmbu,
i ko kpī i baawure siri dee dee i n ka sere nəo
maari?
3 Aawo, i kəsā məwa gəruə.
Ma i bəbunu ayeru kēmə.
4 Daa kəsagii u ra səsirewa saa win meron
nukurun di.
Wee kowo u ra kəsrewa saa win birun di.
5 Ben nəo ga ra n dēe yibawa nge waa,
kpa ba n ben swasu kərua nge surəkəru
6 te ta kun kī tu dobo dobogibun gari nə,
baa mam wi u dobo dobo yēru bon gari.
7 Yinni Gusunə, a bu nəo kəsukuo.
Be, be ba sāa nge gbee sinan kpemminu mi,
a ben baa saburosu yakirio.
8 A de bu yarina nge nim mē mu kokumə,
kpa a bu tweek bu ko kpanəbu.
9 Bu gbio bu yanda nge sokoro,
kpa a ku de bu səə wa
nge bii wən suru kun yiba ba ka mara.
10 Kaa bu gurawa fuuku ka woo guna sere
bu ka nēe,
weke te ba swən koru ta dəə wa ta swīa, baa
dāa yà n gbere.
11 Adama gemgii u ko n nuku dobu məwa
u n wa ba nūn məru bara.
U koo win naasu kpakia tən kəsobun yem
səə,
12 kpa təmbu bu nēe, gemgiiwa u koo are wa.
Domi Gusunəwa u handunian təmbu kpuro
sirimə.

59

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. U gu kuawa sanam mē Səəlu u
gəra bu da bu wi, Dafidin diru tarusi bu nūn
go. Ge wee.
2 Nən Yinni, a man wəro nən yiberēban
nəman di.
A man kəsuo ben sə.
3 A man wəro tən kəsobun nəman di,
kpa a man yakia be ba təmbun yem yarimən
nəman di.
4 Domi be wee ba man kasu bu go.
Daa bəəbəyagiba ba nəo tia mə bu ka man go.
Na ñ kəsā kue, na ñ maa durum kue, Yinni
Gusunə.
5 Ka mē, ba səəru mə bu ka man wəri.

Yinni, a seewo, a man mæerio, a na a man somi.

⁶ Gusunə Isireliban Yinni, wunε wi a wəllu ka tem mə,

a seewo a tən kəso be seeyasia be, be ba n nun nasie.

A ku ben goon wənwəndu ko.

⁷ Yoka baayere ba ra nεwa ba n wori nge bənu

kpa ba n ka wuu sikerenε.

⁸ Kəsa yarimə saa ben nəsun di, ma n sāa nge ba takobi wuuwa.

Domi ba mə, wara koo nə ye ba gerumə.

⁹ Adama wunε, Yinni Gusunə, a bu yεemə.

A bwesenu kpuro atafiiru sāa.

¹⁰ Baa bə n dam mə amə, wuna na naanε sāa.

Domi wuna nən kuku yee bakararu.

¹¹ Yinni kīrugii, a na a man swaa gbiiya.

Wee a dera na nən yiberεba mεεra ka nuku dobu.

¹² A ku bu go kpa nən təmbu bu ku raa ye duari.

Adama a de bu sirena, kpa bu wəruku wunən dam sə.

Domi wunε, Yinni Gusunə, wuna a sāa besen tereru.

¹³ Ben gere kpuro ya durum yibawa.

A de ben tii suabu bu bu sura.

Domi ba ra n weesu ka gari kəsi geruməwa.

¹⁴ Yinni, a bu kam koosio ka məru, kpa ba kun maa wāa.

Kpa bu gia ma wuna a bandu dii Yakəbun bibu sə ka handunia kpuro sə.

¹⁵ Yoka baayere, yiberε be,

ba ra nεwa ba n wori nge bənu

kpa ba n ka wuu sikerenε,

¹⁶ ba n kasu ye ba koo di.

Kpa ba n wāa mi, wəku giriru, domi ba ku ra debu.

¹⁷ Adama nε, na kon womu ko wunən dam sə.

Buru buru yellu, na kon nun təma wunən kīrun sə,

domi a sāawa nən kuku yee damgiru,

kpa n kuke wunən mi nə n nuki sankire.

¹⁸ Yinni Gusunə, wuna a sāa nən dam ka maa nən kuku yee damgiru.

Wuna kon təma, domi a sāawa tən geo.

60

(I maa mæerio naasu 7-14, 108:7-14)

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka mərəku. U gu kuawa u ka keu səsəsi.

² Womu ge, Dafidin taba ga ka yā bi u ka Sirigii be ba wāa Məsopotamiə ka Sobəə kua. Ye Dafidi u taa bi wee, win tabu sunə Yoabu u Edəmun tabu kowobu gowa nərəbun suba wəkura yiru (12.000) wəwa gaa sə ye ba mə Bəru. Womu ge wee.

³ Gusunə, wee a sun yina ma a sun yarinasia.

Baa mε a məru sāa, a sun seeyo.

⁴ A dera tem mu yīira ma mu besikira.

A mu kpaasinə domi mu kankiramə.

⁵ A dera wunən təmba nəni səra,

ma ba tam nəra mu ben wiru gəsia.

⁶ Be ba nun nasie, bera a wunən gidi bəra wε,

kpa yu səsəsi gem sə.

⁷ A sun wəro ka wunən dam.

A besen kanaru nəwə,

kpa su faaba wa besε wunən kīnasibu.

⁸ Gusunə u gerua win sāa yee dεerarə u nεε, u koo nasara wa.

U koo Sikemu bənu ko kpa u təmbu Sukətun wəwa yabua.

⁹ Wiya u Galadi mə. Wiya u maa Manase mə.

Efaraimu ya sāawa nge win sii furə kəkəru.

Ma Yuda ya sāa nge win sina dεka.

¹⁰ Adama Məabu ya sāawa win woburutia.

U koo Edəmu bara nəə teu kəwəwa u ka səsəsi ma ya kua wigia.

Filisitiba ba koo nən nasaran kuuki koosi ka nuku dobu.

¹¹ Wara u koo ka man da wuu gbāraru guu gen mi.

Wara u koo man kpara u ka da Edəmuə.

¹² Yinni Gusunə, wuna kaa ka man da, wunε wi a raa sun yina,

ma a ku ra maa ka besen tabu kowobu yari.

¹³ A sun somiə su ka yari nəni swāarun di.

Tənun somiru ta sāawa wom dirum.

¹⁴ A n wāa ka besε, sa ko kpī su tabu ko ka wərugəru.

Kpa a besen yiberεba kəsuku.

61

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua ka mərəku. U nεε,

² Gusunə, a nən weeweenu nəwə,

kpa a nən kanaru nə.

³ Saa tontonden diya na nun nɔɔgiru sue ka nuku sankiranu.
A ka man guuru yɔwo te na n̄ kpɛ n ka tii yɔ.

⁴ Domi a sɔawa nen kuku yeru.
Ma a maa sɔa nen gb̄araru nen yiberɛban wuswaaɔ.

⁵ Na k̄i na n w̄aa wunen kuu bekurugirɔ sere ka baadommaɔ,
na n kukua wunen kaserun kɔkɔrɔ.

⁶ Domi a ra man kue ye na k̄i,
kpa a man tubi w̄ɛ ye a ra be ba wunen ȳisiru nasie w̄ɛ.

⁷ Gusunɔ, a besen sina bokon w̄aru daka daasio.

A de win w̄aru tu denya.

⁸ Kpa a de u n bandu dii sere ka baadommaɔ wunen wuswaaɔ.

A de wunen b̄r̄akiniru ka wunen tɔn geera n w̄a wi sɔɔ.

⁹ Saa yera kon nun tɔma sere ka baadommaɔ,

kpa na n nen nɔɔ mw̄ɛru yibiamɔ t̄ɔ baatere.

62

¹ Womu ge Dafidi u Yedutum ka wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Ka geema, Gusunɔ wunɛ sɔra nen naane w̄a.

Wuna a ra man faaba ko.

³ Wuna a maa sɔa nen kperu t̄en mi na ra kuke n ka faaba wa.

Wuna a sɔa nen kuku yee bakaru.

A n̄ derimɔ nen naasu su sokura.

⁴ Sere saa yerà i ko i n t̄onu kunisi i n s̄ere,
nge m̄e ba ra gana ye ya d̄ɛbura sure,
n̄ kun m̄e kara ye ya w̄rumaa d̄ɔɔ.

⁵ Geema, ba nɔɔ tia m̄ɔ
bu ka durɔ wi sura win aye bakarun di.

Ba ku ra n weesu m̄ɛra ḡaanu ben mi.

Ka nɔɔwa ba ra n t̄onu domaru kuamm̄ɛ,
ḡɔruɔ kpa ba n n̄n b̄rusimɔ.

⁶ Gusunɔ, wunɛ sɔra nen naane w̄a.

Wunɛ sɔra nen ȳiyɔbu w̄a.

⁷ Wuna a sɔa nen kperu t̄en mi kon kuke n ka faaba wa.

Wuna a sɔa nen kuku yee bakaru.

N̄n naasu kun maa sokuramɔ.

⁸ Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko, kpa a de na n b̄ɛɛɛ m̄ɔ.

Wuna nen kuku yee damgiri.

⁹ B̄ɛ t̄ambu, i n̄n naane koowo saa kpuro.
I n̄n s̄ɔwɔ ye ya b̄ɛ n̄ni.

Domi wiya u sɔa besen kuku yeru.

¹⁰ T̄onu u sɔawa wom dirum.

M̄ɛya u maa sɔa weesu.

Bà n n̄n kilo s̄andi, kaa deema u n̄ woo bunum tura.

¹¹ I ku b̄ɛn naane doke daa b̄ɔb̄ɔya sɔɔ.

I ku maa b̄ɛn ȳiyɔbu doke w̄obia sɔɔ.

B̄ɛn dukia yà n kuuramɔ, i ku b̄ɛn bw̄ɛra kpuro doke ye sɔɔ.

¹² N n̄ n̄n teeru na Gusunɔn gere yeni nua ye u n̄ɛɛ, wiya u dam m̄ɔ.

¹³ Yinni Gusunɔ, wuna a durom m̄ɔ.

A ra baawure k̄asiewa ye u kua.

63

¹ Dafidin womu. U gu kuawa sanam m̄ɛ u w̄a Yudan gbaburɔ. Ge wee.

² Gusunɔ, a sɔawa nen Yinni.

Wuna na soku.

Na wunen beke barɔ.

Ma nen wasi kpuro besikiramɔ wunen sarirun s̄ɔ

nge m̄ɛ tem ḡbebum mu ra n besikiramɔ nim sarirun s̄ɔ.

³ Wee na w̄a wunen sɔa yerɔ na nun m̄ɛra, kpa n ka wunen dam ka wunen ȳiiko wa.

⁴ Domi wunen t̄on geeru ta gis̄on w̄aru kere.

Yen s̄na kon nun t̄oma ka womusu.

⁵ Kon nun siara nen w̄aru kpuro sɔɔ,

kpa n n̄ma sua w̄allɔ n ka nun s̄a.

⁶ N̄n hunde koo debu

nge wi u d̄ia duronu ka yaa gumgia di.

Kon nun siara ka nuku dobun kuuki.

⁷ Nà n kp̄i, na ra n nun yaayewa na n wunen b̄wisikunu m̄ɔ w̄okuru.

⁸ Domi a sɔawa nen somiɔ.

Nà n kukua wunen kasenun kɔkɔrɔ,
na ra n nuku dobu m̄ɔ.

⁹ Na ka nun maninewa dim dim,
ma wunen n̄m geu ga man n̄ni.

¹⁰ Be ba kasu bu man go

ba koo dawa sere tem sɔɔ s̄ɔwɔ.

¹¹ Takobiwa ba koo ka bu go,

kpa purukanu nu ben gonu tem.

¹² N̄ɛ, sina boko kon ȳɛri wunɛ sɔɔ.

Wi u ka nun b̄rua u koo tii siara,
adama kaa wee kowobun n̄su k̄ɛre.

64

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.

² Gusunɔ, a nen nɔɔ nɔɔwɔ sanam m̄ɛ na weeweenu m̄ɔ.

A man kāsuo nən yiberε wi na nasien sō.
³ A man yaro tən kōsobun wesianōsun di.
 Kpa a man yara daa kōsagibun suunun di.
⁴ Ba ben yara nōo deramō nge takobi,
 kpa ba n gari kōsi kasukumō nge sēenu,
⁵ bu ka wi u kun gāanu kue to asiri sōo.
⁶ Ba tii dam kēmōwa kōsan kobu sōo.
 Ba ra nōo tia ko bu ka tōmbu yina beria
 ba n mō, goo kun bu wasi.
⁷ Kōsa ba himba mō ba mō, ben kpunaa ye,
 ya wāwa mam mam.
 Domi goo kun kpē u tōnun gōrun gari tubu.
⁸ Gusunō u bu sēenu twee.
 Wee nu bu girari.
⁹ U bu mwa ka ben tii tiin gari.
 Be ba bu wa kpuro ba ra wii gimanu kowa.
¹⁰ Kpa berum mu be kpuro mwa ba n
 kparamō ye Gusunō u kua,
 kpa ba n yen bwisikunu mō.
¹¹ Yinni Gusunōn miya gemgii u ra kuku
 yeru ka nuku dobu wa.
 Kpa bèn gōru ga dεere bu bεere wa win mi.

65

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun
 wirugii kua. Ge wee.
² Yinni Gusunō, sa ko nun siara ka naane
 dokebu Siōniō,
 kpa su nōo mwεε ni sa nun kua yibia.
³ Yinni Gusunō, wunε wi a ra tōmbun
 kanaru nō,
 tōmbu kpuro ba koo na wunen mi.
⁴ Bεsen tōranu sun bunie.
 Wuna kaa sun nu suuru kua.
⁵ Doo nōo rugiiwa wi a gōsa u nun susi u wāa
 wunen sāa yerō.
 Wunen wāa yerun nuku dobu koo de su
 debu wunen sāa yee dεerarō.
⁶ Gusunō bεsen faaba kowo, wunen kīrun
 saabu,
 a ra bεsen kanaru wure,
 kpa a sun sōm maamaakiginu sōosi.
 Wuna tōmbu kpuro ba naane sāa temō sere
 ka be ba wāa nim wōkun tem burenō.
⁷ Wuna a dam mō.
 Ka dam mēya a ka guunu swīi nin ayenō.
⁸ Wuna a ra nim wōkun wōkinu marisie,
 kpa a gen nim kurenu yōrasia.
 Mēya a ra maa tōmbun wurenu kpeesie.
⁹ Handunian goonu nne sōo,
 tōmbu kpuro ba wunen sōm maamaakiginu
 nasie.

Wunε wi a ra sōo yari yerugibu ka sōo duu
 yerugibu nuku dobu wē.
¹⁰ Wuna a ra tem nōori, kpa a mu nim yēka
 mu n kpā.
 A ra maa de mu n dukia mō.
 Gusunō, wunen bwia ya nim yibawa.
 Mēya a ra ka tem dwiiasie, kpa dīanu nu
 wa nu ka kpi.
¹¹ A ra gberun kpīin tem kusanu kōsuku kpa
 a nu nim yēka.
 A ra maa de gura yu nu dwiiasia mam
 mam,
 kpa a ye ba duura mi domaru kua yu ka kpi.
¹² A ra dewa wōo gu tore kpa gu kpe ka
 wunen durom,
 kpa debura n wāa mi a sara kpuro.
¹³ Debu te, ta wāawa ka kpāra yenō,
 ma nuku dobu nōoramō guunō.
¹⁴ Ma yāanu terie kpāra yenu mi.
 Mēya alikama ya kpia ya wōwa wukiri,
 ma baayere kpuro ya nun takaru mō, ya
 womu mō ka nuku dobu.

66

¹ Womu ge ba wom kowobun wirugii
 kua. Ge wee.
 Bεε handunian tōmbu kpuro,
 i Gusunō nōogiru sueyo ka nuku dobu.
² I womu koowo win yīsiru yiikon sō.
 I win yīsiru wōlle suo ka womusu,
³ kpa i nūn sō ma win sōma ya nanum mō,
 domi win dam mu kpā.
 Yen sōna win yiberεba ba nūn wiru
 kpīiyammε.
⁴ Handuniagibu kpuro ba nūn yiirammmε.
 Ba nūn tōmamō ka womusu,
 ma ba win yīsiru bεere wēemō.
⁵ I na i Gusunōn sōma mēeri ye u kua.
 U nanum mō ù n sōmburu mō tōmbun su-
 unu sōo.
⁶ U dera daara gbera,
 ma sa tōbura bεsen naasu kun nim wa,
 ma sa nuku dobu kua wi sōo.
⁷ U bandu diiwa sere ka baadommaō win
 dam saabu.
 U bwesenu kpuro mēera ka laakari,
 kpa mēm nōo sariba bu ku raa nūn seesi.
⁸ I Gusunō siaro bεε bwesenu kpuro.
 I nūn tōmō bu nō baama.
⁹ Domi u bεsen wāaru wōra.
 U ñ dere su sokura.
¹⁰ Gusunō, a sun doke laakari mēeribu sōo.
 A dera sa wāa dōo sōo nge sii geesu.

- 11 A sun kp̄ē yina s̄o ma a sun s̄omu bakanu s̄obi.
 12 A dera b̄esen yiber̄eba ba sun s̄oni, ma sa d̄ō ka nim sara. Adama a sun yara min di sa n ka b̄ari yendu m̄o.
 13 Kon du wunen s̄aa yer̄o n ka nun ȳakuru kua, kpa n nen n̄o mw̄enu yibia
 14 ni na nun kua nen wahalan saa s̄o.
 15 Kon ka nun ket̄eba ka bonu ȳakuru kua, kpa n ka nun ȳa ni nu gum m̄o ȳaku d̄ō mwaararuginu kua.
 16 B̄e be i Gusun̄o nasie, i na i n̄o, kpa n b̄e s̄o ye u man kua.
 17 Na n̄un n̄ogiru sue u man somi, ma na n̄un siara ka womusu.
 18 Na n̄ daa toraru garu m̄o nen ḡoru, Yinni Gusun̄o kun daa man wurarim̄o.
 19 Adama u nen kanaru swaa daki u man wurari.
 20 Na n̄un siara domi u nen kanaru mwa. Ma u n̄ man win durom wunari.

67

- 1 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua ka m̄araku. Ge wee.
 2 Gusun̄o, a b̄esen w̄anw̄andu waawo, kpa a sun domaru kua. A de a ka sun n̄onu geu m̄eri,
 3 kpa t̄ambu bu wunen swaa gia handunia s̄o, kpa ba n ȳe ma wuna a ra t̄anu faaba ko.
 4 Gusun̄o, bwesenu kpuro nu nun siaram̄o ma nu nun t̄amam̄o.
 5 Nu w̄a nuku dobu s̄o, domi a ra nu siriewa dee dee. Wuna a maa nu kpare tem m̄e s̄o.
 6 Bwesenu kpuro nu nun siaram̄o ma nu nun t̄amam̄o.
 7 Domi a ra de tem mu d̄ianu ma. Gusun̄o, wuna a s̄aa b̄esen Yinni. A ra sun domaru kue.
 8 A sun domaru kuo. Handuniagibu kpuro ba nun nasie.

68

- 1 Womu ge Dafidi u wom kowobun wirugii kua. Ge wee.
 2 Gusun̄o, a seewa ma wunen yiber̄eba ba yarina. Wunen wer̄abu ba duki sua wunen wuswaan di.
 3 A bu yarinasia nge wiisu. Ma ba yanda nge gum min̄eru te ba d̄ō t̄i.

- T̄an k̄sobu ba munda wunen wuswaa Gusun̄o.
 4 Adama gemgibu ba ra n nuku dobu ka nasara m̄owa wunen mi kpa ba n ȳerim̄o.
 5 I Gusun̄on ȳisiru w̄olle suo ka womusu. I n̄un swaa kuo, u gbaburu m̄o, u guru winu s̄oni u wee. Win ȳisira Yinni Gusun̄o. I nuku dobu koowo win wuswaa.
 6 Yinni Gusun̄o, wuna a s̄aa gobekuban baaba ka ḡominibun k̄so. A w̄a wunen w̄a yee d̄erar̄o.
 7 Wuna a ra be t̄amba yina ȳenu w̄e, kpa a yobu yakia, a bu nuku dobu w̄e. Adama kaa m̄em n̄o sariba deriwa mi ḡanu sari.
 8 Gusun̄o, sanam m̄e a wunen t̄ambu swaa gbiiye gbabur̄o,
 9 tem mu ȳira, ma w̄olla wukiara ka dam wunen wuswaa. Ma Sinain guura diira wun̄e Isireliban Yinnin wuswaa.
 10 A dera guri barukagia ya na, ma wunen tem s̄o w̄ara wurama.
 11 M̄e s̄ara wunen t̄amba ben w̄a yeru kua, m̄e, m̄e a s̄aru kua ka k̄iru w̄anw̄andobun s̄o.
 12 Yinni Gusun̄o, a wooda w̄e, ma t̄an kur̄o s̄om̄o dabiru ba ye kpara.
 13 Yiber̄eban tabu sinamba yakikiram̄o, ma ben kur̄abu ba ben ȳanu b̄anu m̄o ni ba deri.
 14 N s̄are kparukonun kasi yi sii geesu s̄owa ma nin sansu wura m̄ansi, ma i sere da i kp̄i ȳa ḡso?
 15 Sanam m̄e Dam kpurogii wi, u sinam be yarinasia, tem mu burura guu te ba m̄o Salum̄onīo.
 16 Basanin guunu nu s̄awa guu bakanu. Nin gungunu maa dabi.
 17 B̄e guu ni i gunguu dabinu m̄o, mban s̄na i ka Gusun̄on guu te u ḡsa nisinu m̄o. I n ȳe ma miya u koo win w̄a yeru ko sere ka baadommāo.
 18 Yinni Gusun̄o, a tabu k̄eke dabinu m̄o, ma a s̄im̄o yen n̄r̄am n̄r̄am ka yen n̄r̄am n̄r̄am suba yendun suunu s̄o. Wunen yiiko ye ya s̄osira Sinaio ya wura wunen s̄aa yer̄o.

19 Yinni Gusunə, a yəwə guurun wəllə, ma
a tambu yoru mwεera.

Ma ba nun kēnu kā, ka mam be ba nun
seesimən tii.

20 Gusunə u ra sun nəəri.
Wiya u s̄a be s̄en faaba kowo.

Yen s̄ə, sa ko n̄n siara t̄ə baatere.

21 Wiya u ra t̄nu faaba ko.

Wi turowa u koo kp̄i u n̄n yakia saa ḡon di.

22 Wiya u koo win yiberēban wiru k̄ra.

Kpa u be ba w̄a durum s̄on wii suunu
yabe.

23 Wiya u n̄ε, u koo ka bu na saa Basanin di,
kpa u bu yarama saa nim w̄ku s̄on di,

24 kpa su be s̄en naasu kp̄ε ben yem s̄ə,

kpa be s̄en b̄nu nu ben gonu tem.

25 Gusunə n̄n Yinni, n̄n sina boko,
ba wunen sanum waamə wunen s̄a yee
d̄εrarə.

26 Wom kowoba ba swaa gbia,
ma be ba baranu ka m̄rəkunu soomə ba bu
sw̄i,

ba w̄a w̄ndia be ba baranu soomən suunu
s̄ə.

27 I Yinni Gusunə siaro mi t̄mba m̄nna.
Bεε Isireliban bweseru, i n̄n w̄lle suo.

28 Benyamεε wi u piiburu bo, win bwesera
ta bu swaa gbiye,

ma Yudan bwese k̄ran wirugibu ka ben
t̄mbu ba bu sw̄i.

Yen biru, Sabulonin bwese k̄ra ka
Nefitaligian wirugibu ba bu sw̄i.

29 Gusunə u wooda w̄ bu n̄n ko damgii.

Gusunə, a ye a sun kua dam sireo.

30 Sinamba koo ka nun kēnu naawa wunen
s̄a yerə te ta Yerusalemun dia kpuro
gunum kere.

31 Yinni Gusunə, a Egibiti yam sw̄iεyə, ye ya
nun s̄amə ka sii geesu,

ye, ye ya s̄a nge karaku ge ga w̄a daarun
b̄kuə,

n̄ kun m̄ nge naa kinε ni nu w̄a ḡs̄ə,

ye, ye ya bwesenu dam d̄remə.

A be ba ra n tabu k̄i yarinasio.

32 Damgiba wee saa Egibitin di.

Ma Etiopigiba duki m̄ ba n̄ma sue
Gusunən mi gia.

33 Handunian sinambu, i Yinni Gusunə
siaro ka womusu.

I n̄n w̄lle suo.

34 I n̄n siaro ka womusu

wi, wi u s̄imə w̄llə te ta w̄a saa yellun di.

Wee win nəə damguu ga nəra.

35 I Gusunə bεεε w̄εyə.

Win yiiko ya w̄awa Isireliba s̄ə.

Ma win dam mu w̄a w̄llə.

36 Gusunə, a nanum m̄ wunen s̄a yerə.

Wunε Isireliban Yinni, a ra wunen t̄mbu
dam w̄.

Gusunə, sa nun siara.

69

1 Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.

2 Gusunə, a man faaba koowo.

Na s̄are na nim mwεere wahalan s̄ə.

3 Na nummə yironu s̄ə, na n̄ kp̄ε n̄ ȳra.

Na w̄ri nim bwerə ma nim tora ka man
doonə.

4 Na sw̄i na wasira sere n̄n ḡru ga gbera.

N̄n n̄ni dam dwiia ye na wunen somiru
mara.

5 Be ba man tusa ba n̄ ten wiru ka naasu ȳ,
ba dabi ba n̄n wirun seri kere.

N̄n yiberε be ba k̄i bu man go kam ba dam
m̄.

Ye na n̄ gb̄nε, ba k̄i n̄ yen k̄sire w̄.

6 Gusunə, a n̄n asansi sariru ȳ.

N̄n toranu nu n̄ maa berua wunen mi.

7 Gusunə, w̄llu ka tem Yinni,

a ku de be ba nun ȳiyə bu sekuru wa n̄n s̄ə.
Isireliban Yinni,

a ku de be ba nun kasu bu sekuru di n̄n s̄ə.

8 Domi wunen s̄na na seku bakarū s̄əwa ta
dera na n̄n wuswaa wukiri.

9 N̄n m̄ro bisibu ba man m̄εra tuko.

N̄n m̄ro tuosibu ba n̄ man ȳ.

10 Wunen dirun k̄ra man m̄nimə nge d̄ə.

Be ba nun w̄mmə, ben w̄ma w̄ri n̄ε s̄ə.

11 Sanam m̄ na tii kawa na nəə b̄kuə, ba
man funε wuna.

12 Sanam m̄ na saaki sebua nuku
sankiranun s̄ə,
ba man yaakorū m̄.

13 Be ba s̄ə gb̄ra k̄nnəwə ba man w̄imə.

Tam n̄robu ba ka n̄n ȳsiru womu m̄.

14 Adama Yinni Gusunə, wuna n̄, na
kanamə.

Gusunə, a man wurario wunen durom
bakam s̄ə saa ye a k̄i.

Domi a ra t̄nu faaba ko ka gem.

15 Kpa a man yara yironun di n̄ ku ka kpa
num.

A man w̄ro n̄n yiberēban n̄man di ka nim
bwerun di.

16 A ku de nim yiburu tu man wukiri,

kpa nim bweru tu man di.

A ku de w̄ru b̄kə gu man k̄rusi.

17 Yinni Gusunə, a man wurario wunen tən
geerun sɔ̄.
Wunen wənwən bakaru sɔ̄, a man s̄irema.
18 A ku nɛ wunen səm kowo biru kisi.
A man wurario fuuku, wee na wāa nuku
sankira bakanu sɔ̄.
19 A susima a nən hunde wəra.
A man faaba koowo nən yiberɛban noman
di.
20 A yɛ nge mɛ ba man funɛ wuna.
Ba man sekuru doke, ba man kam mɛera.
A maa nən yiberɛba kpuro yɛ.
21 Sekura man nuki sanki sere na kom yaa
bie.
Na mara goo u man wənwəndu kua, adama
sari.
Na kasu wi u koo man nukuru yemiasia,
na n̄ wa baa turo.
22 Sanam mɛ gɔ̄ra man m̄, ba d̄ɛ doke nən
d̄ianu sɔ̄.
Sanam mɛ nim n̄ru ga man m̄, tam
m̄mm̄ma ba man w̄ n̄.
23 A de ben t̄ɔ̄ baka dim mu ko yina sanam
mɛ ba s̄ s̄ɛ ka b̄ri yendu.
24 A ben n̄ni wukirio bu ku maa ka yam wa,
kpa ben dam mu dwiia.
25 A bu wunen m̄ru seesio,
kpa wunen m̄ru baka ye, yu bu deema.
26 A de ben wāa yenu nu ko bansu.
Kpa goo u kun maa wāa ben kuu
bekunuginu sɔ̄.
27 Domi wi a soom̄, wiya ba n̄ni s̄om̄.
Wi a maa yaasa s̄ka a m̄era kua,
ba win nuku sankiranu sosim̄.
28 A ben toranu kpuro yaayo.
A ku bu wənwəndu kua baa fiiko.
29 A ben ȳsinu goowo wāarun t̄renun di,
kpa a ku bu m̄na ka gemgibu.
30 Adama na wāa nuku sankiranu ka wahala
sɔ̄.
Gusunə, a de wunen somiru tu man yara.
31 Kon Gusunə siara ka womusu.
Kon takaru ko n̄n w̄lle sua.
32 Yeya ya ra Yinni Gusunə w̄re n kere naa
kinɛ yeburu.
33 Be ba gema, b̄ n̄ yeni wa, ba ko n nuku
dobu m̄.
Bɛɛ be i Gusunə kasu, i ko n ḡru dobu m̄
b̄ɛn wāaru sɔ̄.
34 Domi Yinni Gusunə u ra s̄arobun gari n̄.
U ku ra wigibu duari be ba wāa desiru sɔ̄.
35 W̄llu ka tem ka nim w̄ku ka kpuro ye ya
wasi mi sɔ̄,
yu n̄n t̄m̄.

36 Gusunə u koo Siəni faaba ko.
U koo maa Yudan wusu bani.
Win səm kowobu ba koo sina wuu si sɔ̄ kpa
su ko begisu.
37 Ben bibun bwesera koo tem mɛ tubi di.
Be ba Gusunə k̄i, ba ko n ben wāa yeru m̄
mi.

70

(I maa m̄erio 40:14-18)

1 Dafidin womu ge u kua u ka Gusunə
yaaya. Ge wee.
2 Yinni Gusunə, a na fuuku a man wəra.
A ku tɛ a ka man faaba ko.
3 A de be ba kasu bu man go bu burisina kpa
bu sekuru wa.
A de be ba kasu n kam ko bu sekuru wa kpa
bu biruku yira wura.
4 A de be ba man ȳem̄ mi, bu biru wura
seku ten s̄.
5 A de be ba nun kasu ba n wāa nuku dobu
sɔ̄.
Kpa ba n ȳerim̄ wunɛ sɔ̄.
A de be ba maa wunen faaba k̄i ba n
kparam̄ saa kpuro ma a k̄p̄.
6 Gusunə, na s̄awa s̄aro ka wənwəndo.
Yen s̄, a na nən b̄kuə fuuku.
Domi wuna a ra man somi kpa a man wəra.
Yinni Gusunə, a ku tɛ.

71

1 Yinni Gusunə, wunen miya na kuku yeru
kasu.
A ku de n sekuru wa baa fiiko.
2 Wunɛ wi a ra siri dee dee,
a man wəro kpa a man faaba ko.
A man swaa dakio, kpa a man somi.
3 A de a n s̄a nən kpee baa mi kon kuke.
Kpa na n wāa mi baadomma.
Wuna a ḡru doke a man faaba ko.
Domi a s̄awa nən kuku yeru nge kpee baa
damgia.
4 Gusunə nən Yinni, a man wəro tən
k̄sobun noman di
ka nuku k̄surugibun noman di.
5 Domi wunɛ s̄ara na ȳiȳobu m̄.
Saa nən piiburun di, wuna na naanɛ s̄a.
6 Saa d̄ama t̄n di ba man mara, wunɛ s̄ara
nən naanɛ ya wāa.
Wuna a maa man yara nən m̄eron nukurun
di.
Wuna ko na n siaram̄ baadomma.
7 T̄n dabiru t̄ n man wa, biti ra bu mwɛwa.
Adama wunɛ, a kua nən kuku yee damgiri.

8 Yinni Gusunə, a de na n nun siaramə
baadomma.

A de na n nun bεεε wεεmə tɔɔ baatere.

9 A ku man deri nen təkəru sɔɔ.

A de a n ka man wāa baa nà n dam dwiiya.

10 Domi nen yiberəba ba nen gari mɔ.

Be ba kasu bu man go, ba nɔɔ tia mɔ.

11 Ba gerumə ba mɔ, wee a man deri.

Ba koo man naa swīiwa bu mwa.

Domi na n goo mɔ u man wəra.

12 N n mən na, Gusunə nen Yinni, a ku man
deri.

A na fuuku a man somi.

13 A de be ba kasu bu man go mi, bu burisina
bu kam ko.

A de be ba nen kam kobu kī bu sekuru wa.

14 Adama nε, wuna na yīiyə.

Na kon nun siaraməwa na n dɔɔ.

15 Kpa n wunen gem ka wunen faaban gari
kpara tɔɔ baatere.

Domi ya n nərɔ mɔ.

16 Yinni Gusunə, kon wunen səm damginun
gari gere.

Wunε turon gem gariya kon kpara.

17 Gusunə, wuna a man keu koosia saa nen
birun di.

Yen sɔna sere ka tē na wunen səm geenun
gari kparamə.

18 Gusunə, a ku man deri baa nà n təkə kua,
kpa n kpī n ka tēn aluwaasiba

ka be ba koo ra marura wunen dam gari sɔ.

19 Wunen gem mu wāawa sere ka wəllə.

Gusunə, gāa bakana a kua.

Wara u ka nun weenε.

20 Wuna a dera sa wahala ka nuku
sankiranu wa.

Adama kaa na a sun wāaru wē,

kpa a sun yara saa siki wərun di.

21 A man nukuru yemiasio kpa a de n nun
bεεε wē.

22 Yinni, kon nun tɔma ka mərəku,

kpa n nun siara ka womusu wunen
bərəkīnirun sɔ.

Kon wunen yīsiru wəlle sua ka mərəku,

wunε wi a sāa Isireliban Yinni Dεero.

23 Nà n nun siaramə, ba koo nen nuku dobu
wa nen wuswaan di.

Meya maa nen hunde ye a wəra ya koo nun
takaru ko.

24 Meya maa nen yara ya ko n wunen gari
kparamə saa baayere.

Be ba kasu bu man go, ba burisina ba
sekuru wa.

72

1 Womu ge Salomə u kua. Ge wee.

Gusunə, a nε sina boko bwisi kēeyə
n ka siri nge mε a ra siri,

2 kpa n wunen tɔmbu siri gem sɔɔ

baa be ba sāa sāarobu.

3 Wunen gem sɔ, ben gungunu ka ben
guunu nu koo bu arumani wē.

4 Kon sāarobu siria kpa n bu ben gem wē,

kpa n bwēεbwēεbun bibu faaba ko,

n be ba bu dam dərəmə kəsuku.

5 Mən nɔɔ sɔɔ ka suru yarimə,

meya ba ko n maa nun nasie sere ka
baadomma.

6 Yinni Gusunə, a de nε, sina boko na n
arufaani mɔ

nge gura ye ya nεmə gbee te ba kərə kua sɔɔ,

n kun mε nge nim arufaanigum mε mu
kokumə gberə,

7 kpa nen bandu sɔɔ gem mu n wāa,

kpa dukia yu kuura mən nɔɔ suru yarimə.

8 A de na n bandu dii

saa nim wɔku ge ba mɔ Mɛditeranen di

sere n ka girari nim wɔku bəruguuə,

saa maa daa te ba mɔ Efaratin di

sere handunian nərɔ.

9 Kpa a maa de be ba wāa gbaburə kpuro

bu na nen wuswaaə bu man yiira,

kpa nen yiberəba bu tua nɔ.

10 Taasisi ka tem mε mu toman sinambu

ba koo ka man gberε gobi naawa.

Seba ka Saban sinambu ba koo ka man kēnu
naawa.

11 Kpa sinambu kpuro bu man yiira,

kpa bwesenu kpuro nu man sā.

12 Domi kon sāaro wi u weeweenu mɔ wəra,

kpa n bwēεbwēε wi u kun goo mɔ somi.

13 Meya na kon maa sāaron wənwəndu wa,

kpa n bwēεbwēεn wāaru wəra.

14 Kon bu wəra be ba bu dam dərəmən min
di.

Kon bu yakia be ba bu nənɔ sɔmən nəman
di.

Domi ben wāaru ta sāawa gāa girinu nen
nənɔ sɔɔ.

15 Kpa nε sina bokon wāaru tu daka da,

kpa bu ka man Saban wura naawa.

Ba ko n da man kanaru kue tɔɔ baatere

ba n man domaru kuammε.

16 Kpa alikama yu marura tem sɔɔ ka guunə.

Kpa yen winu nu n wom sooramə nge
Libanin dānu.

Meya maa tamba koo marura wusu sɔɔ nge yaka bii.

17 Kpa nɛ sina bokon yĩsiru ta n yara sere ka baadommaɔ,

ba n tu soku mɛn nɔɔ sɔɔ yarimɔ.

Tambu bà n ben winsim domaru kuamme, ba n da nɛn yĩsiru soku,

kpa bwesenu kpuro nu nɛɛ, doo nɔɔrugiiwa nɛ sina boko.

18 Su Gusunɔ Isireliban Yinni siara.

Domi wi turowa u ra sɔm maamaakiginu ko.

19 Su nùn siara win yĩsi bɛɛɛgii ten sɔ.

Win yiiko yu sɔsira handunia kpuro sɔɔ.

Ami! Ami!

20 Womu geniwa Dafidi Isain bii u ka win kananu wiru go.

WOMUSUN BɔNU ITASE

73

1 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.

Geema, Gusunɔ u sɔawa tɔn geo Isireliban sɔ ka maa bèn gɔrusu dɛɛre.

2 Na raa wɔrumaa dɔɔ, n tie fiiko n ka tem turi.

3 Domi na raa ka gari bakasu nisinu kua yèn sɔ na waamɔ tɔn kɔsobu ba nuku dobu mɔ.

4 Gãanu ganu kun bu nɔni sɔmɔ ben wãarun tɔru kpuro sɔɔ.

Meya ben wasi yi bwãa do ma yi ballimɔ.

5 Ba n dunian wãarun wahala gaa yɛ.

Meya ba n maa yɛ nɔni swãa te tɔn be ba tie ba ka wãa.

6 Ba tii suabu sebua nge saba ye ba ra sebe wĩro.

Ma ba daa bɔɔbɔya sebua nge yaberu.

7 Ben nuku kɔsurun kom mu yarimɔ saa ben nukurun di,

ma ben gɔrun bwisikunu nu sɔsiramɔ tɔwɔ.

8 Ba ra n tɔnu yɛmɔwa ba n mɔ, ba koo nùn dam dɔre ka nuku kɔsuru.

Kpa ba n tii sua gari gerumɔ,

9 ba n Gusunɔ wɔllu wɔmmɔ.

Meya maa ben yara ku ra goo deri handunia mi.

10 Yen sɔna tambu kpuro ba wuramɔ ben mi gia.

Ma ba ben gari nɔrumɔ nge nim,

11 ba mɔ, Gusunɔ kun gãanu yɛ.

Wi, Wɔrukoo, u n yɛru mɔ.

12 Nge meya tɔn kɔsobun wãara sãa.

Ba ku ra n wurure. Ba ra n ben dukia kuurasiamɔwa.

13 Ma na tii sɔɔwa na nɛɛ, n n mɛn na,

kam sɔra na nɛn gɔru dɛɛrasia,

ma na nia n ka sɔsi ma na dɛɛre.

14 Yinni, tɔru baatere a ra man sɛɛyasiewa, kpa a man nɔni sɔ bururu baatere.

15 Nà n nɛɛ, kon ko nge tɔn kɔso be,

ko na n kī n nɛn bweseru siki te a gɔsa.

16 Ye na gari yin asansi kasu n ka yi tubu, ma na wa yi man sɛsie too.

17 Adama dɔma te na dua wunɛ Gusunɔn sãa yerɔ,

saa yera na gia ye ya tɔn kɔsobu mara.

18 Geema, Yinni Gusunɔ, a bu surewa

swaa yè sɔɔ ba koo sella,

kpa bu wɔruma bu gbi.

19 Kaa de bu kam ko mii mii,

kpa ben wãaru tu nɔru ko subaru sɔɔ.

20 Yinni, a ra bu kpeerasiewa,

kpa bu ben gari duari

nge mɛ tɔnu u ra dosu duari.

21 Ye nɛn gɔru ga sankira,

n sãawa nge gãanu sɔka nɛn nukurɔ.

22 Ma na kua nge gari bɔkɔ,

na n gãanu tuba nge gbeeku yaa.

23 Adama ka mɛ, na wãa ka wunɛ.

Ma a man mwa ka wunɛn nɔm geu.

24 Kaa man kpara ka wunɛn bwisi.

Yen biru, kaa man mwa wunɛn yiiko sɔɔ.

25 Wara na mɔ wɔllɔ, wunɛ baasi.

Meya na n maa goo yĩiyɔ handunia yeni sɔɔ.

26 Nɛn wasi ka nɛn bwisikunu kpuro koo doona.

Adama wunɛ Yinni Gusunɔ, wuna a ra man dam kɛ.

A sãawa nɛn dukia sere ka baadommaɔ.

27 Wee be ba ka nun tonda ba gbimɔ.

Meya a be ba nun deri go.

28 Adama nɛ, n man wɛre na n wãa wunɛn bɔkuɔ Yinni Gusunɔ.

Domi na kuku yee naanɛgiru wa wunɛ sɔɔ.

Kon kpara ye a man kua kpuro.

74

1 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.

Gusunɔ, mban sɔna a sun yina.

Mban sɔna a ka sun mɔru mɔ

bɛsɛ be a kpare nge yãa gɔɔ.

2 A bɛsɛ wunɛn tambu yaayo,

bɛsɛ be a yakia saa yellun di.

A besen bwese keru yaayo
 yi yi kua wunegii.
 A Sionin guu te yaayo
 ten mi wunen waa yera raa waa.
³ A doo a wa nge me yam mi, n bansu kua
 mam mam.
 Yiberaba ba gaanu kpuro sanku saa yee te
 so.
⁴ Wunen yiberaba ba kukura saa yeru mi
 nge gbee sinansu
 ma ba ben gidi bara gira mi.
⁵ Ba saare nge daa buro be ba gbaa yiyama
 daa so.
⁶ Ma ba saa yee ten bura yanu kpuro kasuka
 ka gbæ ka matalaka.
⁷ Ba wunen saa yee te doo meni.
 Ba tu disi doke te, te ta wunen yisuru so.
⁸ Ma ba gerumo ben goru ba mo, su bu noni
 so ka dam.
 Ma ba besen saa yenu kpuro doo meni tem
 me so.
⁹ Yinni, sa n maa yireru garu waamo
 te ta sun soosimo ma a waa besen suunu so.
 Wunen somabu ba n maa waa.
 Besen goo kun maa ye sere saa yera kaa n
 sun deri me.
¹⁰ Sere saa yera kaa n mara
 yiberu u n nun noo kuurimo.
 Sere saa yera kaa n noo maari
 yiberu u n wunen yisuru kam mæra.
¹¹ Mban sãna a wunen nomu kurua.
 A gu demio kpa a bu kam koosia.
¹² Gusuno, saa yellun di wuna a saa nen
 suno.
 Wuna a sun faaba kua non dabinu.
¹³ Wuna a nim woku burana ka wunen dam
 ma a yee gabi wiru kasuka.
¹⁴ Wuna a karaku wiru kara,
 ma a dera be ba waa mi gaanu ku ra kpi ba
 gu tema.
¹⁵ A dera bwia ka daara yara,
 ma a daanu gberasia ni nu ku ra nim kpe.
¹⁶ Wuna a wakuru ka so so kua.
 Wuna a yam bururam ka so kua.
¹⁷ Ma a tem noo bura yenu kua.
 Ma a yam susuru ka puran saaba yi.
¹⁸ Yinni Gusuno, a yaayo ma yiberu u nun
 yem.
 Bwese te ta n bwisi mo, ta wunen yisuru
 gema.
¹⁹ A ku wunen ton be a ki mi gbeeku yee
 deria.

* 75:9 nãra - Nãra ye ba ka ya mini ya saawa Gusunan maru ye u koo ka ton kasobu siri.

A ku bu duari be, be ba saa wanwandobu.
²⁰ A wunen arukawani yaayo.
 Domi dam diobu ba yiba ba kukua mi ba n
 bu wasi tem me so.
²¹ A ku de wi ba dam dare u sekuru wa.
 A de wanwando ka saaro bu nun siara.
²² Yinni Gusuno, a seewo a ka tii yina.
 A yaayo wama ye gari bakasu ra n nun mo.
²³ A ku wunen yiberaban wakinu duari.
 A be ba nun seesimo baadomman wakinu
 no.
 no.

75

¹ Womu ge Asafu u wom kowobun
 wirugii kua ge ba mo, a ku kam koosia. Ge
 wee.
² Gusuno, sa nun siara.
 Wunen yisuru ta yiba besen no.
 Sa wunen som geerun gari kparamo.
³ Wune, Yinni Gusuno, a nee,
 saa ye a yi ya n tunuma, kaa tambu siri gem
 so.
⁴ Tem mu koo kpi mu yiri ka ye ya waa me
 so.
 Adama wuna a yen gbereba neni.
⁵ A nee, be ba tii sue bu ku maa tii sua.
 A maa ton kasobu somo bu tii suabu derio.
⁶ Bu ku tii walle sua, kpa bu ton bia gari de.
⁷ Domi walle suabu kun wee saa so yari
 yerun di,
 n kun me so duu yerun di,
 bu n maa wee so yesan nom dwaru gian di.
⁸ Wune Gusunowa a ra tambu siri.
 Wuna a ra gabu kawe kpa a gabu walle sua.
⁹ Yinni Gusuno, a nãra * neni ya tam yiba mu
 gbisimo,
 ma a mu handunian ton kasobu wem.
 Ba koo mu nowa mam mam sere ka men
 kotoro.
¹⁰ Adama ne, na n noo marimo.
 Kon Gusuno Yakobun Yinni tamawa ka
 womusu.
¹¹ U koo ton kasobun tii suabu kpeerasia,
 kpa u be ba nun mem noowamme kuurasia.

76

¹ Womu ge Asafu u wom kowobun
 wirugii kua ka maroku. Ge wee.
² Ba Gusuno tuba Yuda,
 ma u yisuru yara Isirelio.
³ Win waa yera wawa Salemu ye ba mo
 Sioni.
⁴ Miya u tabu yanu booka.

Niya, sēenu ka tereṅu ka takobiba.

⁵ Yinni Gusunə, a sāawa wi ba koo nasia.
Wunen nanum mu kpā mu kere guu ni nu
wāa saa yellun di.

⁶ Ba tabu durə wərugəban yānu potira.
Wee ba kpuna ba gu.
Ba kpana bu ka tii yina be, be ba raa dam mō
mi.

⁷ Gusunə Yakəbun Yinni, ye a gbāra,
yera maasəba wəruka ka ben dumi.

⁸ Gusunə, wuna ba koo nasia.
Wunen məru yà n seewa wara u koo kpī u
yāra wunen wuswaa.

⁹⁻¹⁰ Wunen siribu nəra saa wəllun di.
Sanam me a seewa a tumbu siri,
ma a be ba tii kawē faaba kua,
yera handunian tumbu kpuro ba berum
soora ma ba tii deri sē.

¹¹ Baa tənun məru yà n seewa, wunen yi-
ikowa ya koo sōsira.
Be ba maa yara wunen mərūn di, ba koo yen
tō bakaru diwa.

¹² I Gusunə bēen Yinni nə mweenu kuo kpa
i nu yibia.
Bee be i ka nūn sikerene i nūn nasie, i ka nūn
kēnu naawə.

¹³ Wiya u ra sinam be ba tii sue kawē.
Sinambu kpuro ba nūn nasie.

77

¹ Asafun womu ge u Yedutum kua. Ge
wee.

² Na Gusunə nəguru sue.
Na nūn soku, u koo man swaa daki.

³ Nà n nuki sankire, na ra Gusunə kasuwa.
Wəkuru na ku ra wēre.
Na ra nen noma yiyyewa wəllə nà n kanaru
mò.

Adama ka me, nen bwēra ku ra kpunə.
⁴ Nà n Gusunə yaaya, na ra n weeweenu
mòwa.

Nà n bwisika, nen goma ya ra dwiyyewa.
⁵ Yinni Gusunə u ku ra de n dweeya.
Na ku ra kpī n gari gere nen nōni swāarun
sō.

⁶ Na ra yellu yaayewa kpa na n gasən gari
bwisikumə.

⁷ Na nen womusu yaayamə wəkuru,
ma na bwisikumə na mò,

⁸ Yinni Gusunə u koo sun yinawa sere ka
baadomma?

U n maa ka sun nōnu geu mērimə?

⁹ Win durom mu kpawa mi sere ka
baadomma?

U n maa gari gē mō u sun sō sere ka
baadomma?

¹⁰ U duariwa u sun durom kua?
U sun win wənwendu wunariwa win
mərūn sō?

¹¹ Ma na nen tii sōwa na nē, wee ye ya man
dumə,

yera Wərukoon dam kun maa ka sun wāa.

¹² Yinni Gusunə, kon wunen sōma yaaya.

Domi na yaaya səm maamaakigii ni a kua.

¹³ Kon wunen sōma kpuron gari kpara.

Kon səm maamaakiginun gari saari.

¹⁴ Gusunə, wunen swēē yi dērewa.

Wara u ka nun kpāaru nē.

¹⁵ A sāawa wi u ra səm maamaakiginu ko.

A dera wunen dam mu sōsira bwesenu sō.

¹⁶ Ka wunen dama a wunen tumbu yakia
be, be ba sāa Yakəbu ka Yosefun
sikadominu.

¹⁷ Gusunə, ye nim mu nun wa, ma mu diira,
mu gbisa sere sōwə.

¹⁸ Ma gura nēmə nge daa surundu.

Ma guru gbāsukubu nōramə.

Ma guru maakinu daamə wəllun baama.

¹⁹ Gura ya gbāra ma guru maakinu nu
handunia kpuro yam bururasia,
ma tem mu diira berum sō.

²⁰ A sīa nim wəkun wəllə ka maa mēn sōwə.
Adama goo kun wunen yira wa.

²¹ A dera Məwisi ka Aroni ba wunen tumbu
kpara nge yāa gō.

78

¹ Womu ge Asafu u kua. Ge wee.

Nen tumbu, i nen gari swaa dakio.

I swaa tem kpīyō i nō ye na gerumə.

² Kon bēē faagi gaa kua ka mənnu ye ya sāa
yellun gari.

³ Ye sa nua ka ye sa gia ka ye bēēn baababa
ba sun sōwa,

⁴ Sa n ye bēēn bibu beruammē.

Sa ko bu Yinni Gusunən tamaru sōwa ka
win dam gari ka səm maamaakigii ni
u kua.

⁵ U bēē Isireliba, Yakəbun bweseru wooda
wē.

Wooda yera u bēēn baababa wē bu ka ye
ben bibu sōsi.

⁶ Bii be ba koo marura, ben tii ba koo ye gia,
kpa bu maa ye ben bibu sōsi.

⁷ Saa yera ba koo Yinni Gusunə naanə ko.

Ba n maa duarimə ye u kua.

Kpa bu win woodaba mēm nōwa.

8 Ba ñ maa m̀ nge ben baababa.
 Domi baaba be, ba kua mem n̄o sariba,
 ma ben ḡoru ga ñ ka Gusun̄o turo ȳore.
 Ma ba kua naane sariba Gusun̄on mi.
 9 Efaraimun bweseru te ta t̄ennu m̄o
 ta biruku yira wura tabun saa.
 10 Ta ñ ten arukawani yibie ye ta ka Gusun̄o
 b̄okua.
 Ta yina tu win woodaba mem n̄owa.
 11 Ta win s̄om maamaakigii ni duari ni u tu
 s̄osi.
 12 U maamaaki kua ben sikadoban wuswaa
 Soanīo Egibitin tem̄o.
 13 U nim w̄oku bera ga kpaasina ga ȳora nge
 gana,
 ma u dera ba t̄obura.
 14 Guru wii wurora u dera ta bu gbiiye s̄o
 s̄o.
 W̄okuru, kpa u de d̄o yara ya n s̄osire guru
 wii wuro te s̄o.
 15 U kpenu besuka gbabur̄o,
 ma nim bakam mu kura ba n̄ora.
 16 U dera nim mu yara kpenun di,
 ma mu kokum̄o nge daa bakarun nim.
 17 Adama ka me, baaba be, ba wi, W̄rukoo
 torarim̄owa ba d̄o.
 Ba n̄un seesiwa gbaburu mi, mi ḡaanu ku ra
 kpi.
 18 Ma ba wi, Gusun̄o n̄o kuura ba n̄un d̄ianu
 kana ni ba k̄i.
 19 Ba nee, ka gem, Gusun̄o u koo kp̄i u sun
 diisia gbaburu mini?
 20 Geema, M̄owisi u kpee te so, ma nim mu
 koka nge daarun nim.
 Adama u koo kp̄i u sun diisia?
 U koo kp̄i u sun yaa w̄e su tem?
 21 Ye Yinni Gusun̄o u yeni kpuro nua,
 yera win m̄oru ya seewa nge d̄o
 wi ba s̄ore win t̄ambu Isireliban s̄o.
 22 Domi ba ñ n̄un naane kue.
 Ba ñ win somiru ȳiȳo.
 23 Ka me, u guru wiru wooda w̄e.
 Ma u w̄ollun gamboba ken̄ia.
 24 U dera d̄ia ni ba m̀ manna nu bu neeya
 saa w̄ollun di.
 25 U bu ye w̄ewa nge m̄en n̄o ba k̄i.
 T̄on boko dima ba di.
 26 Yen biru, u dera woo ga na
 saa s̄o yari yerun di ga w̄ollu swee.
 Ka win dama u woo seeyama
 s̄o ȳesan n̄om d̄waru gian di,
 27 ma u dera gun̄osu su sarama
 su bu wukiri nge tua.

Su dabi nge yani seeri nim w̄okun goor̄o.
 28 U dera su w̄ruka su terie baama ben
 sansanīo.
 29 Ma Gusun̄o u bu w̄e ye ba k̄i.
 Ma ba di ba deba.
 30 Adama ye ba dim̄o ba ñ kpa, d̄ianu yiba
 ben n̄o.
 31 Sanam meya Gusun̄o u ka bu m̄oru kua.
 Ma u be ba dam bo go.
 U ben aluwaasiba so u surura.
 32 Ka me, ba wure ba tora.
 Ba ñ win s̄om maamaakigii ni naane kue.
 33 Ma Yinni Gusun̄o u bu doke berum s̄o u
 ben w̄aru n̄oru koosia nge woo.
 U bu kam koosia n̄oni kpaki teeru.
 34 Yinni Gusun̄o ù n k̄i u bu go,
 yera ben gabu ba ra ḡosiram̄e win mi gia.
 35 Kpa bu yaaya ma wi, W̄rukoowa u s̄a
 ben kpee baa mi ba ra kuke.
 Wiya u ra maa bu w̄ore.
 36 Adama ba ku ra gem gere.
 Ba ra n k̄i bu n̄un n̄oni w̄okewa ka ben gari.
 37 Ben ḡoru ga ñ ka n̄un w̄a.
 Ba ñ maa ben arukawani yibie.
 38 Adama ka me, Yinni Gusun̄o u ra tii nene
 u kun win m̄oru kpuro ȳosu.
 U ra bu w̄anw̄andu kue,
 kpa u bu ben durum w̄aka u kun bu go.
 39 U ra yaaye ma ba s̄awa t̄ambu.
 Ba s̄awa nge woo.
 Gà n doona, ga ku ra wurame.
 40 N̄on dabina ba Gusun̄o seesi gbabur̄o.
 N̄on dabina ba win m̄oru seeya.
 41 Ba maa wure ba n̄un n̄o kuura wi, wi u
 s̄a ben Yinni Deero.
 42 Ba ñ t̄o te yaaye t̄e s̄o u bu w̄ora
 yiberēban n̄oman di ka win dam.
 43 Ba ñ maa yaaye s̄om maamaakigii ni u kua
 Egibitīo ka Soanin gberu kpaanēo.
 44 U Egibitigibun daanun nim ḡosia yem,
 ma ba kpana bu mu n̄o.
 45 U dera gbabu sw̄e ye bu w̄ori yi di.
 Ma u dera surenu nu bu kam kua.
 46 U dera twee yi ben d̄ianu w̄ori yi di.
 Ma u dera ben hanian are kam kua.
 47 U dera guru kpenu nu ben res̄em gbaanu
 kam koosia.
 Ma woor̄a ben d̄a gbaanu sank̄a.
 48 U dera guru gb̄a ka guru kpenu ben yaa
 sabenu di.
 49 Ma u ka Egibitigii be m̄oru seewa ka dam
 u bu n̄oni s̄owa.

U dera gəən gəradoba ba na dabi dabinu ba
bu wəri.

50 U n̄ dere win m̄aru yu goo s̄ena.

U bu k̄esi k̄esi baranu kp̄ε u ka bu go.

51 U Egibitigibu be, be ba s̄aa Kamun bi-
bun bweserun bii t̄on dur̄o gbiikoo
baawure go,

be, be ba s̄aa ben aluwaasirun bibu.

52 U dera win t̄amba yara nge ȳaa ḡo ge ga
yarima ḡrun di.

Ma u bu kpara gbabur̄o.

53 U bu kpara ka b̄ari yendu, ba n̄ diira.

Ma u dera nim w̄oku ga ben yiber̄eba
wukiri.

54 Ma u ka bu da win tem d̄eram̄o,
guu ten mi, te u mwa ka win dam.

55 U bwese tukunu gira win t̄ambu Isire-
liban s̄o.

Ma u tem m̄e b̄onu kua u dera ba sina mi,
kuu bekuruginu s̄o.

56 Adama ba Gusun̄o n̄o kuura.

Ba wi, W̄rukoo seesi.

Ba n̄ win woodaba m̄em n̄o w̄e.

57 Ba Gusun̄o d̄esirari, ma ba kua naane
sariba

nge m̄e ben baababa ba raa kua.

Ba wurura nge t̄en t̄en kirika ya kusira.

58 Ba win m̄aru seeya ka ben b̄uu turanu.

Ba win nisinu seeya ka ben bw̄aarokunu.

59 Ye Gusun̄o u ye kpuro wa, yera win m̄aru
seewa,

ma u Isireliba yina.

60 U s̄aa yee te deri te ta w̄aa Silōo.

U kuu bekurugii te deri t̄en mi u ra ka bu
yinn̄e.

61 Ma u dera yiber̄eba ba win woodan
kpakororu mwa,

t̄e s̄o u ra win dam ka win yiiko s̄ōsi.

U dera ba ka tu doona tem tukum̄o.

62 U ka win t̄ambu m̄aru kua,

ma u dera ba bu go tabu s̄o.

63 U dera aluwaasiba ba d̄o mwaara,

ma w̄andiaba ba dur̄obu bia.

64 U dera ba ben ȳaku kowobu go tabu s̄o
ka takobi.

Ma ben ḡaminibu ba n̄ ben ḡo sw̄i.

65 Yera Yinni Gusun̄o u seewa nge t̄onu wi u
dom yandama.

U seewa nge tabu dur̄o w̄ruḡo wi tam mu
goom̄o.

66 Ma u win yiber̄eba so u gira.

U bu sekuru doke te ta n̄ kpeem̄o sere ka
baadommāo.

67 U Efaraimu Yosefun biin bweseru yina.

U n̄ tu ḡosa.

68 Yudan bweseru ka Sīnin guura u k̄ia u
ḡosa.

69 Guuru miya u win s̄aa yeru bana
ta dam m̄o nge w̄ollu ka tem

m̄e u sw̄i sere ka baadommāo.

70 U Dafidi ḡosa u n̄ ka s̄aa win s̄om kowo.

Ȳaa kpara yerun diya u n̄n mwaama

71 u ka ko Isireliba, Yak̄obun bweserun
kparo

be, be ba s̄aa wi, Yinni Gusun̄on t̄ambu.

72 Dafidi wi, u t̄on be kparawa ka ḡru d̄er̄o,
ka laakari.

79

1 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.

Gusun̄o, wee t̄on tukobu ba wunen tem
w̄ari.

Ba dera wunen s̄aa yeru ta disi duura.

Ba dera Yerusalemu ya kua bansu.

2 Ba wunen t̄ambu go,

ma ba dera gun̄su ben gonu di.

Ba dera gbeeku ȳe yi be, be ba nun s̄am̄o
min gonu tema.

3 Ba ben ȳem yari mu ka Yerusalemu sik-
eren̄e nge nim,

ma ba ben gonu deri mi, goo kun nu sikua.

4 Be ba ka sun sikerenē ba sun w̄omm̄o.

B̄esen berusebu ba sun yaakoru m̄o.

5 Yinni Gusun̄o, sere saa yer̄a wunen m̄aru
ko n̄ seewa.

Sere saa yer̄a kaa n̄ nisinu seewa nge d̄o.

6 A de wunen m̄aru yu w̄ari bwese ni nu n̄
nun ȳe

ka ni nu n̄ nun s̄am̄o s̄o.

7 Domi ba Isireliba go, ma ben tem mu kua
bansu.

8 A ku sun b̄esen sikadoban durum s̄obi.

Adama wunen k̄irun s̄o, a sun w̄anw̄andu
kuo.

Domi sa kua w̄anw̄andobu.

9 Gusun̄o b̄esen faaba kowo, a sun somio

kpa wunen ȳisuru tu b̄ere wa.

A sun w̄oro kpa a sun b̄esen durum w̄aka.

10 Mban s̄ona kaa de bwesenu nu n̄ m̄o,

mana b̄esen Yinni u w̄a.

A be ba wunen t̄ambun ȳem yari m̄aru
k̄sieyo

bwesenun suunu s̄o b̄esen wuswaāo.

11 Yinni Gusun̄o, a d̄esobun weeweenu
n̄o w̄o,

kpa a be ba ka d̄o bu go faaba ko ka wunen
dam.

12 Yinni, bwese ni nu ka nun sikerene nu
nun wɔnwa,
a nu nin durum kɔsieyo sere nɔn nɔɔba
yiru.
13 Adama bese wunen tɔn be a kpare, sa ko
nun tɔma sere ka baadommaɔ,
kpa bese ka besen bibun bweseru sa n nun
bese weema.

80

1 Womu ge Asafu u wom kowobun
wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.
2 Wune Isireliban kparo, a swaa dakio a nɔ.
Wune wi a ra wunen tɔmbu kpare nge yaa
gɔɔ,
ma a sɔ wɔllun kɔsobun suunu sɔɔ,
a tii sɔsio wunen yiiko sɔɔ.
3 A bese Efaraimu ka Benyamɛɛ ka Manasen
bwese keru wunen dam sɔsio,
kpa a sun faaba ko.
4 Yinni Gusunɔ, a sun wɔro.
A ka sun nɔnu geu mɛerio, kpa a sun faaba
ko.
5 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,
sere saa yerà kaa n ka sun mɔru sãa
a n besen kanaru yinamɔ.
6 Wee a dera nuku sankiranu nu kua besen
dianu,
ma a dera besen nɔni yĩresu kua besen nim.
7 A dera be ba ka sun sikerene ba sannamɔ
besen sɔ.
Ma besen yiberɛba ba sun yɛema.
8 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, a sun wɔro.
A ka sun nɔnu geu mɛerio kpa su faaba wa.
9 Wee a resɛm dãa wukama Egibitin di,
ma a tɔmbu seeya ben wãa yenun di,
ma a resɛm ye gira mi.
10 A ye ayeru kua mam mam, ma ya seewa
ya nuwi gira.
Ya kpɛa ya tem kpuro
11 ka guunu wukiri,
ma yen kãasi yi kpɛa nge dãa ye ba mɔ
seduru.
12 Yen kãasi yi, yi da sere nim wɔkuɔ,
ma yin nuwi yi da sere daa bakarɔ yi kpara.
13 Yinni Gusunɔ, mban sɔna a yen karan
gambo kɔsuka,
ma a dera be ba sarɔ mi, ba ye guramɔ.
14 Ma a dera sakanu ka gbeeku yee yi yi tie,
yi naamɔ yi ye dimɔ.
15 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, a wurama.

A mɛerio wɔllun di kpa a wunen resɛm ye
nɔni doke.
A ye kɔsuo.
16 A resɛm dãa te nɔario
te, te ta sãa nge wunen bii wi a gɔsa.
17 Wee ba resɛm bɔɔra ba dɔɔ mɛni.
A bu mɔru kɔsieyo bu gbi.
18 A de wunen dam mu n ka wi a gɔsa u sɔ
wunen nɔm geu wãa.
19 Saa yera sa n maa ka nun tondamɔ.
A de sa n wãa kpa sa n nun sãamɔ.
20 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, a sun wɔro.
A ka sun nɔnu geu mɛerio, kpa su faaba wa.

81

1 Womu ge Asafu u wom kowobun
wirugii kua ka mɔrɔku. Ge wee.
2 Yinni Gusunɔwa u sãa besen dam.
I nɔn womu kuo ka nuku dobu.
I Gusunɔ Yakɔbun Yinni takaru koowo ka
nuku dobu.
3 I womusu koowo.
I gãasu ka mɔrɔkunu ka gɔɔgenu soowo.
4 I kɔba soowo suru kpaon tɔɔ bakaru sɔɔ.
I kɔba wureo Kunun tɔɔ bakaru sɔɔ suru ù n
tarum kua.
5 Domi wooda yera Yakɔbun Yinni u Isire-
liba wɛ.
6 Wooda yera u Yosefun yɛnugibu wɛ
sanam mɛ u Egibiti wɔri.
Ma na nɔɔ gagu nua ge na n tuba. Ga nɛɛ,
7 na bɛɛ sɔmunu swɛnya been senun di,
na dera i yoo sɔma deri.
8 Sanam mɛ i wãa nɔni swãaru sɔɔ,
i man soka, ma na bɛɛ yakia.
Na bɛɛ wisa guru maakinu sɔɔ.
Na been laakari mɛera Meriban bwiaɔ.
9 Bɛɛ nen tɔmbu Isireliba,
i man swaa dakio i nɔ ye kon bɛɛ sɔ.
10 I ku de bũu goo u n maa wãa been suunu
sɔɔ.
I ku maa nu yiira i sã.
11 Nɛna Gusunɔ been Yinni wi u bɛɛ yara
Egibitin di.
I been nɔɔ wukio kpa n bɛɛ diisia.
12 Adama bɛɛ nen tɔmbu, i n man swaa daki,
i n maa man mem nɔwɛ.
13 Na dera i wɔri been gɔru bɔbunu sɔɔ,
ma i been tiin bwisi swi.
14 Bɛɛ nen tɔmbu, i n daa man swaa daki i
sĩimɔ nen swaa sɔɔ,
15 kon daa been yiberɛba sekuru doke,
kpa n bu naa swi n go go.

16 Saa ye sɔara nɛ, Yinni Gusunɔn yiberɛban
tii suabu koo nɔru ko,
kpa Isireliban doo nɔru tu tɛ.
17 Kon bu dɛa geenu wɛ,
kpa bu kperun tim gem di.

82

1 Womu ge Asafu u kua. Ge wee.
Gusunɔ u wɛa wɔllun tɔmbun suunu sɔɔ.
Miya u wɛa u ka sirimɔ. U nɛɛ,
2 sere saa yerà i ko i n wɛa i n sirimɔ ka
weesu,
i n yɔ taaregibun biruɔ.
3 I dam sarirugibu ka gobekuba ben gem
wɛɛyɔ.
I wɔnwɔndobu ka sɔarobu ben gem wɛɛyɔ.
4 I dam sarirugibu ka be ba dam dɔremɔ
faaba koowo.
I bu wɔro tɔn kɔsobun nɔman di.
5 Adama bɛɛ, i n gɛanu ganu yɛ.
I n maa bwisi gɛɛ mɔ. I kom kɔsum mɔwa,
ma ya dera gem mu doona handunian di.
6 Na raa nɛɛ, i sɛawa wɔllun tɔmbu.
I sɛawa Wɔrukoon bibu.
7 Adama i ko i gbiwa nge tɔn dirobu.
I ko i gbiwa nge sinambu kpuro.
8 Gusunɔ, a seewo a handunia siri.
Domi wuna a bwesenu kpuro mɔ.

83

1 Womu ge Asafu u kua. U nɛɛ,
2 Gusunɔ, a ku mari, a ku maa wɛra.
3 Domi wee wunen yiberɛba ba seewa,
be, be ba nun tusa ba wiru yɔrasie.
4 Wee ba kɔsa wesianamɔ wunen tɔmbun sɔ.
Ba nɔɔ tia mɔ be a kɔsun sɔ.
5 Ba gerumɔ ba mɔ,
bu na bu sun kpeerasia bwesenu kpuron
suunu sɔɔn di,
kpa bu ku maa bɛɛ Isireliban yɛsiru yaaya.
6 Wee ba wesiana,
ma be kpuro ba nɔɔ tia kua bu ka nun wɔri.
7 Beya, Edɔmuba ka Isimɛliba ka Mɔabuba
ka Agariba
8 ka Gebaliba ka Amɔniba ka Amalɛkiba
ka Filisitiba ka sere Tirigibu.
9 Asirigibun tii ba na ba ka bu nɔɔ tia kua,
ba Lɔtun bibun bweseru, Amɔniba ka
Mɔabuba nɔma kɛ.
10 Yinni Gusunɔ, a bu kuo nge mɛ ba Sisera
ka Yabini ka Madianiba kua Kisionin
daarɔ.
11 Ba bu kpeerasiawa Eni Dorio,

ma ba ben gonu deri mi, nu tem kɔsisia nge
naa bisu.
12 A de ben sinambu bu gbi nge sinam beni,
Orɛbu ka Seebu ka Seba ka Salumuna,
13 be, be ba raa geruna ba nɛɛ,
bu da bu Gusunɔn arumani gura.
14 Yinni Gusunɔ, a bu suo a ka doona
nge mɛ woo guna ya ra ka yakasu doonɛ.
15 A de bu dɔɔ mwaara nge mɛ dɔɔ u ra dɛa
sɔɔ mwɛ,
n̄ kun mɛ nge mɛ dɔɔ yara ya ra guunu
dabiri.
16 A bu naa giro ka guru woo bɔkɔ.
A bu nandasio ka woo guna.
17 Yinni Gusunɔ, a bu sekuru dokeo,
kpa bu wa bu gɔsirama wunen mi.
18 A de bu sekuru wa,
kpa ba n nande sere ka baadommaɔ.
A ben yɛiyɔbu wunɔ, kpa bu kam ko.
19 Kpa bu gia ma wunɛ turowa a sɛa Yinni
Wɔrukoo handunia ye sɔɔ.

84

1 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun
wirugii kua. Ba gu kuawa ka mɔrɔku. Ge
wee.
2 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
wunen wɛa yeru ta man wɛre.
3 Na sende, na diirimɔ n wa n ka du wunen
sɛa yerɔ.
Nɛn gɔru ka nɛn wasi kpuro nuku dobun
kuuki mɔ
wunɛ Yinni Gusunɔn sɔ, wunɛ wi a wɛa.
4 Nɛn Yinni, nɛn sina boko!
Baa ka gunɔminɔ nu ra n wɛa yeru mɔ.
Wɔllu ka tem Yinni, a ra mam de
nu sokunu ko wunen yɔku yerun bɔkuɔ.
5 Doo nɔɔrugiba be ba wɛa wunen sɛa yerɔ
ba nun tɔmamɔ baadomma.
6 Doo nɔɔrugiba be ba tɛsa wunɛ sɔɔ.
Ba ra n sɔɔru sɛa bu ka sɛaru da.
7 Bɔ n sarɔ wɔwan di ye ba mɔ Yiresu,
a ra de bwii yi koorawa mi,
kpa gura yu ka ye domaru naawa.
8 Nge mɛ ba dɔɔ bu ka Gusunɔ yinnibun
Yinni sɛ Siɔnio,
nge mɛya ben dam mu ra n sosimɔ gbabu te
sɔɔ.
9 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, a man swaa
dakio.
Gusunɔ Yakɔbun Yinni, a nɛn kanaru
nɔɔwɔ.
10 Yinni, wunɛ wi a sɛa bɛɛn tereru,
a wi a gɔsan wuswaa mɛerio.

11 Nɛn sɔɔ teerun wāaru wunɛn sāa yerɔ,
ta nɛn yam tukum wāarun sɔɔ dabi dabinu
kere.
N buram bo na n wāa wunɛn sāa yerun
kɔnnɔwɔ,
ye ko na n ka wāa diru mi tɔn kɔsoba wāa.
12 Yinni Gusunɔ, a sāawa nge sɔɔ.
A maa sāawa nge tɛrɛru.
Wuna a ra tɔmbu durom ka bɛɛɛ kue.
Be ba sīimɔ gem sɔɔ, a ku ra ka bu gea yinari.
13 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
doo nɔɔrugiiwa wi u nun naanɛ sāa.

85

1 Womu ge Koren bibu ba wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.
2 Yinni Gusunɔ, a wunɛn tem durom kua.
Wee a ka bɛɛɛ Isireli be sa sāa Yakɔbun
bweseru wurama.
3 A bɛɛɛ wunɛn tɔmbun toranu wɔka.
A bɛɛɛn durum kpuro wukiri.
4 A n̄ maa ka sun mɔru sāa.
A dera wunɛn mɔru kpuro ya sure.
5 Gusunɔ bɛɛɛn faaba kowo, a sun wesio nge
yellu.
A ku maa ka sun mɔru ko.
6 Nge kaa n ka sun mɔru sāawa sere ka
baadommaɔ?
Nge kaa n mɔru sāawa sere ka bɛɛɛn bibun
bibu sɔɔ?
7 A n̄ sun wāaru wesiamɔ
kpa bɛɛɛ wunɛn tɔmbu su wa su nuku dobu
ko wunɛn sɔɔ?
8 Yinni Gusunɔ, a sun wunɛn durom sɔɔsio
kpa a sun faaba ko.
9 Yinni Gusunɔ, kon swaa daki n nɔ ye a
gerumɔ.
Domi bəri yɛndun gariya a ra n wunɛn
tɔmbu sɔɔmɔ
be ba nun naanɛ sāa
ma ba kun wure wiira gari sɔɔ.
10 Be ba nun nasiewa a ra faaba ko.
Kpa a de bɛɛɛɛ ya n wāa bɛɛɛn tem sɔɔ.
11 Tɔn geeru ka bɔrɔkinira koo wurama
kpa gem ka bəri yɛnda n wāa tem mɛ sɔɔ.
12 Bɔrɔkiniru ta koo se tem mɛ sɔɔ nge dīa
bwese te ba duura,
kpa gem mu sarama wɔllun di.
13 Yinni Gusunɔn tiwa u koo sun bəri
yɛndu wɛ,
kpa bɛɛɛn tem mu binu ma.
14 Gema mu ko n n̄n gbiiye, kpa mu win
swaa sɔmɛ.

86

1 Dafidi u kanaru kua u nɛɛ,
Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio kpa a nɛn
kanaru nɔ.
Wee na sāaru ka wɔnwɔndu soore.
2 A nɛn hunde beruo, domi na ra nun sã.
Gusunɔ, na nun naanɛ sãa,
a man faaba koowo.
3 Yinni, wuna na ra nɔɔguru sue baadomma.
A man wɔnwɔndu kuo.
4 Yinni, a man nuku dobu wɛɛyɔ.
Wuna na ra n kanamɔ ka nɛn gɔru kpuro.
5 Yinni, a sāawa tɔn geo,
a ra maa tɔmbu ben durum wɔke.
A ra be ba nun soku kpuro kīru sɔɔsi ta n
kpã.
6 Yinni Gusunɔ, a nɛn kanaru nɔɔwɔ.
A nɛn weeweenu swaa dakio.
7 Domi n̄ n̄ nun kana n̄ni swāarun saa,
a ra man wisi.
8 Gāanu sari ni nu ka nun weenɛ ye ba ra sã
kpuro sɔɔ.
Gāanu maa sari ni nu ka wunɛn sɔma
weenɛ.
9 Bwese ni a taka kua kpuro nu koo na nu
yiira wunɛn wuswaaɔ,
kpa nu wunɛn yīsiru bɛɛɛɛ wɛ.
10 Domi a kpã, a ra maa sɔm maamaakiginu
ko.
Wunɛ turowa a sāa Gusunɔ.
11 Yinni Gusunɔ, a man wunɛn swɛɛ sɔɔsio,
kpa n wa n sī wunɛn gem sɔɔ.
A de n wunɛn yīsiru nasia.
12 Gusunɔ nɛn Yinni, kon nun siara ka nɛn
gɔru kpuro,
kpa n nun bɛɛɛɛ wɛ sere ka baadommaɔ.
13 Domi a man durom bakam kua,
a man yara gɔribun wāa yerun sɔɔ sɔɔn di.
14 Yinni Gusunɔ, tii suobu ba man seesi.
Tɔn kɔsobu ba kī bu man hunde wuna,
be, bèn bwisikunu ku ra n wāa wunɛn mi
gia.
15 Adama wunɛ Gusunɔ, a sāawa Yinni
wɔnwɔndugii.
A ku ra mɔru se fuuku.
Wunɛn kīru ta kpã.
A maa sāawa bɔrɔkini.
16 A man mɛɛrima kpa a nɛn wɔnwɔndu wa.
A nɛ, wunɛn sɔm kowo dam kɛɛyɔ,
kpa a man faaba ko nɛ, wunɛn sɔm kowon
bii.
17 Yinni Gusunɔ, a man yīruru sɔɔsio te ta
koo man koorã,

kpa a de nen yiberɛba bu ye wa kpa sekuru
tu bu mwa.
Domi wuna a ra man faaba ko, kpa a man
nukuru yemiasia.

87

¹ Womu geniwa Koren bibu ba kua. Ba
nɛɛ,
Yinni Gusunɔ u Yerusalemun kpɛɛkpɛɛku
swiwa
guu te win tii u gɔsa u dɛɛasian wɔllɔ.
² U Yerusalemu ye kɪ n kere wuu si su waa
Yakɔbun bweserun tem kpuro sɔɔ.
³ Yerusalemu, Gusunɔn wuu,
ba wunen bɛɛɛ bakan gari gerumɔ.
⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔ, nà n bwesenun yĩsinu
yorumɔ ni nu man yɛ,
kon Egibitigibu ka Babilonigibu ka Fil-
isitiba ka Tirigibu ka Etiopigibun
yĩsinu yore.
Domi ba bu marawa Yerusalemu mini.
⁵ Adama Yerusalemugibu ba koo nɛɛ, ben
tema mi ka gem.
Wɔrukoowa u mɛn kpɛɛkpɛɛku swi.
⁶ Yinni Gusunɔ u koo bwesenun yĩsinu yore
kpa u nɛɛ,
Yerusalemuɔra ba bu mara.
⁷ Be ba womusu mɔ ba yaamɔ, ba koo
nɔɔguru sua ba n mɔ,
Yinni, bɛsɛn nuuru kpuro ta woowa wunen
mi.

88

¹ Womu ge Koren bibu ba wom kowobun
wirugii kua. Ba gu kuawa ka guuru.
Hemani Esirahigiiwa u gu kua. Ge wee.
² Yinni Gusunɔ nen faaba koowo,
na ra n nɔɔguru suewa wunen wuswaaɔ
wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ.
³ A de a nen kanaru nɔ.
A swaa tem kpĩiyɔ a nɔ ye na nun kanamɔ.
⁴ Wee wahala ya man deema n kpã
sere na gɔribun waa yeru turuku kua.
⁵ Na waa be ba gɔɔ dɔɔn wuurɔ.
Na n maa dam mɔ.
⁶ Wee na kpĩ ka gɔribu sannu.
A dera na waa ka be sannu sikirɔ,
be, be a n maa yaayamɔ, a n maa bu nɔɔrimɔ.
⁷ A man kpɛɛ wɔru bɔkɔ sɔɔ mi yam wɔkura
waa.
⁸ A man mɔru seesi,
ma n sãare na nim mwɛere.
⁹ A dera nen kpaasibu ba man deri.

A dera ba man tusa,
ma na taarere na n kpɛ n nunda nen
wahalan di.
¹⁰ Nɛn nɔni dam dwiia nɔni swaarun sɔ.
Yinni Gusunɔ, tɔru baatere na ra nɔma yi-
iyewa wunen mi gia na n nun somiru
kanamɔ.
¹¹ Gɔriba a ra maamaaki kue?
Gɔriba ba koo kpĩ bu se bu nun sã?
¹² Gɔriba ba koo kpĩ bu wunen bɔrɔkinirun
gari gere siki wɔruɔ?
Ba koo kpĩ bu wunen tɔn geerun gari gere
gɔribun waa yerɔ?
¹³ Ba koo kpĩ bu wunen maamaaki wa yam
wɔkurɔ?
Ba koo kpĩ bu wunen gem tubu gɔriɔ mi ba
ra tɔmbu duari?
¹⁴ Yinni Gusunɔ, wuna na ra faaba kanɛ.
Bururu baatere, wuna na ra nɔɔguru sue.
¹⁵ Yinni Gusunɔ, mban sɔna a man wunen
wuswaa berue.
Mban sɔna a n kɪ n nun wa.
¹⁶ Saa nen birun di, na wɔnwɔndu soorewa
na gɔɔ dɔɔ.
Na burisine nɔni swaa te a man kpɛɛn sɔ.
¹⁷ Nɛ sɔɔra wunen mɔru ya wɔri, ma ya man
goomɔ.
¹⁸ Ya ka man sikerene tɔɔ baatere nge nim
bweru.
Ye kpurowa ya man wukiri.
¹⁹ A dera nen kpaasibu ka nen bɔrɔba ba
man biru kisi.
Be kpuro ba man deri.

89

¹ Womu ge Etani Esirahigii u kua. Ge wee.
² Yinni Gusunɔ, kon wunen tɔn geerun
womu ko sere ka baadommaɔ.
Kon wunen bɔrɔkiniru kpara sere ka
baadommaɔ.
³ Na yɛ ma wunen kĩru ta ko n waa wa sere
ka baadommaɔ.
Wunen bɔrɔkiniru ta girewa wɔllɔ.
⁴ Yinni Gusunɔ, a nɛɛ,
a ka Dafidi wi a gɔsa arukawani bɔkua.
A wi, wunen sɔm kowo nɔɔ mwɛeru kua ka
bɔri
⁵ a nɛɛ, kaa goo wuna win bweseru sɔɔ
u ko sunɔ sere ka baadommaɔ,
kpa a win bandu tãisia sere ka
baadommaɔ.
⁶ Yinni Gusunɔ, wɔllu ta nun bɛɛɛ wɛɛmɔ
maamaaki ye a mɔn sɔ.
Wunen gɔradoban wuuru ta nun siaramɔ

wunen b̄ar̄akinirun s̄o.

⁷Yinni Gusun̄o, a ñ saara m̄o w̄oll̄o.

Wunen ḡoradoba s̄o, goo sari wi u ka nun n̄e.

⁸A nanum m̄o wunen ḡorado d̄ēerobun suunu s̄o.

Wunen yiiko ya kp̄a be ba nun sikerenen suunu s̄o.

⁹Gusun̄o, w̄ollu ka tem Yinni, wara u dam m̄o nge wunen.

Wunen b̄ar̄akinira nun karewa ta ka sikeren̄e.

¹⁰Wuna a ra nim w̄okun tii suabu ȳorasie. Gen nim kurenu n̄u n seewa, a ra nu suresie.

¹¹A Egibitigibu taaka a p̄esuka nge goru. A be, wunen yiber̄eba yarinasia ka wunen dam.

¹²Wuna a w̄ollu ka tem m̄o.

Wuna a handunia taka kua ka ye ya w̄aa ye s̄o.

¹³Wuna a s̄ō ȳesan n̄am geu ka n̄am d̄waru kua.

Guu ni ba m̄o Tabori ka H̄em̄o nu wunen ȳisuru b̄ere w̄em̄o.

¹⁴Wunen ḡaseru ta dam m̄o.

Wunen n̄omu ga dam m̄o.

¹⁵Gema mu s̄aa wunen bandun kp̄ek̄kp̄eku. K̄iru ka b̄ar̄akinira ra n w̄aa wunen wusw̄aa.

¹⁶Yinni Gusun̄o, doo n̄ōrugiba be ba ra nun takaru ko.

Ba ra s̄iwa yam bururam s̄o wunen wusw̄aa.

¹⁷Ba koo nuku dobu ko t̄ō baatere wunen ȳisirun s̄o.

Kpa bu b̄ere wa wunen gem s̄o.

¹⁸Domi wuna a s̄aa ben dam ka ben b̄ere.

Wunen saabuwa sa t̄asim̄o.

¹⁹Yinni Gusun̄o, wuna a s̄aa b̄ese Isireliban t̄ereu.

Wun̄e D̄ero, wuna a s̄aa b̄esen sina boko.

²⁰Gas̄o, a ka wunen s̄am kowo be a naane s̄aa gari kua k̄as̄iru s̄o a n̄e,

a wunen dam tabu dur̄o damḡii goo w̄e.

A n̄un ḡosa wunen t̄ambun suunu s̄ōn di a w̄olle sua.

²¹Wiya Dafidi wunen s̄am kowo.

Wiya a bandun gum t̄are.

²²Wunen n̄omu ga ko n n̄un n̄eniwa kem kem.

Geya ga ko n s̄aa win dam.

²³Yiber̄eba ba ñ kp̄e bu n̄un samba ko.

T̄on k̄osobu ba ñ kp̄e bu n̄un dam d̄ore.

²⁴Kaa win yiber̄eba kp̄easia.

Kaa be ba n̄un tusa s̄esuku.

²⁵Wunen b̄ar̄akiniru ka wunen t̄on geera ko ñ w̄aa ka wi.

Kpa a n̄un dam w̄e ka wunen ȳisuru.

²⁶Kaa de win bandun dam mu teria saa nim w̄oku ge ba m̄o M̄editeran̄en di sere ka daa te ba m̄o Efaratīo.

²⁷U koo nun s̄o u n̄e, a s̄awa win tundo ka win Yinni.

A s̄awa win faaba kowo nge kpee baa m̄i u ra kuke.

²⁸Kaa n̄un ko wunen bii t̄on dur̄o gbiikoo.

Kpa u n s̄aa handunian sinambu kpuron sina boko.

²⁹Kaa de wunen t̄on geeru ta n n̄un w̄asi.

Kpa a ka n̄un arukawani b̄oke ye ya ñ n̄oru m̄o.

³⁰Kaa de win bibun bweseru ta n bandu dim̄o sere ka baadommāo.

Kaa de win bandu tu dam gira nge w̄ollu.

³¹Adama win bibun bwese te, t̄a n yina tu wunen woodaba m̄em n̄ōwa,

ma ta wunen yiirebu atafiru kua,

³²ma ta ñ wunen s̄ōs̄iru sw̄i,

ma ta ñ wunen gere m̄em n̄ōwe,

³³kaa tu s̄ēyasiāwa ka bokuru ten m̄em n̄ōbu sarirun s̄o.

³⁴Adama a ñ yinam̄o a tu wunen t̄on geeru s̄ōsi win s̄o.

A ñ n̄un t̄onu kandu kuamm̄e.

³⁵A ñ wunen arukawani kusiam̄o.

A ñ maa wunen gere k̄obiam̄o.

³⁶A b̄rua ka wunen ȳisi d̄eraru ma a ñ Dafidi weesu kuamm̄e.

³⁷Kaa de win bibun bweseru ta n bandu dim̄o sere ka baadommāo.

Kpa win bandu ta n w̄aa baadomma nge s̄o.

³⁸Kpa tu te nge suru.

Win seedagii wi u w̄aa w̄oll̄o u s̄aa b̄ar̄akini.

³⁹Adama wee a sun̄o wi a raa ḡosa deri,

ma a ka n̄un m̄oru kua too.

⁴⁰A wunen arukawani kusia ye a raa ka wunen s̄am kowo b̄okua.

Ma a win sina fur̄o kasa kua.

⁴¹A win gb̄aranu kpuro k̄osuka,

ma a win kuku yenu surura.

⁴²A dera be ba sar̄o mi, ba win arumani gura.

Ma ba n̄un sekuru doke.

⁴³A win yiber̄eba dam k̄a.

A dera ba nuku dobu kua.

⁴⁴A dera win tabu ȳanu nu dam dwiia.

A ñ ka n̄un ȳore tabu s̄o.

⁴⁵A win b̄ere kp̄esia.

Ma a win bandu sura sere ka temə.

46 A dera u təkə kua fuuku, ma a nùn sekuru doke.

47 Yinni Gusunə, sere saa yerà kaa n kukua. Sere saa yerà wunen məru ya ko n seewa nge dōo yara.

48 A yaayo nge mε nen wāarun tōru ta dēebu nε.

A yaayo ma tōnu wi a taka kua kpuro u koo ra gbi.

49 Wara u koo kpī u n wāa u kun gu.

Wara u koo kpī u tii yara gəribun wāa yerun di.

50 Yinni, mana wunen gasən durom mε, mu da.

Mana nəo mwεε te a Dafidi kua ka bərakiniru ta wāa.

51 Yinni, a mεerio seku te wunen tamba dimə.

A yaayo ma nena na wunen tən dabi te kpare.

52 Yinni Gusunə, yiberεba ba wunen tambu sekuru dokemə,

ma ba wi a gəsa wəmmə mi u dəo kpuro.

53 Yinni Gusunə, wuna sa ko n siaramə sere ka baadommao.

Ami! Ami!

WOMUSUN BƏNU NNƏSE

90

1 Məwisi Gusunən səm kowo u kanaru kua u nεε,
Yinni, saa yellun di, wuna a sāa bεsən kuku yeru.

2 A sāawa Gusunə a sere guunu ka handunia taka kua.

Mεya kaa n maa sāa sere ka baadommao.

3 A ra de tōnu u gəsira tua.

A ra nùn sō a nεε, u gəsiro min di, u we.

4 Wunen mi, wōo nərəbu (1.000) ra n sāawa nge gīan tōru te ta doona kə,

n kun mε nge wōkurun sākuru.

5 A ra tōnun wāaru nəru koosiewa nge mε dosu ga ra doonε bururu.

Ga ku ra te nge yakasu

6 sìn wēsu ra n baare bururu,
n n kua yoka bu su bura kpa su gbera.

7 Wunen məru ya dera sa gəo dəo.

Ma sa nanda yen saabu.

8 A ra bεsən toranu terasiewa wunen wuswaaə,

kpa wunen yam bururam mu bεsən asiri kpuro sōosi.

9 Bεsən wāaru ta ra doonεwa wunen mərun sō.

Ta ra doonεwa nge wēsia teeru.

10 Tōnun wāaru ta ra turi sere wōo wata ka wəkuru,

wi u maa dam mə, wōo wεnε,

adama ka mε, tōnun wāara ku ra n arufaani gaa mə

sere wahala ka nən swāaru.

Domi ta ra doonεwa fuuku gəri gia.

11 Wara u wunen mərun dam yē.

Wara u nun nasie yen sō.

12 A de sa n yē ma bεsən wāarun tōra kun dēu,

kpa su ko bwisigibu.

13 Yinni Gusunə, sere domma kaa gōru gəsia a wunen məru deri.

A bεsε wunen səm kowobun wənwəndu waaWO.

14 A sun wunen durom bakam sōosio bururu baatere.

Kpa sa n nuku dobu mə sa n womusu mə bεsən wāarun tōru kpuro səo.

15 A sun nuku dobu wēyə nge mən nəo a sun sεyasia.

Kpa a bεsən nuku sankira ten wōsu gəsia nuku dobu wōsu.

16 A de su wunen səma wa bεsε wunen səm kowobu,

kpa a bεsən bibun bweseru wunen yiiko sōosi.

17 Gusunə bεsən Yinni, a sun durom kuo,
kpa a de bεsən səma kpuro yu arufaani ko.

91

1 Wunε wi Wərukoo u kōsu,
a wērewa Dam kpurogiin təbuə.

2 Kon Yinni Gusunə sō ma wiya nən kuku yeru ka nən kàri.

Wiya nən Yinni wi na naane sāa.

3 Domi wiya u nun wəramə saa taan di.

Wiya maa nun wəramə saa kēsi kēsi gəo ka win wahalan di.

4 U koo nun win sansu wukiri.

Kaa kuku yeru wa win kasan səwəo.

Win bərakinira sāawa nge tεrεru ka tarakpe.

5 Wōkurun kari n kun mε sēu ge ga wee sōo səo,

yen gaa kun nun berum mə.

6 Kēsi kēsi gəo wi u bəsu wōkuru,

n kun mε bara te ta tambu goomə sōo səo gbāara,

yen gaa kun nun berum mə.

7 Baa bara ni, nù n tǎmbu nǎrǎbu (1.000) go
wunen bǎkuǎ,
ma nu tǎmbu nǎrǎbun suba wǎkuru
(10.000) wǎri wunen nǎm geuǎ,
gǎanu kun nun babamǎ.
8 Nǎniya kaa ka mǎeri tǎna kpa a tǎn kǎsobun
are wa.
9 Yèn sǎ Yinni Gusunǎ u kua wunen kuku
yeru,
ma wi, Wǎrukoo u kua wunen wǎa yeru,
10 yen sǎna nǎni swǎaru gara kun nun sisie,
bararu gara kun maa wunen yenu susiǎ.
11 Domi u koo win gǎradoba nǎo kǎ wunen
sǎ,
ba n nun kǎsu wunen swǎe kpuro sǎo,
12 bu nun nen ka ben nǎma
kpa a ku ra ka wunen naasu kperu sokura.
13 Kaa gbee sunǎ ka surǎkǎru yǎ a sara,
kpa a gbee sunǎ kpemu ka yaa gǎba tem
taare.
14 Yinni Gusunǎ u nen, yèn sǎ u man kǎ,
kon nùn yakia kpa n nùn kǎsu domi u nen
yǎsiru yǎ.
15 U n man soka kon nùn wurari.
Ko na n wǎa ka wi nǎni swǎarun saa.
Kon nùn yakia kpa n nùn bǎere wǎ.
16 Kon de u tǎkǎru ko bǎri yendu sǎo,
kpa n nùn nen faaba sǎosi.

92

1 Womu ge ba kua tǎo wǎrarugirun sǎ. Ge
wee.
2 Ya ra n do ba n nun tǎmamǎ Yinni Gusunǎ,
kpa ba n wunen yǎsiru bǎere wǎemǎ, wunǎ
Wǎrukoo,
3 ba n wunen durom gari kparamǎ bururu,
kpa ba n wunen bǎrǎkinirun gari kparamǎ
wǎkuru
4 ka mǎrǎku ka gǎo geru.
5 Yinni Gusunǎ, ye a kua ya man nuku dobu
wǎ.
Ma na ye kpuro siaramǎ ka womusu.
6 Yinni Gusunǎ, wunen sǎma ye a kua ya
kpǎ.
Wunen bwisikunu nu duku.
7 Gari bǎkǎ ga ñ kpǎ gu nu tubu,
meyya nu ñ maa kpǎ nu nùn yeeri.
8 Geema, tǎn kǎsobu ba seemǎ nge yakasu,
ma nuku kǎsurugibu ba kparamǎ nge dǎa.
Ka mǎ, sǎo teeru ba koo bu kpeerasia sere ka
baadommaǎ.
9 Adama wunǎ Yinni Gusunǎ, wuna a kpuro
kere sere ka baadommaǎ.
10 Wunen yiberǎba kpuro ba koo kam ko.

Be ba kǎsa mǎ kpuro ba koo yarina.
11 A man gbeeku keten dam kǎ,
ma a man domaru kua a man gum yarum
tǎre.
12 Tǎ, na waamǎ nen yiberǎba ba wǎrukumǎ.
Na nǎomǎ ba kuuki mǎ.
13 Gemgibu ba koo kpǎa nge kpakpa bǎa.
Ba koo se nge Libanin dǎa ye ba mǎ seduru.
14 Ba ko n sǎawa nge dǎa te ba gira ta
kparamǎ
Gusunǎ besen Yinnin sǎa yerǎ.
15 Baa tǎ n tǎkǎ kua, ta ko n binu marumǎwa,
kpa ta n bǎrǎm mǎ ta n wurusu sǎowa.
16 Yeya ya koo sǎosi ma Yinni Gusunǎ u
sǎawa gemgii.
U maa sǎawa nen kpee baa mi na ra kuke.
Wi sǎo, durum gaa sari.

93

1 Yinni Gusunǎ, a bandu dii,
ma a wunen yiiko sebua nge yaberu.
Ma a dam sǎke nge kpaka.
A maa dera tem mu dam mǎ, mu ñ yǎirimǎ.
2 Saa yee yellun diya a wunen bandu swǎi.
Saa yee yellun diya a wǎa.
3 Yinni Gusunǎ, daanu nu ra n nǎogiru sue
nu n wǎki,
kpa nu n kuuki mǎ.
4 Adama wunǎ, a dam mǎ a ni kpuro kere.
A bandu dii wǎllǎ.
5 Yinni Gusunǎ, wunen gari yi sǎawa gem.
Wunen sǎa yeru ta ko n sǎawa dǎeraru sere
ka baadommaǎ.

94

1 Yinni Gusunǎ, wunǎ wi a ra tǎnu mǎru
kǎsie,
a wunen yiiko sǎosio.
2 Wunǎ handunian siri kowo, a seewo.
A be ba tii sue ben kǎsa kǎsieyo.
3 Sere saa yerǎ kaa n dera tǎn kǎsobu ba n
wǎa.
Sere saa yerǎ kaa n dera ba n nuku dobu mǎ.
4 Wee be ba ra n tǎmbu kǎsa kuamme ba gari
saarimǎ ka tii suabu.
5 Yinni Gusunǎ, ba wunen tǎmbu dam
dǎremǎ
be, be ba sǎa wunen arumani.
6 Ba gǎminibu ka sǎbu goomǎ.
Ma ba gobekuba sǎremǎ ba goomǎ.
7 Ba mǎ, Yinni Gusunǎ kun sun mǎera.
Gusunǎ Yakǎbun Yinni wi, kun besen
laakari mǎ.

8 Bɛɛ gari bakasu, i n tii sɛ.
Sere saa yerà i ko i bwisi ko.
9 Gusunə wi u tɔnu swasu gira, wiya kun kpɛ
u gari nɔ?
Wi, wi u tɔnu nɔni gira, wiya kun kpɛ u yam
wa?
10 Wi, wi u ra bwesenu sɛɛyasie, wiya kun
tɔnu sɛɛyiasiamɔ?
Wi, wi u ra tɔnu yɛru wɛ, wiya kun bwisi
mɔ?
11 Yinni Gusunə u tɔmbun bwisikunu yɛ.
U yɛ ma nu sãawa kam dirum.
12 Yinni Gusunə, doo nɔrugiiwa wi a
sɛɛyiasiamɔ.
Doo nɔrugiiwa wi a seeya ka wunen
wooda.
13 Wahalan saa sɔɔ, u ko n wãawa bəri yendu
sɔɔ
sere bu ka tɔn kãso suura gbea.
14 Yinni Gusunə kun win tɔmbu derimɔ.
U ñ bu biru kisimɔ, be, be ba sãa win
arumani.
15 Domi gemgiiwa u koo siribu di.
Bèn gõru ga dɛere kpa bu siri bi wura.
16 Wara u koo man sanna tɔn kãsobun mi.
Wara u koo ka man yina kãsan kowo ben
nɔman di.
17 Yinni Gusunə ù kun daa man somi,
na n daa wãa gɔribun wãa yerɔ.
18 Yinni Gusunə, nà n bãarimɔ,
wunen duromɔ mu ra de na n tãsa.
19 Bwisiku dabinu nù n wãa nen gõruɔ,
a ra man nukuru yemiasie.
Kpa na n nuku dobu mɔ.
20 Yinni Gusunə, mba n bɛɛ mɔɔsinɛ wunɛ ka
siri kowo tɔn gowo
be ba ra n wunen woodaba gema ba n tɔmbu
dam dɔremɔ,
21 kpa ba n nɔɔ tia mɔ bu ka gemgibu wɔri.
Kpa ba n taarɛ sarirugibu taarɛ wɛɛmɔ.
22 Adama Yinni Gusunə, wuna a sãa nen
gbãra damgiru.
A sãawa nen kpee baa yèn mi na ra kuke.
23 Kaa de ben toranu nu wɔri ben wiru
wɔllo.
Kaa de ben tiin nuku kɔsuru tu bu marisia.
Gusunə nen Yinni, kaa bu nɔɔ marisia.

95

1 I na su Yinni Gusunə womu kua.
Su nùn nɔɔgiru sue ka nuku dobu
wi, wi u sãa faaba kowo damgii nge kpee
bakaru.

2 I de su da win wuswaaɔ su nùn siara.
Su nùn bɛɛrɛ wɛ ka siarabun womusu ka
nuku dobu.
3 Domi u kpã.
U sãa sina boko wi u ye ba sãamɔ kpuro
kere.
4 Win nɔma ya kpuro neni ye ya wãa tem
sɔɔwɔ.
Guunun wii kpiinu nu maa sãa wiginu.
5 Nim wɔku ga sãawa wiguu.
Wiya u gu kua.
Win nɔma ya maa tem kua.
6 I na su kpuna su tii kawa.
Su yiira Yinni Gusunə bɛsɛn taka kowon
wuswaaɔ.
7 Domi u sãawa bɛsɛn Yinni.
Sa maa sãa win tɔmbu be u kpare nge naa
gɔɔ.
I de i win nɔɔ nɔ gisɔ.
8 I ku de bɛɛn gõrusu su bɔbia
nge mɛ bɛɛn baababa ba kua Mɛribɔɔ
ka maa dɔma te ba wãa Masaɔ gbaburɔ,
9 mi ba man wɛɛra,
ba nen laakari mɛɛra baa mɛ ba nen sɔma
waare.
10 Wɔɔ weeruwa na bwese te bwɛra yara,
ma na nɛɛ, tɔn ben gõrusu ka man tonda.
Ba yina bu nen woodaba swii.
11 Yen sɔna na mɔru kua ma na bõrua na nɛɛ,
ba ñ sisi bu ka man wɛra mi na wɛre.
(I maa mɛɛrio Bandun Gari I, 16:23-33)

96

1 I Yinni Gusunə wom kpɔɔ kuo.
Bɛɛ handuniagibu, i nùn womu kuo.
2 I Yinni Gusunə womu kuo.
I nùn bɛɛrɛ wɛɛyɔ.
I win faaban labaari kparɔ tɔɔ baatere.
3 I bwesenu win yiikon faagi kuo.
Kpa i win maamaakin gari gere.
4 Domi wi, Yinni Gusunə u kpã.
Wiya ba koo bɛɛrɛ wɛ. U bünü kpuro dam
kere.
5 Domi nu sãawa kam dirum.
Wiya u wɔllu taka kua.
6 Yam bururam ka yiiko baka ya ra n nùn
wãasi.
Dam ka girima ya wãa win sãa yerɔ.
7 Bwesenu kpuro, i na i Yinni Gusunə bɛɛrɛ
wɛ.
I na i win dam ka win yiikon gari kpara.
8 I Yinni Gusunə n yĩsiru bɛɛrɛ wɛɛyɔ.
I duo win sãa yerɔ ka kɛnu.
9 I na i nùn kpuna ka bɛɛn sãa yãnu.

Bεε handuniagibu kpuro, i diirio.

¹⁰ I bwesenu kpuro sɔwɔ i nεε, Yinni Gusunɔ u bandu di.

U tem swii mu dam mɔ, mu n maa yĩirimɔ.

U ra tɔmbu siriwa dee dee.

¹¹ Wɔllu tu nukuru doro. Tem mu yεerio.

Nim wɔku ka ye ya wɔa ge sɔɔ kpuro yu kukirio.

¹²⁻¹³ Gberu kpaanε yu nukuru doro ka ye ya wɔa ye sɔɔ kpuro.

Dɔnu nu taki koowo Yinni Gusunɔn wuswaaɔ, domi u wee.

U wee u handunia siri, kpa u yen tɔmbu siria dee dee.

97

¹ Yinni Gusunɔ u bandu dii.

Tem mu nukuru doro.

Be ba wɔa n toma bu yεerio.

² Guru wii wuroru ka yam wɔkura ra n ka nùn sikerenεwa.

Gem wɔllɔwa u win sina gɔna terie.

³ Dɔwɔa u ra n nùn swaa gbiiye.

Kpa u n win yiberεba mwaaamɔ.

⁴ U ra de guru maakinu nu handunia yam bururasia.

Tem mù n nu wa, mu ra diiriwa.

⁵ Guunu nu ra yandewa nge gum win wuswaaɔ,

wi, wi u sãa tem kpuron Yinni.

⁶ Wɔllu ta win gem sɔɔsimɔ.

Ma bwesenu kpuro nu win yiiko waamɔ.

⁷ Be ba bwãarokunu sãamɔ, ba koo sekuru wa.

Be ba bũnu siaramɔ, ba koo yɔra ka dukiri.

Bũnu kpuro nu koo yiira win wuswaaɔ.

⁸ Yinni Gusunɔ, Siɔnigibu ba ye nua ma ba nukuru dora.

Yudaba ba nuku dobu mɔ wunεn siribun sɔ.

⁹ Domi wuna a kpãaru bo handunia kpuro sɔɔ.

Wuna a maa bũnu kpuro dam kere.

¹⁰ Bεε be i Yinni Gusunɔ kī, i kɔsa tusio.

U ra be ba nùn naanε sãa wɔre tɔn kɔsobun nɔman di.

¹¹ Yam bururam mu wãawa gemgiin sɔ.

Nuku dobu bu wãawa bèn gɔru ga dεeren sɔ.

¹² Bεε gemgibu, i nuku dobu koowo Yinni Gusunɔn sɔ.

Kpa i win yĩsi dεera te wɔlle sua.

98

¹ I Yinni Gusunɔ wom kpɔɔ kuo, domi u sɔm maamaakinu kua.

Win dam saabu u nasara wa.

² Yinni Gusunɔ u tɔmbu win faaban gari tubusia.

U sɔɔsi ma u sãa gemgii.

³ U win durom ka win bɔrɔkiniru yaaya Isireliban sɔ.

Handunian goonu nne kpuro sɔɔ ba win faaba ye wa.

⁴ Bεε handuniagibu kpuro, i nɔɔgiru suo ka nuku dobu.

I nuku dobu kuuki koowo i ka nùn siara i nùn tɔma ka womusu.

⁵ I nùn womusu kuo ka mɔrɔkunu.

I nùn tɔmɔ ka gɔɔgenu.

⁶ I nùn womusu kuo ka kɔbi ka guunu.

I taki koowo wi, sina bokon wuswaaɔ ka nuku dobu.

⁷ Nim wɔku ka ye ya wɔa ge sɔɔ, yu nɔɔgiru suo.

Tem ka ye ya wɔa mε sɔɔ, yu womu koowo.

⁸ Daa bakanu nu taki koowo.

Guunu nu nuku dobu kuuki koowo sannu sannu Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

⁹ Domi u wee u handuniagibu siri.

U koo bu siriwa gem sɔɔ.

99

¹ Yinni Gusunɔ u bandu dii ma tɔmba diirimɔ.

U sɔ wɔllun kɔsobun suunu sɔɔ ma tem mu yĩirimɔ.

² Yinni Gusunɔ u kpã Siɔniɔ.

Wiya u bwesenu kpuro mɔ.

³ I Yinni Gusunɔn yĩsiru wɔlle suo.

Ta kpã, ta nanum mɔ. U dεerewa.

⁴ I Yinni Gusunɔn dam wɔlle suo.

Domi u sãawa sina boko wi u ra gem kã.

Yinni Gusunɔ, wuna a sun sɔɔsi nge mε sa ko ka besen wãaru diisina.

Wuna a Yakɔbun bweseru wooda wε Isireliɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u dεere.

I nùn wɔlle suo.

I na i yiira win sina kitarun nuurɔ.

⁶ Mɔwisi ka Aroni ba wãawa win yãku kowobu sɔɔ.

Samueli u sãawa be ba ra nùn sokun turo.

Be kpurowa ba nùn soka ma u bu wurari.

⁷ U ka bu gari kua saa guru wii wurorun di. Ma ba win woodaba mem nɔwɔa ye u bu wε.

⁸ Gusunɔ besen Yinni, wuna a bu wisa.

Ma a kua ben Yinni wi u ra bu toraru suuru kue.

Adama a bu sεeyasia ben kɔsan sɔ.

⁹ I Gusunɔ besen Yinni siaro.

I yiuro win guu dɛɛrarɔ i nùn bɛɛrɛ wɛ̃.
Domi u sãawa Dɛɛro.

100

¹ Siarabun womu. Ge wee.
Bɛɛ handuniagibu kpuro,
i Yinni Gusunɔ takaru koowo ka nuku
dobu.
² I nùn sãawɔ ka gõru dobu.
I na win mi, i n womusu mò ka yɛɛribu.
³ I n yɛ ma wi turowa u sãa Gusunɔ.
Wiya u sun taka kua.
Sa sãawa win tãmbu.
Sa sãawa nge yãa gõo ge u kpare.
⁴ I duo win sãa yerɔ i nùn siara.
I duo mi, i nùn tɔma.
I nùn wɔlle suo.
I win yĩsiru bɛɛrɛ wɛ̃yɔ.
⁵ U sãawa tɔn geo.
Win kĩru ta ñ nɔru mɔ.
U sãawa naanɛgii sere ka baadommaɔ.

101

¹ Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.
Wee kon womu ko ge ga ka siribu ka durom
yã.
Yinni Gusunɔ, kon gu kowa n ka nun bɛɛrɛ
wɛ̃.
² Kon nɛn laakari doke swaa gea sɔɔ.
Saa yerà kaa man naawa.
Kon sãwa dee dee nɛn yɛnuɔgibun suunu sɔɔ.
³ Na ñ wuramɔ n kɔsa mɛɛri.
Na mɛm nɔɔbu sariban daa tusa.
Na ñ wuramɔ yu man tia.
⁴ Na ñ wuramɔ kɔsa ya n wãa nɛ sɔɔ.
Kon ka tɔn kɔsobu tonda.
⁵ Kon de wi u ra kpaasi wĩ u kam ko.
Na ñ ka wi u tii sue nɔɔ tia mɔ.
⁶ Kon mɛɛri n wa be ba naanɛ mɔ tem mɛ sɔɔ,
kpa ba n wãa nɛn bɔkuɔ.
Wi u sãimɔ gem sɔɔ, wiya u koo ko nɛn sɔm
kowo.
⁷ Gbɛnɔ kun ayeru wasi nɛn yɛnuɔ.
Mɛya maa wee kowo u ñ yɔramɔ nɛn
wuswaaɔ.
⁸ Bururu baatere, na ko n da tem mɛn tɔn
kɔsobu nɔɔ marisiewa.
Kpa n wa n ka bu wuna mam mam Yinni
Gusunɔn wuun di.

102

¹ Wɔnwɔndon kanaru sanam mɛ u nuki
sankire ma u win weeweenu Yinni Gusunɔ
saariammɛ.
² Yinni Gusunɔ, a nɛn kanaru swaa dakio.

A de a nɛn wuri nɔ.

³ A ku man biru kisi sanam mɛ na nuki
sankire.

A man swaa dakio sanam mɛ na nun soku,
a man wurari fuuku.

⁴ Domi nɛn wãarun tɔra doonɔ nge wiisu,
ma nɛn kukunu dɔɔ mò nge dãa nɔɔ.

⁵ Nɛn torora kara ma nɛn gõru ga gbera nge
yakɔ gbebu,

sere dɔanu kun man binɛ mɔ.

⁶ Nɛn weeweenu saabu na woorã.

⁷ Na ka kpaɔpɔyɛ gbeeku weenɛ.

Na sãawa nge booro ge ga wãa bansɔ.

⁸ Na ku ra dweeye, na sãawa nge gunɔ
ge ga wãa ge teu diru wɔllɔ.

⁹ Nɛn yibereba ba ra n man wɔmmɔwa
baadomma

kpa ba n ka nɛn yĩsiru bɔrumɔ.

¹⁰⁻¹¹ Wunɛn mɔru bakan sɔ, torom mu kua
nɛn dɔanu.

Ma nɛn nɔni yĩresu su wɔrikimɔ nɛn nim
nɔruram sɔɔ.

Domi a man yara a kasa kɔ n toma.

¹² Nɛn wãarun tɔru ta doonɔ nge dãa saaru,
ma na dam dwiiyamɔ nge yakɔ gbebu.

¹³ Adama wunɛ Yinni Gusunɔ,

kaa n bandu diiwa sere ka nɔɔ.

Mɛya ba ko n nun yaaye sere ka
baadommaɔ.

¹⁴ Kaa sewa a Siɔni wɔnwɔndu kua,
domi saa ye a yi ya tura a ka ye wɔnwɔndu
kua.

¹⁵ Wunɛn sɔm kowobu ba ye kĩ sere ka yen
bansɔ.

Ba maa yen tua mɛɛra gãa geenu.

¹⁶ Mɛya bwesenu kpuro nu koo wunɛn
yĩsiru nasia.

Kpa nin sinambu kpuro bu wunɛn yikon
berum ko.

¹⁷ Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u koo wure u
Siɔni bani,

u koo tii sɔɔsi win yiiko sɔɔ.

¹⁸ U ra sãaron kanaru nɔ.

U ku ra tu atafiuru ko.

¹⁹ A de bu yeni yore bwese te ta koo
maruran sɔ,

kpa tɔn be ba ko n wãa, bu Yinni Gusunɔ
siara.

²⁰ Domi wɔllun diya Yinni Gusunɔ u tem
mɛɛra.

U mɛɛrimɔ saa win wãa yee dɛɛrarun di

²¹ u ka yobun weeweenu nɔ u be ba gbio
yakia.

²² Kpa bu win yĩsiru kpara

bu nùn siara Yerusalemu
²³ sanam me bwesenu kpuro nu koo menna
 ka nin sinambu
 bu ka nùn sã.
²⁴ U nen dam dwiiyasia nen wãarun suunu
 sɔɔ.
 U nen tɔru kawa.
²⁵ Na gerua na nee, nen Yinni, wune wi a wãa
 ka baadomma,
 a ku man wuna sekum sɔɔ.
²⁶ Toren di a tem taka kua.
 Wunen noma a maa ka wɔllu kua.
²⁷ Ye kpuro ya koo doona, adama wune, kaa
 n wãawa.
 Ya koo tãkuru ko nge yãnu.
 Kaa ye kasi nge yaberu.
 Meya ya koo maa saara.
²⁸ Adama wune, wuna mi. A n tãkuru mɔ.
²⁹ Wunen sam kowobun bibu ba ko n
 wãawa ben temɔ.
 Ben bweseru ta koo tãsi wunen wuswaaɔ.

103

¹ Womu ge Dafidi u kua. U nee,
 kon Yinni Gusunɔ siara.
 Kon win yisi deeraru toma ka nen gɔru
 kpuro.
² Kon Yinni Gusunɔ siara.
 Win ye u kua, na n duarimɔ, baa yen tia.
³ U ra man nen toranu kpuro suuru kue.
 U ra nen baranu kpuro kpeesie.
⁴ U ra man yare saa siki wɔrun di.
 U ra man durom ka wɔnwɔndu kue.
⁵ U ra nen wãaru doo nɔru yibie.
 Kpa u man ko nge aluwaasi nen tãkuru sɔɔ,
 na n dam mɔ nge gunɔ bakeru te ta yɔɔwa.
⁶ Yinni Gusunɔ u ra siriwa gem sɔɔ.
 U ra be ba dam dɔremɔ wɔre.
⁷ U Mɔwisi win woodaba sɔɔsi.
 Ma u Isireliba win sam maamaakiginu sɔɔsi.
⁸ Yinni Gusunɔ u wɔnwɔndu mɔ.
 U ra maa tɔnu durom kue.
 Win durom mu kpã.
 Win mɔru ku ra se fuuku.
⁹ U ku ra tumbu gerusi kiri kiri.
 U ku ra maa mɔru ko n ka te.
¹⁰ U ku ra sun seeyasie nge me besen torara
 ne.
 U ku ra sun besen toranu kasie.
¹¹⁻¹² Adama nge me sɔɔ yari yeru ta ka sɔɔ
 duu yeru tondine,
 nge meya u ra maa besen toranu tondasie.
 Nge me wɔlla ka tem toma,
 nge meya win durom mu kpãaru ne be ba
 nùn nasien mi.

¹³ Nge me tundo u ra n win bibun
 wɔnwɔndu mɔ,
 nge meya Yinni u be ba nùn nasien
 wɔnwɔndu mɔ.
¹⁴ Domi u ye ye ba ka sun taka kua.
 U n duari ma yanima ba ka sun mɔma.
¹⁵ Tɔnun wãarun tɔnu nu ku ra te.
 Nu sãawa nge yakasu.
 U ra sewa nge dãa wɔsu.
¹⁶ Woo gã n su swee kpa su doona.
 Baa sin yireru a n maa wasi.
¹⁷⁻¹⁸ Adama Yinni Gusunɔn durom mu ra n
 wãawa sere ka baadommaɔ
 be ba nùn nasien mi, ma ba win arukawani
 neni,
 ma ba win woodaba mem nɔwamme.
 Meya maa win gem mu ra n ka bu wãa sere
 ka ben bibun bibɔ.
¹⁹ Yinni Gusunɔ u win sina gona teria wɔllɔ.
 Ma u bandu dii gãanu kpuron wɔllɔ.
²⁰ Bɛɛ Yinni Gusunɔn gɔradoba, bɛɛ be i dam
 mɔ
 i ra win gari mem nɔwwe, i nùn siaro.
²¹ Bɛɛ win tabu kowobu kpuro,
 bɛɛ be i nùn sãamɔ,
 i win kiru mɔ,
 i nùn siaro.
²² Bɛɛ win taka koorã, i nùn siaro mi u
 bandu dii kpuro.
 Yinni Gusunɔ, kon nun siara.

104

¹ Yinni Gusunɔ, kon nun siara.
 Gusunɔ nen Yinni, a kpã, a n nɔru mɔ.
 Yam bururam ka yiiko ya nun wukiri.
² A ra tii yam bururam wukiri nge bekuru.
 A ra wɔllu terie nge beku bakaru.
³ Wunen wãa yera wãa sere wɔllun nim
 wɔllɔ.
 Ma guru wira sãa wunen tabu keke.
 Ma a bellimɔ wom wɔllɔ.
⁴ Ma a woo kua wunen gɔro.
 Ma guru maakinu kua wunen sam kowobu.
⁵ A tem swi men kpeekpeeku wɔllɔ.
 Mu n wɔrumamɔ sere ka baadommaɔ.
⁶ A dera nim mu me wukiri sere ka guunɔ
 nge beku bakaru.
⁷ Adama ye a nim me narua, ma mu doona.
 Ye mu wunen gbãasukubu nua, mu duka
 sua,
⁸ mu sara guunun di, mu da wɔwi sɔɔ sere
 mi a mu ayeru kua.

9 A nim mε yāra yeru kua mu ku raa ka sara mu maa tem wukiri.
 10 Wuna a bwiin nim kpare mε mu kokumō guunun baa sōo.
 11 Miya gbeeku yεε ka gbeeku ketekunu nu ra nε nu nim nō.
 12 Yen bōkuwara gunōsu su sin sokunu mō. Ma su wāa dāa kikisō su swīi dori mō.
 13 Saa wōllun di, a ra de gura yu guunu swee, kpa tem mu wunen sōman are di.
 14 Kpa a de yakasu su kpi yaa sabenun sō ka dīa ni tōnu u koo dīn sō.
 15 Kpa bu tam wa ba n ka nuku dobu mō. Kpa bu gum wa ben wasi yi n ka wā. Kpa bu dīanu wa ben wasi yi n ka dam mō.
 16 Baa ka dāa koo bakanō, nu ra nim wa mēn bukata nu mō nge dāa ye ba mō sēduru ye ya wāa Libaniō.
 17 Miya gunōsu su ra nε su sin sokunu ko. Miya kpakpayε gbeeku ga ra gen wāa yeru ko.
 18 Guu ni nu gunu nu kua kpee beran wāa yeru. Ma kpee baa maa kua yaa ye ba mō damaan * wāa yeru.
 19 Yinni Gusunō, wuna a suru kua a ka saaba wunana. Sōo u yē saa ye u koo kpuna.
 20 Yam wōkuru tā n tunuma, yam tīrawa mi. Saa ye sōora gbeeku yεε yi ra bōsum se.
 21 Gbee sinan piiminu nū n yaa wa, nu ra kukiriwa nu ka nun nin dīanu bikia.
 22 Sōo ù n yara, nu ra wurewa nin wāa yero nu kpuna.
 23 Kpa tōnu u maa yari u da u win sōmburu ko sere sōo u ka du.
 24 Yinni Gusunō, wunen sōma ya dabi. A ye kpuro kua ka laakari. Wunen taka koorā ya wāa tem sōo kpuro.
 25 Wee nim wōku ga kpā, ga maa yasu. Ge sōora yεε dabi dabinu wāa, baka ka buu.
 26 Gen wōllōwa goo nimkusu su sīimō. Miya a dera yaa baka ya wāa ya dweemō gen nim kurenu sōo.
 27 Yεε kpuro, wunε turowa yi mēera yi ka yin dīanu wa nin saa sōo.
 28 À n yi wē kpa yi mwa. À n yi yōsua kpa yi debu.
 29 À n yi biru kisi, yi ra nandewa. À n yi wēsiaru wunari, yi guwa mi,

kpa yi gōsia tem.

30 À n maa yi wēsiaru wē, yi ra sewa kpa tem mu wurama nge yellu.
 31 Yinni Gusunō, wunen yiiko yu dakaa da. Kpa a n nuku dobu mō ye a kuan sō.
 32 À n tem mēera, mu ra yīriwa. À n maa guunu baba, wiisa su ra yari.
 33 Kon Gusunō nen Yinni womu kua nen wāarun tōru kpuro sōo. Kon nūn tōma sere ka nen gōan tōrō.
 34 Yinni Gusunō, a de nen gari yi nun dore. Na kī n nuku dobu ko wunε sōo.
 35 Durumgibu bu gbio, kpa ba kun maa wāa tem mε sōo. Na Yinni Gusunō siara ka nen gōru kpuro. I Yinni Gusunō siaro.
(I maa mēerio Bandun Gari I, 16:8-22)

105

1 I Yinni Gusunō siaro. I win yīsiru sokuo. I win gea ye u kua kparo.
 2 I nūn womu kuo. I win sōm maamaakiginu kparo.
 3 I nuki doro wi, Yinni Gusunōn yīsi dēerarun sō. Be ba nūn kasu bu nukuru doro.
 4 I Yinni Gusunōn dam kasuo. I kasuo i n ka nūn wāa.
 5-6 Bεε Aburhamu Gusunōn sōm kowon bweseru, bεε Yakōbun bweseru, bεε be u gōsa, i win sōm maamaakigii ni yaayo. I siribu yaayo bi u bεε kua.
 7 Wiya Gusunō besen Yinni wi u koo handunia kpuro siria.
 8 U ku ra win arukawani ye u ka tōmbu bōkua duari sere ka baadommaō. U ra n ye yaayewa sere ka ben bibun bibun waatiō.
 9 Arukawani yera u ka Aburhamu ka Isaki bōkua.
 10 U ka Yakōbu wi ba mō Isireli arukawani ye bōkua ye ya ko n wāa sere ka baadommaō.
 11 U nεε, kon nun Kananin tem wē. Meya mu ko n sāa wunen tubi wunε ka wunen bibun bweseru.
 12 Saa ye sōo, ba ñ dabi. Ba sāawa sōbu mi.
 13 Ba ra n bōsuwa tem ka tem sōo. Bā n da bwese tenin mi, bu wura teōnōn mi.
 14 Adama Gusunō kun dere bweseru garu tu bu dam dōre.

* 104:18 *damaa* - Damaa ya ka saataburu weene.

U sinambu seeyasiawa ben sō.
 15 U nεε, i ku be na gōsa baba.
 I ku be, nen sōmōbu kōsa kua.
 16 U dera gōra na tem me sō.
 Ma ba dīanu bia bu di.
 17 Ma u dera goo gbia u da tem mi ben sō.
 Wiya Yosefu wi ba dāra nge yoo.
 18 Ba ka nūn yōni bōkua naasō.
 Ma ba nūn sisun gandarū dokea wīrō.
 19 Ba win laakari mēera
 sere yu ka koorā ye u raa gerua.
 20 Saa ye sōra sina boko u wooda wē
 u nεε, bu nūn yarama.
 Ma u dera ba nūn kusia.
 21 Ma u nūn kua win yenu ka win ye u mō
 kpuron wirugii,
 22 kpa u wa u ka win sina asakpōbu kpara
 nge me u kī.
 Kpa u sina bokon bwisi kēōbu bwisi kē.
 23 Saa yera Yakōbu ka wigibu ba na ba sina
 Egibitiō Kamun bweserun temō.
 24 Ma Gusunō u dera ba marura too.
 Ba dam kua ba ben yiberēba Egibitigibu
 kera.
 25 Ma u yiberē ben gōru gōsia.
 Ba wī, Gusunōn tōn be tusa.
 Ma ba bu nōni sōōwa be, be ba sāa win sōm
 kowobu mi.
 26 Ma u Mōwisi ka Aroni gōsa ba kua win
 sōm kowobu,
 ma u bu gōra.
 27 Ma ba maamaaki kua ka win dam tōn ben
 suunu sōō Kamun tem mi.
 28 U dera yam wōku sinumgīru ta na.
 Ka me, Egibitigii be, ba n wī, Gusunōn gere
 wure.
 29 U ben nim gōsia yem ma swēε kpuro yi gu.
 30 U maa dera surenu nu yiba ben tem sō
 sere ka sina bokon kpin yerō.
 31 U dera gbabu swēε ka gaanikunu nu na
 ben tem kpuro sō.
 32 Ma u dera guru kpenu ka dōō na tem me
 sōō.
 33 Ma ya ben dāa gbaanu ka dāa ni nu tie ben
 tem me sōō kpuro kam koosia.
 34 Yen biru, u dera twee yi na dabi dabinu.
 35 Ma yi tem min yakasu ka men gbean
 dīanu kpuro di.
 36 U maa Egibitigibun bii gbiikobu go,
 be, be ba mara ben aluwaasīru sōō.
 37 Ma u win tōmbu yara Egibitin di
 ba wura ka sii geesu wa ba sōōwa.

Ben goo kun maa sanum kpanε swaa sōō.
 38 Saa ye sōra Egibitigibun nukura dora
 yēn sō Isireliba ba doona.
 Domi ba raa ben berum mō too.
 39 Ma Gusunō u Isireliba guru wii wuronu
 wukiri,
 ma u bu yam bururasie wōkuru bu ka yam
 wa.
 40 Ye ba tura gbaburō,
 yera ba Yinni Gusunō nōōgīru sue ba dīanu
 kana,
 ma u bu kusunu wē.
 Mēya u dera pēε ya na wōllun di ba di ba
 deba.
 41 U kperu wukia ma nim mu kurama mu
 teria nge daarū tem dirāō.
 42 Domi u win nōō mwεε dēera te yaaye te u
 win sōm kowo Aburahamu kua.
 43 U win tōn be u gōsa yara ka nuku dobu.
 Ma ba nuku dobu kuuki mō.
 44 Ma u bu bwesenu ganun tem wē.
 Ma ba bwese nin gberun are tubi di,
 45 bu wa bu ka wī, Gusunōn woodaba mem
 nōōwa.
 N n men na, i Yinni Gusunō siaro!
(I maa mēerio Bandun Gari I, 16:34-36)

106

1 I Yinni Gusunō siaro.
 I Yinni Gusunō siaro, domi u sāawa tōn geo.
 Win kīru ta ra n wāawa sere ka baadommaō.
 2 Wara u koo Yinni Gusunōn sōm
 maamaakiginu gere.
 Wara u koo kpī u nūn tōma u naamwε.
 3 Doo nōōrugiba be ba win woodaba mem
 nōōwε.
 Doo nōōrugiba be ba gem swīi baadomma.
 4 Yinni Gusunō, a man yaayo durom me a ra
 wunen tōmbu kuen sō.
 A man yaayo kpa a bu somi.
 5 Kpa n ben nuku dobu wa be, be a gōsa.
 Kpa n nuku dobu ko ben nuku doo bin sō.
 Kpa n yēeri ka be sannu be, be ba sāa wunen
 arumani.
 6 Wee sa tora nge besen baababa, sa kōsa
 kua.
 7 Sanam me besen sikado be, ba wāa Egibitiō,
 ba n wunen sōm maamaakigii ni garisi.
 Ba n wunen durom me yaaye me a bu sōōsi
 nōn dabi dabinu.
 Ma ba nun seesi nim wōkuō ge ba mō Naa
 yari.
 8 Adama a bu faaba kua wunen yīsirun sō,
 a ka wunen dam sōōsi.

9 A nim wōku ge ba m̀ Naa yari gbāre ma ga gbera.
A dera ba s̄a gen suunu s̄o gbebum nge tem saaram̄o.
10 A bu yakia saa wi u bu tusan nōman di.
A bu w̄ra yiberēban nōman di.
11 Nim mu ben yiberēba wukiri, baa ben turo u n̄ kisire.
12 Ma ba wunε Yinni Gusun̄n gari naane kua.
Ma ba nun siaram̄o ka womusu.
13 Adama mii mii, ba wunen s̄om maamaakigii ni duari.
Ba n̄ maa mara a wunen himba yibia.
14 Ben binε ya seewa ghabur̄o,
ma ba wunε Gusun̄n laakari m̄era mi.
15 A bu yaa w̄e ye ba bikia, ma ba di ba deba too.
16 Yera ba ka M̄owisi ka Aroni wi ba yi nenem wunen s̄amburun s̄o nisinu seewa sansanīo.
17 Ma tem mu n̄o wukia mu Datani mwε.
Ma mu maa Abiramu ka win t̄ambu wukiri.
18 D̄o u ben t̄ambu kpuro di.
D̄o yara ya t̄an k̄sobu di.
19 Ba naa buu sii ganduguu kua Horebūo.
Ma ba yiira ba gu s̄awa.
20 Ba wunε Gusun̄o wi a s̄a ben b̄ere k̄sina ka ketε ye ya ra yakasu di.
21-22 Ba wunε Gusun̄o ben faaba kowo duari, wunε wi a bu ḡa bakanu kua Egibitio Kamun tem̄o.
A s̄om maamaakiginu kua mi.
A s̄om maamaakiginu kua nim w̄kuo ge ba m̀ Naa yari.
23 Yen biru, a ḡru doke a bu kpeerasia.
Adama M̄owisi wunen s̄om kowo u nun suuru kana
a ka wunen m̄ru suresia,
kpa a ku maa bu kam koosia.
24 Ba tem durom mε gema.
Ba n̄ wunε Yinni Gusun̄n gari naane kue.
25 Ba w̄kiwa ben kun̄o.
Ba n̄ wunen gari m̄em n̄owε.
26 Ma a n̄ma sua w̄ll̄o a b̄rua ma kaa bu kam koosia ghabur̄o.
27 Kpa a ben bibu yarinasia tem kpuro s̄o bwese tukunun suunu s̄o.
28 Ba tii b̄u wi ba m̀ Baali Peori w̄e.
Ma ba ȳkunu di ni ba ḡribu kua.
29 Ma ba wunε Yinni Gusun̄n m̄ru seeya ka ben kookoosu.
Yera kesi kesi ḡo u dua ben suunu s̄o.

30 Ma Fin̄esi u wunε Gusun̄o kana, ma ḡo wi, u ȳra.
31 Ma a n̄n garisi gemgii sere ka win bibun bweser̄o ka baadommāo.
32 Ba maa wunε Yinni Gusun̄n m̄ru seeya nim mε ba ra soku M̄eriban b̄kuo.
Ma a M̄owisi s̄eyasia ben s̄o.
33 Domi ba n̄n nuki sank̄a.
Ma u n̄ bwisika u ka gari gerua.
34 Ba n̄ Kananin bwese ni go ni a n̄ε, bu go.
35 Ba ka nu burinawa, ma nu bu nin kookoosu tie.
36 Ma ba nin b̄nu s̄awa. Ma nu kua ben yina.
37 Ba ka ben bii t̄an dur̄bu ka t̄an kur̄bu b̄u ȳkunu kua.
38 Nge m̄ya ba gemgibun yem yari.
Ba ka ben bibu Kananin b̄nu ȳkuru kua.
Ma tem mε kpuro mu disi duura t̄an gobe ten s̄o.
39 Ba disi duura ben kookoosun s̄o.
Domi su dera ba ra n̄ b̄nu gasirim̄o.
40 Ma wunε Yinni Gusun̄o a ka wunen t̄ambu m̄ru besira,
a bu tusa be, be ba s̄a wunen arumani.
41 A bu bwese tukunu n̄mu s̄ondia ni nu bu tusa nu taare.
42 Ben yiberēba ba bu dam d̄re. Ma ba bu sekuru doke.
43 N̄n dabina a bu yakia.
Adama ba ȳrariwa ba n̄ nun seesi.
Ma ba kua w̄nw̄ndobu ben durum s̄o.
44 A ben n̄ni sw̄aru wa sanam mε a ben weeweenu nua.
45 A wunen arukawani yaaya.
Ma a ben w̄nw̄ndu wa wunen durom bakam s̄o.
46 A dera be ba bu yoru n̄ni ba ben w̄nw̄ndu wa.
47 Gusun̄o besen Yinni, a sun faaba koowo.
A sun wun̄o bwese tukunun suunu s̄on di, kpa a sun m̄na, su wa su wunen ȳsi d̄eraru t̄ma,
kpa sa n̄ ȳerim̄o su ka nun s̄a.
48 Gusun̄o besε Isireliban Yinni,
sa ko n̄ nun siaram̄owa sere ka baadommāo.
Kpa t̄ambu kpuro bu n̄ε, ami!
I Yinni Gusun̄o siaro.

WOMUSUN B̄NU N̄OBUSE

107

1 I Yinni Gusun̄o siaro win t̄an geerun s̄o.
Win durom mu ra n̄ w̄awa sere ka baadommāo.
2 Be u yakia, bu n̄n siaro.

Be u wəra yiberəban nəman di, bu nùn təmə.

³ Be u mənnama tem kpuron di, bu nùn siaro.

Be u sokuma saa sɔɔ yari yeru gian di, ka sɔɔ duu yeru gian di,

ka sɔɔ yēsən nəm geu gian di, ka sɔɔ yēsən nəm dwaru gian di,

bu nùn wəlle suo.

⁴ Wee ba raa kɔɔre gɔɔburə mi gāanu ku ra kpi ba sirene,

ba n̄ wuu wa mi ba koo sina.

⁵ Gɔɔru ka nim n̄ru ga bu go.

Ma ba wurure ba n̄ dam mə.

⁶ Ben n̄ni swāa te sɔɔ, ba Yinni Gusunə n̄ogiru sue ba somiru kana,

ma u bu yara n̄ni swāa ten di.

⁷ U bu kpara swaa gea sɔɔ ba ka tura mi ba koo sina.

⁸ Bu nùn siaro win tən geeru ka win səm maamaakiginun sɔɔ ni u ra ko tənun sɔɔ.

⁹ Domi u wi nim n̄ru ga m̄nim k̄a.

Ma u wi gɔɔra m̄debusia.

¹⁰ Gabu ba raa wāa yam w̄kuru sɔɔ sere ḡribun wāa yerə ba yoru dimə,

ma ba ka bu ȳni b̄kua

¹¹ yèn sɔɔ ba Yinni Gusunən gari yina,

ma ba wi, Wərukoon bwisi k̄eru gema.

¹² Ma u dera ba tii kawa wahala yen sɔɔ.

Ma ba w̄ruka ba gu, goo kun bu somiru de.

¹³ Adama ben n̄ni swāa te sɔɔ,

ba Yinni Gusunə n̄ogiru sue ba somiru kana.

Ma u bu yara n̄ni swāa ten di.

¹⁴ U bu yara yam w̄ku te, ka ḡribun wāa yee ten min di,

ma u ben yorun ȳni yi kusia.

¹⁵ Bu Yinni Gusunə siaro win tən geerun sɔɔ.

Bu nùn siaro win səm maamaakiginun sɔɔ ni u ra ko tənun sɔɔ.

¹⁶ Domi u sii gandun gamboba k̄suka.

Ma u k̄k̄ərə sisugii b̄əka.

¹⁷ Gari bakasu su tii kua w̄nw̄ndobu sin daa ka sin toranun sɔɔ.

¹⁸ Ba ku ra maa d̄ianu k̄a ma ba ḡə turuku kua.

¹⁹ Ben n̄ni swāa te sɔɔ, ba Yinni Gusunə n̄ogiru sue ba somiru kana.

Ma u bu yara n̄ni swāa ten di.

²⁰ Ka win gariya u bu faaba kua,

ma u bu yara w̄ru b̄kə gen min di.

²¹ Bu Yinni Gusunə siaro win tən geeru ka win səm maamaakiginun sɔɔ ni u ra ko tənun sɔɔ.

²² Bu nùn siarabun ȳkunu kuo.

Kpa bu win səm maamaakigii nin gari kpara ka nuku dobu.

²³ Be ba goo nimkusu dua, ma ba ben s̄mburu m̄ si sɔɔ,

²⁴ ba Yinni Gusunən n̄man s̄ma wa ka maa maamaaki ye u kua nim w̄ku sɔɔ.

²⁵ U gari gerua, ma u dera woo b̄kə ga seewa

ga nim kurenu seeya.

²⁶ Nū n da w̄llə, kpa nu sarama.

Be ba wāa goo nimkuu si sɔɔ, ba nande kari yen sɔɔ.

²⁷ Tirerabu bu mwa, ba b̄arimə nge tam n̄robu.

Ben bwisi kpuro yi kpa.

²⁸ Ben n̄ni swāa te sɔɔ,

ba Yinni Gusunə n̄ogiru sue ba somiru kana.

Ma u bu yara n̄ni swāa ten di.

²⁹ U woo guna ye ȳrasia, ma nim kurenu nu mari.

³⁰ Ma be kpuron nuki dora ye u ka ye kpuro marisia.

Ma Yinni Gusunə u bu kpara u ka tura sere mi ba d̄ə.

³¹ Bu Yinni Gusunə siaro win tən geeru ka win səm maamaakiginun sɔɔ ni u ra ko tənun sɔɔ.

³² Bu nùn w̄lle suo mi t̄mba m̄nne.

Bu nùn siaro guro gurobun suunu sɔɔ.

³³ Yinni Gusunəwa u ra daaruun nim gberasia,

kpa u bwiiin nim kpeerasia mam mam.

³⁴ Kpa u tem gem ḡsia tem b̄rugum m̄n t̄mbun nuku k̄surun sɔɔ.

³⁵ Wi turowa u ra mi gāanu ku ra kpi ḡsie nim bwee bakaru.

Kpa u tem gbeba ḡsia nim bwii.

³⁶ Kpa u be ba ḡru barə sinasia mi,

kpa bu wuu ko mi ba koo sina,

³⁷ kpa bu res̄m d̄anu duure mi, nu ma dabi dabiru.

³⁸ U ra bu domaru kue bu dabia.

Kpa u ben yaa sabenu kuurasia.

³⁹ Adama gabu ba dabiru kaare ba wāa sekuru sɔɔ

yèn sɔɔ ba yoru dimə ba n̄ni s̄ore.

⁴⁰ Ma Yinni Gusunə u dera ba ben wirugibu gema,

ma ba sirene kam sɔɔ ba n̄ yē mi ba d̄ə.

41 Adama u ra sãaro yare win sãarun di.
Kpa u win bweseru dabiasia nge sabe gõsu.
42 Gemgibu bà n nùn wa, ba ra yëeriwa.
Kpa tøn kôsobu bu nɔɔ mari.
43 Wi u bwisi mɔ, u de u gari yi kpuro nɛnɛ
kpa u gia ma Yinni Gusunɔ u sãawa
duromgii.

108

1 Womu ge Dafidi u kua. U nɛɛ,
2 Gusunɔ, na sɔɔru sãa.
Kon womu ko ka nɛn dwee yãnu, ka nɛn
gõru kpuro.
3 Nɛn mɔrɔku ka nɛn guuru, i dom yando,
kpa n womu ko yam sãreru.
4 Yinni Gusunɔ, kon nun siara tɔmbun su-
unu sɔɔ sere ka baadommaɔ.
Kon nun womu kua bwesenu sɔɔ.
5 Domi wunen tøn geera kpã ta wõllu girari.
Meya maa wunen bɔrɔkinira sɔɔsire sere
guru wirɔ.
6 Gusunɔ, a seewo a tii wõlle sua.
Kpa wunen yiiko yu sɔɔsira handunia
kpuro sɔɔ.
7 Kpa a wa a ka bɛsɛ wunen kĩnasibu faaba
ko.
A bɛsɛn kanaru nɔɔwɔ kpa a sun faaba ko ka
wunen nɔm geu.
8 Gusunɔ u gerua win sãa yee dɛɛrarɔ u nɛɛ,
u koo nasara wa.
U koo Sikemu bɔnu ko kpa u tɔmbu Sukɔtun
wɔwa yabua.
9 Wiya u Galadi mɔ. Wiya u maa Manase mɔ.
Efaraimu ya sãawa nge win sii furɔ kɔkɔru.
Ma Yuda ya sãa nge win sina dɛka.
10 Adama Mɔabu ya sãawa win woburutia.
U koo Edɔmu bara nɔɔ teu kɔɔwa u ka sɔɔsi
ma ya kua wigla.
Kpa u nuku dobun kuuki ko Filisitiban tem
sɔɔ.
11 Wara u koo ka man da wuu gbãraruguu
gen mi.
Wara u koo man kpapa u ka da Edɔmuɔ.
12 Yinni Gusunɔ, wuna kaa ka man da, wune
wi a raa sun yina,
ma a ku ra maa ka bɛsɛn tabu kowobu yari.
13 A sun somiɔ su ka yari nɔni swãarun di.
Tɔnun somiru ta sãawa wom dirum.
14 À n wãa ka bɛsɛ, sa ko kpĩ su tabu ko ka
wɔrugɔru.
Kpa a bɛsɛn yiberɛba kɔsuku.

109

1 Dafidin womu ge u wom kowobun
wirugii kua. U nɛɛ,
Yinni Gusunɔ, wuna na siaramɔ, a ku nɔɔ
mari.
2 Wee tøn kôsobu ba man gari gerusimɔ ma
ba man weesu kuammɛ.
3 Ba ka man gari mɔ ka tusiru, ma ba ka man
sannamɔ kam sɔɔ.
4 Nɛ, na bu kĩ, adama ba man nɔɔ kuurimɔ.
Ma na kanaru mɔ be, nɛn yiberɛban sã.
5 Wee ba man kɔsa kɔsiemɔ gem ayerɔ.
Ma ba man tusa baa mɛ na bu kĩru sɔɔsimɔ.
6 A de tøn kɔso u nɛn yiberɛ kpapa,
kpa wi u koo nùn taarɛ wɛ u n wãa win nɔm
geuɔ.
7 Bà n nùn siri kpa bu deema u tore.
Kpa bu win kanaru garisi durum.
8 Win tɔru tu ku dɛnya kpa goo u nùn kɔsire
ko win sɔmburu sɔɔ.
9 Kpa win bibu bu ko gobekuba,
kpa win kurɔ u gɔminiru sina.
10 Kpa win bibu bu ko yaayaare kowobu, ba
n bara mɔ.
Kpa bu ben wuu deri gu ko bansu,
bu da ba n dĩanu kasu mi n toma.
11 Bɛn dibu u nɛni,
bu na bu win yãnu kpuro gura.
Kpa tøn tukobu bu win dukia gura.
12 Goo u ku raa nùn durom kua.
Goo u ku maa win bii gobekuban
wɔnwɔndu ko.
13 Bu win bibun bweseru goowo,
kpa win yĩsiru tu gbi.
14 Gusunɔ u win baababan toranu yaayo,
kpa u ku win mero nùn win durum suuru
kua.
15 Yinni Gusunɔ u de u n win tora ni yaaye,
kpa u win yĩsiru go mam mam.
16 Domi u n wɔnwɔndu sɔɔsi.
U sãarobu ka wɔnwɔndobu nɔni sɔɔwawa
sere u tɔnu go wi u nuki sankire.
17 Bɔriya u kĩa. N n mɛn na, yi nùn dio.
U n domaru kĩa. N n mɛn na, tu ka nùn
tondo.
18 Bɔri yi nùn wukirio nge yaberu.
Yi duurio win wasin sɔɔwɔ nge nim,
kpa yi du win kukunu sɔɔ nge gum.
19 Bɔri yi, yi nùn wukirio nge yãa ni ba ra
doke,
kpa yi n nùn sɛke baadomma nge kpaka.
20 Yeniwa Yinni Gusunɔ u koo de yu nɛn
yiberɛba

ka be ba man kōsa gerusimō deema.

²¹ Wunε Yinni Gusunō,

a na a man sanna wunen yīsirun sō.

A man wəro. Domi wunen tən geeru ta kpā.

²² Wee na sāa wənwəndo, na n̄ gāanu mō,
ma na nuki sankire.

²³ Wee na doonō nge saaru.

Ma ba man gire nge twee.

²⁴ Nən dūu winu dam dwiia nō bəkurun
sō.

Ma na wasire woorarun sō.

²⁵ Na kua wi u sekuru sōwā ben mi.

Ma ba man mēera ba wii gimanu koosimō.

²⁶ Gusunō nən Yinni, a man somiō.

A man faaba koowo wunen tən geerun sō,

²⁷ kpa bu gia ma wuna a nōmu mō be sō.

Wuna a maa kpuro mō.

²⁸ Ye ba b̄rusimō, yera wunε kaa domaru
kua.

Bà n seewa, ba koo sekuru wa.

Kpa nε, wunen səm kowo n nuku dobu ko.

²⁹ Nən yiberεba ba koo sekuru wa,

kpa tu bu wukiri nge yabe bakaru.

³⁰ Kon nōogiru sua n Yinni Gusunō siara.

Kon n̄n siara tən dabinun wuswaaō.

³¹ Domi u ra n wāa bw̄εbw̄εbun b̄kuō
u ka bu faaba ko be ba bu taare w̄εm̄n
nōman di.

110

¹ Womu ge Dafidi u kua. U nεε,
Yinni Gusunō u nən Yinni sōwā u nεε,
u sinō win nəm geuō sere u ka n̄n win
yiberεba taarea.

² Nən Yinni, Yinni Gusunō u koo nun ko
sunō damgii Siōniō,
kpa a wunen werōbu taare.

³ Dōma te kaa wunen tabu kowobu menna
Gusunōn aye dēeraru sō,
wunen tamba koo nun ben tii w̄ε ka k̄ru.
Wunen aluwaasirun dam mu koo wurama
bururu baatere
nge mε dirum mu ra yari.

⁴ Yinni Gusunō u b̄rua,
meya u n̄ maa win gari seeyamō u nεε,
kaa ko yāku kowo ka baadommaō nge
Mεekisidēki

⁵ Gusunō u wāa wunen nəm geuō.
U koo sinambu kam koosia dōma te win
mōru seewa.

⁶ U koo bwesenu siri.
Sanam mēya gonu ko n yiba yam kpuro.
Kpa u sinambu kpeerasia tem kpuro sō.

⁷ Sunō u koo nim nō bwiaō win sanum sō,

kpa u dam wa u ka nasara sua.

111

¹ I Yinni Gusunō siaro.

Kon Yinni Gusunō siara ka nən gōru kpuro.

Kon n̄n siara tən dēerobun suunu sō.

² Yinni Gusunōn nōman sōma ya kpā.

Ma be ba ye k̄i ba kasu bu ye gia.

³ Ye u kua ya ra n girima ka bēere mōwa.

Win gem mu ra n wāawa sere ka
baadommaō.

⁴ U ra de su win səm maamaakiginu yaaya.
Yinni Gusunō u sāawa duromgii ka
wənwəndugii.

⁵ U ra be ba n̄n nasie dīanu w̄ε,

kpa u win arukawani yaaya.

⁶ U win tambu win səm maamaakiginun
dam sōōsi

ni u ka bu tən tukobun tem w̄ε.

⁷ Win səm maamaakigii ni, nu sāawa gem
mam mam.

Win woodaba ba maa naane mō.

⁸ Ya ko n sirerewa sere ka baadommaō,

domi ba ye kuawa gem sō mam mam.

⁹ U dera ba win tambu yakia.

Ma u ka bu arukawani b̄kua sere ka
baadommaō.

Win yīsiru ta dēere, ta maa nanum mō.

¹⁰ À n k̄i a ko bwisigii, a de a gina Gusunō
nasia.

Be ba bwisi mō, beya ba ra yira ye sw̄i.

Win bēere ya ko n wāawa sere ka
baadommaō.

112

¹ I Yinni Gusunō siaro.

Doo nōrugiiwa wi u Yinni Gusunō nasie,
ma win woodaba ba n̄n nuku dobu w̄εmō.

² Ȳeron bwesera koo dam ko handunia sō.
Geegibun bibu ba koo domaru wa.

³ Alafia ka dukia ko n wāa win yenuō.

Win gem kun kpeemō ka baadommaō.

⁴ Tən geo wi u wənwəndu mō, u ra ka tōnu
duure,

u maa sāa gemgii, w̄kura yam dēeramō win
sō.

⁵ Doo nōrugiiwa wi u ra b̄kure ka nuku tia,
ma u ku ra goo taki di win samburu sō.

⁶ Domi geegii kun sokuramō pai.

Ba ko n n̄n yaayewa ka baadommaō.

⁷ Labaari kōsa ku ra n̄n nande.

Win torora ra n sōwā sim sim u n Yinni
Gusunō naane sāa.

⁸ U ku ra wurure, b̄rum kun n̄n mō,

sere u ka win yiberɛba kua mɛ u kī.

⁹ U ra sāarobu kēnu kē ka nuku tia.
Win gem mu ko n wāawa ka baadommaɔ.
Win dam mu koo sosi ka bɛɛɛ.

¹⁰ Tɔn kōso ù n nùn wa, win mɔru ra sewa,
kpa u nùn wiru diirisi ka nuku gbisibu.
Tɔn kōsobun yīiyɔbu kpuro bu sāawa kam
dirum.

113

¹ I Yinni Gusunɔ siaro.
Bɛɛ win sɔm kowobu, i nùn siaro.
² Su win yīsiru bɛɛɛ wē saa tēn di sere ka
baadommaɔ.
³ Su nùn siara saa bururun di sere ka yokaa.
⁴ Yinni Gusunɔwa u bwesenu kpuro kere.
Win yiiko ya wāa sere wɔnwɔlleɔ.
⁵ Gusunɔ bɛɛɛn Yinnin wāa yera wāa wɔlleɔ.
Wara u ka nùn weenɛ.
⁶ U ra tukewa u ka wɔllu ka tem mɛɛri.
⁷ U ra dam sarirugii seeye tem di, kpa u
wɔnwɔndo seeya kubanun di.
⁸ Kpa u de bu sina ka win tɔmbun wirugibu.
⁹ U ra wīro yenu banie u sina,
kpa u nùn ko bii mero wi u nuku dobu mɔ
win bibun suunu sɔɔ.
Yen sɔ, i Yinni Gusunɔ siaro.

114

¹ Sanam mɛ Isireliba, Yakɔbun bibun bwe-
seru
ba yara Egibitin di, ma ba ka Egibitigibu
tonda
bèn barum ba n nɔɔmɔ,
² Yuda ya kua Yinni Gusunɔn sāa yeru,
ma Isireli ya kua win tem.
³ Sanam mɛ nim wōku ga bu wa, yera ga
duka yakura,
ma daa te ba mɔ Yuudɛni ta biru wura.
⁴ Guunu yōkumɔ nge yāa kinenu,
ma gungunu yōkumɔ nge yāa binu.
⁵ Mba n nun deema nim wōku a ka duka mɔ.
Mba n nun mɔ Yuudɛni a ka biru wurɔ.
⁶ Mba n bɛɛ mɔ guunu i ka yōkumɔ nge yāa
kinenu.
Mba n bɛɛ deema gungunu i ka yōkumɔ nge
yāa binu.
⁷ Handuniagibu, i diirio Gusunɔ Yakɔbun
Yinnin wuswaaɔ,
⁸ wi, wi u ra kperu gosie yeru,
kpa u de kpee saara yu ko nim bweru.

115

¹ Yinni Gusunɔ, n n bɛɛ sa bɛɛɛ mɔ,

wuna a bɛɛɛ mɔ wunen tɔn geeru ka wunen
bɔrɔkinirun sɔ.

² Mban sōna tɔn tukobu ba koo nɛɛ,
mana Gusunɔ bɛɛɛn Yinni u wāa.

³ Gusunɔ bɛɛɛn Yinni u wāa wɔlleɔ, u mɔ ye u
kī.

⁴ Adama tɔn tukoba ben būnun bwāarokunu
kuawa ka wura ka sii geesu.

Nu sāawa tɔmbun nɔman sɔma.

⁵ Bwāaroku ni, nu nɔsu mɔ, adama nu ku ra
gari gere.

Nu nɔni mɔ, adama nu n yam waamɔ.

⁶ Nu swasu mɔ, adama nu n gari nɔɔmɔ.

Nu wēru mɔ, adama nu n numiamɔ.

⁷ Nu nɔma mɔ, adama nu n ka gāanu
babamɔ.

Nu naasu mɔ, adama nu ku ra sī.

Nin dɔkɔra kun maa nɔɔrɔ.

⁸ Be ba bwāaroku ni mɔ ka be ba ben naanɛ
doke ni sɔɔ,

ba sāawa nge ni.

⁹ Bɛɛ Isireliba, i bɛɛn naanɛ dokeo Yinni
Gusunɔ sɔɔ.

U sāawa bɛɛn faaba kowo ka bɛɛn tɛɛru.

¹⁰ Bɛɛ yāku kowobu Aronin bweseru,

i bɛɛn naanɛ dokeo Yinni Gusunɔ sɔɔ.

U sāawa bɛɛn faaba kowo ka bɛɛn tɛɛru.

¹¹ Bɛɛ be i Yinni Gusunɔ nasie,

i bɛɛn naanɛ dokeo wi sɔɔ.

U sāawa bɛɛn faaba kowo ka bɛɛn tɛɛru.

¹² Yinni Gusunɔ u sun yaaye.

U koo sun domaru kua.

U koo Isireliba domaru kua.

U koo Aronin bibun bweseru domaru kua.

¹³ U koo be ba nùn nasie domaru kua,
bukurobu ka bibu.

¹⁴ U koo bɛɛ ka bɛɛn bibu win durom
dabiasia.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u bɛɛ domaru kuo wi, wi u
wɔllu ka tem taka kua.

¹⁶ Wɔllu ta sāawa wigiru,

ma u tɔmbu tem wē.

¹⁷ N n gɔribu ba ra Yinni Gusunɔ sā

be, be ba wāa mi yam da n maari sɔɔ sɔɔ.

¹⁸ Adama bɛɛra sa ko nùn sā saa tēn di sere
ka baadommaɔ.

Yen sɔ, i Yinni Gusunɔ siaro.

116

¹ Na Yinni Gusunɔ kī,
domi u ra nen nɔɔ nɔ nà n nùn soka.

² U ra nen gari swaa daki.

Wiya ko na n da soku nen wāarun tōru
kpuro sɔɔ.

³ Gɔɔn yɔni yi raa man bɔkua,

ma g̃aribun w̃aa yerun nuku sankiranu
man n̄eni.

Na w̃aa n̄eni sw̃aaruru ka wuriribu s̃oo.

⁴Yera na Yinni Gusun̄o n̄ooḡiru sue na n̄ee,

Yinni Gusun̄o, a n̄en w̃aaruru w̄ero.

⁵Gusun̄o b̄esen Yinni u s̃aawa t̄an geo ka
gemḡii.

M̄eya win w̄anw̄onda kp̄a.

⁶Yinni Gusun̄o u ra bw̄εεbw̄εεbu k̄osu.

Na raa w̄anw̄ondu soore,

adama u man faaba kua.

⁷N̄en bw̄era, a w̄ero,

domi Yinni Gusun̄o u man gea kua.

⁸Geema, u man w̄era ḡoon di,

ma u n̄en n̄eni ȳiresu woka, u n̄ dere n
sokura.

⁹Kon s̄i win wuswaaḡ handunia ye s̃oo.

¹⁰Na n̄un naane doke, baa m̄e na n̄ee, na
w̄anw̄ondu soore.

¹¹N̄en nuku sankiraru s̃oo,

na n̄ee, ḡoo sari wi u naane m̄o.

¹²Mba kon Yinni Gusun̄o dibu k̄osia gea ye
u man kuan s̄o.

¹³Kon tam t̄ara win wuswaaḡ,
kpa n win ȳisuru soku n ka n̄un siara
faaba ye u man kuan s̄o.

¹⁴N̄oo mw̄ee ni na n̄un kua,

kon nu yibia win t̄ambu kpuron n̄eni biru.

¹⁵Be ba Yinni Gusun̄o naane s̃aan ḡoo u
s̃aawa ḡaa bakanu win mi.

¹⁶Yinni Gusun̄o, a n̄e, wunen s̄om kowo
swaa dakio.

Na s̃aawa wunen s̄om kowo t̄an kur̄an bii.

Wuna a n̄en yorun w̄ee bura.

¹⁷Yen s̄ona kon nun siarabun ȳakuru kua,

kpa n wunen ȳisuru soku.

¹⁸N̄oo mw̄ee ni na nun kua,

kon nu yibia wunen t̄ambu kpuron n̄eni
biru,

¹⁹wunen s̃aa yer̄o Yerusalemun suunu s̃oo.

Yen s̄o, i Yinni Gusun̄o siaro.

117

¹B̄ee bwesenu kpuro, i Yinni Gusun̄o siaro.

B̄ee handuniagibu kpuro, i Yinni Gusun̄o
b̄eere w̄eeḡo.

²Win t̄an gee te u ra sun s̄ooḡi ta kp̄a.

Win b̄ar̄akiniru ta ra n w̃aawa sere ka
baadommaḡo.

I Yinni Gusun̄o siaro.

118

¹I Yinni Gusun̄o siaro, u s̃aawa t̄an geo.

Win k̄iru ta ra n w̃aawa sere ka baadommaḡo.

²B̄ee Isireliba kpuro, i wuro i n̄ee,

Yinni Gusun̄on k̄iru ta ra n w̃aawa sere ka
baadommaḡo.

³B̄ee ȳaku kowobu Aronin bweseru, i wuro
i n̄ee,

Yinni Gusun̄on k̄iru ta ra n w̃aawa sere ka
baadommaḡo.

⁴B̄ee be i Yinni Gusun̄o nasie, i wuro i n̄ee,

Yinni Gusun̄on k̄iru ta ra n w̃aawa sere ka
baadommaḡo.

⁵N̄en nuku sankiranu s̃oo, na Yinni Gusun̄o
somiru kana.

U n̄en kanaru nua, ma u man yara.

⁶Yinni Gusun̄o u s̃aa n̄egii, na n̄ ḡaanu ganun
berum m̄o.

Mba t̄onu u koo kp̄i u man kua.

⁷Yinni Gusun̄owa u s̃aa n̄en faaba kowo.

Yen s̄ona ko na n ȳerim̄o n̄a n̄ n̄en yibereban
biru wa.

⁸A Yinni Gusun̄o naane koowo ye kaa ka
t̄onu naane ko.

⁹A Yinni Gusun̄o naane koowo ye kaa ka
damgibu naane ko.

¹⁰Bwese dabinu nu man tarusi,
ma na nu yarinasia ka Yinni Gusun̄on dam.

¹¹Nu man wukiriwa mam mam,

ma na nu yarinasia ka Yinni Gusun̄on ȳisuru.

¹²Nu man m̄ansima n̄ge t̄i.

Adama na nu yarinasia ka Yinni Gusun̄on
dam

ma nu gbisuka n̄ge s̄aki yi yi d̄oo mwaara.

¹³Nu raa man b̄ariam̄o nu ka man sura,

adama Yinni Gusun̄o u man somiru na.

¹⁴Yinni Gusun̄owa u s̃aa n̄en dam.

Wiya ko na n da siare. Wiya u man faaba
kua.

¹⁵Nasaran̄ kuuki yi n̄oram̄o gemgibun
ȳenus̄o.

Yinni Gusun̄on dam mu s̄ooḡi.

¹⁶U win n̄om̄ geu sue, ga win dam s̄ooḡim̄o.

¹⁷Na n̄ maa gbim̄o, ko na n w̃aawa,

kpa n win s̄oma ye u kuan gari kpara.

¹⁸Yinni Gusun̄o u man seeyasia.

Adama u n̄ man ḡoo n̄omu berie.

¹⁹I man gem̄ k̄ann̄osu ken̄io,

kpa n du n Yinni Gusun̄o siara.

²⁰Win k̄ann̄o ge wee. Min diya gemgibu ba
ra du.

²¹Yinni Gusun̄o, na nun siara, domi a n̄en
kanaru mwa,

ma a man faaba kua.

²²Wee kpee te ban̄obu ba yina, tera ta kua
gani ḡamburun dam.

23 Yinni Gusunəwa u ye kua ma n kua
maamaaki bešen nəni səə.
24 Yinni Gusunəwa u t̄sə te kua.
Su nuku dobun kuuki ko.
25 Yinni Gusunə, a sun somiə, kpa a sun
kuurasia.
26 Wi u sisi ka wunen yīsiru u s̄awa
domarugii.
Sa ko n̄n siara Yinni Gusunən s̄a yerə.
27 Gusunə u s̄awa Yinni. Wiya u sun yam
bururasie.
I yāku yaa bəkūo. I ka ye doo sere yāku
yerun k̄anə.
28 Gusunə, a s̄awa n̄n Yinni.
Kon nun siara. Kon nun walle sua.
29 I Yinni Gusunə siaro, u s̄a t̄n geo.
Win k̄iru ta ra n w̄awa sere ka baadommaə.

119

1 Doo nərugiba be ba kun taare mə ben
sanu sanusu səə,
ma ba s̄imə nge me Yinni Gusunən wooda
ya bu s̄əsimo.
2 Doo nərugiba be ba win gere swīi,
ma ba n̄n kasu gem ka tia,
3 ma ba ku ra gəba ko, ba s̄imə win sw̄ee səə.
4 A wunen woodaba kuawa bu ka ye swīi
dee dee.
5 A de n̄n kookoosu su n swaa swīi,
n wa n ka wunen gere m̄em nəowa.
6 N̄a n wunen woodaba kpuro laakari s̄a,
saa yera sekura kun man mwaamə.
7 N̄a n wunen s̄əsi geeru gia,
kon nun siara ka ḡoru tia.
8 Kon wunen woodaba n̄n̄.
A ku man deri mam mam.
9 Aluw̄aasi ù n k̄i win sanu sanusu su n
d̄ere,
sere u n wunen gari m̄em nəowamm̄e.
10 Na nun kasu ka n̄n ḡoru kpuro.
A de n wunen swaa swīi.
11 Na wunen gari n̄nisi n̄n ḡoruə kpa n ku
ra ka nun torari.
12 Yinni Gusunə, na nun siara,
a man wunen woodaba keu koosio.
13 Na nəguru sua na wunen gere kpuro
kpara.
14 Wunen woodan m̄em nəəbu bu man
nuku dobu w̄emə nge dukia baka.
15 Kon wunen s̄əsiru bwisiku, kpa n wunen
yiirebu n̄ni doke.
16 Na kon nuku dobu ko wunen gere səə.
Na n̄ maa wunen gari duarimə.

17 A n̄e wunen s̄əm kowo durom kuo kpa n
wa na n w̄a,
kpa n wa n wunen gere m̄em nəowa.
18 A n̄n n̄ni wukio, kpa n wa n gia
ḡa gee ni nu w̄a wunen gari səə.
19 Na s̄awa səə handunia ye səə.
A ku man wunen woodaba berua.
20 N̄n bw̄era ya ra n woowa baadomma
wunen yiirebu səə k̄irun s̄.
21 A ra tii suobu gerusi be, be ba s̄a
b̄orurobu,
ma ba ku ra wunen woodaba swīi.
22 A man sekuru ka ḡendu wunario, domi na
wunen gere swīi.
23 Baa me sina bibu ba ra sine bu man wīi,
ka me, n̄e, wunen s̄əm kowo na ra n wunen
s̄əsiru bwisikumə.
24 Wunen woodaba ba ra man nuku dobu
w̄ewa,
kpa bu man bwisi k̄e.
25 N̄e wee na mwia kp̄ana nge wi u kp̄i tua
səə.
A man n̄n w̄aru wesio nge me a nə
mw̄eru kua.
26 Na nun n̄n w̄arun daa kpuro tusia, ma
a man suuru kua.
A man wunen woodaba s̄əsio.
27 A man ben asansi tubusio,
kpa na n da wunen s̄əm maamaakiginu
bwisiku.
28 Wee na wuri m̄ə nuku sankiranun s̄.
A man dam k̄eyə nge me a nə mw̄eru kua.
29 A de n ka weesun swaa tonda,
kpa a man durom kua na n ka wunen gere
swīi.
30 Na ḡoru doke n gem swīi.
Na wunen woodaba n̄ni girari.
31 Na n̄n tii w̄e be səə.
Yen s̄, a ku de n sekuru wa.
32 Wunen woodabara na swīi, domi a n̄n
n̄ni wukia.
33 Yinni Gusunə, a man wunen sw̄ee s̄əsio,
kpa n kp̄i n yi swīi n̄n w̄arun t̄ru kpuro
səə.
34 A man bwisi k̄eyə kpa n kp̄i n ka wunen
woodaba m̄em nəowa.
35 Na wunen swaa k̄i.
A man sureo ye səə.
36 A de n̄n bw̄era yu wura ye səə.
A ku de n̄n k̄iru tu wura gobi gia.
37 A n̄n bin̄e wunə ḡa kankam di,
kpa a de na n w̄a wunen sw̄ee səə.

38 A wunen nɔɔ mwɛɛru yibio nɛ, wunen
sɔm kowon sɔ,
ta wɔɔwa be ba nun nasien sɔ.

39 A man yaro seku te na nasien di,
wunen siribu bu ra n wɔ.

40 Na kɔwa n wunen woodaba mɛm nɔɔwa
too.

A de na n wɔa wɔaru sɔɔ wunen gem sɔ.

41 Yinni Gusunɔ, a de a nɛn wɔnwɔndu wa,
kpa a man faaba ko nɔɔ mwɛɛ te a man kuan
sɔ.

42 Saa ye sɔɔ, kon kpɔ n be ba man sekuru
dokemɔ gari wisi.

Domi na nɛn naanɛ doke wunen gari sɔɔ.

43 A ku wunen gem wuna nɛn nɔɔn di,
na yɔiyɔbu mɔ wunen siribu sɔɔ.

44 Ko na n wunen woodaba nɛniwa saa
kpuro.

Ya ko n wɔa nɛn mi sere ka baadommaɔ.

45 Kon sɔ ka tii mɔru, domi wunen
woodabara na kasu.

46 Kon ben gari sinambu sɔ.

Na n ko na n maa wɔa sekuru sɔɔ.

47 Na wunen woodaba kɔ.

Na ra n nuku dobu mɔ ye sɔɔ.

48 Na ra nɛn nɔma yɔiye wɔllɔ n ka kanaru ko
wunen gari yi na kɔn sɔ.

Domi na kɔ na n yi bwisikumɔ nɛn gɔruɔ.

49 Wee a man yɔiyɔbu wɛ.

A wunen nɔɔ mwɛɛru yaayo te a nɛ, wunen
sɔm kowo kua.

50 Tera ta ra man nukuru yɛmiasie nɛn nɔni
swɔaru sɔɔ,

kpa tu man wɔaru wɛ.

51 Wee tii suobu ba man yɛesu wɔri.

Adama ka mɛ, na n wunen woodaba deri.

52 Yinni Gusunɔ, na wunen yellun siribu
yaaye.

Biya bu man dam kɔ.

53 Nà n wa tɔn kɔsobu ba wunen woodaba
deri,

mɔru baka na ra ko.

54 Wunen garin sɔna na ra womusu ko mi na
sɔru dimɔ.

55 Wɔkuru nà n wunen yɔsiru yaaya,

na ra n wunen woodaba nɛnusiwa.

56 Ye ya sɔa negia, yera n wunen gere mɛm
nɔɔwa.

57 Na maa wure na gerumɔ,

Yinni Gusunɔ, negia n wunen gere mɛm
nɔɔwa.

58 Ka nɛn gɔru kpurowa na nun sokumɔ.

A wunen nɔɔ mwɛɛru yaayo kpa a nɛn
wɔnwɔndu wa.

59 Nà n nɛn daa bwisika, na ra wurewa n sɔ
wunen swɛɛ sɔɔ.

60 Na ra n sendewa n ka da mi gia, na kun
tɔru gɔsie.

Kpa n wunen woodaba mɛm nɔɔwa.

61 Tɔn kɔsobun yini man sikerɛnɛ.

Adama ka mɛ, na n wunen gari deri.

62 Wɔku suunu na ra sewa n nun siara
wunen siri bi a ra ko dee deen sɔ.

63 Na sɔawa be ba nun nasie kpuro
ka be ba wunen woodaba mɛm nɔɔwammen
bɔrɔ.

64 Yinni Gusunɔ, wunen durom yiba
handunia kpuro sɔɔ.

A man wunen woodaba kpuro sɔɔsio.

65 Yinni Gusunɔ, a ra wunen sɔm kowo gea
kue

nge mɛ a nɔɔ mwɛɛru kua.

66 A man laakari ka bwisi kɛɛyɔ

domi na wunen woodaba naanɛ sɔa.

67 N sere sekuru wa, na raa kɔɔrewa.

Adama tɛ, na wunen gari nɛni.

68 A sɔawa tɔn geo.

A man wunen woodaba sɔɔsio.

69 Tii suobu ba man weesu koosimɔ.

Adama nɛ, na wunen yɔirebu nɛni ka nɛn
gɔru kpuro.

70 Ben gɔru ga bɔɔbu, gɔanu ku ra bu yeeri.

Adama nɛ, wunen gari yi ra man nuku dobu
wɛ.

71 N buram bo n sekuru wa kpa n ka kpɔ n
wunen woodaba gia.

72 Na wunen nɔɔn gere kɔ n kere gɔanu
nɔrɔbu (1.000) ye ba kua ka wura ka
sii gesu.

73 Wunen nɔma ya man mɔma.

Yera ya man tɔsisia.

A man bwisi kɛɛyɔ n ka wunen woodaba gia.

74 Be ba nun nasie, bɔ n man wa, ba ra nuku
dobu kowa.

Domi na wunen nɔɔ mwɛɛru naanɛ sɔa.

75 Yinni Gusunɔ, na yɛ ma wunen siribu bu
sɔawa dee dee.

Wunen bɔrɔkinirun sɔna a man sekuru
doke.

76 A de wunen durom mu man nukuru
yɛmiasia

nge mɛ a nɛ wunen sɔm kowo nɔɔ mwɛɛru
kua.

77 A man wɔnwɔndu kuo kpa n wa na n wɔa.

118 A ra be ba ra wunen woodaba deri gemwa.

Domi ben nani wɔkubu bu ñ arufaani ma.

119 A ra tɔn kɔsobu geriewa tem men di nge nim yaka.

Yen sɔna na wunen woodaba swi.

120 Wunen nanum mu dera nen wasi dirimo.

Na wunen siribu nasie.

121 Na wunen woodaba ka wunen gem mem nɔwammɛ.

A ku man be ba man dam dɔremɔ nɔmu sɔndia.

122 A nɛ, wunen sɔm kowo nɔɔ mwɛɛru kuo ma kaa man somi.

A ku de tii suobu bu man dam dɔre.

123 Nen nani dam dwiia ye na wunen faaba ka wunen gem men nɔɔ mwɛɛru a kua mara.

124 A nɛ, wunen sɔm kowo kuo nge me wunen tɔn geera nɛ.

A man wunen woodaban keu sɔsio.

125 Na sɔawa wunen sɔm kowo.

A man bwisi kɛɛyɔ n ka wunen sɔsiru gia.

126 Yinni Gusunɔ, saa ya den tura a ka se domi wee ba wunen wooda saramɔ.

127 Adama nɛ, na ye ki n kere wura gean tii.

128 Na ye kpuro garisiwa dee dee.

Na swɛɛ yi yi ñ dɛnde kpuro tusa.

129 Wunen yiirebu bu ra n wã, yen sɔna na bu neni.

130 Wunen garin giabu bu ra tɔnu yam bururiasewa,

kpa yi bwisi sariba bwisi kɛ.

131 Na kasu gem ka tia n wa n wunen woodaba gia.

132 Yinni Gusunɔ a man mɛɛrima,

kpa a man durom kua nge mɛ a ra be ba nun ki kue.

133 A de na n tãsa wunen gari sɔɔ.

A ku de toraru garu ta n man wãasi.

134 A man wɔro tɔmbun dam dɔrebun di, kpa n kpĩ n wunen sɔsiru mem nɔɔwa.

135 A ka man nɔnu geu mɛɛrio,

kpa a man wunen yiirebu sɔsi.

136 Wee na nani yĩresu kokumɔ nge daaru, domi tɔmba kun wunen woodaba mem nɔɔwɛ.

137 Yinni Gusunɔ, a sɔawa gemgii.

Wunen siribu bu ra n sɔawa dee dee.

138 A wunen wooda yiiwa gem sɔɔ.

Ya maa naane ma.

139 Nà n nen yiberɛba wa be ba wunen gari duari,

nen mɔru ra sewa.

140 Wunen gari yi naane ma.

Nɛ, wunen sɔm kowo na yi ki.

141 Wee na ñ kpã, ma ba man gema.

Ka mɛ, na ñ wunen woodaba duari.

142 Wunen gem mu ku ra kpe.

Mɛya wunen gari yi sɔawa gem.

143 Nuku şankiranu ka nani swãara man wɔrimɔ,

adama wunen woodaba ba ra man nuku dobu wɛ.

144 Wunen yiirebu bu sɔawa dee dee sere ka baadommaɔ.

A man bwisi kɛɛyɔ yi yi koo de na n wã.

145 Yinni Gusunɔ, na nun sokumɔwa ka nen gɔru kpuro.

A man wurario, kpa n kpĩ n wunen sɔsiru nenɛ.

146 Na nun kanamɔ, a man faaba koowo,

kpa n kpĩ n wunen woodaba mem nɔɔwa.

147 Na ra kanaru kowa yam mu sere sãra,

kpa na n wunen nɔɔ mwɛɛnu naane sãa.

148 Yam mu sere sãra na ra sewa n ka wunen gari mɛɛri.

149 A nen nɔɔ nɔɔwɔ wunen durom sɔ.

A man sirio nge mɛ a ra siri, kpa n wa na n wã.

150 Be ba kɔsa bwisikumɔ,

be wee ba man turuku kua.

Ba wunen woodaba deri.

151 Wunɛ Yinni Gusunɔ, a wãawa nen turuku.

Wunen gari yi sɔawa gem.

152 Na yɛ saa yee yellun di ma a wunen woodaba yiiwa

ba n ka wã sere ka baadommaɔ.

153 A nen nani swãaru mɛɛrio, kpa a man wɔra.

Na ñ wunen woodaba duarimɔ.

154 A ka man yinɔ kpa a man yakia.

A de na n wã nge mɛ a nɔɔ mwɛɛru kua.

155 Tɔn kɔsoba kun faaba wasi,

domi ba ku ra wunen sɔsiru kasu.

156 Yinni Gusunɔ, wunen durom mu kpã.

A man sirio nge mɛ a ra siri, kpa n wa na n wã.

157 Nen yiberɛ be ba man nani sɔmɔ ba dabi.

Adama ka mɛ, na ñ wunen gere yinamɔ.

158 Na tɔnu kamba tusa, domi ba ku ra wunen woodaba swi.

159 Yinni Gusunə, a n yē ma na wunen woodaba kī.

A de na n wāa wunen durom s̄.

160 Gema mu s̄a wunen garin nuuru.

Wunen woodaba kpuro ba kon s̄awa gem sere ka baadomma.

161 Wee sina biba man n̄ni s̄om̄ kam s̄o. Adama wunen gari t̄nawa na nasie.

162 Na ra n nuku dobu m̄ wunen gari s̄o nge wi u dukia baka wa u gura.

163 Na weesu tusa. Ma na wunen woodaba kī.

164 S̄o teeru, n̄n n̄aba yiruwa na ra nun siare wunen siri bi bu s̄a dee deen s̄.

165 Be ba wunen woodaba kī, ba ra n b̄ri yen bakaru m̄.

K̄sa ku ra bu deem̄.

166 Yinni Gusunə, na wunen faaba ȳiȳ.

Yen s̄, na wunen woodaba m̄m n̄ow̄.

167 Na ra wunen yiirebu m̄m n̄ow̄.

Na ra bu k̄a too too.

168 Na wunen yiirebu ka wunen woodaba sw̄i,

domi n̄n kookoosu kpuro wāa wunen wuswaa.

169 A de a n̄n wuri n̄.

A man bwisi k̄eȳ nge m̄ a n̄o mw̄eru kua.

170 A n̄n kanaru n̄ow̄.

A man w̄ro nge m̄ a n̄o mw̄eru kua.

171 A ra man wunen woodaban keu s̄osi.

A de wunen siarabu bu n̄ora n̄n n̄on di.

172 Wooda be kpuro ba d̄erewa.

A de n womu ko ben s̄.

173 Na wunen s̄os̄iru wura.

A na a man somi.

174 Yinni Gusunə, wunen faabawa na mara ka gem.

M̄ya wunen woodaba ba ra man nuku dobu w̄.

175 A de na n wunen siribu t̄siri, kpa na n wāa n ka nun siara.

176 Wee na sirene nge ȳa te ta k̄ore.

A n̄, wunen s̄m kowo kasuo, na n̄ wunen woodaba duarim̄.

120

1 S̄a daarun womu. Ge wee.

Sanam m̄ na wāa nuku sankiranu s̄o, na Yinni Gusunə soka, ma u man wurari.

2 Yinni Gusunə, a man w̄ro wee kowobun n̄man di.

A man yakio be ba t̄mbu n̄ni w̄kum̄n n̄man di.

3 Mba weesu koo ka bu naawa,

4 ma n kun m̄ tabu s̄enu ka d̄o bokon ḡe.

5 Wee na kua kam koore, na wāa M̄esekīo Kedanin kuu bekurugiro.

6 Na s̄ n t̄e ka be ba ku ra b̄ri yendu k̄a.

7 N̄a n b̄ri yendun gari gerubu torua, ba ra n tabun s̄oru m̄wa.

121

1 S̄a daarun womu. Ge wee.

Na n̄n n̄ni sue guunu gia.

Man diya kon somiru wa.

2 N̄n somira weewa saa Yinni Gusun̄n min di

wi u w̄llu ka tem taka kua.

3 U n̄ derim̄o wunen naasu su sokura.

Wi u nun k̄su, u n̄ dom ȳbirim̄o.

4 Wee wi u Isireliba k̄su u ku ra dom ȳbiri, u ku ra maa dweeye.

5 Yinni Gusunə u s̄awa wunen k̄so.

U wāa wunen n̄n geū u nun saaru s̄aw̄.

6 S̄o s̄o, s̄o kun nun soom̄o.

W̄kuru, suru tarum kun maa nun soom̄o.

7 Yinni Gusunə u koo nun bere ḡa k̄sunu kpuron di.

U koo wunen hunde k̄su,

8 kpa u nun kpara wunen daaru ka weru saa t̄n di sere ka baadomma.

122

1 S̄a daarun womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

B̄a n̄ n̄e, su da Yinni Gusun̄n s̄a yer̄, n̄n nukura ra dorewa.

2 Yerusalemu, bes̄en naasu su ȳ wunen k̄n̄s̄o.

3 Yerusalemu, a s̄awa wuu ge ba bana gea kua,

ma ba gu gb̄araru toosi ba ka sikerena.

4 Wunen miya Isireliba, Yinni Gusun̄n t̄mbu ba ra n̄e bu ka n̄n siara, nge m̄ u bu wooda w̄.

5 Wunen miya siri gbabura wāa.

Wunen miya Dafidin bibun bweserun sina ḡna wāa.

6 I b̄ri yendu kan̄o Yerusalemun s̄,

kpa be ba wun̄e Yerusalemu kī ba n wāa bw̄e dora s̄o.

7 Yerusalemu, b̄ri yenda n wāa wunen gb̄araru s̄o ka wunen sina kpaar̄o.

8 N̄n m̄ero bisibu ka n̄n b̄r̄ban s̄,

kon nɛɛ, Gusunɔ u de bəri yɛnda n wāa
Yerusalemu.
9 Yerusalemu, wunen gea na kasu, Gusunɔ
besen Yinnin sāa yerun sō.

123

1 Sāa daarun womu. Ge wee.
Gusunɔ, wunɛ wi a wunen sina gona terie
wollɔ,
wuna na nɔni twɛɛ.
2 Nge mɛ yobun nɔni yi ra n ben yinnibun
nɔma mɛɛra,
nge mɛya besen nɔni yi Gusunɔ besen
Yinnigia mɛɛra,
sa n ka mara sere dɔma te u koo sun durom
kua.
3 Yinni Gusunɔ, a sun wɔnwɔndu kuo too
too.
Domi ba sun gema n kpā.
4 Be ba tii sue ba sun gema
ma ba sun yaakoru kua too sere n den sun
nuu.

124

1 Sāa daarun womu ge Dafidi u kua. U nɛɛ,
Gusunɔ Isireliban Yinni ù kun daa ka sun
wāa,
wara u koo sun kōsu.
Isireliba bu wureo bu gere bu nɛɛ,
2-4 sanam mɛ tɔn kōsobun mɔru ya seewa,
ma ba sun seesi,
Yinni Gusunɔ ù kun daa ka sun wāa, ba koo
sun mwe wasiru,
kpa bu sun wukiri nge nim mɛ mu kokumɔ
daa toraɔ.
5 Nim kure damgina nu koo sun taare.
6 Sa Yinni Gusunɔ siara,
domi u ñ dere besen yiberɛba bu sun nɔɔ
beri.
7 U dera besen hunde ya kisira saa taan di
nge gunɔ.
Taa ya kasikira ma sa yara.
8 Yinni Gusunɔwa u sāa besen faaba kowo.
Wiya u wollu ka tem taka kua.

125

1 Sāa daarun womu. Ge wee.
Be ba Yinni Gusunɔ naanɛ sāa,
ba ra n yōwa dim dim nge Siɔnin guuru.
Ta ku ra bāari. Ta ko n yōwa sere ka
baadommaɔ.
2 Nge mɛ guunu ka Yerusalemu sikerene,
nge mɛya Gusunɔ u ka win tɔmbu sikerene
saa tɛn di sere ka baadommaɔ.
3 Tɔn kōso kun bandu dimɔ gemgibun temɔ.

Domi ù n tu di, ben tii ba koo kōsa ko.
4 Yinni Gusunɔ, a be ba gea mɔ gea sōsio.
A bèn gōru ga dɛere durom kuo.
5 Adama be ba swaa mwaamɔ ye ya ñ dɛnde
a bu yarinasio ka kōsan kowobu sannu.
Yinni Gusunɔ, a de bəri yɛnda n wāa Isireliɔ.

126

1 Sāa daarun womu. Ge wee.
Sanam mɛ Yinni Gusunɔ u ka besegii be ba
yuru mwɛɛra wurama Siɔniɔ,
ya sun sāawɛwa nge dosu.
2 Ma sa nuku dobu mɔ sa yɛemɔ.
Ma sa nasaran kuuki mɔ.
Ma ba gerumɔ bwesenun suunu sɔɔ ba mɔ,
Yinni Gusunɔ u sun gāa bakanu kua.
3 Mɛya u sun gāa bakanu kua.
Wee sa wāa tɛ nuku dobu sɔɔ.
4 Yinni Gusunɔ, a ka besegii be ba raa yuru
mwɛɛra wurama
ba n kokumɔ nge daa tori sɔɔ yɛsan nɔm
dwaru gia.
5 Be ba duurumɔ ka nɔni yīresu,
ba koo gɛ ka nuku dobu kuuki.
6 Wi u duurubu dɔɔ ka wuri,
u koo wurama ka nuku dobu,
u n doo bɔkunu sɔɔwa.

127

1 Sāa daarun womu ge Salomɔɔ u kua. Ge
wee.
Yinni Gusunɔ ù kun diru banimɔ,
be ba tu banimɔ sɔmburu kama ba mɔ.
Yinni Gusunɔ ù kun wuu kōsu,
be ba gu kōsu ba dom serawa kam.
2 Kam sɔɔra kaa wahala ko a ka wunen dīanu
wa a di.
Kaa se buru buru yellu kpa a kpuna sere
wōku suunu sɔmburun sō.
Adama wi Gusunɔ u kī,
u ra nùn dīanu wɛwa baa yɛro ù n dɔ.
3 Wee, bibu ba sāawa tubi ye ya wee
Gusunɔn min di.
Ba sāawa soseru te ta wee Gusunɔn min di.
4 Bii be ba mara aluwaasiru sɔɔ,
ba sāawa nge sɛɛnu tabu durɔ damgiin
nɔmaɔ.
5 Doo nɔɔrugiiwa wi u bu wa n dabi.
U sāawa nge wìn sɛɛ bwāara sɛɛnu yiba.
U ñ sekuru wasi sanam mɛ u koo ka
win yiberɛba yinna wuun gbāraran
kɔnnɔwɔ.

128

1 Sāa daarun womu. Ge wee.

Doo nǎrugiiwa wi u Yinni Gusunǎ nasie,
 ma u sīimǎ win swɛɛ sǎǎ.
² U koo win sǎmburun arufaani di,
 kpa u n nuku dobu mǎ u n kuuramǎ.
³ Win yɛnuǎ
 win kurǎ u ko n sǎawa nge resem ye ya ra
 ma.
 Mi ba sǎ ba dimǎ,
 kpa win bibu ba n sǎa nge olifin dǎa
 kpemminu.
⁴ Doma ten bwesera wi u Yinni Gusunǎ
 nasie u ra wa.
⁵ Yinni Gusunǎ u nun domaru kuo Siǎnin di,
 kpa a n waamǎ nge mɛ Yerusalemu ya
 kuuramǎ wunen wǎarun tǎru kpuro
 sǎǎ.
⁶ Kaa wunen bibun bibu wa.
 Gusunǎ u de bǎri yenda n wǎa Isireliǎ.

129

¹ Sǎa daarun womu. Ge wee.
 Isireliba bu geruo sannu sannu bu nɛɛ,
 geema, tǎn kǎsobu ba ra n sun dam
 dǎremǎwa
 saa bɛsɛn bweserun toren di.
² Ba sun nǎni sǎǎwa bɛsɛn bweserun toren
 di.
 Adama ba ñ nasara wa bɛsɛn wǎllǎ.
³ Ba wuka bɛsɛn birusun wǎllǎ ba kpǐi wuna
 wuna.
⁴ Adama Yinni Gusunǎ u sǎawa gemgii,
 u ben wɛɛ kasuka.
⁵ Yinni Gusunǎ, a de be ba Yerusalemu tusa
 bu sekuru wa,
 kpa bu biruku yira wura,
⁶ ba n sǎa nge yaka si su ra kpi diru wǎllǎ.
 Su ra gberewa ba kun su wukura.
⁷ Wi u su gɛɛmǎ, su ku ra win nǎmu yibu.
 Wi u maa su guramǎ, su ku ra win nǎm koto
 teeru turi.
⁸ Be ba sarǎ mi, bu ku bu domaru kua bu
 nɛɛ,
 Gusunǎn domaru ta n ka bu wǎa.
 Bu ku raa maa nɛɛ, ba bu domaru kua ka
 Yinni Gusunǎn yǐsiru.

130

¹ Sǎa daarun womu. Ge wee.
 Yinni Gusunǎ, saa wǎru bakǎn diya na nun
 nǎǎgiru sue.
² Yinni, a nɛn nǎǎ nǎǎwǎ.
 A swaa tem kpǐiyǎ a nɛn kanaru nǎ.
³ Yinni Gusunǎ, à n da tǎmbun toranu
 yaaye,
 wara u ko n maa wǎa.

⁴ Wuna a ra tǎmbu suuru kue bu ka nun
 nasia.
⁵ Na Yinni Gusunǎ naanɛ sǎa.
 Na win nǎǎ mwɛɛru mara.
⁶ Na Yinni Gusunǎ mara
 n kere nge mɛ wuu kǎso u ra n yam sǎreru
 mara.
⁷ Isireliba, i bɛɛn naanɛ dokeo Yinni Gusunǎ
 sǎǎ,
 domi u wǎnwǎndu mǎ.
 Wiya u ra tǎmbu yakie ka swaa dabinu.
⁸ Wiya u koo bɛɛ Isireliba yakia,
 kpa u bɛɛn toranu kpuro suuru ko.

131

¹ Sǎa daarun womu ge Dafidi u kua. Ge
 wee.
 Yinni Gusunǎ, na ñ tii sue.
 Na ku ra n gǎa bakanu naa gire.
² Na sǎawa sɛɛ nge bii wi ba bom kara
 u wǎa win meron nuurǎ.
³ Bɛɛ Isireliba, i bɛɛn yǐiyǎbu dokeo Yinni
 Gusunǎ sǎǎ
 saa tɛn di sere ka baadommaǎ.

132

¹ Sǎa daarun womu. Ge wee.
 Yinni Gusunǎ, a Dafidi yaayo
 win wahala ye u kua kpuron sǎ.
² Domi u wunɛ Yakǎbun Yinni damgii nǎǎ
 mwɛɛru kua u nɛɛ,
³ u ñ duǎ win kuu bekurugirǎ u sere nɛɛ,
 u koo kpuna win kpin yerǎ mi u ra wɛrɛ.
⁴ U ñ ñom yǐbirimǎ, u ñ maa doyamǎ
⁵ ma n kun mǎ u wunɛ Yakǎbun Yinni
 damgii wǎa yeru kua.
⁶ Wee sa nua ma woodan kpakororu ta wǎa
 Efarataǎ,
 ma sa tu deema Yaarin gberǎ.
⁷ Su du Yinni Gusunǎn sǎa yerǎ, kpa su nǎn
 kpuna.
⁸ Yinni Gusunǎ, a seewo kpa a na mi a ra
 wɛrɛ
 wunɛ ka wunen woodan kpakororu
 tɛn wǎllǎ a ra wunen yiiko sǎǎsi.
⁹ A de wunen yǎku kowobu ba n gem swǐi,
 kpa be ba nun naanɛ sǎa ba n nuku dobut
 kuuki mǎ.
¹⁰ A ku wi a gǎsa yina Dafidi wunen sǎm
 kowon sǎ.
¹¹ Yinni Gusunǎ u Dafidi gem sǎǎwa ka bǎri
 u nɛɛ,
 u koo win nǎǎ mwɛɛru yibiawa kam kam te
 u nɛɛ,

Dafidin bibun turowa u koo nùn kəsire ko win bandu sɔɔ.

12 Bii be, bà n win arukawani yibia, ma ba win woodaba mɛm nɔɔwa be u bu wɛ, ben bibun bwesera ta ko n bandu dii sere ka baadommaɔ.

13 Yinni Gusunɔ u Siɔni gɔsa.

U ye gɔsa ya n ka sãa win wãa yeru.

14 Ma u nɛɛ, ya ko n sãa win wɛra yeru sere ka baadommaɔ.

U koo sina mi, domi wiya u ye gɔsa.

15 U koo ye domaru kua,

kpa u ye dīanu wɛ.

16 U koo yen yãku kowobu faaba ko.

Kpa be ba nùn naanɛ sãa bu nuku dobun kuuki ko.

17 Miya u koo Dafidi wi u gɔsan dam sosi, kpa u win bweserun goo swĩi, u n sãa nge fitila.

18 U koo de win yiberɛba bu sekuru wa.

Adama wi, win sina furɔ ga ko n ballimɔwa win wiru wɔllɔ.

133

1 Sãa daarun womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

Wee, n wã, n maa nuku dobu mɔ mero bisibu bà n wãa sannu.

2 Ya sãawa nge gum mɛ ba wisi Aronin wirɔ, ma mu kokumɔ sere ka win toburɔ ka win yabe wĩirɔ.

3 Mu sãawa nge kako te ta saramamɔ guu te ba mɔ Hɛɛmɔɔn di te ta wãa Siɔniɔ.

Domi miya Yinni Gusunɔ u ra tɔmbu domaru kue,

kpa u bu wãaru wɛ te ta n̄ kpeemɔ.

134

1 Sãa daarun womu. Ge wee.

I Yinni Gusunɔ siaro bɛɛ win sɔm kowobu kpuro.

Bɛɛ be i ra n wãa win sãa yerɔ sere ka wɔkurɔ,

2 i bɛɛn nɔma yiiyo win sãa yerun bera gia kpa i nùn siara.

3 Yinni Gusunɔ u bɛɛ domaru kuo Siɔnin di wi, wi u wɔllu ka tem taka kua.

135

1 I Yinni Gusunɔ siaro. I win yĩsiru tɔmɔ.

Bɛɛ win sɔm kowobu,

2 bɛɛ be i sɔmburu mɔ win sãa yerɔ, i nùn siaro.

3 I nùn siaro, u sãawa tɔn geo.

I ka win yĩsiru womu koowo, u sãawa tɔn geo.

4 Yinni Gusunɔ u tii Isireliba Yakɔbun bweseru gɔsia

ba n ka sãa wigibu.

5 Na yɛ ma u kpã, mɛya wi, bɛsɛn Yinni u bũnu kpuro kere.

6 Ye u kĩ, yera u ra ko wɔllɔ ka temɔ ka nim wɔkuɔ ka gen sɔɔwɔ.

7 U ra de guru winu nu sɔsira handunia kpuro sɔɔ.

U ra de guru maakinu nu kooru kpa u de gura yu nɛ.

Kpa u woo kusiana gen wãa yerun di.

8 U Egibitigibun bii gbiikobu go sere ka ben yaa sabenun bii gbiikinɔ.

9 U sɔm maamaakiginu kua Egibitiɔ u ka yen sina boko

ka win sɔm kowobu kpuro sɛɛyasia.

10 U bwese dabinu go, ma u sinam damgibu go.

11 Beya, Sihoni Amɔreban sunɔ ka Ogu Basanin sunɔ

ka sere maa Kananiban sinambu kpuro.

12 U sinam ben tem sua u win tɔmbu Isireliba wɛ ba tubi di.

13 Yinni Gusunɔ, wunen yĩsiru ta ko n wãawa sere ka baadommaɔ.

Ba ko n nun yaayewa waati baayere sɔɔ.

14 Yinni Gusunɔ u koo win tɔmbu siria, kpa u win sɔm kowobun wɔnwɔndu wa.

15 Ba bwesenun bũnun bwãarokunu kuawa ka sii geesu ka wura.

Tɔmbun nɔman sɔmbura.

16 Nu nɔsu mɔ, adama nu ku ra gari gere.

Nu nɔni mɔ, adama nu ku ra yam wa.

17 Nu swasu mɔ, adama nu ku ra gari nɔ.

Nu n̄ wɛsiaru mɔ nin nɔwɔ.

18 Be ba nu sekumɔ ka be ba nu naanɛ sãa, be kpuro ba sãawa nge ni.

19 Isireliba, i Yinni Gusunɔ siaro.

Aronin bweseru, i Yinni Gusunɔ siaro.

20 Lefin yenugibu, i Yinni Gusunɔ siaro.

Bɛɛ be i nùn nasie, i nùn siaro.

21 Yinni Gusunɔ u wãa Yerusalemɔ.

I nùn siaro saa Siɔnin di.

I Yinni Gusunɔ siaro.

136

1 I Yinni Gusunɔ siaro domi u sãa tɔn geo.

Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.

2 I Gusunɔ siaro, u bũnu kpuro kere.

Win wɔnwɔndu ta ku ra kpe.

³ I yinnibun Yinni siaro.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.
⁴ Wi turowa u ra səm maamaakigii bakanu ko.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.
⁵ Wiya u wəllu ka tem taka kua ka win bwisi.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.
⁶⁻⁹ U tem teria nim wəllə, ma u sɔɔ ka suru kua.
U sɔɔ kuawa u ka yam bururasia sɔɔ sɔɔ,
ma u suru ka kperi kua ye kpuro yu ka yam bururasia wɔkuru.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.
¹⁰⁻¹¹ Wiya u Egibitigibun bii gbiikobu go.
Ma u Isireliba yara Egibitigii ben suunu sɔɔn di.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.
¹²⁻¹⁵ Ka win dama u ka nim wɔku ge ba mɔ Naa yari burana yiru,
ma u dera Isireliba ba tɔbura gen suunu sɔɔn di.
Ma u Egibitin sina boko ka win tabu kowobu sure nim wɔku ge sɔɔ.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.
¹⁶ Wiya u win tambu kpara gbaburɔ.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.
¹⁷⁻²⁰ Wiya u sinambu go be ba dam mɔ.
Beya, Sihoni Aməreban sunɔ ka Ogu Basanin sunɔ.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.
²¹⁻²² Wiya u tən ben tem win səm kowobu Isireliba wɛ ba tubi di.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.
²³⁻²⁴ Wiya u sun yaaya sanam mɛ sa wɔa sekuru sɔɔ.
Ma u sun wɔra be ba sun dam dɔremən nɔman di.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.
²⁵ Wiya u ra hunde koni baayere dīanu wɛ.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.
²⁶ I Wɔrukoo siaro.
Win wənwəndu ta ku ra kpe.

137

¹ Sa sɔwa Babilonin daarun goorɔ ma sa sumɔ sa ka Siɔni yaayamɔ.
² Sa bɛsɛn mɔrɔkunu bwɛ dɔaɔ.
³ Be ba sun tabu di ba nɛɛ, su womu koowo.
Be ba sun dam dɔremɔ ba nɛɛ, su Siɔnin womusu ko ka nuku dobu.
⁴ Adama amɔna sa ko kpī su Yinni Gusunɔ womusu kua tem tukumɔ.

⁵ Yerusalemu, nà n nun duari, nɛn nɔm geu gu gbio.
⁶ Nà kun nun yaaye kpa a n sãa nɛn nuku dobun nuuru,
nɛn yara yu nɛn daro manio.
⁷ Yinni Gusunɔ, a de a Edəmuban gari yaaya yi ba gerua sanam mɛ ba Yerusalemu kam koosiamɔ
ba nɛɛ, bu ye kɛro mam mam sere ka yen kpɛkpɛkuɔ.
⁸ Babilonigibu, i sãawa be ba koo kam koosia.
Doo nɔɔrugiiwa wi u koo bɛɛ kɔsa yèn bwe-seru i raa sun kua kɔsie.
⁹ Doo nɔɔrugiiwa wi u koo bɛɛn bibu sɛre u kɔsuku kperu wəllə.

138

¹ Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.
Yinni Gusunɔ, na nun siaramɔ ka nɛn gɔru kpuro.
Kon nun tɔma wəllun tɔmbun wuswaaɔ.
² Kon nun kpuna wunɛn sãa yee dɛɛrarɔ,
kpa n nun tɔma wunɛn tən geeru ka wunɛn bɔrɔkinirun sɔ.
Domi a yīsiru yara wunɛn nɔɔ mwɛɛ te a ra yibien sɔ.
³ Saa ye na nun soka, a man wurari.
A man dam kã, a man toro sindu wɛ.
⁴ Yinni Gusunɔ, sinambu kpurowa ba koo nun siara.
Domi ba wunɛn gari nua.
⁵ Ba koo wunɛn kookoosu siara.
Domi wunɛn bɛɛɛ ya kpã.
⁶ Yinni Gusunɔ, baa mɛ a kpã, a be ba tii kawɛ waamɔ.
Ma a ra be ba tii sue tubu saa tontonden di.
⁷ Nà n sīimɔ nuku sankiranun swaa sɔɔ,
a ra man wāaru wɛ.
A ra nɛn yibɛɛba nɔmu dɛmiɛ bà n ka man mɔru seewa.
Mɛya wunɛn dam mu ra man faaba ko.
⁸ Yinni Gusunɔ, kaa man sanna.
Wunɛn tən geeru ta n nɔru mɔ.
Be a taka kua, a ku bu deri.

139

¹ Dafidin womu ge u wom kowobun wirugii kua. U nɛɛ,
Yinni Gusunɔ, a man wɛɛra, a maa man gia.
² A nɛn sindu ka nɛn seebu yɛ.
A nɛn bwisikunu tuba sarun di.
³ A nɛn sanum ka nɛn kpindu yɛ.

A maa nen swɛɛ kpuro yɛ.

⁴ N sere nɔɔ wukia, a nen gere kpuro yɛ ko
Yinni Gusunɔ.

⁵ A ka man waa biru ka wuswaa,
ma a man wunen namu sɔndi.

⁶ Yɛɛ ten bweseru ta man sɔawɛ maamaaki
baka.

Ta kpã, na ñ kpɛ n tu tubu.

⁷ Ma gia kon wunen Hunde kisirari n da.

Nge ma gia kon duka we a kun ka man wa.

⁸ Nà n yɔɔwa sere wɔllɔ, a waa mi.

Nà n da gɔriɔ, a maa waa mi.

⁹ Nà n da sɔɔ yari yerɔ ñ kun mɛ sɔɔ duu yerɔ
nim wɔkun goorɔ,

¹⁰ min tii, wunen namuwa ga koo man
kpara,

kpa wunen nam geu gu man nenɛ.

¹¹ Nà n nɛɛ, yam wɔkura koo man bere,
yam da bururewa mi na waa.

¹² Baa yam wɔkuru ta ñ tiri wunen mi.

Wɔkuru ta buririwa nge sɔɔ sɔɔ.

Yam wɔkuru ta ballimɔwa nge yam bu-
ruram.

¹³ Wuna a nen wasin doo dooka mɔma.

Wuna a man swɛɛna nen meron nukurɔ.

¹⁴ Na nun siara yèn sɔ a man taka kua
ka wunen dam maamaakigim.

Wunen naman sɔma kun gere mɔ.

Yeniwa na yɛ sãa sãa nen gɔruɔ.

¹⁵ Sanam mɛ ba man mɔma asiri sɔɔ,
ma ba man swɛɛna nen meron nukurɔ,
nen wasi kun nun berue.

¹⁶ A man wa saa ba nen nukuru dumɔn di.

Wunen tireru sɔɔra ba nen wagarun tɔnun
geeru yorua na sere nu dibu torua.

¹⁷ Gusunɔ, wunen bwisikunu nu duku.

Nin dabira banda.

¹⁸ Nà n nu garimɔ, nu yani seeri dabiru kere.

Nà n maa dom seewa, na ra n waa ka wunɛ.

¹⁹ Gusunɔ, a de tɔn kɔsobu bu gbi,
kpa tɔn gowobu ba n ka man tonde.

²⁰ Be, be ba sãa wunen yiberɛba,
ba nun gari kɔsi manimɔ.

Wunen yisira ba ka weesu mɔ.

²¹ Yinni Gusunɔ, be ba nun tusa ka be ba ra
nun seesi,

na ñ kon bu tusi?

²² Na bu tusa too too, na bu garisi nen
yiberɛba.

²³ Gusunɔ, a man wɛerio kpa a nen gɔru gia.
A nen laakari mɛerio kpa a nen bwisikunu
tubu.

²⁴ A mɛerio a wa nà n waa swaa kɔsa sɔɔ,

kpa a ka man da wãaru te ta ku ra kpen swaa
sɔɔ.

140

¹ Womu ge Dafidi u wom kowobun
wirugii kua. Ge wee.

² Yinni Gusunɔ, a man wɔro tɔn kɔsobun
nɔman di.

A man gbaro gbanagibun nɔman di.

³ Domi kɔsa ba ra n bwisikumɔ ben gɔruɔ.

Kpa ba n sɔɔru kpeere baadomma bu ka
tabu ko.

⁴ Ba ra ben yara derewa nge waa.

Kpa ben nɔɔ ga n dɛɛ mɔ nge surɔkɔru.

⁵ Yinni Gusunɔ, a man tɔn kɔso gbaro.

A man gbanagibu giro be ba kasu bu man
sura.

⁶ Wee tii suobu ba man yina beriamme.

Ba man taa yinuamme swaa sɔɔ.

Ma ba man yɔɔru bwɛɛye.

⁷ Adama na nɛɛ, Gusunɔ, wuna a sãa nen
Yinni.

A swaa tem kpɔiyɔ a nen kanaru nɔ.

⁸ Yinni Gusunɔ, a sãawa gbãraru tɛn mi na
ra kuke n ka faaba wa.

A ra nen wiru bere tabun saa sɔɔ.

⁹ A ku de tɔn kɔson kiru tu koorɔ.

A ku de ye u nia sãa yu koorɔ, kpa u ku raa
tii sua.

¹⁰ Be ba man kooro buremɔ

a de ben toranu nu wari ben wiru wɔllɔ.

¹¹ A bu dɔɔ wisio kpa a de bu wari wɔru bɔkɔ
sɔɔ

gèn min di ba ñ maa kpɛ bu yari.

¹² Wi u weesu mɔ u ñ tãsimɔ tem mɛ sɔɔ.

Kɔsa ya ko n maa gbanagii swiwa sere u ka
kam ko.

¹³ Na yɛ ma Yinni Gusunɔ u ra wɔnwɔndo
siriewa dee dee.

Kpa u maa sãaro nùn win gem wɛ.

¹⁴ Geema, gemgibu ba koo nun tɔma kpa ba
n waa wunen wuswaa.

141

¹ Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

Yinni Gusunɔ, na nun soku, a na fuuku nen
mi.

A nen nɔɔ swaa dakio nà n nun sokumɔ.

² A de nen kanaru tu nun girari nge turare
nubu durorugian wiisu.

Kpa nɔma ye na yiye ya n sãa nge kɛru
te ba ra ka nun naawɛ wunen sãa yerɔ yoka.

³ Yinni Gusunɔ, a nen nɔɔ bɔkuo.

A nen nɔɔ sarusu kɔsuo.

⁴ A ku de nen gɔru gu da kɔsa gia.

A ku de n kom kōsum ko ka be ba gem sariru swīi.

A ku de n ka bu tōo baka dim di.

⁵ Gemgii ù n man so, kīra u man sōasi.

U n man gerusi, u man gum tārewa nen wirō.

Na ñ ye yinamō.

Adama na ñ nen kanaru marimō tən kōsobun sō.

⁶ Gusunō, a ben siri kowobu sureo kpenu sōo,

kpa bu nen gari swaa daki,

domi yi sāawa gari dori.

⁷ Nge mē bà n kārō mō tem mu ra nōo baare, nge mēya gāribun wāa yera koo nōo baara tu ben kukunu mwē ni nu yarine.

⁸ Yinni Gusunō, wuna na mēera.

Wunen miya na kukua.

A ku nen wāaru doke kari sōo.

⁹ A man gbaro tən kōsobun yina ye ba man berien di.

A man gbaro ben taa ye ba man berien di.

¹⁰ A de tən kōso be, bu wōri ben yina sōo, kpa nē, n kisira min di.

142

¹ Dafidin womu ge u kua sanam mē u kanaru kua kpee wōru sōo. Ge wee.

² Na Yinni Gusunō nōogiru sue na nūn suuru kanamō.

³ Na nūn nen nuku sankiranu sōomō.

Na nūn nen wahala saariamē.

⁴ Nā n mwia kpana, wuna ra n yē ye kon ko.

Ba man yina beria swaa yē sōo na sīimō.

⁵ A mēerio nām geuō a wa ma goo sari wi u ka man yō.

Na ñ kuku yeru mō.

Goo sari wi u maa nen bwisikunu mō.

⁶ Yinni Gusunō, wuna na sokumō.

Na nē, wuna a sāa nen kuku yeru.

Wunē turowa a sāa negii dunia ye sōo.

⁷ A nen wuri swaa dakio, domi na nuki sankire too.

A man yakio be ba man nōni sōomōn nōman di,

domi ba man dam kere.

⁸ A man yaro desirun di, kpa n nun takaru ko.

À n man durom kua, geegiba koo na bu man sikerena.

143

¹ Womu ge Dafidi u kua. Ge wee. Yinni Gusunō, a nen kanaru nōowō.

Kpa a nen bikiabu swaa daki.

A man wisio wunen bārōkiniru ka wunen gem sōo.

² A ku nē, wunen sōm kowo siri, domi goo sari wi u koo gem wa wunen mi.

³ Nen yiberē u man naa swīi.

U nen wāaru tem taare.

U dera na wāa yam wōkurō nge be ba gu n tē.

⁴ Yen sōna nen hunde ya dam dwiyya, ma na nuki sankire too.

⁵ Na gasōn wāaru yaaye.

Na wunen sōma kpuro lasabu mō, ma na wunen nōman sōmburu bwisikumō.

⁶ Wuna na nōma tīi.

Nen gōru ga wunen beke barō nge mē tem gbeba ra n nim kī.

⁷ Yinni Gusunō, na mwia kpana.

A man wisio kpaaka.

A ku man biru kisi kpa n ku ko nge be ba wāa gōriō.

⁸ A man wunen tən geeru sōosio bururu ka yoka,

wuna na naane sāa.

A man swaa sōosio ye kon swīi,

wuna na nen hunde nōmu sōndia.

⁹ Yinni Gusunō, a man wōro saa nen yiberēban nōman di,

wunen miya na kuku yeru kasu.

¹⁰ Wuna sāa nen Yinni.

A man sōosio mē ko na n da wunen kīru ko.

A de wunen Hunde geo wi, u man kpara swaa ye ya nōo nē sōo.

¹¹ Yinni Gusunō, a man wōro nge mē a nōo mwēeru kua.

A nen hunde wunō wahalan di wunen gem sō.

¹² A nen yiberēba kam koosio,

kpa a nen wērōbu kpuro kpeerasia yèn sō a man kī.

Na sāawa wunen sōm kowo.

144

¹ Womu ge Dafidi u kua. Ge wee.

Yinni Gusunō, na nun siara wunē wi a sāa nge nen kpee baa.

Wuna a ra man tabu sōasi.

² Wuna a ra man durom kue kpa a man kōsu.

Wuna a sāa nen kuku yee damguru ka nen faaba kowo.

Wuna a sāa nen tēreru te ta ra man ganē.

Wuna a ra de bwesenu nu n man wiru kpīiye.

3 Yinni Gusunə, wara ra n tən u a n sere ka
 win bwisikunu m̀.
 Wara ra n tən u a n sere ka win weeweenu
 m̀.
 4 Tən u s̄awa nge woo.
 Win wāarun t̄nu nu s̄awa nge saaru te ta
 ra doonε.
 5 Yinni Gusunə, a de wəllu tu tem dεbe dεbe
 ko kpa a sarama.
 A guunu babo kpa d̄o u yari ni s̄on di.
 6 A de guru maakinu nu s̄osira, kpa a n̄en
 yiberεba yarinasia.
 A bu s̄εnu tweeyo kpa a de bu yarina.
 7 A wunεn n̄omu demiamma wəllun di.
 A man w̄ro kpa a man faaba ko
 nim bakam ka t̄n tukobun min di
 8 be ba ra n gari kam yaramə ben n̄sun di,
 kpa ba n ben n̄m geu yiye
 bu ka n̄o mwεε weesuginu ko.
 9 Yinni Gusunə, kon nun wom kp̄o kua.
 Kon nun womu kua ka m̄r̄oku s̄erum
 w̄kuruguu,
 10 wunε wi a ra sinambu faaba ko,
 kpa a nε, Dafidi wunεn s̄m kowo yara
 takobi ḡogian di.
 11 Yinni Gusunə, a man w̄ro,
 kpa a man faaba ko t̄n tukobun n̄man di,
 be ba ra n gari kam yaramə ben n̄sun di,
 kpa ba n ben n̄m geu yiye
 bu ka n̄o mwεε weesuginu ko.
 12 A de b̄s̄en bii aluwaasiba bu ko nge d̄a
 ni nu kpia dee dee nin piiburun di,
 kpa b̄s̄en bii w̄ndiaba bu maa ko kuro
 burabu
 nge gberε be ba d̄aka ba s̄a sina kpaarun
 buraru.
 13 A de b̄s̄en biranu nu d̄ia bwese bweseka
 yibu,
 kpa b̄s̄en yaa sabenu nu d̄abia nu ko suba
 n̄r̄m n̄r̄m
 ka n̄r̄m n̄r̄m suba w̄ku w̄kubu b̄s̄en
 gberu kpaanε.
 14 A de b̄s̄en ketεba bu kuura.
 A ku de goo u sun w̄ri kpa u sun yoru
 mwεeri u ka doona.
 A ku maa de nuku sankiranun wuri yi n̄ora
 b̄s̄en swεε s̄o.
 15 Doo n̄arugira bwese te ta s̄a nge mε.
 Doo n̄arugira bwese te ta Gusunə m̄ Yinni.

145

1 Womu ge Dafidi u kua u ka Gusunə siara.
 Ge wee.
 Gusunə n̄en sina boko, kon nun w̄lle sua.
 Kon wunεn ȳs̄iru t̄ma sere ka baadommao.
 2 T̄o baatere kon nun siara.
 M̄ya kon wunεn ȳs̄iru t̄ma sere ka
 baadommao.
 3 Yinni Gusunə, a kp̄a. Wuna n weenε bu
 siara.
 Wunεn kp̄aru ta n̄ n̄ru m̄.
 4 Saa baayeren t̄mbu bu wunεn s̄ma siaro.
 5 Kon wunεn yiikon giriman kp̄aru gere.
 Kpa n wunεn s̄m maamaakiginun gari
 kpara ka womu.
 6 Ba koo wunεn dam bakam gari gere,
 kpa nε, n maa wunεn kp̄aru gari kpara.
 7 Ba koo wunεn t̄n geerun kp̄aru yaaya
 kpa bu taki ko wunεn gem s̄.
 8 Yinni Gusunə, a w̄nw̄ndu m̄, a ra maa
 t̄mbu durom kue.
 A ku ra m̄ru se fuuku. Wunεn t̄n geera
 kp̄a.
 9 Yinni Gusunə, a t̄mbu kpuro k̄i.
 Wunεn w̄nw̄ndu ta ra s̄osirewa wunεn
 taka koora kpuro s̄o.
 10 Yinni Gusunə, wunεn taka koora kpuro
 ya koo nun b̄erε w̄,
 kpa be ba s̄a wunεgibu bu nun siara.
 11 Ba koo wunεn bandun b̄erεn gari gere,
 kpa bu wunεn dam gari kpara
 12 bu ka wunεn s̄m maamaakiginu t̄mbu
 s̄osi
 ka sere wunεn bandun yiikon girima.
 13 Wunεn bandu ta ko n w̄awa sere ka
 baadommao.
 M̄ya kaa n tu d̄i sere ka baadommao.
 Yinni Gusunə u ra win n̄o mwεenu yibie.
 Ye u m̄ kpuro s̄o, u ra win t̄n geeru s̄osi
 *
 14 Yinni Gusunə, a ra t̄n be ba w̄rumaa d̄o
 gabe,
 kpa a be ba dam dwiyya t̄sisia.
 15 T̄mbu kpurowa ba m̄era wunεn mi gia
 ka ȳiȳbu,
 domi wuna a ra bu d̄ianu w̄ nin saa s̄o.
 16 A ra wunεn n̄ma demie
 kpa a hunde koni baayere w̄ ȳn bukata ya
 m̄.
 17 Yinni Gusunə, a s̄awa gemgii wunεn
 swεε kpuro s̄o.

* 145:13 - Naa sinin b̄nu ya n̄ w̄a yellun tirenu kpuro s̄o. Adama ya w̄a Heberum tireru garu s̄o te ba wa d̄aku te.

Meya a ra maa wunen wənwəndu sɔ̄si sɔ̄ma
ye a m̀ kpuro sɔ̄.

18 Yinni Gusunɔ̄, be ba nun sokumɔ̄ ka ḡru
dɛɛrɔ̄,

ben bɔ̄kuɔ̄ra a ra n w̄a.

19 A ra be ba nun nasie k̄ru yibie
kpa a ben wuri nɔ̄ a bu faaba ko.

20 A ra be ba nun k̄ k̄su
kpa a tən k̄sobu kam koosia.

21 Kon wunɛ Yinni Gusunɔ̄ tɔ̄ma
kpa tɔ̄mbu kpuro bu wunen ȳisi dɛɛraru
bɛɛɛ w̄ɛ sere ka baadommaɔ̄.

146

1 I Yinni Gusunɔ̄ siaro.
Nɛn bw̄ɛra, a Yinni Gusunɔ̄ siaro.

2 Kon wunɛ Yinni Gusunɔ̄ siara nɛn w̄aarun
t̄nu kpuro sɔ̄.

Kon wunɛ Gusunɔ̄ nɛn Yinni womu kua nɛn
w̄aarun t̄nu kpuro sɔ̄.

3 I ku bɛɛn naanɛ doke sinambu sɔ̄,
ba s̄awa t̄mbu,
ba n̄ kp̄ɛ bu bɛɛ faaba ko.

4 Ben w̄ɛsiaru ta ra doonɛwa kpa bu wura
bu ko tem.
Yen t̄ɔ̄ te, ben himba kpuro ya kam kuawa
mi.

5 Doo n̄arugiiwa w̄in ȳiyɔ̄bu w̄a wunɛ
Gusunɔ̄ Yakɔ̄bun Yinni sɔ̄.
Doo n̄arugiiwa wi u win naanɛ doke
Gusunɔ̄ win Yinni sɔ̄.

6 Wiya u w̄allu ka tem kua ka nim w̄ku
ka ye ya w̄a ye kpuro sɔ̄.
U s̄awa gemgii sere ka baadommaɔ̄.

7 U ra be ba dam d̄aremɔ̄ ben gem w̄ɛ.
Kpa u be ba ḡɔ̄ru soore d̄ianu w̄ɛ.
Yinni Gusunɔ̄ u ra yobu yakie.

8 U ra w̄kɔ̄bu n̄ni wukie.
U ra be ba taare seeye. U ra gemgibu k̄a.

9 U ra s̄abu k̄su. U ra maa ḡaminibu ka
gobekuba n̄ari.

Kpa u tən k̄sobun himba kam koosia.

10 Yinni Gusunɔ̄, u ko n bandu diiwa sere ka
baadommaɔ̄.

Gusunɔ̄ Siɔ̄nin Yinni, u ko n w̄awa sere ka
baadommaɔ̄.

Yen s̄ɔ̄, i Yinni Gusunɔ̄ siaro.

147

1 I Yinni Gusunɔ̄ siaro.
Domi n w̄a bu Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni siara.
N maa w̄a bu n̄n t̄ma.

2 Yinni Gusunɔ̄ u Yerusalemu seeyamɔ̄.

U Yerusalemugii be ba raa yoru m̄wɛera
mennamɔ̄.

3 U be ba nuki sankire nukuru yemiasiamɔ̄.
U ben m̄ɛɛran bosu b̄akumɔ̄.

4 U kperi garimɔ̄ ma u yin baayere ȳisuru
k̄ɛmɔ̄.

5 Bɛɛn Yinni u kp̄a, u maa dam mɔ̄.
Win bwisi kun n̄ru mɔ̄.

6 Yinni Gusunɔ̄ u ra wənwəndobu n̄ari.
Kpa u tən k̄sobu sura sere temɔ̄.

7 I Yinni Gusunɔ̄ siarabun womusu kuo.
I Gusunɔ̄ bɛɛn Yinni siaro ka m̄r̄aku.

8 U ra de guru wiru tu w̄allu wukiri,
kpa u gura s̄aru kua yu ka nɛ tem sɔ̄,
kpa u yakasu kpiisia guunu w̄allu.

9 Wiya u ra yaa sabenu d̄ianu w̄ɛ,
kpa u gunɔ̄ binu d̄ianu w̄ɛ sanam mɛ nu
kuuki m̄.

10 Win naanɛ kun w̄a dumin dam sɔ̄.
Win ȳiyɔ̄bu kun maa w̄a t̄nun dukan dam
sɔ̄.

11 Be ba n̄n nasie ka be ba win durom ȳiyɔ̄,
beya u k̄i.

12 Yerusalemu, a Yinni Gusunɔ̄ siaro.
Siɔ̄ni, a Gusunɔ̄ wunen Yinni bɛɛɛ w̄ɛɛyɔ̄.

13 Domi wiya u ra wunen k̄ann̄n gambon
s̄ɛretii dam sire,
kpa u wunen t̄mbu domaru kua.

14 U ra de b̄ari yendu ta n w̄a wunen temɔ̄.
Kpa u de alikama ya n yiba wunɛ sɔ̄.

15 U ra win woodaba n̄osie handunia sɔ̄.
Win gari yi ra duka dewa fuuku fuuku.

16 U ra de nim kperugim mu nɛ,
kpa mu n buriri nge ȳa sansu.
U ra de guru kpenu nu nɛ kpa nu n s̄a nge
t̄rom.

17 U ra n guru kpee ni kasi m̄wa tia tia.
Wara koo kp̄i u ȳra u yen wooru ma.

18 U n gari gerua, nim kperugim mɛ, mu ra
yandewa.

U n maa dera woo ga mu swee, mu ra
kokuwa mu doona.

19 U win gari ka win woodaba ka win gere
Yakɔ̄bu wi ba m̄ Isireli s̄ɔ̄wa.

20 U n bweseru garu kue mɛ.
Ten garu ta n̄ maa win woodaba ȳɛ.

Yen s̄ɔ̄, i Yinni Gusunɔ̄ siaro.

148

1 I Yinni Gusunɔ̄ siaro.
I Yinni Gusunɔ̄ siaro saa w̄allun di.
I n̄n siaro saa w̄allun sɔ̄ s̄ɔ̄n di.
2 Bɛɛ win ḡradoba kpuro, i n̄n siaro.

Bεε win tabu kowobu kpuro, i nùn siaro.
³ Sṵṵ ka suru, i nùn siaro.
 Bεε kperi kpuro, bεε be i ballimṵ, i nùn siaro.
⁴ Bεε be i wāa wəllun sṵṵ sṵṵwṵ, i nùn siaro.
 Bεε nim mε mu wāa wəllṵ, i nùn siaro.
⁵ U wooda wε, ye kpuro ya koorā.
 Ye kpuro yu nùn siaro.
⁶ U ye tāsisia sere ka baadommas.
 U koo wooda yi, win tii kun maa ye saramṵ.
⁷ Saa tem sṵṵn di, i Yinni Gusunṵ siaro.
 Bεε nim wṵku ka nim bwee bakanu ka yεε nanumgii yi yi wāa sṵṵ, i Yinni Gusunṵ siaro.
⁸ Dṵṵ ka guru kpenu ka guri baka ka bukṵ ka woo bṵkṵ,
 bεε be i win woodaba mεm nṵwammε, i Yinni Gusunṵ siaro.
⁹ Bεε guunu ka gungunu ka dāa ye ya ra ma ka seduruba,
 i Yinni Gusunṵ siaro.
¹⁰ Gbeeku yε ka yaa sabenu kpuro ka yεε yi yi kabirimṵ ka gunṵsu,
 i Yinni Gusunṵ siaro.
¹¹ Handunian sinambu ka bwesenu kpuro ka sina bibu ka handunian siri kowobu kpuro,
 i Yinni Gusunṵ siaro.
¹² Aluwaasiba ka wəndiaba, tṵkṵnu ka bibu,
¹³ bεε kpuro, i Yinni Gusunṵn yīsiru bεεε wεεyṵ.
 Win yīsira kpā. Win girima ya wəllu ka tem sare.
¹⁴ U win tṵmbu Isireliba be, be ba nun naanε sāa
 ba wāa win bṵkuṵ dam wesia ma n kua bεεε baka.
 Yen sṵ, i Yinni Gusunṵ siaro.

149

¹ I Yinni Gusunṵ siaro.
 I Yinni Gusunṵ wom kpṵṵ kuo.
 I nùn tṵmṵ tṵmbun suunu sṵṵ be ba nùn naanε sāa.
² Isireli, a yεerio wi u nun taka kua sṵṵ.
 Siṵnigibu, i yεerio bεen sina bokon sṵ.
³ I nùn siaro ka yaabu.
 I nùn siaro ka baranu ka mṵrṵkunu.
⁴ Yinni Gusunṵ u win tṵmbu kī.
 U ra wṵnwṵndobu bεεε wε u bu faaba ko.
⁵ Be ba Yinni Gusunṵ naanε sāa, bu nasara suo ka bεεε baka.
 Bu nuku dobun kuuki koowo ben kpin yenu wəllṵ.
⁶ Ba n da Gusunṵ siare ka baadomma

kpā takobi ye ba dεera biru ka wuswaa ya n wāa ben nṵmaa
⁷ bu ka bwese tukunu mṵru kṵsie,
 kpā bu nu sεeyasia.
⁸ Kpā bu nin sinambu bṵke ka yṵni,
 kpā bu maa nin wirugibu bṵke ka sisu,
⁹ kpā bu nu siri nge mε ba yorua.
 Ya ko n sāawa bεεε baka win tṵmbun mi be ba nùn naanε sāa.
 I Yinni Gusunṵ siaro.

150

¹ I Yinni Gusunṵ siaro.
 I nùn siaro win sāa yerṵ.
 I nùn bεεε wεεyṵ batuma mi win yiiko ya sṵṵsiramṵ.
² I nùn siaro win sṵm maamaakigii ni u kuan sṵ.
 I nùn bεεε wεεyṵ nge mε win kpāara nε.
³ I nùn siaro ka kṵbi.
 I nùn siaro ka mṵrṵkunu ka gṵṵgenu.
⁴ I nùn siaro ka baranu ka yaabu.
 I nùn siaro ka mṵrṵkunu ka koronu.
⁵ I nùn siaro ka seketire ni nu som do.
⁶ Hunde koni baayere ye ya gesi wεsiamṵ,
 yu Yinni Gusunṵ siaro.
 I Yinni Gusunṵ siaro.

MǎNNU

Tire ten mǎnnu, nu sun sǎomǎ nge me tǎnu u koo ka win wǎaru diisina, kpa u maa ka Gusunǎ sǎ handunia ye sǎo. Nin gari gbiikii yi sun yaayasiama yi mǎ, à n kī a n bwisi mǎ, a de a gina Gusunǎ nasia. Tire ten gari yi ñ ka sǎaru tǎna yǎ. Yi maa gerumǎwa nge me tǎnu u ko n ka daa gea mǎ. Meyá yi maa sun sǎosimǎ ye Isireliban guro guro yerukobu ba nɛɛ bwisigiba koo ko gǎanu nù n bu deema. Gari yin gɛɛ yi ka tǎnu ka win kurǎ ka win bibun wǎasinaa yǎ ka sere maa win berusebu. Yin dabinu yi sun keu mǎ su ka daa gea kasu nge tii kawabu ka tɛmanabu ka nge me tǎnu u koo ka sǎaro garisi tǎnu.

Tire ten kpunaa

1. Ba bwisi tǎmamǎ, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Salomǎo ka bwisigibu gabun mǎnnu, wiru 10n di sere wiru 29.
3. Bwisi bwese bweseka, wiru 30n di sere wiru 31.

¹ Dafidin bii, Salomǎo, wi u sǎa Isireliban sunǎ, win mǎnna.

Mǎnnun arufaani

² Mǎn ni sǎara tǎnu koo bwisi ka yǣru wa kpa gari yi yi tubum sɛ yi nùn yeeri.

³ Nu koo nùn bwisi gee sǎosi kpa u ko ye n sǎa dee dee weesu ka taki sariru sǎo.

⁴ Nu koo laakari sarirugii ko laakarigii, kpa nu aluwaasi yǣru ka bwisi kɛ.

⁵ Niya nu koo maa bwisigiin bwisi sosi, kpa nu yǣrugii kpara

⁶ u ka mǎnnun tubusianu ka bwisigibun gari tubu.

⁷ À n kī a n bwisi mǎ, a de a gina Gusunǎ nasia. Domi wi u ra bwisi ka sɛɛyasiabu atafiiru ko, u sǎawa gari bǎkǎ.

Ba aluwaasiba bwisi kɛmǎ

⁸ Wunɛ, nɛn bii durǎbu, a wunen baaban sǎosiru nǎowǎ, kpa a ku ra wunen meron gere yina.

⁹ Ya koo de wunen daa yu wǣra nge me furǎ burǎ ka wura ra wasi buraru kue.

¹⁰ Wunɛ, nɛn bii durǎbu, tǎn kǎsobu bà n nun kǎkirimǎ, a ku ra wura.

¹¹ Bà n gerua ba nɛɛ, a na a ka bu da i tǎmbu samba ko i bu sɛsuku baa bà kun gǎanu kue,

¹² i bu go yande nge me gǎribun wǎa yeru ta ra tǎnu mwe wasiru. I bu mwa nge wǎru bǎkǎ ge ga tǎnu samba kua u wǎri.

¹³ I ko arumani bwese bweseka wa i dam diima i yibia bɛɛn diaǎ.

¹⁴ A na a ka bu mɛnna, kpa i bɛɛn mǎru kpuro doke bǎo teeru sǎo.

¹⁵ Wunɛ, nɛn bii durǎbu, a ku ka tǎn ben bweseru swǎina. A ku ben yira du.

¹⁶ Ben naasu sǎu bu ka kǎsa ko. Ba maa sende bu ka tǎnun yɛm yari.

¹⁷ Gunǎ ge a yina bɛriammɛ, gǎ n nun mɛera, kama a bɛrimǎ.

¹⁸ Adama tǎn be, ba tii yina bɛriammɛ, ba koo maa mwaara ye sǎo.

¹⁹ Nge meya n sǎa ka baawure wi u dukian kīru mǎ. Be ba tii ye wɛ, bera ya ra go.

A ku bwisi kɛru yina

²⁰ Bwisi yi gbǎramǎ tǎowǎ, yi nǎogiru sue wuun batuma sǎo.

²¹ Yi gbǎramǎ swaa kɛɛnanǎ yi yin gari kparamǎ mi wirugiba ra mɛnnɛ,

²² yi mǎ, bɛɛ laakari sariba, sere domma i kī i n wǎa bwisi sariru sǎo. Bɛɛ yaako kowobu, sere domma i ko n nuku dobu mǎ bɛɛn yaako kobu sǎo, kpa bɛɛ gari bakasu i n yǣru tusa.

²³ I gǎsirama i nɛn gerusibu nǎ. Kon bɛɛ nɛn hunde wɛ, kpa n ka bɛɛ nɛn yǣru bǎnu ko.

²⁴ Wee, na bɛɛ soka, i ñ wure. Na bɛɛ nǎma gǎri, goo kun nɛ.

²⁵ I nɛn bwisi kɛru kpuro yina, i ñ maa nɛn gerusibu kī.

²⁶⁻²⁷ Yen sǎna, bɛɛn wahala sǎo, sanam me berum bɛɛ mwa nge guru woo bǎkǎ, ma wahala ya seewa nge woo guna ya ka nuku sankiranu ka tǎya na, nɛn tii kon bɛɛ yǣɛ kpa n bɛɛ yaakoru ko.

²⁸ Sanam meya i ko man soku, adama na ñ bɛɛ wurarimǎ. I ko man kasu, i ñ maa man wasi.

²⁹ Domi i yǣru tusa, i ñ kī i Yinni Gusunǎ nasia.

³⁰ I ñ nɛn bwisi kɛru wure, ma i nɛn gerusibu atafiiru kua.

³¹ Yen sǎ, i ko bɛɛn himba ka bɛɛn kookoosun are di i debu.

³² Laakari sariban bwisi kɛɛ yinabu koo de bu gbi. Gari bakasun biti sarira dera ba kam mǎ.

³³ Adama wi u nen gari swaa daki, win bwēra ko n kpī. U ñ ko n maa wurure kōsa gaan berum sō.

Bwisi yi ra kōsa gbarewa

2

¹ Nēn bii, a nēn sōsiru wuro, kpa a nēn wooda nēnē wunen gōruo.
² A bwisin sōsiru swaa dakio. A kookari koowo yu ka nun yeeri.
³ A bwisi kasuo, kpa a laakari naa gira.
⁴ A ye kpuro kasuo nge sii geesu, ñ kun mē nge arumani ye ya berua.
⁵ À n kua mē, kaa tubu nge mē kaa ka Gusunō nasia, kpa a nūn gia.
⁶ Yinni Gusunōwa u ra tōnu bwisi wē. Wiya u ra maa nūn yēru ka laakari wē.
⁷ U ra taare sarirugibu nasara wē, kpa u n be ba gem swīi kōsu nge tēre.
⁸ U ra be ba ku ra ben berusebu kōsa kue kōsu, kpa u wigii be ba nūn mēm nōwē kpara.
⁹ Nēn bii, à n nēn gari wura, kaa gem tubu. Kaa n yē ye ya sāa dee dee. Ye kpurowa ya koo de a n gea mō.
¹⁰ Kaa n bwisi mō, kpa yēru tu nun nuku dobu wē.
¹¹ Bwisi ka laakari ya koo nun kōsu,
¹² kpa yu ka nun gbara swaa kōsan di, kpa yu nun yara gari kōsigiin nōman di,
¹³ ka sere maa be ba swaa gea derin min di, ba swaa kōsa swīi.
¹⁴ Kōsan kobu bu ra bu nuku dobu wē, kpa ba n yērimō toranun sō.
¹⁵ Ben swēē ka ben sanu sanusu ku ra n dēere.
¹⁶ Nge mēya yi koo maa de a kurō tuko duka suuri wi u nun kōkirimō ka gari dori.
¹⁷ Wi, wi u win durō gbiikoo yina, u arukawani duari ye u ka nūn bōkuu Gusunōn wuswaa.
¹⁸ Ma win yēnu ga gōō dōō, win swēē yi ka nūn dōō gōribun wāa yerō.
¹⁹ Tōn durō wi u da win mi, u ku ra wuramē. U ku ra maa wāarun swaa wa.
²⁰ N n mēn na, a gemgibun swaa swīiyō. A ben daa saario.
²¹ Domi gemgibu ka taare sarirugibu ba ko n wāa n ka tē tem mē sō.

²² Adama tōn kōsobu ka mēm nōō saribara ba koo wuna min di.

Gusunōn geren mēm nōōbu

sōōra bwisi wāa

3

¹ Nēn bii, a ku nēn sōsinu duari. A nēn woodaba nēnuo.
² Yera ya koo de wunen wāaru tu dēnya, kpa a n wāa bōri yēndu sōō.
³ A de a gea ko kpa a n sāa naanēgii. A ye kpuro sebua wīirō nge wuran saba, kpa a de ya n wāa wunen gōruo.
⁴ Saa ye sōōra kaa n bēere mō Gusunō ka tōmbun wuswaa.
⁵ A Gusunō wunen Yinni naanē koowo ka gōruo tia a kun tōsa wunen tiin yēru sōō.
⁶ A de a n win bwisikunu mō wunen kookoosu kpuro sōō, kpa u wunen swaa sōmē.
⁷ A ku tii mēeri bwisigii. A Yinni Gusunō nasio kpa a kōsa suuri.
⁸ Yera ya koo ko wunen wasin bwāa dobu ka wunen kukunun dam.
⁹ Ye a mō kpuro sōō, a gbiiyo a Yinni Gusunō win bōnu wē. Nge mēya kaa ka nūn bēere wē.
¹⁰ Saanam mēya wunen biranu nu koo dīanu yibu kpa wunen tam mu n kpā sere a ayeru bia mi kaa doke.
¹¹ Wunē nēn bii durōbu, a ku Yinni Gusunōn gerusibu garisi taare. A ku maa win sēyasiabu mēeri nge toraru.
¹² Domi wi u kī, wiya u ra sēyaside, nge mē tundo wi u win bii kī ka gem, u ra ko.
Bwisi ka doo nōōru
¹³ Doo nōōrugiiwa wi u bwisi dōba, ma u yēru kasu u wa.
¹⁴ Domi bwisi yi are mō n sii geesu ka wuragii kere.
¹⁵ Yin bēere ya kpā ya bura yānu kpuro kere. Ye ba ra kasu kpuro sōō, gāanu sari ni kaa ka yi weesina.
¹⁶ Bwisi yin nōm geuō, hunde dakaawa ya wāa mi. Yin nōm dwarō maa, arumani ka bēere wa ya wāa mi.
¹⁷ Bwisi yi koo nun alafia wē, kpa a n bōri yēndu mō wunen wāarun swēē kpuro sōō.
¹⁸ Be ba yi mwa, yi bu wāaru wēemō. Doo nōōrugiba be ba yi nēni kem kem.
¹⁹ Bwisiya Yinni Gusunō u ka handunia taka kua. Win yēra u ka wōllu kua.

20 Win bwisi yin saabuwa nim mu ka kuramɔ tem di, ma guru winu nu demɔ gura nɛmɔ.

Yinni Gusunɔwa

u bwisigii kɔsu

21 Nɛn bii, a bwisi ka laakari nɛnuɔ, a ku de yen gaa yu nun kisirari.

22 Ya koo nun wɔa geeru ka bɛɛɛ wɛ.

23 Kaa kpɪ a sɪ ka toro sindu, a n sokuramɔ.

24 À n kpuna wɔkuru, bɛrum kun nun mɔ. Kaa dweeyawa ka bɔri yendu.

25 A n kaa n maa ka gɔanu nande ni nu koo nun deema subaru, n kun mɛ tɔn kɔso wi u koo nun wɔrima.

26 Domi Yinni Gusunɔ u koo nun kɔsu. U koo nun gbara yɛri kpuron di.

A wunen tɔnusi kɔ

27 Wi n weenɛ a gea kua, à n yen dam mɔ, a ye koowo.

28 Wunen beruse ù n nun gɔanu kana ni kaa kpɪ a nùn kɛ mii mii, a ku nɛɛ, u doo sere sia.

29 A ku wi u nun naanɛ sɔa kɔsa bwisikusi.

30 A ku ka goo sanna kam u kun nun kɔsa kue.

31 A ku tɔn kɔsobun daa kɪa, a ku maa ben yira swɪi.

32 Domi Yinni Gusunɔ u tɔn kɔsobu tusa, adama u ra gemgibu ko win bɔrɔba.

33 U ra tɔn kɔsobun yɛnusu bɔrusiwa, kpa u gemgibugisu domaru kua.

34 Be ba ra nùn yaakoru ko, beya u ra maa yaakoru ko. Adama be ba tii kawɛ, beya u ra durom kue.

35 Bwisigibu ba koo bɛɛɛ wa, kpa gari bakasu su sekuru wa.

Bwisin arufaani

4

1 Bɛɛ bibu, i swaa dakio kirɔ ye bɛɛn tundo u bɛɛ mɔ. I swaa tem kpɪiyɔ kpa i wa i bwisi ko.

2 Domi bwisi geeya na bɛɛ kɛmɔ. Yen sɔ, i ku nɛn sɔsinu yina.

3 Sanam mɛ nɛn tii na sɔa bii, na wɔa nɛn tondon bɔkuɔ, ma na sɔa nɛn mɛron bii teerɛru,

4 nɛn tundo u man keu kua u nɛɛ, n win gari nɛnuɔ. N win woodaba mɛm nɔwɔ, kpa n wa na n wɔa.

5 N bwisi ka laakari nɛnuɔ, n ku win gere duari,

6 n ku bwisi yɔsu, yi koo man somi. N yi kɪɔ, yi koo man kɔsu.

7 Gɔa ni kon naa gira sɔɔ, bwisiya yi kpuro kere. N n mɛn na, n yi kasuo ka ye na mɔ kpuro.

8 N bwisi kɪɔ, yi koo de n ko tɔn boko. N yi tii bɔkasio, nge kurɔ kɪnasi, yi koo de n bɛɛɛ wɔa.

9 Yi ko n sɔawa nge sina furɔ nɛn wirɔ.

A ku tɔn kɔsobun daa saari

10 Nɛn bii, a swaa dakio a nɔ ye na nun sɔmɔ. À n ye wura, wunen wɔaru ta koo dakaa da.

11 Na nun sɔsimɔwa nge mɛ kaa ka bwisi dendi. Na nun sɔsimɔwa nge mɛ kaa ka gem swɪi.

12 Saa ye sɔɔ, kaa sɪwa a kun sokure. À n duka mɔ, gɔanu kun maa nun ganumɔ wunen swaa sɔɔ.

13 Sɔsi te ba nun kua mi, a ku tu yɔsu. A tu nɛnuɔ kem kem, domi tera ta sɔa wunen wɔarun nuuru.

14 A ku tɔn kɔsobun daa saari. A ku maa ben yira swɪi.

15 A ye derio, a ku ye swɪi. A ye duka suurio n toma.

16 Domi bɔ kun kɔsa kue, ba ku ra dwe-eye. Bɔ kun goo torari, ba ku ra dom wa.

17 Kɔsan koba bu ra n sɔa nge ben dɪanu ka ben tam.

18 Gemgibun kookoosu su ra n sɔawa nge bururun sɔɔ yana ye ya ra n dɛɛramɔ sere sɔɔ u ka ye mam mam.

19 Adama tɔn kɔsobun kookoosu su sɔawa nge yam wɔkuru. Ba n yɛ yɛn sɔ ba sokuramɔ.

A de wunen kookoosu su n wɔ

20 Nɛn bii, a nɛn gari nɔwɔ. A swaa tem kpɪiyɔ a nɔ bwisi yi kon nun kɛ.

21 A ku yi atafiru ko. A yi nɛnuɔ wunen gɔrun sɔwɔ.

22 Domi wi u yi mwa, yi koo nùn wɔaru ka bwɔa dobu wɛ.

23 A de a n tii sɛ ka bwisiku ni a mɔ wunen tii tii sɔɔ, domi niya nu kpuro kere, niya nu wunen wɔaru kpare.

24 A ku de weesu ka gari kankam yen gaa yu yari wunen nɔn di.

25 A de a n mɛɛra ye a naa gire. A ku wuswaa sɪiya.

²⁶ A de a n yē swaa ye kaa kpe, kpa a n yē ma ya sǎawa swaa gea.

²⁷ A ku yen gam gera. A toraru duka suurio.

Kirǎ sakararun sǎ

5

¹ Nēn bii, a nēn gari bwisigii ka laakarigii swaa dakio a nǎ.

² Saa ye sǎara, kaa gia nge mε kaa ka sǐ dee dee. Wunēn gari koo sǎosi ma a yēru mǎ.

³ Domi kurǎ tanǎn gari yi ra n dowā nge tim kpa yi n kokumǎ nge gum yarum.

⁴ Adama amēn biru, yi ra sosiewa nge gbiri kondu, kpa yi tǎnu mēera ko nge takobi ye ba dēera biru ka wuswaaǎ.

⁵ Gǎwa win kookoosu ra ma, kpa su ka nūn da sere siki wǎruǎ.

⁶ U ku ra swaa mwε ye ya koo nūn wǎaru wē. U ra n torewa u kun ka baaru.

⁷ Tē, nēn bii, a man swaa dakio. A ku nēn gari atafiiru ko.

⁸ A de a ka kurǎ win bweserun swaa tonda. A ku da win dii kǎnnǎwǎ a sere nεε, kaa du win dirǎ.

⁹ Kpa a ku ra tii goo nǎmu beria, kpa wǎnwǎndu sarirugii u nun go.

¹⁰ Saa ye, kpa tǎn tukobu bu wunēn arumani gura, kpa bu wunēn sǎmburun are di.

¹¹ Sanam mε wunēn dam mu kpa, a gǎ turuku sǎa, kpa a n wuri mǎ nge gbeeku yaa.

¹² Saa ye sǎǎ, kpa a nεε, mban sǎna a bwisi kēru atafiiru kua, a n yi mēm nǎwε.

¹³ A n wunēn bwisi kēǎbun gere wure, a ben gari atafiiru kua.

¹⁴ Tē, wee, a sekuru wǎrim dǎǎ tǎmbu kpuron wuswaaǎ.

A wunēn kurǎ kǎ

¹⁵ Wunēn kurǎ u sǎawa nge bwia yēn nim mu dεere. A ye tǎnan nim nǎruo.

¹⁶ A ku de yen nim mu n kokumǎ swεε sǎǎ ka wuun batumaba sǎǎ.

¹⁷ A de mu n wǎa wunε turon sǎ. A ku de gabu bu ka nun mu bǎnu ko.

¹⁸ A de nuku dobu bu n wǎa wunε ka wunēn kurǎ gbiikoon wǎasinaa sǎǎ.

¹⁹ U sǎawa kurǎ burǎ nge nēm taakǎ. A de win wasi yi n da nun nuku dobu wē, kpa win kīru ta n nun nēni baadomma.

²⁰ Nēn bii, mban sǎna kaa n goon kurǎn binε mǎ. Mban sǎna kaa n nuku dobu kasu goon kurǎn mi.

²¹ A de a n yē ma Yinni Gusunǎ u tǎnu baawuren daa mēera, u baawuren sanu sanusu waamǎ.

²² Tǎn kǎso u ra wǎriwa win toraru sǎǎ, kpa nu nūn mwa nge yina.

²³ U koo kam kowa domi u kpāna u tii nēnε. Win wiira kookoosu su koo nūn go.

A ku tii doke goon dibu sǎǎ

6

¹⁻² Nēn bii, à n tii dǎra a nεε, kaa goon dibu sǎbe, ma wunēn gari yi nun yina mwa,

³ a duawa mi dibugii win nǎma sǎǎ. Yen sǎ, a doo a nūn wa kpa a nūn suuru kana, a tii yakia win nǎman di.

⁴ A ku nεε, kaa gina kpuna a wērawa a sere da a nūn suuru kana.

⁵ A tii yakio kpa a n tii mǎ nge mε nēm taakǎ ka gunǎ nu ra kisire taason yinan di.

Ba yikuro kirǎ mǎ

⁶ Wunε yikuro, a doo a tamminu mēeri. A nin sǎmburu laakari koowo kpa a wa a bwisi ko.

⁷ Nu n sunǎ mǎ, nu n maa kparo mǎ, mēya nu n maa wirugii mǎ,

⁸ adama nu ra nin dǎanu kasu nu yi gēebun sanam ka sǎǎ sǎrerun saa.

⁹ Wunε yikuro, sere domma kaa n kpī. Domma kaa dom se.

¹⁰ Wee, à n dom yībura a dweeya ka nām gbinnāa fiiko,

¹¹ sǎaru ta koo nun deema subaru sǎǎ nge gbēnǎ, kpa gǎru tu nun wǎri nge swaa dio.

Tǎn kǎson daa

¹² Wi u gari weesugii kpara, u sǎawa wi u kun garu mǎ, ka tǎn beretεkε.

¹³ U ra tǎmbu nǎni yǎakinu kue, kpa u yīreru ko ka naasu, ka maa nǎma, u ka bu nǎni wǎke.

¹⁴ Kǎsan koba bu ra n nūn nēni, kpa u n yen sǎǎru mǎ baadomma u n sannǎsu seeyamǎ.

¹⁵ Yen sǎna asǎrǎ ya koo nūn deema subaru sǎǎ, kpa n kun koore bu nūn seeya.

Ye Yinni Gusunǎ u tusa

¹⁶⁻¹⁹ Gǎanu nǎǎba tia Yinni Gusunǎ u tusa, u ku ra nu waabu kǎ. Niya,

tii suabun kookoosu,
ka weesu,
ka tǎn dɛɛron goberu,
ka kǎsan himba,
ka daa kǎsan kīru,
ka tǎnu gari manibu.
Gǎanu nǎɔba yiruse mam wǎa. Niya,
tǎn gbinnaa berusebun suunu sǎɔ.

Kirǎba sakararun sǎ

²⁰ Nɛn bii durǎbu, a wunen tondon gere mɛm nǎɔwǎ, kpa a ka wunen meron sǎɔsiru sǎmburu ko.

²¹ A n ye kpuro neni baadomma wunen gǎruǎ, kpa a ye doke wīirǎ nge wura.

²² Ya koo nun kpaa wunen sanu sanusu sǎɔ, kpa yu nun kǎsu wunen kpin yerǎ. Ya koo maa nun bwisi kǎ à n dom yanda.

²³ Domi gere ye, ya sǎawa nge fitila, ma sǎɔsi te, ta sǎa nge yam bururam. Ben kirǎ ya ra maa nun wǎarun swaa sǎɔsiwa.

²⁴ Ya koo nun gbara kurǎ tanǎn nǎman di. Ya koo nun yara win gari dorin di.

²⁵ A ku kurǎ win bweseru binɛ ko win buram sǎ. A ku de u nun kǎkiri ka win durǎ nǎni.

²⁶ Kaa kpī a kurǎ tanǎ wa ka gobi fiiko, adama à n ka kurǎ mǎro kpuna, wunen wǎaru kpurowa kaa bia.

²⁷ Kaa kpī a dǎɔ kpǎɛ bǎɔrǎ wunen yǎnu nu kun dǎɔ mwaare?

²⁸ Kaa kpī a sī dǎɔ gǎɛ wǎllǎ wunen naasu su kun dǎɔ mwaare?

²⁹ Nge mɛya a ñ kpǎ a goon kurǎ baba ba kun nun sɛɛyasie.

³⁰ Goo ù n dīanu gbɛna yèn sǎ gǎɔra nùn mǎ, ba ku ra nùn gǎburu wa.

³¹ Ka mɛ, u koo kǎsiawa n kere ye u gbɛna. Ye u mǎ win yɛnuǎ kpuro, yera u koo wǎ.

³² Adama wi u tǎn kurǎ kǎkura u ka nùn sakararu kua, u sǎawa gari bǎkǎ. Domi wi u yen bweseru mǎ, wiya u koo kam ko.

³³ Ba koo nùn so kpa u bɛɛɛ bia. Sekuru sǎɔra u ko n wǎa baadomma.

³⁴ Kpannasira koo de kurǎ win durǎ u mǎru se. U koo yǎro mǎru kǎsiawa u kun win wǎnwǎndu kue.

³⁵ U ñ gǎanu mwaamǎ kǎsire, u ñ maa suuru mǎ, baa bà n nùn kǎnu taasi.

Kirǎ kurǎ sakara kowon sǎ

7

¹ Wunɛ nɛn bii durǎbu, a nɛn gari nɛnuǎ, kpa a ku ra nɛn gere duari.

² A nɛn gere mɛm nǎɔwǎ kpa a wa a wǎaru di. A nɛn sǎɔsiru laakari koowo nge mɛ tǎnu ra n win nǎni laakari sǎa.

³ A tu nɛnuǎ kem kem kpa a tu yore wunen gǎruǎ.

⁴ A bwisi sǎɔwǎ a nɛɛ, wuna nɛn sesu, kpa a laakari soku wunen bǎrǎ.

⁵ Ye yiru ye, ya koo nun gbara gabun kurǎbun min di be ba ra tǎnu fufu ko.

⁶ Sǎɔ teeru na yam mɛɛra nɛn dirun fɛnɛntin di.

⁷ Na gari bǎkǎ goo wa aluwaasi laakari sarirugibun suunu sǎɔ.

⁸ U sarǎ u dǎɔ wuu suunuǎ mi kurǎ sakara kowo goo u wǎa. Ma u kpa ka win yɛnun bǎkuǎ, u sīimǎ tɛɛru sǎɔ,

⁹ saa yoki yam bereberebun di sere n ka kua wǎkuru.

¹⁰ Wee, kurǎ wi, u ka nùn yinna, u kurǎ tanǎ yǎnu sebua. Bwisi kǎsi wǎa win gǎruǎ.

¹¹ U sǎawa sekuru sari ka gari sunǎ. U ku ra sine win yɛnuǎ.

¹² U ra n wǎawa tǎɔwǎ, gasǎ swɛɛyǎ, gasǎ swaa kɛɛnanǎ, gasǎ maa yaburǎ.

¹³ U nùn gaba u bǎkasi u ka nùn nǎɔ sǎsuna, ma u nùn gari sǎɔwa ka sekuru sariru u nɛɛ,

¹⁴ u win siarabun yǎkuru kua. Tǎɔ tera u ten nǎɔ mwɛɛru yibia.

¹⁵ Yen sǎna u yarima bu ka waana, u maa nùn wa.

¹⁶ U beku buranu tɛrie win kpin yerǎ ni ba wesa ka Egibitigibun wǎɛ.

¹⁷ U turare bwese bweseka nubu durorugia yǎka kpinu wǎllǎ.

¹⁸ U na bu ben kīru ko sere ka sisiru bururǎ, kpa ba n bǎkasine ka nuku dobu.

¹⁹ Domi win durǎ sari yɛnuǎ. U sanum da n toma.

²⁰ Gobi yi u doke bǎɔrǎ u ka da, yi kpǎ. Suru koo tarum ko u sere wurama.

²¹ Ka gari dori yiya u nùn gawa, ma u nùn kamia.

²² Mii mii, ma u nùn swīi nge naa ye ba dǎɔ bu go, ñ kun mɛ kpasa ye ya duka dǎɔ yu yina mwaara,

²³ ñ kun mɛ gunǎ ge ga wǎriǎ taa sǎɔ. Ga ñ yǎ gǎɔwa ga dǎɔ, sere saa ye sɛu ga gen sǎndu sǎka.

24 N n mēn na, nēn bii durəbu, a man swaa dakio kpa a nēn nəən gari nə.

25 A ku de wunēn gōru gu gere kurə win bweserun mi. A ku ra wunēn swaa tora a nūn swīi.

26 Domi win sōna tən dabinu wəruka, mēya u ben dabinu go.

27 Win dira sāawa gəribun wāa yerun swaa.

Bwisi yi tambu nəəgiru sue

8

1 I swaa dakio.

Bwisi yi gbāramə, yēru ta nəəgiru sue.

2 Yi yō gungunu wəllə swaa baarə ka swaa kēenənə.

3 Yi gbāramə gambon bəkuə wuun duu yerə mi ba ra siribu ko, yi mə,

4 bē tambu, bēya na soku, tən bibu kpurowa na ka mə.

5 Laakari sariba, i de i n laakari mə. Gari bakasu, i bwisi koowo.

6 I swaa dakio, kon bē gari bēregii sō. Ye kon gere kpuro ya sāawa dee dee.

7 Domi na ku ra weesu gere, na kōsa tusa.

8 Nēn gari kpuro sāawa gem, weesu ka taki sari yi sə.

9 Yi kpuro yi bururewa kpasasa bwisigiin mi.

Mēya yi maa dēere wi u yēru mən mi.

10 I nēn sōsiru mə n kere sii geesu, kpa i maa yēru mwa n kere wuran tii.

11 Domi bwisi yi bēere mə ya kpā ya bura yānu kpuro kere.

Ye ba ra kasu kpuro sə, gāanu sari ni kaa ka yi weesina.

Bwisi yi tii tusiamə

12 Nē bwisi, na ra garin asansi tubu.

Na yēru mə n ka gāanu wunana.

13 Ā n kī a Yinni Gusunə bēere wē, a de a kōsa tusi.

Na tii suabu ka yēkə ka kōsan kookoosu ka keetan gari tusa.

14 Na ra tōnu bwisi kē, kpa n nūn laakari wē. Nēna na yēru, nēna maa dam.

15 Nēn saabuwa sinamba ka bandu nēni, ma wirugiba wooda wēemə ye ya dee dee sāa.

16 Nēn somirun saabuwa sinambu ka wirugibu

ka siri kowobu kpuro ba ka tem nēni.

17 Be ba man kī, na maa bu kī.

Be ba man kasu, ba koo man wa.

18 Arumani ka bēerewa na tōnu wēemə ka maa dukia ye ya ku ra sankire.

Kon de ye tōnu mə kpuro ya n da wēre.

19 Nēn are yi sii geesu ka wuran tii bēere kere.

20 Na sīiməwa swēe yī sə gem ka kookoo geesu wāa.

21 Na be ba man kī arumani wēemə ma na dukia yibiamə ben beru yerə.

22 Yinni Gusunə u man mara u sere gāanu kpuro taka kua.

23 Ba man gəsa ba yi yellun di n tē ba sere handunia taka kua.

24 Ba man mara ba sere nim wōku kua, sanam mē nim bweru sari.

25 Ba man mara ba sere guunu ka gungunu swīi.

26 Sanam mē, Gusunə kun gina tem tērie ka mēn gbea.

Baa tua, u n mam kue.

27 Saa ye u wəllu tēriamə

ka nim wōkun bubenu, na wā mi.

28 Sanam mē u guru winu doke wəllə, ma nim mu kura tem di mu tēria,

na wā mi.

29 Sanam mē u nim wōkun nim yōra yeru sōsi

u nēe, mu ku tu sara,

ma u tem tāsisia,

30 na wā win bəkuə sa səmburu mə.

Win nuku dobu wāa nē sə baadomma.

Na gōru dobu mə win wuswaa,

31 ka handunia sə.

Ma na bəri yendu mə təmbun suunu sə.

Doo nəərugiiwa wi u bwisin gari swaa daki

32 N n mēn na, nēn bii durəminu, i man swaa dakio.

Doo nəərugiba be ba nēn swaa swīi.

33 I sōsiru wuro,

i ku tu atafiiru ko,

kpa i bwisi ko.

34 Doo nəərugiiwa wi u man swaa daki,

ma u ra n yō nēn dii kənnəwə baadomma u n man mara.

35 Domi wi u man wa, u wāaru wawa, u koo maa Yinni Gusunən nōnu geu wa.

36 Adama wi u man tora u tii kōsa kuawa. Be ba man tusa kpuro, gəwa ba kī.

Bwisi ka gari bakaru

9

¹ Bwisi yi gberɛ damgii nɔɔba yiru kua, yi ka yin diru banisi.

² Ma yi dera ba yɛɛ go, ba tam sɔɔru kua ba ye kpuro yi dii yerɔ.

³ Ma yi yin sɔm kowo tɔn kurɔbu gɔra bu yɔ mi n gunum bo bu tɔmbu dim sokuma,

⁴ kpa ba n mɔ, wi u kun bwisi mɔ, u gerama mini,

⁵ u na u di yin dii yerɔ, kpa u tam nɔ mɛ yi sɔɔru kua.

⁶ U yario laakari sariban wuurun di, kpa u wa u n wɔa wɔaru sɔɔ. U laakarɔn swaa mɔɔ.

Bwisigii ka tii suo

⁷ À n tɔn yaa kasikio gerusi, a tii gɛndu kasuawa. À n maa tɔn kɔso taarɛ wɛ, a tii wɔmburu kasuawa.

⁸ À n tɔn yaa kasikio gerusi, u koo nun tusi. Adama à n bwisigii gerusi, u koo nun kɔa.

⁹ Ye a bwisigii sɔɔwa, ya ra win bwisi sosiwa. Ye a maa gemgii sɔɔsi, ya ra win yɛru sosiwa.

¹⁰ À n kɔ a n bwisi mɔ, a de a gina Yinni Gusunɔ nasia. À n Gusunɔ Dɛero gia kaa n yɛru mɔ.

¹¹ Bwisi yi koo wunɛn wɔarun tɔru sosi.

¹² À n kua bwisigii, wuna kaa yen are di. À n maa sɔa tɔn yaa kasikio, wuna kaa yen wahala wa.

Gari bakaru

¹³ Gari bakaru ta sɔawa nge kurɔ wi u ku ra tii nɛnɛ sɛɛ, u n gɔanu ganu yɛ.

¹⁴ U ra n sɔwa win dii kɔnnɔwɔ wuun mi n gunum bo.

¹⁵ Min diya u ra n tɔmbu sokumɔ be ba begiru doonɔ,

¹⁶ u n mɔ, wi u n laakari mɔ, u gerama mini.

¹⁷ Gɔa nɔrura ye ba gbɛna, ya nɔrubu do. Dim mɛ ba dimɔ asiri sɔɔ, mɛna mu ra n do.

¹⁸ Adama yɛro kun yɛ ma gɔriba wɔa mi. Be u soka kpuro ba ra dewa gɔribun wɔa yerɔ.

Mɔn ni nu ka tɔnun daa yɔ

10

¹ Salomɔɔn mɔnnu. Bii bwisigiiwa u ra de win tondon nukura n do. Adama bii gari bɔkɔ u ra win mɛron nukuru sankuwa.

² Dukia ye ba wa ka kɔsan swaa, ya ku ra arufaani gaa ko, adama ye ba wa dee dee, yera ya ra wɔaru wɛ.

³ Yinni Gusunɔ kun gemgii derimɔ gɔɔru sɔɔ, adama u ra tɔn kɔso birewa ye u binɛ sɔa.

⁴ Wi u yikuru mɔ, wiya sɔara ra deeme, adama wi u hania mɔ, wiya u ra dukia wa.

⁵ Wi u dɔanu mɛnnamɔ gɛɛbun saa, u laakari mɔwa, adama wi u dɔ saa ye, u koo sekuru wa.

⁶ Gemgii u ra tii domaru kasuewa, adama tɔn kɔson nɔɔ ga ra n kɔsa bɛkiwa.

⁷ Ba ku ra gemgii duari, adama tɔn kɔso, ba ra nɔn duariwa sere ka win yɛsirɔ.

⁸ Wi u bwisi mɔ, wiya u ra sɔɔsiru wure, adama wi u kun gari gerubu yɛ, u ra kam kowa.

⁹ Wi u sɔimɔ gem sɔɔ, u ku ra n nande, adama wɔn sanu sanusu kun dɛere, u koo sɔɔsira.

¹⁰ Wi u win beruse gɔni, u nɔn nuki sankumɔwa, adama wi u kun gari gerubu yɛ, u ra kam kowa.

¹¹ Bwisigiin gari yi sɔawa wɔarun nuuru, adama tɔn kɔson gari, kɔsa yi ra n bɛki.

¹² Tusiru ta ra sannɔ seeyewa, adama kɔru ta ra toranu kpuro wukiriwa.

¹³ Laakariigiin geren diya ba ra bwisi wa, adama bokura ta ra n gari bɔkɔ mara.

¹⁴ Bwisigii u ra bwisi berewa nge arumani, adama gari bɔkɔn gere ya ra de u biru wurawa.

¹⁵ Gobigiin arumani ya ra nɔn kɔsuwa nge gbɔraru, adama sɔaron sɔaru ta ra nɔn kam kowa.

¹⁶ Gemgiin sɔmburu ta ra dewa u n wɔa, adama tɔn kɔso u ra win dukia dendiwa u ka kɔsa ko.

¹⁷ Wi u ra kirɔba yaaye u koo wuswaa da win wɔaru sɔɔ, adama wi u ra ye duari u ko n kɔɔramɔwa u n dɔɔ.

¹⁸ Wi u tusiru berua gɔruɔ u sɔawa murafiti. Mɛya wi u maa seeda weesugia dimɔ u sɔawa gari bɔkɔ.

¹⁹ Gari bɛkɛgii kun toranu kpeemɔ, adama wi u ra win yara nɛnɛ u sɔawa bwisigii.

²⁰ Gemgiin gari yi sɔawa nge sii geesun tii, adama tɔn kɔson bwisikunu nu n arufaani gaa mɔ.

21 Gemgiin gari yi ra ka tǎn dabinu arufaani naawe, adama gari bakasu su ra gbiwa sekum laakari sarirun sǎ.

22 Yinni Gusunǎn domara ta ra tǎnu ko dukiagii. Tǎnun tiin himba kun gǎanu sosimǎ wi sǎ.

23 Gari bǎkǎn mi, kǎsan kobu bu sǎawa nge dweebu. Nge meya laakari ya maa sǎa bwisigiin mi.

24 Yǎn berum kǎsan kowobu ba mǎ, yera ya ra bu deemε. Ye maa gemgiba kǐ, yera n da koore.

25 Wahala yǎ n seewa nge woo guna, ya ra tǎn kǎso surewa, adama gemgii u ra n yǎwa dim dim sere ka baadomma.

26 Tam mǎmmǎm mu ra donnu sirewa, kpa wiisu su nǎni sǎkiri. Nge meya yikuro u ra win yinnin mǎru seeye.

27 Be ba ra Yinni Gusunǎ nasie, bera ba ra te, adama durumgibu ba ra gbiwa sekum.

28 Gemgiin yǐiyǎbu bu ra nǎn nuku dobu wǎwa, adama tǎn kǎsogibu kun arufaani gaa mǎ.

29 Yinni Gusunǎ u ra gemgibu kǎsuwa, bǎ n sǐimǎ win swεε sǎ, adama u ra tǎn kǎsobu kam koosiewa.

30 Gǎanu ganu sari ni nu koo gemgii sura, adama tǎn kǎso u n kǎpǎ u sina tem me sǎ.

31 Gari bwisigiya yi ra yari gemgiin nǎn di, adama ba koo wee kowon yara burawa.

32 Gemgii, durom gariya u ra gere, adama kǎsa tǎn kǎson nǎo ga ra gere.

11

1 Yinni Gusunǎ u ku ra kǎ ba n kianu yǐirumǎ ka kilo ye ya n sǎa dee dee, adama u kǐwa ba n yǐirumǎ ka ye ya sǎa dee dee.

2 Tii suabu bu ra ka gendu nǎwa. Be ba tii kawε bera ba bwisi mǎ.

3 Gemgiin gem kobu bu ra nǎn kparewa win wǎaru sǎ, adama wi u n naanε mǎ, u ra gbiwa win weesun sǎ.

4 Dukia kun kǎpǎ yu tǎnu wǎra Gusunǎn siribun sanam, adama gem mu ra tǎnu wǎre gǎn di.

5 Gemgiin dǎeraru ta ra dewa win swεε yi n wǎ, adama tǎn kǎso u ra kǎrewa win nuku kǎsurun sǎ.

6 Gemgiin dǎeraru ta ra nǎn kari gbarewa, adama tǎn kǎson tiin binε ya ra nǎn yina mwewa.

7 Tǎn kǎso u ra gbiwa ka win yǐiyǎbu sannu. Yǐiyǎ bi u raa doke win dukia sǎ, kpa bu kam ko.

8 Gemgii u ra yariwa nuku sankiranun di, kpa tǎn kǎso u kǎsire ko ni sǎ.

9 Wi u Gusunǎn wǎaru sikimǎ, u win winsim kpeerasiamǎwa ka win gari, adama gemgibu ba ra yariwa min di ben yǎrun sǎ.

10 Sanam me gemgiba kuuramǎ, wuugibu ba ra n nuku dobu mǎwa. Tǎn kǎsobu bǎ n maa biru wura, ba ra n yǎrimǎwa.

11 Gemgiba ba ra de wuu gu kuura, adama tǎn kǎsobu ba ra gu gowa ka ben gari.

12 Wi u win winsim gema u sǎawa gari bǎkǎ, adama wi u laakari mǎ, u ra mariwa.

13 Wi u ra tǎnun kǎsa saari, u ku ra tǎmbun asiri bere, adama naanegii u ra ye berewa win tii sǎ.

14 Tǎn be ba n kparo mǎ ba ra kam kowa, adama be ba bwisi kǎo dabiru mǎ beya ba ra n wǎa bǎri yǎndu sǎ.

15 Wi u nǎo mwεεru kua u nεε, u koo win winsim dibu kǎsia, u koo wahala wa, adama wi u yina u nǎo mwεεru ko, u ko n wǎawa bǎri yǎndu sǎ.

16 Kurǎ geowa u ra siarabu wa, adama be ba tǎmbu dam dǎremǎ, dukia tǎnawa ba ra wa.

17 Tǎn geo, gea ye u mǎ, wi sǎra ya ra wure. Meya maa tǎn kǎso, kǎsa ye u mǎ, wi sǎra ya ra wure.

18 Tǎn kǎson sǎmburun are kun arufaani mǎ, adama wi u gem swǐi, are geeya u ra n mǎ.

19 Wi u wura u gem swǐi, u ko n wǎawa, adama wi u kǎsa naa gire u koo gbiwa.

20 Yinni Gusunǎ u tǎn kǎsobu tusa, adama bǎn sanu sanusu dǎere, bera u ra ka nǎnu geu mεeri.

21 Ba koo tǎn kǎsobu sεeyasiawa kam kam, adama gemgibu ba koo faaba wa sere ka ben bibun bweserǎ.

22 Kurǎ burǎ gari bǎkǎ u sǎawa nge kurusǎ ge ba wuran taabu dokeye wǎrǎ.

23 Gea gemgii u ra n kasu u ko, adama ye tǎn kǎso u kǐ kpuro, Gusunǎn mǎruwa ya ra seeye.

24 Wi u ra wǎ ka nuku tia, wiya u ra ko arumanigii. Wi u ku ra menam kǎ, u ra tii sǎaru kǎεwa.

²⁵ Nuku tiagii u koo dukia wa n kpā. Wi u win winsim nim kā, ba koo maa yēro nim kē.

²⁶ Wi u ra win dīanu bere are bēken sō, wiya ba ra bōrusi, adama wi u daramō, wiya ba ra domaru kue.

²⁷ Wi u gea mō, u koo Gusunān domaru wa, adama wi u bwisikumō u kōsa ko, kōsa ya koo yēro deema.

²⁸ Wi u win naanε doke dukia sō, u koo wārumawa, adama gemgiba koo kparawa nge dāa.

²⁹ Wi u ka win yenu wahala naawa, u koo kam naa gira. Gari bōkō u ko n sāawa bwisigiin yoo.

³⁰ Gem kobu bu sāawa wāarun nuuru. Bwisigii, bwisiya u ra ka tii tōmbu gawe.

³¹ Gemgii u ra win are wawa tara mi. Kaa sere gere tōn kōso?

12

¹ Wi u kī u yēru wa, u ra wure bu nūn sēyasia. Wi u yinamō bu nūn wōkisi, u sāawa gari bōkō.

² Wi u ra gea ko, wiya u ra Gusunān durom wa, adama bwisiku kōsunugiiwa u ra taarε wa.

³ Nuku kōsura kun kpē tu tōnu tāsisia, adama gemgiin nuuru ta ko n sirerewa.

⁴ Kurō geo u ra dewa win durō u n bēere mō, adama kurō wi u ra win durō sekuru doke, u sāawa nge bararu te ta durō win kukunu temmō.

⁵ Gemgibu ba ra n kasuwa bu ko dee dee, adama tōn kōsobu ba ra n kasuwa bu gbēni.

⁶ Tōn kōson gari yi sāawa nge yina ye ya ra go, adama gemgibun gari yi ra tōmbu gbarewa yinan di.

⁷ Tōn kōso ù n gu, gāanu ku ra tiare win yenuō, adama gemgiin yenu ga ra n yōwa dim dim.

⁸ Bwisigiwa ba ra tōmε, adama win gari kōmia wiya ba ra yaakoru ko.

⁹ N buram bo a n sāa bwēεbwēε, kpa a n sōm kowo turo mō, ye kaa n ka tii sue, kpa a kun dīanu mō yenuō.

¹⁰ Ye gemgii u mō, u ra ye nōariwa, sere ka mam win yaa sabenō, adama tōn kōso, nuku kōsura u ra n yiba.

¹¹ Wi u win gberu wuka u ko n dīanu yibawa, adama wi u kam gire u sāawa gari bōkō.

¹² Tōn kōsowa u ra n tōn kōsobun gāanun bine mō, adama gemgibun temanabu, arufaaniwa bu ra ma.

¹³ Tōn kōso u ra yina mwaarewa win gari weesugii sō, adama gemgii u ra yariwa wahalan di.

¹⁴ Tōnun gere ya koo nūn gāa geenu marua nge mε win sōmburu ta ra nūn are wē.

¹⁵ Gari bōkō u ra n tamaa ye u mō kpuro ya sāawa dee dee, adama bwisigiwa u ra ka bwisi kēru sōmburu ko.

¹⁶ Gari bōkō u ra yande win mōru sōsiwa, adama bwisigii u ra tii ye marisiwa.

¹⁷ Wi u gem kparamō, gea u ra kā, adama wee kowo u ra n sāawa weesun yoo.

¹⁸ Wi u ra gari gere u kun bwisika, u ra ka yi tōmbu sōkuwa nge takobi, adama bwisigiin gari yi ra tōnu bekiewa.

¹⁹ Gari geen dam mu ra n wāawa sere ka baadommaō, adama weesu su ra doonewa nōni kpaki teeru.

²⁰ Be ba ra kōsa bwisiku, weesa su ra n yiba ben gōruō, adama be ba ra tōmbu bwisi kē bu ka gea ko, ba ra n nuku dobu mōwa.

²¹ Kōsa ku ra gemgii deeme, adama tōn kōso u ra n nōni sōrewa.

²² Yinni Gusunō u ku ra weesugibu kā. Gemgiba u ra n kī.

²³ Bwisigii u ku ra win yēru terie, adama gari bōkō u ra win gari bakarū sōsiwa.

²⁴ Hania ya ra dewa tōnu u ko gabun yinni, kpa yikuru tu de tōnu u ko goon yoo.

²⁵ Wururabu bu ra tōnu woorewa, adama à n tōnu gari sōwa ka kīru yi ra nūn dam kēwa.

²⁶ Gemgii u ra win beruse surewa swaa gea sō, adama tōn kōson kookoosu su ra dewa u kōra.

²⁷ Taaso wi u yikuru mō, u ku ra yaa wa u sēwε, adama haniawa ya ra tōnu gāa geenu wē.

²⁸ Mi gem wāa, miya wāara wāa. À n mu swīi, a n ka gōy yinnamō.

13

¹ Bii bwisigii u ra win tondon sōsiru swīiwa, adama bii wi u tii sue, u ku ra gerusibu kā.

² Gemgibu ba ra ben garin are wa, adama tōn kōsobu, dam dōrenaan wāara ba ra n wāa.

³ Wi u win nǎǎ kpīa u win hunde kǎsuwa, adama wi u ra gari gere yabi u tii kari bǎriemǎwa.

⁴ Yikuro u ra n gǎanun binε mǎwa ni u n̄ kpē u wa, adama wi u ra sǎmburu ko u ra wawa ye u kī.

⁵ Gemgii u ku ra weesu kǎ, adama tǎn kǎso u ra tii sekuru dokewa.

⁶ Wi u win tii neni dee dee, win daa gea ya koo n̄n kǎsu, adama wi u kǎsa mǎ, kǎsa ya koo n̄n sura.

⁷ Gobigiin kookoosa gabu ba ra n mǎ, adama ba n̄ gǎanu mǎ. Kpa gabu ba n sǎa nge sǎarobu, adama beya ba arumani mǎ.

⁸ Gobiya gobigii u ra ka win wǎaru yakie, adama goo ku ra sǎaro wǎri.

⁹ Gemgii u ra n ballimǎwa nge yam bururam, adama tǎn kǎso u sǎawa nge fitila ge ga gǎǎ dǎǎ.

¹⁰ Tii suabu bu ra ka sannǎ nεwa, adama wi u ra ka bwisi kēru sǎmburu ko, bwisigiwa.

¹¹ Dukia ye tǎnu wa ka keetan swaa ya ra doonεwa fuuku, adama ye tǎnu waamǎ fiiko fiiko ka swaa gea, ya ra sosiwa.

¹² Ye tǎnu yīiyǎ yǎ kun koore, ya ra n̄n kowa barǎ, adama yīiyǎ bi bu yibiara bu ra kowa nuku doo bakabu.

¹³ Wi u bwisi kēru yina u koo yen are wa. Wi u maa tu wura u koo yen are wa.

¹⁴ Bwisigiin sǎǎsiru ta sǎawa wǎarun nuru. Ta ra tǎnu yarewa gǎǎn yinan di.

¹⁵ Bwisigiin bwisi yi ra dewa bu n̄n bεere wē, adama tǎn kǎson sanu sanusu su ra n̄n kam kowa.

¹⁶ Wi u laakari mǎ u ra bwisikuwa u sere gǎanu ko, adama gari bǎkǎ ga ra gen gari bakaru teriewa.

¹⁷ Sǎmǎ kǎso, wahalawa u ra ka nε, adama sǎmǎ geo u ra tǎmbu nukuru yemiasiewa.

¹⁸ Wi u sǎǎsiru yina u koo kowa sǎaro kpa u sekuru wa, adama wi u tu wura wiya u koo bεere wa.

¹⁹ Ye tǎnu u kī, yǎ n koorǎ, ya ra n̄n nuku dobu wēwa, adama tǎn kǎsobu ba ku ra kǎ bu ben kǎsa deri.

²⁰ Wi u ra bwisigii bere, u koo bwisi wa. Wi u ra n maa wǎa ka gari bakasu, u koo kǎsa wa.

²¹ Kǎsa ya ra durumgibu naa swīiwa, adama duroma mu ra ko gemgibun are.

²² Tǎn geon dukia ya ra kowa win bibun bweserugia, adama tǎn kǎsogia ya ra kowa gemgibugia.

²³ Sǎarobu ba ra dīa geenu wa ben gberun di, adama gabugia ra gberewa yēn sǎ ba n̄ gem swīi.

²⁴ Wi u ku ra win bii sεeyasie u n̄ n̄n kīwa, adama wi u n̄n kī u ra n̄n sεeyasiewa.

²⁵ Gemgii u ra n deburu mǎwa, adama tǎn kǎso u ra n gǎǎru barǎwa.

14

¹ Tǎn kurǎ bwisigii u ra yenu tǎsisiewa, adama tǎn kurǎ gari bǎkǎ u ra yenu gowa.

² Wi u sīimǎ gem sǎǎ, u Yinni Gusunǎ nasiewa, adama w̄n sanu sanusu su n̄ dεere, u n̄n gemawa.

³ Gari bǎkǎn tii sua gari yi ra dewa bu n̄n bokuru so, adama bwisigiin yara ya ra n̄n kari gbarewa.

⁴ Biranu nu ra yǎrewa diinu mi naa wuku sari. Naa gea ya ra ka arumani baka nε.

⁵ Seeda dio wi u naanε mǎ, u ku ra weesu ko. Seeda weesugian dio ku ra gem gere.

⁶ Tǎn yaa kasikio ù n bwisi kasu u ku ra wa, adama wi u laakari mǎ, n ku ra n sē u ka yēru wa.

⁷ A gari bǎkǎ duka suurio, domi a n̄ gari bwisigii nǎǎmǎ win nǎǎn di.

⁸ Bwisigii u ra n win sanu sanusu laakari sǎawa, adama gari bǎkǎ u ra kǎǎrewa win gari bakarun sǎ.

⁹ Gari bǎkǎ u ku ra bwisiku u win toraru sǎmε, adama gemgibun suunu sǎǎ, duroma mu ra n wǎa.

¹⁰ Baawurewa u ra n win nuku sankiranu ka win nuku dobu n̄n kpǎaru yē. Goo sari wi u koo kpī u ka n̄n ye bǎnu ko ka gem.

¹¹ Tǎn kǎsobun yenu ga koo gbiwa, adama gemgibun yenu ga koo kuurawa baa gǎ n sǎa nge kuru tǎna.

¹² Tǎnu ra n tamaa win sanu sanusu su wǎwa, adama gǎǎwa sin kǎkǎrǎ.

¹³ Yēesu koo kpī su tǎnun nuku sankiranu bere. Mεya maa nuku dobu koo kpī bu gǎsira nuku sankiranu.

¹⁴ Tǎn kǎso u koo win kookoosun are wa. Nge mεya tǎn geo u koo maa wigisun are wa.

¹⁵ Be ba ra gari wure fuuku, ba ra naanε kowa kpuro ye ba bu sǎǎwa, adama bwisigii u ra n win sanu sanusu laakari sǎawa.

16 Bwisigii u ra durum berum kowa, kpa u ye deri, adama gari bǎkǎ u ra kpuro kowa berum sari.

17 Wi u ra mǎru se fuuku, gari baka kookoosa u mǎ. Wi u bwisi kǎsi yiba, u tii tusiru guremǎwa.

18 Be ba ku ra bwisiku bu sere gari wura, gari bakara ya ra bu marue. Be ba maa laakari mǎ, yǎra ta ra ko ben bǎere.

19 Tǎn kǎsobu ba koo tǎn geobu yiirawa bu bara ko.

20 Goo ku ra sǎaro kǎ, baa ka win berusebu, ba ra n nǔn tusawa, adama gobigii u ra n bǎrǎba yibawa.

21 Wi u win beruse gema, durumwa u kua, adama wi u sǎarobun wǎnwǎndu mǎ, u koo domaru wa.

22 Be ba ra kǎsa bwisiku, ba kǎrewa, adama be ba ra gea bwisiku, durom ka gema ba ra sǎosi.

23 Sǎmburu kpurowa ta ra n are mǎ, adama gari saarinu, sǎara nu ra ka ne.

24 Dukia ya sǎawa bwisigiin are, adama gari bǎkǎ, gari baka kookoosa su ra n nǔn wǎasi.

25 Seeda dio gemgii u ra tǎmbun hunde wǎrewa, adama wee kowo, weesa u ra n sǎamǎ.

26 Wi u Yinni Gusunǎ nasie, tǎsi yee damgira u mǎ mi. Gusunǎwa u ra maa yǎron bibu kǎsu.

27 Yinni Gusunǎn nasiaru ta sǎawa wǎarun nuuru. Teya ta ra tǎnu yare gǎn yinan di.

28 Tǎn dabira ta sǎa sina bokon bǎere, adama win tǎmbu bǎ n yarina, win banda nim surewa.

29 Wi u ku ra mǎru ko fuuku, bwisi bekeya u mǎ, adama win mǎru ya ra se fuuku, gari bakara u ra sǎosi.

30 Bwǎra yǎ n kpǐ, ya sǎawa wasin alafia, adama nisinu nu sǎawa nge bara te ta ra kukunu tem.

31 Wi u sǎaro dam dǎremǎ, u win taka kowo torarimǎwa, adama wi u nǔn wǎnwǎndu kua, u taka kowo wi bǎere wǎemǎwa.

32 Tǎn kǎso, nuku kǎsura ta ra nǔn fuke, adama gemgii u ra n tororu sǎwa baa gǎn wuswaaǎ.

33 Bwisigiin gǎruǎ laakariwa ya ra n wǎa, adama ba n kpǎ bu ye wa gari bǎkǎn mi.

34 Gem mu ra temgibu bǎere dokewa, adama durum ya ra bu sekuru dokewa.

35 Sina asakpǎ bwisigiwa sunǎ u ra ka nǎnu geu mǎeri, kpa u ka wi u nǔn sekuru dokemǎ mǎru ko.

15

1 Wisi bi bu du, bu ra mǎru suresiewa, adama gari gerubu ka dam biya bu ra mǎru seesie.

2 Bwisigiin gari yi ra de tǎnu u yǎru kasu, adama gari bǎkǎn nǎǎ, wiira gariya ga ra n saarimǎ.

3 Yinni Gusunǎn nǎni wǎawa yam kpuro. Yi tǎn kǎsobu ka gemgibu mǎera.

4 Gari yi yi nukuru yemiasiamǎ yiya yi ra ka wǎaru ne, adama gari kam yi ra tǎnun gǎru sankuwa.

5 Wi u ra win baaban sǎosiru atafiiru ko, gari bǎkǎwa, adama wi u ra gerusibu wure, win bwisi koo sǎosira.

6 Gemgiin yǎnuǎra arumani baka wǎa, adama ye tǎn kǎsoba mennamǎ, wahalawa ya ra ka ne.

7 Bwisigibun nǎǎwa ga ra n yǎru kparamǎ, adama bwisi sarirugibun gǎru ga n sǎa me.

8 Yinni Gusunǎ u ku ra tǎn kǎsobun yǎkuru waabu kǎ, adama gemgibun kanaru ta ra nǔn wǎere.

9 Yinni Gusunǎ u tǎn kǎsobun swaa tusa, adama be ba gea mǎ, beya u kǐ.

10 Wi u swaa gea deri, ba koo yǎro seeyasiawa gem gem. Wi u maa seeyasiabu yina, u koo gbiwa.

11 Yinni Gusunǎ u yǎ ye ya kooramǎ gǎribun wǎa yerǎ. Kaa sere gere tǎnun gǎruǎ?

12 Wi u tii sue, u ku ra kǎ bu nǔn gerusi. U ku ra maa kǎ bwisigibu bu nǔn bwisi kǎ.

13 Nuku doba bu ra wuswaa deerasie, adama nuku sankiraru ta ra wuswaa burisinewa.

14 Wi u bwisi mǎ, u ra yǎru kasuwa, adama gari bǎkǎ u ra n buriwa win gari bakaru sǎǎ.

15 Wǎnwǎndo u ra n wǎawa wahala sǎǎ baadomma, adama doo nǎrugii, u ra n tǎǎ bakaru mǎwa saa baayere.

16 N buram bo a n sǎa sǎaro, kpa a n Yinni Gusunǎ nasie, n kere a n dukia mǎ kpa a n wurure.

17 N sanǎ bo a di ka kpee wurusu yǎnu mi kǐra wǎa, n kere a di ka yaa gumgia yǎnu gǎn mi tusira wǎa.

18 Wi u mǎru mǎ, u ra sannǎsu seeyewa, adama wi u suuru mǎ u ra su kpeesiewa.

19 Yikuron swaa ya ra n sǎki yibawa. Wi u gem swīgia kpa ya n dǎere.

20 Bii bwisigiiwa u ra de win tondon nukura n do, adama bii gari bǎkǎ u ra win mero gemwa.

21 Gari baka kookoosu su ra gari bǎkǎ dorewa, adama wi u bwisi mǎ, daa gea u ra ko.

22 Wi u ku ra bwisi bikie win himban sǎ, ya ku ra koore, adama wi u bwisi kǎabu mǎ, win himba ya ra koorewa.

23 Wi u gari wisibu tuba saa ye n weene, u ra n nuku dobu mǎwa.

24 Wi u bwisi mǎ, u ra wǎarun swaa swīwa, kpa u swaa deri ye ya dǎa gǎawǎ.

25 Yinni Gusunǎ u ra tii suon diru surewa, adama u ku ra de bu gǎminin tem kǎarǎ mure.

26 Yinni Gusunǎ u bwisi kǎsi tusa, adama gari yi yi kīru sǎsimǎ, yiya yi ra nǎn dore.

27 Wi u ra gobi kasu ka swaa kǎsa, u win yǎnu wahala dokemǎwa, adama wi u nǎm biran kǎnu tusa, u ko n wǎawa.

28 Gemgii u ra bwisikuwa u sere wisi, adama gari kǎsiya tǎn kǎso u ra n saarimǎ.

29 Yinni Gusunǎ u ku ra tǎn kǎson kanaru laakari ko, adama u ra gemgiin kanaru nǎ.

30 À n tǎnu mǎera ka kīru, u ko n nuku dobu mǎ. À n maa tǎnu labaari dora sǎǎwa, ya ra nǎn dam kǎ.

31 Wi u gerusibu wura bi bu koo nǎn faaba ko, u ko n wǎawa bwisigibun wuurǎ.

32 Wi u sǎsiru yina, u tii mǎera mǎwa, adama wi u wura ba nǎn gerusi, u koo bwisi wa.

33 À n kī a bwisi ko, a de a gina Gusunǎ nasia. À n kī a bǎere wa, a de a gina tii kawa.

A Yinni Gusunǎ yaayo

baadomma wunen wǎaru sǎ

16

1 Tǎmbu ba ra gǎa dabinu nia ko, adama Yinni Gusunǎwa u yen kǎkǎrǎ yǎ.

2 Tǎnun sanu sanusu su ra n dǎndewa win tiin nǎni sǎ, adama Gusunǎwa u ra nǎn wǎeri.

3 A Yinni Gusunǎ wunen sǎma kpuro nǎmu sǎndio, kpa ye a nia sǎa kpuro yu nun koorǎ.

4 Yinni Gusunǎ u kpuro kua win himba yu ka yibiara, sere mam ka tǎn kǎsobǎ, be u koo kam koosia.

5 Yinni Gusunǎ u ku ra tii suo kǎ. U koo nǎn sǎeyasiawa kam kam.

6 À n mǎ dee dee, ma a sǎa naanegii, Yinni Gusunǎ u koo nun wunen toranu suuru kua. À n nǎn nasie, kpa u nun kǎsa kpuro gbara.

7 Tǎnun daa yǎ n Yinni Gusunǎ wǎere, u ra de bu dora wi ka win yiberǎba mam.

8 N sanǎ a n dukia fiiko mǎ kpa ya n dǎere, ka sere ye kaa n ka dukia baka mǎ ka keeta.

9 Tǎnu u ra nia ko ye u kī, adama Gusunǎwa u ra win sanu sanusu kpare.

Mǎn ni nu ka sinambu yǎ

10 Sina boko u ra gari kowa ka Gusunǎn yiiko. Yen sǎna win siribu bu ra n sǎa dee dee.

11 Kilo ka yīrutii ni nu sǎa dee dee yera Yinni Gusunǎ u kī. Wiya u ra sǎasi nge mǎ ba koo ye dendisina.

12 Sina boko kun wuramǎ bu kǎsa ko, domi gema mu koo de win bandu ta n tǎsa.

13 Gema sina boko u ra kǎ. U ra kǎwa bu nǎn gem sǎ.

14 Sina bokon mǎru yǎ n seewa, u koo kpī u goo gǎa bǎrie, adama bwisigii u koo nǎn kǎkiri u marisia.

15 Sina boko ù n nuku dobu mǎ, win tǎmbun hunde ya koo daka da. U n maa goo durom kua, ya sǎawa nge gura ye ya na gbeburun saa.

Wǎasinaa ka tii nenubu

16 Tǎnu ù n bwisi ka laakari mǎ, n wǎ n kere ù n wura ka sii geesu mǎ.

17 Gemgii u ra kǎsa duka suuriwa. Wi u win sanu sanusu laakari sǎa, u ra win wǎaru nǎni dokewa.

18 Faari ya ra tǎmbu surewa. Tii suabu bu ra ka kam kobu nǎwa.

19 N buram bo a tii kawa kpa a n sǎa bwǎebwǎe, ye kaa n ka baa mǎ tii suobun arumani sǎ.

20 Wi u ra bwisiku u sere gǎanu ko, u ra kuurewa. Mǎya wi u maa Yinni Gusunǎ naane sǎa, u ra n nuku dobu mǎ.

21 Wi u ra siri ka laakari, u bwisi mǎwa. Gari yi ba gerua ka kīru, yiya yi ra tǎmbu kamie.

22 Wi u bwisi dendimə yi koo nùn wāaru wē, kpa bu gari bəkə seeyasia gen gari bakarun sō.

23 Be ba bwisi mə ba ra gari kowa ka laakari, kpa ben gari yi, yi tambu kamia.

24 Gari dori yi sāawa nge tim gəm mε mu dim do, mu ra maa wasi dam sosie.

25 Tənu u ra n tamaa win sanu sanusu su wāwa, adama gəwə sin kəkərə.

26 Gəərə ta ra de tənu u win səmburu sō hania sosi, domi u kī win gəərə tu kpe.

27 Tənu kam, kōsa u ra n bwisikumə, kpa ya n yarimə win nən di nge dō.

28 Tən kōso u ra sikirinəsu seeyewa. Tən wī u ra maa bərəba karanəwa.

29 Daa bəbəyagii u ra tənu nən wəkewa, kpa u nùn sure swaa kōsa sō.

30 Wi u nən yinwa ma u nə təndu bəri u ka kōsa ko, u ye kua kə.

31 Seri kpiki yi sāawa bεεε baka, domi wi u gem swī, wiya u ra yi wa.

32 Wi u kpīa u win məru kamia, u sāawa tabu durə ka gem. Wi u kpīa u tii nenua, u kere tabu durə wi u wuu bəkə kamia.

33 Sərobu ba ra yanim so bu ka wa ye n koo tənu deema, adama Yinni Gusunə turowa u yē ye n koo koorə sia.

17

1 N sanə bo a dīa daki tia wa a di bəri yəndu sō, ye kaa ka tō baka dim di mi sannəsu wāa.

2 Səm kowo laakarigii u ra kowa win yin-nin bii be ba gea yinan wirugii, kpa u tubi di ka be sannu.

3 Dōwa ba ra ka wura ka sii geesu səwe, adama Yinni Gusunəwa u ra tənun gəru wēeri.

4 Tən kōsowa u ra tən kōson gari swaa daki, kpa wee kowo u maa weesugii swaa daki.

5 Wi u sāarobu yēmə, Gusunəwa u yēmə wi u bu taka kua. Wi u win beruse yēmə yən sō kōsa nùn deema, ba koo yēro seeyasiawa.

6 Debuminu nu sāawa durə təkən bεεε. Baababa ba maa sāawa ben bibun bεεε.

7 Gari asansigii kun ka gari bəkə weenε. Kaa sere gere weesu ka sina boko?

8 Gabu ba ra n tamaa ben kēra ta koo ka bu gāa geenu naawa. Mi ba gesi dua kpuro tu ben bukata wunana.

9 Wi u ra berusen toranu duari, u kī ba n kīanəwa. Wi u ra maa nu yaaye win gari gerubu sō, u bərənu karanaməwa.

10 Gerusibu bu ra səmburu ko wi u bwisi mən mi, n kere bu gari bəkə bokuru so nən wunəbu (100).

11 Tən kōso u ra n kasuwa u tənu seesi, adama ba koo nùn tən kōso kpare u nùn seeyasia.

12 N buram bo a ka puruka yəni yinna te ba buu wərari, ye kaa ka gari bəkə yinna gən wiirara seewa.

13 Wi u ra gea kōsa dibu kəsie, kōsa kun kpeemə yēron yenuə.

14 Wi u sikirinəsu torua, n sāawa nge u nim guna gīa. Yen sō, a su derio sannə gu sere tore.

15 Wi u tən kōso gem wēmə, ka wi u gemgii taare wēmə, be kpurowa Yinni Gusunə u tusa.

16 Mba gobin arufaani gari bəkən nəma sō. U koo ka yi bwisi dwe? Aawo, u n yen bwisi mə.

17 Bərə kīnasibu ba ra kīru sōsinəwa saa kpuro sō. Wahalan saa sōra mero bisi u ra somi.

18 Gari bəkəwa ga ra wure gu goon dibu səbe.

19 Wi u ra sannəsu kā, u ra durum kāwa. Wi u ra gāanu nia ko ni nu nùn kere, u koo kam kowa.

20 Wi u ra tənu nən wōke, u n nuku dobu wasi. Wi u ra gari kōsi gere, kōsa ya ra nùn deeme.

21 Wi u gari bəkə mara, nuku sankirana u ra n mə. Meya bii wi u kun asansi mən tundo u n kpē u n nuku dobu mə.

22 Nuku dobu bu sāawa tim gem wasin sō, adama nuku sankiraru ta ra wasi dam dwiiyasiewa.

23 Tən kōsowa u ra nəm biran kēnu mwe u ka tənu gem bira.

24 Laakarigii, bwisiya u ra n naa gire, adama gari bəkə, ga ra n bwisikuməwa ye ga n wasi.

25 Bii gari bəkə u ra win tundo ka win mero nuku sankiranu kpēewa.

26 N n weenε bu gemgii gāanu bure u kōsia yən sō u gem gerua. N n maa weenε bu sunə so yən sō u siri dee dee.

27 Wi u yēru mə, u ku ra gari gere too. Wi u laakari mə, u suuru məwa.

28 Wi u win nǎo kpīa, u bwisi mǎwa. Baa gari bǎkǎn tii, gǎ n maari, kaa n tamaa ga bwisi mǎwa.

18

1 Wi u win tii gǎwa, win tiin arufaaniwa u kasu. U ra mǎru sewa bǎ n kī bu nùn bwisi kē.

2 Gari bǎkǎ u ku ra bwisi kǎ, ma n kun mǎ u win gari bakarun sǎsi.

3 Nuku kǎsuru ta ra ka gendu nǎwa, kpa bǎere sariru tu ka sekuru na.

4 Tǎnun gari yi sǎwa nge daa tǎn nim mu duku, adama bwisi yi sǎawa nge nim mǎ mu yarimǎ saa bwian di.

5 N ñ weene a yǎra toron biruǎ, kpa a gemgii nùn win gem bira.

6 Gari bǎkǎn gari yi ra ka sikirinǎsu nǎwa, kpa win nǎo gu ka soonaa na.

7 Gari bǎkǎn gariya yi ra nùn yina mwe, kpa yu nùn kam ko.

8 Dǎmen gari yi sǎawa nge dīa duronu ni tǎmba kata mǎ ba mweemǎ.

9 Wi u ra sǎmburu atafiru ko, ka wi u tu sankumǎ, be kpuro tia.

10 Yinni Gusunǎ u sǎawa nge gbǎra damgiru. Gemgii ù n duka da mi, u ko n wǎawa bǎri yǎndu sǎo.

11 Gobigii u ra win dukia garisiwa nge gbǎra te ta dam mǎ, domi u tamaa yiya yi nùn kǎsu.

12 Tii suabu bu ra ka tǎnu kam kobu naawǎwa, adama tii kawabu bu ra dewa bu tǎnu bǎere wē.

13 Wi u ku ra gari swaa daki u sere wisi, ya win gari bakarun sǎsimǎwa. Mǎya u maa tii sekuru dokemǎwa.

14 Tǎnu ù n kī u n wǎa, ya ra nùn dam kē win bararu sǎo, adama wi u kun yīyǎbu mǎ, wara koo kpī u nùn dam kē.

15 Bwisigii u ra kǎwa u yǎru sosi. Laakarigii u ra maa kǎwa u sǎsiru wa.

16 Kǎnu nu ra tǎnu swǎe kuewa, kpa nu de yǎro u damgibun nǎnu geu wa.

17 Siribu sǎo wi u gbia u gari gerua, yi ra n gina sǎawa dee dee, sere win yiberǎ ù n maa wigii gerua.

18 Tǎte duma ya ra sǎsi wi u gem mǎ, kpa sannǎsu su kpe, kpa yu damgibu yakiana.

19 À n wunen bǎrǎ torari, ya sǎ a ka nùn susi n kere a gbǎra damgiru sura. I n maa

sanna, i ka dora, yen sǎsǎ ga kpǎ ga kere dii te ba ka kǎkǎrǎ damgia kǎnuan dubu.

20 Tǎnun geren areya u ko n ka wǎa.

21 Gari yi koo kpī yi tǎnu go. Yi koo maa kpī yi nùn wǎaru wē. Wi u ra gari saari u koo yin are wa.

22 Wi u kurǎ wa u gǎa geenu wawa. Gusunǎn duroma.

23 Sǎaro u ra gari gerewa ka wǎnwǎndu, adama gobigii u ra gerewa ka dam.

24 Bǎrǎ dabinu nu koo kpī nu ka tǎnu nǎni swǎaru naawa, adama bǎrǎ goo u mǎro bisi kere.

19

1 N buram bo a n sǎa sǎaro kpa a n sīimǎ dee dee, ye kaa n ka sǎa gari bǎkǎ kpa a n weesu mǎ.

2 Hania yǎru sariru sǎo, ya ñ arufaani mǎ. Sǎndaru ta ra ka tora dabinu nǎwa.

3 Sanam mǎ tǎnu u wǎa wahala sǎo win gari bakarun sǎ, Gusunǎwa u ra ka mǎru ko.

4 Gobigiin bǎrǎba ba ra n dabiru sosimǎwa, adama sǎaro, bǎrǎ turo wi u mǎ, u ra n mam kī u nùn deriwa.

5 Ba koo seeda weesugian dio sǎyasiawa kam kam. U ñ kisiramǎ.

6 Baawure u ra n kasuwa u damgii fufu ko. Baawure u ra n maa kīwa u n sǎa wi u ra kǎnu wǎn bǎrǎ.

7 Sǎaron mǎro bisibu ba ra nùn yinǎwa. Kaa sere gere win bǎrǎba? Baa ù n kasu u ka goo gari ko, u ku ra wa.

8 Wi u ra bwisiku u sere gǎanu ko, win hunden alafiawa u kasu. Wi u maa bwisi kasu, doo nǎra yi koo ka nùn naawa.

9 Ba koo seeda weesugian diobu sǎyasiawa kam kam, kpa ben weesu su bu kam ko.

10 N ñ weene gari bǎkǎ u n wǎa doo nǎru sǎo. Kaa sere gere yoo u n sinambu kpare?

11 Tǎnu wi u bwisi mǎ, u ra win mǎru nǎnǎwa. U ra tora ni ba nùn kua duariwa win bǎeren sǎ.

12 Sunǎn mǎru yǎ n seewa, ya ra n nanum mǎwa nge gbee sunǎn kukiribu, kpa win durom mu n arufaani mǎ nge kakoru yakasu wǎllǎ.

13 Bii gari bǎkǎ u ra ka win tundo nǎni swǎaru naawǎwa. Tǎn kurǎ nǎo gǎmunugiin sannǎsu ku ra kpe nge nim mǎ mu dǎakumǎ.

14 Kaa kpī a yenu ka dukia tubi di, adama Gusunəwa u ra tǎnu kurə laakarigii wē.

15 Yikuru ta ra tǎnu dom kpēewa. Wi u ku ra maa gāanu ko, u n̄ gōru biamə.

16 Wi u Gusunən wooda neni, u win wāaru kōsuwa. Wi u kun win sanu sanusu laakari sāa u koo gbiwa.

17 Wi u sāaro kēru wēmə, Yinni Gusunəwa u bəkuramə. U koo maa yēro n̄n win nuku tian are wē.

18 A wunen bii seeyasio sanam mε a yē ya koo n̄n somi, adama a ku n̄n so a go.

19 Wi u ka mǎru gāanu sankā, u koo yen kāsire wēwa. Wi u kun n̄n kāsire ye bikie, u n̄n dam kēməwa u ka wure u ko.

20 A bwisi swaa dakio, a de bu nun yi keu ko, kpa a ko bwisigii wunen wāarun tǎo ni nu tie sǎo.

21 Tǎnu u ra gāa dabinu nia ko, adama Gusunən himba tǎnawa ya ra koore.

22 Mε ba ra n kī tǎnu u n sāa, yera u n sāa naanegii. N buram bo a n sāa sāaro, ye kaa n ka sāa weesugii.

23 Wi u Yinni Gusunə nasie, u ko n wāaru mǎ, kpa win wāa te, ta n deburu mǎ. U n̄ maa n̄ni swāaru garu wasi.

24 Gabu ba yikuru mǎ sere b̄a n dīa gbēeru nǎma kpēe, ba ku ra maa kpī bu ye wuna bu ka da nǎwǎ.

25 A tǎn yaa kasikio soowo kpa gari b̄kə u bwisi ko.

26 A bwisigii gerusio, kpa u gia ye a kī a n̄n sǎosi.

27 N̄n bii, à n sǎosiru biru kisi, wunen yēru ta koo kpe.

28 Seeda weesugian dio u ra gem yaakoru kowa. Kōsan kīra ta ra n tǎn kōso neni.

29 Tii suo u ra n wāawa seeyasiabun kari sǎo. Gari b̄kə u ku ra maa soberu bie.

20

1 Tam n̄rubu bu ra tǎnu ko yaakorugii ka wurenugii. Wi u dera mu n̄n go, u n̄ bwisi mǎwa.

2 Sunən mǎru ya sāawa nge gbee sunən kukiribu. Baawure wi u n̄n nǎo kuurimə, u win tii dokeməwa kari sǎo.

3 Wi u ku ra sannən batu kǎ, wiya ba koo bεere wē, adama gari b̄kə ga ra mǎru sewa fuuku.

4 Wi u ku ra wuku b̄amb̄aminun s̄, gēebun sanam u n̄ gāanu wasi.

5 Tǎnun gōrun bwisikunu nu sāawa nge nim bweru te ta duku, adama wi u bwisi mǎ wiya ra n nim m̄n takam yē.

6 Tǎn dabira ta ra n ten b̄rək̄inirun gari m̄, adama wara u naanε mǎ ka gem.

7 Gemgii u ra n s̄iməwa daa gea sǎo. Win biba ko n maa sāawa doo nǎorugibu.

8 Sanam mε sina boko u sina u ka siri, yande u ra tubuwa mi kōsa wāa.

9 Wara koo kpī u nεε, win gōru ga dεere, u n̄ durum mǎ.

10 Yinni Gusunə ku ra kǎ ba n kiaru yīrumə ka kilo ka sakaku ye ya n̄ sāa dee dee.

11 Baa bii, u ra sǎosiwa win kookoosu sǎo ù n sāa daa geagii.

12 Swaa si su gari nǎomə, ka n̄ni yi yi yam waamə, Yinni Gusunəwa u ye kpuro kua.

13 A ku dom kīa kpa yāaru tu ku raa nun w̄ri. A de a se bururu, kpa a dīanu wa a di a debu.

14 Wi u kiaru dwemə u ra tu yaa kasikiwa, adama ù n tu dwa u kpa, u ra n tii siaraməwa.

15 Wura kun sē, wesekii geenu maa yiba, adama be ba ra gari bwisigii gere, ba n̄ dabi.

16 Goo ù n sǎo goo swaa gbiiya u ka dibu sua wunen mi, a wi u yēro gbiiya min yaberu t̄ruba mǎo.

17 Dīa ni tǎnu wa ka swaa kōsa, nu ra n gina dibu dowa, adama am̄n biru, nu ra n sāawa nge yanim nǎwǎ.

18 Tǎnu ù n bwisi kēo geo wa, ye u nia sāa ya ra koorewa. A ku tabu da b̄in sǎoru a n̄ kue.

19 K̄orum̄t̄o kowo u ra asiri kparewa. A be ba ra gari saari too duka suurio.

20 Wi u win mero n̄ kun mε win tundo b̄rusi, u koo gbiwa nge fitila.

21 Dukia ye tǎnu u wa fuuku, am̄n biru ya ku ra n domaru mǎ.

22 A ku nεε, kaa kōsa kāsia ye ba nun kua. A gesi wunen naanε dokeo Yinni Gusunə sǎo, u koo nun faaba ko.

23 Yinni Gusunə u ku ra kǎ ba n kiaru yīrumə ka kilo ye ya n̄ dee dee sāa.

24 Yinni Gusunəwa u ra tǎnun wāaru kpare. N n m̄n na, tǎnu kun kpē u gia mi win sanu sanusu ka n̄n dǎo.

25 Kari baka, à n Gusunə nǎo mwεeru kua a nεε, kaa n̄n yeni kē. N deema a n̄ bwisika.

26 Sunǎ bwisigii u ra tǎn kǎsobu sikiewa mi ba sebi, kpa u bu sɛɛyasia u kun ben wǎnwǎndu kue.

27 Tǎnun gǎru ga sǎawa ge Yinni Gusunǎ u nǔn wē gu ka win sǎawǎ yam bururasia.

28 Sina boko wi u naane mǎ, ma u win tǎmbu kǐ, u ku ra nande. U n maa bu sirimǎ gem sǎ, win banda koo tɛ.

29 Dama mu sǎa aluwaasiban bɛɛɛɛ. Seri kpiki yiya yi maa sǎa bukurobun bɛɛɛɛ.

30 Bǎ n nuku kǎsurugii so ba mɛɛra kua, win nuku kǎsuru ta koo kpe, kpa u bwisi ko.

21

1 Sina bokon gǎru ga sǎawa nge daa tora Yinni Gusunǎn nǎma sǎ. U ra gu gǎsiewa mi u kǐ.

2 Tǎnu u ra n tamaa win swɛɛ kpuro yi dɛɛrewa, adama Yinni Gusunǎwa u ra gǎru wēɛri.

3 Wi u sǐimǎ dee dee, win daa ya yǎkuru kere Yinni Gusunǎn mi.

4 Tii suabu ka tǎn biaru yera ya ra tǎn kǎsobun durum sǎsi.

5 Wi u kookari mǎ u ka win sǎmburun kpunaa ko, u koo ten arufaani wa, adama wi u ra gǎanu ko ka sendaru, gǎra koo nǔn deema.

6 Dukia ye ba waamǎ ka weesu, ya ra doonɛwa nge wiisu. Gǎ sǎra ya ra ka bu de.

7 Tǎn kǎsobun bǎbunu nu ra bu kam koosiewa, domi ba ñ kǐ bu sǐ dee dee.

8 Tǎn kǎsobu ba ku ra swaa mwɛ ye ya dɛnde, adama be ba dɛɛɛɛ, ben swaa ya ra n dee dee sǎa.

9 N buram bo a n wǎa wunɛ turo dii piibu sǎ, ye kaa n ka wǎa dii bakaru sǎ ka kuro wi u sannǎsu kǐ.

10 Tǎn kǎso u ra n kǐwa u kǎsa ko ka win gǎru kpuro. Baa win bǎrǎ u ku ra deri.

11 Bǎ n tǎn yaa kasikio sɛɛyasia mǎ, laakari sarirugii u ra bwisi kowa. Bǎ n bwisigii keu mǎ, u ra yǎru sosiwa.

12 Gusunǎ u sǎawa gemgii, u ra n mɛɛrawa ye ya kooramǎ tǎn kǎson yɛnuǎ, kpa u nǔn kpɛɛ nǎni swǎaru sǎ.

13 Wi u yina u sǎaron wuri nǎ, ba ñ maa win tiigii nǎmǎ ù n somiru kanamǎ.

14 Nǎm biran kǎru ta ra mǎru suresiewa.

15 Gem kobu bu ra gemgii nuku dobu wēwa, adama kǎsa ya ra kǎsan kowo kam koosie.

16 Wi u gera laakarin swaan di, gǎriba u koo da u deema.

17 Wi u dunian akande kpuro kǐ, u ku ra n gǎanu mǎ. Mɛya wi u ra tam ka dǐa duronu kǎ, u ku ra gobi yi.

18 Tǎn kǎsobu ba koo nǎni swǎaru wa te gemgiba kun wasi.

19 N buram bo a n wǎa wunɛ turo dii piibu sǎ, ye kaa n ka wǎa dii bakaru sǎ ka kuro sannǎsugii.

20 Bwisigiin yɛnuǎra dukia ra n wǎa ka gǎa ni nu wǎ, adama gari bǎkǎ u ra win dukia sankuwa.

21 Wi u kasu u ko dee dee kpa u n sǎa tǎn geo, win wǎara koo dakaa da, kpa bu nǔn gem kookoosu sǎsi ka bɛɛɛɛ.

22 Bwisigii u ra kpǐ u du tabu durǎbun wuuǎ, kpa u ben dam bua mɛ ba naane sǎa.

23 Wi u ra win yara nɛnɛ u tii nǎni swǎaru gbarammɛwa.

24 Wi u tii sue u ra gǎa dabinu yaa kasikiwa, kpa tii suabu bu sǎsira win kookoosu sǎ.

25 Yikuron binɛ ya ra nǔn gowa yèn sǎ u ku ra sǎmburu ko.

26 Baadomma gabu ba ra n wǎawa binɛ sǎ, adama gemgii u ra kpuro wēwa sere u tii duari.

27 Tǎn kǎson yǎkuru ta ku ra Gusunǎ wēɛɛ. Kaa sere gere te u ka bwisiku kǎsunu mǎ?

28 Ba ku ra weesugiin seeda dibu wure, adama wi u seeda dimǎ ye u nua ka gem, ba koo de u gari gere n ka tɛ.

29 Tǎn kǎso u ra n sǎawa nge wi u naane mǎ, adama gemgii u ra n yɛ ma u gea mǎ.

30 Tǎnun bwisi ka win laakari ka win bwisikunu, yen gaa kun kpɛ yu Gusunǎn himba sǐiya.

31 Tǎnu u koo kpǐ u win dumi tabu yǎa geenu sebusia tabun sǎ, adama Yinni Gusunǎwa u ra tǎnu nasara wē.

22

1 Yǐsi geera dukia baka bɛɛɛɛ kere. Bɛɛɛɛ ya maa sii geesu ka wura kere.

2 Arumanigii ka sǎaro, Yinni Gusunǎwa be yiru kpuro kua.

3 Wi u laakari mǎ wiya ra gbi u kǎsa wa kpa u kuke, adama laakari sarirugii u ra de u ye wǎriwa kpa u yen wahala wa.

4 Tii kawabu ka Yinni Gusunǎn nasiarun are sǎawa dukia ka beere ka wǎaru.

5 Sǎki ka yēri ra n wǎawa tǎn kǎson swaa sǎo. Wi u win hunden faaba kǐ, wiya ra n ka yi tondine.

6 A bii swaa gea sǎsio. U n kpǎa, u ñ ye derimǎ.

7 Gobigiiwa u ra n sǎaro nǎma sikerene. Wi u maa bǎkuramǎ u sǎawa wi u nǎn bǎkuramǎn yoo.

8 Wi u kǎsa duura, kǎsa u ra gǎ, kpa win dam dǎrebu bu kpe.

9 Nuku tiagii u koo domaru wa, domi u ra win dǎanu ka sǎarobu bǎnu ko.

10 A tǎn yaa kasikio giro wunen min di, kpa sannǎsu ka sikirinǎsu ka wǎma yu kpe.

11 Wi u ra kǎ win gǎru ga n deere, kpa u n da gari gere ka kǐru, sina boko u koo ko win bǎrǎ.

12 Yinni Gusunǎ u ra yērujiin gere nǎni doke, adama u ra weesugiiin gere sǎosiwa weesu.

13 Yikuro u ra n mǎ, u ñ yariǎ tǎwǎ, domi gbee sunǎ ga wǎa mi, ga koo nǎn go swaaǎ.

14 Kurǎ tanǎn gari yi sǎawa nge suura baka. Wi Yinni Gusunǎ u ka mǎru mǎ, wiya u koo wǎri mi.

15 Bibu ba ra gari baka kookoosu kǎ, adama seeyasiaba bu koo de bu su deri.

16 Wi u sǎaro dam dǎremǎ win gobi yi ka kpǎa, ka wi u gobigii gǎanu kǎmǎ, be kpurowa ba tii sǎaru kpǎemǎ.

Kirǎ bwese bweseka

17 A swaa tem kpǎiyǎ kpa a bwisigibun gari nǎ. A ka gari yi na nun sǎmǎ sǎmburu kooowo.

18 A yi dokeo wunen gǎruǎ kpa a n sǎaru sǎa a ka yi gere. Saa ye sǎo, kaa n nuku dobu mǎ.

19 Na kǐwa a Yinni Gusunǎ naane ko. Yen sǎna kon nun gari yi sǎ gison di mam.

20 Na raa nun gari dabinu yorua yi sǎo bwisi ka yǎra wǎa.

21 Yiya yi koo nun sǎosi geeru sǎosi te kaa naane ko. Bǎ n nun gǎanu bikia, kpa a kpǐ a bu wisi dee dee.

22 A ku sǎaron gǎanu wǎra win dam sarirun sǎ. A ku maa wǎnwǎndo dam dǎre siri yerǎ.

23 Domi Yinni Gusunǎ u koo ka bu yina, kpa u be ba ben yǎnu gura go.

24 A ku ka mǎrugii bǎrǎnu ko. A ku maa ka sannǎ kǐro swǐina.

25 Kaa ra win daa saari kpa a yina wǎri.

26 A ku goon dibu mwa a sǎbe. A kun da n wǎa be ba tǎmbu nǎo mwǎeru kuammen wuuru sǎo.

27 Domi à kun mǎ ye kaa kǎsia, baa wunen kpin yeru ba koo tǎruba mwa.

28 A ku wunen gberun kǎrǎ susisia a ka googia mǎnne. A ye nenuǎ nge mǎ wunen sikadoba bǎ nun deria.

29 Wi u win sǎmburun asansi yǎ, u koo kpǐ u ko sinambun sǎm kowo, kpa u kun maa sǎa wi u wǎa bǎkuǎ.

23

1 I n sǎ i dimǎ ka bukuro, a n tii se ka ye a waamǎ wunen wuswaaǎ.

2 À n sǎa dim kǐro, a de a tii nene.

3 A ku win dǎa geenu bine ko. Sǎrǎkudo dǎa ni, nu sǎawa yina.

4 A ku tii nǎwia ko a ka wa a ko dukiagii. A ku mam yen bwisikunu ko.

5 Gobi yi ra doonewa saa ye kaa nee, kaa yi mǎeri. N da n sǎawa nge yi kasa mǎ yi ka yǎwǎa nge gunǎ bakeru.

6 A ku gǎburon dǎanu di. A ku maa win dǎa geenu bine ko.

7 Domi u sǎawa nge bwisiku ni nu wǎa win gǎruǎ. U koo nee, a dio, a nǎruo. Adama n ñ mǎ win gǎruǎ.

8 Kaa dǎa ni sia ni a di mi, kpa gari dori yi a raa nǎn sǎwǎa yi ko kam.

9 A ku ka gari bǎkǎ gari ko, domi u ñ ko n wunen gari gara.

10 A ku wunen gberun kǎrǎ sara, kpa a ka sǎaro ka gobekugia mǎnna.

11 Domi wi u koo bu mǎru kǎsia u dam mǎ, u koo maa bu sanna.

12 A sǎosiru wuro ka wunen gǎru kpuro te ba nun sǎosimǎ. A sǎosi te ta yǎru mǎ swaa dakio.

13 A ku wunen bii deri a kun nǎn seeyasie. À n ka nǎn sena so, u ñ gbimǎ.

14 Adama à n ka nǎn sena seeyasia, kaa win wǎaru wǎra gǎribun wǎa yerun di.

Bwisi yi tundo u win bii kǎmǎ

15 Nen bii, wunen gǎru gǎ n bwisi kasu, nen tii ko na n nuku dobu mǎ.

16 Ko na n nuku dobu mǎ à n da gem gere.

17 A ku tǎn kǎsobun wǎaru bine ko, adama a n da Gusunǎ mǎm nǎwǎe.

18 Saa ye sōra kaa n nuku dobu mō sia. Wunen yīyōbu bu ñ maa kam mō.

19 Nēn bii, a man swaa dakio kpa a ko bwisigii. A de a n sīimō swaa gea sō.

20 A ku du tam nōrobu ka yaka diobun wuuru sō,

21 domi ba ra tii sāaru kpēewa. Wi u maa yikuru mō, u koo kīasu sebe.

22 A wunen tondon gere swaa dakio, domi wiya u nun mara. A ku wunen mero gem sanam mē u tōkō kua.

23 A gem ka bwisi ka sōsiru ka yēru kasuo, kpa a ku de yen gaa yu nun doonari.

24 Gemgiin tundo u ra n nuku dobu mōwa. Wi u bwisigii mara, u ra n bōri yendu mōwa.

25 A wunen tundo ka wunen mero nukuru dorasio.

26 Nēn bii, a man wunen gōru wēeyō, a de a nēn daa saari.

27 A de a n yē ma kurō tanō u kari mōwa nge suura baka. Tonusin kurō u maa sāawa nge dōkō kōsa.

28 U ra n tōmbu yōru bwēeyē nge gbēno kpa u tōn dabinu ko naane sarirugibu.

Tam nōron daa

29 Wara koo hmm ko. Wara koo sōn sōndu ko. Wara ra n sankinamō kpa u n wurure. Wara ra n mēera waamō kam. Weren nōniya yi ra n sōri.

30 Ma n kun mō be ba tam sine ba mu nōrumō ba tam bwese bweseka mēnamō.

31 A ku tam buram mēeri sanam mē mu ballimō nōra sō. Mēya mu ñ mwēebu sē,

32 adama amen biru mu ra sibu dōmwa nge waa dēegia.

33 Wunen nōni ko n kankam waamō, kpa a n bwisiku kōsunu bwisikumō wunen gōru.

34 Kaa siruku nge wi u kpī nim wōkun suunu sō. Kaa maa tirera nge wi u goo nimkuun beku sōritia nēni.

35 Kaa gere a nē, ba nun so adama n ñ nun due. Ba nun dāa kpasira, wunen gam kun maa nun dumō. Dōmma kaa dom se, a ka maa mu kasu a nō.

Bwisigii ka tōn kōso

24

1 A ku tōn kōsobun wāaru binē ko. A ku kīa a n ka bu wā.

2 Domi ba ra kōwa ba n tōmbu dam dōremō, kpa ba n gerumō kōsa ye ba koo ko.

3 Lasabuwa ba ra ka yenu bani. Bwisiya ba ra ka ge tāsise.

4 Yēra ba ra ka gen dia gāa geenu ka arumani yibie.

5 Wi u bwisi ka yēru mō, wiya u dam mō.

6 N weene a lasabu ko a sere tabu da. Tōn dabinun bwisi kēe geeru ta koo de a nasara wa.

7 Gari bōkō kun kpē u bwisin asansi gia. Yen sōna u ñ kpē u gari gere mi ba sirimō.

8 Wi u ra n kōsa bwisikumō u koo yīsiru yari kōsan kobu sō.

9 Gari bōkōn bwisikunu ra n durum wuwawa. Wi u ra maa tōnu yaakoru ko, ba ra n nūn tusawa.

10 À n tēmanabu kpana wahala sō, a wunen dam sariru sōsiwa mi.

11 A kookari koowo a be ba ñ gāanu kue wōra be ba ka dō bu go.

12 Kaa kpī a weesu ko a nē, a ñ yē ye n koorā, adama Gusunō u yē ye n koorā, domi u ra tōnun gōru wēeri. U mēera kpuro ye a mō. U koo baawure nūn win kookoosun are wē.

13 Nēn bii, a tim dio, domi tim mu wā, mu koo maa nun dore.

14 Nge mēya bwisi yi ko n wā wunen wāaru sō. À n yi dendimō, kaa kpī a n nuku dobu mō. Kaa n maa yīyōbu mō wunen sian sō.

15 A ku gemgiin yenu yina beria. A ku win wāa yeru wōri a mwa.

16 Gemgii u ra wōrumē kpa Gusunō u nūn seeya, adama tōn kōso, nōni swāaru ta ra nūn kamēwa.

17 A ku de wunen gōru gu dora wunen yiberē ù n wōruma, ñ kun mē ù n sokura.

18 Domi Gusunō ù n wa mē, sōrōkudo u koo win mōru wuna win min di.

19 A ku tii nōwia ko kōsan kowobun sō. A ku maa ye ba mōn binē ko.

20 Domi kōsan kowobu ba ñ gāanu wasi sia. Ben wāara koo kpewa tumaru nge fitila ge ga gum kpa.

21 Nēn bii, a de a Yinni Gusunō ka sina boko nasia. A kun wāa be ba bu seesimōn wuuro.

22 Domi ba koo kam kowa subaru sō. Goo kun maa yē sēyasia bi Gusunō ka sina boko ba koo bu ko.

Bwisigibun bwisi kēru

23 Wee ye bwisigiba maa gerua. Ba nē, siribun saa sō, a ku goon nōnu mēeri.

24 Wi u tɔn kɔso gem wɛ, tɔmbu ba koo nùn b̄rusi,

25 adama wi u nùn sɛɛyasia u ko n wāa doo nɔru sɔɔ, kpa tɔmbu bu nùn domaru kua.

26 Wi u ra nun gem sɔ, k̄i geera u nun s̄ɔsi mi.

27 A de a n gberu mɔ kpa a n yɛ mɛ kaa kp̄i a tii diisia a sere yɛnu sw̄i.

28 A ku wunen beruse seeda weesugia diiya. A ku nùn nɔni w̄ke ka wunen gari.

29 A ku maa nɛɛ, kaa nùn kua nge mɛ u nun kua. Kaa nùn kɔsia nge mɛ win daa ya nɛ.

Yikuron daa

30 S̄ɔ teeru na sara yikuro gari b̄kɔ goon resɛm gbaarɔ.

31 Ma na deema s̄aki ka yaka kɔsusa su kp̄imɔ baama, ma ten kara ye u kua ka kpenu ya w̄ruka.

32 Ma na ye mɛɛra ka laakari, yera na bwisi d̄ba mi.

33 Na wa à n kpuna ma a dom m̄ndu kua a dweeya fiiko a kun s̄mburu kue,

34 s̄aru ta koo nun deemawa nge gbɛnɔ, kpa ȳaru tu nun w̄ri nge swaa diobu.

25

1 Salomɔn m̄nnu ganu wee, ni Esekiasi, Yudaban sina bokon tɔmbu ba menna.

Mɔnnu bwese bweseka

2 Sa ra Gusunɔ bɛɛɛ wɛ yèn sɔ u ra ḡanu ko ni sa n̄ kp̄e su tubu. Sa ra sinambu bɛɛɛ wɛ yèn sɔ ba ra ḡanu w̄ɛri.

3 Nge mɛ sa n̄ yɛ mi w̄llun gunum mu ȳ ka mi tem dukum mu ȳra, nge mɛya sa n̄ maa sinambun ḡrusu yɛ.

4 B̄a n sisun disinu s̄wa, seko u koo kp̄i u ka su ḡa buranu ko.

5 Nge mɛya b̄a n tɔn k̄sobu wuna sina bokon b̄kun di, win bandu ta koo dam ko gem sɔɔ.

6 A ku tii sua sina bokon wuswaaɔ. A ku tii bukuron ayeru wɛ,

7 domi n buram bo bu nɛɛ, a sinɔ mini, ka sere bu nɛɛ, a seewo min di, wi u nun keren wuswaaɔ.

8 À n k̄sa gaa wa, a ku s̄nda a ka ye da siri yerɔ, domi b̄a n deema ya n̄ s̄a gem, kaa sekuru wa.

9 I n sanna ka goo, i n̄asinɔ ka wi, adama a ku goon asiri gere,

10 domi ù n ye nua, u koo nun sekuru doke kpa wunen ȳsiru tu sankira.

11 Gari yi ba gerua saa ye n weenɛ, yi s̄awa nge ḡa ni ba buraru kua ka wura n̄ kun mɛ ka sii geesu.

12 Bwisigiin kirɔ ya s̄awa nge wuran taabu n̄ kun mɛ wuran saba, wi u ye swaa dakin mi.

13 Nge mɛ yam susurun sanam, nim mu ra tɔnu dam kɛ, nge mɛya s̄mɔ naanɛgii u ra win yinni nukuru yemiasie.

14 Wi u tii sue, k̄ɛ ni u n̄ wɛn sɔ, u s̄awa nge woo ka guru wiru te ta ku ra ka gura nɛ.

15 Suuru ka temanaba ba ra ka siri kowobu kamie. Gari doriya yi koo ben ḡma dwiiyasie.

16 À n tim wa a ku mu di mu nun kera, kpa a ku ra debu a mu sia.

17 Nge mɛya a kun da wunen b̄rɔ bere kiri kiri kpa u ku raa nun tusi.

18 Wi u win beruse gari weesugii manimɔ, u ȳro k̄sa kuammɛwa, nge mɛ bokuru n̄ kun mɛ takobi n̄ kun mɛ s̄u ga ra tɔnu mɛera ko.

19 À n naanɛ sarirugii naanɛ kua nɔni sw̄aarun sanam, ya s̄awa kari nge wi u kona barɔ u ka yaa temmɔ, n̄ kun mɛ nge wi u ka n̄ɔ barɔ tem t̄simɔ.

20 À n nuku sankiro womu kuammɛ, ya s̄awa nge a win yaberu potamɔ puran sanam n̄ kun mɛ a gem dokemɔ win boo sɔɔ.

21 Ḡɔru tà n wunen yiberɛ m̄, a nùn d̄ianu k̄ɛyɔ u di. Nim n̄ru ḡa n nùn m̄, a nùn nim k̄ɛyɔ u n̄,

22 domi n s̄arewa a nùn d̄ɔ s̄bimɔ. Yinni Gusunɔ u koo maa nun yen k̄siaru wɛ.

23 Nge mɛ s̄ɔ ȳsan n̄m geun woo ga ra ka gura nɛ, nge mɛya maa w̄inaa ya ra tɔnun m̄ru seeye.

24 N buram bo a n w̄a wunɛ turo dii piibu sɔɔ, ye kaa n ka w̄a dii bakaru sɔɔ ka kurɔ n̄ɔ ḡmunugii.

25 Labaari gea ye ya na tontonden di, ya ra tɔnu dorewa nge nim mɛ tɔnu u n̄ra sanam mɛ nim n̄ru ga nùn m̄.

26 Gemgii wi u dera tɔn k̄so u nùn daa tie, u s̄awa nge d̄kɔ yèn nim ba k̄ruka.

27 Nge mɛ n̄ n̄ w̄a tɔnu u tim ḡm di too, nge mɛya n̄ n̄ maa w̄a tɔnu u ȳsiru kasu.

28 Wi u ku ra kpī u tii nene, u sāawa nge wuu ge ga n̄ gbāraru m̄.

Gari bakasun daa

26

1 Bεεε ye ba gari b̄k̄o w̄εem̄, ya sāawa nge gbeburu wuburun saa s̄o, n̄ kun me gura ye ya nem̄ ḡεebun saa s̄o.

2 Nge me gun̄ ga ra n ȳōwa ga kun sine gam, nge meya b̄a n t̄onu b̄rusi wi u kun ḡānu kue, ya ku ra n̄n̄ di.

3 Sena ya wāawa ketekun s̄. Yaruka ya maa wāawa duman s̄. Ma bokura wāa gari b̄k̄on s̄.

4 A ku gari b̄k̄o gari wisi ka gari baka gari, kpa a ku ra ko nge wi.

5 A gari b̄k̄o wisio nge me win gari bakara ne, kpa u gia ma u n̄ bwisi m̄.

6 Wi u gari b̄k̄o ka gari ḡora, u sāawa nge wi u tii naasu bura, domi u koo wahala wa.

7 Nge me yem̄n̄ naasu su n̄ arufaani m̄, nge meya gari b̄k̄on m̄ndu ta n̄ arufaani m̄.

8 Wi u gari b̄k̄o siaram̄ u sāawa nge wi u kperu b̄k̄um̄ kpurant̄εru s̄o u sere kara.

9 Gari b̄k̄o wi u m̄ndu m̄ u sāawa nge tam̄ n̄oro wi u s̄aka n̄eni u f̄iam̄.

10 Yinni wi u gari b̄k̄o s̄amburu sua, u sāawa nge ten towo wi u t̄ambu tweem̄.

11 Nge me ye b̄ō ga sia, ga ra maa wure gu ye di, nge meya gari b̄k̄o u ra wure u win gari baka kookoosu ko.

12 À n̄ goo wa wi u tii doke bwisigii, a n̄ ȳe ma gari b̄k̄o u n̄n̄ san̄ kere.

Yikuron daa

13 Ye yikuro u koo ka yari t̄ōw̄, u ra n̄εwa, gbee sun̄ ga wāa swaa.

14 Nge me gambo ya ra n sikerenam̄ yen s̄oretii s̄o, nge meya yikuro u ra n̄ kpī u n̄ t̄εrim̄ win kpin yeru w̄ll̄o.

15 Baa ù n̄ d̄ianu wa ya ra n̄ mam ka n̄n̄ s̄ewa u ka nu da n̄ōw̄.

16 U ra n̄ maa tamaa u bwisigibu n̄ōba yiru bwisi kerewa be ba ra gari wisi dee dee.

Mōnnu ganu

17 À n̄ gari w̄ri yi yi n̄ nun wa, n̄ sāawa nge wi u b̄ōn̄ swaa gaba sanam me ga duka doon̄.

18-19 Wi u win winsim̄ n̄oni w̄k̄um̄ u m̄, na ka nun dweebu m̄wa, ȳero u sāawa nge wiuro wi u d̄ō ka s̄enu ka d̄ō kpenu k̄ōm̄ ni nu koo t̄ambu go.

20 Dāa ȳa kun wāa d̄ō s̄o, d̄ō u ra gbiwa. Nge meya k̄orum̄to kowo ù kun wāa sann̄o sari.

21 Nge me d̄ō ḡesu su ra de d̄ō ȳe yi n̄ wāa, kpa d̄a yu de d̄ō u n̄ wāa, nge meya n̄ō ḡmunugii u ra sann̄o d̄ō susi.

22 K̄orum̄to kowon gari yi sāawa nge d̄ia duro ni t̄amba kata m̄.

23 Gari dori yi yi t̄onun̄ ḡoru k̄su berua, yi sāawa nge sii geesun̄ bisu si ba mani s̄ndu s̄o.

24 Wi u t̄onu tusa u ra tii ḡsiewa win gari gerubun di u n̄ t̄ambu n̄oni w̄k̄um̄.

25 Baa ù n̄ gari gerum̄ ka k̄iru, a ku yi wura, domi win ḡoru k̄sa ya yiba mam̄ mam̄.

26 Baa ù n̄ bwisi m̄ u ka win tusiru bere, ka me, win nuku k̄suru ta koo s̄ōsira t̄ambun̄ suunu s̄o.

27 Wi u suura gbem̄, wiya u koo ye w̄ri. Wi u maa kperu bimiam̄, wiya ta koo s̄re.

28 À n̄ t̄onu weesu kua, a n̄n̄ tusawa mi. Murafituru ta ra ka kam̄ kobu n̄ewa.

27

1 A ku tororu so sian s̄, domi a n̄ ȳe ye t̄ō te, ta koo nun marua.

2 A ku tii siara, adama a de goo u nun siara.

3 Kpenu ka yanim̄ bunu, adama gari b̄k̄on̄ m̄ru ya bunum̄ kere me.

4 M̄ru ya dam̄ m̄, adama wara u koo ȳra u n̄sinu ma.

5 Gerusibu bu k̄iru kere te ta n̄ s̄ōsiram̄.

6 Kpaasi wi u nun gerusi u sāawa b̄r̄akini, adama t̄onu ù n̄ win yiber̄e b̄kasi u n̄n̄ n̄oni w̄k̄um̄wa.

7 Wi u deba u ra mam̄ tim̄ dibu yin̄ewa, adama wi ḡōra m̄ u ra siarewa baa ye ya sosu.

8 Wi u wasam̄ gariru yara tem̄ tukum̄, u sāawa nge gun̄ ge ga gen sokuru deri ga b̄su.

9 Nge me turare ka gum sawaram̄ mu ra t̄onu nuku dobu w̄, nge meya kpaasin̄ bwisi k̄eru ta ra n̄ do.

10 A ku wunen̄ b̄r̄o ka wunen̄ tundon̄ b̄r̄o biru kisi. À n̄ wāa wahala s̄o, a ku somiru kaso da wunen̄ dusin̄ mi, domi wunen̄ beruse u koo nun̄ somi n̄ kere wunen̄ dusi wi u toma.

11 Nɛn bii, a de a tii nɛnɛ, kpa na n nuku dobu mǎ. Baa wi u man wīibu seewa, kpa n kpī n nùn wisi.

12 Wi u laakari mǎ wiya u ra kōsa wa ye ya wee kpa u kuke. Wi u kun maa laakari mǎ u ra dewa u ye wəri kpa u nani sōra.

13 Goo ù n sǎo goo swaa gbiiya u ka dibu sua wunen mi, a wi u yēro gbiiya min yaberu təruba mǎo.

14 Goo ù n win winsim tǎbura ka dam buru buru yellu, win tǎbiri bi, bu ko n sǎawa nge bōri.

15 Tǎn kurǎ nǎo gǎmunugii u sǎawa nge guru nim mɛ mu dǎakumǎ mu ñ yōramǎ.

16 Wi u kī u nùn yōrasia u sǎawa nge wi u kasu u woo yōrasia, ñ kun mɛ u gum yarum nɛnɛ win nǎmǎo.

17 Nge mɛ sisu su ra sisu nǎo dēre, nge mɛya tǎnu u ra tǎnusin daa sǎmɛ.

18 Wi u dǎru nǎori, wiya u koo ten marum di. Wi u maa win yinni nǎori, u koo bɛɛɛ wa.

19 Nge mɛ tǎnu ra win wuswaa wa nim sǎo, nge mɛya u ra win daa wa win gōruǎ.

20 Nge mɛ gǎribun wǎa yera ku ra debu, nge mɛya tǎnun binɛ ku ra kpe.

21 Dǎowa ba ra ka wura ka sii geesu sǎwe, adama tǎnun daawa ba ra ka nùn siri.

22 Baa à n gari bǎkǎ doke sorǎ a suna nge dīa bima, win gari bakara kun kpeemǎ.

23 A de a n wunen yaa sabenun bukata yē sǎa sǎa, kpa a n da nu nǎori,

24 domi dukia ku ra n wǎa tǎnun nǎmǎo sere ka baadommaǎ. Mɛya maa bwese teeru ta ku ra n bandu dii sere ka baadommaǎ.

25 A taka gēeyǎ gberǎ kpa a yakasu gē guunun gǎarǎ yaka kpaasu su sere kpi.

26 A tii yǎnu kuo ka wunen yǎanun sansu kpa a gberu dwe ka wunen bonun gobi.

27 Wunen bonun bom mu koo turi a ka wunen tii ka wunen yenu diisia, kpa a maa ka wunen sǎm kowo tǎn kurǎbu nǎori.

28

1 Wi u kōsa mǎ u ra duka suwa baa goo ù kun nùn gire. Adama wi u kun gǎanu kue, u ra n tororu sōwa nge gbee sunǎ kpɛmbu.

2 Tǎmbu bǎ n seesinamǎ tem sǎo, ben kparoba ba dabi, adama sina boko wi u bwisi ka laakari mǎ, win tem mu ra n wǎawa bōri yendu sǎo.

3 Sina boko wi u ra tǎmbu dam dǎre u sǎawa nge guru baka ye ya ra dīanu sanku.

4 Be ba Gusunǎn wooda yina, tǎn kōsoba ba dam kēmǎ, adama be ba ye mɛm nǎowammɛ ba tǎn kōsobu yinamǎwa.

5 Tǎn kōsobu ba ku ra gem swaa tubu, adama be ba ra Yinni Gusunǎ mɛm nǎowɛn mi, kpuro ra bu yeeriwa.

6 N buram bo a n sǎa sǎaro kpa a n daa gea mǎ, ye kaa n ka sǎa gobigii kpa a n daa kōsa mǎ.

7 Wi u Gusunǎn wooda mɛm nǎowammɛ u sǎawa bii bwisigii, adama wi u tǎn bɛɛɛkɛba swīi, sekura u ra ka win tundo naawɛ.

8 Wi u ra tǎmbu gobi bǎkure u nim doke too, win arumani ya koo wurawa wi u sǎarobun wǎnwǎndu mǎn mi.

9 Wi u yina u Gusunǎn wooda swaa daki, Gusunǎ u ra yēro yinɛwa sere ka win kanarǎ.

10 Wi u taare sarirugii suremǎ swaa kōsa sǎo, wiya u koo wəri yina ye u bɛri sǎo. Adama be ba gem swīi, beya ba koo gea wa.

11 Gobigii u ra n tamaa u bwisi mǎwa, adama sǎaro bwisigii u koo kpī u yi tubu.

12 Gemgibu bǎ n tem kpare, tǎmbu kpurowa ba ra bɛɛɛ wa, adama ñ n tǎn kōsobun na, tǎmbu kpuro ba ra duki suwa bu kuke.

13 Wi u win toraru tii marisi, u ñ kooramǎ, adama wi u te tuuba kua, ma u te deri, Gusunǎ u koo yēro suuru kua.

14 Doo nǎorugiiwa wi u Gusunǎ nasie baadomma. Wi u maa gōru bǎbia u koo wahala wa.

15 Sina boko wi u tǎmbu dam dǎremǎ, u sǎawa nge gbee sunǎ ñ kun mɛ nge yaa gǎba gaa.

16 Wirugii wi u kun bwisi mǎ, u ra tǎmbu dam dǎrewa, adama wi u win dukia wa ka swaa gea, win banda ta ra tɛ.

17 Wi u tǎnu go, win tiin sikirǎwa u duka dǎo. Goo u ku raa nùn yōrasia.

18 Wi u daa gea mǎ, u ko n wǎawa bōri yendu sǎo, adama wi u swɛɛ kōsi yiru swīi, u koo kōra yen gaa sǎo.

19 Wi u ra gberu wuku, u ko n dīanu yibawa, adama wi u kam naa gire, sǎara ta koo nùn deema.

20 Naanɛgii u koo domaru wa too, adama wi u kasu u gobi ko fuuku, u ñ kōsa biamǎ.

21 N ñ weene a tõnu gem wē win nõni nasiarun sã, adama gabu ba ra ko me yèn sã ba bu dĩa dõka kã.

22 Binεgii u ra n kīwa u arumani wa fuuku, kpa u kun tamaa sãara koo nùn deema.

23 Wi u tõnu gerusimõ, ba ra nùn siare amen biru n kere wi u ra tõnu fufu ko.

24 Wi u win tundo ka win mero gbenimõ, ma u neε, ye ya kun toraru, wi ka swaa dio ba newa.

25 Wi u ra n win tiin arufaani kasu, u ra sannõsu seeyewa, adama wi u Gusunõ naane doke u koo kuurawa.

26 Wi u win tiin bwisi naane sãa, u sãawa gari bõkõ, adama wi u laakari mõ, u ko n wãawa bõri yendu sõ.

27 Wi u ra sãarobu nõari ka nuku tia, u ñ gãanu biamõ, adama wi u ka bu gõbu, u koo bõri wa.

28 Tõn kãsobu bà n bandu di, tõn dabira ra kuku yeru kasuwa, adama bà n bu fuka, gemgiba ba ra bandu di.

29

1 Wi u ra gerusibu yine, u koo kam kowa mam mam subaru sõ.

2 Ma gemgiba dabi tem sõ, tõmba ra n nuku dobu mõwa, adama tõn kãso ù n tem kpare, tõmbu kpurowa ba ra n weeweenu mõ.

3 Bii wi u bwisi kasu, u ra win tundo nuku dobu wēwa. Wi u ra n kurõ tanõbu gasirimõ, u win arumani sankumõwa.

4 Sina boko wi u win tem kpare gem sõ, u ra mu kuurasiewa. Adama wi u nãm biran kēnu mwaamõ, u ra mu kam koosiewa.

5 Wi u win beruse fufu mõ, u nùn yina beriammewa.

6 Tõn kãsobu ba ra yina mwaarewa ben tiin daa sõ, adama gemgibu ba ra n nuku dobu yibawa.

7 Gemgii u ra n yē ye n weene bu sãarobu kua, adama tõn kãso kun yen bwisi mõ.

8 Tõn yaa kasikiobu ba ra de wuu gu burisirawa, adama bwisigibu ba ra tõmbun mõru suresiewa.

9 Bwisigii ù n gari bõkõ siribu soka, u yēewa? U mõru kuawa? Baa ñ n mēren na, u ñ bin asansi wasi.

10 Tõn gowobu ba ku ra gemgii kã, adama gemgibu ba ra n kīwa win wãaru tu dakaa da.

11 Gari bõkõ u ra win mõru teriewa yande, adama bwisigii u ra tii nenewa gina.

12 Sina boko ù n da weesu swaa daki, win sina bwãabu ba koo kowa tõn kãsobu.

13 Sãaro ka wi u ra tõnu dam dõre, ba gãa teenu mõ ni nu ñ wunanε. Niya, Yinni Gusunõwa u ben baawure yam waasiamõ.

14 Sina boko wi u ra bwēebwēε siri dee dee, win banda koo dakaa da.

15 Sēna ka seeyasiabu bu ra tõnu bwisi kē, adama bii wi ba maari u tii kpare, win mero u koo sekuru wa.

16 Mi tõn kãsobu dabi, miya durum da kpēye, adama gemgibu ba koo tõn kãso ben kam kobu wa.

17 A wunen bii seeyasio kpa u nun wērasia kpa a n nuku dobu mõ.

18 Tõmbu bà kun Gusunõn nõ nõmõ, ba ra tii yõsuwa daa bereteke sõ, adama doo nõrugiba be ba Gusunõn wooda mem nõwammε.

19 N ñ ka gari ba ra yoo seeyasie, domi baa ù n nua, u ñ yi mem nõwammε.

20 Ma tõnun gari kun asansi mõ, a nùn garisio gari bõkõ.

21 Yoo wi ba ñ ka bõbõm kue saa piiburun di, u ra n tamaa u sãawa yinnin bii.

22 Wi u mõru mõ, u ra sannõsu seeyewa. Meya wi u ra mõru se fuuku u ku ra toranu kpe.

23 Tii suabu bu ra tõnu kawewa, adama wi u tii kawe, u ra beere wawa.

24 Wi u ka gbenõ nõ tia sãa, u tii kãsa kasuammewa, domi u yē ma bõri yi wi sisie. Ka me, u yinamõ u gem gere.

25 À n tõnun geren berum mõ, kaa n wãawa kari baka sõ, adama à n Gusunõ naane sãa, u koo nun kãsuwa.

26 Tõn dabira ba ra kã ben yinni u ka bu nõnu geu mēri, adama Gusunõwa u ra baawure wē ye n ka nùn weene.

27 Gemgibu ba ku ra wee kowobu kã. Meya maa tõn kãsobu ba ku ra gemgibu kã.

Agurin gari

30

1 Aguri, Yaken biin gari wee yi u gerua Itieli ka Itieli ka Ukalin sã.

2 U neε,

geema nena na gari bakaru bo tõmbu sõ.

Na ñ tõnun bwisi mõ.

3 Goo kun man bwisi kēere

yi yi koo de n Gusunɔ Dɛero gia.

⁴ Wara u wɔllu daare.

Wara u saramare wɔllun di.

Wara u woo nɔma nenure.

Wara u nim kurusire win yānu sɔɔ.

Wara u tem nɔɔ bura yenu kua.

Amɔna win yīsiru. Amɔna win biin yīsiru. A yē?

⁵ Gusunɔn nɔɔ mwɛɛnu kpuro nu naane mɔ. Wi u kukua win mi, u sɔawa yēron tarakpe.

⁶ A ku gari gɛɛ sosi win gari sɔɔ. À n kua mɛ, a weesu kuawa, kpa u nun sɛɛyasia.

⁷ Yinni Gusunɔ, gāanu yiru yeniwa na nun kanamɔ. A man nu kēɛyɔ na n nu mɔ sere n ka gbi.

⁸ Niya, a ku de na n sãa wee kowo, kpa n ku tumbu nɔni wɔke. A ku maa de na n sãa sãaro n̄ kun mɛ gobigii. A gesi man wēɛyɔ ye kon di na n ka wãa.

⁹ Domi nà n arumani wa too, kon nun siki n nɛɛ, wara ra n wunɛ, Yinni Gusunɔ. Mɛya nà n maa kua sãaro, kon da n gbɛni kpa n wunen yīsiru sanku.

¹⁰ A ku sɔm kowo gari weesugii mani win yinnin mi, kpa u ku raa nun b̄rusi, kpa b̄ri yi, yi nun di.

¹¹ Gaba wãa ba ra ben tundo b̄rusiwa kpa bu ben mɛron k̄sa gere.

¹² Gaba wãa ba ra n tamaa ba dɛɛrewa, adama ba n̄ dɛɛre.

¹³ Gaba wãa ba ra n tii sue kpa ba kun goo gara.

¹⁴ Gaba wãa ben donnu nu sɔawa nge takobi, ma ben baa saburosu su sãa nge woba bu ka wɔnwɔndobu ka sãarobu w̄ri bu ben yānu gura.

Mɔnnu ganu

¹⁵⁻¹⁶ Kɔkɔ te ta ra yɛm nɔ ta wɔndiaba yiru mɔ be ba ra soku, a sun wēɛma, a sun wēɛma. Gāanu nne gaa wãa ya ku ra debu.

Niya,

gɔribun wãa yeru,

ka tɔn kurɔ w̄ro,

ka tem gbebum,

ka sere maa d̄ɔ wi u ku ra nɛɛ, u den deba.

¹⁷ Wi u win tundo yaakoru m̄ ma u win mero gema, gunɔ bakeru ta koo win nɔni wɔwa, kpa yaberekunu nu win yaa di.

¹⁸⁻¹⁹ Gāanu itawa nu wãa ni nu ku ra man yeeri, niya nge mɛ gunɔ bakeru ta ra n ka yɔɔwa,

ka nge mɛ waa ya ka s̄imɔ kpee saara wɔllɔ, ka nge mɛ goo nimkuu ga ka s̄imɔ nim wɔku wɔllɔ.

Gāanu nne maa wãa, niya

k̄i te ta ra tɔn durɔ sure tɔn kurɔn mi gia.

²⁰ Kurɔ tanɔ ù n sakararu kua u kpa, u ra woburewa kpa u nɛɛ, u n̄ k̄sa gaa kue, kpa u n s̄ɔ nge wi u di u kpa u nɔɔ wokamɔ.

²¹⁻²³ Gāanu nne wa ya wãa ye ya ku ra ka tumbu naawɛ. Niya,

yoo ù n kua sina boko,

ka gari b̄kɔ ù n di u deba,

ka kurɔ wi ba gɔburu wa ù n durɔ wa,

ka maa tɔn kurɔ yoo wi u win yinni durɔ mwaari.

²⁴ Yɛɛ bwese piiminu nne yi wãa yi yi bwisi mɔ too.

²⁵ Gbiikaa tani. Yi n̄ dam mɔ adama yi ra yin d̄ianu gurewa gēɛbun saa sɔɔ.

²⁶ Yiruse, yaa gaa ye ya ka saataburu ne ye ba ra soku damaa. Ya n̄ dam gam mɔ, adama ya ra yen wãa yeru kowa guurɔ.

²⁷ Itase twee. Yi n̄ sunɔ mɔ, adama ka mɛ, yi ra yariwa wuu wuuka.

²⁸ Nne b̄osu. Kaa kp̄i a ge mwa, adama ga ra kp̄i gu du sere sinambu dii sɔɔwɔ.

²⁹⁻³¹ Hunde koni nne gɛɛ wãa yɛn sanum mu nanum mɔ. Niya,

gbee sunɔ ge ga yɛɛ kpuro bwisi kere,

ga ku ra maa biru wure goon wuswaan di,

ka goo d̄ɔ ge ga wiru ȳrasie,

ka boo kinɛ yeburu te ta ra sannɛ,

ka sina boko wi u wãa win tabu kowobun suunu sɔɔ.

³² À n tii wɔlle sua, a gari baka kookoosu kuawa. Ma a k̄sa bwisika a de a wunen nɔɔ kp̄i.

³³ Domi bà n bom swē, mɛn gum mu ra gerewa. Bà n tɔnun w̄ru so, yɛma mu ra yari. Mɛya maa à n tɔnun m̄ru seeya, sannɔwa ya koo ma.

Ba sina boko bwisi k̄mɔ

31

¹ Bwisi yi Lemueli, Masan sina boko u wa saa win mɛron min di. U nɛɛ,

² nen bii, wunɛ wi na yiira na mara, a man swaa dakio. Wunɛ wi na kana nen kanaru sɔɔ, a swaa tem kp̄iyo a nɔ.

³ A ku de tɔn kurɔbu bu wunen dam kpe. A ku de tɔn kurɔ be ba sinambu kam koosia bu nun daa k̄sa tie.

⁴ Lemuɛli, a de a n yeni yɛ. N n̄ weene sinambu bu tam n̄. N n̄ weene wirugibu bu tam b̄ɔb̄ɔm kasu.

⁵ Domi b̄a n mu n̄ra, mu koo bu go kpa bu duari bu wooda sw̄i, kpa bu s̄arobu gem bira.

⁶ I be ba ḡɔ d̄ɔ ka sere maa s̄arobu tam b̄ɔb̄ɔm w̄ɛȳɔ bu n̄.

⁷ B̄a n n̄ra kpa bu ben s̄aru ka n̄ni sw̄aru duari.

⁸ Adama wunɛ, a seewo a be ba n̄ kp̄ɛ bu gari gere ȳra ka sere maa be ba n̄ somīɔ m̄.

⁹ A ka bu yin̄ kpa a bu siria dee dee. A ka w̄n̄w̄ndobu ka sere maa s̄arobu yin̄.

Kur̄ɔ geon daa

¹⁰ Kur̄ɔ geon waabu bu n̄ s̄ɛ? Domi win b̄ɛɛɛ ya wuraba kere.

¹¹ Win dur̄ɔ ra n n̄n̄ naane s̄awa, u n̄ s̄aru wasi.

¹² Win w̄arun t̄nu kpuro s̄ɔ, gea u ra win dur̄ɔ kue, n n̄ m̄ k̄sa.

¹³ U ra w̄esu kasu u tari. U ra n n̄man s̄mburu m̄ ka nuku tia.

¹⁴ U ra win d̄ianu waam̄ewa saa mi n̄ toman di nge goo nimkuu ge ga tenkuru m̄.

¹⁵ U ra sewa saa m̄n̄ di yam kun s̄aram kpa, u ka win yenugibu d̄ianu kua, kpa u win w̄ndiaba s̄ma b̄nu kua.

¹⁶ U koo tem kasu u dwe u kara ko, kpa u ka win tiin kiarun are resem d̄a binu dwe u duure mi, ni nu koo ma.

¹⁷ U ra win s̄mburu kowa ka dam. U ku ra w̄ɛre.

¹⁸ Ye u m̄ kpuro u ra n yen arufaani yɛ. U ra n s̄mburu m̄ sere ka w̄kur̄ɔ.

¹⁹ U ra n tarim̄.

²⁰ U ra s̄arobu k̄ru w̄ɛ.

²¹ U n̄ woorun saan b̄rum m̄ win yenugibun s̄ɔ domi be kpuro ba woorun yabenu m̄ win s̄mburun s̄ɔ.

²² Wiya ra ȳnu doke ni ba kua ka beku n̄niginu, kpa u maa kpin yenun bekunu ko.

²³ Ba ra win dur̄ɔ b̄ɛɛɛ w̄ ù n̄ sina ka wuun guro gurobu sannu.

²⁴ U ra yabenu ka s̄katii ko u tenkuba d̄re.

²⁵ Dam ka b̄ɛɛɛwa u ra n sebua nge yaberu. U ku ra wurure sian bukatan s̄ɔ.

²⁶ Laakari s̄ara u ra n̄ɔ wukie, kpa u n̄ t̄mbu bwisi k̄m̄ ka k̄ru.

²⁷ U ra win yenu n̄ni dokewa kpa u n̄ yɛ ye ya kooram̄ ge s̄ɔ. U n̄ yikuru m̄.

²⁸ Win biba ra n̄n̄ siare, ka win dur̄ɔn tii, kpa dur̄ɔ u n̄ m̄,

²⁹ kur̄ɔ dabinu ba s̄a kur̄ɔ geebu, adama wun̄ a kere.

³⁰ Wasin buram mu n̄ naane m̄, wuswaan buram mu ra maa doone, adama kur̄ɔ wi u Yinni Gusun̄ nasie, wiya ba koo siara.

³¹ I de u win n̄man s̄mburun are wa kpa baawure u n̄n̄ siara ten s̄ɔ.

WAASU KOWON TIRERU

Wi u tire te yorua, u tii bikiamə arufaani yerà tónu u ra wa win səmburun sō handuniaə. Domi nuku dobu ka səmburu ka dukia ka yē te tónu u ko n mə, ye kpuro ya nōru mə. N n mən na ye ya kpuro kere, yera tónu u Gusunə nasia kpa u yēri ye u mə sə.

U maa sōsi nge mε gāa dabinu nu keranε. Durə wi, u maa sōsimə ma gāa dabinu wāa handunia səə ni nu ra tónu biti mwe. Tónu kun kpē u Gusunən swεε kpuro tubu. Adama sō teeru Gusunə u koo de gem mu sōsira win siribu sə.

BWISIGIIN GARI

Wāaru ta tubum sē

1 Gari wee yi waasu kowo u gerua. U sāa Dafidin bii, u maa sāa sina boko Yerusalemuə.

2 Wiya u nεε, gāanu kpuro nu tubum sē. Ka gem ya sāawa biti.

3 Arufaani yerà tónu u ra wa handunia mini win wahala ye u m̀ kpuro sə.

4 Gaba gbimə ma gaba kəsire m̀. Adama tem mu ko n wāawa mε sere ka baadommaə.

5 Sō u yarimə, u dumə, u wuramə m̀n di u yarimə.

6 Woo g̀ n seewa, ga ra dewa sō yēsan nəm dwaru gia kpa gu wurama sō yēsan nəm geu gia. Swaa tia yera ga ra n swī mi.

7 Daa bakanu kpurowa nu ra nin nim sure nim wōkuə. Adama nim wōku ge, ga ku ra yibu. Swaa tia yera daa ni, nu ka nin nim mε suremə ge sə.

8 Gāanu kpurowa nu səmburu m̀ sere tónu kun kpē u gāanu gere. Nəni ku ra yam mεeribu wasire. Meya swasu ku ra maa gari nəbu wasire.

9 Ye ya raa wāa gīa, yera ya ko n maa wāa sia. Ye ya raa koorə gīa, yera ya koo maa koorə sia. Gāanu sari handunia yē səə ni nu sāa kpaanu.

10 Goo ù n nεε, gāa kpaanu wee, a n yē ma gāa ni, nu raa wāa kə saa yellun di.

11 Sa ku ra n yaaye ye ya besen sikadoba deema yellu. Meya be sa maa gbiiye, ba n yaayamə ye ya sun deema.

Bwisi yi waasu kowo u wa

win wāaru sə

12 Nε, waasu kowo, na kua Isireliban sunə Yerusalemuə.

13 Ma na wēera na kasu ka bwisi ye ya kooramə handunia mi. Ma na deema ya sāawa səm sēsəgiru te Gusunə u dera təmba m̀.

14 Na wa ye ya kooramə handunia sə kpuro. Ma na deema ya tubum sē. Ya sāawa nge wi u kī u woo kpara.

15 Domi ye ya sikire, ya n demiarə. Ye ya maa sari, ba n kpē bu ye gari.

16 Yera na tii sōwa na nεε, wee na bwisi kasu, ma na yi wa n kere be ba man gbiiye bandu səə Yerusalemuə. Na bwisi ka yēru wa too.

17 Ma na tii wē n ka gia ye n sāa bwisi ka ye n sāa gari bakaru. Adama na deema ye kpuro ya tubum sē ya sāawa nge wi u kī u woo kpara.

18 Domi wi u win bwisi sosimə, wahalawa u tii sosiammε. Wi u maa win yēru sosimə, nuku sankirana u tii sosiammε.

2

1 Na tii sōwa na nεε, kon nuku dobu kasuwa. Kon dawa n dabura ye n sāa doo nōru. Adama na deema ye kpuro ya tubum sē.

2 Ma na nεε, yēesu su sāawa gari bakaru, arufaani yerà nuku dobu bu maa mə.

3 Ma na gōru doke na nεε, kon tam nōwa nge mε gari bakasu su ra ko. Adama ko na n ka tii neniwa. Domi na kīwa n gia ye n buram bo təmbu bu ko ben wāaru sə.

4 Na səm bakanu kua. Na dia bana ma na resem dāa gbaanu kua.

5 Na tii kara kua ka maa dāa gbaanu. Ma na dāa marum bwese bweseka duura mi.

6 Na bwii gba ỳn nim ba ko n da dāa ni yēke.

7 Na yoo tən durəbu ka tən kurəbu dwa. Ma na ben bii be ba mara yoo te səə neni. Meya na maa ketε gōsu ka yāa gōsu mə n kere sinam be ba man gbiiye Yerusalemuə.

8 Na sii geesu ka wura gura ka sere sinambun arumani ka bera ka beran arumani. Ma na tii wom kowobu kasua tən durəbu ka tən kurəbu ka sere ye tən durə u ra k̄a. Yera kurə dabinu.

9 Ma na yīsiru yara n kere sinam be ba man gbiiye Yerusalemuə. Ka mε, nən bwisi man wāasi.

10 Ye nɛn nɔni yi binɛ kua kpuro ka nuku doo bi nɛn gɔru ga kɪ, na ku ra yinɛ. Nɛn sɔmburu kpuro ta ra man nuku dobu wɛ. Nuku doo biya bu kua nɛn are.

11 Yen biru, na sɔma ye na kua kpuro mɛɛra ka wahala ye na kua ye sɔɔ. Ma na deema ye kpuro ya tubum sɛ. Ya sɔawa nge wi u kɪ u woo kpara. Sɔma ye tɔnu u mɔ u ku ra yen arufaani wa u di ka gem.

12 Ma na nɛn laakari wesia n ka wa arufaani ye ya wɔa bwisi ka gari bakaru ka wiiraru sɔɔ. Wi u koo nɛ sina boko kɔsire ko, mba u koo ko ma n kun mɔ ye ya raa koore kɔ.

13 Na wa bwisi yi gari bakaru arufaani kere nge mɛ yam bururam mu yam wɔkuru arufaani kere.

14 Bwisigii u ra n yɛ mi u dɔɔ, adama gari bɔkɔ ga ra n babiwa yam wɔkuru sɔɔ. Ka yen de, na yɛ ma gɔa teenu nu be kpuro mara.

15 Ma na tii sɔɔwa na nɛɛ, nɛ ka gari bɔkɔ, wɔarun kɔkɔrɔ tia besɛ kpuro sa mɔ. N n mɛn na, mban sɔna na sɔa bwisigii. Domi na wa ma yen tii ya tubum sɛ.

16 Bwisigiin bwisi kun gari bɔkɔn gari bakaru tɛɛbu keramɔ, domi saa fiiko sɔɔ, ba koo be kpuro duari. Bwisigii u koo gbiwa nge mɛ gari bɔkɔ u koo gbi.

17 Ma na wɔaru tusa. Domi ye ya kooramɔ handunia ye sɔɔ, ya man bwɛra yara yɛn sɔ ye kpuro ya tubum sɛ. Ya sɔawa nge wi u kɪ u woo kpara.

18 Na sɔmburu tusa te na kua handunia ye sɔɔ. Domi kon ten nuku dobu goo deriawa wi u koo man kɔsire ko.

19 Wara yɛ yɛro wi, ù n ko n sɔan na bwisigii ñ kun mɛ gari bɔkɔ. Ka mɛ, wiya u koo nɛn sɔmbu ten arufaani di te na kua ka bwisi. Na wa ma ye kpuro ya tubum sɛ.

20 Ma ye kpuro sɔɔ, nɛn nuki sankira wahala ye na kuan sɔ.

21 Wee tɔnu u ra sɔmburu ko ka bwisi ka yɛru kpa tu nɔn are marua. Adama sɔɔ teeru u ra tu goo deriawa wi u kun gɔanu kue te sɔɔ. Anna a kɔsa wa mi! Ya maa sɔawa ye ya tubum sɛ.

22 N n mɛn na, arufaani yerà tɔnu u mɔ win sɔmbu te u tii kuamme sɔɔ handunia mini.

23 Domi ye u mɔ win wɔaru sɔɔ kpuro wahala ka bwisikuna ya ra ka nɔn naawɛ.

Baa ka wɔkuro, win laakari ku ra n kpɪ. Yeniba kpuro ya tubum sɛ.

24 Gɔanu ganu sari ni nu wɔ ma n kun mɔ tɔnu u di u nɔ, kpa u nuku dobu ko win sɔman aren sɔ. Adama na wa ma ye kpuro ya weewa Gusunɔn min di.

25 Goo sari wi u koo di u nuku dobu ko win sɔmburun sɔ ma n kun mɔ ka Gusunɔn yɛru.

26 Domi wi u nɔn wɛrewa u ra bwisi ka yɛru ka nuku dobu wɛ. Adama u ra dewa tɔn kɔso u arumani kasu u mɛnna wi u wi, Gusunɔ wɛren sɔ. Yenin tii ya maa tubum sɛ. Ya sɔawa nge wi u kɪ u woo kpara.

Gɔanu baanire ka nin saawa

3

1 Handunia ye sɔɔ, gɔanu baanire ka nin saa. Tara mi, saa baayere ka yen saa.

2 Marubu ka bin saa, gɔɔ maa ka win saa.

Duurubu ka bin saa, wukabu maa ka bin saa.

3 Goberu ka ten saa, bekiabu maa ka bin saa.

Kɔsukubu ka bin saa, bana maa ka yen saa.

4 Swɪi ka yin saa, yɛɛsu maa ka sin saa.

Weeweenu ka nin saa, yaabu maa ka bin saa.

5 Kɔɔ mɛnnabu ka bin saa, kɔɔ mɛnnabun deribu ka bin saa.

Bɔkasinaa ka yen saa, bɔkasinaan deribu maa ka bin saa.

6 Gɔanun kaso ka gen saa, nin kɔɔrabu ka maa bin saa.

Gɔanun yiibu ka bin saa, nin kɔɔbu maa ka bin saa.

7 Gɛɛkubu ka bin saa, yina maa ka yen saa.

Maribu ka bin saa, gari gerubu maa ka bin saa.

8 Kɪanaa ka yen saa, tusinaa maa ka yen saa.

Tabu ka bin saa, bɔri yendu maa ka ten saa.

9 Arufaani yerà tɔnu u ra wa win sɔmburu sɔɔ.

10 Na wa sɔma ye Gusunɔ u ra tɔnu sure.

11 Yinni Gusunɔ u ra gɔanu kpuro kowa nin saa sɔɔ nu n wɔ. U mam doke tɔnun bwisikunu sɔɔ ma gɔanu wɔa ni nu ku ra

kpe, baa me tɔnu kun kpɛ u tubu sɔma ye Gusunɔ u mɔ saa toren di sere ka handunian kpeerɔ.

¹² Na tuba ma gɛanu sari ni nu wɔ ma kun mɔ tɔnu u nuku dobu ko kpa u wɔa geeru di win wɔarun tɔru kpuro sɔɔ.

¹³ Adama tɔnu u n waamɔ u dimɔ u nɔrumɔ ma u nuku dobu mɔ win sɔman aren sɔ, ye, ya sɔawa Gusunɔn kɛru.

¹⁴ Na gia ma ye Gusunɔ u kua kpuro, ya koo tɛwa. Ba n gɛanu ganu sosimɔ ye sɔɔ, ba n maa gɛanu ganu kawamɔ ye sɔɔ. Nge mɛya Gusunɔ u ra ko kpa tɔmbu bu ka nɔn nasia.

¹⁵ Ye ya wɔa tɛ, ka ye ya ko n wɔa sia, ya raa wɔa kɔ. Gusunɔ u ra dewa ye kpuro yu maa wure ya n kooramɔ.

Gɔɔ u sɔawa gɛanu baaniren

wii goberu

¹⁶ Yen biru, na wa siri gbaburɔ ma kɔsa kowo u gemgii siribu di handunia ye sɔɔ.

¹⁷ Ma na tii sɔɔwa na nɛɛ, Gusunɔ u koo gemgii ka tɔn kɔso siri. Domi gɛanu baanire ka nin saawa. Nge mɛya ba koo maa kookoosu baasire siri.

¹⁸ Na maa tii sɔɔwa na nɛɛ, sɔɔ teeru, Gusunɔ u koo tɔmbun laakari mɛɛri kpa ben tii bu gia ma ba n yɛɛ sanɔ kere.

¹⁹ Domi tɔnun kɔkɔrɔ ka yɛɛgia ya sɔawa tia. Be kpuro ba ra gbiwa. Saa ye sɔɔ, tɔnu u n yɛɛ sanɔ kere. Yeni ya tubum sɛ.

²⁰ Gɛanu kpuro nu dɔɔwa yam tem. Tua ba ka ni kpuro kua. Tua ye sɔɔra ni kpuro nu maa wura.

²¹ Wara koo kpɛ u nɛɛ, tɔnun hundewa ya ra ya wɔllɔ kpa yɛɛgia ya n wɔa temɔ.

²² Ye na wa n buram bo tɔnun sɔ, yera u nuku dobu ko ka win sɔmburun are. Yera u mɔ mi. Domi wara u koo maa de u nuku dobu ko ka ye ya wee win biru.

Gem sariru

tɔmbun wɔasinaa sɔɔ

4

¹ Na dam dɔrebu kpuro laakari kua handunia sɔɔ. Ye na wa wee. Be ba dam dɔremɔ ba ra n wuri mɔwa. Goo ku ra maa bu somiru nɛ. Domi be ba bu dam dɔremɔ mi, bera ba dam bo.

² Nɛn nɔni sɔɔ, be ba gu, ba doo nɔru mɔ n kere be ba wasi.

³ Wi ba n gina mara, u doo nɔru mɔ n kere wi ba mara, domi u n maa handunia yen dam dɔrebu wa.

⁴ Na wa ma sɔma ye tɔmba mɔ kpuro, ka hania ye ba dokemɔ ye sɔɔ kpuro, nisinun sɔna bu wa bu ka ben winsim kera. Adama na wa ma ye kpuro ya tubum sɛ. Ya sɔawa nge wi u kɛ u woo kpara.

⁵ Gari bɔkɔ wi u ku ra sɔmburu ko, gɔɔra ta koo nɔn go.

⁶ Adama n buram bo a n fiiko mɔ kpa a wɛra ye kaa ka sɔmburu ko too te ta n arufaani gaa mɔ.

⁷ Na maa gɛanu wa ni nu tubum sɛ handunia ye sɔɔ.

⁸ Niya, tɔnu wi u wɔa wi turo. U n bɔrɔ mɔ, u n dusi mɔ, u n maa bii goo mɔ. Ma win sɔmburu ta n sere nɔru mɔ. Dukia ya ku ra maa nɔn turi baa me u ra n tii bikiamɔ u n mɔ, wara na sɔmburu kuammɛ na ka tii doo nɔru yinarimɔ. Na wa ma ye kpuro ya tubum sɛ. Ya n maa nuku dobu mɔ.

⁹ Tɔmbu yiru bɔ n wɔasinɛ ba sɔmburu mɔ sannu, ba tɔn turo kere, domi ben sɔmburun are yi kpɔ.

¹⁰ Turo u n wɔruma, turo wi u tie u koo nɔn seeya. Adama wɔnwɔndowa wi u wɔa wi turo ma u wɔruma u n yiruse mɔ wi u koo nɔn seeya.

¹¹ Tɔmbu yiru bɔ n kpɛ sannu, ba n wooru wasi. Adama wi u kpɛ wi turo, amɔna u koo ka yam susuru wa.

¹² Wi u tɔn turo dam kere, tɔmbu yiru ba maa nɔn dam kere. Wɛɛ siiri ita yi ku ra fuuku kare.

¹³ Bii aluwaasi wi u sɔa bwɛɛbwɛɛ, ma u bwisi mɔ u sunɔ tɔkɔ gari bɔkɔ kere ge ga ku ra goon gari wure.

¹⁴ Domi bii wi, u koo kpɛ u yarima pirisɔm di u ka bandu di baa bɔ n nɔn mara bwɛɛbwɛɛ.

¹⁵ Handunia ye sɔɔ, na wa mi tɔmba bii aluwaasi sikerene wi u koo bandu di goon ayera.

¹⁶ Tɔn be, ba n geeru mɔ bɛ sɔɔ u sɔa wirugii mi. Adama bii be ba koo marura amen biru, ba n ko n nɔn kɛ. Ma na wa ye kpuro ya tubum sɛ. Ya sɔawa nge wi u kɛ u woo kpara.

*A nɔ mweeru koowo
ka laakari*

17 A de a du Yinni Gusunən s̄aa yerə ka laakari kpa a susi a swaa daki ye kaa ka yākuŋu ko nge gari bakasu. Domi ba ñ yē ma kōsa ba m̄.

5

1 A ku gari gere ka sendaru. A ku maa Gusunə n̄ə mw̄eru kua ka sendaru. Domi u w̄awa w̄all̄ə ma wun̄e a w̄a tem̄. A ku de wun̄en gari yi n dabi.

2 Geema, bwisiku dabina nu ra ka dosusu n̄e. Gari saari dabiru s̄əra maa gari kankam gerubu w̄a.

3 À n Gusunə ḡaanun n̄ə mw̄eru kua, a ku de n te a ka tu yibia. Domi Gusunə u ku ra gari bakasun m̄em k̄a. Yen s̄, a de a wun̄en n̄ə mw̄eru yibia te a kua.

4 Ye kaa ka n̄ə mw̄eru ko a kun yibie, n buram bo a ku tu ko.

5 A ku de wun̄en n̄ə mw̄e te, tu nun torasia, kpa a yāku kowo s̄ a n̄e, a ñ daa ka baaruwa. Mban s̄na kaa de wun̄en garin s̄ Gusunən m̄aru yu se kpa u wun̄en s̄mburu kam koosia.

6 Gari yi n dabia, yi ku ra n arufaani m̄. Nge m̄ya dosusu s̄ n maa dabia, su ku ra n arufaani m̄. N n m̄en na, a Gusunə nasio.

Dam d̄arebu

7 À n wa tem gam ba bw̄ebw̄e dam d̄arem̄, ba ñ n̄un win gem w̄em̄, a ku de yu nun biti ko. A de a n yē ma wirugii w̄a wi u wirugii goo kere. M̄ya wirugii maa w̄a wi u be yiru ye kpuro kere.

8 Adama ḡaanu nu w̄a be kpuron s̄. Niya, tem marum, baa ka mam sina bokon tii.

Dukian arufaani sariru

9 Wi u gobi k̄a, yi ku ra n̄un turi. Wi u maa dukia k̄a, u ku ra yen arufaani di. Na wa ma yen tii ya tubum s̄.

10 Mi dukia ya kp̄a, miya diobu ba ra dabi. N n m̄en na, arufaani yerà wi u ye m̄ u waam̄ ye s̄, ma kun m̄ yen waa bi t̄na.

11 S̄m kowo bw̄ebw̄e u d̄ianu m̄ nu kp̄a, nu ñ kp̄a, u ra dweeyewa ka b̄ari ȳendu. Adama dukiagiin debura ku ra de u dweeye.

12 Na kōsa gaa wa handunia ye s̄. Yeya, goo wi u dukia berua ye ya koo ka n̄un n̄ni sw̄aru naawa.

13 Dukia ye, ya ra kam kowa wahala gaa s̄ə kpa u kun maa ḡaanu m̄ sanam m̄e u bii mara.

14 U koo gbiwa tereru nge m̄ ba ka n̄un mara. U ñ kp̄e u win s̄mburun are ḡe sua.

15 U koo gbiwa nge m̄ ba ka n̄un mara. Yera ya s̄a kōsa baka. N n m̄en na, arufaani yerà u wa mi win s̄mburu s̄ə. Ta kuawa kam dirum.

16 Yen biru, u ra diwa yam w̄okuru s̄ə kpa u n w̄a nuku sankiranu ka wahala ka m̄aru baka s̄ə win w̄aarun t̄ru kpuro s̄ə.

17 Ye na wa n buram bo kpuro t̄nun s̄ yera, u di u n̄ə kpa u nuku dobu ko win s̄mburun are s̄ə win w̄aarun t̄ru s̄ə te Gusunə u n̄un bura. Domi yera u m̄ mi.

18 Gusunə ù n t̄nu dukia w̄e, ma u dera u ye dendim̄, ma u nuku dobu m̄ win s̄mburun aren s̄, yeni ya s̄awa Gusunən k̄eru.

19 Adama ȳero u ku ra yaaye ma win w̄aru ta ñ d̄e ȳen s̄ Gusunə u n̄un nuku dobu yibia.

6

1 Na maa kōsa gaa wa ye ya dabi handunia ye s̄.

2 Yera goo wi Gusunə u ra dukia baka ka b̄ere w̄e. U ku ra n ḡaanu bie win w̄aru s̄ə. Adama Gusunə ku ra de u ye dendi. T̄n tukowa u ra ye dendi. Yeni ya tubum s̄. Ya maa s̄a kōsa baka.

3 M̄ya goo u ra bibu wun̄bu (100) ma, kpa u te u ko w̄ə dabinu kpa doo n̄aru ta kun n̄un tura win w̄aru s̄ə, kpa u kun maa siki w̄aru wa mi ba koo n̄un sike. Na gerum̄ ma bii wi ba mara win suru kun yiba, u n̄un nuku dobu kere.

4 Domi ba bii wi marawa u ñ ḡaanu kue. Yam w̄okuru s̄əra u doona. M̄ya goo kun maa n̄un yaayam̄.

5 U s̄awa wi u kun s̄ə waare, u ñ maa n̄un yē. Adama ka m̄, u w̄erabu m̄ n kere dur̄ wi u bibu wun̄bu (100) mara mi.

6 Baa dur̄ wi, ù n daa w̄a sere w̄ə n̄ar̄bun suba yiru (2.000), ma u kun doo n̄aru wa, ye kpuro tia.

7 T̄nun s̄mburu kpuro, n̄ə s̄əra ta ra de. Ka m̄, win bine ya ku ra kpe.

8 Mba bwisigii u ka gari b̄k̄ə kere. Bw̄ebw̄e wi u yē nge m̄ u koo tii kpara t̄mbun suunu s̄ə, mba u ka bu kere.

⁹Ye a wa a neni ya kere ye a binε s̄aa. Domi ye kpuro ya tubum s̄ε. Ya s̄aawa nge wi u k̄i u woo kpara.

Bwisin kira

¹⁰Ye ya w̄aa saa yellun di, ya ȳisiru m̄o k̄o. Sa maa ȳε ma t̄onu u n̄ kp̄ε u ka wi u n̄n̄ dam kere sikirina.

¹¹Gari dabira ku ra n asansi m̄o. Arufaani yer̄a t̄onu u ra n m̄o ye s̄o.

¹²Wara ȳε ye ya s̄aa ḡaa geenu t̄onun s̄o win w̄aaru s̄o te ta ra doonε mi nge saaru. Wara u koo kp̄i u n̄n̄ s̄o ye ya koo na win ḡoan biru.

7

¹Ȳisi geeru ta turare nubu durorugia kere. T̄onun ḡoan t̄oru ta win marubugiru kere.

²N buram bo a da ȳenu mi ba ḡo s̄o ye kaa ka da ȳenu mi ba t̄o bakaru m̄o. Domi ḡoawa u s̄aa t̄onun w̄aaru n̄ru. M̄eya wi u wasi, u koo yaaya ma ḡo wee.

³Nuku sankiranu nu ȳεsu kere. Domi baa t̄onun wuswaa ȳa n burisinε, ka m̄ε, u koo kp̄i u n̄ b̄ari ȳendu m̄o ḡru.

⁴Bwisigiin ḡru ga ra n woowa ȳenu mi ba ḡo s̄o. Adama gari b̄ak̄n ḡru ga ra n woowa ȳenu mi ba nuku dobu m̄o.

⁵N buram bo a bwisigiin gerusibu swaa daki ye kaa ka gari b̄ak̄n womusu swaa daki.

⁶Domi gari b̄ak̄n ȳεsu s̄aawa nge ḡaa ni nu kuram̄o d̄o s̄o. Ya maa s̄aa kam dirum.

⁷Dam d̄arebu bu ra bwisigii ḡsiewa gari b̄ak̄o. K̄eru ta ra maa t̄onun ḡru s̄iyewa.

⁸Ḡaanun kpeeru ta buram bo n kere nin torubu. Suurugii u maa tii suo kere.

⁹A ku de wunen m̄aru ya n da fuuku se. Domi gari b̄ak̄n miya m̄aru ya ra n w̄aa.

¹⁰A ku gere a n̄ε, mban s̄na yellu ta t̄e dobu kere. Yeni ya n̄ s̄aa bwisigiin bikiabu.

¹¹Bwisi yi s̄aawa tubi gea, yi mam tubi kere t̄ambu kpuron mi.

¹²Yi ra t̄onu k̄suwa nge m̄ε gobi yi ra t̄onu k̄su. Adama yi arufaani m̄o n kere gobi. Yi ra de wi u yi m̄o u n̄ w̄aa w̄aaru s̄o.

¹³A Gusun̄n n̄man s̄oma m̄εrio. Ye u dera ya sikire, wara u koo kp̄i u ye demia.

¹⁴Doo n̄arun saa s̄o, a nuku dobu koowo. Wahalan saa s̄o, kpa a bwisiku ma

Gusun̄wa u t̄o ni kpuro kua, kpa t̄onu u ku ka gia ye ya koo kooru win ḡoan biru.

¹⁵Ye na wa n̄n̄ w̄aaru t̄oru s̄o n tubum s̄ε, yera gemgii u ra gbi win gem s̄o kpa t̄on k̄son w̄aaru tu d̄enya win nuku k̄suru s̄o.

¹⁶N n̄ m̄en na, a ku tii garisi gemgii. A ku maa s̄osi ma wuna a bwisi bo. Mban s̄na kaa tii kam ko sekum.

¹⁷A ku tii sure k̄sa s̄o, a ku maa w̄ari gari baka kookoosu s̄o. Mban s̄na kaa de a gbi tumaru.

¹⁸Ye n weenε a n yaaye kpa a ku ye atafiru ko, yera wi u Gusun̄ nasie, u ra yariwa kari baayeren di.

¹⁹Bwisi yi ra bwisigii dam w̄ewa n kere kparobu w̄kuru be ba w̄aa wuu teu s̄o.

²⁰Geema, handunia ye s̄o, goo sari wi u gea m̄o kpa u kun toram̄o.

²¹A ku gari kpuro dasabu doke yi t̄amba gerum̄o kpa a ku ka n̄o wunen s̄om kowo u wunen k̄sa gerua.

²²Domi wunen ḡru ga koo nun s̄o ma wunen tii a gabu b̄rusire.

²³Na ye kpuro w̄era ka bwisi ma na n̄ε, kon ko bwisigii. Adama na n̄ bwisi yi wa. Yi ka man tondawa.

²⁴Ye n toma ka ye ya duku, wara u koo ye naa turi.

²⁵Na kookari kua na tii doke n ka bwisi ka ȳeru ka nuku k̄surun kookoosu ka gari bakarun kookoosun saria gia.

²⁶T̄on kur̄o win ḡru ga s̄aa nge yina, ma win n̄oma ya s̄aa nge taa u ḡo s̄εs̄o kere. Adama t̄on dur̄o win daa ya Gusun̄ w̄ere, u ra kur̄o wi kisirariwa. Durum̄giwa u ra w̄ari kur̄o win n̄oma.

²⁷Ye n̄ε waasu kowo na wa ye na ḡaanu kpuro w̄era tia tia n ka nin saria gia, yera,

²⁸na t̄on dur̄abu n̄r̄abu (1.000) s̄o turo wa wi ba koo b̄εεε w̄ε. Adama t̄on kur̄abu kpuro s̄o, baa turo na n̄ wa. N deema na kasu n̄ t̄ε, adama na n̄ wa.

²⁹Ye na tuba mi s̄o, yera Gusun̄ u t̄ambu kuawa ba s̄aa dee dee. Adama ben tiiwa ba ben w̄aaru s̄εs̄iasia.

8

¹Wara u s̄aa bwisigii kpa u gari yini tubusia yi yi n̄ε, t̄onun bwisi yi ra win wuswaa d̄εerasiewa kpa ya kun maa burisinε.

À n da sun̄o m̄em n̄oawe,

bwisi geeya

² A sina boko mem nɔɔwɔ nɔɔ mwɛɛ te a Gusunɔ kuan sɔ.

³ A ku senda a ka nɔn duka suuri. A ku maa yɔrari a kɔsa ko. Domi u koo kpɔ u ko ye u kɔ

⁴ yɛn sɔ win gari yi dam mɔ. Goo sari wi u koo kpɔ u nɔn bikia u nɛɛ, mba u mɔ mi.

⁵ Wi u ra woodaba mem nɔɔwɛ, u ku ra kɔsa wa. Bwisigii u siribun saa yɛ.

⁶ Domi gɔanu baanire nu nin saa ka nin siribu mɔ. Wahala gaa wɔa ye ya tɔnu wɔasi,

⁷ yera u ku ra n yɛ ye ya koo nɔn deema. U ku ra n maa yɛ wi u koo nɔn sɔ dɔma te ya koo nɔn deema.

⁸ Tɔnu kun dam mɔ u n ka win hunde neni. Meya u n maa dam mɔ u ka tii wɔra win gɔɔn tɔru. U n yakiarɔ gɔɔn nɔman di. Meya nuku kɔsurugiin nuku kɔsuru ta n nɔn yaramɔ.

Tɔnun wɔaru

⁹ Na nen tii wɛ, na mɛɛra sɔa sɔa ye tɔnu u mɔ kpuro handunia sɔɔ. Na wa ma u ra win winsim taarewa u nɔn kɔsa kua.

¹⁰ Na wa ba tɔn kɔsobu sikua ba wɔa ba wɛre. Be ba maa gea kua, ba ka sɔa yeru tonda, ma ba ben gari duari wuu sɔɔ. Yeni kpuro ya tubum sɛ.

¹¹ Domi ba ku ra yande tɔn kɔso be siri mii mii. Yen sɔna tɔmbu ba ra n kɔ ba n kɔsa mɔ ba n dɔɔ.

¹² Tɔn kɔso u ra torewa too, ka mɛ, kpa win wɔaru tu denya. Adama ye na yɛ, yera wi u Gusunɔ nasie, wiya u doo nɔɔru mɔ.

¹³ Tɔn kɔso kun doo nɔɔru wasi. Win wɔara kun denyamɔ tu saaru kera. Domi u n Yinni Gusunɔ nasie.

¹⁴ Gɔanu wɔa ni nu kooramɔ handunia ye sɔɔ ma nu tubum sɛ. Niya, ye ya koo tɔn kɔso deema yera ya ra maa gemgii deeme. Ye ya koo maa gemgii deema, yera ya ra maa tɔn kɔso deeme. Yenin tii ya tubum sɛ.

¹⁵ Yen sɔna na nuku dobu wɔlle suamɔ. Domi handunia ye sɔɔ, tɔnu kun gɔa geenu wasi ma n kun mɔ u di u nɔ kpa u yɛɛri. Yera ya ko n sɔa win sɔmburun are win wɔarun tɔru kpuro sɔɔ te Gusunɔ u nɔn bura handunia ye sɔɔ.

¹⁶ Sanam mɛ na tii wɛ ka nen gɔru kpuro n ka bwisin saria gia, kpa n wa ye n kooramɔ handunia ye sɔɔ, na wa baa mɛ tɔmba ku ra

dweeye sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru, ba n kpɛ bu tubu ye Gusunɔ u mɔ kpuro handunia sɔɔ.

¹⁷ Na sɔma kpuro wa ye Gusunɔ u kua. Na wa ma tɔnu kun kpɛ u tubu ye ya kooramɔ handunia ye sɔɔ. Baa mam ye tɔnu u kasu ka hania baka, u n kpɛ u ye wa. Baa bwisigii, u n kɔ u n ye yɛ, u n kpɛ u ye tubu.

9

¹ Geema, na tii wɛ, na ye kpuron kaso kua, ma na wa gemgibu ka bwisigibu ka ben sɔma wɔawa Gusunɔn nɔmuɔ. Meya maa kɔru ka tusiru. Adama tɔnu kun yɛ ye ya koo nɔn deema.

² Gemgii ka tɔn kɔso ka tɔn geo wi u deere ka wi u kun deere ka wi u yɔkuru mɔ ka wi u kun toraru mɔ ka wi u toraru mɔ ka wi u nɔɔ mwɛɛru mɔ ka sere wi u nɔɔ mwɛɛru nasie, gɔa teena nu ra be kpuro deeme.

³ Ye ya kooramɔ handunia ye sɔɔ, gɔa teenu wɔa ni nu n sɔa dee dee. Niya, kɔkɔɔ tia ba mɔ. Ben gɔrusɔ, nuku kɔsuru ka wiira gariya yi ra n yiba ben wɔarun tɔru kpuro sɔɔ. Amen biru, gɔribun wɔa yerɔwa ba dɔɔ.

⁴ Be ba wasi, ba yɔiyɔbu mɔ. Bɔɔ wasu ga gbee sunɔn goru kere.

⁵ Be ba wasi, ba yɛ ma ba koo gbi. Adama be ba gu, ba n gɔanu yɛ. Ba n maa kɔsiaru wasi domi ba bu duariwa mi.

⁶ Ben kɔru ka ben tusiru ka ben bine, ye kpuro ya kpawa mi. Ba n maa baa gaa mɔ handunia ye sɔɔ.

⁷ Yen sɔ, a doo a di a nɔ ka nuku dobu. Domi sɔmbu te a kua, ta Gusunɔ wɛre.

⁸ A de a n da n tɔɔ baka yɔnu sebua baadomma kpa a ku duari a tii turare yɛka.

⁹ A de a ka wunen kurɔ wi a kɔ nuku dobu ko wunen wɔarun tɔru sɔɔ te Gusunɔ u nun wɛ te ta ra doone mi nge woo. Domi yera ya ko n sɔa nuku doo bi kaa n mɔ wunen sɔmburu sɔɔ handunia ye sɔɔ.

¹⁰ Sɔmbu te a gesi wa kpuro, a tu koowo. Domi sɔmburu ka bwisikunu ka yɛru ka bwisi, yen gaa sari gɔribun wɔa yerɔ mi a dɔɔ.

Bwisi kun arufaani mɔ

baadomma

¹¹ Na maa wa handunia ye sɔɔ, n n mɔ be ba duka mɔ tɔnawa ba ra garasa di baadomma. N n maa mɔ tabu durɔ damgibu

tɔnawa ba ra tabu di baadomma. Mɛya n n̄ maa m̄ bwisigiba ba ra d̄ianu wa ba kun wahala kue. N n̄ maa m̄ laakarigibu tɔnawa ba ra ko gobigibu baadomma. N n̄ maa ȳerugibu tɔna t̄ambu ba ra b̄ɛɛɛ w̄ɛ. Domi be kpurowa k̄ɔsa ka gea ya ra deemɛ.

12 Nge m̄ sw̄ɛɛ yi ku ra n ȳɛ saa ye ba koo yi mwa subaru s̄ɔɔ ka ȳākororu, n̄ kun m̄ nge m̄ gun̄ɔ ga ku ra n ȳɛ saa ye ba koo ge mwa ka taa, nge m̄ɛya t̄onu ku ra n win ḡɔn̄ k̄ɔba ȳɛ. N̄oni sw̄āaru ta ra t̄onun bii deemɛ subaru s̄ɔɔ nge m̄ ba ra ȳɛɛ yi m̄w̄ɛri.

13 Na maa ḡāanu wa bwisin swaa s̄ɔɔ ni na tamaa nu s̄āa ḡāa girinu.

14 Wuu gaga w̄āa ga n̄ t̄ambu dabi. Yera sina boko goo u seema u gu tabu w̄ari. Ma u sansani kp̄i u ka gu sikerena.

15 Wuu ge s̄ɔɔ, bwisigii goo w̄āa. Adama bw̄ɛɛbw̄ɛɛwa u s̄āa. Dur̄ɔ wi, u koo raa kp̄i u wuu ge faaba ko saa sina boko win n̄oman di. Adama goo kun n̄un yaaye win bw̄ɛɛbw̄ɛɛ ten s̄ɔ.

16 N̄en mi, bwisi yi kere dam. Adama bwisigii ù n s̄āa bw̄ɛɛbw̄ɛɛ, t̄amba ra n̄un ḡɛmwa kpa bu yina bu ka win bwisi k̄ɛru s̄amburu ko.

17 Adama ba n ȳɛ ma bwisigiin gari yi ba swaa daki t̄ɛru yi kere wi u gb̄aram̄ɔ u ka gari bakasu kpare.

18 Bwisi yi maa tabu ȳānu kere. Adama toro u ra gea sankuwa.

10

1 S̄on si su gbiisi turare kowon gum s̄ɔɔ, su ra gum m̄ sankuwa. Nge m̄ɛya gari baka kookoosu baa sin fiiko su ra bwisi ka b̄ɛɛɛ kawɛ.

2 Bwisigiin ḡɔru ga ra n s̄āawa dee dee. Adama gari b̄ɔk̄ɔguu ga ku ra dee dee sw̄i.

3 Gari b̄ɔk̄ɔ ù n s̄iim̄ɔ swaa s̄ɔɔ, bwisi yi ra n n̄un k̄amiɛwa kpa u n baawure s̄ɔs̄im̄ɔ ma u s̄āawa gari b̄ɔk̄ɔ.

4 Wun̄ɛn yinni ù n ka nun m̄aru seewa, a ku wun̄ɛn s̄amburu deri. Domi tii n̄enubu bu ra tora dabinu gbarewa.

5 Na toraru garu wa handunia ye s̄ɔɔ te ta wee kparobun min di.

6 Tera, ba ra gas̄ɔ gari bakasu aye damginu w̄ɛ, kpa bu t̄on b̄ɛɛɛgibu aye piiminu w̄ɛ.

7 M̄ɛya, na wa yobu ba dumi s̄oni ma sinambu ba ka naasu s̄iim̄ɔ nge yobu.

8 Wi u suura gbem̄ɔ, wiya u koo kp̄i u w̄ari ye s̄ɔɔ. Wi u maa gb̄araru suram̄ɔ kpa waa yu n̄un d̄am.

9 Wi u kpenu suam̄ɔ, u koo m̄ɛɛra wa. Wi u maa d̄āa b̄eram̄ɔ, u ko n w̄āawa kari s̄ɔɔ.

10 Win gb̄āa yara ȳa kun n̄ɔɔ do, ma u n̄ ye n̄ɔɔ d̄ɛɛre, tilasiwa u ka d̄āa ye k̄i ka dam bakam. Adama bwisiya yi ra de ḡāanu nu koorɔ.

11 Wi u waa sabua, ma ya n̄un d̄amm̄ɔ, arufaani yer̄a u m̄ɔ.

A kun da gari saari too

12 Bwisigiin gari yi ra n b̄ɛɛɛ m̄ɔ. Adama gari b̄ɔk̄on gari yi ra gu kam koosiewa.

13 U ra gari torewa ka gari bakaru kpa u yi wiru go ka wiira gari k̄ɔsi.

14 U ra n gari saarim̄ɔwa too. Adama t̄onu, a ku ra n ȳɛ ye ya koo n̄un deema. Goo maa sari wi u koo nun s̄ɔ ye ya koo koorɔ wun̄ɛn ḡɔn̄ biru.

15 Gari b̄ɔk̄ɔ ga ra tii wasiraru dokewa s̄amburu baatere s̄ɔɔ. M̄ɛya u ku ra maa kp̄i u da wuu s̄ɔɔ.

16 B̄ɔrurama tem m̄ɛ s̄ɔɔ aluwaasi gari b̄ɔk̄ɔ u s̄āa sun̄ɔ ma m̄en sina asakp̄ɔbu ba ra n ben tiin nukurun gari m̄ɔ m̄ɛn n̄ɔɔ yam s̄āra.

17 Doo n̄ɔɔrugiba be ba sun̄ɔ m̄ɔ wi u ȳisiru yara, ma win sina asakp̄ɔbu ba ra di dim saa s̄ɔɔ bu ka dam wa, n n̄ m̄ɔ bu ka tam n̄ɔ.

18 Wi u yikuru m̄ɔ, win dirun kp̄ɛɛru ta ra kpunɛwa kpa ta n nim dum̄ɔ.

19 Damgibu ba ra t̄ɔɔ baka dim kowa bu ka nuku dobu ko. Tam mu ra bu nuku dobu w̄ɛ kpa gobi yi de bu kpuro wa.

20 A ku sina boko w̄i, baa wun̄ɛn ḡɔruɔ. A ku maa yiikogii w̄i, baa asiri s̄ɔɔ. A n kua m̄ɛ, gun̄ɔ ga koo wun̄ɛn gari yi sua gu ka da gu n̄un s̄ɔ ye a gerua.

W̄eruḡara

ba ra ka tenkuru ko

11

1 A n̄oni yinuɔ a ka wun̄ɛn d̄ianu gabu b̄onu ko. S̄ɔɔ teeru kaa yen are wa.

2 A nin sukum t̄ambu n̄ɔɔba yiru n̄ kun m̄ɛ t̄ambu n̄ɔɔba ita b̄onu kuo, domi a n̄ ȳɛ n̄oni sw̄āa te ta koo nun deema handunia ye s̄ɔɔ.

³ Guru wiru tà n ye, ta ra de gura yu nɛwa. Bera mi dāra wəruma kpuro, bera miya ta ra n wāa.

⁴ Wi u woo ka guran berum m̀, u n̄ dīanu duurum̄ u sere mam nɛɛ, u koo gē.

⁵ Nge mɛ t̄nu kun woon swaa yē, u n̄ maa yē nge mɛ t̄nu u ra ka m̄nde t̄n kur̄n nukur̄, nge mɛya t̄nu kun maa Gusun̄ wi u kpuro m̄n s̄man asansi yē.

⁶ A wunen dīanu duuruo bururu, kpa a n wāasi mi ka yokaa. A ku nɛɛ, kaa wēra. Domi a n̄ yē yen ye ya koo gea ko.

⁷ Yam bururam mu wā. Mɛya ya ra maa t̄nu dore ù n s̄o ka n̄nu wa.

⁸ T̄nu à n t̄ wāaru s̄o, a nuku dobu koowo yen s̄o, kpa a n yaaye ma nuku sankiranun t̄nu wāa nu dabi. Adama ye ya kooram̄ kpuro ya tubum s̄.

A nuku dobu koowo

n sere dākuru ko

⁹ Bii dur̄bu, a yērio wunen aluwaasirun saa s̄o. A wunen wāaru dio nge mɛ wunen ḡru ga kī. Adama yeniba kpuron biru, a n yē ma Gusun̄ u koo nun soku siri yer̄.

¹⁰ Yen s̄o, a nuku sankiranu wun̄ wunen ḡrun di kpa a k̄san kobu suuri. Domi aluwaasiru ka ten dam mu ra doonɛwa nge woo.

12

¹ N n m̄n na, a wunen taka kowo yaayo wunen aluwaasirun saa s̄o, nuku sankiranun t̄ru tu sere na t̄ s̄o kaa nɛɛ, a n̄ maa wāaru kī.

² Saa ye s̄o, kaa n wāa yam w̄kuru s̄o nge sanam mɛ suru ka s̄o ka kperi, ye kpuro ya t̄ra n̄ kun mɛ nge sanam mɛ guru wiru ta wurama gura yà n na ya kpa.

³ Yen t̄o te s̄o, kaa n s̄awa nge yenun k̄so wi u diirim̄ berum s̄ n̄ kun mɛ nge damgii wi u dam dwiia ma u yāara t̄k̄run s̄ n̄ kun mɛ nge kur̄ be ba som nambu ȳra yèn s̄o ba n̄ maa dabi n̄ kun mɛ nge kur̄ be ba kun kp̄ bu maa yam wa saa f̄n̄ntin di.

⁴ Wunen wāaru ta ko n s̄awa nge gambo ye ya k̄enua n̄ kun mɛ nge n̄eru t̄n w̄kinu dwiia n̄ kun mɛ nge gun̄bu ge ga sw̄i mari n̄ kun mɛ nge womu ge ba mari.

⁵ Saa ye s̄o, kaa n berum m̀ à n gunguru ȳom̄ kpa a n wahala m̀ à n s̄im̄. Wunen seri yi koo burura nge dāa w̄su gasu. A n̄

maa kp̄ a ȳ nge twee. Mɛya kpee yānun nubura kun maa wunen bin̄ seeyam̄. Domi s̄o teeru baawure u koo da win wāa yee d̄akir̄ kpa wuri yi n̄ra baama sw̄ɛɛ s̄o.

⁶ Saa yera wāaru ta koo kasira nge sii geesun ȳni n̄ kun mɛ tu k̄sira nge boo wuragu u n̄ kun mɛ nge bwāaru daar̄, n̄ kun mɛ tu kasira nge d̄k̄ kaaru d̄k̄ s̄o

⁷ kpa t̄nun tii u wura tem̄ min di u yara kpa win hunde yu wura Gusun̄ wi u raa n̄n ye w̄n mi.

⁸ Waasu kowo u nɛɛ, gāanu kpuro nu tubum s̄, nu maa s̄awa bit̄i.

Gari yin wii goberu

⁹ Yen biru, waasu kowo u n̄ s̄a bwisigii t̄na, u maa t̄mbu ȳrun keu s̄osi. U m̄n dabinu swaa daki ma u nu w̄era, u nu wunana doo dooka.

¹⁰ U kookari kua ma u gari dori wa u yorua. Gari yi, yi s̄awa gari gee.

¹¹ Bwisigiin gari yi s̄awa nge yabiri yi yi ra t̄nun laakari yamiɛ. Mɛya yi maa s̄a nge s̄oretii yi yi ȳru gabe. Yi weewa Gusun̄n min di wi u s̄a kparo geo.

¹² N̄n bii, ye n tie, yera, a de yi nun bwisi k̄. Bà n yin gari yorum̄ tirenu s̄o, tire ni, nu n̄ ko n geeru m̄. Keu bakan kobu bu ra maa wasi wasirasiewa.

¹³ Yen s̄o, su gari yi kpuron wii goberu swaa daki te ta nɛɛ, a Gusun̄ nasio kpa a win woodaba m̄m n̄owa. Yera, n weene baawure u ko.

¹⁴ Domi Gusun̄ u koo kookosu kpuro siri ka mam si su beruan tii, geesu ka k̄susu.

WOMU GE GA DOBU BO

Ka Heberum ba tire te sokawa Womu ge ga dobu bo. Kurɔ ka durɔn k̄irun gariya ta m̀.

Yuuba ba tire ten gari weesinawa ka k̄i te Gusunɔ u win tɔmbu Isireliba k̄i. Ma naane dokeobu ba maa tu weesina ka k̄i te Yesu Kirisi u win yigberu k̄i.

Tire ten kpunaa

1. Womu 1, wiru 1.1n di sere wiru 2.7.
2. Womu 2, wiru 2.8-17.
3. Womu 3, wiru 3.1n di sere wiru 5.1.
4. Womu 4, wiru 5.2n di sere wiru 6.3.
5. Womu 5, wiru 6.4n di sere wiru 7.11.
6. Womu 6, wiru 7.12n di sere wiru 8.5a.
7. Womu 7, wiru 8.5b-14.

¹ Womu ge ga dobu bo wee. Salomɔwa ga ka yā.

Kurɔ ka durɔn faagi

Kurɔ u nɛɛ,

² a man s̄suo ka wunen tiin nɔɔ. Domi wunen k̄irun kookoosu su tam dobu kere.

³ Wunen wani yi nuburu do. A s̄awa nge turare ye ya pusa. Yen s̄na wɔndiaba ba nun k̄i.

⁴ A man tii gawema kpa su nun naa sw̄i ka duka.

A s̄awa nen sunɔ, a ka man doo wunen wāa yerɔ.

Wunen saabuwa sa nuku dobu mɔ. Wunen k̄iru ta tam dobu kere. Ba gem mɔ be ba nun k̄i.

⁵ Yerusalemun wɔndiaba, i swaa dakio i nɔ. Na t̄iri, adama na s̄a kurɔ burɔ. Na t̄iri nge Kedaan kuu bekuruginu, adama na wāwa nge beku karenu ni nu wāa Salomɔn sina kpaarɔ.

⁶ I ku man gem yèn s̄ na t̄iri. S̄ɔwa u man kua mɛ. Nen sesubu ba ka man m̄ru kua. Ba man kua ben reseem d̄a gbaarun k̄so. Adama na n̄ nen tiigiru k̄su.

⁷ A man s̄ɔwɔ nen k̄nasi mi a ra wunen sabenu kpare, ka mi a ra de nu s̄ɔ sure. Kpa na kun maa sirene wunen berusebun sabenun suunu s̄ɔ.

Yāa kparoba nɛɛ,

⁸ wunɛ wi a tɔn kurɔbu kpuro buram kere,

à kun yam mi yē, a doo a yā ḡɔn yira sw̄i. Kpa a wunen bonu kpara kparobun wāa yerun b̄kuɔ.

Durɔ u nɛɛ,

⁹ nen k̄nasi, a ka dum nia weene ye ya Egibitin sunɔn tabu keke gawamɔ.

¹⁰ Wunen bura yānu nu ra de wunen baanu nu man w̄ere.

Wunen w̄ira ka goonu wā.

Yāa kparoba nɛɛ,

¹¹ sa ko nun saba kua ye ya wura ka sii geesu menne.

Kurɔ u nɛɛ,

¹² sanam mɛ sina boko u s̄ ka wigibu, nen turaren nubura pusa.

¹³ Nen k̄nasi u nuburu dowā nge turare ye ba m̀ miru, ye ya sure nen tororɔ.

¹⁴ Nen k̄nasi u s̄awa nge d̄a w̄ɛ burasu. Su ra kpiwa reseem d̄a gbaarɔ Engediɔ.

Durɔ u nɛɛ,

¹⁵ nen k̄nasi, a s̄awa kurɔ burɔ. Wunen n̄ni yi ballimɔ nge waa bakagii.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁶ nen k̄nasi, a s̄awa durɔ burɔ, wuna a man w̄ere. Besen kpin yeru ta ko n n̄ɔ nɛ nge yaka bekusu.

¹⁷ D̄a ye ba m̀ seduru, yera ba ka besen dirun d̄a mwaaanatia kua. Ma ba ten yari kua ka d̄a ye ba m̄ sipere.

2

¹ Nena na s̄a nge gunarun biibii ye ya kpia tem t̄ɛraɔ.

Na maa s̄a nge yakasun biibii ye ya wāa w̄waɔ.

Durɔ u nɛɛ,

² à n nen k̄nasi wa win wɔndia kpaasibun wuuro, u ra n s̄awa nge biibii ye ya wāa s̄akin suunu s̄ɔ.

Kurɔ u nɛɛ,

³ à n nen k̄nasi wa aluwaasiban suunu s̄ɔ, u s̄awa nge d̄a te ba m̀ p̄mie d̄anun suunu s̄ɔ t̄en marum mu dibu do.

Na ra k̄a na n s̄ win saarɔ.

⁴ U ka man da mi ba ra t̄ɔ baka d̄ianu di. Ma u man nenua ka k̄iru.

⁵ Wee k̄ira man barɔ kua.

A man dam k̄e ka kira duronu, ka p̄mien marum.

⁶ Na k̄i na n nen wiru s̄ondi win n̄m dwarɔ, kpa win n̄m geu gu man b̄kasi.

Durɔ u nɛɛ,

7 bεε Yerusalemun wəndiaba, na bεε sōomō
ka yεε kpiki ka nennun yīsinu,
i ku nən kīnasi yamia saa ye u n̄ kī u se.

Durō u wee

Kurō u nεε,

8 na nən kīnasin n̄ō n̄ōmō.

Wōō u guunu sarikiramō u wee.

9 U s̄āawa nge yaa kpiku n̄ kun mε nge gini
kpema.

Wi wee dirun biruō,
u man mεrima fεnentin di.

10 Ma u ka man gari kua u nεε,

a seewo nən kīnasi, kurō burō, a na.

11 Wee puran saa ya doona,

ma gura ya yōra*.

12 Biibii ya kpia yam kpuro.

Sa gunō bwese bwese kan swīi n̄ōmō.

Kparukonun swīi yi n̄ōra besen tem sōō.

13 D̄āa te ba m̄ō figie ta marum torumō,

ma resem tōkan wēsun nubura pusa.

A seewo, a na nən kīnasi, kurō burō,

14 wunε wi a s̄āa nge s̄akus̄a ye ya w̄āa kpee
baa sōō ya kukua.

A man wunen wuswaa s̄ōsio.

A de n wunen n̄ō n̄ō.

Domi wunen d̄akōra n̄ōbu do.

Meya maa wunen wuswaa ra man w̄ere.

Kurōn mero u nεε,

15 i sun demaku binu mwεerio

ni nu besen resem gbaaru sankumō saa ye
ya w̄esu s̄āa.

Kurō u nεε,

16 nən kīnasi u s̄āawa negii,

na maa s̄āa wigii.

U win sabenu kparamō yakasun biibiin su-
unu sōō.

17 A de a ḡōsira, nən kīnasi, a n w̄āa guunu
w̄ollō

a n s̄āa nge yaa kpiku n̄ kun mε nge gini
kpema,

sere s̄ōō u ka du saaru tu kp̄ēa.

Kurō u ka win kīnasi dosimō

Kurō u nεε,

3

1 w̄ōku girira na kpī nən kpin yeru w̄ollō.

Na kasu wi nən ḡōru ga kī.

Adama na n̄ n̄n wa.

2 N n men na, kon sewa n b̄osu wuu sōō,
gen sw̄εō ka gen yaburō na n kasu wi nən
ḡōru ga kī.

Na n̄n kasu kasu, adama na n̄ n̄n wa.

3 Ye wuu gen k̄ōsoba b̄osu ba wuu mεrimō,
ba man wa,

ma na bu bikia na nεε, i nən kīnasi wa?

4 Ye na bu deri kese, yera na nən kīnasi wi
wa.

Na n̄n s̄ere, na n̄ n̄n yōsu

sere na ka n̄n da nən mero wi u man maran
dirō.

5 Bεε Yerusalemun wəndiaba,
na bεε sōomō ka yεε kpiki ka nennun yīsinu,
i ku nən kīnasi yamia saa ye u n̄ kī u se.

Kurō u nεε,

6 wara u saram wee ghaburun di men i nge
wii t̄ia.

U turare ye ba m̄ō miru ka turare d̄ekagia
bwese bwese kan nuburu m̄ō.

7 Salomōōn kpin yera ba s̄ōwa ba ka wee,
Isireliban tabu durō damgibu wata ba n̄n
swīi ba w̄āa ḡon ḡonka.

8 Be kpuro ba ka takobi sannō ȳē.

Ba s̄āawa tabu durōbu.

Ben baawure u win takobi beki win ȳēsāō

u ka s̄ōru s̄āa baa yibereba b̄a n kurama
w̄ōkuru.

9 Sina boko Salomōō u dera ba n̄n amakeen
kitaru kua ka d̄āa ye ba ka na Libanin
di.

10 Ma ba ten suatian d̄eki kua ka sii geesu.

Ba maa ten gballitia kua ka wura.

Ba ten sin yerun leferi beku wunōmgiru
wukiri

te Yerusalemun wəndiaba ba buraru kua
kīrun s̄ō.

11 I yarima bεε Siōnin wəndiaba, i sina boko
Salomōō wa.

U win furō doke ge win mero n̄n dokea saa
ye u kurō kpaaru kua.

Dōma te, u w̄āa nuku dobu sōō.

Durō u nεε,

4

1 a s̄āawa kurō burō, nən kīnasi.

Wunen n̄ni yi ballimō nge waa bakagii
wunen s̄onditian w̄erin di.

Wunen seri yi s̄āa nge boo wuuru te ta
saramamō Galadin guuru w̄ollun di.

2 Wunen donnu nu buriri nge ȳāa n̄n sansu
ba b̄ōra nu nim n̄rum wee.

Nu maa n̄ō n̄wa sw̄εε sw̄εε, nin gara kun
kande.

3 Wunen n̄ō ga sw̄ēriwa nge tom,
ma ga waabu w̄ā.

* 2:11 gura ya yōra - Isireliban temō, puran saa gura ra ne.

Wunen baanu nu ballimawa nge dire
sənsəm bia wunen sənditian wērin
di.

⁴ Wunen wīira wāwa nge Dafidin dii bw-
ereku gagu
mi ba ra tabu yānu bere.

Wunen saban bataniba ba sāa nge tabu yāa
ni ba bwē mi.

⁵ Wunen bwāsu sāa nge yaa kpikun binu
yiru ni nu yakasu dimə biibiin suunu
səə.

⁶ Sere sōə u ka du saaru tu kpēa,
kon da guuru wəllə mi turare ye ba mə miru
ka turare dekagia ya wāa.

⁷ A sāawa kurə burə, nen kīnasi.
A n̄ bau gagu mə.

⁸ A na su doona saa Libanin guunun di
ka Seniri ka Hεεməən guurun di
mi gbee sinansu ka musuku yambarəsu ra
n wāa.

⁹ Bεsɛn nən̄i yì n yinna, n̄ kun mε nà n
wunen saban batani tia wa,
wunen kīra ra nen gōru kpuro mwewa, nen
sesu, nen kurə.

¹⁰ Wunen kīru ta nuku dobu mə nen sesu,
nen kurə.
Wunen kīru ta tam dobu kere.
Meya maa wunen turaren nuburu ta do ta
turare kpuro kere.

¹¹ Wunen nəə ga sōsubu do nge tim bau.
Tim ka bom mu wāa wunen nəə səə.
Wunen yānu nu nuburu dowā nge dāa te ba
mə sɛduru Libaniə.

¹² A sāawa nge dāa gbaaru te ba kara koosi,
nen sesu, nen kurə.
A sāawa nge dəkə ye ba kenua, n̄ kun mε nge
bwia ye ba mara.

¹³ Wunen nim mu dāa gbaarun dānu
yēkamə.

Nin binu ni ba sokumə gerenadi nu do too.
Meya lalle ka naadi ya maa kpia mi,

¹⁴ ka safarani, ka yaka si su nuburu do, ka
kaneli,
ka dāa ni ba ra ka turare dekagia ko, ka miru,
ka aloesi,

ka sere yaka si su nuburu do bu kpuro.

¹⁵ Wunε a sāawa nge dāa gbaarun dəkə
n̄ kun mε nge bwia ye ya nim sumə
mε mu wee saa Libanin guunun di.

Kurə u nεε,

¹⁶ sōə yēsi yēsikan wosu,
i seewo i nen dāa gbaarun dānu kə,
kpa nin nubu duroru tu yari kpuro.

I de nen kīnasi u du win dāa gbaaru səə
kpa u yen dāa bii geenu di.

Durə u wee
Durə u nεε,

5

¹ na dua nen dāa gbaaru səə,
nen sesu, nen kurə.

Na nen turare ye ba mə mirun dāa yorimə
ka kiki si su nuburu do.

Na nen tim baun tim dimə.

Na nen tam ka nen bom nərūmə.

Yerusalemun wəndiaba ba nεε,

i dio, bεε be i kīanε.

I nərūo kpa i n kīru barə.

Kurə u gambo wukia

adama n dākuru kua

Kurə u nεε,

² na dō adama nen bwēra ya n̄ kpī.

Na ka nen kīnasi dosimə u gambo soomə.

Durə u nεε,

a man kenio, nen sesu, nen kīnasi.

Wunε wi a sāa nge sākūsā, a yiba.

Nen wira nikerera.

Ma nen seri nim sēera.

Kurə u nεε,

³ wee na nen yaberu pota.

Kon maa kpī n se n tu sebe?

Na nen kōri kpakia kə, yera kon maa se n yi
disinu ko?

⁴ Yera nen kīnasi wi, u win nəmu kpēema
gambon wem di,

ma nen bwēra wura win mi.

⁵ Na seewa n ka n̄n kenia.

Turare ye ba mə miru ya dāakumə nen
nəman di gambon nenutia səə.

⁶ Na nen kīnasi kenia,
adama na deema u doona.

Nen bwēra raa wura win mi, sanam mε na
win nəə nua.

Na n̄n kasu kasu, na n̄ n̄n wa.

Na n̄n soka, u n̄ wure.

⁷ Wuu gen kōsobu ba ka man yinna.

Ba man so ba mēera kua.

Be ba gbāraru kōsu, ba nen sənditia mwa.

⁸ Bεε Yerusalemun wəndiaba, na bεε
kanamə,

i n̄n nen kīnasi wa, i n̄n sōwə win kīra man
barə kua.

Yerusalemun wəndiaba ba nεε,

⁹ wunε wi a kurəbu kpuro buram kere,

mba wunen kīnasi wi, u mō ye goo kun mō
a ka sun sōmō mē.

Kurō u nē,

¹⁰ nēn kīnasi, tōn swāōwa, win wuswaa
ballimō.

Tōmbu nārōbun suba wōkuru (10.000) sō,
wiya kaa waabu gbi.

¹¹ Win wuswaa ya ballimō nge wura gea.

Win seri yi tīriwa nge gunō mōran sansu.

¹² Win nōni yi sāawa nge waa bakagii ye ya
wāa daara.

Win nōni kpiki yi sāawa nge bom bekum.

Nōni yi, yi ka kpee gobiginu weenē ni ba
doke taabu sō.

¹³ Win baanu nu wāwa nge turare bii yi yi
kpiibu wee.

Win nō ga sāawa nge biibii yēn min di
turare ya dāakumō.

¹⁴ Win nōma ya ka wuran suma weenē ye ba
kpee gobiginu dokea.

Win wasi yi wōru nge suunu don te ba
wōriasia

ba buraru koosi ka kpee buranu ni nu nōni
boogu mō.

¹⁵ Win kōri yi sāawa nge gberē yiru ye ba
kua ka kpee kpikuru.

Ma ba ye gira wura gean wōlō.

À n nūn mēera, u sāawa nge Libanin dāa ni
ba mō sēduru.

¹⁶ Win nōn gari do.

Wi sōra nēn bwēra ra n wāa mam mam.

Bē Yerusalemun wōndiaba, mē nēn bōro
kīnasi wi, u sāawa mi.

Yerusalemun wōndiaba ba nē,

6

¹ mana wunen kīnasi wi, u da,
wunē wi a kurōbu kpuro buram kere.

Bera mana u gere, kpa su ka nun wi kasu.

Kurō u nē,

² nēn kīnasi u dawa win dāa gbaarō,

mi turare bii wāa yi yi kpiibu wee,

u ka win sabenu kpara kpa u biibii bōari.

³ Na sāawa nēn kīnasigii, ma u maa sāa negii.

U win sabenu kparamō biibiin suunu sō.

Nge mē kurō win wasi sāa

Durō u nē,

⁴ a girima mō nge wuu ge ba mō Tirisa.

Nēn kīnasi, a wā nge Yerusalemu.

A nanum mō nge tabu sīa ka yen gidi bōra.

⁵ A ku maa man mēeri.

Domī wunen nōni yi nēn kīru seeyamō.

Wunen seri yi sāa nge boo wuuru

te ta saramamō Galadin guurun wōllun di.

⁶ Wunen donnu nu buriri nge yāa nīn sansu
ba bōra

nu nim nōrum wee, nu maa nō nēwa swēē
swēē, nīn gara kun kande.

⁷ Wunen baanu nu ballimōwa nge dire
sōnsōm bia wunen sōnditian wērin
di.

⁸ Sinanibun geera sāawa wata,

sina kurōbu maa wēnē.

Wōndiaban geera kun nōru mō be.

⁹ Adama nēn kīnasi wi, u nē bau mō,

u sāawa nēnēm be sō.

U sāawa win mēron bii wōndia teeruru te u
kī too.

Wōndia be ba nūn wa, ba nē,

u sāawa domarugii.

Sinanibu ka ban sina kurōbu ba maa nūn
siara ba nē,

¹⁰ wara u yarimam wee nge buruku sō.

Wara u wā mē nge suru.

Wara u ballimō nge sō.

U nanum mō nge tabu sīa ka yen gidi bōra.

¹¹ Na da dāa gbaarō mi dāa marum wāa,

n ka wa yakasu sū n kpia wōwaa,

kpa n wa resēm tōka yā n kpara,

kpa n maa wa dāa te ba mō gerenadi tā n
wēsu sāa.

¹² Na nē ka baaru nēn bwēra man sua,

ya man doke nēn tōmbun tabu kēkēban su-
unu sō yi dumi gawe.

Kurōbu ka wōndiaba ba nē,

7

¹ a gōsirama, a gōsirama, Sunēmūn bii,

a gōsirama su nun mēeri.

Mban sōna i nē Sunēmūn bii mēera

nge wi u yaamō tōn wuunu yirun baa sō.

Durō u nē,

² wōndia bēeregii, wunen naasu su wā
salubata sō.

Wunen pōra ya wāwa nge saba.

Wi u ye kua mōmōn tiiwa.

³ Wunen bwīirun gira yera sāawa bwēfere
nge nōran nō

ye ya ku ra tam kpe.

Wunen bōsō ga swēri nge alikama ye ba ka
biibii sikerenē.

⁴ Wunen bwāsu sāawa nge yaa kpikun binu
yiru.

⁵ Wunen wīiru ta buririwa nge suunu
donnu.

Wunen nōni yi dērewa nge Hēsibonin yeru

si su wāa wuu bākə gen kənnən bəkuə.
Wunen wēru ta dēndewa mam mam nge
Libanin kōsu yeru
te ta Damasi mēera.

⁶ Wunen wira suarewa nge guu te ba mō
Kaameli.

Ma wunen tara ya ballimə nge beku
gobigiru

sere ya sina bokon bwēra kpuro mwa.

⁷ Wunen buram banda, a man wēre too.

Wune sōra nen kīru kpuro wāa.

⁸ Wunen wasi yi dēndewa nge kpakpa bāa.
Wunen bwāsu su sāawa nge dāa marum
swaaru.

⁹ Na nē, kon kpakpa yōwa kpa n yen
marum nēnē.

Wunen bwāsu su sāawa nge resēm swaaru.

Wunen wēsiaru ta nuburu do nge dāa
marum mē ba mō pōmu.

¹⁰ Nā n nun sōsu, na ra n nuku dobu mō nge
wi u tam durom nōra.

Kurə u nē,

tam mē, mu kokuo nen kīnasin sō
mu du win nō sō ù n dweeyamō.

¹¹ Na sāawa nen kīnasigii,
ma win kīru kpuro wāa nē sō.

Kīana sōra nuku doba wāa

Kurə u nē,

¹² nen kīnasi, a yarima su da baru kpaano
kpa sa n wāa mi.

¹³ Bururu sa ko se su da dāa gbaarə,
su wa resēm tōka ka dāa te ba mō
gerenadi yā n kpare ya wēsu sāa.

Miya kon nun kīru sōsi.

¹⁴ Dāa te ba mō mandaragore ta ten turare
yēkamō.

Besen yenu kənnəwə, sa dāa marum kpuro
mō mē mu dobu bo,

ginakugim ka gisaku gegim.

Na mē kpuro yii wunen sō nen kīnasi.

8

¹ À n daa sāa nen sesu mero turosi, kon ka
nun yinna tōwə,

kpa n nun bəkasi, goo kun maa man gemmō.

² Kon ka nun da nen meron yenuə

kpa a man bwisi kē.

Kon nun tam nubu durorugim wē

mē na kua ka dāa bii ni ba mō gerenadi.

³ Na kī na n nen wiru səndi win nəm dwarə,
kpa win nəm geu gu man bəkasi.

⁴ Bē Yerusalemun wəndiaba, na bē sōmō,

i ku nen kīnasi yamia saa ye u n kī u se.

Wəndiaba ba nē,

⁵ wara u wee gbaburun di u win kīnasi
gballi.

Kīrun dam

Kurə u nē,

na nun yamia dāa saarə wunen yenun
bəkuə,

mi wunen mero u wunen gura sua u nun
marə.

⁶ A de nē turon gari yi n wāa wunen gōruə.

A de a n nē turo bəkasi.

Domi kīru ta dam mōwa nge gō.

Nisinu nu maa sāawa gāa gəbunu nge
gəribun wāa yeru.

Nin dam mu sāawa nge dōo yari.

Yinni Gusunən min diya yi wee.

⁷ Nim wōkun nim ka mən kpāaru mu n kpē
mu kīrun dōo go.

Meya maa daanun nim yiburu ta n kpē tu kīi
te wukiri.

Tōnu wi u win dukia kpuro wē bu ka nūn
kīan sō,

u n kīi te wasi.

Yen kəkərə, ba koo nūn gemwa.

Kurən sesubu ba nē,

⁸ sa sesu piibu mō wi u kun gina bwāa kpia.
Aməna sa ko nūn kua sanam mē ba nūn kīan
na.

⁹ U n sāa nge gbāraru,

sa ko tu tāsisiawa ka sii geesu.

U n maa sāa nge kənnə,

sa ko ge kərewa ka dāa ye ba mō sedurun
gambo.

Kurə u nē,

¹⁰ na sāawa nge gbāraru,

ma nen bwāa ya sāa nge wuu kōsobun wāa
yeru.

Nen kīnasi u yē ma na bəri yendu mō win mi.

Durə u nē,

¹¹ Salomə u resēm tōkan gbaaru mō Baali
Haməwə.

Ma u gbaa te kōsobu nōmu səndia.

Ben baawure u ra ka sii geesun gobi nərəbu
(1.000) nēwa

bu sere gbaa ten marum səri.

¹² Salomə u win sii geesun gobi nərəbu
(1.000) suo u n mō,

kpa u win gbaa kōsobu yen goobu (200) wē.

Nēna na nen tiin resēm gbaaru mō,

ma na tu kōsu.

¹³ A de n wunen nō nō nen kīnasi,
wune wi a ra n wāa dāa gbaaru sō.

Kpaasiba kī bu gu nɔ.

Kurɔ u nɛɛ,

¹⁴a wasi suo nɛn kīnasi,

kpa a n sã nge yaa kpiku ñ kun mɛ nge gini
kpɛma

ye ya wãa guuru wɔllɔ mi yaka nubu
durorugisu wãa.

ESAI

Tire ten gari yi s̄awa b̄onu ita.

B̄onu gbiikaa wiru 1n di sere wiru 39.

Yudaban wahalan gariya b̄onu gbiikaa ye, ya m̄. Waati ye s̄o, Yudaba ba Asirigibun berum m̄. Adama Gusun̄o s̄om̄o Esai u wa ma n̄ n̄ berum m̄e t̄ona mu s̄aa ben wahala. Ye ya maa s̄aa ben wahala, yera mem̄ n̄o bu sariru ka durum ka naane ye ba n̄ Gusun̄o s̄aa. Yen s̄ona Esai u Yudaba ka ben kparobu kir̄o kua bu ka ḡoru ḡosia kpa bu wura bu gem sw̄i ben w̄aru s̄o. U maa bu s̄owa ma goo u koo yarima Dafidin bweserun di kpa u ka b̄ori yendu na handuniā.

B̄onu yiruse wiru 40n di sere wiru 55.

B̄onu yiruse sun s̄om̄o saa ye ba Yuuba yoru mw̄era ba ka da Babilonī. Saa ye s̄ora Gusun̄o s̄om̄o Esai u win t̄ambu s̄owa ma Gusun̄o u koo bu yakia kpa u ka bu wurama ben tem̄o bu w̄a kpaaru di. Esai u maa sun s̄om̄o tire te s̄o ma Gusun̄o u ḡanu kpuro n̄ni win n̄mū. Wiya u dera ḡanu kpuro kooram̄o. Saa win t̄ambu Isireliban min diya handunia ya koo durom wa.

B̄onu itase wiru 56n di sere wiru 66.

Yuu be ba wurama yorun di ba w̄a Yerusalem̄o, ben gariya b̄onu itase ya m̄. Esai u bu dam k̄a u n̄e, Gusun̄o u koo win n̄o mw̄eru yibia u handuniagibu siri. U maa bu gem kobu ka t̄o w̄erarugiru ka ȳakunu ka kananun gari yaayasiamā. Esai wiru 61:1-2n gariya Yesu u denda sanam m̄e u win s̄omburu torua.

Tire ten kpunaa

1. Ba Isireliba ka Yudaba kir̄o m̄, wiru 1n di sere wiru 12.
2. Yinni Gusun̄o u koo bwese tukunu s̄eeyasia, wiru 13n di sere wiru 23.
3. Siri d̄akibu, wiru 24n di sere wiru 27.
4. Kir̄o ba ka maa n̄o mw̄enu, wiru 28n di sere wiru 33.
5. Siri d̄akibu, wiru 34n di sere wiru 35.
6. Sina boko Esekiasi ka Asirigibu, wiru 36n di sere wiru 39.
7. Nuku yemiabun n̄o mw̄enu, wiru 40n di sere wiru 55.
8. Labaari dora, wiru 56n di sere wiru 66.

B̄ONU GBIKAA

¹ Tire ten gari yi s̄awa gari yi Gusun̄o s̄om̄o Esai Am̄tin bii u gerua Yudaban s̄o, ka sere ben wuu Yerusalemun tiin s̄o. U gari yi geruawa sanam m̄e sinam beni, Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yudaa.

T̄on be ba ku ra ḡanu tubu

² Yinni Gusun̄o u n̄e, w̄ollu ka tem, i ka man n̄ow̄o. Na n̄en bibu seeya, na bu swaa s̄osi, adama ba man seesi.

³ Naa kin̄enu nu ra n̄ nin kparo ȳ. Ketekunu nu ra n̄ maa ȳ mi nin yinni u ra nu d̄ianu ȳiye.

Adama n̄en t̄ambu Isireliba ba n̄ mam k̄i bu ḡanu gia.

Ba ku ra ḡanu tubu.

⁴ Ma Esai u n̄e, b̄e Isireliba, b̄oruroba i s̄a, domi i durum m̄wa. Toranu nu yiba b̄en suunu s̄o.

Nuku k̄osurun w̄ara i w̄a. B̄e kpuro i sankirewa, domi i Yinni Gusun̄o deri. I n̄un ḡema, wi, wi u s̄a b̄en Yinni D̄ero, ma i n̄un biru kisi.

⁵ S̄eeyasia bir̄o u koo maa b̄e ko, domi n̄on dabina i n̄un seesi. I s̄awa nge t̄onu win bwisikunu kun w̄a, ma u daa k̄sa m̄.

⁶ Saa win wirun di sere ka win naa taran̄o, kpuro barara.

Domi ba n̄ win m̄eraba ka win bosu teye bu tim gumgim doke bu sere mam n̄e, ba koo b̄ake.

⁷ B̄en tem mu kua bansu. M̄en wusu d̄o mw̄akira. I t̄on tukobu m̄era ba ka m̄en d̄ianu gura, ba n̄ ḡanu deri.

⁸ Ma Yerusalemu ya tiara ye t̄ona. Ya k̄ore nge kuru res̄em gbaarun suunu s̄o,

n̄ kun m̄e, gber̄o. Ya ȳ tom ye t̄ona nge wuu ge ba tabu bure ba doona.

⁹ Gusun̄o, w̄ollu ka tem Yinni ù kun daa b̄en sukum fiiko faaba kue Yerusalemu ye s̄o, ya koo raa kam kowa nge Sodomu ka Gom̄ra.

S̄a te Gusun̄o u tusa

¹⁰ Ma Gusun̄o u n̄e, b̄e wirugibu be i ka Sodomugibu weene,

i ne, Yinni Gusunən gari swaa dakio.

Bee be i maa tie, i ka Goməragibu weene,
i nen wooda mem nəwə.

¹¹ I tamaa been yaku dabi ni, nu man gāanu
sāa?

Been yaku yāanu ka yaku gum
me i ra ka man yaku dō mwaararuginu kue,
ya den man tusa.

Na wasira ka been yaa sabenun yem
me i ra yēke nen sāa yerə.

¹² Ye i ra ne nen sāa yerə ka wərubu,
yeya na bee bikia?

¹³ Been kēe ni i ka naamə mi kama.
I ku ra maa ka nu na.

Been turare ya n man nuburu doremə.
I ku maa man ye dō dokea.

Na den been kōsa ye tusa
ye i ra ko i n mena nen sāa yerə

i ka man sā, suru u n yara,
ka tō wərarugiru sə,

ka sere maa tō bakanun saa.

I ku maa man tō baka nin bweseru diiya.

¹⁴ Na maa bee sōmə,
been tō baka ni kpuro nu man tusawa.

Nu man sāawəwa səmu bakanu.

Na maa wasira n ka nu səbe.

¹⁵ Baa i n been kanaru denyasiamə,
na ku ra nu swaa daki.

I n noma yīya wəllə i ka kanaru ko,
na ra nen wuswaa sīyewa,

na kun bee mēera.

Domi been noma təmbun yem yiba be i go.

¹⁶ Yen sə, i tii sārasio
i nuku kōsuru deri,
kpa i ku maa kōsa ko.

¹⁷ I seewo i gea ko,
kpa i n gem swī.

I be ba dam doremə faaba koowo.

I gobekuba wēyə ye n sāa begia,
kpa i ka gəminibu yina.

¹⁸⁻¹⁹ I na su wesiana kpa su nəsina.

I n wura i man mem nəwə,
baa been gōru gə n tīri nge weke biru,

kon gu dēerasia gu burura nge wēsū.

Baa gə n maa sōrin na nge wēe wunəmgii,
ga koo burura nge wēe kpiki,

kpa i tem men dīa geenu di.

²⁰ Adama i n yina, ma i man seesi,
ba koo bee gowa tabu sə ka takobi.

Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Yinni Gusunə

u koo Yerusalemu dēerasia

²¹ Gusunə u nee,

Yerusalemu, wunə wi na raa naane sāa,
wee a kua nge kurə sakara kowo,

wi u win durə deri.

Domi yellu gemgiba raa yiba wunə sə.

Adama gisə, tən gowobu tənawa ba nun
wāasi.

²² A raa sāa nge sii geesu.

Wee a kua nge sii bisu.

A raa sāawa nge tam gem.

Adama tē, a kua nge tam me ba nim doke.

²³ Wunen wirugiba man seesi,

ma ba ka gbenəbu nəo tia sāa.

Be kpurowa ba ra n kēnu yīyə,

kpa ba n nəm biran kēnu naa gire.

Ba ku ra gobekuba wē ye n sāa begia,

ba ku ra maa ka gəminibu yinə.

²⁴ Yen sə, i swaa dakio i nə

ye ne Gusunə, wəllu ka tem Yinni na
gerumə,

ne wi na sāa bee Isireliban dam.

Na nee, kon bee nen yiberəba mōru kəsie

kpa nen mōru yu wa yu sure.

²⁵ Kon bee noma doke

kpa n bee wō nge sisu

n been disinu kpuro wuna

kpa i dēera.

²⁶ Kon bee kua nge yellu.

Siri kowobu ba n maa nəm biran kēnu
mwaamə.

Meya ba n maa bwisi kēəbun nəsū gum
tēnimə.

Saa yera ba koo nee,

gemgibu ka naanegibun wuuwa mini.

²⁷ Kon Yerusalemu yakia yə n nen kīru swī,

kpa n maa yen təmbu wəra

be ba gōru gəsia mi kpuro.

²⁸ Be ba man seesi, kon bu kam koosia.

Be ba durum mə, kpa n bu go.

Be ba maa man biru kisi, kpa n bu
kpeerasia.

²⁹ Saa ye sə, dāa bakanu ka dāa sō

si su sāa been būu yenu,

su koo de i sekuru wa.

³⁰ I ko kowa nge dāa baka ni,

sanam me nin wurusu dellamə,

n kun me nge dāa sō si,

sanam me su n maa nim waamə.

³¹ Wi u tamaa u dam mə u koo ko nge
yakasu,

kpa win kookoosu su n sāa nge dō buri,

kpa u dō mwaara ka win kookoo si sannu.

Goo sari wi u koo kpĩ u bu faaba ko.

2

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunə u Esai Amətin bii sɔwa kāsiru sɔ, Yudaba ka ben wuu Yerusalemun sɔ.

Bəri yen te ta ko n wāa

sere ka baadommao

(I maa mɛerio naasu 2-4, Misee 4:1-3)

² U nɛɛ, saa dāaka sɔ, guu tən mi Yinni Gusunən sāa yera gire, ta koo guu ni nu tie bɛɛɛ kera, kpa bwesenu kpuro nu na mi,

³ nu nɛɛ, i na su da Yerusalemuɔ su yɔ Yinni Gusunən guuro mi Isireliba ba ra nùn sã. Kpa u sun win swɛɛ sɔsɔi su sɪ yi sɔ.

Ba koo gere mɛ, domi guu ten min diya u koo win wooda yara

kpa u gari geruma.

⁴ U koo bwese dabinu siri, kpa bwese ni, nu nin takobiba bɔəri nu ka tebonu seku.

Mɛya nu koo maa nin yaasi bɔəri nu woba so.

Bweseru gara kun maa garu seesimɔ.

Ba n̄ maa ben bibu tabu toobu sɔsimɔ.

⁵ Bɛɛ Yakəbun yɛnugibu, i na su da su sɪ yam bururam sɔ, mɛ Yinni Gusunə u sun wɛɛmɔ.

Yinni Gusunə

u koo be ba tii sue kam koosia

⁶ Yinni Gusunə, wee a wunen tambu Yakəbun yɛnugibu deri, domi ba sɔo yari yerugibun sāaru m̄. Ma ba wəri dobo dobon kobu sɔo nge Filisitiba.

Ba da ba ka tən tukobu arukawani bɔkua.

⁷ Ben tem mu sii geesu ka wura yiba. Arumani ye ya wāa mi, ya n̄ n̄ru m̄.

Tem mɛ, mu maa dumi yiba, ka tabu kɛkɛ sisugii yi yi n̄ geeru m̄.

⁸ Ba bwāarokunu seka baama.

Ma ba nu yiirammɛ ba sām̄.

⁹ Yen s̄, tambu kpurowa ba koo yiira Yinni Gusunən wuswaaɔ bu tii kawa. Yinni Gusunə, a ku bu ben durum suuru kua.

¹⁰ Yen s̄, bɛɛ Yakəbun yɛnugibu, i duo kpee baaba sɔo

kpa i kuke wərusɔ

i ka Yinni Gusunən nanum ka win yiiko duka suuri.

¹¹ Tɔru gara sisi

tɛ sɔo ba koo wi u tii sue kawa kpa bu Yinni Gusunə turo walle sua.

¹² Domi wi, wəllu ka tem Yinniwa.

U tɔo te yi,

tɛ sɔo u koo baawure siri wi u tii sue, kpa u nùn kawa.

¹³ Tɔo te sɔo,

u koo dāa baka ni nu gunu Libaniɔ ka Basaniɔ kpeerasia.

¹⁴ Kpa u guunu ka gungunu

¹⁵ ka gbāra damginu kəsuku,

¹⁶ ka sere goo nimkuu bakasu,

gāanu kpuro gesi ye ba kīru bo.

¹⁷⁻¹⁸ Tɔo te sɔo, ba koo wi u tii sue kawa

kpa bu bwāarokunu kpeerasia.

Yinni Gusunə turowa ba koo walle sua.

¹⁹ Sanam mɛ u koo se u tambu nandasia, tamba koo du bu kuke kpee baaba sɔo ka wərusɔ,

bu ka win dam ka win yiiko duka suuri.

²⁰ Tɔo te sɔo, tamba koo ben bwāaroku ni ba seka ka sii geesu ka wura ba sām̄ gunənguunu ka yank̄su deria.

²¹ Kpa bu du bu kuke kpee baaba sɔo ka wərusɔ bu ka Yinni Gusunən dam ka win yiiko duka suuri.

²² N n mɛn na, i ku bɛɛn naanɛ doke t̄nu sɔo. U s̄awa nge woo.

U n̄ s̄a gāanu.

Yudan banda burisina

3

¹ Esai u nɛɛ,

Gusunə, wəllu ka tem Yinni, u koo Yerusalemugibu ka Yudaba kpuron arumani kpeerasia.

Ba n̄ maa dīanu ka nim wasi.

Ba n̄ maa somiru garu wasi gam di.

²⁻³ Domi u koo ben tabu durɔ damgibu

ka ben tabu kowobu wuna u go, ka ben siri kowobu ka ben s̄robu ka guro gurobu

ka be ba s̄a tabu kowobu weeraakuukuubun wirugibu

ka ben sina asakp̄bu ka ben bwisi k̄əbu

ka ben n̄man s̄m kowo kpokoba ka ben tingii gisonkoba

ka mam wi, Gusunən s̄m̄bun tii.

4 U koo de aluwaasiba ba n bu kpare nge me ba ka kī.

5 Tamba koo dam darena. Aluwaasiba ba koo durɔ tɔkɔnu seesi, kpa garu ko sariba bu damgibu nɔni du.

6 Saa ye sɔɔ, tɔnu u koo win wɔnɔ sɛre u nɛɛ, wunɛ a yānu mɔ.

Yen sɔ, a koowo bɛsɛn yɛnu yɛro, kpa a bɛsɛn yɛnu seeya.

7 Adama u koo nùn wisi u nɛɛ, na n yen tim mɔ.

Dīanu sari yɛnu ge sɔɔ, yānu maa sari mi.

A ku man ko bɛɛn yɛnu yɛro.

8 Esai u maa nɛɛ, Yerusalemu ya bāarimɔ, ma Yuda ya wɔrukumɔ yèn sɔ ba Yinni Gusunɔ seesi ka ben gari ka ben kookoosu. Ba n win berum mɔ.

9 Ben kookoosu su ben daan seeda dimɔ. Ben daa kɔsa kun berua.

Ba ye mɔ batuma sɔɔ nge Sodomugibu. Bɔruroba ba s̄a, domi bɔriya ba tii sɔɔru kuammɛ mi.

10 A gemgii sɔɔwɔ ma u koo kuura. U koo win sɔmburun are wa.

11 Adama bɔrurowa wi u nuku kɔsuru mɔ. U ko n wāawa nuku sankiranu sɔɔ, domi win sɔmburun areya u koo wa.

12 Aluwaasiba ba Yinni Gusunɔn tambu dam dɔremɔ.

Ma tɔn kurɔbu ba s̄a ben yinnibu. Be ba bu kpare ba bu torasiamɔ. Ba ben swaa go ye ba raa swīi.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbun wirugibu sirimɔ

13 Yinni Gusunɔ u na u yɔ u ka win tambu siri.

14 U win siribu torua ka win tɔmbun guro gurobu, ka ben wirugibu.

U nɛɛ, i tɔmbun dīanu wɔra ma i ye i s̄arobu mwaari yii bɛɛn yɛnusɔ.

15 Mban s̄ona i nen tambu dam dɔremɔ, ma i s̄arobu taki dimɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa na yeni bikiamɔ.

Ba koo Yerusalemun

tɔn kurɔbu sɛyasia

16 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

wee Yerusalemun tɔn kurɔbu ba tii sue. Ma ba s̄imɔ ba yɛkɔ mɔ, ba wīinu demie.

Ba n sekuru mɔ, ba ben naasun sumi soonamɔ.

17 Yen s̄ona kon de bu ko wii kparanugibu, kpa n bu terenu yɔsu.

18 Saa ye sɔɔ, kon ben bura yānu kpuro wuna. Niya ben naasun sumi ka ben serin bura yānu ka ben sababa yi yi ka suru kɛka weenɛ,

19 ka ben swaa tonkunu, ka ben sumi ka ben sɔnditii,

20 ka yasi, ka yɔni yi ba doke naasɔ ka ben s̄ekatii, ka ben yɔrɔmannin b̄aki,

21 ka ben taabu nɔmaginu ka w̄eruginu,

22 ka ben yāa gobiginu, ka yabe bakanu ka ben bɔɔnu,

23 ka digiba, ka yāa ni nu n sinum mɔ, ka yasi, ka sere sɔnditii.

24 Ba n maa turaren nuburu nɔɔmɔ ma n kun mɔ nubu kɔsuru.

Ba n maa s̄ekatii s̄ekemɔ ma n kun mɔ w̄ɛɛ.

Ba n maa seri wasi wirɔ bu tari.

Wii panna ba ko n mɔ.

Ba n maa yabe bakanu sebumɔ

sere saakiba nuku sankiranun s̄ɔ.

Ben buram kun maa s̄ɔsiramɔ.

Sekura ba koo wa.

Yerusalemun gɔminibu

25 Ba koo Yerusalemun tambu ka yen tabu durɔbu go tabu sɔɔ.

26 Tamba koo wuri ko bu gɔɔ swī yen gbāra kɔnnɔwɔ

nge tɔn kurɔ wi ba wɔri ba win yānu gura ma u s̄ɔ temɔ.

4

1 Saa ye sɔɔ, tɔn kurɔbu nɔɔba yiru ba koo durɔ turo s̄ɔ bu nɛɛ,

sa ko bɛsɛn tii diisia kpa su tii sebusia.

A gesi sun sekuru wunɔ

kpa a de sa n wunen yīsiru sɔɔwa.

Yerusalemu ya koo wurama

nge yellu

2 Ye Yinni Gusunɔ u koo kpiisia saa ye sɔɔ, ya ko n s̄awa bɛɛɛ ka girima Isireli be ba tien s̄ɔ. Kpa tem mɛ, mu dīa geenu ma nu n s̄a ben nuku dobu.

3 Be, be Yinni Gusunɔ u gɔsa mi, u ben yīsa yorua ba n ka wāa Yerusalemuɔ, ba koo bu sokuwa tɔn dɛerobu.

⁴ Yinni Gusunɔ u koo Yerusalemun tɔn kurɔbu disi wɔka, kpa u wuu gen tii dɛerasia, u gu siri ka win dam bakam tɔn be ba raa gon sɔ.

⁵ Yen biru u koo de dɔɔ wii bakaru tu Sionin guuru kpuro ka mennɔ yenu wukiri sɔɔ sɔɔ, kpa dɔɔ yara ya n wɔa wɔkuru guu ten wɔllɔ, kpa win yiikon girima yu wuu ge wukiri,

⁶ kpa ya n sɔa nge kuru te ta ko n bu saaru sɔawɛ yam susurun saa, ka maa kuku yeru woo bɔkɔ ka guran sɔ.

Isireliba

ba sɔawa nge resɛm gbaaru

5

¹ I womu swaa dakio i nɔ ge kon nɛn kɔnasi kua. Womu ge, ga ka wi ka win resɛm gbaaru yɔ. Ge wee.

Nɛn kɔnasi u resɛm gbaaru garu mɔ te ta wɔa tem turenu wɔllɔ mi n tem gem mɔ.

² U gbaa te kɔrɔ kua, ma u ten kpenu wukura.

Ma u resɛm dɔa ye ya koo bii duronu ma duura.

Yera u ten kɔsobun diru bana ten suunu sɔɔ. Ma u resɛm gama yeru kua mi.

Saa yɛ sɔɔ u den yɔiyɔ resɛm gbaa te, tu nɔn bii geenu marua, yera u deema kɔsuna ta nɔn marua.

³ Tɛ, nɛn kɔnasi u gerumɔ u mɔ, bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i wɔa Yerusalemuɔ, i bu sirio wi ka win resɛm gbaa te.

⁴ Mba u tu burea u n̄ kue. Mban sɔna ta bii kɔsunu mara sanam mɛ u yɔiyɔ tu bii geenu ma.

⁵ Wee ye u koo win gbaa te kua. U koo ten kara ka yen dɔa wukiriwa, kpa yaa sabenu ka gbeeku yɛɛ yi du mi, yi di, yi taaku.

⁶ U n̄ maa win resɛm dɔa ye sɔmmɔ, mɛya u n̄ maa gbaa te wukumɔ.

U koo tu deriwa tu kam ko, kpa sɔki yi tu wukiri, kpa u de gura yu ku maa nɛ mi.

⁷ Isirelibara ba sɔa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinnin resɛm gbaa te. Ma Yudaba ba sɔa resɛm dora ye u duura. U kɔa bu gea ko adama kɔsa ba kua. Ba tɔmbu go ba yɛm yari. U maa kɔa bu gem swɔi, ma ba yina.

Yen sɔna tɔmba wuri mɔ.

Kɔsa ye tɔmba mɔ

(Imaa mɛɛrio 10:1-4)

⁸ Bɔruroba be ba yenusu ka gbea sosimɔ ye ba raa mɔ sɔɔ,

sere gabu ba n̄ maa ayeru mɔ, ma be tɔna ba batuma mɔ.

⁹ Wee ye Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u man sɔɔwa. U nɛɛ,

kam kam ba koo tɔn ben yenu dabi ni kpuro kam koosia.

Kpa goo u kun maa wɔa yenu bura si sɔɔ, si su kpɔ mi.

¹⁰ Bɔ n̄ resɛm ɛkitaa ita gama, yen tam kun ditiri weeraakuru turi. Bɔ n̄ maa alikama kilo wunɔbu (100) duura, ye ba koo gɛ ya n̄ kilo wɔkuru keramɔ.

¹¹ Bɔruroba be ba ra buru buru yellu se ba n̄ tam bɔɔbɔm nɔrumɔ, kpa ba n̄ wɔa tam gbaburɔ sere n̄ ka ko wɔku suunu.

¹² Gɔɔgenu ka mɔrɔkunu, ka baranu ka guunu ka sere tam, yera ya ra ben tɔɔ bakanu gbisisie, kpa ba n̄ nɛ, Yinni Gusunɔn sɔma atafiiru sɔa.

¹³ Yen sɔna kon de bu bu yoru mwɛeri subaru sɔɔ

bu ka doona. Ben sina biba koo gbi gɔɔrun sɔ, kpa be ba tie bu gbi nim nɔrun saabu.

¹⁴ Kpa gɔribun wɔa yeru tu nɔɔ wukia ka dam,

tu sina bii be mwɛ ka maa tɔn wɔru ge ga nuku dobu mɔ.

¹⁵ Saa ye sɔɔ, tɔmbu kpurowa ba koo yiira Yinni Gusunɔn wuswaaɔ bu tii kawa, kpa be ba nɛɛ, ba tii tura, bu wɔruma.

¹⁶ Tɔɔ te sɔɔ, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u koo win tɔmbu siri dee dee u ka win yiiko sɔɔsi,

kpa u gea ko u ka sɔɔsi ma u dɛere.

¹⁷ Yɔanu nu koo yakasu di Yerusalemun bansɔ

nge nin kpara yenɔ, kpa nin binu nu di nu bɔria mi.

¹⁸ Bɔruroba be ba gbinne ka kɔsa nge naa wuku yi yi yin keke gawe,

¹⁹ ba n̄ gerumɔ ba n̄ mɔ, Yinni Gusunɔ u wasi suo u win sɔmburu ko fuuku,

kpa su tu wa.

Isireliban Yinni Dεero u win himba s̄osio
ye u yi,

kpa su ye gia.

²⁰ B̄ruroba be ba ra k̄sa soku gea,

kpa bu gea soku k̄sa.

B̄ruroba be ba ra yam w̄kuru soku yam
bururam,

kpa bu yam bururam ḡsia yam w̄kuru.

B̄ruroba be ba ra ye n sosu ḡsie ye n do,

kpa bu ye n do ḡsia ye n sosu.

²¹ B̄ruroba be ba t̄sa ben tii tiin ȳru s̄o,
ma ba tii m̄era bwisigibu.

²² B̄ruroba be ba ȳsiru yara

tam n̄rubu s̄o.

B̄ruroba be ba tam b̄b̄m kobu ȳ.

²³ B̄ruroba be ba n̄m biran k̄nu m̄waam̄,

ba ka taaregibu gem w̄em̄,

ma ba gemgibu taare w̄em̄.

²⁴ Yen s̄na Yinni Gusun̄ u koo de bu d̄o
m̄wara

nge m̄ d̄o u ra doo ḡanu ka yaka gbebusu
m̄w,

kpa ben gbini yi k̄si,

kpa ben w̄esu su ka woo doona nge tua,

ȳn s̄ ba ñ Gusun̄ w̄llu ka tem Yinnin
woodaba garisi ḡanu.

Ma ba win gari atafiiru kua,

wi, wi u s̄a ben Yinni d̄ero.

Yinni Gusun̄ u s̄aru s̄a

u ka bu s̄eyasia

(I maa m̄erio naasu 25, 9:7-20)

²⁵ Yen s̄na win m̄ru ya w̄rim̄ be s̄o.

U bu n̄ma dokem̄ u goom̄.

Guunu diirum̄.

Ma t̄mbun gonu nu sween̄ sw̄e s̄o nge
kubanu.

Adama ka m̄, win m̄ru kun sure,

ma u bu n̄ma dokem̄ u s̄eyasiam̄.

²⁶ U gidi b̄ra ȳrasia u ka bwese tukunu
soku ni nu toma.

Ma u nu soka ka wia.

Ni wee nu wee ka wasi kasanu.

²⁷ Ben goo kun wasire,

goo kun maa w̄rum̄.

Dom kun goo m̄w u sere dweeya.

Goon kpaka kun maa kusiare ye u s̄ke
p̄ra.

M̄ya ben goon baranun w̄e kun ñn kare.

²⁸ Ben s̄enu nu n̄o do.

Ba maa nu s̄ri bu ka to.

Ma ben dumin naa konnu nu b̄bu nge
kperu.

Ma ben tabu k̄k̄ba ba s̄u nge woo guna.

²⁹ Ma ba kukirim̄ nge gbee sun̄,

ge ga yaa m̄wa ga ka doon̄ goo kun gu
yinari.

³⁰ Saa ye s̄o, kukiribu koo n̄ra Isireliba
s̄o

nge nim w̄ku ge woo b̄k̄ ga seeya.

B̄ n tem m̄ m̄era,

yam w̄kura ba koo wa ka nuku sankira
bakanu,

kpa w̄llu tu t̄ra guru wii bakarun s̄.

Gusun̄ u Esai ḡsa

u ka ko win s̄m̄

6

¹ W̄o ḡe s̄o sina boko Osiasi u gu, n̄ Esai,
na Yinni Gusun̄ wa k̄siru s̄o, u s̄o sina
kita bakarun garun w̄ll̄ win s̄a yer̄. Ma
win yaberun kasa ya sure s̄a yee ten s̄o w̄
kpuro.

² W̄llun k̄sobu ba bellim̄ win w̄ll̄.
Ben baawure, kasa n̄ba tia u m̄. U ka
yen yiru win wuswaa wukiri, yiru maa win
naasu ma u ka yiru ye ya tie ȳwa.

³ Ba n̄ogiru sue ba m̄,

D̄ero D̄ero,

Gusun̄ w̄llu ka tem Yinni u s̄awa D̄ero.
Win yiiko ya handunia kpuro yiba.

⁴ Ma s̄a yee ten gamboba ba diira saa ben
tem di, n̄o ge ga n̄ram̄ min s̄o, ma wiisu
su yiba dii te s̄o.

⁵ Saa ye s̄ara na n̄ogiru sua na n̄e, na
kam kuawa. Domi n̄en yara ya durum
s̄o wa, na maa w̄a t̄mbun suunu s̄o b̄n
yari durum s̄o wa ma na sere Gusun̄, w̄llu
ka tem Yinni wa ka n̄ni wi u s̄a kpuron
sun̄.

⁶ Adama w̄llun k̄so ben turo u d̄o ḡe
sua ka baku ȳku yerun di, u ȳma u na n̄n
mi.

⁷ Ma u ka yi n̄n n̄o baba ma u n̄e,

yeni ya wunen n̄o baba

ya s̄osi ma Gusun̄ u wunen toraru wuna.

M̄ya u maa wunen durum w̄ka.

⁸ Yen biruwa na Yinni Gusun̄n tiin n̄o nua
ga gerum̄ ga m̄,

wara kon wa n ḡri.

Wara koo se u man daawa.

Ma na wisa na n̄e,

n̄e wee, a man ḡrio.

⁹ Ma u man s̄o wa u n̄e,

n̄ n m̄n na, n doo n Isireliba gari yini s̄n n
 n̄εε,
 wee ba ko n da kasu bu win gari n̄,
 adama ba n̄ yi n̄ōm̄.
 Ba ko n da kasu bu wa,
 adama ba n̄ ḡānu wasi.
 10 N de t̄n ben ḡōru gu b̄obia,
 kpa bu swaa taaya bu ku raa gari n̄.
 N ben n̄oni w̄ōkuo bu ku raa ka yam wa,
 kpa bu ku raa ḡōru ḡōsia bu faaba wa.
 11 Ma na n̄εε,
 Yinni, sere saa yer̄a ya ko n s̄a m̄.
 Ma u man wisa u n̄εε,
 sere wuu sinin t̄mbu b̄a n ḡbisuka,
 kpa su ko bansu, kpa tem m̄ε kpuro mu kam
 ko.
 12 Domi u koo de bu ka m̄n t̄mbu da sere
 mi n toma
 kpa bu m̄ε deri mu n s̄a bansu.
 13 Baa b̄a n tem m̄n t̄mbu b̄onu kua suba
 w̄okuru,
 ma ten teera tie mi,
 u koo tu surawa nge d̄āa bakaru.
 Adama nge m̄ε d̄āa kpiriru ta ra kpare,
 nge m̄ya bwese kpaara koo se
 ta n s̄a bwese geeru te u ḡōsa.

Gari yi Esai

u Akasi sina boko s̄ōwa

7

1 Sanam m̄ε Akasi, Yotamun bii, Osiasin
 debubu u bandu dii Yudā, saa yera Resini,
 Sirin sina boko ka Peka Remalian bii,
 Isireliban sina boko, ba n̄ō tia kua ba
 Yerusalemu w̄ari ba tarusi. Adama ba ye
 kp̄ana.
 2 N deema ye ba na ba sina boko Akasi
 s̄ōwa ba n̄εε, wee Sirigiba na ba ben sansani
 gira Isireliban tem̄, yera Akasi ka win
 t̄mbun toronu kara ba diirim̄ nge d̄āa ni
 woo ga sweem̄.
 3 Saa yera Yinni Gusun̄o u Esai s̄ōwa u
 n̄εε, i doo wun̄ε ka wunen bii Seari Yasubu i
 ka Akasi yinna. I ko i n̄n deema beku w̄ōku
 yerun swaā, nim tora ye ba kua ya ra ka
 nim n̄ε wuūn n̄ō gī.
 4 Kpa a n̄n s̄a n̄εε, u tii n̄enūo ka laakari.
 U ku b̄erum ko, u ku de win tororu tu
 kara. Domi Sirin sina boko ka Remalian
 biin m̄aru ye, ya s̄āwa nge d̄āa n̄ō si su
 wiisu m̄.

5 T̄ē, wee ba n̄n k̄ōsa bwisikuamm̄ε, ba
 m̄,
 6 bu da bu Yudaba w̄ari bu ben wuu
 tarusi, kpa bu nanda bu bu tii n̄omu s̄andia.
 Yen biru kpa bu Tab̄elin bii ko sun̄o wuu ge
 s̄ō.
 7 Adama n̄ε, Yinni Gusun̄o, na n̄ derim̄o yu
 koor̄a.
 8-9 Siri kpuron dam mu w̄āwa Damasīo.
 Resini t̄nawa u s̄a Damasin dam.
 Isireli kpuron dam mu w̄āwa Samarīo.
 M̄ya Remalian bii t̄nawa u s̄a Samarin
 dam.
 Adama w̄ō wata ka n̄ōbun baa s̄ō,
 Isireliba ba koo yarina kpa ba kun maa dam
 gam m̄.
 Yen s̄ō, Akasi u n tororu s̄ō,
 u n n̄ε, Yinni Gusun̄o naan̄ε s̄a.
 Ma n kun m̄ε, win dam mu koo maa kpe.

Emanueli

10 Yinni Gusun̄o u maa ḡara bu Akasi s̄ō bu
 n̄εε,
 11 u n̄n ȳireru bikio u n ka win gere naan̄ε
 s̄a. U koo kp̄i u bikia tu na w̄ollun di, n̄ kun
 m̄ε ḡarin di.
 12 Ma Akasi u n̄εε, na n̄ Yinni Gusun̄o
 ȳireru garu bikiam̄, na n̄ win laakari
 m̄εrim̄o.
 13 Yera Esai u n̄εε, b̄εε sina boko Dafidin
 bweseru, ye i dera t̄mba ka b̄εε wasira, ya
 n̄ tura? Yera i maa k̄i Gusun̄o nen Yinni u ka
 b̄εε wasira?

14 Wee t̄ē win tii u koo b̄εε ȳireru w̄ē.
 W̄andia goo u koo gura sua kpa u bii t̄n
 dur̄o ma, kpa u n̄n ȳisuru k̄ē Emanueli.

15 Naa boogum ka tima u ko n da di, sere
 u ka kp̄ēa u k̄ōsa ka gea wunana.

16 Bii wi, u sere saa ye turi, sinambu yiru
 ye a nasie mi, ben tem mu koo ko bansu.

17 Adama Yinni Gusun̄o u koo de t̄ōru garu
 tu na t̄ē s̄ō kaa n̄oni sw̄āaru wa wun̄ε ka
 wunen baababan yenugibu, ka sere wunen
 t̄mbu, te i n̄ waare saa d̄ama t̄n di Isireliba
 ka b̄εε Yudaba i karana. U koo de Asirigibu
 bu na bu b̄εε w̄ari.

Egibitigibu ka Asirigibu

ba koo Isireliba w̄ari

18 Yen t̄ō te, Yinni Gusun̄o u koo k̄ōba so.
 Kpa Egibitigibu kpuro ka sere be ba w̄āa
 ben daru k̄erin goo gook̄a
 bu na nge s̄ansun wuuru,
 kpa Asirigibu bu maa kurama nge t̄i wu-
 uru.

19 Be kpurowa ba koo na bu sina
wɔwi piiminɔ ka kpee baaba sɔɔ,
ka dɔa kikisɔ ka sere maa kpara yenɔ,
20 kpa Asirigii ben sina boko
wi u wɔa Efaratin guru giɔ
u bɛɛn arumani kpuro gura
kpa u n sɔare nge kɔnɔ
wi u koo bɛɛn wasi kpuro kɔni
saa bɛɛn wirun di sere ka bɛɛn tobaɔ, n ka da
kɔriɔ.
21 Yen tɔɔ te sɔɔ,
naa gbiiba ka yɔanu yiru tɔnawa
tɔnu u koo wa u faaba ko.
22 Ka mɛ, bom mu ko n yiba tem mɛ sɔɔ,
sere be ba koo deri mi,
naa bogum ka tima mu ko n sɔa ben dɔanu.
23 Gbaa geenu mi resɛm konu nɔrɔm nɔrɔm
(1.000) ya duura
ma ba ra raa ye dɔre ka sii geesun gobi
nɔrɔbu,
sɔkiya yi koo ye mwɛ yi go yen tɔɔ te.
24 Kpa ba n da taasoru ko mi, ka tɛma.
Domi sɔkiya yi ko n yiba tem mɛ kpuro sɔɔ.
25 Ba koo guu ni deri sɔkin sɔ
mi ba ra raa gbea wuku.
Kpa bu yaa sabenu yɔsu nu n bɔsu mi,
kpa yu ko nin kpara yeru.

Esain bii u kua yɔreru

Isireliban sɔ

8

1 Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, n
seewo n yɔsi teni yore kpasasa, kpee bɛsi
baka gaa sɔɔ, Mahɛɛ Salali Hasibasi. Yen
tubusiana, bu seewo fuuku bu arumani
kpuro kata ko bu gura.

2 Ye na tu yoruɔ, ma na tu yɔku kowo Uri
ka Berekian bii Sakari be ba sɔa naanɛgibu
sɔɔsi ba n ka sɔa seedagibu.

3 Yen biruwa na ka nɛn kurɔ mɛnna, ma
u gura sua u bii tɔn durɔ mara. Yera Yinni
Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, n nɔn yɔsiru kɛɔ
Mahɛɛ Salali Hasibasi.

4 Domi sere bu ka nɛɛ, bii wi, u mɔ, baaba,
n kun mɛ yaayi, ba koo Damasi ka Samarin
arumani kpuro kata ko bu gura bu ka da
Asiriɔ.

Asirin sina boko koo na

5 Yinni Gusunɔ u kɔam man sɔɔwa u nɛɛ,

6 Yudaba ba nɔn yina,

wi, wi u sɔa nge Siloen nim mɛ mu kokumɔ
kpurɛ kpurɛ.

Ma ba ka Resini ka Peka nɔɔ tia kua.

7 Yen sɔ, wi, u koo bu Asirin sina boko
surema

ka win tabu kowo damgibu.

Tɛ, be wee ba kokumɔ ba tɛrie

nge daa te ba mɔ Efaratin nim tora

ye ya yiba ya bɔɔ saramɔ.

8 Ba koo Yudaba wukiriwa

nge nim mɛ mu tɔnu mwɛɛ sere wɔirɔ.

Adama win tii u ko n ka sun wɔa.

Win dɛrum mu koo bɛsɛn tem wukiriwa
nge gunɔn kasa.

Tɔmbun kpunaa koo kam ko

9 Bɛɛ bwese ni nu tie, bɛɛ be i wɔa n toma,
i swaa dakio.

Baa i n mɛnna sansaniɔ i tabun kuuki kua,
ba koo bɛɛ kɔsukuwa.

Baa i n tabun sɔɔru kua,
ka mɛ, ba koo bɛɛ kamia.

10 Baa i n kpunaa kua,

ye kpuro ya koo kam kowa.

Baa i n maa wooda yi,

goo kun ka ye sɔmburu mɔ,

domi Gusunɔ u ka sun wɔa.

Kpee te ba koo sokura

11 Yinni Gusunɔ u man nɛnuɔ ka win nɔm
damguu, yera u man kirɔ kua u nɛɛ, n ku sɔ
swaa ye sɔɔ Yudaba ba sɔimɔ.

12 Bɔ n gerua ba nɛɛ, ba bu nɔɔ tia kuɔwa ba
ka bu seesi,

n ku ye wura.

N ku maa de ye ya bu bɛrum mɔ yu man
bɛrum ko,

kpa n ku nanda.

13 Domi Yinni Gusunɔwa u dam kpuro mɔ.

Wi turowa u dɛɛre,

wiya n weenɛ su nasia.

14 U sɔawa kuku yeru,

adama u maa sɔa kpee te Isireliba ka
Yudaba ba sokuramɔ.

Mɛya u maa sɔa yina ye Yerusalemugibu ba
wɔrimɔ.

15 Ben dabiru ba koo tu sokura,

kpa bu wɔruma bu bɔkura.

Mɛya ba koo maa yina ye wɔri.

Esai u maari

u Yinni Gusunɔn kom mara

16 Na gari yi Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa
berua. Nɛn bwɔabu tɔnawa na yi sɔɔwa kpa
bu yi nɛnɛ kem kem.

17 Na Yinni Gusunə yīiyə, na maa nùn naane s̄aa baa m̄e u Yakəbun yenugibu biru kisi.

18 N̄e wee ka n̄en bii be u man k̄a. B̄es̄en w̄āara kua yīre te Gusunə, w̄allu ka tem Yinni, u ka Isireliba gari m̄ə. Yinni Gusunə wi, u w̄āawa Siōnin guurə.

19 Gaba koo b̄ee s̄ə bu n̄ee, i doo i bikiaru ko be ba ḡaribu sokum̄an mi, ka sere s̄arobun mi, ka be ba ra b̄ūnu se ba n kuuki m̄ən mi. Domi bweseru baatere ta ra bikiaru de ten b̄ūun mi, kpa u tu ḡaribu sokua.

20 Adama b̄ee, i bu wisio i n̄ee, bu doo bu Yinni Gusunən woodan tireru gari. W̄in gari yi n̄ ka wooda n̄ə tia s̄aa, i ku yi swaa daki. Yi n̄ b̄ee arufaani gaa m̄ə.

N̄oni swāarun saa

21 Saa gaa sisi ȳe s̄ə t̄amba koo yaayaare ko tem m̄e s̄ə,

kpa ba n ḡəru soore, ba n wasire.

M̄eya ḡərun s̄ə ben m̄əru koo se,

kpa bu ben sina boko ka Gusunə b̄rusi.

B̄a n m̄era w̄əllə,

22 n̄ kun m̄e temə,

kpa bu deema yam w̄əku ka nuku sankirana kpuro.

Ben goo kun kisiramə yam w̄əku baka ten min di.

23 Adama yam w̄əku te ka nuku sankira ni, yen gaa kun ko n w̄āa sere ka baadommao tem m̄e s̄ə.

Sunə kpao wi u koo ḡana sina

Sabulonin tem ka N̄efitalin tem mu raa w̄āa sekuru s̄ə yellu.

Adama saa ya wee ȳe s̄ə yiiko ya koo tem m̄e wukiri

saa nim w̄əkun di n ka da Yuudenin guruə, ka Galileə mi t̄ən tukoba w̄āa.

9

1 T̄ən be ba raa s̄īmə yam w̄əku s̄ə,

ba koo yam bururam bakam wa.

Be ḡən b̄erum mu wukiri nge yam w̄əku, yam bururam mu koo bu kurema.

2 Yinni Gusunə, kaa bu nuku doo bakabu w̄ē,

kpa ba n nuku doo bi m̄ə wunen wuswaaə nge m̄e ba ra nuku dobu ko ḡēebun saa s̄ə, n̄ kun m̄e sanam m̄e ba arumani gurama ba b̄ənu m̄ə ka kuuki.

3 Nge m̄e a wunen t̄ambu w̄əra saa Madianin tabu kowobun n̄əman di, nge m̄eya kaa bu yara yorun di

kpa a d̄eka ye ba ra ka bu so biruə ka sere s̄ena ye ba ra ka bu dam d̄əre b̄əku.

4 Ba n̄ maa tabu kowobun bara naasun damu n̄əmə.

Ben tabu ȳanu nu ra n yem yiba.

Ba n̄ maa nu dokemə.

Ba koo ȳa ni ka bara ni d̄əə karewa.

5 Domi ba koo sun bii t̄ən durə marua.

Wiya u koo ko b̄es̄en wirugii.

Win t̄əmarə, Bwisi k̄ēə b̄eeregii,

ka Gusunə Dam kpurogii,

ka Baaba wi u ra n w̄āa,

ka B̄əri yendun nuuru.

6 U s̄āawa Dafidin sikadobu.

Yen s̄ə, u koo win bandu di kpa u tu dam sire kpa ta n b̄əri yendu m̄ə sere ka baadommao.

U koo win t̄ambu siri gem s̄ə,

saa t̄ēn di sere ka baadommao.

Yeniwa Gusunə, w̄allu ka tem Yinni, u ȳrari u ko.

Yinni Gusunə

u koo Isireliba s̄eeyasia

7 Yinni Gusunə u Isireli be ba s̄āa Yakəbun bweseru siri.

Ma siri bi, bu bu di.

8 T̄ambu kpuro, Efaraimuba ka Samarigibu, ba koo ye gia,

be, be ba gerumə ka tii suabu ba m̄ə,

9 wee dian birikiba ba w̄ərukumə,

adama sa ko maa yi seeya ka kpee ni ba d̄āka.

Wee sikam̄əren d̄āa gbereba ba b̄əkira.

Sa ko bu k̄asi ka d̄āa gea ye ba m̄ə s̄edurun gbereba.

10 Yinni Gusunə u koo Resini Asirin sina bokon w̄ərbu tabu ȳanu w̄ē,

kpa bu Isireliba w̄əri.

11 U koo de Sirigibu ba n w̄āa s̄ə yari yeru gia,

kpa Filisitiba ba n maa w̄āa s̄ə duu yeru gia,

kpa bu n̄ə wukia bu Isireliba m̄we.

Ka m̄e kpuro, win m̄əru kun surem̄ə.

U koo maa bu n̄əma doke u s̄eeyasia.

12 Adama ba n̄ wuramamə win mi,

wi, wi u bu s̄eeyasiamə,

wi, wi u s̄āa w̄allu ka tem Yinni.

Ba n̄ maa n̄ən kasumə.

13 Yen s̄āna u koo Isireliban wiru

ka ben siru bura s̄ə teerun s̄ə.

14 Ben bukuro bera, ba s̄āa ben wiru, ma s̄əm̄ə weesugibu ba s̄āa ben siru.

15 Be ba sãa tøn ben kparobu, ba dera ba kãra.

Be, be ba maa kpare, ba swaa kãsa mwa.

16 Yen sãna Yinni Gusunã u ñ nuku dobu mã, ben aluwaasiban sã.

U ñ maa ben gobekuba ka gaminibu wãnwãndu kuammã.

Domi be kpuro ba sãawa nuku kãsurugibu.

Ba ñ Gusunã bẽẽrẽ yẽ.

Sekuru sari gariya yi ra yari saa ben nãsun di.

Yen sã, Yinni Gusunã mãru kun suremã.

U koo bu nãmu dokewa u sãyasia.

17 Domi nuku kãsuru ta ra meniwa nge dão wi u ra yakasu ka sãki mwã.

Dão wi, u ra du u dãa são bãkã mwa, kpa wiisu su se ge sãon di.

18 Gusunã, wãllu ka tem Yinnin mãrun sã,

tem mã, mu dão mwaara,

ma mën tãmba dão diira.

Goo kun win winsim laakari m̀ u sere nùn somi.

19 Ba dĩanu guramã nãm geuã ka nãm dwarzã.

Adama ka mã, goo kun deba.

Ma ben baawure u win winsim wasin yaa temmã.

20 Manaseba ka Efaraimuba ba tabu wãrinamã.

Yen biru be kpuro ba menna ba Yudaba wãri.

Ka mã, Yinni Gusunã mãru kun sure.

U maa bu nãmu doke, u sãyasia.

10

Be ba Yinni Gusunã mãru

seeyamã

(I maa mẽeriõ naasu 1-4, 5:8-24)

1 Bãruroba be ba ra wooda yi ye ya ñ sãa dee dee.

Kpa bu ye yore bu yi bu ka ben tãmbu dam dãre,

2 bu ka yina bu sãarobu ben gem wẽ,

kpa bu bwẽebwẽebu gem bira,

bu gaminibu ka gobekuban arumani mwa yu ko begia.

3 Sanam mã Yinni Gusunã u koo bẽẽrẽ sãyasia, mba i ko i ko.

Sanam mã kam kobu bu koo bẽẽrẽ wãri saa tontonden di,

mba i ko i ko.

Weren miya i ko i duki da i ka faaba wa.

Ma gia i ko i bẽẽrẽ arumani bere.

4 Ba koo gabu yoru mwẽeri kpa bu gabu go.

Adama ka mã, Yinni Gusunã mãru kun suremã.

U koo maa bu nãmu doke u sãyasia.

Asirigibu

ba Yinni Gusunã torari

5 Yinni Gusunã u nẽẽ,

bãruroba bẽẽrẽ Asirigibu.

Kon bẽẽrẽ kowa nge nãn bokuru

te kon ka Isireliba sãyasia nãn mãru yã n seewa.

6 Na dera i bwese te ta ñ nãn bẽẽrẽ yẽ wãri

te ta ra nãn mãru seeye,

kpa i tu taaku nge swaan pãtãkã

i ten arumani gura.

7 Adama n ñ daa ye, bẽẽrẽ Asirigibu i gõru doke.

I gõru dokewa i bwese dabinu kpeerasia.

8 Domi bẽẽrẽ sina boko u nẽẽ,

win tabu sinambu ba sãawa nge bwese ni nu tien sinambu.

9 U maa wusu nãma doke si su wãa win swẽẽrẽ são

n ka girari Yerusalemã.

Wuu siya Kalinã ka Kaakemisi ka Hamati

ka Aapadi ka Samari ka Damasi.

10 U sin sinambu kamia

sìn bũnu nu Yerusalemu ka Samariginu dabiru kere.

11 Nge mã u Samarigibu kua ka ben bũnu, nge meya u koo Yerusalemugibu ka ben bũnu kua.

12 Adama nẽ, Yinni Gusunã, nã n nãn himba kpuro yibia Sionin guurã, ka Yerusalemã, kon Asirin sina boko sãyasia, win gõru bãbunu ka win tii suabun sã.

13 Domi u gerumã u m̀,

win tiin dam ka win tiin bwisiya u ka nasara wa.

U bwese tukunun tem mwa, ma u ben arumani gura.

U sinambu wãri nge tabu durã damgii,

ma u bu bandu yara.

14 U ben arumani gurawa

nge mã ba ra sãa gure gunãbun sokurã.

U ye kpuro gurawa ben tem mã são

nge sãa ye gunã ga deri.

Goo kun ka tii yinẽ

ñ kun mã u nãguru sua u kuuka ko.

Adama na bikiamã,

15 gbãa, ya ra tii bẽẽrẽ wẽ

wi u ka ye sãmburu m̀n wuswaaã?

Sii, ya ra tii sue

wi u ka ye sɔmburu m̀n wuswaaɔ?
Asirin sina boko wi, u s̄a nge d̄eka
ye t̄onu u sua ma ya ǹn s̄ikiamɔ,
n̄ kun m̄e bokuru te t̄onu u n̄eni,
ma ta ǹn f̄iamɔ.

¹⁶Yen s̄ona n̄e Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinni,
kon de win tabu durɔbu bu woorɔ.
Kpa d̄ɔ u na u bu wukiri
sanam m̄e u w̄a win sinandun yiiko s̄ɔ.

¹⁷N̄e, Isireliban yam bururam, kon ḡosia
d̄ɔ.

Kpa n̄en d̄eraru tu ko d̄ɔ yara
yu ben s̄aki ka aw̄i kpuro mwa s̄ɔ teeru.

¹⁸Ya koo ben d̄a s̄ɔ ka ben tem b̄er̄e kpuro
mwa mam mam.

Kpa mu n̄ s̄a nge bar̄ɔ wi u ḡɔ d̄ɔ.

¹⁹D̄a ni nu koo tia mi,
nu n̄ ko n̄ dabi.

Baa bii u koo kp̄i u nin geeru yore.

Isireliban fikowa

ya koo wurama

²⁰T̄ɔ te s̄ɔ, Isireli be ba tie ba yara tabun
di, ba n̄ maa somiru kasumɔ bwese ni nu bu
kpeerasiam̄n mi. Adama ba koo ben naane
dokewa n̄e, Gusunɔ, ben Yinni D̄er̄on mi.

²¹Kpa bu wurama n̄e, Gusunɔ Dam
kpurogiin mi.

²²⁻²³Baa b̄a n̄ daa dabi nge nim w̄okun
yani s̄eri, ben sukum t̄onawa mu koo
wurama. Domi n̄e, Yinni Gusunɔ, w̄ollu
ka tem Yinni, na yen himba yi k̄ɔ n̄ ka
bu kpeerasia. N̄en gem mu koo s̄ɔsira n̄
banda. Tem m̄e kpurowa kon kpeerasia nge
m̄e na yi.

Yinni Gusunɔ

u koo Asirigibu s̄eyasia

²⁴N̄e Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinni, na
gerua na n̄e, b̄e n̄en t̄ambu, b̄e be i w̄a
Sionɔ, i ku Asirigibun b̄erum ko, be ba b̄e
soomɔ ka bokuru nge m̄e Egibitigiba raa b̄e
kua.

²⁵Adama, n̄ tie fiiko s̄eyasia bi na b̄e m̄
n̄ ka kpe, kpa n̄en m̄aru yu wura ben mi, n̄
bu kpeerasia.

²⁶N̄e Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinni, kon goo
dendi nge bokuru u b̄e s̄eyasia nge m̄e na
Madianiba kua Horebun guurɔ. Kon n̄en
d̄eka t̄i nim w̄okun bera gia n̄ bu s̄eyasia
nge m̄e na Egibitigibu kua.

²⁷T̄ɔ te s̄ɔ,

kon b̄e n̄en t̄ambu yara yorun di
kpa i b̄en s̄omunu s̄obia
kpa i sugu pota b̄en w̄inun di.
I n̄ maa sugu dokemɔ
ȳen s̄ɔ na b̄e ḡosa na gum t̄are.

Yiber̄eba ba Yerusalemu w̄ari

²⁸Yiber̄eba ba Ayati w̄ari ba mwa,
ma ba Migoroni t̄bura ba ben s̄omunu yi
Mikimasiɔ.

²⁹Ba koka ba doona ma ba da ba kpuna
Gebɔ.

Yera Rama ya diirumɔ.

Ma S̄alu Isireliban sina boko yerukoon
wuu

ge ba m̄ Geban t̄ambu ba duki yakikira.

³⁰B̄e Galimugibu i wuri koowo.

B̄e Laisigibu i n̄ tii s̄e.

B̄e maa Anat̄ugibu i ko i kam ko.

³¹Madimenagibu ba yarina.

Ma Gebimun t̄amba yakikira ba kuku yenu
kasu.

³²Gisɔ mam yiber̄e be, ba w̄a N̄buɔ

ba ḡasenu kparamɔ Sionin guurɔ
bu ka Yerusalemun t̄ambu nandasia.

³³Wee Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinni,
u koo bu b̄ari nge d̄a k̄asi.

U koo yi yi kp̄aru bo bura u kawa.

³⁴U koo bu b̄ariwa u suriri
nge m̄e ba ra d̄anu b̄ari ka gb̄a Libanin d̄a
s̄ɔw̄ɔ,

kpa ben girima yu kpe.

Sunɔ kpao koo yari

Dafidin bweserun di

11

¹Nge m̄e b̄a n̄ d̄aru bura,
ten nuurun di kp̄i p̄tura ra yari,
nge m̄ya goo u koo yari u bandu di Isain
bweseru s̄ɔ.

²Gusun̄n Hunde u ko n̄ da n̄ w̄a ka wi.
Hunde wi, u koo ǹn bwisi ka dam k̄e
u ka win t̄ambu kpara,

kpa u Gusun̄n k̄ru gia u ǹn nasia.

³U koo ǹn m̄em n̄owawa ka k̄ru.

M̄ya u n̄ t̄onu sirimɔ ka sendaru,
n̄ kun m̄e, ba n̄en s̄.

⁴U koo s̄arobu siriawa dee dee,
kpa u bw̄ebw̄ebu ben gem w̄e.

Win gari yi ko n̄ s̄awa nge bokuru

te u koo ka t̄ambu s̄eyasia,

kpa yi n̄ s̄a nge takobi

ye ya koo t̄an k̄sobu go.

5 Win gem ka win bərəkɪnira ko n sãawa
 nge kpaka ye u sēke pərao
 u n ka win tumbu kparamo.
 6 Yεε gəbi ka yāanu nu ko n wāa yam tem,
 kpa gbeeku musukunu ka boo binu nu
 kpuna sannu.
 Meya maa gbee suno binu ka kete binu nu ko
 n wāa sannu,
 kpa bii piibu u nu kpara.
 7 Keteba ka gbeeku bōnu nu koo di sannu,
 kpa nin binu nu n wāa yam tem.
 Gbee sinansu su koo yakasu di nge nεε.
 8 Bibu ba koo kpī bu ka surəkənu dwee,
 kpa bu ben nōmu kpεε waa gəsənun wəruso.
 9 Baawure u ko n Yinni Gusunən yēru
 yibawa
 nge mε nim wōku ga nim yiba.
 Yen sōna be ba koo da bu Yinni Gusunə sã
 win guuro te u tii gəsia Yerusalemo,
 ben goo kun win winsim kōsa kuammε.
 10 Saa ye sɔɔ, goo u koo yari Isain
 bweserun di nge dāa kpīi pətura,
 kpa u n sãa nge gidi bəra bwesenu kpuron
 sɔ.
 Bwese ni, nu koo gəsirama win mi.
 Kpa win wāa yeru ta n Gusunən yiiko sɔɔsi.

Isireli be ba raa yarinε

ba koo wurama

11 Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunə u koo maa win
 dam sɔɔsi
 u ka win tən be ba tie yakia
 be ba yarinε ba wāa Asiriə ka Egibitiə
 ka Paturəsiə ka Etiopiə
 ka Elamuə ka Babiloniə ka Hamatiə Sirin
 temə,
 ka sere be ba wāa nim wōkun goonə.
 12 U koo gidi bəra gira
 u ka sɔɔsi ma u koo Isireliba menna
 be ba raa yoru mwεera,
 kpa u Yuda be ba raa yarinε handunian
 goonu nne sɔɔ menna.
 13 Efaraimuba ba n maa ka Yudaba nisinu
 mɔ.
 Yudaba ba n maa ka Efaraimuba yibere
 tεeru mɔ.
 14 Ba koo menna bu Filisitiba wəriwa
 sɔɔ duu yeru gia,
 kpa bu Filisiti be ko ben yobu.
 Meya ba koo maa menna bu sɔɔ yari
 yerugibu wəri.
 Ba koo Edamu ka Məabuba dam dəre,
 kpa bu Aməniba taare.

15 Yinni Gusunə u koo de Egibitin daarun
 nim mu gbera.
 U koo tu nōmu demie u wom wure ka dam,
 kpa u tu bōnu ko keri nəba yiru,
 kpa win tumbu bu tu təbura ka naasu.
 16 U koo swaa yara win tən be ba tien sɔ,
 be ba wāa Asiriə.
 U koo bu swaa yara nge mε u raa bu kua
 sanam mε u bu yara Egibitin di.

Siarabun womu

12

1 Sɔɔ teeru, be ba yakara ba koo nεε,
 Yinni Gusunə, sa nun siara,
 domi a raa ka sun məru kua,
 ma wunen məru ya sure.
 A sun nukuru yemiasia.
 2 Wuna a sãa besen Yinni, a sun faaba mɔ.
 Sa nun naane sãa, sa n maa gāanun berum
 mɔ.
 Domi wuna a sãa besen dam, wuna sa
 siaramo.
 Wuna a sãa besen faaba kowo.
 3 Nge mε wi nim nəru ga mɔ,
 u n nim wa, u ra n nuku dobu mɔ,
 nge meya bā n faaba wa ba koo nuku dobu
 ko,
 4 kpa tɔɔ te sɔɔ, bu gere bu nεε,
 i Yinni Gusunə siaro,
 i win yīsiru wolle suo.
 I win səm baka ni u kua kparo bwesenu
 kpuro sɔɔ.
 I tumbu yaayasio ma win yīsira kpā.
 5 I Yinni Gusunə təmɔ,
 domi gāa beeregina u kua.
 I nin gari kparo handunia kpuro sɔɔ.
 6 Be ba wāa Siəniə, bu nuku dobu kuuki
 koowo,
 domi Isireliban Yinni Dεero u kpā,
 u maa wāa ben suunu sɔɔ.

Yinni Gusunə

u koo Babiloni seeyasia

13

1 Wee, ye Yinni Gusunə u Esai, Amətin bii
 sɔɔsi kāsiru sɔɔ Babilonin sɔ.
 2 U nεε,
 i gidi bəra yərasio guuru wolle mi gāanu
 sari.
 I tabu kowobu nəguru sueyo,
 kpa i bu yīreru kua ka noma,

kpa bu duki na bu du Babilonin kənnəsun di.

³ Wee, na nən tabu kowo be na gəsa wooda wě.

Na tabu durə wərugə be soka bu ka nən məru suresia, be, be ba ra n nuku dobu mə nən kpāarun sō.

⁴ Ma Esai u mēera u nē, i tən dabinun wurenu swaa dakio i nə guunun bera gia.

Bwese dabinu ka sinambu dabina nu mēnne mi,

Gusunə, wəllu ka tem Yinnin tabu kowoba be ba tabun səuru kpa.

Ma u bu mēera mēera u ka da.

⁵ Be wee ba wee sannu saa mi n toman di bu ka tem mē kam koosia, win mərən saabu.

⁶ I gəə swīiyə domi Yinni Gusunən tō te, ta turuku kua.

Ta sāawa kam koo bi bu wee wi, Dam kpurogiin min di.

⁷ Yen sōna tambu kpuron gəma koo dwiyya kpa ben wərugəru tu kpe.

⁸ Babilonigiba koo bərum soora, kpa ben wasi yi dwiyya wuriribun sō.

Ba koo tii temə nge tən kurə wi u yiire u kī u ma.

Ba ko n mēerine ben wuswaa ya n burisine.

⁹ Wee Yinni Gusunən tōru ta sisi.

Tō te, ta sāawa nəni swāarugiru

tə səə u koo win məru baka sōsi.

U koo durumgibu kpeerasia,

kpa tem mē, mu ko bansu.

¹⁰ Wəllun kperi kun maa yam dēerasiamə.

Sōə u n yariə, min diya u ko n yam tīramə.

Məya suru kun maa yam bururasiamə.

¹¹ Yinni Gusunə u nē, kon handuniagibu sēyasia

ben kōsa ye ba mən sō,

ka maa nuku kōsurugibu ben nuku kōsurun sō.

Kon de be ba tii sue bu kam ko, kpa n be ba tambu dam dāremə kpeerasia.

¹² Kon de bu tambu kasu nge mē ba ra wura gea kaso de tontondeə.

¹³ Nē Gusunə, wəllu ka tem Yinnin mərən tōru səə,

kon wəllu yīiri,

kpa tem mu diiri sere mēn səəwə.

¹⁴ Kpa be ba raa yoru dimə Babiloniə bu duki wura ben temə nge nēmu ge ba gire.

Ba koo duki yarina bu da ben tambun mi

nge yaa sabe ni nu kun kparo mə.

¹⁵ Ben wi ba nəma tura kpuro wuu ge səə, ba koo nūn tweewa bu go.

Wi ba maa naa gira ba mwa,

ba koo nūn gowa ka takobi.

¹⁶ Ba koo arumani gura ben yenusə bu ben bibu munku ben wuswaaə. Kpa bu ka ben kurəbu kpuna ka dam.

¹⁷ Kon de Mēdiba bu bu wəri be, be ba n sii geesu ka wuran bine mə.

¹⁸ Ba koo aluwaaasiba tweewa bu go.

Məya ba n bii wēenu buremə.

Ba n maa bibun wənwəndu mə.

¹⁹ Babiloniwa sinambu kpuro ba mēera wuu burə,

ma yen tambu ba tii sue.

Adama nē, Yinni Gusunə, kon ye kpeerasia nge mē na Sodomu ka Goməra kua.

²⁰ Tambu ba n maa sinamə ye səə.

Ya ko n sāawa bansu sere ka baadommaə.

Goo kun maa win kuu bekurugiru giramə mi.

Baa be ba yaa sabenu kparamə, ba n yōramə mi.

²¹ Miya gbeeku yē yi koo wāa yeru ko.

Boorosu su koo yibu yen ban si səə,

kpa taataanu nu maa nin wāa yeru ko mi,

kpa boo kinenu nu n yōakumə mi.

²² Purukanu ka gbeeku bōnu koo kuuki ko

yen sina kpaa buranu səə.

Wee yen saa ya turuku kua,

ba n maa yen tōru sosimə.

Isireliba ba koo wurama

ben temə

14

¹ Yinni Gusunə u koo Isireliba wənwəndu kua. U koo maa bu gəsi bu ko wigibu, kpa u bu swīi ben temə. Saa yera səba koo du ben suunu səə, kpa bu mēnna ba n wāa ka be sannu.

² Bwese dabinu nu koo ka Isireliba wurama ben temə, kpa bu bwese ni ko yobu tem mē Yinni Gusunə u bu wē səə. Be ba raa Isireliba yoru mwēera ba koo maa ben tii yoru mwēeri. Məya be ba raa bu dam dāre, ba koo maa ben tii dam dāre.

Babilonin sina bokon gəə

³ Bēē Isireliba, Yinni Gusunə u koo de i yoru yari, kpa i wēra bēen wasiraru ka nəni swāarun sō.

yèn sǎ boku te ta raa bæε soomǎ ta bǎara.
 I n yē ma ì n waa gǎsabu sarari,
 i ko i surǎkǎru girari.

³⁰ Saa gaa sisi yè sǎ be ba sǎaru bo ba koo
 wa bu di,
 kpa wǎnwǎndobu ba n wǎa bǎri yendu sǎ.
 Adama bæε Filisitiba kon de bæen nuuru tu
 gbi gǎorun sǎ.

Be ba koo maa tiara, ba koo bu gowa.

³¹ Bæε be i wǎa wuun gbǎra kǎnnǎwǎ
 i weeweenu koowo berum sǎ.
 Bæε Filisitiba kpuro gesi i diirio,
 domi yiberɛba ba tua seeye nge dǎo wiiru.
 Ba wee sǎo yēsan nǎm geu gian di,
 ma ben tabu sǎi yi baasine.

³² Esai u nεε, mba sa ko Filisitiban gǎrobu
 wisi.
 Sa ko nεε, Yinni Gusunǎwa u Siǎni swǎi.
 Miya win tǎn be ba sǎa wǎnwǎndobu ba koo
 kuke ka bǎri yendu.

15

*Mǎabuban nǎni swǎaru
 (I maa mεerio 15-16, Yeremi 48)*

¹ Gari yiniwa ba gerua Mǎabuban sǎ.
 Mǎabun tem kpuro mu koo kam ko,
 kpa bu Ari Mǎabu ka Kiri Mǎabu kǎsuku
 wǎku teeru.

² Dibonigibu ba da bǔu sǎa yero
 ka guunu wǎllǎ bu ka swǎi.
 Mǎabuba ba weeweenu mǎ wuu si ba mǎ
 Nεbo ka Mεdeban sǎ.
 Ma ba ben winu ka ben tobunu kǎna nuku
 sankiranun sǎ.

³ Ma ba saakiba sebua ba wǎa swεε sǎo
 ka dii tεerio ka dii yaario nuku sankiranun
 sǎ.
 Ma ba weeweenu mǎ ba sumǎ ka nǎni
 yǎresu.

⁴ Hεsibonigibu ka Elealegibu ba faaba
 kanamǎ
 ma ba ben nǎo nǎomǎ sere Yahasio.
 Baa Mǎabun tabu kowobun tii ba wuri
 mǎwa berum sǎ.

⁵ Na faaba kanamǎ Mǎabuban sǎ
 be ba kpikiru suǎ ba dǎo Soario ka Egalati
 Selisiyǎo.

Domi ba sumǎ ba ka Lusitin guunu yǎomǎ,
 ba wuri mǎ Koronaimun swaǎo nuku
 sankiranun sǎ.

⁶ Daa te ba mǎ Nimurimu ten nim mu gbera.
 Yaka si su wǎa ten gǎarǎ su gbera.
 Gǎanu kun maa kpia mi.

⁷ Yen sǎna ba ben arumani gura

ye ya bu tie
 ba ka tǎburamǎ nim toran guru giǎ mi dǎnu
 wǎa.

⁸ Mǎabuban tem nǎo bura yenu
 kpuro sǎo, wuri nǎoramǎ.
 Ben weeweenu nu nǎoramǎ sere Egalaimuǎ,
 ka maa Elimun dǎkǎwǎo.

⁹ Daa te ta wǎa Dimǎniǎ ten nim
 mu yem yiba tǎn be ba gon sǎ.
 Adama Yinni Gusunǎ u koo kparam Dimǎni ye
 nǎni swǎaru kpεε.

U koo de yiberɛba bu Mǎabun kpikobu,
 ka be ba tie tem mε sǎo wǎri nge gbee
 sinansu.

*Mǎabuba ba Yerusalemugibu
 somiru kanamǎ*

16

¹ I Yudaban sina boko yǎa
 kpemminu mǎrisio Selan di,
 kpa bu ka nu da Siǎnin guurǎ
 ka swaa ye ya kpa mi gǎanu ku ra kpi.

² Domi Mǎabun tǎn kurǎbu ba koo Aanǎon
 daaru tǎbura,
 kpa ba n sende nge gunǎ si ba gira sokurun
 di su duki mǎ.

³ Ba koo Yudaba sǎ bu nεε,
 i sun bwisi kǎo i sun sǎowǎ ye sa ko ko.
 I de bæen saaru ta n sun wukiri sǎo sǎo nge
 yam wǎkuru.

I sun beruo bæε be ba naa gire.
 I ku sun yiberɛba nǎmu beria.

⁴ I sun mǎo bæε be sa kpikiru suuma
 Mǎabun di.

Kpa i n sǎa bæen kuku yeru
 be ba sun kpeerasiamǎn sǎ.
 Domi dam dǎrebu bu koo kpe.
 Be ba maa sun kpeerasiamǎ ba koo doona.

⁵ Saa ye sǎo, goo u koo yari
 Dafidin bweseru sǎo Gusunǎn durom saabu
 kpa u bandu di te ta ko n sirere
 kpa tu dakaa da.

U koo tǎmbu kpara gem sǎo,
 kpa u n kpeere u ka bu siria dee dee.

Yerusalemugibu

ba ñ Mǎabuba somimǎ

⁶ Yudaba ba nεε,
 sa Mǎabuban yǎkǎ ka ben tii suabun labaari
 nǎomǎ,
 ka ben woo bǎbunu ka ben gari kam
 gerubu.

7 Tē ba weeweenu m̀ ben tiin s̄,
 ba sum̄ Kiri Haresetin s̄
 ye ya bansu kua.
 8 Wee ba Hēsibonin gberu kpaanɛba sank̄a.
 Bwese tukunun sinambu ba Sibiman
 resɛmban konu b̄ara.
 Resɛm gbaa ni, nu t̄erie sere Yas̄ɛɛ s̄ɔ ȳɛsan
 n̄m geu gia
 n ka da mi ḡaanu ku ra kpin s̄ɔ yari yer̄,
 ka sere nim w̄k̄un guru s̄ɔ duu yer̄.
 9 Tē wee, na sum̄ Sibiman resɛm gbaanu ka
 Yas̄ɛn s̄ɔ.
 Na Hēsiboni ka Eleale n̄ni ȳresu wisim̄,
 domi tabu kowoba ben gbea w̄ri ba yen
 d̄ianu gura.
 10 Nuku dobu kun maa w̄a resɛm gbaan̄.
 Ba n̄ maa womusu m̀ mi.
 M̄ya ba n̄ maa resɛmba gamam̄.
 Nuku dobu kuuki yi kpa.
 11 N̄n wasi yi diirum̄ M̄abun s̄ nge
 m̄ar̄ku serum̄.
 M̄ya n̄n ḡru ga maa diirum̄ Kiri Haresin
 s̄ɔ.
 12 M̄abuba ba daam̄ gungunu w̄ll̄ kam
 s̄ɔ.
 Ba dum̄ ben b̄u s̄a yer̄ bu ka domaru ko.
 Adama ba n̄ somiru wasi.
 13 Gari yiniwa Yinni Gusun̄ u gerua yel-
 lun di M̄abuban s̄ɔ.
 14 Adama t̄ɛ, u n̄ɛ, w̄ɔ ita ȳa n̄ doona kese,
 ba koo wi u b̄ɛɛ bo M̄abu s̄ gem, ka sere
 maa yen t̄ambu kpuro. Be ba koo tia, ba n̄
 ko n̄ dabi, ba n̄ maa bu m̄ɛrim̄ ḡaanu.

*Yinni Gusun̄ u koo Sirigibu
 ka Isireliba s̄ɛyasia*

17

1 Yinni Gusun̄ u n̄ɛ,
 wee Damasi ya n̄ ko n̄ maa w̄a,
 ya koo kowa bansu.
 2 Ba koo Aroɛn wusu yaa sabenu deria.
 Miya nu ko n̄ da kpunɛ.
 Goo maa sari wi u koo nu nandas̄ia.
 3 Isireliba ba n̄ ko n̄ gb̄araru m̄.
 M̄ya Damasi ya n̄ ko n̄ maa sina boko m̄.
 Sirigii be ba tie, ba n̄ Isireliba b̄ɛɛɛ keram̄.
 Gusun̄, w̄llu ka tem Yinniwa u yeni gerua.
 4 Saa ye s̄ɔ, Isireliban b̄ɛɛɛ ya koo kaara,
 kpa ben dukia yu doona bu ko s̄arobu.
 5 Ben tem mu ko n̄ s̄a nge gbee
 t̄en d̄ianu ba ḡa ba gura.
 Nu ko n̄ s̄awa para para

nge sanam m̄ ba d̄ianu gura Refan w̄wan
 di.
 6 Isireliban fiikowa ya koo tiara
 nge d̄a bii ni nu tiara sanam m̄ ba d̄aru
 sira.
 A n̄ m̄ɛɛra kaa wa
 yiru n̄ kun m̄ ita t̄ona ya tie ten wii kpiir̄,
 ma n̄n̄ n̄ kun m̄ n̄ɔbu ya tie ten k̄asi s̄ɔ.
 Gusun̄ Isireliban Yinniwa u yeni gerua.
 7 T̄ɔ te s̄ɔ, t̄amba koo ben laakari wesia
 ben taka kowon mi gia, kpa ben n̄ni yi
 Gusun̄ Isireliban Yinni D̄ɛro wa.
 8 Ba n̄ maa ben laakari wesiam̄ b̄u
 turanun bera gia, ni ben tii ba kua. Ba n̄ maa
 Asitaaten bw̄aroku s̄am̄, ka bw̄aroku ni
 ba kua s̄ɔn s̄ɔ. Domi nu s̄awa ben tiin
 n̄man kora.
 9 Saa ye s̄ɔ, Isireliba ba koo ben wuu
 damgisu deri, kpa su ko bansu nge m̄
 Am̄reba ba ben wusu deri be Isireliban s̄ɔ.
 10 Wee b̄ɛɛ Isireliba, i Gusun̄ b̄ɛɛn Yinni
 duari
 wi u b̄ɛɛ faaba kua.
 I n̄ n̄n̄ yaaye wi u s̄a b̄ɛɛn kuku yee
 naanɛgiru.
 Domi wee i d̄a binu duura b̄un̄n̄ s̄ɔ.
 11 Sanam m̄ i nu duura, i nu kara koosi,
 ma nu seewa nu kp̄ɛa fuuku, nu w̄su kua.
 Adama sanam m̄ i ko i nuku dobu ko i nin
 marum s̄ari,
 i deema ḡaanu sari.
 Ma n̄ kua n̄ni sw̄a bakaru te ta n̄ kpeem̄.

Ba Isireliban yiberɛba kamia

12 Anna a kukiribu n̄.
 Bwese dab̄inu nu burisine
 ma nu kukirim̄ nge nim w̄k̄un nim.
 Nu w̄ki nge daa t̄en tora ya b̄ɔbu.
 13 Ba kukirim̄ nge daa bakarun nim.
 Adama Yinni Gusun̄ u bu gerusi,
 ma ba duki yarina n̄ toma,
 nge yaka si woo ga sua ga ka doona,
 n̄ kun m̄, nge tua ye woo guna ya seeya.
 14 Ye n̄ kua yoka ma ba bu kpeerasia subaru
 s̄ɔ.
 Yam mu sere s̄ara ba n̄ maa w̄a.
 Nge m̄ya be ba sun w̄rim̄ bu ka sun gura
 ben k̄k̄ar̄o ya ko n̄ s̄a.

*Yinni Gusun̄
 u koo Etiopigibu s̄ɛyasia*

18

1 Tem mu w̄a Etiopin daaru bera gia,
 mi tabun wurenu n̄aram̄.

² Mɛn tɔmbu ba gunu ma ben wasi ballimɔ.
Ba bu nasie baama kpuro,
yɛn sɔ ba ra kpuro kɔsuku.
Ma daanu ben tem buranɛ.
Beya ba sɔmɔbu gɔra ka goo nimkuu si ba
kua ka gbɔi.

Goo nimkuu si, su duka mɔ.
Tɛ, sɔmɔbu bɛɛ, i wuro bɛɛgibun mi.

³ Bɛɛ handuniagibu kpuro,
i gidi bɔra mɛɛrio ye ba koo gira guuru wɔllɔ.
I kɔban swɔi swaa dakio ye ba koo so.

⁴ Domi amɛniwa Yinni Gusunɔ u man
sɔɔwa. U nɛɛ,
u yɔ sɛɛ u yam mɛɛra ka laakari win wɔa
yerun di

sɔɔ sɔrerun saa ka wuburun saa.

⁵ Resɛm yɔ n wɛsu kua,
ma ya bɛm doke ya ye,
bu sere ye sɔri,

yibɛɛ u koo na u yen kɔasi bɔari ka woburu,

⁶ kpa u ye gunɔsu ka gbɛeku yɛɛ deria yi di.
Gunɔsu su ko n wɔa mi, yam susurun saa,
kpa gbɛeku yɛɛ yi n wɔa mi puran saa.

Nge mɛya ba koo Asirigibun tabu kowobun
gonu kua.

⁷ Saa ye sɔɔ, tɔn be ba gunu mi, ma ben
wasi ballimɔ ba bu nasie baama kpuro yɛn
sɔ ba ra kpuro kɔsuku, ma daanu ben tem
buranɛ, tɔn be, ba koo ka Gusunɔ wɔllu ka
tem Yinni kɛnu naawa Siɔnin guurɔ mi ba
ra nɔn sɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Egibitigibu sɛɛyasia

19

¹ Gari yiniwa ba gerua Egibitin sɔ. Ba nɛɛ,
wee Yinni Gusunɔ u sisi fuuku Egibitiɔ,
u guru wiru sɔni nge duma.

Ma Egibitigibun bɔnu nu diirumɔ win
wuswaaɔ,
ma ben wɔrugɔru ta kpa.

² U koo de bu tabu ko ben tii tiinɛ.
Mɔɔ ka wɔnɔ ba koo tabu wɔrina.
Bɔrɔ ka bɔrɔ ba koo tabu wɔrina.
Wusu su koo tabu wɔrina.

Sinambu ba koo tabu wɔrina.

³ U koo de Egibitigibu bu mwia kpana,
kpa u ben nɔɔ tia kam koosia.

Kpa bu bikiaru da bɔnun mi ka dobo
dobogibun mi

ka gɔri sokobun mi, ka sɔrobun mi.

⁴ U koo bu yinni gɔbo nɔmu sɔndia,

kpa sunɔ nuku kɔsurugii u n bu dam
dɔremɔ.

Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

⁵ U koo ben daa baka ten nim kpeerasia
kpa tu gbera.

⁶ Ten yerusun nim mu koo numia,
kpa ten kɛrin winun nim mu gbera,
kpa naa yari ka gbɔi yi yi wɔa ten goorɔ yi
gbera.

⁷ Gɔanu kun ko n maa wɔa daa ten goorɔ
ka ten sure yerɔ.

Bà n gɔanu duura mi, nu koo gberawa nu
gbi.

⁸ Be ba susure mɔ mi kpuro
ka kɔkɔnu n kun mɛ ka yɔakoronu,
ba koo nuki sankirawa kpa bu swɔi.

⁹ Be ba beku wɛɛ damgii tarimɔ
ka be ba beku kpikinu wesimɔ ba koo
sekuru wa.

¹⁰ Be ba sɔa tem mɛn dam ba koo kɔsikira.
Kpa ben sɔm kowobu bu nuki sankira.

¹¹ Soanin wirugibu ba sɔawa gari bakasu.
Egibitin sunɔn bwisi kɛɔbu bà n mɛnna,
gari baka gariya ba ra gere.

Bwisi kɛɔbu bɛɛ, amɔna i ko i kɔku i gere i
nɛɛ,
i sɔawa bwisigibu ka sina bibu.

¹² Wunɛ maa Egibitin sunɔ,
mana wunen bwisi kɛɔ be, ba wɔa.
Kpa bu gere su nɔ yɛn himba Gusunɔ wɔllu
ka tem Yinni
u wunen temgibu kua.

¹³ Soanin wirugiba kua wiirɔbu,
ma Nɔfun wirugiba kun maa yɛ ye ba mɔ.
Wirugii be, ba dera Egibitigiba kɔɔramɔ.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u ben bwisi burisina
kpa bu de Egibitigibu bu kɔɔra,
ba n mɔ nge tam nɔro wi u bindimɔ win
sianu sɔɔ.

¹⁵ Wirugii ka bwɛɛbwɛɛ, gobigii ka sɔaro,
ben goo kun maa kpɛ u gɔanu ko Egibitiɔ.

Egibitigibu

ba koo Yinni Gusunɔ sɔ

¹⁶ Sanam mɛ Egibitigiba koo wa ma
Yinni Gusunɔ u bu win nɔmu demɛ u ka
bu sɛɛyasia ba koo bɛrum soora nge tɔn
kurɔbu.

¹⁷ Saa ye sɔɔ, baa bà n nua ba Yudan gari
mɔ, ba koo nanda Yinni Gusunɔn himban sɔ
ye u yi ben sɔ.

18 Saa ye sɔɔ, wusu nɔɔbuwa su ko n wãa Egibitin temɔ sɔɔ ba ko n da Yudaban barum gere. Kpa ba n da bɔre ma ba sãa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinnin tɔmbu. Ba koo wuu sin teu sokuwa Sɔɔn wuu.

19 Ba koo Yinni Gusunɔ yãku yeru kua Egibitin tem suunu sɔɔ, kpa bu kperu garu gira mɛn nɔɔ bura yerɔ bu ka nùn bɛɛɛ wɛ.

20 Yera ya koo sɔɔsi ma Yinni Gusunɔ u wãa Egibitin temɔ. Bà n nùn nɔɔguru sue be ba bu dam dɔremɔn sɔ, u koo bu faaba kowo wɛ wi u koo bu wɔra ben nɔman di.

21 Saa ye sɔɔ, u koo bu tii sɔɔsi kpa bu nùn gia. Ba koo nùn yãkunu kua kpa bu ka nùn kɛnu naawa. Bà n nùn nɔɔ mwɛɛnu kua, kpa bu nu yibia.

22 U bu mɛɛra kua, adama u koo bu bɛkia. Ba koo gɔsira win mi, kpa u ben kanaru nɔ u bu faaba ko.

23 Saa ye sɔɔ, swaa ya koo yari Egibitin di yu da Asiriɔ, kpa Egibitigibu bu da Asiriɔ. Asirigibu ba koo ma da Egibitiɔ, kpa be kpuro bu mɛnna bu Yinni Gusunɔ sã.

24 Saa ye sɔɔ, Isireliba ba koo ka Egibitigibu ka Asirigibu nɔɔ tia ko, kpa handuniagibu kpuro bu domaru wa.

25 Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u koo bu domaru kua u nɛɛ, domarugiba bɛɛ, nɛn tɔmbu Egibitigibu. Domarugiba bɛɛ, Asirigibu, bɛɛ be na mɔma. Domarugiba bɛɛ Isireliba, bɛɛ be na gɔsa na tii yiiya.

*Asirin sina boko u koo
Egibitigibu ka Etiopigibu
yoru mwɛɛri*

20

1 Wɔɔ gè sɔɔ Saagoni Asirin sina boko u dera win tabu sunɔ Taatani u Asidɔdu wɔri u ye mwa,

2 yen wɔɔ ge sɔɔra Yinni Gusunɔ u Esai Amɔtin bii gari yini sɔɔwa u nɛɛ, a saaki ye poto ye a pɔra sɛke mi, kpa a wunen baranu pota a sɔ naa dirisu. Ma u kua mɛ. U yɔra basi ma u sɔa ka naa dirisu, n ka kua wɔɔ ita.

Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

3 wee nɛn sɔm kowo Esai u yɔra basi ma u ka naa dirisu sɔa n ka kua wɔɔ ita. Yeni ya sãawa yɔreru te ta sɔɔsimɔ ye ya koo Egibitigibu ka Etiopigibu deema.

4 Asirin sina boko u koo Egibitigibu ka Etiopigibun aluwaasiba ka ben durɔ tɔkɛnu

yoru mwɛɛri kpa bu yɔra basi ba n sɔimɔ ka naa dirisu, kpa yu ko seku bakaru Egibitiɔ.

5-6 Saa ye sɔɔra sɔɔ duu yerun tɔmbu be ba raa ben naanɛ doke Etiopi sɔɔ ka be ba tii sue Egibitigibun somirun sɔ, ba koo bɛrum soora, kpa bu burisina.

Ba koo gere bu nɛɛ, be wee ba wɔruma be sa raa naanɛ sãa bu sun faaba ko, kpa bu sun wɔra Asirin sina bokon nɔmun di. Tɛ amɔna sa ko su ka yari.

Babiloni ya koo wɔruma

21

1-2 Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ. U man kãsi nanumguru sɔɔsi. Na wa yiberɛba ba wee saa tem mɛ ba nasien di

nge mɛ woo guna ya ra nɛ saa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian di.

Wi u ra dam dɔre, u dam dɔramɔ.
Wi u ra maa kpeerasie, u kpeerasiamɔ.
Elamun tabu kowobu, i seewo.
Mɛdiba, i wuu ge tarusio.

Domi Yinni Gusunɔ u dera Babiloni ye, ya n maa tɔmbu weeweenu koosimɔ.

3 Ye na wa ka ye na nua kãsi te sɔɔ, ya dera nɛn torora kara.

Ma wuriribu man wɔri nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɔ u ma.

Tirerabu dera na n maa gari nɔɔmɔ.
Ma diiribu dera na n yam waamɔ.

4 Nɛn laakari ya burisina,
ma na diirimɔ bɛrum sɔ.
Yoka yè sɔɔ na nuku dobu yɔiyɔ,
ye sɔɔra bɛrum man deema.

5 Kãsi te sɔɔ, na maa wa ba dɔanu yii ba kɔnnɔ kɔsu, ba dimɔ ba nɔrumɔ.
Yera goo u nɛɛ, i seewo tabu sinambu, i bɛɛn tɛɛnu gum tɛɛni.

6 Ma Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, n doo n wuu kɔso yi kpa u man sɔ ye u koo wa.

7 Ma na kua mɛ.
Yera u maasɔbu wa ba sɔimɔ yiru yiru.
Gabu ba ketɛkunu sɔni, gabu maa yooyoosu.
Ma u ye kpuro mɛɛra ka laakari.

8 Yera wuu kɔso wi,
u gbãra nge gbee sunɔ u nɛɛ,
gbãra kɔnnɔ miya u yɔ saa kpuro,
sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru.

9 Ma u maasɔbu wa ba sɔimɔ yiru yiru.
Ma u wa Babiloni ya wɔruma birem.

Ma bwāaroku ni ba kua ben būnun sō
nu wāruka temō nu bōkīra.

¹⁰ Bēē nēn tōmbu Isireliba,
bēē be ba so nge dobi doo soo yerō,
yeniwa na nua Gusunō bēēn Yinnin min di,
wi, wi u sāa wōllu ka tem Yinni.
Yera na bēē ye nōōsiamō.

Gari yi Gusunō u gerua

Edāmun sō

¹¹ Wee ye Yinni Gusunō u man sōōsi
Edāmun sō.
Na nōō gagu nua Seirin di ga nēē,
wuu kōso, saa yerō wōkuru ta koo kpe.
¹² Ma wuu kōso u wisa u nēē,
bururu ta koo na, yen biru wōkuru ta koo
maa na.
In kī i maa man gari bikia, i wurama i bikia.

Gari yi Gusunō u gerua

Daarububan tem sō

¹³ Wee ye Yinni Gusunō u gerua
Daarububan tem sō.
Dedanigibu, i doo i n wāa yakasu sōō
wōkuru.
¹⁴ Bēē be i wāa Temaō i ka be nim nōru ga mō
nim daawo,
kpa i ka kpikobu dīanu daawa.
¹⁵ Domi tabu swīa ma tōmba duki mō takobi
ka tendun sō.
¹⁶ Wee ye Yinni Gusunō u man sōōwa. U
nēē, kam kam wōō tian biru kese, u koo
Kedaan bēēē kpuro kpeerasia.
¹⁷ Ben ten towō wōrugōba sōō, fiikowa ya
koo tiara. Gusunō, Isireliban Yinniwa u
yeni gerua.

Gari yi Gusunō u gerua

Yerusalemun sō

22

¹⁻² Gari wee, yi yi ka Yerusalemun wōwa
yā mi ba ra kāsi.
Wunē Yerusalemu, mban sōna wunen
tōmba nuku dobu mō,
ma ba kuuki mō.
Mba n kua ba ka yōōmō dii tēeri wōllo.
Wunen tōn be ba mēera kua, ba n bu mēera
kue tabu sōō,
ba n maa gu ka takobi.
³ Wee wunen tabu sinambu ka wunen
tōmbu kpuro
ba duki yarina n toma,
ma ten towobu ba bu mwēera ba kua yobu.

⁴ Yen sō, na bēē sōōmō, i gesiro nēn bōkun di,
i man derio n swī.

I ku tii nōwia ko i nēē,
i ko i man nukuru yemiasia
nēn tōmbun nōni swāarun sō.
⁵ Tōō teni sōō, Gusunō, wōllu ka tem Yinni
u dera sa nōni sōōre, sa burisine,
sa wāa biti sōō wōwa yeni sōō mi ba ra kāsi.
Ba gani kōsukumō ma sa nōōgiru sue
sa faaba kanamō guunun bera gia.
⁶ Elamun tabu kowobu ba wee
ba wāa tabu kēkēba sōō ka maasōbu,
ma ba sēē bwāanu bēki.
Kirigibu ba maa wee, ba tērenu nēni.

⁷ Wunē Yerusalemu, wee tabu kēkēba ba
tērie
wunen wōwi sōō mi tem gem wāa.
Ma maasōbu ba wunen gbāra kōnnōsu
tarusi.

⁸ Bēē Yudaba i n maa tāsi yeru mō.
Tōō te, i mēera mi i ra bēēn tabu yānu bere
dii te ba mō Dāa sōōwō.

⁹⁻¹⁰ Ma i deema ba bēēn wuu Yerusalemun
gbāraru yabura.

Yera i dia mēera mēera i kōsuka
i ka gbāra te sōnwa.
Ma i nim tora ye ba raa gban nim yōrasia
wuu sōō.

¹¹ I kpaa gba gbāranu yirun baa sōō
yu ka yeōnōn nim nēnē.
Adama i n Gusunō mēera
wi u yen himba yi yellun di.

¹² Yen sōna tōō teni sōō,
Gusunō, wōllu ka tem Yinni, u bēē soka i ka
swī,

kpa i weeweenu ko i bēēn winu kōni,
kpa i saakiba dewe nuku sankiranun sō.

¹³ Adama wee i nuku dobu mō i yēerimō.
I ketēba ka yāanu goomō.

I yaa temmō ma i tam nōrumō i mō,
su di kpa su nō, domi sia sa ko gbi.

¹⁴ Yen sōna Gusunō, wōllu ka tem Yinni
u man sōōwa u nēē,
u n bēē bēēn durum yeni wōkamme
sere i ka gbi.

Ba Sebina kirō mō

¹⁵ Amēniwa Gusunō, wōllu ka tem Yinni,
u man sōōwa. U nēē, n doo n Sebina wi u
sāa sina kpaarun sōm kowobun wirugii sō
n nēē,

¹⁶ mba u mō mi.
Wara u mō mi u ka tii siki wōru dākuamme
kperō.

17 Wee wi, Yinni Gusunə u koo nùn bəke nge kureru

kpa u nùn kasa kō ka dam,

18 kpa u n bindimə nge banə batuma baka sɔɔ.

Miya u koo gbi ka win tabu kəkε sisugii yi u naanε sāa,

wi, wi u win yinnin yenu sekuru doke.

19 Wi, Yinni Gusunə, u koo nùn yara win sɔmburun di

kpa u kun maa sāa goo.

20 Yen tōɔ te, wi Yinni Gusunə,

u koo win sɔm kowo Eliakimu, Hilikiyan bii soku,

21 kpa u nùn wi, Sebinan yaberu sebusia

kpa u nùn win kpaka sēke

kpa u nùn win dam wē.

Eliakimu wi, u ko n sāawa Yerusalemuḡibu ka Yudaban baaba.

22 Yinni Gusunə u koo nùn Dafidin yenu kəkəɔ wē.

U n kenia, goo kun kenumə.

U n maa kenua, goo kun keniamə.

23 U koo nùn girawa nge sasaru

mi n naanε mə,

kpa u de win tundon yenu ga n bεεre mə.

24 U ko n sāawa bεεre yen wiru. Be ba wāa win yenuə, bukurobu ka bibu, gobigibu ka sāarobu, wiya u ko n be kpuro sɔɔwa nge sasaru.

25 Adama Gusunə, wəllu ka tem Yinni, u maa nεε, sɔɔ teeru ba koo sasa te wuka te ba raa gira mi n naanε mə mi, kpa tu wəruma tu bɔɔra, kpa sɔmu ni ta raa sɔɔwa mi, nu kam ko. Yinni Gusunəwa u yeni gerua.

Yinni Gusunə u koo Tiri

ka Sidoni kpeerasia

23

1 Gari wee yi yi ka Tiri yā.

Bεε be i wāa goo nimkuu bakasu sɔɔ,

i wuri koowo, domi bεεn wuu ga kam kua.

Yenusu kun maa wāa, duu yeru maa sari.

Saa Kitimun tem diya sa yen labaari nua.

2 I mario bεrum sɔ,

bεε be i wāa nim wōkun gooru gia

mi Sidonin tenkuba ba ra sare.

3 Egibitigibu ba dobi yeemə daa te mɔ Nilu ma tenkuba ba ye dwemə ba dɔramə

ma ba are bεke dimə.

Ma yam mi, n kua bwesenu kpuron yaburu.

4 Sidoni, kaa sekuru wa,

domi Tiri, nim wōkun wuu damguu, ga gerua ga nεε,

ga n marubun wahala gaa waare, ga n maa marure.

Ga n bii aluwaaasi bɔm kēere,

ga n maa bii wəndia seeyare.

5 Egibitigibu bā n nua ma Tiri ya wəruma, ba koo diiri.

6 Bεε be i wāa nim wōkun gooru gia, i wuri koowo i ka da Taasisiə.

7 Bεεn wuu ge ga wāa saa yellun di

gè sɔɔ i ra nuku dobu ko, gera mi?

Tiri yera mi?

Yèn tɔmbu ba da ba tem tukumḡibu kamia?

8 Wara u ye kpuron himba yi Tirin sɔ,

ye, ye ya ra yen wirugibu swīi tem tukumə.

Yen tenkuba ba kua sina bibu.

Ma ba bεεre mə handunia kpuro sɔɔ.

9 Gusunə, wəllu ka tem Yinniwa u ye yi,

u ka be ba tii sue kawa tem mε sɔɔ,

kpa bu be ba raa bεεre wεemə gem.

10 Bεε Taasisigibu i terio bεεn tem sɔɔ

nge mε daa te ba mɔ Nilu tà n nim yiba mu ra terie.

Domi yoo sɔma kpa.

11 Yinni Gusunə u win nɔma demia nim wōkun bera gia.

Ma u dera sinamba diira.

U dera Kananin gbāra damḡinu nu wəruka.

12 U maa nεε, bεε Sidonigibu i n maa nuku dobu wasi.

Domi ba bεε dam dɔre nge wəndia wi u kun durə yē.

Baa i n seewa i da Kitimun temə,

min tii i n wērabu wasi.

13 I Babilonigibu mεerio.

Ba n maa wāa.

Asirigibu ba bu kpeerasia.

Nge mεya ba Tiri wəri ba tarusi,

ba yen sina kpaanu kəsuka,

ma ye kpuro ya kua bansu.

14 I wuri koowo bεε be i wāa goo

nimkuu bakasu sɔɔ.

Domi Tirin wuu damguu ge, ga wəruma.

15 Ba koo Tirin gari duari n ka ko wɔɔ wata ka wəkuru nge sina boko turon bandun tεebun saka. Adama yen biru ya ko n sāawa

nge kurə sakara wi ba womu doke ba mɔ,

16 a mərəku suo a n soomə a ka wuu sik-erena,

wunε wi a sāare kurə sakara wi ba duari.

A gu soowo nge mε wunen yēra nε,

a n ka womu dabi dabinu mɔ,

Gusunə, wəllu ka tem Yinni,
u ko n win bandu diiwa Siɔnin guurə,
Yerusalemuə,
kpa win təmbun guro gurobu bu win yiiko
wa.

Siarabun womu

25

¹ Yinni Gusunə, wuna a sãa nɛn Yinni,
wuna kon təma,
kpa n wunɛn yĩsiru wəlle sua.
Domi a gãa bakanu kua,
wunɛn himba ye a yi saa yellun di,
ya n̄ kəsa.

² A dera wuu ge, ga wəruma
ga kua nge kpee ni ba suba.
Ma wuu ge ga gbāraru mə ga kua bansu.
A dera tii suobun wuun gbāranu nu
wəruka.

Ba n̄ maa nu seeyamə sere ka baadommaə.
³ Yen sōna bwese damginu nu nun bɛɛrɛ
wɛɛmə.

Ma be ba gabu dam dərəmə ba nun nasie.
⁴ Domi a kua dam sarirugibu ka
wənwəndobun kuku yeru, wahalan
saa.

A bu berua woo bəkən saa ka sōn saa.
Domi tən kəsobu ba ra tənu wəriwa
nge guru woo ge ga gana sweemə.

⁵ Yinni Gusunə, wuna a tii suobun wəkinu
kpeerasia
nge mɛ a ra yam susuru kpeerasie
tem mi gāanu ku ra kpi.
Wuna a ben nasaran womusu tɛɛsi
nge mɛ guru wiru ta ra sōo tɛɛsi.

Yinni Gusunə u təmbu kpuro

tōo baka dim sōru kuammɛ

⁶ Gusunə, wəllu ka tem Yinni
u koo bwesenu kpuro tōo baka dim soku,
Siɔnin guurə.

Dĩa duronu ka yaa gumgia
ka tam gema u koo bu wɛ.

⁷ Kpa u sənditia ye ba ben wuswaa wukiri
nuku sankiranun sō wuna guu ten
wəllu mi.

⁸ U koo de gəo u kpe sere ka baadommaə,
kpa u ben nən̄i yĩresu woka
kpa u ben sekuru wuna tem mɛ kpuro sōo.
Wi, Yinni Gusunəwa, u yeni gerua.

Yinni Gusunə

u koo Məabuba sɛɛyasia

⁹ Tōo te sōo, ba koo Yinni Gusunə sō bu nɛɛ,
wuna a sãa bɛsɛn Yinni wi sa naanɛ sãa.
Wuna a sun faaba kua.

Su nuku dobu ko kpa su yɛɛri faaba yen sō.
¹⁰ Yinni Gusunə u koo Siɔnin guuru kōsu.

Adama u koo Məabuba munkuwa
nge yaka si ba yari kəkərəwə.

¹¹ Kpa bu ben nəma demia kəkərə ge sōo
nge be ba kɛɛrimə.

Ka mɛ, u koo de ben tii sua bi, bu kpewa.

¹² U koo gbāra damgii ni nu gunu sura u
kəsuku
nu gəsia tua.

Yinni Gusunə

u koo win təmbu nasara wɛ

26

¹ Saa gaa sisi yè sōo ba koo womu geni ko
Yudan tem sōo bu nɛɛ,
sa wuu damguu mə.

Yinni Gusunəwa u gen gbāraru swĩi
u ka gu kōsu.

² I gamboba keniə
kpa bwese te ta gem swĩi ta nùn mɛm
nəowamme
tu du min di.

³ Yinni Gusunə u ra sika sarirugii bəri yendu
wɛ,

yèn sō yɛro u nùn naanɛ sãa.

⁴ I Yinni Gusunə naanɛ koowo
saa kpuro sōo.

Domi wiya u sãa kuku yee damgiru
sere ka baadommaə.

⁵ U koo wuu ge ga wãa
wəllən təmbu kpeerasia,
kpa u gen tii kəsuku u sura sere temə,

⁶ kpa sãarobu ka wənwəndobu
bu gu taaku.

Saa dāakan kanaru

⁷ Gemgiin swaa ya ra n dɛndewa.
Yinni Gusunə, wunɛ wi a sãa gemgii
wuna a ra ye nəo nɛrasie.

⁸ Yinni Gusunə, swɛɛ yi kaa sun sure kpuro,
wuna sa ko n naanɛ sãa,
su ka sĩ yi sōo.

Ye bɛsɛn gōru ga kĩ,
yera su nun yaaya kpa su nun sã.

⁹ Wōkuru, nɛn bwɛra ya ra n wunɛn bɛkɛ
barəwa,

kpa nɛn gōru ga n nun kasu.

À n təmbu siri handunia sōo,
ba ra giewa nge mɛ ba koo ka sĩ.

10 Adama baa bà n tòn kōso durom kua,
u ñ gem giamō.

U ko n win kom kōsum m̀dwa
tem mi gem mu wāa,
kpa u n Gusunən yiiko gema.

11 Yinni Gusunō, a dam mō,
adama wunen yiberēba ba ñ mu waamō.

A de bu wunen hania wa
ye a ka wunen tambu wōramō,
kpa bu sekuru wa bu dōo mwaara.

12 Yinni Gusunō, wuna a ra sun bəri yendu
wē.

Domi wuna a ra de ye sa m̀kpuro yu koorā.

13 Gusunō besen Yinni sa raa yinnibu gabu
sāwa.

Adama tē, wunε turon yīsira sa soku.

14 Yinni, be ba gu,

ba ñ maa seemō bu wāaru di.
Domi a bu wəri a kpeerasia.

Ba ñ maa bu yaayamō.

15 Yinni, a wunen yiiko sōosi.

A dera beεε wunen tambu sa dabia.

Ma a besen tem yasiasia.

16 Sa nun soka sanam me sa wāa nōni
swāaru sōo.

Sa kanaru kua sanam me a sun seeyasia.

17 Yinni Gusunō, sanam me a sun biru kisi
sa kua nge tòn kurō wi u yiire u kī u ma,
u tii bōokumō u wuri m̀wuriribun sō.

18 Sa wahala kua sa nōni sōora ka wuriribu.
Adama wom diruma sa mara.

N ñ ka tem me arufaani gaa naawε.

Sa ñ maa goo mara wi u koo sina me sōo.

Yinni Gusunō

u koo Isireliba seeyasia

kpa bu wurama nge yellu

19 Nεgibu, been tòn be ba raa gu
ba koo se gōrin di bu wāaru di.

Beε be i kpī tem sōwō, i dom yando,
kpa i nuku doḅun kuuki ko.

Domi tem mu koo beε seeya gōrin di
nge me bururun kakoru ta ra yakasu seeye.

20 Nen tambu, i doo i kuke been diao
i tii gamboba kenusio,

kpa i n wāa mi gina
sere Gusunən mōru yu ka sure.

21 Wee Yinni Gusunō u yarima

win wāa yerun di

u ka handunian tambu siri
kōsa ye ba kuan sō.

Tem mu koo tòn be ba gon yem terasia,
kpa ben gonu nu sōosira.

Ba waa kōsa kamia

27

1 Tōo te sōo, Yinni Gusunō u koo waa
kōsa ye ya duka mō seeyasia ka win takobi
damgia ye ya kpā, kpa u yaa kōsa ye go, ye
ya wāa nim wōku sōo.

Yinni Gusunō

ka win resem gbaaru

2 Yen tōo te, Yinni Gusunō u koo womu ko
win resem gbaarun sō, te ta bii geenu
marumō, u neε,

3 ne, Yinni Gusunōwa na tu nōorimō.

Nena na tu nim yēkamō saa kpuro.

Na tu kōsu sōo sōo ka wōkuru,

goo u ku raa ka tu wəri u mwa.

4 Na ñ maa ka nen resem gbaa te mōru sāa.

Adama nà n sāki ka awīi wa mi,

kon yi wəriwa n dōo menī,

5 ma n kun mō yi man kua yin kuku yeru,

ma yi ka man nōo tia kua.

Yi n kua me, kon yi deri.

Yinni Gusunō

u koo Isireliba suuru kua

6 Saa gaa sisi yè sōo

Isireliba ba koo gbini gira

bu kerī ko nge dāa,

bu wēsu ko bu ma

kpa ben binu nu handunia yibu.

7 Yinni Gusunō u ñ bu seeyasie

nge me u ben yiberēba seeyasia.

U ñ maa bu go nge me u ben yiberēba go.

8 U bu seeyasiawa saka sōo.

U dera yiberēba ba na

nge sōo yari yerun woo damguu,

ba bu gura ba ka doona.

9 Nge meya u ka Isireliban durum wōka.

Wee ye n koorā yen biru.

U ben būu turanu gōsia torom.

Ba ñ maa Asitaaten bwāarokunu ka sōoginu
seeyamō.

10 Ben wuu damguu ge,

ga kua bansu, ba gu deri.

Miya n kua yaa sabenun kpara yeru

ka nin kpin yeru.

Ma nu kiku si su tiara dimō.

11 Dāa yà n gbera ba ra ye bōoriwa

kpa tòn kurōbu bu ka doo ko.

Wee nen tòn be, ba ñ bwisi mō.

Yen sōna Yinni Gusunō wi u bu taka kua

u ñ bu wōnwōndu kue,

u ñ maa bu durom kue.

Be ba raa yoru mwεera

ba koo wurama

¹² Saa gaa sisi yè sɔɔ Yinni Gusunɔ u koo bεε
Isireliba sira nge dāru,
kpa bu bεε dɔbiri tia tia
saa Efaratin daarun di n ka girari Egibitin
daarɔ.

¹³ Yen tɔɔ te, ba koo kɔbi baka so
kpa be ba raa yoru mwεera ba woo Asiriɔ
ka be ba kpikuru da Egibitiɔ bu wurama.
Kpa bu yiira bu Yinni Gusunɔ sã
guu dεera ten mi, Yerusalemuɔ.

Ba Isireliban bwese kerɪ

wɔku te kirɔ mɔ̀

28

¹ Bɔrura Samari ye ya sãa nge sina furɔ
ge Efaraimuba ba ka tii sue.

Ya wɔwa tuke ye ya tem gem mɔ.
Ma ya sãa yen buraru
nge dãa wεε si tɔmba ra doke wirɔ
ba ka tam goore.

² Wee tɛ, Yinni Gusunɔ u goo sɔɔru kua
wi u dam mɔ u ka ye wɔri.
Win dam mu sãawa nge guru kpenu,
ñ kun mε nge woo bɔkɔ ge ga ra asɔrɔ ko,
ñ kun mε nge guru baka.
U koo wuu ge surawa temɔ.

³ Wuu ge, ge Efaraimuba ba ka tii sue mi,
ga wɔra ba taakumɔ,

⁴ nge dãa wεε si su dɛlla.

Ga sãawa nge dãa marum mε mu yellu ye,
ma ba yande sɔra ba di.

⁵ Sɔɔ teeru, Yinni Gusunɔ Dam kpurogiin
tiiwa u koo bandu di kpa u n sãa win tɔn be
ba tian sina furɔ burɔ ka ben buraru.

⁶ U koo siri kowobu kpara bu ka siri dee
dee. Mɛya u ko n maa sãa ben dam bu ka
yibεreba naa gira sere ben wuun gbāraran
kɔnnɔwɔ.

Tam nɔroba Esai yaakorɔ mɔ̀

⁷ Adama tɛ, baa ka Gusunɔn sɔmɔbu ka yãku
kowobu,
tam bɔɔbɔm mu bu tirekiramɔ
ma ba bāarimɔ mɛn sɔ,
sere Gusunɔn sɔmɔbu ba ñ maa win gari mɔ̀
dee dee.
Yãku kowobun tii ba ñ maa kpɛ bu siri dee
dee.

⁸ Ben dii yenɔ aye dεeraru sari.
Sianu ka kubana nu yiba mi.

⁹ Ba gerumɔ ba mɔ̀,
wara na kɪ ñ keu sɔɔsi.
Wara u koo ka nɛn gari sɔmburu ko,
ma n kun mɔ bii wi ba bɔm kara.

¹⁰ Ba mɔ̀, na bu keu mɔ̀ tεeru.
Na bu wooda wεemɔ tia tia.
Na yen wiru ka naasu tubusiamɔ
nge wi u bii piiminu keu sɔɔsimɔ.

¹¹ Yen sɔ tɛ,
Gusunɔ u koo de goo u ka bu gari ko
ka barum tukum mε ba ñ nɔmɔ.

¹² Domi u bu sɔɔwa bu de
wi u wasira u wɛra.
Wɛra yera maa wãa mi,
adama ba ñ kɪ bu win gari wura.

¹³ Yen sɔna win wooda ko n bu sãawe bii
sɔɔsiru te ba sɔɔsimɔ tεeru tεeru, tia tia. Ka
mε, ba koo sokura bu wɔruma bu bɔɔkira,
kpa bu yina mwaara.

Kpee te ta sãa

gani gɔmburun dam

¹⁴ Tɛ bεε yaako kowobu,
bεε be i Yerusalemugibu dam dɔremɔ,
i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ.

¹⁵ Bεε be i gerumɔ i mɔ̀,
wee i ka gɔɔ ka gɔribun wãa yeru arukawani
bɔkua.

Baa wahala yà n tunuma ya banda,
ya ñ bεε turi.

Adama i n yɛ ma weesa su kua bεen kuku
yeru.

¹⁶ Yen sɔna Yinni Gusunɔ u nεε,
wee u kperu swɪi Siɔniɔ,
ta kua win kpεεkpεεku.
Kpee te, ta sãawa kpee gobigiru
te u gɔsa, ta kua gani gɔmburun dam.
Wi u tu kua win tãsi yeru u ñ wɔrumamɔ.

¹⁷ Wee, u gem nɛni nge banɔbun wεε
yi ba ra ka diru yĩre,

ñ kun mε ben nifo
ye ba ra ka ganɔn sikirabu mεeri.

Guru kpenu nu koo wee si kpuro kɔsuku
si su kua bεen kuku yeru mi.

Nim bakam mu koo su mwε.

¹⁸ Bεen arukawani ye i raa ka gɔɔ bɔkua
ya koo kam ko.

Kpa ye i raa ka gɔribun wãa yeru bɔkua
ya kun maa wãa.

Yibεreba bà n bεε wɔri ba asɔrɔ kua
ba koo bεε taakuwa.

¹⁹ Ba ko n bæe taakumawa saa kpuro nge mèn nɔɔ ba saramɔ. Domi ba ko n da sarewa bururu baatere ka maa sɔɔ sɔɔ ka wɔ̄kuru, kpa i berum soora ì n ben labaari nua.

²⁰ Nge mɛ ba ra gere, bu nɛɛ,
kpin yera kun dɛɛbu turi a ka tii demia.
Bekura kun maa yasum turi a ka wukiri.

²¹ Domi Yinni Gusunɔ u koo tabu ko nge mɛ u raa kua Perasimun guurɔ.

U koo mɔru bara
nge mɛ u raa kua Gabaonin wɔwaa,
u ka win sɔm maamaakigia sɔɔsi
ye ba ñ waare.

²² Tɛ, i ku maa de i n waa yaako kookoosu sɔɔ, kpa bu ku raa maa bæe nɔni swaarua sosia. Domi na nua ma Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u himba yi u ka tem mɛ kpuro kpeerasia.

Yinni Gusunɔn bwisi

²³ I swaa dakio i nɔ.
I swaa tem kpɔiyɔ i nɛn gari nɔ.

²⁴ Wi u gbaaru kɔramɔ u ka dɔ̄anu duure u ku ra n kɔrɔ tɔna mɔ u n dɔɔ baadomma.

²⁵ U n kɔra u kpa,
u ra mi dɔ̄a bwese bweseka duurewa bæeru ka bæeru.
Kpa u maa dɔ̄anu ganu duure nenɛm gbaa ten goorɔ.

²⁶ Gusunɔ wi u sɔa win Yinni wiya u nùn bwisi kã.

U nùn yen kpunaa sɔɔsi.

²⁷ U ku ra dobi so ka tebo,
u ra yi sowa ka bokuru.
U ku ra mɔri so ka dam,
u ra yi sowa ka boku piibu.

²⁸ U ra alikama sure,
adama u yen saka yɛ yu ku ka munkira.

²⁹ Yenin tii ya weewa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinnin min di.

Win bwisi kɛru ta sɔawa maamaaki.
Win laakari ya maa kpã.

Ye n Yerusalemu mara

29

¹ Arieli, Arieli, wunɛ wi ba mɔ Yerusalemu, mi Dafidi u win waa yeru kua, a sɔawa bɔrura.

A n wunen wɔɔ ka wɔɔ tɔɔ baka ni mɔ a n dɔɔ.

² Adama kon nun wɔri,
kpa wuri ka weeweenu nu nɔra wunɛ sɔɔ,
kpa a ko nge nen yãku yeru.

³ Kon de tabu kowobu bu nun tarusi,
kpa bu ben tabu sãa yi yi

bu ka nun sikerena.

⁴ Ba koo nun sura.

Kaa gari geruma tem di,
adama tua kun derimɔ yi yari.

Wunen nɔɔ ga koo nɔra nge siinin nɔɔ.

Tuan diya ba ko n gu nɔmɔ kutu kutu.

⁵ Wunen yiberɛba ba ko n dabiwa nge tua,
kpa ba n pusa nge doo dirisu.

⁶ Adama subaru sɔɔ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni

u koo na u bu sɛyasia

ka guru gbāsukubu ka tem yĩrubu,

ka wɔki bakanu ka woo guna

ka guru woo bɔkɔ, ka sere maa dɔɔ boko,

⁷ kpa tabu kowo dabi te,

te ta nun wɔri mi,

ta wunen gb̄araru tarusi,

tu doona nge dosu.

⁸ Nge mɛ wi gɔra mɔ u ra dosi u nɛɛ, u dimɔ,
adama ù n dom yanda

kpa u deema nukurɔ gāanu sari.

N kun mɛ nge mɛ wi nim nɔru ga mɔ

u ra dosi u nɛɛ, u nim nɔrumɔ,

adama ù n dom yanda

kpa win gɔru ga n gbere, u n wasire,

nge mɛya tabu kowo be,

ba ko n sãa be ba koo na bu Siɔnin guu te wɔri.

Isireliba ba Yinni Gusunɔn

kirɔ atafiru kua

⁹ I biti sooro,

kpa i nɔni yimɛ i ko nge wɔkɔbu.

Wee i sãare i tam goore,

adama i ñ tam nɔra.

I b̄arimɔ, adama n ñ tam bɔɔbɔm sɔ.

¹⁰ Domi Yinni Gusunɔ u bæen laakari sikarisia,

u win sɔmɔbu ka bæen sɔrobun nɔni wɔkua.

¹¹ Gari yini kpuro yi ko n bæe sɔawɛwa nge tire te ba wukiri ba yĩreru koosi. Ma ba tu goo wɛ wi u garibu yɛ ba nɛɛ, u tu gario. Ma u wisa u nɛɛ, u ñ kãkɔ u tu gari, domi ba tu yĩreru koosiwa.

¹² N kun mɛ nge tire te ba goo wɛ wi u kun garibu yɛ, ba nɛɛ, u tu gario. Ma u wisa u nɛɛ, u ñ garibu yɛ.

Bwisigibun bwisi koo kam ko

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bwese teni tà n nùn sãamɔ,

nɔwa ta ra ka nùn bæere wɛ.

Ben gɔru ga ka nùn toma.

Tāmbun wooda ka ben sōsina ba swīi, ba ka nūn sāmā.

14 Yen sōna u koo de bu biti soora ka sām maamaakiginu.

U koo de ben laakarigibun laakari yu kam ko.

Kpa ben bwisigibun bwisi yi kpe.

Ye ya koo koorā amen biru

15 Bōruroba bεε be i ra bεen himba Yinni Gusunō berue,

kpa i n bεen kookoosu mō yam wōkuru sōō,

kpa i n gerumō i n mō wara u bεε waamō,

nge wara u bεε yē.

16 Daa kōsagibu bεε!

Ba ku ra māmō garisi nge sōndu.

Tem mōndu ta n kpe tu māmō sō tu nεε,

n n wi, u tu kua,

n kun mε tu nūn sō tu nεε,

u n bwisi mō.

17 Saa fikō sōō,

Libani ya koo gōsia dāa gbaaru

kpa ta n sāa nge dāa sōō.

18 Saa ye sōō,

sosobu ba koo tire ten gari nō.

Wōkōbu ba koo yam wa,

kpa bu yari yam wōkurun di.

19 Nε, Yinni Gusunō,

kon de wōnwōndobu ba n yērimō ba n dōō,

kpa sāarobu bu nuku dobu ko,

nε, Isireliban Yinni dεeron sō.

20 Domi be ba ra tōmbu dam dāre

ka tōn yaako kowobu ba koo kpe,

kpa kōsan kowobu ba kun maa wāa.

21 Kon maa be ba ra tōmbu taare wē siri yero

kpeerasia,

ka be ba ra tōmbu yina berie be ba ka tii

yinamō,

ka be ba ra gemgii win gem bire siri yero.

22 Yen sōna nε, Yinni Gusunō,

nε wi na Aburhamu yakia,

na win debubu Isirelin yenugibu sōōwa na

nεε,

tē, ba n maa sekuru wasi.

Meya ben wuswaa kun maa burisinamō.

23 Domi sanam mε ben bibu ba koo nen

nōman sōma wa,

ye na kua ben suunu sōō,

ba koo nen yīsiru bεere wē,

kpa bu man nasia, nε, Gusunō ben Yinni

dεero.

24 Bēn bwisikunu nu raa tōndō,

ba koo bwisi wa.

Be ba ku ra raa maa gari wure,

ba koo gari wura.

Arukawani

ye ya n arufaani mō

30

1 Yinni Gusunō u nεε,

bōruroba Yudaba be ba ku ra mēm nō.

Ba ku ra man saawara ko bā n wesianamō.

Kpa bu ka gabu arukawani bōke

ba kun nen kīru bikie.

Ba tii durum guremō ba sōbimō ba dōō.

2 Be wee ba kpikuru dōō Egibitiō

ba n man saawara kue.

Ba faaba kasu Egibiti sunōn mi.

3 Adama u n kpe u bu faaba ko.

U koo bu sekuru dokewa.

4 Wee ben wirugibu ba tura ba

wāa Soaniō kō.

Meya maa ben gōro be, ba Hanesi tura.

5 Adama be kpuro ba koo sekuru di

Egibitigibun sō,

domi ba n kpe bu bu faaba ko.

Ba koo bu sekuru dokewa kpa bu bεere bia.

Isireliba ba Egibitigibun

somiru dweem dōō

6 Wee Yudaba ba ben yaa sabenu sōmunu sōbi

ba ka dōō sōō yēsan nōm dwaru gia

mi nuku sankirara wāa.

Domi gbee sinansu su wāa mi,

ka surōkōnu ka sere wεε nanumgii gεε.

Tōn be, ba ben dukia ka ben arumani kpuro

ketekunu ka yooyoosu sōbi,

ba ka Egibitigibu daawō,

be ba n koo bu arufaani gaa kua.

7 Domi ben somiru ta sāawa kam.

Yen sōna na Egibiti ye sokumō waa ye ya

kun dēε mō.

Mēm nōō sariba

8 Gusunō u Esai sōōwa u nεε,

tē, a ye kpuro yoruo kpee besi sōō ka tirenō

Yudaban wuswaaō kpa ya n yii mi,

ya n sāa seeda sere ka baadommaō.

9 Domi tōn be, ba sāawa mēm nōō sariba ka wee kowobu.

Ba swaa tau, ba n kī bu sōōsiru swīi.

10 Ma ba yam waobu sōōmō bu ku yam wa.

Meya ba maa nen sōmōbu sōōmō bu ku bu

gari gee sō.

Adama bu bu gari dori sɔwɔ baa n̄ n m̄ren
na.

11 Bu swaa ye derio
kpa bu ku maa bu n̄, Isireliban Yinni
D̄eron gari s̄.

Yudaba ba koo wurama

mam mam

12 Ma Esai u Yudaba sɔwɔ u n̄, ameniwa
Gusunɔ b̄en Yinni D̄ero u b̄e s̄m̄.

U n̄, ȳn s̄ i gari yi yinam̄
ma i tii ȳsu daa b̄ɔb̄ɔya s̄, ka weesu s̄,
ma i t̄sa ye s̄,

13 tora nini, nu koo b̄e ko dam sarirugibu,
kpa i w̄ruma subaru s̄,
nge gana ye ya beu m̄.

14 I ko i k̄sikirawa muku muku
nge wekeru t̄n k̄ka ba n̄ kp̄ bu ka d̄o
gura,

n̄ kun m̄ bu ka nim s̄ka.

I Yinni Gusunɔ naane koowo

15 Adama u wure u n̄, i n̄ ḡru
ḡsia i wurama win mi laakari s̄,
i ko faaba wa.

M̄ya i n̄ kua t̄eru i n̄n naane doke,
i ko dam wa.

Adama i n̄ m̄ k̄.

16 I n̄, i ko yakurawa ka dumi.

Yen s̄na u koo maa de i yakura.

I n̄, i ko dawa ka dumi yi yi duki m̄.

Yen s̄na u koo de
be ba koo maa b̄e naa gira ba n̄ s̄u.

17 B̄en n̄r̄bu (1.000) b̄a n̄ yib̄ere turo wa,
ba koo duki yarina.

Yib̄ereba n̄r̄bu ba koo maa b̄e kpuro
yarinasia

kpa i da i n̄ sebi sebi
nge d̄eka ye ba gire guuru w̄ll̄.

Yinni Gusunɔ u koo

win t̄mbu domaru kua

18 Yinni Gusunɔ u t̄ru mara

t̄e s̄ u koo b̄e durom kua
kpa u b̄e w̄n̄w̄ndu s̄s̄i.

Domi u s̄awa gemgii.

Doo n̄r̄ugiba be ba n̄n naane s̄a.

19 B̄e Yerusalemugibu,

b̄e be i w̄a Sīnin guur̄,

b̄en goo kun maa sum̄.

Yinni Gusunɔ u koo b̄en w̄n̄w̄ndu wa
sanam m̄ i n̄n soka.

U n̄ b̄en n̄o nua, u koo b̄e wurari.

20 U koo b̄e d̄ianu w̄ i di n̄ni sw̄arun saa
s̄o,

kpa u b̄e nim w̄ i n̄o wahalan saa s̄o.

Wi, wi u b̄e keu s̄s̄im̄

u n̄ maa kukum̄ bee tia.

I ko i n̄n wa.

21 I n̄ s̄a i tura swaa k̄enan̄,

b̄en swaa koo gari yi n̄, yi yi n̄e,

swaa wee, i s̄iȳ ye s̄o.

22 I ko i b̄en sii geesu ka wura

ye i raa b̄en bw̄arokunu pote garisi disi,

kpa i bw̄aroku nin k̄ki yari nge kubanu,

kpa i n̄e, bu ka nu yario saa min di.

23 Saa yera Gusunɔ u koo de gura yu n̄

b̄en d̄a ni i duura s̄o,

kpa d̄a ni, nu gea ko nu ma.

Saa ye s̄ora, yaa sabenu koo yakasu di
batuma baka s̄o.

24 N̄e yi ba ka s̄mburu m̄ ka sere ketekunu
nu koo dobi di yi ba b̄ru ȳka.

25 Nim tori yi ko yi n̄ w̄awa

guu bakanun w̄ll̄, ka gungunu w̄ll̄,

d̄ma te ba koo t̄mbu go

bu ben kuku yenu k̄suku.

26 Kpa Yinni Gusunɔ u win t̄mbun bosu
n̄r̄i,

kpa u bu b̄kia mi u bu m̄era kua.

D̄ma tera, surun yam bururam mu koo ko
nge s̄ogim,

kpa s̄ogim mu dora mu sosi

n̄n n̄aba yiru n̄ kere yellu.

Yinni Gusunɔ

u koo Asirigibu s̄eyasia

27 Wee Yinni Gusun̄n ȳsira n̄oram̄
saa tontonden di.

Win m̄ru ya kp̄ ya s̄a nge d̄o wii bakaru.

Win n̄o ga m̄ru yiba.

Ma win yara ya s̄a nge d̄o yari bakaru.

28 Win m̄run w̄siaru ta s̄awa nge daaru

te ta nim yiba ta t̄nu mw̄e sere w̄ir̄,

u ka t̄mbu kam koosia,

ma ta s̄a nge yaruka ben n̄so

u ka bu da mi ba n̄ k̄.

29 I ko i womusu ko nge m̄ i ra ko Ḡo

sararibun t̄o bakaru s̄o w̄kuru, kpa i n̄

nuku dobu m̄ nge wi u guuru soom̄ u ka

s̄im̄ sanam m̄ i s̄aru d̄o Yinni Gusun̄n

guur̄, wi, wi u s̄a Isireliban dam.

30 Saa yera u koo de win n̄o damguu ge, gu

n̄ra.

Win m̄ru baka ye, ȳa n̄ seewa

u koo win dam s̄asi d̄o boko ka nim yibu
bakaru

ka guru woo b̄ak̄o ka guru kpenu s̄o.

³¹ Yinni Gusun̄o ù n gb̄ara,

Asirin sina boko u koo nanda u diiri.

Dom̄i u koo n̄un s̄eyasia ka win bokuru.

³² M̄en n̄o u gesi n̄un boku te so, ḡasu ka
m̄ar̄okuna nu koo n̄ora. U koo n̄un sowa ka
dam.

³³ Saa yellun di

ba wi sina bokon kpaku yeru kua ta w̄aa mi.

Ta duku, ta maa yasu.

Ma ta d̄o m̄o ta maa d̄aa yiba.

Wee Yinni Gusun̄on m̄arun w̄s̄iaru ta d̄o
wi yabiam̄o

nge gbim m̄e ba d̄o doke.

Egibitigiba s̄aawa t̄ambu

31

¹ B̄ruroba Yuda

be ba kpikiru d̄o Egibitīo bu ka somiru wa.

Ba ben naane doke dumi s̄o,

ka tabu keke dabi ni dumi gawe s̄o

ka sere maaso damgibu s̄o.

Adama ba ñ Gusun̄o ben Yinni D̄ero kasu,
bu n̄un naane ko.

² Yen s̄ona win tii u ȳe ye u m̄o.

U koo de k̄osa yu na.

U ñ maa win gari k̄obiam̄o.

U koo t̄on k̄sobu seesi,

ka maa be ba bu somim̄o.

³ Egibitigibu ba ñ s̄aa Gusun̄o,

ba s̄aawa t̄ambu.

M̄eya maa ben dumi yi ñ dam tukum gam
m̄o,

yi s̄aawa ȳe diri.

Yinni Gusun̄o ù n win dam s̄osima,

be ba somiru kasu ka be ba bu somiru wee,

ba koo sokura bu w̄oruku,

kp̄a be kpuro bu m̄enna bu gbi.

Yinni Gusun̄o

u koo Yerusalemu k̄osu

⁴ Am̄eniwa Yinni Gusun̄o u man s̄owa u
n̄e,

gbee sun̄o ge ga yaa mwa ga wuri koosim̄o

ga ku ra ȳaa kparobun b̄erum ko,

baa b̄a ñ dabi ma ba gu tarusi ba gb̄asukum̄o.

Nge m̄eya wi, w̄allu ka tem Yinni, u ko n s̄a

ù n sarama u ka Sionin guuru k̄osu, u tu
sanna.

⁵ Nge m̄e gue yi ra n yin binu k̄osu,

nge m̄eya wi, w̄allu ka tem Yinni,

u koo Yerusalemu yakia u ye k̄osu.

⁶ Yen s̄o, b̄e Isireliba, b̄e be i ka Yinni
Gusun̄o wi tonda n kp̄a, i ḡoru ḡasio kp̄a i
wurama win mi.

⁷ Dom̄i saa ya sisi ȳe s̄o b̄een baawure u
koo win bw̄aroku ni u seka ka sii geesu
ka wura wuna u k̄o ni nu n̄un durum
koosiam̄o.

⁸ M̄eya ba koo Asirigibu kam koosia,

adama n ñ ka t̄onun dam.

Ba koo duki yarina tabu s̄o

kp̄a bu ben aluwaasiba mw̄eri bu yoo s̄ama
koosia.

⁹ Ben sina boko u koo duka yakura b̄erum
s̄o.

Kp̄a ben tabu sinambu bu b̄erum soora

bu ben gidi b̄ara biru kisi bu doona.

Yeniwa Yinni Gusun̄o u gerua

wi ba ra s̄a Yerusalemu ka ȳaku d̄o
mwaararuginu.

Sun̄o geo

32

¹ S̄o teeru goo u koo yari u bandu di

kp̄a wi ka win bw̄abu bu tem m̄e kp̄ara
gem s̄o.

² Ben baawure u ko n s̄aawa nge kuku yeru
woo b̄ak̄on s̄o,

ñ kun m̄e nge daaru mi kakoru sari,

ñ kun m̄e nge kpee bakarun saaru

mi d̄aru garu sari.

³ Be n weene bu yam wa, ben n̄oni koo
wukiara.

Be n weene bu gari swaa daki, ba koo n̄o s̄a
s̄a.

⁴ Be ba ku ra bwisiku ba koo

kasu bu gia.

Be ba maa bebirim̄o ba koo gari gere dee
dee

t̄ambu bu ka n̄o.

⁵ Ba ñ maa gari b̄ak̄o sokum̄o t̄on boko.

M̄eya ba ñ maa t̄on k̄oso sokum̄o t̄on geo.

⁶ Dom̄i gari b̄ak̄o u ra gari swiniwa.

K̄osa s̄ora win bwisikunu nu ra n woo.

Win kookoosu ka win gari kpuro ku ra
Gusun̄o b̄ere w̄e.

M̄eya u ku ra wi u ḡoru bar̄o d̄ianu k̄e.

U ku ra maa wi nim n̄oru ga m̄o nim k̄e.

⁷ T̄on k̄oson kookoosu kpuro su ku ra n w̄a.

U ra kpunaa dabinu kowa

u ka bw̄ebw̄e kam koosia ka weesu,

baa bw̄ebw̄e wi, ù n gem m̄o.

⁸ Adama t̄on geo, kpunaa gea u ra ko.

U ra n maa yōwa gem sōo dim dim.

Ba Yerusalemun tən kurəbu

kirə mə

⁹ Bēē tən kurəbu,
bēē be i kun bwisikunu ganu mə bēēn wāaru
sōo,

i seewo i nēn gari nō.

Bēē wāndia garu koo sariba,

i man swaa dakio.

¹⁰ Gasəku amadaare, i ko i wurura,
domi i n maa resem wasi i səri.

¹¹ I de i nanda

bēē be i n bwisikunu mə bēēn wāaru sōo.

Bēē garu koo sariba i diirio.

I bēēn yānu potirio i yōra basi,

kpa i kīasu dewe nuku sankiranun sō.

¹² I bēēn bwāsu nēnuo,

i ka nuku sankiranu sōosi,

yèn sō bēēn gbee geenu

ka bēēn resēm gbaa geenu

nu koo kam ko.

¹³ Wee Yinni Gusunən təmbun tem
ka yenu gèn mi nuku dobu raa wāa,

n koo ko bansu,

kpa sāki yi kpi mi.

¹⁴ Ba koo ben sina kpaaru biru kisi
kpa Yerusalemu ye ya raa təmbu yiba bu ye
deri.

Yen guuru ka yen kōsobun wāa yenu nu koo
ko bansu.

Yēē kpiki yi ko n da bōsu mi,

kpa bu maa yaa sabenu kpara mi.

Yerusalemun seebu

¹⁵ Adama Gusunən Hunde u koo sarama
wəllun di

u n wāa bēse sōo.

Saa yera mi dīanu ku ra raa kpi, n koo dīanu
ko,

kpa yam mi dānu kun daa dabi, n ko dāa sōo.

¹⁶ Saa ye sōora gem mu ko n wāa
tem mē kpuro sōo.

¹⁷ Mēya mu koo ka bəri yəndu na,

ka wērabu berum sariru sōo

sere ka baadommao,

¹⁸ kpa bēse Yinni Gusunən təmbu

sa n wāa mi,

bəri yəndu sōo dii naanegino.

¹⁹⁻²⁰ Sa ko n wāawa doo nōaru sōo

sa n dīanu duorumo mi nim mu wāa,

kpa sa n bēēn ketekunu ka bēēn nēē yōsu yi
n dimo baama.

Adama guru kpenu nu koo yiberēban tabu
kowobu kam koosiawa

be, be ba dabi nge dāa sōo,
kpa ben wuu ge, gu wōruma.

Bōruroba bēē tem gowobu

33

¹ Bōruroba bēē, bēēn yiberēba.

Domi i təmbu wəri i ben yānu gura

ma i ka bu murafitiru kua,

baa mē ba n bēē yen gaa kuare.

Yen sō, i n təmbu wəri i kpa,

i ben yānu gura,

ba koo maa bēē kua nge mē.

Mēya saa ye i bu murafitiru kua i kpa,

ba koo maa bēē murafitiru kua.

² Yinni Gusunə, a bēēn wənwəndu waawo,
wuna sa yīiyə.

A de a n sāa bēēn dam bururu baatere.

Kpa a sun faaba ko sanam mē sa wāa nōni
swāaru sōo.

³ Yiberēba bā n wunen nōo damguu nua,
ba koo duki yakikira.

À n maa seewa ba koo yarina.

⁴ Təmba koo ben yānu wəri bu gura

nge mē twee yi ra tem wukiri

yi dīanu kpuro di.

⁵ Yinni Gusunə u kpā,

domi u wāa wəllə.

U koo de win gem mu n yiba Siōni kpuro sōo.

⁶ Yinni Gusunə, kaa de

Siōnigibu ba n wāa bəri yəndu sōo,

kpa ba n bwisi ka laakari mə

ye ya koo de bu faaba wa.

Wunen nasiara ta sāa ben arumani.

Ba faaba kanamo

⁷ Adama tē, wee tabu durəbu ba kuuki mə,
ba faaba kanamo.

Be ba gōra bu ka yiberēba suuru kana bu nōo
tia ko

ba kpana, ba wuri mə.

⁸ Təmbu ba ku ra maa sī swēē sōo.

Domi yiberēba ba ben arukawani kusia.

Ba n maa ben seedagibu yē.

Ba n maa goon bēere yē.

⁹ Wee təmbu ba ben gbea deri.

Libanin dāa sōsu su gberamo.

Ma Saronin tem gem mu kua yani seeri.

Basanin bera gia ka guu te ba mə Kaamelio

dānun wurusu dellamo.

¹⁰ Yinni Gusunə u bwese tukunu

sōowa u nēē,

yen sō tē, kon se n yōra,

kpa n sōosi nge mē na kpāaru nē.

11 Domi bεεn bwisikunu nu s̄awa
nge yaka bii yi ba duura.
N̄n n koorā, nu koo kam kowa nge yaka si.
Nen w̄s̄iaru ta ko n s̄awa nge d̄o wi u koo
bεε mwa,

12 kpa i ḡsira nge kuku ni ba d̄o meni,
n̄ kun mε nge s̄aki yi ba b̄ora ba d̄o doke.

13 Bεε be i toma ka bεε be i w̄a turuku,
i swaa dakio i n̄ ye na kua,
kpa i gia nge mε nen dam mu nε.

14 Durumgiba nanda Sīnīo.

Be ba n̄ Yinni Gusun̄n bεεε yε ba diirimo
ba m̄o,
Yinni Gusun̄o u s̄awa nge d̄o yari baka ye
ya ku ra gbi.

Wara u koo kp̄i u ȳra win wuswaāo,

15 ma n kun m̄o wi u s̄im̄o gem s̄o,
ma u ku ra bw̄εbw̄ε taki di,
u ku ra maa n̄m biran k̄eru mwε,
u ku ra t̄on gowobun gari swaa daki,
u ku ra maa k̄a u k̄sa m̄εri.

16 T̄onu win bwesera ko n w̄awa nandabu
sari
nge wi u kukua kpee baa s̄o.
U koo maa wa u di, u n̄o.

Ba koo Yerusalemu w̄ra

17 S̄o teeru, kaa sina boko wa
u w̄a win yiikon girima s̄o,
u bandu dii tem bakam s̄o.

18 Kaa wunen yellun berum yaaya
mε a raa m̄o saa ye a w̄a yoru s̄o,
kpa a nεε, mana gbere mwābu ba w̄a.
Mana w̄o gobigibu ba w̄a.

Mana gb̄ararun k̄sobu ba w̄a.

19 A n̄ maa t̄on tuko be ba tii sue mi wasi,
be, b̄en barum a n̄ n̄om̄o.

20 A Yerusalemu m̄εrīo
mi sa ra besen t̄o bakanu ko.
Kaa ye wa ya w̄a b̄ori yendu s̄o.
Ya ko n s̄awa nge kuu bekurugiru
t̄en d̄anu ba n̄ maa wukam̄o.
M̄ya ba n̄ maa ten w̄ε kusiam̄o.

21 Miya Yinni Gusun̄o u koo sun win girima
s̄ōsi.

U koo de sa n w̄a daa bakanun b̄kūo.
Adama yiberēban goo nimkusu ku n̄ kp̄e su
s̄i mi,

baa si su kp̄aru bo.

22-23 Wee, sin w̄ε yi koo kasikira,
kpa yi kun maa sin beka n̄ni gbereba s̄o
woo gu ka su b̄ria.
Yera n koo de bu bu dukia baka gurari.
Baa ka yem̄o ba koo da mi,

bu ka ȳa ni gura.

Yinni Gusun̄wa u ko n s̄a besen siri kowo,
kpa u sun wooda w̄ε.

Wiya u ko n s̄a besen sina boko.

Kpa u sun faaba ko.

24 Goo kun maa gerum̄o u nεε,
u bar̄wa.

Yinni Gusun̄o u koo Yerusalemugibu ben
durum w̄ka.

Yinni Gusun̄o u koo Ed̄muba

s̄εyasia

34

1 Bεε bwese tukunu, i susima i n̄o.

I bεεn laakari kp̄iȳo.

Tem mu swaa dakio ka ye ya w̄a mε s̄o,
ka sere ye mu marum̄o.

2 Domi wee, Yinni Gusun̄n m̄aru ya koo
t̄ambu kpuro w̄ri

ka ben tabu kowobu s̄o kpuro.

U koo de bu goona kpa bu kam ko.

3 Ben yem mu ko n kokum̄o saa guunun di.

Ben gonu ko n k̄okire,

kpa nin nubura n pusa.

4 W̄ollun kperi ka suru ka s̄o koo wukura,

kpa w̄ollu tu kure nge tireru,

kpa kperi yi, yi w̄aruku nge d̄a wuru si su
della.

5 Yinni Gusun̄n takobi ya yem deba w̄oll̄o.

Wee, ya koo sarama yu Ed̄muba w̄ri,
be u siri u nεε, bu kam koosio.

6 Wee, takobi ye, ya yem ka yaa gum yiba.

N s̄are u ka ȳanu ka bonu ȳakuru m̄o
Botisir̄o.

T̄on dabira ba sakira Ed̄mu kpuro s̄o.

7 Gbeeku ketēba ka nεε, yi w̄arukum̄o ka be
sannu.

Ma yem mu tem wukiri ma tua ya gum kure.

8 Domi saa ya tunuma

Yinni Gusun̄o u ka win yiberēba m̄aru k̄sia.

Kpa u bu s̄εyasia Sīnin s̄o.

9 Ed̄mun nim mu koo ḡsira kontaa.

Kpa yen tua yu ko nge gbim.

Kpa yen tem mu d̄o mwaara nge kontaa.

10 D̄o wi, u n̄ gbim̄o s̄o s̄o ka w̄kuru.

Win wiisu su ko n seewawa sere ka
baadommāo.

Kpa tem mε, mu kam ko mam mam.

Goo kun maa sar̄o mi.

11 Gun̄o sarenu ka duuru b̄ekuna
nu ko n w̄a mi.

Boorosu ka gbanamgbaana

nu koo sokunu ko mi.
 N koo kowa batuma dira.
 12 Ben sina bibu kpurowa ba koo kam ko.
 Goo kun ko n maa wãa
 wi u koo bandu di mi.
 13 Kikisu ka sãki ka awĩi yi koo kpi
 ben sina kpaanɔ ka ben kuku yenɔ,
 kpa nu ko purukanu ka taataanun wãa
 yenu,
 14 kpa gbeeku yeɛ yi n ka demakunu
 yinnamɔ mi,
 kpa bonu nu n sokunamɔ gbaburu mi.
 Miya wɔkurun siiniba ba ko n ben wãa yeru
 mɔ
 kpa ba n wẽre mi.
 15 Wɛɛ yi koo yin wãa yeru ko mi,
 yi sãa ke kpa yi kɔwa,
 kpa yi yin binu gure yin kɔkɔrɔ.
 Miya yaberekunu nu koo maa menna.
 16 I Yinni Gusunɔn tireru wukio kpa i
 gari. I ko wa mi ba yorua ba nɛɛ,
 yeɛ yinin gaa kun biaramɔ mi.
 Yi kpuro yi koo nawa.
 Domi win tiin nɔɔwa ga ye gerua.
 Win Hundewa u koo maa yi menna.
 17 Wiya u tem me yĩira,
 ma u mu yin baayere bɔnu kua ka tɛtɛ,
 mu n ka sãa yigim,
 kpa yi n wãa mi sere ka baadommaɔ.

Dɛɛrobun swaa

35

1 Sanam me sɔɔ, tem mi gãanu ku ra kpi,
 mu koo tem wurama
 kpa mu biibii bure kpi.
 2 Kpa nuku dobu bu sɔɔsira mi,
 ka womusu ka nasaran kuuki.
 Mu ko n girima mɔ
 nge Libanin dãa sɔɔ.
 Mu ko n bɛɛɛ mɔ
 nge guu te ba mɔ Kaameli ka Saronin tem
 gem.
 Saa ye sɔɔ, ba koo Yinni Gusunɔn yiiko wa
 ka yen girima.
 3 Yen sɔ tɛ,
 bɛɛ be i wasire, i nɔma sãare,
 i tii tãsisio i nɔma sua.
 Bɛɛ be i diirimɔ,
 i de bɛɛn dũa yi dam ko.
 4 Bɛɛ bèn gɔru ga n kpĩ,
 i ku nanda. I tii dam kɛɔ.
 Domi Gusunɔ bɛɛn Yinni u sisi u bɛɛ mɔru
 bara,

kpa u bɛɛn yiberɛba kɔsie ye ba bɛɛ kua.
 Win tiywa u koo na u bɛɛ faaba ko.
 5 Saa yera wɔkobun nɔni koo wukiara,
 kpa sosobu bu gari nɔ,
 6 kpa kɔri kpirinugibu ba n yɔɔkumɔ nge
 kpasi.
 Mɛya wi u ku ra kpĩ u gari gere,
 win yara koo kusiaru
 kpa u n nɔɔgiru mɔ ka nuku dobu.
 Nim mu koo yari mu koku
 tem mi gãanu ku ra kpi sɔɔ,
 7 kpa yani sɛɛri mi sɔɔ ra gem wɔ yi ko yeru,
 kpa daru koki yi yari
 mi tem mu gbere,
 kpa naa yari ka gbĩ yi kpi
 mi gbeeku bɔnu nu ra kuke.
 8 Miya ba koo swaa yara bu ye
 soku dɛɛrobun swaa.
 Durumgii goo kun dɔɔ mi.
 Be ba ye swĩi, ba n kɔɔramɔ,
 baa be ba n bwisi mɔ.
 9 Gbee sunɔ n kun me yaa gɔba gaa kun swaa
 ye sĩimɔ.
 Be Yinni Gusunɔ u faaba kua,
 beya ba koo swaa ye mwa,
 10 bu ka da Siɔniɔ ka nasaran womusu.
 Ben wuswaa ya n nuku dobu sɔɔsimɔ
 baadomma,
 kpa weeweenu ka nuku sankiranu nu bu
 doonari.

36

Asirigibu

*ba koo Yerusalemu tarusi
 (I maa mɛɛrio Sinambu II, 18:13,17-37)*

1 Esekiasi, Yudaban sina bokon bandun
 wɔɔ wɔkura nnese sɔɔ, yera Asirin sina boko
 Sankeribu u Yudaban wuu si su dam mɔ
 wɔri u kamia.
 2 Lakisin diya u win tabu sunɔ ka tabu
 durɔ damgibu gɔra Yerusalemuɔ Esekiasin
 mi. Tabu sunɔ wi, u da u yɔra nim toran
 bɔkuɔ ye ba kua ya ra ka nim ne wuuɔ saa
 bwian di, be ba ra beka wɔken sɔm koo
 yerun swaaɔ.
 3 Yera Eliakimu, Hilikiyan bii, sina bokon
 sɔm kowobun wirugii, u da ben mi ka Se-
 bina wi u sãa sina bokon tire yoro, ka Yoasi,
 Asafun bii, wi u ra tirenu bere.
 4 Asirin tabu sunɔ wi, u bu sɔɔwa u
 nɛɛ, i Esekiasi sɔɔwɔ i nɛɛ, ameniwa bɛɛɛ

Asirigibun sina boko wi u kpuro kere u gerua. U nɛɛ, mba u yɔrari u naanɛ s̄a mɛ.

⁵ U n̄ yɛ ma u dam ka bwisin bukata m̄o u ka tabu ko? Gari saarinu t̄ona nu n̄ tura. N n mɛn na, ma s̄ɔra win naanɛ ya w̄a, u ka n̄n seesi.

⁶ Geema win naanɛ w̄awa Egibiti sun̄n mi, wi u s̄a nge kaba te ta k̄sikire. Wi u tu n̄enua u t̄asiri, kpa tu n̄n mura tu m̄ɛɛra ko. Nge m̄ɛya Egibitin sun̄o wi, u s̄a be ba n̄n ȳiȳo s̄ɔ.

⁷ M̄ɛya i ko gere i n̄ɛɛ, Gusun̄o b̄ɛɛn Yin-niwa i naanɛ s̄a. Adama n̄ n̄ win s̄a yenu ka ȳaku yena Esekiasi u k̄suka? U n̄ b̄ɛɛ Yudaba ka Yerusalemugibu s̄ɔwa u n̄ɛɛ, i n da ȳakuru ko Yerusalemu mini t̄onan s̄a yer̄o?

⁸ N n mɛn na, Esekiasi wi, u de u ka n̄n yinni Asirin sina boko arukawani b̄ake kpa u n̄n dumi n̄r̄obun suba yiru (2.000) w̄ɛ, ù n yɛ u koo maas̄obu wa bu yi s̄oni.

⁹ Domi u n̄ kp̄ɛ u ȳra u wi u piiburu bo n̄n yinnin tabu kowobu s̄ɔ ma, baa m̄ɛ u tamaa Egibitigibu ba koo n̄n tabu k̄k̄ɛ yi dumi gawe ka maas̄obu w̄ɛ.

¹⁰ U n̄ yɛ ma ka Yinni Gusun̄n ȳɛra Asirin sina boko u ka tem m̄ɛ w̄rima, kpa u mu k̄suku? Domi Gusun̄n tiwa u n̄ɛɛ, u doo u tem m̄ɛ w̄ri kpa u mu k̄suku.

¹¹ Ma Eliakimu ka Sebina ka Yoasi ba dur̄o wi s̄ɔwa ba n̄ɛɛ, a suuru koowo sa nun kanam̄wa, a ku maa ka b̄ɛsɛ wunen bw̄abu gari ko ka b̄ɛsɛn barum, kpa t̄n be ba swaa daki gb̄ararun di bu ku n̄o ye sa gerum̄o. A ka sun gari koowo ka aramum, domi sa mu n̄ɔm̄o.

¹² Adama dur̄o wi, u bu wisa u n̄ɛɛ, i tamaa n̄n yinni u man ḡrima b̄ɛɛ ka b̄ɛɛn yinni t̄onan s̄ɔ n ka gari yini gere? Aawo, ka maa be ba s̄ɔ gb̄araru w̄ll̄n s̄na be ba koo ben tiin swaa sw̄ibu di kpa bu ben ȳkum n̄o, ka b̄ɛɛ sannu.

¹³ Saa ye s̄ɔra dur̄o wi, u gb̄ara ka dam ka Yudaban barum u n̄ɛɛ, i b̄ɛsɛ Asirigibun sina boko wi u kpuro keren gari swaa dakio.

¹⁴ U n̄ɛɛ, i ku de Esekiasi u b̄ɛɛ n̄ni w̄ke, domi u n̄ kp̄ɛ u b̄ɛɛ w̄ra saa win n̄man di.

¹⁵ I ku wura i Yinni Gusun̄o naanɛ ko, baa Esekiasi ù n̄ n̄ɛɛ, Yinni Gusun̄o wi, u koo b̄ɛɛ w̄ra. Yen s̄na n̄ n̄ koor̄o Asirin sina boko u wuu ge mwa.

¹⁶ I ku maa Esekiasi swaa daki. I Asirin sina bokogia n̄ɔw̄o wi u n̄ɛɛ, i ka n̄n n̄o tia koowo kpa i n̄n tii w̄ɛ kpa baawure u wa u win tiin res̄em gbaaru ka win figien d̄aa binu di kpa u maa win boon nim n̄o.

¹⁷ Yen biru u koo na u b̄ɛɛ sua u ka da tem gam m̄ɛ mu s̄a nge b̄ɛɛn tiin tem m̄ɛ, mi res̄em ka alikama w̄a kpa i n̄ p̄ɛɛ ka tam m̄o.

¹⁸ Yen s̄ɔ, i ku de Esekiasi u b̄ɛɛ n̄ni w̄ke u n̄ɛɛ, Yinni Gusun̄o u koo b̄ɛɛ w̄ra. Bwese ni nu tien b̄nu nu bu w̄ra Asirin sina boko win n̄man di?

¹⁹ Mana Hamati ka Aapadi ka Sefaafaimun b̄nu nu w̄a t̄ɛ. B̄u goo u kp̄ia u Samarigibu w̄ra saa win n̄man di?

²⁰ B̄u ni nu w̄a tem m̄ɛ kpuro s̄ɔ, nin nir̄a nu nin tem w̄ra saa win n̄man di, bu sere n̄ɛɛ, Yinni Gusun̄o u koo Yerusalemu w̄ra.

²¹ Adama Yudaba kpuro ba maari, domi sina boko Esekiasi u n̄ɛɛ, bu ku raa n̄n ḡɛɛ wisi.

²² Ma Eliakimu, Hilikiyan bii sina bokon s̄m kowobun wirugii wi, ka maa win tire yoro Sebina, ka sere Yoasi Asafun bii, wi u ra tirenu bere, ba na Esekiasin mi. Ba yabe k̄ianu sebua nuku sankiranun s̄ɔ, ma ba n̄n s̄ɔwa kpuro ye dur̄o wi, u gerua.

37

Sina boko u Esai bwisi bikia (I maa m̄ɛrio Sinambu II, 19:1-7)

¹ Saa ye sina boko Esekiasi u gari yi nua, yera u win tiin yaberu n̄enua u ḡana ma u saaki sua u sebua nuku sankiranun s̄ɔ. Ma u da Yinni Gusun̄n s̄a yer̄o.

² Yera u Eliakimu win s̄m kowobun wirugii ka maa Sebina win tire yoro, ka ȳaku kowo bukurobu ḡra Gusun̄n s̄m̄o Esai, Am̄tin biin mi. N deema be kpuro saakibara ba sebua ba ka da mi.

³ Ye ba tura mi, ba n̄n s̄ɔwa ba n̄ɛɛ, ameniwa Esekiasi u gerua. U n̄ɛɛ, gis̄n t̄ɔ te, nuku sankiranu s̄ɔra sa w̄a. Ba sun s̄ɛyasia m̄o ma ba sun doke sekuru s̄ɔ. Gis̄n wahala ye, ya s̄awa nge t̄n kur̄o wi u yiire u k̄i u ma, adama u n̄ dam m̄o u ka w̄ma.

⁴ S̄r̄okudo Gusun̄o wunen Yinni u ko n̄ Asirin sina bokon ḡron gari yi nua wi u na u n̄n w̄nwa. N n mɛn na, a kanaru koowo b̄ɛsɛ be sa gina tien s̄ɔ kpa Gusun̄o u n̄n s̄ɛyasia.

⁵ Ye Esai u Esekiasin bwãa ben gari yi nua, yera u bu sãwa u nɛɛ,

⁶ wee, ye i ko bɛɛn yinni sã. I nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u ku de gari yi u nua mi, yi nùn bɛrum ko, yi Asirin sina bokon gɔro be, ba ka wi, Yinni Gusunɔ wɔnwa mi.

⁷ U koo de Asirin sina boko wi, u labaari gaa nɔ kpa yu win bwɛra gɔsia u wura win temɔ. Miya u koo de bu nùn go ka takobi.

Asiriqibu

ba kɔam Isireliba narua

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 19:8-13)

⁸ Asirin sina bokon gɔro wi, u gɔsira u da Libinaɔ domi u nua ma win yinni u doona Lakisin di u da u Libinagibu tabu wɔri.

⁹ Saa ye sɔra Asirin sina boko wi, u nua ma Tiraka, Etiopin sina boko u nùn tabu wɔrim wee. Yera u maa Esekiasi sɔmɔbu gɔria u nɛɛ,

¹⁰ amɛniwa i ko i Esekiasi Yudaban sina boko sã. I nɛɛ, u ku de Gusunɔ, win Yinni, wi u naane sãa mi, u nùn nɔni wɔke u nɛɛ, nɛ, Asirin sina boko, na ñ kpɛ n Yerusalemu mwa.

¹¹ Wi, Esekiasin tii u nua ma bɛɛn sinam be ba man gbiiye kpuro ba raa tem mɛ mu tiegibu kpuro kam koosia. Yera wi, u tamaa u koo yari nɛn nɔman di?

¹² Nɛn baababa ba Gosani kpeerasia ka Harani ka Resɛfu ka sere Edɛnigibu be ba wãa Telasaa. Ben bũnu kpãa nu bu wɔra?

¹³ Nge mana Hamatigibun sunɔ u wãa, ka Aapadigibun sunɔ ka Sefaafaimugibun sunɔ ka Henagii ka sere maa Ifagii.

Esekiasi u kanaru kua

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 19:14-19)

¹⁴ Ye Asirin sina bokon sɔmɔ be, ba tura Esekiasin mi, yera ba nùn tireru wɛ tɛ sɔɔ ben yinnin gari wãa, ma Esekiasi u tu gara. Yen biru u da Yinni Gusunɔn sãa yerɔ ma u tu dɛria mi.

¹⁵ U kanaru kua Yinni Gusunɔn mi, u nɛɛ,

¹⁶ Gusunɔ, bɛɛ Isireliban Yinni, wunɛ wi a sã wɔllun kɔsobu yirun suunu sɔɔ, wunɛ turowa a sãa sinambu kpuron Yinni. Wuna a wɔllu ka tem taka kua, ma a sãa mɛn Yinni.

¹⁷ A nɔni seeyo a mɛɛri, kpa a swaa daki a nɛn gari nɔ, kpa a Sankeribu, Asirin sina bokon gari nɔ yi win sɔm kowobun wirugii u ka nun wɔnwa.

¹⁸ Ka gem, Yinni, na yɛ ma Asirin sinambu ba bwese dabinu kpeerasia ma ba nin tem sankã,

¹⁹ ba nin bwãarokunu dɔɔ mɛniki. Domi nu ñ Gusunɔ. Nu sãawa tɔmbun sɔma ye ba kua ka dãa ka kpenu. Yen sɔna ba kpãa ba nu kpeerasia.

²⁰ Tɛ, Yinni Gusunɔ, a sun wɔro saa Sankeribun nɔman di kpa handunian sinambu kpuro bu gia ma wunɛ turowa a sãa Gusunɔ.

Esain gari

yi u sina boko nɔɔsia

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 19:20-34)

²¹ Yera Esai, Amɔtin bii, u Esekiasi sɔmɔ gɔria u nɛɛ, bu nùn sã ma Gusunɔ, Isireliban Yinni u win kanaru mwa te u kua Sankeribu, Asirin sina bokon sã.

²² Ye Yinni Gusunɔ u gerua Sankeribun sã wee. U nɛɛ, Yerusalemun tɔmbu kpuro ba nùn gema ba nùn yaakoru mɔ, ba nùn wii gimanu koosimɔ.

²³ Wara u kam mɛɛra u wɔnwa. Wara u ka nɔɔ gɔmunu mɔ.

U ñ yɛ ma wi, Gusunɔ, Isireliban Yinni dɛɛron wuswaaɔra u tii sue?

²⁴ Win sɔmɔba na ba wi, Yinni Gusunɔ wɔnwa.

Ma Sankeribu wi, u nɛɛ, ka win tabu kɛkɛ dabira u yɔɔwa Libanin guu ni nu gunum bon wɔllɔ, ma u dua sere sere yen dãa sãɔ burɔn sɔɔwɔ u gen sɛduru ka sipɛɛn dãa ye ya gunum bo bɔra.

²⁵ U nɛɛ, u bwii gba tem tukumɔ u yin nim nɔra.

Win tabu kowobu ba bɔsu Egibitin nim tori kpuro sɔɔ ba yi taaka ba go.

²⁶ Adama Sankeribu u ñ yɛ ma wi, Yinni Gusunɔn tiwa u yeniban himba yi saa yellun di?

Wee tɛ himba ye, ya koorã, ma wi, Asirin sina boko u wuu si su dam mɔ bansu koosia.

²⁷ Wi, Yinni Gusunɔ, u dera wuu sin tɔmba bɛrum soora ba sekuru wa ba kua dam sarirugibu nge yakasu gberɔ, ñ kun mɛ doo gãaru te gemi di.

²⁸ Wiya u maa nɛɛ, u yɛ saa ye Asirin sina boko wi, u ra du dirɔ,

14 Wee, na ra n wuri m̀wa
 nge kpaaru baniku ge ga ỳwa.
 Kpa na n weewenu m̀
 na n kukirim̀ nge totoberu.
 Na ẁllu tẁe ka ẁnẁndu.
 Yinni Gusuǹ, na ẁa nuku sakira bakanu
 s̀.

A man somi.

15 Mba kon maa gere,
 domi Yinni Gusuǹ u nen kanaru nua u
 man wisa.

Kon s̄i ka tii kawabu
 sere nen w̄aarun t̄ru tu ka kpe
 nen nuku sankira tenin biru.

16 Yinni Gusuǹ, wunen durom saabuwa
 t̄nu u ka w̄a.
 Domi men saabuwa na ka w̄esiam̀ kpan.

A man w̄aru wesia ma na w̄a.

17 Wee, nen wahala ya ḡsira b̄ri ȳndu,
 a wura a man yara siki w̄run di
 wunen k̄run s̄.

Domi a nen durum kpuro w̄ka
 a k̄ wunen biru.

18 Yinni Gusuǹ, n n̄ m̄ ḡribun
 w̄a yera ta koo nun siara.

N n̄ maa m̄ ḡwa u koo nun w̄lle sua.

Be ba w̄a siki w̄ru ba n̄ maa wunen
 durom ȳiȳ.

19 Adama wasowa u ra nun siare nge n̄ gis̄.
 Ka tundo wi u ra win bibu s̄ ma a naan̄ m̄.

20 Yinni Gusuǹ, wuna a man faaba kua.

Sa ko besen m̄r̄kunu ka baranu ka guunu
 so

su ka nun siara besen w̄aru kpuro s̄
 wunen s̄a yer̄.

39

Babilonin sina boko

u Esekiasi s̄m̄bu ḡria

(I maa m̄erio Sinambu II, 20:12-19)

1 Yeniban biru M̄erodaki Baladani,
 Baladanin bii, Babilonin sina boko, u
 Esekiasi s̄m̄bu ḡria ka tireru ka k̄nu.
 Domi u nua Esekiasi u bara ma u bekura.

2 Ye s̄m̄ be, ba tunuma Esekiasin mi,
 yera win nukura dora. Ma u ka bu da u bu
 s̄si mi win arumani ya berua, ye ya s̄a
 sii geesu ka wura ka turare ka gum nubu
 durorugim ka tabu ȳnu ka ye ya w̄a win
 arumani beru yer̄ kpuro gesi. Ḡanu sari
 win dir̄ ka win tem kpuro s̄ ni u n̄ bu
 s̄si.

3 Yen biruwa Gusuǹn s̄m̄ Esai u na u
 Esekiasi bikia u n̄e, man diya t̄n beni ba
 nun naawa. Ye ba tunuma, mba ba gerua.

Ma Esekiasi u n̄n wisa u n̄e, ba na wa saa
 tem ton tonden di m̄ ba m̀ Babiloni.

4 Esai u kpan n̄n bikia u n̄e, mba ba wa
 wunen ȳnu.

Esekiasi u n̄n wisa u n̄e, ye ya w̄a nen
 ȳnu ge s̄ kpuro ba wawa. Nen arumani
 s̄ ḡanu sari ni na n̄ bu s̄si.

5 Yera Esai u n̄n s̄wa u n̄e, a swaa dakio
 a n̄ ye Gusuǹ, w̄llu ka tem Yinni u gerua.

6 U n̄e, t̄ru gara sisi t̄ s̄ ba koo wunen
 arumani kpuro gura bu ka da Babiloni, ka
 ye wunen baababa ba sweena ba nun deria.
 Yen gaa sari ye ba koo nun deria t̄ te.

7 Ba koo wunen tiin bweseru s̄ bibu
 mw̄eri, kpa bu ka da Babiloni bu bu
 matam ko bu ko s̄m̄ kowobu yen sina
 kpaar̄.

8 Yera Esekiasi u Esai wisa u n̄e, Yinni
 Gusuǹn gari yi a gerua mi, gari bureya.
 Domi alafia ka b̄ri ȳndu ta ko n̄ w̄a nen
 w̄aarun t̄ru kpuro s̄.

B̄NU YIRUSE GUSUǸ U ISIRELIBA NUKURU ȲMIASIA

Gusuǹ u win t̄mbu nukuru

ȳmiasia

40

1 Yinni Gusuǹ u n̄e,
 i nen t̄mbu nukuru ȳmiasio.

2 I Yerusalemugibu nukuru ȳmiasio,
 i n̄e, ben yora kpa.

Domi na bu ben ḡba ye ba kua kpuron are
 w̄.

Na bu s̄eyasia ben durum ye ba kua
 kpuron s̄.

3 Wee goo u gb̄ram̄ u m̀,
 i Yinni Gusuǹ swaa yabo gbabur̄,
 kpa i ye n̄ n̄rasia.

4 I yen w̄wa kpuro k̄ruo yu n̄ n̄ra.
 I maa yen guunun gunum kawo,
 kpa i yen gungunu n̄ n̄rasia
 nu ko nge tem t̄ra kpa sw̄e yi d̄nda.

5 Saa yera Yinni Gusuǹ u koo win yiiko
 s̄si,

kpa t̄mbu kpuro bu ye wa sannu.
 Yinni Gusuǹn t̄iwa u gerua m̄.

6 Yen biru na goon n̄ nua

ga nɛɛ, a kparo.
Ma na bikia na nɛɛ,
mba kon kpara.
U nɛɛ, a kparo
ma tɔmbu kpuro ba sãawa nge yakasu,
ma ben buraru ta sãa nge dãa wɛsu.

⁷Yinni Gusunɔ̀ ù n dera
woo ga yakasu swee,
su ra gberewa, kpa sin wɛsu su dɛlla.
Ka gem tɔmbu ba sãawa nge yakasu.

⁸Yakasu ra gberewa kpa sin wɛsu dɛlla.
Adama Yinni Gusunɔ̀n gari yi ko n wãawa
sere ka baadomma.

Labaari gea ye ba koo kpara

⁹Yerusalemugibu, i yɔ̀wo guu te ta gunun
wɔ̀llɔ̀,

i nɔ̀giri sua ka dam i labaari gea kpara.

I ku berum ko.

I Yudaban wusun tɔmbu sɔ̀wɔ̀ i nɛɛ,
Gusunɔ̀ ben Yinni u wee.

¹⁰U wee ka dam u wooda wɛɛmɔ̀.

U win tɔ̀n be u yakia kpare win
wuswaa.

¹¹U koo bu kparawa
nge mɛ yãa kparo u ra ko,
u n binu wuuwa,
u n ka nin mɛrobu kpare.

Gusunɔ̀n bwisi

¹²Wara u koo kpĩ u nim wɔ̀kun nim

ka win nɔ̀m wɔ̀ru saka ko.

Wara u koo kpĩ u ka win niki binu wɔ̀llu
yĩre.

Wara u koo kpĩ u tem tua kpuro gure nɔ̀ra
sɔ̀.

Wara u koo kpĩ u guunu kilo sɔ̀ndi.

¹³Wara u Gusunɔ̀n bwisikunu yɛ.

Wara u nùn bwisi kɛɛre.

¹⁴Wara u ka nùn wesianɔ̀ koore,
ma yɛro u nùn bwisi kã.

Nge wara u nùn gem ka bwisi

ka laakarini swaa sɔ̀sire.

¹⁵Win mi, bwesenu kpuro nu sãawa pi-
iminu

nge nim bura ye ya dãare kotoru sɔ̀.

Nu sãawa nge kpee tana ye ya wãa kilo
wɔ̀llɔ̀,

n̄ kun mɛ nge tua ye woo ga ka doonamɔ̀.

¹⁶Yɛɛ yi yi wãa Libanin dãa sɔ̀wɔ̀

yi n̄ dabiru turi bu ka nùn yãkuru kua.

Mɛya dãa nin tii nu n̄ turi bu ka yãku dɔ̀
sɔ̀re.

¹⁷Bwesenu kpuro nu n̄ sãa gãanu win mi.

Nu sãawa kam dirum.

Yinni Dam kpurogiin kpãaru

¹⁸Wara i ko ka Gusunɔ̀ weesina.

Mba i ko nɛɛ, u ka weenɛ.

¹⁹U n̄ ka bwãarokunu weenɛ,

ni ba kua ba wura pote ma ba nu sii geesun
yɔ̀ni sebusia.

²⁰Sãaro wi u n̄ kpɛ u sii geesu ka wura dwe,
u ra dãa gea kasu ye kɔ̀kɔ̀nu nu n̄ dimɔ̀,
kpa u dãa dãko geo kasu

u ka nùn bwãaroku kua ge ga n̄ wɔ̀rumamɔ̀.

²¹I n̄ yɛ ro? I n̄ nɔ̀re ro?

Ba n̄ bɛɛ nɔ̀sie saa yellun di ro?

I n̄ bwisikure

nge mɛ ba ka handunian kpɛɛkpɛɛku swĩ
ro?

²²Gusunɔ̀wa u gu swĩ,

wi, wi u wãa wɔ̀llɔ̀ u tɔmbu mɛera
ba sãa nge twee.

U wɔ̀llu tɛria nge beku te ta n̄ bunu.

U tu demia nge kuu bekurugiru

u ka win wãa yeru kua.

²³Wiya u ra sina bibu kawe,

kpa u wirugibu ko tɔ̀n dirobu.

²⁴Be kpuro ba sãa nge dãa

ni ba gira nu n̄ gbini mɔ̀.

Gusunɔ̀ ù n dera woo ga bu swee,

kpa bu gbera,

woo guna yu ka bu doona nge yakasu.

²⁵Gusunɔ̀ Dɛero u nɛɛ,

wara tamba ka nùn weesinamɔ̀.

²⁶I n̄ni seeyo kpa i mɛeri wɔ̀llɔ̀.

Wara u kperi kua yi s̄imɔ̀ nge tabu kowobu.

Yinni Gusunɔ̀wa.

U maa yin baayeren yĩsiru yɛ.

Yin gaa ku ra biare win dam bakam saabu.

Gusunɔ̀ u koo

dam sarirugibu dam wɛ

²⁷Bɛɛ Isireliba, mban s̄ɔ̀na i

weeweenu m̄ i m̄,

Gusunɔ̀ kun bɛɛn sia yɛ,

u n̄ maa bɛɛ bɛɛn gem wɛɛmɔ̀.

²⁸I n̄ yɛ?

I n̄ nua ma Yinni Gusunɔ̀ u ra n̄ wãa?

Wiya u tem taka kua.

U ku ra maa wasire.

Ba n̄ kpɛ bu win bwisikunu gia.

²⁹U ra be ba wasire

ka be ba wasikiramɔ̀ dam wɛ.

³⁰Bibu ba ra wasire.

Aluwaasiba ba ra maa kpane.

³¹Adama bèn yĩyɔ̀bu wãa Yinni Gusunɔ̀ sɔ̀,
u ko n̄ da bu dam kpan wɛ,

kpa bu se ka dam nge guno bakeru.
 Bà n duki m̀, ba ñ wasiram̀.
 Bà n maa s̄im̀, ba ñ kpanam̀.

Yinni Gusuǹ

u Isireliba dam k̄m̀

41

¹ Yinni Gusuǹ u n̄e,
 b̄e b̄en tem mu toma,
 i swaa dakio i n̄.
 I hania koowo i tii dam k̄.
 I susima i ka gari gere,
 kpa su m̄enna su wesiana su gem kasu.
² Wara u tabu dur̀ goo seeyama s̄o yari
 yerun di
 ma u dera mi u dua kpuro u nasara wa.
 Wara u n̄n bwesenu kpuro ka nin
 sinambu n̄mu s̄ndia,
 ma u dera win takobi ya bu munka nge tua,
 ma win tema ya bu yarinasia
 nge yaka si woo ga ka doona.
³ U bu naa gira u ñ wahala wa.
 U da sere mi win naasu kun ȳ.
⁴ Wara u dera yeni kpuro ya koor̄a.
 N̄na. N̄e, Yinni Gusuǹ,
 n̄e, wi na bwesenu kpuro seeya saa toren di.
 N̄na na gbiikoo,
 m̄eya na kon maa w̄a sere ka baadomma.
⁵ Be ba w̄a mi n toma
 ba wa ye na kua ma ba nanda
 ba diirim̀.
 Be wee ba m̄enna ba susimam̀.
⁶ Ba sominam̀.
 Ben baawure u win winsim s̄om̀ u m̀,
 u hania koowo.
⁷ D̄a d̄ako u seko dam k̄m̀.
 Wi u d̄a w̄ariasiam̀ u matalakagii dam
 k̄m̀.
 Ba m̀, sii sw̄ebu bu w̄.
 Ma ba bw̄aroku giram̀ ba kulum
 kparem̀,
 gu ku ka w̄ruma.

B̄e Isireliba, i ku berum ko

⁸ Adama b̄e Isireliba,
 b̄e be i s̄a Yakobun bibu,
 n̄n b̄r̀ Aburahamun bweseru s̄o,
 b̄eya na ḡsa i n ka s̄a n̄n s̄m kowobu.
⁹ B̄eya na soka na yarama saa tontonden di.
 Na ñ b̄e biru kisi.
 Na b̄e ḡsawa i n ka s̄a n̄n s̄m kowobu.
¹⁰ Yen s̄, i ku nanda,
 domi na w̄a ka b̄e.

I ku wurura i n yam m̄era nge
 w̄n̄w̄ndobu,
 domi n̄na na s̄a b̄en Yinni.
 Kon maa b̄e dam k̄.
 Wee na wee n b̄e somi,
 kpa n b̄e k̄su ka n̄n dam.
¹¹ Be ba ka b̄e m̄ru m̀,
 ba koo burisina bu sekuru wa.
 Be ba ka b̄e sannam̀ mi,
 ba koo kam ko bu gbi.
¹² Baa ñ n bu kasu, i ñ bu wasi.
 M̄eya be ba ka b̄e tabu m̀,
 ba koo kam ko bu gbisuku.
¹³ Domi n̄na na Gusuǹ b̄en Yinni
 wi u b̄e dam w̄em̀.
 I ku berum ko, na b̄e somiru wee.
¹⁴ Yakobun bweseru, b̄e be i tie
 i ñ dam m̀
 ma ba b̄e garisi nge k̄k̄minu,
 i ku nanda.
 N̄e, Gusuǹ Isireliban Yinni D̄ero,
 na b̄e somiru wee.
 Na s̄awa b̄en faaba kowo.
¹⁵ Wee, kon b̄e dam w̄
 nge naa tebo kp̄o ge ga s̄kia m̀,
 kpa i guunu k̄suku,
 i gungunu munia muku muku
 nu ko nge yaka bii.
¹⁶ I ko nu sarawa nge dobi,
 woo gu ka nu doona,
 kpa woo guna yu nu yarinasia,
 kpa i nuku dobu wa n̄n min di,
 n̄e, wi na s̄a b̄en Yinni D̄ero,
 kpa i man b̄ere w̄.

D̄a koo kpi

mi ḡanu ku ra raa kpi

¹⁷ Sanam m̄ b̄e n̄n t̄mbu i w̄n̄w̄ndu
 soore
 i nim kasu i ñ wa,
 ma b̄en yari yi gbere nim n̄run s̄o,
 n̄e, Gusuǹ b̄en Yinni, kon b̄e n̄ri.
 Na ñ b̄e derim̀.
¹⁸ Kon de daanu nu yari saa guunun di,
 kpa bwii yi yari w̄wi s̄o,
 kpa nim bwenu ka daa koki yi koor̄a
 mi tem mu gbere, ḡanu ku ra kpi.
¹⁹ Kpa d̄a ye ba m̀ seduru ka
 akasia yu kpi mi,
 ka sere maa d̄a kikisu gasu
 ka d̄a ye ba m̀ olifi,
 ka maa d̄a bakanu ganu,
²⁰ kpa t̄mbu bu wa ka n̄ni,

bu gia ma ne, Gusunə Isireliban Yinni
Deerowa na yeni kua.

Gusunə u būnu ka nin sāabun

dam sariru sāsima

²¹ Gusunə Isireliban Yinni u nee,
bee būnu i kasuo nge me i ko ka tii yina.
I sāsima nge me i ko ka tii wəra.

²²⁻²³ I na i sun sō gari yi i raa gerua yellu,
kpa sa n yē yi n koorā,
kpa su yin laakari ko.

N kun me, i sun sōwə ye ya koo na sia,
kpa su gia i n dam mən na nge ne Gusunə.
I gea gaa koowo n kun me kōsa gaa,
kpa su wa su nanda.

²⁴ Adama i n kpē i gāanu ko.

Bee ka been sōma kpuro i sāawa kam dirum.
Wi u maa bee sāmə goo kun win mem kī.

²⁵ Wee na goo seeya saa sō yēsan nəm geun
di,

ma u na saa sō yari yerun di
u sīimə ka nen yīsiru.

U wirugibu taakumə nge pətəkə,
nge me weke kowo u ra səndu suni.

²⁶ Wara u yenin gari gerua saa yellun di,
su ka gere ma gari geeya.

Goo kun yen gari gerure su sere nə.

²⁷ Ne, Yinni Gusunə, nena na gbia na sōmə
gəra

u Yerusalemugibu labaari gea sō.

²⁸ Na mēera būu ni sō,
na n būu goo wa wi u nen gari gerumə.

Nā n gari bikia,
būu goo sari wi u koo kpī u man wisi.

²⁹ Domi ni ka nin sōma nu sāawa kam
dirum.

Nin bwāarokunu nu maa sāawa wom
dirum.

Yinni Gusunən səm kowo

42

¹ Yinni Gusunə u nee,
nen səm kowo wee, wi na gəsa.
Wiya na ka wāa, na maa nūn kī.
Na nen Hunde doke wi sō.
U koo gem gari kpara tambu sō.

² U n nōogiru suamə u sere gbāra ka dam,
kpa bu win nō nō swēe sō.

³ U n koo tən be ba sunkure nge kaba
dakura.

Meya u n maa bu goomə,
baa bā n sāa nge fitila ge ga gō dō.

U koo gem kparawa nge me n sāa.

⁴ U n mwia kpanamə.

U n maa wasiramə sere u ka de
gem mu n wāa handunia kpuro sō,
kpa tən be ba wāa sere mi n toma
ba n win woodaba naane sāa.

Bwesenu kpuron

yam bururam

⁵ Yinni Gusunə wi u wəllu kua u teria,
ma u tem kua ka ye ya kpia me sō,
ma u dera tambu ka sere hunde koni

be ba wāa tem sō ba wēsiamə,
wiya u win səm kowo sōwə u nee,

⁶ nena na nun soka n ka nun faaba ko.
Kon nun dam kē, na n wunen nōma neni.

Kon nun kōsu, kpa n ka tambu arukawani
bōke

saa wunen min di,

kpa bwesenu kpuro nu ka yam bururam
wa.

⁷ Kaa wōkōbu nōni wukia,
kpa a be ba sō yam wōkuru sō pirisəm dirə
yara.

⁸ Nena Gusunə wi u ra n wāa.

Nen yīsira mi.

Na n nen yiiko būu goo wēemə.

Meya na n maa nen beere bwāarokunu
wēemə.

⁹ Wee, ye na gbia na gerua, ya koorā.

Tē, na bee gāa kpaanu nōsiamə nu sere
koorā.

Wom kpəə

ge ga Yinni Gusunə siaramə

¹⁰ I Yinni Gusunə wom kpəə kuo.

I nūn siaro handunian goonu nne ye sō.

Hunde koni be ba wāa nim wōku sō,
ka bee be i sīimə gen wəllə,

ka sere be ba wāa n toma,

i Yinni Gusunə siaro.

¹¹ Bee be i wāa gbaburu ka ten gberu
kpaanəba sō kpuro,

i nōogiru suo i Gusunə siara.

Bee Kedaan bweseru, i ku nō mari,
i Gusunə siaro.

Bee bən wuu ga sō kperu wəllə,

i kuuki koowo guunu wəllun di ka nuku
dobu.

¹² Bee be i wāa n toma,

i Gusunə beere wēeyə,

kpa i nūn tōma.

¹³ Yinni Gusunə u susimə
u wee nge tabu kowo.

U tabun gari w̄ara nge tabu dur̄o,
ma u n̄oogiru sue u kuuki m̄o,
u win yiber̄eba dam s̄oosim̄o.

Yinni Gusun̄o u win t̄ambu

n̄o mw̄eru kua

14 Yinni Gusun̄o u n̄e,
wee na n̄o mari na tii n̄enua n ka t̄e.
Adama t̄e, kon n̄oogiru sua
nge t̄on kur̄o wi u yiire u k̄i u ma,
ma u wasire u wom gabam̄o.

15 Kon guunu ka gungunu k̄osuku,
kpa n ye ya kpia gberasia.
Kon daanun nim kpeerasia
nu gbera woko woko,
kpa n de yerusun nim mu gbera mam mam.

16 Kon w̄okobu s̄isia swaa ye ba n̄ ȳe s̄o,
kpa n de yam w̄okuru tu ḡasia yam bururam
ben wuswaa.

Kon de sw̄e yi yi n̄ daa n̄o n̄e
yi n̄o n̄era yi ko mara mara.
Na n̄ kon ko na kun yeniba kpuro kue.

17 Adama be ba b̄unu naan̄e s̄aa ba nu s̄aam̄o,
ba koo biruku yira wura ka seku bakaru.

Isireliba ba ku ra ḡaanu tubu

18 Yinni Gusun̄o u n̄e,
b̄e Isireliba, b̄e be i s̄aa nge sosobu,
i swaa dakio.
B̄e be i s̄aa nge w̄okobu,
i de i yam m̄eri kpa i wa.

19 Wara u s̄aa w̄oko nge n̄en s̄am kowo.
Wara u s̄aa soso ma n kun m̄o n̄en s̄am̄o wi
na ḡora.

Wara u s̄aa w̄oko nge n̄en b̄ar̄o.
Wara u s̄aa w̄oko nge n̄en s̄am kowo.

20 Wee, u ḡaa dabinu wa,
adama u n̄ nu garisi ḡaanu.
U swasu wukie,
adama u n̄ gari n̄oam̄o.

21 Yinni Gusun̄o u wooda baka gea yara
win t̄ambun arufaanin s̄o.

22 Adama yiber̄eba ba ben ȳanu gura kpuro,
ma ba ben tii mw̄era ba kp̄e kpee baaba
s̄o.

Ba bu berua sere piris̄am dir̄o.
Ba bu w̄ari ba ȳanu gura.
Goo sari wi u koo bu yakia,
kpa bu yiber̄e be s̄o bu ȳa ni wesio.

23 Ma Esai u n̄e,
wara u koo yeni swaa daki b̄e s̄o.
Wara u koo ȳra u ye swaa ḡari saa t̄en di.

24 Wara u dera ba Isireli be ba s̄aa Yak̄obun
bweseru w̄ari
ba ben ȳanu gura.

N n̄ Yinni Gusun̄on tii ro?
B̄e Isireliba sa durum kua win wuswaa.
Sa yina su win woodaba sw̄i, su ye m̄em
n̄o wa.

25 Yen s̄ana u ka sun m̄aru bara too.
U dera ba sun tabu w̄ari ka dam.
Tabu sun sikerene nge d̄o.
Bu sun di, adama sa n̄ tuba.
Sa n̄ mam laakari kue.

43

1 Yinni Gusun̄o u n̄e,
Isireli, Yak̄obun bweseru,
wun̄e wi na m̄oma na taka kua,
a ku berum ko, domi n̄ena na nun yakia.
Na nun soka ka wunen ȳisuru,
a s̄awa negii.

2 À n wahala m̄o nge wi u nim bweru
t̄buram̄o,

ko na n ka nun w̄a.
Wahala ye, ya n̄ nun kamiam̄o.

À n maa n̄oni s̄ore nge wi u s̄im̄o d̄o s̄o,
a n̄ wururam̄o.
M̄eya n̄oni sw̄a te, ta n̄ nun suram̄o.

3 Domi n̄ena na s̄aa Gusun̄o wunen Yinni
D̄ero,

n̄e wi na nun faaba m̄o.
Na kon Egibiti ka Etiopi ka Saban tem
yiber̄eba w̄e wunen ayer̄o,

kpa a yakia,
4 ȳen s̄o a s̄aa ḡaa bakanu n̄en n̄oni s̄o.
A girima m̄o, na maa nun k̄i.

Kon bwese dabinu yiber̄eba n̄omu s̄andia
wunen ayer̄o

n ka wunen w̄aru yakia.

5 Yen s̄o, a ku berum ko, domi na ka nun w̄a.
Kon de wun̄egii be ba gura ba ka da s̄o yari
yeru gia mi,

bu wurama,
kpa n maa be ba w̄a s̄o duu yeru gia
m̄ennama.

6 Na n̄ maa derim̄o s̄o ȳesi ȳesikan t̄ambu bu
maa bu n̄ene.

Adama bu de n̄en bii be ba w̄a handunian
goonu n̄ne ye s̄o kpuro bu wurama,

7 be, be ba n̄en ȳisuru s̄o wa,
be na taka kua bu ka man b̄ere w̄e.

Isireliba ba s̄awa

Yinni Gusun̄on seedagibu

8 Gusun̄o u n̄e,

bu de nen tambu bu yarima,
 be, be ba nani ma,
 adama ba n̄ yam waama,
 ba swasu ma,
 adama ba n̄ gari noma.
⁹ Bwesenu kpuro nu menno
 kpa n nu bikia,
 buu wara u yenin gari gerua.
 Būu wara u gbia u ye n̄asia
 ya sere kora.
 U win seedagibu mennama,
 kpa bu s̄asi ma u gem ma,
 kpa bu swaa daki bu wura ma gema u gerua.
¹⁰ Wune Isirelin bweseru, wuna a s̄a nen
 seeda.
 Wuna na ḡsa a n s̄a nen sam kowo,
 kpa a n ka yē kam kam
 ma ne baasi, Gusuno goo maa sari.
 Meya Gusuno goo kun maa kora.
¹¹ Nena na Gusuno wi u ra n w̄a.
 Ne baasi, faaba kowo goo sari.
¹² Nena na nun n̄asia ye ya koo kora.
 Ma na nun faaba kua.
 Būu goo kun kp̄ia u nun ḡanu n̄asie.
 Wuna a s̄a nen seeda.
 Nena na s̄a Gusuno saa toren di.
¹³ Goo sari wi u koo goo w̄ra saa
 nen noman di.
 Goo maa sari wi u koo yina n ko ye na k̄i.

Ba koo Isireliba yara

Babilonin di

¹⁴ Yinni Gusuno u nee,
 bee Isireliba, ameniwa ne Gusuno, been
 Yinni Deero,
 ne wi na bee yara, na gerua na nee,
 kon Babilonigibu beri yiberaban noma
 been s̄o,
 kpa n ben wuun gamboba kasuku,
 kpa ben nuku dobu kuuki yi ḡsira nuku
 sankiranun wuri.
¹⁵ Nena na s̄a Gusuno been Yinni Deero.
 Nena na bee taka kua na maa s̄a been suno.

Swaa kpa gbabura

¹⁶ Ma Esai u nee,
 yellu, Yinni Gusuno u swee yara
 nim w̄ku ka nim tori damgii s̄o.
¹⁷ U tabu keke be dumi gawe
 ka tabu dur̄o w̄rugoba tabu sure.
 Be kpuro ba w̄ruka, ba kp̄ana bu se,
 ma ba kam kua ba gu nge fitila.
¹⁸ Adama tē, u gerua u nee,

i ku maa ye ya kora kan bwisikunu ko.
 I ku maa ḡa gurunun laakari ko.
¹⁹ Wee kon ḡa kpaanu ko.
 Ni wee nu wee. I n̄ nu tuba?
 Kon swaa yara gbabura,
 kpa daanu nu n w̄a mi tem gbera.
²⁰ Taataanu ka gbeeku b̄nu,
 gbeeku yee kpuro gesi, yi koo man beere w̄.
 Domi kon de nim mu n w̄a gbabura, mi
 tem gbera,
 kpa t̄n be na ḡsa bu nim wa bu na,
²¹ be, be na taka kua ba koo man t̄ma.

Gusuno u Isireliba sirimo

²² Adama bee Isireliba,
 bee be i s̄a Yakobun bweseru,
 i ka man wasira,
 i ku ra maa man s̄a.
²³⁻²⁴ N n̄ ne i ȳku d̄o mwaaruginu
 kuamme ka been ȳanu.
 Ȳku ni i ra maa ko mi,
 nu n̄ man beere w̄ema.
 N n̄ nen s̄o i gobi beke di
 i ka turare d̄o doke.
 N n̄ maa ne i ka yaa gum naawamme
 i n ȳkuru m̄o mu sere man t̄si.
 N n̄ ne na bee tilasi kua
 i n da ka man k̄nu naawe.
 Meya na n̄ maa bee t̄ya kua
 i ka man turare d̄o doke.
 Adama i man wahala kp̄ewa been durum
 s̄o,
 ma na wasira been toranun s̄o.
²⁵ Ka me, nena na been durum w̄kama
 ȳn s̄o na s̄a Gusuno.
 Na n̄ maa ye yaayama.
²⁶ I seewo i na i man been gari teria,
 kpa i ka tii yina.
²⁷ Been sikado gbiikoo u durum kua,
 ma been s̄a gbiobu ba man seesi.
²⁸ Yen s̄na na ȳku kowobu yara
 nen s̄a yerun di,
 ma na bee Isireliba, Yakobun bweseru kam
 koosia,
 na bee sekuru doke.

44

¹ Yinni Gusuno u nee,
 a swaa dakio tē,
 wune Yakobun bweseru,
 wune wi na ḡsa
 na kua nen sam kowo.
² Nena na nun taka kua.
 Na nun mama ba sere nun mara.

Mεya na maa nun somimə.
 Yen sō, a ku bεrum ko,
 wunε nen səm kowo wi na gəsa.
³ Kon de nim mu tεria tem gbebum wəllə,
 kpa daru koki yi yari min di.
 Kon nen Hunde yibie wunεn bibun bwe-
 seru səə,
 kpa n bu domaru kua.
⁴ Ba koo sewa nge yaka si su
 nim waamə.
 Ba ko n sāawa nge dāa ni nu wāa daarun
 bəkuə.
⁵ Saa yera goo u koo gere u nεε,
 wi, Yinni Gusunəgiwa,
 kpa wini u nεε,
 wi, u sāawa Yakəbun bweseru,
 kpa wionə u yore win nəmaə
 wiya Yinni Gusunəgii,
 kpa u tii Isireliban yīsiru kē ka nuku dobu.

Yinni Gusunə turowa

u sāa Gusunə

⁶ Nε, Yinni Gusunə Dam kpurogii,
 nε wi na Isireliba yakia
 na sāa ben sina boko na nεε,
 nεna na sāa gbiikoo ka dāako.
 Goo maa sari wi u sāa Gusunə nε baasi.
⁷ Wara u sāa nge nε.
 Yēro u yarima u tii tusia,
 kpa u sōsi nge mε na ka handunia taka kua
 saa yellun di,
 kpa u gere ye ya koo koorə sia.
⁸ I ku nanda bεε Isireliba, i ku maa diiri.
 Na n bεε ye sōwa saa yellun di ro?
 Bεεya i sāa nen seedagibu.
 Goo maa wāa wi u sāa Gusunə nε baasi ro?
 Aawo, goo maa sari wi u dam mə nge nε.

Būu sāaru yaakora

⁹ Be ba bwāarokunu sekumə,
 ba n sāa gāanu.
 Ben səm geenu nu maa sāawa kam dirum,
 domi nin tii nu yen seeda dimə.
 Nu n yam waamə, nu n maa yēru garu mə.
 Yen sōna be ba nu sāmə ba koo sekuru wa.
¹⁰ Bwāarokunu nu n arufaani gaa mə.
 Be ba nu sekumə ba sāawa gari bakasu.
¹¹ Wee ba koo sekuru wa,
 domi be kpuro ba sāawa tambu nge be ba
 tie.
 Bu mεnnama siri yerə.
 Be kpurowa ba koo diiri, kpa bu sekuru wa.
¹² Seko u n bwāaroku mə,

u ra sisu suewa u doke dōsə səə,
 kpa u matalaka sua u ka su so ka win nəm
 damguu.

Adama gōoru tā n nūn mə, u ra dam bie.
 Nim nōru gā n maa nūn mə, kpa u gəma
 dwiia.

¹³ Dāa dāko u n maa bwāaroku mə,
 u ra win wēε suewa
 kpa u bwāaroku gen yīreru doke dāa səə.
 Kpa u sere win dākutia sua u dāa ye dāku,
 u bwāaroku ko ge ga ka tōnu weenε,
 kpa u gu yi būu dirə.

¹⁴ Dāa gea u ra gəsi dāa sōwə u ka gu ko.
 Yera sεduru, n kun mε sipεε, n kun mε seni.
 Gasə u koo dāa ye ba mə pēni duure,
 kpa u n mara gura yu ye kpēasia.

¹⁵ Dāa yera tōnu u ra ka dōsə sōre, u wōsu.
 Yera u ra maa ka dīanu yeesie.
 Dāa tia yera u koo maa ka bwāaroku ko u
 yiira u sā.

¹⁶ U ra dāa ten bōnu dōsə doke,
 u ka win yaa sa,
 n kun mε u ka ye sēwε.
 Kpa u ka dīanu yeesia
 u di u debu,
 kpa u n dōsə wi wōsu u n mə,
 a nna a dōn dobu nə.

¹⁷ Kpa u ka bōnu ye ya tie bwāaroku ko
 u n sāmə.
 Kpa u nōgiri sua
 u n gu kanamə u n mə,
 a man faaba koowo,
 domi wuna a sāa nen yinni.

¹⁸ Adama tən ben bweseru,
 ba n yēru mə,
 ba n maa bwisi mə.
 Domi ba tii nōni wōkuu
 bu ku ka yam wa.

Mεya ba maa ben tiin bwisikunu sīya,
 kpa gāanu nu ku ka bu yeeri.

¹⁹ Bwāaroku dāko wi, u n laakari mə u ka
 tubu

u sere nεε,
 dāa ten sukuma u dōsə doke
 u ka pēε wōwa
 ma u ka yaa sēewa u di.

Ten sukum mε mu tie, ma u ka
 bwāaroku kua.
 Wi wee u dāa kpiriru yiirammε.

²⁰ Dāko wi, u sāa nge wi u torom dimə.
 U tore yèn sō win bwisikunu gəsi.
 U n maa kpē u win hunden faaba wa

u sere nɛɛ, ase bwāaroku ge na nɛnusi mini,
ga ñ sāa Gusunɔ.

*Yinni Gusunɔ u sāawa
gāanu kpuro Yinni*

²¹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
wunɛ Yakɔbun bweseru, a yaayo
ma nɛna na nun mɔma
na kua nɛn sɔm kowo,
na ñ nun duarimɔ.

²² Na wunɛn toranu ka wunɛn durum
kpeesia nge guru wiru.

Yen sɔ, a wurama nɛn mi,
domi na nun yakia.

²³ Wɔllu, a yɛerio ye Yinni Gusunɔ u kuan sɔ.
Gɔribun wāa yeru, a gɔru doro.

Bɛɛ guunu i kuuki koowo ka nuku dobu.

Bɛɛ maa dāa sɔsu, i nuku dobu koowo.

Domi Yinni Gusunɔ u win yiko sɔsi
Isirelio.

U be, Yakɔbun bweseru yakia.

²⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔ, na sāawa wunɛn faaba
koowo.

Nɛna na nun mɔma ba sere nun mara.

Ameniwa na gerua. Na nɛɛ,

nɛna na gāanu kpuro kua.

Nɛ turowa na maa wɔllu ka tem tɛria.

²⁵ Na ra sɔmɔ weesugibun gari tɛɛsi,

kpura n sɔrobu yaakoru ko.

Na ra de bwisigibu bu biru wura,

kpura n ben sɔsɛsinu gɔsia wiira gari.

²⁶ Adama na ra nɛn sɔm kowon gari dam
sire,

kpura n de nɛn sɔmɔn gari yi u gerua yi koora.

Na nɛɛ, tɔmba koo kpam sina Yerusalemɔ.

Ba koo ma wure bu Yudaban bansu seeya,

kpura bu sin wusu bani.

²⁷ Na nim wɔku sɔmɔ gu gbero,

domi kon gen nim kpeerasia.

²⁸ Wee ye na gerua Sirusin sɔ.

U sāawa kpara wi na gɔsa.

U koo maa nɛn kuru kpuro yibia.

Kpara u de bu wure bu Yerusalemu bani,

kpura bu nɛn sāa yee ten kpɛɛkpɛɛku swi.

Yinni Gusunɔ u Sirusi gɔsa

45

¹ Yinni Gusunɔ u Sirusi gɔsa

u nùn nɛni ka win dam.

U koo bwesenu kpuro taare win wuswaaɔ,

kpura u sinambun dam wuna.

U koo nùn wusun kɔnnɔsu wukia su n
kɛniare.

U nùn sɔwa u nɛɛ,

² kon nun gbiiya

kpura n wunɛn swɛɛ kpuro sɔmɛ yi nɔɔ nɛra.

Kon gambo sii gandugii ka yin kɔkɔrɔ sisugii
bɔku.

³ Kon nun arumani wɛ

ye ya raa berua yam wɔkuru sɔɔ,

kpura a gia ma nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinniwa

na nun sokumɔ ka wunɛn yisuru.

⁴ Nɛn sɔmɔ Yakɔbu wi na gɔsan sɔna

na nun soka ka wunɛn yisuru,

ma na nun bɛɛɛ baka wɛ

baa mɛ a ñ man yɛ.

⁵ Nɛna Yinni Gusunɔ, goo maa sari nge nɛ.

Yen sɔna na nun dam wɛ baa mɛ a ñ man yɛ.

⁶ Kpara tɔmbu bu gia

saa sɔɔ yari yerun di sere sɔɔ duu yerɔ

ma nɛna Yinni Gusunɔ.

Goo maa sari nge nɛ.

⁷ Nɛna na ra de yam bururam

ka yam wɔkura n wāa.

Nɛna na ra maa de alafia ka wahala ya n wāa.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na ra ye kpuro ko.

⁸ Kon de nasara yu na wɔllun di nge gura,

kpura tem mu nɔɔ wukia mu de faaba yu kpi,

kpura gem mu kpɛa ka ye sannu.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na ye kpuro mɔ.

Mɔmɔ ka sɔndu

⁹ Bɔrurowa tɔnu wi u ka win taka kowo
sikirinamɔ.

U sāawa nge tem mɔndu te ta ten mɔmɔ
bikia ta nɛɛ,

mba u mɔ mi.

N kun mɛ nge gāa ni u kua ma nu nɛɛ,

u ñ nɔma du.

¹⁰ Bɔrurowa wi u win tundo ka win mɛro
bikia u nɛɛ,

mban sɔna i man mara mɛni.

¹¹ Ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni Dɛero

wi u bu taka kua u bu sɔwa.

U nɛɛ, n ñ bɛɛ i ko man bikia

ye kon ka nɛn bibu ko,

kpura i man wooda wɛ nɛn nɔman sɔmburun
sɔ.

¹² Nɛna na tem kua

ma na tɔnu taka kua u n ka wāa mɛ sɔɔ.

Nɛn nɔmuwa ga maa wɔllu tɛria,

ma na sɔɔ ka suru ka kperi yi yi mi.

¹³ Nɛ, Yinni Gusunɔ Dam kpurogii,

nɛna na Sirusi seeya u ka gea ko ye na gɔru

doke.

Kon win swɛɛ kpuro nɔɔ nɛrasia.

U koo nɛn wuu Yerusalemun bansu seeya,

⁸ Bεε durumgibu, i yeniba kpuro bwisikuo, kpa i laakari ko ye na kua.

⁹ I yaayo ye ya raa kooru yellu.

Domi nεna Gusunε.

Goo maa sari nge nε.

¹⁰ Na gerua yellun di ye ya koo kooru.

Na nεε, nεn himba ye na yi, ya koo kooru.

Kon maa nεn kīru kpuro yibia.

¹¹ Nεna na durε goo soka

saa sεε yari yerun di mi n toma.

U koo na nge kasa u nεn himba yibia.

Ye na gerua, kon ye ko.

Himba ye na yi, kon maa ye yibia.

¹² Tε i man swaa dakio,

bεε bεn gōru ga bεεbu,

ma i tamaa nεn faaba ya toma.

¹³ Kon Yerusalemu faaba ko, kpa n de Isireliba bu bεεε wa mi.

Ye wee, ya turuku kua,

ya n maa toma.

Ya n tεεmε ya ka na.

Babiloni ya koo wεruma

47

¹ Yinni Gusunε u nεε,

wunε wi ba n kamiare,

kaa wεruma a kpuna tua sεε.

Wunε wi a sεa nge wεndia,

kaa sina temε, a n maa sinamε sina kitarε.

Domi ba n maa nun sokumε kurε burε.

² Kaa nεε bia sua kpa a som nam nge yoo.

Kaa wunεn sεnditia wuna,

kpa a wunεn bekuru kpaasina

a wunεn taanu sεεsi

kpa a daanu tεbura.

³ Ba koo wunεn tereru wa

kpa sekuru tu nun mwa.

Kon nun mεru kεsie.

Na n goo derimε wunεn nukurε.

⁴ Nεn yīsira Gusunε, wεllu

ka tem Yinni.

Na maa sεa Isireliban Yinni dεεro,

wi u bu faaba mε.

⁵ Babiloni, wunε wi a sεa nge Kaladewan wεndia,

a doo a sina yam wεkuru sεε, a mari.

Ba n maa nun sokumε sinambun sina boko.

⁶ Wee, na raa ka nεn tεmbu mεru kua,

na bu garisi nge disi,

be, be ba sεa negibu.

Ma na nun bu nεmu bεria.

Adama a n bu wεnwεndu kue,

sere a mam ben durε tεkεnu yoru diisia.

⁷ Mεya a ra n gerumε a n mε,

kaa n bandu diiwa sere ka baadommaε.

Adama a n bwisika wunεn gōruε

ma yeniba kpuro ya koo nεru ko.

⁸ A swaa dakio, Babiloni,

wunε wi a ra n wunεn tiin nuku dobu kasu,

ma a sε ka toro sindu a gerumε wunεn gōruε

a mε,

wuna mi, goo maa sari wi u ka nun nε.

A n gεminiru dimε, wunεn bii goo kun maa

gbimε.

⁹ Adama tε ye yiru kpuro ya koo nun deema

sεε teeru subaru sεε.

Baa mε wunεn tim mu do,

ma wunεn dobo dobo ya kpā,

ka mε, kaa gεminiru sina,

kpa wunεn bibu bu gbi.

Ye kpuro ya koo koorawa mam mam.

¹⁰ Wee, a raa kom kεsum mε ka toro sindu,

domi a gerumε a mε, goo kun nun waamε.

Wunεn laakari ka wunεn yεru ta nun wiru

gεsia.

Ma a gerumε wunεn gōruε a mε,

wuna mi. Goo kun ka nun nε.

¹¹ Adama tε, kεsa koo nun deema.

A n maa goo wasi wi u koo nun wεra.

Nεni swāara koo nun wεri.

A n maa kpε a tu suuri,

kpa a kam ko subaru sεε.

¹² N n mεn na, a n wāa a n wunεn dobo dobo mε

ka tim timminu ni a ra raa ko wunεn piibu-run di.

Sεrεkudo ya koo nun arufaani marua.

N kun mε, ya koo de bu nun nasia.

¹³ Wee, a wasira bikiarun sε

be ba ra wεllun kperin saria mεerin mi.

N n mεn na, bu seewo bu nun faaba ko,

be, be ba ra nun sε suru ka suru ye n koo nun deema.

¹⁴ Ben tii ba koo dεε mwaara nge yakasu.

Ba n kpε bu ben wāaru wεra saa dεε yaran di.

Dεε yara ye, ya n ko n sεa nge pεen doon dεε.

Ya n maa sεa dεε win bεkuε ba ra sinε.

¹⁵ Yera ya koo bεen sεro be deema

bεn sε a raa tii wahala kua saa yellun di.

Be kpuro ba koo yarinawa.

Ben goo kun nun faaba mε.

*Gusunε u Isireliba sεεwa
ye n koo kooru*

48

¹ I swaa dakio i nɔ,
Isireliba bɛɛ Yakɔbun yɛnuɔgibu,
bɛɛ be i yara Yudan bweserun di,
wee i bɔrumɔ ka nɛ, Gusunɔ Isireliban Yin-
nin yĩsiru,

ma i man nɔɔgiru suemɔ,
adama n n̄ mɔ ka gem.

² Bɛɛ be i Yerusalemun yĩsiru sɔɔwa,
ma i t̄asa nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni sɔɔ,
wi ba sokumɔ wɔllu ka tem Yinni,
i swaa dakio i nɔ.

³ Saa yellun di, na dera ba ḡaa gbiikinun gari
gerua.

Ba yi gerua i nua.

Ma na dera yi kooru subaru sɔɔ.

⁴ Na yɛ i tau, ma i wĩru bɔɔbu,
ma bɛɛn sirikana dam mɔ nge sisu.

⁵ Yen s̄ona na bɛɛ yeni kpuro nɔɔsia saa
yellun di.

Na bɛɛ ye nɔɔsiawa yu sere tunuma,

kpa i ku ra ka gere i nɛɛ,

bɛɛn bũuwa u ye koosia.

N kun mɛ i nɛɛ,

bɛɛn bw̄aroku ge i kua ka sii gandu n̄ kun
mɛ ka d̄aa,

gera ga yen wooda w̄ɛ.

⁶ I nua ye na raa gerua.

I maa wa ye kpuro ya kooru.

I n̄ ko i ye wura?

Wee, t̄ɛ na bɛɛ ḡaa kpaanu nɔɔsiamɔ
ni nu berua i n̄ nu ȳɛ.

⁷ T̄ɛra nu koo kooru, n n̄ mɔ ni nu raa kooru.

I n̄ daa nin gari nɔɔre ma n kun mɔ gisɔ,

kpa i ku ra ka gere i nɛɛ, i raa nu ȳɛ k̄a.

⁸ Wee i ku ra man swaa daki.

I ku ra maa k̄a bu bɛɛ ḡaanu s̄ɔsi,
domi saa yellun di, ba n̄ bɛɛ swaa yabe.

Na ȳɛ ma i ko ko naane sariba,

domi bu sere bɛɛ ma,

ba bɛɛ soka be ba koo man seesi.

⁹ Adama ȳɛn s̄ɔ na s̄aa Gusunɔ,

yen s̄ona na nen m̄aru suresia.

Ma na nen tii n̄enua nen yikun s̄ɔ,

kpa n ku ra ka bɛɛ kpeerasia.

¹⁰ Na bɛɛn laakari m̄ɛɛra,

adama n n̄ mɔ ka d̄ɔ

nge mɛ ba ra sii geesu sɔwe.

Na bɛɛ dokewa yibereban suunu sɔɔ

bu ka bɛɛ s̄ɛyasia nge d̄ɔ boko.

¹¹ Nen k̄irun s̄ona na ye kua.

Domi na n̄ derimɔ nen yĩsiru tu bɛɛɛ bia.

Na n̄ maa nen yiiko goo w̄ɛɛmɔ.

Wi u koo Yinni Gusunɔn

himba yibia

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bɛɛ Isireliba,

bɛɛ be i s̄aa Yakɔbun bweseru,

bɛɛ be na soka,

i swaa dakio i nɔ.

Nena na s̄aa gbiikoo ka d̄aako.

¹³ Nena na tem kua,

ma na wɔllu teria.

Yen baayeren yĩsira na soka,

ma ya kooru yande.

¹⁴ Bɛɛ kpuro i mennama, kpa i man swaa
daki.

Na goo mɔ wi na k̄i.

Wiya u koo nen k̄iru ko u Babiloni w̄ari.

Kpa u n̄oma demia u yen t̄ambu nen dam
s̄ɔsi.

Bɛɛn goo kun yen gari gerure.

¹⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

Na n̄un soka, u maa na.

Ma na dera win swɛɛ kpuro yi n̄un kusiara.

¹⁶ Ma Esai u nɛɛ,

i susima nen b̄akuɔ kpa i nɔ.

Saa yellun di, na bɛɛ ye s̄ɔwawa kpasasa.

Saa yen toren diya na w̄aa mi.

Wee, t̄ɛ Yinni Gusunɔ u man ḡarima ka win
Hunde.

Isireliba b̄a n daa swaa daki

¹⁷ Wi u s̄aa bɛɛ Isireliban Yinni Dɛɛro,

ma u bɛɛ yakia u nɛɛ,

u ra bɛɛ s̄ɔsi ye n ko n bɛɛ arufaani ko,

kpa u bɛɛ swaa s̄ɔsi ye ya weene i sw̄i.

¹⁸ I n daa win woodaba mem nɔɔwa,

alafia ya ko n bɛɛ w̄asiwa,

nge daa bakarun nim mɛ mu ra n terie.

¹⁹ Bɛɛn bweseru ta koo dabiawa

nge yani s̄ɛri.

Bɛɛn yĩsiru ta n̄ maa gbimɔ win wuswaaɔ.

Iyario Babilonin di

²⁰ I yario Babilonin di

i yen t̄ambu duki suurio.

I nasaran womusu koowo,

i kpara handunian goonu n̄nɛ sɔɔ i nɛɛ,

wi, Yinni Gusunɔ u bɛɛ Yakɔbun bweseru
yakia,

bɛɛ be i s̄aa win s̄om kowobu.

²¹ Nim n̄aru ga n̄ bɛɛ m̄ɔ

mi u koo bɛɛ kpara gbaburɔ,

domi u koo kperu b̄era

kpa nim mu koku i nɔ.

22 Adama kōsan kowobu ba ñ bəri yendu wasi. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

*Isireliba ba s̄awa
t̄on tukobun yam bururam*

49

1 Bεε be i wāa i toma, i swaa dakio i nō.
Yinni Gusunōwa man gōsa saa nen meron nukurun di.

U man soka ka nen yīsiru ye ba man mara wure.

2 Ma u dera nen gari yi kua nge takobi ye ya nō do.

U man win nōma wukiri, u man kōsu.

U man kua nge s̄eu ge ga d̄εε mā,

ma u man doke win s̄εε bwāarō.

3 U man s̄ōwa u nεε,
Isirelin bweseru ta s̄awa win s̄am kowo.
Ten min diya u koo win yiiko s̄ōsi.

4 Adama nε, na nεεwa,
kama na s̄amburu kua.
Nen dam, kama mu kua.

Ka mε, na ȳε ma Gusunō nen Yinni u koo man gem w̄ε.

Na are ȳiyo win mi.

5 Yinni Gusunōwa u man gōsa ba sere man mara,

n ka ko win s̄am kowo,

kpa n ka win t̄ambu Isireliba, Yakōbun bweseru gōsiamā win mi.

Wee, u man bεεε dokemō.

Wiya u maa man dam w̄εεmō.

6 U nεε, na n ka s̄aa win s̄am kowo,
kpa n ka Isireliban bwese ni nu tie seeya,
ya ñ gāanu tura.

Wee u man kua bwese tukunun yam bururam,

kpa n ka win faaba da handunian goonu nne kpuro s̄ō.

Ba koo Yerusalemu seeya

7 Yeniwa Gusunō, Isireliban Yinni Dεεro

wi u bu faaba kua,

u nun s̄ōwa, wunε wi a s̄aa damgibun yoo wi t̄amba tusa ba gema.

U nεε, sinamba koo nun wa

kpa bu nun bεεε w̄ε.

Sina biba koo maa nun kpuna

nε, Isireliban Yinni Dεeron s̄ō,

nε wi na s̄aa naanegii ma na nun gōsa.

8 Saa yà n tura n ka nun faaba ko,
kon nun durom kua kpa n nun somi.

Kon nun kōsu

kpa n ka t̄ambu kpuro arukawani b̄ake saa wunen min di.

Kon de a wunen tem s̄amε

kpa a kpam wunen t̄ambu ben tem wesia mε mu bansu s̄aa t̄ε.

9 Kon de a desobu yakia bu doona,
kpa a be ba maa wāa yam w̄ōkurō s̄ō a nεε,
bu yarima bu da yam bururam s̄ō,
kpa ba n s̄aa nge yāa ni nu dīanu waamō swεen b̄okuō ka guunō.

10 Ḡōru ka nim n̄oru kun bu m̄ō.

S̄ō ka win yam susura kun maa bu wahala m̄ō.

Domi wi u ben w̄anw̄andu m̄ō,
wiya u koo bu kpara u ka da mi bwii wāa.

11 Nε, Yinni Gusunō, kon nen guunu gōsia swεε,

nen t̄ambu bu ka swaa wa.

12 Be wee, ba wee saa tontonden di,
ben gabu saa s̄ō ȳesan n̄am geu gian di,
ka s̄ō duu yeru gian di,

gabu maa saa Egibitin bera gian di.

13 W̄ollu, a ȳεerio.

Tem, a nukuru doro.

Bεε maa guunu, i desiru karo.

Domi Yinni Gusunō u win t̄ambu nukuru yemiasiamō.

Be ba n̄ani s̄ōre, u ben w̄anw̄andu m̄ō.

Nε, Gusunō,

na ñ nun duarimō

14 Yerusalemugibu ba m̄ō,

Yinni Gusunō u sun deri,

ma u sun duari.

15 Adama Gusunō u nεε,

t̄on kurō u ra win bii wi u b̄am k̄emō duari?
U ku ra win w̄anw̄andu ko?

Baa ù n duari, nε, na ñ nun duarimō,
Yerusalemu.

16 Domi na wunen yīsiru yorua nen n̄am tararō.

Na ra wunen gb̄araru yaaye nen bwisikunu s̄ō.

17 Wee be ba koo nun seeya, ba wee.

Kpa be ba raa nun w̄ari

ba wunen yānu gura bu yari min di.

18 A m̄εerio a ka sikerena.

Wunen bibu wee ba wee, ba mennamō wunen mi.

Ba ko n s̄aa nge bura yānu,

kpa a n s̄aa nge kurō kpao.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni b̄ōrua ka nen tiin w̄āaru.

19 Wunen tem mε ba raa w̄ari ba sankā,
t̄amba koo dabia mε s̄ō ba n baasine.

Be ba raa maa nun dam dimo,
 ba koo doona n toma.
²⁰ Wunen bii be ba mara yoru
 soo tem tukuma,
 ba koo wurama ben temo, kpa bu nun so bu
 nee,
 tem meni, mu n sun tura.
 Sa ki bu maa sun sosia.
²¹ Saa yera kaa tii bikia a nee,
 wara u nun bii beni marua.
 Domi a wunen bibu bia,
 a n maa gabu wa a mara
 ye ba nun yina ba doona.
 Wara u bii beni seeya.
 A raa wawa wune turo,
 man diya bii beni ba na.
²² Yinni Gusuno u nee,
 wee na kon ton tukubu yireru garu soosi
 te ta koo de bu wunen bibu gurama bu nun
 wesia.
²³ Sinambu ka ben bii ton kurabu ba koo
 nun noori.
 Ba koo nun kpuna bu wiru tem girari,
 kpa bu tii kawa bu nun beere baka we.
 Sanam meya kaa gia ma nena na saa Yinni
 Gusuno.
 Be ba maa man yiyo ba n sekuru wasi.
²⁴ Ye tabu duru u gura tabu soo,
 ba koo kpi bu nun ye warari?
 Be damgii u yoru mwa,
 ba koo kpi bu bu yakia?
²⁵ Yinni Gusuno u nee, oo, meya,
 kon damgiin yobu yakia,
 kpa n tabu duru ya ni u raa gura wera.
 Domi kon ka wunen yiberaba sanna,
 kpa n wunen bibu faaba ko.
²⁶ Kon de be ba nun taare bu goona,
 kpa ben ton goberu ka ben maru yu bu go
 nge tam,
 kpa tambu kpuro bu gia
 ma ne, Yinni Gusunowa na nun faaba mo.
 Nena na saa wune Yakabun Yinni damgii
 wi u nun yakia.

*Yinni Gusuno ka win tambu
 ba n yinanamo*

50

¹ Yinni Gusuno u maa nee,
 bee Yudaba, mana tirera wa
 te ta soosimo ma na been mero Yerusalemu
 yina.
 Ben dibu na neni, ben wara na bee we.

Sari. Been durum sōna na bee dōra.
 Been toranun sōna na maa been mero yina.
² Domi na na n bee faaba ko.
 Mban sōna na n goo wa.
 Na soka soka,
 mban sōna na n goon wurabu nua.
 I tamaa nen nomu ga n dam tura n ka bee
 wōra?
 Na n dam mo n ka bee yakia?
 I n ye ma na n nim wōku gerusi ga ra
 gberewa,
 kpa daanu nu ko nge mi nim ku ra sine,
 kpa swēe yi gbi yi kōsi?
³ Na ra de wōllu tu yam tira,
 kpa ta n saa nge ta gōo wooru so.

Yinni Gusunon sam kowon mem noobu

⁴ Yinni Gusuno u man keu kua
 kpa n ka kpi n wi u wasire dam ke.
 U ra nen laakari yamie bururu baatere
 n ka kpi n nun swaa daki, nge keu bii.
⁵ U nen swasu korra, na n nun yinari.
 Na n maa nun biru kisi.
⁶ Na be ba man soomō nen biru deria,
 ma na maa be ba nen baa sansu wukamo nen
 baanu deria.
 Na n nen wuswaa berua
 sanam me ba man wōmmo ba yaatam siemo.
⁷ Adama Yinni Gusunowa u man faaba kua.
 Yen sōna na n beere bie.
 Ma na yōra na tōsa.
 Domi na ye ma na n sekuru wasi.
⁸ Gusuno u waa nen turuku,
 u koo man gem we.
 Wara u saa nen yiberere.
 Yero u susima.
 Wara u koo nen taare wa.
 Yero u seewo bu sun siria.
⁹ Ne, na ye ma Yinni Gusunowa u koo man
 somi.
 Wara u koo man taare we.
 Nen yiberaba kpuro ba koo munda
 nge yabe kiasu si gemi yi di.

*I Yinni Gusunon sam kowo
 swaa dakio*

¹⁰ Bee soo, wi u Yinni Gusuno nasie,
 u win sam kowon noo noowo.
 Wi u simo yam wōkuru soo,
 u Yinni Gusuno naane koowo,
 kpa u n tōsa wi soo.
¹¹ Bee be i maru seewa nge dōo,
 ma i himba saa i tambu dōo meni,
 i duo been dōo wi soo, kpa i dōo mwaara.

Yinni Gusunɔwa u koo de ye kpuro yu
kooa.
Wahala sɔra i ko kpuna i gbi.

Faaba ye ya n̄ kpeemɔ

51

¹ I man swaa dakio bɛɛ be i gem naa gire,
ma i nɛ, Yinni Gusunɔ kasu.
I kpee te mɛɛrio tɛn min di ba bɛɛ dāka.
I wɔru ge yaayo min di ba bɛɛ yara.

² I bɛɛn laakari wesio Aburahamu bɛɛn tun-
don mi,
ka Saaraan mi, wi u bɛɛ mara.
Sanam mɛ na n̄n soka u s̄awa wi turo.
Ma na n̄n domaru kua, na win bweseru
dabiasia.

³ Na Siɔnin bansun wɔnwɔndu wa.
Kon ban si seeya,
kpa n yen tem gbebum gɔsia nge nɛn kara
Edeni.

Nuku dobu ka yɛribu ko n w̄a mi,
kpa bu siarabun womusu ko.

⁴ Bɛɛ nɛn tɔmbu, i laakari koowo,
kpa i swaa tem kp̄i i man swaa daki.
Domi nɛn min diya wooda ya koo yari,
kpa ya n s̄a bwesenu kpuron yam bu-
ruram.

⁵ Na ka faaba wee,
kpa n siri dee dee bwesenu kpuro sɔɔ,
ka nɛn nɔm damguu.

Saa yera be ba w̄a n toma
ba ko n ȳiyabu mɔ nɛ sɔɔ,
kpa ba n nɛn dam naanɛ s̄a.

⁶ I n̄ni seeyo w̄allɔ, kpa i maa mɛɛri temɔ.
Domi w̄alla koo doona nge wiisu,
kpa tem mu munkira mu ko yaki yaki nge
yabe t̄kɔru.

Mɛn tɔmbu ba koo gbi nge s̄ansu.
Adama nɛn faaba ya n̄ kpeemɔ.
Nɛn gem mu ko n w̄awa sere ka
baadom̄m̄aɔ.

⁷ I man swaa dakio bɛɛ bwese te i gem yɛ,
ma i nɛn woodaba neni bɛɛn ḡruɔ.

I ku nanda tɔmbu b̄a n bɛɛ funɛ wunamɔ.
I ku maa diiri bɛrum s̄ɔ b̄a n bɛɛ wɔmm̄ɔ.

⁸ Domi ba ko n s̄awa nge ȳa ni gemi yi di.
Adama nɛn gem mu ko n w̄awa sere ka
baadom̄m̄aɔ.

Nɛn faaba ya n̄ maa n̄ru mɔ.

A dom yando, Yinni

⁹ A dom yando kpa a wunen n̄mun dam
s̄ɔsi,

nge yellu sanam mɛ a Egibitigibu tabu di,
ma a ben sunɔ wi u s̄a nge yaa ḡba go.

¹⁰ Ma a dera nim w̄ɔkun nim mu gbera,
ma a swaa yara.

Be a yakia, ba ka t̄bura.

¹¹ Nge mɛya t̄ɛ,

be a yakia ba koo kpam gɔsiramɔ,
bu wurama Siɔniɔ ka nasaran womusu,
kpa nuku doo bi bu ku ra kpe bu n s̄ɔsire
ben wuswaaɔ.

Yɛribu ka nuku doo ko n bu w̄asi,
kpa n̄ni sw̄aru ka weeweenu nu doona.

I ku bɛrum ko, nɛn tɔmbu

¹² Gusunɔ u nɛɛ, nɛna mi,
nɛ wi na bɛɛ nukuru yemiasiamɔ.

Tɔnu u s̄awa nge yakasu.

Mban s̄na i ko i win bɛrum ko, wi, wi u ra
gbi.

¹³ Kpa i nɛ, Yinni Gusunɔ duari,
nɛ wi na bɛɛ taka kua.

Na w̄ollu teria, ma na tem kua.
I diirumɔ kpeetim sari t̄ru baatere,

be ba bɛɛ dam d̄remɔn wuswaaɔ,
be, be ba kasu bu bɛɛ kpeerasia.
Adama ben m̄ru kun maa ḡanu m̄.

¹⁴ Domi n̄n tɛemɔ
bu ka be ba yoru m̄wɛera ba b̄kuan ȳni
kusia.

Ba n̄ gbimɔ w̄ru sɔɔ.

Ba n̄ maa d̄ianu biamɔ.

¹⁵ Nɛna Gusunɔ bɛɛn Yinni,
nɛ wi na ra de nim w̄ɔkun nim mu se
kpa mu kukiri.

Nɛn ȳisira Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinni.

¹⁶ Na kon wɔn kpaaru teria

kpa n tem kpam sw̄i,

kpa n bɛɛ Siɔnigibu s̄ɔ n nɛɛ,

i s̄awa nɛn tɔmbu.

Na nɛn gari d̄oke bɛɛn n̄ɔwɔ,

ma na bɛɛ nɛn n̄man saaru wukiri.

Yerusalemun n̄ni sw̄ara

koo kpe

¹⁷ Wunɛ Yerusalemu, a dom yando, a seewo,
wunɛ wi a n̄ra sua Yinni Gusunɔn n̄mun
di

ye ya win m̄ru yiba,

ma a ye n̄ra sere ka yen k̄rɔnɔ.

Wee, ya nun goomɔ.

¹⁸ Wunen bibu kpuro sɔɔ, be a mara a seeya,
goo sari wi u koo nun swaa gbiiya.

Goo maa sari wi u koo nun n̄ma nɛnɛ.

¹⁹ Wee, ḡanu yiru ya nun deema,

tabu ka gǝǝru ka kpeerabu ka bansu.
Wara koo nun duura.

Wara koo nun nukuru yemiasia.

²⁰ Wunen bibu ba dam bia
ne Gusunə, wunen Yinni mərən sǝ.

Ma ba kpī kpī swεε sǝ
nge nεm ni ba taa mwa.

²¹ Yen sǝ, a yeni swaa dakio a nǝ,
wunε wi a wənwəndu soore,
ma a sǝa nge a tam goore
adama a n tam nǝra.

²² Amenīwa ne Gusunə, wunen Yinni,
ne wi na nen tǝmbu faaba mǝ, na gerua.
Na nεε, kon nǝra ye mwa wunen nǝmun di,
ye ya nen mǝru yiba ma ya dera a bǝarimǝ.
A n maa ye nǝrumǝ.

²³ Kon ye dokewa be ba nun dam dǝremən
nǝmaa,
be, be ba nun sǝǝmǝ ba mǝ,
a kpunə, kpa bu sī wunen wǝllǝ.
Ma a kpuna a ka tem nǝra.
A kua nge swaa yǝ sǝ ba sīimǝ.

Yinni Gusunə

u koo Yerusalemu yakia

52

¹ Yerusalemu, wunε wi Yinni Gusunə u tii
gǝsia,

a dom yando kpa wunen dam mu wurama,
kpa a wunen bura yǝnu doke.

Domi be ba n Yinni Gusunə sǝamǝ,
ben goo kun maa duǝ wunε sǝ.

² A seewo a tii tua kpara,
a wunen yoo yǝni pota wunen wīirun di,
kpa a sina wunen sina gǝna sǝ.

³ Yinni Gusunə u Yerusalemu sǝǝwa u nεε,
ba raa nun dǝrawa gobi sari. Mεya kon maa
nun yakia n kun ka gobi.

⁴ Yellu, nen tǝmbu ba da Egibitǝ ba sǝru
di mi. Yen biru, Asirigiba na ben temǝ ba
bu dam dǝre ka wǝbia.

⁵ Tǝ, mba kon ko. Wee Babilonigiba na
ba bu gura kam sǝ, ma ba kuuki mǝ ba nen
yīsiru gari kam gerusimǝ saa baayere.

⁶ Yen sǝna sǝ teeru, nen tǝmbu ba koo gia
wi na sǝa, kpa bu tubu ma nena na gerumǝ
na mǝ, ne wee, na wee.

Yinni Gusunə

u koo wurama Yerusalemu

⁷ Anna a wa nge mε ba bu dam koosiamǝ,

be, be ba wee guunun di ba labaari gea
kparamǝ.

Ba Siǝni bǝri yendu ka faaban gari sǝǝmǝ ba
mǝ,

Gusunə wunen Yinni u bandu dii.

⁸ Wee, be ba ra gbǝraru kǝsu

ba nǝguru sue,

ba kuuki mǝ ka nuku dobu.

Domi ba wa ka nǝni

ma Yinni Gusunə u Siǝni yakiam wee.

⁹ Yerusalemun bansu,

a kuuki koowo ka nuku dobu,

domi Yinni Gusunə u win tǝmbun nukuru
yemiasia.

U Yerusalemu yakia.

¹⁰ U koo win dam ka win dǝeraru

bwesenu kpuro sǝsi,

kpa bu wa handunian goonu nne kpuro sǝ
ma u win tǝmbu faaba kua.

Iyario Babilonin di

¹¹ Bεε be i Yinni Gusunən sǝa yerun dendi
yǝnu sǝǝwa i ka wee,

i tii dǝerasio.

Kpa i se i yari Babilonin di.

I ku gǝanu ganu baba ni nu disi mǝ.

¹² I n yariǝ, i n ko i yari ka sendaru

nge be ba kpikiru suǝ.

Domi Gusunə Isireliban Yinni u ko n bεε
kǝsu

biruǝ ka wuswaaǝ.

Yinni Gusunən sǝm kowo

u wahala kua

¹³ Yinni Gusunə u nεε,

wee nen sǝm kowo u koo nasara wa.

U koo se u ko tǝn boko.

¹⁴ Nge mε u tǝn dabiru nandasia

yèn sǝ win wuswaa ya kǝsa wahalan sǝ,

ma win wasi yi n maa ka tǝnugii weenε,

¹⁵ nge mεya u koo bwese dabinu biti kpǝε,

kpa sinambu bu kpana bu gari gere win
wuswaaǝ.

Domi yèn faagi ba n bu kuare, ba koo ye wa,
kpa ye ba n nǝre, n bu yeeri.

53

¹ Ma Esai u wisa u nεε,

wara u naanε doke ye sa nǝsia.

Wara Yinni Gusunə u win dam sǝsi.

Sari.

² Wee, win sǝm kowo u seewa win wuswaaǝ
nge dǝa kpīi pǝtura ye ya kpia tem ghebum

sǝ,

ya n dam mǝ.

Mεya u n̄ durɔ burɔ s̄aa,
u n̄ nanum gam mɔ su sere n̄n̄ m̄eri.
Win wasi kun maa ḡaanu s̄aa yi sere sun
w̄ere.

³ Tamba n̄n̄ gema ma ba n̄n̄ biru kisi.
U n̄ni s̄ɔre, u wahalan d̄ɔnɛ mɔ,
u n̄ waabu w̄a.
Sa n̄n̄ atafiru kua,
sa n̄ n̄n̄ garisi ḡaanu.

⁴ Adama b̄es̄en n̄ni sw̄āaru
ka b̄es̄en wahalawa u s̄ɔwa.
Ma sa n̄n̄ garisi

wi Gusunɔ u s̄eyasia u sekuru doke.

⁵ B̄es̄en durum s̄ɔna ba n̄n̄ s̄ɔka ba yaba.
B̄es̄en toranun s̄ɔna ba win wasi k̄siki.
Wahala ye ya n̄n̄ w̄ari mi,
ya ka sun alafia naawa.

Sa b̄ekurawa win m̄era yen saabu.

⁶ Sa raa yarinɛwa b̄es̄e kpuro
nge ȳa ni nu k̄ɔre.

Baawure u win swaa sw̄i ye u k̄i.

Ma Gusunɔ u n̄n̄ s̄eyasia b̄es̄en toranun s̄ɔ.

⁷ Ba n̄n̄ n̄ni s̄ɔwa, adama u tii kawa.

U n̄ n̄ɔ wukie u ḡaanu gere
nge ȳa kpen te ba koo saka,
n̄ kun m̄e, ȳa te ta maari s̄e
ba ten sansu b̄ɔrimɔ.

⁸ Ka dama ba n̄n̄ mwa ba siri.
Ba n̄n̄ go nen t̄ambun durum s̄ɔ.

Be ba w̄a win waati ye s̄ɔ,
ben wara u yen bwisikunu kua.

⁹ Ba n̄n̄ kp̄i ka dukiagibu sannu,
ba n̄n̄ sikua t̄n̄ k̄s̄obun suunu s̄ɔ
baa m̄e u n̄ k̄sa gaa kue,
ba n̄ maa weesu gasu n̄ɔre win n̄n̄ di.

¹⁰ Adama Gusunɔn k̄ira
wahala ye, ya ka n̄n̄ w̄ari.

Ma u dua nuku sankiraru s̄ɔ.
U tii kua ȳakuru t̄ambun durum s̄ɔ.

Yen s̄ɔ, u koo bii dabinu wa,
kpa win w̄ārun t̄āru tu d̄enya.
Kpa Yinni Gusunɔn himba yu kora saa win
min di.

¹¹ Win n̄ni sw̄ārun biru, u koo w̄āru di,
kpa u ten dobu n̄ɔ.
U koo tii s̄ɔsi gemgii t̄n̄ dabinun suunu
s̄ɔ,

wi, wi u ben durum s̄ɔwa.

¹² Yen s̄ɔna kon de u sina ka t̄n̄ bokobu,
kpa u n̄ baa m̄o damgibun arumani s̄ɔ.

Domi u tii w̄e sere u da u ka gu.

Ma ba n̄n̄ garisi t̄n̄ k̄s̄o,
ȳen s̄ɔ u t̄n̄ dābirun durum s̄ɔwa.

U maa be ba taare m̄o suuru kana.

Yinni Gusunɔ u Isireliba k̄i

54

¹ Wunɛ Yerusalemu,
wunɛ wi a s̄aa nge kurɔ wi u kun bii m̄o,
a nuku dobu koowo ka kuuki,
domi wunɛ wi ba raa yina,
kaa bibu ma ba n̄ dabi,
n̄ kere wi u ra n̄ marum̄n̄ bibu.

² A wunen kuu bekurugirun batuma sosio,
kpa bu ten beka d̄emia.

A ten w̄e d̄enyasio,
kpa a ten d̄ānu gira nu n̄ dam m̄o.
A tii kusio, a ku tii b̄ake.

³ Domi kaa k̄wara baama.
Wunen bibun bweseru
ta koo bwese ni nu tien tem mw̄eri,
kpa tu da tu sina

wuu s̄in mi goo kun maa w̄a.

⁴ A ku nanda, domi a n̄ sekuru wasi.
A ku tuka, domi a n̄ maa b̄ere biam̄o.
Kaa wunen yellun sekuru duari.

A n̄ maa yaayam̄o
nge m̄e a n̄ni s̄ɔra wunen turorun saa s̄ɔ.

⁵ Domi n̄e, wunen taka kowo na
s̄awa nge wunen durɔ.

Nen ȳisira Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni,
ka Isireliban Yinni D̄ero, ka handunia
kpuron Yinni.

Nena na nun yakia.

⁶ A s̄awa nge t̄n̄un kurɔ gbiikoo
wi durɔ u yina ma kurɔ wi, u nuki sankire.
Adama t̄e, na nun s̄ɔm̄o na m̄o,

⁷ na raa nun deri saa fiiko,
adama t̄e, kon nun mwa ka k̄i bakaru.

⁸ Na raa ka nun m̄aru kua too saa fiiko,
na nun nen wuswaa s̄iyari,
adama t̄e, na wunen w̄n̄w̄andu m̄o
nen k̄i te ta ku ra kpen s̄ɔ.

N̄e wi na nun yakiam̄o, nena na yeni gerua.

⁹ Nge m̄e na b̄rua N̄wen saa s̄ɔ,
na n̄e, nim yibu bakaru ta n̄ maa tem kpuro
wukirim̄o,

nge m̄eya na maa b̄rua giso
na n̄e, na n̄ maa nun gerusim̄o ka m̄aru.

¹⁰ Baa guunu n̄ n̄ sw̄enya,

ma gungunu nu k̄sikira,
nen k̄iru ta n̄ nun d̄esirarim̄o.

M̄eya maa b̄ari yen t̄n̄ n̄ɔ mw̄eru na nun
kua,

ta ko n̄ w̄awa sere ka baadommāo.
N̄e, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua,

ne wi na wunen wɔnwɔndu mɔ.

Yerusalemu kpaa

11 Yinni Gusunɔ u neɛ,
Yerusalemu, wune wi wahala ya so nge woo
bɔkɔ,
ma goo kun nun nukuru yemiasie,
wee, kon wure n wunen kpɛɛkpɛɛku swĩ
kpa n nun bani ka kpee gobiginu.

12 Kon wunen gb̄araru bani
ka kpee sw̄aanu ka kpee booguginu,
kpa ten gamboba ba n s̄aa kpee
ni nu ballimɔ nge digi,
ten k̄sobun w̄aa yenu nu n s̄aa kpee
sw̄aanu.

13 Nena kon wunen bibu kpuro keu s̄ɔsi,
kpa ben dukia ya n kp̄a.

14 Kon de a n dam mɔ.
A ku wurura, a ku berum ko,
domi ḡaanu kun nun besumɔ.

15 Be ba wesianamɔ bu ka nun seesi,
na n̄ w̄aa ka be.
Be ba n̄ɔ tia kua bu ka nun w̄ari,
kaa bu kamiawa.

16 A seko m̄erio a wa.
Nena na n̄n kua u d̄ɔ b̄ɔnu wuremɔ,
ma u tabu ȳanu sekumɔ.
Ne turo wiya na ra maa goo seesie u nu
b̄ɔku.

17 Yen s̄ɔna tabu ȳa ni ba sekumɔ wunen s̄ɔ,
nu n̄ ḡaanu m̄ɔ.
Wi u ka maa nun da siri ḡbaburɔ,
siribu koo ȳero di.
Yeniwa kon nen s̄ɔm kowobu kua.
Nge m̄eya kon maa bu faaba ko.
Ne, Yinni Gusunɔwa na gerua m̄e.

Gusunɔn durom bakam

55

1 Yinni Gusunɔ u neɛ,
b̄eɛ be nim n̄ru ga m̄ɔ, i na i nim n̄ɔ.
Baa b̄eɛ be i n̄ gobi m̄ɔ, i na i mwa i di.
I na i tam ka bom mwa i n̄ n̄ kun ka gobi.

2 Mban s̄ɔna i b̄eɛn gobi dimɔ
ye ya n̄ arufaani m̄ɔ s̄ɔɔ.
Mban s̄ɔna i b̄eɛn s̄ɔmburun are dimɔ
ye ya n̄ b̄eɛ debumɔ s̄ɔɔ.

I man swaa dakio
kpa i wa i di ye ya gea s̄aa,
kpa b̄eɛn bw̄era yu yemia d̄ia duronun s̄ɔ.

3 I swaa dakima, i na nen mi,
kpa i wa i n w̄aa.
Kon ka b̄eɛ arukawani b̄ake
ye ya kun kpeemɔ,

n ka b̄eɛ durom s̄ɔsi sere ka baadommaɔ,
m̄en n̄ɔ mw̄eɛru na Dafidi kua.

4 Wee, na n̄n kua nen seedagii
bwese tukunun mi.

Na n̄n kua nin sina boko.
5 Ne, Gusunɔ wunen Yinnin s̄ɔ,
kaa bwese tukunu sokusia,
kpa nu duki na wunen mi,
baa me nu n̄ daa nun ȳe.

Domi ne, Isireliban Yinni D̄eɛrowa na nun
b̄eɛɛ w̄eɛmɔ.

6 N n̄ men na, i Yinni Gusunɔ kasuo t̄e
saa ye u w̄aa b̄eɛn b̄okuɔ.

I n̄n sokuo sanam me u w̄aa b̄eɛn turuku.

7 Kpa durumgii u win daa k̄si,
toro u maa win bwisiku k̄sunu deri,
kpa u ḡsira u wurama Yinni Gusunɔn mi.
U koo n̄n wɔnwɔndu kua,
wi, wi u ku ra suuru kpanɛ.

8 Yinni Gusunɔ u neɛ,
nen bwisikunu kun s̄aa nge b̄eɛn
bwisikunu.

B̄eɛn kookoosu su n̄ maa s̄aa nge negisu.

9 Nge me w̄olla ka tem toma,
nge m̄eya maa nen bwisikunu
ka nen kookoosu ka b̄eɛgisu tondine.

10 Nge me gura ka guru kpenu ra tem
dwiiyasie,

kpa d̄ianu nu se nu maa gbee wuko bwe-
seru w̄e,

ka ye u koo di,
11 nge m̄eya nen gari yi na gerua,
yi ku ra kam w̄ari yi kun nen k̄iru kue,
kpa yi nen himba yibia.

12 Ka gem, i ko yari yorun di ka nuku dobu,
kpa bu b̄eɛ kp̄ara alafia s̄ɔɔ.
Guunu ka gungunu nu koo ȳeri b̄eɛn
wuswaaɔ,

kpa d̄aa ni nu w̄aa yakasɔ nu taki ko.

13 Mi s̄aki ra kpi, d̄aa ye ba m̄ɔ sipereɛ,
ka d̄aa kiki nubu durorugisa su koo kpi mi,
kpa ye kpuro yu ko ȳireru
te ta nen yiiko s̄ɔsimɔ sere ka baadommaɔ.

B̄ONU ITASE

Yinni Gusunɔ

u koo bwesenu kpuro soku

56

1 Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua.
Na neɛ, i de i gem sw̄ii dee dee
kpa i n̄ s̄aa naanegibu.
Domi na ka faaba wee, na n̄ t̄eemɔ.

Kon s̄ōsi ma na s̄ā gemgii.

² Doo n̄ōrugiiwa wī u m̄ò ye na gerua,
ma u ȳō dim dim u n̄en t̄ō w̄ērarugiru m̄em
n̄ōwamm̄e,

ma u ku ra tu disi doke,
ma u tii n̄eni u ku ka k̄ōsa ko.

³ T̄an tuko wi u n̄e, Yinni Gusun̄ō s̄āam̄ō,
u ku gere u n̄e,

na ñ wuram̄ō u du n̄en t̄ambun suunu s̄ō.
Wi ba maa matam kua sina kpaarun

s̄amburun s̄ō,

u ku gere u n̄e,

wee, u kua d̄āa gbeburu.

⁴ Domi am̄eniwa n̄e, Yinni Gusun̄ō na gerua.

Na n̄e, sina kpaarun s̄am kowo be,
bà n̄ n̄en t̄ō w̄ērarugiru m̄em n̄ōwamm̄e,

ma ba m̄ò ye ya koo man w̄ēre,
ma ba n̄en arukawani n̄eni dim dim,

⁵ kon bu ayeru w̄ē n̄en ȳenūō,

kpa bu ȳisuru yari

n̄ kere bà n̄ daa bibu mara.

Kon bu ȳisuru k̄ē

te ta ko n̄ w̄āa sere ka baadom̄māō,
ta ñ gbim̄ō.

⁶ T̄an tuko be ba man s̄āam̄ō,

ma ba n̄en ȳisuru k̄i,

ma ba s̄ā n̄en s̄am kowobu,

be kpuro be ba t̄ō w̄ērarugiru m̄em
n̄ōwamm̄e,

ma ba ñ tu disi dokem̄ō,

ma ba n̄en arukawani n̄eni,

⁷ kon ka bu da n̄en guu d̄ērar̄ō,

kpa n̄ de bu nuku d̄obu ko n̄en s̄āa yer̄ō.

Kon ben ȳāku d̄ō m̄waararuginu

ka ben ȳāku ni nu tie m̄wa n̄en ȳāku yer̄ō.

Domi ba koo n̄en dii te sokuwa

bwesenu kpuron kana yeru.

⁸ N̄e, Yinni Gusun̄ō,

n̄e wi na Isireli be ba raa yarine m̄enna,

kon maa bwese tukunu m̄enna

ka be, n̄en t̄ambu sannu.

Gusun̄ō u Isireliban wirugibu

gerusim̄ō

⁹ B̄e gbeeku ȳe kpuro, i na i di.

¹⁰ Domi be ba s̄ā Isireliban k̄ōsobu,

ba s̄āawa w̄ōkobu, ba ñ bwisi m̄ō.

Be kpuro ba s̄āawa nge b̄ō

ni nu kun kp̄ē nu wori.

Ba ra k̄āwa ba n̄ kp̄i

ba n̄ do kpa ba n̄ d̄osim̄ō.

¹¹ Ba s̄āawa nge b̄ō

ni n̄u n̄ di, nu ku ra debu.

Ba s̄āawa nge kparo laakari sariba.

Swaa ye ben baawure u k̄i,

yera u ra sw̄i win tiin arufaanin s̄ō.

¹² Ba sokunam̄ō ba m̄ò,

bu m̄ennama

bu tam b̄ōb̄ōm̄ n̄ō,

sia kpa bu maa ko m̄e

domi tam mu yiba.

57

¹ Gemgibu bà n̄ gu,

goo ku ra bu weeweenu kue.

T̄an geobu bà n̄ w̄aruka,

goo ku ra bwisiku ma t̄an k̄ōsoba ba bu s̄ere
ba go.

² Adama t̄an geo be,

ba ko n̄ w̄ērewa ḡarīō ka b̄ari ȳendu.

Gusun̄ō u būu s̄āabu gerusim̄ō

³ I susima b̄e,

bwese te i ñ ka n̄e, Gusun̄ō turo ȳō,

b̄e be i s̄āa nge s̄aron bibu.

⁴ Wara i ȳēm̄ō,

wara i n̄ō swiikin̄u koosim̄ō.

I ñ ȳē ma i s̄āawa bwese te ta ku ra m̄em n̄ō,

te ta ra weesu ko?

⁵ Ma i būu s̄aarun gari w̄ōra

d̄āa koo bakar̄u baateren nuur̄ō.

Ma i ka b̄een bibu ȳākun̄u m̄ò

daanun goon̄ō kpee baaba s̄ō.

⁶ B̄e Isireliba,

daa torin kpee goriya yi s̄āa b̄een būnu.

I ra yi ȳākun̄u koosi kpa i yi tam wisi.

I tamaa n̄e, Yinni Gusun̄ō, kon ye tii
marisiwa?

⁷ Guunu w̄oll̄ōwa i ra b̄een s̄āanu ko.

Miya i ra maa ȳō i ȳākun̄u ko.

⁸ I bw̄āarokunu mani b̄een gamboban birūō,

ma i ka būnu arukawani b̄okua.

Nu s̄āa nge dur̄ō tan̄ō

be i k̄i i ka kpuna.

Ma i man biru kisi

i b̄een ȳānu potira,

i b̄een kpin yenu yasum sosi.

Wee i ben terenu m̄ēra.

⁹ I tii gum sawa i da

i b̄een būu wi ba m̄ò M̄ol̄oku deema.

I tii turare ȳēka mam mam

ma i s̄am̄ōbu ḡōra mi n̄ toma.

Wee, i w̄aruma sere tem̄ō.

¹⁰ I ka b̄een sirenabu wasire.

Adama i ñ bwisika i n̄e, bu ñ arufaan̄i gaa
m̄ō.

Ma i m̄ò, i dam tie, i ñ wasire.

11 N n mæn na, waran beruma i mǎ,
i ka man nǎni wǎkumǎ.
Waran beruma i mǎ,
i ñ ka man yaaye,
i ñ maa man garisi.
Yèn sǎ na nǎo maari saa tɛɛbun di,
yen sǎna i ñ man nasie.
12 Adama kon bɛɛ sǎosi
ma bɛɛn kookoo si i raa tamaa su dee dee sǎa
mi,
su ñ bɛɛ arufaani gaa mǎ.
13 Yen sǎ, i n kuuki mǎ,
i n somiru kanamǎ,
bɛɛn bǔu dabi te, ta ñ bɛɛ wǎramǎ.
Kon dewa woo gu ka nu doona mam mam.
Adama be ba man naane sǎa
ba koo tem me tubi di,
kpa ba n wǎa Siǎniǎ, guu te na gǎsan mi.

Yinni Gusunǎ

u koo win tǎmbu bekia

14 Nɛ, Yinni Gusunǎ, na nɛɛ,
i tii suo i swaa sǎmɛ.
I gǎa kǎsunu kpuro wunǎ
ni nu wǎa nɛn tǎmbun swaa sǎo.
15 Nɛ, Gusunǎ Wǎrukoo, nɛ wi na dɛɛre,
na wǎa wǎllǎ sere ka baadommaǎ,
adama na maa wǎa ka tǎnu
wi ba taare ma win nuki sankire,
kpa n ka nǔn dam kɛ.
16 Na ñ kǐ na n bɛɛ taare wɛɛmǎ baadomma,
kpa na n ka bɛɛ mǎru nɛni saa kpuro.
Nǎ n mǎ me,
nɛn taka koora kpuro ya koo kam kowa.
17 Nɛn mǎru ya seewa Isireliban
taare bakan sǎ,
ma na bu sɛɛyasia sere na ñ maa kǐ n bu
mɛɛri.
Adama ka mɛ, ba yǎrariwa ben mɛm nǎo sari
te sǎo,
ma ba ben tiin gǎru kǐru swǐi.
18 Na ben daa yɛ.
Ka mɛ, kon bu bekia,
n bu kpara kpa n bu nukuru yemiasia.
Be ba gǎo wooru sǎ ba sumǎ,
19 kon de bu nuku dobun kuuki ko.
Be ba wǎa n toma ka be ba wǎa turuku,
ba koo bǎri yendu wa.
Nɛ, Yinni Gusunǎ, kon bu bekia.
Nɛna na ye gerua.
20 Adama nuku kǎsurugibu
ba sǎawa nge nim wǎkun nim kurenu,
ni nu ñ kpɛ nu yǎra sɛɛ,
ni nu ra n pǎtǎkǎ ka disinu sǎowa.

21 Nuku kǎsurugii kun bǎri yendu wasi.
Nɛ, Yinni Gusunǎwa na yeni gerua.

Nǎo bǎku geeru

58

1 Yinni Gusunǎ u nɛɛ,
a nǎogiru suo ka dam nge me kaa kpǐ,
kpa wunen nǎo gu nǎora nge kǎba.
A nɛn tǎmbu Yakǎbun bweseru sǎowǎ
ma ba durum kua.
2 Tǎo baatere ba ra n man sokuwa
ba n kǐ bu gia ye na kǐ bu ko.
Ba mǎ nge tǎn be ba gem swǐi,
be ba ñ nɛn woodaba deri.
Ba ra man kanɛ
n bu siria dee dee,
kpa ba n kǐ ba n ka man wǎa.
3 Adama ba ra nɛɛ, mban sǎna ba koo maa
nǎo bǎke,
domi na ñ bu mɛɛra.
Mban sǎna ba tii wahala mǎ,
domi na bu atafiru sǎa.
Kpa n bu wisi n nɛɛ,
baa i n nǎo bǎkumǎ,
bɛɛn tiin kǐra i ra n mǎ,
kpa i n bɛɛn sǎm kowobu dam dǎremǎ.
4 I ra n sikirinamǎwa i n sankinamǎ,
kpa i n nǎm kusenu soonamǎ ka nuku
kǎsuru.
I n nǎo bǎkumǎ ma i mǎ me,
nɛ, Gusunǎ na ñ bɛɛn gari nǎomǎ.
5 Nǎo bǎku te na kǐ, teya mi?
I winu sikamǎ nge yakasu,
ma i saakiba sebua i tii torom wisimǎ.
Adama i tii kawewa mi ka gem?
Nǎo bǎku ten bwesera kun man wɛremǎ.
6 Wee nǎo bǎku te na kǐ.
Be i bǎkua nuku kǎsurun sǎ,
i bu yǎsuo.
Be i raa dam dǎremǎ,
i de bu doona.
Kpa be ba yoru dimǎ bɛɛn mi,
bu kara.
7 I bɛɛn dǎanu bǎnu koowo
ka wi u kun mǎ u di,
kpa i be ba kun wǎa yeru mǎ nɛnɛ bɛɛn
yɛnuǎ.
I n goo wa u sǐimǎ tereru,
i nǔn yǎnu wɛɛyǎ u sebe,
kpa i ku maa bɛɛn winsim biru kisi.
8 Saa yera nɛn durom mu koo bɛɛ
naawa nge buruku sǎo,
kpa mi i mɛɛra mǎ yu bekura fuuku.
Mɛya maa gem mu ko n da n bɛɛ swaa gbiiye.

Nε, Yinni Gusunə,
na kon ka bεε wāa na n bεε kōsu.
⁹ Sanam mεya i n man soka,
kon bεε wisi n nεε, nε wee.
I n bεen yobu kara,
ma i murafitiru ka gari kōsi deri,
¹⁰ i n gōoro dīanu wē,
ma i maa sāaro debia,
saa yera i ko yari yam wōkurun di,
kpa yam wōku te, tu ko nge sōo sōo.
¹¹ Nε, Yinni Gusunə, kon bεε kpara sere ka
baadommao,
kpa n de i n deba baa mi dīanu ku ra kpi.
Kon de bεen wasi yi dam wa,
kpa i n sāa nge gbee te ta kakoru mə,
n̄ kun mε nge bwii yin̄ nim ku ra kpe.
¹² Saa yera i ko bansu seeya
si ba kō n te,
kpa i maa bani kpεεkpεeku wollo
ge ba swīi saa yellun di.
Sanam mεya ba koo bεε soku
be ba ra bansu ka swεε sōmε,
kpa bu de tumbu ba n wāa mi sōo.

A tōo wērarugirun wooda mem nōowa

¹³ Yinni Gusunə u nεε,
i n tii nenua i kun sōmburu kue,
ma i bεen tiin kīru deri
i ka tōo wērarugirun wooda mem nōowa,
ma i man bεεε wē
i nen tōo dεera te garisi tōo duroru,
ma i kun gari beke saare,
¹⁴ saa yera i ko nuku dobu wa nen sāaru sōo,
kpa tumbu kpuro bu bεε bεεε wē,
kpa n bεε diisia tem mε sōo,
mε na bεen sikado Yakəbu wē.
Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Ye ya Isireliba karane

ka Gusunə

59

¹ I tamaa Gusunə kun dam mōwa
u ka bεε faaba ko?
I tamaa u n̄ swaa mō u ka bεen gari nō?
² Aawo, n̄ n̄ mε.
I n̄ yē ma bεen tiin durum sōna i karane ka
wi.
Bεen toranun sōna u bεε biru kisi,
ma ya dera u n̄ maa bεen gere swaa daki.
³ Bεen nōma ya yem yiba, domi i tumbu go.
Weesu ka gari kōsiya yi yarimə bεen n̄sun
di.

⁴ Weesa i ra n ka bεen berusebu siribu
sokumə.
Bεen goo ku ra ka gem siribu de.
Seeda weesugia sōora i ra n tāsā siri yeru mi.
Kōsa i ra bwisiku kpa i kom kōsum ko.
⁵⁻⁶ Bεen himba ya sāawa gāa kōsunu
nge waan sēa.
Bā n ye kōra,
surəkōra ta ra yande yari min di.
Wi u ye di u ko n gbiməwa.
Bεen bwisikunu nu sāawa nge naran wēε yi
ya tarimə.
N n̄ mō yi wāa yi ka gāa geenu ko,
nge bekuru te tōnu koo wukiri,
ma n̄ kun mō yi ka gāanu yina mwa.
Nge mεya bεen nōma ya sāa,
ya wāawa yu ka kōsa ko.
⁷ I ra n sendewa i ka kōsa ko,
kpa i n naasu sāu i ka tōnun yem yari kam.
I ra n bwisikuməwa i ka tumbu kōsa kua,
kpa i n tumbu dam dōremə
i n ben yānu guramə mi i dua kpuro.
⁸ I n̄ alafian swaa yē.
Bεen sanu sanusu ku ra maa gem swīi,
sere swεε yi yi n̄ dende.
Wi u gesi bεen swεε yi mwa kpuro,
u ku ra bōri yendu wa.

Isireliba ba ben durum

tuuba mō

⁹ Isireliba ba nεε, bεen toranun sōna
wunε Yinni Gusunən faaba ya tεemə
yēn nōo mwεeru a sun kua.
Sa yam bururam mara,
adama yam wōkuru sōora sa sīimə ka tē.
Sa mara sōo u yari,
adama yam mu tīriwa sere ka gisə.
¹⁰ Sa sīimə sa bāarimə
nge wōko wi u gāna babi.
Ma sa sokikiramə sōo sōo
nge wi u wāa yam wōkuru sōo.
Baa mε sa bwāa do,
bεε ka gonu sa kua tia.
¹¹ Sa gbāramə nge yaa gōba,
ma sa sumə nge kparukonu.
Yinni Gusunə, sa mara a sun yakia,
adama wunen faaba ya ka sun tonda.
N n̄ koore su ye wa.
¹² Domi bεen toranu kpēa wunen wuswaaə,
ma bεen durum ya bεen daa sōosimə.
Sa bεen toranu yē ni nu sun wāasi.
¹³ Sa kua taarεgibu ka naane sarirugibu

wunε Yinni Gusunən mi.
 Sa nun deri wunε wi a sãa bεsɛn Yinni,
 ma sa nun seesi,
 sa tãmbu dam dãre.
 Bwisiku weesugina nu ra n yiba bεsɛn
 gõrusɔ.
 14 Yera n dera gem kun ka maa wãa bεsɛn
 suunu sɔɔ,
 ma faaba ya ka sun tonda.
 Gem mu ku ra maa sãsire mi tãmba mɛnnε.
 Sa ra mu tɛɛsiwa.
 15 Gem mu kpa.
 Wi u maa kãsa suurimɔ
 ba ra nùn wãriwa bu win yãnu gura.

Yinni Gusunɔ

u koo tãmbu sɛyasia

Ye Yinni Gusunɔ u wa ma gem kun maa wãa,
 ya ñ ka nùn naawε.
 16 Ma u biti kua, yèn sã goo kun yen gari mɔ.
 Yen sãna win tii u gõru doke u win dam
 sãsi.
 Ma u tãsa win gem sɔɔ,
 17 u mu sebua nge tarakpe,
 ma u faaba doke wirɔ nge sii furɔ kãkãru.
 U mɔru kãsiabu sebua nge yaberu,
 ma u tii nisinu wukiri nge gurumusuru.
 18 U koo baawure siri
 nge mèn nɔɔ win kookoosu nε,
 kpa u ka win yiberɛba mɔru ko,
 baa be ba ka nùn toma,
 19 kpa bu win yĩsiru nasia
 kpa win yiiko yu sãsira
 saa sãɔ yari yerun di
 n ka da sãɔ duu yerɔ.
 Sanam mε yiberɛba ba koo na nge daa
 bakarun nim,
 Yinni Gusunən Hunde u koo bu gira bu
 doona.
 20 Faaba kowo u koo na Yerusalemun sã,
 ka sere maa Isireliba be ba gõru gɔsian sã.
 Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.
 21 U maa nεε, win arukawani wee, ye u
 ka bu bɔkumɔ. Win Hunde u ko n wãawa
 be sɔɔ, kpa u win gari doke ben nɔsɔ. Yin
 gεε kun doonɔ ben nɔsun di, sere n ka da
 ben bibun bibun nɔsɔ, saa tɛn di sere ka
 baadommaɔ. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni
 gerua.

Yerusalemu

ya koo kpaɔm yiiko wa

60

1 Yerusalemu, a seewo kpa a n ballimɔ,
 domi yam bururam mu nun naawa.
 Nε, Yinni Gusunən yiiko ya nun wukiri.
 2 Wee yam wõkura tem ka tɔn
 tukobu wukiri.
 Adama wunε, nɛn yiiko ya nun yam bu-
 rurasie nge sãɔ.
 3 Bwesenu ka nin sinambu
 ba koo na bu sã yam bururam mε sɔɔ.
 4 A mɛerio a ka sikerena.
 Be kpuro ba mɛnnama
 ba sisi wunen mi.
 Ba ka wunen bibu wee tontonden di,
 ba wɔndiaba bεεwa.
 5 A n bu wa ba wee,
 kaa nuku dobu ko.
 Wunen gõru ga koo dora
 sanam mε bwesenu nu koo ka nun arumani
 naawa
 saa nim wõkun guru gion di.
 6 Ba koo nawa ka yooyoo dabi dabiru
 Madianin di ka Efan di.
 Gaba koo maa na Seban di,
 ba n wura ka turare sɔɔwa,
 kpa ba n nε, Yinni Gusunɔ tɔmamɔ.
 7 Ba koo nun Kedaan yaa sabenu mɛnnama,
 kpa bu ka nun Nεbayɔtun yãa kinenu naawa
 a ka nu yãkuru ko
 ni nu koo man wẽre,
 kpa n nɛn sãa yeru bεεε sosi n kere yellu.
 8 Mba n wee mε,
 nge guru wii wuroru,
 ñ kun mε nge totobere
 ni nu wee nin dirɔ.
 9 Wunen biba ba wee tem mi n toman di.
 Goo nimkuu bakasa su gbia
 su ka bu sisi tontonden di,
 ka ben sii geesu ka wura
 bu ka man bεεε wẽ,
 nε, wunen Yinni Dεero,
 nε wi na nun walle sua.
 10 Tɔn tukoba koo wunen gani seeya,
 kpa ben sinambu bu ko wunen yobu bu
 nun sã.
 Yellu, na raa nun sɛyasia ka mɔru,
 adama tẽ, nɛn durom sã, na wunen
 wɔnwɔndu wa.
 11 Yerusalemu, wunen gbãrarun gamboba
 ba ko n keniarewa baadomma.
 Ba ñ bu kenumɔ sãɔ sɔɔ ka wõkuru,
 kpa bwesenu ka nin sinambu
 bu ka du bu nun dukia wẽ.

12 Domi bwese ni nu yina nu nun sã mi, nu koo gbiwa. Ba koo ni kpuro kpeerasiawa.

13 Libanin bæere ya koo kpe, domi ba koo ka nun yen dãa gea naawa ye ba mà sipere ka oromu ka buyi, kpa bu ka nen sãa yeru buraru kua, kpa n nen wãa yeru bæere wẽ.

14 Be ba raa nun dam doremã mi, ben biba koo na wunen wuswaa bu tii kawa.

Be ba raa maa nun yaakorù mà, ba koo yiira wunen wuswaa bu nun sã, kpa bu nun soku Siõni,

Isireliban Yinni Deroon wuu.

15 Wunε wi tãmbu ba raa tusa ba deri, ba ku ra maa ne wunen mi, kon nun ko wuu burã sere ka baadommao, kpa a n wunen tãmbu nuku dobu wẽemã sere ka ben bibun bibã.

16 Bwese tukunu ka nin sinambu ba koo nun nãari nge me bii mero u ra win bii bãm kẽ, kpa a gia

ma nena na sãa Gusunã Yakãbun Yinni damgii wi u nun yakia ma u nun faaba mà.

17 Kon de wura yu koorã mi sii ganda raa wãa,

sii geesu maa mi sii wõkusu raa wãa. Kon dãa wuna n sii gandu kãsire ko, kpa n kpenu wuna n sisu kãsire ko. Kpa n de bu nun kpara gem ka bõri yendu são.

18 Saa ye são, ba ñ maa sannõsun damu nãomã wunen temã.

Meya ba ñ maa mu wõrimã bu men yãnu gura

kpa bu mu deri bansu.

Domi kon nun kõsu nge gbãraru, kpa a man siara nen faaban sã.

19 N ñ maa são u koo nun yam bururasia são são.

N ñ maa suru u koo nun yam deerasia wõkuru.

Adama ne, Yinni Gusunãwa

ko na n nun yam bururasie sere ka baadommao,

kpa a bæere wa nen sã.

20 Wunen nuku sankiranu kpuro nu koo doona.

Domi ne, Yinni Gusunãwa

ko na n nun yam bururasie sere ka baadommao.

São u ra du, suru ra maa wõkuru ko, adama nen yam bururam me, mu ku ra kpe.

21 Wunen tãmbu kpuro ba ko n sãawa gemgibu,

kpa ba n tem me mà sere ka baadommao.

Na bu girawa nge dãa kãasa.

Ba sãawa be na taka kua bu ka nen kpãaru sãosi.

22 Bwese kera ye ya piiburu bo, ya koo ko bwese baka damgirun nuuru.

Ne, Yinni Gusunãwa kon ye ko fuuku yen saa yã n tura.

Yinni Gusunãn goro

ka win gari

61

1 Yinni Gusunãn Hunde u ka man wãa.

Domi wiya u man gõsa n ka dam sarirugibu labaari gea nãasia, kpa n be ba nuki sankire nukuru yemiasia, kpa n yobu sã ma ba koo bu yakia, kpa n maa pirisamba sã ma ba koo bu kara.

2 N kpara saa ye Yinni Gusunã u koo tãmbu durom kua, n gere saa ye u koo win yiberẽba mero kãsie, kpa n maa be ba gão sã kpuro nukuru yemiasia.

3 Ba gão sã Siõnin sã.

Adama Gusunã u man gõsa n ka ben nuku sankiranu gõsia nuku dobu. Ba ñ maa torom wisimã wirã, dawani bura ba koo bãke.

Ben wuswaa kun maa burisinamã, ya ko n sãawa nge be ba gum nubu durorugim sawagia.

Ba koo ben yãa wõnwõnduginu pota bu tão baka yãnu sebe.

Saa ye sãara ba ko n sãa nge dãa ni nu Gusunãn bæere sãosimã, ñ kun me nge gbee te ta win yiiko sãosimã.

4 Ba koo ban gurusu seeya, kpa bu wuu si ba raa kãsuka yellu sãme.

5 Bæe Isireliba, sãba koo na bæen mi, bu bæen yaa sabenu kpara, kpa bu maa bæe gbee sãma kua.

6 Adama ba koo bæen tii sokuwa Yinni Gusunãn yãku kowobu ka win sãm kowobu.

I ko bwese tukunun arumani gura,

kpa i n ka woo kanamə.

⁷ Yinni Gusunə u nεε,
ba bεε sekuru doke ta kpā.
Tamba bεε yāatam siemə,
yen sōna seku ten ayerə
i ko n baa mə n kpā tən ben temə,
kpa i n wāa nuku dobu səə
bi bu n̄ kpeemə.

⁸ Wi, Yinni Gusunə, gema u ra kā.
U dam dārebu ka kom kōsum tusa.
U koo win tambu ben are wē dee dee,
kpa u ka bu arukawani bəke
ye ya ko n wāa sere ka baadommaə.

⁹ Bwesenu kpuro nu koo be ka ben
bibun bweserun gari nə,
kpa be ba bu wa kpuro bu gia
ma wiya u bu domaru kua.

Siarabun womu

¹⁰ Yinni Gusunə sōra
Yerusalemu koo nuku dobu ko,
kpa yen gōru ga n do win sō.

Domi wiya u ye faaba kua
u ye gem wē.
Ma win faaba ye ka win gem mε,
mu sāa nge bura yāa
ni kurə kpao ka win durə ba doke.

¹¹ Nge mε tem mu ra de dīa bweseru tu kpi,
nge mεya Yinni Gusunə u koo win tambu
faaba ko
u bu bεεε wē, kpa bwesenu kpuro nu ye
wa.

Yerusalemu kpa

62

¹ Yinni Gusunə u nεε,
wunε Yerusalemu, wunen kīrun sō na n̄
marimə.

Na n̄ maa wēramə sere n ka nun faaba ko,
kpa yu sōsira nge bururun sōə,
n̄ kun mε, nge wii bən te ta dōə yabure,

² kpa bwesenu kpuro nu wa
ma na nun faaba kua,
kpa sinambu ba n wunen yiiko mεεra.
Yīsi kpaara ba koo ka nun soku
te nε, Yinni Gusunə kon nun kē.

³ Kpa a n sāa nge furə bεεreguu
ge ga ballimə nε, Gusunə wunen Yinnin
nəma səə.

⁴ Ba n̄ maa nun sokumə wuu ge na deri.
Ba koo nun sokuwa nε, Yinni Gusunən
nuku dobu.
Domi wunε sōra nən nuku dobu wāa.

Ba n̄ maa wunen tem sokumə bansu.
Ba koo mu sokuwa kurə kpao,
domi kon mu durə kē.

⁵ Nge mε bii durəbu ga koo ka gen kurə
gbinna,
nge mεya wunen bibu ba koo ka nun
gbinna.

Nge mε aluwaasi u ra n nuku dobu mə win
kurə kēeron sō,
nge mεya ko na n nuku dobu mə wunen sō.

⁶ Wunε Yerusalemu,
na dera gaba sāa nge wuu kōsobu
be ba ra n yō gbāraru wəllə,
ba n̄ nōə marimə sōə səə ka wōkuru.

Bεε wuu kōsobu,
bεε be i nε, Yinni Gusunə Yerusalemun gari
yaayasiamə,
i ku wēra.

⁷ I ku de n wēra sere n ka Yerusalemu swī,
kpa ya n bεεεε mə handunia səə.

⁸ Nε, Yinni Gusunə, na bōrua ka nən dam, na
nεε,
na n̄ maa wunen alikama yiberεba wēemə
bu di.

Mεya səbu ba n̄ maa wunen tam nərūmə,
mε mu sāa wunen səmburun are.

⁹ Adama be ba alikama gā ba koo ye di,
kpa bu nε, Yinni Gusunə siara.

Be ba maa ben resεmba sōra
ba koo yen tam nə nε, Yinni Gusunən sāa
yerə.

¹⁰ Bεε Yerusalemugibu,
i yario saa wuun di,
i bεεn tən be ba wee swaa sənwa,
i yen kpenu wuna i nōə nerasia.
I gidi bōra yōrasio ben bera gia.

¹¹ Wee ye nε, Yinni Gusunə, na handunian
tambu kpuro sōmə.

Na nεε, i Yerusalemugibu sōwə i nεε,
wee, nε, ben faaba kowo, na sisi
ka ben tən be ba raa yoru mwεera.

¹² Ba koo bu soku bwese te na gōsa na yakia.
Wunε maa Yerusalemu, ba n̄ maa nun
sokumə wuu ge na deri.

Ba koo nun sokuwa wuu ge na kī.

Yinni Gusunə u nasara wa handunia kpuro səə

63

¹ Wara u wee Botisiran di
ye ya wāa Edəmun temə,
u yabe swāaru sebua kom kom.

Ma u s̄imə ka win dam kpuro, ka toro sindu.
Yinni Gusunə u nεε,
nɛna na wee n ka siri dee dee.
Na dam mə n ka nɛn tambu faaba ko.

² Mban s̄ona wunɛn yānu nu s̄iri
nge wi u resɛm gamamə.

³ U wisa u nεε,
nε turowa na da na tambu taaka nge resɛm.
Bwesenu kpuro s̄əə, baa tən turo u n̄ nε u
man somi.

Na bu taaka na kəsuka ka m̄aru,
sere ben yɛm mu nɛn yānu wisi nu disinu
kua.

⁴ Domi na ḡoru doke n ka m̄aru kəsia.
T̄ora maa tura n ka nɛn tambu yakia.

⁵ Na m̄era m̄era na biti soora.
Na n̄ wa wi u koo man somi.
Goo sari wi u koo man dam k̄ɛ.
Adama nɛn m̄aru ya man dam sosia na ka
nasara wa.

⁶ Wee, na tambu taaka ka m̄aru.
Ba burisina nge tam n̄robu nɛn m̄arun s̄ɔ.
Ma na ben yɛm yari temə.

Yinni Gusunə

u Isireliba durom kua

⁷ Kon Yinni Gusunən durom mε u sun kua
kp̄ara,

kp̄a n n̄n̄ t̄oma ye u sun kuan s̄ɔ.

Kon win tən geerun gari gere
te u bεsε Isireliba s̄ɔs̄i
win w̄n̄w̄ndu ka win k̄īi bakarun saabu.

⁸ U bwisika u nεε, sa s̄awa win tambu,
sa n̄ n̄n̄ t̄onu kandu kuammε.
Yen s̄ona u sun faaba kua.

⁹ Bεsɛn wahala kpuro s̄əə, u sun somi.

N n̄ mə win ḡorado u sun faaba kua,

win tiiwa u sun yakia
win k̄iru ka win w̄n̄w̄ndun s̄ɔ.

Ma u sun n̄əri saa yellun di.

¹⁰ Adama sa n̄n̄ seesi sa win Hunde nuki
sanka.

Yen s̄ona u kua bεsɛn yibεrε

ma u ka sun tabu kua.

¹¹ Ma sa M̄owisin waati yaaya sa nεε,
mana Yinni Gusunə u w̄a
wi u ka bεsε ka bεsɛn wirugibu nim w̄ku
t̄obura.

Mana u w̄a,
wi u dera win Hunde D̄ero u w̄a bεsɛn
suunu s̄əə.

¹² Ma u M̄owisi kp̄ara ka win dam bakam.

U nim burana bεsɛn wuswaaə

u n ka ȳisi bεrεguru yara

sere ka baadommə.

¹³ U sun kp̄ara nim bweru s̄əə.

Ma sa s̄ia gbaburo
nge dumi yi yi duki m̄ə,
sa n̄ sokure.

¹⁴ Win Hunde u ka sun da sa w̄era
nge mε ȳa kp̄aro u ra ka win yaa sabenu de
w̄w̄aə.

Nge m̄eya u sun kp̄ara u ka ȳisi bεrεguru
yara.

Isireliba ba Gusunə

w̄n̄w̄ndu ka somiru kanamə

¹⁵ Yinni Gusunə,
a m̄erima saa w̄ollun di
mi wunɛn w̄a yee d̄eraru ka ȳiikogira
w̄a,

kp̄a a wa ye ya sun m̄ə.

Mana wunɛn hania ka wunɛn dam mu w̄a.
Wee a sun wunɛn k̄iru ka wunɛn w̄n̄w̄ndu
wunari.

¹⁶ Adama wuna a s̄a bεsɛn baaba.
Bεsɛn ȳiȳəbu kun maa w̄a bεsɛn sikadoba
s̄əə.

Baa Aburhamu ka Isireli b̄a kun sun wure,
Yinni Gusunə, wuna a s̄a bεsɛn baaba,
wunε wi a sun faaba kua saa yellun di.

¹⁷ Yinni Gusunə,
mban s̄ona a dera sa ka wunɛn sw̄ε tonda,
ma bεsɛn ḡorusu b̄əbia,
sa n̄ maa nun nasie.

A wurama bεsɛn k̄irun s̄ɔ bεsε be sa nun
s̄amə.

Sa s̄awa wunεgibu saa yellun di.

¹⁸ Wee, saa fiiko t̄nawa bεsε wunɛn t̄n be
a ḡsa,

sa sina tem mε s̄əə.

Ma bεsɛn yibεrεba ba wunɛn s̄a yeru w̄ari
ba kəsuka.

¹⁹ Wee ya tε, m̄in di sa s̄a nge be a n̄ kp̄are,
ka be ba n̄ wunɛn ȳisuru s̄əw̄a.

Yinni Gusunə, sa nun mara

a w̄ollu ḡia kp̄a a sarama.

À n tunuma, guunu nu koo diiri bεrum s̄ɔ.

64

¹ Kaa n s̄a nge d̄ə wi u d̄a gbeba mwaamə,
n̄ kun mε wi u nim gbisisiamə,
kp̄a wunɛn yibεrεba bu gia nge mε a s̄a,
kp̄a bu diiri wunɛn wuswaaə.

² Yinni Gusunə,
sanam mε a sarama a maamaaki kua
ye sa n̄ ka ȳiȳə,
guunu diira bεrum s̄ɔ.

³ Sa n̄ gasə goon gari n̄əre.

Wunε baasi, sa n̄ maa goo waare

wi u yen bweseru kua
win tɔn be ba nùn naanε sãan sã.
4 Wi u gem swĩi ka nuku dobu,
ka sere be ba wunen wooda yaaye,
ba sĩimɔ ye sɔɔ,
bera a ra swaa gbiye.
Adama a ka sun mɔru kua
yɛn sɔ sa durum kua.
Ka mε, sa ra n durum ye mɔwa sa n dɔɔ
saa yellun di.
5 Sa kua nge disigibu,
ma besen daa gea ya sãa nge yãa disinuginu.
Sa gbere nge wurusu,
ma besen durum ka sun doonɔ nge woo.
6 Goo sari wi u wunen somiru kasu.
Goo maa sari wi u ra nun kanε bururu,
domi a sun wunen wuswaa berua,
ma a sun deri sa gɔɔ dɔɔ besen durum sã.
7 Ka yen de, Yinni,
wuna a sãa besen baaba.
Sa sãawa nge sɔndu,
wuna a sun mɔma ka wunen nɔma.
8 Yinni Gusunɔ, a ku mɔru ko too,
a kun maa besen durum ye yaaye sere ka
baadommaɔ.
Adama a n yɛ ma sa sãawa wunen tɔmbu.
9 Wee wunen wuu si a gɔsa su kua bansu.
Yerusalemu ya wɔruka.
10 Besen sãa yee bura dɛera te,
mi besen sikadoba ba ra raa nun sã,
ta dɔɔ mwaara.
Gãa gee ni sa maa mɔ kpuro, nu kam kua.
11 Kaa n yeniba kpuro mɛera wa a n nɔɔ
maari,
kpa besen nuki yi sankira n banda?

Yinni Gusunɔ

u koo win yibera seeyasia

65

1 Yinni Gusunɔ u nεε,
na sɔɔru kpeerewa n ka nen tɔmbun kanaru
mwa,
adama ba n man gãanu bikie.
Na sɔɔru sãa n ka bu nen tii sɔɔsi,
adama ba n man kasu.
Ma na nεε, nε wee, baa mε ba n man soka.
2 Na tɔn be ba ra n man seesimɔ nɔma gãri
saa kpuro.
Tɔn be, swaa kɔsa sɔɔra ba ra n sĩimɔ,
kpa ba n ben tii tiin bwisikunu swĩi.
3 Ba ra n nen mɔru seeyamɔwa kiri kiri.
Domi ba ra n bũu yãkunu mɔwa dãa konɔ,

ba n turare dɔɔ dokemɔ yãku yenun wollo
ni ba kua ka biriki.
4 Kpa ba n bikiaru daamɔ sikaɔ,
ba n wãa mi wɔkuru kpuro.
Ba ra n kurusɔ yaa dimɔ
ka maa dĩa sesenuginu ganu,
5 kpa ba n sere gabu sɔɔmɔ ba n mɔ,
bu gesiro bu ku bu susi,
domi ba dɛere.
Adama nà n yeniba kpuro wa nen mɔru ra
sewa
nge dɔɔ wi u ku ra gbi.
6 Bεε nen tɔmbu, wee ye na gɔru doke n ko
tɛ.
Na n marimɔ.
Kon dewa i besen kɔsan are kpuro sɔbe.
7 Kon de i besen durum sɔbe ka maa besen
sikadobagia,
be, be ba man torari
ba bũnu turare dɔɔ doke a guunu wollo.
Kon bεε besen kookoo si i kuan are kɔsia.
8-10 I n resem swaaru wa te ta nim mɔ,
i ra nεεwa, bu ye derio mi,
bu ku ye sanku,
domi ya koo tam gem ko.
Nge mɛya kon ka Isireliba ka Yudaban
sukum ko,
be ba gɔru gɔsia ba man kasu.
Kon bu gɔsi bu ko nen sɔm kowobu,
kpa n bu domaru kua bu marura,
kpa bu tem mε tubi di mi guunu wãa,
bu ben wãa yenu ko mi.
Kpa Saronin wɔwa yu ko ben yaa sabenun
kpara yeru,
kpa Akɔɔn wɔwa yu ko nin sɔri yeru.
11 Adama kon na n bεε deema
bεε be i nε, Yinni Gusunɔ deri,
ma i nen sãa yee dɛera te duari te ta wãa
guuru wollo,
i da i dimɔ bũu wi ba mɔ Gadin nuurɔ,
ma i besen nɔri tam yibiamɔ
bũu wi ba mɔ Menin sã.
12 Wee na ka takobi sisi.
Kon de i yiira kpa bu bεε sakiri,
domi na bεε soka, adama i n man wurari.
Na ka bεε gari kua, ma i n man swaa daki.
I kua ye ya n wã nen nɔni sɔɔ.
Ma i swaa gɔsa ye nen gɔru ga n kĩ.
13 Yen sɔna na nεε,
nen sɔm kowobu ba koo wa bu di kpa bu nɔ.
Adama bεε, gɔɔru ka nim nɔru sɔɔra i ko i n
wãa.
Nen sɔm kowobu ba koo nuku dobu ko.

Adama bæε, i ko n wāawa sekuru sɔɔ.
 14 Wee, nɛn sɔm kowo be,
 ba koo womusu ko ka nuku dobu.
 Adama bæε, i ko kuuki kowa nuku
 sankiranun sɔ,
 kpa i n weeweenu mɔ.
 15-16 Bɛɛn gɔɔn biru,
 bæɛn yīsa nɛn sɔm kowobu ba ko n da ka
 gabu b̄rusi,
 bu nɛɛ, Yinni Gusunɔ u de a gbi nge waane
 kasa.
 Adama yīsiru gara ba koo ka tɔmbu domaru
 kua.
 Ba koo tu kowa ka nɛ, Yinni Gusunɔn yīsiru,
 nɛ wi na s̄a gemgii.
 B̄a n maa b̄rumɔ bu ka ben gari sire,
 ka nɛn yīsi tera ba koo ka b̄re.

Gusunɔ u koo tem kpa

ka wɔn kpaaru swī

Mɛya yellun wahala ya koo doona.
 Kpa tɔmbu bu yen gari duari.
 17 Domi Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 wee kon tem kpa ka wɔn kpaaru ko.
 Ba n̄ maa yaayamɔ ye ya raa kooru yellu.
 Tɔmba kun maa ye bwisikumɔ.
 18 I ȳɛrio,
 kpa i n w̄a nuku dobu sɔɔ sere ka
 baadommas̄
 ye kon taka kon s̄.
 Wee, na Yerusalemu kpa banimɔ
 yɛ sɔɔ nuku dobu ko n w̄a,
 kpa yen tɔmbu bu ȳɛri.
 19 Nɛn tii kon ȳɛri Yerusalemu yen s̄
 ka nɛn tɔmbun s̄.
 Ba n̄ maa wuri ka weeweenu n̄ɔmɔ mi.
 20 Biin gɔɔ kun ko n maa w̄a mi,
 n̄ kun mɛ durɔ tɔkɔ wi u kun win w̄arun
 t̄ru yiba.
 Wi u w̄ɔ wunɔbu (100) tura u ka gu,
 ba koo n̄n garisawa aluwaaasi.
 Wi u maa gu u n̄ w̄ɔ wunɔbu (100) ye tura,
 ba koo nɛɛwa, na ȳero b̄rusi.
 21-22 Ba koo dia bani ba n w̄a ye sɔɔ.
 Goo kun diru banimɔ u kun wure te sɔɔ u
 sere gbi.
 Ba koo resɛm d̄a duure kpa bu yen marum
 di.
 Goo kun d̄a duurumɔ u kun yen marum di
 u sere gbi.
 Domi nɛn tɔn be na gɔsan w̄aru
 ta koo dɛnya nge d̄arugiru,

kpa bu ben nɔman sɔmburun are di.
 23 Ba n̄ koo sɔmburu ko kam.
 Ben biba kun maa gbimɔ,
 domi be ka ben bibu, ba s̄awa bwese
 te nɛ, Yinni Gusunɔ na domaru kua.
 24 Bu sere kanaru ko bu kpe,
 ko na n da bu wisiwa.
 25 Saa ye sɔɔ, purukanu ka ȳanu
 koo yakasu di yam tem.
 Mɛya gbee sinansu koo maa yakasu di nge
 ketɛba,
 kpa waa ya kun maa gɔbu.
 K̄sa gaa, n̄ kun mɛ as̄rɔ gaa kun ko n maa
 w̄a Sionɔ
 nɛn guu dɛɛra ten w̄llɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na gerua mɛ.

Yinni Gusunɔwa

u handunia mɔ

66

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 w̄lla s̄awa nɛn sina gɔna,
 ma tem mu s̄a nɛn naa s̄anditia.
 N n mɛn na, dii teren bwesera i ko kpī i man
 bania.
 Nge w̄a yee tera i ko man w̄e na n da n w̄re
 mi.
 2 Ye kpuro nɛgia.
 Nɛna na ye taka kua ka nɛn nɔma.
 Wi u tii kawɛ, u nuki sankire win durum s̄,
 ma u nɛn gari nasie,
 wiya na ka n̄nu geu mɛɛra.
 3 Adama nɛn tɔmbun s̄aru ta n̄ arufaani gaa
 mɔ.
 Nɛn n̄ni sɔɔ, wi u ka ketɛ ȳakuru kua
 ka wi u koo raa ka t̄nu ȳakuru ko, ba s̄awa
 tia.
 Wi u maa ka ȳaru ȳakuru m̄
 ka wi u koo raa ka b̄ɔ ȳakuru ko, ba s̄awa
 tia.
 Wi u ka k̄ru naamɔ te ta s̄a som,
 ka wi u koo raa ka kurus̄n yem na, ba s̄awa
 tia.
 Wi u turare d̄ɔ dokemɔ nɛn ȳaku yerɔ,
 ka wi u b̄u s̄amɔ, ba s̄awa tia.
 T̄n ben baawure u nɛn swaa deri
 u swaa tuka mwa ye u k̄i,
 ma ben ḡru ga n̄ bu taare w̄ɛmɔ.
 4 Yen s̄na nɛn tii,
 kon de bu n̄ni sw̄aru wa ben kookoo sin
 s̄.
 Kpa wahala yu bu deema ye ya koo bu
 nandasia.

Domi na bu soka adama ba ñ man wurari.
Na ka bu gari kua, ma ba ñ man swaa daki.
Kōsa ba m̀. Ma ba swĩi ye nen gōru ga ñ kĩ.

Yerusalemu kpaan beere

⁵ BEE be i Yinni Gusunən gari nasie,
i swaa dakio i nō ye u gerumō.
U nEE, wee, been mero bisibu
be ba bEE tusa ba gira ben min di nen yĩsirun
sō,

ba bEE yaakorū m̀ ba m̀,
Yinni Gusunō u win yiiko sōsio,
kpa bu been nuku dobu wa.

Adama ben tiiwa ba koo sekuru wa.

⁶ I maa nōo damguu swaa dakio ge ga
nōoramō wuuō.

Yinni Gusunən nōowa ga naamō sāa yerun
di.

U win yiberēba ben are kōsiamō.

⁷ WunE Yerusalemu a sāawa nge tən kurō
wi u kun marubun wuriribu wa u ka mara.
U ñ marubun wahala wa, u ka bii tən durō
mara.

⁸ Wara yen bweseru nōore.

Wara yen bweseru waare,
tən bweseru tu yari nōni kpaki teeru.

Adama nge mēya Yerusalemu kpa ya koo
yen bibu marusina
n kun ka marubun wahala.

⁹ Domi Gusunō been Yinni u nEE,
wi, wi u ra de tən kurō u gura sua,
wiya u koo nEE, u ku ma?

¹⁰ BEE kpuro, bEE be i Yerusalemu kĩ,
i nuku dobu koowo kpa i yēeri ka ye sannu.
I yēerio bEE kpuro,
bEE be i raa yen gōo wooru sō.

¹¹ Kpa been nukuru tu yemia yen yiikon sō,
nge bii wi u bəm nōrumō u debumō win
meron mi.

¹² Ameniwa nE, Yinni Gusunō na gerua.

Na nEE, kon de bəri yendu tu kokuma
Yerusalemuō

nge daarun nim,

kpa bwese tukunu nu ka dukia na mi, ya n
kpā,

nge daa tèn nim mu yiba mu bōo saramō.

Kon bEE nōori

nge mE bii mero u ra win bii bəm kē

kpa u nùn sua u taaru swĩi u sōsu.

¹³ Mēya kon maa bEE nukuru yemiasia
Yerusalemu mi,

nge mE bii mero u ra win bii nukuru
yemiasie.

¹⁴ Sanam mE i ko i ye kpuro wa,
been gōru ga koo dora,
kpa been dam mu wurama nge tom buruku
yakasu.

Nē, Yinni Gusunō,
kon nen dam sōosi nen sōm kowobun sō,
kpa nen yiberēba bu nen mōru wa.

¹⁵ Wee, na sisi na wāa dōo yara sōo.

Ma nen tabu kekēba ba sāa nge woo guna.

Na wee n nen mōru kōsia,
kpa n tōmbu sēyasia ka dōo yari.

¹⁶ Domi dōo ka takobiwa
nE, Yinni Gusunō, kon ka tōmbu kpuro siri.

Tən dabira ta koo gbi dōma te.

¹⁷⁻¹⁸ Be ba ra n tii dēerasiamō

ba n daamō dāa sōsō,

ba n būu sāamō mi,

kpa ba n kurusō yaa dimō

ka gunōnu ka sere maa sese dabinu,

be kpurowa kon kam koosia.

Domi na ben kookoosu ka ben bwisikunu
yē.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Menna dāaku

Wee saa ya tura n ka bwesenu kpuro
menna. Ba koo na kpa bu nen yiiko wa.

¹⁹ Kon nen dam yĩreru doke ben suunu
sōo. Kon de be ba yara nen siribun di bu
da bu nen yiiko kpara Taasisiō, ka Puluō,
ka Ludiō mi ten towoba wāa, ka Tubaliō ka
Yafaniō ka sere mi n toma, mi ba ñ nen gari
nōore, ba ñ maa nen yiiko waare.

²⁰ Kpa bu ka been mero bisibu wurama
bwesenu kpuron min di nen guu dēerarō
Yerusalemuō, ba n yōowa dumi wōllō ka
kekē be dumi gawe sōo, ka amakeēba sōo, ka
ketekunun wōllō, ka sere yooyoosun wōllō.
Ba koo ka bu nawa nge mE Isireliba ba ra
kēnu doke gbēe dēeranō bu ka man naawa
nen sāa yerō.

²¹ Kpa n yāku kowobu gōsi ben suunu sōo
ka be ba koo Lefiban sōmburu ko. Nē, Yinni
Gusunōwa na yeni gerua.

²² Nge mE wən kpaaru ka tem kpaam
mE kon ko mu ko n wāa nen wuswaao
ka baadommao, nge mēya been bweseru
ka been yĩsira ko n maa wāa sere ka
baadommao.

²³ Suru kpao baawure sōo

ka tōo wērarugiru baatere sōo,

baawure u ko n da nēwa u yiira u man sā.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

24 Adama ba ko n da tən be ba man seesin
gonu wawa nu kpĩ təwə.
Domi kəkə ni nu ko n bu dimə, nu n gbimə.
Dəw wì səə ba ko n wāa, u n maə gbimə.
Meya ben gonu nu n ko n waabu wā.

YEREMI

Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u sɔawa yɔku kowon bweseru. U nɔni swāaru wa win tɔmbun suunu sɔɔ. Ba nɔn tusa win garin sɔ. Gusunɔn sɔmɔ Esain biru, n kuawa nge wɔɔ wunɔbu (100) u sere win sɔmburu torua. Win wāaru sɔɔ, u Yinni Gusunɔn tɔmbu Yudaba kirɔ kua bu ka ben bɔu sɔanu ka ben toranu deri. Ma n kun mɛ, bwese tukunu nu koo na nu bu wɔri. Win gari yi kooru win nɔni biru. Babilonin sina boko u Yerusalemu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru wɔri. Ma u Yudaban sina boko ka tɔn dabinu yoru mwɛera u ka da win temɔ. Mɛya Yeremi u maa tɔmbu Gusunɔn gari sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔ teeru ben sukum koo wurama yoo ten di.

Tire ten kpunaa

1. Yeremin sokuru u ka ko Gusunɔn sɔmɔ, wiru 1.
2. Gari yi Yeremi u gerua Yosiasi ka Yoyakimu ka Yoyakini ka sere Sedesiasin waati sɔɔ, wiru 2n di sere wiru 25.
3. Ye ya kooru Yeremin wāaru sɔɔ, wiru 26n di sere wiru 45.
4. Ye Gusunɔ u gerua bwese tukunun sɔ, wiru 46n di sere wiru 51.
5. Yerusalemu ya wɔruma, wiru 52.

¹ Tire ten gari yi sun sɔɔmɔ ye Yeremi Hilikiyan bii u kua ka gari yi Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Hilikiya wi, u sɔawa yɔku kowo goo Anatɔtuɔ, Benyamɛen temɔ.

² Yudaban sina boko Yosiasi Amɔɔn biin bandun wɔɔ wɔkura itase sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi wi gari kua.

³ U maa ka nɔn gari kua Yoyakimu wi u sɔa Yosiasin bii Yudaban sina bokon waati sɔɔ, ka maa Sedesiasi Yosiasin biin waati sɔɔ sere n ka girari win bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nɔɔbuse. Saa ye sɔɔra ba Yerusalemugibu yoru mwɛera ba ka da Babiloniɔ.

Gusunɔ u Yeremi soka

u ka ko win gɔro

⁴ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u ka nɛ, Yeremi gari kua u nɛɛ,

⁵ u sere man mɔmɛ nɛn mɛron nukurɔ,

u man yɛ saa ba nɛ man marubu kpa.

U man gɔsa u yi nɛnɛm n ka ko win gɔro handunian bwesenun mi bu sere man ma.

⁶ Ma na nɔn wisa na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wee na nɛ kpɛ n gari gere tɔn dabinun wuswaaɔ, domi nɛ biiwa.

⁷ Adama Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, n ku gere mɛ.

Domi bɛn mi u man gɔriɔ kpuro kon dawa. Ye u maa man sɔɔwa kpuro kon ye gerewa.

⁸ N ku ben bɛrum ko.

Domi u ko n ka man wāa, kpa u man wɔra karin di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁹ Ma u win nɔmu demia u nɛn nɔɔ baba u nɛɛ, wee u win gari doke nɛn nɔɔwɔ.

¹⁰ Yen biruwa u maa nɛɛ, wee gisɔ, u man yiiko wɛ

bwesenu ka nin sinambu kpuron wallo n ka nu wukiri n sura,

kpa n maa wure n nu gira nge dāa.

Mɛya n maa ka nu kɔsuku n kam koosia, kpa n maa wure n nu seeya.

Kāsinu yiru

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa man bikia u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Ma na nɔn wisa na nɛɛ, dāru garun kāasa na waamɔ.

¹² Ma u nɛɛ, na wawa dee dee, domi u ko n tii se u ka win nɔɔ mwɛeru yibia.

¹³ Ma u kpam man bikia u nɛɛ, mba na maa waamɔ mi.

Na nɔn wisa na nɛɛ, wekera na wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ta man nɔɔ sike ta swɛɛ ta gbisimɔ.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

geema saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian diya wahala ya koo na yu tem mɛn tɔmbu kpuro wɔri.

¹⁵ U koo sinam be ba wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia seeyama

bu na bu Yerusalemu ka Yudan wuu si su tie tabu wɔri

kpa bu Yerusalemu ye tarusi

bu sina yen gbāra kɔnnɔsɔ nge siri kowobu.

¹⁶ U koo win tɔmbu seeyasia ben kɔsa yen sɔ ye ba ka nɔn deri,

ba bɔnu turare dɔɔ dokea,

ma ba bwāaroku ni ben nɔmu ga kua yiira

ba sɔwa.

¹⁷ Adama nɛ, n be sɔru koowo,

n kpaka sɛka

kpa n se n bu sɔ kpuro

ye i ka man deri,
i ñ maa man nasie.
Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni
gerua.

Isireliba ba s̄awa nge kurɔ

wi u kun naane mɔ

²⁰ Yinni Gusunɔ u nεε,
saa yellun di, i tii yoru yara,
i sugu ka yɔni yi ba raa bεε doke kasuka.
Ma i nεε, i ñ maa kī i man yoru diiya.
Ma i da gungunu wɔllɔ ka d̄aa kubenɔ
i b̄ūnu gasirimɔ i s̄amɔ.
²¹ Yellu, na bεεn bweseru duurawa
nge resεm d̄aa geeru te ta kpuro kere,
adama t̄ε, i k̄asa i kua
nge resεm d̄aa te ta yina.
²² Baa i n wobura ka werem mε mu gεm
durom mɔ,
ka mε, ko na n bεεn disi yi waamɔwa.
Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
²³ Amɔna i ko kpī i siki i nεε,
i ñ tii disi koosi,
i ñ b̄ūu wi ba mɔ Baali s̄awa.
I bεεn naasun yira mεeriɔ wɔwa sɔɔ.
I de i wura ye i kua,
bεε be i s̄aa nge yooyoo niu
ge ga b̄osu ga durɔbu kasu.
²⁴ Bεε be i s̄aa nge gbeeku keteku niu
ge ga gbaburun d̄ɔɔne mɔ.
Gen yɔɔbun saa sɔɔ,
ga ra n yɔɔkumɔwa,
goo kun kp̄ε u gu ȳrasia.
Keteku dwaa ye ya gu kasu kpuro,
ya ku ra wasire yu ka gu wa.
Domi ya ra gu deemewa gen yɔɔbun saa sɔɔ.
²⁵ Bεε Isireliba, na nεε,
i ku b̄ūnu gasiri sere bεεn baranu nu diira,
kpa nim n̄aru gu bεε go.
Adama i ñ wure.
Ma i nεε, n ñ koorɔ,
domi niya i kī,
i ko maa nu swī i s̄awa.

Ba koo Isireliba s̄eyasia

²⁶ Nge mε sekuru ta ra gbɛnɔ mwe
bà n n̄un mwa subaru sɔɔ,
nge m̄ya bεε Isireliba ka bεεn sinambu
ka bεεn wirugibu ka bεεn ȳaku kowobu
ka Gusunɔn s̄amɔbu i ko i sekuru wa.
²⁷ Domi i b̄ūu d̄aru sokumɔ bεεn baaba,
ma i maa kperu sokumɔ bεεn mero.
Wee bεε Isireliba kpuro i man biru kisi,

i ñ maa man mεirimɔ.
Adama i n w̄aa wahala sɔɔ,
i ra nεewa, n seema n bεε faaba ko.
²⁸ Bεε Yudaba, bεεn bw̄aroku ni i tii sekua
nu ka bεεn wusu geeru nε mi,
mana nu w̄aa.
Nu seewo nu bεε faaba ko wahalan saa sɔɔ
n̄u n koo kpī.

²⁹ Mban s̄ona i ka man sikirinamɔ.
Wee bεε kpuro i ñ ka man ȳɔre.

³⁰ Kam s̄ɔra na bεε s̄eyasia.

I ñ n̄en s̄eyasia bi garisi ḡaanu.

I Gusunɔn s̄amɔbu w̄ari i go

nge mε gbee sunɔ ga ra yaa w̄ari gu go.

³¹ Bεε Isireliba, bεε be i tie, i nε, Yinni
Gusunɔn gari swaa dakio i nɔ.

Na bεε s̄aawewa nge tem mi ḡaanu ku ra
kpi?

Na bεε s̄aawewa nge yam w̄ɔku nanumgiru?

Mban s̄ona bεε n̄en t̄ambu i gerumɔ i m̄ɔ,

i tii mɔ,

i ñ ḡosiramamɔ n̄en mi.

³² W̄andia u ra win bura ȳanu duari ro?

Kurɔ kpao u ra win s̄anditia duari?

Amɔna bεε n̄en t̄ambu i ka man duari n ka tε
mε,

na ñ mam yen t̄ɔnun geeru ȳε.

³³ I durɔ dama bwisi m̄ɔ sere kurɔ tanɔbu ba
yi ḡiamɔ bεεn min di.

³⁴ Wee t̄ɔn be ba ñ toren yem mu yiba bεεn
yabenɔ

be, be i ñ ka ḡaa k̄ɔsunu ganu mwe.

³⁵ Ka mε, i tii sokumɔ be ba d̄εere.

Ma i m̄ɔ, nε, Yinni Gusunɔn m̄aru yu bεε
doonari.

Adama kon bεε siribu soku ȳen s̄ɔ i m̄ɔ, i ñ
durum mɔ.

³⁶ Mban s̄ona i sirene i ka swaa k̄asi.

Egibitigiba koo bεε sekuru doke

nge mε Asirigiba bεε kua.

³⁷ Kpa i yari min di i n take.

Domi nε, Yinni Gusunɔ na be i naane s̄aa mi
yina.

I ñ maa somiru garu wasi ben min di.

Isireliba

ba s̄awa naane sarirugibu

3

¹ Yinni Gusunɔ u maa nεε,
goo ù n win kurɔ yina,
ma kurɔ wi, u da u durɔ goo sua,

durɔ guro wi, u ra maa kurɔ wi naa de?
Aawo. U n kua mɛ, ya koo win tem disi
doke.

Adama bɛɛ Isireliba, i kua mɛ.
I da i bũu dabiru sãamɔ,
ma i kĩ n maa bɛɛ mwaama.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

² I seewo i mɛeri guunu gia,
kpa i wa nge guuru gara wãa tèn mi i ñ bũnu
sãwa.

Wee, i ra bũnu kasu
nge mɛ kurɔ tanɔ u ra win kĩnasibu kasu.
I sãa nge Daarubu swaa dio be ba ra n tãmbu
mara swɛɛ sɔɔ.

Ma i tem mɛ disi doke bɛɛn bũu gasiribu ka
bɛɛn nuku kɔsurun sã.

³ Yen sãna gura kun tãramɔ
bu sere nɛɛ, ya koo nɛ.

Adama ka mɛ,
i bũnu gasirimɔ i dɔɔwa.
Sekura kun bɛɛ mɔ.

⁴ Wee tɛ, i man nɔɔguru suemɔ i mɔ,
i man nɔɔguru mɔ i gerumɔ
nɛna na sãa bɛɛn baaba,
i maa man kĩwa saa bɛɛn piiburun di.

⁵ Ma i bikiamɔ,
ko na n ka bɛɛ mɔru sãawa sere ka
baadommaɔ?

Bɛɛ Isireliba, yeniwa i ra n gerumɔ,
adama i kɔsa mɔ i dɔɔ
nge mèn nɔɔ i kĩ.

Yudaba ka Isireliba,

i de i g̃ru g̃sia

⁶ Yudaban sina boko Yosiasin waati sɔɔ,
Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a wa ye
Isireliba ba mɔ? Ba sãawa mɛm nɔɔ sariba.
Wee, ba da mi gungunu ka dãa kubenu wãa
kpuro, ba bũnu sãamɔ.

⁷ Ma nɛ, Yinni Gusunɔ na tii sɔɔwa na nɛɛ,
bà n yeniba kpuro kua, ba koo wurama nɛn
mi. Adama ba ñ wuramɛ. Ben mero bisibu,
Yudan bweseru te ta sãa nge kurɔ naane
sarirugii, ben tii ba wa mɛ.

⁸⁻¹⁰ Isireliba ba tem mɛ disi doke ben
bũu gasiribun sã ka ben sekuru sarirun sã
te baawure u gerumɔ. Ma ba bũu sãamɔ
kpenu ka dãnun nuurɔ. Yen sãna na bu yina
ma na bu yinabun tireru wɛ. Ka mɛ, na wa
Yudaba ba ñ berum kue. Ba dawa ba bũnu
gasira ben tii. Ba ñ wuramɛ nɛn mi ka ben
g̃ru kpuro. Weesu sɔɔra ba yã.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u
nɛɛ, baa mɛ Isireliba ba sãa mɛm nɔɔ sariba,
ba sanɔ bo ka sere Yudaba.

¹² Yen sɔ, a doo sɔɔ yɛsan nɔm geu gia a
Isireliba gari yini sã a nɛɛ,
bu wurama, na ñ ka bu nɔnu kɔsu mɛɛrimɔ.
Domi na sãawa wɔnwɔndugii.
Na ku ra mɔru ko n ka tɛ.

¹³ Bu gesi ben durum wuro.
Bu wuro ma ba ñ ka man yɔre,
nɛ, Gusunɔ ben Yinni.
Domi ba da ba bũnu gasira dãa kubenɔ.
Ba yina bu nɛn gari swaa daki.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn tãmbu

ba koo wurama win mi

¹⁴ Bu wurama nɛn mi, be, bii mɛm nɔɔ
sariba. Domi na sãawa ben Yinni. Kon be
ba tie yarama wuu sin mi ba wãa kpuron di,
baa ñ n tɔn turon na, ñ kun mɛ yiru. Kpa n
ka bu wurama nɛn mi Siɔniɔ.

¹⁵ Saa ye sɔɔ, kon bu kparobu wɛ be nɛn
g̃ru ga kĩ. Kpa bu bu kpara ka bwisi, ka
laakari.

¹⁶ Ba koo marura bu dabiã tem mɛ sɔɔ.
Sanam mɛ sɔɔ, ba koo man gia. Ba ñ maa
nɛn woodan kpakororun gari mɔ. Goo kun
maa ten bwisikunu mɔ. Goo kun maa tu
yaayamɔ u nɛɛ, mana ta wãa. Goo kun maa
ten kɔsire mɔ.

¹⁷ Saa ye sɔɔ, nɛn sina gɔna ya ko n wãawa
Yerusalemɔ. Kpa bwese ni nu tie kpuro nu
maa menna mi, nɛn yĩsirun sã. Ba ñ maa ben
bwisi kɔsi swĩimɔ.

¹⁸ Saa ye sɔɔ, Yudaba ka Isireliba ba koo
menna bu ko tia. Domi ba koo wurama
sannu saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di. Kpa
bu sina tem mɛ sɔɔ mɛ na ben baababa wɛ
ba tubi di.

¹⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua na nɛɛ,
kon daa bɛɛ Isireliba kowa nɛn bii kĩnasibu,
kpa n bɛɛ tem gem wɛ
mɛ mu buram bo handunia yeni sɔɔ.

Na raa tamaa i ko man sokuwa bɛɛn Baaba,
kpa i ku maa man deri.

²⁰ Adama i man tɔnu kam kom kua
nge mɛ kurɔ naane sarirugii u ra win durɔ
kue.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹ Wee, nɔɔ gagu ga nɔɔra guuru wɔllɔ.
Ase Isirelibara ba kuuki mɔ ba bũnu
kanamɔ,
domi ben sanu sanusu kpuro su sankira,

ba ne, Gusunɔ ben Yinni duari.

²² Bɛɛ, bii mɛm nɔɔ sariba, i wurama nen mi. Kon bɛɛ bɛɛn mɛm nɔɔbu sariru suuru kua. Ma Isireliba ba nɛɛ, Gusunɔ, wuna a sãa bɛsɛn Yinni.

Bɛsɛ wee, wunen miya sa wee.

²³ Geema bũu ni sa raa sãamɔ guunu wollo sa kuuki mɔ,

nu sãawa weesu. Adama Gusunɔ bɛsɛn Yinni, wuna a sãa bɛsɛ Isireliban faaba kowo.

²⁴ Wee, saa bɛsɛn birun di sa waamɔ bũu wi ba mɔ Baali,

wiya u bɛsɛn baababan gbean dīanu di kpuro,

ka maa ben yãanu ka ben ketɛba ka sere ben bibu.

Ma ba sekuru wa.

²⁵ Su kpuna sekuru sɔɔ

kpa su bɛsɛn bɛɛrɛ sariru wukiri nge bekuru.

Domi bɛsɛ ka bɛsɛn baababa sa wunɛ Gusunɔ bɛsɛn Yinni torari.

Saa bɛsɛn birun di n ka gisɔ girari sa ñ wunen gere wure.

4

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bɛɛ Isireliba,

ì n kī i wurama nen mi, i ko kpī i wurama.

I n bɛɛn bũu sãaru deri, i ñ maa yaayaare mɔ,

² ñ n da bõre gem sɔɔ ka gõru dɛɛrɔ,

i nɛɛ, ka Yinni Gusunɔn wãaru,

saa yera bwese tukunu nu koo domaru wa nen min di,

kpa bu woo kana nen sɔ.

³ Ne, Yinni Gusunɔwa na bɛɛ Yudaba ka Yerusalemugibu sãmɔ na mɔ,

i gbee kpaanu kasirio, i dãa dɔɔ go.

I ku ra maa bɛɛn dīanu duure sãki sɔɔ.

⁴ Geema, i bangɔ sãa wasi sɔɔ.

Adama n tiewa i man tii wɛ,

kpa nen mɔru yu ku raa yabura nge dɔɔ,

wi goo kun kpɛ u go,

domi bɛɛn nuku kɔsuru ta kpã.

Ba Yudaba wɔrima

⁵ Yeremi u nɛɛ,

i Yudaba sãwɔ kpa i gbãra Yerusalemuɔ.

I kɔba soowo tem mɛ kpuro sɔɔ.

I nɔɔguru suo ka dam i nɛɛ,

bu mɛnnama bu da wuu si su gbãranu mɔ sɔɔ.

⁶ Bu gidi bɔra sueyo Siɔni gia

bu duki yakuro bu ku yõra.

Domi Gusunɔ u koo de kɔsa yu na saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

⁷ Yibɛrɛ be ba ra bwesenu kam koosie ba seewa ben wãa yerun di nge gbee sunɔ

ge ga tii dɛmiamɔ gen bweun di,

ba wee bu ka tem mɛ kam koosia.

Bɛɛ Yudaba, ba koo bɛɛn wusu kɔsuku kpa su ko bansu.

⁸ I saaki sebuo nuku sankiranun sɔ

kpa i swī i weeweenu ko,

domi Yinni Gusunɔn mɔru kun sun doonarimɔ.

⁹ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

yen tɔɔ te sɔɔ,

sina boko ka win sina asakpɔbu ba koo mwia kpana

kpa yãku kowobu bu biti soora,

kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu nɔsu nɛnɛ,

¹⁰ bu nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ

na be, Yudaba ka Yerusalemugibu nɔni wɔkua

ye na nɛɛ, ba koo bɔri yendu wa.

Wee tɛ ba woburu sɔndi ben wīinɔ.

Yibɛrɛba ba Yudaba sikerens

¹¹ Saa ye sɔɔ, kon bu sɔ n nɛɛ,

wee, woo ga wee saa gbaburun guunun di, gu ka nen tɔmbu Yudaba swee.

Woo ge, ga ñ sãa fɛrɛ fɛrɛ

nge ge ba koo ka dobi sara.

¹² Ga ko n dam mɔwa.

Ne, Yinni Gusunɔwa na gu sokusiamɔ.

Tɛwa kon bu siri.

¹³ Ma Yudaba ba nɛɛ,

gbera sun di, domi sa kam kua.

Wee, wi u koo sun kam koosia u sīimɔ nge guru wiru.

Win tabu keke yi sãa nge guru woo.

Ma win dumi yi gunɔ bakeru sãabu kere.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ Yerusalemugibu,

sere saa yerà i kī i n kɔsa bwisikumɔ.

I bɛɛn gõrusu dɛerasio, kpa i faaba wa.

¹⁵ I swaa dakio gari yi ba ka na Danun tem di

ka Efaraimun guunun di

ba nɛɛ, kɔsa wee.

¹⁶ I ye bwesenu kpuro nɔɔsio.

Kpa i ye Yerusalemugibu sɔ i nɛɛ,

yibɛrɛba ba wee saa tontonden di.

Ba koo Yudaban wusu tabun kuuki koosi.

¹⁷ Kpa bu Yerusalemu sikerena

nge be ba gberu kɔsu.

Domi yen tǎmbu ba man seesi.
 Nε, Yinni Gusunǎwa na yeni gerua.
 18 Bεε Yudaba, geema wahala ya bεε nǎni
 sǎǎwa sere bεen woo sǎndǎ.
 Adama ya sǎawa bεen kom kǎsum ka bεen
 nuku kǎsurun are.

Yeremi u wasikiramǎ

win tǎmbun wahalan sǎ

19 Yeremi u nεε,
 nεn nuki man wuririmǎ ma nεn torora
 kara.
 Na ñ kpε ñ nǎǎ mari wahala yenin sǎ.
 Na tabun kǎba nǎǎmǎ. Bu wee.
 20 Ba sun nǎǎsiamǎ ma ba wuu dabinu
 kǎsuka.
 Tem mε kpuro mu kam kobu dǎǎwa.
 Subaru sǎǎra ba na ba bεsen tabu kowobun
 kuu bekuruginu wukura.
 Ma ba nu gura ba ka doona.
 21 Sere domma na kon yiberεba gidi bǎra
 waamǎ,
 kpa na n kǎban swīi nǎǎmǎ tǎa tǎa.
 22 Ma Yinni Gusunǎ u nεε,
 wee, nεn tǎmbu ba ñ bwisi mǎ.
 Mεya ba ñ man yε.
 Ba sǎawa gari bakasu.
 Ba kǎsan kobun bwisi mǎ,
 adama ba ñ gean kobu yε.

Kam kobu wee

23 Na tem mεεra ma mu sǎa bitam,
 gǎanu sari mεn wǎllǎ.
 Na maa wǎllu mεεra,
 na deema yam bururam sari mi.
 24 Na guunu mεεra, na wa wee,
 nu wǎruma. Ma gungunu nu bǎarimǎ.
 25 Na maa mεεra na wa wee,
 tǎnu sari tem sǎǎ.
 Ma gunǎsu su yarina kpuro.
 26 Na tem mεεra mε mu raa sǎa tem gem.
 Na deema wee, mu kua tem saaram.
 Ma wuu si su wǎa mi, su wǎruka.
 Yinni Gusunǎwa u ye kua win mǎrun saabu.
 27 Yinni Gusunǎ u nεε,
 u koo tem mε gǎsia tem saaram,
 adama u maa nεε,
 u ñ derimǎ mu n sǎa mε ka baadommaǎ.
 28 Yen sǎ, tem mu ko n gǎǎ wooru sǎ,
 kpa wǎllu tu yam tǎra.
 Domi u himba yi kǎ, u ñ maa biru wurǎ.
 29 Ye wusu kpuron tǎmbu ba maasǎbu ka
 ten towobun wǎkinu nua,
 yera ba duki yakikira kpuro.

Gaba wǎriki dǎa sǎsǎ ma gaba dua kpee
 baaba sǎǎ.

Ba wuu si deri su kua bansu.
 30 Wunε Yerusalemu, buraru mba kaa maa
 tii kua.

Kaa tii beku wunǎmgiru kasuawa a dewe,
 kpa a wuran saba sebe, kpa a kiro doke?
 Kam sǎǎra kaa tii buraru kua.
 Wee wunen kǎnasibu ba nun tusa
 ba kasu bu nun go.

31 Na wuri ka weeweenu nǎǎmǎ
 nge tǎn kurǎ wi u yiire u kǎ u win bii gbiikoo
 ma.

Ase Yerusalemun nǎǎwa ga nǎǎramǎ mi.
 Ya wom gabamǎ, ya nǎma demie ya mǎ,
 ya kam kuawa.

Wee yen yiberεba ba ye sǎre, ya gǎǎ dǎǎ.

Yerusalemugibun toraru

5

1 Yinni Gusunǎ u nεε,
 bεε Yerusalemugibu, i bεen swεε kpuro
 swīiyǎ.

I doo ka mi tǎmba ra mεnne i kasu
 i n ko i goo wa wi u ra ko dee dee
 ma u ra gem gere.

I n yεro wa,
 saa ye sǎǎra nε, Yinni Gusunǎ, kon bεen
 durum wǎka.

2 Ma Yeremi u nεε,
 wee, ba ra n bǎrumǎ ba n mǎ,
 ka Yinni Gusunǎn wǎaru,
 adama weesu sǎǎra ba bǎri yi mǎ.

3 Yinni, n ñ wi u gem swīi, wiya a kasu?
 Wee, a bu sura adama ba nun atafiruru kua.
 A bu nǎni sǎǎwa, adama ka mε, ba ñ gǎanu
 gie.

Ben gǎru ga bǎbiawa nge kperu.
 Ba yina bu wurama wunen mi.

4 Ma na nεε, ba sǎawa nge bibu,
 ba mǎwa nge gari bakasu.
 Domi ba ñ wunen swεε yε,
 ba ñ maa wunen woodaba yε.

5 Kon gǎsira n da be ba bukuren mi,
 kpa n ka bu gari ko.

Domi be, ba wunen swεε yε,
 ba maa wunen woodaba yε.

Wee, ben tii ba nun yina
 nge yǎa te ta wεε yina
 ma ta yi kasuka.

6 Yen sǎna bǎ n dua dǎa sǎǎwǎ,
 gbee sinansu su ra bu go.
 Bǎ n dua yakasǎ,

gbeeku bõnu nu ra bu go.
 Ma musuku gbeeku ga ra bu yõru bwẽeye
 ben wuun gb̄ararun k̄ann̄w̄a,
 be ba yara min di,
 gu ka bu s̄ere gu kasuku.
 Domi ben toranu nu dabia.
 Ben naane sariru ta kp̄a.

⁷ Yinni Gusun̄a u n̄e,
 mban s̄ona kon nen t̄ambun durum w̄oka.
 Domi wee, ba man deri
 ma ba b̄orum̄a ka b̄un̄un ȳisinu.

Na bu debia,
 adama b̄una ba ka arukawani b̄okua
 ba nu gasirim̄a.

⁸ Ba s̄awa nge dum dw̄e yi yi deba
 yi wuri m̄ò yi kur̄abu gire.
 Nge m̄eya ba ra n ben berusebun kur̄abu
 naa gire,
 ba n kpeeki m̄ò.

⁹ Mban s̄ona na n̄ ko n bwese teni m̄aru
 k̄asie,

kpa n tu s̄eyasia yenin s̄ò.

¹⁰ Ne, Yinni Gusun̄a,
 kon bu yiber̄eba surema,
 be, be ba s̄a nge nen res̄em gbaaru.
 Ba koo ten kara sura
 kpa bu ten d̄aa k̄asi b̄ari yi yi n̄ s̄a negii.
 Adama ba n̄ gbaa te kam koosiam̄a kpuro.

¹¹ M̄eya kon ko domi Isireliba ka Yudaba
 ba n̄ ka n̄e turo ȳore.

Ne, Yinni Gusun̄awa na yeni gerua.

Ye ya koo Isireliba deema

¹² Yinni Gusun̄a u n̄e,
 Isireliba ba man siki
 ba n̄e, na n̄ dam gam m̄ò.
 K̄sa kun maa bu deemam̄a.
 Ba n̄ tabu wasi,
 ba n̄ maa ḡõru wasi.

¹³ Nen s̄om̄abun gari yi maa s̄awa nge wom
 dirum.

Ben goo ku ra bu gari gee s̄ò.
 Ba maa gerum̄a ba m̄ò,
 s̄om̄a ben gari yi w̄ari ben tii s̄ò.

¹⁴ Yen s̄ò, ne, Gusun̄a, w̄allu ka tem Yinni,
 na n̄e, ye ba ka gerua m̄e,
 wee, nen gari yi ko n s̄a nge d̄õ wune
 Yeremin n̄õ s̄ò,

kpa nen t̄on be, ba n s̄a nge d̄aa ye d̄õ wi, u
 koo m̄wa.

¹⁵ T̄e b̄e nen t̄ambu, Isireliba,
 kon b̄e bweseru garu surema tontonden
 di.

Bwese te, ta dam m̄ò
 ta raa maa w̄awa saa yellun di.

I n̄ maa ten barum n̄õ m̄ò.
¹⁶ Ba s̄awa tabu dur̄abu be kpuro.

Ben s̄enun saabu,
 gonu ra n yibawa sikāa.

¹⁷ Bwese te, ta koo b̄en d̄ianu kam koosia,
 ka b̄en bibu, ka b̄en yaa sabenu, ka b̄en
 d̄aa marum,

kpa bu b̄en wuu si su gb̄aranu m̄ò tabu
 w̄ari,

bu k̄asuku,
 si s̄ò b̄en ȳiȳabu w̄aa.

¹⁸ Adama yen t̄õ te, n n̄ b̄e kpuro kon
 kam koosia.

¹⁹ T̄e Yeremi, b̄a n n̄e, mban s̄ona ne,
 Gusun̄a ben Yinni na bu yenin bweseru
 kuamm̄e, kaa bu wisiwa a n̄e, ba man deri
 ba ka t̄on tukobun b̄un̄u na ben tem̄ò ba
 s̄am̄ò. Nge m̄eya ben tii ba koo da bu t̄on
 tukobu s̄a tem tukum̄ò.

Gusun̄a u win t̄ambu kir̄ò m̄ò

²⁰ Yinni Gusun̄a u n̄e,
 i Yak̄abun bweseru s̄õw̄a,
 be, be ba s̄a Yudaba, i n̄e,

²¹ bu swaa dakio ye na bu s̄õ m̄ò.
 Ba s̄awa nge w̄okobu, ba n̄ bwisi m̄ò.
 Ba n̄oni m̄ò, adama ba n̄ yam waam̄ò.
 Ba swasu m̄ò, adama ba n̄ gari n̄õ m̄ò.

²² Ba n̄ koo man nasia?
 Ba n̄ koo diiri nen wuswaā?
 Nena na dera yani s̄eri yi nim w̄okun nim
 gunua.

Ma na n̄e, mu n̄ maa saram̄ò
 mi na men n̄õ bura yeru yi mi.
 Miya mu ko n w̄aa sere ka baadom̄m̄ā.
 Baa m̄e nim kurenu nu ra se, nu n̄ dam m̄ò.
 Baa m̄e nu ra w̄aki, mu ku ra gam de.

²³ Adama be, nen t̄ambu, ba s̄awa m̄em n̄õ
 sariba.

Ba ra ka man m̄aru ko kpa bu man deri.

²⁴ Ba ku ra tii s̄ò bu n̄e,
 bu ne, Yinni Gusun̄a nasia,
 ne wi na ra bu gura w̄e

w̄õ ka w̄õ yen saa s̄ò,
 kpa n maa saa yi bu ka d̄ianu ḡe.

²⁵ Ba n ȳe ma ben durum ka ben toranun
 s̄ona

ba ku ra maa doma ten bweseru wa.
²⁶ Domi ben suunu s̄ò t̄on k̄soba w̄aa.

Ba ra t̄ambu ȳeri b̄eriewa bu ka bu mw̄eri
 nge be ba ra gun̄asu taa yinūe.

²⁷ Takiwa ya ra n yiba ben yenus̄ò,

nge me guno taason guno diru
ta ra n gunosu yiba.

Nge meya ba kuura ma ba dam kua.

²⁸ Ba dia geenu di ma ba boria.

Ba ra kosa kowa yu banda.

Ba ku ra ka gobeku yine, n kun me saaro.

Ba ku ra bu ben gem we.

Kpa ben tii ba n kuurama.

²⁹ Mban sōna na n kon bwese teni maru
kōsie,

kpa n bu seeyasia yenin sō.

³⁰ Wee, nen tamba gaa kōsunu mō tem me
sō.

³¹ Ben sōmōbu ba gari weesugii mō.

Ma yaku kowobu ba ben tiin arufaani kasu.

Ma nen tambu ba bu yen dam kēmō.

Sanam me kpuro ya koo naru ko, amōna ba
koo ko.

Yiberēba ba Yerusalemu tarusi

6

¹ Bēē Benyamēba,
i duki yakuro Yerusalemun di.

I kōba soowo Tekoaa.

I yireru koowo Bēti Hakerēmuō.

Domi nani swāa bakarū ka kam kobu sisi,
saa sōo yēsan nām geu gian di.

² Ba koo Yerusalemu, wuu burō ge kōsuku.

³ Wee, tamba ye wōrim wee

nge kparobu ka ben yaa sabenu.

Ba ben sansani gira ba ka ye sikerena.

Ben baawure u win bweu mwa, wi ka win
tabu kowobu.

⁴ Ba kuuki mō ba mō,

i de su se sōo sōo gbāara su wuu ge wōri.

Adama tē sōo kpa, yam maa tīramō.

⁵ N n men na, i de su se wōkuru

su da su gen dii geenu kōsuku.

⁶ Ma Yinni Gusunō u bu sōowa u nēē,

bu dāa bōrio kpa bu ka ye sasanu gira

bu ka Yerusalemu sikerena, bu ye seeyasia
yēn sō yen tamba dam dōrenamō.

⁷ Nge me dōkō ya ra nim swī mu n kokumō,

nge meya Yerusalemugibun nuku kōsuru

ta ra n sōosiramō.

Daa bōbōya ka kam kobun kookoosun
gariya

yi ra n nōoramō mi.

Na ra n waamō baadomma

ba tambu nani sōomō ba bu mēera mō.

⁸ N n men na, bēē Yerusalemugibu,

i nen sōosiru laakari koowo,

kpa n ku ra nen tii gawa saa bēen min di
n bēen tem kam koosia.

Isireliba

ba kua mem nōabu sariba

⁹ Gusunō, wōllu ka tem Yinni, u Yeremi
sōowa u nēē,

ba koo Isireli be ba tie gura mam mam

nge me ba ra dāa binu sōri

ba kun gāanu deri.

¹⁰ Ma Yeremi u wisa u nēē,

wara kon gari sō, kpa n nūn kirō ko.

Wara koo man swaa daki.

Wee, ba swaa tau. Ba n kpē bu laakari ko.

Ben mi, wunē Yinni Gusunōn gari

yi ra bu sekuru kowa.

Ba ku ra kā bu yi nō.

¹¹ Yinni Gusunō,

wee, na ka tōn be maru mō wunen sō.

Na kpana n tii nenē.

Ma Yinni Gusunō u nēē,

a de maru ye a man kuammē mi,

yu wōri bibu sōo be ba dweemō dāa saanō,

ka sere maa aluwaasiban wuunu sōo.

Domi kurōbu ka durōbu ka tōkōnu,

kpurowa ba koo gura bu ka doona.

¹² Kpa ben yenusu su ko gabugisu

ka ben gbea ka ben kurōbu.

Domi kon tem me kpuron tambu nen dam
sōosi.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

¹³ Domi saa bwēebwēebun di sere ka
damgibō,

ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire.

Nen sōmōbu ka yaku kowobun tii,

ba ra n weesu mōwa.

¹⁴ Ba ra n nen tambun wahala atafiiru
sāawa,

ba n mō, alafia wāa,

adama alafia gaa sari.

¹⁵ N weenēwa sekuru ta n bu mō,

kōsa ye ba mōn sō,

adama ba n sekuru mō.

Ba n mam wure ma ba tore.

Yen sōna ba koo wōruma bu gbi.

Ba koo fukura bu wōruku

dōma te kon bu seeyasia.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni kpuro gerua.

¹⁶ Yinni Gusunō u win tambu sōowa u nēē,

i seewo i swēē mēeri

i bēen yellun swaa bura ye kasu i swī,

kpa i wa i n wāa bōri yendu sōo.

Adama ba wisa ba nēē,

sa n ye swīimō.

17 Gusunɔ u nɛɛ,
na bɛɛ kɔsobu wɛ̄
i ka ben kɔban swɔi swaa daki.
Adama ba wisa ba nɛɛ,
sa n̄ swaa dakimɔ.
18 Yen sɔ̄, u nɛɛ, bɛɛ bwese ni nu tie,
i swaa dakio i nɔ ye ya koo nɛn tɔmbu
deema.
19 Bɛɛ temgibu, i waawo.
Wee kon nɛn tɔmbu kɔsa sure.
Yera ya ko n sɔ̄a ben bwisikunun are.
Domi ba n̄ nɛn gari swaa daki,
ma ba nɛn woodaba gema.
20 Na n̄ ben turare ye ya wee Seban di
n̄ kun mɛ dɔ̄a kiku nubu duroruguu
ge ba ka na saa tontonden din bukata mɔ
sɔ̄arun sɔ̄.
Na n̄ ben yɔku dɔ̄o mwaararuginu kɔ̄.
Mɛya ben yɔku ni nu tie, nu n̄ maa man
wɛ̄remɔ.
21 Yen sɔ̄na kon bu sokuratia dokea,
kpa baababa ka ben bibu,
tɔnu maa ka win bɔrɔ
bu sokura mi bu gbi.

Ba koo Isireliba wɔrima

22 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wee bweseru gara sisi
saa sɔ̄o yɛsan nɔm geu gian di
mi n toma.
Bwese ten tɔmbu ba dam mɔ.
23 Ba tennu ka yaasi neni.
Ba nuki sosu, ba n̄ wɔnɔndu mɔ.
Ma ba kukirimɔ nge nim wɔ̄kun nim.
Ba yɔ̄wa dumi wɔ̄llɔ,
ma ba yɔ̄ swɛɛ swɛɛ, ba tabun sɔ̄ru sɔ̄a
bu ka wunɛ Yerusalemu wɔri, wunɛ wi a sɔ̄a
Sioni.
24 Yerusalemugiba nɛɛ,
ye sa ben labaari nua,
yera bɛsɛn gɔma dwiyya.
Sa wurura nge tɔn kurɔ
wi u yiire u kɔ̄ u ma.
25 Goo u ku raa yari u da swɛɛɔ.
Goo ku raa maa yari u da yakasɔ.
Domi yiberɛba ba wɔ̄a mi,
ba ben takobiba neni.
Tɔmba bɛrum soore baama.
26 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ nɛn tɔmbu, i saaki pɔra sɛkeo
kpa i tii torom wisi nuku sankiranun sɔ̄.
Bɛɛn baawure u gɔɔ swɔ̄iyɔ
nge wi u win bii teereru bia.
I wuri koowo ka nɔni yɔ̄resu.

Domi wi u koo bɛɛ kpeerasia
u koo bɛɛ wɔriwa subaru sɔ̄o.

Isireliba ba swaa tau

27 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wunɛ Yeremi, na nun yi a ka nɛn tɔmbu
sɔ̄wa
nge mɛ seko u ra sii geesu sɔ̄we,
kpa a ka ben daa gia.
28 Ma Yeremi u nɛɛ,
tɔn be, ba sɔ̄awa wee kowobu ka mɛm nɔɔ
sariba.
Ba bɔ̄buwa nge sisu. Be kpuro ba
sankirewa.
29 Bɔ̄ n sisu ka pɛɛrum dɔ̄o doke ba wure,
ye kpuro ya ra yandewa,
kpa pɛɛrum mɛ, mu sii si sɔ̄wa.
Adama kam sɔ̄ra ba Isireliba sɔ̄wa.
Ben tɔn kɔsobu ba n̄ wunaramɔ,
30 ma ba bu sokumɔ sii si su n̄ gea sɔ̄a.
Domi Yinni Gusunɔ u bu biru kisi.

7

Yeremi u waasu mɔ

*Yinni Gusunɔn sɔ̄a yera
(I maa mɛrio 26:1-19)*

1 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔ̄wa u nɛɛ,
2 a doo a yɔra nɛn sɔ̄a yerun kɔnnɔwɔ a
nɛɛ, yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na
nɛɛ, be Yudaba, be, be ba ra gesi du saa
kɔnnɔ minin di bu ka man sɔ̄, bu swaa dakio
bu nɔ.
3 Nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na
wɔllu ka tem mɔ, na gerua na nɛɛ, bu ben
sanu sanusu ka ben daa kɔsio. Saa yera kon
de ba n wɔ̄a tem mɛ sɔ̄o.
4 Bu ku ben naanɛ doke dii teni sɔ̄o ba n
mɔ, nɛ, Yinni Gusunɔn sɔ̄a yera mi!
5 Bɔ̄ n ben sanu sanusu ka ben daa kɔsa,
ma ba gea kuanammɛ,
6 ma ba kun sɔbu ka gɔminibu ka
gobekuba dam dɔremɔ, ma ba kun maa tɔnu
wi u kun gɔ̄anu kuen yem yarimɔ, ma ba
kun bɔ̄nu sɔ̄amɔ ni nu koo de bu kam ko,
7 saa yera kon de ba n wɔ̄a tem mɛ sɔ̄o
mɛ na ben baababa wɛ̄, ba n mɔ sere ka
baadommaɔ.
8 Adama wee gari weesugiiya ba naanɛ
sɔ̄a yi yi n̄ arufaani gaa mɔ.
9 Ba ra n gbenimɔ, ba ra n tɔmbu goomɔ,
ba ra n sakararu mɔ, kpa ba n nɔɔ mwɛɛ
weesuginu mɔ, kpa ba n bɔ̄u wi ba mɔ Baali

turare dɔɔ dokeammɛ, kpa ba n maa bũu sãaru m̀ te ba ku ra raa ko.

¹⁰ Kãsi yiniwa ba ra n m̀, kpa bu sere na bu yãra dii tèn mi ba ra man sã ba n m̀, sa yakiara yiberɛban nɔman di.

¹¹ Ba tamaa dii tèn mi ba ra man sã ta sãawa gbenɔbun wãa yeru? Domi mɛsuma na waamɔ.

¹² N n mɛn na, bu doo Siloɔ bu yam mi na raa gɔsa bu ka man sã mɛeri. Kpa bu wa nge mɛ na mu kua nɛn tɔmbu Isireliban daa kɔsan sɔ.

¹³ Tɛ, yèn sɔ ba kookoo sinin bweseru kua, ma na bu gerusi kpeetim sari adama ba n man swaa daki, na bu soka ma ba n man wurari,

¹⁴ yen sɔna kon nɛn sãa yee tɛ sɔɔ ba ben naanɛ doke ka tem mɛ na be ka ben baababa wɛ kam koosia nge mɛ na Silo kua.

¹⁵ Kon bu gira bu tonda nɛn wuswaan di nge mɛ na ben mero bisibu Isireliba gira.

Gusunɔ u Yeremin

kanaru yina Yudaban sɔ

¹⁶ Wunɛ Yeremi, a ku man suuru kana Yudaban sɔ. A ku bu kanaru garu kua. Domi na n nun swaa dakimɔ.

¹⁷ A n waamɔwa ye ba m̀ Yudaban wuu marosɔ ka sere Yerusalemun swɛɛ sɔɔ?

¹⁸ Bibu ba dãa guramɔ bũu yãkunun sɔ. Ma ben baababa ba ka ye dɔɔ sɔrumɔ bũu sãa yenɔ. Tɔn kurɔba pɛɛ som burimɔ bu ka kiranu ko ni ba koo ka bũu wi ba m̀ Asitaate ka sere maa bũnu ganu sã, kpa bu ka man torari.

¹⁹ Adama ka gem, n n nɛ ba torarimɔ, beya ba tii sekuru dokemɔ.

²⁰ Yen sɔna na nɛɛ, kon de nɛn mɔru yu wɔri nɛn sãa yee te sɔɔ, ka tɔmbu sɔɔ, ka yaa sabenu sɔɔ, ka dãaɔ ka sere maa dīanu sɔɔ. Nɛn mɔru ye, ya ko n gbisimɔwa, ya n suremɔ.

Yudaban mɛm nɔɔbu sariru

²¹ Wee ye nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ na gerua na nɛɛ, i ra yãkunu ko n̄n sukum i ra di, ka yãku dɔɔ mwaararuginu, adama n buram bo i ni kpuro menna i bɛɛyam di.

²² Domi na n bɛɛn baababa yãkuru garu yiire dɔma te na bu yara saa Egibitin di.

²³ Ye na bu yiire yera, bu nɛn gari nɔɔwɔ, kpa na n sãa ben Yinni, kpa be, ba n maa sãa

nɛn tɔmbu. Bu nɛn wooda kpuro swĩiyɔ ye na bu wɛ, kpa ben wãaru tu wɛra.

²⁴ Adama ba n swaa tem kpĩ bu nɛn gari nɔ. Ben tiin gɔru kīra ba swĩi, ma ben daa kɔsa ya sosi.

²⁵ Saa dɔma tèn di bɛɛn baababa ba yara Egibitin di sere n ka gisɔ girari, na ra n bɛɛ nɛn sɔmɔbu gɔriammɛwa saa baayere.

²⁶ Adama i swaa taaya i n man swaa daki. Ma i kɔsa kua n kere ye bɛɛn baababa ba kua.

²⁷ Wunɛ Yeremi, à n yeniba kpuro gerua, ba n nun swaa dakimɔ. À n maa bu soka, ba n nun wurarimɔ.

²⁸ Ka mɛ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ba sãawa bwese te ta ku ra Gusunɔ ten Yinnin gari nɔ. Tora tee teya ba ra n m̀ baa ù n bu sɛɛyasia. Gem ku ra n maa wãa ben nɔsɔ.

Durum ye Yudaba ba kua

Beni Hinɔmun wɔwaa

²⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Yudaba bu ben seri buro bu kɔ yi yi sɔɔsimɔ ma ba sãa negibu.

Bu yɔɔwo guuru wɔllɔ, kpa bu gɔɔ swĩ.

Wee ba nɛn mɔru seeya, ma na bu biru kisi.

³⁰ Domi be, Yudaba ba kɔsa kua nɛn nɔni sɔɔ. Ba ka bũnu dua diru mi ba ra man sã, ba tu disi doke.

³¹ Ma ba bũu turanu bana Tofetiɔ, Beni Hinɔmun wɔwaa bu ka ben bibu yãku dɔɔ mwaararuginu ko mi, yãku n̄n bweseru na n mam gɔru doke n bu sɔ bu ko.

³² Yen sɔna tɔnu ganu sisi n̄n sɔɔ ba n maa wɔwa ye sokumɔ Tofeti n̄n kun mɛ Beni Hinɔmu. Ba koo ye sokuwa tɔn goo yeru. Miya ba koo tɔmbu sike yèn sɔ ayeru maa sari gam.

³³ Gunɔsu ka yɛɛ yi koo tɔn gonu di. Goo sari wi u koo yi yinari.

³⁴ Kon de Yerusalemu ka Yudaban wusu su mari sɔɔ sɔɔ, ba n maa nuku doɔn kuuki m̀ wuu si sɔɔ. Meyã ba n maa kurɔ kpaarun womusu nɔɔmɔ mi. Domi tem mɛ, mu koo kowa bansu.

8

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yen tɔɔ te, ba koo Yudaban sinambu ka ben asakpɔbun kukunu sikia sikirun di ka ben yãku

kowobuginu ka ben sãməbuginu ka sere maa Yerusalemun təmbuginu.

² Sɔɔ sɔɔ, nu ko n sɔɔ soore. Wɔkuru kpa nu n wãa suru ka kperin tarum sɔɔ. Ba ñ maa nu guramə bu sike. Nu koo kowa taaki tem sɔɔ. Domi sɔɔ ka suru ka kperi yiya ba raa kĩa ma ba yiira ba yi sãwa.

³ Be ba koo tiara be, Yuda daa kɔsagii be sɔɔ, mi na bu yarinasiya kpuro, gɔwa ba ko n kī n kere wãaru. Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Yudaban bwisikunu

kun asansi mə

⁴ Yinni Gusunə u Yeremi sɔɔwa u nee, a nen tambu bikio a nee, tɔnu ù n wɔruma, u ku ra se?

Goo ù n gera win swaan di, u ku ra wuramε?

⁵ N n mɛn na, mban sɔna nen tambu Yudaba ba swaa kɔsa swi ba dɔɔ.

Ba yɔrariwa dim dim ben weesu sɔɔ

ba n bũnu sãamə.

Ba ñ kī bu gɔsiramə nen mi.

⁶ Na yɔ sɛɛ na bu swaa daki ka laakari.

Ba gari gerumə yi yi ñ asansi gaa mə.

Ben goo kun gɔru gɔsiamə win nuku kɔsurun di,

u nee, mban sɔna u yeni mɔ.

Be kpuro ba ben tiin swaa swiwa

nge duma ye ya wãa tabu sɔɔ.

⁷ Baa tionko ka kpurabu ka kpaaru baniku nu yɛ saa ye n weenε nu sī

ka saa ye n weenε nu wurama nin wãa yerə.

Adama nen tambu ba ñ nen wooda yɛ

ye na ka bu kpare.

Be ba tii garisi bwisigibu

⁸ Yinni Gusunə u maa nee, aməna ba koo ka kpī bu nee ba bwisi mə.

Beya ba ne Gusunən wooda mə.

Domi be ba wooda ye yorua, ba ye gɔsiawa.

⁹ Wee bwisigiba ne, Yinni Gusunən gari gema.

Ma ba yiberəban yina mwaara

ba wãa biti ka sekuru sɔɔ.

N n mɛn na, bwisi yirə ba maa mə.

¹⁰ Yen sɔna ne, Yinni Gusunə, kon de yiberəba bu ben kurəbu ka ben gbea

mweeri.

Domi saa ben bwɛɛbwɛɛbun di

n ka girari ben damgibə,

ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire ka taki.

Nen sãməbu ka yāku kowobu, weesa ba ra n mɔ.

¹¹ Ba ra n nen tambun wahala atafiru sãawa,

ba n mɔ, alafia wãa, adama alafia gaa sari.

¹² N weenεwa sekuru tu bu mwa kɔsa ye ba mɔn sɔ.

Adama sekura ku ra bu mwε bu tuka.

Ba ku ra maa ben toranu tubu.

Yen sɔna ba koo wɔruma bu gbi

dama te kon bu seeyasia.

Ne, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Yinni Gusunə ka win tambu

¹³ Yinni Gusunə u nee,

gbaa wuko u ra win dīanu gɛwa u menna.

Adama wee, na kī n nen dīanu menna Isire-liban mi,

ma na deema ba sãawa nge resem

ñ kun mε nge figie ye ya wurusu della

ya ñ binu mə.

Yen sɔna kon bu deri swaa sarobun sɔ.

¹⁴ Yudaba ba nee,

mban sɔna sa sɔ mini.

I de su menna

kpa su da wuu si su gbāranu mən mi,

sa n gɔɔ mara.

Domi Gusunə besen Yinni u yiwa su gbi.

U koo sun nim dɛɛgim nɔrusia,

yèn sɔ sa nùn torari.

¹⁵ Wee, sa tamaa wãara koo kɔsi,

adama ya ñ koore.

Sa tamaa saa gaa wee yè sɔɔ besen nɔni swāaru

ta koo kpe,

adama nandaba bu sun deema.

¹⁶ Wee sa yiberəban dumin wəkinu nɔmɔ Danun bera gia.

Ma yi wuri mɔ, yi tem kpuro neni mu di-irimə.

Yiberε be, ba dīanu guramə ba gbea mwaamə,

ka sere Yerusalemu ka yen tambu.

¹⁷ Adama Yinni Gusunə u wisa u nee, na ñ daa bεε sɔɔwa mε ro?

Wee kon bεε wεε dɛɛgii kparema

yi yi ñ dobo dobogibun gari nɔmɔ.

Yi koo bεε dwɛɛwa.

Yeremin nuki sankira

¹⁸ Yeremi u nee,

nen nuki sankira nen tambun wahalan sɔ.

Na kī n tii nukuru yemiasia,

adama ya ñ koorə.

19 Wee, na nen tãmbun weeweenu nãomã
baaman di.

Ba m̀, Yinni Gusunã u sariwa Siãniã?

Yen sunã u ñ maa wãawa mi?

Ma Yinni Gusunã u wisa u nɛɛ,
mban sãna ba nen m̃ru seeya
ba bũnu sãamã ñin bwãarokunu
ba waama tãn tukobun min di.

20 Ma Yeremi u nɛɛ,
saa ye sa raa yĩiyã su faaba wa,
ya doona nge gẽɛbun saa.

Wee, sa ñ faaba wa.

21 Nen tãmbu ba nãni sãore.
Ben nãni swãa te, ta man bãkana.
Na nande, na nuki sankire.

22 Tibu sariwa Galadiã?
Dokotoro goo sariwa mi?

Nge mban sãna Isireliban bosu kun
kpeemã.

23 Nen wiru tã n daa nim yiba
ma nen nãni yi sãa nge bwii,
kon daa wuri kowa sãã sãã ka wãkuru
nen tãn be ba gun sã.

Bwese weesugiru

9

1 Yeremi u nɛɛ,
nã n daa kuru m̃ gɓaburã, kon daa dawa
ten mi,

n nen tãmbu deri na n ka bu tondinɛ.
Domi be kpuro ba sãawa nge sakara
kowobu.

Ma ba kua naanɛ sarirugibu.

2 Yinni Gusunã u gerua u nɛɛ,
ba ra n nãã dɛerawa bu ka weesu ko.
Ba ku ra tem mɛ kpare dee dee gem sãã,
sere ka weesu.

Wee siya su kua ben dam.
Ba ra n nuku kãsuru m̃wa ba n dãã.
Mɛya ba ku ra nɛ, Yinni Gusunã wure.

3 Baawure u ra n win kpaasi taki dimãwa.
Ba ñ naanɛ m̃ãsinɛ.
Ba ra n kãrumãtãnu kuanammɛwa,
kpa ba n weesu sããnamã.

4 Kpa ba n nãni wãkunamã.
Ba ku ra gem sããnɛ,
kpa ba n ben nãã dɛerimã bu ka weesu ko.
Mɛya ba ra n m̃erimã nge mɛ ba koo ka kãsa
ko.

5 Ba ra tii wẽ kãsan kobu ka weesu sãã
sere ba yina bu man wura.

6 Nɛ, Gusunã, wãllu ka tem Yinni, na nɛɛ,

wee, kon bu sãwa n ben laakari m̃ɛri.
Domi na ñ yẽ ye kon ka nen tãn beni ko
ben nuku kãsurun sã.

7 Wee, tãn ben yara ya sãawa nge sãɛ dɛɛguu
ge ga ra go.

Weesa ba ra n m̀,
kpa ba n ben berusebu b̃ri yendun gari
sããmã.

Adama ben g̃ruã, yina ba ra n bu berie.

8 Yeniban sã, kon bu sɛɛyasia

kpa n bu m̃ru kãsie.

Nɛ, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

Wuri ka swĩin sanam

9 Yeremi u nɛɛ,
kon guunu ka mi ba ra raa yaa sabenu kpare
swĩiya.

Domi nu gbera, goo ku ra maa sare mi,
ba ku ra maa yaa sabenun wuri nã mi.
Ma gunãsu ka gbeeku yɛɛ yi duki yakikira
min di.

Gãanu kun maa wãa mi.

10 Yinni Gusunã u nɛɛ,
u koo de Yerusalemu yu ko bansu,
kpa yu ko gbeeku bãnun wãa yeru.
Mɛya u koo maa de Yudaban wusu su ko
bansu.

11 Wara u bwisi m̃ã u ka ye tubusia.
Yinni Gusunã ù n ka yẽro gari kua,
u geruo yèn sã tem mɛ, mu kua bansu
m̃ã goo ku ra maa sare.

12 Yinni Gusunã u maa nɛɛ, yeni ya
koorawa yèn sã nen tãmbu ba nen woodaba
deri ye na bu wẽ, ma ba ñ nen gere wure, ba
ñ ka ye sãmburu kue.

13 Ma ba ben tiin kãru swĩi ba bũu wi ba m̀
Baali sãwa nge mɛ ben baababa ba bu sããsi.

14 Yen sãna nɛ, Gusunã Isireliban Yinni,
nɛ wi na wãllu ka tem m̃ã, na nɛɛ, wee, kon
bu dãã kiku gagu * ge ga sosu diisia, kpa n
bu nim mɛ mu dɛɛ m̃ã nãrusia.

15 Kpa n de bu yarina bu da bwese tuku-
nun suunu sãã, mi be ka ben baababa ba ñ
daa yẽ. Kon de bu bu go ka takobi, kpa bu
bu kam koosia mam mam.

16 Nɛ, Gusunã wãllu ka tem Yinniwa na
yeni gerua.

Yeremi u nɛɛ,
i doo i tãn kurã be ba ra gãã swĩ kasuma.

I doo i yen goniba sokuma

17 bu na fuuku bu sun gãã wuri kua,
kpa bɛsɛn nãni yĩresu su koku.

* 9:14 *dãã kiku gagu* - Dãã kiku gera ba ra soku abusenti.

18 Domi wuri nɔɔra Siɔniɔ.
 Ba mɔ, wee, ba sun gura,
 seku bakara sun deema.
 N kua tilasi su ka bɛsɛn tem deri.
 Wee ba bɛsɛn yɛnusu kɔsuka.
 19 Bɛɛ kurɔbu, i Yinni Gusunɔn gari nɔɔwɔ.
 Kpa i swaa daki i nɔ ye u gerumɔ.
 I bɛɛn wɔndiaba wuri sɔɔsio,
 i gɔɔ wuri sɔɔsinɔ.
 20 Domi gɔɔ u sun kɔasi saa fɛnɛntin di,
 ma u dua sere sina kpaarɔ.
 Mɛya u maa bii be ba bɔsu swɛɛ sɔɔ goomɔ,
 ka sere maa aluwaasiba mi ba ra gesi mɛnne
 kpuro.
 21 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 tɔmba koo wɔruku bu gbisuku,
 kpa ben gonu nu n tɛrie yakasɔ nge naa bisu,
 n̄ kun mɛ nge dobi yi yi gea yina ba deri
 gberɔ.
 Ba n̄ maa yi suamɔ.

À n kī a n bwisi gee mɔ,

a Gusunɔ gio

22 Yen sɔ, bwisigii u ku woo kana win
 bwisin sɔ.
 Damgii u ku maa woo kana win dam sɔ.
 Mɛya dukiagii u ku woo kana win dukian sɔ.
 23 Adama wi u kī u woo kana,
 u woo kanɔ yɛn sɔ u bwisi mɔ u ka man
 tubu,
 ma u yɛ ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.
 Na sɔawa naanɛgii wi u ra siri dee dee,
 kpa u de durom mu n wɔa tem sɔɔ.
 Tɔn benin bwesera ba ra man wɛre.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Kirɔ

Yuu be ba n̄ Gusunɔ yɛn sɔ

24 Wee tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon bu kam
 koosia be ba bango mɔ wasi sɔɔ ma ba ku ra
 nɛn arukawani yibie.
 25 Beya Egibitigibu, ka Yudaba, ka
 Edɔmuba, ka Amɔniba, ka Mɔabuba, ka be
 ba ra ben wii baarun seri kɔni, ka sere be ba
 wɔa gbaburɔ. Domi bwese tuku ni kpuro ka
 mam Isireliban tii, ba sɔawa bango sariba
 ben gɔrusɔ.

Bũnu ka Yinni Gusunɔ

10

1 Bɛɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ ye Yinni
 Gusunɔ u bɛɛ sɔɔmɔ. U nɛɛ,

2 i ku bwese tukunun yira swĩi.
 I ku wurura wɔllun yĩre nin sɔ,
 ni bwese tuku nu n̄ n wa,
 nu ra nande.
 3 Domi bwese nin sɔaru ta sɔawa kam
 dirum.
 Nu ra sewa nu da dɔa sɔɔwɔ nu dɔa bura.
 Kpa dɔa dɔko u ka ye bwɔaroku ko.
 4 Kpa bu gu buraru kua,
 bu gu sii geesu ka wura pote.
 Kpa bu gira bu kulumba kpare ka matalaka,
 gu ku ka wɔruman sɔ.
 5 Bwɔarokunu nu ra n̄ sɔawa
 nge nare ye ba ra ko gberɔ.
 Nu n̄ gari mɔ, ba ra n̄ nu sɔɔwawa,
 domi nu n̄ kpɛ nu ka tii sɔ.
 Yen sɔ, i ku nin bɛrum ko.
 Nu n̄ kpɛ nu bɛɛ kɔsa n̄ kun mɛ gea kua.
 6 Ma Yeremi u Gusunɔ siara u nɛɛ,
 Yinni Gusunɔ, a kpɔ.
 Goo sari wi u ka nun weenɛ.
 Ma a yĩsiru yara wunɛn dam saabu.
 7 Wuna a sɔa bwesenu kpuron sina boko.
 Wara u n̄ koo nun nasia.
 Wuna a yiiko kpuro mɔ.
 Bwesenu kpuron bwisigibu sɔɔ,
 goo sari wi u ka nun weenɛ.
 8 Be kpuro ba n̄ bwisi mɔ.
 Ben yɛru ta sɔawa kam.
 Domi dɔara ba ra dɔku ba n̄ sɔamɔ.
 9 Kpa bu tu sii geesu pote, si ba ka na
 Taasisin di,
 n̄ kun mɛ wura ye ya wee Ufasin di,
 kpa bu tu yabe gaaduragiru ka wunɔmgiru
 sebusia.
 Yeba kpuro ya sɔawa tɔnun nɔman
 sɔmburu.
 10 Adama wunɛ Yinni Gusunɔ,
 a sɔawa Yinni, wuna n̄ weenɛ bu sɔ.
 A wɔawa. Kaa n̄ maa bandu diiwa sere ka
 baadommaɔ.
 Wunɛn mɔru yà n̄ seewa,
 tem mu ra yĩriwa,
 kpa bwesenu kpuro nu kpana nu yɔra
 wunɛn wuswaaɔ.
 11 Bɛɛ bwese tuku nu, i swaa dakio i nɔ,
 bɛɛn bũu ni, nu n̄ wɔllu ka tem taka kue. Nin
 tii nu koo kam kowa mam mam.
 12 Yinni Gusunɔwa u tem taka kua
 ka win dam, ka win yɛru,
 ma u wɔllu tɛria ka win bwisi.
 13 Wiya u ra de bukɔ gu se wɔllɔ,
 kpa u woo seeyama saa gen wɔa yerun di,
 kpa guru winu nu nim kpaasina,

kpa guru maakinu nu koorā, kpa gura yu nē.
 14 Tōnu ù n ye kpuro mēera, u ra bitī
 soorewa.

Sekuru ta ra maa sekobu mwēwa
 bà n ben bwāaroku ni wa.
 Domi nu ñ kpē nu ko mē, nu ñ wēsiaru mō.

15 Ba nu kuawa bu ka tambu nōni wōke.
 Nu ñ s̄a gāanu. Nu koo kam ko s̄o teeru,
 dōma te Yinni Gusunō u koo nu siri.

16 Gusunō, Isireliban Yinni u ñ s̄a nge ni.
 Domi wiya u kpuro taka kua.

Wiya u s̄a win t̄ambun arumani.

Win yīsira Gusunō, wōllu ka tem Yinni.

Yerusalemun wōrumaa

ya turuku kua

17 Yeremi u nēē,
 bēē Yerusalemugibu, wee, yiberē ba bēē
 tarusi.

I seewo i bēēn yānu kpaasina.

18 Domi Yinni Gusunō u nēē,
 u koo de yiberē be, bu bēē wōri,
 kpa bu bēē gura bu ka bēē da mi n toma.

19 Yerusalemugibu ba wuri wōri ba mō,
 sa kam kua. Wee, bēēn bosu kpēa,
 bēēn nōni swāara banda.

Sa raa nēē, kōsa yā n sun deema,
 sa ko kpī su ye ma.

20 Adama bēēn dia ya wōruka.

Yen wēē kpuro kasikira.

Ma ba bēēn bibu gura kpuro.

Goo sari wi u koo maa bēēn wuu seeya.

21 Yera Yeremi u nēē,
 bēēn kparobu ba kua gari bakasu.

Ba ñ Yinni Gusunō kasu.

Yen sōna ba ñ kuure,
 ma bēē kpuro i yarina.

22 Wee damu gagu ga nōoramō.

Tōn dabira wee saa s̄o yēsān nām geu gian
 di,

bu ka Yudaban wusu kpeerasia,

kpa su ko gbeeku bōnun wāa yeru.

Yeremi u kanaru mō

ka win t̄ambun yīsiru

23 Yinni Gusunō, na yē
 ma tōnu kun kpē u win tii kpara
 nge mē n weenē.

Goo sari wi u koo kpī u win tii swaa gea
 sure.

24 Yinni Gusunō, a man seeyasio saka sō,
 n kun ka mōru, kpa a ku ra man kam koosia.

25 A wunen mōru sureo

bwese ni nu ñ nun mēm nōwammēn mi,
 ni, ni nu ñ nun s̄amō.

Domi nu wunen t̄ambu Yakābun bweseru
 kpeerasiamō,

nu ben tem bansu koosiamō.

Isireliba ba Yinni Gusunōn

arukawani kusia

11

1 Gari yiniwa Yinni Gusunō u Yeremi
 s̄ōwa. U nēē,

2 a nēn arukawanin gari nōwō, kpa a
 Yudaba ka Yerusalemugibu s̄o a nēē,

3 nē, Yinni Gusunō, na gerua na nēē,
 bōrurowa wi u yina u nēn arukawani yenin
 gari nō,

4 ye na raa ka bēēn baababa bōkua sanam
 mē na bu yara Egibitin di mi ba raa nōni
 s̄ōre too. Miya na bu s̄ōwa na nēē, bu nēn
 gari swaa dakio, kpa bu ko ye na bu s̄ōwa.
 Saa ye sōra ba ko n s̄a nēn t̄ambu, kpa na n
 maa s̄a ben Yinni.

5 Nge mēya kon ka nēn nōw mweeru yibia
 te na bēēn baababa kua na nēē, kon bu tem
 wē mē s̄o tim ka bom mu kokumō. Tem
 mēya i waamō gisō.

Ma Yeremi u Yinni Gusunō wisa u nēē,
 ami.

6 Yinni Gusunō u maa Yeremi s̄ōwa u nēē,
 a gari yini geruo Yudaban wusu kpuro s̄o
 ka Yerusalemun nukurun swēē kpuro s̄o, a
 nēē, bu nēn arukawanin gari swaa dakio kpa
 bu yi mēm nōwō.

7 Saa dōma tēn di na ben baababa yarama
 Egibitin di sere ka gisō, na ra n bu s̄ōmōwa
 bu de bu man mēm nōwō.

8 Adama ba ñ nēn gari yi swaa daki, bu
 sere yi mēm nōwō. Ben baawure u win tiin
 gōru kīru swīiwa. Ma na dera bōri yin gari yi
 wāa arukawani ye s̄o, yi bu di.

9 Yinni Gusunō u maa Yeremi s̄ōwa u nēē,
 wee Yudaba ka Yerusalemugibu ba nōw tia
 kua.

10 Ba wura ben baababan yira s̄o, be, be
 ba yina bu nēn gari swaa daki. Ma ba ka
 būnu arukawani bōkua ba nu s̄amō. Isire-
 liba ka Yudaba ba nēn arukawani ye kusia
 ye na ka ben baababa bōkua.

11 Yen sōna nē, Yinni Gusunō, kon de kōsa
 yu bu wōri. Ba ñ yariō kōsa yen min di. Ba
 koo man nōogiru sue adama na ñ bu swaa
 dakimō.

12 Yudaba ka Yerusalemugibu ba koo da bu bũnu soku ni ba yākunu koosimā. Adama bũu ni, nu ñ bu faaba m̀ wahalan saa s̄s̄.

13 B̄e Yudaba, nge m̄e b̄een wusu su geeru n̄e, nge m̄eya b̄een bũnu nu geeru n̄e. Nge m̄e Yerusalemun sw̄eε yi geeru n̄e, nge m̄eya yen s̄a yenu nu geeru n̄e, mi i ra bũu wi ba m̀ Baali s̄a.

14 Adama wun̄e Yeremi, a ku kanaru ko t̄n ben s̄s̄. Domi baa bà n mañ soka ben wahalan saa s̄s̄, na ñ bu wurarimā.

Isireliba ba s̄a nge d̄a

te ta ñ maa arufaani m̄

15 Yinni Gusun̄o u maa n̄eε, b̄eε n̄en t̄n be na k̄i, mba i kasu n̄en s̄a yer̄o.

Dom̄i murafitira i ra n m̀. I t̄maa kon maa b̄een yākunu mwa, kpa i kun maa n̄oni s̄s̄ore?

I t̄maa kon de i yari wahalan di?

16 Yellu i s̄a nge n̄en d̄a geeru, te ta kpare ta maa bii geenu marum̄o.

Adama t̄e kon d̄a te ka ten k̄aasi kpuro d̄s̄o m̄eni subaru s̄s̄.

17 N̄e, Gusun̄o w̄allu ka tem Yinniwa na raa b̄eε gira nge d̄a. N̄ena kon de k̄sa yu b̄eε deema b̄eε Isireliba ka b̄eε Yudaba, k̄sa ye i kua i ka n̄en m̄aru seeyan s̄s̄. Domi i bũu wi ba m̀ Baali yākunu koosimā.

Yeremin yenugibu

ba n̄un seesi

18 Yinni Gusun̄o u mañ s̄s̄osi ye n̄en t̄mbu ba mañ b̄okuamm̄e. U mañ ben sanu sanusu s̄s̄osi.

19 Na raa bu naan̄e s̄aawa nge ȳa te ba ka d̄s̄o bu go. Na ñ ȳe k̄sa ba mañ bwisikusim̄o, ba m̀, bu de bu d̄a te sura ka ten marum̄. Bu tu wuna wasobun suunu s̄s̄on di kpa bu ku maa ten ȳis̄iru n̄o.

20 Adama wun̄e Gusun̄o, w̄allu ka tem Yinni, a s̄aawa wi u ra siri dee dee. Wuna a t̄n̄un ḡr̄u ka win bwisikunu ȳe. Wuna na n̄en weeween̄u n̄omu s̄and̄ia. Na marawa n wa m̄aru ye kaa bu k̄sia.

21 Ma Yinni Gusun̄o u n̄eε, wee ye u koo Anat̄tugibu kua, be, be ba kasu bu n̄en w̄aru wuna ba m̀, n ku Gusun̄on gari gere ka win ȳis̄iru. N̄a n maa yina, ba koo mañ go.

22 Yen s̄s̄na wi, Gusun̄o w̄allu ka tem Yinni u koo bu m̄aru k̄sia. Ben aluwaasiba ba koo

gbi tabu s̄s̄o, kpa ben bii t̄n dur̄abu ka t̄n kur̄abu bu gbi ḡs̄orun s̄s̄.

23 Domi u koo Anat̄tugibu n̄oni sw̄aru kp̄eεwa w̄s̄o ḡe s̄s̄o u koo bu m̄aru k̄sia kpa goo kun tiare be s̄s̄o.

Yeremi

u Yinni Gusun̄o gari bikiam̄o

12

1 Yinni Gusun̄o, a s̄aawa gemgii baadomma, na ñ kp̄e n nun siribu soku.

Adama ka m̄e, na k̄i n nun ḡānu bikia wun̄en gem m̄e s̄s̄o.

Ye na bikiam̄o wee.

Mban s̄s̄na durumḡiin w̄aru ta ra n kuuram̄o.

Mban s̄s̄na a ra de be ba ñ nun naan̄e s̄a ba n w̄a b̄ari yendu s̄s̄o.

2 Wuna a bu duura nge d̄aru, ma ba nuuru kua,

ba kp̄e ba binu marum̄o.

M̄eya wun̄en gari ra n w̄a ben n̄oεw̄o.

Adama yi ñ w̄a ben ḡr̄uo.

3 Yinni Gusun̄o, a mañ ȳe.

A mañ waam̄o ma a n̄en ḡr̄u w̄eεra,

a wa ma ga w̄a ka wun̄e.

A t̄n k̄so be wun̄o nge ȳa ni ba ra m̄we bu sake.

A bu s̄s̄oru koowo a yi

t̄s̄o te ba koo t̄mbu gon s̄s̄.

4 Sere saa yer̄a kaa n d̄era b̄esen tem mu n w̄a nuku sankiranu s̄s̄o. Wee yakasu kpuro gberam̄o, ma gbeeku ȳeε ka gun̄osu ḡhim̄o b̄esen tem m̄en t̄n k̄sobun s̄s̄o. Domi ba gerum̄o ba m̀, a ñ ben sanu sanusu waam̄o.

5 Yinni Gusun̄o u n̄eε,

Yeremi,

à n ka naasugibu duka m̀,

ma a bu kpana, a wasira,

am̄ona kaa ka kp̄i a ka dumigibu duka da.

À n b̄ari yendu m̄o sanam m̄e tem mu alafia m̄o t̄na,

am̄ona kaa ko Yuudenin daaru t̄a n nim yiba ta yarim̄o.

6 Domi wun̄en m̄ero bisibu ka wun̄en yenugibu ba nun naan̄e sarirun kom kuamm̄e. Wee ba nun n̄oεgiru suem̄o biruo. A ku bu naan̄e ko, baa bà n nun gari dori s̄s̄om̄o.

Yinni Gusun̄o

u win tambu deri

⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
na nɛn sãa yeru deri. Na nɛn tambu biru
kisi,
be, be ba sãa nɛn arumani.
Wee be, be na kɪ mi, na bu yiberɛba nɔmu
sɔndia.
⁸ Domi ba man seesi nge gbee sunɔ
ge ga kukirimɔ dãa sɔɔwɔ.
Yen sɔna na ñ maa bu kɪ nge yellu.
⁹ Ba kua nge gunɔ ge gunɔsu gasu su kasu su
di.
Kon gbeeku yɛɛ kpuro soku yi na yi di.
¹⁰ Yiberɛ dabiru ba na nɛn tãmbun temɔ ba
mu sankã,
nge mɛ yaa sabenu nu ra gberun dɪanu
sanku.
Tem mɛ, mu raa wã,
adama ba ñ gãanu deri mi.
¹¹ Ba tem mɛ gɔsia nge tem saaram.
Wee mu sãare nge tɔnu wi u gɔɔ sumɔ u nuki
sankire.
Tem mɛ kpuro mu kam kua.
Goo sari wi u mɛn weeweenu kua.
¹² Ka guunun wii kpiirɔ kpuro yiberɛba ba
yɔɔwawa.
Na dera tabu bu tem mɛ kpuro wukiri.
Goo sari wi u wãa bɔri yɛndu sɔɔ.
¹³ Wee ba dɪanu duura, ma sãki kpia.
Ba tii wahala kua kam.
Sekura ba gã nɛ, Yinni Gusunɔn mɔrun sɔ.

*Nɔɔ mwɛɛ te Yinni Gusunɔ**u bwese ni nu ka Isireliba sikerɛ kua*

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bwese ni nu ka
Isireliba sikerɛ, nu sãawa tɔn kɔsobu.
Nu tem mɛ mwa mɛ nɛ, Yinni Gusunɔ na
Isireliba wɛ mu n sãa ben tubi. Wee ye
na gerumɔ bwese nin sɔ. Na nɛɛ, kon nu
wuka saa nin tem di, kpa n Yudaba wuna
nin suunu sɔɔn di.
¹⁵ Adama sanam mɛ na nu wuka na kpa,
kon maa nin wɔnwɔndu ko kpa n de nin
baatere tu wura ten temɔ mɛ ta tubi di.
¹⁶ Geema ba raa nɛn tãmbu sɔɔsi bu bɔre
ka bũu wi ba mɔ Baalin yɪsiru, adama ba n
gɔru gɔsia, ba mɔ nge mɛ n weenɛ nɛn tãmbu
bu ko, kpa ba n bɔrumɔ ba n mɔ, ka nɛ, Yinni
Gusunɔn wãaru. Saa yera kon de bu sina ka
nuku dobu nɛn tãmbun suunu sɔɔ.
¹⁷ Adama bwese te ta yina tu man mɛm
nɔɔwa, kon tu wukawa kpa n tu kpeerasia.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

*Kpaka ye ba kua**ka wɛɛ damgii***13**

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nɛ, Yeremi, n doo n
kpaka dwe kpa n ye sɛka pɔraɔ, adama n ku
ye doke nim sɔɔ.
² Ma na kpaka ye dwa na sɛka pɔraɔ nge
mɛ u man sɔɔwa.
³ Ma Yinni Gusunɔ u kpam nɛɛ,
⁴ n kpaka ye suo kpa n se n da daa te ba mɔ
Efaratiɔ kpa n ye bere mi, kpee wɔru gagu
sɔɔ.
⁵ Ma na seewa na da na ye berua mi, nge
mɛ u gerua.
⁶ Ye n tɛ, u maa nɛɛ, n wuro Efarati mi, kpa
n kpaka ye suama ye u raa nɛɛ, n bere mi.
⁷ Ma na seewa na da na kpaka ye sua mi
ya raa beruan di. Adama na deema wee, ya
sankira ya ñ maa garu koorɔ.
⁸ Yera Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ,
⁹ nge mɛya u koo Yudaba ka Yerusalemugibun
tii suabu kpeerasia.
¹⁰ U nɛɛ, ba sãawa tɔn kɔsobu, ba ku ra
wure bu win gari nɔ. Ben gɔru kɪrun gariya
ba ra n yɔrari, kpa ba n bũnu yiiramme ba n
sãamɔ. Ba koo kowa nge kpaka ye, ye ya ñ
maa garu koorɔ mi.
¹¹ Nge mɛ ba ra kpaka sɛke pɔraɔ, nge
mɛya u raa Isireliba ka Yudaba kpuro sua
u tii sɛke ba n ka sãa win tãmbu, ba n win
yɪsiru sɔɔwa, ba n sãa win buraru, kpa tãmba
n nùn siaramɔ ben sɔ. Adama ba ñ win gari
wure. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔn mɔru

¹² Yinni Gusunɔ u nɛ, Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,
n doo n nɛn tãmbu Isireliba sɔ ma wi, ben
Yinni, u gerua u nɛɛ, tam bwãara wãawa
tam sɔ. Adama ba n wisa ba nɛɛ, ba yɛ mɛ,
¹³ saa yera kon bu sɔ n nɛɛ, mɛsuma
wi, Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u koo
de win mɔru yu ko nge tam mɛ mu koo
Yerusalemun tãmbu kpuro go, ka sinam be
ba sɔ Dafidin sina gɔna sɔɔ, ka yãku kowobu,
ka win sɔmɔbu, tem mɛn tãmbu kpuro gesi.
¹⁴ Kpa bu soona bu kɔsukuna, baaba ka
bii, u ñ ben goon wɔnwɔndu mɔ. Gãanu
maa sari ni nu koo nùn yɔrasia sere u ka be
kpuro go.

Yinni Gusunɔ u tãmbu

kirɔ̀ m̀ ben tii suabun s̄

15 Bɛɛ, Isireliba,
i swaa dakio i nɔ, ye na gerumɔ.
I ku maa tii sua,
domi Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ gari m̀.
16 I Gusunɔ bɛɛn Yinni bɛɛrɛ w̄ɛɛyɔ
u sere ka yam w̄ɔkuru na
te ta koo de i sokukira guunu w̄ɔllɔ.
Mɛya i yam bururam mara,
adama u koo de mu t̄ira mam mam
kpa mu gɔsia yam w̄ɔku bakaru
nge te ta w̄aa ḡaribun w̄aa yerɔ.
17 I kun gari yi swaa daki,
kon da n sw̄i b̄akuɔ bɛɛn tii sua bin s̄.
Kon n̄ni ȳiresu yari n banda.
Domi ba koo bɛɛ Yinni Gusunɔn t̄ambu
yuru mwɛeri
bu ka da tem tukumɔ.
18 Yinni Gusunɔ u man s̄ɔwa u nɛɛ,
n sina boko ka win m̄ero s̄ɔwɔ n nɛɛ,
bu sinɔ temɔ domi ben sina fur̄su w̄aruka
si su s̄aa ben buraru.
19 Wee, wuu si su w̄aa s̄ɔ ȳɛsan n̄m d̄waru
gia Nɛgebuɔ,
sin t̄amba doona kpuro,
ma wuu si, su ken̄ua.
Goo sari wi u koo maa su ken̄ia,
domi ba sin t̄ambu Yudaba gura kpuro sem
ba ka doona tem tukumɔ.

Ba Yerusalemun bɛɛrɛ wuna
20 Wunɛ Yerusalemu, a n̄ni seeyo a wa,
wee, wunɛn yib̄ereba ba wee s̄ɔ ȳɛsan n̄m
geu gian di.
Mana t̄ɔn be na raa nun n̄mu s̄andia ba
w̄aa,
b̄ɛn s̄ a raa bɛɛrɛ m̄.
21 Be ba raa nun sokumɔ yinni,
b̄a n nun s̄ɛyasiabu na, mba kaa gere.
Saa ye s̄ɔra wuriribu bu koo nun deema
nge t̄ɔn kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.
22 Kaa tii bikia ḡɔruɔ a nɛɛ, mban s̄na yeni
ya nun deema.
Wunɛn tora dabinun s̄na ba wunɛn
bekuru pota ka dam
ba nun sekuru doke.
23 Etiopigii u koo kp̄i u win wasin ḡɔna k̄asi?
Musuku gbeeku ga koo maa kp̄i gu gen
sansun bausu k̄asi?
Aawo.
Nge m̄ya bɛɛ be i k̄osan d̄ɔnɛ m̄,
i n̄ kp̄ɛ i gea ko.
24 Yen s̄, kon bɛɛ yarinasiawa
nge m̄ woo ga ra yakasu yarinasiɛ gbaburɔ.

25 Wunɛ, Yerusalemu,
ȳɛn s̄ a nɛ, Yinni Gusunɔ duari,
ma a wunɛn naanɛ doke weesu s̄ɔ,
wee ye na nun ȳiye.
26 Kon wunɛn bekuru gbabia
kpa bu wunɛn tereru wa.
27 Na waamɔ sakararu ka kuuki yi a m̀,
sanam m̄ a b̄unu gasirimɔ a s̄amɔ guunu
w̄ɔllɔ ka yakasɔ.
Ya s̄awa ḡaa k̄ɔsunu n̄n n̄ni s̄ɔ.
Yen s̄, wunɛ Yerusalemu, kaa kam ko à kun
tii d̄ɛrasie.
Saa yer̄a a mara, a ka tii d̄ɛrasia.

*Nim ḡɔ bakaru***14**

1 Sanam m̄ɛ nim ḡɔra w̄aa, Yinni Gusunɔ
u Yeremi s̄ɔwa u nɛɛ,
2 Yudaba ba ḡɔ wooru s̄.
Goo maa sari ben wuu marosun k̄ann̄sɔ.
Wee ba w̄aruka temɔ ba nuki sankire.
Ma Yerusalemugibu ba n̄ɔḡiru sue ba faaba
kanamɔ.
3 Damgibu ba bw̄ɛbw̄ɛbu ḡrimɔ bu nim
kasuma.
Adama b̄a n d̄akɔ da ba ku ra nim wa.
Ba ra ḡɔsiram̄wa ka koto gbebusu,
kpa seku bakaru ta n bu m̀, ba n wuswaa
ḡaanu wukiri.
4 Tem mu b̄ɛsikira ȳɛn s̄ gura kun n̄mɔ.
Ma sekura gbee wukobu m̀ ba wuswaa
ḡaanu wukiri.
5 Yaka bekusu sari.
Batuma s̄ɔra n̄nnu ra ma
kpa nu doona nu binu deri.
6 Wee gbeeku ket̄ekunu nu w̄aa guunu
w̄ɔllɔ,
nu wom gabirimɔ nge gbeeku b̄ɔnu.
Nin n̄ni tonda ȳɛn s̄ yakasu sari.
7 Yudaba ba gerumɔ ba m̀,
baa m̄ sa taarɛ m̄ b̄ɛsɛn durum s̄,
Yinni Gusunɔ, a sun somiɔ wunɛn ȳisirun
b̄ɛrɛn s̄.
Wee sa kua m̄m n̄ɔ sariba, ma sa nun
torari.
8 Wunɛ wi b̄ɛsɛ Isireliba sa naanɛ s̄aa,
wuna a ra sun faaba ko wahalan saa s̄ɔ.
Mban s̄na kaa n s̄aa nge s̄ɔ wi u sar̄ b̄ɛsɛn
temɔ
u kpuna w̄ɔku teeru t̄ɔna.
9 Mban s̄na kaa n s̄aa nge wi ba w̄ari subaru
s̄ɔ,

ñ kun mε nge tabu durō wi u kpana u sun
faaba ko,
a sere wāa bεsen suunu sōō.
Yinni Gusunō, ma sa wunen yīsiru sōōwa,
a ku sun deri.

10 Wee ye Yinni Gusunō u gerua win
tōmbun sō. U nεε, ba ra kā ba n yaayaare mō.
Ba ku ra kpī bu sina bu tii nenε. Ba ñ maa
nūn wēremō. U ben durum yaaye. Yen sōna
u bu sεεyasiamō.

11 Ma Yinni Gusunō u Yeremi sōōwa u nεε,
a ku tōn be kanaru kua n ka bu gea kua.

12 Domi baa bà n nōō bōkua, na ñ
ben kanaru nōōmō. Bà n maa yāku dōō
mwaararuginu ka kēnu ganu kua, na ñ nu
mwaamō. Kon de bu gbiwa gōōrun sō ka kēsi
kēsi bararun sō ka maa tabu sōō.

13 Ma Yeremi u wisa u nεε, Yinni Gusunō,
wee wunen sōmōbu ba wunen tōmbu sōōmō
ba mō, ba ñ tabu wasi. Gōōra kun maa duō
ben temō. Kaa de ba n wāawa bōri yendu sōō
ka toro sindu.

14 Yinni Gusunō u maa nūn sōōwa u nεε,
weesa ba gerumō ka nen yīsiru. Na ñ bu gōre,
na ñ bu wooda gaa wē. Meya na ñ maa bu
gari gεε sōōwa. Kāsinu ka sian gari ka ben
gōōrusun gari yi ba gerumō, ye kpuro weesa.

15 Yen sō, sōmō be na ñ gōre mi, ba ka
tōmbu sōōmō ba mō, ba ñ tabu wasi ben
temō, gōōra kun duō mi, kon de bu gbi tabu
sōō, ka gōōrun sō.

16 Kpa tōn be ba maa weesun gari sōōmō
mi, ba n wōruka Yerusalemun swεε sōō gōō
te, ka taa bin sō. Ba ñ goo wasi wi u koo bu
sike, be ka ben kurōbu ka bibu. Kon de ben
nuku kōsuru tu wōriwa ben tii sōō.

17 Yeremi u nεε, Gusunō u man sōōwa n
tōn be sō n nεε,
nen nōni yīresu su kokumō bururu ka yoka,
su ñ yōre.

Domi wahala baka ya nen tōmbu deema.

Ba bu so ba mēera kua.

18 Nà n yara na da yakasō,
na ra tōn be ba go tabu sōōn gonu wawa nu
kpī.

Nà n maa wurama wuuō,
kpa n deema tōmba barō gōōrun saabu.
Gusunōn sōmōbu ka yāku kowobu
ba ra n den sirenεwa tem mε sōō.
Ba ñ yē ye ba mō.

Isireliba ba Yinni Gusunō

suuru kanamō

19 Yinni Gusunō,
a bεse Yudaba biru kisiwa mam mam?
A sun bwēra yarawa?
Mban sōna a sun sεεyasiamō a mēera mō
ye ya ñ bekuramō.

Sa bōri yendu mara, adama sa ñ tu wa.
Sa mara a sun bekia, adama nōni swāaru
sōōra sa wāa.

20 Yinni Gusunō, sa durum kua wunen mi.
Sa tuba ma nuku kōsura sa kua, bεse ka
bεsen baababa.

21 A wunen arukawani yaayo ye a ka sun
bōkua.

Wunen yīsirun sō, a ku sun gem.

A ku maa Yerusalemu funε wīa
mi a wunen sina gōna yīikogia yīi.

22 Būu goo sari wi u koo kpī u gura nεesia,
wōllun tii, ta ñ kpē tu gura nεesia.

Gusunō bεsen Yinni, wuna a ra de gura yu
nε.

Wuna sa maa naane sāa. Domi wuna a ra ye
kpuro ko.

15

1 Yinni Gusunō u Yeremi sōōwa u nεε, na
ñ nen tōmbu Yudaba wōnwōndu kuamme,
baa Mōwisi ka Samuēli bà n na nen mi, bu
ka man suuru kana ben sō. Kon bu sōwa n
nεε, bu doonō nen wuswaan di.

2 Bà n maa wunε Yeremi bikia ba nεε,
mana ba koo da, kpa a bu wisi a nεε,
ba koo gbiwa.

Gaba koo ben yaron gōō gbi, gōō wiya koo bu
sua.

Gaba koo gbi tabu sōō, gōō wiya koo bu sua.

Gaba koo gbi gōōrun sō, gōō wiya koo bu sua.

Kpa bu maa gabu yoru mwēeri, yoo tera ba
koo di.

3 Kon de kēsinu nne yu bu deema. Ba koo
gbi tabu sōō, kpa bōnu nu ben gonu gēeri,
kpa gbeeku yεε ka gunōsu bu di mam mam.

4 Biti ka bεrum koo bwese tukunu mwa
bà n wa ye ya bu deema, ye Yudan sina
boko Manase Esekiasin bii u kuan sō kpuro
Yerusalemuō.

Yinni Gusunō

u koo Yudaba sεεyasia

5 Saa ye sōō, Yerusalemu,
wara u koo wunen wōnwōndu wa.
Wara u koo nun wanyo kua.

Wara u koo na u bikia ye n nun mō.

6 Wee a man deri, ma a biru wura.
Yen sã, kon nun nãma doke n nun
kpeerasia.

Domi na wasira ka baadomman wãnwã te
na nun kuammɛ.

7 Kon nɛn tãn be sarawa nge dobi
wusun gbãra kãnnã. Kon de bu ben bibu bia, kpa n bu kam
koosia.

Domi ba yina bu ben swɛɛ kãsi deri.

8 Kon de ben gãminibu bu yani sɛeri dabiru
kera

yi yi wãa nim wãkun gooro.

Kon de yiberɛba bu na
bu ben aluwaasiban mɛrobu wãri sã sã
gbãara.

Kpa nuku sankiraru ka bɛrum ben mero be
deema subaru sã.

9 Wi ba raa bɛɛɛ wɛɛmã
yɛn sã u bii tãn durãbu nãba yiru mara
u wasikiramã.

U koo mam gbiwa sekum ka seku bakaru.
Be ba tie, kon de yiberɛba bu bu gowa tabu
sã.

Nɛ, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

Yeremi u Yinni Gusunã

weewenu koosimã

10 Yeremi u nɛɛ,

nɛn mero, mban sãna a man mara.

Wee na kua bõruro.

Domi nɛn sãna tem mɛn tãmbu kpuro

ba sikirinamã ba sannamã.

Na ñ goon mi gãanu bøkure,

na ñ maa goo gãanu bøkure.

Adama ka mɛ, ba man bõrusimãwa kpuro.

11 Ma Yinni Gusunã u nɛɛ,

kon nun yakia wunɛn geã sã,

kpa n nun wunɛn yiberɛba kamia

wahala ka nuku sankiranun saa.

12 Goo kun kpɛ u sisu bõku,

si su wee sã yɛsan nãm geu gian di

ka sere maa sii gandu.

13 Kon de yiberɛba bu na

bu tem mɛn arumani kpuro gura

nɛn tãmbun durum sã ye ba kua tem mɛ
kpuro sã.

14 Kon de bu ben yiberɛba sã tem tukumã mi
ba ñ yɛ.

Domi nɛn mero seewawa be sã nge dã.

15 Yera Yeremi u Yinni Gusunã wisa u nɛɛ,
a kpuro yɛ.

A man yaayo. A ku man duari.

A be ba man nãni sãmã mero kãsi.

A ku man go, wunɛ wi a suuru mã.

A yɛ ma wunɛn sãna na sekuru sãwa.

16 Wunɛn gari kpurowa na swaa daki.

Ma na yi doke gõru.

Yiya yi man nuku dobu wɛ.

Gusunã wallu ka tem Yinni,

a n yɛ ma wunɛn yisira na sãwa.

17 Mɛya na ñ wure n sina ka tãn yaa
kasikiobu

su ka nuku dobu ko sannu.

Na tii gawawa na sã nɛ turo,

domi a dera nɛn mero seewa.

18 Yinni Gusunã,

mban sãna na wahala mã sere ka tɛ.

Mban sãna ya sãa nge boo wi u ku ra kpe.

Yinni, kaa n man sãawewa nge bwia ye ya ñ
naãɛ mã,

ñ kun mɛ nge daa te ta ra nim kpe?

19 Ma Yinni Gusunã u Yeremi wisa u nɛɛ,

à n gãsirama nɛn mi,

kon de a maa ko nɛn sãm kowo.

À n wura a mɛm saarinu deri

kpa a gari arufaanigii gere,

kon maa nɛn gari doke wunɛn nãwã.

N ñ mã wuna kaa gãsira ben mi,

beya n weenɛ bu wurama wunɛn mi.

20 Kon de a n dam mã

nge gbãra te ba kua ka sii gandu.

Ba koo ka nun tabu ko,

adama ba ñ nun kamiamã.

Domi ko na n ka nun wãa n nun faaba ko.

21 Kon nun yakia tãn kãsobun nãman di.

Kpa n nun wãra be ba nuki sosun nãman di.

Nɛ, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

Gusunã u yina

Yeremi u kurã sua

16

1 Yinni Gusunã u Yeremi sãwa u nɛɛ,

2 a ku kurã sua, kpa a ku bibu ma tem
mini.

3 Wee ye ya koo bii be ba koo marura
tem mɛ sã deema, ka ben mero bu ka ben
tundobu.

4 Barãra ta koo bu go. Ba ñ bu gã
swĩiyammɛ. Ba ñ maa bu sikumã. Ba koo
kowa taaki tem sã. Be ba tia kpa bu bu
go tabu sã, ñ kun mɛ, gõru tu bu go, kpa
gbeeku yɛ ka gunãsu ben gonu di.

5 Yinni Gusunã u maa nɛɛ, a ku du diru mi
ba gã wooru sã a ka bu duura. Domi na nɛn

bəri yendu wuna tən ben min di. Na n̄ ben kīru m̄, m̄ya na n̄ maa ben wənwəndu m̄.

⁶ Damgibu ka bwēbwēbu ba koo gbiwa. Ba n̄ bu sikum̄, ba n̄ maa ben ḡo wooru sinam̄. Goo kun tii muririm̄, goo kun maa k̄nim̄ ben ḡən nuku sankiranun s̄.

⁷ Bèn t̄mba gu mi, ba n̄ goo wasi wi u koo ka bu dīanu naawa u ka bu nukuru yemiasia. Goo maa sari wi u koo ka bu tam naawa u ka bu dam k̄, baa n̄ n ben m̄eron na u gu, n̄ kun m̄, ben tundo.

⁸ Yinni Gusun̄ u maa Yeremi s̄ōwa u n̄ē, yenu mi ba t̄ō baka dim̄ m̄, a ku du mi, i di i n̄ ka be sannu.

⁹ Domi n̄, Gusun̄ Isireliban Yinni, n̄ wi na w̄llu ka tem̄ m̄, na kon yam min nuku dobu kpeerasia b̄en n̄ni biru. Ba n̄ maa nuku dobu womusu ka be ba suanam̄ n̄ogiru n̄ōm̄ mi.

¹⁰ Sanam̄ m̄ kaa t̄n be gari yi n̄ōsia, ba koo nun bikia bu n̄ē, mban s̄ōna n̄, Yinni Gusun̄ na bu n̄ni sw̄ā tenin bweserun gari s̄ōm̄. Mba ba n̄, Gusun̄ ben Yinni torari.

¹¹ Saa ye s̄ōra kaa bu wisi a n̄ē, ben baababa ba man deri, ma ba da ba b̄nu s̄ōwa ba yiira nin nuur̄, ma ba man biru kisi, ba n̄ n̄n woodaba m̄m̄ n̄ōw̄.

¹² Ma ben tii ba k̄sa kua n̄ kere ben baaba be. Wee ben baawure u ȳrari u win ḡrun kīru kankam̄ sw̄i. Ba n̄ n̄n gari sw̄ā dakim̄.

¹³ Yen s̄, kon bu yara tem̄ minin di, kpa bu da tem̄ mi ben baababa ka ben tii ba n̄ ȳ. Miya ba koo b̄nu s̄ s̄ō s̄ō ka w̄kuru. Domi na n̄ maa bu durom gam kuamm̄.

Isireliba ba koo wurama

¹⁴ Yinni Gusun̄ u n̄ē, yen s̄ōna t̄nu ganu sisi n̄ s̄ō ba n̄ maa b̄rum̄ bu n̄ē, ka Yinni Gusun̄n w̄aru wi u Isireliba yarama Egibitin di.

¹⁵ Adama ba koo b̄rewa bu n̄ē, ka Yinni Gusun̄n w̄aru wi u Isireliba yarama saa s̄ō ȳsan n̄m̄ geu gian di ka sere tem̄ mi u raa bu yarinasian di. Domi kon de bu wurama ben tem̄ m̄ na raa ben baababa w̄.

S̄eyasia bi bu wee

¹⁶ Yinni Gusun̄ u n̄ē, wee, kon yiber̄ba seeya bu Isireliba m̄w̄eri nge m̄ susure kowobu ba ra sw̄ē m̄w̄eri. Yeniban biru, kon maa yiber̄ gabu seeya bu bu w̄ri bu go

gungunu w̄ll̄ ka guun̄, ka sere maa kpee baaba s̄ō nge m̄ taasobu ba ra ȳē w̄ri bu go.

¹⁷ Domi n̄n n̄ni yi ben sanu sanusu m̄era, sin gasu kun berua n̄n n̄ni s̄ō. M̄ya na maa ben toranu kpuro waam̄.

¹⁸ Kon bu ben durum̄ are w̄ē mam̄ mam̄. Domi ba n̄n tem̄ disi doke m̄ mu s̄ā n̄n arumani, ma ba dera mu ben b̄un bw̄arokunu yiba ni nu n̄ w̄aru m̄.

T̄mbu kpuro

ba koo Gusun̄ tubu

¹⁹ Yeremi u n̄ē, Yinni Gusun̄, a s̄āwa n̄n dam ka n̄n kuku yee damgiru, n̄ni sw̄arun saa.

Wunen̄ miya handunian goonu n̄n kpuron t̄mbu ba koo na,

kpa bu n̄ē, weesa ben baababa ba sw̄i.

Ben b̄nu nu n̄ ḡānu sosi, nu s̄āwa kam dirum.

²⁰ T̄nu u koo kp̄i u tii kua ye u koo s̄ā.

Adama ka gem, nu n̄ s̄ā Gusun̄.

²¹ Yen s̄ōna, wunen̄ Yinni Gusun̄ a n̄ē,

kaa bu wunen̄ dam s̄ōsi,

kpa bu gia ma wuna a s̄ā Yinni Gusun̄.

Yudaban durum

ka ben s̄eyasiabu

17

¹ Yudaban durum̄ ya yorua ben ḡrus̄.

Ya maa s̄ōsire ben ȳku yenun k̄ānu s̄ō.

Ma n̄ s̄āre ba ye yorua mi,

ka yorutii sisugia ka kpee te ta b̄bunu bo.

² Ya s̄āwa seeda ye ya bu taare w̄ēm̄.

Nge m̄ya ben b̄u turanu ka ben bw̄arokunu

ka ben d̄ā kubenu ka ben gungunu mi ba ra b̄u wi ba m̄ Asitaate s̄ā,

ya maa bu taare w̄ēm̄.

³ Yen s̄ōna n̄, Yinni Gusun̄,

kon n̄n guu t̄n mi ba ra man s̄ā,

ka ben dukia ka ben gbea

ka gungunu mi ba ra b̄nu s̄ā

yiber̄ba n̄mu beria, ben durum̄ yen saabu ye ba kua ben tem̄ m̄ kpuro s̄ō.

⁴ Ben toranun s̄ōna ba koo ben tem̄ bia m̄ mu s̄ā ben tubi.

Kon bu ko ben yiber̄ban yobu,

kpa bu da tem̄ mi ba n̄ ȳ.

Domi ba dera n̄n m̄ru ya yabura nge d̄ō.

Ya ko n maa yaburewa sere ka baadommaɔ.

A kun tɔnu naanɛ s̄aa

⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔwa na nɛɛ,
b̄rɪgiiwa wi u win ḡɔru s̄iɪya nɛn min di,
ma u tɔnu naanɛ s̄aa, u t̄asa wi s̄ɔɔ.

⁶ U ko n w̄ɔnw̄ɔndu soorewa
nge d̄aa kiki si su w̄aa mi ḡaanu ku ra kpi.

U n̄ nuku dobu wasi.
U ko n w̄aawa tem saaramɔ mi goo sari.

⁷ Adama domarugiiwa wi u win naanɛ doke
nɛ, Yinni Gusunɔ s̄ɔɔ,
ma win toro sindu ta w̄aa nɛ s̄ɔɔ.

⁸ Ȳɛro ko n s̄aawa nge d̄aa te ta ȳɔ daarun
ḡooɔ,
tɛn gbini yi ku ra nim bie.

D̄aa ten bweseru ta ku ra n yam susuru
gara.

Ten wurusu ra n bekusu s̄aawa saa kpuro.

S̄ɔɔ s̄arɛrun saa ȳa n na,
ta ku ra gbere, baa w̄ɔɔ ge gbeburu ȳɔra.

Mɛya ta ku ra maa marubu ȳɔre.

⁹ T̄ɔnun ḡɔru ga ra k̄ɔsa berewa.

Mɛya gen barara ku ra bekure.

Goo u w̄aa wi u koo kp̄i u gen bwisikunu
gia?

¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔwa
na ra t̄ɔnun ḡɔru ka win bwisikunu w̄ɛɛri,
n ka n̄n ye u kuan are w̄ɛ.

¹¹ Wi u dukia guramɔ ka swaa k̄ɔsa,
u s̄aawa nge kusu ge ga s̄ia tuka wee ye ga n̄
ka.

Dukia ye, ya koo n̄n deriwa
win w̄aarun suunu suunuka s̄ɔɔ,
kpa u n s̄aa nge gari b̄ak̄ɔ win w̄aa d̄aakiru
s̄ɔɔ.

Yinni Gusunɔ turowa

u s̄aa w̄aarun bwia

¹² Bɛsɛn s̄aa yee dɛɛraru
ta s̄aawa nge sina kita ȳiikogiru
te ta w̄olle suare yellun di.

¹³ Yinni Gusunɔ, wuna bɛsɛ Isireliba sa
ȳiɪyɔ.

Be ba nun biru kisi, ba koo sekuru wa.
Be ba ka nun tondinɛ, ba koo bu duari.
Ba ko n s̄aawa nge b̄ɛn ȳisa ba yorua tua s̄ɔɔ.
Domi ba wunɛ Yinni Gusunɔ deri,
wunɛ wi a s̄aa nge bwia ȳɛn nim mu w̄aaru
w̄ɛɛmɔ.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

¹⁴ Yinni Gusunɔ, a man bekio,
kpa n wa n bekura mam mam.

A man faaba koowo kpa n faaba wa.

Domi wunɛ turowa na ra n siaramɔ.

¹⁵ Yinni Gusunɔ, wee, t̄amba man bikiamɔ
ba m̄ɔ,
mana n̄ni sw̄aarun gari yi a bu s̄ɔɔwa mi, yi
woo.

I den bu w̄arima.

¹⁶ Adama na n̄ yinɛ n wunɛn t̄ambu kp̄ara.
N n̄ nɛ, na sende n̄ni sw̄aa ten t̄ɔru tu ka na.
Wunɛn tii, a ȳɛ mɛ.

A maa ȳɛ gari yi na yara nɛn n̄ɔn di kpuro.

¹⁷ Yen s̄ɔ, a ku de na n maa b̄erum soore
wunɛn s̄ɔ,
wunɛ wi a s̄aa nɛn kuku yeru n̄ni sw̄aarun
saa.

¹⁸ A de be ba man n̄ni s̄ɔmɔ bu sekuru wa.
Kpa nɛ, na kun tu wa.

A de bu diiri, kpa nɛ, na n w̄aa ka toro sindu.

A de n̄ni sw̄aaru tu bu deema,
kpa a bu s̄ɛyasia n kp̄a.

T̄ɔɔ w̄ɛrarugirun bɛɛɛ w̄ɛɛbu

¹⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Yeremi, a seewo a
da a ȳɔra k̄ɔnnɔwɔ ge ba m̄ɔ t̄ambun k̄ɔnnɔ
mi Yudaban sinambu ba ra ka du kpa bu ka
yari, kpa a maa da a ȳɔra k̄ɔnnɔ si su tien mi.

²⁰ Kpa a bu s̄ɔ a nɛɛ, be, Yudaba ka ben
sunɔ ka be, Yerusalemugibu, be kpuro be
ba dumɔ k̄ɔnnɔ sin min di, bu nɛ Yinni
Gusunɔgia swaa dakio bu n̄ɔ.

²¹ Na nɛɛ, ba n tii sɛ kpa bu ku raa s̄ɔmunu
s̄ɔbe t̄ɔɔ w̄ɛrarugiru s̄ɔɔ. Bu ku raa maa nu
duusia Yerusalemun gb̄ara k̄ɔnnɔsun di.

²² Bu ku raa mam nu yara ben yɛnusun di.
Bu ku s̄amburu garu ko. Adama bu sanam
mɛ yiiyo nɛ, Yinni Gusunɔn s̄ɔ nge mɛ na
ben baababa yiire.

²³ Geema, ben baaba be, ba swaa taaya. Ba
n̄ man swaa daki. Ba nɛn s̄ɔsinu yina.

²⁴ Adama be, b̄a n man swaa daki ka gem,
ma ba n̄ s̄ɔmunu ganu duusie Yerusalemun
k̄ɔnnɔsun di t̄ɔɔ w̄ɛrarugiru s̄ɔɔ, ma ba t̄ɔɔ te
yi nɛ, Yinni Gusunɔn s̄ɔ, ma ba n̄ s̄amburu
garu kue te s̄ɔɔ,

²⁵ saa yera sinam be ba s̄ɔ Dafidin sina
ḡɔnɔɔ ka ben sina asakp̄ɔbu ba koo du
saa Yerusalemun k̄ɔnnɔ sin min di, ba n
tabu k̄ɛkɛba dua, be dumi gawe, kpa gabu
ba n dumi s̄ɔni. Mɛya Yudaba kpuro ka
Yerusalemugibu kpuro ba koo maa du mi,
kpa Yerusalemu ya n t̄ambu yiba sere ka
baadommaɔ.

²⁶ Tamba koo na nen sãa yerɔ Yudan wusu ka Yerusalemun baru kpaanu kpuron di ka Benyamɛn tem di, ka sere maa guunun di ka wəwin di, ka sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian di, tem mɛ kpuron di gesi, bu yāku dɔɔ mwaararuginu ko ka siarabun yāku, kpa bu ka kɛnu na, kpa bu turare dɔɔ doke mi.

²⁷ Adama bà kun nen gari swaa daki, yi na nɛɛ, bu man tɔɔ wɛrarugii te yiiya, ma ba dumɔ Yerusalemun kɔnnɔsun di, ba n sɔmunu sɔɔwa, tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ, saa yera kon wuu ge dɔɔ doke wi u n gbimɔ kpa be kpuro bu dɔɔ mwaara.

Yeremi u da mɔmɔn yenu

18

¹ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,

² a seewo kpa a da mɔmɔn yenu. Miya kon nun gari sɔ.

³ Ma u seewa u da mɔmɔn yenu mi. U deema wee u wekeru mɔ.

⁴ Weke te u mɔ mi, ta n gea kue. Ma u ten sɔn te sua u ka weke kpaaru kua te ta nùn wɛre.

⁵ Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

⁶ mban sɔna na n kpɛ n ka bɛɛ Isireliba ko nge mɛ. Wee nge mɛ mɔmɔ wi, u sɔndu sua u neni win nɔmuɔ, nge meya i maa wãa nen nɔmuɔ.

⁷ Gasɔ, na ra gere bweseru garun sɔ n nɛɛ, kon tu wuka n sura nge dãa, kpa n tu kam koosia.

⁸ Adama bwese te, tà n ten daa kɔsa ta nuku kɔsuru deri, na ra tu deriwa na kun maa tu kɔsa kue.

⁹ Meyã gasɔ, na ra maa gere bweseru garun sɔ n nɛɛ, kon tu seeya.

¹⁰ Adama bwese te, tà n kɔsa mɔ ma ta n nen gere swaa sue, na ku ra maa tu gea ye kue ye na raa gɔru doke mi.

¹¹ Yen sɔ, a Yudaba ka Yerusalemugibu sɔɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na sɔru mɔ n ka bu kɔsa kua. Na yen kpunaa yi. N n mɛn na, ben baawure u win daa kɔsa derio u wurama nen mi.

¹² Adama ba koo gere bu nɛɛ, mban sɔna ba koo kɔsi. Ben baawure u koo win bwisiku kɔsunu swiwa u ko ye u kɔ.

Isireliba ba Gusunɔ yina

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Isireliba ba gãa kɔsunu kua n sara. I bwesenu kpuro bikio,

wara u yenin bweseru nɔre.

¹⁴ Nim mu ra kokubu kpe Libanin guunu wɔllun di?

Daa te ta kokumɔ, ta ra nim gem kpe?

¹⁵ Adama nen tambu ba man duari ba da ba bũnu turare dɔɔ dokeammɛ. Ya dera ba n yɛ ye ba mɔ ben swɛɛ sɔɔ.

Ba ben yellun swaa dosu derimɔ, ma ba swaa kisi swi.

¹⁶ Ba dera ben tem mu sankira. Ma tambu ba bu yɛmɔ baadomma.

Wi u sarɔ mi gesi, u n mu wa, u ra wiru kparewa.

¹⁷ Yen sɔna kon de bu yarina yiberɛban wuswaaɔ

nge tua ye sɔɔ yari yerun woo ga yarinasia. Kon bu biru kisi.

Na n bu mɛrimɔ sanam mɛ ba nɔni sɔre.

Ba nɔ tia kua

bu ka Yeremi mwa

¹⁸ Yera tɔn be, ba nɛɛ, su Yeremi nɔ tia kua su nùn mwa. Domi wooda kun gbimɔ baa yāku kowobu bà kun wãa. Bwisi kun kpeemɔ baa bwisigibu bà kun wãa. Gusunɔn gari kun gbimɔ yɛn sɔ win sɔmɔba sari. N n mɛn na, i na su nùn wɔri su yaa kasiki, kpa su ku maa win gari nɔ su sere yi laakari ko.

¹⁹ Saa yera Yeremi u Yinni Gusunɔ kana u nɛɛ,

Yinni Gusunɔ, a man swaa dakio.

A nen yiberɛban gari yi nɔwɔ.

²⁰ Kaa de gea yu gɔsira kɔsa?

Wee ba dɔkɔ kpiriru gba bu ka man kpɛɛ sɔɔ.

A yaayo ma na yɔra wunen wuswaaɔ ben sɔ, na ka nun gari kua

kpa a ku maa ka bu mɔru ko.

²¹ Yen sɔ, a de gɔru tu ben bibu go.

A de bu gbisuku tabu sɔɔ,

kpa kurɔbu bu durɔbu ka bibu bia,

kpa bu ko gɔminibu.

A de baranu nu durɔ be go,

kpa bu ben aluwaasiba go tabu sɔɔ.

²² A de tabu kowo wuunu nu bu wɔri.

Kpa wuri yi nɔra ben yenusɔ.

Domɔ ba dɔkɔ kpiriru gba

bu ka man kpɛɛ te sɔɔ.

Ba man yina beria nen swaa sɔɔ.

²³ Adama wunɛ, Yinni Gusunɔ,

a ben nɔ̄sinaa kpuro yē,
 ye ba kua bu ka man go.
 Yen sɔ̄, a ku bu ben toranu wɔ̄ka.
 A ku ben durum ye duari.
 A de bu fukura wunen wuswaaɔ̄.
 A bu sɛɛyasio wunen mɔ̄run saa sɔ̄ɔ̄.

Weke te ta kɔ̄sira

19

¹ Yinni Gusunɔ̄ u Yeremi sɔ̄ɔ̄wa u nɛɛ, a doo mɔ̄mɔ̄n mi a boo dwe ge ba kua ka sɔ̄ndu. Kpa a yāku kowo be ba bukure ka wuun guro gurobu menna,

² kpa i da wɔ̄wa ye ba mɔ̄ Beni Hinɔ̄muɔ̄ ye ya wāa kɔ̄nnɔ̄ gen mi gia, mi ba ra wekenu mɔ̄m. Miya kaa nɔ̄ɔ̄giri sua a gari gere yi kon nun sɔ̄.

³ Kaa Yudaban sinambu ka Yerusalemugibu sɔ̄ bu swaa dakio bu nɔ̄ ye nɛ Gusunɔ̄, Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔ̄llu ka tem mɔ̄ na gerua. Kon de nɔ̄ni swāaru tu na Yerusalemuɔ̄ sere wi u ten gari nua kpuro, win swasu su sikari.

⁴ Domi ba man deri, ma ba yam mi disi doke. Ba bũnu turare dɔ̄ɔ̄ dokea mi, ni be ka ben sikadoba ka ben sinambu ba ñ yē. Ma ba tɔ̄n dabinu go mi, be ba ñ gāanu kue.

⁵ Ba bũu wi ba mɔ̄ Baali yāku yeru bania gunguru wɔ̄llɔ̄. Miya ba ra ka ben bibu yāku dɔ̄ɔ̄ mwaararugiru ko, yāku tɔ̄n bweseru na ñ bu yiire, na ñ mam ten bwisikunu koore.

⁶ Yen sɔ̄na nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na nɛɛ, tɔ̄nu ganu sisi ñ sɔ̄ ba ñ maa wɔ̄wa ye sokumɔ̄ Tofeti ñ kun mɛ Beni Hinɔ̄mu. Ba koo ye sokuwa tɔ̄n goo yeru.

⁷ Wɔ̄wa yen miya kon Yudaba ka Yerusalemugibun nɔ̄ tia ye ba kua kam koosia, kpa n de yiberɛba bu bu go tabu sɔ̄ɔ̄. Kon de gbeeku yɛɛ ka gunɔ̄su ben gonu di.

⁸ Kpa n de Yerusalemu yu ko bansu si ba koo yēɛ. Wi u sarɔ̄ mi kpuro, ù n ye wa, u biti soora u wia ko nɔ̄ni swāa ten sɔ̄.

⁹ Kon de yiberɛ be, bu bu nɔ̄ni sɔ̄ sere bu ben berusebu ka ben bibun gonun yaa di.

¹⁰ Yen biruwa wunɛ Yeremi kaa boo ge kɔ̄ra tɔ̄n be ba ka nun da min wuswaaɔ̄.

¹¹ Kpa a nɛɛ, nɛ Gusunɔ̄, wɔ̄llu ka tem Yinni na nɛɛ, kon bu yarinasia kpa n wuu ge kɔ̄suku nge boo ge, ge ba ñ kpɛ bu maa sɔ̄mɛ. Tofetin wɔ̄wa miya ba koo tɔ̄mbu sike yèn sɔ̄ ba ñ maa ayeru wasi gam.

¹² Mɛya kon tem mɛ ka mɛn tɔ̄mbu kua, kpa Yerusalemu yu ko nge Tofeti.

¹³ Yerusalemugibun yɛnusu ka Yudaban sinambun yɛnusu, yɛnusu kpuro gesi mi ba ra bũnu turare dɔ̄ɔ̄ dokeye ka mi ba ra suru ka kperi ka sɔ̄ɔ̄ sɔ̄, ka sere mi ba ra maa bũnu ganu sɔ̄, si kpuro su koo disi duurawa nge Tofeti.

¹⁴ Yen biru, Yeremi u gɔ̄sirama Tofetin di mi Yinni Gusunɔ̄ u nùn gɔ̄ra u win gari gere. Ma u na u yɔ̄ra Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄a yerun yaaraɔ̄ u tɔ̄mbu kpuro sɔ̄ɔ̄wa u nɛɛ,

¹⁵ Gusunɔ̄ Isireliban Yinni wi u wɔ̄llu ka tem mɔ̄ u nɛɛ, wee u koo de kɔ̄sa ye u raa gerua kpuro yu Yerusalemu ka yen wuu si su tie deema. Domi sin tɔ̄mba swaa taaya, ba ñ win gere nua.

Ba Yeremi dāa doke

20

¹ Yera sɔ̄ɔ̄ teeru, Pasuri Imɛrin bii wi u sɔ̄a yāku kowo u ka maa sɔ̄a Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄a yerun kɔ̄sobun tɔ̄nwerɔ̄ u nua ma Yeremi u yeniban gari gerua.

² Yera u dera ba nùn so, ma ba nùn dāa doke nge wiiro Yinni Gusunɔ̄n sɔ̄a yerɔ̄, kɔ̄nnɔ̄ ge ba sokumɔ̄ Bɛnyamɛɛn kɔ̄nnɔ̄n bera gia.

³ Adama yen sisiru bururu, Pasuri u Yeremi dāa ye wuna. Ma Yeremi u nùn sɔ̄ɔ̄wa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ̄ kun maa nun sokumɔ̄ Pasuri. Yīsi ten tubusiana bɔ̄ri yɛnda ka nun sikerɛnɛ. Adama tɛ, u nun sokumɔ̄ Magɔ̄ Misabibu. Yen tubusiana nandabu ka nun sikerɛnɛ.

⁴ Domi Yinni Gusunɔ̄ u gerua u nɛɛ, u koo wunɛ ka wunen bɔ̄rɔ̄ba nandabu kpɛɛ. U koo de bɛɛn yiberɛba bu bɛɛn gabu go tabu sɔ̄ɔ̄, kpa a ye wa ka wunen nɔ̄ni. Kpa Babilonin sina boko u Yudaba go kpa u gabu yoru mwɛɛri u ka da Babiloniɔ̄.

⁵ U koo de yiberɛba bu Yerusalemun arumani gura, ka sɔ̄ma ye tɔ̄mba kuan are kpuro, ka sere gāa gee ni nu wāa ye sɔ̄ɔ̄. U koo de bu Yudaban sinambun arumani gura, kpa bu ka ye kpuro da Babiloni mi.

⁶ Pasuri, wunɛ ka wunen yɛnugibu, ba koo bɛɛ yoru mwa bu ka da Babiloniɔ̄. Miya i ko i gbi, wunɛ ka be a gari weesugii kua, kpa bu bɛɛ sike mi.

Yeremi u Yinni Gusunɔ̄

weeweenu koosimɔ

⁷Yinni Gusunɔ, a man kɔkura,
ma na wunen gari wura.

A man sɛre a kamia.

Wee tɔru baatere
tɔmbu kpuro ba ra n man yɛmɔwa,
kpa ba n man gari bɔkɔ mɔ.

⁸Nà n kɪ n gari gere,
sere n nɔɔguru sua ka dam n nɛɛ,
yiberɛba ba wee bu sun dam dɔre,
kpa bu sun kam koosia.

Yinni Gusunɔ,
tɔmba ra n man yɛmɔwa wunen garin sɔ
baadomma.

⁹Nà n nɛɛ, kon nun deriwa,
na n maa wunen gari kparamɔ,
n da n sɔawa nge dɔɔ u wɔa nen wasi sɔɔ
u nen kukunu menimɔ.
Kpa n kookari ko n ka tii marisi,
adama na ku ra kpɪ.

¹⁰Na nɔɔmɔ tɔn dabinu nu man kɔsa
bwisikusimɔ.

Ba mɔ, nandabu wɔa baama.
Su ka win gari da wirugibun mi.

Be ba ra ka man nɔɔ tia sɔa
ba mɛrimɔ nà n kon sokura.

Ba mɔ, sɔrɔkudo kon de bu man samba ko.
Kpa bu wa bu man mwa bu mɔru kɔsie.

¹¹Adama na yɛ ma wunɛ Yinni Gusunɔ, a
wɔa ka nɛ
nge tabu durɔ damgii.

Yen sɔna be ba man nɔni sɔmɔ ba koo
sokura.

Ba n kpɛ bu man kamia.

Yen sɔna ba koo sekuru wa
kpa ba n tu yaaye sere ka baadommaɔ.

¹²Wunɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,
wunɛ wi a ra tɔnu wɛeri,
a ka wa ù n sɔa gemgii,
kpa a n win bwisikunu ka win gɔrun gari yɛ,
wuna kon de a nen yiberɛba mɔru kɔsie.

Domi wuna na tii nɔmu sɔndia.

¹³I Yinni Gusunɔ siaro ka womusu.
Domi u ra wɔnwɔndo wɔre
saa tɔn kɔson nɔman di.

¹⁴Tɔɔ bɔrigira tɔɔ tɛ sɔɔ ba man mara.
Tɔɔ te, tu ku domaru wa.

¹⁵Bɔrurowa wi u da u nen tundo sɔɔwa u
nɛɛ,

wee, ba nùn bii tɔn durɔ marua.
Ma labaari ye, ya nùn nuku doo bakabu wɛ.

¹⁶Durɔ wi, u kam koowo
nge wuu si Yinni Gusunɔ u kam koosia
u n sin wɔnwɔndu kue.

Kpa u wuri nɔ bururu,
kpa u tabun wurenu nɔ sɔɔ sɔɔ gbɔara.

¹⁷Mban sɔna Gusunɔ u n yande dere n gbi
sanam mɛ na wɔa nen mɛron nukurɔ,
kpa nuku te, tu yande ko nen sikiru,
kpa na n wɔa mi sere ka tɛ.

¹⁸Mban sɔna na yara nen mɛron nukurun
di,
na ka sere wahala yeni ka wasi wuriri bini
waamɔ,
ma nen wɔara wiru gooramɔ ka sekuru.

*Yerusalemu koo kam ko***21**

¹⁻²Sina boko Sedesiasi u Pasuri,
Maakiyan bii, ka Sofoni, yaku kowo
Maseyan bii gɔra Yeremin mi, bu nùn sɔ bu
nɛɛ, u bu bikiaru kuo Yinni Gusunɔn mi,
domi Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko, u
ka bu tabu mɔ. Sɔrɔkudo Yinni Gusunɔ u
koo nùn maamaaki gaa kpare ben sɔ, kpa
u wa u bu deri. Yera Yinni Gusunɔ u ka
Yeremi gari kua.

³Ma Yeremi u tɔn be wisa u nɛɛ, bu doo
sina boko Sedesiasin mi bu nɛɛ,

⁴amɛniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u
gerua. U nɛɛ, wee, u koo de ben tabu kowo
be ba ka Babilonin sina boko ka win tɔmbu
sannamɔ wun biruɔ bu duki su bu wura
wuu ge sɔɔ.

⁵Kpa wi, Gusunɔn tii u ka be Yudaba
sanna ka mɔru u bu win dam sɔɔsi,

⁶u de bara kɔsuru tu hunde koniba kpuro
wɔri tu go wuu ge sɔɔ, tɔmbu ka yaa sabenu.

⁷Yen biruwa u koo sina boko Sedesiasi,
Nebukanɛsaa nɔmu beria, wi ka win sɔm
kowobu ka win tɔn be ba wɔa wuu ge sɔɔ,
be ba gesi yara bararun di, ka tabun di, ka
gɔrun di. Be kpurowa Nebukanɛsaa u koo
go. U n ben wɔnwɔndu mɔ. U n maa goo
derimɔ.

⁸Wee ye Yinni Gusunɔ u maa Yeremi
sɔɔwa win tɔmbun sɔ. U nɛɛ, wee, u bu swaa
yiru yiyamme, swaa yèn mi wɔara wɔa, ka
yèn mi gɔɔ u wɔa.

⁹Wi u koo gesi yɔra wuu ge sɔɔ, u koo
gbiwa tabu sɔɔ, n kun mɛ ka gɔru, n kun
mɛ ka bararu. Adama wi u yara u tii
Babilonigibu wɛ be ba bu tarusi, yɛro koo
win wɔaru wɔra. Teya ta ko n sɔa win
arumani ye u kpɪa u yara.

¹⁰ Domi u yārariwa u wuu ge kōsa kua, n ñ mō gea. U koo gu Babilonin sina boko nōmu sōndiawa u gu dōō meni.

Gari yi Yinni Gusunō

u Dafidin bweseru sōōwa

¹¹ Yinni Gusunō u nēē, amēniwa wunē Yeremi kaa Yudaban sina bokon bweseru sō. A nēē,

bu nē, Yinni Gusunōn gari nōōwō.

¹² Be, Dafidin bweseru, ba n da gem swīi baadomma.

Kpa bu be ba dam dōre yakia be ba bu dam dōremōn nōman di. Bā kun kue mē,

nēn mōru ya koo bu yabure ben kom kōsum sō.

Ba ñ maa kpē bu ye go.

¹³ Kon Yerusalemugibu wōri.

Be, be ba wāa wōwa sōō kperun wōllō,

baa bā n gerumō ba mō,

wara u koo kpī u du ben wāa yerō,

u ben kuku yeru turi.

¹⁴ Kon bu sēyasia nge mē ben kookoosu nē.

Kon ben sina kpaaru dōō meni

te ba bana ka dāa ye ba mō seduru,

kpa ye ya ka tu sikerene kpuro yu dōō mwaara.

22

¹ Yinni Gusunō u maa Yeremi sōōwa u nēē, a doo Yudan sina bokon yenuō kpa a bu gari yini sō.

² A nēē, wi, Yudaban sina boko, wi, wi u sō Dafidin sina gōnā, ka win bwāabu ka win tōmbu ka be ba gesi wāa sina kpaaru mi,

³ bu nē, Yinni Gusunōn gari yini swaa dakio bu nō. Bu gem swīiyō. Bu be ba dam dōremō wōro be ba bu dam dōremōn nōman di. Bu ku sōbu ka gōminibu ka gobekuban gāanu mwa ka dam. Bu ku maa taare sarirugibu go yam mini.

⁴ Bā n wooda yeni mēm nōōwa, gabu ben bweseru sōō, ba ko n bandu diiwa ba n sō Dafidin sina gōna yeni sōō. Ba koo du saa kōnnō minin di ba n dua tabu kēkē sōō ye dumi gawe, ñ kun mē, ba n dumi sōni, be ka ben bwāabu ka ben tōmbu.

⁵ Adama bā n yina bu ye mēn nōōwa, sere ka nē, Yinni Gusunōn wāaru, sina kpa te, ta koo kowa bansu.

⁶ Wee ye na maa gerua Yudaban sina kpaarun sō. Na nēē,

baa mē na sina kpa te wa ta wā nge dāa sōō ge ga wāa Galadiō, ñ kun mē, nge Libanin guurun wii kpiiru, ka gem kon tu bansu koosia.

Goo kun maa sinamō mi.

⁷ Kon tabu kowobu tabu yānu sebusia bu tu wōri.

Kpa bu ten gbere yi ba kua ka dāa ye ba mō seduru wukiri bu dōō doke.

⁸ Tōn tuko dabinu ba koo sara wuu gen mi, kpa bu sōōna bu nēē, mban sōna Yinni Gusunō u wuu bōkō geni kua mēsum.

⁹ Kpa bu bu wisi bu nēē, gen tōmbu ba wi, ben Yinnin arukawani kusiawa, ma ba da ba būnu sāmō.

Ye Yinni Gusunō u gerua

Salumun sō

¹⁰ Bēē Yudaba,

i ku wuri ko Yosiasi wi u gun sō.

I ku maa win ario ko.

Adama i wuri koowo Salumun sō,

wi ba yoru mwa ba ka da tem tukumō.

Domi u ñ maa wee.

Mēya u ñ maa tem mē wasi

mi ba nūn mara mini.

¹¹ Wee ye Yinni Gusunō u gerua Salumu, Yosiasi Yudaban sina bokon biin sō, wi u bandu dii win baan ayerō. U nēē, u doona, u ñ maa wee.

¹² U koo gbiwa desiru sōō mi ba ka nūn da mi, u ñ maa tem mē wasi.

Yinni Gusunō

u Yoyakimu gerusi

¹³ Yeremi u Yoyakimu sōōwa u nēē, wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nēē,

wunē Yoyakimu, bōrurowa a sāa.

Wee a wunēn sina kpaaru bana,

adama a ñ gem swīi.

A tu gidambisaba sosia

adama ye n weenē a tōmbu kua,

a ñ bu kuammē.

A ra gabu sāmburu koosie kam.

A ku ra bu ben kōsiaru wē.

¹⁴ Ma a nēē, kaa tii sina kpa bakaru baniawa kpa ta n gidambisa baka mō.

Ma a fēnētiba doke,

a ten gani dāa gea ye ba mō seduru wukiri.

Ma a tu swērasia kom kom a ka sōōsi ma sina kpaara.

¹⁵⁻¹⁶ Yēn sō a ka sina kpa te seduruba bana, yeya n dera a sāa sina boko?

Wunen baaban tii u n̄ s̄aa sina boko ro?
U ra diwa kpa u n̄ nge baawure,
adama u ra baawure kuewa ye n ween̄ u
ko.

U ra s̄arobu ka w̄n̄w̄ndobu siriewa dee
dee.

Yen s̄ona ye kpuro ya n̄n̄ koor̄a dee dee win
w̄āaru s̄o.

Wi u maa m̄ nge m̄,

wiya u wi, Yinni Gusun̄o yē ka gem.

¹⁷ Adama wun̄e, wunen tiin arufaaniwa a
kasu.

A kasuwa a taare sarirugibu dam d̄ore
kpa a bu go.

¹⁸ Yen biru, Yeremi u maa n̄e, wee ye
Yinni Gusun̄o u gerum̄o Yoyakimu, Yosiasin
bii, Yudaban sina bokon s̄o. U n̄e,
ù n̄ gu, ba n̄ n̄n̄ ḡo sw̄iyamm̄e bu n̄e,
waiyo n̄n̄ m̄o!

Waiyo n̄n̄ sesu!

Waiyo n̄n̄ yinni!

¹⁹ Adama ba koo win goru gawawa bu yara
Yerusalemun di
bu sike nge yaa sab̄eru.

Yerusalemu ya koo sekuru wa

²⁰ Yeremi u n̄e,
wee ye Yinni Gusun̄o u gerua.

U n̄e, b̄e Yerusalemugibu,
i doo i ȳo guu te ba m̄ Libanīo,

ka Basanin guur̄o,

ka Abarimun gungunu w̄oll̄o,
kpa i kuuki ko i n̄oogiru sua.

Domi be i ka arukawani b̄kua ba munkira.

²¹ U b̄e kir̄o kua sanam m̄e i w̄āa b̄ari ȳendu
s̄o,

adama i n̄e, i n̄ n̄n̄ swaa dakim̄o.

Nge m̄ya b̄een daa ya s̄aa saa b̄een piiburun
di,

i ku ra n̄n̄ swaa daki.

²² T̄ē, b̄een kparobu ba koo ka woo doona

kpa be i ka arukawani b̄kua

bu bu yoru mw̄eri bu ka da tem tukum̄o.

Saa ye s̄ora i ko i sekuru wa,

b̄een kom k̄sum s̄o.

²³ B̄e Yerusalemugibu,

b̄e be i s̄ s̄ē b̄een dii buranu s̄o

ni i kua ka Libanin d̄āa gea,

am̄na b̄een weeweenu ko n̄e,

sanam m̄e wuriribu koo b̄e deema

nge t̄n̄ kur̄o wi u yiire u k̄i u ma.

Yinni Gusun̄o

u Yoyakini sirim̄o

²⁴ Yinni Gusun̄o u Yeremi s̄o wa u n̄e,
kaa Yoyakini, wi ba maa m̄ Yekonia,
Yoyakimun bii, Yudaban sina boko s̄o a n̄e,
sere ka n̄n̄ w̄āaru, baa ù n̄ s̄ān na nge
taabu n̄n̄ n̄m̄ geūo, kon n̄n̄ wuna min di.

²⁵ Kon n̄n̄ win yib̄ereba n̄m̄ s̄andia,
be, be ba kasu bu n̄n̄ go. Kon n̄n̄ bu
n̄m̄ s̄andia be, b̄en b̄erum u m̄o mi. Beya
N̄ebukan̄esaa, Babilonin sina boko ka win
tabu kowobu.

²⁶ Kon bu k̄s̄, wi ka win m̄ero wi u n̄n̄
mara. Kpa bu ka bu da tem tukum̄o mi ba
n̄ bu mara. Miya ba koo gbi.

²⁷ Saa gaa s̄o, ba ko ba n̄ k̄i bu ḡsirama
ben tem̄o adama ya n̄ koor̄o.

²⁸ Gaba koo bikia bu n̄e, Yoyakini wi, u
s̄āwa nge weke te ta k̄sire, n̄ kun m̄e, nge
ḡāa ni goo kun maa k̄i? Aawo. N n̄ m̄en na,
mban s̄ona ba wi ka win bweseru tem yara
ma ba ka bu da sere mi ba n̄ yē.

²⁹ Ma Yeremi u n̄e, n̄n̄ temgibu, i n̄o w̄o
ye Yinni Gusun̄o u gerua.

³⁰ U n̄e, i dur̄o wi garisio wi u n̄ kooram̄o
win w̄āaru s̄o. U ko n̄ s̄āwa nge wi u bibu
bia, domi win bweseru s̄o, goo kun maa
sinam̄o sina ḡona s̄o u Yudaba kpara.

Kparo k̄sobu

23

¹⁻² Gusun̄o Isireliban Yinni u n̄e,
b̄ruroba kparo be ba n̄n̄ t̄mbu goom̄o, ma
ba bu yarinasiama nge ȳāa kparo k̄sobu.
Na maa n̄e, wee ba n̄n̄ t̄mbu gira, ba bu
yarinasia ba yina bu bu n̄ari. Yen s̄o, kon
bu s̄e yasia ben nuku k̄su ten saabu.

³ Kpa n̄ n̄n̄ t̄n̄ be ba tie mw̄erima tem
kpuron di, mi na raa dera ba yarin̄e, n̄ ka bu
wurama ben tem̄o, kpa bu marura bu dabia.

⁴ N̄e, Yinni Gusun̄o kon bu kparo kpaobu
w̄ē be ba koo bu kpara. Ba n̄ maa nandam̄o
b̄erum s̄o. Baa ben turo kun maa biaram̄o.

⁵ Wee saa ya sisi

ȳe s̄o kon gemgii goo seeya Dafidin bwe-
serun di

nge d̄āa kp̄ii p̄tura,

kpa u n̄ bandu dii ka baadommāo.

U koo t̄n̄ be kparawa ka bwisi gee.

Kpa u gem s̄o si tem m̄e s̄o.

⁶ Win waati ye s̄o,

Yudaba ba koo faaba wa.

Kpa u de Isireliba ba n̄ w̄āa b̄ari ȳendu s̄o.

Kpa ba n nùn sokumə ba n m̀, Yinni Gusunəwa u s̄a ben faaba kowo.

⁷ Yen s̄na na n̄e, wee saa ya maa sisi yè s̄ə ba ñ maa b̄rumə bu n̄e, ka Yinni Gusunən w̄aru wi u bu yarama saa Egibitin tem di.

⁸ Adama ba ko n da gerewa bu n̄e, ka Yinni Gusunən w̄aru wi u bu yarinasia s̄ə ȳsan n̄m geu gia ka wusu gasu s̄ə, ma u maa ka bu wurama min di, bu ka sina ben temə.

Gari yi Yeremi

u s̄mə weesugibu s̄əwa

⁹ N n s̄məbun s̄n na, n̄n ḡru ga sankira too, ma na diirimə sere ka n̄n kukunə. Na s̄a nge wi tam mu goomə Yinni Gusunə ka win gari d̄erin s̄, yi u man s̄əwa u n̄e,

¹⁰ t̄mba yiba tem m̄e s̄ə, be ba sakararu m̀. K̄sa ba naa gire.

Miya ben dam mu w̄a. Yen s̄na tem m̄e, mu sankire, ma m̄n kpara yee ni nu w̄a ḡbaburun bera gia nu gbera.

Domi u mu b̄rusi.

¹¹ Gusunən s̄məbu ka ȳku kowobu ba sankire, u wa ma ba nuku k̄su kom m̀ sere ka win s̄a yero.

¹² Yen s̄na ben swaa ya koo w̄ria, kpa yu bu yam t̄re. U koo de bu bu b̄ria, kpa bu w̄ruku saa ye u koo bu s̄eyasia u de wahala yu bu deema.

Wi, Yinni Gusunəwa u yeni gerua.

Yudan Gusunən s̄məbun

k̄san kp̄aru

¹³ Yinni Gusunə u n̄e, k̄sa ye na wa n̄n s̄məbu ba m̀ Samario, ya ñ ka n̄ə gerurə. Domi b̄u wi ba m̀ Baalin ȳsira ba ka gari m̀.

Ma ba n̄n t̄mbu Isireliba ḡrasia n̄n swaan di.

¹⁴ Adama kom k̄sum m̄e na wa Gusunən s̄məbun suunu s̄ə Yerusalemə, mu beɔnəgim kere.

Ba s̄awa sakara kowobu,

ma ba weesu m̀, ba t̄n k̄sobu dam k̄mə bu ku ka ben kom k̄sum deri,

ma na be kpuro garisi nge Sodomu ka Goməran t̄mbu.

¹⁵ Yen s̄na n̄e Gusunə, w̄llu ka tem Yinni, na n̄n s̄məbu Yerusalemə s̄əmə ma wee kon de bu d̄a kiku gagu * ge ga sosu di,

kpa bu n̄m m̄e mu d̄e m̄ə n̄. Domi beya ba dera tem m̄n t̄mbu kpuro ba ñ maa man b̄ere w̄emə.

S̄mə weesugibu

¹⁶ Ameniwa n̄e Gusunə, w̄llu ka tem Yinni na gerua. Na n̄e, i ku maa n̄n s̄mə ben gari swaa daki. Domi ba dera i ȳiyə ye i ñ wasi. Ben tiin ḡrun bwisikuna ba gerumə, n ñ m̄ə yi yi wee n̄n n̄ə di.

¹⁷ Ba ra mam be ba man gema s̄ə bu n̄e, na be gerua na n̄e, ba koo b̄ri yendu wa.

Kpa ba n be ba ben tii tiin ḡru k̄ru m̀ s̄əmə ba n m̀, ba ñ k̄sa gaa wasi.

¹⁸ Yeremi u n̄e, ben wara u ka Yinni Gusunə wesiana. Nge ben wara u win gari nua u yi laakari kua.

¹⁹ Wee Yinni Gusunən m̄ru ya koo na nge guru woo b̄kə kpa yu t̄n k̄sobu w̄ri.

²⁰ Win m̄ru ye, ya ñ suremə, ma n kun m̄ə u win himba yibia. Amen biru, ya koo b̄e n̄n t̄mbu yeeri.

²¹ Yinni Gusunə u n̄e, s̄mə be, ba duki da, baa m̄e na ñ bu ḡre. Ba maa gari gerua, baa m̄e na ñ ka bu gari kue.

²² B̄ n daa n̄n gari swaa daki, n̄n gariya ba koo raa kpara n̄n t̄mbun suunu s̄ə.

Kpa bu wa bu ḡru ḡsia bu ben kom k̄sum deri.

Yinni Gusunə

u w̄a yam kpuro

²³ N̄e Gusunə, na w̄awa yam kpuro, turuku ka tontondeə.

²⁴ Goo u koo kp̄i u kuke na kun n̄n wa? Na w̄awa yam kpuro, w̄llə ka temə.

* 23:15 d̄a kiku gagu - A m̄erio 9:14.

*Mba yakasu ka dobi**yi mɔ̄sine*

²⁵ Na nɔ̄mɔ̄ ye sɔ̄mɔ̄bu ba gerumɔ̄. Be ba gari weesugii mɔ̄ ka nen yĩsiru ba mɔ̄, na ka bu gari kua dosu sɔ̄,

²⁶ sere saa yerà sɔ̄mɔ̄ beni ba ko n gari weesugii mɔ̄, kpa ba n nen tɔ̄mbu nɔ̄ni wɔ̄kumɔ̄ ka ben gɔ̄run gari.

²⁷ Ba kīwa ben dosu weesugisun gari yi de nen tɔ̄mbu bu nen yĩsiru duari nge me ben baababa ba raa man duari būu wi ba mɔ̄ Baalin sɔ̄.

²⁸ Sɔ̄mɔ̄ wi u dosa u geruo ma u dosa. Wi na maa ka gari kua u yi tusio dee dee.

Nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na nɛɛ, mba yakasu ka dobi yi mɔ̄sine.

²⁹ Nen gari kun sãa nge dɔ̄ ro?

Yi n sãa nge matalaka ye ya ra kperu kɔ̄re ro?

³⁰ Yen sɔ̄na nɛ, Yinni Gusunɔ̄, kon sɔ̄mɔ̄ be sɛɛyasia, be, be ba ben winsim gari suamɔ̄ ba ka gari weesugii mɔ̄.

³¹ Kon bu sɛɛyasia be ba ben tii tiin gari suamɔ̄ ba gerumɔ̄ ka nen yĩsiru.

³² Kon bu sɛɛyasia be ba ben dosu weesugisu tɔ̄mbu sɔ̄mɔ̄. Ma ba dera nen tɔ̄mba kɔ̄ramɔ̄ ben wee si ka ben tɔ̄n biarun sɔ̄. Na n bu gɔ̄re, na n maa bu wooda wɛ. Mɛya ba n maa arufaani gaa mɔ̄ tɔ̄n ben suunu sɔ̄.

*Yinni Gusunɔ̄n gari**yi sãawa sɔ̄munu*

³³ Yinni Gusunɔ̄ u Yeremi sɔ̄wa u nɛɛ, tɔ̄n ben goo, n kun mɛ nen sɔ̄mɔ̄ goo, n kun mɛ yãku kowo goo ù n nun bikia u nɛɛ, mba nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na gerua, sɔ̄mu nirà na bu sɔ̄bi, kaa nùn wisiwa a nɛɛ, bera ba sãa nen sɔ̄munu. Adama kon bu biru kisi.

³⁴ Ben wi u gesi nɔ̄ wukia u nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na bu sɔ̄munu sɔ̄bi, kon yɛro sɛɛyasiawa wi ka win yenugibu.

³⁵ Ye baawure u koo kpĩ u win winsim bikia, yera, u nɛɛ, mba Yinni Gusunɔ̄ u gerua, mba u wisa.

³⁶ Adama bu ku raa maa gere bu nɛɛ, na bu sɔ̄munu sɔ̄bi. Wi u ye gerua, win gari koo wɔ̄ri win tii sɔ̄. Domi ba nen gari temamɔ̄wa nɛ wi na sãa ben Yinni wi u ra n wãa, u dam kpuro mɔ̄.

³⁷ Kaa maa sɔ̄mɔ̄ be bikia a nɛɛ, mba nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na bu sɔ̄wa. Mba na bu wisa.

³⁸ Bà n maa nun wisa ba nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na bu sɔ̄munu sɔ̄bi, baa mɛ na nɛɛ, bu ku maa yen gari ko, a bu wisio a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ̄ na gerua. Na nɛɛ,

³⁹ kon bu biru kisi kpa n bu duari, be ka ben wuu ge na raa be ka ben baababa wɛ.

⁴⁰ Kon maa bu seku bakaru doke te ta n duarirɔ̄ sere ka baadommaɔ̄. Kpa ba kun maa beɛɛ mɔ̄ tɔ̄mbun nɔ̄ni sɔ̄.

*Figie bii**ni nu wãa birenu yiru sɔ̄n gari***24**

¹ Ye Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko mwa ka win sina asakpɔ̄bu ka ben dãa dãkobu ka ben sekobu, u ka bu da Babiloniɔ̄, saa ye sɔ̄ra Yinni Gusunɔ̄ u Yeremi figie bii ni ba doke birenu yiru sɔ̄ sɔ̄si sãa yerun kɔ̄nnɔ̄wɔ̄.

² Bire nin teeru ta figie bii geenu yiba ni nu sãa nge yen marum gbiikum. Ma teera ma bii kɔ̄sunu yiba ni nu n diirɔ̄.

³ Ma Yinni Gusunɔ̄ u Yeremi bikia u nɛɛ, Yeremi, mba a waamɔ̄ mi. Ma u wisa u nɛɛ, birenu yiruwa na waamɔ̄, ni nu figie binu yiba. Ganu gea sãa, ma ganu kɔ̄sunu sãa, nu n diirɔ̄.

⁴ Yera Yinni Gusunɔ̄ u nùn sɔ̄wa u nɛɛ,

⁵ wee ye na gerua, nɛ, Gusunɔ̄ Isireliban Yinni. Na nɛɛ, nge mɛ figie bii gee ni, nu ra tɔ̄mbu wɛre, nge mɛya kon Isireli be ba yoru mwɛera ba ka da Babiloniɔ̄ mɛeri ka nɔ̄nu geu.

⁶ Kon de bu wurama ben tem mini. Na n maa bu suramɔ̄, kon bu tãsisawa. Na n maa bu wukamɔ̄, kon bu girawa n sire.

⁷ Kon bu gɔ̄ru kpɔ̄ wɛ, kpa bu gia ma nɛna na sãa kpuron Yinni. Ba koo wurama nen mi kpa ba n sãa nen tɔ̄mbu ba n man sãamɔ̄.

⁸ Adama Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win sina asakpɔ̄bu ka tɔ̄n be ba tie Yerusalemɔ̄ ka be kpuro be ba sɔ̄ tem mɛ sɔ̄, ka sere be ba kpikiru da Egibitiɔ̄, kon dewa ba n sãa nge figie bii kɔ̄su ni nu n diirɔ̄ mi.

⁹ Tɔ̄mbu bà n bu wa ba koo biti soora. Gee kon bu yarinasia kpuro, ba koo bu yɛwa bu bu yaakoru koosi kpa ba n wãa sekuru sɔ̄ kpa ba n da ka ben yĩsiru tɔ̄mbu bɔ̄rusi.

¹⁰ Kon bu tabu surema ka g̃ɔru ka baranu sere bu ka gbi tem me kpuro sɔɔ, me na be ka ben baababa wɛ.

Yudaban mem nɔɔ sarirun are

25

¹ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun w̃ɔɔ nnese sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua Yudaban s̃ɔ. Ya s̃aawa Nebukanɛsaa, Babilonin sina bokon bandun w̃ɔɔ gbiikuu.

² Ma Yeremi u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro s̃ɔɔwa u nɛɛ,

³ saa Yosiasi, Amɔɔn biin bandun w̃ɔɔ wɔkura itasen di, n ka gisɔ girari, yen w̃ɔɔ yenda itawa mi. Saa min diya na ra n bɛɛ Gusunɔn gari s̃ɔmɔ adama i ku ra man swaa daki.

⁴ Yinni Gusunɔ u ra n bɛɛ win sɔm kowobu gariammɛ, bera win sɔmɔbu. U dera ba na na saa yee yellun di. Adama i n bu swaa daki, i n ben gari wure.

⁵ Sɔmɔ be, ba ra n gerumɔ ba n m̃ɔ, i g̃ɔru gɔsio kpa i bɛɛn daa k̃ɔsa deri, kpa i wa i n w̃a bɛɛn tem sɔɔ, me Yinni Gusunɔ u bɛɛ ka bɛɛn baababa wɛ sere ka baadommaɔ.

⁶ I ku maa b̃uu goo yiira i ñn s̃a. I ku Gusunɔn m̃aru seeya ka bɛɛn bw̃aroku ni i kua ka bɛɛn tii, kpa u ku maa bɛɛ k̃ɔsa gaa kua.

⁷ Adama Yinni Gusunɔn tii u nɛɛ, i ñn ñn swaa daki. I win m̃aru seeyawa bɛɛn bw̃aroku ni i kuan s̃ɔ. Ma ya ka bɛɛ k̃ɔsa naawa.

⁸ Yen s̃ɔna wi, Gusunɔ w̃allu ka tem Yinni u nɛɛ, yɛn s̃ɔ i ñn ñn swaa daki,

⁹ yen s̃ɔna u koo maa s̃ɔ yɛsan ñm geun t̃ambu kpuro gurama ka win sɔm kowo Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko. Kpa bu bɛɛn tem m̃en t̃ambu w̃ari bu kam koosia, ka be ba bɛɛ sikerene kpuro. Tem me, mu koo kowa bansu sere ka baadommaɔ. Wi u sarɔ mi, kpa biti yu ñn mwa, sere u wia ko.

¹⁰ Ba ñ maa t̃ɔɔ bakanun womusu ñɔmɔ mi, ka sere kurɔ kpaanun womusu. Meya ba ñ maa nambun w̃akinu ñɔmɔ. Ba ñ maa fitilanu wasi mi.

¹¹ Tem me kpuro mu koo kowa bansu, kpa bɛɛ, win t̃ambu, i Babilonin sina boko yoru diiya w̃ɔɔ wata ka w̃akuru.

¹² Adama w̃ɔɔ wata ka w̃aku ten biru, Yinni Gusunɔ u koo Babilonin sina boko ka win t̃ambu seesima ben tora ni ba kuan s̃ɔ,

kpa u ben tem kam koosia mu ko bansu sere ka baadommaɔ.

¹³ B̃ori yi u gerua tem m̃en s̃ɔ, ka sere yɛn gari nɛ, Yeremi na gerua na yorua tire te sɔɔ, bwesenu kpuron s̃ɔ, yi koo koorawa.

¹⁴ Domi bwese damginu ka sinam damgiba koo bu yoru mwɛeri. Nge meya Gusunɔ u koo ka bu ben k̃ɔsa k̃ɔsie ye ba raa kua.

Gusunɔ

u koo bwesenu kpuro seeyasia

¹⁵ Yinni Gusunɔ u win m̃aru weesina ka tam me u doke ñra sɔɔ u nɛ, Yeremi t̃ii u nɛɛ, n ye m̃ɔ kpa n de bwese ñn mi u man g̃ariɔ nu ye ñɔ.

¹⁶ B̃a n wa ma u dera yiberɛba ba bu w̃ari ba goomɔ, ba ko n b̃aarimɔwa kpa ba n burisine nge wiirɔbu.

¹⁷ Yera na ñra ye mwa Yinni Gusunɔn ñman di. Ma na dera bwese ñn mi u man g̃ara nu win m̃aru ye ñra.

¹⁸ Na torua na ye Yerusalemugibu ñrusia, ka Judan wusu kpuron t̃ambu ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu, kpa Gusunɔ u wa u ben tem kam koosia kpa wi u sarɔ mi, u biti soora sere u wia ko. Kpa ba n da ka ye t̃ambu b̃rusi nge me ya koorat̃ɛ.

¹⁹ Yen biru, na bwese ni nu tiegibu ye ñrusia. Beya Egibitin sunɔ ka win sina asakpɔbu, ka win t̃ambu kpuro,

²⁰ ka bwese tuku ni nu w̃a Egibitiɔ, ka Usan sinambu, ka Filisitiban sinambu, beya Asikalonigii, ka Gasagii, ka Ekoronigii, ka sere be ba maa tie Asid̃aduɔ, ben sunɔ,

²¹ ka Ed̃amuba, ka M̃abuba, ka Am̃onigibu,

²² ka Tirin sinambu ka Sidonin sinambu, ka sere sinam be ba w̃a nim w̃akun bera giɔ,

²³ ka sere maa Dedanigibu, ka Temagibu, ka Busigibu, ka be ba ra wii baanun seri k̃ani,

²⁴ ka maa Daarububan sinambu, ka bwesenu kpuron sinambu be ba w̃a g̃aburɔ mi yani seeri w̃a,

²⁵ ka Simirin sinambu ka Elamun sinambu ka sere M̃ediban sinambu,

²⁶ ka sinam be ba w̃a s̃ɔ yɛsan ñm geu gia kpuro, be ba w̃a turuku ka be ba toma.

Bwese ni nu gesi w̃a handunia sɔɔ, ni ka nin sinambu ba m̃aru ye ñra ma Babiloni

ye ba maa m̀ Sesaki, yen sina boko u ye dakura.

²⁷ Yinni Gusunɔ u maa man s̄ɔwɔ n Isireliba s̄ɔwɔ n nɛɛ, amɛniwɔ wi, ben Yinni, wi u maa s̄aa wɔllu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ, bu n̄ruo sere yu bu go, bu siruku kpa bu w̄ɔruku sere bu kpana bu se yèn s̄ɔ u dera yibɛɛba ba bu w̄ɔri ba goomɔ.

²⁸ U maa nɛɛ, bwese nin garu tà n yina tu nɔ ye na tu t̄i, n tu s̄ɔwɔ n nɛɛ, tu n̄ruo baa n̄ n m̄ɛɛn na. Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin woodawɔ.

²⁹ Domi u n̄ win wuu Yerusalemu deri. N n m̄ɛn na, u koo bweseru garu deri? Aawo, u n̄ derimɔ. Bwesenu kpuro s̄ɔra u koo win m̄ɔru sure. Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

³⁰ U maa man s̄ɔwɔ u nɛɛ, n bu s̄ɔwɔ n nɛɛ, wi, Yinni Gusunɔ u koo kukiri wɔllun di. Win n̄ɔ ga koo n̄ɔra saa win w̄aa yee d̄ɛɛrarun di.

U koo win tem kukirisi.
U koo handuniagibu kpuro kukirisi
nge t̄ɔn dabi te ta d̄ianu ḡɛɛmɔ gberɔ.

³¹ Win kukiribu koo n̄ɔra handunia kpuro s̄ɔɔ.
Domi u t̄ɔmbu kpuro sokumɔ win siri ḡbaburɔ.

Wi siribu di, u koo ȳɛro gowa ka takobi.

³² Wi Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u maa nɛɛ, win siribu bu ko n s̄aawa nge woo b̄akɔ ge ga bwesenu kpuro gasirimɔ, ga handunian goonu n̄ɛ kpuro bukianɛ.

³³ Be Yinni Gusunɔ u koo de bu ḡbi siri bi s̄ɔɔ, ba ko n t̄ɛriewa baama handuniaɔ. Goo sari wi u koo ben gonu m̄ɛnna u sike, kpa bu ben ḡɔɔ sw̄i. Nu koo kowa taaki tem s̄ɔɔ.

³⁴ Bɛɛ, win t̄ɔmbun kparobu, i wuri koowo, i bindio temɔ.
Domi t̄ɔra tunuma t̄ɛ s̄ɔɔ ba koo b̄ɛɛ sakiri.
I ko i w̄ɔruma i k̄asikira
nge tem m̄ɔn weke buraru.

³⁵ I n̄ kisiramɔ
domi i n̄ kuku yeru wasi.

³⁶ Wee, kparo ben wuri yi koo n̄ɔra domi Yinni Gusunɔ u koo ben tem kam koosia

³⁷ ka win m̄ɔru baka.
Tem m̄ɛ, mu w̄aa b̄ɔri ȳendu s̄ɔɔ,
adama mu koo ko bansu.

³⁸ Nge m̄ɛ ḡbee sunɔ ga ra yari gen w̄aa yerun di

gu ka d̄ianu kasu,
nge m̄ɛya Yinni Gusunɔ u koo yari win w̄aa yerun di,
u de bwesenu nu goona
kpa tem mu t̄ɔmbu bia win m̄ɔru bakan s̄ɔ.

Yeremi u w̄aa Yudaban

wirugibun wuswaaɔ

26

¹ Ye Yoyakimu, Yosiasin bii Yudan sina boko u bandu di, yen s̄ɔ m̄ɛɛ tera Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari yini kua u nɛɛ,

² amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua na nɛɛ, a ȳɛro s̄aa yerun yaara mini. T̄ɔn be ba koo na saa Yudan wusu kpuron di bu ka man s̄a, kpa a bu gari yi kpuro s̄ɔ yi na nɛɛ, a bu s̄ɔ. Baa yin tia a ku ra bure.

³ B̄a n wura ba nun swaa daki, ma ba wura ben d̄ɔɔ s̄ɔɔ, ba ben kom k̄s̄um deri, k̄s̄a ye na raa ḡɔru doke n bu kua, kon ye deri.

⁴ A bu s̄ɔwɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu man swaa dakio bu n̄ɛn woodaba sw̄i ye na bu w̄ɛ,

⁵ kpa bu ku n̄ɛn ḡɔrobun gari atafiiru ko. Na ra be bu ḡɔrie saa yellun di, adama ba n̄ bu swaa daki.

⁶ Yen s̄ɔ, kon s̄aa yee te kam koosia nge m̄ɛ na Silogiru kua, kpa n de bwesenu kpuro nu wuu gen ȳisuru sia n̄ n b̄ɔrumɔ.

⁷ Ȳaku kowobu ka Gusunɔn s̄ɔm̄ɔbu ka wuun t̄ɔmbu ba Yereɛm gari yi nua yi u gerumɔ Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ.

⁸ Ye u gari yi gerua u kpa yi Yinni Gusunɔ u n̄n yiire u t̄ɔn be kpuro s̄ɔ mi, yera ȳaku kowo be, ka Gusunɔn s̄ɔm̄ɔ be, ka sere wuun t̄ɔn be ba tie kpuro ba na ba n̄n s̄ɛre. Ba ḡb̄asukumɔ ba m̄ɔ, kaa ḡbiwa.

⁹ T̄ɔmbu kpuro ba na ba Yeremi m̄ɛnɛ Yinni Gusunɔn s̄aa yeru mi, ba m̄ɔ, mban s̄ɔna a gerumɔ ka Yinni Gusunɔ ȳisuru a m̄ɔ, s̄aa yee teni ta koo kam kowa nge Silogiru, kpa Yerusalemu yu ko bansu.

¹⁰ Ye Yudan wirugibu ba nua m̄ɛ, yera ba seewa sina kpaarun di ba da Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ, ma ba sina s̄aa yee ten k̄ɔnn̄w̄ɔ ge ba sokumɔ k̄ɔnn̄ɔ kp̄ɔɔ.

¹¹ Ma ȳaku kowo be, ka Gusunɔn s̄ɔm̄ɔ be, ba wirugibu ka t̄ɔn be ba tie kpuro s̄ɔwɔ ba nɛɛ, n weenɛwa bu durɔ wini go. Domi gari

kamwa u wuu geni gerusimə. Bɛɛn tii i maa yi nua ka bɛɛn swaa.

¹² Ma Yeremi u wirugii be ka tən be kpuro sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunəwa u man gərɪma n ka gari ko s̄aa yee teni ka wuu genin s̄o, nge mɛ i nua kpuro.

¹³ I ḡoru ḡasio kpa i kom k̄osum deri. I Gusunə bɛɛn Yinnin gari swaa dakio, kpa u k̄osa ye deri ye u raa k̄i u bɛɛ kua.

¹⁴ Adama nɛ wee bɛɛn n̄omaa, i ka man koowo nge mɛ n bɛɛ dɛnde.

¹⁵ I ȳɛ ma na n̄ taarɛ gaa m̄o. Yen s̄o, i n man go, nɛn yem mu kua bɛɛ ka bɛɛn wuu gen s̄omunu. Domi ka gem Yinni Gusunəwa u man gərɪma n ka bɛɛ gari yini kpuro s̄o.

¹⁶ Yera wirugii be, ka tən be ba tie ba ȳaku kowo be, ka s̄om̄o be s̄ɔɔwa ba nɛɛ, n n̄ weenɛ su dur̄o wi go domi ka Gusunə bɛɛn Yinnin ȳisira u gari yini gerua.

¹⁷ Ma wuu gen guro gurobu gabu ba seewa ba tən w̄oru ge s̄ɔɔwa ba nɛɛ,

¹⁸ Miseen M̄aresetigii u raa Gusunən gari gerua Yudan sina boko Esekiasin waati u nɛɛ, am̄eniwa Gusunə, w̄ollu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ,

ba koo Yerusalemu bwiiya nge gberu,
kpa yu ko nge kpee ni ba suba,
kpa guu t̄en w̄oll̄o ba Yinni Gusunən s̄aa yee te bana,

tu d̄anu kpi n ko d̄aa s̄o b̄ak̄o.

¹⁹ Yudaba ka ben sina boko Esekiasi wi, ba Miseen wi go? Esekiasi wi, u n̄ Yinni Gusunə nasie? Nge u n̄ Yinni Gusunə suuru kanɛ ro? Ma Yinni Gusunə u k̄osa ye deri ye u raa k̄i u bu kua. Yera i ko de bɛɛɛ, su tii durum baka yeni s̄abi?

Yoyakimu

u Gusunən s̄om̄o Uri go

²⁰⁻²¹ N deema Yoyakimun waati ye s̄o, dur̄o goo maa w̄aa wi ba m̄o Uri, Semaya Kiriati Yarimugiin bii. Dur̄o wi, u ra gari gere ka Yinni Gusunən ȳisiru. Ma u gari tee yi gerua win tii, wuu genin s̄o nge mɛ Yeremi u gerua mi. Ma Yoyakimu ka win tabu dur̄obu ka maa win sina asakp̄obu ba gari yi nua. Yera sina boko wi, u kasu u Uri go. Ye Uri u nua mɛ, u b̄erum soora, ma u kpikiru sua u da Egibitiə.

²² Yera Yoyakimu u Elinatani Akaborin bii ḡara Egibitiə ka t̄ambu gabu sannu bu ka Uri m̄waama.

²³ Ma ba Uri wi m̄waama ba ka n̄n̄ na sina bokon mi. Ma u dera ba n̄n̄ go ka takobi. Yera ba win goru kare mi ba ra tən dirobu sike.

²⁴ Adama Akikamu Safanin bii u ȳrawa ka Yeremi ma u yina bu tən be Yeremi n̄omu b̄eria bu go.

Yeremi

u sugu s̄andi win seru w̄oll̄o

27

¹ Ye Sedesiasi Yosiasin bii, Yudaban sina boko u bandu di u kpa, n tɛ fiiko, yera Yinni Gusunə u ka Yeremi gari kua u nɛɛ,

² Yeremi, a tii suguba kuo ka maa w̄ɛɛ a ye s̄obe,

³ kpa a ye s̄om̄obu w̄ɛ be sinam beni, Ed̄omuban sunə, ka M̄abuban sunə, ka Am̄oniban sunə, ka Tirin sunə, ka Sidonin sunə ba ḡara Yerusalemu Sedesiasi, Yudaban sina bokon mi, kpa ben baawure u ka ye win yinni daawa.

⁴ Kpa a maa bu s̄o bu ben yinnibu s̄o bu nɛɛ, nɛ, Gusunə, w̄ollu ka tem Yinni, wi Isireliba ba s̄am̄o, na nɛɛ,

⁵ n̄ena na tem taka kua ka t̄ambu ka yɛɛ yi yi w̄aa mɛ s̄o, ka nɛn dam bakam. Wi na k̄i, wiya na ra mu w̄ɛ.

⁶ Wee t̄ɛ kon bɛɛn tem mɛ kpuro nɛn s̄om̄ kowo Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko w̄ɛ. Kpa n de sere ka gbeku yɛɛȳo yi n̄n̄ s̄amburu kua.

⁷ Bwesenu kpuro nu koo wi ka win bibu, ka win debuminu s̄a. Adama saa gaa koo na yè s̄o bwese damginu ni nu sinam damgibu m̄o, nu koo ra win tii ka win temgibu yoru mwa.

⁸ Bweseru garu t̄a n yina tu Nɛbukanesaa s̄a tu n̄n̄ yoru diiya, nɛ, Yinni Gusunə, kon de u bwese te tabu w̄ari. Kon maa tu bararu ka ḡōru kp̄ɛɛ, u ka kp̄i u tu kpeerasia.

⁹ N n m̄en na, bɛɛ, i ku maa bɛɛn s̄om̄obu swaa daki, ka bɛɛn s̄arobu ka bɛɛn tiin do-susu, ka bɛɛn ḡari sokobu, be, be ba ra bɛɛ s̄o bu nɛɛ, i n̄ ko Babilonin sina boko s̄a.

¹⁰ Domi weesa ba gerum̄o, ye ya koo de n bɛɛ tondasia bɛɛn tem di kpa n bɛɛ kpeerasia.

11 Adama bwese te ta wura tu Babilonin sina bokon sugu sɔbe, tu nùn yoru diiya, kon bwese te deri ten tem sɔ kpa tu gbea ko mi, ta n wāa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

12 Ma Yeremi u maa gari tee yi Sedesiasi sɔɔwa. U neɛ, Sedesiasi, wunɛ ka wunen tɔmbu, i Babilonin sina bokon sugu dokeo, i nùn yoru diiya, wi ka win tɔmbu, kpa i wa i n wāa.

13 Mban sɔna kaa de bu wunɛ ka wunen tɔmbu go tabu sɔɔ, n̄ kun mɛ i gbi gɔɔru ka baranun sɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ, bwese te ta yina tu Babilonin sina boko wiru kp̄iia ta koo gbiwa nge mɛ.

14 U maa neɛ, i ku sɔmɔ ben gari swaa daki, be, be ba bɛɛ sɔmɔ ba mɔ, i n̄ Babilonin sina boko yoru diiyammɛ. Domi gari weesugiiya ba mɔ.

15 N n̄ ne, Yinni Gusunɔ na bu gɔra. Ba gari mɔwa ka nen ȳsiru adama weesa ba mɔ. I n̄ bu swaa daki, kon bɛɛ girawa, kpa i gbi, bɛɛ ka be sannu.

16 Ma Yeremi u maa yāku kowobu ka tɔn be ba mɛnnɛ mi, gari yi sɔɔwa. U neɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ, i ku bɛɛn sɔmɔbun gari swaa daki, be ba gerumɔ ba mɔ, ba koo ka Yinni Gusunɔn sɔa yerun dendi yānu wurama saa Babilonin di n̄ n̄ tɛɛmɔ. Domi gari weesugiiya ba mɔ mi.

17 I ku bu swaa daki. I Babilonin sina boko wiru kp̄iia, kpa i wa i n̄ wāa. Mban sɔna i ko i de bɛɛn wuu geni gu ko bansu.

18 Yeremi u maa neɛ, sɔmɔ be, b̄a n̄ s̄aan na Gusunɔn sɔmɔbu ka gem ma win gariya ba kparamɔ, bu nùn kanɔ, wi, w̄llu ka tem Yinni, u ku de bu yā ni gura ni nu tie win s̄a yerɔ ka Yudaban sina kpaarɔ ka Yerusalemu sɔɔ kpuro, bu ka da Babiloniɔ.

19-20 Domi sanam mɛ Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko yoru mwa ka win sina asakpɔbu, u n̄ gina dendi yāa nini gure, gbereba, ka boo sii ganduguu, ka gen sɔwaritii, ka dendi yāa ni nu tie Yerusalemuɔ.

21 Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua dendi yāa nin s̄.

22 U neɛ, ni kpurowa ba koo gura bu ka da Babiloniɔ. Miya nu ko n̄ wāa sere win tii u ra ka de bu ka nu wurama min di.

Yeremi

ka Gusunɔn sɔmɔ Hanania

28

1 Sedesiasin bandun w̄ɔ n̄neɛ te sɔɔ, yen suru n̄ɔbuse sɔɔ, Hanania, Asurin bii, wi u s̄a Gusunɔn sɔmɔ Gabaoniɔ, u ka Yeremi gari kua yāku kowobu ka tɔmbu kpuron wuswaaɔ, Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ.

2 U neɛ, ameniwa Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem mɔ u gerua. U neɛ, u koo wigibu yara Babilonigibun yorun di, te ta s̄a nge sugu ben w̄inɔ.

3 N ka ko w̄ɔ yiru u koo de Nebukanɛsaa u ka wi, Yinni Gusunɔn s̄a yerun dendi yāa ni wurama, ni u raa gura u ka da Babiloniɔ.

4 U koo maa de Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko u wurama, ka sere Yudaban tɔn be ba ka da Babiloniɔ. Domi u koo bu yara Babilonin yorun di.

5 Yera Yeremi u Gusunɔn sɔmɔ Hanania wisa yāku kowobu ka tɔn be ba wāa Yinni Gusunɔn s̄a yeru mi kpuron wuswaaɔ,

6 u neɛ, ami. Gusunɔ u de yu koorɔ nge mɛ a gerua. Kpa u de tɔn be kpuro bu wurama Babilonin di ka Yinni Gusunɔn s̄a yerun dendi yāa ni.

7 Adama Hanania, a gari yini swaa dakio a n̄, yi na gerumɔ wunen wuswaaɔ ka tɔn ben wuswaaɔ.

8 Gusunɔn sɔmɔ be ba gbia ba na yellun di, sa sere na, n̄ni swāaru ka tabu ka baranun gariya ba bwese bakanu ka sina bokobu s̄ɔɔwa.

9 T̄ɛ Gusunɔn sɔmɔ goo ù n̄ seewa u b̄ari yendun gari mɔ, amɔna tɔmba koo ka tubu ma Gusunɔwa u ȳro ḡrima, ma n̄ kun mɔ ye u gerua mi, ya koorɔ.

10 Yera Gusunɔn sɔmɔ Hanania u Yeremi sugu ye wuna ma u ye b̄ɔka.

11 Ma u tɔmbu kpuro s̄ɔɔwa u neɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U neɛ, n̄ ka ko w̄ɔ yiru u koo Babilonigibun dam mɛ bua nge mɛ na sugu ye b̄ɔka.

Ma Yeremi u win swaa mwa u n̄ doonɔ.

12 Sanam mɛ Hanania u sugu d̄aa ye wuna Yeremin w̄irun di u b̄ɔka u kpa, yera Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔɔwa u neɛ,

13 a doo a Hanania s̄ a neɛ, u kp̄ia u sugu d̄aagia ye b̄ɔka, adama u koo yen k̄sire wa ye ya s̄a sisugia.

14 Ne Gusunɔ, Isireliban Yinni, ne wi na w̄llu ka tem mɔ, na neɛ, wee na sugu sisugia

dokemə bwese ni kpuron wĩinə, kpa nu ka Nebukanəsaa, Babilonin sina boko yoru diiya. Baa ka gbeeku yeeyə, kon nùn ye nəmu beriawa.

¹⁵ Yera Yeremi u Hanania sɔwa u nɛɛ, a swaa dakio a nɔ, Yinni Gusunə kun nun gɔre. Ka mɛ, a da a tɔmbu gari weesugii sɔwa, ma ba yi naanɛ kua.

¹⁶ Yen sɔ, tɛ, wee ye Yinni Gusunə u gerua. U nɛɛ, u koo nun wuna tem minin di, domi wunen gari yi dera tɔmba nùn seesi. Kaa gbi gisaku ge.

¹⁷ Ma Gusunən sɔmə Hanania wi, u gu wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ.

Yeremi u Yuda be ba wāa

Babiloni tireru kua

29

¹ Saa Yerusalemun diya Yeremi u bukurobu ka yaku kowobu ka Gusunən sɔmɔbu tireru kua, tɔmbu kpuro gesi be Nebukanəsaa, Babilonin sina boko u yoru mwɛɛra u ka da Babiloniə.

² N deema saa ye sɔɔ, ba sina boko Yoyakini mwa kə ka win mero ka win sɔm kowo be ba maatam kua, ka wirugibu be ba wāa Yerusalemuə ka Yudan wuu si su tie sɔɔ, ka dāa dākobu ka sekobu.

³ Wee saa ye sɔɔ, Sedesiasi, Yudaban sina boko u Eleasaa Safanin bii, ka Gemaria, Hilikiyan bii gəriə Nebukanəsaa mi, Babiloniə. Ma Yeremi u bu win tire te wɛ. Wee ye tire te, ta gerumə.

⁴ Ta nɛɛ, Gusunə, wɔllu ka tem Yinni, u maa sāa bɛɛ Isireliban Yinni. Wiya u ka bɛɛ gari mɔ, bɛɛ be u dera ba yoru mwɛɛra ba ka da Babilonin temə.

⁵ U nɛɛ, i dia baniə kpa i n wāa ye sɔɔ. I gbea koowo kpa i yen dīanu di.

⁶ I kurəbu suo kpa i bibu ma. I de bɛɛn bii tən durəbu bu kurəbu sua bu bibu ma, kpa i bɛɛn bii tən kurəbu durəbu kɛ kpa ben tii bu maa kəwara. I dabio mi i wāa mi, i ku kaara.

⁷ I kasuo nge mɛ tem mɛ, mu koo ka kuura mi Yinni Gusunə u dera i yoru dimə. Kpa i nùn kana tem mɛn sɔ, domi mù n kuura, bɛɛn tii i ko i kuurawa.

⁸ Gusunə, bɛɛn Yinni wi, u maa nɛɛ, i ku de nɛn sɔmə be ba wāa bɛɛn suunu sɔɔ, bu bɛɛ nɔni wāke. I ku sərɔbu ka be ba bɛɛ bɛɛn dosusu tubusiamə naanɛ ko.

⁹ Domi ba gerumə ba mɔ, wiya u bu gɔra, bu ka bɛɛ gari sɔ. Adama weesa ba mɔ, n n wi.

¹⁰ U maa nɛɛ, wɔɔ wata ka wəkurun baa yà n doona, u koo na u bɛɛ yara u ka wurama bɛɛn temə. Nge mɛya u koo ka win nɔɔ mwɛɛru yibia.

¹¹ Yinni Gusunə u maa nɛɛ, u yɛ himba ye u yii bɛɛn sɔ. Himba gea, n n mɔ himba kɔsa. U koo de ye i yīiyə yu bɛɛ koorə sia.

¹² Saa ye sɔɔ, i n nùn soka bɛɛn kanaru sɔɔ, u koo bɛɛ swaa daki kpa u bɛɛ wurari.

¹³ I n nùn kasu ka bɛɛn gɔru kpuro, u koo de i nùn wa,

¹⁴ kpa u bɛɛ be ba raa yoru mwɛɛra mi, mennama saa tem kpuron di ka bwesenu kpuro sɔɔn di mi u dera i yarinɛ, kpa u bɛɛ gɔsiamə i wurama bɛɛn temə, mìn di u dera ba bɛɛ gura. Wi, Yinni Gusunəwa u yeni gerua.

¹⁵ U bɛɛ yeni sɔmɔwa, domi i gerumə i mɔ, wiya u bɛɛ sɔmɔbu wɛ Babiloniə.

¹⁶ Tɛ, wee ye u gerumə sunə wi u sɔ Dafidin sina gɔnaɔn sɔ, ka sere tən be ba wāa Yerusalemuə be ba n yoru mwɛ ba ka de Babiloniən sɔ.

¹⁷ U nɛɛ, wee, u koo de bu bu tabu wərɪma kpa gɔru ka bararu tu bu wəri. U koo bu wahala kpɛɛ kpa ba n sāa nge dāa marum mɛ mu kɔsa ba yina bu di.

¹⁸ Bā n duki yakura, u koo bu naa girawa ka tabu, kpa u de gɔru ka bararu tu bu wəri sere bwesenu kpuro nu nanda nùn n bu wa. Kpa u bu yarinasia bwesenu kpuro sɔɔ kpa ba n da ka ben yīsiru tɔmbu bārusi, n kun mɛ, bu ka goo gāa kɔsunu sie, n kun mɛ gāa nanumginu, n kun mɛ, gāa sekuruginu.

¹⁹ Domi ba n wi, Yinni Gusunən gari swaa sue baa mɛ u ra n bu yi sɔmɔ saa win sɔmɔbun nɔɔn di. Wi, Yinni Gusunəwa u yeni gerua.

²⁰ Adama bɛɛ be u dera ba gura ba ka da Babiloniə, i swaa dakio i nɔ ye u gerumə.

²¹ U nɛɛ, Akabu, Kolayan bii ka Sedesiasi, Maseyan bii, be, be ba bɛɛ gari weesugii sɔmɔ ka win yīsiru, u koo bu Nebukanəsaa, Babilonin sina boko nəmu beria kpa u bu so u go, bɛɛn nɔni biru.

²² Kpa bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i wāa Babiloniə, i tɔmbu yiru yen yīsɪnu sua i n da ka tɔmbu bārusi, i nɛɛ, Gusunə u nun kua nge

Sedesiasi ka Akabu be Babilonin sina boko u sɛɛwa dɔɔ sɔɔ.

²³ Domi tɔn be, ba gāa kɔsunu kua, ba sakararu kua ka ben berusebun kurɔbu. Ma ba weesu kua ka wi, Yinni Gusunɔn yīsiru, baa mɛ u n̄ bu yiire. Adama u yɛ ye ba kua kpuro, u sāa yen seedagii.

Semayan tireru

²⁴⁻²⁵ Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem taka kua, u Yeremi gɔra Semaya, Nɛelamugiin mi. N deema Semaya wi, u raa yāku kowo Sofoni, Maseyan bii tireru mɔrisia ka sere yāku kowo be ba tie, ka Yerusalemugibu kpuro.

²⁶ Ye u gerua tire te sɔɔ wee. U nɛɛ, Sofoni, Yinni Gusunɔwa u nun gɔsa a ka ko yāku kowo Yehoyadan ayerɔ, kpa a Yinni Gusunɔn sāa yeru kɔsu. Goo ù n seewa u tii kua nge wiiru ma u tii sokumɔ Gusunɔn sɔmɔ, kpa a n̄n mwa a bɔke ka wɛɛ damgii ka yɔni.

²⁷ N n mɛn na, mban sɔna a n̄ Yeremi, Anatɔtugii mwe a sɛɛyasie, wi u tii kua Gusunɔn sɔmɔ bɛɛn suunu sɔɔ.

²⁸ Wee, u mam sun goo gɔriama Babiloni mini u sun sɔ ma sa ko yoru di mini n ka tɛ. Yen sɔ, su be dia baniɔ kpa sa n wāa ye sɔɔ, kpa su be gbea ko kpa su yen dīanu di.

²⁹ Ma Sofoni u Yeremi tire te garia.

³⁰ Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,

³¹ a be ba yoru mwɛɛra ba ka da Babiloni mi gɔrio a nɛɛ,

³² wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua Semaya, Nɛelamugiin sɔ. Semaya wi, u bɛɛ gari sɔɔwa, adama na n̄ n̄n gari gɛɛ sɔɔwa bɛɛn sɔ. Wee tɛ u dera i weesu naanɛ kua. Yen sɔ, nɛ, Yinni Gusunɔ kon n̄n wɔri wi ka win bweseru kpuro. Ben goo kun maa wāaru dimɔ bɛɛn suunu sɔɔ. U n̄ maa durom mɛ wasi mɛ kon nɛn tɔmbu kua. Domi u dera ba man seesi.

Nɔɔ mwɛɛ ni Yinni Gusunɔ

u Isireliba kua

30

¹ Gusunɔ, Isireliban Yinni, u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,

² a gari yi kpuro yoruo tireru sɔɔ yi na nun sɔɔwa.

³ Na nɛɛ, tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon nɛn tɔmbu Isireliba ka Yudaba yakiamu yorun

di, n ka bu wurama ben temɔ. Kon de bu wurama tem mɛ na ben baababa wɛ sɔɔ, kpa mu ko begim.

⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa Isireliba ka Yudaban sɔ.

⁵ U nɛɛ,
na nandabun kuuki nɔɔmɔ.
Tɔmba bɛrum soore,
ba n̄ bɔri yendu mɔ.

⁶ I bikio kpa i nɔ tɔn durɔ ù n da yiire u ma.

N n mɛn na, mban sɔna na tɔmbu wa ba ben gāanu nɛni

nge tɔn kurɔ wi u yiire u kī u ma.

Mban sɔna be kpuron wuswaa burisine.

⁷ Anna a wahala baka wa ya wee.

Tɔɔ te, tɔɔ kɔsura.

Ta n̄ ka tɔru garu weenɛ.

Te sɔɔra Isireliba ba koo nɔni swāa bakaru wa.

Adama ka mɛ, kon bu faaba ko.

⁸ Yen tɔɔ te, nɛ, Yinni Gusunɔ, nɛ wi na wɔllu ka tem taka kua, kon ben sugu wuna saa ben wīinun di n bɔɔku kpa n wɛɛ yi ba raa ka bu sɔri kasuku, n ben yoru kpeesia. Ba n̄ maa tɔn tukobu sāmɔ.

⁹ Nɛ, Gusunɔ ben Yinniwa ba koo sɔ, ka sere maa Dafidin kɔsire wi kon swīi ben sina gɔnaɔ.

¹⁰ Bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru,

bɛɛ be i sāa nɛn sɔm kowobu,

i ku nanda, i ku diiri.

Wee, kon bɛɛ yakiamu saa tem tukum di mi i yoru dii,

bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru.

I ko i wurama kpa i wɛra i n wāa bɔri yendu sɔɔ.

Goo kun maa bɛɛ tɔya mɔ.

¹¹ Domi ko na n ka bɛɛ wāa kpa n bɛɛ faaba ko.

Kon bwesenu kpuro kpeerasia n̄n mi i raa yarinɛ i wāa.

Adama bɛɛ, na n̄ bɛɛ kpeerasiamɔ.

Kon bɛɛ sɛɛyasiawa nge mɛ n weenɛ.

Domi na n̄ kpɛ n bɛɛ deri n nɛɛ, i n̄ gāanu kue.

¹² Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na maa bɛɛ Yerusalemugibu sɔmɔ.

Na nɛɛ, bɛɛn barara kpā,
bɛɛn mɛɛra ya n̄ bekuramɔ.

¹³ Goo kun bɛɛn wɔnwɔndu mɔ u bɛɛn mɛɛra ye tim doke.

Tim gam sari me mu koo been mɛra ye
bekia.

14 Be ba raa ka bee arukawani bakua, ba n
maa bee kasu,

domi na bee sowa nge me ba ra yiberɛ so.

Na bee seeyasia ka dam been durum
dabinun sɔ.

15 Mban sɔna i mɛeran weweenu mɔ ye i
wa been toranun sɔ.

I n yɛ ma been durum bakan sɔna na bee
yeni kua.

16 Adama be ba bee wɔri ba di, kon ben tii
wɔriwa n di.

Be ba sɔa been yiberɛba kpuro

ba koo bu yoru mwɛeriwa.

Be ba been yɔnu guramɔ,

kon de bu maa ben tiin yɔnu gura.

17 Adama bee, be ba raa mɔ i kam kua,

ma goo kun been laakari mɔ,

kon been mɛeran bosu bekia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

18 Na wure na nɛɛ,
wee, kon bee Isireliba Yakɔbun bweseru
yara yorun di,

kpa i wura been yenusɔ.

Kon been yenusun wɔnwɔndu ko,

kpa n been wuu bani gen bansɔ

n been sina kpaaru seeya n swi mi ta raa
wɔa.

19 I ko i siarabun womusu ko ka nuku
dobun kuuki.

Kon bee dabiasia, i n maa kaaramɔ.

Kon de bu bee bɛrɛ wɛ, kpa bu ku bee gem.

20 I ko i n sɔawa nge yellu,

kpa i n da been mennɔsu ko nen wuswaaɔ.

Kpa n be ba bee dam dɔremɔ kpuro seeyasia.

21 Been turowa koo ko been sunɔ.

Kpa n de u man susima,

domi goo kun kɔkɔ u man susi,

ma n kun mɔ na nɔn soka.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

22 Saa ye sɔra i ko i n maa sɔa nen tɔmbu,

kpa n ko been Yinni.

23 Wee, nɛ, Yinni Gusunɔn mɔru ya wee nge
guru woo bakɔ,

kpa yu tɔn kɔsobu wɔri.

24 Nen mɔru ye, ya n suremɔ

ma n kun mɔ ya nen himba yibia.

Amɛn biru kpa yu bee yeeri.

Isireliba

ba koo ɔsirama yɛnuɔ

31

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, saa gaa sisi yɛ sɔɔ
kon maa ko Isireliban bwesenu kpuron
Yinni, kpa be, ba n maa sɔa nen tɔmbu.

2 Sanam me ba wɔa gbaburɔ,

na bu nen durom sɔɔsi,

ben be ba yara tabun di,

ba wee bu wɛra sere ka baadommaɔ.

3 Bee Isireliba, na bee nen tii sɔɔsi saa yellun
di.

Na bee kiwa sere ka baadommaɔ.

Yen sɔna na bee nen durom derie.

4 Bee Isireliba, kon maa wure n bee swi,

kpa i yɔra.

Kon de i been baranu so,

kpa i yari i n yaamɔ be ba nuku dobu mɔn
suunu sɔɔ,

5 i ko i maa resemba duure Samarin guunɔ,

kpa i yen binu wa i sɔri.

6 Saa ya sisi yɛ sɔɔ wuun kɔsobu ba koo
nɔɔgiru sua

Efaraimun guuru wɔllun di

bu nɛɛ, i seewo su da Siɔniɔ

mi Gusunɔ besen Yinni u wɔa.

7 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

i Yakɔbun bweseru taki kuo ka nuku dobu.

I yɛriɔ ten sɔ te ta sɔa bwesenun wiru.

I nɔɔgiru suo kpa i siarabun womusu ko.

I nɛɛ, Yinni Gusunɔ u win tɔmbu Isireli be
ba tie faaba mɔ.

8 Wee na ka bu wee saa sɔɔ yɛsan nɔm geu
gian di.

Na bu mennamɔ handunian goonu nnen di.

Tɔn be, ba dabi.

Be sɔɔ, wɔkoba wɔa ka yemɔbu ka gurigibu,

ka be ba yiire ba ki bu ma.

9 Be wee ba wee ka swi, ba man kanamɔ.

Ma na bu kpare na ka dɔɔ nim bwerɔ

ka swaa ye ya nɔɔ nɛ sɔɔ,

mi ba n sokuramɔ.

Domi na sɔawa Isirelin bweserun Baaba.

Ma ta maa sɔa nen bii yeruma.

10 Bee bwese tukunu, i nɛ, Yinni Gusunɔn
gari swaa dakio,

kpa i yi kpara

i ka da sere mi n toma.

I nɛɛ, nɛ wi na Isireliban bweseru yarinasia,

na kon maa tu mɛna,

kpa n tu kɔsu nge me yɔa kparo u ra win
yɔanu kɔsu.

11 Domi nε, Yinni Gusunə na Yakəbun bwe-
seru yakia,
na tu wəra saa wi u tu dam keren nəmun di.
12 Ba koo na Siənin guuru wəllə,
ba n nuku dobu mə ka kuuki.
Ba koo duki na arumani ye nε, Yinni
Gusunə na bu wən sə.
Yeya, dobi ka resem ka olifi ye ba ra ka gum
ko, ka yāanu ka nεε.
Ben bwēra koo yemiawa nge dāa gbaaru te
ta nim waamə.
Ba n koo maa wahala ko.
13 Wəndiaba ba koo nuku dobu ko, ba n
yaamə.
Meya maa aluwaasiba ka durə təkənu ko n
yērimə.
Domi kon ben nuku sankiranu gəsia nuku
dobu,
n bu nukuru yemiasia.
Kpa n maa ben nəni swāaru gəsia bəri
yendu.
14 Kon de nən yāku kowobu bu dīa geenu di
bu debu,
kpa nən təmbu bu debu nən arumanin sə.
Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.
15 Aməniwa Yinni Gusunə u gerua. U nεε,
ba swīi gεε nəəmə Ramaə.
Yēro u sumə u weeweenu mə.
Ase, Raseliwa u sumə win bibun sə.
Ma u yinamə bu nūn suuru kana
domi bii be kpurowa ba gu.
16 Adama na nεε,
u mario,
u win nəni yīresu woko.
Domi u koo are wa ye u win bibu kuan sə.
Ba koo wurama yiberəban tem di.
17 Nε, Yinni Gusunə na nεε, win sia ya koo
wēra,
domi win biba koo wurama ben temə.
18 Na Isireliban nəə nəəmə ba weeweenu
mə, ba mə,
n de bu wurama nən mi ka gem.
Ba sāawa nge naa buu ge ga gen tii kpare,
ma na bu seeyasia.
Domi nena na sāa Gusunə ben Yinni.
19 Ye ben laakari ya wurama, ma ba tuuba
kua.
Ye ba ben toranu gia,
ma ba tuka ka sekuru
ye ba kua saa ben aluwaasirun din sə.
20 Isirelin bweseru ta sāawa nge nən bii
kīnasi.

Meya na maa tu kīru səsisi.
Domi nge mən nəru na ten gari mə,
nge meya ten kīru ta ra n wāa nən gōruə.
Nən bwēra kun kpunε ten sə.
Kon tu wənwən bakaru kua.
Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

21 Bεε Isireliba, i yīreru koowo bεεn swaa səə
kpa i dāa gira.
I swaa ye laakari koowo ye i raa swīi.
Bεε Isireliba, i wurama bεεn wusə.
22 Sere saa yerə i ko i n kōore i n yaayaare
mə, bεε naane sariba.
Wee nε Yinni Gusunə, na gāa kpaanu kua
temə.
Tən kurəwa u koo durə kasu.

Arumani ye Yinni Gusunə

u koo win təmbu wē

23 Gusunə Isireliban Yinni wi u wəllu ka
tem mə u gerua u nεε, nə n ka Isireliba
wurama saa yorun di, aməniwa ba koo gere
Yudan tem kpuro səə bu nεε,
Yinni Gusunə u guu te u gəsa Yerusalemuə
domaru kuo,
mi gem mu wāa.
24 Yudaba kpuro, ka ben gbaa wukobu, ka
be ba ra yaa sabenu kpare ba koo wura
bu sina ben tem wuu marosə ka mən baru
kpaanə.
25 Domi kon wi nim nəru ga mə nim wē, kpa
win gōru gu yemia. Kpa n de wi u wəkənu
wərimə gōorun sə u di u debu.
26 Saa ye səə, Yeremi u dom yanda, ma u
mεera u deema win dosu ge, ga dora.
27 Ma Yinni Gusunə u nεε, wee saa ya sisi
yè səə kon de yaa sabenu ka təmbu bu yibu
Isireliə ka Yudaə.
28 Nge mε na raa bu wukura na surura nge
dānu, na bu kəsuka na kam koosia nge dia,
nge meya kon maa wure n bu seeya n gira.
Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.
29 Saa ye səə, ba n maa gerumə bu nεε,
baababara ba resem gəma di,
ma ben bibun nəsu yaaya.
30 Adama wi u win resem gəma di, win
nəəwa ga koo yaaya. Wi u maa durum kua,
wiya u koo gbi.
31 Nε, Yinni Gusunə na nεε, tōnu ganu sisi
nī səə kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani
kpaə bəke.

³² Adama ya ñ ko n sãa yèn bweseru na raa ka ben baababa bøkua sanam me na bu nãmu nenua na yarama Egibitin di. Ba ñ ye mem nãwε, baa me ne, Yinni Gusunã na sãa ben Yinni.

³³ Tε, arukawani kpaa ye wee, ye kon ka Isireliba bøke. Ne, Yinni Gusunã, kon de nen woodaba ba n wãa ben bwisikunu sã, kpa n ye yorusi ben gõrusã. Kpa na n sãa ben Yinni, kpa be, ba n maa sãa nen tãmbu.

³⁴ Domi tãmbu kpurowa ba ko n man yε saa bibun di sere ka bukurobã. Goo kun maa win winsim ñ kun me win mero bisi goo keu mð u ka Gusunã gia. Kon bu ben durum wøka, kpa n ku maa ye yaaya.

³⁵ Yinni Gusunãwa u são kua u ka yam dεerasia são são.

Ma u suru ka kperi yi yi, yi ka yam dεerasia wøkuru.

U ra maa de nim kurenu nu se nim wøkun di, kpa nu wøki.

Win yĩsira Yinni Gusunã wi u wøllu ka tem mã.

Wiya u gerua u neε,

³⁶ taka koorã yeniba kpuro yà n koo kpe, Isireliban bwesera koo maa kpe, kpa ta kun maa wãa.

³⁷ U maa gerua u neε,

ma ba kpĩa ba wøllun kpãaru yĩra ba gia, ma ba dua temã ba men kpεεkpεεkun asansi gia,

saa yera u koo maa Isirelin bweseru kpuro yina kãsa ye ba kuan sã.

³⁸ Wee saa ya sisi yè são ba koo man bεεε wε bu Yerusalemu bani saa Hanamεelin di sere n ka da wuun gbãrarun kãnnãwã ge ba mð gani gãmburun kãnnã.

³⁹ Kpa bu maa wεε demiamã min di bu yĩre bu ka da Garebun gungurã, kpa bu besira bu da sere Goatã.

⁴⁰ Wãwa ye kpuro mi ba ra gonu sike kpa bu kubanu yari mi, ka gbea ye ya wãa bera mi sere n ka da Sedoronin daarã, ka kãnnã ge ga wãa são yari yeru gia, min di dumi yi ra ka du, yeba kpurowa ya ko n sãa ne, Yinni Gusunãgia. Ba ñ maa ye kãsukumã sere ka baadomã.

Yeremi u gberu garu dwa

32

¹ Yudaban sina boko Sedesiasin bandun wão wøkuruse sã, Yinni Gusunã u ka Yeremi gari kua. N deema Babilonin sina boko Nebukanεsaan bandun wão yendu yiru sarisewa mi.

² Saa ye sãora win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi, ma Yeremi u wãa pirisãm são Yudaban sina kpaarã.

³ Sedesiasi wiya u nùn pirisãm ye kpεε yèn sã u Gusunã n gari gerua u neε, wee Yinni Gusunã u Babilonin sina boko wuu geni nãmu beria kpa u gu kamia.

⁴ Sedesiasi kun maa kisiramã tabu kowobun nãman di. Babilonin sina boko u koo nùn nãma turi, kpa bu waana nãni ka nãni bu gari ko.

⁵ Babilonin sina boko wi, u koo ka nùn da Babiloniã. Miya u ko n wãa sere Gusunã u ka win gari ko. Yen sã, baa ñ n ka Babilonigibu tabu mð tε, ñ bu kamiamã.

⁶ Yeremi u neε, Yinni Gusunã u maa man sãowa u neε,

⁷ wee, Hanamεeli, Salumun bii, nen baan tundo turosin bii, u koo na u neε, n na n win gberu dwe Anatãtuã, Benyamεen temã. Domi nena n weene n tem me yakia n tubi di.

⁸ Yera n koorã nge me Yinni Gusunã u gerua. Hanamεeli wi, u na nen mi pirisãm dirã u neε, n win tem me dweeyo me mu wãa Anatãtuã Benyamεen temã domi nena n weene n mu yakia n tubi di.

Saa ye sãora na tuba ma Gusunãwa u kĩ me.

⁹ Ma na gbee te yakia ka sii geesun gobi wøkura nãabu ka yiru.

¹⁰⁻¹¹ Ma na seedagibu sua na tem men dwee tirenu yorua yiru na nen yĩreru doke ten teeru wøllã na wukiri nge me wooda ya gerua ma na sii gee si sua na kilo sãndi seedagii ben wuswaã. Ma na tire ni sua

¹² na Baruku, Neriyan bii, Maseyan debubu wε Hanamεeli ka seedagii be ba ben yĩrenu doke tire te são ka sere maa Yudaba be ba wãa pirisãm dii yaara min nãni biru.

¹³ Be kpuron nãni bira na maa Baruku sãowa

¹⁴ na neε, Isireliban Yinni wi u wøllu ka tem mã, wiya u gerua u neε, u dwee tirenu yiru ye suo, te ba yĩreru koosi, u da u nu doke wekeru são kpa nu ku raa sankira.

15 Domi sɔɔ teeru tɔmbu ba koo maa dia ka gbea dwe tem me sɔɔ.

Yeremin kanaru

16 Sanam me na tem men dwee tire ni Baruku, Neriyan bii wɛ na kpa, na Yinni Gusunɔ kana na nɛɛ,

17 Yinni Gusunɔ, a wɔllu ka tem kua wunen dam bakam ka wunen yikon saabu. Gãanu sari ni a kpane.

18 A ra bwesenu durom kue sere ka nin bibun bibɔ. Adama baababa bɔ n tora, a ra ben bibu sɛɛyasie tora nin sɔ. Gusunɔ, a sãawa Yinni boko, ma a dam mɔ. Wunen yĩsira wɔllu ka tem Yinni.

19 Wunen himba ya kpã, a maa dam mɔ a ka ye yibia. A ra n mɛɛra ye tɔmba mɔ kpa a baawure kua nge me win kookoosu nɛ.

20 A sɔm maamaakiginu kua sanam me besen sikadoba ba wãa Egibitiɔ. Mɛya gisɔ a maa mɔ besen suunu sɔɔ Isireliɔ ka bwese ni nu tien suunu sɔɔ. Ma a yĩsira yara nge me sa nɔmɔ gisɔ.

21 A wunen dam sɔɔsi, a sɔm maamaakiginu kua. Ma tɔmba nanda. Yera ya dera a wunen tɔmbu yara saa Egibitin di.

22 Ma a bu tem me wɛ me a ben baababa nɔɔ mɔwɛru kua ka bɔri, me mu tim ka bom yiba.

23 Mɛya ba maa na ba tem me mwa mu kua begim. Adama ba n wunen gere mem nɔwɛ. Ba n maa wunen woodaba swĩ. Mɛya ba n maa kue ye a bu yire. Saa yera a dera kɔsa yeni kpuro ya bu deema.

24 Wee tɛ Babilonigibu ba gungunu bana bu ka wa bu wuu ge wɔri. Ba koo maa gu mwa, domi a bu gu nɔmu beria. Kaa de bu gu kamia ka tabu ka gɔru ka bararu. Mɛya ye a gerua kpuro ya kooru, Yinni Gusunɔ, a maa ye waamɔ.

25 Wee wuu ge, ga wãa Babilonigibun nɔma sɔɔ. Adama ka me, a man sɔɔwa a nɛɛ, n tem dweeyo ka gobi kpa n yi kɔsia seedagibun wuswaaɔ.

Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa

26 Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa u nɛɛ,

27 wee, nɛ Gusunɔ, na sãawa handuniagibu kpuron Yinni. Gãanu sari ni na kpane.

28 Yen sɔna na nɛɛ, kon de Babilonin sina boko Nebukanɛsaa ka win tabu kowobu bu Yerusalemu nɔma turi. U koo maa ye mwa.

29 Ba koo ye wɔri kpa bu ye dɔɔ meni kpa bu dia yèn wɔllɔ Yudaba ba ra bũu wi ba mɔ

Baali yãkuru kue dɔɔ sɔku, ka sere mi ba ra tɔn tukobun bũu sã bu tam tãra. Domi yeba kpurowa ba ka nen mɔru seeya.

30 Wee kɔsa Isireliba ka Yudaba ba ra n mɔ saa ben toren di. Ben ye ba mɔ kpuro ya ra nen mɔru seeyewa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

31 Saa mìn di ba wuu ge swĩ, n ka girari gisɔ, gen tɔmbu ba ra nen mɔru seeyewa. Yen sɔna na n kĩ n gu wa nen wuswaaɔ.

32 Domi Yudaba ka Yerusalemugibu ka Isireliba, be ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu ka ben yãku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu, ba kɔsa kua. Yera ya nen mɔru seeya.

33 Ba yina bu man mɛɛri. Biruwa ba man kisi. Na bu keu kua saa yee yellun di. Adama ba yina bu nen sɔɔsiru nɔ.

34 N n mam ye tɔna, ba maa ben bwãarokunu duusiawa nen sãa yerɔ ba tu disi doke.

35 Ba bũu wi ba mɔ Baali sãa yeru bania Beni Hinɔmun wɔwaaɔ. Miya ba ra ka ben bibu yãku dɔɔ mwaararuginu ko Mɔlɔkun sɔ. N deema na n bu yen gaa yire. Na n mam bwisika bu kɔsa yenin bweseru ko ye ya dera Yudaba kpuro ba man torari.

36 Nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nɛɛ, Yeremi, Yerusalemu ye i nɛɛ, ba koo Babilonin sina boko nɔmu beria mi, kpa u ye wɔri u kamia ka tabu ka gɔru ka bararu,

37 wee, kon yen tɔmbu menna bu wura ye sɔɔ. Domi na raa ka bu mɔru kua gem gem, ma na bu yarinasia baama, adama kon de bu wurama mini kpa ba n wãa bɔri yendu sɔɔ.

38 Ba koo wure bu ko nen tɔmbu kpa na n maa sãa ben Yinni.

39 Kon de ba n wãa nɔɔ tia sɔɔ ba n kookoo teesu mɔ, kpa ba n man nasie baadomma. Yera ya koo de ba n nuku dobu mɔ sere ka ben bibun bibɔ.

40 Kon ka bu arukawani bɔke ye ya kun kpeemɔ. Na n bu biru kisimɔ, kon bu gea kuawa, kpa n de ba n man nasie ben gɔruɔ kpa bu ku raa maa gera nen swaan di.

41 Ka nuku doba kon bu gea kua kpa n bu swĩ mam mam tem me sɔɔ ka gɔru tia.

42 Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, nge me na dera kɔsa baka ya tɔn be deema, nge mɛya kon maa de durom bakam mu na be sɔɔ mèn nɔɔ mɔwɛru na kua.

⁴³ Yeremi, a gerua a nɛɛ, ba tem me Babilonigibu nɔmu bɛria. Wee, mu kua bansu. Tɔmbu ka yaa sabenu maa sari me sɔɔ. Adama miya tɔmbu ba koo wura kpa bu gbea dwe.

⁴⁴ Ka gem ba koo gbea dwe baama kpuro ka gobi, kpa bu yen dwee tirenu ko, bu nu yĩrenu koosi seedagibun wuswaaɔ. Ba koo gbea dwe Benyamɛɛn temɔ ka Yerusalemun baru kpaanɔ, ka Yudan wusɔ, ka wuu si su wãa guunun bera gia, ka si su wãa wɔwi sɔɔ, ka si su wãa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia. Domi sin tɔn be ba raa yoru mwɛɛra mi, kon de bu wurama. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Nɔɔ mwɛɛ ni Yinni Gusunɔ

u kua Yerusalemun sɔ

33

¹ Yinni Gusunɔ u kpam ka Yeremi gari kua sanam me u wãa pirisɔm sɔɔ.

² U nɛɛ, nɛ wi na ra n wãa, nɛ wi na tem taka kua ma na mu nɛni, nɛna na nɛɛ,

³ a man sokuo, kon nun wurari. Kon nun gãa baka asiriginu sɔɔsi ni a n̄ yɛ.

⁴ Nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na gãanu mɔ ni na k̄i a nɔ, Yerusalemun dia ka sere Yudaban sina kpaanun sɔ, ni Babilonigiba wɔri ba surura.

⁵ Ma be ba ka Babilonigii be tabu kua, ben gonu yiba wuu ge sɔɔ, nɛn mɔru bakan sɔ, domi Yerusalemugibu ba kɔsa kua sere na n̄ maa k̄i n wuu ge wa.

⁶ Wee, saa gaa sisi yè sɔɔ kon gu nɔɔri nge barɔ. Kon gu bekia n bwãa dorasia, kpa n de gen tɔmbu ba n wãa bɔri yendu sɔɔ.

⁷ Kon de be ba yoru mwɛɛra Yudan di, ben wãaru tu kɔsi, kpa n bu sw̄i nge yellu.

⁸ Kon bu ben durum kpuro wɔka ye ba man koosi. Kon ben tora ni ba man torari sanam me ba man seesi suuru kua.

⁹ Saa ye sɔɔ, na kon nuku dobu mɔ Yerusalemun sɔ, kpa ya n nɛn yĩsiru bɛere wɛɛmɔ, kpa bwese tukunu nu n man siaramɔ. Bwese ni, n̄ n wa durom bakam me kon ye kua ka doo nɔɔ te kon ye wɛ, nu koo biti ko sere nu diiri.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bɛɛ Yudaba, i nɛɛ, bɛɛn tem mu kua bansu. Tɔmbu ka yɛɛ maa sari mi. Ma Yerusalemu

ka Yudaban wusun swɛɛ yi kua swɛɛ gonu yi goo ku ra maa s̄i.

¹¹ Adama ba koo wure bu nuku dobu kuuki nɔ ka tɔɔ bakarugii. Ba koo kurɔ kpaanun womusu nɔ. Ba koo maa wure bu womu geni nɔ, ge ga nɛɛ, i Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni siaro. Domi u sãa tɔn geo.

Win k̄iru ta n̄ nɔru mɔ.

Mɛya ba koo maa tɔn be ba ka yãkunu na sãa yerɔn womusu nɔ. Domi kon de tɔn be ba raa yoru mwɛɛra mi, bu wurama tem me sɔɔ, kpa n bu wesia nge yellu. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹² Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, tem me, mu raa kua bansu mi goo sari, yaa sabenu sari mɛn wusu kpuro sɔɔ. Adama t̄ɛ, yãa kparobu ba koo wãa yeru wa mi, kpa ben yaa sabenu nu wɛra.

¹³ Yãa kparobu ba koo maa yãanu kpara baama kpuro wuu si su wãa guunun bera gia ka si su wãa wɔwi sɔɔ, ka si su wãa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, ka Benyamɛɛn temɔ ka Yerusalemun baru kpaanɔ ka Yudaban wusɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gusunɔ

ku ra win nɔɔ mwɛɛru kɔbie

¹⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, t̄ɔra sisi tɛ sɔɔ kon nɛn nɔɔ mwɛɛ gee ni yibia ni na Isireliba ka Yudaba kua.

¹⁵ Saa ye, yà n tunuma, kon goo seeya nge dãa kp̄ii pɔtura Dafidin bweseru sɔɔ u n sãa gemgii, kpa u tɔmbu kpara gem sɔɔ.

¹⁶ Yen t̄ɔɔ te, Yuuba ba koo faaba wa kpa Yerusalemu ya n wãa bɔri yendu sɔɔ, kpa bu ye yĩsiru kɛ, Yinni Gusunɔn miya bɛɛn gem wãa.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Dafidi sina boko u n̄ goo biamɔ wi u koo sina win bweserun sina gonɔɔ Isireliɔ sere ka baadommaɔ.

¹⁸ Mɛya maa Lefiba be ba sãa yãku kowobu, ba n̄ kɔsire biamɔ ben bweseru sɔɔ bu ka man yãku d̄ɔɔ mwaararuginu kua, kpa bu man turare d̄ɔɔ dokea kpa ba n da yãkunu ko t̄ɔɔ baatere.

¹⁹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,

20 nɛna na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔ̄kuru arukawani bɔ̄kua. I n ko i kp̄i i yen gaa yɔ̄rasia yu ku maa sɔ̄mburu ko yen saa sɔɔ, kpa yu nɛn arukawani ye kusia,

21 saa yera nɛn tii, kon maa nɛn arukawani kusia ye na ka Dafidi nɛn sɔ̄m kowo bɔ̄kua, kpa u kɔ̄sire bia win bweseru sɔɔ wi u koo bandu di. Kon maa nɛn arukawani kusia ye na ka yāku kowobu Lefin bweseru bɔ̄kua be ba ra sɔ̄mburu ko nɛn s̄a yerɔ.

22 Adama n n̄ koorɔ mɛ. Kon Dafidin bweseru ka yāku kowobun bweseru dabiashiawa nge kperi, n̄ kun mɛ nge yani sɛeri yi yi wāa daarun goorɔ yi ba n̄ kp̄e bu gari.

23 Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔ̄wa u nɛɛ,

24 a n̄ nɔ̄mɔ ye tɔ̄mba gerumɔ? Ba mɔ, na Isireliban bweseru ka Yudaban bweseru ni na gɔ̄sa biru kisi. Yen s̄na ba bu gɛma, ba n̄ bu garisi bweseru.

25 Adama wee ye na gerumɔ, nɛ wi na ka sɔɔ sɔɔ ka wɔ̄kuru arukawani bɔ̄kua, ma na wɔ̄llu ka tem wooda yiya,

26 nɛna kon Isireliban bweseru ka Dafidi nɛn sɔ̄m kowon bweseru biru kisi? Kpa na kun win bweseru sɔɔ goɔ gɔ̄sa u bandu di Aburhamu ka Isaki ka Yakɔ̄bun bweserun suunu sɔɔ?

Aawo. Kon ben wɔ̄nwɔ̄ndu ko be ba yoru mwɛɛra mi, kpa n de bu wurama.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Sedesiasi sɔ̄wa

34

1 Nɛbukanɛsaa, Babilonin sina boko, u Yerusalemu ka Yudan wusu tabu wɔ̄ri. Saa ye sɔɔ, win tabu kowobu kpuro ba wāa mi, ka handunian sinambun tabu kowobu kpuro ka sere maa be u tabu di. Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔ̄wa

2 u nɛɛ, nɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nun sɔ̄mɔ, a doo a Sedesiasi, Yudaban sina boko deema kpa a n̄n s̄, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na n̄n sɔ̄ma. Kon Yerusalemu Babilonin sina boko n̄mu bɛria u ye kam koosia u d̄ɔ̄ mɛni.

3 Mɛya wi, Sedesiasi u n̄ n̄n kisirarimɔ. U koo n̄n mwa kpa bu waana n̄ni ka n̄ni bu gari geruna u sere ka n̄n da Babiloniɔ.

4 Yen s̄, u nɛn gari swaa dakio yi na gerumɔ. Na nɛɛ, u n̄ gbimɔ tabu sɔɔ,

5 u koo gbiwa b̄ri yɛndu sɔɔ kpa bu win gɔɔ ko nge mɛ ba win sikado sinam be ba n̄n gbiiyegii kua. Ba koo n̄n turare d̄ɔ̄ dokea kpa bu n̄n gɔɔ wuri yini kua bu nɛɛ, wanyo! Sina boko u gu! Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

6 Ma Yeremi u da u gari yi Sedesiasi, Yudaban sina boko sɔ̄wa Yerusalemu mi.

7 N deema saa ye sɔɔ, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba Yerusalemu ka Yudaban wusu kpuro wɔ̄ri. Wuu gb̄ararugii si su raa tie, siya Lakisi ka Aseka.

Yoo be ba raa yakia,

ba wure ba maa mwɛɛra

8 Yinni Gusunɔ u maa ka Yeremi gari kua sanam mɛ Sedesiasi u ka Yerusalemugibu nɔ̄ tia kua bu ben yobu kpuro yakia.

9 Saa ye sɔɔ, baawure wi u win Heberusi mɔ yoo, tɔ̄n kurɔwa? A, tɔ̄n durɔwa? U koo ȳro karawa u yari yorun di. Goo u ku maa win winsim yoru mwa u sɔ̄mburu koosia.

10 Ma Yerusalemun wirugibu ka tɔ̄n be ba tie kpuro ba wura batuma sɔɔ bu ku maa ben yobu sɔ̄mburu koosia. Ba koo bu karawa ba n̄ tii mɔ. Ma ben baawure u win yobu kara ba doona.

11 Adama amɛn biru tɔ̄n be, ba gari yi yina. Ba ben yoo be naa sw̄i ba mwaama ba yoo sɔ̄ma koosia ka tilasi.

12 Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔ̄wa u nɛɛ, a tɔ̄n be sɔ̄wɔ̄ a nɛɛ,

13 wee, nɛ Gusunɔ ben Yinni, na ka ben sikadoba arukawani bɔ̄kua sanam mɛ na bu yarama Egibitin di, mi ba raa yoru dimɔ.

14 Na nɛɛ, baawure wi u win Heberusi dwa yoo, ma yoo wi, u n̄n sɔ̄mburu kua w̄ɔ̄ nɔ̄ba tia, yen nɔ̄ba yiruse u koo n̄n karawa yoo ten di, u n̄ tii mɔ. Adama ben sikado be, ba n̄ man swaa daki bu sere nɛn gere nɔ.

15 Wee t̄ ba wurama ben d̄ɔ̄ sɔɔ ma ba gea kua nɛn n̄ni sɔɔ. Domi ba nɔ̄ tia kua ba nɛɛ, baawure wi u yoo mɔ u n̄n karo u n̄ tii mɔ. N deema nɛn s̄a yerɔwa ba nɔ̄ tia kua.

16 Yen biruwa ba gari yi yina ma ba nɛn ȳsiru sanku. Ben baawure u win yoo naa da. Ba maa wure ba bu kua ben yobu ka tilasi.

17 Yen sã, wee ye ne, Yinni Gusunã na gerumã. N daa weenewa ben baawure u win yobu kara ba n tii mã. Adama ba yina, ba ñ man mem nãowe. Yen sãna kon bu yãsu tabu sã kpa n bu baranu ka gãoru kpẽe kpa bwese ni nu tie nũ n bu wa nu biti ko.

18-20 Wee tẽ, Yudaban wirugibu ka Yerusalemun wirugibu ka yãku kowobu ka sunãn sãm kowobu ka sere tãn be ba tie, be, be ba raa ka man arukawani bõkua batuma sã sere ba naa buu go ba berana, ma ba dua gen besi yin suunu sã bu ka ben arukawani ye sire, ba ñ ye mem nãowe, ba ñ ben nã mwẽe te yibie. Yen sã, kon bu ben yiberẽ be ba kasu bu bu go nãmu beria, kpa yaberekunu ka gbeeku yee yi ben gonu di.

21 Meya kon Sedesiasi Yudaban sina boko ka win sina asakpõbu kua. Kon bu yiberẽba nãmu beria be ba kasu bu bu go. Kon bu Babilonin tabu kowobu nãmu beria baa bãn ka bu tonde.

22 Kon de bu na bu wuu ge wãri bu dõo meni kpa Yudan wusu su ko bansu. Ne, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

Yeremi ka Rekabun bweseru

35

1 Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon waati sã, Yinni Gusunã u Yeremi sãowa u nee,

2 a doo a Rekabun bweseru deema kpa a ka tu na nen sãa yerã dia ye ya wãa ten yẽsi yẽsibun teerã kpa a bu tam wẽ mi, bu nã.

3 Ma Yeremi u da u Yaasania Yereimin bii, Habasĩnian debubu soka ka win dusibu ka win bibu kpuro, Rekabun bweseru kpuro gesi.

4 Ma u ka bu da Yinni Gusunãn sãa yerun dii teeru mi, tẽn mi Hananu, Yigidalian bii, Gusunãn sãm kowo u wãa. Dii te, ta wãawa sina asakpõbun dirun bõkuã, gbãra kãso, Maaseya, Salumun biin dirun wõllõ.

5 Ma Yeremi u bu tam bwãanu wẽ ka nãri u nee, bu nãruo.

6 Adama ba nũn wisa ba nee, sa ñ tam nãrumã. Domi besen sikado Yonadabu, Rekabun bii, u sun wooda wẽ u nee, su ku ra tam nã sere ka besen bibun bibõ,

7 su ku ra dia bani,

su ku ra gbenu ko,

su ku ra maa resẽm gbaanu ko,

sa ñ kpẽ sa n mam ye mã.

Adama sa ko n wãawa kuu bekunuginu sã besen wãaru kpuro sã.

Nge meya sa ko ka te tem me sã, mi sa wãa sa sãru dimã mini.

8 Yen sã, besẽ ka besen bibu sa Yonadabu, Rekabun biin gere ye mem nãowammẽ. Sa ñ tam nãrumã besen wãarun tõnu kpuro sã, besẽ ka besen kurõbu ka besen bibu.

9 Sa ñ maa dia banimã ye sã sa ko n wãa. Meya sa ñ gbea mã, sa ñ maa resẽm gbaanu mã.

10 Sa wãa kuu bekuruginu sã. Mesuma sa ka besen sikado Yonadabun gere ye mem nãowammẽ.

11 Adama sanam me Nebukanesa, Babilonin sina boko u tem me wãrima, yera sa nee, su se su da Yerusalemuã, kpa su Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu duka suuri. Yen sãna sa wãa Yerusalemu mini gisã.

12 Yera Yinni Gusunã u Yeremi sãowa u nee,

13 ne Gusunã, wõllu ka tem Yinni, ne wi na maa sãa Isireliban Yinni, na nee, a doo a Yudaba ka Yerusalemugibu sã a nee, ba ñ nen kirõba swaa dakimã kpa bu man mem nãowa?

14 Wee Rekabun bweseru ta Yonadabu, Rekabun biin gere mem nãowa ye u nee, win bibu bu ku raa tam nã. Meya ba ñ maa tam me nãra sere ka gisãn gisã. Ba ben sikado mem nãowa. Adama ne, na ka be, Yudaba gari kua saa yee yellun di, ma ba ñ man swaa daki.

15 Na bu nen sãmõbu gariama saa yellun di, bu ka ben baawure sã u win daa kãsa deri. Bu ku maa bũnu sã kpa bu wa ba n wãa tem me sã, me na ben baababa wẽ. Adama ba ñ sãmõ be swaa daki, bu sere man mem nãowa.

16 Yonadabu, Rekabun biin bweseru ta ten sikadon gere mem nãowa. Adama be, nen tãmbu, ba ku ra man mem nãowe.

17 Yen sãna ne Gusunã, wõllu ka tem Yinni, ne wi na maa sãa Isireliban Yinni, na nee, wee kon de kãsa kpuro ye na raa gerua mi yu Yudaba ka Yerusalemugibu deema. Domi na ka bu gari kua, ba ñ man swaa daki. Na bu soka, ba ñ man wurari.

18 Yera Yeremi u Rekabun bwese te sãowa u nee, ameniwa Gusunã, wõllu ka tem Yinni wi u maa sãa Isireliban Yinni u gerua. U nee, wee i besen sikado Yonadabun gere ka win yiirebu kpuro mem nãowa.

19 Yen sɔ̄, Yonadabu, Rekabun bii wi, u n̄ kɔ̄sireba biamɔ̄ win bweseru sɔ̄ be ba ko n n̄n sɔ̄mburu m̄.

Baruku u tireru kusia u gara

Yinni Gusunɔ̄n s̄a yerɔ̄

36

1 Yudaban sina boko Yoyakimu Yosiasin biin bandun w̄ɔ̄ nn̄ese sɔ̄ra Yinni Gusunɔ̄ u ka Yeremi gari kua u n̄ε,

2 a tireru suo, kpa a gari yi yore yi na raa nun s̄ɔ̄wa Yudaba ka Isireliba ka bwese tukunu kpuron s̄ saa d̄ma t̄n di na ka nun gari torua Yosiasin waati sɔ̄ n ka gisɔ̄ girari.

3 Yudaba b̄a n nua k̄sa ye kon bu kua s̄rɔ̄kudo ba koo ḡru ḡsia bu ben kom k̄sum deri. Saa yera kon bu ben durum w̄ka.

4 Yen biru Yeremi u Baruku N̄riyan bii soka ma u n̄n s̄ɔ̄wa kpuro ye Yinni Gusunɔ̄ u n̄n s̄ɔ̄wa. Ma Baruku u ye yorua tire te sɔ̄.

5 Yera Yeremi u maa n̄n s̄ɔ̄wa u n̄ε, wee ba man mwa ba n̄ni, na n̄ kp̄ n̄ da Yinni Gusunɔ̄n s̄a yerɔ̄.

6 Yen sɔ̄, d̄ma te ba koo n̄ɔ̄ b̄ke, a doo wunen tii, kpa a Yinni Gusunɔ̄n gari yi na nun s̄ɔ̄wa a yore mi gari s̄a yeru mi. Kpa Yuda be ba koo na saa ben wusun di ka sere maa t̄n be ba ko n w̄a mi kpuro bu yi n̄.

7 S̄rɔ̄kudo ba koo ḡru ḡsia bu ben daa k̄sa deri, kpa bu Yinni Gusunɔ̄ suuru kana. Domi win m̄ru ya kp̄a ye u ka bu m̄.

8 Yera Baruku N̄riyan bii wi, u kua kpuro ye Yeremi u n̄n s̄ɔ̄wa. U Yinni Gusunɔ̄n gari yi gara s̄a yee ten mi.

9 Yoyakimun ban ten w̄ɔ̄ n̄ɔ̄buse sɔ̄, yen suru n̄ɔ̄ba nn̄ese sɔ̄, yera ba n̄ɔ̄ b̄kurun t̄ru yi t̄ sɔ̄ Yerusalemugibu ka Yudaba kpuro ba koo na bu n̄ɔ̄ b̄ke Yinni Gusunɔ̄n s̄a yerɔ̄.

10 Yen t̄ɔ̄ te sɔ̄ra Baruku u Yeremin gari yi gara t̄n ben wuswaa Yinni Gusunɔ̄n s̄a yerɔ̄, saa Gemaria, Safanin biin dirun di, wi u s̄a tire yoro. Dii te, ta w̄awa k̄nn̄ ge ba m̄ k̄nn̄ kp̄ɔ̄n bera gia, gunguru w̄ll̄.

Misee u wirugibu

tire ten gari s̄ɔ̄wa

11 Ye Misee Gemarian bii, Safanin debubu u Yinni Gusunɔ̄n gari yi nua yi ba yorua tire te sɔ̄,

12 yera u da sina bokon ȳnuɔ̄ sere win tire yoron dirɔ̄. Ma u deema wirugii beni ba m̄nn̄ mi. Beya, tire yoro Elisama ka Delaya Semayan bii, ka Elinatani, Akaborin bii, ka Gemaria Safanin bii, ka Sedesiasi Hananian bii ka sere wirugii be ba tie.

13 Ma Misee u bu s̄ɔ̄wa kpuro gari yi u nua Baruku u t̄n be garia.

14 Yeniban biru, wirugii be, ba Baruku Yehudi Netanian bii, Selemian debubu, Kusin sikadobu ḡria ba n̄ε, u ka tire te na te u Yudaba garia mi. Ma Baruku u tire te sua u ka da.

15 Ye u tura mi, yera ba n̄n s̄ɔ̄wa ba n̄ε, a sinɔ̄ kpa a sun tire te garia.

Ma Baruku u sina u bu tu garia.

16 Ye ba gari yi nua, yera ba m̄erina ka nandabu ma ba Baruku bikia ba n̄ε,

17 a sun s̄ɔ̄wɔ̄ nge m̄ a koosina a ka gari yi yorua. Sa ko ka yi sina boko daawawa.

18 Yera Baruku u bu wisa u n̄ε, Yeremiwa u man gari yi s̄ɔ̄m̄ ma na yorum̄ tireru sɔ̄ ka ankiri.

19 Ma wirugii be, ba n̄n wisa ba n̄ε, i doo i kuke wun̄ε ka Yeremi, kpa goo u ku raa b̄ε wa.

Sina boko u tire te d̄ɔ̄ m̄ni

20 Yeniban biru, wirugiba tire te mwa ba berua Elisama tire yoron dirɔ̄. Ma ba da sina bokon mi, ba n̄n gari yi s̄ɔ̄wa.

21 Yera sina boko u Yehudi ḡra u n̄ε, u doo u tire te suama. Ma u da Elisaman dirɔ̄ u tu suama u gara sina boko ka wirugii ben wuswaa.

22 N̄ deema saa ye, puran saawa. W̄ɔ̄n suru n̄ɔ̄ba nn̄ese sɔ̄ra m̄. Ma u deema sina boko u s̄ u d̄ɔ̄ w̄su win diru mi u ra sine puran saa.

23 Yehudi ù n̄ tire ten kabura ita, n̄ kun m̄ n̄ε gara u kpa, yera sina boko u ra tire yoron k̄ɔ̄ piibu gagu sue u ka mi ba gara bura u kp̄ε d̄ɔ̄ sɔ̄, sere te kpuro ta ka d̄ɔ̄ mwaara muku muku.

24 Ye sina boko ka win bw̄abu ba ye kpuro nua ba n̄ nande, ba n̄ maa ben ȳnu ȳka nge m̄ ba ra ko nuku sankiranun s̄.

25 Sina boko u sere tire te dɔɔ mɛni, Elinatani ka Delaya ka Gemaria ba nùn suuru kana gem gem u ku ka tu dɔɔ mɛni. Adama u n̄ bu swaa daki.

26 Yera sina boko u Yerameɛli wi u sãa sunɔn bii, ka Seraya Asiriɛlin bii, ka Selemia Abudɛlin bii wooda wɛ u nɛɛ, bu tire yoro Baruku ka Gusunɔn sɔmɔ Yeremi mwaama, adama Gusunɔ u bu berua, ba n̄ bu wa.

Yeremi

u tire ten kpaaru yorua

27 Sanam mɛ sina boko u tire te dɔɔ mɛni, te Yeremi u Baruku sɔɔwa u yore mi, yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,

28 a maa tire kpaaru suo kpa a gari yi yore yi yi raa wãa tire te sɔɔ, te sina boko Yoyakimu u dɔɔ mɛni mi.

29 Kpa a maa nùn sɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Wee u tire te dɔɔ mɛni, ma u nɛɛ, mban sɔna wunɛ Yeremi a yorua ma Babilonin sina boko u koo na kpa u tem mɛ kam koosia, kpa u mɛn tɔmbu ka mɛn yaa sabenu gura.

30 Yen sɔna, nɛ, Yinni Gusunɔ na wi sina boko Yoyakimu sɔmɔ, ma win goo kun maa sinamɔ Dafidin sina gɔna sɔɔ. Mɛya ba koo maa win tiin goru deri tɔwɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru ta n̄ sɔɔ ka pura sooramɔ.

31 Kon bu sɛyasia ben durum sɔ wi ka win bibun bweseru, ka win bwãabu. Kon de kɔsa yu Yerusalemugibu ka Yudaba deema, ye na raa bu sɔɔwa, yɛn sɔ ba n̄ wure bu man swaa daki.

32 Ma Yeremi u tireru garu sua u Baruku, Neriyan bii, wi u sãa tire yoro wɛ. Yera u maa nùn tire te Yoyakimu u dɔɔ mɛni min gari sɔɔwa kpuro. Ma u yi yorua u maa gari gɛɛ yorua yi yi ka yi weenɛ.

Sedesiasi

u Yeremi gɔra u bu Gusunɔ kana

37

1 Babilonin sina boko Nebukanɛsaa u Sedesiasi Yosiasin bii kua sina boko Yudaɔ, Yekonia Yoyakimun biin ayerɔ.

2 Sedesiasi wi, ka win bwãabu, ka win tɔmbu ba n̄ Yinni Gusunɔn gari yi swaa daki yi Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u bu sɔɔwa mi.

3-4 N deema saa ye sɔɔ, ba n̄ gina Yeremi pirisɔm doke. U ra dewa mi u kã, win

tɔmbun suunu sɔɔ. Yera sina boko Sedesiasi u Yukali Selemian bii ka Sofoni Maaseyan bii wi u sãa yãku kowo gɔra win mi, bu ka nùn sɔ u bu Gusunɔ ben Yinni kana u ka bu n̄nu geu mɛeri.

5 Saa yera Babilonigibu ba Yerusalemu tarusi. Ye ba nua ma Egibiti sunɔn tabu kowobu ba Yerusalemugii be somiru sisi, yera ba yarina ba doona min di.

6-7 Saa yera Gusunɔ Isireliban Yinni u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a Yudaban sina boko wi u nun gɔrima nɛn mi sɔɔwɔ a nɛɛ, wee, Egibiti sunɔn tabu kowo be ba raa wee bu ka nùn somi ba gɔsirɔ ben temɔ.

8 Tɛ, Babilonigii be, ba koo maa wurama bu Yerusalemu wɔri bu ye mwa, bu dɔɔ sɔku.

9 Yen sɔ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku tii n̄ni wɔke bu nɛɛ, Babilonigii be, ba tonda. Adama ba n̄ yɛ ma ba n̄ gam de.

10 Baa bà n̄ Babilonin tabu kowo be kamia, kpa n̄ tie be ba mɛera kua, ka mɛ, ba koo se saa ben kuu bekuruginun di bu wuu ge dɔɔ mɛni.

Ba Yeremi kpɛɛ pirisɔm dirɔ

11 Sanam mɛ Babilonigibun tabu kowo be, ba yarina ba Yerusalemu deri Egibiti sunɔn tabu kowo ben sɔ,

12 yera Yeremi u kã u yari Yerusalemun di u da Benyamɛn temɔ u ka win baa sua tubi ye ba bɔnu mɔ sɔɔ.

13 Sanam mɛ u yariɔ u kɔnnɔ tura ge ba mɔ Benyamɛɛ, ma u deema ben kɔsobun tɔnwero wi ba mɔ Yirɛya Selemian bii, Hananian debubu u yɔ mi. Ma u nùn yɔrasia u nɛɛ, a tii Babilonigibu wɛ.

14 Yera u nɛɛ, aawo, na n̄ nɛn tii Babilonigibu wɛ.

Adama durɔ wi, u n̄ win gari yi wure. Ma u nùn mwa u ka da wirugibun mi.

15 Yera wirugii ben mɔru ya seewa ba nùn mwa ba so ba pirisɔm doke Yonatan dirɔ wi u sãa tire yoro. N deema ba win dii te gɔsiawa pirisɔm diru.

16 Nge mɛya ba ka nùn pirisɔm doke dirɔ wɔru sɔɔ sere n̄ ka tɛ.

17 Sɔɔ teeru, sina boko Sedesiasi u gɔra u nɛɛ, bu Yeremi sokuma. Ye u na, ma u nùn gari bikia asiri sɔɔ u nɛɛ, Yeremi, a gari gɛɛ

mə yi yi wee Yinni Gusunən min di a man sɔ̄?

Ma u nùn wisa u nɛɛ, oo. Yinni Gusunə u koo de Babilonin sina boko u nun nɔ̄ma turi.

¹⁸ Ma Yeremi u maa nùn bikia u nɛɛ, tora terà na bɛɛ tora wunɛ ka wunen bwāabu ka sere wunen tambu kpuro i ka man mwa i pirisəm kpɛɛ.

¹⁹ Mana bɛɛn sɔ̄mɔ be, ba wāa be ba bɛɛ gari sɔ̄wa ba nɛɛ, Babilonin sina boko kun nun wərim wee u sere tem mɛ mwa.

²⁰ Tɛ, nɛn yinni sina boko, a man swaa dakio kpa a nɛn kanaru nɔ, kpa a man kua ye na kī. A ku maa de n wura Yonatan tire yoron diru mi, kpa n ku ra ka gbi.

²¹ Yera sina boko Sedesiasi u wooda wɛ u nɛɛ, bu nùn yiyiyo pirisəm dirun yaaraɔ kpa ba n da nùn pɛɛ kuse teeru wɛ baadomma ye wuun pɛɛ kowoba ra ko sere wuu nukurun pɛɛ yu ka kpe. Nge mɛya u ka sina pirisəm dirun yaara mi.

Ba Yeremi kpɛɛ

dəkɔ kpiriru sɔ̄

38

¹ Sefatia Matanin bii, ka Gedalia Pasurin bii, ka Yukali Selemian bii, ka Pasuri Maakiyan bii ba nua ye Yeremi u tən be sɔ̄wa. U nɛɛ,

² ameniwa Yinni Gusunə u gerua. U nɛɛ, wi u sina Yerusalemu ye sɔ̄, yiberɛba ba koo nùn gowa tabu sɔ̄, n̄ kun mɛ u gbi gɔ̄run saabu, n̄ kun mɛ ka bararu garu. Adama wi u tii Babilonigibu nɔ̄mu sɔ̄ndia, wiya ko n wāa. Win wāa tera ta ko n s̄a win dukia ye u wa u ka yara wahala yen min di.

³ Yinni Gusunə u maa nɛɛ, u koo de Babilonin tabu kowobu bu Yerusalemu mwa.

⁴ Yera wirugibu ba na ba sina boko sɔ̄wa ba nɛɛ, durɔ wini u tabu kowobu ka tən be ba wāa wuu ge sɔ̄ bɛrum tiamɔwa ka win gari. U n̄ bɛsɛn gea kasu sere bɛsɛn kɔ̄sa. N n mɛn na, n weenɛ bu nùn go.

⁵ Ma sina boko Sedesiasi u wisa u nɛɛ, wi wee u wāa bɛɛn nɔ̄muɔ. Na n̄ kpɛ n bɛɛ gāanu yinari.

⁶ Yera ba nùn sua ba kpɛɛ sina bii wi ba mɔ, Maakiyan dəkɔ kpiriru garu sɔ̄. Dəkɔ kpiri te, ta wāawa pirisəm dirun yaaraɔ. Te sɔ̄ra ba nùn kpɛɛ ka wɛɛ. Adama ta n̄ nim

mɔ. Pɔ̄təkɔwa ta mɔ, ma u numa pɔ̄təkɔ ye sɔ̄.

⁷ Etiopigii goo wi ba mɔ, Ebɛdi Mɛlɛki u wāa u sɔ̄mburu mɔ sina kpaaru mi. Yera u nua ma ba Yeremi kpɛɛ dəkɔ kpiriru sɔ̄. Saa ye sɔ̄, sina boko u wāa u sɔ̄ gbāra kɔ̄nnɔwɔ ge ba sokumɔ Bɛnyamɛɛ, u sirimɔ.

⁸ Yera Ebɛdi Mɛlɛki wi, u yara sina kpaarun di u da u sina boko deema u nɛɛ,

⁹ nɛn yinni sina boko, ye tən be, ba kua mi, ya n̄ wā, ye ba ka Yeremi kpɛɛ dəkɔ kpiriru sɔ̄. U koo gbi mi, gɔ̄run sɔ̄, domi dīanu kun maa wāa wuuɔ.

¹⁰ Ma sina boko u Ebɛdi Mɛlɛki wooda wɛ u nɛɛ, a tambu tena suo kpa i da i Yeremi yara saa dəkɔ kpiri ten min di u sere gbi.

¹¹ Yera Ebɛdi Mɛlɛki wi, u tən be sua. Ma u da sina kpaarun arumani beru yerɔ u yāa təkɔnu yarama. U nu Yeremi kpɛɛya dəkɔ ye sɔ̄ ka wɛɛ.

¹² Ma u Yeremi sɔ̄wa u nɛɛ, a yāa təkɔ ni dokeo wunen būu bakusɔ̄ a sere wɛɛ yi doke.

Ma Yeremi u kua mɛ.

¹³ Ma ba nùn yarama ka wɛɛ yi, saa dəkɔ kpiri ten min di, ba dera u wāa pirisəm dirun yaaraɔ.

Sedesiasi

u Yeremi bwisi bikiamɔ

¹⁴ Sɔ̄ teeru Sedesiasi u maa gɔ̄ra u nɛɛ, bu Yeremi sokuma kpa u na u nùn deema Yinni Gusunən s̄a yerun kɔ̄nnɔ itaserɔ. Ye u tunuma, yera sina boko u nɛɛ, na gari gɛɛ mɔ kon nun bikia. A ku man gāanu berua.

¹⁵ Ma u nùn wisa u nɛɛ, n̄ n nun ye sɔ̄wa, a n̄ man goomɔ? Na yɛ ma n̄ n nun bwisi kɛmɔ a n̄ man swaa dakimɔ.

¹⁶ Yera sina boko Sedesiasi u b̄rua asiri sɔ̄ u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunən wāaru wi u sun wāaru wɛ, na n̄ nun goomɔ. Na n̄ maa nun tən be nɔ̄mu bɛriammɛ be ba kasu bu nun gɔ mi.

¹⁷ Yera u sina boko Sedesiasi sɔ̄wa u nɛɛ, ameniwa Gusunə Isireliban Yinni wi u wɔ̄llu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, à n wunen tii Babilonin sunən tabu sinambu wɛ kaa n wāawa wunɛ ka wunen yenugibu. Mɛya u n̄ maa wuu ge d̄ɔ̄ mɛnimɔ.

¹⁸ Adama à kun bu tii wɛ, u koo bu wuu ge nɔ̄mu beria kpa bu gu d̄ɔ̄ mɛni. A n̄ maa kisiramɔ ben nɔ̄man di.

19 Yera Sedesiasi u nùn sɔ̀wa u nɛɛ, na wurure Yuu be ba tii Babilonigibu wɛn sɔ̀. Na bɛrum m̀ bu ku raa man bu nɔmu sɔ̀ndia kpa bu man nɔni sɔ̀.

20 Ma Yeremi u nùn wisa u nɛɛ, ba n̄ nun bu nɔmu sɔ̀ndiammɛ. A nɔ̀wɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ saa nɛn min di, kpa a faaba wa, a n̄ wāa.

21 Adama à n̄ yina a bu tii wɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u man sɔ̀si kāsiru sɔ̀.

22 Na wa ba wunɛ Yudan sina bokon kurɔ be ba tie mwɛɛra ba ka da Babilonin sunɔn tabu sinambun mi. Ma kurɔ be, ba m̀, wee, be ba raa nun gari sɔ̀wa ba nɛɛ, kaa n̄ b̄ri yendu m̀ mi, ba nun nɔni wɔ̀kua ma ba nun kamia. Ye ba deema a nummɔ p̄tɔ̀kɔ sɔ̀, ma ba yarina ba nun deri.

23 Wee ba koo wunen kurɔbu ka wunen bibu kpuro mwɛɛri bu ka da Babilonigibun mi. Wunen tii a n̄ maa kisiramɔ ben nɔman di. Ben sina bokowa koo nun mwa kpa u wuu ge d̄ɔ̀ mɛni.

24 Yera Sedesiasi u Yeremi sɔ̀wa u nɛɛ, a ku ra de goo u gari yi nɔ kpa bu ku raa nun go.

25 Wirugibu b̄a n̄ nua ma na ka nun gari kua, ma ba na ba nun bikia ba nɛɛ, a ku bu ḡaanu berua ye a man sɔ̀wa ka ye na nun sɔ̀wa sɔ̀, kpa bu ku raa nun go,

26 saa ye sɔ̀, a bu wisio a nɛɛ, a man suuru kanam nawa n̄ ku ka nun da Yonatham yenuɔ kpa a ku ra ka gbi.

27 Yera wirugii be kpuro ba na Yereimin mi, ba nùn gari yi bikia. Ma u bu wisa nge mɛ sina boko u nùn sɔ̀wa mam mam, ma ba nɔ̀ mari ba yara. Domi gari yi u nùn sɔ̀wa mi, yi n̄ gina yara tɔ̀wɔ.

28 Pirisəm dirun yaara miya u wāa sere ba ka Yerusalemu mwa.

Babilonigibu

ba Yerusalemu mwa

(*I maa mɛriɔ 52:4-16, Sinambu II, 25:1-12*)

Wee ye n̄ koorā sanam mɛ Babilonigiba Yerusalemu mwa.

39

1 Sedesiasi Yudaban sina bokon bandun wɔ̀ nɔ̀ba n̄nɛɛ, yen suru wɔ̀kuruse sɔ̀ra Nɛbukanɛsaa, Babilonin sina boko u Yerusalemu wɛrima ka win tabu kowobu

kpuro. Ma ba sansani gira yen bɔ̀kuɔ, ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena.

2 Sedesiasin bandun wɔ̀ wɔ̀kura tiasen suru n̄nɛɛ, yen sɔ̀ nɔ̀ba n̄nɛɛ sɔ̀ra ba gb̄araru yaba.

3 Saa yera Babilonin tabu sinambu ba dua ba wuu ge tarusi gen kɔ̀nnɔ wuu suunuguu gian di. Tabu sinam ben yīsa wee, Nɛɛgali Saresɛɛ, ka Sangaa Nɛbu, ka Saasekimu, sina bokon sɔ̀m kowobun wirugii, ka maa Nɛɛgali Saresɛɛ wi u s̄a dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinam be ba tie.

4 Ye Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba bu wa, yera ba duki yarina wɔ̀kuru ba yara ka kɔ̀nnɔ ge ga wāa gb̄aranu yirun baa sɔ̀ sina bokon d̄aa gbaarun bɔ̀kuɔ wɔ̀wan bera gia.

5 Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa sw̄i ma ba nùn naamwɛ Yerikon wɔ̀wɔ̀. Yera ba nùn mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi, Ribilaɔ, Hamatin temɔ. Miya u nùn siri.

6 Ma u dera ba Sedesiasin bibu ka win sina asakpɔ̀bu sakira Ribila mi, win nɔni biru.

7 Yen biru u Sedesiasin tiin nɔni wɔ̀wa ma u nùn bɔ̀kua ka sii gandun yɔ̀ni ba ka da Babiloniɔ.

8 Babilonigii be, ba Yerusalemun sina kpaaru ka yen yenusu d̄ɔ̀ mɛni, ma ba yen gb̄araru surura.

9 Yen biru Nebusarada, k̄sɔ̀bun wirugii, u tɔ̀n be ba tie Yerusalemuɔ ka be ba nùn tii wɛ ka sere maa be ba tie tem mɛ sɔ̀ gura u ka doona Babiloniɔ.

10 Adama u ben bw̄ɛbw̄ɛ be ba n̄ ḡaanu mɔ deri tem mɛ sɔ̀ ma u bu gbea wɛ.

Ba Yeremi yara pirisəm di

11 Ma Nɛbukanɛsaa, Babilonin sina boko u Nebusarada, k̄sɔ̀bun wirugii wooda wɛ Yeremin sɔ̀ u nɛɛ,

12 a nùn mɛriɔ kpa a nùn k̄su. A ku nùn k̄sa gaa kua. Ye u nun sɔ̀wa kpuro, a koowo.

13 Ma Nɛbusarada, k̄sɔ̀bun wirugii, ka Nɛbusasibani, sina bokon sɔ̀m kowobun wirugii, ka Nɛɛgali Saresɛɛ, dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinambu kpuro,

14 ba gɔ̀ra bu Yeremi yarama pirisəm dirun di, kpa bu ka nùn da bu Gedalia,

Akikamun bii, Safanin debubu n̄mu s̄ndia. Wiya u ka n̄n da win yenū. Nge meya Yeremi u ka yara u w̄a ka Yuda be ba tie.

Gari yi Yinni Gusun̄

u Ebedi Meleki s̄owa

¹⁵ Saa yè s̄o Yeremi u w̄a piris̄m s̄o, Yinni Gusun̄ u n̄n s̄owa u n̄e,

¹⁶ a doo a Ebedi Meleki, Etiopigii wi s̄ a n̄e, n̄e, Gusun̄ Isireliban Yinni, n̄e wi na w̄llu ka tem m̄, na raa gerua na n̄e, k̄sa ya koo wuu ge deema, n̄ n̄ m̄ gea. T̄, kon de k̄sa ye, yu tunuma. Ye kpurowa ya koo koora win n̄ni biru.

¹⁷ Adama yen t̄o te, kon n̄n yakia. Bèn berum u m̄ mi, ba n̄ n̄n n̄ma turi.

¹⁸ Na n̄ derim̄ bu n̄n go. Kon win w̄aru yakia, domi u man naan̄e kua. N̄e, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Yeremi u da Gedalian mi,

Misip̄

40

¹ Yinni Gusun̄ u ka Yeremi gari kua sanam m̄ Nebusarada u dera u wurama saa Raman di.

N deema ba raa n̄n b̄kuawa wi ka Yerusalemugibu gabu ba ka d̄o Babilonī. Min diya Nebusarada u n̄n yara.

² Ma Nebusarada wi, u n̄n soka u ka da bee tia u n̄e, Gusun̄ wunen Yinni u raa gerua u n̄e, k̄sa ya koo wuu geni deema.

³ Wee, t̄, ye u gerua mi, ya koora yèn s̄ i n̄n torari, i n̄ win gere m̄m n̄ow̄e.

⁴ T̄, kon nun yakia n̄ nun ȳni yi pota. Adama à n̄ k̄ a ka man da Babilonī, a na su da. Kon nun n̄ari. À kun maa k̄, a sin̄. A doo a sina mi n̄ nun w̄re.

⁵ Sanam m̄ Nebusarada u wa ma Yeremi kun fuuku wisa, yera u n̄e, n̄ n̄ men na, a doo a Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deema. Wiya sina boko Nebukan̄saa u kua sun̄ Yudaban wusu s̄o. Kaa n̄ ka n̄n w̄a ka t̄n be ba tie sannu, n̄ kun m̄, a doo mi a k̄.

Ma Nebusarada wi, u n̄n d̄ianu kusenu kua ka sere maa k̄nu ganu. Ma u dera u doona.

⁶ Yera Yeremi u da Gedalian mi, Misip̄, u sina mi ka t̄n be ba tie tem m̄ s̄o sannu.

Gedalia u Yudan tem kpare

(I maa m̄erio Sinambu II, 25:23-24)

⁷ Saa yè s̄o tabu sinam be ba raa woo tabu gber̄ ka ben tabu kowobu ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia, Akikamun bii kua Yudaban sun̄, ma u n̄n t̄n be ba tie Yud̄o kpuro n̄mu b̄ria, ka sere bw̄ebw̄e be ba n̄ yoru mw̄e ba ka de Babilonī,

⁸ yera ba da Gedalian mi, Misip̄. Be ba da mi, bera, Isim̄eli, Netanian bii, ka Yokanani ka Yonatan, Karean bibu, ka Seraya, Tanumetin bii, ka Efai Netofagiin bibu, ka Yesania, Maakagiin bii, be kpuro ka ben t̄mbu.

⁹ Yera Gedalia u bu s̄owa ka b̄ri u n̄e, i ku berum ko i ka Babilonigibu s̄. I gesi sin̄ bes̄n tem m̄ s̄o kpa i Babilonin sina boko s̄. Saa yera i ko i n̄ w̄a b̄ri yendu s̄o.

¹⁰ Wee, na w̄a Misip̄a mini na n̄ ka s̄a bes̄n n̄ni Babilonigii ben mi. Adama bes̄, i doo i gberun d̄a marum s̄ri m̄ ba ra di ka m̄ ba ra ka maa gum ka tam ko. Kpa i mu bere bes̄n weken̄, kpa i sina i n̄ w̄a wuu si i mwa s̄o.

¹¹ Ma Yuda be ba w̄a M̄abun tem̄ ka Am̄niban tem̄ ka Ed̄muban tem̄, ba nua ma Babilonin sun̄ u gabu deri Yudaban tem̄, ma u Gedalia kua ben kparo.

¹² Yera be kpuro ba wurama ben tem̄. Ma ba da ba Gedalia deema Misip̄. W̄s̄ ge s̄o, ba res̄m wa too, ka maa d̄a marum gam.

Ba Gedalia go

(I maa m̄erio Sinambu II, 25:25-26)

¹³ S̄o teeru Yokanani, Karean bii, ka sere tabu sinam be ba wurama tabu gberun di mi, ba na Gedalian mi Misip̄.

¹⁴ Ma ba n̄n s̄owa ba n̄e, a ȳ ma Baalisi, Am̄niban sina boko u Isim̄eli, Netanian bii ḡra u nun go?

Adama Gedalia u n̄ ye wure.

¹⁵ Ma Yokanani u da Misip̄ u Gedalia s̄owa asiri s̄o u n̄e, a de n̄ da n̄ Isim̄eli, Netanian bii wi go, kpa goo u kun ȳ. Nge mban s̄na kaa de u nun go, kpa Yuda be ba menne mini bu maa yarina kpa ben gabu bu gbi.

¹⁶ Ma Gedalia u Yokanani wisa u n̄e, a ku Isim̄eli go, domi ye a gerua win s̄ mi, weesa.

41

¹ Adama wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ, yera Isimɛeli u na Misipaɔ Gedalian mi. Isimɛeli wi, u sɔawa sina bii ka maa sina asakpɔ. Tɔmbu wɔkura ba nɔn swiima ba ka na mi. Sanam mɛ ba sɔ ba dimɔ ka Gedalia,

² yera Isimɛeli ka tɔn be ba nɔn yɔsirima mi, ba seewa sannu sannu ba Gedalia takobi sɔkura ba go, wi, wi Babilonin sina boko u gɔsa u ka Yudan tem kpara mi.

³ Isimɛeli wi, u maa Yudaba kpuro ka Babilonin tabu kowo be ba wɔa mi go.

Isimɛeli u tɔmbu wɛnɛ go

⁴ N deema goo kun yɛ ma Gedalia u gu. Ye n kua sɔɔ yiru, win gɔɔn biru,

⁵ yera tɔmbu wɛnɛ gabu ba seema saa Sikɛmu ka Silo ka Samarin di. Tɔn be, ba ben toba kɔna, ben yɔnu nu gɛɛkire ma ba tii murura baama nuku sankirarun sɔ. Mɛya ba maa alikama sɔawa ka turare bu ka Yinni Gusunɔ yɔkuru kua Yerusalemɔ win sɔa yerɔ.

⁶ Yera Isimɛeli u seewa Misipan di u da u ka bu yinna swaɔɔ, u sumɔ. Ye u tura ben mi, ma u nɛɛ, i na su da Gedalian mi.

⁷ Adama ye ba dua wuuɔ, yera wi ka win tɔmbu ba tɔn be mwa ba sakira. Ma ba ben gonu kpɛɛ dɔkɔ kpiriru garu sɔɔ.

⁸ N deema be sɔɔ, u n tɔmbu wɔkuru go yɛn sɔ ba raa nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, u ku bu go, be, ba alikama ka gbɛɛ, ka gum ka tim berua yakasɔ.

⁹ Dɔkɔ kpiri tɛ sɔɔ u tɔn ben gonu doke mi, ta sɔawa te Asa u dera ba gba sanam mɛ wi ka Basa Isireliban sina boko ba tabu mɔ. Te sɔɔra u tɔn goo ni yibia.

¹⁰ Yen biru, u be ba tiara mi yoru mwɛɛra u ka doona ka sina bokon bii wɔndiaba ka sere tɔn be Nɛbusarada, kɔsobun wirugii u Gedalia deria. Be kpurowa u yoru mwɛɛra u ka da Amɔniban mi.

Ba yoo be Isimɛeli u mwɛɛra

yakia

¹¹ Yokanani, Karean bii, ka Yudaban tabu sinam be ba wɔa ka wi, ba nua kɔsa ye Isimɛeli u kua.

¹² Yera ba tabu durɔbu sua ba da bu ka Isimɛeli wɔri. Ma ba nɔn deema yeru bɔkɔwɔ ge ga wɔa Gabaoniɔ.

¹³ Tɔn be Isimɛeli u mwɛɛra mi, ye ba Yokanani wa ka win tabu sinambu, yera ben nuki dora.

¹⁴ Ma be kpuro ba Isimɛeli deri, ba da ba Yokanani deema.

¹⁵ Adama Isimɛeli wi, u duka yakura Yokananin min di ka tɔmbu nɔɔba ita gabu, ma u da u wɔa Amɔniban mi.

¹⁶ Yokanani ka win tabu sinam be, ba tɔn be ba tie mwɛɛra Isimɛelin nɔman di, be u raa mwɛɛra sanam mɛ u Gedalia go. Bera tabu kowobu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon sɔm kowobu. Be kpurowa u mwɛɛrima saa Gabaonin di.

¹⁷ Ma ba da ba wɔa sɔbun sɔbia yeru garun mi, te ba ra soku Kimuhamu Betelehɛmun bɔkuɔ. Yen biru, ba kpikiru da Egibitiɔ.

¹⁸ Domi ba Babilonigibun berum mɔ yɛn sɔ Isimɛeli u Gedalia go wi Babilonin sina boko u kua Yudaban kparo.

Yudaba ba Yeremi bikia

u bu Gusunɔ kana

42

¹ Yera tabu sinam be ba raa kpikiru sua, ka Yokanani, Karean bii, ka Yesania, Hoseen bii, ka tɔn be ba tie kpuro, saa wirugibun di sere ka bwɛɛbwɛɛbɔ, ba na ba Yeremi sɔɔwa ba nɛɛ,

² a de a nɔ ye sa nun bikiamɔ. A sun Gusunɔ kanɔ, bɛsɛ be sa tien sɔ, domi sa raa dabi, adama tɛ sa kaara, nge mɛ a waamɔ.

³ A Gusunɔ wunen Yinni kanɔ u sun sɔɔsi mi sa ko da ka ye sa ko ko.

⁴ Ma Yeremi u bu wisa u nɛɛ, na nua. Kon Gusunɔ bɛsɛn Yinni kana nge mɛ i man bikia kpa n wurama n bɛɛ sɔ ye u man sɔɔwa. Na n bɛɛ gɔanu beruamme.

⁵ Ma ba Yeremi wisa ba nɛɛ, sa wura su ko mam mam ye Yinni Gusunɔ u koo nun sɔ su ko. Wiya u koo ko bɛsɛn seeda dio gemgii ka naanegii sɔ kun bɛsɛn nɔɔ mwɛɛru yibie.

⁶ Wee bɛsɛra sa nun gɔra a sun Gusunɔ bɛsɛn Yinni bikia. Yen sɔ, sa ko ko ye u sun sɔɔwa su ko, baa yɔ kun sun wɛre. Ka mɛ, sa ko n nuku dobu mɔ yɛn sɔ sa nɔn mɛm nɔɔwammɛ.

Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa

⁷ Sɔɔ wɔkurun biru, Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa.

⁸ Ma Yeremi u Yokanani, Karean bii sokusia ka tabu sinam be ba nɔn swi

ka sere ben tǎmbu kpuro be ba wǎa mi, wirugibu ka bwēebwēebu.

⁹ Ma u bu sǎwa u nēē, wee bēēya i man gǎra n Gusunǎ bēē Isireliban Yinni bikia. Ye u man sǎwa wee. U nēē,

¹⁰ ì n sina tem mē sǎ, u koo de bēēn tǎmbu bu tǎsi.

U ñ maa bu goomǎ.

U koo bēē swīiwa i n nuuru mǎ.

U ñ bēē wukamǎ,

u ñ maa derimǎ kǎsa yu bēē deema

ye u raa bwisika u bēē kua.

¹¹ N n mēn na, i ku maa Babilonin sina bokon berum ko.

Domi wi, Yinni Gusunǎ u ko n ka bēē wǎa kpa u bēē faaba ko.

¹² Wi, Gusunǎ u koo de u bēēn wǎnwǎndu wa.

Kpa u de i wurama bēēn temǎ.

¹³ Adama ì n nēē, i ñ wi, Yinni Gusunǎ mēm nǎwammē, i ñ sinamǎ tem mēni sǎ,

¹⁴ i ko i dawa Egibitiǎ mi i ñ tabu wasi, baa bin kǎban swīi i ñ nǎmǎ, i ñ maa dīanu biamǎ, yen sǎ, miya i ko sina,

¹⁵ tē i swaa dakio ye Gusunǎ, bēē Isireliban Yinni wi u wǎllu ka tem mǎ, u gerumǎ. U nēē,

bēē Yuda be i tie, ì n gǎru doke i ka da Egibitiǎ ka gem,

kpa i n wǎa mi,

¹⁶ sanam mēya taa bìn berum i mǎ,

bu koo bēē deema Egibiti mi.

Gǎo tēn weeweenu i maa mǎ mi,

ta koo bēē deema,

kpa i gbisuku mi gia.

¹⁷ Be ba gesi nia kua

bu ka da Egibitiǎ bu kuke,

ba koo gbiwa tabu sǎ,

ka gǎru sǎ, ka baranu sǎ.

Ben goo kun kisiramǎ kǎsa yen di

ye u koo bu surema mi.

¹⁸ Yeremi u nēē, wee ye Gusunǎ, Isireliban Yinni wi u wǎllu ka tem mǎ u gerua. U nēē, nge mē u Yerusalemugibu win mǎru seesi, nge mēya u koo maa bēē ye seesi, ì n da Egibitiǎ. Saa ye sǎra ba ko n da ka bēēn yīsiru tǎmbu bǎrusi, ñ kun mē, bu ka goo gǎa kǎsunu sie, kpa bu bēē gem i seku bakararu wa kpa i kun maa sine tem mē sǎ.

¹⁹ U maa nēē, i ku Egibiti da, bēē be i tie Yudaban bweseru sǎ. I de i n yē ma u bēē ye yinariwa gisǎ.

²⁰ Sanam mē i man gǎra n bēē Yinni Gusunǎ kana, ye na wurama, i gerua i nēē, n bēē sǎwǎ mam mam ye Gusunǎ bēēn Yinni u man sǎwa kpa i ye ko. Adama weesa i tii kua.

²¹ Domi gisǎ, na ka win wisibu na adama i ñ bin gabu swaa daki bi u nēē, n bēē sǎ.

²² Tē, mi i dǎo i sina mi, i n yē ma tabu sǎra i ko i gbi, ñ kun mē gǎru sǎ, ñ kun mē baranu sǎ.

Ba ka Yeremi da Egibiti

ka dam

43

¹ Sanam mē Yeremi u gari yi tǎn be ba wǎa mi kpuro sǎwa, yi Gusunǎ ben Yinni u nēē, u bu sǎ,

² yera Asaria, Hoseen bii, ka Yokanani, Karean bii, be kpuro ba Yeremi wisa ka tǎn piiburu ba nēē, ye a gerua mi, weesa. Gusunǎ bēēn Yinni kun nun sǎwa a sun sǎ, su ku Egibiti da.

³ Adama Baruku, Neriyan biiwa u nun bǎriemǎ a ka sun sǎ su ku da mi, domi u kīwa Babilonigibu bu sun mwēeri bu go, ñ kun mē bu sun yoru mwa bu ka da ben temǎ.

⁴ Nge mēya Yokanani, Karean bii, ka tabu sinambu kpuro ka ben tǎmbu kpuro ba yina bu Yinni Gusunǎn gari nǎ ye u nēē, bu de bu sina ben tem mi.

⁵ Yera Yokanani ka tabu sinam be, ba ka Yuda be ba tie da Egibitiǎ, be, be ba raa kpikuru da tem tukumǎ ba wurama,

⁶ tǎn durǎbu ka tǎn kurǎbu ka bibu ka sina bokon bii wǎndiaba, be kpuro gesi be Nebusarada, kǎsobun wirugii, u Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deria. Ma ba ka Yereimin tii da ka maa Baruku Neriyan bii.

⁷ Ba da ba wǎa Egibitin wuu ge ba mǎ Tapanesiǎ. Nge mēya ba ñ ka Gusunǎn gere mēm nǎwē.

Ba koo Egibiti tabu wǎri

⁸ Sǎo teeru Yinni Gusunǎ u Yeremi sǎwa Tapanesiǎ u nēē,

⁹ a kpee bakanu suo kpa a da a nu sike Yudaba kpuron wuswaaǎ mi ba ra birikiba wǎ ye ya wǎa Egibitin sina kpaarun kǎnnǎwǎ Tapanesiǎ.

¹⁰ Kpa a Yudaba sǎ a nēē, ameniwa nē, Gusunǎ Isireliban Yinni, nē wi na wǎllu ka

tem mɔ, na gerua. Na nɛɛ, wee, kon de bu Nebukanɛsaa, nɛn sɔm kowo kasum da kpa n win bandu swīi kpee ni a sikuan wɔllɔ kpa u win sina gɔna tɛria mi,

¹¹ kpa u Egibitigibu sɛɛyasia. Be u koo go, u go, be u koo mwɛɛri u ko yobu kpa u mwɛɛri, be u koo maa sakiri ka takobi, kpa u sakiri.

¹² Kpa u ben bũu dia dɔɔ mɛni, kpa u bũu nin tii gura kpa u maa ben yānu gura ya kun nùn sɛsie kpa u yari min di ka bəri yendu, nge mɛ naa kparo u ra win kpara yaberu sebe u n doonɔ.

¹³ U koo Bɛti Semɛsin bwāarokunu kɔsuku, kpa u bũu dia ye ya tie dɔɔ mɛni Egibiti mi.

Gari yi Yinni Gusunɔ u Yuda

be ba kpikiru da Egibitiɔ

sɔɔwa

44

¹ Yinni Gusunɔ u Yuda be ba wāa Migidoliɔ ka Tapanɛsiɔ ka Mɛnfisiɔ ka Paturɔsiɔ Egibitin temɔ sɔɔwa saa Yeremin min di u nɛɛ,

² wee, ye nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nɛɛ, i kɔsa ye kpuro wa ye na Yerusalemu kua ka Yudan wuu si su tie. Wee, su kua bansu. Goo maa sari mi.

³ Domi ba kɔsa kua ba nɛn mɔru seeya ye ba ka da ba bũnu yākunu kuammɛ ni bɛɛ ka bɛɛn baababa i n daa yɛ.

⁴ Na bɛɛ nɛn sɔmɔbu gɔria saa yellun di bu ka bɛɛ sɔ, i ku sãa kɔsu nini ko, ni nɛn tii na tusa.

⁵ Adama i n man swaa daki. I n bɛɛn kom kɔsum deri. I n maa bũu yāku kobu deri.

⁶ Ma na ka bɛɛ mɔru kua gem gem. Na Yudan wusu ka Yerusalemun swɛɛ kpeerasia ma ye kpuro ya kua bansu, nge mɛ i waamɔ gisɔ.

⁷ Yen sɔ tɛ, ameniwa nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua. Na nɛɛ, mban sɔna i tii durum baka yeni sɔbimɔ ye i ka dera ba kurɔbu ka durɔbu ka bibu ka bii wɛɛnu go sere goo kun maa tie.

⁸ I kīwa i nɛn mɔru seeya ka bɛɛn bũu yāku kookoo si i mɔ Egibitiɔ mi i wāa? I kīwa i tii kam ko, kpa i ko bɔrigibu ka sekurugibu handunia ye sɔɔ?

⁹ I duariwa kɔsa ye bɛɛn baababa ka bɛɛn sinambu ka ben kurɔbu ka bɛɛn tii ka bɛɛn kurɔbu i kua Yudaɔ ka Yerusalemuɔ?

¹⁰ Wee, sere ka tɛ i n tii kawe i gɔru gɔsie. I n man nasie, i n maa nɛn woodaba swīi ye na bɛɛ ka bɛɛn baababa wɛ.

¹¹ Yen sɔna nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ na bɛɛ biru kisi ma na bɛɛ kɔsa kua n ka bɛɛ Yudaba kpuro kam koosia.

¹² Kon Yuda be ba kpikiru da Egibitiɔ kam koosia. Egibiti miya ba koo gbi kpuro. Ba n goo buremɔ. Ba koo gbiwa tabu sɔɔ, ka gɔru sɔɔ kpa bu bu gem bu sekuru wa, kpa ba n da ben yīsiru sie bu ka goo bɔrusi, n kun mɛ bu nùn gāa kɔsunu gerusi.

¹³ Kon bu sɛɛyasiawa nge mɛ na Yerusalemuɔgibu sɛɛyasia ka tabu, ka gɔru, ka maa baranu.

¹⁴ Kon de ben fiiko bu kpikiru su. Be baasi, goo kun kisiramɔ. Goo kun maa wee Yudan temɔ baa mɛ ba ko n kī bu wurama amɛn biru.

Ba Asitaate yākuru kuammɛ

¹⁵ Yera be kpuro be ba yɛ ma ben kurɔbu ba ra bũnu turare dɔɔ dokeye ka tɔn kurɔ dabinu kpuro be ba wāa mi, ka tɔn dabi te ta tie Paturɔsiɔ, Egibitin tem mi, ba Yeremi sɔɔwa ba nɛɛ,

¹⁶ sa n gari yi mɛm nɔɔwammɛ yi a gerua a nɛɛ, yi weewa Yinni Gusunɔn min di.

¹⁷ Sa ko kowa nge mɛ sa gerua, su bũu wi ba mɔ Asitaate turare dɔɔ dokea, kpa su maa nùn tam tãra nge mɛ sa ra raa ko, bɛɛ ka bɛɛn baababa, ka bɛɛn sinambu ka bɛɛn wirugibu Yudan wusu sɔɔ ka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Domi saa ye sɔra sa ra wa su di su debu, sa n nuku dobu mɔ kpa sa kun wahala gaa wa.

¹⁸ Adama saa dɔma tɛn di sa n maa bũu wi turare dɔɔ dokeare, sa n maa nùn tam tãrare, saa min diya sa kpuro bia. Tabu sun di, ma gɔra sun go.

¹⁹ Ma tɔn kurɔ be, ba gerua ba nɛɛ, sanam mɛ sa bũu wi yākunu kuammɛ, ka bɛɛn durɔbun yɛra. Ba yɛ ma sa ra bũu wi kiraru kue su ka nùn bɛɛrɛ wɛ, kpa su nùn tam tãra temɔ.

²⁰ Ma Yeremi u tɔn be kpuro wisa, kurɔbu ka durɔbu, u nɛɛ,

²¹ bɛɛ ka bɛɛn baababa ka bɛɛn sinambu ka bɛɛn wirugibu, i ra bũu yākunu kue

Yudan wusu sɔɔ ka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ. Nge weesa? I tamaa Yinni Gusunɔ kun ye yɛ? Nge i tamaa u ye duariwa.

²² Aawo, u n̄ ye duari. U ka bɛɛ wasirawa bɛɛn kom kɔsum sɔ ka daa kɔsa ye i kuan sɔ. Yen sɔna bɛɛn tem mu kua bansu. Goo maa sari mɛ sɔɔ. Ma mu kua tem bɔruram nge mɛ sa waamɔ gisɔ.

²³ Wahala ye, ya bɛɛ deemamɔwa gisɔ yɛn sɔ i bũnu yɔkuru kua ma i Yinni Gusunɔ torari i n̄ win gere wure, i n̄ maa win sɔɔsinu ka win woodaba ka win kirɔba swĩi.

²⁴ Yeremi u maa tɔn be kpuro, kurɔbu ka durɔbu, sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i wɔa Egibitiɔ, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua.

²⁵ Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, bɛɛ ka bɛɛn kurɔbu, i nɛɛ, i ko i bɛɛn nɔɔ mwɛɛnu yibia ni i bũu tɔn kurɔ wi ba mɔ Asitaate kua. Wiya i ko i turare dɔɔ dokea, kpa i maa n̄n tam tɔra temɔ. Wee, i maa ye kua.

²⁶ Yen sɔ tɛ, i swaa dakio i nɔ ye wi, Yinni Gusunɔ u bɛɛ sɔmɔ. U bɔrumɔ ka win yĩsi bakaru ma Egibitin tem kpuro sɔɔ, Yuda goo kun maa bɔrumɔ ka win yĩsiru u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wɔaru.

²⁷ U koo dewa kɔsa yu bɛɛ deema, n n̄ mɔ gea. Yuda be ba wɔa Egibitiɔ kpuro, ba koo gbiwa tabu sɔɔ ka gɔɔru sɔɔ.

²⁸ Ka mɛ, bɛɛn fiiko ba koo kisira tabun di, kpa bu wurama Yudaɔ. Saa yera, bɛɛ be i da mi kpuro i ko i gia n̄ n nɛn garin na yi koora, n̄ n maa bɛɛgiin na yi koora.

²⁹ U koo bɛɛ deema Egibiti mi, kpa u bɛɛ yĩreru wɛ te ta koo bɛɛ sɔɔsi ma kɔsa ye u raa gerua ya koo nawa ka gem. Yire tera,

³⁰ u koo Egibitin sunɔ Hofara win yiberɛba nɔmu beria be ba kasu bu n̄n go, nge mɛ u Yudaban sina boko Sedesiasi Nebukanɛsaa nɔmu beria, wi, wi u kasu u n̄n go. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Gari yi Yeremi u Baruku

sɔɔwa

45

¹ Sanam mɛ Baruku Neriyan bii u gari yi yorua tireru sɔɔ yi Yeremi u n̄n sɔɔwa Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nnɛse sɔɔra mi. Yen biru Yeremi u Baruku sɔɔwa u nɛɛ,

² wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni, u gerua wunen sɔ.

³ U nɛɛ, a gerumɔ a mɔ, a kam kuawa domi wi, Yinni Gusunɔ u wunen wahala sosimɔ. Ma a weeweenu mɔ sere a wasira. Adama a bia mi kaa wɛra.

⁴ Wee, ye Yinni Gusunɔ u nɛɛ n nun sɔ. U nɛɛ, u koo ye u raa bana kɔsukuwa, kpa u ye u raa duura wukiri. Yen tubusiana, u koo tem mɛ kpuro sanku.

⁵ U maa nɛɛ, gɔa bakana a kasu wunen tiin sɔ?

A ku be nu kasu.

Domi u koo de kɔsa yu na yu tɔmbu kpuro wɔri.

Adama wunɛ u koo wunen wɔaru yara mi a da kpuro.

Tera ta ko n sɔa nge wunen arumani ye a gura tabu sɔɔ.

46

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa bwese tukunun sɔ.

Ba Egibitigibu kamia

Kaakemisio

² Babilonin sina boko u Egibitin sunɔ Neko ka win tabu kowobu kamia Kaakemisio, Efaratin daarun bɔkuɔ. N deema saa ye sɔɔ, Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun wɔɔ nnɛse sɔɔra mi. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u gari yini gerua Egibitin sina boko ka win tabu kowobun sɔ u nɛɛ,

³ wee Egibitin tabu sinambu ba kuuki mɔ ba mɔ,

i tɛɛnu sɔɔru koowo,

bakanu ka piiminu,

kpa i se i tabu da.

⁴ I bɛɛn tabu keke be dumi gawe sɔɔru koowo.

Bɛɛ maasɔbu, i bɛɛn dumi yɔɔwo,

kpa i bɛɛn tabu furɔsu doke.

I bɛɛn yaasi sunkuo yi balli,

kpa i bɛɛn tarakpenu sebe.

⁵ Adama mba Yinni Gusunɔ u sere waamɔ ya kooramɔ ben suunu sɔɔ.

U nɛɛ, be wee ba mwia kpana ba biruku yira wuramɔ.

Ba ben tabu durɔbu kamia.

Ma ba duki mɔ, ba n̄ mam biru mɛɛrimɔ.

Tem mɛ kpuro mu berum duura.

⁶ Kam sɔɔra be ba sɔu ba duki mɔ.

Baa tabu durɔ damgibu bà n duki sua kama.
Domi sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, Efaratin
daarun bɔkuɔ,
dabiru ta sokuramɔ ta wɔrukumɔ.

⁷ Wara u ka daa te ba mɔ Nilu weenɛ tɔ n
yiba.

Wara u ka tu weenɛ sanam mɛ ten tora bɔ.

⁸ Egibitigiba ba ka tu weenɛ.

Domi ba nɛɛ, nge mɛ Nilun nim mu ra tɛrie
ka dam tem sɔɔ,
nge mɛya ben tabu kowobu ba koo maa tɛria
tem sɔɔ,

kpa bu wusu ka sin tɔmbu kam koosia.

⁹ Wee ba mɔ, ben maasɔbu bu seewo fuuku.

Be ba tabu kɛkɛ be dumi gawe dua,
bu duki doo.

Ben tabu durɔbu bu seewo.

Puti ka Kusin tabu durɔbu be ba tɛrɛ pi-
iminu neni,

ka sere Ludiba be ba sɔa ten towobu,
bu seewo.

¹⁰ Adama tɔɔ teni, ta ko n sɔawa Gusunɔ,
wɔllu ka tem Yinnigiru.

Ta ko n sɔawa tɛ sɔɔ u win yiberɛba mɔru
kɔsiemɔ.

Takobi ya koo tɔmbu di,

kpa yu yɛm debu.

Tɔn dabi te ya koo go,

Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin sɔ,

ta ko n kpɔ nge yɔku yaa

Efaratin daarun goorɔ,

sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

¹¹ Bɛɛ Egibitigibun tabu kowobu,

baa i n seewa i da Galadiɔ i tim kasu, kama.

Bɛɛn mɛɛra ya n kpeemɔ.

¹² Bwesenu kpuro nu koo nɔ

nge mɛ ba bɛɛ sekuru doke.

Domi ba koo bɛɛn dɛsirun kuuki nɔ baama.

Bɛɛn tabu durɔbu ba ko n bɔarimɔwa.

Bà n yinna, ba koo wɔrukuwa sannu.

Nɛbukanesaa u Egibiti wɔri

¹³ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi
sɔɔwa sanam mɛ Babilonin sina boko,
Nɛbukanesaa u na u Egibiti wɔri. U nɛɛ,

¹⁴ a Egibitigibu nɔsio

ka be ba wɔa yen wuu si ba mɔ Migidoli, ka
Mɛnfisi, ka Tapanɛsi sɔɔ,

a nɛɛ, ben baawure u seewo u sɔɔru ko.

Domi ba bu tabu wɔrima baaman di.

¹⁵ Ben tabu durɔ damgibu ba wɔruka.

Ba n kpɔa ba ka tii yinɛ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu fuka.

¹⁶ Na dera ben tabu kowo dabiru ta sokura
ta wɔruka.

Ma ba mɔ, bu seewo bu wura ben temɔ
mi ba bu mara, mi tabu sari.

¹⁷ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,
bu Egibitin sunɔ yɔsi kpaaru kɛɛyɔ

bu nɛɛ, woo kanɔ.

U dera saa gea nɔn doonari.

¹⁸ Nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,

nɛ wi na sɔa sina boko,

sere ka nɛn wɔaru,

nge mɛ ba yɛ ma guu te ba mɔ Tabori

ta guu ni nu tie gunum kere,

ka nge mɛ ba yɛ ma guu te ba mɔ Kaameli

ta wɔa nim wɔkun bɔkuɔ,

nge mɛya ba n yɛ kam kam

ma yiberɛba ba koo na bu bu wɔri.

¹⁹ Bɛɛ Egibitigibu, i sɔɔru koowo i bɛɛn yɔnu
gura,

ba koo bɛɛ yoru mwɛɛri.

Domi wee, Mɛnfisi ya koo ko bansu.

Goo kun maa sinamɔ ye sɔɔ.

²⁰ Bɛɛ Egibitigibu, i sɔawa nge naa gbiiba ye
ya wɔ.

Adama wee, daru swɔa gaa ya wee

saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,

yu ye wɔri.

²¹ Bɛɛn tabu kowo be ba ra bɛɛ somi gobin
sɔ,

ba bɔɔru nge naa gumgia.

Ka mɛ, ben tii ba koo biruku yira wura

bu duki yakikira.

Domi nɔni swɔara koo bu wɔri.

Ben sɛɛyasiabun saa ya tura.

²² Egibitigiba duki mɔ

nge wɛɛ yi yi doonɔ wɔkinu sari.

Domi yiberɛba ba bu wɔrimɔ ba suririmɔ,

nge dɔa buro wi u dɔa suririmɔ ka gbɔa, dɔa
sɔɔwɔ.

²³ Baa mɛ ben dɔa sɔɔ ga kpɔ

sere goo kun kpɛ u du mi,

ka mɛ, ba koo gu bɔɔriwa.

Domi yiberɛ be, ba twee dabiru kere.

Goo kun kpɛ u ben geeru gia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yen gerua.

²⁴ Egibitigiba wɔa sekuru sɔɔ.

Domi wee, ba bu sɔɔ yɛsan nɔm geugibu
nɔmu sɔndia.

²⁵ Nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na
wɔllu ka tem mɔ, na maa nɛɛ, kon bɔu wi
ba mɔ Amɔ sɛɛyasia wi u wɔa Tɛbɛsiɔ, ka
Egibitin sunɔ, ka Egibitigibu kpuro ka ben

būnu ka ben sinambu, ka sere maa be ba Egibitin sunə wi naane sāa.

²⁶ Kon bu Nebukanəsaa, Babilonin sina boko ka win səm kowobu nəmu bəria, be ba kasu bu bu go.

Adama yeniban biru, Egibiti ya koo wurama nge yellu. Yeniwa nε, Yinni Gusunə na gerua.

Yinni Gusunə

u koo Isireliba yakia

(I maa mεerio 30:10-11)

²⁷ Yinni Gusunə u nεε, bεε Isireliba, Yakəbun bweseru, bεε, nεn səm kowobu, i ku bεrum ko, i ku maa nanda. Domi kon bεε wəramə sāa tontonden di. Kon bεεn bweseru yakiamə sāa yorun di.

I ko i wurama i wēra, i n wāa bəri yendu səə.

Goo kun maa bεε nəni səəmə.

²⁸ I ku bεrum ko.

Domi na wāa ka bεε. Kon bwese ni kpuro kpeerasia, nən suunu səə na raa bεε yarinasia mi. Adama bεε, na n bεε kpeerasiamə. Kon bεε sεeyasiawa nge mε n weene, domi na n kpē na kun bεε sεeyasie.

Gari yi Yinni Gusunə u gerua

Filisitiban sə

47

¹ Egibitin sina boko u sere Gasa tabu wəri, wee ye Yinni Gusunə u Yeremi səəwa Filisitiban sə. U nεε,

² wee, yiberəba ba wee sāa səə yēsən nəm geu gian di, ba tərīamə tem səə nge daa te ta nim yibumə ta bəə saramə.

Ma ba tem ka ye ya wāa mε səə wukiri ka mεn wusu ka tən be ba wāa si kpuro səə. Tən be kpuro ba kuuki mə, ba weeweenu mə.

³ Dumin naa damu damusu ka tabu kεkεban uruuban wəkinu nəoramə. Baababa ba ben bibu derimə, domi ben gəma kpuro dwiia.

⁴ Saa ya tunuma yē səə ba koo Filisitiba kpuro go, ka tən be ba koo kpī bu Tirigibu, ka Sidonigibu somi, ka tən be ba tie ba wāa tem bure te ba mə Kafitoria.

⁵ Gasagibu ba wāawa nuku sankiranu səə ba wii pəənu pote.

Asikalonigibu ka be ba wāa wəwəə ba nəə maari.

Bεε be i tie, sere sāa yerə i ko i n wāa i n tii muririmə i ka gəə swī.

⁶ Wee, i gerumə i mə, Yinni Gusunən takobi, domma kaa wēra.

A wuro wunen kararə, kpa a n wāa mi sēε.

⁷ Aməna ya koo ka wēra.

Domi Yinni Gusunən tiiwa u ye wooda wē, yu ka Asikalonigibu ka nim wəkun goonugibu wəri.

Gari yi Yinni Gusunə u gerua

Məabuban sə

48

¹ Wee ye Gusunə Isireliban Yinni wi u wəllu ka tem mə, u gerua Məabuban sə. U nεε,

Nεbo ya kam kua domi wee ba yen yānu gura. Kiriataimu ya wāa sekuru səə domi ba ye mwa.

Misigabu ya wāa sekuru səə, domi ba ye kəsuka.

² Məabun bεεεε ya kpa.

Ma ba bwisikumə bu Hεsiboni kam koosia. Ba mə, su da su ye kam koosia kpa ya kun maa wāa handunia səə.

Wunε Madimēni, kaa ko bansu, domi wee ba nun tabu wərimam wee.

³ Ba faaba kanamə sāa Koronaimun di, ba mə,

wee ba bεsən yānu guramə.

Wee ba kpuro kəsukumə.

⁴ Ba Məabu kam koosia.

Ma bibun nəə ga nəoramə.

⁵ Ba wuri wenne guu te ba mə Lusitia, ma nuku sankiranun kuuki yi saramamə sāa Koronaimun guurun di.

⁶ Ba mə, i duki yakuro, i bεεn wāaru wəra, kpa i da i n wāa nge gbeku kεkεkunu ghaburə.

⁷ Domi i bεεn naane dokewa bεεn noman səmburu ka bεεn arumaniba səə.

Wee, tē ba koo bεεn tii mwεeri kpa bu bεεn būu wi ba mə Keməsi ka win yāku kowobu ka win wirugibu yoru mwa bu ka doona.

⁸ Be ba koo bu kam koosia mi.

Ba koo duwa wuu baagere sɔɔ.
Gen gaga kun kisiramɔ ben nɔman di.
Ba koo kpuro kam koosiawa wɔwi sɔɔ ka
tem tɛɛri sɔɔ.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

⁹ U maa nɛɛ,
i Mɔabuban sika sɔɔru koowo,
domi ben gɔɔ turuku kua.

Ben wusu su koo ko bansu.
Goo kun ko n maa wɔa si sɔɔ.

¹⁰ Be ba Gusunɔn sɔmburu mɔ ka atafiiru, u
bu bɔrusio.

Be ba yinamɔ bu tɔmbu go ka takobi,
Gusunɔ u bu bɔrusio.

¹¹ Wee, saa yellun di, Mɔabuba ba wɔa bɔri
yɛndu sɔɔ.

Ba n yoru diire gam.

Ba sɔwa kpɛtɛɛ nge tam kɔrɔru.

Ba n bu gɔsiare gam sɔɔ nge tam.

Ben dobu ka ben wani kun kɔsa.

¹² Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, tɔru
gara sisi tɛ sɔɔ kon bu tɔmbu surema bu
bu gɔsie wekenu ganu sɔɔ, kpa bu weke ni
kɔsuku.

¹³ Mɔabu be, ba koo sekuru wa ben bɔu
wi ba mɔ Kemɔsin sɔ, nge mɛ Isireliba ba
sekuru wa bɔu wi u wɔa Beteliɔn sɔ, domi
wi sɔra ba ben naanɛ doke.

¹⁴ Bɛɛ Mɔabuba, amɔna i ko i ka kpɔ i gere i
nɛɛ,

i sɔawa tabu durɔbu be ba wɔa tabun sɔ.

¹⁵ Domi wee, i kam kua.

Bɛɛn wusu su dɔɔ mwaara.

Ma yiberɛba ba bɛɛn aluwaasi damgibu
mwɛɛra ba sakira.

Yeniwa sina boko u gerua. Win yɔsira
Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni. U nɛɛ,

¹⁶ Mɔabun kam kobu turuku kua.

Nɔni swɔa te ba koo wa, ta wee fuuku
fuuku.

¹⁷ Bɛɛ be i wɔa ben turuku, i ka bu gɔɔ sinɔ.

Bɛɛ be i bu yɛ, i bu bikio i nɛɛ,

amɔna n koosina ba ka ban tenin dam
bakam mɛ kpeerasia mɛ.

¹⁸ Bɛɛ maa Dibonigibu, i bɛɛn sin yee
bɛɛɛginu derio,

kpa i na i sina temɔ.

Domi be ba Mɔabuba kam koosia,

ba wee bu bɛɛ wɔri,

kpa bu bɛɛn gbɔra damginu kɔsuku.

¹⁹ Bɛɛ Aroɛɛgibu, i doo swaɔa i mɛɛri,

kpa i Mɔabu be ba kpikuru sua bikia i nɛɛ,

mɔba n koorɔ.

²⁰ Ba koo bɛɛ wisi bu nɛɛ,
ba wɔawa sekuru sɔɔ ba diirimɔ.

I kuuki koowo, i gbɔra,

kpa i baawure nɔɔsia Aanɔwɔ

ma ba Mɔabuba gura.

²¹ Yinni Gusunɔwa u bu sɛɛyasiamɔ be ba
wɔa wɔwa sɔɔ ka yen wuu sini sɔɔ, si ba mɔ,
Holoni ka Yahasi ka Mɛfati,

²² ka Diboni ka Nɛbo ka Beti Dibilataimu,

²³ ka Kiriataimu ka Beti Gamulu ka Beti
Mɛɔni,

²⁴ ka Keriɔtu ka Botisira, Mɔabuban wusu
kpuro gesi, si su wɔa turuku ka tontondeɔ.

²⁵ Ba Mɔabuban dam bua,

ma ben yiiko ya kpa.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

²⁶ Mɔabuba ba tii sua Gusunɔn wuswaaɔ.

Yen sɔ, bu bu tam taasio sere bu mu siruku
kpa bu bu yɛɛ.

²⁷ Bɛɛ Mɔabuba, i yaayo ma i raa Isireliba
yɛɛ. I raa bu wii gimanu koosi nge be i gbɛna
mwa.

²⁸ Tɛ, i yario bɛɛn wusun di

kpa i da i n wɔa kpee baaba sɔɔ,

kpa i kpee goominu saari,

i bɛɛn wɔa yenu ko kpee baaba sɔɔ.

²⁹ Sa Mɔabuban tii suabun gari nua, ka ben
tɔn biaru,

ka sere maa ben woo kanabu,

ka ben degangam, ka ben nɔni yɔnnu.

³⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nɛn tii, na yɛ ma ba
ra tii sue ben gari gerubu sɔɔ. Adama ye ba
mɔ kpuro, ya ku ra n arufaani gaa mɔ.

³¹ Yen sɔna na Mɔabuba kpuro gɔɔ
swɔiyammɛ.

Ma na Kiri Herɛsigibu weweenu kuammɛ.

³² Sibiman resɛm gbaaru, na wuri mɔ
wunɛn sɔ.

Nɛn wuri yi, yi Yasɛɛgibugii kere.

Yellu, wunɛn dɔa kɔasi yi nim wɔku saramɔ.

Yi mam Yasɛɛn daarun nim dɛkamɔ.

Adama wee, kam koosio u yin marum wɔri
u kam koosia.

³³ Nuku doɔn womusu kun maa wɔa
Mɔabuban gbeaɔ.

Goo ku ra maa tam game mi.

Tam sari wekenu sɔɔ.

Nuku doɔn kuuki kun maa nɔramɔ mi,

ma n kun mɔ tabugii.

³⁴ Hɛsibonigibu ba nɔɔguru sue ba somiru
kanamɔ. Ba ben nɔɔ nɔɔmɔ Elealeɔ, ka

Yahasiō, ka Soariō, ka Koronaimuō, ka Egalati Selasiō. Domi baa Nimurimun daaru ta kam kua.

³⁵ Yinni Gusunō u nεε, kon den Mōabuba kpeerasia, be, be ba yōmō ben būu turanō ba nu turare dōō dokeamme.

³⁶ Yen sōna nen gōru ga sumō nge guuru Mōabuba ka Kiri Heresigibun sō. Domi ben dukia ye ba gura kpuro ya kam kua.

³⁷ Tōmbu kpuro ba ben seri ka ben toba kōna, ba tii murura nōma yiru kpuro, ba saaki deewa ben nuku sankiranun sō.

³⁸ Ba gōō wuri mō yenu baagere sōō ka sere mi ba ra mēnne kpuro gesi domi na Mōabuban tem kāsuka nge weke te goo kun maa kī. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

³⁹ I gōō swīiyō, Mōabuba ba wōruma. Ba biruku yira wura. Anna a sekuru wa. Be ba ka bu sikerene kpuro, ba bu yēmō.

⁴⁰ Yinni Gusunō u nεε, wee, yibereba ba koo na nge yaberekunu ni nu bellimō wōllō.

⁴¹ Kpa bu wuu ge ba mō Keriōtu mwa, bu gen gbāranu kāsuku.

Mōabun tabu durō damgibu ba koo nanda nge tōn kurō wi u yiire u kī u ma.

⁴² Ba koo Mōabuba kpeerasia.

Ben bwesera koo nōru ko, domi ba ne, Yinni Gusunō seesi.

⁴³ Wee, ba bu yina ka taa ka suura berie.

⁴⁴ Wi u duka mō berum sō, u koo wōriwa suura ye sōō.

Wi u maa yara suura yen di, kpa u taa mwaara.

Domi kon de Mōabun seeyasiabun tōru tu na.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁴⁵ Be ba kpikiru sua ba nō maa dam tie, ba wēra yeru kasu Hesiboniō.

Adama dōō yari yi koo yari yen sina boko Sihonin dirun di, yi da yi Mōabuban tem nōō bura yenu ka men guunu di.

⁴⁶ Bεε, Mōabuba, i kam kuawa. Bεε Kemōsigibu, i kpeerawa.

Wee, ba koo bεen bibu yoru mwεeri bu ka doona.

⁴⁷ Adama saa gaa sisi

yē sōō kon ka Mōabu be ba yoru mwεera mi wurama ben temō.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Nge mēya kon ka Mōabuba seeyasia.

Gari yi Yinni Gusunō u gerua

Amōniban sō

49

¹ Wee ye Yinni Gusunō u gerua Amōniban sō. U nεε, mban sōna būu wi ba mō Malikōmu u Gadin tem mwa.

Mban sōna win tōmbu Amōniba ba Isireliban wusu wōra.

Isireliba ba nō bibu mōwa be ba koo mu tubi di?

² Yen sō tē, kon de tabun wurenu nu nōōra ben wuu marōō ge ba mō Raba.

Raba ye, ya koo bansu ko,

kpa yen baru kpaanu nu dōō mwaakira.

Nge mēya Isireliba ba koo bu gira be, be ba raa bu gira.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

³ Bεε, Hesibonigibu, i gōō swīiyō.

Domi ba koo Ayi kam koosia.

Raban baru kpaanugibu, i nōōgiru suo i somiru kana.

I saaki deewo nuku sankiranun sō,

kpa i n sirenε i n gōō sumō.

Domi ba koo bεen būu wi ba mō Malikōmu sua,

ka win yāku kowobu ka win wirugibu bu ka doona.

⁴ Bεε Rabagibu, bεε be i ku ra mēm nō,

wee i tii sue bεen wōwa ye ya tem gem mōn sō.

Ma i bεen dukia naane sōa.

Ma i mō, wara u koo kpī u bεε wōrima.

⁵ Gusunō, wōllu ka tem Yinni u nεε,

wee kon bεε nōni swāaru surema.

Ta koo nawa saa baaman di,

kpa i yarina.

Goo maa sari wi u koo bεε mēnna.

⁶ Adama amen biru kon de be ba yarine mi, bu wurama.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunō u gerua

Edāmuban sō

⁷ Wee ye Gusunō, wōllu ka tem Yinni u gerua Edāmuban sō. U nεε,

bwisi yi kpawa Temaniō?

Ben bwisigibun bwisi yi kpawa?

Mana yi kpuro yi doona.

⁸ Bεε Dedanigibu, i gōsiro,

i duki yakuro i da i kuke kpee baaba sōō.

Domi kon Esaugibu nōni swāaru kpēē

sanam mε kon bu seeyasia.

⁹ Be ba ra resem s̄ori bà n na b̄een mi,
ba ra fiiko deri.

Gben̄abu bà n t̄ambu w̄ori,
ba ra suewa ye ba koo kp̄i.

¹⁰ Adama n̄e, Yinni Gusun̄o,
kon Esaun bweseru kpuron ȳanu gurawa.
Kon bu sikiana ben kuku yenun di.
Ba ñ kp̄e bu kuke.

Ben bibu ka ben dusibu ka be ba ka bu
sikerene kpuro ba koo gbiwa.

Goo kun tiaram̄o.

¹¹ Baa bà n ben bibu deri ba kua gobekuba,
n̄ena kon de ba n w̄aa,
kpa ben ḡominibu bu man naane ko.

¹² Na maa n̄ee, be na ñ daa s̄eeyasiam̄o, kon
bu s̄eeyasia. Yera b̄ee, Ed̄amuba, i tamaa i
yara min di? Aawo, kon b̄ee s̄eeyasiawa.

¹³ Na b̄orum̄o sere ka n̄en w̄aru ma b̄een
wuu maro B̄otisira ga koo bansu ko kpa n
s̄aa sekuru, kpa t̄ambu ba n da gu sie bà n
goo b̄rusim̄o. M̄eya maa b̄een wuu si su tie
su koo ko bansu sere ka baadomm̄o. N̄e,
Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

¹⁴ Yinni Gusun̄o u Yeremi labaari yeni
s̄ōwa u n̄ee,
ba s̄om̄o goo ḡra bwesenun suunu s̄o u nu
s̄ō u n̄ee,
nu m̄ennama nu Ed̄amuba w̄ori,
nu seewo nu bu tabu w̄ori.

¹⁵ Domi n̄e, Yinni Gusun̄o, kon bu ko
d̄aakobu bwesenu kpuro s̄o,
be t̄amba ko n gema.

¹⁶ Ben tii suabu ka ben n̄onigiru ta dera ba
k̄ōra.

Be ba w̄aa kpee baaba s̄o, ka sere
gungunun wii kpiin̄o,
baa bà n w̄aa yenu kua sere w̄allun s̄o
s̄ōw̄o, nge gun̄o bakeru,

kon bu surama min di.
N̄e, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

¹⁷ Ed̄amu ya koo kowa bansu. Be ba sar̄o
mi, bà n ye wa, biti ya koo bu mwa kpa bu
wia ko as̄r̄o yen s̄ō.

¹⁸ Domi ya ko n s̄aawa nge m̄e ba Sodomu
ka Gom̄ara kpeerasia ka yen baru kpaan̄o.
Goo kun maa sinam̄o mi.

¹⁹ Ko na n s̄aawa nge gbee sun̄o
ge ga yarima Yuudenin gbee surorun di ga
d̄o gu nim n̄o.

Kpa n t̄ambu kpuro yarinasia subaru s̄o.
Saa ye s̄ōra kon Ed̄amuba sun̄o kpao w̄e wi
n̄en tii na ḡosa.

Nge wara u ka man n̄e.

Wara u koo kp̄i u man wooda w̄e.

Sina boko wara u koo kp̄i u ȳra n̄en
wuswaāo.

²⁰ Yen s̄ō, i swaa dakio i n̄o himba ye na kua
Ed̄amuban s̄ō,

ka sere kpunaa ye na yi Temanigibun s̄ō.

Na n̄ee, kam kam, kon de bu be kpuro
m̄w̄eriwa nge ȳanu

bu ka da tem tukum̄o.

Ba koo ben tem kpuro kam koosiawa.

²¹ Kam koo bin wurenu s̄o, tem mu koo
ȳiri.

T̄amba koo n̄ogiru sua bu somiru kana,

kpa ben n̄asu su n̄ōra sere nim w̄kūo, ge
ba m̄ō S̄ō.

²² Wee, yib̄ereba ba koo Botisira wukiri
nge m̄e yaberekunu nu ra yaa gonu kunisi.
Yen d̄oma te, Ed̄amun tabu dur̄o damgibu
ba ko n kpasa w̄ori m̄ōwa nge t̄an kur̄o wi u
yiire u k̄i u ma.

Gari yi Yinni Gusun̄o u gerua

Damasin s̄ō

²³ Wee ye Yinni Gusun̄o u gerua Damasin
s̄ō. U n̄ee,

yen wuu sini, Hamati ka Aapadi,

sin t̄amba w̄aa sekuru s̄o.

Ba labaari k̄ōsa nua, ma ba diirim̄o.

Ben laakari ya burisina nge nim w̄kun
nim,

sere ya ñ kp̄ia ya wurame.

²⁴ Damasigibu ba mwia kpana ba ḡsira bu
ka duki su,

adama ba b̄erum soore.

Ma nuku sankiranu ka wuriribu bu n̄eni
nge t̄an kur̄o wi u yiire u k̄i u ma.

²⁵ Wuu ḡen s̄ō na ra n nuku dobu m̄o,
mban s̄ōna gen t̄ambu ba ñ kpikiru sua.

Wuu b̄ok̄o ge, ge ga ȳisuru yara mi,

mban s̄ōna gen t̄ambu ba ñ gu deri.

²⁶⁻²⁷ S̄ō teeru ba koo gen aluwaasiba go
gen sw̄ee s̄o. Ba koo maa gen tabu kowobu
kpuro kpeerasia, kpa n de bu gu d̄ō m̄eni
ka Beni Hadadin sina kpaaru. N̄e, Gusun̄o,
w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusun̄o

u gerua Kedaagibu

ka Hasorigibun s̄ō

²⁸ Wee ye Yinni Gusun̄o u gerua
Kedaagibun s̄ō ka bwese ni nu w̄aa

Hasoriān sō, ni Babilonin sina boko
Nebukanēsaa u kamia. U nēē,
i seewo i Kedaagibu wāri.

I be, sōo yari yerugii be kpuro goowo.

²⁹ I ben kuu bekunuginu ka ben yaa sabenu
kpuro guro,
ka ben beka ka ben sōmunu ka ben yooy-
oosu,

kpa i kuuki ko baama i bu berum tia.

³⁰ Bēē Hasorigibu i seewo i duki su fuuku,
kpa i da i kuke wārusu sōo.

Domi Babilonin sina boko Nebukanēsaa u
kpunaa kua u ka bēē wāri.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

³¹ U maa nēē,
i doo i bu wāri be, be ba wāa bāri yendu sōo,
ba sō sēē ben yenusō.

Ben wusu su ñ gamboba ka kākārōba mō,
ma ba ka tōmbu dēsire.

³² Yiberēba ba koo ben yooyoosu mwēeri
ka sere maa ben yaa sabenu ya n dabi.

Kon bu yarinasia baama,
be, be ba ra ben wii baanu kōni beri berika.
Kon de yiberēba bu na baaman di bu bu kam
koosia.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

³³ Hasorin wuu ga koo ko bansu,
kpa ga n sāa gbeeku bōnūn wāa yeru sere ka
baadommao.

Goo kun maa sinamō mi.

Gari yi Yinni Gusunō u gerua

Elamun sō

³⁴ Wee ye Yinni Gusunō u win sōmō
Yeremi sōōwa Elamun sō. Saa ye sōo,
Sedesiasi, Yudaban sina bokon bandun
torewa mi.

³⁵ Gusunō, wōllu ka tem Yinni u nēē,
wee, kon Elamugibun tēnnu bōku
ni nu sāa ben dam nuuru.

³⁶ Kon bu handunian goonu nne kpuron
woo kparema, kpa n bu yarinasia baama.
Tem gam sari mi ba ñ ko n wāa.

³⁷ Kon de Elamugibu bu diiri
ben yiberēba ka be ba kasu bu bu gon
wuswāa.

Nen mōrun saabu kon bu nōni swāa bakaru
kpēē.

Taba kon ka bu go n kpe,

³⁸ kpa n ben sinambu ka ben wirugibu go
kpa n nen tiin bandu swīi.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

³⁹ Adama tōru gara wee tē sōo kon de

be ba raa yarina mi, bu wurama.

Babiloni ya kam kua

50

¹ Wee gari yi Yinni Gusunō u gerua
Babilonin sō ka yen tem kpuron sō, saa
Yeremin min di. U nēē,

² i bwesenu labaari yeni nōōsio.

I yīrenu koowo nu ka ye gia.

I ye kparo i nēē,

Babiloni ya wōruma.

Yen būnu nu sekuru sua.

Būu ni ba mō Bēli ka Mērodaki
nu wāa sekuru sōo.

Nin bwāarokunu nu berum soora.

³ Bweseru gara ye wōrim wee

saa sōo yēsān nōm geu gian di.

Ta koo tem mē gōsiawa bansu.

Goo kun ko n maa wāa mi.

Tōmbu ka yēē kpuro koo yarina min di.

⁴ Yinni Gusunō u nēē,

yen tōo te, Isireliba ka Yudaba ba koo
wurama ben temō sannu,

ba n sumō, ba n nē Gusunō, ben Yinni kasu.

⁵ Ba koo Siōnin swāa bikia,

bu wōrima yen mi,

kpa bu na

bu ka man arukawani bōke

ye ba ñ duarimō sere ka baadommao.

⁶ Be, nen tōmbu, wee ba sāa nge yāa gōo
ge ga raa kōore.

Ben kparoba raa bu kō

ba dera ba sirene guunu wōllo

ba gasirimō gee ka giō,

sere ba ben wāa yeru duari.

⁷ Yiberē be ba bu wāri gesi,

ba ra bu gurewa.

Kpa yiberē be, bu nēē,

ba ñ kōsa kue.

Be, Isireli ben tiiwa ba Yinni Gusunō torari,

wi, wi u sāa gemgii

ka wi ben sikadoba ba naane sāa.

⁸ Bēē Isireliba, i yario i duki su Babilonin di,
nge boo ni nu gōo gbiie.

⁹ Domi wee, kon bwesenu seeya wuu
wuuka

kpa n de nu Babiloni wāri.

Ba koo nawa saa sōo yēsān nōm geu gian di,

kpa bu ye tarusi bu mwa.

Ben sēēnu nu ñ kam wōrimō.

Baa ben tabu durō turo kun gōsirō nōm dira.

10 Babilonigibu ba ñ kisiramə kam koo bin di.

Be ba koo ben yānu gura kpuro,
ba koo nu gurawa ka nuku tia.
Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

11 Bεε Babilonigibu, bεε be i nεn arumani gura,

i nuki doro.
I n yōkumə nge naa kpemi yakasə.

I n sumə nge dum dwεε.

12 Adama i bεεn tem mεerio.

Wee, mu wāa sekuru səə.

Wee, mu kua bansu, nge tem mi gāanu ku ra kpi.

Ma mu biru wura tem kpuro səə.

13 Yinni Gusunən mərūn saabu, mu kua bansu.

Be ba koo sara Babilonin tem mi, biti koo bu mwa

kpa bu wia ko.

14 Bεε be i ra tɛndu to,

i na i Babiloni tarusi.

I ye sēenu tweeyo.

I ku yen wənwəndu ko.

Domi ya nε, Yinni Gusunə torari.

15 I tabun kuuki koowo baama domi Babilonin gani yi wəruka,

yen gbārara suba.

Wee yen tamba noma yiiye

ba tii yiberɛba wē.

Nε, Yinni Gusunəwa na ye mərū kəsiemə,

na mɔ, i ye mərū kəsieyo.

I ye kuo nge mε ya raa gabu kua.

16 Tabu wee ka kam kobu sannu.

I bu goowo be ba duurumə

ka be ba gēemə.

Baawure u seewo u da win temə mi win hwesera wāa.

17 Yinni Gusunə u nεε,

Isireliba ba sāawa nge yāa ni nu kōra

ma gbee sinansu su nu naa swīi.

Asirin sina bokowa u gbia u nu wəri u gura, ma Babilonin sina boko u maa na u nu wəri u kəsuka.

18 Yen sōna, nε Gusunə Isireliban Yinni, wi u wəllu ka tem mə, na nεε, kon Babilonin sina boko ka win temgibu sεeyasia nge me na Asirin sunə sεeyasia.

19 Adama kon de Isireliba bu wurama ben wāa yerə,

kpa bu ben dīanu yewe guu te ba mɔ Kaamelio

ka Basanio ka guu te ba mɔ Efaraimuə,

ka sere maa Galadin temə.

Ba ñ maa gāanun yāaru mɔ.

20 Yen doma te, ba koo Isireliba ka Yudaban durum kasu ba kun wa,

domi be, be ba tie mi, kon bu ben durum wəka.

21 Yinni Gusunə u nεε,

i Mərataimugibu ka Pekodigibu wərio.

I bu goowo i kam koosia mam mam.

I nεn woodaba kpuro yibio.

22 Wee, tabun wurenu nōoramə tem mε kpuro səə.

Asərə baka ya tunuma.

23 Babiloni ye ya handunia kpuro kəsuka, nge matalaka,

yen tii wee, ya kəsikira,

ya kua bansu bwesenu kpuron suunu səə.

24 Babiloni, na nun yina bεria,

ma ya nun mwa a ñ ka baaru.

Wee, tē, a kua pirisəm,

domi a nε, Yinni Gusunə wəri.

25 Ma na nεn tabu yānun beru yeru wukia.

Ma na nεn mərū sōsi ka tabu yāa ni.

Domi nε Gusunə, wəllu ka tem Yinni,

na səmburu mə te kon ko Babiloniə.

26 Bεε handuniagibu kpuro,

i na i Babilonigibun biranu suriri,

kpa i ben yānu gura i subu subu nge yakasu, i ye kam koosia.

Gāanu nu ku maa tiara mi.

27 I ben tabu durə damgibu goowo.

I bu sakirio nge yaa sabenu.

Ba kam kua, domi ben tōra tunuma,

tè səə ba koo bu sεeyasia.

28 Yera Isireliba be ba kpikiru suuma

ba na Yerusalemuə ba mɔ,

Yerusalemu, Yinni Gusunə u nun mərū kəsia.

U win sāa yee dεeraru mərū kəsia.

29 I tɛn towobu mɛnnə bu Babiloni wəri,

kpa bu ben sansani gira bu ka ye sikerena,

kpa bu ku raa de goo u kisira min di.

Bu bu kəsieyo nge mε ben daa ya nε.

Bu bu kuo nge mε ba raa gabu kua.

Domi ba tii wəlle sua nε, Yinni Gusunən wuswaaə,

nε wi na sāa Isireliban Yinni Dεero.

30 Yen sō, mi ben aluwaasiba ba wāa kpuro, ba koo gbisukuwa, kpa ben tabu kowobun tii bu gbisuku tōo te.

31 Nε, Gusunə, wəllu ka tem Yinni, na nεε,

wunε Babiloni, wunε wi a tii sue,

na ka nun mərū sāa.

Wunen tōra tunuma tē sō kon nun seeyasia.
 32 Wunε wi a tii sue mi, kaa fukura a wōruma.

Goo sari wi u koo nun seeya.
 Kon wuu si su ka nun sikerene dō doke
 kpa u sin tem kpuro di.

33 Ne, Gusunō, Isireliban Yinni, ne wi na
 wōllu ka tem mō, na maa neε,
 wee ba Isireliba ka Yudaba dam dōre
 ba bu yoru nenusi,
 ma ba yinamō bu bu yōsu.

34 Adama ne, ben yakio, na dam mō.
 Nen yīsira Gusunō, wōllu ka tem Yinni.
 Kon ka bu yina kpa n ben tem bōri yendu
 wē,
 kpa n Babilonigibu burisina.

Himba ye Yinni Gusunō u yi

Babilonin sō

35 Yinni Gusunō u maa neε,
 i Babilonigibu tabu wōrio
 ka sere ben wuu bōkō gen tōmbu
 ka ben sina asakpōbu ka ben bwisigibu.

36 I ben sōmō tii suo be tabu wōrio
 kpa bu gōsira wiirōbu.
 I ben tabu durō damgibu wōrio
 kpa bu nanda.

37 I ben dumi ka ben tabu keke yi dumi gawe
 tabu wōrio.
 I tōn be ba kana ba bu somimō tabu sō, tabu
 wōrio,

kpa bu berum soora nge tōn kurōbu.
 I ben dukia wōrio i gura.

38 Ben daanun nim mu gbero.
 Domi tem mi, būna ba ra sā,
 ma nu dera ba wiru bie.

39 Yen sōna kon de Babiloni yu ko bansu
 sere ka baadomma,
 kpa purukanu ka taataanu nu na nu n wāa
 mi.

40 Kon Babiloni ye kōsukuwa nge Sodomu
 ka Gomōra
 ka sin wuu si ne, Yinni Gusunō na kam
 koosia.

Goo kun maa sinamō mi.
 Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

41 Wee, bweseru gara wee saa sō yēsān nām
 geu gian di.

Bwese te, ta kpā.
 Ten sinambu ba dam mō.
 Be wee, ba swaa mō ba wee saa tontonden
 di.

42 Ben tabu kowobu ba takobi ka tema neni.
 Ba n wānwāndu mō, ba bōbu.

Ba wōki nge nim wōkun nim.

Ba dumi yōwa ba swīne swēε swēε.
 Ba tabun sōru sāa bu ka Babilonigibu wōri.
 43 Ye Babilonin sina boko u labaari ye nua,
 yera win gōma dwiia.

Berum ka wuriribu nūn mwa
 nge tōn kurō wi u yiire u kī u ma.

44 Ne, Yinni Gusunō, kon wuu gbāraru guu
 wōri

nge gbee sunō ge ga yarima
 saa Yuudenin gbee surorun di,
 kpa n gen tōmbu kpuro yarinasia subaru
 sō.

Saa ye sō, kon bu sunō kpao wē
 wi nen tii na gōsa.

Nge wara u ka man ne.

Wara u koo kpī u man wooda wē.

Sina boko wara u koo kpī u yōra nen
 wuswaa.

45 Yen sō, i swaa dakio i nō himba ye na yi
 Babiloni ka yen tōmbun sō.

Na neε, kam kam kon de bu be kpuro gura
 nge yāanu bu ka da tem tukumō.

Ba koo ben wāa yeru kpuro kam koosiawa.

46 Babilonin kam koo bin wurenu sō,
 tem mu koo yīri,
 kpa wōki bakanu nu se saa handunian
 baama kpuron di.

51

1 Wee ye Yinni Gusunō u gerua Babilonin
 sō. U neε,
 kon de woo gu Babiloni swee,
 ye ka yen tōmbu,
 kpa gu bu kam koosia.

2 Kon de tōmbu bu bu yarinasia
 nge mε woo ga ra yakasu yarinasia.
 Tō kōsu te sō, ba koo ye wōrima baaman
 di.

3 Ten towobu bu wuu gen tōmbu tweeyo.
 Bu yēro tweeyo wi u win tarakpe naane sāa.
 Bu ku gen aluwaasiba deri.

Bu gen tabu kowobu kpuro goowo.

4 Kpa bu ben gonu deri
 nu n kpī kpī ben tem kpuro sō ka Babilonin
 swēεyō.

5 Domi ba Gusunō Isireliban Yinni Dεero
 torari n kpā.

Adama wi, Gusunō, wōllu ka tem Yinni,
 u ka win tōmbu Isireliba ka Yudaba wāa.

6 I duki yario Babilonin di.

Baawure u win wāaru wōro,
 kpa u ku raa gbi Babiloni ye sō,

ye, ye ya koo ko bansu mi.

Domi Yinni Gusunən mərən t̄āra tunuma.
U koo Babiloniḡibu ben kookoosun are wē.

⁷ Babiloni ya raa s̄āawa nge n̄āra wuragia
Yinni Gusunən n̄āma s̄ō.

Yera u ka handuniagibu tam wē ba n̄āra
sere mu bu go ba wiru bia.

⁸ Wee subaru s̄ō, Babiloni ya w̄aruma ya
k̄asikira.

I ḡō sw̄iyo yen s̄ō,
kpa i ka tim na i doke mi ya bosu wa.
S̄ōr̄akudo ya koo bekura.

⁹ S̄ō be ba w̄āa mi, ba n̄ē,
sa Babiloni tim k̄ā,
adama ya n̄ bekure.

Su ye deri su ḡasira b̄es̄en tem̄,
domi yen s̄ēyasia bi, bu k̄p̄ā
sere bu n̄āra handunia kpuro s̄ō.

¹⁰ Gusun̄ b̄es̄en Yinni u sun siria.
Su da Sīnīō su kpara ye u sun kua.

¹¹ Yinni Gusun̄ u k̄i u Babiloni kam
koosia, kpa u win s̄āa yee d̄ēraru m̄aru
k̄asia. Yen s̄ōna u M̄ediban sinambu dam
k̄ēm̄ bu ka ye w̄ari.

I b̄ēen s̄ēenun n̄asu s̄ānw̄,
kpa i b̄ēen t̄er̄enu sua.

¹² I ȳireru koowo kpa i Babiloni w̄ari.
Wuun k̄s̄obu, bu wureo bu ȳōr̄ō s̄ōm̄e ben
k̄ōsu yer̄ō.

I Babiloni ȳōru bw̄ēyo.
Domi ye Yinni Gusun̄ u ȳr̄ari u ko ye s̄ō,
u koo ye kowa.

¹³ Wun̄ Babiloni, wun̄ wi a s̄ō daa bakanun
b̄ōkū,

wun̄ wi a dukia yiba,
wee wun̄en kpeerun t̄ōru ta tura.

Wun̄en bin̄e ya koo kpe.

¹⁴ Domi Gusun̄, w̄ollu ka tem Yinni,
u b̄ōrua u n̄ē, sere ka win w̄āaru,
u koo nun t̄ambu kparema nge twee
kpa bu nun nasaran kuuki koosi.

Yinni Gusunən yiiko

¹⁵ Yinni Gusun̄wa u tem taka kua ka win
dam.

Wiya u maa handunia sw̄i ka win ȳēru,
ma u w̄ollu t̄eria ka win bwisi.

¹⁶ U n n̄ōḡiru sua u wooda wē,
nim mu ra kpaasin̄ewa w̄oll̄,
kpa guru winu nu n s̄im̄,
kpa guru maakinu nu de gura yu n̄,
kpa woo gu seema gen w̄āa yerun di.

¹⁷ T̄ambu b̄ā n ye kpuro m̄ēra,

ba ra biti soorewa,
kpa sekuru tu bw̄āarokunun sekobu mwa,
domi nu s̄āawa weesu, nu n̄ w̄āaru m̄.

¹⁸ Nu s̄āawa kam dirum m̄e mu t̄ambu n̄ni
w̄ōkum̄.

Ni kpuro nu koo doonawa
sanam m̄e Yinni Gusun̄ u koo nu s̄ēyasia.

¹⁹ Adama Gusun̄ u n̄ s̄āa nge bw̄āaroku ni.
U s̄āawa Isireliban arumani.

Wiya u kpuro taka kua,
wiya u maa Isireliba m̄.

Win ȳisira Gusun̄, w̄ollu ka tem Yinni.

Babilonin kpeeru

²⁰ Yinni Gusun̄ u n̄ē,
Babiloni, a raa s̄āawa nge n̄en matalaka baka
tabu s̄ō.

Wuna na denda na ka bwese dabinu
k̄asuka,

ma na nin bannu surura.

²¹ Wuna na maa denda na ka maas̄obu
ka ben dumi k̄asuka,

ka tabu k̄ēk̄e yi dumi gawe ka yin kparobu,
²² ka dur̄obu ka kur̄obu,

t̄āk̄anu ka bibu, aluwaasiba ka w̄āndiaba.

²³ Wuna na maa denda na ka ȳāa kparobu
ka ben ȳāanu k̄asuka

ka gbaa wukobu ka ben naa wukuba
ka sinambu ka ben sina asakp̄obu.

²⁴ Adama n̄e, Yinni Gusun̄ na n̄ē,
kon wun̄ Babiloni ka wun̄en tem t̄ambu
k̄asie

wun̄en n̄ni biru k̄ōsa ye i kua Sīnīō.

²⁵ Kon nun w̄arima, wun̄ wi a s̄āa
nge guu te ta handuniagibu kpuro kam
koosia.

Kon nun n̄āma d̄em̄ie,
kpa a binda a w̄aruma tem̄.

Kaa kowa nge guu te ta d̄ō mwaara.

²⁶ Baa wun̄en kperu garu,

ba n̄ maa suam̄ bu ka dirun koru sw̄i.
Kaa kowa bansu sere ka baadom̄mā.

N̄e, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

²⁷ I tabun gidi b̄āra ȳōrasio i Babiloni w̄ari.

I k̄āba soowo kpa bwesenu nu m̄enna.

I nu s̄ōru koosio.

I sinam be ba w̄āa Ararat̄īō ka Minīō
ka Asikenasīō m̄ennama bu Babiloni tabu
w̄ari.

I tabu sinambu ḡasio
kpa i de dumi yi se nge twee
yi bu w̄ari.

²⁸ I bwesenu kpuro s̄ōru koosio
n mam n̄ēre M̄ediban sinambu

ka ben bera ka beran wirugibu
ka sere tɔn be ba wāa ben tem sɔɔ kpuro.
²⁹ Wee tem mu yīirimɔ.
Yinni Gusunɔn himba ya koo koorɔ
Babiloni sɔɔ.
U koo de yu ko bansu.
³⁰ Yen tabu durɔbu ba koo kpana bu maa
tabu ko.
Ba koo da bu kuke kuku yee damginu sɔɔ.
Ben dam mu koo kpe,
kpa bu ko nge tɔn kurɔbu.
Ben gbāra kɔnnɔsu ko n wukiare,
kpa bu ben yenusu dɔɔ doke.
³¹ Sɔmɔbu ba ko n daamɔ ba n wuramamɔ
bu ka Babilonin sina boko sɔ
ma ba win wuu mwa beri berika.
³² Ba swɛɛ kpuro bɔɔra.
Ba maa kuku yenu kpuro dɔɔ mɛni.
Ma tabu durɔbu ba wurure.
³³ Amɛniwa Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u
wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ,
wee yiberɛba ba koo na bu Babilonigibu
suriri
kpa bu bu taaku nge dobi
yi yi wāa doo soo yerɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba somi

³⁴ Yerusalemu ya nɛɛ,
Babilonin sina boko Nɛbukanesaa u raa
man gura,
ma u man deri nge weke diiru.
U man sɛre nge yaa gɔba,
ma u sua ye ya gea sāa kpuro nɛ sɔɔ.
Yen biru u nɛn tɔmbu gira.
³⁵ Yen sɔ, Babilonigii be, bu nɔni sɔɔro dam
mɛ ba man dɔren sɔ,
kpa yɛm mɛ ba yari mi, mu wɔri ben wiru
wɔllɔ.

³⁶ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua
Yerusalemugibun sɔ. U nɛɛ,
wee, kon bɛɛ sanna.
Kon Babilonin daanu ka yen bwii kpuro
gberasia.

³⁷ Babiloni koo kowa bansu
mi gbeeku bɔnu nu ko n wāa.
Tɔnu kun ko n maa wāa mi,
kpa bu ye yɛɛ.

³⁸ Wee yen tɔmba gina sāa nge gbee sinansu
si su kukirimɔ.

³⁹ Adama sanam mɛ ba gari seewa,
kon de bu tam nɔ sere n banda,

kpa ba n nuku dobu mɔ,
kpa mu bu go, bu dweeya sere ka
baadommaɔ.
Ba n maa seemɔ.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
⁴⁰ Kon bu sakiriwa nge yāanu ka bonu yaa
goo yerɔ.

Ba Babiloni gɔɔ swīiyamme

⁴¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua
Babilonin sɔ. U nɛɛ,
anna a wa ma Babiloni,
wuu bɔkɔ ge tɔmba raa siaramɔ,
ya wɔruma.
Wee, ya kua bansu bwesenu kpuron suunu
sɔɔ.

⁴² Nim kurenu nu ye swee,
ma nu ye wukiri.

⁴³ Yen baru kpaanu nu kua bansu,
ma tem mu gbera mu kua tem saaram.

Goo kun maa wāa mi.
Goo ku ra maa sare mi.

⁴⁴ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
kon Babilonin bɔnu wi ba mɔ Beli seesi.
Kon nɔn siasia ye u raa mwɛ,
kpa tɔmbu bu ku maa na win mi.

Wee Babilonin gbārara wɔruma.
⁴⁵ Bɛɛ, nɛn tɔmbu Isireliba, i yario min di.
Baawure u win wāaru wɔro nɛn mɔru baka
ye ya ween di.

⁴⁶ I ku nanda. I ku maa diiri labaari ye
ya nɔramɔ tem mɛ kpuro sɔɔn sɔ. Wɔɔ
baagere ka gen labaariwa. Tɔmbu ba ko n
dam diinamɔ, kpa sinambu ba n seesinamɔ.

⁴⁷ Adama sɔɔ teeru kon Babilonin bɔnu
seesi,
kpa yen tem kpuron tɔmbu bu sekuru wa.
Gonu nu ko n tɛriewa baama kpuro.
⁴⁸ Wɔllɔ ka temɔ ka yam kpuro,
nuku dobu kuuki koo nɔra Babilonin sɔ.
Domi yiberɛba ba koo na saa sɔɔ yɛsan nɔm
geu gian di,
bu ye kpeerasia.

⁴⁹ Yen tɔmba tɔn dabinu go handunia kpuro
sɔɔ.
Tɛ yen tiin saa ya tunuma yu ka wɔruma.
Domi ba Isireliba dabinu go.

⁵⁰ Bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i kisira ben nɔman di,
i ku maa yɔra mini.

I doonɔ n toma Babilonin di.
Saa min di, i Yinni Gusunɔ yaayo
ka bɛɛn wuu Yerusalemu.

⁵¹ Ma Isireliba ba nɛɛ,
sanam mɛ sa nua ba sun wɔmmɔ,

sekura ra sun mwewa.
Sanam me yiberɛba ba Yinni Gusunɔn sãa
yeru wari ba kasuka,

sekura sun mwawa.

⁵² Adama wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wee, tɔnu sisi ni sɔɔ u koo Babilonin bɔnu
seesi,
kpa be ba mɛɛra wan wuri yi nɔɔra tem
kpuro sɔɔ.

⁵³ Baa Babilonigibu ba n seewa ba da wɔllɔ,
baa ba n ben gb̄aranun dam sosi
sere goo kun kpɛ u da mi,
ka mɛ, u koo de yiberɛba bu bu wari bu kam
koosia.

⁵⁴ Kam kobu Babilonin tem deema,
ma kuuki nɔɔramɔ yen wusu sɔɔ.

⁵⁵ Yinni Gusunɔwa u ben wusu kam koosia.
U koo de ben kuuki yi kpe.

Yiberɛba ba wee ba waki nge nim wɔku.

⁵⁶ Ba wee bu Babilonigii be wari,
kpa bu ben tabu kowo damgibu mwɛeri bu
ben tɛnnu bɔku.

Domi Gusunɔ u sãawa Yinni
wi u ra baawure kasie ye u kua.

⁵⁷ U sãawa sunɔ. Win yisira wɔllu ka
tem Yinni. U nɛɛ, u koo de tam mu
Babilonin sinambu go, ka ben bwisigibu ka
ben tem yɛrobu ka ben wirugibu ka ben
tabu durɔ damgibu kpa bu dweeya sere ka
baadomɔa ba kun maa seewe.

⁵⁸ Babilonin gb̄ara baka ni, nu koo wɔruma.
Nin kɔnnɔ baka si, su koo dɔɔ mwaara.
Nge mɛya sɔmbu te ba kua gb̄ara ten sɔ, ta
koo kam ko.

Ben hania kpuro ya koo kam kowa dɔɔ sɔɔ.

Ba Yeremin tireru kpɛɛ

daa te ba mɔ Efaratiɔ

⁵⁹ Seraya, Nɛriyan bii, Maseyan debubu,
u sãawa Sedesiasi, Yudaban sina bokon sɔm
kowobun wirugii. Sedesiasin bandun wɔɔ
nɛse sɔɔra ba da Babiloniɔ wi ka sina boko.

⁶⁰ Yera Yeremi u yorua tireru sɔɔ kɔsa ye
ya koo Babiloni deema ka sere maa gari
kpuro yi Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin
sɔ.

⁶¹ Ma u Seraya yiire u nɛɛ, sanam me a
tura Babiloniɔ, a kookari koowo a gari yini
gari ka dam tɔmbu bu nɔ.

⁶² Kpa a kanaru ko a nɛɛ, Yinni Gusunɔ,
wuna a gerua a nɛɛ, goo kun maa sinamɔ
Babiloniɔ sere ka yɛyɔ. Ya koo kowa bansu
sere ka baadomɔa.

⁶³ An tire te gara a kpa, a tu kperu gb̄inisiɔ
kpa a tu kpɛɛ daa te ba mɔ Efaratiɔ,

⁶⁴ kpa a nɛɛ, nge me tire te, ta numa mi,
nge mɛya Babiloni ya koo kam ko. Ya n maa
seemɔ, kɔsa ye Yinni Gusunɔ u ye suremɔn
sɔ. Ya koo wɔrumawa kpa ya kun maa dam
mɔ.

Yeremin garin kpurowa mi.

52

Yerusalemu ya wɔruma

(I maa mɛɛriɔ 39:4-7, Sinambu II, 24:18-25:7)

¹ Wɔɔ yɛnda tia Sedesiasi u mɔ sanam me
u bandu di Yudaɔ. Ma u kua wɔɔ wɔkura tia
bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. Win mɛron yisira
Hamutali, Yeremi, Libinagiin bii.

² Sedesiasi wi, kɔsa u kua Yinni Gusunɔn
nɔni sɔɔ. U kua mam mam nge me
Yoyakimu u raa kua.

³ Yinni Gusunɔ u ka Yerusalemugibu
ka Yudaba mɔru kua, ma u bu gira win
wuswaan di.

Ma Sedesiasi u Nebukanɛsaa Babilonin
sina boko seesi.

⁴ Sedesiasin bandun wɔɔ nɔɔba nɛsen
suru wɔkurusen sɔɔ wɔkuruse, yera
Nebukanɛsaa u na ka win tabu kowobu
kpuro bu ka Yerusalemu wari. Ma ba ben
sansani gira gb̄ararun ḡarɔ. Miya ba kuku
yenu gba gba ba ka gb̄ara te sikerena.

⁵ Ma ba Yerusalemu ye tarusi sere n ka
kua Sedesiasin bandun wɔɔ wɔkura tiase.

⁶ Wɔɔ gen suru nɛsen sɔɔ nɔɔba nɛse
sɔɔ, yera gɔɔra wuu ge nɛnu. Domi dɔanu
maa sari tem me sɔɔ ni tɔmba koo di.

⁷ Yera ba gb̄araru yaba, ma Yerusalemun
tabu kowobu kpuro ba duki yakikira
wɔkuru. Ba yara saa kɔnnɔn di ge ga
wãa gb̄araru yirun baa sɔɔ sina bokon
dãa gbaarun bɔkuɔ. N deema saa ye sɔɔ,
Babilonigiba wuu ge sikerene. Be ba duki
yakikira mi, ba kpawa ka swaa ye ya dɔɔ
Yuudenin wɔwa gia.

⁸ Ma Babilonin tabu kowobu ba sina boko
Sedesiasi naa gira, ba nɔn mwa Yerikon
wɔwaa. Yera win tabu kowobu kpuro ba
yarina ba nɔn deri.

⁹ Babilonigii be, ba sina boko Sedesiasi
mwa ba ka da ben sina bokon mi Ribilɔ,
Hamatin temɔ. Ma u nɔn siri.

10 U dera ba Sedesiasin bibu ka Yudan wirugibu kpuro sakira wi, Sedesiasin tiin nɔni biru Ribila mi.

11 Ma u Sedesiasin tiin nɔni wɔwa u nɔn bɔkua ka sii gandun yɔni. Yen biru, u nɔn sua u ka da Babiloniɔ u nɔn doke pirisɔm sɔɔ sere u ka gu.

Ba Yinni Gusunɔn sɔa yeru

dɔɔ meni

(I maa mɛɛrio 39:8-10, Sinambu II, 25:8-21)

12 Yeniban biru, Nɛbukanesaan bandun wɔɔ yendu tia sarise sɔɔ, yen suru nɔɔbusen sɔɔ wɔkuruse, yera Nɛbusarada wi u sɔa sina bokon kɔsobun guro guro u na Yerusalemuɔ.

13 Ma u Yinni Gusunɔn sɔa yeru dɔɔ meni, ka sina kpaaru, ka yenu si su tie Yerusalemu mi kpuro, kaa sere gere damgibun yenusu?

14 Ma Nɛbusarada wi, ka win tabu kowobu ba Yerusalemun gb̄araru kɔsuka ba surura.

15 Ma ba bw̄ɛbw̄ɛbu gabu yoru mwɛɛra ka be ba tie wuu ge sɔɔ ka be ba tii w̄ɛ ka sere nɔman sɔm kowobu.

16 Adama Nɛbusarada u bw̄ɛbw̄ɛ ben gabu deri bu ka resɛm gbaanu ka gbea wuku.

17-18 Yen biru, Babilonigii be, ba sɔa yee ten torom ḡaritii sua ka kaatonu ka woba ka nɔri ka gb̄ɛa yɛ sɔɔ ba ra ȳaku yem doke ka sere sɔa yee ten dendi ȳa ni ba kua ka sii ganduguu ge kɔsuka ka gen ȳaratii. Yen biru, ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloniɔ.

19 Ma kɔsobun guro guro wi, u maa gb̄ɛɛ yorukunu sua ka dɔɔ guratii ka nɔri ka torom ḡaritii ka gb̄ɛa yɛ sɔɔ ba ra ȳaku yem doke, ka dabunu. Ye kpurowa ba gura ye ba gesi kua mi ka wura ka sii geesu.

20 Gbere yiru ye, ka boo sii ganduguu ge, ka sere ketɛn weenasii wɔkura yiru ye ya boo ge sɔɔwa, ye sina boko Salomɔɔ u kua ka sii ganduguu Yinni Gusunɔn sɔa yee ten sɔ, goo kun yen bunum geeru ȳɛ.

21 Gbere yiru ye, ya gunum nɛwa. Yen baayeren gunum mu sɔaawa gɔm soonu yendu yiru sari. Ma yen bɔɔrum mu sɔa gɔm soonu wɔkura yiru. Yen baayerere ya wem

mɔwa. Ma sii si ba ka ye kuan sinum mu sɔa nɔm tararun saka.

22 Ba yen baayerere furɔ dokea ge ba kua ka sii ganduguu. Furɔ gen baageren d̄ɛbu sɔaawa gɔm soonu nɔɔbu, ma ba gen baagere sii yɔni ka d̄a marum weenasii gore ba ka sikerena. Ba ye kpuro kuawa ka sii ganduguu.

23 D̄a marum weenasii wunɔbuwa (100) ba gen baagere gore ba ka sikerena. Adama wunɔbu nne sariwa ba koo kp̄i bu wa saa tem di.

Ba ka Yudaba da Babiloniɔ

24 Nɛbusarada sina bokon kɔsobun guro guro wi, u Seraya ȳaku kowo tɔnwero mwa ka Sofoni wi u sɔa ȳaku kowo Serayan yiruse ka sɔa yerun kɔnnɔn kɔsobu ita,

25 ka sina kpaaru tabu kowobun wirugii goo, ka tɔmbu nɔɔba yiru gabu be ba ra ka sina boko wesianɛ ka tabu kowobun wirugiin tire yoro wi u ra tabu kowobun ȳisa yore tireru sɔɔ ka sere maa tɔmbu wata be ba sɔa wuugibu.

26 Be kpurowa u mwɛɛra, ma u bu kpara u ka da Babilonin sina bokon mi Ribilaɔ.

27 Ma sina boko u bu so so. Ma u dera ba bu go Ribila mi, Hamatin temɔ.

Nge mɛya ba ka Yudaba yoru mwɛɛra ba ka doona n toma ben tem di.

28 Yuda be Nɛbukanesaa u yoru mwɛɛra u ka da win temɔ win bandun wɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, ben geera sɔaawa tɔmbu nɔɔbun suba ita ka yenda ita (3.023).

29 Be u maa yoru mwɛɛra Yerusalemuɔ win bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔ, ben geera sɔaawa tɔmbu nene ka tena ka yiru (832).

30 Win bandun wɔɔ yenda itase sɔɔ, yera Nɛbusarada wi, u tɔmbu nata ka wunaa weeru ka nɔɔbu (745) mwɛɛra Yerusalemuɔ u ka da. Yuda be ba mwɛɛra mi kpuro, ben geera kuawa tɔmbu nɔɔbun suba nne ka nata (4.600).

Babilonin sina boko

u Yoyakini yakia

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 25:27-30)

31 Efli Mɛrodaki Babilonin sina boko, win bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ, yera u Yoyakini Yudaban sina boko walle sua ma u nɔn yara pirisɔm di win yoru dibun wɔɔ weeru ita sarise sɔɔ, yen suru wɔkura yirusen sɔɔ yenda nɔɔbuse sɔɔ.

³² U ka nùn gari kua ka kīru ma u win bandu walle sua n kere sinam be ba yoru mwεera ba ka wāa Babiloni mi, ka wi sannu.

³³ Ma u win pirisom yānu kōsa, u dera u ra di ka wi, sina boko sannu sere ka win wāarun nōrō.

³⁴ Babilonin sina boko wiya u ra nùn nōri baadomma kpa u nùn wē yèn bukata u mō kpuro sere u da u ka gu.

YEREMIN SWII

Yeremi u swĩ Yerusalemu ye ba w̄ari ba k̄osukan s̄o ka sere Yudaban toranun s̄o. U wigibu tubusia ȳen s̄o Gusun̄o u dera yiber̄eba ba kua m̄ε. Adama u n̄εε, Yudaba b̄a n ḡoru ḡosia, Gusun̄o u koo bu win w̄anw̄andu s̄oasi.

Tire ten kpunaa

1. Yerusalemu ya s̄aa nge kur̄o ḡomini, wiru 1.
2. Yinni Gusun̄o u Yerusalemu s̄eeyasia, wiru 2.
3. N̄oni sw̄āaru s̄o, ȳiȳabu w̄āa, wiru 3.
4. Yerusalemu ḡibun wahala tabun s̄o, wiru 4.
5. Yinni Gusun̄o, a de su wurama wun̄en mi, wiru 5.

Yerusalemu ya s̄aa nge kur̄o ḡomini

- ¹ Yerusalemu ȳe s̄o t̄amba raa dabi, wee ya w̄āa ye t̄ana, ya kua nge ḡomini. Ya raa ȳisuru yara bwesenun suunu s̄o. Wee t̄ε ba ye yoru diisiam̄o.
- ² Ya wuri m̄ò w̄òku giriru ma yen n̄oni ȳiresu kokum̄o. Be ba raa s̄aa yen k̄inasibu, ben goo sari wi u ye nukuru yemiasiam̄o. Be kpuro ba kuawa naane sariba, ma ba kua yen yiber̄eba.
- ³ Ba Yudaba gura ba ka doona tem tukum̄o. M̄eya, ba bu dam d̄arem̄o ba yoru diisiam̄o. Ba ku ra n w̄ērabu m̄ò. Ben yiber̄eba ba bu w̄ari subaru s̄o ba deema ba w̄āa n̄oni sw̄āaru garu s̄o.
- ⁴ Yerusalemu ya w̄āa nuku sankiranu s̄o, domi ba ku ra maa yen sw̄εε s̄i bu t̄ōo bakaru na. Goo kun maa w̄āa yen gb̄ara k̄onn̄ow̄o. Yen ȳaku kowobu ba weeweenu m̄ò. Yen w̄andiaban nuki sankira. Yen tii ya w̄āa nuku sankira bakaru s̄o.
- ⁵ Yen yiber̄eba ba ye tabu di, ma ba w̄āa b̄ari ȳendu s̄o. Yinni Gusun̄owa u ye nuku sankira ni kp̄εε yen tora dabinun s̄o. Wee yiber̄eba ba yen bibu kpara ba ka da ba yoru diisiam̄o.
- ⁶ Yerusalemun b̄εere ya kpa. Ma yen wirugibu ba ka gini weene

yi yi ñ yakasu wa yi di.

Yi ñ maa dam m̄ò

ma yi duki m̄ò taason wuswaan di.

⁷ Saa yeni s̄o, Yerusalemu ya w̄āa ȳāaru s̄o, yen t̄amba yaayaare m̄ò.

Yera ya yaaya ḡāa gee ni ya raa m̄ò yellu.

Sanam m̄ε yen yiber̄eba ba ye kamia,

ya goo bia u na u ye somi,

ma n yiber̄ε be dore, ba ye yaakoru koosim̄o.

⁸ Yerusalemu ya tora too.

Yen s̄ōna ba ye tusa.

Be ba raa ye doke,

b̄a n yen bansu wa ba ra ye ḡemwa.

Wee, yen tii, ya weeweenu m̄ò,

ya w̄āa sekuru s̄o.

⁹ Wee, yen durum ȳireru ta w̄āa yen yaber̄o.

Adama ya ñ daa yen kpeeru bwisika.

Ya w̄oruma subaru s̄o

goo kun ye nukuru yemiasie.

Ma ya n̄oogiru sua ya n̄εε,

Yinni Gusun̄o, a n̄en n̄oni sw̄āaru m̄εerio.

A m̄εerio nge m̄ε yiber̄ε u tii sue.

¹⁰ Wee, ba n̄en ḡāa gee ni na m̄ò gura.

Wee, bwese tuku ni a yina nu n w̄āa ka wun̄en t̄ambu sannu,

nu dua wun̄en s̄aa yer̄o.

¹¹ Wee, Yerusalemu ḡibu kpuro ba wasire

ba d̄ianu kasu ni ba koo di.

Ma ba ka ben ḡāa geenu d̄ia ni k̄osina

bu wa ba n ka w̄āa.

Yerusalemu ya n̄εε,

Yinni Gusun̄o, a m̄εerio nge m̄ε na w̄anw̄andu soore.

¹² B̄eeya na ka ȳā, b̄εε be i sar̄o mini kpuro.

I m̄εerio n̄oni sw̄āaru garu t̄a n maa n̄egii teni kere,

te Yinni Gusun̄o u man kp̄εε win m̄orun saa s̄o.

¹³ Saa w̄ollun di n s̄āare u d̄ōo surema n̄en wasi s̄o,

ma u man di.

U n̄en naasu yina beria.

Ma u man sura gbaru gbara

u man kp̄εε nuku sankiranu s̄o sere ka baadommao.

¹⁴ U n̄en toranu kpuro m̄enna

nge w̄εε yi ba tara.

Ma u nu gb̄inisi n̄en w̄ir̄o.

U n̄en dam bua.

Ma u man yiber̄ε n̄omu beria

mi na ñ kp̄ε n ka tii yina.

¹⁵ Yinni Gusun̄o u n̄en tabu kowobu surura.

U tabu durɔbu menna
bu ka nen aluwaasiba kam koosia.
U ne, Yerusalemu taaka
nge me ba ra resem taaku.

¹⁶ Yen sɔna na wura mɔ,
na nɔni yĩresu kokumɔ.
Wi u koo man nukuru yemiasia u man
wāaru wesia,
u man deri.
Nen biba nuki sankire,
domi yiberɛ u man kamia.

¹⁷ Na nɔma yiiya na kanaru kua.
Adama goo kun ne u man nukuru yemiasia.
Yinni Gusunɔ u dera be ba ka nen tɔmbu
Isireliba sikerene
ba kua nen yiberɛba,
ma ba man garisi disi.

¹⁸ Yinni Gusunɔ u gem mɔ ye u ka kua me.
Domi na n win gere mem nɔwe.
Beɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio i nɔ,
kpa i nen nuku sankiranu wa.
Nen wɔndiaba ka nen aluwaasiba ba yoru da
tem tukumɔ.

¹⁹ Na nen kinasibu somiru kana,
adama ba man bɔrɔ kɔru kua.
Nen yaku kowobu ka wuun guro gurobu ba
gu nen swɛɛ sɔɔ
sanam me ba djanu kasu ni ba koo di ba n ka
wāa.

²⁰ Yinni Gusunɔ, a nen nɔni swāaru mɛerio,
nen bwɛra kun kpĩ.
Na nuki sankire too,
domi na n nun mem nɔwe.
Tɔwɔ tabu sun dimɔ.
Ma wuun sɔwɔ gɔ wāa.

²¹ Ba nen weweenu nua.
Adama goo kun man nukuru yemiasie.
Yiberɛban nukura dora, yɛn sɔ a man kua
me.

N n mɛn na, a de tɔɔ te, tu na te a gerua mi,
kpa bu ko nge ne.

²² A ben nuku kɔsuru mɛerio,
kpa a bu kua nge me a man kua nen durum
kpāarun sɔ.

A mɛerio nge me na weweenu mɔ, nen
nuki sankire.

Yinni Gusunɔ u Yerusalemu seeyasia

2

¹ Yinni Gusunɔn mɔru baka ya seewa.
Ma ya Yerusalemu wukiri nge guru wii
bakaru.

Yen bɛɛɛ ye ya raa girari sere guru winɔ,
u ye kara u kɔ temɔ.
Win mɔru yen saa sɔɔ,
u n yaaye ma Yerusalemu ya sãa win naa
sɔnditia.

² U Isireliban wāa yenu
ka ben wusun gbāranu kpuro surura ka
mɔru wɔnwɔndu sari.

Ni wee nu wɔruka temɔ.
U ben bandu ka ten wirugibun dam bua.

³ U Isireliban dam kpuro bua win mɔru
bakan sɔ.

U tii bɔkua sanam me yiberɛba ba bu wɔrim
na.

Ma u Isireli be dɔɔ kare,
ma dɔɔ wi, u bu di beri berika.

⁴ U bu win tɛndu gawe ka win nɔm geu.

Ma u bu yĩisi nge yiberɛ,
u kpuro go ye ya gea sãa ben nɔni sɔɔ.

U dera win mɔru yabura nge dɔɔ
ben wāa yenɔ Yerusalemuɔ.

⁵ Yinni Gusunɔ u Isireliba wari nge yiberɛ.

U bu mwa nge dɔɔ u ben dii geenu di.

U ben gbāranu kɔsuka,
ma u dera wuri yi nɔramɔ baama ben su-
unu sɔɔ.

⁶ U win sãa yeru kɔsuka.

U dera ba ku ra maa sāarun tɔɔ bakanu ka
tɔɔ wɛrarugiru di.

Win mɔru seewa ka dam.

Ma u sina boko ka yaku kowobu yina.

⁷ U win sãa yeru mi ba ra nɔn yākuru kue
biru kisi.

U yiberɛba Yerusalemun dii geenu nɔmu
beria.

Ma wɔkinu nɔra win sãa yeru mi, nge tɔɔ
bakanun saa.

⁸ Yinni Gusunɔ u gɔru doke u Yerusalemun
gbāranu kɔsuku.

Wee u nu kɔsuka kpuro mam mam.

Ya kua wɔnwɔndu baama kpuro.

Gbāranu yiru ye kpuro ya kua bansu.

⁹ Yen kɔnnɔsu su numa temɔ.

Sin dāa ye ba ra ka su sɛsuku ya bɔkira.

Ma ba yen sina boko ka yen wirugibu gura
ba ka da tem tukumɔ.

Wooda maa sari.

Baa Gusunɔn sɔmɔbu ba n maa kāsini
waamɔ win min di.

¹⁰ Wee, yen guro gurobu ba sɔ temɔ ba nɔsu
maari.

Ba tii torom wisi winɔ,

ba saaki deewa nuku sankiranun sɔ.

Ma yen wɔndiaba ba sɔ ba take.

11 Nɛn nɔni yandamɔ wurin sɔ.
 Nɛn wasi gbisimɔ ma nɛn torora kare.
 Domi nɛn tɔmba kam kua.
 Wee, bii wɛɛnu ka bibu ba wɔa
 Yerusalemun swɛɛ sɔɔ,
 ba n̄ maa dam mɔ.
 12 Ba ben mɛrobu sɔɔmɔ ba mɔ,
 mana sa ko d̄ianu wa.
 Ma ba wɔrukumɔ swɛɛ sɔɔ nge be ba mɛera
 kua.
 Gaba gbisukumɔ ben mɛron tororu wɔllo.

13 Yerusalemu, mba kon nun sɔ.
 Mba kon ka nun weesina.
 Wara u maa nɔni sɔɔre nge wunɛ,
 n ka kp̄i n nun nukuru yɛmiasia.
 Domi wunɛn nɔni swɔara kp̄a nge nim
 wɔk̄un nim.
 Goo sari wi u koo kp̄i u tu kpeesia.

14 Wunɛn sɔmɔbu ba nun gari weesugii
 sɔɔwa.

Ba n̄ nun wunɛn toranu sɔɔsi
 bu ka nun gbara yorun di.
 Gari weesugiiya ba nun sɔɔwa yi yi nun
 nɔni wɔkua.

15 Wee, t̄ɛ wi u sarɔ u ra nun taka koosiwa u
 ȳɛɛ,
 kpa u wia ko u nɛɛ,
 wuu geniwa ba ra raa soku wuu burɔ,
 gɛn sɔ handunian tɔmbu kpuro ba ra n
 nuku dobu mɔ?

16 Kpa yiberɛba ba n nɔɔ tɛndu bɛri
 ba n nun ȳɛɛmɔ ba n mɔ,
 sa nun mwɛ nge d̄ia d̄aka.

Wee, t̄ɔ te sa mara ta tunuma,
 sa tu wa.
 17 Yinni Gusunɔ u kua ye u ḡɔru doke.
 U yibia ye u gerua saa yellun di u nɛɛ,
 u koo ko.

Wee u wunɛ Yerusalemu kam kua.
 U n̄ wunɛn wɔnwɔndu wa.
 U dera yiberɛban nukura dora wunɛn sɔ,
 domi u bu dam k̄a.

18 Yerusalemu, a Yinni Gusunɔ nɔɔgiri
 sueyo,

a de u wunɛn wuri nɔ.
 A nɔni ȳiresu kokuo nge daaru.
 A ku w̄ɛra, a ku wuri mari.

19 A seewo a wuri ko wɔkuru,
 a wunɛn ḡɔru kpuro kusia Yinni Gusunɔn
 wuswaaɔ.
 A nɔma ȳiyo a n̄n kana wunɛn bibun sɔ
 be ba gbimɔ swɛɛ sɔɔ ḡɔrun sɔ.

20 Yinni Gusunɔ, a mɛɛrio a wa.
 Wara a kuare nge mɛ.
 Mban s̄na a dera tɔn kurɔba ben bibu tema
 be ba k̄i mi.
 Mban s̄na a dera yiberɛba ba maa wunɛn
 sɔmɔbu ka ȳaku kowobu go wunɛn
 s̄a yerɔ.

21 Wee bukurobu ka bibun gonu nu kp̄i
 swɛɛ sɔɔ.

Ba nɛn wɔndiaba ka aluwaaasiba go tabu sɔɔ.
 A dera ba bu sakira wɔnwɔndu sari, wunɛn
 mɔrun saa.

22 A nɛn yiberɛ be na nasie sokusia baaman
 di
 ba mɛnna nge t̄ɔɔ bakarun saa.
 Yen d̄oma te, goo kun kisire.
 Goo kun maa seewe bii be na k̄i na seeya sɔɔ.
 A dera nɛn yiberɛ u bu go kpuro.

Nɔni swɔaru sɔɔ, ȳiyɔbu wɔa

3

1 Na s̄aawa tɔnu wi u nɔni swɔaru ȳɛ
 te ta na Yinni Gusunɔn mɔrun sɔ.

2 U dera na da yam wɔkuru sɔɔ, mi yam
 bururam sari.

3 Nɛ turowa u nɔma doke bururu ka yoka.

4 U dera na wooraa saa nɛn wirun di sere ka
 nɛn naasɔ.

N s̄aare u nɛn kukunu kɔsuka,

5 u ka man nuku sankiranu ka nɔni swɔaru
 bunana nge gb̄araru.

6 U dera na da yam wɔkuru sɔɔ
 nge ḡari be ba gu n te.

7 U man gb̄araru bunana n ku ka yari,
 ma u man b̄akua ka yɔni damgii.

8 Ma na nɔɔgiri sua na somiru kana.

Adama u n̄ man swaa daki u sere nɛn
 kanaru mwa.

9 U nɛn swaa kɛnuu ka kpee bakanu,
 u ye go.

10 U kukua u man mara
 nge gbeeku b̄ɔɔ ge ga yaa mara.

U man mara nge gbee sunɔ
 ge ga yaa yɔɔru bw̄ɛyɛ.

11 U nɛn swɛɛ b̄ɔra,
 ma u man mwa u ḡɛka.

U man deri biti sɔɔ.

12 U win tɛndu bɛri
 ma u man kua nge yaa ye u koo to.

13 U nɛn ȳɛsa yabura ka s̄ɛnu.

14 Ma tɔmbu kpuro ba man ȳɛmɔ
 ba womusu dokemɔ t̄ɔɔ baatere.

15 U dera na nɔni swɔaru wa
 ma nuku sankirara man goomɔ nge tam.

16 U dera na kpenu tema
 ma nen donnu bɔɔkira.
 Ma u man torom wisi.
 17 U dera na n̄ maa w̄aa b̄ori yendu sɔɔ,
 na n̄ maa nuku dobu mɔ.
 18 Ma na gerua na n̄εε,
 na n̄ maa dam mɔ,
 na n̄ maa ḡaanu ȳiyɔ wi, Yinni Gusun̄n mi.

19 N̄a n̄ nen n̄oni sw̄āaru yaaya,
 n̄ da n̄ s̄āarewa nge d̄āa sosurarun nima na
 n̄ra ka d̄ēε.
 20 N̄a n̄ yeniba kpuro yaaya, na ra wu-
 rurewa.
 21 Adama wee ye ya man ȳiyɔbu w̄εεmɔ.
 Na k̄i n̄ tii ye yaayasia n̄ gere.
 22 Yera, Yinni Gusun̄n durom kun kpa,
 win w̄ɔnw̄ɔnda kun maa n̄ru kue.
 23 Ta ra n̄ wuramam̄wa bururu baatere.
 Win b̄r̄okiniru ta kp̄ā.
 24 Na n̄εε, Yinni Gusun̄n u s̄āawa negii.
 Yen s̄ɔna na ȳiyɔbu mɔ wi sɔɔ.
 25 U ra wi u n̄n̄ naan̄ε s̄āa k̄iru s̄ɔsi,
 kpa u wi u n̄n̄ kasu durom kua.
 26 Ya w̄ā t̄onu ù n̄ Gusun̄n somiru mara ka
 temanabu.
 27 Ya w̄ā t̄onu u Gusun̄n yoru wura win
 aluw̄aasiru sɔɔ.
 28 U n̄ laakari m̄εeribu gabu wa,
 u tii gawo s̄ēε u da u n̄ w̄āa wi turo,
 domi Yinni Gusun̄nwa u n̄n̄ bu kp̄ēε.
 29 U n̄ n̄n̄ wiru kp̄iye win nuku sankiranu
 sɔɔ,
 kpa u n̄ ȳiyɔ ma u koo n̄n̄ somi.
 30 U wi u n̄n̄ baara soom̄ baaru t̄iyɔ u
 s̄om̄ε,
 kpa u wura bu n̄n̄ w̄om̄ε.
 31 Domi Yinni Gusun̄n u ku ra t̄onu biru kisi
 ka baadom̄m̄aɔ.
 32 Baa ù n̄ dera ȳero u n̄oni sw̄āaru wa,
 ka m̄ε, u n̄n̄ k̄i too,
 domi win w̄ɔnw̄ɔnda kp̄ā.
 33 N̄ n̄ win k̄iru u ka t̄onu n̄oni s̄ɔ,
 kpa u n̄n̄ nuki sanku.

34-36 Yinni Gusun̄n u ȳε
 sanam m̄ε ba yobu n̄oni s̄ɔm̄ ba taakum̄.
 U ȳε sanam m̄ε ba n̄ t̄ambu kuamm̄ε nge m̄ε
 n̄ ween̄ε.
 U ȳε sanam m̄ε ba n̄ bu siriam̄m̄ε dee dee.
 37 Goo kun kp̄ē u n̄εε, ḡaanu nu kooro,
 Yinni Gusun̄n ù kun nin wooda w̄ε.
 38 Wi, Gusun̄n W̄arukoo
 wiya u ra de gea ka k̄ōsa yu na.

39 N̄ n̄ m̄en na, mban s̄ɔna t̄onu u ko n̄
 weeweenu m̄ɔ.
 U de u weeweenu ko win durum s̄ɔ.
 40 Yen s̄ɔ, i de su bes̄en daa m̄εeri
 kpa su ye w̄εeri
 su wa su ka ḡosirama Yinni Gusun̄n mi.
 41 Gusun̄n u w̄āa w̄oll̄ɔ.
 I de su n̄oma ȳiia su n̄n̄ kana.
 42 Su n̄εε, Yinni, sa durum kua,
 sa nun seesi.
 A n̄ sun suuru kue.
 43 A tii berua wunen m̄aru bakan s̄ɔ,
 ma a sun naa gira a go w̄ɔnw̄ɔndu sari.
 44 A dua guru wiru sɔɔ a ku ka bes̄en kanaru
 n̄n̄ s̄ɔ.
 45 A dera ba sun garisi nge kubanu bwesen-
 nun suun̄u sɔɔ.
 46 Bes̄en yiber̄eba kpuro ba sun n̄ɔ ku-
 urim̄ɔ.
 47 Ye ya sun tie, yera nandabu ka berum,
 domi ba bes̄en ȳānu gura,
 bes̄en tem mu kua bansu.
 48 Wee na n̄oni ȳiresu kokum̄ɔ
 ȳen s̄ɔ nen t̄amba kam kua.
 49 Nen n̄oni ȳiresu kokum̄ɔ, su n̄ ȳōre,
 50 na ka mara Yinni Gusun̄n u nen laakari
 kooma w̄ollun di,
 51 kpa u wa ma ye ya Yerusalemugibu
 deemam̄ɔ,
 ya nen nuki sanku.

52 Be ba man tusa kam sɔɔ
 ba man naa gira nge gun̄ɔ.
 53 Ba k̄i bu nen w̄āaru kpeesia w̄aru sɔɔ.
 Ba man kpenu kasuka.
 54 Nim mu man mw̄εεm̄ɔ,
 ma na n̄εε, na kam kuawa.
 55 Saa ye sɔɔ, na kanaru kua na n̄εε,
 Yinni Gusun̄n, na nun soka saa w̄aru ge s̄ɔn
 di,
 56 ma a nen n̄ɔ nua.
 A ku wunen sw̄aa k̄are.
 A nen wuri ka nen weeweenu n̄ɔw̄ɔ.
 57 D̄oma te, a man susi,
 a man s̄ɔw̄a a n̄εε, n̄ ku berum ko.
 58 Yinni a man siria
 ma a nen w̄āaru yakia.
 59 A wa k̄ōsa ye ba man kua,
 a man sirio.
 60 A wa m̄aru ye ba man k̄osiem̄ɔ
 ka n̄ɔ tia ye ba m̄ɔ bu ka man seesi.
 61 Yinni Gusun̄n, a ben w̄oma nua ye ba man
 koosim̄ɔ.
 62 A ben n̄ɔ tia wa ye ba man koosi

ba ka man gerusimɔ tɔɔ baatere.
 63 Ye ba mɔ kpuro sɔɔ gesi,
 nɛna ba ra n womu dokemɔ.
 64 Yinni Gusunɔ, na yɛ ma kaa bu kɔsie
 nge mɛ ben kookoosu nɛ.
 65 Kaa ben gɔrun nɔni wɔke
 kpa a de wunen bɔri yi n sɔa ben baa.
 66 Kaa bu naa gira ka mɔru baka
 kpa a bu kpeerasia
 ba kun maa wɔa tem mɛ sɔɔ.

Yerusalemugibun wahala tabun sɔ

4

1 Yinni Gusunɔn sɔa yerun wura gea ye, ya
 tɔra.
 Ten kpenu nu yari swɛɛ kpuro sɔɔ.
 2 Yerusalemun tɔn be ba raa garisi nge wura
 gea,
 ba gisɔ bu garisiwa nge tem mɔnnu.
 3 Baa ka gbeeku bɔnɔ, nu ra nin binu bom
 kɛ.
 Adama nɛn tɔmbu ba n ben bibun
 wɔnwɔndu mɔ.
 Ba sɔawa nge taataa niru te ta wɔa gbaburɔ.
 4 Ba dera ben bii wɛɛnun yari mani nin
 darosu sɔɔ nim nɔrun sɔ.
 Bibu ba dɔanu kasu, adama goo sari wi u koo
 bu wɛ.
 5 Be ba ra raa dɔa geenu di,
 ba gbisukumɔ swɛɛ sɔɔ.
 Be ba seeya doo nɔru sɔɔ,
 ba kubanu bɔurimɔ.
 6 Nɛn tɔmbun sɛyasiabu bu kpɔ, bu
 Sodomugibu kere,
 wuu ge Yinni Gusunɔ u kpeerasia nɔni
 kpaki teeru
 goon nɔma sari mi sɔɔ.
 7 Ben sina bibu ba raa wɛsu bururam kere.
 Ba mam bom bekum bururam kere.
 Ben wasin gɔna ra n sɔriwa
 kpa ben wuswaa ya n ballimɔ nge kpee
 gobiginu.
 8 Adama tɛ ba dɔɔ durom tɔram kere.
 Ba ku ra maa bu tubu swɛɛ sɔɔ.
 Ba woorewa sere ben gɔna ya kukunu
 mani.
 Ma ben wasi gbere nge dɔa gbeba.
 9 Be ba gbimɔ tabu sɔɔ, ben gɔɔ buram bo
 n kere be ba ra nɔni sɔɔre
 bu woora gɔrun sɔ bu sere gbi.
 10 Baa mɛ bii mɔrobu ba ben bibu kɔ too,
 ka mɛ, ba bu yikumɔ ba dimɔ
 wahala ye ya be, nɛn tɔmbu deeman sɔ.

11 Yinni Gusunɔ u win mɔru kpuro sɔɔsi,
 u Yerusalemu dɔɔ sɔre
 ma ya dɔɔ mwaara sere ka yen kpɛkpɛkuɔ.
 12 Sina boko goo n kun mɛ tɔn diro goo sari
 handunia sɔɔ
 wi u raa tamaa yiberɛ u koo kpɔ u du
 Yerusalemun gbɔrarun kɔnnɔn di.
 13 Wahala baka yeni ya nawa
 Gusunɔn sɔmɔbu ka yɔku kowobun
 toranun sɔ.
 Domi bera ba be ba n toranu ganu kuen yem
 yari Yerusalemun swɛɛ sɔɔ.
 14 Ba ra n sireɛwa swɛɛ sɔɔ ba n babi nge
 wɔkɔbu
 ba n disi sɔɔwa tɔmbun yem sɔ.
 Goo kun kɔkɔ u mam ben yɔnu baba.
 15 Bɔn da tɔmbun bɔkuɔ, ba ra bu girewa bu
 nɛɛ,
 i doonɔ minin di, bɛɛ disigibu.
 I ku susima i sun baba.
 Yera ba ra doonɛ min di ba kun yɛ mi ba dɔɔ.
 Bɔn maa wɔa bwese tukunun suunu sɔɔ,
 nu ra bu sɔwa nu nɛɛ,
 i ku sina besen suunu sɔɔ mini n ka tɛ.
 16 Yinni Gusunɔn tii u bu yarinasia ka mɔru.
 U n kɔ u bu wa.
 U n ben yɔku kowo goo doke gɔanu.
 U n maa ben durɔ tɔkɔnun wɔnwɔndu kue.
 17 Sa swaa mɛɛra sa wasira
 su ka wa min di somira koo sun naawa.
 Sa raa bweseru garu mɛɛra
 te sa yɔiyɔ ta koo sun faaba ko.
 Wee, ta n sun faaba kue.
 18 Yiberɛba ba besen sanu sanusu mɛɛra,
 bu ka sun yinari su da wuun batuma sɔɔ.
 Besen gɔɔ turuku kua.
 Besen wɔarun tɔra kpawa mi.
 19 Besen yiberɛ be, ba gunɔ bakeru sɔabu
 kere.
 Ba sun yɔɔru bwɛyɛ gbaburɔ.
 Ba sun naa gire sere guunu wɔlɔ.
 20 Besen sina boko wi u dera sa wɔa,
 wi, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa,
 wee, ba nɔn yina mwa.
 N deema sa raa nɛɛ,
 win saabuwa sa ka tii mɔ bwesenun suunu
 sɔɔ.
 21 Bɛɛ maa Edɔmuba, bɛɛ be i wɔa Usiɔ,
 i ko kpɔ i nuku dobu ko tɛ,
 adama i n yɛ ma siribu bɛɛ mara.
 I ko i ko nge be tam mu goomɔ kpa i tereru
 yɔra.

22 Bɛɛ Yerusalemugibu, bɛɛn sɛɛyasiabu kpa.
Ba ñ maa bɛɛ yoru mwaamɔ bu ka doona.
Adama bɛɛ Edɔmuba, Yinni Gusunɔ u koo
bɛɛ mɔru kɔsia,
kpa u bɛɛn toranu terasia.

Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi

5

1 Yinni Gusunɔ, a yaayo ye n sun deema.
A mɛɛriɔ a wa nge mɛ sa wãa sekuru sɔɔ.
2 Bɛɛn tem mɛ a sun wɛ mu kua gabugim.
Tɔn tukoba ba wãa bɛɛn diaɔ.
3 Bɛɛn baababa ba gu,
ma bɛɛn mɛrobu ba gɔminiru sɔ.
Sa wãa tundobu sari.
4 Gobiya sa ra kɔsie su sere bɛɛn tiin dɔkɔn
nim nɔ.
Gobiya sa ra maa ka bɛɛn tem dãa dwe.
5 Wee, bɛɛn yiberɛba ba sun yoru diisiamɔ.
Sa wasire, ba ñ maa sun wɛrabu wɛɛmɔ.
6 Sa Asirigibu ka Egibitigibu dɛanu kana.
7 Wee, bɛɛn baababa ba kɔsa kua,
adama ba ñ maa ka sun wãa.
Bɛɛra sa yen wahala sɔɔwa.
8 Yoba ba kua bɛɛn yinnibu.
Goo maa sari wi u koo sun wɛra ben nɔman
di.
9 Sa ra bɛɛn wãaru kari bɔriewa,
domi sa ra ka yiberɛba tabu kowa gbaburɔ
su sere wa su di.
10 Gɔɔrun sɔ bɛɛn wasi swãa nge pɛɛ wɔɔ
yeru.
11 Ba tɔn kurɔbu ka wɔndiaba gabirimɔ
Yudan tem kpuro sɔɔ ka sere Yɛrusalɛmuɔ.
12 Ba bɛɛn wirugibu mwɛɛra ba soora doke.
Ba ñ durɔ tɔkɔnu bɛɛɛ wɛ.
13 Ba bɛɛn aluwaasiba mwɛɛra nge yobu bu
ka som nam.
Ma biba dãa guramɔ ba wɔrukumɔ yen
bunum sɔ.
14 Bɛɛn bukurobu ba ku ra maa sine
bu siribu ko siri yerɔ.
Mɛya bɛɛn aluwaasiba ba ku ra maa
womusu ko.
15 Bɛɛn nuku dobu bu kpa.
Bɛɛn nuku dobu yaabu gɔsira nuku
sankiranu.
16 Bɛɛn bɛɛɛ ya kpa.
Anna a wahala baka wa tora ni sa kuan sɔ.
17 Gisɔ sa nuki sankire,
ma sa nɔni yĩresu kokumɔ,
18 yɛn sɔ guu te ba mɔ Siɔni ta kua bansu,
ma ta kua gbeeku bɔnun wãa yeru.

19 Adama wunɛ Yinni Gusunɔ, a sãawa sunɔ.
Kaa n bandu diiwa sere ka baadomɔɔ.

20 Kaa n sun deriwa n ka tɛ?
Mban sɔna kaa n sun duari sere ka
baadomɔɔ.

21 Yinni Gusunɔ, à n nɛɛ, su wurama wunen
mi,

sa ko wurama.
A de bɛɛn wãaru tu wurama nge yellu.

22 Kaa n ka sun mɔru baka sãawa?
Kaa n sun deriwa mam mam?

ESEKIËLI

Sanam me Esekieli u Gusunon gari yini gerua u wawa Babilonia u yoru dimo ka win mero bisibu Yuda gabu. U wawa yoo te so, Babilonigibu ba sere Yerusalemu kosuka.

Gbiikaa, u Yudaba somo ma Gusuno u koo bu siri kpa u de yibera bu Yerusalemu wari bu kamia. Yiruse, Gusuno u koo maa bwese tukunu siri yen so nu win tambu dam dare. Itase, u Yudaba nukuru yemiasiam, domi Gusuno u no mweeru kua ma u koo de bu wurama Yerusalemu kpa ben sia yu wera. Nnese, u wa win kasiru so nge me Yinni Gusunon saa yeru ta koo kpm wurama.

Tire ten kpunaa

1. Esekielin sokuru, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Gari yi u gerua Yudaban so yibera bu sere Yerusalemu wari, wiru 4n di sere wiru 24.
3. Gari yi u gerua bwese tukunun so, wiru 25n di sere wiru 32.
4. Ba koo Yerusalemu seeya, wiru 33n di sere wiru 39.
5. Saa yee kpaaru kasiru so, wiru 40n di sere wiru 48.

Yinni Gusuno u tii Esekieli soosi

¹⁻³ Wo tenasen suru nnesen so nobuse soora Esekieli, yaku kowo Busin bii u waa daa te ba mo Kebarin gooro ka Yuu be ba yoru mweerima sannu. Miya u wa wolla kenara ma Gusuno u dera u kasiru wa. U ka nun gari kua ma win dam nun nenua. N deema sina boko Yoyakimun wo nobusewa mi, ye u ka waa yoru so Babilonia.

⁴ Wee ye u wa kasi te so. U woo boko wa ga seema saa so yesan nam geu gian di ga guru wiru soowa ka guru maakinu. Ma yam bururam mu guru wii te sikerene. Ma ten suunu so n ballimo nge sii gan te ba wariasia.

⁵ Guru wii te so, hunde koniba nne ba waa mi be ba ka tambu weene.

⁶ Ben baawure wuswaa nne ka kasenu nnewa u mo.

⁷ Ben kori yi dende. Ma ben naasu su ka naa buun naa kaburosu weene, ma su ballimo nge sii gan te ba wariasia.

⁸ Kasa yen baayeren temo, tonun namuwa ga waa mi. Nama yen baayere ya demiewa mi wuswaa ka kasa ye, ya merra.

⁹ Kasa ye kpuro ya nosu girarinewa. Hunde koni be, ba n simo, ba ku ra sire. Mi ba do, miya ba ra n merra.

¹⁰ Hunde koni ben baawure u wuswaa mowa nne. Tia ya saa tonun wuswaa. Yen nam geu gia, gbee sunon wuswaa. Yen nam dwaru gia keten wuswaa. Yen biru gia maa guno bakerun wuswaa.

¹¹ Ben baawuren kasa yiru ya demiarewa wollo ma ya girarin mi gia. Ma yiru ye ya maa tie ya ben wasi wukiri.

¹² Mi wuswaa yen baayere ya waa, mi giawa ya merra. Yen sona mi ba ki bu da kpuro, ba ra dewa ba kun sire.

¹³ Hunde koni ben baa so, doo geeya yi waa mi, yi fiam nge wi bonnu. Doo win yam bururam mu kpa. Min diya doo buri yi yarimo nge guru maakinu.

¹⁴ Hunde koni be, ba ra n sauwa nge guru maakinu, ba n do, ba n wee.

¹⁵ Ye u bu merra mesum, yera u uruu wa ya tem girari ben baawuren boku.

¹⁶ Uruu be, ba ballimowa nge kpee gobiginu. Ma ba weene. Ma n saare uruu baayere ya waa uruu gaa so.

¹⁷ Ba koo kpi bu da bera nne kpuro so ba kun tii siye.

¹⁸ Ben gunum mu nanum mo. Ma ben nosu so n saare ganu mani mani ni nu ballimo.

¹⁹ Hunde koni be, ba n sanum seewa, uruu be, ba ra n wawa ben boku. Ba n maa yowa, ka be sanna.

²⁰ Hunde koni be, ba ra dewa mi ba ki, adama ka uruu be sanna. Domi beya ba uruu be gawe.

²¹ Yen sona ba n simo, uruu be, ba ra n maa simo. Ba n yora kpa uruu be, bu yora. Ba n maa seewa, kpa uruu be, bu maa se. Domi hunde koni ben hunde ya wawa uruu be so.

²² Ma ganu terie hunde koni ben wollo nu ballimo nge kpee gobiginu.

²³ Ma ba ben kasa yiru yiru demie ya girarin gaa nin temo. Ma yiru yiru ye ya bu tie ya ben wasi wukiri.

²⁴ Sanam me ba simo, yera na ben kasan wakinu nomo nge nim wokun wakinu, n

kun mε nge Gusunɔ Dam kpurogiin nɔɔ, ɛ kun mε nge tabu kowo wuurun wɔkinu. Adama ye ba yɔra, ba ben kasa ye kuruawa.

²⁵ Ma na maa wɔkinu nɔɔmɔ gāa nin wɔllun di.

²⁶ Ma na gāanu wa mi, nu ka sina kitaru weenε, nu ballimɔ nge kpee gobiginu. Ma na maa gāanu wa nu sɔ sina kita ten wɔllo nu ka tɔnu weenε.

²⁷ Ma n sɔare tɔnu wi, u ballimɔ nge sii gan te ba wɔriasia dɔɔn suunu sɔɔ. Ma yam bururam ka nɔn sikerenε.

²⁸ Yam bururam mε, mu ka guru waa weenε ye ya ballimɔ sanam mε gura nεmɔ. Yeniba kpuro ya sɔawa Yinni Gusunɔn yikon girima.

Gusunɔ u Esekieli gɔra

Isireliban mi

Ye u ye kpuro wa mε, yera u yiira u wuswaa tem girari. Ma u nua goo u ka nɔn gari kua.

2

¹ U nεε, tɔnun bii, a seewo a yɔra, kpa n nun gari sɔ.

² Sanam mε u ka nɔn gari yi mɔ, yera Yinni Gusunɔn Hunde u nɔn yɔɔwa ma u nɔn yɔrasia. Ma u yɔro swaa daki wi u ka nɔn gari mɔ mi.

³ U nεε, tɔnun bii, na nun gɔriɔ Isireliban mi, be ba man seesimɔ. Wee be, ka ben baababa ba man tora sere ka gisɔ.

⁴ Tɔn be, ba swaa tau, ba maa gɔru bɔɔbu. Ben miya na nun gɔriɔ kpa a bu sɔ a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua.

⁵ Na nεε, wee ba sɔa mεm nɔɔ sariba. Ba nun swaa daki? Ba ɛ nun swaa daki? Ka mε, ba koo gia ma Gusunɔn sɔmɔ u wāa ben suunu sɔɔ.

⁶ Wunε Esekieli, a ku bu nasia, a ku maa ben garin bεrum ko, baa mε n ko n sɔare a wāa saki ka niin suunu sɔɔ. Domi ba sɔawa mεm nɔɔ sariba.

⁷ Ba nun swaa daki? Ba ɛ nun swaa daki? A gesi bu sɔɔwɔ ye na gerua, baa mε ba sɔa mεm nɔɔ sariba.

⁸ Adama wunε, tɔnun bii, a nɔɔwɔ ye kon nun sɔ. A ku ko mεm nɔɔ sari nge bwese te. A wunen nɔɔ wukio kpa a tem ye kon nun wɛ.

⁹ Saa yera Esekieli u nɔmu gagu wa ga dεmie win mi gia, ga tireru neni te ba kurua.

¹⁰ Nɔmu ge, ga tire te kusia win wuswaaɔ. Ba tu yoruawa bera yiru kpuro. Gari yi yi yoruwa tire te sɔɔ, yiya weeweenu ka wuri ka nuku sankiranun gari.

3

¹ U maa nεε, tɔnun bii, a tire teni temwɔ kpa a da a ka Isireliba gari ko.

² Ye u nɔɔ wukia, yera Gusunɔ u tire te kpɛε mi, u dera u tu tema.

³ Ma u nεε, tɔnun bii, a wunen nukuru yibio kpa a wunen wasi diisia ka tire te na nun wɛ mi.

Ye u tire te tema, ma ta nɔn dore nge tim.

⁴ Yera u maa nεε, Esekieli, a seewo a da Isireliban mi kpa a bu nen gari sɔ.

⁵⁻⁶ N ɛ mɔ na nun gɔriɔ bwese tuku dabinun mi, nɔn barum mu nɔɔbu sɛ, a ɛ maa kpɛ a ben gari tubu. Adama Isireliban miya na nun gɔriɔ. Nɔn daa nun gɔra bwese tuku nin mi, nu koo nun swaa daki,

⁷ adama wee, Isireliba ba ɛ nun swaa dakimɔ. Domi ba ɛ kɛ bu nen gere nɔ yɛn sɔ be kpuro ba swaa tau ma ben gɔru ga bɔɔbu.

⁸ Yen sɔ, kon maa wunen tii bɔbiasia kpa a swaa taaya nge be,

⁹ a n gɔru bɔ nge kperu. A ku bεrum ko ben swaa taa bin sɔ. Domi ba sɔawa bwese te ta ku ra mεm nɔ.

¹⁰ Ma u maa kpa nεε, Esekieli, a swaa dakio a nɔ kpa a gari yi kon nun sɔ nεnε wunen gɔruɔ.

¹¹ Yen biru, kpa a da a wunen mero bisibu deema mi ba yoru dimɔ. Ba nun swaa daki? Ba ɛ nun swaa daki? A gesi bu sɔɔwɔ ma nena na ka bu gari mɔ.

¹² Yera Gusunɔn Hunde u Esekieli sua ma u nɔɔguru nua win biruɔ ta gerumɔ ka dam ta mɔ, bu Yinni Gusunɔ siaro mi u wāa u win yiiko baka sɔɔsimɔ.

¹³ Ma u hunde koni ben kasan wɔkinu nɔɔmɔ ya soonamɔ ka sere maa ben uruuban wɔkinu. Waki ni, nu kpɛa n banda.

¹⁴ Gusunɔn Hunde wi u nɔn sua mi, u ka nɔn doona, ma win dam nɔn nɛnua. Ma Esekielin mɔru seewa u burisina.

¹⁵ U tura Teli Abibuɔ, Kebarin daarun bɔkuɔ mi yoo be, ba wāa. Ma u sina ka biti baka ben suunu sɔɔ sɔɔ nɔɔba yiru.

Esekieli koo Isireliba kirɔ ko

¹⁶ Sɔɔ nɔɔba yiru yen biru, Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nεε,

¹⁷ wunε tɔnɔn bii, kon de a Isireliba nɔni doke. Kaa n da nɛn gari swaa daki kpa a ka bu kirɔ ko.

¹⁸ Nε, Yinni Gusunɔ, nà n tɛ nεε, tɔn kɔso goo u koo gbi, ma a n nùn kirɔ kue u win daa kɔsa ye deri u ka win wāaru wɔra, tɔn kɔso wi, u koo gbiwa win daa yen sɔ. Wuna kon maa win yem bikia.

¹⁹ Adama à n nùn kirɔ kua, ma u n win daa kɔsa ye deri, u koo gbiwa win daa kɔsa yen sɔ kpa wunε a wunεn wāaru wɔra.

²⁰ Gemgii ù n gem deri u kɔsa kua ma a n nùn kirɔ kue, ma na nùn yina beria, u koo gbiwa kɔsa yen sɔ. Na n win yellun daa gea garisimɔ, adama wuna kon win yem bikia.

²¹ À n maa nùn kirɔ kua u ku ka durum ko, ma u n durum ye kue, u n gbimɔ. Wunεn tii a maa wunεn wāaru wɔrawa mi, domi a nùn kirɔ kua.

Esekieli

kun maa kpɛ u gari ko

²² Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli yɔɔwa ma u nùn sɔɔwa u nεε, a seewo a da wɔwaa. Miya kon nun gari sɔ.

²³ Ma u seewa u da wɔwa mi. Ma u Gusunɔn yiikon girima wa nge sanam mε u raa wāa Kebarin daarun bɔku mi. Ma u yiira ka dam u siriru tem girari.

²⁴ Yera Gusunɔn Hunde u maa nùn yɔɔwa. Ma u nùn seeya u yɔrasia. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u nεε, a doo a tii kɛnusi wunεn dirɔ.

²⁵ Mɛya ba koo nun bɔke kpa a kpana a yari tɔɔwɔ, tɔmbu bu nun wa.

²⁶ Kon de wunεn yara yu wunεn daro mani kpa a kpana a gari ko. Mɛya a n kaa kpī a maa bu gerusi be, be ba ku ra mɛm nɔ mi.

²⁷ Adama nà n ka nun gari kua, kon wunεn nɔɔ wukia. Saa ye sɔɔra kaa tɔn be sɔ a nεε, amɛniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Adama ben gaba ba koo nun swaa daki, gaba kun maa nun swaa dakimɔ. Domi ba sāawa bwese te ta ku ra mɛm nɔ.

Gusunɔn sɔmɔ u nεε,

ba koo Yerusalemu tarusi

4

¹ Yinni Gusunɔ u nεε, wunε Esekieli tɔnɔn bii, a biriki suo kpa a ye doke wunεn wuswaaɔ a Yerusalemun weenasia ko ka yora biriki yen wɔllɔ.

² A ye koowo nge wuu ge ba tarusi, a kuku yenu doke kpa a gungunu bani a sansani gira kpa a tabu sinambu yi yi a ka sikerena.

³ A sii si su yasu suo kpa a su doke wunε ka ganɔn baa sɔɔ, kpa a su wuswaa kisi. Ba koo gu tarusi, wunεn tii kaa n gu yɔre, kpa ye kpuro ya n sāa yīreru Isireliban sɔ.

⁴ Yen biru kpa a kpuna ka wunεn yɛsi nɔm dwaregia kpa a n Isireliban toranu sɔɔwa sere tɔɔ te kaa se.

⁵ Tɔɔ nin geeru ta kon sāawa wɔɔ sin geeru, si sɔɔ Isireliba ba man torari. Nu sāawa sɔɔ gooba wunɔbu ka wεnε ka wɔkuru (390). Tɔɔ ni kpuro sɔɔra kaa n ben tora ni sɔɔwa.

⁶ Yen biru kpa a gɔsia a ka wunεn yɛsi nɔm geugia kpuna sɔɔ weeru kpa a wahala ko Yudaban toranun sɔ. Sɔɔ teeru ta ko n sāawa wɔɔ tia.

⁷ Kpa a wunεn wuswaa kisi Yerusalemu gia ye ba tarusi, kpa a ye gāseru kpare kpa a yen gari gere.

⁸ Mɛya nε, Yinni Gusunɔ kon ka nun wɛε bɔke kpa a ku ra sīira. Mɛya kaa n kpī ka yɛsi tia ye, sere tɔɔ te na nun bura mi, tu ka yibu.

⁹ Kpa a alikama ka swii ka gbεε ka dāsi ka dobi sua a ye menna gbεε teeru sɔɔ a burina a ka pɛε ko. Yera kaa n da di sere sɔɔ gooba wunɔbu ka wεnε ka wɔku te, tu ka yibu, kpa a n kpī ka yɛsi tia ye.

¹⁰ Pɛε kure piibuwa kaa n da di nge garamu goobun (200) saka sɔɔ teeru. Nge mɛya kaa n dimɔ mi sere tɔɔ te, tu ka yibu.

¹¹ Mɛya nim mε kaa maa nɔ mu ko n saka mɔwa, ditiri tian sakawa kaa n da nɔ sɔɔ teeru.

¹² Tɔmbun bii gbebusa kaa ka pɛε wɔ. Kaa n da ye wɔwa ben nɔni biru.

¹³ Nge mɛya Isireliba ba ko n da ben dīanu di ka dīsi tɔn tukobun suunu sɔɔ mi kon bu yarinasia.

¹⁴ Esekieli u Yinni Gusunɔ wisa u nεε, na tii nɛnua disi kpuron di. Na n yaa goru garu diire saa nɛn piiburun di. Na n maa yaa disigia gaa tende.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u wisa u nεε, a naa bisu suo a ka wunεn doo ko kpa a tɔmbun bisu deri.

¹⁶ Kon dīanu fiiko ye ya tie Yerusalemuɔ kpeesia kpa bu bu dīanu ka nim saka kua kpa bu di bu nɔ ka nuku sankiranu ka wu-rurabu.

17 Nge meya ba koo dñanu ka nim bia kpa ba n nuki sankire be kpuro. Ba koo woorawa ben toranun sã.

Gusunã u koo Isireli seeyasia

5

1 Yinni Gusunã u nee, wune tñnun bii, a kãõ suo ge ga nãõ do kpa a ka wunen seri ka wunen toburu kãni. Yen biru kpa a kilo sua a seri yi yĩre kpa a yi bõnu ko suba ita.

2 Kpa a sube teeru sua a dõõ doke Yerusalemun suunu sãõ sanam me yen tarusibun tõra yiba. Yen biru kpa a maa sube teeru sua a n ka tu kãõ ge soomã a ka wuu ge sikerena. Yeniban biru kpa a maa suberu itase sua a pusi yam kpuro, yen biruwa kon bu takobi suesi.

3 Kpa a seri yin fiiko kure wunen yaberun swaa buaã.

4 Kpa yi sãõ, a gee sua a dõõ doke kpa dõõ wi, u Isireliba kpuro seesi.

5 Yinni Gusunã u nee, yĩre ni, Yerusalemuwa nu ka yã. Wee na ye kua handunian suunu. Tñn tukobun tem mu ye sikerene.

6 Ma yen tãmbu ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene. Domi ba nen woodaba yina. Ba ñ nen gere swii.

7 Yen sãna ne, Yinni Gusunã na nee, wee ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene, ma ba ñ nen woodaba mem nãwẽ. Ba ñ maa nen gere swii ye na bu sãõwa. Ben daa kãsa ya mam bwese ni nu ka bu sikerengia kere.

8 Yen sã, nen tii kon bu seesi. Kon bu siriwa handuniagibun wuswaaã.

9 Kpa n bu seeyasia bi na ñ daa bu koore ben bũu sãanun sã. Meyã na ñ maa bin bweseru mã kpam.

10 Yen sãna tundoba koo ben bibu tem, kpa bibu bu maa ben tundobu tem. Kon bu siriwa n go, kpa n be ba tie yarinasia handunian goonu nne sãõ.

11 Wee ba nen sãa yeru disi doke ka ben bũnu kpuro. Yen sã, sere ka nen wãaru nen tii kon bu biru kisi, na ñ maa bu merimã ka wãnwãndu.

12 Bã n bu bõnu kua subenu ita, sube teeru ta koo gbiwa Yerusalemun nukurã, bararu ka gãõrun sã, kpa suberu yiruseru tu maa gbi tabu sãõ Yerusalemun biruã. Kpa n maa sube te ta tie mini yarinasia handunian

goonu nne kpuro sãõ. Kon bu takobi sue-siwa.

13 Ne, Yinni Gusunã kon bu nen mõru seesiwa mam mam sere nen bwẽra yu ka kpuna. Nã n bu mõru kãsie, saa yerã ba koo gia ma na ñ kĩ ba n sãa mem nãõ sariba.

14 Ben tem mu koo ko bansu, kpa mu beere bia bwese ni nu bu sikerenen wuswaaã.

15 Kon bu siriwa ka nen mõru baka n bu seeyasia ka dam. Kpa bwese ni nu ka bu sikerene mi, nu bu yẽe. Adama yeni ya ko n sãawa nge kirã ye ya koo de ben tii bu berum duura. Ne Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

16 Kon de bu gbisuku gãõrun sã. Gãõ te, ta koo bu nãni sãwa nge be ba seenu tweek. Kon ben dĩa ni nu tie kpeerasia kpa bu gbisuku gãõrun sã.

17 Kon bu gãõru ka gbeeku yee sure kpa yi ben bibu go. Bararu ka tñn goberu ka tabu, ye kpurowa ya koo bu kpeerasia. Ne Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

Be ba bũnu sãamã

6

1 Yinni Gusunã u nee,

2 wune tñnun bii, a wunen wuswaa seeyo Isireliban guunun bera gia, kpa a nen gari gere be ba wãa min sã.

3 A nee, ne, Yinni Gusunã kon be ba wãa Isireliban guunã ka gungunã ka nin wãwi sãõ wõrimã ka takobi, kpa n ben gunguu nìn mi ba ra bũu yãkuru ko kãsuku.

4 Kon ben bũu yãku yenu kãsuku ka mi ba ra nu turare dõõ dokeye, kpa ben gonu nu n wõruka ben bũnun nuurã.

5 Kon Isireliban gonu kpĩ ben bwãarokunun wuswaaã. Kpa n ben kukunu yaruku ben bũu yãku yeno.

6 Wuu sìn mi ba wãa kpuro, su koo kowa bansu. Kpa n ben yãku yenu kãsuku ni ba kua gungunu wãllã. Kon ben bwãaroku ni gura n kãsuku, kpa nu kun maa wãa mi. Meyã kon bwãaroku ni ba ra ka sãõ sã suriri. Ye ba gesi seka ka nãma ya koo kam kowa mam mam.

7 Ben suunu sãõ gaba koo wõruku bu gbisuku. Saa ye sãõ, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunã.

8 Adama kon de bu kisira tabun di, kpa ba n yarinẽ tem tukumã.

⁹ Saa ye sɔɔ, be, be ba kisira ba koo man yaaya mi ba yoru dimɔ. Domi kon ben gɔru ge wɔa ge ga n̄ ka ne turo yɔ. Kon ben sakara nɔni wɔa yi ba ka bɔnu mɛera. Ben tii ba koo tii tusi, kɔsa kpuro ye ba kuan sɔ.

¹⁰ Saa ye sɔra ba koo gia ma nɛna Yinni Gusunɔ. N n̄ kam sɔɔ na ka bu gerusi, ye na nɛɛ, kon bu wahala yeni kpɛɛ.

¹¹ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na nun sɔɔmɔ. A nɔma suo kpa a ka naasu tem so a nɛɛ, wanyo. Wee Isireliba ba kɔsa kua ya kpɔ. Yen sɔ, ba koo gbi tabu sɔɔ, ka gɔru sɔɔ, ka bararu sɔɔ.

¹² Wi u toma, barara ta koo n̄n go. Wi u maa wɔa turuku, tabu sɔra ba koo n̄n go. Wi u koo sina yenuɔ, ba koo n̄n tarusiwa kpa u gbi gɔrun sɔ. Kon bu mɔru seesiwa mam mam.

¹³ Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ b̄n wa gonu kpɔ ben bɔnun bɔkuɔ ka sere ben yaku yenɔ ka gungunɔ ka guunɔ ka d̄a kubenɔ ka d̄a koo bakanɔ mi ba ra raa bɔnu turare d̄ɔ dokeye, ya n̄ nubu duroru mɔ.

¹⁴ Kon bu nɛn nɔmu demie kpa n de tem mɛ, mu ko bansu saa sɔɔ yɛsan nɔm dwarun di n̄ ka girari Dibilaɔ sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Mi ba wɔa kpuro kpa bu gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

Isireliban seeyasiabu

bu turuku kua

7

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ,

² wunɛ tɔnun bii, a swaa dakio a nɔ ye na gerumɔ bɛɛ Isireliban sɔ. Na nɛɛ, kpeera wee. Ta pusi bɛɛn tem goonu nɛ kpuro sɔɔ.

³ Tɛ ta koo bɛɛ deema. Kon de nɛn mɔru yu bɛɛ wɔri. Kon bɛɛ siriwa nge mɛ bɛɛn sanu sanusu sɔa. Kpa n bɛɛ kɔsa ye i kua kpuron are kɔsie.

⁴ Na n̄ bɛɛ mɛerimɔ ka wɔnwɔndu. N̄n n̄ bɛɛ seeyasiaɔ, na n̄ tii nɛnumɔ. Kɔsa ye i kua yera kon bɛɛ kɔsia. Kpa i gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

⁵ Ameniswa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, kɔsa wee, ya n̄ maa ka gaa weenɛ.

⁶ Kpeera wee, kpeera wee. Wee ta seemɔ ta wee bɛɛn mi. Wee ta sisi.

⁷ Bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i wɔa tem mɛ sɔɔ, saa ya turuku kua. Tɔɔ te, ta turuku kua, ta ko n

sɔawa wahalan tɔru. Tɔɔ te sɔɔ, nuku dobun kuuki kun maa nɔramɔ guunu wɔllɔ.

⁸ Tɛ kon de nɛn mɔru yu se. Na n̄ ye yɔrasiamɔ ma n̄ kun mɔ ya ka tii sara. Kon bɛɛ siriwa nge mɛ bɛɛn daa ya nɛ.

⁹ Na n̄ bɛɛ mɛerimɔ ka wɔnwɔndu. N̄n n̄ bɛɛ seeyasiaɔ, na n̄ maa tii nɛnumɔ. Kɔsa ye i kua yera kon bɛɛ kɔsie kpa i gia ma nɛ, Yinni Gusunɔwa na bɛɛ seeyasia.

¹⁰ Tɔɔ te wee ta tunuma, ta turuku kua. Bɔbunu ka tii suabu bu sosimɔ.

¹¹ Bɔbunu nu kua nge dɛka ye ba ra ka tɔmbu so. Gɔanu kun maa bɛɛ tiammɛ. Tɔn dabiru ta koo gbi. Baa wɔkinu kun maa nɔramɔ. Goo kun maa weeweenu m̄ bɛɛn sɔ.

¹² Saa ya turuku m̄. Tɔɔ te, ta wee. Wi u dwemɔ u ku yɛeri. Wi u maa dɔramɔ u ku swɔ. Domi nɛ, Yinni Gusunɔn mɔru sisi tɔn be ba wɔa tem mɛ sɔɔ kpuron sɔ.

¹³ Wi u dɔra u n̄ maa ye u dɔra wasi u mwa baa u n̄ wɔa wɔaru sɔɔ. Domi gari yi ba gerua tɔn be kpuron sɔ, yi koo koorɔ. Goo sari wi u koo yakiarɔ yɛn sɔ baawure u wɔa kom beretɛke sɔɔ.

¹⁴ Wee ba kɔba so ba sɔru kpa. Adama ben goo kun tabu seemɔ, domi nɛ, Yinni Gusunɔn mɔru seewa be tɔn dabi ten sɔ.

Goo sari

wi u koo seeyasiabu kisirari

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, tabu ko n̄ wɔawa swɛɛ sɔɔ kpa baranu ka gɔɔnu nu n̄ wɔa yenusɔ. Tɔmbu ba koo gbi tabu sɔɔ yakasɔ. Be ba maa wɔa wuu sɔɔ ba koo gbiwa gɔru ka baranun sɔ.

¹⁶ Be ba maa kisira ba koo kpikiru dawa guunu wɔllɔ nge kparukonu kpa bu weeweenu ko ben toranun sɔ.

¹⁷ Ben nɔma ko n̄ sɔare dam sarirun sɔ. Kpa ben d̄a yu diiri.

¹⁸ Ba koo saaki sebewa kpa bu ben seri kɔni nuku sankiranun sɔ.

Ba koo nanda kpa sekuru bu mwa.

¹⁹ Ba koo gobi kɔ swɛɛ sɔɔ, kpa bu ben wuraba garisi nge kubanu, domi sii geesu n̄ kun mɛ wura

yen gaa kun kpɛ yu bu faaba ko Gusunɔn mɔrun tɔru sɔɔ.

Ba n̄ gɔanu wasi ye ya koo bu debu, n̄ kun mɛ ye ya koo ben bine kpunasia, domi sii geesu ka wura yera ya dera ba tora.

²⁰ Ba tii sua ben wuran sɔ.

Ma ba ka ye bwāaroku bakanu kua ni nu nanum mō.

Yen sōna ne, Yinni Gusunō kon de bu ye tusi.

²¹ Kon de tōn tukobu bu ben dukia ye gura, kpa be ba ñ Gusunōn bεεε yē bu ye tubi di bu ye kpuro disi doke.

²² Na ñ ka bεε yinamō sanam mε gbēnōbu ba koo nen sāa yerun dukia disi doke bu gura.

²³ A yōni sōaru koowo domi tem mε, mu tōn gowobu yibawa.

Mεya bεen wuu ge, ga tōmbu yiba be ba daa bōbōya mō.

²⁴ Kon bwesenu sokuma ni nu nuku kōsuru bo,

kpa nu bεen yenusu mwεeri.

Kon bεen damgibun tii suabu kpeesia.

Kpa n de bu bεen sāa yenu disi doke.

²⁵ Kam kobu wee.

I ko i faaba kasu, adama i ñ wasi.

²⁶ Kōsa ya koo sosi kōsa sō.

Mεya labaari kōsi yi ko yi n nōramō yi n dō.

I ko i Gusunōn sāmōbu bikia bu kāsiru kasu kpa bu bεε sō ye ya koo na.

Adama yāku kowobu ba ñ ko n Yinni Gusunōn wooda yē.

Bεen guro gurobu ba ñ maa bwisi gεε mō bu tōnu kē.

²⁷ Bεen sina boko u koo gōō sina

kpa sina bibu ba n wurure.

Tōmbu kpuro ba ko n diirimō.

Kon bu kuawa nge mε ben kookoosu ne.

Saa ye sōara ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

Ba būnu sāmō

Yinni Gusunōn sāa yerō

8

¹ Wōō nōōba tiasen suru nōōba tiasen sōō nōōbuse sōō, Esekieli u sō win dirō ka Yudan guro gurobu. Yera Yinni Gusunōn dam nūn yōōwā.

² Yera u mεera u wa gāanu kurama nu ka tōnu weene. Win pōran tem gia ya sāa nge dōō ma win wōllu gia ya ballimō nge sii gan te ba wōriasia.

³ Ma u gāanu demia nge nōma u ka wi, Esekielin seri nenua. Kāsi te sōō, Gusunōn Hunde nūn sua wōllō ma u ka nūn da Yerusalemō. U deema yen kōnnō ge ga wāa sōō yēsan nōm geu gia ba bwāaroku gagu yōrasie ge ga Gusunōn nisinu seeye.

⁴ Ma Gusunō Isireliban Yinnin yiikon yam bururam nūn kure mi nge mε u ra mu wa wōwāō.

⁵ U nεε, tōnun bii, a mεerio sōō yēsan nōm geu gia.

Ma u mεera. U wa yāku yerun duu yerō bwāaroku gaga yō ge ga Gusunōn nisinu seeye.

⁶ Ma Yinni Gusunō u nεε, tōnun bii, a wa ye ya kooramō mi? Wee Isireliba ba būnu sāmō bu ka man gira nen sāa yerun di. N ñ maa ye tōna, kon kpam nun gam sōōsi.

⁷ Ma u maa nūn sua u ka da tōwō sāa yerun yaaran kōnnōwō. Ma u wōru gagu wa gānāō.

⁸ Gusunō u nεε, tōnun bii, a gāna ye yabo.

Ma u ye yaba u deema kōnnō gaga wāa mi.

⁹ U nεε, a duo kpa a wa kom kōsum mε tōn be, ba mō mini.

¹⁰ U dua mi. Ye u wa wee, yεε yi yi ra kabiri ka yεε kōsi gēen weenasii ba kua gani sōō ba ka sikerena ka sere maa būnu kpuro ni ba ra sā.

¹¹ Ma u Isireliban guro gurobu wa tōnu wata ka wōkuru yēen weenasii yi kpuron wuswāāō. Ma Yaasania Safanin bii u wāa be sōō. Bukuro ben baawure u turare ka gāanu neni yē sōō ba ra turare dōō doke. Ma turaren wiisu bōkua wōllō tuku tuku.

¹² Yinni Gusunō u bikia u nεε, tōnun bii, a wa ye Isireliban guro gurobu ba mō asiri sōō? Ben baawure u win būu yeru mō. Ma ba tii gafara kuammε ba mō, ne, Yinni Gusunō na ñ bu waamō. Domi na ben tem deri.

¹³ U nεε, a na a maa wa ye ba mō ye ya yeni kere.

¹⁴ Ma u ka nūn da win sāa yerun kōnnōwō ge ga sōō yēsan nōm geu gia mεera. U deema tōn kurōba sō ba būu wi ba mō Tamusi swīiyammε.

¹⁵ Yera u maa nεε, a wa nge mε mi n sāa? Tē, a na a maa gam wa ye ya yeni kere.

¹⁶ Ma u nūn sua u ka da sāa yerun yaaraō yāku yeru ka dii dēerarun kōnnōn baa sōō. Miya u tōmbu yēnda nōōbu wa ba sāa yeru biru kisi ba yiire sōō yari yeru gia ba sōō sāmō.

¹⁷ Gusunō u maa nεε, wunen tii a wa ye ba mō. Yeniba kpuron kobu ya ñ Yudaba tura, ma ba maa kōsa mō ba goonamō tem mε sōō bu ka nen mōru seeya. Adama beya ba tii wēru dēka sōkumō.

18 Nɛn tii kon bu ye ba kua kɔsie ka nɛn mɔru baka. Na ɛ bu mɛɛrimɔ ka wɔnwɔndu. Ba koo wuri kowa ka dam bu ka man somiru kana. Adama na ɛ bu swaa dakimɔ.

Yerusalemun sɛɛyasiabu

9

1 Yen biru Esekieli u Yinni Gusunɔn nɔɔ nua. U nɛɛ, i susima bɛɛ be i ko i Yerusalemugibu sɛɛyasia. Baawure u n win tabu yɔnu nɛni ni u koo ka bu kam koosia.

2 Yera u wa wee tɔmbu nɔɔba tia ba yarima saa sɔa yerun kɔnnɔ ge ga wɔa gungunu wɔllu gian di, sɔɔ yɛsan nɔm geuɔ. Ma ben baawure u win tabu yɔnu nɛni ni u koo ka tɔmbu kam koosia. Ma ben suunu sɔɔ goɔ u wɔa u yɔku kowon yaberu doke ba gɔanu sɔre win kpaka sɔɔ ni sɔɔ u koo yore. Yera u na u yɔra yɔku yerun bɔkuɔ te ba kua ka sii gandu.

3 Ma Gusunɔn yiiko ye ya raa wɔa wɔllun kɔsobun weenasibu sɔɔ, ya seewa ya da sɔa yerun kɔnnɔ gia. Ma Yinni Gusunɔ u durɔ wi soka wi u yɔku kowon yɔnu doke mi, ka gɔa ni sɔɔ u koo yore.

4 U nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a doo wuu suunu sɔɔ a tɔmbu yireru koosi sirikanɔɔ be ba weeweenu mɔ kɔsa ye tɔmba mɔ Yerusalemun sɔ.

5 Ma Esekieli u nua durɔ wi, u be ba tie sɔɔmɔ u mɔ, i durɔ wi swiyo wuu ge sɔɔ kpa i tɔmbu so i go. I ku bu mɛɛri ka wɔnwɔndu. I ku tii nɛnɛ.

6 I bu goowo mam mam tɔkɔnu ka aluwaasiba ka wɔndiaba ka tɔn kurɔbu ka bibu. Adama i ku be ba yireru koosi mi baba. I toruo saa nɛn sɔa yerun di.

Ma ba torua ka Isireliban guro gurobu be ba wɔa dii ten kɔnnɔwɔ.

7 U nɛɛ, i sɔa yee te disi dokeo i ten yaari tɔn gonu yibie. Yen biru kpa i da tɔwɔ i tɔmbu go.

Ma ba yara tɔwɔ ba tɔmbu sɛsuka ba go.

8 Sanam mɛ tɔmba tɔn be goomɔ, Esekieli u yɔ mi. Yera u yiira u siriru tem girari, u nɔɔguru sua wɔllɔ u nɛɛ, Yinni Gusunɔ kaa Isireli be ba tie kpuro gowa wunɛn mɔru yen sɔ?

9 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, be Isireliba ka Yudaban torana nu kpɛa. Wee ben tem mɛ sɔɔ, tɔn gobera ta wɔa, gem sari. Domi ba

mɔ, nɛ, Yinni Gusunɔ na ben tem deri. Na ɛ maa waamɔ ye ba mɔ.

10 Yen sɔna nɛn tii nɔ n bu sɛɛyasia, na ɛ bu mɛɛrimɔ ka wɔnwɔndu. Na ɛ maa tii nɛnumɔ. Kon bu ben daa kɔsiewa ye ba kua.

11 Durɔ wi u yɔku kowon yɔnu doke mi, u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, wee, na kua kpuro ye a man sɔɔwa.

10

Yinni Gusunɔ

u maa Esekieli tii sɔɔsi (I maa mɛɛriɔ 1:1-28)

1 Esekieli u mɛɛra wɔllun kɔsobun weenasii ben wɔllɔ. Ma u kpee gobigiru wa ta ka sina kitaru weenɛ.

2 Ma Gusunɔ u durɔ wi u yɔku kowon yɔnu doke mi sɔɔwa u nɛɛ, a duo uruu ben baa sɔɔ, be ba wɔa wɔllun kɔso ben temɔ. Kpa a dɔɔ gɛɛ gure wunɛn nɔmɔ wɔllun kɔso ben suunu sɔɔn di kpa a da a dɔɔ gɛɛ yi wisi wuu ge sɔɔ.

Yera Esekieli u wa durɔ wi, u da u dɔɔ gɛɛ yi sua.

3 Sanam mɛ u tura sɔa yee ten mi, wɔllun kɔso be, ba yɔ ten nɔm geu gia. Ma guru wiru ta dii te yiba.

4 Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya seewa wɔllun kɔso ben wɔllun di ya da sɔa yee ten kɔnnɔwɔ. Ma sɔa yee te, ta wiisu yiba. Yera Yinni Gusunɔn yiikon giriman yam bururam sɔsira sere ka ten yaaraɔ.

5 Ma wɔllun kɔsobun kasenu wɔkinu nu nɔra sere sɔa yee ten yaaraɔ. Ma n sɔare nge Gusunɔ Dam kpurogiin nɔwa ga gari mɔ.

6 Yera Yinni Gusunɔ u wi u yɔku kowon yɔnu sebua mi sɔɔwa u nɛɛ, a doo a dɔɔ sua uruu be sɔɔ, wɔllun kɔso ben baa sɔɔ. Ma durɔ wi, u da uruu ben bɔkuɔ.

7 Ma kɔso ben turo u nɔma demie dɔɔ gia, wi u wɔa ben suunu sɔɔ. Ma u ka ye dɔɔ gura u durɔ wi wɛ. Ma durɔ wi, u ka doona.

8 Ma n sɔare tɔnun nɔma yarima saa kɔso ben kasan tem di.

9 Ma Esekieli u maa uruu nne wa, yen baayere ya wɔa wɔllun kɔso ben turon bɔkuɔ. Uruu yen baayere ya ballimɔwa nge kpee gobigiru.

10 Ye kpuro ya weenɛwa ma n sɔare tia wɔa tian sɔɔwɔ.

11 Ya koo kpĩ yu sī beri nne kpuro ya kun tii sīye. Ma ya dōō mī gia wəllun kōsobun wira wāa.

12 Kōso ben wasi ka biru ka nōma ka kasenu, ye kpuro ya nōni mōwa. Nge mēya maa uruu nne ye kpuro ya mō.

13 Ma Esekieli u nua ba uruu be sokumō woo guna.

14 Wuswaa nne wa wəllun kōso ben baawure u mō. Wuswaa gbiikaa ya ka Gusunōn gəradogia weene. Yiruse ya ka tənugia weene. Itase ya ka gbee sunogia weene. Nnese maa ya ka gunō bakerugia weene.

15 Ma wəllun kōso be, ba yōōwa wəllō. Ba sāare nge hunde koni ye u wa Kebarin daaru bəkuō.

16 Bā n swaa wəri, uruu be, ba ra n maa swaa wəriwa. Bā n seewa bu ka yō, uruu be, ba ku ra bu deri.

17 Bā n yōra, uruu ben tii ba ra yōrewa. Bā n yōōwa ba ra ka bu yōwa. Domi hunde koni beya, ba uruu be gawe.

Yinni Gusunōn yiiko

ya sāa yee te derimō

18 Yera Yinni Gusunōn yikon girima ya doona dii kənnō gen min di ma ya na ya sina wəllun kōso be sōō.

19 Yera Esekieli u wa kōso be, ba ben kasi deria ba seewa ba yōōwa ka uruu be. Ma ba da ba yōra sāa yerun kənnōwō ge ga wāa sōō yari yeru gia. Ma Gusunō Isireliban Yinnin yikon girima ya ballimō ben wəllō.

20 Hunde koni ben bwesera Gusunō u dera u raa wa Kebariō. Ma u gia ma wəllun kōsoba.

21 Ben baawure u wuswaa nne mō ka kasenu nne. Ma ba nōma mō nge tənugia ya wāa ben kasan temō.

22 Ben wuswəe yi, yi ka hunde koni ye u wa Kebariō migii weene. Ben baawure u dōōwa deederu mi u wuswaa kisi.

Yinni Gusunō

u koo Yerusalemugibu siri

ben toranun sō

11

1 Yinni Gusunōn Hunde u Esekieli sua ma u ka nūn da sāa yerun kənnōwō ge ga wāa sōō yari yeru gia. Kənnō gen miya u tambu yenda nōōbu wa. Be sōō, u Yaasania Asurin

bii tuba ka Pelatia Benayan bii. Be kpuro ba sāawa Isireliban wirugibu.

2 Yinni Gusunō u nne, tənun bii, tən be a wa mi, ba sāawa be ba kōsa bwisikumō ma ba tambu bwisi kōsi kēmō Yerusalemō.

3 Ba mō, n n mō tē sa ko dinu bani. Domi Yerusalemu ya sāawa nge wekeru. Ma bese yen tambu sa sāa nge yaa ye ya wāa te sōō.

4 Yen sō, tē tənun bii, a bu gerusio.

5 Ma Yinni Gusunōn Hunde u nūn yōōwa u nne, a bu sōōwō a nne, ne, Yinni Gusunō na yē ye be Isireliba ba bwisikumō ka ye ba gerumō.

6 Wee ba begibu goomō dabi dabinu wuu ge sōō. Ma gonu yiba ben swəe sōō.

7 Yen sō, begii be ba go mi, ba sāawa nge yaa. Ma wuu gen tii ga sāa nge wekeru. Adama be ba tie ba wasi, ba koo bu yarawa bu ka doona.

8 Wee ba tabun berum mō. Adama kon de taa bi, bu bu deema. Ne, Yinni Gusunōwa na ye gerua.

9 Kon de bu yari wuu gen di. Kpa n bu tən tukobu nōmu beria. Nge mēya kon ka bu sirisina.

10 Tabu sōōra ba koo gbi. Kon bu siri be Isireliba, ben tem nōō bura yerō. Saa ye sōōra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

11 Wuu ge, ga n bu nenumō nge wekeru. Ba n ko n maa sāa nge yaa te sōō. Ben tem nōō bura yerōwa kon bu siri.

12 Saa ye sōō, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō wīn gere ba n mēm nōōwe, ka wīn woodaba ba n swīi. Ma ba sere bwese tuku ni nu ka bu sikerenen gari swīi.

13 Sanam me Esekieli u Yinni Gusunōn gari yi gerumō, yera Pelatia Benayan bii u kpuna u gu. Saa ye sōōra Esekieli u wuswaa tem girari u nōōguru sua u nne, Yinni Gusunō, kaa dewa Isireli be ba tie bu ghisuku?

Yinni Gusunō u koo win tən

be ba yarinē menna

14 Yinni Gusunō u nne,

15 tənun bii, wee, be ba wāa Yerusalemō ba Isireliba, wunen mero bisibu, ka be ba tie bwisi kēmō ba mō, bu yōro mi ba yoru dimō mi, ba n ka Yinni Gusunō tonde, domi be, be ba wāa Yerusalemō mi, beya ba tem me wē.

16 Adama a bu sɔwɔ a nɛɛ, baa mɛ na dera ba yarinɛ mi, ba wāa tem tukumɔ, sɔo teeru ko na n ka bu wāa nge mɛ na ra n wāa sāa yerɔ.

17 Kpa n bu mɛnna n yara bwese nin suunu sɔon di mi ba yarinɛ mi, n bu Isireliban tem wɛ.

18 Mɛya ba koo na kpa bu bũu ni kpuro wuna ni ba ra raa sã mi, ni nɛ, Yinni Gusunɔ na n kĩ.

19 Kon bu gɔru teu wɛ kpa n bu bwisiku kpaanu wɛ. Kon ben gɔru ge ga raa bɔɔbu nge kperu mi wuna, kpa n bu gɔru kpɔɔ wɛ ge ga du.

20 Kpa bu ka nɛn gere mɛm nɔɔwa, bu nɛn woodaba swĩi. Ba ko n sãawa nɛn tɔmbu, kpa na n maa sãa Gusunɔ ben Yinni.

21 Adama be ba yɔrari ba ben kĩru swĩi ba da ba bũnu sãamɔ ni nɛ, Yinni Gusunɔ na n kĩ mi, kon bu ben kookoosun are kɔsia. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn yiikon girima

ya yara Yerusalemun di

22 Yen biruwa wɔllun kɔso be, ba kasi dɛria ba seewa ka ben uruu be sannu. Ma Yinni Gusunɔn yiikon girima ya sɔosire ben wɔllɔ.

23 Ma win yiikon girima ye, ya seewa wuu suunun di ya da ya wāa guuru garun wɔllɔ, wuun sɔo yari yeru gia.

24 Ma Gusunɔn Hunde u Esekieli sua kãsi te sɔo, u ka wurama Babiloniɔ mi Isireliba ba yoru dimɔ. Saa yera kãsi te u waamɔ mi, ta kpa.

25 Ma u Isireli be ba yoru dimɔ mi, sɔowa kpuro ye Yinni Gusunɔ u dera u wa.

Ba koo Isireliba yoru mwɛɛri

12

1 Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔowa u nɛɛ,

2 tɔnun bii, wee a wāa mɛm nɔo sariban suunu sɔo. Ba nɔni mɔ adama ba n kĩ bu ka yam wa. Ba swasu mɔ, adama ba n kĩ bu ka gari nɔ yɛn sɔ ba bɔ.

3 Yen sɔ, a sɔoru koowo kpa a se a doona sɔo sɔo ben baawuren nɔni biru a da a n wāa gam. Sɔrɔkudo ba koo gia ma ba sãa bwese mɛm nɔo sariba.

4 Yen biru Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a wunen yānu mɛnɔ a yara wunen dirun di sɔo sɔo gbāara. Kpa a yari wuu gen min di yoka ben baawuren nɔni biru nge wi ba yoru mwa.

5 Kpa a gana yaba ben nɔni biru a wunen yānu yara min di.

6 U maa nɛɛ, a yāa ni sɔowo ben nɔni biru kpa a ka nu yari wɔkuru. Kpa a tii wɔke ka yasa a ku ka tem mɛ mɛɛri. Domi na kĩwa a n sãa yĩreru Isireliban sɔ.

7 Ma u kua ye Yinni Gusunɔ u nùn sɔowa. U yara sɔo sɔo gbāara ka win sɔoru nge wi ba yoru mwa. Yoka u da u gbāaru yaba ka nɔma u win yāa ni sua u yara wɔkuru tɔmbun nɔni biru.

8 Buru buru Yinni Gusunɔ u ka nùn gari kua u nɛɛ,

9 Isireliba, mɛm nɔo sari be, bā n nun bikia ba nɛɛ, mba a mɔ mi,

10 a bu wisio a nɛɛ, Isireliban sunɔ wi u wāa Yerusalemuɔ mi, wiya ye a mɔ ya ka yā, ka sere maa Isireliba kpuro be ba wāa mi.

11 A sãawa yĩreru te ta sɔosimɔ ma ba koo yoru da tem gam. Ya koo maa kooru.

12 Sunɔ wi u wāa ben suunu sɔo u koo win yānu gura wɔkuru kpa u yari. Ba koo gbāaru yabawa bu ka yari min di. Kpa u tii wɔke u ku ka win tem wa.

13 Nɛ, Yinni Gusunɔ kon nùn yina beria kpa u wɔri ye sɔo. Kon ka nùn da Babilonin temɔ. Adama u n tem mɛ wasi. Miya u koo gbi.

14 Win sina asakpɔbu ka win kɔsobu ka win tabu kowobu be kpurowa kon yarinasia kpa n de bu bu takobi sɔkiri.

15 Saa ye sɔora ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ, nà n bu yarinasia bwese tukunun suunu sɔo.

16 Adama kon de gabu bu kisira tabun di ka gɔorun di ka bararun di kpa bu wa bu ka gere kɔsa ye ba nɛ, Yinni Gusunɔ kua. Saa ye sɔo, ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

17 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

18 tɔnun bii, ka nandaba kaa wunen pɛɛ di kpa a n diirimɔ a n ka nim nɔrumɔ.

19 Kpa a Isireliba sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, be, Yerusalemugibu ba koo ben dīanu diwa ka berum kpa bu nim nɔ ka nuku sankiranu. Domi ben tem mu kua bansu. Gāa ni nu wāa mi kpuro, nu koo kam kowa ben tɔn dam dɔrebun sɔ.

20 Wuu si su tɔmbu dabi su koo kowa bansu, kpa tem mɛ kpuro mu kam kɔ. Saa ye sɔora Isireliba ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

Yinni Gusunɔn gari

yi koo koorɔ

²¹ Yinni Gusunɔ u maa Esekieli sɔɔwa u nɛɛ,

²² mban sɔna Isireliba ba ra n mɔndu mɔ ba n mɔ, wee tɔra dɛnyamɔ, adama kɔsi nin gara kun kooramɔ.

²³ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ kon de mɔn te, tu kpe. Ba n maa tu gerumɔ Isireliɔ. Adama a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, tɔra turuku mɔ. Kɔsi nin baatere ta koo koorawa.

²⁴ Domi nin garu sari te ta koo kam ko. Nɛn gari gɛɛ maa sari yi ba gerua bu ka bu nɔni wɔke Isireliɔ.

²⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔ, ye na gerua kon ye ko. Ya koo koorawa ya n tɛɛmɔ. Be, mɛm nɔɔ sariba, ka gem ben nɔni bira kon de gari yi, yi koorɔ.

²⁶ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

²⁷ tɔnun bii, wee Isireliba ba nɛɛ, kɔsi ni a wa mi, nu n kooramɔ tɛ. Nu koo koorawa sere saa gaa. Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ,

²⁸ nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, gari yi na gerua kpuro yi koo koorawa tɛ, ya n tɛɛmɔ.

Sɔmɔ weesugibu

13

¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

² tɔnun bii, a tɔn be gerusio be ba tii kua nɛn sɔmɔbu. A de bu swaa daki ye kon bu sɔ.

³ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔɔmɔ. Na nɛɛ, kɔsa koo bu deema be, be ba sɔa gari bakasu. Domi ben tiin bwisikuna ba swi ba ka gari gerumɔ, ba n gɔanu ganu waamɔ.

⁴ Bɛɛ Isireliba bɛɛn sɔmɔbu ba sɔawa nge gbeeku bɔnu ni nu bɔsu bansɔ.

⁵ Wee ba n dere bu gbɔrarun kuunu kɔre. Ba n maa gbɔraru banɛ tu ka bu ganɛ nɛ, Gusunɔn mɔrun saa sɔɔ.

⁶ Wee ba kɔsi weesuginu saarimɔ, ma ba gari gerumɔ yi yi n sɔa gem. Ba mɔ, wee nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu ye kpuro wɛ. Adama na n bu gɔre. Ma ba tamaa kon ben garin dam sirewa.

⁷ Adama na nɛn sɔmɔ be sɔɔmɔ ma ben kɔsinu nu sɔawa ni ben tii ba seka. Ben gari yi maa sɔawa weesu. Ba tamaa nɛn gariya ba tɔmbu sɔɔmɔ. N deema na n mam ka bu gari koore.

⁸ Yen sɔ tɛ, kon bu wɔrima domi ba kɔsinu seka ma ba weesu kparamɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

⁹ Kon bu nɛn dam sɔɔsi be, be ba weesu kparamɔ mi. Ba n ayeru wasi nɛn tɔmbun suunu sɔɔ. Ba koo ben yi sa go mi nɛn tɔmbun yi sa yorua. Ba n maa wurɔ ben temɔ. Nge mɛya ba koo ka gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Wee ba nɛn tɔmbu nɔni wɔkumɔ ba mɔ, bɔri yɛnda wɔa. Adama bɔri yɛndu garu sari. Nɛn tɔmba gani seeyamɔ. Ma sɔmɔ be, ba ye soo tɛɛnimɔ.

¹¹ Adama a be ba soo tɛɛnimɔ mi sɔɔwɔ a nɛɛ, gana ye, ya koo wɔruma. Guru baka ya koo nɛ ka kpenu sannu kpa woo bɔkɔ gu se.

¹² Gana ye, yɔ n wɔruma saa yera tɔmba koo bikia bu nɛɛ, mba soo yen arufaani ye ba tɛɛni mi.

¹³ Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de nɛn mɔru yu woo bɔkɔ seeya, kpa guru baka yu nɛ. Kpa guru kpenu nu nɛ ka dam nu gɔanu kpuro go.

¹⁴ Kon gana ye sura yu wɔruma temɔ, kpa yen kpɛkpɛku gu sɔɔsira. Ya koo bɛɛ wɔri kpa i gbisuku. Saa yera ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

¹⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon nɛn mɔru yɔsuwa mam mam gana yen sɔ ka be ba ye soo doken sɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gere bu nɛɛ, gana ye, ya wɔruma. Be ba raa ye soo doke, ben goo kun maa wɔa!

¹⁶ Sɔmɔ weesugii be, ba kpa be, be ba raa gari gerumɔ Yerusalemun sɔ, be, be ba ra n waamɔ kɔsiru sɔɔ ma bɔri yɛnda wɔa, adama bɔri yɛndu garu sari. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Sɔmɔ tɔn kurɔ weesugibu

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliban tɔn kurɔ be ba tii kua nɛn sɔmɔbu sɔɔwɔ a nɛɛ,

¹⁸ bɔruroba ba sɔa. Domi ba kɔasu gbinumɔ tɔmbun nɔm wiinu sɔɔ nge bɔki ma ba tɔmbu kpuro yasi sɛkemɔ wirɔ bukurobu ka bibɔ kpa bu wa ba n ka tɔn be taare. Ba kɔwa bu nɛn tɔmbun wɔaru kpeesia kpa na n begiru berua.

¹⁹ Wee ba n man bɛɛɛ wɛɛmɔ nɛn tɔmbun wuswaaɔ dɔa nɔm wɔɔnun sɔ. Ma ba tɔmbu goomɔ be n n weenɛ bu go. Ma ba gabu deri be n weenɛ bu go. Mɛya ba ra nɛn tɔmbu weesu kue kpa ba n ben wee si swaa daki.

20 Yen sōna nε, Yinni Gusunō na nεε, kon bu wōri ben kīa sin sō, si ba ka tōmbun wāaru mwεεrimō mi. Kon bu si mwaariwa n gēeku kpa n be ba raa mwa yakia.

21 Kon ben yasi yi gēeku kpa n nen tōmbu yakia ben nōman di. Ba n maa kpē ba n bu mō. Ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

22 Ben weesun sō, ba gemgibu nukuru sankā, be, be na n daa kī n kōsa kua. Ba yina bu tōn kōsobu kirō ko bu ka ben kom kōsum deri kpa bu ben wāaru yakia.

23 Yen sō, ba n maa kāsinu ka gari weesugii mō. Kon nen tōmbu yakia ben nōman di. Nge mēya ba koo ka gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

Gusunō u būu sāaru yina

14

1 Sōo teeru Isireliban guro gurobu gabu ba na ba Esekieli deema u ka bu bikiaru kua Gusunōn mi.

2 Yera Yinni Gusunō u nεε,

3 tōnun bii, tōn be, ba būu sāamōwa ben gōruō, ma ba tii nu wē, ma nu dera ba wāa durum sōo. Yera ba tamaa kon ben bikiaru wura?

4 A bu sōowō a nεε, amēniwa nε, Yinni Gusunō na gerua. Na nεε, Isireli goo ù n tii wē būu sāaru sōo, ma ta dera u toramō, ma u na nen sōmō goon mi u ka nùn bikiaru kua nε, Yinni Gusunōn mi, nen tiiwa kon yēro wisi nge mēn nōo win būnu dabiru nε.

5 Nēn wisi biya bu koo de Isireliba bu bwisiku ben gōruō be, be ba man yina ben būu sāarun sō.

6 Yen sō, a bu sōowō a nεε, nena na nεε, bu gōru gōsio kpa bu ben būnu deri ka maa kom kōsum mε ba mō, mε mu n nε, Yinni Gusunō wēremō.

7 Isireliban goo n kun mε sōo goo ben suunu sōo ù n man deri u būnu sāamō ma ta dera u toramō ma u na nen sōmōn mi u ka bikiaru ko nen mi, nε, Yinni Gusunōn tiiwa kon nùn wisi.

8 Kon yēro wōriwa n sēyasia kpa u n sāa seeda ye ba ko n da ka mōndu ko. Kon nùn wunawa nen tōmbun suunu sōon di, kpa i gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

9 Nēn sōmō goo ù n wura durō wi, u nùn nōni wōkua, ma u nùn bikiaru kua, nε, Yinni Gusunōwa na dera u kua mε. Nēn tiiwa kon sōmō wi wuna nen tōmbun suunu sōon di.

10 Sōmō wi ka durō wi u bikiaru na mi, be kpurowa ba ko n sāa torobu. Ba koo maa ben tora nin are sōbe.

11 Nge mēya be Isireliba ba n maa tōndamō nen swaan di. Ba n maa ben tii disi dokemō ka ben tora dabi ni. Ba ko n sāawa nen tōmbu kpa na n sāa ben Yinni. Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Gāanu sari ni nu koo Gusunōn siribu yōrasia

12 Yinni Gusunō u maa gerua u nεε,

13 tōnun bii, su tē nεε, tem gam tōmbu ba man mēm nōobu sariru kua. Ma na bu nen dam sōosi na ben dīanu kam koosia na bu gōoru kpē ba gbisukumō be ka ben yaa sabenō kpuro,

14 baa tōmbu ita beni Nōwε ka Danieli ka Yoobu bà n wāa mi, ba n kpē bu tem men tōmbu kpuro faaba ko ben gem sō. Ben tii tōnawa ben gem mu koo de bu faaba wa. Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

15 N kun mε nà n dera gbeeku yεε yi tem mε wōri yi bu go kpuro kpa tem mε, mu ko bansu sere goo kun maa sarō mi, gbeeku yεε yin sō,

16 sere ka nen wāaru, baa tōmbu ita be, bà n wāa tem mε sōo, tem megibu ba n kpē bu faaba wa. Tōmbu ita be tōnawa ba koo faaba wa, baa ben tiin bibu ba n kpē bu faaba wa. Ma tem mε, mu koo kowa bansu.

17 N kun mε nà n dera ba tōn be tabu wōrima, ma ba bu kam koosia sere ka ben yaa sabenō,

18 baa tōmbu ita be, bà n wāa mi, be tōnawa ba koo faaba wa. Sere ka nε, Yinni Gusunōn wāaru, ba n kpē bu mam ben tiin bibu faaba ko.

19 N kun mε nà n dera barara dua tem mε sōo, ma ba gbisuka be ka ben yaa sabenō,

20 baa Nōwε ka Danieli ka Yoobu bà n wāa tem mε sōo, tem men tōmbu ba n kpē bu faaba wa ben sō. Be ita ye tōnawa ba koo faaba wa ben gem sō. Baa mam ben tiin bibu ba n kpē bu faaba ko ben gem sō.

21 Yen biruwa Yinni Gusunō u nεε, wee na Yerusalemu wahala baka nne yeni kpē n ka yen tōmbu ka ben yaa sabenu go. Yera tabu ka gōoru ka gbeeku yεε gōbi ka baranu.

22 Adama gabu ba koo tiara kpa bu bu yara wuun di, kpa bu bεε deema kpiki yeru mi. Saa ye sōo, i n ben daa ka ben kookoosu wa,

biti kun maa bæε m̀ kōsa ye na Yerusalemu kuan s̄.

²³ Ya koo bæen nukuru yemiasia ì n ben daa ka ben kookoosu wa. Saa ye s̄, i ko i gia ma n ñ kam s̄ na bu wahala yeba kp̄ε. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Resem d̄aa te ba d̄o doke

15

¹ Yinni Gusun̄ u n̄ε,

² t̄nun bii, resem d̄aa ya d̄aa ye ya tie bæεε kere? Yen d̄aa k̄asa ya d̄aa k̄asi yi yi tie kere?

³ Ba koo kp̄i bu ye dendi bu ka s̄mburu garu ko? Ba koo kp̄i bu ka ye gabatia ko?

⁴ Geema ya w̄awa bu ka ye d̄o s̄re adama yen n̄su yiru kpuro ka yen suunu s̄o yà n d̄o mwaara s̄mbu terà ya koo maa kp̄i yu ko.

⁵ Sanam m̄ε ya ñ d̄o mwaare ba ñ ka ye ḡanu kue. Kaa sere gere ye ya den d̄o mwaara, ya ñ maa garu koor̄o?

⁶ Wee ye n̄ε, Yinni Gusun̄ na gerum̄. Nge m̄ε d̄anu s̄o resem d̄aa ba ra d̄o doke, nge m̄εya kon maa Yerusalemugibu s̄εyasia.

⁷ Kon bu w̄arima. Ba tamaa ba yara d̄on di. Adama d̄o wi, u koo na u bu di, kpa bu gia ma n̄na na s̄a Yinni Gusun̄.

⁸ Kon de ben tem m̄ε, mu ko bansu, domi ba man mem n̄obu sariru koosi. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Yerusalemu ya raa s̄awa

nge bii wi ba k̄o

16

¹⁻² Yinni Gusun̄ u Yerusalemu yen k̄sa s̄osi saa Esekielin n̄on di, u n̄ε,

³ Yerusalemu, ba nun marawa Kananin tem̄. Wunen tundo u s̄awa Am̄reban bweseru. Ma wunen m̄ero u s̄a Hetiban bweseru.

⁴ D̄oma te ba nun mara ba ñ nun bwia bure. Ba ñ maa nun wobura a ka d̄era. Ba ñ nun s̄re ka b̄ru. Ba ñ maa nun bekuru t̄kusi.

⁵ Goo kun wunen w̄nw̄ndu kue u sere nun ḡa nin gaa kua. Adama ba nun k̄wa yakas̄o d̄oma te ba nun mara, domi ba nun tusa.

⁶ Saa ye n̄ε, Yinni Gusun̄ na sar̄o wunen b̄kuo, na wa a w̄ri m̀ wunen maru ȳanu

s̄o. Ma na gerua na n̄ε, bu de a n w̄a baa m̄ε a yem wobura.

⁷ Ma na dera a kp̄εa nge d̄aa yakas̄o. A kp̄εa a kua kur̄o bur̄o. Wunen bw̄asu su ye. Ma wunen seri yi kp̄εa. Adama terera a s̄im̄o mam mam.

⁸ Ma na sara wunen b̄kuo na nun m̄era ma na wa saa ya tura su ka k̄iru ko. Ma na nen yaberun soo sua na ka wunen tereru wukiri. Ma na ka nun arukawani b̄kua ka b̄ri na n̄ε, a kua negii. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

⁹ Ma na nun wobura ka nim, na yem m̄ε a mwaare wuna, ma na nun gum saWa.

¹⁰ Ma na nun yabe te ba s̄oma kua dokea ka bara ni ba kua ka ḡona ba buraru koosi, ka s̄ekatia ye ba kua ka w̄εε damgii, ka sere yabe geeru.

¹¹ Ma na nun bura ȳanu dokea ka sumi n̄m̄a ka saba w̄ir̄o.

¹² Ma na taabu doke wunen w̄er̄o ka swaa tonkunu ka sere yasi bæεregia wunen wir̄o.

¹³ Nge m̄εya na nun buraru kua ka wura ka sii geesu ka sere beku geeru te ba kua ka w̄εε damgii ka yabe te ba s̄oma dokea. D̄ia ni a ra maa di, nu s̄awa som gem ka tim ka olifin gum. Ma a buram sosim̄o a d̄o nge sina kur̄o.

¹⁴ Ma a ȳisuru yara bwesenun suunu s̄o wunen buram s̄o. Wunen buram m̄ε, mu yibawa nen bura ȳa ni na nun kuan s̄o. Ne, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Yerusalemu

ya tii kur̄o tan̄aru kp̄ε

¹⁵ Yinni Gusun̄ u maa n̄ε, Yerusalemu, a wunen naan̄ε doke wunen buram s̄o. Ma a tii kua nge kur̄o tan̄o ȳisi te a yaran s̄o. T̄onu baawure wi u sar̄o mi kpuro, a ra n̄n̄n tii w̄wa.

¹⁶ Ma a wunen ȳa n̄niginu sua a ka da a wunen gungunu mi a ra b̄nu s̄a buraru kua. Miya a tii w̄ε. Ye a kua mi, goo kun yen bweseru waare. M̄εya yen bwesera kun maa kooram̄o.

¹⁷ Ma a wunen bura ȳa ni ba kua ka wura ka sii geesu sua a ka b̄u t̄n dur̄obu seka ma a nu sakararu koosi.

¹⁸ Ma a wunen ȳa ni ba s̄oma doke sua a b̄u ni wukiri. Ma a maa nen gum ka nen turare sua a nu w̄ε.

¹⁹ Ma a maa d̄ia ni na ra ka nun diisie sua a ka b̄u ni ȳakuru kua nge m̄ε ba ra man

yāku nubu durorugiru kue. Dīa niya som ka gum ka tim. Yeniwa ya koorā. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

²⁰ Adama sakara te, ta ñ nun tura. Ma a wunen bii be a man marua mwεera a ka būu ni yākuru kua.

²¹ Wee a nen bibu sakira a ka būnu yāku dō mwaararugiru kua.

²² Yen kom kōsum me sō, a ñ maa wunen wōndiaru yaaye ka sanam me a wāa tereru wunen maru yem sō.

²³ Ne, Yinni Gusunō na gerumō ma a kua bōrura kōsa ye a kuan sō.

²⁴ Wee a tii sakara kunu gira ka maa būu turanu baama kpuro.

²⁵ Wee swaa keenanu baama a būu turanu kua, ma a kom kōsum kua a tii tōmbu kpuro wē. Be ba gesi sarō mi kpuro, ba ra ka nun dendiwa. Ma a wunen sakararu kpēasia.

²⁶ A ka wunen berusebu Egibitigibu be ba wasin dam mō mi, sakararu kua. Ma a wunen sakararu kpēasia a ka nen mōru seeya.

²⁷ Yera na nun nen dam sōsi na nun nōma demie. Ma na nun doke nen yiberēban nōmu sō. Yiberē bera, Filisitiba be ba biti soora wunen daa kōsan sō.

²⁸ Yen biru ma a da a ka Asirigibu sakararu kua, domi a ñ deba. A da a tii bu wē. Adama ka me, a ñ deba.

²⁹ Ma a da a ka Kananiba sakararu kua ka Babilonigibu. Ka me, a ñ deba.

³⁰ Anna a dam sariru wa mi. A tii kuawa nge sakara kowobun yinni.

³¹ Domi a sakara kunu gira swaa keenanu ma a būu turanu kua baama kpuro, a ku ra mam maa kurō tanō gobi mwe.

³² A sāawa nge kurō tanō sakara kowo wi u durō tukobu mwaamō win durōn ayerō.

³³ Kurō tanō baawurewa ba ra gāanu kē. Adama wunε, a durō tanōbu gāanu wēemō kpa a ka bu gawama beri berika kpuron di.

³⁴ Ye kurō tanōbu ba ku ra ko yera a kua sakararu sō, domi ye kaa ka durō tanōbu kēnu mwaari, wunen tiiwa a ra bu wē.

³⁵ Tē, ne, Yinni Gusunō na neε, Yerusalemu, a man swaa dakio wunε wi a sāa nge kurō tanō.

³⁶ Wee a dera ba wunen dukia yarinasia baama, ma ba wunen tereru wa sanam me a sakararu mō ka būnu ni a kī, ni nu kun mam

waabu wā. Ma a wunen bibun yem yari a ka būu ni yākuru kua.

³⁷ Yen sōna kon wunen kīnasi be mēna ka sere maa be a tusa. Be kpurowa kon mēnama baama kpuron di, kpa n nun yōsu tereru ben wuswaa.

³⁸ Kon nun seeyasiawa nge me ba ra tōn gowobu ka kurō tanōbu seeyasie. Yem mu koo nun wukiri nen mōru ka nen nisinun saabu.

³⁹ Kon nun beri wunen kīnasi ben nōmaa. Ba koo wunen kunu ka wunen gunguu ni kōsuku. Ba koo wunen bura yāa ni a doke potiri kpa bu nun yōsu tereru.

⁴⁰ Saa ye sō, kon tōmbu seeya bu nun seesi bu kpenu kasuku kpa bu nun takobiba sākiri.

⁴¹ Ba koo wunen dia dō mēniki kpa bu nun seeyasia kurō dabinun wuswaa kpa n de wunen sakararu tu kpe. A ñ maa ben goo gāanu wēemō.

⁴² Nen mōru koo sure. Na ñ maa ka nun nisinu mō. Meya na ñ maa ka nun mōru mō.

⁴³ Ka me, yēn sō a ñ yaaye nge me na nun nōri wunen birun di, ma a nen mōru seeya ka wunen kookoosu, yen sō, kon de a yen are wa. Domi a sekuru sari kom kua ma a būnu sāwa.

Yerusalemuwa ya daa kōsa bo

⁴⁴ Wee be ba ra mōn teni ko bu neε, nge me mero u sāa, nge meya win bii wōndia u ra n sāa, ba koo neε, wuna ta ka yā.

⁴⁵ A sāawa wunen meron bii wi u durō ka bibu yina. A sāawa nge wunen maabu be ba durō ka bibu yina. Bēen mero u sāawa Hēti. Ma bēen tundo u sāa Amōregii.

⁴⁶ Wunen mō wi u wāa sō yēsān nōm geu gia, wiya Samari ka yen bii wōndiaba. Wunen wōnō wi u maa wāa sō yēsān nōm dwardu gia wiya Sodomu ka yen bibu.

⁴⁷ N ñ mō ben yira a swī tōna. Ye a kua ya kpā. Wee a sankira a bu kere wunen swēε kpuro sō.

⁴⁸ Sere ka nen wāaru Sodomu ye ya sāa wunen wōnō ya ñ kue nge me a kua wunε ka wunen bibu.

⁴⁹ Tora ni ya kua wee. Ya tii sue ma ya wāa doo nōru ka bōri yendu sō. Ya ku ra wōnwōndobu ka sāarobu somi.

⁵⁰ Wunen mero bisi be, ba tōnu bie ba kōsa kua nen nōni sō. Ye na wa me, yera na bu gira.

⁵¹ Wunen mɔɔ Samari kun mam wunen torarun saka kue. Wunen kɔsa ya wigia dabinu kera. Ma wunen kom kɔsum mu dera ba nun sanɔ kera.

⁵² Wunε wi a ra raa bu taare wε wee a sekuru wa. Domi wunen kom kɔsum mu begim kera. Bā n wunen daa ye mεera ba ra deemεwa be, ba mam dεere. Tε a kua sekurugii yèn sɔ̀ bā n wunen daa mεera ba ra wa ba sanɔ s̄aa.

Sodomu ka Samari

ya koo wurama nge yellu

⁵³ Yinni Gusunɔ u Yerusalemu sɔɔwa u nεε, kon Sodomu ka Samari ka ben bii wɔndiaba seeya ka sere maa wunε Yerusalemugibu.

⁵⁴ Wunen mɔɔ Samari ye, ka wunen wɔnɔ Sodomu ben nukura koo yemia yèn sɔ̀ wunen tii a sekuru wa.

⁵⁵ Ba koo wurama nge yellu be, ka ben bibu. Meya maa wunen tii kaa wurama nge yellu wunε ka wunen bibu sannu.

⁵⁶ Sanam mε a tii sue, a ra ka Sodomu gari kowa ka tii suabu wunen kɔsa yu sere sɔɔsira batuma sɔɔ.

⁵⁷ Tε, wuna Edɔmuba ka Filisitiba ba koo yεε. Wee ba nun gema yam kpuro.

⁵⁸ Ma a wunen sekuru sariru ka daa kɔsan are sɔɔwa. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁵⁹ Ne, Yinni Gusunɔ na nεε, wee a man gema. A n̄ nen arukawani yibie. Yen sɔ̀, kon nun kɔsie ye a man kua.

⁶⁰ Adama ka mε, na n̄ nen arukawani ye duarimɔ ye na ka nun bɔkua wunen wɔndiarun di. Kon maa ka nun arukawani bɔke ya n wāa sere ka baadommaɔ.

⁶¹ Kaa bwisiku ye a kua kpa sekuru tu nun mwa n̄ n̄ nun wunen maabu ka wɔnɔbu nɔmu beria bu nun wiru kp̄iia nge wunen bibu. Adama na n̄ ye m̄ arukawani ye na ka nun bɔkuan s̄.

⁶² Kon kpa ka nun nen arukawani bɔke kpa a gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ.

⁶³ Kpa a yaaya ye a kua gasɔ, kpa sekuru tu nun mwa sere a kpana a gari gere. Adama nε kon nun wunen toranu kpuro suuru kua. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gunɔ bakeru ka resem

17

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u nεε,

² tɔnun bii, a Isireliba m̄ndu kuo.

³ A nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, gunɔ bakeru gara wāa ta kasa d̄u ma ta san bakasu m̄ si su n̄ni bwese bweseka m̄. Ma ta yɔɔwa ta da sere Libanin guurun wii kpiirɔ. Ma ta da ta d̄aa ye ba m̄ sedurun wii kpiiru w̄a.

⁴ Ma ta d̄aa ten k̄asa ye ya gunum bo w̄a ta ka da ta yi tem mi ba ra tenkuru ko, wuu ḡe sɔɔ tenkuba ba w̄a.

⁵ Ma ta d̄aa kp̄ii p̄tura gaa sua ta da ta gira nge d̄aa ye ya ra n wāa nim b̄kuɔ mi tem gem mu w̄a, mi nim mu yiba.

⁶ Kp̄ii p̄tura ye, ya seewa ya kp̄εa nge resem koru te ta yasia adama ta n̄ gunu. Ma ten k̄asi yi m̄era gunɔ bake ten bera gia. Ma ten gbini yi dua tem m̄en sɔɔwɔ. Ma d̄aa ye, ya ḡasia resem, ya kpara ya k̄asi kua.

⁷ Yen biruwa gunɔ bakeru gara na ta kasa d̄u. Ten sansu taasine. Ma resem koo te, ta ten gbini ka ten k̄asi ḡsie gunɔ bake ten mi gia, domi ta tamaa ta koo nim wa mi gia.

⁸ N deema ta raa girewa tem gem sɔɔ mi nim yiba kpa tu k̄asi geenu ko tu bii geenu ma kpa ta n̄ s̄aa resem gea.

⁹ Wee ye nε, Yinni Gusunɔ na bikia. Na nεε, resem yen bweseru ya koo kp̄i yu kuura? Gunɔ bake gbiikii te, ta koo wura tu ye deri ta kun yen gbini wukura? Ta koo wura ta kun yen marum go, kpa ten kpara kp̄em mε, mu gbera? N n̄ m̄en na, n̄ n̄ maa tilasi tɔn dabinu bu na bu ka ye wuka.

¹⁰ Wee ta duura, adama ta koo kuura? Sɔɔ yari yerun woo ḡa n̄ tu baba, ta n̄ koo gbera? Geema ta koo gbera mi ta duura.

M̄an ten tubusianu

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa nεε,

¹² a Yudan mem nɔɔ sari be bikio a nεε, ba m̄an ten tubusianu yε? A bu sɔɔwɔ a nεε, wee Babilonin sina boko u da Yerusalemu. U ben sina boko mwa ka win sina asakp̄bu ma u ka bu da Babiloniɔ.

¹³ Ma u turo ḡsa wi u s̄aa nge kp̄ii p̄tura sina bibu sɔɔ, u ka n̄n arukawani b̄kua. U n̄n b̄rusia. Ma Babilonin sina boko wi, u ben bukurobu gura u ka da win temɔ.

¹⁴ Kpa Yudaban tem mu biru wura, mu ku maa kuura. Kpa bu win arukawani ye mem nɔɔwa.

¹⁵ Adama be Yudaba ba Babilonin sina boko wi seesi ba s̄m̄ɔbu ḡra Egibitiɔ bu ka dumi kasuma ka sere maa tɔn dabinu. Wi

u yen bweseru kua, u koo kisira? Domi u arukawani kusia.

¹⁶ Ne, Yinni Gusunɔ na nee, sere ka nen wāaru, sina boko wi, u koo gbiwa sunɔ wi u nùn bandu wēn temɔ. Domi u n win nɔ mwεeru yibie. Babiloni miya u koo gbi.

¹⁷ Baa Egibitin sunɔ u n tabu kowo dabiru mɔ be ba dam mɔ, u n kpε u bu somi bu ka tii yina sanam me Babilonin sina boko u koo na u wɔrusu gbe u tabu sīa kpī u ka tən dabinu go.

¹⁸ Domi durɔ wi, u maa win nɔ mwεeru atafiru kua, ma u arukawani kusia yè sɔɔ u raa win nɔ mwεeru doke. Yen sɔ, u n kisiramɔ.

¹⁹ Yen sōna ne, Yinni Gusunɔ na nee, sere ka nen wāaru, nen arukawaniwa Isireliban sina boko u atafiru kua u kusia. Yen sɔ, u koo yen are wa.

²⁰ Kon nùn yina beria kpa u wari ye sɔɔ. Kon ka nùn da Babiloniɔ. Miya kon nùn siri win naane sari te u kuan sɔ.

²¹ Win tabu kowo be ba koo duki su, kon bu naa swīwa n go ka takobi. Be ba tiara kpa bu yarina nge woo. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na yeni gerua.

Yinni Gusunɔn nɔ mwεeru

²² Ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, nen tiiwa kon dāa kāasa kpema mεeri sɛduru yen wii kpiirɔ kpa n ye bura, kpa n da n ye gira guuru garun wɔllɔ te ta gunu.

²³ Kon ye girawa guuru garun wɔllɔ te ta gunum bo Isireliɔ. Ten kāasi yi koo kuurawa kpa tu binu ma ta n sāa dāa te ta waabu wā. Gunɔ bwese bweseka ya koo sokuru ko ten kāasi sɔɔ. Kpa su n kukua ten saarɔ.

²⁴ Saa yera dānu kpuro nu koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. Nena na ra dāa ni nu gunu kawε, kpa n ni nu piiburu bo gunum sosi. Meya na ra ni nu wuru bekusu sāa gberasie, kpa n ni nu gbere bɔrɔm dokea. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Meya ya koo maa koor.

Gusunɔ u ra baawure siriwa nge me win daa ya ne

18

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u nee,

² Esekieli, mban sōna Isireliba ba ra mən teni ko bu nee,

baababa ba resem birenu di, ma ben bibun nɔsu yaaya.

³ Adama ne, Yinni Gusunɔ, na beε sōmɔ ma sere ka nen wāaru, i n maa mən teni gerumɔ Isireliɔ.

⁴ Geema, nena na baawuren wāaru neni, baaba ka bii. Yen sɔ, wi u tora wiya u koo gbi.

⁵ Su tē nee, goo u wāa u gea mɔ, win daa ya wā.

⁶ U ku ra de gungunɔ u būu sā. U ku ra maa būu yākunu di. U ku ra ka goon kurɔ menne. Meya u ku ra maa ka tən kurɔ menne sanam me u yasa mɔ.

⁷ U ku ra goo gbɛni. U ku ra maa goo sɔmburu koosie kam. U ra wi u win dibu neni win tɔruba wesie. U ra wi gōra mɔ dīanu wē. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wē.

⁸ U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ku ra n maa wāa weesun swaa sɔɔ. U ra siriwa dee dee, u baawure nùn win gem wē.

⁹ U ra nen woodaba mem nɔwε mam mam. Tɔnu win bwesera ne, Yinni Gusunɔ na ra soku gemgii. Win wāara ta koo dakaa da.

¹⁰ Su maa tē nee, durɔ wi, u bii mɔ wi u ra tɔmbu wari u go, u ben yānu gura, n kun me u ra daa kōsa gaa ko.

¹¹ N deema win baaba ku ra yen bweseru ko. Bii wi, u ra būu yākuru de gungunɔ. U ra ka gabun kurɔbu menne.

¹² U ra bwεεbwεε sɔmburu koosie kam. U ra tɔmbu gbɛni. U ku ra be u tɔruba mwaari ye wesie. U ra būnu sā, kpa u n kom bereteke mɔ.

¹³ U ra tɔmbu gobi bɔkure u nim doke. N weenε tɔnu win bweseru u n wāa? Aawo, u koo gbiwa. Domi u daa kōsa kua. Win yem mu koo wariwa win tii sɔɔ.

¹⁴ Su tē nee, bii wi, u seewa u mara. Ma win bii u seewa u win tondon toranu kpuro wa. Adama u n win tondon yira ye swī.

¹⁵ U ku ra būu yākunu de gungunɔ. U ku ra būnu sā ni Isireliba ba sāmɔ. U ku ra ka goon kurɔ menne.

¹⁶ U ku ra goo sɔmburu koosie kam. U ku ra be ba win dibu neni tɔruba mwaari. U ku ra gbɛni. U ra wi gōra mɔ dīanu wē. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wē.

¹⁷ U ku ra n wāa weesun swaa sɔɔ. U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ra nen woodaba mem nɔwε. Bii wi, u n gbimɔ win tondon toranun sɔ. U ko n wāawa ka gem.

18 Adama tundo wiya u koo gbi win toranun sã domi u tãmbu tãya kua u gbena.

19 I bikiamò i mà, mban sãna bii kun win tondon durum are sãmò. Geema, bii kun ye sãmò yèn sã u gea kua. Ma u sãa dee dee nen yira sã, u nen woodaba mem nãwa mam mam. Yen sãna u ko n wãa.

20 Wi u tora, wiya u koo gbi. Bibu ba ñ ben baababan toranun are sãmò. Meya baababa ba ñ maa ben bibun toranun are sãmò. Kon gemgii nùn win are wẽ yèn sã u kom gem kua. Kpa n maa tøn kãso seeyasia yèn sã u kãsa kua.

Kãsan kira

21 Tøn kãso ù n win daa kãsa deri, ma u gem swĩi nge me nen wooda ya gerua kpuro, u ñ maa gbimò.

22 Kon win toranu kpuro duari, kpa n de u n wãa gea ye u mòn sã.

23 I tamaa ne, Yinni Gusunò na kã tøn kãso u gbi? Aawo. Ye na kã, yera u gõru gãsia kpa u ñ wãa.

24 Adama wi u gem deri, ma u daa kãsa mà nge tøn kãso, i tamaa u ko n wãa? Aawo. Kon win yellun daa gea ye duariwa kpa n de u gbi win daa kãsa ka win mem nã sarirun sã.

25 BEE Isireliba, i mà, nen gere ye, ya ñ sãa dee dee. I swaa dakio i nã. Nen gerewa ya ñ sãa dee dee? Nge beeya i saka saramò.

26 Gemgii ù n gea deri, ma u kãsa mà, u koo gbiwa kãsa yen sã.

27 Tøn kãso ù n maa win daa kãsa deri, ma u daa gea mà, u win wãaru waramòwa.

28 U ko n wãa, domi u gia ma kãsa u raa mà, ma u ye deri. N n men na, u ñ maa gbimò.

29 BEE Isireliba i mà, nen gere ya ñ sãa dee dee. Adama n ñ me, beeya i saka saramò.

30 Yen sã, kon baawure siriwa nge me win daa ya sãa. N n men na, i been daa kãsio i kãsa deri. I ku de been daa kãsa yu bee kam koosia.

31 I been daa kãsa derio kpa i been gõrun bwisikunu gãsia. Mban sãna i ko i tii go.

32 I yẽ ma ne, Yinni Gusunò, na ñ goon gõ kã. N n men na, i gõru gãsio kpa i wa i n wãa.

Ba Isireliban sinambu

gõ wuri kuamme

19

1 Yinni Gusunò u nee, a gõ swĩiyò Isireliban sina bibun sã, a nee,

2 ben mero u sãawa nge gbee sunò niu geu ge ba yẽ gbee sinansun suunu sã.

Ga ra n gen binu kpunewa ga n nu diisiamò.

3 Ma ga gen buu teu seeya ga kua kpambu.

Ga gu yaa mwaabu sãsi, ma ga tãmbu sãsukum wari.

4 Ye sãba gen gari nua, ma ba gu yina beria.

Yera ba gu mwa ka kãkãru ba ka da Egibitiò.

5 Ma gen mero ga mara gu wurama. Adama ga temanabu kpana,

ga wa n ñ koorò.

Yen biruwa ga maa gen buu teu sua ga seeya ga dam kua,

ga kua gbee sunò kpambu.

6 Ma ga wari gbee sinansun wuuru sã. Ga yaa mwaabu merra.

Ma ga tãmbu sãsukum wari.

7 Ga tem min sina kpaaru wari ga sura.

Ma men wusu kua bansu.

Ma tãmbu ka ye ya wãa tem me sã kpuro ya berum soora gen kukiribun sã.

8 Ma bwesenu nu menna nu ka gu tabu kua.

Bwese ni, nu nawa yam kpuron di.

Ba gu suura kua ga wari.

9 Ma ba gen wẽru yaba

ba taabu doke

ba gu sari diru garu sã.

Yen biru ba ka gu da Babilonin sina bokon mi.

Ma ba gu kenusi

sere ba ñ maa gen kukiribu nãmò Isireliban guunò.

10 Yinni Gusunò u maa nee,

ben mero u sãawa nge resem

ye ba duura daa toran bãkuò.

Resem ye, ya ra ma.

Ya maa kãasi yiba nim me ya waamøn sã.

11 Ya kãasi damgii mò yi ba koo kpĩ bu ka sina deki ko.

Ya waabu wã, yen gunum ka yen kãasi dabinun sã.

12 Adama ba ye wuka ka maru

ba sura temò.

Woo ge ga wee sã yari yerun di,

ga yen marum gberasia.

Yen kãasi damgii yi, yi gbera yi dõ mwaara.

13 Tē ya gire tem ghebum sɔɔ mi gāanu ku ra kpi.

14 Ma dɔɔ u yara saa yen kāasin di u yen marum mwa.

Ya n̄ maa kāasa damgia mɔ ye ya koo ko sina dɛka.

Womu geni ga s̄awa gɔɔ wuri. Geya ba ko n da ko b̄a n gɔɔ wuri m̄.

Isireliba

ba Yinni Gusunɔ seesi

20

1 Sanam mɛ Isireliba ba w̄a yoru sɔɔ Babiloniɔ, yoo ten w̄ɔ nɔɔba yirusen suru nɔɔbusen s̄ɔ w̄akuruse s̄ara ben guro gurobu gabu ba na Esekielin mi u ka bu bikiaru kua Yinni Gusunɔn mi. Ma ba na ba sina win wuswaaɔ.

2 Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

3 t̄onun bii, a t̄on beni s̄ɔwɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, n̄ n̄ Isireliba ba nawa bu ka n̄en k̄iru bikia? Sere ka n̄en w̄aru na n̄ wuramɔ bu man gāanu bikia.

4 Tē a s̄aru koowo a ka bu siri. A bu yaayasio kom k̄osum mɛ ben baababa ba man kua.

5 Ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ wee. Na nɛɛ, sanam mɛ na be, Isireliba ḡsa be, be ba s̄a Yakɔbun bweseru na bu n̄ɔ m̄wɛɛru kua ka b̄ri. Ma na bu tii s̄ɔsi Egibitiɔ, na bu s̄ɔwa na nɛɛ, n̄ena na ko n̄ s̄a ben Yinni.

6 Yen d̄ama tera na bu n̄ɔ m̄wɛɛru kua ka b̄ri na nɛɛ, kon bu yara Egibitin di. Kpa n̄ ka bu da tem mɛ na bu ḡsia s̄ɔ mi tim ka bom mu yiba. Tem mɛ, mu s̄awa mɛ mu tem kpuro buram kere.

7 Na bu s̄ɔwa na nɛɛ, baawure u win b̄u ge u k̄ɔɔ s̄a derio kpa u ku raa tii disi doke ka Egibitin b̄u ni. Domi n̄ena na s̄a Gusunɔ ben Yinni.

8 Ka mɛ, ba man seesi ba yina bu man swaa daki. Ben goo kun b̄u ni deri, n̄i s̄ɔ ben k̄ɔɔ w̄a. Ba n̄ Egibitin b̄u ni deri. Ma na bwisika n̄ bu m̄ru kpuro seesi n̄ bu w̄ri Egibitiɔ.

9 Adama na bu deri, domi na n̄ k̄i n̄en ȳsiru tu sankira bwese tukunun suunu s̄ɔ ȳn s̄ na tii bwese tuku ni s̄ɔsi

10 sanam mɛ na Isireliba yara Egibitin di na ka da ghaburɔ.

11 Ma na bu s̄ɔwa ye ba koo ko ka sere n̄en woodaba ye ba koo sw̄i ba n̄ ka w̄a.

12 Na bu t̄ɔ w̄rarugiru w̄ ta n̄ s̄a ȳreru te ta s̄ɔsimɔ ma nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu wuna n̄enɛm.

13 Adama be Isireliba ba man seesi ghaburɔ ba n̄ n̄en woodaba ka n̄en gere m̄m n̄ɔwɛ ye b̄a n̄ sw̄i ba ko n̄ w̄aru m̄. Meya ba n̄ maa n̄en t̄ɔ w̄rarugiru m̄m n̄ɔwɛ sere na bwisika n̄ ka bu m̄ru ko n̄ bu kpeerasia ghaburɔ.

14 Adama n̄a n̄ ye kua, bwese tukunu nu koo n̄en ȳsiru gem, n̄n̄ n̄ni biru na bu yara Egibitin di.

15 Yen s̄na ghaburɔ na n̄mu sua na b̄rua na nɛɛ, na n̄ maa ka bu d̄ɔ tem buram mɛ s̄ɔ, mi tim ka bom mu kokumɔ mɛ na bu n̄ɔ m̄wɛɛru kua.

16 Domi ba n̄ n̄en woodaba ka n̄en gere m̄m n̄ɔwɛ. Meya ba maa n̄en t̄ɔ w̄rarugii te disi doke ȳn s̄ ben ḡru ga woo b̄nun mi gia.

17 Ka mɛ, na ben w̄nw̄ndu wa na n̄ bu go ghaburɔ.

Isireliba ba n̄ ben

m̄m n̄ɔbu sariru deri

18 Na ben bibu s̄ɔwa ghaburɔ na nɛɛ, bu ku ben baababan yira sw̄i, bu ku ko ye ba bu s̄ɔwa, bu ku maa tii disi koosi ka ben b̄nu.

19 Adama bu nɛ Gusunɔ ben Yinnin woodaba ka n̄en gere sw̄iyɔ kpa bu ka ye kpuro s̄mburu ko.

20 Bu n̄en t̄ɔ w̄rarugiru wuna n̄enɛm kpa ta n̄ s̄a ȳreru nɛ ka ben baa s̄ɔ, te ba koo ka gia ma na s̄awa Gusunɔ ben Yinni.

21 Adama ka mɛ, bii be, ba man seesi, ba n̄ n̄en woodaba ka n̄en gere m̄m n̄ɔwɛ ye b̄a n̄ sw̄i ba ko n̄ w̄aru m̄. Ba n̄en t̄ɔ w̄rarugiru disi doke. Ma na bwisika n̄ ka bu n̄en m̄ru seesi ghaburu mi.

22 Adama bwese tukunu nu ku ka n̄en ȳsiru gem s̄, na n̄ bu gāanu kue. Domi bwese nin wuswaaɔra na be, Isireliba yara Egibitin di.

23 Ghaburu miya na n̄ma sua w̄llɔ na b̄rua na nɛɛ, kon bu yarinasia bwesenu s̄ɔ ka tem tukumɔ.

24 Domi ba n̄ n̄en woodaba ka n̄en gere m̄m n̄ɔwɛ. Ma ba n̄en t̄ɔ w̄rarugii te disi doke. Ma ba ben k̄ɔɔ doke ben baababan b̄nu s̄ɔ.

²⁵ Nena na maa bu wooda wē ye ya ñ bu gea maruammε ka ye ya ñ bu wāaru wēemə.

²⁶ Na dera ba disi duura ye ba ka ben bii gbiikobu yāku dō mwaararugiru m̀, kpa nanum bu mwa kpa bu gia ma nena na sāa Yinni Gusunə.

Gusunə u koo Isireliban

būu sāaru kpeesia

²⁷ Yinni Gusunə u nεε, tənun bii, a Isireliba sōwə a nεε, wee ye nε, Yinni Gusunə na gerumə. Na nεε, ben baababan tii ba man tora, ba ñ nen arukawani yibie.

²⁸ Na ka bu da tem mε sɔɔ mε na bu nɔɔ mwεeru kua na sire ka bōri. Miya ba ben binε doke gungunu gia ka dāa kubenu gia. Ma ye kpuro ya kua ben būu yāku yenu. Miya ba ra yāku dō mwaararuginu ko ka sere ni ba ra ko ka gberun dīanu ka tam kpa bu turare dō doke. Ye kpuro ya dera nen m̄ru seewa.

²⁹ Ma na bu bikia na nεε, mba gunguu ni, n̄n mi i ra n naamə. Saa yen d̄ma ten di, ba ben yāku yenu sokumə gungunu.

³⁰ Yen s̄, a bu sōwə a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunə na gerua. Na nεε, bu ku tii disi koosi nge ben baababa. Bu ku maa būnu gasiri bu s̄.

³¹ Wee t̄, ba tii disi m̀ ba būnu gasirimə ba ka nu k̄nu daawammε ma ba ka nu ben bibu yāku nu kuammε. Yera ba tamaa ba koo bikiaru ko nen mi? Aawo, sere ka nen wāaru na ñ wuramə bu bikiaru ko nen mi. Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

³² Ba tamaa ba koo ko nge bwese ni nu tie, kpa ba n dānu ka kpenu sāamə. Adama n ñ koorə.

³³ Sere ka nen wāaru ka dama kon bu w̄ri kpa n bu seesi, kpa na n bandu dii be s̄.

³⁴ Kon bu yara bwese tuku nin suunu s̄on di mi ba yarinε kpa n bu menna n bu nen dam ka nen m̄ru s̄osi.

³⁵ Kon ka bu da gbaburə be t̄na mi goo kun wāa. Miya kon bu siri.

³⁶ Kon bu siri nge mε na ben sikadoba siri gbaburə sanam mε ba wee Egibitin di. Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

³⁷ Saa ye s̄, kon bu tilasi ko ka s̄na ba n ka sāa nge nen yāa ḡo kpa bu arukawani ye m̄m n̄owa ye na ka bu b̄kua.

³⁸ Kon bu wuna ben suunu s̄on di be ba man seesi ka be ba sāa t̄n k̄sobu kpa n bu

yara tem mi ba wāan di. Adama ba ñ d̄o Isireliə. Saa ye s̄ora be, Isireliba ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunə.

³⁹ T̄, wee ye nε, Yinni Gusunə na maa gerua ben s̄. Na nεε, bu doo bu ben būnu s̄. Adama am̄n biru, ba koo man m̄m n̄owa. Ba ñ maa nen ȳsiru sankumə ka ben būu sāaru.

⁴⁰ Domi Isireliba kpurowa ba koo man s̄ Isirelin guurə te na ḡsa nen s̄. Miya kon ka bu n̄nu geu m̄eri. Kpa n bu yāku nu bikia ka k̄εε gee ni ba s̄oru kua nen s̄.

⁴¹ N̄ n bu yara bwese tukunun suunu s̄on di mi ba raa yarinε ma na bu mennama, saa yera kon bu mwa nge yāku nubu durorugiru. Bwese tuku ni, n̄ n wa mε, kpa nu gia ma nena Yinni Gusunə Dεero.

⁴² M̄ya ben tii ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunə n̄ n bu kp̄ara na ka da Isireliə mi na ben baababa n̄o mwεeru kua.

⁴³ Ba koo bwisiku daa k̄sa ye ba kua yellu, yè s̄ ba tii disi doke kpa bu tii tusi k̄sa ye ba kuan s̄.

⁴⁴ Saa ye s̄, ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunə n̄ n bu s̄eyasia nen ȳsirun b̄er̄en s̄. N ñ m̄ ben daa k̄sa ye ba kuan s̄. Nε, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Labaari k̄sa Isireliban s̄

21

¹ Yinni Gusunə u gerua u nεε,

² tənun bii, a m̄erio s̄o ȳsan n̄m dwarə, kpa a bu gerusi be ba wāa dāa s̄o mi.

³ A de bu nen gari swaa daki yi kon gere dāa s̄o ge ga wāa s̄o ȳsan n̄m dwaru gia mi. A nεε, kon gu d̄o doke, kpa d̄o wi, u dāa bekunu ka gbebunu mwa. D̄o wi, kun gbimə. T̄mbu kpurowa ba koo d̄o soora saa s̄o ȳsan n̄m dwarun di n ka da n̄m geu.

⁴ T̄mbu kpurowa ba koo wa ma nε, Yinni Gusunəwa na d̄o wi s̄rua, u ñ maa gbimə.

⁵ Ma Esekieli u Yinni Gusunə s̄owa u nεε, wee ba ra n ka man w̄ki ba n m̀, suka na ra n bu kuammε.

⁶ Ma Yinni Gusunə u n̄n s̄owa u nεε,

⁷ wunε, tənun bii, a m̄erio Yerusalemu gia kpa a Isirelin tem ka m̄en sāa yenu gerusi.

⁸ A Isireliba s̄owə a nεε, wee ye na gerumə ben s̄. Na nεε, kon bu deema, kpa

n nen takobi woma yen kararun di kpa n gemgii ka tən kōso go.

⁹ Kon bεε kpuro kpeerasia. Yen sōna kon nen takobi woma saa yen kararun di, kpa n tambu go saa sō yēsān nām dwardu gian di n ka da nām geu.

¹⁰ Tambu kpuro ba koo gia ma na nen takobi woma saa yen kararun di, na n maa ye wesiamō mi.

¹¹ Yen sō, wunε tənun bii, a yāaro a weeweenu ko nge wīn gabu ga bōra.

¹² Bā n nun bikia mban sōna a weeweenu mō, kaa bu wisiwa a nεε, labaari kōsa a nua. Ya koo maa tunuma. Kpa tambun toronu nu kara. Ba koo gōma dwiia. Kpa ben wōruguru tu kpe, bu dūunu soona. Wee, ya koo na ya mam tunuma. Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Takobi ya wee

¹³ Yinni Gusunō u maa nεε,

¹⁴ wunε tənun bii, a tambu gerusio. A bu sōōwa ye nε, Yinni Gusunō na gerua. Na nεε, takobi gaa wee ya wee, ya nō dēerawa mam mam.

¹⁵ Ya ballimō, yera ba koo ka tambu go.

I tamaa bεen bandu ta n kpeemō *,

¹⁶ adama ba takobi ye nō dēerawa ba neni. Ba ye tən gowo nōmu berie.

¹⁷ A gbāro, kpa a weeweenu ko, wunε tənun bii.

Domi ba ye nen tambu Isireliba ka ben sinambu suesi.

¹⁸ Wee ba be kpuro yiberεba nōmu beria.

A wunen nōma bōkuo, nōni swāa bakara wee.

Bεen bandu tā n wōruma maa ni.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua †.

¹⁹ Tē wunε tənun bii, a bu gerusio.

A taka koowo nōn teeru, yen biru nōn yiru, yen biru nōn ita, a ka takobi yen dam sōsi.

Domi ya sāawa takobi ye ya ka gōō wee.

Gōō bokowa ya ka wee baaman di.

²⁰ Ya baawuren wōrugarun dam buamō.

Ya dera ba wōrukumō.

Wee na dera ya wāa baawuren kōnōwō.

Wee ya ballimō nge guru maakinu,

ya sōoru sāa yu ka go.

²¹ Na maa ye sōmō na mō,

yu soowo nām geu gia, kpa yu wura nām dwardu gia.

Takobi nōō durora wunε,

a doo mi ba nun tii.

²² Nε, Yinni Gusunōn tii, kon taka ko kpa n nen mōru kpuro sōsi mam mam sere yu ka sara. Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Babilonin sina boko

u koo Yerusalemu wari

²³ Yinni Gusunō u kpa m gerua u nεε,

²⁴ wunε tənun bii, a swaa yiru yabo ye ya koo sōsi mīn di Babilonin sina boko u koo ka tabu duuma. A de ye yiru ye, yu yari wuu teun di kpa a yen baayere yīreru ko yu ka sōsi wuu gēn mi ya dōō.

²⁵ Kaa swaa yiru ye kowa, tia ya n dōō Raba gia, ye ba koo swīi bu ka Amōniba tabu wari, tia maa Yerusalemu gia ye ba koo swīi bu ka Yudaba tabu wari.

²⁶ Domi wee Babilonin sina boko u wāa swaa yiru yen kēnanō u bikiaru mō būu ni ba mō Terafimun mi, ka sēenu ka yaa woru.

²⁷ Ma bikia te, ta Yerusalemu sōsi win nām geu sō. Tē, u koo wooda wē bu Yerusalemu wari ba n tabun kuuki mō. U koo tabu yānu yi yi Yerusalemun kōnōsō. Kpa bu gungunu ka kuku yenu ko mi, bu ka ye wari.

²⁸ Adama Yerusalemu gibu ba tamaa win bikia ten gari yi n sāa gem. Domi ba tamaa u koo bu deri arukawani ye ba ka nūn bōkuan sō. Adama u n ben toranu duari. Yen sō, u koo bu wari.

²⁹ Yen sōna nε, Yinni Gusunō na bu sōmō na mō, wee ben mēm nōbu sari te ta sōsiramō ben daa sō, ta man ben toranu yaayasiāmō ma nu bu taare wēemō. Ba n maa nu deri. Yen sō, kon bu nōmu doke n mwa.

³⁰ Wunε maa Isireliban kparo, wunen tōra turuku mō. Wunen toranu nu den tura mε.

³¹ Ba koo wunen sina furō pota. Gāanu koo kasi. Be ba tii kawε ba koo wōlle suara. Kpa be ba tii sue bu wōruma.

³² Kon de Yerusalemu yu ko bansu mam mam. Ya koo koorawa saa ye wi kon yen dam wē u tunuma.

* 21:15 - Naa sin suku Heberum sōō mu n dεere. † 21:18 - Naa sin sukum ka Heberum mu n dεere.

Ba koo Am̄niba tabu w̄ari

³³ Yinni Gusun̄o u maa n̄εε, wunε t̄onun bii, a Am̄niba gerusio ben kom k̄osum mε ba Isireliba kuan s̄o. A bu s̄o w̄o a n̄εε, wee, ba takobi n̄o d̄εera ya ballim̄o ya bu mara yu go.

³⁴ Ben k̄asi weesugii ni ka gari weesugii yin s̄o, ba koo bu gowa nge t̄on k̄sobu be ba wiru b̄ora. Domi ben t̄ora turuku m̄o, ben toranu nu den tura mε.

³⁵ Bu ben takobiba wesio ben karan̄o. Kon bu siri mi ba bu mara.

³⁶ Kon bu m̄aru seesi n bu wure nge d̄o kpa n bu t̄ambu n̄omu beria be ba koo bu w̄ari ka dam bu kam koosia.

³⁷ Kon de d̄o u bu di, kpa ben yem mu yari ben tem suunu s̄o. Ba n̄ maa bu yaayam̄o. Nε, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

*Yerusalemugibun daa k̄osa***22**

¹ Yinni Gusun̄o u gerua u n̄εε,

² wunε t̄onun bii, a s̄oru koowo a ka Yerusalemugibu siri be ba s̄a t̄on gowobu mi. A ku sika ko. A de bu bwisiku ben daa k̄osa ye ba kuan s̄o.

³ A bu s̄o w̄o a n̄εε, nε, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua. Wee ba t̄ambu goom̄o. Yera ya koo de ben wuu Yerusalemun tii yu kam ko. Wee ba bw̄arokunu sekum̄o ma ba ben tem disi doke.

⁴ T̄on be ba go mi, ben taarewa. Ba tii disi doke ye ba ka tii bw̄arokunu kua. Nge m̄eya ba ka ben w̄arun t̄onu kawa. Yen s̄ona kon de bwese tukunu nu bu ȳεε.

⁵ Be ba toma ka be ba w̄a turuku ba koo bu ȳεε ȳen s̄o ben wuu Yerusalemun ȳisira b̄εεε bia, ma ya burisire.

⁶ Wee be, Isireliban sinambu ba t̄ambu dam d̄orem̄o ba goom̄o Yerusalemu ye s̄o.

⁷ Ma yen t̄ambu ba ben m̄erobu ka ben tundobu gema. Gaba s̄obu dam d̄orem̄o. Gaba maa gobekuba ka ḡaminibu taki dim̄o.

⁸ T̄ambu ba n̄ nen s̄a yeru daabu k̄i. Ba n̄ maa k̄i bu nen t̄o w̄erarugiru m̄em n̄o w̄a.

⁹ Gaba w̄a ba ben winsim k̄osa gerum̄o bu ka n̄un go. M̄eya maa t̄ambu ba ra b̄unun d̄ianu di gungunun w̄oll̄o kpa ba n sekuru sari kookoosu m̄o.

¹⁰ Gabu ba w̄a ba ra ka ben t̄ondon kur̄abu k̄punε. Gabu ba ra mam t̄on kur̄abu gabe sanam mε ba yasa m̄o.

¹¹ Gaba maa w̄a ba sakararu m̄o ka ben ben sim kur̄abu, n̄ kun mε ka ben biin kur̄o n̄ kun mε ka ben sesu tundo turosibu.

¹² Gaba maa w̄a be ba ra wure bu gobi mwa bu ka t̄ambu go. Gaba w̄a ba ra are beke kasu b̄a n ben winsim gobi b̄okura. Gaba w̄a be ba ben winsim taki dim̄o bu ka gobi ko. Ma ba nε, Yinni Gusun̄o duari mam mam. Nε, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

¹³ Wee kon bu so be, Yerusalemugibu ben gb̄ena ka t̄on be ba gon s̄o.

¹⁴ N̄a n bu w̄ari yen t̄o te, ba n̄ ko n maa dam ka mwia m̄o. Nε, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua. Ya koo maa koor̄a.

¹⁵ Kon de bu yarina ba n w̄a bwese tukunu s̄o. Kpa bu da baama. Nge m̄eya kon ka ben disi yi wuna Yerusalemu ye s̄on di.

¹⁶ Bwese ni nu tie, nu koo bu gem. Saa ye s̄o, ba koo gia ma n̄ena na s̄a Yinni Gusun̄o.

¹⁷ Yen biru, Yinni Gusun̄o u maa n̄εε,

¹⁸ t̄onun bii, wee nen n̄oni s̄o Isireliba ba s̄a nge sii bisu n̄ kun mε nge sii gandu n̄ kun mε nge sii kpikisu n̄ kun mε nge p̄erum n̄ kun mε nge sii w̄okusu si ba doke s̄owatia s̄o bu ka su s̄owa. Ba s̄awa nge sii geesun bisu.

¹⁹ Yen s̄na nε, Yinni Gusun̄o na n̄εε, kon bu m̄enna Yerusalemu s̄o.

²⁰ Nge mε ba ra sii geesu ka sii gandu ka sii w̄okusu ka sii kpikisu ka sii p̄erum m̄enne bu doke s̄owatia s̄o, kpa bu d̄o doke su ka yanda, nge m̄eya kon bu m̄enna nen m̄aru s̄o, kpa n bu deri bu yanda.

²¹ Kon bu m̄enna sube teeru s̄o, kpa n bu k̄p̄ε nen m̄arun sundu s̄o kpa bu yanda nge sisu.

²² Nge mε sii geesu su ra yande d̄o s̄o, nge m̄eya ben tii ba koo yanda Yerusalemun suunu s̄o. Saa yera ba koo gia ma na ka bu m̄aru seewa.

²³ Yinni Gusun̄o u maa gerua u n̄εε,

²⁴ t̄onun bii, a Yerusalemugibu s̄o w̄o a n̄εε, ben tem mu s̄awa nge mi gura ku ra nε. Yen s̄o, kon de mu kam ko nen m̄arun saa s̄o.

²⁵ Ben s̄om̄obu ba s̄awa nge gbee sinan si su kukirim̄o sanam mε su yaa wa su s̄ere. Domi ba t̄ambu goom̄o. Ma ba gabun gobi ka dukia w̄oram̄o. Ma ba derim̄o kur̄o ḡaminibu ba dabiama.

26 Ben yāku kowobu ba ku ra nen woodaba mem nɔwɛ. Ba ku ra maa nen sāa yeru beere wɛ. Ba ku ra wunanɛ ye ya sāa negia ka ye ya n sāa negia. Ba ku ra maa tumbu sɔsi ye ya dɛere ka ye ya n dɛere. Ba ku ra mam nen tɔ wɛrarugii te mem nɔwɛ. Ye kpuro sɔra ba ku ra man beere wɛ.

27 Ben sinambu ba sāawa nge gbeeku yɛ. Domi ba tumbu goomɔ bu wa bu ka ben bine suresia.

28 Ben sɔmɔbu ba ye kpuro wukirimɔ nge gāa ni ba soo tɛni. Wee ba bu kāsī weesuginu ka gari weesugii sɔmɔ. Ba gerumɔ ba mɔ, gari yi ba tumbu sɔmɔ yi weewa nen min di. N deema nɛ, Yinni Gusunɔ na n bu gāanu sɔwa.

29 Tem men tumbu ba dam dɔrenamɔ ba gbenimɔ ba sārɔbu ka be ba n dam mɔ taaremɔ. Ma ba sɔbu taki dimɔ ba gem biramɔ.

30 Wee na goo kasu ben suunu sɔ u gbāraru bani u ka sikerena, n kun mɛ u yōra kururu mi, u ka tem mɛ yina n ku ka mu kam koosia. Adama na n goo wa.

31 Kon bu mɔru seesiwa. Na n yōramɔ sere nen mɔru yu ka kpe. Kon de bu ben daan are kāsie. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Samari ya sāa nge kurɔ tanɔ

23

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

2 tɔnun bii, kurɔbu yiruwa ba wāa be kpuro mɛro turo.

3 Ma ba da ba kurɔ tanaru di Egibitiɔ ben wɔndiaru sɔɔ. Miya ba ben bwāsu sɛkura. Ba ben toronu bɔkasi.

4 Mɔɔn yīsira Ohola. Wɔnɔgira maa Oholiba. Ohola u sāawa Samari. Oholiba u maa sāa Yerusalemu. Na bu sua kurɔbu ma ba man bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marua.

5 Ohola wī, u kua naanɛ sarirugii, u kurɔ tanaru wɔri. Ma u Asirigibu kīa too too be ba wāa win bɔkuɔ.

6 Tɔn be, ba yāa wunɔmginu doke domi ba sāawa tem yērobu ka siri kowobu. Ba sāawa aluwaasi durɔ burabu. Ma ba maasɔru yɛ.

7 Beya Ohola u tii wɛ. Be ba sāa Asirin wirugibu mi, be kpurowa u ka sakararu kua. U bu kīa too sere u ben būnu sāwa.

8 U n win sakara te deri te u raa kua Egibitiɔ. Domi sanam mɛ u sāa wɔndia,

ba ra n ka nùn kpunamɔ ba n win bwāsu babirimɔ, ma ba nùn sakararu kpɛɛ.

9 Yen sōna na nùn deri win kīnasi Asirigii ben nɔmuɔ.

10 Ma ba win yānu potira ba nùn yōsu tereru. Ma ba win bibu gura ba ka doona. Yen biru ba win tii gɔ ka takobi. U sɛɛyasiabu wa bi bu kua seeda tɔn kurɔ be ba tien sɔ.

Yerusalemu ya sakararu kua

11 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Oholan wɔnɔ Oholiba u win mɔɔn sakara kookoo si wa. Ka mɛ, wigira ta boya sere ta n ka nɔɔ gerurɔ.

12 Ma win tii u Asirin tem yērobu kīa ka ben siri kowobu. Tɔn be, ba sāawa aluwaasi durɔ burabu. Ba yāa buranu doke, ba maa maasɔru yɛ.

13 Nɛ, Yinni Gusunɔ na wa ma Oholiban tii u disī mɔ. Be kpuro swaa tia yera ba swī mi.

14 Oholiba wi, u mam kua ye ya sakararu kere. Sɔɔ teeru u tɔmbun weenasibu wa ba yorusi gani sɔɔ. Ba bu kuawa ka gāa swāanu. Tɔn be, ba sāawa Babilonigibu.

15 Ba kpaki sɛke pɔraɔ, ma ba dawani nɔni bwese bwese kagii bɔkua wirɔ. Be kpuro ba sāawa nge sinambu ba ka Babilonigibu weenɛ.

16 Ye u bu wa mɛ, yera u bu kīa sere u sɔmɔbu gɔra Babiloni mi.

17 Ma ba na win mi ba ka nùn kpuna ba nùn sakararu kpɛɛ sere win bwēra yōwa ben min di.

18 U win sakara te sɔɔsi batuma sɔɔ. Ma nen gōru ga doona win min di nge mɛ ga raa doona win mɔɔn min di.

19 Ka mɛ, u sakara te mɔ u dɔɔwa nge mɛ u kua win wɔndiarun saa sɔɔ Egibitiɔ,

20 mi u tii kurɔ dama kowobu wɛ be ba ra n kurɔbu yɔmɔ nge ketekunu n kun mɛ nge dumi.

Yerusalemun sɛɛyasiabu

21 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Oholiba, wee a maa wure a wura sekuru sariru sɔɔ te a raa kua wunen wɔndiaru sɔɔ sanam mɛ a dera Egibitigibu ba wunen bwāsu babura.

22 Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Kon de wunen yellun kīnasi be a tusa mi tɛ bu nun seesi kpa bu na baama kpuron di bu nun wɔri.

23 Beya Babilonigibu ka Pekodigibu ka Koagibu ka sere maa Asirigibu. Ben

aluwaasi durɔ burɔ be ka ben tem yērobu ka ben sinambu ka ben tabu durɔbu be kpuro ba yɔɔwa dumin wɔllɔ.

²⁴ Wee ba nun wɔrim wee ba tabu yānu neni ka tabu kekeba yi dumi gawe. Ba menna ba dabi ba ka nun sikerene yam kpuro. Be kpuro ba sii furɔsu doke ma ba tɛrenu neni. Kon bu siribu nɔmu sɔndia kpa bu nun siri ka ben wooda.

²⁵ Kon nun mɔru seesi kpa n de bu nun wɔri ka dam. Ba koo wunen wɛru ka wunen swasu bɔri kpa bu nun dakura tabu sɔɔ, kpa bu wunen bibu gura. Be ba tiara kpa bu be dɔɔ mɛni.

²⁶ Ba koo wunen yānu gura kpa bu wunen bura yānu wuna.

²⁷ Kon wunen sekuru sariru kpeesia te a mɔ saa yee yellun di Egibitiɔ. Wunen nɔni kun maa wurɔ ben mi gia. A n̄ maa bu yaayamɔ.

²⁸ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, wee na nun bɛri be a tusan nɔmuɔ, bɛn mi wunen bwɛra kun maa wāa.

²⁹ Ba koo nun nɔni sɔ tusirun sɔ kpa bu wunen dukia gura bu nun deri ka nɔm dira basi mam mam. Wunen sekuru sariru ka wunen sakara te, ta koo sɔsira.

³⁰ Ye kpurowa ya koo nun deema domi a ka bwese tukunu sakararu kua ma a tii disi doke b̄u s̄aarun swaa sɔɔ.

³¹ A wunen mɔn yira sw̄i. Yen s̄na kon de a nɛn mɔrun nɔra ye nɔ nge wi.

³² Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa nɛɛ, kaa ka nɔra ye nɔ

ye wunen mɔɔ u ka nɔra.

Nɔra ye, ya yasɔ, ya maa d̄ɛu.

Yera ya koo de bu nun yɛɛ

bu yaakoru koosi.

Nɔra ye, ya nɛn mɔru yibawa sere ka nɔɔwɔ.

³³ Ya koo nun go nge tam

kpa yu nun nɔni sɔ.

Nɔra ye, ya ra ka nuku sankiranu ka kam kobu nɛwa.

Yera wunen mɔɔ Samari u nɔra.

³⁴ Kaa ye nɔwa mam mam

sere a ye kɔra ka donnu

kpa a wunen tororu mɛɛra ko ka yen k̄eki.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³⁵ Wee a man duari ma a man deri. T̄ɛ, a wunen sekuru sarirun are sɔɔwo.

Gusunɔ u Yerusalemu

ka Samari taarɛ wɛ

³⁶ Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔwa u nɛɛ, tɔnun bii, a Ohola ka Oholiba sirio. A bu sɔɔwɔ k̄sa ye ba kua.

³⁷ Wee ba s̄awa kurɔ sakara kowobu ma ben nɔma yem yiba. Domi ba da ba b̄unu s̄amɔ ma ba ka ben bibu yāku d̄ɔ mwaararuginu m̄. N deema nɛna ba raa bii be wɛ.

³⁸ Wee ye ba maa man kua. Ba nɛn s̄a yeru disi doke, ma ba n̄ nɛn t̄ɔ wɛrarugirun wooda mɛm nɔɔwɛ.

³⁹ Domi d̄oma te ba dua nɛn s̄a yerɔ ba ka ben bibu b̄u yāku kua ma ba tu disi doke. Yenin bwesera ba kua nɛn s̄a yerun sɔɔwɔ.

⁴⁰ Yen biru, ba maa sɔmɔbu gɔra bu bu durɔbu kasuama saa tontonden di. Ma durɔ be, ba seema ba na. Saa yera ba wobura ma ba kiro doke ma ba ben bura yānu doke durɔ ben sɔ.

⁴¹ Ma ba da ba sina kita buranu sɔɔ. Tabulu ya yii ben wuswaaɔ yɛn wɔllɔ ba nɛn turare ye ba ra d̄ɔ doke ka gum nubu durorugim sɔndi.

⁴² Ma tɔn dabira bu naawa te ta n̄ ḡaanun bwisikunu mɔ, ta wure. Tɔn be, ba s̄awa Sebagibu be ba na saa ḡaburun di. Ma ba kurɔ be sumi dokea nɔm w̄inɔ, ma ba maa bu sina furɔ burasu dokea winɔ.

⁴³ Yera na nɛɛ, baa ka wi u tɔkɔ kua sakara te sɔɔ, u ko n tu m̄wa u n d̄ɔ? Durɔba ko n maa n̄n naawammɛ?

⁴⁴ Wee durɔbu ba ra nɛ bu ka n̄n dendi nge kurɔ tanɔ. Nge mɛya ba Ohola ka Oholiba kua be, be ba sankire.

⁴⁵ Adama gemgibu ba koo kurɔ be siri bu bu taarɛ wɛ ben sakararun sɔ ka tɔn be ba gon sɔ. Domi ben nɔma ya yem yiba.

⁴⁶ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de tɔn dabiru tu da tu bu wɔri kpa tu bu nɔni sw̄aru kp̄ɛɛ, kpa tu ben dukia gura.

⁴⁷ Kpa tu bu kpenu kasuku tu go, kpa tu bu b̄tiri ka takobi. Kpa tu ben bibu go tu ben yenusu d̄ɔ mɛniki.

⁴⁸ Nge mɛya kon ka sakararu kpeesia tem mɛ sɔɔ. Kon tɔn kurɔ baawure sɔ u ku maa ben maabu yiru yen yira sw̄i.

⁴⁹ Domi ba sakararu kua ba b̄unu s̄awa. Yen sɔ, ba koo ben toranun are sɔbe. Nge mɛya ba koo ka gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

Yerusalemu ya s̄a

*nge weke te ta wuuru diira***24**

¹ Isireliban yorun wɔɔ nɔɔba nnɛsen suru wɔkurusen sɔɔ wɔkuruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ,

² wunɛ tɔnun bii, a gisɔn tɔɔ te yoruo. Domi gisɔra Babilonin sina boko u koo Yerusalemu tarusim tore.

³ A nɛn tɔmbu mɛm nɔɔ sari be mɔn teni sɔɔwɔ a ka bu kirɔ ko. A nɛɛ, nɛna na nun yiire na nɛɛ,

a sii wekeru suo kpa a tu nim doke.

⁴ Kpa a yaa taarun yaa gea ka yaa nɔmun yaa gea sua a doke mi.

Yen biru, kpa a yaa kuku bɔrɔkɔba sɔndi yen wɔllɔ.

⁵ A maa yɔa geeru gɔsio wunɛn yɔa gɔɔn di kpa a ten yaa doke weke te sɔɔ.

Kpa a doo dɔa doke a yaa ye kpuro yike yu ye sere ka yen kukunɔ.

⁶ Kpa a yaa ye wuna tia tia. Baa yen tia a ku ra deri mi.

Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na nɛɛ, Yerusalemu ya sɔawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.

Ya sɔawa nge sii weke te ta wuuru diire, te ba n̄ kpɛ bu tea bu naamwɛ.

⁷ Yɛm mɛ Yerusalemu ya yari mi, mu wɔawa yen suunu sɔɔ.

Ya mu yariwa kperu wɔllɔ, n̄ n̄ mɔ tem dira sɔɔ tua yu sere mu wukiri.

⁸ Tɛ kon yɛm mɛ deri kpee ten wɔllu mi, mi mu n̄ berurɔ,

kpa nɛn mɔru yu ku ka se n Yerusalemu ye mɔru kɔsie.

⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, Yerusalemu ya sɔawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.

Nɛn tii kon dɔa sube bakaru ko.

¹⁰ A dɔa taasio kpa a dɔɔ doke kpa a de yaa ye, yu ye mɛtɛ mɛtɛ.

A ye kpee yɔnu dokeo

kpa a de yen kukunu nu dɔɔ mwaara mam mam.

¹¹ Yen biru, a weke dii te sɔndio dɔɔ gɛɛ sɔɔ sere tu swɔa tu swɛra.

Kpa disi ni nu raa wɔa te sɔɔ nu kpe ta kun maa wuuru diire.

¹² Ka mɛ, kookari ye, ya koo kam kowa, domi dɔɔ kun kpɛ u wuu diiram mɛn bwe-seru kpeesia.

¹³ Nge mɛya Yerusalemu ya disi duura yen tora ni ya kuan sɔ. Wee na kɔa n ye dɛɛrasia adama ya n̄ wure. Yen sɔ tɛ, ya n̄ maa kpɛ yu dɛɛra sere nɛn mɔru yu ka sure.

¹⁴ Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Kon ye siriwa nge mɛ yen daa ya nɛ, na n̄ yen wɔnwɔndu mɔ. Ya koo maa kooru. Kon ye kowa na n̄ sika mɔ. Na n̄ biru wuramɔ.

Esekielin kurɔn gɔɔ

¹⁵ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ,

¹⁶ tɔnun bii, kon nun wi a kɔru bo goori subaru sɔɔ. Adama a n̄ yɛron gɔɔ yeru mɔ. A n̄ win gɔɔ sinamɔ. A n̄ maa gɔɔ sumɔ win sɔ.

¹⁷ A weeweenu koowo wunɛn tii sɔɔ a ku de goo u nɔ. A ku gɔɔ sina. A wunɛn dawani bɔkuo kpa a wunɛn baranu doke nge mɛ a ra ko. A ku wunɛn wuswaa wukiri. A ku maa gɔɔ dɔanu di.

¹⁸ Yera Esekieli u ye tɔmbu sɔɔwa bururu ma yen yoka win kurɔ u kpuna u gu. Yen sisiru bururu ma u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u n̄n yiire.

¹⁹ Yera tɔmbu ba n̄n bikiamɔ ba mɔ, u bu tubusio ye u mɔ mi.

²⁰ Yera u bu wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔwa u n̄n sɔɔwa u nɛɛ,

²¹ u be Isireliba gari yini sɔɔwɔ u nɛɛ, wi, Yinni Gusunɔ u koo de bu win sɔa yeru kɔsuku tɛn sɔ ba tii sue ka te bɔ n̄ mɛɛra ba ra n̄ nuku dobu mɔ ka tɛ sɔɔ ba ben yɔiyɔbu doke. Ba koo ben bii be ba tie Yerusalemu mɛwɛri bu go.

²² Ba koo kowa nge mɛ Esekieli u kua. Ba n̄ ben wuswaa wukirimɔ nuku sankiranun sɔ, ba n̄ maa gɔɔ dɔanu dimɔ.

²³ Ba koo ben dawani bɔkewa kpa bu ben baranu doke. Ba n̄ koo gɔɔ yeru ko, ba n̄ koo maa gɔɔ swɔ. Adama ba koo woora ben toranun sɔ kpa ba n̄ weeweenu mɔ.

²⁴ Wi, Esekieli u ko n̄ sɔawa yɔreru ben suunu sɔɔ. Ba koo kowa nge mɛ u kua. Sanam mɛ yeba kpuro ya koo bu deema, saa ye sɔra ba koo gia ma Gusunɔ u sɔawa Yinni.

²⁵ Yen biruwa Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, u koo de Isireliba bu win sɔa yeru bia te ta sɔa ben kuku yeru mi, te bɔ n̄ mɛɛra ta ra bu nuku dobu wɛ mi, ka tɛn sɔ ba tii sue mi, ma ba ben yɔiyɔbu doke te sɔɔ. Yen biru kpa u de ben bibu bu gbisuku.

²⁶ Sanam me kēsi ni, nu koo bu deema, goo u koo nu kisirari kpa u na u nun sō.

²⁷ Yen tōo te, wunen nōo ga koo wukiara kpa a ka yēro gari ko. Wuna kaa n sāa yīreru wunen tōmbun sō. Saa ye sōo, ba koo gia ma ne Gusunō na sāawa Yinni.

Gari yi ba gerua Amāniban sō

25

¹ Yinni Gusunō u Esekieli sōowa u nee,

² tōnun bii, a wuswaa sīiyō Amāniban mi gia.

³ Kpa a bu sō a nee, bu ne, Yinni Gusunōn gari swaa dakio bu nō. Yēn sō ba yēe sanam me nen sāa yera disi duura ka yēn sō Isireliba ba kam kua ma ba Yudaba yoru mwa ba ka doona,

⁴ yen sō tē, kon bu sōo yari yerugibu nōmu beria, kpa bu ben karaba gira ben tem suunu sōo, kpa bu ben wāa yenu ko mi. Beya ba koo ben dāa marum di kpa bu ben sabenun bom nō.

⁵ Kon de Raba yu ko yooyoosun kpara yeru kpa ben tem kpuro mu n sāa yāanun wāa yeru. Saa ye sōora ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

⁶ Wee ye ne, Yinni Gusunō na maa gerua. Na nee, yēn sō ba taki kua, ba yōoka ma ba nuku dobu kua sanam me Isireliba ba nōni sōore,

⁷ yen sōna tē, kon bu nōmu demie, kpa n bu bwesenu ganu nōmu beria nge gbeeku yee. Kon bu kpeerasia bwesenun suunu sōon di kpa bu kam ko mam mam. Saa ye sōo, ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

Gari yi ba gerua Māabuban sō

⁸ Wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nee, yēn sō Māabuba ka Edāmuba ba nee, Isireliba ba sāawa tia ka bwese ni nu tie handunia ye sōo,

⁹ yen sō tē, u koo wuu si wōri si su dam mō mi, si su n derimō bu Māabuban tem du. Wuu si, su koo wōrukuwa tia tia baa ka si su buram bo nge Bēti Yesimōti ka Baali Mēoni ka Kiriataimu.

¹⁰ U koo dewa sōo yari yerugibu bu bu wōri nge me ba Amāniba kua sere ba n maa bu yaayamō sere ka baadommao.

¹¹ Ba koo win siribu wa. Saa ye sōora ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

Gari yi ba gerua Edāmuban sō

¹² Wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nee, yēn sō Edāmuba ba tora ba Yudaba mōru kōsie,

¹³ yen sō tē, u koo bu nōmu demie kpa u tōmbu ka sabenu go. U koo de ben tem mu ko bansu saa Temanin di n ka da Dedaniō, kpa men tōmbu bu gbisuku tabu sōo.

¹⁴ U koo de win tōmbu Isireliba bu bu mōru kōsie. Ba koo bu kua nge me win mōru ya kpāaru ne kpa bu gia ma ba ku ra nūn tore kam. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Gari yi ba gerua Filisitiban sō

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nee, wee Filisitiba ba Isireliba mōru kōsie ka dam domi ba sāawa ben yiberēba saa yellun di.

¹⁶ Yen sō tē, u koo bu win nōmu demie kpa u be kpuro kpeerasia be, be ba wee Keretin di ba ka wāa nim wōkun goorō.

¹⁷ U koo bu seeyasia u mōru kōsia ka dam. Saa ye sōora ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

Gari yi ba gerua Tirin sō

26

¹ Isireliban yorun wōo wōkura tiasen su-run tōo gbiikiru sōora Yinni Gusunō u ka Esekieli gari kua. U nee,

² tōnun bii, wee Tirigibu ba Yerusalemu yēemō ba mō, wee ya kam kua yēn mi gia tōmbu ba ra raa kpe bā n gam dōo. Tē ben mi gia tōmba koo wura kpa be, bu gobi ko. Domi Yerusalemu ya kua bansu.

³ Yen sō tē, Yinni Gusunō u koo Tiri ye mōru seesi u de bwese dabinu nu ye wōri nu teria nge me daara ra nim yibu.

⁴ Kpa nu yen gbāranu kōsuku ka yen tabu durōbun kuku yenu. Nu koo ye kpuro kerawa mam mam kpa Tiri ye, ya n sāa nge kpee saara.

⁵ Ya koo kowa nge tem bureru te ta wāa nim wōku sōo mi surōkōba ba ra ben yāakoronu kewe. Yinni Gusunōwa u yeni gerua. Bwese tukunu nu koo na nu wuu ge wōri.

⁶ Kpa nu be ba wāa gen turuku go go. Saa ye sōo, ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

⁷ Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua. U nee, u koo de Babilonin sina boko wi u sinambu kpuro dam kere u na saa sōo yēsān

nám geu gian di u Tiri ye wəri. U koo na ka dumi ka tabu kéké be dumi gawe ka sere maasöbu ka tabu kowo dabi dabinu.

⁸ U koo Tirin baru kpaanu kpuro kpeerasia. Tabu kowobu ba koo kuku yenu gbe kpa bu tabu sía kpí ba n tereñu ñeni bu ka tii ganε.

⁹ Ba koo Tiri yen gbāranu kāsuku bu suriri ka ben tabu yānu.

¹⁰ Kpa ben dumi dabi dabi ten tua yu ye wukiri kpa yen gani yi n diirimō maasöbun wākinun sō ka tabu kéké ben wākinun sō. Domi ba koo Tiri ye wəriwa nge wuu ge ba kamia kō.

¹¹ Ba koo ka dumi swεε kpuro swīiwa kpa ba n tambu goomō ka takobi kpa bu yen būu sāa yenun gbereba suriri bèn sō ya woo kanamō.

¹² Ba koo yen dukia ka yen kia ni ya daramō gurawa nge ye ba tabu diima kpa bu yen gbāranu ka yen dii geenu kāsuku bu suriri kpa bu yen kpenu ka yen dāa ka yen kēki gura bu sure nim wōku sō.

¹³ U koo de ben womusu su ñoru ko. Ba ñ maa mārōkunun swīi nōomō mi.

¹⁴ U koo de yu kowa nge kpee saara yèn wōllō surōkōba ba ko n da ben yāakoronu kewe. Ba ñ yen bansu seeyamō. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunō u gerumō Tiri yen sō. U nεε, be ba wāa n toma nim wōkun goorō, bà n nua Tiri ya bansu kua ma ba be ba mεεra wan weeweenu nōomō, ba koo diiri.

¹⁶ Wee tem mēn kparo be ba wāa nim wōkun bera gia kpuro ba koo se ben sina kitanun di bu ben yabe bakanu ka ben yabe ni ba sōma doke potiri ba n wurure ba n sō temō. Saa kpuro sō, ba ko n berum soorewa kpa ba n nuki sankire Tirin sō.

¹⁷ Ba ko n gōw wuri mō Tirin sō ba n mō, wee ya kam kua ye, ye ya raa yīsiru yara mi. Ye, yèn tambu ba raa dabiru bo nim wōkun bera mi gia.

Beya ba raa maa dam bo,
ma be ba ka bu sikereñε ba bu nasie.

¹⁸ Wee be ba wāa tem bureñō
ba diirimō Tiri yen kam kobun sō.
Be ba toma ba ka wāa nim wōkun goorō
ba nande yen kpeerun sō.

¹⁹ Wee ye Yinni Gusunō u maa gerua. U nεε, u koo de Tiri yu ko bansu kpa goo u

kun maa wāa mi. Sanam mεya u koo de nim wōkun nim mu ye wukiri kpa ye kpuro yu num ya n wāa gōribun wāa yerō mi yeruku tamba kpī.

²⁰ U koo de yu da sere tem sōwō mi yeruku tamba wāa kpa ya n kōre mi. U koo de ya n wāa mi ka gōribu. Goo kun maa sinamō ye sō. Ya ñ maa ayeru wasi wasobun suunu sō.

²¹ Tamba koo nanda ye ya koo ye deeman sō. Ya ñ ko ya n maa sāa gāanu. Domi ba koo ye kāsukuwa mam mam kpa bu ye kasu bu bia. Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Wuri yi ba kua Tirin bansun sō

27

¹ Esekieli u nεε, Tiri, Yinni Gusunō u man sōwōwa u nεε,

² n nun gōw wuri kuo,

³ n nun sō n nεε, wunε Tiri a wāawa nim wōkun goorō ma a ka bwese dabinu tenkuru mō. Ye Yinni Gusunō u gerua wee. U nεε,

wunε Tiri, a ra raa nεε, a sāawa wuu burō.

⁴ Wunen dam mu wāawa sere nim wōkuō. Be ba nun bana, ba nun kuawa nge goo nimkuu burō.

⁵ Ma ba wunen wasi kua ka dāa ye ba mō sipere ye ya wee Senirin di.

Ma ba dāa ye ba mō seduru ye ya wee Libanin di sua

ba ka wunen beku soretiru kua.

⁶ Ma ba wunen sesenu kua ka Basanin dāa gea ye ba mō sēni.

Ma ba wunen kitanu kua ka dāa ye ba mō buyi

ye ba ka na saa Kitimun di
ma ba nu suunu donnu mani.

⁷ Ma ba beku ni ba koo nun karea kua Egibitiō ka wēε damgii

ba sōma doke.

Beku ni, nu sāawa nge wunen gidi bōra.

Ma ba beka ye ya ra wunen kianu wukiri kua ka wēε gaaduragii,

ka maa wēε wunōmgii yi yi wee saa tem bure te ba mō Sipun di.

⁸ Sidonigibu ka Aafadiba ba ra wunen sesenu bwie

kpa wunεgii be ba yēru bo ba n bu kpare.

⁹ Gebalin nāman sōm kowo be ba sōma ye yē sāa sāa,

bera ba ra wunen wōrusu kōre.

Be ba tenkuru mō ka goo nimkusu kpuro,

ba ra yõrewa wunen mi bu wunen kiaru dwe.

10 Pɛɛsiba ka Ludiba ka Putigibun tii ba raa sãawa wunen tabu kowobu.

Ba sãawa tabu durɔbu ka gem.

Wunen miya ba ra ben tɛɛnu ka ben sii furɔ kɔkɔnu bwɛ

kpa ye kpuro ya n nun bɛɛɛ doke.

11 Aafadiba ka wunen tiin tabu kowoba ba ra wunen gb̄araru kɔsu bu ka sikerena. Tabu kowo damgibu gaba ba ra maa wunen kuku yenu kɔsu. Wunen gb̄ararɔwa ba ra ben tɛɛnu bwɛ kpa nu n nun bɛɛɛ doke.

Tiri ya sãawa wuu bɔkɔ

gɛn mi ba ra tenkuru ko

12 Tiri, wunen arumani bakan s̄na Taasisigibu ba ra tenkuru nɛ wunen mi. Beya ba ra n ka kianu naamɔ wunen yaburɔ. Niya sii geesu, ka sii wɔkusu, ka sii kpikisu, ka sii pɛɛrum.

13 Wunɛ ka Gɛɛkiba, ka Tubaligibu, ka Mɛɛkigibun tii i ra tenkuru koosinɛ. Ba ra ka nun yobu ka ḡaa ni ba seka ka sii gandu kiaru dweeri.

14 Togaamagibu ba ra maa dumi yi ba ra ka sɔmburu ko ka yi ba ra ka tabu de ka kɛtekunu dɔram nɛ wunen yaburɔ.

15 Wunɛ ka Dedanigibu ka be ba w̄aa tem bureru gia kpuro i ra maa tenkuru koosinɛ. Ba ra nun wunen dibu kɔsie ka suunu donnu ka d̄aa ye ba mɔ ebɛni.

16 Wunɛ maa ka Sirigibu i ra tenkuru koosinɛ. Ḡaa dabina ba ra nun dweeri kpa bu ka nun kpee gobiginu naawa ni nu s̄aa nge yaka bekusu, ka beku gaaduraginu, ka beku ni ba sɔma dokea, ka beku ni ba kua ka w̄ɛɛ damgii, ka nim wɔkun kpee buranu *, ka kpee gobigii ni nu s̄ri.

17 Wunɛ ka Yudaba ka Isireliba i ra tenkuru koosinɛ. Ba ra ka nun alikama ye ya wee Minitin di ka p̄ɛɛ bwese bweseka ka tim ka gum ka sere gum sawaram kiaru dweeri.

18 Wunɛ ka Damasigibu i ra tenkuru koosinɛ wunen arumani bakan s̄. Ba ra ka nun tam mɛ mu wee Hɛlubonin di ka w̄ɛɛ kpiki yi ba kua ka ȳaa sansu kiaru dweeri.

19 Saa Usalin di, Yafanigibu ka Gɛɛkiba ba ra ka kianu nɛ wunen yaburɔ. Niya, sisu ka

d̄aa gaa ka sere d̄aa kiki nubu durorugisu kpa bu ka nun ye kpuro kiaru dweeri.

20 Wunɛ ka Dedanigibu i ra tenkuru koosinɛ kpa bu nun gaari beka d̄are.

21 Wunɛ ka Daarububa ka Kedaan wirugibu i tenkuru koosinamɔ. Ba ra nun kiaru dweeriwa ka ȳaa kpɛminu ka ȳaa kinɛnu ka sere maa bonu.

22 Wunɛ ka Seban tenkuba ka Ramagibu i ra tenkuru koosinɛ. Ba ra ka turare ye ya gea bo nɛ wunen yaburɔ ka kpee gobiginu bwese bweseka ka sere maa wura.

23 Wunɛ ka Haranigibu ka Kannɛgibu ka Edɛnigibu ka Seban tenkuba ka Asirigibu ka Kilimadigibu i ra tenkuru koosinɛ.

24 Ȳaa gobigina ba ra ka nun kiaru dweeri. Ȳaa ni ba ra ka nɛ wunen yaburɔ niya, yabe gaaduraginu ka yabe ni ba sɔma doke ka beka ye ba sɔma doke ka sere maa w̄ɛɛ damgii yi ba tara.

Ba Tiri gɔɔ sw̄iyamme

25 Taasisin goo nimkusa su ra n wunen kianu sɔɔwa.

Ma wunen dukia ka wunen bɛɛɛ ya kp̄ɛa nim wɔkun bera mi gia.

26 Goo tɛmɔbu ba ka nun bɔsu nim bakam sɔɔ.

Adama woo gaga koo na saa s̄ɔ yari yerun di

gu nun kɔsuku nim wɔku gen suunu sɔɔ.

27 Wunen dukia ka wunen kianu ka be ba ra wunen sɛsɛnu bwie ka be ba ra bu kpare

ka be ba ra wunen wɔrusu kɔre ka wunen kia d̄robu

ka wunen tabu kowobu ka sere be kpuro be ba w̄aa wunen tii sɔɔ

ba koo num nim wɔkun sɔɔwɔ d̄oma te a wɔruma.

28 Be ba ra nun kpare ba koo kuuki ko

kpa nim wɔkun goonu nu diiri.

29 Be ba wunen sɛsɛnu bwiamɔ ka be ba bu kpare,

be kpuro ba koo sarawa wunen min di bu na tem dirɔɔ.

30 Ba koo nɔɔguru sua

bu nun wuri kɔsi koosi

kpa bu tii tua wisi winɔ

bu bindi torom sɔɔ nuku sankiranun s̄.

31 Ba koo ben winu kɔni wunen s̄,

kpa bu saakiba dewe

* 27:16 *nim wɔkun kpee buran* Ya sãawa yaa piibu gagun kukunu ni ba ra ka bura yānu ko.

bu nun gəə swīiya nuku sankiranun sō.

³² Ben nuku sankira ni səə,
ba koo nun womu koosi bu nεε,
wunε Tiri, a n̄ ka wuu gagu weenε.

Wee a kam kua nim wōkun suunu səə.

³³ Sanam mε a wunεn tenkuru mō tən
dabira a ra diisie.

Wunεn dukia ka wunεn kianun kpāarun sō,
a dera sinamba kua dukiagibu.

³⁴ Adama a kəsikira a wəri nim wōkun səəwə
ma wunε ka wunεn kianu ka wunεn tən
dabi te kpuro i nim diira.

³⁵ Be ba wāa tem burenu səə ba nuki sankire
wunεn sō.

Ma ben sinambu ba berum soore ba
wuswaa burisine.

³⁶ Tem tukum tenku be ba koo sara mi, biti
koo bu mwa

kpa bu nun wia koosi.

Domi a kam kua.

A n̄ kaa n maa wāa sere ka baadomma.

Gari yi ba gerua

Tirin sunən sō

28

¹ Yinni Gusunə u gerua u nεε,

² tənun bii, a Tirin sunə səəwə a nεε,
amēniwa nε, Yinni Gusunə na gerumə. Na
nεε, wee u tii sua sere u gerumə u mō, wiya
u sāa Gusunə. Ma u sō Gusunən sina kitaru
wəllə nim wōkun suunu səə. Adama u n yē
ma u sāawa tənū, n n̄ mə Gusunə, baa mε
u tamaa win bwisikunu sāawa teenu ka nε
Gusunəginu.

³ U tamaa u Danieli bwisi kere ma asiri gaa
kun n̄n berue.

⁴ Win yēru ka win bwisin sō u tii kua
dukiagii. U wura ka sii geesu yibia win
arumanin beru yerə.

⁵ Win bwisi bεkε ka win tenkurun sō, win
dukia ya kuura. Ma u tii sua dukia yen sō.

⁶ Yen sōna nε, Yinni Gusunə na nεε, yèn sō
u tamaa win bwisikunu nu sāawa teenu ka
nεginu,

⁷ yen sōna kon n̄n tən tukobu kparema
be ba nuki sosum bwesenu kpuro kere. Ba
koo n̄n takobi səkiri bwisi bεkε yin sō kpa
bu win bεεε ye disi doke.

⁸ Ba koo n̄n surewa gəribun wāa yerə,
kpa u gbi nim wōkun suunu səə nge wi ba
səkura.

⁹ Saa ye səə, bā n n̄n goobu (200) na, u
koo kpī u maa nεε, u sāawa Gusunə? Aawo,

u ko n sāawa tənū, n n̄ mə Gusunə, wi u n̄n
goomən nəmāə.

¹⁰ U koo gbiwa nge wi u kun Gusunə
yē. Tən tukoba ba koo n̄n go. Nε, Yinni
Gusunəwa na yeni gerua.

¹¹ Yinni Gusunə u maa nεε,

¹² tənun bii, a maa gəə swīiyə Tirin sunən
sō. A n̄n səəwə a nεε, amēniwa nε, Yinni
Gusunə na gerumə. Na nεε, wee u raa sāa
wi u yiban yīreru bwisi səə ka buram səə.

¹³ U raa wāawa Edeniə, Yinni Gusunən
gbaarə. Ma ba n̄n kpee gobigii bwese
bweseka dokeye ni nu n̄ni swāaru mə ka
dəm buuru ka digi ka wuru beku ka swāaru
ka boogu ka swāaru ka sere maa wuru
beku ka wura. Ma ba n̄n gāasu ka guunu
soowammε ni ba ka wura. Ma ba n̄n gāasu
ka guunu soowammε ni ba səəru kua win
marubun tōrun sō.

¹⁴ U raa sāawa nge wəllun kōso ma u kasa
derie. Ma na dera u wāa n̄n guu dεεrəwə u
sīimə kpee ni nu ballimən wəllə.

¹⁵ Saa m̄n di ba n̄n taka kua, win daa ya
wāwa sere n ka girari tōə te ba daa kōsa gaa
wa wi səə.

¹⁶ Win tenkurun kpāaru ta dera u bəbunu
ka keeta wəri. Yen sō, kon n̄n sura saa
n̄n guu dεεra ten min di, wi, wi u sāa nge
wəllun kōso mi. Kon de u doona saa kpee ni
nu ballimə min suunu səən di.

¹⁷ U tii sua win buram sō ma u win bwisi
ka win bεεε ye kpuro sankā. Yen sō, kon
n̄n kō temə kpa sinam be ba tie bu n̄n ka.

¹⁸ Win durum kpāaru ka win keeta ye u
mō tenkuru səən sō, u win wuun sāa yenu
disi doke. Yen sō, kon de dōə u se win tiin
min di kpa u n̄n gəsia torom tən be ba n̄n
mεεran n̄ni biru.

¹⁹ Saa ye səə, bwese ni nu n̄n yē kpuro nu
koo biti kowa, domi u koo kam ko. U n̄ ko n
maa wāa sere ka baadommaə.

Gari yi ba gerua Sidonin sō

²⁰ Yinni Gusunə u Esekieli səəwə u nεε,

²¹ tənun bii, a mεerio Sidonin bera gia kpa
a ye gerusi.

²² A nεε, amēniwa nε, Yinni Gusunə na
gerua. Na nεε, wee kon ye wəri. Kon ye n̄n
dam sōsi kpa bu man bεεε wē yen suunu
səə. Nā n ye siri, ma na ye sōsi ma na sāawa
Dεero, saa yera ba koo gia ma nēna na sāa
Yinni Gusunə.

²³ Kon de baranu nu ye wəri. Kon de bu tumbu go yen swɛɛ sɔɔ. Tamba koo wəruku bu ghisuku taa bi ba koo ye wərɪma beri berikan din sɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

Isireliba

ba ko n wãa bəri yendu sɔɔ

²⁴ Bwese ni nu Isireliba sikerene nu bu gɛma nu ñ ko n maa sãa nge sãku ni nu bu mɛɛra mɔ nu gɛɛkumɔ. Saa yera ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

²⁵ Amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, sanam mɛ kon Isireliba mɛnnama bwese tukunun suunu sɔɔn di mi ba yarinɛ, kon sɔɔsi bwese tuku nin nɔni biru ma na sãawa Dɛɛro. Saa ye sɔɔra Isireliba ba koo da bu sina ben temɔ mɛ na ben baaba Yakabu wɛ.

²⁶ Ba koo sina bəri yendu sɔɔ. Ba koo dia bani kpa bu resɛmba duure. Ba ko n wãa bəri yendu sɔɔ domi kon be ba ka bu sikerene ba bu gɛma siri n sɛɛyasia. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sãa Gusunɔ ben Yinni.

Gari yi ba gerua Egibitin sɔ

29

¹ Isireliban yorun wɔɔ wəkurusen suru wəkurusen sɔɔ wəkura yiruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ,

² tɔnun bii, a wunen wuswaa kisio Egibiti sunɔn mi gia kpa a wi, ka win temgibu kpuro sɔ

³ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon nùn wərɪma wi, wi u sãa nge karaku ge ga nanum mɔ ga kpĩ daa te ba mɔ Niluɔ. Ma u gerumɔ u mɔ, daa te, ta sãawa wigiru domi wiya u tu kua.

⁴ Kon kɔkɔnu sɔre win baa saburosu sɔɔ kpa n de daa ten swɛɛ yi n sɔre sɔre win koko wərakisɔ. Kpa n nùn gawa n yara daa ten min di ka swɛɛ yi sannu.

⁵ Kpa n nùn sua n kɔ gɔbaburɔ ka swɛɛ yi kpuro. U koo wəriwa yakasɔ. Goo kun nùn seeyamɔ, goo kun maa nùn dɔbamɔ. Gbeeku yɛɛ ka gunɔsa su koo win goru di.

⁶ Saa ye sɔɔra Egibitigibu kpuro ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

Domi somi te u Isireliba kua ta sãawa nge kabaru, ta ñ dam mɔ.

⁷ Ba nùn tāsisi ma u bɔɔra ben nɔmɔ u ben senu mɛɛra kua ma u dera ba suba.

⁸ Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de bu nùn wərɪma ka takobi kpa n de bu win tumbu ka yɛɛ kpuro go.

⁹ Egibitin tem mu koo ko bansu kpa bu gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

Domi yen sunɔ u nɛɛ, wiya u daa te ba mɔ Nilu mɔ. Wiya u maa be tu kua.

¹⁰ Yen sɔ, kon wi ka win daa te wərɪma. Kpa win tem mu ko bansu saa Migidolin di n ka da Asuanɔ ka Etiopin tem nɔɔ bura yenɔ.

¹¹ Tɔnu kun maa sarɔ mi, mɛya yaa gaa kun maa sarɔ mi. Ya koo kowa wɔɔ weeru goo kun maa wãa mi.

¹² Wɔɔ weerun baa sɔɔ, kon de Egibitin tem ka yen wusu su ko bansu n kere bansu kpuro. Kon bu yarinasia n de ba n wãa bwese tukunun suunu sɔɔ.

¹³ Amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, wɔɔ wee ten biru, kon Egibitigibu mɛnnama bwese tukunun suunu sɔɔn di mi ba yarinɛ.

¹⁴ Be, Egibitigii be ba raa yoru dimɔ kon ka bu wurama ben temɔ bera mi ba mɔ Paturasi. Miya ba koo bandu swĩ te ta ñ dam mɔ.

¹⁵ Ta ko n sãawa ban te ta piiburu bo kpa ta kun dam mɔ bwese ni nu tie sɔɔ. Kon tu kawawa kpa tu ku raa ka bwese ni nu tie taare.

¹⁶ Isireliba ba ñ maa tu naane mɔ. Ba ñ maa dɔɔ ten mi, bu somiru kana ye ya ko n sãa ben durum. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na Yinni Gusunɔ.

Nɛbukanesaa u koo Egibiti

tabu wəri u mwa

¹⁷ Isireliban yorun wɔɔ yenda nɔɔbu ka yirusen suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru sɔɔra Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

¹⁸ tɔnun bii, wee Nɛbukanesaa Babilonin sina boko u dera win tabu kowobu ba sɔm sɛsɔginu kua bu ka Tiri kamia. Adama win tabu kowo be kpuro ba wii kpaki kua ma ben senu potikira. Ka mɛ, Babilonin sina bokon tii ka win tabu kowo be, ba ñ arufaani gaa wa sɔmbu te sɔɔ, te ba kua.

¹⁹ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon Babilonin sina boko Egibitin dukia kpuro wɛ. U koo ben yãnu gura kpa nu n sãa win tabu kowobun kɔsiaru.

²⁰ Kon nùn Egibiti wēwa ya n sãa win sãmbu te u kuan kãsiaru. Domi nēna, wi ka win sãm kowobu ba sãmburu kua.

²¹ Yen tãõ te, kon Isireliba dam kē kpa n maa wunε tãnun biin nãõ wukia a ka bu gari ko kpa bu gia ma nēna na sãa Yinni Gusunã.

Yinni Gusunã

u koo Egibiti sεeyasia

30

¹ Yinni Gusunã u nεε,

² tãnun bii, a Egibitigibu gerusio kpa a bu sã a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunã na gerua. Na nεε, wee tãõ kãsuru wee. Bu weeweenu koowo.

³ Tãõ te, ta sisi tē sãõ nε, Yinni Gusunã kon bu wãri. Wee ta mam turuku kua. Ta ko n sãawa yam wãkuru.

⁴ Tabu koo na Egibitiã kpa bu tãn dabiru go mi, bu ben dukia gura kpa tem mε, mu ko bansu, kpa nuku sankira bakanu nu n wãa Etiopiã.

⁵ Etiopigibu ka Putigibu ka Ludiba ka Daarububa kpuro ka Libigibu ka sere maa nēn tãmbu Isireli be ba ka bu nãõ tia sãa ba koo wãruku bu gbisuku taa bi sãõ.

⁶ Nε, Yinni Gusunã na maa gerua na nεε, be ba ka Egibitigibu yinamã mi, ba koo bu go tabu sãõ saa Migidolin di n ka girari Asuanĩã kpa dam mε Egibitigibu ba raa ka tii sue mi, mu kpe. Nε, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

⁷ Ben tem mε, mu koo ko bansu n kere tem mε n tie handunia sãõ. Ben wusu su koo kowa bansu mam mam n kere wuu si su tie.

⁸ Nã n Egibitigibu dãõ sãkuma ma na dera be ba ka bu yinamã min dam mu kpa, saa ye sãõra ba koo gia ma nēna na sãa Yinni Gusunã.

⁹ Yen tãõ te sãõ, kon sãmãbu gãri goo nimkusu sãõ bu Etiopigii be ba raa wãa bãri yendu sãõ nandasia kpa bu bεrum soora Egibitigibun wahalan tãõ te sãõ, te ta sisi.

¹⁰ Nε, Yinni Gusunã na nεε, kon sina boko Nebukanεsaa dendi n ka Egibitin tãn dabi te kpuro kpeerasia.

¹¹ Wi, ka win tabu kowo wãnwãndu sarirugii be, ba koo na bu tem mε wãri bu kpeerasia. Ba koo Egibitigibu go ka takobi kpa gonu nu yibu tem mε kpuro sãõ.

¹² Kon de daa te ba mã Nilun keri yi gbera kpa n Egibitin tem tãn kãsobu nãmu beria.

Tãn tukobu ba koo na bu ye kpuro kam koosia. Nε, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

¹³ Nε, Yinni Gusunã na maa gerua na nεε, kon Nãfun bũu turanun bwãarokunu kpuro kãsuku. Goo kun maa bandu dimã Egibitiã. Kon dewa tem mε, mu bεrum duura.

¹⁴ Kon Paturãsi kpeerasia kpa n Soani dãõ meni kpa n maa Tebesi siri.

¹⁵ Kon ka Sini mãru ko ye, ye ya sãa nge Egibitigibun gbãra bakaru kpa n Tebesin tãn dabi dabi te go.

¹⁶ Kon Egibiti dãõ sãku kpa Sini yu burisina. Ba koo Tebesin gbãraru kãra kpa yiberεba bu Nãfu kamia sãõ sãõ gbãara.

¹⁷ Ba koo Onin aluwaasiba ka Pibesetigibu go ka takobi. Wuu si kpuron tãmba ba koo yoru mwa.

¹⁸ Nã n Egibitigibun dam bua mε ba mã ba ka tãmbu yoru diisie, ma dam mε ba raa ka tii sue mi, mu nãru kua, yam mu koo tãra Tapanεsiã kpa bu yen tãmbu yoru mwεeri.

¹⁹ Kon Egibitigibu siri kpa bu gia ma nēna na sãa Yinni Gusunã.

Babilonin sina boko

u sãawa Gusunãn denditia

²⁰ Isireliban yorun wãõ wãkura tiasen suru gbiikoon sãõ nãõba yiruse sãõra Yinni Gusunã u gerua u nεε,

²¹ tãnun bii, na Egibitin sunãn gãseru bua. Wee, ba ñ wa wi u koo nùn bekia. Domi ba ñ win mεera ye bãkue u sere nεε, u koo kpĩ u takobi nēnε.

²² Wee na Egibitin sunã wi wãrim wee. Kon win gãsenu kpuro bãõku te ta gea sãa ka te ta ñ gea sãa. Kon de takobi yu wãruma win nãman di.

²³ Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwese tukunun suunu sãõ. Kon de bu da tem baamεre sãõ.

²⁴ Kon Babilonin sina boko dam wē kpa n nùn nēn takobi nãmu beria. Adama kon Egibitin sunãn gãseru bua kpa u weeweenu ko Babilonin sina bokon wuswaaã nge u gãõ dãõ.

²⁵ Kon Babilonin sina boko dam wē kpa Egibitin sina bokogim mu kpe. Nã n nēn takobi Babilonin sina boko nãmu beria, ma u ka ye Egibitigibu wãri, saa ye sãõra ba koo gia ma nēna na sãa Yinni Gusunã.

²⁶ Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwe-senu kpuro sɔɔ. Kon dewa bu da tem baamere sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ.

Egibitin sina boko u s̄awa

nge d̄aa ye ba m̀ s̄eduru

31

¹ Isireliban yorun w̄ɔɔ w̄akura tiasen suru itasen t̄ɔɔ gbiikiru sɔɔra Yinni Gusunɔ u n̄εε,

² t̄ɔnun bii, a Egibitin sunɔ ka win t̄ɔn dabi dabi te s̄ɔwɔ a n̄εε, wara ka n̄un ween̄ε win kp̄āaru sɔɔ.

³ Wee u s̄awa nge Libanin d̄aa ye ba m̀ s̄eduru.

Yen k̄āasi yi w̄ā

ma yen wurusu kubenu s̄aa.

Ma ya gunu ya guru winu girari.

⁴ Gura ya ye kp̄ēasia.

Nim m̄ε mu dua tem sɔɔ mu dera ya gunia.

Nim m̄ε kpuro mu kokum̄wa mi yen gbini yi w̄ā.

Min diya mu kokum̄ mu daam̄ d̄aa ni nu tien mi.

⁵ Yen s̄na ya kp̄ēa ya d̄ānu kpuro gunum kera.

Yen k̄āasi yi dabi ma yi teria.

Domi ya nim waam̄ too.

⁶ Gun̄su na su sin sokunu kua yen k̄āasiɔ.

Ma gbeeku ȳεε na yi maruram̄ yen k̄k̄ɔɔ.

Ma bwese dabira na ta s̄ɔ yen saar̄ɔ.

⁷ Ya s̄awa d̄aa buraru

ma ya gunu ya k̄āasi d̄ēu.

Domi yen nuwi yi duawa sere tem s̄ɔwɔ mi nim mu kp̄ā.

⁸ Baa n̄ε, Gusun̄ɔn d̄aa gbaa te ba m̀ Edeni sɔɔ,

s̄eduru gaa sari ye ya ka ye ween̄ε.

M̄ya d̄aa ye ba maa m̀ sip̄er̄ε yen gaa sari ye ya k̄āasi bur̄ε m̄ nge ye.

D̄aa wuru bakasu gasu maa sari si su ka yegisu ween̄ε.

D̄aru garu sari te ta ka ye buram n̄ε.

⁹ K̄āasi bur̄eya na ye w̄ε sere d̄aa ni nu w̄ā n̄ε, Gusun̄ɔn d̄aa gbaa te ba m̀ Edeniɔ nu nisinu seewa.

Egibitin sunɔ u koo b̄ara

nge d̄aa ye ba m̀ s̄eduru

¹⁰ Wee ye n̄ε, Yinni Gusun̄ɔ na gerua. Na n̄εε, s̄eduru ye, ya kp̄ēa ya guru winu girari. Ma ya tii sua.

¹¹ Yen s̄na kon ye gira kpa n ye sina boko wi u sinambu kpuro dam kere n̄amu beria kpa u ye kua nge m̄ε yen torara n̄ε.

¹² T̄ɔn tuko be ba nuku k̄suru bo ba koo ye k̄i bu sura bu k̄ɔ. Kpa yen k̄āasi yi w̄ari guunu ka w̄awi sɔɔ kpa yi b̄ɔkira tem m̄ε kpuron w̄awi sɔɔ. Kpa t̄ɔn be ba raa w̄ā yen saar̄ɔ bu yarina bu ye deri.

¹³ Yen b̄iirun w̄all̄wa gun̄su su koo na su sina. Kpa gbeeku ȳεε yi yin w̄ā yeru ko yen k̄k̄ɔɔ.

¹⁴ Yeni ya koo koorawa kpa d̄aa ni nu nim waam̄ nu ku raa ka gunia nu guru winu girari nu sere tii sua nin gunum s̄ɔ. Domi d̄ānu ka t̄ambu kpuro ba koo gbiwa bu da bu ḡribu deema.

¹⁵ Wee ye n̄ε, Yinni Gusun̄ɔ na gerum̄ɔ. Na n̄εε, d̄ama te s̄eduru ye, ya koo du ḡribun w̄ā yer̄ɔ, kon de taka koor̄a ye ya w̄ā yam mi kpuro yu ḡɔ wooru sina. Kon nim ȳrasia yen s̄ɔ, kpa n de daanu nu kokubu ȳra. Kon maa de yam mu t̄ira Libaniɔ, kpa n d̄ānu gberasia yakas̄ɔ.

¹⁶ Sanam m̄ε kon de s̄eduru ye, yu w̄aruma yu da ḡriɔ ka t̄ɔn be ba d̄ɔ mi sannu, be ba koo yen w̄arumaan damu n̄ɔ ba koo diiri berum s̄ɔ. Gbaa te ba m̀ Edeniɔ d̄aa ni nu buram bo ka ni nu gea s̄aa ni kpuro ni nu gesi nim waam̄ Libaniɔ nu ko n nuku dobu m̄wa sere tem s̄ɔwɔ.

¹⁷ Nin tii nu koo sara nu da ḡribun w̄ā yer̄ɔ nu bu deema be ba go ka takobi. Ba raa s̄awa yen dam ma ba w̄ā yen saar̄ɔ t̄ambun suunu sɔɔ.

¹⁸ Edeniɔn gbaa te sɔɔ, d̄aa gaa kun ka Egibitin sina boko n̄ε buram sɔɔ ka kp̄āaru sɔɔ. Ka m̄ε, ba koo n̄un surewa ḡribun w̄ā yer̄ɔ tem sɔɔ s̄ɔwɔ ka d̄aa ni nu w̄ā Edeni mi sannu kpa u n kp̄i ka be ba go tabu sɔɔ ka takobi, be ba n̄ Gusun̄ɔ ȳn suunu sɔɔ. Yeniwa ya koo Egibitin sina boko ka win t̄ɔn dabi te kpuro deema. N̄ε, Yinni Gusun̄ɔwa na yeni kpuro gerua.

Ba koo Egibitigibu

ka ben sina boko ḡɔ sw̄iya

32

¹ Isireliban yorun wɔɔ wəkura yirusen suru wəkura yirusen tɔɔ gbiikiru sɔra Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

² tɔnun bii, a gɔɔ swĩiya Egibitin sunɔn sɔ. A nùn sɔɔwɔ a nɛɛ, wee u sãawa nge gbee sunɔ kpɛmbu bwesenun suunu sɔɔ.

Ma u maa sãa nge karaku nim wɔku sɔɔ.

U ra tii kpere daa ten nim sɔɔ

kpa u ten nim buri ka naasu

kpa ten kurenu nu soona.

³ Yen sɔ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon nùn nɛn yãakororu surema sanam mɛ tɔn dabinu nu mɛnnɛ kpa bu nùn gawa bu yarama.

⁴ Kon nùn yarawa kasɔ kpa n nùn kɔ yakasɔ. Kon dɛwa gunɔsu su na su sina win wɔllɔ kpa gbeeku yɛɛ yi nùn di.

⁵ Kon win yaa yariwa guunu wɔllɔ kpa n ye ya tie taasi wɔwi sɔɔ.

⁶ Kon de win yɛm mu n yari tem mɛ sɔɔ u wãa sere ka guunɔ kpa yɛm mu n yiba mɛn wɔwi sɔɔ.

⁷ Sanam mɛ u koo gbi, kon de wɔllu tu tĩra. Kon kperin yam bururam go kpa guru wiru tu sɔɔ wukiri, kpa suru u ku maa yam bururasia.

⁸ Kon wɔllun fitilanu kpuro go win sɔ. Kpa n de yam mu tĩra win tem sɔɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Kon de bwese dabinu nu biti soora nùn win kpeerabun labaari nua, baa ka tem mɛ u n̄ yɛ.

¹⁰ Kon de bwese ni, nu n biti soore win sɔ. Kpa nin sinambu ba n diirimɔ berum sɔ sanam mɛ kon nɛn takobi fia ben wuswaaɔ. Sanam mɛ u koo kpeera mi, ba ko n diirimɔwa saa kpuro sɔɔ, ben baawure u n ka win wãaru nande.

¹¹ Domi ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba koo nùn wari ka takobi.

¹² Kon nùn tabu kowo damgibu be ba nuku kɔsuru bo surema bu win tɔn dabi te go. Kpa Egibitin tii suabu bu kpe.

¹³ Kon win yaa sabenu go nim bakam bɔkuɔ kpa tɔmbu n̄ kun mɛ yaa sabenun naasu su ku maa nim mɛ buri.

¹⁴ Kon de mu kpunawa kpa mu n kokumɔ nge gum yarum. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁵ Nà n dera Egibiti ya kua bansu ma na yen dukia gura mam mam, na yen tɔmbu kam koosia, saa ye sɔra ba koo gia ma nɛna na sãa Yinni Gusunɔ.

¹⁶ Womu geniwa bwesenu kpuron tɔn kurɔbu ba koo ko Egibiti ka yen tɔn dabi ten sɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ba koo bwese ni ba kamia

gɔɔ swĩiya

¹⁷ Isireliban yorun wɔɔ wəkura yirusen suru wəkura yirusen sɔɔ wəkura nɔɔbuse sɔɔ, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

¹⁸ tɔnun bii, a gɔɔ wuri koowo Egibitigibun sɔ kpa a de wunɛn gɔɔ wuri yi, yi bu sure sere tem sɔɔwɔ gɔribun wãa yerɔ be ka bwese ni nu dam mɔn tɔmbu.

¹⁹ A bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ba tamaa ba gabu bɛɛɛ kerewa? Aawo! Ba koo dawa gɔribun wãa yerɔ ba n kpĩ mi sannu ka be ba kun Gusunɔ yɛ.

²⁰ Ba koo wɔrukuwa bu kpuna ka be ba go tabu sɔɔ sannu. Wee, ba takobi woma kararun di bu ka be kpuro go.

²¹ Tabu durɔ damgii be ba wãa gɔribun wãa yerɔ ka be, Egibitigibun somiɔ be ba gu, ba koo nɔɔguru sua bu bu dam koosia bu nɛɛ, be wee ba sarama be, be ba n̄ Gusunɔ yɛ. Wee ba kpĩ. Ba bu gowa ka takobi.

²² Mɛya Asirin sina boko ka win tɔn dabinu ba kpĩ ma ben sika ya nùn sikerenɛ. Be kpurowa ba gu tabu sɔɔ.

²³ Siki ni, nu wãawa sere tem sɔɔ sɔɔwɔ, ma nu ka ben sina bokogiru sikerenɛ. Tabu sɔra ba be kpuro go be, be ba raa nasie.

²⁴ Mɛya maa Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpĩ. Ma win tabu kowobun sikiu wigiru sikerenɛ. Be kpurowa ba go tabu sɔɔ be, be tɔmba raa nasie. Ba n̄ Gusunɔ yɛ. Wee ba wãa sikaɔ sere tem sɔɔwɔ. Ba sekuru sɔɔwa gɔribun wãa yeru mi.

²⁵ Elamun sina boko ka win tabu kowobu ba kpĩ ka be ba go tabu sɔɔ. Win tabu kowobun sika ya wigiru sikerenɛ. Be, be ba n̄ Gusunɔ yɛ ba gu tabu gberɔ. Beya tɔmba raa nasie. Be wee tɛ ba kpĩ ba sekuru sɔɔwa ka be ba gu taa bii sɔɔ.

²⁶ Mɛseki ka Tubali ba kpĩ ka ben tabu kowobu kpuro. Ma tabu kowo ben sika begia sikerenɛ. Be, be ba n̄ Gusunɔ yɛ mi, ba guwa tabu sɔɔ. Beya tɔmba raa nasie.

²⁷ Be, be ba ñ Gusunə yē mi, ba ñ ka bu yellun tabu durə damgibu mēnne ba sikua. Ba duawa gəribun wāa yerə ka ben tabu yānu ba kpuna ben toranun sō, ma ben takobiba ba kua ben leferi. N deema beya tambu ba raa nasie.

²⁸ Nge mēya Egibitigibu ba koo maa gbisuku kpa bu bu sike tən be ba ñ Gusunə yēn suunu sō be, be ba go tabu gberə.

²⁹ Edəmuba ka ben sina asakpəbu ben tii ba wāa gəribun wāa yeru mi. Baa mē ba wərugəru mə, ba bu gowa. Wee ba bu sikua ka be ba ñ Gusunə yē sannu.

³⁰ Sō yēsən nəm geu gian sinambu ka sere Sidonigibu ba sara ba da gəribun wāa yerə. Wee tən be, ba wāa sekuru sō baa mē ba raa bu nasie ben wərugərun sō. Adama tē, ba da ba kpī ka be ba go tabu sō sannu be, be ba ñ Gusunə yē mi. Ba sekuru sōwa gəribun wāa yeru mi.

³¹ Egibitin sina boko u koo bu wa kpa win laakari yu kpuna win tən dabi ten sō ka win tabu kowobun sō be ba go tabu sō. Nē, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

³² Na dera tambu ba ra n berum soore Egibitin sina boko win sō. Adama tē, wi ka win tabu kowo be ba gu tabu sō, ba koo bu sikewa be ba ñ Gusunə yēn suunu sō. Nē, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

33

Yinni Gusunə u Esekieli kua

Isireliban kirə kowo (I maa mērio 3:16-21)

¹ Yinni Gusunə u Esekieli sōwa u nē,

² wunε tənun bii, a wunεgibu Isireliba sōwə a nē, tabu bñ n wāa ben tem sō, ba ra gbamgba sowo gəsiwa.

³ Saa ye sō, gbamgba sowo wi, ù n yiberēba wa kpa u gbamgba so u ka wigibu nəsia.

⁴ Wi u gbamgba ye nua, ma u ye atafiiru kua, yiberε ù n nùn samba kua u go, saa ye sō, win yem mu koo wəriwa win tii sō.

⁵ U koo gbiwa yèn sō u gbamgba ye atafiiru kua. U kun daa ye atafiiru kue, u koo raa win wāaru wəra.

⁶ Su nē, gbamgba sowo wi, u yiberēba waamə ba wee, ma u ñ gbamgba so u ka wigibu nəsia. Saa ye sō, bə n goo samba kua ba mwa ba go, u koo gbiwa win durum

sō. Adama gbamgba sowo win taarəwa. Wiya ba koo wi ba go min yem bikia.

⁷ Tənun bii, wuna na gəsa nge gbamgba sowo Isireliban suunu sō a ka bu kirə ko. A de a nən gari ka nən kirəba swaa daki kpa a bu ye nəsia.

⁸ Nà n tē nē, tən kōso goo u koo gbi, ma a ñ nùn kirə kue u ka win daa kōsa ye deri, u koo gbiwa win durum sō kpa n nun win yem bikia.

⁹ Adama à n nùn kirə kua u ka win daa kōsa deri, ma u yina u ye deri, yēro u koo gbiwa win durum sō. Kpa wunε a wunεn wāaru wəra.

Wi u win daa kōsa deri,

u koo wāaru wa

¹⁰ Yinni Gusunə u Esekieli sōwa u nē, tənun bii, a Isireliba yeni sōwə a nē, wee ba ra gere bu nē, ben toranu ka ben durum ya bu wāasi. Yen sōna ba nəni sōre. Aməna ba koo ka kpī ba n wāa.

¹¹ Adama a bu wisio a nē, amēniwa nē, Yinni Gusunə na gerua. Na nē, sere ka nən wāaru, na ñ tən kōson gə kī. Na kīwa u gōru gəsia kpa u wa u n wāa. Yen sō, be, Isireliba bu gōru gəsio. Mban sōna ba koo tii go.

¹² Tənun bii, a maa wunεgibu sōwə a nē, gemgii ù n kōsa mə, win gea ye u raa kua ya ñ win wāaru wəramə. Tən kōso ù n maa win daa kōsa deri u gea mə, win yellun daa kōsa ye, ya ñ derimə u kam ko. Yen sōna gemgii ù n kōsa mə, win yellun daa ya ñ win wāaru wəramə.

¹³ Nà n gemgii sōwa na nē, u ko n wāaru mə win daa gean sō, ma u tamaa win daa gea ye, ya tura, ma u seewa u daa kōsa wəri, u n yē ma kon win yellun daa gea ye duariwa. Kpa u gbi win daa kōsan sō.

¹⁴ Nà n maa tən kōso sōwa na nē, u koo gbi, ma u gōru gəsia u win daa kōsa deri, ma u gea mə u gem swī,

¹⁵ ma u təruba ye u raa goo mwaari ka sere maa gāa ni u raa gbena wesia, ma u nən woodaba mēm nəwammε be ba wāaru wēemə, u ñ gbimə. U ko n wāawa ka gem, domi u gea mə.

¹⁶ Kon win toranu kpuro duariwa kpa u n wāa domi u gea mə.

¹⁷ Tənun bii, wunεgiba nē, nən gere ye, ya ñ sāa dee dee. Adama bera ba saka saramə.

18 Gemgii ù n win daa gea deri, ma u kōsa m̀, u koo gbiwa kōsa yen s̄.

19 T̄n kōso ù n maa win daa kōsa deri, ma u gea m̀, u ko n wāawa yen s̄.

20 Be, Isireliba ba n̄, n̄n gari yi, yi ù s̄a dee dee. Ba n ȳ ma kon baawure siriwa nge m̄ win daa ya n̄.

Ba koo Isireliban tem

kam koosia

21 Sanam m̄ Isireliba ba wāa yoru s̄, ten w̄ w̄kura yirusen suru w̄kurusen s̄ n̄buse s̄, yera goo u kisirama Yerusalemun di. Ma u na Esekielin mi u n̄, ba Yerusalemu m̄.

22 N deema yoka dur̄ wi, u sere tunuma, Yinni Gusun̄ u Esekieli win dam w̄, ma win yara kusiara. Ye dur̄ wi, u na sisiru bururu win mi, yera u ka n̄n gari kua.

23 Yinni Gusun̄ u Esekieli s̄wa u n̄,

24 t̄nun bii, wee ye t̄n be ba tiara Yerusalemun bans̄ ba gerum̄. Ba m̀, Aburhamu u wāawa wi turo. Ka m̄, u tem m̄ m̄. Kaa sere gere b̄s̄ be sa dabi, ma ba sun tem m̄ w̄?

25 Yen s̄, a bu s̄wa a n̄, wee ye n̄, Yinni Gusun̄ na bu s̄. Na n̄, ba yaa tem̄ ka yen yem sannu. Ba b̄nu s̄am̄, ma ba t̄mbu goom̄. Yera ba tamaa tem m̄, mu ko n s̄a begim?

26 Ben tabu yāna ba ra n naane s̄a. Ba ra n daa kōsa m̀wa, baawure u ka win winsim kur̄ kpunam̄. Yera ba tamaa tem m̄, mu ko n s̄a begim?

27 A maa bu s̄wa a n̄, am̄niwa n̄, Yinni Gusun̄ na gerua. Na n̄, sere ka n̄n wāaru, be ba wāa bansu s̄ mi, ba koo bu gowa ka takobi. Be ba wāa yakasu s̄, gbeeku ȳya yi koo bu tem. Be ba maa kukua gb̄ra damginu s̄ ka kpee baaba s̄, barara ta koo bu go.

28 Kon tem m̄ ḡsia bansu. M̄n dam mu koo kpe m̄n s̄ ba tii sue. Ba koo m̄n guunu deri. Goo kun maa sar̄ mi.

29 N̄ n tem m̄ bansu koosia mam mam n ka be, Isireliba s̄yasia ben daa kōsan s̄, saa ye s̄ra ba koo gia ma n̄na na s̄a Yinni Gusun̄.

30 T̄nun bii, wun̄gibu Isireliba ba wun̄n faagi m̀ ganin b̄kū ka dii k̄nn̄s̄. Baawure u win winsim s̄m̄ u m̀, a na su da su Yinni Gusun̄n gari n̄.

31 Ma ba naam̄ dabi dabinu ba nun swaa daki. Adama ba ù m̀ ye a bu s̄m̄. Ba wun̄n gari yaakoru s̄a ma ba ben tii tiin arufaani naa gire.

32 Wee a s̄awa nge ben bar̄ wi u d̄k̄ru do. A maa bara soberu ȳ. Ba ra wun̄n kir̄ba swaa daki kpa ba kun be m̄m n̄w̄.

33 Adama ye a bu s̄wa mi kpuro ȳ n̄ koor̄, ba koo gia ma n̄n s̄m̄ u wāa ben suunu s̄.

Yinni Gusun̄ u Isireliban

kparobu gerusim̄

34

1 Yinni Gusun̄ u Esekieli s̄wa u n̄,

2 wun̄ t̄nun bii, a Isireliban kparobu gerusio. A bu n̄n kir̄ba s̄wa. Wee ye na bu s̄m̄. Na n̄, be, Isireliban kparobu, ba kuawa b̄r̄robu. Domi ben tiin gariya ba m̀. Ba ù yāa ḡs̄ n̄rim̄.

3 Wee ba yāa ni nu gum m̄ goom̄ ba tem̄ ma ba nin bom n̄rum̄. Adama ba ù nu kparam̄.

4 Ba ù ni nu kpanam̄ somi. Ba ù ni nu bar̄ n̄ri. Ba ù ni nu m̄era wan bosu tim doke. Ba ù ni nu geram̄ sure swaa gea s̄. M̄ya ba ù ni nu k̄ra kasu. Adama ba nu dam d̄rem̄wa.

5 Ma nu yarina domi nu ù kparo m̄. Nu kua gbeeku ȳn̄ d̄anu.

6 Ma nu sirene guunu ka gungunu w̄ll̄ nu yarin̄ tem kpuro s̄. Goo kun nin bwisikunu kue u sere mam nu kasum da.

7 Yen s̄, be, Isireliban kparobu bu swaa dakio bu n̄ ye na bu s̄m̄.

8 N̄, Yinni Gusun̄, sere ka n̄n wāaru, na wa ma ba n̄n yāanu w̄ri ba goom̄. Ma nu kua gbeeku ȳn̄ d̄anu ȳn̄ s̄ nin kparoba kun nin bwisikunu kue bu nu n̄ri. Ma ba sere ben tii n̄rim̄.

9 Yen s̄, bu swaa dakio bu n̄ ye na bu s̄m̄.

10 N̄, Yinni Gusun̄, na bu seesim̄. Ba ù ko n maa s̄a n̄n yāanun kparobu bu sere nin arufaani di. Kon nu w̄ra ben n̄man di, kpa nu kun maa s̄a ben d̄anu.

Yinni Gusun̄ u ko n s̄a

win yāanun kparo

11 Wee ye n̄, Yinni Gusun̄ na gerum̄ saa t̄n̄ di. Na n̄, n̄n tiwa kon n̄n yāanu m̄na n nu n̄ri.

12 Kon nu mennawa nge me yāa kparo u ra win yāanu mennε nū n yarina. Tōo te nu yarina ta sāawa yam wōku bakarū. Kon da n nu kasuwa baama mi nu yarinε.

13 Kon nu yarama tem tukum di. Kpa n nu menna n ka na nin temō Isireliō. Kon nu kpara guunō ka wōwi sōo ka sere mi tamba wāa kpuro.

14 Kon ka nu da kpara yee geeru sōo. Kpa nu di nu wēra. Nu koo yō Isireliban guunō kpa nu yaka geesu wa nu di.

15 Nen tiywa kon nu kpara kpa n de nu wēra. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

16 Kon ni nu kōōra kasuma n ka na. Kpa n ni nu mēera wan bosu tim doke. Kpa n maa ni nu barō nōōri nu dam ko. Adama kon ni nu bōōru go. Nen tiywa kon nen yāanu kpara gem sōo.

Gusunō

u win tambu somiru wee

17 Wee ye ne, Yinni Gusunō na Isireliba be ba sāa nge yāanu sōōmō. Na neε, kon nin geenu ka kōsunu wunana. Kon yāanu ka bonu wunana.

18 Domi yaka gee si nin ganu di su nu tura sere nu si nu n di taakumō. Nu nim gem nōra n nu tura ma nu me mu tie taaka nu burisi.

19 Yaka si nu taaka mi, siya nen yāa ni nu tie nu dimō. Nim me nu maa burisi mi, mēya nu nōrumō.

20 Yen sōna ne, Yinni Gusunō na nu sōōmō na mō, kon yāa ni nu bōōru ka ni nu woore wunana.

21 Domi ni nu bōōru nu ni nu woore ka kōbi bōrikiā nu yarinasiā.

22 Wee na nu somiru wee. Kpa goo u ku raa maa nu mwēeri. Kon nu siria.

23 Kon nu kparo turo wē wi u koo nu nōōri. U koo yariwa nen sōm kowo Dafidin bweserun di. U koo nu nōōri kpa u n sāa nin kparo geo.

24 Ne Gusunō ko na n sāa nin Yinni. Kpa nen sōm kowo Dafidi u n sāa nin kparo. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

25 Na nōō mwēeru kua ma kon nu bōri yendu wē. Kon de gbeeku yeε kpuro yi doona tem minin di. Saa ye sōo, nu koo kpī nu kpuna ghaburō ka dāa sōōwō.

26 Kon de nu n wāa guu te na gōsan bōkuō. Kpa n nu domaru kua n de gura yu ne yen sāa sōo.

27 Dānu nu koo binu ma. Tem mu koo de dīanu nu ma, kpa baawure u n wāa bōri yendu sōo. Kon nen tōmbun yorun yōni kasuku kpa n bu yakia be ba bu yoru mwēeran nōman di. Kpa bu gia ma nena Yinni Gusunō.

28 Tōn tukobu ba n maa bu dimō. Gbeeku yeε yi n maa bu mwēerimō. Ba koo yariwa karin di. Goo kun maa bu narumō.

29 Kon bu gbea wē ye ya koo yīsiru yari. Ba n maa gōōrun wahala mō ben tem sōo. Tōn tukobu ba n maa bu sekuru dokemō.

30 Ba koo gia ma ne Gusunō na sāawa ben Yinni. Nena na ka be, Isireliba wāa. Ba sāawa nen tōmbu. Nena na yeni gerua.

31 Be nen tōmbu, beya ba sāa nen yāa ni na nōōrimō mi. Domi na sāawa ben Yinni. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Gari yi ba gerua Edōmuban sō

35

1 Yinni Gusunō u Esekieli sōōwa u neε,

2 tōnun bii, a mēerio Seirin guurun bera gia, kpa a tu sō a neε,

3 ameniwa ne, Yinni Gusunō na gerua. Na neε, wee kon tu wōrima. Kon tu nen nōmu demie kpa n tu ko bansu.

4 Kon ten wusu bansu koosia, kpa tu yōra diiru. Saa ye sōōra ta koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

5 Wee ta ka Isireliba yiberε tēru neni sere ka gisō. Isireliban wahalan saa sōo, ta bu takobi sōkura sanam me ben durum ya yewa.

6 Yen sō, ne, Yinni Gusunō na neε, sere ka nen wāaru, kon ten yem yari. Yem me ta raa yari mi, mu ko n tu swīi. Domi ta n tōmbun yem yaribu yinε. Yen sō, ba koo ten tiin yem yari.

7 Kon de Seirin guu te, tu ko bansu. Kon be ba sarō mi kpuro go.

8 Tōn be ba gon gōnu nu ko n tēriewa baama guunō ka gungunō ka wōwi sōo ka sere maa wōrusō.

9 Kon de tu kowa bansu sere ka baadommaō. Goo kun maa sinamō ten wusu sōo. Saa ye sōōra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunō.

10 Seiri ya neε, Isireli ka Yudan temgibu ba koo ko yegibu. Ya koo be kpuro mwa baa me na wāa mi.

11 Yen sō, sere ka ne, Yinni Gusunōn wāaru, kon ye mōru ka nisinu ka tusiru

kāsie nge mε ya raa bu kua. Kon bu tii sōasi sanam mε kon ye siri.

¹² Saa ye sō, ya koo gia ma nε, Yinni Gusunō na nua wōma ye ya Isireliban guunu wōnwa. Ya nεε, wee nu kam kua. Wee ba ye nu nōmu sōndia nge gbeeku yεε.

¹³ Ya tii sua nεn wuswaa ka yen gari gerubu. Ya man tōn bia gari gerusi. Nεn tiiwa na ye nua.

¹⁴ Nε, Yinni Gusunō na maa nεε, sanam mε tem kpuro mu ko n wāa nuku dobu sō, yen tem mu koo ko bansu.

¹⁵ Domi ya nuku dobu kua sanam mε ya Isireliban tem kam koosia. Nge mεya kon Seirin guuru ka Edōmun tem mε kpuro kam koosia kpa n ko bansu. Saa ye sōra ba koo gia ma nεna na sāa Yinni Gusunō.

Isireliba

ba koo wurama ben temō

36

¹ Yinni Gusunō u Esekieli sōwa u nεε, tōnun bii, a Isireliban guunu nεn gari sōwō kpa nu yi swaa daki. Ma Esekieli u ka guu ni gari kua u nεε, i swaa dakio i nō ye Yinni Gusunō u gerua. U nεε,

² wee yiberēba ba gerumō ba mō, ehē, tē i kua beginu.

³ Yen sō, amēniwa wi, Yinni Gusunō u nεε, n bεε sō. U nεε, u wa ma ba kīa bu bεε kpeerasia beri berika kpuro, bu bεε mwε. Kpa bwese ni nu tie nu n bεε mō. Mεya nu ra n bεε yēmō nu n ka faagi mō yam kpuro.

⁴ Yen sō, u nεε, bεε guunu ka gungunu ka daanu ka wōwi ka bansu ka wuu si ba deri si yiberēba ba wōri ba yānu gura ma bwese ni nu ka su sikerene nu su yēmō, i swaa dakio i nō ye u gerumō bεen sō.

⁵ Wi, Yinni Gusunō u gerua u nεε, ka nisi bakana u ka Edōmuba kpuro gari mō ka bwese ni nu tie, ni nu tii win tem wē ka nuku dobu ka win gendu ma nu ka mēn yānu kpuro gura.

⁶ Bεε Isireliban tem guunu ka gungunu ka daanu ka wōwi, wee ye u nεε, n bεε sō. U nεε, wi wee u gari gerumō mōru ka nisinun sō. Domi bwese tukunu nu bεε sekuru doke.

⁷ Yen sōna u nōma yīiya u bōrua u nεε, bwese ni nu ka bεε sikerene mi, niya nu koo sekuru wa.

⁸ Saa ye sō, bεε guunun dānu i ko kpara kpa i binu ma win tōmbu Isireliban sō. Domi ben wuramaru ta turuku kua kō.

⁹ Wi wee u ka bεε wāa. U koo bεε wuswaa kisima. Ba koo maa wuku bεen temō bu duure.

¹⁰ U koo de tōmbu bu dabia. Isireliba kpuro ba koo wurama mi, kpa ba n wāa bεen suunu sō. Kpa bu bansu sō dii kpaanu bani.

¹¹ U koo de tōmbu ka yaa sabenu bu dabia bu kōwara kpa bu sina mi nge yellu. Kpa u bu gea kua n kere ye u raa kua. Saa ye sō, ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

¹² U koo de win tōmbu Isireliba bu si bεen wōllō kpa ba n bεε mō. I ko n sāa ben tubi. Saa ye sō, i n maa derimō bu ben bibu bia.

¹³ Wee tōmba gerumō ba mō, Isirelin tem mu sāa nge gbeeku yaa ye ya yen tiin binu temmō.

¹⁴ Yen sōna i n maa tōmbu temmō. I n bεen tōmbu kam koosiamō.

¹⁵ U n maa derimō i bwese tukunun wōma nō. Ba n maa bεε sekuru dokemō. Mεya i n maa derimō bεen tōmbu bu kam ko. Wi, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

Yinni Gusunō

u koo Isireliba menna

¹⁶ Yinni Gusunō u maa gerua u nεε,

¹⁷ tōnun bii, sanam mε Isireliba ba wāa ben temō, ba mu disi doke ben daan sō ka ben kookoosun sō. Ma na ben kookoo si garisi disi nge tōn kurō wi u yasa mō.

¹⁸ Yen sōna na bu mōru seesi yem mε ba yari ben tem sōn sō ka sere būu ni ba ka mu disi doke.

¹⁹ Na bu siri ben daa ka ben kookoosun sō. Ma na bu yarinasia ba wāa wāa bwesenu ganu sō tem tukumō.

²⁰ Ye ba wāa bwese nin mi, ni ba tii wē, miya ba nεn yīsi dεera te sanku sere tōmba mō, Yinni Gusunōn tōmba. Win tem diya ba yarima.

²¹ Yen sōna na kī n nεn yīsi dεera te faaba ko te be, Isireliba ba sankumō bwesenun suunu sō mi ba wāa.

²² Yen sō, tōnun bii, a kpaam Isireliba sōwō a nεε, n n ben sō na yeni mō. Nεn yīsi dεera ten sōna te ba sanku bwesenu sō.

²³ Kon nεn yīsi baka te bεere wesia te ba sanku bwesenun suunu sō mi. Bwese ni, nū n wa ba man bεere wēmō, nu koo gia ma nεna na sāa Yinni Gusunō.

²⁴ Kon bu wuna bwese nin suunu sɔɔn di n bu mɛnna n ka wurama ben temɔ.

²⁵ Kon bu nim dɛɛram wisi kpa bu dɛɛra. Kon ben toranu kpuro wɔka kpa n ben bɔnu kpuro wuna n kɔ.

²⁶ Kon bu bwisiku kpaanu ka gɔru kpaasu wɛ. Kon ben gɔru si su bɔɔbu nge kperu wuna kpa n bu gɔrusu wɛ si su du nge wasi.

²⁷ Kon bu nɛn Hunde wɛ kpa n de bu nɛn woodaba mɛm nɔɔwa ba n ka ye sɔmburu mɔ.

²⁸ Ba koo sina tem mɛ na ben baababa nɔ mwɛɛru kua sɔɔ, kpa bu ko nɛn tɔmbu kpa na n maa sɔa ben Yinni.

²⁹ Kon bu toranu kpuro gbara. Kon de bu dɔanu wa nu n kpɔ. Na n maa bu gɔɔru kparemɔ.

³⁰ Kon de dɔanu nu ma, kpa gbea yu dɔanu ko kpa bu ku maa sekuru wa gɔɔrun sɔ bwesenu sɔɔ.

³¹ Saa ye sɔɔra ba koo tubu ma ben kookoosu ka ben daa ya n wɔ kpa bu tii tusi yen sɔ.

³² Adama be, Isireliba ba n yɛ ma n n ben sɔ na mɔ mɛ. Bu de sekuru tu bu mwa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³³ Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa nɛɛ, dɔma te kon bu dɛɛrasia ben toranu kpuron di, kon de tɔmbu bu yibu wusu sɔɔ kpa bu ben bansu seeya.

³⁴ Ba koo maa dɔanu yewe tem mɛ sɔɔ, mɛ ba raa deri tɔmbu kpuro bu ka wa ma gɔanu ku ra kpi mi.

³⁵ Kpa bu nɛɛ, tem mi gɔanu ku ra kpi mi, wee mu kua nge gbaa te ba mɔ Edeni. Mɛn wuu si su raa bansu sɔa su tɛ tɔmbu yiba ma ba su gbɔranu toosi.

³⁶ Kpa bwese ni nu ka bɛɛ sikerene nu gia ma nɛna na ye ba raa sura seeya, ma na ye ba raa wuka gira. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Kon maa ye ko.

³⁷ Wee ye kon maa wure n Isireliba kua. Kon bu dabiasia nge yɔa gɔɔ.

³⁸ Wuu si su raa bansu sɔa, su koo tɔmbu yibu nge yɔa gɔɔ si ba gɔsa yɔkurun sɔ, si ba ra ka nɛ Yerusalemuɔ tɔɔ bakarun sɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Esekieli u kuku ghebunu wa

kɔsiru sɔɔ

37

¹ Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli nɛnua ma mu win bwɛra sua mu ka da wɔwa gaan suunu sɔɔ. Wɔwa ye sɔɔ, kukuna nu yiba.

² Ma dam mɛ, mu dera u sɔa kuku nin suunu sɔɔ. U deema nu dabi wɔwa ye sɔɔ, ma nu gberɛ woko woko.

³ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, kuku ni, nu koo kpɔ nu wɔaru wa?

Ma u wisa u nɛɛ, wuna a yɛ mɛ, Yinni.

⁴ Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a gari geruo kuku gbebu nin sɔ a nu sɔ a nɛɛ, nu nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio nu nɔ.

⁵ Na nɛɛ, kon nu hunde kpa wɛ kpa nu maa se nu n wɔa.

⁶ Kon nu sɔi kpaanu wɛ kpa n de nu wasi kpara. Kon nu hunde kpa wɛ kpa nu se nu n wɔa. Saa yera ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

⁷ Ma Esekieli u gari yi gerua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Sanam mɛ u gari yi mɔ, yera u damu gagu ka yɔribu gabu nua ma kuku ni, nu susina.

⁸ Yera u wa nu sɔinu kua ma nu wasi kpara, adama nu n gina hunde mɔ.

⁹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, tɔnun bii, a gari geruo a hunde sɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, hunde yu na saa handunian goonu nɛn di kpa yu goo ni wom wure kpa nu se nu n wɔa.

¹⁰ Ma u gari gerua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. Ma hunde ya na ni sɔɔ, nu wɔaru wa ma nu seewa nu yɔra. Nu dabi nge tabu kowobu.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, tɔnun bii, kuku ni, nu sɔawa Isireliba. Wee ba mɔ, ben kukunu nu gbera. Ben yɔiyɔbu bu doona ma ba kɔɔra.

¹² Yen sɔ tɛ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, wee kon be, nɛn tɔmbun sika wukia kpa n bu yara min di n ka bu wurama ben temɔ.

¹³ Na n bu kua mɛ, ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

¹⁴ Kon bu nɛn Hunde dokea kpa bu wa ba n wɔa. Kon de bu wura bu sina ben temɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛ, Yinni Gusunɔ na gari gerua na maa yi kua.

Yudaba ka Isireliban banda

koo ko teeru

¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

¹⁶ wunɛ tɔnun bii, a dɔa kukuru garu suo kpa a Yudaban bandun yɔsiru yore ten wɔlɔ.

Kpa a maa dāa kukuru garu sua a Isireliban bandun yīsiru yore ten wəllə.

¹⁷ Kpa a dāa kukunu yiru ye swɛɛna nu ko nge dāa kuku teeru wunen noma sɔɔ.

¹⁸ Sanam mɛ tamba koo nun bikia bu nɛɛ, a n̄ kaa sun dāa yen tubusianu sɔ?

¹⁹ Saa ye sɔɔra kaa bu wisi a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunə na gerua. Na nɛɛ, kon Isireliban bandun dāa kuku te sua kpa n tu swɛɛna ka Yudaban bandugiru nu ko dāa kuku teeru nen nomaɔ.

²⁰ Dāa kuku ni, nu ko n wāawa wunen nomaɔ ba n waamə.

²¹ A maa bu sɔɔwə a nɛɛ, wee, kon Isireliba mennama beri berikan di mi ba yarinɛ bwesenu sɔɔ, kpa n de bu wurama ben temə.

²² Ba koo ko bwese teeru sere ka be ba wāa guunə kpa ba n sunə turo mə. Ba n̄ ko n maa sāa bwesenu yiru. Ba n̄ ko n maa sinambu yiru mə.

²³ Ba n̄ maa tii disu dokemə ben būu sāanun sɔ ka ben toranun sɔ. Kon bu yaramawa mi ba wāa ba ka tora kpuron di. Kon bu dɛɛrasiawa mam mam. Ba ko n sāawa nen tambu kpa na n maa sāa ben Yinni.

²⁴ Dafidi nen sɔm kowon bibun bweseru sɔɔra ba koo sunə wa. Kparo turowa ba ko n mə. Ba koo nen woodaba mɛm nɔɔwa kpa bu ka ye sɔmburu ko.

²⁵ Ba koo wure ba n wāa tem mɛ sɔɔ mɛ na nen sɔm kowo Yakabu wɛ. Miya ben baababa ba sina. Ben tii ba koo maa sina mi sere ka ben hibun bibə ka baadommaɔ. Dafidin bibun bwesera ta ko n bandu dii mi sere ka baadommaɔ.

²⁶ Kon ka bu arukawani bəri yendugia bəke ye ya ko n wāa sere ka baadommaɔ. Kon de bu sina tem mi, kpa bu dabia. Kpa n nen sāa yeru gira ben suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ.

²⁷ Nen wāa yeru ta ko n wāawa ben suunu sɔɔ. Ba ko n sāawa nen tambu kpa na n sāa ben Yinni.

²⁸ Nen sāa yeru t̄a n wāa ben suunu sɔɔ sere ka baadommaɔ, saa ye sɔɔra bwesenu nu koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunə wi u Isireliba gɔsa nenɛm.

Gari yi ba gerua Gəgun sɔ

38

¹ Yinni Gusunə u nɛɛ,

² t̄onun bii, a mɛɛrio Gəgun bera gia Magəgun temə wi, wi u sāa Mɛɛki ka Tubalin kparo kpa a n̄n gerusi a nɛɛ,

³ wee ye nɛ, Yinni Gusunə na gerumə. Na nɛɛ, kon Gəgu wərima wi u sāa Mɛɛki ka Tubalin kparo.

⁴ Kon n̄n gəsiamama kpa n kəkənu doke win baa saburosə, kpa n n̄n gawama, wi ka win tabu kowobu ka dumi ka maasəbu, kpa win t̄on dabi te, ta n tabu yānu sebua ta n tɛɛ bakanu ka piiminu nen kpa ta n takobiba fiamə.

⁵ Pɛɛsiba ka Etiopigibu ka Putigibu be kpuro ba tɛɛnu ka sii furə kəkənu doke, be kpurowa ba koo ka n̄n da.

⁶ Gomɛɛn tabu kowobu ka Bɛti Togaamaɟii be ba wāa sɔɔ yɛsan n̄m geun sɔɔ sɔɔ gia, be ka ben tabu kowobu kpuro ka sere bwese dabi dabun tambu, be kpurowa ba koo n̄n swī.

⁷ U gesi win sɔɔru koowo wi ka t̄on be ba koo n̄n swī kpa u n sɔɔru kpeere. Wiya u koo bu kpara.

⁸ Amɛn biru kon de u ko ben wirugii, kpa u Isireliba wəri be ba kisira tabun di. N deema ba raa yarinɛwa tem tukumə ma ba seema tem kpuron di mi ba raa wāa. Ba wurama ba menna Isireliban guunə ni ba raa deri n tɛ. Ma ba sina mi ka bəri yendu.

⁹ Adama wi ka win t̄on be ba n̄n swī ba koo tem mɛ wukiriwa nge woo bəkə n̄ kun mɛ nge guru wiru.

¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunə na nɛɛ, saa ye, yà n tunuma, bwisiku k̄sunu koo n̄n deema kpa u k̄sa himba ko.

¹¹ U koo ḡru doke u nɛɛ, u koo tem gam tambu wəri be ba wāa bəri yendu sɔɔ, bèn wusu su n̄ gbāranu ka gamboba mə.

¹² U koo da u tambu wəri be ba ben wuun bansu seeya kpa u ben yānu gura. T̄on be, ba wuramawa saa t̄on tukobun suunu sɔɔn di. Ba dukia ka yaa sabenu wa. Ma ben tem mu wāa handunian suunu sɔɔ.

¹³ Saban tambu ka Dedanigibu ka Taasisin tenkuba ka sere be ba wāa turuku mi, ba koo n̄n bikia bu nɛɛ, mban sōna u t̄on dabi teni menna. U k̄wa u tambu wəri u ben yānu gura? U k̄wa u t̄ambun sii geesu ka ben wura gura? U k̄wa u ben yaa sabenu n̄ kun mɛ ben dukia baka gura?

¹⁴ Wunɛ t̄onun bii, a Gəgu sɔɔwə a nɛɛ, ameniwa nɛ Yinni Gusunə na gerumə. Na

nεε, dɔma te nen tɔmbu Isireliba ba koo sina bɔri yendu sɔɔ, u ko n yɛ.

¹⁵ Saa ye, u koo na saa win wāa yerun di sɔɔ yɛsan nɔm geuɔ wi ka bwese dabi dabinun tabu kowobu be kpuro ba n yɔɔwa dumin wɔllɔ.

¹⁶ Yen biru u koo sewa u nen tɔmbu Isireliba seesi kpa win tabu kowo be, bu Isireliba wukiri nge mε guru wiru ta ra tem wukiri. Amen biru kon de u na u nen tem wɔri kpa n bwese ni nu tie sɔɔsi saa wi, Gɔgun min di ma nena na s̄aa dεero.

¹⁷ Ameniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, Gɔgu wi, u s̄awa win gari na dera nen sɔmɔbu ba gerua gasɔn di Isireliɔ. Na nεε, kon de u nen tɔmbu wɔri.

¹⁸ Tɔɔ tɛ sɔɔ Gɔgu u koo Isireliban tem wɔri, nε Yinni Gusunɔ kon wɛru wura ka mɔru.

¹⁹ Nena na maa yeni gerua ka nisinu ka mɔru baka. Na nεε, tɔɔ te, tem mu koo yiri too too Isireliɔ.

²⁰ Swɛε ka gunɔsu koo diiri berum s̄ɔ nen wuswaaɔ ka sere gbeeku yεε ka yεε yi yi ra kabiri ka tɔmbu kpuro. Guunu nu koo wɔruku kpa kpenu nu kankira kpa gb̄aranu kpuro nu wɔruku.

²¹ Kon de tabu bu n̄n wɔri nen guunu kpuron wɔllɔ. Baawure u koo win winsim tabu wariwa.

²² Kon Gɔgu wi siri n n̄n bararu kp̄εε kpa n de bu n̄n go bu yem yari. Kon de guru baka yu nε ka kpenu kpa d̄ɔɔ ka s̄ɔɔ bisu yu wi ka win tabu kowobu wɔri ka sere tɔn dabi te ta wāa ka wi.

²³ Nge mɛya kon ka bwese dabinu s̄ɔɔsi ma na kp̄a na maa s̄aa dεero kpa nu gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ.

Ba Gɔgu kamia

39

¹ Wunε tɔnun bii, a Gɔgu gerusio a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, nε wee na Gɔgu seesi wi, wi u s̄aa Mεsɛki ka Tubalin kparɔ.

² Kon n̄n yara win tem di mε mu wāa s̄ɔɔ yɛsan nɔm geun sɔɔ sɔɔwɔ. Kpa n de u Isireliba wɔri.

³ Adama kon win tɛndu wɔra win nɔm dwarun di kpa n win s̄εenu mwεeri win nɔm geun di.

⁴ U koo wɔruma Isireliban guunu wɔllɔ wi, ka win tabu kowobu ka tɔn be ba n̄n sw̄ima. Kpa gunɔsu ka gbeeku yεε yi ben yaa di.

⁵ U koo wɔrumawa temɔ nge mε nε, Yinni Gusunɔ na gerua.

⁶ Kon Magɔgu ye d̄ɔɔ doke ka sere be ba wāa tem burerɔ bɔri yendu sɔɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ.

⁷ Kon de bu nen ȳisi dεeraru gia Isireliban suunu sɔɔ. Na n̄ derimɔ bu tu sanku. Saa yera bwesenu kpuro nu koo gia ma nena na s̄aa Gusunɔ Isireliban Yinni Dεero.

⁸ Wee ye kpuro ya kooramɔ ya wee. Ya koo koorawa t̄ɔɔ te nen tii na yi. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Yen t̄ɔɔ te, Isireliba ba koo yari ben wusun di, kpa bu ben yiberɛban tere bakanu ka piiminu mwεeri ka ben tema ka s̄εenu ka ben yaasi ka ben bɔri kpa bu ka ye kpuro d̄ɔɔ s̄ɔre w̄ɔɔ nɔɔba yiru.

¹⁰ Ba n̄ maa d̄aa kaso d̄ɔɔ yakasɔ. Mɛya ba n̄ maa d̄aa buramɔ d̄aa s̄ɔɔwɔ bu ka doo ko. Domi tabu yāa niya ba koo ka d̄ɔɔ s̄ɔre. Ba koo ben yiberɛba mwεeri be, be ba raa bu mwεera. Ba koo tɔmbun yānu gura be ba raa ben yānu gura. Nε Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Yen t̄ɔɔ te, Isireliɔ kon Gɔgu siku yeru wɛ nim w̄ɔku bɔruɔguun s̄ɔɔ yari yeru gia, mi tɔmba ra sare. Kpa tu bera min swaa go. Miya ba koo Gɔgu ka win tɔn dabi te sike, kpa bu yam mi soku Gɔgun tɔn dabinun wɔwa.

¹² Isirelibara ba koo bu sike kpa bu wa bu ka ben tem dεerasia. Ba koo ye kowa suru nɔɔba yiru.

¹³ Isireliba kpurowa ba koo goo ni sike. Yen t̄ɔɔ te, ba koo man bεere wɛ, kpa bu mɔm. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁴ Suru nɔɔba yiru yen baa sɔɔ, ba koo tɔmbu gɔsi be ba ko n sirene ba n goo ni nu tie kasu ba n sikumɔ. Be ba sarɔ mi kpuro, ba koo bu somi. Mɛya ba koo ka tem mε kpuro dεerasia.

¹⁵ Tɔn be ba bɔsu tem mε sɔɔ, b̄a n tɔn kukunu wa, kpa bu ȳireru ko mi. Be ba siku ten s̄amburu m̄ɔ b̄a n na kpa bu kuku ni gura bu sike Gɔgun tɔn dabi ten wɔwa mi.

¹⁶ Ba koo mam wuu gagu ȳisuru k̄ε Hamɔna. Ȳisi ten tubusiana dabiru. Nge

meya ba koo ka tem me deerasia.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u nee, tɔnun bii, a gunɔ bwese bweseka ka gbeeku yee kpuro sɔwɔ a nee, yi mennama baama kpuron di nen yaku te kon kon sɔ. Kon yaku bakaru ko Isireliban guunɔ kpa yi yaa tem yi yem nɔ.

¹⁸ Yi koo tabu durɔbun gonu di kpa yi wirugibun yem nɔ be, be ba sɔa nge Basanin yaa kinenu ka yaa kpemminu ka bonu ka kete kinɛ ni nu gum mɔ.

¹⁹ Yi koo yaa gum di yi debu kpa yi yem nɔ sere mu yi go nge tam nen yaku te kon yi kua min sɔ.

²⁰ Ne, Yinni Gusunɔ na nee, yi koo dumi ka yin maasɔbun yaa di ka tabu durɔbu ka sere tabu kowobu be ba tie. Yi koo yaa ye diwa yi debu nen dii yerɔ.

²¹ Kon bwesenu nen yiiko sɔasi kpa nu wa nge me na bu siri ka seeyasia bi na bu kua.

²² Saa yen dɔma ten di sere ka baadommaɔ, nen tɔmbu Isireliba ba koo gia ma nɛna na sɔa Gusunɔ ben Yinni.

Esekielin garin wiru

²³ Bwesenu nu koo gia ma Isireliban toranun sɔna ne, Yinni Gusunɔ na bu biru kisi ma na dera ba bu yoru mwɛera ba ka da tem tukumɔ. Na bu ben yibereba nɔmu sɔndia ba bu go tabu sɔ.

²⁴ Na bu seeyasia nge me ben toranu nu ne ni nu bu kua disigibu. Ma na bu nen wuswaa berua.

²⁵ Adama tɛ ne, Yinni Gusunɔ na nee, kon de Isireliba be, Yakɔbun bweseru bu wurama yorun di. Kon be kpuron wɔnwɔndu ko. Saa ye sɔ, kon nisinu se nen yisi deera ten sɔ.

²⁶ Sanam me ba koo sina ba n waa bɔri yendu sɔ, goo kun maa bu baasimɔ ba koo ben sekuru duari ka ben naane sari te ba man kua.

²⁷ Tɔmbu ba koo man beere we nɔ n Isireliba wunama ben yibereban suunu sɔn di na ka wurama.

²⁸ Ba koo gia ma nɛna na sɔa Gusunɔ ben Yinni, ne wi na dera ba ka bu yoru da bwese tukunun suunu sɔ, ma na dera ba maa wurama ben temɔ. Baa ben turo na n derimɔ u sina tem tukumɔ.

²⁹ Na n maa bu biru kisimɔ. Domi kon bu nen Hunde we. Ne Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ESEKIELI U UINNI GUSUNɔN SAA YEE KPAARU WA KASIRU Sɔ

Esekieli u kasiru wa

40

¹ Ye ba Isireliba yoru mwa yen wɔɔ yenda nɔɔbusen suru gbiikoon sɔ wɔkuruse sɔara Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli nɛnu. N deema ye ba Yerusalemu wari ba kɔsuka yen wɔɔ wɔkura nnese sɔara mi. Ma u nɔn kpara u ka da Isireliban temɔ

² kasiru sɔ. U nɔn sua u yi guuru wɔllɔ te ta gunu too. Ten sɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, u dia wa ya sɔa nge wuu.

³ Ma u ka nɔn da mi gia. Ma u durɔ goo wa mi, u ka sii gandu weene u weɛ damgii ka deka neni ye ba ra ka yiire. Ma u yɔ gambon bɔkuɔ kɔnnɔwɔ.

⁴ Durɔ wi, u nee, tɔnun bii, a mɛerio kpa a swaa daki a de a ye kpuro laakari ko ye kon nun sɔasi. Domi ba ka nun nawa mini a ka mɛeri kpa a ka wa a Isireliba tubusia ye a wa.

Yaara ka kɔnnɔ tɔakisu

⁵ Wee ye u wa. U gb̄araru wa ta sɔa yee te sikerene. U deka wa durɔ win nɔma sɔ. Yen deebu bu ka gɔm soonu nɔɔba tia ne. Adama yen gɔm soo ten baatere ta deebu sosiwa ka nɔm wi teeru. Yen yasum maa kua deka tia. Yen gunum maa kua deka tia.

⁶ Ma u da kɔnnɔwɔ ge ga waa sɔ yari yeru gia ma u yɔwɔa gen yɔtiaɔ. Ma u kɔnnɔ gen yasum yiira. Ma mu kua deka tia. Adɛrɔ ga waa dii ten suunu sɔ ma kɔsu yenu waa gen yɛsi yɛsikaɔ.

⁷ Kɔsu yee nin baateren deebu ka ten yasum mu newa. Ye kpuro ya sɔawa deka tia. Batuma ye ya nu karane ya sɔawa gɔm soonu nɔɔbu. Gambo ye ya waa dii sɔn kɔnnɔwɔ a sere sɔa yerun tii du, yen yasum mu sɔawa deka tia.

⁸⁻⁹ Ma durɔ wi, u dii sɔ ge yiira. Gen ganan gunum mu sɔawa deka nɔɔba ita. Ma gen gani tɔkii yi maa sɔa gɔm soonu yiru kɔnnɔ gen sɔwɔ. Diru gara waa sɔa yee ten bɔkuɔ.

¹⁰ Kɔsu yerun dii ni kpuro ni nu waa sɔ yari yeru gia nu newa. Dia ita itawa ya waa adɛrɔ gen beri berikaɔ. Batuma ye ya bu karane ya maa newa.

11 Durɔ wi, u maa kɔnnɔ gen yasum yīira ma ya kua gɔm soonu wɔkuru. Ma gen dɛɛbu bu kua gɔm soonu wɔkura ita.

12 Kɔsu yee nin baateren wuswaaɔ ba batuma gaa wāa gɔm soo teeru. Kɔsu yee ten baateren goonu nu s̄awa gɔm soonu nɔɔba tia tia.

13 Durɔ wi, u yīira saa kɔsu yee teerun gana sɔɔn di n ka girari yirusen gana sɔɔ te ta gbiikii te mɛera. Ma n kua gɔm soonu yenda nɔɔbu.

14 U maa dii sɔɔ ge yīira ma ga kua gɔm soonu yendu. Dii ten bera gia, s̄aa yee ten yaara ya ka kɔnnɔ ge sikerenɛwa.

15 Batuma ye ya wāa kɔnnɔ gɛn min di ba ra ka du n ka da kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔwɔ, yen dɛɛbu bu s̄awa gɔm soonu weeraakuru.

16 Ba kɔsu yee nin fɛnɛntiba kuawa nge kɔkɔsɔ nin gani tɔɔkiiɔ ka maa gani yi nu buranɛ sɔɔ ka sere dii sɔɔ gen gani sɔɔ. Ma ba dii nin ganin sɔɔwɔ kpakpa wurusun weenasisu koosi ye ya kua yen buraru.

17 Yen biru durɔ wi, u ka nùn da s̄aa yee ten yaara tɔɔkaaɔ mi dia tɛna ya wāa. N deema ba gāanu tāwa nge simaa ba ka yaara ye sikerena.

18 Simaa ye ba tāwa mi, ya wāawa dia yen bɔkuɔ. Ma ya ka dia yen gani dɛɛbu nɛ. Adama ya ñ yaara sɔɔkaa gunum tura.

19 Ma u batuma yen dɛɛbu yīira saa kɔnnɔ gbiikuun sɔɔn di n ka girari yaara sɔɔkaan ganaɔ ma n kua gɔm soonu wunɔbu (100). U ye yīira sɔɔ yari yeru gia ka sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

20 Ma u maa yaara tɔɔkaan kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian dɛɛbu ka yasum yīira.

21 Kɔnnɔ ge, ga kɔsu yenu nɔɔba tia mɔ, ita ita gen adɛrɔn yɛsi yɛsikaɔ. Gen gani yi, ka gen dii sɔɔ ya ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gia dɛɛbu ka yasum nɛwa.

22 Yen fɛnɛntiba ka dii sɔɔ ge, ka kpakpa wurusun bura ni ba kua mi, ye kpuro ya s̄awa tia ka kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru mi. A ka da yen kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, kaa yɔɔtia yɔwa naa dabusanu nɔɔba yiru.

23 Sɔɔ yɛsan nɔm geun kɔnnɔn dee deeru, kɔnnɔ gaga wāa sɔɔwɔ gɛn min di ba ra ka du yaara sɔɔkaaɔ. Kɔnnɔsu yiru yen baa sɔɔ ya

s̄awa gɔm soonu wunɔbu nge mɛ n s̄aa sɔɔ yari yeru gia.

24 Ma u ka man da sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia mi kɔnnɔ gaga wāa. Ma u gen kɔsu yenu ka gen dii sɔɔ ka gen gani yīira. Ye kpuro ya ka kɔnnɔ siɔnɔgia nɛwa.

25 Kɔnnɔ ge, ka gen dia ya fɛnɛntiba mɔ ya ka sikerenɛ nge fɛnɛnti beɔnɔ. Gen dɛɛbu bu s̄awa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa s̄aa gɔm soonu yenda nɔɔbu.

26 Gen yɔɔtia ya mɔwa naa dabusanu nɔɔba yiru a ka da dii sɔɔ gen mi. Ba dii ten gani sɔɔkii buraru kuawa ka kpakpa wurusun weenasisu.

27 Yaara sɔɔkaa ya maa kɔnnɔ mɔ sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Kɔnnɔsu yiru ye, ya tondinɛwa ka gɔm soonu weeraakuru.

Yaara ka kɔnnɔ sɔɔkisu

28 Durɔ wi, u ka maa man da yaara sɔɔkaa yen mi, sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian kɔnnɔn di. Ma u kɔnnɔ ge yīira u deema ya nɛwa ka yaara tɔɔkaan kɔnnɔsu.

29 Gen kɔsu yenu ka gen gani ka gen dii sɔɔ, ye kpuro ya nɛwa ka yaara tɔɔkaan kɔnnɔsu. Kɔnnɔ ge, ga fɛnɛntiba mɔ ba ka sikerenɛ. Gen dɛɛbu bu s̄awa gɔm soonu weeraakuru. Ma gen yasum maa s̄aa gɔm soonu yenda nɔɔbu.

30 Kɔnnɔ gen dɛɛbu bu s̄aa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa s̄aa gɔm soonu yenda nɔɔbu.

31 Dii sɔɔ gen kɔnnɔ ga mɛerawa yaara tɔɔkaaɔ. Ba gen gani sɔɔkii buraru koosiwa ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yɔɔtia ye, ya naa dabusanu mɔwa nɔɔba ita.

32 Yen biru, u maa ka man da yaara sɔɔkaa yen mi, saa kɔnnɔ ge ga wāa sɔɔ yari yeru gian di. Ma u kɔnnɔ ge yīira u deema ga ka si u raa yīira mi nɛwa.

33 Gen dii sɔɔ ka gen gani ka gen kɔsu yenu, ye kpuro ya nɛwa ka kɔnnɔ si u raa yīira. Yen biru ga fɛnɛntiba mɔ ya ka sikerenɛ. Kɔnnɔ gen dɛɛbu bu s̄awa gɔm soonu weeraakuru. Gen yasum maa gɔm soonu yenda nɔɔbu.

34 Gen dii sɔɔ ga yaara tɔɔkaa mɛerawa. Ma ba gen gani sɔɔkii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Ma gen yɔɔtia ya naa dabusanu mɔ nɔɔba ita.

³⁵ U ka maa man da kənnə ge ga wāa sōo yēsən nəm geu gia. Ma u gu yīira. U deema kənnə ge, ka si u raa yīira mi, su dēebu ka yasum nēwa.

³⁶ Kənnə ge, ga maa kōsu yenu mō ka gani yi yi nu buranē ka sere dii sōo. Mā ba fənentiba kua ba ka gu sikerena. Gen dēebu bu sāawa gəm soonu weeraakuru, ma gen yasum maa sāa gəm soonu yenda nōabu.

³⁷ Dii sōo ge, ga yaara tōkaa mēerawa. Ma ba gen gani sōokii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yōotian naa dabusanu sāawa nōaba ita.

³⁸ Kənnə ge ga wāa sōo yēsən nəm geu gia ga diru garu mō te ta mēera gen dii sōo gia. Miya ba ra yāku dōo mwaararuginun yaa kpakie.

³⁹ Dii sōo gen beri berikaa tōwō, tabulu yiru yiruwā ya wāa. Tabulu ben wəllōwā ba ra yāku dōo mwaararuginu ka toranun yākunū ka yāku ni ba ra ka toranu səmən yaa sake.

⁴⁰ Dii sōo gen tōwō, tabulu nnēwa ya wāa. À n dōo kənnə ge ga wāa sōo yēsən nəm geu gia, kaa kpī a ye wa bera ka bera yiru yiru.

⁴¹ Tabulu nōaba itawa ba mō yèn wəllō ba ra yāku yaa gō. Ba ye yiwa nne nne kənnə gen beri berikaa.

⁴² Tabulu yen nne sōora ba ra yāku dōo mwaararuginu sōoru ko. Ba ye kua ka kpee ni ba dāka. Yen dēebu bu sāawa gəm soo teeru ka bōnu, yen yasum maa sāa gəm soo teeru ka bōnu, ma yen gunum mu sāa gəm soo teeru. Tabulu yen miya ba ra yāku səm yānu yi.

⁴³ Mā ba tabulu ye nōo bōki kua nəm tararun yasum saka. Tabulu yen wəllōwā ba ra yāku yaa səndi.

⁴⁴ Yen biruwa durō wi, u ka man da yaara sōokaa. Mā na dia yiru wa mi. Teera wāa kənnə ge ga wāa sōo yēsən nəm geu gia ma ta nōo tīi sōo yēsən nəm dwaru gia. Teera maa wāa kənnə ge ga wāa sōo yēsən nəm dwaru gia ma ten kənnə ga maa tīi sōo yēsən nəm geu gia.

⁴⁵ U man sōowa u nēe, dii tèn kənnə ga tīi sōo yēsən nəm dwaru gia mi, ta sāawa yāku kowobun diru be ba ra sāa yerun səmburu ko.

⁴⁶ Dii tèn kənnə ga maa tīi sōo yēsən nəm

geu gia mi, ta sāawa yāku kowobugiru be ba ra yāku ko yāku yerō. Mā u maa nēe, Lefin bweseru sōo, Sadəkun bwese kera ya koo kpī yu du sāa yerō yu Yinni Gusunō sā.

Yinni Gusunən sāa yeru

⁴⁷ Durō wi, u sāa yee ten yaara sōokaa kpuro yīira ma u deema yen goonu kpuro nu nēwa. Yen dēebu bu sāa gəm soonu wunōbu (100) ma yen yasum maa sāa gəm soonu wunōbu. Mā yāku yera wāa sāa yee ten kənnōwō.

⁴⁸ Mā u maa ka man da sāa yee ten adērōwō mìn di ba ra ka du. Mā u adērō gen gbereba yīira. Mā yen baayeren bōorum mu sāa gəm soonu nōabu. Kənnə gen yasum mu sāawa gəm soonu wəkura nne. Gen yēsā baayeren dāa ya maa sāa gəm soonu ita.

⁴⁹ Adērō gen tiin dēebu bu sāawa gəm soonu yendu. Mā gen yasum maa sāa gəm soonu wəkura tia. Ba ra gu duwa ka yōotia ye ya naa dabusanu wəkuru mō. Mā ga gberē mō bera ka bera tia tia.

41

¹ Durō wi, u ka maa man da sāa yerun suunu sōo. Mā u ye kpuro yīira. Adērō gen ganin sinum mu sāawa gəm soonu nōaba tia.

² Kənnə gen yasum maa sāawa gəm soonu wəkuru, gen beri berika nōabu nōabu. Mā u sāa yee ten tii yīira. Ten dēebu sāawa gəm soonu weeru. Mā ten yasum maa sāa gəm soonu yendu.

³ Yen biru u dua dii ten sōowō u ten kənnən dāa yīira, ya kuawa gəm soonu yiru. Mā kənnə gen tiin yasum sāa gəm soonu nōaba tia. Mā gen ganin yasum beri berikaa mu sāa gəm soonu nōaba yiru yiru.

⁴ Mā u dii sōo gen tii yīira, gen dēebu ka gen yasum mu nēwa. Ya sāawa gəm soonu yendu. Mā u man sōowa u nēe, ga sāawa dii te ta dēere gem gem.

Dia ye ba gəri gəri

⁵ Sāa yee te, ta gani yiru mō, tia sōowō, tia maa tōwō. Mā durō wi, u ten gāna sōokaa yīira ma yen sinum mu kua gəm soonu nōaba tia. Mā ba dinu gəri gəri gani yiru yen baa sōo ba ka sikerena.

⁶ Dii ni, nu swēenēwa gidambisa ita ita beri berika. Gidambisa baayeren

dian geera s̄awa t̄ena. Dii nin gani yi ka t̄oakaaginu manin̄e adama yi n̄ ka s̄oakaaginu manin̄e.

⁷ Gidambisa ye, ya yasum keran̄e w̄ollu gia. Domi yen gana t̄oaka ya sinum kaara. M̄eya n̄ s̄a ya ka s̄a yee te sikerena. Yen s̄ona w̄ollu gia batuma ya kp̄aru bo yen s̄ow̄o. Saa gidambisa ye ya w̄a tem̄on di, t̄onu koo kp̄i u ȳo u da sere ye ya w̄a w̄ollu u kun kpa ka swaa gaa.

⁸ Ma na dia ye kpuron gunum m̄era na deema ye ba ḡari ḡari mi, saa yen kp̄ekp̄ekun di, yen gunum mu s̄awa d̄eka n̄ōba tia tia.

⁹ Dia yen gana t̄oakaan sinum mu s̄awa ḡom soonu n̄ōbu. Dia ye ba ḡari ḡari s̄a yee ten ȳsi ȳsikāo,

¹⁰ ka ȳaku kowobun dian baa s̄o, ba batuma deri ȳen yasum mu s̄a ḡom soonu ȳendu.

¹¹ Dia ye ba ḡari ḡari mi, ya n̄o t̄iwa batuma ye ba derin bera gia. K̄onn̄osu yiruwa ya w̄a mi. Teu s̄o ȳsan n̄m geu gia, teu maa s̄o ȳsan n̄m d̄waru gia. Gana ye ya batuma ye sikerene, yen sinum mu s̄awa ḡom soonu n̄ōbu.

¹² S̄a yee ten s̄o duu yeru gia, diru gara w̄a ta batuma ye ba deri mi n̄o t̄i. Dii ten d̄ebu bu s̄awa ḡom soonu wen̄e ka w̄okuru. Ma ten yasum mu s̄a ḡom soonu wata ka w̄okuru. Ten gan̄an sinum maa s̄a ḡom soonu n̄ōbu.

¹³ Dur̄o wi, u s̄a yee te ȳira ma ten d̄ebu kua ḡom soonu wun̄bu (100). Batuma ye ba maa deri mi, ka dii te ba bana s̄o duu yeru gia mi, ye kpuro ya maa kua ḡom soonu wun̄bu.

¹⁴ S̄o yari yeru gia, s̄a yee ten d̄ebu ka batuma ye ba deri min yasum mu s̄awa ḡom soonu wun̄bu.

¹⁵ Ma u maa dii te ta w̄a s̄a yerun birūo ȳira ka batuma ye ba deri ma ye kpuro ya maa kua ḡom soonu wun̄bu.

S̄a yee ten s̄ow̄o

S̄a yee ten duu yeru ka dii d̄eraru ka dii te ta d̄ere gem gem mi,

¹⁶ ba ye kpuron gani ka fen̄entiban kadiriba d̄a bes̄i maniwa. M̄eya ba maa kua gidambisa yeba s̄o.

¹⁷ S̄a yee ten t̄ow̄o ka ten s̄ow̄o saa ten k̄onn̄on di sere ka dii te ta d̄ere gem gem mi, ba ye kpuron gani buraru koosiwa

¹⁸ ka w̄ollun k̄sobun weenasibu ka maa kpakpa wurusun weenasisu. Kpakpa wurusun weenasii si, ka w̄ollun k̄sobun weenasii be, ba ȳowen̄ewa.

¹⁹ W̄ollun k̄sobun weenasii ben baawure u wuswaa m̄owa yiru. Wusw̄e yin tia ya ka t̄onugia weene ya kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Wuswaa tia ya maa ka gbee sun̄ogia weene ma ya maa kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Nge m̄eya ba ka dii te kpuron gani buraru kua.

²⁰ Ba w̄ollun k̄sobun weenasii be ka kpakpa wurusun weenasii si kuawa ten tem̄o ka ten gan̄o ka ten k̄onn̄osun w̄ollu.

²¹ S̄a yee ten k̄onn̄on kadirin d̄anu nu n̄ewa.

Dii te ta d̄ere gem gem wuswaa, ḡaanu w̄a mi.

²² Nu s̄are nge ȳaku yeru te ba kua ka d̄a. Ten gunum mu s̄a ḡom soonu ita. Ten d̄ebu maa ḡom soonu yiru. Ba tu n̄o b̄oka kuawa ka d̄a. Yera dur̄o wi, u man s̄ow̄a u n̄e, tabulu ye ba ra n̄ yii Yinni Gusun̄on wuswaa yera mi.

²³ Dii d̄eraru ka dii te ta d̄ere gem gem nu m̄owa k̄onn̄osu yiru.

²⁴ Gambo sikan̄e yiruwa k̄onn̄o si, su m̄o. Ye kpuro ya ra n̄ ken̄iarewa.

²⁵ Ba gambo yen w̄ollu w̄ollun k̄sobun weenasibu ka kpakpa wurusun weenasisu kua nge m̄e ba kua gani yi s̄o. Ma ba k̄obe kua ten t̄ow̄o dii d̄era ten k̄onn̄ow̄o.

²⁶ Dii ten ȳsi ȳsikāo ka sere dii ni ba ḡari ḡari mi ka maa yen k̄obe, ba yen fen̄entiba k̄ok̄o dokeawa ka kpakpa wurusun weenasisu.

Dinu ganu s̄a yee ten b̄oku

42

¹ Dur̄o wi, u ka man da s̄a yee ten yaara t̄oakāo s̄o ȳsan n̄m geu gia, sere dia ye ya w̄a batuma ye ba deri ka dii te ta w̄a s̄a yee ten birūon deederu.

² Dia yen d̄ebu bu s̄awa ḡom soonu wun̄bu (100) ma yen yasum mu s̄a ḡom soonu weeraakuru.

³ Yen bee tia ya batuma ye ba deri mi n̄o kisi. Batuma yen d̄ebu bu s̄awa ḡom

soonu yendu. Ma ya ka s̄aa yee te sikerene. Bee tia, dia ye, ya maa yaara t̄oƙaa ye ba simaa doke n̄o kisi. Ya gidambisa ita m̄o. Ma ba ye k̄obe kua kua.

⁴ Dia yen wuswaa, ba batuma deri ḡom soonu w̄okurun saka. Ma ba swaa w̄a ye s̄o ḡom soo teeru. Dia yen k̄ann̄su su n̄o t̄iwa s̄o ȳsan n̄m geu gia.

⁵ Dia ye ya w̄a w̄allo ya piiminu bo ya kere ye ya w̄a tem̄o ka ye ya w̄a suunu s̄o. Domi k̄obe ye ba kua mi, ya yen sukum kawawa.

⁶ Adama yen k̄obe ya ñ gbereba m̄o nge yaara yen dinun gbereba. Yen s̄na dia ye ya w̄a w̄allo ya ñ suunukinu ka temkinu kp̄aru tura.

⁷ Dia yen gana ye ya yaara t̄oƙaa m̄era, yen d̄ebu bu s̄awa ḡom soonu weeraakuru.

⁸ Domi dia yen tiin d̄ebu bu s̄awa ḡom soonu yenda n̄o. Adama s̄aa yee ten bera gia, yen d̄ebu bu s̄awa ḡom soonu wun̄bu (100).

⁹ Bà n wee saa yaara t̄oƙaan di, k̄ann̄o gaga w̄a dia yen tem̄o s̄o yari yeru gia ḡen min di ba ra ka du.

¹⁰ K̄ann̄o ge, ga w̄a mi yaara t̄oƙaan gana ya torua.

Dia maa w̄a yaara t̄oƙaa s̄o ȳsan n̄m dwaru gia batuma ye ba deri ka dii te ta w̄a s̄aa yee ten biruon deedeeru.

¹¹ Dia yen wuswaa, swaa w̄a. Dia ye, ya ka ye ya w̄a s̄o ȳsan n̄m geu gia weene. Yen d̄ebu ka yen yasum ka nge m̄e ba ye banisina ka yen k̄ann̄su ye kpuro ya s̄awa tia.

¹² Nge m̄eya dia ye ya w̄a s̄o ȳsan n̄m dwaru gian k̄ann̄su su s̄a. K̄ann̄o gaga w̄a swaa yen duu yer̄o, yaara t̄oƙaan gan̄a s̄o yari yeru gia. Min diya ba ra ka du.

¹³ Dur̄o wi, u man s̄owa u n̄e, dia ye ya w̄a s̄o ȳsan n̄m geu gia mi, ka ye ya w̄a s̄o ȳsan n̄m dwaru gia mi, ya w̄awa Yinni Gusun̄n s̄o. Miya ȳku kowo be ba ra du Yinni Gusun̄n s̄a yer̄o ba ko n da ȳku d̄ia ni di. Dia ye, ya d̄erewa. Miya ba koo maa k̄enu yi ka ȳku yaa ye ba ka toranun ȳkunu kua ka ni ba ka toranu s̄nwa.

¹⁴ Ȳku kowobu bà n dua mi, ba ñ yari t̄ow̄o ka ben ȳanu. Ba koo gina nu potiriwa. Domi ȳa ni, nu s̄awa s̄a ȳanu. Ben tiin

ȳana ba ko n da doke bu ka da s̄a yerun yaara mi t̄an be ba tie ba ȳo.

Gani t̄oƙiin d̄ebu

¹⁵ Sanam m̄e dur̄o wi, u dii ten s̄ow̄o ȳira u kpa, yera u dera na yara ka s̄o yari yeru gian k̄ann̄o. Ma u batuma ye ya ka s̄a yee te sikerene ȳirubu w̄ari.

¹⁶ Yera u s̄o yari yeru gian bera ȳira ka win d̄eka ma ya kua d̄eka yen n̄era wun̄bu (500).

¹⁷ Ma u maa s̄o ȳsan n̄m geu gia ȳira. Ma ya maa kua d̄eka yen n̄era wun̄bu.

¹⁸ U maa s̄o ȳsan n̄m dwaru gia ȳira ma ya kua d̄eka yen n̄era wun̄bu.

¹⁹ U maa ȳira s̄o duu yeru gia ma mi gian tii maa kua d̄eka n̄era wun̄bu.

²⁰ Nge m̄eya u gana yen goonu n̄e kpuro ȳira u ka sikerena. Yen d̄ebu ka yen yasum mu n̄ewa. Yen baayere d̄eka n̄era wun̄bu. Gana ye, ya s̄a yee te wuna n̄enem Yinni Gusun̄n s̄o.

Gusun̄o

u wurama win s̄a yer̄o

43

¹ Dur̄o wi, u ka Esekieli da k̄ann̄o ge ga w̄a s̄o yari yeru gia.

² Yera Gusun̄o Isireliban Yinnin yiiko ya na saa s̄o yari yeru gian di. Ma win n̄o ga n̄oram̄o nge nim bakam. Ma tem mu win yiikon girima yiba.

³ K̄asi te u wa mi, ta ka te u wa sanam m̄e Gusun̄o u k̄i u Yerusalemu kam koosiagiru ween̄ewa. M̄eya ta maa ka k̄asi ni u wa Kebarin daarun b̄okūginu weene. Ma u yiira u wuswaa tem girari.

⁴ Ma Yinni Gusun̄n yiikon girima ye, ya dua s̄a yee te s̄o saa k̄ann̄o ge ga w̄a s̄o yari yeru gian di.

⁵ Yera Hunde n̄n sua saa s̄a yee ten yaaran di ya ka n̄n da s̄ow̄o. Saa ye s̄ora Yinni Gusun̄n yiikon girima ya dii te yibum̄o.

⁶ Yera u nua goo u ka n̄n gari m̄o saa dii ten min di. Ma dur̄o wi u ka n̄n w̄a mi, u ȳo win b̄okūo.

⁷ Ma u n̄n s̄owa u n̄e, t̄onun bii, yam miniwa n̄en sina kitaru. Miya kon n̄en naasu s̄ondi. Kon ka Isireliba sina sere ka baadommao. Be ka ben sinambu ba ñ

maa nen yīsi dɛɛra te sankumə ba n būnu gasirimə ka sere sinambun gonu ni ba sikua gungunu wəllə mi ba ra yākuru ko.

⁸ Domi ben sinam be, ba ben sina kpaarun kənnəsɔ bakunasia nen s̄a yerun kənnəsɔn bəkuə. Gana tia tənə ya nu karane. Mɛya ba maa nen yīsi dɛɛra te disi doke ka ben daa kōsa ye ba kua. Yen s̄na na bu wəri ka nen mərɔ baka.

⁹ Tē ben būu gasiribu bu koo nərɔ ko kpa bu ben sinambun goo nin gari duari. Kpa na n wāa ben suunu s̄ə sere ka baadommaə.

¹⁰ Wunɛ tənun bii, a Isireliba dii ten kpunaa s̄əsio kpa bu sekuru wa ben toranun s̄, kpa bu wa bu yen kpunaa yen asansi mɛɛri.

¹¹ Sekuru t̄a n bu mwa yèn s̄ ba tuba ye ba kua, a bu dii ten kpunaa s̄əsio nge mɛ ba koo tu banisina, ten dɛɛbu ka ten yasum ka ten kənnəsɔ ka ten ganan buraru ka ten woodaba, a ye kpuro yoruo ben nənɔ biru. Ba koo wooda ye kpuro swīwa ten bana s̄ə. Yeni ya ko n s̄awa ten banan wooda.

¹² Guuru wəllə batuma ye ya ka bu sikereɛ, ba koo ye garisiwa dɛɛra. Yeniwa ya s̄a dii ten wooda.

Yāku yeru ka yākunu

¹³ Durə wi, u yāku yeru yīira ka yīirutia ye ya ka gəm soo teeru ka nəm wīi teeru nɛ. Wərɔ ge ga ka yāku yee te sikerene gen yasum mu s̄awa yīirutia tia. Ma yen dukum mu s̄a yīirutia tia. Ma yen nə bəkan biruə, ya s̄a gəm soorun bənu.

¹⁴ Saa wərɔ gen tem di n ka girari s̄a yee ten temə ya kua yīirutii yiru. Ma yen yasum mu maa s̄a yīirutia tia. Saa yāku yee ten bəka piibun di n ka girari ten bəka bakaə, ya s̄awa yīirutii nɛ. Ma yen yasum maa s̄a yīirutia tia.

¹⁵ Yāku yee ten wəllə mi ba ra d̄ə s̄re, ten gunum mu s̄awa yīirutii nɛ, ma ba k̄anu nɛ kua ba gira tia tia ten goonun yinna yenə.

¹⁶ Yāku yee ten goonu nɛ kpuro nu nɛwa. Nu s̄awa yīirutii wəkura yiru yiru.

¹⁷ Ten bəka yirusen goonu nɛ kpuro nu nɛwa. Ni kpuro nu məwa yīirutii wəkura nɛ nɛ. Ma ba wərɔ kua ye s̄ə ba ka ye sikerena yīirutia tian yasum saka. Bəka yen

nə bəka ya s̄awa gəm soorun bənu. Ma yen yəotii yi mɛɛra s̄ə yari yeru gia.

¹⁸ Durə wi, u maa nùn s̄əwa u nɛɛ, tənun bii, ameniwa Yinni Gusunə u gerua. U nɛɛ, d̄əma te ba yāku yee te bana ba kpa, ma ba kī bu yāku d̄ə mwaararuginu ko kpa bu yem yēka, wooda ye ba koo swīi wee.

¹⁹ Lefiba s̄ə, Sadəkun bweseru s̄əra kaa yāku kowobu wuna ba n da nùn yākuru kue kpa a bu naa kinɛ kpendu wē torarun yākurun s̄.

²⁰ Kpa a ten yem sua a yēka yāku yee ten k̄anu nɛ ye s̄ə ka ten goonu nɛ ye s̄ə ka sere maa yen bəka yiruse ye s̄ə a ka sikerena. Nge mɛya kaa ka yāku yee te disi wəka kpa a tu s̄arasia.

²¹ Kpa a naa kinɛ ten yaa sua a doke d̄ə s̄ə batuma gaa s̄ə ye ba s̄əru kua t̄əwə.

²² T̄əru yiruse s̄ə, kaa ka boo kinɛru nawa te ta n̄ alebu gaa mə kpa a ka tu yākuru ko torarun s̄. Nge mɛya kaa ka s̄a yee te s̄arasia nge mɛ a raa kua ka naa kinɛ te.

²³ À n torarun yāku te kua a kpa, kaa maa naa kinɛru ka yāa kinɛru sua ni nu kun alebu gaa mə.

²⁴ Kpa a ka nu da wi, Yinni Gusunən mi a ka yākuru ko. Yāku kowobu ba koo nin yaa bərɔ yēkawa kpa bu ka nùn ye yāku d̄ə mwaararugiru kua.

²⁵ S̄ə nəba yirun baa s̄ə t̄ə baatere, kaa n da boo kinɛru ka naa kinɛru ka yāa kinɛru gowa a ka torarun yākuru ko.

²⁶ Nge mɛya s̄ə nəba yiru yen baa s̄ə ba koo ka yāku yee te s̄arasia kpa ta n wāa wi, Yinni Gusunən s̄.

²⁷ S̄ə nəba yiru yen biru, s̄ə nəba itase, yāku kowobu ba koo kpī bu den t̄əmbu yāku d̄ə mwaararuginu ka siarabuginu kua wi, Yinni Gusunən mi. Kpa u ka bɛ n̄nu geu mɛɛri. Wi, Yinni Gusunəwa u yeni gerua.

S̄a yerun kənnə

ge ga wāa s̄ə yari yeru gia

44

¹ Durə wi, u maa ka Esekieli da t̄əwə kənnə ge ga wāa s̄ə yari yeru gia. N deema kənnə ge, ga kenuawa.

² Yera Yinni Gusunə u nùn s̄əwa u nɛɛ, kənnə ge, ga ko n kenuawa ba n̄ gu keniama.

Goo kun maa sarɔ mi, domi nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinniwa na dua min di. Yen sɔ, ga ko n kɛnuawa.

³ Adama bɛɛn kparo u koo kpɪ u sina mi, u ka di nɛ Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Wiya u koo maa kpɪ u du kɔnnɔ gen adɛrɔn di kpa u yari min di.

Bango sariba ba n̄ duɔ

Yinni Gusunɔn s̄aa yerɔ

⁴ Ma durɔ wi, u ka Esekieli da kɔnnɔwɔ ge ga w̄aa s̄ɔ ȳɛsan n̄m geu gia s̄aa yee ten dee deeru. Ye Esekieli u mɛɛra yera u wa wee Yinni Gusunɔn yiikon girima ya win s̄aa yee te yiba. Ma u yiira u wiru ten girari.

⁵ Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, a wunɛn laakari dokeo kpa a mɛɛri s̄aa s̄aa ka wunɛn tiin n̄ni kpa a swaa daki a n̄o ye kon nun s̄ɔ s̄aa yee ten woodaban s̄ɔ. A yen dubu ka yen yaribun wooda n̄ni dokeo.

⁶ A Isireliba s̄ɔwɔ be, be ba s̄aa mɛm n̄ɔ sariba a nɛɛ, ben daa k̄sa ye, ya den man nua.

⁷ Wee ba dera tɔn tuko bango sariba be ba n̄ man s̄aamɔ ba dua nɛn s̄aa yerɔ ba tu disi doke. Sanam mɛ be, Isireliba ba man ȳakuru kuammɛ ka p̄ɛɛ ka yaa gum ka yaa yem, ba ku ra nɛn arukawani mɛm n̄ɔwe ben daa k̄san s̄ɔ.

⁸ Ben tii ba n̄ nɛn s̄aa yerun s̄amburu n̄ni doke. Adama s̄aba ba tu n̄mu s̄ondia.

⁹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, t̄ɛ, s̄ɔ goo ù n w̄aa ben suunu s̄ɔɔ, ma u n̄ man s̄aamɔ, ma u n̄ maa bango kue, u n̄ duɔ nɛn s̄aa yeru mi.

Wooda Lefiban s̄ɔ

¹⁰ Yeniban biru, Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, Lefi be ba raa ka man tonda sanam mɛ Isireliba ba man deri ma ba da ba b̄nu sw̄i, ba koo ben toranun are mwa.

¹¹ Ba ko n̄ s̄awa nɛn s̄aa yerun s̄om kowobu. Bera ba ko n̄ da n̄ s̄aa yee ten kɔnnɔsu mara. Kpa ba n̄ ten s̄oma m̄ɔ. Beya ba ko n̄ da Isireliban ȳaku d̄ɔ mwaarugirun yaa sake kpa ba n̄ w̄aa nɛ Yinni Gusunɔn s̄ɔ.

¹² Wee t̄ɛ, ba s̄aa Isireliban ȳaku kowobu b̄nun nuurɔ, ma ba dera Isireliba ba tora. Yen s̄ɔ, kon n̄ma sua n̄ bu so kpa bu ben toranun are mwa.

¹³ Na n̄ maa wuramɔ bu man susi bu Isireliba ȳakuru kua. Ba n̄ maa duɔ nɛn s̄aa yerun dii dɛɛrɔ ka dii te ta dɛɛre gem gem

mi. Ba koo sekuru wa kpa bu ben daa k̄san are mwa.

¹⁴ S̄aa yerun nɛnubun s̄oma kon bu w̄ɛ bu ko.

Wooda

ȳaku kowo t̄anwerobun s̄ɔ

¹⁵ Adama ȳaku kowobu Lefiba Sadakun bweseru s̄ɔɔ, be ba s̄amburu kua nɛn s̄aa yerɔ sanam mɛ Isireliba ba tora ba man deri, beya ba ko n̄ da man susi bu ȳakuru ko ka p̄ɛɛ ka yaa gum ka yaa yem. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁶ Beya ba ko n̄ da du nɛn s̄aa yerɔ kpa bu susi nɛn tabuluɔ bu man s̄a. Kpa bu nɛn s̄aa yee ten s̄amburu n̄ni doke.

¹⁷ B̄a n̄ duɔ s̄aa yee ten yaara s̄ɔkaaɔ, kon de ba n̄ s̄aa ȳanu dokewa ni ba kua ka w̄ɛɛ damgii. B̄a n̄ s̄amburu m̄ɔ s̄aa yee ten yaara mi ka sere ten tiin s̄ɔwɔ ba n̄ ȳanu dokemɔ ni ba kua ka ȳaa sansu.

¹⁸ Ba ko n̄ dawani b̄okuawa kpa ba n̄ sokoto kpirinu deewa, ye kpuro ya n̄ s̄aa ye ba wesa ka w̄ɛɛ damgii. Kpa bu ku raa kpaka s̄ɛke bu ku ka wɛnyan s̄ɔ.

¹⁹ Bu sere yari bu da yaara mi Isireliba ba mɛnnɛ, ba koo gina ben ȳaku ȳaa ni potiriwa bu yi s̄aa yeru mi. Kpa bu ku raa ka nu t̄ambu baban s̄ɔ nu disi duura. Saa ye, kpa bu ganu doke bu ka yarima.

²⁰ Ȳaku kowobu ba n̄ wii p̄ɔru potamɔ. Ba n̄ maa derimɔ ben seri yi dɛnya.

²¹ Ȳaku kowo goo u ku raa tam n̄o u sere da nɛn s̄aa yerun yaara s̄ɔkaaɔ.

²² Ben goo u ku raa maa ḡomini n̄ kun mɛ kurɔ wi ba yina sua kurɔ. Isireliba s̄ɔra u koo w̄andia wi u kun durɔ ȳɛ sua. Adama u koo kpɪ u ȳaku kowo goon ḡomini sua.

²³ Ba koo nɛn t̄ambu s̄ɔsiwa ye ya s̄aa nɛ Gusunɔgia ka ye ya n̄ s̄aa nɛgia. Yeya, ye ya dɛere ka ye ya n̄ dɛere.

²⁴ Bera ba koo nɛn t̄ambu siria nge mɛ nɛn woodaba ba gerua. Kpa bu nɛn woodaba mɛm n̄ɔwa ka nɛn t̄ɔɔ baka ni na bu w̄ɛ, kpa bu nɛn t̄ɔɔ w̄ɛrarugiru bɛɛɛ w̄ɛ.

²⁵ Ȳaku kowo u ku goon goru baba kpa u ku raa tii disi doke. Adama u koo kpɪ u win tiin tundon goru baba ka win merogiru ka win bibuginu ka win m̄ɔgiru ka win w̄anogiru ka win sesu wi u kun durɔ ȳɛgiru.

²⁶ U n tii dɛɛrasia goo ten sã, são nɔɔba yiruwã u koo ko u sere win sãmburu tore.

²⁷ Dɔma te u koo du dii te ta dɛɛre mi, u koo gina win tiin toranun yãkuru ko. Nɛ, Yinni Gusunɔwã na yeni gerua.

²⁸ Wee ye ya ko n sãa ben tubi. Nɛna ba koo sãmburu kua. Ba ñ bu tem gam wɛɛmɔ ba n mɔ Isireliɔ. Nɛna ko na n sãa nge ben tem kɔsire.

²⁹ Ye ba ka torarun yãkunu ka yãku ni ba ra ka toranu sɔmɛ kua ka kɛɛ ni ba ka naamɔ ka sere ye ba yi nɛ, Yinni Gusunɔn sã, ye kpuro ya ko n sãawa ben dīanu.

³⁰ Dīa gbiikii ni ba koo ka nɛ, Yinni Gusunɔ naawa, nu koo kowa yãku kowobuginu. Isireliba ba ko n da ben dīa bimin som gem yãku kowobu wɛwã kpa n ba domaru kua.

³¹ Adama yãku kowobu ba ñ yaa goru ñ kun mɛ gunɔ goru dimɔ ñ kun mɛ ye gāanu kasuka nu go.

Tem mɛ ba koo wuna nɛnɛm

45

¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, sanam mɛ ba koo Isireliban bwese keri yi tem bɔnu kua, ba koo tem gam wunawã mu n sãa kɛru te ba Yinni Gusunɔ wɛ. Tem mɛn dɛɛbu ko n sãawa gɔm soonu nɔɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000). Mɛn yasum maa gɔm soonu nɔɔbun suba wɔkuru (10.000). Mɛ kpuro mu ko n sãawa mɛ ba wuna ba yi Yinni Gusunɔn sã.

² Tem mɛ sɔɔra ba koo batuma wuna sãa yerun sã. Yen dɛɛbu ka yen yasum mu ko n nɛwã mu n sãa dɛka nɛɛra wunɔm wunɔm (500) kpa bu maa batuma gaa deri mi, bu ka sikerena ya n sãa gɔm soonu weeraakuru.

³ Ba koo maa batuma gaa wuna gbiikaa ye sɔɔ mi ba koo Yinni Gusunɔn sãa yeru swīi. Ya ko n sãawa nɛnɛm Yinni Gusunɔn sã tem mɛ sɔɔ.

⁴ Yera ya ko n sãa yãku kowobugia be, be ba ra Yinni Gusunɔ sãmburu kue sãa yerɔ. Miya ben dia ko n wãa ka Yinni Gusunɔn sãa yeru.

⁵ Batuma mi Lefiba ba ko n wãa yen dɛɛbu ko n sãawa gɔm soonu nɔɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000). Yen yasum maa gɔm soonu nɔɔbun suba wɔkuru (10.000). Kpa bu dia yɛndu ko mi.

⁶ Yinni Gusunɔn batuma yen deedeeru, ba koo maa batuma gaa wuna mi Isireliba ba koo ben dia bani. Batuma yen dɛɛbu bu ko n sãawa gɔm soonu nɔɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000) kpa yen yasum mu n sãa gɔm soonu nɔɔbun suba nɔɔbu (5.000).

⁷ Ba koo maa batuma gaa wuna ben kparon sã. Ya ko n wãawa Isirelibagian nɔɔwɔ ka sere maa Yinni Gusunɔgian nɔɔwɔ. Batuma ye, ya koo dawa saa são duu yerun di n ka girari nim wɔkuɔ, saa maa são yari yerun di sere ka mi Isireliban tem mu yɔra. Yen dɛɛbu bu ko n ka Isireliban bwese kɛra tian tem nɛwã.

⁸ Nge mɛya kparobu ba ko n ben tem mɔ Isireliɔ. Ba ñ maa nɛn tãmbu dam dɔremɔ bu begim mwa. Ba koo bu mu deriawã.

Sina bokon saria ka tãmbugia

⁹ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bɛɛ Isireliban sina bibu ya den tura. I de wɔraru ka dam dɔrebu bu kpe. I gem ka wooda swīiyɔ kpa i ku maa nɛn tãmbu wɔrari ye ba mɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwã na yeni gerua.

¹⁰ I de bɛɛn kiloba ka bɛɛn yīirutinu nu n sãa dee dee.

¹¹ Sakaku ge ba ra ka dīa bimi yīire ba mɔ efa ka ge ba ra ka gãa yarum yīire ba mɔ bati, i de ni kpuro nu n nɛ. Kpa ye kpuro ya n sãa sakaku ge ba mɔ homerin bɔnu wɔkurun tia.

¹² Sii geesun gobi sikili tia ya n maa sãa gobi yi ba mɔ gera yɛndu, kpa sikilin gobi wata ya n maa sãa minu tia.

¹³ Wee kɛɛ ni i ko i n da wɛ. I n bɛɛn alikama ka dīa bima ye ba mɔ ɔɔsu gã, i ko efan bɔnu nɔɔba tian sube teeru suawa homeri tia sɔɔ.

¹⁴ I n maa gum wɛɛmɔ, i ko i mu yīirewa ka sakaku ge ba mɔ bati. Bati wɔkuru ta sãawa homeri tia. Homeri ka kɔri ya sãawa tia. Batin bɔnu wɔkurun tia i ko i wuna.

¹⁵ Isireliɔ, yãa gɔɔ sɔɔ, yãanu goobu (200) nù n wãa, yãa teera i ko i wɛ kɛrun sã ñ kun mɛ yãku dɔɔ mwaararugirun sã ñ kun mɛ siarabun yãkurun sã. Nge mɛya nɛ, Yinni Gusunɔ kon ka bɛɛ bɛɛn toranu suuru kua. Nɛ Yinni Gusunɔwã na yeni gerua.

¹⁶ Isireliba kpurowã ba ko n da ben kparo kɛɛ te wɛ.

¹⁷ Domi wiya u ko n da yãku nin wunanɔsu ko Isireliban sã suru kpaɔ

baawure sɔɔ ka tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, tɔɔ bakaru baatere sɔɔ gesi. Yɔku ni ba ko n da ko mi, niya yɔku dɔɔ mwaararuginu ka kɛnu ka yɔku ni ba ra ko ka gberun dɛanu ka torarun yɔkunu ka sere siarabun yɔkunu.

Yɔku yerun dɛerasiabu

¹⁸ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru, ba koo naa kineru sua te ta n̄ alebu gaa mɔ. Kpa bu ka sɔa yee te disi wɔka.

¹⁹ Yɔku kowo u koo naa yen yem sua kpa u yɛka sɔa yee ten kɔnnɔn kadiriba sɔɔ ka sere yɔku yerun goonu nnɛn nɔɔ bɔkan wɔllɔ ka sere dii yaara ye ya wɔa sɔɔwɔn kɔnnɔwɔ kadiriba sɔɔ.

²⁰ Suru win sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, ba koo maa yɔkuru ko be ba tora ba n̄ ka baarun sɔ. Nge mɛya ba koo ka sɔa yee te sɔrasia.

²¹ Suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nnɛse sɔɔra ba koo Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di. Ba koo tɔɔ te diwa sɔɔ nɔɔba yiru. Pɛɛ ye ba kun seeyatia dokewa ba koo di tɔɔ ni sɔɔ.

²² Yen dɔma te, Isireliban kparo u koo naa kineru gowa win toranu ka win tɔmbuginun sɔ.

²³ Sɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, tɔɔ baatere kete kinɛnu nɔɔba yiru ka yɔa kinɛnu nɔɔba yirua u koo go u ka yɔku dɔɔ mwaararuginu ko. Kpa u maa boɔ kinɛnu nɔɔba yiru go toranun yɔkunun sɔ, yen gaa ya kun alebu gaa mɔ.

²⁴ Yen biru alikaman som kilo tɛna ka gum ditiri nɔɔba tia ba koo sɔndi naa ka yɔaru baateren wɔllɔ.

²⁵ Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wɔkura nɔɔbuse sɔɔ, tɔɔ bakarun sanam, yɔku tee niya ba koo ko sɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ ka yen som mɛ, ka gum mɛ.

Wooda

ye Isireliban kparo u koo swi

46

¹ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, sɔa yerun yaara sɔɔkaan kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeru gia, ga ko n kɛnuawa sɔɔ nɔɔba tia ye sɔɔ ba ra sɔmburu ko. Adama ba koo gu keniawa tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ ka sere maa suru kpaɔ u n yara.

² Isireliban kparo u koo duwa saa kɔnnɔ ge ga wɔa tɔɔwɔn di kpa u na u yɔra kɔnnɔ

gen kadirin bɔkuɔ sanam mɛ yɔku kowobu ba n̄n yɔku dɔɔ mwaararugiru ka siarabun yɔkuru kuammɛ. Saa ye sɔɔ, u ko n yiirewa kɔnnɔ gen mi. Yen biru kpa u yari. Ba n̄ kɔnnɔ ge kɛnumɔ sere yoka.

³ Isireliba ba koo na bu kpunawa bu Yinni Gusunɔ bɛɛɛ wɛ kɔnnɔ gen mi tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ ka sere maa suru kpaɔ baawure sɔɔ.

⁴ Tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ, sina boko u koo yɔku dɔɔ mwaararugiru ko ka yɔa kpɛminu nɔɔba tia ka sere maa yɔa kinɛ teeru. Ni kpuro nu kun alebu gaa mɔ.

⁵ U koo maa alikaman som kilo tɛna sɔndi yɔa kineru baateren wɔllɔ ka sere maa gum ditiri nɔɔba tia som mɛn wɔllɔ. Som mɛ u kɔwa u koo sɔndi yɔa kpɛminu wɔllɔ.

⁶ Suru kpaɔ u n yara, u koo naa kinɛ kpɛndu gowa te ta n̄ alebu mɔ ka yɔa kpɛminu nɔɔba tia ka yɔa kinɛ teeru, ni kpuro nu kun alebu mɔ.

⁷ Mɛya u koo maa alikaman som kilo tɛna sɔndi naa kineru baateren wɔllɔ ka yɔa kineru baateren wɔllɔ. U koo gum ditiri nɔɔba tia doke som mɛ sɔɔ kpa u yɔa kpɛmii nin wɔllɔ som sɔndi mɛ u kɔ.

⁸ Ben kparo u koo duwa saa dii yaaran kɔnnɔn di. Min diya u koo maa ka yari.

⁹ Adama Isireliba b̄a n man s̄aru na tɔɔ bakaru garu sɔɔ, be ba dua saa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di, ba koo yariwa ka kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia. Be ba maa dua saa kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gian di, ba koo yariwa ka kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Goo kun yariɔ kɔnnɔ ge u ka duan di.

¹⁰ Ben kparo u koo du sanam mɛ ba dua kpa u yari sanam mɛ ba yariɔ.

Yɔkunun wooda

¹¹ Tɔɔ bakanun sanam, b̄a n yɔkuru mɔ ka naa kineru ka yɔa kineru, alikaman som kilo tɛna ba ko n da sɔndi sabe nin baateren wɔllɔ ka gum ditiri nɔɔba tia. Adama n̄ n yɔa kinɛ kpɛndun na ba ka mɔ, som mɛn nɔɔ ba kɔwa ba koo ka na.

¹² Ben kparo u n ḡru doke u yɔku dɔɔ mwaararugiru n̄ kun mɛ siarabun yɔkuru ko, ba ko n da n̄n kɔnnɔ ge ga wɔa sɔɔ yari yeru gia keniawa. U koo tu kowa nge mɛ u

ra ko t̄s̄ wērarugiruru s̄s̄. U n yara u doona kpa bu k̄nn̄ ge k̄n̄.

¹³ T̄s̄ baatere ba ko n da Yinni Gusun̄ yāku d̄s̄ mwaararugiruru k̄ewa ka yāru w̄s̄ tiagiruru te ta ñ alebu gaa m̄. Ba ko n da tu kowa bururu baatere.

¹⁴ Bururu baatere, ba ko n da yākuru kowa ka som kilo n̄abu ye ba burina ka gum ditiri yiru. M̄ya ba ko n da tu ko t̄s̄ baatere sere ka baadommā.

¹⁵ Nge m̄ya bururu baatere ba ko n da Yinni Gusun̄ yāku d̄s̄ mwaararugiruru k̄e ka yā kin̄ k̄p̄ndu ka som ka sere maa gum. M̄ya ba ko n da tu ko sere ka baadommā.

Ye n s̄a Isireliban kparon

bibugia

¹⁶ Am̄niwa n̄, Yinni Gusun̄ na gerua. Na n̄, Isireliban kparon ù n win bibun turo tem k̄, tem m̄, mu koo kowa bii win bibun bweserugim.

¹⁷ Adama ù n win yoo tem k̄, yakiabun w̄s̄ ḡ n tura yoo wi, u ñ ko n maa tem m̄. Saa ye s̄s̄, mu koo kowa wi, kparon wigim. Win bibu t̄nawa ba koo k̄p̄ bu win tem tubi di.

¹⁸ Kparon wi, u ku raa win t̄mbu tem mwaari. Ye u koo win bibu w̄ k̄puro u de ya n wee win m̄run di. Kpa n̄n t̄mbu s̄s̄ goo u ku raa ka win tem bia.

S̄a yerun doo koo yeru

¹⁹ Dur̄ wi, u ka Esekieli da dir̄ te ta w̄a yāku kowobun s̄ s̄a yer̄. U dua saa k̄nn̄ ge ga w̄a s̄s̄ ȳsan n̄m geu gian di. Yen s̄s̄ mi, ayeru gara w̄a s̄s̄ duu yeru gia.

²⁰ Ma u n̄n s̄s̄wa u n̄, aye te, ta s̄awa mi yāku kowobu ba ko n da toranun yāku yaa yike kpa bu som m̄ ba ka yākunu kua s̄m̄. Nge m̄ya ba ñ maa ka yi d̄s̄ t̄w̄ Isireliba bu sere ye babiri. Domi ya s̄awa Yinni Gusun̄gia.

²¹ Yen biru u maa ka n̄n da yaara t̄kā. Ma ba da yen goonu n̄ ye k̄puro mi. Ma u deema ba batuma gaa w̄a goo ten baateren mi.

²² Batuma yen baayeren d̄ebu bu s̄awa ḡm soonu weeru ma yen yasum maa s̄a ḡm soonu t̄na. Ye n̄ ye k̄puro ya n̄wa.

²³ Ba gana kua ba ka ye n̄ ye k̄puro sikerena. Ma ba dosu gira gana ye s̄s̄.

²⁴ Ma dur̄ wi, u n̄n s̄s̄wa u n̄, ya s̄awa mi s̄a yee ten s̄m kowobu ba ko n da yaa yike ye t̄mba ka yākuru na.

Daa te ta yarim̄

saa s̄a yerun di

47

¹ Yen biru dur̄ wi, u ka Esekieli ḡsira s̄a yerun k̄nn̄w̄. Yera nim mu kuram̄ dii ten k̄nn̄n̄ tem di s̄s̄ yari yeru gia. Domi dii ten k̄nn̄ ga m̄erawa s̄s̄ yari yeru gia. Ma nim m̄, mu kokum̄ mu d̄s̄ s̄a yerun n̄m geu gia yāku yerun s̄s̄ ȳsan n̄m d̄waru gia.

² Ma u maa ka n̄n da k̄nn̄, ge ga w̄a s̄s̄ ȳsan n̄m geu gia. Ma ba besira ba da t̄w̄ sere k̄nn̄w̄ ge ga w̄a s̄s̄ yari yeru gia. Ma Esekieli u wa nim m̄, mu kokum̄wa n̄m geu gia.

³ Dur̄ wi, u da s̄s̄ yari yeru gia. N deema u w̄e n̄ni win n̄m̄. Nge m̄ u d̄s̄, u yam mi ȳira ḡm soonu n̄r̄bu (1.000). Ma u Esekieli t̄burasia. Ma nim m̄, mu na sere win naa w̄in̄.

⁴ Yen biru u maa ḡm soonu n̄r̄bu ȳira. Ma u dera Esekieli u nim m̄ t̄bura. Ma nim m̄, mu na sere win d̄u w̄in̄. Ma u maa susi u ȳira ḡm soonu n̄r̄bu. Ma mu na sere win p̄rā.

⁵ Ma u maa ȳira ḡm soonu n̄r̄bu mi n s̄a nim bwee bakaru te Esekieli u ñ k̄p̄ u t̄bura. Domi nim m̄, mu duku. Goo kun k̄p̄ u mu t̄bura ma n kun m̄ ka k̄eri.

⁶ Ma u Esekieli s̄s̄wa u n̄, t̄nun bii, a ye k̄puro m̄era s̄a s̄a?

Ma u ka n̄n wurama daa ten b̄w̄.

⁷ Ye u ka n̄n tura mi, yera u wa d̄anu nu dabi daa ten goo gookā.

⁸ Ma u n̄n s̄s̄wa u n̄, nim m̄, mu koo kokuwa mu da w̄a bera ye ya w̄a s̄s̄ yari yeru gia ka w̄wa ye ba m̄ Arabā kpa mu sere da nim w̄kū. M̄ya mu koo nim w̄kun nim d̄erasia.

⁹ Mi nim m̄, mu gesi dua k̄puro, hunde koni ye ya w̄a mi ya ko n w̄aru m̄wa. Kpa sw̄e yi n dabi. Domi mi nim m̄, mu dua k̄puro mu koo m̄ mu tie d̄erasiawa.

¹⁰ Saa Engedin di n ka da Eni Egalaim̄, sur̄k̄ba ba ko n da n w̄awa mi, ba n ȳakoronu keewa daa ten goor̄. Ta ko n sw̄e bwese bweseka m̄wa nge nim w̄kū

ge ba sokumə Mēditeranē. Swēē yi, yi ko n dabi.

¹¹ Adama ba koo ten daa burenu ka ten yerusu deriwa bəə te ta wāa min s̄.

¹² Ten goonə dāa ko n kpiawa n̄n wurusu kun d̄eruramə, n̄n marum kun maa kpeemə. Nu ko n da yewa suru baawure. Domi nu ko n nim waaməwa s̄aa yerun di. Ba ko n da dāa nin marum diwa kpa bu ka nin wurusu bararun tim ko.

Yinni Gusunə u Isireliban

tem nəə bura yenu yiimə

¹³ Ameniwa nē, Yinni Gusunə na gerua. Na nēē, bēē Isireliba, tem mē i ko i bənu ko, kon bēē mēn nəə bura yenu s̄əsi. Yosefun bwese kera bənu yiruwā ya koo wa.

¹⁴ Bwese keri yi yi tien bənu ya ko n nēwa. Domi nē, Yinni Gusunə na noma sua na b̄r̄ua na nēē, bēēn baababara kon mu wē. Yen s̄ona bēē i ko i mu wa i tubi di.

¹⁵ Tem mēn nəə bura yeru wee. S̄ə yēsan nəm geu gia, ta torua saa nim w̄ku ge ba m̄ Mēditeranēn di n ka da Hētilonin swaa sere ka Sedadin wuu duu yerə,

¹⁶ ka Hamatiə ka Bērətəə ka Siburaimuə. N deema wuu si, su wāawa Damasi ka Hamatin nəə bura yerun baa s̄ə ka Haseē Hatikonin temə Hafaranin tem nəə bura yeru gia.

¹⁷ Nge mēya s̄ə yēsan nəm geun tem nəə bura yee te, ta ko n wāa saa nim w̄ku ge ba m̄ Mēditeranēn di n ka girari Hasaa Enəwə Damasin tem nəə bura yerə ka Safoniə Hamatin tem nəə bura yerə.

¹⁸ S̄ə yari yeru gia maa tem mēn nəə bura yeru ta koo daa te ba m̄ Yuudēni swīiwa Hafaraniə ka Damasiə ka Galadiə ka Isireliban tem baa s̄ə. Ta ko n wāawa saa tem nəə bura yee te ta wāa s̄ə yēsan nəm geu gian di n ka na nim w̄ku b̄ruguuə s̄ə yari yeru gia.

¹⁹ S̄ə yēsan nəm dwaru gian tem nəə bura yee te, ta koo dawa saa Tamaan di sere ka Mēriban bwiaə Kadəsiə kpa tu Egibitin daaru swīi sere n ka girari nim w̄ku ge ba m̄ Mēditeranē. Nəə bura yee te ta wāa s̄ə yēsan nəm dwaru gia, tera mi.

²⁰ S̄ə duu yeru gian tem nəə bura yeru ta ko n s̄awa nim w̄ku ge ba m̄ Mēditeranē ma ya ȳra Hamatin deedeeru s̄ə yēsan nəm geu gia. S̄ə duu yerugiara maa mi.

²¹ Bēē Isireliban bwese keri wəkura yiru s̄ə

²² i ko i tem mē bənu ko ka tētē bēēn tii tiinē s̄ə ka s̄ə be ba wāa ka bēē ba ka bibu mara bēēn suunu s̄ə. I ko i bu garisiwa nge Isireliba. Kpa i tubi ye bənu ko ka be sannu ka tētē.

²³ I ko i s̄ə n̄n win baa wēwa bwese kera yē s̄ə u wāa. Nē, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Ba tem mē bənu kua

48

¹ Isireliban bwese kera baayeren yīsiru wee ka bənu ye yen baayere ya wa. Danun bwese kera ya yen baa wa s̄ə yēsan nəm geu gia, swaa ye ya d̄ə Hētiloniə Hamatin di n ka da Hasaa Enəə gia Damasi ka Hamatigibun tem b̄kuə. Tem mē, mu wāawa saa s̄ə yari yerun tem nəə bura yerun di n ka da s̄ə duu yeru gia.

² Danu ben b̄kuə, saa s̄ə yari yerun di n ka da s̄ə duu yerə Aseebagima mu wāa mi.

³ Aseebagim b̄kuə Nefitalibagima mu wāa mi, saa s̄ə yari yerun di n ka da s̄ə duu yerə.

⁴ Nefitalibagim b̄kuə, Manasebagima mu wāa mi, saa s̄ə yari yerun di n ka da s̄ə duu yerə.

⁵ Manasebagim b̄kuə Efaraimubagima mu wāa mi, saa s̄ə yari yerun di n ka da s̄ə duu yerə.

⁶ Efaraimubagim b̄kuə Rubenibagima mu wāa mi, saa s̄ə yari yerun di n ka da s̄ə duu yerə.

⁷ Rubenibagim b̄kuə Yudabagima mu wāa mi, saa s̄ə yari yerun di n ka da s̄ə duu yerə.

Tem

mē ba koo Yinni Gusunə wē

⁸ Yudaban tem b̄kuə s̄ə yari yeru gian tem nəə bura yeru mi, n ka da nim w̄ku ge ba m̄ Mēditeranē s̄ə duu yeru gia, bera miya ba koo Yinni Gusunən tem yīire. Mēn dēebu bu ko n ka Isirelibagim nēwa kpa mēn yasum mu n s̄a gəm soonu n̄r̄əbun suba yenda n̄əbu (25.000). Kpa bu Yinni Gusunən s̄a yeru bani mēn suunu s̄ə.

⁹ Batuma ye ba koo Yinni Gusunə deria mi, yen dēebu bu ko n s̄awa gəm soonu n̄r̄əbun suba yenda n̄əbu (25.000). Kpa

yen yasum mu n sãa gòm soonu nàrəbun suba wəkuru (10.000).

¹⁰ Yāku kowoba ba koo batuma yen sukum sua. Kpa ya n sãa gòm soonu nàrəbun suba yenda nàəbu sɔɔ yēsən nəm geu gia. Sɔɔ duu yeru gia gòm soonu nàrəbun suba wəkuru. Sɔɔ yari yeru gia maa gòm soonu nàrəbun suba wəkuru kpa sɔɔ yēsən nəm dwaru gia yen dēebu bu n sãa gòm soonu nàrəbun suba yenda nàəbu. Kpa Yinni Gusunən sãa yeru ta n wāa yen suunu sɔɔ.

¹¹ Yāku kowo Sadəkun bibun bwesera ta ko n tem mɛ mɔ. Domi beya ba wāa nɛ, Yinni Gusunən sɔmburu sɔɔ sanam mɛ Lefi yāku kowo be ba tie ka Isireliba ba man deri.

¹² Batuma ye, ya ko n sãawa nenem ye ba wuna Isireliban tem di Lefiban tem nɔɔ bura yerun bəkuɔ.

¹³ Lefi ben tem mu ko n wāawa yāku kowobugim bəkuɔ. Mu ko n sãawa gòm soonu nàrəbun suba yenda nàəbu. Yen yasum maa gòm soonu nàrəbun suba wəkuru.

¹⁴ Ba n̄ mɛ sɔɔ gam gum dərāmɔ. Ba n̄ maa kpɛ bu ka mu gam kəsina n̄ kun mɛ bu mu goo wɛ. Domi mɛya mu kpuro kere yèn sɔ mu sãa Yinni Gusunəgim.

Batuma ye ya ko n sãa

sina bokogia ka wuugibugia

¹⁵ Tem mɛ mu tie, mɛn yasum mu sãawa gòm soonu nàrəbun suba nàəbu (5.000). Ma mɛn dēebu bu sãa gòm soonu nàrəbun suba yenda nàəbu (25.000). Ye kpuro ya ko n sãawa wuugibugia. Mɛ sɔɔra ba koo ben dia bani ka sere ye ya tie. Wuun batuma yen goonu nɛ ye kpuro ya ko n nɛwa,

¹⁶ gooru baatere ta n sãa gòm soonu nàrəbun suba nɛ ka nɛra wunəbu (4.500).

¹⁷ Ba koo batuma gaa deriwa bu ka wuu ge sikerena ya n sãa gòm soonu goobu ka weeraakuru (250) yen goonu nɛ ye kpuro sɔɔ.

¹⁸ Batuma ye ya tie wuugian yēsi yēsikaɔ ya ko n wāawa yāku kowobugian bəkuɔ. Yen dēebu bu ko n sãawa gòm soonu nàrəbun suba wəkuru (10.000) sɔɔ yari yeru gia ka maa sɔɔ duu yeru gia. Batuma ye sɔɔra ba koo dīanu duure ni ba ko n da ka be ba wuu gen sɔmburu m̀ nɔɔri.

¹⁹ Ba koo sɔm kowo be gəsiwa bwese kera baayeren min di. Be kpurowa ba koo wuku tem mɛ sɔɔ.

²⁰ Yinni Gusunən tem mɛ kpuron goonu nɛ kpuro nu ko n nɛwa, nu n sãa gòm soonu nàrəbun suba yenda nàəbu nàəbu (25.000). Mɛ sɔɔra ba koo wuun batuma wāa.

²¹ Batuma ye ya tie, ya ko n sãawa sina bokogia kpa ya n Yinni Gusunəgia ye suunu doke ka sere mi wuugibu ba koo sina. Yen yasum mu ko n sãawa gòm soonu nàrəbun suba yenda nàəbu sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yeru gia, yen dēebu bu n maa sãa gòm soonu nàrəbun suba yenda nàəbu sɔɔ duu yeru gia nim wəku ge ba m̀ Mɛditeranɛ gia. Nge mɛya batuma ye ba wuna Yinni Gusunən sɔ ka sãa yee ten sɔ, ye kpuro ya ko n wāawa tem mɛn suunu sɔɔ.

²² Lefiban batuma ka wuugia ye, ya ko n ben kparogia bənu sãawa yiru. Ya ko n wāawa Yūdabagia ye ya wāa sɔɔ yēsən nəm geu gia ka sere Bɛnyamɛɛbagia ye ya wāa sɔɔ yēsən nəm dwaru gian baa sɔɔ.

Bwese keri yi yi wāa

sɔɔ yēsən nəm dwarən tem

²³ Bwese keri yi yi tien tem wee. Bɛnyamɛɛbagim mu ko n wāawa saa Isireliban tem nɔɔ bura yerun sɔɔ yari yerun di n ka da nim wəku ge ba m̀ Mɛditeranɛ sɔɔ duu yerɔ.

²⁴ Bɛnyamɛɛbagim bəkuɔ Simɛəbagima mu ko n wāa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

²⁵ Simɛəbagim bəkuɔ Isakaribagima mu ko n maa wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

²⁶ Isakaribagim bəkuɔ Sabulonibagima mu ko n maa wāa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

²⁷ Sabulonibagim bəkuɔ Gadibagima mu ko n maa wāa mi, sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yerɔ.

²⁸ Gadibagima mu ko n sãa Isireliban tem nɔɔ bura yeru sɔɔ yēsən nəm dwaru gia. Ta koo dawa saa Tamaan di sere Mɛriban bwiaɔ Kadesiɔ, kpa tu Egibitin daaru swīi sere n ka da nim wəku ge ba m̀ Mɛditeranɛ.

²⁹ Tem meya i ko i bonu ko ka tete bee Isireliban bwese keri soo kpa been baawure u win bonu wa. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Yerusalemun konnosu

wakura yiru

³⁰⁻³¹ Konnosu wakura yiruwa ba koo doke Yerusalemu. Sin baagere ga koo bwese kera tian yisuru sobewa. Soo yesan nom geu gia, gana yen deebu sawa gam soonu norobun suba nne ka nera wunabu (4.500). Konnosu itawa ba koo doke mi. Teu soo, ba koo Rubenin yisuru doke, yiruse soo Yudagiru, itase soo maa Lefigiru.

³² Soo yari yeru gia maa gana ya ko n wa. Yen deebu bu ko n saa gam soonu norobun suba nne ka nera wunabu (4.500). Ba koo konnosu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Yosefun yisuru ma, yiruse Benyamegiru, itase maa Danugiru.

³³ Soo yesan nom dwaru gian gana ya ko n ka yiono deebu newa. Ba koo maa konnosu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Simeon yisuru ma, yiruse Isakarigiru, itase maa Sabulonigiru.

³⁴ Soo duu yeru gian gana ya ko n ka yi yi tie deebu newa. Kpa bu yi konnosu ita yaba nge me ba yiono kua. Gbiikuu ga ko n Gadin yisuru ma, yiruse Asegiru, itase maa Nefitaligiru.

³⁵ Gana ye ya koo wuu ge sikerena kpuron deebu bu ko n sawa gam soonu norobun suba yendu yiru sari (18.000).

Saa dama ten di, ba ko n da wuu ge sokuwa Yinni Gusun u wa mini.

DANIELI

Danielin tireru, Yudaban wahala ka ben nani swāara ta ka yā sanam me ba wāa yoru sōo tən tukobun mi. U tu yorua u ka win tambu dam kē bu ka temana baa bà n wāa nani swāaru sōo. Domi Gusunō u koo bu nasara wē.

Tire te, ta Gusunōn kpāaru ka win girima sōosimō. Wiya u bannu kpuro neni. Wiya u handunia kpare.

Sa ko kpī su tire ten gari bōnu ko yiru. Gbiikaa Danieli ka win bārōba ba nasara wa ben yiberēban wōllō yèn sō ba ben naane doke Gusunō sōo. Yiruse Danieli u kāsī dabinu wa ni nu sōosimō nge me bannu ganu koo swīna kpa nu wəruku. Adama Gusunōn tamba koo nasara wa.

Tire ten kpunaa

1. Danieli ka win bārōba, wiru 1n di sere wiru 6.
2. Danielin kāsīnu, wiru 7n di sere wiru 12.

Danieli ka win kpaasibu ba wāa Babiloniō

¹Yoyakimu, Yudaban sina bokon bandun wōo itase sōara Nebukanēsaa Babilonin sunō u na ka win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi.

²Yera Yinni Gusunō u dera u Yoyakimu ka win tambu gabu mwa. Ma u dera u sāa yerun dendi yānu ganu gura u ka da Babiloniō u yi win būu dirun arumanin beru yerō.

³Yen biru, u Asipenasi win sōm kowobun wirugii sōowa u nēe, u Isireliba sōo sina bibu ka wirugibun bibu gabu gōsio

⁴ba n sāa durō burōbu be ba n alebu gaa mō. Kpa ba n bwisi ka yēru ka laakari mō bu ka kpī bu Babilonin barum keu ko, kpa bu sōmburu ko sina kpaarō.

⁵Ma sina boko u win tiin dīa nīn bweseru u ra di ka tam men bweseru u ra nō bu wē ba n dimō kpa ba n nōrumō baadomma ba n ka keu mō sere n ka ko wōo ita bu sere sōmburu tore sina kpaarō.

⁶Be ba gōsa mi sōara Yuda beni ba wāa, Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria.

⁷Ma sina bokon sōm kowobun wirugii wi, u bu yīsīnu kōsa. Danieligira Belitasaa. Hananiagira Sadaki. Miseligira Mesaki. Asariagira maa Abenēgo.

⁸Danieli u gōru doke u sina bokon dīanu ka win tam me yina, kpa u ku raa tii disi doke. Ma u sōm kowobun wirugii wi, suuru kana u ku nūn tilasi ko u ka sese te di.

⁹Ma Gusunō u dera wirugii wi, u ka Danieli nōnu geu mēera u nūn durom kua.

¹⁰U nēe, na nen yinni sina bokon berum mō. Domi wiya u yi ye i ko i di ka ye i ko i nō. U n da maa wa i n bōaru nge bēegii be ba tie, saa ye sōo, kari sōara i man doke mi. Domi ba koo kpī bu man wiru bura.

¹¹Yera Danieli u be nne yen nōario wi wirugii wi, u bu nōmu sōndia sōowa u nēe,

¹²a de su dīanu di yaa sari kpa su nim dirum nō sōo wōkurun saka.

¹³Yen biru, kpa a beseñ wuswaa mēeri kpa a maa be ba sunōn dīanu dimōn wuswaa mēeri. Yen me a wa kpa a sun kua mē.

¹⁴Ma u ben gari yi wura u bu deri sere sōo wōku te.

¹⁵Ye sōo wōku te, ta tura, yera u ben wuswaa mēera ma u wa ba bwāa do. Ba maa be ba sina bokon dīa duronu dimō bōorum kere.

¹⁶Ma Danieliban nōario wi, u n maa bu dīa duro ni, ka tam me wē. U bu dīanu wēwa yaa sari.

¹⁷Gusunō u aluwaasi nne ye yēru wē. Ma u bu bwisi kā ba Kaladen barum tireru gia sāa sāa. Ma u bu kua laakarigibu. U maa Danieli bwisi kā u ka dosusu ka kāsīnu kpuro tubusia.

¹⁸Ye wōo ita ye, ya yiba, ye sina boko Nebukanēsaa u bura mi, yera sōm kowobun wirugii wi, u aluwaasi be kpuro yara u ka nūn bu daawa.

¹⁹Ma sina boko wi, u ka bu gari kua. Be kpuro sōo, gōo sari wi u sāa nge Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. Yen sōna sina boko u bu wura ba n sāa win sōm kowobu.

²⁰Gari yi sina boko u bu bikia kpuro, ba ra yi wisiwa ka bwisi, ka yēru. Ma u wa ba dobo dobogibu ka sōrobu bwisi kere sere mi n toma, be ba wāa win tem sōo kpuro.

²¹Ma Danieli u wāa mi sere Sirusi u ka bandu di.

Nebukanēsaan dosu

2

¹Nebukanēsaan bandun wōo yiruse sōo, u dosu gagu kua. Dosu ge, ga nūn berum mwa sere u kpāna u dweeya.

² Yera u dobo dobogibu sokusia ka s̄arobu ka b̄ūu sinambu ka bwisigibu bu ka n̄un win dosu ge s̄ō. Ma t̄on be kpuro ba na ba m̄enna win wuswaā.

³ Ma u bu s̄ōwa u n̄εε, na dosawa. Ga maa man b̄erum mwa. Na k̄iwa i man s̄ō ye na dosa.

⁴ Ma bwisigii be, ba sina boko s̄ōwa ka Aramugibun barum ba n̄εε, yinni, wunen hunde yu daka da! A sun dosu ge s̄ōw̄o kpa su nun gu tubusia.

⁵ Ma sina boko u maa bu s̄ōwa u n̄εε, wee ye na ḡōru doke n b̄εε kua. I kun man dosu gen tii s̄ōwa ka gen tubusianu sannu, kon de bu b̄εε b̄ōtiri b̄ōtiriwa kpa b̄εen ȳenusu su ko bansu.

⁶ Adama ì n man gu s̄ōwa ka gen tubusianu sannu, kon b̄εε k̄ēε dabinu w̄ē. Kpa i b̄εεε baka wa. Yen s̄ō t̄ē, i man dosu gen tii s̄ōw̄o ka gen tubusianu.

⁷ Ba k̄pam n̄un wisa ba n̄εε, yinni, a sun wunen dosu ge s̄ōw̄o kpa su nun gu tubusia.

⁸ Sina boko u bu wisa u n̄εε, na ȳē s̄āa s̄āa ma i k̄ī i gari gawawa. Domi i nua ye na ḡōru doke n b̄εε kua.

⁹ Ma i ñ man dosu ge s̄ōwa, ye na ḡōru doke n b̄εε kua mi, ya koo b̄εε kpuro deema. Domi i s̄ōru kpa i ka man weesu ka gari suninu naawawa kpa n ka n̄en gere k̄ōsi. Yen s̄ō, i man dosu gen tii s̄ōw̄o kpa n gia ma i ko i k̄pī i gu tubusia.

¹⁰ Yera ba n̄un s̄ōwa ba n̄εε, goo sari dunia s̄ō mini wi u koo k̄pī u wunen gari yini wisi baa be ba dam m̄o nge wunε, ben goo sari wi u gari yinin bweseru bikiare s̄arobun mi, ñ kun m̄ε dobo dobogibun mi, ñ kun m̄ε Babilonin bwisigibun mi.

¹¹ Ye wunε sina boko a bikia mini, goo sari wi u koo k̄pī u nun ye tubusia sere b̄ūnu baasi ya! Wee nu ku ra n maa w̄āa t̄ambun suunu s̄ō.

¹² Ye sina boko u ben gari yi nua, yera u m̄aru b̄esira. Ma u wooda w̄ē bu Babilonin bwisigibu kpuro go.

¹³ Ma ba sina bokon gari yi kpara ma ba koo Babilonin bwisigii be go. Ma ba Danieli ka win kpaasibu kasu bu go.

Gusun̄o

u Danieli dosu ge s̄ōwa

¹⁴ Sanam m̄ε Ariaku sina bokon kirukuban guro guro u yara u ka Babilonin bwisigii be go, Danieli u ka n̄un gari kua ka bwisi ka laakari.

¹⁵ U n̄εε, am̄ona sina bokon wooda yeni ya ka dam m̄o m̄ε. Yera Ariaku u n̄un gari yin asansi tubusia.

¹⁶ Ma Danieli u da sina bokon mi u n̄un kana u n̄un deri saa fiiko, kpa u wa u n̄un dosu ge tubusia.

¹⁷ Ma Danieli u wura dir̄o u win kpaasibu Hanania ka Miseli ka Asaria gari yi s̄ōwa.

¹⁸ Ma u bu yiire bu W̄orukoo kana u ben w̄onw̄andu wa kpa u bu dosu ge s̄ō kpa bu ku raa bu go ka bwisigii be sannu.

¹⁹ Yen biruwa Gusun̄o u Danieli dosu ge s̄ōwa w̄ōkuru, k̄āsiru s̄ō. Ma Danieli u n̄un siara. U n̄εε,

²⁰ Yinni Gusun̄o, wuna ko na ñ siaram̄o ka baadommāo. Wuna a bwisi ka dam m̄o.

²¹ Wuna a ra saaba ḡōsie.

Wuna a ra sinambu bandu w̄ē.

Wuna a ra maa bu bandu yare.

Wuna a ra laakarigibu laakari w̄ē, kpa a bwisigibu ȳēru k̄ē.

²² Wuna a ra t̄onu s̄ōsi ye ya berua, ye u ñ k̄p̄ē u ka tii tubu.

A ȳē ye ya w̄āa w̄ōkuru s̄ō.

Domi yam bururam mu ra n w̄āawa wunen mi.

²³ Gusun̄o n̄en baababan Yinni, na nun siaram̄o.

Na takaru m̄ō bwisi ka dam m̄ε a man k̄ān s̄ō.

Domi a man s̄ōsi ye sa nun bikia.

A sun sina bokon dosu ge s̄ōwa.

²⁴ Yen biru, Danieli u da Ariakun mi, wi sina boko u wooda w̄ē u ka Babilonin bwisigibu go. Ma u n̄un s̄ōwa u n̄εε, a ku t̄on be go. A de a ka man da sina bokon mi. Kpa n̄un win dosu ge tubusia.

²⁵ Ma Ariaku u ka Danieli da fuuku sina bokon mi. Ye ba tura mi, yera u sina boko s̄ōwa u n̄εε, wee na dur̄o goo wa Yuda be ba mw̄εrima s̄ō, wi u koo nun wunen dosu ge tubusia.

Danieli u sina boko dosu ge

s̄ōwa ka gen tubusianu

²⁶ Ma sina boko u Danieli wi ba maa ȳisuru k̄ā Belitasaa bikia u n̄εε, kaa k̄pī a man n̄en dosu gen tii s̄ō ka gen tubusianu?

²⁷ Danieli u sina boko sɔɔwa u nɛɛ, bwisigibu ka sɔrobu ka dobo dobogibu ka bũu sinambu ba ñ kpɛ bu nun asiri ye a bikia mini sɔ.

²⁸ Adama Yinni goo wãa wallo wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi, wiya Gusunɔ. U maa nun sɔɔsi ye n koo koorɔ. Sanam mɛ a kpɪ, ye a dosa ka ye a wa kásiru sɔɔ wee.

²⁹ Sian bwisikuna a mɔ. Yera wi u ra tɔnu asiri sɔɔsi u nun sɔɔsi ye n koo koorɔ.

³⁰ Adama ba ñ man asiri ye sɔɔsi yèn sɔ na tɔn be ba tie bwisi kere. Ba man ye sɔɔsiwa kpa n ka nun tubusia kpa a n ka yɛ ye a bwisika wunen gɔruɔ.

³¹ Sina boko, ye a wa wee. Bwãaroku boko gaga ga yɔ wunen wuswaaɔ. Bwãaroku ge, ga gunu, ga ballimɔ gem gem. Ma ga nanum mɔ n kpã.

³² Gen wiru ta sãawa wura gean tii tii. Gen tororu ka gen gãsenu maa sãa sii geesu. Gen nukuru ka gen taanu maa sãa sii gandu.

³³ Gen kɔri yi maa sãa sii wɔkusu. Ma gen naasu sãa sii wɔku si ba ka sɔndu menna.

³⁴ Sanam mɛ a gu mɛɛra, yera kperu garu ta mɛndama guurun di te goo kun karame. Ta na ta gen naasu so ta kɔsuka muku muku.

³⁵ Ma sii wɔku si, ka sɔn te, ka sii gan te, ka sii gee si, ka wura ye, ye kpuro ya sunkura muku muku. Ma ya kua nge doo diri yi ba sara sɔɔ sãrerun saa. Ma yi ka woo doona. Baa yin yira a ñ maa kpɛ a wa. Adama kpee te ta bwãaroku ge so mi, ta gɔsirawa guu bakaru. Ma ta handunian tem kpuro wukiri.

³⁶ Dosu geya mi. Tɛ, gen tubusianu wee.

³⁷⁻³⁸ Wunɛ sina boko, wuna a sãa sinambun sunɔ. Wuna a sãa nge wii wuragii te. Wɔrukoowa u nun bandu ka dam ka yiiko ka bɛɛɛ wɛ. Ma u nun tɔmbu ka gbeeku yɛɛ ka gunɔsu nɔma bɛria a n ka sãa ye kpuron yinni.

³⁹ Wunen biru, bandu garu ta koo se te ta ñ wunɛgiru dam tura. Yen biru, bandu itaseru gara koo maa se kpa ta n dam mɔ handunia kpuro sɔɔ. Tera ta sãa nge sii gandu.

⁴⁰ Ma bandu nnɛseru gara koo maa se, kpa ta n dam mɔ nge sii wɔkusu si su ra gãanu kpuro kɔsuku. Nge mɛya ban te, ta ko n dam mɔ tu ka bannu kpuro kɔsuku.

⁴¹ Mɛya a maa wa ma bwãaroku gen naasu ka gen niki binu sãawa sii wɔkusu si ba menna ka sɔndu. Yen tubusiana ban te, ta ko n bɔnu sãawa yiru. Ka mɛ, bɔnu tia ya ko n dam mɔ nge sii wɔku si.

⁴² Kpa bɔnu tia yu dam bia nge naa niki bii ni nu sãa sii wɔku si ba ka sɔndu menna.

⁴³ Sii wɔkusu ka sɔn te a wa ya mɛnɛ mi sannu, ya maa sɔɔsimɔ ma ban ten wirugibu ba ko n kasu ben bibu bu suana kpa bwesenu nu ka ko tia. Adama ya ñ koorɔ nge mɛ ya ñ koorɔ sisu ka sɔndu bu ko tia.

⁴⁴⁻⁴⁵ Kpee te a wa ta mɛndama ka tii mi, ma ta sii wɔku si, ka sii gan te, ka sɔn te, ka sii gee si, ka wura ye kpuro kɔsuka muku muku mi, ten tubusiana, ban ten sinambun waati sɔɔ, Wɔrukoo u koo bandu garu swii. Goo sari wi u koo ban te fuka. Bweseru garu maa sari te ta koo tu yoru diisia. Ban te, ta koo ban ni nu tie kpeerasia kpa te tɔna ta n wãa sere ka baadommaɔ. Gusunɔ Dam kpurogii wiya u nun sɔɔsi ye n koo koorɔ. Ye a wa wunen dosu ge sɔɔ kpuro, ya weewa win min di. Yen tubusianu maa sãawa nge mɛ na nun sɔɔwa.

⁴⁶ Yera sina boko Nebukanɛsaa u yiira u wiru tem girari Danielin wuswaaɔ. Ma u dera ba yãkuru kua ka turare bu ka Danieli siara.

⁴⁷ Sina boko u Danieli sɔɔwa u nɛɛ, ka geema bɛɛn Yinni wini u bũnu kpuro kere, u maa sãawa sinambun Yinni. Wiya u ra tɔnu gari asirigii sɔ. Domi u dera a kpɪa a gari asirigii yini gerua.

⁴⁸ Yera sina boko u Danieli kua tɔn boko win bandu sɔɔ. Ma u nùn kɛɛ baka dabinu kã. Yen biru, u nùn kua Babilonin beran wirugii ka maa yen bwisigibun tɔnwero.

⁴⁹ Ma Danieli u sina boko kana u Sadaki ka Mɛsaki ka Abɛnɛgo Babilonin bera ye nɔmu bɛria. Ma win tii u kua sina bokon bwisi kɛɔ.

Nebukanɛsaa u wooda wɛ

bu win bwãaroku wuraguu sã

3

¹ Sina boko Nebukanɛsaa u bwãaroku wuraguu kua. Gen gunum mu sãa gɔm soonu wata. Gen yasum maa sãa gɔm soonu nɔba tia. Ba gu yɔrasia batuma gaa sɔɔ ye ba mɔ Dura, Babilonin tem bera mi.

² Yera sina boko u dera ba tem mɛn sinambu kpuro menna ka mɛn beri berikan

wirugibu ka men bwisi kēabu ka men siri kowobu ka be ba ra men arumaniba bere ka sere maa men wirugii be ba tie bu ka bwāaroku gen sāaru tore.

³ Ma tən be kpuro ba menna. Ben baawure u yāra bwāaroku gen wuswaa bu ka gen sāaru tore.

⁴ Saa yera sina bokon baro u kpara u nēē, bēē bwesenu kpuro i swaa dakio i no ye sina boko u bēē yiiremā.

⁵ Ma i nua ba kōba so ka guunu ka mārəkunu ka baranu ka gāasu ka bara bwese ni nu tie, i ko i yiirawa i bwāaroku wuragu ge sā ge sina boko u kua mi.

⁶ Wi u kun yiire u gu sāwa ba koo nūn kpēewa mii mii dōo boko wi ba sōruan su-ūu sōo.

⁷ Yen sōna saa ye tən be, ba nua ba kōbi yi ka guu ni so ka mārəku ni, ka bara ni, ka gāa si, ba yiira ba bwāaroku wuragu ge sāwa.

Danielin kpaasibu ita be,

ba yina bu bwāaroku ge sā

⁸ Yen dōma te, Babilonigibu gabu ba seewa ba da ba Yuuba dōme sina bokon mi.

⁹ Ba nūn sōwa ba nēē, sina boko, wunen hunde yu daka da!

¹⁰ Wunē sina boko, wuna a wooda wē a nēē, baawure wi u nua ba kōbi so ka guunu ka mārəkunu ka baranu ka gāasu ka bara bwese ni nu tie, u yiuro u bwāaroku ge sā.

¹¹ Mēya a maa nēē, wi u kun yiire u gu sāwa bu nūn kpēeyo dōo boko wi ba sōrua sōo.

¹² Adama wee Sadaki ka Mēsaki ka Abenego, Yuu be a kua Babilonin tem beran wirugibu mi, ba n wunen wooda ye garisi gāanu. Ba ku ra wunen būnu sā. Mēya ba n maa yiire ba wunen bwāaroku ge sāwa.

¹³ Ye sina boko u gari yi nua, yera win mōru ya seewa u nēē, bu doo bu Sadaki ka Mēsaki ka Abenego mwaama. Ma ba da ba bu mwaama ba ka na wi, sina bokon mi.

¹⁴ Ma sina boko Nebukanēsaa u bu bikia u nēē, ka gem, i yinawa i nēn būnu ka nēn bwāaroku wuragu ge na kua mi sā?

¹⁵ Tē, i doo i n sōru sāa. I n kpam nua ba kōba so ka guunu ka mārəkunu ka baranu ka gāasu ka bara bwese ni nu tie, i yiuro kpa i bwāaroku ge sā. I n yina, ba koo bēē kpēewa mii mii dōo boko wi ba sōrua sōo kpa n wa

n n būu weren na u koo bēē wōra saa nēn nōmun di.

¹⁶ Sadaki ka Mēsaki ka Abenego ba nūn wisa ba nēē, yinni, sa n ka tii yinamō.

¹⁷ À n sun kpēē dōo boko wi sōo, Gusunō wi sa sāamō u koo kpī u sun yara dōo win min di kpa u sun wōra wunen nōman di.

¹⁸ Baa n n mēren na, a n yē ma sa n wunen būnu sāamō. Mēya sa n maa wunen bwāaroku ge yiiramme.

¹⁹ Ye u ben gari yi nua, yera u ka bu mōru kua. Ma u gerua u nēē, bu dōo win kpāaru sosio gem gem.

²⁰ Ma u durō gbebunu gōsa win tabu kowobu sōo be ba dam bo u nēē, bu Sadaki ka Mēsaki ka Abenego bōkuo bu kpēē dōo boko wi sōo.

²¹ Yera ba tən be mwa ba bōkua, ma ba bu kpēē dōo boko wi sōo ka ben yāa ni ba doke sannu. Niya ben yabenu ka ben sokoto ka sere maa ben furōsu.

²² Ma ba dōo win kpāaru sosi nge mē sina bokon wooda damgia ye, ya gerua. Yera dōo win yam susura tabu durō be go be ba Sadaki ka Mēsaki ka Abenego kpēebu da mi.

²³ Ma Sadaki ka Mēsaki ka Abenego ba wōri dōo boko wi sōo nge mē ba ka bu bōkua.

Danielin kpaasibu ita be,

ba n dōo mwaare

²⁴ Yera sina boko Nebukanēsaa u nanda ma u seewa fia u be ba ra nūn bwisi kē bikia u nēē, n n tōmbu itawa sa bōkua sa kpēē dōo boko wi sōo?

Ba nūn wisa ba nēē, oo, mēya.

²⁵ Ma u bu wisa u nēē, wee tōmbu nnēwa na waamō ba sīmō dōo boko win suunu sōo. Ba n dōo mwaare. Be kpuro ba maa kusiarewa ma ben nnese u ka wōllun tōnu weenē.

²⁶ Saa ye sōra Nebukanēsaa u susi dōo boko win bōkuo u nēē, Sadaki, Mēsaki, Abenego, bēē Wōrukoon sōm kowobu, i yarima i na mini.

Ma ba yara dōo boko win min di.

²⁷ Yera wirugii be sina boko u raa soka ba menna mi, be kpuro ba wa ma dōo kun dam mō durō be sōo. Mēya baa ben seri tia ya n dōo mwaare. Ben yāa ni ba sebua nu n dōo numiē.

²⁸ Ma Nebukanēsaa u nōgiri sua u nēē, i Gusunō siaro wi u sāa Sadaki ka Mēsaki ka Abenegon Yinni. Domi wiya u win gōrado

gərɪma u ka win bwāa be ba nùn naane kua mi faaba ko. Ba nɛ sina bokon wooda yina, ba n̄ ben wasin wahala garisi gāanu. Ba yina bu būu goo sã ma n̄ kun m̄ Gusun̄.

29 Tē wooda ye na wēem̄ wee, t̄nu baawure baa n̄ n̄ bwese teren na u sãa, ma u Gusun̄, Sadaki ka M̄esaki ka Ab̄en̄egon Yinni gari kam gerusi, na kon de bu yēro b̄atiriwa, kpa win yenu gu ko bansu. Domi goo maa sari wi u koo kp̄i u t̄nu faaba ko nge m̄e.

30 Yeniban biru, sina boko Nebukan̄esaa u Sadaki ka M̄esaki ka Ab̄en̄ego aye bakanu wē Babilonin tem bera mi.

Nebukan̄esaa dosu yiruse

31 Sina boko Nebukan̄esaa u bwese ni nu wāa handunia s̄o kpuro t̄bura u n̄e, Gusun̄ u de i n̄ alafia m̄o.

32 N̄ man w̄ere n̄ ka b̄e s̄o ȳirenu ka maamaaki be W̄rukoo u man s̄oasi.

33 Win ȳire ni, nu kp̄a.

Maamaaki ye, win sinara.

Win banda kun kpeem̄o.

U ko n̄ sãawa sun̄ sere ka baadommāo.

4

1 N̄e, Nebukan̄esaa, na wāa n̄en̄ sina kpaar̄o ka b̄eri yendu ka nuku dobu.

2 Yera w̄okuru garu s̄o, na dosu gagu kua ge ga man b̄erum mwa. K̄asi ni na wa sanam m̄e na kp̄i, nu man nanum mwa.

3 Yen s̄ona na wooda yara na n̄e, Babilonin bwisigibu kpuro bu mennama n̄en̄ mi kpa bu man dosu ge tubusia.

4 Yera dobo doboḡibu ka s̄orobu ka būu sinambu ka Babilonin bwisigibu ba na. Na bu dosu ge s̄oowa, adama ba kpana bu man gu tubusia.

5 Yen biru, Danieli wi ba sokum̄o ka n̄en̄ būun ȳisuru Belitasaa u na. N̄ deema būu geeba * ka nùn wāa. Ma na nùn n̄en̄ dosu ge s̄oowa.

6 Na n̄e, wi, wi u sãa bwisigibu kpuron wiruḡii, na yē ma būu geebun hunde ya nùn wāasi. Yen s̄o, asiri gaa sari ye ya ka nùn s̄e. N̄en̄ dosu ge wee. U man gu tubusio.

7 Sanam m̄e na kp̄i, ye na dosa wee. D̄aru gara na wa ta ȳo handunian suunu s̄o. D̄a te, ta gunu too.

8 Ma ta dam m̄o.

* **4:5 būu geebu** - Nebukan̄esaa u n̄ gina tuba ma Yinni Gusun̄owa u wāa ka Danieli. Yen s̄ona u n̄e, būu geeba ba Danieli somim̄o.

Ten gunum mu sosi sere mu w̄ollu girari. Handunian goonu n̄n̄egibu kpuro ba tu waam̄owa.

9 Ten wurusu wā ma ta mara siki siki nge gandia.

Te s̄ora handuniagibu kpuro ba ra ben d̄ianu wa.

Ten saar̄owa gbeeku ȳe yi ra s̄o sure.

Ten k̄asi w̄oll̄owa gun̄su su sokunu sãa.

Te s̄ora hunde koni baayere ya ra yen d̄ianu wa.

10 Ma na Gusun̄on ḡrado goo wa u sarama w̄ollun di.

11 U n̄oḡiru sua u n̄e,

i d̄a te k̄iȳo i sura

kpa i ten k̄asi b̄ari b̄ari.

I ten wurusu w̄oko

kpa i ten marum s̄ari i yari.

Kpa gbeeku ȳe yi duki su saa ten saarun di.

Kpa gun̄su su se saa ten k̄asin di.

12 Adama i ten koo kpiriru derio tem s̄o

ka ten ḡbini yakaso

ta n̄ b̄kua ka sisu ka sii gandun ȳoni.

Kpa ta n̄ dirum soore

ta n̄ yakasu dim̄o nge gbeeku ȳe.

13 Bu tu t̄nun bwisikunu wunario.

Kpa bu tu gbeeku yaan bwisikunu dokea.

Kpa ta n̄ sãa m̄e w̄o n̄oḡa yiru.

14 Wooda ye, ya weewa saa Gusun̄on ḡradoban min di kpa t̄mbu kpuro bu ka gia ma W̄rukoowa u bannu kpuro n̄eni. Wi u k̄iwa u ra nu w̄e. U ra wi ba n̄ mam garisi gāanu w̄alle sue.

15 Dosu gera mi, ge n̄e, Nebukan̄esaa na dosa. Tē, wun̄e Belitasaa, a man gu tubusio domi bwisigii be ba wāa n̄en̄ tem m̄e s̄o kpuro ba kpana bu man gu tubusia. Adama wun̄e, kaa kp̄i ȳen̄ s̄o būu geeba ka nun wāa.

Danieli u dosu ge tubusia

16 Yera Danieli wi ba maa sokum̄o Belitasaa u nanda. Ma u biti soora saa fiiko. Ma Nebukan̄esaa u n̄e, Belitasaa, a ku de dosu ge, ka gen tubusianu nu nun biti ko.

Danieli u wisa u n̄e, yinni, dosu gen tubusianu nu ka wunen̄ yibereba nera.

17 A d̄aru wa ta kp̄a. Ma ta dam m̄o. Ten gunum mu girari w̄oll̄o. Ma ba tu waam̄o handunia gira kpuro.

18 Ten wurusu wā. Ma ta binu mara siki siki. Ma handuniagibu kpuro ba ben d̄ianu

waamə te sɔɔ. Gbeeku yee yi ra n wāa ten saarɔ. Gunɔsu su maa sin sokunu mɔ ten kāsasi wəllɔ.

¹⁹ Dāa te, ta sāawa wunɛ sina boko. Domi a kpēa a dam kua ma mu wəllu girari. Ma wunɛn bandun dam mu sɔɔsira handunian goonu nne sɔɔ.

²⁰ Yen biru, a Gusunən gɔrado goo wa u sarama wəllun di ma u nɛɛ, i dāa te kīyo i sura tu kam ko. Adama i ten koo kpiriru derio tem sɔɔ mi, ka ten gbini ta n bəkua ka sisu, ka sii gandun yɔni yakasu mi. Kpa ta n dirum soore ta n yakasu dimɔ nge gbeeku yee sere wɔɔ nɔɔba yiru.

²¹ Nɛn yinni, dosu gen tubusianu wee. Wɔrukoowa u nun win himba sɔɔsi ye u kua wunɛn sɔ.

²² Ba koo nun gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Kpa a n wāa ka gbeeku yee sannu. Kpa a yakasu di nge naa, a n dirum soore sere wɔɔ nɔɔba yiru sere a ka gia ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wē.

²³ Wooda ye ba wē ba nɛɛ, bu dāa ten koo kpiriru ka ten gbini derio mi, yen tubusiana ba koo nun wunɛn bandu wesia saa ye a wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni.

²⁴ Yen sɔ, sina boko, a de a nɛn gere wura. A de a gea ko a ka wunɛn durum wuna. A daa kɔsa kpuro derio kpa a sāarobu wɔnwɔndu kua. Saa yera wunɛn alafia ya koo daka da.

Dosu gen gari yi koor

²⁵ Yeniba kpuro ya sina boko Nɛbukanesaa deema.

²⁶ Ye n kua suru wəkura yirun biru, sɔɔ teeru yera u sīimɔ win dii tɛera wəllɔ Babiloni.

²⁷ Ma u nɛɛ, Babiloni wee, wuu bəkɔ ge na bana ka nɛn tiin dam ga n ka sāa nɛn sina kpaaru. Ga maa nɛn yiiko ka nɛn beere sɔɔsimɔ.

²⁸ Sanam mɛ sina boko u gari yi gerumɔ u n kpa, yera nɔɔ gaga nɔɔra wəllun di ga nɛɛ, sina boko Nɛbukanesaa, a swaa dakio a nɔ. Ba nun bandu yara.

²⁹ Ba koo nun gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Kpa a n wāa ka gbeeku yee sannu kpa a n yakasu dimɔ nge naa sere wɔɔ nɔɔba yiru sere a ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wē.

³⁰ Yande gari yi, yi Nɛbukanesaa deema. Ba nɔn gira tɔmbun suunu sɔɔn di. Ma u yakasu dim wəri nge naa u dirum soore. Ma win seri denya nge gunɔ bakerun sansu. Ma win nii kəkɔsu su denya nge gunɔgisu.

Nɛbukanesaa

u maa wure u kua tɔnu

³¹ Ma Nɛbukanesaa u nɛɛ, ye saa ye, ya doona, yera na nɔni seeya wəllɔ. Ma nɛn bwisikunu wure nu kua tɔnuginu. Ma na Wɔrukoo siara ka beere wi u wāa sere ka baadommaɔ. Wiya u yiiko kpuro mɔ. Win sinanda kun nɔru mɔ. Win bandu ta ko n wāawa sere ka baadommaɔ.

³² Baa handunian tɔmbu kpuro bā n menna, ben dam kun sāa gāanu win nɔni sɔɔ. U ra ko nge mɛ u kī win gɔradoban suunu sɔɔ ka tɔmbun suunu sɔɔ. Goo sari wi u koo kpī u win nɔmu dɛba n kun mɛ u nɔn sɔ u nɛɛ, mba u mɔ mɛ.

³³ Sanam mɛ nɛn laakari ya wurama, yera ba maa man nɛn beere ka nɛn girima ka nɛn bandun yiiko kpuro wesia. Nɛn bwisi kɛɔbu ka nɛn sina asakpɔbu kpuro ba na nɛn mi ba man nɛn bandu wesia. Ma ten dam mu sosi mu kera yellu.

³⁴ Tē, nɛ Nɛbukanesaa, na wəllun sina boko siara ka beere. Na nɔn wəlle sua. Domi ye u mɔ kpuro ya sāawa gea. Win swɛɛ kpuro yi sāawa dee dee. U koo mam kpī u be ba tii suamɔ kawa.

Beesasaa u tɔmbu dim soka

5

¹ Nɛbukanesaan biru, sina boko Beesasaa u bandu di. Yera sɔɔ teeru u win sina asakpɔbu nɔrɔbu (1.000) dim soka. Ma ba tam nɔrumɔ wi ka be sannu.

² Ye tam mɛ, mu Beesasaa nuka, yera u gɔra u nɛɛ, bu win nɔri wuragii ka sii geesugii yarama yi win baaba Nɛbukanesaa u gurama saa Gusunən sāa yerun di te ta wāa Yerusalemuɔ. Kpa wi ka win sina asakpɔbu ka win kurɔbu ka win sinanibu bu ka yi tam nɔ.

³ Yera ba ka nɔri wuragii yi na, ba ka yi tam nɔrumɔ wi ka win tɔn be kpuro.

⁴ Tam nɔru bi sɔɔ, ba ben bīnu siaramɔ nɔn bwāarokunu ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wəkusu ka dāa ka kpenu.

⁵ Saa ye sɔɔra sina boko u nɔmu gagu wa ga yarima mi fitilan yam bururam mu sɔɔsire, ma ga yorumɔ sina kpaarun gana wɔllɔ mi ba soo kpika tɛɛni.

⁶ Yera u nanda, win wuswaa burisina. Win torora kara, u diirimɔ sere win dũu winu soonamɔ.

⁷ Yera u nɔɔgiru sua ka dam u nɛɛ, bu nũn sɔrobu ka Babilonin bwisigibu ka bũu sinambu sokuama. Ye ba na, yera u nɛɛ, wi u kpĩa u yora yeni gara u ye tubusia u koo yẽro wuran saba dokea kpa u nũn gurumusuru sebusia u nũn win bandun dam sukum wɛ u n ka sãa tɔnu itase win bandu sɔɔ.

⁸ Sina bokon bwisigii be kpuro ba dua mi yora ye, ya wãa. Adama ba kpana bu ye gari bu sere mam nɛɛ, ba koo ye tubusia.

⁹ Ma ya sina boko nanda too sere win wuswaa burisina. Ma win sina asakpɔbun tii ba biti soora.

Danieli u yora ye gara

u tubusia

¹⁰ Sina bokon mɛro u sunɔ ka win sina asakpɔbun gari yi nua. Yera u dua mi ba mɛnnɛ ba tɔɔ bakaru dimɔ. U nɛɛ, sina boko, wunɛn hunde yu daka da! A ku nanda sere wunɛn wuswaa ya n burisinɛ.

¹¹ Domi goo u wãa wunɛn tem mɛ sɔɔ, wi u bũu geebun * hunde mɔ. U bwisi ka laakari mɔ nge bũnu. Yen sɔna wunɛn baaba Nɛbukanesaan waati sɔɔ, u nũn kua sɔrobu ka dobo dobogibu ka Babilonin bwisigibun wirugii.

¹² Durɔ win yĩsira Danieli. Wiya sina boko Nɛbukanesaa u yĩsiru kã Bɛlitasaa. Ba wa ma u bwisi ka yɛɛ bakaru mɔ, ma u suka ka dosusu ka gãa ni nu sɛn tubusianun kɛru mɔ. N n mɛn na, a nũn sokusio, u koo nun yora ye tubusia.

¹³ Yera ba ka Danieli da sina bokon wuswaaɔ. Ma sina boko u nũn bikia u nɛɛ, wuna Danieli wi? A sãawa Yuu ben turo be nɛn baaba sina boko u mwɛɛrima Yudan tem di?

¹⁴ Ba man wunɛn gari sɔɔwa ma bũu geeba ka nun wãa. Yen biru, a bwisi ka laakari gea mɔ a ka tɔnu gãa sɛsɔginu tubusia.

¹⁵ Wee ba ka man bwisigibu ka sɔrobu naawa bu ka man yora yeni garia kpa bu man yen tubusianu sɔ. Adama ba kpana.

¹⁶ Na maa nua ma a ra tɔmbu gãanu tubusie ni nu bu bitani mɔ kpa a dosu tubusia. Tɛ, à n kpĩa a yora yeni gara ma a man yen tubusianu sɔɔwa, kon nun gurumusuru sebusia kpa n nun wuran saba dokea n nun nɛn bandun dam sukum wɛ. Kpa a ko tɔnu itase nɛn bandu sɔɔ.

¹⁷ Yera Danieli u nũn wisa u nɛɛ, yinni, a wunɛn kɛɛ ni tii yiyo, ñ kun mɛ a goo wɛ. Adama kon nun yora ye garia kpa n nun yen gari tubusia.

¹⁸ N n mɛn na, yinni, a swaa dakio a nɔ. Wɔrukoo u wunɛn tundo Nɛbukanesaa bandu wɛ ka bɛɛɛ ka girima ka yiiko.

¹⁹ Dam mɛ u nũn wɛn sɔ, bwesenu kpuro nu nũn nasie sere nu ra n diirimɔ win wuswaaɔ. Ye u kĩ, yera u ra ka tɔnu ko. U koo kpĩ u nũn go, ñ kun mɛ u nũn deri, ñ kun mɛ u nũn wɔlle sua, ñ kun mɛ u nũn taare.

²⁰ Adama saa ye sɔɔ, u tii sua u gɔru bɔbia, yera Gusunɔ u nũn yara bandun di ma u gina nũn yiiko ye mwaari.

²¹ U nũn wuna tɔmbun suunu sɔɔn di. Ma win bwisikunu gɔsia nge gbeeku yaaginu. U da u wãa ka kɛte gbeekinu sannu ma u yakasu dimɔ nge naa u dirum soore sere u ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro nɛni. Wi u kĩwa u ra maa nu wɛ.

²² Wee, wunɛ maa Bɛɛsasaa, wunɛ wi a sãa win bii, baa mɛ a ye kpuro yɛ, a yina a tii kawa.

²³ Ma a tii sue Yinni Wɔrukoon wuswaaɔ. A dera ba ka win sãa yerun nɔri na i ka tam nɔra wunɛ ka wunɛn sina asakpɔbu ka wunɛn kurɔbu ka wunɛn sinanibu. Ma a seewa a wunɛn bũnu siaramɔ nĩn bwãarokunu ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii wɔkusu ka dãa ka kpenu, baa mɛ nu ñ gari nɔmɔ, nu ñ yam waamɔ, nu ñ maa gãanu yɛ. Adama Gusunɔ wi u wunɛn wãaru nɛni, a ñ nũn bɛɛɛ wɛ.

²⁴ Yen sɔna u nɔmu ge gɔrima ge ga yora ye kua.

²⁵ Ye ba yorua mi wee, ba gara, ba gara, ba yĩira, ba bɔnu kua.

²⁶ Yen tubusianu wee. Ba gara, ya gerumɔwa Gusunɔ u wunɛn bandun sanam

* **5:11 bũu geebu** - I wiru 4:5n tubusianu mɛɛrio.

gara ma u tu n̄ru koosia.

²⁷ Ba yīira, ya gerum̄wa ba wunen bunum yīira ba deema a n̄ bunu.

²⁸ Ba b̄nu kua, ya maa gerum̄wa ba wunen bandu b̄nu kua. Ma ba tu M̄diba ka P̄esiba w̄.

²⁹ Yande mi k̄, B̄esasa u n̄, bu Danieli gurumusuru sebusio kpa bu n̄n wuran saba dokea kpa bu kpara ma u kua t̄nu itase win bandu s̄.

³⁰ D̄ma ten w̄kura ba B̄esasa Babilonin sina boko wi go.

6

¹ Ma Darusi wi u s̄a M̄din bweseru u bandu di. Saa ye, u m̄wa w̄ wata ka yiru.

Danielin yiber̄ba

ba n̄n yina beria

² Darusi u t̄mbu wunaa teeru ḡsa ba n̄ s̄a win tem beri berikan wirugibu.

³ Ma u t̄mbu ita ḡsa u bu kua wirugii ben t̄nwerobu. Ben miya wirugii be, ba ko n̄ da n̄ bu ben s̄ma tusia. Kpa sun̄ u ku raa ka asara wa. Danieli u s̄awa t̄nwerobu ben turo.

⁴ U beri berikan wirugii be, ka ben t̄nwerobu bwisi kere. Yen s̄na sina boko u bwisika u n̄n ko tem m̄ kpuron wirugii.

⁵ Saa ye s̄ora Danielin t̄nwerosii be, ka beri berikan wirugii be, ba n̄o tia kua bu ka n̄n toraru garu mani sina bokon bandun swaa s̄. Adama ba n̄ toraru garu wa wi s̄. Domi u s̄awa naanegii, u n̄ k̄sa gaa koore. U n̄ maa s̄mburu garu atafiiru koore.

⁶ Yera t̄n be, ba n̄, sa n̄ ḡanu ganu wasi su Danieli mani ma n̄ kun m̄ ye ya s̄a win Gusun̄ s̄arun gari baasi.

⁷ Ma ba n̄o tia kua ba da sina bokon mi ba n̄, yinni, wunen hunde yu daka da!

⁸ B̄e beri berikan wirugibu ka t̄nwerobu ka siri kowobu ka wunen wesian̄sibu, b̄e kpurowa sa n̄o tia kua a ka wooda yara ye ya gerum̄ baawure u nun s̄a sere s̄o t̄na. Wi u ye yina ma u b̄u goo n̄ kun m̄ t̄nu goo s̄awa sere n̄ ka ko s̄o t̄na ye, ba koo ȳro kp̄ewa w̄ru m̄ s̄o gbee sinansu w̄a.

⁹ T̄ yinni, a wooda ye sireo a n̄ma doke kpa yu ko nge M̄diba ka P̄esiban wooda ye ba ku ra k̄si.

¹⁰ Ma sina boko u wooda ye n̄ma doke ba ye yara.

Ba Danieli kp̄e

gbee sinansun w̄ru

¹¹ Saa ye Danieli u nua ma ba wooda ye n̄ma doke, yera u da win gidambisan w̄l̄o u dua yen dii s̄o w̄ ḡn f̄enti ya wukiare Yerusalemun bera ḡa. Miya u yiira u kanaru kua u Gusun̄ siara nge m̄ u ra ko t̄ru baatere n̄n ita.

¹² Yera s̄o teeru t̄n be, ba n̄n duwi ba deema wee u Gusun̄ kanam̄ u somiru bikiam̄.

¹³ Yen biru, t̄n be, ba yara ba da sina bokon mi ba n̄n wooda ye yaayasia ba n̄, n̄ n̄ wuna a wooda yara ye ya gerum̄ bu nun s̄a? N̄ n̄ wuna a n̄, ma goo ù n̄ b̄u goo n̄ kun m̄ t̄nu goo s̄awa s̄o tenan baa s̄o, ba koo ȳro kp̄ewa w̄ru ge s̄o, mi gbee sinansu w̄a?

Ma sina boko u wura u n̄, wooda ye, ya w̄awa dim dim nge m̄ M̄diba ka P̄esiban wooda ya s̄a. N̄ n̄ koor̄ bu ye k̄si.

¹⁴ Ma ba n̄, too, wee, Danieli wi u s̄a Isireliban turo be ba mw̄rima Yudan di, u n̄ nun garisi ḡanu, u n̄ maa wunen wooda ye a n̄mu doke mi m̄m n̄o w̄. U ra win Gusun̄ kanewa t̄ru baatere n̄n ita.

¹⁵ Ye sina boko u gari yi nua, yera win nukura sankira gem gem. Ma u ḡru doke u Danieli yara wooda ye s̄on di. Ma u kookari kua sere s̄o u ka dua.

¹⁶ Adama t̄n be, ba kpam m̄na ba da sina bokon mi ba n̄, a yaayo ma M̄diba ka P̄esiban wooda ya ku ra k̄si sina boko ù n̄ ye n̄ma doke.

¹⁷ Yera sina boko u wooda w̄ u n̄, bu Danieli yarama bu kp̄e w̄ru ge s̄o, mi gbee sinansu w̄a mi. Saa yera u n̄n s̄o wa u n̄, Gusun̄ wunen Yinni wi a s̄am̄ baadomma mi, u nun faaba koowo.

¹⁸ Ma ba kpee bakaru tama ba ka w̄ru gen n̄o k̄rua. Yera sina boko u win taabu ka win sina asakp̄abun yīreru doke kpee ten w̄l̄o, goo u ku raa ka Danieli faaba ko.

¹⁹ Yen biru, u wura win sina kpaar̄. W̄ku te, u n̄ di, u n̄ n̄ra, u n̄ maa kp̄un̄ sinani goon b̄kū. M̄ya u n̄ maa dweeye d̄ma te.

Danieli u yara baani

²⁰ Yera sina boko Darusi u seewa buru buru yellu u da w̄ru gen mi fuuku fuuku.

21 Ye u yam mi turuku kua, yera u Danieli sokum wəri ka nuku sankiranu u m̀, Danieli Gusunən səm kowo, Gusunə wi a ra n sāmə wērabu sari mi, u kpīa u nun wəra gbee sinan sin nən di?

22 Saa yera Danieli u ǹn wisa u n̄, yinni, wunen hunde yu daka da!

23 Gusunə n̄n Yinni u win gərado gərima u gbee sinan sin n̄su b̄kua. Su n̄ man m̄era gaa kue domi u wa ma na n̄ toraru garu kue win wuswaa ka maa wunen wuswaa.

24 Yera sina bokon nukura dora ma u wooda w̄ u n̄, bu Danieli yarama saa w̄ru gen min di. Ye ba Danieli yarama, ba n̄ m̄era gaa wa win wasi s̄. Domi u Gusunə win Yinni naane s̄a.

25 Ma sina boko u wooda w̄ u n̄, bu t̄n be ba raa Danieli taare w̄ mi m̄wama bu kp̄e w̄ru ge s̄, be ka ben bibu ka ben kur̄bu kpuro. T̄n be, bu sere mam turi w̄ru gen tem̄, gbee sinan si, su bu s̄sukawa su kukunu k̄suka.

26 Yen biru, sina boko u bwesenu kpuro tirenu yorua u n̄, alafia ya n̄ sosim̄ b̄e s̄ ya n̄ d̄.

27 Wooda ye na w̄em̄ wee. Be ba w̄a n̄n tem̄ s̄ kpuro gesi, bu de bu Gusunə Danielin Yinni nasia kpa bu ǹn b̄ere w̄.

Domi u s̄awa waso.
U ko n̄ w̄awa sere ka baadomma.

Win bandu ta n̄ kpeem̄.
Ten dam mu ko n̄ w̄awa sere ka baadomma.

28 Wiya u ra t̄nu w̄re u faaba ko.

U ra maamaakiba ka ȳrenu ko w̄ll̄ ka tem̄.
Wiya u Danieli w̄ra gbee sinansun n̄sun di.

29 Darusin bandun waati ye s̄, Danieli u kua t̄n boko sere n̄ ka girari Sirusi P̄esin bandu s̄.

Danieli u gbeeku ȳ n̄ wa

dosu s̄

7

1 B̄esasa Babilonin sina bokon bandun w̄ ḡiikuu s̄ra Danieli u dosa. U k̄siru wa saa ye u kp̄i win kpin yer̄. Yen biru, u yorua ye n̄ weene t̄mbu bu gia dosu ge s̄.

2 U gerua u n̄, ye na wa k̄si te s̄ w̄kuru wee. Na woo gagu wa ga na w̄llun beri berika n̄n di ga nim w̄ku b̄k̄n nim so.

3 Yera gbeeku ȳ b̄e n̄ ye yarima nim w̄ku gen min di, yen gaa kun ka gaa weene.

4 Ye na gbia na wa ya ka gbee sun̄ weene ma ya gun̄ bakerun kasa m̄. Ye na maa m̄era, yera na wa ba kasa ye wuna. Ma ba yen tii seeya ba ȳrasia nge t̄nu. Ma ba ye t̄nun bwisikunu dokea.

5 Yen yiruse ya ka yaa ḡba weene ma ya ka ȳsi tia ȳ. Ȳsan kukunu itawa ya n̄ b̄ri. Ma ba ye s̄wa ba n̄, yu seewo yu yaa m̄e.

6 Yen biru, na itase wa ya ka musuku gbeeku weene ma ya kasa n̄ m̄ yen biru w̄ll̄. Ma ya winu n̄ m̄. Ba ye yiiko w̄ yu ka bandu di.

7 Yeniban biru, yera na yaa n̄ese wa n̄n k̄si te s̄. Yaa ye, ya nanum m̄. Ya maa dam m̄ too. Ma ya don sisugii bakanu m̄. Ȳ n̄ yaa m̄wa, ya ra yaa yen kukunu k̄sukuwa kpa yu di. Ye ya tiara kpa yu taaku taaku. Yaa ye, ya n̄ ka ȳ ḡiikii yi weene. K̄bi w̄kura ya m̄.

8 Ye na k̄bi yi m̄era s̄a s̄a, yera na k̄bu piibu gagu wa ga yarima yen wirun di ga w̄a ȳn̄n suunu s̄. K̄bu piibu ge, ga k̄bi w̄ku ten ita wuka. Ga n̄ni m̄ nge t̄nu, ga maa n̄ m̄ ga gari m̄ ka tii suabu.

Gusunən siribu

9 Ye na m̄era tii, yera na wa ba sina kitaru yiim̄. Ma na goo wa nge dur̄ t̄k̄ u na u sina win sina kitaru s̄. Ȳa kpikin̄ fara farawa u doke. Ma win seri yi buriri fem fem. Win sina kita te, ta ballim̄wa nge d̄o yari bakaru. M̄ya maa ten naasun tii.

10 Ma d̄o yari bakaru ta yarim̄ win sina kita ten min di ta kokum̄ nge nim. Gusunən ḡradoba n̄r̄m n̄r̄m ba na ba ǹn s̄am̄. Ma ben gabu ba ȳ win wuswaa. Siri kowobu ba na ba sina. Ma ba tirenu wukia.

11 Ye na k̄bu piibu ge m̄era ga tii sua gari gerum̄, yera ba na ba yaa ye go, ba ye sua ba kp̄e d̄o boko s̄.

12 Gbeeku ȳ ye yi tie, ba yin dam w̄ra. Adama ba dera yi w̄a sere saa gaa.

13 W̄ku te, k̄si te s̄, ye na maa wa wee. Na goo wa u sarama w̄llun di guru wii wuroru s̄. Ma u da dur̄ t̄k̄ win mi gia. Ma ba ǹn susisia win wuswaa.

14 Ba ǹn bandu ka b̄ere ka yiiko w̄. Ma ba ǹn ḡanu kpuro n̄mu s̄ndia. Bwesenu

kpuro nu nùn s̄awa. Win banda kun n̄oru m̄a. Ta ko n w̄awa sere ka baadommā.

Kāsinun tubusianu

15 N̄e Danieli n̄en bw̄era kun kpun̄e domi k̄asi ni na wa mi, nu man nanda.

16 Yera na ḡrado ben turo susi be ba w̄a mi. Ma na nùn bikia na n̄e, m̄ba gari yi kpuron tubusianu. U man s̄ōwa u n̄e,

17 gbeeku ȳe beke n̄e ye, ya s̄awa sinambu n̄e be ba koo bandu di di dunia s̄ō.

18 Yen biru, W̄rukoo u koo de win t̄n d̄erobu bu bandu m̄wa ba n dii sere ka baadommā.

19 Ka m̄e, na kasu n gbeeku yaa n̄ese ye ya ñ ka ita yeñ̄o ween̄e min tubusianu gia dee dee. Domi yaa ye, ya nanum m̄a too. Yen donnu nu s̄awa sisu ma yen nikisu su s̄a sii gandu. Ȳa n yaa m̄wa ya ra yen kukunu k̄sukuwa kpa yu di. Yen ye ya tiara kpa yu taaku taaku.

20 Na maa kasu n k̄abi w̄aku ten tubusianu gia te ya m̄a yen wir̄o ka sere maa k̄abu piibu ge ga yarima yen wirun di ga w̄a ȳiñ̄on suunu s̄ō. K̄abi w̄aku ten ita ya w̄ruka yen wuswaā. Ga n̄ni m̄a, ga n̄ō m̄a, ma ga gari m̄ ka tii suabu, ga maa nanum m̄a ga ȳiñ̄o kere.

21 Ma na k̄abu piibu ge wa ga ka W̄rukoon t̄n d̄erobu tabu m̄ ga bu kamiam̄.

22 Adama dur̄o t̄k̄o wi, u na u Gusun̄n t̄n be gem w̄ē. Sanam m̄e saa ya tura ma ba bandu di.

23 Ma dur̄o wi, u man tubusia u n̄e, yaa n̄ese ye, ya s̄awa bandu n̄ese te ba koo sw̄ii handunia yeni s̄ō. Ban te, ta ñ ka garu ween̄e. Ta koo handunia kpuro go tu taaku tu munia muku muku.

24 K̄abi w̄aku te, ta s̄awa sinambu w̄akuru be ba koo ban te di. Yen biru, sun̄o goo wi u ñ ka ben goo ween̄e u koo sinambu w̄aku ten ita bandu yara kpa u bandu di.

25 Sun̄o wi, u koo W̄rukoo gari kam gerusi kpa u win t̄n d̄erobu n̄ni s̄. U ko n maa k̄i u saaba ka woodaba k̄asi. Ba koo nùn t̄n d̄erobu n̄mu s̄ondia sere saa ita ka b̄nu.

26 Yen biru, Yinni Gusun̄o u koo sun̄o wi siri, kpa u nùn bandu yara mam mam sere ka baadommā.

27 Yen biru, ba koo ban ni nu w̄a handunia s̄ō kpuron dam ka nin yiiko

W̄rukoon t̄n d̄erobu n̄mu beria. Win bandu ta ko n w̄awa sere ka baadommā. Wiya sinambu kpuro ba koo s̄a kpa bu nùn m̄em n̄ōwa.

28 Ye n̄e Danieli na wa yera mi. Ye na ye bwisika, na nanda ma n̄en wuswaa burisina. Adama na ye kpuro berua n̄en ḡrūo.

Danieli u ȳa kineru

ka boo wa k̄asiru s̄ō

8

1 B̄esasaan bandun w̄ō itase s̄ō, n̄e Danieli na k̄asiru wa te na raa wa baasi.

2 Sanam m̄e na k̄asi te m̄era n man s̄are na w̄a wuu b̄k̄o ge ba m̄ Susīo Elamun tem̄o. Ma n s̄are na w̄a daa te ba m̄ Ulain b̄kūo.

3 Ye na n̄ni seeya na m̄era, yera na ȳa kineru wa ta k̄abu bakanu yiru m̄ ta ȳo daa ten dee deeru. K̄abu teeru ta teeru d̄ēbu kere. Te ta d̄ēbu bo mi, tera ta kpia d̄akuru.

4 Yera ȳa kin̄e te, ta ten k̄abi soom̄o s̄ō duu yeru gia ka s̄ō ȳesan n̄m geu gia ka s̄ō ȳesan n̄m d̄waru gia. Yaa gaa sari ye ya koo ka tu gabirina. Goo maa sari wi u koo ten yibere w̄ra ten n̄man di. Ta m̄wa ye ta k̄i. Ma ta kp̄eam̄o ta dam m̄o.

5 Sanam m̄e na laakari m̄o, yera na m̄era ma na boo wa ga yarima saa s̄ō duu yeru gian di ka duki baka ga tem b̄su ma n s̄are ga ñ tem d̄eke. Boo ge, ga k̄aba nanumgia m̄o gen n̄nin baa s̄ō.

6 Ma ga tura sere ȳa kin̄e ten mi, te na raa wa ka k̄abi yiru mi, ta ȳo daa ten dee deeru. Ma ga ȳa kin̄e te gure ka gen dam kpuro.

7 Na gu wa ga ȳa te susi ka m̄aru ga tu so ga k̄abi b̄ōka. Ȳa te, ta kpana tu ka tii yina. Ma ga tu sura tem̄o ga yasisim̄o. Goo sari wi u tu w̄ra gen n̄man di.

8 Ma boo ge, ga kp̄ea. Ye ga kp̄ea ga kpa, yera k̄aba baka ye, ya b̄ōra. K̄aba yen ayer̄wa k̄abi n̄e nanumgii yi kpia. Ma yi m̄era handunian goonu n̄e kpuro s̄ō, yen baayere goo teeru gia.

9 Saa k̄abi yin tian di, k̄abu piibu gaga yara ga kp̄ea s̄ō ȳesan n̄m d̄waru gia ka s̄ō yari yeru gia ka sere tem m̄e mu gea bo gia.

10 Ma ga seewa ga w̄ollun tabu kowobu girari ma ga ben sukum ka kperi surura tem̄o ga taaka.

11 Ma ga maa seewa ga tabu kowo ben guro guro seesi. Ma ga bururu baateren yāku te ba ra nūn kue yōrasia. Ma ga win sāa yeru kāsuka.

12 Ga wəllun tabu kowobu ka baadomman yākunu nōma doke ga kamia toranun sō. Ma ga gem kasa kua temə. Ye ga bwisika gu ko kpuro, ya gu koorawa.

13 Ma na tən dεero goon gari nua. Yen biruwa tən dεero goo u gbiikoo wi bikia u nεε, sere saa yerà ba ko n baadomman yāku ten kobu yōrasie. Sere saa yerà kam kobu ko n wāa gem sarirun sō. Sere saa yerà sāa yee te, ta ko n disi duure mεsum. Sere saa yerà ba ko n wəllun tabu kowo be taakumə.

14 Ma gbiikoo wi, u wisa u nεε, sere tōnu nərəbun suba yiru ka gooba wunəbun (2.300) baa yà n doona. Yen biruwa yāku yee te, ta koo wurama ta n dεere nge yellu.

Kāsi ten tubusianu

15 Sanam mε nε Danieli na kāsi te waamə, ma na kasu tu man yeeri, yera na gāanu wa nu ka tōnu weenε nu yō nεn wuswaaə.

16 Ma na maa goon nəə nua daa te ba mə Ulain suunun di. U nəəgiru sua u nεε, Gabiriε, a durə wini kāsi te tubusio.

17 Ma u man susima. Ye u man turuku kooma, yera bεrum man mwa. Ma na wəruma temə. U man sōəwa u nεε, tənun bii, a de yi nun yeeri. Kāsi te, ta wāawa sanam dāakim sō.

18 Sanam mε u ka man gari mə, yera biti baka man mwa. Ma na siriru tem girari. U man baba u seeya u yōrasia mi na raa wāa.

19 Yen biru, u maa man sōəwa u nεε, wee kon nun sō ye ya koo na Yinni Gusunən mərən tōru sōə sanam dāakim sōə.

20 Yāa kinε te a wa ta kəbi yiru mə mi, ta sāawa Mēdiba ka Pēesiban sinambu.

21 Boo ge, ga sāawa Geresin sunə. Kəba baka ye ya bəəkira mi, ya sāawa sunə gbiikoo.

22 Kəba nne ye ya kpia baka ye ya bəəkiran min di, ya sāawa sinambu nne gabu be ba koo yari sunə gbiikoo win min di. Adama ba n dam wasi nge wi.

23 Sinambu nne yen bandu tən kpa, ma ba durumgibu kpeerasia, sunə goo u koo yari u tii sua kpa u n tambu nən wəkubu yē.

24 Win dam mu koo nuuru ko n n mə ka win tiin dam. U koo gāa dabinu kam koosia

ye ya n ka nəə gerurə. Win ye u mə kpuro ya koo nūn koorə. U koo bwese damginu go ka maa Gusunən təmbu.

25 U koo tii sua win dukian sō ka win bwisin sō. U koo tən dabinu go be ba wāa bəri yəndu sōə. U koo mam sina boko seesi. Adama u koo kəsikira goo u kun nūn babe.

26 Kāsi te a wa tōnu nərəbun suba yiru ka gooba wunəbun (2.300) sō, ta sāawa gem. A ye nenuə asiri sōə. Domi ya wāawa sanam dāakim sō.

27 Ma nε Danieli na kua sōə dabiru na barə. Na n dam mə. Yen biruwa na seewa na nεn səmburu mə te sina boko u man wē. Ma na wāa nandabu sōə kāsi ten sō. Domi ta n man yeeri.

Danieli u kanaru kua win təmbun sō

9

1 Saa ye Darusi, Asuresin bii, Mēdin bwe-seru u bandu dii Babilonin temə,

2 win bandun wōə gbiikuu sōə, Danieli u tirenu mεrimə ma u girari mi Yinni Gusunə u win səmə Yeremi sōəwa u nεε, wōə wata ka wəkura Yerusalemu ya ko n sāa bansu.

3 Ma u nəə bəkua u saaki deewa u tii torom wisi nuku sankiranun sō. Ma u kanaru koosi Yinni Gusunən mi gia,

4 u win təmbun toranu tuuba mə.

U nεε, Yinni Gusunə, a kpā ma sa nun nasie. A ra wunen nəə mwεeru yibie kpa a wunεgibu kīru sōəsi be ba nun kī ba wunen woodaba mεm nəəwammε.

5 Sa tora, sa daa kōsa kua, sa sāa nuku kōsurugibu, sa wunen gari yina, sa maa wunen woodaba sara.

6 Sa n wunen səməbu swaa daki sanam mε ba bεsen sinambu ka bεsen wirugibu ka bεsen baababa ka bεsen təmbu kpuro wunen gari sōəwa.

7 Yinni Gusunə, a sāawa gemgii. Bεsera sa tora. Ma sa wāa sekuru sōə gisə bεse Yudaba ka be ba wāa Yerusalemu ka Isireliba kpuro be a yarinasia tontondəə ka turuku yèn sō sa n nun mεm nəəwε.

8 Yinni, wee sa sekuru sōəwa bεse ka bεsen sinambu ka bεsen wirugibu ka bεsen baababa. Domi sa nun torari.

9 Gusunə bεsen Yinni, a sun suuru kuo wunen wənwəndun saabu baa mε sa wunen gari yina.

10 Sa ñ maa wunen gere swaa daki su sere nɛɛ, sa ko wunen woodaba swii ye wunen sɔmɔbu ba sun nɔɔsia.

11 Mɛya bɛsɛ Isireliba kpuro sa wunen woodaba sara, sa ñ wunen gere swaa daki. Sa tora. Yen sɔna bɔri yi a dera wunen sɔm kowo Mɔwisi u yorua woodan tireru sɔɔ yi sun di.

12 Nge mɛya a dera wunen gari yi kooru yi a nɛɛ, kaa bɛsɛ ka bɛsɛn wirugibu kua. A dera Yerusalemu ya nɔni swāaru wa tɛn bweseru ba ñ waare gam.

13 Wahala ye kpuro, ya sun deema nge mɛ Mɔwisi u yorua woodan tireru sɔɔ. Ka mɛ, sa ñ bɛsɛn daa kɔsa deri su wunen gem swii kpa su wunen kii geeru kasu.

14 Gusunɔ bɛsɛn Yinni, wahala ye a nɛɛ, sa ko wa, yera ya sun deema. Ye a kua kpuro ya sāawa dee dee. Bɛsɛra sa ñ nun mɛm nɔɔwɛ.

15 Gusunɔ bɛsɛn Yinni, ye a sun yarama Egibitin tem di, wunen dam mu sɔɔsira. A yĩsiru yara te ta wāa sere ka gisɔ. Adama bɛsɛ, sa durum ka daa kɔsa kua gem gem.

16 Tɛ Yinni, na nun kanamɔ wunen durom sɔ, a de wunen mɔru yu doona wunen wuu Yerusalemun min di, ge ga wāa wunen guu te a gɔsan wɔllɔ. Domi be ba sun sikerene ba Yerusalemu ka bɛsɛ wunen tɔmbu gema bɛsɛn toranu ka bɛsɛn baababan daa kɔsan sɔ.

17 Gusunɔ, a nɛn nɔɔ swaa dakio kpa a nɛn kanaru nɔ. A wunen sāa yee te ta bansu sāa mi mɛɛrio wunen yĩsirun sɔ.

18 Gusunɔ nɛn Yinni, a swaa dakio a nɔ. A nɔni seeyo a wuu ge ba ka wunen yĩsiru sokumɔ mɛɛri nge mɛ ga bansu kua. Sa yɛ ma bɛsɛn dɛɛrara kun tura su ka nun gāanu ganu kana. Adama wunen wɔnwɔn bakarun sɔna sa nun yeni kanamɔ.

19 Yinni, a bɛsɛn kanaru nɔɔwɔ kpa a sun suuru kua. A bɛsɛn gere swaa dakio kpa a ko ye sa bikia. A ku de n tɛ wunen yĩsirun sɔ. Domi wuna a wuu ge ka tɛn be kpuro mɔ.

Gabirɛ u kāsiru tubusia

20-21 Sanam mɛ Danieli u kana te mɔ u gari gerumɔ u ñ kpa, u wi ka win tɔmbun toranu tuuba mɔ, ma u Gusunɔ win Yinni kanamɔ win sāa yee dɛɛra ten sɔ, yera durɔ wi, Gabirɛ wi u raa wa win kāsɛ gbiikiru sɔɔ, u nùn yɔɔsima ka dam u sura win bɔkuɔ saa yɛ sɔɔ ba ra yokan yākuru ko.

22 U ka nùn gari kua u nɛɛ, na nawa wunen mi, n ka nun kāsɛ te tubusia.

23 Saa yɛn di a wunen kanaru torua, Gusunɔ u tu mwa. Yen sɔna na nun win gari sɔɔbu na, domi Gusunɔ u nun kī. N n mɛn na, a swaa dakio n nun kāsɛ te tubusia.

24 Saa nɔɔba yirun nɔn wata ka wɔkura Gusunɔ u himba kua yu doona u sere wunen tɔmbu ka wunen wuu dɛɛrɔ yakia toranu ka kɔsa kpuron di. Yen biru, u koo bu ben toranu suuru kua kpa u bu gem wɛ sere ka baadommaɔ. Gusunɔn sɔmɔbun gari ka kāsɛnun baa ya koo doona kpa tɛn dɛɛro goo u ko sunɔ.

25 N n mɛn na, a bwisikuo kpa a tubu. Saa min di ba wooda wɛ bu Yerusalemu sɔmɛ bu bani, sere wirugii wi Gusunɔ u gɔsa u ka na, ya koo kowa saa nɔɔba yirun nɔn nɔɔba yiru. Yen biru, ba koo yen swɛɛ sɔmɛ ka yen gbāraru saa nɔɔba yirun nɔn wata ka yiru sɔɔ. Saa ye, ya ko n sāawa wahalan saa.

26 Saa nɔɔba yirun nɔn wata ka yiru ye, yà n doona, ba koo wirugii wi Gusunɔ u gɔsa go. Goo sari wi u koo ka nùn yina. Kpa sunɔ kpao ka win tabu kowobu bu wuu ge, ka sāa yee te wisire bu kəsuku kpa ba n asɔrɔ mɔ sere Gusunɔ u ra ka nùn kpeerasia nge mɛ u yi.

27 Wirugii wi, u ko n ka tɛn dabiru nɔɔ tia sāa sere saa nɔɔba yiru. Saa ita ka bɔnun biru, u koo de yākunu ka abɔnu nu kpe kpa u gāa kɔsunu ko sāa yerɔ nɔn bweseru goo kun koore sere kam koo bi Yinni Gusunɔ u yi win sɔ bu ka nùn deema.

Danieli u tɔnu wa

Tigirin daarɔ kāsiru sɔɔ

10

1 Sirusi, Pɛsin sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔ, Yinni Gusunɔ u ka Danieli gari kua wi, wi ba maa mɔ Belitasaa. Gari yi, yi sāawa gem. Yi ka nɔni swāa bakaru yā te ta koo na. Ma gari yi, yi nùn yeeri. Saa ye sɔɔra u kāsɛ te tuba.

2 N deema u wāa nuku sankiraru sɔɔ alusuma ita.

3 Alusuma ita ye sɔɔ, u ñ dīa geenu ganu diire. U ñ yaa tende. Tam kun maa win nɔɔ duure. Mɛya u ñ maa tii gum saware.

4 Wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ yɛnda nnɛse sɔɔ, u wāa u yɔ daa te ba mɔ Tigirin bɔkuɔ.

⁵ Yera u nani sua u durɔ goo wa u yānu doke ni ba kua ka wɛɛ damgii ma u kpaka sɛke ye ba kua ka wura ye ya wee Ufasin di.

⁶ Win wasi yi ballimɔ nge kpee ni nu wuru beku nani mɔ, ma win wuswaa ya ballimɔ nge guru maakinu. Ma win nani yi ballimɔ nge dɔɔ yari, ma win gāsenu ka win naasu s̄aa nge sii gan te ba wɔriasia. Ma win nɔɔ ga nɔɔra nge tɔn dabinun nɔɔ.

⁷ Danieli turowa u k̄asi te wa. Tɔn be ba ka n̄n w̄aa mi, ba n̄ tu wa. Adama ba nanda ba duki sua bu ka kuke.

⁸ Wi turowa u ȳra ma u k̄asi te wa. Win wuswaa ya burisina. Ma win gɔma dwiia u dam bia.

⁹ U durɔ win nɔɔ nua ma u nanda u wiru tem girari.

¹⁰ Yera nɔmu gaga n̄n baba ma u diira u d̄u winu ka n̄m taranu soonamɔ.

¹¹ Ma u nɛɛ, k̄inasi Danieli, a de gari yi, yi kon nun s̄ɔ, yi nun yeeri, kpa a se a ȳra mi a w̄aa mi. Domi ba man ḡarimawa wunɛn mi. Ye u n̄n gari yi s̄ɔwa u kpa, yera Danieli u seewa u ȳra ma u diira.

¹² Durɔ wi, u gerua u nɛɛ, Danieli, a ku b̄erum ko. Domi saa d̄oma t̄en di gari yi, yi nun yeeri, ma a tii kawa Gusunɔ wunɛn Yinnin wuswaaɔ, saa d̄oma ten diya Gusunɔ u wunɛn kanaru nua. Yen s̄ɔna na na.

¹³ Pɛɛsiban sina boko u man seesi s̄ɔ yɛnda tia ma na sina win b̄akuɔ. Adama wee Miseli w̄ollun tabu kowobun sunɔ turo u na u man somi.

¹⁴ T̄ɛ, na nawa n ka nun tubusia ye n koo wunɛn t̄ambu deema sia. Domi sian gariya k̄asi te, ta ka ȳa.

¹⁵ Saa ye u n̄n gari yi s̄ɔmɔ, yera wi, Danieli u tuka ma u mari.

¹⁶ Yera u ḡaanu wa nu ka t̄onu weene ma nu na nu win nɔɔ baba. Ma u nɔɔ wukia u nɛɛ, n̄n Yinni, n̄n wuswaa ya burisina, na n̄ maa dam gam mɔ k̄asi te na wan s̄ɔ.

¹⁷ Nɛ wi na s̄aa wunɛn s̄ɔm kowo, am̄ana kon ka kp̄i n ka nun gari ko. Domi na n̄ dam gam mɔ.

¹⁸ Wi u ka t̄onu weene mi, u maa n̄n baba u dam k̄a.

¹⁹ Yera u n̄n s̄ɔwa u nɛɛ, a ku b̄erum ko durɔ k̄inasi, alafia ya n ka nun w̄aa. A tii dam k̄ɛyɔ. Ye u ka n̄n gari m̄ɔ, yera u dam wa u nɛɛ, Yinni, a de a ka man gari ko. Domi a man dam k̄a.

²⁰ Durɔ wi, u n̄n bikia u nɛɛ, a ȳɛ ȳen s̄ɔ na na wunɛn mi? T̄ɛ, kon da n Pɛɛsiban sina boko tabu w̄ari. N̄a n doona, Gerekiban sina boko u koo na.

²¹ Adama kon nun s̄ɔ ye ya yorua gem tireru s̄ɔɔ. Goo kun man somimɔ t̄an ben s̄ɔ, ma n kun mɔ Miseli b̄ɛɛ Isireliban k̄ɔso,

11

¹ Wi n̄n tii na somi na dam k̄a Darusi M̄ediban sina bokon bandun w̄ɔɔ gbiikuu s̄ɔɔ.

² Wee t̄ɛ, kon wunɛ Danieli gem s̄ɔ.

Sinambun tabu

Wee sinambu ita ba koo bandu di di Pɛɛsiɔ. Yen biru, sina boko n̄nɛse u koo bandu di kpa u dukia gura n kere sina bokobu ita ye. U n dam kua win dukia yen s̄ɔ, u koo Gerekiban sina boko seesi.

³ Adama sina boko w̄arugɔ goo u koo se u dam bakam wa kpa u ko ye u k̄i.

⁴ Saa ȳɛ s̄ɔ win banda dam kua, saa ye s̄ɔra ta koo w̄aruma kpa tu b̄onu ko handunian goonu n̄nɛ kpuro s̄ɔɔ. Win bibun bweseru ta n̄ ban te dimɔ. Ban te, ta n̄ maa dam mɔ nge m̄ɛ ta raa s̄aa. Domi ta koo karana kpa tu wura gabun n̄muɔ.

⁵ Sina boko wi u w̄aa s̄ɔ ȳɛsan n̄m dwaru gian banda ko n dam mɔ. Adama win sina asakpɔ turo u koo n̄n dam kera kpa u n̄n taare. Win dam m̄ɛ, mu ko n kp̄a.

⁶ W̄ɔsu gasun biru, ba koo arukawani b̄okuna kpa sina boko wi u w̄aa s̄ɔ ȳɛsan n̄m dwaru gian bii w̄andia u na s̄ɔ ȳɛsan n̄m geu gian sun̄n mi bu ka arukawani b̄oke, bu suana. Adama w̄andia win dam mu koo kpe. Durɔ win tii u koo gbi, wi ka win bibun bweseru. Ba koo mam w̄andia win tii go ka be ba n̄n ȳsirim̄a ka win tundo ka t̄an be ba ka n̄n ȳra waati ye s̄ɔ kpuro gesi.

⁷ Goo u koo se nge kp̄ii p̄atura kurɔ win bweserun di u win tundon bandu di. Kpa u na u sina boko wi u w̄aa s̄ɔ ȳɛsan n̄m geu gia mi w̄ari gb̄aranu s̄ɔɔ u ko ye u k̄i. Ȳero u koo dam ko.

⁸ U koo ben b̄un̄un bw̄arokunu gura ni ba kua ka sii gandu ka ben ḡaa gee ni ba ka wura ka sii geesu kua u ka da Egibitiɔ. Kpa u ka sina boko wi u w̄aa s̄ɔ ȳɛsan n̄m geu gia mi tonda saa fiiko.

⁹ Yen biru, sunə wi u wāa sōo yēsan nəm geu gia u koo da u sōo yēsan nəm dwarugii tabu wəri kpa u gəsirama win temə.

¹⁰ Saa ye sōora win bibu ba koo tabun sōoru ko kpa bu tabu kowobu menna ba n dabi too too. Bii ben turo u koo tabu se wi ka win tabu kowobu gabu, kpa u win tem nəo bura yeru sara nge daa te ta nim yiba ta bōo saramə. U koo sōo yēsan nəm dwaru gian sunən gbāraru wəri kpa u gəsira u wurama.

¹¹ Saa ye sōo, sina boko wi u wāa sōo yēsan nəm dwaru gia mi, u koo məru se kpa u nəm geugii wi, tabu wəri. Nəm geugii wi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu menna bu wənə wəri. Adama ba koo nəm geugii win tabu kowo be kamia.

¹² Sōo yēsan nəm dwarugii wi, u koo tii sua win nasara yen sō. U koo tabu kowo dabinu go. Adama ka mε, u n̄ nasara wasi mam mam.

¹³ Yeniban biru, sina boko wi u wāa sōo yēsan nəm geu gia mi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu menna n̄ kere be u raa menna yellu. Wōsu gasun biru, u koo wurama ka tabu kowo be, ka tabu yāa geenu u nəm dwarugii wi wəri.

¹⁴ Saa ye sōo, tən dabinu nu koo sina boko wi u wāa sōo yēsan nəm dwaru gia seesi. Tən kōsobu ba koo maa n̄n̄n̄n̄ seesi wunε Danielin t̄mbun suunu sōən̄ di wunen̄ kās̄i ten̄ gari yi ka koorā. Adama ba koo ben̄ tii kamia.

¹⁵ Sōo yēsan nəm geugii wi, u koo tem takanu ko kpa u wuu gbāraruugisu mwεeri. Saa ye sōo, ba koo sōo yēsan nəm dwarugii wi, ka win tabu kowo damgibu kamia. Domi ba n̄ dam wasi bu ka tabu ko.

¹⁶ Wi u gesi seewa u nəm geugii wi wəri kpuro, yēro u koo kowa ye u kī. Goo kun kpε u n̄n̄n̄n̄ yinari. Yēro u koo mam da tem m̄n̄ mi n̄ buram bo sōo, kpa u go ye u n̄ma tura.

¹⁷ Yen biru, u koo gōru doke u na ka win tabu kowobu kpuro kpa u ka nəm dwarugii wi bəri yendun arukawani b̄ke u n̄n̄ win bii w̄ndia w̄ε u sua kurə, kpa u ka swaa wa u win tem kam koosia. Adama win bwisi yi, yi n̄ n̄n̄ yaramə.

¹⁸ Yen biru, u koo sīra wuu si su wāa nim wōkun b̄kuə kpa u sin dabinu mwεeri. Adama tabu sunə goo u koo win dam mε bua sere u kpana u m̄ru kāsia.

¹⁹ Saa ye sōora u koo gəsirama win temə u

ka kuke win wuu gbāraruugisu sōo, adama u koo wəruma u gbi, ba n̄ maa win yira wasi.

²⁰ Wi u koo n̄n̄n̄n̄ kəsire ko, u koo dam dio doke tem m̄n̄ mi n̄ buram bo sōo. Adama am̄n̄ biru, dam dio wi, u koo b̄əkira, n̄ n̄ m̄ m̄run sō, n̄ n̄ maa m̄ tabu sōo.

²¹ Wi ba gema, wiya ba koo bandu kəsire ko. Ba n̄ n̄n̄n̄n̄ sina yānu w̄εm̄. Bəri yendu sōora u koo na u bandu di ka taki.

²² Tabu kowo be ba koo yari bu n̄n̄ wər̄ima nge nim, u koo bu kəsukuwa u kpeerasia, baa ka mam be ba arukawani b̄kuan wirugii turo.

²³ U koo tən be u ka arukawani b̄kua n̄n̄i wōke. U koo bandu di kpa u dam wa ka t̄mbu fiiko.

²⁴ U koo da bera mi tem gem wāa ka bəri yendu kpa u ko ye win baababa ka win sikadoba ba n̄ daa koore. U koo tem m̄n̄ dukia gura kpa u win b̄r̄aba b̄n̄u kua. U koo mam bwisiku u gbāranu wəri. Adama u n̄ yeni m̄ n̄ ka te.

²⁵ U koo win dam ka win w̄ruḡru ka win tabu kowobu dendi u ka sōo yēsan nəm dwarugii wi wəri. Nəm dwarugii wi, u koo maa se ka tabu kowo damgii dabinu, adama u n̄ kamiamə. Domi ba koo n̄n̄ murafitiru kuawa.

²⁶ Be ba ka n̄n̄n̄n̄ dimə, beya ba koo n̄n̄n̄ kam koosia. Ba koo win tabu kowobu yarinasia nge daa toran nim kpa bu gbisuku dabi dabinu.

²⁷ Sinambu yiru ye, ba koo kasu bu kōsa ko, kpa mi ba dimə mi, bu weesu kuana. Adama yen gaa kun dimə. Domi kam koo bi, bu koo nawa saa ye ba yi mi, yā n̄ tura.

²⁸ Sina boko wi u wāa sōo yēsan nəm geu gia, u koo gəsira win temə ka dukia baka. Swaa sōo, u koo Isireli be Gusunə u ka arukawani b̄kua seesi. Yen biru, u koo gəsira u da win temə.

²⁹ Saa ye ba yi yā n̄ tunuma, nəm geugii wi, u koo sōo yēsan nəm dwarugii wi seesi kpa. Adama u n̄ nasara wasi nge mε u raa wa yellu.

³⁰ Domi t̄mba koo na saa Kitimun di ka goo nimkusu bu n̄n̄ wəri. Saa ye sōo, win kabia ya koo b̄ōra, kpa u gəsira u wura. U koo Isireli be Gusunə u ka arukawani b̄kua mi, m̄ru seesi kpa u n̄ ka be ba arukawani ye deri n̄o tia sāa.

³¹ U koo tabu kowobu sure bu Yinni Gusunən̄ sāa yeru ka ten agbara disi doke.

Kpa bu t̄s̄o baateren yākunu kpeesia. Kpa bu kam koosion bwāaroku k̄su gira yāku yeru mi.

³² U koo t̄mbu n̄ni w̄ke be ba Yinni Gusun̄n arukawani ye deri. Adama t̄n be ba Yinni Gusun̄o yē, ba ko n yōwa dim dim ben daa gea s̄o.

³³ Be ba bwisi m̄, ba koo dabinu keu ko. Saa fiiko s̄o, ba koo gabu go tabu s̄o, kpa bu gabu d̄o m̄ni, kpa bu gabu yoru mw̄eri, kpa bu gabun yānu gura.

³⁴ Saa ye s̄o, ba koo somiru fiiko wa. T̄n dabira ba koo ka bu n̄o tia ko ka murafituru.

³⁵ Bwisigii ben gaba koo gbi bu ka bu s̄wa bu d̄era mam mam sere kpeerun t̄ru tu ka tunuma. Domi yeni ya koo koorawa saa ye ba yii s̄o.

³⁶ Sina boko wi, u koo ko ye u k̄i. U koo tii sua u n̄e, wiya u b̄nu kpuro kere. Kpa u Gusun̄o wi u kpuro kere w̄m̄. W̄mbu te, ta n̄ ka n̄o gerur̄o. T̄mbu ba koo n̄n naane ko sere Gusun̄n m̄ru yu ka s̄sira. Domi ye wi, Gusun̄o u gerua, ya koo koorawa.

³⁷ U n̄ win sikadoban b̄nu gasirim̄, u n̄ maa b̄u wi t̄n kur̄ba k̄i gasirim̄, b̄nu kpuro gesi. Domi u koo tii sua n̄ kpuro kere.

³⁸ Adama u koo b̄u s̄a wi u ra n̄ gb̄aranu k̄su wi win sikadoba ba n̄ yē. U koo n̄n s̄a ka wura ka sii geesu ka kpee gobiginu, ka sere ḡa ni nu gobi m̄.

³⁹ U koo wuu si su gb̄araru m̄ tabu w̄ri ka win b̄u wi u wa tem tukum di. U koo be ba b̄u wi wura b̄ere w̄, kpa u de bu bandu di t̄n dabunun w̄ll̄o, kpa u bu tem b̄nu kua mu n̄ s̄a ben are.

⁴⁰ Kpeerun saa s̄o, sina boko wi u w̄a s̄o ȳsan n̄m dwaru gia u koo ka maa n̄n sanna. Adama s̄o ȳsan n̄m geugii wi, u koo n̄m dwarugii wi wukiri nge woo b̄ko ka tabu keke ye dumi gawe ka maas̄bu ka goo nimkuu dabiru. Kpa u win tem w̄ri u sara nge m̄e nim mu ra daaru yibu mu sare.

⁴¹ Kpa u maa w̄ri tem m̄n mi n̄ buram bo s̄o. Adama Ed̄muba ka M̄abuba ka sere Am̄niban wirugibu ba koo n̄n kisirari.

⁴² U koo tem dabinu n̄ma sikerena. Egibitigibu ba n̄ mam kisiram̄ win n̄man di.

⁴³ Sun̄o wi, u koo Egibitigibun wuraba ka ben sii geesu ka ben ȳa gobiginu gura. Libigibu ka Etiopigibu ba koo n̄n s̄a.

⁴⁴ Labaari ya koo na saa s̄o yari yeru gian di ka s̄o ȳsan n̄m geu gian di yu n̄n nandasia. Saa ye s̄ora u koo m̄ru baka se u t̄n dabinu go.

⁴⁵ U koo win sina kunu gira nim w̄ku ka Yinni Gusun̄n guu d̄era ten baa s̄o. Saa yera ḡo u koo n̄n deema subaru ba kun n̄n somi.

Sanam d̄akim

12

¹ Sanam d̄akim s̄o, Miseli, maleeka wi u s̄a tabu sun̄o, u koo seema, wi, wi u ka wun̄e Danielin t̄mbu ȳ. Saa ye, ya ko n̄ s̄awa n̄ni sw̄arun t̄ru t̄n bweseru ta n̄ koore saa min di bwesenu nu torua sere n̄ ka saa ye girari. Saa ye s̄ora wunen t̄mbu ba koo faaba wa b̄n ȳsa ya yorua w̄arun tireru s̄o.

² Dabiru be ba d̄o sikir̄o, ba koo dom yanda. Ben gabu ba koo se bu ka w̄aru te ta ku ra kpe wa. Gabu ba koo maa se bu ka sekuru ka n̄ni sw̄aru wa sere ka baadommā.

³ Be ba bwisi m̄, ba koo balliwa nge w̄llun yam bururam. Be ba maa t̄n dabinu gem swaa s̄s̄i, ba koo balliwa nge kperi sere ka baadommā.

⁴ Wun̄e Danieli, a gari yi n̄nūo asiri s̄o kpa a yi ȳreru koosi tire te s̄o bu ku ka tu wukia sere kpeerun saa. Sanam m̄e, t̄n dabinu nu koo yi gari kpa ȳru tu sosi.

Kpeerun saa

ya ko n̄ s̄awa asiri

⁵ Yen biru, Danieli u m̄era ma u t̄mbu yiru wa ba ȳ turo daarun gooru gee, turo maa w̄a daarun gooru gio.

⁶ Ma turo u wi u yānu doke ni ba kua ka w̄e damgii u ȳ daa ten nim w̄ll̄o bikia u n̄e, saa yer̄a maamaaki yen kpeera koo na.

⁷ Yera Danieli u wa ḡrado wi, u win n̄ma yiru kpuro yiiya w̄ll̄o ma u b̄rua ka wi u ra n̄ w̄a sere ka baadommān ȳsiru u n̄e, n̄ni sw̄a te, ta ko n̄ w̄awa sere saa ita ka b̄nu kpa tu kpe d̄ma te ba Gusun̄n t̄mbun dam bua mam mam.

⁸ Danieli u gari yi nua adama yi n̄ n̄n yeeri. Ma u n̄e, n̄n Yinni, am̄na gari yi, yi koo ka wiru goora.

⁹ Yera u nùn wisa u nεε, Danieli, a wunen laakari kp̄īyɔ. Gari yi, yi ko n s̄awa asiri sere kpeerun saa yu ka turi.

¹⁰ Ba koo dabinu s̄arasia bu dεera mam mam. Tɔn k̄sobu ba ko n k̄sa m̄. Ben goo kun tubu ye ya kooram̄. Adama be ba bwisi m̄, beya ba koo tubu.

¹¹ Saa d̄ma t̄n di ba koo t̄ɔ baateren ȳaku ni ba ra Yinni Gusun̄ kue ȳrasia ka saa ye kam koosion bw̄aroku k̄su ga ko n w̄a ȳaku yer̄, ya ko n s̄awa s̄ɔ n̄r̄bu ka gooba wun̄bu w̄kuru sari (1.290).

¹² Doo n̄rugiiwa wi u t̄mana sere s̄ɔ n̄r̄bu ka gooba wun̄bu ka tena ka n̄ɔbu (1.335).

¹³ Adama wunε Danieli, a de a t̄mana sere ka n̄r̄. Saa ye s̄ara kaa w̄ra kpa a se a wunen are mwa kpeerun saa s̄ɔ.

OSEE

Oseen tire teni, Isireliban bwese keri wəkura ta gerusimə yèn sō ba kua naane sariba Yinni Gusunən mi. Osee u tu yoruawa u ka wigibu kirə ko bu ka wa bu gōru gəsia kpa bu wura Gusunən mi. U sōsimə ma Yinni Gusunən kīru ta kpā, ta n̄ maa n̄ru m̄. Tire te, ta kī te ta wāa Gusunə ka Isireliban baa sō weesinaməwa nge kī te ta wāa durə ka win kurə ka ben bibun baa sō.

Tire ten kpunaa

- 1 Oseen kurə suabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Osee u Isireliba gerusimə, wiru 4n di sere wiru 13.
3. U bu kirə m̄ bu gōru gəsia, wiru 14.

¹ Sanam m̄ sinam beni Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yudan temə, ka saa ye Yeroboamu Yoasin bii u bandu dii Isirelin temə, sanam m̄ya Yinni Gusunə u ka Osee Berin bii gari kua.

Oseen kurə ka win bibu

² Gari yi Yinni Gusunə u gbia u Osee sōwa yi wee. U n̄e, Osee, a doo a kurə sua wi u ra sakararu ko. B̄en bibu ba koo maa win yira swī. Domi Isireliba ba b̄nu gasirimə ba s̄amə nge kurə sakara wi u durəbu gasirimə. Ma ba n̄e, Yinni Gusunə deri.

³ Ma Osee u seewa u Gom̄e Dibilaimun bii sua kurə. Yera u ka n̄n m̄na. Ma kurə wi, u gura sua u n̄n bii t̄n durə marua.

⁴ Ma Yinni Gusunə u n̄e, i bii wi yīsiru k̄eyə Yisireli. Domi saa fiiko sō kon Yehun ȳnugibu w̄ri yèn sō ba t̄mbun ȳm yari Yisireli, kpa n̄ Isireliban bandu kpeerasia.

⁵ T̄o te sō, kon Isireliban tabu durəbun t̄nnu b̄oku Yisirelin w̄w̄a.

⁶ Yeniban biru, Gom̄e u maa gura sua ma u bii t̄n kurə mara. Ma Yinni Gusunə u Osee sōwa u n̄e,

a n̄n yīsiru k̄eyə Lo Ruhama.

Yen tubusiana bii wi ba yina.

Domi na n̄ maa Isireliba w̄nw̄ndu kuamm̄e.

Na n̄ bu suuru kuamm̄e.

⁷ Adama kon Yudaba w̄nw̄ndu kua, kpa n̄n tii n̄ bu faaba ko n̄e wi na s̄a Gusunə ben Yinni. Adama n̄ n̄ m̄ kon ka ben

yiberəba tabu ko. Na n̄ t̄ndu dendimə n̄ kun m̄ takobi n̄ kun m̄ dumi ka yin maasəbu.

⁸ Yeniban biru, Gom̄e u bii wi bom kara. Ma u wure u gura sua u bii t̄n durə mara.

⁹ Ma Yinni Gusunə u n̄e,

a n̄n yīsiru k̄eyə Lo Ami.

Yen tubusiana n̄ n̄ n̄n t̄mbu.

Domi i n̄ maa s̄a n̄n t̄mbu,

na n̄ maa s̄a b̄en Yinni.

Isireliba

ba koo wurama nge yellu

2

¹ Yinni Gusunə u Osee sōwa u n̄e, saa ya sisi yè sō Isireliba ba koo dabia nge nim w̄kun yari s̄eri.

Ba n̄ kp̄ bu ben geeru gari.

Mi ba ku ra raa bu soku n̄n t̄mbu,

miya ba koo bu soku n̄ Gusunə, Yinni wason bibu.

² Yudaba ka Isireliba ba koo m̄na sannu kpa bu goo ḡsi u n̄ s̄a be kpuron sunə.

Domi ba koo dabia bu teria tem m̄ kpuro sō.

Yen d̄ma te, t̄o bakara Yisireli.

³ B̄e Yudaba ka Isireliba, i s̄onə ma i s̄awa n̄n t̄n be na kī.

Isireli u s̄awa naane sarirugii

⁴ N̄n bibu, i b̄en m̄ro taare w̄eyə,

domi u n̄ maa s̄a n̄n kurə,

m̄ya na n̄ maa s̄a win durə.

I n̄n s̄owə u de u win durə dama n̄ni yi wuna,

kpa u sakara kookoosu wuna win ḡrun di.

⁵ Ma n̄ kun m̄, kon win ȳnu potiri mam mam

kpa n̄ n̄n ȳsu tereru

nge m̄ ba ka n̄n mara.

Kon de u n̄ s̄a nge tem

mi ḡanu ku ra kpi,

kpa n̄ de nim n̄ru gu n̄n go.

⁶ Na n̄ maa b̄e win bibun w̄nw̄ndu m̄, domi b̄en m̄ro u s̄awa sakara kowo.

⁷ U kurə tanaru ka sekuru sariru d̄ra.

Domi u n̄e, u koo win durə tanəbu swīwa

kpa bu n̄n nim ka d̄anu ka tam ka gum ka ȳnu w̄ ni u koo doke.

⁸ Yen s̄o, kon win swaa ken̄ ka s̄aki,

kpa n̄ ye d̄a s̄esuku kpa u kun maa win swaa ye swī.

⁹ Baa ù n̄ daa yara u win durə tanə be naa gira,

u n̄ maa bu naa turi.
 Baa ù n bu kasu,
 u n̄ maa bu wasi.
 Saa ye s̄ōra u koo n̄ε,
 n̄ n m̄en na, a de n wura n̄en dur̄o gbiikoon
 mi,
 domi na raa nuku dobu m̄o win mi n kere
 t̄ē.
 10 M̄eya u n̄ daa gie ma n̄ena na n̄un dobi ka
 tam kpam ka gum w̄ēm̄o.
 M̄eya na maa n̄un sii geesu ka wura taasi.
 Adama u ka ye b̄ūu wi ba m̄ò Baali s̄āwa.
 11 Yen s̄ō, kon ḡosirama n̄ n̄en dobi m̄wa yin
 ḡēebun saa s̄ō,
 ka tam m̄en saa s̄ō ka sere ȳāa ni u sebua u
 ka win tereru wukiri,
 12 kpa n̄ n̄un sekuru doke win dur̄o tan̄obun
 wuswaāo.
 Goo sari wi u koo n̄un w̄ōra n̄en n̄oman di.
 13 Kon win nuku dobu kpuro kpeerasia
 ka t̄ō̄ baka ni u ra ko suru ka suru
 ka t̄ō̄ w̄ēraru giru ka sere m̄enn̄o si u ra ko
 s̄āarun swaa s̄ō.
 14 Kon de win res̄em d̄ānu ka win figieba bu
 kam ko
 be u n̄ε, u wa dur̄o tan̄obun min di.
 Kon de gbee ni, nu ko d̄āa s̄ō,
 kpa gbeeku ȳε yi d̄āa nin marum di.
 15 Kon n̄un s̄ēyasia ȳen s̄ō u man deri
 u b̄ūu wi ba m̄ò Baali turare d̄ō̄ dokeamm̄e.
 Ma u win saba ka win taaminu doke u da u
 win dur̄o tan̄obu sw̄i.
 N̄ε, Yinni Gusun̄o wa na yeni gerua.
 16 Adama saa ya sisi ȳè s̄ō kon n̄un k̄akiri n̄
 ka da ḡbabur̄o
 kpa n̄ ka n̄un gari ko ka k̄iru.
 17 Kon n̄un win res̄em gbaaru wesia
 te ta w̄āa Ak̄ō̄n w̄ōwaāo.
 Ȳisi ten tubusiana n̄on̄i sw̄āarun w̄ōwa.
 Yera ya ko n̄ s̄āa win ȳiȳobun tore,
 kpa u womu ko nge sanam m̄ε u yarima saa
 Egibitin di win w̄ondiari.

Yinni Gusun̄o

u koo ka win t̄ambu dora

18 Yen t̄ō̄ te, u koo man soku win dur̄o.
 U n̄ maa man sokum̄o Baali win yinni.
 19 Kon de u b̄ūu wi ba m̄ò Baalin ȳisuru duari
 kpa u kun mam kp̄īa u tu sia.
 20 Saa yera kon ka gbeeku ȳε ka gun̄osu
 ka sere ȳε yi yi ra kabiri arukawani
 b̄oke

yi ku ka n̄en t̄ambu k̄ō̄sa gaa kua.
 Kon de tabu bu kpe, kpa ba n̄ w̄āa b̄ari
 ȳendu s̄ō.
 21-22 Isireli, kon maa nun ko nge n̄en kur̄o
 sere ka baadommāo,
 kpa n̄ nun gem ka w̄anw̄andu ka durom
 s̄ō̄si.
 B̄or̄akiniru s̄ō̄ra kon ka nun arukawani
 b̄oke.
 Saa ye s̄ō̄ra kaa wura ma n̄ena na s̄āa Yinni
 Gusun̄o.
 23-24 N̄ε, Yinni Gusun̄o wa na yeni gerum̄o.
 Saa gaa sisi ȳè s̄ō kon w̄ollun kananu n̄o,
 kpa n̄ tu nim k̄ē.
 W̄olla koo tem kanaru n̄o kpa tu gura n̄esia.
 Kpa tem mu dobi ka res̄em ka olifin kanaru
 n̄o
 kpa ye kpuro yu kpi.
 Kpa yu Yisireelin bukata wunana.
 25 Kon de n̄en t̄ambu bu sina tem m̄ε kpuro
 s̄ō̄
 kpa n̄ bu w̄anw̄andu kua
 be, be na raa yina n̄ w̄anw̄andu kua.
 Kpa be, be ba ku ra raa soku n̄en t̄ambu,
 n̄ bu soku n̄en t̄ambu.
 Kpa be, bu maa man soku ben Yinni.

Osee u win kur̄an

laakari m̄era

3

1 Ma Osee u n̄ε, Yinni Gusun̄o u man
 s̄ō̄wa u n̄ε, n̄ doo n̄ kpam n̄en kur̄o wi k̄īa
 wi goo u k̄īa ma u sekuru sariru m̄ò. N kur̄o
 wi k̄īo nge m̄ε wi, Yinni Gusun̄o u Isireliba
 k̄ī, baa m̄ε ba n̄un biru kisi ba da ba b̄ūnu
 s̄āam̄o ma ba res̄em kiranu k̄ī ni ba ra ka b̄ūu
 ni s̄ā.

2 Ma na da na kur̄o wi yakia ka sii geesun
 gobi w̄okura n̄ō̄bu ka sere ̄ō̄su * ditiri nata
 † (600).

3 Ma na n̄un s̄ō̄wa na n̄ε, a de a n̄ w̄āa n̄en
 s̄ō̄ n̄ ka t̄ε. A ku maa sakararu ko. A ku maa
 da dur̄o goon mi. N̄en tii kon maa tii n̄en̄ε.

4 Nge m̄eya Isireliba ba ko n̄ w̄āa sun̄o sari
 n̄ ka t̄ε. M̄eya ba n̄ ko n̄ maa wirugii m̄o.
 Ba n̄ maa ȳākunu m̄ò. Ba n̄ maa b̄ūnu ganu
 s̄āam̄o. M̄eya ȳāku kowo goo kun ko n̄ maa
 w̄āa ben suunu s̄ō̄ u ka bu bikiaru kua.

5 Yeniban biru, ba koo wurama bu
 Gusun̄o ben Yinni kasu ka maa ben sikado
 Dafidin bandu wi u raa s̄āa ben sina boko.

* **3:2 ̄ō̄su** - D̄īa bimi ḡēen bwesera yi yi ka ḡbēē weene. † **3:2 ditiri nata** - Ya s̄āawa saaki n̄ō̄ba yirun saka.

Ba koo nuku dobu ko bà n Yinni Gusunə wa ka win kīi te u koo bu sɔɔsi saa ye sɔɔ.

Yinni Gusunə

u Isireliba taarɛ wɛ

4

¹ Bɛɛ Isireliba, i nɛ, Yinni Gusunə swaa dakio.

Domi na siribu mə ka bɛɛ tem mɛn tɔmbu yèn sɔ wɔnwɔndugii goo sari bɛɛ sɔɔ, gemgii goo maa sari.

Mɛya bɛɛn goo kun maa man yɛ.

² I nɔɔ mwɛɛnu mɔ̀ ka bāri, adama weesa i mɔ̀.

Mɛya i maa tɔmbu goomə, i gbɛnimə, i sakararu mɔ̀.

I dam dārenamə, ma tən gobera sosimə ta dɔɔ.

³ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunə, kon de tem mɛ, mu gbera.

Bɛɛ be i wāa mi kpuro, i ko woorawa saa gbeku yɛɛn di n ka da gunəsɔ ka wɛɛyɔ, ye kpurowa ya koo kam ko.

Yinni Gusunə

u yāku kowobu taarɛ wɛɛmə

⁴ Yinni Gusunə u nɛɛ, goo u ku raa ka tii yina n̄ kun mɛ u goo gerusi.

Domi wunɛ yāku kowo tɔnwerowa na ka sannamə.

⁵ Sɔɔ teeru kaa wɔrumawa sɔɔ sɔɔ gbāara kpa wunɛn beruse nɛn sɔmə u maa wɔruma wɔ̀kuru.

Kon maa Isirelin bweseru go te ta sāa nge wunɛn mɛro.

⁶ Wee nɛn tɔmba gbimə yèn sɔ ba n̄ man yɛ. Adama wunɛn tii, a yina a man wura.

Yen sɔ, kon nun yina kpa a kun maa sāa nɛn yāku kowo tɔnwero.

Nge mɛ a nɛ, Yinni Gusunən woodaba duari, nge mɛya kon maa wunɛn bibu duari.

⁷ Nge mɛ ba dabiama, nge mɛya ba man torarimə ba dɔɔ.

Kon ben bɛɛɛ kpeesia kpa bu sekuru wa.

⁸ Wee ba kuuramə nɛn tɔmbun toranun sɔ. Ma ba bu bāriemə ba n̄ ka toramə ba n̄ dɔɔ.

⁹ Yen sɔ, sɛɛyasia tee biya kon nɛn tɔmbu ka ben yāku kowobu ko.

Kon bu sɛɛyasiawa nge mɛ ben daa ya nɛ.

Kon bu kəsiawa nge mɛ ben kookoosu nɛ.

¹⁰ Ba koo di, adama ba n̄ debumə.

* **4:15 Beteli Afeni**o yen tubusiana dɔɔn wāa yeru

Ba koo sakararu ko būu nuurə bu ka bibu wan sɔ.

Adama ba n̄ marumə yèn sɔ ba nɛ, Yinni Gusunə biru kisi

ba n̄ nɛn woodaba swīi.

¹¹ Yinni Gusunə u nɛɛ, sakararu ka tama mu nɛn tɔmbun wiru gɔsia.

¹² Dāa kukun miya ba ra bikiaru de gu ka bu gari sɔ.

Būu gasiribu dera ba kōra ma ba ka man tonda.

¹³ Ba ra de ba n yākunu mɔ̀ guunu wɔ̀llə, kpa ba n turare dɔɔ dokemə gungunu wɔ̀llə ka dāa baka bwese bwese kan nuurə n̄n saara bu wɛre.

Yen sɔna ben bii wɔndiaba ba sekuru sariru mɔ̀.

Ma ben biigii kurəbu ba sakararu mɔ̀.

¹⁴ Na n̄ ben bii wɔndia be, ka ben biigii kurə be sɛɛyasia mɔ̀

ben sekuru sari te, ka ben sakara te ba mɔ̀n sɔ.

Domi ben mɔwɔbun tii ba sakararu mɔ̀ ka kurə be ba wāa būu sāarun sɔ.

Ma ba maa yākunu mɔ̀ sannu ka be.

Adama ba n̄ yɛ nge mɛ mɔndu gara gerua ta nɛɛ,

tən be ba n̄ laakari mɔ̀, ba kam kobu dɔɔwa.

¹⁵ Isireliba ba būnu gasirimə,

adama Yudaba bu ku raa bu swīi.

Bu ku da Giligaliə n̄ kun mɛ Beteli Afeniə * bu ka yākunu ko

kpa ba n̄ bōrumə ba n̄ mɔ̀,

sere ka Yinni Gusunən wāaru.

¹⁶ Isireliba ba sāawa nge naa gbiiba ye ba kpana bu kpara. Adama tɛ, Yinni Gusunə u koo bu yōsu batuma sɔɔ nge yāanu.

¹⁷ Isireliba ba būnu sāamə. A bu derio mi.

¹⁸ Bà n tam n̄ra ba kpa, ba ra n̄ yande dɔɔwa bu sakararu ko. Wee ben wirugibu ba ra n̄ kīwa ba n̄ wāa sekuru sari kom sɔɔ.

¹⁹ Sɔɔ teeru woo ga koo na gu bu sua gu ka doona kpa bu sekuru wa ben yāku nin sɔ.

Keu koosio kāsobu

5

¹ Yinni Gusunə u nɛɛ,

bɛɛ yāku kowobu, i yeniba swaa dakio.

Bɛɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ.

Bɛɛ sina kpaarugibu, i swaa tem kpīiyə i nɔ.

Bɛɛya siri bini bu ka yā.

Domi i kua tɔmbun yina Misipə,

ma i kua ben taa Taboriɔ.

²Ma ba man biru kisi ba numa durum sɔɔ.
Yen sɔ, kon bɛɛ kpuro sɛɛyasia.

³Na Isireliba yɛwa sãa sãa.

Ben goo kun man berue.

Wee ba da ba bũnu gasira

ba tii disi doke.

⁴Osee u nɛɛ,

ba ñ kpɛ bu maa wurama ben Yinnin mi ben
kookoosun sɔ.

Domi bũu sãarun gasiribu gina wãa ben
gõru sɔɔ.

Mɛya ba ñ maa wi, Yinni Gusunɔ yɛ.

⁵Isireliban tii suabu bu sɔɔsimɔ mɛ ba sãa.
Ba koo wɔruma ben durum sɔ.

Yudaban tii ba koo wɔruma ka be sannu.

⁶Sanam gam sisi

mɛ sɔɔ ba koo bikiaru da Yinni Gusunɔn mi,
kpa bu ka nùn yãanu ka ketɛba yãkuru kua.

Adama ba ñ nùn wasi,
domi u bu deri.

⁷Beya ba nùn tɔnu kandu kua.

Domi ba da ba bii seegeba mara be ba ñ nùn
yɛ.

Tɛ, n ñ tɛɛmɔ u ka bu kam koosia be ka ben
arumani.

Gusunɔ u koo de Yudaba

ka Isireliba bu tabu ko

⁸Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
i tabun kɔba soowo Gibeɔɔ ka Ramaɔ.

I tabun wurenu koowo Beteli Afeniɔ.
Bɛɛ Benyamɛɛba, tabu durɔba wee bɛɛn
birun di.

⁹Gari geeya na Isireliba sɔɔmɔ.

Dama te kon bu sɛɛyasia, ba koo kam kowa.

¹⁰Wee Yudaban wirugibu ba sãawa nge be
ba ra tem gbeni

bu ka ben tiin tem sosi.

Yen sɔ, kon bu nɛn mɔru wisi nge nim tora.

¹¹Siribu bu Isireliba di, ma ba bu dam
dɔremɔ

yèn sɔ ba kam naa gire.

¹²Na kon bu di nge gemi.

Kpa na n Yudaba wahala mɔ nge bara te ta
kukunu temmɔ.

¹³Mɛya Isireliba ba tii bararu waasi.

Ma Yudaba ba ben bosu wa.

Ma Isireliba ba gɔra Asiriɔ

bu ka sina boko Yarɛbu somiru kana.

Adama u ñ kpɛ u bu bekia

u sere nɛɛ, u koo ben bosu kpeesia.

¹⁴Na ko n sãawa nge gbee sunɔ Isireliba ka
Yudaban sɔ.

Kon bu wɔri n yaaku kpa n bu sua n ka
doona.

Goo sari wi u koo bu wɔra saa nɛn nɔman di.

Isireliba ba ben durum

tuuba kua ka murafitiru

¹⁵Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

ñ n mɛn na, kon bu biru kisi

kpa n wura nɛn wãa yerɔ

sere bu ka tubu ma ba tora.

Ben nɔni swãaru ta koo de bu man kasu

kpa bu man somiru kana.

6

¹Isireliba ba sɔɔna ba nɛɛ,
i na su gɔsira Yinni Gusunɔn mi.

Wee u sun so u mɛɛra kua.

Adama u koo bɛsɛn mɛɛra ye nɔɔri u sun
bekia.

²N ñ maa tɛɛmɔ u ka sun wãaru wɛ,
kpa sa n wãa win wuswaaɔ.

³I de su kasu su nùn gia.

Nge mɛ sa ra n yɛ kam kam ma sɔɔ u koo yari,
nge mɛya sa n maa yɛ ma u koo na.

U koo nawa nge tom buruku gura ye ya ra
tem yemiasie.

⁴Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ Yudaba ka Isireliba, mba kon bɛɛ kua.

Wee bɛɛn kɪru nɛn sɔ ta sãawa nge bururun
kakoru

ñ kun mɛ nge dirum mɛ mu ra yarine fuuku.

⁵Yen sɔna kon bɛɛ nɛn sɔmɔbu gɔriama
bu bɛɛ sɔ ma kon bɛɛ sɛɛyasia.

Kpa bu maa bɛɛ sɔ ma kon bɛɛ go.

Nɛn siribu bu koo sɔɔsira nge yam bu-
ruram.

⁶Domi wɔnwɔnda na kɪ, n ñ mɔ yãkuru.

Mɛya na maa kɪ nɛn tɔmbu bu man gia

n kere bu man yãku dɔɔ mwaararuginu
kua.

⁷Ba nɛn arukawani kusia nge mɛ tɔmbu ba
ra n kuanammɛ.

Wee ba man tɔnu kandu kua.

⁸Galadigibu ba sãawa tɔn kɔsobu

ma ba yɛm yari baama.

⁹Nge mɛ swaa diobu ba ra n swaa mara,

nge mɛya yãku kowobun wuuru ta wãa
Sikɛmun swaaɔ ta tɔmbu goomɔ.

¹⁰Na gãa kɔsunu wa Isireliɔ,

niya ba bũnu gasirimɔ,

ba tii disi dokemɔ nge sakara kowo.

¹¹Saa ya sisi yè sɔɔ kon maa bɛɛ Yudaba
sɛɛyasia.

Isireliba ka bwese tukunu

Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
sanam mɛ na kɪ nɛn tɔmbu Isireliba bu
wurama yorun di,

7

¹ Kpa n bu bekia,
saa yera ben durum maa sɔsira Samariɔ.
Gbenɔbu ba dumɔ diaɔ ba gbenimɔ.
Ma ben gaba yiba swɛɛ sɔɔ.
² Adama ben goo sari wi u ra tii sɔ u nɛɛ,
na yaaye kɔsa ye ba mɔ.
Tɛ, wee ba mwaara ben kom kɔsum mɛ sɔɔ.
Na ye kpuro waamɔ.
³ Ben nuku kɔsu kookoosu ka ben weesu
su sina boko ka ben wirugibu nuku dobu
wɛɛmɔ.
⁴ Be kpuro ba sɔawa sakara kowobu ba sum
nge pɛɛ wɔɔ yeru te pɛɛ kowo u dɔɔ doke u
deri.
Ma u da u win pɛɛ som bura u yi sere mu ka
se.
⁵ Bɔ n ben sina bokon tɔɔ bakaru mɔ,
ben sina asakpɔbu ka sunɔn tii ba ra tam
nɔwa
kpa ba n tɔmbu yaa kasikimɔ.
⁶ Be ba ra nɔɔ tia ko bu ka tɔmbu seesi,
ba sɔa nge pɛɛ wɔɔ yeru.
Wɔkuru, ben wɔrugɔru ta ra yemiɛwa
kpa yam sɔre bururu tu se nge ba gɔanu dɔɔ
doke.
⁷ Be kpuro ba sumwa nge dɔɔ.
Ba ra ben kparobu gowa
kpa ben sinambu ba n wɔrukumɔ tia tia.
Adama ben goo ku ra maa man somiru
kanɛ.
⁸ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
Isireliba ba ka bwese tukunu mɛnna.
Ma ba kua nge kira te ba n gɔsie.
⁹ Bwese tuku ni, nu bu dam mwaarimɔ.
Adama ba n yɛ mɛ.
Tɔkara bu deemamɔwa,
adama ba n tuba.
¹⁰ Ben tii suabu sɔsiramɔ.
Domi ba n gɔsiramɛ nɛ Gusunɔ ben Yinnin
mi.
Ka yen de kpuro, ba n man kasu.
¹¹ Ba sɔawa nge totoberɛ
te ta n bwisi mɔ.
Ba Egibitigibu somiru kanamɔ,
ma ba daamɔ Asiriɔ.
¹² Adama bɔ n swaa wɔri na ra bu taa
beriewa
n bu mwɛeri nge gunɔsu.

Kpa n bu sɛɛyasia nge mɛ ba bu nɔɔsia.

¹³ Ba kam kuawa mi, domi ba man duka
suurimɔ.

Ba man seesi, ba man weesu kua.
N deema nɛna kon daa bu faaba ko.

¹⁴ Bɔ n man somiru kanamɔ, ba ku ra tu ko
gɔruɔ.

Adama ba ra sinɛwa ba n tii muririmɔ.
Kpa ba n yɛiyɔ yeya ya koo de ben gbea yu
alikama ka resɛm gea ma.

Nge mɛya ba ra n mɔ bu ka man seesi.

¹⁵ N deema nɛna na bu nɔni doke na bu dam
wɛɛ.

Adama ka mɛ, ba man kɔsa bwisikusimɔ.

¹⁶ Ba gɔsira goon mi gia.

Ba sɔa nge tɛn te ta n gea sɔa.

Yen sɔ, ba koo ben wirugibu go tabu sɔɔ
ben gari kam gerubun sɔ.

Yera ya koo de bu bu yɛɛ Egibitiɔ.

Ye a duura yera kaa gɛ

8

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
i kɔba soowo.

Wee yiberɛba ba nɛn sɔa yeru wuusima nge
kasi.

Domi Isireliba ba nɛn arukawani kusia.
Ma ba nɛn sɔsiru yina.

² Ba koo man nɔɔgiru suema bu nɛɛ,
ba nɛ ben Yinni yɛ.

³ Adama ba gea deri,
ma yiberɛba ba koo bu naa swɛi.

⁴ Ba tii sinambu kua
ba n man saawara kue.
Ma ba bɔnu seka ka sii geesu ka wura.

Yen sɔna ba koo kam ko.

⁵ Bɛɛ Samarigibu, na bɛɛn naa wuragia ye
tusa.

Na maa ka bɛɛ mɔru mɔ.
Saa yerɔ i ko i sina ba ku n bɛɛ taare wɛ.

⁶ Wi u bwɔarokunun sɔmburu yɛ Isireliba
sɔɔ

wiya u naa wuragia ye kua.

Ya n sɔa Gusunɔ.

Yen sɔna ba koo ye kɔsuku muku muku.

⁷ Wee i woo duura,
yen sɔna i ko i woo bɔkɔ gɛ.

Mɔndu gara nɛɛ, dobi bɛm sari ku ra n som
mɔ.

I n maa yɛ ma bɛɛn gbean dɔanu nɔ n daa gea
kua,

sɔba ba koo nu gura.

⁸ Isireliba ba dera ba bu mwɛ.

Be wee bwesenu sɔɔ nge weke te goo kun
maa kī.

⁹ Domi ba da Asiriɔ nge gbeeku keteku ge ga
tii kpare.

Ba da ba somiru kasu mi.

¹⁰ Ba bwese tukunu gobi kɔsia ba n ka nɔɔ
tia sãa.

Adama ka mɛ, kon bu mɛnna,
kpa Asirin sina boko u bu yoo sɔma koosia.

¹¹ Isireliba ba bũu turanu kua nu dabi.
Niya nu dera ba durum m̀.

¹² Baa nà n bu nɛn woodaba yorua sere ka
yen gari piiminɔ,
ba ra ye garisiwa nge ye ya wee tɔn tukon
min di.

¹³ Ba ra yɛɛ gɔ bu ka man yākuru kua,
kpa bu yin yaa tem.

Adama ben yāku ni, nu n man doremɔ.

Na n ben toranu duari.

Kon bu sɛɛyasia.

Yen sɔna ba koo gɔsira bu da Egibitiɔ.

¹⁴ Isireliba ba tii sina kpaaru bania.

Ma ba nɛ ben taka kowo duari.

Yudaba ba maa ben wuu dabinu gbāraru
toosi.

Adama kon ben wusu dɔɔ səkiri kpa u ben
dii geenu di.

*Yinni Gusunɔn tɔmbu
ba koo kpuro bia*

9

¹ Bɛɛ Isireliba, i ku tɔɔ bakaru ko gɛɛbun saa
nɔɔ
nge bwese ni nu tie.

Domi i Yinni Gusunɔ biru kisi.

Ma i da i bũnu gasirimɔ

i nu siaramɔ mi ba alikama soomɔ kpuro.

² Adama alikama ye ba soomɔ ka gum mɛ ba
gamamɔ,

yen gaa kun ko n sãa bɛɛgia.

Mɛya i n tam kɔam wasi i wuna.

³ Isireliba ba n sinamɔ tem mɛ Yinni Gusunɔ
u bu wɛ sɔɔ.

Ba koo wurama Egibitiɔ n kun mɛ Asiriɔ.

Kpa bu dĩa sesenuginu di mi.

⁴ Saa ye sɔɔ, ba n maa kpɛ bu yākuru ko ka
tam.

Baa b̀ n tu kua,

ta n Gusunɔ wɛremɔ.

Ben yāku dīanu nu ko n sãawa nge gɔɔ
dīanu.

Wi u nu di, u koo disu duurawa.

Dĩa ni, nu koo win gɔɔru kpeesia.

Adama ba n ka ye duɔ Yinni Gusunɔn sãa
yerɔ.

⁵ Mba i ko ko Yinni Gusunɔn tɔɔ bakanu sɔɔ.

⁶ I n bɛɛn yɛnusu deri bansu,

Egibitigiba koo bɛɛ dam koosia ben mi.

Adama yen wuu ge ba m̀ Mɛnfisi ga ko n
sãawa nge bɛɛn sikiru.

Awĩ yi koo bɛɛn arumani di.

Kpa sãki yi kpi bɛɛn kunɔ.

⁷ Saa ya tura yè sɔɔ Yinni Gusunɔ u koo siri.

Saa ya tunuma yè sɔɔ u koo baawure kɔsia
ye u kua.

Bɛɛ Isireliba i ko ye wa.

Wee bɛɛn toranu ka bɛɛn tusirun kpāarun
sɔ,

i ra n tamaa Gusunɔn sɔmɔ u wiirawa.

Wi, wi Yinni Gusunɔ u ka gari kua u tam
nɔɔrawa.

N deema bɛɛ, i torewa n kpã, ma i ǹn tusa.

⁸ Adama sɔmɔ wi u bɛɛ kirɔ m̀,

u wãa ka Gusunɔ.

Ka mɛ, i ǹn yina beriamme mi u dɔɔ kpuro.

I ra mam ǹn seesiwa Gusunɔ win Yinnin
sãa yerɔ.

⁹ Wee i da i kɔsa kua nge mɛ i raa kua Gibeaa.

Yinni Gusunɔ kun bɛɛn toranu duari.

U koo bɛɛ sɛɛyasia nin sɔ.

Yinni Gusunɔ u nuki sankira

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, sanam mɛ na gbia na
Isireliba wa,

nɛn nɔni sɔɔ, ba sãawa nge resɛm marum

mɛ ba wa mi gāanu ku ra kpi.

Ma na maa ben baababa wa nge figie
marum gbiikum.

Adama ye ba tunuma Baali Peoriɔ,

miya ba tii bũu wi ba m̀ Baali wɛ.

Ma na bu tusa nge bũu wi.

¹¹ Tɛ Isireliban bɛɛɛɛ ya koo doona nge gunɔ
mɔrin wuuru.

Ben kurɔbu ba n maa guri suamɔ bu sere
ma.

¹² B̀ n maa bibu seeya, kon de bu gbiwa bu
sere bukura.

Ba koo wahala baka wa nà n bu biru kisi.

¹³ Nge mɛ na Isireliba waasinamɔ,

ba sãawa nge dāa

ni ba duura tem gem sɔɔ.

Adama ba koo ben bibu yiberɛba nɔmu
beria

be ba koo bu go.

¹⁴ Osee u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, b̀ n koo Isire-
liba sɛɛyasia,

sɛɛyasia birà ba koo gɔsi.

A de ben kurabu bu nukuru yari,
kpa ben bwāsu su gbera.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
geema ben nuku kōsuru kpuro ta sōsira
Giligaliɔ.

Miya na bu wa ma na bu tusa.
Kon bu gira nɛn wuswaan di ye ba kuan sō.
Na n̄ maa bu kī.
Domi ben sinambu kpurowa ba man
seesimɔ.

¹⁶ Na be, Isireliba sɛɛyasia.
Ba sāa nge dāa te ta gbera nuurun di kpuro.
Ta n̄ maa binu marumɔ.
Baa bà n̄ maa bibu mara, kon de bii be ba kī
mi, bu gbiwa.

¹⁷ Osee u nɛɛ, Gusunɔ nɛn Yinni u bu yina
yèn sō ba n̄ win gari swaa daki.
Ba koo kowa yaayaare kowobu bwesenun
suunu sɔɔ.

Isireliban banda kpa

10

¹ Isirelin bweseru ta raa sāawa nge resɛm
gea
ye ya ra ma too.
Adama nge mɛ ba dabiamɔ,
nge mɛya ba būu yenu dabiasiamɔ.
Nge mɛ ben tem mu kuuramɔ,
nge mɛya ba būu yenu sɔmmɔ ka kpee
geenu.

² Tɔn be, ba sāawa gōrusu yirugibu.
Ba koo yen are sɔbe.
Yinni Gusunɔ u koo ben būu yee ni ka nin
kpee geenu kɔsuku.

³ Ba koo tɛ nɛɛ, yèn sō sa n̄ Gusunɔ nasie,
yen sōna sa n̄ sina boko mɔ.
Adama tɛn wāa te sa wāa mini,
mba sina boko koo maa kpī u sun wunana.

⁴ Wee ba gari kam gerumɔ,
ma ba arukawani bɔkumɔ ka bōri weesugii.
Yen sō, siribu dabiamɔ nge yaka kōsusu
si su ra kpi gbee te ba wuka sɔɔ.

⁵ Kpa Samarigii be ba naa buu wuraguu
sāamɔ
ge ge wāa Beteli Afeniɔ bu nanda
kpa bu gɔɔ sina gen sō.
Gen yāku kowobu ba koo diiri
bà n̄ wa gen bɛɛɛ ya kpa.

⁶ Domi ba koo ka gu da Asiriɔ
bu gu ben sina boko wɛ.
Isireliba ba koo sekuru wa.
Ba koo nà n̄ daa yɛ ko

ye ba ka būu kua ben suunu sɔɔ.

⁷ N n̄ Samarin sōn na, ye kpuro ya kpawa mi.
Domi ba koo ka yen sina boko doona
nge deka ye nim mu ka doonɔ.

⁸ Ba koo ben būu yenu kpuro kɔsuku mi ba
tora.
Kpa yakasu ka sāki yi kpi mi.
Saa gaa sisi yè sɔɔ ba koo guunu ka gungunu
sō bu nɛɛ,
i sun sēsikio i wukiri.

Isireliba

ba koo gɛ ye ba duura

⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
saa dāma tèn di Isireliba ba durum kua
Gibeaa,

ba toramɔ ba dɔɔwa.
N n̄ weenɛ tabu bu tɔn kōso be wəri mi?

¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu sɛɛyasia nge mɛ
na kī,
kpa bwesenu nu nɔɔ tia ko nu bu wəri ben
tora bakanun sō.

¹¹ Isireliba ba sāawa nge naa kpɛmi yi yi ra
dobi taaku.
Adama kon sugu doke ben wīi bura ni sɔɔ.
Kon de Yudaba bu kɔrɔ ko,
kpa be, Yakabun bweseru bu tem kusanu
kɔsuku.

¹² Yen sō tɛ, bɛɛ Isireliba i gbee kpaaru
koowo i gem duure.

Kpa i durom gɛ.
Domi saa ya tura i ka gɔsiramana nɛ, Yinni
Gusunɔn mi,
kpa n̄ bɛɛ susi n̄ bɛɛ gea kua.

¹³ Adama bɛɛ, i kōsa duura ma i kōsa gā.
Ma i bɛɛn weesun are di.

I bɛɛn naanɛ doke bɛɛn tiin dam
ka tabu kowo dabi dabiru sɔɔ.

¹⁴ Yen sōna tabun wurenu koo nɔɔra bɛɛn
suunu sɔɔ.

Kpa bu bɛɛn gbāranu kpuro kɔsuku
nge mɛ Saluman sina boko u Beti Aribeli
wəri,
ma u bii mɛrobu ka ben bibu munku.

¹⁵ Bɛɛ Beteligibu, wee ye kon bɛɛ kua bɛɛn
nuku kōsurun sō.
Bururu yam sāreru yande,
tabu sɔɔra ba koo bɛɛn sina boko go.

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu kī

baa mɛ ba n̄n seesimɔ

11

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

saa Isirelin bweserun torubun diya na tu kĩa.

Ma na tu yarama Egibitin di na tu soka nen bii.

² Adama nge me na bu sokumə nge meya ba ka man tondamə. Ba da ba būu ni ba mɛ Baali sāmə. Ma ba nu turare dɔɔ dokeammɛ.

³ N deema nena na bu kpare, na ben noma neni.

Adama ba n tuba ma nena na bu nɔrimə.

⁴ Na bu gawama nen mi ka kĩru ma na bu dĩanu wɛ nge wi u yaa sabenun sugu yiyamə u ka nu nɔri.

⁵ Adama ba yina bu na nen mi. Yen sɔna na nɛɛ, ba koo da Egibitiə kpa Asirigii u ko ben sunə.

⁶ Ba koo ben wusu tabu wəri, kpa bu ben damgibu kəsuku yɛn sɔ ba ben tiin kpunaa swĩ.

⁷ Wee nen tɔmbu ba yɔrari bu ka man tonda. Ba bu soka bu gɔru gɔsia bu wurama nɛ, Wɔrukoon mi.

Adama ben goo kun wure.

⁸ Ka me, bɛɛ Isireliba, na n kpɛ n bɛɛ deri,

n bɛɛ tɔnu kandu kua.

Na n kpɛ n bɛɛ kam koosia nge me na wuu si ba mɛ Adima ka Seboimu kua.

Wee nen gɔru ga sankire, nen bwɛra kun kpunɛ.

⁹ Na n maa bɛɛ kpeerasiamə ka nen mɔru baka ye.

Na n maa wee n bɛɛ kam koosia.

Domɛ na sɔawa Gusunə n n mɔ tɔnu.

Na sɔawa Dɛɛro bɛɛn suunu sɔɔ.

Na n bɛɛ wɔrim wee ka mɔru.

¹⁰ Bɛɛ nen bibu, i ko nɛ, Yinni Gusunə swĩ nà n kukura nge gbee sunə

kpa i duki na saa sɔɔ duu yerun di.

¹¹ I ko duki na saa Egibitin di nge gunə məri kpa i na saa Asirin di nge totoberenu,

kpa n de i sina bɛɛn yenusə.

Nɛ, Yinni Gusunəwa na yeni gerua.

Saa yellun diya Isireliba

ba Gusunən nuki sank

12

¹ Isireliba ba ra n man weesu kuammɛwa, kpa ba n man nani wɔkumə.

Adama Yudaba ba ka nɛ, Yinni Gusunə Dɛɛro s̄imə dee dee.

² Isireliba ba Egibitigibu gum wɛɛmə.

Ma ba ka Asirigibu arukawani bɔkumə.

Nge meya ba ka kpaasibu kasu be ba n s̄aa ḡaanu.

N s̄are ba woo naa gire.

Ba ben weesu dabiashiamə t̄ɔɔ baatere.

Ma ba daa b̄ɔb̄ɔya mɔ ba d̄ɔɔ.

³ Nɛ, Yinni Gusunə na Yudaba siribu sokumə.

Kon be Yakɔbun bweseru wɔrima ben daa k̄ɔsan s̄ɔ.

Kpa n bu ben k̄ɔsan are k̄ɔsia.

⁴ Ben baaba Yakɔbu u win m̄ɔɔn naa tokuru nɛnua

saa win meron nukurun di.

Ye ba n̄un mara u kp̄ɛa,

ma u ka nɛ Gusunə wəri kua ka win dam kpuro.

⁵ U ka nen gɔrado wəri kua, ma u kamia.

U swĩ, ma u gɔrado wi kana u n̄un domaru kua.

Beteli miya u ka nɛ Gusunə yinna.

Ma na ka n̄un gari kua.

⁶ Nena Gusunə w̄allu ka tem Yinni.

Nen ȳisira Wi u ra n w̄aa.

⁷ Bɛɛ Isireliba, i de i wurama nɛ bɛɛn Yinnin mi.

I de i gea ko kpa i n man naane s̄aa baadomma.

⁸ Bɛɛ Isireliba i s̄awa nge tenku be ba kilo weesugia neni.

Ba ra gbena k̄a.

⁹ Kpa i nɛɛ, ka gem i gobi wa, i dukia baka gura.

K̄ɔsa gaa sari ye s̄ɔɔ. Bɛɛn s̄amburun areya.

¹⁰ Adama nɛ, Gusunə na s̄awa bɛɛn Yinni

saa m̄in di i w̄aa Egibitiə.

Kon maa de i wura i n w̄aa kuu bekuruginu s̄ɔɔ

nge sanam me na bɛɛ yarama Egibitin di i w̄aa ḡbaburə.

¹¹ Nɛn s̄amɔba na ka gari kua k̄asinu s̄ɔɔ,

kpa be, bu maa ka bɛɛ gari ko.

Beya ba maa bɛɛ nen himba s̄ɔsi ya ka gisə girari.

¹² Ka me, Galadigibu ba kua t̄ɔn k̄sobu.

Ma ba koo kam ko.

Ba ra ketɛ kinɛ dabinu go Giligaliə.

Adama ben ȳaku yenu nu koo ko kpɛe subenu gbaanun kp̄i s̄ɔɔ.

¹³ Yakɔbu u kpikuru da Aramuə.

Miya u sãmburu kua u yãanu kpara u ka kurɔ wa.

¹⁴ Adama sãmɔ goowa Yinni Gusunɔ u gɔra u da u win bweseru Isireliba yarama Egibitin di.

Sãmɔ wiya u bu kpara.

¹⁵ Adama yeniba kpuro sɔɔ, Isireliba ba Yinni Gusunɔ nuki sankã too too.

Yen sɔ, u koo de yem mɛ ba yari mi, mu wɔri ben wiru wɔllɔ.

U koo de bu yen sekuru wa.

Siri dãaki bi ba Isireliba kua

13

¹ Yellu Efaraimubara ba dam bo Isireliba sɔɔ.

Bà n bwese keri yi yi tie gari sɔɔwa, ba ra nandewa. Adama ba bũu wi ba mɔ Baali sãwa, ma ba gu.

² Wee sere ka tɛ, ba durum mɔ ba dɔɔ. Ba tii bwãaroku sii geesuginu kua.

Ben tiiwa ba bwisika ma ba nu seka ka ben nãma nu ka naa binu weenɛ. Ma ba gerumɔ nin sɔ ba mɔ, be ba yãkuru na, bu yiïro bu naa bii ni sɔsu.

³ Yen sãna ba koo doona nge bururun kakoru n̄ kun mɛ nge dirum.

Ba sãa nge yaka si ba gura ba yari doo soo yerun di

su ka woo doonɔ n̄ kun mɛ nge wii si su yarimɔ gbaburun di.

⁴ Adama nɛ, na sãawa Gusunɔ ben Yinni saa mìn di na bu yarama Egibitin di.

Ba n̄ maa Yinni goo mɔ ma n̄ kun mɔ nɛ. Faaba kowo maa sari nɛ baasi.

⁵ Na bu kpara saa mìn di ba wãa gbaburɔ mi gãanu ku ra kpi.

⁶ Sanam mɛ ba dua tem mɛ sɔɔ, ba di ba deba nge yaa sabe ni ba kpare, ma ba tii suabu torua ba man duari.

⁷ Tɛ, ko na n̄ sãawa nge gbee sunɔ na n̄ bu mara swaã nge musuku gbeeku.

⁸ Kon bu wɔrimawa nge gbeeku yaa gɔba yèn binu ba mwa.

Kpa n̄ ben toronu besuku.

Meya kon bu kasuku nge mɛ gbeeku yɛɛ yi ra yaa kasuku, kpa gbee sunɔ niu gu bu tem.

⁹ Isireliba, wee i kam kua yèn sɔ i man seesi nɛ wi kon kpĩ n̄ bɛɛ somi.

¹⁰ Mana bɛɛn sina boko u wãa. I de u bɛɛ faaba ko bɛɛn wusu kpuro sɔɔ.

Mana bɛɛn kparoba wãa be i bikia i nɛɛ, bu bɛɛ sinambu kua.

¹¹ Na raa bɛɛn sina boko wɛ ka mɔru. Meya kon maa bɛɛ n̄n̄ mwaari ka mɔru.

¹² Na Isireliban durum yorua na yii sere saa gaa.

¹³ Isirelin bweseru ta sãawa nge bii wìn marubun saa ya tura

ma u kpasa wɔri mɔ, adama bii wi, u yina u yarima.

¹⁴ Kon bu wuna saa gɔribun wãa yerun dam di.

Kpa n̄ bu yakia gɔɔn nãman di.

Gɔɔ, a na ka wunen bara te a ra ka tɔnu go.

Gɔribun wãa yeru, a na ka wunen kam kootia.

Domi na n̄ maa ben wɔnwɔndu mɔ.

¹⁵ Baa Isireliba bà n̄ kuura amɔ,

begibun suunu sɔɔ,

yiberɛba ba koo na nge woo sum saa sɔɔ yari yerun di.

Nɛ, Yinni Gusunɔ na kon bu seeyamawa gbaburun di,

kpa bu dɔkɔba gberasia.

Kpa bwii yi nim kpe.

Gãa ni nu gea sãa kpurowa ba koo gura bu ka doona.

14

¹ Na kon de bu Samari sɛɛyasia

yèn sɔ yen tɔmbu ba nɛ Gusunɔ ben Yinni seesi.

Ba koo bu gowa tabu sɔɔ

kpa bu ben bii piiminu nam.

Kpa bu ben kurɔ be ba guri mɔn̄ nukunu besuku.

Osee u Isireliba kãkirimɔ

² Osee u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ, bu wurama Gusunɔ ben Yinnin mi, domi ba wɔruma ben toranun sɔ.

³ Bu wurama win mi bu kana teni ko te ta nɛɛ, Yinni Gusunɔ,

a sun bɛɛn toranu kpuro suuru kuo.

Kpa a sun mɛeri ka n̄nu geu.

Ye sa ko ka nun yãkuru kua,

sa ko nun siara.

⁴ Asirigii wi, u n̄ kpɛ u sun faaba ko.

Sa maa yɛ ma dumi kun sun faaba mɔ tabu sɔɔ.

Sa ñ maa bwãaroku ni sa tii kua sokumo
besen yinnibu pai.

Domi wuna a ra gobekuba wɔnwɔndu kue.

⁵Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
kon de nɛn tɔmbu bu ka den nɛ turo yɔra
kpa n bu kɪa too.

Na ñ maa ka bu mɔru mɔ.

⁶Ko na n sãawa nge kakoru be, Isireliban sã.
Ba ko n wãwa nge dãa wɛsu,
kpa bu nuuru gira nge dãa ni nu wãa
Libaniɔ.

⁷Ben kãasi yi koo tɛriawa
kpa yi n wã nge dãa te ba mɔ olifi,
kpa yi n nuburu do nge dãa ni nu wãa
Libaniɔ.

⁸Ba koo gɔsirama bu sina nɛn kɔkɔrɔ
kpa bu maa alikama duure.

Ba koo kparawa nge resɛm dãa
kpa bu yɪsiru yari nge Libanin tam.

⁹Saa ye, Isireliba ba ñ maa bũnu sãamɔ.

Domi kon ben kanaru nɔ,
kpa n bu nɔni doke.

Na kon sãawa nge dãa ye ya ku ra gbere ben
sã.

Nɛn min diya ba koo domaru wa.

¹⁰Wi u laakari mɔ, u de u n tii sɛ gari yinin
sã.

Wi u maa bwisi mɔ, u de yi nùn yeeri.

Domi Yinni Gusunɔn swɛɛ yi sãawa dee dee.

Gemgiba ba koo sɪ yi sɔɔ.

Adama be ba nùn seesimɔ, ba koo wɔruma
yi sɔɔ.

YOELI

Gusunən səmō Yoelin waasu ya sāa kiro ye u win tambu kua. U nεε, Yinni Gusunən siribu bu koo na bin saa sōō. Siri bin saawa u sokumō Yinni Gusunən tōru. Saa ye sōō, twee yi koo na yi tem wukiri yi arumaniba kam koosia. Nge mε twee yi, yi koo tem kam koosia, nge mεya Gusunō u koo maa tən be ba n̄ n̄n̄ naanε doke kam koosia.

Yoeli u maa nεε, sanam dāakim sōō, Yinni Gusunō u koo de win Hunde u na win tambu sōō. Ya maa koorā nge mε sa garimō GK 2:16-21 sōō.

Yoeli, yīsi ten tubusiana Gusunō u sāawa Yinni.

Tire ten kpunaa

1. Twee yi koo tem wukiri, wiru 1.
2. Yinni Gusunən tōru, wiru 2:1-17.
3. Ye ya koo Yinni Gusunən tambu deema, wiru 2:18n di sere wiru 4:21.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunō u Yoeli, Pɛtuɛlin bii sōōwa u Yudaba sō.

Twee wuuru ka gbeburu

² U nεε, bεε Yudaban guro gurobu, i swaa dakio i nō. Bεε Yudaba kpuro kpuro i swaa tem kpīiyō i gari yi nō. Gāa ninin bweseru nu koore bεen waati sōō, n̄ kun mε bεen sikadoban waati sōō?

³ I bεen bibu yen gari sōōwō. Kpa bii be, bu maa ben bibu sō, kpa be, bā n̄ seewa bu maa begibu sō.

⁴ Wee dīa ni kākōnu nu di n̄ tiara, twee yi na yi di.

Ye twee yi na yi di n̄ tiara ma swīini yi na yi di.

Ye swīini yi di n̄ tiara, ma gbaanu na nu ye di.

⁵ Bεε be tam mu goomō, i dom yando kpa i swī.

Bεε tam nōrobu, i weeweenu koowo. Domi tam mu koo kpe resem biarun sō.

⁶ Domi twee wuura na nge tabu kowobu ta bεsen tem wukiri.

Yi dabi, yi maa dam mō.

Yin donnu dam mōwa nge gbee sinansuginu.

⁷ Yi bεsen resem gbaanu kam koosiamō.

Yi bεsen figie dānu dimō.

Yi yen kokosu wīamō.

Ma yi yen kāasi derimō kokosu sari.

⁸ I wuri koowo nge kurō kpao wi gōminira deema.

⁹ Ba ku ra maa ka kēnu de Yinni Gusunən sāa yerō

ni nu sāa alikama ka tam.

Yen sōna Yinni Gusunən sām kowo be ba sāa yāku kowobu ba sāare ba gōō sō.

¹⁰ Gbea kpuro ya kam kua.

Ma yen tem mu saara.

Alikama sari, resem ka gum maa sari.

¹¹ Gbee wukobu ba sō biti sōō.

Be ba ra resem yewe, weeweena ba mō.

Domi dīa bimi sari.

Dīanu kpuro nu kam kua.

¹² Resem gbaanu nu gbera.

Figie ya dēlla.

Dāa gbaanu kpuro nu gea yina.

Ya dera tambu ba n̄ maa nuku dobu mō.

Yoeli u tambu kanamō

bu Yinni Gusunō suuru kana

¹³ Bεε Yinni Gusunən sām kowobu, yāku kowobu,

i saaki sebuo

i ka kpuna wōku giriru nuku sankiranun sō.

Domi wee ba ku ra maa ka alikama ka tam kēnu nε

Gusunō bεsen Yinnin sāa yerō.

¹⁴ I tōru garu wunō

tē sōō i ko i nōō bōke.

I tambu kpuro mēnnō sere ka durō tākōnō

Gusunō bεsen Yinnin sāa yerō,

kpa i n̄n̄ kana.

Yinni Gusunən mōrun tōru

¹⁵ Yinni Gusunən tōru ta turuku kua.

Tōō te, ta sāawa win tōru.

Te sōōra wī, Dam kpurogii u koo kpuro kam koosia.

Anna a tōō kōsuru wa te ta sisi mi.

¹⁶ Wee sa mēera ba ka bεsen dīanu doonō.

Ma nuku dobu kpa Gusunō bεsen Yinnin sāa yerō.

¹⁷ Ye ba duura, ya gbera tem kusanu sōō.

Dīanu kpa biranu sōō.

Ma bira ni, nu wōrukumō.

Domi nu n̄ maa dīanu mō.

¹⁸ I swaa dakio i nō nge mε yεε yi wuri mō,

ma yi bōsu baama.

Domi yi n̄ yakasu wa kpara yerō.

Baa ka yāanō nu nōni sōōre.

Yoeli u kanaru mō

¹⁹ Yinni Gusunō, wuna na nōogiru suemō.

Domi wee, yakasu ka dāa dōo mwaara gbera.
 20 Ma yεε yi nōogiru sue yi nun kanamō.
 Domi daanu gbera, yakasu maa dōo
 mwaakira gbaburō.

*Yinni Gusunōn tōru
 ta turuku kua*

2

1 I kōba soowo Siōniō.
 I de bu ye nō Yinni Gusunōn guu dεεraru mi.
 Bεε be i wāa tem mε sōo kpuro, i diirio
 berum sō.
 Domi Yinni Gusunōn mōrun tōra wee.
 Wee ta mam turuku kua.
 2 Tōo te, ta tīriwa.
 Ta guru wiru ka bukō sōowa.
 Ma twee wuura wee yi dabi,
 yi maa dam mō.
 Yin wuu te, ta tīriwa
 nge yam wōkura guuru wukiri.
 Sa n̄ yen bweseru waare.
 Sa n̄ maa yen bweseru wasi.
 3 Mi yi sara kpuro,
 n da kowa nge dōo mwaara u doona.
 Yi ku ra gāanu deri.
 Yellu bεεn tem mu gea sāa
 nge gbaa te ba mō Edēni.
 Adama tē yi mu kua nge mi gāanu ku ra kpi.
 4 Twee yi, yi sāawa nge tabu maasōbu
 be ba dumi yakiamō.
 5 Yi yōokumō yi guunu gasirimō.
 À n yen wōkinu nua
 a ra n tamaa nge tabu kεkεbara,
 n̄ kun mε yaka si su dōo mwaaramōn
 wōkinu.
 Yi ra n weewa nge tabu durō be ba tabun
 sōoru sāa.
 6 Tōmbu kpuro ba ra n nandewa yi n
 tunuma.
 Kpa ben wuswaa yu burisina.
 7 Yi ra tii yōsuwa nge tabu durōbu,
 yi n gbāraru gasirimō,
 yen baayere ya n yen swaa swīi.
 Yi ku ra gam gere.
 8 Yi ku ra maa baasinε.
 Yen baayere ya ra n yen sīa swīiwa.
 Gāa ni nu koo ye gōngere ko,
 yi ra nu wōriwa sannu.
 Nu ku ra maa ye yōrasie.
 9 Yi ra wuu wukiriwa
 yi n gbāraru ka yenusu gasirimō,
 kpa yi n dumō fēnentiban di nge gbenōbu.

10 Mi yi dua, tem mu ra diiriwa,
 kpa n sāare wōlla koo wōruma,
 kpa suru ka sōo yam tīra,
 kpa kperin ballibu kpe.
 11 Nge mēya Yinni Gusunō ù n gari gerua
 win tabu kowobun wuswaaō,
 ba ra n̄n̄n̄ mēm̄ nōowewa.
 Ba dabi, ba maa dam mō.
 Yen sōna win tōo te, ta nanum mō.
 Wara u koo yōra u tu ma.

I gōru gōsio

12-13 Yinni Gusunō u nεε,
 na sāawa wōnwōndugii.
 Nεn kīru ta kpā.
 Nεn mōru ya ku ra fuuku se.
 Na ra maa tōnu suuru kue
 kōsa ye na raa kī n n̄n̄n̄n̄ kua sōo.
 Tē, i wurama ka bεεn gōru kpuro nεn mi,
 i nōo bōke, kpa i wuri ko.
 Bεεn gōruwa i ko i gōsio,
 n n̄ mō i yānu gēεku tōna.
 I wurama nε, Gusunō bεεn Yinnin mi.
 14 Sōrōkudo kon gōru gōsio,
 kpa n bεε durom kua.
 Saa ye sōora i ko i kpī i ka man alikama ka
 tam kēnu naawa.

I kanaru koowo

ka nōo bōkuru

15 I kōba soowo Siōniō.
 I tōmbu mēnnō,
 kpa i nōo bōkurun tōru yi.
 16 I tōmbu mēnnō bu man sā,
 guro gurobu ka bibu, ka bii wēεnō.
 Baa ka be ba wāa kurō kpaa dirō,
 bu yario ben kurō kpaa dirun di.
 17 Kpa yāku kowo be ba man sāamo
 bu du nεn sāa yerō ka swīi,
 yāku yeru ka kōnnōn baa sōo,
 bu nε ben Yinni kana bu nεε,
 n ben wōnwōndu waawo, be, nεn tōmbu.
 N ku bu sekuru doke.
 N ku de tōn tukobu bu bu yēε bu nεε,
 mana nε, ben Yinni na wāa.

Yinni Gusunō

u win tōmbu wisimō

18 Yinni Gusunō u nisinu mō win tem sō.
 U win tōmbun wōnwōndu mō.
 19 Ma u win tōmbun kanaru wisa,
 u nεε, kon bεε alikama kpaa wē, ka resem, ka
 gum.
 I ko i deburu wa.

Na ñ maa derimɔ bweseru garu tu bɛɛ yɛɛ.
 20 Kon bɛɛ yiberɛ be ba na saa sɔɔ yɛsan nɔm
 geu gian di gira,
 kpa n de bu da n toma
 mi tem mu gberɛ ma gāanu ku ra kpi.
 Kon de ben swaa gbiobu bu nim wɔku
 bɔruguu wɔri.
 Kpa be ba wāa biruɔ bu nim wɔku ge ba mɔ
 Mɛditeranɛ wɔri.
 Ben gonu nu koo numia sere bu kpana bu
 wɛsia.
 Geema, Yinni Gusunɔ u gāa bakanu kua.
 21 Tem, a ku bɛrum ko,
 a nuku dobu koowo,
 domi Yinni Gusunɔ u gāa bakanu kua.
 22 Bɛɛ gbeeku yɛɛ, i ku nanda.
 Domi yakasu su koo wure su kpi temɔ,
 kpa dānu nu ma.
 Figie ka resem ya koo binu ma siki siki.
 23 Bɛɛ Siɔnigibu i nuku dobu koowo Gusunɔ
 bɛɛn Yinni sɔɔ.
 Domi u koo de gura yu nɛ yen saa sɔɔ nge
 yellu.
 U koo de yu nɛ saa ye ya ra tore
 kpa u de yu kpe saa ye ya ra kpe.
 24 Alikaman soo yera kun maa gberamɔ.
 Olifin gum, ka resem tam kun maa biaramɔ
 wekenɔ.
 25 Kon bɛɛ wɔɔ si ka dīa nin kɔsire wɛ,
 ni nɛn tabu kowobu, kɔkɔnu, ka gbaanu, ka
 twee yi di
 wɔɔ si su doona sɔɔ.
 26 Bɛɛ nɛn tɔmbu, i ko i di i debu.
 I ñ sekuru wasi.
 Kpa i nɛ, Yinni Gusunɔ bɛɛrɛ wɛ,
 nɛ wi na bɛɛ sɔm maamaakiginu kua.
 27 Saa ye sɔɔ, i ko i gia
 ma na wāa bɛɛ Isireliban suunu sɔɔ.
 Ma na sāa Gusunɔ bɛɛn Yinni.
 Nɛ baasi, Yinni goo maa sari.
 Bɛɛ nɛn tɔmbu, i ñ maa sekuru wasi.

Yinni Gusunɔ u koo

win Hunde doke tɔmbu sɔɔ

3

1 Yen biru kon nɛn Hunde doke tɔmbu
 kpuro sɔɔ.
 Bɛɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ba koo
 nɛn gari gere,
 kpa bɛɛn durɔ tɔkɔnu nu n dosusu mɔ,
 kpa bɛɛn aluwaasiba bu kāsину wa.

2 Baa ka yobɔ, kon bu nɛn Hunde wɛwa tɔɔ
 te.
 3 Yen tɔɔ te sɔɔ, kon maamaakiba ko.
 Kon de yɛm ka dɔɔ ka wii bakasu sɔɔsira
 wɔllɔ ka temɔ.
 4 Sɔɔ u koo yam tīra,
 kpa suru u swɛra nge yɛm,
 Yinni Gusunɔn tɔɔ nanumgii te, tu sere
 tunuma.
 5 Adama yen tɔɔ te,
 wi u Yinni Gusunɔ soka, u koo faaba wa.
 Gabu ba koo kisira nɔni swāa ten di
 Siɔnin guurɔ Yerusalemuɔ
 nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.
 Beya be u soka ba n ka wāaru mɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo bwese tukunu siri

4

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yen tɔɔ te,
 kon Yudaba ka ben wuu Yerusalemu wesia
 nge yellu.
 2 Kpa n bwese tukunu kpuro mɛnna
 n nu sure Yosafatin wɔwa sɔɔ.
 Miya kon nu siri
 kɔsa ye nu nɛn tɔmbu Isireliba kuan sɔ.
 Domi nu bu yarinasia tem kpuro sɔɔ.
 Ma nu ben tem bɔnu kua.
 3 Nu nɛn tɔmbu bɔnu kua ka tɛtɛ.
 Nu ben aluwaasiba mwɛera nu dɔra
 nu ka wa nu kurɔ tanɔbu dwe.
 Ma nu wɔndiaba mwɛera nu dɔra nu ka tam
 nɔ.
 4 Bɛɛ Tirigibu ka Sidonigibu ka sere be ba
 wāa Filisitiban temɔ,
 mba i kī nɛn mi.
 I kī i man mɔru kɔsiawa?
 N n mɛn na, na ñ tɛmɔ n ka maa bɛɛ mɔru
 kɔsie.
 5 Wee i nɛn sii geesu ka nɛn wura
 ka nɛn arumani gura.
 Ma i da i ye kpuro yi bɛɛn būu sāa yerɔ.
 6 Ma i Yudaba ka Yerusalemugibu mwɛera i
 Gɛrekiba dɔre.
 Nge mɛya i ka bu tondasia ben tem di.
 7 Adama nɛ, kon ka bu wurama mi ba raa
 wāa.
 Kon de kɔsa ye i bu kua mi,
 yu wɔri bɛɛn wiru wɔllɔ.
 8 Kon bɛɛn bibu Yudaba dɔre.
 Kpa be maa, bu be Sabegibu dɔre,
 be ba wāa n toma.
 Yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Taa dāakibu ka siribu

⁹ Yoeli u nee,
i bwese tukunu nɔsio bu tabun sɔru ko.
Nu tabu durɔ damgibu seesio, kpa bu swaa
wɔri,

tabu kowobu kpuro gesi.

¹⁰ Nu nin naa tebonu gɔsio takobiba,
kpa nu nin kɔmbɔnu gɔsia yaasi.
Be ba raa sɔa berurobu, bu tii koowo tabu
durɔbu.

¹¹ I seewo fuuku i na.
Bee bwese ni i wɔa turuku, i mennama.
Yinni Gusunɔ, a de wunen tabu kowobu bu
na.

¹² Ma Yinni Gusunɔ u nee, bee bwesenu
kpuro,

i seewo i na Yosafatin wɔwa yen mi.

Domi miya kon sina
n bwese ni nu wɔa mi kpuro siri.

¹³ Domi ben nuku kɔsura banda.
I kɔmbɔnu suo i tɔn be gɛ nge dɔa ni nu ye.
I na i bu munku nge resɛm ye ba doke gama
yerɔ,

ma yen nim mu kotosu yiba.

¹⁴ Wee tɔn wɔru ga wee wɔwa yɛn mi ba koo
tɔmbu siri.

Domi ne, Yinni Gusunɔn tɔɔ te, ta tura
tɛ sɔɔ kon nen mɔru sɔsi.

¹⁵ Sɔɔ ka suru kun maa ballimɔ.

Ma kperi yi yam tɔra.

¹⁶ Ne, Yinni Gusunɔ na kukirimɔ Siɔnin
guurun di.

Nen nɔɔ ga nɔramɔ Yerusalemun di.

Wɔllu ka tem mu yɔirimɔ.

Adama na nen tɔmbu Isireliba kɔsu.

Nena na sɔa ben kuku yeru.

¹⁷ Bee Isireliba, i ko i gia

ma ne Gusunɔ na sɔawa been Yinni,

ne wi na wɔa Siɔniɔ nen guu deeraru mi.

Yerusalemu kpuro ya koo kpam ko negia.

Tɔn tukobu ba n maa ye wɔrimɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo win tɔmbu domaru kua

¹⁸ Saa gaa wee yɛ sɔɔ resɛm ya koo gea ko
sere ka gungunu wɔllɔ.

Kpa sabenu nu di mi.

Kpa nu bom ko mu n kpɔ.

Yudan tem daanu kpuro nu koo nim koku.

Daru koka gaa koo yari

Yinni Gusunɔn sɔa yerun di,

kpa yen nim mu da

sere Sitimun wɔwaa.

¹⁹ Egibiti ya koo kam ko,

kpa Edɔmun tem mu ko bansu.

Domi ba Yudaba dam dɔre,

ma ba taare sarirugibu go.

²⁰⁻²¹ Adama kon be ba tɔmbun yɛm yari mi
mɔru kɔsia.

Kpa Yudaba ka Yerusalemugibu ba n wɔa
ben temɔ

sere ka baadommaɔ.

Kpa ne, Yinni Gusunɔ na n wɔa Siɔniɔ.

AMOSU

Amosu wi, u sãawa yaa sabenun kparo. Yaa sabe niya u kparamo Yinni Gusunõ u ka nùn soka u ka bwese ni nu ka Isireliba sikerene sã siri bi Yinni Gusunõ u koo nu kua. Amosun waati ye sã, Isireliba ba dukia mowa too, adama ben wãasinaa ka Gusunõ ya biru wura. Baa me ba sãaru ñeni, ben gõru ga ñ wãa te sã. Ba ñ sãarobu nãrimõ. Ba bwẽebwẽebu gem biramõ. Ba tãmbu taki dimõ tenkurun swaa sã.

N deema saa ye sã, Asirigiba dam mõ. Amosu u Isireliba yaayasiama wooda ye Yinni Gusunõ u Mawisi wẽ ben sã ka nge me u bu yarama saa Egibitin di. Yen sã, ba kun Gusunõ sãamõ ka gem, mem nãbu sarira ba mõ. U maa bu sãomõ ma Yinni Gusunõn siribu wee be sã.

Amosu u sãawa Isireliban bwese kera wãkura yiru yen sãmõ dãako wi Gusunõ u bu goria Asirigibu bu sere bu yoru mwa bu ka doona.

Tire ten kpunaa

1. Yinni Gusunõ u koo win tãmbu ka bwese tukunu siri, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliban toranu ka kirõ ye Yinni Gusunõ u bu kua, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Kãsinu nãbu, wiru 7n di sere wiru 9:10.
4. Yinni Gusunõ u koo maa Isireliba seeya, wiru 9:11-15.

¹ Amosu u sãawa yãa kparo Tekoa. Wiya Yinni Gusunõ u ka gari kua Isireliban sã, n kua wãõ yiru tem mu sere yĩira. Saa ye sã, Osiasiwa u bandu dii Yuda, ma Yeroboamu, Yoasin bii u maa bandu dii Isireliõ.

² Amosu u ñee, Yinni Gusunõn nã ga nãramõ Sionin guurõ Yerusalemõ.

Yakasu maa sari kpara yenõ, ma guu te ba mõ Kaameli, ten wii kpiira gbera.

Yinni Gusunõ

u koo Sirigibu seeyasia

³ Ne, Yinni Gusunõ na ñee, Damasigibun toranu nu kpẽa.

Yen sã, na ñ ñen himba gõsiamõ.

Domi ba Galadigibu taaka ba munkã.

⁴ Tẽ, kon de dõõ u na u sina boko Hasaelin yenu wõri,

kpa u Beni Hadadin sina kpaaru di mam mam.

⁵ Kon ben wuu Damasin gbãrarun gamboba kãsuku,

kpa n Bikati Afenin tãmbu kpeerasia.

Kpa n Beti Edenin sunõ go.

Kpa n de bu Sirigibu yoru mwẽeri bu ka da Kirio.

Ne, Yinni Gusunõwa na yeni gerua.

Yinni Gusunõ

u koo Filisitiba seeyasia

⁶ Ne, Yinni Gusunõ na ñee, Filisitiban toranu nu kpẽa.

Yen sã, na ñ ñen himba gõsiamõ.

Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mwẽera ba Edãmuba nãmu beria.

⁷ Meya kon de bu ben wuu Gasa dõõ sãku, kpa u yen dii geenu di.

⁸ Kon Asidãdun tãmbu ka Asikalonin sunõ kpeerasia.

Kon Ekoronigibu wõri.

Kpa Filisiti be ba tie mi kpuro bu kam ko.

Ne, Yinni Gusunõwa na yeni gerua.

Yinni Gusunõ

u koo Fenisiba seeyasia

⁹ Ne, Yinni Gusunõ na ñee, Fenisiban toranu nu kpẽa.

Yen sã, na ñ ñen himba gõsiamõ.

Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mwẽera ba Edãmuba nãmu beria.

Ba ñ ben arukawani yibie ye ba raa ka bu bõkua.

¹⁰ Yen sã, kon de bu ben wuu Tiri dõõ sãku, kpa u yen dii geenu di.

Yinni Gusunõ

u koo Edãmuba seeyasia

¹¹ Ne, Yinni Gusunõ na ñee, Edãmuban toranu nu kpẽa.

Yen sã, na ñ ñen himba gõsiamõ.

Domi ba ben mero bisibu Isireliba naa swĩ ka takobi.

Ba ñ bu wãnwãndu kue.

Ben mõru kun maa sure.

Ma ba ka bu wẽeru sãa dim dim saa kpuro.

¹² Yen sã, kon de bu ben wuu Tema dõõ sãku kpa u Botisiran dii geenu di.

Yinni Gusunõ

u koo Amõniba seeyasia

¹³ Ne, Yinni Gusunõ na ñee, Amõniban toranu nu kpẽa.

Yen sō, na ñ nen himba gōsiamō.
Domi ba gurigibun nukunu besuka Galadiō,
saa ye ba Galadigii ben tem mwaamō
begim mu ka yasian sō.

14 Yen sō, kon de bu ben wuu Raba tabu wōri
bu ye dōō sōku,
kpa u yen dii geenu di mam mam.
Saa ye sōō, tabun wurenu koo nōōra nge
woo bōkō.

15 Kpa bu ben sina boko ka win tabu
sinambu yoru mwēeri.
Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusunō

u koo Mōabuba sēyasia

2

1 Nε, Yinni Gusunō na nεε,
Mōabuban toranu nu kpēa.
Yen sō, na ñ nen himba gōsiamō.
Domi ba Edāmun sina bokon kukunu dōō
meni nu kua torom.

2 Yen sō, kon de bu Mōabuban tem dōō meni
kpa u ben wuu Keriotun dii geenu di mam
mam.

Kpa Mōabu be, bu kam ko tabu gberō,
sanam mε tabu swīa ba kōbi soomō, ba
kuuki mō.

3 Kon ben sina boko ka win tabu sinambu
kpuro kpeerasia.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusunō

u koo Yudaba sēyasia

4 Nε, Yinni Gusunō na nεε,
Yudaban toranu nu kpēa.
Yen sō, na ñ nen himba gōsiamō.
Domi ba nen woodaba yina.

Ba ñ ye mεm nōōwε.

Ma ba būnun weesu swīi, ni ben baababa ba
raa swīi.

Ma nu dera ba gεra nen swaan di.

5 Yen sō, kon de bu ben tem dōō meni.
Kpa u ben wuu Yerusalemun dii geenu di
mam mam.

Yinni Gusunō

u koo Isireliba sēyasia

6 Nε, Yinni Gusunō na nεε,
bεε Isireliba, bεen toranu nu kpēa.
Yen sō, na ñ nen himba gōsiamō.
Domi i gemgibu dōra i ka bεen dibu wa i
mwa.

Ma i ka sārōbu baranun gobi kōsinamō.

7 I ra n kīwa i wānwāndobu taare
kpa ba n wiru tua sāa nuku sankiranun sō.
Kpa i n bwēεbwēεbu dam dōremō.
Bii ka baa ba ka kurō turo mēnnamō.
Nge mēya i ka nε, Yinni Gusunōn yīsi
dεεraru sankumō.

8 I ra n kpī kpī bεen būnun nuunō
yānu wōllō ni i tōruba mwa,
kpa i n tam nōrumō mε i yokuma.

9 Ka mε, na Amōreba kam koosia mam mam
bεen sō,

be, be ba gunu nge dāa ye ba mō sēduru.
Ma ba dam mō nge dāa damgia.

10 Mēya na bεε yarama Egibitin tem di.

Ma na bεε kpara gbaburō wōō weeru
ñ ka bεε Amōre ben tem wē.

11 Na sōmōbu seeya bεen bibu sōō.

Ma na gabu gōsa nen sō bεen aluwaasiba sōō,
ma ba man tii wē ba bōrua bu ku tam nō.
Bεε Isireliba geema? Nge weesa.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni bikiamō.

12 I dera be na gōsa mi, ba tam nōra.

Ma i nen sōmōbu wooda wē i nεε,
bu ku maa tōmbu nen gari sō.

13 Wee tē, kon bεε munku muku muku
nge mε naa kēkē ye ya dīanu sōōwa ya ra tem
kāsuku.

14 Yen dōma te, wasi kasanugiba kun maa
kpē bu duka su.

Damgiba kun maa kpē bu ben dam dendi bu
ka gāanu ko.

Mēya tabu durō damgiba kun maa kpē bu
ben wāaru wōra.

15 Tεn towoba kun maa kpē bu ka tii yina.

Be ba maa naasu sāu, ba ñ kisiramō.
Mēya maasōba kun maa kpē bu we ben
dumin dūkin saabu.

16 Be ba sāa tabu durō damgibu be sōō dōma
te,
ba koo ben tabu yānu kōwa bu duki su nōm
dira.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusunōn tōmbu

ba koo ben daa tusia

3

1 I swaa dakio i nō ye nε, Yinni Gusunō na
gerumō, bεε Isireliba kpuron sō, bεε be na
yarama Egibitin di.

2 Handunian bwesenu kpuro sōō, bεε
tōnawa na gōsa.

Yen sōna kon bεε sεeyasia bεen durum ye i
kua kpuron sō.

Gusunō ù n gari gerua,

Gusunōn sōmō kun kpē

u nōō mari

³ Tambu yiru ba koo swaa wəri sannu
ba kun gina nōōsinε?

⁴ Gbee sunō ga ra gbāre yakasō
ga kun yaa mwε rō?

Gbee sunō buu ga ra kukiri gen kpin yerun
di

ga kun yaa wa ga dimō?

⁵ Gunō ga koo taa mwaara temō
ba kun ye bεri?

Taa ya koo se wōllō
gāanu kun ye kεsie?

⁶ Ba ra tabun kōba so wuuō
wuugibu ba kun nande?

Kēsiru garu ta ra koore wuuō
n kun nεn min di?

⁷ Aawō, na ku ra gāanu ganu ko
na kun yε nεn sōmō sōōwa.

⁸ Gbee sunō gā n gbāra,
wara ku ra nande.
Nε, Yinni Gusunō nā n gari gerua,
nεn sōmō wara kun yi kparamō.

Yinni Gusunō

u koo Samari sεeyasia

⁹ I Asidōdu ka Egibitin tem sina kpaanugibu
nōōgiru sueyo i nεε,

bu mennama Samarin guunō,
kpa bu wa daa berεteke ka dam dōrenaa
ye ya wāa ben suunu sōō.

¹⁰ Ba ku ra kā bu gea ko.

Ma ba arumani guramō ka dam ka taki,
ba taasimō ben sina kpaanō.

¹¹ Yen sōna kon de yiberεba bu na
bu tem mε tarusi, bu ben dam kpeerasia.

Kpa bu ben sina kpaanu kōsuku.
Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Faaba ye ya ñ nuku dobu mō

¹² Wee ye na maa gerua. Na nεε,
nge mε yāa kparo u ra win sabenun sukum
wōre gbee sunōn nōōn di,
nge mεya kon bεε Isireliba wōra
bεε be i na i sō Samariō kpin yee buranu sōō.

Kirōba

¹³ I swaa dakio i nō
kpa i Yakōbun bweseru kirō ko

i bu sō ye nε Gusunō wōllu ka tem Yinni na
gerua.

¹⁴ Na nεε, sanam mε sōō, kon Isireliba
sεeyasia ben durum sō.

Kon Betelin yāku turanu kōsuku,
kpa nin kāanu nu bōōkira nu wōruku.

¹⁵ Kon bεen dia mi i ra n wāa yam susurun
saa ka puran saa kōsuku.

Kpa n bεen sina kpaanu kam koosia
ni, ni ba buraru koosi ka suunu donnu,
ka sere dii gee ni nu tie.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

4

¹ Bεε Samarin tōn kurōbu,
bεε be i dimō i bōriamō nge Basanin naa
gbiibi

yi yi wāa Samarin guurō,
i wōnwōndobu dam dōremō,
i bwēεbwēεbu taki dimō,
ma i bεen durōbu sōōmō bu ka tam na i nō.
Tē, i swaa dakio i nō.

² Nε, Yinni Gusunō na bōrumō ka nεn tiin
yīsi dεeraru na mō,
wee saa ya sisi yε sōō ba koo bεε ka bεen
bibun bweseru kōkōnu sōre bu gawa
nge swēε.

³ Bεen baawure u koo yari kururun di
kpa bu bεε kuba sōō yēsān nōm geu gia.
Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Isireliban gōru bōbunu

⁴ Yinni Gusunō u nεε,
bεε Isireliba, i doo yāku yee ten mi Beteliō,
kpa i n man torarimō.

I doo Giligaliō,
kpa i n man torarimō nge mēn nōō i ko kpī.
I n bεen yākunū mō bururu baatere,
kpa i n ka bεen kēnu naamō sōō ita ka sōō ita.

⁵ I bεen siarabun yākunū koowo ka pēε ye
ba seeyatia doke.

Kpa i tōmbu sō ma i kēnu kua ka kīru.
Domi yera bεε Isireliba i kīru bo.
Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Kirō ye ya kam kua

⁶ N wee na dera gōōra dua bεen wuu marosu
kpuro sōō.

Ma i dīanu bia bεen yenusu kpuro sōō.
Adama ka mε, i ñ gōsirame nεn mi.

Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁷ Na yina gura yu nε ye n tie suru ita bu ka
dīanu gē.

Na dera gura ya na wusu gasun mi.
Ma na ñ wure yu ne gasun mi.
Na dera ya na gbenu ganu sɔɔ.
Ma na ñ wure yu ne ganun mi.
Ma nu gbera.

⁸ Yera beɛn wusu gasun tɔmbu ba da wuu
gagun mi

bu ka nim wa bu na.

Adama ben nim naru ga ñ kpa.

Ka me, i ñ gɔsirame nen mi.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Na dera beɛn dɛanu kusenu kua,
ma twee yi na yi beɛn gbean dɛanu ka beɛn
dɛa gbaanun wurusu kpuro di.

Adama ka me, i ñ gɔsirame ne Gusunɔ beɛn
Yinnin mi.

¹⁰ Na maa beɛ kɛsi kɛsi bararu sure nge me
na kua Egibitiɔ.

Na dera ba beɛn aluwaasiba go tabu sɔɔ.

Ma ba ben dumi mwɛɛra.

Na dera i beɛn tɔn be ba gun nuburu nua
beɛn sansaniɔ.

Adama ka me, i ñ gɔsirame nen mi.

¹¹ Na beɛ sura na kɔsuka nge Sodomu ka
Gomara ye na kam koosia.

Ma i kua nge dɛa nɔɔ ge ba wuna dɔɔn di.

Adama ka me, i ñ gɔsirame ne, Yinni
Gusunɔn mi.

¹² Yen sɔna beɛ Isireliba kon beɛ seɛyasia.

N n men na, i n sɔaru sɛa i n ka ne Gusunɔ
beɛn Yinnin siribu mara.

¹³ Domi nena na guunu mɔma,

ma na woo taka kua.

Na ra nen bwisikunu tɔnu giasie.

Na ra maa yam bururam gɔsie yam wɔkuru,
kpa na n sɛimɔ guunu wɔllɔ.

Nen yɛsira Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni.

Isireliba, i de i gɔru gɔsia

5

¹ Beɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ gɔɔ swɛi yi
na mɔ beɛn sɔ.

² Beɛ be i wɔrumɛ temɔ nge wɔndia be ba gu,
i ñ maa seemɔ.

Goo sari wi u koo beɛ seeya.

³ Domi Yinni Gusunɔ u gerua u neɛ,
beɛn wuu ge ga tabu durɔbu nɔrɔbu (1.000)
mɔ,

bà n tabu da, tɔmbu wunɔbuwa (100) ba koo
wurama.

Ge ga maa tabu durɔbu wunɔbu mɔ,
tɔmbu wɔkura ba koo tia.

I wurama Gusunɔn mi

n sere dɔkuru ko

⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa beɛ Isireliba
sɔɔmɔ.

U neɛ; ñ n kɛ i n wɛa, wiya i ko kasu.

⁵ I ku maa sɛaru da Beteliɔ ka Giligaliɔ ka
Beri Sebaɔ.

Domu u koo de bu Giligaligibu yoru mwɛɛri.

Kpa bu Beteligibu kam koosia.

⁶⁻⁷ Beɛ be i ra gem gɔsie weesu,

kpa i kun mu garisi gɛanu,

i na wi, Yinni Gusunɔn mi,

kpa i wa i n wɛa,

kpa u ku raa beɛ Isireliba wɔri u mwa nge
dɔɔ.

Kpa i goo bia Beteliɔ wi u koo dɔɔ wi go.

⁸ Yinni Gusunɔwa u kperi bwese bweseka
kua,

ma u yen baayere yi yen ayerɔ.

U ra yam wɔkuru gɔsie yam bururam.

Kpa u de sɔɔ sɔɔ gu tɛra, gu gɔsia wɔkuru.

U ra nim wɔkun nim menne,

kpa u mu yɛkana tem kpuro sɔɔ.

⁹ Wiya u ra damgibun dam bue.

Kpa u de bu ben wusun gbɛranu kɔsuku.

Ka gem, win yɛsira Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Beɛ Isireliba, be ba beɛ sirimɔ dee dee,
i ra n bu tusa,

kpa i n ka wi u gem gerumɔ kɔrua.

¹¹ I ra bwɛɛbwɛɛbu dam dɔre,

i n ben gbean dɛanu mwɛɛrimɔ ka dam.

Yen sɔ, i ñ sinamɔ beɛn dia sɔɔ

ye i bana ka kpee ni i dɛka.

Meya i ñ maa beɛn resɛm ye i duuran bii
duronun tam nɔrumɔ.

¹² Domu u beɛn toranu yɛ nu kpɛ,

u maa yɛ ma i durum kua too.

I gemgibu nɔni sɔɔmɔ.

I nɔm biran kɛnu mwaamɔ.

Ma i yinamɔ bu sɛarobu ben gem wɛ siri
yerɔ.

¹³ Sanam menɛni, sanam kɔsuma.

Yen sɔ, wi u laakari mɔ, wiya u ko n nɔɔ
maari.

¹⁴ I de i n gea mɔ n kun mɔ kɔsa.

Kpa i wa i n wɛa.

Nge meya Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u ko n
ka beɛ wɛa nge me i ra gere.

¹⁵ I kɔsa tusio kpa i gea kɛa.

I de gem mu siribu di siri yerɔ.

Sərəkudo Gusunə, wəllu ka tem Yinni u koo bɛɛ Isireliban tən be ba tiara wənwəndu kua.

16 Yen sɔ̄, Gusunə wəllu ka tem Yinni u gerua u nɛɛ,

tamba koo gɔɔ wuri ko yam kpuro, kpa ba n sumə swɛɛ sɔɔ, ba n m̀, wee, wee! Ba koo gbaa wukobu sokuma bu gɔɔ wooru sina,

kpa bu gɔɔ swīgibu mennama.

17 Sanam mɛ u koo bɛɛ wərɪma, ka be ba wāa gberə kpuro ba koo gɔɔ swīwa. Yinni Gusunəwa u yeni gerua.

Yinni Gusunən siribun tōru

18 Bōruroba bɛɛ be i Yinni Gusunən siribun tōru mara.

Mba i yīiyə i wa tōɔ te sɔɔ.

I n yɛ ma ta ko n sāawa yam wōkuru, n n̄ m̄ yam bururam.

19 I ko i n sāawa nge tən̄u wi u gbee suno duka suurimə,

ma u ka yaa gəba gaa yinna.

Ye u dua win dirə u gana nɛnuə, ma waa ya n̄n̄ d̄ma.

20 Yinni Gusunən tōɔ te, ta sāawa yam wōkuru n n̄ m̄ yam bururam.

Ta tīriwa niki niki, yam bururam sari.

Sāa te Yinni Gusunə u tusa

21 Yinni Gusunə u nɛɛ, u bɛɛn tōɔ baka ni i ra n̄n̄ diiye tusa.

U n̄ mam maa kī u bɛɛn m̄n̄n̄sun woo n̄.

22 I n n̄n̄ yāku d̄ɔ̄ m̄waararugiru kua ka maa k̄nu,

u ku ra nu m̄wɛ.

Mɛya u ku ra maa bɛɛn siarabun yākun̄u m̄ɛri

ni i ra ko ka yaa sabe ni nu gum m̄.

23 I ka bɛɛn womusun wəkinu doonə win bəkun di.

U n̄ maa kī u bɛɛn m̄rəkun̄un wurenu n̄.

24 Adama i de gem mu n wāa bɛɛn suunu sɔɔ, mu n kokumə nge nim mɛ mu ku ra kpe.

25 Bɛɛ Isireliba, i ka kua wōɔ weeru gbaburu sɔɔ, i n̄n̄ yākun̄u ka k̄nu kuare nge mɛ?

26 Būu wi ba m̀ Sakutu wi i garisi bɛɛn sunə ka sere kpera ye i sāamə i m̀ Kewani, i nin bwāaroku ni i tii kua s̄ɔre nge mɛ i s̄ɔwa gisə? Bɛɛn tii i yɛ ma i n̄ koore mɛ.

27 Yen sɔ̄, u koo de bu bɛɛ yoru m̄wɛri bu ka da sere Damasin bera giə.

Wi, Gusunə wəllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

Ba koo Isireliba kpeerasia

6

1 Bōruroba bɛɛ be i wāa Sionio bəri yendu sɔɔ,

ka bɛɛ be i s̄ Samar̄in guurə ka toro sindu. Ma i tamaa i sāa bwese te ta kpāaru bon wirugibu.

Ma Isireliba ba somiru mara bɛɛn min di.

2 I doo Kalin̄ə i wa.

Min di, kpa i da Hamatiə wuu bəkə gen mi.

Kpa i sara i da Gatiə Filisitiban temə.

Ben wuu si, su bɛɛ Isireliba ka Yudaban wusu gea tura?

Ben tem mɛ, mu bɛɛn tem kpāaru tura?

3 Wee i n̄ kī wahalan tōru tu bɛɛ naawa.

Ma i sere tii daa k̄sa gawemə.

Ma ya bandu dii bɛɛn suunu sɔɔ.

4 Ma i kpī sau kpin yee buranu sɔɔ, n̄ ba buraru kua ka suunu donnu.

I tii yāa kpem̄minu ka naa kpem̄i yi yi gum m̄ ḡsiamm̄e ḡsun̄ di i temm̄.

5 I m̄rəkun̄u soomə i womusu m̀ bwisikun̄u sariru sɔɔ.

Ma i tamaa i nin soberu yēwa nge Dafidi.

6 I tam̄ n̄rumə ka n̄ri b̄k̄.

I tii gum turaregim sawamə.

Ma i n̄ nuki sankire yèn s̄ bɛɛn bweseru ta koo kam ko.

7 Yen s̄na ba koo gbi bu bɛɛ yoru m̄wɛri bu ka doona

kpa bɛɛn nuku dobun kuuki ka bɛɛn tōɔ baka dim mu kpe.

Samari ya koo kam ko

8 Gusunə wəllu ka tem Yinni u bōrua ka win tiin wāaru u nɛɛ,

u n̄ bɛɛ Isireliban tii suabu kī.

U maa bɛɛn sina kpaanu tusa.

U koo de bu Samari mwa ka ye ya wāa ye sɔɔ kpuro.

9 Tambu wəkuru b̄ n̄ tie yenu gagu sɔɔ, ba koo gbiwa.

10 Goo ù n win t̄n̄un̄ goru sua ȳn̄un̄ di u ka yara u d̄ɔ̄ u d̄ɔ̄ m̄ni, u koo wi u wāa ȳnu s̄ɔw̄ɔ bikia u nɛɛ, goo maa tie u wāa ka wun̄e?

Kpa ȳro u n̄n̄ wisi u nɛɛ, goo sari.

Kpa wini u nɛɛ, a mario. N n̄ weene su Gusunən yīsiru sia saa yeni sɔɔ kpa u sun s̄irema.

11 Domi Yinni Gusunə u wooda yeni wē u nεε,
u koo yenusu kpuro kəsukuwa, bakasu ka piiminu.

Nasara kam

12 Ba ra dumi yakie kpee saara wəllə?
Ba ra ka nεε wuku mi?
Adama wee bεε i gem gəsia dēε.
Ma i gea gəsia gāa sosuranu.

13 Bεε i nuku dobu m̀ kam sɔɔ, ma i gerumə i m̀, bεen tiin dama i ka nasara wa.

14 Yen sɔna Gusunə wəllu ka tem Yinni u nεε, u koo de bwese tukuru garu tu bεε seesi. Kpa tu bεε dam dɔre saa Hamatin duu yerun di sere n ka da nim torə ye ya wāa gbaburun bera gia mi gāanu ku ra kpi.

*Aməsun kāsiru sɔɔ,
u tweewa yi tɛrie*

7

1 Wee ye Yinni Gusunə u dera na wa kāsiru sɔɔ. Tweeya u dera yi kəwara dabi dabinu sanam mε yakasu kparam wee si sina boko u raa bɔra win yaa sabenun sɔ.

2 Sanam mε yi tem min yaka si kpuro di, yera na nεε, Yinni Gusunə, a suuru koowo. Aməna Yakəbun bweseru ta ko n ka wāa. Domi ta n maa dam mɔ.

3 Ma Yinni Gusunə u gɔru gəsia kɔsa yen di. U nεε, yeni ya n maa kooramɔ.

*Amosu u maa dɔɔ wa
win kāsiru sɔɔ*

4 Wee ye Yinni Gusunə u maa dera na wa kāsiru garu sɔɔ. U nεε, u koo tɔmbu sɛyasia ka dɔɔ. Kpa u de dɔɔ wi, u nim me mu wāa tem sɔwɔ gberasia kpa u Isireliban tem kpuro di.

5 Ma na nεε, Yinni Gusunə, a ye yɔrasio. Aməna Yakəbun bweseru ta ko n ka wāa. Domi ta n dam mɔ.

6 Ma Yinni Gusunə u gɔru gəsia kɔsa yen di u nεε, yenin tii ya n maa kooramɔ.

*Amosu u nifoo wa
win kāsiru sɔɔ*

7 Wee ye na maa wa kāsiru garu sɔɔ. Na Yinni Gusunə wa u yɔ ganaɔ ma u nifoo neni.

8 Ma u man bikia u nεε, mba na waamə mi. Na nùn wisa na nεε, nifoo.

Ma u man sɔɔwa u nεε, nifoowa kon ka nen tɔmbu Isireliba yĩire nge gana. Na n maa bu suuru kuammε.

9 Kon ben sikado Isakin bũu turanu kəsuku, kpa n Isirelin sãa yenu suriri, kpa n Yeroboamun bandu sura ka takobi n tu kpeerasia.

Amosu ka yaku kowo Amasia

10 Yera Amasia Betelin yaku kowo u Yeroboamu Isireliban sina boko gəria u nεε, wee Amosu u nun seesimə Isireliban suunu sɔɔ. Win gari yi u maa gerua mi, yi tɔmbu kpuro burisina.

11 Domi u nεε, wunε Yeroboamu, ba koo nun gowa tabu sɔɔ ka takobi.

Kpa bu Isireliba yoru mwεeri ben tem di bu ka da mi n toma.

12 Yen biruwa Amasia u na Aməsun mi, u nùn sɔɔwa u nεε, Gusunən sɔmɔ wunε, a doo Yudan tem gia, kpa a n wunen gari yi m̀ mi, a ka wa a n dimɔ.

13 Adama a ku maa Gusunən gari gere Beteli mi, domi ya sãawa sina boko ka Isireliba kpuron sãa yeru.

14 Ma Amosu u nùn wisa u nεε, na n sãa Gusunən sɔmɔ. Na n maa Gusunən sɔmən bɔɔ. Nε, yãa kparowa. Sikamərewa * na ra yewe.

15 Yera Yinni Gusunə u man gəsa sanam mε na yāanu kparamɔ. U man sɔɔwa u nεε, n doo n win tɔmbu Isireliba win gari sɔ.

16 Tɛ, a swaa dakio a Yinni Gusunən gari nɔ. Wunε Amasia, wunε wi a nεε, n ku Isireliba Gusunən gari sɔ.

17 Wee ye Yinni Gusunə u gerua. U nεε, wunen kurɔ u koo sakararu ko wuu sɔɔ, kpa bu wunen bibu go tabu sɔɔ, kpa bu wunen gberu bənu ko, domi wunen tii kaa gbi tem tukumə mi n toma,

mi ba koo ka Isireliba da bu yoru di.

*Amosu u bireru wa win
kāsiru sɔɔ ta dāa marum yiba*

8

1 Wee ye Yinni Gusunə u maa man sɔɔsi kāsiri teni sɔɔ. Na dāa marum wa bireru sɔɔ mε mu ye.

* 7:14 sikaməre - Ya sãa dāa tèn binu ba ra di.

² Ma Yinni Gusunə u nɛɛ, mba na waamə mi.

Na nùn wisa na nɛɛ, dāa maruma na wa mɛ mu ye.

Yera u maa man sɔwə u nɛɛ,
saa ya tura u ka win tɔmbu Isireliba
sɛɛyasia.

U n̄ maa bu suuru kuammɛ.

³ U maa nɛɛ, yen tɔɔ te,
sina kpaarun womusu koo gɔsia nuku
sankiranun womusu.

Kpa tɔn dabinun gonu nu n tɛrie baama.

Kpa yam mu n maari sɔɔ sɔɔ.

Ba koo Isireliba sɛɛyasia

⁴ Yinni Gusunə u nɛɛ,
i swaa dakio bɛɛ be i s̄arobu dam d̄oremə.
Ma i bw̄ɛbw̄ɛbu kam koosiamə.

⁵ I m̄, domma suru kpaon tɔɔ bakara koo
kpe.

Kpa su wa su bɛsɛn alikama d̄ara.

Domma tɔɔ w̄ɛrarugira koo kpe,

kpa su wa su bɛsɛn biranu wukia.

Sa ko sakaku kawa,

kpa su yen gobi sosi.

Sa ko kilo gɔsia su ka tɔmbu gbɛni.

Kpa su doo s̄inu d̄ara.

⁶ Sa ko w̄anw̄andobu dwe ka gobi,
kpa su s̄arobu ka baranun gobi k̄asina.

⁷ Nɛ, Yinni Gusunə, na b̄r̄ua ka nɛn tiin
ȳisiru na nɛɛ,

na n̄ bɛɛ Isireliba k̄ɔsa ye i kua duarimə.

⁸ Bɛɛn tem mu koo ȳiri,

kpa bɛɛ nɛn tɔmbu i n gɔɔ wooru s̄.

Tem mɛ kpuro mu koo kuke

kpa mu sure nge Egibitin daarun nim.

⁹ Yen tɔɔ te, nɛ, Yinni Gusunə kon de sɔɔ u
du sɔɔ sɔɔ gb̄ara

kpa yam mu t̄ira.

¹⁰ Kon bɛɛn tɔɔ bakanu gɔsia nuku
sankiranu,

kpa bɛɛn womusu su n s̄a weeweenu.

Kpa bɛɛn baawure u saakiba doke u n wii
p̄ɔru pote nuku sankiranun s̄.

Kon de tɔmbu ba n nuki sankire tem mɛ sɔɔ
nge be ba ben bii teereru bie.

Tɔɔ te, ta ko n s̄awa n̄ni sw̄aarugiru.

¹¹ Wee ye nɛ, Yinni Gusunə na gerua.

Na nɛɛ, kon de ḡɔru tu du tem mɛ sɔɔ.

N n̄ m̄ d̄ianun ḡɔru, n n̄ maa m̄ nim n̄ru.

Adama nɛn garin ḡɔru ka yin nim n̄ruwa i
ko i n m̄.

¹² I ko i n yarinɛwa saa sɔɔ ȳɛsan n̄m dwaru
gian di n ka da sɔɔ duu yerɔ,

saa maa sɔɔ ȳɛsan n̄m geu gian di n ka da
sɔɔ yari yerɔ,

i n b̄asu baama, i n kasu i nɛn gari n̄.

Adama i n̄ wasi i yi n̄.

¹³ Saa ye sɔɔ, bɛɛn w̄andia burɔbu ka bɛɛn
aluwaasiba ba koo gbi nim n̄run
saabu.

¹⁴ Be ba b̄orumə ka Samarigibun b̄unun
ȳisiru ba m̄,

ka b̄u wi u w̄a Danuɔn w̄aru,

n̄ kun mɛ ka s̄a te ba m̄ Beri Sebaɔ,

be kpurowa kon de bu w̄aruku,

kpa bu kpana bu se.

Yinni Gusunə

u koo tɔmbu siri

9

¹ Amosu, u Yinni Gusunə wa u ȳɔ s̄a
yerun ȳaku yerɔ. Ma u nùn sɔwə u nɛɛ, u
s̄a yerun gbereba soowo saa ben w̄allun di
kpa tem mu diiri,

kpa bu w̄aruku bu tɔn be ba w̄a mi kpuron
winu k̄suku.

Kpa wi, Yinni Gusunə u de bu be ba tie go
tabu sɔɔ ka takobi.

Baa ben goo kun kp̄ɛ u kisira u doona.

² Baa b̄a n kukua ḡariɔ, win n̄mu ga koo bu
yarama.

Baa b̄a n ȳɔwə w̄allɔ, u koo bu sarasiamə.

³ B̄a n da ba kukua guu te ba m̄ Kaamelin
wii kpiirɔ, u koo bu kasu,

kpa u bu mwa.

B̄a n numa nim w̄ɔkun sɔwɔ,
u koo de waa baka yu bu dw̄ɛ migum.

⁴ Ben yibɛɛba b̄a n maa bu yoru mw̄ɛɛra,
u koo de yibɛɛ be, bu bu go ka takobi.

U ko n bu n̄ni girariwa,

kpa u bu k̄sa kua, n n̄ m̄ gea.

⁵ Ma Amosu u nɛɛ,
Gusunə w̄allu ka tem Yinni u tem baba,
ma mu k̄sikira.

Ma m̄n tɔmbu kpuro ba gɔɔ wooru s̄.

Mɛ kpuro mu kukumə,

ma mu suremə

nge Egibitin daa baka te ba m̄ Nilun nim.

⁶ U win w̄a yeru bana w̄allɔ,

ma u dera w̄alla kua tem girum kp̄ɛru.

U nim w̄ɔkun nim m̄enna,

ma u mu ȳka tem sɔɔ.

Win ȳisira Yinni Gusunə.

Taaregibun siribu

⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
bɛɛ Isireliba, i n̄ Etiopigibu kere nɛn n̄ni
sɔɔ.

Geema, na bɛɛ yara Egibitin tem di.

Adama na maa Filisitiba yara Kafitorin di.

Ma na maa Sirigibu yara Kirin di.

⁸ Wee, nɛ, Yinni Gusunɔ na Isireliban bandu
n̄ni girari,

domi ta tora.

Kon tu kpeerasiawa handunia sɔɔ.

Adama n̄ n̄ mɔ Isireliba kpurowa kon
kpeerasia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Wee, kon nɛn woodaba wɛ̄,

kpa n̄ Isireliba s̄ire

bwese tukunun suunu sɔɔ

nge mɛ ba ra dobi s̄ire,

baa yen bin teeru ta kun ka wɔra.

¹⁰ Nɛn tɔn be ba durum m̄,

ma ba gerumɔ ba m̄,

na n̄ bu n̄ni swāaru suremɔ,

ba koo be kpuro gowa tabu sɔɔ.

*Isireliban tem koo wurama**nge yellu*

¹¹ Tōru gara sisi t̄ɛ sɔɔ kon Dafidin bandu
s̄eya

te ta s̄aa nge yɛnu ge ga bansu kua.

Kon tu s̄amɛ, kpa tu se tu wurama nge yellu.

¹² Kpa bu wa bu Edamuban tem ka bwese
tuku ni nu raa man s̄am̄n tem
mwa.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa kon yeni ko.

¹³ Wee saa ya sisi ȳɛ sɔɔ b̄a n̄ ḡã, n̄ n̄ t̄ɛm̄ bu
ka kpam duure.

B̄a n̄ res̄em duura, n̄ n̄ t̄ɛm̄ bu ka ye gama.

Baa ka guunu w̄oll̄o res̄em ya koo kpiwa

ya n̄ t̄erie bu ka tam ko.

¹⁴ Kon nɛn t̄ambu Isireliba yakiã yorun di.

Kpa bu wure bu wuu si su raa bansu kua
s̄eya

bu sina mi.

Ba koo res̄emba duure,

kpa bu yen tam n̄.

Ba koo d̄ã gbaanu ko,

kpa bu yen marum di.

¹⁵ Kon den bu girawa n̄ sire dim dim nge
d̄ã,

ba n̄ w̄aa ben tem̄ mɛ na bu w̄ɛ mi.

Goo kun maa bu wukam̄ mɛ s̄ɔn di.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ABUDIASI

Ba ñ yē sāa sāa sanam mē Abudiasi wi, u win s̄mburu kua. Adama Yudaban temōwa u Gusun̄n gari gerua Edāmuban s̄s̄. Edōmu be, ba sāawa Esaun bibun bweseru. Ba ra n Isireliba tusawa baa mē sikado turowa ba m̄. Ba yina Isireliba bu kpe ka ben temō sanam mē ba wee Egibitin di. Yen biru, ba ra mam Isireliba w̄raa dewa bu ben yānu gura. Yen s̄na Abudiasi u bu s̄ōwa ma ba koo ben toranun are wa. Domi Gusun̄ u koo bu siri.

Tire ten kpunaa

1. S̄eyasia bi Gusun̄ u koo Edāmugibu ko, naasu 1n di sere naasu 5.
2. Yinni Gusun̄n siribun t̄ru, naasu 6n di sere naasu 21.

1 Gari wee yi Yinni Gusun̄ u n̄e, Abudiasi u gere Edāmuban s̄s̄. Yinni Gusun̄ u s̄m̄ ḡra bwese tukunun suunu s̄ō u n̄e, nu seewo nu Edāmuba tabu w̄ri.

Edāmuba ba koo kam ko

2 Yinni Gusun̄ u Edāmuba s̄ōwa saa Abudiasin n̄n̄n̄ di u n̄e, b̄e Edāmuba, kon b̄e ko bwese dam sarirugiru bwesenu kpuro s̄ō.

T̄mbu kpuro ba koo b̄e gem.

3 Wee b̄en tii suabu b̄e n̄ni w̄kua, ma i s̄ kpee baaba s̄ō m̄i goo kun kp̄ u b̄e naa turi.

Ma i tii s̄ōm̄ i m̄, w̄ra u koo sun sura minin di.

4 Yen s̄, i n̄ yē ma baa i n̄ da sere mi gun̄o bakeru ta ten sokuru m̄, ñ kun mē, i dua kperī i b̄en w̄a yenu kua mi,

kon b̄e sarasiama.

N̄e, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

5 Gben̄bu bà n̄ na ba b̄e w̄ri subaru s̄ō w̄kuru,

ba koo b̄en yānu gurawa.

Bà n̄ b̄en res̄em gbea w̄ri,

ba koo ye s̄riwa,

kpa bu b̄e fiiko deria.

6 Adama b̄e Esaun bibun bweseru,

yiber̄eba ba koo b̄en arumani gura,

baa ka b̄en dukia ye ya berua.

7 Be i raa ka n̄ō tia sāa, ba koo b̄e t̄nu kandu kua,

kpa bu b̄e gira sere b̄en tem n̄ō bura yer̄o. Be ba raa sāa b̄en b̄r̄aba, ba koo b̄e dam d̄re.

Ka be i ra raa di sannu, ba koo b̄e yina beria. Adama i ñ ye tubum̄.

8 N̄e, Yinni Gusun̄ na n̄e,

n̄n̄ m̄run t̄ru s̄ō, kon bwisigibu kpeerasia Edāmun tem s̄ō,

kpa n̄ laakarigibu go.

9 B̄e Temagibu, b̄en tabu kowobu ba koo burisina

kpa bu be kpuro go.

Ȳn̄ s̄ ba koo Edāmuba

s̄eyasia

10 B̄e Edāmuba, wee i b̄en m̄ro bisibu Yak̄bun bweseru m̄w̄era i go.

Yen s̄, i ko i sekuru wa.

I ko i kam kowa sere ka baadommā.

11 Domi i w̄a mi sanam mē yiber̄eba ba Isireliba tabu kamia

ma ba dua ben wus̄o.

Ma ba ben yānu gura Yerusalem̄ ba tete toosi.

B̄en tii i sāa nge yiber̄e be.

12 B̄e Edāmuba, n̄ ñ daa ween̄e i b̄en m̄ro bisibu Yudaba m̄eri ka nuku dobu sanam mē ba n̄ni s̄ōre.

N̄ ñ daa ween̄e i nuku dobu ko

ñ kun mē i bu w̄m̄e sanam mē ba nuki sankire.

13 B̄e Edāmuba, n̄ ñ daa ween̄e i du n̄n̄ t̄mbun wuūo

sanam mē yiber̄eba ba gu kpeerasia.

N̄ ñ daa ween̄e i gen bansu m̄eri ka nuku dobu.

N̄ ñ daa ween̄e i gen dukia gura i tii koosi.

14 N̄ ñ daa ween̄e i ȳra swaa yinna yer̄o

i ben be ba duki m̄ m̄w̄eri i go,

ñ kun mē i bu m̄wa i yiber̄eba n̄mu s̄ndia n̄ni sw̄a te s̄ō.

15 Domi saa ya turuku kua

ȳe s̄ō Yinni Gusun̄ u koo bwesenu kpuro siri.

Saa ye s̄ō, ba koo b̄e kua nge mē i gabu kua.

K̄sa ye i kua mi, ya koo w̄riwa b̄en wiru w̄ll̄o.

Isireliba

ba koo Edāmuba m̄ru k̄sie

16 B̄e Isireliba, i n̄n̄ m̄ru ye na ka b̄e s̄eyasia n̄ra

n̄n̄n̄ guu d̄er̄arun w̄ll̄o.

Mεya bwese ni nu tie, nu n̄ kpē nu ye n̄ nu
kpe.

Nu ko n ye n̄rum̄wa sere yu ka nu go
kpa nu kpeera mam mam.

¹⁷ Saa ye s̄̄, Sīni koo maa ko nε Gusun̄n
guu d̄εraru.

Be ba yara tabun di Yak̄obun bweseru s̄̄ ba
koo faaba wa mi,
kpa bu ben tem mwa be ba raa mu mwan
n̄man di.

¹⁸ Yak̄obun bibun bweseru ka Yos̄fun bi-
bun bwesera ko n s̄awa nge d̄̄.

Ba koo Esaun bweseru d̄̄ m̄niwa nge
yaku.

Ba koo bu d̄̄ m̄niwa mam mam, ba n̄ goo
derim̄ mi.

Nε, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Isireliba ba koo wure

bu be ba bu siker̄en̄ tem mwa

¹⁹ Yuda be ba w̄a s̄̄ ȳsan n̄m d̄waru
gia ba koo Ed̄muban tem mε mwa. Be
ba w̄a w̄wa, ba koo Filisitiban tem
ka Samarigim ka Efaraimugim mwa, kpa
Benyam̄εba bu maa Galadin tem mwa.

²⁰ Isireliban tabu kowo be ba raa kpikuru
sua saa s̄̄ ȳsan n̄m geu gian di, ba
koo Kananiban tem mwa sere n̄ ka da
Sarepatā. Yerusalemugii be ba maa
kpikuru da Sefaradī, ba koo wuu si su w̄a
s̄̄ ȳsan n̄m d̄waru gia mwa.

²¹ Ka nasarawa ba koo Sīnin guuru ȳ.
Min diya ba ko n Ed̄muba kpare.

Kpa Yinni Gusun̄ u n bandu dii!

YONASI

Tɔn dabira ta Yonasin gari yɛ. Yonasi u n̄ ka Gusunɔn sɔmɔ goo weenɛ. Domi Gusunɔ u n̄n sɔasi ma handuniagibu kpurowa u k̄i, n n̄ mɔ Isireliba tɔna. Yen sɔna u n̄n gɔra u da u Ninifugibu waasu kua bu ka ḡru ḡsia. Adama Yonasi u yina. Domi Ninifugii be, ba s̄awa Isireliban yiberɛ kpokoba. Adama Gusunɔ u n̄n tilasi kua u ka da.

Tire ten gari yi sun ḡru ḡsiabun arufaani sɔmɔ. Yesu u Yonasin gari yi sua u ka win seebu gɔrin din gari tubusia, Mateu 12:38-42.

Tire ten kpunaa

1. Yonasin mem nɔɔbu sariru, wiru 1.
2. Yonasin kanaru, wiru 2.
3. Yonasin waasu Ninifuɔ, wiru 3.
4. Gusunɔn durom Ninifugibun s̄, wiru 4.

Yonasi u kookari kua u ka Gusunɔ duka suuri

¹ S̄ɔ teeru, Yinni Gusunɔ u Yonasi, Amitain bii s̄ɔwa u n̄ɛɛ,

² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro b̄kɔ gen mi. Kpa a n̄ɔguru sua a bu gerusi. Domi ben nuku k̄suru ta banda sere ta man girari.

³ Adama Yonasi u seewa u duka sua u Taasisin swaa w̄ri, u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda. Ma u da Yafoɔ u goo nimkuu dua. Ma u yen daabun gobi k̄sia. Nge meya u ka Taasisin swaa w̄ri wi ka tɔn be ba d̄ɔ Taasisi mi sannu u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda.

⁴ Adama Yinni Gusunɔ u dera woo b̄kɔ ga seewa nim w̄ku gen mi. Ma n s̄are goo ge, ga koo nim diira.

⁵ Be ba goo ge tɛmamɔ, ba berum soora. Ma ben baawure u win b̄u soku. Ma ba goo gen sɔmunu kawa ba sure nim w̄ku gen bunum mu ka kaara. Adama Yonasi u da u kp̄i u d̄ɔ mam mam sere goo gen s̄ɔwɔ.

⁶ Ma goo gen tɛmɔ tɔnwero u susi u Yonasi yamia u n̄n bikia u n̄ɛɛ, mban s̄na a d̄ɔ. A seewo a wunen b̄u soku. S̄rɔkudo u koo sun yaaya kpa sa kun kam kue.

⁷ Ma ba geruna ba n̄ɛɛ, i na su tubu tubu ko kpa su ka gia win s̄ k̄sa yeni ya sun deema.

Yera ba tubu tubu ye kua. Ma ya Yonasi di.

⁸ Yera ba n̄n bikia ba n̄ɛɛ, a sun s̄ɔwɔ wi u sun k̄sa yeni kparemɔ. Man diya a wee. Amɔna wunen ȳsiru. Bwese terɔ a s̄a. Sambu teren s̄na a w̄a mini.

⁹ Ma Yonasi u bu wisa u n̄ɛɛ, na s̄awa Heberu. Yinni Gusunɔwa na ra s̄ wi u w̄llu ka tem ka nim w̄ku taka kua.

¹⁰⁻¹¹ Yera tɔn be, ba nanda ye ba gia ma Yonasi u Yinni Gusunɔ duka suurimɔwa domi win tii u bu s̄ɔwa mɛ. Ma ba n̄n bikia ba n̄ɛɛ, mban s̄na a kua mɛ. Amɔna sa ko nun kua nim mɛ, mu ka kpuna.

N deema nim mɛ, mu seemɔ mu d̄ɔwa.

¹² Ma u bu wisa u n̄ɛɛ, i man suo i kp̄ɛ nim w̄ku ge s̄ɔ. Saa yera nim mɛ, mu koo mari. Domi na yɛ ma n̄n s̄na woo b̄kɔ geni ga seewa.

¹³ Ka mɛ, goo tɛmɔ be, ba seewa ba hania m̄ bu ka turi nim m̄n goorɔ. Adama ba kpuna. Domi nim mɛ, mu seewawa.

¹⁴ Yera ba Yinni Gusunɔ soka ba n̄ɛɛ, Yinni Gusunɔ, a ku sun kpeerasia tɔnu winin w̄arun s̄. A ku sun wi u kun sun ḡanun kuen yem s̄bi. Domi a ra kowa ye a k̄i.

¹⁵ Yera ba Yonasi sua ba kp̄ɛ nim w̄ku ge s̄ɔ. Saa yera ga kpuna s̄ɛ.

¹⁶ Yera tɔn be, ba Yinni Gusunɔ nasia, ba n̄n ȳakuru kua. Ma ba n̄ɔ mw̄eru kua ma wiya ba koo s̄a.

Yonasin kanaru

sw̄aan nukurɔ

2

¹ Yinni Gusunɔ u dera sw̄a baka ya Yonasi mw̄ɛ. Ma u kua w̄kuru ita ka s̄ɔ s̄ɔ ita sw̄a yen nukurɔ.

² Sw̄a yen nukurun diya Yonasi u Gusunɔ win Yinni kana.

³ U n̄ɛɛ,
Yinni Gusunɔ, sanam mɛ na w̄a nuku sankiraru s̄ɔ,

na nun n̄ɔguru sue, ma a man wisa. Saa ḡribun w̄a yerun di na nun soka.

Ma a n̄n n̄ɔ nua.

⁴ Wee a man kp̄ɛ sere nim w̄kun s̄ɔwɔ.

Ma nim man mw̄ɛ.

Nim kurenu kpuro man taare.

⁵ Na raa tii s̄ɔmɔ na m̄, wee a man gira wunen wuswaan di,
na da sere mi n toma.

Adama wee tē, kon maa wunen sāa yee dɛɛraru wa.

⁶ Nim man mwε sere na kī n gbi.

Mu man wukiri, ma yaka si su wāa mɛn sɔɔwɔ su man tɛkusi sere wirɔ.

⁷ Na numa na da sere guunun kpɛɛkpɛɛkuɔ, ma tem sɔɔwɔn gamboba ba man kenusi dim dim.

Adama Gusunɔ nen Yinni, a man yara min di wasiru.

⁸ Sanam mε na kom yaa bia na wunε Yinni Gusunɔ yaaya, ma a nen kanaru nua wunen sāa yee dɛɛrarun mi.

⁹ Be ba b̄nu sāamɔ, ba ñ maa wunen durom wasi.

¹⁰ Adama nε, kon nun yākuru kua.

Kon nun siara, kpa n nen nɔ mwɛru yibia.

Yinni Gusunɔ, wuna a ra man faaba ko.

¹¹ Saa yera Yinni Gusunɔ u swāa ye sɔɔwa u nεε, yu doo yu Yonasi sia kasaa. Ma swāa ye, ya da kasaa ya Yonasi sia.

Yonasi u waasu mɔ Ninifu

3

¹ Yinni Gusunɔ u kɔam Yonasi sɔɔwa u nεε,

² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro gen mi. Kpa a gari yi gere yi kon nun sɔ.

³ Ma Yonasi u seewa u da Ninifu nge mε Yinni Gusunɔ u gerua. N deema Ninifu sāawa wuu b̄kɔ gè sɔɔ ba koo sī sɔɔ ita bu sere gen gooru wa.

⁴ Ye Yonasi u tura mi, u sīa t̄ɔ giriru, u nɔɔgiru sue u gerumɔ u mɔ, sɔɔ weerun biru, Ninifu ya koo kpe.

⁵ Ma Ninifugibu ba Gusunɔ naanε kua. Ba nɔɔ b̄kuru kpara, ba saakiba sebua nuku sankiranun sɔ saa damgibun di n ka da bw̄ɛbw̄ɛbɔ.

⁶ Ye Ninifun sina boko u gari yi nua ma u seewa saa win sina kitarun di u win yaberu pota. Ma u saaki sebua, u tii torom wisi wirɔ nuku sankiranun sɔ.

⁷ Ma u kpara Ninifu u nεε, sina boko ka win sina asakp̄bu ba wooda yara ba nεε, saa t̄nu sere ka yaa sabenɔ, bu ku gāanu di, bu ku maa nim nɔ.

⁸ Kpa t̄mbu kpuro ka yaa sabenɔ, bu saakiba sebe nuku sankiranun sɔ. Kpa bu Gusunɔ nɔɔgiru sue ka dam bu n̄n kana,

kpa bu ben kom k̄sum deri ka ben daa b̄ɔb̄ɔya ye ba ra raa ko.

⁹ Sɔɔkudo Gusunɔ u koo ḡru ḡsia kpa win m̄ru yu sure u kun maa sun kam koosie.

¹⁰ Ye Gusunɔ u wa ma Ninifugibu ba ḡru ḡsia, ba ben daa k̄sa deri, yera u win himba ḡsia. Ma u ñ maa bu k̄sa ye kue ye u raa ḡru doke u bu kua.

Yonasin m̄ru

Gusunɔn durom sɔ

4

¹ Yera Yonasin m̄ru seewa ḡa ni Gusunɔ u Ninifugibu kuan sɔ.

² Ma u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nεε, Yinni Gusunɔ, yeniban beruma na m̄ sanam mε na wāa nen temɔ. Yen s̄na na duka yakura fuuku na d̄ɔ Taasisiɔ. Na ȳ ma a sāawa w̄nw̄ndugii, a maa suuru m̄. Wunen k̄ru ta kp̄a. A ra t̄nu k̄sa w̄ari ye a raa ḡru doke a n̄n kua.

³ T̄ɛ, a de n gbi, domi n buram bo n gbi ye ko na n ka wāa.

⁴ Yinni Gusunɔ u nεε, a ñ gem m̄ Yonasi, a ka m̄ru yenin bweseru ko.

⁵ Yera Yonasi u yarima Ninifu yen min di u da u wāa yen s̄ɔ yari yeru gia, u kuru gira mi. Miya u mara u wa ye ya koo wuu ge deema.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u d̄a kiku gagu kpiisia ga Yonasi gunum kere, gu ka n̄n saaru kua, kpa win bw̄era yu kpuna. Yera n Yonasi dore too too.

⁷ Adama sisiru bururu, Gusunɔ u maa dera k̄k̄ru gara na ta d̄a te di. Ma ta gbera.

⁸ Sanam mε s̄ɔ yara, u dera woo sum ga na saa s̄ɔ yari yerun di. Ma s̄ɔ wi, u Yonasi so wirɔ sere u wasikira. Ma u nεε, n buram bo u gbi ye u ko n ka maa wāa.

⁹ Yera Gusunɔ u n̄n s̄ɔwa u nεε, a ñ gem m̄ a ka m̄ru ko d̄a kiku gen sɔ.

Ma Yonasi u nεε, na gem m̄ n ka m̄ru ko too too sere n ḡɔ kana.

¹⁰ Ma Yinni Gusunɔ u wisa u nεε, a ñ s̄mburu garu kue d̄a ten sɔ. N ñ wunε a tu kpiisia. Wee ta kp̄a w̄ku teeru, ma ta gu w̄ku kpaaru. Ka mε, wee a tu w̄nw̄ndu kuammε.

¹¹ Ninifu wuu b̄kɔ gen t̄mbu ba sāawa t̄mbu n̄r̄bun suba wunaa teeru

(120.000), ba ñ maa gea ka kōsan wunano
yē. Yera a ñ kī n be ka ben yaa sabe dabinu
wɔnwɔndu kua?

MISEE

Misee ka Esai, waati tia ba ben gari gerua. Miseen tireru sɔɔ, u Isireliba ka Yudaba gerusi yèn sɔ weesu ka naane sariru ka karanabu ka dam dɔrebu ka sere daa bɔɔbɔya ya wãa ben suunu sɔɔ. Gobigibun arumani kun bu tura sere ba maa sãarobu ka tɔn kurɔbu giramɔ ba bu ben yɛnusu wɔrarimɔ. Ben wirugibu ba nɔm biran kɛnu mwaamɔ. Ben yãku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ba tɔmbu gobi mwaarimɔ bu sere ben sɔmburu ko. Durum yeniba kpuron sɔna Misee u bu gerusi. Yen biru, u bu sɔɔwa ma Gusunɔn durom mu kpã. Yen sɔ, bu de bu gɔru gɔsia kpa bu wurama Yinni Gusunɔn mi. Mɛya u maa sãarobu dam kɛmɔ bu ka ben tii Gusunɔ wɛ. Yinni Gusunɔ u ra kpuro ko dee dee. Yen sɔna n n̄ koorɔ u kun kɔsan kowobu sɛyasye. Sɔɔ teeru u koo win tɔmbu yakia u bu yara sekurun di. Kpa u de bɔri yɛndu ka gem mu n wãa ben suunu sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu ka ben sɛyasyabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Yinni Gusunɔn durom, wiru 4n di sere wiru 5.
3. Yinni Gusunɔ u koo win tɔmbu siri, wiru 6:1n di sere wiru 7:7.
4. Gusunɔn nɔɔ mwɛɛ duronu, wiru 7:8-20.

¹Yudaban sina boko Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ben waati sɔɔra Yinni Gusunɔ u Misee Mɔresetigii sɔɔwa ye ya koo Samari ka Yerusalemu deema.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu taare wɛ

- ²Bɛɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio. Bɛɛ handuniagibu, i swaa tem kpɔiyɔ i nɔ. Yinni Gusunɔ u koo na saa win wãa yee dɛɛrarun di u bɛɛ taare wɛ.
- ³Wee u yarim wee saa win wãa yee ten min di, u sɔimɔ guunun wɔllɔ.
- ⁴U n nu taara, nu ra numwa. Kpa wɔwi yi n yandamɔ nge gum yarum n̄ kun mɛ nge nim mɛ mu saram wee gungunun di.

* **1:7 sakara gobi** - Ben bũu sãaru sɔɔ ba ra sakararu ko ka kurɔ be ba ra n wãa ben bũu diru mi. Sakara gobi yira ba ka dii te bana.

⁵Isireliba Yakɔbun bibun toranun sɔna yeni kpuro ya kooru.

Wara u Isireliba dam kã bu ka Gusunɔ seesi. Ben wuu maro Samariwa.

Wara u Yudaba suremɔ bũu sãaru sɔɔ.

Ben wuu maro Yerusalemuwa.

⁶Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yenibara ya koo de Samari yu ko bansu

kpa bu resɛm duure mi.

U koo yen ganin kpenu sure sere wɔwan sɔɔwɔ.

Kpa bu yen kpɛɛkpɛɛku wa.

⁷Ba koo yen bwãarokunu kpuro kɔsuku.

Kɛɛ ni ba raa wa, ba koo nu dɔɔ mɛni.

U koo de bu yen bũnun sãa yãnu kpuro gura.

Domi sakara gobiya * ba ka nu dwa.

Tɛ, tɔn tukobu ba koo nu gura bu ka sãaru ko.

Wahala ya Yerusalemu deema

⁸Nɛ Misee kon weeweenu ko n swĩ.

Kon sɔ tereru, ka naa dirisu.

Kon wuri ko nge gbɛeku bɔɔ.

Kpa n swĩ nge taataaru.

⁹Samarin nɔni swãa te ya wa sere ta Yudaba girari, ta n̄ kpeemɔ.

Wee ta tunuma sere Yerusalemu nɛn tɔmbun wuun kɔnnɔwɔ.

¹⁰I ku ye kpara Gatiɔ.

I ku maa swĩ Akoɔ.

I bindio tua sɔɔ nuku sankiranun sɔ Bɛti Leafaraɔ.

¹¹Wee bɛɛ Safirigibu ba koo bɛɛ yoru mwɛɛri,

kpa i n wãa tereru ka sekuru sɔɔ.

Sananigibu ba n̄ kãkɔ bu yari ben wuun di.

Bɛtisalegibun weeweenu dera ba n̄ wãa yeru mɔ.

¹²Marɔtigibu ba diirimɔ ben alafian sɔ.

Nɔni swãa te, ta weewa Yinni Gusunɔn min di.

Ta maa Yerusalemun gbãra kɔnnɔ girari.

¹³Bɛɛ Lakisigibu i bɛɛn keke yi dumi gawe sɔɔru kowo.

Domi i Isireliban daa kɔsa saarimɔ.

Ma i dera Yerusalemugibu ba man seesi.

¹⁴Yen sɔna i ko tɛ karana ka Mɔreseti Gatigibu.

Akisibugiba kun maa Isireliban sinambu somiru wee.

¹⁵Bɛɛ Maresagibu, Yinni Gusunɔ u koo kpam bɛɛ yiberɛ kpao nɔmu sɔndia.

Isireliban sina yiikogibu ba koo da bu kuke
kpee te ba m̀ Adulamuo.

¹⁶ Bɛɛ Yerusalemugibu, i bɛɛn seri kɔniɔ i wii
kparanu yi nuku sankiranun sɔ.

I swīiyɔ bɛɛn bii be i kīn sɔ.

Wee ba koo bu mwɛɛri bu ka da tem
tukumɔ.

Be ba tɔmbu dam dɔremɔ

2

¹ Bɔruroba be ba ra n kɔsa bwisikumɔ
wɔkuru mi ba kpī.

Bà n seewa buru buru kpa bu ye ko yèn sɔ
ba yen dam mɔ.

² Bà n goon gberu binɛ kua, kpa bu tu mwa.
Bà n goon diru binɛ kua, kpa bu tu mwa.
Ba ra yēro ka win yɛnugibu dam dɔrewa
kpa bu du bu ben dukia kpuro gura.

³ Yen sɔna Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee na kɔsan
sɔɔru m̀ tɔn ben sɔ.

Ba n̄ maa kpɛ bu ye duka suuri.

Mɛya ba n̄ maa kpɛ bu sī ba n wīiru yōrasie
dam dam.

Domi tɔɔ te ta wee mi, tɔɔ kɔsura.

⁴ Yen tɔɔ te, ba koo gɔɔ wura yeni ko bu nɛɛ,
wee! Ba bu gura kpuro mam mam.

Ben tɔmbu ba n̄ maa tem mɔ.

Ba bu gira ben gbean di.

Ba ye bɔnu kua ben tii tiinɛ sɔɔ.

Mban sɔna ba bu gura nge mɛ.

⁵ Adama saa gaa sisi yè sɔɔ ben goo kun maa
tem wasi

Yinni Gusunɔn tɔmbu bà n tem bɔnu m̀.

Gabu ba Gusunɔn sɔmɔ

Miseen gari siki

⁶ Ben gaba ba seewa ba Misee sɔɔwa ba nɛɛ,
a ku maa gari suni a n m̀, kɔsa ye, ya weewa
kam kam.

⁷ Ba Isireliban bweseru bɔrusiwa?

Yinni Gusunɔ u suuru kpanawa?

Nge mɛya u ra raa sun kue?

Adama Misee bu wisa u nɛɛ,
gari doriya na gerumɔ be ba kom gem m̀n
sɔ.

⁸ Adama bɛɛya Yinni Gusunɔ u sɔɔmɔ u m̀,
i kua win tɔmbun yiberɛba.

I tɔmbu sɛre be ba wee tabu gberun di i ben
yānu potira.

⁹ I ben kurɔbu gira saa yɛnu si ba kīn min di,
ma i dera ben biba kun maa girima wasi
sere ka baadommaɔ yè na raa bu wɛ.

¹⁰ I seewo i doona,

i n̄ maa b̄ari yɛndu wasi tem mɛ sɔɔ.

Wahala baka ya bɛɛ mara bɛɛn mɛm nɔɔbu
sarirun sɔ.

¹¹ Domi Gusunɔn sɔmɔ benin bwesera i ra
kã

be ba ra bɛɛ weesu kue bu nɛɛ,

i ko i tam wa i nɔ, yen tam bɔɔbɔm mam.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireli be ba tie menna

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru,

kon bɛɛ be i tie kpuro menna.

Kon bɛɛ menna nge yāanu gɔɔ teu sɔɔ.

Kpa i n wāa sannu nge yāanu kpara yerɔ.

Bɛɛn tem mu koo tɔmbu yibu.

¹³ Nɛ, Yinni Gusunɔ bɛɛn sina boko,
nɛna na bɛɛ kpare.

Kon na n bɛɛ swaa gbiiye.

Nɛna kon bɛɛ swaa kenia i ka yakiara.

I ko i swaa gīa kpa i yari min di.

Misee u Isireliban wirugibu

kirɔ m̀

3

¹ Bɛɛ Isireliba Yakɔbun bweserun wirugiba
na ka yā.

N n̄ bɛɛya n weenɛ i n woodaba yɛ?

² Adama wee i n̄ gea kī,

kɔsa i kī.

I ra tɔmbu ben gāanu kpuro mwaariwa.

Kpa i bu yɔsu tereru.

³ I ra bu diwa mam mam nge yaa ye ba koka
ba kukunu kɔsuka,

ma ba ye b̄atira ba doke wekerɔ.

⁴ Yen sɔna i n̄ Yinni Gusunɔ kana u bɛɛ somi,
u n̄ bɛɛ wisimɔ.

U koo bɛɛ biru kisiwa kɔsa ye i kua min sɔ.

Gusunɔn sɔmɔ

be ba Isireliba n̄ni wɔkumɔ

⁵ Misee u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ
u gerumɔ sɔmɔ be ba win tɔmbu n̄ni
wɔkumɔn sɔ. U nɛɛ,

bà n bu gāanu nɔɔ dokea,

ba ra nɛɛwa, b̄ari yɛnda wee.

Bà kun maa bu gāanu wɛ,

kpa bu nɛɛ, tabu sisi.

⁶ Yen sɔ, ba n̄ maa yam wasi.

Ba n̄ maa win gari m̀.

Yam wɔkura koo ka bu sikerena.

Ba n̄ maa gāanu wasi.

7 Sámò be, ba koo ben wuswaa wukiriwa sekurun s̄s̄.

Domi Yinni Gusunò u ò bu wisimò.

8 Adama nè Misee, kon na n dam yibawa.

Domi Yinni Gusunò u man win Hunde wē.

Na gem ka w̄ruḡoru sebua.

Ma na Isireliba, be Yakòbun bweseru ben mem nòòbu sariru s̄òòmò.

Yerusalemu koo ko bansu

9 B̄εε Isireliba Yakòbun bweserun wiruḡibu,

i swaa dakio i nò.

I ku ra gem k̄a.

I ra mu ḡasiewa k̄òsa.

10 Wee i t̄ambu goomò,

i ben dukia suamò i ka Yerusalemu banimò.

11 Ma i n̄òm biran k̄ēnu m̄waamò i sere siri.

Ȳaku kowobu ba ra gina t̄ambu gobi m̄waariwa bu sere wooda s̄òosi,

kpa Gusunòn s̄ámòbu bu gobi m̄wa bu sere win gari gere.

Kpa ba n sere mò ba s̄awa Gusunòn t̄ambu.

Ḡaanu kun bu deemamò yèn s̄ò u ka bu w̄a.

12 T̄ē, b̄een s̄ò, ba koo S̄òni k̄era nge gbee te ba wuka.

Kpa Yerusalemu yu ko bansu.

Kpa guu te ta w̄a s̄a yerò tu kikisu kpi.

Yerusalemu ya ko n w̄a

b̄ari ȳendu s̄ò

4

1 Saa gaa sisi yè s̄ò guu tèn mi Yinni Gusunòn s̄a yera raa gire,

ta koo guu ni nu tie b̄εε kera.

Kpa bwese dabinu nu na mi,

2 nu n̄εε, i na su da Yerusalemu Yinni Gusunòn guurò

mi Isireliba ba ra n̄n s̄a,

kpa u sun win sw̄εε s̄òsi su s̄i yi s̄ò.

Min diya u koo win wooda yara kpa u gari geruma.

3 U koo bwese dabinu siri,

ni nu dam mò nu na tontonden di.

Kpa bwese ni, nu nin takobiba b̄òri nu ka tebonu seku.

M̄ya nu koo nin yaasi b̄òri nu woba so.

Bweseru gara kun garu seesimò.

Ba ò maa tabun gari mò ben suunu s̄ò.

4 Baawure u ko n w̄a win gberu kpaan̄εò b̄ari ȳendu s̄ò.

Goo kun maa n̄n nandasiamò.

Gusunò w̄allu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

5 Bweseru baatere ta ra k̄awa tu ten b̄uu mem nòòwa.

Adama b̄εε, Gusunò b̄εεn Yinniwa sa ko mem nòòwa sere ka baadomm̄a.

Yinni Gusunòwa u s̄a sunò

Yerusalemu

6 T̄òru gara sisi tè s̄ò kon be ba m̄εera kua m̄enna,

kpa n be ba kpikiru sua sokusiam̄a,

be, be na raa n̄ni s̄òwa mi.

7 Kon be ba m̄εera kua mi m̄enna.

Kpa be, ba n s̄a n̄n t̄ambun sukum m̄e mu tie.

Kpa n be, be ba raa kpikiru sua mi ko bwese damḡiru.

Kpa n̄ε, Yinni Gusunò na n s̄a ben sunò S̄òniò sere ka baadomm̄a.

8 Wun̄ε Yerusalemun guuru,

wun̄ε wi a s̄a nge wuu k̄sobun diru,

a t̄ambu k̄su,

kaa maa wun̄n b̄εε wa nge yellu.

Domi Yerusalemu ya koo kpaam ko Isireliban wuu maro.

Yerusalemugibun n̄ni

sw̄aaru ka ben yakiabu

9 Mban s̄òna i kuuki mò b̄εε Yerusalemugibu.

Mban s̄òna i tii t̄èbirimò nge t̄n kurò wi k̄i u ma.

Mana b̄εεn sunò u w̄a.

Mana b̄εεn bwisi k̄òbu ba da.

10 B̄εε Yerusalemugibu, i wuri koowo

nge t̄n kurò wi u yiire u k̄i u ma.

Domi t̄ē, i ko i yari Yerusalemun di.

Kpa i da i n w̄a yakasò.

Ba koo ka b̄εε da sere Babiloniò.

Adama Yinni Gusunò u koo ra b̄εε yakiam̄a min di.

Kpa u b̄εε w̄ra b̄εεn yiberēban n̄man di.

11 T̄ē, bwese dabinu nu m̄ennamò nu ka b̄εε seesi.

Nu mò, su de ben wuu Yerusalemu ye, yu b̄εεε bia, yu ko bansu.

Kpa sa n su m̄εera.

12 Adama t̄n be, ba ò ȳ himba ye Yinni Gusunò u yi win t̄ambun s̄ò.

Ba ò win bwisikunu ȳ.

U k̄i u bu m̄enna nge alikama ye ba suba mi ba ra ye so.

13 Yinni Gusunò u n̄εε,

b̄εε Yerusalemugibu, i seewo i b̄εεn yiberēba so nge alikama.

Kon de i n dam mō nge keten kōba ye ya dam
mō nge sisu.

Ma yen naa konnu nu dam mō nge sii
gandu.

I ko i bwese dabinu munkuwa.

Kpa i ben arumani gea mwa i ne Gusunō tem
kpuron Yinni yiya.

¹⁴ Adama bεε Yerusalemugibu,

i bεεn tabu kowobu mennama.

Wee ba bεε tarusi.

Ma ba bεεn sina boko soomō baanō ka
bokunu.

Faaba kowo koo yariwa

Betelehemun di

5

¹ Yinni Gusunō u nεε,
wunε Betelehemu, Efaratagibun wuu,
wuna a piiburu bo Yudan wusu sōō.

Adama wunen min diya kparo koo yari
wi u koo nen tōmbu Isireliba kpara.

U wāawa saa yee yellun di.

² Adama ko na n gina nen tōn be deriwa ben
yiberēban nōma sōō

sere kurō wī u koo kparo wi ma, u ka ma.

Be ba kpikuru da, ba koo gōsirama bu Isireli
be ba tie deema.

³ Kpa kparo wi na bεε nōō mwεεru kua mi,
u bεε nen tōmbu mēna u kpara mam mam
ka nε, Yinni Gusunōn dam ka nen yiiko.

Win tōmbu ba ko n wāa bōri yendu sōō.

Kpa u yīsiru yari handunian goonu nne ye
sōō.

⁴ Wiya u koo ka bōri yendu na.

Asirigibu bà n na, ba bεsen tem wōri

ba dua sere bεsen sina kpaarō,
sa ko bεsen kparo be ba dam bo seeya bu bu
wōri.

⁵ Ben tabu yānun sō,

ba koo Asirigibu ka Nimurodugii be taare,
kpa bu sun wōra Asirigibu bà n bεsen tem
wōrima.

Isireli be ba wāa

bwese ni nu tien suunu sōō

⁶ Isireli be ba tiara ba ko n wāa tōn dabinun
suunu sōō nge kako arufaanigiru

te Yinni Gusunō u dera ta wōruma,

ñ kun mε nge gura ye ya nēmō tēru,

ya ñ gāanu yīyō tōnun min di.

⁷ Isireli be ba tiara ba ko n wāa tōmbun
suunu sōō,

kpa ba n dam mō nge gbee sunō ge ga wāa
gbeeku yεen suunu sōō,

ñ kun mε yāa gōō sōō.

Mi ga dua kpuro, ga ra yaa kasukuwa gu
mwε.

Goo kun maa kpε u gu mwaari.

⁸ Isireliba, i seewo i bεεn yiberēba wōri.

Kpa i bu go mam mam.

Yinni Gusunō

u ye ba gballi wuna

⁹ Yinni Gusunō u nεε,

tōru gara sisi tē sōō kon bεen dumi ka bεen
tabu kekēba kpeerasia.

¹⁰ Kpa n bεen wusu kam koosia.

Kpa n bεen gbāranu suriri.

¹¹ Kon bεen dobo dobogibu go.

I ñ maa ben dobo dobo wasi bεen suunu sōō.

¹² Kon bwāarokunu ka kpee ni i gira
kāsuku.

I ñ maa nu sāamō.

¹³ Kon būu wi ba mō Asitaaten sāa yerun
dānu wukiri.

Kpa n bεen wusu kāsuku.

¹⁴ Nen mōru koo se,

kpa n nen dam sōōsi bwese ni nu ñ man
mem nōōwammēn mi.

Yinni Gusunō u win tōmbu

taare wēemō

6

¹ I swaa dakio ye nε, Yinni Gusunō na gerua.
Na nεε,

Isireliba, i seewo

i ka tii yina guunu ka gungunun wuswaaō.

² Bεε guunu, i swaa dakio.

Bεε tem kpεekpεeku damginu,

nε, Yinni Gusunō na nen tōmbu taare
wēemō.

Na kī n bu siribu soku.

³ Bεε Isireliba, bεε nen tōmbu, kōsa mba na
bεε kua.

Ma sōōra na dera i wasira.

I man wisio.

⁴ I man taare wēemō yèn sō na bεε Isireliba
yara saa Egibitin di?

N kun mε yèn sō na bεε yara saa yorun di?

N kun mε yèn sō na bεε kparo beni gōriama,
Mōwisi ka Aroni ka Mariamu?

⁵ Bεε nen tōmbu, i yaayo kōsa ye Balaki
Mōabun sina boko u bwisika u bεε
kua.

I maa yaayo ye Balamu Beorin bii u nùn
wisa.
Na bæe yǎsiri bæen sanum sǎo saa Sitimun di
sere Giligaliǎ.
Ma i nen durom wa me ne, Yinni Gusunǎ na
bæe kua.

Ye Yinni Gusunǎ u tǎmbu

bikiamǎ

6 Kǎe terǎ kon ka Yinni Gusunǎ wi, wi u
kpuro kere daawa
nǎ n dǎo win sǎa yerǎ.
Kǎe terǎ ko na n neni n ka nùn yiira.
Naa wǎo tiagia kon ka nùn yǎku dǎo
mwaararugiru kua?
7 Yinni Gusunǎ u yǎa kinε dabi dabinun
bukata mǎ?
Gum kotosun bukatawa u mǎ?
Nen bii gbiikoowa kon nùn wǎe u sere man
nen toranu suuru kua?
8 Aawo, Yinni Gusunǎ u tǎmbu gea sǎosi ye
u ra kǎ.
Ye u bu kanamǎ bu ko,
yera bu ben berusebu wǎe ye n sǎa begia.
Kpa bu bu kīru sǎosi.
Kpa bu wi, Gusunǎ ben Yinni swī ka tii
kawabu.

Yinni Gusunǎ u ra gbenǎbu

ka daa bæbǎyagibu sεeyasie

9 Yinni Gusunǎ u ka Yerusalemugibu yǎ.
Wi u bwisi mǎ, u koo nùn nasia.
Bæe Yudaba, i de nen siribu bu bæe yeeri.
10 Kon wura tǎn kǎso u dukia gure win dirǎ
ka gbenǎ?
Kpa u n sakaku mǎ ge na n kī?
11 I tamaa wi u kilo weesugia mǎ u dεere?
12 Wee bæen gobigibu ba tǎmbu dam
dǎremǎ,
ba ra n weesu mǎ.
Kpa ba n gabu nǎni wǎkumǎ ka ben gari.
13 Tǎ, na sǎoru kpa n ka bæe sǎsuku bæen
durum sǎ,
kpa i kam ko.
14 I ko i di, adama i n debumǎ.
I ko i nǎogiru sua gǎorun sǎ.
Meya n n koorǎ i gǎanu bere.
I n maa gǎanu berua, taba kon ka ye kam
koosia.
15 I ko i duure, adama i n gǎemǎ.
I ko i olifi gama,
adama i n wasi i yen gum sawa.
I ko i resem tam wǎa,

adama i n wasi i mu nǎ.
16 Domi i sina boko Omirin daa kǎsa saarimǎ
ka sere maa Akabugia.
I ben daa saarimǎwa mam mam.
Yen sǎna kon de bæen wuu gu ko bansu.
Kpa n de bu bæe yǎe.
I ko i sekuru wa bæe kpuro nge me nen
tǎmbu ba ra wa.

Misee u weeweenu mǎ

7

1 Misee u nεε,
wee na wǎnwǎndu soore nge wi u dǎa binu
kunǎnu mǎ.
Ma u n gǎanu wa u di.
U n maa resem yeba wa ye win gǎru ga kī u
di.
2 Domi tem me sǎo, goo sari wi u Gusunǎ
mem nǎowammε.
Goo kun mǎ dee dee.
Be kpuro ba bwisikumǎwa bu tǎmbu go.
Ma ba sǎkiranammε.
3 Ba kǎsan kobun yǎru mǎ.
Ma sinambu ka siri kowobu ba tǎmbu nǎm
biram kǎnu mwaarimǎ.
Ben damgibu ba ben bine sǎosimǎ.
Ma be kpuro ba nǎo tia sǎa bu ka ko ye ba kī.
4 Ben wi u sanǎ bo, u sǎawa nge sǎka.
Ben wi u dεere, u awīi kǎsi kere.
Yen sǎ tǎ, tǎo te Gusunǎn sǎmǎbu ba bu
nǎosia
tǎ sǎo ba koo bu sεeyasia ta tunuma.
Wee ba burisine kǎ nuku sankiranun sǎ.
5 Yen sǎ, a ku wunen berusebu naanε ko.
A de a wunen yara nenε wunen tiin kurǎn
wuswaaǎ.
6 Domi bii u ra win tundo wǎmε,
kpa bii wǎndia u win mero seesi,
kpa bigii kurǎ u win dwa a mero seesi.
Baawure u ra n win yiberε mǎwa win tiin
yǎnu sǎo.
7 Adama ne, Yinni Gusunǎwa ko na n mεera.
Wiya ko na n naanε sǎa.
Domi u ra man faaba ko.
Wiya u koo man wisi.

Yinni Gusunǎ

u koo Isireliba faaba ko

8 Bæe be i sǎa besen yiberεba,
i ku yǎe ye ya sun deeman sǎ.
Baa sǎ n wǎruma, sa ko se.
Sǎ n maa wǎa yam wǎkuru sǎo,
Yinni Gusunǎwa u ko n sǎa besen yam bu-
ruram.
9 Sa ko Yinni Gusunǎn mǎru sǎbe,

domi sa nùn tora.
Adama saa gaa sisi yè sɔɔ u koo ka sun yina,
kpa u sun gem wě.

U koo ka sun na yam bururam sɔɔ
kpa u sun durom kua.

¹⁰ Bɛsɛn yibɛɛba ba koo ye wa.
Saa ye sɔɔra ba koo sekuru wa,
be, be ba ra raa bikie bu nɛɛ,
mana Gusunɔ bɛsɛn Yinni u wãa.
Ba koo bu taaku nge pɔtɔkɔ,
kpa su bu yěɛ.

¹¹ Tõru gara sisi tɛ sɔɔ ba koo Yerusalemun
gani seeya,
kpa bu bɛsɛn tem nɔɔ bura yeru yasia tu
tonda.

¹² Saa ye sɔɔ, bɛsɛgii be ba wãa Asiriɔ ka
Egibitiɔ
ka daa ni ba mɔ Nilu ka Efaratin goorɔ,
ka sere maa be ba wãa nim wɔkun goorɔ ka
guunɔ,

ba koo wurama bɛsɛn temɔ.

¹³ Kpa tem mɛ mu tie dunia sɔɔ mu ko
bansu,
tɔn be ba wãa min kom kɔsum sɔ.

¹⁴ Yinni Gusunɔ,
a wunɛn tɔn be a gɔsa kpara ka wunɛn kpara
dɛka.

Be wee ba wãa be tɔna dãa sɔɔwɔ mi tem
gem wãa.

A bu kpara Basani ka Galadin kpara yeno
nge yellu.

¹⁵ A sɔm maamaakigia koowo nge mɛ a kua
sanam mɛ a sun yarama saa Egibitin di.

¹⁶ Bwesenu nu koo maamaaki ye wa.
Kpa nu sekuru wa baa mɛ nu dam mɔ.
Nu koo nɔɔ nɔma wukiri, nu yõra nu kun
gari gerua,

kpa nu kun gãanu nua.

¹⁷ Kpa nu tua di nge waa,
n̄ kun mɛ nge yɛɛ yi yi kabirimɔ.
Nu koo yari saa nin kuku yerun di ka
berum,

nu na wunɛ Yinni Gusunɔn mi, nu n di-
irimɔ,

kpa nu n nun nasie wunɛn dam sɔ.

¹⁸ Wara u ka nun weenɛ.
Wee, a ra ka bɛsɛ wunɛn tɔmbun bweserun
sukum mɛ mu tie tɛmanɛ

bɛsɛ be sa sãa wunɛn arumani
kpa a sun bɛsɛn toranu suuru kua.

Wunɛn mɔru ku ra tɛ.
Domi k̄ira a ra sun sɔɔsi.

¹⁹ Kaa maa bɛsɛn wɔnwɔndu wa.

Kpa a ku bɛsɛn toranu garisi.

Kpa a bɛsɛn durum wuna a kã yu da sere
nim wɔkun temɔ.

²⁰ Kaa bɛsɛ be sa sãa Aburamu ka
Yakɔbun sikadominu k̄iru ka
bɔrɔkiniru sɔɔsi
nge mɛ a bɛsɛn sikadoba nɔɔ mwɛɛru kua
saa yellun di.

NAHUMU

Nahumu u s̄asim̄o win tireru s̄o tora ni Ninifugibu ba m̄. Yen s̄na u bu s̄om̄o ma ba koo ben wuu ge w̄ari bu kpeerasia. Yeniba kpuro s̄o, Gusun̄o u koo be ba n̄n naan̄e s̄a w̄onw̄ondu ka durom kua sanam m̄e u koo Asirigibu siri.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Gusun̄on yiiko, wiru 1:2-8.
3. Gusun̄on siribu, wiru 1:9n di sere wiru 2:3.
4. Ninifu ya koo kam ko, wiru 2:4n di sere wiru 3:19.

¹ Gari wee yi Yinni Gusun̄o u gerua wuu ge ba m̄ Ninifun s̄. Nahumu Elikosigiwa Gusun̄o u dera u yi wa k̄asiru s̄o ma u yoru.

Yinni Gusun̄o u do u s̄e

- ² Yinni Gusun̄o u s̄awa nisinugii.
U ra m̄oru k̄asie.
Win m̄oru ya kp̄a.
U ra win yiber̄eba m̄oru k̄asie.
U ku ra bu suuru kue.
³ U ku ra toro deri u kun n̄n s̄eeyasie.
Adama u ku ra m̄oru se fuuku.
Win dam mu kp̄a.
U n s̄im̄o, woo guna ya ra n seewawa,
kpa guru winu nu n s̄a nge win naasun tua.
⁴ U n nim w̄oku gb̄are, ga ra gberewa.
U ra daanu kpuron nim gberasiewa,
kpa yaka si su w̄a Basanīo ka Kaam̄elin
ḡaan̄o su gbera,
kpa d̄aa w̄e si su w̄a Libanīo su della.
⁵ U dera guunu b̄aarim̄o.
Ma gungunu diirim̄o.
Ma tem ka m̄en t̄ambu ba yiyaram̄o win
wuswaā.
⁶ Wara u koo kp̄i u ȳra u win m̄oru ma.
Wara u koo ka win m̄oru gabirina.
Win m̄oru ya ra pusiwa nge d̄o.
Wee ya kpenu b̄esukum̄o.
⁷ Yinni Gusun̄o u s̄awa t̄on geo.
U s̄awa be ba w̄a wahala s̄on kuku yeru.
Be ba n̄n naan̄e s̄a, bera u ra n̄ari.
⁸ U koo Ninifu kpeerasia mam mam ka nim
bakam,
kpa u win yiber̄eba naa gira sere ḡaribun
w̄a yer̄o yam w̄okuru s̄o.

Gari yi Gusun̄o u gerua

Yuda ka Ninifun s̄

- ⁹ Mba i Yinni Gusun̄o bwisikusim̄o.
Wiya u ra kam koosie mam mam.
Ba ku ra n̄ni sw̄aru wa n̄n yiruse.
¹⁰ Yiber̄e be, ba s̄a nge s̄aki k̄ak̄anu,
ba ra tam n̄o sere mu bu go.
Ka m̄e, ba koo d̄o mwaarawa mam mam
nge yaka gbebusu.
¹¹ Ninifu, wunen min diya goo u yara
wi u Gusun̄o k̄sa bwisikusim̄o,
ma u k̄i u n̄n seesi.
¹² Yinni Gusun̄o u Yudaba s̄owa u n̄e,
baa b̄een yiber̄eba b̄a n dabi am̄o,
ma ba dam m̄o am̄o,
ka m̄e, kon bu gowa mam mam.
Na b̄ee sekuru doke.
Na n̄ maa wurem̄o n b̄ee kua nge m̄e.
¹³ Kon ben yoo te ba b̄ee diisiam̄o kpeerasia.
Kon ten ȳni kasuku.
¹⁴ B̄ee Ninifugibu, wee ye n̄e, Yinni Gusun̄o
na gerua b̄een s̄.
Na n̄e, i n̄ bweseru wasi
te ta koo b̄een ȳsiru s̄obe.
Kon b̄een bw̄aroku d̄agin̄u ka sisugin̄u
kpuro wuna b̄een b̄u dirun di,
kpa n b̄een sika s̄oru ko.
Domi i n̄ s̄a ḡaanu.

2

- ¹ B̄ee Yudaba, wee goo u na guunu w̄allo
u b̄ari yendun labaari gea kparam̄o.
Yen s̄, i b̄een t̄o baka ni i ra raa di Yinni
Gusun̄on s̄ dio.
I b̄een n̄o mw̄enu yibio.
Domi t̄on k̄so wi, u n̄ maa wee b̄een suunu
s̄o.
Na n̄n kpeerasiawa mam mam.
² B̄ee Ninifugibu, kam koosio u b̄ee w̄arim
wee.
Yen s̄, i b̄een gb̄araru maruo,
kpa i b̄een sw̄ee k̄su.
I s̄oru koowo,
kpa i w̄ruḡoru s̄osi ka b̄een dam kpuro.
³ Wee Yinni Gusun̄o u Yak̄abun bweseru,
Isireliba ben b̄eer̄e wesiam̄o,
be, be yiber̄eba ba w̄ari ba ben ȳanu gura
nge m̄e ba ra res̄em k̄asi yakiri.

Ba Ninifu w̄ari

ba yen ȳanu gura

4 Ninifun yiberɛban tabu durɔ damgibun
terɛnu nu s̄ri.

Ma ba yāa wunɔmginu doke.

Tabun t̄ru tà n tura,

ben tabu kɛkɛ be dumi gawe

yi ra kuramɛwa yi n ballimɔ nge d̄ɔ buri,

kpa ba n yaasi fiamɔ.

5 Ba tabu kɛkɛba yakiamɔ swɛɛ s̄ɔ nge wi-
irobu.

Ba daamɔ batuma kpuro s̄ɔ ka dam.

À n bu wa, a ra n tamaa d̄ɔ yariya.

Kpa ba n duki m̄ nge guru maakinu.

6 Ninifun sina boko u win tabu durɔ
damgibu yaaya u sokumɔ.

Adama be wee, ba s̄imɔ ba b̄arimɔ.

Ben yiberɛba ba sende ba ka d̄ɔ wuun
gb̄araru gia.

Ma ba tii kuku yenu kua.

7 Subaru s̄ɔ, ba daanun swɛɛ kenia,

ma sina kpaara w̄ruka.

8 Ba Ninifu ye mwa ba yen yānu gura ba ka
doona.

Yen t̄n kurɔbu ba sumɔ nge kparukonu,
ma ba toronu soomɔ.

9 Ninifu ye, ya s̄awa nge nim bwee bakaru
t̄n nim mu ḡɛra mu doona.

Ma n̄ogira n̄oramɔ ta m̄,

i ȳro, i ȳro.

Adama goo kun ȳre.

10 I sii geesu ka wura guro.

Ben dukia ya n̄ n̄ru m̄.

Dukia bwese bwesekawa ba m̄.

11 Ba guramɔ, ba goomɔ, ba sankumɔ.

T̄mbu kpuron ḡma dwiia.

Ben d̄unu soonamɔ, ma ben dam doona.

Be kpuron wuswaa burisinɛ.

Ninifu ya s̄awa

nge gbee sunɔ ge ba kamia

12 Mana Ninifu ye, ya w̄a t̄ɛ,
ye, ye ya raa s̄a nge gbee sinansun w̄a
yeru,

mi gbee sunɔ dwaa ka ninu ka binu nu ra n
b̄su,

goo ku ra maa nu nare,

13 kpa dwaa ye, yu yen kurɔbu ka yen binu
yaa goowa,

kpa yu w̄a yee te yaa yibia.

14 Gusunɔ w̄llu ka tem Yinni u nɛɛ, nɛ wee.
Nɛna na s̄a yen yiberɛ.

Kon de yen tabu kekeba bu d̄ɔ mwaara.

Kon de bu yen bibu go tabu s̄ɔ.

Kon de yu ku maa t̄mbun yānu gura.

Goo kun maa yen s̄mɔbun n̄ɔ n̄amɔ.

Ba Ninifu kam koosia

3

1 Ninifugiba kua b̄rurobu.

Domi ba s̄awa t̄n gowobu.

Ba weesu yiba.

Ma ba kuuramɔ ka gbana.

Ba ra n t̄mbun yānu guramɔwa.

2 Wee s̄enan damusu n̄oramɔ wuu ge s̄ɔ.

Wee tabu kekeban uruun w̄kinu n̄oramɔ,
ma dumi yi yi gawe yi ȳɔkumɔ.

3 Maas̄bu ba wee,

ba takobiba ka yaasi n̄eni yi ballimɔ.

Wee ba t̄mbu m̄ɛra kua,

ma gonu t̄rie baama, nu n̄ garirɔ.

Ma ba nu w̄rikimɔ.

Ba Ninifu sekuru doke

4 Ninifu ya s̄awa nge kurɔ sakara kowo
kpoko.

Ya bwese dabinu yoru diisia yen buram ka
yen s̄rorun s̄.

5 Yen s̄na nɛ Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni,
kon ye w̄rima.

Kon yen yaberu gbabia n ka yen wuswaa
wukiri,

kpa n yen tereru bwesenu s̄ɔsi,

kpa yu sekuru wa.

6 Kon ye kubanu sure, kpa t̄mbu bu ye ka.

7 Saa yera wi u ye wa u koo duka su,

kpa u nɛɛ, Ninifu ya kua bansu.

Wara u koo ye w̄nw̄ndu kua.

Mana kon bu wa be ba koo ye nukuru
yemiasia.

Ninifu ya koo kowa

nge Tebesi

8 Tebesi ya w̄a Nilun nim swɛɛ yi ba gban
b̄kuɔ.

Nim mu ka ye sikerenɛ.

Ma mu s̄a yen gb̄araru.

Ninifu, a tamaa a Tebesi ye sanɔ kere?

9 Etiopigibu ka Egibitigiba ba s̄a yen dam.

Putigibu ka Libigibu ba s̄awa yen somiɔbu.

10 Ka mɛ kpuro, yen tii ya yoru da.

Ba ye mwa ma ba yen bibu go swɛɛ kpuro
s̄ɔ.

Ba yen wirugibu t̄t̄ toosi,

ma ba yen damgibu mw̄ɛra ba ȳni doke.

11 Wunɛ Ninifu, kaa n̄ni s̄ɔrawa,

kpa a n sãa nge wi u tam goore,
kpa a kuku yeru kasu yiberɛban sã a kuke.

¹² Saa ye sɔɔ, wunɛn gb̄aranu kpuro nu ko n
sãawa nge d̄aa n̄n marum mu ye.

Bà n mu sira kpa mu w̄ari wi u koo mu din
n̄ɔwɔ.

¹³ Wee wunɛn t̄ambu ba sãa nge t̄on kurɔbu
wunɛn suunu sɔɔ.

Wunɛn tem wusun k̄ann̄su su keniarā
mam mam yiberɛban wuswaaɔ.

Ma d̄ɔɔ u sin k̄ak̄arɔba di.

¹⁴ Bɛɛ Ninifuḡibu, i nim takirio i yi.

Dom̄i ba koo b̄ɛɛn wuu tarusi.

I b̄ɛɛn gb̄ararun dam sosio.

I birikiba muro kpa i s̄andu taaku i ka tu
bani.

¹⁵ Baa ì n yeba kpuro kua,

ka mɛ, d̄ɔɔ u koo na u b̄ɛɛ di,

n̄ kun mɛ bu b̄ɛɛ go ka takobi.

Ba koo b̄ɛɛ kpeerasiawa nge mɛ twee yi ra
d̄aa wurusu di.

Ba Ninifun t̄ambu kpuro go

Wee, i dabiā nge twee.

¹⁶ B̄ɛɛn tenkuba ba kperi dabiru kere.

Adama be kpuro ba doona

nge twee yi yi ȳɔwa.

¹⁷ B̄ɛɛn k̄s̄obu ba dabi nge gbabu sw̄ɛɛ.

B̄ɛɛn s̄om kowobu ba dabi nge twee

yi yi sina d̄aa kikis̄o bururu.

Adama ye s̄ɔɔ u yara ma yi ȳɔwa yi doona,

ba n̄ tuba mi yi da.

¹⁸ Wunɛ Asirin sina boko,

wee wunɛn kparobu ba dom ȳbirim̄o.

Wunɛn tabu dur̄o damḡibu ba n̄ maa wasi.

Ma wunɛn t̄ambu ba yarinɛ yam kpuro

guunu w̄all̄o,

goo sari wi u koo bu kpaasina.

¹⁹ Goo kun wunɛn m̄ɛɛra ye n̄ɔrim̄o.

Ya koo nun gowa.

Wi u nua ye ya nun deema, u koo taka kowa

nuku dobun s̄.

Dom̄i goo sari wi a n̄ n̄ni s̄ɔwa.

HABAKUKU

Habakuku u win sɔmburu kuawa Yudaban sina boko Yoyakimun waati sɔɔ. Wi ka Yeremiwa ba sɔmburu kua waati tia sɔɔ.

Habakukun tireru ta win biti ka win nuku sankiranu sɔɔsimɔ win tɔmbun sɔ. Saa ye sɔɔ, Babilonigibu ba Isireliba dam dɔremɔ. Mɛya bwese ni nu ka bu sikerenen tii nu bu kuammɛ. Yera Isireliba ba tii bikiamɔ ba mɔ, amɔna ben wɔara ko n sɔa be ka Gusunɔ. Ma Gusunɔ u bu wisa saa win sɔmɔ Habakukun nɔɔn di u nɛɛ, wi u Gusunɔ naanɛ doke, wiya u koo kpɪ u n wɔa. Wi u mara Gusunɔ u nɔn yakia, wiya u ko n wɔa, wiru 2:4.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Habakuku u ka Gusunɔ gari mɔ, wiru 1:2n di sere wiru 2:20.
3. Habakuku u Gusunɔ siara, wiru 3.

1 Gari wee yi Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Habakuku sɔɔwa.

Habakuku u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

2 Yinni Gusunɔ, sere saa yerà ko na n nun somiru kanamɔ.

Sere saa yerà kaa n man maari.

Sere saa yerà kaa de na n nun sɔɔmɔ

ma tɔmba dam dɔrenamɔ.

Nge sere saa yerà kaa na a sun wɔra.

3 Mban sɔna a dera na kɔsa mɛɛra.

Mban sɔna kaa n tɔmbu mɛɛra

ba n gem biranamɔ.

Wee, tɔmba dam dɔrenamɔ

ba daa kɔsa mɔ baama kpuro.

Sannɔsu yiba, ma tɔmba siribu sokunamɔ baama kpuro.

4 Goo sari wi u wooda mɛm nɔɔwammɛ.

Ba ku ra tɔmbu ben gem wɛ nge mɛ n weenɛ.

Tɔn kɔsowa u ra gemgii siribu di.

Gusunɔ u Habakuku wisa

u nɛɛ, Babilonigiba wee

5 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i bwesenu mɛɛrio i ka sikerena.

I de biti yu bɛɛ mwa.

Domi kon gɔanu ko bɛɛn nɔni biru

ni i n naanɛ mɔ,

baa goo ù n bɛɛ nu tusia.

6 Wee, kon Babilonigibu seeyama.

Tɔn be, ba nuki sum.

Ba tem kpuro bukianamɔ

bu wa bu ka bwesenu ganun wɔa yenu mWɛɛri.

7 Ba nanum mɔ ben dam saabu.

Bera ba ra gɔsi ye ba kɪ.

8 Ben dumi yi sannɛkunu n kun mɛ gbeeku bɔnu duka kere.

Saa tontonden diya yi ra yɔ,

kpɔ yi yibɛɛ wɔri nge kasa ye ya goo buu wa.

9 Be kpurowa ba wee bu ka tɔmbun yɔnu gura.

Ba nɔni girariwa mi ba dɔɔ.

Ma ba yobu mWɛɛrimɔ ba mɛnnamɔ nge yani sɛɛri.

10 Ba sinambu gema.

Ba tem yɛrobu yɛɛmɔ.

Ba n wusun gbɔranu gara.

Domi ba ra tem turenu kowa bu ka gbɔra ni yɔ

kpɔ bu wuu si mwa.

11 Yen biru kpɔ bu yari min di nge woo guna,

kpɔ bu maa da bu gam wɔri bu kɔsa ko.

Ben dama ba naanɛ sɔa, mu sɔa nge ben bɔu.

Habakuku u maa Gusunɔ soku

12 Saa yellun di, wuna a sɔa Gusunɔ.

Wuna a sɔa nɛn Yinni.

A dɛɛre. Yen sɔ, sa n gbimɔ.

Yinni, wuna a sɔa nɛn kpɛɛ baa mi na ra kuke.

Wuna a Babilonigibu gɔsa,

ma a bu dam kɔ kpɔ bu ka sun sɛɛyasia.

13 Adama a n kpɛ a yɔra a n kɔsa mɛɛra,

domi a dɛɛre too.

N n mɛn na, mban sɔna a mɛɛra ye tɔn kɔsoba mɔ,

ma a n gɔanu gerumɔ.

Mban sɔna a maari tɔn kɔsobu ba gemgibu goomɔ.

14 Mban sɔna a tɔmbu kuammɛ nge swɛɛ,

n kun mɛ nge kɔkɔ ni nu n kparo mɔ.

15 Babilonigibu ba tɔmbu mWɛɛrimɔ

nge swɛɛ yi ba mwa ka kɔkɔnu

n kun mɛ ka yɔakoronu,

kpɔ bu bu gura bu ka doona ka nuku dobu.

16 Yen sɔna ba ra ben yɔakoronu yɔkunu kue,

kpɔ bu nu turare dɔɔ dokea.

Domi nin saabuwa

ba koo ka kpī bu dīa geenu wa
ni nu do bu di.

¹⁷ Domma ba koo den ben takobiba wesia
ben karanā.

Ba ko n bwesenu sakirimawa wānwāndu
sariru sō sere ka baadomma?

2

¹ Adama ne, Habakuku na yōwa gbāraru
wōllō nen kōsu yerō
nge wi u yōru bwēē,
kpa n ka nō ye Gusunō u koo man sō,
ka nge mē u koo man wisi nen weeweenun
sō.

Gusunō u Habakuku wisa

² Yera Yinni Gusunō u man wisa u neē,
n gari yi yoruo yi u man sōmō.
N yi yoruo kpasasa kpee bēsi sō.

³ Yin tōra kun gina tura yi ka koorā.
Adama yi koo koorā yin saa yā n tura.
Baa yì n tēemō, na n gesi yi mara.
Domi yi koo koorawa kam kam.

⁴ N yoruo ma wi u tii sue u ñ wāa swaa gea
sō.

Adama wi u kua gemgii naane dokebu sō, u
ko n wāawa.

⁵ Wi u tii sue, u ku ra sine sēē.
U ra n sāawa nge tam nōro,
kpa u n nō wukie nge gōribun wāa yeru.
U ku ra debu nge gō.

U ra n tii bwesenu gawemōwa u ka ko nin
yinni.

Bōrusibu nōbu

⁶ Adama bwese ni u mwēera mi,
nu koo nùn seesi nu nùn gari sō ka wōma ka
mōnnu, nu neē,
u kuawa bōruro wi, wi u dukia mēnamō ye
ya ñ sāa wigia,

ma u gabun yānu guramō u tōruba yiimō.
Sere saa yerā u ko n mō nge mē.

⁷ Bèn dibu u neni, ba koo nùn seesi subaru
sō,

kpa bu gura ye u mō.

⁸ Nge mē u tōn dabinu wōri u nin yānu gura,
nge mēya be ba tie, ba koo maa nùn wōri bu
win yānu gura

yèn sō u tōmbun yem yari,
ma u tem ka mēn wusu ka mēn tōmbu dam
dōre.

⁹ Bōrurowa wi u dukia guramō
ye ya ñ dēere win berusebun mi,
kpa u wa u n wāa aye bēeregiru sō,
mi u ñ maa nōni swāaru wasi.

¹⁰ Adama win yenun sekura u sōru kua mi,
ye u ka bwese dabinu go.

Win tiin wāara u kari bōrie.

¹¹ Domi baa ka ganiō, yi koo wuri ko yi nùn
taare wē,

kpa kpeerun yari yi wuri wura.

¹² Bōrurowa wi u win wuun kpeekpeeku
swīimō yem wōllō,
ma u tōmbu dam dōremō.

¹³ Ye tōmba mō kpuro, ya koo dō mwaara.

Ba tii nōwia mōwa kam sō.

Gusunō wōllu ka tem Yinniwa u koo ye
kpuro kam koosia.

¹⁴ Saa ye sō, Yinni Gusunōn bēere yēru ta ko
n yibawa tem sō

nge mē nim wōku ga ra n nim yiba.

¹⁵ Bōrurowa wi u win beruse tam bōbōm
wēemō

mu ka nùn go nge dēē, u n yō tereru,

kpa u nùn sekuru doke u n mēera.

¹⁶ Yēro u tii sekuru dokemōwa mi, n ñ mō
bēere.

Win tii u mu nōruo kpa u tereru yōra.

Yinni Gusunō u koo nùn tilasi ko

u ka win mōrun nōra nō kpuro,
kpa win bēere ye u raa mō yu gōsia sekuru.

¹⁷ Daa kōsa ye u kua Libaniō,

ya koo wōri win wiru wōllō.

U yeē go.

Adama yeē yi, yi koo nùn nandasia.

Yeni kpuro ya koo nùn deema yem mē u
yarin sō,

ka dam mē u tem mē ka mēn wusu ka mēn
tōmbu dōren sō.

¹⁸ Arufaani yerā bwāarokunu nu mō tōnu u
ka sina u nu seku.

Nu sāawa ni ba seka ka sisu,

ma nu dera u weesu naane sāa.

Mban sōna tōnu u koo win naane doke
bwāaroku ni u seka sō,

ni, ni nu ñ kpē nu gari gere.

¹⁹ Bōrurowa wi u dāa kuku sōmō u mō, gu
sewo,

ma u kperu sōmō u mō, tu dom yando.

Yen gaa ya koo kpī yu nùn bwisi kē?

Geema, u nu wura ka sii geesu pote.

Adama nu ñ hunde mō, nu n sere wāaru mō.

²⁰ Yinni Gusunō u wāa win sāa yee dēerarō.

Tōmbu kpuro bu nōo mario win wuswaa.

Habakukun kanaru

3

¹ Wee kana te Gusunən səmə Habakuku u kua ka weeweenu.

² U nɛɛ, Yinni Gusunə, na nua ye a gerua.

Ma na nanda.

A de yu koorə wɔɔ sini sɔɔ.

A de tɔmbu bu ye wa bɛsɛn waati yeni sɔɔ.

Adama wunɛn mɔru ye sɔɔ, a yaayo a sun wɔnwɔndu kua.

³ Gusunə, a na saa Edəmun di.

Wunɛ, Dɛɛro, a na Paranin guurun di.

Wunɛn yiiko ya wɔllu yam bururasie.

Ma tem kpuro mu nun siaramə.

⁴ A na, ma yam mu burura.

Sɔɔ yāna yara wunɛn nɔman di,

mi wunɛn dam mu wāa.

⁵ A dera baranu nu pusimə.

A nu derimə mi a sara kpuro.

⁶ À n yōra, tem mu ra yīriwa.

À n bwesenu mɛɛra, nu ra diiriwa.

Guu ni nu wāa saa yee yellun di, nu wɔruka,

gunguu ni nu wāa saa tɛɛbun di, nu kəsikira,

domi niya nu raa sāa wunɛn swaa ye a ra sī.

⁷ Na Kusanigibun weeweenu nɔmə.

Na maa wa ma Madianiba ba bɛrum soore.

⁸ Yinni Gusunə, a ka daanu mɔru mɔwa?

Nge nim wɔkuwa a ka mɔru mɔ.

Wee a yɔɔwa guru winu wɔllə

nge wi u yɔɔwa tabu kɛkɛn wɔllə,

ma ya nùn nasara wɛ.

⁹ A wunɛn tɛndu bɛri.

Wunɛn bōri yi sāawa nge sɛɛnu.

A tem bɛra ma daanu koka min di.

¹⁰ Guunu nù n nun wa, nu ra diiriwa.

Gura ya nɛmə ka dam, ma nim wɔkun nim

mu wəki,

mu nim kurenu kɔmə sere wɔllə.

¹¹ Sɔɔ ka suru ba yōra ye ba wunɛn guru

maakinu wa

nu ballimə nge yaasa, ma nu dɔɔ nge sɛɛnu.

¹² Wee a tem bukianamə,

a bwesenu kəsukumə ka mɔru baka.

¹³ Wee a yara

a wunɛn tɔmbu ka wunɛn sunə wi a gɔsa somiru na.

A tən kəsobun sunə go.

A win bwāabu kpeerasia mam mam.

¹⁴ A yibɛɛban sinambun winu yabura ka

ben tiin sɛɛnu.

Ba raa sun wɔrim wee ka sɛndaru nge woo

bəkə,

bu ka sun yarinasia.

Ba nuku dobu kuuki mɔ.

Ba sɔɔru sāa bu ka sun go bɛsɛn kuku yenə.

¹⁵ Yinni Gusunə, a sɔ wunɛn dumin wɔllə,

a nim wɔku taakumə

ge ga nim kɔmə ga wəki.

¹⁶ Na gen wəkinu nɔmə too.

Ma na nanda gem gem,

nɛn nɔɔ ga diirimə bɛrum sɔ.

Ma nɛn wasi yi wəkənu wɔrimə,

na yɔ sɛɛ na nuku sankiranun tōru mara

te ta wee bwese ni nu koo sun dam dɔren

sɔ.

¹⁷ Figien dānu nu n ko n binu mə.

Resɛm dānu nu n maa marumə.

Olifin dānu nu n maa binu marumə.

Gbea kun maa dīanu wɛɛmə.

Yāanu ka ketɛ kun ko n maa wāa gɔɔwə.

¹⁸ Adama nɛ, nɛn nuku dobu weewa wunɛ

Yinni Gusunən min di.

Na nuku dobu mə yɛn sɔ a ra man faaba ko.

¹⁹ Wuna a sāa nɛn dam.

A ra de na n sāu nge nɛmu.

Kpa na n sīimə guunu wɔllə.

Womu geniwa ba wom kowobun

wirugii kua ka mɔrəku.

SOFONI

Sofoni u Yudaba ka Yerusalemugibu sɔɔmɔ ma Gusunɔ u koo bu sɛɛyasia. Ma u maa tɔn tukobu kirɔ mɔ be ba ka bu sikerenɛ u nɛɛ, Yinni Gusunɔn siribun tɔra wee. Tɔɔ te, nɔni swāarugira. Adama amen biru, Isireliban sukum ba koo wurama Gusunɔn mi kpa bu kpa Yerusalemu seeya.

Tire ten kpunaa

1. Gusunɔ u koo Yudaba ka Yerusalemugibu siri, wiru 1:1n di sere wiru 2:3.
2. Gusunɔ u koo bwese tukunu kpeerasia, wiru 2:4-15.
3. Yinni Gusunɔ u koo Yerusalemu seeya, wiru 3:1-20.

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Sofoni, Kusin bii sɔɔwa Yosiasi, Amɔɔn bii, Yudaban sina bokon bandun waati sɔɔ. Sofoni wi, u sɔɔwa Gedalian debubu, Amarian sikadobu, Esekiasin yāasebu.

Yinni Gusunɔ

u koo handunia sɛɛyasia

² Yinni Gusunɔ u nɛɛ, kon kpuro kpeerasia handunia sɔɔ.
³ Kon tɔmbu ka yɛɛ ka gunɔsu ka swɛɛ kpeerasia ka sere maa tɔn kɔsobu ka ye ya ra bu sokurasie. Kon tɔmbu kpuro kpeerasia handunia sɔɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u koo Yudaba

ka Yerusalemugibu sɛɛyasia

⁴ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, kon Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro nɔma doke. Kon bũu wi ba mɔ Baalin sɔɔ yee ni nu tie kpeerasia min di. Kon yen wirugibu ka yen yāku kowobun yĩsa go.
⁵ Be ba dii tɛeri wɔllɔ kperi ka suru sɔɔmɔ ka be ba bɔrumɔ ka nɛ, Yinni Gusunɔn yĩsiru, ma ba wure ba bɔrumɔ ka ben bũun yĩsiru, be kpurowa kon go.
⁶ Be ba man biru kisi ka be ba ku ra man kasu,

ka sere maa be ba ku ra man ben gari saawara ko, be kpurowa kon go.

⁷ I nɔɔ mario wi, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Domi win tɔru ta turuku kua.

U win yākuru sɔɔru kua. U maa gɔsa be ba koo tu di.

⁸ Wi, Yinni Gusunɔn yāku ten tɔru sɔɔ, u koo wirugibu ka sina bokon bibu wɔri, ka sere maa be ba tɔn tukobun komanu swĩi.

⁹ Yen tɔɔ te, be ba ku ra sɔɔ yerun kɔnnɔ suuku taaram kã nge bũu sɔɔbu, ka sere be ba ben sunɔn yɛnu dukia yibiamɔ ye ba gurama ka gbena, ka dam dibu, be kpurowa u koo wɔri.

¹⁰ Yen tɔɔ te, ba koo wuri nɔ sere kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Swɛɛ, ka maa wuun wɔɔ bera gaan mi.

Mɛya nɔni swɔa bakara ko n wɔa guunu wɔllɔ.

¹¹ Bɛɛ Makitesigibu, i wuri koowo. Domi tenkuba kpuro ba koo kam ko.

Be ba gobi kɔsimɔ kpuro ba koo kpeera.

¹² Yen tɔɔ te, u koo Yerusalemu bũuri ka fitilanu.

U koo tɔmbu wɔrima be ba sɔ kpɛtɛɛ nge tam kɔrɔnu.

Ma ba gerumɔ ben gɔruɔ ba mɔ, wi, Yinni Gusunɔ u n̄ gea mɔ, u n̄ maa kɔsa mɔ.

¹³ Ba koo ben arumani gura kpa ben yɛnusu su ko bansu.

Ba koo dia bani yɛ sɔɔ ba n̄ sinamɔ.

Ba koo resɛm duure, adama ba n̄ yen tam nɔrumɔ.

Yinni Gusunɔn tɔru

¹⁴ Yinni Gusunɔn tɔɔ nanumgira ta turuku kua.

Te wee ta wee fuuku, ta nɔɔguru sue.

Tabu durɔ damgii u koo kuuki ko dɔma te.

¹⁵ Tɔɔ te, ta sɔɔwa mɔrun tɔru.

Tɔɔ te, ta sɔɔwa nuku sankiranun tɔru.

Ta sɔɔwa kam kobun tɔru.

Tɔɔ te, yam wɔkura koo tu wukiriwa nge bukɔ ka guru winu.

¹⁶ Yen tɔɔ te, tabu kowobu ba koo kɔbi so kpa bu kuuki ko bu ka wuu si su gbāranu mɔ wɔri.

¹⁷ U koo tɔmbu nuku sankiranu kpɛɛ kpa ba n̄ s̄imɔ nge wɔkobu.

Domu Yinni Gusunɔwa ba torari.

U koo de ben yɛm mu n̄ tɛrie nge tua,

kpa ben gonu nu n sãa nge kubanu.

¹⁸ Yen d̄ama te, ben sii geesu ñ kun m̄e ben wura,

yen gaa kun kp̄e yu bu w̄ara Yinni Gusun̄an m̄aru baka yen min di.

Tem m̄e kpuro mu koo d̄õ m̄waara win m̄arun s̄õ.

U koo m̄en t̄ambu kpuro gowa subaru s̄õ.

I tii kawo

2

¹ B̄ēe sekuru sariba, i de i sina i bwisiku,

² Yinni Gusun̄an himba yu sere koorã.

Kpa t̄õ te, tu ku raa b̄ēe samba ko nge doo sako ge ga ka woo doon̄õ.

I de i sina i bwisiku

Yinni Gusun̄an m̄aru baka yen t̄õru tu sere tunuma

tu b̄ēe deema.

³ B̄ēe be i tii kawo kpuro tem m̄e s̄õ,

i Yinni Gusun̄õ kasuo.

B̄ēe be i n̄un m̄em n̄õw̄e,

i gem kasuo, kpa i tii kawã.

S̄ar̄akudo i ko i yari Gusun̄an m̄arun t̄õ te s̄õn di.

Gusun̄an gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wãa

s̄õ duu yeru gian s̄õ

⁴ Gasan tem mu koo bansu ko.

Kpa Asikaloni yu ȳãra dira.

Ba koo Asid̄õdun t̄ambu gira s̄õ s̄õ gbãara.

Kpa bu Ekoronin t̄ambu seeya ben wuun di.

⁵ B̄ēe Keretin bweseru, b̄ēe be i wãa nim w̄õkun goor̄õ,

i kam kuawã.

Wun̄e maa Kanani, wun̄e wi a sãa Filisitiban tem,

Yinni Gusun̄õ u nun gerusim̄õ.

U n̄ēe, u koo nun kpeerasia.

Goo kun maa sinam̄õ wun̄e s̄õ.

⁶ Nim w̄õkun goo te, ta koo kowa kpara yenu,

mi kparobu ba ko n da b̄õsu ba n ben yãanu kparam̄õ.

⁷ Domi saa ye s̄õ,

Gusun̄õ, Yudaban Yinni u koo ben be ba tie kpara

kpa u ka ben yobu wurama.

Nim w̄õkun goo te, ta koo ko begiru.

Miya ba ko n da yaa sabenu kpare,

kpa yoka bu kpuna Asikalonigibun dia mi.

Gusun̄an gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wãa

s̄õ yari yeru gian s̄õ

⁸ U M̄õabuba ka Am̄õniban w̄õma nua ye ba ka win t̄ambu sekuru doke.

Ma ba tii sua ba ben tem n̄õ bura yenu susisia.

⁹ Yen s̄õna wi, Gusun̄õ Isireliban Yinni, wi, wi u w̄õllu ka tem m̄õ,

u n̄ēe, sere ka win wãaru, u koo de M̄õabuba bu kam ko nge Sodomugibu,

kpa Am̄õniba bu maa kam ko nge Gom̄õragibu,

ben tem mu yaka k̄õsusu kpi,

ñ kun m̄e mu ḡõsira b̄õru.

Gãanu kun maa kpiim̄õ mi sere ka baadom̄m̄õ.

Win t̄õn be ba tie,

ba koo M̄õabu be, ka Am̄õni be w̄õri

bu ben yãnu gura bu tem tubi di.

¹⁰ Yeniwã Gusun̄õ u koo de yu bu deema ben tii suabun s̄õ

ka sere maa ye ba wi, Gusun̄õ w̄õllu ka tem Yinnin t̄ambu w̄õnwã

ba sekuru doke.

¹¹ Wi, Yinni Gusun̄õ, u ñ ka bu w̄õnw̄õndu m̄õ.

U koo handunia kpuron b̄õnu kam koosia.

Baa bwese ni nu wãa tem buren̄õ,

nu koo yiira win wuswãã nin wus̄õ.

Gusun̄an gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wãa

s̄õ ȳesi ȳesika gian s̄õ

¹² B̄ēe Etiopigibu, ba koo maa b̄ēe s̄õkiri ka win takobi bu go.

¹³ U koo win n̄õmu demie s̄õ ȳesan n̄õm geūõ

u Asirigibu kam koosia,

kpa Ninifu yu ko bansu.

Gãanu kun maa kpiim̄õ mi.

¹⁴ Yaa sabena nu koo sina mi,

ȳēe bwese bweseka gesi.

Boorosu ka duuru b̄ēekuna nu koo kpuna fur̄õ si ba yen gbereba kuan s̄õw̄õ.

Ba koo kuuki n̄õ saa fen̄entiban di.

N̄õni swãara ko n wãa yen k̄õnn̄õw̄õ.

Domi dirun bura te ba kua ka sedurun dãa ta koo kesikira.

¹⁵ Nge m̄eya wuu ge, ga koo ko,

ge, ge ga raa tii sue mi,

ma ga tamaa ga wãawa b̄õri ȳendu s̄õ,

ma ga tii sɔ̄mɔ ga mɔ,
 gera ga kpuro kere.
 Wee ga wɔruma ga bansu kua.
 Ga kua yɛɛn wāa yeru.
 Wi u sarɔ mi, u koo wia kowa u nɔma kpara.

Yerusalemugibu

ba n Gusunɔn gere wure

3

¹ Bɔruroba bɛɛ Yerusalemugibu.
 Domi i sɔ̄awa mɛm nɔɔ sariba,
 ma i disɔ mɔ, i dam diinamɔ.
² I ku ra googii nɔ.
 I ku ra maa sɛɛyasiabu wure.
 I ku ra Gusunɔ bɛɛn Yinni naane ko.
 I ku ra maa nɔn susi.
³ Bɛɛn sina asakpɔbu ba sɔ̄awa nge gbee
 sinan
 si su kukirimɔ wuu ge sɔɔ.
 Ma bɛɛn siri kowobu ba maa sɔ̄a nge yokan
 puruka
 ni nu ku ra dɔ̄anu yi bururun sɔ̄.
⁴ Gusunɔn sɔ̄mɔbu ba sɔ̄awa naane sariba.
 Ba ku ra gere ye Gusunɔ u bu sɔ̄wa.
 Bɛɛn yɔ̄ku kowobu ba Gusunɔn sɔ̄aru disɔ
 dokemɔ.
 Ba ku ra woodaba mɛm nɔɔwɛ.
⁵ Adama ka mɛ, Yinni Gusunɔ u wāa ka bɛɛ.
 U sɔ̄awa gemgii, u ku ra weesu ko.
 U ra win gem terasiewa siribu sɔɔ bururu
 baatere.
 U ku ra tɔ̄ru bure.
 Adama tɔn kɔ̄soba ba kɔ̄sa mɔ, sekura kun
 bu mɔ.
⁶ Wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 u bwese girinu go,
 ma u nin gb̄aranu ka nin kuku yenu kɔ̄suka.
 U dera goo ku ra maa sɔ̄i nin swɛɛ sɔɔ.
 U nin wusu kɔ̄suka, goo kun maa wāa mi.
⁷ Yera u nɛɛ, bɛɛ Yerusalemugibu, i n daa nɔn
 nasie,
 ma i win sɛɛyasiabu wuramɔ,
 u n daa bɛɛn wāa yenu kɔ̄sukumɔ.
 U n daa maa bɛɛ sɛɛyasiamɔ nge mɛ u kua,
 adama i ra n sɛndewa kɔ̄san kobu sɔɔ.
⁸ Yen sɔ̄, wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 i nɔn maruo tɔ̄ɔ tɛ sɔɔ u koo se u bɛɛ wɔrima.
 Domi u gɔ̄ru doke u bwesenu ka nin
 sinambu mɛnna
 u bu win mɔru sɔ̄ɔsi ka yen dam.
 Kpa n sɔ̄are nge ba tem mɛ kpuro dɔ̄ɔ doke
 win mɔrun sɔ̄.

Yinni Gusunɔ

u nɔɔ mwɛɛru kua

⁹ Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo tɔmbun
 yari dɛɛrasia
 kpa bu win yɔ̄siru soku bu nɔn sɔ̄ sannu.
¹⁰ Be ba nɔn sɔ̄amɔ ba yarinɛ baama,
 ba koo ka nɔn kɛnu naawa saa Etiopin
 daanun gurun di.
¹¹ Yen tɔ̄ɔ te, bɛɛ win tɔmbu Isireliba,
 i n sekuru wasi bɛɛn daa kɔ̄sa ka bɛɛn tora
 ni i kua sɔɔ.
 Domi u koo be ba ra tii sue bɛɛn suunu sɔɔ
 wuna,
 kpa bɛɛn tiin tɔn biaru tu kpe win guu
 dɛɛrarun wɔllɔ.
¹² U koo de tɔmbu fiiko ba n wāa bɛɛn suunu
 sɔɔ
 be ba n tii sue.
 Ba koo win yɔ̄siru soku u ka bu kɔ̄su.
¹³ Isireli be ba tie, ba n maa kɔ̄sa mɔ.
 Ba n maa weesu mɔ.
 Gari kɔ̄si yi n ko n wāa ben nɔsɔ.
 Ba ko n wɛrewa,
 goo kun bu baasimɔ.

Yerusalemugibu

ba koo wurama

¹⁴ Bɛɛ Siɔ̄nigibu, i gɔ̄ru dobun kuuki koowo.
 Bɛɛ Isireliba kpuro gesi, i nuku dobun
 kuuki koowo.
 Bɛɛ Yerusalemugibu, i yɛɛrio
 kpa i nasaran kuuki ko ka bɛɛn gɔ̄ru kpuro.
¹⁵ Yinni Gusunɔ u bɛɛn sɛɛyasiabu kpeesia
 bi u koo raa bɛɛ ko.
 U bɛɛn yibereba yarinasia.
 Gusunɔ sina boko, bɛɛ Isireliban Yinni, u
 wāa bɛɛn suunu sɔɔ.
 I n maa kɔ̄sa gaa wasi.
¹⁶ Yen tɔ̄ɔ te, ba koo bɛɛ Yerusalemugibu sɔ̄
 bu nɛɛ,
 i ku bɛrum ko Siɔ̄niɔ.
 I ku de bɛɛn gɔ̄ma dwiyya.
¹⁷ Gusunɔ bɛɛn Yinni u wāa bɛɛn suunu sɔɔ.
 U sɔ̄awa nge tabu durɔ wi u ra faaba ko.
 U koo nuku doo bakabu ko bɛɛn sɔ̄.
 U n maa gāanu gerumɔ yɛn sɔ̄ u bɛɛ kɔ̄.
 U ko n nuku doo bakabu mɔ.
¹⁸ Be ba wāa nuku sankiranu sɔɔ
 yɛn sɔ̄ ba ka Yerusalemu tonda,
 ba wāa sekuru sɔɔ te ta bu buniemɔ nge
 sɔ̄munu,
 ma ba ku ra maa win tɔ̄ɔ bakanu di,
 beya u koo mɛnna.
¹⁹ Yen tɔ̄ɔ te, u koo be ba bɛɛ dam dimɔ wɔri,

kpa u yemɔbu faaba ko.
 U koo be ba raa gira menna
 kpa u de bu tɔmbu nuku dobu wɛ
 kpa bu yĩsiru yari tem kpuro sɔɔ
 mi ben baawure u raa sekuru dimɔ.
²⁰Yen tɔɔ te, u koo de i wurama.
 Saa ye sɔɔ, u koo bɛɛ menna.
 Tɔmbu ba koo bɛɛ bɛɛɛ wɛ
 kpa i yĩsiru yari handunian bwesenu
 kpuron suunu sɔɔ
 sanam mɛ u koo ka bɛɛn yobu wurama i bu
 wa.
 Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

ASEE

Saa Babilonin diya Asee u wurama yorun di Yerusalemuɔ ka Yuda gabu sannu. Saa ye Yuda be, ba wurama ba wãa Yerusalemuɔ, yera ba Yinni Gusunɔn sãa yee ten bana seewa. Adama ben hania ye, ya ra yemia ma ba sãa yee ten bana deri wahala ye ba waamɔn sɔ saa Samariqibun min di ka sere maa gɔɔ te ta dua ben suunu sɔɔn sɔ. Yera be ba dukia mɔ, ba tii dii geenu baniammɛ. Saa ye sɔɔ, ben goo kun maa kīru mɔ u ka Yinni Gusunɔn sɔmburu ko. Ma Asee u seewa u Yudaba gerusi.

Yen biru u bu dam kēmɔ bu ka bana ye se. Win gari yi sɔɔ, u nɛɛ, bu Gusunɔ mɛm nɔɔwɔ kpa bu win sɔmburu nɔni doke. Yera ya buram bo n kere ba n ben tiin arufaani kasu.

Tire ten kpunaa

1. Sãa yerun bana, wiru 1.
2. Sãa yee kpa ten girima, wiru 2.

Sãa yerun bana

¹ Darusi Pɛɛsiban sina bokon bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba tiasen tɔɔ gbiikuru sɔɔra Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u ka Sorobabeli Sealitielin bii, Yudaban kparo ka yāku kowo tɔnwero Yosue, Yosadakin bii gari kua saa win sɔmɔ Aseen nɔɔn di u nɛɛ,

² bɛɛ Isireliba i mɔ, saa kun tura i ka nɛn sãa yeru bani.

³ Yen sɔna na bɛɛ gari yini sɔmɔ na nɛɛ,

⁴ n bɛɛ wɛre i n wãa dii buranu sɔɔ ni ba sɔma kua, kpa nɛn sãa yeru ta n bansu sãa?

⁵ Yen sɔna nɛ, wɔllu ka tem Yinni na nɛɛ, i bwisikuo bɛɛn daa ye i mɔn sɔ.

⁶ Wee i dīanu duorumɔ too, adama fiikowa i gɛɛmɔ. I dimɔ, adama i ñ debumɔ. I nɔrumɔ, adama bɛɛn nɔru kun kpeemɔ. I yānu dokemɔ, adama nu ñ bɛɛ wooru girammɛ. I n bɛɛn kɔsiaru mwa, ta ra doonɛwa nge te ba doke bɔɔ gɛɛre sɔɔ.

⁷ Yen sɔ, nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na nɛɛ, i bwisikuo bɛɛn daa ye i mɔn sɔ.

⁸ I seewo i da guurɔ i dāa kasuma i ka nɛn sãa yee te bani, kpa i man bɛɛɛɛ wɛ. Ye sɔɔra ko na n nuku dobu mɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ I tamaa i ko i dīanu wawa too bɛɛn gbean di. Adama wee fiikowa i wa. Fiiko ye i wa i ka da yenuɔ mi, ma na ye wom wure na yarinasia. Mban sɔ. Yɛn sɔ i nɛn sãa yeru deri ta kua bansu. Ma baawure u sende u ka win tiin diru bani. Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

¹⁰ Yen sɔna gura kun maa nɛmɔ. Mɛya tem kun maa bɛɛ dīanu wɛɛmɔ nge mɛ n weenɛ.

¹¹ Na dera gbebura kua bɛɛn tem kpuro sɔɔ ka guunɔ. Ma alikama ka resɛm ka olifi kpuro ya gbera. Dīa ni tem mu ra kpiisie gesi kpuro, nu gberawa. Ma tɔmbu ka yaa sabenu nɔni sɔɔre. Ma bɛɛn sɔma ye i mɔ kpuro ya kua kam.

¹² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii, ka yāku kowo tɔnwero Yosue, Yosadakin bii, ka Isireli be ba tie kpuro, ba Gusunɔ ben Yinnin gari yi mɛm nɔɔwa nge mɛ Gusunɔ u win sɔmɔ Asee sɔɔwa u bu sɔ. Ma ba nanda wi, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹³ Asee, Yinni Gusunɔn gɔro u bu sɔɔwa ye Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. U nɛɛ, Yinni Gusunɔ u wãa ka bɛɛ.

¹⁴ Ma u Sorobabeli, Yudaban kparo ka Yosue, yāku kowo tɔnwero ka sere Isireli be ba tie dom yamia. Ba na ba ben Yinni wi u wɔllu ka tem mɔn sãa yee ten sɔmburu torua,

¹⁵ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba tiasen sɔɔ yenda nnese sɔɔ.

Sãa yee kpa ten girima

2

¹ Wɔɔn suru nɔɔba yirusen sɔɔ yenda tiase sɔɔra Yinni Gusunɔ u Asee sɔɔwa u nɛɛ,

² a Sorobabeli, Sealitielin bii, Yudaban kparo, ka yāku kowo tɔnwero Yosue, Yosadakin bii, ka sere Isireli be ba tie sɔɔwa a nɛɛ,

³ be, be ba tie sɔɔ, ben wara u sãa yee ten yellu yɛ ten girima gbiikaa sɔɔ. Tɛ, amɔna ba tu waasine. Nge mɛ ta sãa mi, ta ñ sãare kam dirum ben nɔni sɔɔ?

⁴ Yen sɔ tɛ, nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, na nɛɛ, Sorobabeli, ka Yosue, ka Isireli be ba tie, bu tii dam kɛɛyɔ, kpa bu sɔmburu ko. Domi na wãa ka be.

⁵ Nge mɛ na bu nɔɔ mwɛɛru kua sanam mɛ na bu yarama Egibitin di, nge mɛya na maa bu sɔmɔ gisɔ ma nɛn Hunde wãa ka be. Yen sɔ, bu ku bɛrum ko.

⁶ Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, na n̄ maa tεεmɔ n̄ ka wɔllu ka tem ka nim wɔku sira.

⁷ Kon bwesenu kpuro sira kpa n̄ de bu nin dukia gea kpuro gurama bu ka na nen s̄a yeru mini. Kpa n̄ s̄a yee te girima yibia. Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

⁸ Nεna na sii geesu ka wura mɔ.

⁹ Tε, dii ten girima ya koo yellugia kera. Miya kon tɔmbu b̄ari yendu wε. Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Tɔn be ba n̄ dεere

¹⁰ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba nnεsen s̄ɔ yenda nnεse s̄ɔra Yinni Gusunɔ u ka win s̄ɔmɔ Asee gari kua u nεε,

¹¹ a ȳaku kowobu woodan gari yini bikio a nεε,

¹² goo ù n ȳaku yaa b̄akua win yaberun kasɔ, ma win yabe kasa ye, ya p̄εε baba, n̄ kun mε kpee, n̄ kun mε tam, n̄ kun mε gum, n̄ kun mε d̄ianu ganu, ba tamaa d̄ia ni, nu kua Yinni Gusunɔginu?

Ye Asee u bu bikia mε, yera ba wisa ba nεε, aawo!

¹³ Ma Asee u maa bu bikia u nεε, goo ù n disi duura yèn s̄ɔ u goru baba, ma u seewa u maa d̄ia ni baba, d̄ia nin tii nu kua disiginu?

Ma ȳaku kowo be, ba wisa ba nεε, oo, d̄ia nin tii nu disi duurawa mi.

¹⁴ Yera Asee u maa nεε, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua u nεε, nge mεya bεε Isireliba i s̄a win n̄ni s̄ɔ. Mεya maa bεen n̄man s̄oma ya s̄a. Ye i n̄n̄ wεεmɔ kpuro, ya disi mɔ.

I laakari koowo saa t̄en di

¹⁵ N n̄ m̄en na, i bwisikuo ye ya bεε deema n̄ ka gisɔ girari i sere kpenu m̄enna i ka s̄a yee te bani.

¹⁶ Wee bεen goo ù n seewa u alikaman sakaku yendu kasum da birarɔ, ma u ye so, wɔkura u ra wa. U n̄ maa seewa u tam ditiri weeraakuru kasum da res̄em gama yerɔ, ditiri yenda u ra wa.

¹⁷ Nε, Gusunɔ na bεen s̄omburu kam koosia. Na dera guru kpenu bεen d̄ianu sanku nu k̄sa, nu bukusa duura. Adama ka mε, i n̄ wuramε nen mi. Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁸ Yen s̄ɔ, i bwisikuo ye ya bεε deema n̄ ka gisɔ girari saa m̄in di ba ka s̄a yee ten kpεεkpεεku sw̄i ba deri. Gis̄an t̄oru ta s̄awa

wɔɔn suru nɔɔba nnεsen s̄ɔ yenda nnεseru. I de i bwisiku.

¹⁹ I maa d̄ianu mɔ biranu s̄ɔ? Bεen gbean d̄a binuginu mara? Aawo, adama saa gis̄an di, kon bεε durom kua.

Nɔɔ mwεε ni Yinni Gusunɔ

u Sorobabeli kua

²⁰ Yinni Gusunɔ u kpam ka Asee gari kua n̄n̄ m̄εruse suru win s̄ɔ yenda nnεse te s̄ɔ u nεε,

²¹ a Sorobabeli, Yudaban kparo s̄ɔwɔ a nεε, nε, Yinni Gusunɔ kon wɔllu ka tem sira.

²² Kon sinambu kpuron bandu fuka kpa n̄ ben dam kpeesia. Kon bεen tabu kekε yi dumi gawe ka be ba dua yi s̄ɔ fukiri ka sere maa dumi ka yin maas̄abu. Ben tii tiinewa ba koo goona ka takobiba.

²³ Yen t̄ɔ te, kon nen s̄am kowo Sorobabeli, Sealitielin bii sua kpa n̄ n̄n̄ ko nen ȳreru. Domi wiya na ḡsa. Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

SAKARI

Sakari ka Asee, waati tia sɔra ba ben sɔmburu kua. Adama ben gari kun sãa tia. Asee u Isireliba kirɔ kuawa bu ka Yinni Gusunɔn sãa yeru bani. Ma Sakari u gerua ye ya sia wee ye ya ka handuniagibu kpuro yã. Win kãsi dabi ni u wan sɔ, u tɔmbu kirɔ kua bu ka gɔru gɔsia. U nɛɛ, sunɔ win nɔ mweeru Gusunɔ u kua, u koo na u bandu di kpa u tɔmbu yakia yorun di.

Sa ko kpĩ su tire ten gari bɔnu ko yiru.

Tire ten kpunaa

1. Sakarin kãsi ni u wa ka win kirɔba, wiru 1n di sere wiru 8.
2. Ye ya koo koorã sia, wiru 9n di sere wiru 14.

SAKARIN KÃSINU

Yinni Gusunɔ u win tɔmbu sokumɔ bu wurama

¹ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba itase sɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua u nɛɛ,

² nɛ, Yinni Gusunɔ na ka bɛɛn baababa mɔru kua too.

³ Yen sɔ, na bɛɛ sɔmɔ, i wurama nɛn mi, kpa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni n maa wura bɛɛn mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴ I ku ka bɛɛn baababa weena be nɛn sɔmɔ gbiikobu ba nɛn gari sɔɔwa ba nɛɛ, bu ben daa kɔsa derio. Adama ba ñ sɔmɔ be swaa daki bu sere man mɛm nɔɔwa.

⁵ Mana bɛɛn baaba be, ba wãa tɛ. Sɔmɔ ben tii, ba wãa sere ka tɛ?

⁶ Aawo, ba gu. Ka mɛ, wooda ka gari yi na nɛn sɔmɔ be wɛ, ba yi bɛɛn baababa sɔɔwa, ma ba gɔru gɔsia ba nɛɛ, nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na bu kua nge mɛ na gɔru doke ben daa kɔsan sɔ.

Sakari u dumi wa kãsiru sɔɔ

⁷ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru wɔkura tiase, wi ba mɔ Sebati, win sɔɔ yenda nɛse sɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua kãsiru sɔɔ.

⁸ Wee ye u wa kãsi te sɔɔ. Wɔkuru, u durɔ goo wa u dum swãa sɔni u ka yɔ dãnu ganun suunuɔ, wɔwa gaa sɔɔ. Ma dum swɛɛ

ka dum bɛrɔ wurusu ka dum kaaba yi wãa win biruɔ.

⁹ Ma u bikia u nɛɛ, nɛn Yinni, mba dumi yin tubusianu.

Ma Gusunɔn gɔrado wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, kon nun yi tubusia.

¹⁰ Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, dumi yi, yi sãawa yi Gusunɔ u gɔrima yi ka tem bukiana.

¹¹ Ma dumi yin tii yi gɔrado wi sɔɔwa yi nɛɛ, sa tem bukiana sa wa mɛ kpuro mu wãa bɔri yendu sɔɔ.

¹² Ma gɔrado wi, u nɛɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, sere saa yerã kaa Yerusalemu ka Yudaban wuu si su tien wɔnwɔndu wa, si a ka mɔru sãa saa wɔɔ wata ka wɔkurun di.

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔrado wi wisa ka gari dori yi yi nùn gɔru yemia.

Yinni Gusunɔ

u koo kpam Yerusalemu gɔsi

¹⁴ Gɔrado wi, u maa nùn sɔɔwa u nɛɛ, a geruo a nɛɛ, ameniwa wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

U nɛɛ, u Yerusalemu ka Siɔnin kĩru mɔ ta kpã.

¹⁵ Mɛya u ka bwese ni nu tii sue mɔru mɔ.

Yellu u raa ka nu mɔru kua fiiko.

Ma nu Yerusalemu kɔsa kua.

¹⁶ Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,

u koo Yerusalemun wɔnwɔndu ko.

Ba koo win sãa yeru bani.

Kpa bu Yerusalemun kpɛɛkpɛɛku yĩire.

¹⁷ Win wusu su koo dukia yibu.

U koo maa Yerusalemu nukuru yemiasia.

Kpa u maa ye gɔsi win tiin sɔ.

Wi, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

Sakari u kɔbi nɛɛ

ka sekobu nɛɛ wa kãsiru sɔɔ

2

¹ Sakari u nɔni seeya ma u maa kɔbi nɛɛ wa.

² Ma u gɔrado wi u ka nùn gari mɔ bikia u nɛɛ, kɔbi yirã mini.

Ma u nùn wisa u nɛɛ, kɔbi yi yi Yudaba ka Isireliba ka Yerusalemugibu yarinasiawa mi.

³ Yen biru, Yinni Gusunɔ u maa nùn sekobu nɛɛ sɔɔsi.

4 Ma u nùn bikia u nεε, mba seko be, ba kobu na.

Ma u nùn wisa u nεε, ba nawa bu ka kōbi yi tōya ko, kpa bu yi bōku yi, yi yi Yudan tem wəri yi mēn tambu yarinasia sere ben goo kun kpīa u ka tii yina.

Sakari u wēε wa kāsiru sō

5 Ye Sakari u maa mēra, yera u durō goo wa u wēε yīrutii nēni.

6 Ma u nùn bikia u nεε, mana a dō.

Ma u wisa u nεε, na dōwa n Yerusalemu yīre n ka yen dēbu ka yen yasum wa.

7 Sanam mε Gusunōn gōrado wi u ka nùn gari mō, u susim wee, yera gōrado goo u maa na u ka wiōnō yinna.

8 Ma u nùn sōwa u nεε, a duka doo a aluwaasi wi sō a nεε, Yerusalemu ya koo ko wuu gē ba n maa gbāraru toosimō. Domi gen tambu ka gen yaa sabenu koo dabia.

9 Yinni Gusunō u maa nεε, u ko n sāa nge gbāra dōgīru Yerusalemu yen sō. Meya u ko n maa sāa yen bēεε.

Yinni Gusunō u be ba raa

kpikiru da soku

10 Sakari u nεε,
Yinni Gusunō u gerua u nεε,
bēε be u raa yarinasia handunian goonu nne ye sō,

i wurama.
I seema i wurama saa sō yēsān nōm geu gian di.

11 Bēε Yerusalemu gibu, bēε be i yoru dimō Babiloniō,
i kisirama.

12 Domi wi, Gusunō wōllu ka tem Yinni u nεε,
yeniban biru,
Yerusalemun bēεε ya koo wurama.
Wee u man gōriō bwese ni nu bēεn yānu guran mi.

U nεε, nū n maa bēε baba,
ya sāawa nge win tiin nāniya nu baba.

13 Wee u koo nu nōma doke
kpa nu gōsia bēεn yobu.

Saa ye sōra nu koo gia ma Gusunō, wōllu ka tem Yinniwa u man gōrima.

14 Wiya u nεε, bēε Yerusalemu gibu, i nuku do bun kuuki koowo.
Domi u koo na u n ka bēε wāa.

15 Bwese dabina nu koo wura wi, Yinni Gusunōn mi gia yen tō te,

kpa nu ko win tōmbu,

kpa u n wāa ka be.

Saa ye sōra i ko i gia ma wi, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa u man gōrima.

16 U ko n maa Yuda mō tem dēram mε sō.
U koo maa Yerusalemu gōsi.

17 Baawure u koo nōō mari Yinni Gusunōn wuswaaō.

Domi u koo seema win wāa yee dērarun di.

Sakari u yāku kowo wa

kāsiru sō

3

1 Sakari u Yosue yāku kowo tōnwero wa u yō Yinni Gusunōn gōradon * wuswaaō. Ma Setam † u yō win nōm geuō u ka nùn taare wē.

2 Ma Yinni Gusunōn gōrado u Setam sōwa u nεε, Gusunō u nun gerusi wi, wi u Yerusalemu gōsa. A n yē ma Yosue u sāawa nge dāa nōō ge ba wuna dōn di?

3 N deema yāa disinugina Yosue u sebua u ka yō gōrado win wuswaaō.

4 Ma gōrado wi, u be ba yō win wuswaaō sōwa u nεε, bu Yosuen yāa disinugii ni wunō. Ma u Yosue sōwa u nεε, wee na nun wunen toranu wuna. Ma na nun tōō baka yānu sebusia.

5 U maa wooda wē u nεε, bu nùn dawani ye ya dēere bōkusio. Ma ba nùn ye bōkusia. Ma ba nùn yānu sebusia. Saa ye sō, gōrado wi, u yō mi.

6 U Yosue gari yini sōwa u nεε,

7 amēniwa wi, Gusunō wōllu ka tem Yinni u gerua. U nεε,
à n sīimō win swēε sō,
ma a win woodaba mēm nōōwammε,
wuna kaa win sāa yeru ka ten yaaran sōmburu kpara.

U koo nun kowa be ba win sōmburu mēn turo.

Yinni Gusunō

u koo win sōm kowo naawa

8 Yosue, wunε yāku kowo tōnwero,
wunε ka wunen tōn be ba sō wunen wuswaaō,
i swaa dakio i nō.

* **3:1 Yinni Gusunōn gōrado** - Ka Heberum ba yorua Yinni Gusunō tōna. † **3:1 Setam** - Win sōmbura u ka taare da Gusunōn wuswaaō.

Tən be, ba ko n gina sāawa yĩreru wi u sisin s̄s̄.

Domi Yinni Gusunə u koo win s̄əm kowo ḡarima wi u s̄aa kp̄ii p̄atura.

⁹ Wunε Yosuen wuswaaə, u kperu garu yiimə.

Wuswεε n̄əba yiruwa ta m̄ə.

Win tiiwa u koo yore te s̄əə.

Kpa u tem m̄en toranu wuna s̄əə teeru.

¹⁰ Wi, Gusunə w̄əllu ka tem Yinni u n̄εε, yen t̄əə te, i ko i sokuna i nuku dobu ko b̄əri yendun s̄ə b̄een d̄aa gbaanə.

Sakari u dabu wuraguu

ka d̄aa ye ba m̄ə olifi wa

kāsiru s̄əə

4

¹ Gusunən ḡarado wi u ka Sakari gari m̄ə u na u n̄un yamia nge m̄ε ba ra t̄ənu dom yamie.

² Ma u n̄un bikia u n̄εε, mba a waamə mi.

Ma u n̄un wisa u n̄εε, wuran dabuwa na waamə ḡen w̄əllə ba wekeru garu s̄əndi. Weke te, ta k̄aanu n̄əba yiru m̄ə. Nin w̄əlləwa ba fitilanu s̄əndi tia tia. K̄aa nin min diya gum mu ra ka de fitila nin mi.

³ Olifin d̄ānu yiru ya w̄aa weke ten b̄əkuə. Teeru n̄əm d̄waru gia, teeru maa n̄əm geu gia.

⁴ Ma Sakari u wure u ḡarado wi bikia u n̄εε, yinni, mba yeniba kp̄uron tubusianu.

⁵ Ma Gusunən ḡarado u n̄εε, a n̄ yen tubusianu ȳε?

^{6a} Ma Sakari u n̄εε, aawo, yinni. Ma ḡarado u n̄εε,

^{10b} fitila n̄əba yiru ye, ya sāawa Yinni Gusunən n̄əni yi yi tem bukianamə.

¹¹ Ma Sakari u maa n̄εε, mba olifin d̄ānu yiru ye ya w̄aa dabu gen n̄əm geuə ka gen n̄əm d̄warə min tubusianu.

¹² U maa bikia u n̄εε, mba olifin k̄aanu yiru yen tubusianu ni nu w̄aa dabun k̄aanu yiru yen b̄əkuə, m̄in di gum kokumə nge wura.

¹³ Yera u wisa u n̄εε, a n̄ nin tubusianu ȳε?

Ma u n̄εε, aawo, Yinni.

¹⁴ U n̄un wisa u n̄εε, nu sāawa t̄əmbu yiru be na ḡəsa ba n̄ε, tem kp̄uron Yinni s̄āamə.

N̄əə mw̄εnu Sorobabelin s̄ə

^{6b} Yera u maa n̄εε, wee ye Yinni Gusunə u Sorobabeli s̄əəmə. U n̄εε,

n̄ n̄ m̄ə ka wi, Sorobabelin dam

n̄ kun m̄ε ka win yiikowa

u koo kp̄i u s̄əmburu ko.

Adama ka wi, Gusunən Hunden dama.

Wi, w̄əllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

⁷ U maa n̄εε,

Sakari, mba n da n guu baka te ta w̄aa

Sorobabelin wuswaaə.

Sorobabeli wi, u koo tu k̄əra

kpa u kpee geeru yara

te ba koo s̄əndi s̄āa yerun wii kp̄iirə.

Saa ye s̄əə, t̄əmbu ba koo nuku dobu kuuki ko ba n m̄ə

anna a kpee buraru wa.

⁸ Yinni Gusunə u maa Sakari s̄əəwa u n̄εε,

⁹ Sorobabeliwa u dii ten kp̄εεkp̄εεku sw̄i.

Wiya u koo maa ten bana wiru go.

Saa ye s̄əəra nen t̄əmbu ba koo gia ma n̄ε, Gusunə w̄əllu ka tem Yinniwa na nun ḡarima.

^{10a} Yen s̄ə, bu ku s̄əmbu ten tore ḡem

baa t̄ə n s̄āan na piibu.

Ba koo nuku dobu ko

b̄ə n w̄εε wa

yi ba ra ka ganān d̄endabu m̄εeri

Sorobabelin n̄əmaa.

Sakari u tireru wa ta ȳəəwa

5

¹ Sakari u maa n̄əni seeya kāsiru s̄əə ma u tire kureru garu wa ta ȳəəwa.

² Ma Gusunən ḡarado u n̄un bikia u n̄εε, mba a waamə mi.

Ma u n̄un wisa u n̄εε, tire kureru gara na waamə ta ȳəəwa. Ten d̄εebu sāawa ḡəm soonu yendu. Ten yasum maa ḡəm soonu w̄əkuru.

³ Yera u n̄un s̄əəwa u n̄εε, b̄ōriya ta s̄əəwa yi yi koo yabi tem m̄ε kp̄uro s̄əə. Ten bee tiaə, ba yoruawa ma ba koo gb̄enəbu kp̄uro gira minin di. Bee tiaə maa ba koo be ba ra b̄ōri weesugii ko gira.

⁴ Gusunə w̄əllu ka tem Yinnin tiiwa u koo de b̄ōri yi, yi na kpa yi gb̄enəbun yenusu di ka sere be ba ra ka Yinni Gusunən yĩsiru b̄ōre kam. Miya yi koo sina yi yin w̄aa yeru ko kpa yi ben dirun kp̄εεkp̄εεku ka ten kp̄enu di.

Sakari u t̄ən kurə goo wa

kāsiru s̄əə

⁵ Gusunən gərado wi, u Sakari susi ma u nεε, a nən̄i seeyo a wa ye ya yarim wee.

⁶ Ma u nùn wisa u nεε, mba mi.

Ma u nεε, birera mi, ta yarim wee tē sōo tem min tǎmbu kpuron toranu yiba.

⁷ Sanam mε bire ten wukiritia ye ba kua ka pεεrum ya wukiara, yera u kurō goo wa u sō ten sōōwō.

⁸ Ma gərado wi, u nεε, kurō wi, u sāawa toranu.

Ma u wure u kurō wi taare bire ten sōōwō, ma u wukiri.

⁹ Ye u maa nən̄i seeya wǎllō, yera u kurōbu yiru gabu wa kāsiru sōo. Kurō be, ba kasi mō nge kpakpayε, ma woo ga yi suamō. Ma ba na ba bire te sua ba ka da wǎllō.

¹⁰ Ma u gərado wi bikia u nεε, mana ba ka tu dōo.

¹¹ U nùn wisa u nεε, ba ka tu dōōwa Babilonin temō. Miya ba koo tu diru bania. Bà n tu bana ba kpa, kpa bire te, ta n wāa mi.

Sakari u tabu keke nne wa

kāsiru sōo yi dumi gawe

6

¹ Sakari u maa nən̄i seeya ma u tabu keke nne wa yi dumi gawe yi yariō guunu yirun baan di. Guu ni, nu sāawa sii ganduginu.

² Tabu keke gbiikaa, dum swēeya yi gawe. Yiruse, kǎnkǎrǎba.

³ Itase, kaaba. Nnese, dumi yi yi bau swāasu mō.

⁴ Ma u gərado wi u ka nùn gari mō bikia u nεε, berà mi nen Yinni.

⁵ U nùn wisa u nεε, wǎllun goonu nnen wosa si su raa wāa Gusunō, tem kpuron Yinnin bǎkuō. Siya su tē doonō.

⁶ Dum kǎnkǎrǎ be ba tabu keke yen tia gawe mi, ba dōōwa sōo yēsān nǎm geu gia. Ma dum kaa be, ba swīi. Adama dum bau swāasugii yi, yi dōōwa sōo yēsān nǎm dwaru gia.

⁷ Dum swēε yi, yi yara ma yi kana yi da yi tem bukiana. Ma gərado wi, u yi sōōwa u nεε, yi doo yi tem mε bukiana.

Ma yi tem mε bukiana.

⁸ Gərado wi, u nùn soka u nεε, a mεerio a wa. Dumi yi yi da sōo yēsān nǎm geu gia mi, yi Gusunən mǎru suresiawa bera mi.

Ba koo Yinni Gusunən

sāa yeru seeya

⁹ Yinni Gusunō u Sakari sōōwa u nεε,

¹⁰ a yoo beni, Helidai ka Tobiya ka Yedayan kēnu mōo kpa a da Yosiasi, Sofonin biin yenuō mi yoo be, ba wāa sanam mε ba tunuma Babiloniō.

¹¹ Kpa a sii geesu ka wura sua a ka sina furō ko ge kaa doke Yosue, yāku kowo tǎnwero, Yosadakin biin wirō.

¹² Kpa a nùn sō a nεε, ameniwa nε, Gusunō wǎllu ka tem Yinni na gerua. Na nεε, goo wāa wi ba mō kp̄ii pǎtura.

Saa win min diya wāara koo yari kpa u nen sāa yee te bani.

¹³ U koo sina yānu sebe,

kpa u sina win sina gǎnāo u tǎmbu kpara.

Yāku kowo ko n wāa win bǎkuō

kpa ba n nōo tia sāa mam mam.

¹⁴ Sina furō ge, ga ko n wāawa nε, Yinni Gusunən sāa yerō. Geya ga koo de bu Helēmu ka Tobiya ka Yedaya ka Hēni, Sofonin bii yaaya.

¹⁵ Ma Sakari u nεε, be ba wāa n toma, ba koo na bu sāa yee te bani. Saa ye sōora ba koo gia ma nε, Gusunō wǎllu ka tem Yinniwa na nun gǎrima.

Yeni kpuro ya koo koorawa ì n nε, Gusunō bēen Yinnin gere mēm nōōwa mam mam.

Nōo bǎku te ba ka

Yerusalemun bansu yaayamo

7

¹ Darusin bandun wōō nnese sōo, yen suru nōōba nnese wi ba mō Kisilun sōo nnese sōora Yinni Gusunō u ka Sakari gari kua u nεε,

² Beteligibu ba raa Saresee ka Regemu Meleki ka gabu gǎra Gusunō wǎllu ka tem Yinnin sāa yerō bu ka win durom kana.

³ Kpa bu maa yāku kowobu ka win sǎmǎbu bikia bà n ko ba n sumən na, kpa ba n nōo bǎkua wōōn suru nōōbuse kpuro sōo nge mε ba mō tēebun di.

⁴ Yera Gusunō, wǎllu ka tem Yinni u Sakari sōōwa u nεε,

⁵ a yāku kowobu ka tǎn be kpuro wisio a nεε,

saa wōō wata ka wǎkurun di, ba ra nōo bǎke kpa ba n wāa nuku sankiranu sōo wōōn suru nōōbuse ka nōōba yiruse sōo.

Adama ba ñ ye mō bu ka man bēere wē.

⁶ Bà n maa dimō, ba nǎrumō, ben tiin sōna.

7 Yellu, nε, Yinni Gusunɔ na tɔmbu kirɔ kua ka gari yinin bweseru nen sɔmɔ gbiikobun min di. Saa ye sɔɔ, Yerusalemu ka wuu si su ka ye sikerenen tɔmbu ba wɔa bɔri yɛndu sɔɔ, ma tɔmba yiba sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia ka wɔwɔa.

8-9 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u maa Sakari sɔɔwa u nεε, a tɔn be gari yini yaayasio yi yi nεε, bu tɔmbu sirio dee dee, kpa ba n tɔn geeru ka wɔnwɔndu mɔɔsinε.

10 Bu ku gɔminibu ka gobekuba ka sɔbu ka sɔarobu dam dɔre.

Bu ku maa ben winsim kɔsa bwisikusi.

11 Adama ba n gari yi swaa sue. Ba swaa taayawa.

12 Ma ba ben gɔrusu bɔbiasia nge kpee kpikuru. Ba n nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin wooda ye swaa daki, ye na bu wɛ saa nen sɔmɔbun min di, be nen Hunde u ka gari kua. Ma ben swaa taa bi, bu man mɔru kua too.

13 Sanam mε na bu soka, ba n wisa.

Yen sɔna nen tii na n maa bu wisa sanam mε ba man somiru kana.

14 Yen sɔna na bu yarinasia bwesenu kpuron suunu sɔɔ ni ba n daa yɛ.

Ma ba ben tem deri dirum goo ku ra maa sare mi.

Ma tem gem mε, mu kua bansu.

Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Yinni Gusunɔ u koo

Yerusalemu wesia nge yellu

8

1 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u gerua u nεε,

2 nen nisinu kpɔ Yerusalemun sɔ.

Domi na ye kɔ gem gem.

3 Yen sɔna na nεε, kon wura Yerusalemu ye sɔɔ

kpa na n wɔa mi.

Ba koo ye soku wuu gemguu.

Kpa bu maa nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin guu te soku guu dɛraru.

4 Durɔ tɔkɔnu ka kurɔ tɔkɔnu nu koo ka deki sɔima kpa nu na nu sina yen batumaba sɔɔ.

5 Bii aluwaasiba ka bii wɔndiaba ba koo yibu yen batuma be sɔɔ

ba n dweebu mɔ.

6 Isireli be ba tien nɔni sɔɔ,

ya ko n sɔa nge ye ya kun kpɛ yu kooa.

Adama nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, kon kpɔ n maamaaki ye ko.

Nεna na yeni gerua.

7 Wee na nen tɔmbu faaba mɔ be ba wɔa sɔɔ yari yerɔ ka sɔɔ duu yerɔ.

8 Kon ka bu wurama kpa bu sina Yerusalemuɔ

ba n sɔa nen tɔmbu kpa na n maa sɔa ben Yinni gemgii wi u naanε mɔ.

9 Wee ye nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua.

Na nεε, i wɔrugɔru koowo

bεε be i nua gisɔ ye nen sɔmɔbu ba gerua sanam mε ba nen sɔa yee ten kpɛkpɛku swii.

10 Domi yellu, goo ku ra win sɔmburun kɔsiaru wa.

Goo ku ra maa yaa sabe ni nu nɔn sɔmburu kuan kɔsiaru wɛ.

Saa ye sɔɔ, goo ku ra yari.

Goo ku ra maa du ka bɔri yɛndu yibɛɛban sɔ.

Domi na tɔmbu yɔsuwa bu ka wɔrina.

11 Adama tɛ, na n maa Isireli be ba tie kuamme nge mε na kua yellu.

Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

12 Kon de bɔri yɛndu tu duwa tem sɔɔ kpuro. Resem ya koo ma.

Gura ya koo nε

kpa tem mu dɔanu ko.

Doma nini kpurowa kon Isireli be ba tie kua.

13 Bεε Yudaba ka Isireliba, wee i kua bwese te na bɔrusi bwesenun suunu sɔɔ.

Adama tɛ, kon bεε faaba ko

kpa i n sɔa domarugibu tɔmbun suunu sɔɔ.

Yen sɔ, i ku bεrum ko.

I de i n wɔrugɔru mɔ.

14 Ameniwa nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua.

Na nεε, na raa gɔru doke n bεε kɔsa kua yɛn sɔ bεen baababa ba nen mɔru seeya.

Na n daa gɔru gɔsie n ye kɔbia.

15 Adama tɛ, na gɔru doke

n Yerusalemu ka Yudan tem kpuro gea kua.

Yen sɔ, i ku bεrum ko.

16 I ka gari yini sɔmburu koowo.

Yiya, baawure u n da win winsim gem sɔ.

Kpa i n da baawure siri gem sɔɔ

i n ka wāa bəri yendu sɔɔ.

¹⁷ I ku goo kōsa kua.

I ku bəri weesugii ko.

Domi yeniba kpurowa na tusa.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Nɔɔ bɔkurun t̄aru ta koo

ḡasira nuku dobun t̄aru

¹⁸ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nεε,

¹⁹ nɔɔ bɔku ni i ra ko suru nneɛe sɔɔ ka suru nɔɔbuse sɔɔ ka suru nɔɔba yiruse sɔɔ ka suru wɔkuruse sɔɔ, nu koo ḡasira nuku dobun t̄anu Yudaɔ. Ni sɔɔra ba ko n da t̄ɔɔ bakanu di.

Adama yeba kpuro sɔɔ, i de i gem ka bəri yendu k̄ia.

²⁰ Na maa wure na nεε, t̄ambu ba koo na Yerusalemuɔ saa wusu dabinun di.

²¹ Wusu gasun t̄ambu ba koo gasun t̄ambu s̄ɔ bu nεε, bu da bu nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin durom kasu Yerusalemuɔ kpa bu man s̄a.

²² Geema, bwese dabinu ka maa bwese ni nu dam mɔ nu koo na nu nen durom mε kasu kpa nu man s̄a.

²³ Nε, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na nεε, yen t̄ɔɔ te, bweseru baatere sɔɔ, t̄ambu wɔku wɔkubu ba ko n Yuu turon yabe soo neni ba n m̄ɔ, ba koo ka n̄un da.

Domi ba nua ma nε, Gusunɔ na wāa ka wi.

ISIRELIBA KA BWESE TUKUNU

Yinni Gusunɔ

u koo bwese ni nu tie siri

9

¹ Ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua Hadarakin tem s̄ɔ u nεε, kon wuu ge ba m̄ɔ Damasi siri. Domi nen n̄oni wāa t̄ambu sɔɔ nge mε yi wāa Isireliban bwese keri kpuro sɔɔ.

² Kon maa Hamati ye ya wāa Damasini tem nɔɔ bura yerɔn tem siri ka Tiri ka sere maa Sidoni, baa mε wuu sin t̄ambu ba bwisi m̄ɔ.

³ Tiri ye, ya wāa gb̄ara damgirun suunu sɔɔ. Meya ya gobi guram̄ɔ nge tua. Ma ya wura guram̄ɔ nge p̄ɔt̄ak̄ɔ.

⁴ Adama nε, Yinni Gusunɔ, kon ye kpuro mwa.

Kon yen dam sure nim w̄ɔku sɔɔ kpa n de yu d̄ɔɔ mwaara.

⁵ Asikalonigibu ba koo ye wa kpa bu berum duura.

Kon de tem yiiri bakabu bu Gasa w̄ari, kpa Ekoronigibun ȳiȳɔbu kpuro bu kam ko.

Gasa ya koo sunɔ bia.

Goo kun ko n maa wāa Asikalonio.

⁶ Sɔbu ba koo na bu sina Asidɔduɔ. Kpa n Filisitiban tii suabu kpeerasia.

⁷ Ba n̄ maa yem dim̄ɔ.

Ba n̄ maa b̄uu ȳaku d̄ianu dim̄ɔ.

Ba koo kowa nε, Gusunɔn t̄ambu nge Yudaba

kpa Ekoronigibu ba n maa s̄aa nen t̄ambu nge mε Yebusiba ba kua.

⁸ Kon nen sansani gira n ka nen s̄aa yeru sikerena.

Kpa yibeɛe be ba daam̄ɔ ba wuramam̄ɔ bu ku raa ye w̄ari.

Dam dioba kun maa sarɔ mi.

Domi nen n̄oni wāa mi.

Sunɔ wi u ka bəri yendu sisi

⁹ Bεε Siɔnigibu, i nuku dobun kuuki koowo. Bεε Yerusalemuɔgibu, i ȳεerio nuku dobun s̄ɔ.

Wee b̄een sina boko u sisi b̄een mi.

U s̄aawa gemgii ka faaba kowo.

U n̄ tii sue.

Keteku buuwa u s̄oni.

¹⁰ Kon de tabu kekε yi kpe Efaraimun tem̄ɔ kpa dumi ka ten ni ba raa ka tabu kua yu kpeera Yerusalemuɔ.

Sunɔ wi, u koo ka bwesenu bəri yendu naawa.

U ko n bandu diiwa nim w̄ɔku geen di sere ka nim w̄ɔku giɔ,

saa maa daa te ba m̄ɔ Efaratin di n ka da handunian goonu nne sɔɔ.

Pirisamban karabu

¹¹ Yinni Gusunɔ u nεε, nen arukawani ye na ka bεε b̄okuan s̄ɔ, ma i ye sire ka ȳaku yaa yem,

kon b̄een yobu yara d̄ak̄ɔ kpirirun di te ta n̄ nim m̄ɔ.

¹² Bεε yobu, bεε be i ȳiȳɔ bakabu m̄ɔ, i wuro b̄een wusɔ si su gb̄aranu m̄ɔ.

Na maa bεε n̄ɔɔsiam̄ɔ ma kon bεε domaru kua

nge yellugirun n̄on yiru.

13 Kon Yuda dendi nge tɛndu.
 Kpa Efaraimu ya n s̄aa ten s̄ɛnu.
 Yerusalemu, kon wunɛn bibu sua bu
 Gɛrɛkiba tabu w̄ari.
 Kon bu kowa nge tabu dur̄o damgiin takobi.
 14 Nɛ, Yinni Gusun̄o, kon tii s̄ɔsi w̄ollo.
 Nɛn s̄ɛu ga koo doona nge guru maakinu.
 Kon k̄aba so,
 kpa n sarama guru woo b̄ok̄o s̄ɔɔ,
 ge ga wee saa s̄ɔɔ ȳɛsan n̄am d̄waru gian di.
 15 Nɛ, Gusun̄o, w̄ollu ka tem Yinni, kon nɛn
 t̄ambu k̄ɔsu.
 Ba koo ben yiberɛba kamia bu ben
 kpurantɛnun kpenu k̄ɔsuku.
 Kon de yiberɛ ben yɛm mu yari nge tam,
 n̄ kun mɛ nge ȳaku yaa yɛm mɛ mu ra gb̄ɛru
 yibu
 bu ȳɛka ȳaku yerun k̄aan̄o.
 16 Yen t̄ɔɔ te, kon nɛn t̄ambu faaba ko
 nge mɛ ȳaa kparo u ra win ȳaanu faaba ko.
 Ba koo balli ben tem̄o nge kpee gobigii
 ni ba mani sina fur̄o s̄ɔɔ.
 17 Tem miya doo n̄aru ka buram mu ko n
 w̄aa.
 Alikama ka tam koo de aluwaasiba ka
 w̄andiaba ba n dam m̄o.

Gusun̄o turowa s̄aa Yinni

10

1 I Yinni Gusun̄o kan̄o u bɛɛ tom buruku
 gura k̄ɛ.
 U koo de guru woo gu na
 kpa guru baka yu nɛ.
 Kpa yakasu su kpi baama.
 2 Domi b̄ũu n̄in bw̄aarokunu ba m̄o
 Terafimu nu weesu m̄o.
 S̄arobu ba k̄asi weesuginu waam̄o.
 Ben dosusu su s̄aawa weesu.
 Sin nuku yemiasia bu s̄aawa kam dirum.
 Yen s̄ona ba sirene nge yaa sabenu.
 Ba w̄anw̄andu soore,
 domi ba n̄ kparo m̄o.

Yinni Gusun̄o

u koo win t̄ambu yakia

3 Yinni Gusun̄o u nɛɛ,
 na ka kparo tuko be ba nɛn t̄ambu kpare
 m̄aru m̄o.
 Be, be ba s̄aa nge bonu mi, kon bu w̄arima.
 Domi nɛ, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni
 na nɛn t̄ambu Yudaba naawa.
 Kon bu dendiswa tabu s̄ɔɔ nge dum
 girimagia.

4 Ben min diya sinambu ba koo yari.
 Kpa ba n dam m̄o nge gani ḡamburun kperu,
 n̄ kun mɛ nge kuu bekurugirun gberɛ,
 n̄ kun mɛ nge ten te ba ra ka tabu de.
 5 Ba ko n s̄aawa nge tabu dur̄o damgii
 be ba ben yiberɛba taakum̄o swɛɛ s̄ɔɔ nge
 p̄ot̄ak̄o.
 Ba koo tabu ko ȳɛn s̄o nɛ, Yinni Gusun̄o ko
 na n ka bu w̄aa.
 Ben yiberɛ be ba dumi ȳɔɔwa ba koo sekuru
 wa.
 6 Kon Yudaba t̄asisia,
 kpa n Isireliba w̄ara.
 Kon ka bu wurama,
 domi na ben w̄anw̄andu m̄o.
 Ba ko n s̄aawa nge be na n̄ daa biru kisi.
 Domi nɛna na s̄aa Gusun̄o ben Yinni.
 Kon ben kanaru mwa.
 7 Efaraimuba ba ko n s̄aawa nge tabu dur̄o
 damgibu.
 Ba ko n nuku dobu m̄o nge wi u tam n̄ara.
 Ben bibu ba koo ye wa kpa bu nuku dobu
 ko.
 Ba koo nuku dobu ko nɛ, Yinni Gusun̄on s̄o.
 8 Kon wia ko bu ka m̄ennama.
 Domi nɛna na bu yakiam̄o.
 Ba koo dabilia nge yellu.
 9 Kpa n de ba n pusa bwesenun suunu s̄ɔɔ.
 Mi ba w̄aa n toma mi,
 ba ko n da man yaaye min di.
 Kpa ba n w̄aa mi ka ben bibu.
 Yen biru, ba koo wurama.
 10 Kon de bu wurama saa Egibitin di.
 Kon bu m̄ennama saa Asirin di.
 Kpa n de bu wurama Galadīo ka Libanīo.
 Batuma kun bu turi.
 11 Ba koo nim w̄ɔku t̄abura mi ba nuku
 sankiraru wa.
 Gusun̄o u koo gen nim kurenu so,
 kpa Nilun daarun nim mu gbera.
 Asirigibun tii suabu koo kpe.
 Kpa Egibitigibun bandu tu n̄aru ko.
 12 Kon nɛn t̄ambu t̄asisia.
 Kpa ba n s̄im̄o ka nɛn ȳisiru.
 Nɛ, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

Ba damgibu k̄asuka

11

1 Bɛɛ Libanigibu, i bɛɛn k̄ann̄asu k̄enīo
 kpa d̄ɔɔ u bɛɛn d̄aa ye ba m̄o s̄eduru di.
 2 Bɛɛ d̄aa ye ba m̄o sipɛɛ, i weeweenu
 koowo.
 Domi s̄eduruba ba w̄aruka.

Be ba tii sue mi, ba kpeera.
 Bεε Basanin dāa bakanu, i weeweenu
 koowo.
 Domi dāa sōo ge ba ñ daa kpē bu du ga
 wōruka.
³ Kparobu ba wuri m̀,
 domi ben bεεε ya kpa.
 Gbee sinansu su kukirim̀,
 domi Yuudenin dāa sōon bεεε ya kpa.

Kparobu yiru

⁴ Ameniwa Yinni Gusuǹo u Sakari sōowa.
 U nεε, a yāanu kparo ni ba koo go.

⁵ Be ba nu dwem̀o ba goom̀o ba ñ bu
 sεεyasiam̀o. Be ba maa nu dōram̀o ba m̀,
 ba nε, Gusuǹo siara, domi ba gobi m̀o. Nin
 kparobu ba ku ra maa ka nu yinε.

⁶ Nε, Yinni Gusuǹo na ñ maa tōmbun
 wōnwōndu m̀o tem mε sōo. Kon baawure
 bεriwa win winsim nōmùo ka win sunon
 nōmùo. Ba koo ben tem arumani gurawa.
 Na ñ maa bu wōram̀o ben yiberēban nōmun
 di.

⁷ Yera Sakari u yāanu kparabu wōri ni ba
 koo go. Yāa niya nu kōsuru bo. Ma u kpara
 dēki yiru kasu. U tia soka durom, tia maa
 nōo tia. Ma u da u yāa ni nōori.

⁸ Suru tian baa sōo u nin kparobu ita go.
 Ma u ka nu tii kpara u temanabu kpana. Ma
 nin tii nu nūn tusa.

⁹ Ma u nεε, na ñ maa nu kparam̀o. Nin ni
 nu koo gbi, nu gbio. Ni nu koo maa tiara nu
 tennō.

¹⁰ Ma u win dēka ye u soka durom bōoka u
 ka sōosi ma u win arukawani kusia ye u raa
 ka bwesenu kpuro bōkua.

¹¹ Yen tōo tera u arukawani ye kusia. Ma
 yāa kōsu ni nu nūn mεera mi, nu gia ma
 Yinni Gusuǹon gariya yi kooram̀o.

¹² Ma u bu sōowa u nεε, yà n bu wēre, bu
 nūn kōsiaru wēeyo, ya kun maa bu wēre, bu
 derio.

Yera ba sii geesun gobi tena yīira ba nūn
 kōsia.

¹³ Ma Yinni Gusuǹo u nūn sōowa u nεε, a
 sii geesun gobi tena ye ba mεera burε mi,
 mōmō wēeyo.

Ma u gobi yi sua u yari Gusuǹon sāa yero
 yi ka ko mōmōgii.

¹⁴ Yen biru, u maa win kpara dēka yiruse
 ye u soka nōo tia mi, bōoka u ka sōosi ma
 Yudaba ka Isireliban baa sōo nōo tia maa
 sari.

¹⁵ Yinni Gusuǹo u maa nūn sōowa u nεε, a
 kparo nge kparo gari bōkō.

¹⁶ Domi kon kparo goo seeya tem mε sōo,
 wi u kun yāanu nōorim̀o ni nu gōo dōo. U ñ
 nin binu kasum dōo. U ñ ni nu mεera wa
 tim kuammε. Meya u ñ maa ni nu bwāa do
 nōorim̀o. Adama u koo ni nu gum mōn yaa
 tem sere ka nin kōriō.

¹⁷ Bōrurowa kparo gari bōkō wi u yāanu
 derim̀o.

Takobi yu win gāseru ka win nōm geun
 nōnu kōsukuo,
 kpa gāse te, tu gbera kpa nōnu ge, gu gbi.

Yinni Gusuǹo

u koo Yerusalemu yakia

12

¹ Gari yi Yinni Gusuǹo u gerua Isireliban
 sōo wee.

Wi, wi u wōllu ka tem mōma,
 ma u maa tōnu hunde dokea

² u nεε, na Yerusalemu kua nge nōra ye ya
 nen mōru yiba nge tam. Ya koo bwese ni nu
 ka ye sikerenε woo tiro kpēε. Woo tiro ge,
 ga koo Yudaba kpuro nenε bā n Yerusalemu
 tarusi.

³ Tōo te sōo, kon ye gōsia nge kpee bakaru. Be
 ba kī bu tu sua ba koo mεera wa. Handunian
 bwesenu kpuro nu koo menna nu tu wōri.

⁴ Yen tōo te, Yinni Gusuǹo u nεε, kon ben
 dumi woo tiro kpēε kpa n yin maasōbu nōni
 swāaru kpēε, kpa n bwese tukunun dumi
 wōkoru kpēε. Adama kon Yudaba kōsu.

⁵ Yudan wirugibu ba koo nεε, Yerusalemugiba
 ba sāa ben dam nε, Gusuǹo ben Yinnin sō,
 nε wi na wōllu ka tem mō.

⁶ Yen tōo te sōo, kon Yudaban wirugibu kowa
 nge dōo boko dāa sōowō, ñ kun mε nge wii
 bōn tēn dōo ba sōka dīa bōkunu sōo. Ba koo
 bwese ni nu ka bu sikerenε kamiawa mam
 mam. Adama Yerusalemugibu ba ko n sōwa
 ben temō.

⁷ Nε, Yinni Gusuǹo kon Yudaban yenusu
 faaba ko, kpa Dafidin yenun bεεε ka
 Yerusalemugibun bεεε yu ku raa Yuda be
 ba tiegia kera.

⁸ Yen tōo te, kon Yerusalemugibu kōsu. Be
 sōo, wi u kun daa dam mō, u koo dam kowa
 nge Dafidi. Kpa Dafidin yenugibu ba n sāa
 nge Gusuǹon gōrado wi u yō ben wuswaa.

Ba gōo wooru sō

tem mε kpuro sōo

⁹ Yen t̄s̄o te, kon kookari ko n bwese ni kpuro go ni nu Yerusalemu w̄arim wee.

¹⁰ Kon de Dafidin yenugibu ka Yerusalemugibu ba n w̄anw̄andu m̄o kpa ba n da kanaru ko, kpa bu ḡasirama nen mi, ne wi ba yaasa s̄oka. Ba koo man sw̄iisi nge w̄in bii teereru ta gu. Ba koo sw̄iwa ka nuku sankira bakanu nge w̄in bii gbiikoo u gu.

¹¹ Yen t̄s̄o te, nuku sankiraru ta ko n kp̄a Yerusalemu nge te ba kua Hadadirim̄an s̄o M̄egidon w̄aw̄a.

¹² Tem me kpuro s̄o, ba ko n ḡo wooru s̄owa yenu ka yenu. Dafidin yenugibu, kur̄abu ka dur̄abu nenem. Natanin yenugibu, kur̄abu ka dur̄abu nenem.

¹³ Lefin yenugibu, kur̄abu ka dur̄abu nenem. Sim̄ein yenugibu, kur̄abu ka dur̄abu nenem.

¹⁴ Nge meya yenu si su maa tien t̄ambu ba ko n ḡo wooru s̄o nenn̄enka, kur̄abu ka dur̄abu nenem.

13

¹ Yen t̄s̄o te, bwia gaa ya koo yari yu ka Dafidin yenugibu ka Yerusalemugibun toranu w̄aka.

Yinni Gusun̄o u koo

win s̄om̄o weesugibun

bw̄aarokunu k̄asuku

² Yen t̄s̄o te, ne, Gusun̄o w̄allu ka tem Yinni kon b̄un̄un ȳisinu kpeerasia tem me s̄o kpa bu ku raa maa nu yaaya. Kon maa nen s̄om̄o weesugii be ba b̄iu s̄aarun k̄iru m̄o mi wuna.

³ Goo ù n gari weesugii m̄ò, win tundo ka win m̄ero ba koo n̄un s̄owa bu nee, kaa gbi. Domi a weesu m̄òwa ka Yinni Gusun̄an ȳisiru. Kpa tundo wi, ka m̄ero wi, bu n̄un takobi s̄oku bu go sanam me u gari yi m̄ò.

⁴ Yen t̄s̄o te, Gusun̄an s̄om̄abu ba koo sekuru wa ben k̄asi weesuginun s̄o. Bà n gari m̄ò, ba ñ maa yabe sansuginu sebum̄o bu ka t̄ambu n̄ani w̄òke.

⁵ Ben baawure u koo neewa, u ñ s̄aa Gusun̄an s̄om̄a. Wi, gbaa wukowa. Domi ba n̄un dwawa saa win piiburun di.

⁶ Bà n n̄un bikia ba nee, mana u sere m̄eera yeni wa ye ya w̄aa win n̄om̄a, kpa u wisi u nee, u ye wawa win b̄er̄o k̄inasibun yenu.

Ba koo gia ma

Gusun̄owa u s̄aa Yinni

⁷ Gusun̄o, w̄allu ka tem Yinni u nee, takobi, a nen kparo wi na kua nen b̄òw̄o w̄ario. A n̄un goowo kpa ȳaanu nu yarina, kpa n ni nu kun dam m̄o w̄ari.

⁸ U maa nee, bà n tem men t̄ambu b̄onu kua suba ita, yen suba yiru ya koo gbi kpa sube tee teni tu tiara.

⁹ Kon sube tee te d̄ò doke kpa n tu s̄owa nge me ba ra sii geesu s̄owe. Kon tu s̄owawa nge me ba ra wura s̄owe. Ta koo nen ȳisiru soku kpa n tu wurari. Kon tu s̄o n nee, ta s̄awa nen t̄ambu. Kpa ten tii tu maa nee, na s̄awa Gusun̄o ten Yinni.

Yinni Gusun̄an t̄oru

14

¹ B̄ee Yerusalemugibu, Yinni Gusun̄an t̄ora wee.

Ba koo b̄een ȳanu gura bu b̄onu ko b̄een n̄ani biru.

² U koo bwesenu kpuro m̄enna nu ka Yerusalemu w̄ari.

Ba koo ye mwa kpa bu yen yenusu d̄ò s̄oku. Ba koo ka yen t̄on kur̄abu kpuna ka dam. Kpa bu yen t̄ambun b̄onu yoru mw̄eri bu ka doona.

Adama ba ñ be ba tie goom̄o.

³ Saa ye s̄ora Yinni Gusun̄o u koo tii s̄osi kpa u ka bwese ni tabu ko nge me u ra ko tabu s̄o.

⁴ Yen t̄s̄o te, u koo win naasu s̄ondi Olifin guur̄o te ta w̄aa Yerusalemun dee deeru, s̄ò yari yeru gia.

Olifin guu te, ta koo besira suun̄o saa s̄ò yari yerun di sere s̄ò duu yer̄o.

W̄owi baka ya koo yari ten suunu s̄ò.

Guu ten bee tia ya koo da s̄ò ȳesan n̄am geu gia

kpa bee tia yu maa da s̄ò ȳesan m̄am d̄waru gia.

⁵ Saa ye s̄ò, i ko i duki dawa win guunun w̄awa s̄ò.

Domi w̄awa ye, ya ko n w̄awa sere Atiselīo.

I ko i duki suwa nge me i raa kua

sanam me tem ȳiribu b̄e deema

Osiasi Yudaban sina bokon waati.

Saa ye s̄ora Gusun̄o nen Yinni u koo na ka win t̄on d̄erobu.

⁶ Yen t̄s̄o te, yam bururam mu ñ ko n maa w̄aa.

Pura ya ko n wāa ka sere maa nim me mu
gəsira nge kperu.

⁷ Tōo te, ta ko n sāawa nɛnɛm te Yinni
Gusunō u yē.

Ba ñ wōkuru ka sōo sōo wunanamō.
Adama yoka, yam bururam mu koo sōosira.

⁸ Yen tōo te, nim gem mu koo yari
Yerusalemun di
kpa mɛn sukum mu koku mu da nim wōkuo
ge ga wāa sōo yari yeru gia,
kpa sukum mu da nim wōku ge ga wāa sōo
duu yeru gia.

Nge mɛya n ko n sāa sōo sāreru ka guran saa.

⁹ Yinni Gusunōwa u ko n sāa tem kpuron
sunō.

Wi turowa u ko n sāa Yinni.
Win turon yīsira tambu kpuro ba koo gia.

¹⁰ Isireliban tem kpuro mu koo gəsia wōwa
saa Geban di sōo yēsan nɛm geu gia
n ka da Rimōwō Yerusalemun sōo yēsan
nɛm dwaru gia.

Saa ye sōo, Yerusalemu ya koo yīsiru yari
kpa ya n wāa yen ayerō.

Ya ko n wāawa saa kōnnō ge ba mō
Benyamɛn di,
n ka da kōnnō gbiikuuō,
sere ka kōnnōwō ge ba mō gani gombunu.
Saa maa kōsu yee te ba mō Hananɛlin di,
n ka girari sina bokon resem gama yerō.

¹¹ Tamba koo sina ye sōo.

Ba ñ maa ye kam koosiamō.

Ya ko n wāawa bəri yendu sōo.

¹² Wee nāni swāa te Yinni Gusunō u koo
tambu kpēe

be ba Yerusalemu tabu wəri.

Ben wasi koo kōsiwa ba n ka sīimō.

Ben nāni yi koo kōsi ben nāni wərusu sōo,

kpa ben yari yi kōsi ben nōsō.

¹³ Yen tōo te, nɛ, Yinni Gusunō kon wahala
baka doke ben suunu sōo.

Kpa bu wərina bu soona.

¹⁴ Yudaba ba koo tabu ko Yerusalemuō,
kpa bu bwese tuku ni nu ka bu sikerenen
dukia gurama.

Yera, wura ka sii geesu ka yāa dabinu.

¹⁵ Nin dumi ka nin birakōsu
ka nin yooyoosu ka nin ketekunu
ka sere maa yaa sabe ni nu wāa mi,
kpuro nu koo dumgbeku mwaara.

Dumgbeku tia yera ya koo nu deema.

¹⁶ Bwese ni nu raa Yerusalemu ye wəri,
nin ni nu tie, nu ko n da nɛwa wōo baagere

nu yiira Gusunō sina bokon wuswaaō,
wi u sāa wōllu ka tem Yinni,
kpa nu Kunun tōo bakaru ko.

¹⁷ Bweseru garu tā kun de
tu Gusunō sina boko wi u sāa wōllu ka tem
Yinni yiira

tu sā Yerusalemuō,
gura kun nɛmō ten temō.

¹⁸ Egibitigibu bà kun de Yerusalemuō
bu ka Kunun tōo bakaru ko,
gura kun nɛmō ben temō.

U koo bu wahala dokewa
nge bwese ni nu yina nu da
nu Kunun tōo bakaru ko.

¹⁹ Nge mɛya u koo Egibitigibu ka bwese
ni nu yina nu Kunun tōo bakaru da
Yerusalemuō kua.

²⁰ Yen tōo te, ba koo dumin yangirenu sōo
yore bu nɛɛ, Yinni Gusunōgia.

Sāa yerun wekenu kpuro nu ko n sāawa nge
yāku yerun gbēa.

²¹ Wekenu kpuro nu ko n sāawa Gusunō,
wōllu ka tem Yinniginu Yerusalemuō
ka Yudaō.

Be ba koo yākuru na,
bera ba ko n da nu sue
bu ka ben yāku yaa yike.

Yen tōo te sōo, ba ñ maa tenkuba wasi sāa
yeru mi,

ba n yānu daramō.

MALASI

Sanam me Malasi u tire te yorua, Isireliba ba wurama yorun di ka, ba waa Yerusalemu. Adama saa ye soo, waaara ka bu se. Ma dabira Gusunon durom sika doke, wiru 1:2. Ma Gusunon saara kun maa arufaani gaa mo ben waaaru soo. Ba n maa nun saama ka goru tia.

Yeya Malasi u wa win tamba mo, ma u bu gerusi. Isireliba ba n noni soore, ba n ye ma ba torawa. Yen sa, bu de bu goru gosia kpa Gusuno u bu domaru kua. Win samo wi u gosa, wiya u koo win tambu deerasia kpa u bu beka, wiru 3:20,21. Malasi u sawa Gusunon samo daako Noo Mwee Gururu soo. Win tire te, ta sawa nge sasara ye ya ka sun doo Noo Mwee Kpaarun gari soo.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu, wiru 1:1n di sere wiru 2:16.
2. Gusuno u win tambu kiru mo bu ka wurama win mi, wiru 2:17n di sere wiru 3:24.

1 Gari yiniwa Yinni Gusuno u Isireliba soowa saa Malasin non di.

Yinni Gusuno u Isireliba ki

2 Yinni Gusuno u nee, na bee Isireliba kia. Ma i gerumo i mo, mba soora na bee kia. Na nee, n n Esau u saa Yakobun mo ro? Adama na Yakobu kia

3 ma na Esau yina. Na dera gaanu sari win tem guuno. Ma na dera gbeeku yee kosi yiba tem me soo.

4 Esaun bibun bweseru ta n nee, ba ten wusu kasuka, adama ta koo sin bansu seeya, ne, Gusuno wollu ka tem Yinni, kon nee, baa ta n su bana, kon wure n su sura. Kpa bu ten tem soku nuku kosurugibun tem, ben tii maa bwese te ne, Yinni Gusuno na ka maru saa baadomma.

5 Bee Isireliba, been noni koo ye wa. Kpa i gere i nee, ne, Yinni Gusuno, nen kpaaara been tem sare.

Yinni Gusuno

u yaku kowobu gerusimo

6 Bee yaku kowobu, bee be i man gema, ma i mo, yen yere soora i man gema, wee ye ne Gusuno wollu ka tem Yinni na bee samo. Bii u ra win tundo beere we. Meya sam kowo

u ra maa win yinni beere we. Na n saan na been tundo, mana beere ya waa ye i man wem. Na n maa saan na been Yinni, mana beere ya waa ye i man wem.

7 Wee i yakunu mo ka dia ni ba ku ra ka yakuru ko nen yaku yero. Ma i gerumo i mo, yere soora i man gema. Nen yaku yera i gema.

8 I n ka yaa saberu garu yakuru kua te ta woko saa, n kun me te ta kora baro, n kun me te ta gesi baro, n n saa kosa? I n tu been tem wirugii we, u koo bee siara? Ne Gusuno wollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

9 Yen sa te, i n ne, Yinni Gusuno suuru kana n been wawandu wa, i tamaa kon bee kua nge me n weene? Aawo, domi i kosa kua. Ne Gusuno wollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

10 N buram bo been turo u da u nen saa yerun gamboba ke. Kpa i ku ka doo soore kam soo nen yaku yero. Na n nuku dobu mo bee soo. Meya yaku ni i maa man kuamme nu n man wem.

11 Domi handunian goonu nee soo tamba nen kpaaaru ye. Baama ba man turare doo dokeamme ma ba man yaku geenu kuamme bu ka man beere we. Ka gem tambu kpurowa ba nen kpaaaru ye.

12 Adama bee, i man gemawa, i tamaa i ko kpi i ka dia ni nu n gea saa na nen yaku yero.

13 I mam gerumo i mo, anna a wahala baka wa ye i tii mo. Ma i n maa yaku ni meera gaanu. Adama i naamo i man yakuru kuamme ka yaa sabe ni i gbena, n kun me ni nu kori baro, n kun me ni nu gesi baro. I tamaa kon yaku nin bweseru mwa?

14 Borurowa wi u win sabenu soo kine geeru mo, ma u da u te ta alebu mo sua u ka man yakuru kua, u ka man noni woke. Domi na sawa sina boko. Tambu kpurowa ba nen dam nasie. Ne Gusuno wollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Ba yaku kowobu kiru mo

2

1 Ne Gusuno wollu ka tem Yinni, na nee, bee yaku kowobu, beeya na wooda yeni wem.

2 I n maa yina i ye mem noowa kpa i kun man beere we, kon bee borusi. Kpa doma te i raa mo, tu gosia bori. Domi i n nen woodaba garisi gaanu been goru.

3 Wee kon bɛɛn bibun bweseru kam koosia. Kpa n bɛɛn yaa sabe ni i ka yākuru m̀n bisu wisi bɛɛn wuswaa. Kpa bu bɛɛ gura bu kuba ka bii si sannu.

4 Saa ye sɔɔ, i ko gia ma nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na bɛɛ kirɔ ye kua n ka nɛn arukawani sire ye na ka yāku kowobu be ba s̄a Lefin bweseru b̄kua.

5 Arukawani ye na ka bu b̄kua ya s̄awa wāaru ka b̄ri yendugia. Ma na bu wāa te, ka b̄ri yɛn te w̄ kpa bu ka man nasia. Mɛya ba maa man nasia. Ma ba diira nɛn ȳsirun s̄.

6 Gema ba ra gere. K̄sa gaa sari ben nɔɔ sɔɔ. B̄ri yendu ka gem s̄ara ba s̄a nɛn swaa sɔɔ. Ma ba t̄n dabɪnu gbara k̄san di.

7 N weenɛwa yāku kowobu bu t̄mbu Gusunɔn swaa s̄ɔsi. Domi ben min diya ba ra nɔ ye u k̄i ȳn s̄ ba s̄a wi, wɔllu ka tem Yinnin s̄m̄bu.

8 Adama bɛɛ yāku kowobu Lefiba i swaa ye deri. Ma bɛɛn s̄ɔsira dera t̄n dabɪnu k̄ɔra. I n̄ arukawani ye yibie ye na ka bɛɛ b̄kua. Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

9 Yen s̄, kon de bu bɛɛ gem kpa i bɛɛrɛ bia Isireliban suunu sɔɔ ȳn s̄ i n̄ nɛn woodaba mɛm nɔɔwɛ, i ku ra maa nɛn t̄mbu garisi tia i n bu siriamɛ.

Isireliba ba kua naanɛ sariba

10 N n̄ tundo turo bɛɛɛ kpuro sa m̄ ro? N n̄ Gusunɔ turo u sun taka kua ro? Mban s̄na sa n̄ naanɛ m̄ɔsinɛ. Ma sa bɛɛn baababan arukawani kusiam̄ ye ba ka Gusunɔ b̄kua.

11 Yudaba ba kua naanɛ sariba. Ma ba durum baka kua Yerusalem̄ ka Isirelin tem kpuro sɔɔ. Domi ba Yinni Gusunɔn s̄a yee te u k̄i too disi doke. Ma ba da ba b̄ugibun w̄ndiaba sua kur̄bu.

12 Wi u yenin bweseru m̄, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u koo ȳro wuna Yak̄bun bweserun di, baa ȳro ù n ka k̄nu daam̄ yāku yerɔ.

13 Wee ye i kpam m̄. I sum̄, i weeweenu m̄, ma i Yinni Gusunɔn yāku yeru n̄ni ȳresu wisim̄ ȳn s̄ u n̄ maa bɛɛn yākuunu m̄waam̄, u n̄ maa k̄i u k̄ru garu m̄wa bɛɛn n̄man di.

14 Ma i gerum̄ i m̄, mban s̄na n s̄a mɛ. N s̄a mɛ ȳn s̄ bɛɛn baawure u n̄ win arukawani yibie ye u ka win kur̄ gbiikoo b̄kua Yinni Gusunɔn wuswaa.

15 Yinni Gusunɔ u n̄ bɛɛ kue tia wasi sɔɔ ka bwisikunu sɔɔ? Mba i naa gire sannu. N n̄ Gusunɔ u bɛɛ bibu k̄? N n̄ mɛn na, i n̄ tii sɛ kpa bɛɛn baawure u ku win kur̄ gbiikoo yina.

16 Domi Gusunɔ Isireliban Yinni u kur̄ yinabu ka maa b̄bunu tusa. Yen s̄, i n̄ tii sɛ, kpa bɛɛn goo u ku raa win kur̄ gbiikoo t̄nu kandu kua u n̄n yina.

Yinni Gusunɔn siribu

turuku kua

17 I dera Yinni Gusunɔ u wasira bɛɛn garin s̄. Adama i gerum̄ i m̄, yen yere s̄ara i dera u wasira. Yera sanam m̄ s̄ i gerum̄ i m̄, wi u k̄sa m̄, wiya u w̄ Yinni Gusunɔn n̄ni sɔɔ. Ȳrowa u ra n̄n w̄re. N kun mɛ, kpa i n̄ m̄, mana Gusunɔ wi u ra siri dee dee mi, u w̄a.

3

1 Ma Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u wisa u nɛɛ, wee kon nɛn s̄m̄ ḡrima. U koo nɛn swaa s̄mɛ. Kpa Yinni wi i kasu mi, u du win s̄a yerɔ subaru sɔɔ. Wee s̄m̄ wi i k̄i mi, u sisi u ka nɛn arukawanin gari kpara.

2 Wara koo kp̄i u ȳra u n̄n ma win naarun t̄ɔ te sɔɔ. Nge wara koo kp̄i u ȳra sanam mɛ u koo kurama. Domi u ko n s̄awa nge d̄ɔ wi u ra sisu yanie. Kpa u n s̄a nge werem mɛ mu do.

3 U koo sina u sun dɛerasia nge mɛ ba ra sii geesu yanie bu dɛerasie. U koo yāku kowobun bweseru Lefiba dɛerasia nge mɛ ba ra wura ka sii geesu dɛerasie. Kpa bu Yinni Gusunɔ yākuunu kua nge mɛ wooda ya gerua.

4 Saa ye sɔɔ, Yudaba ka Yerusalem̄gibun k̄nu nu koo nɛ Yinni Gusunɔ w̄re nge yellu.

5 Kon susima bɛɛn b̄kuɔ n bɛɛ siri. Kpa n dobo dobogibu seesi ka sakara kowobu ka be ba ra b̄re weesu sɔɔ ka be ba ra s̄m̄ kowobun gobi tɛesi ka be ba ra ḡminibu ka gobekuba ka s̄bu dam d̄re, ma ba n̄ man nasie. Nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

I Gusunɔ tia w̄ɛyɔ

w̄kuru baateren w̄llɔ

6 Nɛna na Yinni Gusunɔ wi u ra n̄ w̄a. Na ku ra k̄si. Yen s̄na bɛɛ, Yak̄bun bweseru, ba n̄ bɛɛ kpeerasie.

⁷ Saa beɛn baababan waatin diya i nen woodaba gerari. I ñ ye mem nɔwɛ. Yen sɔna ne Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, na neɛ, i gɔsirama nen mi, kpa n maa gɔsira beɛn mi. Adama i gerumɔ i mɔ, amɔna sa ko koosina su ka gɔsira wunen mi.

⁸ Ma na bikia na neɛ, tɔnu u ra ne Gusunɔ nɔni wɔke? Domi wee, i man nɔni wɔkumɔ. Ma i gerumɔ i mɔ, yen yere sɔra sa nun nɔni wɔkumɔ. Ma na wisa na neɛ, kɛnu wɛɛbu sɔ ka tia tia ye i ra man wɛ wɔkuru baateren wɔllu.

⁹ Bɔruroba i sɔa beɛ Isireliba kpuro, domi i man nɔni wɔkumɔ.

¹⁰ I beɛn ye i mɔ kpuro subuo suba wɔkuru, kpa i ka man yen sube teeru naawa i doke nen arumanin beru yerɔ. Kpa dɔanu nu n wɔa nen sɔa yerɔ. I nen laakari mɛerio, kpa i wa nà kun kon beɛ wɔllu kenia n beɛ doma bakarua.

¹¹ Na kon twee gira beɛn tem di. Kpa yi ku maa beɛn dɔa binu sanku. Kon de resɛm ye ya ku ra raa ma yu ma beɛn gbeaɔ. Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

¹² Bwesenu kpuro nu koo neɛ, doo nɔɔrugiba beɛ. Domi beɛn tem mu ko n doo nɔɔru mɔ. Ne Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Durom mɛ Yinni Gusunɔ

u koo be ba nùn sɔamɔ kua

¹³ Yinni Gusunɔ u neɛ, beɛn gari kun do yi i man gerusimɔ. Ma i mɔ, mba i man gerusi.

¹⁴ I gerua i neɛ, kam sɔra i man sɔamɔ. Arufaani yerà i wa ye i nen woodaba mem nɔwa, ma i nuki sankira i nɔɔ bɔkua i ka ne Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin nɔnu geu wa.

¹⁵ Wee tɛ, i tamaa be ba tii sue, bera ba dobu nɔmɔ. Mɛya i maa neɛ, tɔn kɔsobun arumani ya maa kuuramɔ. Baa bà n Gusunɔ seesi, u ra bu deriwa u kun kɔsa gaa kue.

¹⁶ Yera be ba Yinni Gusunɔ nasie, ba gerunamɔ. Ma Yinni Gusunɔ u win laakari wesia ben mi, u bu swaa daki. Ma ba be ba nùn nasie ma ba nùn beɛre wɛɛmɔn yɔsa yorua tireru garu sɔɔ win wuswaaɔ.

¹⁷ Ma Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u neɛ, beya ba koo ko neɛgibu tɔɔ te kon nen yiiko sɔɔsi. Kon bu wɔnwɔndu kua nge mɛ tɔnu u ra win bii wi u nùn nɔɔrimɔ wɔnwɔndu kue.

¹⁸ Saa yera i ko i wa ye ya gemgii ka tɔn kɔso wunanɛ ka ye ya maa wi u Gusunɔ sɔamɔ ka wi u kun nùn sɔamɔ wunanɛ.

¹⁹ Wee tɔra sisi. Ta sum nge dɔɔ boko. Saa ye sɔɔ, be ba tii sue ka tɔn kɔsobu ba koo dɔɔ mwaarawa nge yakasu. Gɔanu kun bu tiarammɛ. Ne Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

²⁰ Adama beɛ be i man nasie, wee ye na beɛ sɔmɔ. Kon de nen dam mu sɔsira nge sɔɔ mu beɛ faaba ko. Saa ye sɔɔ, i ko i n tii mɔ kpa i n yɔɔkumɔ ka nuku dobu nge ketɛ kpɛmi yi yi yarimɔ saa gɔɔn di.

²¹ Tɔɔ te sɔɔ, te kon nen yiiko sɔɔsi, i ko i tɔn kɔsobu taaku. Domi ba ko n sɔawa nge torom beɛn naasɔ. Ne Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Eli kpaɔ

²² I de i nen sɔmɔ Mɔwisin yiirebu ka win woodaba mem nɔwa be na nùn wɛ beɛ Isireliba kpuron sɔ Horebun guurɔ.

²³ Ne, Yinni Gusunɔn tɔɔ te, ta kpã, ma ta nanum mɔ. Adama tu sere tunuma, kon beɛ nen sɔmɔ Eli gɔriama.

²⁴ U koo de baababa ka ben bibu bu dora. Ma n kun mɛ, kon na n beɛn tem kpeerasia.

LABAARI GEA NGE MƐ MATEU U YORUA

Mateun tireru ta s̄awa Labaari gean tirenu nne ye sa raa wan teeru. Tire nin baatere ta m̄ ye ta naa gire. Mateun tireru s̄o u s̄osim̄ ma Yesu u s̄awa Kirisi wi Gusun̄ u ḡsa yellun di. Ma ba win gari yorua N̄o Mw̄e Gururu s̄o. Yuuba ba Kirisi wi mara u na u bu yakia Romugibun n̄man di. Yenin s̄na Yesu u gerum̄ u sirem̄ ma win banda kun s̄a handunia migiru.

Mateun tireru ta s̄awa tire te ta N̄o Mw̄e Gururu ka N̄o Mw̄e Kpaarun gari sw̄enam̄, ka sere Isireliba ka maa Yesun yigberu.

Tire ten kpunaa

1. Yesun bwese t̄ka ka win marubu, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yesun bat̄mu ka win k̄kiribu, wiru 3n di sere wiru 4.
3. Yesun s̄sinu guuru w̄ll̄, wiru 5n di sere wiru 7.
4. Bar̄bun b̄kiabu ka ḡrobun ḡran daabu, wiru 8n di sere wiru 10.
5. S̄si ni Yesu u kua, wiru 11n di sere wiru 12.
6. M̄nnu ka s̄m maamaakiginu, wiru 13n di sere wiru 16.
7. Yesun wasin ḡsiabu ka win Yerusalemun daabu, wiru 17n di sere wiru 20.
8. Yesun s̄si d̄akinu Yerusalem̄, wiru 21n di sere wiru 25.
9. Yesun siribu ka win ḡo ka win seebu ḡrin di, wiru 26n di sere wiru 28.

Yesu Kirisin bweserun t̄ka (I maa m̄erio Luku 3:23-38)

¹ Yesu Kirisin bweserun t̄ka wee, wi u s̄a Dafidin sikadobu. Dafidi maa s̄a Aburahamun sikadobu.

² Aburhamu u Isaki mara, Isaki u Yak̄bu mara. Yak̄bu u Yuda mara ka win maabu ka w̄n̄bu.

³ Yuda ka Tamari ba Far̄si ka Sara mara. Far̄si u Esiromu mara. Esiromu u Aramu mara.

⁴ Aramu u Aminadabu mara. Aminadabu u Nasoni mara. Nasoni u Saam̄o mara.

⁵ Saam̄o ka Rahabu ba Boasi mara. Boasi ka Rutu ba Yob̄di mara. Yob̄di u Isai mara.

⁶ Isai u Dafidi mara.

Dafidi u kua sun̄, ma wi ka wi u raa s̄a Yurin kur̄o ba Salom̄o mara.

⁷ Salom̄o u Roboamu mara. Roboamu u Abia mara. Abia u Asafu mara.

⁸ Asafu u Yosafati mara. Yosafati u Yoramu mara. Yoramu u Osiasi mara.

⁹ Osiasi u Yotamu mara. Yotamu u Akasi mara. Akasi u Esekiasi mara.

¹⁰ Esekiasi u Manase mara. Manase u Am̄o mara. Am̄o u Yosiasi mara.

¹¹ Yosiasi u Yekonia mara ka win w̄n̄bu sanam m̄ ba Isireliba gura ba ka da Babilonin tem̄o.

¹² Ben Babilonin daabun biru Yekonia u Salatieli mara. Salatieli u Sorobabeli mara.

¹³ Sorobabeli u Abiudu mara. Abiudu u Eliakimu mara. Eliakimu u Asoru mara.

¹⁴ Asoru u Sad̄ku mara. Sad̄ku u Asimu mara. Asimu u Eliudu mara.

¹⁵ Eliudu u Eleas̄a mara. Eleas̄a u Matani mara. Matani u Yak̄bu mara.

¹⁶ Yak̄bu u Yosefu mara wi u kua Maarin dur̄o. Maari wiya, u Yesu mara, wi ba soka Kirisi.

¹⁷ Nge m̄ya ben bwese te s̄o, saa Aburahamun min di n ka girari Dafidin mi, ba s̄awa t̄nu w̄kura nne. Saa maa Dafidin min di n ka girari saa ye ba ka bu yoru da Babilonin tem̄o, ba s̄awa t̄nu w̄kura nne. Yen biru saa min di ba ka bu da Babilonin tem̄o n ka Kirisin saa girari, be, ba maa s̄awa t̄nu w̄kura nne.

Yesu Kirisin marubu (I maa m̄erio Luku 2:1-7)

¹⁸ Wee nge m̄ ba ka Yesu Kirisi mara. Win mero Maari u s̄a Yosefun kur̄o k̄ero, adama bu sere suana Maari u deema u gura m̄o saa Hunde D̄eron min di.

¹⁹ Win dur̄o Yosefu wi, u s̄a geegii, u n̄ k̄i u Maari sekuru doke batuma s̄o. Yen s̄na u ḡru doke u n̄n yina asiri s̄o.

²⁰ Saa ye u ye bwisikum̄o saa yera Yinnin ḡrado u n̄n kure dosu s̄o u n̄n s̄owa u n̄e, Yosefu, Dafidin sikadobu a ku b̄rum ko a ka wunen kur̄o k̄ero Maari yenu doke, domi gura ye u m̄ mi, saa Hunde D̄eron min diya.

²¹ U koo bii t̄n dur̄o ma, kpa a n̄n ȳsiru k̄e Yesu *, domi u koo win t̄mbu faaba ko saa ben durum di.

* **1:21 Yesu** - Ȳsi ten tubusiana faaba kowo.

22 Yeni kpuro ya koorā kpa Yinnin gari yi u gerua saa win sāmān nā sōn di yi ka koorā,

23 yi yi nēē,
“Wāndia goo u koo gura sua kpa u bii tān durō mā,
kpa bu nūn yīsiru kē Emanuēli.”

Yīsi ten tubusiana, Gusunō wāa ka bēē.

24 Yen sōna ye Yosēfu u yanda, u kua ye Yinnin gārado u nūn sōwa, u Maari yēnu doke.

25 Adama u n nūn yē kurō sere u ka win bii tān durō mara. Ma u nūn yīsiru kā Yesu.

2

Sōbu saa sōo yari yerun di

1 Ba Yesu marāwa Betelehēmuō Yudean temō, sina boko Herodun waati. Sanam mē sōo, kperin saria yērobu gabu ba na Yerusalemō saa sōo yari yerun di,

2 ma ba nēē, mana Yuuban sunō wi ba mara tē u wāa. Domi sa win kpera wa ya kura sōo yari yerō, yera sa na su nūn sā.

3 Ye sina boko Herodu u gari yi nua, win bwēra kun kpunē, ka Yerusalemugibun tii kpuro.

4 U yāku kowo tānwerobu kpuro mēna ka wooda yērobu ma u bu bikia u nēē, mana ba nēē ba koo wi Gusunō u gōsa * ma.

5 Ba nūn sōwa ba nēē, Betelehēmuōra Yudean tem sōo, domi Gusunān sāmō u yorua u nēē,

6 “Wunē, Betelehēmu, Yudean tem sōo, n n mō wuna a piiburu bo Yudean wuu bakasu sōo.

Domi wunēn min diya sunō u koo yari wi u koo nēn tāmbo Isireliba kpara.”

7 Yera Herodu u kperin saria yēro be sokusia asiri sōo ma u bu bikia saa ye kpera ye, ya kura mam mam.

8 Ma u dera ba da Betelehēmuō. U bu sōwa u nēē, bu doo bu bii win gari bikia sāa sāa. Bā n nūn wa bu gōsiramā bu nūn sō, kpa win tii u maa da u nūn sā.

9 Ye ba win gari yi nua ba kpa, yera ba swaa wōri. Wee, kpera ye ba raa wa sōo yari yerō, ya kpam bu swaa gbiiye sere yam mi bii wi, u wāa, ma ya yōra yam min wōllō.

10 Ye ba kpera ye wa ben gōru ga dora n banda.

11 Ye ba dua diru mi, ba bii wi wa ka win mēro Maari. Yera ba yiira ba nūn sāwa. Ma ba ben bōnu kusia, ba wura wuna ba nūn kā, ka turare bwesenu yiru.

12 Ma Gusunō u bu sōwa dosu sōo u nēē, bu ku raa wure Herodun mi. Ma ba sīa ben wuuō ka swaa tuka.

Ba ka Yesu kpikiru da Egibitiō

13 Ye kperin saria yēro be, ba biru kisi ba doona, ma Yinnin gārado u Yosēfu kure dosu sōo u nēē, a seewo a bii wi ka win mēro sua kpa a ka bu kpikiru su Egibiti gia, a sina mi sere dōma te kon maa nun sō a sīma, domi Herodu u koo bii wi kasu u go.

14 Ma Yosēfu u seewa wōkuru u bii wi ka win mēro sua ma u doona Egibiti gia.

15 U sina mi sere Herodu u ka gu. Yeni ya koorā kpa Yinnin gari yi u gerua saa win sāmān nā sōn di yi ka koorā ye u nēē, “Egibitin diya na nēn bii sokuma.”

Ba bii tān durō piiminu go

16 Ye Herodu u wa ma sōo be ba na saa sōo yari yerun di ba nūn yaakoru kua, u mōru bēsira. Ma u dera ba bii tān durōbu kpuro go be ba n wōo yiru kere Betelehēmuō ka yen baru kpaanō kpuro. Domi u yen sanam dooru kua mīn di sōo be, ba nēē ba kpera ye wā.

17 Nge mēya ye Gusunān sāmō Yeremi u gerua, ya koorā, ye u nēē,

18 “Ba swīi gēē nōmō Ramāo. Yēro u sumō u weeweenu mō. Ase Raseliwa u sumō win bibun sō. Ma u yina bu nūn suuru kana domi bii be kpurowa ba gu.”

Ba ka Yesu wurama

Egibitin di

19 Herodu u gu. Win gōan biru Yinnin gārado u Yosēfu kure dosu sōo Egibitiō.

20 U nēē, a seewo a bii wi ka win mēro sua kpa i wura Isirelin temō, domi be ba kī bu bii wi go, ba gu.

21 Ma Yosēfu seewa u bii wi ka win mēro sua ba kpam wura Isirelin temō.

22 Adama ye u nua ma Aakelusi u bandu di Yudean temō win baa Herodun ayerō, u bērum kua u ka sina mi. Ma u doona Galilen temō, nge mē Gusunō u nūn sōwa dosu sōo.

* 2:4 wi Gusunō u gōsa - Ka Gērekim wiya ba sokumō Kirisi.

²³ Ma u da u sina wuu ge ba sokumɔ Nasaretio, kpa Gusunɔn sɔmɔbun gari yi ka kooa yi yi nɛɛ, “Ba koo nùn sokuwa Nasaretigii.”

3

*Yohanu Batɛmu kowon waasu
(I maa mɛɛrio Maaku 1:1-8, Luku 3:1-18,
Yohanu 1:19-28)*

¹ Sanam mɛ sɔɔ, Yohanu Batɛmu kowo u na u waasu mɔ Yuudean gɔbaburɔ.

² U nɛɛ, i bɛɛn gɔru gɔsio domi Gusunɔ u sisi u bandu swii.

³ Yohanu wiya win gari Gusunɔn sɔmɔ Esai u mɔ sanam mɛ u nɛɛ, “Goo u gerumɔ ka dam gɔbaburɔ u mɔ, i Yinnin swaa sɔnwɔ, kpa i n ye nɔɔ nerasiamɔ yu dɛnda.”

⁴ Yohanu wi, u yooyoos sansun yaberu sebua, ma u gɔnan kpaka sɛke pɔraɔ. Win diana twee ka tim bausu.

⁵ Tɔmba na win mi saa Yerusalemun di ka Yuudean tem kpuro, ka tem kpuron di mɛ mu daa te ba mɔ Yuudɛni sikerenɛ.

⁶ Ba ben toranu tuuba kua ma u bu batɛmu kua daa te ba mɔ Yuudɛnio.

⁷ Ye Yohanu u wa ma Falisiba ka Sodusiba dabinu ba na win mi u ka bu batɛmu ko, u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ waa gɔsɔnu wara u maa bɛɛ sɔɔwa i Gusunɔn mɔru duka suuri ye ya wee.

⁸ I de bɛɛn kookoosu su sɔɔsi ma i gɔru gɔsia.

⁹ I kun tamaa i ko gafara wa Aburhamun sɔ domi i gerumɔ i mɔ u saa bɛɛn baaba. Na bɛɛ sɔɔmɔ Gusunɔ u koo kpɪ u kpee ni sua u ka Aburhamu bibu kua.

¹⁰ Wee, ba gbɔa wasi kɔ bu ka dɔa wukiri. Dɔru baatere te ta n bii geenu marumɔ tera ba koo bura kpa bu doke dɔɔ sɔɔ.

¹¹ Nɛ na bɛɛ batɛmu mɔ ka nim i ka gɔru gɔsiabun seeda di, adama wi u sisi nɛn biruɔ u koo bɛɛ batɛmu ko ka Hunde Dɛero ka dɔɔ. U man dam kere gem gem, sere na n mam tura n ka win baranu sua n nɛnɛ.

¹² U win saratia nɛni win nɔmɔɔ, u koo win alikama soo yeru kura kpa u win alikama gura u doke biraru sɔɔ. Adama u koo sakosu doke dɔɔ sɔɔ wi u ku ra gbi.

*Yesun batɛmu
(I maa mɛɛrio Maaku 1:9-11, Luku 3:21-22)*

¹³ Sanam mɛya Yesu u na saa Galilen di u da daa te ba mɔ Yuudɛnio, Yohanu u ka nùn batɛmu ko.

¹⁴ Adama Yohanu u kɪ u yina. U nɛɛ, wuna n weenɛ a man batɛmu ko, yera a maa na nɛn mi?

¹⁵ Adama Yesu u nùn wisa u nɛɛ, a de n kooa mɛ gina, domi nge mɛya sa ko ka kpuro ko ye Gusunɔ u bikiamɔ.

Ma Yohanu u wura.

¹⁶ Ye u Yesu batɛmu kua u kpa, mii mii Yesu u yara nim sɔɔn di. Yera wɔlla wukiara, ma u Gusunɔn Hunde wa u saram wee nge kparuko, u na u sina win wiru wɔlla.

¹⁷ Ma nɔɔ gagu ga nɔɔra wɔllun di ga nɛɛ, winiwa nɛn Bii kɪnasi wɪ sɔɔ nɛn gɔru dobu kpuro wɔa.

4

*Setam u Yesu kɔkura
(I maa mɛɛrio Maaku 1:12-13, Luku 4:1-13)*

¹ Yen biru Hunde Dɛero u ka Yesu da gɔbaburɔ Setam u ka nùn kɔkiri.

² Ye Yesu u nɔɔ bɔkua sɔɔ sɔɔ weeru ka wɔkuru weeru, yen biru gɔɔra nùn mɔ.

³ Ma Setam u na win mi u nɛɛ, à n sɔa Gusunɔn Biin na, a kpee nini sɔɔwɔ nu gɔsio pɛɛ.

⁴ Yesu nùn wisa u nɛɛ, Gusunɔn gari yi gerua yi nɛɛ, tɔnu kun ko n wɔa dɪanu tɔnan sɔ. U maa wɔawa Gusunɔn gere kpuron sɔ.

⁵ Ma Setam u ka nùn da Yerusalemu wuu dɛɛrɔ gen mi, u nùn sɔndi sɔa yerun wii kpiirɔ.

⁶ Ma u nɛɛ, à n sɔa Gusunɔn Biin na, a yɔɔwɔ a sura temɔ domi Gusunɔn gari yi gerua yi nɛɛ,

“Gusunɔ u koo win gɔradoba nɔɔ kɛ wunen sɔ bu nun nɛnɛ ka ben nɔma, kpa a ku ra ka wunen naasu kperu sokura.”

⁷ Yesu nùn wisa u nɛɛ, adama Gusunɔn gari yi maa gerua yi nɛɛ, “A ku ra Gusunɔ wunen Yinnin dam mɛeri a ka wa mɛ mu nɛ.”

⁸ Yen biru Setam u ka Yesu da guu bakaru garun wɔlla, u nùn dunian tem kpuro sɔɔsi ka mɛn bɛɛɛ mi sinamba bandu dii.

⁹ Ma u nɛɛ, yeni kpurowa kon nun wɛ à n yiira a man sɔwa.

¹⁰ Ma Yesu u wisa u nɛɛ, a doonɔ min di Setam. Domi ba yorua ba nɛɛ, “Kaa Gusunɔ

wunen Yinni sã, kpa a n wi turon wãaru wãa.”

¹¹ Yera Setam u doona win min di, ma Gusunən gɔradoba ba na ba nùn nɔəri.

Yesu win samburu torua Galileə
(*I maa mɛerio Maaku 1:14-15, Luku 4:14-15*)

¹² Ye Yesu u nua ma ba Yohanu mwa ba doke pirisəm sɔɔ, yera u doona Galileə.

¹³ U ñ sinɛ Nasaretio, u da u sinawa Kapenamua, ye ya wãa daa burerun bəkuə te ba ra soku Galile, Nɛfitali ka Sabulonin temə.

¹⁴ Kpa ye Gusunən sɔmɔ Esai u raa gerua yu ka koorə, ye u nɛɛ,

¹⁵ “Sabulonin tem ka Nɛfitalin tem mu wãa nim wɔku gia, daa te ba mɔ Yuudenin guruə Galileə mi tən tukoba wãa.

¹⁶ Be ba sɔ yam wɔkuru sɔɔ mi, ba koo yam bururam bakam wa.

Be, be gɔɔn bɛrum wukiri nge yam wɔkuru, bera yam bururam koo kurema.”

¹⁷ Saa saa yen diya Yesu u win waasu torua. U nɛɛ, i bɛɛn gɔrusu gɔsio, domi Gusunə u sisi u bandu swĩi.

Yesu u susure kowobu nne soka
(*I maa mɛerio Maaku 1:16-20, Luku 5:1-11*)

¹⁸ Nge mɛ Yesu u sɔimɔ Galilen daa bure-run bəkuə u susure kowobu yiru gabu wa, mɔɔ ka wɔnɔ, Simɔɔ wi ba ra soku Piɛɛ ka win wɔnɔ Andere. Ba susure mɔ daa bure te sɔɔ ka yãakororu.

¹⁹ Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i man swĩima, kon bɛɛ sɔɔsi nge mɛ i ko ka tɔmbu kasu bu man swĩi.

²⁰ Mii mii ba ben yãakoronu deri, ma ba nùn swĩi.

²¹ Ye u susi wuswaaɔ u maa mɔɔ ka wɔnɔ wa Yakəbu ka Yohanu, Sebeden bibu. Ba wãa ben goo nimkuu sɔɔ ka ben tundo Sebede, ba ben yãakoronu kərumə. Yesu u bu soka.

²² Mii mii ba ben tundo deri goo nimkuu sɔɔ, ma ba Yesu swĩi.

²³ Yesu u bɔsu Galilen tem kpuro sɔɔ u keu sɔɔsimɔ ben mɛnnɔ yenɔ u ban te Gusunə u koo swĩin Labaari gea waasu mɔ, ma u tɔmbu ben bara bwese bweseka bɛkiammɛ.

²⁴ Win baaru ya yɛbi baama kpuro Sirin tem sɔɔ sere tɔmba ka ben barəbu na win

mi, be ba bara bwese bweseka mɔ ka be ba wuriri dabinun wahala mɔ ka be ba wɛɛkunu mɔ, ka girikpakpa wərobu ka bèn wasin bee tia gu gu. Ma Yesu u be kpuro bɛkia.

²⁵ Ma tən wəru guni nùn swĩi saa Galile ka bera ye ba mɔ wusu wəkurun di, ka Yerusalemu ka Yudea ka tem mɛ mu wãa daa te ba mɔ Yuudenin gurun di.

5

Yesun waasu guuru wəllə

¹ Yesu u tən wəru ge wa ma u yɔɔwa guuru garun wəllə u sina. Win bwāaba mɛnna win mi

² ma u gari gerubu wəri u bu gāa dabinun keu sɔɔsi.

Doo nɔɔ geerun gari

(*I maa mɛerio Luku 6:20-23*)

³ Yesu u nɛɛ, doo nɔɔrugiba bèn hunde ya Gusunən bɛkɛ barə.

Beya ba ko n wãa mi Gusunə u bandu swĩi.

⁴ Doo nɔɔrugiba be ba nukuru sankire.

Gusunə u koo bu nukuru yemiasia.

⁵ Doo nɔɔrugiba bèn daa ya du.

Beya ba koo tem mɛ tubi di.

⁶ Doo nɔɔrugiba be ba kasu bu ko ye Gusunə u bikiamɔ nge be ba dīanu ka nim kasu.

Ba koo debu.

⁷ Doo nɔɔrugiba be ba wənwəndu mɔ.

Gusunə u koo bu wənwəndu kua.

⁸ Doo nɔɔrugiba bèn gɔru ga dɛere.

Ba koo Gusunə wa.

⁹ Doo nɔɔrugiba be ba ra yibɛɛ tɛeru kpeesie.

Gusunə u koo bu soku win bibu.

¹⁰ Doo nɔɔrugiba be ba nɔni sɔɔwa yèn sɔ ba kua ye Gusunə u bikia.

Beya ba ko n wãa mi Gusunə u bandu swĩi.

¹¹ Doo nɔɔrugiba bɛɛ, sanam mɛ ba bɛɛ yaakoru mɔ ma ba bɛɛ nɔni sɔmɔ ma ba kɔsa weesugia baayere bɛɛ manimɔ nɛn sɔ.

¹² I gɔru doru kpa i n nuku doo bakabu mɔ yèn sɔ ba bɛɛ are bɛkɛ yiiye wəllə. Domi nge mɛya ba Gusunən sɔmɔbu nɔni sɔɔwa be ba bɛɛ gbiiye.

Bəru ka yam bururam

(*I maa mɛerio Maaku 9:50, Luku 14:34-35*)

* **5:13 bəru** - Bɔɔ te ba ka ya mini ta sãawa nge bɔɔ swãaru. Ta koo kpĩ tu nɔɔ gbi.

13 Yesu maa nɛɛ, bɛɛya handunian bɔru *, adama bɔru tã n nɔɔ gu mba ba koo ka tu dorasia. Ta ñ maa gãanu ganu ma n kun mɔ bu yari kpa tɔmbu ba n te taakumɔ ka ben naasu.

14 Bɛɛya handunian yam bururam. Wuu ge ba swĩi guuru wɔllɔ, ga ñ beruramɔ.

15 Ba ku ra maa fitila mɛni, kpa bu tongoro sua bu gu wukiri. Adama ba ra gu sɔndiwa dabu wɔllɔ kpa gu tɔmbu kpuro yam burura be ba wãa yɛnu sɔɔ.

16 Nge mɛya i de bɛɛn yam bururam mu burura tɔmbun wuswaaɔ kpa ba n ka bɛɛn sɔm geenu waamɔ, kpa bu wa bu bɛɛn Baaba wɔrukoo bɛɛrɛ wɛ.

Woodan gari

17 Yesu maa nɛɛ, i kun tamaa na nawa n ka Mɔwisin wooda kpeesia ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔɔsinu. Aawo, na nawa n ka ye tãsisia.

18 Domi na bɛɛ sɔɔmɔ ka gem, sere wɔllu ka tem mu ka kpe, baa wooda yen yori tombu ga ñ kam mɔ sere ye kpuro yu ka koorã.

19 Yen sɔna baawure wi u woodan gari tia gaa sara, baa yen piibu, ma u gabu sɔɔmɔ bu ko mɛ, wiya ba koo soku piibu ban te Gusunɔ u koo swĩi sɔɔ. Adama wi u mɔ ye ya gerumɔ ma u ye gabu sɔɔsimɔ, wiya ba koo soku tɔn gisonko Gusunɔn ban te sɔɔ.

20 Domi na bɛɛ sɔɔmɔ, ma n kun mɔ i kua ye Gusunɔ u bikia n kere wooda yɛrobu ka Falisiba i ñ duɔ mi Gusunɔ u bandu swĩi.

Mɔrun gari

21 Yesu maa nɛɛ, i nua ma ba gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, i ku ra tɔnu go, baawure wi u tɔnu go, ba koo ka nùn da siri kowon mi.

22 Adama tɛ, nɛ na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u ka win tɔnusi mɔru mɔ ba koo ka nùn da siri kowon mi, baawure wi u win tɔnusi nɛɛ, kambu, ba koo nùn siri tɔnwerobun wuswaaɔ, baawure wi u maa win tɔnusi mɔ gari bɔkɔ u ñ koo dɔɔ wi u ku ra gbi sarari.

23 Yen sɔna à n ka Gusunɔ kɛru naawa yãku yerɔ, ma a yaaya mi, ma wunen tɔnusi u gãanu nɛni win gɔruɔ wunen sɔ,

24 a wunen kɛɛ te derio mi, yãku yerun wuswaaɔ, kpa a yande da a gari yi kpeesia ka yɛro. Yen biru a wurama a Gusunɔ wunen kɛru kɛ.

25 Goo ù n ka nun dɔɔ siri yerɔ, a yɛro suru kanɔ fuuku swaa sɔɔ, kpa u ku raa nun siri kowo nɔmu sɔndia, kpa siri kowo u ku nun sandamu nɔmu sɔndia, kpa sandamu u ku nun doke pirisɔm sɔɔ.

26 Na nun sɔɔmɔ ka gem, miya kaa sina sere a ka wunen wooda sarabun gobi kɔsia. Baa farã, a ñ buremɔ.

Sakararun gari

27 Ma Yesu maa nɛɛ, i nua ma ba gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, “I ku ra sakararu ko.”

28 Adama tɛ na bɛɛ sɔɔmɔ, tɔn durɔ ù n tɔn kurɔ mɛera, ma u nùn binɛ kua, u ka nùn sakararu kua kɔ win gɔruɔ.

29-30 Yen sɔna wunen nɔm geun nɔnu gà n nun torasia, a gu wɔwo a kɔ. Wunen nɔm geu gà n maa nun torasia a gu buro a kɔ. N sanɔ a wunen wasin gam bia, ka sere ye wunen wasi kpuro koo doona dɔɔ sɔɔ wi u ku ra gbi.

Kurɔ yinabun gari

(I maa mɛɛrio Mateu 19:9, Maaku 10:11-12, Luku 16:18)

31 Ma Yesu nɛɛ, ba maa gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, “Durɔ wi u win kurɔ yina, u koo kurɔ wi yinanaan tireru wɛ.”

32 Adama tɛ na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u win kurɔ yina gãanun sɔ ma n kun mɔ sakararu, durɔ wiya nùn sakararu koosia ù n durɔ kpao sua. Durɔ wi u maa goon kurɔ yinaro sua, win tii u sakararu kuawa.

Nɔɔ mwɛɛnun gari

33 Ma Yesu nɛɛ, i maa nua ma ba kpaam gasɔgibu sɔɔwa ba nɛɛ, “A ku ra bɔre ka gari weesugii, adama kaa nɔɔ mwɛɛnu yibia nì sɔɔ a bɔrua Yinnin wuswaaɔ.”

34 Adama tɛ na bɛɛ sɔɔmɔ ñ n nɔɔ mwɛɛnu mɔ i ku ra bɔre. I ku ka wɔllu bɔre yèn sɔ ta sãa Gusunɔn sina gɔna.

35 I ku ka tem bɔre yèn sɔ mu sãa Gusunɔn naa sɔnditiru. I ku maa ka Yerusalemu bɔre yèn sɔ ya sãa sina bokon wuu.

36 I ku maa ka bɛɛn wiru bɔre yèn sɔ i ñ kpɛ i sera tia bururasia, i ñ maa kpɛ i ye tĩrasia.

37 I de bɛɛn gere ya n sãa mɛya, ñ kun mɛ aawo, n ñ mɛ. Ye i sɔndimɔ menin wɔllɔ kpuro, tɔn kɔson min diya ya naamɔ.

Mɔru kɔsiarun gari

(I maa mɛɛrio Luku 6:29-30)

38 Ma Yesu nεε, i nua ma ba raa gerua, “Wi u win winsim nōnu wīa, ba koo maa wiguu wīa. Wi u maa win winsim dondu bua, ba koo maa wigiru buawa.”

39 Adama nε na nεε, a ku ka tōn kōso sanna. U n wunen nōm geun baaru so, a maa nūn nōm dwarugiru tīiyō.

40 Goo ù n maa ka nun da siri yerō u ka wunen yabe piibu mwa, a de u maa wunen yabe bakaru sua.

41 Goo ù n nun tilasi kua a ka nūn win sōmunu daawa nge kilo tia, a ka nūn daawo kilo yiru.

42 Goo ù n nun gāanu kana, a nūn wēeyō. Goo ù n maa gāanu bākuram na wunen mi, a ku yina.

Kīru yiberēban sō

(I maa mēerio Luku 6:27-28, 32-36)

43 Ma Yesu maa nεε, i nua ma ba raa gerua, “A wunen beruse kīō, kpa a wunen yiberē tusi.”

44 Adama nε na bεε sōmō, i bεen yiberēba kīru sōsio, kpa i kanaru ko be ba bεε nōni sōmōn sō.

45 Nge mēya i ko ka sōsi ma i sāa bεen Baaba wōrukoon bibu. Domi u sōo yarisiamō tōn kōsobu ka tōn geobun mi. U gura nεesiamō geegibu ka gee sarirugibun mi.

46 I n bu kīru sōosimō be ba bεε kī tōna, are yirā i ko n yīiyō. Gbere mwaabun tii ba ra ko mε.

47 I n maa bεegibu tōna tōbura, sanō yerā i gabu kere. Tōn tukobun tii mam, ba ra ko mε.

48 N n mēn na, i de bεen tōn giroru tu yibu nge mε bεen Baaba wōrukoogira yiba.

6

Wōnwōndun kērun gari

1 Yesu u bu sōōwa u nεε, i laakari koowo, i ku bεen gean kobu sōosi batuma sōō, tōmbu bu ka wan sō. I n kua mε, i n are gee wasi bεen Baaba wōrukoon min di.

2 Yen sō, à n sāarobu gāanu kā, a ku woo kana nge mε be ba yēeru kasu ba ra ko mēnnō yenō ka swεεō. Ba ra ko mε, tōmbu bu ka bu siaran sō. Na bεε sōmō ka gem, ba ben are kpuro wa kō.

3 N n mēn na, à n sāaro goo gāanu kēmō, a ku de wunen nōm dwaru tu gia ye wunen nōm geu ga mō.

4 N weenε a gāa gee ni ko asiri sōō, kpa wunen Baaba wi u ra wa ye ya koorā asiri sōō u nun are wē.

Kanarun gari

(I maa mēerio Luku 11:2-4)

5 Yesu maa nεε, i n maa kanaru mō, i ku ko nge be ba yēeru kasu. Ba ra kā bu kanaru ko ba n yō mēnnō yenō ka wuu suunun swaa kēenanu sōō kpa tōmbu kpuro bu ka bu wa. Na bεε sōmō ka gem, ba ben are kpuro wa kō.

6 Adama à n kanaru mō a doo wunen dii sōōwō a gambo kēnε, kpa a wunen Baaba kana wi u wāa asiri sōō mi. Ma wunen Baaba wi, wi u waamō ye a mō asiri sōō, u koo nun are wē.

7 I ku bεen kanaru gawa nge tōn tukobu be ba tamaa Gusunō u koo ben kanaru nō ben gari gawabun sō.

8 I ku bu saari. Bεen Baaba u bεen bukata yē i sere nūn kana.

9 Yen sō, wee nge mε i ko i n da kanaru ko. I n da nεε, bεsen Baaba wi u wāa wōllō, a de ba n yē ma wuna sāa Dεero.

10 A na a bandu swīi. A de bu wunen kīru ko tem sōō mini, nge mε ba mō wōllō.

11 A sun bεsen gisōn dīanu kē.

12 A sun bεsen toranu suuru kuo, nge mε be ba ra sun tore, sa bu suuru kuamme.

13 A ku ka sun da kākiribun bera gia. Adama a sun wuna saa tōn kōson nōmun di. [Domi wuna a bandu ka dam ka yiiko mō sere ka baadommaō. Ami.]

14 Domi i n gabun toranu suuru kua, ni ba bεε kua, bεen Baaba wōllugii u koo maa bεε suuru kua.

15 Adama i kun gabu suuru kue, bεen Baaba u n koo maa bεε bεen toranu suuru kua.

Nōō bōkurun gari

16 Ma Yesu nεε, i n maa nōō bōkua i ku de bεen wuswaa yu bεen wahala sōosi nge be ba yēeru kasu. Ba ra ben wuswεε kōsi kpa gabu bu wa ma ba nōō bōkua. Na bεε sōmō ka gem ba ben are kpuro wa kō.

17 Adama à n nōō bōkua a wubuo kpa a wunen wuswaa gum sawa,

18 kpa tōmbu bu ku tubu ma a nōō bōkua, ma n kun mō wunen Baaba wi u kun waarō. Wunen Baaba wi, wi u wāa asiri sōō mi, u waamō ye a mō. U koo nun are wē.

A dukia beruo wəllə
(*I maa mɛerio Luku 12:33-34*)

¹⁹ Ma Yesu nɛɛ, i ku dukia bere handunia sɔɔ mini, mi gɛmi yi ra di, ka mi ya koo wurura nɔrura, ka mi gbɛnɔbu ba koo du ka dam bu gbɛni.

²⁰ Adama i dukia beruo wəllə mi gɛmi ka wurura yen gaa kun kpɛ yu ye sanku, mi gbɛnɔbu ba n̄ kpɛ bu du bu gbɛni.

²¹ Domi mi wunɛn dukia wāa miya wunɛn gōru ga ra n woo.

Wasin yam fitila
(*I maa mɛerio Luku 11:34-36*)

²² Ma Yesu nɛɛ, nɔni yi s̄awa nge wasin fitila. Wunɛn nɔni yi n bwāa do, wasi kpurowa yi ko n yam bururam mɔ.

²³ Adama wunɛn nɔni yi n barɔ, wasi yi n̄ yam bururam wasi. N̄ n mɛn na, yam bururam mɛ mu wāa wunɛ sɔɔ mù n t̄ira, anna a yam wōkurun kpāaru nɔ mi!

A n̄ kpɛ a yinnibu yiru s̄a
(*I maa mɛerio Luku 16:13*)

²⁴ Yesu maa nɛɛ, goo kun kpɛ u yinnibu yiru s̄a. U koo turo tusi kpa u turo k̄ia, n̄ kun mɛ, u koo turo tii wɛ kpa u turo gɛm. I n̄ kpɛ i Gusunɔ ka dukia mɛnna i s̄a.

A Gusunɔ naanɛ koowo
(*I maa mɛerio Luku 12:22-31*)

²⁵ Yesu maa nɛɛ, yen s̄o, i ku wurura ka d̄ianun gari, n̄ kun mɛ ye i ko nɔ i n ka wāa, n̄ kun mɛ ye i ko bɛɛn wasi wukiri. Wāaru ta d̄ianu kere, wasi maa yi yānu kere.

²⁶ I gunɔsu mɛerio. Su ku ra duure su sere gɛ su sere gāanu doke biraru sɔɔ. Ka mɛ, bɛɛn Baaba wəllugii u su diisiamɔ. Kaa sere gere bɛɛ? I n̄ gunɔ si bɛɛɛ kere?

²⁷ Wara bɛɛ sɔɔ u koo kp̄i win wururabun saabu u win wāaru sosi baa gɔm soo teeru.

²⁸ Mban s̄ona i ra n wurure yānun s̄o. I biibii mɛerio ye ya ra kpi gberɔ. Ya ku ra sɔmburu ko, ya ku ra maa tari.

²⁹ Adama na bɛɛ s̄ɔmɔ, baa Salomɔ ka win yiiko baka u n̄ buraru koore nge biibii yen tia.

³⁰ Gusunɔwa u yakasu buraru wɛɛmɔ gberɔ, si su wāa gisɔ adama sia ba koo su kp̄ɛɛ d̄ɔ sɔɔ. Yera u n̄ koo bɛɛ yānu wɛ n kere yaka si? Anna a wa mɛ bɛɛn naanɛ dokebu piibu kua.

³¹ I ku maa wurura i gere, mba sa ko di, mba sa ko nɔ, n̄ kun mɛ mba sa ko wukiri.

³² Gāa nini kpuron weeweenā t̄n tukoba mɔ. Adama bɛɛn Baaba wəllugii u yɛ ma i yeni kpuron bukata mɔ.

³³ Yen s̄o, i gina hania koowo i ka du mi Gusunɔ u bandu sw̄i kpa i n s̄a win t̄n geobu. Yen biru u koo bɛɛ wɛ ye ya tie.

³⁴ T̄ɔ baateren wahala ya tu tura. Yen s̄o, i ku sian wururabu ko, domi sia ya maa yen wahala mɔ.

7

I kun da n t̄ambu sirimɔ
(*I maa mɛerio Luku 6:37-38, 41-42*)

¹ Yesu u nɛɛ, i kun t̄ambu sirimɔ baadomma, Gusunɔ u n̄ maa ka bɛɛ sirimɔ.

² Domi nge mɛ i gabu sirimɔ, nge mɛya Gusunɔ u koo maa bɛɛ siri. Ma sakaku ge i ka gabu ȳiruammɛ, geya ba koo ka bɛɛ ȳirua.

³ Mban s̄ona a yakɔ mɛirimɔ wunɛn kpaasin n̄nu sɔɔ ma a n̄ d̄a b̄iru laakari m̄o te ta wāa wunɛn tiin n̄nu.

⁴ Am̄ona kaa ka kp̄i a wunɛn kpaasi s̄o u de a yakɔ wuna win n̄nun di sanam mɛ a d̄a b̄iru m̄o wunɛn tiin n̄nu.

⁵ Murafiti wunɛ, a gbiiyo a d̄a b̄i te wuna wunɛn tiin n̄nun di kpa a yam wa s̄a s̄a a ka yakɔ wuna wunɛn kpaasin n̄nun di.

⁶ I ku gāa d̄eranu b̄onu wɛ nu ku ka gɔsira nu bɛɛ m̄ansima. I ku maa bɛɛn goo gobiginu k̄o kurus̄nun suunu sɔɔ. Su koo nu taaku.

Kanarun gari
(*I maa mɛerio Luku 11:9-13*)

⁷ Yesu u nɛɛ, i n da bikie, i ko wa i mwa. I n da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo bɛɛ kenia.

⁸ Domi baawure wi u bikiamɔ ba koo n̄n wɛ. Wi u kasu u koo wa. Wi u maa gambo soomɔ ba koo ȳero kenia.

⁹ Durɔ wara bɛɛ sɔɔ, win bii ù n n̄n p̄ɛ bikia u koo wura u n̄n kperu wɛ.

¹⁰ N kun mɛ ù n n̄n swāa bikia u koo n̄n waa wɛ?

¹¹ Bɛɛ be i s̄a t̄n k̄sobu ma i yɛ ma ba ra bibu k̄ɛ geenu wɛ, bɛɛn Baaba wəllugii u n̄ koo be ba n̄n kanamɔ gāa geenu wɛ n bɛɛ kere?

¹² Yen s̄ona ye i k̄i t̄ambu bu bɛɛ kua i bu kuo mɛ bɛɛn tii, domi yeniwa M̄owisin

woodan tireru ka Gusunən səmabun sōsibun tubusianu.

Kənnə ge ga n̄ yasu

(I maa məerio Luku 13:24)

¹³ Yesu u n̄ε, i duo ka kənnə ge ga n̄ yasu, domi swaa ye ya d̄ə kam koo yerə ya n̄ baasinaa mə, yen kənnə ga maa yasu ma tən dabinu dumə mi.

¹⁴ Adama swaa ye ya d̄ə wāaru s̄ə ya s̄ē, yen kənnə ga n̄ yasu. Ba n̄ maa dabi be ba ge waamə.

Dāru ka ten binu

(I maa məerio Luku 6:43-44)

¹⁵ Yesu u maa n̄ε, i laakari koowo ka s̄əmə weesugibu. Yāa ḡəna ba ra n̄ tii pote, bu ka na b̄een mi, adama s̄əwə ba s̄āwa nge demakunu ni nu kasu nu go nu tem.

¹⁶ I ko bu gia saa ben kookoosun di nge m̄e ba ra dāru gie saa ten binun di. Ba ra berenu s̄əri awīi wəllə? Ba koo gandun binu s̄əri s̄āka wəllə?

¹⁷ Dāa geera ta ra bii geenu ma, kpa dāa k̄suru tu bii k̄sunu ma.

¹⁸ Dāa geeru ta n̄ kp̄ē tu bii k̄sunu ma, m̄eya maa dāa k̄suru ta n̄ kp̄ē tu bii geenu ma.

¹⁹ Dāru baatere te ta n̄ bii geenu marumə ba ra tu burewa bu k̄s̄ d̄ə s̄ə.

²⁰ Nge m̄eya i ko ka s̄əmə weesugii be gia saa ben kookoosun di.

Na n̄ b̄ε ȳē gam

(I maa məerio Luku 13:25-27)

²¹ Yesu maa n̄ε, n̄ n̄ mə baawure wi u man sokumə Yinni, Yinni, wiya u koo du mi Gusunə u bandu swīi, ma n̄ kun mə wi u n̄en Baaba wi u wāa wəllən kīru m̄ə.

²² T̄ə te, tā n̄ tunuma, tən dabira ta koo man s̄ə tu n̄ε, Yinni, Yinni sa n̄ gari gerua ka wunen ȳisuru? Sa n̄ w̄erekunu gire ka wunen ȳisuru? Sa n̄ maa s̄əm damgii dabinu kue ka wunen ȳisuru?

²³ Sanam m̄eya kon bu s̄ə batuma s̄ə n̄ n̄ε, na n̄ b̄ε ȳē gam, i doonə n̄en min di, b̄ε be i k̄sa m̄ə.

Banəbu yiru

(I maa məerio Luku 6:47-49)

²⁴ Yesu maa n̄ε, yen s̄ə, baawure wi u n̄en gari yini n̄əmə, ma u yi m̄em n̄əwamm̄ε, u ko n̄ ka durə bwisigii wini ween̄ε wi u win diru bana kpee saara wəllə.

²⁵ Gura ya na, daanu yiba ma nim teria ma woo ga dii te swee. Adama ta n̄ w̄erum̄ε ȳen s̄ə ba te bana kpee saara wəllə.

²⁶ Adama baawure wi u n̄en gari yini n̄əmə ma u n̄ yi m̄em n̄əwamm̄ε, u ko n̄ ka durə gari b̄əkə wini ween̄ε wi u win diru bana yani s̄eri wəllə.

²⁷ Gura ya na, daanu nu yiba ma nim teria ma woo ga dii te swee, ma ta w̄eruma. Ma ten w̄erumaa kp̄ēa.

Yesun yiiko

²⁸ Ye Yesu u yeni gerua u kpa, tən w̄eru ge, ga biti kua win s̄əsibun s̄ə.

²⁹ Domi u bu s̄əsīm̄əwa nge wi u yiiko m̄ə, n̄ n̄ m̄ə nge ben wooda ȳērobu.

8

Yesu u wi u bara disigiru barə bekia

(I maa məerio Maaku 1:40-45, Luku 5:12-16)

¹ Ye Yesu u sara guu ten min di, tən w̄erusu n̄n swīi.

² Ma durə goo wi u bara disigiru barə u na u kpuna win wuswaaə u n̄ε, tənwero, à n̄ wura kaa kp̄i a man bekia kpa n̄ d̄era.

³ Yesu u win n̄əm̄u demia u n̄n baba ma u n̄ε, na wura, a b̄ekuro kpa a d̄era.

Mii mii u b̄ekura u d̄era saa win bararun di.

⁴ Ma Yesu u n̄n s̄əwa u n̄ε, a n̄əm̄ə? A ku goo yeni s̄ə, adama a doo yāku kowon mi u nun məeri, kpa a yākuru ko te M̄awisi u yiire. Nge m̄eya kaa ka baawure s̄əsi ma a d̄era.

Yesu u tabu sunə goon yoo bekia

(I maa məerio Luku 7:1-10)

⁵ Ye Yesu u dua wuu gagu s̄ə ge ba ra soku Kapenam̄u, tabu sunə goo da u ka n̄n yinna ma u n̄n faaba kana

⁶ u n̄ε, tənwero, n̄en yoo u barə ȳenuə, baa n̄əma u ku ra kp̄i u ȳiia, u n̄ni s̄əre gem gem.

⁷ Ma Yesu u n̄ε, ya wā, kon da n̄ n̄n bekia.

⁸ Tabu sunə wi, u wisa u n̄ε, aawo na n̄ tura a du n̄en ȳenuə. A gesi gari geruo, n̄en yoo u koo b̄ekura.

⁹ N̄en tii na ra gabu wiru kp̄iye, ma na tabu kowobu m̄ə be na kpare. Nà n̄ turo s̄əwa u doo, u ra n̄ d̄əwa. Nà n̄ goo s̄əwa u na, u ra n̄ sisiwa. Nà n̄ maa n̄en yoo s̄əwa u yeni koowo, u ra n̄ m̄əwa.

10 Ye Yesu u gari yini nua, u biti kua ma u tumbu sɔɔwa be ba nùn swīi u nɛɛ, ka gem na bɛɛ sɔɔmɔ, na ñ goo waare baa Isireliba sɔɔ wi u naanɛ doke binin bweseru mɔ.

11 Na bɛɛ sɔɔmɔ ma tɔn dabira koo na saa sɔɔ yari yeru ka duu yerun di kpa bu sina bu di mi Gusunɔ u bandu swīi ka Aburahamu ka Isaki ka Yakabu sannu.

12 Adama be, be n weenɛ ba n wāa mi, ba koo bu kɔ tɔɔwɔ yam wɔkuru sɔɔ mi ba koo wiru nɔma sɔndi bu swī.

13 Ma Yesu u tabu sunɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, u doo yɛnuɔ. Ye u naanɛ doke kpuro ya koo nùn koorɔ.

Ma saa ye sɔɔ mii mii, tabu sunɔ win yoo wi, u bekura.

Yesu u tɔn dabinu bɛkia

(I maa mɛerio Maaku 1:29-34, Luku 4:38-41)

14 Yesu u da Piɛɛn yɛnuɔ. Ma u deema Piɛɛn kurɔn mɛro u wasi sundu barɔ u kpī.

15 Yesu win nɔmu baba ma wasi sun te, ta yarina. Ma u seewa u nùn nɔari.

16 Dɔma ten yoka, ba ka tɔn dabinu na be ba wɛɛkunu mɔ. Yesu u wɛɛku ni gira ka gari gerubu tɔna, ma u kpuro bɛkia be ba barɔ.

17 U yeni kua kpa Gusunɔn sɔmɔ Esain gari yi ka koorɔ, yi u nɛɛ, “Win tii u bɛsɛn wasin dam sariru sua, ma u ka bɛsɛn baranu doona.”

Be ba kī bu Yesu swīi

(I maa mɛerio Luku 9:57-62)

18 Ye Yesu u tɔn wɔrusu wa si su nùn sikerɛnɛ, ma u nɛɛ, bu de bu da daa burerun guruɔ.

19 Sanam mɛya wooda yɛro goo u na win mi, u nɛɛ, yinni, kon nun swīi yam kpuro mi a dɔɔ.

20 Yesu u nùn wisa u nɛɛ, sɛmusu bweusu mɔ, gunɔsu su maa sokunu mɔ. Adama nɛ Tɔnun Bii na ñ nɛn tii ayeru garu mɔɔwɛ mi kon kpuna.

21 Yesun bɔɔ goo u maa gerua u nɛɛ, yinni, a de n gina da n nɛn tundo sike.

22 Yesu u nùn wisa u nɛɛ, a man swīiyɔ, kpa a de gɔribu bu ben gɔribu sike.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mɛerio Maaku 4:35-41, Luku 8:22-25)

23 Yesu u goo nimkuu dua ma win bwāaba nùn swīi ge sɔɔ.

24 Yande ma woo bɔkɔ ga seewa daa bure te sɔɔ, sere nim kurenu nu goo ge wukiri. Adama Yesu u do.

25 Bwāa be, ba da ba nùn yamia ba nɛɛ, Yinni a sun faaba koowo sa kam kobu dɔɔ.

26 Yesu u nɛɛ, mban sɔna i bɛrum mɔ, bɛɛ naanɛ doke piibugibu.

Ma u seewa u woo ka nim kure ni yiire nu mari ma n mari sɔɔ sɔɔ.

27 Be kpuro ba biti kua ba nɛɛ, durɔ weren bwesera wini. Baa woo ka nim kurenu mam nu nùn mɛm nɔɔwammɛ.

Yesu u wɛɛkunugibu yiru bɛkia

(I maa mɛerio Maaku 5:1-20, Luku 8:26-39)

28 Yesu u tura Gadaran temɔ daa bure ten guruɔ, ma durɔbu yiru gaba ka nùn yinna be ba yarima sikan di. Durɔ be, ba wɛɛkunu mɔ ba sɛ gem gem sere goo ku ra kaku u swaa ye sī.

29 Ma ba yande gbāra ba nɛɛ, mba n sun mɛnnɛ bɛsɛ ka wunɛ Gusunɔn Bii. A nawa a ka sun tɔya ko saa yu sere turi?

30 Ba kurusɔ wuu bakaru garu wɛndɛ sāa ta dimɔ.

31 Wɛɛku ni, nu Yesu kana nu nɛɛ, à n kaa sun gira a de su du kurusɔ ni sɔɔ.

32 Yesu u nɛɛ, i doo.

Ye nu yara ma nu da nu dua kurusɔ ni sɔɔ. Yera kurusɔ wuu te kpuro ta duki sarama guurun di ta wɔri daa bure te sɔɔ, ta nim diira.

33 Durɔ be ba raa kurusɔ ni kparamɔ, ba duki doona wuu sɔɔ. Ma ba tumbu gari yi kpuro sɔɔwa ka ye n wɛɛkunugii be yiru deema.

34 Ma wuu gen tumbu kpuro ba yara ba Yesu sennɔ da. Ye ba nùn wa ba nùn suuru kana ba nɛɛ, u yario ben tem di.

9

Yesu u durɔ goo bɛkia

wìn wasin bee tia gu

(I maa mɛerio Maaku 2:1-12, Luku 5:17-26)

1 Yesu u goo nimkuu dua ma u wure u daa bure te tɔbura, ma u tura win tiin wuuɔ.

2 Tumbu gabu ba ka nùn durɔ goo naawa wìn wasin bee tia ya gu. Durɔ wi, u kpī kpinu wɔllɔ. Ye Yesu u ben naanɛ dokebu wa, u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, bii durɔbu, a ku mwia kpna, a wunɛn durum suuru wa.

³ Ma wooda yērobu gaba bwisika ba tii sōwa ba nεε, durō wini u Gusunō wōmmōwa.

⁴ Yesu u yē ye ba bwisikumō ma u nεε, mban sōna i kōsa bwisikumō bεen gōruō.

⁵ Yerà ya sēsō bo, n tōnu sō u win durum suuru wa, n̄ kun mε n n̄n sō u seewo u sī.

⁶ Na kī i n yē ma Tōnun Bii u yiiko mō handunia sō u ka tōnun durum suuru ko.

Yen sōna u barō wi sōwa u nεε, a seewo a wunen kpinu sua kpa a we yenuō.

⁷ Durō wi, u seewa ma u sīa win yenuō.

⁸ Ye tōn be, ba yeni wa bεrum bu mwa ma ba Gusunō siara yēn sō u yiiko yen bweseru tōnu wē.

Yesu u Mateu soka

(I maa mεerio Maaku 2:13-17, Luku 5:27-32)

⁹ Yesu u doona min di. Ye u sīmō swaaō u ghere mwaō goo wa wi ba ra soku Mateu u sō ghere yerō. Ma u n̄n sōwa u nεε, a man swīiyō.

Ma Mateu u seewa u n̄n swīi.

¹⁰ Ye Yesu u dimō durō win yenuō, ghere mwaōbu ka kōsan kowobu dabinu ba na ba sina ka Yesu ka win bwāabu sannu.

¹¹ Falisi gaba wa mε, ma ba win bwāabu bikia ba nεε, mban sōna bεen yinni u dimō ka ghere mwaōbu ka kōsan kowobu.

¹² Yesu u ben gari yi nua ma u nεε, be ba bwāa do ba n̄ timgiin bukata mō ma n̄ kun mō be ba barō.

¹³ I doo i Gusunōn garin tubusianu kasu yi yi nεε, “Wōnwōnda na kī, n̄ n̄ mō yākuru.” Domi na n̄ nε n̄ ka geegibu soku ma n̄ kun mō torobu.

Nō bōkurun gari

(I maa mεerio Maaku 2:18-22, Luku 5:33-39)

¹⁴ Ma Yohanu Batemu kowon bwāaba na Yesun mi ba bikia ba nεε, mban sōna bεε ka Falisiba sa ra nō bōke, adama wunε, wunen bwāabu ba ku ra nō bōke.

¹⁵ Yesu u bu wisa u nεε, be ba soka kurō kpaā yerō ba ko n̄ nukuru sankire sanam mε kurō kpaon durō wāa ben suunu sō? Aawo, adama saa ya sisi yē sō ba koo kurō kpaon durō wōra ben min di. Saa yera ba koo nō bōke.

¹⁶ Goo ku ra yāa tōkōnu kōre ka yasi kpaā ye ba n̄ nim doke. U n̄ kua mε, yasi kpaā ye, ya koo gawana kpa yu yāa tōkō ni gīam sosi.

¹⁷ Goo ku ra maa tam kpaam doke gōnan bō tōkōnu sō. U n̄ kua mε, bō ni, nu koo kura kpa tam mε, mu yari kpa bōnu nu sankira. Adama ba ra tam kpaam wisiwa gōnan bō kpaanu sō. Sanam mε, ye yiru yen gaa kun sankiramō.

Wirugii goon bii ka kurō wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mεerio Maaku 5:21-43, Luku 8:40-56)

¹⁸ Sanam mε Yesu u bu yeni sōmō wirugii goo u na u yiira win wuswaaō u nεε, n̄n bii tōn kurō u gu tē, adama a na a n̄n nōmu sōndi kpa u se.

¹⁹ Ma Yesu u seewa ka win bwāabu ba durō wi swīi.

²⁰ Sanam mε ba dō, kurō goo wi u yem wīibu barō saa wō wōkura yirun di, u susi Yesun biruō u win yaberun swaa bua baba.

²¹ U gerua win tiin gōruō u nεε, ù n̄ gesi win yaberu baba u koo bēkura.

²² Yesu u sīira u n̄n wa ma u nεε, kurō wunε, a ku mwia kpana, wunen naanε dokebu nun bēkia.

Yande ma kurō wi, u bēkura.

²³ Ye Yesu u tura wirugii win dirō, yera u deema gaba guunu soomō ma be kpuro ba sirenε.

²⁴ Ma u nεε, i yario bεε kpuro, wōndia wi kun gu, u dowā.

Ma be kpuro ba n̄n yaakoru wōri.

²⁵ Ye ba tōmbu yara ba kpa Yesu u dua u wōndia win nōmu nenua, ma wōndia wi, u seewa.

²⁶ Yenin labaari ya kpararawa tem mε kpuro sō.

Yesu u wōkobu yiru bēkia

²⁷ Yesu u doona min di. Nge mε u win sanum dō, wōkobu yiru gaba n̄n swīi. Ba nōguru sue ba mō, Dafidin sikadobu, a bεsen wōnwōndu waawo.

²⁸ Ye Yesu u dua dirō wōko be, ba na win mi, ma u bu bikia u nεε, i naanε sāa ma kon kpī n̄ yeni ko?

Ma ba nεε, mεya Yinni.

²⁹ Sanam mεya Yesu ben nōni baba ma u nεε, n̄ bεε kooro nge mε i naanε sāa.

³⁰ Ma ba yam wa. Yera Yesu u bu sōwa u sire u nεε, bu ku raa goo yeni sō.

³¹ Adama ye ba doona min di kese ba win labaari kparam wōri tem mε kpuro sō.

Yesu u soso bekia

³² Ye tən be, ba doona ma gaba ka durə goo na Yesun mi, wi u sãa soso yèn sō u wɛrɛku gagu mə win wasi sɔɔ.

³³ Sanam mɛ Yesu u wɛrɛku ge gira durə wi, u gari gerubu wəri. Ma tamba biti kua ma ba nɛɛ, sa n̄ yenin bweseru waare Isireli sɔɔ.

³⁴ Adama Falisiba nɛɛ, wɛrɛkunun wirugiiwa u n̄n dam wɛ u ka nu gira.

Yesu u tambu wɔnwɔndu kua

³⁵ Yesu u bɔsu wuu marosu kpuro sɔɔ ka baru kpaanɔ. U keu sɔɔsimɔ ben mɛnnɔ yenɔ u Gusunɔn bandun Labaari gea kparamɔ, ma u tambu bekiamɔ saa bararu ka wasin dam sariru bwese bwesekan di.

³⁶ Ye u tən wɔrusu wa ben wɔnwɔnda n̄n mwa yèn sō ba wurure ma ba yarinɛ nge yãa ni nu kun kparo mə.

³⁷ Ma u win bwãabu sɔɔwa u nɛɛ, ye ya ye bu ka gɛ ya kpã, adama be ba gɛɛmɔ ba n̄ dabi.

³⁸ Yen sō, i gbee yëro kanɔ u kparam tambu m̄risiama bu ka gɛ.

10*Bwãabu wɔkura yiru yen yĩsa*

(I maa mɛerio Maaku 3:13-19, Luku 6:12-26)

¹ Yesu u win bwãabu wɔkura yiru mɛnna ma u bu yiiko wɛ bu ka wɛrɛkunu gira, kpa bu bararu ka wasin dam sariru baatere bekia.

² Bwãabu wɔkura yiru yen yĩsa wee. Gbi-ikoo Simɔɔ wi ba ra soku Piɛɛ ka win wɔnɔ Andere, ka Yakɔbu ka win wɔnɔ Yohanu, Sebeden bibu,

³ ka Filipu ka Baatelemi ka Tomaa ka Mateu wi u raa sãa gbere mwaɔ, ka Yakɔbu Alufen bii ka Tade,

⁴ ka Simɔɔ wi u win tem gari k̄i, ka Yudasi Isikariɔtu wi u tambu Yesu n̄mu sɔndia.

Yesu u bwãabu wɔkura yiru gɔra

(I maa mɛerio Maaku 6:7-13, Luku 9:1-6)

⁵ Yesu u tambu wɔkura yiru ye gɔra ka wooda yeni u nɛɛ, i ku swaa gaa swĩi ye ya dɔɔ tən tukobun tem gia, i ku maa Samarigibun wuu gagu du.

⁶ Adama i doo Isireliban mi, be ba kɔɔra nge yãanu.

⁷ I doo i kpara i nɛɛ, Gusunɔ u sisi u bandu swĩi.

⁸ I barɔbu bekio, i gɔribu seeyo, i be ba bara disigiru mə bekio bu dɛɛra, kpa i wɛrɛkunu gira tambun wasi sɔɔn di. Yèn sō i wa kɔsiaru sari, i maa wɛɛyɔ n̄ kun ka kɔsiaru.

⁹ I ku dukia gaa sua i ka da, nge wura n̄ kun mɛ sii geesu, n̄ kun mɛ sii gandu bɛɛn bɔɔrɔ.

¹⁰ I ku ka yãa kureru da, n̄ kun mɛ yaberu yiruse, n̄ kun mɛ baranu n̄ kun mɛ dɛka. N weenɛ bu sɔm kowo wɛ yèn bukata u mə u n̄ ka wãa.

¹¹ I n̄ tura wuu marɔɔ n̄ kun mɛ wuu piibu sɔɔ, i de i mɛɛri wi u weenɛ u bɛɛ dam koosia, kpa i sina win yenuɔ sere i ka s̄i wuu gen min di.

¹² I n̄ yenu gagu dua i gen tambu tɔbirio kpa i nɛɛ, Gusunɔ u bɛɛ alafia kɛ.

¹³ Yenu gegibu bà n̄ ka alafia ye weenɛ, i de ya n̄ wãa be sɔɔ, adama bà kun ka weenɛ, i de yu wurama bɛɛn mi.

¹⁴ Wuu gagu n̄ kun mɛ yenu gagun tambu bà n̄ maa yina bu bɛɛ dam koosia, bu sere bɛɛn gari swaa daki, i doonɔ min di kpa i bɛɛn naasun tua bu kpare.

¹⁵ Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, siribun sanam Gusunɔ u koo Sodomu ka Gomɔragibu wɔnwɔndu sɔɔsi n̄ kere wuu gen tambu.

Nɔni swãaru te ta sisi

(I maa mɛerio Maaku 13:9-13, Luku 21:12-17)

¹⁶ Yesu maa nɛɛ, wee, na bɛɛ gɔrimɔ nge yãanu demakunun suunu sɔɔ. I de i n̄ bwisi mə nge wɛɛ, kpa i n̄ ka kparukonu weenɛ taki sariru sɔɔ.

¹⁷ I laakari koowo domi gaba koo bɛɛ mwa bu ka da siri yerɔ, kpa bu bɛɛ seni so ben mɛnnɔ yenɔ.

¹⁸ Ba koo bɛɛ siri tem yërobu ka sinambun wuswaaɔ n̄n sō, kpa i ka seeda di ben mi ka tən tukobun mi.

¹⁹ Bà n̄ ka bɛɛ da siri yerɔ, i ku wurura ka gari yi i ko gere. I ku maa wurura nge mɛ i ko gerusina. Saa ye, yà n̄ tura, i ko wa gari yi i ko gere.

²⁰ Domi gari yi i ko gere yi n̄ ko n̄ sãa bɛɛgii, yi koo nawa saa bɛɛn Baaban Hunden min di wi u wãa bɛɛ sɔɔ.

²¹ Gaba koo ben wɔnɔbu n̄ kun mɛ ben maabu sɔɔsi bu ka bu go. Baababa ba ko maa ko mɛ ben bibu sɔɔ, ma bibu ba koo ben mɔwɔbu kɔrumɔtɔnu kua bu ka bu go.

22 Baawure u koo bæε tusi nen yĩsirun s̄. Adama wi u temana sere ka n̄r̄ə u koo faaba wa.

23 Bà n bæε n̄ni s̄əwa wuu teu s̄ə, i duki doon̄ə wuu gagun mi. Na bæε s̄əmə ka gem, i n̄ ko i Isirelin wusu kpuro sasiri i kpe, T̄ənun Bii u ka tunuma.

24 M̄εero sari wi u win s̄əsiio kere. Yoo maa sari wi u win yinni kere.

25 N n m̄en na, n tura m̄εero u ka win s̄əsiio weena kpa yoo u ka win yinni weena. Bà n ȳenu ȳero sokum̄ə Beseburu, ba koo win yenugibu ȳisi k̄əsunu k̄ē n kere wi.

*W̄in b̄erum n ween̄e i ko
(I maa m̄εerio Luku 12:2-7)*

26 Yesu maa n̄εε, yen s̄ə, i ku ben b̄erum ko, domi ye ya wukiri ya koo tera, yen asirin ḡānu maa sari ni ba n̄ koo gia.

27 Ye na bæε s̄əmə yam w̄okuru s̄ə, i ye geruo yam bururam s̄ə. Ye i maa nua asiri s̄ə, i ȳəwo gidambisa w̄əll̄ə i ka ye kpuro kpara.

28 I ku bu nasia be ba koo wasi t̄əna go, be ba n̄ kp̄ē bu hunde go. Adama i ȳero nasio wi u koo kp̄i u wasi ka hunde go sannu d̄ə wi u ku ra gbi s̄ə.

29 I n̄ ko kp̄i i gun̄əminu yiru dwe ka faram? Ka m̄ε, baa nin teu, ga n̄ koo w̄əruma tem̄ə ma n̄ kun m̄ə bæen Baaba u wura.

30 B̄εε maa, ba mam bæen wirun serin geeru ȳē.

31 N n m̄en na, i ku b̄erum ko, i gun̄əminu bæεε kere sere mi n toma.

Wi u Kirisi wura

*t̄əmbun wuswaaə
(I maa m̄εerio Luku 12:8-9)*

32 Yesu maa n̄εε, baawure wi u man wura t̄əmbun wuswaaə, kon maa ȳero wura nen Baaban wuswaaə wi u w̄ā w̄əll̄ə.

33 Adama wi u man yina t̄əmbun wuswaaə, kon maa ȳero yina nen Baaban wuswaaə wi u w̄ā w̄əll̄ə.

*Alafia ka takobin gari
(I maa m̄εerio Luku 12:51-53, 14:26-27)*

34 Yesu maa n̄εε, i kun tamaa na nawa handuniaə n ka alafia w̄ē, aawo, takobiwa na ka na.

35 Na nawa n ka sann̄ə doke bii t̄ən dur̄ə ka win tundon suunu s̄ə, ka maa bii t̄ən kur̄ə ka win m̄eron suunu s̄ə, ka maa kur̄ə m̄ero ka win dwaa m̄eron suunu s̄ə.

36 T̄ənun yenugibu beya ba ko n s̄ā win yib̄ereba.

37 Wi u win tundo n̄ kun m̄ε win m̄ero k̄i n man kere u n̄ tura u n ka s̄ā negii. Nge m̄eya wi u win bii k̄i n man kere u n̄ tura u n ka s̄ā negii.

38 Ma wi u kun win d̄āa bunanaru sue u n ka man sw̄i u n̄ tura u n ka s̄ā negii.

39 Wi u k̄i u win w̄āaru di ka win ḡoru k̄iru u koo tu bia. Adama wi u win w̄āaru yina nen s̄ə u koo tu wa ka gem.

Aren gari

(I maa m̄εerio Maaku 9:41)

40 Yesu maa n̄εε, wi u bæε dam koosia n̄ena u dam koosia. Wi u maa man dam koosia, u wi u man ḡərima dam koosiawa.

41 Wi u Gusun̄ən s̄əmə dam koosia ȳen s̄ə u s̄ā Gusun̄ən s̄əmə, u koo are wa nge Gusun̄ən s̄əməgii. Wi u maa t̄ən geo dam koosia, ȳen s̄ə u s̄ā t̄ən geo, u koo are wa nge t̄ən geogii.

42 Wi u bw̄ēbw̄ē benin turo ḡānu k̄ā ȳen s̄ə u s̄ā nen b̄ə, baa n̄ n nim n̄ruram na, na bæε s̄əmə ka gem, ȳero kun win are biam̄ə.

11

*Yohanu Bat̄emu kowon ḡərobu
(I maa m̄εerio Luku 7:18-35)*

1 Sanam m̄ε Yesu u win bw̄āabu w̄okura yiru ye bwisi yi k̄ā u kpa, u doona min di u da bera yen wuu marosu gia u ka keu s̄əsi kpa u maa ka waasu ko.

2 N deema Yohanu Bat̄emu kowo u Yesu wi ba m̄ə Kirisin s̄əman gari nua sere p̄iris̄əm diru mi u w̄ā. Yera u n̄n win bw̄āabun gabu ḡəria

3 bu ka n̄n bikia, wiya wi u koo be na? Nge ba n kpao mara.

4 Yesu bu wisa u n̄εε, i ḡəsiro i Yohanu tusia ye i nua ka ye i wa.

5 W̄okoba yam waam̄ə, yem̄əba s̄iim̄ə, ba be ba bara disigiru m̄ə b̄ekiam̄ə bu ka d̄εera, sosoba gari n̄əmə, ba ḡəribu seeyam̄ə ḡərin di, ma ba s̄ārobu Labaari gea waasu kuamme.

6 Doo n̄ərugiiwa wi nen gari kun torasiam̄ə.

7 Ye Yohanun bw̄āaba s̄iā Yesu u Yohanun gari t̄ən dabiru s̄əbu w̄əri u n̄εε, mba i

yara i mɛɛrim da gɓaburɔ. Yakɔ ge woo ga toorimɔ? Aawo.

⁸ N n mɛn na, mba i mɛɛrim da. Durɔ wi u yāa bɛɛɛginu sebua? Na bɛɛ sɔɔmɔ be ba yāa bɛɛɛginu sebua ba wāa sina kpaanɔ.

⁹ Mba i re kobu da. Gusunɔn sɔmɔwa i mɛɛrim da? Mɛya na bɛɛ sɔɔmɔ, yɛro mam Gusunɔn sɔmɔ kere sere mi n toma.

¹⁰ Domi Yohanu wiya win sɔ Gusunɔn gari nɛɛ, “N wee na nɛn sɔmɔ gariɔ wunɛn wuswaaɔ wi u koo wunɛn swaa sɔmɛ.”

¹¹ Ka gem na bɛɛ sɔɔmɔ, be tɔn kurɔba mara sɔɔ goo kun Yohanu Batɛmu kowo kere. Adama wi u yākabu bo ban te Gusunɔ u swīi sɔɔ u nùn kere.

¹² Saa mìn di Yohanu wi u waasu mɔ sere ka tɛ ba ban te kasuwa ka dam, ma damgiba tu mwaamɔ.

¹³ Mɔwisi u ban ten gari gerua win wooda sɔɔ. Gusunɔn sɔmɔbu kpuro ba maa yi gerua sere ka Yohanu Batɛmu kowon waati.

¹⁴ I n kī i tubu, wiya Eli wi, wi u koo ra na.

¹⁵ Wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔwɔ.

¹⁶ Mba kon ka tɛn tɔmbu weesina. Ba ka bibu weenɛ be ba sɔ yaburɔ ba sokunamɔ ba mɔ,

¹⁷ sa bɛɛ guuru soowa ma i n̄ yawa, sa bɛɛ gɔɔ womu kua, i n̄ maa swī.

¹⁸ Domi Yohanu Batɛmu kowo u na u n̄ di u n̄ nɔra nge gabu, ma ba nɛɛ u wɛrekunu mɔwa.

¹⁹ Tɔnun Bii maa na u dimɔ u nɔrumɔ, ma ba gerumɔ ba mɔ u s̄aa dim kīro ka tam nɔro, ka maa gɓere mwaɔbu ka kōsan kowobun bɔrɔ. Ka mɛ, Gusunɔn bwisi yi ra sɔɔsi ma yi s̄aa gem yin kookoosun di.

Wuu sin tɔmba yinamɔ

bu naanɛ doke

(I maa mɛɛriɔ Luku 10:13-15)

²⁰ Ma Yesu u wuu si gerisim wɔri mi u sɔm maamaakigii dabinu kua, domi sin tɔmba kun bwisika ba ben gɔru gɔsie.

²¹ U nɛɛ, nuku sankiranugiiwa wunɛ Kɔraseni. Nuku sankiranugiiwa wunɛ Bɛsaiɔ, domi b̄a n sɔm maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni sɔɔ ye ba kua bɛɛn suunu sɔɔ, wuu sin tɔmbu ba ko n daa gɔru gɔsie saa tɛɛbun di ba n s̄a torom sɔɔ ba n saaki sebua nuku sankiranun s̄a.

²² Yen s̄a, na bɛɛ sɔɔmɔ, siribun sanam sɔɔ Tiri ka Sidonigia koo ko kpakaka ka bɛɛ.

²³ Wunɛ maa Kapenamu, a yīiyɔ kaa suara sere wallo? Aawo, ba koo nun surewa sere gariɔ. Domi sɔm maamaakigia ye ya kooa wunɛ sɔɔ, yà n kooa Sodomuɔ, wuu ge, ga n wāa ka gisɔ.

²⁴ Yen s̄ana na bɛɛ sɔɔmɔ, siribun sanam Sodomugia koo ko kpakaka ka wunɛ.

I na nɛn mi i wɛrabu mwa

(I maa mɛɛriɔ Luku 10:21-22)

²⁵ Saa ye sɔɔ, Yesu u nɛɛ, Baaba, wallo ka tem Yinni, na nun siara yèn s̄a a yabu ye bibu sɔɔsi baa mɛ a ye bwisigibu ka yɛrugibu berua.

²⁶ N wā Baaba, domi mɛya n ka nun naawa wunɛn kīru sɔɔ.

²⁷ Nɛn Baaba man baayere kpuro wɛ. Goo sari wi u Bii wi yɛ ma n kun mɔ Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba wi yɛ ma n kun mɔ Bii ka maa wi Bii u kī u nùn sɔɔsi.

²⁸ I na nɛn mi bɛɛ kpuro, bɛɛ be i ka bɛɛn sɔmunu wasira, kon bɛɛ wɛrasia.

²⁹ I wuro n bɛɛ kpara kpa i ko nɛn bwāabu, domi nɛ tɔn duuduo ka tii kawowa, mɛya kon de i n wāa b̄ari yendu sɔɔ.

³⁰ Domi yoo te kon bɛɛ diisia ta n̄ wahala mɔ, sɔmu ni kon maa bɛɛ s̄abi nu n̄ bunu.

12

Tɔɔ wɛrarugirun gari

(I maa mɛɛriɔ Maaku 2:23-28, Luku 6:1-5)

¹ Sɔɔ mɛɛrun biru, tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ, Yesu ka win bwāabu ba alikama gbaaru bukianɛ ba doonɔ. N deema gɔɔra win bwāabu mɔ ma ba alikama wɔka ba temmɔ.

² Ye Falisiba ba wa mɛ, ba Yesu sɔɔwa ba nɛɛ, u mɛɛriɔ ye win bwāaba mɔ ye wooda ya nɛɛ bu ku ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

³ Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i n̄ garire ye Dafidi kua sanam mɛ gɔɔra bu mɔ wi ka win tɔmbu?

⁴ U dua Gusunɔn dirɔ ma u pɛɛ sua ye ba Gusunɔ yiiye ma wi ka win tɔmbu ba di. N deema n n̄ weenɛ bu pɛɛ ye di ma n kun mɔ yāku kowobu tɔna.

⁵ Nge i n̄ garire Mɔwisin wooda sɔɔ ma tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, yāku kowo be ba sɔmburu mɔ s̄aa yerɔ, ba ku ra tɔɔ wɛrarugiru mɛm nɔwɛ. Ba n̄ maa s̄aa taaregibu.

⁶ Adama na bɛɛ sɔɔmɔ gāanu wāa mini ni nu s̄aa yeru kpāaru kere.

⁷ I n daa tuba ye Gusunən gari gerua yi nɛɛ, “Wənwənda na kī, n n mə yākuru,” i n daa taare sarirugibu taare wɛɛmɔ.

⁸ I de i n yɛ ma Tənu Biiwa u tɔ wɛrarugiru kua.

Durə wɛn nəm teu ga gu

(I maa mɛrio Maaku 3:1-6, Luku 6:6-11)

⁹ Ma Yesu doona min di, u dua ben mɛnno yerə.

¹⁰ Durə goo wāa mi, wɛn nəm teu ga gu. Be ba wāa mi, ba Yesu bikia ba nɛɛ, n n man na, n weenɛ bu tənu bɛkia tɔ wɛrarugiru sɔɔ? Ba gerua mɛ, bu ka wa bu nùn durum mani.

¹¹ Ma Yesu maa bu bikia u nɛɛ, bɛɛn goo ù n yāaru mə ma ta nùn dəkə kpiriru wəriri tɔ wɛrarugiru sɔɔ, u n koo da u tu gawa u yara?

¹² Tənu kun yāaru kere mi n toma? N n mɛn na, ya wā tənu u gea ko tɔ wɛrarugiru sɔɔ.

¹³ Yera u durə wi sɔɔwa u nɛɛ, u win nəm ge demia.

U ge demia ma ga wɛra nge gen teu.

¹⁴ Falisiba ba yara ba da ba wesiana mɛ ba koo ko bu ka Yesu go.

Səm kowo wi Gusunə u gɔsa

¹⁵ Ye Yesu u gia ma ba kī bu nùn gowa, u geera saa min di ma tən dabira nùn swī. Ma u barəbu kpuro bɛkia.

¹⁶ Adama u bu sɔɔwa u sire u nɛɛ, bu ku raa goo sɔ wi u sāa.

¹⁷ N koora nge mɛ, kpa gari yi Gusunən sɔmɔ Esai u yorua yi ka koora.

¹⁸ Gari yi sɔɔ, Gusunə u nɛɛ, “Nɛn sɔm kowo wi na gɔsa wee, nɛn kīnasi wī sɔɔ nɛn gɔru dobu kpuro wāa. Na kon nùn nɛn hunde wɛ, kpa u nɛn gem kpara bwesenu kpuron mi.

¹⁹ U n ka goo sikirinamə u n maa gbāramə. Mɛya maa goo kun win nɔɔ nɔɔmə wuun suunu sɔɔ.

²⁰ U n koo tən be ba sunkure nge kaba dakura.

U n koo maa bu go baa bə n sāa nge fitila ge ga gɔɔ dɔɔ,

sere u ka de gem mu tabu di,

²¹ kpa bwesenu kpuro nu nin yīyɔbu doke win yīsiru sɔɔ.”

Yesu ka tii yinamə

(I maa mɛrio Maaku 3:22-30, Luku 11:14-23)

²² Ba ka Yesu durə goo naawa wi wɛɛkunu nu kua wɔko ka soso. Yesu durə wi bɛkia. U yam wa ma u gari gerubu wəri.

²³ Ma tən wəru kpuro ga biti soora ga nɛɛ, n n man na ka gem n n Dafidin sikadobu mini re?

²⁴ Adama ye Falisiba ba nua mɛ, yera ba gerua ba nɛɛ, wɛɛkunun sunə Beseburun dama Yesu u ka wɛɛkunu giramə.

²⁵ Nge mɛ Yesu ben bwisikunu yɛ, u bu sɔɔwa u nɛɛ, bandu baatere tən tambu ba tabu mɔ ben tii tiinɛ sɔɔ ta koo ko bansu. Mɛya maa wuu baagere n kun mɛ yenu baagere gɛn tambu ba tabu mɔ ben tii tiinɛ sɔɔ ga n koo tɛ.

²⁶ N n mɛn na, Setam yə n Setam giramə, ya ka yen tii tabu mɔwa. Aməna yen bandu ta koo ka tɛ.

²⁷ N n sāa Beseburun dama na ka wɛɛkunu giramə, ka wɛren dama bɛɛn bwāaba ka nu giramə. Yenin sɔna ben tii ba koo sɔɔsi ma i tore.

²⁸ Adama n n Gusunən Hunden na, na ka wɛɛkunu giramə, yeya ya sɔɔsimə ma Gusunə u bandu swī bɛɛn suunu sɔɔ.

²⁹ Aməna tənu koo ka du damgiin yenuə u ka win yānu gura ma n kun mə u gina gbia u damgii wi bəkua. U n nùn bəkua, yera u koo kpī u win yānu gura.

³⁰ Wi u kun sāa nɛgii u ka man yibɛɛ tɛɛru nɛniwa. Ma wi u ku ra gāanu mɛnɛ ka nɛ sannu u ra ni yarinasiewa.

³¹ Yen sɔna na bɛɛ sɔɔmə tamba koo kpī bu toranu kpuro ka gari kam gerubu kpuron suuru wa. Adama wi u Hunde Dɛɛro gari kam gerusimə, u n yen suuru wasi pai.

³² Baawure wi u nɛ Tənun Bii gari kam gerusi ba koo yɛro suuru kua. Adama baawure wi u Hunde Dɛɛro gari kam gerusimə, ba n yɛro suuru kuammɛ saa gisən di sere ka sia mam.

Dāru ka ten binu

(I maa mɛrio Luku 6:43-45)

³³ Ma Yesu maa nɛɛ, à n dāa geeru duura kaa bii geenu wa. À n maa dāa kɔsuru duura bii kɔsuna kaa səri. Domi dārun binun diya ba ra tu tubu.

³⁴ Waa gɔsərun bweseru bɛɛ! Aməna i ko ka gari gee gere bɛɛ be i sāa tən kɔsobu.

Domi ye ya yiba gōruo ya yarimə, yeya nəo ga gerumə.

³⁵ Tən geo u ra gāa geenu yarewa gāa geenu səon di ni nu berua win gōruo. Tən kōso maa gāa kōsunu yaramə gāa kōsunu səon di ni nu berua win gōruo.

³⁶ Na bεε sōomə gari kpuro yi tamba gerumə, yi səara ba koo bu siri siribun sanam.

³⁷ Domi wunen garin diya ba koo nun gem wē. Yin min diya ba koo maa nun taare wē.

Tamba yīreru bikia

(I maa mεerio Maaku 8:11-12, Luku 11:29-32)

³⁸ Yera wooda yērobu ka Falisi gabu ba Yesu sōowa ba nεε, keu koosio, sa kī a yīreru garu ko su wa.

³⁹ U bu wisa u nεε, tən tən kōsobu be ba n ka Gusunə turo yō ba yīreru bikiamə. Adama yīreru garu maa sari te ba koo bu sōasi ma n kun mə Gusunən səmə Yonasigiru.

⁴⁰ Domi nge mε Yonasi kua sō sō ita ka wōkuru ita swāa bakan nukurə, nge meya maa nε Tənun Bij kon ko sō sō ita ka wōkuru ita tem nukurə.

⁴¹ Siribun sanam sō Ninifugibu ba koo tən tambu seesi bu bu taare wē domi ba ben wāaru gəsia Yonasin waasun sō. Wee tē gāanu wāa mini ni nu Yonasi kere.

⁴² Siribun sanam tən kurə sunə wi u na saa nim nəon sō yēsən di u koo tən tambu seesi u bu taare wē yèn sō win tem tonde min di u na u ka Saloməon bwisin gari nə. Wee tē gāanu wāa mini ni nu Salomə kere.

Wεkekunun wuramaru

(I maa mεerio Luku 11:24-26)

⁴³ Ma Yesu maa nεε, wεkekunu nən doona tənun min di, nu ra n bəsuwa mi gāanu ku ra kpi nu n wēra yeru kasu nu n bie.

⁴⁴ Yera nu ra nεε, nu koo gəsira nin wāa yerə min di nu raa doona. Nu ra wurame kpa nu deema ta wāa diiru ta kurare ta sənde.

⁴⁵ Kpa nu da nu ganu nəba yiru kasuma ni nu ni kōsuru kere kpa nu du yēro sō nu n wāa mi. Ma durə win wāa gbiikuru ta koo sāaya ka sere dāakuru. Nge meya n ko n ko ka tən tən kōso beni.

Berə ba sāa Yesun wənəbu

ka win mero

(I maa mεerio Maaku 3:31-35, Luku 8:19-21)

⁴⁶ Sanam mε Yesu u ka tən wəru gari mə, wee win mero ka win wənəbu ba yō təowə ba kī bu ka nən gari ko.

⁴⁷ Sanam meya goo nən sōowa u nεε, wunen mero ka wunen wənəbu ba yō təowə ba kī bu ka nun gari ko.

⁴⁸ Adama Yesu u yēro bikia u nεε, wara nen mero. Berə maa nen wənəbu.

⁴⁹ Ma u win bwāabu nəmu tīi u nεε, beya mini be ba sāa nen mero ka nen wənəbu.

⁵⁰ Domi baawure wi u nen Baaba wərukoon kīru mə, wiya nen wənə ka nen sesu ka nen mero.

13

Dīa bwese yēkon gari

(I maa mεerio Maaku 4:1-9, Luku 8:4-8)

¹ Sō tee te sō, Yesu u yara yənun di u da u sina daa burerun goorə.

² Ma tən wəru ga nən mənne sere u dua goo nimkuu sō u sina. Ma tən be kpuro ba yō daa bure ten goorə.

³ U bu gāa dabinu sōowa ka mənnu u nεε, durə goowa yara u dīa bweseru yēkam də.

⁴ Nge mε u yēkamə sukum wəri swaa baarə, ma gunəsu na su di.

⁵ Ma sukum gam wəri kpee saara wəllə mi tem kun duku. Ma mu kpia mii mii yèn sō tem kun duku mi.

⁶ Sanam mε sō gura u kpīi te yania ta gbera yèn sō ta n gbini beke mə.

⁷ Sukum gam maa wəri sākin suunu sō. Ma sāki ka mu kpēa sannu ma yi mu sēkene yi go.

⁸ Adama sukum gam wəri tem gem sō ma mu binu mara, gam gum wənəbu (100), gam gum wata, gam gum tena.

⁹ Ma u nεε, wi u swaa mə u ka nə, u nəowə.

Mənnun asansi

(I maa mεerio Maaku 4:10-12, Luku 8:9-10)

¹⁰ Yera win bwāaba da ba nən deema ba bikia ba nεε, mban sōna u ra ka bu mənnu gari sō.

¹¹ Ma u bu wisa u nεε, bεeya ba Gusunən bandun asiri sōasi, adama be ba tie, ba n bu sōasi.

¹² Domi wi u gāanu mə, wiya ba koo sosia kpa win məru tu kpēa. Adama wi u kun

gãanu mɔ, fiiko ye u mɔ, yera ba koo maa nùn wɔrari.

¹³ Yenin sɔna na ka bu mɔnnu gari sɔmɔ. Domi ba mɛrimɔ adama ba ñ waamɔ. Ba swaa daki adama ba ñ nɔmɔ n sere bu yeeri.

¹⁴ Nge mɛya gari yi Esai u gerua ben sɔ yi sɔsiramɔ, ye u nɛɛ,
“I ko n nɔmɔ ka gem, adama n ñ koo bɛɛ yeeri.

I ko n mɛrimɔ adama i ñ ko i wa.

¹⁵ Domi tɔn benin gɔru ga ñ biti mɔ.

Ba ben tiin swaa kɔrua, ba nɔni yinwa.

Kpa bu ku wa ka ben nɔni.

Kpa bu ku nɔ ka ben swaa.

Kpa bu ku gia ka ben bwisi.

Kpa bu ku raa ka gɔsiramɔ nɛn mi n ka bu bɛkia.”

¹⁶ Doo nɔrugiba bɛɛ, yèn sɔ bɛɛn nɔni waamɔ, bɛɛn swaa maa nɔmɔ.

¹⁷ Ka geema na bɛɛ sɔmɔ, Gusunɔn sɔmɔbu dabiru ka win tɔn geobu ba kɔa bu wa ye i waamɔ tɛ, ba ñ maa ye wa. Mɛya ba maa kɔa bu nɔ ye i nɔmɔ tɛ, ba ñ maa nua.

Mɔn ten tubusianu

(I maa mɛrio Maaku 4:13-20, Luku 8:11-15)

¹⁸ Ma Yesu u nɛɛ, tɛ i mɔn ten tubusianu nɔwɔ tɛ ta ka bwese yɛko yã mi.

¹⁹ Be ba Gusunɔn bandun gari nɔmɔ ma yi ñ bu yeeri, ba ka swaa baaru weenɛ mi bwese te, ta wɔri. Tɔn kɔso wi, u ra nɛ u wuna ye ba duura ben gɔruɔ.

²⁰ Gaba maa ka kpee saaran tem mɛ weenɛ mi bwese ten gara wɔri. Ba gari yi nɔmɔ, mii mii ba yi mwaamɔ ka nuku dobu.

²¹ Adama ba ñ derimɔ yi gbini ko ben gɔruɔ. Ma ba ñ yɔramɔ n ka tɛ. Sanam mɛ wahala ñ kun mɛ nɔni swãara tunuma gari yin sɔ kpa bu biru wura yande.

²² Gaba maa bwese te mwa nge tem sãkunugum sɔɔ. Ba gari yi nua adama handunian wãarun wururabu ka gobin nɔni wɔkubu bu gari yi tɛsi, yi ñ maa binu mara.

²³ Gaba maa bwese te mwa nge tem gem sɔɔ. Beya be ba gari yi nɔmɔ ma yi bu yeerimɔ. Ma ba binu marumɔ gabu wunɔbu (100), gabu wata, gabu tɛna.

Yaka kɔsusun mɔndu

²⁴ Yesu kpam bu mɔndu kua u nɛɛ, n wee ye Gusunɔn bandun gari yi ka weenɛ. Durɔ goowa u dɔa bwese geeru duura win gbaarɔ.

²⁵ Sanam mɛ baawure kpuro u dweeya, durɔ win yiberɛ u na, u yaka kɔsusu duura alikama ye sɔɔ, ma u doona.

²⁶ Ma alikama ya kpia ya kpɛa ya marumɔ, ma yaka kɔsu si, su maa kpia ma ba kpɛa sannu.

²⁷ Gbaa yɛron sɔm kowoba na ba nɛɛ, yinni, n ñ dɔa bwese geera a duura wunen gbaarɔ? Ma gian diya yaka kɔsu sini.

²⁸ Ma u bu wisa u nɛɛ, yiberɛwa, u kua mɛ. Sɔm kowo be, ba nùn bikia ba nɛɛ, ñ n mɛn na, a kɔ su da su yaka kɔsu si wukiri?

²⁹ Ma u nɛɛ, aawo domi ñ n su wukirimɔ tɛ, ka alikama sanna ko i ra wukiri.

³⁰ I de ye yiru kpuro yu kpɛa sannu sere gɛɛbun saa yà n tura. Sanam mɛya kon sɔm kowobu sɔ bu gina yaka kɔsu si mɛnnɔ bu bɔkunu ko bu dɔɔ doke, yen biru bu sere alikama gɛ bu mɛnna nɛn biraru sɔɔ.

Mutaadin biman gari

(I maa mɛrio Maaku 4:30-32, Luku 13:18-19)

³¹ Yesu kpam bu mɔndu garu kua u nɛɛ, Gusunɔn banda ka mutaadin bima weenɛ ye durɔ goo u sua u duura win gbaarɔ.

³² Dãa binu kpuro sɔɔ yeya ya piiburu bo. Adama yà n kpia ya kpa ya gberun kiku baagere kpãaru kere. Domi ya ra ko dãru sere gunɔsu ra nɛ su sin sokunu ko ten kãasin wɔllɔ.

Pɛɛ seeyatian gari

(I maa mɛrio Luku 13:20-21)

³³ Yesu kpam bu mɔndu garu kua u nɛɛ, Gusunɔn banda ka pɛɛ seeyatia weenɛ ye kurɔ goo sua u doke sakaku nɔɔ itan som sɔɔ, ma mɛ kpuro mu seewa mu kukua.

Mɔndun yaasi

(I maa mɛrio Maaku 4:33-34)

³⁴ Ka mɔnna Yesu u ra tɔn wɔru gari yi kpuro sɔ, u ku ra bu gãanu sɔ n kun ka mɔnnu.

³⁵ Nge mɛya Gusunɔn sɔmɔn gari yi koorã yi yi nɛɛ,

“Mɔnna ko na n da ka bu gari sɔ. Na kon maa ye gere batuma sɔɔ ye ya kukua saa handunian taka kobun di.”

Yesu yaka kɔsusun gari tubusia

³⁶ Sanam mɛya Yesu u seewa tɔn wɔru gen min di u dua yɛnuɔ. Ma win bwɔ̃aba da win mi ba nɛɛ, a sun mɔn te tubusio te ta ka yaka kɔ̃su sin gari yɔ̃ mi.

³⁷ Ma u bu wisa u nɛɛ, Tɔnun Biiwa u dīa bwese gee te duura.

³⁸ Handunia yera ya sɔ̃a gbaaru. Gusunɔn bandun biba ba sɔ̃a dīa bwese gee te. Tɔn kɔ̃so win biba ba maa sɔ̃a yaka kɔ̃su si.

³⁹ Setamwa maa sɔ̃a yiberɛ wi u su duura. Gɛɛbun saa maa sɔ̃a handunian kpeeru. Gusunɔn gɔradobara ba maa sɔ̃a gbaa sɔm kowobu.

⁴⁰ Nge mɛ ba ra yaka kɔ̃susu wunɛ bu dɔ̃o doke, nge mɛya n ko n ko handunian kpeeru sɔ̃o.

⁴¹ Tɔnun Bii u koo win wɔllun gɔradoba gɔrima, bu ka baayere wuna ye ya tɔmbu torasiamɔ mi u bandu dii, ka be ba kɔ̃sa mɔ.

⁴² U koo maa bu kpɛɛ dɔ̃o wi u ku ra gbi sɔ̃o, mi ba koo wiru nɔma sɔ̃ndi bu swī.

⁴³ Sanam mɛ sɔ̃ara be ba kua ye Gusunɔ u bikia ba ko n ballimɔ nge sɔ̃o mi ben Baaba u bandu swīi. Wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔwɔ.

Dukia ye ya beruan gari

⁴⁴ Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta maa sɔ̃awa nge dukia ye ya berua gbaaru sɔ̃o. Ye durɔ̃ goo ye kame ma u ye berum sɔnwa. Ma u da ka nuku dobu u dɔra kpuro ye u mɔ, ma u gɔsiramɔ u gbaa te dwa.

Goo gobigirun gari

⁴⁵ Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta maa sɔ̃awa nge goo gobigii ni nu wɔ̃, ni tenku goo u kasu.

⁴⁶ Sanam mɛ u nin teeru wa te ta gobi mɔ too, ma u da u win baayere dɔra ye u mɔ, ma u tu dwa.

Yāakororun gari

⁴⁷ Yesu maa nɛɛ, Gusunɔn bandu ta kpam sɔ̃awa nge yāakororu te ba ra kpɛɛ nim wɔ̃ku sɔ̃o kpa tu swɛɛ bwese bweseka mwa.

⁴⁸ Tà n yiba ba ra gawamɛ guruɔ, kpa bu sina bu gɔsi ye ya wɔ̃ bu doke bireru sɔ̃o, kpa bu ye ya kun gea sɔ̃a yari.

⁴⁹ Nge mɛya n ko n sɔ̃a handunian kpeeru sɔ̃o. Wɔllun gɔradoba ba koo na bu tɔn kɔ̃sobu ka geegibu wunana.

⁵⁰ Kpa bu tɔn kɔ̃so be doke dɔ̃o wi u ku ra gbi sɔ̃o. Miya ba koo nɔma wiru sɔ̃ndi bu swī.

Dukia kpaa ka gura

⁵¹ Yesu u bu bikia u nɛɛ, yabu ye kpuro ya bɛɛ yeeri?

Ma ba nɛɛ, oo.

⁵² Yera u bu sɔ̃awa u nɛɛ, wooda yɛro baawure wi u Gusunɔn bandun gari gia, u ka yɛnu yɛro weene wi u gɔ̃a kpaanu ka gɔ̃a gurunu wunamɔ win dukian di.

Nasarɛtigiba kun Yesu wure

(I maa mɛɛrio Maaku 6:1-6, Luku 4:16-30)

⁵³ Ye Yesu u mɔn ni kpuro kua u kpa, ma u doona min di.

⁵⁴ U da win tiin wuuɔ ma u tɔmbu keu sɔ̃osim wɔri ben mɛnnɔ yerɔ sere be kpuro ba biti soora. Ma ba nɛɛ, man diya u bwisi yinin bweseru waama. Amɔna u ka kpīa u sɔm maamaakigii nini mɔ.

⁵⁵ N n̄ dɔ̃a dɔ̃kon bii wi mini? N n̄ wiya wi Maari mara? N n̄ win wɔnɔba Yakɔbu ka Yosefu ka Simɔɔ ka Yudu?

⁵⁶ N n̄ ka win sesubu kpuro sanna sa wɔ̃a mini? N n̄ mɛn na, man diya u dam mɛ kpuro wa.

⁵⁷ Yeni kpuro ya bu yinari bu n̄n naane doke. Yera Yesu bu sɔ̃awa u nɛɛ, gam sari mi Gusunɔn sɔmɔ ku ra n̄ bɛɛɛ mɔ ma n̄ kun mɔ win tiin temɔ ka win yɛnuɔ.

⁵⁸ U n̄ maa sɔm damgii dabinu kue mi, ben naane dokebu sarirun sɔ̃.

14

Yohanu Batemu kowon gɔ̃o

(I maa mɛɛrio Maaku 6:14-29, Luku 9:7-9)

¹ Saa ye sɔ̃ara Herodu, Galilen tem yɛro u Yesun baaru nua.

² Ma u win sɔm kowobu sɔ̃awa u nɛɛ, Yohanu Batemu kowowa u seewa gɔrin di. Yen sɔ̃na u dam mɔ u ka sɔm maamaakiginu mɔ.

³⁻⁴ N deema Yohanu Batemu kowo raa Herodu sɔ̃awa ma n̄ n̄ weene u win wɔnɔ Filipun kurɔ Herodia sua kurɔ. Yen sɔ̃na Herodu u Yohanu Batemu kowo mwa ma u dera ba n̄n bɔkua ba doke pirisɔm dirɔ Herodia win sɔ̃.

⁵ Ma u kī u n̄n go, adama u tɔmbun nɔnu nasie yèn sɔ̃ ba n̄n mɛɛra Gusunɔn sɔmɔ.

⁶ Adama dɔma te ba Herodun maru tɔru yaayamɔ, Herodian bii wɔndia u dweebu dua u yawa. N Herodu dore,

⁷ sere u n̄n nɔ̃ mwɛɛru kua ka b̄ri u ka n̄n wɛ ye u koo n̄n bikia kpuro.

8 Ye u win m̄eron gere nua u Herodu s̄ōwa u n̄εε, a man Yohanu Batemu kowon wiru w̄εema mini p̄erenti s̄ō.

9 Sun̄o win nukura sankira, adama u n̄εε bu n̄un tu w̄εeȳo. U gerua m̄ε ȳen s̄ō u b̄ōrua win t̄ambun wuswaāo.

10 Ma u ḡōra ba Yohanu wiru bura p̄iris̄om dir̄o.

11 Ba wii te kp̄εema p̄erenti s̄ō ba bii wi w̄ε ma u ka win m̄ero tu daawa.

12 Ma Yohanun bw̄āaba na ba win goru sua ba sikua ma ba da ba Yesu s̄ōwa.

Yesu u t̄ambu n̄r̄obun

suba n̄ōbu diisia

(I maa m̄εrīo Maaku 6:30-44, Luku 9:10-17, Yohanu 6:1-14)

13 Ye Yesu u nua m̄ε, u doona min di. U goo nimkuu dua u da gbabur̄o wi turo. Sanam m̄ε t̄amba nua m̄ε, ba yara wusun di ma ba n̄un naa gira mi gia ka naasu.

14 Ye Yesu u yara goon di, u t̄on w̄oru guna wa. Ben w̄anw̄anda n̄un mwa ma u yande ben bar̄abu bekiam w̄ori.

15 Sanam m̄ε s̄ō dūo win bw̄āaba na win mi ba n̄εε, wee, gbaburu s̄ōra sa w̄āa mini, s̄ō maa kpa. A t̄on be karo bu da baru kpaan̄o bu ben tii d̄ianu dwia.

16 Ma Yesu bu s̄ōwa u n̄εε, n̄ n̄ tilasi bu ka doona. B̄εen tii i bu d̄ianu w̄εeȳo.

17 Yera ba n̄εε, p̄εe n̄ōbu t̄anawa sa m̄o mini ka sw̄εe yiru.

18 Ma u n̄εε, i man ye w̄εema mini.

19 Yen biru u n̄εε, t̄on w̄oru ge, gu yakasu yam̄o gu sina. Ma u p̄εe n̄ōbu ka sw̄εe yiru ye sua u wuswaa seeya w̄oll̄o u Gusun̄o siara. Ma u p̄εe ye murura u win bw̄āabu w̄ε ba t̄on w̄oru ge yabua.

20 Ben baawure di u deba. Ye ba di n̄ tiara ba gure birenu w̄akura yiru s̄ō ba ka doona.

21 Be ba di ben geera tura t̄onu n̄r̄obun suba n̄ōbu (5.000), t̄on kur̄abu ka bibu baasi.

Yesu u s̄im̄o nim w̄oll̄o

(I maa m̄εrīo Maaku 6:45-52, Yohanu 6:15-21)

22 Yen biru mii mii Yesu dera win bw̄āaba goo nimkuu dua ba n̄un gbiiȳo bu ka t̄obura guru gīo. Sanam m̄eya win tii u t̄on w̄oru yarinasiamāo.

23 Ye u bu yarinasia u kpa u ȳōwa guuru w̄oll̄o wi turo u ka kanaru ko. Ma u w̄āa mi, wi t̄ona, sere yam mu ka t̄ira.

24 N deema saa ye s̄ō, goo nimkuu ge, ga w̄āa nim suunu s̄ō. Nim kurenu gu b̄arikiam̄o ȳen s̄ō woo ga gu n̄am bira koosi.

25 Buru buru yam s̄areru, yera Yesu u s̄im̄o nim w̄oll̄o u d̄ōo win bw̄āabun bera gia.

26 Adama sanam m̄ε ba n̄un wa u s̄im̄o nim w̄oll̄o, ba berum soora ba n̄εε siiniwa.

Ma ba kuuki w̄ori berum saabu.

27 Adama mii mii Yesu ka bu gari kua u n̄εε, i ku mwia kpana, n̄ena, i ku berum ko.

28 Yera Pīεε n̄un s̄ōwa u n̄εε, Yinni, n̄ n̄ wunen na, a man n̄ōo k̄ēȳo n̄ na wunen mi nim w̄oll̄o.

29 Ma Yesu n̄εε, a na.

Yera Pīεε u yara goon di u nim n̄ōo s̄andi u s̄im̄o u d̄ōo Yesun mi.

30 Adama ye u woo laakari kua berum n̄un mwa. Ma nge m̄ε u numm̄o u wura kua u n̄εε, Yinni, a man faaba koowo.

31 Mii mii Yesu n̄oma demia u n̄un n̄enua ma u n̄εε, naane doke piibugii wune, mban s̄ōna a sika kua.

32 Be yiru kpuro ba dua goo s̄ō ma woo ga mari.

33 Yera be ba w̄āa goo ge s̄ō, ba yiira Yesun wuswaāo ba n̄εε, ka geema wune Gusun̄on Biiwa.

Yesu u bar̄abu bekia Genesaretin tem̄o

(I maa m̄εrīo Maaku 6:53-56)

34 Ba t̄obura ba kpa ba tura Genesaretin tem̄o.

35 Tem min t̄amba Yesu tuba ma ba win labaari ȳēbi yam kpuro ma u tunuma. Ma ba ka n̄un ben bar̄abu kpuro naawa.

36 Ba n̄un kana u gesi de bu win yaberun swaa bua baba. Be ba maa ye baba kpuro ba bekura.

15

Sikadoban deema

(I maa m̄εrīo Maaku 7:1-13)

1 Yera Falisiba ka wooda ȳērobu gabu ba na Yesun mi saa Yerusalemun di, ba n̄un bikia ba n̄εε,

2 mban s̄ōna wunen bw̄āabu ba n̄ b̄esen sikadoban deema m̄em n̄ōowamm̄ε. Domi ba ku ra nīε bu sere di.

3 Yesu bu wisa u n̄εε, b̄εε maa ni, mban s̄ōna i ra Gusun̄on wooda sare ma i sere b̄εen deema n̄eni.

4 Domi Gusun̄o u n̄εε, “A wunen tundo ka wunen m̄ero b̄εεε w̄ēȳo.” U maa n̄εε, “Wi u win tundo n̄ kun m̄ε win m̄ero k̄ōsa gerusi ba koo n̄un gowa.”

⁵ Adama beε i gerumə ma goo ù n win tundo ñ kun me win mero sɔɔwa u neε, win dukia ye u koo kpī u ka nùn somi ya kua Gusunəgia,

⁶ n ñ maa weene durə wi, u win tundo ñ kun me win mero somi. Nge meya i Gusunən gari teesimə ma i been deema swīi.

⁷ Murafiti beε, ka geema been sɔna Gusunə u gerua saa Esain nən di u neε,

⁸ “Tən beni ba man beere wεemə ka nə. Adama ben gōru ga ka man toma.

⁹ Kama ba man sāmə.

Domi təmbun woodawa ya kua ben sɔsiru.”

Ye ya tənu mə disigii

(I maa mεerio Maaku 7:14-23)

¹⁰ Ma Yesu u tən wəru soka u neε, i nəwə kpā i de n beε yeeri.

¹¹ N ñ mə ye ya dumə tənun nə sɔɔ yera ya nùn mə disigii, ma n kun mə ye ya yarimə saa win nən di, yeya ya ra tənu ko disigii.

¹² Yera win bwāaba na win mi ba neε, n ñ a yε ma gari yi a gerua mi, yi Falisiba duawa mi ya.

¹³ U bu wisa u neε, dāru baatere te nen Baaba wərukoo kun duure ba koo tu wukawa.

¹⁴ I bu derio. Swaa gbio wōkoba. Wōko ù n maa win wōkosi swaa gbiiye be yiru kpurowa ba koo tokoro wəri.

¹⁵ Piεε nùn sɔɔwa u neε, a sun mən te tubusio.

¹⁶ Yesu u neε, n ñ been tii yeeri ka tε?

¹⁷ I ñ yε ma ye ya dumə nə sɔɔ kpuro nukurəwa ya dɔɔ? Ma ñ n sosi ya koo yari wasin di.

¹⁸ Adama ye ya yarimə nən di, gōrun diya ya wee. Yeya ya ra tənu ko disigii.

¹⁹ Domi gōrun diya bwisiku kōsunu wee, ka tən goberu, ka sakararu, ka kōɔ mennabu tantanaru sɔɔ ka gbena ka weesu ka tən sankubu.

²⁰ Yeya mi, ye ya ra tənu ko disigii. Adama nəm kesenun dibu ku ra tənu ko disigii.

Kurə sɔɔ goo u Yesu

naane doke

(I maa mεerio Maaku 7:24-30)

²¹ Yen biru Yesu doona min di u da Tiri ka Sidonin bera gia.

²² Kurə Kananigii goo wi u wāa bera mi, u na win mi, ma u nəguru sua u neε, Yinni,

Dafidin sikadobu, a nen wənwəndu waawo. Nen bii tən kurə u werekunu mə nu nùn nəni sɔɔwa too.

²³ Ka me, Yesu kun nùn gari geε wisa. Ma win bwāaba na win mi, ba nùn kana u de kurə wi, u doona min di domi u kuuki mə u ka bu swīi biruə.

²⁴ U bu wisa u neε, Isireliba tənən miya ba man gərima be, be ba kōɔre nge yāanu.

²⁵ Adama kurə wi, u na Yesun wuswaaə u yiira u neε, Yinni, a man somiə.

²⁶ Yesu nùn sɔɔwa u neε, n ñ weene bu bibun dīanu sua bu bōnu kōɔwa.

²⁷ Kurə wi neε, geema, Yinni. Ka me, bōnu ra dīa buri di yi yi wəruma nin yinnibun tabulun di.

²⁸ Yera Yesu nùn sɔɔwa u neε, kurə wunε, wunen naane dokebu kpā too. N koo nun kua nge me a kī.

Saa ye sɔɔ, ma kurə win bii wi, u bekura.

Yesu u barə dabinu bekia

²⁹ Yesu u doona min di u da Galilen daa burerun goorə. Ma u yəɔwa guuru wəllə u sina.

³⁰ Yera tən wəru guna na win mi. Ba ka yeməbu na ka wōkobu ka alebugibu ka sosobu, ka kpam barə dabinu ba yi Yesun wuswaaə, ma u bu bekia.

³¹ Biti baka tən be mwa ye ba wa sosoba gari mə, alebugiba bekura, yeməba sīimə, wōkoba yam waamə, ma ba Gusunə Isireliban Yinni siarabu wəri.

Yesu u təmbu nərəbun

suba nne diisia

(I maa mεerio Maaku 8:1-10)

³² Yesu u win bwāabu soka u neε, tən benin wənwənda man mə. Yen sɔɔ ita wee ye ba ka wāa nen mi, gāanu kun maa bu tie ni ba koo di. Na ñ maa kī n bu kara ka gōru kpā bu ku raa dam bia swaaə bu wəri.

³³ Win bwāaba nùn bikia ba neε, mana sa ko sere dīanu wa gɔbaburu sɔɔ mini ni nu koo tən dabi teni debu.

³⁴ Yesu bu bikia u neε, pεε nyewa i sere mə.

Ma ba neε, wasi nəɔba yiru ka swεε piminu ganu.

³⁵ Yesu u tən wəru ge sinasia temə.

³⁶ Ma u pεε nəɔba yiru ye sua ka swεε yi, u Gusunə siara ma u murura u win bwāabu wε ba tən wəru ge yabua.

³⁷ Be kpuro ba di ba deba. Ye ba di n tia ba gure birenu nɔɔba yiru sɔɔ ba ka doona.

³⁸ Be ba ye di ben geera tura tɔnu nɔɔɔbun suba nne (4.000), tɔn kurɔbu ka bibu baasi.

³⁹ Ye u tɔn wɔru ge yarinasia u kpa, u goo nimkuu dua u da Magadan tem gia.

16

Falisiba ka Sadusiba

ba yĩreru bikia

(I maa mɛriɔ Maaku 8:11-13, Luku 12:54-56)

¹ Falisiba ka Sadusiba ba na Yesun mi, bu ka win laakari mɛri, ba nɔn bikia ba nɛɛ, u bu sɔɔsi ka yĩreru garu ma win dam weewa saa Gusunɔn min di.

² Adama Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, saa ye sɔɔ kpeeyɔ i ra nɛɛ, yam koo dɔra gisɔ domi wɔlla sɔri.

³ N n bururun na, i ra nɛɛ, gura koo nɛ gisɔ domi wɔlla swɔa ka wɔka tobe kua. I wɔllun yĩrenu wunanamɔ, adama i n kpɛ i saa yenin yĩrenu tubu.

⁴ Tɛn tɔn kɔsobu be ba n ka Gusunɔ turo yɔ ba yĩrenu bikiamɔ. Adama yĩreru garu maa sari te ba koo bu sɔɔsi ma n kun mɔ Gusunɔn sɔmɔ Yonasigiru.

Ma u bu deri u doona.

Falisiba ka Sadusiban

pɛɛ seeyatia

(I maa mɛriɔ Maaku 8:14-21)

⁵ Ye win bwɔaba tɔburɔ guru giɔ, ba duari bu pɛɛ kusenu ko.

⁶ Yera Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i kpure kpure ko, i n tii sɛ ka Falisiba ka Sadusiban pɛɛ seeyatia.

⁷ Bwɔa be, ba wesiana ba nɛɛ, u gerua me yɛn sɔ ba n pɛɛ kusenu kue.

⁸ Yesu ben bwisikunu gia ma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i wesiana i nɛɛ, yɛn sɔ i n pɛɛ kusenu kue, yen sɔna na gerua mɛ. Naane doke piibugii bɛɛ.

⁹ N n bɛɛ yeeri sere ka tɛ? I n pɛɛ nɔɔbu ye yaaye ye na murura tɔmbu nɔɔɔbun suba nɔɔbun (5.000) sɔ? Ka sukum mɛ n tian birenun geeru?

¹⁰ I n maa pɛɛ nɔɔba yiru ye yaaye ye na murura tɔmbu nɔɔɔbun suba nɛn (4.000) sɔ? Ka sukum mɛ n tian birenun geeru?

¹¹ Amɔna i n ka tuba ma na n ka pɛɛ yɔ. I n tii sɛ ka Falisiba ka Sadusiban pɛɛ seeyatia.

¹² Sanam mɛya bwɔa be, ba tuba ma u n ka pɛɛ seeyatia yɔ. Adama u bu sɔɔmɔwa ba n tii sɛ ka Falisiba ka Sadusiban sɔɔsinu.

Piɛɛ u nɛɛ, Yesu u sɔawa

wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mɛriɔ Maaku 8:27-30, Luku 9:18-21)

¹³ Yesu u tura Sesare Filipin temɔ. Ma u win bwɔabu bikia u nɛɛ, wara tɔmba gerumɔ Tɔnun Bii u sɔa.

¹⁴ Ba nɔn wisa ba nɛɛ, gaba gerumɔ Yohanu Batemu kowowa a sɔa. Gaba maa mɔ Eliwa. Gaba maa kɔam gerumɔ wunɛ Yeremiwa n kun mɛ, Gusunɔn sɔmɔbun turo.

¹⁵ Yesu u nɛɛ, bɛɛ maa ni, wara i gerumɔ na sɔa.

¹⁶ Simɔɔ Piɛɛ nɛɛ, wuna mi, wi Gusunɔ u gɔsa, wi, Yinni wason Bii.

¹⁷ Yera Yesu nɔn wisa u nɛɛ, doo nɔɔrugiiwa wunɛ Simɔɔ, Yohanun Bii, domi n n mɔ tɔnu u nun yeni sɔɔsi, ma n kun mɔ nɛn Baaba wi u wɔa wɔllɔ.

¹⁸ Nɛna na nun sɔɔmɔ ma na nun soka kperu *. Kpee ten wɔllɔwa kon nɛn yigberu swɔi. Baa gɔɔn tii u n kpɛ u tu gɔanu kua.

¹⁹ Wuna kon ban te Gusunɔ u swɔin kɔkɔrɔba wɛ. Ye a yinamɔ handuniaɔ ba koo ye yina wɔllɔ. Ye a maa wura handuniaɔ ba koo ye wura wɔllɔ.

²⁰ Yera Yesu win bwɔabu nɔɔ goosi u nɛɛ, bu ku raa goo sɔ ma wiya wi Gusunɔ u gɔsa.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun gari mɔ

(I maa mɛriɔ Maaku 8:31-9:1, Luku 9:22-27)

²¹ Saa saa yen min diya Yesu Kirisi u win bwɔabu gari sɔɔmɔ batuma sɔɔ u nɛɛ, u n koo ko u kun Yerusalemu de, mi guro gurobu ka yɔku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛroba koo nɔn nɔni sɔ. Ba koo nɔn go adama sɔɔ itase u koo se.

²² Yera Piɛɛ ka nɔn da bɔɔrɔ u nɔn gerisim wɔri u nɛɛ, Gusunɔ u nun bere Yinni, yenin bwesera kun nun deemamɔ pai!

²³ Adama Yesu sɔira u Piɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, a gɛero nɛn birun di Setam. A kasu a maɔn torasiawa, domi a n bwisikumɔ nge Gusunɔ, ma n kun mɔ nge tɔnu.

* **16:18 kperu** - Yisi te ba mɔ Piɛɛ, ten tubusiana kperu.

24 Yen biru Yesu win bwāabu sōwa u nεε, goo ù n kī u man swīi nge bōō, u win gōru kīru derio kpa u win tiin dāa bunanaru sua u n ka man swīi.

25 Wi u kī u win wāaru di ka win gōru kīru u koo tu bia. Adama wi u win wāaru yina nen sō u koo ra tu wa.

26 Nge arufaani yerà tōnu mō ù n handunian gāanu kpuro wa ma u win wāaru bia. Nge mba n wāa ye tōnu u koo ka win wāaru kāsina.

27 Tōnun Bii u sisi kam kam ka win Baaban yiiko ka win gōradoba sannu. Sanam meya u koo baawure nūn win are kāsia nge me win kookoosu ne.

28 Geema na bεε sōmō tōn be ba wāa mini ben gaba kun gbimō bu ka Tōnun Bii wa u na nge sunō.

17

Yesun wasi gōsia

(I maa mεerio Maaku 9:2-13, Luku 9:28-36)

1 Sōo nōōba tian biru Yesu Piεε sua ka Yakōbu ka Yohanu, Yakōbun wōnō, u ka bu da guu bakararu garun wōllō be tōna.

2 Win wasi gōsia tuki ben nōni sōō, ma win wuswaa ballimō nge sōō, win yānu maa burura fem fem nge suru.

3 Yen biru ba Mōwisi ka Eli wa ba ka Yesu gari mō.

4 Yera Piεε u Yesu sōōwa u nεε, Yinni, n wā sa n wāa mini. À n kī, kōn kunu ita ko, teeru wunεguru, teeru Mōwisiguru, teeru maa Eliguru.

5 U ñ gari yi gerum kpa, bukō kpiku ga ka bu wukiri. Ma ba nōō gagu nua saa bukō min di ga nεε, winiwa nen Bii kīnasi wī sōō nen gōru dobu kpuro wāa. I wigii swaa dakio.

6 Ye bwāa be, ba nōō ge nua berum bu mwa sere ba wōruma ba wuswaa tem girari.

7 Yesu na ben mi u bu nōma sōndi u nεε, i seewo, i ku berum ko.

8 Ye ba wuswaa seeya ba ñ maa goo wa ma n kun mō Yesu turo.

9 Sanam me ba saram wee guu ten min di, Yesu bu sōōwa u nεε, bu ku raa goo sō ye ba wa mi, sere Tōnun Bii u ka se gōrin di.

10 Bwāa be, ba nūn bikia ba nεε, mban sōna wooda yēroba ra gere Eliwa koo gbi u na.

11 U bu wisa u nεε, ka geema Eli koo na kpa u yabu baayere wesia yen ayerō.

12 Adama na bεε sōmō, Eli u na kō, ba ñ nūn tuba, ma ba nūn kua nge me ba kī. Nge meya ba koo Tōnun Bii tii nōni sō.

13 Yera n win bwāabu yeeri ma Yohanu Batemu kowon gariya u mō.

Yesu u bii wi wεreku ga wāasi bekia

(I maa mεerio Maaku 9:14-29, Luku 9:37-43a)

14 Ye ba tunuma mi tōn wōru ga wāa, durō goo u na u yiira Yesun wuswaaō

15 u nεε, Yinni, a nen biin wōnwōndu waawo. U giri kpakpanu barō nu nūn wahala mō gem gem sere nu ra gasō nūn kpēε dōō sōō ñ kun me nim sōō.

16 Na ka nūn wunεn bwāabu naawa adama ba kpana bu nūn bekia.

17 Yesu u nεε, bεε tōn kōso naane doke sarirugibu, sere saa yerà ko na n ka bεε wāa. Nge sere domma ko na n kpam ka bεε tεmanε. I ka man bii wi naawa mini.

18 Yesu u wεreku ge gerusi ma ga bii wi doonari ma u bekura mii mii.

19 Yera Yesun bwāaba da win mi be tōna ba nūn bikia ba nεε, mban sōna ba kpana bu wεreku ge gira.

20 Yesu bu wisa u nεε, yèn sō bεen naane dokebu kun kpā. Ka geema na bεε sōmō, baa bεen naane dokebu bù n piibu sāa nge dīa bima ye ya piiburu bo i ko guu teni sō tu wukuro minin di tu da giō. Meya ta koo maa wukura. Gāanu maa sari ni i ko kpana i ko. [

21 Adama wεreku genin bwesera ku ra doone ma n kun ka kanaru ka nōō bōkuru.]

Yesu u kpam win gōō

ka win seebun gari mō

(I maa mεerio Maaku 9:30-32, Luku 9:43b-45)

22 Sōō teeru nge me bwāa be, ba menne sannu Galileō Yesu bu sōōwa u nεε, ba koo Tōnun Bii tōmbu nōma beria.

23 bu nūn gō, adama sōō itase u koo se gōrin di.

Yera bwāa ben nukura sankira gem gem.

Sāa yerun wōō gobin kāsia bu

24 Sanam me Yesu ka win bwāabu ba tura Kapenamūō, yera sāa yerun wōō gobigiba na Piεen mi ba nεε, bεen yinni u ku ra sāa yerun wōō gobi kāsie?

²⁵ Piεε nεε, a, u ra kāsie.

Ye Piεε u duo dirō Yesu gbia u nūn bikia u nεε, amōna a wa Simōo. Berà n weene bu handunia min sinambu gberε gobi kāsia. Sina bibu? Nge gabu.

²⁶ Piεε nεε, gabu.

Ma Yesu nεε, n̄ n mēn na sina bibu ba n̄ kāsiamō.

²⁷ Ka mε, sa n̄ kī su t̄n be m̄ru kāsiki. Yen sō, a doo daarō a kāk̄aru k̄. Swāa ye ya gbia ya tu mwε, a ye gawo a yen n̄o baaya. Kaa sii geesun gobi wa mi, yi yi koo nε ka wunen gobi turi. A yi suo a bu kāsia.

18

Wara gisonkoru bo

(I maa mεerio Maaku 9:33-37, Luku 9:46-48)

¹ Saa ye sōra Yesun bwāaba da win mi, ba nūn bikia ba nεε, wara gisonkoru bo Gusun̄n bandu sōo.

² Yesu u bii piibu gagu soka u yōrasia ben wuswaa.

³ Ma u nεε, ka geema na bεε sōmō, ma n̄ kun mō i tii gōsia i kua nge bibu, i n̄ kp̄e i n̄ wāa ban te Gusun̄o u swīi sōo.

⁴ Wi u s̄a gisonko ban te Gusun̄o u swīi sōo, wiya wi u tii kawa nge bii wini.

⁵ Wi u maa bii winin bweseru wura n̄n yīsirun sō, n̄na u wura.

Torarun baberu

(I maa mεerio Maaku 9:42-48, Luku 17:1-2)

⁶ Yesu maa nεε, wi u dera bii piimii ni nu man naanε doke min turo w̄ri toraru sōo, n̄ buram bo bu yēro nεε bakaru gbinisia win wīirō kpa bu nūn kp̄ε nim wōku sōo u nim diira.

⁷ Anna a handunian wahala wa ye gāanu ka wāa ni nu derimō t̄mba w̄rimō toraru sōo. Gāa ninin bwesera ko n̄ wāawa baadomma, adama n̄ni swāarugiiwa w̄n min di nu koo yari.

⁸ Wunen n̄mu n̄ kun mε wunen naasu, yen ye ya nun sure toraru sōo, a ye buro a kō n̄ toma. Domi n̄ sanō bo a ka n̄m teu n̄ kun mε naa teesu wāaru wa te ta ku ra kpe, n̄ kere a n̄ nōma yiru ka naasu yiru mō kpa bu nun kp̄ε dōo wi u ku ra gbi sōo.

⁹ N̄ n̄ maa wunen n̄nun na ga nun sure toraru sōo a gu wōwo a kō n̄ toma. Domi n̄ sanō bo a ka n̄ni tia wāaru wa te ta ku ra kpe

n̄ kere a n̄ n̄ni yiru mō kpa bu nun kp̄ε dōo wi u ku ra gbi sōo.

Yāa te ta kōra ta maa waara *(I maa mεerio Luku 15:3-7)*

¹⁰ Yesu maa nεε, i ku ra de i bii piimii nin teu gem. Ka geema na bεε sōmō, ben gōrado be ba wāa wōllo ba ra n̄ yōwa baadomma n̄n Baaba w̄rukoon wuswaa. [

¹¹ Domi T̄nun Bii u nawa u ka ye ya kōra faaba ko.]

¹² Mba i tamaa. T̄nu u n̄ yāanu wunōbu (100) mō ma teera kōra, u n̄ koo wunōbu tia sari deri guuru wōllo kpa u da u tee te ta kōra kasu?

¹³ U n̄ maa tu wa, ka geema na bεε sōmō, win nuku dobu ko n̄ kp̄a yāa ten sō n̄ kere wunōbu tia sari ni nu n̄ kōre.

¹⁴ Nge m̄ya maa b̄en Baaba wi u wāa wōllo u n̄ kī baa bii piimii nin teu gu kōra.

Naanε dokeo ù n tora

¹⁵ Yesu maa nεε, naanε dokeo goo ù n tora a doo win mi wunε t̄na a nūn win toraru tubusia. U n̄ wunεgii nua, a nūn faaba kua.

¹⁶ Adama ù n yina u nun swaa daki, a t̄n turo n̄ kun mε t̄nu yiru kasuo a ka da win mi, kpa t̄nu yiru n̄ kun mε ita ye, yu gari yi kpuron seeda di nge mε Gusun̄n gari gerumō.

¹⁷ U n̄ maa kpam yina u bu swaa daki, a Yesun yigberu gari yi n̄oosio. U n̄ den yina u yigberun gari n̄o, a nūn garisio t̄n tuko n̄ kun mε gberε mwaa.

Yinabu ka wurabu

¹⁸ Ma Yesu maa nεε, ka geema na bεε sōmō, ye i yinamō handunia sōo ba koo ye yina wōllo. Ye i maa wura handunia sōo, ba koo ye wura wōllo.

¹⁹ Na kpam bεε sōmō ma b̄en t̄mbu yiru b̄a n̄ n̄o tia kua handunia mini ba gāanu bikia kanaru sōo, n̄n Baaba wi u wāa wōllo u koo bu wē.

²⁰ Domi mi t̄mbu yiru n̄ kun mε ita ba menne ka n̄n yīsiru, na wāa ben suunu sōo.

S̄m kowon gari wi u yina

u suuru wura

²¹ Yera Piεε u da Yesun mi u nūn bikia u nεε, n̄n nyewa kon n̄n beruse wi u man torari suuru kua. N̄n n̄o ba yiru?

22 Yesu nùn wisa u nεε, aawo n ñ mō nən nəəba yiru tənə, nən wata ka wəkurun nən nəəba yiruwa.

23 Yenin sōna Gusunən bandun gari ka sunə goon gari weenε wi u kī u win gobi dooru ko ka win səm kowobu.

24 Ye u win gobi dooru torua, yera ba ka durə goo na wi u win dibu neni fəɾətə dabi dabiru.

25 Wee, durə wi kun gāanu mō u ka dii bi kəsia. Ma win yinni nεε bu nùn doro ka win kurə ka win bibu ka ye u mō kpuro bu ka dii bi kəsia.

26 Yera səm kowo wi, u yiira win yinnin wuswaaə u nùn suuru kana u nεε, a ka man tɛmanə, kon nun kəsia kpuro.

27 Ma win yinni u win wənwəndu wa u dii bi go u dera u doona.

28 Ye səm kowo wi, u yara min di, u ka win səm kowosi yinna wi u win dibu neni nge fəɾətə nəəbun saka. Yera u nùn sēre u wīiru sēka u nεε, a nən dibu kəsiamə bi a neni.

29 Yera win kpaasi u yiira win wuswaaə u nùn suuru kana u nεε, a ka man tɛmanə, kon nun kəsia.

30 Adama u ñ wure. U dera ba nùn doke pirisəm səə sere u ka dii bi kəsia u kpe.

31 Ye səm kowo be ba tie ba gari yi wa, ben nukura sankira ma ba da ba ben yinni ye kpuro sōwa.

32 Yera yinni wi, u nùn sokusia u nεε, səm kowo nuku kəsurugii, na nun wunen dibu goowa yèn sō a man suuru kana.

33 N daa weenεwa wunen tii a maa wunen səm kowosi wi wənwəndu kua nge mε na nun kua.

34 Yinni wi, u məru besira ma u səm kowo wi pirisəm kəsobu wē sere u ka dii bi kpuro kəsia.

35 Ma Yesu nεε, nge mɛya nən Baaba wi u wāa wəllə koo bεε kua bεen wi u kun win winsim suuru kue win gōrun di.

19

Yesu u yinanaan gari m̀
(I maa mεerio Maaku 10:1-12)

1 Ye Yesu u gari yi gerua u kpa u doona Galilen di u da Yudean bera gia ye ya wāa Yuudenin daarun guru giə.

2 Tən wəru guna nùn swīi mi, ma u ben barəbu bεkia.

3 Falisi gaba na win mi, bu ka win laakari mεeri ba nùn bikia ba nεε, bεsen wooda ya wura tənə u win kurə yina gari baayiren sō?

4 Yesu u nεε, i ñ garire Gusunən gari səə ma “Toren di Taka kowo u bu kuawa durə ka kurə.”

5 Ma yi kpam nεε, “Yen sōna, durə u koo win tundo ka win mero deri kpa wi ka win kurə ba n manine kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.”

6 Nge mɛya ba ñ maa sāa tambu yiru ma n kun mō tən turo. N n man na, tənə u ku karana ye Gusunə u menna.

7 Falisiba ba nùn bikia ba nεε, ñ n mən na, mban sōna Məwisi u wooda wē u nεε, durə u yinanaan tireru yore kpa u de win kurə u doona.

8 Yesu u bu wisa u nεε, Məwisi dera i bεen kurəbu yinamə bεen woo bəbunun sō. Adama saa toren di gari yi, yi ñ sāa mε.

9 Na bεε sōmə, wi u win kurə yina ma n kun mō sakararun sō, ma u kurə kpao sua, u sakararu kuawa.

10 Win bwāaba nùn sōwa ba nεε, ñ n mən na n sāa durə ka win kurən suunu səə, n buram bo bu ku suana.

11 Yesu u nεε, tambu kpuro ba ñ kpē bu gari yi sua ma n kun mō be Gusunə u yen dam wē.

12 Domi gabun mi marumara, gabu maa tamba ba bu kua mε, gabu maa kpam, Gusunən bandun sōna ba ñ kurə suamə. Wi u koo kpī u gari yi sua, u suo.

Yesu u bibu kanaru kua
(I maa mεerio Maaku 10:13-16, Luku 18:15-17)

13 Tamba ka bii piiminu na Yesun mi, u ka bu nəma səndi kpa u bu kanaru kua, adama win bwāaba tən be gerusi.

14 Yera Yesu nεε, i de bii piiminu nu na nən mi, i ku bu yinari. Domi Gusunə u bandu swīi təmbun sō be ba ka bu weenε.

15 U bu nəma səndi ma u doona min di.

Gobigii goon gari
(I maa mεerio Maaku 10:17-31, Luku 18:18-30)

16 Durə goo na Yesun mi, u nùn bikia u nεε, yinni, gea mba kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe wa.

17 Yesu nùn sōwa u nεε, mban sōna a man gean kobun gari bikiamə. Tən turowa sāa

geo. À n kī a wāaru te ta ku ra kpe wa a woodaba swīiyɔ.

¹⁸ U nεε, yen yerà.

Yesu u nεε, a ku tɔnu go, a ku sakararu ko, a ku gbɛni, a ku goo gari mani,

¹⁹ a wunen tundo ka wunen mero bεεε wēeyɔ, kpa a wunen tɔnusi kīa nge wunen tii tii.

²⁰ Aluwaasi wi, u nεε, yeni kpurowa na swīi. Mba n maa man tie.

²¹ Yesu nùn sɔɔwa u nεε, à n kī a yibu, a doo a dɔra kpuro ye a mɔ, kpa a yen gobi sāarobu bɔnu kua, kaa n dukia mɔ wɔllɔ, kpa a na a man swīi.

²² Adama ye aluwaasi wi, u nua mε, u doona ka nuku sankiranu domi win dukia ya kpā.

²³ Yera Yesu u win bwāabu sɔɔwa u nεε, ka geema na bεε sɔɔmɔ, n sē gem gem dukiagii u ka ban te Gusunɔ u swīi wura.

²⁴ Yen sēsɔ ga kpā n kere yooyoo gu du yaburan wērɔ gu yari.

²⁵ Ye bwāa be, ba gari yi nua, ba biti soora gem gem, ma ba nεε, n n men na, wara u koo den faaba wa.

²⁶ Yesu bu mεεra ma u nεε, tɔmbun miya n n koorɔ adama gāanu sari ni Gusunɔ u kpane.

²⁷ Yera Piεε u nùn sɔɔwa u nεε, n wee bεε sa gāanu kpuro deri sa nun swīi. Mba n ko n ko bεεgia.

²⁸ Yesu bu sɔɔwa u nεε, ka geema na bεε sɔɔmɔ, sanam mε Tɔnun Bii u ko n sɔ win sina gɔni yiikogian wɔllɔ handunia kpaa sɔɔ, bεε wɔkura yiru be i man swīi bεεn tii i ko n sɔ sina gɔni wɔllɔ i ka Isireliban bwesenu wɔkura yiru siri.

²⁹ Ma baawure wi u win yenu deri, n kun mε wɔnɔbu, n kun mε sesubu, n kun mε tundo, n kun mε mero, n kun mε bibu, n kun mε gbea nen yīsirun sɔ, u koo yen kəsire wa dabi dabinu, kpa u wāaru te ta ku ra kpe tubi di.

³⁰ Adama dabiru be ba tē sāa gbiikobu ba koo ko birukobu, ma dabiru be ba tē sāa birukobu ba koo ko gbiikobu.

20

Sɔm kowo be ba wāa gbaarɔ

¹ Ma Yesu u nεε, n wee ye Gusunɔn bandu ta ka weenε. Yenu yēro goo u yara buru

buru yellu u ka sɔm kowobu kasu bu da win gbaarɔ.

² U wura u bu kəsia nge mε ba ra sɔm kowo kəsie sɔɔ teeru, ma u nεε bu doo bu sɔmburu ko win gbaarɔ.

³ Ye n kua bururun kɔba nɔɔba nne, u kpam yara ma u gabu deema ba sɔ tɛngeɔ ba n garu mɔ.

⁴ U bu sɔɔwa u nεε, bεεn tii i doo i sɔmburu ko nen gbaarɔ. Kon bεε yen gobi kəsia nge mε n weenε.

⁵ Ma ba da mi. Yenu yēro wi, u kpam yara sɔɔ wii wɔllu, ka maa yokan kɔba ita, ma u kua mε.

⁶ Ye n da kua yokan kɔba nɔɔbu, u kpam yara u gabu wa be ba sɔ mi. U bu bikia u nεε, mban sɔna i sɔ mini saa bururun di i n garu mɔ.

⁷ Ba wisa ba nεε, yèn sɔ goo kun sun sɔmburu wē. Ma u nεε, n n men na, i doo nen gbaarɔ i sɔmburu ko bεεn tii.

⁸ Ye n kua yoka yenu yēro wi, u win sɔm kowobun wirugii soka u nεε, a sɔm kowobu sokuo a bu ben gobi kəsia, saa birukobun min di sere ka gbiikobun mi.

⁹ Be ba sɔmburu torua yokan kɔba nɔɔbu ba na ma ba sɔɔ teerun sɔmburun gobi wa.

¹⁰ Ye gbiikoo be, ba na, ba tamaa begii koo kerawa mε. Adama sɔɔ teerun sɔmburun gobiya ba maa ben tii kəsia.

¹¹ Ye ba gobi yi wa ba ka yenu yēro wi wɔki.

¹² Ba gerua, ba nεε, be ba dākuru na mi, kɔbi tia tɔnawa ba kua ma a bu kəsia nge bεε be sa sɔmburu kua bururun di ka sɔɔ boko.

¹³ Ma u ben turo wisa u nεε, nen bɔrɔ, na n nun taki di. A wura ma kaa sɔɔ teerun sɔmburun gobi mwa, nge n n mε.

¹⁴ N n men na, a wunen gobi mɔɔ a doona. Nà n kī n biruko wini kəsia nge wunε, mba n nun wa.

¹⁵ N n ye na kī yera kon ka nen ye na mɔ ko? Nge a nisinu mɔwa yèn sɔ na tɔn geeru kua.

¹⁶ Ma Yesu nεε, nge mεya birukobu ba koo ko gbiikobu, gbiikobu maa, ba koo ko birukobu.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun gari mɔ nɔn itase

(I maa mεerio Maaku 10:32-34, Luku 18:31-34)

17 Nge me Yesu u dɔɔ Yerusalemu gia, swaaɔ u win bwāabu wəkura yiru ye tana sɔɔwa u nɛɛ,

18 wee, sa dɔɔ Yerusalemuɔ mi ba koo Tɔnun Bii yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu nɔma bɛria. Ba koo nùn taare wē bu go,

19 kpa bu nùn tɔn tukobu nɔmu sɔndia be ba koo nùn yaakoru ko, bu nùn sɛni so, yen biru bu nùn kpare dāa bunanarɔ. Sɔɔ itase u koo maa se ɔrɛn di.

*Ye Yakɔbu ka Yohanun mɛro u bikia
(I maa mɛrio Maaku 10:35-45)*

20 Yera Sebeden hibun mɛro u na Yesun mi ka win bibu sannu u yiira u ka ɔāanu kana.

21 Yesu u nùn bikia u nɛɛ, mba a kī.

U nɛɛ, a de nɛn bibu yiru yeni yu sina, turo wunen nɔm geuɔ, turo maa wunen nɔm dware sanam mɛ kaa bandu di.

22 Yesu u wisa u nɛɛ i n̄ yē ye i bikiamɔ, i ko kpī i wahala sɔbe ye kon sɔbe?

Ma ba nɛɛ, sa ko kpī.

23 Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, ka geema i ko wahala sɔbe nge nɛ. Adama n n̄ nɛn baa n ka ɔsi be ba koo sina nɛn nɔm geuɔ ka nɛn nɔm dware. Tɔn bèn sɔ nɛn Baaba u aye ni sɔɔru kua beya ba koo nu wa.

24 Ye bwāabu wəku te ta tie ta gari yi nua, ta ka yiru ye mɔru kua.

25 Yera Yesu bu soka u nɛɛ, bɛɛn tii i yē nge mɛ tɔn tukobun tem yērobu ba ra n bu dam dɔremɔ. Kpa ben wirugibu ba n bu taaremɔ.

26 Adama n n̄ s̄a mɛ bɛɛn mi. Bɛɛn ɔoo ù n kī u ko wirugii, u de u ko bɛɛn sɔmɔ.

27 Mɛya maa bɛɛn wi u kī u ko gbiikoo u koowo bɛɛn yoo.

28 Nge mɛya Tɔnun Bii kua. U n̄ nɛ bu ka nùn s̄a ma n kun mɔ u ka gabu s̄a, kpa u win wāaru wē u ka tɔn dabinu yakia.

Yesu wɔkobu yiru bekia

(I maa mɛrio Maaku 10:46-52, Luku 18:35-43)

29 Sanam mɛ ba yara Yerikon di, tɔn wɔru guna Yesu swīi.

30 Wɔkobu yiru gaba s̄a swaa baarɔ ba nua ma Yesu sarɔ. Yera ba nɔɔgiru sua ba nɛɛ, Yinni, Dafidin sikadobu, a bɛsɛn wɔnwɔndu waawo.

31 Tɔn wɔru guna ye, ya bu wəkisimɔ bu mario. Ka mɛ, ba gbāramɔ too too, ba mɔ,

Yinni, Dafidin sikadobu, a bɛsɛn wɔnwɔndu waawo.

32 Yera Yesu u yɔra u bu soka ma u bu bikia u nɛɛ, mba i kī n bɛɛ kua.

33 Ba nùn wisa ba nɛɛ, Yinni, sa kī bɛsɛn nɔni yi yam wawa.

34 Yesu u ben wɔnwɔndu wa ma u ben nɔni baba. Yāatem mi, tɔnu yiru ye, ya yam wa ma ya nùn swīi.

21

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mɛrio Maaku 11:1-11, Luku 19:28-40, Yohanu 12:12-19)

1 Ye ba Yerusalemu bəku kua ba tura wuu ge ba ra soku Bɛtefagiɔ, Olifin guurɔ ma Yesu u win bwāabu yiru ɔra.

2 U bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo baru kpa te i mɛera bɛɛn wuswaɔ mi. Miya i ko yande keteku wa ka gen buu nu sɔri. I nu sɔsiam a i ka man naawa.

3 Goo ù n bɛɛ ɔāanu bikia, i nɛɛ, Yinniwa u nin bukata mɔ. Mii mii ba koo de i ka nu na.

4 Yeni ya kua kpa Gusunɔn sɔmɔn gari yini yi ka kora yi yi nɛɛ,

5 “I Yerusalemugibu sɔɔwɔ i nɛɛ, wee, ben sunɔ sisi ben mi.

Wi, tɔn duuduowa, u keteku sɔni, keteku buu kpɛmbu.”

6 Ma bwāa be, ba da ba kua ye Yesu u bu sɔɔwa.

7 Ba ka keteku ge ka gen buu na. Ba ben beka tɛria nin wɔllɔ ma ba dera Yesu u sɔni.

8 Ma tɔn wɔru ga gen beka tɛria swaa sɔɔ. Gaba bāa kako bekusu bɔra ba tɛria swaaɔ.

9 Tɔn be ba nùn gbiieye ka be ba nùn swīi biruɔ, ba gbāramɔ ba mɔ, su Dafidin sikadobu walle sua. U s̄awa domarugii. U sisi ka Yinnin yīsiru! Su Wɔrukoo walle sua.

10 Ye u dua Yerusalemuɔ, wuugibu kpuro ba biti soora ba mɔ, wara wini.

11 Tɔn wɔru ga nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ Yesuwa, Galilen Nasaretigii.

Yesu u dua s̄a yerɔ

(I maa mɛrio Maaku 11:15-19, Luku 19:45-48, Yohanu 2:13-22)

12 Yesu u dua s̄a yerɔ ma u be ba kiaru dɔramɔ ka be ba dwemɔ gira min di. U be ba gobi kɔsimɔn tabuluba fukura, ka totoberɛ dɔrobun kitanu.

13 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn gari nɛɛ, “Nɛn dira ko n s̄awa kanarun diru.” Adama bɛɛ i tu ɔsia gbɛnɔbun wāa yeru.

14 Yera wākobu ka yem̄aba na win mi s̄a yeru mi ma u bu bekia.

15 Yāku kowo t̄anwerobu ka wooda yēroba m̄aru kua ye ba maamaaki wa ye u kua, ka maa bii be ba gb̄aram̄o s̄a yer̄o ba m̄o, su Dafidin sikadobu w̄alle sua.

16 Ma ba Yesu s̄owa ba n̄e, a sere n̄om̄o ye ba gerum̄o?

Ma Yesu n̄e, oo, i n̄ garire Gusun̄an gari s̄o mi ba n̄e, “A dera bii piiminu ka bii w̄enu nu nun siaram̄o.”

17 Yen biru u bu deri u doona wuu min di u da Betanīo u kpuna mi.

Yesu d̄aru garu b̄rusi

(I maa m̄erio Maaku 11:12-14, 20-24)

18 Sisiru bururu nge m̄e Yesu ḡsir̄o wuu mi, ḡōra n̄n m̄o.

19 U d̄aru garu wa swaa baar̄o te ba ra soku figie. U tu susi, adama wurusu t̄anawa u wa mi. Yera u tu s̄owa u n̄e, a n̄ maa w̄a a binu ma sere ka baadommāo.

Ma yande, figie ye, ya gbera.

20 Win bw̄aba yabu ye wa ma biti bu mwa. Ba Yesu bikia ba n̄e, am̄ona figie ye, ya ka gbera m̄e mii mii.

21 Yesu bu wisa u n̄e, ka geema na b̄e s̄om̄o, i n̄ naane doke ma i n̄ sika m̄o, i ko kp̄i i ko ye na figie ye kua. N̄ n̄ mam m̄e t̄ona, i ko maa kp̄i i guu teni s̄o tu wukuro min di tu da tu nim w̄oku w̄ari. Ya koo maa kooro m̄e.

22 Ma i naane doke, ye i bikia kanaru s̄o ye kpurowa i ko wa i mwa.

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa m̄erio Maaku 11:27-33, Luku 20:1-8)

23 Yesu dua s̄a yer̄o u keu s̄osim̄o. Yera yāku kowo t̄anwerobu ka guro gurobu ba da win mi ba n̄e, weren yiikowa a ka yeni m̄o. Wara nun yiiko ye w̄e.

24 Yesu bu wisa u n̄e, n̄n tii kon b̄e gari tia gaa bikia. I n̄ man wisa, n̄n tii kon b̄e s̄o w̄n yiiko na ka yeni m̄o.

25 Wara u Yohanu ḡrima u ka batemu ko. Gusun̄o? Nge t̄onu.

Ma ba gerum̄o ben tii tiine s̄o ba m̄o, s̄a n̄ n̄e Gusun̄owa, u koo sun bikia mban s̄na sa n̄ Yohanu naane doke.

26 S̄a n̄ maa n̄e, t̄amba, ye t̄on w̄aru ga koo ko sa yen b̄erum̄o m̄o, domi be kpurowa ba Yohanu garisi Gusun̄an s̄om̄o.

27 Yera ba Yesu wisa ba n̄e, sa n̄ ȳe.

Ma Yesu u bu s̄owa u n̄e, to, n̄ n̄ men na, n̄n tii na n̄ maa b̄e s̄om̄o w̄n yiiko na ka yeni m̄o.

Bibu yirun m̄andu

28 Yesu maa n̄e, am̄ona i wa. Dur̄o goo win bii t̄an dur̄obu yiru m̄o. Ma u gbiikoo s̄owa u n̄e, bii wun̄e, a doo a s̄omburu ko n̄n gb̄aar̄o gis̄o.

29 Ma u n̄e, na n̄ d̄o. Adama ye n̄ sosi u bwisika ma u da.

30 Ma u maa da u win bii yiruse wini s̄owa m̄e. Bii wi, u n̄n wisa u n̄e, too, baaba, kon da. Adama u n̄ de.

31 Be yiru ye s̄o, wara u tondon k̄iru kua. Ba n̄e, gbiikoo wi.

Yera Yesu bu s̄owa u n̄e, ka geema na b̄e s̄om̄o, gbera mwaabu ka kur̄o tan̄obu ba koo b̄e gb̄iyya bu da mi Gusun̄o u bandu sw̄i.

32 Domi Yohanu na u b̄e swaa gea s̄osi, ma i n̄ n̄n naane doke. Adama gbera mwaabu ka kur̄o tan̄obu beya ba n̄n naane doke. Wee b̄e, baa m̄e i ye wa i n̄ ḡoru ḡsie i n̄n naane doke.

Gbaa wuko k̄sobun gari

(I maa m̄erio Maaku 12:1-12, Luku 20:9-19)

33 Yesu maa n̄e, i k̄am m̄andu garu swaa dakio. Yenu ȳero goo u d̄a gb̄aar̄u kua ma u tu kara kua, ma u d̄a bii gama yeru kua ma u gbaa k̄sobun diru bana. Yen biru u gbaa wukobu kasu u bu ye n̄mu beria ma u sanum da.

34 Sanam m̄e d̄a binun s̄aribu tura u win s̄om̄ kowobu ḡra gbaa wuko ben mi, bu win b̄onu mwaama.

35 Adama gbaa wuko be, ba bu kunisi ba turo so, ma ba turo go, ma ba itase kpenu kasuka.

36 Yenu ȳero wi, u k̄am bu gabu ḡria be ba gbiikobu dabiru kere. Daa tia yera ba ben tii kua.

37 Yen biru u bu win bii ḡria u n̄e, ba koo n̄n bii b̄ere w̄e.

38 Adama saa ye gbaa wuko be, ba bii wi wa ba geruna ba n̄e, i n̄ n̄n wa wi u koo ra gbaa te tubi di? I de su n̄n go kpa gbaa te, tu ko b̄esegiru.

39 Ma ba n̄n s̄ere ba yara gbaa ten min di ba go.

40 Yesu u bu bikia u nɛɛ, sanam mɛ gbaa yɛro win tii u koo na, mba u koo gbaa wuko be kua.

41 Ba nùn wisa ba nɛɛ, nɔni swāarun gɔɔwa u koo ka tɔn kɔso be go, kpa u gbaa wukobu gabu win gbaaru nɔmu sɔndia, be ba ko n da nùn win bɔnu wɛ dāa binun sɔribun saa sɔɔ.

42 Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i n̄ garire Gusunɔn gari sɔɔ mi ba nɛɛ,

“Kpee te banɔba yina, tera ta kua gani gɔmburun dam.

Yinniwa ye kua, ma n kua maamaaki besen nɔni sɔɔ.”

43 Yen sɔna na bɛɛ sɔmɔ, ba koo bɛɛ Gusunɔn bandu wɔrari kpa bu tu bweseru garu wɛ te ta koo ban te mem nɔɔwa. [

44 Baawure wi u koo kpee te wɔri ta koo nùn bɔku, wi ta maa wɔri ta koo nùn namwa munu munu.]

45 Ye yāku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba Yesun mɔn ni nua, ba tuba ma beya u ka yā.

46 Yera ba swaa kasu bu ka nùn mwa. Adama ba tɔn wɔrun bɛrum kua yɛn sɔ ga nùn garisi Gusunɔn sɔmɔ.

22

Kurɔ kpaarun dim gari

(I maa mɛerio Luku 14:15-24)

1 Yesu kpam ka bu mɔndu gari sɔɔwa u nɛɛ,

2 n wee, ye Gusunɔn bandun gari ka weenɛ. Sunɔ goo u win biin kurɔ kpaarun sɔɔru kua.

3 U win sɔmɔbu gɔra bu da bu be ba dim soka sokuma. Adama ba n̄ kī bu na.

4 Ma u kpam win sɔmɔbu gabu gɔra u nɛɛ, i doo i be na dim soka sɔ na sɔɔru kpa, na nen naa kinenu ka yaa sabe gumginu go. Ye kpuro ya sɔɔru kpeera, bu na kurɔ kpa yera.

5 Adama be ba dim soka mi, ba n̄ gari yi swaa sue ma baawure u wigiru doona, wini win gberu da, wini maa win tenkuru doona.

6 Ben gaba sɔmɔ be mwa ba nɔni sɔɔwa ba go.

7 Sunɔ wi, u mɔru besira u win tabu kowobu gɔra bu ka tɔn gowo be go kpa bu ben wuu dɔɔ saku.

8 Sanam mɛya u win sɔmɔbu sɔɔwa u nɛɛ, kurɔ kpa dīanu ye, adama be na soka ba n̄ maa ka nu weenɛ.

9 N n mɛn na, i doo swaa swaabu i be i waamɔ sokuma.

10 Ma sɔmɔ be, ba da swaa swaabu ba be ba wa kpuro mɛna kɔsobu ka geobu. Nge mɛya tamba ka yiba kurɔ kpa yee te sɔɔ.

11 Ye sunɔ wi, u dua u ka bu wa be ba dim na, u durɔ goo wa wi u kun kurɔ kpa yānu doke.

12 U nùn sɔɔwa u nɛɛ, bɔrɔ, amɔna a kua a ka duuma mini a n̄ ka kurɔ kpa yānu doke. Durɔ wi kun gɛɛ wisa.

13 Yera sunɔ wi, u win sɔm kowobu sɔɔwa u nɛɛ, i win nɔma ka naasu bɔkuo kpa i nùn kasa ko yam wɔkuru sɔɔ tɔɔwɔ, mi u koo wiru nɔma sɔndi u swī.

14 Ma Yesu u nɛɛ, dabira ba soka adama fiikowa ba gɔsa.

Wɔɔ gobin kɔsiabun gari

(I maa mɛerio Maaku 12:13-17, Luku 20:20-26)

15 Sanam mɛya Falisiba ba da ba mɛna bu ka kasu mɛ ba koo ko bu ka Yesu garin yina beria.

16 Ma ba ben bwāabu gabu ka Herodun tɔmbu gabu gɔra win mi. Ba da ba nɛɛ, yinni, sa yɛ ma a ra gem gere, ma a tɔmbu Gusunɔn swaa sɔɔsimɔ dee dee, mɛya a ku ra goon nɔnu mɛeri, domi a ku ra gari gere binɛ ka bɛrum sɔ.

17 N n mɛn na, a sun sɔɔwɔ, yen mɛ a wa. N weenɛ bu tem yɛro wɔɔ gobi kɔsia? Nge n n̄ weenɛ.

18 Adama Yesu u ben bwisi kɔsi yi yɛ ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, murafiti bɛɛ! Mban sɔna i kī i nen laakari mɛeri.

19 I man gobi yi sɔɔsio yi i ra ka wɔɔ gobi kɔsie.

Ma ba nùn sii geesun gobi sɔɔsi.

20 Ma u bu bikia u nɛɛ, weren foto ka yīrera mini.

21 Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, tem yɛrogia.

Yera u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tem yɛro kɔsio ye ya sāa tem yɛrogia, kpa i maa Gusunɔ kɔsia ye ya sāa Gusunɔgia.

22 Ye ba gari yi nua, ba biti soora, ma ba nùn deri ba doona.

Gɔribun seebun gari

(I maa mɛerio Maaku 12:18-27, Luku 20:27-40)

23 Sɔɔ tee te sɔɔ, Sadusi be ba ra nɛɛ gɔriba kun seemɔ, ben gaba na Yesun mi. Ma ba nùn bikia

24 ba nεε, tɔnwero, Mɔwisi nεε, durɔ goo ù n gu ù kun bii mara, win wɔnɔwa koo win gɔmini yɛnu doke kpa u ka win mɔɔ bweseru seeya.

25 N wee bεsen suunu sɔɔ tundo turosibu nɔɔba yiru gaba raa wāa. Gbiikoo kurɔ sua ma u gu u ñ bii mara, ma u win wɔnɔ gɔmini deria.

26 Ben yirusen tii mɛya, ka itase, sere ka nɔɔba yiruseɔ.

27 Be kpuron biru kurɔ win tii maa gu.

28 N n mɛn na, dɔma te gɔriba koo se, tɔmbu nɔɔba yiru ye sɔɔ, ben wara ko n kurɔ wi mɔ, domi be kpuro ba nùn yɛwa kurɔ.

29 Yesu bu wisa u nεε, i tore yɛn sɔ i ñ Gusunɔn gari yɛ, mɛya i ñ maa win dam yɛ.

30 Domi sanam mɛ gɔriba koo se, durɔbu ka kurɔbu ba ñ maa suanamɔ, ba ko n sɔawa nge Gusunɔ wɔllun gɔradoba.

31 Ye n maa sɔa gɔribun seebun gari, i ñ garire ye Gusunɔ u bεε sɔɔwa? U nεε,

32 nɛna Gusunɔ Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbun Yinni. Gusunɔ sɔawa wasobun Yinni, u ñ sɔa gɔribun Yinni.

33 Tɔn wɔru ge ga gari yi nua ga biti kua win sɔɔsirun sɔ.

Wooda ye ya bo

(I maa mɛerio Maaku 12:28-34, Luku 10:25-28)

34 Ye Falisiba ba nua ma Yesu u Sadusiba nɔɔ mwaari, yera ba mɛnna.

35 Ben turo wi u sɔa wooda yɛro u kɔi u Yesun laakari mɛeri, ma u nùn bikia u nεε,

36 tɔnwero, wooda yerà ya kpāaru bo woodaba sɔɔ.

37 Yesu nùn wisa u nεε, “A Gusunɔ wunɛn Yinni kɔi ka wunɛn gɔru kpuro ka wunɛn bwɛra kpuro ka wunɛn bwisikunu kpuro.”

38 Yeya ya sɔa wooda gbiikaa, yera ya maa kpāaru bo.

39 Yen yiruse wee, ye ya ka ye weenɛ yera “A wunɛn tɔnusi kɔi nge wunɛn tii tii.”

40 Wooda yiru ye sɔɔn diya Mɔwisin wooda ka Gusunɔn sɔmɔbun sɔɔsinu kpuro yari.

Dafidi ka wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mɛerio Maaku 12:35-37, Luku 20:41-44)

41 Ye Falisiba ba mɛnnɛ, Yesu u bu gari yini bikia.

42 U nεε, amɔna i tamaa wi Gusunɔ u gɔsa u sɔa. Weren bweserun diya u yari.

Ba nùn wisa ba nεε, Dafidin bweserun diya.

43 Yesu bu sɔɔwa u nεε, amɔna Dafidi ka nùn sɔka Yinni ka Hunde Dɛeron sɔɔsirun. Domi Dafidi gerua u nεε,

44 “Yinni Gusunɔ u nɛn Yinni sɔɔwa u nεε, a sinɔ nɛn nɔm geuɔ

sere n ka nun wunɛn yiberɛba taarea.”

45 N n mɛn na, Dafidi ù n nùn sɔka Yinni, amɔna u ko n ka kpam sɔa win bii.

46 Baa ben turo kun maa kpāa u nùn gɛε wisi. Saa dɔma ten di goo kun maa nùn gɛε bikiare.

23

I tii laakari koowo

ka wooda yɛrobu ka Falisiba

(I maa mɛerio Maaku 12:38-39, Luku 11:43, 46, 20:45-46)

1 Sanam mɛya Yesu u tɔn wɔru ka win bwāabu sɔɔwa u nεε,

2 wooda yɛrobu ka Falisiba ba sɔ Mɔwisin ayerɔ.

3 N n man na, i bu mɛm nɔɔwɔ kpa i ko ye ba bεε sɔɔmɔ adama i ku ben kookoosu saari, domi ye ben tii ba gerumɔ, ba ñ ye mɔ.

4 Ba sɔmu ni nu bunu bɔkumɔ ba tɔmbu sɔbimɔ adama ba ku ra wure bu nu baba baa ka niki bii tia.

5 Ben kookoosu si ba mɔ kpuro ba mɔwa bu ka bu wan sɔ. Nge mɛya ba ra tii bɔki bεke gbinisi kpa ba n gurumusuru sari dɛndɛniginu wukiri.

6 Ba maa sin yee bεεreginu kɔi dii yenu ka mɛnnɔ yenɔ.

7 Ba ra kɔ tɔmba n bu tɔbirimɔ yaburɔ ka bεεε kpa ba n bu sokumɔ yinni.

8 Adama bεε, i ku kasu bu bεε soku yinni domi bεε kpuro saara teera, ma i yinni turo dege dege mɔ.

9 I ku maa goo soku baaba handunia sɔɔ, domi i Baaba turo mɔ wi u wāa wɔllɔ.

10 I ku maa kasu bu bεε soku wirugii, domi wirugii turo dege dege tɔnawa i mɔ, wiya Kirisi.

11 Wi u sɔa gisonko bεε sɔɔ, wiya u ko n sɔa bεεn sɔmɔ.

12 Wi u tii sua ba koo nùn kawa, wi u maa tii kawa ba koo nùn wɔlle sua.

Yesu u wooda yɛrobu

ka Falisiba taare wē

murafitirun sō

(I maa mēerio Maaku 12:40, Luku 11:39-42, 44, 52, 20:47)

¹³ Ma Yesu u nee, bee wooda yērobu ka Falisiba murafiti bee, i ko nōni swāaru wa! Domi i ban te Gusunō u swīn gambo kenunō. Been tii, i n̄ tu wure. I n̄ maa wure be ba tu kī, bu tu wura.

[

¹⁴ Bee wooda yērobu ka Falisiba murafiti bee, i ko nōni swāaru wa! Domi i gōminibu wōrarimō ye ba mō kpuro, mēya i maa kana dēndennu mō i n̄ ka sāare nge tōn geobu. Yen sōna been taare koo kpēa.]

¹⁵ Bee wooda yērobu ka Falisiba murafiti bee, i ko nōni swāaru wa! Domi i sirene yam kpuro temō ka nim wōkuō i kasu wi u koo bee swīi. Ma i n̄ n̄n wa i ra n̄n ko kam koore wi u bee kere nōn yiru.

¹⁶ I ko nōni swāaru wa, bee swaa gbio wōkobu. Domi i gerumō ma goo ù n̄ ka sāa yeru bōrua n̄ n̄ sāa gāanu, ù n̄ maa ka ten wura bōrua u kua dibugii.

¹⁷ Gari baka wōkobu! Mba n̄ kpāaru bo. Wura? Nge sāa yee ten tii te ta wura ye deerasie.

¹⁸ I kpam gerumō ma goo ù n̄ ka yāku yeru bōrua, n̄ n̄ sāa gāanu, ù n̄ maa ka yākuru bōrua te ta wāa yāku yeru wōllō, u kua dibugii.

¹⁹ Wōkobu bee! Yen mba n̄ kpāaru bo. Yākuru? Nge yāku yee ten tii te ta yākuru deerasie.

²⁰ N̄ n̄ man na, wi u ka yāku yeru bōrua, tera u ka bōrua ka maa kpuro ye ya sōndi ten wōllō.

²¹ Wi u ka sāa yeru bōrua, tera u ka bōrua ka maa Gusunō wi u wāa te sō.

²² Wi u maa ka wōllu bōrua, Gusunōn sina gōna u ka bōrua ka maa Gusunō wi u sō mi.

²³ Bee wooda yērobu ka Falisiba murafiti bee, i ko nōni swāaru wa! Domi i Gusunō kpee yi ba mō mantu ka aneti ka kume, yin wōkuru baateren wōllō tia wēemō, adama i duarimō ye ya kpāaru bo wooda sō nge gem kobu ka tōn geeru ka naane. Yeya n̄ weene i ko kpa i ku ye ya tie duari.

²⁴ Swaa gbio wōko bee, i ra been gāa n̄ruranu wōre kākōbun sō, adama i yooyoo mwemō.

²⁵ Bee wooda yērobu ka Falisiba murafiti bee, i ko nōni swāaru wa! Domi i nōra ka gbēerun biru teamō. Adama sōwō been aka dim ka gbena i yibie mi.

²⁶ Falisi wōko, a gina nōra ka gbēerun nukuru teo, birun tii ga koo maa deera.

²⁷ Bee wooda yērobu ka Falisiba murafiti bee, i ko nōni swāaru wa! Domi i ka sik-inu weene ni ba soo teeni. Nin wōlla wā adama sōwō gonun kukuna nu yiba ka yabu baayere ye ya kōsa.

²⁸ Been tii, tōwō i sāare nge tōn geobu adama been nukurō murafitiru ka kōsa ya yiba.

Yesu u nōni swāarun gari mō

(I maa mēerio Luku 11:47-51)

²⁹ Ma Yesu maa nee, bee wooda yērobu ka Falisiba murafiti bee, i ko nōni swāaru wa! Domi i gāa buranu banimō Gusunōn sōmōbun sika wōllō ma i gemgibun sika kisa kisa kuamme.

³⁰ Ma i gerumō i mō, i n̄ daa wāa been sikadoban waati, i n̄ ko i n̄ daa nōma mō Gusunōn sōmōbun goberu sō.

³¹ N̄ n̄ men na, been tii i wura ma i sāa be ba Gusunōn sōmōbu gon bweseru.

³² I hania koowo, i been sikadoban ye ba deri dakura.

³³ Waa gōsō wuuru bee! Amōna i ko ka dōo wi u ku ra gbin taare suuri.

³⁴ Yen sō, i swaa dakio, kon bee Gusunōn sōmōbu ka bwisigibu ka tire yērobu gōriama. I ko i ben gabu go, i ko i gabu dāa bunanaru kpare, i ko i maa gabu seni so been mennō yenō kpa i n̄ bu naa swīi i n̄ nōni sōmō wusu ka wusō.

³⁵ Nge mēya been wiru wōllōwa be ba geegibu go kpuron nōni swāara koo wōri, saa Abeli geegii win goberun di sere Sakari, Barakin biigiru wi i go sāa yeru ka yāku yerun baa sō.

³⁶ Ka geema na bee sōmō, yeni kpuro ya koo wōriwa tēn tōmbun wii wōllō.

Yesu ka Yerusalemu

(I maa mēerio Luku 13:34-35)

³⁷ Ma Yesu u nee, Yerusalemu, Yerusalemu, wune wi a ra Gusunōn sōmōbu go kpa a be u nun gōria kpenu kasuku. Nōn nyewa na kīa n̄ wunen tōmbu kpaasina nen bōkuō nge mē goo mero ga ra gen binu mēne gen kasa sō, adama i n̄ wure.

³⁸ N wee ba ko bεε bεεn yenu deria gu ko bansu.

³⁹ Domi na bεε sōmō saa tēn di i n̄ ko i maa man wa sere dōma te i ko i nεε, na s̄a domarugii wi u sisi ka Yinnin yīsiru.

24

Yesu u s̄a yerun k̄arabun gari m̄

(I maa m̄erio Maaku 13:1-2, Luku 21:5-6)

¹ Yesu yara s̄a yerun di. Sanam mε u doonō win bwāaba da win mi bu ka n̄n s̄a yerun bana s̄ōsi.

² Yera u bu s̄ōwa u nεε, i yabu ye kpuro wa? Ka geema na bεε s̄ōmō ba koo ye kpuro sura, baa kpee teeru ta n̄ ko n s̄ōndi ten tensim w̄llō.

Wahala ye ya koo na handunia yu sere kpe

(I maa m̄erio Maaku 13:3-13, Luku 21:7-19)

³ Yesu u s̄ō guu te ba m̄ Olifin w̄llō. Yera win bwāaba da win mi be tōna ba n̄n bikia ba nεε, a sun s̄ōwō n̄ n domman na yabu ye, ya koo koorā ka yīre te ta koo wunen naaru ka handunian kpeeru s̄ōsi.

⁴ Yesu bu s̄ōwa u nεε, i n̄ tii sε kpa goo u ku raa bεε n̄ni w̄ke.

⁵ Domi t̄n dabira koo na ka nen yīsiru ba n̄ m̄, beya ba s̄a wi Gusunō u gōsa, kpa bu t̄n dabiru n̄ni w̄ke.

⁶ I ko i n̄ tabun damu damusu n̄mō. I ku de n̄ bεε berum ko. Yeni ya n̄ koo ko ya kun koore, adama n̄ n̄ gina handunian kpeeru mi.

⁷ Bwesenu koo seesina nu tabu ko, sinamba koo tabu seesina. Ḡōru ka tem yīribu ko n̄ wāa bera ka bera.

⁸ Ye kpuro ya ko n̄ s̄āwa nge t̄n kur̄n nuku wuriribun tore.

⁹ T̄mba koo bεε gabu n̄mu s̄ōndia bu bεε t̄ya ko kpa bu bεε go. Bwesenu kpuro nu koo bεε tusi nen yīsirin s̄ō.

¹⁰ Sanam mε s̄ō, t̄n dabira koo biru wura. Ba koo k̄rum̄t̄nu kuana kpa bu tusina.

¹¹ S̄mō weesugii dabira koo yarima bu t̄n dabinu n̄ni w̄ke.

¹² K̄san kobu koo dabia sere t̄n dabi dabinun k̄ra koo yemia.

¹³ Adama wi u t̄mana sere ka n̄rō, wiya u koo faaba wa.

¹⁴ Gusun̄n bandun Labaari gea yeni ya koo n̄ra handunia kpuro s̄ō, kpa yu ko

seeda bwesenu kpuron mi. Sanam mε s̄ōra kpeerabu koo tunuma.

Ḡa k̄sunun gari

(I maa m̄erio Maaku 13:14-23, Luku 21:20-24)

¹⁵ Yesu maa nεε, Gusun̄n s̄mō Danieli u raa “Kam koosion bwāaroku k̄sun” gari kua. Geya i ko wa ga ȳō yam d̄eram s̄ō. Wi u tire teni garimō, u tubuo s̄a s̄a.

¹⁶ Sanam m̄ya n̄ weene be ba wāa Yudea bu duki su bu da guunu gia.

¹⁷ Wi u wāa dii t̄eran w̄llō u ku raa sare u du dirō u yānu gura.

¹⁸ Wi u maa woo gberō u ku ḡsira yenuō u ka win kumbooro sua.

¹⁹ Am̄na kurō ben wahala ko n̄ nε sanam mε s̄ō, be ba guri m̄ ka be ba bibu b̄m k̄mō.

²⁰ I Gusunō kanō kpa bεεn kpikirun sanam mu kun s̄a woorun saa n̄ kun mε t̄ō w̄rarugiru s̄ō.

²¹ Domi sanam mε s̄ō, n̄ni swāa bakara ko n̄ wāa t̄n bweseru ta n̄ koore saa handunian toren di sere ka gis̄ō. Ten bwesera kun mam maa sisi.

²² Gusunō ù kun daa sanam mε kawē goo kun tiarō. Adama u mu kawawa be u ḡsan s̄ō.

²³ Saa ye s̄ō, goo ù n̄ bεε s̄ōwa u nεε, Kirisi wi, u wāa mini, n̄ kun mε u wāa ḡiō, i ku ra naane ko.

²⁴ Domi Kirisi weesugibu ka Gusun̄n s̄mō weesugiba koo yari. Ba koo yīre bakanu ka s̄m̄ maamaakigia ko bu ka t̄mbu n̄ni w̄ke, ka mam be Gusunō u ḡsa, n̄ n̄ ko n̄ koorā.

²⁵ N wee, na bεε ye s̄ōwa ya sere na.

²⁶ B̄n maa bεε s̄ōwa, wee u wāa gbaburō, i ku da mi. Nge b̄n bεε s̄ōwa, wee u wāa dii s̄ōwō, i ku ra naane ko.

²⁷ Nge mε guru maakinu ra balli w̄llō saa s̄ō yari yerun di n̄ ka da duu yerō, nge m̄ya T̄nun Biin naaru ta ko n̄ maa s̄a.

²⁸ Yam mi gora wāa, miya yaberekunu koo menna.

T̄nun Biin naaru

(I maa m̄erio Maaku 13:24-27, Luku 21:25-28)

²⁹ Ma Yesu maa nεε, sanam m̄n n̄ni swāarun biru, mii mii s̄ō koo yam t̄ra, suru kun maa win yam bururam s̄ōsimō, kperi koo w̄ruma w̄llun di kpa w̄llun dam mu yīri.

³⁰ Sanam meya Tɔnɔn Biin yĩrera koo kura wɔllɔ. Handunian bwesenu kpuro nu koo swĩ. Nu koo Tɔnɔn Bii wa u wee wɔllun di guru wiru sɔɔ ka dam bakam ka yiiko.

³¹ Kɔbi baka koo swĩ kpa u win wɔllun gɔradoba gɔri handunian goonu nne sɔɔ. Ba koo be u gɔsa menna handunia kpuron di.

Yĩre te dɔa te ba mɔ figie

ta sɔɔsimɔ

(I maa mɛerio Maaku 13:28-31, Luku 21:29-33)

³² Yesu maa nɛɛ, i de n bɛɛ yeeri ye dɔa te ba mɔ figie ta sɔɔsimɔ. Saa mìn di ten kãasi dwiia ma ta kpararu toruma, i yẽ ma tomburura ta turuku kua.

³³ Nge meya bɛɛ maa, i n yabu ye kpuro wa, i n yẽ ma saa ya sisi ya turuku kooma.

³⁴ Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, tɔn be ba wãa tẽ ben kpuro kun gbimɔ yabu ye kpuro yu ka tunuma.

³⁵ Wɔllu ka tem baa ya koo doona, adama nen gari kun dɔɔnɔ pai.

Gusunɔ turowa

handunian kpeerun saa yẽ

(I maa mɛerio Maaku 13:32-37, Luku 17:26-30, 34-36)

³⁶ Yesu maa nɛɛ, ye n sãa nen naarun saa, goo sari wi u yen tɔru yẽ, baa gɔradoba be ba wãa wɔllɔ, baa mam Biin tii, ma n kun mɔ Baaba turo.

³⁷ Nge mɛ n kua Nɔwɛn saa, meya n ko n maa ko sanam mɛ Tɔnɔn Bii u koo na.

³⁸ Geema nim yibu baka te, tu sere na, tamba dimɔ ba nɔrumɔ ba kurɔ kpaanu mɔ, ba ben bibu durɔbu kɛmɔ sere dɔma te Nɔwɛ dua goo sɔɔ.

³⁹ Ba n gãanu bwisika sere nim yibu baka te, ta ka tura ta ka bu doona kpuro. Nge meya n ko n sãa sanam mɛ Tɔnɔn Bii u koo na.

⁴⁰ Sanam meya tambu yiru ba ko n wãa gberɔ. Ba koo turo sua bu turo deri.

⁴¹ Tɔn kurɔbu yiru ba ko n nammɔ. Ba koo turo sua bu turo deri.

⁴² Yen sɔ, i n swaa mɛera domi i n yẽ tɔɔ te bɛɛn Yinni u koo tunuma.

⁴³ I de yeni yu bɛɛ yeeri. Yenu yẽro ù n yẽ wɔkurun saa ye gbenɔ u koo na, u koo dom se kpa u ku de u du win yenuɔ.

⁴⁴ Yen sɔ, bɛɛn tii i n sɔru sãa domi Tɔnɔn Bii u koo nawa saa ye i n bwisika.

Yoo naanegii

ka naane sarirugii

(I maa mɛerio Luku 12:41-48)

⁴⁵ Ma Yesu nɛɛ, wara sãa yoo laakarigii wi u naane mɔ. Wiya wi win yinni u win sɔm kowo be ba tie nɔmu sɔndia, u ka bu nɔri saa ye n weene.

⁴⁶ Doo nɔrugiiwa sɔm kowo wi, win yinni ù n deema u mɔ mɛ, sanam mɛ u koo wurama.

⁴⁷ Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, yinni wi, u koo win dukia kpuro sɔm kowo wi nɔmu bɛria.

⁴⁸ Adama ù n sãa sɔm kowo kam, ma u bwisikumɔ u mɔ, win yinni tɛɛmɔ,

⁴⁹ ma u seemɔ u win sɔm kowosibu soomɔ, ma u dimɔ u nɔrumɔ ka tam nɔrobu sannu,

⁵⁰ win yinni koo wurama dɔma te u n nùn yĩiyɔ ka saa ye u n yẽ.

⁵¹ Kpa u nùn bɔri kpiri kpirika kpa u da u ka murafitiba nɔni swãaru bɔnu ko. Miya u koo wiru nɔma sɔndi u swĩ.

25

Wɔndia wɔkurun gari

¹ Yesu kpam nɛɛ, tɔɔ te, tã n na, Gusunɔn bandun gari yi ko n ka wɔndia wɔkuru garun gari weene be ba ben fitilanu sua ba yara ba kurɔ kpaon durɔ sennɔ da.

² Ben nɔɔbu ba laakari mɔ, nɔɔbu maa ba n laakari mɔ.

³ Nɔɔbu be ba n laakari mɔ ba ben fitilanu sua ba n gum kusenu kue.

⁴ Adama be ba laakari mɔ mi, ba fitilanu sua, ba maa gum kusenu kua.

⁵ Nge mɛ kurɔ kpaon durɔ tɛɛmɔ, wɔndia wɔku te, ta dom yĩbirimɔ ta dweeyamɔ.

⁶ Wɔkurun bɔnu goo u gbãra u nɛɛ, kurɔ kpaon durɔ wee, i yarima i wi sennɔ da.

⁷ Yera wɔndia wɔku te, ta seewa ta ten fitilanu sɔnwa.

⁸ Be ba n laakari mɔ mi, ba beɔnɔ sɔɔwa ba nɛɛ, i sun gum kɛ domi bɛɛn fitilanu gbio.

⁹ Laakarigii be, ba wisa ba nɛɛ, aawo domi n n koo bɛɛ kpuro turi. I yande doo i bɛɛgim dwe.

¹⁰ Saa ye ba dwem da ma kurɔ kpaon durɔ u tunuma. Be ba sɔru sãa siba dua kurɔ kpaa yerɔ ka wi sannu ma ba gambo kenua.

¹¹ Yen biruwa wɔndia be ba tie ba tunuma ba nɔɔgiru sua ba nɛɛ, yinni a sun kenio.

12 Adama kurə kpaon durə nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, na n̄ bɛɛ yɛ.

13 Ma Yesu u nɛɛ, n̄ n̄ mɛn na, i n̄ swaa mɛɛra, domi i n̄ tɔɔ te ka saa ye yɛ.

Yobu itan gari

(I maa mɛrio Luku 19:11-27)

14 Yesu maa nɛɛ, win naarun gari yi ko n̄ s̄awa nge durə goon gari wi u k̄i u wuu da. U win yobu soka u bu win dukia n̄mu s̄ndia.

15 U turo gobi bɛkɛ gɛɛn suba n̄ɔbu wɛ, turo maa suba yiru, itase sube teeru. U bu wɛ wɛ nge mɛ ben baawuren dam nɛ, ma u doona.

16 Yoo wi ba suba n̄ɔbu wɛ mi, u yande seewa u ka gobi yi tenkuru kua, ma u maa n̄ɔbu kpaare wa.

17 Wi ba maa suba yiru wɛ u kua nge mɛ, ma u maa yiru kpaare wa.

18 Adama wi ba sube teeru wɛ mi, u da u w̄ru gba u win yinnin gobi yi sikua.

19 Sanam d̄ɔɔ sanam wee, yoo ben yinni u wurama ma u ka ben baawure win gobi dooru kua.

20 Yoo wi ba suba n̄ɔbu wɛ u na ka suba n̄ɔbu kpaare u nɛɛ, yinni, gobi yin suba n̄ɔbuwa a man wɛ. N̄ wee, n̄ɔbu kpaare ye na are di.

21 Win yinni n̄n̄ s̄ɔɔwa u nɛɛ, na nun siara, wunɛ yoo geo ka naanɛgiiwa. A kua naanɛgii ḡaa piiminu s̄ɔɔ, kon nun ḡaa bakanu n̄mu s̄ndia. A na su yɛeri.

22 Wi ba maa suba yiru wɛ u na u nɛɛ, yinni, gobi yin suba yiruwaa a man wɛ, n̄ wee yiru kpaare ye na are di.

23 Win yinni nɛɛ, na nun siara wunɛ yoo geo ka naanɛgiiwa. A kua naanɛgii ḡaa piiminu s̄ɔɔ, kon nun ḡaa bakanu n̄mu s̄ndia. A na su yɛeri.

24 Yen biru yoo wi ba sube teeru wɛ mi, u na u nɛɛ, yinni na yɛ ma wunɛ t̄n̄ s̄ɛs̄ɔgiiwa. Mi a n̄ duure miya a ra gbe, mi a n̄ maa yɛke, miya a ra gɛ.

25 Berum man mwa ma na da na wunen gobi berua tem̄. N̄ wee wunenyam.

26 Win yinni n̄n̄ s̄ɔɔwa u nɛɛ, wunɛ yoo k̄so ka yikuruwa. N̄ n̄ a yɛ ma na ra gbe mi na n̄ duure? Kpa n̄ gɛ mi na n̄ yɛke?

27 N̄ n̄ mɛn na, n̄ daa weenɛwa a nɛn gobi goo wɛ ka nim k̄ɛru, sanam mɛ na wuma kpa n̄ nɛnyam wa ka are.

28 I n̄n̄ sube tee te mwaario kpa i w̄kurugii wi wɛ.

29 Domi wi u m̄, win m̄ru s̄ɔra ba koo n̄n̄ sosia kpa u n̄ m̄ n̄ kp̄a, adama wi u kun m̄, fiiko ye u mam m̄ ba koo n̄n̄ ye mwaari.

30 Yoo kam wi maa, i n̄n̄ kasa koowo t̄ɔw̄ mi u koo wiru n̄ma s̄ndi yam w̄kuru s̄ɔ u sw̄i.

Siri d̄aakibu

31 Ma Yesu nɛɛ, sanam mɛ T̄n̄n̄ Bii u koo na ka win yiiko baka, ka w̄llun ḡaradoba kpuro, u koo sina win sina ḡoni yiikogian w̄llɔ.

32 Handunian bwesenu kpuro nu ko n̄ mɛnɛ win wuswaaɔ, kpa u t̄mbu wunana nge mɛ ȳaa kparɔ ra ȳaanu ka bonu wunane.

33 U koo ȳaanu yi win n̄m̄ geuɔ, bonu maa win n̄m̄ d̄warɔ.

34 Sanam mɛya sunɔ u koo be ba w̄aa win n̄m̄ geuɔ s̄ɔ u nɛɛ, i na bɛɛ be nɛn Baaba u domaru kua, i bandu tubi dio te ba bɛɛ s̄ɔru kua saa handunian toren di.

35 Domi ḡɔra man kua ma i man d̄ianu wɛ na di. Nim n̄ru ga man kua ma i man nim k̄a na n̄ra. Na s̄aa s̄ɔɔ ma i man dam koosia.

36 Na w̄aa tereru, ma i man biru wukiri. Na barɔ ma i man n̄ari. Na w̄aa p̄iris̄m̄ s̄ɔɔ ma i man beram da.

37 Saa ye s̄ɔra gemgii be, ba koo n̄n̄ wisi bu nɛɛ, Yinni, domma sa wa ḡɔra nun m̄ sere sa nun d̄ianu wɛ, n̄ kun mɛ nim n̄ru ga nun m̄ ma sa nun nim k̄a.

38 Domma sa nun s̄ru mwa n̄ kun mɛ domma sa nun wa tereru ma sa nun biru wukiri.

39 Domma sa nun wa a barɔ, n̄ kun mɛ a w̄aa p̄iris̄m̄ dirɔ, ma sa nun beram da.

40 Sunɔ u koo bu wisi u nɛɛ, ka geema na bɛɛ s̄ɔm̄, mɛn n̄ i bw̄ɛbw̄ɛ benin turo ye kua n̄na i kua.

41 Yen biru sunɔ u koo win n̄m̄ d̄warugibu s̄ɔ u nɛɛ, i t̄ii gawo nɛn b̄kun di, bɛɛ be Gusunɔ u b̄rusi. I doo d̄ɔɔ wi u ku ra gbi s̄ɔɔ wi ba s̄ɔru kua Setam ka win ḡaradoban s̄ɔ.

42 Domi ḡɔra man kua, i n̄ man d̄ianu wɛ na di. Nim n̄ru ga man kua, i n̄ man nim k̄a na n̄ra.

43 Na s̄aa s̄ɔɔ, i n̄ man dam koosie. Na w̄aa tereru, i n̄ man biru wukiri. Na barɔ, na maa w̄aa p̄iris̄m̄ dirɔ, i n̄ man n̄ari.

⁴⁴ Sanam mɛya be, ba koo maa nɛɛ, Yinni, domma sa nun wa gɔ̄ra nun mɔ̄, n̄ kun mɛ nim n̄ru ga nun mɔ̄, n̄ kun mɛ a s̄a s̄o, n̄ kun mɛ a w̄a tereru, n̄ kun mɛ a barɔ̄, n̄ kun mɛ a w̄a p̄risɔm dirɔ̄, ma sa n̄ nun somi.

⁴⁵ Sunɔ̄ u koo bu wisi u nɛɛ, ka geema na bɛɛ s̄ɔmɔ̄, mɛn n̄o i n̄ bw̄ɛbw̄ɛ benin turo ye kue, nɛna i n̄ ye kue.

⁴⁶ Ma Yesu u nɛɛ, beniwa ba koo da mi sɛɛyas̄ia bi bu ku ra kpe bu w̄a, gemgibu maa, w̄aru te ta ku ra kpe s̄o.

26

Wirugiba wesianamo

bu ka Yesu go

(I maa mɛɛrio Maaku 14:1-2, Luku 22:1-2, Yohanu 11:45-53)

¹ Ye Yesu u gari yi kpuro gerua u kpa, u win bw̄abu s̄ɔwa u nɛɛ,

² i yɛ ma n tie s̄o yiru bu ka Gɔ̄ sararibun t̄o bakarun ko. Ba koo Tɔnun Bii t̄mbu n̄mu s̄andia bu n̄n go d̄a bunanaru w̄lɔ.

³ Sanam mɛya ȳaku kowo t̄nwerobu ka guro gurobu ba menna Kaifa ȳaku kowo t̄nweron yenu yaara.

⁴ Ba n̄o tia kua bu ka Yesu mwa goo u kun yɛ kpa bu n̄n go.

⁵ Adama ba nɛɛ, n̄ n̄ m̄o t̄o bakarun sanam, kpa n̄ ku raa ko gidi baka t̄mbun suunu s̄o.

Kurɔ̄ goo turare yɛka

Yesun wirɔ̄

(I maa mɛɛrio Maaku 14:3-9, Yohanu 12:1-8)

⁶ Sanam mɛ Yesu w̄a Betaniɔ Simɔ̄n yenu wi u raa bara disigiru m̄o,

⁷ kurɔ̄ goo na win mi, u too buraru neni te ta turare gobi bɛkɛgia yiba. U too te wukia ma u turare ye yɛka Yesun wirɔ̄ sanam mɛ u dimɔ̄.

⁸ Ye bw̄a be, ba wa mɛ, ben nuki gbisa ba nɛɛ, mban s̄na u yeni kam koosia.

⁹ Sa ko raa kp̄i su turare ye d̄ra ka gobi bɛkɛ kpa su s̄arobu yen gobi b̄nu kua.

¹⁰ Yesu gia ye ba gerum̄o, ma u bu bikia u nɛɛ, mban s̄na i ka kurɔ̄ wi w̄ki. Ḡa geena u man kua.

¹¹ Domi baadommawa s̄aroba w̄a ka bɛɛ, adama nɛna, na n̄ ko na n̄ w̄a ka bɛɛ baadomma.

¹² U nɛn wasi turare ye wisi u ka nɛn sikubun s̄aru ko.

¹³ Ka geema na bɛɛ s̄ɔmɔ̄, baama mi ba koo Labaari gea yeni kpara handunia s̄o kpuro ba koo maa gere ye kurɔ̄ wi kua ba n̄ ka n̄n yaaye.

Yudasi u k̄i u Yesu ȳaku kowo t̄nwerobu n̄mu s̄andia

(I maa mɛɛrio Maaku 14:10-11, Luku 22:3-6)

¹⁴ Sanam mɛya bw̄abu w̄kura yiru yen turo wi ba m̄o Yudasi Isikariɔtu, u da u ȳaku kowo t̄nwerobu deema.

¹⁵ U bu bikia u nɛɛ, mba i ko i man kɛ n̄a n̄ bɛɛ Yesu n̄mu s̄andia.

Ma ba sii geesun gobi tena gara ba n̄n wɛ.

¹⁶ Saa saa yen diya u swaa kasu u ka n̄n bu n̄mu s̄andia.

Yesu u Gɔ̄ sararibun

yaa dibu dimɔ̄ ka win bw̄abu

(I maa mɛɛrio Maaku 14:12-21, Luku 22:7-14, 21-23, Yohanu 13:21-30)

¹⁷ Pɛɛ ye ba n̄ seeyatia doken t̄o bakarun t̄o gbiikiru Yesun bw̄aba na win mi, ba bikia ba nɛɛ, mana a k̄i su nun Gɔ̄ sararibun yaa dibun s̄aru kua.

¹⁸ Yesu bu wisa u nɛɛ, i doo wuu s̄o waane kasan mi, kpa i n̄n s̄o na nɛɛ, nɛn saa ya tura, win miya kon Gɔ̄ sararibun yaa dibu di ka nɛn bw̄abu sannu.

¹⁹ Bw̄a be, ba kua nge mɛ Yesu bu s̄ɔwa ma ba Gɔ̄ sararibun yaa dibu s̄aru kua.

²⁰ Ye n kua yoka, Yesu ka win bw̄abu w̄kura yiru ye, ba menna bu ka di.

²¹ Nge mɛ ba dimɔ̄ Yesu nɛɛ, ka geema na bɛɛ s̄ɔmɔ̄ bɛɛn turo koo man d̄mɛ.

²² Bw̄a ben nukura sankira ma ba n̄n bikiam̄o tia tia ba m̄o, asa n̄ n̄ nɛ Yinni.

²³ Yesu u wisa u nɛɛ, nɛ ka wi sa gbɛɛ teerɔ̄ s̄ram̄o, wiya wi u koo man d̄mɛ.

²⁴ Tɔnun Bii u koo gbi nge mɛ Gusunɔn gari yi win gari m̄o, adama n̄ni sw̄arugiiwa wi u koo n̄n d̄mɛ. N buram bo ba kun daa yɛro mara.

²⁵ Yudasi wi u koo n̄n d̄mɛ u nɛɛ, asa n̄ n̄ nɛ yinni.

Yesu n̄n wisa u nɛɛ, wuna mi.

Yinnin d̄ia domaruginu

(I maa mɛɛrio Maaku 14:22-26, Luku 22:15-20, Korinti I, 11:23-25)

26 Sanam me ba dimo, Yesu pee sua. Ye u Gusuno siara u kpa u ye murura u win bwāabu wē u nee, i mo i di, yeniwa nen wasi.

27 Yen biru u tam nora sua. Ye u Gusuno siara u kpa, u bu wē u nee, i naru be kpuo.

28 Domi yeniwa nen yem, me so Gusuno u win no mweeru sire, me mu yari tan dabirun so bu ka torarun suuru wa.

29 Na be so mo, saa ten di na n maa tam meni narumo sere doma te ne ka be sa ko tam kpa n n Baaban bandu so.

30 Yen biru ba womusu kua ma ba yara ba da Olifin guuru wallo.

Yesu u nee, Pii koo nun siki

(I maa merio Maaku 14:27-31, Luku 22:31-34, Yohanu 13:36-38)

31 Yera Yesu u win bwāabu so wa u nee, gison woku te, be kpuo i ko tora nen so, domi ba yorua Gusunan gari so, “Kon ya kparo go, kpa yānu nu yarina yam kpuo.”

32 Adama na n seewa gorin di kon be gbiiya Galileo.

33 Pii nun so wa u nee, baa be kpuo ba n tora wunen so, nena kun tora mo pai.

34 Yesu nun wisa u nee, ka geema na nun so mo, gison woku te, goo doo gu sere swi kaa man siki nen ita.

35 Pii nun so wa u nee, baa sa n ko gbi sannu na n nun sikimo.

Bwāa be ba tie meya ben tii ba gerua.

Yesu u kanaru mo Gesemane

(I maa merio Maaku 14:32-42, Luku 22:39-46)

36 Yera Yesu ka win bwāabu ba tura yam mi ba mo Gesemane. Ma u bu so wa u nee, i sino mini kpa n da n kanaru ko gio.

37 U Pii ka Sebeden bibu yiru sua ba susi wuswaa. Ma nuku sankiranu nun deema, win wasi dwiia.

38 Yera u bu so wa u nee, nen nukura sankira sere n goo gum girari. I yoro mini i ka man dom se.

39 U ka bu tondina ma u kpuna u kibari u kanaru kua u nee, nen Baaba, n n ko n kora, a de wahala ye, yu man doonari. Adama n n mo nge me na ki ma n kun mo nge me a ki.

40 Yen biru u wurama bwāabu ita yen mi, u deema ba do ma u Pii so wa u nee, n n man na, i kpana i ka man dom se baa kabi tia.

41 I n dom sera kpa i n kanaru mo kpa i ku ra du kakiribu so. Tanun goru ga ki adama wasi yen dam bie.

42 U kpa ka bu tondina nen yiruse u kanaru kua u nee, nen Baaba, wahala yeni ya kun koo man doonari na kun ye wa, a de wunen kiru tu kora.

43 U kpa wurama win bwāabun mi ma u deema ba do, domi ben nani bunia.

44 Yesu u kpa bu deri u doona u kanaru kua nen itase ka gari tee yi.

45 Ma u kpa wurama win bwāabun mi u nee, i do ka te i weramo? Saa ya turuku kooma ye ba koo Tanun Bii tan kosobu nomu sandia.

46 Wee wi u koo nun dome u sisi, i seewo su ka bu yinna.

Yesun mwaabu

(I maa merio Maaku 14:43-50, Luku 22:47-53, Yohanu 18:3-12)

47 Yesu kun gari yi gerum kpa Yudasi ka tunuma, bwāabu wakura yiru yen turo. Tan dabi dabira nun swi ba takobiba ka bokunu neni. Yaku kowo tanwerobu ka guro guroba ba bu gora.

48 Yudasi wi u koo Yesu dome u raa bu yireru so si u nee, wi kon nene n bakasi, wiya mi, i nun mo.

49 Mii mii u susi Yesun mi u nee, yinni a so kpa n do?

Ma u nun nenua u bakasi.

50 Yesu u nun so wa u nee, boro, ye a kobu na a koowo.

Yera tan be, ba na ba Yesu sere ba mwa.

51 Yesun tambun turo u win takobi woma, u ka yaku kowo tanweron yoon soo sora u bura.

52 Yera Yesu nun so wa u nee, a wunen takobi wesio yen kararo, domi baawure wi u takobi neni, takobiwa ya koo nun go.

53 A n ye ma kon kpi n nen Baaba faaba kana kpa u yande man wallun goradoban wunu goriana n kere wakura yiru?

54 Adama na n kua me, amona Gusunan gari yi koo ka yibiara yi yi gerumo ma meya kon ka gbi.

55 Ma Yesu u tan waru ge so wa u nee, n weene i man mwaabu na ka takobiba ka bokunu nge swa dio? Baadommawa na ra n so ka be saa yero na n keu so simo, i n maa man mwaare.

⁵⁶ Adama ye kpuro ya koorawa kpa Gusunən səmabun gari yi ka kooro yi yi wāa Gusunən gari sɔɔ.

Yera win bwāabu kpuro ba nūn deri ba duki sua.

Ba Yesu sirimɔ Yuuban tənwerobun mɛnnɔ yerɔ

(I maa mɛriɔ Maaku 14:53-65, Luku 22:54-55, 63-71, Yohanu 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Be ba Yesu mwa ba ka nūn da Kaifa yāku kowo tənweron mi, mi wooda yērobu ka guro guroba mɛnnɛ.

⁵⁸ Piɛɛ u Yesu swīi dandankuru sere ka yāku kowo tənweron yenu yaaraɔ. U dua yenu yaaraɔ ma u sina ka yenu kōsobu u ka wa nge mɛ gari yi, yi koo ka wiru goora.

⁵⁹ Yāku kowo tənwerobu ka guro gurobun mɛnnɔ kpuro ba seeda weesugia kasu bu Yesu mani bu wa bu ka nūn go.

⁶⁰ Adama ba n̄ wa, baa mɛ seedagii dabiru ta na ta weesu kua. Yen biru tambu yiru gaba na.

⁶¹ Ba nɛɛ, durɔ wini gerua u nɛɛ, u koo kpī u Gusunən sāa yeru sura kpa u tu bani sōo itan baa sɔɔ.

⁶² Yāku kowo tənwerɔ u seewa u Yesu bikia u nɛɛ, a n̄ gɛɛ wisimɔ? Mban bwesera tən beni ba nun manimɔ.

⁶³ Adama Yesu u maari. Ma yāku kowo tənwerɔ nūn sōɔwa u nɛɛ, a bōruo ka Gusunɔ Yinni wason yīsiru, a sun sōɔwɔ n̄ n wunen na Gusunɔ u gɔsa, a sāa win Bii.

⁶⁴ Yesu nūn wisa u nɛɛ, wunen tii a gerua kɔ. Adama na bɛɛ sōɔmɔ sōɔ teeru i ko i Tənun Bii wa u sō Gusunɔ Yinni damgiin nəm geuɔ. I ko maa nūn wa u wee guru wirun di.

⁶⁵ Yera yāku kowo tənwerɔ u win tiin yaberu nenua u karana mərɔn sō ma u nɛɛ, u Gusunɔ gari kam gerusi, seedagii berà sa kpam mara. I nua tē gari kam ye u gerua.

⁶⁶ Amɔna i wa.

Ba nɛɛ, n weenɛwa bu nūn go.

⁶⁷ Yen biru ba nūn yāatam sie nɔniɔ, ma ba nūn nəm kusa so, gaba nūn baari so.

⁶⁸ Ba nɛɛ, Kirisi a de Gusunɔ u nun sō, kpa a sun sō wi u nun so.

Piɛɛ u Yesu siki

(I maa mɛriɔ Maaku 14:66-72, Luku 22:56-62, Yohanu 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Piɛɛ u sō yenu yaaraɔ. Wɔndia goo u nūn susi u nɛɛ, wunen tii a raa wāa ka Yesu Galilegii wi sannu.

⁷⁰ Adama u siki baawuren nɔni biru u nɛɛ na n̄ yē mba a gerumɔ.

⁷¹ Yen biru u seewa u da yenu yaaran kɔnnɔwɔ. Wɔndia goo kpam nūn wa ma u be ba wāa mi sōɔwa u nɛɛ, durɔ wini u raa wāa ka Yesu Nasaretigii wi.

⁷² Ma Piɛɛ kpam siki ka bōri u nɛɛ, na n̄ durɔ wi yē.

⁷³ Ye n tɛ fiiko be ba wāa mi, ba susi Piɛɛn bɔkuɔ ba nɛɛ, ka gem, a sāawa ben turo, wunen gari geru gerusu nun terasia.

⁷⁴ Yera u bōrua u sanna u nɛɛ, na n̄ durɔ wi yē.

Mii mii ma goo dɔɔ ga swī.

⁷⁵ Ma Piɛɛ u Yesun gari yi yaaya yi u raa gerua u nɛɛ, goo dɔɔ gu sere swī kaa man siki nɔn ita. U yara tɔɔwɔ u swī gem gem.

27

Ba ka Yesu da

Pilatin wuswaaɔ

(I maa mɛriɔ Maaku 15:1, Luku 23:1-2, Yohanu 18:28-32)

¹ Ye n kua buru buru yellu yāku kowo tənwerobu ka guro gurobu ba nɔɔ tia kua bu ka Yesu go.

² Ye ba nūn bɔkua ba kpa ba ka nūn da ba Pilati tem yēro nɔmu beria.

Yudasin gɔɔ

(I maa mɛriɔ Gərobun Kookoosu 1:18-19)

³ Ye Yudasi wi u Yesu dɔmɛ u wa ba Yesu taarɛ wē bu go, win nuki sankira ma u ka sii geesun gobi tɛna ye wura yāku kowo tənwerobu ka guro gurobun mi.

⁴ U nɛɛ, na durum kua ye na ka tən dɛero gɔɔ bɔrie.

Ma ba nūn wisa ba nɛɛ, bɛsɛn baaye, wunen gariya.

⁵ Yudasi gobi yi yari sāa yerɔ ma u yara u da u tii soora doke.

⁶ Yāku kowo tənwerobu ba gobi yi dɔbura ba nɛɛ, n n̄ weenɛ su gobi yi kpēɛ sāa yerun gobi beru yerɔ, domi tənun yem gobiya.

⁷ Ye ba wesiana ba kpa ba ka gobi yi tem dwa mɔmɔn mi, mi ba ko n da sɔbu sike.

⁸ Yen sōna ba tem mɛ sokumɔ tem yemgim sere ka gisɔn gisɔ.

⁹ Yera Gusunən səmō Yeremin gari yi koorā yi yi nēē, “Ba sii geesun gobi tēna ye sua, gobi yi Isireliba ba wesiana ba wē win sō,

¹⁰ ba ka tem dwa māmən mi, nge mē Yinni u man yiire.”

Pilati u Yesu gari bikiamō

(I maa mēerio Maaku 15:2-5, Luku 23:3-5, Yohanu 18:33-38)

¹¹ Yesu yō tem yēro Pilatin wuswaaō ma tem yēro wi, u nūn bikia u nēē, wuna Yuuban sunō?

Yesu nūn wisa u nēē, wunen tii a gerua kō.

¹² Yen biru sanam mē yāku kowo tənwerobu ka guro gurobu ba nūn mēm mani, u n̄ gēē wisa.

¹³ Yera Pilati nūn bikia u nēē, a n̄ mēm kpuro nōmō mē ba nun manimō?

¹⁴ Adama Yesu kun nūn wisa baa nən teeru sere biti baka tem yēro wi mwa.

Ba Yesu taarē wē bu go

(I maa mēerio Maaku 15:6-15, Luku 23:13-25, Yohanu 18:39-19:16)

¹⁵ Gōō sararibun tōō bakaru baatere tem yēro ra pirisəm turo karewa wi tən wōru ga kī.

¹⁶ N deema saa ye sōō, pirisəm yīsirugii goo wāa mi, wi ba sokumō Baraba.

¹⁷ Yen sōna sanam mē ba mēnē, Pilati u bu bikia u nēē, wara i kī n bēē kara, Baraba? Nge Yesu wi ba sokumō Kirisi.

¹⁸ Domi u yē sāa sāa ma nisinun sōna ba nūn Yesu nōmu bēria.

¹⁹ Ye Pilati sō win siri yerō win kuro nūn tōnu gōria u nēē, a ku nōma doke durō gemgii win gari sōō domi wōku te, na wahala wa dosu sōō durō win sō.

²⁰ Yāku kowo tənwerobu ka guro gurobu ba tən wōru sōōmō gu de bu Baraba kara kpa bu Yesu go.

²¹ Pilati u bu bikia u nēē, be yiru ye sōō, ben wara i kī n bēē kara.

Ba nēē, Baraba.

²² Ma Pilati nēē, n̄ n mēn na, mba kon ko ka Yesu wi ba mō Kirisi.

Be kpuro ba nēē, a nūn kpareo dāa bunanarō.

²³ Pilati u nēē, kōsa yerā u kua.

Adama ba nōōgiru sua wōllō ba nēē, a nūn kpareo dāa bunanarō.

²⁴ Ye Pilati wa ma ye u mō kpuro kama, wurenu sosimōwa, yera u nim sōka u nia

tən wōru gen wuswaaō u nēē, durō gemgii win yem yaribu kun man wa, bēēn gariya.

²⁵ Ma tən be kpuro ba nēē, win yem mu ko bēēē ka bēēn bibun sōmunu.

²⁶ Yera Pilati bu Baraba kara, ma u dera ba Yesu seni so. Yen biru u nūn bu nōmu sōndia bu nūn kpare dāa bunanarō.

Tabu kowoba Yesu

yaakoru mō

(I maa mēerio Maaku 15:16-20, Yohanu 19:2-3)

²⁷ Pilatin tabu kowobu ba ka Yesu da tem yēron siri yerō, ma tabu kowobu kpuro ba mēna mi.

²⁸ Ba nūn win yānu potari ma ba nūn gurumusu swāabu sebusia.

²⁹ Ma ba sāki tundu bōkana ba nūn dokea wirō, ma ba nūn dēka wē win nōm geuō. Yen biru ba nūn yiirammē ba yaakoru mō ba mō, Yuuban sunō, fōō baasira.

³⁰ Ba nūn yāatam siriki ma ba dēka wēēna ba ka nūn soomō wirō.

³¹ Ye ba nūn yaakoru kua ba kpa, ba nūn gurumusu te potari ba kpam nūn win yānu sebusia ma ba ka nūn da bu dāa bunanaru kpare.

Ba Yesu kpare dāa bunanaru wōllō

(I maa mēerio Maaku 15:21-32, Luku 23:26-43, Yohanu 19:17-27)

³² Ye ba yariō ba ka Sirenin durō goo yinna wi ba mō Simōō, ma ba nūn Yesun dāa bunanaru sōbi ka tilasi.

³³ Ye ba tura yam mi ba ra soku Gōōgōta, yen tubusiana aye te ta ka wii koko weenē,

³⁴ miya ba Yesu tam wē u nō ka tim mē mu ra yem go. Ye u mu denda u n̄ wure u mwē.

³⁵ Ba nūn kpare dāa bunanaru sōō, ma ba win yānu tētē toosi ba bōnu kua.

³⁶ Ma ba sina ba nūn kōsu.

³⁷ Win wii wōllō ba yora gaa bwē ye ya win taarē gerumō ya nēē, winiwa Yesu, Yuuban sunō.

³⁸ Ba maa gbēnōbu yiru kpare dāa bunanarō Yesun bōkuō, turo win nōm geuō, turo maa nōm dwarō.

³⁹ Be ba sarō bera mi, ba nūn wiru di-irisimō ba wōmmō.

⁴⁰ Ba mō, wunē wi kaa sāa yeru sura kpa a tu bani sōō itan baa sōō, a tii faaba koowo. À n sāa Gusunən Biin na, a sarama dāa bunanarun di.

41 Nge meya yaku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛrobu ka guro gurobu ba nɔn yaakoru mɔ ba nɛɛ,

42 u gabu faaba kua adama u kpana u tii faaba ko. Isireliban sunɔwɔ. U den sarama dɔa bunanarun di kpa su nɔn naanɛ doke.

43 U Gusunɔ naanɛ sɔa ma u nɛɛ, wiya Gusunɔn Bii. N n men na, Gusunɔ u nɔn faaba koowo u n nɔn ki.

44 Meya maa gbɛnɔ be ba kpare ka wi sannu, ben tii ba nɔn wɔmmɔ.

Yesun gɔɔ

(I maa mɛerio Maaku 15:33-41, Luku 23:44-49, Yohanu 19:28-30)

45 Ye n kua sɔɔ wii wɔllu, yera yam tɔra tem mɛ sɔɔ kpuro sere n ka tura yokan kɔba ita.

46 Kɔba itan saka Yesu u nɔɔgiru sua u nɛɛ, Eli, Eli, lema sabatani. Yen tubusiana, Gusunɔ nen Yinni mba n kua a ka man deri.

47 Tɔn be ba wɔa mi, ye ben gaba nua mɛ, ba nɛɛ, u Eli soku.

48 Yande ben turo u duka da u swɛɛ duke dukesu sua u kpɛɛ tam mɔmmɔm sɔɔ u bɛri dekɔɔ u ka nɔn tii u nɔ.

49 Adama be ba tie ba nɛɛ, a yɔro gina, su wa nge Eli u koo na u nɔn faaba ko.

50 Yesu u kpam nɔɔgiru sua ma u nɔɔ mari.

51 Saa ye sɔɔra, beku kare te ta wɔa sɔa yerɔ ta gɛɛra saa wɔllun di sere temɔ. Tem mu yɔira ma kpenu bɛsikira.

52 Sikinu wukiara, ma Gusunɔgii dabinu be ba raa gu ba seewa.

53 Ba yara sikan di Yesun seebun biru, ba dua Yerusalemu Gusunɔn wuuɔ, ba tii tɔn dabinu sɔɔsi.

54 Tabu sinambu ka be ba wɔa ka wi ba Yesu kɔsu, ba tem yɔiri bi wa ka kpuro ye ya koorɔ, ma bɛrum bakam bu mwa ba nɛɛ, ka geema Gusunɔn Biiwa.

55 Tɔn kurɔ dabinu nu yɔ mi, nu Yesu mɛera saa sarun di. Ba raa nɔn swiimawa saa Galilen di bu ka nɔn nɔri.

56 Be sɔɔ, Maari Madalagii ka Maari, Yakɔbu ka Yosefun mero, ka Sebeden bibun mero, ba wɔa mi.

Yesun sikubu

(I maa mɛerio Maaku 15:42-47, Luku 23:50-56, Yohanu 19:38-42)

57 Ye n kua yoka, durɔ gobigii goo na, Arimategiwa, win yɔsira Yosefu, u maa sɔa Yesun bɔɔ.

58 U da Pilatin mi, u nɔn kana u nɔn Yesun goru wɛ. Yera Pilati nɔn tu yɔllaa kua, u dera ba nɔn tu wɛ.

59 Yosefu wi, u goo te sua u beku kpaaru tɛkusi te ba wesa ka wɛɛ damgii.

60 U tu kpɔ win tiin sikirɔ te u dera ba nɔn dɔkua kperɔ. Yen biru u kpee bakaru bimiamu u ka siki ten nɔɔ kɔrua ma u doona.

61 Maari Madalagii ka Maari wiɔnɔ ba sɔ siki ten bɔkuɔ.

Sikirun kɔsubu

62 Ye n kua sisiru, tɔɔ wɛrarugiru, yaku kowo tɔnwerobu ka Falisiba ba da Pilatin mi sannu.

63 Ba nɛɛ, yinni sa yaaye ye weesugii wi, u raa gerure sanam mɛ u wɔa handunia sɔɔ. U nɛɛ, sɔɔ itan biru u koo se gɔrin di.

64 Yen sɔ, a wooda wɛɛyɔ bu siki te kɔsu sere sɔɔ ita, kpa win bwɔabu bu ku raa nɛ bu win goru gbɛni, kpa bu tɔmbu sɔ bu nɛɛ, u seewa gɔrin di. Wee dɔaki sini su koo gbiikisu kpɔaru kera.

65 Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, i tabu kowobu mɔ, i doo i tu kɔsu nge mɛ i ko kpɔ.

66 Ba doona ma ba yɔreru kua siki ten nɔɔwɔ bu ka tubu goo u n wukia. Ma ba tabu kowobu yi, ba tu kɔsu.

28

Yesun seebu gɔrin di

(I maa mɛerio Maaku 16:1-10, Luku 24:1-12, Yohanu 20:1-10)

1 Tɔɔ wɛrarugirun biru, alusuma buu sɔnu buru buru yellu, Maari Madalagii ka Maari wiɔnɔ ba siki te tendem da.

2 Suaru sɔɔ tem yɔiri bakabu seewa, ma Yinnin gɔrado u sarama wɔllun di u na u kpee te bɔria u sinari.

3 Win wuswaa ballimɔ nge guru maakinu ma win yɔnu buriri nge suru.

4 Bɛrum bakam mu kɔso be mwa ba diira ma ba kua nge gonu.

5 Gɔrado wi, u kurɔ be sɔɔwa u nɛɛ, i ku bɛrum ko bɛɛ! Na yɛ ma Yesuwa i kasu, wi ba kpare dɔa bunanarɔ.

6 U n wɔa mini, u seewa nge mɛ u raa gerua. I na i wa mi u raa kpɔ,

7 kpa i da fuuku fuuku i win bwɔabu sɔ ma u seewa gɔrin di. Wee, u bɛɛ gbiiyɔ u dɔɔ Galileɔ. Miya i ko nɔn wa. Yera na bɛɛ sɔɔbu na.

⁸ Ba gɔsira kpaaka sikiru min di ka berum ka nuku doo bakabu, ba duki da bu bwāa be labaari ye sã.

⁹ Wee Yesu ka bu yinna ma u nɛɛ, na bɛɛ tɔbura.

Ma ba na ba win naasu nɛnuu ba nùn sãwa.

¹⁰ Yera Yesu u bu sãwa u nɛɛ, i ku berum ko, i doo i nɛgibu sã bu doo Galileɔ. Miya ba koo man wa.

Kãso ben gari

¹¹ Nge mɛ ba dɔɔ, kãso ben gaba dua wuu sɔɔ ba yãku kowo tɔnwerobu sãwa ye n kooru kpuro.

¹² Ma yãku kowo tɔnwero be, ba mɛnna ka guro gurobu ba wesiana ma ba tabu kowobu gobi beke kã.

¹³ Ba bu sãwa ba nɛɛ, i geruo ma win bwāaba ba na wãkuru ba win goru gbena sanam mɛ i do.

¹⁴ Tem yẽro ù n gari yi nua sa yẽ mɛ sa ko nùn kua su ka bɛɛ yara wahalan di.

¹⁵ Tabu kowo be, ba gobi yi mwa ma ba kua nge mɛ ba bu yiire. Yeya n dera Yuuba ba ra n gari yi gerumɔ sere ka gisɔ.

Yesu u win bwāabu tii sãasi

(I maa mɛriɔ Maaku 16:14-18, Luku 24:36-49, Yohanu 20:19-23, Gɔrobun Kookoosu 1:6-8)

¹⁶ Bwāabu wākura tia ye, ya da Galileɔ guu ten mi, te Yesu raa bu yĩreru kua.

¹⁷ Ye ba nùn wa, ba nùn sãwa. Adama ben gaba gɔrusu yiru mɔ.

¹⁸ Yesu bu susi u nɛɛ, wɔllu ka tem yiiko kpurowa ba man wẽ.

¹⁹ Yen sã, i doo bwesenu kpuron mi, kpa i bu ko nɛn bwāabu. I bu batɛmu koowo ka Baan yĩsiru ka Biigiru ka Hunde Dɛɛrogiru.

²⁰ Kpa i de ye na bɛɛ sãwa ba n ye kpuro mɛm nɔwammɛ. N wee, ko na n ka bɛɛ wãa baadomma sere ka handunian kpeerɔ.

LABAARI GEA NGE MƐ MAAKU U YORUA

Durɔ wi u tire te yorua, win yīsira Yohanu Maaku. U n̄ s̄aa Yuu. U s̄aawa Baanabasin dusi.

Maaku u kī u t̄ambu Yesun Labaari gea s̄s̄. U s̄ɔsi ma Yesu u b̄asu u t̄ambu gea kuammɛ, ma u be ba w̄aa Setam n̄m̄uo b̄ekiamɔ. Domi Gusunɔ u w̄aa ka wi. Maakun tire ten gari m̄ero ya w̄aawa Maaku 10:45 s̄ɔ. Ya n̄ɛ, T̄onun Bii u nawa u ka gabu s̄a kpa u gbi u ka t̄an dabinu yakia.

Tire ten kpunaa

1. Yesun Labaari gea, wiru 1:1-13.
2. Yesun s̄amburun tore Galileɔ, wiru 1:14n di sere wiru 9:50.
3. Yesun daaru Yerusalemu gia, wiru 10.
4. Yesun w̄aaru Yerusalemuɔ, wiru 11n di sere wiru 13.
5. Yesun ḡɔɔ ka win seebu ḡarin di, wiru 14n di sere wiru 16.

*Yohanu Batɛmu kowon waasu
(I maa m̄ɛrio Mateu 3:1-12, Luku 3:1-18,
Yohanu 1:19-28)*

¹ Yesu Kirisi, Gusun̄n Biin Labaari gean torubu wee.

² Gusun̄n s̄amɔ Esai u yen gari yorua win tireru s̄ɔ u n̄ɛ, Gusun̄ u n̄ɛ,
“N̄ wee, na n̄n s̄amɔ ḡariɔ wunen wuswaaɔ u wunen swaa s̄amɛ.

³ N̄n s̄am̄n n̄ɔ ga gb̄aramɔ ḡbaburu s̄ɔ ga gerumɔ ga m̄ɔ,
i Yinnin swaa s̄anw̄ɔ, kpa i n̄ ye n̄ɔ n̄erasiamɔ yu d̄enda.”

⁴ Nge m̄eya, Yohanu Batɛmu kowo u na ḡbaburu s̄ɔ. U kparamɔ u m̄ɔ, bu ḡru ḡsio ben toranun di kpa u bu batɛmu ko kpa Gusun̄ u bu ben toranu suuru kua.

⁵ T̄ambu kpuro ba ra n̄ daamɔ win mi saa Yudean tem di ka maa Yerusalemu maron di. Ba ben toranu tuuba m̄ɔ, ma ba derimɔ u bu batɛmu m̄ɔ daa te ba m̄ɔ Yuud̄eniɔ.

⁶ Yohanu wi, u yooyoon sansun yaberu sebuɔ, ma u ḡna s̄ɛke win p̄raɔ. Twee ka tim bausa u ra di.

⁷ Ma u waasu m̄ɔ u gerumɔ u m̄ɔ, goo u sisi n̄n biruɔ wi u man yiiko kere. N̄ɛ na kun mam tura n̄ yiira n̄ ȳeron baranun w̄ɛ kusia.

⁸ N̄ɛ na b̄ɛ batɛmu m̄ɔ ka nim, adama ȳero wi, u koo b̄ɛ batɛmu kowa ka Hunde D̄ɛro.

*Yesun batɛmu ka win k̄akiribu
(I maa m̄ɛrio Mateu 3:13-4:11, Luku 3:21-22, 4:1-13)*

⁹ Yen biru Yesu u na Nasaretin di ye ya w̄aa Galilen temɔ, ma Yohanu n̄n batɛmu kua daa te ba m̄ɔ Yuud̄eniɔ.

¹⁰ Sanam m̄ɛ u yariɔ nim di, yera u wa w̄olla wukiara, ma u Hunde D̄ɛro wa nge kparuko u saram wee win w̄olla.

¹¹ Ma u n̄ɔ gagu nua w̄allun di ga n̄ɛ, wuna n̄n Bii k̄n̄asi wi s̄ɔ n̄n ḡru dobu kpuro w̄aa.

¹² Saa ye s̄ɔra Hunde D̄ɛro u Yesu sure ḡbaburu s̄ɔ.

¹³ Ma u w̄aa mi s̄ɔ weeru, Setam n̄n k̄akirimɔ. Wi ka ḡbeeku ȳɛ sanna ba w̄aa mi, ma w̄allun ḡradoba ba na ba n̄n n̄ɔri.

*Yesu u susure kowobu n̄ɛ soka
(I maa m̄ɛrio Mateu 4:12-22, Luku 4:14-15, 5:1-11)*

¹⁴ Ye ba Yohanu mwa ba piris̄m doke ba kpa, yera Yesu u da Galilen temɔ u Gusun̄n Labaari gea kparamɔ.

¹⁵ U n̄ɛ, saa ya tura, Gusun̄ u sisi u bandu sw̄ii. I ḡru ḡsio b̄ɛn toranun di kpa i Labaari gea ye naane doke.

¹⁶ Sanam m̄ɛ Yesu u s̄imɔ Galilen daa burerun goorɔ, u Simɔɔ wa ka win w̄anɔ Andere. Ba ben ȳakororu kp̄ɛmɔ daa bure te s̄ɔ, domi sw̄ɛ gowoba ba s̄aa.

¹⁷ Yesu u bu s̄ɔwa u n̄ɛ, i man sw̄iima, kon de i n̄ da t̄ambu kasu bu man sw̄ii.

¹⁸ Yande ba ben ȳakoronun baa deri, ma ba n̄n sw̄ii.

¹⁹ Ye u susi wuswaaɔ fiiko, u Yak̄abu wa ka win w̄anɔ Yohanu be ba s̄aa Sebeden bibu. Ba w̄aa goo nimkuu s̄ɔ ba ȳakoronu k̄arumɔ.

²⁰ Mii mii u bu soka, ma ba n̄n sw̄ii. Ba ben tundo Sebede deri ka s̄am kowobu sannu goo nimkuu s̄ɔ.

*Durɔ wi w̄ɛku gagu ga w̄aasi
(I maa m̄ɛrio Luku 4:31-37)*

²¹ Ma ba da Kapenamɔ. Ye n̄ kua t̄ɔ w̄ɛrarugiru, ma Yesu u dua m̄ennɔ yerɔ, u bu Gusun̄n garin keu s̄ɔsim w̄ari.

²² Biti bu mwa win keu s̄ɔsi bin s̄. U bu s̄ɔsimɔwa ka yiiko, n̄ n̄ m̄ɔ nge m̄ɛ wooda ȳroba ra s̄ɔsi.

23 N deema saa ye sɔɔ, wɛrɛkunugii goo u wãa ben mennɔ yee te sɔɔ. U gbãra u nɛɛ,

24 mba sa mɔɔsinɛ bɛsɛ ka wunɛ, Yesu Nasaretigii. A nawa a ka sun kam koosia? Na yɛ wi a sãa. Wunɛ Gusunɔn tɔn Dɛerowa.

25 Yesu u wɛrɛku ge gerusi u nɛɛ, a mario, kpa a yari durɔ win min di.

26 Yera wɛrɛku ge, ga durɔ wi sura nge giri kpakpanugii, ma ga kuuki kua ga ka yara win min di.

27 Biti tɔn be kpuro mwa gem gem sere ba sɔɔnamɔ ba mɔ, mban bwesera yeni. Gari tukiya u sɔɔsimɔ ka yiiko. Baa ka wɛrɛkunɔ u nu wooda wɛɛmɔ, ma nu nùn mɛm nɔwammɛ.

28 Ma win baaru yande kparara Galilen tem kpuro sɔɔ.

Yesu u tɔn dabɪnu bɛkia

(I maa mɛɛrio Mateu 8:14-17, Luku 4:38-41)

29 Ye Yesu yara mennɔ yerun di, wi ka Yakɔbu ka Yohanu ba da Simɔɔ ka Anderen yɛnuɔ.

30 N deema, Simɔɔn kurɔn mɛro u wasi sundu barɔ u kpɪ. Ye ba yande tura mi, ba win gari Yesu sɔɔwa.

31 Ma u da win mi, u nùn nɔmu nɛnuu u ka nùn seesia. Yande wasi sun te, ta nùn doonari, ma u bu nɔrim wɛri.

32 Ye n kua yoka, sanam mɛ sɔɔ dua, tɔmba ka barɔbu kpuro ka wɛrɛkunugibu na win mi.

33 Ma wuugibu kpuro ba mɛnna dii tɛn mi u wãan kɔnnɔwɔ.

34 U dabɪru bɛkia saa ben barɔ bwese bwesekan di, ma u maa wɛrɛku dabɪnu gira. Adama u ñ deri wɛrɛku ni, nu gari gere domi nu nùn yɛ.

Yesu u bɔsu Galilen temɔ

(I maa mɛɛrio Luku 4:42-44)

35 Yen sisiru buru buru yellu, sanam mɛ yam kun dɛeram kpa, Yesu u seewa u yara. U doona mi n dɛsire, u kanaru mɔ.

36 Ma Simɔɔ ka win kpaasibu ba nùn kasu.

37 Sanam mɛ ba nùn wa ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, tɔmbu kpuro wɔɔ ba nun kasu.

38 U bu sɔɔwa u nɛɛ, n weenɛ su da wusu gasu sɔɔ si su ka sun sikerɛnɛ, kpa n maa waasu ko mi, domi yen sɔna na na.

39 Ma u bɔsu Galilen tem kpuro sɔɔ u waasu mɔ ben mennɔ yenɔ, u maa wɛrɛkunu giramɔ.

Yesu u wi u bara disigiru barɔ bɛkia

(I maa mɛɛrio Mateu 8:1-4, Luku 5:12-16)

40 N wee, goo u na Yesun mi, wi u bara disigiru mɔ u yiira u nùn faaba kana. U nɛɛ, à n wura kaa kpɪ a man bɛkia kpa n dɛera.

41 Yera wɔnwɔnda Yesu mwa, ma u win nɔmu dɛmia u nùn baba u nɛɛ, na wura, a bɛkuro kpa a dɛera.

42 Yandɛ bara disigii te, ta nùn yɔsu, ma u bɛkura u dɛera.

43-44 Sanam mɛya Yesu u nùn sɔɔwa ka dam u nɛɛ, a ku goo gɛɛ sɔ. Adama a doo a tii yãku kowo tusia, kpa a yãkuru ko te Mɔwisi raa bɛɛ yiire, a ka baawure seeda sɔɔsi ma a bɛkura a dɛera. Ma u dera u doona.

45 Adama durɔ wi, u doona ma u da u gari yi kparam wɛri batuma sɔɔ ye n kooru wi sɔɔ. U gari yi saarimɔ sere Yesu kun kpɪa u wuu due, adama u yɔra wuun biruɔ mi n dɛsire. Ma tɔmba naamɔ win mi saa baaman di.

2

Yesu u durɔ goo bɛkia wɪn wasin bee tia gu

(I maa mɛɛrio Mateu 9:1-8, Luku 5:17-26)

1 Sɔɔ mɛɛrun biru, Yesu u wura Kapenamɔ. Tɔmba nua ma u wãa yɛnuɔ.

2 Ma tɔn wɔru ga mɛnna sere ayeru maa sari baa kɔnnɔwɔ. Ma u bu Labaari gean gari nɔɔsiamɔ.

3 Ba ka nùn durɔ goo naawa wɪn wasin bee tia gu. Tɔmbu nnɛwa ba nùn sɔɔwa.

4 Adama tɔn wɔru gen sɔ ba kpɔna bu Yesu susi. Yen sɔna ba diru mi u wãan wɔllɔ yaba win dedeeru. Ye ba yaba ba kpa, ma ba ka wɛɛ bɛku bɔɔ te sarasia tɛ sɔɔ durɔ wi, u kpɪ.

5 Ye Yesu u durɔ ben naanɛ dokebu wa bi ba mɔ wi sɔɔ, u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, bii durɔbu, a wunɛn durum suuru wa.

6 Wooda yɛrobu gabu ba sɔ mi, ma ba tii bikiamɔ gɔruɔ ba mɔ,

7 mban sɔna durɔ wi, u gari gerumɔ mɛsum. U Gusunɔ wɔmmɔwa. Wara koo kpɪ u durum suuru ko Gusunɔ turo baasi.

8 Mii mii Yesu u gia ye ba bwisikumɔ. Ma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i gari yinin bweseru bwisikumɔ bɛɛn gɔruɔ.

9 Yerà ya sɛsɔ bo, bu ka barɔ wi sɔ u win durum suuru wa, ñ kun mɛ bu nùn sɔ u seewo u win kpin yeru kure, kpa u sɪ.

10 Adama na kɪ i n yɛ ma Tɔnun Bii u yiiko mɔ handunia ye sɔɔ u ka durum suuru ko.

Yera u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ,
 11 na nun sɔɔmɔ, a seewo a wunen kpin yeru kure, kpa a we yenuɔ.

12 Nge mɛ tɔmbu kpuro ba nùn mɛɛra swee, durɔ wi, u seewa u win kpin yeru sua, u n yariɔ. Biti baka tɔn be mwa gem gem, ma ba Gusunɔ bɛɛɛ wɛɛmɔ. Ba gerumɔ ba mɔ, ba n̄ yenin bweseru waare.

Yesu u Lefi soka

(I maa mɛɛrio Mateu 9:9-13, Luku 5:27-32)

13 Yera Yesu u kpm wura daa burerun goorɔ. Tɔmbu kpuro ba naamɔ win mi, ma u bu Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ.

14 Sanam mɛ u sarɔ u Lefi wa, Alufen bii, u sɔ ghere yerɔ. U nùn sɔɔwa u nɛɛ, a mañ swĩyo.

Lefi seewa ma u nùn swĩi.

15 N deema sanam mɛ Yesu u dimɔ Lefin yenuɔ, ghere mwaɔbu ka kɔsan kowobu dabira sɔ ka wi, ka win bwāabu sannu, domi ba dabi be ba nùn swĩi.

16 Ye Falisiban wooda yɛrobu ba Yesu wa u dimɔ ka ghere mwaɔbu ka kɔsan kowobu sannu, ba win bwāabu bikia ba nɛɛ, mban sɔna u ka ghere mwaɔbu ka kɔsan kowobu dimɔ sannu.

17 Ye Yesu u ye nua, u wooda yɛro be sɔɔwa u nɛɛ, be ba bwāa do ba n̄ timgiin bukata mɔ ma n kun mɔ be ba barɔ. Na n̄ nɛ n̄ ka gemgibu soku. Na nawa n̄ ka torobu soku.

Nɔɔ bɔkurun gari

(I maa mɛɛrio Mateu 9:14-17, Luku 5:33-39)

18 Ye Yohanun bwāabu ka Falisibagibu ba nɔɔ bɔkua, tɔmba na ba Yesu bikia ba nɛɛ, mban sɔna Yohanun bwāabu ka Falisibagibu ba nɔɔ bɔkua, ma wigiba kun bɔkua.

19 Yesu u bu bikia u nɛɛ, kurɔ kpaon durɔn bɔrɔba ba koo kpĩ bu nɔɔ bɔke sanam mɛ sɔ kurɔ kpaon durɔ wāa ka be? Aawo, baa n̄ n saa yeren na, ù n wāa ka be, ba n̄ kpɛ bu nɔɔ bɔke.

20 Adama saa sisi yɛ sɔɔ ba koo bu kurɔ kpaon durɔ suari, sanam mɛya ba koo nɔɔ bɔke.

21 Ba ku ra yabe tɔkɔru kɔre ka kĩa kpa si ba n̄ nim doke. B̄a n̄ kua mɛ, kĩa kpa si, su koo gawana kpa su yabe tɔkɔrugisu gĩa kpa gɛɛrabu sosi.

22 Ba ku ra maa tam kpm wisi gɔnan bɔɔnu sɔɔ ni nu diira. B̄a n̄ kua mɛ, tam kpm mɛ, mu koo de bɔɔnu nu kura, kpa mu yari kpa bɔɔ ni ka tam mɛ, n kam ko kpuro. Adama ba ra tam kpm wisiwa gɔnan bɔɔ kpaanu sɔɔ.

Tɔɔ wɛrarugirun gari

(I maa mɛɛrio Mateu 12:1-8, Luku 6:1-5)

23 Tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ, n deema Yesu ka win bwāabu ba s̄imɔ swaa sɔɔ alikama gbaarun bɔkuɔ. Nge mɛ ba s̄imɔ, win bwāabu ba alikama wɔkamɔ.

24 Yera Falisiba ba Yesu sɔɔwa ba nɛɛ, u mɛɛrio, mban sɔna win bwāaba mɔ ye wooda ya yina bu ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

25 Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, i n̄ garire ye Dafidi u kua sanam mɛ gɔɔra bu mɔ wi ka win bwāabu, ma ba n̄ gāanu mɔ ni ba koo di?

26 U dua Gusunɔn dirɔ Abiataa, yāku kowo tɔnweron waati, ma u pɛɛ di ye ba Gusunɔ yiiye, ye n̄ weenɛ goo u di ma n kun mɔ yāku kowobu tɔna. Adama Dafidi u ye di, u maa win bwāabu wɛ.

27 Ma Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ u tɔɔ wɛrarugiru wunawa tɔnun arufaanin sɔ. U n̄ tɔnu taka kue tɔɔ wɛrarugirun sɔ.

28 I de i n̄ yɛ ma Tɔnun Biiwa u tɔɔ wɛrarugiru kua.

3

Durɔ wìn nɔm teu ga gu

(I maa mɛɛrio Mateu 12:9-14, Luku 6:6-11)

1 Ma Yesu u kpm dua mɛnnɔ yerɔ. Durɔ goo wāa mi, wìn nɔm teu ga gu.

2 Tɔmba Yesu mɛɛra bu wa ù n koo durɔ wi bekia tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, kpa bu ka wa bu nùn durum mani.

3 Ma u durɔ wi sɔɔwa wìn nɔmu ga gu mi, u nɛɛ, a seewo a yɔra suunu sɔɔ.

4 Ma u tɔn be bikia u nɛɛ, mba n weenɛ bu tɔmbu kua tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ. Gea? Nge kɔsa. N weenɛ bu tɔnu faaba ko? Nge bu nùn go.

Adama ba maari.

5 Yesu u bu mɛɛra ka mɔru u ka sikerena, ma win nukura sankira ben woo bɔbunun sɔ. Yera u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen nɔmu demio.

U ge demia ma ga wura nge mɛ ga raa s̄a.

⁶ Yen sōna Falisiba ba yara ma ba yande menna ka Herodun tambu, ba wesiana nge me ba koo ko bu ka Yesu go.

Tɔn wɔru guna ya na Yesun mi

⁷ Yesu ka win bwāabu ba tii gawa ba da Galilen daa bureru gia, ma tɔn wɔru guna nùn swīi. Tɔn be, ba nawa Galilen di ka maa Yudean tem di,

⁸ ka Yerusalemun di, ka Idumen tem di, ka Yuudenin gurun di, ka Tiri ka Sidonin baru kpaanun di. Tɔn wɔru guna ye, ya na Yesun mi yèn sɔ ba ye u mɔ kpuron labaari nua.

⁹ Tɔn wɔru guna yen kpāarun saabu Yesu u win bwāabu sɔwa u nɛɛ, bu nùn goo nimkuu sɔru kuo, kpa tɔn be, bu ku nùn baasi.

¹⁰ Yesu u raa tɔn dabinu bekia, yen sōna be ba barɔ ba bɔrikiyanamɔ bu wa bu ka nùn baba.

¹¹ Wɛɛkunu nù n nùn wa nu ra nùn kpunɛwa kpa nu n kuuki mɔ nu n gerumɔ, wuna Gusunɔn Bii.

¹² Adama Yesu u ra nu gerusi gem gem nu ku ka gere wi u sãa.

Yesu u bwāabu wɔkura yiru gɔsa

(I maa mɛɛrio Mateu 10:1-4, Luku 6:12-16)

¹³ Yen biru Yesu u da guuru wɔllɔ, ma u tambu gabu soka be u kī. Ma ba da win mi.

¹⁴ Yera u ben wɔkura yiru gɔsa, [u bu yīsiru kã gɔrobu], be ba ko n ka nùn wāa, kpa u bu gɔri bu Labaari gea kpara,

¹⁵ kpa u bu dam wɛ bu ka wɛɛkunu gira.

¹⁶ Tɔnu wɔkura yiru ye u gɔsa wee, Simɔɔ wi u yīsiru kã Piɛɛ,

¹⁷ ka Yakɔbu ka win wɔnɔ Yohanu, Sebeden bibu be u yīsiru kã Buanɛge, yen tubusiana guru kukirinugibu,

¹⁸ ka Andere, ka Filipu, ka Baatelemi, ka Mateu, ka Tomaa, ka Yakɔbu Alufen bii, ka Tade, ka Simɔɔ wi u win tem gari kī,

¹⁹ ka sere Yudasɔ Isikariɔtu wi u tambu Yesu nɔmu sɔndia.

Yesun tambu ba kī

bu ka nùn doona

²⁰ Ma ba wura yɛnuɔ. Tɔn wɔru ga wure ga menna sere Yesu ka win bwāabu ba fɛɛ bia bu di.

²¹ Sanam mɛ win dusiba ye nua, ba da bu ka nùn doona min di, domi ba gerumɔ u wiirawa.

Yesu u ka tii yinamɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 12:22-32, Luku 11:14-23, 12:10)

²² Ma wooda yɛro be ba wee saa Yerusalemun di ba gerumɔ ba mɔ, Beseburu u nùn wāasiwa. Wɛɛkunun sunɔ wiya u nùn dam wɛ u ka wɛɛkunu gira.

²³ Yen sōna Yesu u tambu soka ma u bu bikia ka mɔndu u nɛɛ, amɔna Setam ya koo kpī yu yen tii gira.

²⁴ Bandun tambu bā n tabu mɔ ben suunu sɔɔ, ban te, ta n kpɛ tu tɛ.

²⁵ Yɛnu gɛn tamba maa sankinamɔ, ga n kpɛ gu tɛ.

²⁶ Setam yà n maa ka yen tii tabu mɔ, yen dam mù n bɔnu kua, ya n kpɛ yu tɛ, yen dam mu koo nɔru ko.

²⁷ Goo kun kpɛ u du damgiin yɛnuɔ u ka win yānu gura u kun gina damgii wi bɔkue u sere win yānu gura.

²⁸ Ka geema, na bɛɛ sɔɔmɔ, toraru ka gari kam kpuro ye tamba gerumɔ, ba koo bu ye suuru kua.

²⁹ Adama baawure wi u Hunde Dɛero gari kam gerusimɔ, u n suuru wasi. Win torara ko n maa nùn wāasiwa ka baadommaɔ.

³⁰ Yesu u yenɔ geruawa yèn sɔ gaba nɛɛ wɛɛkuwa ga nùn wāasi.

Berà ba sãa Yesun wɔnɔbu

ka win mero

(I maa mɛɛrio Mateu 12:46-50, Luku 8:19-21)

³¹ Sanam mɛya win wɔnɔbu ka win mero ba tunuma. Ba yɔra tɔwɔ, ba goo gɔra u nùn sokuma.

³² Tɔn wɔru ga sɔ ga nùn sikerɛnɛ, ma goo u nùn sɔwa u nɛɛ, wee, wunen mero ka wunen wɔnɔbu ba yɔ tɔwɔ ba nun soku.

³³ Ma u nɛɛ, wara sãa nen mero. Berà ba sãa nen wɔnɔbu.

³⁴ Ma u be ba nùn suunu bure mɛɛra u ka sikerɛna, ma u nɛɛ, nen mero ka nen wɔnɔbu wee.

³⁵ Baawure wi u Gusunɔn kīru mɔ, wiya nen wɔnɔ, ka nen sesu, ka nen mero.

4

Dĩa bwese yɛkon gari

(I maa mɛɛrio Mateu 13:1-9, Luku 8:4-8)

¹ Yesu u kpaam Gusunɔn garin keu sɔsim wɔri daa burerun goorɔ. Tɔn wɔru guna ya menna ya nùn sikerɛna, yen sōna u bu deri

goorɔ u goo dua ge ga wāa nim sɔɔ, ma u sina.

² Ma u bu gāa dabinu sɔɔsim wəri ka mɔnnu. Win sɔɔsibu sɔɔ u gerua u nɛɛ,

³ i swaa dakio. Durɔ goo u yara u ka dīa bweseru yēka.

⁴ Sanam mɛ u yēkamɔ, sukum wɔruma swaa sɔɔ. Gunɔsu na su di.

⁵ Sukum gam maa wəri kpee saara wɔllo mi tem kun duku. Ma mu kpia yande yèn sɔ tem kun duku.

⁶ Adama ye sɔɔ u bɔbia mu dɔɔ mwaara ma mu gbera yèn sɔ mu n gbini mɔ.

⁷ Sukum gam maa kpam wəri saki sɔɔ. Saki kpia fuuku ma yi yina mu kpɛa. Mu n mara.

⁸ Adama sukum gam maa wɔruma tem gem sɔɔ. Mu kpia ma mu kpɛa ma mu mara sukum ten tenibu, sukum wata wata, sukum wunɔm wunɔm.

⁹ Ma u nɛɛ, wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔɔwɔ.

Mɔnnun asansi

(I maa mɛɛrio Mateu 13:10-17, Luku 8:9-10)

¹⁰ Sanam mɛ Yesu u tia wi turo, be ba nùn swīi ka bwāabu wəkura yiru ye sannu, ba nùn mɔnnun asansi bikia.

¹¹ U bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛya Gusunɔ u win bandun asiri sɔɔsi, adama be ba tie ba gari kpuro nɔmɔ ka mɔnnu,

¹² kpa

“Bu ka mɛɛri ba kun wa.
Bà n maa nua, kpa n ku bu yeeri,
kpa bu ku raa ka gɔru gɔsie,
Gusunɔ u sere bu suuru kua.”

Mɔn ten tubusianu

(I maa mɛɛrio Mateu 13:18-23, Luku 8:11-15)

¹³ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, mɔn teni ta n bɛɛ yeeri? N n mɛn na, amɔna ni nu tie kpuro nu koo ka bɛɛ yeeri.

¹⁴ Durɔ wi, Gusunɔn gariya u yēkamɔ.

¹⁵ Tɔn be ba ka swaa baaru weenɛ mi ba gari yi yēka, beya bà n gari yi nua Setam da nɛ u yi wuna ben gɔrun di.

¹⁶ Mɛya maa be ba ka kpee saaran tem weenɛ, beya bà n gari yi nua mii mii ba ra yi mwɛ ka nuku dobu.

¹⁷ Adama ba ku ra n gbini mɔ ben tii sɔɔ, ba ku ra yɔre n ka tɛ. Sanam mɛ wahala ka nɔni swāara tunuma gari yin sɔ, yande kpa bu biru wura.

¹⁸ Gaba maa sāa be ba ka tem sākunugum weenɛ. Beya ba ra gari yi nɔ

¹⁹ adama ba ra n wurure ka ben handunian wāaru kpa dukian kīra n bu taki dii. Ba gāa dabinun kɔdɛ mɔ. Ye kpurowa ya ra gari yi tɛɛsi kpa yi kpana yi binu ma.

²⁰ Be ba maa ka tem gem weenɛ, beya ba ra gari yi nɔ kpa bu yi mwa kpa bu binu ma, gabu tɛna, gabu wata, gabu wunɔbu (100).

Fitilan mɔndu

(I maa mɛɛrio Luku 8:16-18)

²¹ Yera Yesu u bu bikia u nɛɛ, ba ra fitila ge ga sɔre kaaru wukiri? Ba ra gu doke kpunin kəkɔrɔ? Ba ku ra gu sɔndi dabu wɔllo?

²² Gāanu sari ni nu berua ma nu n koo tera, asirin gāanu maa sari ni nu n koo sɔɔsira.

²³ Wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔɔwɔ.

²⁴ U maa bu sɔɔwa u nɛɛ, i laakari koowo ye i nɔmɔ. Sakaku ge i ka yīrumɔ, geya ba koo ka bɛɛ yīrua, kpa bu bɛɛ sosia.

²⁵ Domi wi u mɔ, wiya ba koo sosia. Adama wi u kun gāanu mɔ, piiko ye u mam mɔ ba koo nùn ye wɔrari.

Dīa bwese te bayēkan gari

²⁶ Ma Yesu u nɛɛ, Gusunɔn banda sāawa nge durɔ goo wi u bweseru yēka gberɔ.

²⁷ U kpunamɔ wəkuru, u seemɔ bururu. Saa ye kpurowa bwese te, ta kpiimɔ ta kpɛamɔ. U n yē amɔna n koosinamɔ.

²⁸ Tema mu ka mɛn tii tu kpiisiamɔ, gbiikaa kpii nɔnu, yen biru keri, dākuru kpa tu bɛm doke.

²⁹ Sanam mɛ bɛm mu ye, kpa bu gē ka kɔmbɔ domi gēɛbun sanam mu tura.

Mutaadin biman gari

(I maa mɛɛrio Mateu 13:31-32, 34, Luku 13:18-19)

³⁰ Yesu u kpam wure u nɛɛ, mba sa ko ka Gusunɔn bandu weesina. Ka mɔn terà sa ko tu tubusia.

³¹ Ta ka mutaadin bima weenɛ. Bà n ye duurumɔ gberɔ, handunian gāa bweseru kpuro sɔɔ yeya ya piiburu bo.

³² Adama bà n ye duura bà n kpa ya ra kpɛye yu ko dāru, kpa yu kāasi bɛkɛ ko sere gunɔsu su sokunu ko yin kukɔsɔ.

³³ Yesu u tɔn be Labaari gean gari sɔɔwa ka mɔn dabinu nge nini, nge mɛn saka ba koo kpī bu nɔ.

³⁴ U ñ ka bu gari diri kue ma n kun mɔ ka mɔndu, adama ù n tia ka win bwāabu tɔna, u ra bu kpuro tubusiewa.

*Yesu u nim kurenu marisia
(I maa mɛrio Mateu 8:23-27, Luku 8:22-25)*

³⁵ Tɔɔ ten yoka, u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, i de su tɔburɔ guru giɔ.

³⁶ Ba tɔn wɔru deri, ma ba dua goo ge sɔɔ, mi u sɔ, ba tɔburɔ sannu. Ma goosu gasu bu swīi.

³⁷ Suaru sɔɔ woo bɔkɔ ga na ka dam ma nim kurenu wisi goo sɔɔ sere ga kī gu yande nim yibu.

³⁸ Adama Yesu u dɔ goo sɔɔ biruɔ u leferi wiru kpīiri. Bwāa be, ba nùn yamia ba nɛɛ, yinni n ñ nun gam sãa ye sa kam kobu dɔɔ?

³⁹ Yera u yanda ma u woo gerusi ka dam ma u nim kurenu sɔɔwa u nɛɛ, n tura mɛ, i mario sɛɛ.

Woo ga mari ma yande nim kurenu kpa.

⁴⁰ Yera u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i nanda nge mɛ. Amɔna i ñ ka man naane sãa.

⁴¹ Ben yaro sua ma ba bikianamɔ, tɔnu weren bwesera wini wi baa woo ka nim kurenu nu mɛm nɔɔwammɛ.

5

*Yesu u wɛɛkunugii bekia
(I maa mɛrio Mateu 8:28-34, Luku 8:26-39)*

¹ Ba tura daa bure ten guru giɔ Gadaran temɔ.

²⁻³ Ye Yesu u yande sara goon di yera durɔ wɛɛkunugii goo u ka nùn yinna, u wee sika gian di. Sika sɔɔra u ra n wāa. Ba ku ra kpī bu nùn bɔke, baa ka yɔni.

⁴ Domi nɔn dabira ba raa win nɔma sunnu doke, ma ba win kōri bɔkua ka yɔni adama u ra yɔni kasuku kpa u sun ni bɔɔku. Goo maa sari wi u dam mɔ u ka nùn dwiiyasia.

⁵ Saa baayere wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ, u ra n wāawa sikan suunu sɔɔ ka guunu wɔllɔ u n kuuki mɔ kpa u n tii muririmɔ ka kpenu.

⁶ Ye u Yesu wa sarun di u duka da u kpuna win wuswaaɔ.

⁷ Ma u gbāra u nɛɛ, mba n sun mɛnnɛ Yesu, Wɔrukoon Bii. Na nun suuru kanamɔ ka Gusunɔn yīsiru, a ku man toori.

⁸ U yeni gerua yèn sɔ Yesu u raa nɛɛ, wɛɛku ge, gu yario.

⁹ Ma Yesu nùn bikia u nɛɛ, amɔna wunɛn yīsiru.

U wisa u nɛɛ, nɛn yīsira Nɔrɔbu domi sa dabi.

¹⁰ Ma u Yesu suuru kana u nɛɛ, u ku nu tem mɛ yara.

¹¹ N deema kurusɔ wuu bakaru gara wāa ta dimɔ guurɔ.

¹² Ma wɛɛku ni, nu Yesu kana u de nu da kurusɔ nin mi, nu du ni sɔɔ.

¹³ Ma Yesu u dera nu da. Ma wɛɛku ni, nu durɔ wi doonari nu dɔa kurusɔ ni sɔɔ. Ma kurusɔ wuu te, ta duki sure saa guuru wɔllun di daa bure te sɔɔ. Kurusɔ nin geera tura nge nɔrɔbun suba yiru (2.000) ma ta nim diira.

¹⁴ Be ba kurusɔ ni kpore ba duki sua, ba yen labaari kparamɔ wuu marɔɔ ka baru kpaanɔ. Tɔmba da bu wa ye n koorɔ.

¹⁵ Ba na Yesun mi, ma ba durɔ wi wa wi u raa wɛɛku dabinu mɔ mi sere ba nu sokumɔ Nɔrɔbu. Win laakari ya wurama, u sɔ u yānu doke. Sanam mɛya be kpuro ba nanda.

¹⁶ Be ba wa ye n durɔ wɛɛkunugii wi ka maa kurusɔ ni deema, beya ba tɔn be nɔɔsia ye n koorɔ.

¹⁷ Ma tɔn be, ba Yesu kana u doona ben tem di.

¹⁸ Sanam mɛ Yesu u dumɔ goo sɔɔ, wi wɛɛkununu raa wāasi mi, u nùn ayeru kana u ka nùn da sannu.

¹⁹ Adama Yesu nùn yinari. Ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, u doo yenuɔ wigibun mi kpa u bu nɔɔsia ye Yinni nùn kua kpuro ka nge mɛ u nùn wɔnwɔndu kua.

²⁰ Durɔ wi, u doona ma u kparamɔ tem mɛ ba ra soku Wusu wɔkuru sɔɔ gāa baka ni Yesu nùn kua. Ma n tɔmbu kpuro maamaaki sãa.

Yarusin bii ka kurɔ wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mɛrio Mateu 9:18-26, Luku 8:40-56)

²¹ Ye Yesu u kpam gɔsirama guru ge u raa wāa, tɔn wɔru guna maa mɛnna win mi daa burerun goorɔ.

²² Durɔ goo wi ba ra soku Yarusi, mɛnnɔ yerun wirugii, u na mi. Ye u Yesu wa u kpuna win wuswaaɔ.

23 Ma u nùn kana gem gem u na u win bii wàndia nàma sàndi wi u wasikiramò, kpa u bèkura u n wāa.

24 Yesu ka nùn da. Ma tən wəru guna nùn swīi, ya nùn baasi.

25 N deema, tən ben suunu sɔɔ kurɔ goo wāa mi, wi u yem wīibu barɔ saa wɔɔ wəkura yirun di.

26 Timgii dabiru be ba nùn nɔəri ba nùn nɔni sɔɔwa gem gem, ma ya win ye u mɔ kpuro di ma n n̄ sanɔ kue adama n gɔɔgəm mɔwa n dɔɔ.

27 Ye u Yesun baaru nua u tən wəru ge bukiana u nùn susi biruɔ, ma u win yaberu baba.

28 Domi u gerua win gɔruɔ u nɛɛ, baa win yaberu, wi, u n baba u koo bèkura.

29 Yera win yem wīi bi, bu yōra migum migum, ma u gia win wasi sɔɔ ma u bèkurawa.

30 Ma Yesu tuba mii mii ma win dam mu sɔmburu kua. Ma u sīira tən wərun suunu sɔɔ u nɛɛ, wara nɛn yaberu baba.

31 Win bwāaba nùn wisa ba nɛɛ, a tən wəru mɛerio ge ga nun mɔnsi. Miya a maa bikiamɔ wara nun baba?

32 U mɛera u ka sikerena u ka wa wi u ye kua.

33 Ma kurɔ wi, u diirimɔ ka nandabu, ma u na u kpuna win wuswaaɔ yèn sɔ u yē ye n koora wi sɔɔ. Ma u nùn win garin dee dee sɔɔwa.

34 Ma Yesu nùn sɔɔwa u nɛɛ, bii kurɔbu, wunen naanɛ dokebu nun bèkia. A doo ka alafia, kpa a n bwāa dɔ.

35 Sanam mɛ Yesu u gari yi gerumɔ gaba na saa Yarusi wirugii win yɛnun di, ma ba wirugii wi sɔɔwa ma win bii u sariru kua. Mban sɔna u maa yinni baasimɔ.

36 Adama Yesu u n̄ ben gari swaa sue, ma u mɛnnɔ yerun wirugii wi sɔɔwa u nɛɛ, a ku bɛrum ko, a gesi naanɛ dokeo.

37 U n̄ dere goo u nùn yɔsiri ma n kun mɔ Piɛɛ ka Yakɔbu ka Yakɔbun wɔnɔ Yohanu.

38 Ye ba tura mɛnnɔ yerun wirugii win yɛnuɔ, Yesu u tən dabiru wa ba wure bakanu mɔ, ba sumɔ ba kuuki mɔ.

39 Sanam mɛ u dua dirɔ u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i sumɔ, i wure mɛ. Wàndia wi, u n̄ gu u dɔwa.

40 Ma ba nùn yaakoru mɔ. Adama ye u be kpuro yara u kpa, u dera wàndia win tundo

ka win mɛro ka be ba wāa ka wi sannu ba dua ka wi, mi wàndia wi, u kpī.

41 U wàndia win nɔmu nɛnuu, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, talita kum. Yen tubusiana, wàndia wunɛ, na nun sɔɔmɔ, a seewo.

42 Ma yande wàndia wi, u seewa u sīimɔ, domi wɔɔ wəkura yirugiiwa. Biti bu mwa sere n banda.

43 Yesu u bu sɔɔwa u sire u nɛɛ, bu ku raa de goo u nɔ. Ma u nɛɛ, bu wàndia wi dīanu wɛɛyɔ u di.

6

Nasarɛtigiba kun Yesu wure

(I maa mɛerio Mateu 13:53-58, Luku 4:16-30)

1 Yesu u doona min di u da win tiin wuuɔ, ma win bwāaba ka nùn da.

2 Ye n kua tɔɔ wɛrarugiru u Gusunɔn garin keu sɔɔsim wəri mɛnnɔ yerɔ. Tən dabi te ta nùn swaa daki, biti bu mwa. Ma ba mɔ, man diya u yenin bweseru waama. Bwisi yiràn bwesera ba nùn kã. Amɔna u ka sɔm damgii ninin bweseru mɔ.

3 N n̄ dāa dāko wi mini? Maarin bii? Yakɔbu ka Yosefu ka Yudu ka Simɔban mɔɔ? N n̄ bɛsɛ ka win sesuba sa wāa mini sannu?

Yeniban sɔna ba n̄ nùn naanɛ doke.

4 Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, gam sari mi Gusunɔn sɔmɔ ku ra n̄ bɛɛɛ mɔ ma n kun mɔ win tiin temɔ ka win tɔmbun suunu sɔɔ ka win yɛnuɔ.

5 Yesu u n̄ kpīa u sɔm damgiru garu kue mi, ma n kun mɔ ye u barɔbu gabu nɔma sàndi u ka bu bèkia.

6 Ma u biti kua gem gem ben naanɛ doke sarirun sɔ.

Yesu u bwāabu wəkura yiru gɔra yiru yiru

(I maa mɛerio Mateu 10:5-15, Luku 9:1-6)

Yen biru Yesu u baru kpaanu daamɔ, u Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ.

7 Ma u wəkura yiru ye soka u bu gɔrimɔ yiru yiru. U bu dam kã wɛɛkunun wɔllɔ,

8 ma u bu yiire bu ku gāanu kusenu ko sanum sɔ ma n kun mɔ dɛki. Bu ku dīanu sua, n̄ kun mɛ bɔɔru, n̄ kun mɛ gobi yansurɔru sɔɔ.

9 U nɛɛ bu salubata dokeo adama bu ku yaberu yiruse sua.

10 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i n wuu gagu dua, i koowo yɛnu teun sɔbu sere i ka wuu ge yari.

11 Bà kun bæ dam koosie gam, ma ba kun bæen gari swaa daki, i n doonɔ i bæen naasun tua bu kpareo. Yeniwa n ko n sãa seeda ye ya bu taarɛ wɛɛmɔ.

12 Yera bwãa be, ba doona, ba waasu mɔ ba gerumɔ tɔmbu bu ben gɔrusu gɔsio toranun di.

13 Ma ba wɛɛku dabinu giramɔ, ba maa barɔ dabinu gum tãremɔ ba bu bekiamɔ.

Yohanu Batɛmu kowon gɔɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 14:1-12, Luku 9:7-9)

14 N wee, sunɔ Herodu u nua ye gɔro be, ba kua, domi Yesun yĩsira yara. Ma ba nɛɛ, Yohanu Batɛmu kowowa seewa gɔrin di. Yen sɔna u dam mɔ u ka maamaaki mɔ.

15 Gaba nɛɛ, Eliwa.

Ma gaba maa nɛɛ, u sãawa Gusunɔn sɔmɔ nge win sɔmɔ yerukobu.

16 Adama ye Herodu u ye nua, u nɛɛ, Yohanuwa win wiru u dera ba bura, wiya u seewa gɔrin di.

17-19 N deema Herodu wi, u raa win wɔnɔ Filipun kurɔ Herodia sua kurɔ, ma Yohanu u nùn sɔɔwa ma n ñ ka nùn weenɛ u win wɔnɔn kurɔ yɛnu doke. Yen sɔna Herodia u Yohanun mɔru nɛni, u kĩ u nùn go ma u kpána. Adama Herodu u dera ba Yohanu mwa ba pirisɔm doke u ka Herodian gɔru yemiasia.

20 Domi Herodu u Yohanun bæɛɛɛ yɛ. U yɛ ma Yohanu sãa tɔn geo win wãaru ta dɛere, ma u nùn berua u ku wahala wa. U ra kã u Yohanun gari swaa daki baa mɛ gari yi u ra nɔ, yi ra win laakari seeye.

21 Dɔma te Herodu u dim bakam kua u ka win maru tãru yaaya, u tɔnwerobu ka tabu wirugibu ka Galilen gobigibu soka. Dɔma tɛya sanam Herodia naawa.

22 Ye win bii tɔn kurɔ yaabu dua u yawa, n Herodu ka win sɔbu dore. Ma Herodu u wɔndia wi sɔɔwa u nɛɛ, a man bikio ye a kĩ, kon nun ye kɛ.

23 Yen biru u gerua ka bɔri u nɛɛ, ye a bikia kpuro kon nun kɛ, baa ñ n nɛn tem bɔnun na.

24 Ma wɔndia wi, u yara u da u win mɛro bikia mba n weenɛ u sunɔ bikia.

Ma mɛro u nùn sɔɔwa u nɛɛ, u Yohanu Batɛmu kowon wiru bikio.

25 Yande wɔndia wi, u wura ka sendaru sunɔn mi, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, na kĩ a

man Yohanu Batɛmu kowon wiru kɛ tɛn tɛ pɛrenti sɔɔ.

26 Baa mɛ sunɔ win nukura sankira gem gem, ka mɛ, win bɔri ka win sɔbun sɔ, u ñ kĩ u nùn yinari.

27 Ma u win kiruku turo gɔra ka wooda u ka Yohanu Batɛmu kowon wiru na. Ma kiruku u da u Yohanun wiru bura pirisɔm dirɔ,

28 ma u ka wii te na pɛrenti sɔɔ u wɔndia wi wɛ, ma wɔndia maa sua u win mɛro wɛ.

29 Ye Yohanun bwãaba gari yi nua, ba da ba win goru sua ba sikua.

Yesu u tɔmbu nɔrɔbun

suba nɔɔbu diisia

(I maa mɛɛrio Mateu 14:13-21, Luku 9:10-17, Yohanu 6:1-14)

30 Gɔro be, ba wurama Yesun mi, ma ba nùn saaria kpuro ye ba kua, ka yèn keu ba sɔɔsi.

31 Ma tɔn dabira naamɔ ben mi ta wemɔ sere wi ka win bwãaba fɛɛ bia bu di. Yen sɔna u bu sɔɔwa u nɛɛ, i na su tii kara su da gɔbaburu gia i wɛra fiiko.

32 Ma ba goo nimkuu dua ba doona gɔbaburu gia, wi ka win bwãabu.

33 Adama tɔn dabira wa ba doonɔ, ma ba bu tuba. Yen sɔna tɔmba gɔbia ba duki da wusu kpuron di mi Yesu ka win bwãaba dɔɔ.

34 Ye Yesu u yara goon di u tɔn wɔru guna wa, ma u yen wɔnwɔndu wa yèn sɔ ba sãa nge yãanu ni nu kun kparɔ mɔ. Ma u bu gãa dabinu keu sɔɔsim wɔri.

35 Ye sɔɔ yãara win bwãaba nùn susi ba nɛɛ, yam mi gɔbabura, sɔɔ wee maa yãara.

36 A de tɔn be, bu da baru kpaanɔ ka wuu si su wãa turuku bu dwe ye ba koo di.

37 Adama u bu sɔɔwa u nɛɛ, i bu dɔanu wɛɛyɔ bæen tii.

Ba nùn bikia ba nɛɛ, a kĩ su sɔɔ goobun (200) sɔmburun gobi sua su da su ka pɛɛ dwe kpa su bu wɛ bu di?

38 Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, pɛɛ nyewa i mɔ. I doo i wa.

Ye ba wa ba nɛɛ, pɛɛ nɔɔbuwa ka maa swɛɛ yiru.

39 Ma u win bwãabu yiire bu tɔn be sinasia wuu wuuka yaka bekusu sɔɔ.

40 Ma ba sina wuu wuuka gam wunɔbu (100), gam weeraakuru.

41 Yera Yesu u p̄εε n̄əbu ye sua ka sw̄εε yiru ye, ma u win n̄əni sua w̄əllə u Gusun̄ə siara. Ma u p̄εε ye murura u win bw̄āabu w̄εεm̄ə bu t̄ən be yabua. U maa sw̄εε yi b̄ənu kua t̄əmbu kpuro bu ka wa.

42 Ma be kpuro ba di ba deba.

43 Ma win bw̄āaba p̄εε ka sw̄εεn sukum gura ye t̄əmba di n tiara ma n yiba birenu w̄əkura yiru s̄ə.

44 Be ba p̄εε ye di s̄ə, t̄ən dur̄əbun geera tura n̄əbun suba n̄əbu (5.000).

Yesu u s̄im̄ə nim w̄əllə

(I maa m̄εriō Mateu 14:22-33, Yohanu 6:15-21)

45 Ye ba kpa yande, Yesu u win bw̄āabu s̄əwa bu goō nimkuu duo bu n̄n gbiya guru giō Besaida gia kpa win tii u n t̄ən be yarinasiama.

46 Ye u t̄ən be n̄ə kana u kpa, u doona guurun bera gia u ka kanaru ko.

47 Sanam m̄ε yam t̄ira bw̄āa be, ba w̄āa goō nimkuu s̄ə daa burerun suunuə, ma Yesu tia wi turo guruə.

48 U wa ma ben s̄εs̄εra kun maa nim muram̄ə ȳn s̄ woō damguu ga ka bu yinnam̄ə. Sanam m̄ε yam s̄aram d̄ə, ma u bu turuku kooma u s̄im̄ə nim w̄əllə u k̄i u bu gbiiri.

49 Adama ye ba n̄n wa u s̄im̄ə nim w̄əllə ba tamaa siiniwa, ma ba n̄əgiri sua,

50 domi be kpuro ba n̄n waam̄ə ma ba nanda. Ma yande Yesu ka bu gari kua u n̄εε, n̄ena, i de b̄εen laakari yu wurama, i ku nanda.

51 Ma u dua ben goō s̄ə ma woo ga mari. Yera biti bu mwa n banda,

52 domi p̄εε yen s̄əm maamaakigira kun bu yeeri ben laakari sarirun s̄.

Yesu u bar̄əbu bekia Gen̄esaretin tem̄ə

(I maa m̄εriō Mateu 14:34-36)

53 Sanam m̄ε ba t̄əbura ba kpa, ba tura Gen̄esaretin tem̄ə, ma ba gooru girari.

54 Ye ba yara goon di, migum migum t̄əmba Yesu tuba.

55 Yera tem m̄n t̄əmbu kpuro ba duki daam̄ə ma ba ka ben bar̄əbu naam̄ə baama kpuron di Yesun mi, mi ba gesi nua u w̄āa.

56 Yam kpuro mi Yesu u da, baru kpaan̄ə ka wuu maros̄ə ka gberu kpaan̄əba s̄ə ba ra ka bar̄əbu n̄ewa ben yaaraō kpa bu n̄n kana

u de bu gesi win yaberun swaa bua baba. Be ba maa ye baba kpuro ba bekura.

7

Sikadoban deema

(I maa m̄εriō Mateu 15:1-9)

1 N wee, Falisiba ka wooda ȳr̄obu gabu be ba na Yerusalemun di, ba m̄enna Yesun mi.

2 Ba wa win bw̄āabu gabu ba dim̄ə ka n̄m gbeba, ba n̄ niε.

3 N deema Falisiba ka maa Yuuba be ba tie ba ben sikadoban deema sw̄i. B̄a kun niε wasa wasa ba ku ra ḡānu di.

4 M̄eya maa, b̄a n yara ba wurama t̄əw̄ən di, b̄a kun wobura ba ku ra di. Ḡāa dabina ba ra maa ko ni nu s̄āa ben deema n̄ge n̄rin teabu, ka wekenu, ka maa gb̄ēa ye ba kua ka sii gandu.

5 Yen s̄ōna Falisiba ka wooda ȳr̄obu ba Yesu bikia ba n̄εε, m̄ban s̄ōna wunen bw̄āaba ku ra sikadoban deema sw̄i. M̄ban s̄ōna ba ra di ka n̄m gbeba.

6 Ma Yesu u bu wisa u n̄εε, Esai u raa Gusun̄ən gari gerua s̄āa s̄āa b̄εε murafitiban s̄ s̄ sanam m̄ε u yorua,

“Gusun̄ə u n̄εε,

bwese teni ta man b̄εεε w̄εεm̄ə ka n̄ə.

Adama ten ḡōru ga ka man toma.

7 Kama ta man s̄āam̄ə.

Domi t̄əmbun woodawa ya kua ben s̄ōs̄iru.”

8 Ma Yesu u n̄εε, i Gusun̄ən wooda derim̄ə, ma i t̄əmbun komanu sw̄i.

9 U maa bu s̄əwa u n̄εε, anna a bwisi wa, ma i Gusun̄ən wooda yina ma i b̄εen deema sw̄i.

10 Domi M̄əwisi u gerua u n̄εε, “A wunen tundo ka wunen m̄ero b̄εεε w̄εεȳə.” Ma u kpam n̄εε, “Wi u win tundo n̄ kun m̄ε win m̄ero k̄ōsa gerusi, ba koo ȳr̄o gowa.”

11 Adama b̄εε i gerum̄ə ma goō ù n win tundo n̄ kun m̄ε win m̄ero s̄əwa u n̄εε, win dukia ye u koo kp̄i u ka n̄n somi, koobaniwa, yen tubusiana ya kua Gusun̄əgia,

12 n n̄ maa weene ȳr̄o wi, u win tundo n̄ kun m̄ε win m̄ero somi.

13 N̄ge m̄eya i Gusun̄ən gari t̄εs̄im̄ə ma i b̄εen deema sw̄i ye ba b̄εε deria. I maa ḡāa dabinu ganu m̄ə ni nu ka ye weene.

*Ye ya tōnu m̀̀ disigii**(I maa m̀̀erio Mateu 15:10-20)*

¹⁴ Ma Yesu u kpam tən wəru soka win mi, ma u bu s̄ōwa u n̄e, i man swaa dakio b̄e kpuro i n̄.

¹⁵ Ḡaa t̄əkinu sari ni nu dum̄ tōnu s̄ō ni nu koo kp̄i nu n̄n ko disigii. Adama ḡaa ni nu yarim̄ tōnu s̄ōn di, niya nu n̄n m̀̀ disigii. [

¹⁶ Goo ù n swaa m̄ u ka n̄, u n̄ōw̄.]

¹⁷ Sanam m̄e u tən wəru guna ye deri u dua yenū, win bw̄āaba n̄n m̄n ten tubusianu bikia.

¹⁸ U bu s̄ōwa u n̄e, b̄e n̄ tii i maa s̄ā bwisi sarirugibu? I ñ tuba ma ḡaa t̄əkinu ni nu dum̄ tōnu s̄ō nu ñ kp̄e nu n̄n ko disigii?

¹⁹ Domi d̄ianu kun dum̄ win ḡōru s̄ō ma n kun m̄ win nukur̄, kpa nu kam ko.

Nge m̄ya Yesu u bu s̄ōsim̄ ma d̄ianu kpurowa nu d̄ere.

²⁰⁻²¹ Ma u n̄e, ḡaa ni nu yarim̄ tōnun ḡōrun di niya nu n̄n m̀̀ disigii. Niya bwisiku k̄sunu ka k̄ō m̄ennabu tantanaru s̄ō ka gb̄na ka tən goobu (200)

²² ka sakararu ka k̄ōde ka nuku k̄suru ka taki ka kom b̄ereteke ka n̄nu ka tən sankubu ka tii suabu ka atafiiru.

²³ Ḡaa k̄su ni kpuro nu yarim̄wa tōnu s̄ōn di ma nu ȳero m̀̀ disigii.

*Kur̄ s̄ō goo u Yesu naan̄e doke**(I maa m̀̀erio Mateu 15:21-28)*

²⁴ Ma Yesu u swaa w̄ari u doona Tirin tem gia. U dua yenu gagu s̄ō, u ñ k̄i goo u n̄ ȳe adama u ñ kp̄ia u kuke.

²⁵ Ma kur̄ goo win bii tən kur̄ s̄ā w̄erekunugii, u nua ba Yesun gari m̀̀, ma u na u kpuna win wuswaa.

²⁶ Kur̄ wi, u s̄āwa Ger̄eki wi ba mara Fenisī, Sirin tem s̄ō. U Yesu kanam̄ u n̄n win biin w̄ereku gira.

²⁷ Adama Yesu n̄n s̄ōwa u n̄e, n weene bu gina bibu d̄ianu w̄e, domi n ñ w̄a bu bibun d̄ianu sua bu b̄ōnu k̄ōwa.

²⁸ Ma u Yesu wisa u n̄e, m̄ya Yinni, adama baa b̄ō binu nu ra bibun d̄ia buri d̄abiri tabulun k̄ək̄r̄.

²⁹ Yesu u n̄n s̄ōwa u n̄e, wisi bin s̄ō, a wio. W̄ereku ge, ga wunen bii doonari.

³⁰ Ye u tura yenū u deema bii wi, u kp̄i kp̄in yer̄, w̄ereku ge, ga n̄n doonari.

Yesu u dur̄ soso goo b̄ekia

³¹ Yen biru Yesu u ḡosirama Tirin tem di u d̄ō Galilen daa bureru gia. Nge m̄e u d̄ō u Sidonin tem ka tem m̄e ba m̀̀ Wusu w̄akuru bukiana.

³² Yera gaba ka soso goo na win mi, wi u ku ra kp̄i u gari ko s̄ā s̄ā. Ma ba Yesu kana u n̄n n̄ama s̄ōndi u b̄ekia.

³³ U ka n̄n da bee tia mi n ka tən w̄aru toma, ma u win niki binu doke soso win swasu s̄ō. Ma u ȳaatam sia u ka win yara baba.

³⁴ Ma Yesu u n̄ni sua w̄oll̄, u wom m̄we, ma u n̄e, Efata, yen tubusiana swasu su wukiaro.

³⁵ Mii mii ma dur̄ win swasu wukiara, win yara d̄enda, ma u gari kobu w̄ari dee dee.

³⁶ Yesu bu yiire bu ku raa goo s̄ō adama nge m̄e u bu s̄ōm̄ k̄peetim sari, m̄ya ba maa gerum̄ k̄peetim sari.

³⁷ Ma biti b̄aka bu m̄wa n banda ma ba gerum̄ ba m̀̀, ye u m̀̀ kpuro ḡaa burana. U mam derim̄ sosoba gari n̄ōm̄. Be ba ku ra raa maa gere, ba gerum̄.

8*Yesu u t̄ambu n̄r̄abun**suba n̄ne diisia**(I maa m̀̀erio Mateu 15:32-39)*

¹ Sanam d̄ō sanam wee, tən w̄aru guna ya kpam m̄enna win mi. N deema ba ñ m̄ ye ba koo di. Yera Yesu u win bw̄āabu soka u n̄e,

² tən w̄aru gen w̄anw̄anda man m̀̀ domi yen s̄ō ita wee m̄n di ba ka man w̄ā. Ba ñ maa ḡānu m̄ ni ba koo di.

³ N̄a n maa n̄e bu wio, ba kun ḡānu di ba koo w̄aruku swaa s̄ō, domi m̄n di ben gaba na, n toma.

⁴ Ma win bw̄āaba n̄n bikia ba n̄e, mana sa ko p̄e wa gbabu teni s̄ō ye ya koo tən beni debia.

⁵ Yesu bu bikia u n̄e, p̄e nyewa i m̄.

Ma ba n̄e, n̄ōba yiru.

⁶ Yera u tən w̄aru ge s̄ōwa gu sin̄ tem̄. Ma u p̄e n̄ōba yiru ye sua, u Gusun̄ siara, ma u ye murura u win bw̄āabu w̄e bu tən be yabua. Ma ba ye tən w̄aru ge b̄ōnu kua.

⁷ Ba maa sw̄e piiminu ganu m̄. Ma Yesu u Gusun̄ siara nin s̄ō, ma u win bw̄āabu s̄ōwa bu maa ni tən be yabuo.

⁸ Ba di ba deba. Ma bw̄āaba sukum m̄ n tie gura ma n yiba birenu n̄ōba yiru s̄ō.

9 Tɔn ben geera tura nge nɔrɔbun suba nne (4.000). Yen biru Yesu u bu yarinasia.

10 Mii mii wi ka win bwāabu ba goo nimkuu dua ba da tem gam gia me ba ra soku Damanuta.

Falisiba ba yīreru bikiamə
(I maa mɛerio Mateu 16:1-4)

11 Miya Falisi gaba na Yesun mi, ma ba ka nūn sikirinə wəri. Ba nūn bikia u bu sɔsi ka yīreru ma win dam weewa wəllun di. Ba gerua me bu ka win laakari mɛeri.

12 Yera u wom mwε ma u bu bikia u nεε, mban sɔna tɛn tɔn beni ba yīreru bikiamə. Ka geema, na bεε sɔmə, yīreru garu sari te ba koo bu sɔsi.

13 Ma u bu deri, u kpam goo nimkuu dua u ka tɔbura guru giɔ.

Falisiban pɛε seeyatia ka Herodugia
(I maa mɛerio Mateu 16:5-12)

14 Bwāa be, ba duari bu pɛε kusenu ko. Tia tɔnawa ba mə goo nimkuu sɔɔ.

15 Yesu bu yiire u nεε, i bεen tii laakari koowo kpa i n Falisiban pɛε seeyatia geri ka maa Herodugia.

16 Ma ba gerunamə ben tii tiine sɔɔ ba nεε, yèn sɔ ba n̄ pɛε mə yen sɔna u gerua mε.

17 Yesu u tuba ye ba gerunamə ma u nεε, mban sɔna i gerumə i nεε, yèn sɔ i n̄ pɛε mə yen sɔna. I n̄ gie? N n̄ bεε yeeri gina? Bεε swaa taoba rɔ?

18 I n̄ nɔni mə rɔ? I ku ra yam wa? I n̄ swasu mə? I ku ra gari nɔ? I n̄ yaaye

19 dɔma te na pɛε nɔɔbu murura tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔbun (5.000) sɔ? Birenu nye sɔra i gure ye ba di n tia.

Ba nūn wisa ba nεε, wəkura yiru.

20 Yesu u kpam bu bikia u nεε, ye na pɛε nɔɔba yiru murura tɔmbu nɔrɔbun suba nne (4.000) sɔ, birenu nye sɔra i gure ye ba di n tia.

Ba nεε, nɔɔba yiru.

21 Ma u nεε, n n̄ bεε yeeri ka tɛ?

Yesu u wɔko bekia Besaidə

22 Sanam me ba tura wuu ge ba ra soku Besaidə, tɔmbu gaba ka wɔko goo na Yesun mi ma ba nūn kana u nūn baba.

23 U wɔko win nɔma nenua u ka da wuun biru. Yen biru u yāatam sie win nɔniə ma u yi nɔma sɔndi u nεε, a gāanu waamə?

24 Durə wi, u nɔni wukia u nεε, na tɔmbu waamə. Ba ka dānu weene ba sīimə.

25 Ma Yesu kpam win nɔma sɔndi wɔko win nɔni wəllə. Ye u yāatem nɔni girari, u bekura ma u kpuro waamə sāa sāa.

26 Yesu nūn sɔwa u wio, u ku maa wura wuu nukurə.

Piεε nεε Yesu u sāawa wi Gusunə u gɔsa
(I maa mɛerio Mateu 16:13-20, Luku 9:18-21)

27 Sanam meya Yesu u doona ka win bwāabu Sesare, Filipin tem gia. Ma swaa sɔɔ u win bwāabu bikia u nεε, na nεε ya? Wara tamba gerumə na sāa.

28 Ba nεε, gaba gerumə Yohanu Batemu kowowa, gaba maa gerumə Eliwa, ma gaba kpam gerumə a sāawa Gusunən sɔmɔbun turo.

29 Ma u bu bikia u nεε, to, bεε maa ni, amɔna bεen tii i gerumə.

Piεε nūn wisa u nεε, a sāawa Kirisi wi.

30 Yera Yesu u bu gerusi u nεε, bu ku raa ye goo sɔ.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun gari mɔ
(I maa mɛerio Mateu 16:21-28, Luku 9:22-27)

31 Ma u bwāa be sɔɔbu wəri u nεε, Tɔnun Bii u n̄ koo ko u kun nɔni swāa bakaru wa kpa guro gurobu ka yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu bu nūn yina kpa bu nūn go, adama u koo se gərin di sɔɔ itase.

32 U gari yi geruawa kpasasa. Yera Piεε ka nūn da bəkuə ma u nūn gerusibu wəri.

33 Adama Yesu sīira u win bwāabu mɛera ma u Piεε gerusi u nεε, a dɛsiro nen birun di Setam, domi wunen bwisikunu kun sāa Gusunəginu, nu sāawa tɔnuginu.

34 Yen biru Yesu u tɔn wəru soka ka win bwāabu sannu, ma u nεε, goo ù n kī u nen yira swīi nge bɔɔ, u win gɔru kīru derio kpa u win tiin dāa bunanaru sua kpa u man swīi.

35 Domi baawure wi u kī u win wāaru di ka win gɔru kīru, u koo tu bia. Adama baawure wi u win wāaru yina nen sɔ ka nen Labaari gean sɔ, wiya u koo tu wa ka gem.

36 Arufaani yerə tɔnu u mə, baa ù n handunian gāanu kpuro wa, ma u win wāaru bia.

37 Mba tɔnu u koo ka win wāaru kəsina.

38 N n̄ men na, baawure wi u nen sekuru mɔ ka maa nen gari tɛn tɔn kɔsobun suunu sɔɔ, be ba n̄ ka Gusunə turo yɔ, Tɔnun Bii u koo win sekuru ko ù n wurama win Baaban yiiko sɔɔ ka Gusunən gɔrado dɛerobu sannu.

9

1 U kpam bu sɔɔwa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ gabu be ba yɔ mini, ba koo wa Gusunɔ u bandu swɔi ka ten yiiko bu sere gbi.

Yesun wasi gɔsia

(I maa mɛerio Mateu 17:1-13, Luku 9:28-36)

2 Sɔɔ nɔɔba tian biru, Yesu u ka Piɛɛ ka Yakɔbu ka Yohanu da bee tia, ma u bu kpaa u ka da guu bakaru garun wɔllɔ be tɔna. Nge mɛ ba nɔn mɛɛra ba wa win wasi gɔsia tuki.

3 Win yānu maa ballimɔ gem gem ma nu burura fem fem. Goo sari handunia mi, wi u koo kpɔi u bekuru tea tu burura nge mɛn bweseru.

4 Yen biru Eli ka Mɔwisi ba bu kurema ba ka Yesu gari mɔ.

5 Ma Piɛɛ u Yesu sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, n wā sa n wāa mini. A de su kunu ita ko, teeru wunɛguru, teeru Mɔwisiguru, teeru maa Eliguru.

6 U yeni gerua yɛn sɔ u n̄ yɛ ye u koo gere, domi ba nanda gem gem.

7 Ma guru wira na ta bu wukiri, ma ba nɔɔ gagu nua guru wii ten min di ga nɛɛ, winiwa nɛn Bii kɔnasi, i wigii swaa dakio.

8 Mii mii ye bwāa be, ba mɛɛra ba ka sikerena, ba n̄ maa goo wa ma n̄ kun mɔ Yesu turo ka be.

9 Nge mɛ ba sarɔ guurun di, Yesu u bu yiire bu ku goo sɔ ye ba wa sere Tɔnun Bii u ka se saa gɔrin di.

10 Ba kua ye u bu yiire adama ba bikianamɔ ben tii tiinɛ sɔɔ ba nɛɛ, mba seebu gɔrin din tubusianu.

11 Ma ba nɔn bikia ba nɛɛ, mban sɔna wooda yɛroba gerumɔ ma Eliwa koo gbi u na.

12 U bu wisa u nɛɛ, mɛya Eliwa koo gbi u na u baayere kpuro wesia nge mɛ ya raa sāa. N n mɛn na, mban sɔna Gusunɔn gari maa Tɔnun Biin gari gerumɔ yi nɛɛ, u n̄ koo ko u kun nɔni sɔɔre gem gem, kpa bu nɔn gem.

13 Adama na bɛɛ sɔɔmɔ, Eli u na kɔ ma ba nɔn kua nge mɛ ba kɔi, nge mɛ Gusunɔn gari yi win gari gerumɔ.

Yesu u bii wi wɛɛku ga wāasi beki

(I maa mɛerio Mateu 17:14-21, Luku 9:37-43a)

14 Sanam mɛ ba wurama bwāa be ba tien mi, ba tɔn wɔru wa ga bu sikerenɛ, ma wooda yɛroba ka bu sikirinamɔ.

15 Ye tɔn be kpuro ba Yesu wa, ba biti soora too too, ma ba duki daamɔ win mi bu ka nɔn tɔbiri.

16 Ma u win bwāabu bikia u nɛɛ, mban sikirinɔwa i mɔ bɛɛ ka be.

17 Tɔn wɔru ge sɔɔn di goo u nɔn wisa u nɛɛ, yinni, na ka nun nɛn bii naawawa yɛn sɔ u wɛɛku mɔ ge ga yinamɔ u gari gere.

18 Baama mi ga nɔn seeri ga ra nɔn surewa temɔ, kpa u yāatam pɔkeru yari u n donnu temmɔ kpa u bemi. Na maa wunɛn bwāabu kana bu gu gira adama ba kpaa.

19 Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ, bɛɛ tɔn naanɛ doke sarirugibu, sere saa yerɔ ko na n̄ ka bɛɛ wāa. Sere domma ko na n̄ ka bɛɛ temanɛ. I ka man bii wi naawa mini.

20 Ma ba ka nɔn da win mi. Ye wɛɛku ge, ga Yesu wa, yande, ga bii wi sura temɔ ka dam u bindimɔ ma u yāatam pɔkeru yarimɔ.

21 Yesu bii win baa bikia u nɛɛ, saa domman diya yeni ya nɔn deema.

Ma u nɛɛ, saa win birun diya.

22 Kiri kiri ga ra nɔn sure dɔɔ sɔɔ, n̄ kun mɛ nim sɔɔ, kpa ga n̄ kɔi gu nɔn kam koosia. Adama à n̄ kaa kpɔi a gāanu ko, a besɛn wɔnwɔndu waawo, kpa a sun faaba ko.

23 Ma Yesu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a nɛɛ, n̄ n̄ kon kpɔi ro! Wi u naanɛ doke, kpuro n̄ koo nɔn kooro.

24 Ma bii win baa u nɔnguru sua u nɛɛ, na naanɛ doke, a man somiɔ kpa nɛn naanɛ dokebu bu sosi.

25 Ye Yesu wa ma tɔn wɔru ga duki naamɔ ga mɛnnamɔ u wɛɛku ge gerusi u nɛɛ, wɛɛku wunɛ, wunɛ wi a ra tɔnu ko soso kpa u kpaa u gari gere, a bii wi doonario, a ku ra maa wuramɛ win mi.

26 Yera ga bii wi sura ka dam, ma ga kuuki mɔ ga ka doonɔ. Ma bii wi, u kua nge goru sere tɔn dabira mɔ, u guwa.

27 Adama Yesu u win nɔmu nɛnuu u seeya, ma u yɔra.

28 Sanam mɛ Yesu u dua yɛnuɔ tɔn tuko goo kun maa ka bu wāa, win bwāaba nɔn bikia ba nɛɛ, mban sɔna be, ba kpaa bu wɛɛku ge gira.

29 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, wɛɛku genin bwesera ku ra doonɛ ma n̄ kun mɔ ka kanaru.

Yesu u kpam win gɔɔ

ka win seebun gari mɔ

(I maa mɛerio Mateu 17:22-23, Luku 9:43b-45)

³⁰ Yen biru ba doona min di, ma ba Galilen tem bukiana. N deema u n̄ kī goo u n yē mi u wāa,

³¹ domi u win bwāabu sɔɔmɔ u mɔ, ba koo Tɔnun Bii tɔmbu nɔmu sɔndia bu n̄n go, adama sɔɔ itase u koo se gɔrin di.

³² Ye u gerua mi, ya n̄ bu yeeri. Ma ba bɛrum mɔ bu ka n̄n yen tubusianu bikia.

Wara gisonkoru bo

(I maa mɛerio Mateu 18:1-5, Luku 9:46-48)

³³ Ma ba tura Kapenamɔ. Saa ye u wāa yenuɔ u bu bikia u n̄e, mba ba sikirinɛmɔ swaa sɔɔ.

³⁴ Adama ba mari sɔɔ yèn sɔ swaa sɔɔ ba sikirinamɔwa ba n̄ ka yē ben suunu sɔɔ wi u bo.

³⁵ Ma u sina u wɔkura yiru ye soka u bu sɔɔwa u n̄e, goo u n̄ kī u ko be kpuron wirugii, u koowo be kpuron biruko ka be kpuron sɔmɔ.

³⁶ Yera u bii piibu gagu nɔmu n̄enua u ka na ben suunu sɔɔ. U n̄n sua ma u bu sɔɔwa u n̄e,

³⁷ baawure wi u bii winin bweseru wura n̄n yīsiru sɔ, n̄ena u wura. Baawure wi u maa man wura, n̄ n̄ n̄e turo u wura, u maa wi u man gɔrima wurawa.

Wi u kun ka sun yiberɛ tɛru n̄ni, bɛsegiiwa

(I maa mɛerio Luku 9:49-50)

³⁸ Yohanu n̄n sɔɔwa u n̄e, Yinni sa goo wa u wɛrekunu giramɔ ka wunen yīsiru, ma sa n̄n yinari yèn sɔ u n̄ nun swīi ka bɛse sannu.

³⁹ Adama Yesu u n̄e, i ku yēro yinari, domi goo sari wi u koo maamaaki ko ka n̄n yīsiru, u n̄ kpa u n̄ yande n̄n kɔsa gerumɔ.

⁴⁰ Domi wi u kun ka sun yiberɛ tɛru n̄ni bɛsegiiwa.

⁴¹ Ka geema, na bɛe sɔɔmɔ, baawure wi u bɛe nim k̄a i n̄ra yèn sɔ i s̄a Kirisigibu yēro u koo win are wa.

Torarun baberu

(I maa mɛerio Mateu 18:6-9, Luku 17:1-2)

⁴² Adama baawure wi u bii piimii ni nu man naane doke min teu torasia, n sanɔ bu n̄n n̄eru gbinisia win wīirɔ, kpa bu n̄n kp̄e nim wɔku sɔɔ.

⁴³⁻⁴⁶ N n̄ m̄n na, wunen n̄omu n̄ kun m̄e wunen n̄ɔ teu ḡa n̄ nun torasia a gu buro. N sanɔ bo a ka n̄m teu n̄ kun m̄e naa teesu wāaru wa te ta ku ra kpe, n kere a n̄ n̄oma yiru ka naasu yiru mɔ kpa bu nun kp̄e d̄ɔ sɔɔ [mi k̄ak̄a ni nu ko n̄ ben wasi dimɔ nu n̄ gbimɔ, ka mi d̄ɔ kun gbimɔ.]

⁴⁷ N n̄ maa wunen n̄nun na, ga nun torasia a gu wɔwo. N sanɔ a n̄ n̄onu teu mɔ a ka da mi Gusunɔ u bandu swīi ka sere a n̄ n̄ni yiru mɔ kpa bu nun kp̄e d̄ɔ sɔɔ,

⁴⁸ mi k̄ak̄a ni nu ko n̄ ben wasi dimɔ nu n̄ gbimɔ ka mi d̄ɔ kun gbimɔ.

⁴⁹ Domi ba koo baawure d̄ɔ wisi nge m̄e ba ra b̄ru yēke d̄ianu w̄llɔ.

⁵⁰ B̄ru * ḡaa geena, adama b̄ru t̄a n̄ n̄ɔ gu, ka mba ba koo kpam tu dorasia. I n̄ b̄ru mɔ b̄en tii sɔɔ, kpa i n̄ n̄ɔ n̄e b̄en tii tiine sɔɔ.

10

Yesu u yinanaan gari mɔ

(I maa mɛerio Mateu 19:1-12, Luku 16:18)

¹ Yen biru Yesu doona min di u da Yudean temɔ ka Yuudenin guruɔ. Tɔn w̄ru guna kpam menna win mi. Nge m̄e win d̄ɔne u kpam bu Gusunɔn garin keu s̄ɔsimɔ.

² Falisi gaba na win mi bu ka win laakari m̄eri. Ba n̄n bikia ba n̄e, wooda ya koo wura t̄nu u win kurɔ yina?

³ U bu wisa u n̄e, wooda yerà M̄wisi u b̄e w̄.

⁴ Ba n̄e, u n̄ewa durɔ u yinanaan tireru yore kpa u de win kurɔ u doona.

⁵ Ma Yesu bu sɔɔwa u n̄e, b̄en woo b̄bunun s̄na M̄wisi u b̄e wooda ye yorua.

⁶ Adama sanam m̄e Gusunɔ u handunia taka kua u t̄mbu taka kuawa durɔ ka kurɔ.

⁷ Yen s̄na durɔ u koo win tundo ka win mero deri kpa wi ka win kurɔ ba n̄ manine,

⁸ kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee. Nge m̄eya, ba n̄ maa s̄a t̄mbu yiru ma n̄ kun mɔ t̄n turo.

⁹ N n̄ m̄n na, t̄nu u ku maa karana ye Gusunɔ u menna.

* **9:50 b̄ru** - B̄ɔ te ba ka yā mini ta ka b̄ɔ swāaru weene. Ta koo kpī tu n̄ɔ gbi.

10 Sanam me Yesu ka win bwāabu ba wura yenuo, ba nūn gari yin tubusianu bikia.

11 Ma u bu sōwa u nee, baawure wi u win kurō yina ma u kpao sua, u sakararu kuawa.

12 Kurō goo ù n maa win durō yina ma u kpao sua, sakarara u kua.

Yesu u bibu kanaru kua

(I maa mērio Mateu 19:13-15, Luku 18:15-17)

13 Yera tamba ka bibu na win mi u ka bu baba. Adama win bwāaba bu gerusi.

14 Ye Yesu wa ye ba mō u mōru bara, ma u bu sōwa u nee, i bibu derio bu na nen mi, i ku bu yinari, domi Gusunō u bandu swī tōmbun sō be ba sāa nge bibu.

15 Ka geema na bee sōmō, baawure wi u kun ban te Gusunō u swī wure nge me bii yākabu ga ra gen mōwōbu wure, u n kpē u n sāa ban tegii.

16 Yera u bibu sua, u ben baawure nōma sōndi, ma u bu domaru kua.

Gobigii goon gari

(I maa mērio Mateu 19:16-30, Luku 18:18-30)

17 N wee, ye Yesu u kpam swaa wōri u doonō, durō goo duka da win mi u yiira win wuswaa u nee, yinni, a sāawa tōn geo, mba kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe wa.

18 Ma Yesu nūn bikia u nee, mban sōna a man sokumō tōn geo. Goo sari wi u sāa geo, ma n kun Gusunō turo.

19 N n a wooda yē rō ye ya gerumō, “I ku tōnu go. I ku sakararu ko. I ku gbēni. I ku goo gari mani. I ku goo taki di. I beēn tundo ka mero beere wēeyō.”

20 Ma u nee, yinni, wooda yeni kpurowa na swī nen birun di.

21 Yera Yesu u nūn mēra u nūn kīa ma u nee, gāa teena nu nun tie. A doo a dōra kpuro ye a mō kpa a yen gobi sāarobu bōnu kua. À n kua me, kaa n dukia mō Gusunōn mi. Yen biru kpa a na a man swī.

22 Adama u mōrua gari yinin sō, ma u doona ka nuku sankiranu domi dukia bakagiiwa.

23 Yesu u yam mēra u ka sikerena, ma u win bwāabu sōwa u nee, n sē gem gem dukiagii u ka ban te Gusunō u swī wura.

24 Ma biti baka bwāa be mwa win gari yin saabu. Yesu u kpam nee, bōrōba, n sē gem

gem be ba ben naane doke dukia sō bu ka ban te Gusunō u swī wura.

25 Yen sēsō ga kpā n kere yooyoo gu du yaburan wērō gu yari.

26 Bwāa be, ba biti soora ma ba bikianamō ba mō, n n mēn na, wara koo den faaba wa.

27 Yesu bu mēra tii, ma u nee, tōmbun miya ya n koorō, adama Gusunōn mi ya koo koorā, domi Gusunō u ku ra gāanu ganu kpanē.

28 Ma Piē nūn sōwa u nee, n wee, sa kpuro deri sa nun swī.

29 Yesu nee, ka geema na bee sōmō, goo ù n win kpaaru deri nen sō ka Labaari gean sō, n kun me win maabu ka win wōnōbu ka win sesubu, n kun me win mero ka win tundo, n kun me win bibu, n kun me win gbea,

30 u koo kpam kpaanu wa wunōm wunōm tē saa yeni sō. U koo dinu wa, ka maabu ka wōnōbu ka sesubu ka mērobu ka bibu ka gbea, ka maa nōni swāaru. Sia u koo maa wāaru te ta ku ra kpe wa.

31 Adama tōn dabinu be ba tē sāa gbiikobu ba koo ra ko dāakobu, be ba maa tē sāa dāakobu, ba koo ra ko gbiikobu.

Yesu u win gō ka win seebun gari mō nōn itase

(I maa mērio Mateu 20:17-19, Luku 18:31-34)

32 Yesu u win bwāabu gbiiye ba swaa mō ba dōo Yerusalemō. Biti win bwāabu mō, ma be ba bu swī ba nande. Ma Yesu kpam gēra bee tia ka wōkura yiru ye, u bu sōbu wōri ye n koo nūn deema.

33 U nee, n wee, sa Yerusalemu dōo mi ba koo Tōnun Bii yāku kowo tōnwerobu ka wooda yērobu nōmu sōndia. Ba koo nūn taare wē bu ka nūn go, kpa bu nūn tōn tukobu nōmu sōndia.

34 Beya ba koo nūn yaakoru ko, bu nūn yāatam sie, bu nūn sēni so. Yen biru kpa bu nūn go. Sō itase kpa u se gōrin di.

Yakōbu ka Yohanun bikiabu

(I maa mērio Mateu 20:20-28)

35 Yera Yakōbu ka Yohanu, Sebeden bibu, ba susi Yesun bōkuō ma ba nee, yinni sa kī a sun kua ye sa ko nun bikia.

36 Ma u bu bikia, mba i kī n bee kua.

37 Ba nūn sōwa ba nee, a de su sina, turo wunen nōm geuō turo maa wunen nōm dwarō, wunen yiiko sō.

³⁸ Yesu u nεε, i n̄ yē ye i bikiamō. I ko kpī i wahala sōbe ye kon sōbe? I ko batemu ye kpī yèn bweseru ba koo man ko?

³⁹ Ba nεε, sa ko kpī.

Ma Yesu bu sōwa u nεε, geema, i ko wahala wa ye kon wa, ba koo maa n̄n batemun bweseru bεε ko,

⁴⁰ adama n̄ n̄n baa n̄ ka gōsi be ba koo sina n̄n n̄m geuō ka n̄n n̄m d̄warō. T̄n b̄n sō aye ni, nu s̄ōru s̄ā, beya ba koo nu wa.

⁴¹ Ye bwāabu wōku te ta tie ta gari yi nua, ta ka Yakōbu ka Yohanu m̄ru kua.

⁴² Ma Yesu u bu soka u nεε, b̄en tii i yē nge mε be t̄n tukoba ra garisi ben tem yērobu, ba ra n̄ bu dam d̄remō kpa ben wirugibu ba n̄ bu taare.

⁴³ Adama n̄ n̄ s̄ā mε b̄en mi. B̄en goo ù n̄ kī u ko wirugii b̄en suunu s̄ō, u koowo b̄en s̄mō.

⁴⁴ M̄ya maa b̄en wi u kī u ko gbiikoo, u koowo b̄ε kpuron yoo.

⁴⁵ Domi baa T̄nun Bii, u n̄ nε bu ka n̄n s̄ā, u nawa u ka gabu s̄ā, kpa u gbi u ka t̄n dabinu yakia.

Yesu u Baatimε wōko wi bekia

(I maa m̄erio Mateu 20:29-34, Luku 18:35-43)

⁴⁶ Yera ba Yeriko dua. Sanam mε Yesu u yariō ka win bwāabu ka t̄n w̄ru guna sannu, bara kowo wōko goo wi ba ra soku Baatimε, Timen bii, u s̄ swaa baarō.

⁴⁷ Ye u nua ma Yesu Nasaretigiiwa wāa mi, u n̄ōgiru sua u m̄, Yesu, Dafidin sikadobu, a n̄n w̄nw̄ndu waawo.

⁴⁸ Ma t̄n dabira n̄n gerusimō, ba n̄n s̄ōmō u mario. Adama u gb̄aramō too too u m̄, Dafidin sikadobu, a n̄n w̄nw̄ndu waawo.

⁴⁹ Yesu yōra, ma u nεε bu n̄n sokuma.

Ba wōko wi soka ba n̄n s̄ōwa u ku mwia kpana, u seewo, Yesu u n̄n soku.

⁵⁰ Wōko wi, u win ḡōgō kakia u k̄ u seewa fuuku, ma u na Yesun mi.

⁵¹ Ma Yesu u n̄n bikia u nεε, mba a kī n̄ nun kua.

Ma wōko wi, u n̄n s̄ōwa u nεε, yinni na kī n̄ yam wawa.

⁵² Ma Yesu u n̄n s̄ōwa u nεε, a doo, wunen naane dokebu nun bekia.

Mii mii u yam wa, ma u Yesu swī swaa yen min di.

11

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa m̄erio Mateu 21:1-11, Luku 19:28-40, Yohanu 12:12-19)

¹ Sanam mε ba Yerusalemu turuku kua Betefagi ka Betanin b̄kuō, ba tura Olifin guurō. Yera Yesu u win bwāabu yiru ḡra.

² U bu s̄ōwa u nεε, i doo baru kpa te i m̄era b̄en wuswaaw mi. I n̄ dua mi, i ko keteku buu wa ga s̄ri ge goo kun s̄n̄re, i gu s̄siamā i ka na.

³ Goo ù n̄ b̄ε bikia mban s̄na i gu s̄siamō, i nεε, Yinniwa u gen bukata m̄. Mii mii u koo de i ka gu na mini.

⁴ Ma ba doona ba tura mi ba keteku buu ge wa ga s̄ri yenu k̄nn̄n gamboō swaa baarō. Ma ba gu s̄sia.

⁵ Gabu be ba yō mi, ba bu bikia, am̄na! Mban s̄na i keteku buu ge s̄siamō.

⁶ Ba bu s̄ōwa nge mε Yesu u nεε bu gere, ma ba bu deri ba ka doona.

⁷ Ba keteku buu ge gawa ba ka Yesu daawa. Ma ba ben yabenu potira ba teria gen w̄llō, ma Yesu u nu sinari.

⁸ T̄n dabinu nu nin yabenu teria swaa s̄ō, ma gaba maa b̄ā kakosu b̄ōrimō ba teriamō swaa mi.

⁹ Be ba n̄n gbiieye ka be ba n̄n swī biruō, ba gb̄asukumō ba m̄, “Baruka! U s̄awa domarugii wi u sisi Yinnin yīsiru s̄ō.

¹⁰ Domarugira besen baaba Dafidin ban te ta sisi. Bu Gusunō siaro w̄llō!”

¹¹ Yera Yesu u Yerusalemu dua u da s̄ā yerō, ma u ḡanu kpuro m̄era u ka sik-erena. Adama ye u wa yam t̄ra u yara u da Betani gia ka win bwāabu w̄kura yiru ye.

Yesu u d̄aru garu b̄rusi

(I maa m̄erio Mateu 21:18-19)

¹² Yen sisiru, ye ba doona Betanin di, yera ḡōra Yesu m̄.

¹³ Ma u d̄aru garu wa sarun di te ba m̄ figie ta wurusu kpare. U da mi, u ka wa nge ta mara. Adama ye u tura mi, u n̄ ḡanu ganu wa ma n̄ kun m̄ wurusu yèn s̄ sanam mε, mu n̄ s̄ā ten marubun saa.

¹⁴ Yesu tu s̄ōwa u nεε, goo kun maa ten binu dimō sere ka baadommaō.

Win bwāaba maa gari yi nua.

Yesu u dua s̄ā yerō

(I maa m̄erio Mateu 21:12-17, Luku 19:45-48, Yohanu 2:13-22)

15 Sanam me ba tura Yerusalemuɔ Yesu u da s̄aa yerɔ. Ma u be ba kiaru d̄oramɔ ka be ba dwemɔ mi giram w̄ari. U be ba gobi k̄osim̄an tabuluba fukura, ka totoberɛ d̄arobun kitanu.

16 U n̄ maa dere goo u ka ḡaanu bukiana s̄aa yeru mi.

17 Yera u t̄on be s̄ɔɔbu w̄ari u n̄eɛ, ba yorua ma Gusunɔ u n̄eɛ, “Win diru ta ko n s̄awa kanarun diru t̄ambu kpuron s̄.” Adama b̄eɛ i tu kua gb̄enɔbun w̄aa yeru.

18 Ye ȳaku kowo t̄onwerobu ka wooda ȳerobu ba gari yi nua, yera ba swaa kasu bu ka Yesu go. Adama ba n̄un berum s̄aa domi t̄on w̄aru ge, ga biti soora win keu s̄ɔsibun s̄.

19 Ye s̄ɔ kpa, Yesu ka win bw̄abu ba yara wuun di.

*Yesu ka d̄aa te ta gberan gari
(I maa m̄erio Mateu 21:20-22)*

20 Yen sisiru bururu, nge me ba sarɔ, ba d̄aa te Yesu u b̄rusi mi wa ta gbera mam mam sere ka ten gbiniɔ.

21 Yera Piɛɛ u yaaya ye Yesu raa gerua ma u n̄un s̄ɔwa u n̄eɛ, Yinni a figie ye m̄erio ye a b̄rusi, wee ya gbera.

22 Yesu u bu s̄ɔwa u n̄eɛ, i de i n Gusunɔ naan̄e s̄aa.

23 Ka geema na b̄eɛ s̄ɔmɔ, baawure wi u guu teni s̄ɔmɔ tu seewo tu tii sure nim w̄ɔku s̄ɔ, ma u kun sika sika m̄ò win ḡruɔ kpa u n naan̄e doke ye u gerumɔ s̄ɔ m̄eya n koo maa n̄un koorɔ.

24 Yenin s̄na na b̄eɛ s̄ɔmɔ, ḡaanu baanire ni i bikiamɔ kanaru s̄ɔ, i naan̄e dokeo ma i nu wa i mwa k̄, m̄eya n koo maa b̄eɛ kua.

25 Sanam me i ȳ i kanaru m̄ò, i n ḡaanu m̄ɔsin̄e ka goo, i gina ȳero suuru kuo, kpa b̄eɛn Baaba wi u w̄aa w̄allɔ u maa b̄eɛ b̄eɛn toranu suuru kua. [

26 Adama b̄eɛ, i kun gabu suuru kue, b̄eɛn Baaba wi u w̄aa w̄allɔ, u n̄ koo maa b̄eɛ b̄eɛn toranu suuru kua.]

*Man diya Yesu u yiiko wa
(I maa m̄erio Mateu 21:23-27, Luku 20:1-8)*

27 N wee, ba kpam wura Yerusalemuɔ. Nge me Yesu u b̄osu s̄aa yerɔ, ȳaku kowo t̄onwerobu ka wooda ȳerobu ka guro gurobu ba na win mi,

28 ba n̄un bikia ba n̄eɛ, weren yiikowa a ka yeni m̄ò. Wara nun yiiko w̄e a ka yenin bweseru ko.

29 Yesu bu wisa u n̄eɛ, kon b̄eɛ gari tia gaa bikia. I n kp̄ia i man ye wisa, sanam m̄eya kon b̄eɛ s̄ɔ yiiko ye na ka yeni m̄ò.

30 Bat̄emu ye Yohanu u m̄ò, weren yiikowa u ka m̄ò. Gusunɔgia? Nge t̄onugia. I man wisio.

31 Ma ba wesiana ben tii tiin̄e s̄ɔ ba n̄eɛ, mba sa ko n̄un wisi. T̄e n̄? S̄a n gerua sa n̄eɛ Gusunɔn yiikowa, u koo n̄eɛ, mban s̄na sa n̄ Yohanu naan̄e doke.

32 S̄a n maa gerua sa n̄eɛ, t̄onugia, to.

N deema ba t̄ambun berum m̄ò domi t̄ambu kpurowa ba wura kam kam ma Yohanu u s̄aa Gusunɔn s̄mɔ.

33 Yen s̄na ba Yesu s̄ɔwa ba n̄eɛ, ba n̄ ȳ.

Ma Yesu maa bu s̄ɔwa u n̄eɛ, n̄ena kun maa b̄eɛ s̄ɔmɔ win yiiko na ka yeni m̄ò.

12

Gbaa wuko k̄sobun gari

(I maa m̄erio Mateu 21:33-46, Luku 20:9-19)

1 Yen biru, Yesu u ka bu m̄ondu gari s̄ɔwa. U n̄eɛ, durɔ goo u gbaaru kua mi u d̄aa bii duronu duura ni ba ra soku resem, ma u kara kua u ka s̄ikerena. U maa w̄aru gba mi ba koo d̄aa bii ni gama ma u gbaa k̄su yeru kua. Yera u gbaa wukobu kasu u bu ye n̄omu beria ma u wigiru doona.

2 Sanam me d̄aa binun s̄ribu tura, u win s̄m kowo ḡara gbaa wuko ben mi bu win b̄onu mwaama.

3 Yera gbaa wuko be, ba s̄m kowo wi mwa ba so ma ba n̄un ḡsia n̄m dira.

4 Yera u kpam bu s̄m kowo goo ḡria ma gbaa wuko be, ba n̄un so wirɔ ma ba n̄un yaa kasiki.

5 Gbaa ȳero wi, u kpam maa bu s̄m kowo ḡria, ma ba n̄un go. M̄eya ba ben dabinu kua, ba gabu so ba gabu go.

6 T̄e, n tie gbaa ȳero win bii k̄nasin tii tii. Wiya u bu ḡria d̄akuru u n̄eɛ, ba koo win biin n̄onu nasia.

7 Adama gbaa wuko be, ba wesiana ba n̄eɛ, winiwa gbaa ten tubi dio. I na su n̄un go kpa gbaa te, tu ko b̄esegiru.

8 Yera ba aluwaasi wi mwa ba go. Ma ba win goru yara gbaarun di.

⁹ Yesu u nεε, tē, amōna gbaa yēro wi, u koo ko. U koo da u gbaa wuko be go kpa u win gbaaru gabu nōmu sōndia.

¹⁰ Bεε i n̄ gari yini gara Gusun̄n gari sōo yi yi nεε,

“Kpee te ban̄ba yina, tera ta kua gani gōmburun dam.

¹¹ Yinniwa ye kua, ma n kua maamaaki bεsen n̄ni sōo.”

¹² Yera ba swaa kasu bu ka n̄n mwa, domi ba tuba ma ben sōna u m̄n te kua. Adama ba t̄n w̄ru nasia, ma ba n̄n deri ba doona.

W̄ō gōbin k̄siabun gari

(I maa m̄erio Mateu 22:15-22, Luku 20:20-26)

¹³ Ma ba Falisi gabu ka Herodun t̄mbu gabu ḡra Yesun mi, bu ka n̄n garin yina beria.

¹⁴ Ye ba tura win mi, ba nεε, yinni, sa yē ma a ra gem gere. M̄ya a ku ra goon n̄nu m̄eri, domi a ku ra gari gere binε ka berum sō, adama a t̄mbu Gusun̄n swaa s̄ōsim̄wa dee dee. N weenε su tem yēro w̄ō gobi k̄sia? Nge su ku k̄sia.

¹⁵ Adama Yesu u ben murafiti te tuba ma u nεε, mban sōna i ka man garin yina beriammε. I man sii geesun gobi s̄ōsima n wa.

¹⁶ Ba n̄n s̄ōsi. Ma u bu bikia u nεε, weren foto ka ȳrera mini. Ba n̄n s̄ōwa ba nεε, tem yēro gia.

¹⁷ Yera Yesu u bu s̄ōwa u nεε, i tem yēro k̄sio ye ya s̄a tem yēro gia kpa i maa Gusun̄n k̄sia ye ya s̄a Gusun̄n gia.

Yera biti baka bu mwa n banda win sō.

Ḡribun seebun gari

(I maa m̄erio Mateu 22:23-33, Luku 20:27-40)

¹⁸ Yera Sadusi be ba ra nεε, ḡriba kun seem̄, ba da Yesun mi, ba n̄n bikia ba nεε,

¹⁹ yinni, M̄wisi u sun wooda w̄ε u nεε, goo ù n gu ma u kur̄ deri, ma wi ka kur̄ wi, ba n̄ bii m̄, n weenε yēro win w̄n̄ u kur̄ ḡmini wi sua, kpa u ka m̄ō bibu marua.

²⁰ Wee, tundo turosibu n̄ōba yiru gaba raa w̄a. Ben ḡbiikoo u kur̄ sua ma u gu, u n̄ ka kur̄ wi bii mara.

²¹ Yera ben yiruse u kur̄ ḡmini wi sua. Win tii maa gu, u n̄ ka kur̄ wi bii mara. Nge m̄ya ben itasen tii,

²² sere n ka ḡirari ben n̄ōba yiruse, ba n̄ ka kur̄ wi bii mara. Be kpuron biruwa kur̄ win tii maa gu.

²³ D̄ma te ḡriba koo se, t̄n ben wara ko n kur̄ wi m̄. Domi be n̄ōba yiru ye kpuro ba n̄n yēwa kur̄.

²⁴ Yesu bu wisa u nεε, i n̄ Gusun̄n gari ka win dam yē. N n̄ yen sōna i tore?

²⁵ Domi sanam m̄ε ḡriba koo se dur̄bu ka kur̄bu ba n̄ maa suanam̄, ba ko n s̄awa nge Gusun̄n ḡradoba.

²⁶ Ye n maa s̄a ḡribun seebun gari, i n̄ garire M̄wisin tireru sōo mi aw̄i d̄ōgiin gari w̄a nge m̄ε Gusun̄n u ka n̄n gari kua u nεε, “Wiya Aburahamun Yinni, ka Isakin Yinni, ka Yak̄abun Yinni.”

²⁷ Wee, Gusun̄n u n̄ s̄a ḡribun Yinni. U s̄awa wasobugii. Yenin sōna bεen torara kp̄a.

Wooda ye ya bo

(I maa m̄erio Mateu 22:34-40, Luku 10:25-28)

²⁸ N wee, wooda yēro goo u ben sikirin̄ ge nua. U wa ma Yesu u Sadusi be gari gee wisa, ma u da Yesun mi u n̄n bikia u nεε, woodaba kpuro sōo yer̄a ya kere.

²⁹ Yesu u nεε, wooda ye ya kere wee. “Bεε Isireliba, i swaa dakio, Gusun̄n bεsen Yinni, wi turowa Yinni.

³⁰ A Gusun̄n wunen Yinni k̄ō ka wunen ḡru kpuro ka wunen bw̄era kpuro ka wunen bwisikunu kpuro ka wunen dam kpuro.”

³¹ Yen yiruse wee. “A wunen t̄nusi k̄ō nge wunen tii tii.” Wooda gaa maa sari ye ya yeni kere.

³² Ma wooda yēro wi, u Yesu s̄ōwa u nεε, to, n w̄a yinni. Gema a gerua ye a nεε Gusun̄n turowa w̄a, goo maa sari ma n kun m̄ō wi.

³³ Ma t̄nu ù n Gusun̄n k̄ia ka win ḡru kpuro ka win bwisikunu kpuro ka win dam kpuro, ù n maa win t̄nusi k̄ia nge win tii tii, yeya ya ȳaku d̄ō mwaararuginu ka ȳaku ni nu tie kere.

³⁴ Ye Yesu u wa ma u yeni geruawa ka ȳerun baa, yera u n̄n s̄ōwa u nεε, a turuku kooma a ka du mi Gusun̄n u bandu sw̄i.

Yenin biru goo kun maa k̄ka u Yesu ḡanu ganu bikie.

Dafidi ka wi Gusunə u gəsa

(I maa mɛerio Mateu 22:41-46, Luku 20:41-44)

³⁵ Yen biru, nge mɛ Yesu u Gusunən garin keu sɔ̄simə s̄a yerə, u tambu bikia u nɛɛ, aməna wooda yēroba koo kpī bu gere ma Kirisi u s̄awa Dafidin bii.

³⁶ Dafidin tii, ka Hunde Dɛɛron sɔ̄siru u nɛɛ,

“Yinni Gusunə u nɛn Yinni sɔ̄wa u nɛɛ, a sinə nɛn nəm geuə

sere n ka nun wunen yiberɛba taarea.”

³⁷ Dafidin tii u nùn soka Yinni. Aməna u ko n maa ka s̄a win bii.

I tii laakari koowo

ka wooda yērobu

(I maa mɛerio Mateu 23:1-36, Luku 20:45-47)

Ma tən wəru ge, ga Yesun gari swaa daki ka nuku dobu.

³⁸ Win keu sɔ̄sibu sɔ̄ u nɛɛ, i tii laakari koowo ka wooda yērobu be ba kī ba n bəsu ka yabe dɛndɛnnu, ba maa təbirinaa kī batuma sɔ̄ ka bɛɛɛ.

³⁹ Ma ba sin yee bɛɛɛginu kī mɛnnə yenə ka maa aye bɛɛɛginu t̄ɔ̄ baka yerə.

⁴⁰ Ba gəminibun yenusu dimə ka taki ma ba kana dɛndɛnnu mə bu ka bu wan s̄. Ba koo bu taarɛ wē n kpā.

Gobi yi kurə gəmini goo u kp̄ɛ

(I maa mɛerio Luku 21:1-4)

⁴¹ Yera Yesu u da u sina s̄a yerun kpakoro te ba ra gobi doken bəkuə, ma u mɛera nge mɛ tamba gobi kp̄ɛmə te sɔ̄. Gobigibu dabiru ba gobi bɛkɛ doke.

⁴² Yera gəmini s̄aro goo u na ma u gobi piiminu yiru doke mi, yìn geera s̄a nge faram yirun saka.

⁴³ Ma Yesu u win bwāabu soka u bu sɔ̄wa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔ̄mə, gəmini s̄aro wini, u gobi doke kpakoro teni sɔ̄ n tambu kpuro kere.

⁴⁴ Domi be kpuro, ye n s̄andi ben m̄ə bakaru sɔ̄, yera ba wuna ba doke, adama kurə wi, win yāaru s̄ara u kpuro kp̄ɛ ye u ka tii k̄su.

13

Yesu u s̄a yerun kərabun gari mə

(I maa mɛerio Mateu 24:1-2, Luku 21:5-6)

¹ Nge mɛ Yesu u yariə s̄a yerun di, win b̄ə turo u nɛɛ, yinni, anna a dii bakanu wa ka nin kpee buranu!

² Ma Yesu nùn sɔ̄wa u nɛɛ, a dii baka ni wa? Baa kpee teeru ta n̄ ko n s̄andi ten tensim w̄əllə. Ba koo ni kpuro surawa.

Wahala ye ya koo na handunia yu sere kpe

(I maa mɛerio Mateu 24:3-14, Luku 21:7-19)

³ Yen biru Yesu u da Olifin guurə u sina u wuswaa kisi s̄a yeru gia. Yera Piɛɛ ka Yakəbu ka Yohanu ka Andere ba da be tona ba nùn bikia ba nɛɛ,

⁴ a sun sɔ̄wə, domma yabu ye, ya koo koorə. Yīre terə ta koo sun sɔ̄si ma yen saa ya tura.

⁵ Ma Yesu u bu sɔ̄bu wəri u nɛɛ, i tii laakari koowo, kpa goo ku raa bɛɛ n̄ni w̄kɛ.

⁶ Tən dabira koo na ka nɛn yīsiru ba n mə, beya ba s̄a Kirisi wi, kpa bu tən dabinu n̄ni w̄kɛ.

⁷ I n tabun damu damusu n̄m̄ə, i ku de n bɛɛ b̄erum ko. Yeni ya n̄ koo ko ya kun koore, adama n̄ gina handunian kpeeru mi.

⁸ Domi bwesenu koo seesina. Sinamba koo seesina. Tem yīribu ka ḡəru ko n wāa gam ka gam. Ye kpuro n ko n s̄awa nge tən kurən nuku wuriribun tore.

⁹ Adama bɛɛ, i n bɛɛn tii sɛ. Domi ba koo bɛɛ mwa kpa bu bɛɛ siri kowobu n̄mu s̄andia. Ba koo maa bɛɛ so mɛnnə yenə, kpa bu ka bɛɛ da tem yērobu ka sinambun wuswaa nɛn s̄ kpa i ka seeda di.

¹⁰ Yu sere koorə mɛ ba koo gina bwesenu kpuro Labaari gea waasu kua.

¹¹ Adama sanam mɛ ba bɛɛ gawe ba ka d̄ə bu bɛɛ siri kowobu n̄mu b̄eria, i ku gbi i wurura ka ye i ko gere. Saa ye, yà n tunuma, i geruo ye Gusunə u koo bɛɛ s̄. Domi n̄ bɛɛn tii i ko gere, ma n kun mə Hunde Dɛɛro.

¹² M̄ə ka wənə ba koo kərumətənu kuana bu ka ben turo go, m̄eya tundoba koo maa ben bibu kua. Bibu ba koo ben m̄wəbu seesi kpa bu de bu bu go.

¹³ Tambu kpurowa ba ko n bɛɛ tusa nɛn yīsirun s̄. Adama wi u temana sere ka n̄rə, u koo faaba wa.

Gāa k̄sunun gari

(I maa mɛerio Mateu 24:15-28, Luku 21:20-24)

¹⁴ Yesu maa nɛɛ, adama i ko kam koosion bwāaroku kōsu wa ga yō mi n n̄ weenɛ ga n wāa. Wi u tire teni garimō u tubuo sāa sāa. Sanam mɛya n weenɛ be ba wāa Yudea bu kpikiru su bu da guunō.

¹⁵ Kpa wi u wāa dii tɛɛra wōllō u ku sara u du dirō u gāanu sua.

¹⁶ Wi u maa woo gberō u ku gōsira yenuō u win yabe bakaru sua.

¹⁷ Anna kurō ben nōni swāara ko n ne sanam mɛ, be ba guri mō ka be ba bibu bōm kēmō.

¹⁸ I Gusunō kanō kpa saa ye, yu ku raa ko woorun sanam.

¹⁹ Domi sanam mɛ sōō, nōni swāa bakara ko n wāa tēn bweseru ta n̄ koore saa handunian toren di sere ka gisō. Ten bwesera kun mam maa sisi.

²⁰ Yinni ù kun daa tōō te kawɛ, goo kun tiarō. Adama wigii be u gōsan sōna u tōō te kawa.

²¹ Saa ye sōō, goo ù n bɛɛ sōmō u nɛɛ, Kirisi wi, u wāa mini, n̄ kun mɛ u wāa miōnō, i ku ra naanɛ ko.

²² Domi Kirisi weesugibu ka sōmō weesugiba koo yari. Ba koo yīrenu ka sōm maamaakigia ko, bu ka be Gusunō u gōsa nōni wōke n̄ n ko n koorā.

²³ Wee, na bɛɛ yeni kpuro sōōwa kō yu sere koorā. Yen sō, i n tii sɛ.

Tɔnun Biin naaru

(I maa mɛɛrio Mateu 24:29-31, Luku 21:25-28)

²⁴ Yesu maa nɛɛ, adama saa ye sōō, nōni swāarun biru, sōō u koo yam tīra, suru kun maa waarō.

²⁵ Wōllun kperi yi koo wōruma temō, kpa wōllun dam mu yīiri.

²⁶ Saa yera ba koo Tɔnun Bii wa u kurama guru winu sōō ka dam bakam ka yiiko.

²⁷ U koo win gōradoba gōri handunian goonu nne sōō bu be u gōsa menna saa handunian nōrun di sere ka wōllō.

Yīre te dāa te ba mō figie

ta sōōsimō

(I maa mɛɛrio Mateu 24:32-35, Luku 21:29-33)

²⁸ Yesu maa nɛɛ, tē i de dāa te ba mō figie tu bɛɛ gari gɛɛ sōōsi. Sanam mɛ ta kpararu torua, i yē ma tomburura ta turuku kua.

²⁹ Nge mɛya maa, i n wa yeni kpuro ya kooramō, i n yē ma ne Tɔnun Bii na turuku kuawa, na mam wāa kōnnōwō.

³⁰ Ka geema na bɛɛ sōmō, tēn tōn beni ba n̄ gbimō ye kpuro yu ka koorā.

³¹ Wōllu ka tem baa ya koo doona, adama nen gari kun doonō pai.

Gusunō turowa

handunian kpeerun saa yē

(I maa mɛɛrio Mateu 24:36-44)

³² Yesu maa nɛɛ, ye n sāa nen naarun saa, goo sari wi u yen tōru yē, baa Gusunōn gōradoba be ba wāa wōllō, baa mam Biin tii, ma n kun mō Baaba turo.

³³ I n tii sɛ kpa i n swaa mɛɛra, domi i n̄ yē dōma te tōō te, ta koo tunuma.

³⁴ N ko n sāawa nge durō goo wi u sanum dōō. U win yenu win sōm kowobu nōmu sōndia, u ben baawure win sōmburu wē, ma u kōnnō kōso sōōwa u n swaa mɛɛra.

³⁵ N n mēn na, i n swaa mɛɛra, domi i n̄ yē nge yenu yēro u koo tunuma yoka, n̄ kun mɛ wōku suunu, n̄ kun mɛ saa ye gue sumō, n̄ kun mɛ bururu.

³⁶ U n tunuma suaru sōō, kpa u ku raa bɛɛ deema i dō.

³⁷ Ye na bɛɛ sōmō yera na maa baawure sōmō, i n swaa mɛɛra.

14

Wirugiba wesianamō

bu ka Yesu go

(I maa mɛɛrio Mateu 26:1-5, Luku 22:1-2, Yohanu 11:45-53)

¹ N wee, n tie sōō yiru bu ka Gōō sararibu ka pēɛ ye ba kun seeyatia doken tōō bakaru ko. Ma yāku kowo tōnwerobu ka wooda yērobu ba swaa kasu bu ka Yesu mwa asiri sōō bu go,

² domi ba gerumō ba mō, n n̄ weenɛ bu ko tōō baka te sōō, kpa n ku raa ko gari baka tōmbun suunu sōō.

Kurō goo turare yēka

Yesun wirō

(I maa mɛɛrio Mateu 26:6-13, Yohanu 12:1-8)

³ Sanam mɛ Yesu u wāa Betaniō Simōon yenuō wi u raa bara disigiru mō, kurō goo u na win mi u too buraru neni te ba kua ka abatiri, te ta turare gobi bɛkɛgia yiba ye

ba kua ka naadin gum. U too te k̄ara ma u turare ye yēka Yesun wirō sanam m̄e u dimō.

⁴ Gabu ba s̄ōnamō ka m̄oru ba n̄e, mban s̄ōna u turare ye kam koosia.

⁵ Sa ko raa kp̄i su ye d̄ara yu ko s̄om kowon w̄ō tian k̄asiarun saka, kpa su gobi yi s̄arobu b̄onu kua.

Ma ba kurō wi w̄okisi.

⁶ Adama Yesu u n̄e, i n̄un derio. Mba n kua i ka n̄un w̄okisimō. Ḡaa burana u man kua.

⁷ Baadommawa s̄arobu ba w̄aa b̄een su-unu s̄ō. Sanam baam̄ere m̄e i k̄i, i ko kp̄i i bu durom kua. Adama n̄ena na n̄ ko na n w̄aa ka b̄e ka baadomma.

⁸ U kua nge m̄e win m̄ora n̄e. U nawa u ka n̄en wasin sikubun s̄ōru ko bu sere yi sike.

⁹ Ka geema na b̄e s̄ōmō, baama mi ba Labaari gea waasu m̄ò handunia kpuro s̄ō, ba koo maa kurō win gari gere ye u kua minin s̄ō, ba n ka n̄un yaaye.

Yudasi u k̄i u Yesu yāku kowo

t̄nwerobu n̄omu s̄andia

(I maa m̄erio Mateu 26:14-16, Luku 22:3-6)

¹⁰ Yen biru Yudasi Isikariotu, bw̄abu w̄okura yiru yen turo, u da yāku kowo t̄nwerobun mi u ka bu Yesu n̄omu s̄andia.

¹¹ Ben nukura dora gem gem ye ba win gari nua ma ba n̄un gobi n̄ō mw̄eru kua yi ba koo n̄un k̄ē. Ma u swaa kasu nge m̄e u koo ko u ka Yesu bu n̄omu s̄andia ù n saa wa.

Yesu u Ḡō sararibun yaa dibu

dimō ka win bw̄abu

(I maa m̄erio Mateu 26:17-25, Luku 22:7-14, 21-23, Yohanu 13:21-30)

¹² P̄e ye ba kun seeyatia doken t̄ō bakarun t̄ō gbiikuru, t̄ē s̄ō ba ra Ḡō sararibun yāanu go, Yesun bw̄aba na win mi ba n̄e, mana a k̄i su nun Ḡō sararibun yaa dibun s̄ōru kua.

¹³ Yera Yesu u win bw̄abun yiru ḡora u bu s̄ōwa u n̄e, i doo wuu s̄ō, i ko ka durō goo yinna u nim tooru s̄ōwa. I n̄un sw̄iyō.

¹⁴ Yenu mi u dua, i yenu gen ȳero s̄ōwō i n̄e, yinni u n̄e, diru mana wi ka win bw̄abu ba koo be Ḡō sararibun yaa dibu di.

¹⁵ Durō wi, u koo b̄e gidambisa baka s̄ōsi ye ba s̄ōru kua ka ḡaa n̄in bukata sa m̄

kpuro. Miya i ko i sun Ḡō sararibun s̄ōru kua.

¹⁶ Ma bw̄aa be, ba swaa w̄ari ba tura wuu gen mi, ba ye kpuro wa nge m̄e Yesu u raa bu s̄ōwa. Ma ba Ḡō sararibun yaa dibu s̄ōru kua.

¹⁷ Ye n kua yoka Yesu u da mi ka win bw̄abu w̄okura yiru ye.

¹⁸ Ye ba s̄ō ba dimō Yesu u n̄e, ka geema na b̄e s̄ōmō, b̄en turo wi u dimō ka n̄e sannu u koo man d̄am̄e.

¹⁹ Yeya bw̄aa be kpuron nuki sankira, ma ba n̄un bikiabu w̄ari tia tia ba m̄ò, asa n̄ n̄ n̄e.

²⁰ Ma Yesu u bu wisa u n̄e, b̄e w̄okura yiru ye s̄ō, n̄e ka wi sa gb̄e teeru s̄oramō, wiya.

²¹ Ka geema, T̄onun Bii u koo gbi nge m̄e Gusun̄on gari gerumō win s̄ō. Adama n̄oni sw̄aarugiiwa wi u koo n̄un d̄am̄e. N sanō ba kun daa ȳero mara.

Yinnin d̄ia domaruginu

(I maa m̄erio Mateu 26:26-30, Luku 22:15-20, Korinti I, 11:23-25)

²² Mi ba dimō mi, Yesu u p̄e sua u Gusun̄o siara ma u ye murura u win bw̄abu w̄ē. U n̄e, i m̄ō, yeniwa n̄en wasi.

²³ U maa n̄ora sua u Gusun̄o siara ma u bu w̄ē, ma be kpuro ba n̄ora.

²⁴ Ma Yesu u n̄e, yeniwa n̄en yem m̄e mu Gusun̄on n̄ō mw̄e kpaaru sire. Mu koo maa yari t̄n dabinun s̄ō.

²⁵ Ka geema na b̄e s̄ōmō, na n̄ maa tam meni n̄orumō sere n ka ko sanam m̄e kon men kpam n̄ō ban te Gusun̄o u koo sw̄i s̄ō.

²⁶ Ye ba womusu kua ba kpa, yera ba yara ba da Olifin guuru w̄ollō.

Yesu u n̄e, Pīe koo n̄un siki

(I maa m̄erio Mateu 26:31-35, Luku 22:31-34, Yohanu 13:36-38)

²⁷ Olifin guuru miya Yesu u bu s̄ōwa u n̄e, b̄e kpurowa i ko i biru wura. Domi ba yorua Gusun̄on gari s̄ō ba n̄e, “Ba koo yā kparo go, kpa yāanu nu yarina.”

²⁸ Adama n̄a n̄ seewa ḡarin di kon b̄e gbiiya Galileo.

²⁹ Yera Pīe n̄un s̄ōwa u n̄e, baa t̄ombu kpuro b̄a n̄ biru wuramō, n̄ n̄ ka n̄e!

³⁰ Yesu u n̄un s̄ōwa u n̄e, ka geema na nun s̄ōmō, gis̄on w̄ku te, sere goo d̄ō gu ka sw̄i n̄on yiru, kaa man siki n̄on ita.

31 Adama Piεε u nɔɔ g̃εε dim dim u m̀, na ñ nun sikimɔ pai. Baa ñ n g̃ɔn na, sanna sa ko gbi.

Mɛya maa bw̃ã be kpuro ba gerua.

Yesu u kanaru m̀ Gεsemanε

(I maa mεerio Mateu 26:36-46, Luku 22:39-46)

32 Yen biru ba da gam gum mi ba ra soku Gεsemanε. Ma Yesu u win bw̃ãabu s̃ɔwa u nεε, bu sinɔ mi, kpa u da u kanaru ko.

33 Ma u Piεε ka Yakɔbu ka Yohanu soka ba da ka wi. Ma u nanda, win wasi dwiiya.

34 Yera u bu s̃ɔwa u nεε, nen nukura sankira sere n g̃ɔ gum girari. I ỹro mini kpa i n tii kporenu s̃ã.

35 Yen biru u bu dεsirari fiiko u kpuna u kibari u kanaru kua, ñ n koo koora, wahalan saa ye, yu ñn dεsirari.

36 Yera u gerua u nεε, nen Baaba, kaa kp̃i a g̃ãanu kpuro ko. A de wahala ye, yu man dεsirari. Adama a ku nen g̃ru k̃ru ko ma n kun m̃o wunεgiru.

37 Ma u wurama bw̃ãabu ita ben mi, u deema ba d̃o. Ma u Piεε bikia u nεε, Simɔɔ a d̃owa? A kpana a n wasi baa k̃bi tia?

38 I n tii kporenu s̃ã i n kanaru m̀, kpa i ku ra du k̃kiribu s̃ɔ. Ka geema, t̃nun g̃ru ga k̃i adama wasi yen dam bie.

39 Ma u kpam wura u kanaru kua. Gari tee yiya u gerum̃.

40 Ye u kpam wurama u deema ba do domi ben ñni bunia. Ba ñ maa ỹe ye ba koo ñn s̃.

41 Ye u wurama ben mi ñn itase u bu s̃ɔwa u nεε, i den dweeyo t̃ε, kpa i w̃era. N tura mε. Saa ye, ya tunuma k̃. N wee, ba T̃nun Bii t̃n k̃sobu ñmu s̃ndiammε.

42 I seewo su doona. Wee, wi u man d̃mεm̃o u sisi.

Yesun mwaabu

(I maa mεerio Mateu 26:47-56, Luku 22:47-53, Yohanu 18:3-12)

43 Yesu kun gari yi gerum kpa Yudasu ka tunuma yande, bw̃ãabu w̃kura yiru yen turo. T̃n dabira ñn sw̃i ba takobiba ka bokunu ñni. Ỹku kowo t̃nwerobu ka wooda ỹrobu ka guro guroba ba bu g̃ra.

44 N deema d̃mε wi, u raa t̃n be s̃ɔwa ỹre te u koo ko. U nεε, dur̃o wi u koo ñnε u b̃kasi, wiya mi, bu ñn m̃ɔ, bu ñnε kem kem bu ka doona.

45 Ye Yudasu tunuma, mii mii u da Yesun mi, ma u nεε, yinni.

Ma u ñn b̃kasi.

46 Yera t̃n be, ba ñmu d̃mia ba Yesu mwa.

47 Adama be ba ỹ min turo u win takobi woma, ma u ỹku kowo t̃nweron yoon soo s̃ra u bura.

48 Yera Yesu bu bikia u nεε, ñna b̃ε i mwaabu na ka takobiba ka bokunu nge swaa dio?

49 Baadommawa na ra n ka b̃ε w̃ã s̃ã yer̃o na n keu s̃s̃im̃o, ma i ñ man m̃wε. Adama Gusuñn gari yi ñ koo ko yi kun koore.

50 Yera bw̃ã be kpuro ba yarina ba ñn deri.

51 Aluwaasi goo maa Yesu sw̃i birũo u bekuru wukiri. Yera gaba k̃i bu ñn mwa,

52 adama u duka tereru, u bu bekuru deria.

Ba Yesu sirim̃o

Yuuban t̃nwerobun m̃ñño yer̃o

(I maa mεerio Mateu 26:57-68, Luku 22:54-55, 63-71, Yohanu 18:13-14, 19-24)

53 Sanam mɛya ba ka Yesu da ỹku kowo t̃nweron yeñu mi ỹku kowo t̃nwerobu ka guro gurobu ka maa wooda ỹrobu ba m̃ññε.

54 Ma Piεε u bu sw̃i dandankuru sere ka ỹku kowo t̃nweron yeñu yaarã. Miya u sina, wi ka tabu kowobu sannu ba d̃ɔ w̃su.

55 Ỹku kowo t̃nwerobu ka maa guro gurobun m̃ñño ge kpuro ba seeda kasu ye ba koo Yesu mani bu ka ñn go. Adama ba ñ wa.

56 Domi t̃n dabiru ta ñn seeda weesugia diisim̃o adama seedagii be, ba ñ ñɔ tia s̃ã.

57 Yera gaba seewa ba ñn weesu mani ba nεε,

58 b̃εε sa nua u nεε u koo s̃ã yeru sura te ba ka ñma bana, kpa s̃ɔ itan baa s̃ɔ u be ten kpaaru bani te ba ñ ka ñma banε.

59 Ka mε, baa gari yinin tii s̃ɔ ba ñ ñɔ tia kue.

60 Ma ỹku kowo t̃nweru u seewa u ỹra be kpuron wuswaã, u Yesu bikia u nεε, a ñ g̃ε wisim̃o? Mba t̃n beni ba nun saarisim̃o.

61 Adama Yesu u maari piti, u ñ bu g̃ãanu wisa. Yera ỹku kowo t̃nweru wi, u kpam ñn bikia u nεε, wuna Kirisi wi? Gusuño Yinni wi sa siaram̃n Bii?

⁶² Ma Yesu u nεε, oo, nεna mi. Sɔɔ teeru i ko Tɔnun Bii wa u sɔ Dam Kpurogiin nɔm geuɔ, u wee wɔllun di guru winu sɔɔ.

⁶³ Sanam mɛya yāku kowo tɔnweru u win tiin yaberu nɛnuu u karana, ma u nεε, ee, seeda yerà i maa kasu.

⁶⁴ Bεε i nua gari kam yi u gerua. Amɔna i wa durɔ wi sɔɔ.

Ma be kpuro ba nùn taarɛ wɛ ba nεε, bu nùn go.

⁶⁵ Yera ben gaba yande nùn yāatam siem wɔri, ba win nɔni wɔkuu, ma ba nùn nɔm kusa soomɔ, ba nεε u tubuo wi u nùn soomɔ.

Ma tabu kowobu ba nùn mwa ba soomɔ.

Piεε u Yesu siki

(I maa mεerio Mateu 26:69-75, Luku 22:56-62, Yohanu 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Sanam mε Piεε u wāa yenu yaaraɔ, yera wɔndia goo wi u sɔmburu mɔ yāku kowo tɔnweron mi u na mi.

⁶⁷ Ye u Piεε wa u dɔɔ wɔsu, u nùn mεera tii. Yera u nεε, wunε maa, a raa wāa ka Yesu Nasaretigii sannu.

⁶⁸ Adama Piεε u gari yi siki, u nεε, na n̄ yɛ fa, ya n̄ man yeeri ye a gerumɔ.

Ma u yara u da gongoroso gia. [Saa yera goo dɔɔ ga swī.]

⁶⁹ Wɔndia sɔm kowo wi, u kpam nùn wa mi, ma u be ba yɔ mi sɔɔwa u nεε, durɔ win tɔmbun turowa mini.

⁷⁰ Adama Piεε u kpam gari yi siki. Ye n te fiiko, be ba yɔ mi ba Piεε sɔɔwa ba nεε, ka gem, wunε tɔn ben turowa domi wunen tii Galilegiiwa.

⁷¹ Yera Piεε u bɔrua u sɔnna u nεε, na n̄ durɔ wi yɛ wi bεε i ka yā mini.

⁷² Mii mii ma goo dɔɔ ga swī nɔn mεeruse. Yera u Yesun gari yaaya yi u raa nùn sɔɔwa u nεε, sere goo dɔɔ gu ka swī nɔn yiru, u koo nùn siki nɔn ita. Ma u swīi wɔri.

15

Ba ka Yesu da

Pilatin wuswaaɔ

(I maa mεerio Mateu 27:1-2, 11-14, Luku 23:1-5, Yohanu 18:28-38)

¹ Buru buru yellu yāku kowo tɔnwerobu ka maa guro gurobu ka wooda yɛrobu, ka be ba tie mɛnnɔ ge sɔɔ, ba menna bu ka gari yi wesiana sannu. Ma ba Yesu bɔkuu ba ka da ba Pilati nɔmu sɔndia.

² Yera Pilati nùn bikia u nεε, wuna Yuuban sunɔ?

Yesu nùn wisa u nεε, mɛya nge mε a gerua.

³ Ma yāku kowo tɔnwerobu ba Yesu mɛm dabinu manimɔ.

⁴ Yera Pilati kpam nùn bikia u nεε, a n̄ gāanu wisimɔ? A n̄ nɔɔmɔ nge mε ba nun mɛm dabinu manimɔ?

⁵ Adama Yesu kun yen gaa wisa sere biti ya Pilati mwa.

Ba Yesu taarɛ wɛ bu go

(I maa mεerio Mateu 27:15-26, Luku 23:13-25, Yohanu 18:39-19:16)

⁶ N deema, Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru baatere Pilati u ra pirisɔm turo karewa wi tɔmba kī.

⁷ Sanam mɛya, tem gowobu gaba wāa pirisɔm sɔɔ be ba tɔmbu go tem gooru garu sɔɔ. Ben turon yīsira Baraba.

⁸ Ma tɔn wɔru ga susi Pilatin mi bu ka nùn kana u bu kua nge mε u ra bu kue wɔɔ baagere tɔɔ te sɔɔ.

⁹ Ma Pilati u bu bikia u nεε, i kī n bεε Yuuban sunɔ kara?

¹⁰ Domi win tii u yɛ kam kam ma nisinun sɔna yāku kowo tɔnwerobu ba nùn Yesu nɔmu sɔndia.

¹¹ Sanam mε sɔɔra yāku kowo tɔnweru be, ba tɔn wɔru bɔrie gu ka Pilati seesi kpa u bu Baraba kara.

¹² Ma Pilati u kpam bu bikia u nεε, n̄ n mɛn na, mba i kī n ko ka durɔ wi bεε i sokumɔ Yuuban sunɔ.

¹³ Yera ba kpam gbāsukum wɔri ba nεε, a nùn kpareo dāa bunanaru sɔɔ.

¹⁴ Pilati u bikia u nεε, mban sɔna. Kɔsa yerà u kua.

Adama tɔn be, ba gbāsukum sosi ba nεε, a nùn kpareo dāa bunanaru sɔɔ.

¹⁵ Pilati u kī u ko ye n koo bu dore, yen sɔna u bu Baraba kara. Yen biru u dera ba Yesu so ma u nùn tabu kowobu nɔmu sɔndia bu nùn dāa bunanaru kpere.

Tabu kowobu

ba Yesu yaakoru mɔ

(I maa mεerio Mateu 27:27-31, Yohanu 19:2-3)

¹⁶ Sanam mɛya tabu kowobu ba Yesu gawa ba ka nùn da tem yɛron agbara sɔɔkaaɔ ma ba tabu kowobu kpuro kpuro menna mi.

17 Ba Yesu gurumusuwāabu sebusia, ma ba sāki tundu bākana ba doke win wirō nge furō.

18 Ma ba nūn tōbirim wəri ba mō, Yuuban sunō, fō baasira.

19 Ma ba nūn gāa bōō soomō wirō, ba nūn yāatam siemō, ba nūn yiiramme.

20 Ye ba nūn yaakoru kua ba kpa, ba nūn gurumusuwāabu ge potari ba win tiin yānu sua ba nūn sebusia. Ma ba nūn gawa ba ka yara bu ka nūn kpare dāa bunanaru sōō.

Ba Yesu kpare

dāa bunanaru wōllō

(I maa mērio Mateu 27:32-44, Luku 23:26-43, Yohanu 19:17-27)

21 Sanam mē ba ka nūn dōō, n wee durō goo u sarō mi, wi ba ra soku Simōō Sirēnigii, u wee gberu kpaanen di. N deema Simōō wi, u sāawa Alesandu ka Rufusin baaba. Ma tabu kowobu ba nūn mwa ka dam ba nūn Yesun dāa bunanaru sōbi.

22 Ba ka Yesu da mi ba ra soku Gōōgōta, yīsi ten tubusiana, aye te ta ka wii koko weene.

23 Ma ba nūn tam wē mē mu ka tim mēna mē ba ra soku miru, adama u yina u nō.

24 Yera ba nūn kpare dāa bunanarō. Yen biru tabu kowo be, ba win yānu tete toosi bu ka wa ye ben baawure u koo sua. Nge mēya ba ka Yesun yānu bōnu koosina.

25 Bururun kōba nōba nēn sakawa ba nūn kpare dāa bunanarō.

26 Tora te u kua ba ka nūn kpare, tera ba yorua ba mani ba nēē, Yuuban sunō.

27 Ba maa gbēnōbu yiru gabu dāa bunananu kpare, turo Yesun nōm geuō, turo win nōm dwarō. [

28 Nge mēya Gusunōn gari yi kōora yi yi nēē, “Ba nūn garisi kōsan kowobu sōō.”]

29 Tōn be ba sarō ba nūn wiru diirisimō ba wōnsimō ba nēē, ahā to, n n wuna ra nēē kaa sāa yeru sura kpa a kpaaru bani sōō itan baa sōō?

30 Tē, a re tii faaba koowo a sara dāa ten min di.

31 Nge mēya maa yāku kowo tōnwerobu ka wooda yērobu ba nūn yaakoru mō. Ba sōōnamō ba mō, u gabu faaba kua adama u kpana u tii faaba kō.

32 Tē i de Kirisi Isireliban sunō u sarama su wa saa dāa bunana ten min di kpa su nūn naane doke.

Mēya maa be yiru, be ba kpare dāa bunanaru sōō ka wi sannu, ba maa nūn wōmmō.

Yesun gōō

(I maa mērio Mateu 27:45-56, Luku 23:44-49, Yohanu 19:28-30)

33 Yera dōma ten sōō sōō, yam wōkura tem mē kpuro wukiri sere n ka kua sōō sōōn kōba ita.

34 Kōba ita yen sakawa Yesu u gbāra ka dam, u nēē, “Eloi, Eloi, lema sabatani.” Yen tubusiana, Gusunō nēn Yinni, mba n kua a ka man deri.

35 Be ba yō min gabu ba gari yi nua ma ba nēē, i n nōōmō? U Eli soku.

36 Yera ben turo u duka na ka swēē dukē dukesu si u wasa tam mōmmōm sōō u bēri dēkaō. Ma u Yesu tii u nō, u nēē, i de su wa Eli ù n koo na u nūn sarasia.

37 Yera Yesu u gbāra wōllō too too, ma win hunde ya doona.

38 Ase saa yera maa beku kare te ta wāa sāa yeru sōō ta gēerama saa wōllun di sere temō.

39 Tabu kowobun tōnwerō wi u yō Yesun wuswaaō u wa nge mē u ka gu. Yera u nēē, ka gem durō wi, Gusunōn Biiwa.

40 Kurōbu gaba maa wāa mi, ba mēera sarun di. Be sōōra Maari Madalagii wāa, ka Salomē, ka Maari wi u sāa Yose ka Yakōbu yākabun mēro.

41 N deema beya ba raa Yesu swīi ba nūn nōōrimō sanam mē u wāa Galileō. Kurōbu dabiru gara maa wāa mi, be ba ka nūn na Yerusalemō sannu.

Yesun sikubu

(I maa mērio Mateu 27:57-61, Luku 23:50-56, Yohanu 19:38-42)

42-43 Ye n kua yoka, Yosefu Arimategii u tunuma mi, wi u sāa bēēregii Yuuban guro gurobu sōō, u maa mara Gusunō u bandu swīi. Tōō te, tōō wērarugirun sōōrun tōōra, tēn yokan di tōō wērarugira koo tore. Yen sōna Yosefu u da Pilatin mi ka toro sindu u ka Yesun goru kana.

44 Ma Pilati u biti kua too too ye u nua ma Yesu u gu kō. Yera u tabu sunō sokusia u ka nūn bikia Yesu ù n gu kō.

45 Ye tabu sunō wi, u nūn sōōwa ma Yesu u gu, u Yosefu nōō kā u ka goo te sua.

46 Yosefu u da u beku te ba wesa ka wēē damgii dwa, ma u goo te sarasia u tu beku te tēke. Ma u tu kpēē kpee wōru ge ba dāka

sɔɔ. Yen biru u kpee bakaru garu bimiamā u ka wɔru gen nɔɔ kɔrua.

⁴⁷ N deema, Maari Madalagii ka Maari Yosen mɛro, ba mɛɛra mi ba Yesun goru kpɛɛmɔ.

16

Yesun seebu gɔrin di

(I maa mɛɛrio Mateu 28:1-8, Luku 24:1-12 Yohanu 20:1-10)

¹ Ye tɔɔ wɛrarugira sara, Maari Madalagii ka Salomɛ ka Maari Yakɔbun mɛro, ba turare dwa bu ka Yesun goru yɛka.

² Ye n kua alusuma buun buru buru yellu kurɔ be, ba da siki ten mi.

³ Swaaɔ ba bikianamɔ, wara u koo bu kpee te bimia siki ten nɔɔn di.

⁴ Ye ba mɛɛra ma ba wa, wee kpee te, ta bimiare baa mɛ ta kpɔ too.

⁵ Ye ba dua siki te sɔɔ ba aluwaasi goo wa u sɔ ben nɔm geuɔ u yabe kpikuru sebua. Ma berum bu mwa gem gem.

⁶ U bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku berum ko. Na yɛ ma Yesu Nasaretigiiwa i kasu wi ba kpare dɔa bunanaru sɔɔ. U seewa gɔrin di u n wɔa mini. I mɛɛrio mi ba raa nɔn kpɛi.

⁷ N n mɛn na, i doo i win bwɔabu sɔ ka Piɛn tii ma u koo bu gbiiya u da Galileɔ. Miya ba koo nɔn wa nge mɛ u raa bu sɔɔwa.

⁸ Yera ba yarima ba duki doona sikuru min di ka diiribu domi berum bu mwa gem gem. Ba n maa goo gɔanu ganu sɔɔwa berum saabu.

Yesu u Maari Madalagii kure

(I maa mɛɛrio Mateu 28:9-10, Yohanu 20:11-18)

⁹ Ye Yesu u seewa gɔrin di alusuma buun buru buru yellu, Maari Madalagiiwa u gbia u tii sɔɔsi, wɔ sɔɔn di u wɛɛkunu nɔɔba yiru gira.

¹⁰ Ma kurɔ wi, u da u win kpaasibu labaari ye sɔɔwa be ba wɔa nuku sankiranu ka swɛi sɔɔ.

¹¹ Sanam mɛ ba nua Yesu kua waso, kurɔ wi maa nɔn wa, ba n ye wure.

Yesu u bwɔabu yiru kure

(I maa mɛɛrio Luku 24:13-35)

¹² Yenin biru, Yesu u wigibu yiru gabu kure ye ba sɛimɔ swaaɔ ba baru kpaaru garu dɔɔ adama u tii kɔsa ben nɔni sɔɔ.

¹³ Ye ba wɔma wuu min di ba be ba tie yen labaari sɔɔwa, adama ba n maa ye naane kue.

Yesu u tii bwɔabu

wɔkura tia ye sɔɔsi

(I maa mɛɛrio Mateu 28:16-20, Luku 24:36-49, Yohanu 20:19-23, Gɔrobun Kookoosu 1:6-8)

¹⁴ Yen biru Yesu u bwɔabu wɔkura tia ye kurema ye ba dimɔ. Ma u bu gerusi ben naane dokebu sarirun sɔ ka maa ben degangam sɔ, domi ba n tɔn ben gari wure be ba nɔn wa u seewa gɔrin di.

¹⁵ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo handunian baama kpuro kpa i bweseru baatere Labaari gea waasu kua.

¹⁶ Baawure wi u ye naane doke, ma ba nɔn batemu kua, u koo hunden faaba wa. Baawure wi u kun maa ye naane doke, u koo taare wa.

¹⁷ Sɔm maamaakiginu wee ni naane dokeobu ba koo ko. Ba koo wɛɛkunu gira ka nɛn yɛsiru kpa bu ka barum kpam gari gere.

¹⁸ Bɔ n waa gɔsɔnu sua nɔmaa, n kun mɛ bɔ n dɛɛ nɔra, ba n wahala gaa wasi. Bɔ n maa barɔbu nɔmu sɔndi, ba koo bekurawa.

Yesu u doonɔ Gusunɔn mi

(I maa mɛɛrio Luku 24:50-53, Gɔrobun Kookoosu 1:9-11)

¹⁹ Ye Yinni Yesu ka bu gari yi kua u kpa, u suara wɔllɔ u da u sina Gusunɔn nɔm geuɔ.

²⁰ Ma bwɔa be, ba da ba waasu kua baama kpuro. Ma Yinni u ka bu sɔmbu te mɔ, u sɔɔsimɔ ka sɔm maamaakiginu ma ben gari sɔawa gem.]

LABAARI GEA NGE MƐ LUKU U YORUA

Luku, wi u tire te yorua, u s̄awa Gεεki. U ȳeru m̄o, u s̄awa dokotoro, Kol 4:14. Teofiruwa u tire te yorua. Teofiru wi, u n̄ maa s̄a Yuu. Yen s̄ona ye u Yesun bwese t̄okan gari m̄o, u girariwa sere Adamun mi, wi u s̄a t̄ambu kpuron baaba. Luku u k̄i u s̄osiwa ma Yesu u s̄awa t̄ambu kpuron Faaba kowo, n̄ n̄ m̄o Yuuba t̄onagii. U maa s̄osi ma Yesu u t̄ambu kpuro k̄i, bw̄εbw̄εbu ka damgibu ka s̄arobu ka gobigibu ka kur̄abu ka dur̄abu ka bibu.

Tire ten gari m̄ero ya w̄awa ten wiru 19:10 s̄o ye ya n̄ε, T̄onun Bii u nawa u ka kasu be ba k̄ora u bu faaba ko.

Tire ten kpunaa

1. Yohanu Bat̄emu kowo ka Yesun marubu ka Yesun biru, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yohanu Bat̄emu kowon waasu ka Yesun k̄akiribu, wiru 3n di sere wiru 4:13.
3. Yesun s̄amburu Galilēo, wiru 4:14n di sere wiru 9:50.
4. Yesu u w̄a Yerusalemun swaa, wiru 9:51n di sere wiru 19:28.
5. Yesun s̄osi d̄aakinu batuma s̄o, wiru 19:29n di sere wiru 21:37.
6. Yesun sanam d̄aakim handunia s̄o, wiru 22n di sere wiru 24.

Nge m̄e ba kua

ba ka tire te yorua

1-4 Teofiru, b̄εεε bakagii, n̄ man w̄εre n̄ nun tireru yorua n̄ nun s̄o dee dee ye n̄ koora b̄εs̄en suunu s̄o. Be ba ye wa toren di ba kua yen labaarin s̄am kowobu ma ba sun ye s̄owa. Dabiru be ba ye nua ba kookari kua bu ka ye yore dee dee. N̄en tii na gari yi kpuro w̄εera yin toren di. N̄ maa man w̄εre n̄ nun ye yorua a n̄ ka yen gem ȳε ye ba nun s̄osi.

Gusun̄on ḡrado u Yohanu Bat̄emu kowon marubun gari n̄osia

5 To, Herodu Yudean tem ȳeron waati, ȳaku kowo goo w̄a ȳaku kowobun wuuru s̄o te ba m̄o Abia, win ȳisira Sakari. Win kur̄o maa s̄awa Aronin bweseru, win ȳisira Elisabeti.

6 Be yiru kpuro geegiba Gusun̄on wuswaa. Ba s̄im̄o Yinni Gusun̄on wooda ka win s̄osibu kpuro s̄o dee dee.

7 Adama ba n̄ bii m̄o ȳen s̄o Elisabeti s̄a w̄iro, be yiru kpuro ba maa t̄ok̄onu kua.

8 N wee sanam m̄ε n̄ ben wuuru girari, Sakari win ȳaku kobun s̄amburu m̄o Gusun̄on wuswaa.

9 Ma tubu tubu ya n̄un mwa nge m̄ε ȳaku kowobun komaru, u ka du Yinni Gusun̄on s̄a yer̄o u turare d̄o doke.

10 T̄on w̄aru kpuro ga kanaru m̄o t̄owa sanam m̄ε u turare d̄o dokem̄o.

11 Ma Yinnin ḡrado u n̄un kure u ȳo mi ba ra turare d̄o doken n̄am geūo.

12 Ye Sakari u n̄un wa, u wom torura ma b̄erum n̄un mwa.

13 Ma ḡrado wi, u n̄un s̄owa u n̄ε, a ku b̄erum ko Sakari, domi ba wunen kanaru mwa. Wunen kur̄o Elisabeti u koo nun bii t̄on dur̄o marua, kpa a n̄un ȳisira k̄ε Yohanu.

14 Kaa nuku doo bakabu wa, t̄on dabira koo maa ȳeri win marubun s̄o.

15 Domi u koo ko t̄on boko Yinni Gusun̄on wuswaa. U n̄ tam n̄orum̄o. U ko n̄ maa Hunde D̄εero yiba win m̄eron nukurun di.

16 U koo de Isireliba dabiru bu wura Gusun̄o ben Yinnin mi gia.

17 U koo n̄un swaa gbiiya kpa u n̄ s̄a nge Gusun̄on s̄om̄o Eli, u n̄ dam m̄o u ka baababa ka ben bibu dorasia, kpa u maa ka m̄em n̄o sariba wura geegibun swaa s̄o, kpa u maa t̄ambun ḡrusu s̄oru koosia mam mam Yinnin s̄o.

18 Sakari u ḡrado wi bikia u n̄ε, am̄ona ko na n̄ ka ȳε ma gari yi gema. Domi n̄ε dur̄o t̄ok̄ara, n̄en kur̄on tii maa t̄ok̄aru kua.

19 Ma ḡrado wi, u n̄un wisa u n̄ε, n̄ena Gabir̄ie, n̄ε wi na ra n̄ ȳo Gusun̄on wuswaa. Ba man ḡrimawa n̄ ka nun gari ko kpa n̄ ka nun labari gea ye n̄osia.

20 Adama a n̄ n̄en gari naan̄ε doke yi yi koo koora yin saa s̄o. Yen s̄ona, a n̄ maa kp̄ε a gari gere sere d̄ama te yabu ye, ya koora.

21 T̄omba Sakari mara, ma biti ya bu mwa ye u ka t̄ε m̄ε s̄a yer̄o.

22 Ye u yara, u n̄ kp̄ia u ka bu gari kue, ma ba gia ma u k̄asiru wawa s̄a yeru mi. U ka bu n̄oma gari s̄om̄o, u n̄ n̄o wukie.

23 Ye win ȳaku kowo s̄ambura kpa, u s̄ia win yenūo.

24 Yen biru win kurə Elisabeti u gura sua, ma u tii berua suru nəabu. U nεε,

25 n wee ye Yinni Gusunə u man kua. U ka man nənu geu mεεra u man sekuru yara təmbun wuswaaə.

Wəllun gərado

u Yesun marubun gari nəəsia

26-27 Elisabetin guran suru nəəba tiase, Gusunə u win gərado Gabiriε gəra Nasaretio, Galilen tem səə wəndia goon mi, wi u kun durə yē. Wəndia win durə kēero Yosefu u sāawa Dafidi sina bokon bweseru. Wəndia win tiin yīsira Maari.

28 Gərado wi, u da win mi ma u nūn səəwa u nεε, na nun təbura, Gusunə u nun durom kua, u maa wāa ka wunε.

29 Maarin laakari ya burisina ka gari yi, ma u tii bikia u nεε, təbiri teren bwesera mini.

30 Gərado u nūn səəwa u nεε, a ku bεrum ko Maari domi Gusunə u nun durom kua.

31 Wee kaa gura sua a bii tən durə ma kpa a nūn yīsiru kē Yesu.

32 U koo ko tən boko. Ba ko n da nūn soku Wərukoon Bii. Yinni Gusunə u koo nūn win sikado Dafidin bandu wē.

33 U ko n bandu dii Yakəbun yenuə sere ka baadommaə. Win bandu ta n ko n nəru mə.

34 Ma Maari u gərado bikia u nεε, aməna yeni ya koo ka koorə domi na n durə yē.

35 Gərado u nūn wisa u nεε, Hunde Dεero u koo nun deema, kpa Wərukoon dam mu nun wukiri. Yen səna ba koo bii dεero wi kaa ma mi soku Gusunən Bii.

36 Wee wunεn mero bisi Elisabeti wi ba raa sokumə wīro, win tii u bii tən durən gura mə win təkəru səə. U wāa win suru nəəba tiase səə tē.

37 Domi gāanu sari ni Gusunə kpanε.

38 Maari nεε, nena Yinnin yoo. N man kuo nge mε a gerua. Ma gərado wi, u doona.

Maari u Elisabeti beram da

39 Səə mεε te səə, Maari u seewa kpaaka u da Yudean wuu gagu səə ge ga wāa guunun bera gia.

40 U dua Sakarin yenuə ma u Elisabeti təbura.

41 Ye Elisabeti u Maarin təbiribu nua, yera bii wi u wāa win nukurə u diira ma Elisabeti u Hunde Dεero yiba.

42 Ma u gbāra u nεε, domarugiiwa wunε tən kurəbu səə, domarugiiwa maa bii wi kaa ma.

43 Wara ra n nε, nən Yinnin mero u ka man beram na.

44 Domi wee, ye wunεn təbiribun nəə ga nən swaa wəri, bii wi u wāa nən nukurə u diira ka nuku dobu.

45 Doo nəərugiiwa wunε ye a ka naanε doke ma ye kpuro ya koo koorə ye Gusunə u nun səəwa.

Maarin womu

46 Maari u womu kua u nεε, nən gōru ga Yinni saabu mə.

47 Nən hunde yērimə Gusunə nən Faaba kowon sə,

48 yèn sə u ka man nənu geu mεεra, nε wi na sāa win yoo bwēεbwēε.

Wee, saa tən di saa baayeren təmbu ba koo man soku doo nəərugii

49 yèn sə Gusunə dam kpurogii u man gāa bakanu kua.

Win yīsira Dεero.

50 U ra be ba nūn nasie durom kue saa baayere.

51 U win dam səəsi, ma u be ba tii suabun bwisikunu mə yarinasia.

52 U sinambu bandu yara.

Ma u bwēεbwēεbu wəlle sua.

53 U gəərobu debia ka gāa geenu.

Ma u gobigibu gira nəm dira.

54 U win səmə Isireli somi yèn sə u win durom yaaya

55 mε u Aburəhamu ka win bibu kuammε sere ka baadomma nge mε u bεsən baababa nəə mwεeru kua.

56 Maari u ka Elisabeti sina nge suru ita, yen biru u gəsira win kpaarə.

Yohanu Batemu kowon marubu

57 Elisabetin marubun sanam yiba, ma u bii tən durə mara.

58 Win berusebu ka win dusibu ba nua ma Yinni u nūn durom bakam kua, ma ba ka nūn nuku dobu mə sannu.

59 Ma n kua səə nəəba itase ba menna bu ka bii wi bango ko, ma ba kī bu nūn yīsiru kē Sakari nge win tundon yīsiru.

60 Adama win mero u gerua u nεε, aawo, Yohanuwa ba koo nūn soku.

61 Ma ba nεε, wunεn bweseru səə, goo sari wi u yīsi te mə.

⁶² Yera ba win tundo gari bikia ka yĩreru bu ka gia me u kī bu nùn soku.

⁶³ Ma u bu gāanu bikia nì sɔɔ u koo yore ma u yoru, Yohanuwa win yĩsiru. Ma biti ya tɔn be kpuro mwa.

⁶⁴ Yande win nɔɔ ga wukiara, win yara dɛnda, u gari mɔ ma u Gusunɔ siaramɔ.

⁶⁵ Berum be kpuro mwa be ba wāa bera mi, ma ba gari yi kpuro sɔɔna ba ka sikerena Yudean tem wusu sɔɔ si su wāa guunun bera gia.

⁶⁶ Ma be ba gari yi nua kpuro, ba yi berua ben gɔrusɔ, ba bikianamɔ ba mɔ, n n men na, amɔna bii wi, u koo ra ko.

Domi ba wa Yinnin nɔmu ga wāa ka wi.

Sakari u Gusunɔn gari gerua

⁶⁷ Ma bii win tundo Sakari, u Hunde Dɛero yiba ma u gerua u nɛɛ,

⁶⁸ su Gusunɔ Isireliban Yinni siara ye u ka win tɔmbu naawa ma u bu yakia.

⁶⁹ Ma u ka sun Faaba kowo damgii naawa wi u s̄a Dafidi win s̄om kowon sikadobu.

⁷⁰⁻⁷¹ Wiya u koo sun faaba ko saa besen yiberɛban min di,

ka be ba sun tusa kpuron nɔman di, nge me u raa gerua

saa win s̄omɔ dɛerobun nɔsun di be ba wāa yellu.

⁷² Meya u ka besen baababa durom kua, ma u maa win nɔɔ mwɛɛ dɛeraru yaaya.

⁷³ Nge me u raa b̄rua

Aburhamu besen baaban wuswaaɔ

⁷⁴ u ka sun w̄ra saa besen yiberɛban nɔman di,

kp̄a u sun ayeru w̄ su ka nùn s̄a berum sariru sɔɔ,

⁷⁵ kp̄a su ko dɛerobu ka gemgibu win wuswaaɔ

besen w̄arun sanam kpuro sɔɔ.

⁷⁶ Wunɛ maa nen bii,

ba koo nun sokuwa W̄rukoon s̄omɔ domi kaa Yinni gbiyya a ka win swɛɛ s̄omɛ,

⁷⁷ kp̄a a maa win tɔmbu s̄ ma ba koo faaba wa b̄a n bu ben toranu suuru kua

⁷⁸ besen Yinnin w̄nw̄ndun s̄ te ta kp̄a.

W̄nw̄n ten saabuwa

yam bururam ko n sun naawa w̄llun di nge buruku s̄ɔɔ yana,

⁷⁹ u ka bu yam dɛerasia

be ba wāa yam w̄kuru sɔɔ

ka be ḡɔn berum wukiri nge yam w̄kuru.

Kp̄a u ka besen naasu kp̄ara alafian swaa sɔɔ.

⁸⁰ Ma bii wi, u kp̄eamɔ u bwisi mɔ, ma u da u wāa ḡbaburɔ sere n ka kua t̄ɔ te u tii s̄ɔsi Isireliban wuswaaɔ.

2

Yesun marubu

(I maa m̄ɛrio Mateu 1:18-25)

¹ Sanam me sɔɔ, tem ȳero Ogusitu u wooda yara bu tem baama kpuron tɔmbu gari.

² Gari gari gbiikaa ye, ba ye kuawa Kirinusi Sirin tem ȳeron waati.

³ Ma baawure u da win wuuɔ bu ka nùn tireru doke.

⁴ Yosefu u maa seewa Galilen wuu gagun di ge ba ra soku Nasarɛti, u da Yudean tem sere Dafidin wuuɔ ge ba ra nɛɛ Betelehemu ȳen s̄ɔ u s̄a Dafidin sikadobu,

⁵ kp̄a bu ka bu tireru doke, wi ka win kurɔ k̄ɛero Maari. Maari wi, u gura mɔ.

⁶ Ye ba wāa mi, win sanam yiba ye u koo ka ma.

⁷ Ma u win bii gbiikoo mara tɔn durɔ, ma u nùn s̄katia t̄kusi u nùn kp̄i ȳaanun yakasu w̄llɔ, ȳen s̄ɔ ba n̄ ayeru wa s̄abun s̄abia yerɔ.

Gusunɔn gɔrado

u ȳa kparobu kure

⁸ N deema ȳa kparoba wāa bera mi yakasɔ, ba ben ȳaanu k̄su w̄kuru.

⁹ Yera Gusunɔn gɔrado u bu kure ma Gusunɔn ȳikon girima ya bu burure ya ka sikerena ma berum bu mwa gem gem.

¹⁰ Ma gɔrado u bu s̄ɔwa u nɛɛ, i ku nanda domi na ka b̄ɛ Labaari gea naawawa ye ya koo tɔmbu kpuro nuku doo bakabu w̄.

¹¹ Gisɔ Dafidin wuuɔ ba b̄ɛ Faaba kowo marua wi u s̄a Kirisi Yinni.

¹² Wee, nge me i ko ka nùn tubu, i ko bii w̄ɛru wa ba s̄katia t̄kusi, u kp̄i ȳaanun yakasu w̄llɔ.

¹³ Suaru sɔɔ w̄llun tabu kowobu dabi dabiru ba kurama gɔrado win b̄kuɔ ba Gusunɔ siaramɔ ba gerumɔ,

¹⁴ bu Gusunɔ b̄ɛɛ w̄ɛyɔ w̄llɔ.

B̄ri yenda n wāa handunia sɔɔ be ba Gusunɔn nukuru dorasiam̄n suunu sɔɔ.

Ȳa kparoba d̄ɔ Betelehemu

15 Sanam me wəllun gərado be, ba bu doonari ba wura Gusunə wəllə, yāa kparo be, ba geruna ba nɛɛ, n̄ n mɛn na, su da Betelehemuə su wa ye ya koorə ye Yinni Gusunə u sun s̄ɔsi.

16 Ba da ka sɛndaru ma ba Maari ka Yosefu wa ka bii w̄ɛ te, ta kp̄i yāanun yakasu wəllə.

17 Ye ba n̄n wa ba kpa ba saara ye gərado wi, u raa bu s̄ɔwa bii win wəllə.

18 Ma be kpuro be ba gari yi nua ba bita soora ka ye yāa kparoba bu s̄ɔwa.

19 Adama Maari u gari yi kpuro doke ḡruə u yi lasabu m̄.

20 Ma yāa kparo be, ba ḡsira ba Gusunə bɛɛɛ w̄ɛm̄, ba n̄n siaram̄ yabu ye kpuron s̄ɔ ye ba nua ka ye ba wa, nge me gərado wi, u raa bu s̄ɔwa.

Ba Yesu ȳsiru k̄a

21 Ye s̄ɔ n̄ɔba ita ya yiba ba bii wi bango kua, ma ba n̄n ȳsiru k̄a Yesu, ȳsi te Gusunən gərado u n̄n k̄a ba sere win gura sua.

Ba Yesu Gusunə tusia s̄a yerə

22-23 Ameniwa ba yoruə Yinnin wooda s̄ɔ ba nɛɛ, “Bii tən durə gbiikoo baawure wi ba mara, ba koo n̄n wunawa nɛnɛm Yinni Gusunən s̄ɔ.” Yen s̄na ye sanam yiba bu ka tii s̄arasia nge me M̄wisin wooda ya gerua, Maari ka Yosefu ba ka bii wi da Yerusalemuə bu n̄n Yinni tusia,

24 kpa bu ka ȳkuru ko nge me ba gerua Yinnin wooda s̄ɔ ba nɛɛ, “Kparukonu yiru, n̄ kun me toberɛ binu yiru.”

25 Durə goo w̄a Yerusalemuə, win ȳsira Simeə. Durə wi, u s̄awa geegii wi u Gusunən bɛɛɛ ȳ. U wi u koo Isireliban nukuru yemiasia swaa daki ma Hunde Dɛero n̄n w̄asi.

26 Hunde Dɛero wi, u maa n̄n s̄ɔsi ma u koo Kiriisi, wi Yinni u ḡsa wa u sere gbi.

27 U da s̄a yerə ka Hunde Dɛeron kparabu. Ye Yesun dusiba ka n̄n dua bu n̄n kua nge me wooda ya gerua,

28 Simeə u n̄n mwa win n̄m̄ ma u Gusunə saabu kua u nɛɛ,

29 Yinni, t̄ kaa de nɛ wunən s̄m̄ kowo, n handunia deri ka alafia nge me a mañ s̄ɔwa.

30 Domi nɛn n̄ni yi wunən faaba wa

31 ye a s̄aru kua bwesenu kpuron wuswaa.

32 Yeya yam bururam me mu koo tən tukobu wunən swaa s̄ɔsi.

Mu koo maa wunən t̄mbu Isireliba bɛɛɛ doke.

Simeə u Gusunən gari gerua

33 Ye ba gerua bii win s̄ɔ ya win baa ka win mero biti kua.

34 Simeə u bu domaru kua ma u Maari, bii win mero s̄ɔwa u nɛɛ, ba bii wini ḡsa ba yi u ka tən dabiru w̄rumasia Isireliba s̄ɔ, kpa u tən dabinu seesia. U koo maa ko ȳreru Gusunən min di te t̄mba kun wuram̄

35 kpa dabirun ḡrun bwisikunu nu s̄ɔsira. Wunən tii, nuku sankiranu nu koo nun s̄oku ḡruə nge takobi.

Ana, Gusunən s̄m̄ tən kurə

36 Gusunən s̄m̄ tən kurə goo maa w̄a, win ȳsira Ana, Fanuelin bii Asɛɛn bweseru s̄ɔ. U t̄k̄ru kua gem gem. U raa sina ka win durə w̄ɔ n̄ɔba yiru saa win w̄ndiarun di.

37 Ma u ḡminiru sina w̄ɔ wɛnɛ ka nɛɛ. U ku ra kpe s̄a yerə, u ra n Gusunə s̄am̄ bururu ka yoka ka n̄ɔ b̄kuru ka kanaru.

38 U besirama saa ye s̄ɔ, u Gusunə saabu m̄, ma u bii win gari t̄mbu kpuro s̄ɔm̄ be ba mara Gusunə u Yerusalemuə yakia.

Ben wuramaru Nasarɛti

39 Sanam me ba baayere kua ba kpa nge me Yinni Gusunən wooda, ba ḡsira Nasarɛti ben wuuə Galilen tem̄.

40 Ma bii wi, u kp̄am̄ ma u dam sosim̄ ma bwisi gee yiba wi s̄ɔ. Gusunən durom maa w̄a ka wi.

Yesu da s̄a yerə win birun saa

41 W̄ɔ baagere Yesun dusibu ba ra Ḡɔ sararibun t̄ɔ bakaru dewa Yerusalemuə.

42 Sanam me Yesu u w̄ɔ w̄kura yiru m̄ ba t̄ɔ baka te da nge me ben komaru.

43 Ye t̄ɔ baka ten sanam kpa sanam me ba wiə, bii wi, Yesu u sina Yerusalemuə, win dusiba kun ȳ.

44 Ba tamaa s̄a u w̄awa ben wuuru s̄ɔ. Ye ba s̄a t̄ɔ giriru ba n̄n kasu ben dusibu ka ben b̄r̄ba s̄ɔ.

45 Adama ba n̄ n̄n wa ma ba ḡsira Yerusalemuə ba n̄n kasu.

46 Yen s̄ɔ itase ba n̄n wa s̄a yerə u s̄ wooda ȳrobun suunu s̄ɔ u bu swaa daki u maa bu gari bikiam̄.

⁴⁷ Be ba nùn swaa daki kpuro ba bitu kua win bwisi ka win gari wisibun sã.

⁴⁸ Sanam mε win dusiba nùn wa bitu ya bu mwa ma win mero u nùn bikia u nεε, nen bii amona a ka sun kua mε. Ne ka wunen baa wee, sa nun kasu ka nuku sankiranu.

⁴⁹ Ma u bu bikia u nεε, mba n kua i ka man kasu. I n̄ yē ma na n̄ kon ko na kun nen baaban wunanosu kue?

⁵⁰ Adama gari yi u bu sɔwa mi, yi n̄ bu yeeri.

⁵¹ U ka bu s̄ia Nasaretiɔ ma u bu mem nɔwa. Win mero u gari yi kpuro berua win ḡruɔ.

⁵² Ma Yesu u kpɛamɔ bwisi sɔɔ ka wasi sɔɔ, ma Gusunɔ u ka nùn nɔnu geu mɛera, ma u s̄a tɔn geo tɔmbu sɔɔ.

3

*Yohanu Batemu kowon waasu
(I maa mɛerio Mateu 3:1-12, Maaku 1:1-8,
Yohanu 1:19-28)*

¹ Ye tem yēro Tiberi kua wɔɔ wəkura nɔbu win bandu sɔɔ, sanam mε, Pɔnsu Pilatiwa s̄a Yudean tem yēro, ma Herodu u s̄a Galilen wirugii, ma Filipu win wɔnɔ u s̄a Iture ka Takonitin wirugii, ma Lisania u s̄a Abilenin wirugii.

² Ya maa s̄awa Ani ka Kaifa yāku kowo tɔnwerobun waati. Sanam mɛya Gusunɔ u ka Yohanu Sakarin bii gari kua gɔburɔ.

³ Ma u da Yuudenin baru kpaanɔ kpuro u kparamɔ u mɔ, bu ḡru gɔsio bu batemu ko, kpa Gusunɔ u bu ben toranu suuru kua.

⁴ Nge mɛya ye Gusunɔn sɔmɔ Esai u yorua win tirerɔ ya kooru ye u nεε,
“goɔ u gb̄aramɔ gɔburɔ u mɔ, i Yinnin swaa sɔnwɔ.

Kpa i n ye nɔɔ nerasiamɔ yu dɛnda.

⁵ I yen wɔwi kpuro kɔruo,
i maa yen guunu kpuron gunum kawo
kpa i yen gungunu nɔɔ nerasia nu ko tem tɛra,

kpa i yen mi n kɔkure kpuro demia,
kpa i yen wɔrusu kpuro kɔre.

⁶ Tɔmbu kpurowa ba koo Gusunɔn faaba wa.”

⁷ Tɔn wɔrusu su daamɔ win mi u ka bu batemu ko. Ma u bu sɔwa u nεε, bεε waa gɔsɔnun bweseru, wara bεε kirɔ kua i ka mɔru ye ya sisi suuri.

⁸ N n mɛn na, i koowo ye ya koo bεen ḡru gɔsiabu sɔsi, kpa i ku gere bεen tii sɔɔ ma Aburamuwa bεen baaba. Domi na bεε sɔmɔ Gusunɔ u koo kp̄i u Aburamu bibu seeya saa kpee nini sɔn di.

⁹ Ba gb̄a sue kɔ bu ka dānu bɔari nin nuurun di. Yen sɔ, dāru baatere te ta n̄ bii geenu marumɔ, ba koo tu burawa bu d̄ɔ kp̄ε.

¹⁰ Ma tɔn wɔrusu nùn bikiamɔ, n̄ n mɛn na, amona be, ba koo ko.

¹¹ Ma u bu sɔwa u nεε, wi u yabenu yiru mɔ u teeru goɔ w̄eyɔ wi u kun mɔ, mɛya maa wi u d̄ianu mɔ, u ka gabu bɔnu koowo.

¹² Gbere mwaɔba maa da u ka bu batemu ko, ma ba nùn bikia ba nεε, yinni, mba sa ko ko.

¹³ Ma u bu sɔwa u nεε, i ku ra mwe n kere ye ba bεε yiire.

¹⁴ Tabu kowobu gaba maa nùn bikia ba nεε, bεε maa ni, mba sa ko ko.

Ma u bu sɔwa u nεε, i ku ra goɔ gobi mwaari ka dam, i ku maa goɔ gari mani, kpa i ku ra bεen kɔsiaru gem.

¹⁵ Tɔn be, ba swaa daki ma be kpuro ba bikianamɔ ba mɔ, Yohanu s̄awa Kirisi wi?

¹⁶ Ye Yohanu u nua mε, u be kpuro sɔwa u nεε, ne na bεε batemu mɔ ka nim, adama wi u man dam kere u sisi. Na n̄ tura n win baranun w̄ε kusia. Wiya u koo bεε batemu ko ka Hunde Dɛero ka d̄ɔ.

¹⁷ U saratia neni win nɔmaa, u ka win alikama sara, kpa u ye doke biraru sɔɔ. Adama sako si su tie u koo su doke d̄ɔ sɔɔ wi u ku ra gbi.

¹⁸ Ka maa gari dabinu gana Yohanu u tɔmbu labaari gean waasu kuammε.

¹⁹ Adama u Herodu wirugii wi gerusi Herodia, win wɔnɔ Filipun kurɔn s̄, ka daa kɔsa kpuro ye u raa kua.

²⁰ Ma Herodu u kpaam daa kɔsa ye sɔɔ daa kɔsa sosi, u dera ba Yohanu pirisɔm doke.

*Yesu batemu
(I maa mɛerio Mateu 3:13-17, Maaku 1:9-11)*

²¹ Ye ba tɔmbu kpuro batemu kua, ba maa Yesu batemu kua. Saa yè sɔɔ u kanaru mɔ ma wɔlla wukiara,

²² ma Hunde Dɛero u sarama win wɔllɔ ka wasi gεε nge kparuko. Ma nɔɔ gaga nɔɔra saa wɔllun di ga nεε, wuna nen bii k̄nasi, wi sɔɔ nen ḡru dobu kpuro w̄a.

*Yesun sikadoba
(I maa mɛɛrio Mateu 1:1-17)*

²³ Yesu u wɔɔ tenan saka tura u sere win sɔmburu torua. Ba tamaa u sɔawa Yosefun bii. Yosefun baababa ba maa sɔa Heli

²⁴ ka Matati ka Lefi ka Meliki ka Yanai ka Yosefu,

²⁵ ka Matatia ka Amasi, ka Nahumu ka Esili ka Naga,

²⁶ ka Maatu ka Matatia ka Semeni ka Yoseki ka Yoda,

²⁷ ka Yoanani ka Lesa ka Sorobabeli ka Salatieli ka Neri,

²⁸ ka Meliki ka Adi ka Kosamu ka Elimadamu ka Eri,

²⁹ ka Yosue ka Eliseri ka Yorimu ka Matati ka Lefi,

³⁰ ka Simɛɔ ka Yuda ka Yosefu ka Yonamu ka Eliakimu,

³¹ ka Melea ka Mena ka Matata ka Natani ka Dafidi,

³² ka Isai ka Yobedi ka Boasi ka Sala ka Nasoni

³³ ka Aminadabu ka Adimi ka Arani ka Esiromu ka Faresi ka Yuda,

³⁴ ka Yakɔbu ka Isaki ka Aburahamu ka Tera ka Nakoru,

³⁵ ka Seruku ka Raga ka Faleki ka Ebeɛ ka Sala,

³⁶ ka Kainamu ka Aafasadi ka Semu ka Nɔwe ka Lameki,

³⁷ ka Matusala ka Enaku ka Yaredi ka Maleleli ka Kainani,

³⁸ ka Enasi ka Seti ka Adamu ka Gusunɔ.

4

*Setam u Yesu kɔkura
(I maa mɛɛrio Mateu 4:1-11, Maaku 1:12-13)*

¹ Yesu u Hunde Dɛero yiba ma u wurama Yuudenin di. Ma Hunde wi, u nɔn sure gbaburu sɔɔ.

² Miya Setam maa nɔn kɔkura sɔɔ weeru. U n maa gɔanu ganu di sanam mɛ sɔɔ. Ye saa yen baa ya kpa, gɔɔra nɔn mwa.

³ Ma Setam nɔn sɔɔwa u nɛɛ, à n Gusunɔn Biin na, a kpee teni sɔɔwɔ tu gɔsira pɛɛ.

⁴ Ma Yesu nɔn sɔɔwa u nɛɛ, ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ ba nɛɛ, “Tɔnu kun ko n wɔa dɔanu tɔnan sɔ.”

⁵ Ma Setam u ka nɔn da guuru wɔllɔ u nɔn handunian tem kpuro sɔɔsi nɔni kpaki teeru mi sinamba bandu dii.

⁶ Ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, nin dam ka nin yiiko kpurowa kon nun wɛ domi ba man wɛ. Wi na kɔ, wiya kon maa wɛ.

⁷ N n mɛn na, à n yiira a man sɔwa ye kpurowa ya koo ko wunɛgia.

⁸ Ma Yesu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn gari nɛɛ, “Gusunɔ wunen Yinniwa kaa n sɔamɔ, kpa a n wi turon wɔaru wɔa.”

⁹ Ma u ka nɔn da Yerusalemɔ, u nɔn sɔndi sɔa yerun wii kpiirɔ, ma u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, à n Gusunɔn Biin na, a suro saa minin di,

¹⁰ domi Gusunɔn gari nɛɛ, “U koo win gɔradoba nɔɔ kɛwa wunen sɔ bu ka nun kɔsu.”

¹¹ “Ba koo nun nɛnɛ ben nɔma sɔɔ, kpa wunen naasu ku raa kperu sokura.”

¹² Yesu u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn gari maa nɛɛ, “A ku ra Gusunɔ wunen Yinnin dam mɛɛri a ka wa mɛ mu nɛ.”

¹³ Ye Setam u nɔn kɔkiri bi kpuro kua u kpa, u nɔn deri u doona sere saa gaa gina.

*Yesu win sɔmburu torua Galileɔ
(I maa mɛɛrio Mateu 4:12-17, Maaku 1:14-15)*

¹⁴ Yesu u wura Galileɔ ka Gusunɔn Hunden dam, ma win labaari ya nɔra n ka sikerena bera ye sɔɔ kpuro.

¹⁵ U Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ ben mennɔ yenu sɔɔ, ma tɔmbu kpuro ba nɔn beɛɛɛ wɛɛmɔ.

*Ba Yesu yina Nasaretio
(I maa mɛɛrio Mateu 13:53-58, Maaku 6:1-6)*

¹⁶ Yesu u da Nasaretio mi u biru di. Nge mɛ win dɔnɛ u mennɔ yeru dua tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, ma u seewa u ka tireru gari.

¹⁷ Ba nɔn Gusunɔn sɔmɔ Esain tireru wɛ. Ye u tu wukia u wa mi ba yorua ba nɛɛ,

¹⁸ “Yinni Gusunɔn Hunde ka man wɔa. U man gɔsa n ka dam sarirugibu Labaari gea nɔɔsia.

U man gɔrima n ka yobu sɔ ma ba koo yaklara,

n ka wɔkɔbu sɔ ma ba koo yam wa, n ka maa takasigibu yɔsu bu doona,

¹⁹ kpa n maa ka kpara ma saa ya wee ye sɔɔ Yinni u koo tɔmbu durom kua.”

²⁰ U tire te wukiri u mennɔ yerun sɔmɔ wesia ma u sina. Be ba mennɛ mennɔ yee te sɔɔ, ba nɔn nɔni girari be kpuro.

21 Ma u win gari torua u bu sɔ̄wa u nɛɛ, gisɔ̄ra Gusunɔ̄n gari yini yi kooru yi i nua mi.

22 Be kpuro ba nùn seeda gea diiya, ma biti ya bu mwa gari dure yin sɔ̄ yi yi yarimɔ win nɔ̄n di. Ma ba mɔ, n n̄ Yosefun bii wi mi?

23 U bu sɔ̄wa u nɛɛ, ka gem, i ko kpī i man mɔn te kua i nɛɛ, “Timgii, a wunen tīi bekio,” kpa i gere n koowo n̄n tem sɔ̄ mini ye i nua na kua kpuro Kapenamua.

24 U maa nɛɛ, ka gem, na bɛɛ sɔ̄mɔ, Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ goo sari wi u bɛɛɛ mɔ win tiin temɔ.

25 Na maa bɛɛ gem sɔ̄mɔ, kurɔ gɔmini dabira ta raa wāa Isirelin temɔ Elin waati, ye gura kun na wɔ̄ ita ka suru nɔ̄ba tia, ma gɔ̄ɔ bakaru ta kua tem kpuro.

26 Ka mɛ, ba n̄ Eli gɔre ben goon mi ma n kun mɔ gɔmini turo wi u wāa Sarepataa Sidonin temɔ.

27 Dabiru be ba bara disigiru mɔ ba raa maa wāa Isirelin temɔ Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ Eliseen waati. Ka mɛ, ba n̄ ben goo bekie, ma n kun mɔ Namani Sirigii.

28 Ye ba gari yi nua mɛnnɔ yee te sɔ̄, ba mɔru bɛsira be kpuro.

29 N deema ben wuu ga wāawa guuru wallo. Yera ba seewa ba nùn b̄rikia ba ka da wuun biruɔ bu ka nùn sure wɔ̄wa sɔ̄.

30 Adama u bu bukiana ma u doona.

*Durɔ wi wɛɛku gagu ga wāasi
(I maa mɛɛrio Maaku 1:21-28)*

31 Yesu u sara u da Kapenamua, Galilen wuu gagɔ, ma u tɔmbu Gusunɔ̄n garin keu sɔ̄simɔ t̄ɔ̄ wɛrarugiru sɔ̄.

32 Ma win sɔ̄sira bu biti kua domi u gari gerumɔwa ka yiiko.

33 N deema durɔ goo wāa mɛnnɔ yeru sɔ̄ wì sɔ̄ wɛɛku ga wāa ma u wura kua wallo u nɛɛ,

34 man diya bɛsɛ ka wunɛ, Yesu Nasaretigii. A na a sun kam koosiawa? Na yɛ wi a s̄a, wunɛ Gusunɔ̄n t̄n Dɛerowa.

35 Ma Yesu u gu gerusi u nɛɛ, a mario, kpa a doona win min di.

Ye wɛɛku ge, ga durɔ wi tem kparana ben suunu sɔ̄, ma ga doona, ga n̄ maa nùn mɛera kue.

36 Ma biti ya bu mwa kpuro ba bikianamɔ ba mɔ, gari yiren bwesera yini. Domi u

wɛɛkunu wooda wɛɛmɔ ka yiiko ka dam, ma nu doonamɔ.

37 Ma win labaari ya nɔ̄ra n ka sikerena bera ye sɔ̄ kpuro.

Yesu u t̄n dabinu bekia

(I maa mɛɛrio Mateu 8:14-17, Maaku 1:29-34)

38 Ye Yesu u yara mɛnnɔ yee ten min di u dua Simɔ̄n yenuɔ. N deema Simɔ̄n kurɔn mero u wasi sundu barɔ ta b̄ɔ̄bu, ma ba nùn suuru kana win sɔ̄.

39 U kurɔ wi tuke u wasi sun te gerusi ma ta nùn deri. U seewa yande u bu nɔ̄rimɔ.

40 Ye sɔ̄ duɔ, b̄n t̄mba bara bwese bweseka mɔ kpuro ba ka bu na win mi, ma u ben baawure n̄ma s̄andi u bu bekia.

41 Wɛɛkunu maa doona t̄n dabirun min di, nu wuri mɔ nu mɔ, wuna Gusunɔ̄n Bii. Adama u nu gerusi, u n̄ maa dere nu gari gere ȳn s̄ nu yɛ ma Kirisiwa u s̄a.

Yesun waasu Yudeaɔ

(I maa mɛɛrio Maaku 1:35-39)

42 Ye yam s̄ara Yesu u seewa u wuu yara u da gɔburɔ. Adama t̄n w̄ru ga nùn kasu. Ye ba tura win mi, ba nùn suuru kana u ku bu deri.

43 Adama u bu sɔ̄wa u nɛɛ, u n̄ koo ko u kun maa Gusunɔ̄n bandun Labaari gea waasu kue wusu gasu sɔ̄, domi yen s̄na ba nùn ḡrima.

44 Ma u waasu mɔ Galilen mɛnnɔ yenu sɔ̄.

5

Yesun bwāa gb̄ikobun sokubu

(I maa mɛɛrio Mateu 4:18-22, Maaku 1:16-20)

1 Ye Yesu u ȳra daa burerun b̄kuɔ te ba ra soku Genesareti, t̄n w̄ru ga nùn mɛnne gu ka Gusunɔ̄n gari nɔ.

2 Ma u goosu yiru wa daa bure ten goorɔ s̄n min di sw̄ɛ gowobu ba sara ba ben ȳakoronu t̄ɔ̄ da.

3 Ma u dua goo sin teu sɔ̄ ge ga s̄a Simɔ̄guu, ma u nùn kana u ka gu gooru tondasia fiiko. Yen biru u sina u t̄n w̄rusu Gusunɔ̄n gari sɔ̄simɔ gen min di.

4 Ye u win gari gerubu mari, u Simɔ̄ sɔ̄wa u nɛɛ, a wunɛn goo b̄rieyo bwerɔ kpa i b̄ɛn ȳakoronu kp̄ɛ i ka sw̄ɛ mwa.

5 Simɔ̄ u nùn sɔ̄wa u nɛɛ, yinni w̄ku girira sa s̄mburu kua, sa n̄ maa ḡanu wa sa

mwe, adama wunen garin sō kon yāakoro te kpēε.

⁶ Ye ba kua mε, ba swēε dabi dabiru gura sere ben yāakorora gēεrō.

⁷ Ma ba ka yīreru ben berusebu soka be ba wāa goo yiruse sō bu na bu bu somi. Ba na ma ba goosu yiru ye swēε yibia sere su kī su num.

⁸ Ye Simō Piεε u yeni wa u kpuna Yesun wuswaaō u nεε, Yinni, a tii gawo nen bōkun di, domi nε torowa.

⁹ Domi wi ka win berusebu kpuro ba biti kua swēε dabi ten sō te ba gura.

¹⁰ Meya maa biti ya Simōn berusebu Yakabu ka Yohanu, Sebeden bibu mwa. Yesu u Simō sōwa u nεε, a ku berum ko, saa tēn di tamba kaa n kasu bu man swīi.

¹¹ Sanam mε ba ka ben goosu da goorō, ma ba si kpuro deri ba nūn swīi.

Yesu u wi u bara disigiru barō

bekia

(I maa mεrio Mateu 8:1-4, Maaku 1:40-45)

¹² Sanam mε Yesu u wāa wuu gagu sō durō goo wi u bara disigiru barō u nūn wa, ma u yiira win wuswaaō u nūn suuru kana u nεε, Yinni à n wura, na yē ma kaa kpī a man bekia kpa n dεera.

¹³ Ma Yesu u win nōmu demia u nūn baba u nεε, na wura, a bekuro kpa a dεera.

Mii mii bara disigii te, ta nūn doonari.

¹⁴ Yesu u nūn yiire u nεε, u ku raa goo gāanu ganu sō, adama u doo u win tii yāku kowo tusia, kpa u yākuru ko win dεerasiabun sō nge mε Mōwisin wooda ya gerua, kpa tu ka ko seeda tōmbun wuswaaō.

¹⁵ Ka mε, win labaari ya yabi, ma tōn dabira mennamō bu ka win gari nō, kpa bu ka bekura ben baranu sōn di.

¹⁶ Adama Yesu u ra dewa gbaburō wi turo u n kanaru mō.

Yesu u durō goo bekia

wìn wasin bee tia gu

(I maa mεrio Mateu 9:1-8, Maaku 2:1-12)

¹⁷ Sō teuru Yesu u Gusunōn garin keu sōsimō ma Falisiba ka wooda yērobu ba sō mi, be ba na saa Galile ka Yudean wuu baageren di, ka maa Yerusalemun di, ma Yinnin dam mu dera u barōbu bekiamō.

¹⁸ Saa ye yande, tōmbu gaba durō goo sōwa ka kpinu wìn wasin bee tia ya gu. Ba kasu mε ba koo ka du kpa bu nūn yi Yesun wuswaaō.

¹⁹ Ye ba kun wa mi ba koo ka nūn duusia tōn wōrun sō, yera ba yōwa diru mi u wāan wōllo, ma ba tu yaba ba nūn sarasia ka win kpinu tōn wōru gen suunu sō Yesun wuswaaō.

²⁰ Ye u ben naane dokebu wa, yera u durō wi sōwa u nεε, a wunen durum suuru wa.

²¹ Wooda yērobu ka Falisiba ba bwisikum wōri ba tii bikiamō, wara wini wi u Gusunō wōmmō. Wara koo kpī u tōnu win durum suuru kua ma n kun mō Gusunō turo.

²² Adama Yesu u ben bwisikunu gia ma u bu bikia u nεε, mban sōna i bwisikumō mε beεn gōruō.

²³ Yen yerà ya sēsō bo, bu nεε, ba tōnu nūn win durum suuru kua, n̄ kun mε bu nεε, u seewo u sī.

²⁴ N n mēn na, kon beε sōsi ma Tōnun Bii, u yiiko mō handunia mi, u ka durum suuru ko.

Ma u barō wi sōwa u nεε, na nun sōmō, a seewo a wunen kpinu sua kpa a we yenuō.

²⁵ Ma u seewa mii mii ben wuswaaō u sua ye u raa kpunari, ma u Gusunō siaramō u ka dō yenuō.

²⁶ Yera biti ya be kpuro mwa ma ba Gusunō siaramō. Berum maa bu mwa ma ba mō, sa gāa maamaakiginu wa gisō.

Yesu u Lefi soka

(I maa mεrio Mateu 9:9-13, Maaku 2:13-17)

²⁷ Yeniban biru Yesu u yara ma u gbere mwaō goo wa wi ba ra soku Lefi u sō gbere yerō, ma u nūn sōwa u nεε, a man swīiyō.

²⁸ Lefi u seewa u ye kpuro deri ma u nūn swīi.

²⁹ Yen biru u Yesu tō baka dim kua win yenuō. Gbere mwaō dabinu ka maa gabu ba ka bu dimō.

³⁰ Falisiba ka ben wooda yērobu gabu ba win bwāabu wākisi ba bikia ba nεε, mban sōna i dimō i nōrumō ka gbere mwaōbu ka kōsan kowobu.

³¹ Yesu u bu wisa u nεε, be ba bwāa do ba n̄ timgiin bukata mō ma n kun mō be ba barō.

³² Na n̄ nε n ka geegibu soku. Na nawa n ka kōsan kowobu soku bu ka ben gōru gōsia.

Nɔɔ bɔkurun gari

(I maa mɛerio Mateu 9:14-17, Maaku 2:18-22)

³³ Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Yohanun bwāabu ka Falisibagibu ba ra nɔɔ bɔke kiri kiri, ba ra maa kanaru ko, adama wunɛgiba dimɔ ba nɔrumɔ.

³⁴ Ma u nɛɛ, i ko i kpī i kurɔ kpaon durɔn bɔrɔba nɔɔ bɔkusia sanam mɛ u wāa ka be?

³⁵ Adama sanam wee mɛ ba koo kurɔ kpaon durɔ wɔra ben nɔman di. Sanam mɛ sɔɔra ba koo nɔɔ bɔke.

³⁶ U maa bu mɔndu kua u nɛɛ, ba ku ra yabe kpaaru gīɛ bu ka yabe tɔkɔru kɔre. Bɔ n kua mɛ, ba koo kpaaru gīa, kpaarun yasa maa ya ko n sāa nɛnɛm yabe tɔkɔru sɔɔ.

³⁷ Goo ku ra maa tam kpaon doke gɔnan bɔɔ tɔkɔnu sɔɔ. U n kua mɛ, tam kpaon mɛ, mu koo bɔɔnu kurasia kpa mu yari, kpa bɔɔnu nu sankira.

³⁸ Adama ba n koo ko ba kun tam kpaon doke bɔɔ kpaanu sɔɔ.

³⁹ Goo sari wi u ko n tam kpaon kī, sanam mɛ u tam gurum nɔra, domi u koo gere u nɛɛ, gurum ka nùn nɛrena.

6

Tɔɔ wɛrarugirun gari

(I maa mɛerio Mateu 12:1-8, Maaku 2:23-28)

¹ Tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ Yesu u alikama gbaaru garu sarɔ, ma win bwāaba alikama wɔkamɔ, ba sunkumɔ ka nɔma, ba temmɔ.

² Falisi gabu ba bu bikia ba nɛɛ, mban sɔna i mɔ ye wooda ya nɛɛ bu ku ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

³ Yesu u bu bikia u nɛɛ, i n gara tirero ye Dafidi u kua sanam mɛ gɔɔra wi ka win bwāabu mɔ?

⁴ U Gusunɔn diru dua ma u pɛɛ sua ye ba Gusunɔ yīye, u ye di ma u win bwāabu wɛ. Adama bɛsɛn wooda ya yina goo u ye di ma n kun mɔ yaku kowobu.

⁵ Ma u nɛɛ, i de i n yɛ ma Tɔnun Biiwa u tɔɔ wɛrarugiru kua.

Durɔ win nɔm geu ga gu

(I maa mɛerio Mateu 12:9-14, Maaku 3:1-6)

⁶ Ye n kpaon kua tɔɔ wɛrarugiru garu, u dua mɛnnɔ yerɔ u Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ. N deema durɔ goo wāa mi win nɔm geu ga gu.

⁷ Wooda yɛrobu ka Falisiba ba swaa kasu bu ka Yesu durum mani. Yen sɔna ba nùn mɛera bu ka wa u n koo goo bekia tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

⁸ Adama u ben bwisikunu yɛ, ma u durɔ wi sɔɔwa win nɔmu ga gu mi u nɛɛ, a seewo a yɔra bu nun wa.

Ma u seewa u yɔra.

⁹ Ma Yesu u nɛɛ, na bɛɛ bikiamɔ, gea ka kɔsa, yen yerɔ n weenɛ bu ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ. Bu tɔnu faaba ko? Nge bu nùn go.

¹⁰ Yera u be kpuro mɛera u ka sikerena, ma u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a wunen nɔmu demia.

Ye u gu demia, ma ga bekura.

¹¹ Ma ba mɔru bɛsira ma ba wesianamɔ ye ba koo Yesu kua.

Yesu u bwāabu wɔkura yiru

gɔsa

(I maa mɛerio Mateu 10:1-4, Maaku 3:13-19)

¹² Sɔɔ mɛɛ te sɔɔ, Yesu u da guuru wɔllɔ u ka kanaru ko. Ma u Gusunɔ kana wɔku giriru.

¹³ Ye yam sara u win bwāabu menna, ma u tɔnu wɔkura yiru gɔsa be sɔɔ, u bu yīsiru kɔ gɔrobu.

¹⁴ Tɔn ben yīsa wee, Simɔɔ wi u yīsiru kɔ Piɛɛ, ka Andere win wɔnɔ, ka Yakɔbu ka Yohanu ka Filipu ka Baatelemi

¹⁵ ka Mateu ka Tomaa ka Yakɔbu Alufen bii, ka Simɔɔ wi u win tem gari kī,

¹⁶ ka Yudasu Yakɔbun bii, ka Yudasu Isikariɔtu wi u tɔmbu Yesu nɔmu sɔndia.

Bekiabu ka keu sɔɔsibu

(I maa mɛerio Mateu 4:23-25)

¹⁷ Ma u sara ka be, u yɔra tem tɛera gaa sɔɔ mi win bwāa dabiru ka tɔn wɔru guna wāa, be ba na saa Yudean di kpuro ka Yerusalemun di, ka Tiri ka Sidonin di, wuu si su wāa nim wɔkun bera gia.

¹⁸ Ba na win mi bu ka win gari nɔ kpa u ka bu bekia ben baranu sɔɔn di. Be ba wɛɛkunu mɔ nu bu toorimɔ, ba maa bekura.

¹⁹ Tɔn be kpuro ba kī bu nùn baba domi win dam mu sɔmburu mɔ, mu bu bekiamɔ kpuro.

Doo nɔru ka nɔni swāaru

(I maa mɛerio Mateu 5:1-12)

20 Yera Yesu u win nōni sua u win bwāabu mēera u nēe,
Doo nōarugiba bēe sāarobu domi bēeya i ko
n wāa mi Gusunō u bandu swīi.

21 Doo nōarugiba bēe be gōara mō tē, domi i
ko ra debu.
Doo nōarugiba bēe be i sumō tē, domi i ko ra
yēe.

22 Doo nōarugiba bēe, tōmbu bā n bēe
tusa, ma ba bēe gira ben min di, ma ba bēe
wōmmō, ma ba bēen yīsiru gōsia gāa kōsunu
Tōnun Biin sō.

23 Nge mēya ben baababa ba Gusunōn
sōmōbu kua. Adama bēe, i gōru dorō dōma
te, i yōkūo ka nuku dobu, domi ka gem ba
bēe are yīye yi kpā Gusunō wōllō.

24 Nōni swāarugiba bēe maa gobigibu, domi
i bēen nuku yēmiabu wa kō.

25 Nōni swāarugiba bēe be i deba tē, domi
gōaru ta koo bēe ko.

Nōni swāarugiba bēe be i yēemō tē, domi i ko
ra nukuru sankira kpa i swī.

26 Nōni swāarugiba bēe, tōmbu kpuro bā n
bēen gea gerumō. Domi mēya ben baababa
ba sōmō weesugibu kua.

Kīru yiberēban sō

(I maa mēerio Mateu 5:38-48, 7:12a)

27 Adama nē na bēe sōmō, bēe be i man
swāa daki, i bēen yiberēba kīru sōsio, i bu
gea kuo be ba bēe tusa.

28 I bu domaru kuo be ba bēe bōrusimō, i
bu kanaru kuo be ba bēe kōsa kuammē.

29 Goo ù n nun baa teeru so, a maa nùn
tensim tīiyō, wi u maa wunen yabe bakaru
sua, a ku nùn yinari u kpa m wunen yabe
piibu sua.

30 Wi u nun gāanu kana, a nùn kēeyō, goo
ù n maa nun wunen gāanu suari, a ku maa
nu bikia.

31 Ye i kī tōmbu bu bēe kua, i bu ye kuo
bēen tii.

32 I n bu kī be ba bēe kī, siara birà i mō. Baa
kōsan kowobun tii ba ra n ben kīnasibu kī.

33 I n maa bu gea kua be ba bēe gea kua,
siara birà i mō. Mēya kōsan kowobun tii ba
ra kō.

34 I n bu bōkura bēn mi i kōsire yīiyō,
siara birà i mō. Kōsan kowobun tii ba ra
bōkuranēwa, bu ka kōsiana.

35 Adama i bēen yiberēba kīru sōsio, i
bu gea kuo, i maa bu bōkuro i kun kōsire
yīiyō, bēen are yi ko n kpā, i ko n maa sāa

Wōrukoon bibu, domi win tii u ra guturuba
ka tōn kōsobu durom sōsi.

36 I de i n wōnwōndu mō nge mē bēen
Baaba u wōnwōndu mō.

I kun da n tōmbu sirimō *(I maa mēerio Mateu 7:1-5)*

37 I kun da n tōmbu sirimō, Gusunō u n
maa ka bēe sirimō. I kun da n tōmbu taarē
wēemō, Gusunō u n maa bēe taarē wēemō. I
suuru koowo, Gusunō koo maa bēe suuru
kua.

38 I kēeyō, Gusunō koo maa bēe kē. Yīirutii
bakaru sōara u koo bēe kēru kē, te u taasi u
sire u yibia ka nōwō, kpa u bēe wisia bēen
bōarō. Domi yīirutii te i ka gabu yīirua, tēya
Gusunō koo ka bēe yīirua.

39 U maa bu mōndu garu kua u nēe, wōko
u koo kpī u wōkosi swāa gbiiya? Be yiru
sannu ba n koo wōru wōri?

40 Bōō u ku ra win yinni kere, adama bōō
baawure wi u sōsiru gia u kpa, u koo ka win
yinni weena.

41 Mban sōna a yakō mēerimō wunen
kpaasin nōnu sō, ma a n dāa bīiru laakari mō
te ta wāa wunen tiin nōnu.

42 Amōna kaa ka kpī a wunen kpaasi sō u
de a nùn yakō wuna ge ga wāa win nōnu sō,
ma a n dāa bīiru waamō te ta wāa wunen tiin
nōnu. Murafiti wunē, a gina dāa bīiru wunō
te ta wāa wunen nōnu yen biru kaa yam wa
a ka yakō wuna ge ga wāa wunen kpaasin
nōnu sō.

Dāru ka ten binu *(I maa mēerio Mateu 7:16-20, 12:33-35)*

43 Dāa geeru ta ku ra bii kōsunu ma. Mēya
maa dāa kōsuru ta n bii geenu marumō.

44 Domi dāru baatere, ten binun diya ba
ra tu gie. Ba ku ra gandun binu sōri sāka
wōllō, mēya maa ba ku ra bereru sōri awīi
wōllō.

45 Tōn geo u ra gāa geenu yarewa gāa
geenu sōn di ni nu berua win gōruō. Tōn
kōso maa gāa kōsunu yaramō gāa kōsunu
sōn di ni nu berua win gōruō. Domi ye ya
yiba tōnun gōruō ya yarimō, yēya nō ga ra
gere.

Dinu yiru *(I maa mēerio Mateu 7:24-27)*

46 Mban sōna i man sokumō Yinni Yinni,
ma i kun mō ye na bēe sōmō.

⁴⁷ Baawure wi u na nen mi ma u nen gari nɔɔmɔ ma u yi mem nɔɔwammɛ, kon bɛɛ sɔɔsi wi u ka weenɛ.

⁴⁸ U ka durɔ goo weenɛ wi u diru banimɔ, ma u gba n duku u kperu girari u sere kpɛɛkpɛɛku sura. Ma nim yibura na, ma nim tora ya dii te swee, adama ya n kp̄ia ya dii te wuke yèn s̄ ta bana wã.

⁴⁹ Adama wi u nua, ma u kun kue, u s̄awa nge durɔ goo wi u diru banimɔ tem dira wɔllɔ, ma u kun kpɛɛkpɛɛku sure. Nim tora ya dii te swee. Yande ta wɔra, ma ten wɔrumaa kp̄ɛa.

7

Yesu u tabu sunɔ goon yoo

bɛkia

(I maa mɛerio Mateu 8:5-13)

¹ Ye Yesu u gari yi kpuro tɔmbu s̄ɔwa u kpa, u da Kapenamɔ.

² Tabu sunɔ goo wã mi u yoo mɔ, wi u k̄i gem gem. Yoo wiya u barɔ sere u wasikira.

³ Ye tɔnwero wi, u Yesun labaari nua, yeya u n̄n Yuuban guro gurobu gabu ḡria bu n̄n suuru kana u na u win yoo bɛkia.

⁴ Ye ba tura Yesun mi ba n̄n suuru kana gem gem ba nɛɛ, n tura a durɔ wi ye kua

⁵ domi u bɛsɛn bweseru k̄i. Wiya maa sun bɛsɛn mɛnnɔ yeru bania.

⁶ Ma Yesu u ka bu swaa wɔri. Ye u yɛnu ge turuku kua yera tabu sunɔ wi, u win b̄rɔba ḡra bu Yesu s̄ u ku tii ḡngɛrɛ ko, domi wi kun be tura u du win yɛnuɔ.

⁷ Yen s̄na u n̄ tii garisi goo wi u koo ka tii da Yesun mi. Adama u be gesi gari geruo, win yoo u koo bɛkura.

⁸ Domi wi, u gabu wiru kp̄iye, u maa tabu kowobu mɔ be u kpare. U n turo s̄ɔwa u doo, u ra n dɔwa. U n maa ben goo s̄ɔwa u na, u ra n sisiwa. U n win yoo s̄ɔwa u yeni koowo, u ra n maa ye m̄wa.

⁹ Ye Yesu u gari yi nua biti ya n̄n mwa, ma u s̄ira u tɔmbu s̄ɔwa be ba n̄n sw̄i u nɛɛ, na n̄ ḡina naanɛ doke baka binin bweseru waare, baa Isireliba s̄ɔ.

¹⁰ Ye ḡro be, ba ḡsira yɛnuɔ ba deema yoo wi, u bwãa dora.

Yesu u ḡmini goon bii seesia

¹¹ Yen sisiru Yesu da wuu gagun mi, ge ba ra soku Nayini. Win bwãabu ka maa tɔn wɔru guna n̄n sw̄i.

¹² Saa ye u wuu gen gb̄ararun k̄nnɔ turuku kua, u wa ba aluwaasi goon goru s̄ɔwa ba ka yariɔ bu sike. U s̄awa win m̄eron bii teere te u mɔ. Win m̄ero maa, ḡminiwa. Wuugibu dabira wãa ka wi.

¹³ Ye Yinni u kurɔ wi wa win w̄nw̄nda n̄n mwa, ma u n̄n s̄ɔwa u nɛɛ, a ku sw̄i.

¹⁴ Yera u susi u goo ten kpakororu baba. Be ba tu s̄ɔwa ba ȳra. Ma u nɛɛ, aluwaasi wunɛ, na nun s̄ɔmɔ, a seewo.

¹⁵ Ma goo te, ta seewa ta sina ta gari gerumɔ. Ma Yesu n̄n win m̄ero wesia.

¹⁶ B̄rum be kpuro mwa, ma ba Gusunɔ siaramɔ ba gerumɔ ba m̄, Gusunɔn s̄mɔ dangiiwa u bu kurema. Gusunɔwa u win tɔmbu naawa.

¹⁷ Yesun labaari ye, ya yabi Yudea kpuro s̄ɔ ka maa yen beri kpuro.

Yohanu Batemu kowon

ḡrobu

(I maa mɛerio Mateu 11:2-19)

¹⁸ Yohanun bwãaba n̄n ye kpuron labaari s̄ɔwa. Ma u win bwãa ben yiru soka,

¹⁹ u bu ḡra Yesun mi bu n̄n bikia, wiya wi u sisi? Nge ba n kpao mara.

²⁰ Ye durɔ be, ba tura win mi, ba nɛɛ, Yohanu Batemu kowowa sun ḡrima wunen mi su bikia, wuna wi u sisi? Nge sa n kpao mara.

²¹ Saa ye s̄ɔ, u tɔn dabirun baranu ka ben alebu bɛkia, ma u ben wɛrɛkunu gira, u maa w̄ko dabinu yam waasia.

²² Ma u bu wisa u nɛɛ, i doo i Yohanu tusia ye i wa ka ye i nua. W̄koba yam waamɔ, yem̄aba s̄imɔ, be ba bara disigiru barɔ ba bɛkuramɔ ba d̄eramɔ, sosobu ba gari n̄ɔmɔ, ba ḡribu seeyamɔ, ma ba s̄arobu Labaari gean waasu m̄.

²³ Doo n̄n rugiiwa baawure w̄n naanɛ ya ȳ dim dim nɛ s̄ɔ.

²⁴ Ye Yohanun ḡroba s̄ia, ma u tɔn dabinu Yohanun gari s̄ɔbu wɔri. U bu bikia u nɛɛ, mba i m̄erim da gbaburɔ. Yakɔ ge woo ga toorimɔ?

²⁵ Durɔ wi u yãa b̄ɛrɛginu sebua? Wee, be ba yãa gobiginu sebua ma ba wãaru dimɔ dukia s̄ɔ, beya ba wãa sina kpaanɔ.

26 N n mɛn na, mba i mɛrim da. Gusunɛn sɔmɔ goo? Mɛya na bɛɛ sɔmɔ yɛro mam Gusunɛn sɔmɔ kere mi n toma.

27 Domi Yohanu wiya wɛn gari ba yorua ba nɛɛ,
“N wee, na nɛn gɔro gɔra wunɛn wuswaaɔ wi u koo nun gbiiya u wunɛn swaa sɔmɛ.”

28 Na bɛɛ sɔmɔ ma be tɔn kurɔba mara sɔɔ, goo kun Yohanu kere, adama wi u yɛkabu bo Gusunɛn bandu sɔɔ, u Yohanu kere.

29 Ye ba ye nua, tɔmbu kpuro ka ghere mwaɔbu sannu ba Gusunɔ gem wɛ, domi beya Yohanu u raa batɛmu kua.

30 Adama Falisiba ka wooda yɛrobu ba n daa wure Yohanu u bu batɛmu ko. Nge mɛya ba ka yina ye Gusunɔ u gɔru doke u bu kua.

31 Ma Yinni u bikia u nɛɛ, mba kon ka tɛn tɔmbu weesina. Mba ba ka weenɛ.

32 Ba sɔawa nge bibu be ba sɔ yaburɔ, ba sokunamɔ ba mɔ, sa bɛɛ guuru soowa ma i n yawa. Sa bɛɛ gɔɔ womu kua, i n maa swi.

33 Domi Yohanu Batɛmu kowo u na, u n dɛanu dimɔ, u n maa tam nɔrumɔ, ma i nɛɛ, u wɛɛkunu mɔ.

34 Tɔnun Bii u na, u dimɔ u nɔrumɔ, ma i gerumɔ u sɔa dim kɛro ka tam nɔro, ghere mwaɔbu ka kɔsan kowobun bɔrɔ.

35 Ka mɛ, Gusunɛn bwisi yi ra tii sɔɔsi bwisi gee be ba yi wuran mi.

Yesu dimɔ Falisi goon yenuɔ

36 Falisi goo wi ba mɔ Simɔɔ u Yesu dim soka. Ma Yesu u dua win dirɔ u sina u ka di.

37 Kurɔ tanɔ goo wɔa wuu mi. Ye u nua ma Yesu u dimɔ Falisi win yenuɔ, yera u ka too buraru na te ta turare yiba.

38 U yɔra Yesun biruɔ win naasu gia u sumɔ. Ma win yɛresu naa si waaya, ma u su sunkumɔ ka win seri, u su sɔsumɔ, ma u su turare ye wisi.

39 Falisi wi u Yesu dim soka, ye u wa mɛ, u gerua win gɔruɔ u nɛɛ, durɔ wi, u n Gusunɛn sɔmɔn na, u ko n yɛ kurɔ weren bwesera wi u nɛn babamɔ, domi kurɔ tanɔwa.

40 Ma Yesu u nɛɛ, Simɔɔ, na gari gɛɛ mɔ yi kon nun sɔ.

Ma Simɔɔ u nɛɛ, yinni, a geruo.

41 Ma Yesu u nɛɛ, durɔ goo wɔa win dibu tɔmbu yiru ba nɛni. Turo nɛni sii geesun gobi nɛɛra wunɔbu (500), turo maa weeraakuru.

42 Ye ba n gɔanu wa bu kɔsia, ma u be yiru kpuro suuru kua. Tɛ be yiru ye sɔɔ, wara koo nɛn kɛa n kere.

43 Simɔɔ u nɛɛ, na tamaa wi ba suuru kua n kere.

Ma Yesu u nɛn sɔɔwa u nɛɛ, gema a gerua.

44 Yera u sɛira kurɔ win mi gia ma u Simɔɔ bikia u nɛɛ, a kurɔ wi wa? Ye na dua wunɛn yenuɔ a n man nim kɛa n ka nɛn kɔri kpakia, adama kurɔ wini u nɛn naasu waaya ka win yɛresu, ma u su sunka ka win seri.

45 A n man tɔbura ka sɔsubu, adama kurɔ wini, mɛn di na dua, u n nɛn naasu sɔsum deri.

46 A n gum wisi nɛn wiru wɔllɔ, adama kurɔ wini u turare wisi nɛn naasɔ.

47 Yen sɔ, na nun sɔmɔ ma kurɔ win durum baka ye, ba nɛn ye suuru kua. Yeya n dera win kɛra kpɛa. Adama wi ba fiiko suuru kua, u ra n kɛwa fiiko.

48 Ma u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, ba nun wunɛn durum suuru kua.

49 Be ba sɔ ba dimɔ ka wi, ba bikianamɔ, wara wini wi baa tɔmbun durum u mam suuru mɔ.

50 Ma u kurɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, wunɛn naanɛ dokebu nun faaba kua. A doo ka alafia.

8

Tɔn kurɔ be ba Yesu swi

1 Yen biru Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu da da, u waasu mɔ u Gusunɛn bandun labaari gea kparamɔ. Ma bwɔabu wɔkura yiru ye, ya wɔa ka wi,

2 ka maa kurɔbu gabu bɛn wɛɛkunu ba gira, ka gabu be ba bɛkia ben baranu sɔɔn di. Beya Maari wi ba sokumɔ Madalagii, win min di wɛɛkunu nɔɔba yiru nu doona,

3 ka Yoana wi u sɔa Kusa, Herodun sɔm kowobun wirugiin kurɔ, ka Susana ka sere gabu dabiru. Kurɔ beya ba bu nɔrimɔ ka ben tiin ye ba mɔ.

Dɛa bwese yɛkon gari

(I maa mɛɛrio Mateu 13:1-9, Maaku 4:1-9)

4 Tɔn dabinu na saa wusu dabinun di ba menna Yesun mi. Yera u bu mɛndu kua u nɛɛ,

5 durɔ goo yara u ka dɛa bweseru yɛka. Nge mɛ u yɛkamɔ sukum wɔri swaa baarɔ, ma ba taaka, ma gunɔsu gɔsa su di.

6 Sukum gam maa wɔri kpee saara wɔllɔ. Sanam mɛ mu kpiima, mu gbera yɛn sɔ tem yɛndu sari mi.

⁷ Sukum gam kparam wəri sákin suunu sɔɔ, ma sáki ka mu kpɛ́a sannu, ma yi mu sɛ́kene yi go.

⁸ Sukum gam maa kparam wəri tem gem sɔɔ, ma mu kpia mu binu mara wunɔm wunɔm. Ye u gerua me u kpa, u nɔɔgiri sua u nɛɛ, wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔɔwɔ.

Mɔnnun asansi

(I maa mɛɛrio Mateu 13:10-17, Maaku 4:10-12)

⁹ Ma win bwáaba nùn bikia ba nɛɛ, mba mɔn ten tubusianu.

¹⁰ U nɛɛ, bɛɛya ba wɛ́ i ka Gusunɔn bandun asiri gia, adama ba gabu gari yi sɔɔmɔ ka mɔnnu, “kpa bu ka mɛɛri ba kun wa, bà n maa nua, kpa n ku bu yeeri.”

Mɔn ten tubusianu

(I maa mɛɛrio Mateu 13:18-23, Maaku 4:13-20)

¹¹ Yesu u nɛɛ, yeniwa mɔn ten tubusianu. Gusunɔn gariya ba yɛ́kamɔ.

¹² Swaa baaru ta sáawa nge tɔn be ba ra yi nɔ, kpa Setam yu na yu yi wuna ben gɔrun di bu ku raa ka naane doke kpa bu faaba wa.

¹³ Kpee saara ya sáawa nge tɔn be ba ra gari yi mwɛ ka nuku dobu sanam me ba yi nɔɔmɔ, adama ba ñ gbini mɔ. Ba ra naane dokewa saa fiiko sɔɔ, kpa bu biru wura laakari mɛɛribun sanam.

¹⁴ Tem mi sáki wáa mu sáawa nge tɔn be ba ra yi nɔ, adama nge me ba dɔɔ, wururabu ka dukia ka handunian dobu ra yi sɛ́ke yi go, ben binu ku ra ye.

¹⁵ Tem gem mu maa sáawa nge tɔn be ba ra gari yi ba nua nɛnɛ ben gɔru geu sɔɔ ka nuku tia, ma ba binu marumɔ ka temanabu.

Fitilan mɔndu

(I maa mɛɛrio Maaku 4:21-25)

¹⁶ Yesu kparam nɛɛ, goo sari wi u ra fitila mɛni kpa u gu wekeru wukiri, ñ kun me u gu doke kpin yerun kɔ́kɔ́rɔ. Adama u ra gu sɔ́ndiwa dabu wɔ́llɔ, kpa be ba dumɔ ba n ka yam bururam waamɔ.

¹⁷ Domi gáanu sari ni ba berua ma nu ñ koo tera, mɛya gáanu maa sari ni ba kua asiri sɔɔ ma nu ñ koo giara kpa nu sɔ́sira batuma sɔɔ.

¹⁸ Yen sɔ́, i n laakari sáa nge me i nɔɔmɔ. Domi baawure wi u mɔ, wiya ba koo wɛ́. Baawure wi u kun maa mɔ, ba koo nùn mwaari ye u tamaa u mɔ.

Berà ba sáa Yesun wɔnɔbu

ka win mɛro

(I maa mɛɛrio Mateu 12:46-50, Maaku 3:31-35)

¹⁹ Yesun wɔnɔbu ka win mɛro ba na win mi, adama ba kpána bu nùn susi tɔn dabinun sɔ.

²⁰ Ba nùn sɔ́wɔ ma win wɔnɔbu ka win mɛro ba yɔ́ tɔ́wɔ ba kɛ́ bu nùn wa.

²¹ Adama u bu sɔ́wɔ u nɛɛ, be ba Gusunɔn gari swaa daki, ma ba yi mɛm nɔ́wammɛ beya ba sáa win wɔnɔbu ka win mɛro.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mɛɛrio Mateu 8:23-27, Maaku 4:35-41)

²² Sɔ́ teeru Yesu dua goo nimkuu sɔɔ ka win bwáabu, ma u bu sɔ́wɔ u nɛɛ, i de su tɔ́bura daa burerun guru gia.

Ma ba goo wuka ba doona.

²³ Sanam me ba dɔɔ, u dweeya. Yera woo bɔ́kɔ ga seewa daa bure te sɔɔ, ma goo ga nim yibuɔ. Ba wáa kari sɔɔ.

²⁴ Ba nùn susi ma ba nùn yamia ba nɛɛ, Yinni, Yinni, sa kam kobu dɔɔ.

Ye u yanda u woo ka nim kurenu gerusi. Ma n sure ma n mari sɔ́ sɔ́.

²⁵ Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, ma sɔ́ra i bɛɛn naane doke.

Berum bu mwa ka biti, ma ba bikianamɔ, durɔ́ weren bwesera wini wi baa woo ka nim ù n wooda wɛ́, n da nùn mɛm nɔ́wɛ.

Yesu u wɛɛkunugii bekia

(I maa mɛɛrio Mateu 8:28-34, Maaku 5:1-20)

²⁶ Ma ba Gadarán tem tura me n ka Galile wuswaa kisinɛ.

²⁷⁻²⁹ Ye u sara temɔ u durɔ́ goo wa u wee wuu gian di u ka nùn yinna. Durɔ́ wi, u wɛɛkunu mɔ. Nɔ́n dabira nu ra nùn seeri. Ba ra nùn bɔ́ke ka yɔ́ni nɔ́ma ka naasɔ́ kpa ba n nùn kɔ́su. Adama u ra bɔ́kubu kpuro kasuku kpa wɛɛku ni, nu ka nùn da gɔ́burɔ. Terera u ra n wáa saa tɛɛbun di, u ku ra sine yenuɔ, ma n kun sikáɔ. Yera Yesu u wɛɛku ni wooda wɛ́ nu doona durɔ́ win min di.

Ye durɔ́ wi, u Yesu wa u wura takana u wɔruma win wuswaaɔ ma u nɔɔgiri sua wɔ́llɔ u nɛɛ, mba n sun mɛnne ne ka wune Yesu Wɔrukoon Bii. Na nun kanamɔ a ku man tɔ́ya ko.

³⁰ Ma Yesu u nùn bikia u nɛɛ, amɔna wunen yĩsiru. Ma u wisa u nɛɛ, Nɔrɔbu, domi u wɛɛku dabinu mɔ.

³¹ Ma wɛɛku ni, nu Yesu suuru kana nu nɛɛ, u ku de nu da wɔru bɔkɔ * sɔɔ.

³² N deema kurusɔ wuu bakaru gara wãa ta dimɔ guuru wɔllɔ. Ma wɛɛku ni, nu Yesu suuru kana nu nɛɛ, u de nu da kurusɔ ni sɔɔ. Ma u nu yɔllaa kua.

³³ Ma nu durɔ wi doonari, nu da kurusɔ nin mi. Ma kurusɔ wuu te, ta duki sure daa bureru sɔɔ ta nim diira.

³⁴ Sanam mɛ be ba nu kpore ba wa ye n koorɔ, ba duki sua. Ba da ba labaari ye yɛbi wuu marɔɔ ka baru kpaanɔ.

³⁵ Tamba yara bu ka wa ye n koorɔ. Ba da Yesun mi ma ba durɔ wi deema win min di wɛɛkunu doona, u sɔ Yesun bɔkuɔ u bekuru wukiri u wura win laakari sɔɔ, ma berum bu mwa.

³⁶ Bɛn nɔni biru ya koorɔ ba tambu sɔɔwa nge mɛ n kua wɛɛkunugii wi, u ka bekura.

³⁷ Gadaran tem girum tɔn be kpuro ba Yesu suuru kana ba nɛɛ, u bu dɛsirario, domi berum bakam bu mwa. Ma u goo nimkuu dua u gɔsira.

³⁸ Durɔ wi, win min di wɛɛkunu doona, u Yesu suuru kana u nɛɛ, u de bu da sannu. Adama Yesu u nùn gɔsia u nɛɛ,

³⁹ u gɔsiro win yɛnuɔ, kpa u kpara kpuro ye Gusunɔ u nùn kua.

Ma u doona u da u kpara wuu ge sɔɔ kpuro ye Yesu nùn kua.

Yarusin bii ka kurɔ

wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mɛrio Mateu 9:18-26, Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Ye Yesu u wurama ma tɔn wɔru ga nùn dam koosia, domi ba raa nùn marawa be kpuro.

⁴¹ Wee durɔ goo wi ba ra soku Yarusi, mɛnnɔ yerun wirugii, u da u yiira Yesun wuswaaɔ u nùn suuru kana u na win yɛnuɔ.

⁴² Domi win bii teere te u mara, ta wasikiramɔ. Bii wi, u sãawa wɔndia wi u wɔɔ wɔkura yiru mɔ.

Ye u dɔɔ mi, tɔn wɔru ga nùn mɔnsi.

⁴³ N wee, kurɔ goo u wãa mi, wi u yɛm wĩibu barɔ saa wɔɔ wɔkura yirun di. [U win

gobi di kpuro tim nɛmɔbun mi,] ben goo kun maa kpĩa u nùn bekie.

⁴⁴ U Yesu susi biruɔ ma u win yaberun swaa bua baba. Yande win yɛm wĩi bi, bu yɔra.

⁴⁵ Ma Yesu u bikia u nɛɛ, wara man baba.

Ye be kpuro ba sikimɔ, Piɛɛ ka be ba wãa ka wi, ba nɛɛ, Yinni, n n̄ tɔn wɔruwa ga nun sɛke ga ka sikerene? [Ma a bikiamɔ wara nun baba?]

⁴⁶ Adama Yesu u nɛɛ, goo u man baba, domi na gia ma nɛn dam mu sɔmburu kua.

⁴⁷ Ye kurɔ wi, u gia ma ba nùn tuburi, yera u na u yiira ka diiribu Yesun wuswaaɔ. Tambu kpuron nɔni biru u gerua yɛn sɔ u nùn baba, ka maa mɛ u bekura yande.

⁴⁸ Ma Yesu nùn sɔɔwa u nɛɛ, bii kurɔbu, wunen naanɛ dokebu nun bekie, a doo ka alafia.

⁴⁹ Sanam mɛ u gari mɔ, goo u na u mɛnnɔ yerun wirugii wi sɔɔwa ma win bii u gu kɔ, u ku maa keu koosio gɔngerɛ ko.

⁵⁰ Yesu u ye nua, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko, a gesi naanɛ dokeo, u koo bekura.

⁵¹ Ye u tura yɛnu mi, u n̄ dere goo u ka nùn due ma n̄ kun mɔ Piɛɛ ka Yohanu ka Yakɔbu ka bii win tundo ka win mɛro.

⁵² Be ba wãa mi kpuro ba sumɔwa ba tii soomɔ bii win sɔ. Adama Yesu u nɛɛ, i ku swĩ, u n̄ gu, u dɔwa.

⁵³ Ba nùn yaakorɔ wɔri, domi ba yɛ ma u guwa.

⁵⁴ Ma Yesu u bii win nɔma nɛnuɔ ma u gerua ka dam, wɔndia a seewo.

⁵⁵ Wɔndia win hunde ya wurama, ma u seewa mii mii. Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu nùn dīanu wɛɛyɔ.

⁵⁶ Ma biti ya win mɔwɔbu mwa, adama Yesu u bu yiire u nɛɛ, bu ku raa goo sɔ ye n koorɔ.

9

Yesu u bwãabu wɔkura yiru gɔra

(I maa mɛrio Mateu 10:5-15, Maaku 6:7-13)

¹ Ma Yesu u win bwãabu wɔkura yiru soka u mɛnna u bu dam kã ka yiiko bu ka wɛɛkunu kpuro gira, bu ka maa baranu bekie.

* **8:31 wɔru bɔkɔ** - Wɔru bɔkɔ ge, ga sãawa Setam wãa yeru te ta n̄ nɔru mɔ.

² Ma u bu gɔra bu ka ban te Gusunɔ u koo swĩin waasu ko kpa bu barɔbu bekia.

³ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku gāanu kusenu ko sanum mɛ sɔɔ, baa dɛka n̄ kun mɛ bɔɔru n̄ kun mɛ dīanu n̄ kun mɛ gobi, kpa i ku maa yaberu yiruse nɛnɛ.

⁴ Yɛnu gèn mi i sɔbia, i sinɔ mi sere i ka doona wuu gen min di.

⁵ Wuu mi ba n̄ bɛɛ dam koosie, i yario wuu gen min di, kpa i bɛɛn naasun tua bu kpare nge yīreru te ta bu ben taarɛ sɔɔsimɔ.

⁶ Ba seewa ba doona baru kpa kpaaka, ba Labaari gea kparamɔ ma ba barɔbu bekiamɔ yam kpuro.

Herodun laakari seewa

(I maa mɛɛrio Mateu 14:1-12, Maaku 6:14-29)

⁷ Herodu sunɔ u nua kpuro ye Yesu u mɔ, ma ya win laakari burisina. Domi gaba gerumɔ Yohanuwa wurama gɔrin di.

⁸ Gaba maa gerumɔ Eliwa kurama.

Ma gaba gerumɔ Gusunɔn sɔmɔ yerukobun turowa wurama saa gɔrin di.

⁹ Ma Herodu u nɛɛ, na dera ba Yohanu wiru bura. Adama wara wini win gari na nɔmɔ menin bweseru.

Ma u kasu u n̄n wa.

Yesu u tɔmbu nɔrɔbun

suba nɔɔbu diisia

(I maa mɛɛrio Mateu 14:13-21, Maaku 6:30-44, Yohanu 6:1-14)

¹⁰ Yesun bwāa be, ba gɔra ye wɔma ba n̄n saaria kpuro ye ba kua. Ma u bu sua ba tii mɛna ba da wuu gagun bera gia ge ba ra soku Besaida.

¹¹ Tɔn wɔru ga gia gee u wāa, ma ga n̄n swĩi. U bu dam koosia ma u bu ban te Gusunɔ u koo swĩin gari sɔɔmɔ, u maa bu bekiamɔ be ba barɔ.

¹² Ye sɔɔ kpeeyɔ be wɔkura yiru ye, ba n̄n susi ma ba nɛɛ, a tɔn be karo bu da wusɔ ka baru kpaanɔ bu kpin yeru kasu ka ye ba koo di, domi gɔbaburu sɔɔra sa wāa mini.

¹³ Yera Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i bu dīanu wɛɛyɔ bɛɛn tii bu di.

Adama ba nɛɛ, pɛɛ nɔɔbu ka swɛɛ yiru tɔnawa sa mɔ, ma n̄ kun mɔ à n̄ kī besen tii su da su dīanu kasuma tɔn be kpuron sɔ baasi ya.

¹⁴ Tɔn be sɔɔ, tɔn durɔbun geera tura nge tɔnu nɔrɔbun suba nɔɔbu (5.000). Ma Yesu

u win bwāa be sɔɔwa u nɛɛ, i bu sinasio wuu wuuka, weeraakuukuubu.

¹⁵ Ma ba kua mɛ ba be kpuro sinasia.

¹⁶ Yesu u pɛɛ nɔɔbu ye sua ka swɛɛ yiru ye, ma u nɔni seeya wɔllɔ u Gusunɔn domaru bikia, ma u ye murura u bwāa be wɛ bu tɔn dabi te yabua.

¹⁷ Be kpuro ba di ba deba. Ma ba sukum gure birenu wɔkura yiru sɔɔ ye ba di n̄ tiara.

Piɛɛ nɛɛ, Yesu u sɔawa

wi Gusunɔ u gɔsa

(I maa mɛɛrio Mateu 16:13-19, Maaku 8:27-29)

¹⁸ Sɔɔ teeru sanam mɛ Yesu u kanaru mɔ bee tia, ka win bwāabu sannu, u bu bikia u nɛɛ, wara tɔmba gerumɔ na sɔa.

¹⁹ Ba nɛɛ, Yohanu Batɛmu kowowa. Gaba ra gere, Eliwa, gaba ra maa nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ yerukobun turowa u wurama gɔrin di.

²⁰ Ma u bu bikia u nɛɛ, bɛɛn tii maa ni, wara i gerumɔ na sɔa.

Piɛɛ u nɛɛ, wuna Kirisi wi Gusunɔ u gɔrima.

²¹ Ma u bu nɔɔ goosi bu ku raa goo sɔ.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun

gari mɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 16:20-28, Maaku 8:30-9:1)

²² Yesu u kpam nɛɛ, Tɔnun Bii u n̄ koo ko u kun nɔni sɔɔre gem gem, kpa guro gurobu bu n̄n yina ka yāku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu, kpa bu n̄n go kpa u sikura sɔɔ itase.

²³ Ma u be kpuro sɔɔwa u nɛɛ, goo ù n̄ kī u man swĩi nge bɔɔ, u win gɔru kīru derio, kpa u win tiin dāa bunanaru sua baadomma, kpa u n̄ man swĩi.

²⁴ Domi baawure wi u kī u win wāaru di ka win gɔru kīru, u koo tu bia. Adama baawure wi u win wāaru yina nɛn sɔ, wiya u koo tu wa ka gem.

²⁵ Arufaani yerà tɔnu u mɔ, baa ù n̄ handunian gāanu kpuro wa, ma u tii kam koosia n̄ kun mɛ u win wāaru bia.

²⁶ Domi baawure wi u nɛn sekuru mɔ ka maa nɛn gari, Tɔnun Bii u koo maa win sekuru ko ù n̄ wurama ka win yiiko ka Baabagia ka wɔllun gɔrado dɛerobugia.

²⁷ Na bæε sǝǝmǝ ka gem, gabu ba yǝ mini be ba ñ gbimǝ bu ka ban te wa te Gusunǝ u koo swǝi.

Yesun wasi gǝsia

(I maa mǝerio Mateu 17:1-8, Maaku 9:2-8)

²⁸ Ye u gari yi gerua u kpa, yen sǝǝ nǝǝba itase u Piεε ka Yohanu ka Yakǝbu sua u yǝǝwa guuru wǝllǝ u wa u ka kanaru ko.

²⁹ Nge mε u kanaru mǝ win wuswaa gǝsia tuka, ma win yǝnu burura fem fem.

³⁰⁻³¹ N wee tǝmbu yiru, Mǝwisi ka Eli, ba kurama ka wǝllun girima ba ka nǝn win doonarun gari mǝ te u koo doona Yerusalemun di.

³² Piεε ka win kpaasibu ben wasi bunia ka dom, adama ba dom kparura ma ba Yesun yiikon girima wa ka tǝn be yiru be ba yǝ ka wi.

³³ Nge mε tǝn be, ba Yesu dǝsirarimǝ, Piεε nǝn sǝǝwa u nεε, yinni, n wǝ sa n wǝa mini. Su kunu ita ko, teeru wunεgiru, teeru Mǝwisigiru, teeru maa Eligiru. Domi u ñ yǝ ye u gerumǝ.

³⁴ Nge mε u gari mǝ mǝsum, bukǝ ga na ga bu wukiri, ma bεrum bwǝa be mwa ye ba wa mǝsum.

³⁵ Ma nǝǝ gagu ga nǝǝra bukǝ gen min di ga nεε, winiwa nεn Bii wi na tii gǝsia, i wigia nǝǝwǝ.

³⁶ Gari yin biru, Yesu tia wi turo. Bwǝa be, ba ye ba wa mi tii marisi, ba ñ goo gεε sǝǝwa sǝǝ mεε te sǝǝ.

Yesu u bii wi wεreku ga wǝasi

bεkia

(I maa mǝerio Mateu 17:14-18, Maaku 9:14-27)

³⁷ Yen sisiru, sanam mε ba sara guuru wǝllun di, tǝn wǝru guna ya Yesu sennǝ na.

³⁸ Yera tǝn wǝru gen suunu sǝǝn di durǝ goo u gbǝra u nεε, yinni, na nun kanamǝ, a nεn bii durǝbu ge mǝerio, domi u sǝa bii teere te na mǝ.

³⁹ Wεreku ga ra nǝn sǝrewa kpa u gbǝra suaru sǝǝ, kpa gu nǝn bemisia, kpa gu de u n yǝatam pǝkeru mǝ kpa u tii mǝera ko, yen biru kpa gu nǝn doonari.

⁴⁰ Na wunεn bwǝabu kana bu gu gira, adama ba ñ kpǝa.

⁴¹ Yesu nεε, tǝn kǝso naane doke sarirugibu, sere saa yerǝ ko na n ka bæε wǝa. Sere domma ko na n ka bæε tεmanε. Ma u

durǝ wi sǝǝwa u nεε, a ka wunεn bii wi na mini.

⁴² Sanam mε u ka bii wi susiǝ, wεreku ge, ga nǝn tem kparana ma ga nǝn bemisia. Adama Yesu u gu gerusi u bii wi bεkia, ma u nǝn win tundo wesia.

⁴³ Ma Gusunǝn sina te, ta tǝn be kpuro maamaaki kua.

Yesu kpam win gǝǝ

ka win seebun gari mǝ

(I maa mǝerio Mateu 17:22-23, Maaku 9:30-32)

Sanam mε baawure u kǝsa ka ye Yesu u mǝ, u win bwǝabu sǝǝwa u nεε,

⁴⁴ bæε i gari yini swaa dakio sǝa sǝa. Ba koo Tǝnun Bii tǝmbu nǝmu sǝndia.

⁴⁵ Adama win bwǝaba kun gari yi tuba, domi ba bu yi berue gina, bu ku ka gia. Ma ba bεrum mǝ bu ka nǝn gari yin yaasi bikia.

Wara gisonkoru bo

(I maa mǝerio Mateu 18:1-5, Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Sikirinǝ ga dua bwǝa ben suunu sǝǝ domi ba kǝ bu gia be sǝǝ wi u bo.

⁴⁷ Yesu u ben gǝrun bwisikunu yǝ. Yera u bii yǝkabu sua u yǝrasia win bǝkuǝ,

⁴⁸ ma u nεε, baawure wi u bii yǝkabu geni wura nεn yǝsirun sǝ, nεn tiiwa u wura, baawure wi u maa man wura, u wi u man gǝrima wurawa. Domi wi u sǝa yǝkabu bæen suunu sǝǝ, wiya kpuro kere.

Wi u kun ka bæε

yibεε tεeru neni, bæggiwa

(I maa mǝerio Maaku 9:38-40)

⁴⁹ Yohanu u nεε, yinni, sa goo wa wi u wεrekunu giramǝ ka wunεn yǝsiru, ma sa nǝn yinari yèn sǝ u ñ nun swǝi ka bεse sannu.

⁵⁰ Yesu nǝn sǝǝwa u nεε, i ku yǝro yinari, domi wi u kun ka bæε yibεε tεeru neni, bæggiwa.

Samarin wuu gagugiba yina

bu Yesu dam koosia

⁵¹ Sanam mε saa ya turuku kooma bu ka nǝn sua u da wǝllǝ, u gǝru doke dim dim u Yerusalemu da.

⁵² Ma u sǝmǝbu gabu gbiisia ba da ba dua Samarigibun wuu gagu sǝǝ bu ka nǝn ayeru sǝǝru kua.

⁵³ Adama wuu migibu ba ñ nùn dam koosie yèn sã ba wa n sãare nge u dɔɔ Yerusalemu gia.

⁵⁴ Ye win bwāa beni Yakɔbu ka Yohanu ba wa mɛ, ba bikia ba nɛɛ, Yinni, a kī su de dɔɔ u sarama wəllun di u tən be wəri?

⁵⁵ U bu sīre ma u bu gerusi ka dam. [U nɛɛ, i ñ yɛ ye i bwisikumɔ.

⁵⁶ Domi Tɔnɔn Bii u ñ nɛ u ka tɔnɔn hunde kam koosia. U nawa u ka ye faaba ko.] Ma ba da wuu gam gia.

*Be ba kī bu Yesu swīi
(I maa mɛɛrio Mateu 8:19-22)*

⁵⁷ Sanam mɛ ba sīimɔ swaa sɔɔ goo u nùn sɔɔwa ma u koo nùn swīi baama mi u dɔɔ.

⁵⁸ Yesu nùn sɔɔwa u nɛɛ, sɛmusu bweusu mɔ, gunɔsu maa sokunu mɔ, adama Tɔnɔn Bii u ñ ayeru mɔ mi u koo kpuna.

⁵⁹ U kɔam goo sɔɔwa u nɛɛ, a man swīiyɔ.

Adama yēro u nɛɛ, a de n gina da n nɛn tundo sike.

⁶⁰ Yera Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a derio gɔribu bu ben gɔribu sike, adama wunɛ a doo a Gusunɔn bandun Labaari gea nɔɔsia baama.

⁶¹ Ma goo u kɔam nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, kon nun swīi adama a de n gina da n nɛgibu nɔɔ kana.

⁶² Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, baawure wi u tebo nɔmu sɔndi, ma u biru sīra, u ñ maa arufaani gaa mɔ ban te Gusunɔ u koo swīi sɔɔ.

10

Yesu u bwāabu wata

ka wɔkuru gɔra

¹ Yen biru Yinni u kɔam gabu wata ka wɔkuru gɔsa, ma u bu gɔra yiru yiru win wuswaaɔ wuu maro baagere sɔɔ ka baama mi win tii u gɔru doke u ra da.

² U nɛɛ, ye ya ye bu ka gɛ ya kpā, adama be ba gɛɛmɔ ba ñ dabi. Yen sɔ, i gbee yēro kanɔ u kɔam tɔmbu mɔrisiama bu ka gɛ.

³ N wee na bɛɛ gɔriɔ nge yāa binu demakunun suunu sɔɔ. I seewo i da.

⁴ I ku ka yansurɔru da ka bɔɔru ka baranu, i ku maa goo tɔbiri swaaɔ.

⁵ Yɛnu gè sɔɔ i dua, i gbiiyo i bu sɔ i nɛɛ, Gusunɔ u bɛɛ alafia kē.

⁶ Alafiagii ù n wāa mi, bɛɛn alafia ya ko n wāa ka yēro. U kun maa wāa mi, ya koo wurama bɛɛ sɔɔ.

⁷ I koowo yɛnu gen sɔbu kpa i n dimɔ i n nɔrumɔ ye ba bɛɛ wɛ, domi n weenɛ bu sɔm kowo win kɔsiaru wɛ. I ku ko yɛnu dabinun sɔbu.

⁸ Wuu gè sɔɔ i dua, ma ba bɛɛ dam koosia, i dio ye ba bɛɛ wɛ,

⁹ i barɔbu bekio be ba wāa mi, kpa i bu sɔ ma Gusunɔ u sisi u bandu swīi.

¹⁰ Adama wuu gè sɔɔ i dua ma ba kun bɛɛ dam koosie, i doo gen yaaraɔ, kpa i nɛɛ,

¹¹ baa ben wuun tua ye ya mani bɛɛn naasɔ, i bu kparemɔ, kpa bu ka gia ma Gusunɔ u sisi u bandu swīi.

¹² Na bɛɛ sɔɔmɔ, tɔɔ te sɔɔ, Sodomugia koo ko kpakaka ka sere wuu ge.

Wuu sìn tɔmba yinamɔ

bu naanɛ doke

(I maa mɛɛrio Mateu 11:20-24)

¹³ Yesu maa nɛɛ, nɔni swāarugiiwa wunɛ Kɔraseni, nɔni swāarugiiwa wunɛ Besaida, domi bà n sɔm maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni sɔɔ, ye ba kua bɛɛn suunu sɔɔ, wuu sìn tɔmbu ba ko n daa gɔru gɔsie saa tɛɛbun di, ba n sɔ torom sɔɔ ba n saaki sebua nuku sankiranun sɔ.

¹⁴ Yen sɔ, siribun sanam sɔɔ, Tiri ka Sidonigia koo ko kpakaka ka sere bɛɛ.

¹⁵ Wunɛ maa Kapenamu, a yīiyɔ kaa suara sere wəllɔ? Aawo, ba koo nun surewa sere gɔriɔ.

¹⁶ Ma u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, wi u bɛɛ swaa daki, nɛna u swaa daki, wi u maa bɛɛ yina, nɛna u yina, wi u maa man yina u maa wi u man gɔrima yinawa.

Wata ka wɔku ten wuramaru

¹⁷ Be wata ka wɔku te, ba wurama ka nuku dobu, ma ba nɛɛ, Yinni, sere ka wɛɛkunɔ, nu sun wiru kpīiyawa wunen yīsirun sɔ.

¹⁸ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, na Setam wa ya wɔrumamɔ wəllun di nge guru maakinu.

¹⁹ N wee, na bɛɛ yiiko wɛ i ka wɛɛ ka nii ka wɛɛn dam kpuro taaku, gāanu ganu kun maa kpɛ nu bɛɛ mɛɛra ko.

²⁰ Adama, i ku gɔru dora yèn sɔ wɛɛkunɔ nu bɛɛ wiru kpīiya, i gɔru doro yèn sɔ ba bɛɛn yīsinu yorua wəllɔ.

Yesun gɔru ga dora

(I maa mɛɛrio Mateu 11:25-27, 13:16-17)

21 Saa tia ye sɔɔ, Yesun gɔru ga dora too ka Hunde Dɛron dam, ma u nɛɛ, Baaba, wɔllu ka tem Yinni na nun siara yɛn sɔ a ka yabu ye yɛrugibu ka bwisigibu berua ma a ye bibu sɔasi. N wā Baaba, domi mɛya n ka nun naawa wunen kīru sɔɔ.

22 Nɛn Baaba u man baayere wɛ. Goo sari wi u Bii yɛ ma n kun mɔ Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba wi yɛ ma n kun mɔ Bii wi, ka maa wi Bii wi, u kī u Baaba sɔasi.

23 Ma u sīra win bwāabun bera gia u bu sɔɔwa be tɔna u nɛɛ, doo nɔrugiiwa win nɔni waamɔ ye i waamɔ.

24 Dɔmi na bɛɛ sɔɔmɔ Gusunɔn sɔmɔbu ka sinambu dabira ba kīa bu wa ye i waamɔ tɛ, ba n maa wa. Ba kīa bu nɔ ye i nɔmɔ tɛ, ba n maa nua.

Samarigii wi u tɔn geeru kua

25 N wee, wooda yɛro goo u seewa u ka Yesun laakari mɛeri ma u nɛɛ, yinni, mba kon ko n ka wāaru te ta ku ra kpe tubi di.

26 Yesu nùn bikia u nɛɛ, mba ba yorua wooda sɔɔ. Mba a ra gari mi.

27 U wisa u nɛɛ, “Kaa Gusunɔ wunen Yinni kīa ka wunen gɔru kpuro, ka wunen bwɛra kpuro, ka wunen dam kpuro, ka wunen bwisikunu kpuro, kpa a wunen tɔnusi kīa nge wunen tii tii.”

28 Yesu nɛɛ, a wisa n dɛnde, a koowo mɛ, kaa n wāaru mɔ.

29 Adama durɔ wi, u kī u tii gem wɛ ma u bikia u nɛɛ, wara nen tɔnusi.

30 Yesu u nɛɛ, a swaa dakio a nɔ, durɔ goowa u wee Yerusalemun di u dɔɔ Yerikoɔ, ma u wəri gbenɔbun nɔma sɔɔ. Gbenɔ be, ba nùn swaa di, ba nùn so, ma ba doona ba nùn deri u wasikiramɔ.

31 N deema ka saabu, yāku kowo goo sarɔ ka swaa ye. U durɔ wi wa ma u sɛɛna u doona.

32 Mɛna maa Lefi goo u tura yam mi. U nùn wa ma u sɛɛna u doona.

33 Adama Samarigii goo u wuu dɔɔ u tura win bɔkuɔ. Ye u durɔ wi wa win wɔnwɔnda nùn mwa.

34 U susi ma u gum ka tam wisi win mɛeran bosu sɔɔ ma u su bɔkua. Yen biru u nùn sɔndi ye u sɔnin wɔllɔ u ka nùn da sɔbun sɔbia yerɔ ma u nùn nɔri.

35 Yen sisiru, u gobi sua yi yi ka sɔm kowon sɔɔ yirun gobi nɛ, u yi sɔbia yerun wirugii wɛ ma u nɛɛ, a durɔ wi nɔri. A n

maa di n mɛni kera win sɔ, kon nun kɔsia nà n wurama.

36 Ma Yesu nɛɛ, tɔmbu ita ye sɔɔ, ben wara a tamaa u sãa durɔ win tɔnusi wi u wəri gbenɔbun nɔma sɔɔ mi.

37 U nɛɛ, wi u nùn wɔnwɔndu kua, wiya.

Ma Yesu u nɛɛ, n n mɛn na, a doo kpa a n mɔ mɛ.

Yesu da Maata ka Maarin mi

38 Sanam mɛ ba wāa swaaɔ u wuu gagu dua ma kurɔ goo wi ba ra soku Maata u dera u sɔbia win yenuɔ.

39 Kurɔ wi, u wɔnɔ mɔ wi ba ra soku Maari. Wɔnɔ wi, u sɔ Yinnin bɔkuɔ u win gari swaa daki.

40 Adama Maata u ka doo kobu wasire, ma u na u nɛɛ, Yinni n n nun gam sãa ye nen wɔnɔ u man sɔma ye derie nɛ turo? A n kaa de u na u man somi?

41 Yinni u nùn wisa u nɛɛ, Maata, Maata, a tii gɔngere mɔ a tii baasi gãa dabinun sɔ.

42 Gãa teenun bukatawa tɔnu u mɔ. Gãa geena Maari u gɔsa ni ba n nùn mwaarimɔ.

11

Kanarun gari

(I maa mɛerio Mateu 6:9-13, 7:7-11)

1 Sɔɔ teeru Yesu u kanaru mɔ gam gum. Saa ye u kpa win bwāabun turo u nɛɛ, Yinni kpa a sun sɔasi mɛ ba ra kanaru ko, nge mɛ Yohanu u win bwāabu sɔasi.

2 Yesu u bu sɔɔwa bà n kanaru mɔ ba n da nɛɛ,

Baaba, a de ba n yɛ ma wuna sãa Dɛro.

A na a bandu swī.

3 A sun bɛsɛn dīanu kɛ tɔru baatere.

4 A sun bɛsɛn toranu suuru kuo domi bɛsɛn tii sa ra wi u sun torari suuru kue.

A ku ka sun da kɔkiribun bera gia.

5 U kpam bu sɔɔwa u nɛɛ, nge mɛ n tɛ wāa, bɛɛn turo u n bɔrɔ mɔ, kpa u da win mi wɔku suunu sɔɔ u nɛɛ u nùn pɛɛ ita bɔkuro,

6 domi win kpaasibun turowa gam wee, wi kun maa gāanu mɔ u nùn wɛ.

7 Saa sɔɔn di kpa bɔrɔ wi, u nɛɛ, u ku nùn baasi, u kɔnnɔ kɛnuu kɔ, wi ka win bibu ba kpī. U n maa kpɛ u se u sere nùn pɛɛ wɛ.

8 Yesu u nɛɛ, na bɛɛ sɔɔmɔ, baa ù kun seewe u nùn wɛ bɔrɔnun sɔ, u koo se u nùn wɛ yɛn bukata u mɔ kpuro win baasibun sɔ.

⁹ Na maa bæe sãomɔ, i n da bikie, ba koo bæe wẽ. I n da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo bæe kenia.

¹⁰ Domi baawure wi u bikiamɔ ba koo nùn wẽ. Wi u kasu u koo wa. Wi u maa gambo soomɔ, ba koo yẽro kenia.

¹¹ Bæe sɔɔ, [goon bii ù n nùn p̄e bikia, u koo wura u nùn kperu wẽ?] N kun me ù n swãa bikia, u koo nùn waa wẽ?

¹² N kun me ù n s̄eru bikia, u koo nùn nia wẽ?

¹³ Bæe be i sãa tɔn k̄sobu, ma i yẽ nge me ba ra bibu k̄e geenu wẽ, bæen Baaba wɔllugii u ñ koo be ba nùn kanamɔ Hunde D̄ero wẽ?

Yesu ka tii yinamɔ

(I maa m̄erio Mateu 12:22-30, Maaku 3:20-27)

¹⁴ Yesu u w̄er̄eku gira ge ga tɔnu goo soso kua. Sanam me w̄er̄eku ge, ga doona, soso wi, u gari gerubu w̄ari, ma tɔn w̄aru ga biti soora.

¹⁵ Adama gaba n̄e, w̄er̄ekunun sunɔ Beseburu, win dama u ka w̄er̄ekunu giramɔ.

¹⁶ Gaba k̄i bu win laakari m̄eri, ma ba nùn bikia u s̄om maamaakigiru ko u ka s̄osi ma win yiiko ya weewa wɔllun di.

¹⁷ Yesu u ben bwisikunu ȳe, yera u n̄e, bandu baatere t̄en t̄ambu ba tabu m̄ ben tii tiine s̄ɔɔ, ban te, ta koo kowa bansu kpa ten ȳenusu su w̄aruku.

¹⁸ M̄eya maa Setam ȳa n ka yen tii tabu m̄, am̄ona yen banda koo ka ȳora. Domi i n̄e, Beseburun dama na ka w̄er̄ekunu giramɔ.

¹⁹ N̄e, n̄a n w̄er̄ekunu giramɔ ka Beseburun dam, waran dama bæen bw̄abu ba ka ni giramɔ. Ben tiiwa ba koo s̄osi ma i tora.

²⁰ Adama ñ n ka Gusun̄n dam na, na w̄er̄ekunu giramɔ, ka gem ban te Gusun̄n u sw̄i, ta bæe naawa.

²¹ Sanam me durɔ damgii wi u tabu ȳanu m̄ u win ȳenu k̄su win dukia ko n w̄awa alafia s̄ɔɔ.

²² Adama goo wi u nùn dam kere, ù n na u nùn w̄ari u kamia, u koo win tabu ȳanu kpuro gura ni u naane sãa kpa u win dukia gabu b̄onu kua.

²³ Wi u kun sãa n̄egii u ka man yiber̄e t̄eru neniwa, wi u ku ra maa ḡanu m̄enne ka ne sanna, u ra ni yarinasiewa.

W̄er̄ekunun wuramaru *(I maa m̄erio Mateu 12:43-45)*

²⁴ Yesu maa n̄e, w̄er̄ekunu n̄u n doona tɔnun min di, nu ra n b̄osuwa mi ḡanu ku ra kpi nu n w̄era yeru kasu nu n bie. Yera nu ra n̄e, nu koo ḡosira nin w̄aa yerɔ min di nu raa doona.

²⁵ Nu ra wuram̄e kpa nu deema ta kurare ta s̄ande.

²⁶ Kpa nu da nu ganu n̄ɔba yiru kasuma ni nu ni k̄suru kere, kpa nu du ȳero s̄ɔɔ nu n w̄aa mi. Saa ye, ȳero win w̄aa gbiikiru ta koo s̄aya ka sere d̄akiru.

Nuku doo geebu

²⁷ Sanam me Yesu u gari gerumɔ m̄esum, tɔn w̄arun suunu s̄ɔn di kurɔ goo u n̄ogiru sua u n̄e, doo n̄ogugiiwa wi u wunen gura sua, ma a win bw̄aa n̄ora.

²⁸ Ma Yesu u n̄e, n sanɔ a gere, doo n̄ogugiba be ba Gusun̄n gari swaa dakimɔ, ma ba yi n̄enumɔ.

T̄amba ȳireru bikia

(I maa m̄erio Mateu 12:38-42)

²⁹ Sanam me tɔn w̄aru ga m̄ennamɔ yera Yesu u n̄e, t̄en t̄ambu tɔn k̄soba. Ba ȳireru bikiamɔ adama ȳireru garu maa sari te ba koo bu s̄osi ma n kun m̄ Gusun̄n s̄om̄ Yonasi giru.

³⁰ Domi nge me Yonasi u kua ȳireru Ninifugibun s̄ɔ, m̄eya maa T̄onun Bii, u koo ko ȳireru t̄en t̄ambun s̄ɔ.

³¹ Siribun sanam s̄ɔ Seban tem tɔn kurɔ sunɔ u koo t̄en t̄ambu seesi u bu taare wẽ, ȳen s̄ɔ u na saa tem n̄arun di u ka Salom̄on bwisin gari n̄. T̄e n wee, ḡanu w̄aa mini ni nu Salom̄o kere.

³² Siribun sanam s̄ɔ Ninifugibu ba koo t̄en t̄ambu seesi bu bu taare wẽ ye ba ka ḡoru ḡosia Yonasin waasun s̄ɔ. Ma t̄e n wee, ḡanu w̄aa mini ni nu Yonasi kere.

Wasin fitila

(I maa m̄erio Mateu 5:15, 6:22-23)

³³ Yesu maa n̄e, goo ku ra fitila m̄eni kpa u gu bere, ñ kun me u kaaru wukiri, adama ba ra gu s̄andiwa dabu wɔllɔ, kpa be ba dumɔ ba n ka yam bururam waamɔ.

³⁴ Wunen n̄aniya yi wunen wasin fitila. Wunen n̄ani yi n alafia m̄, wunen wasi kpurowa yi yam bururam m̄. Adama yi kun bw̄aa do, wunen wasi yi ñ yam bururam wasi.

³⁵ Yen sō, a laakari koowo yam bururam me mu wāa wunε sōo mu ku raa ko yam wōkuru.

³⁶ Wunen wasi kpuro yì n yam dεeram mō, ma yin gam kun wāa yam wōkuru sōo, yi kpurowa yi ko n dεere nge sanam me fitila ga nun yam bururasie ga ballimō.

Yesu u Falisiba ka wooda yērobu

ben toranu sōowa

(I maa mεerio Mateu 23:1-36, Maaku 12:38-40)

³⁷ Sanam me Yesu u gari gerua u kpa, Falisi goo na u nùn kana u da u yaa dibu di win yenuō. Ma u da mi, u sina u ka di.

³⁸ Falisi wi, u nùn mεera ka biti ye u n̄ ka niε nge me ben komaru u sere di.

³⁹ Adama Yinni u nεε, bεε Falisiba i ra nōra ka gbēerun biru dεerasie adama bεen sōowō i taki ka nuku kōsuru yiba.

⁴⁰ Gari bakasu bεε! Wi u wasin tōo kua, n n̄ wiya u maa yin sōo kua?

⁴¹ I sāarobu wēyō ye ya wāa gbēerun sōowō, kpa ye ya tie yu bεε dεera.

⁴² Bεε Falisiba, i ko nōni swāaru wa yèn sō i ra bεen karan kpee yi ba ra soku mantu ka duu, yin wōkuru baateren wōllō tia wē. Ka me, i ra gean kobu nōni sarari, i n̄ maa Gusunō kīru sōosimō. Yeniwa n weenε i ko, kpa i ku ye ya tie deri.

⁴³ Bεε Falisiba, i ko nōni swāaru wa yèn sō i ra sin yee gbiikinu kā mennō yenō, ka tōbirinaa tōn dabunun wuswaaō.

⁴⁴ I ko nōni swāaru wa, bεε, yèn sō i ka sikinu weenε ni goo kun waamō, n̄n wōllō ba ra sī ba kun ka baaru.

⁴⁵ Wooda yēro goo u nεε, yinni à n gerumō me, ka maa besera a wōmmō.

⁴⁶ Ma Yesu u nùn wisa u nεε, bεε maa wooda yērobu i ko nōni swāaru wa, domi i tōmbu sōmunu sōbimō ni nu suabu sē, ma bεen tii i ku ra ni ture baa ka bεen niki bia.

⁴⁷ I ko nōni swāaru wa bεε, yèn sō i Gusunōn sōmōbun sika banimō, be bεen baababa ba go.

⁴⁸ Nge mēya i sōosimō ye ba kua, i n̄ maa bu taare wē. Domi beya ba Gusunōn sōmōbu go, ma bεε i ben sika banimō.

⁴⁹ Yeya Gusunō u yē u ka nεε, wi, u koo bu Gusunōn sōmōbu ka gōrobu gōria. Ba koo gabu go, ba koo maa gabu nōni sō,

⁵⁰ kpa bu tēn tōmbu Gusunōn sōmō be kpuron yem bikia me mu yari handunian toren di,

⁵¹ saa Abelin yem di sere ka Sakarin yem wi ba go yāku yeru ka sāa yerun baa sōo. Ka geema na bεε sōomō, ba koo mu tēn tōmbu bikia.

⁵² I ko nōni swāaru wa, bεε wooda yērobu, yèn sō i yērun gambo kenua. Bεen tii i n̄ due, i maa yina gabu bu du be ba kī.

⁵³ Ye u yara min di, wooda yērobu ka Falisiba ba nùn gari dabinu bikikia ka yiberε tεeru.

⁵⁴ Ba nùn yēri beriamme gari sōo, kpa gεε yi ka nùn samba ko.

12

I tii laakari ko ka murafitiru

(I maa mεerio Mateu 10:26-27)

¹ Saa ye sōo, tōn wōru guna ya mennā sere ba bōrikianamō ma Yesu u gbia u win bwāabu sōowa u nεε, i tii laakari ko ka Falisiban pēε seeyatia ye ya sāa murafitiru.

² Gāanu sari ni nu wukiri ma nu n̄ koo tera. Asirin gāanu maa sari ni ba n̄ koo gia.

³ Yen sōna ye i gerua kpuro yam wōkurō ya koo nōra yam bururam sōo. Ye i maa gerua dia sōo soon bōkuō ya koo kparara gidambisa wōllun di.

Wi i ko nasia

(I maa mεerio Mateu 10:28-31)

⁴ Yesu maa nεε, na bεε sōomō, bεε be i sāa nen bōrōba, i ku bu nasia be ba koo wasi go, ma yen biru ba n̄ kpē bu maa gāanu ganu ko.

⁵ Na kon bεε sō wi n̄ weenε i nasia. I nùn nasio wi u yiiko mō u ka kpēε dōo sōo wi u ku ra gbi, ù n go ù n kpa. Mēya na bεε sōomō, wiya n̄ weenε i nasia.

⁶ Nge ba ku ra gunōminu nōabu dōre faram yiru ro? Ka me, baa nin teu, Gusunō u ku ra duari.

⁷ Baa mam bεen wirun seri u yin geeru yē. Yen sō, i ku gāanu nasia domi i gunōmii dabinu bεere kere.

Wi u Kirisi wura

tōmbun wuswaaō

(I maa mεerio Mateu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ Yesu maa nεε, na bεε sōomō, baawure wi u man wura tōmbun wuswaaō, Tōnun Bii u koo nùn wura wōllun gōradoban wuswaaō.

⁹ Adama wi u man yina tɔmbun wuswaaɔ, Tɔnun Bii u koo maa nùn yina wəllun gɔradoban wuswaaɔ.

¹⁰ Baawure wi u Tɔnun Biin kɔsa gerua, ba koo nùn suuru kua, adama wi u Hunde Dɛero gari kam gerusi, u n̄ suuru kobu wasi.

¹¹ B̄a n ka bɛɛ da mɛnnɔ yɛnɔ, wirugibu ka damgibun mi, i ku wurura i n kasu nge mɛ i ko ka tii yina, n̄ kun mɛ ye i ko gere.

¹² Domi Hunde Dɛero u koo bɛɛ s̄ɔsi saa ye, ye n weenɛ i gere.

Gobigii gari bɔkɔ goon gari

¹³ Goo tɔn wɔru s̄ɔn di u Yesu kana u nɛɛ, u nùn win m̄ɔ s̄ɔwɔ u de bu ben tubi b̄onu ko.

¹⁴ Yesu u ȳero wisa u nɛɛ, wara man kua siri kowo bɛɛn suunu s̄ɔ n̄ kun mɛ bɛɛn tubi b̄onu kowo.

¹⁵ Ma u bu s̄ɔwa u nɛɛ, ba n ben tii laakari s̄aa gem gem ka binɛ baayere, domi dukian kp̄ara kun tɔnun w̄aarun wiru.

¹⁶ Ma u bu m̄ndu garu kua u nɛɛ, duro gobigii goon gbera d̄ianu kua gem gem.

¹⁷ U bwisika u nɛɛ, mba u koo ko domi u n̄ ayeru m̄ mi u koo win d̄ianu doke.

¹⁸ U nɛɛ, ye u koo ko wee. U koo win biranu sura, kpa u kpaanu bani ni nu ni kere, kpa u win alikama kpuro gure mi ka win d̄ia ni nu tie.

¹⁹ Kpa u win tii s̄ɔ u nɛɛ, wi, u ḡaa bakanu m̄ ni nu berua w̄ɔ dabinun s̄ɔ. U koo w̄era kpa u n̄ dim̄ u n̄ n̄orum̄ kpa u n̄ ȳerim̄.

²⁰ Adama Gusun̄ɔ u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, gari b̄ɔkɔ, w̄ɔku teni ba koo nun wunen hunde bikia. Ye u s̄ɔru kua mi, weregia ya ko n̄ s̄aa.

²¹ Ma Yesu u nɛɛ, mɛya n ko n̄ s̄aa ka wi u dukia taasinam̄ win tiin s̄ɔ ma u n̄ dukia m̄ Gusun̄ɔn mi.

A Gusun̄ɔ naanɛ koowo

(I maa mɛerio Mateu 6:25-34)

²² Yen biru Yesu u win bw̄abu s̄ɔwa u nɛɛ, yenin s̄ɔna na bɛɛ s̄ɔm̄ɔ i ku wurura bɛɛn w̄aarun s̄ɔ ye i ko i di, n̄ kun mɛ bɛɛn wasin s̄ɔ ye i ko ka yi wukiri.

²³ Domi w̄aru ta d̄ianu kere, wasi maa ȳanu kere.

²⁴ I gbanamgbaanu lasabu koowo. Nu ku ra duure, nu ku ra maa ḡɛ, nu n̄ beru yeru m̄, mɛya nu n̄ maa biraru m̄, Gusun̄ɔ maa nu diisiam̄. I n̄ gun̄ɔsu bɛɛɛ kere sere mi n̄ toma?

²⁵ Wara bɛɛ s̄ɔɔ, win wururabun saabu, u koo kp̄i u win w̄aarun d̄ɛɛbu sosi, baa ḡɔm soo teeru.

²⁶ I kun kp̄ɛ i ḡaa piimii nini ko, mban s̄ɔna i wurure ka ye n tie.

²⁷ I biibii mɛerio. Ya ku ra s̄amburu ko, mɛya ya ku ra maa tari. Ka mɛ, na bɛɛ s̄ɔm̄ɔ, baa Salom̄ɔ ka win yiiko baka, u n̄ buraru koore nge biibii yen tia.

²⁸ Gusun̄ɔ ù n̄ gberun yakasu buraru w̄ɛ nge mɛ, si su w̄aa gis̄ɔ, ma sia su koo d̄ɔ mwaara, u n̄ koo bɛɛ ȳanu sebusia n̄ kere mɛ? Naanɛ doke piibugibu bɛɛ.

²⁹ I kun ye i ko di, ka ye i ko n̄ tɔnan kaso m̄, kpa i n̄ wurure yen s̄ɔ.

³⁰ Handunian t̄amba ba yeni kpuro kasu, adama bɛɛn Baaba u ȳɛ ma i yen bukata m̄.

³¹ I kasuo i ka du mi Gusun̄ɔ u bandu sw̄ii, yen biru u koo bɛɛ w̄ɛ ye ya tie.

A dukia beruo w̄ollɔ

(I maa mɛerio Mateu 6:19-21)

³² Yesu maa nɛɛ, a ku nanda ȳaa ḡɔ piibu, domi n̄ bɛɛn Baaban ḡɔru dua u ka bɛɛ doke ban te u sw̄ii s̄ɔɔ.

³³ I d̄aro ye i m̄ kpa i yen gobi s̄arobu k̄ɛ. I tii yansur̄onu kuo ni nu ku ra t̄ɔk̄ɔ ko, ka beru yeru Gusun̄ɔ w̄ollɔ t̄ɛ s̄ɔ dukia ku ra kpe, mi gben̄ɔ sari wi u koo susi, mi gema maa sari ye ya koo sanku.

³⁴ Domi mi bɛɛn dukia berua, miya bɛɛn ḡɔru ga ra n̄ woo.

S̄ɔm kowo be ba swaa mɛera

³⁵ Ma Yesu kpam nɛɛ, i de i n̄ s̄ɔru s̄aa i n̄ kpaka s̄ɛke p̄raɔ kpa i de bɛɛn fitilanu nu n̄ s̄ɛre.

³⁶ I de i n̄ ka t̄ambu weenɛ be ba ben yinnin wuramaru mara kur̄ɔ kpaa yerun di, kpa bu ka nùn kenia mii mii sanam mɛ u tunuma u gambo so.

³⁷⁻³⁸ Doo n̄arugiba s̄ɔm kowo be, b̄ɛn yinni u koo deema ba swaa mɛera ù n̄ tunuma, baa n̄ n̄ w̄ɔku suunun na, n̄ kun mɛ goo gbiikaa ȳa n̄ sum̄ɔ. Ka geema na bɛɛ s̄ɔm̄ɔ, u koo s̄ɔru ko kpa u bu sinasia u bu n̄ar̄i.

³⁹ I de i n̄ ȳɛ s̄aa s̄aa ma yenu ȳero ù n̄ ȳɛ saa ye gben̄ɔ u koo na, u koo dom se, u n̄ koo de bu win diru k̄ara.

⁴⁰ Bɛɛ maa, i n̄ s̄ɔru s̄aa domi Tɔnun Bii, u koo nawa saa ye i n̄ ka nùn ȳiȳɔ.

Yoo naanɛgii

ka naane sarirugii

(I maa mærio Mateu 24:45-51)

41 Piεε nεε, Yinni besera a mən te kua? Nge tambu kpuro.

42 Ma Yinni u nεε, wara yoo laakarigii wi u naane mō. Wiya wi yenu yēro u koo ko yobun wirugii u ka bu dīanu yabua saa ye n weene.

43 Doo nōrugiiwa yoo wi, win yinni ù n deema u mō mε, sanam mε u tunuma.

44 Ka geema na bεε sōmō, yinni wi, u koo nùn win dukia kpuro nōmu beria.

45 Adama yoo wi, ù n bwisikumō ma win yinni u tεemō kpa u se u yoo tən durōbu ka tən kurōbu soberu wōri, kpa u n dimō u n nōrumō, tam mu n nùn goomō,

46 win yinni u koo tunuma dōma te yoo wi, u n ka nùn yīiyō, ka saa ye u n yē. U koo nùn bōori kpiri kpirika kpa u de u bōnu wa ka naane sarirugibu sannu.

47 Yoo wi u win yinnin kīru gia, ma u n gāanu sōoru kue, ma u n win kīru kue, win sobera ta koo kpēa.

48 Adama wi u kun gie, ma u kookoosu kua si su ka sεyasiabu nε, win sobera kun kpēamō. Wi ba gāa dabinu wē, ba koo nùn gāa dabinu bikia. Wi ba maa gāa dabinu nōmu sōndia, wiya ba koo bikia n kere.

Yesu ka karanabu na

(I maa mærio Mateu 10:34-36)

49 Ma Yesu maa nεε, dōwa na yēkam na handuniaō, na kīwa u n daa yabure.

50 Batemu gaa wāa ye na n kon ko na kun kue. Nεn bwēra kun kpī yēn sō ya n gina koore.

51 I tamaa na nawa n ka alafia wē tem me sōō? Aawo, na bεε sōmō, karanaba na ka na.

52 Domi saa tēn di tambu nōbu bā n wāa yenu teu sōō, ba koo bōnu ko. Nōōsināa sarira ko n wāa ita ka yirun suunu sōō, n kun mε yiru ka itan suunu sōō.

53 Baa ka bii ba n nōōsinamō, mero ka bii wōndia ba n nōōsinamō, mēya maa dwaā mero ka biin kurō ba n nōōsinamō.

Saan yīrenu

(I maa mærio Mateu 16:2-3)

54 U kpam tən wōru sōōwa u nεε, ì n guru wiru wa ta seemō sōō duu yerun di, i ra gere yande i nεε, gura wee, mēya n da maa ko.

55 I n maa wa woo ga mō saa sōō yēsān nām dwarun di, i ra nεε, yam mu koo swīa. Mēya n da maa ko.

56 Murafiti bεε, i wōllu ka tem yīrenun tubusianu yē. Amōna i n ka saa yenin tubusianu yē.

Garin wii goberu

(I maa mærio Mateu 5:25-26)

57 Ma Yesu kpam nεε, mban sōna i ku ra bεen tii bwisikue i ka wa ye n dende.

58 Sanam mε wunen yiberε u ka nun dōō siri yerō, a nùn suuru kanō swaa mi, kpa a wa a yari, kpa u ku ka nun da siri kowon mi, kpa siri kowo u ku nun sandamu nōmu sōndia, kpa sandamu u ku nun doke pirisōm sōō.

59 Na nun sōōmō a n yarimō a kun kōsie ye ba nun bure. Baa yen faram, a n derimō.

13

À kun gōru gōsie kaa gbi

1 Saa ye sōō, tambu gaba na ba Yesu saaria ye n daa Galilegibu deema be Pilati u dera ba go sanam mε ba Gusunō yākuru kuamme.

2 Yesu u bu wisa u nεε, i tamaa Galilegii beni ba toranu mō n kere Galilegii be ba tie yēn sō ba wahala wa mēn bweseru?

3 Aawo, na bεε sōōmō, bεen tii ì kun gōru gōsie, bεε kpurowa i ko gbi nge be.

4 Nge tambu wākura nōbu ka ita ye, be Siloen dii wōrukira wōri ta go, i tamaa ba Yerusalemun tən be ba tie kpuro taare kerewa?

5 Aawo, na bεε sōōmō, bεen tii ì kun gōru gōsie, bεε kpurowa i ko gbi nge be.

Figien dāru te ta ku ra binu ma

6 U maa bu mən teni kua u nεε, durō goo u dāru mō te ba ra soku figie te ba duura win dāa gbaarō. U na u ka ten binu kasu u sōri, ma u n wa.

7 U win sōm kowo sōōwa u nεε, n wee yen wōō itawa mi, nà n dāa ten marum kasum na, na ku ra wa. A te buro. Mban sōna ta ayeru dimō kam.

8 Sōm kowo wi, u win yinni wisa u nεε, a te derio gina wōō geni sōō, kon ten nuurō gbe n ka sikerena, kpa n taaki doke.

9 Sōrākudo gasōku ta koo binu ma. Tā kun mara, kpa a sere tu bura.

*Yesu kurɔ goo bekia**tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ*

10 Tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ Yesu u Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ mɛnnɔ yeru garu sɔɔ.

11 N wee kurɔ goo maa wɔa mi, wi wɛɛkunu nu kua barɔ saa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka itan di. U ra n yɔarewa, u ku ra kpɛ u tii demia baa fiiko.

12 Ye Yesu u nɔn wa ma u nɔn soka u nɛɛ, kurɔ wunɛ a bekurawa mi.

13 Ma u nɔn nɔma sɔndi. Yande u tii demia ma u Gusunɔ siaram wɛri.

14 Adama mɛnnɔ yerun wirugii u mɔru bara yɛn sɔ Yesu u goo bekia tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, ma u tɔn wɔru sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔ nɔɔba tia wɔa yɛ sɔɔ i ko sɔmburu ko. I na ye sɔɔ, bu ka bɛɛ bekia, n n mɔ tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

15 Yesu u nɔn wisa u nɛɛ, murafiti bɛɛ, bɛɛn baawure u ku ra win naa n kun mɛ win keteku sɔsie gu da gu nim nɔ tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ?

16 Kurɔ wi maa Aburahamun bwesera. Wee, Setam nɔn bakua saa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka itan di. N n weenɛ bu nɔn kusia tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ?

17 Sanam mɛ u yeni gerumɔ, sekura win wɛrɔbu kpuro mwa, ma tɔn wɔru ga nuku dobu mɔ sɔm maamaakiginu kpuron sɔ ni u mɔ.

Mutaadin biman gari

(I maa mɛɛrio Mateu 13:31-32, Maaku 4:30-32)

18 U kɔam nɛɛ, mba Gusunɔn bandu ta ka weenɛ. Mba na kon ka tu weesina.

19 Ta ka mutaadin bima weenɛ, ye goo u sua u kɔ win gbaaru sɔɔ. Ma ya kpia ya kua dɔru, ma gunɔsu su sina ten kɔasi wɔlɔ.

Pɛɛ seeyatian gari

(I maa mɛɛrio Mateu 13:33)

20 U kɔam nɛɛ, mba na kon ka Gusunɔn bandu weesina.

21 Ta ka pɛɛ seeyatia weenɛ ye kurɔ goo u sua u doke sakaku nɔɔ itan som sɔɔ ma mɛ kpuro mu seewa mu kukua.

Kɔnnɔ ge ga n yasu

(I maa mɛɛrio Mateu 7:13-14, 21-23)

22 Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu bukianamɔ ma u Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ u ka dɔɔ Yerusalemu gia.

23 Goo u nɔn bikia u nɛɛ, yinni, tɔmbu fiiko tɔnawa ba koo faaba wa?

U bu wisa u nɛɛ,

24 i kookari koowo i ka du saa kɔnnɔ ge ga n yasan di. Domi na bɛɛ sɔɔmɔ, dabira ta koo swaa kasu tu ka du, ta n maa kpɛ.

25 Sanam mɛ yenu yɛro u koo ra se u win yenu kenɛ, kpa bɛɛ be i wɔa tɔɔwɔ i n gambo soomɔ i n nɔn kanamɔ u bɛɛ kenia, u koo nɛɛ, u n yɛ mɔn di i na.

26 Saa yera i ko i nɛɛ, i di i nɔra win wuswaaɔ, u maa Gusunɔn garin keu sɔɔsi bɛɛn wuun swɛɛɔ.

27 Sanam mɛya u koo bɛɛ sɔ u nɛɛ, u n yɛ mɔn di i na, i doonɔ win min di, bɛɛ kpuro bɛɛ be i kɔsa mɔ.

28 Miya i ko swi kpa i nɔma wiru sɔndi sanam mɛ i ko Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu ka Gusunɔn sɔmɔbu kpuro wa win bandu sɔɔ, kpa bɛɛ i deema ba bɛɛ kɔɔ tɔɔwɔ.

29 Gaba koo na sɔɔ yari yeru ka sɔɔ duu yerun di, sɔɔ yɛsa ka sɔɔ yɛsan di, kpa bu sina bu di win bandu sɔɔ.

30 Wee dɔakoba wɔa be ba koo ko gbiikobu, gbiikoba maa wɔa be ba koo ko dɔakobu.

Yesu ka Yerusalemu

(I maa mɛɛrio Mateu 23:37-39)

31 Saa ye sɔɔ, Falisi gabu ba na ba nɛɛ, a doonɔ minin di domi Herodu u ki u nun go.

32 U bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i sɛmu ge sɔ, n wee na wɛɛkunu giramɔ, na tɔmbu bekiamɔ gisɔ ka sia, sɔɔ itaseru na kon nɛn sɔmburu dakura.

33 Adama na n kon ko na kun wɔa sanum sɔɔ gisɔ ka sia ka sin teeru, domi n n koorɔ Gusunɔn sɔmɔ u kam ko gam gum, ma n kun mɔ Yerusalemuɔ.

34 Yen biru u nɛɛ, Yerusalemu Yerusalemu, wunɛ wi a ra Gusunɔn sɔmɔbu go, kpa a bu kpenu kasuku be ba nun gɔriama, nɔn nyewa na ki a n wunen bibu mɛnna nge mɛ goo mɛro ya ra yen binu mɛnne yen kasa sɔɔ, ma a n wure.

35 N wee, ba koo nun wunen yenu deria, adama na nun sɔɔmɔ, a n maa man wasi sere a ka nɛɛ, na sɔawa domarugii wi u sisi ka Yinnin yiisuru.

14*Yesu u barɔ goo bekia*

1 Tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ Yesu dua Falisiban wirugii goon yenuɔ u ka di. Ma ba nɔn laakari sɔa.

² N wee durə goo wɪn wasi yi m̄sa u yō Yesun wuswaa.

³ Ma Yesu u wooda yērobu ka Falisiba bikia u n̄ε, n weenε bu t̄nu bekia t̄ō wērarugiru s̄ō? Nge n̄ n̄ weenε.

⁴ Ba maari. Yera u barə wi tii gawe u n̄n̄n̄ bekia ma u dera u doona.

⁵ Ma u bu bikia u n̄ε, b̄εen wara, win bii n̄ kun m̄ε win naa yā n̄ d̄k̄ə w̄əri t̄ō wērarugiru s̄ō, u n̄ koo ye wuna fuuku.

⁶ Yera ba kpana bu gari yi wisi.

Mi n weenε a sina

dim soku yerə

⁷ Ye u laakari kua ma be ba dim soka nge maa wi, ba sin yee b̄εεεginu ḡosim̄ə, u bu m̄ndu kua u n̄ε,

⁸ sanam m̄ε ba nun soka kurə kpaa yerə, a ku sina sin yee b̄εεεgirə. S̄ərəkudo ba koo ra goo soku wi u nun b̄εεε kere.

⁹ Ma wi u b̄εε kpuro soka u koo na u n̄ε, a durə wi sin yee te w̄εȳə. Saa yera sekura koo nun m̄wa a ka da a sina sin yee birukirə.

¹⁰ Adama sanam m̄ε ba nun dim soka, a doo a sina sin yee birukirə, kpa wi u nun soka ù n̄ tunuma u n̄ε, a seewo n̄n̄n̄ b̄ərə a na wuswaa. Saa ye, n̄ ko n̄ s̄āa b̄εεε baka wunε s̄ō be kpuron wuswaa be ba s̄ō ka wunε sannu.

¹¹ Ka geema baawure wi u tii sua w̄əllə, ba koo n̄n̄n̄ kawa. Baawure wi u maa tii kawa, ba koo n̄n̄n̄ sua w̄əllə.

¹² U maa wi u n̄n̄n̄ dim soka s̄ōwa u n̄ε, sanam m̄ε a t̄mbu yaa dibu n̄ kun m̄ε t̄ō bakaru soka, a ku wunen b̄ərəba soku, n̄ kun m̄ε wunen maabu, n̄ kun m̄ε wunen dusibu, n̄ kun m̄ε wunen beruse gobigibu, kpa ben tii bu ku raa nun soku bu ka nun k̄sia.

¹³ Adama sanam m̄ε a t̄mbu dim kana, a s̄ārobu sokuo ka alebugibu ka k̄ri barəbu ka w̄k̄obu.

¹⁴ Kaa ko doo n̄ərugii yèn s̄ō ba n̄ m̄ə bu ka nun k̄sia. Kaa wunen k̄siaru wa Gusun̄n̄ min di sanam m̄ε ba koo geegibu seeya ḡarin di.

Dim bakam gari

(I maa m̄εrio Mateu 22:1-10)

¹⁵ Ye be ba dim̄ə ka Yesu sannu, ben turo u gari yi nua ma u n̄ε, doo n̄ərugiiwa wi u koo di ban te Gusun̄ə u sw̄i s̄ō.

¹⁶ Ma Yesu n̄n̄n̄ wisa u n̄ε, durə goo u dim bakam s̄əru kua ma u t̄n̄n̄n̄ dabiru soka.

¹⁷ Ye dim saa ya tura u win s̄əm kowo ḡəra t̄n̄n̄n̄ ben baawuren mi bu na domi yaa dibu kpuro s̄əru kpeera.

¹⁸ Adama be kpuro ba suuru kana ba n̄ε, ba n̄ f̄εε wasi bu na. Gbiikoo n̄ε, wi, u gberu dwa, tilasiwa u ka da u te wa.

¹⁹ Kpao maa n̄ε, wi, u n̄ε dwa wasi yiru yiru yen n̄əbu, ma u koo den ka yi s̄əmburu ko u wa.

²⁰ Kpao kpam n̄ε, t̄ē gera wi, u kurə sua. Yen s̄ōna wi, u n̄ kp̄ē u na.

²¹ S̄əm kowo wi, u ḡəsira u ka be kpuron suuru kana bi da u win yinni s̄ōwa. Yera yinni win m̄əru seewa ma u win s̄əm kowo s̄ōwa u n̄ε, a doo fuuku wuun batuma ka gen sw̄εε s̄ō a ka s̄ārobu na ka alebugibu ka w̄k̄obu ka k̄ri barəbu.

²² Ma s̄əm kowo wi, u n̄ε, yinni, ye a man yiire mi, na ye kua. Wee, ayera maa tie.

²³ Ma yinni wi, u n̄ε, a sw̄εε sw̄īȳə ka karan goonu a t̄mbu duusiama ka kankansi, kpa n̄n̄n̄ yenu gu yibu.

²⁴ Domi geema na gerum̄ə, baa t̄n̄n̄n̄ ben turo kun maa n̄n̄n̄ d̄ianu dendam̄ə, be, be na gb̄ia na soka.

Ye t̄nu koo ko

u ka ko Yesun b̄ō

(I maa m̄εrio Mateu 10:37-38)

²⁵ T̄n̄n̄n̄ w̄əru guna ya swaa m̄ə ba s̄im̄ə ka Yesu sannu, ma u s̄ira u bu s̄ōwa u n̄ε,

²⁶ goo ù n̄ k̄i u man sw̄i, ma u n̄ man k̄iε n̄ kere win baa ka win m̄ero ka win kurə ka win bibu ka win maabu ka w̄n̄əbu ka win sesubu ka mam win tiin w̄āru, u n̄ kp̄ē u ko n̄n̄n̄ b̄ō.

²⁷ Baawure wi u kun win tiin d̄āa bunanaru sue, u ka n̄n̄n̄ yira sw̄i, u n̄ kp̄ē u ko n̄n̄n̄ b̄ō.

²⁸ Nge wara b̄εε s̄ō ù n̄ k̄i u diru bani, u n̄ koo ḡina sina u dooru ko u wa win gobi yì n̄ tura u ka tu wiru go.

²⁹ Ma n̄ kun m̄ε, ù n̄ kp̄εkp̄εku sura, ma u kpana u dakura, be ba gu waam̄ə kpuro ba koo n̄n̄n̄ yaakoru ko,

³⁰ kpa bu n̄ε, durə wi, u bana torua, ma u kpana u ye dakura.

³¹ Nge sun̄ə wara ù n̄ seewa ka tabu kowobu n̄ərəbun suba w̄akuru (10.000) u ka tabu ko ka win sun̄əsi goo wi u tabu kowobu m̄ə n̄ərəbun suba ȳendu (20.000), u

ñ koo gina sina u mɛeri u wa ù n dam mɔ u ka taa bi ko?

³² U n wa u ñ kpɛ, sanam mɛ wini kun tunumam kpa, u koo nùn sɔmɔbu gɔria bu nùn bikia ye u koo mɔɔru mwa bu ku maa ka tabu ko.

³³ Yen sɔna bɛɛn baawure wi u kun deri kpuro ye u mɔ, u ñ kpɛ u ko nɛn bɔɔ.

Bɔru te ta nɔɔ gu

(I maa mɛerio Mateu 5:13, Maaku 9:50)

³⁴ Ma Yesu maa nɛɛ, bɔru * gɔa geena, adama bɔru tà n nɔɔ gu, mba ba koo maa ka tu dorasia.

³⁵ Ba ñ maa ka tu bukata gaa mɔ gberɔ baa taaki wɔllɔ bu ka tem kɔsisia. Ba ra kubewa tɔwɔ. Wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔwɔ.

15

Yaa te ta kɔɔra ta maa waara

(I maa mɛerio Mateu 18:12-14)

¹ Gbere mwaɔbu ka kɔsan kowobu kpuro ba susi Yesun mi bu ka win gari nɔ.

² Ma Falisiba ka wooda yɛrobu ba wɔkinu wɔri ba nɛɛ, durɔ wini u ka kɔsan kowobu mɛnnamɔ ma u ka bu dimɔ sannu.

³ Yera u bu mɔn teni kua u nɛɛ,

⁴ wara bɛɛ sɔɔ, ù n yɔanu wunɔbu (100) mɔ, ma teera nùn kɔɔrari, u ñ koo wunɔbu tia sari yeni deri gbaburɔ kpa u tu kasum da sere u ka tu dɔba.

⁵ Saa ye u tu dɔba, u koo tu seru sɔndi ka nuku dobu.

⁶ U n tunuma yɛnuɔ u koo win bɔrɔba ka win berusebu soku kpa u nɛɛ, i ka man nuku dobu koowo, domi na nɛn yɔaru dɔba te ta raa kɔɔra.

⁷ Na bɛɛ sɔɔmɔ, mɛya wɔrukobun nuku dobu bu ko n kpɔ toro turon sɔ wi u gɔru gɔsia n kere geegibu wunɔbu tia sari be ba kun gɔru gɔsiabun bukata mɔ.

Gobi yi yi kɔɔra yi maa waara

⁸ Yesu maa nɛɛ, nge kurɔ wara, ù n sii geesun gobi wasi wɔkuru mɔ, ma yin tia kɔɔra, u ñ koo fitila mɛni kpa u diru kura u ka ye kasu ka laakari sere u ka wa.

⁹ U n wa, u koo win bɔrɔba ka win berusebu soku kpa u nɛɛ, i ka man nuku dobu koowo, domi na nɛn gobi yi yi raa kɔɔra wa.

¹⁰ Nge mɛya na bɛɛ sɔɔmɔ, nuku dobu wɔa Gusunɔn gɔradoban wuswaaɔ toro turon sɔ wi u gɔru gɔsia.

Bii wi u kɔɔra u maa waara

¹¹ U kpam nɛɛ, durɔ goo wɔa u bii tɔn durɔbu yiru mɔ.

¹² Wi u yɔkabu bo u ben tundo sɔɔwa u nɛɛ u nùn win dukian bɔnu wɛ ye ya ko n sɔa wigia. Ma ben baa u bu win dukia bɔnu kua.

¹³ Sɔɔ mɛɛrun biru yɔkabu wi, u mɛnna kpuro ye u mɔ, ma u ka wuu doona ge ga toma. Miya u win dukia ye kpuro di ka daa berɛteke.

¹⁴ Sanam mɛ u kpuro di ye u mɔ, gɔɔ bakara dua tem mɛ sɔɔ, ma u wɔri yɔaru sɔɔ.

¹⁵ U da u win tii wuu migii goo wɛ ma yɛro ka nùn da gberɔ u ka win kurusɔnu kɔsu.

¹⁶ U kɔa u tii debia ka dɔa kokosu si kurusɔnu dimɔ, adama goo kun nùn wɛ.

¹⁷ Sanam mɛ win laakari wurama u nɛɛ, nɛn baaban sɔm kowobu kpuro ba dɔanu mɔ nu yiba, ma nɛ wee mini na gbimɔ ka gɔru.

¹⁸ Na kon se kpa n da nɛn baaban mi n nùn sɔ n nɛɛ, na nùn torari, na maa Gusunɔ torari.

¹⁹ Yen sɔ, u ku man soku win bii. U man koowo win sɔm kowo.

²⁰ U seewa ma u doona win baan mi gia.

Saa yɛn di u toma, win baa nùn wa ma wɔnwɔnda nùn mwa. U duka da u nùn gaba ka nuku dobu, u nùn tɔbura ka kɔru.

²¹ Bii wi, u nɛɛ, baaba, na nun torari, na maa Gusunɔ torari. Yen sɔ, a ku maa man soku wunɛn bii.

²² Adama tundo wi, u win yobu sɔɔwa u nɛɛ, i kumbooro tama fuuku ge ga buram bo, kpa i nùn sebusia. I nùn taabu wɛɛyɔ u doke, ka maa baranu.

²³ I doo i naa kpɛma ye suama, ye ya gum mɔ, kpa i ye go. Su di kpa su tɔɔ bakaru ko ka nuku dobu.

²⁴ Domi nɛn bii wi, n sɔare u raa gu, ma u wurama wɔaru sɔɔ. U raa kɔɔra ma u waara. Ma ba nuku dobu wɔri.

²⁵ N deema bii yeruma u woo gberɔ. Saa ye u wee, ye u yɛnu turuku kua, u gɔasu ka yaabu nɔmɔ.

²⁶ U yobun turo soka u bikia mba n kua.

* **14:34 bɔru** - Bɔɔ te ba ka ya mini, ta sɔawa nge bɔɔ swɔaru. Ta koo kpɔ tu nɔɔ gbi.

²⁷ Yoo wi, u nεε, wunen wənəwa u wəma, yera bεen tundo u naa kpema ye go ye ya gum mə yèn sǎ u nùn wa alafia sǎ.

²⁸ Ma yeruma wi, u mǎru bara sere u n̄ kī u du yenuə. Ma tundo u yarima u ka nùn kəkiri.

²⁹ Yera u tundo wisa u nεε, a mεerio wǎo dabi tèn di na nun sǎamə. Na n̄ wunen wooda gaa sarare, ma baa boo buu, a n̄ man kεere n̄ ka nuku dobu ko ka nen bǎrəba.

³⁰ Adama sanam mε wunen bii wi, u tunuma, wi u wunen dukia di ka kurǎ tanəbu, win sǎna a naa kpema ye go.

³¹ Yera tundo nεε, wunε nen bii baadommawa a ka man wǎa, ye na maa mə kpuro, wunεgia.

³² Adama n weenε su nuku dobu ko kpa su yεeri yèn sǎ wunen wənə wini n sǎare u raa gu, ma u wurama wǎaru sǎ. U raa kǎra, u maa waara.

16

Səm kowo gem sarirugii

¹ Yesu u bwǎa be sǎwa u nεε, duro gobigii goo wǎa. U səm kowo mə wi u win yenu nǎmu sǎndia. Yera ba səm kowo wi kǎrumətǎnu kua ba nεε u win yinnin dukia sankumə.

² Ma yinni wi, u nùn soka u nεε, mba na nǎmə ba gerumə wunen sǎ. A man sǎwə nge mε a wunen sǎmburu koosina, domi a n̄ maa kpε a ko nen səm kowo.

³ Səm kowo wi, u tii bikia u nεε, mba u koo ko. Wee, win yinni u nùn yaramə win yenu sǎmburun di. U n̄ dam mə u ka wuku, u n̄ maa sekuru kpε u bara ko.

⁴ Wee ye u koo ko, kpa gabu bu ka nùn mwa ben yenuə sanam mε ba nùn sǎmburu yara.

⁵ Yera u win yinnin dibugii baawure sokusia ma u gbiikoo bikia u nεε, nyewa a nen yinnin dibu neni.

⁶ U wisa u nεε, gum yīrutiru wunəbu (100). U nùn sǎwa u nεε, u win tireru suo u sina fuuku kpa u yore weeraakuru.

⁷ Ma u kpaam goo bikia u nεε, wunε, nyewa a neni. U wisa u nεε, alikama sakaku wunəbu. Ma u nùn sǎwa u win tireru suo kpa u yore wεnε.

⁸ Səm kowo naanε sarirugii win yinni u nεε, bwisigiin tiiwa. Ma Yesu u nεε,

handuniagibu ba bwisi mə ben wǎasināa sǎ n kere yam bururamgibu.

⁹ Na maa bεε sǎmə, i bǎrəba kasuo ka handunian dukia, kpa bu ra bεε mwa wǎa yenu sǎ ni nu ku ra kpe, sanam mε dukia ye, ya kpa.

¹⁰ Wi u naanε mə gǎa piiminu sǎ, u maa naanε mə gǎa bakanu sǎ. Wi u kǎsa mǎ gǎa piiminu sǎ, u maa kǎsa mǎ gǎa bakanu sǎ.

¹¹ Yen sǎ, i kun naanε mə handunia yen dukia sǎ, wara koo bεε dukia gea nǎmu sǎndia.

¹² I kun maa naanε mə goon gǎanu sǎ, wara koo bεε wε ye n sǎa bεεgia.

¹³ Səm kowo kun kpε u yinnibu yiru sǎ. Domi u koo turo tusi kpa u turo kǎa, n̄ kun mε, u koo turo tii wε, kpa u turo gem. I n̄ kpε i Gusunə ka dukia menna i sǎ sannu.

Gari bwese bweseka

yi Yesu u gerua

(I maa mεerio Mateu 11:12-13, 5:31-32, Maaku 10:11-12)

¹⁴ Falisiba be ba gobin kǎru mə, ba ye kpuro swaa daki ma ba Yesu nǎ swiikinu mǎ.

¹⁵ U bu sǎwa u nεε, bεε i sǎawa be ba tii gem wεemə tǎmbun wuswaaə, adama Gusunə u bεen gǎrusu yε. Domi ye ba siaramə tǎmbun mi gǎa kǎsuna Gusunən wuswaaə.

¹⁶ Sere ka Yohanun saa, wooda ka Gusunən sǎməbu ba wǎa. Saa sanam men di, ba bandun gari kparamə te Gusunə u swǎi, ma baawure u kookari mǎ u ka du ka dam.

¹⁷ Woodan gari piikon sankirabu sε, n̄ kere wǎllu ka tem kpeebu.

¹⁸ Baawure wi u win kurə yina, ma u kpao sua, u sakararu kuawa. Baawure wi u maa kurə sua win durə nùn yina, yεro sakararu kuawa.

Gobigii ka Lasaa

¹⁹ Ma Yesu kpaam nεε, durə dukiagii goo raa wǎa, wi u ra n yabe nǎnigiru sebua te ta wesibu wǎ, ma baadomma win mi, tǎo bakara.

²⁰ Sǎaro goo raa maa wǎa, wi ba sokumə Lasaa. U booboosu barə, u ra n kpīwa dukiagii win yenu kǎnnəwə.

²¹ Domi u kī u tii debia ka dǎa buri yi yi wǎrumamə saa gobigii win tabulu wǎllun

di. Bõnu ra mam ne nu n win booboo si dabirimõ.

²² Sãaro wi, u gu ma wõllun gõradoba ba nùn sua ba ka da gõriõ mi Aburhamu u wãa. Dukiagii wi, u maa gu, ma ba nùn sika.

²³ U wãa nõni swãaru sõõ gõriõ, ma u nõni sua wõllõ u Lasaa wa Aburhamun bõkuõ.

²⁴ U nõõgiru sua u nee, baaba Aburhamu, a nen wõnwõndu waawo, a Lasaa gõrima u win niki bian sõru doke nim sõõ, kpa u nen yara yemiasia, domi na nõni swãa bakaru waamõ dõõ yara yeni sõõ.

²⁵ Aburhamu u nee, nen bii, a yaayo ma a wunen gãa geenu wa wunen wãarun sanam, meya maa Lasaa u gãa kõsunu wa. Tẽ mini win nukura yem, wunẽ maa a nõni swãaru waamõ.

²⁶ Ye kpuron biru bankokoro bõkõwa ga wãa bese ka beẽn baa sõõ. Be ba kĩ bu sara minin di bu da beẽn mi gia, ba ñ kpẽ. Meyã goo kun maa kpẽ u na mini beẽn min di.

²⁷ Dukiagii wi, u nee, ñ n men na, na nun kanamõ, baaba, a Lasaa gõriõ nen baan yenuõ,

²⁸ domi na wõnõbu nõõbu mõ mi, kpa u bu yenin seeda diiya bu ku raa ka ne aye tõyagii te sõõ.

²⁹ Aburhamu u nee, ba Mõwisi ka Gusunõn sãmõbun tirenu mõ, bu nigia nõõwõ.

³⁰ Ma u nee, aawo baaba Aburhamu, goo ù n da ben mi gõrin di, ba koo gõru gõsia.

³¹ Ma Aburhamu nùn sõõwa u nee, bõ kun Mõwisi ka Gusunõn sãmõbugia nua, ba ñ naane dokemõ baa goo ù n seewa gõrin di.

17

Torarun gari

(I maa mærio Mateu 18:6-7, 21-22, Maaku 9:42)

¹ Yesu u win bwãabu sõõwa u nee, n ñ koo ko kãsan yẽri yi kun due, adama nõni swãarugiiwa win min di yi dua.

² N sanõ bu nùn neeru (400) gbinisi win wãirõ, kpa bu nùn kpẽẽ nim wõku sõõ, n kere ù n be ba gema minin turo kãsan yina beria.

³ I tii laakari ko.

Wunen tõnusi ù n tora, a nùn gerusio. Yen biru ù n gõru gõsia, a nùn suuru kuo.

⁴ Baa ù n nun tora nõn nõõba yiru sõõ teeru, ma nõn nõõba yiru ye, u naamõ u tuuba mõ, a nùn suuru kuo.

Naane dokebu

⁵ Gõrobu ba Yinni sõõwa ba nee, a besen naane dokebu sosio.

⁶ Ma Yinni u nee, baa beẽn naane dokebu bõ n ne nge dĩa bima, ma i dĩa teni sõõwa tu wukuro tu tii gira nim wõku sõõ, ta koo maa beẽ mem nõõwa.

Sãm kowon wii kpõibu

⁷ Yesu maa nee, beẽn goo ù n yoo mõ wi u wukumõ, ñ kun me u nee kparamõ, u koo nùn sõ ù n wuma yenuõ u nee, u na tẽ u sina u di?

⁸ Aawo, u koo nùn sõwa u nee, u nùn dĩanu sõõru kuo, u win yaberu sebe kpa u nùn nõõri, sere u ka di u nõ. Yen biruwa yoo win tii u koo maa di kpa u nõ.

⁹ U koo yoo wi siara yèn sõ u kua ye u nùn yiire?

¹⁰ Aawo, meya maa beẽ ñ n kpuro kua ye ba beẽ yiire, i yande nee, i sãawa yobu. I gesi kua ye n weene i ko.

Yesu tõmbu wõkuru bekia

¹¹ Sanam me Yesu u dõõ Yerusalemu gia, u kpa Samari ka Galilen baa sõõ.

¹² Sanam me u duõ wuu gagu sõõ, tõmbu wõkuru be ba bara disigiru mõ ba nùn sennõ da ma ba yõra n desire.

¹³ Ba nõõgiru sua ba nee, yinni Yesu, a besen wõnwõndu waawo.

¹⁴ Ye u bu wa yera u nee, bu doo bu ben tii yãku kowobu sõõsi.

Sanam me ba dõõ, n wee ba bekura ba deera.

¹⁵ Ben turo, ye u wa ma u bekura, u gõsirama u Gusunõ siara ka nõõgiru.

¹⁶ U kpuna Yesun wuswaawõ u nùn siara. Samarigiwa durõ wi.

¹⁷ Yesu nee, n ñ be wõku te kpurowa ba bekura? Nõõba nne be ba tie, mana ba wãa.

¹⁸ Sõõ wini turowa u wurama u ka Gusunõ siara?

¹⁹ Ma u nùn sõõwa u nee, a seewo a doona, wunen naane dokebu nun bekia.

Ban te Gusunõ u koo swĩ

(I maa mærio Mateu 24:23-28, 37-41)

²⁰ Falisiba ba nùn bikia dõma te Gusunõ u koo bandu swĩ kpa ba n ka yẽ. Yera u bu sõõwa u nee, Gusunõn bandu ta ñ sisi nge me ba koo ka tu wa.

²¹ Ba ñ gerumõ bu nee, i wa te wee mini, nge te wee miõnõ. Domi n wee, Gusunõ u bandu swĩ beẽn suunu sõõ.

²² Ma u bwāa be sōwa u nεε, sanam sisi mē sō i ko n kī i Tōnun Biin tō teeru wa, adama i n̄ tu wasi.

²³ Ba koo bεε sō, i mεerio mini n̄ kun me miōnō. I ku ka duki da mi.

²⁴ Ka geema nge me guru maakinu ra balli wōllun goo teerun di sere ka tensim mi, nge meya Tōnun Bii u ko n sāa win tō te sō.

²⁵ Adama gbiikaa, u n̄ koo ko u kun nōni sōre gem gem kpa tēn tōmbu bu n̄n yina.

²⁶ Ye n kua Nōwen sanam sō, n koo maa ko Tōnun Biin sanam sō.

²⁷ Tōmba dimō, ba nōrumō, ba suanamō, ba durōbu ka kurōbu kēenamō sere n ka girari dāma te Nōwe u goo dua. Ma nim yibura na ta be kpuro kam koosia.

²⁸ Meya n koo maa ko nge Lōtun saa. Tōmba dimō, ba nōrumō ba dwemō ba dōramō, ba dīanu duurumō, ba dia banimō.

²⁹ Adama dāma te Lōtu u yara Sodomun di, guri dōgia ka sō bisu ya na wōllun di ya be kpuro kam koosia.

³⁰ Meya n ko n maa sāa tō te Tōnun Bii u koo kurama.

³¹ Tō te sō, wi u wāa win dii tēra wōllō ma win yānu wāa dirō, u ku raa du u nu sua. Wi u maa wāa gberō, u ku raa gōsirama yenuō.

³² I Lōtun kurō yaayo.

³³ Wi u kī u win wāaru di ka win gōru kīru, u koo tu bia, adama wi u win wāaru yina, wiya u ko n tu mō.

³⁴ Ka geema, wōku te, tōmbu yiru ba ko n kpī kpin yee teeru sō, ba koo turo sua kpa bu turo deri.

³⁵ Kurōbu yiru ba ko n nammō sannu, ba koo turo sua kpa bu turo deri. [

³⁶ Durōbu yiru ba ko n wāa gberō, ba koo turo sua kpa bu turo deri.]

³⁷ Bwāa be, ba n̄n bikia ba nεε, ma giara Yinni. Ma u nεε, mi gora wāa miya yaberekunu nu koo menna.

18

Gəmini ka siri kowon gari

¹ Yesu u bu mən teni kua u ka bu sōsi ma n weenε ba n da n kanaru mē wērabu sari.

² U nεε, siri kowo goo wāa wuu maro gagu sō, wi u n̄ Gusunō nasie, u n̄ maa goon bεere yē.

³ Wuu teu ge sō, gəmini goo maa wāa mi. U ra nε win mi, u nεε, u bu sirio wi ka win yiberε.

⁴ U yina n tε. Adama yen biru u bwisika u nεε, baa me na n̄ Gusunō nasie, ma na n̄ goon bεere yē,

⁵ ka me, yèn sō gəmini wini u man bande, kon bu siria ka win yiberε, kpa u ku maa man baasi.

⁶ Yinni u nεε, i nōwō ye siri kowo kōso wi, u gerua.

⁷ Kaa sere gere Gusunō? U n̄ koo win tiin tōmbu siria be ba n̄n wuri koosimō bururu ka yoka? U koo tε u sere bu nōri?

⁸ Na bεε sōmō u koo bu siria ka sendaru. Ka me, sanam me Tōnun Bii u koo na u koo naanε dokebu deema tem me sō?

Falisi ka gberε mwaōn

kanaru

⁹ U kpam mən teni kua tōmbu gabun sō be ba tii mεera geegibu, ma ba gabu gema.

¹⁰ U nεε, tōmbu yiru ba dua sāa yerō bu ka kanaru ko. Turo sāawa Falisi, turo maa gberε mwaō.

¹¹ Falisi wi, u yō u kanaru mē u win tiin gari mē u nεε, Gusunō na nun siara yèn sō na n̄ sāa nge be ba tie, be ba sāa taki diobu ka kōsan kowobu ka sakara kowobu ka mam gberε mwaō nge durō wini.

¹² Na ra nō bōke n̄n yiru alusuma tia sō. Na ra maa n̄n mōru kpuron wōkuru baateren wōllō tia wē.

¹³ Gberε mwaō wi, u yōra n desire, u n̄ kākā u win n̄ni sue wōllō, ma u tii bōkua u nεε, Gusunō, na sāawa toro, a n̄n wōnwōndu waawo.

¹⁴ Na bεε sōmō gberε mwaō wiya u gem wa Gusunōn wuswaaō u ka wa yenuō n kere win beruse. Domi baawure wi u tii sua wōllō ba koo n̄n kawa. Wi u maa tii kawa ba koo n̄n sua wōllō.

Yesu bibu kanaru kua

(I maa mεerio Mateu 19:13-15, Maaku 10:13-16)

¹⁵ Ba ka bibu naamō Yesun mi baa ka bii wēenō u ka nu nōmu sōndi. Adama ye win bwāabu ba ye wa ba bu gerusi.

¹⁶ Ma Yesu u bibu soka win mi u nεε, i de bibu bu na n̄n mi, i ku bu yinari, domi Gusunō u bandu swī tōmbun sō be ba ka bu weenε.

17 Ka geema, na bæe sɔ̄mɔ, baawure wi u kun ban te Gusunɔ u swīi wure nge mɛ bii u ra win mɔwɔbu wure, u n̄ kpɛ u n s̄aa ban tegii.

Gobigii goon gari

(*I maa mɛrio Mateu 19:16-30, Maaku 10:17-31*)

18 Wirugii goo u Yesu bikia u nɛɛ, yinni, a s̄awa tɔn geo. Mba na kon ko n ka w̄aru te ta ku ra kpe wa.

19 Yesu nɛɛ, mban s̄na a man sokumɔ geo. Goo sari wi u s̄aa geo ma n kun mɔ Gusunɔ turo.

20 A wooda yɛ ye ya gerumɔ ya nɛɛ, “i ku sakararu ko, i ku tɔnu go, i ku gbɛni, i ku seeda weesugia di, i bæen tundo ka mɛro bæere wɛ.”

21 Ma durɔ wi, u nɛɛ, yeni kpurowa na wiru kp̄iye saa nɛn aluwaasirun di.

22 Ye Yesu u yeni nua u kpa, u kpam nɛɛ, ḡaa teena nu nun tie. A d̄aro kpuro ye a mɔ, kpa a s̄arobu yen gobi b̄onu kua, kaa n dukia mɔ w̄ollɔ. Yen biru a na a man swīi.

23 Ye durɔ wi, u yeni nua win nukura sankira, domi dukia bakagiiwa.

24 Ye Yesu u n̄n mɛera u nɛɛ, ka geema n ka dukiagibu s̄ewa bu ka ban te Gusunɔ u swīi wura.

25 Domi dukiagii u ka ban te wura, yen s̄sɔ ga kp̄a ga kere yooyoo gu du yaburan w̄ɛrɔ gu yari.

26 Be ba n̄n swaa daki ba nɛɛ, n̄ n mɛn na, wara koo kp̄i u faaba wa.

27 Yesu u bu s̄ɔwa u nɛɛ, ye tɔnu kpanɛ, Gusunɔ kun ye kpanɛ.

28 Piɛɛ u nɛɛ, n wee sa deri kpuro ye sa mɔ, sa nun swīi.

29 Ma Yesu u nɛɛ, ka geema, na bæe s̄ɔmɔ, goo sari wi u win yɛnu deri ban te Gusunɔ u swīin s̄ɔ n̄ kun mɛ win kurɔ n̄ kun mɛ win maabu ka win w̄nɔbu n̄ kun mɛ win mɛro ka win tundo n̄ kun mɛ win bibu,

30 kpa u kun wa u mwe saa yeni s̄ɔ n kere ye u deri, ka kpam w̄aru te ta ku ra kpe sia.

Yesu u win ḡɔɔ ka win seebun

gari m̄ n̄n itase

(*I maa mɛrio Mateu 20:17-19, Maaku 10:32-34*)

31 Yesu u w̄kura yiru ye soka win mi ma u nɛɛ, n wee sa Yerusalemu d̄ɔ. Ye Gusun̄n

s̄mɔba yorua Tɔnun Biin s̄ɔ kpuro, ya koo koo.

32 Domi ba koo n̄n tɔn tukobu n̄mu s̄ndia bu n̄n yaakoru ko, bu n̄n n̄ni s̄ɔ, kpa bu n̄n ȳaatam sie.

33 B̄a n maa n̄n so ba kpa ba koo n̄n go, kpa u se ḡarin di s̄ɔ itase.

34 Adama bw̄aa be, ba n̄ ḡaanu tuba gari yi s̄ɔ. N bu wini ye u ka ȳa. Gari yi kun bu yeeri.

Yesu u w̄ko bekia

(*I maa mɛrio Mateu 20:29-34, Maaku 10:46-52*)

35 Nge mɛ Yesu u Yeriko duɔ, w̄ko goo u s̄ɔ swaa n̄ɔwɔ u bara m̄.

36 Ye u tɔn w̄run damu nua ga sarɔ, yera u bikia mba n kua.

37 Ma ba n̄n s̄ɔwa ba nɛɛ, Yesu Nasaretigiiwa u sarɔ.

38 Ma u n̄ɔguru sua u nɛɛ, Yesu Dafidin sikadobu, a nɛn w̄n̄w̄ndu waawo.

39 Be ba s̄imɔ wuswaaɔ ba n̄n gerusi bu ka n̄n marisia. Adama u wure u gb̄ara n kere yellu u nɛɛ, Dafidin sikadobu, a nɛn w̄n̄w̄ndu waawo.

40 Yesu u ȳra ma u nɛɛ, bu ka n̄n na. Ye w̄ko wi, u tunuma Yesu n̄n bikia u nɛɛ,

41 mba a k̄i n nun kua.

U nɛɛ, Yinni, na k̄i n yam wawa.

42 Ma Yesu u n̄n s̄ɔwa u nɛɛ, a yam waawo, wunɛn naanɛ dokebu nun bekia.

43 Yande u yam wa, ma u Yesu swīi u Gusunɔ siaramɔ. Sanam mɛ tɔn w̄ru ge kpuro, ba ye wa ma ba Gusunɔ saabu kua.

19

Yesu ka Sakeu

1 Yesu u dua wuu ge ba m̄ Yerikoɔ, u gu bukianɛ.

2 Miya durɔ gobigii goo u w̄aa wi ba m̄ Sakeu wi u s̄aa gbere mwaɔbun wirugii.

3 U k̄i u Yesu wa, adama u n̄ kp̄ia tɔn w̄run s̄ɔ ȳn s̄ɔ wi, tɔn kpiribuwa.

4 Yera u duka da wuswaaɔ ma u ȳɔwa d̄aa te ba m̄ sikam̄ren w̄ollɔ u ka n̄n wan s̄ɔ, domi u ȳɛ ma miya u koo ka doona.

5 Saa ye Yesu u tura yam mi, u n̄ni seeya ma u n̄n s̄ɔwa u nɛɛ, Sakeu a sarama kpaaka, domi wunɛn yɛnuɔra na kon s̄obia gisɔ.

6 Sakeu sarama ka s̄endaru ma u Yesu dam koosia ka nuku dobu.

7 Ye tamba ye wa, be kpuro ba waki ba nee, u da u sobia kōsan kowon yenu.

8 Sakeu u seewa u yōra Yinnin wuswaa u nee, n wee Yinni na nen dukian bōnu s̄arobu w̄em̄. Nà n maa goo gāanu w̄arari ka taki na nùn yen n̄n n̄n̄ wesiam̄.

9 Yesu u nùn s̄ōwa u nee, gis̄o faaba dua yenu ge s̄ō yèn s̄ō winin tii maa s̄ā Aburahamun bweseru.

10 Domi T̄onun Bii u nawa u ka kasu be ba k̄ōra u bu faaba ko.

Nge me s̄am kowoba ka gobi

m̄ero kua

(I maa m̄erio Mateu 25:14-30)

11 Sanam m̄e tamba yeni swaa daki, u k̄pam m̄andu kua yèn s̄ō u Yerusalemu turuku kua ma ba tamaa Gusun̄o u koo bandu sw̄iwa yande.

12 Yera u nee, sina bii goo u bandu dibu da n toma tem gam gia, k̄pa u wurama yen biru.

13 U sere doona u w̄akuru soka win yobu s̄ō, ma u ben baawure gobi beke gee w̄e u nee, bu de gobi yi, yi ma sere u ka wurama.

14 Win temgibu ba nùn tusa ma ba n̄ō tia kua ba t̄ambu ḡora bu nee, ba n̄ k̄i dur̄o wi, u bandu di ben tem̄.

15 Sanam m̄e u wuma ye u ban te diima, u yoo be soka win mi be u raa gobi w̄e, k̄pa u ka wa nge m̄e baawuren gobi nùn marua.

16 Gbiikoo na u nee, yinni wunen gobi yi, yi mara w̄akuru.

17 U nùn s̄ōwa u nee, ya w̄a yoo geo. Yèn s̄ō a kua naanegii ḡā piiminu s̄ō, na nun kua wuu marosu w̄akurun wirugii.

18 Yiruse na u nee, yinni wunen gobi yi, yi mara n̄ōbu.

19 U nùn s̄ōwa u nee, wun̄e maa, na nun kua wuu marosu n̄ōbun wirugii.

20 K̄pao na u nee, yinni wunen gobi wee yi na berua k̄iasu s̄ō.

21 Domi na wunen berum m̄o yèn s̄ō a s̄ā t̄on s̄ēs̄ogii. A ra suewa ye a kun yii, k̄pa a ḡē mi a kun duure.

22 U nùn s̄ōwa u nee, na kon nun siriwa wunen gari s̄ōn di, yoo kam. A ȳe ma na s̄ā t̄on s̄ēs̄ogii, na ra sue ye na kun yii, k̄pa n ḡē mi na kun duure.

23 N n m̄en na, mban s̄ōna a n̄ goo nen gobi yi w̄e u ka gobi m̄ero ko, k̄pa n n̄enyam mwa ka are sanam m̄e na w̄ma.

24 Ma be ba w̄ā mi, u bu s̄ōwa bu gobi yi m̄ō bu w̄akurugii wi w̄e.

25 Ba nùn s̄ōwa ba nee, yinni, u w̄akuru m̄o k̄o.

26 U nee, na bee s̄ōm̄o, wi u m̄o, win m̄aru s̄ōra ba koo nùn sosia. Wi u kun maa m̄o, fiiko ye u mam m̄o ba koo nùn mwaari.

27 Yen biru i ka nen yiber̄eba na mini be ba kun k̄i n bandu di k̄pa i bu sakiri nen wuswaa.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa m̄erio Mateu 21:1-11, Maaku 11:1-11, Yohanu 12:12-19)

28 Ye Yesu yeni gerua u k̄pa, u win swaa mwa u bu gb̄iia Yerusalemu gia.

29 Sanam m̄e u Betefagi ka Betani turuku kua, guurun bera gia te ba ra soku Olifin guuru, u t̄ambu yiru ḡora win bw̄ābu s̄ō

30 u nee, bu doo wuu ge ga w̄ā ben wuswaa mi. B̄a n dua ba koo ket̄eku buu wa ga s̄ari ge goo kun s̄anire. U nee, bu gu s̄as̄iama bu ka na.

31 Goo ù n bu bikia mban s̄ōna ba gu s̄as̄iama, bu nee, Yinniwa u gen bukata m̄o.

32 Be u ḡora ba doona, ma ba yabu baayere deema nge m̄e u bu s̄ōwa.

33 Ye ba ket̄eku buu ge s̄as̄iama, gen yin-niba nee, mban s̄ōna i ket̄eku buu ge s̄as̄iama.

34 Ba nee, Yinniwa u gen bukata m̄o.

35 Ma ba ka Yesu ket̄eku buu ge naawa. Ba ben ȳānu teria gen w̄oll̄o ma ba Yesu s̄ondi.

36 Ye u d̄ō, m̄eya t̄amba ben ȳānu teriam̄o swaa s̄ō.

37 Sanam m̄e u Yerusalemu turuku kua Olifin guurun swaan b̄akūo, win bw̄ābu kpuro ba n̄ōḡiru sua ba Gusun̄o siaram̄o ka nuku dobu s̄am maamaakiginu k̄puron s̄ō ye ba wa.

38 Ba nee, Gusun̄o u sun̄o wi u sisi ka win ȳis̄iru domaru kuo, alafia ya n w̄ā w̄oll̄o, k̄pa ȳiiko ya n w̄ā w̄ōw̄olle.

39 Falisi gabu saa t̄on w̄arun suunu s̄ōn di ba Yesu s̄ōwa ba nee, yinni a wunen bw̄ā be marisio.

40 U bu wisa u nee, na bee s̄ōm̄o, baa beni b̄a n mari, k̄penu koo gb̄ara.

Yesu Yerusalemu sw̄iia

41 Sanam m̄e Yesu u Yerusalemu turuku kua, ye u ye wa yera u sw̄i w̄ari yen s̄ō,

⁴² u nεε, wunε Yerusalemu à n daa tē yē ye ya koo ka nun alafia naawa ni, baa gisò! Adama wee, ya nun kukue.

⁴³ Sanam koo nun naawa mè sòò wunen yiberēba ba koo nun tarusi, kpa bu nun kooro bure bu nun sēkenε beri berika kpuron di.

⁴⁴ Ba koo nun nam, wunε ka wunen bibu be ba wāa wunen suunu sòò. Ba ñ derimò kpenu nu sanna wunε sòò, yèn sō a ñ tuba saa ye Gusunò u nun naawa.

Yesu u dua sãa yerò

(I maa mεerio Mateu 21:12-17, Maaku 11:15-19, Yohanu 2:13-22)

⁴⁵ Yesu dua sãa yerò ma u kia dārobu giram wōri.

⁴⁶ U bu sōowa u nεε, ba yorua, “Nen diru ta ko n sãawa kanarun diru.” Adama bεε i tu kua gbenòbun wāa yeru.

⁴⁷ Baadomma u ra n Gusunən garin keu sōsimò sãa yerò. Yera yāku kowo tñwerobu ka wooda yērobu ka Yuuban wirugibu ba kī bu nùn go.

⁴⁸ Adama ba ñ yē nge mε ba koo koosina, domi tñmbu kpurowa ba nùn swaa daki ma n bu maamaaki sãa.

20

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa mεerio Mateu 21:23-27, Maaku 11:27-33)

¹ Sòò teeru nge mε Yesu u Gusunən garin keu sōsimò sãa yerò, ma u Labaari gean waasu mà, yāku kowo tñwerobu ka wooda yērobu ka Yuuban guro gurobu ba kurama.

² Ba nεε, a sun sōowò wooda yerà a ka yeni mà. Wara u nun yen yiiko wē.

³ U bu sōowa u nεε, nε maa, na kon bεε gari gεε bikia, kpa i man sō.

⁴ Man diya Yohanu u wooda wa u ka tñmbu batemu kua. Tñnun min di? Nge wòllun di.

⁵ Adama ba geruna ba nεε, sà n gerua wòllun diya, u koo nεε, mban sōna sa ñ nùn naanε doke.

⁶ Sà n maa nεε, tñnun min di, tñmbu kpuro ba koo sun kpenu kasuku domi baawure u Yohanu garisì Gusunən sòmò.

⁷ Yera ba wisa ba nεε, sa ñ yē man diya.

⁸ Ma Yesu u bu sōowa u nεε, nε maa, na ñ bεε sōmò yiiko ye na ka yeni mà.

Gbaa wuko kōsobun gari

(I maa mεerio Mateu 21:33-46, Maaku 12:1-12)

⁹ Yen biru u tñmbu mən teni kua u nεε, durò goo u resem gbaaru kua u dānu duura ma u kōsobu kasu u bu ye nōmu beria, ma u wuu da n ka tε.

¹⁰ Sanam mε saa ya tura u sòmò gōra kōso ben mi, bu ka nùn wēema ye n sãa wigia. Kōso be, ba nùn so, ba nùn gira nòm dira.

¹¹ U kpam kpao gōra. Ba nùn so, ba nùn yaa kasiki, ba gira nòm dira.

¹² U kpam itase gōra. Ba nùn mεera kua ma ba nùn gira.

¹³ Gbaa yēro wi, u nεε, mba kon ko tē. Kon den nen tiin bii kīnasi bu gōriawa. Sərakudo ba koo nùn bεere wē.

¹⁴ Adama ye kōso be, ba nùn wa, ba geruna ba nεε, wiya sãa tubi dio, su nùn go, kpa gbaa te, tu ko bεsegiru.

¹⁵ Ma ba nùn yara gbaa ten biruò, ba nùn go.

Tē mba gbaa yēro wi, u koo bu kua.

¹⁶ U koo na u bu kpeerasia, kpa u win gbaa te kōso kpaobu nōmu beria.

Sanam mε tñn be ba nùn swaa daki ba ye nua, yera ba nεε, su ku wa mε.

¹⁷ Adama Yesu u bu nōni kō u ka da ma u nεε, mba gari yin tubusianu yi ba yorua ba nεε, “Kpee te banòba yina, tera ta kua gani gəmburun dam.”

¹⁸ Baawure wi u kpee te wōri, ta koo nùn bōoku, wi ta maa wōri, ta koo nùn namwa muku muku.

Wōò gobin kəsiabun gari

(I maa mεerio Mateu 22:15-22, Maaku 12:13-17)

¹⁹ Saa tia ye sòò, yāku kowo tñwerobu ka wooda yērobu ba kasu bu Yesu mwa, domi ba tuba ma ben sōna u mən te kua. Adama ba tñn wōru nasie.

²⁰ Ba Yesun laakari mō kpuro sòò. Ma ba tñn samba kowobu gōra win mi, be ba sãare geegibu bu ka nùn mwa win gari gεε sòò, kpa bu nùn tem yēro nōmu beria.

²¹ Tñn be, ba nùn bikia ba nεε, yinni sa yē ma wunen gari ka wunen sōsira sãa dee dee, a ku ra maa kīru gem wē, a Gusunən swaa sōsimòwa gem sòò.

²² N weenε su tem yēro wōò gobi wē? Nge su ku wē.

²³ Ye Yesu u ben bwisiku kōsunu wa, yera u nεε,

²⁴ i man gobi sōsima. Ma ba nùn yi wē. Ma u nεε, waran foto ka yīrera mi.

Ba nεε, tem yērogia.

²⁵ Ma u bu sōwa u nεε, n n men na, i tem yēro wēeyo ye n sāa tem yērogia, kpa i Gusunō wē ye n sāa Gusunōgia.

²⁶ Ma ba kpana bu nùn nōma turi win gari sōon di tōmbun wuswaa. Yera ba ka win wisibu biti kua, ma ba ben nōo mari.

Gəribun seebun gari

(I maa mεerio Mateu 22:23-33, Maaku 12:18-27)

²⁷ Sadiusiba be ba ra nεε gəriba kun seemo, ben gabu ba nùn susi ma ba bikia ba nεε,

²⁸ yinni, n wee ye Mōwisi u sun yorua. U nεε, “Goon bεεrè u n gu u kurō deri, ma u kun ka kurō wi bii mara, u koo kpī u nùn tubi di, kpa u ka win bεεrè bweseru waaWa.”

²⁹ Nge mena, tundo tuosibu nōoba yiru gaba raa wāa. Gbiikoo u kurō sua ma u gu, u n ka kurō wi bii mō.

³⁰⁻³¹ Yiruse ka itase ba nùn sua gəminiru. Meya n kua sere be nōoba yiru ye, ba ka gu. Ba n bii mara.

³² Kurō wi, u ra gu.

³³ Gəribun seebun sanam ben weren kurōwa u ko n sāa. Domi be nōoba yiru ye kpurowa ba nùn gia kurō.

³⁴ Yesu u bu wisa u nεε, handunia yen tōmba ba kurōbu ka durōbu suamō,

³⁵ adama sibu be ba ko n bōnu mō sian wāaru ka gəribun seebu sōo, ba n kurōbu ka durōbu suamō.

³⁶ Ba ko n ka wəllun gəradoba weenewa ba n maa gbimō. Ba ko n sāa Gusunōn bibu domi ba bu seeya gərin di.

³⁷ Mōwisin tii u sōosi sāa sāa ma gəriba koo se, ye u Gusunō soka u nεεwa, “Gusunō Aburahamun Yinni, ka Isakin Yinni, ka Yakəbun Yinni” awī dōogii yin gari sōo.

³⁸ Gusunō kun sāa gəribun Yinni. U sāawa wasobugii, domi win mi kpuro ba sāawa wasobu.

³⁹ Gabu wooda yērobu sōo ba nεε, yinni, wunen gari yi, yi dende.

⁴⁰ Ba n maa kāka ba nùn gāanu ganu bikie.

Dafidi ka wi Gusunō u gəsa

(I maa mεerio Mateu 22:41-46, Maaku 12:35-37)

⁴¹ Ma Yesu u bu bikia u nεε, amōna ba koo ka kpī bu nεε, Kiriisi sāawa Dafidin bii.

⁴² Domi Dafidin tii u gerua Womusun tireru sōo u nεε,

“Yinni Gusunō u nen Yinni sōowa u nεε, a sinō nen nōm geuō,

⁴³ sere n ka nun wunen yiberēba taarea.”

⁴⁴ Dafidi u n nùn soka Yinni, amōna u ko n maa ka sāa win bii.

I tii laakari koowo

ka wooda yērobu

(I maa mεerio Mateu 23:1-36, Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Sanam mε tən dabira nùn swaa daki, u win bwāabu sōowa u nεε,

⁴⁶ i tii laakari ko ka wooda yērobu be ba kī ba n bōsu ka yabe dendenū, ba tōbirinaa kī batuma sōo, ba sin yee gbiikinu kasu menno yenō ka aye bεεreginu dim soku yerō.

⁴⁷ Ba gəminibun yenusu dimō, ma ba kana dendenū mō bu ka bu wan sō. Ba koo bu taare wē n kpā.

21

Gobi yi kurō gəmini goo u kpēε

(I maa mεerio Maaku 12:41-44)

¹ Yesu u nōni seeya ma u dukiagibu wa ba gobi kpēεmō sāa yerun kpakororu sōo mi ba ra gobi doke.

² U maa kurō gəmini sāaro goo wa u gobi piiminu yiru kpēεmō mi.

³ Ma u nεε, na bεε sōomō ka gem, gəmini sāaro wi, u kpēε n be kpuro kere be ba tie.

⁴ Domi ye n sōndi ben mōo bakaru sōo yera ba wuna ba doke, adama win yāaru sōo u kpuro kpēε ye u ka tii kōsu.

Yesu u sāa yerun

kərabun gari mō

(I maa mεerio Mateu 24:1-2, Maaku 13:1-2)

⁵ Gaba gerumō ma sāa yeru ta buraru mō ta wā ten kpee buranu ka kēε ni ba Gusunō wēn sō. Yera Yesu u nεε,

⁶ sanam sisi mē sōo ye i waamō mini kpuro yen gaan kpera kun ko n wāa ten tensim wəllō. Ni kpurowa nu koo wəri.

Wahala ye ya koo na

*handunia yu sere kpe**(I maa mɛrio Mateu 24:3-14, Maaku 13:3-13)*

⁷ Ba nùn bikia ba nɛɛ, yinni, n̄ n mɛn na, domma yeni ya koo tunuma. Yīre terà ta koo gbi tu kookoo si s̄ɔsi.

⁸ Yesu u nɛɛ, i laakari koowo, i ku de bu bɛɛ n̄ni w̄ke. Domi dabira koo na ka nɛn yīsiru, kpa ba n gerum̄ ba n m̄, saa ya turuku kua, beya ba s̄a Kirisi wi. Adama i ku bu swī.

⁹ I n tabun damu n̄ɔm̄ ka n̄ɔsin̄a sariru, i ku nanda. Domi yera n̄ ko n̄ gbi n̄ tunuma, adama n̄ n̄ kpee te mi gina.

¹⁰ Yera u kpam bu s̄ɔwa u nɛɛ, bwesenu koo seesina, sinamba koo maa seesina.

¹¹ Tem yīiri bakabu ko n̄ w̄a ka baranu ka ḡɔru, gam ka gam. Maamaaki b̄rum̄gii ka yīre bakanu nu ko n̄ w̄a w̄llo.

¹² Adama yabu ye kpuro yu sere kora ba koo bɛɛ mwa bu bɛɛ n̄ni s̄. Ba koo bɛɛ siri kowobu n̄mu s̄ndia m̄n̄n̄ yen̄, ba koo bɛɛ p̄ris̄m̄ doke, kpa bu ka bɛɛ da sina bokobu ka tem ȳrobun k̄nn̄s̄ɔ n̄n̄ yīs̄irun s̄.

¹³ Yera n̄ koo bɛɛ ayeru w̄ i ka seeda di.

¹⁴ I de i n̄ ȳ ma n̄ n̄ b̄ɛn̄ bwisikunu i ko ka tii yina.

¹⁵ Domi kon de i gari gere ka bwisi yi b̄ɛn̄ yib̄ɛba kpuro ba n̄ kp̄ bu yina, n̄ kun m̄ bu siki.

¹⁶ B̄ɛn̄ m̄w̄abu mam, ka b̄ɛn̄ maabu ka b̄ɛn̄ w̄n̄abu ka b̄ɛn̄ dusibu ka b̄ɛn̄ b̄r̄aba, ba koo bɛɛ bu n̄mu s̄ndia kpa bu dabiru go bɛɛ s̄ɔ.

¹⁷ Baawure koo bɛɛ tusi n̄n̄ yīs̄irun s̄.

¹⁸ Adama baa b̄ɛn̄ wirun sera kun borim̄.

¹⁹ B̄ɛn̄ t̄manabun saabu b̄ɛn̄ hunde ya koo faaba wa.

*Yerusalemun kpeerabun gari**(I maa mɛrio Mateu 24:15-21, Maaku 13:14-19)*

²⁰ Ma Yesu maa nɛɛ, d̄ma te i wa tabu kowoba Yerusalemu tarusi, i n̄ ȳ ma yen kpeerasiabu turuku kuawa.

²¹ Sanam m̄, be ba w̄a Yudea, bu su-uwo guunu w̄llu gia. Be ba maa w̄a Yerusalemun suunu s̄ɔ bu yario, be ba maa w̄a gber̄ bu ku wura wuu.

²² Domi saa yeya m̄ru k̄s̄iarun sanam, kpuro yu ka kora ye ba yoru Gusun̄n̄ gari s̄ɔ.

²³ Gurigibu ka t̄n̄ kur̄ be ba bibu b̄m̄ k̄m̄ saa ye s̄ɔ, ba koo n̄ni sw̄aru wa. Domi nuku sankira bakanu ko n̄ w̄a tem s̄ɔ, ka maa m̄ru baka bu ka t̄n̄ be s̄ɛyasia.

²⁴ Ba koo bu s̄s̄iri ka takobi, kpa bu bu yoru mwa tem baama. Bwese tukunu koo maa Yerusalemu taaku sere nin saa yu ka turi.

*T̄nun Biin naaru**(I maa mɛrio Mateu 24:29-31, Maaku 13:24-27)*

²⁵ Yesu kpam nɛɛ, yīrenu ko nu n̄ w̄a s̄ɔ ka suru ka kperi s̄ɔ. Tem s̄ɔ, n̄ni sw̄a bakara koo bwesenu deema kpa nu biti soora nim w̄ku ka nim kurenun wurenun s̄.

²⁶ Nandabu koo t̄mbu wasikira b̄ n̄ mara ye n̄ koo kora handunia s̄ɔ, domi w̄llun dam mu koo yīiri.

²⁷ Saa yera ba koo T̄nun Bii wa u kurama guru wiru s̄ɔ, ka dam bakam ka yiiko.

²⁸ Yeni ȳ n̄ naabu torua, i ȳr̄ s̄n̄w̄ kpa i b̄ɛn̄ wiru seeya ȳn̄ s̄ b̄ɛn̄ yakiabu turuku kua.

*Yīre te d̄a te ba m̄ figie**ta s̄ɔsim̄**(I maa mɛrio Mateu 24:32-35, Maaku 13:28-31)*

²⁹ Ma u bu garin weenasii kua u nɛɛ, i d̄a te ba m̄ figie mɛrio ka d̄anu kpuro.

³⁰ N̄ n̄ kpararu torua, b̄ɛn̄ tii ì n̄ m̄ɛra, i ȳ ma yande tomburura ta turuku koma.

³¹ Nge m̄ya b̄ɛ maa, ì n̄ yabu ye wa ya wee, ì n̄ ȳ ma n̄ turuku kuawa Gusun̄ u ka bandu swī.

³² Ka geema na b̄ɛ s̄ɔm̄, saa yenin t̄mbu gabu ba n̄ gbim̄ yabu ye kpuro yu ka kora.

³³ W̄llu ka tem mu koo doona, adama n̄n̄ gari kun doon̄.

I tii laakari ko

³⁴ Ma Yesu kpam nɛɛ, i n̄ b̄ɛn̄ tii s̄, kpa i ku ra ko laakari sariba dibu ka n̄rubun s̄ ka handunian wururabu, kpa t̄ɔ te, tu ku b̄ɛ suaru w̄ri nge yina.

³⁵ Domi ta koo baawure deema wi u w̄a tem m̄ kpuro s̄ɔ.

³⁶ Yen s̄, ì n̄ swaa m̄ɛra kpa i n̄ kanaru m̄ saa baayere, kpa i dam wa ì ka kisira kpuro ye n̄ koo nan di, kpa i ka kp̄ i ȳra T̄nun Biin wuswaa.

³⁷ Bururu baatere Yesu ra Gusunən garin keu sōsiwa sāa yerə, yoka kpa u da u kpuna Olifin guuru wəllə.

³⁸ N n kua bururu tambu kpuro ba ra newa win mi sāa yerə bu ka win gari swaa daki.

22

Wirugiba wesianamə

bu ka Yesu go

(I maa mɛɛrio Mateu 26:1-5, Maaku 14:1-2, Yohanu 11:45-53)

¹ Pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tōo bakaru, te ba ra soku Gəo sararibu ta turuku kua.

² Yāku kowo tənwerobu ka wooda yērobu ba bwisi berinamə bu ka Yesu go domi ba tən wərun berum mə.

Yudasi u kī u Yesu

wirugibu nəmu səndia

(I maa mɛɛrio Mateu 26:14-16, Maaku 14:10-11)

³ Yera Setam ya dua Yudasin gōruə wi ba sokumə Isikariətu. U sāawa bwāabu wəkura yiru yen turo.

⁴ Ma u da u nəo tia kua ka yāku kowo tənwerobu ka sāa yerun kōsobun wirugibu u ka bu Yesu nəmu səndia.

⁵ Ben nukura dora ma ba wesiana bu ka nūn gobi kē.

⁶ U wura, ma u swaa kasu u ka bu Yesu nəmu səndia saa ye n weenɛ kpa tən wəru ga kun yē.

Yesun səuru

Gəo sararibun yaa dibun sō

(I maa mɛɛrio Mateu 26:17-25, Maaku 14:12-21, Yohanu 13:21-30)

⁷ Pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tōru tē sōo ba ra Gəo sararibun yāanu go, ta tunuma.

⁸ Ma Yesu u Piɛɛ ka Yohanu gəra u nɛɛ, i doo i Gəo sararibun tōo bakarun səuru ko su ka te di.

⁹ Ba nūn bikia ba nɛɛ, mana u kī bu ten səuru ko.

¹⁰ U bu wisa u nɛɛ, n wee, i n wuu dua i kpa i ko ka durə goo yinna u nim tooru sōowa. I nūn swīiyə yenu mi u dua,

¹¹ kpa i yenu gen yēro sō i nɛɛ, yinni nɛɛ, diru mana u koo be Gəo sararibun tōo bakaru di ka win bwāabu.

¹² Yēro u koo bɛɛ gidambisa baka sōasi ye ba sənwa. Miya i ko səuru ko.

¹³ Ba doona ma ba baayere deema nge mɛ u raa bu sōowa, ma ba Gəo sararibun tōo bakarun səuru kua.

Yinnin dīa domaruginu

(I maa mɛɛrio Mateu 26:26-30, Maaku 14:22-26, Korinti I, 11:23-25)

¹⁴ Saa ya tura, ma Yesu u sina u ka di ka win gərobu sannu.

¹⁵ Ma u nɛɛ, na kīa gem gem n Gəo sararibun tōo baka teni di ka bɛɛ sannu n sere nənɪ sōora.

¹⁶ Na bɛɛ sōomə ma na n maa te dimə sere tu ka koorə ban te Gusunə u swīi sōo.

¹⁷ Yera u nərə sua u Gusunə siara ma u nɛɛ, i tam nərə ye məo i nə bɛɛ kpuro.

¹⁸ Na bɛɛ sōomə, saa tən di na n maa tam mɛni nərəmə sere Gusunə u ka bandu swīi.

¹⁹ Yen biru u pɛɛ sua. Ye u Gusunə siara u kpa, u ye murura u bu wē u nɛɛ, yeniwa nən wasi [yi ba wē bɛɛn sō. I n da yeni ko i n ka man yaaye.

²⁰ Ye ba dim kpa, u maa nərə sua u bu wē u nɛɛ, nərə yeniwa nəo mwɛɛ kpaaru te ba sire ka nən yem mɛ mu yari bɛɛn sō.]

²¹ Adama n wee, wi u koo man dəmɛ, win nəmu ga wāa gbɛɛrə ka nɛguu sannu.

²² Tənun Bii u doonə nge mɛ Gusunə u yi, adama nənɪ swāarugiiwa wi u koo nūn dəmɛ.

²³ Ma ba bikianaa torua, wara u koo yen bweseru ko ben suunu sōo.

Tənwerorun sikirinə

²⁴ Ma sikirinə ga kpa m seewa Yesun bwāabun suunu sōo, ba bikianamə ben wi u koo ko tənwero.

²⁵ Yesu u bu sōowa u nɛɛ, handunia min sinamba ba ben tambu dam dərəmə, ka mɛ, ba bu sokumə gean kowobu.

²⁶ Adama i ku de n sāa mɛ bɛɛn mi. I de bɛɛ kpuron tənwero u n sāa nge bɛɛ kpuron yākabu, kpa wi u sāa wirugii u n sāa nge sōomə.

²⁷ Wara kere, wi u dimə? Nge wi u ka dīanu naamə. N n wi u dimə? Wee, na wāa bɛɛn suunu sōo nge sōomə.

²⁸ Bɛɛ i ka man tɛmana nən laakari mɛɛribun saa sōo.

²⁹ Yen sōna nge mɛ nən Baaba u man bandu yiyi, mɛya na maa bɛɛ ayeru yiyi,

³⁰ i ka di i nə ka nɛ sannu nən bandu sōo, kpa i n sō sina kitanu wəllə i ka Isireliban bwesenu wəkura yiru siri.

Yesu u nɛɛ, Piɛɛ koo nùn siki

(I maa mɛɛrio Mateu 26:31-35, Maaku 14:27-31, Yohanu 13:36-38)

³¹ Ma Yinni u nɛɛ, Simɔɔ Simɔɔ, Setam ya saa wa yu ka bɛɛ sara nge alikama.

³² Adama na kanaru kua wunen sɔ kpa wunen naane dokebu bu ku ka kpe. Sanam mɛ a gɔsirama nen mi, a wunen berusebu dam kɛɛyɔ.

³³ Piɛɛ nɛɛ, Yinni na sɔru kpa n ka nun da pirisəm sɔɔ ka gɔɔ sɔɔ.

³⁴ Ma Yesu u nɛɛ, Piɛɛ na nun sɔmɔ, giso goo dɔɔ gu sere swi kaa man siki nɔn ita a nɛɛ, a n man yɛ.

Yansurɔru ka bɔɔ

wuu daatiru ka takobi

³⁵ U kɔam bu sɔɔwa u nɛɛ, sanam mɛ na bɛɛ gɔra yansurɔru ka bɔɔ wuu daatiru ka baranu sari, i gāanu bia? Ba nɛɛ, aawo, sa n gāanu bie.

³⁶ Ma u nɛɛ, to tɛ, wi u yansurɔru mɔ u tu suo, mɛya maa wi u bɔɔ wuu daatiru mɔ. Wi u kun maa takobi mɔ, u win yaberu dɔro u ka ye dwe.

³⁷ Domi na bɛɛ sɔmɔ, nge mɛ ba yorua, “Ba nùn garisi tɔn kɔso.” Ya n koo ko ya kun man koore mɛ. Ye n maa sãa nen gari ya wiru goorɔ.

³⁸ Ba nɛɛ, Yinni, takobi yiru wee. Ma u nɛɛ, su yen baa deri.

Yesu u kanaru mɔ

Olifin guuru wɔllɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 26:36-46, Maaku 14:32-42)

³⁹ Ye Yesu u yara u da Olifin guurɔ nge mɛ win dɔɔnɛ. Ma win bwãaba nùn swi.

⁴⁰ Ye ba tura yam mi, u bu sɔɔwa u nɛɛ, i kanaru koowo kpa i ku du kɔkiribu sɔɔ.

⁴¹ Yen biru u ka bu dɛsira fiiko nge mɛ tɔnu u koo kpɪ u kperu kara tu yɔran saka ma u yiira mi, u kanaru kua.

⁴² U nɛɛ, Baaba à n kɪ, a de wahala ye, yu man dɛsirari. Adama a de wunen kɪru tu koorɔ, n n mɔ nɛgiru.

[⁴³ Yera Gusunɔn gɔrado u nùn kurema wɔllun di u ka nùn dam kɛ.

⁴⁴ Nuku sankira bakanu sɔɔ u kanaru mɔ ka dam, ma win wenyanu kua nge yem nu dãakumɔ temɔ.]

⁴⁵ Ye u kanaru kua u kpa, u da win bwãabun mi gia. U bu deema ba do ka nuku sankiranu.

⁴⁶ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna i do. I seewo i kanaru ko kpa i ku du kɔkiribu sɔɔ.

Yesun mwaabu

(I maa mɛɛrio Mateu 26:47-56, Maaku 14:43-50, Yohanu 18:3-11)

⁴⁷ Sanam mɛ Yesu u gari yi mɔ, yera tɔn wɔru ga tunuma, ma wi ba sokumɔ Yudasasi, wɔkura yiru yen turo, u bu gbiye. U Yesu susi u ka nùn nɛnɛ u bɔkasi.

⁴⁸ Ma Yesu nɛɛ, Yudasasi, ka tɔbiri tenin bwesera kaa ka Tɔnun Bii yiberɛba nɔmu sɔndia?

⁴⁹ Be ba wãa ka Yesu sannu, ye ba wa ye n koo ko, ba nɛɛ, Yinni, su ka bu takobi sɔro?

⁵⁰ Ma ben turo u yãku kowo tɔnweron sɔmɔ sɔra u win nɔm geun soo bura.

⁵¹ Ma Yesu nɛɛ, i den derio mɛ.

Ma u durɔ win soo ge baba u gu bɛkia.

⁵² Yen biru Yesu u yãku kowo tɔnwerobu ka sãa yerun kɔsobun wirugibu ka Yuuban guro gurobu sɔɔwa u nɛɛ, nɛna bɛɛ i mwaabu na ka takobi ka bokunu nge swaa dio?

⁵³ Baadommawa na wãa ka bɛɛ sãa yerɔ, ma i n man mwe. Tɛ bɛɛya i saa yeni mɔ, bɛɛ ka yam wɔkurun damgii.

Piɛɛ u Yesu siki

(I maa mɛɛrio Mateu 26:57-58, 69-75, Maaku 14:53-54, 66-72, Yohanu 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ye ba Yesu mwa ba kpa, ba ka nùn da yãku kowo tɔnweron yenuɔ. Piɛɛ bu swi dandankuru.

⁵⁵ Ba dɔɔ sɔrua yenu yaaraɔ, ma gaba sɔ mi. Piɛɛ u maa sina ka be.

⁵⁶ Sɔm kowo tɔn kurɔ goo u nùn wa u sɔ dɔɔn bɔkuɔ, ma u nùn nɔni girari u nɛɛ, durɔ wini maa, u raa wãa ka wi.

⁵⁷ Adama u siki u nɛɛ, kurɔ wunɛ na n nùn yɛ.

⁵⁸ N tɛ fiiko, goo kɔam nùn wa ma u nɛɛ, wunɛ a maa sãawa tɔn begii.

Ma Piɛɛ u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, aawo, na n sãa begii.

⁵⁹ Yen biru n kua kɔba tian saka, goo u maa wure u nɛɛ, ka geema durɔ wini maa, u raa wãa ka wi, domi Galilegiwa.

⁶⁰ Piɛɛ u nɛɛ, wunɛ, na n yɛ ye a kɪ a gere.

Yande nge mɛ u gari yi mɔ, goo dɔɔ ga swi.

⁶¹ Ma Yinni u sīra u Piε mεεra. Yera Piε u gari yi yaaya yi Yinni u raa nūn sōwa u nεε, gisō goo dōo gu sere swī, kaa man siki nōn ita.

⁶² U yara tōwō u swī ka nuku sankiranu.

Ba Yesu yaakoru mō

(I maa mεerio Mateu 26:67-68, Maaku 14:65)

⁶³ Tōn be ba Yesu neni ba nūn gari bōkō mō ba nūn soomō.

⁶⁴ Ba nūn wuswaa wōkua ma ba nūn sōmō u tubuo wi u nūn so.

⁶⁵ Ma ba nūn wōm dabinu ganu wōmmō.

Ba Yesu sirimō Yuuban

tōnwerobun mēnnō yerō

(I maa mεerio Mateu 26:59-66, Maaku 14:55-64, Yohanu 18:19-24)

⁶⁶ Ye yam sāra, Yuuban guro gurobu ka yāku kowo tōnwerobu ka wooda yērobu ba mēna ma ba dera ba ka Yesu da ben siri yerō.

⁶⁷ Ba nεε, a sun sōwō à n sāan na Kirisi wi. Yesu bu wisa u nεε, baa nà n bεε sōwa i n naane dokemō.

⁶⁸ Mēya nà n maa bεε gāanu bikia, i n man wisimō.

⁶⁹ Saa tēn di, Tōnun Bii u koo sina Gusunō damgiin nōm geuō.

⁷⁰ Be kpuro ba nεε, n n man na wunε Gusunōn Biiwa?

Ma u bu wisa u nεε, oo, nε Gusunōn Biiwa, nge mε i gerua.

⁷¹ Yera ba nεε, mban seedawa sa maa kasu. Beseñ tii sa ye nua saa win nōon di.

23

Ba ka Yesu da Pilatin wuswaa

(I maa mεerio Mateu 27:1-2, 11-14, Maaku 15:1-5, Yohanu 18:28-38)

¹ Ma ba seewa be kpuro sannu ba ka Yesu da Pilatin kōnnōwō.

² Ba nūn durum manibu wōri ba nεε, sa wini deema u tōmbu bwisi kēmō bu ka bandu kōri bwia, u maa yinamō bu tem yēro wōō gobi kōsia. U tii sokumō Kirisi, sina boko.

³ Pilati u nūn bikia u nεε, wunε Yuuban sina bokowa?

Yesu u nεε, oo, nge mε a gerua.

⁴ Pilati u yāku kowo tōnwerobu ka tōn wōru sōwa u nεε, na n taare gaa wa durō wi sōo.

⁵ Adama ba nōo girari ba nεε, u tōmbu bwisi kēmōwa bu ka sanna, u bu yen keu sōosimō. U torua Galilen di ma u da Yudean tem kpuro sōo. Wee, u maa na mini tē.

Ba ka Yesu da

Herodun wuswaa

⁶ Ye Pilati u yeni nua, u bikia durō wi, u n Galilegiin na.

⁷ Ye u gia ma u weewa Herodun bandun tem di, u nūn gōsia win mi. Herodu maa wāa Yerusalemō saa ye sōo.

⁸ Sanam mε Herodu u Yesu wa, win nukura dora gem gem. Saa tēbun diya u kasu u nūn wa, win labaari ye u nōmō ba gerumōn sō. Domi u yīiyō u Yesun sōm maamaakigiru wa dōma te u koo nūn wa.

⁹ U nūn gari bikia n ka te adama Yesu kun nūn gεε wisa.

¹⁰ Yāku kowo tōnwerobu ka wooda yēroba wāa mi, ba nūn durum manimō ka dam.

¹¹ Herodu ka win tabu kowobu ba nūn yaakoru kua ma ba nūn gari bōkō kua. Ye ba nūn yabe buraru sebusia ba kpa ba nūn gōsia Pilatin mi.

¹² Yen dōma tera Pilati ka Herodu ba dora, be, be ba raa yiberε tēru mōsinε.

Ba Yesu taare wē bu go

(I maa mεerio Mateu 27:15-26, Maaku 15:6-15, Yohanu 18:39-19:16)

¹³ Pilati u yāku kowo tōnwerobu ka Yuuban wirugibu ka tōn wōru sokusia.

¹⁴ U bu sōwa u nεε, i ka man durō wini naawa nge wi u tōmbu bwisi kēmō bu ka bandu kōri bwia. N wee, na gari yin asansi bikia bēen wuswaa, na n maa gāanu wa durō wi sōo, ni nu sōosimō ma geema ye i gerua win sō.

¹⁵ Mēya maa Herodun tii, domi u sun nūn wesiamā. Durō wi kun gāanu kue ye n ka gōō nε.

¹⁶ Yen sō, na kon nūn kara nà n nūn sēyasia na kpa.

[¹⁷ N deema tōō bakaru baatere tilasiwa Pilati u ka pirisōm turo kara.]

¹⁸ Ba nōogiru sua be kpuro sannu ba nεε, a wini goowo, kpa a sun Baraba kara!

¹⁹ Ba raa Baraba wi doke pirisōm sōo yēn sō u tōmbu sannō bōrie wuu sōo, u maa tōnu go.

20 Pilati u kpam ka bu gari kua yèn sō u gōru doke u Yesu kara.

21 Adama ba wurenu seewa ba nεε, a kpareo, a nùn dāa bunanaru kpareo!

22 Pilati u kpam bu sōwa nən itase u nεε, kōsa yerà u kua. Na n̄ gāanu wa wi sō ye n̄ ka gōo nε. Yen sō, n̄ n̄ nùn sεeyasia na kpa, kon nùn kara.

23 Adama ba wure ba n̄ogiru sua ba nεε, bu nùn kpareo. Ma ben wurenu nu nùn kamia.

24 Ma Pilati u wooda yi nge mε ba bikia.

25 U wi ba bikia yōsu wi ba pirisəm doke sannō ka tən goobun (200) sō, ma u bu Yesu deria ben gōru kīru sōo.

Ba Yesu kpare

dāa bunanaru wōllō

(I maa mεerio Mateu 27:32-44, Maaku 15:21-32, Yohanu 19:17-27)

26 Sanam mε ba ka Yesu dōo, ba goo mwa wi ba mō Simōo Sirenigii, wi u win gberu wee, ma ba nùn dāa bunanaru sōbi u ka Yesu swīi.

27 Tən wōru guna ya nùn swīi. Ye sōo, tən kurōbu gaba wāa be ba sumō ba kpara wōri mō win sō.

28 Yesu u sīira ben mi gia ma u nεε, Yerusalemun tən kurōbu, i ku swī n̄n sō, adama i swīiyō b̄en sō ka b̄en bibun sō.

29 Domi n̄ wee, sanam sisi ye ba koo nεε, doo n̄ogriba wīrobu ka b̄en nukura kun marure, ka b̄en bwāa kun bii b̄əm k̄ere.

30 Saa yera ba koo guunu sō bu nεε, i sun s̄sikio, kpa bu gungunu sō bu nεε, i sun wukirio.

31 Domi b̄a n̄ yenin bweseru dāa bekuru kua, amōna n̄ ko n̄ s̄a dāa gbeburun mi.

32 Saa ye sōo, ba maa kōsan kowobu yiru gabu ka da be ba koo gō ka Yesu sannu.

33 Sanam mε ba tura yam mi n̄ ka wii koko weenε, ba nùn dāa bunanaru kpare ka kōsan kowobu yiru ye, turo n̄m geuō, turo n̄m d̄warō.

34 Yesu u nεε, Baaba a bu suuru kuo domi ba n̄ ȳe ye ba mō.

Ba win yānu tete toosi ba b̄onu kua.

35 Tən wōru ga wāa mi, ga nùn m̄era. Ka wirugibō, ba Yesu yaakoru mō ba mō, u gabu faaba kua. U n̄ s̄an na Kirisi wi Gusunō u gōsa, u maa win tii faaba koowo.

36 Tabu kowobu b̄a maa susi bu ka nùn yaakoru ko, kpa bu nùn tam m̄amm̄m̄ w̄e.

37 Ma ba nεε, à n̄ s̄an na Yuuban sina boko, a tii faaba koowo wunen tii.

38 Dāa tē sōo ba nùn kp̄aren wōllō, yora gaa wāa ye ya gerumō winiwa Yuuban sina boko.

39 Kōsan kowo ben turo be ba dāa bunanaru kpare mi, u Yesu gari kam gerusimō u mō, n̄ n̄ wunε a s̄a Kirisi wi? A tii faaba koowo, kpa a maa sun faaba ko.

40 Adama win turo u nùn gerusi u nεε, a n̄ Gusunō nasie? Wunε wi ba taare w̄e nge wi?

41 B̄esen mi, n̄ ka sun d̄ende domi b̄esen kookoosun areya sa m̄waamō, adama sii wini u n̄ gāa kōsunu ganu kue.

42 Ma u nεε, Yesu, d̄oma te a sina wunen bandu sōo, a man yaayo.

43 Yesu u nùn wisa u nεε, ka geema na nun sōomō, gisō kaa n̄ wāa ka n̄ ḡaribun wāa yee geeru sōo.

Yesun gōo

(I maa mεerio Mateu 27:45-56, Maaku 15:33-41, Yohanu 19:28-30)

44 Saa ye, sōo wii wōllō, ma yam mu tīra handunia kpuro sōo sere sōo ka yāara. Yen t̄ebu ka kōba ita nε.

45 Sōo yam tīra ma beku kare te ta wāa s̄a yeru sōo ta ḡera ta b̄onu kua yiru.

46 Yesu u gb̄ara ka dam u nεε, Baaba, na nun n̄n hunde n̄mu s̄ondia.

Ye u gari yi gerua u kpa, ma u sariru kua.

47 Ye tabu kowobun t̄n̄wero u wa ye ya koorā, u Gusunō siara u nεε, ka geema, durō wini geegiiwa.

48 Yen biru t̄n̄ wōru ge ga wāa mi, ye ga wa ye ya koorā, ga ḡsira ka biti baka.

49 Be ba Yesu ȳe kpuro ka t̄n̄ kurō be ba nùn swīima Galilen di, ba yō n̄ d̄esire ba ka m̄era ye n̄ kooramō.

Yesun sikubu

(I maa mεerio Mateu 27:57-61, Maaku 15:42-47, Yohanu 19:38-42)

50-51 Durō goo wāa wi ba sokumō Yosefu. U na saa Yuuban wuu gagun di ge ba mō Arimate. U s̄a geegii ka t̄n̄ geo ma u mara Gusunō u na u win bandu swīi. U wāa siri kowobun wuuru sōo, adama u n̄ daa ben gere ka ben kookoosu wure.

52 Wiya u da Pilatin mi, u Yesun goru kana.

⁵³ U tu sarasia dāa bunanarun di ma u ka tu bekuru tēkua, u tu kpī siki kpee wərugirə, mi ba n̄ goo dokere.

⁵⁴ Tōo te, tōo wērarugirun səərun tōra, tèn yokan di tōo wērarugira koo tore.

⁵⁵ Kurə be ba raa Yesu swīima Galilen di, ba Yosefu yōsiri ma ba siki te wa, ka nge mē ba Yesun goru kpīsina.

⁵⁶ Ma ba gəsira ba gum mē mu nuburu do ka turaren səəru kobu da.

Tōo wērarugiru sōnu ba wēra nge mē wooda ya gerua.

24

Yesun seebu gərin di

(I maa mēerio Mateu 28:1-10 Maaku 16:1-8, Yohanu 20:1-10)

¹ Ye n kua alusuma buun buru buru yellu, kurə be, ba da sikiru mi ka gum nuburugim mē ba səəru kua.

² Ba deema kpera bimiare sikirun nəən di.

³ Ba dua adama ba n̄ Yinni Yesun goru deemε.

⁴ Nge mē ba ka yen biti yō, n wee tambu yiru gaba bu kurema ba yānu sebua ni nu ballimə.

⁵ Kurə be, ba nanda ma ba tuka ma durə be, ba nεε, mban sōna i waso kasu gəribun suunu səə.

⁶ U n̄ wāa mini, u seewa gərin di. I yaayo ye u raa bεε sōowa sanam mē u wāa Galileo.

⁷ U nεε, ba n̄ koo ko ba kun Tənun Bii tən kəsobu nəmu səndie, kpa bu n̄n dāa bunanaru kpare, kpa u kpam se sōo itase.

⁸ Ma kurə be, ba Yesun gari yi yaaya.

⁹ Ba gəsira sikiru min di ba da ba ye kpuro bwāabu wəkura tia ye ka be ba tie kpuro nəəsia.

¹⁰ Maari Madalagii ka Yoana ka Maari, Yakəbun mero ka kurəbu gabu, beya ba ye gəro be sōowa.

¹¹ Adama gari yi, yi bu sāare sukuru, ba n̄ kurə ben gere naanε kue. [

¹² Ma Piεε u seewa u duka da sikiru mi. Ye u yāara, u n̄ gāanu wa ma n̄ kun mə beku te ba raa ka goo te tēkua ta suba temə. Ma u gəsira win yenuə ka biti.]

Emayusin daabu

(I maa mēerio Maaku 16:12-13)

¹³ Yera sōo tee te səə, gəro ben yiru ya wuu dəə ge ba sokumə Emayusi. Ga ka Yerusalemu toma nge kilo wəkura tian saka.

¹⁴ Ye n koorə kpuro, ba yen faagi mə.

¹⁵ Sanam mē ba gari yin faagi mə ba sikirinεmə, Yesu u susi ben bəkuə u swaa mə ka be sannu.

¹⁶ Ba n̄n wa adama gāanu yina bu n̄n tubu.

¹⁷ U bu bikia u nεε, gari yirə i mə mē, i ka sīimə.

Ma ba yōra ba wuswaa burisine ka nuku sankiranu.

¹⁸ Ben turo, wi ba sokumə Keleopa, u nεε, ma n̄ kun wunε turo baasi, wara wāa Yerusalemu wi u kun yē ye n koorə sōo mεε te səə.

¹⁹ Ma u bikia u nεε, mban bwesera n kua.

Ba nεε, ye ba Yesu Nasaretigii kuan gariya sa mə. Durə wi, u sāa Gusunən səmə wi u ra səm maamaakiginu ko kpa u gari gere ka yiiko Gusunə ka tambu kpuron wuswaaə.

²⁰ Bεsən yāku kowo tənwerobu ka wuun wirugibu ba n̄n tambu nəmu səndia bu ka n̄n taarε wē bu go ma ba n̄n dāa bunanaru kpare.

²¹ Sa raa yīiyə wiya u koo Isireliba yakia, adama yen sōo itase wee, ye yeni kpuro ya ka koorə.

²² Yen biruwa kurəbu gabu bεsε səən di ba sun gidi swee. Ba da sikiru mi buru buru yellu,

²³ ba n̄ Yesun goru deemε. Ma ba na ba nεε, wəllun gəradoba ba bu kure ma ba bu sōowa u be wasi.

²⁴ Gabu bεsən wuuru səə ba da siki ten mi ma ba baayere deema nge mē kurə be, ba bu sōowa, adama ba n̄ win tii wa.

²⁵ Yera Yesu u bu sōowa u nεε, tən bwisi sari bεε, ka be ba ku ra naanε doke fuuku ye Gusunən səməbu ba bu sōowa,

²⁶ Kiriisi u koo ko u kun nəni sōore u sere du win yiiko səə?

²⁷ Ma u torua Məwisin min di ka Gusunən səməbu kpuro, u bu win gari tubusia yi yi wāa Gusunən gari kpuro səə.

²⁸ Sanam mē ba wuu turuku kua ge ba dəə, u kua nge u kī u da wuswaaə.

²⁹ Ma ba n̄n suuru kana ba nεε, u sinə ka be domi yoka kua kə, sōo maa kpa. Ma u wura u ka bu sina.

³⁰ Sanam mē u dimə ka be, u pēε sua u ye domaru koosi, ma u ye murura u bu wē.

31 Saa yera ben nɔni wukiara ba nùn tuba, yande ma ba nùn bia.

32 Ma ba sɔɔnamɔ ba nɛɛ, bɛsɛn gɔru ga n̄ ka sun gari kue swaa sɔɔ ye u ka sun gari m̀ ma u sun Gusunɔn gari tubusiamɔ?

33 Ma ba yande seewa ba gɔsira Yerusalemuɔ. Ba deema wɔkura tia ye ka gabu ba mɛnnɛ.

34 Be ba mɛnnɛ mi, ba tɔnu yiru ye sɔɔwa ba nɛɛ, Yinni u seewawa gɔrin di ka gem, u tii Simɔɔ sɔɔsi.

35 Ma tɔnu yiru ye, ya maa gerua ye n bu deema swaa sɔɔ ka nge mɛ ba nùn tuba sanam mɛ u pɛɛ ye murura u bu wɛ.

Yesu u win bwãabu tii sɔɔsi

(I maa mɛɛrio Mateu 28:16-20, Maaku 16:14-18, Yohanu 20:19-23, Gɔrobun Kookoosu 1:6-8)

36 Sanam mɛ ba gari yi m̀, win tii u kurama ben suunu sɔɔ [u nɛɛ, Gusunɔ u bɛɛ alafia kɛ].

37 Ba nanda, bɛrum bu mwa. Ba tamaa siiniwa.

38 Adama u bu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna bɛɛn laakari burisira. Mban sɔna bwisiku ninin bwesera wãa bɛɛn gɔrusɔ.

39 I nɛn nɔma ka nɛn naasu mɛɛrio. Nɛna. I man babo i wa. Siini ya ku ra n wasi ka kukunu m̀, nge mɛ i wa na m̀.

[
40 Sanam mɛ u ye gerumɔ u bu win nɔma ka win naasu sɔɔsi.]

41 Ben nuku dobu sɔɔ, ba n̄ gina naane doke, ma ba saaron sãa. Yen sɔna u bu bikia u nɛɛ, i gãanu m̀ n di?

42 Ba nùn swãa kuseru wɛ te ba sɛɛwa.

43 U tu sua u tema ben wuswaaɔ.

44 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, yeya na raa bɛɛ sɔɔwa sanam mɛ na wãa ka bɛɛ na nɛɛ, kpuro ye ba yorua nɛn s̄ Mɔwisin woodan tireru sɔɔ ka Gusunɔn sɔmɔbuginu ka yerukobun womusu sɔɔ, ya n̄ koo ko ya kun koore.

45 Yera u ben bwisi wukia Gusunɔn gari yi ka bu yeeri.

46 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, nge mɛya ba yorua, Kirisi u koo nɔni swãaru wa, kpa u se gɔrin di sɔɔ itase.

47 Kpa bu tem kpuron tɔmbu s̄ ka win yĩsiru bu nɛɛ, bu gɔru gɔsio bu ka ben toranun suuru wa. Ba koo torewa Yerusalemun di.

48 Bɛɛya maa yen seeda diobu.

49 Wee, kon bɛɛ mɔrisiama yɛn nɔɔ mwɛɛru nɛn Baaba u kua. Adama i n wãa wuu ge sɔɔ sere wɔllun dam mu ka bɛɛ wukiri.

Yesu u doona wɔllɔ

(I maa mɛɛrio Maaku 16:19-20, Gɔrobun Kookoosu 1:9-11)

50 U ka bu da sere Betani gia, ma u win nɔma sua wɔllɔ u bu domaru kua.

51 Sanam mɛ u bu doma te kuammɛ, u dɛsira ben bɔkun di [ma u suara wɔllɔ].

52 Ba nùn sãwa ma ba gɔsira Yerusalemuɔ ka nuku doo bakabu.

53 Sãa yerɔwa ba ra n wãa ba n Gusunɔ siaramɔ.

LABAARI GEA NGE MƐ YOHANU U YORUA

Yohanu u kī u tǎmbu sǎosi win tire te sǎo ma Yesu u sǎawa Gusunǎn Bii. Wi u nǔn naanƐ doke kpa yǎero u n wǎaru mǎ sere ka baadommaǎ, wiru 20:30-31. Yohanu u n mǎn dabinu yorua nge mƐ Mateu ka be ba tie ba yorua. Adama u garin weenasii sua u ka sǎosi mƐ Yesu u sǎa. U marubu nǎm mƐrusen gari yorua, wiru 3, ka nim wǎarugim gari, wiru 4, ka dǎa wǎaruginun gari, wiru 6, ka handunian yam bururam gari, wiru 8. U maa sun Yesun sǎmburun tore sǎomǎ ka win dim dǎakim mƐ ba di ka win bwǎabu, wiru 13, ka gari dǎaki yi u bu sǎowa u ka bu nukuru yemiasia, wiru 14-16, ka sere maa kana te u kua win tǎmbu kpuron sǎ, wiru 17.

U maa nƐƐ, Yesu u sǎawa Gusunǎn gari, ka dǎa wǎaruginu ka handunian yam bururam ka swaa ye ya dǎo Gusunǎn mi, ka gem, ka wǎaru, ka tǎki mƐro.

Tire te sǎo, Yohanu u maamaaki nǎoba tia sia ye Yesu u kua ye Mateu ka Maaku ka Luku ba n yorua. Adama u n Yesun marubu ka win sǎmburu te u kua Galileǎ yorua ka sere kǎkiri bi Yesu u wa ka Yinnin dǎa domaruginun gari. Domi tǎn dabira ta yeni kpuro yǎ kǎ win waati ye sǎo.

Tire ten kpunaa

1. Yam bururam ka wǎarun gari, wiru 1:1-18.
2. Yesu u tii tǎmbu sǎosi, wiru 1:19n di sere wiru 12:50.
3. Yesu Kirisin gari dǎaki yi u ka win bwǎabu nukuru yemiasia, wiru 13n di sere wiru 17.
4. Yesun sanam dǎakim handunia sǎo, wiru 18n di sere wiru 21.

Yam bururam ka wǎarun gari

¹ Saa yee yellun di Gari wǎa. Gari yi wǎa ka Gusunǎ. Gari yi, yi maa sǎawa Gusunǎ.

² Yi maa wǎa saa yellun di ka Gusunǎ sannu.

³ Saa yin min diya baayere ya taka kooraa, ba n gǎanu ganu taka kue yin biru.

⁴ Gari yi sǎora wǎara wǎa, wǎa teya ta ka tǎmbu yam bururam naawa.

⁵ Yam bururam mƐ, mu ballimǎ yam wǎkurǎ. Yam wǎku te, ta n maa yam bururam mƐ go.

⁶⁻⁷ Durǎ goo raa wǎa wi ba ra soku Yohanu, wi Gusunǎ u gǎsa u ka tǎmbu yam bururam mƐn areru diiya, kpa ben baawure u ka naanƐ doke saa win min di.

⁸ N n mǎ wiya yam bururam mƐ, adama ba nǔn gǎrimawa u ka yam bururam mƐ areru diiya.

⁹ Yam bururam mƐ tǎnawa mu sǎa yam bururam gem mƐ mu na handuniaǎ mu tǎmbu kpuro yam dƐerasiammƐ.

¹⁰ Wi u sǎa Gari yi, u na u wǎa handunia ye sǎo. Win min diya handunia ya taka kooraa. Ka mƐ, handuniagiba kun nǔn tuba.

¹¹ U na wigibun mi, ma wigiba kun nǔn wure.

¹² Adama gaba nǔn wura ma ba win yǎsiru naanƐ doke ma u bu dam kǎ bu ka ko Gusunǎn bibu.

¹³ N n mǎ ba kua Gusunǎn bibu ka tǎnun marubu n kun mƐ ka tǎnun yem n kun mƐ ka wasin kǎru, adama ba marurawa saa Gusunǎn min di.

¹⁴ Tǎ, Gari yi, yi kua tǎnu wi u durom ka gem yiba, ma u ka sun sina. Sa win yiikon girima mƐera, yiiko yǎn bweseru Gusunǎ Baaba u win Bii teereru wǎ.

¹⁵ Yohanu u win areru di u gbǎra u nƐƐ, wiya mi, win gari na raa gerua, wi u sisi nƐn biruǎ, adama u man kere domi u wǎa ba sere man mara.

¹⁶ Win durom bakam sǎon diya bƐsƐn baawure u win baa mwa, ma sa durom wa durom mensim wǎllǎ.

¹⁷ Gusunǎ u sun wooda wǎ saa Mǎwisin min di, adama durom ka gem mu nawa saa Yesu Kirisin min di.

¹⁸ Goo sari wi u Gusunǎ waare. Adama sa win Bii teereru wa wi u wǎa Baaban mi. Tǎ wiya u sun Baaba sǎosi.

*Yohanu Batemu kowon waasu
(I maa mƐerio Mateu 3:1-12, Maaku 1:1-8,
Luku 3:1-18)*

¹⁹ Yeniwa Yohanu u gerua sanam mƐ Yuu be ba wǎa Yerusalemǎ ba yǎku kowobu ka Lefiba gǎrima win mi bu ka nǔn bikia, wiya were.

²⁰ Yohanu u bu wurari, u n wisibu yinƐ, u gerua batuma sǎo u nƐƐ, u n sǎa Kirisin wi.

²¹ Ba nƐƐ, n n mƐn na, wuna were. Wuna Eli?

Ma u bu wisa u nƐƐ, aawo.

Ba kpam nùn bikia ba nɛɛ, wuna Gusunɔn sɔmɔ wi?

Ma u nɛɛ, aawo.

²² Ba maa wure ba bikia ba nɛɛ, wuna were, a sun sɔwɔ kpa su wa ye sa ko bu tusia be ba sun gɔrima. Seeda yerà a tii diisimɔ.

²³ Yohanu u nɛɛ,

“nɛna nɔɔ ge ga gb̄aramɔ gbaburɔ ga m̀, i Yinni swaa dɛndasio,” nge mɛ Gusunɔn sɔmɔ Esai u raa gerua.

²⁴ N deema gɔro ben gaba s̄awa Falisiba.

²⁵ Ba Yohanu bikia ba nɛɛ, mban s̄ona a tɔmbu batɛmu m̀, ma a kun s̄aa Kirisi wi, ñ kun mɛ Eli, ñ kun mɛ sɔmɔ wi.

²⁶ Yohanu u bu wisa u nɛɛ, nɛ na ka nim batɛmu m̀, adama goo u ȳɔ bɛɛn suunu sɔɔ wi bɛɛ i ñ ȳɛ.

²⁷ Wiya u sisi nɛn biruɔ, adama u man kere, na ñ mam tura n ȳɛro win baranun w̄ɛɛ kusia.

²⁸ Yeni kpurowa ya koorɔ Betaniɔ, wuu ge ga w̄aa Yuudenin guruɔ mi Yohanu u batɛmu m̀.

Yesu,

Gusunɔn Ȳaa kinɛ kpendu

²⁹ Yen sisiru Yohanu u Yesu wa u sisi win mi ma u nɛɛ, i Gusunɔn Ȳaa kinɛ kpendu * mɛɛrio te ta handuniagibun durum wuuwa ta ka doonɔ.

³⁰ Win gariya na raa gerua sanam mɛ na nɛɛ, durɔ goo u sisi nɛn biruɔ u man kere, domi u w̄aa ba sere mam mara.

³¹ Adama na ñ daa nùn tuba. N deema nɛ, na nawa n ka tɔmbu batɛmu ko nim sɔɔ, kpa n nùn Isireliba giasia.

³² Yohanu u maa are teni di u nɛɛ, na Hunde wa u saram wee saa Gusunɔ w̄ollun di nge kparuko, ma u sina durɔ win wii w̄ollɔ.

³³ Na ñ nùn tuba, adama Gusunɔ wi u man gɔra n ka tɔmbu batɛmu ko nim sɔɔ, win tiiwa u man s̄ɔwa ma win wirɔ na wa wi Gusunɔn Hunde u sarama u s̄ɔ, wiya u koo tɔmbu batɛmu ko ka Hunde Dɛɛro.

³⁴ Na maa ye wa, ma na areru di ma durɔ wi, Gusunɔn Biiwa.

Yesun bw̄aa ghiikobu

³⁵ Yen sisiru Yohanu u kpam w̄aa mi, u ȳɔ ka win bw̄abu yiru.

³⁶ Sanam mɛ u Yesu wa u sarɔ, u nɛɛ, Gusunɔn Ȳaa kinɛ kpendu wee.

³⁷ Ye bw̄abu yiru be, ba gari yi nua yera ba Yesu sw̄ii.

³⁸ Yesu u s̄ira u bu wa ba nùn sw̄ii, ma u bu bikia u nɛɛ, mba i kasu.

Ba nɛɛ, w̄ɔru mana a w̄aa, Rabi. Ȳisi ten tubusiana, keu s̄ɔsio.

³⁹ U bu s̄ɔwa u nɛɛ, i na i wa. Ma ba ka nùn da ba wa mi u w̄aa, ma ba s̄ɔ sura win mi. Saa ye, ya s̄awa yokan kɔba nɛɛ.

⁴⁰ Andere, Simɔɔ Piɛɛn wɔnɔ, u s̄aa tɔmbu yiru yen turo be ba Yohanun gari yi swaa daki dɔma te, ma ba Yesu sw̄ii.

⁴¹ U gina gbia u da u win mɔɔ Simɔɔ sokuma ma u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, sa Mɛsi wa, wi ba sokumɔ Kirisi ka Gɛɛkim.

⁴² Ma u ka Simɔɔ da Yesun mi. Yesu nùn mɛɛra ma u nɛɛ, wuna Simɔɔ, Yohanun bii. Sefawa ba ko n da nun soku. Ȳisi te, ka te ba m̀ Piɛɛ, ye kpuron tubusiana, kperu.

Yesu u Filipu ka Natanieli soka

⁴³ Yen sisiru Yesu u ḡoru doke u da Galilen temɔ. Ma u ka Filipu yinna, u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, a man sw̄iima.

⁴⁴ Filipu u s̄awa Bɛsaidagii, wi ka Andere ka Piɛɛ, wuu teugiba.

⁴⁵ Filipu u da u Natanieli kasuma ma u nùn s̄ɔwa u nɛɛ, sa ȳɛro wi wa win gari ba yorua M̄owisi, ka Gusunɔn sɔmɔbun tirenɔ. Ȳɛro wiya, Yesu Nasaretigii, Yosɛfun bii.

⁴⁶ Natanieli u nùn bikia u nɛɛ, ḡaa geenu koo kp̄i nu yari saa Nasaretin di?

Filipu u nɛɛ, u na u wa.

⁴⁷ Ye Yesu u Natanieli wa u sisi win mi, u wi tusia batuma sɔɔ u nɛɛ, i mɛɛrio, Isirelin biin tii tiiwa u wee mini, win nukurɔ taki sari.

⁴⁸ Natanieli u nùn bikia u nɛɛ, man diya a man ȳɛ.

Ma Yesu u nɛɛ, na nun wa d̄arun nuurɔ Filipu u sere nun soka.

⁴⁹ Natanieli u nɛɛ, yinni, wunɛ Gusunɔn Biiwa! Wunɛ Isireliban sina bokowa!

⁵⁰ Yesu u nùn bikia u nɛɛ, a naanɛ doke yèn s̄ɔ na nɛɛ, na nun wa d̄arun nuurɔ? Kaa maa ḡaanu wa ni nu nini kp̄aru kere.

⁵¹ Ma u bu s̄ɔwa u nɛɛ, ka geema, na bɛɛ s̄ɔmɔ, i ko w̄ollu wa ta wukiara, kpa Gusunɔn gɔradoba ba n ȳɔmɔ ba n saramamɔ Tɔnun Biin wii w̄ollɔ.

* **1:29 Ȳaa kinɛ kpendu** Yesuwa ba ka ȳa wi u tii w̄ɛ nge ȳaku ȳaru.

2

Kurɔ kpaaru Kanaa

¹ Sɔɔ itase ba kurɔ kpaaru mɔ Kanaa, Galilen temɔ. N deema Yesun mɛro u wɔa mi.

² Ba maa Yesu ka win bwɔabu sokusia kurɔ kpaar yeru mi.

³ Ye ben tam mu kɔmia, yera Yesun mɛro u Yesu sɔɔwa ma ba n̄ maa tam mɔ.

⁴ Ma Yesu u n̄ɛɛ, na n̄ɛɛ ya? A ku man sɔ ye kon ko, n̄ɛn saa kun tura gina.

⁵ Ma win mɛro u sɔm kowobu sɔɔwa u n̄ɛɛ, bu koowo kpuro ye Yesu u gerua.

⁶ N deema boosu nɔɔba tia su wɔa mi, mi sɔɔ Yuuba ba ra nim doke wasin s̄arasiabun s̄ɔ. Gen baagere ga koo ditiri wunɔbun (100) saka mwa.

⁷ Yesu u sɔm kowo be sɔɔwa u n̄ɛɛ, bu nim yibio boo si sɔɔ.

Ma ba yibia ka nɔɔwɔ.

⁸ U maa n̄ɛɛ, bu sɔko yande bu ka da kurɔ kpaar ten tɔnweron mi.

Ma ba sɔka ba ka da.

⁹ Ma tɔnweron wi, u tam m̄ɛ denda, m̄ɛ Yesu u gɔsia mi. Adama u n̄ ȳɛ man diya mu na, sɔm kowo be ba nim m̄ɛ taka beya ba ȳɛ. Yera tɔnweron wi, u kurɔ kpaon durɔ soka

¹⁰ u n̄n̄ sɔɔwa u n̄ɛɛ, sii baawure u ra ka tam durom n̄ɛwa gina, yen biru kpa u ka na m̄ɛ mu n̄ m̄ɛnɔ dobu tura, sanam m̄ɛ tɔmba durom m̄ɛ n̄ra ba tonda. Adama wun̄ɛ a raa tam durom meni berua sere ka t̄ɛ.

¹¹ Maamaaki yeni ye Yesu u kua Kanaa, Galilen temɔ mi, yeya ya s̄aa gbiikaa win maamaaki be u kua sɔɔ. Miya u win yiiko s̄ɔsi, ma win bwɔaba n̄n̄ naan̄ɛ doke.

¹² Yen biru u sara u da Kapenamɔ ka win m̄ɛro ka win wɔnɔbu ka win bwɔabu adama ba n̄ t̄ɛ mi.

Yesu u dua s̄aa yerɔ

(I maa m̄ɛriɔ Mateu 21:12-13, Maaku 11:15-17, Luku 19:45-46)

¹³ Yuuban t̄ɔɔ bakaru te ba ra soku Gɔɔ sararibu, ta turuku kua. Ma Yesu u da Yerusalemɔ.

¹⁴ Ma u ȳaanu ka n̄ɛɛ ka totob̄ɛɛ d̄arobu deema s̄aa yerun yaaraa, ka maa be ba s̄ɔ ba gobi k̄ɔsimɔ.

¹⁵ Ma u w̄ɛn̄ koromgba kua u bu gira be kpuro s̄aa yerun yaaraa di, ka maa ȳaanu ka n̄ɛɛ. Ma u be ba gobi k̄ɔsimɔn gobi yari ye u ben tabulu fukamɔ.

¹⁶ Ma u totob̄ɛɛ d̄arobu s̄ɔɔwa u n̄ɛɛ, i ka yabu ye kpuro yario min di, i ku n̄n̄ Baaban yenu gɔsia yaburu.

¹⁷ Yera win bwɔaba yaaya ye ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ ba n̄ɛɛ, “Wun̄ɛn dirun k̄ira man menimɔ nge d̄ɔɔ.”

¹⁸ Yera Yuuba ba n̄n̄ bikia, ȳire terɔ kaa kp̄i a sun s̄ɔsi su ka gia ma a kookoo sin yiiko mɔ.

¹⁹ Yesu u bu wisa u n̄ɛɛ, i s̄aa yee te suro, s̄ɔɔ itan baa sɔɔ kon maa tu seesia.

²⁰ Ma Yuuba ba n̄ɛɛ, w̄ɔɔ weeru ka nɔɔba tia ba kua s̄aa yee ten bana sɔɔ, am̄ona kaa koosina a ka tu seeya s̄ɔɔ ita sɔɔ.

²¹ Adama s̄aa yee t̄en gari u m̄ɔ, win wasiya.

²² Sanam m̄ɛ Yesu u seewa ḡarin di, win bwɔaba gari yini kpuro yaaya yi u raa gerua, ma ba Gusunɔn gari naan̄ɛ doke ka sere maa gari yi Yesun tii u raa bu sɔɔwa.

Yesu u tɔmbu kpuro ȳɛ

²³ Sanam m̄ɛ Yesu u wɔa Yerusalemɔ Gɔɔ sararibun t̄ɔɔ bakaru sɔɔ, t̄en dabira n̄n̄ naan̄ɛ doke, ye ba win sɔm maamaakiginu wa ni u kua.

²⁴ Adama u n̄ win tii bu w̄ɛ ȳen̄ s̄ɔ u be kpuron ḡorusu ȳɛ.

²⁵ N n̄ maa tilasi goo u ka n̄n̄ tɔnun daa tusia, domi u ȳɛ s̄aa s̄aa ye ya wɔa tɔnun nukurɔ.

3

Yesu ka Nikodemu

¹ Durɔ goo wɔa Falisiba sɔɔ wi ba ra n̄ɛɛ Nikodemu, u s̄awa Yuuban tɔnweron.

² Durɔ wi, u da Yesun mi s̄ɔɔ teeru w̄ɔkuru, ma u n̄ɛɛ, yinni, sa ȳɛ ma Gusunɔwa nun ḡarima a ka sun keu s̄ɔsi, domi goo sari wi u koo kp̄i u sɔm maamaakigii nini ko n̄n̄ bweseru a ra ko, ma n̄ kun m̄ɔ Gusunɔ wɔa ka ȳero.

³ Ma Yesu u n̄ɛɛ, ka geema, na nun s̄ɔmɔ, ma n̄ kun m̄ɔ ba t̄onu mara n̄n̄ m̄ɛruse, u n̄ kp̄ɛ u ko ban te Gusunɔ u sw̄igii.

⁴ Nikodemu u n̄n̄ bikia u n̄ɛɛ, am̄ona ba koo t̄onu ma kpam sanam m̄ɛ u bukura. U koo kp̄i u wura win m̄eron nukurɔ bu sere n̄n̄ ma n̄n̄ m̄ɛruse?

⁵ Yesu u n̄n̄ wisa u n̄ɛɛ, geema na nun s̄ɔmɔ, goo sari wi u koo kp̄i u ko ban te

Gusunɔ u swĩgii ma n kun mɔ ba nùn mara ka nim ka Gusunɔn Hunde.

⁶ Tɔnuwa tɔnu u ra ma, Gusunɔn Hunde maa, hundewa u ra ma.

⁷ A ku biti ko yèn sɔ na nun sɔmɔ ma ba ñ koo ko ba kun tɔnu mara nɔn mɛɛruse.

⁸ Woo ga mɔ mi ga kɪ, ma a gen damu nɔmɔ, adama a ñ yɛ mìn di ga na ka mi ga dɔɔ. Mɛya n sãa ka baawure wi Gusunɔn Hunde u mara.

⁹ Ma Nikodemu nùn bikia u nɛɛ, amɔna yabu ye, ya koo ka kooru mɛ.

¹⁰ Yesu u nɛɛ, wunɛ wi a keu sɔsimo Isireliban mi, ma a kun yabu yeni yɛ?

¹¹ Ka geema na nun sɔmɔ, bɛɛ sa gerumɔwa ye sa yɛ, ma sa yen areru dimɔ ye sa wa. Ka mɛ, i ñ kɪ i bɛɛn areru wura.

¹² I ñ man naanɛ doke sanam mɛ na bɛɛ handunia yen gari sɔmɔ. Amɔna i ko ka naanɛ doke nà n bɛɛ Gusunɔ wəllun gari sɔɔwa.

¹³ Goo sari wi u yɔɔwa Gusunɔ wəllɔ ma n kun mɔ Tɔnun Bii, wi u sarama saa Gusunɔ wəllun di.

¹⁴ Nge mɛ Mɔwisi u waa sua wəllɔ gbaburu sɔɔ, nge mɛya Tɔnun Bii wi, u ñ koo ko u kun suare tem di,

¹⁵ kpa baawure wi u nùn naanɛ doke u n wāaru mɔ te ta ku ra kpe.

¹⁶ Domi Gusunɔ u handuniagibun kɪru mɔ, sere u win Bii tɔn durɔ teeruru bu wɛ, kpa baawure wi u nùn naanɛ doke, u ku kam ko, adama u n wāaru mɔ te ta ku ra kpe.

¹⁷ Gusunɔ u ñ win Bii gɔrimɛ handuniaɔ u ka handunia taarɛ wɛ, adama handunia yu ka faaba waarawa saa win min di.

¹⁸ Baawure wi u nùn naanɛ doke, ba ñ nùn taarɛ wɛɛmɔ, adama wi u kun nùn naanɛ doke ba yɛro taarɛ wɛ kɔ, yèn sɔ u ñ Gusunɔn Bii teeruru naanɛ doke.

¹⁹ N wee mìn di taarɛ wɛɛbu na. Yam bururam mu na handuniaɔ, adama tɔmba yam wɔkuru kɪa n yam bururam kere yèn sɔ ben kookoosu kun wã si ba mɔ.

²⁰ Domi baawure wi u daa kɔsa mɔ, u ra n yam bururam tusawa. U ku ra maa nɛ yam bururam sɔɔ, kpa win kookoosu su ku raa sɔsire.

²¹ Adama wi u gea mɔ, wiya ra nɛ yam bururam sɔɔ kpa bu ka wa ma win kookoosu su kooramɔwa Gusunɔn min di.

Yesu ka Yohanu

²² Amɛn biru Yesu ka win bwāabu ba da Yudean temɔ. Miya u ka bu sina, ma u dera ba tɔmbu batɛmu mɔ.

²³ Yohanun tii u tɔmbu batɛmu mɔ Enɔnuɔ, Salimun bɔkuɔ, yèn sɔ nim yiba mi. Ma tɔmba daamɔ win mi, u bu batɛmu mɔ.

²⁴ Saa ye, ba ñ gina Yohanu pirisɔm diru dokem kpa.

²⁵ Sanam mɛya sikirinɔ ga seewa Yohanun bwāabu ka Yuu goon suunu sɔɔ sārasiabun garin sɔ.

²⁶ Ma ba da Yohanun mi, ba nɛɛ, yinni a durɔ wi yaaye? Wi u raa wāa ka wunɛ sannu Yuudenin guruɔ, win seeda a di? N wee, u maa dera ba tɔmbu batɛmu mɔ ni. Tɔmbu kpuro ba maa daamɔ win mi.

²⁷ Yohanu u bu sɔɔwa u nɛɛ, goo sari wi u koo gāanu wa ma n kun mɔ ni Gusunɔ u nùn wɛ.

²⁸ Bɛɛn tii i sãa nɛn seedagibu ye na gerua ma n ñ nɛ, Kirisi wi, adama ba man gɔrimawa n ka nùn swaa gbiiya.

²⁹ I ñ yɛ ma wi u kurɔ kpao mɔ, wiya kurɔ kpao durɔ? Durɔ win bɔrɔ wi u nùn yɔre u win nɔɔ nɔmɔ, wiya nuku dobu mɔ. Yen sɔna nɛn tiin nuku dobu yiba.

³⁰ Yesun bɛɛɛ ya koo sosiwa, kpa nɛgia yu kaara.

Wi u na saa Gusunɔ wəllun di

³¹ Wi u na saa wəllun di u kpuro kere. Wi u wāa handuniaɔ, handuniagiwa u sãa, handuniagia u ra n gerumɔ. Wi u maa na saa wəllun di u kpuro kere.

³² Ye u wa ka ye u nua, yen arera u dimɔ. Adama goo sari wi u win areru wura.

³³ Baawure wi u win areru wura, u seeda diwa ma Gusunɔ sãa geegii.

³⁴ Wi Gusunɔ u gɔrima, wiya u Gusunɔn gari gerumɔ, domi Gusunɔn Hunde yibawa wi sɔɔ.

³⁵ Baaba u win Bii kɪ, ma u nùn yabu kpuro nɔmu sɔndia.

³⁶ Wi u Bii naanɛ doke u wāaru mɔ te ta ku ra kpe. Wi u kun maa Bii wi mɛm nɔɔwɛ, u ñ wāa te wasi, adama Gusunɔn mɔru wāa yɛron wirɔ.

4

Yesu ka kurɔ Samarigii

¹ Falisiba ba nua ma Yinni Yesu u bwāabu waamɔ u batɛmu mɔ n Yohanu kere.

² N sere deema n ñ Yesun tii u ra batemu ye ko, win bwāaba ba m̀.

³ Sanam me Yesu u nua ye ba gerumə, u yara Yudean di ma u gəsira u da Galile gia.

⁴ Ye u dɔɔ mi, tilasiwa u ka Samari sara.

⁵ Ma u tura Samarin wuu gagu sɔɔ ge ba ra nee Sikari, ge ga wāa tem men bəkuə me Yakəbu u Yosəfu win bii k̄a.

⁶ Miya Yakəbun dəkɔ ya wāa. Yesu u wasira win sanum sɔɔ, ma u sina dəkɔ yen bəkuə. N deema saa ye, sɔɔ wii wolla.

⁷ N wee kurɔ Samarigii goo u nim takam na mi, ma Yesu u nùn nim kana u nɔ.

⁸ Saa ye, win bwāaba kusenu dwem da wuu sɔɔ.

⁹ Ma kurɔ Samarigii wi, u nùn bikia u nee, aməna wunε wi a s̄a Yuu, a ka man nim kanamə a nɔ, nε wi na s̄a Samarigii.

N deema Yuuba ka Samarigibu ba ku ra tɔbirinε.

¹⁰ Yesu u nùn wisa u nee, à n daa Gusunən k̄eru yē, ma a maa nùn yē wi u nun nim bikiamə, kaa raa man bikiawa kpa n nun nim wāarugim k̄e.

¹¹ Ma kurɔ wi, u nee, tənwero, ma a kun maa dəkɔ kaaru mɔ ni, dəkɔ ye wee ya maa duku, ma giara kaa nim wāarugim me wa.

¹² Bese sikado Yakəbu wiya u sun dəkɔ yeni gbeeya. Wi ka win bibu ka win yaa sabenu kpuro ba maa nɔra mi. Wunε a Yakəbu bese sikado wi kerewa?

¹³ Yesu u nùn wisa u nee, baawure wi u nim me nɔrumə, nim nɔru ga koo maa nùn ko.

¹⁴ Adama baawure wi u koo nim nɔ, me kon nùn k̄e, nim nɔru ga ñ maa yēro m̀ ka baadommaə. Domi nim me na kon nùn k̄e mu koo ko bwia yēro sɔɔ, ye ya ko n nim sumə, me mu tənɔ wāaru te ta ku ra kpe w̄emə.

¹⁵ Ma kurɔ wi, u nee, tənwero, a man nim me k̄eyɔ kpa nim nɔru gu ku maa man ko n sere nee, kon nim takam na mini.

¹⁶ Yesu u nùn sɔɔwa u nee, a doo a wunen durɔ sokuma i na mini.

¹⁷ Ma kurɔ wi, u nee, na ñ durɔ mɔ.

Ma Yesu u nee, gema a gerua ma a kun durɔ mɔ,

¹⁸ domi durɔbu nɔɔbuwa a raa mɔ. Wi a maa mɔ t̄e, u ñ s̄a wunen durɔ. Gema a man sɔɔwa.

¹⁹ Ma kurɔ wi, u nee, tənwero, na wa ma wunε Gusunən s̄aməwa.

²⁰ Bese Samarigibu, bese sikadoba ba ra raa Gusunə s̄awa guu tenin wolla, ma bεe Yuuba i nee, Yerusalemuəra n weene ba n da Gusunə s̄a.

²¹ Yesu u nùn sɔɔwa u nee, kurɔ wunε, a nen gari naane koowo yi na nun sɔɔmɔ. Saa ya sisi yè sɔɔ ba ñ maa Gusunə Baaba s̄amə guu tenin wolla, ñ kun me Yerusalemuə.

²² Bεe Samarigibu, i ñ yē wi i s̄amə. Bese Yuuba sa yē wi sa s̄amə domi faaba ya weewa saa Yuuban min di.

²³ Adama saa ya sisi, ya mam tunuma kɔ, yè sɔɔ s̄a geobu ba ko n Gusunə Baaba s̄amə hunde sɔɔ ka gem sɔɔ. Benin bwesera u kasu bu nùn s̄a.

²⁴ Gusunə u s̄awa hunde, be ba maa nùn s̄amə, ba koo nùn s̄awa hunde sɔɔ ka gem sɔɔ.

²⁵ Ma kurɔ wi, u nùn sɔɔwa u nee, na yē ma Mesi wi, wi ba ra maa soku Kirisi, u sisi. Wiya ù n tunuma u koo sun baayere nɔesia.

²⁶ Ma Yesu u nee, nena mi, nε wi na ka nun gari m̀.

²⁷ Sanam me sɔɔra Yesun bwāaba tunuma. N bu biti kua too too ye ba wa u ka tən kurɔ gari m̀. Ka me, ben suunu sɔɔ goo kun kurɔ wi bikie mba u k̄i. Ba ñ maa Yesu bikie, mba n kua u ka kurɔ wi gari m̀.

²⁸ Sanam meya kurɔ wi, u win tooru deri, ma u gəsira u da wuuə.

²⁹ U wuugibu sɔɔwa u nee, i na i durɔ goo wa wi u man sɔɔwa ye na raa kua kpuro. Ñ n man na, n ñ Kirisi wi mi re?

³⁰ Ba yarima wuun di ma ba da win mi gia.

³¹ Saa ye sɔɔra win bwāaba nùn suuru kana ba nee, yinni a den gāanu dio.

³² Adama u nee, na d̄ianu ganu mɔ ni bεe i ñ yē.

³³ Yen s̄na bwāa be, ba bikianamə nge goo u ko n ka nùn d̄ianu naawewa u di?

³⁴ Yesu u bu sɔɔwa u nee, nen d̄iana n wi u man gəriman ḡru k̄ru ko kpa n win s̄mburu wiru go.

³⁵ Bεe i ra gere i nee, n tie suru nne ḡebun saa yu ka turi. Adama na bεe sɔɔmɔ, i gbea meerio i wa nge me baayeren s̄mbu tura.

³⁶ Wi u ḡemə u win k̄siaru mwaamə kɔ, u maa guramə ye ya ko n wāa sere ka baadommaə, kpa wi ka duuro ba n nuku dobu mɔ sannu.

³⁷ M̄n teni, ta s̄a gem te ta gerumə ta nee, goo u duurumə, goo maa ḡemə.

38 Na bæe gɔra i ka gẽ mi i ñ daa duure. Gaba ba duura, wee bæe i yen are dimə.

39 Samarigibu dabiru wuu ge sɔɔ, ba Yesu naanɛ doke kurə win seedan sɔ, ye u gerua ma Yesu u nùn sɔɔwa yabu ye u raa kua kpuro.

40 Yen sɔna ye Samarigibu ba da ba nùn deema, ba nùn suuru kana u ka bu sina. Ma u ka bu sina sɔɔ yiru.

41 Be ba maa nùn naanɛ doke win tiin garin sɔ, beya ba dabiru bo.

42 Ma ba kurə wi sɔɔwa ba nɛɛ n ñ mɔ win gere tɔnan sɔ be, ba Yesu naanɛ doke. Ba maa nùn naanɛ dokewa win tiin gari yi ba nuan sɔ, ma ba gia ka gem ma wiya Kirisi, handunian Faaba kowo.

Yesu u wirugii goon bii bekia

43 Sɔɔ yiru yen biru Yesu u doona min di, ma u da Galilen temə.

44 Domi win tii u gerua u nɛɛ, sɔmɔ ku ra n bæɛɛ mɔ win tiin temə.

45 Sanam mɛ u tura Galileɔ, ma Galilegibu ba nùn dam koosia ka nuku dobu domi ben tii ba raa tɔɔ bakaru da Yerusalemuɔ, ba maa baayere wa ye u kua tɔɔ baka te sɔɔ.

46 Ma Yesu u kpam wura Kanaɔ Galilen temə, mi u nim gɔsia tam. Durə goo maa wāa mi, sunən asakpɔbu sɔɔ wìn bii u barə Kapenamua.

47 Ye asakpɔ wi nua ma Yesu u yara Yudean di u na Galileɔ, yera u da win mi, ma u nùn suuru kana u na Kapenamua u nùn win bii bekia, wi u wasikiramə.

48 Yera Yesu nùn sɔɔwa u nɛɛ, ma n kun mɔ bæe i yīreru wa ka sɔm maamaakiginu, i ñ naanɛ dokemə.

49 Ma asakpɔ wi, u nɛɛ, Yinni a gem mɔ, a na a bii wi wa u sere gbi.

50 Ma Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, u doo, win bii u bekura.

Ma durə wi, u Yesun gari naanɛ doke yi u nùn sɔɔwa ma u doona.

51 Sanam mɛ u dɔɔ yɛnuɔ, u ka win sɔm kowobu yinna swaaɔ ma ba nùn sɔɔwa ma win bii u bekura.

52 Ma u bu bikia saa yerà u bekura. Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, gĩa sɔɔ sɔɔn kɔba tia dee deewa bara te, ta nùn deri.

53 Sanam mɛya bii win baaba u yaaya ma saa yera mam mam Yesu u nùn sɔɔwa ma win bii u bekura. Ma asakpɔ wi ka win yɛnugibu kpuro ba Yesu naanɛ doke.

54 Yeniwa maamaaki yiruse ye Yesu u kua, sanam mɛ u yara saa Yudean di u da Galileɔ.

5

Yesu u barə goo bekia

1 Yen biru Yuuban tɔɔ bakaru gara tura, ma Yesu u da Yerusalemuɔ.

2 Yeru gaga wāa wuu ge sɔɔ, yāanun duu yerun bɔkuɔ, ga kənnɔsu nɔɔbu mɔ. Gen yīsira Bėtisata ka Heberum.

3 Kənnɔ si sɔɔra barə dabira ra nɛ ta n kpī, wɔkɔbu ka yɛmɔbu ka bèn wasin bee tia ya gu. [Miya ba ra n kpī ba nim buriru mara.

4 Domi gasə ka gasə Yinnin gɔrado u ra sarame u du yeru ge sɔɔ, kpa u nim mɛ buri. Nim mɛ, mù n burira mu kpa, wi u gbia u dua mɛ sɔɔ u ra bekurewa baa ñ n bara teren na yēro u mɔ.]

5 Durə goo maa wāa mi, wi u barə saa wɔɔ weeru yiru sarin di.

6 Yesu u nùn wa u kpī mi. Ye u maa gia ma u wāa mi n tɛ, u nùn bikia u nɛɛ, a kī a bekura?

7 Barə wi, u nùn wisa u nɛɛ, Yinni, na ñ goo mɔ wi u koo man sua u kpɛɛ yeru ge sɔɔ, sanam mɛ nim mu burira. Nà n tatirimə n ka du mi, goo u ra man kāsīwa.

8 Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a seewo a wunen kɔɔ sua kpa a n sīimə.

9 Mii mii durə wi, u bekura ma u win kɔɔ sua u sīimə.

N deema tɔɔ te, ta sāawa tɔɔ wɛrarugiru.

10 Yen sɔna Yuuba ba durə wi sɔɔwa wi ba bekia mi, ba nɛɛ, tɔɔ wɛrarugira gisɔ, wooda ya maa yina goo u kɔɔ sɔbe.

11 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, wi u man bekia, wiya u nɛɛ n nɛn kɔɔ suo na n sīimə.

12 Ba nùn bikia ba nɛɛ, wara nun sɔɔwa a wunen kɔɔ suo a n sīimə.

13 N deema durə wi ba bekia mi, u ñ yēro yɛ, domi Yesu u doona min di, tɔn wɔru ge ga wāa min sɔ.

14 Yen biru Yesu u nùn wa sāa yerə ma u nɛɛ, n wee a bekura, a ku ra maa durum ko, kpa kɔsa ye ya yeni kere yu ku raa maa nun deema.

15 Ma durə wi, u wura Yuu ben mi gia u bu sɔɔwa ma Yesuwa u nùn bekia.

16 Yenin saabuwa Yuuba ba Yesu nɔni sɔɔru torua yèn sɔ u yabu yen bweseru kua tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ.

¹⁷ Adama Yesu u bu sɔ̄wa u nɛɛ, nge me nen Baaba u sɔ̄mburu mɔ̄ sere ka tɛ, meya nen tii na maa mɔ̄.

¹⁸ Gari yin sɔ̄na Yuuba ba kpam hania sosi bu ka nɔ̄n go, n n̄ mɔ̄ yɛn sɔ̄ u tɔ̄ wɛ̄rarugiru sankã tɔ̄na, adama yɛn sɔ̄ u maa nɛɛ win Baabawa Gusunɔ̄. Mɛsuma u ka win tii Gusunɔ̄ nɛrasinamɔ̄.

Gusunɔ̄n Biin yiiko

¹⁹ Yera Yesu u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔ̄mɔ̄, nɛ Bii na n̄ kpɛ n gãanu ganu ko ka nen tii ma n kun mɔ̄ gãa ni na wa nen Baaba u mɔ̄. Baayere ye Baaba u mɔ̄, yera nɛ Bii na maa mɔ̄.

²⁰ Domi Baaba u win Bii kɔ̄, ma u nɔ̄n yabu baayere sɔ̄simɔ̄ ye u mɔ̄. U koo nɔ̄n sɔ̄mburu sɔ̄si te ta teni kere, kpa bɛɛ kpuro i ka biti ko.

²¹ Nge mɛ Baaba u ra gɔ̄ribu seeye kpa u bu ko wasobu, nge meya maa, be Bii u kɔ̄ u wãaru wɛ̄, u bu tu wɛ̄ɛmɔ̄.

²² Baaban tii u ku ra maa goo siri, adama u siribu kpuro win Bii nɔ̄mu sɔ̄ndia,

²³ kpa tɔ̄mbu kpuro bu ka Bii bɛɛɛ wɛ̄ nge mɛ ba Baaba bɛɛɛ wɛ̄ɛmɔ̄. Wi u kun Bii bɛɛɛ wɛ̄, Baabawa u n̄ bɛɛɛ wɛ̄, wi u nɔ̄n gɔ̄rima.

²⁴ Ka geema na bɛɛ sɔ̄mɔ̄, baawure wi u nen gari swaa daki, ma u wi u man gɔ̄rima naanɛ doke, yɛ̄ro wãaru mɔ̄ te ta ku ra kpe. U n̄ maa sisi siri yerɔ̄, adama u gɔ̄ sarari u dua wãaru sɔ̄.

²⁵ Ka geema na bɛɛ sɔ̄mɔ̄, saa ya sisi ya mam tunuma kɔ̄, ye gɔ̄ribu ba koo Gusunɔ̄n Biin nɔ̄ nɔ̄. Be ba koo maa gu nɔ̄ ba ko n wãaru mɔ̄.

²⁶ Nge mɛ Baaba win tii u sãa wãarun nuuru, nge meya u maa win Bii kua wãarun nuuru.

²⁷ Ma u nɔ̄n yiiko wɛ̄ u ka siribu ko yɛn sɔ̄ wiya Tɔ̄nun Bii wi.

²⁸ I ku biti ko yenin sɔ̄, domi saa ya sisi yɛ sɔ̄ be ba wãa sikirɔ̄ ba koo win nɔ̄ nɔ̄

²⁹ kpa bu yari. Be ba gea kua ba koo sikura bu ka wãaru di. Be ba maa kɔ̄sa kua kpa bu sikura bu ka bu siri.

Yesun yiikon areru

³⁰ Yesu maa nɛɛ, na n̄ kpɛ n gãanu ganu ko ka nen tii. Nge mɛ Baaba man sɔ̄simɔ̄, nge meya na ra ka siri, kpa nen siribu bu n ka sãa dee dee, domi n n̄ mɔ̄ nen tiin gɔ̄ru kɔ̄ra na kasu, ma n kun mɔ̄ wi u man gɔ̄rimagiru.

³¹ Nà n nen tii areru diiyammɛ, are te, ta n̄ naanɛ mɔ̄.

³² Adama goo wãa wi u man areru diiyammɛ, na maa yɛ̄ ma ye u man geruammɛ ya sãawa gem.

³³ Bɛɛ i bɛɛn sɔ̄mɔ̄bu gɔ̄ra Yohanun mi, ma u gem areru di.

³⁴ N n̄ mɔ̄ tilasi tɔ̄nu u man areru diiya, na gesi yeni gerumɔ̄wa kpa i ka faaba waara.

³⁵ Yohanu u sãawa nge fitila ge ga mɛni ga yam bururasie. Bɛɛ i kɔ̄ i n nuku dobu mɔ̄ win yam bururam mɛ sɔ̄ saa fiiko.

³⁶ Adama na areru mɔ̄ te ta Yohanugiru kpãaru kere. Yera sɔ̄ma ye na mɔ̄, ye Baaba man nɔ̄mu sɔ̄ndia. Yeya ya sɔ̄simɔ̄ ma Baabawa u man gɔ̄rima.

³⁷ Baaba wi u maa man gɔ̄rima win tii u man areru diiya. Bɛɛ i n̄ win nɔ̄ nɔ̄re baa nɔ̄n teeru, i n̄ maa ka nɔ̄n nɔ̄nu waare.

³⁸ I n̄ win gari wure yɛn sɔ̄ i n̄ yɛ̄ro naanɛ doke wi u gɔ̄rima.

³⁹ Bɛɛ i ra n mɛɛrimɔ̄ Gusunɔ̄n gari sɔ̄ yɛn sɔ̄ i tamaa i ko wãaru te ta ku ra kpe wa mi sɔ̄. N deema gari yiya yi man areru diiyammɛ.

⁴⁰ Ka mɛ, i yina i na nen mi kpa i n ka wãaru mɔ̄.

⁴¹ Na n̄ bɛɛɛ kasu tɔ̄mbun mi.

⁴² Adama na bɛɛ yɛ̄. Na yɛ̄ ma bɛɛn tii i n̄ Gusunɔ̄n kɔ̄ru mɔ̄ bɛɛn nukurɔ̄.

⁴³ Na nawa ka nen Baaban yɔ̄siru, ma i n̄ man wure. Adama goo ù n na ka win tiin yɔ̄siru, wiya i ko wura.

⁴⁴ Bɛɛ i ra kã i bɛɛɛ kuana, adama i ku ra Gusunɔ̄ turon bɛɛɛ kasu. N̄ n mɛn na, amɔ̄na i ko ka naanɛ doke.

⁴⁵ Ka mɛ, i ku bwisiku ma nɛna kon bɛɛ durum mani Baaban mi. Mɔ̄wisiwa koo bɛɛ durum mani, win gari i naanɛ sãa.

⁴⁶ Bɛɛ i n daa Mɔ̄wisi naanɛ doke ka gem, i ko raa maa nen tii naanɛ doke, domi nen gariya Mɔ̄wisi u yorua.

⁴⁷ Adama i n̄ win gari naanɛ doke. N̄ n mɛn na, amɔ̄na i ko ka nen gari naanɛ doke.

6

Yesu u tɔ̄mbu nɔ̄rɔ̄bun

suba nɔ̄bu diisia

(I maa mɛɛriɔ̄ Mateu 14:13-21, Maaku 6:30-44, Luku 9:10-17)

1 Amɛn biru Yesu u daa bure te tɔburu te ba ra soku Galilen daa bureru, tera ba ra maa soku Tiberia.

2 Miya tɔn wɔru guna ya nùn swīi yèn sɔ ba win sɔm maamaakiginu wa ni u kua barɔbu sɔɔ.

3-4 Ye Yuuban tɔɔ baka te ba ra soku Gɔɔ sararibu ta turuku kua, Yesu u yɔɔwa guuru wɔllɔ u sina ka win bwāabu sannu.

5 Ye u win nɔni sua wɔllɔ ma u tɔn dabiru wa ta sisi win mi, ma u Filipu bikia u nɛɛ, ma gia sa ko dīanu wa su dwe tɔn beni bu ka di.

6 U yeni geruawa u ka Filipun laakari mɛɛri, domi win tii u yɛ kɔ ye u koo ko.

7 Ma Filipu u nùn wisa u nɛɛ, baa sɔm kowon sɔɔ goobun (200) gobi kun tura su ka dīanu dwe tɔn beni bu ka di, baa n n fiiko fikon na.

8 Win bwāabun turo, wi ba ra soku Andere, Simɔɔ Piɛɛn wɔnɔ, u nùn sɔɔwa u nɛɛ,

9 bii tɔn durɔ goo wāa mini wi u pɛɛ nɔɔbu mɔ ka swɛɛ piiminu yiru. Adama mba yeni ya koo ko tɔn dabi teni sɔɔ.

10 Ma Yesu u nɛɛ, i de tɔn be, bu sina.

N deema yaka kpensu yiba mi, ma tɔn be, ba sina si sɔɔ. Tɔn durɔbun geera tura nɔɔbun suba nɔɔbu (5.000).

11 Ma Yesu u pɛɛ ye sua u Gusunɔ siara. Ye u kpa u dera ba tɔn be yabua be ba sɔ mi, mɛya maa ka swɛɛ yi. Ma tɔn be kpuro ba di nge mɛn nɔru ba kī.

12 Ye ba deba ba kpa u win bwāabu sɔɔwa bu guro ye n tie kpa n ku raa kam ko.

13 Ma ba pɛɛ nɔɔbu yen ye ba di n tiara gure birenu wɔkura yiru sɔɔ.

14 Sanam mɛ tɔn be, ba sɔm maamaakigiru wa te Yesu u kua ba gerua ba nɛɛ, ka geema, wiya Gusunɔn sɔm wi u sisi handuniaɔ.

15 Ye Yesu u gia ma ba wesianamɔwa bu ka nùn mwa bu sunɔ ko, yera u gɔsira u da guuru wɔllɔ wi turo.

Yesu u sīimɔ nim wɔllɔ

(I maa mɛɛriɔ Mateu 14:22-33, Maaku 6:45-52)

16 Ye n kua yoka ma win bwāabu ba da Galilen daa burerun goorɔ.

17 Ba dua goo nimkuu sɔɔ ma ba daa bureru tɔburɔ ba dɔɔ Kapenamu gia. Saa ye, yam tīra kɔ, ma Yesu kun bu deemam kpa.

18 Wee daa bureru ta burinamɔ yèn sɔ woo danguu ga mɔ.

19 Ye ba ka sɛsɛru nim mura nge kilo nɔɔba tian saka, ba Yesu wa u sīimɔ nim wɔllɔ u wee goo nimkuu gia, ma bɛrum bu mwa.

20 Adama Yesu u nɛɛ, nɛna, i ku bɛrum ko.

21 Sanam mɛya ba ka nùn nuku dobu mwa goo nimkuu sɔɔ. Mii mii goo nimkuu ge, ga tura mi ba dɔɔ.

Tɔn dabinu Yesu kasu

22 Yen sisiru tɔn be ba gina wāa daa bure ten guru mi, ba yaaya ma goo nimkuu teuwa ga raa wāa mi. Ba maa yɛ ma Yesu kun due goo ge sɔɔ ka win bwāabu sannu, be tɔnawa ba doona.

23 Wee, goosu gasu maa na yam min bɔkuɔ mi ba pɛɛ di saa ye Yinni u Gusunɔ siara u kpa.

24 Yen sɔna ye ba wa ma Yesu ka win bwāabun goo kun wāa mi, ba goo si dua ba da Kapenamuɔ ba Yesu kasu.

Yesuwa dīa wāaruginu

25 Ye tɔn be, ba Yesu wa daa bure ten gooru gia, ba nùn bikia ba nɛɛ, yinni, domma a na gee?

26 Yesu u bu wisa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, bɛɛ i man kasuwa yèn sɔ i pɛɛ di i deba, n n mɔ yèn sɔ i nen sɔm maamaakiginu wa.

27 I ku dīa ni nu ra kɔsi tɔnan sɔmburu ko, adama i dīa ni nu wāaru te ta ku ra kpe wɛɛmɔn sɔmburu koowo. Dīa niya Tɔnun Bii u koo bɛɛ wɛ yèn sɔ wiya Gusunɔ Baaba u win yiikon yīreru dokea.

28 Sanam mɛya ba nùn bikia ba nɛɛ, mba sa ko ko su ka sɔma ko ye Gusunɔ u kī.

29 Yesu u bu wisa u nɛɛ, sɔmbu te Gusunɔ u kī, tera i win gɔro naanɛ doke.

30 Ba nùn bikia ba nɛɛ, yīre terà kaa sun sɔɔsi kpa su ka nun naanɛ doke. Nge sɔmbu terà kaa ko.

31 Bɛɛn sikadoba ba dīa ni ba ra soku manna di gbaburu sɔɔ, nge mɛ ba yorua ba nɛɛ, “Saa Gusunɔ wɔllun diya u bu dīanu kɔ ba di.”

32 Yesu nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, n n mɔ Mɔwisiwa u bɛɛ dīanu wɛ saa wɔllun di, adama nen tiin Baabawa u bɛɛ dīa geenu wɛɛmɔ saa wɔllun di.

33 Domi dīa ni Gusunɔ u wɛɛmɔ, niya wi u sarama saa Gusunɔ wɔllun di ma u handuniagibu wāaru wɛɛmɔ.

³⁴ Ba nùn sɔ̀wa ba nɛɛ, Yinni, a n sun dĩa ni wɛɛmɔ baadomma.

³⁵ Yesu u bu sɔ̀wa u nɛɛ, nɛna dĩa wāaruginu. Baawure wi u na nɛn mi, gɔ̀ra kun maa nùn goomɔ. Wi u maa man naanɛ doke, nim nɔru ga ñ nùn goomɔ ka baadomma.

³⁶ Adama, nge mɛ na raa bɛɛ sɔ̀wa, i man wa kɔ, i ñ maa man naanɛ doke.

³⁷ Baawure wi Baaba man wɛ u koo na nɛn mi. Wi u maa na nɛn mi, na ñ nùn yinamɔ, baa ñ n kua amɔ.

³⁸ Domi na saramawa saa Gusunɔ wəllun di n ñ mɔ n ka nɛn tiin gɔru kīru ko ma n kun mɔ wi u man gərimagiru.

³⁹ Wi u man gəriman gɔru kīi te wee, n ku ra goo kɔ baa tən turo be u man wɛ sɔɔ, adama n ka be kpuro seeyawa gərin di sanam dāakim sɔɔ.

⁴⁰ Nɛn Baaban gɔru kīi tera, baawure wi u Bii wa, ma u nùn naanɛ doke, u n wāaru mɔ te ta ku ra kpe. Kon maa yɛro seeya gərin di sanam dāakim sɔɔ.

⁴¹ Sanam mɛya Yuuba ba wɔki, yɛn sɔ u gerua ma wiya dĩa ni nu sarama saa Gusunɔ wəllun di.

⁴² Ma ba bikiana ba nɛɛ, n ñ Yesu wi mini? N ñ Yosɛfun bii win baaba ka mero sa yɛ? Amɔna u ka gerumɔ ma wiya sarama saa wəllun di.

⁴³ Yesu u bu wisa u nɛɛ, i ku maa wɔki.

⁴⁴ Goo sari wi u koo kpī u na nɛn mi ma n kun mɔ Baaba wi u man gərima u yɛro gawama. Nɛna kon maa nùn seeya gərin di sanam dāakim sɔɔ.

⁴⁵ Gusunɔn sɔmɔbu ba yorua ba nɛɛ, “Gusunɔn tii u koo baawure keu sɔsi.” Ñ n mɛn na, baawure wi u Baaban nɔɔ nua, ma u win sɔsiru mwa, yɛro u koo na nɛn mi.

⁴⁶ N ñ mɔ goo u Baaba waare ma n kun mɔ wi u na saa Gusunɔn min di, wiya u Baaba wa.

⁴⁷ Ka geema na bɛɛ sɔmɔ, wi u man naanɛ doke, u wāaru mɔ te ta ku ra kpe.

⁴⁸ Nɛna dĩa wāaruginu.

⁴⁹ Bɛɛn sikadoba ba manna di gbaburu sɔɔ ma ba gu.

⁵⁰ Adama nɛ na ka dīanu yā ni nu sarama saa Gusunɔ wəllun di, ni tɔnu u koo di u kun ka gu.

⁵¹ Nɛna dĩa wāaruginu ni nu sarama Gusunɔ wəllun di. Baawure wi u nu di u wāaru mɔ sere ka baadomma. Dĩa

ni kon yɛro wɛ, nɛn wasiya yi na wɛɛmɔ handuniagibu ba n ka wāaru mɔ.

⁵² Gari yi, yi dera sikirinɔ ga dua Yuuba sɔɔ. Ba nɛɛ, amɔna durɔ wi, u koo ka sun win wasi wɛ su tem.

⁵³ Yesu u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔmɔ, ma n kun mɔ i Tɔnun Biin yaa tema, kpa i win yɛm nɔ, wāaru sari bɛɛ sɔɔ.

⁵⁴ Domi baawure wi u nɛn yaa tema, ma u nɛn yɛm nɔra, u wāaru mɔ te ta ku ra kpe. Kon maa nùn seeya gərin di sanam dāakim sɔɔ.

⁵⁵ Ka gem nɛn wasi dīana, nɛn yɛm maa gāa nɔrurana.

⁵⁶ Domi wi u nɛn yaa tema ma u nɛn yɛm nɔra, u ko n wāawa nɛ sɔɔ, ma nɛn tii ko na n maa wāa yɛro sɔɔ.

⁵⁷ Baaba wasowa u man gərima, win saabuwa na maa wāa. Mɛya baawure wi u man tema, yɛro u wāaru mɔ nɛn sɔ.

⁵⁸ Na ka dīanu yā ni nu sarama saa Gusunɔ wəllun di. Nu ñ sāa nge dĩa ni ba sokumɔ manna ni bɛɛn sikadoba ba di, domi ba di, ba maa gu. Adama wi u nini di u ko n wāawa ka baadomma.

⁵⁹ Yeniwa Yesu u gerua mɛnnɔ yeru mi u bu keu sɔsimɔ Kapenamɔ.

Wāaru te ta ku ra kpen gari

⁶⁰ Sanam mɛ win bwāa dabira gari yi nua ba nɛɛ, gari yi, gari sɛsɔgiya, wara u koo kpī u yi nɔ.

⁶¹ Yesu u gia win tii sɔɔ ma win bwāabu ba wɔki gari yin sɔ. Yen sɔna u bu bikia u nɛɛ, gari yi, yi bɛɛ torasiamɔwa?

⁶² Bɛɛ ñ n maa wa Tɔnun Bii u yɔmɔ u wurɔ mi u raa wāa maa ni?

⁶³ Hundewa ya ra tɔnu ko waso, wasi kun are gɛɛ mɔ. Gari yi na bɛɛ sɔwa, hundewa, wāara maa.

⁶⁴ Ka mɛ, gaba wāa bɛɛ sɔɔ be ba kun naanɛ doke. Domi Yesu u yɛ saa yellun di be ba kun nùn naanɛ doke, ka wi u koo nùn dɔmɛ.

⁶⁵ U maa nɛɛ, yenin sɔna na bɛɛ sɔwa ma goo sari wi u koo kpī u na nɛn mi, n kun ka Baaban kɛru.

⁶⁶ Saa dɔma ten diya win bwāa dabira nùn suuri, ba ñ maa ka nùn sīimɔ.

⁶⁷ Yen sɔna u win bwāabu wɔkura yiru ye bikia u nɛɛ, bɛɛn tii maa ni? I kī i doona?

⁶⁸ Simɔɔ Pīɛɛ u nùn wisa u nɛɛ, Yinni, weren miya sa ko da. Wuna a wāaru te ta ku ra kpen gari mɔ.

69 Tē sa naane doke, sa maa yē kam kam ma wuna Gusunən Bii Dεero.

70 Yesu u bu bikia u nεε, n n nena na bεε wəkura yiru ye gəsa? Ka mε, bεen turo u sāa Setamgii.

71 Yudasiwa u ka yā, Siməə Isikariətun bii. Domi baa ù n wāa be wəkura yiru ye səə, wiya u koo Yesu dəmε.

7

Yesun wənəbu

ba n nùn naane doke

1 Amən biru Yesu u sīimə Galilen tem səə. U n kī u da Yudean tem gia yèn sǎ Yuuba ba swaa kasu bu ka nùn go.

2 Ma Yuuban tǎo bakara turuku kooma te ba ra soku Kunun tǎo bakaru.

3 Yen sǎna Yesun wənəbu ba nùn sǎwa u doonə min di, u da Yudeaə, kpa win bwāabu bu ka maa win səmburu wa te u mǎ.

4 Domi goo ku ra gāanu ko asiri səə sanam mε u kasu bu nùn gia batuma səə. Û n yabu yen bweseru mǎ, u win tii handunia sǎsio.

5 Baa win wənəbun tii, ba n nùn naane doke.

6 Yesu u bu sǎwa u nεε, nən saa kun turim kpa, adama bεen saa sǎra i wāa mi bεε.

7 Handuniagiba kun kpē bu bεε tusi, adama ba man tusa nε, yèn sǎ na nεε, ben kookoosu kun wā.

8 Bεε, i tǎo baka te doo. Nε na n tu dǎə, domi nən saa kun tura gina.

9 Ye u bu yeni sǎwa u kpa, ma u sina Galile mi.

Yesu u tǎo bakaru da

10 Adama ye wi, Yesun wənə be, ba tǎo baka te doona, yera win tii u maa seewa u da mi, asiri səə.

11 Yuuba ba nùn kasu tǎo baka te səə, ba bikiamə ba mǎ, mana u wāa.

12 Dabira tən wəru ge səə, ba sikirinamə tεeru tεeru win sǎ. Gabu ba nεε, wi tən geowa. Ma gaba nεε, u təmbu nənɪ wǎkuməwa.

13 Adama goo sari wi u Yesun gari gerua batuma səə Yuuban bεrum sǎ.

14 Sanam mε n kua tǎo baka ten bənu, Yesu u da sāa yerə ma u bu keu sǎsim wəri.

15 Ma biti Yuuba kua. Ba bikia ba nεε, aməna durə wi, u ka tireru yē, wi, wi u kun keu kue.

16 Yesu u bu wisa u nεε, nən sǎsira kun sāa nən tiigiru. Gusunəgira, wi u man gərima.

17 Goo ù n kī u Gusunən kīru ko, u koo gia nge mε nən sǎsira sāa, n n Gusunəgirun na, n n maa nən tiigirun na.

18 Goo wi u gari gerumə ka win tiin yiiko, u win tiin bεεε kasuwa. Adama wi u bεεε kasu ye ya sāa wi u nùn gərimagia, siiwa gemgii, taki sari wi səə.

19 Məwisi kun bεε wooda wē ro? Ka mε, goo sari bεε səə wi u wooda ye məm nǎwε. N n mən na, mban sǎna i swaa kasu i ka man go.

20 Tən wəru ga nùn wisa ga nεε, wεεkunu nu nun wāasi. Wara swaa kasu u ka nun go.

21 Yesu u bu wisa u nεε, səm maamaakigii teeru tənawa na kua, ma bεε kpuro i biti kua.

22 Adama i bwisikuo. Bango ya weewa saa sikadoban min di, n n mə Məwisin min di, adama yèn sǎ Məwisiwa u bεε yen wooda wē, yen sǎna i ra bango ko baa tǎo wērarugiru səə.

23 N n mən na, i n bii bango mǎ tǎo wērarugiru səə kpa i ku ka Məwisin wooda sara, mba n kua i ka man məru mǎ sanam mε na tənun wasi kpuro bekia tǎo wērarugii te səə.

24 I ku maa gāanu siri nge mε i ka nu waamə, adama i siri geebu koowo.

Yesuwa Kirisi wi Gusunə

u gəsa

25 Sanam mε sǎra Yerusalemugibu gaba bikia ba nεε, n n wi ba kasu bu go wiya mi?

26 N wee, u gari mǎ batuma səə, ma goo kun gεε gerua. Nge tənweroba tubawa ma wiya Kirisi ka gem de?

27 Wee bεεε kpuro sa yē mìn di durə wi, u yari. Adama sanam mε Kirisi koo na goo kun ko n yē mìn di u wee.

28 Sanam mε Yesu u keu sǎsimə sāa yerə ma u gbāra u nεε, bεε i man tuba. I maa yē mìn di na yarima. Ka mε, na n nε ka nən tiin yiiko. Gemgiiwa u man gərima, wi bεε kun yē.

29 Nε, na nùn yē domi saa win min diya na na, wiya maa man gərima.

30 Yenin sōna ba gōru doke bu ka nūn mwa, adama goo sari wi u nūn nōmu sōndi, domi win saa ya ñ gina turim kpa.

31 Dabiru tōn wōru sōo ba maa nūn naane doke. Ma ba nēē, sanam mē Kirisi koo na, u koo sōm maamaakiginu ko n kere ni durō wini u kua?

Ba sāa yerun kōsobu

Yesu gōria bu nūn mwa

32 Falisiba ba nua ma tōn dabiru ba yabu yeni gerumō gbēnum, yen sōna be ka yāku kowo tōnwerobu ba sāa yerun kōsobu gōra bu ka Yesu mwa.

33 Ma Yesu u bu sōōwa u nēē, saa fiikowa ya tie ye ko na n ka bēē wāa. Yen biru kon doona wi u man gōriman mi.

34 Bēē i ko man kasu adama i ñ man wasi. Mi ko na n wāa bēē i ñ kpē i na mi.

35 Yuuba ba bikianamō ba mō, ma giara durō wini u koo da sa kun ka nūn wa. U koo dawa Yuuban mi be ba yarina Gerekiban suunu sōo, kpa u n Gerekiba keu sōōsimō?

36 Mba gari yinin bweserun tubusianu yi u gerua, sa ko be nūn kasu adama sa ñ nūn wasi, ma mi u be wāa, sa ñ kpē su da mi.

Nim wāarugim

37 Tōo baka ten tōo dāakiru tera ta bēēre kera. Tōo te sōōra Yesu u seewa u nōōguru sua wōllō u nēē, baawure wi nim nōru ga goomō u na nēn mi u nō.

38 Nge mē ba yorua Gusunōn gari sōo ba nēē, baawure wi u man naane doke, wāarun bwii yi ko n kokumōwa saa yēron nukurun di.

39 Gusunōn Hunden gariya Yesu u ka yā mi, wi be ba nūn naane doke ba koo mwa. Domi ba ñ gina Hunde Dēero wē yēn sō Yesu kun gina wure win yiiko sōo.

Tamba sikirina Yesun sō

40 Gabu tōn wōru ge sōo, be ba gari yi nua ba nēē, durō wini sōmō wiya ka gem.

41 Ma gaba maa gerua ma wiya Kirisi wi. Adama gaba nēē, ma gian diya! N ko n kōora Kirisi u yarima saa Galilen di?

42 Gusunōn gari yi ñ gerumō ma Kirisi koo yarimawa saa Dafidin bweserun di? U ñ koo na saa Betelehemu Dafidin wuun di?

43 Win sōna sikirinō ga dua tōn wōru ge sōo.

44 Gabu ba kī bu nūn mwa adama goo kun nūn nōmu sōndi.

Yuuban tōnwerobun

naane doke sariru

45 Ma sāa yerun kōsobu ba gōsira yāku kowo tōnwerobu ka Falisiban mi. Ma ba bu bikia ba nēē, mba n kua ba ñ ka Yesu mwaame?

46 Ma kōso be, ba bu wisa ba nēē, goo sari wi u gari gerure nge durō wi.

47 Falisiba ba bu bikia ba nēē, to, i dera durō wi, u maa bēēn tii nōni wōkua ya.

48 I sere nōore wirugii goo ñ kun mē bēse Falisiban goo u nūn naane doke?

49 I ñ yē ma tōn wōru ge, bōrigiba? Ba ñ Mōwisin wooda yē.

50 Nikodemu, Falisi ben turo, wi u raa gasō daare Yesun mi wōkuru, u bu bikia u nēē,

51 bēsen wooda ya sun yōllaa kua su tōnu siri sa kun win gari nua, kpa sa kun maa gie ye u kua?

52 Ba nūn bikia ba nēē, ase wunen tii a maa sāawa Galilegii? A wēerio sāa sāa Gusunōn gari sōo, kaa wa ma sōmō goo sari wi u koo yarima saa Galilen di.

[
53 Ma baawure u wa win yenuō.

8

Kurō sakara kowo goo

1 Ye ba doona Yesu u da guuru wōllō te ba ra soku Olifi.

2 Yen sisiru buru buru yellu u gōsira sāa yerō. Ma tōmbu kpuro ba da win mi, ma u sina u bu keu sōōsim wōri.

3 Ma wooda yērobu ka Falisiba ba ka kurō goo na win mi, wi ba mwaama sakararu sōo, ba nūn yōrasia be kpuron wuswaaō.

4 Ma ba Yesu sōōwa ba nēē, yinni, sa kurō wi mwawa sakararu sōo.

5 N wee, Mōwisi u sun sōōwa wooda sōo ma ba ra kurō winin bweseru kpenu kasukuwa bu go. Wunē maa ni? Amōna a wa.

6 Ba yeni geruawa bu ka win laakari mēeri kpa bu fēē wa bu nūn durum mani. Adama Yesu u tuka, ma u ka win niki bia yorumō temō.

7 Ye ba nūn bikiamō ba baasi, ma u tii dēmia u bu sōōwa u nēē, wi u kun torare bēē sōo, u gbiiyo u kurō wi kperu kara.

8 Ma u kpmam tuka u yorumō temō.

9 Ye ba yeni nua ma ba yara tia tia saa bukurobun min di sere ka biba. Ma Yesu tia wi turo ka sere kurɔ wi.

10 Yesu u tii demia ma u nùn bikia u nɛɛ, kurɔ wunɛ, be ba nun taare wɛɛmɔ mana ba wãa. Ben goo kun maa tie?

11 Kurɔ wi, u nɛɛ, goo sari Yinni. Ma Yesu u nɛɛ, a doonɔ, nen tii, na ñ maa nun taare wɛɛmɔ, adama a ku maa tora.]

Yesu,

handunian yam bururam

12 Yen biru Yesu u kpam ka tumbu gari kua u nɛɛ, nɛna handunian yam bururam. Wi u man swii, u ko n yam bururam mɔ mɛ mu sãa wãaru, u ñ maa wãa u sã yam wɔkuru sɔɔ.

13 Falisiba ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, wee tɛ, a wunen tii areru diiyammɛ. Ñ n mɛn na, wunen arera kun sun sɔɔsimɔ ma gari yi, gema.

14 Ma Yesu u nɛɛ, meya, baa nà n nen tii areru diiyammɛ, ye na gerumɔ, gema. Na yɛ mìn di na wee ka mi na dɔɔ. Adama bɛɛ i ñ yɛ mìn di na wee ka mi na dɔɔ.

15 Mɛ i tɔnu waamɔ, meya i ra ka nùn siri, nɛ na ku ra goo siri.

16 Baa nà n goo siri, nen siribu geema, domi n ñ nɛ turo kon yɛro siri. Ka nen Baaba wi u man gɔrimawa.

17 Ba yorua bɛɛn wooda sɔɔ ma tɔnu yirun areru geema.

18 Na nen tii areru diiyammɛ, ma Baaba wi u man gɔrima u maa man areru diiyammɛ.

19 Ba nùn bikia ba nɛɛ, mana wunen Baaba wi, u wãa.

Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ i ñ man yɛ, meya i ñ maa nen Baaba yɛ. Ñ n sãan na i man yɛ, i ko n daa maa nen Baaba yɛ.

20 Gari yiya Yesu u gerua sanam mɛ u keu sɔɔsimɔ sãa yerɔ, ten bera mi ba ra arumani bere. Goo sari wi u maa nùn nɔmu sɔndi yèn sɔ win saa kun turim kpa.

Ba ñ kpɛ bu da mi Yesu u dɔɔ

21 Yesu kpam bu sɔɔwa u nɛɛ, na doonɔ. Mi na dɔɔ bɛɛ i ñ kpɛ i da mi. I ko maa man kasu, adama i ko gbi bɛɛn toranu sɔɔ.

22 Yèn sɔ u nɛɛ, mi u dɔɔ ba ñ kpɛ bu da mi, yen sɔna ba bikianamɔ ba mɔ, u koo tii gowa?

23 Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ i sãawa temkobu, nɛ maa, wɔrukoowa. Bɛɛ handunia migiba, nɛ na kun sãa handunia migii.

24 Yen sɔna na bɛɛ sɔɔwa na nɛɛ, i ko gbi bɛɛn toranu sɔɔ. Ì kun naane doke ma nɛna yɛro wi, ka geema i ko gbiwa bɛɛn toranu sɔɔ.

25 Ma ba nùn bikia ba nɛɛ, wuna were.

Yesu u nɛɛ, na raa bɛɛ sɔɔwa kɔ.

26 Na gari dabinu mɔ yi kon kpɛ n gere n wunana bɛɛn sɔ. Adama geegiiwa wi u man gɔrima, ye na maa nua saa win min di yeya na handuniagibu sɔɔmɔ.

27 N ñ maa bu yeeri ma Baaban gariya u bu sɔɔmɔ.

28 Yen sɔna Yesu u nɛɛ, sanam mɛ i Tɔnun Bii sua tem di i bwɛ, sanam meya i ko gia ma nɛna yɛro wi. I ko maa gia ma na ñ maa gãanu ganu mɔ ka nen tii. Ye Baaba man sɔɔsi, yeya na bɛɛ sɔɔmɔ.

29 Baaba wiya u man gɔrima. U maa wãa ka nɛ. U ñ man deri nɛ turo yèn sɔ na ra ko ye n da nùn dore.

30 Ma tɔn dabiru be ba Yesun gari yi nua ba nùn naane doke.

Tii mɔwɔbu ka yobu

31 Yesu u Yuu be ba nùn naane doke sɔɔwa u nɛɛ, ì n nen sɔɔsiru mɛm nɔɔwa, ì sãawa nen bwãabu ka gem.

32 I ko gem gia. Gem mɛ, mu koo maa bɛɛ yakia yorun di.

33 Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, bɛɛ Aburahamun bwesera, sa ñ maa koore goon yobu. Amɔna a ka nɛɛ sa ko yakia yorun di.

34 Yesu u nɛɛ, geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u durum mɔ, wiya durum yoo.

35 Yoo ku ra n wãa win yinnin yenuɔ ka baadomma, adama biiwa ra n wãa mi ka baadomma.

36 Yen sɔna nɛ Gusunɔn Bii nà n bɛɛ yakia, i kuawa tii mɔwɔbu ka gem.

37 Na yɛ ma Aburahamun bwesera i sãa. Ka mɛ, ì swaa kasu i ka man go, yèn sɔ ì ñ nen gari wure.

38 Na bɛɛ sɔɔmɔ ye na wa nen Baaban mi, adama bɛɛ ì mɔ ye ì gia bɛɛn baaban mi.

39 Ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, Aburhamuwa bɛɛn baaba.

Ma Yesu u bu wisa u nɛɛ, ì n daa sãan na Aburahamun bibu, i ko n daa Aburahamun kookoosu mɔ.

⁴⁰ Adama tē bεε i swaa kasu i ka man go, nε wi na bεε gem sōmō mε na nua Gusunōn min di. Aburhamu kun yenin bweseru koore.

⁴¹ Bεε i bεεn tondon kookoosu mō.

Ba nūn sōwa ba nεε, sa ñ sāa seegeba. Baaba turowa sa mō, wiya Gusunō.

⁴² Yesu u bu sōwa u nεε, Gusunō ù n daa sāan na bεεn baaba ka gem, i ko n daa man kī domi Gusunōn min diya na yarima na ka wāa mi. Meya na ñ ka nen tii nε, adama wiya man gōrima.

⁴³ Mban sōna nen barum kun ka bεε yeeri. Mu ñ bεε yeeri yèn sō i ñ kpē i nen gari nō.

⁴⁴ Setamwa bεεn tundo, i maa kī i bεεn tondon kīru ko. Tōn gowowa saa toren di, u ñ maa gem swīi, domi gem sari wi sō. Sanam mε u weesu gerumō, u ra n gerumōwa ka win tiin daa, yèn sō weesugiiwa ka maa weesu kpuron baaba.

⁴⁵ Adama gema na ra n gerumō. Yen sōna i ñ man naanε doke.

⁴⁶ Wara bεε sō u koo kpī u nεε, na tore. Sari. Ñ n men na, ma gema na gerumō, mban sōna i ñ man naanε doke.

⁴⁷ Wi u sāa Gusunōgii, wiya ra Gusunōn gari wure. Adama bεε i ñ sāa Gusunōgibu. Yen sōna i ñ win gari wuramō.

Yesu ka Aburhamu

⁴⁸ Ma Yuuba ba nūn bikia ba nεε, bεε sa ñ gem mō ye sa nεε wunε Samarigiiwa ka maa wεrekunugii?

⁴⁹ Yesu u bu wisa u nεε, na ñ wεrekunu mō. Nen Baabawa na bεεre wēemō adama bεε i ñ man bεεre wēemō.

⁵⁰ Na ñ nen tiin bεεre kasu. Goo u wāa wi u man ye kasuammε, wiya maa sāa siri kowo.

⁵¹ Ka geema na bεε sōmō, baawure wi u nen gari mem nōwa, yēro u ñ gō wasi pai.

⁵² Ma Yuuba ba nūn sōwa ba nεε, tē sa gia ma a wεrekunu mōwa ka gem. Aburhamu u gu, Gusunōn sōmōbu ba maa gu. Ka mε, a gerumō a mō baawure wi u wunen gari mem nōwa u ñ gō wasi.

⁵³ Besen baaba Aburhamu u gu. A nūn kerewa? Sōmōbu ba maa gu. Wara a tamaa a sāa.

⁵⁴ Yesu u nεε, na ñ nen tii bεεre wēemō, nen bεεre kun gāanu sāa. Nen Baabawa u man bεεre wēemō, wi bεε i sokumō bεεn Yinni.

⁵⁵ Ka mε, i ñ nūn yē, adama nε, na nūn yē. Na ñ nεε, na ñ nūn yē, ko na n sāawa

weesugii nge bεε. Adama na nūn yē, na maa win gari mem nōwe.

⁵⁶ Besen baaba Aburhamu u yēera ka gōru dobu ye u koo ka nen tōru wa. U maa tu wa ma win nukura dora.

⁵⁷ Yuuba ba nūn sōwa ba nεε, a ñ gina wōo weeraakuru tura. Mana a ka Aburhamu waare.

⁵⁸ Yesu u nεε, ka geema na bεε sōmō, na gbia na wāa ba sere Aburhamu mara.

⁵⁹ Ma ba kpenu sua bu ka nūn kasuku, adama u kukura u yara sāa yerun di.

9

Yesu goo yam waasia

wi ba mara ka wōkoru

¹ Nge mε Yesu u bōsu, u durō goo wa wi ba mara ka wōkoru.

² Win bwāaba nūn bikia ba nεε, yinni, weren torarun sōna ba ka durō wi wōkoru mara. Win tiigira? Nge win tundo ka win merogira.

³ Yesu u bu wisa u nεε, n ñ mō durō wi, ñ kun mε win tundo ka win mero ba tora, adama ba nūn marawa ka wōkoru kpa Gusunōn sōmburu tu ka sōsira wi sō.

⁴ Sa ñ ko ko sa kun wi u man gōriman sōmburu kue sanam mε sō wāa. Wōkura sisi tē sō goo kun kpē u sōmburu ko.

⁵ Sanam mε na wāa handuniaō nena na yen yam bururam.

⁶ Ye u yeni gerua u kpa, u yāatam sia temō, ma u ka yāatam mε tem kōka, ma u tem mε wōko win nōni tēni.

⁷ Ma u nūn sōwa u nεε, u doo u wubu yeru ge ba mō Siloeō. Yīsi ten tubusiana, gōra.

Ma durō wi, u win swaa sua u da u wuba, ma u wurama ka nōni sannu.

⁸ Ma win wōo beragibu ka be ba ra raa nūn wa u n bara mō, ba bikianamō, wi u ra raa sine mini u n bara mō, n ñ wiya mini?

⁹ Ma gaba nεε, wiya.

Gaba maa nεε, n ñ wi mi, u ka nūn weenewa.

Ma win tii u bu sōwa u nεε, nena mi ni.

¹⁰ Ba nūn bikia, amōna n kua wunen nōni ka wukiara.

¹¹ Ma u bu wisa u nεε, durō goo wi ba ra soku Yesu, wiya u tem kōka ma u nen nōni tēni, ma u man sōwa u nεε, n doo Siloeō n wubu. Na da na wuba ma na yam wa.

12 Ba nùn bikia ba nεε, mana durɔ wi, u wāa.
Ma u nεε, na ñ yē.

Falisiba ba durɔ bekuro

gari bikiamɔ

13 Ma ba ka durɔ wi da Falisiban mi, wi u raa sāa wōko mi.

14 N deema tōɔ wērarugiru sɔɔra Yesu u tem kōka u ka nùn yam waasia.

15 Ma Falisiba ba kpam nùn bikia ba nεε, amɔna u kua u ka yam wa. U bu wisa u nεε, durɔ wiya u nùn tem tɛnia win nɔniɔ, ma u wuba ma u yam wa.

16 Gabu Falisiba sɔɔ ba nεε, durɔ wi u yeni kua u ñ nε saa Gusunɔn min di, yèn sɔ u ñ tōɔ wērarugiru gara.

Gaba maa bikia ba nεε, amɔna durumgii u koo ka kpī u sɔm maamaakigii nini ko. Ma sikirinɔ ga dua ben suunu sɔɔ.

17 Ba kpam wōko wi bikia ba nεε, wune maa ni? Wune wi durɔ wi, u yam waasia, amɔna a wi garisi.

Ma u nεε, Gusunɔn sɔmɔwa u sāa.

18 Adama Yuuba ba ñ naane sāa ma durɔ wi, u raa wōko sāa ma u kpam yam wa, sere ye ba win tundo ka win mero soka.

19 Ma ba bu bikia ba nεε, bεen biiwa mini? Wi i nεε i mara ka wōkoru? Amɔna u ka yam waamɔ tē.

20 Ma win tundo ka win mero ba bu wisa ba nεε, sa yē kam kam ma bεsen biiwa mi, wi sa mara ka wōkoru.

21 Adama mε u kua u ka yam wa, bεε sa ñ yē, wi u maa nùn yam waasia, sa ñ yēro yē. U bwisi mɔ win tii, i nùn bikio, u koo bεε sɔ.

22 Ba yeni geruawa Yuuban berum sɔ. Domi Yuuba ba nɔɔ tia kua kɔ ma baawure wi u wura ma Yesu sāawa Kirisi wi, ba koo yēro girawa ben mennɔ yerun di.

23 Yen sɔna ba gerua ba nεε, u bwisi mɔ win tii, bu nùn bikio.

24 Ma Falisiba ba durɔ wi u raa wōko sāa soka nɔn mεeruse, ma ba nùn sɔɔwa ba nεε, u Gusunɔ bεεε wēyɔ, be, ba yē ma Yesu wi, durumgiiwa.

25 U bu wisa u nεε, ù n durumgiin na, ne na kun yē. Gāa teena na yē, na raa wōko sāa, adama tē na yam waamɔ.

26 Ba nùn bikia ba nεε, amɔna u nun kua. Amɔna u koosina wunen nɔni ka wukiara.

27 Ma u nεε, na raa bεε sɔɔwa, i ñ maa man swaa daki. Mban sɔna i kī i kpam nɔ. Nge bεen tii i kī i maa kowa win bwāabu.

28 Ma ba nùn yaakoru wɔri ba nεε, wuna a sāa siin bɔɔ mi, adama bεε Mɔwisin bwāaba sa Sāa.

29 Bεε sa yē ma Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua, adama wini, sa ñ mam yē mìn di u na.

30 Ma durɔ wi, u bu sɔɔwa u nεε, geema, bitin gariya ye i ñ ka yē mìn di u na. Ka mε, sii man yam waasia.

31 Sa yē ma Gusunɔ u ku ra toron gari nɔ, adama tɔn be ba nùn nasie, ma ba mɔ ye u kī, beya u ra swaa daki.

32 Saa toren di goo kun nɔɔre ba tɔnun nɔni wukia wi ba mara ka wōkoru.

33 Durɔ wi, ù kun wee saa Gusunɔn min di, u ñ kpē u gāanu ganu ko.

34 Ma ba nùn sɔɔwa ba nεε, toraru sɔɔra ba nun mara mam mam. Yera a tamaa kaa sun keu koosia?

Ma ba nùn gira mennɔ yerun di.

Hunden wōkoru

35 Yesu u nua ma ba durɔ wi gira. Ye u nùn wa u nùn bikia u nεε, a Tɔnun Bii naane doke?

36 Durɔ wi, u nεε, tɔnwero, a man sɔɔwɔ wara Tɔnun Bii wi, kpa n wa n ka nùn naane doke.

37 Yesu u nùn wisa u nεε, a nùn wa kɔ, wiya ka nun gari mɔ mi.

38 Durɔ wi, u nεε, Yinni, na nun naane doke. Ma u yiira Yesu wuswaaɔ.

39 Yesu u nεε, siribun sɔna na na handuniaɔ, be ba kun yam waamɔ kpa bu ka yam wa, be ba maa yam waamɔ bu ka ko wōkobu.

40 Falisi gabu be ba wāa ka wi sannu ba gari yi nua. Ba nùn bikia ba nεε, bεsen tii maa wōkoba?

41 Ma Yesu u nεε, ù n sāan na wōkobu, i ñ ko i n daa toraru mɔ. Adama yèn sɔ i gerumɔ i yam waamɔ, yen sɔna i wāa toraru sɔɔ ka tē.

10

Yāanu ka nin kparon mɔndu

1 Yen biru Yesu u nεε, ka geema na bεε sɔɔmɔ, goo wi u kun dumɔ yāa gōrɔ saa kɔnnɔn di ma u yɔɔmɔ u suremɔ gam di, wiya sāa gbenɔ ka wɔro.

2 Adama wi u kɔnnɔn di dumɔ wiya yāanun kparo.

³ Kənnə kōso u ra nùn kəniε, yāanu ra n maa win nəə nəəmə. U ra win yāanu soku baatere ka ten yīsiru kpa u nu yara təəwə.

⁴ Sanam mε u nu yara təəwə kpuro, u ra nu gbiiye kpa nu n nùn swīi yèn sō nu win nəə yē.

⁵ Nu n̄ wuramə nu tən tuko swīi, adama nu koo dukə suwa n toma saa win min di yèn sō nu n̄ win nəə yē.

⁶ Yesu u bu mən te kua adama ba n̄ tuba ye u ka yā.

Yesuwa yāa kparo geo

⁷ Yen sōna Yesu u kpa m nεε, ka geema na bεε sōmə, nεna na yāa gōrun kənnə.

⁸ Be ba man gbiiye mi kpuro, gbənəbu ka wəroba ba sāa. Yāanu kun ben gari swaa daki.

⁹ N̄en tiiwa kənnə ge. Baawure wi u dumə saa n̄en min di wiya ba koo faaba ko. U koo du, u koo maa yari, u koo maa dii yeru wa.

¹⁰ Gbənə u ra n̄ewa u ka gbēni u go kpa u sanku. Adama nε na nawa yāanu nu n ka wāaru mə, kpa nu n tu mə mam mam.

¹¹ N̄en tiiwa yāa kparo geo. Yāa kparo geo u ra win wāaru wēwa win yāanun sō.

¹² Adama səm kowo wi u kun sāa kparo ma yāanu kun sāa win tiiginu, u n demaku waama ga sisi, u koo yāanu deri u yakurawa. Kpa demaku gu yāanu mwa gu ni nu tie yarinasia.

¹³ Durə wi, u koo yakura yèn sō gobin səmbura u m̄, u n̄ maa yāa nin wənwəndu m̄.

¹⁴⁻¹⁵ N̄ena yāa kparo geo. Nge mε Baaba man yē ma na maa Baaba yē, nge mεya na n̄en yāanu yē, nu maa man yē. Na maa n̄en wāaru wēemə yāa nin sō.

¹⁶ Na maa yāanu ganu m̄ ni nu kun wāa yāa gōə teni səə. Niya na n̄ kon ko na kun maa ka nε. Nu koo maa n̄en nəə n̄, kpa nu ko gōə teeru, kpa nu n kparo turo m̄.

¹⁷ Yen sōna Baaba u man kī yèn sō na n̄en wāaru wēemə kpa n kpa m wa n tu mwa.

¹⁸ Goo kun kpē u tu wəra n̄en n̄əmun di. Na tu wēemə ka n̄en tii. Na yiiko m̄ n ka tu wē, na maa yiiko m̄ n ka tu mwa. Wooda yera na mwa saa n̄en Baaban min di.

¹⁹ Ye Yuuba ba yeni nua, sikirinə ga kpa m dua ben suunu səə gari yin sō.

²⁰ Tən dabiru be səə, ba gerua ba nεε, wirowa, wεrekunu maa nùn wāasi. Mba n kua ba ka nùn swaa daki.

²¹ Adama gaba nεε, n̄ n̄ wεrekunugiin gari mi. Wεrekunu koo kpī nu wōko yam waasia?

Yuuba ba Yesu yina

²² Saa ya tura ye ba koo ka tōə bakaru garu ko Yerusalemuə te ba ra soku sāa yerun dεerasiabu *. Saa ye, ya sāawa woorun sanam.

²³ Ma Yesu u maa wāa sāa yerə u sīimə ten bee tiaə ye ba ra soku Saloməən kəbε.

²⁴ Ma Yuuba ba nùn sikerena ba nùn bikia ba nεε, sere saa yerə kaa n bεsən laakari doke sika səə. A n sāan na Kirisi wi, a sun sōwə kpasa kpasa.

²⁵ Ma Yesu u bu wisa u nεε, na raa bεε sōwə, adama i n̄ man naanε doke. Soma ye na m̄ ka n̄en Baaban yīsiru, yeya ya man areru diiyammε.

²⁶ Adama i n̄ naanε doke yèn sō i n̄ sāa n̄en yāanu.

²⁷ N̄en yāanu nu n̄en nəə nəəmə, na nu yē, nu maa man swīi.

²⁸ Na nu wāaru wēemə te ta ku ra kpe, nu n̄ maa kam m̄ ka baadommaə, goo maa sari wi u koo nu mwa n̄en n̄əmun di.

²⁹ N̄en Baaba wi u man nu wē, u kpā u kpuro kere, goo maa sari wi u koo nu mwa saa n̄en Baaban n̄əmun di.

³⁰ Nε ka Baaba sa sāawa tia.

³¹ Ma Yuuba ba kpa m kpenu dəbura bu ka nùn kasuku.

³² Yesu u bu sōwə u nεε, na səm gee dabiru kua bεen wuswaaə ka Baaban yiiko. Səmbu ni səə, teren sōna i kī i man kasuku.

³³ Yuuba ba nùn wisa ba nεε, sa n̄ nun kasukumə səm geerun sō, adama yèn sō a Gusunə wəmmə, yen sōna. Wunε tənūwa, ma a kī a n tii m̄ Gusunə.

³⁴ Yesu u nεε, ba n̄ yorua bεen tiin wooda səə ma Gusunə u nεε, "I sāawa Wərukoon bibu?"

³⁵ Sa yē ye Gusunən gari gerumə n sāawa gem ka baadommaə. Ma win tii u nεε, ba sāawa Wərukoon bibu be ba win gari mwa.

³⁶ Tē n̄en tii maa, Baaba u man gəsa ma u man gərima handuniaə. Aməna i ka nεε na

* **10:22** sāa yerun dεerasiabun tōə bakaru Ta sāawa te Yuuba ba ra di wōə ka wōə bu ka yaaya dəma te ba būu sāaru kpeesia sāa yerə ma ba tu dεerasia ba Gusunə sāaru wesia mi.

Gusunə wəmmə yèn sǝ na gerua ma nɛna na win Bii.

³⁷ Nà kun nɛn Baaban sɔmburu m̀, i ku man naanɛ doke.

³⁸ Adama nà n tu m̀, baa ì kun man naanɛ doke, i sɔmbu te naanɛ dokeo kpa i n ka yě saa tɛn di sere ka baadomma ma Baaba wãa nɛ sǝ, nɛ na maa wãa wi sǝ.

³⁹ Ma ba kɔam swaa kasu bu ka nùn mwa, adama u bu kisirari.

⁴⁰ Yesu u kɔam Yuudenin daaru tɔbura u da mi Yohanu u gbia u batemu kua, miya u sina.

⁴¹ Ma tɔn dabiru ba na win mi, ba nɛɛ, Yohanu u ñ sɔm maamaakigiru koore, adama ye u gerua durɔ wini sǝ, ye kpuro geema.

⁴² Ma tɔn dabira nùn naanɛ doke mi.

11

Lasaaŋ gǝ

¹ N wee durɔ goo wi ba ra soku Lasaa wi u wãa Betaniə u bara. Betani sãawa Maari ka win mǝ Maatan wuu.

² Maari wiya u gasɔ Yinnin naasu turare wisi, ma u ka win wirun seri su sunka. Win sesu Lasaaŋ bara.

³ Ma wi ka win mǝ Maata ba Yesu nǝ mǝrisia ba nɛɛ, Yinni, wunen bǝrɔ kɛnasi u barɔ.

⁴ Ye Yesu u yeni nua u nɛɛ, bara te, ta ñ gǝgiri adama ta koo Gusunəŋ yiiko sǝsi, kpa bu ka Gusunəŋ Bii bɛɛɛ wɛ.

⁵ N deema Yesu u sãawa Maata ka win wǝnɔ ka ben sesu Lasaaŋ bǝrɔ kɛnasi.

⁶ Ye u nua ma Lasaa u barɔ, u gina sina wuu mi u wãa mi sǝ yiru.

⁷ Yen biru u win bwãabu sǝwa u nɛɛ, su kɔam wura Yudea.

⁸ Win bwãaba nɛɛ, yinni, sǝ mɛɛ tera Yuuba ba kɛ bu nun kpenu kasuku, ma a kɔam kɛ a wura mi?

⁹ Yesu u bu bikia u nɛɛ, n ñ saa wǝkura yiruwaa sǝ ra n wãa sǝ teeru sǝ? Goo ù n sɛimɔ sǝ sǝ, u ñ sokuramɔ yèn sǝ u handunian yam bururam waamɔ.

¹⁰ Adama wi u sɛimɔ wǝkuru sǝ u koo sokura domi yam bururam sari yɛro sǝ.

¹¹ Yeniban biru u kɔam nɛɛ, Lasaa bɛsɛn bǝrɔ u dǝwa adama na dǝ n nùn yamia.

¹² Bwãa be, ba nɛɛ, Yinni, ù n dòn na, u koo bɛkura.

¹³ Adama Yesu u bu Lasaaŋ gǝ sǝmɔwa. Be, ba tamaa dom dirun gariya u bu sǝmɔ.

¹⁴ Yen sǝna Yesu u bu sǝwa kɔpasasa u nɛɛ, Lasaa u guwa,

¹⁵ adama bɛɛn sǝna nɛn nukura do ye na ñ ka wãa mi, kpa i ka naanɛ doke. I na su da win mi.

¹⁶ Tomaa wi ba ra maa soku Sika, u win bwãasibu sǝwa u nɛɛ, i de su da, kpa su ka yinni gbi sannu.

Yesuwa seeyo ka wãaru

¹⁷ Ye Yesu u tura mi, u deema Lasaa kua sǝ nɛɛ sikiru sǝ kɔ.

¹⁸ Betani ka Yerusalemun tondam kun kere kilo ita.

¹⁹ Ma Yuu dabiru ba yarima ben wuun di ba na Maata ka Maarin mi bu ka bu nukuru yemiasia ben sesun gǝn sǝ.

²⁰ Sanam mɛ Maata u nua ma Yesu u sisi, ma u nùn sennɔ da. Adama Maari u sǝ yɛnu.

²¹ Ma Maata u Yesu sǝwa u nɛɛ, Yinni à n daa wãa mini nɛn sesu kun gbimɔ.

²² Adama baa tɛ, na yɛ ma yabu baayere ye kaa bikia Gusunəŋ nǝmuɔ u koo nun wɛ.

²³ Ma Yesu u nùn sǝwa u nɛɛ, wunen sesu u koo se gǝrin di.

²⁴ Ma Maata u nɛɛ, geema, na yɛ ma u koo kɔam se, gǝribu bà n seemɔ sanam dǝakim sǝ.

²⁵ Ma Yesu u nùn sǝwa u nɛɛ, nɛna na ra gǝribu seeye, nɛna na ra wãaru wɛ. Baawure wi u man naanɛ doke u ko n wãawa wãaru sǝ baa ù n gu.

²⁶ Baawure wi u maa wasi ma u man naanɛ doke, u ñ gbimɔ ka baadomma. A naanɛ doke nge mɛ?

²⁷ Maata u Yinni wisa u nɛɛ, mɛya na naanɛ doke ma wuna Kirisi wi, Gusunəŋ Bii, wi u sisi handunia.

Yesun swi

²⁸ Sanam mɛ Maata u yeni gerua u kpa, u win wǝnɔ Maari sokum da, ma u nùn sǝwa tɛru ma yinni u tunuma u nùn soku.

²⁹ Ye Maari u yeni nua u seewa ka sendaru ma u da win mi.

³⁰ N deema Yesu kun gina wuu dum kpa, u wãawa yam mi Maata ka nùn yinna.

³¹ Yuu be ba Maari nukuru yemiasiamɔ dirɔ, ye ba wa u seewa ka sendaru u yara tǝwɔ, ba nùn swi. Ba tamaa u dǝwa sikirɔ u swi.

³² Sanam me Maari u tura mi Yesu u wāa, ye u nùn wa u yiira u nee, Yinni à n daa wāa mini nen sesu kun gbimə.

³³ Ye Yesu u wa u sumə, ma Yuu be ba ka nùn na, ben tii ba sumə, yera u diira ka nuku sankiranu.

³⁴ U bu bikia u nee, mana i nùn sika.

Ma ba nee, Yinni a na a wa.

³⁵ Ma Yesu u swī.

³⁶ Yen sōna Yuuba ba nee, i mēerio i wa nge me u nùn kī n ne.

³⁷ Adama ben gabu ba nee, durə wini u wōko yam waasia. Mban sōna u dera Lasaa u gu.

Lasaa seebu gərin di

³⁸ Yesu u kpam diira, ma u da sikirə. Siki te, kpee wəruwa, ma ba gen nəə kərua ka kperu.

³⁹ Ma Yesu u wooda wē u nee, bu kpee te bərio min di.

Ma Maata, wi u gun sesu, u nùn sōwa u nee, Yinni, u numia kə, yen sōə nne wee gisə ye u ka gu.

⁴⁰ Ma Yesu u nùn bikia u nee, na n daa nun sōwa na nee, à n naane doke, kaa Gusunən yiiko wa?

⁴¹ Ma ba kpee te bimia min di. Ma Yesu u win nəni sua wəllə u nee, nen Baaba, na nun siara yèn sō a nen gari swaa daki.

⁴² Na yē ma a ra nen gari nə baadomma, adama na yeni geruməwa tən benin sō be ba yō mi, kpa bu ka naane doke ma wuna a man gərima.

⁴³ Sanam me u yeni gerua u kpa, ma u gbāra ka dam u nee, Lasaa, a yarima!

⁴⁴ Wi u raa gu mi, u yarima sikirun di ka win gorun bekuru te ba win nəma ka naasu tēkua ka maa wirə. Ma Yesu u bu sōwa u nee, bu nùn kusio u sī.

Ba wesianamə bu ka Yesu go

(I maa mēerio Mateu 26:1-5, Maaku 14:1-2, Luku 22:1-2)

⁴⁵ N wee Yuu dabiru be ba Maari swīima mi, ma ba wa ye Yesu u kua, ba nùn naane doke.

⁴⁶ Adama ben gabu ba gəsira ba da Falisiban mi, ba bu sōwa ye Yesu u kua.

⁴⁷ Sanam mēya yāku kowo tənwerobu ka Falisiba ba guro gurobu menna ma ba bikianamə ba mə, aməna sa ko ko. Durə wi wee, u səm maamaakigii dabinu mə.

⁴⁸ Sà n nùn deri me, təmbu kpurowa ba koo nùn naane doke. Romugibu ba koo maa na bu beseñ sāa yeru wəra kpa bu beseñ bweseru gura.

⁴⁹ Adama ben turo wi ba ra nee Kaifa, wi u sāa yāku kowo tənwero wōə ge sōə, u bu sōwa u nee, bee i n gāanu ganu yē baa fiiko.

⁵⁰ Mēya, n n maa bee yeeri ma beseñ arufaaniwa tən turo u ka gbi tən dabirun sō, kpa beseñ bweseru kpuro tu ku ka kam ko.

⁵¹ N n mə ka win tiin yēra u yeni gerua. U ye geruawa yèn sō wiya u sāa yāku kowo tənwero wōə ge sōə, yen sōna u gerua u nee, Yesu koo gbi Yuuban bweserun sō.

⁵² N n maa mə be tənən sō, adama u ka maa Gusunən bibu kpuro kowa tən teebu be ba wāa baama.

⁵³ Yen sōna saa dōma ten di, ba wesiana bu ka Yesu go.

⁵⁴ Yenin sōna u n maa sīimə batuma sōə Yuuban suunuə, adama u doona min di tem gam gia gbaburu sōə, mi u wuu gagu dua ge ba ra soku Efaraimu. Miya u sina ka win bwāabu.

⁵⁵ Yuuban tōə bakaru te ba ra soku Gəə sararibu ta turuku kua, ma tən dabiru saa baru kpaanun di ba da Yerusalemə bu ka tii sārasiə tōə baka te, tu sere turi.

⁵⁶ Ma ba Yesu kasu. Ba yō sāa yerə ba bikianamə, ba mə aməna i bwisikumə. U n tōə bakaru sisiwa?

⁵⁷ Yāku kowo tənwerobu ka Falisiba ba raa wooda wē ba nee, goo u n yē mi Yesu u wāa u bu sōwə kpa be, bu nùn mwa.

12

Maari u Yesun naasu

turare wisi

(I maa mēerio Mateu 26:6-13, Maaku 14:3-9)

¹ Ye n tie sōə nəəba tia tōə bakaru tu sere turi te ba ra soku Gəə sararibu, yera Yesu u da Betaniə mi Lasaa u wāa wi u seeya gərin di.

² Miya ba nùn yaa dibu kua ma Maata u bu nəərimə, adama Lasaa u sō ka Yesu səbun suunu sōə.

³ Wee, Maari u turare gobi bekegia mə litirin bənu, ye ba kua ka naadin gum tii tii, ma u ye sua u Yesun naasu wisi, ma u su sunka ka win seri. Yera dii te kpuro ta turaren nuburu yiba.

4 Yesun bõo turo, wi ba ra nɛɛ Yudasi Isikariotu, wi u koo yaku kowo tɔnwerobu ka Falisiba nùn nɔmu sɔndia, u bikia u nɛɛ,

5 mba n kua ba ñ ka turare ye dɔre sɔm kowon wɔo tian kɔsiarun saka, kpa bu s̄arobu bɔnu kua.

6 U ñ yeni gerumɔ s̄arobun wɔnwɔndun sɔ, adama yèn sɔ u s̄awa gbɛnɔ. Wiya u ra n maa gobin bɔoru neni, kpa u n yi gbɛnimɔ.

7 Adama Yesu u nɛɛ, a kurɔ wi derio. U yeni beruawa u ka nɛn gɔo sikuru mara.

8 Baadommawa s̄arobu ba w̄a bɛɛn su-unu sɔo adama nena na ñ ko na n w̄a ka bɛɛ baadomma.

Ba wesianamɔ bu ka Lasaa go

9 Yuuba dabira ta nua ma Yesu u w̄a Betaniɔ ma ba da mi, n ñ mɔ bu ka Yesu wa tɔna, adama bu maa ka Lasaa wawa wi Yesu u seeya gɔrin di.

10 Yera yaku kowo tɔnweroba wesiana bu maa Lasaa go.

11 Domi win s̄na Yuuba dabira yarimɔ ben min di ba Yesu naane dokemɔ.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mɛrio Mateu 21:1-11, Maaku 11:1-11, Luku 19:28-40)

12 Yen sisiru tɔn wɔru ge ga t̄o bakaru da ga nua ma Yesu u sisi Yerusalemuɔ.

13 Ma ba b̄a kako bekusu sua ba ka nùn sennɔ da. Ba gb̄asukumɔ ba m̄o, sa Gusunɔ siara! Domarugiiwa wi u sisi ka Gusunɔn ȳsiru! Domarugiiwa Isireliban sunɔ!

14 Ma Yesu u keteku kpɛmbu gagu wa u sɔni nge mɛ ba yorua Gusunɔn gari sɔo ba nɛɛ,

15 “I ku bɛrum ko, Yerusalemugibu.

N wee bɛɛn sunɔ u sisi.

U keteku kpɛmbu sɔni.”

16 Yabu yeni ya ñ win bw̄abu yeeri saa ye sɔo, adama ye Yesu u wura win yiiko sɔo Gusunɔ w̄allɔ, saa ye s̄ara ba yaaya ma ba yeni kpuro yorua Gusunɔn gari sɔo win sɔ, ba maa nùn ye kpuro kua.

17 Tɔn dabiru te ta raa w̄a ka Yesu sannu sanam mɛ u Lasaa soka u yara sikirun di, ye u nùn seeya gɔrin di, ta ra n yen areru dimɔ.

18 Ma tɔn wɔru ge, ga nùn sennɔ da yèn sɔ ba nua ma u sɔm maamaakigii te kua.

19 Yen s̄na Falisiba ba geruna ba nɛɛ, i ñ wa ma sa nùn kpanawa mam mam. Domi wee handunia kpuro ya nùn sw̄i.

Gerɛki gaba Yesu kasu

20 Gerɛki gaba w̄a be sɔo be ba s̄aru da Yerusalemuɔ t̄o bakarun sanam.

21 Ba da Filipun mi, Galilen Besaidagii, ma ba nɛɛ, tɔnwerɔ, sa k̄i su Yesu wa.

22 Filipu u da u Andere s̄ɔwa, ma Andere ka Filipu ba da ba Yesu s̄ɔwa.

23 Yesu u bu s̄ɔwa u nɛɛ, saa ya tura ye ba koo ka Tɔnu Bii w̄alle sua.

24 Ka geema na bɛɛ s̄ɔmɔ, d̄ia bima yà kun wɔrumɛ tem sɔo ya gu, ya w̄awa ye tia. Adama yà n gu, ya koo bii dabinu ma.

25 Baawure wi u win w̄aru dimɔ ka win tiin ḡru k̄iru u koo tu bia. Baawure wi u kun maa win w̄aru garisi ḡanu handunia yeni sɔo, u tu beruawa w̄aru te ta ku ra kpen sɔ.

26 Goo ù n nɛn w̄aru w̄a, ȳero u man sw̄iyɔ. Mi na w̄a kpa u n maa w̄a mi. Goo ù n nɛn w̄aru w̄a, nɛn Baaba koo ȳero bɛɛɛ w̄ɛ.

Yesu u win gɔon gari gerumɔ

27 Yesu maa nɛɛ, t̄ɛ nɛn ḡru ga sankira too too. Na ñ yɛ ye kon gere. Nge kon nɛn Baaba kanawa u man wɔra ye ya man deema mini s̄on di? Aawo, domi yenin s̄na na na.

28 Baaba, a wunen ȳsiru w̄alle suo.

Yera nɔo gagu ga gerua saa w̄allun di ga nɛɛ, na tu w̄alle sua kɔ, kon maa wure n tu w̄alle sua nɔn mɛɛruse.

29 Tɔn wɔru ge ga w̄a mi, ba nɔo ge nua ma ba nɛɛ, gura ya kukura.

Ma gaba nɛɛ, w̄allun gɔadowa ka nùn gari kua.

30 Adama Yesu u bu s̄ɔwa u nɛɛ, n ñ mɔ nɛn s̄na i nɔo ge nua, bɛɛn s̄na.

31 T̄ɛ gera handunia yenin siribu tunuma. T̄ɛ gera ba koo handunia yen wirugii gira.

32 Sanam mɛ ba koo man sua tem di bu bw̄ɛ, sanam mɛya kon tɔmbu kpuro tii gawe.

33 U yeni geruawa u ka s̄ɔsi gɔo win bwe-seru u koo gbi.

34 Tɔn wɔru ge, ga nùn s̄ɔwa ga nɛɛ, sa nua bɛɛn woodan tireru sɔo ma Kirisi u ko n w̄awa sere ka baadommaɔ. Am̄na a ka gerumɔ ma ba ñ koo ko ba kun Tɔnun Bii sue tem di. Wara Tɔnu Bii wi.

35 Yesu u bu wisa u nɛɛ, saa fiiko s̄ara yam bururam mu w̄a bɛɛn suunu sɔo. I n s̄imɔ saa ye i yam bururam mɔ kpa yam mu ku

raa bɛɛ tĩre. Domi wi u s̄imɔ yam w̄okuru s̄ɔɔ u ku ra n yɛ mi u d̄ɔɔ.

³⁶ Yen s̄ɔ, i yam bururam mɛ naanɛ dokeo saa ye i mɛ m̄ɔ kpa i ka ko yam bururam bibu.

Yuuba ba ñ Yesu naanɛ doke

Ye Yesu u yeni gerua u kpa, u doona ben suunu s̄ɔn di, u kukua.

³⁷ Baa ye u ka maamaaki dabinu kua ben wuswaaɔ, ka mɛ, ba ñ n̄n naanɛ doke.

³⁸ Kpa gari yi Gusun̄n s̄ɔm̄ɔ Esai u gerua yi ka koor̄a, yi u n̄ɛɛ,

“Yinni wara u naanɛ doke ye sa n̄ɔs̄ia.

Wara Yinni Gusun̄ɔ u win dam s̄ɔs̄i.”

³⁹ Yenin s̄ɔna ba ñ kp̄ia ba naanɛ doke domi Gusun̄n s̄ɔm̄ɔ Esai u kparam gerua u n̄ɛɛ,

⁴⁰ “Gusun̄ɔ u bu kua w̄okobu ma u ben bwisi kawa.

Kpa bu ku raa ka ben n̄ni yam wa.

Kpa bu ku gia ka ben bwisi.

Bu ku raa ḡoru ḡos̄ia, kpa n bu bek̄ia.”

⁴¹ Yeniwa Esai u gerua ȳen s̄ɔ u Kirisin yiiko wa ma u win gari gerua.

⁴² Ka mɛ, Yuuban t̄nwer̄o dabiru ba Yesu naanɛ doke, adama Falisiban s̄ɔ ba ñ wure batuma s̄ɔɔ bu ku raa ka bu gire m̄enn̄ɔ yerun din s̄ɔ.

⁴³ Domi ba t̄n̄un siarabu k̄i n kere Gusun̄n siarabu.

Yesun gari yi koo t̄mbu taarɛ w̄ɛ

⁴⁴ Ma Yesu u gb̄ara u n̄ɛɛ, baawure wi u man naanɛ doke, n ñ m̄ɔ n̄na u naanɛ doke, wi u man ḡarimawa u naanɛ doke.

⁴⁵ Wi u man waam̄ɔ u wi u man ḡarima waam̄ɔwa mi.

⁴⁶ Nɛ na na handuniaɔ nge yam bururam, kpa baawure wi u man naanɛ doke u kun ka w̄aa yam w̄okuru s̄ɔɔ.

⁴⁷ Baawure wi u n̄n gari n̄ɔm̄ɔ, ma u kun yi wure, n ñ m̄ɔ n̄na kon ȳero taarɛ w̄ɛ. Na nawa n ka handunia faaba ko, n ñ m̄ɔ n ka handunia taarɛ w̄ɛ.

⁴⁸ Baawure wi u man yina, ma u ñ n̄n gari wure, ȳero u m̄ɔ ye n koo n̄n taarɛ w̄ɛ. Gari yi na gerua yiya yi koo ȳero taarɛ w̄ɛ sanam d̄aakim s̄ɔɔ.

⁴⁹ Domi na ñ gari gerua ka n̄n tiin yiiko, adama Baaba wi u man ḡarima, wiya u man wooda w̄ɛ ye kon gere ka ye kon s̄ɔs̄i.

⁵⁰ Na ȳɛ ma win woodan k̄ɔk̄ɔwa w̄aru te ta ku ra kpe, yen s̄ɔna ye na gerum̄ɔ, na ye gerum̄ɔwa nge mɛ Baaba u man s̄ɔwa.

13

Yesu u win bw̄aabun naasu tea

¹ Yesu u ra n wigibu k̄i be ba w̄aa handuniaɔ, yen s̄ɔ, bu sere t̄ɔɔ baka te ko te ba ra n̄ɛɛ Ḡɔ sararibu, u bu win k̄i bakaru s̄ɔs̄i. Domi u ȳɛ ma win saa ya tura u ka doona handunian di u da win Baaban mi.

² Wi ka win bw̄aabu ba yaa dibu dim̄ɔ sannu. N deema Setam u raa Yudas̄i Isikarītu, Sim̄ɔn bii b̄orie u ka Yesu ȳaku kowo t̄nwer̄obu ka Falisiba n̄mu s̄andia.

³ Yesun tii u ȳɛ ma Baaba u n̄n ḡaanu kpuro n̄mu s̄andia, u maa ȳɛ ma u nawa saa Gusun̄n min di ma u maa wur̄ɔ win mi.

⁴ Yera u seewa dii yerun di u win yaberu pweta u yi, ma u yasa sua u tii s̄ɛka.

⁵ U nim s̄ake gb̄ɛru s̄ɔɔ, u ka win bw̄aabun naasu team̄ɔ, ma u si sunkum̄ɔ ka yasa ye u s̄ɛke.

⁶ Ye u girari Sim̄ɔ Piɛɛn mi, ma Piɛɛ n̄n bikia u n̄ɛɛ, Yinni wuna kaa maa n̄n naasu tea?

⁷ Yesu u n̄n wisa u n̄ɛɛ, a ñ gina tuba ye na m̄ò t̄ɛ, adama am̄en biru n ko n nun yeeri.

⁸ Piɛɛ u n̄ɛɛ, nɛ na kun wuram̄ɔ a n̄n naasu tea fa!

Yesu u n̄n s̄ɔwa u n̄ɛɛ, n̄n kun wunen naasu tee, a ñ maa b̄onu gaa wasi n̄n mi.

⁹ Sim̄ɔ Piɛɛ u n̄ɛɛ, ñ n m̄en na Yinni, n ñ maa m̄ɔ n̄n naasu t̄nawa kaa tea, a maa n̄n n̄ma ka n̄n wiru teo.

¹⁰ Yesu u n̄ɛɛ, wi u wobura, mba n maa ȳero tie, ma n kun m̄ɔ u win naasu tea u wa u ka d̄ɛra mam mam. Bɛɛ i d̄ɛere, adama n ñ m̄ɔ b̄ɛ kpuro.

¹¹ N deema Yesu u win d̄m̄ɛ ȳɛ k̄ɔ, yen s̄ɔna u gerua u n̄ɛɛ, n ñ m̄ɔ be kpurowa ba d̄ɛere.

¹² Sanam mɛ u ben naasu tea u kpa u win yaberu sua u sebua ma u kparam sina win sin yer̄ɔ u n̄ɛɛ, i ȳɛ ye na b̄ɛ kua mi?

¹³ B̄ɛ i man sokum̄ɔ keu koosio ka Yinni. Geema i gerum̄ɔ, m̄eya na s̄aa.

¹⁴ Ñ n m̄en na, nɛ wi na s̄aa b̄ɛn Yinni ka b̄ɛn keu koosio, n̄n b̄ɛn naasu tea, n ween̄ɛ b̄ɛn tii i naasu teana.

¹⁵ Wee na b̄ɛ kom gem s̄ɔs̄i kpa i n da maa kuanɛ nge mɛ.

16 Ka geema, na bɛɛ sɔɔmɔ, yoo ku ra n win yinni kere, mɛya ɔro ku ra n wi u nùn ɔra kere.

17 Tɛ wee, i sɔɔsi teni gia. Doo nɔrugiba bɛɛ, ì n tu swĩi.

18 N ñ mɔ bɛɛ kpuron gariya na mɔ. Na yɛ be na ɔsa. Adama Gusunɔn gari yi ñ koo ko yi kun koore yi yi nɛɛ, “Wi u ka man dimɔ sannu, u ɔsira nen yiberɛ.”

19 Na bɛɛ yabu yeni sɔɔmɔwa saa tɛn di yu sere kora. Yà n kora kpa i ka naanɛ doke ma nɛna yɛro wi.

20 Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baawure wi u yɛro wura wi na ɔra, nɛna u wura. Baawure wi u maa man wura, u wi u man ɔrima wurawa.

Yesu u Yudasi terasia

(I maa mɛrio Mateu 26:20-25, Maaku 14:17-21, Luku 22:21-23)

21 Ye Yesu u yeni gerua u kpa, win ɔru ga sankira too too, ma u bu sɔɔwa kpasasa u nɛɛ, ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, goo wãa bɛɛ sɔɔ wi u koo man dɔmɛ.

22 Ma win bwãabu ba nɔni gia mɛrina. Ba ñ yɛ ben wara u ka yã.

23 Yesun bɔɔ turo, wi u kĩ, u sɔ win nɔm geuɔ.

24 Ma Simɔɔ Piɛɛ u yĩreru kua ka nɔmu durɔ wi, u Yesu bikio u nɛɛ, wara u ka yã.

25 Ma bɔɔ wi, u Yesu gballi u nùn bikia u nɛɛ, Yinni wara a ka yã.

26 Yesu u nùn wisa u nɛɛ, wi na kon dɔka wɛ ye na ka kpee sɔra, wiya mi.

Ma u dɔka ka kpee sɔra u Yudasi Isikariɔtu, Simɔɔn bii wɛ.

27 Ye Yudasi u dɔka ye mwa u kpa, mii mii ma Setam dua win ɔruɔ. Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, ye kaa ko, a koowo kpaaka.

28 Adama ben suunu sɔɔ goo sari wi u yɛ yèn sɔ u nùn sɔɔwa mɛ.

29 Gaba tamaa yèn sɔ Yudasiwa u gobin bɔru neni, yen sɔna Yesu u nùn sɔɔmɔ u ɔanu dweeyo nìn bukata ba mɔ tɔɔ bakarun sɔ, ñ kun mɛ u nùn sɔɔmɔ u sãarobu ɔanu kɛ.

30 Ye Yudasi u dɔka ye mwe ma u yara ka sendaru. N deema yam tĩra.

Wooda kpa

31 Sanam mɛ Yudasi u yara u kpa, Yesu u nɛɛ, tɛra Tɔnun Bii u den walle suara, ma Gusunɔ maa walle suara win min di.

32 Gusunɔ ù n walle suara win min di, Gusunɔn tii u koo maa Tɔnun Bii wi walle sua, n ñ maa tɛmɔ.

33 Nen bibu, saa fiiko sɔra ko na n wãa ka bɛɛ, yen biru i ko man kasu. Adama na bɛɛ sɔɔmɔ tɛ nge mɛ na raa Yuuba sɔɔwa, mi na dɔɔ i ñ kpɛ i da mi.

34 Wooda kpa na bɛɛ wɛmɔ, i kĩanɔ. I de i kĩru sɔɔsina nge mɛ na bɛɛ kĩru sɔɔsi.

35 Ì n kĩanɛ, baawure u ko n yɛ ma i sãawa nen bwãabu.

Yesu u nɛɛ, Piɛɛ koo nùn siki

(I maa mɛrio Mateu 26:31-35, Maaku 14:27-31, Luku 22:31-34)

36 Simɔɔ Piɛɛ u nùn bikia u nɛɛ, Yinni, mana a dɔɔ.

Yesu u nùn wisa u nɛɛ, mi na dɔɔ a ñ kpɛ a man swĩima tɛ, adama ñ n sosi kaa man swĩima mi.

37 Piɛɛ u nùn bikia u nɛɛ, Yinni, mban sɔna na ñ kpɛ n nun swĩi mi tɛ. Domi na sɔru sãa n ka nen wãaru wɛ wunen sɔ.

38 Yesu u nùn bikia u nɛɛ, a sɔru sãa a ka wunen wãaru wɛ nen sɔ? Ka gem na nun sɔɔmɔ, goo dɔɔ gu ka sere swĩ kaa man siki nɔn ita.

14

Yesuwa swaa ye ya dɔɔ

Baaban mi

1 Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku wurura. I Gusunɔ naanɛ dokeo kpa i maa man naanɛ doke.

2 Wãa yee dabina nu wãa nen Baaban yenuɔ. N wee na dɔɔ mi, n bɛɛ wãa yerun sɔru kua. Ñ kun sãa mɛ, na ñ daa bɛɛ sɔɔmɔ.

3 Nà n wãa yee ten sɔru kua na kpa, kon kpam wurama n bɛɛ sua n ka da nen tiin mi. Mi na wãa kpa sa n wãa mi sannu.

4 I ru swaa yɛ kɔ mi na dɔɔ.

5 Tomaa u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni, sa ñ yɛ mi a dɔɔ. Amɔna sa ko n ka min swaa yɛ.

6 Yesu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, nɛna na swaa, nɛna na gem, nɛna na wãaru, goo sari wi u koo da Baaban mi ma n kun mɔ saa nen min di.

7 Bɛɛ ì n daa man yɛ, i ko n maa nen Baaba yɛ. Saa tɛn di i nùn gia, i maa nùn wa.

8 Filipu u nùn sɔɔwa u nɛɛ, Yinni a sun Baaba wi sɔɔsio, n den tura mɛ.

9 Yesu u nɛɛ, min di na ka bɛɛ wãa n tɛ, ka mɛ, a ñ man gie Filipu? Baawure wi u

gesi man wa u maa Baaba wawa. Aməna a ka gerua a nee, n bee Baaba sōsio.

10 A n naane doke ma na wāa Baaba sō, Baaba maa wāa ne sō? Gari yi na bee sōmō, na n gerumō ka nen tiin yiiko. Baaba wi u wāa ne sō, wiya u win sōmburu mō.

11 I gesi naane dokeo ma na wāa Baaba sō, ma Baaba maa wāa ne sō. N kun me, i naane dokeo sōma ye na kuan sō.

12 Ka geema na bee sōmō, baawure wi u man naane doke, sōma ye na mō, yeya yēro koo maa ko. U koo mam sōma ko ye ya yeni kere domi na dōo nen Baaban mi.

13 Na kon maa bee gāanu baanire kua ni i gesi kana ka nen yīsiru, kpa bu ka Baaba wōlle sua saa Biin min di.

14 I n gāanu kana ka nen yīsiru, kon bee ni kua.

Hunde Deeron naarun

nō mwēru

15 Yesu u nee, i n man kī i nen wooda mem nōwō.

16 Kon Baaba kana, u koo bee Dam Kēo kpaō wē wi u ko n ka bee wāa sere ka baadommaō. Wiya sāa Hunde gemgii.

17 Handuniagibu ba n kpē bu nūn mwa yēn sō ba n nūn waamō, meya ba n maa nūn yē. Adama bee i nūn yē, domi u wāa ka bee, u kon maa wāa been baawure sō.

18 Na n bee derimō goberu. Kon kpaam wurama been mi.

19 N tie fiiko ye handuniagibu ba n maa ka man wasi, adama bee i ko man wa. Yēn sō na wasi, bee i ko n maa wasi.

20 Dōma teya i ko n yē ma na wāa nen Baaba sō ma bee i wāa ne sō, ma na maa wāa bee sō.

21 Wi u nen wooda mwa, ma u ye mem nōwō, wiya u man kī. Wi u man kī, nen Baaba koo nūn kīa. Nen tii kon maa yēro kīa, kpa n nūn tii sōsi.

22 Yudasi, n n mō wi ba ra nee Isikariōtu, u bikia u nee, Yinni, aməna kaa sun wunen tii sōsisina handuniagibu ba kun ka nun wa.

23 Ma Yesu u nūn wisa u nee, baawure wi u man kī u koo nen gari mem nōwō. Nen Baaba u koo nūn kīa, ne ka nen Baaba sa ko maa na yēron mi kpa su besen wāa yeru ko wi sō.

24 Wi u kun man kī, u n maa nen gari mem nōwammē. Gari yi i nua, n n negii, yi sāawa Baabagii wi u man gərima.

25 Na bee yeni kpuro sōmō tē ye na ka bee wāa.

26 Adama Hunde Deero, Dam kēo wi, wi Baaba koo gərima ka nen yīsiru, wiya u koo bee baayere keu sōsi, u koo maa bee ye kpuro yaayasia ye na bee sōwō.

27 Bōri yenda na bee deria, nen bōri yenda na bee wēemō. Na n bee tu wēemō nge me handunia ya ra wē. I ku wurura, i ku maa nanda.

28 Bee i nua nge me na bee sōwō ma na doonō, adama kon kpaam wurama been mi. I n daa man kī i ko n nuku dobu mō ye na ka dōo Baaban mi, domi nen Baaba u yiiko mō u man kere.

29 Na bee gāa ninin gari sōmō tē, nu sere kora. Nū n kora kpa i ka man naane doke.

30 Na n maa kpē n ka bee gari dabinu ko domi handunian wirugii u sisi. U n dam mō ne sō,

31 adama kpa handuniagibu ba n ka yē ma na Baaba kī, na maa kpuro mō nge me Baaba u man yen wooda wē. I seewo su doona.

15

Yesuwa resem dāa gea

1 Yesu u bu sōwō u nee, nena resem dāa mero, nen Baabawa gbaa yēro.

2 Nen kāasa baayere ye ya ku ra binu ma, yera u ra bure u kō. Kāasa baayere ye ya ra binu ma, u ra ye sōmēwa kpa yen marum mu ka sosi.

3 Bee i deera kō gari yin saabu yi na bee sōwō.

4 I de i n ka man manine, na kon maa ka bee manina. Nge me kāasa ya n kpē yu ka tii binu ma, ma n kun mō ya ka dāa mero manine, meya maa been tii, i n kpē i binu ma, i kun ka man manine.

5 Nena resem dāa mero, beeya yen kāasi. Wi u ka man manine ma na ka nūn manine, wiya u koo bii dabinu ma, domi nen sariru i n kpē i gāanu ganu ko.

6 Baawure wi u kun ka man manine, ba koo nūn wunawa bu kō nge kāasi kpa u derura. Yen biru ba koo kāasi yi menna bu dōo doke, kpa yi dōo mwa.

7 Bee i n ka man manine ma nen gari yi wāa bee sō, i bikio ye i kī, na kon bee kua.

8 I n bii dabinu mara ya koo nen Baaba beere wē. Nge meya i ko maa sōsi ma nen bwāaba i sāa.

⁹ Nge me Baaba man kī, nge meya na maa beε kī. I yōro nen kīru sō.

¹⁰ Nge me na nen Baaban wooda mem nōwa ma na wāa win kīru sō, nge meya i n nen wooda mem nōwa, i ko n wāa nen kīru sō.

¹¹ Na beε yeni sōwa kpa nen nuku dobu bu n ka wāa beε sō, kpa beεn nuku dobu bu ka yibu.

¹² Nen wooda wee, i kīanō nge me na beε kī.

¹³ Goo ù n win wāaru wē win bōrōban sō kīrun saabu, kīi te, ta ñ saara mō.

¹⁴ Nen bōrōbara beε i sāa i n mō ye na beε yiire.

¹⁵ Na ñ maa beε sokumō yobu yèn sō yoo ku ra n yē ye win yinni u mō. Adama na beε sokumō bōrōba, yèn sō gāanu baanire ni na nua nen Baaban min di niya na beε sōwa.

¹⁶ N ñ mō beεya i man gōsa, nena na beε gōsa. Na maa beε wuna nenem kpa i da i binu ma ni nu koo te. Kpa gāanu baanire ni beε i kana nen Baaban mi ka nen yīsiru, u beε wē.

¹⁷ Ye na beε yiiremō wee, i kīanō.

Handunia ya Yesu ka wigibu tusa

¹⁸ Yesu maa neε, handuniagibu bà n beε tusa, i n yē ma nena ba gbia ba tusa.

¹⁹ Beε i n daa sāan na handuniagibu, handunia ya ko n beε kīwa nge yegibu. Adama na beε gōsa handunia ye sōn di, i ñ maa sāa yegibu, yen sōna handuniagiba beε tusa.

²⁰ I gari yi yaayo yi na raa beε sōwa na neε, yoo ku ra win yinni kere. Bà n man nōni sōwa ba koo maa beε nōni sō. Bà n nen gari mem nōwa ba koo maa beεgii mem nōwa.

²¹ Adama yeni kpurowa ba koo beε kua nen yīsiran sō, domi ba ñ yēro yē wi u man gōrima.

²² Nà kun daa ne, na ka bu gari kue, ba ñ daa taare mō. Adama tē ba ñ maa gafara mō.

²³ Wi u man tusa u maa nen Baaba tusawa.

²⁴ Nà kun daa sōma kue ben suunu sō ye goo kun koore, ba ñ daa taare mō. Adama tē, ba sōma ye wa kō, ma ba sun tusa ne ka nen Baaba.

²⁵ Nge meya n sāa kpa gari yi ba yorua woodan tirerō yi ka koorā, yi yi neε, “Ba man tusa, ba ñ ten wiru ka naasu yē.”

²⁶ Adama Dam Kēō, Hunde gemgii wi, u sisi saa nen Baaban min di. Kon beε nùn

gōriama ka Baaba win yīsiru, kpa u beε nen areru diiya.

²⁷ Beε i ko maa nen areru di, domi i wāa ka ne sannu saa toren di.

16

¹ Yeni kpurowa na beε sōwa kpa i ku ra ka biru wura.

² Ba koo beε gira saa mennō yerun di. Saa ya mam sisi ye baawure wi u beε goomō u ko n tamaa u Gusunō sōmburu kuammewa.

³ Ba koo beε yabu yeni kua yèn sō ba ñ Baaba gie, ba ñ maa man gie.

⁴ Adama na beε gāa nini sōmōwa, dōma te nin saa ya tura kpa i ka yaaya ma na raa beε nu sōre.

Hunde Deeron sōmburu

Yesu maa neε, na ñ daa beε gāa nini sōwa saa yellun di yèn sō na wāa ka beε sannu.

⁵ Adama tē na dōo wi u man gōriman mi. Goo maa sari beε sōo wi u man bikia mi na dōo.

⁶ Adama yèn sō na beε yeni sōwa, beεn gōru ga sankira too.

⁷ Ka me, na beε gem sōmō, beεn arufaaniwa nà n da, domi nà kun de, Dam Kēō wi, u ñ sisi beεn mi. Adama nà n da kon beε nùn gōriama.

⁸ Û n tunuma, wiya u koo de handuniagibu bu tubu ye n sāa toraru ka ye n sāa gem ka maa Gusunōn siribu.

⁹ U koo bu taare wē yèn sō ba ñ man naane doke.

¹⁰ U koo bu sōosi ma gem wāa ne sōo ye na ka dōo Baaban mi, ma ba ñ maa man wasi.

¹¹ U koo maa de bu siribu tubu yèn sō Gusunō u handunia yenin wirugii siri kō.

¹² Na maa gāa dabinu mō n ka beε sō, adama nu beε kere gina.

¹³ Sanam me Hunde gemgii wi, u tunuma wiya u koo beε kpara i ka gem kpuro gia. U ñ koo gari gere ka win tiin yiiko. Ye u nua, yeya u koo gere, u koo maa beε sō ye ya sisi.

¹⁴ Wiya u koo man beεre wē, domi u koo negia nō, kpa u beε ye nōsia.

¹⁵ Kpuro ye Baaba u mō negia. Yen sōna na gerua ma Hunde u koo negia nō, kpa u beε ye nōsia.

Nuku sankiranu koo ko

nuku dobu

16 Yesu bu sɔɔwa u nɛɛ, n̄ n sosi fiiko i n̄ maa man wasi. N̄ n maa kpam sosi fiiko, i ko man wa.

17 Ma win bwāabu gabu ba bikianamɔ, mba yen tubusianu ye u sun sɔɔmɔ, n̄ n sosi fiiko sa n̄ maa n̄n wasi, n̄ n maa kpam sosi fiiko sa ko n̄n wa. Mba maa yen tubusianu ye u nɛɛ u dɔɔ win Baaban mi.

18 Ba bikianamɔ mba n̄ n sosi fiikon tubusianu. Ba nɛɛ, sa n̄ yē yèn gari u m̄.

19 Yesu u gia ma ba kī bu n̄n gāanu bikia. Yen s̄na u bu sɔɔwa u nɛɛ, na nɛɛ yaa, n̄ n sosi fiiko i n̄ man wasi, n̄ n maa kpam sosi fiiko i ko man wa. Gari yiniwa i bikianamɔ bɛɛn suunu sɔɔ ro?

20 Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, i ko swī, i ko kpasa w̄ari ko, adama handuniagibu ba koo yēeri. Bɛɛn nukura koo sankira, adama bɛɛn nuku sankiranu koo ḡsira nuku dobu.

21 Sanam mɛ t̄n kurɔ u yiire u ra n̄ n̄ni swāaru m̄ domi win saa ya tura. Adama sanam mɛ u win bii mara, u ku ra maa n̄ni swāa te yaaye nuku dobu s̄ ye u ka t̄nu mara handunia sɔɔ.

22 Mɛya n̄ maa s̄a bɛɛn mi. Tē, bɛɛ i nuku sankiranu m̄, adama kon kpam bɛɛ wa, ma bɛɛn nukura koo dora. Goo maa sari wi u koo kpī u bɛɛ nuku doo bi mwaari.

23 Saa ye, yà n tunuma, i n̄ ko man gāanu ganu bikia. Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, baayere ye i Baaba kana ka n̄n yīsiru, u koo bɛɛ kē.

24 Sere ka tē i n̄ gāanu ganu kanɛ ka n̄n yīsiru. I bikio, i ko wa, kpa bɛɛn nuku dobu bu ka yibu.

Yesu u handunia kamia

25 Yesu maa bu sɔɔwa u nɛɛ, yeni kpurowa na bɛɛ sɔɔwa ka m̄ndu. Adama saa ya sisi ye na n̄ maa bɛɛ gari sɔɔmɔ ka m̄ndu, kon bɛɛ Baaban gari s̄wa kpasasa.

26 Saa ye, yà n tunuma, i ko Baaba kana ka n̄n yīsiru. Na n̄ maa gerumɔ ma kon n̄n kana bɛɛn s̄,

27 domi Baaban tii u bɛɛ kī. U bɛɛ kī yèn s̄ i man kī, i maa naanɛ doke ma na weewa Gusun̄n min di.

28 Na yarimawa saa Baaban min di, na na handuniaɔ. Tē na handunia derimɔ na d̄o n̄n Baaban mi.

29 Win bwāaba n̄n sɔɔwa ba nɛɛ, t̄ra a re sun gari sɔɔwa kpasasa, n̄ n̄ ka m̄ndu.

30 Tē sa gia ma a baayere kpuro yē, n̄ n̄ maa m̄ goo u nun gāanu bikia. Yenin s̄na sa naanɛ doke ma Gusun̄n min diya a yarima.

31 Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, tē i naanɛ doke?

32 I laakari koowo, saa ya sisi ya mam tunuma k̄ ye ba koo ka bɛɛ kpuro yarinasia, baawure u ka da win yenuɔ. I ko man deri nɛ turo, adama na n̄ wāa nɛ turo yèn s̄ Baaba u wāa ka nɛ.

33 Yabu yeniwa na raa bɛɛ sɔɔwa kpa i n̄ ka b̄ri yendu m̄ nɛ sɔɔ. Handunia ye s̄ara i ko n̄ni swāaru wa, adama i ku mwia kpana, na handunia kamia k̄.

17

Yesu u kanaru m̄

win bwāabun s̄

1 Ye Yesu u gari yi gerua u kpa, u win n̄ni seeya w̄llɔ u nɛɛ, Baaba, saa ya tura. A nɛ wunen Bii w̄lle suo, kpa n̄ maa nun w̄lle sua.

2 Domi a man yiiko wē t̄mbu kpuron w̄llɔ, kpa n̄ ka be a man wē kpuro wāaru wē te ta ku ra kpe.

3 Wāaru te ta ku ra kpe tera mini, t̄mbu bu ka nun gia, wunɛ Gusun̄n turo, kpa bu maa man gia nɛ Yesu Kiriwi a ḡrima.

4 Na nun w̄lle sua tem mɛ sɔɔ, na maa s̄mbu te wiru go te a man yiire.

5 Baaba, na nun kanamɔ, a de na n̄ yiiko m̄ tē wunen b̄kuɔ, nge mɛ na raa m̄ ka wunɛ sannu ba sere handunia t̄ka kua.

6 Na t̄n be wunen yīsiru ḡlasia be a man wē handunia ye sɔɔ. Wunɛgiba ba raa s̄a, ma a man bu wē. Ba maa wunen gari m̄m n̄ɔwa.

7 Tē ba yē ma gāanu kpuro ni a man wē, saa wunen min diya nu na.

8 Domi na bu gari yi wē yi a man sɔɔwa, ba maa yi mwa. Ma ba gia s̄a s̄a ma saa wunen min diya na yara, ba maa naanɛ doke ma wuna a man ḡrima.

9 Na bu kanaru kuamme n̄ n̄ m̄ handuniagibu. T̄n be a man wē, beya na kanaru kuamme yèn s̄ wunɛgiba ba s̄a.

10 Nɛgibu kpuro ba s̄awa wunɛgibu ma wunɛgibu kpuro ba maa s̄a nɛgibu, n̄n yiiko maa s̄asira be sɔɔ.

11 Tē na sisi wunen mi. Na n̄ ko na n̄ maa wāa handunia sɔɔ, adama beya ba ko n̄ wāa handunia ye sɔɔ. Baaba D̄ero, a bu beruo

ka wunen yīsi te a man wēn dam, kpa ba n ka s̄a tia, nge mē nē ka wunε sa s̄a tia.

¹² Sanam mē na wāa ka be, na bu berua ka wunen yīsi te a man wēn dam. Na bu kōsu, ma be s̄o baa t̄n turo goo kun kam kue ma n kun m̄o kam kooren bii, kpa Gusun̄n gari yi ka koora.

¹³ Tē na sisi wunen mi. Yeniwa na gerum̄o handunia ye s̄o, kpa ba n ka nuku dobu yiba n̄n s̄o.

¹⁴ Na bu wunen gari wē, ma handuniagiba bu tusa yēn s̄o ba n̄ s̄a handuniagibu, nge mē n̄n tii na n̄ s̄a handuniagii.

¹⁵ Na n̄ nun kanam̄o a ka bu wuna handunia s̄o n̄ di, adama na nun kanam̄owa a bu k̄suo t̄n k̄so win s̄o.

¹⁶ Ba n̄ s̄a handuniagibu nge mē n̄n tii na n̄ s̄a handuniagii.

¹⁷ A tii bu wun̄o n̄n̄m ka wunen gem gari. Wunen gari gema.

¹⁸ Nge mē a man ḡrima handuniā, m̄eya na maa bu ḡra handunia s̄o.

¹⁹ Ben s̄ona na nun n̄n tii wē kpa ben tii bu maa ka ko wunεgibu ka gem.

²⁰ N n̄ m̄o beni t̄nawa na kanaru kuamm̄e, adama ka maa be ba koo naane doke ben garin saabu.

²¹ Na kanam̄owa be kpuro ba n ka s̄a tia. Nge mē wunε Baaba a wāa n̄e s̄o, ma na maa wāa wunε s̄o, a de bu ko tia b̄e s̄e s̄o. Kpa handuniagibu bu ka naane doke ma wuna a man ḡrima.

²² Yiiko ye a man wē, yeya na maa bu wē, kpa ba n ka s̄a tia nge mē nē ka wunε sa s̄a tia.

²³ N̄e na wāa be s̄o, wuna a maa wāa n̄e s̄o, kpa bu ka ko tia mam mam. Kpa handunia yu ka gia ma wuna a man ḡrima, a maa bu k̄i nge mē a man k̄i.

²⁴ Baaba, na k̄i be a man wē ba n wāa n̄n mi, mi na wāa, kpa ba n n̄n yiiko m̄era ye a man wē, domi a man k̄i ba sere handunia taka kua.

²⁵ Baaba gemgii, handuniagiba kun nun yē, adama n̄e na nun yē, ma beni ba tuba ma wuna a man ḡrima.

²⁶ Na bu wunen yīsiru giasia, m̄eya kon kpam bu tu giasiam sosi, k̄i te a man k̄i ta n ka wāa be s̄o, kpa na n maa wāa be s̄o.

18

Yesun mwaabu

(I maa m̄erio Mateu 26:47-56, Maaku 14:43-50, Luku 22:47-53)

¹ Sanam mē Yesu u kana te kua u kpa, u yara ka win bwāabu sannu ba da daa tora gaan gurūo ye ba ra soku Sedoroni. Batuma gaa wāa mi, yē s̄o u dua ka win bwāabu.

² Yudasi, win d̄ome, u yam mi yē domi Yesu ka win bwāabu ba ra raa m̄enne mi n̄n dabiru.

³ Yen s̄ona Yudasi u da mi ka tabu kowobu ka s̄a yerun k̄sobu be yāku kowo t̄nwerobu ka Falisiba ba n̄n wē. Ba ben tabu yānu n̄ni, ka fitilakunu ka w̄i b̄annun d̄o.

⁴ N deema Yesu u yē k̄o ye n koo n̄n ko kpuro, yen s̄ona u susi u bu bikia u n̄e, wara i kasu.

⁵ Ma ba n̄n wisa ba n̄e, Yesu Nasaretigiiwa sa kasu.

Yesu u n̄e, n̄ena mi.

Yudasi, win d̄ome, u yō mi, ka be sannu.

⁶ Ye Yesu u n̄e, n̄ena mi, ma ba d̄esira ba w̄ruka.

⁷ Yesu u kpam bu bikia u n̄e, wara i kasu.

Ma ba n̄e, Yesu Nasaretigiiwa sa kasu.

⁸ Yesu u n̄e, na raa b̄e s̄owa k̄o ma n̄ena mini. N̄n n̄n na i kasu, i de beni bu doona.

⁹ U yeni gerua kpa gari yi u raa gerua yi ka koora ye u n̄e, baa t̄n turo kun kam kue be Baaba u n̄n wē s̄o.

¹⁰ Sanam mē, Sim̄o Pīe u win takobi n̄ni ma u ye woma u ka yāku kowo t̄nweron yoo s̄ra u win soo n̄m geuguu bura. Yoo win yīsira Maliku.

¹¹ Ma Yesu u Pīe s̄owa u n̄e, a wunen takobi wesio yen karar̄o. Na n̄ kon ka n̄ni swāaru temana te n̄n Baaba u man yiire?

Ba ka Yesu da Anin wuswaa

¹² Sanam m̄eya tabu kowobu ka ben wirugii ka Yuuban s̄a yerun k̄sobu ba Yesu mwa ba n̄n b̄oku

¹³ ma ba gbia ba ka n̄n da Anin mi. Ani u s̄awa Kaifan dokiri, Kaifa wiya u maa s̄a yāku kowo t̄nwerō w̄o ge s̄o.

¹⁴ Kaifa wiya u raa Yuuba bwisi k̄a ma n arufaani m̄o t̄n turo u ka t̄mbu gbiiya.

Pīe u Yesu siki

(I maa m̄erio Mateu 26:69-70, Maaku 14:66-68, Luku 22:55-57)

15 Simɔɔ Piεε ka bɔɔ goo ba Yesu swĩi. N deema yāku kowo tɔnwero wi, u bɔɔ wi yē sã sã, ma bɔɔ wi, u ka Yesu dua sannu yāku kowo tɔnweron yɛnun yaaraɔ.

16 Adama Piεε u yɔra tɔwɔ yenu kɔnnɔwɔ. Ma bɔɔ wi yāku kowo tɔnwero u yē mi, u yarima u ka wɔndia kɔnnɔ kɔso geruna, ma u Piεε duusia.

17 Ma wɔndia wi u kɔnnɔ kɔsu mi, u Piεε bikia u nεε, wunε, a ñ maa sã durɔ win bwāabun turo?

Piεε u nεε, aawo.

18 Ma yobu ka sã yerun kɔsobu ba yɔ dɔɔ gēen bɔkuɔ yi ba sɔrua woorun sɔ ba wɔsu. Piεε u da u maa yɔ mi, ba wɔsu sannu.

Yāku kowo tɔnwero

u Yesu gari bikiamɔ

(I maa mεerio Mateu 26:59-66, Maaku 14:55-64, Luku 22:66-71)

19 Ma yāku kowo tɔnwero u Yesu win bwāabun gari bikia, ka ye u tɔmbu sɔɔsimɔ.

20 Ma Yesu u nùn wisa u nεε, na ka baawure gari kua batuma sɔɔ. Na nen keu sɔɔsiru kpuro kuawa mɛnnɔ yenu sɔɔ ka maa sã yerɔ, mi Yuuba kpuro ba ra mɛnnε. Na ñ gāanu ganu gerua asiri sɔɔ.

21 Ñ n mɛn na, mban sɔna a man gari bikiamɔ. Be ba nen gari nua, a ben tii bikio ye na bu sɔɔwa. Beya ba yē ye na gerua.

22 Ye Yesu u yeni gerua u kpa, yera sã yerun kɔso turo wi u nùn yɔre, u Yesu baara so, ma u nεε, yāku kowo tɔnwero wa a kākā a gari wisimɔ mε?

23 Ma Yesu u nùn wisa u nεε, ñ n gari kɔsin na na gerua, a yi geruo baawure u nɔ. Ñ n maa gem na na gerua, mban sɔna a man soomɔ.

24 Ma Ani u dera ba nùn bɔkua ba ka da Kaifa, yāku kowo tɔnweron mi.

Piεε u kpam Yesu siki

(I maa mεerio Mateu 26:71-75, Maaku 14:69-72, Luku 22:58-62)

25 Saa ye sɔɔ, Simɔɔ Piεε u yɔ mi, u dɔɔ wɔsu. Ma ba nùn bikia ba nεε, wunε maa, a ñ sã durɔ win bwāabun turo?

Adama Piεε u gari yi siki u nεε, aawo fa.

26 Yāku kowo tɔnweron yoo turo, wìn soo teu Piεε u buran dusi, u nùn bikia u nεε, na ñ daa nun wa ka wi batuma ye sɔɔ?

27 Piεε u kpam siki u nεε, aawo. Yera yande goo dɔɔ ga swĩ.

Ba ka Yesu da Pilatin wuswaɔ
(I maa mεerio Mateu 27:1-2, 11-14, Maaku 15:1-5, Luku 23:1-5)

28 Saa Kaifan min di ba ka Yesu da tem yēron siri yerɔ. N deema buru buru yam sārera. Be ba sã Yuuba ba ñ wure bu du siri yeru mi, kpa bu ku raa ko disigibu. Domi ba kī bu Gɔɔ sararibun tɔɔ baka ten yaa dibu di.

29 Yen sɔna Pilati u yarima u bu deema, ma u bu bikia u nεε, tora teren bwesera i durɔ wi waasi.

30 Ba nεε, ù kun kɔsa kue, sa ñ daa ka nùn sisi su nun nɔma beria.

31 Pilati u bu sɔɔwa u nεε, bεen tii i nùn mɔɔ, kpa i nùn siri ka bεen tiin wooda.

Ma Yuuba ba nεε, sa ñ yen dam mɔ su ka tɔnu go.

32 Nge mεya Yesun gari yi koorɔ yi sɔɔ u sɔɔsi gɔɔ wìn bweseru u koo ghi.

33 Pilati u kpam dua siri yerɔ, ma u Yesu soka u nùn bikia u nεε, wuna Yuuban sunɔ?

34 Ma Yesu u nùn bikia u nεε, wuna a ka tii yeni bikiamɔ? Nge gaba nun nen gari sɔɔwawa.

35 Pilati u nεε, nε Yuuwa? Wunen bweseru ka yāku kowo tɔnwero ba man nun nɔmu sɔndia. Mba a kua.

36 Yesu u nεε, nen bandu ta ñ sã handunia migiru. Tà n sãan na handunia migiru, nen bwāabu ba koo sanna kpa bu ku Yuuba man nɔmu sɔndia. Adama nen banda kun sã handunia migiru.

37 Ma Pilati nùn bikia u nεε, ñ n man na, a sãawa sunɔ.

Yesu u nùn wisa u nεε, wunen tii a mam gerumɔ ma na sã sunɔ. Na na handunia sɔɔ, ba man marawa n ka gem areru di. Baawure wi u sã gemgii, wiya nen gari nɔmɔ.

38 Pilati u nùn bikia u nεε, mba ba ra soku gem.

Ba Yesu taarε wē bu go

(I maa mεerio Mateu 27:15-31, Maaku 15:6-20, Luku 23:13-25)

Gari yin biru Pilati u kpam yarima u da Yuuban mi, ma u bu sɔɔwa u nεε, nena kun toraru garu wa durɔ wi sɔɔ.

39 Adama i komaru garu mɔ te kon ka bεε pirisom turo kara Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru sɔɔ. I kī n bεε Yuuban sunɔ kara?

40 Ma be kpuro ba gbāsukumɔ ka dam ba mɔ, aawo sa ñ durɔ wi kī, Barabawa sa kī.

N deema gbɛnɔwa Baraba wi, u sã.

19

¹ Sanam meya Pilati u Yesu mwa, ma u dera ba nùn so ka som kpaka.

² Ma tabu kowobu ba sãki tundu bøkana ba ka nùn sina furɔ kua ba doke win wirɔ. Ba maa nùn gurumusuwãabu sebusia.

³ Kiri kiri kpa bu nùn susi bu nɛɛ, Yuuban sunɔ, fɔɔ baasira.

Ma ba nùn baari soomɔ.

⁴ Ma Pilati u kparam maa yarima u tɔn wɔru ge sɔɔwa u nɛɛ, i swaa dakio. Wee, kon bɛɛ durɔ wi yarama kpa i ka gia ma na n̄ toraru garu wa wi sɔɔ.

⁵ Yesu u yarima u sãkin furɔ, ka maa gurumusuwãabu ge doke. Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, durɔ wi wee.

⁶ Sanam me yãku kowo tɔnwerobu ka sãa yerun kɔsobu ba nùn wa, ma ba gbãasukum wɔri ba nɛɛ, a nùn kpareo, a nùn kpareo dãa bunanaru sɔɔ.

Pilati u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛn tii i nùn mɔɔ kpa i nùn kpare dãa bunanaru wɔllɔ ka bɛɛn tii. Domi nɛ na kun toraru garu wa wi sɔɔ.

⁷ Ma Yuuba ba nùn sɔɔwa ba nɛɛ, sa wooda gaa mɔ ye ya gerumɔ bu nùn go yèn sɔ u win tii nɛɛ Gusunɔn Bii.

⁸ Ye Pilati u gari yi nua, win berum sosi.

⁹ Ma u kparam ka Yesu wura siri yerɔ, u nùn bikia u nɛɛ, man diya a na.

Adama Yesu kun nùn wisa baa nɔn teeru.

¹⁰ Ma Pilati u nùn bikia u nɛɛ, nɛna a n̄ ka sere gari mɔ? A n̄ yɛ ma na dam mɔ n̄ ka nun kara, na maa dam mɔ n̄ ka nun kpare dãa bunanaru sɔɔ?

¹¹ Ma Yesu u nùn wisa u nɛɛ, a n̄ dam gam mɔ nɛ sɔɔ b̄a kun nun me wɛ wɔllun di. Yen sɔna wi u man nun n̄mu sɔndia, win taare ya wunɛgia kere.

¹² Ye Pilati u yeni nua yera u hania sosi u ka Yesu kara. Adama Yuuba ba gbãasukunu bɔbia ba nɛɛ, à n durɔ wi kara, a n̄ maa tem yɛro kɔ. Domi baawure wi u win tii kua sunɔ u sãawa tem yɛron yiberɛ.

¹³ Ye Pilati u gari yi nua, u ka Yesu yarima, ma u sina siri kowon sin yerɔ te ta wãa yam me sɔɔ, me ba sokumɔ Kpee turaru. Miya ba maa sokumɔ Gabata ka Heberum.

¹⁴ N tie sɔɔ teeru bu sere Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru ko, nge sɔɔ wii wɔllun saka. Ma Pilati u Yuuba sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛn sunɔ wee.

¹⁵ Ma Yuuba ba gbãsuka wɔllɔ, i ka nùn doo, i ka nùn doo, i nùn kpareo dãa bunanaru wɔllɔ.

Ma Pilati u bu bikia u nɛɛ, amɔ ro! I kɔ n̄ bɛɛn sunɔ kpare dãa bunanaru wɔllɔ?

Ma yãku kowo tɔnweroba nùn wisa ba nɛɛ, bɛɛ sa n̄ sunɔ goo mɔ ma n̄ kun mɔ tem yɛro.

¹⁶ Sanam meya Pilati u bu Yesu n̄mu sɔndia bu ka nùn kpare dãa bunanaru wɔllɔ.

Ba Yesu kpore dãa bunanaru wɔllɔ

(I maa mɛrio Mateu 27:32-44, Maaku 15:21-32, Luku 23:26-43)

Ma ba Yesu mwa ba ka doona.

¹⁷ Ma Yesu u win tiin dãa bunanaru sua u ka da sere aye ten mi, te ta ka wii koko weenɛ, adama ka Heberum ba ra yam mi sokuwa Gɔɔgɔta.

¹⁸ Miya ba nùn kpore dãa bunanaru wɔllɔ. Ba maa tɔn durɔbu yiru gabu kpore turo n̄m dwarɔ, turo n̄m geuɔ, ma Yesu wãa ben suunu sɔɔ.

¹⁹ Ma Pilati u yorua u mani dãa bunana ten wɔllɔ. Yora ye, ya nɛɛ, Yesu Nasarɛtigii, Yuuban sunɔ.

²⁰ Yuuba dabira ba yora ye gara domi mi ba Yesu kpore n̄ n̄ ka wuu toma. Ma ba ye yorua ka Heberum, ka Gerekim, ka maa Latem.

²¹ Ma Yuuban yãku kowo tɔnwerobu ba Pilati sɔɔwa ba nɛɛ, a ku yore Yuuban sunɔ, adama a yoruo, u nɛɛ wiya Yuuban sunɔ.

²² Ma Pilati u nɛɛ, ye na yorua na yoruawa.

²³ Sanam me tabu kowobu ba Yesu kpore ba kpa, ba win yãnu b̄onu kua suba nne, tabu kowo ben baawure sube teeru, ba maa win yabe bakaru sua. Yabe te, ta n̄ yina mɔ, ba tu wesawa yaberu.

²⁴ Ma tabu kowo be, ba geruna ba nɛɛ, bu ku raa te gɔa, adama bu de bu tu tɛtɛ toosi kpa bu wa wigiru ta koo ko.

Nge meya Gusunɔn gari yi kooru yi yi nɛɛ, “Ba nɛn yãnu b̄onu kua ben tii tiine sɔɔ.

Ma ba nɛn yaberu tɛtɛ toosi.”

Nge meya tabu kowo be, ba kua.

²⁵ N wee, Yesun mero, ka win meron wɔnɔ, ka Maari Kopan kurɔ, ka sere Maari Madalagii, ba yɔ Yesun dãa bunanarun b̄okuɔ.

²⁶ Yesu u win mero wa mi, ka b̄ɔ wi u kɔ ba yɔ ba karine, ma u win mero sɔɔwa u nɛɛ, kurɔ wunɛ, wunen bii wee mi.

²⁷ U maa b̄ɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, wunen mero wee mi.

Saa dōma ten diya bōo wi, u ka nùn wa win tiin yenuo.

Yesun gōo

(I maa mērio Mateu 27:45-56, Maaku 15:33-41, Luku 23:44-49)

²⁸ Yen biru, sanam mē Yesu u gia ma gari yi kpuro yi wiru goora yi kpa, Gusunōn gari yi ka koorā, u nēē, nim nōru ga man mō.

²⁹ Wekeru gara wāa mi, te ta tam mōmmōm yiba. Ma ba swēesu wasa tam mōmmōm mē sōo, ba bēri isōpun dēkaō ba ka susi win nōowō.

³⁰ Sanam mē Yesu u tam mōmmōm mē denda u nēē, n kpa.

Yera u tuka, u win tii yōsu, ma u sariru kua.

Ba Yesu sōka yēsao

³¹ Dōma teya Yuuba ba Pilati bikia u de bu durō ben kōri bōoku be ba go mi, kpa bu goo ni sarasia dāa bunanarun di. Ba yeni bikia yèn sō n tie sōo teeru bu ka ben tōo wērarugiru di, ba n maa kī goo ni, nu n wāa dāa bunanaru wōllō tōo wērarugii te sōo, domi tōo bakarun tii tiywa.

³² Yen sōna tabu kowobu ba da ba gbiikoon kōri bōoka ka maa yirusegii be ba kpare ka Yesu sannu.

³³ Adama sanam mē ba tura Yesun mi, ba deema u gu kō, ba n maa win kōri bōoka.

³⁴ Adama tabu kowobun turo u Yesu yaasa sōka win yēsao, ma yande yem ka nim mu yara.

³⁵ Wi u ye wa, u yen seeda di, win seeda ye, gema. U yē kam kam ma geeya u gerumō, kpa bēē i maa ka naanē doke.

³⁶ Yeniwa ya kua kpa Gusunōn gari yi ka koorā yi yi nēē, “Baa win kuku teeru, ta n kōsiramō.”

³⁷ Gusunōn gari maa nēē, “Ba koo nùn mēeri wi ba sōka.”

Yesun sikubu

(I maa mērio Mateu 27:57-61, Maaku 15:42-47, Luku 23:50-56)

³⁸ Yen biru Yosefu Arimategii u Pilati Yesun goru kana. Yosefu wi, u sāawa Yesun bōo, adama asiri sōowa yèn sō u Yuuban bērum mō. Ma Pilati u wura. Yen sōna Yosefu u da u Yesun goru sua u ka doona.

³⁹ Nikodemu wi u raa da Yesun mi wōkuru u Yosefu yōsiri. Ma u turare bwe-senu yiru, miru ka aloesi neni ye ya tura kilo tenan saka.

⁴⁰ Durō be yiru ba Yesun goru sua ma ba tu bekuru wukiri ka turare sannu. Domi nge mēya Yuuba ba ra ka ben goru sike.

⁴¹ N deema batuma gaa ya wāa mi ba Yesu kpāren bōkuo. Siki wōru kperuguu gaga wāa mi, batuma ye sōo, gē sōo ba n goo sikure.

⁴² Miya ba Yesu kpī domi yen sisira sāawa tōo wērarugiru. Siki te, ta maa wāa turuku mi.

20

Siki diiru

(I maa mērio Mateu 28:1-8, Maaku 16:1-8, Luku 24:1-12)

¹ Alusuma buu sōnu buru buru yellu, sanam mē yam kun sāram kpa, Maari Madalagii u da sikiru mi. Ma u wa ba kpee te sua saa siki ten kōnnōn di.

² Ma u duka da Simōo Piēēn mi, ka bōo win mi, wi Yesu u kī, u bu sōowa ma ba Yinni sua saa sikiru min di, u n maa yē mi ba nùn kpī.

³ Sanam mēya Piēē ka bōo wi, ba yara ba da sikiru mi.

⁴ Ma be yiru ba duki da sannu, adama bōo wi, u duka u Piēē gbiiri, ma u gbia u tura sikiru mi.

⁵ U yāara u tende siki te sōo, ma u bekuru wa ta yii, adama u n due.

⁶ Yera Simōo Piēē wi u sisi biruō u tura mi ma u dua siki te sōo. U maa beku te wa ta yii,

⁷ ka yasa ye ba raa ka win wiru bōkuo. Adama yasa ye, ya n yii ka beku te sannu, ya kuruawa bee tia.

⁸ Sanam mēya bōo wi u raa gbia u tura sikiru mi, u maa dua. U wa, ma u naanē doke.

⁹ Gusunōn gari kun daa bu yeeri gina yi yi gerua ma u koo se gōrin di.

¹⁰ Ma bwāa be, ba gōsira ba da ben yenuo.

Yesu u Maari Madalagii kure

(I maa mērio Mateu 28:9-10, Maaku 16:9-11)

¹¹ Adama Maari u yō tōowō siki ten bōkuo u sumō. Sanam mē u sumō u yāara u tende siki ten sōowō.

12 Ma u wəllun gəradoba yiru wa ba yāa kpikinu doke ba sō mi Yesun goru ta raa kpī, ben turo wiru gia, turo maa naasu gia.

13 Ma ba nūn bikia ba nεε, kurə wunε, mba n kua a ka sumə.

Ma u bu wisa u nεε, ba nen Yinni suawa saa minin di, na n maa yē mi ba nūn kpī.

14 Sanam mε u yeni gerua u kpa, u sīra ma u Yesu wa u yō mi. Adama u n gie ma Yesuwa.

15 Yesu u nūn bikia u nεε, kurə wunε, mba n kua a ka sumə. Wara a kasu.

Kurə wi, u tamaa yam min kōsowa. Yera u nεε, tənwero, n n wunen na a nūn sua, a man sōwə mi a nūn kpī, kpa n da n nūn sua min di.

16 Ma Yesu u nεε, Maari.

Yera u sīra, ma u gerua ka Heberum u nεε, Raboni. Yen tubusiana, keu sōsio.

17 Ma Yesu u nūn sōwa u nεε, a ku man baba, domi na n gina de nen Baaban mi wəllə. Adama a doo nen bwāabun mi, a bu sō ma na dəo Gusunən mi, wi u sāa nε ka bεen Baaba, u maa sāa nε ka bεen Yinni.

18 Ma Maari Madalagii u da u bwāa be sōwa ma u Yinni wa, sere Yinni u nūn gari yini sōwa.

Yesu u win bwāabu tii sōsi

(I maa mεrio Mateu 28:16-20, Maaku 16:14-18, Luku 24:36-49)

19 Alusuma buu gen yoka, bwāa be, ba menna ma ba gamboba beri Yuuban berum sō. Miya Yesu u da u bu yōre ben suunu sō. Ma u bu sōwa u nεε, alafia ya n wāa ka bεε.

20 Ye u yeni gerua u kpa, u bu win nōma ka win yēsa sōsi. Bwāa ben nukura dora ye ba Yinni wa.

21 Ma Yesu u kpam bu sōwa u nεε, alafia ya n wāa ka bεε. Nge mε Baaba u man gərima nge mεya nε na maa bεε gəra.

22 Ye u yeni gerua u kpa, yera u bu wēsie ma u nεε, i Hunde Dεero mə.

23 Ì n goo nūn win toraru suuru kua u koo ten suuru wa. Ì n maa goon toraru suuru kobu yina ta ko n yēro wāasiwa.

Yesu ka Tomaa

24 Tomaa, bwāabu wəkura yiru yen turo, wi ba ra maa nεε Sika, u n daa wāa ka be sanam mε Yesu u na ben mi.

25 Bwāa be ba tie ba nūn sōwa ma ba Yinni wa.

Tomaa u bu wisa u nεε, ma n kun mə u kurum bora wa Yinnin nōma sō, ma u kun win niki bia doke mi kurum daa wāa, kpa u win nōmu doke Yinnin yēsa, u n naane dokemə.

26 Sōo nəba itan biru bwāa be, ba maa menne sannu dirə. Tomaa wāa be sō. Ba gamboba beri adama Yesu u na u bu yōre ben suunu sō ma u nεε, alafia ya n wāa ka bεε.

27 Sanam mεya u Tomaa sōwa u nεε, a nen nōma mεrio kpa a wunen niki bia doke ye sō. A wunen nōmu demiam a doke nen yēsa. A naane dokeo a ku maa ko gōrusu yirugii.

28 Tomaa u nūn sōwa u nεε, Gusunə nen Yinni.

29 Yesu u nūn bikia u nεε, a naane doke yèn sō a man waamə? Doo nərugiba be ba kun man wa, ba ka naane doke.

Yèn sō ba tire teni yorua

30 Səm maamaakigii dabina Yesu maa kua win bwāabun nən biru ni ba kun yorua tire teni sō.

31 Adama gari yiniwa ba yorua kpa i ka naane doke ma Yesuwa Kirisi wi, Gusunən Bii, kpa naane doke binin saabu i n wāaru mə te ta ku ra kpe win yīsirun sō.

21

Yesu u bwāabu nəba yiru kure

1 Yen biru Yesu u kpam win bwāabu tii sōsi Tiberian daa burerun bəkuə. Wee nge mε u tii sōsi.

2 Siməo Piεε ka Tomaa wi ba ra nεε Sika, ka Natanieli Galilen Kanagii, ka Sebeden bibu, ka win bwāabu gabu yiru, be kpurowa ba wāa sannu.

3 Siməo Piεε u be ba tie sōwa u nεε, u susure də.

Ma ba nεε, ben tii ba koo ka nūn da.

Ma ba yara yande ba goo dua ba doona. Adama ba n gāanu ganu mwe wōku te sō.

4 Ye yam sārə Yesu u yō daarun goorə, adama bwāa be, ba n yē Yesuwa.

5 Ma Yesu u bu bikia u nεε, aluwaasi bεε, i n gāanu mwe baa fiiko?

Ma ba nεε, aawo.

6 Ma u bu sōwa u nεε, i bεen yāakororu kōwə goo gen nəm geuə, i ko gāanu wa mi.

Ba kua mε, ma ba kpana bu tu gawa swēε dabirun sō.

⁷ Ma bɔɔ wi Yesu u kɪ, u Piεε sɔɔwa u nεε, Yinniwa.

Ye Simɔɔ Piεε u nua ma Yinniwa, yera u win yaberu pɔra sie domi basiwa u raa wɔa mi. Ma u sure nim sɔɔ goon di.

⁸ Adama bwɔa be ba tie ba ka goo na daarun bɔɔwɔ ba ben yɔakororu gawe, ta swɛε yiba. Be ka daarun bɔɔn tondam kun kere gɔm soonu goobu (200).

⁹ Ye ba sara temɔ ma ba dɔɔ gɛε wa, swɛε wɔa yin wɔllɔ, ka maa pɛε.

¹⁰ Ma Yesu u bu sɔɔwa u nεε, bu swɛε gεε tama yi ba go tɛ ge.

¹¹ Simɔɔ Piεε u goo dua ma u yɔakoro te gawa temɔ te ta swɛε beke yiba. Yin geera sɔa wunaa weeru ka wɔkura ita. Baa mε yi ka dabi mε, yɔakoro te, ta n gɛεre.

¹² Yesu u bu sɔɔwa u nεε, i na i sɔndu wuna.

Baa bwɔa ben turo kun kɔka u nɔn bikie wara u sɔa, domi ba yɛ ma Yinniwa.

¹³ Yesu u da u pɛε sua ma u bu wɛ. Mεya u maa kua ka swɛε yi.

¹⁴ Yeniwa nɔn itase ye Yesu u tii win bwɔabu sɔɔsi saa mɔn di u seewa gɔrin di.

Yesu ka Piεε

¹⁵ Ye ba sɔndu wuna ba kpa, Yesu u Simɔɔ Piεε bikia u nεε, Simɔɔ, Yohanun bii, a man kɪ n beni kpurogiru kere?

Ma u nεε, Yinni, a yɛ ma na nun kɪ.

Ma Yesu u nɔn sɔɔwa u nεε, a nen yɔa binu nɔɔrio.

¹⁶ Yesu u kpa nɔn bikia nɔn mεεruse, Simɔɔ, Yohanun bii, a man kɪ?

Ma u nεε, Yinni, a yɛ ma na nun kɪ.

Ma Yesu u nɔn sɔɔwa u nεε, a nen yɔanu kparo.

¹⁷ Yesu kpa wure u nɔn bikia nɔn itase, Simɔɔ, Yohanun bii, a man kɪ?

Ma Piεεn nukura sankira yɛn sɔ u nɔn bikia nɔn itase u nɔn kɪ. Ma u nɔn sɔɔwa u nεε, Yinni, a baayere yɛ, a yɛ kam kam ma na nun kɪ.

Ma Yesu u nɔn sɔɔwa u nεε, a nen yɔanu nɔɔrio.

¹⁸ Geema na nun sɔɔmɔ, sanam mε a sɔa aluwaasi, a ra raa ka wunen tii kpaka sɛke, kpa a da mi a kɪ. Adama sanam mε a tɔkɔ kua kaa wunen nɔma demiawa kpa goo u nun wunen kpaka sɛka u ka nun da mi a n kɪ.

¹⁹ Ka gari yiya Yesu u sɔɔsi gɔɔ wɔn bwe-seru Piεε u koo ka Gusunɔ bεεε wɛ. Ye u yeni gerua u kpa ma u nεε, a man swɔiyɔ.

Yesu ka Yohanu

²⁰ Yen biru Piεε u sɔira ma u wa ben biruɔ bɔɔ wi Yesu u kɪ, u wee. Bɔɔ wiya, u raa Yinni gballi yaa dibun sanam ma u nɔn bikia wara koo nɔn dɔmε.

²¹ Sanam mε Piεε u bɔɔ wi wa u Yesu bikia u nεε, Yinni, durɔ wini maa ni?

²² Yesu u nɔn wisa u nεε, nà n kɪ n de u n wɔa sere n kpa ma ka wurama, mba n nun wa. Wunε, a gesi man swɔiyɔ.

²³ Yen sɔna gari yi, yi nɔra naane dokeobu sɔɔ ma bɔɔ wi, u n gbimɔ. Adama Yesu u n gerua ma u n gbimɔ, u gesi geruawa u n kɪ u de u n wɔa sere u kpa ma ka wurama, mba n nɔn wa.

²⁴ Bɔɔ wiya u yenin areru dimɔ, wiya u maa tire teni yorua, sa maa yɛ ma win areru geema.

Garin wii goberu

²⁵ Gɔa dabinu ganu maa wɔa ni Yesu u kua. Bà n ni kpuro yorua tia tia, na n tamaa handunia kpuro sɔɔ bu yen ayeru wa mi ba koo tire ni kpuro doke ni ba koo ra yore.

GƏROBUN KOOKOOSU

Tire te, ta s̄awa Lukun garin sukum m̄e u maa Teofiru yorua. Ye u s̄osim̄o tire te s̄o, yera nge m̄e Hunde D̄ero u Yesun bw̄abu kpara, ka nge m̄e Labaari Gea ya ka n̄ora Yerusalem̄o n ka da Yudeāo ka Samarīo ka tem kpuro s̄o m̄e Romugiba m̄o waati ye s̄o, ka sere Gerekiban tem s̄o.

Tire te, ta maa sun s̄osim̄o nge m̄e Pīe ka P̄olu ba s̄amburu kua. Ta maa sun s̄osim̄o ma Yesun gari yi n̄ ne yi ka tem ȳerobu seesi kpa yi ben woodaba go. Aawo, yi nawa yi ka Gusun̄on k̄iru yibia, wiru 13:7-12 ka wiru 16:35-40 ka wiru 19:31. Ye ya maa s̄a ḡa girinu tire te s̄o, yera Hunde D̄eron naaru t̄ambu s̄o Pantikotin t̄oru s̄o. Saa d̄ama ten diya Hunde D̄ero wi, u naane dokeobu kpare ma u Yesun yigberu t̄asisiam̄o.

Tire ten kpunaa

1. Seeda dibun s̄oru, wiru 1:1-26.
2. Seeda dibu Yerusalem̄o, wiru 2n di sere wiru 8:3.
3. Seeda dibu Yudeāo ka Samarīo, wiru 8:4n di sere wiru 12:25.
4. P̄olun waasu daabu, wiru 13n di sere wiru 20.
5. P̄olun siribu, wiru 21n di sere wiru 28.

Ba ḡrobu Hunde D̄ero

n̄o mw̄eru kua

¹ Teofiru negii, nen tire gbiikuru s̄o na kpuro yorua ye Yesu u kua ka ye u keu koosia saa min di u win s̄amburu torua

² sere u ka wura Gusun̄o w̄llo, ye u win ḡoro be u ḡosa wooda w̄e u kpa ka Hunde D̄eron dam.

³ S̄o weeru win tiin ḡon biru, u win tii bu s̄osi n̄on dabiru. S̄osi bi, bu s̄a seeda ye ya kun sika m̄o ma u wasi. Ba n̄un wa, u maa bu Gusun̄on bandun gari tubusia.

⁴ S̄o teeru, sanam m̄e Yesu u ka bu dim̄o sannu, u bu s̄owa bu ku raa doona Yerusalem̄un di, adama bu sina bu win Baaban n̄o mw̄eru ma, t̄en gari u raa bu s̄owa u n̄e,

⁵ Yohanu u raa t̄ambu batemu kua ka nim, adama s̄o m̄e te s̄o, Hunde D̄erowa ba koo ka b̄e batemu ko.

Yesu u da Gusun̄o w̄llo

⁶ Ma be ba m̄enne mi, ba n̄un bikia ba n̄e, Yinni saa yeni s̄ora kaa wunen bandu sw̄i Isirelīo?

⁷ U bu s̄owa u n̄e, n̄ n̄ b̄en baa i n ka t̄oru ȳe n̄ kun m̄e saa ye Gusun̄o Baaba u yii ka win tiin yiiko.

⁸ Adama i ko i dam mwa sanam m̄e Hunde D̄ero u dua b̄e s̄o. I ko n̄ s̄a nen seeda diobu Yerusalem̄o, ka Yudea kpuro s̄o, ka maa Samarīo, ka sere sere tem n̄o.

⁹ Ye Yesu u gari yi gerua u kpa, ba n̄un m̄era u suara w̄llo, ma guru wira n̄un berua ben wuswaa.

¹⁰ Nge m̄e ba n̄un m̄era swee u doon̄o w̄llo, yera suaru s̄o t̄on dur̄bu yiru gabu be ba yabe kpikinu sebua, ba bu kure.

¹¹ Ba n̄e, b̄e Galilegibu mban s̄na i ȳo i w̄llu m̄era. Yesu wi, wi u suara w̄llo b̄en min di, u koo kpa wurama nge m̄e i wa u d̄o w̄llo.

Yudasin k̄sire

¹² Sanam m̄ya ḡoro be, ba ḡsirama Yerusalem̄o saa guu ten w̄llun di te ba ra soku Olifi, te ta w̄a kilo tian saka wuu b̄ko gen min di.

¹³ Ye ba Yerusalem̄u dua, ba da gidambisa yen w̄llo, mi ba raa w̄a. Pīe w̄a mi, ka Yohanu ka Yak̄abu ka Andere ka Filipu ka Tomaa ka Baatelemi ka Mateu ka Yak̄abu Alufen bii ka Sim̄o wi u win tem gari k̄i ka Yudu Yak̄abun bii.

¹⁴ Ka ḡru teuwa t̄on be kpuro ba ra n̄ m̄enne ba n̄ kanaru m̄o ka temanabu ka kur̄bu gabu ka Maari Yesun m̄ero ka maa Yesun w̄n̄bu.

¹⁵ S̄o m̄erun biru naane dokeoba kpa m̄enna. Ben geera d̄o nge wunaa teeru, ma Pīe u seewa u ȳra ben suunu s̄o u n̄e,

¹⁶ negibu, Gusun̄on gari yi n̄ koo ko yi kun koore, yi Hunde D̄ero u gerua saa Dafidin n̄o s̄on di Yudasin s̄, wi u kua dur̄ ben swaa ḡbio be ba Yesu mwa.

¹⁷ Yudasi wi, u raa s̄a b̄esen turo, u raa maa n̄omu m̄o b̄esen s̄amburu s̄o.

¹⁸ Gobi yi u wa win kom k̄sum s̄ mi, u ka yi tem dwa, ma u w̄ruma u kibari u kura, ma win nuki kpuro yara.

¹⁹ T̄ambu kpuro be ba w̄a Yerusalem̄o ba gari yi nua. Yen s̄, ben barum s̄o ba tem m̄e soka Akedama. Ȳsi ten tubusiana, tem yemgin.

20 Domi ba yorua Dafidin womusun tirerə ba nɛɛ,

“A de win wāa yeru tu ko bansu.

Goo u ku maa sina mi.”

Ba maa yorua,

“A de goo u ko win kəsire səmburu sɔɔ.”

21-22 N n mɛn na, n weenɛ su Yudasın kəsire gəsi, u n s̄aa Yinni Yesun seebu gərin din seeda dio ka bɛsɛ sannu. N weenɛ yēro wi, u n s̄aa ben turo be ba sun swīi sanam mɛ Yesu u ka sun wāa, saa m̄in di Yohanu u n̄n batemu kua sere u ka wura wəllə.

23 Ma ba durəbu yiru gabu gəsa, ben turon yīsira Yosefu, wi ba m̄ə Baasaba, n̄ kun mɛ Yusitu, yirusen yīsira Matiasi.

24-25 Ma ba kanaru kua ba nɛɛ, Yinni wunɛ wi a tɔmbu kpuron ḡorusu yē, a sun s̄əs̄is̄io wi a gəsa wunɛn gəro be yiru ye sɔɔ u ka səmbu te sua te Yudası u deri u wigiru doona.

26 Ma ba tɛtɛ toba ma Matiasi u tɛtɛ di ma ba n̄n doke gərobu wəkura tia yen wuuru sɔɔ.

2

Hunde Dɛeron naaru

1 Yen biru, sanam mɛ Pantikotin t̄ra tura, naanɛ dokeobu kpuro ba mɛnnɛ sannu yāatem.

2 Suaru sɔɔ ba kukiribu nua bi bu na saa wəllun di nge woo damguu, ma bu dii te kpuro yiba mi ba s̄.

3 Bin biru ba ḡaanu wa nge d̄ɔɔ yari yi t̄ria, ma yi sina baawuren wirə.

4 Be kpuro be ba wāa mi, ba Hunde Dɛero yiba, ma ba ka barum tukum gari m̄ə, nge mɛ Hunde Dɛero bu n̄ɔ k̄a.

5 Sanam mɛ, Yuu gabu be ba Gusunən bɛɛɛ yē ba wāa Yerusalemuə. Ba nawa tem baamɛren di.

6 Ye ba kukiri bi nua, tən dabira mɛnna. Ma ba biti soora gem gem, yèn s̄ə ben baawure u win tiin barum nua saa naanɛ dokeobun n̄ən di.

7 Biti bu mwa n banda, ma ba nɛɛ, nɛɛ yaa, tən be ba gari m̄ə mi, be kpuro ba n̄ s̄aa Galilegibu ro?

8 Aməna n ka kua bɛsɛn baawure u ka n̄əm̄ə ba ka win barum gari m̄ə.

9 Sa na saa Paatin di ka M̄edi ka Elamu, saa M̄esopotami ka Yudea ka Kapadosin di ka Pontu ka Asi,

10 saa Firigin di ka maa Panfili, saa Egibitin di ka maa Libin beran di ye ya wāa Sirenin b̄akuə, bɛsɛn gaba maa na saa Romun di. Gabu Yuuba, gabu maa be ba gəsira Yuuba,

11 gaba na saa Keretin di ka maa Daarububan tem. Ka mɛ, bɛsɛ kpuro sa n̄əm̄ə ba gerum̄ə ka bɛsɛn tiin barum ḡaa baka ni Gusunə u kua.

12 Ma ba biti soora n sara, ba bikiana ba nɛɛ, mba yenin tubusianu.

13 Adama gabu ba bu yaakoru m̄ə ba nɛɛ, tama tən be, ba n̄ra.

Piɛn waasu

14 Yera Piɛɛ u seewa ka gərobu wəkura tia ye sannu u gb̄ara tən wəru ge sɔɔ u nɛɛ, bɛɛ Yudeagibu ka bɛɛ kpuro, bɛɛ be i wāa Yerusalemuə i man swaa dakio, kpa i n yē ma

15 tən beni ba n̄ tam n̄ra nge mɛ i gerum̄ə. Domi bururun kəba n̄əba n̄nɛwa sa wāa mi.

16 Adama ye i waam̄ə buru teni, yera ye Gusunən s̄əm̄ə Yoeli u raa gerua.

17 U nɛɛ,
“Gusunə u nɛɛ, yeniwa kon ko sanam d̄aakim sɔɔ.

Kon n̄n Hunde doke tɔmbu kpuro sɔɔ. Bɛɛn bii tən durəbu ka tən kurəbu, ba koo Gusunən gari gere.

Bɛɛn aluwaasiba ba ko n k̄asinu waam̄ə, kpa bɛɛn durə təkənu nu n dosusu m̄ə.

18 Sanam mɛ sɔɔ, kon n̄n Hunde doke n̄n s̄əm̄ə kowobu sɔɔ tən durəbu ka tən kurəb̄ə, kpa bu Gusunən gari gere.

19 Kon ḡaa maamaakiginu s̄əs̄i wəllə,

ka maa yīrenu tem̄ə,
nge yem ka d̄ɔɔ ka d̄ɔɔ wiisu.

20 S̄ɔɔ koo t̄ra kpa suru u sw̄era nge yem, sere Yinnin t̄ɔɔ te, tu ka na, t̄ɔɔ nanumgii te.

21 Adama baawure wi u Yinnin yīsiru soka d̄ama te,
u koo faaba wa.”

22 I gari yi swaa dakio, bɛɛ Isireliba. Yesu Nasaretigiin gariya na bɛɛ s̄əm̄ə, wi Gusunə u bɛɛ giasia s̄əm̄ə damginu sɔɔ, ka s̄əm̄ə maamaakigia ye u kua bɛɛn suunu sɔɔ, saa win min di nge mɛ bɛɛn tii i yē.

23 Durə wi, wi ba bɛɛ n̄əm̄ə s̄əndia, nge mɛ Gusunə u bwisika u himba kua, i dera tən k̄s̄oba n̄n d̄aa bunanaru kpare ba go.

24 Adama Gusunə u nùn wəra gəən wahalan nəmun di ye u ka nùn seeya gərin di. Gəə kun kpīa u nùn nenua win dam səə.

25 Win gari wee yi Dafidi u yorua. U nɛɛ, “Na Yinni Gusunə waamə baadomma. U wāa nɛn nəm geuə kpa n ku ka wurura.

26 Yen sōna nɛn gōru ga do.

Ma na gari gerumə ka nuku dobu.

Mɛya maa nɛn wasi koo wēra bəri yendu səə.

27 Domi a n nɛn hunde derimə gəribun wāa yerə.

Mɛya maa a n derimə wunegii wi u naane mən wasi yi kōsi.

28 A man wāarun swɛɛ sōsi.

Nà n maa wāa ka wunɛ,

ko na n nuku dobu yiba.”

29 Nɛgibu, i de n bɛɛ sō nɔni ka nɔni ma Dafidi bɛsɛn baaba u gu, ma ba nùn sikua. Win sikira maa wāa bɛsɛn suunu səə sere ka gisən giso.

30 Adama yèn sō u sāa Gusunən səmə ma u yē ma Gusunə u nùn nɔə mwɛɛru kua ka bəri u nɛɛ, u koo ra win sikadobu gagu, Kirisi, sinasia win sina kitarə,

31 yen sō, Kirisi win seebu gərin diwa u ka yā ye u nɛɛ, ba n nùn derimə gəribun wāa yerə, win wasi kun maa kōsimə.

32 Kirisi wiya Gusunə u seeya gərin di. Bɛsɛ kpurowa sa sāa yen seeda diobu.

33 Ba nùn sua u da Gusunən nəm geuə, ma u Hunde Dɛɛro mwa Gusunə Baaban mi wìn nɔə mwɛɛru ba kua. Ma u sun nùn wē. Yera ye i waamə ka ye i nɔəmə tē.

34 Domi Dafidin tii u n de Gusunə wəllə, adama u nɛɛ,

“Yinni Gusunə u nɛn Yinni sōwə u nɛɛ, a sinə nɛn nəm geuə,

35 sere n ka nun wunɛn yiberɛba taarea.”

36 Yen sōna n weenɛ Isireliba ba n yē kam kam ma Yesu wi, wi bɛɛ i kpare dāa bunanaru wəllə, Gusunə u nùn kua Yinni ka maa Kirisi.

37 Ye tən be, ba yeni nua, ben gōrusu bu taare wē, ma ba Piɛɛ ka gəro be ba tie bikia ba nɛɛ, bɛsɛgibu, mba sa ko ko.

38 Piɛɛ u bu sōwə u nɛɛ, bɛɛ kpuro, i bɛɛn gōru gəsiə, i batɛmu ko ka Yesu Kirisin yīsiru, i ka bɛɛn toranun suuru wa. I ko maa Gusunən kēru mwa te ta sāa Hunde Dɛɛro wi.

39 Domi nɔə mwɛɛ te, ta sāawa bɛɛ ka bɛɛn bibugiru ka be kpuroguru be ba wāa n toma, be Gusunə bɛsɛn Yinni u koo soku win mi.

40 Ka kram gari dabina Piɛɛ u bu seeda diiya ma u bu dam kā u nɛɛ, i tii wunə tən tən kōsobun min di kpa i faaba wa.

41 Be ba win gari wura ba bu batɛmu kua. Ma tambu nərəbun suba itan (3.000) saka sosi naanɛ dokeobun wuurə dōma te.

42 Ma ba ra n gərobun keu swaa daki, ba nɔə tia sāa, ba ra n mɛnnɛ, ba yaa dibu dimə ka maa Yinnin dīa domaruginu, ba ra n maa kanaru mə sannu.

Naanɛ dokeobun wāasināa

43 Bɛrum baawure mə, domi gəro be, ba maamaaki dabinu ka səm damginu mə.

44 Naanɛ dokeobu kpuro ba wāa sannu yāatem ma ba ben gāa məru kua tia.

45 Ba ben tem ka ben dukia dərikiranə, ma ba yen gobi bənu mə nge mɛ n ka baawure weenɛ.

46 Tōə baatere ba ra mɛnnɛ sāa yerə. Ba ra n maa Yinnin dīa domaruginu ka maa yaa dibu dimə sannu yenu ka yenu ka nuku dobu, murafiti sariru səə.

47 Ba ra n Gusunə siaramə, ma tambu kpuro ba ka bu nɔnu geu mɛɛra. Tōə baatere Yinni u ra n be ba faaba wa sosiməwa naanɛ dokeobu səə.

3

Ba yemə bekiə

1 Sōə teeru, Piɛɛ ka Yohanu ba dəə sāa yerə yokan kəba ita, kanarun saa.

2 N deema ba maa ka durə goo dəə mi, wi ba mara ka yeməru. Ba ra nùn yiwa sāa yerun kənnəwə ge ba mə Burə, u n ka bara mə sanam mɛ tamba duə.

3 Ye u Piɛɛ ka Yohanu wa ba duə sāa yerə u bu bara koosi.

4 Piɛɛ ka Yohanu ba nùn nɔni girari, ma Piɛɛ nɛɛ, a sun mɛɛrio.

5 Ma u bu mɛɛra tii yèn sō u gāanu yīiyə ben mi.

6 Piɛɛ nùn sōwə u nɛɛ, na n gobi mə, adama kon nun wē ye na mə. Ka Yesu Kirisi Nasaretigiin yīsira na nun sōmə, a seewo a sī.

7 Ma u durə win nəm geu nenua, u ka nùn seeya. Mii mii durə win naasu ka win naa wīnu dam kua.

8 U yǎwa u sura ma u sanum wəri u sãa yeru dua ka be sannu, u sīimə u yǎokumə u Gusunə siaramə.

9 Tambu kpuro ba nùn wa u sīimə u Gusunə siaramə.

10 Ye ba tuba ma bara kowo wi u raa sã sã yerun kənnəwə ge ba mǎ Burə, wiya mi, ba biti soora n sara ye n nùn kooran sǎ.

Piɛn waasu sãa yerə

11 Tambu kpuro ba duki da ka biti sãa yerun bee tiaə ye ba ra soku Saloməən kəbe, mi yemə wi, u wāa u Piɛɛ ka Yohanu neni.

12 Ye Piɛɛ bu wa, u bu sǎwa u nɛɛ, bɛɛ Isireliba, mban sǎna i biti soore i sun mɛɛra mɛ. I tamaa sãa bɛsɛn tiin dam, n̄ kun mɛ bɛsɛn daa gea ya dera durə wi, u sīimə?

13 Aburamu ka Isaki ka Yakəbu be ba sãa bɛsɛn sikadoba, Gusunə ben Yinni u win sǎmə Yesu kua yiikogii, wi i tem yǎrobu nǎmu sǎndia, ma i nùn yina Pilatin wuswaaə, baa mɛ Pilati u raa gǎru doke u nùn yǎsu.

14 Adama bɛɛ i nùn yina wi, wi u sãa tǎn dɛɛro ka gemgii, ma i Pilati bikia u bɛɛ tǎn gowo kara.

15 I wǎarun yǎro go, adama Gusunə u nùn seeya gǎrin di, ma bɛsɛ sa sãa yen seeda diobu.

16 Yesu win yǎsiru ka naanɛ dokebu yǎsi te sǎə, yera n durə wi bɛkia wi i wa, i tuba mi. Geema, naanɛ dokebu Kirisi sǎə biya bu durə wi bwāa dobu wǎ bɛɛ kpuron wuswaaə.

17 Tǎ, nɛgibu na yǎ ma ye bɛɛ i kua mi, i ye kuawa yǎru sariru sǎə, mɛya maa bɛɛn wirugibu.

18 Nge mɛya gari yi, yi koorə yi Gusunə u kpara yellun di win sǎməbu kpuron nǎə sǎən di u nɛɛ, ma win wi u gǎsa u n̄ koo ko u kun nǎni sǎəre.

19 Yen sǎ, i gǎru gǎsio i gǎsira Gusunən mi, u ka bɛɛn toranu wuna,

20 kpa Yinni u sun wǎra geebu wǎ saa win min di, kpa u kparam Yesu gǎrima wi ba kua bɛɛn Mɛsi.

21 Tilasiwa Yesu wi, u n wāa wǎllə sere saa yu ka turi gǎanu kpuro nu ka wurama nge yellu, nge mɛ Gusunə u gerua yellun di win sǎmə dɛɛrobun min di.

22 Domi Mǎwisi u nɛɛ, “Yinni Gusunə u koo bɛɛ sǎmə goo seeya bɛɛn bweserə nge wi. Ye u koo bɛɛ sǎ kpuro i ye swaa dakio.

23 Baawure wi u kun sǎmə win gari swaa daki, ba koo nùn wuna Gusunən tǎmbun suunu sǎən di bu nùn kpeerasia.”

24 Mɛya maa Samuɛli ka Gusunən sǎmə be ba na win biruə, be kpurowa ba saa yenin gari gerua.

25 Bɛɛya Gusunən sǎməbun tubi diobu, i maa bǎnu mǎ nǎə mwɛɛ te sǎə, te Gusunə u bɛɛn sikadoba kua, ye u Aburamu sǎəwa u nɛɛ, “Handunian bwesenu kpuro nu koo domaru wa saa wunɛn bweserun di.”

26 Bɛɛya Gusunə u gbia u win sǎm kowo seeya, ma u nùn gǎra, u ka bɛɛn baawure gǎsia win kom kǎsum di, kpa u bɛɛ domaru kua.

4

Piɛɛ ka Yohanu wuun wirugibun wuswaaə

1 Nge mɛ Piɛɛ ka Yohanu ba ka tǎn be gari mǎ, yǎku kowobu ba tunuma ka sãa yerun kǎsobun tǎnwero ka maa Sadusiba.

2 Ba mǎru bara yèn sǎ gǎro be, ba tambu keu sǎəsimə ba Yesun seebu gǎrin di kparamə bi bu sǎəsimə ma tǎmba koo se gǎrin di.

3 Yen sǎna ba bu mwa ba bɛrisi pirisǎm sǎə sere sisiru, domi yoka kua kǎ.

4 Adama tǎn dabinu be ba gari yi nua ba naanɛ doke. Ma ben geera sosi sere ba kua tǎnu nǎrəbun suba nǎəbun (5.000) saka.

5 Yen sisiru wuun wirugibu ka guro gurobu ka maa wooda yǎrobu ba mǎnna Yerusalemuə.

6 Ba mǎnna ka yǎku kowo tǎnwero wi ba ra nɛɛ Ani ka maa Kaifa ka Yohanu ka Alesandu ka be kpuro be ba sãa yǎku kowo tǎnwərobun bweseru.

7 Ba gǎro be yǎrasia ben wuswaaə ma ba bu bikiam wəri ba nɛɛ, ka weren yiikowa nge ka yǎsi terà i ka yeni kua.

8 Sanam mɛya Piɛɛ wi u Hunde Dɛɛro yiba u bu wisa u nɛɛ, bɛɛ wirugibu ka guro gurobu,

9 i n sǎm geerun gari bikiamə te sa yemə kua ka nge mɛ u ka bɛkura,

10 n weenɛ bɛɛ kpuro ka maa Isireliba kpuro i n yǎ ma durə wi i waamə u yǎ bɛɛn wuswaaə, u bɛkurawa mam mam ka Yesu Kirisi Nasaretigiin yǎsirun dam, wi i kpare dǎa bunanaru wǎllə ma Gusunə nùn seeya gǎrin di.

11 Yesu wiya, kpee te bεε banəbu i yina, ma ta kua gani gəmburun dam.

12 Faabagii goo sari ma n kun mə wi. Domi Gusunə kun maa təmbu yīsiru garu wē handunia sɔɔ te ba koo soku bu ka faaba wa.

13 Sanam mε ba gia ma Piεε ka Yohanu ba s̄awa bwεεbwεεbu, ba n̄ maa keu kue, ben wərugəra bu biti kua, ma ba tuba ma ba raa w̄aa ka Yesu sannu.

14 Ye ba durə wi u bekura wa u yō ka Piεε ka Yohanu sannu, ba n̄ fεε wa bu gari gεε gere.

15 Yen s̄ona ba bu s̄əwa ba nεε, bu yario mənno yee ten min di. Ye ba yara, be ba w̄aa mi, ba wesiana

16 ba nεε, mba sa ko ka durə be ko. Domi Yerusalemugibu kpuro ba yē ma ba s̄əm damgii bakarū kua, sa n̄ kpē su ye siki.

17 Adama su bu gerusi su nεε, bu ku raa maa goo ḡānu s̄ə ka yīsī te, kpa gari yi, yi ku maa kparara təmbun suunu sɔɔ.

18 Yera ba kpa bu soka ma ba bu yinari bu maa gari gere n̄ kun mε bu waasu ko ka Yesun yīsiru.

19 Adama Piεε ka Yohanu ba bu s̄əwa ba nεε, bεen tii i bwisikuo i wa n̄ n̄ koo Gusunə wēre su bεε mεm n̄əwa, kpa su n̄n̄ deri.

20 Domi bεε sa n̄ kpē sa kun gerua ye sa wa ka ye sa nua.

21 Ba kpa bu gerusi gem gem, ma ba bu yōsu. Ba n̄ swaa wa ye ba koo ka bu s̄εyasia yēn s̄ə təmbu kpurowa ba Gusunə siaramə ye ya kooran s̄ə.

22 Domi durə wi ba bekia ka maamaaki mi, u w̄ə weeru kere.

Naane dokeoba wərugəru kanama

23 Ye ba Piεε ka Yohanu yōsu ba kpa, ba wura ben berusebun mi, ma ba bu kpuro saaria ye yāku kowo tənwerobu ka guro guroba bu s̄əwa.

24 Sanam mε ba gari yi nua, be kpuro ba ka n̄ə tia Gusunə kana, ba nεε, Yinni, wuna a w̄əllu ka tem ka nim w̄əku taka kua ka ye ya w̄aa mi s̄ə kpuro.

25 Wuna a maa gerua ka Hunde Dεeron baa saa bεen sikado Dafidi wunen s̄əm kowon n̄ən di a nεε,

“Mban s̄ona tən tukobu ba m̄aru bara. Mban s̄ona tamba bwisikumə ye ya n̄ koorə.

26 Handunian sinamba seewa.

Ma wirugiba menna bu ka Yinni Gusunə ka win Kirisi tabu ko.”

27 Geema, wuu geni s̄əra Herodu ka Ponsu Pilati ka tən tukobu ka maa Isireliba, be kpuro ba menna ba ka Yesu wunen s̄əm dεero wi a kua Kirisi tabu kua.

28 Meya ba yabu baayere kua ye a raa yi wunen dam ka wunen himba s̄ə.

29 Yen s̄ə tē, Yinni a ben gerusibu laakari koowo, kpa a de bεε wunen s̄əm kowobu su wunen gari yi kpara ka wərugəru.

30 A wunen n̄omu demio gu təmbu bekia, a de yīrenu ka s̄əm maamaakiginu nu koorā ka wunen s̄əm dεero Yesu win yīsiru.

31 Ye ba kanaru kua ba kpa yam mi ba menne mi, mu yīra diki diki. Be kpuro ba Hunde Dεero yiba, ma ba Gusunə gari waasu wəri ka wərugəru.

Naane dokeobun mə teeru

32 Naane dokeo be kpuro ba w̄aa n̄ə tia s̄ə mam mam. Goo sari wi u gerua ḡā ni u mə wigina, ba ye kpuro menna wa ba mə sannu.

33 Ka yiiko baka gəro be, ba ka Yinni Yesun seebu gərin din seeda dimə, ma Gusunə durom bakam w̄aa be kpuro s̄ə.

34 Goo sari be s̄ə wi u s̄aru mə. Domi be ba gbenu mə n̄ kun mε yenusu, ba ye kpuro d̄arikirawa ma ba ka yen gobi na

35 ba gərobu wē, ma ba gobi yi bənu kua nge mε baawuren bukata nε.

36 Nge meya Yosefu Lefi kua wi ba mara Sipuə, wi gəroba maa mə Baanabasi, yīsī ten tubusiana dam kēə.

37 U tem mə ma u mu d̄əra u ka mən gobi na u gərobu wē.

5

Anania ka Safira

1 Adama durə goo maa w̄aa wi ba ra nεε Anania, ka win kurə Safira. Durə wi, u win tem gam d̄əra,

2 ma u mən gobin sukum tii yiya, ka win kurən yēru, ma u sukum mε n̄ tie gərobu wē.

3 Yera Piεε u nεε, Anania, mban s̄ona a dera Setam dua wunen ḡəruə ma a Hunde Dεero weesu kua, ma a tem mən gobin sukum tii yiya.

4 A sere tem mε d̄əra, n̄ n̄ wuna a mu mə ro? Ye a mu d̄əra a kpa, mən gobi kun s̄aa wunegii? N n̄ mən na, mban s̄ona a ḡəru doke a ka yenin bweseru ko. N n̄ təmbu a weesu kua, Gusunəwa a kua.

⁵ Ye Anania u gari yi nua, mii mii u wəruma u gu. Ma bərum bakam tən be kpuro mwa be ba gari yi nua.

⁶ Aluwaasiba ba seewa ba win goru bəkua ba ka yara ba sikua.

⁷ Yen biru n kua nge kəba ita, ma win kuro Safira u duuma. N deema u n̄ yē ye n win durə kua.

⁸ Piεε n̄n̄n̄n̄ bikia u n̄εε, a man s̄ōwə, amε kasawa i tem mε d̄ora?

Ma u wisa u n̄εε, oo, m̄eya mi.

⁹ Piεε n̄n̄n̄n̄ s̄ōwa u n̄εε, mban s̄ōna b̄εε yiru kpuro i ḡoru doke i ka Gusun̄n̄ Hunden laakari m̄εeri m̄esum. Wee be ba wun̄en durə sikua ba w̄āa dii k̄ann̄ōwə, ba koo maa ka nun yari.

¹⁰ Mii mii u wəruma Piεεn̄ wuswaaə u gu. Ma aluwaasi be, ba dua ba deema u gu, ba maa win tii sua ba ka yara ba da ba sikua win dur̄en sikirun b̄əkuə.

¹¹ B̄erum bakam Yesun̄ yigb̄eru kpuro mwa, ka maa baawure wi u gari yi nua.

Səm maamaakigii dabinu

¹² Gəro be, ba maamaaki ka s̄əm damgii dabinu m̄ə t̄ambun suunu s̄əə. Ma naan̄ε dokeobu kpuro ba m̄enn̄ε sannu Salom̄ən̄ k̄əb̄əə.

¹³ T̄ən tuko goo kun k̄āka u ka bu m̄enn̄ε, adama t̄amba bu b̄εεr̄ε w̄ē gem gem.

¹⁴ Ma naan̄ε dokeo ben geera sosim̄ə ta d̄əə, dur̄əbu ka kur̄əbu dabinu, be ba Yinni naan̄ε doke.

¹⁵ Ma ba bar̄əbu yara sw̄εəə ba bu kp̄ī kp̄in yenu ka k̄āasu w̄əll̄ə, n̄ wa Piεε u n̄ sar̄ə, win tiro gu ka ben gabu wukiri.

¹⁶ T̄ən dabinu maa naam̄ə saa Yerusalemun baru kpaanun di ka ben bar̄əbu, ka be ba w̄εr̄ekunu m̄ə. Ma be kpuro ba b̄ekuram̄ə.

Gərobun n̄ni sw̄āaru

¹⁷ Adama yāku kowo t̄ənwerō, ka win t̄ambu be ba s̄āa Sadusiba ba ka ḡərobu nisinu seewa.

¹⁸ Ba ḡəro be mwa, ma ba bu piris̄əm doke.

¹⁹ Adama yen w̄əkuuru Yinnin̄ ḡərado u na u piris̄əm gamboba ken̄ia, u bu yara. U bu s̄ōw̄a

²⁰ bu doo bu ȳra s̄āa yer̄ə kpa bu t̄ambu w̄āa ten gari kpuro n̄əəs̄ia.

²¹ Ye ḡəro be, ba yeni nua ba kpa, ba dua s̄āa yer̄ə yam s̄ār̄eru, ba waasu w̄əri yande.

Ye yāku kowo t̄ənwerō ka win t̄ambu ba m̄enna ba wuun wirugibu ka Isireliban guro gurobu kpuro soka, ma ba ḡəra piris̄əm mi, ba n̄εε, bu ka ḡəro be na.

²² Adama ye s̄āa yerun̄ k̄s̄oba tura mi, ba n̄ ḡəro be wa piris̄əm s̄əə. Ma ba wura m̄enn̄ə yer̄ə

²³ ba n̄εε, ye sa tura mi, sa deema piris̄əm dira b̄eri mam mam, sa maa k̄s̄obu deema ba ȳə k̄ann̄ōwə. Adama ye sa gamboba b̄esia, sa n̄ goo wa dii te s̄əə.

²⁴ Ye s̄āa yerun̄ k̄s̄obun̄ t̄ənwerō ka maa yāku kowo t̄ənwerobu ba gari yi nua, ba biti soora, ba n̄ gari yin̄ wii goberu yē.

²⁵ Yera dur̄ə goo u na u n̄εε, ase t̄ən be i piris̄əm doke mi, ba w̄āa s̄āa yer̄ə ba t̄ambu keu s̄ōs̄im̄ə!

²⁶ Ma k̄s̄obun̄ t̄ənwerō wi, ka win t̄ambu gabu ba da ba ka bu na m̄enn̄ə yer̄ə. Adama n̄ n̄ ka dam, ȳen̄ s̄ō ba t̄ambun̄ b̄erum m̄ə bu ku raa bu kpenu kasuku.

²⁷ Ye ba ka bu na, ba bu ȳr̄asia Yuuban guro gurobu wuswaaə. Yāku kowo t̄ənwerō wi, u bu gari bikia

²⁸ u n̄εε, sa b̄εε yinari mam mam sa n̄εε, i ku maa waasu ko ka dur̄ə win ȳis̄iru. Adama wee, i b̄een̄ s̄ōs̄iru kpara i keu s̄ōs̄i Yerusalemu kpuro s̄əə, ma i k̄i i sun dur̄ə win ḡəən̄ taar̄ε w̄ē.

²⁹ Yera Piεε ka ḡəro be ba tie ba n̄εε, tilasiwa su ka Gusun̄ə m̄em̄ n̄əəwa, n̄ n̄ m̄ə t̄ambu.

³⁰ Gusun̄ə b̄esen̄ sikadoban̄ Yinniwa u Yesu seeya ḡərin̄ di, wi i raa d̄āa bunanaru kpare i go.

³¹ Wiya Gusun̄ə u sua w̄əll̄ə u sinasia win n̄əm̄ geuə, u n̄ s̄āa sun̄ə ka Faaba kowo u ka de Isireliba bu ḡəru ḡəsia, kpa bu ben toranun̄ suuru wa.

³² B̄es̄era sa s̄āa yen seeda diobu, b̄es̄ε ka Hunde D̄εero wi Gusun̄ə u t̄ambu k̄ā be ba n̄n̄n̄ m̄em̄ n̄əəwa.

³³ Ye ba gari yi nua, ba m̄əru bara too too sere ba k̄i bu ḡəro be go.

³⁴ Adama Falisi turo be s̄əə wi ba ra n̄εε Gamalieli, wi u s̄āa woodan̄ keu koosio, u b̄εεr̄ε m̄ə gem gem t̄ambu kpuro s̄əə, u seewa u ȳra m̄enn̄ən̄ wuswaaə, u n̄εε, bu gina ḡəro be yaro.

³⁵ Ma u bu s̄ōw̄a u n̄εε, b̄εε Isireliba, i laakari koowo ye i k̄i i dur̄ə beni kua.

³⁶ Gasə, durə goo u kurama wi ba sokumə Tedasi wi u tii bεεε wē gem gem, ma təmbu nge nεeru (400) ba nùn swīi. Adama ba nùn go, win bwāaba yarina baama kpuro, ma ba win gari duari.

³⁷ Win biru gari garin sanam, durə goo wi ba mə Yudasi Galilegii, u kurama. U maa tən dabinu wa be ba nùn swīi. Adama ba maa durə wi go ma win tamba yarina.

³⁸ Yen sə, na bεε bwisi kēmə gari yini səə, i durə beni derio i de bu doona. N n tənun səsirun na, n̄ kun mε tənun səmburu, n̄ koo n̄ru ko.

³⁹ Adama n̄ n Gusunən səmburun na, i n̄ kpē i bu kamia. I ku tii kari bərie i ka Gusunə sanna.

Ma ba win gari wura.

⁴⁰ Ba gəro be soka ba seni so, ma ba bu yinari bu maa ka Yesun yīsiru gari ko pai. Ma ba bu yōsu.

⁴¹ Ma gəro be, ba doona mēnnə yeru min di ka nuku doo bakabu yèn sə Gusunə u bu garisi be ba tura bu yaa kasiki Yesun yīsirun sə.

⁴² Tōru baatere, sāa yerə ka yenusə, ba ra n̄ Labaari gea waasu mə kpa ba n̄ keu səsīmə ma Yesuwa Kirisi wi.

6

Ba səm kowobu nəəba yiru gəsa

¹ Səə mεε te səə, nge mε naanε dokeoba sosimə, Yuu be ba Gεrekim tənə gerumə ba ka be ba tie wəki yèn sə ba ben gəminibu duarimə təə baateren dīanun bənu səə.

² Ma gərobu wəkura yiru ye, ba naanε dokeobu kpuro menna ba nεε, n̄ weenε su Gusunən garin waasu deri kpa sa n̄ dīanun gari mə.

³ Yen sə, bεεgibu i tən durəbu nəəba yiru gəsio bεen suunu səə be ba seeda gea diiyammε, be ba Hunde Dεero yiba kpa ba n̄ bwisi mə, kpa su bu səmbu te n̄mu səndia.

⁴ Kpa bεen tii sa n̄ kanaru ka Gusunən garin waasu mə sa n̄ dəə.

⁵ Tən be kpuro ba gari yi wura ka nuku dobu. Ma ba Etiēni gəsa wi u Hunde Dεero yiba, win naanε dokebu bu maa kpā, ka maa Filipu ka Pokori ka Nikanəri ka Timəə ka Paamenasi ka sere Nikola Antiasigii wi u gəsira Yuu.

⁶ Ba ka bu da gərobun mi, ma gəroba bu kanaru kua ba bu nəma səndi wirə.

⁷ Nge mεya Gusunən gari yi ka kpararamə baama. Ma naanε dokeobun geera sosimə ta dəə Yerusalemə, ma yāku kowo dabira maa naanε doke.

Ba Etiēni mwa

⁸ Etiēni wi, Gusunə u nùn durom bakam kua u nùn dam kā, ma u səm maamaakiginu ka yīrenu kua təmbun suunu səə.

⁹ Adama durəbu gabu saa Yuuban mēnnə yerun di te ba ra soku tii məwəbugiru, ka Sirenin Yuu gabu ka Alesandirigibu ka gabu saa Silisi ka Asin di ba seewa ba ka Etiēni sikirinamə.

¹⁰ Adama ba kpana bu nùn kamia yèn sə u gari gerumə ka Hunde Dεeron dam ka bwisi.

¹¹ Yera ba durəbu gabu gobi kā asiri səə bu ka gere ma ba nua u Məwisi ka Gusunə gari kam gerusi.

¹² Mεya ba ka təmbun məru seesia, ka guro gurobu ka wooda yērobu. Ba da Etiēnin mi ba nùn mwa ma ba ka nùn da Yuuban guro gurobun mēnnən wuswaaə.

¹³ Yen biru ba ka durəbu gabu na be ba nùn seeda weesugia diisi ba nεε, durə wini u ra n̄ bεen sāa yee dεeraru ka Məwisin wooda sankuməwa.

¹⁴ Domi sa nua u gerua ma Yesu Nasaretigii wi, u koo sāa yee teni sura, kpa u bεen deema kpuro kəsi ye Məwisi u sun wē.

¹⁵ Be kpuro be ba sə mēnnə ge səə, ba Etiēni nən̄i girari, ma ba wa win wuswaa ballimə nge Gusunən gəradogia.

7

Etiēnin waasu

¹ Yera yāku kowo tənwero u Etiēni bikia u nεε, gari yi, geema?

² Etiēni u wisa u nεε, n̄n bisibu ka n̄n baababa i man swaa dakio. Gusunə yīkogii u bεen baaba Aburhamu kure sanam mε u wāa Məsopotamin tem səə u sere sina Haraniə,

³ u nùn səəwa u nεε, u win dusibu ka win tem derio kpa u da tem gam mε u koo nùn səsisi.

⁴ Yen sən̄a Aburhamu u Kaladegibun tem yara, ma u da u sina Haraniə. Ye win baa u gu u kpa, Gusunə u nùn seeyama min di, u na tem mε səə, mi bεε i wāa tē.

⁵ Sanam mε, u n̄ n̄n ayeru garu kā tem mε s̄əə, baa naa dabusa teeru, adama baa mε Aburhamu kun gina bii mara Gusun̄ə u n̄n̄ n̄əə mwεeru kua ma u koo n̄n̄ tem mε wē, kpa mu n̄ s̄ā wi ka maa win bibugim.

⁶ Ye wee ye Gusun̄ə u Aburhamu s̄əəwa. U n̄εε, win biba koo s̄əru di tem tukum̄ə mi ba ko n̄ s̄ā yobu, kpa bu n̄əni swāaru wa sere w̄əə n̄εeru (400).

⁷ Gusun̄ə u maa n̄εε, win tii koo ka bwese te siri te ta koo bu ko yobu. Yen biru ba koo yari tem min di bu na tem mε s̄əə mi ba koo n̄n̄ s̄ā.

⁸ Saa ye s̄əə, Gusun̄ə maa Aburhamu bango kobun wooda wē. Ma Aburhamu u win bii Isaki bango kua ye ba wi mara u kua s̄əə n̄əba ita. Nge m̄eya Isaki u maa Yak̄əbu kua, ma Yak̄əbu u maa win bibu w̄əkura yiru kua nge mε. Bera ba kua Yuuban bwesenu w̄əkura yirun baababa.

⁹ Yak̄əbun bii be, ba ka Yosefu nisinu kua, ma ba n̄n̄ Egibitigibu d̄əre ba ka doona. Adama Gusun̄ə u w̄āa ka wi,

¹⁰ ma u n̄n̄ yakia saa win wahala kpuron di. U maa n̄n̄ bwisi kā ma u durom wa, Egibitin sina bokon mi, ma u n̄n̄ kua Egibitin tem ȳəro ka maa win yenu ȳəro.

¹¹ Ḡəra tunuma Egibiti ka Kananin tem s̄əə ta bu n̄əni s̄əəwa too too. B̄es̄en sikadoba ba n̄ ḡāanu wa bu di.

¹² Ye Yak̄əbu u nua ma d̄ianu w̄āa Egibitīə, u b̄es̄en sikado be ḡəra mi, n̄n̄ gbiikiru.

¹³ Ye ba da mi n̄n̄ m̄εruse, Yosefu u tii win maabu tubusia, ma Egibitin sun̄ə u maa Yosefun dusibu gia.

¹⁴ Ma Yosefu u Yak̄əbu win tundo sokusia ka win dusibu kpuro bu na win mi. Ben geera s̄ā t̄ambu wata ka w̄əkura n̄əbu.

¹⁵ Nge m̄eya Yak̄əbu u ka da Egibitīə. Miya u gu, miya maa b̄es̄en sikado be, ba gu.

¹⁶ Ma ba ka be kpuron gonu wura Sikem̄uə ba nu kp̄εε siki kpee w̄ərugiru s̄əə te Aburhamu dwa Ham̄ərin bibun mi Sikem̄uə.

¹⁷ Ye saa ya turuku kua ye Gusun̄ə u koo ka win n̄əə mwεeru yibia te u Aburhamu kua, b̄es̄en t̄amba sosim̄ə ba dabiām̄ə Egibitīə

¹⁸ sere n̄ ka kua sina boko goon waati wi u kun Yosefun gari yē.

¹⁹ Sina boko wi, u b̄es̄en t̄ambu n̄əni w̄əkua u ka bu k̄sa kua, u bu tilasi kua bu

ka ben bii w̄εenu k̄ə kpa nu gbi.

²⁰ Saa ye s̄əəra ba M̄əwisi mara. Bii bur̄əwa wi u Gusun̄ə w̄εrem̄ə. Ba n̄n̄ n̄əri suru ita win tundon yenuə.

²¹ Ye ba ka n̄n̄ da ba k̄ə, Egibitin sun̄ən bii t̄ən kur̄ə u n̄n̄ sua u kua nge win tiin bii.

²² Ba n̄n̄ Egibitigibun keu kpuro s̄əəsi ma u kua t̄ən boko gari gerubu ka kookoosu s̄əə.

²³ Sanam mε u w̄əə weeru tura, u ḡəru doke u win t̄ambu Isireliba beram da.

²⁴ U wa Egibitigii goo u ben turo n̄əni s̄əəm̄ə. U wigii faaba da, ma u Egibitigii wi so u go.

²⁵ U tamaa s̄ā win t̄amba koo tubuwa ma Gusun̄əwa n̄n̄ ḡəra u ka bu yakia, adama ba n̄ tuba.

²⁶ Yen sisiru u deema ben gaba sannam̄ə. Ma u k̄i u bu yakiana u n̄εε, i n̄n̄ gari swaa dakio. B̄εε, be i s̄ā dusinu, mban s̄ōna i m̄εera koonam̄ə.

²⁷ Adama dur̄ə wi u win beruse n̄əni s̄əəm̄ə mi, u M̄əwisi b̄əria u n̄εε, wara nun kua b̄es̄en wirugii ka siri kowo.

²⁸ A k̄i a maa man gowa nge mε a Egibitigii wi go ḡā?

²⁹ Ye M̄əwisi u gari yi nua, u kpikiru sua Madianin tem gia. Miya u bii t̄ən dur̄əbu yiru mara.

³⁰ W̄əə weerun biru, Gusun̄ən ḡərado u M̄əwisi kurema aw̄i ḡεε s̄əə, yi yi s̄āare yi d̄əə mw̄aaram̄ə, gbaburu s̄əə mi guuru gara w̄āa te ba ra soku Sinai.

³¹ M̄əwisi u biti soora ye u yi wa, ma u yi susi u m̄εera tii. Sanam m̄eya u Yinni Gusun̄ən n̄əə nua ga gerua ga n̄εε,

³² wiya Gusun̄ə win sikadoban Yinni, wiya Aburhamu ka Isaki ka Yak̄əbun Yinni. Ye M̄əwisi u nua mε, yera u diira, u n̄ maa k̄āka u yam mi m̄εera.

³³ Yinni Gusun̄ə n̄n̄ s̄əəwa u n̄εε, u win salubata pweto, domi yam mi u ȳə mi, yam d̄εerama.

³⁴ N wee, u win t̄ambun n̄əni swāaru wa te ba waam̄ə Egibitīə. U ben weeweenu nua, yera u sarama u ka bu faaba ko. T̄ē, u na u n̄n̄ ḡəri Egibitīə.

³⁵ M̄əwisi wi ba yina mi, ba n̄εε, wara n̄n̄ kua ben wirugii ka siri kowo, wiya Gusun̄ə u ḡəra u kua ben wirugii ka faaba kowo, ka Gusun̄ən ḡərado win somiru wi u n̄n̄ kure aw̄i s̄əə.

³⁶ Durə wiya u bu yara saa Egibitin di. U maamaaki ka səm damginu kua Egibitio ka nim wəku səə ge ba mō Naa yari ka maa gɓaburu səə mi ba kua wəə weeru.

³⁷ Məwisi wiya u Isireliba səəwa u nɛɛ, Gusunə koo bu səmə goo seeya ben bweserə, nge wi.

³⁸ Məwisi wiya u wāa gɓaburə Isireliban suunu səə, ka bɛsɛn baababa sannu, ka maa Gusunən ɔrado wi u ka nūn gari kua guuru wəllə te ba ra soku Sinai. Ma u Gusunən gari wāarugii mwa, u ka sun yi wē.

³⁹ Adama bɛsɛn baaba be, ba yina bu nūn mɛm nəəwa. Ba nūn yina ba kī bu kpam wura Egibitio.

⁴⁰ Yen sōna ba Aroni səəwa ba nɛɛ, u bu būnu kuo ni nu koo bu swaa gbiiya. Domi Məwisi wi, wi u bu yarama saa Egibitin tem di, ba n̄ yē ye n nūn deema.

⁴¹ Dəma tera ba bwāaroku kua ge ga ka naa buu weenɛ, ma ba gu yākuru koosi. Ma ben nukura dora ben nəman səmburun sō.

⁴² Adama Gusunə u tii gawa ben min di, ma u dera ba səə ka suru ka kperi sāwa, nge mɛ u gerua win səməbun tireru səə u nɛɛ, “Bɛɛ Isireliba i ka kua wəə weeru gɓaburu səə i man yākunu ka kēnu kuare?”

⁴³ Bwāarokuna i səəwa ni i kua i ka būnu sā, nge Mələkun kuu bekurugiru ka Refanin kpera.

Yen sōna na kon bɛɛ bərie sere Babilonin bera ɔio.”

⁴⁴ Bɛsɛn baababa ba raa Gusunən kuu bekurugiru mə te ta sāa seeda ma u wāa ka be. Məwisi u tu kua nge mɛ wi u ka nūn gari kua, u nūn səəwa. U tu kuawa mam mam nge te u wa.

⁴⁵ Ma bɛsɛn baababa be ba tu tubi di, be ka Yosue ben gbiikoo, ba ka tu dua tən tukobun tem səə mɛ ba mwa sanam mɛ Gusunə u tən tuko be gira. Ma ta wāa mi sere Dafidin waati.

⁴⁶ Gusunə u ka Dafidi nənnyu geu mɛɛra, ma u kanaru kua u ka kpī u wi Yakəbun Yinni diru bania.

⁴⁷ Adama Saloməəwa u nūn dii te bania.

⁴⁸ Ka yen de kpuro Wərukoon wāa yera kun wāa dinu səə ni tənnyu u bana. Nge mɛ Gusunən səmə goo u yorua,

⁴⁹ “Yinni Gusunə u nɛɛ, wəlla nɛn sina ɔna.

Ma tem mu sāa nɛn naa sənditia.

N n mɛn na, dii teren bwesera i ko i man bania.

Nge wāa yee terə ta ko n sāa nɛn wəra yeru.

⁵⁰ N n̄ nɛn nəma ya ye kpuro taka kua?”

⁵¹ Etiɛni u maa bu səəwa u nɛɛ, bɛɛ degangamgibu! Bɛɛn ɔruru ka bɛɛn swasu su sāa nge be ba n̄ Gusunə nasiegisu, i ra n Hunde Dɛero yinamə, i mōwa nge bɛɛn baababa.

⁵² Gusunən səmə wara bɛɛn baababa ba n̄ nənnyu səəwa. Ba bu go be ba Geegiin naarun gari kua, ma tē, bɛɛn tii i Geegii wi kərumətənyu kua i nūn go.

⁵³ Bɛɛya i Gusunən wooda mwa ye ba bɛɛ wē Gusunən ɔradoban min di. Adama i n̄ ye mɛm nəəwɛ.

Etiɛnin ɔə

⁵⁴ Ye ba Etiɛnin gari yi nua, ba mərəu bɛsira sere ba ben nikibii dwɛɛmə.

⁵⁵ Adama Etiɛni u Hunde Dɛero yiba, ma u wəllu nənnyu girari u Gusunən yiiko wa, u maa Yesu wa u yə Gusunən nəm geuə.

⁵⁶ Ma u nɛɛ, wee, na wa wəlla wukiare, ma Tənnyu Bii u yə Gusunən nəm geuə.

⁵⁷ Sanam meya ba ben swasu kərua ka nəma, ba kuuki kua, ma ba duki da sannu ba nūn kunisi.

⁵⁸ Ba nūn gawa ba yara wuun di, ma ba nūn kpenu kasukum wəri. Tən be, ba ben kumboorosu pweta ba yi aluwaasi goon mi wi ba ra nɛɛ Səəlu.

⁵⁹ Sanam mɛ ba Etiɛni kpenu kasukumə u kanaru kua u nɛɛ, Yinni Yesu, a nɛn hunde məə.

⁶⁰ U yiira u gbāra wəllə u nɛɛ, Yinni a ku bu tora teni garisi.

Ye u yeni gerua u kpa, ma u gu.

8

¹ Saa ye, Səəlu u ka be ba Etiɛni go nəə tia sāa.

Səəlu u Yesun yigberu nənnyu səəwa

Saa dəma ten diya ba Yesun yigbe te ta wāa Yerusalemə nənnyu səə bakabu torua. Naanɛ dokeobu kpuro ma n̄ kun mə ɔrobu, ba yarina ba da Yudean temə ka Samarin temə.

² Ma durəbu gabu be ba Gusunən bɛɛɛɛ yē, ba Etiɛni sikua ka nuku sankira bakanu.

³ Adama Səəlu u kookari mō u ka Yesun yigberu kam koosia. U yenusu duurimə u tən durəbu ka tən kurəbu gawamə u bu kpɛɛmə pirisəm səə.

Filipu u Labaari gea waasu m̀ Samario

4 Be ba yarina ba da baama kpuro ba Labaari gea waasu m̀.

5 Filipu u da Samari maroə ma u wuu gen t̄mbu Kirisi win gari waasu kua.

6 T̄n w̄rusu su win gari nua ma su s̄m maamaakiginu wa ni u kua, ma be kpuro ba win gari swaa daki mam mam.

7 Filipu u w̄r̄kunu gira t̄n dabinun wasin d̄i, ma nu yarim̄ ka wuri b̄k̄k̄. U maa ȳm̄ dabinu b̄kia, ka b̄n wasin bee tia gu.

8 Ma nuku doo bakabu w̄a wuu ge s̄ə.

9 Dur̄ə goo w̄a wuu ge s̄ə, wi ba ra n̄e Sim̄ə. U ra n̄ ka dobo dobo maamaaki dabiru m̀ Samarigibun wuswaaə, u maa tii garisi t̄n boko.

10 T̄mbu kpuro b̄w̄̄b̄w̄̄bu sere ka damgibu, ba ra n̄ win gari swaa daki gem gem kpa ba n̄ m̀, wiya Gusun̄n dam bakam m̀.

11 Ba ra n̄n swaa daki ȳn s̄ə saa t̄ebun di win dobo dobo ya ra n̄ bu bit̄i s̄a.

12 Adama ye t̄mba Labaari gea naane doke ye Filipu u bu waasu kua, ye ya ka Gusun̄n bandu ka Yesu Kirisin ȳs̄iru ȳā, ba bu bat̄mu kua t̄n dur̄əbu ka t̄n kur̄əbu.

13 Sim̄ən tii maa naane doke ma ba n̄n bat̄mu kua. U Filipu sw̄i baama kpuro ma u bit̄i kua too ye u s̄m damginu ka maamaaki wa ye ya kooram̄.

14 Ye ḡro be ba w̄a Yerusalem̄ ba nua ma Samarigibu ba Gusun̄n gari naane doke ba bu Pīe ka Yohanu ḡria.

15 Ye ba tura mi, ba kanaru kua naane dokeo ben s̄ə Hunde D̄ero u ka du be s̄ə.

16 Domi Hunde D̄ero kun gina sarame ben goon mi, ba gesi bu bat̄mu kuawa ka Yinni Yesun ȳs̄iru.

17 Yera Pīe ka Yohanu ba bu n̄ma s̄ndi wir̄ə, ma Hunde D̄ero dua be s̄ə.

18 Ye Sim̄ə u wa ma Hunde D̄ero dua be s̄ə sanam m̄e ḡro be, ba bu n̄ma s̄ndi wir̄ə, yera u k̄i u bu gobi k̄.

19 U n̄e bu maa n̄n yiiko ye w̄̄ȳə, kpa baawure wi u n̄mu s̄ndi wir̄ə Hunde D̄ero u n̄ da du ȳro s̄ə.

20 Adama Pīe n̄n s̄əwa u n̄e, wun̄e kaa kam ko ka wun̄en gobi sannu ȳn s̄ə a tamaa kaa kp̄i a Gusun̄n k̄ru ka gobi dwe.

21 A n̄ kp̄e a n̄ n̄ma m̄ə s̄mbu te s̄ə, domi wun̄en ḡru ga n̄ dee dee s̄a Gusun̄n wuswaaə.

22 Yen s̄ə, a ḡru ḡsio wun̄en kom k̄sum di, kpa a Yinni kana u nun wun̄en bwisiku k̄sunu suuru kua n̄ n̄ koo kora.

23 Domi na wa ma wun̄en daa ya sosu, ma toraru ta nun b̄kua.

24 Sim̄ə u bu wisa u n̄e, b̄en tii i man kanaru kuo Yinnin mi kpa ḡa ni i man s̄əwa mi, nu ku man deema.

25 Ye ba seeda ye di ma ba Yinnin garin waasu kua ba kpa, ba ḡsira ba Yerusalem̄n swaa w̄ri. Nge m̄e ba d̄ə ba Labaari gean waasu m̀ Samarin baru kpa dabinu s̄ə.

Filipu ka Etiopin wirugii goo

26 Adama Yinnin ḡrado goo u ka Filipu gari kua u n̄e, u seewo u da s̄ə ȳsan n̄m d̄waru gia u swaa ye sw̄i ye ya d̄ə saa Yerusalem̄n di sere ka Gasa. Swaa ye, swaa t̄k̄ra.

27 Ma u seewa u da. Miya u Etiopin t̄n kur̄ə sun̄n dukian wun̄an̄sun wirugii wa wi ba maatam kua. Dur̄ə wi, u da Yerusalem̄u u ka Gusun̄ə s̄a.

28 Yera u wiə u s̄ə win dumin k̄k̄e s̄ə u Gusun̄n s̄m̄ə Esain tireru garim̄.

29 Hunde D̄ero u Filipu s̄əwa u doo k̄k̄e yen b̄kua.

30 Filipu u duka da k̄k̄e yen mi, ma u nua dur̄ə wi, u garim̄ Gusun̄n s̄m̄ə Esain tireru s̄ə. U n̄n bikia u n̄e, n̄ nun yeeri ye a garim̄ mi?

31 Wirugii wi, u wisa u n̄e, am̄na n̄ ko n̄ ka man yeeri ma n̄ kun m̄ə goo u man yi tubusia.

Ma u Filipu kana u k̄k̄e ye ȳəma bu sina sannu.

32 Ye wee ye dur̄ə wi, u garim̄ saa Gusun̄n garin di.

“Ba ka n̄n da nge ȳa te ba koo saka.

Nge ȳa buu ge ga maari s̄e sanam m̄e ba gen sansu buram̄,

nge m̄ya u n̄ win n̄ə baaye.

33 Ba n̄n kawa, ma ba yina bu n̄n siria dee dee.

Wara koo kp̄i u saa yen t̄mbun gari gere.

Domi ba n̄n w̄aru wunari, u n̄ maa w̄a tem m̄e s̄ə.”

34 Dur̄ə wi, u Filipu bikia u n̄e, na nun kanam̄, a man s̄əw̄ə waran s̄na Gusun̄n s̄m̄ə wi, u yeni yorua. Win tiin s̄na? Nge goon s̄.

35 Yera Filipu u waasu wəri. U torua ka səmən gari yi, ma u nùn Yesun Labaari gea tubusia.

36 Nge me ba dɔɔ sannu swaa ye sɔɔ, ba tura daaru garun mi, mi nim wāa. Ma durɔ wi, u nɛɛ, nim wee, mba n man tie na n̄ kon ka batemu ko. [

37 Filipu u nùn wisa u nɛɛ, kaa kpī a batemu ko à n naane doke ka wunen gōru kpuro.

Durɔ wi, u nɛɛ, meya na naane doke ma Yesu Kirisi sāawa Gusunən Bii.]

38 Ma wirugii wi, u dera ba win keke yōrasia. Wi ka Filipu ba sara ba da daaru mi, ma u nùn batemu kua.

39 Ye ba yara min di, Yinnin Hunde u ka Filipu doona. Wirugii wi, u n̄ maa nùn wa, adama u win swaa wəri u doona ka nuku dobu.

40 Filipu maa deema u wāa wuu gagu sɔɔ ge ba ra soku Asɔtu. U Labaari gean waasu kua mi, ka maa wuu si su wāa swaa ye sɔɔ kpuro sere u ka tura Sesareɔ.

9

Sɔɔlun gōru gəsiabu

(I maa mɛerio Gərobun Kookoosu 22:6-16, 26:12-18)

1 Sanam me sɔɔra Sɔɔlu u yōrari dim dim u Yinnin bwāabu n̄ni s̄ u bu go. Ma u da yāku kowo tənweron mi,

2 u nùn bikia u Yuuban mennɔ yenugibu tirenu kua be ba wāa Damasiɔ kpa u n̄ gabu wa be ba swaa ye swīi, n̄ n tən durɔbun na, n̄ kun me tən kurɔbu, u ka kpī u bu mwa u b̄ke u ka da Yerusalemuɔ.

3 Sanam me Sɔɔlu u dɔɔ, ye u Damasi tुरूku kua, suaru sɔɔ yam nùn burure wəllun di.

4 Yera u wəruma temɔ, ma u nɔɔ gagu nua ga nɛɛ, Sɔɔlu, Sɔɔlu, mban s̄na a man n̄ni s̄ɔmɔ.

5 Sɔɔlu u bikia u nɛɛ, Yinni wuna were.

Ma Yinni nɛɛ, nɛna Yesu wi a n̄ni s̄ɔmɔ.

6 A seewo a du wuu ge sɔɔ, ba koo nun s̄ ye kaa ko.

7 Durɔ be ba sanum me dɔɔ ka wi, ba yōra ba mari s̄ɔ s̄ɔ. Ba nɔɔ ge nua, adama ba n̄ goo wa.

8 Sɔɔlu u seewa tem di, adama baa me u win n̄ni wukia u n̄ yam wa. Ba win n̄mu n̄nuawa ba ka dua Damasiɔ.

9 U wāko kua s̄ɔ ita. U n̄ di saa ye sɔɔ, u n̄ maa n̄ra.

10 N deema naane dokeo goo wāa Damasiɔ wi ba ra nɛɛ Anania. Yinni u ka nùn gari kua kāsiru sɔɔ u nɛɛ, Anania.

Ma Anania u nɛɛ, nɛ wee Yinni.

11 Yinni nùn s̄ɔwa u nɛɛ, a seewo a da swaaɔ ye ba ra nɛɛ Dendaru, Yudasin dirɔ, a bikia mi durɔ goo wāa wi ba ra soku Sɔɔlu Taasigii. Wee, u kanaru m̄.

12 Kāsiru sɔɔ u durɔ goo wa wi ba ra nɛɛ Anania, wi u dua mi u wāa ma u nùn n̄ma s̄ndi wirɔ u ka kpam yam wa.

13 Anania u nɛɛ, Yinni tən dabina nu man durɔ win labaari s̄ɔwa, ka k̄sa kpuro ye u wunen t̄mbu kua Yerusalemuɔ.

14 Ma sa nua yāku kowo tənweroba nùn n̄ɔ k̄a u ka t̄mbu kpuro mwa be ba wunen yīsiru sokumɔ mini.

15 Adama Yinni nùn s̄ɔwa u nɛɛ, a doo domi na durɔ wi ḡsa n̄n s̄mɔ u ka n̄n yīsiru kpara tən tukobun mi, ka sinambu ka maa Isireliban suunu sɔɔ.

16 Kon maa nùn s̄ɔsi nge me u koo n̄ni swāaru wa n̄n yīsirin s̄.

17 Ma Anania u seewa u da u dua diru mi, u Sɔɔlun wiru n̄ma s̄ndi u nɛɛ, Sɔɔlu n̄n beruse, Yinni Yesu wi u nun kure swaaɔ sanam me a sisi, wiya man ḡrima a ka yam wa kpa a Hunde Dɛero yibu.

18 Mii mii gāanu wəruma win n̄nin di nge swāan kokosu, ma u kpam yam wa. U seewa, ma ba nùn batemu kua.

19 Ye u di u kpa ma win dam mu wurama.

Sɔɔlu u waasu m̄ Damasiɔ

Ma Sɔɔlu u sina s̄ɔ yiru ka naane dokeobu Damasiɔ.

20 Yande u da Yuuban mennɔ yenɔ u waasu m̄ u gerumɔ ma Yesu sāawa Gusunən Bii.

21 Be kpuro be ba gari yi nua, ba biti kua ba bikiana ba nɛɛ, n̄ n̄ durɔ wiya mi, wi u raa be ba Yesun yīsiru sokumɔ goomɔ Yerusalemuɔ, ma u na mini u ka bu mwa u b̄ke u ka da yāku kowo tənwerobun mi?

22 Sɔɔlun waasu ya dam sosimɔ, u bu s̄ɔsimɔ kam kam ma Yesu u sāawa Kirisi wi Gusunɔ u ḡsa, sere Yuu be ba wāa Damasiɔ ba kpana bu wi gari wisi.

23 S̄ɔ m̄ɛrun biru Yuuba ba wesiana bu Sɔɔlu go,

24 ma Səəlu u gari yi nua. Ma ba wuu gen gbāraran kənnəsə kəsum wəri səə səə ka wəkkuru bu ka nūn wa bu gon sə.

25 Adama wəkkuru səə, Səəlu b wāabu ba nūn sarasia ka bireru saa gbāraran fənenti gaan di.

Səəlu wāa Yerusalemu

26 Ye Səəlu u wurama Yerusalemu u kī u ka naanə dokeobu mənna, adama be kpurowa ba nūn berum sāa, ba n̄ tamaa u kua naanə dokeo.

27 Yera Baanabasi u ka nūn da gərobun mi, ma u bu səəwa nge mε Səəlu u Yinni wa Damasin swaaə, ma Yinni u ka nūn gari kua. U maa bu tubusia nge mε Səəlu u ka Yesun yīsiru waasu kua ka wərugəru Damasiə.

28 Gari yin biru Səəlu u wāa ka be sannu, u bəsu Yerusalemu, u waasu m̄ ka wərugəru Yinnin yīsiru səə.

29 U maa ka Yuu be ba Gerekim tənə gerumə, gari kua gasə ka sikirinə, adama ba swaa kasu bu ka nūn go.

30 Sanam mε wigibu ba gari yi nua ba ka nūn da Sesareə ma ba dera u doona Taasiə.

31 Nge mεya Yesun yigberu Yudeaə ka Galileə, ka Samariə, ta ka alafia wa, ta dam m̄, ma ta sosimə ta dəə Yinni Gusunən nasiaru səə ka Hunde Dεeron dam kēru.

Enen bekiabu

32 Piεε u maa bəsu baama kpuro. Yera səə teeru u naanə dokeobu beram da be ba wāa Lidəə.

33 Miya u durə goo wa, win yīsira Enε. U sāawa yemə, u n̄ seere win kpin yerun di saa wəə nəəba itan di.

34 Piεε u nūn səəwa u nεε, Enε, Yesu Kirisiwa nun bekiamə, a seewo a wunen kpin yeru səmə.

Mii mii u seewa.

35 Təmbu kpuro be ba wāa Lidəə ka Saronin baru kpaanu səə ba nūn wa, ma ba gəru gəsia ba Yinni naanə doke.

Dəəkasi u wurama gərin di

36 N deema, Yoπεə tən kurə naanə dokeo goo wāa mi, win yīsira Tabita. Teya ba maa m̄ Dəəkasi ka Gerekim. Kurə wi, u ra n səm geenu m̄ kpa u n sārəbu somimə.

37 Yera u bara u gu. Ba win goru disi wəka ba ka da ba kpī gidambisa wəllə.

38 Yoπε ka Lida kun tondinε, yen sənə, ye naanə dokeo be ba wāa Yoπεə ba nua ma

Piεε u wāa Lidəə, ba nūn təmbu yiru gəria bu nūn sə u na ben mi fuuku fuuku.

39 Ma Piεε u seewa u ka bu da. Ye u tura mi, ba ka nūn da gidambisa yen wəllə. Gəminibu kpuro ba yə win bəkuə ba sumə ba nūn yabenu ka yānu ganu səəsimə ni Dəəkasi u kua sanam mε u wāa ka be.

40 Piεε u be kpuro yara dii ten min di ma u yiira u kanaru kua. Yen biru u sīira goo ten bera gia u nεε, Tabita a seewo.

Yera kurə wi, u nən̄i wukia. Ye u Piεε wa u seewa u sina.

41 Ma Piεε u nūn nəmu nenua u seeya u yərasia. Ma u naanə dokeobu ka gəmini be soka u bu Dəəkasi səəsi wasiru.

42 Yenin labaari ya nəəra Yoπεə kpuro, ma tən dabinu nu Yinni naanə doke.

43 Piεε u səə mεeru kua Yoπεə, yana kowo goon mi, wi ba ra soku Siməə.

10

Piεε ka Kəəneru

1 Tabu sunə goo u wāa Sesareə tabu kowobun wuuru səə te ba ra nεε Italigiru, win yīsira Kəəneru.

2 Durə wi, u Gusunə nasie too, wi ka win yenugibu kpuro ba Gusunə sāmə. U ra kanaru ko, u ra maa Yuuban sārəbu somi gem gem.

3 Səə teeru, kəba itan saka, u Gusunən gərado wa kāsiru səə, u na win mi u nūn soka u nεε, Kəəneru.

4 U gərado wi nən̄i girari tii tii ka berum u nεε, mba n kua yinni.

Gərado nūn səəwa u nεε, Gusunə u wunen kanaru mwa, u maa wunen səm geenu wa ma u nun yaaya.

5 Tε, a gabu gərio Yoπεə bu durə goo sokuma wi ba ra nεε Siməə, wi ba maa m̄ Piεε.

6 U sāawa səə yana kowo goon yenuə wi ba m̄ Siməə. Win dira wāa nīm wəkun bəkuə.

7 Ye wəllun gərado wi, u ka nūn gari kua u doona u kpa, Kəəneru u win səm kowobu yiru soka ka tabu kowo be ba ra n wāa win bəkuən turo wi u Gusunə nasie.

8 U bu ye kpuro tubusia, ma u bu gəra Yoπεə.

9 Yen sisiru saa ye ba wāa swaaə ma ba Yoπε turuku kooma, Piεε u yəəwa dii tēera wəllə səə sən̄ saka u ka kanaru ko.

10 N deema gəəra wi m̄ ma u kī u di. Ye ba nūn doo kuamme yera u kāsə.

11 U wa Gusunə wəlla wukiara ma beku te ta s̄are ḡḡə b̄ək̄ə ta sarama, ba ten goonu n̄n̄e d̄eria.

12 Te s̄əə, ȳeε bwese bwesekawa w̄āa mi, yi yi naasu n̄n̄e m̄ə ka yi yi kabirim̄ə ka gun̄əsu.

13 Ma Piεε u n̄əə gagu nua ga n̄eε, Piεε a seewo a ye go a tem.

14 Adama Piεε u n̄eε, aawo pai Yinni, na n̄ yaa seserugia diire.

15 N̄əə ge, ga k̄pam gerua ga n̄eε, ye Gusunə u sokum̄ə diira a ku maa ye garisi seseru.

16 Nge m̄eya n kua sere n̄ən ita. Yande beku te, ta wura w̄əll̄ə.

17 Ma Piεε u biti soora u tii bikia, mba k̄āsi ten tubusianu. Saa yera K̄əən̄erun ḡoro be ba raa Sim̄əən yenu bikiam̄ə, ba gu kame ba ȳə gen k̄ənn̄əw̄ə.

18 Ba yenugibu n̄əə k̄ə ba bikia s̄əə goo ù n w̄āa mi, wi ba ra soku Sim̄əə Piεε.

19 Sanam m̄e Piεε u k̄āsi te bwisikum̄ə, Hunde D̄eero n̄n̄ s̄əəwa u n̄eε, n wee, t̄ambu ita gaba nun bikiam̄ə.

20 A seewo a sara a bu ȳəsiiri a ku diriri domi n̄ena na bu ḡarima.

21 Ma Piεε u sara u da ben mi u n̄eε, n̄ena dur̄ə wi i kasu. Mba i kasum na.

22 Ba n̄eε, K̄əən̄eru tabu sun̄əwa nun kasu, wi u s̄āa geegii u Gusunə s̄āam̄ə ma Yuuba kpuro ba win seeda gea dim̄ə. W̄əllun ḡarado d̄eero goowa n̄n̄ s̄əəwa u nun kasusio kpa u wunen n̄əən gari n̄ə.

23 Yera Piεε u dur̄ə be duusia yenuə u bu yaare kua.

Yen sisiru u ka bu swaa w̄əri, ma Yopen naan̄e dokeobu gaba maa n̄n̄ ȳəsiiri.

24 Yen s̄əə itaseru ba Sesare tura, ba deema K̄əən̄eru u win dusibu ka win b̄ərb̄ə m̄enne u ka bu mara.

25 Saa ye Piεε u yenu ge duə, K̄əən̄eru u ka n̄n̄ yinn̄ə da u n̄n̄ kpuna.

26 Adama Piεε u n̄n̄ seesia u n̄eε, a seewo, domi n̄en tii t̄ənuwa.

27 Saa ye u ka K̄əən̄eru gari m̄ə, u dua dir̄ə u wa wee t̄ən dabinu m̄enne.

28 Ma u n̄eε, b̄eən̄ tii i ȳe ma Yuuban wooda ya yina Yuu u ka t̄ən tuko m̄enna n̄ kun me u da win yenuə. Adama Gusunə u man s̄əəsi ma n̄ n̄ ween̄e n̄ goo soku disigii.

29 Yen s̄əna na n̄ gafara kasu na na yande ye i man soka. T̄ē, na b̄eε kanam̄ə, i man s̄əəw̄ə mban s̄əna i man kasusia.

30 K̄əən̄eru u n̄eε, gis̄ə s̄əə n̄n̄en amadaare, na k̄əba itan kanaru m̄ə n̄en dir̄ə. Suaru s̄əə dur̄ə goo u ȳəra n̄en wuswaaə u yaberu sebua ta ballim̄ə.

31 Ma u man s̄əəwa u n̄eε, n̄e, Gusunə u n̄en kanaru nua, u maa n̄en k̄ēnu yaaya ni na ra bw̄ēbw̄ēbu k̄ē.

32 N̄ goo ḡario Yopeə u man Sim̄əə Piεε sokuama wi u s̄āa s̄əə yana kowo goo wi ba m̄ə Sim̄əən yenuə nim w̄əkun b̄əkuə.

33 Yen s̄əna na nun ḡaria yande, a maa kua ye a ka na fuuku. T̄ē b̄eε kpuro sa w̄āa mini Gusunə wuswaaə su ka n̄ə ye Yinni u nun s̄əəwa a sun s̄ə.

Piεen waasu K̄əən̄erun yenuə

34 Ma Piεε u gari sua u n̄eε, t̄ē na gia ka gem ma Gusunə u t̄ambu kpuro garisi tia.

35 Baawure wi u n̄n̄ nasie ma u m̄ə dee dee, u ra ȳēro wure baa n̄ n̄ bwese teren na.

36 B̄eε i Labaari gea ȳe ye u dera ba Isireliba waasu kua, ye n̄ s̄āa alafian gari saa Yesu Kirisin min di wi u s̄āa t̄ambu kpuron Yinni.

37 I maa ȳe ye ya koorā Yudea kpuro s̄əə, ye ya torua Galileə, sanam m̄e Yohanu u win bat̄emun gari waasu kua u kpa.

38 I Yesu Nasaretigiin baaru ȳe nge m̄e Gusunə u n̄n̄ Hunde D̄eero ka dam w̄ē. U da baama kpuro u s̄əm̄ geenu kua u t̄ambu b̄ekia be Setam u dam d̄əre, domi Gusunə w̄āa ka wi.

39 B̄eε sa s̄āa yen seeda diobu ye u kua Yuuban baru kpaan̄ə ka Yerusalem̄ə. Ba maa n̄n̄ kpare d̄āa bunanaru w̄əll̄ə ba go.

40 Adama s̄əə itase Gusunə u n̄n̄ seeya ḡarin di, ma u dera u tii s̄əəsi.

41 N̄ n̄ maa m̄ə t̄ambu kpurowa ba n̄n̄ wa ma n̄ kun m̄ə b̄eε seeda diobu t̄əna be Gusunə u ḡəsa yellun di, b̄eε be sa di sa n̄əra ka wi win seebu ḡarin din biru.

42 Ma u sun yiire su win gari t̄ambu waasu kua kpa su seeda di ma wiya Gusunə u kua wasobu ka ḡaribun siri kowo.

43 Gusunə s̄əm̄əbu kpuron gari yi win seeda dim̄ə ma baawure wi u n̄n̄ naan̄e doke u koo win toranun suuru wa win ȳis̄irun s̄ə.

T̄ən tukobu ba Hunde D̄eero mwa

44 Saa ye Piεε u gari m̄ə, Hunde D̄eero u sarama ben baawure s̄əə be ba gari yi swaa daki.

⁴⁵ Yuuban naane dokeo be ba da mi ka Piεε sannu, ba biti soora yèn sã Gusunə u maa win Hunde Dεero tən tukobu wē.

⁴⁶ Domi ba nua tən be, ba ka barum tukum gari m̀ ba Gusunə siaramə. Piεε u bikia u nεε,

⁴⁷ goo koo kpī u yina bu ka bu nim batemu ko bē sɔɔ Hunde Dεero u dua nge bεε?

⁴⁸ U yiire bu bu batemu ko Yesu Kirisin yīsiru sɔɔ. Yen biru ba nùn kana u ka bu sina sɔɔ yiru.

11

Piεε u Yesun yigberu

win gari tubusia Yerusalemu

¹ Gərobu ka naane dokeobu gabu Yudean tem kpuro sɔɔ ba nua ma tən tukobu ba maa Gusunən gari nua ba yi wura.

² Sanam mε Piεε u wura Yerusalemu, Yuuban naane dokeobu ba nùn taare wē.

³ Ba nεε u dua tən tukobun yenuə be ba n̄ bango kue, ma u yaa dibu di ka be sannu.

⁴ Yen sɔna Piεε u bu gari yi tubusia saa yin toren di sere ka yin n̄rɔ.

⁵ U nεε, sanam mε na wāa Yope maro, ye na kanaru m̀ sɔɔ teeru na kāsiru wa. Na bekuru wa te ta sāa nge gōgō b̄k̄k̄ ta sarama Gusunə wəllun di, ba ten goonu nne derie ma ta yōra nen b̄ku.

⁶ Ye na tu n̄ni girari na mεera na yεε naasu n̄negii wa, ka gberun yεε ka yεε yi yi ra kabiri ka maa gunəsu.

⁷ Ma na n̄o gagu nua ga man soka ga nεε, n seewo n go kpa n tem.

⁸ Adama na nεε, aawo pai Yinni, na n̄ yaa seserugia diire.

⁹ Na kpam n̄o ge nua saa wəllun di ga nεε, n ku gāanu soku seseru ni Gusunə u sokumə diira.

¹⁰ Yabu yeni ya koorawa n̄n ita, yen biru ya kpam wura wəllɔ.

¹¹ Saa ye sɔɔ mii mii, durɔbu ita be ba man ḡriama saa Sesaren di ba tunuma yenu mi na wāa.

¹² Hunde Dεero u man sɔɔwa u nεε, n ka bu doo, n ku diriri. Bεεgibu n̄oba tia beni ba man yōsiri ma sa dua durɔ win yenuə.

¹³ U sun sɔɔwa nge mε u wəllun ḡrado wa u ȳ win dirɔ u nεε, u goo ḡrio Yope u ka Simə sokuma wi ba maa m̀ Piεε.

¹⁴ Wiya u koo nùn gari s̄o yi yi koo de wi ka win yenugibu bu faaba wa.

¹⁵ Ye na nen waasu torua Hunde Dεero u sarama be sɔɔ nge mε u kua bεε sɔɔ d̄ma te.

¹⁶ Yera na Yinnin gari yaaya yi u nεε, Yohanu u ka nim batemu kua, adama ba koo bεε batemu ko ka Hunde Dεero.

¹⁷ N n̄ m̄n na, Gusunə ù n bu k̄ru k̄a t̄n bweseru u sun k̄a sanam mε sa Yinni Yesu Kirisi naane doke, wara nε n̄ ka Gusunə swaa ganε.

¹⁸ Ye ba gari yi nua, ba ben sikirinə mari, ma ba Gusunə siara ba nεε, Gusunə maa tən tukobu ayeru wē bu ka ḡru ḡsia, kpa ba n wāaru m̄.

Yesun yigberu Antiəsi

¹⁹ Naane dokeobu be ba raa yarina baama kpuro n̄ni swāarun s̄o te ta seewa sanam mε ba Etiēni go, ben gaba da sere tem mε ba sokumə Fēnisi ka maa tem bureru garu sɔɔ te ba sokumə Sipu, ka maa wuu gagun mi ge ba sokumə Antiəsi, ba Labaari gea kparamə, Yuuba t̄nawa ba s̄omə.

²⁰ Adama naane dokeobu gabu be ba Antiəsi da saa Sipu ka Sirenin di, ba maa tən tukobu Yinni Yesun Labaari gea ye waasu kua.

²¹ Yinni Gusunən dam mu wāa ka be, ma tən dabinu nu gari yi naane doke ma nu ḡru ḡsia nu wura Yinnin mi.

²² Yen labaari ya Yesun yigberu deema te ta wāa Yerusalemu, ma ba Baanabasi ḡra Antiəsi mi.

²³ Sanam mε u tura mi, ye u wa nge mε Gusunə u tən be durom kua, win nukura dora. Ma u bu dam k̄a ba n̄ ka Yinni manine ka ben ḡrusu kpuro,

²⁴ domi u sāa tən geo u Hunde Dεero yiba ma win naane dokebu kpā. Ma tən dabinu tii Yinni wē.

²⁵ Yen biru u Taasi da u ka S̄olu kasu.

²⁶ Ye u nùn wa u ka nùn da Antiəsi mi. Be yiru ba sina mi w̄o gira ba m̄nna ka Yesun yigberugibu ma ba tən dabinu Gusunən garin keu s̄osi. Antiəsi miya ba ḡbia ba naane dokeobu soka Kirisigibu.

²⁷ Saa ye s̄ora Gusunən s̄oməbu gaba Antiəsi da saa Yerusalemun di.

²⁸ Ben turo, wi ba sokumə Agabusi, u seewa u ȳra m̄n̄n̄ s̄o, ma u Gusunən gari gerua ka Hunde Dεeron somiru u nεε, ḡo

bakara koo ko handunia kpuro sɔɔ. Nge mɛya ta maa kua tem yɛro Kolodun waati.

²⁹ Yera naanɛ dokeobu ba gɔru doke bu kɛru mɔrisia nge mɛ ben baawuren mɔra nɛ, bu ka naanɛ dokeobu somi be ba wɔa Yudeaɔ.

³⁰ Ma ba kua mɛ, ba dera Baanabasi ka Sɔɔlu ba ka tu da guro gurobun mi.

12

Ba Yakɔbu go ma ba Piɛɛ pirisəm doke

¹ Sanam mɛ sɔɔra sina boko wi ba sokumɔ Herodu, u Yesun yigberun tɔmbu gabu nɔma doke u ka bu nɔni sɔ.

² Wiya dera ba Yakɔbu, Yohanun mɔɔ mwa ba go ka takobi.

³ Ye u wa ma n Yuuba dore, u maa Piɛɛ mwa. N wee saa ye, pɛɛ ye ba n seeyatia doken tɔɔ bakara.

⁴ Ye ba nɔn mwa ba kpa, ba nɔn pirisəm doke ma tabu kowobu wɔkura nɔɔbu ka tia ba nɔn kɔsu. Ba bu yi nne nne. Herodu u gɔru doke u nɔn siri tɔmbun wuswaaɔ Gɔɔ sararibun tɔɔ bakarun biru.

⁵ Ba Piɛɛ neni pirisəm sɔɔ, adama Yesun yigberugibu ba kanaru mɔ gem gem win sɔ Gusunɔn mi.

Ba Piɛɛ yakia

⁶ Tɔɔ te Herodu u kɔ u nɔn yara pirisəm di u ka da tɔmbun mi, ten wɔkuru Piɛɛ u dweeya tabu kowobu yirun suunu sɔɔ. Ba nɔn bɔkua ka yɔni yiru, ma kɔsobu gaba maa wɔa pirisəm kɔnnɔwɔ.

⁷ Suaru sɔɔ Yinnin gɔrado u kurama ma pirisəm dii te, ta yam burura. Gɔrado wi, u Piɛɛ so yɛsɔɔ u nɔn yamia u nɛɛ, u seewo fuuku fuuku.

Mii mii yɔni yi, yi wɔruma win nɔman di.

⁸ Ma gɔrado u nɛɛ, a wunen yaberu sebuo kpa a wunen salubata doke.

Piɛɛ u kua mɛ, ma gɔrado u kpam nɛɛ, a wunen gɔgɔ wukirio kpa a man swɔi.

⁹ Piɛɛ u yara u nɔn swɔi, adama u tamaa u dosimɔwa, u n yɛ ye gɔrado u mɔ n sɔawa gem.

¹⁰ Ba pirisəm kɔso gbiikobu sarari ka yiruse, ma ba gambo sisugia tura ye ya wɔa wuun bera gia. Yeya ya keniana ka tii ma ba yara ba swaa doo kame, ba gu swɔi. Ma gɔrado wi, u Piɛɛ deri suaru sɔɔ.

¹¹ Sanam mɛ sɔɔra Piɛɛ u tuba ye n nɔn deema. Ma u tii sɔɔwa u nɛɛ, tɛ na gia ma geema. Yinni Gusunɔwa u win gɔrado gɔrima u ka man yakia Herodun nɔman di, ka maa ye kpuron di ye Yuuba ba kɔ bu man kua.

¹² Ye gari yi, yi nɔn yeeri yi kpa, u da Maarin yenuɔ wi u sɔa Yohanu Maakun mero. Tɔn dabinu mɛnne mi, ba kanaru mɔ.

¹³ Piɛɛ u gambo so yenu kɔnnɔwɔ ma kurɔ sɔm kowo goo wi ba ra soku Roda, u da u swaa daki.

¹⁴ Ye u Piɛɛn nɔɔ tuba nuku dobu kun dere u gambo kenie, ma u duka gɔsira dirɔ u bu sɔɔwa ma Piɛɛwa wɔa kɔnnɔwɔ.

¹⁵ Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, a wiiramɔwa.

Adama u mɔ, ka geema ni.

Ma ba mɔ, win yarowa.

¹⁶ N deema Piɛɛ u yɔ mi, u gambo soomɔ. Ye ba ye kenia, ba nɔn tuba, ma ba biti soora.

¹⁷ U bu marisia ka nɔmu, ma u bu tubusia nge mɛ Yinni Gusunɔ u ka nɔn yara pirisəm di. U nɛɛ, bu gari yi Yakɔbu sɔ ka maa naanɛ dokeo be ba tie.

Yen biru u doona u da gam gia.

¹⁸ Yen sisiru bururu nanda bakabu wɔa tabu kowobun suunu sɔɔ. Ba wɔki ba mɔ, mana Piɛɛ u doona.

¹⁹ Herodu u yiire bu nɔn kasu, adama ba n nɔn wa. Yen sɔna u pirisəm kɔsobu win gari bikia ma u wooda wɛ bu ka bu da bu go. Yen biru Herodu u seewa Yudean di u da u sina sɔɔ mɛru Sesareɔ.

Herodun gɔɔ

²⁰ N wee Herodu u ka Tirigibu ka Sidonigibu mɔru bara gem gem. Yen sɔna tɔn be, ba kparana ba da win mi sannu. Gbiikaa ba ka Balatu bɔrɔnu kua wi u sɔa sina bokon yenun sɔm kowobun wirugii. Yen biru ba da Herodun mi bu ka nɔn suuru kana, domi ben temgibu ba ben dɔanu waamɔwa saa Herodun tem di.

²¹ Herodu u tɔru yi te u koo bu wa. Ye tɔɔ te, ta tura, u win gurumusuru sebua u sina win sina turaru wɔllɔ ma u gari gerubu wɔri.

²² Tɔn be, ba nɛɛ, Gusunɔn nɔɔwa mini, n n tɔnuguu.

²³ Mii mii Yinnin gɔrado u na u Herodu so ma kɔkɔnu na nu win wasi di ma u gu yɛn sɔ wi tɔnu, u Gusunɔn yiiko mwa.

24 Saa ye sɔɔ, ma Gusunən gari yi kpararamə yi sosimə.

25 Ye Baanabasi ka Sɔɔlu ba ben sɔmburu kua ba kpa, ba wura Yerusalemuə. Ma ba Yohanu Maaku sua, u ka bu da.

13

Ba Baanabasi ka Sɔɔlu gɔsa ba gɔra

1 Gusunən sɔmɔbu ka keu koosiobu gaba wāa Antiəsin Yesun yigberu sɔɔ. Ben yīsa wee. Baanabasi ka Simɛə wi ba sokumə tən wɔko, ka Lusu Sirenigii, ka Manaheni wi ba nenua yenu teu ka Herodu sina boko, ka maa Sɔɔlu.

2 Sɔɔ teeru durə be, ba Yinni Gusunə sāmə ka nəɔ bəkuru sannu, yera Hunde Dɛero u bu sɔɔwa u nɛɛ, bu Baanabasi ka Sɔɔlu wunə nɛnɛm bu ka sɔmburu garu ko tən sɔ u bu soka.

3 Yen biru ye ba nəɔ bəkuru ka kanaru kpa, durə be, ba Baanabasi ka Sɔɔlu noma sɔndi wirə, ma ba dera ba doona.

Baanabasi ka Sɔɔlu ba Sipu da

4 Sanam mɛ Hunde Dɛero u bu gɔriə, Baanabasi ka Sɔɔlu ba tura wuu gagun mi ge ba ra soku Sɛlesi. Min diya ba goo nimkuu dua, ba ka tem bureru garu da te ba ra soku Sipu.

5 Sanam mɛ ba tura Sipun wuu gagu sɔɔ ge ba ra soku Salamini, ba Gusunən gari waasu kua Yuuban mɛnɔ yənə. Yohanu Maaku u bu yɔsiri u ka bu somi.

6 Ma ba tem bure baka te kpuro sarari ba tura sere wuuə ge ba ra soku Pafəsi. Miya ba Yuu dobo doboyii goo wa wi u sã sã sã weesugii. Win yīsira Bariyesu.

7 U wāa ka Seegiu Pɔlusi, Sipun tem yɛro. Tem yɛro wi, u sãawa bwisigii, yera u Baanabasi ka Sɔɔlu soka yèn sɔ u kī u Gusunən gari nɔ.

8 Adama dobo doboyii wi, wi ba ra maa soku Elimasi ka Gerekim u bu yinari. U kookari mɔ u ka tem yɛro wi gɔsia naane dokebun swaan di.

9 Sanam mɛya Sɔɔlu wi ba maa sokumə Pɔlu, wi u Hunde Dɛero yiba, u dobo doboyii wi nɔni girari

10 u nɛɛ, wunɛ wi a taki dibu ka daa kɔsa yiba, wunɛ Setam bii ka gāa geenu kpuron wɛrə, sere domma kaa n kasu a Gusunən gem gɔsia weesu.

11 Tɛ, wee, Gusunə u koo nun nɔmu tīi, kaa wɔko ko, a n maa yam wasi sɔɔ mɛeru.

Mii mii wɔkora durə wi wəri, u yam bia, ma u sīimə u babi u goo kasu wi u koo nùn nɔmu nɛnɛ.

12 Ye tem yɛro wi, u wa ye n koorə, u Yesu naane doke. U biti soora Yinnin swaan garin sɔ.

Pɔlu ka Baanabasi ba wāa Pisidin tem sɔɔ

13 Yen biru Pɔlu ka win kpaasibu ba goo nimkuu dua Pafəsin di, ma ba wuu gagu tura ge ba ra soku Periga, Panfilin temə. Miya Yohanu u bu deri, u wura Yerusalemuə.

14 Saa Perigan di ba da Antiəsiə, Pisidin temə. Tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ ba da Yuuban mɛnɔ yerə, ba sina.

15 Ye ba Məwisin woodan tirerun gam ka maa Gusunən sɔmɔbuginun gam gara ba kpa, mɛnɔ gen wirugibu ba bu gɔria ba nɛɛ mero bisibu, i n gari gɛɛ mɔ yi yi koo tɔmbu dam kɛ i geruo.

16 Pɔlu u seewa u yɔra u ka bu nɔmu marisia. U nɛɛ, bɛɛ Isireliba, ka bɛɛ be i Gusunə nasie, i swaa dakio.

17 Gusunə bɛɛ Isireliban Yinni u bɛɛn sikadoba gɔsa ma u dera ba kua bwese bakaru sanam mɛ ba wāa Egibitin temə. Yen biru u bu yara min di ka win dam bakam,

18 ma u ka bu temana wɔɔ weeru gbaburə.

19 U maa bwesenu nɔɔba yiru kpeerasia Kananin tem sɔɔ, ma u nin tem win tɔmbu wɛ mu n sãa begim.

20 Ye kpuro ya kua wɔɔ nɛɛru ka weeraakuru (450).

Yen biru Gusunə u bu kparobu wɛ n ka girari Gusunən sɔmɔ Samuelin waati.

21 Yera ba sunə bikia ma Gusunə u bu Sɔɔlu Kisin bii wɛ, saa Benyamɛn bweserun di, ma u bandu di wɔɔ weeru.

22 Ma Gusunə u nùn bandu yara u Dafidi kəsire kua, win sɔ u seeda di u nɛɛ, u wa ma Dafidi, Isain bii u sãa tɔnu win bweseru u kī, wi u koo win kīru kpuro ko.

23 Dafidi win bweserun diya, Yesu u yara wi Gusunə u kua Isireliban Faaba kowo nge mɛ u nɔɔ mwɛeru kua.

24 Yesu u sere na, Yohanu u Isireliba kpuro waasu kua u bu sɔɔwa bu gɔru gɔsia bu batemu ko.

25 Sanam mɛ Yohanu u win sɔmburu kpeema, u ra nɛɛ, u n sãa wi ba mara, adama

yēro u koo na win biru wìn baranu u n̄ tura u pota.

²⁶ Tē, mero bisibu, bεε Aburahamun bwe-serun bibu, ka bεε be i Gusunə nasie, bεsera ba faaba yen gari gəriama.

²⁷ Domi Yerusalemugibu ka ben wirugibu, ba n̄ Yesu wi tuba, ba n̄ maa Gusunən səməbun gari tuba yi ba garimə tō wērarugiru baatere. Adama ba yi yibia sanam mε ba Yesu taare wē.

²⁸ Ba n̄ gāanu wa wi sō, ni nu ka gō weenε, adama ka mε, ba nεε, Pilati u n̄n goowo.

²⁹ Ye ba kpuro kua ba kpa ye ba yorua win sō, ba n̄n sarasia dāa bunanaru wəllun di, ba kp̄ε sikiru sō.

³⁰ Adama Gusunə u n̄n seeya gərin di.

³¹ Sō dabinun baa sō u tii tambu sōsi be ba n̄n swīma Galilen di ba ka na Yerusalemu. Tən beya ba tē sāa win seeda diobu Isireliban mi.

³² Sa maa bεε Labaari gea n̄siamə ye ya ka Gusunən n̄ə mwεeru yā te u bεsən sikadoba kua.

³³ Ye kpurowa u sun kua bεsε be sa sāa ben bibu sanam mε u Yesu seeya gərin di, nge mε ba yorua Dafidin womu yiruse sō, mi Gusunə u nεε,

“Wuna a sāa n̄n Bii.

Gisəra na kua wunən tundo.”

³⁴ Gusunə u raa gerua u koo n̄n seeya gərin di kpa u ku maa kōsi. Yeya u gerua u nεε,

“Kon bεε domaru kua te ta dεere ta n̄ sika m̄,

tèn n̄ə mwεeru na Dafidi kua.”

³⁵ Yen sāna u kpa gerua Dafidin womu gagu sō u nεε,

“A n̄ derimə wunεgii wi u naanε m̄n wasi yi kōsi.”

³⁶ Domi Dafidi u kua ye Gusunə u himba kua u ko win tiin waati sō. Yen biru u kpuna u gu ma ba n̄n sikua ka win sikadoba sannu ma win wasi kōsa.

³⁷ Adama, wi Gusunə u seeya gərin di, win wasi kun kōsa.

³⁸ N n̄ m̄n na nεgibu, i de i n̄ yē ma saa win min diya sa bεε toranun suurun gari n̄siamə.

³⁹ Wiya maa baawure wi u n̄n naanε doke yakia kpuron di, ye Məwisin wooda kun kp̄ε yu ko.

⁴⁰ Yen sō, i tii laakari koowo, kpa ye Gusunən səməba gerua n̄ ku bεε deema, ye ba nεε,

⁴¹ “I mεerio, bεε tən yaako kowobu, i biti sooro kpa i kam ko.

Domi kon gāanu ko bεen n̄ni biru ni i n̄ naanε m̄ baa goo ù n̄ bεε nu tusia.”

⁴² Sanam mε Pəlu ka Baanabasi ba yara mēnə yerun di, tən be, ba bu kanamə bu kpa bu gari yi sō tō wērarugii kpaaru sō.

⁴³ Ye tamba yara mēnə yerun di, Yuuba dabiru ka maa tən tukobu be ba gəsira Yuuba, ba Pəlu ka Baanabasi swīi. Gəro be, ba ka bu gari kua ba bu dam kā ba n̄ ka wāa Gusunən durom sō.

⁴⁴ Tō wērarugii kpa te sō, kaa nεε wuu gen tambu kpurowa ba mēna bu ka Yinnin gari n̄.

⁴⁵ Sanam mε Yuuba ba tən wəru ge wa, ba nisinu kua. Ba Pəlun gari siki, ba gari kōsi gerumə.

⁴⁶ Adama Pəlu ka Baanabasi ba gerua ka wərugəru ba nεε, tilasiwa bu bεε Yuuba Gusunən gari sō gbiikaa. Adama yèn sō i yi yina, ma i n̄ tii garisi be ba ka wāaru te ta ku ra kpe weenε, n̄ wee, sa ko bεε deri, kpa su da tən tukobun mi.

⁴⁷ N wee ye Yinni Gusunə sun yiire su ko. U nεε,

“Na bεε kua tən tukobun yam bururam, kpa i ka faaba da handunian goonu n̄n kpuro sō.”

⁴⁸ Sanam mε tən tuko be, ba gari yi nua, ben nukura dora, ma ba Yinnin gari siara. Ma be Gusunə u raa gōsa wāaru te ta ku ra kpen sō, ba naanε doke.

⁴⁹ Ma gari yi, yi n̄əra bera mi kpuro.

⁵⁰ Adama Yuu be, ba wuun wirugibu ka kurə yīsirugibu be ba Gusunə sāmə m̄ru seeya, ma ba bu kpare bu Pəlu ka Baanabasi n̄ni sō, ma ba bu gira bera min di.

⁵¹ Gəro be, ba bu ben naasun tua kpare, ma ba doona Ikonimu.

⁵² Ka mε, naanε dokeobu ba nuku dobu m̄, ba Hunde Dεero yiba.

14

Pəlu ka Baanabasi Ikonimu

¹ Ikonimu Pəlu ka Baanabasi ba dua Yuuban mēnə yerə ma ba waasu kua sere

tən dabinu naane doke, Yuuba ka maa Gεrεkiba.

² Adama Yuu be ba yina bu naane doke, ba tən tukobu məru seeya bu ka wa bu naane dokeobu kōsa bwisikusi.

³ Gəro be, ba sina mi sōo mεeru, ba waasu mō ka wərugəru ba Yinni naane sāa. U bu dam wē ba ka maamaaki ka səm damginu mō. Nge mεya Yinni u ka sōosi ma win durom mu sāawa gem.

⁴ Adama wuu gen tōmbu ba bōnu kua yiru. Gaba yōra ka Yuuba sannu. Gaba maa yōra ka gəro be.

⁵ Sanam mεya tən tukobu ka Yuu gabu, ka ben wirugibu sannu ba nəo tia kua bu ka gəro be wahala ko, bu be kpenu kasuku.

⁶ Ye Pəlu ka Baanabasi ba gia mε, yera ba kpikuru sua Likonin temō Lisiti ka Dεεbeo, ka yen baru kpaanō.

⁷ Miya ba Labaari gea waasu mō.

Pəlu ka Baanabasi

ba Lisiti da

⁸ Lisitiō Pəlu ka Baanabasi ba durō goo wa win naasu gu u sō. U n̄ maa sīre mεya ba ka n̄n mara.

⁹ U Pəlun gari swaa daki. Yera Pəlu u durō wi n̄ni girari ma u wa ma win naane dokebu tura u ka bεkura,

¹⁰ ma u gbāra u nεε, a seewo a yōra ka wunen naasu.

Durō wi, u seewa fia ma u sanum wəri.

¹¹ Sanam mε tən wəru ge, ga wa ye Pəlu kua ga nəogiru sua ka Likonin barum ga nεε, besen būna nu tōmbu kōsa ma nu na besen mi.

¹² Ba Baanabasi soka Susi, Pəlu maa Herimesi *, yèn sō wiya u waasu kua.

¹³ Ma yāku kowo goo wi u sāa Susin būu kōso, win būu dira wāa wuun bōkuo, u ka naa kinenu na, ka maa biibii wuu gen kōnnōwō. Wi ka tən be kpuro ba kī bu gəro be yākuru koosi.

¹⁴ Sanam mε gəro be, ba ye nua, ba ben yabenu gēeka ma ba duki da tən wəru gen suunu sōo ba gbāsukumō ba nεε,

¹⁵ durō bεε, mban sōna i yeni mō. Besen tii tōmba nge bεε. Sa bεε Labaari gea tubusiamōwa, kpa i ka gōru gōsia sāa kamgirun di i wura Gusunō Yinni wason

mi, wi u wəllu ka tem ka nim wōku taka kua, ka yabu kpuro ye ya wāa ye sōo.

¹⁶ Yellu u dera tōmbu kpuro ba ben gōru kīru kua.

¹⁷ Adama u n̄ tii deri seeda sari, u gea kua, u bεε gura nεesiammε i ka dīanu wa gbeao nin saa sōo, kpa i n̄ ka nuku dobu mō.

¹⁸ Baa mε ba gari yi gerua, ka n̄ni swāa bakara ba tən be yinari bu bu yākuru koosi.

¹⁹ Adama Yuu gaba na Antiōsi ka Ikonimun di ba tən wəru ge swaa nim wia, ma ba Pəlu kpenu kasuka ba n̄n gawa ba ka da wuun biruō domi ba tamaa u guwa.

²⁰ Adama sanam mε naane dokeoba na ba yō ba n̄n sikerene, u seewa ma u wura wuu sōo. Yen sisiru wi ka Baanabasi ba doona Dεεbe gia.

Pəlu ka Baanabasi

ba wura Sirin Antiōsiō

²¹ Pəlu ka Baanabasi ba Labaari gean waasu kua Dεεbeo, ma tən dabinu kua Yesun bwāabu mi. Yen biru ba kpam wura Lisitiō ka Ikonimuō ka maa Antiōsi ye ya wāa Pisidiō.

²² Ba naane dokeobu tāsisia ba bu dam kā bu ka yōra dim dim naane dokebu sōo. Ba bu sōowa ma ba n̄ koo ko ba kun wahala dabinu wa bu sere du mi Gusunō u bandu swīi.

²³ Ma ba Yesun yigberu baatere sōo guro gurobu kua. Ye ba kanaru kua ka nəo bōkuru ba kpa, ba bu Yinni nōmu sōndia wi ba naane doke.

²⁴ Yen biru ba Pisidin tem sara ba tura Panfilin tem sōo.

²⁵ Ye ba waasu kua Perigao ma ba sara ba da Ataliao.

²⁶ Min di, ba goo nimkuu dua bu ka kpam wura Antiōsiō, Sirin wuu mi, mi ba raa bu Gusunō nōmu sōndia u ka bu durom kē sōmbu ten sō te ba kua ba kpa.

²⁷ Sanam mε ba tura Antiōsiō, ba Yesun yigberu menna, ma ba saara ye Gusunō ka bu kua kpuro, nge mε u swaa kua tən tukobu bu ka naane doke.

²⁸ Ma ba tε mi, ka naane dokeo be sannu.

15

Ba mennō kua Yerusalemuō

¹ Saa ye Pəlu ka Baanabasi ba wāa Antiōsiō, durōbu gaba na saa Yudean di, ma ba naane dokeobu sōomō ba mō, ba n̄ faaba

* **14:12 Herimesi** - Herimesi u sāawa būu wi u ra būu ni nu tien gari tusie.

wasi ma n kun mə ba dera ba bu bango kua nge mε Məwisin wooda ya gerua.

² Pəlu ka Baanabasi ba ka bu sikirina gem gem gari yin sō. Ma naanε dokeoba gōru doke bu Pəlu ka Baanabasi ka maa gabu gəri Yerusalemuə gərobu ka guro gurobun mi gari yin sō.

³ Yera Yesun yigberu ta bu səəru kua ba swaa wəri, ma ba Fənisi ka Samarin tem sara ba naanε dokeobu sōmə nge mε tən tukobu ba maa Yesu naanε doke. Yen baaru ya bu nuku dobu wē gem gem.

⁴ Ye ba tura Yerusalemuə, Yesun yigberu ka gərobu ka maa guro gurobu ba bu dam koosia. Ma Pəlu ka Baanabasi ba bu saaria ye Gusunə u ka bu kua kpuro.

⁵ Adama Falisi gabu be ba naanε doke, ba seewa ba nεε, tilasiwa bu naanε dokeo tən tuko be bango kua, kpa bu be sō bu Məwisin wooda swīi.

⁶ Ma gərobu ka guro gurobu ba menna bu ka gari yi wesiana.

⁷ Ye ba gari yi gawamə, Piεε u seewa u yōra u nεε, negibu i yē ma Gusunə u man wuna bεen suunu sən di n tε, n ka tən tukobu Labaari gea nəesia kpa bu naanε doke.

⁸ Ma Gusunə wi u tambu kpuron gōrusu yē, u tən tuko be seeda diiya ye u bu Hunde Dεero kā nge mε u sun kā.

⁹ U n gāanu wunanε bεε ka ben suunu sō. U maa ben gōrusu dεerasia naanε dokebun sō nge mε u sun kua.

¹⁰ N n mən na, mban sōna i Gusunən laakari mεrimə tē ye i ka naanε dokeo be sōmunu sōbimə ni bεsen sikadoba ka maa bεsen tii sa kpana su sōbe.

¹¹ Sa naanε sāa ma sa faaba wa Yinni Yesun durom sō nge mε ben tii ba wa.

¹² Ma tən wəru ge kpuro ga mari ga Baanabasi ka Pəlu swaa daki. Ba bu saaria nge mε Gusunə u ka bu denda bu ka yīrenu ka sōm maamaakiginu ko tən tukobun suunu sō.

¹³ Ye ba kpa, Yakəbu u seewa u nεε, negibu i man swaa dakio.

¹⁴ Simə u bεε tubusia nge mε Gusunə u gbia u kua u ka tii tən tukobu gabu gōsia be ba koo soku wigibu.

¹⁵ Gari yi, yi sāa tia ka gari yi Gusunən sōməba yorua Gusunən gari sō, ba nεε,

¹⁶ “Yinni Gusunə u nεε, saa yera na kon wurama

kpa n Dafidin diru seeya te ta wəruma.

Kon ten bansu seeya

kon kpam tu bani.

¹⁷ Kpa tən be ba tie bu nε Yinni Gusunə kasu, ka maa tən tuko be ba sāa negibu.

¹⁸ Nε Yinni Gusunəwa na yeni gerua nε wi na gāa ni sōsi yellun di.”

¹⁹ Yen sōna nən bwisikunu sō, n n weenε su gāa sēsəginu doke tən tuko ben swaa sō be ba gōru gōsiamə ba wuramə Gusunən mi.

²⁰ Adama su bu tireru kua su nεε bu ku būu sāa dīanu di, bu ku kō menna tantanaru sō, bu ku yaa tem ye ba wīiru tema ba ka go, bu ku maa yaa yem di.

²¹ Domi tεεbun di wuu baagere sō ba ra Məwisin tirenu gari Yuuban menna yenə tō wērarugiru baatere, kpa bu win gari waasu ko.

Ba tən tuko naanε dokeobu tireru mərisia

²² Ma n gərobu ka guro gurobu ka maa Yesun yigberu kpuro wēre bu gabu gōsi ben suunu sō, kpa bu be gəri Antiošio ka Pəlu ka Baanabasi sannu. Ba Silasi gōsa ka Yudu wi ba maa sokumə Baasaba, be ba bεε mə naanε dokeobun suunu sō.

²³ Ma durə be, ba da ka tire te, te ta nεε, bεε gərobu ka naanε dokeobun guro gurobu sa bεε tōbura, bεε naanε dokeobu Antiošio ka bεε be i wāa Siri ka Silisin temə, bεε be ba mara tən tukobu.

²⁴ Sa nua ma bεsen gabu ba da bεen mi ba bεε burisina ba maa bεen bwisikunu gōsikia ka ben gari. Adama sa n bu sōwa bu ko mε.

²⁵ Yera sa wesiana su gabu gōsi su bu bεε gōria ka bεsen kīnasibu Baanabasi ka Pəlu sannu,

²⁶ durə be ba ben wāaru kari bərie Yinni Yesu Kirisin yīsirun sō.

²⁷ Yen sōna sa bεε Yudu ka Silasi gōria be ba koo bεε gari yi sō nəə ka nəə.

²⁸ Domi bεε ka Hunde Dεero n sun wēre su ku bεε sōmunu ganu sōbi ma n kun mə nini.

²⁹ I ku būu sāa dīanu di, i ku yaa yem di, i ku yaa tem ye ba wīiru tema ba ka go, i ku maa kō menna tantanaru sō. I n tii nenua yabu yeni kpuron di n ko n wēra. N kua tεeru.

³⁰ Yera ba swaa wəri ba doona Antiošio. Ye ba tura mi, ba naanε dokeobu menna, ba bu tire te wē.

³¹ Ye ba tire te gara ta bu dam kā ma ben nukura dora.

³² Yudu ka Silasi be ba maa s̄a Gusunən s̄oməbu, ba naanɛ dokeobu dam k̄a ba maa bu t̄asisia ka gari dabiru.

³³ Ye ba s̄o yiru kua mi, naanɛ dokeoba bu n̄ə kana, ba nɛɛ, bu ḡəsira ka alafia be ba bu ḡoran mi.†

³⁴ Adama n Silasi w̄ere u ka gina bu sina.†

³⁵ P̄olu ka Baanabasi ba sina Antiasio. Be ka maa t̄ən dabinu sannu ba Yinnin gari keu s̄oasi, ba maa yi waasu kua.

P̄olu ka Baanabasi ba karana

³⁶ S̄o m̄ɛrun biru P̄olu u Baanabasi s̄oɔwa bu k̄pam wura bu naanɛ dokeobu bera wuu baagere s̄o mi ba raa Yinnin gari waasu kua, k̄pa bu wa nge m̄ɛ ba ka w̄a.

³⁷ Baanabasi u k̄i Yohanu Maaku u ka bu da sannu.

³⁸ Adama P̄olu u gerua u nɛɛ, n n̄ weene bu ka n̄n da domi u n̄ daa bu ȳsiri ben s̄amburu s̄o, u bu deriwa u ḡəsira Panfilin di.

³⁹ Yera ba sikirina too sere ba karana. Baanabasi u Maaku sua ma ba goo nimkuu dua ba da Sipu.

⁴⁰ P̄olu u Silasi ḡosa, ma naanɛ dokeobu ba bu kanaru kua ba nɛɛ, Gusunən durom mu n ka bu w̄a. Ma ba ben sanum w̄ari.

⁴¹ Ba da S̄iri ka Silisin temə ba Yesun yigbenu t̄asisiamə.

16

Timote u P̄olu ka Silasi ȳsiri

¹ P̄olu u da D̄ɛbeə ka Lisiti. Naanɛ dokeo goo w̄a Lisiti mi, wi ba m̄ Timote. Win m̄ero s̄awa Yuu naanɛ dokeo, ma win tundo s̄a Ḡɛki.

² Naanɛ dokeo be ba w̄a Lisiti ka Ikonimu, ba win seeda gea dimə.

³ P̄olu u k̄i Timote u n̄n ȳsiri, ma u n̄n bango kua Yuuban s̄ be ba w̄a bera mi, domi be kpuro ba ȳ ma win tundo Ḡɛkiwa.

⁴ Ma ba da da wuu ka wuu ba naanɛ dokeobu s̄oɔwa ye ḡorobu ka yigbe guro guro be ba w̄a Yerusalemu ba wesiana ba yi, k̄pa bu ye m̄m n̄əwa.

⁵ Nge m̄eya Yesun yigbenu nu t̄asa naanɛ dokebu s̄o, ma nu dabiru sosimə t̄ru baatere.

P̄olu u k̄siru wa Torasio

⁶ Hunde D̄ero u n̄ dere bu Labaari gean waasu ko Asin temə. Yeya n dera ba Firigi ka Galatin tem bukiana.

⁷ Ye ba tura Misin temə, ba k̄ia bu Bitinin tem du, adama Yesun Hunde bu yinari.

⁸ Yeya n dera ba Misin tem bukiana ba da yen wuu ge ba m̄ Torasio.

⁹ P̄olu u k̄siru wa w̄okuru. K̄asi te s̄o, u Masedonigii goo wa u ȳ u n̄n kanamə u na Masedonio u ka bu somi.

¹⁰ Ye u k̄asi te wa, mii mii sa s̄oru kua su ka da Masedonio, domi sa tuba ma Gusunəwa u sun soku su ka bu Labaari gean waasu kua.

Lidia u naanɛ doke Filipio

¹¹ Torasioɔwa sa goo nimkuu dua, ma sa da Samotasin deedeeru, yen sisiru sa da Neapolisio.

¹² Saa min diya sa da sa s̄o yiru kua wuu ge ba m̄ Filipio. Wuu gera, sa ḡbia sa girari Masedonin tem s̄o. N deema Romugiba ba wuu ge m̄.

¹³ T̄o w̄erarugiru s̄o, sa yara wuu min di sa da daru b̄o gagun mi, mi sa ȳiyə kana yera ko n w̄a. Sa sina sa ka kurəbu gabu gari kua be ba m̄nɛ mi.

¹⁴ Kurə goo w̄a mi, wi ba m̄ Lidia Tiatiragii, wi u ra beku gobiginu d̄ere ni ba w̄kua. U maa Gusunən b̄ere ȳ. U swaa daki ma Yinni Gusunə u win ḡoru wukia u ka P̄olun gari naanɛ doke.

¹⁵ Kurə wi ka win yenugibu ba batemu kua. Ma u sun kana su da su sina win yenu, s̄a n n̄n garisi naanɛ dokeo Yinni s̄o ka gem.

U sun k̄akura sere sa wura sa da.

Pirisəm s̄o Filipio

¹⁶ S̄o teeru nge m̄ɛ sa d̄ə kana yerə, sa ka w̄andia yoo goo yinna wi u w̄ereku m̄. W̄ereku ge, ḡa n seewa u ra n geruməwa ye n ko n kora. Win yinniba maa gobi beke waamə win s̄.

¹⁷ U sun sw̄ii b̄es̄e ka P̄olu ma u gb̄aramə u m̄, durə beni Yinni W̄orukoon s̄m kowoba, ba nawa bu ka b̄e faaban swaa s̄oasi.

¹⁸ M̄eya u ra n gerumə yam s̄areru baatere sere P̄olu u gari yi tusa. Ma u s̄ira u w̄ereku ge s̄oɔwa u nɛɛ, ka Yesu Kirisin ȳsira na nun s̄omə, a yario saa win min di.

Mii mii ma w̄ereku ge, ga yara.

19 Ye win yinniba gia ma ba ñ maa gobi wasi win min di, ba Pəlu ka Silasi mwa ba bu bərikia ba ka bu da siri kowobun mi, mi tumbu ba ra mənne.

20 Ba ka bu da Romun wirugibun wuswaaə ba nεε, durə beni ba bεsɛn wuu burisiməwa. Be Yuubara

21 ba maa komanu ganu səsımə ni bεsɛn woodaba ba yina su swīi bεsε Romugibu.

22 Ma tən wəru ga bu məru seesi, ma wirugibu ba Pəlu ka Silasin yabenu kasuka, ma ba wooda wε bu be dāa so.

23 Ye ba bu dāa kpasira ba kpa, ba bu kare pirisəm dirə, ma ba pirisəm dirun kəsə wooda wε u bu nəni dokeo gem gem.

24 Pirisəm kəsə wi, u wooda ye mεm nəwa ma u Pəlu ka Silasi kpεε sere dii səwə ma u ben naasu gan dāru doke.

25 Ye n kua wəku suunun bənun saka, Pəlu ka Silasi ba kanaru mə ba womusu mə ba Gusunə siaramə. Ma pirisəm be ba wāa mi, ba bu swaa daki.

26 Suaru səə tem yīira ka dam ma pirisəm dira diira sere ka ten kpεεkpεkuə. Mii mii ten gamboba kpuro ba kənikiara, ma pirisəm baawuren yəni kusira yi wəruma.

27 Ye pirisəm kəsə u yanda, u wa pirisəm dirun gamboba ba wukiare, u tamaa pirisəmba kpuro ba yakurawa. Yera u win takobi woma u kī u tii go.

28 Adama Pəlu u gbāra too too u nεε, a ku tii kəsə kua, bεsε kpurowa sa wāa mi.

29 Yera pirisəm kəsə wi, u fitila bikia ma u ka duka dua pirisəm dirə ma u yīira ka diiribu Pəlu ka Silasin wuswaaə.

30 U bu yarama təwə ma u nεε, tənwerobu, aməna kon ko n ka faaba waara.

31 Ba nεε, a Yinni Yesu naanε dokeo, kaa faaba wa wunε ka wunen yenugibu.

32 Ma ba nùn Yinnin gari waasu kua, ka sere be kpuro be ba wāa win yenuə.

33 Saa tia ye, wəku te səə, pirisəm kəsə wi, u ben bosu tea. Ma wi ka win yenugibu kpuro ba batemu kua yande.

34 U ka Pəlu ka Silasi da win dirə, ma u bu dīanu wε ba di. Wi ka win yenugibu, ben nukura dora gem gem yèn sə ba Gusunə naanε doke.

35 Ye yam mu sāra Romun wirugibu ba polisiba gəra bu da bu gere bu be durə be karo.

36 Ma pirisəm kəsə wi, u gari yi Pəlu səwə u nεε, wirugiba wooda wε n ka bεε kara wunε ka Silasi. Yen sə tε, i dəonə sεε.

37 Adama Pəlu u polisi be səwə u nεε, aawo, ba sun so batuma səə, ba ñ sun siri, ma bεsɛn tii sa maa sāawa Romugibu. Yen biru ba sun kasa kua pirisəm dirə. Wee tε ba kī bu sun yara asiri səə? Aawo, sere bu na ben tii bu sun yara.

38 Polisiba ba ka gari yi da ba Romun wirugibu səwə. Ye wirugii be, ba nua ma Pəlu ka Silasi ba sāawa Romugibu, yera ba nanda.

39 Ma ba da ba bu suuru kana ba bu yara pirisəm di, ma ba bu səwə bu wuu ge yario.

40 Pəlu ka Silasi ba yara pirisəm diru min di ba da Lidian yenuə. Ye ba naanε dokeobu wa ba bu dam kā, yera ba doona.

17

Pəlu ka Silasi ba Tesalonika da

1 Nge mε ba dəə ba wusu yiru sara si ba sokumə Anfipolisi ka Apoloni, ma ba tura Tesalonikaə mi Yuuba ba mənno yeru mə.

2 Nge mε Pəlu dənne u da mənno yeru mi. Ma alusuma itan təə wərarugiru baatere u ka bu wesiana Gusunən gari səə.

3 U bu tubusia ma u bu səsəsi gari yi səə ma Kirisi wi kun koo ko u kun nəni swāaru wa kpa u se gərin di. U maa bu səwə ma Yesu win gari u kparamə wiya Kirisi wi.

4 Be ba nùn swaa daki səə, gaba gari yi wura, ma ba ka nùn nəə tia kua wi ka Silasi. Meya maa tən tuko dabinu ba kua be ba Gusunən bεere yε, ka maa tən kurə dabinu be ba sāa tən girobu wuu ge səə.

5 Adama Yuuba ba nisinu seewa ma ba tən bεrɛtɛkɛba menna wuu səə ba wuu kpuro burina, ma be kpuro ba da Yasonin yenuə bu wa bu Pəlu ka Silasi yarama tən wərun wuswaaə.

6 Ye ba kun bu wa, ba Yasoni ka naanε dokeobu gabu gawa ba ka bu da wuun wirugibun mi. Ba gbāsukumə ba mə, tən be, be ba handunia kpuro gəsikiamə, ba maa na mini,

7 ma Yasoni u dera ba səbia win yenuə. Be kpuro ba tem yeron wooda sankumə, ba nεε sīna boko goo maa wāa wi ba mə Yesu.

8 Yuuban gari yi, yi dera tən wəru ge ka wuun wirugii be ba gari yi nua ba burisina.

9 Ma ba Yasoni ka naane dokeo be karabun gobi bikia, ma ba dera ba doona.

Ba da Bereə

10 Mii mii naane dokeoba dera Pəlu ka Silasi ba doona Bereə wə̄kuru. Ye ba tura mi, ba da Yuuban mennə yerə.

11 Tən be ba wāa mi, ba laakari mə n kere tən be ba wāa Tesalonikaə. Ba gari yi mwa ka nuku dobu. Ba ra Gusunən gari wēeri tōru baatere bu ka wa ye Pəlu bu sōmə n̄ n gem na.

12 Yen saabuwa ben dabira naane doke, ma Gerekiki tən kurəbu gabu be ba yīsinu yara ba naane doke, ka sere maa tən durə dabinu.

13 Adama sanam me Yuu be ba wāa Tesalonikaə ba nua ma Pəlu u maa Gusunən gari waasu mə Bereə, ba da mi, ma ba tən wəru məru seeya ba burisina.

14 Mii mii naane dokeo be, ba dera Pəlu da nim wə̄kun bera gia, adama Silasi ka Timote ba sina Bereə.

15 Be ba Pəlu yāsiri, ba ka nūn dawa sere Atenio. Yen biru ye ba kparam gəsirə Bereə, Pəlu u bu nəə mərisia u nee, bu Silasi ka Timote sō bu nūn naamwema fuuku.

Pəlu wāa Atenio

16 Sanam me Pəlu u bu mara Atenio, win bwēra kun kpune domi u wa būu turanu yiba wuu mi.

17 U ra Yuuban mennə yeru de u ka bu wesiana, be ka Gerekiki be ba Gusunən beere yē. U ra maa təmbu waasu kue tōru baatere batuma mi wuugiba ra mēne.

18 Sanam me u ka bu gari mə keu koosiobu gabu be ba sāa Epikurigibu * ka Sitosiba † ba da win mi, ba ka nūn sikirinamə. Ben gaba nee, mba durəsi gari bekēgii wini u gerumə.

Ma gaba maa nee, būu tukoba u ka yā. Ba yeni gerua yèn sō Pəlu u Yesun gari ka win seebu gərin din waasu mə.

19 Ma ba ka nūn da Arepaguə ‡, wəə bera mi wirugibu ba ra mēne, ma ba nee, sa kī su sōsi kpa te nəwa te a kparamə mi.

20 Domi a sun gāa kpaanun gari sōmə, sa maa kī su nin tubusianu gia.

21 N deema Atenigibu kpuro ka sere səə be ba ra ne mi, ba ra ben wērabun saa kpuro

deriwa bu ka gāa kpaanun baaru nə, n̄ kun me bu ka gere.

22 Pəlu u yōra mennə yee ten suunu səə u nee, bee Atenigibu, na wa i sāawa be ba sāaru kī gem gem.

23 Domi sanam me na bəsu been wuu mi, na gāa dabinu mērimə ni i sāamə, na turaru garu wa tən mi ba yorua, Gusunə wi sa kun yē. Tē Gusunə wi, wi bee i sāamə yēru sariru səə mi, wiya na bee tubusiamə.

24 Wiya wi u handunia taka kua, ka yabu baayere ye ya wāa ye səə, u sāawa wəllu ka tem Yinni, u ku ra sine dinu səə ni ba ka noma bana.

25 Təmbun noma kun kpē yu nūn nəəri, domi u n̄ gāanu ganun bukata mə. Win tii tiiwa u yabu baayere wāaru ka wēsiaru ka bukata kpuro wēemə.

26 Tən turon min diya u bwesenu kpuro taka kua ba ka terie handunia kpuro səə. Saa yellun di u saaba yi yi, ma u təmbun wāa yenu nəə bura yenu kua.

27 Gusunə u yeni kpuro kua bu ka babi bu nūn kasu kpa bu nūn wa baa me u n̄ ka bešen baawure toma.

28 Domi wi sōra sa wāaru mə, wiya dera bešen wasi suaramə, wi sōra sa wāa, nge me gabu been tire yorobu səə ba nee, sa maa sāa Gusunən bibu.

29 N n mēn na, sà n sāa Gusunən bibu, n̄ weene su bwisiku ma Gusunə u sāa nge bwāaroku ge tōnu u bwisika u ka noma kua ka wura n̄ kun me ka sii geesu, n̄ kun me ka kperu.

30 Gusunə u n̄ təmbun yellun yēru sariru garisi, adama tē u baama kpuron təmbu wooda wēemə bu ka gəsira ben kom kōsum di.

31 Domi u tōru yi tē səə u koo handuniagibu kpuro siri dee dee ka durə win saabu wi u gəsa, ma u nūn baawure sōsi ye u nūn seeya gərin di.

32 Ye ba nua Pəlu u seebu gərin din gari gerua, gaba nūn yaakoru kua, adama gaba nee ba kī bu ra kparam gari yi nə.

33 Sanam meya Pəlu u doona ben suunu səən di.

* **17:18 Epikurigibu** - Ben yinni Epikuri u nee, doo nəra ta kpuro kere tənun wāaru səə. † **17:18 Sitosiba** - Ba durə wi ba mə Siməən sōsiru swīi wi u nee, n weene tōnu u n deere, u win tənusi kīa, kpa u Gusunə beere wē. ‡ **17:19 Arepaguə** - Ya sāawa guuru Atenio mi wuun wirugiba ra mēne.

³⁴ Ka mε, durə ben gaba naanε doke ma ba nùn swīi. Ben suunu səə durə goo wāa wi ba mē Deni, wi u sāa Arepagun siri kowo goo, ka maa kurə goo wi ba mē Damarisi, ka maa gabu.

18

Pəlu u Korinti da

¹ Yenin biru Pəlu u doona Ateni min di, u wuu gagu da ge ba ra soku Korinti.

² Miya u Yuu goo deema wi ba mē Akilasi, wi ba mara Pontuə. N n̄ tε ye u ka na saa Italin tem di ka win kurə Pisisila sannu yèn sō tem yēro Kolodu u wooda yara Yuuba kpuro bu yari Romun di. Ma Pəlu u ka bu bərənu kua,

³ u sina ka be domi səm bwese teera ba ra ko. Kuu bekurugina be kpuro ba ra ko.

⁴ Tōə wērarugiru baatere u ra Yuuban mənno yeru de u ka bu wesiana. U ra bu kəkiri be ka Gerekiba bu ka Yesu naanε doke.

⁵ Sanam mε Silasi ka Timote ba tunuma saa Masedənin di, Pəlu u win tii wē u ka waasu ko saa kpuro, u Yuuba sōmō ma Yesu sāawa Kirisi wi ka gem.

⁶ Adama ye ba nùn siki ba nùn gari kōsi gerusi, Pəlu u bu win yaberun tua kpare u nεε, bā n kam kua ben tiin taarewa, n n̄ wi Pəlu wa. U maa nεε, saa gisən di wi, u koo da u tən tukobu waasu kua.

⁷ Ye u yara min di, ma u da u sina tən tuko goon yenuə wi ba mē Titu Yusitu, wi u Gusunə nasie. Durə win dira wāa mənno yerun bəkuə.

⁸ Adama Kirisipu wi u sāa mənno yerun wirugii, u Yinni naanε doke ka win yenugibu kpuro. Korintigibu dabiru ba Labaari gea nua, ba maa Yesu naanε doke, ma ba bu batemu kua.

⁹ Gusunə u Pəlu sōwa wəkuru kāsiru sōə u nεε, a ku berum ko, a n gari yi gerumə, a ku mari,

¹⁰ na wāa ka wunε, goo kun kpē u nun nōma doke u sere nun gāa kōsunu kua. Domi tən dabina nu wāa wuu ge sōə ni nu sāa negibu.

¹¹ Pəlu u sina wuu ge sōə wōə tia ka suru nōba tia u bu Gusunən gari sōəsimə.

¹² Sanam mε Galioni u sāa tem yēro Gerekiban tem sōə, Yuuba ba nōə tia kua ba Pəlu seesi ba ka nùn da siri yerə.

¹³ Ba nεε, durə wini u tambu bərieməwa bu Gusunə sā ka swaa gaa ye wooda ya yina.

¹⁴ Ye Pəlu kī u gari gere, yera Galioni u Yuu be sōəwa u nεε, n̄ n sāan na torarun gari, n̄ kun mε kōsa gaa ye u kua, kon daa wura n bεε Yuuba swaa daki.

¹⁵ Adama n̄ n gariin sikirinəsun na, ka yīsa ka bεen tiin wooda, bεen gariya. Na n̄ kpē n ko gari yin siri kowo.

¹⁶ Ma u bu kpara yāa yāa siri yerun di.

¹⁷ Saa yera tən be kpuro ba Səsitəni mwā, wi u sāa Yuuban mənno yerun wirugii, ba nùn soberu wəri siri yerun wuswaaə. Adama gari yi kun Galioni gāanu sāa.

Pəlu wura Antiasio

¹⁸ Pəlu u kpam sina Korinti mi sōə mεeru. Yen biru u naanε dokeobu nōə kana u da u kōna Sankereə domi u raa Gusunə nōə mwεeru * kua. Ma u goo nimkuu dua ka Pisisila ka Akilasi sannu ba doona Siri gia.

¹⁹ Ma ba tura Efesuə miya Pəlu u Pisisila ka Akilasi deri. Ma u dua Yuuban mənno yerə, u ka bu wesiana.

²⁰ Ba nùn kana u sōə yiru ko ka be, adama u n̄ wure.

²¹ Sanam mε u doonə, u bu sōəwa u nεε, n̄ n Gusunən kīrun na u koo kpam wurama ben mi.

Ma u goo nimkuu dua u doona saa Efesun di.

²² Ye u tura Sesareə u Yerusalemu da u Yesun yigberu təbura. Yen biru ma u da Antiasio.

²³ Ye u sōə mεeru kua mi, u kpam swaa wəri u bəsu Galati ka Firigin tem sōə u naanε dokeobu kpuro dam kēmə.

Apolo u Efesu ka Korinti da

²⁴ Yuu goo wi ba mē Apolo, wi ba mara Alesandiriə, u Efesu da. U gari gerubun kēru mə n banda, u maa Gusunən gari yē sāa sāa.

²⁵ N deema ba raa nùn Yinnin swaa sōəsi ma u ye waasu mē ka kīru, u ra maa Yesun gari tubusie dee dee, adama Yohanun batemu kobu tənawa u yē.

²⁶ U waasu kua ka toro sindu Yuuban mənno yerə. Sanam mε Pisisila ka Akilasi ba

* **18:18 nōə mwεeru** - Nōə mwεε te, ta sāawa te Yuuba bā n Gusunə kua ba ku ra tam bəmbəm nə, ba ku ra maa kōni sere bā n nōə mwεε te yibia.

win waasu nua, ba ka nùn da bee tia, ba nùn Gusunən swaa tubusia dee dee.

²⁷ Ye Apolo u gǝru doke u Gerekiban tem da, naanɛ dokeoba nùn yen dam kā ma ba ben berusebu tireru kua be ba wāa Gerekiban temə bu ka nùn dam koosia. Sanam mɛ u tura mi, u bu somi gem gem be ba sǝa naanɛ dokeobu Gusunən durom sǝ.

²⁸ Domi ka gari damgiya u ka Yuuban sikirinə kamia batuma sǝə, u bu sǝəsi saa Gusunən garin di ma Yesu sǝawa wi Gusunə u gǝsa.

19

Pəlu u Efesu da

¹ Sanam mɛ Apolo wāa Korintiə, Pəlu u kpa ka guunun bera ma u tura Efesuə. Miya u naanɛ dokeobu gabu deema

² u bu bikia u nɛɛ, Hunde Dɛɛro u dua bɛɛ sǝə sanam mɛ i naanɛ doke?

Ba nùn wisa ba nɛɛ, aawo sa n̄ mam nǝore ma Hunde Dɛɛro wāa.

³ Ma u nɛɛ, batemu yerà i kua.

Ba nɛɛ, Yohanun batemu.

⁴ Ma Pəlu u nɛɛ, Yohanu u tǝmbu batemu kua be ba gǝru gǝsia toranun di ma u bu sǝəwa u nɛɛ, durə goo u sisi win biruə, wiya Yesu wiya ba koo naanɛ doke.

⁵ Ye ba Pəlun gari yi nua, ma ba batemu kua Yinni Yesun yīsiru sǝə.

⁶ Pəlu u bu nǝma sǝndi winə ma Hunde Dɛɛro u dua be sǝə, ma ba ka barum tukum gari mǝ, ba maa gari gerumə yi yi wee Gusunən min di.

⁷ Durə be kpuron geera tura tǝnu wəkura yirun saka.

⁸ Ma Pəlu u Yuuban mǝnnə yeru dua u ban te Gusunə u swīin waasu mǝ ka toro sindu sere suru ita u ka bu wesianamə u bu kəkirimə.

⁹ Adama ben gabu ba bǝbia ba yina bu Yesu naanɛ doke, ba maa gari kǝsi gerua win swaa yen sǝ tǝn wǝru gen wuswaaə. Yen sǝna Pəlu u bu deri, wi ka naanɛ dokeobu ba doona min di. Ba ra de bu wesiane tǝru baatere mǝnnə yeru garu sǝə te ta sǝa Tiranusigiru.

¹⁰ Nge mɛya ba kua wǝə yiru, ma tǝmbu kpuro be ba wāa Asiə, Yuuba ka maa Gerekiba, ba ka Yinnin gari nua.

Sekefan bii tǝn durəbu

¹¹ Gusunə u Pəlu dam wē u ka sǝm maamaaki damginu ko

¹² sere baa bà n win wɛnya wokatii n̄ kun mɛ win sǝm koo yabenu sua ba sǝndi barəbu wǝllə, ba ra bɛkurewa kpa wɛrɛkunu nu yari ben wasin di.

¹³ Yuu be ba bǝsu baama kpuro ba wɛrɛkunu yaramə, ben gaba maa kī bu Yinni Yesun yīsiru soku be ba wɛrɛkunu mǝn sǝ bu nɛɛ, na nun wooda wɛɛmə ka Yesun yīsiru, wi Pəlu u ka waasu mǝ, a yario.

¹⁴ Yuuban yāku kowo tǝnwero wi ba sokumə Sekefa, win bii tǝn durəbu nǝəba yiru, ba ra maa ko mɛ.

¹⁵ Yera wɛrɛku gagu ga nɛɛ, na Yesu yē, na maa Pəlu yē, adama wara bɛɛ i sǝa.

¹⁶ Ma durə wì sǝə wɛrɛku ge, ga wāa u yǝəwa u tǝn be sēre ma u bu so gem gem sere u bu kamia. Be kpuro ba yakura win yɛnun di tereru ka bosu.

¹⁷ Yuuba ka Gerekiba kpuro be ba wāa Efesuə ba gari yi nua, ma berum bu mwa be kpuro. Ma Yinni Yesun yīsira bɛɛrɛ wa gem gɛm.

¹⁸ Dabiru be ba naanɛ doke ba na ba gerua batuma sǝə ye ba ra raa ko, ma ba tuuba kua.

¹⁹ Dabiru be ba ra raa dobo dobo ko, ba ka ben tirenu na ma ba nu dǝə mɛni baawuren wuswaaə. Goo u tire nin gobi dooru kua, nin geera kua fǝrǝtə dabi dabiru.

²⁰ Nge mɛya Yinni Gusunən gari yi kpararamə ka dam yi tǝsimə.

Sannə Efesuə

²¹ Yeniban biru, Pəlu u gǝru doke u bǝsu Masedəni ka Gerekiban tem sǝə. Min di kpa u Yerusalemu da. U nɛɛ, u n da mi, u n̄ koo ko u kun tura Romuə.

²² Ma u win sǝmǝbu yiru, Timəte ka Erasutu gǝra Masedəniə, adama win tii u sǝə yiru kua Asiə.

²³ N deema saa ye, wahala baka gaa seewa Yesun swaan sǝ.

²⁴ Sii geesun seko goo wi ba ra soku Demɛtiru u ra būu wi ba sokumə Aritemin * dirun weenasiru ko. Sǝmbu te, ta sǝm kowobu are bɛkɛ wɛɛmə.

²⁵ Demɛtiru u win sǝm kowobu mǝnna ka maa sekobu gabu ma u nɛɛ, durə bɛɛ i yē ma sǝmbu ten sǝna sa kuuramə.

* 19:24 *Aritemin* - Būu win mi ba ra bii nǝna de.

26 Bɛɛn tii i waamə, i maa nɔəmə ma Pɔlu wi, u tən dabinu kəkura u maa bu swaa nim wia, n n̄ m̄ Efesu mi tənə, ka maa Asin tem wuu dabinu sɔərə, u m̄, b̄u ni tamba ka n̄ma kua nu n̄ s̄a Gusunə.

27 N n̄ m̄en n̄a, b̄esɛn s̄ambura koo funɛ wɛnna. N n̄ mam te tənə, ba n̄ koo maa b̄esɛn b̄u Aritemin diru garisi ḡaanu ganu. B̄u win b̄ɛɛɛ baka koo maa kpe, wi Asigibu ka maa tem baaman tambu kpuro ba ra s̄a.

28 Sanam m̄ɛ tən be, ba gari yi nua, ba m̄oru b̄esira, ba gb̄asukumə ba m̄, b̄ɛɛɛ bakagiiwa, Efesugibun Aritemi.

29 Ma wuugibu kpuro ba burinamə. Tən w̄oru ga duki daamə diru mi ba ra dwee. Ma ba Pɔlun kpaasibu yiru gawa ba ka da mi. Beya Gayusi ka Aritaaki be ba s̄a Masedonigibu.

30 Pɔlu u k̄i u da tən w̄oru gen mi, adama naanɛ dokeoba yina.

31 Tem m̄en wirugibu gabu be ba s̄a win kpaasibu, ba maa n̄n n̄ɔ m̄orisia ba n̄ɛɛ, u ku tii s̄ɔsi dii te s̄ɔ.

32 Dii te s̄ɔra tambu kpuro ba gb̄asukumə. Gabu ba gari tee gerumə, gabu maa gari ḡɛɛ. Ben dabira kun mam ȳɛ ȳɛn s̄ɔ ba m̄ɛnɛ mi.

33 Yuu gaba Alesandu b̄arie tən w̄oru gen wuswaa, ma tambu gabu ba tamaa wiya u dera wahala kpuro ya seewa. Alesandu wi, u tən be ka n̄mu marisia, ma u k̄i u bu gari yin asansi s̄ɔ.

34 Adama sanam m̄ɛ ba tuba ma u s̄awa Yuu, tən be kpuro ba gb̄asukumə sere k̄aba yirun saka, ba m̄, b̄ɛɛɛ bakagiiwa Efesugibun Aritemi.

35 Amɛn biru, wuun guro guro u bu marisia u n̄ɛɛ, b̄ɛɛ Efesugibu, baawure u ȳɛ ma b̄esɛn wuu Efesuw̄a Aritemi b̄ɛɛɛḡiin dira w̄a sa te k̄ɔsu, ka maa win weenasii wi u surama saa w̄ollun di.

36 Goo kun kp̄ɛ u gari yi siki. Yen s̄ɔ, i tii n̄enuɔ s̄ɛɛ, i ku ḡaanu ko ka sendaru.

37 I ka durə beni na mini baa m̄ɛ ba n̄ ḡaanu gb̄enɛ b̄esɛn b̄uun dirun di, ba n̄ maa b̄esɛn b̄u gari k̄ɔsi ḡɛɛ gerusi.

38 Demɛtiru ka win s̄əm kowobu b̄a n̄ gari ḡɛɛ m̄ ka goo, sa siribun t̄oru m̄ ka maa siri kowobu, i de bu ben gari ko mi.

39 I n̄ maa gari ḡɛɛ m̄ yi yi yini kere, i ko kp̄i i ka yi da wuun wirugibun mi.

40 Domi ba koo kp̄i bu sun taare w̄ɛ gisən gari yinin s̄ɔ ȳɛn s̄ɔ yi n̄ wiru ka naasu m̄. B̄a n̄ maa sun yin asansi bikia, sa n̄ ȳɛ ye sa ko gere.

41 Ye u yeni gerua u kpa, u bu yarinasia.

20

Pɔlu u Masedoni

ka Gɛɛkiban tem da

1 Sanam m̄ɛ ba w̄oki ni kpa, Pɔlu u naanɛ dokeobu m̄ɛnna. Ye u bu dam k̄a, u bu n̄ɔ kana u doona Masedoni ḡia.

2 Ye u b̄osu tem m̄ɛ kpuro s̄ɔ, u naanɛ dokeobu dam k̄a gem gem, ma u tura Gɛɛkiban temə

3 u sina mi suru ita. Sanam m̄ɛ u k̄i u goo nimkuu du u Siri da, u deema Yuuba n̄ɔ tia kua bu ka n̄n go. Ma u ḡoru doke u kpam kpe ka Masedoniə.

4 Sopateri, Pirusin bii wi u na saa Beren di, u Pɔlu ȳɔsiri, ka maa Aritaaki ka Sikundusi be ba na saa Tesalonikan di, ka Gayusi Dɛɛbegii ka Timote ka maa Tisiki ka Torofimu be ba na saa Asin di.

5 Beya ba gb̄ia ba da ba sun mara Torasiə.

6 Ye ba p̄ɛɛ ye ba n̄ seeyatia doken t̄ɔ bakaru kua ba kpa, sa da sa goo nimkuu dua Filipiə. Ma s̄ɔ n̄ɔbun biru sa bu deema Torasiə mi sa alusuma tia kua.

Pɔlun bera d̄aakibu Torasiə

7 Alusuma buu, sa m̄ɛnɛ su ka yaa dibu ka maa Yinnin d̄ia domaruginu di sannu, ma Pɔlu u waasu w̄ari. Ȳɛn s̄ɔ u k̄i u doona yen sisiru, u win waasu d̄enyasia ya tura sere w̄ɔkurun b̄onu.

8 Fitolaku dabira w̄a gidambisa ye s̄ɔ, mi sa m̄ɛnɛ.

9 Aluwaasi goo wi ba m̄ Etiki, u s̄ɔ f̄ɛnentiə. Nge m̄ɛ Pɔlu u win gari d̄enyasiamə, aluwaasi wi, u dom ȳibura sere u dweeya, ma u w̄ruma temə gidambisa itasen f̄ɛnentin di. Ba n̄n sua ba deema gora.

10 Adama Pɔlu u sarama ma u ȳara u n̄n sua u n̄ɛɛ, i ku nanda, win hunde ya w̄a.

11 Ye Pɔlu u kpam wura gidambisa yen w̄ollə, u p̄ɛɛ sua u murura ma sa di, ma u waasu kua sere yam ka s̄ara, yen biru u doona.

12 Ba ka aluwaasi wi wura ȳenuɔ wasiru, ma ben nukura ȳemia gem gem.

Pəlu u Miletu da saa Torasin di

¹³ Sa goo nimkuu dua, sa Pəlu gbiiya sa da Asosiə, mìn di u koo ka sun goo du. Domi meya sa wesiana yèn sō u kī u da mi ka naasu.

¹⁴ Ye sa ka nùn yinna Asosiə, min diya u ka sun goo dua sa ka da Mitileniə.

¹⁵ Min di, sa kparam goo nimkuu dua ma sa tura Kioə yen sisiru. Sisi kpaaru sa tura Samosiə, yen sō itasewa sa Miletu dua.

¹⁶ Domi Pəlu u gōru doke u ku yōra Efesuə, kpa u ku win saa kō Asin tem sō yèn sō u sende u turi Yerusalemuə Pantikotin tōru n n koo kooru.

Pəlu u ka yigbe guro gurobu gari m

¹⁷ Pəlu u nōə mōrisia Efesuə saa Miletun di, u Yesun yigbe guro gurobu sokusia bu na bu ka nùn yinna mi.

¹⁸ Ye ba tunuma u bu sōwa u nē, bēen tii i yē nge mē na sīsina bēen suunu sō saa tō tēn di na dua Asin tem sō.

¹⁹ Na Gusunən sōmburu kua tii kawabu sō ka yīresu sannu. Na maa wahala dabiru wa yèn sō Yuuba swaa kasu bu nēn wāaru kpeerasia.

²⁰ I maa yē ma na n bē arufaanin gāanu berue, na bē gem kpuro sōwawa batuma sō ka maa yenusa.

²¹ Na Yuuba ka maa Gerekiba sōwa na nē, bu yario toranun di bu wura Gusunən mi kpa bu bēsen Yinni Yesu Kirisi naane doke.

²² Wee tē na Yerusalemu dō nge mē Hunde Dēero u man yiire, na n maa yē yē n koo man deema mi,

²³ adama u man sōmō mi kon da kpuro pirisəm ka wahala man mara.

²⁴ Ka mē, na n nēn wāaru garisi gāanu n gesi nēn sōmburu dakura te Yinni Yesu u man yiire n ko. Sōmbu tera n Gusunən durom Labaari gea kpara.

²⁵ Na bōsu bēen suunu sō na ban te Gusunə u swīn waasu kua. Tē na yē ma goo sari bēen suunu sō wi u koo man wa kparam.

²⁶ Yen sōna na bē sōmō batuma sō gisō, goo u n kam kua bē sō, na n taare mō.

²⁷ Domi na n gāanu ganu berua, na bē Gusunən himba kpuro nōsia.

²⁸ I n tii sē, i maa gōō kpuro kōsuo ge Hunde Dēero u bē nōmu sōndia, ge ga sāa Yinni Yesun yigberu. I tu kpara te u yakia ka win tiin yem.

²⁹ Na yē ma nā n bē derin biru gaba koo du bēen suunu sō nge mē demakunu ra du yāanun suunu sō, ba n ko n wōnwōndu mō.

³⁰ Saa mam bēen suunu sōn di gaba koo gem gōsia weesu kpa bu naane dokeobu swaa nim wia bu ka ko ben bwāabu.

³¹ N n mēn na, i n tii sē. I yaayo ma wō itawa, na bēen baawure kirō kua bururu ka yoka ka yīresu.

³² Tē na bē Gusunə nōmu sōndia na maa bē win durom gari nōmu sōndia. Gari yi, yi koo kpī yi bē tāsia kpa yi bē faaba ko ka be kpuro be Gusunə u gōsa u kua wigibu.

³³ Na n goon sii geesu n kun mē win wura n kun mē win yaberu bine koore.

³⁴ Bēen tii i yē ma ka nēn tiin nōma na sōmburu kua na ka tii diisia ka maa be ba ka man wāa.

³⁵ Na bē sōsi yabu kpuro sō ma n weene i sōmburu ko gem gem nge mēsum, kpa i dam sarirugibu somi, kpa i Yinni Yesun tiin gari yaaya ye u nē, kērun wēbu bu nuku dobu mō n kere kērun mwaabu.

³⁶ Sanam mē Pəlu u gari yi gerua u kpa, u yiira ma u kanaru kua ka be kpuro sannu.

³⁷ Be kpuro ba swī. Ye ba nùn bōkasi, ba nùn nō kana ka kīru,

³⁸ ben nukura sankira n banda yèn sō u bu sōwa ma ba n maa waanamō. Ma ba nùn yōsiri sere goo nimkuu mi.

21*Pəlu u Yerusalemu dō*

¹ Ye sa nō kanana ka be sa kpa, sa goo nimkuu dua sa doona sōru sōrum mē Kōsiə. Yen sisiru sa da Roduə. Saa min di, sa maa da Patarə.

² Miya sa goo nimkuu wa ge ga dō Fēnisi gia, ma sa gu dua sa swaa wōri.

³ Sa tem bureru garu wa te ba mō Sipu, sa tu sēna bēsen nōm dwarə ma sa da Sirin tem gia. Sa Tiri dua, mi goo nimkuu ga koo sōmunu sarasia.

⁴ Sa naane dokeobu kasu ma sa ka bu sina alusuma bō teeru. Hunde Dēero dera ba Pəlu sōmō u ku Yerusalemu da.

⁵ Adama ye bēsen saa tura sa kparam wura goo nimkuu mi. Be kpuro ka ben kurōbu ka bibu ba sun yōsiri saa wuun di. Bēse kpuro sa yiira nim wōkun goorə ma sa kanaru kua.

⁶ Ye sa nō kanana sa kpa sa goo nimkuu dua ma ba wura ben yenusa.

⁷ Saa Tirin di sa kparam swaa wəri ma sa tura Tolemaisio. Miya sa sara goo nimkuun di ma sa da sa naane dokeobu tɔbura ma sa kpuna mi nɔn teeru.

⁸ Yen sisiru sa kparam swaa wəri ma sa tura Sesareo, ma sa da sa sobia Filipun yenuo wi u saa waasu kowo. N deema u saa tɔnu nɔba yiru yen turo be ba gaso gosa Yerusalemuo.

⁹ Durɔ wi, u bii wɔndiaba nne mɔ be ba saa Gusunɔn sɔmɔbu.

¹⁰ Ye sa sɔo mɛeru kua mi, Gusunɔn sɔmɔ goo wi ba ra nee Agabusi, u na mi saa Yudean di.

¹¹ U na besen mi ma u Pɔlun kpaka sua u win tiin naasu ka nɔma bɔkua u nee, n wee ye Hunde Dɛero u gerumɔ. Wi u kpaka yeni mɔ, Yuu be ba waa Yerusalemuo ba koo nɔn bɔke mɛsum kpa bu nɔn tɔn tukobu nɔmu sɔndia.

¹² Ye sa gari yi nua, besɛ ka tɔn be ba waa mi, sa Pɔlu suuru kanam wəri u ku Yerusalemu ye da.

¹³ Adama u nee, mban sɔna i sumɔ mɛsum ma i nen wɔrugɔru kpeesiamɔ. Na mam sɔoru saa n ka gbi Yinni Yesun yisurun sɔ Yerusalemuo, n n mɔ bɔkubu tɔna.

¹⁴ Ye sa deema u n besen gari wure, sa mari ma sa nee, Gusunɔn kiru tu koorɔ.

¹⁵ Amen biru sa besen sɔoru kua ma sa doona Yerusalemu gia.

¹⁶ Naane dokeobu gabu saa Sesaren di ba sun yɔsiri ba ka sun da Nasoni Sipugiin wɔɔrɔ mi sa ko sobia. Durɔ wi, u naane doke n tɛ.

Pɔlu u Yakɔbu beram da

¹⁷ Sanam mɛ sa tura Yerusalemuo, naane dokeoba sun dam koosia ka nuku dobu.

¹⁸ Yen sisiru Pɔlu u ka sun Yakɔbu beram da ma Yesun yigbe guro gurobu kpuro ba menna mi.

¹⁹ Ye Pɔlu u bu tɔbura u kpa u bu saaria tia tia sɔmbu te Gusunɔ u kua tɔn tukobun suunu sɔo win waasun sɔ.

²⁰ Ye ba win gari nua, be kpuro ba Gusunɔ siara. Ma ba nɔn sɔowa ba nee, kɔnasi a wa? Yuuba nye nyewa ba naane doke, ma be kpuro ba kparam ka tii Mɔwisin wooda bɔkua.

²¹ Ba bu wunen gari sɔowa ma a Yuu be ba waa tɔn tukobun mi sɔomɔ bu Mɔwisin gari deri, bu ku deema swii, bu ku maa ben bibu bango ko.

²² N n men na, mba sa ko ko. Ka gem ba koo nɔ ma a tunuma wuu mi.

²³ Yen sɔ, a koowo ye sa ko nun sɔ. Durɔbu nne gaba waa mi, be ba raa nɔo mwɛeru kua.

²⁴ A ka bu doo kpa i tii dɛerasia sannu kpa a ben kɔnan gobi kɔsia. Nge mɛya baawure u ko n ka yɛ ma ye ba nua wunen sɔ, n n gem, sanam mɛ, ba koo wa ma wunen tii a Mɔwisin wooda swii.

²⁵ Adama ye n saa tɔn tuko naane dokeobugia sa bu wooda yiiya ma sa bu yen tireru mɔrisia sa nee, bu ku bɔu saa dɔanu di, bu ku yaa yem di, bu ku yaa tem ye ba wɔiru tema ba ka go, bu ku maa kɔo menna tantanaru sɔo.

²⁶ Ma Pɔlu u ka durɔ be da. Yen sisiru ba tii dɛerasia, ma u saa yeru dua u bu sɔowa saa ye dɛerasia bin sanam koo kpe, kpa bu ben baawure yɔkuru kua dɔma te.

Ba Pɔlu mwa saa yerɔ

²⁷ Ye sɔo nɔba yiru ye, ya kpeeyɔ, Yuu be ba na Asin di ba Pɔlu wa saa yerɔ. Ba tɔn wɔru burinasia, ma ba Pɔlu mwa.

²⁸ Ba gbɔsukumɔ ba mɔ, beɛ Isireliba, faaba woo! Durɔ wiya u ra de baama kpuro u n Isireliban kɔsa gerumɔ, ka ye n saa Mɔwisin wooda ka maa saa yee teni. Wee, u mam ka tɔn tukobu gabu na saa yee dɛera tenin mi ma u tu disi doke.

²⁹ Ba yeni gerua yɛn sɔ ba raa Torofimu Efesugii wa ka Pɔlu sannu wuu sɔo, yera ba tamaa Pɔlu u ka nɔn dawa saa yeru mi.

³⁰ Ma wuu ga buuburu yɔra kpuro, tɔmba duki naamɔ baaman di ma ba Pɔlu mwa ba gawa ba ka yara saa yerun di. Mii mii ma ba ten gamboba kenua.

³¹ Sanam mɛ ba kɔ bu nɔn go, yera Romun tabu sunɔ u nua ma Yerusalemu kpuro ya burinamɔ.

³² Mii mii u tabu wirugibu gabu sua ka tabu kowobu, ma u ka bu duka da tɔn wɔru gen mi. Sanam mɛ tɔn wɔru ge, ga nɔn wa ka tabu kowobu sannu, ba Pɔlu soberu deri.

³³ Tabu sunɔ wi, u da Pɔlun mi, u nɔn mwa ma u wooda wɛ bu nɔn bɔke ka yɔni yiru. Ma u bu bikia, wara durɔ wi. Mba u kua.

³⁴ Gabu tɔn wɔru ge sɔo, ba gari tee gbɔsukumɔ, gabu maa gari gee, sere tabu sunɔ u kpana u gari yin gem gia wure bakanun sɔ. Yen sɔna u wooda wɛ bu ka Pɔlu da sansani gbɔrarugian mi.

³⁵ Ye ba gbāra ten yəətiru tura tabu kowoba Pəlu sua ba səndi ben senu wəllə, tən wəru gen mərūn s̄.

³⁶ Ma tən be kpuro ba bu naa kətinu dimə ba gbāsukumə, ba m̀ i ǹn goowo!

Pəlu u tii tubusia

³⁷ Sanam mε ba k̄i bu Pəlu duusia sansani gbārarugia mi, u tabu sunə bikia u nεε, kon kp̄i n ka nun gari ko?

Tabu sunə u ǹn bikia u nεε, a Gεrεkim nəəmə ro?

³⁸ N n mən na, a n̄ s̄a Egibitigii wi? Wi u gasə dera tamba tem yērobu seesi, wi u tambu nərəbun suba nne menna (4.000) swaa diobun yigberun di, ma u ka bu da gbaburə?

³⁹ Pəlu ǹn wisa u nεε, nε Yuuwa, ba man marawa Taasiə, Silisin tem s̄ə. Na s̄a kpa yēro wuu ge s̄ə, ge ga ȳsiru yara. Na nun kanamə, a de n ka tən be gari ko.

⁴⁰ Tabu sunə wi, u ǹn ayeru w̄. Ma Pəlu u yəwa yəətiru wəllə u tən be ka nəmu marisia. Ye ba mari, u bu s̄əwa ka Heberum u nεε,

22

¹ Bεε, nən bisibu ka baababa, i swaa dakio ye kon bεε s̄ n ka tii tubusia.

² Ye ba nua ma u ka Heberum gari m̀, ba mari s̄ə s̄ə. Ma u nεε,

³ nε Yuuwa wi ba mara Taasiə, Silisin temə adama wuu geni s̄əra na biru di. Gamalielin miya na keu kua, na bεsen sikadoban wooda gia s̄a s̄a, ma na Gusunən bεεre yē nge mε bεε kpuro i s̄a gisə.

⁴ Na maa swaa yen tambu nən s̄əwa goo gookum, na yen tən durəbu ka tən kurəbu mwεera na bəkua na pirisəm doke.

⁵ Yāku kowo tənwero ka Yuuban guro gurobu kpuro ba koo kp̄i bu man yen seeda diiya. Na tirenu mwa ben nəman di ni ba Yuuba yorua be ba w̄a Damasiə. Ma na da mi n ka swaa yen tambu mwa n bəke be ba w̄a mi, kpa n ka bu na Yerusalemuə n sεyasia.

Pəlu u bu

win ḡru gəsiabun gari s̄əwa

(I maa mεerio Gərobun Kookoosu 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Sanam mε na d̄ə na Damasi turuku kua s̄ə wii wəllun saka, suaru s̄ə yam bururam na bai wəllun di mu man wukiri.

⁷ Na wərūma temə, ma na n̄ə gagu nua ga nεε, Səlu, Səlu mban s̄əna a man nən s̄əmə.

⁸ Na bikia na nεε, wuna were Yinni. U man s̄əwa u nεε, nena Yesu Nasaretigii wi a nən s̄əmə.

⁹ Durə be ba man ȳsiriə ba yam bururam mε wa, adama ba n̄ tuba ye yēro gerua wi u ka man gari kua.

¹⁰ Na bikia na nεε, mba kon ko Yinni. Ma u man s̄əwa u nεε, n seewo n du Damasiə. Miya ba koo man s̄ kpuro ye Gusunə u himba s̄a n ko.

¹¹ Yam bururam mən kpāara dera na wəko kua. Yen s̄əna nən kpaasiba man nəmu nənua sa ka dua Damasiə.

¹² N deema durə goo w̄a mi, wi ba ra nεε Anania, u Gusunən bεεre yē, u Məwisin woodaba sw̄i. Yuu be ba w̄a wuu ge s̄ə kpuro ba win seeda gea dimə.

¹³ U na nən mi, u ȳra nən bəkua ma u nεε, Səlu nən beruse, a yam waawo. Mii mii nən nən wukiara ma na ǹn wa.

¹⁴ U man s̄əwa u nεε, Gusunə bεsen sikadoban Yinni u man gəsa n ka win k̄ru gia, n ka Geegii wa, kpa n maa ka win nən gari n̄.

¹⁵ Domi kon ko win seeda dio, kpa n ka tambu kpuro s̄ ye na wa ka ye na nua.

¹⁶ Tē, mba n maa tie. N seewo bu man batemu ko, kpa n wobe n dεera nən toranun di na n Yinnin ȳsiru sokumə.

Nge mε Yinni u Pəlu gəsa

u ka tən tukobu waasu ko

¹⁷ Ye na wura Yerusalemuə, s̄ə teeru sanam mε na kanaru m̀ s̄a yerə, na k̄sa.

¹⁸ K̄asi te s̄ə, na Yinni wa, u man s̄əwa u nεε, n koowo kpaaka kpa n yari Yerusalemun di mii mii. Domi wuu min tambu ba n̄ koo win gari wura yin seeda na dimə.

¹⁹ Na nεε, Yinni ba yē s̄a s̄a ma na Yuuban menna yenu da da, na tambu mwεera na bu so be ba nun naane doke.

²⁰ Dəma te ba wunen seeda dio Etiēni go, nən tii na w̄a mi, na win gəwura. Nena na win gowobun yānu k̄su ni ba suba.

21 Ma Yinni u man sɔɔwa u nɛɛ, n doo, domi u koo man ɔəri n toma tən tukobun mi.

Pəlu ka Romun tabu sunə

22 Tən be, ba Pəlu gari swaa daki sere u ka yeni gerua u kpa. Sanam meya be kpuro ba gbāsukum wəri ba nɛɛ, i nùn goowo, n n̄ weenɛ win bweseru ta n wāa.

23 Ba kuuki m̄, ba ben yabenu yɔwem̄, ba tua seeyam̄ wəll̄.

24 Romun tabu sunə wi, u wooda wɛ bu ka Pəlu da sansani gbāraruɟia sɔɔ bu nùn seni so sere u ka gem gere. Domi u kī u gia mban saabuwa ba nùn wurem̄ mɛ.

25 Ye ba Pəlu bəkuwa bu ka nùn so, u tabu sunə bikia wi u nùn yɔre, u nɛɛ, n weenɛ i Romugii so i sere nùn siri?

26 Ye tənweru wi, u gari yi nua, u da win tabu sunən mi, ma u nùn bikia u nɛɛ, mba a kī a ko mi. Dur̄ wi, Romugiiwa.

27 Ma tabu sunə u da u Pəlu bikia u nɛɛ, a man sɔɔw̄, wunɛ Romugiiwa?

Pəlu u nɛɛ, meya.

28 Tabu sunə wi, u nɛɛ, gobi bekeya na kɔsia na ka sere kua Romugii.

Pəlu u nɛɛ, meya ba nɛ marawa.

29 Yen sɔna tabu kowo be ba sɔru s̄a bu ka nùn seni so u ka gem gere, ba nùn deri mii mii. Ma bɛrum tabu sunə wi mwa ye u nua ma Pəlu s̄awa Romugii domi u dera ba nùn bəkuwa.

Ba ka Pəlu da Yuuban

guro gurobun wuswaa

30 Tabu sunə wi, u kī u gia kam kam yèn saabu wahala ye, ya seewa. Yen sɔna sisiru u dera ba Pəlu kusia, ma u nɛɛ yāku kowo tənwerobu ka Yuuban guro gurobu bu mennama. Ma u ka Pəlu da ben wuswaa.

23

1 Pəlu u be ba mennɛ n̄ni girari, ma u nɛɛ, mero bisibu, nɛn ɔru ga n̄ man taarɛ wɛɛm̄ domi na nɛn wāaru diwa dee dee Gusunən wuswaa, sere ka gisən gis̄.

2 Yāku kowo tənweru wi ba ra soku Anania u be ba yɔ Pəlu bəkuw̄ sɔɔwa bu nùn soowo win nɔw̄.

3 Pəlu u nɛɛ, Gusunə koo nun so, gani kpika wunɛ! A sɔwa a ka man siri Məwisin wooda sɔɔ, ma a maa kpam wooda sara a nɛɛ, bu man soowo.

4 Be ba yɔ win bəkuw̄ ba nɛɛ, Gusunən yāku kowo tənwerowa a kāk̄a a wəmm̄ mɛ?

5 Pəlu u nɛɛ, mero bisibu na n̄ yɛ yāku kowo tənwerowa. Domi Gusunən gari yi nɛɛ, “I ku bɛen təmbun wirugiin k̄sa gere.”

6 Ye Pəlu u tuba menn̄ ge sɔɔ, ma gaba s̄awa Sadusiba, gabu maa Falisiba, yera u nɔɔgiru sua menn̄ ge sɔɔ u nɛɛ, mero bisibu, nɛ Falisiwa wi Falisiba ba mara. I man sirim̄wa yèn s̄ na yīȳ ma ɔriba koo se ɔrin di.

7 Ye u yeni gerua u kpa, Falisiba ka Sadusiba ba sikirin̄ wəri ma menn̄ ge, ga b̄nu kua yiru.

8 Domi Sadusiba ba ra nɛɛ ɔriba kun seem̄ ɔrin di, hunde ka wəllun ɔrado maa sari adama Falisiba ba wura ma yabu ita ye kpuro ya wāa.

9 Ma wure bakanu tunuma ben suunu sɔɔ ba sikirinam̄ ka dam, ma wooda ȳrobu gaba seewa Falisiba sɔɔ ba nɛɛ, sa n̄ taarɛ gaa wa dur̄ wi sɔɔ. Wara yɛ nge hundewa n̄ kun mɛ wəllun ɔrado goowa u ka nùn gari kua.

10 Sikirin̄ ge, ga kp̄a gem gem sere tabu sunə wi, u bɛrum kua bu ku ra Pəlu karana. Ma u win tabu kowobu wooda wɛ u nɛɛ, bu doo bu Pəlu wərama kpa bu ka nùn da sansani gbāraruɟian mi.

11 T̄ɔ ten w̄kuru sɔɔ, Yinni Gusunə u Pəlu yɔre ma u nɛɛ, a ku mwia kpana. Nge mɛ a man seeda diiya Yerusalemu mi, meya kaa maa man seeda diiya Romu.

Ba Pəlu wāaru kasu

12 Yen sisiru Yuuba ba menn̄ ba n̄ɔ tia kua ba b̄rua ba nɛɛ ba n̄ gāanu dim̄, baa nim ba n̄ n̄rum̄ ma n̄ kun m̄ ba Pəlu go.

13 Tən be, ba tən weeru kere be ba n̄ɔ tia ye kua.

14 Ma ba da ba yāku kowo tənwerobu ka guro gurobu deema ba nɛɛ, sa b̄rua sannu ma sa n̄ gāanu dim̄ sere su ka Pəlu go.

15 N n̄ m̄n na, sa kī bɛɛ ka guro gurobu i tabu sunə s̄ u ka Pəlu na bɛen menn̄ sɔɔ kpam, kpa n̄ s̄are nge i kī i kpam win gari m̄ɛrim̄ s̄mɛ. Bɛɛ sa ko n̄ sɔru s̄a su ka nùn go u sere tunuma.

16 Adama Pəlu sesun bii tən dur̄ u yina yen gari nua. U da u dua sansani gbāraruɟia yen mi, ma u Pəlu gari yi sɔɔwa.

17 Ma Pəlu u tabu kowobun tənwero turo soka, u nùn sǝwa u ka aluwaasi wi doo tabu sunən mi domi u gari mǝ u kī u nùn sǝ.

18 Tabu kowobun tənwero wi, u ka nùn da tabu sunən mi, ma u nεε, Pəlu pirisəm wi, u man soka ma u man kana n ka aluwaasi wi na wunən mi domi u kī u nun gǝanu sǝ.

19 Tabu sunǝ u aluwaasi win nǝmu nɛnuu u ka nùn da bǝrǝ u nùn bikia u nεε, mba a kī a man sǝ.

20 U nεε, Yuuba ba nǝ tia kua bu ka nun bikia sia a ka Pəlu da guro gurobun mɛnnǝwǝ, kpa n sǝare nge ba kī bu win gari mɛrim sǝmɛwa.

21 Adama a ku ben gari nǝ, domi ba tǝnu weeru kere be ba koo kuke swaǝ bu ka nùn mwa. Be kpuro ba bǝrua ma ba n̄ dimǝ, ba n̄ maa nǝrumǝ ma n kun mǝ ba nùn go. Baa tǝ ba sǝru sǝa bu ka ye ko. Wunən woodawa ba swaa daki.

22 Ma tabu sunǝ wi, u nεε, a ku goo sǝ ma a man gari yini dǝmɛa. Ma u dera aluwaasi wi, u doona.

Ba ka Pəlu da Felisin mi

23 Ma tabu sunǝ wi, u tabu kowobun wirugibu yiru soka u nεε, i tabu kowo goobu (200) sǝru koosio bu Sesare da, ka maasǝbu wata ka wəkuru, ka sere yaasigibu goobu, ba n sǝru sǝa bu swaa wǝri kǝba nǝba nne wǝku te.

24 I maa dumi gaari bǝkuo kpa i ka Pəlu da sina wuu yǝro wi ba ra soku Felisin mi, i turi ka alafia.

25 Yen biru tabu sunǝ u tireru yorua tǝ sǝ u nεε,

26 nε Kolodu Lisiasi, na nun tǝbura tem yǝro Felisi bεεregii.

27 Yuuba ba durǝ wi mwawa, ba kī bu nùn go. Ye na gia ma u sǝa Romugii, yeya na da ka nɛn tabu kowobu na nùn wǝra. Yen biru na ka nùn da ben guro gurobun wuswaaǝ.

28 Domi na kī na n yǝ yèn sǝ ba nùn taare wǝmǝ.

29 Miya na gia ma u n̄ gǝanu ganu kue ni nu ka gǝ weenε, baa mam pirisəm. Na deema ba nùn taare wǝmǝwa ben woodan garin sǝ.

30 Sanam mε ba man sǝwa ma Yuuba ba nǝ tia kua bu ka nùn go, yande na dera ba ka nun nùn naawa. Na win taare wǝǝbu sǝwa bu na bu ben gari gere wunən wuswaaǝ.

31 Yera tabu kowo be, ba win wooda kpuro swīi. Ba Pəlu sua wǝku te, ma ba ka nùn da sere Antipatirio.

32 Yen sisiru tabu kowo be, ba wura ben sansaniǝ ma dumigibu ba ka nùn da wuswaaǝ.

33 Ye ba tura Sesareǝ ba tem yǝro tire te wǝ, ba maa nùn Pəlu tusia.

34 Ye tem yǝro u tire te gara u kpa, u Pəlu bikia bera mìn di u na. Pəlu nεε, Silisin di.

35 Tem yǝro u nεε u koo win gari nǝ sanam mε win taare wǝǝbu ba tunuma.

Ma u wooda wǝ bu Pəlu kǝsu Herodun sina kpaarǝ.

24

Yuuba ba Pəlu gari mani

1 Sǝ nǝbun biru, Anania yǝku kowo tənwero u da Sesareǝ wi ka guro gurobu gabu sannu ka sere wooda yǝro goo wi ba mǝ Terituru. Ba da tem yǝron mi, ma ba Pəlu taare gerumǝ.

2 Ba Pəlu soka, ma Terituru u nùn gari manibu wǝri u nεε, Felisi bεεregii, sa alafia mǝ gem gem ka wunən baruka. Wunən yam waa geebu bu dera a wooda dabiru kǝsa bεsɛn tem arufaanin sǝ.

3 Sa ye kpuro wura baama kpuro saa baayere sǝ, ka siarabu.

4 Adama na n̄ kī n wunən saa kpuro di. Yen sǝ, na nun kanamǝ a ka sun temanǝ gari piiko ye sa mǝ sǝ.

5 Sa wa ma durǝ wini naanaanugiiwa, u ra sannǝsu seeyewa Yuuban suunu sǝ handunia kpuro sǝ. U maa sǝa wu-uru garun wirugibun turo te ba ra soku Nasarenegibu*.

6 U mam swaa kasu u ka sǝa yeru disi doke. Sanam mɛya sa wi mwa. [Sa raa kī su nùn siri ka besɛn wooda,

7 adama tabu sunǝ Lisiasi u na, u sun nùn wǝrari ka dam.

8 Ma u wooda wǝ win taare wǝǝbu bu na wunən wuswaaǝ.] Wunən tii à n nùn gari bikia, kaa kpī a gǝa ni kpuron gem wa n̄ sǝ sa nùn taare wǝmǝ.

9 Ma Yuuba ba gari yi kpuro wura ba nεε, geema.

Pəlu u win gari tubusia Felisin wuswaaǝ

* 24:5 *Nasarenegibu* - Tǝn be ba na Nasaretin di. Ba maa naane dokeo gbiikobu soka mε yèn sǝ Yesu u na Nasaretin di.

10 Yera tem yēro u Pəlu gari wē ka yīreru, ma Pəlu seewa u nεε, na yē ma a sāa siri kowo tem mε səə saa wōə dabirun di. Yen sō, kon gari gere n ka tii yina ka toro sindu.

11 À n bikia ba koo nun sō, n n̄ m̄ n sōə wəkura yiru kere ye na ka Yerusalemu da n sāaru ko mi.

12 Ba n̄ man wa na ka goo sikirinamə n̄ kun mε na təmbu sannə nəə kuurimə sāa yerə n̄ kun mε ben m̄ennə yeru səə, n̄ kun mε wuu suunu səə.

13 Gari yi ba man manimə tē, ba n̄ maa yin seeda gaa mə.

14 Adama gāa teena na wura wunen wuswaaə, na Gusunə bεsen sikadoban Yinni sāamə ka swaa ye beni ba sokumə weesugia. Na maa Məwisin wooda kpuro naane doke ka maa Gusunən səməbun tirenu.

15 Na yīiyə bini mə Gusunə səə bi durə beni ba maa mə ma təmbu kpuro, tən geegibu ka tən kōsobu, ba koo se gərin di.

16 Yen sōna na hania m̄ə baadomma, kpa nen gōru gu ku man taare wē Gusunən wuswaaə ka maa təmbun wuswaaə.

17 Wōə dabirun biru na tē wura Yerusalemuə n ka nen təmbu somiru naawa kpa n maa Gusunə kēnu kē.

18 Mi səəra ba man deema sāa yerə, na tii dεerasia. Tən wəru sari mi, sannə nəə kuribu maa sari mi.

19 Adama Asin Yuu gaba wāa mi. N weene ben tii bu na wunen wuswaaə bu seeda di b̄a n gāanu wa nε səə,

20 n̄ kun mε, a de durə beni bu gere taare ye ba wa nε səə d̄oma te na yōra guro gurobun m̄ennən wuswaaə.

21 Ma n kun m̄ə gāa tee n̄ səə na gbāra ye na yō ben suunu səə na nεε, bεε i man siriməwa gisə yèn sō na naane doke ma gəriba koo se.

22 N deema Felisi u naane dokebu swaa yē, yera u Yuu be sōəwa bu de tabu sunə Lisiasi u n tunuma. D̄oma teya u koo ben gari yi wēeri.

23 U maa tabu kowobun tənwerə wooda wē u n gina Pəlu doke pirisəm səə, adama u de u n tii m̄ə mi, u maa de win kpaasibu bu n̄n beram na bu ka n̄n n̄əri.

Pəlu u da Felisi ka Durusilan wuswaaə

24 Sōə m̄εerun biru Felisi u na ka win kuro Durusila, wi u sāa Yuu. Ma u Pəlu sokusia. Ye u tunuma ma ba n̄n swaa daki sanam mε u naane dokebu Kirisi Yesu səən gari m̄ə.

25 Adama sanam mε Pəlu u bu gem kobu ka gaya ka maa siri bi bu ween gari tubusiamə, Felisi u nanda, ma u nεε, a doonə gina. Kon kpam nun soku n̄a n fεε wa.

26 U raa maa yīiyə u koo gobi wawa Pəlun min di. Yenin saabuwa u ra n̄n sokusie kiri kiri u ka n̄n gari ko.

27 Wōə yirun biru Pəəsiyu Fesitu u kua Felisin kəsire. N deema Felisi u Pəlu deri pirisəm səə yèn sō u kī u n bεεε m̄ə Yuuban mi.

25

Pəlu u kī u da tem yēron mi

1 Ye Fesitu u tunuma Sesareə u ka səmburu sua, yen sōə n̄nεse u Yerusalemu da.

2 Miya yāku kowo tənwerobu ka Yuuban guro gurobu ba Pəlu durum mani, ba maa Fesitu suuru kana

3 u ka Pəlu na Yerusalemuə, domi ba gōru doke bu n̄n go swaaə.

4 Fesitu u bu sōəwa u nεε, Pəlu wāa pirisəm səə Sesareə, nen tii na n̄ maa tεemə n ka wura mi.

5 Yen sō, i de su da mi ka bεen wirugibu gabu sannu kpa bu gere tora te u kua.

6 Fesitu kun sōə n̄əba ita n̄ kun mε sōə wəkuru kere ben mi, u ka wura Sesareə. Ye u tura mi, sisiru u da u sina siri yerə ma u wooda wē bu ka Pəlu na win wuswaaə.

7 Ye Pəlu u tunuma, Yuu be ba na Yerusalemun di ba n̄n suunu bure ma ba n̄n kōsan taare manimə yèn seeda ba n̄ m̄ə.

8 Adama Pəlu u ka tii yina u nεε, na n̄ Yuuban wooda torari, n̄ kun mε sāa yeru, n̄ kun mε Romun tem yēro.

9 Fesitu wi, u kī u n bεεε m̄ə Yuuban mi, yera u Pəlu sōəwa u nεε, a kī a da Yerusalemuə bu nun siri gari yin sō nen wuswaaə?

10 Pəlu nεε, aawo. Tem yēron woodan siri yerəwa na yō, miya n weene bu man siri. Na n̄ Yuuba torari nge mε wunen tii a yē sāa sāa.

11 N̄a n wooda sara, n̄ kun mε n̄a n gāanu ganu kua ni nu ka gōə weene, na n̄ yinamə bu man go. Adama m̄em mε ba man manimə səə, gem m̄u kun wāa, goo sari wi u koo kpī u man bu n̄mu səndia. Yen sō, tē na ka nen siribu d̄əwa tem yēron mi.

12 Ye Fesitu u ka wigibu wesiana u kpa, u Pəlu sɔ́wa u nɛɛ, yèn sɔ́ a wunen siribu tem yěro nɔ́mu sɔ́ndia, win miya kaa da.

Ba ka Pəlu da Agiripa ka Berenisin wuswaaɔ

13 Sɔ́o mɛɛrun biru, sina boko Agiripa ka win sesu Berenisi ba Sesare da bu ka Fesitu tɔ́biri.

14 Ye ba sɔ́o yiru m̀ mi, Fesitu u sina boko wi Pəlu gari sɔ́wa u nɛɛ, durɔ́ goo wāa pirisəm sɔ́o wuu mi, wi Felisi u deri.

15 Sanam mɛ na Yerusalemu da, Yuuban yāku kowo tənwerobu ka guro gurobu ba man win toranu tubusia. Ma ba man bikia n nùn taare wɛ́ bu go.

16 Adama na bu sɔ́wa Romugibu ba ku ra de bu goo go ma n kun m̀ ba yěro siri. Ba ra dewa wi ka win taare wɛ́bu bu gari ko nɔ́ ka nɔ́.

17 Sanam mɛ be kpuro ba na wuu mi, na ǹ dirira, adama yen sisira na bu sokusia siri yerɔ́, ma na maa wooda wɛ́ bu ka Pəlu na.

18 Win taare wɛ́bu ba seewa, adama ba ǹ nùn gāa kōsunun taare wɛ́ ni na raa tamaa.

19 Ben tiin sāarun gariya ba ka nùn sikirinamɔ́, ka maa durɔ́ goon gari wi ba sokumɔ́ Yesu wi u gu. Adama Pəlu u gerumɔ́ kam kam durɔ́ wi, u wasi.

20 Na biti kua amɔ́na kon gari yin bweseru sirisina. Yen sɔ́na na Pəlu bikia u n kī bu nùn gari yin siribu kua Yerusalemuɔ́.

21 Adama u win siribu tem yěro nɔ́ma sɔ́ndia. Yera na wooda wɛ́ bu kpam nùn doke pirisəm sɔ́o sere n ka nùn daasia mi.

22 Agiripa u Fesitu sɔ́wa u nɛɛ, nen tii na kī n durɔ́ win nɔ́on gari nɔ́.

Fesitu nɛɛ, sia kaa nɔ́.

23 Yen sɔ́na sisiru Agiripa ka Berenisi ba tunuma siri yerɔ́ ka bɛɛɛ baka, ma tabu sinambu ka wuun wirugibu ba bu swīi. Ma Fesitu u wooda wɛ́ bu ka Pəlu na.

24 Fesitu nɛɛ, sina boko Agiripa ka bɛɛ kpuro be i wāa mi ka bɛɛɛ sannu, durɔ́ wi wee, win gari Yuuba kpuro ba ka na nen mi, be ba wāa wuu mi ka be ba maa wāa Yerusalemuɔ́. Ba gbāsukumɔ́ ba m̀, n ǹ weenɛ u n maa wāa.

25 Nen tii na ǹ gāanu wa wi sɔ́o, ni nu ka goo weenɛ. Adama yèn sɔ́ win tii u win siribu tem yěro nɔ́mu sɔ́ndia, na g̃ru doke n nùn daasia win mi.

26 Ka mɛ, na ǹ gāanu wa ni kon nenusi win gari sɔ́o n ka nen yinni tireru kua. Yen sɔ́na na ka nùn na bɛɛ kpuron wuswaaɔ, n mam nɛɛre wunɛ sina boko Agiripa, i ka win gari wɛ́eri kpa n ka wa ye kon yore.

27 Domi n ǹ man dee dee sāawe n ka pirisəm goo m̃risia kpa na kun gerua mban sɔ́na.

26

Pəlu u tii tubusia

Agiripan wuswaaɔ

1 Agiripa u Pəlu sɔ́wa u ayeru m̀ u ka win gari tubusia.

Yera Pəlu u tɔ́mbu marisia ka nɔ́mu, ma u tii tubusia u nɛɛ,

2 sina boko Agiripa, nen nukura dora gisɔ́ yèn sɔ́ kon kpī n tii tubusia wunen wuswaaɔ gari yi kpuro sɔ́o yi Yuuba ba man manimɔ́.

3 Domi na yɛ ma a Yuuban komaru yɛ sāa sāa ka ben sikirinɔ́sun gari. N n men na, na nun kanamɔ́ a tɛmanɔ́ a nen gari swaa daki.

4 Yuuba kpuro ba nen wāaru yɛ saa nen aluwaasirun di. Ba yɛ ma Yerusalemuɔ́ra na biru di nen bweseru sɔ́o.

5 Ba man yɛ n tɛ. Yen sɔ́, bà n kī ba koo kpī bu man seeda diiya ma Falisiban swaa sɔ́ra na kpɛa, ye ya Yuuban sāarun komaru neni n kpuro kere.

6 Ma tɛ, ba man siri mini yèn sɔ́ na nɔ́ mwɛɛ te yīiyɔ́ te Gusunɔ́ u bɛsɛn sikadoba kua.

7 Nɔ́o mwɛɛ teya bɛsɛn bwesenu wɔ́kura yiru nu ka Gusunɔ́ sāmɔ́ gem ka tia bururu ka yoka. Sina boko, yīiyɔ́ bin sɔ́na Yuuba ba man mem manimɔ́.

8 Mban sɔ́na bɛɛ Yuuba i ǹ kpɛ i naane doke ma Gusunɔ́ u g̃ribu seeyamɔ́.

9 Nen tii na raa tamaa n weenɛ n Yesu Nasaretigiin yīsiru sanku ka swaa dabinu.

10 Mɛya na kua Yerusalemuɔ́. Na wooda mwa saa yāku kowo tənwerobun min di, ma na naane dokeobu dabiru doke pirisəm sɔ́o. Bà n maa kī bu ben gabu go nen nɔ́mu ga ra n wāa sɔ́o.

11 Nɔ́n dabira na ra bu so Yuuban menɔ́o yenu kpuro sɔ́o, kpa n bu tilasi ko bu ka Gusunɔ́ gari kam gerusi. Na ka bu m̃ru bɛsira too sere na mam bu naa swīi wuu tukusɔ́.

Pəlu u win gəru gəsiabun gari mə
(*I maa mērio Gərobun Kookoosu 9:1-19, 22:6-16*)

¹² Ma Pəlu maa nē, yāku kowo tənweroba man yəllaa kua na dəə Damasiə ka ben yiiko.

¹³ Sina boko, səə wii wəllun saka swaa ye səə, na yam bururam wa mu na wəllun di mu sun wukiri nē ka be ba man yəsiriə. Yam bururam mē, mu səəgim ballim kere.

¹⁴ Bēsē kpuro sa wəruma temə, ma na nəə gagu nua, ga ka man gari mə ka Heberum ga nē, Səəlu Səəlu, mban sənna a man nənī səəmə. Mēerawa a tii mə nge naa kinē te ta ten yinnin dēki nəə semgia tēsumə.

¹⁵ Ma na bikia na nē, wuna were Yinni. Ma Yinni nē, nēna Yesu wi a nənī səəmə.

¹⁶ Tē, a seewo a yōra. Na nun kuremawa n ka nun gəsi a ko nēn səmə, kpa a ka gāa nin seeda di ni a wa kə ka maa ni kaa wa sanam mē kon kpaam nun kure.

¹⁷ Kon nun yakia saa Isireliban nəmun di, ka maa tən tukobun min di bən mi kon nun gəri,

¹⁸ a ka ben nənī wukia bu ka gəsira yam wəkurun di bu du yam bururam səə, kpa bu gəsira Setam dam di bu na Gusunən mi, kpa bu ben toranun suuru wa bu ayeru tubi di ka be sannu be Gusunə u gəsa u kua wigibu yèn sə ba man naanē doke.

Pəlu u win səmburun gari mə

¹⁹ Pəlu maa nē, sina boko Agiripa, yen sənna na wəllun kəsi te mēm nəəwa.

²⁰ Na waasu kua, gbiikaa Damasiə ka maa Yerusalemə, yen biru Yudean tem kpuro səə, ka maa tən tukobun mi. Na bu səəwa bu ben gəru gəsio bu toranu deri bu wura Gusunən mi, kpa bu gəru gəsiabun kookoosu səsī.

²¹ Yenin saabuwa Yuu gaba man mwa sāa yerə ba ka swaa kasu bu man go.

²² Adama sere ka gisən gisə Gusunə u man kəsū, na ka wāa na seeda dimə təmbu kpuron wuswaaə, baka ka buu. Na n gāanu gerumə, ma n kun mə ye Gusunən səməbu ka Məwisi ba gerua ben tireru səə ba nē ya koo koorə.

²³ Yeya, Kirisi u n koo ko u kun nənī səəre, kpa u n sāa gbiikoo wi u koo se gərin di u ka yam bururam gari kpara Yuuban mi ka maa tən tukobun mi.

Pəlu u kī Agiripa u ko Kirisigii

²⁴ Sanam mē Pəlu u tii tubusia mēsum, Fesitu u gbāra u nē, Pəlu, a wiiraməwa! Wunen keu baka ya nun wiiro kua.

²⁵ Pəlu nē, Yinni Fesitu na n wiiramə. Gari yi na gerumə yi sāawa gem, yi maa swaa swīi.

²⁶ Domi sina boko Agiripa u gari yin asansi yē. Na maa ka nūn gari mə ka toro sindu yèn sə na yē ma yen gē kun nūn berue, domi gari yi, yi n koore gbenum.

²⁷ Sina boko Agiripa, a Gusunən səməbun gari naanē doke ro? Na yē sāa sāa ma a yi naanē doke.

²⁸ Agiripa u Pəlu səəwa u nē, n n sosi fiiko kaa n kī a de n ko Kirisigii.

²⁹ Pəlu u nē, baa n n domman na, Gusunə u de a ko Kirisigii n kun mam wunē tənə, n koorə mē ka be ba nēn gari nəəmə mini kpuro gisə, kpa i n sāa nge nē, yəni yi ba man doke baasi.

³⁰ Sanam mēya sina boko ka tem yēro ka Berenisi, ka be ba sə mi, ba seewa.

³¹ Ye ba yariə, ba sənnamə ba mə, durə wi, u n gāanu kue ni nu ka gəə weenē, baa mam pirišəm.

³² Ma Agiripa u Fesitu səəwa u nē, durə wi, u kun win siribu tem yēro nəmu səndie, sa ko raa kpī su nūn kara.

27

Ba ka Pəlu Romu dəə

¹ Sanam mē ba gəru doke su ka Italin tem da ka goo nimkuu, ba Pəlu ka pirišəm gabu Yuliu nəmu səndia wi u sāa Romun tabu kowo wuuru garun tənwerə te ba sokumə tem yērogiru.

² Sa goo nimkuu dua ge ga na saa Adamitin di ga dəə ga n Asin tem bēwe. Ma sa swaa wəri. N deema Aritaaki, Masedənigii wi u na saa Tēsalonikan di, u wāa ka bēsē.

³ Yen sisiru sa tura Sidoniə. Yuliu u Pəlu tən geeru kua, u dera u da u win kpaasibu bera bu ka nūn wē yèn bukata u mə.

⁴ Ye sa doona wuswaaə woo bəkə ga sun sweemə. Yen sənna sa da sa Sipun tem bēwa mi woo ga ka nē.

⁵ Ye sa Silisi ka Panfilin tem bēwa, sa tura Mirə Lisin temə.

⁶ Miya bēsen tabu kowo tənwerə u goo nimkuu gagu wa ge ga na saa Alesandirin di ga dəə Itali gia, ma u sun ge duusia.

⁷ Sǎo dabira sa da tɛru tɛru ka wahala sa sere da Sinidin bəkuə. Ye woo bəko ga yina su da wuswaa, sa gera sa da sa Keretin tem bɛwa sa kpa ka Saamənən bəkuə.

⁸ Ma sa ye sara ka wahala baka sa tura yam gam mɛ ba mǎ Alafian Wɛra yeru, mɛ mu wāa wuu gen bəkuə ge ba mǎ Lase.

⁹ Sa sina mi sǎo mɛru sere ba ka nǎo kusia, ma bɛsɛn wuswaa daabu kua kari baka domi saa ye, ya ka goo nimkuu sɛ. Yen sǎna Pɔlu u bu kirə kua u nɛɛ,

¹⁰ durə bɛɛ, na wa ma bɛsɛn wuswaa daabu kun koorə n kun ka kari ka munuse. N n sǎmunu tǎna nu koo kam koo ka goon tiwa ka sere bɛsɛn tiin wāaru.

¹¹ Adama tabu kowo tǎnwero u goo temə ka goo yɛron gari swaa daki n kere Pɔlugii.

¹² Goo yǎra yee te, ta n weenɛ bu yǎra mi woorun sanam. Yen sǎna ben dabira nɛɛ, bu doona min di, kpa bu kookari ko bu ka turi Fenikiə mi Keretin tem goo yǎra yeru gara wāa, te ta mɛɛra sǎo duu yerun yɛsa ka yɛsa. Miya ba kī ba n wāa woorun sanam.

Woo bəko ga seewa

nim wǎku wǎllə

¹³ Woo fɛɛ fɛɛbu ga seema nim wǎku gian di, ma durə be, ba tamaa ben daabu koo koorawa nge mɛ ba kī. Yera ba goo yǎratia gawama nim di, ba goo wuka ba Keretin tem bɛwe turuku turuku.

¹⁴ Adama ye n sosi fiiko, woo bəko ge ba ra soku Erakilom ga seewa saa tem burerun beran di.

¹⁵ Ga goo nimkuu swee ma yèn sǎ sa n kpīa su goo ge sīisia woo gen deederu, sa n maa kookari gaa kue, sa dera woo ge, ga ka goo ge da mi ga kī.

¹⁶ Ma sa da sa tem bure piibu bɛwa ge ba mǎ Koloda mi woo ga ka nɛ. Miya sa kpīa sa goo nimkuun goo piibu gawa ka wahala baka sa ka gu duusia.

¹⁷ Ye sa gu duusia sa kpa, ba goo nimkuu ka wɛɛ gɛɛ bəkuə ka dam. Yera ba gen beka ka wɛɛ kusia, ma ba dera woo ga ka gu da mi ga kī yèn sǎ ba bɛrum kua bu ku raa de Sirituə bu yani sɛeri kuru kara.

¹⁸ Yen sisiru, nge mɛ woo ge, ga sun sweemə ka dam, ba goo nimkuun sǎmunu wiabu wəri ba sure nim sǎo.

¹⁹ Yen sisi kpaaru, ba goo nimkuun dendi yǎnu wia ba sure nimə ka ben tiin nǎma.

²⁰ Sǎo dabira sa n sǎo ka kperi wa, ma woo damguu ga mǎ, sa n de maa tamaa sa ko yari baani.

²¹ Ye goo kun gǎanu di saa tɛebun di, yera Pɔlu u yǎra ben suunu sǎo u nɛɛ, durə bɛɛ, i n daa nɛn gari wura, sǎ kun daa dǎonɛ Keretin di, i n daa kari ka munuse yeni wasi.

²² Adama tɛ, na bɛɛ kanamə, i de bɛɛn bwɛra kpuna. Goo sari wi u koo kam ko bɛɛ sǎo ma n kun mǎ goo nimkuu tǎna.

²³ Domi gīa wǎkuru Gusunə wīgii na sǎa, wi na sǎamə, win gərado u na nɛn mi

²⁴ u nɛɛ, nɛ Pɔlu n ku bɛrum ko. Na n kon ko na kun yǎre tem yɛron wuswaa. N wee, Gusunə u maa man be kpuro yǎllaa kua be ba wāa ka nɛ sannu goo sǎo.

²⁵ Yen sǎ, durə bɛɛ, i bɛɛn wasi kusio. Domi na naanɛ sǎa ma Gusunə u koo ko nge mɛ u man sǎowa.

²⁶ Adama goo ga koo kəsikira tem bureru garun gārə.

²⁷ N wee, n kua sǎo wǎkura nɛsɛn wǎkuru ma woo damguu ga sun bərikiamə nim wǎku wǎllə ge ba ra soku Mɛditeranɛ. Wǎku ten suunu sǎon saka, goo nimkuun sǎm kowoba tamaa sa tem turuku kuawa.

²⁸ Ma ba sisu wɛɛ gbinisi ba kpɛɛ nim sǎo. Ba wa ma nim mɛn dukum mu tura mɛtiri tɛna ka nǎoba yiru. Ye n tɛ fiiko ba kpam yīira ma ba wa nim mɛn dukum tura mɛtiri yɛnda nǎobu ka ita.

²⁹ Ba nande bu ku raa kpenu kuru kara, yen sǎna ba goo yǎratinu nɛ sǎarusia gen biruə, ma ba kanamə yam mu fuuku sǎra.

³⁰ Yera goon sǎm kowobu gaba gǎru doke bu gbɛnum sara, ma ba goo piibu sarasia nimə nge ba kī bu goo yǎratinu ka da gen wuswaa.

³¹ Adama Pɔlu u tabu kowo tǎnwero ka tabu kowobu sǎowa u nɛɛ, ma n kun mǎ sǎm kowo beni ba sina sɛɛ goo nimkuu sǎo, i n faaba wasi.

³² Yera tabu kowoba wɛɛ bura yi yi goo piibu ge nɛni ma ba dera ga wəri nim sǎo.

³³ Sanam mɛ ba yam sǎreru mara Pɔlu u be kpuro kana bu di. U nɛɛ, saa sǎo wǎkura nɛn diya i faaba swaa daki, i n maa gǎanu ganu di.

³⁴ Na bɛɛ kanamə, i dio bɛɛn faaban sǎ. Domi baa bɛɛn wirun seri tia kun borimə.

³⁵ Ye Pəlu u yeni gerua u kpa, u p̄εε sua u Gusunə siara be kpuron wuswaaə u ye mura ma u dim wəri.

³⁶ Ma be kpuro ba wasi kusia, ba dīanu di ben tii.

³⁷ Bεε be sa wāa goo nimkuu ge səə, bεsən geera tura tənū goobu ka wata ka wəkura nəəbu ka tia (276).

³⁸ Ye baawure u di u deba, ba alikama sure nim wōku səə, goo nimkuun bunum mu ka kaara.

Goo nimkuu ga kəsikira

³⁹ Ye yam sāra, ba n̄ tem mε tuba, adama ba daa gəmburu garu wa te ta yani sεeri mə, ma ba gōru doke bu goo nimkuu bərie mi, bā n̄ kpīa.

⁴⁰ Yera ba goo yōratinun wēε kusia ba dera nu nim wəri, ka sere maa sεsənun wēε yi ba ka yi səri. Ma ba beka seesia wəllə goo nimkuu gen wuswaaə kpa woo gu ka goo bərie daa gəmbu ten mi gia.

⁴¹ Adama ba tura mi nim kurenu yinnamə ka dam ma ba tem kuru kara. Ma goo nimkuun wuswaa ya tem gira, ba kpana bu ge wuka. Sanam mεya nim kure bakanu maa gen biru swee ka dam, ma ga kəsikira.

⁴² Yera tabu kowobu ba gōru doke bu pirisəm be kpuro go, kpa bu ku raa kēeri bu yakara.

⁴³ Adama tabu kowo tənwero wi, u kī u Pəlu faaba ko, yen sōna u bu yinari. U wooda wē be ba kēeri yē bu gbi bu sure nim səə bu təbura guruə.

⁴⁴ Kpa be ba tie bu goo nimkuun kpatakunu yə bu ka təbura n̄ kun mε gen tiin bεsi. Nge mεya təmbu kpuro ba ka tura guruə ka alafia.

28

Ba wāa Malituə

¹ Sanam mε sa tura tem bure ten mi ka alafia sa gia ma teya ba m̄ Malitu.

² Yam min tamba sun n̄nua ka kīru. Gura n̄mə, ma woorə m̄. Yen sōna ba dōə sōrua, ba ka sun dam koosia.

³ Ye Pəlu u dāa buri m̄nnamə u dokemə dōə səə, sanam mεya waa gəsəra yarima min di yam susurun sō ma ta win n̄mu tēke.

⁴ Yam min tamba waa ye wa Pəlun n̄muə, ma ba gerua ba n̄ε, kam kam durə wi, tən

gowowa. Baa mε u nim wahalan di yara, būu u n̄ koo de u n̄ wāa.

⁵ Adama Pəlu u waa ye kpare dōə səə, ya n̄ maa n̄n wahala gaa kue.

⁶ Ba mara bu wa win wasi m̄si, n̄ kun mε u wəruma suaru səə u gbi. Ye ba n̄n m̄εra tii tii n̄ ka tε, ba wa gāanu ganu kun n̄n kue, ba n̄ə kəbia ba n̄ε, būuwa u sāa.

⁷ Yam min bəkuəra durə goon yenu ga wāa, wi u sāa tem bure ten sunə, win yīsira Pubilusi. U sun dam koosia, ma u sun n̄nua ka kīru sō ita win yenuə.

⁸ N deema Pubilusin tundo u wasi sundu ka bandubandu barə u kpī. Ma Pəlu u dua win dirə u kanaru kua u n̄n n̄ma s̄ndi, ma u n̄n b̄kia.

⁹ Yen biru tem m̄n barəbu kpuro ba naamə win mi, ma u bu b̄kiamə.

¹⁰ Ba sun b̄εε kua ka gāa dabinu. Sanam mε sa goo nimkuu duə sa doonə, ba sun kpuro wē yèn bukata sa mə.

Pəlu tura Romuə

¹¹ Suru itan biru sa goo nimkuu gagu dua ge ga na saa Alesandirin di, ge ga raa yō tem bure ten mi woorun saa. Goo nimkuu gen yīrera sāa būu sikaba.

¹² Sa tura wuu gagun mi, ge ba m̄ Sirakusi, ma sa sō ita kua mi.

¹³ Sa kpaam goo wuka min di sa da Regioə. Yen sisiru woo ga seewa nim wōku gian di ma sō yiruse sa tura Pusolio.

¹⁴ Sa naanε dokeobu gabu deema mi, ma ba sun kana su ka bu sina alusuma bōə teeru. Nge mεya bεsən sanum koosina sa ka tura Romuə.

¹⁵ Naanε dokeo be ba wāa mi, ba nua ma sa wee, ma ba sun sennə na sere Apiyusin yaburə. Gaba maa ka sun yinna mi ba m̄ s̄bun s̄bia yenu ita. Ye Pəlu u bu wa u Gusunə siara, ma win bwēra kpuna.

¹⁶ Sanam mε sa Romu dua, ba dera Pəlu u win diru mə win baa. Ma tabu kowo goo u n̄n kōsu.

Pəlu waasu kua Romuə

¹⁷ Sō itan biru, Pəlu u wuu gen Yuuban wirugibu sokusia. Ye ba m̄nna ba kpa u n̄ε, b̄ε n̄n m̄ero bisibu, Yuu be ba wāa Yerusalemuə ba man mwa, ma ba man Romugibu n̄mu s̄ndia, baa mε na n̄ bεsən təmbu gāanu ganu kue, na n̄ maa bεsən sikadoban komaru torari.

18 Romugiba man siri ma ba kī bu man kara yèn sō ba n̄ taare gaa wa ne sōo ye ya ka gōō weene.

19 Adama Yuu be, ba n̄ gari yi wure, yera na n̄en siribu tem yēro n̄omu s̄andia, baa me na n̄ n̄en t̄ambu gari gee mani.

20 Yenin sōna na beε bikia i ka na gisō n ka beε gari ko. Domi ba man ȳoni yi dokewa wi Isireliba ba mara u nan sō.

21 Ba n̄n̄n sōōwa ba n̄εε, sa n̄ tirenu wa saa Yudean di wunen garin sō, m̄eya maa sa n̄ baaru kōsa gaa nua saa bešen m̄ero bisibun n̄ōn̄n di be ba na saa mi gian di.

22 Adama bešen tii sa kī su n̄o ye a naane doke, domi sa yē ma baama kpurowa ba swaa yen kōsa gerum̄o.

23 Yen sōna ba t̄aru yi te ba koo na win mi, ma t̄an dabinu na t̄ō te, diru mi u w̄aa. U bu gari yi kpurowa tubusiabu w̄ari, u bu ban te Gusun̄o u sw̄in̄ gari seeda diiya. U bu Yesun̄ gari s̄ōsim̄o saa M̄owisin wooda ka Gusun̄an s̄am̄abun t̄irenun di. U bu yen keu s̄ōsi saa bururun di sere s̄ō ka kpa.

24 Gabu be sōo ba gari yi naane doke, adama gabu ba n̄ wure.

25 Ba gari yi sikirin̄em̄o, ba ka doona. Adama bu sere doona P̄olu u gari tee sosi win gari sōo u n̄εε, geema, Hunde D̄εero u beēn sikadoba s̄ōōwa saa Gusun̄an s̄am̄o Esain n̄ō s̄ōn̄n di,

26 u n̄εε,

“A doo t̄an ben mi, a n̄εε,
ba ko n̄ n̄ōm̄o ka gem,
adama n̄ n̄ koo bu yeeri.

Ba ko n̄ m̄εεrim̄o,
adama ba n̄ koo wa.

27 Domi t̄an benin ḡoru ga n̄ biti m̄o.

Ba ben tiin swaa k̄aru.

Ba n̄oni yinwa

kpa bu ku wa ka ben n̄oni,

kpa bu ku n̄o ka ben swaa,

kpa bu ku gia ka ben ḡoru,

kpa bu ku raa ka ḡosirama n̄en mi n ka bu bekia.”

28 P̄olu u maa n̄εε, n̄ n̄ m̄en na, i n̄ yē ma Gusun̄o u dera win faaba ye, ya da t̄an tukobun mi. Beya ba koo ye swaa daki. [

29 Ye P̄olu u yeni gerua u kpa, Yuu be, ba seewa ba sikirin̄am̄o gem gem ba ka doon̄o.]

30 W̄ōō gira yiruwa P̄olu u w̄aa diru garu sōo te u haya s̄aa. Be ba n̄n̄n beram da mi kpurowa u ka bu faagi kua ka nuku dobu.

31 U ban te Gusun̄o u sw̄in̄ garin waasu m̄ō ma u Yinni Yesu Kirisin̄ gari tubusiam̄o ka toro sin bakaru. Goo sari wi u n̄n̄n yinari.

TIRE TE PŌLU U ROMUGIBU KUA

Pōlu u tire te Romugibu yoruawa saa Korintin di sanam me u sōaru mō u ka da Romu mi, u Yesun yigberu dam kē. Domi u kī u sōmburu ko Romun Yesun yigberugibun suunu sōo saa fiiko kpa bu nūn somi u ka da Esipanin temō.

Pōlu u sōosimō win tire te sōo ye ya sāa naane dokebu ka nge me naane doke bi, bu ra tōnun wāaru kōsi. Tire ten gari mero ya sāawa naane dokebu bu ra de tōnu u faaba wa, n n mō wooda n nēnubu. Handuniagibu kpurowa ta gari yi sōomō. Domi Gusunōn mi, goo kun goo.

Tire ten kpunaa

1. Tire ten gari mero, wiru 1:1-17.
2. Tōmbu kpurowa ba tore, wiru 1:18n di sere wiru 3:20.
3. Swaa ye Gusunō u ra ka tōmbu faaba ko, wiru 3:21n di sere wiru 4:25.
4. Wāa kpaaru Kirisi sōo, wiru 5n di sere wiru 8.
5. Gusunōn himba Isireliban sō, wiru 9n di sere wiru 11.
6. Nge me naane dokeo u koo win wāaru diisina, wiru 12n di sere wiru 15:13.
7. Tōbiribu, wiru 15:14n di sere wiru 16:27.

Tōbiribu

¹ Nēna Pōlu, Kirisi Yesun yoo, ne wi Gusunō u soka n ka ko win goro ma u man wuna nēnem n ka win Labaari gean waasu ko.

² Labaari gea ye, Gusunō u raa yen nōo mwēeru kua yellun di saa win sōmōbun min di, ma ba ye yoru win garin tireru sōo.

³ Win Biiwa ya ka yā, Yesu Kirisi besen Yinni wi ba mara nge tōnu Dafidi sina bokon bweseru sōo.

⁴ Adama Hunde Dēero u sōosi ka dam ma Gusunōn Biiwa u sāa sanam me u seewa gōrin di.

⁵ Wiya man durom wē ma u man gōra bwesenu kpuron mi win yīsirin sō, bwese ni, nu ka nūn naane doke kpa nu nūn mem nōowa.

⁶ Bēe Romugibu, bēe be Yesu Kirisi u soka, i maa wāa be sōo.

⁷ Na bēe kpuro tire teni yoruammē bēe be i wāa Romuō, bēe be Gusunō u kī ma u bēe soka i ka ko wigibu. Gusunō, besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēe durom ka alafia kē.

Pōlu u kī u naane dokeobu beram da Romuō

⁸ Gbiikaa na Gusunō nēn Yinni siaramō Yesu Kirsin min di bēe kpuron sō yēn sō ba bēen naane dokebun gari mō handunia kpuro sōo.

⁹ Gusunō wi na sāamō ka nēn gōru kpuro na ka win Biin Labaari gea kparamō, wiya sāa nēn seeda ma na ra n bēen gari mō kpeetim sari

¹⁰ nēn kanaru sōo. Na ra n bikiamō, Gusunō ù n kī u den man swaa kē tē, n ka na bēen mi.

¹¹ Domi na gōru doke gem gem n bēe wa n ka bēe hunden kēru garu kē kpa i ka tāsi.

¹² Kpa sa n dam kēenamō besen naane dokebu sōo ne ka bēe sanam me ko na n wāa bēen mi.

¹³ Nēgibu, na kī i n yē ma na gōru doke nōn dabiru n ka na n bēe wa kpa nēn sōmburu tu binu ma bēen suunu sōo, nge me ta mara tōn tukobu gabun mi, adama sere ka gisō na n fēe wa.

¹⁴ Na waasun dibu nēni wuu marosugibun mi ka maa baru kpaanugibun mi, yērugibun mi ka maa yēru sarirugibun mi.

¹⁵ Yen sōna na kī gem gem n maa bēe Labaari gea nōosia bēe be i wāa Romuō.

Labaari gean dam

¹⁶ Domi na n Labaari gean sekuru mō. Gusunōn dama me mu ra baawure faaba ko wi u naane doke, gbiikaa Yuuba, yen biru tōn tukobu.

¹⁷ Labaari gea ye, ya sōosimō nge me Gusunō u ra tōnu gem wē. Gem mēn torubu ka mēn nōru, naane dokeba. Nge me ba yoru, “Wi u kua gemgii naane dokebu sōo, u ko n wāawa.”

Tōmbun taare

¹⁸ Ka geema, Gusunō u win mōru sōosimō saa wōllun di kōsa kpuron sō ye tōmba kua, ka win bēere yēru sariru. Ben kom kōsum mēn saabu ba n dere gem mu sōmburu ko.

¹⁹ Gusunō u mōru mō domi ye ya weene tōnu u tubu Gusunō sōo ya bu burura. Gusunō win tiwa u bu ye sōosi kpasasa.

20 Ka gem, u ñ waarɔ ka nɔni, adama saa tem toren di u tii sɔasi ma u sɔa Gusunɔ, u maa win sinaru sɔasi win sɔma ye u kua sɔɔ. N n mɛn na, ba ñ gafara wasi.

21 Ba Gusunɔ yɛ adama ba ñ nɔn win sinandun bɛɛɛ wɛ bu sere nɔn siara. Ma ben wira gu ma yam wɔkura yiba ben gɔru bwisi sarirugisu sɔɔ.

22 Ba gerumɔ ba bwisi mɔ adama ba sɔawa gari bakasu.

23 Ma ba Gusunɔ wi u ku ra gbin yiiko kɔsina ka bwɔarokunu ni nu ka tɔnu weene wi u ra gbi, ka gunɔsu, ka yɛɛ yi yi ra sɪ, ka yi yi ra kabiri.

24 Yen sɔna Gusunɔ u bu daa disinugia sure ben tii tiine sɔɔ nge mɛ ben gɔru ga kɪ, kpa ben wasi yi ka ko bɛɛɛ sarirugii.

25 Ba Gusunɔn gem ka weesu kɔsina. Taka koorɔ ba sɔwa ma ba yen wɔaru wɔa, n ñ mɔ taka kowon tii wi n weene bu siara ka baadommaɔ. Ami.

26 Yen sɔna Gusunɔ u bu kɔde bɛɛɛ sarirugia kpɛɛ. Ben tɔn kurɔbu ba kɔɔ mennabu yina ka tɔn durɔbu ma ba kookoo si su ñ dɛnde kɔsire kua.

27 Mɛya maa tɔn durɔbu ba kɔɔ mennabu yina ka tɔn kurɔbu, ma ben kɪrun kɔde banda ben tii tiine sɔɔ. Ba sekuru sariru mɔ, tɔn durɔ ka tɔn durɔ, ma ba are mwaamɔ ben tii sɔɔ yi yi ka ben toraru nɛ.

28 Gusunɔ u bu deri ben bwisiku kɔsunu sɔɔ bu ka ko ye n kun weene yɛn sɔ ba ñ wure bu nɔn gia.

29 Ma ba kɔsa baayere yiba ka nuku kɔsuru ka bine ka tusiru ka nisinu ka tɔn goobu ka sannɔ ka taki ka bwisi kɔsi. Ba ra wɪine,

30 ba ra tɔnu yaa kasiki, ba Gusunɔ tusa, ba ra tii wa, ba yɛkɔ mɔ, ba ra woo kanɛ, ba kɔsan kobun bwisi mɔ, ba ñ ben tundobu ka ben merobu bɛɛɛ wɛɛmɔ.

31 Ba ñ bwisi mɔ, ba ñ naanɛ mɔ, ba ñ kɪru mɔ, ba ñ maa wɔnwɔndu mɔ.

32 Ba yɛ ma Gusunɔn wooda ya gerumɔ ma be ba yenin bweseru mɔ, gɔwa ben kɔkɔrɔ. Ka mɛ, ba ra ko. N ñ mɔ mɛ tɔna, ba maa gabu siaramɔ be ba mɔ mɛ.

2

Gusunɔn siribu

1 N n mɛn na, wunɛ wi a gabun taare waamɔ, a ñ gafara wasi baa à n weren na,

domi sanam mɛ a gabun taare waamɔ ma a maa mɔ nge be, a tii taare wɛɛmɔwa.

2 Sa yɛ ma Gusunɔ u gem mɔ ù n bu taare wɛɛmɔ be ba mɛn bweseru mɔ.

3 N n mɛn na, a tamaa kaa yari Gusunɔn siribun di wunɛ wi a gabun taare waamɔ ma a mɔ nge be?

4 Nge a win tɔn geeru ka win tɛmanabu ka win suurun kpɔaru gemawa? A ñ yɛ ma Gusunɔ u tɔn geeru mɔwa u ka nun gɔru gɔsiasia?

5 Adama yɛn sɔ wunen gɔru ga bɔɔbu ga degangam yiba, a wunen tii mɔru mennammɛwa Gusunɔn mɔrun tɔrun sɔ tɛ sɔɔ u koo tɔmbu siri dee dee

6 u ka baawure kɔsia nge mɛ win kookoosu sɔa.

7 Be ba gea mɔ ka tɛmanabu ba ka yiiko ka bɛɛɛ ka wɔaru kasu, beya Gusunɔ u koo wɔaru te ta ku ra kpe wɛ.

8 Adama be ba ben tiin gɔru kɪru mɔ, ma ba ku ra gem mɛm nɔwɛ ma n kun mɔ kɔsa, beya ba koo mɔru ka nuku ghisibu wa.

9 Tɔnu baawure wi u ra kɔsa ko u koo tɔya ka nɔni swɔaru wa, gbiikaa Yuuba, yen biru tɔn tukobu.

10 Baawure wi u ra maa gea ko u koo yiiko ka bɛɛɛ ka bɔri yɛndu wa, gbiikaa Yuuba, yen biru tɔn tukobu.

11 Domi Gusunɔn mi, goo kun goo.

12 Be ba tora, ba koo kam ko ba kun bu siri ka wooda. Be ba maa wooda yɛ ma ba tora, wooda yera ba koo ka bu siri.

13 Domi n ñ mɔ be ba woodan garibu swaa daki beya ba gem mɔ Gusunɔn wuswaaɔ, ma n kun mɔ be ba mɔ ye wooda ya yiiremɔ.

14 Tɔn tukobu ba ñ Mɔwisin wooda mɔ, adama sanam mɛ ba mɔ ka tii ye wooda ya gerumɔ, ba sɔsimɔ ma ba yɛ ye n weene bu ko, baa bà kun Mɔwisin wooda mɔ.

15 Ben daa ya sɔsimɔ ma woodan kookoosu su yorua ben gɔrusu sɔɔ. Ben gɔru ga maa yen seeda dimɔ, domi ben bwisikunu nu bu ben toranu sɔsimɔ, ñ kun mɛ, nu ka bu yinamɔ.

16 Mɛya n ko n sɔa tɔɔ te Gusunɔ u koo tɔmbun bwisiku asiriginu kpuro siri Kirisi Yesun min di, nge mɛ nen Labaari gea ya gerumɔ.

Yuuba ka wooda

17 Wunε maa ni. A tii sokumə Yuu, a wooda naane s̄aa, a woo kanamə wunε ka Gusunən wāasinaan s̄.

18 A yē ye Gusunə u kī a ko, ma a gāa geenun wunanabu gia wooda s̄ə.

19 A yīiyə ma kaa kpī a wōkoku swaa gbiiya, kpa a tōmbu yam dεerasia be ba wāa wōkuru s̄ə.

20 A tamaa ma kaa kpī a bwisi sarirugibu bwisi kē, kpa a bibu keu s̄əsi. A yē ma a yēru ka gem nuuru mə wooda s̄ə.

21 Wunε wi a gabu keu s̄əsīmə, mban s̄na a n̄ tii s̄əsīmə. Wunε wi a gabu s̄əmə bu ku gbēni, mban s̄na a gbēnimə.

22 Wunε wi a gerumə bu ku sakararu ko, mban s̄na a m̄. Wunε wi a būnu tusa, mban s̄na a gbēnimə nin dinə.

23 Wunε wi a woo kanamə woodan s̄, mban s̄na a Gusunə funε wunamə ka woodan sarabu.

24 Domi Gusunən gari s̄ə ba yorua ba nεε, “Bēen saabuwa tən tukobu ba Gusunən yīsiro gari kam gerusimə.”

25 À n wooda swīi bango ya arufaani mə ka gem, adama à n wooda saramə wunən bango ya s̄aa kam.

26 N n mēn na, tən tuko wi ba n̄ bango kue, ù n woodan gari mēm n̄əwa, Gusunə u n̄ n̄n mēera bangogii?

27 Tən tuko wi u wooda mēm n̄əwa baa mε ba n̄ n̄n bango kue u koo bεε Yuuba taare wē, domi i wooda saramə baa mε i ye mə ma ba bεε bango kua.

28 N n̄ mə wi u s̄aa Yuu wasi s̄ə, wiya u s̄aa Yuu ka gem.

29 Adama wi u s̄aa Yuu ka gem, wiya wi u s̄aa Yuu win ḡruə. Domi bango ya n̄ s̄aa ye ba kua wasi s̄ə. Ye ya s̄aa bango ka gem, yera ḡru ḡsiabu. Hunde Dεeron s̄ambura, n n̄ mə woodagiru. Gusunəwa koo Yuu wi siara, n n̄ mə tōmbu.

3

1 Tē, arufaani yerà Yuu u mə. Nge are yirà bango ya mə.

2 N arufaani baka mə swεε kpuro s̄ə. Gbiikaa Gusunə u win gere Yuuba n̄mu s̄ndia.

3 Mba ya koo ko ben gabu bà n kua naane sarirugibu. Ben naane sarirun s̄ Gusunə u koo maa ko naane sarirugii?

4 Aawo, n n̄ mε. Baa bà n tōnu baawure soka weesugii, ba n yē ma Gusunə s̄aawa geegii. Nge mε Gusunən gari gerumə, “Ba koo nun gem wēwa wunən gari gerubu s̄ə kpa a siribu di.”

5 Adama kōsa ye sa m̄ yà n s̄əsīmə ma Gusunə s̄aa gemgii, mba sa ko gere. Gusunə ù n tōnu s̄εyiasimə, u s̄aa gem sarirugii? Aawo, na gari gerumə ka t̄ndun baa.

6 Domi Gusunə ù kun s̄aa gemgii, aməna u koo ka handunia siri.

7 Adama n̄n weesu s̄u n Gusunən gem s̄əsīmə kpasasa, win yiiko yu ka sosi, mban s̄na ba koo kpa man taare wē nge toro.

8 Mban s̄na sa n̄ ko nεε, su kōsa ko kpa yu gea ma. Gabu bu ka wa bu n̄n yīsiro sanku ba nεε, mεya na gerumə. Tən be, ba koo taare wa nge mε n weene.

Goo sari wi u s̄aa gemgii

9 N n mēn na, bεε Yuuba sa gabu sanə kerewa? Aawo, baa fiiko. Domi sa s̄əsi kə ma bεε Yuuba ka tən tukobu bεε kpuro sa wāawa torarun dam n̄māə.

10 Nge mε ba yorua,

“Gemgii sari, baa turo.

11 Goo sari wi u bwisi mə.

Goo sari wi u Gusunə kasu.

12 Be kpurowa ba kōre.

Be kpurowa ba sankire.

Be kpurowa ba kōsa m̄.

Baa ben turo kun gea m̄.

13 Ben yara ba ka sibu taki dimə.

Ben n̄ə ga d̄ε m̄əwa nge surəkəru.

Ben n̄əwa ba ra ka tōnu go.

14 Ben n̄ə ga b̄ri yiba, ka gari yi yi sosu.

15 Ben naasu su s̄au su ka t̄nun yem yari.

16 Kpeerabu ka nuku sankirana nu ra n wāa ben swaa s̄ə.

17 Ba n̄ alafian swaa yē.

18 Ba n̄ Gusunə nasie.”

19 Tē sa yē ma kpuro ye wooda ya gerumə, ya ye geruməwa be ba wāa yen n̄muən s̄, kpa n̄ə baagere gu ka mari, kpa baawure u win daa tusia Gusunən wuswaa.

20 Domi goo sari wi u koo gem wa Gusunən wuswaa wooda n̄nubun s̄, yèn s̄ wooda ya ra t̄nun toraru s̄əsi.

Nge mε Gusunə

u ra tōnu gem wē

21 Adama tē Gusunō u sōasi nge me u ra tōnu gem wē, n n̄ mō ka woodan gari. Mōwisin wooda ka Gusunōn sōmōbu ba yen seeda di.

22 Kpuro be ba Yesu Kirisi naane doke, Gusunō u bu gem wēemō ben naane doke-bun sō, domi goo kun goo.

23 Tōmbu kpurowa ba tora ma ba Gusunōn yiiko bia.

24 Adama Gusunō u bu gem wēemō n kun ka kōsiaru win durom sō saa Yesu Kirisin min di wi u bu yakiamō.

25 Gusunō u n̄n kua abōru batuma sōo u ka tōmbu toranun suuru waawa ka win yem be ba n̄n naane doke. Gusunō u kua me, u ka sōasi ma u sāa gemgii. Yellu win suurun saa sōo u raa temana ka tōmbun toranu.

26 Adama tē, saa yeni sōo u kī u sōasi ma u sāa gemgii ma u maa bu gem wēemō be ba Yesu naane doke.

27 N n̄ mēn na, mba tōnu u koo ka woo kana. Sari. Mban sōna. Woodan mem nōobun sō? Aawo. Naane dokeben sōna.

28 Domi sa wa ma tōnu koo gem wa Gusunōn wuswaaō ka naane dokebu tōna, n n̄ mō ka woodan mem nōobu.

29 Gusunō u sāawa Yuuba tōnan Yinni? U n̄ maa sāa tōn tukobugii? U maa sāa tōn tukobugii me.

30 Domi Gusunō turowa wāa. Wiya u koo bangogibu gem wē ben naane dokeben sō ka maa bango sarirugibun tii ben naane dokeben sō.

31 Sa wooda goomō ka naane dokebu nge me? Aawo, sa mam yen dam siremōwa.

4

Aburhamun gari

1 N n̄ mēn na, mba sa ko gere Aburhamu bēsen sikadon sō. Mba u nōma tura.

2 Meya bā n̄ Aburhamu gem wē ye u kuan sō u koo kpī u woo kana, adama n̄ n̄ mō Gusunōn wuswaaō.

3 Domi mba ba yorua Gusunōn gari sōo. Ba n̄e, “Aburhamu u Gusunō naane kua, yen sōna u n̄n garisi gemgii.”

4 Tē, goo ù n̄ sōmburu kua, ba ku ra win kōsiaru garisi durom, win areya.

5 Adama baa ù kun sōmburu kue, ma u gesi Gusunō naane doke, Gusunō u koo win naane dokebu garisiwa gem. Domi wiya u koo kpī u taaregii gem wē.

6 Nge meya Dafidi u yēron doo nōorun gari mō wi Gusunō u gem wēemō n̄ kun ka sōman baa.

7 U n̄e,

“Doo nōorugiiwa win toranu ba suuru kua, ma ba win kōsa go.

8 Doo nōorugiiwa win kōsa Yinni Gusunō kun garisi.”

9 Tē, doo nōo te, bangogibugira? Nge ka maa bango sarirugibu. Domi sa gerumō ma ba Aburhamu garisi gemgii win naane dokeben sō.

10 Amōna u sāa sanam me. U bango kua? Nge u n̄ kue. U n̄ sanam me gina bango kue. U sāawa bango sarirugii.

11 Yen biruwa ba n̄n bango kua ye ya sāa yīreru ma Gusunō u n̄n gem wē. Ba n̄n gem me wē naane dokeben sō sanam me u n̄ gina bango kue. Nge meya u ka kua bango sarirugibu kpuron baaba be ba naane doke, ma ba bu gem wē.

12 Ma u maa sāa bangogibun baaba be n̄ n̄ mō bango tōna ba mō, adama ba maa win naane dokeben yira swī, bi u mō sanam me u n̄ gina bango kue.

Ba ra nōo mwēeru wure ka naane dokebu

13 Ba Aburhamu ka win bweseru nōo mwēeru kua ma ba koo handunia gira tubi di. Ba n̄ n̄n nōo mwēe te kue ka woodan baa, ma n̄ kun mō yēn sō u gem wa naane dokeben sō.

14 N n̄ sāan na be ba wooda mem nōowa beya ba koo ko tubi diobu, naane dokebu kua kam, nōo mwēe te, ta maa tēesira.

15 Domi woodawa ya ka Gusunōn mōru naamō. Adama mi wooda sari, wooda sarabu maa sari.

16 Yen sō, ka naane dokeben baawa ba koo nōo mwēe te wura tu ka ko durom, kpa Aburhamun bweseru kpuro tu ka kpī tu tu wura. N n̄ mō be ba wooda mō tōna adama ka maa be ba naane dokewa nge Aburhamu wi u sāa bēse kpuron baaba.

17 Nge me Gusunōn gari gerumō, “Na nun kua bwese dabinun baaba.” U sāa bēsen baaba, Gusunō wi u naane doken wuswaaō. Gusunō wiya u ra gōribu seeye, u ra maa taka ko ye ya n̄ daa wāa.

18 Aburhamu u Gusunō naane doke ka yīiyōbu, baa me u n̄ ka yen swaa wa ye u yīiyō. Yen sōna u kua “bwese dabinun

baaba” nge me Gusunə u raa gerua u nee, “nge meya wunen bwesera koo dabia.”

¹⁹ Saa ye, u wəə wunəbun (100) saka tura adama win naane dokebu kun kaare sanam me u win wasi laakari kua yi yi saare yi gu, ka maa Saaraan nukuru te ta n waa tu bii ma.

²⁰ U n naane dokebu deri, u n maa Gusunən nəə mwεε te sika koosi. Adama win naane dokebu nūn dam wē, ma u Gusunə beere wē.

²¹ Domi u yē kam kam ma Gusunə u dam mə u ka ko yèn nəə mwεeru u kua.

²² Yen sōna win naane dokebun saabu Gusunə u nūn garisi gemgii.

²³ Adama ye ba yorua ba nee, “ba nūn garisi gemgii,” ba n yi yorua wi turon sō.

²⁴ Ba maa yi yoruawa besen sō, beše be ba koo maa garisi gemgibu, beše be sa Gusunə naane doke wi u besen Yinni Yesu seeya gərin di.

²⁵ U dera ba nūn go besen toranun sō, u maa nūn seeya u ka sun ko gemgibu.

5

Nəəsināa ka Gusunə

¹ Tē ye Gusunə u sun gem wē naane dokebun sō, sa dora ka wi, saa Yesu Kirisi besen Yinnin min di.

² Win min diya naane dokebun saabu sa durom me wa mē sō sa yō dim dim, ma sa nuku dobu mə yèn sō sa yīiyə sa ko bənu wa Gusunən yiiko sō.

³ N n me tōna, sa maa nuku dobu mə besen nōni swāaru sō, domi sa yē ma nōni swāaru ta ra temanabu ma.

⁴ Temanabu bu ra de tōnu u laakari mεeribu kamia, kpa u n yīiyəbu mə.

⁵ Tē, yīiyə bi, bu ku ra sun dukiri kue, domi Gusunə u win kīru yibia besen gōruə saa Hunde Dεeron min di wi u sun kā.

⁶ Sanam me sa n gina dam mə, saa ye Gusunə u yi, Kirisi u gu be ba n Gusunən beere yēn sō.

⁷ Geema n sē tōnu u ka geegii gbiiya. Sərakudo wərugə goo koo gbi gean kowo goon sō.

⁸ Adama Gusunə u sun win kīrun kpāaru sōosi, ye u dera Kirisi u gu besen sō sanam me sa sāa torobu.

⁹ Tē, win yem sōna sa kua gemgibu. N n men na, sika sari u koo maa sun faaba ko Gusunən mərūn di.

¹⁰ Sanam me sa sāa Gusunən yiberəba, u ka sun dora win Biin gəon sō. N n men na tē, ye u ka sun dora u kpa, sika sari u koo maa sun faaba ko ka Bii win wāaru.

¹¹ N n me tōna, sa maa nuku dobu mə Gusunə sōə saa besen Yinni Yesu Kirisin min di wi u dera sa dora ka Gusunə.

Adamu ka Kirisi

¹² Toraru ta dua handunia sōə saa tən turon min di, ma win tora te, ta ka gəə na. Gəə wi, u tambu kpuro girari domi kpurowa ba tora.

¹³ Geema toraru ta wāa handunia sōə wooda ya sere na, adama ba ku ra toraru garisi toraru mi wooda sari.

¹⁴ Ka me, saa Adamun waatin di sere ka Məwisigia, gəə u bandu dii tambu kpuron suunu sōə, ka mam be ba n Gusunə mem nəwε nge me Adamu u kua.

Adamu u sāawa wi u koo ra nan weenasii.

¹⁵ Adama durom me, mu kpā n tora te kere. Geema tən dabiru ta gu tən turo win torarun sō, adama Gusunən durom mu kere. Durom men kēru ta maa kere te u tən dabiru kā saa Yesu Kirisi turo win min di.

¹⁶ Gusunən kēru ka tən turon tora te, ya wunanε. Gbiikaa, siribu na tən turon torarun sō, ma bin kəkəə kua taare wēebu. Adama durom maa na tən dabinun toranun sō, ma men kəkəə kua gem wēebu.

¹⁷ Geema, tən turon torarun sōna gəə u bandu di. N n men na, sika sari be ba Gusunən durom bakam mwa ka win gem kēru, ba koo maa bandu di wāaru sōə tən turon min di. Wiya Kirisi.

¹⁸ N n men na, nge me tən turon toraru ta tambu kpuro taare wē, meya tən turon gean kobu bu tambu kpuro gem wēemə bu ka wāaru wa.

¹⁹ Nge me tən turon mem nəəbu sarirun sō tən dabiru ba kua torobu, nge meya maa Gusunə u koo tən dabiru gem wē tən turon mem nəəbun sō.

²⁰ Wooda ya dua kpa toraru tu ka sosi, adama mi torara sosi, miya Gusunən durom mu maa sosi mu banda.

²¹ Nge me torara bandu di ma ta ka gəə na, meya maa Gusunən durom mu bandu dii gem sō mu ka sun wāaru wē te ta ku ra kpe saa besen Yinni Yesu Kirisin min di.

6

Sa kua gonu torarun wuswaaə,

adama wasobu Kirisi sɔɔ

¹ N n mɛn na, mba sa ko gere. Sa ko n da n toramɔwa durom mu ka sosi?

² Aawo, n n mɛ. Bɛsɛ bɛ sɔɔ torara kun maa dam mɔ, amɔna sa ko n maa ka wɔa ten dam nɔmu.

³ I n̄ yeni yɛ? Sanam mɛ ba sun batɛmu kua su ka gbinna ka Yesu Kirisi, win gɔɔ sɔɔra sa ka n̄n gbinna.

⁴ Batɛmu ye sɔɔ, ba sun sika ka wi sannu, ma sa win gɔɔ bɔnu kua, kpa nge mɛ Kirisi u seewa gɔrin di ka Baaban yiiko, bɛsɛ maa sa n s̄imɔ ka wɔa kpaaru.

⁵ Domi sà n gbinna ka wi sanam mɛ sa win gɔɔ bɔnu kua, sika sari sa ko maa win seebu gɔrin di bɔnu ko kpa su gbinna ka wi.

⁶ Sa yɛ ma ba bɛsɛn daa gura kpare d̄aa bunanaru sɔɔ ka wi sannu, kpa bɛsɛn wasi torarugii yi ko dam sarirugii kpa sa kun maa s̄aa torarun yobu.

⁷ Domi wi u gu u yakiara torarun nɔman di.

⁸ Tɛ, nge mɛ sa gu ka Kirisi sannu, sa maa naanɛ s̄aa ma sa ko maa w̄aaru di ka wi sannu.

⁹ Domi sa yɛ ma Kirisi u seewa saa gɔrin di u n̄ maa gbimɔ, gɔɔ kun maa dam mɔ wi sɔɔ.

¹⁰ Domi gɔɔ wi u gu min s̄, torara kun maa dam mɔ win w̄ollɔ, adama w̄a te u dimɔ tɛ, u tu dimɔwa Gusunɔn wuswaaɔ.

¹¹ Mɛya maa bɛsɛn tii i tii garisio gonu torarun wuswaaɔ, kpa i n̄ s̄aa wasobu Gusunɔn wuswaaɔ Kirisi Yesu sɔɔ.

¹² N n mɛn na, i ku maa de toraru ta n bandu dii bɛsɛn wasi yi yi koo gbi sɔɔ. I ku yin bine mɛm nɔwa.

¹³ I ku ra bɛsɛn wasin doo dooka toraru nɔmu s̄andia tu ka k̄sa ko, adama i bɛsɛn tii Gusunɔ nɔmu s̄andio nge wasobu be ba wurama gɔrin di, kpa i bɛsɛn wasin doo dooka Gusunɔ nɔmu s̄andia yu ka gea ko.

¹⁴ Toraru ta n̄ ko n̄ yiiko mɔ bɛsɛ sɔɔ, domi i n̄ w̄a woodan nɔma sɔɔ ma n̄ kun mɔ durom nɔmaa.

Gem yobu

¹⁵ N n mɛn na, amɔna sa ko ko. Sa ko n toramɔ yɛn s̄ sa w̄a durom nɔma sɔɔ, n n̄ mɔ woodan nɔma sɔɔ? Aawo, n n̄ mɛ.

¹⁶ I yɛ s̄aa s̄aa ma i n̄ tii goo nɔmu s̄andia nge yobu i ka n̄n mɛm nɔwa, win yoba i s̄aa. N n̄ torarun na, tera ta ka gɔɔ naamɔ.

N n maa mɛm nɔbun na, biya bu ka gem w̄ɛbu naamɔ.

¹⁷ Adama su Gusunɔ siara, domi i raa s̄aa torarun yobu, adama tɛ i s̄asi te mɛm nɔwammɛ ka ḡru tia te ba bɛsɛ nɔmu s̄andia.

¹⁸ Ye i maa yakiara torarun di i kpa, i kua gem yobu.

¹⁹ Na gari m̄ nge t̄n diro yɛn s̄ i s̄aa dam sarirugibu. Nge mɛ gasɔ i bɛsɛn wasin doo dooka disinu ka k̄sa nɔmu s̄andia nge yobu i ka k̄sa ko, tɛ, i bɛsɛn wasin doo dooka gem nɔmu s̄andio nge yobu kpa bɛsɛn daa yu dɛɛra.

²⁰ Domi sanam mɛ i raa s̄aa torarun yobu, gem kun dam mɔ bɛsɛ sɔɔ.

²¹ Are yir̄a i raa wa yɛ sɔɔ sekura bɛsɛ m̄ tɛ. Yen wii goberu maa gɔɔwa.

²² Adama tɛ ye i yakiara torarun di i kua Gusunɔn yobu, bɛsɛn are s̄aa daa dɛɛra, bɛsɛn wii goberu ta maa s̄aa w̄aaru te ta ku ra kpe.

²³ Domi gɔɔwa torarun are, adama Gusunɔn k̄era w̄aaru te ta ku ra kpe Yesu Kirisi bɛsɛn Yinnin min di.

7*Ye suanabu s̄osimɔ*

¹ Be ba yɛ ye wooda ya s̄aa, beya na ka ȳa. Nɛgibu, i n̄ yɛ ma m̄n nɔɔ t̄nu u w̄a w̄aaru sɔɔ u w̄awa woodan nɔma sɔɔ?

² Nge mɛya t̄n kur̄o ka win dur̄o ba ko n̄ w̄asine woodan saabu sere dur̄o win w̄aarun n̄r̄o, adama win dur̄o ù n̄ gu, u yakiara saa suanaan woodan dam di.

³ Yen s̄, sanam mɛ win dur̄o u wasi ma u dur̄o kpao sua, ba koo n̄n sokuwa sakara, adama win dur̄o ù n̄ gu, u yakiara woodan di. Sanam mɛ, ù n̄ dur̄o kpao sua u n̄ s̄aa sakara.

⁴ Nge mɛya maa bɛsɛ nɛgibu, wooda ya n̄ maa dam mɔ bɛsɛn w̄ollɔ, yɛn s̄ i gu ka Kirisi sannu, kpa i ka ko googibu. Tɛ, i s̄aa wi ba seeya gɔrin digibu, kpa sa n̄ ka Gusunɔ binu maruammɛ.

⁵ Domi sanam mɛ sa w̄a bɛsɛn tiin daan nɔma sɔɔ, kankam k̄i torarugiru te wooda ya seeya ta s̄mburu m̄ bɛsɛn wasin doo dooka sɔɔ ma ta ka sun d̄ɔɔ gɔɔ gia.

⁶ Adama tɛ, sa yakiara woodan di ye ya raa sun neni nge d̄esobu domi ya n̄ maa dam mɔ bɛsɛn w̄ollɔ. Nge mɛya sa ko kp̄i su Gusunɔ s̄a ka bwisiku kpaanu ni nu wee Hunden

di, n n̄ maa m̄ ka bwisiku guru ni nu wee woodan di.

Wooda ka toraru

⁷ N n̄ m̄n na, mba sa ko gere. Wooda ya s̄a toraru? Aawo. Woodan saabuwa na mam toraru gia. Domi na n̄ daa bin̄e giam̄o wooda yà kun n̄eε, “I ku ra bin̄e ko.”

⁸ Ma toraru ta wooda t̄asa ta ka bin̄e baayere mara n̄e s̄o. Domi mi wooda kun w̄a, toraru maa sari.

⁹ Gas̄o, sanam m̄e wooda sari, na raa w̄a, adama ye wooda ya na torara seewa

¹⁰ ma n̄n tii na gu. Nge m̄ya wooda ye ya ween̄e yu w̄aru w̄e, yeya na deema ya ka man̄ ḡo naawa.

¹¹ Domi toraru ta wooda t̄asa ta ka man̄ n̄ni w̄kua, ma ta man̄ go.

¹² N n̄ m̄n na, wooda ya d̄ere, yen gari maa d̄ere, yi d̄ende, yi maa w̄a.

¹³ N n̄ m̄n na, ye n̄ gea s̄a yera ya ka man̄ ḡo naawa? Aawo, torara ta man̄ go kpa tu ka s̄o si ma te torara. Domi ta ḡa geenu d̄enda ta ka man̄ go kpa tu ka s̄e sia n̄ banda saa woodan di.

Wi toraru ta taare

¹⁴ Geema, sa ȳe ma wooda ya s̄a Hundegia adama n̄e na s̄awa wasigii wi ba toraru d̄ore.

¹⁵ Domi ye na ra n̄ m̄ na ku ra tubu. Ye na k̄i na ku ra ye ko, adama ye na tusa yeya na ra ko.

¹⁶ N̄a n̄ da ko ye na kun k̄i na wura ma wooda ya w̄a.

¹⁷ M̄ya n̄ n̄ maa m̄ n̄n tiiwa na m̄ ma n̄ kun m̄ tora te ta man̄ w̄asi.

¹⁸ Na ȳe s̄a s̄a ma ḡa geenu sari n̄e s̄o, n̄n daawa na ka ȳa, domi baadomma gean̄ k̄ira w̄a n̄e s̄o, adama yen koba na ku ra kp̄i.

¹⁹ Na n̄ gea ye m̄ ye na k̄i mi, k̄sa ye na tusa yeya na ra ko.

²⁰ Adama n̄ n̄ m̄ ye na kun k̄i, n̄ n̄ maa n̄e na m̄. Tora te ta man̄ w̄asi, tera ta ye m̄.

²¹ Wooda yeniwa na wa n̄e s̄o. Sanam m̄e na k̄i n̄ gea ko, k̄sa ya ra n̄ man̄ w̄asi.

²² Na nuku dobu m̄ Gusun̄n wooda s̄o n̄n ḡru,

²³ adama n̄n wasin doo dooka s̄o na wooda tuka waam̄o ye ya sannam̄o ka n̄n bwisikunu. Ma ya man̄ m̄ tora ten d̄eso te ta w̄a n̄n wasin doo dooka s̄o.

²⁴ Ḡoru garin bar̄awa n̄e! Wara koo man̄ w̄ara wasi yinin n̄man di, yi yi ka man̄ ḡo d̄o.

²⁵ Na Gusun̄o siara Yesu Kirisi b̄e s̄n Yin̄in saabu.

N n̄ m̄n na, na s̄a Gusun̄n woodan yoo n̄n bwisikunu s̄o, adama n̄n daa s̄o na s̄awa torarun yoo.

8

W̄a te Gusun̄n Hunde

u w̄e m̄o

¹ Yen s̄o t̄e, ba n̄ bu taare w̄e m̄o be ba gbin̄e ka Kirisi Yesu.

² Domi Gusun̄n Hunden wooda ye ya w̄aru w̄e m̄o Kirisi Yesu s̄o ya sun yakia saa toraru ka ḡon n̄man di.

³ Ye wooda kun kp̄ia ya kue ȳn s̄o t̄onun daa ya yen dam kpeesia, Gusun̄o u ye kua. U toraru taare w̄e te ta w̄a t̄onun daa s̄o sanam m̄e u win tiin Bii ḡrima ka wasi yi yi ka t̄onun wasi torarugii ween̄e, u ka ko ab̄aru torarun s̄o.

⁴ U yeni kuawa kpa su ka gea ko ye wooda ya yiirem̄o, b̄e s̄e be sa s̄im̄o win Hunden dam s̄o, n̄ n̄ m̄ b̄e s̄n daan dam s̄o.

⁵ Domi be ba s̄im̄o ben daan dam s̄o, beya ba ben daagia bwisikum̄o. Adama be ba s̄im̄o Gusun̄n Hunden dam s̄o, beya ba Hundegia bwisikum̄o.

⁶ À n̄ wunen daagia bwisikum̄o, ḡowa yen k̄k̄ar̄o. À n̄ maa Hundegia bwisikum̄o, w̄aru ka alafiawa wunen̄gia.

⁷ Domi be ba ben daagia bwisikum̄o ba kua Gusun̄n yiber̄eba. Ba n̄ Gusun̄n wooda m̄m̄ n̄wamm̄e, ba n̄ mam̄ kp̄e.

⁸ Be ba ben daan w̄aru w̄a, ya n̄ koor̄o bu Gusun̄o w̄ere.

⁹ Adama b̄e s̄e, i n̄ maa b̄e s̄n daan w̄aru w̄a ma n̄ kun m̄ Gusun̄n Hundegiru ȳn s̄o win Hunde u w̄a b̄e s̄o. Wunen̄ wi a kun Kirisin Hunde m̄o, a n̄ s̄a wigii.

¹⁰ N n̄ m̄n na, Kirisi ù n̄ w̄a b̄e s̄o, baa b̄e s̄n wasi yi n̄ gu torarun s̄o, b̄e s̄n hunde ya wasi ȳn s̄o i gem̄ wa Gusun̄n mi.

¹¹ Gusun̄o wi u Yesu seeya ḡrin di, win Hundewa w̄a b̄e s̄o. Yen s̄na wi u Yesu Kirisi seeya ḡrin di u koo maa b̄e s̄n wasi ḡogii w̄aru w̄e saa win Hunden min di, wi u w̄a b̄e s̄o.

12 N n mɛn na, nɛgibu, sa dibu nɛni, adama n n̄ m̄ daagibu sa n̄ ka bɛsɛn daan k̄iru mɛm n̄wammɛ.

13 Domi ì n bɛɛn wasin k̄iru m̄ i ko gbi, adama ì n bɛɛn wasin k̄irun kookoosu deri ka Hunde Dɛɛron somiru i ko n w̄aa.

14 Domi be Gusun̄n Hunde u kparam̄, beya ba Gusun̄n bibu.

15 Domi ba ñ bɛɛ hunde k̄a ye ya koo bɛɛ ko yobu kpa i n ka kparam̄ nande. Adama ba bɛɛ Hunde k̄awa wi u bɛɛ kua Gusun̄n bibu, ma ka win dam sa Gusun̄n sokum̄ Baaba.

16 Gusun̄n Hunden tii u bɛsɛn hunde s̄om̄ ma sa s̄aa win bibu.

17 T̄ɛ yèn s̄ sa s̄aa win bibu sa maa s̄aa tubi diobu, ma sa ko win tubi b̄onu ko ka Kirisi sannu, domi s̄a n̄ Kirisin n̄ni sw̄aar̄u b̄onu kua, sa ko maa win yiiko b̄onu ko.

Yiiko ye ya sisi

18 Na ñ saa yenin n̄ni sw̄aar̄u garisi ḡaanu yiiko ye sa ko ra wan s̄.

19 Taka koor̄a kpuro ya diira saa yu na yè s̄o Gusun̄n u koo win bibu terasia.

20 Domi u taka koor̄a kp̄ɛɛ kam kobun swaa s̄o, n̄ ñ m̄ yen tiin ḡ̄ru k̄irun s̄, win k̄irun s̄na. Adama ȳiȳo bini bu w̄aa,

21 ma ba koo ra taka koor̄an tii yakia saa kam kobun yorun di, kpa yu ka Gusun̄n bibun tii m̄o yikogiru b̄onu ko.

22 Sa ȳɛ ma sere ka t̄ɛ taka koor̄a kpuro ya kpas̄a w̄ari m̄wa ka wuriribu nge marubun wuriribu.

23 Adama n̄ ñ m̄ taka koor̄a t̄na, bɛsɛn tii bɛsɛ be Gusun̄n u suna bura sanam m̄ɛ u sun Hunde Dɛɛro k̄a, sa maa kpas̄a w̄ari m̄ bɛsɛn tii s̄o sa n̄ ka mara sere Gusun̄n ù n̄ bɛsɛn wasi yakia mam mam, u ka s̄o si ma sa kua win bibu.

24 Domi faaba ya s̄aa bɛsɛgia, adama sa gina w̄aa yen ȳiȳabu s̄o. S̄a ñ waam̄ ye sa ȳiȳo, ȳiȳabu kun maa w̄aa. Ye t̄nu waam̄ u ko n̄ maa ye ȳiȳo?

25 Adama s̄a ñ ḡaanu ȳiȳo ni sa ñ waam̄, sa ko n̄ nu marawa ka temanabu.

26 Nge m̄ɛya maa Hunde Dɛɛro u ra sun somi bɛsɛn dam sariru s̄o, domi sa ñ ȳɛ ye n weenɛ su Gusun̄n kana. Adama Hunde wi, u ra n̄n̄ kanɛ bɛsɛn s̄o ka kpas̄a w̄ari ye ya ñ ka n̄o gerur̄o.

27 Gusun̄n wi u ra t̄mbun ḡ̄rusu tubu, u maa ȳɛ ye Hunde wi, u bwisikum̄ yèn s̄

ka win k̄ira Hunde wi, u ra n̄ n̄n̄ kanam̄ naanɛ dokeobun s̄.

28 Domi sa ȳɛ ma baayere kpuro s̄o ye ya ra t̄nu deemɛ, Gusun̄n u s̄amburu m̄ u ka bu gea kua be u soka win himba s̄o, ma ba n̄n̄ k̄i.

29 Domi be u ȳɛ yellun di u maa bu ḡsa u yi bu ka ko win Biin weenasibu, kpa win Bii u ka ko yeruma w̄an̄o dabirugii.

30 Nge m̄ɛya be u ḡsa u yi, u maa bu soka. Be u soka mi, u maa bu gem w̄ɛ. Be u gem w̄ɛ u maa ka bu win yiiko b̄onu kua.

Gusun̄n k̄irun kp̄aar̄u

31 N n mɛn na, mba sa ko gere ka gari yi. Gusun̄n ù n̄ s̄aa bɛsɛgii, wara koo ka sun yibɛɛ t̄ɛru ko.

32 Gusun̄n wi u kun win tiin Bii tii yiiye, adama u n̄n̄ w̄ɛ bɛsɛ kpuron s̄, u ñ koo maa sun kpuro k̄ɛ ka Bii wi sannu k̄asiaru sari?

33 Wara koo t̄mbu durum man̄i be Gusun̄n u ḡsa. Sari, domi Gusun̄n tiiwa u ra t̄nu gem w̄ɛ.

34 Wara koo bu taarɛ w̄ɛ. Sari, domi Kirisi Yesu u gu u maa seewa ḡarin di u w̄aa Gusun̄n n̄m geū. Wiya u ra maa Gusun̄n kanɛ bɛsɛn s̄.

35 Wara u koo kp̄i u sun karana ka Kirisin k̄iru. T̄ya? Wahala? N̄ni sw̄aar̄u? Ḡ̄ru? Tereru? Kari? Takobi?

36 Nge m̄ɛ ba yorua,
“Wunen s̄na ba sun goom̄ t̄ru baatere.
Ba sun m̄ɛra nge ȳaa ni ba koo saka.”

37 Adama ye kpuro s̄ara sa nasara wa mam mam saa win min di wi u sun k̄i.

38 Domi na ȳɛ kam kam ma ḡo ka w̄aar̄u ka w̄ollun ḡaradoba ka w̄ɛkunu ka saa yeni, ka saa ye ya sisi, ka w̄ollun yikogibu,

39 ka ye ya w̄aa w̄oll̄o, ka ye ya w̄aa tem s̄ow̄o, ka taka koor̄a gaa, yen gaa kun kp̄ɛ yu sun karana ka Gusun̄n k̄iru te ta s̄o sira Yesu Kirisi bɛsɛn Yinni s̄o.

9

Gusun̄n ka Isireliba

1 Nɛ Kirisigiwa na gem gerum̄, na ñ weesu m̄. N̄n̄ ḡ̄ru ga man yen seeda diiyammɛ saa Hunde Dɛɛron min di.

2 N̄n̄ bweserun w̄anw̄andu ta man m̄ baadomma. Yen s̄na n̄n̄ ḡ̄ru ga sankire gem gem.

3 N n ko n koor̄an na, kon daa de bu man b̄or̄usi kpa bu man karana ka Kirisi ben s̄.

⁴ Ba sãa Isireliba, be Gusunə u gəsa bu ka ko win bibu. Beya u win yiikon girima sɔɔsi. Beya u ka arukawaniba bəkua. U bu wooda wɛ. Bera u sɔɔsi mɛ ba koo nùn sãasina. U maa bu nɔɔ mwɛɛnu kua.

⁵ Ba sãa be Gusunə u gəsa yellun di. Ben bweseru sɔɔn diya Kirisi wi u kpuro kere u yara nge tɔnu. U maa sãa Gusunə wi n weenɛ bu siara ka baadommaa. Ami.

⁶ Na n gerumə ma Gusunən gari yi kam wəruma. Domi be ba mara Isireliba n n mɔ be kpuro ba sãa Isireliba Gusunən mi.

⁷ N n maa mɔ be kpuro be ba marura Aburahamun min di beya ba sãa win bibu Gusunən mi. Domi Gusunə u Aburahamu sɔɔwa u nɛɛ, “Isakin biba ba koo soku wunen bweseru.”

⁸ Yen tubusiana, n n mɔ be ba mara ka wasin baa beya Gusunəgibu, adama bii bèn nɔɔ mwɛɛru Gusunə u kua beya u garisi Aburahamun bweseru.

⁹ Gari yi wee, yi Gusunə u ka nɔɔ mwɛɛ te kua. U nɛɛ, “Gasəkun amadaare kon wurama, yen biru Saaraa koo bii tən durə ma.”

¹⁰ N n mɛ tənə, Rebekan bibu yiru ba tundo turo mɔ, wiya bɛsɛn sikado Isaki.

¹¹⁻¹² Adama Gusunə u ra tambu gəsiwa win himba sɔɔ, n n mɔ ben kookoosun sɔ, adama ka win sokura. U ka sɔɔsi ma u win himba ye swi, u Rebeka sɔɔwa u nɛɛ, “Mɔɔ u koo win wənə wiru kp̄iya.” U ye gerua Rebeka u sere win bibu mara sanam mɛ ba n gea n kun mɛ kɔsa koore.

¹³ Nge mɛ ba yorua Gusunən gari sɔɔ, “Na Yakəbu k̄ia adama na Esau yina.”

¹⁴ N n mən na, mba sa ko gere. Gusunə u sãawa gem sarirugii? Aawo, baa fiiko.

¹⁵ Domi u Məwisi sɔɔwa u nɛɛ, “Wìn wənwəndu na mɔ, wiya kon wənwəndu kua. Wi na maa ka duure, wiya na kon ka duura.”

¹⁶ Nge mɛya n n sãa goon k̄irun baa, n n maa goon səmburun baa, adama Gusunən wənwəndun baawa.

¹⁷ Domi ba yorua ma Gusunə u Egibitin sunə sɔɔwa u nɛɛ, “Yenin sɔɔna na nun seeya, kpa n ka nən dam sɔɔsi wunɛ sɔɔ, kpa nən yisuru tu ka nɔɔra handunia kpuro sɔɔ.”

¹⁸ Nge mɛya wi u k̄i u wənwəndu kua u ra nùn wənwəndu kue, wi u maa k̄i u ḡru bəbiasia u ra nùn ḡru bəbiasie.

Gusunən məru

ka win wənwəndu

¹⁹ N n mən na, kaa man bikia a nɛɛ, mban sɔɔna u maa taare waamə tənə sɔɔ. Wara koo kp̄i u win k̄iru yina.

²⁰ Adama wara ra n wunɛ tənə, a sere ka Gusunə sikirina. Məndu ta koo məmɔ bikia tu nɛɛ, mban sɔɔna u tu kua mɛ?

²¹ Məmɔ kun dam mɔ səndun wəllə? Ka sən tee te, u n kp̄ɛ u tooru ko ka maa weke te ba ra swɛ?

²² Mba i yɛ i ko gere Gusunən sɔ. U k̄i u win dam ka win məru sɔɔsi. Yen sɔna u ka bu tɛmana be ba koo kam ko win mərun sɔ.

²³ U kua mɛ u ka sun win yiikon kp̄aaru sɔɔsi, bɛsɛ be u wənwəndu kua, bɛsɛ be u sɔɔru kua yellun di su ka win yiiko wa,

²⁴ bɛsɛ be u soka n n mɔ Yuuban suunu sɔɔn di tənə, ka maa tən tukobun suunu sɔɔn di.

²⁵ Yeniwa Gusunə u gerua win səmɔ Os- een tireru sɔɔ. U nɛɛ,

“Tən be ba n daa sãa nɛgibu,

kon bu soku nən tambu.

Bwese te na n daa k̄iɛ,

kon tu soku nən k̄inasiru.

²⁶ Yam mi ba raa maa bu sɔɔwa ba nɛɛ,

ba n sãa nən tambu,

miya ba koo bu soku

Gusunə Yinni wason bibu.”

²⁷ Ma Gusunən səmɔ Esai u nɔɔgiru sua u gerua Isireliban sɔ u nɛɛ, “Baa Isireliba bə n dabia, nge nim wɔkun yanim, ben sukum tənawa koo faaba wa.

²⁸ Domi Gusunə koo yande win gere yibia mam mam handunia sɔɔ ye u raa ḡru doke.”

²⁹ N sãawa nge mɛ Esai u raa gerua u nɛɛ,

“Gusunə, wəllu ka tem Yinni ù kun daa sun bweseru tie,

sa ko raa kowa nge Sodomu.

Sa ko raa ka Goməra weena.”

Isireliba ka Labaari gea

³⁰ N n mən na, mba sa ko gere. Tən tuko be ba n daa kasu bu gem wa Gusunən mi, ba gem wa naanɛ dokebun saabu.

³¹ Adama Isireliba be ba kasu bu wooda swi bu ka gem wa Gusunən mi, ba n mu wa.

³² Mban sɔna. Yèn sɔ ba n mu kasu ka naanɛ dokebu, ma n kun mɔ ka sɔma. Ba sokura kpee sokuratii te sɔɔ,

³³ tèn gari ba yorua ba nɛɛ,

“N wee, na kpee sokuratiru dokemə Siəniə,

kpee te ta ra torasie.

Adama wi u nùn naane doke u n̄ sekuru wasi.”

10

¹ N̄egibu, ye na kī ka n̄en ḡru kpuro ka ye na ra n̄ Gusun̄o kanam̄o, yeya n̄en bweseru tu faaba wa.

² Domi na bu seeda yeni diiyamme, ba hania m̄o Gusun̄on s̄o, adama ȳeru sari.

³ Ba n̄ swaa ȳe ye Gusun̄o u ra ka t̄onu gem w̄e, ma ba swaa kasu bu ka ben tiin gem yara. Yen s̄ona ba n̄ Gusun̄on gem swaa wiru kp̄iye.

⁴ Domi Kirisiwa s̄aa woodan k̄ok̄or̄o kpa baawure wi u nùn naane doke u gem wa Gusun̄on mi.

Faaba s̄aa baawuregia

wi u Yinni naane doke

⁵ Domi M̄owisi u yorua u n̄ee, “t̄onu wi u gea m̄o ye wooda ya yiirem̄o, gea yen min diya u koo w̄aru wa”.

⁶ Adama nge m̄e ba koo t̄onu gem w̄e naane dokebun s̄o, yen gari wee, “A ku gere wunen ḡrūo a n̄ee, wara u koo ȳo Gusun̄o w̄allo.” Yen tubusiana, u ka Kirisi sarasiama.

⁷ A ku maa gere, “Wara u koo du tem s̄ow̄o.” Yen tubusiana, u ka Kirisi seesia ḡrin di.

⁸ Adama mba gari yi, yi gerua. Yi n̄ee wa, “Gusun̄on gari yi, yi w̄aa wunen turuku, yi mam w̄aa wunen n̄ow̄o ka wunen ḡrūo.” Yi s̄awa naane dokebun gari yi sa waasu m̄o, yi yi n̄ee,

⁹ à n̄ ka wunen n̄ow̄o wura ma Yesu s̄awa Yinni, ma a naane doke wunen ḡrūo ma Gusun̄o u nùn seeya ḡrin di, kaa faaba wa.

¹⁰ Domi ḡru s̄ora t̄onu u ra naane doke, u ka gem wa Gusun̄on mi, n̄ow̄a ba ra maa ka seeda di bu ka faaba wa.

¹¹ Nge m̄e ba yorua Gusun̄on gari s̄o ba n̄ee, “Baawure wi u nùn naane doke, u n̄ sekuru wasi.”

¹² Domi wunanabu sari Yuuba ka t̄on tukobu s̄o. Be kpuro Yinni turowa ba m̄o. Win dukia maa s̄aa be ba nùn sokum̄o kpurogia.

¹³ Domi ba yorua ba n̄ee, “Baawure wi u Yinnin ȳisiru soka, u koo faaba wa.”

¹⁴ Adama am̄ona ba koo ka nùn soku, bà kun nùn naane doke. Am̄ona ba koo maa ka

naane doke bà kun win gari n̄ore. Am̄ona ba koo maa n̄o goo ù kun gari yi waasu koore.

¹⁵ Am̄ona ba koo ka gari yi waasu ko goo ù kun bu ḡore. Nge m̄e ba yorua, “Anna a ben naarun dobu n̄o be ba Labaari gea kparam̄o.”

¹⁶ Adama n̄ n̄ be kpuro ba Labaari gea wura, domi Gusun̄on s̄om̄o Esai u n̄ee, “Yinni, wara u naane doke ye sa n̄esia.”

¹⁷ Nge m̄eya naane dokebu bu wee ye t̄onu n̄om̄on di. Ye t̄onu n̄om̄o, ya maa s̄awa Kirisin gari.

¹⁸ Adama na bikiam̄o, ka geema ba n̄ n̄ore ro? Ba nua. Domi ba yorua,

“N̄ow̄o ge, ga n̄ora tem kpuro s̄o, ma gari yi, yi tura sere handunian n̄or̄o.”

¹⁹ Na bikiam̄o kparam, Isireliba ba n̄ ȳe ro? Gbiikaa, M̄owisi u yorua, ma Gusun̄o u n̄ee, “Na kon b̄een n̄isinu seeya ka bwese te i n̄ garisi ḡaanu.

Kon maa b̄een m̄oru seeya ka bwese bwisi sarirugiru.”

²⁰ Yen biru Esai u yorua ka toro sindu ma Gusun̄o u n̄ee,

“Be ba n̄ man kasu ba man wa. Na maa bu n̄en tii s̄osi be ba n̄ man bikiam̄o.”

²¹ Adama u maa yorua Isireliban s̄o ma Gusun̄o u n̄ee, “Na t̄on be ba ra n̄ man seesim̄o n̄oma ḡari t̄oru kpuro.”

11

Gusun̄o u n̄ Isireliba yine

¹ N n̄ men na, na bikiam̄o, Gusun̄o u win t̄ambu yinawa? Aawo. Su ku wa m̄e. Domi n̄en tii na s̄aa Isirelin bii, Aburahamun sikadobu B̄enyam̄een bweseru s̄o.

² Gusun̄o u n̄ win t̄ambu yine be u gia yellun di. Nge i n̄ ȳe ye ba yorua Gusun̄on gari s̄o sanam m̄e Eli u ka Isireliban taare da Gusun̄on mi? U n̄ee,

³ “Yinni, ba wunen s̄om̄abu go ba wunen ȳaku yenu surura. Ne turowa na tie, ba maa kasu bu man hunde wuna.”

⁴ Adama mba Gusun̄o u wisa. U n̄ee, “Na n̄en tii t̄ambu n̄or̄obun suba n̄oba yiru (7.000) derie, be ba kun yirare b̄uu wi ba m̄o Baalin nuur̄o.”

⁵ M̄eya n̄ maa s̄aa saa yeni s̄o. Ben sukum w̄aa be Gusun̄o u ḡosa win durom s̄o.

⁶ U bu gɔsawa durom sɔ̄, n ñ mɔ̄ ben sɔ̄man sɔ̄. Ma n kun mɛ, durom kun maa sɔ̄a durom.

⁷ N n mɛn na, mba sa ko gere. Isireliba wee, ba ñ wa ye ba kasu. Ben be Gusunɔ̄ u gɔsa, beya ba wa. Be ba tie ba gɔru bɔbia.

⁸ Nge mɛ ba yorua, “Gusunɔ̄ u ben laakari sikarisia. U bu nɔni wɛ̄ yi ba ñ kpɛ̄ bu ka yam wa. U maa bu swasu wɛ̄ si ba ñ kpɛ̄ bu ka gari nɔ sere ka gisɔ̄.”

⁹ Ma Dafidi u nɛɛ,

“Kpa ben tɔ̄ɔ baka dim mu de bu tora

kpa bu yina mwaara,

kpa bu seeyasiabu wa bi bu ka bu dende.

¹⁰ A de ben nɔni yi wukiri bu ku ka wa.

Kpa a de ba n bu taare ka baadommaɔ̄.”

¹¹ Yen sɔ̄na na bikiamɔ̄, sanam mɛ Isireliba ba sokura, ba wɔrumawa mam mam? Su ku wa mɛ. Ben torarun saabuwa tɔn tukobu ba faaba wa, kpa ben nisinu nu ka se.

¹² Tɛ̄ Isireliban toraru tɔ̄ n ka handuniagibu hunden dukia naawa, ben kaarabu bɔ̄ n maa tɔn tukobu kua gɔ̄a mɔwɔbu, anna yen domarun kpɔ̄aru ta ko n nɛ̄ bɔ̄ n wura nge mɛ ba raa sɔ̄a.

Tɔn tukobun faaba

¹³ Na ka bɛɛ gari mɔ̄, bɛɛ tɔn tukobu. Nɛ̄ wi na sɔ̄a gɔro tɔn tukobun mi, na nɛn sɔ̄mburu bɛɛɛ wɛ̄ɛmɔ̄

¹⁴ n ka nisinu seeya ñ n koo koorɔ nɛn bweserun suunu sɔ̄ɔ kpa n ben gabu faaba ko.

¹⁵ Geema sanam mɛ Gusunɔ̄ u bu deri ya dera u ka handuniagibu nɔ̄ɔ tia kua. Tɛ̄, mba n ko n sɔ̄a ù n wure u kpam bu mwa. N ñ wɔ̄aru gɔribun sɔ̄?

¹⁶ I yɛ̄ ma bɔ̄ n pɛ̄ɛ kuse teeru Gusunɔ̄ wɛ̄, pɛ̄ɛ ye ya tie ya kua Gusunɔ̄gia. Dɔ̄run gbina yà n sɔ̄a Gusunɔ̄gia, mɛya maa ka ten kɔ̄asiɔ̄.

¹⁷ Adama bɔ̄ n kɔ̄asi gɛɛ bɔ̄ra olifin dɔ̄a gbaarugirun di, ma ba wunɛ̄ wi a sɔ̄a yakasun dɔ̄run kɔ̄asa gerɛfe kua yin ayerɔ̄, ma a ka olifin dɔ̄a ten gbina dam bɔ̄nu mɔ̄,

¹⁸ a ku kɔ̄asi yi woo kanɛ̄. À n woo kanamɔ̄, a yaayo ma n ñ wunɛ̄ a gbina sɔ̄ɔwa, gbina ya nun sɔ̄ɔwa.

¹⁹ Kaa nɛɛ, ba kɔ̄asi yi bɔ̄rawa bu ka nun gerɛfe ko.

²⁰ Geema, ba yi bɔ̄ra naanɛ dokebu sarirun sɔ̄, ma a yɔ̄ naanɛ dokebun sɔ̄. A ku woo kana, adama a berum koowo.

²¹ Gusunɔ̄ ù kun kɔ̄asi gbiikii deri, wuna u koo sere deri?

²² N n mɛn na, a Gusunɔ̄n tɔn geeru ka maa win sɛ̄sɔ̄ mɛɛrio. U sɛ̄ ka be ba wɔruma, adama u sɔ̄a tɔn geo wunɛn mi, à n gesi yɔ̄ dim dim win tɔn geeru sɔ̄ɔ. Ma n kun mɛ, ba koo maa wunɛn tii bura.

²³ Be maa, bɔ̄ n ben naanɛ dokebu sariru deri, ba koo bu gerɛfe ko mi ba raa wɔ̄a domi Gusunɔ̄ u koo kpɔ̄ u kpam bu gerɛfe ko.

²⁴ Bɔ̄ n nun bura saa olifin dɔ̄a yakasugirun di, ma ba nun gerɛfe kua ka olifin dɔ̄a gbaarugiru, ye n kun ka nun weenɛ̄, ñ n mɛn na, n ñ sɛ̄ bu ka kɔ̄asi yi gerɛfe ko yin tiin dɔ̄ru sɔ̄ɔ.

Isireliba ba koo faaba wa

²⁵ Nɛgibu, asiri gaa wɔ̄a ye na kɔ̄i n yɛ̄, kpa i ku ka tii garisi bwisigibu. Asiri ye wee. Isireliba gabu ba gina gɔ̄rusu bɔbia sere tɔn tukobun geeru tu ka yibu faaba sɔ̄ɔ.

²⁶ Nge mɛya Isireliba kpuro ba koo faaba wa, nge mɛ ba yorua,

“Yakio u koo na saa Siɔ̄nin di.

Kpa u Gusunɔ̄n bɛɛɛ yɛ̄ru sariru wuna saa Yakɔ̄bun bweserun di.

²⁷ Yeniwa arukawani ye kon ka bu bɔke sanam mɛ kon ben toraru wuna.”

²⁸ Sà n Labaari gean gari laakari kua, ba sɔ̄a Gusunɔ̄n yiberɛba bɛɛn sɔ̄. Adama sà n Gusunɔ̄n gɔsiru laakari kua, ba sɔ̄a win kɔ̄nasibu ben sikadoban sɔ̄.

²⁹ Domi Gusunɔ̄ ù n tɔnu soka, u nùn sokawa. U n nùn kɛ̄ru wɛ̄, u nùn wɛ̄wa. U ku ra gɔ̄ru gɔsie.

³⁰ Nge mɛ bɛɛ, i ñ daa Gusunɔ̄ mɛm nɔ̄wɛ, adama tɛ̄ ba bɛɛ wɔ̄nwɔ̄ndu kua ben mɛm nɔ̄bu sarirun sɔ̄.

³¹ Nge mɛya maa ben tii, ba ñ mɛm nɔ̄mɔ̄ tɛ̄, kpa bu ka wɔ̄nwɔ̄ndu wa nge mɛ bɛɛ i wɔ̄nwɔ̄ndu wa.

³² Domi Gusunɔ̄ u tɔmbu kpuro kenisi mɛm nɔ̄bu sariru sɔ̄ɔ, kpa u ka be kpuro wɔ̄nwɔ̄ndu kua.

Gusunɔ̄n kpɔ̄aru

³³ Anna a Gusunɔ̄n dukia ka win bwisi ka win yɛ̄run dukum wa! Goo kun kpɛ̄ u win himba tubu. Goo kun maa kpɛ̄ u win swɛɛ gia.

³⁴ Ka geema ba yorua,

“Wara u Yinnin bwisikunu yē.

Wara u nùn bwisi kēere.

³⁵ Wara u gbia u nùn gāanu kēere,
u n ka sere nin kāsire yīiyō.”

³⁶ Domi wiya kpuron wiru, win min diya
kpuro naama, ma kpuro wāa win sō. Wigia
yiiko sere ka baadommaa. Ami.

12

Wāa kpaa

te ta Gusunən wāaru wāa

¹ Yen sō, negibu na bεε kanama wənwən te
Gusunə u bεε kuan saabu, i bεen wasi nùn
yiyo nge yāku wasiru te ta kun serere gaa
mā, te ta koo nùn wēre. Yeya ya sāa bεen sāa
geeru.

² I ku maa ka tēn tōmbu weena, adama i
kāsio ka bwisiku kpaanu kpa i ka wunana
ye n sāa Gusunən kīru. Yeya ya gea sāa, ya
maa wā, ma ya yiba.

³ Durom mēn saabu mε ba man wē na
bεen baawure sōmā, u ku tii garisi n
kere nge mε n weenε u tii garisi, adama
bεen baawure u tii garisio dee dee nge mε
Gusunə u nùn naanε dokebu kā bu nε.

⁴ Domi wasi tee yi doo dooka dabinu
mā, ma yen baayere ya yen sōmburu mā
nennēnka.

⁵ Nge mēya, baa sà n dabi, sa sāa wasi tee
Kirisī sō, ma sa gbinne nge wasi teen doo
dooka.

⁶ Sa kēe nennēnka mā ni nu weenε su
dendi nge mε Gusunə u sun kā win durom
sō. N n Gusunən gari gerubun kērun na, su
ka tu dendi nge mε bεsen naanε dokebu nε.

⁷ N n nōribun na, su ko ka nuku tia. Wi u
sāa sōsio, u win sōsibu yibio.

⁸ Wi u tōmbu dam kēmā, u ku wēra. Wi u
kēnu wēmā, u wēyō ka gōru tia. Wirugii u
win sōmburu ko ka hania. Wi u wənwəndu
mā, u koowo ka nuku dobu.

⁹ I ku de bεen kīru ta n murafitiru mā. I
kōsa desirario, kpa i gea mani dim dim.

¹⁰ I n kīanε nge wənā ka mā. I n kookari
mā i ka bεere wēna.

¹¹ I ku de bεen hania yu kaara. I n Yinni
sāamā ka kīru.

¹² I yērio bεen yīiyōbun sō. I temanā nōni
swāaru sō. I ku wasira ka kanaru.

¹³ I naanε dokeobu wēyō yèn bukata ba
mā. I n da sōbu yaare ko.

¹⁴ I bu domaru kuo be ba bεε nōni sōmā.
I ku bu bōrusi.

¹⁵ I ka bu nuku dobu koowo be ba nuku
dobu mā, kpa i ka bu swī be ba sumā.

¹⁶ I n wāa nōo tia sōo sannu. I ku de tii
suabun bwisikunu nu n bεε wāasi adama i
koosio tii kawabun bera gia. I ku tii garisi
bwisigibu.

¹⁷ I ku goo kōsa kāsie. I gea kasuo tōmbu
kpuron nōni sō.

¹⁸ N n koo koorā, i de i n nōo nε ka tōnu
baawure nge mēn nōru i ko kpī.

¹⁹ Kīnasibu, i ku maa mōru kāsia bεen tii,
adama i de Gusunə u bεε mōru kāsia, domi
ba yorua, Gusunə u nεε, “Wiya u koo bu
mōru kāsie. Kpa u bu sεeyasia.”

²⁰ Ba maa yorua, “Gōoru tā n wunen yibere
mā, a nùn dīanu kēyō u di. Nim nōru gā n
nùn mā, a nùn nim kēyō u nō. Domi à n kua
mε, a nùn dōo sōbiwa mi.”

²¹ A ku de kōsa yu nun kamia, adama a
kōsa kamio ka gean kobu.

13

Bεsen wii kpīibu

tem yērobun mi

¹ Kpa baawure u n tem yērobu wiru
kpīiye domi tem yēro sari wi u kun wāa ka
Gusunən yēru. Tem yēro be ba maa wāa,
Gusunəwa u bu kua.

² Yen sōna, wi u tem yēron gari yina,
u yinawa ye Gusunə u yiire. Be ba maa
yinamā, ba ben tii taare kasuammewa.

³ Domi tōnu ù n gea mā, u n ko n tem yēron
berum mā, ma n kun mā ù n kōsa mā. À kun
kīa n tem yēron berum mā, a gea koowo, kaa
win nōnu geu wa.

⁴ Tem yēro u Gusunən sōmburu mōwa
wunen gean sō. Adama à n kōsa mā, a berum
koowo yèn sō u n takobi neni kam. U sāawa
Gusunən sōm kowo u ka be ba kōsa mā mōru
kāsie.

⁵ Yen sōna tilasi tōnu u wiru kpī, n nē mā
sεeyasiabu tōnan sō, adama yèn sō win gōru
ga koo nùn taare wē.

⁶ Yen sōna i maa wōo gobi kōsiamā. Domi
be ba tem neni, Gusunən sōm kowoba ba sāa
ba maa tu tii wē mam mam.

⁷ I baawure kāsio ye n ka nùn weenε. I
bu wōo gobi kāsio be n weenε i kāsia. I bu
gbererun gobi kāsio be n weenε i kāsia. I bu

nasio be n weene i nasia. I bu beere wēeyo be n weene i beere wē.

A wunen tənusi kīō

⁸ I kun goon dibu neni ma n kun mō i n kīanē, domi wi u win tənusi kī u wooda yibiaawa.

⁹ Domi wooda yeniba be ba nēē, “I ku ra sakararu ko, i ku ra tōnu go, i ku ra gbēni, i ku ra binē ko,” ka wooda kpuro ye ya tie, ya wāa gari yini sōō mi ba nēē, “A wunen tənusi kīō nge wunen tii tii.”

¹⁰ Kīru ta ku ra de goo u win tənusi kōsa kue. Yen sōna kīru ta wooda yibiamō.

Sa n Kirisin naaru mara

¹¹ N weene i ko mē yēn sō i yē saa yē sōō sa wāa mini. N den tura i yanda, domi besen faaba ya turuku sāa tē, n kere dōma te sa gbia sa naane doke.

¹² Wōkura tonda, yam sārera turuku kua. Yen sō, su wōkurun kookoosu deri kpa su yam bururam tabu yānu sebe.

¹³ Su sī dee dee nge mē ba ra sī sōō sōō, sa kun akanu mō dibu ka nōrubu sōō, sa kun kurō damaru ka binē baka mō, kpa su ku nōō gōmunu ka nisinu ko.

¹⁴ Adama i Yinni Yesu Kirisin daa sebuo, kpa i ku besen tiin daan bwisikunu ko i ka yen binē wuna.

14

A ku wunen naane dokeosi siri

¹ I de u du beē sōō wi u kun dam mō naane dokebu sōō. I ku win bwisikunu sikirine.

² Wini yīiyō ma u koo kpī u kpuro di. Wiōnō wi u kun dam mō naane dokebu sōō, u ku ra yaa tem.

³ Wi u dimō u ku wi u kun dimō gem, kpa wi u kun dimō u ku wi u dimō taare wē, domi Gusunō u yēro wura.

⁴ Wara wunē a ka goon sōm kowo taare wēemō. U n yō nge ù n wōruma, win yinnin gariya. Adama u koo yōra domi Yinni u dam mō u ka nūn yōrasia.

⁵ Wini u tōō teeru garisi n kere ni nu tie, wiōnō u ni kpuro garisi nu nē. I de baawure u n yē kam kam ye u mō.

⁶ Wi u tōru lasabu mō u tu lasabu mō Yinnin sō. Wi u dimō, Yinnin sōna u dimō, yēn sō u Gusunō siaramō. Wi u kun maa dimō, Yinnin sōna u ñ dimō, u maa Gusunō siaramō.

⁷ Geema, sari besē sōō wi u wāa win tiin sō, goo maa sari wi u gbimō win tiin sō. Domi sà n wāa sa wāawa Yinnin sō.

⁸ Sà n maa gu, sa guwa Yinnin sō. N n men na, sà n wasi, ñ kun mē sà n gu, sa sāawa Yinnigibu.

⁹ Domi Kirisi u gu ma u seewa gōrin di u ka ko gōribu ka wasobun Yinni.

¹⁰ N n men na wunē, mban sōna a wunen wōnō taare wēemō. Wunē maa, mban sōna a wunen mōō gemmō. Besē kpurowa sa ko yōra Gusunōn siri yerō.

¹¹ Domi ba yorua,

“Yinni Gusunō u nēē, sere ka nen wāaru, dūuru baatere ta koo yiira nen wuswaaō.

Nōō baagere ga koo maa man beere wē.”

¹² Nge mēya besen baawure u koo wigia gere Gusunōn wuswaaō.

A ku wunen naane dokeosi

torasia

¹³ Yen sō, su ku maa sirina, adama i bwisikuo nge mē i ko ko, kpa i ku gāanu ko ni nu koo beegii torasia, ñ kun mē ni nu koo nūn sura.

¹⁴ Na yē kam kam saa Yinni Yesun min di ma gāanu sari ni nu kun deere nin tii, adama goo ù n gāanu garisi nge ni nu kun deere, yēro sōōra nu ñ deere.

¹⁵ À n gāanu di, ma ya wunegii bwisikunu kpēē, a ñ maa sīimō kīru sōō. A ku de dīa ni a dimō nu tōnu kam koosia wīn sō Kirisi u gu.

¹⁶ Ye ya sāa bura beē sōō, i ku de bu yen kōsa gere.

¹⁷ Domi Gusunōn bandu ta ñ sāa dim ka nōrubu ma n kun mō gem ka bōri yendu ka nuku dobu saa Hunde Deeron min di.

¹⁸ Wi u Kirisin wāaru wāa nge mē, u koo Gusunō wēre, tamba koo maa nūn siara.

¹⁹ Yen sō, su kasu ye n ka alafia naamō ka ye sa ko ka tāsiana.

²⁰ A ku Gusunōn sōmburu kpeerasia dīanun sō. Geema, kpuro n deere, adama n ñ wā tōnu u gāanu di ni nu koo de goo u tora.

²¹ N wā a ku yaa tem kpa a ku tam nō, kpa a ku gāanu ko ni nu koo kpī nu wunegii torasia.

²² Ye a naane doke, a ye nenuō wunen tiin sō Gusunōn wuswaaō. Doo nōrugiiwa wi u ñ tii taare wēemō ye u bwisika u ko sōō.

²³ Adama wi u sika m̀ ye u dimən s̄, u taare m̀, yèn s̄ u n̄ dim̄ ka naane. Kpuro ye t̄nu maa m̀ naane sariru s̄, torara.

15

A koowo ye n koo gabu dore

¹ T̄ beɛ be sa dam m̀, n weene su be ba kun dam m̄n dam sariru s̄be, kpa su ku ḡsi ye n ko n sun dore beɛ t̄na.

² Beɛn baawure u de u ko ye n koo win beruse dore, ye n koo maa n̄n gea kua, kpa u ka t̄si.

³ Domi baa Kirisin tii u n̄ ḡsa ye n da n̄n dore, adama nge m̄ ba yorua, u Gusun̄ s̄wa u neɛ, “Be ba nun w̄mm̄, ben w̄ma w̄ri ne s̄.”

⁴ Kpuro ye ba yorua yellu, ba yoruawa bu ka sun bwisi k̄, kpa sa n ka ȳiȳbu m̄ saa Gusun̄n garin di yi yi sun t̄manabu ka dam k̄m̄.

⁵ Gusun̄ wi u t̄manabu ka dam k̄nu w̄em̄, u de i n n̄ ne beɛn tii tiine s̄ nge m̄ i wa Kirisin u kua.

⁶ Kpa beɛ kpuro i n̄ t̄ia ko i ka n̄n beere w̄ s̄nnu s̄nnu wi u s̄a beɛn Yinni Yesu Kirisin Baaba, ka maa win Yinni.

Labaari gea

bwesenu kpuron s̄

⁷ Yen s̄, i n wuranam̄ nge m̄ Kirisin u beɛ wura kpa i ka Gusun̄ beere w̄.

⁸ Na beɛ s̄m̄ ma Kirisin u kua Yuuban s̄m̄ kowo u ka n̄ m̄w̄enu yibia ni ba baababa kua, kpa u s̄si ma Gusun̄ u s̄a gemgii.

⁹ Kpa t̄n tukobu bu n̄n beere w̄ win w̄n̄w̄ndun s̄ nge m̄ win gari gerua yi neɛ, “Yen s̄na, kon nun siara bwesenun suunu s̄.”

Kpa n womu ko n ka wunen ȳsiru beere w̄.”

¹⁰ Yi kpam neɛ,

“Beɛ t̄n tukobu, i nuku dobu koowo ka win t̄mbu s̄nnu.”

¹¹ Ma yi maa neɛ,

“Beɛ bwesenu kpuro, i Yinni Gusun̄ siaro. Beɛ handuniagibu kpuro, i n̄n beere w̄eȳ.”

¹² Gusun̄n s̄m̄ Esai maa neɛ,

“Isain bweserun di, goo u koo se nge d̄a kp̄i p̄tura. Kpa u ko t̄n tukobun sun̄. Kpa ba n ȳiȳbu m̄ wi s̄.”

¹³ Kpa Gusun̄ wi u sun ȳiȳbu w̄em̄ u beɛ nuku dobu kpuro ka b̄ri ȳendu kpuro yibia beɛn naane dokebun s̄ kpa i n ȳiȳbu m̄ n bande saa Hunde Deeron dam di.

P̄lu u yorua ka toro sindu

¹⁴ Negibu, n̄ n beɛn s̄n na, na ȳ kam kam nen tii ma i t̄n geeru ka ȳeru m̄ ta kp̄a, i ko maa kp̄i i bwisi k̄ena.

¹⁵ Ka m̄, ka toro sinda na beɛ tire ten gam ka gam yorua, n ka beɛ gari yaayasia durom saabu m̄ Gusun̄ u man kua

¹⁶ na ka s̄a Kirisin Yesun s̄m̄ kowo t̄n tukobun s̄. Na Gusun̄n Labaari gean waasu m̄ nge ȳaku kowo, kpa t̄n tukobu ba n ka s̄a ȳaku te ta koo n̄n w̄re, te Hunde Deero u deerasia u yi.

¹⁷ Yen s̄, nge m̄ na gbinne ka Yesu Kirisin, n ka man ne n tii siara nen s̄mburun s̄ te na Gusun̄ kuamme.

¹⁸ Domi na n̄ k̄k̄ n ḡaanun gari gere ma n kun m̄ ye Kirisin u kua nen gari gerubu ka nen kookoosun di t̄n tukobu bu ka Gusun̄ mem̄ n̄wa.

¹⁹ U ye kua ka ȳrenu ka s̄m̄ maamaakiginun dam saa Hunde Deeron dam di. Nge meya saa Yerusalemun di sere n ka da Iliri gia, na Kirisin Labaari gean waasu kua na ka sikerena.

²⁰ Ma na kookari kua n ka Labaari gea n̄asia mi ba n̄ daa Kirisin ȳsiru sokure, kpa n ku ka bani gabun kpeekpeeku w̄llo.

²¹ Adama nge m̄ ba yorua, “B̄n mi ba n̄ daa win gari gerure, ba koo yam wa.

Be ba kun daa maa win baaru n̄are, n ko n bu yeeri.”

P̄lu u Romu daarun gari m̄

²² Yeya ya man n̄n dabinu yinari na n̄ ka ne beɛn mi.

²³ Adama t̄ na n̄ maa ayeru m̄ tem̄ m̄ s̄ n ka waasu ko, na maa k̄i n na beɛn mi saa w̄s̄ dabinun di

²⁴ na n̄ d̄o Esipani gia. N̄ n sar̄ na ȳiȳ kon beɛ wa kpa n̄ s̄o m̄eru ko beɛn mi. Yen biru kpa i man n̄ma k̄i n ka da tem̄ mi.

²⁵ T̄ na d̄o Yerusalemū n ka naane dokeobu n̄ari.

²⁶ Domi Masedonigibu ka Gerekiba ba gobi s̄kua ka k̄iru, s̄arobun s̄ be ba w̄a naane dokeobun suunu s̄o Yerusalemū.

²⁷ Ba kua ka k̄iru, ya maa s̄a ben dibu. Domi Yuuba b̄a n ben hunden dukia b̄nu

kua ka tən tukobu, n weene tən tukobun tii bu maa be nɔəri ka ben handunian dukia.

²⁸ Nà n yeni kpa, nà n bu wɛ ye ba sɔkua, kon na beɛn mi na n ka sarɔ Esipani gia.

²⁹ Na yɛ ma nà n na beɛn mi, ka Kirisin doma bakara kon ka na.

³⁰ Nɛgibu, na beɛ hania koosiamɔ besen Yinni Yesu Kirisin sɔ ka Hunde Dɛeron kīrun sɔ, i n ka man tabu mɔ ka kanaru.

³¹ I Gusunɔ kanɔ u man wɔra saa naane doke sarirugibun naman di be ba waa Yudeaɔ, kpa naane dokeobu bu kɛɛ te mwa ka nuku dobu te na ka dɔɔ Yerusalemɔ.

³² Nge mɛya na kon turi beɛn mi ka nuku dobu ya n saa Gusunɔn kīru, kpa n wɛra fiiko beɛn suunu sɔɔ.

³³ Gusunɔ wi u alafia wɛɛmɔ, u n ka beɛ kpuro waa. Ami.

16

Pɔlu u tɔmbu tɔbirimɔ

¹ Na beɛ beɛgii Fɛbe tusiamɔ wi u saa Sankeren Yesun yigberugibun sɔm kowo.

² I kurɔ wi mɔɔ Yinnin yīsirun sɔ nge mɛ n weene naane dokeobun suunu sɔɔ. Kpa i n nùn somimɔ ka bukata kpuro ye u mɔ beɛn mi. Domi u tən dabiru somi, ka maa nen tii.

³ I Pirisila ka Akilasi tɔbiri, be ba saa nen sɔm kowosibu Yesu Kirisi sɔɔ.

⁴ Ba ben waa ru wɛ bu ka nen waa ru wɔra. N n nɛ turo na bu siaramɔ, ka maa tən tuko Yesun yigbenugibu kpurowa ba bu siaramɔ.

⁵ I maa Yesun yigberu te ta ra mɛnne ben yɛnuɔ tɔbiri. I nen kīnasi Epanɛti tɔbiri wi u gbia u gɔru gɔsia Kirisin mi Asin tem sɔɔ.

⁶ I Maari tɔbiri wi u sɔmburu kua gem gem beɛn sɔ.

⁷ I maa nen temgibu Andoniku ka Yunia tɔbiri ka be sa pirisɔm kua sannu. Ba beɛre baka mɔ gɔrobun suunu sɔɔ. Ba mam gbia ba kua Yesugibu na sere kua Yesugii.

⁸ I Ampilatu tɔbiri wi u saa nen kīnasi Yinni sɔɔ.

⁹ I beɛn sɔm kowosi Kirisi sɔɔ Urubeni tɔbiri, ka Sataki nen kīnasi.

¹⁰ I Apɛlesi tɔbiri wi u tii sɔɔsi naane dokeo geo laakari mɛɛribun saa sɔɔ. I Aritobun yɛnugibu tɔbiri.

¹¹ I nen temgii Herodio tɔbiri. I Naasisin yɛnugibu tɔbiri be ba saa Yinnigibu.

¹² I Tirifeni ka Tirifosi tɔbiri, kurɔ be ba saa Yinnin sɔm kowobu. I Pɛɛsidi besen

kīnasi tɔbiri wi u sɔmburu kua gem gem Yinnin sɔ.

¹³ I maa Rufusi tɔbiri wi u saa naane dokeo geo, ka win mɛro wi na garisi nen mɛro.

¹⁴ I Asɛnkiti tɔbiri ka Felegoni, ka Herimesi ka Patobasi, ka Herimasi ka beɛgibu be ba waa ka be.

¹⁵ I Filolɔgu ka Yuli tɔbiri ka Nere, ka win sesu, ka Olimpa, ka naane dokeobu kpuro be ba ka bu waa.

¹⁶ I tɔbirinɔ ka kīru. Kirisin yigbɛnu kpuro nu beɛ tɔbura.

Kirɔ dāaka

¹⁷ Nɛgibu, na beɛ kanamɔ i n da n tii sɛ ka be ba karanaa dokemɔ, ka ye n koo beɛ wɔrumasia. I dɛsiro ben min di, domi ba sɔɔsiru sikimɔwa te i nua kɔ.

¹⁸ Domi tən ben bweseru ba n saa be ba Kirisi besen Yinnin waa ru waa, ben nukurugia ba mɔ. Ka gari dori ka kɔkiriba, ba ka taki sarirugibu swaa nim wiamɔ.

¹⁹ N n beɛn sɔn na, tɔmbu kpuro ba beɛn mɛm nɔɔbu yɛ kɔ. Yen sɔna nen nukura do ka beɛ. Adama na kī i n saa bwisigibu gean kobu sɔɔ, kpa i n saa be ba kun kɔsan kobu yɛ.

²⁰ Gusunɔ wi u alafia wɛɛmɔ, u koo beɛ Setam dam kɔra n n sosi beɛn naasun temɔ.

Besen Yinni Yesun durom mu n waa ka beɛ.

²¹ Timɔte, nen sɔm kowosi, u beɛ tɔbura, ka maa nen temgibu Lusiu ka Yasoni, ka Sosipati.

²² Na beɛ tɔbura Yinni sɔɔ, nɛ Teritiu, nɛ wi na tire te yorumɔ.

²³ Gayusi nen kpaa yɛro ka yigberu kpuron kpaa yɛro, u beɛ tɔbura. Erasutu wi u ra wuun gobi bere, u beɛ tɔbura, ka maa beɛgii Kaatusi.

[

²⁴ Kpa besen Yinni Yesu Kirisin durom mu n waa ka beɛ kpuro. Ami.]

Siara dāakibu

²⁵ Su Gusunɔ siara wi u dam mɔ u ka beɛ tāsisia ka nen Labaari gea ye na waasu mɔ na ka Yesu Kirisin gari kpamɔ, yi yi asiri sɔɔsimɔ ye ya raa wukiri saa toren di.

²⁶ Adama tɛ ya tera saa Gusunɔn sɔmɔbun yorin di, nge mɛ Gusunɔ u yiire, wi, wi u ko n waa sere ka baadommaɔ. Ma ba bwesenu

kpuro ye giasia nu ka naane doke kpa nu ka
gari yi mem nawa.

²⁷ Yen so, bu Gusuno wi u saa bwisigii wi
turo, beere weyo saa Yesu Kirsin min di
sere ka baadommao. Ami.

TIRE GBIKIRU TE PĀLU U KORINTIGIBU KUA

Korintigiba Pālu u tire te yorua u ka ben bikia dabinu wisi. Waati ye sō, Korinti ya sāawa wuu maro bakō Gerekiban tem sō. Romugiba ba tem mē mō, ma ba Korinti ye kua ben bera ye ba sokumō Akain wuu maro mi yen wirugii u wāa. Korintigibu ba sāawa tenkuba, ma ba tii sue yēru ka deema ye ba mō ben wuu ge sōn sō. Yen biru, būu sāaru ka sakararu nu dam mō wuu ge sō.

Tire ten kpunaa

1. Tābiribu ka kēē ni ba mwa Kirisi sō, wiru 1:1-9.
2. Karanabu Yesun yigberu sō, wiru 1:10n di sere wiru 4:21.
3. Kōō mennabu ka suanabun gari, wiru 5:1n di sere wiru 7:40.
4. Naanē dokeon tii mōru, wiru 8:1n di sere wiru 11:1.
5. Nge mē ba koo ka sāaru ko Yesun yigberu sō, wiru 11:2n di sere wiru 14:40.
6. Seebu garin din gari, wiru 15.
7. Kirāba, wiru 16.

Tābiribu

¹⁻² Bēē Gusunōn yigberugibu, bēē be i wāa Korintio, bēē be u soka i ka ko wigibu, ma u bēē gōsa u yīi i n ka gbinne ka Kirisi Yesu, ne Pōluwa, wī Gusunō u soka win kīru sō n ka ko Yesu Kirisin gōro, ka Sōsiteni, bēsegii, sa bēē tōbura. Sa maa be kpuro tōbura be ba Yinni Yesu Kirisin yīsiro sokumō baama, wi u sāa ben Yinni ka bēsen Yinni.

³ Gusunō bēsen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēē durom kua kpa bu bēē alafia wē.

Kēē ni ba mwa Kirisi sō

⁴ Baadomma na ra n Gusunō siaramō bēēn sō, win durom saabu mē ba bēē wē bēē ka Kirisi Yesun gbinnaa sō.

⁵ Ba bēē kua dukiagibu baayere sō, ka garin gerubu, ka yēru kpuro, saa win min di.

⁶ Ya sōsimō ma seeda ye na Kirisi diiya bēēn suunu sō ya n kam kue.

⁷ I n Hunden kēru garu bie i n ka mara sere bēsen Yinni Yesu Kirisi u kurama.

⁸ Wiya u koo bēē yōre sere ka nōrō, kpa i ka yōra taare sariru sō tōō tē sō u koo na.

⁹ Gusunō naanēgiiwa, wi u bēē soka i n ka nōō tia sāa ka win Bii Yesu Kirisi bēsen Yinni.

Karanabu Yesun yigberu sō

¹⁰ Na bēē yiiremō nēgibu, ka bēsen Yinni Yesu Kirisin yīsiro, i de i n gari tee gerunamō, kpa karanabu bu ku raa du bēēn suunu sō. I de i n bwisiku teenu mō.

¹¹ Domi Kolowen tōmbu ba man sōōwa ma sikirinōsu wāa bēēn suunu sō nēgibu.

¹² Yeniwa na nua ma wini gerumō wiya Pōlugii, kpa wini nēē, wiya Apologii, kpa wini maa nēē, wiya Sefagii, kpa goo u n mō, wiya Kirisigii.

¹³ Kirisi u sāa yiru ro? Ba Pōlu go dāa bunanaru wōllō bēēn sō? Nge ka Pōlun yīsiro ba bēē batemu kua?

¹⁴ Aawo, na Gusunō saabu kua ye na n ka bēēn goo batemu kue ma n kun mō Kirisipu ka Gayusi.

¹⁵ Nge mēya goo kun kpē u gere ma ba bēē batemu kua ka nēn yīsiro.

¹⁶ Geema, na maa Setefanin yenugibu batemu kua. Be baasi na n yē nā n goo batemu koore.

¹⁷ Domi Kirisi kun man gōre n ka batemu ko ma n kun mō n ka Labaari gean waasu ko, n n maa mō ka gari yēru, kpa Kirisin gōō dāa bunanaru wōllōn dam mu ku raa ko kam.

Kirisi sāa Gusunōn dam

ka Gusunōn bwisi

¹⁸ Domi Kirisin gōō dāa bunanaru wōllōn gari, wiirara be ba kam mōn mi, adama bēē be sa faaba waamōn mi, Gusunōn dama.

¹⁹ Domi ba yorua ma Gusunō u nēē, “Kon laakarigibun laakari kam koosia, kpa n bwisigibun bwisi kpeerasia.”

²⁰ Mana bwisigii wāa. Mana wooda yēro wāa. Mana saa yenin sikirinōsugiba wāa. Gusunō u n handunian bwisi kue wiiraru?

²¹ Domi Gusunōn bwisi sō u n dere handuniagibu ba nūn gie ka ben tiin bwisi. Yen sōna n nūn wēre u ka tōmbu faaba ko be ba nūn naanē doke, ka win garin waasu yi ba tamaa wiiraru.

²² Geema, Yuuba ba yīrenu bikiamō, Gerekiba ba maa bwisi kasu.

²³ Adama bēē sa Kirisin waasu mō wi ba kpare dāa bunanaru wōllō, ye n kua wiiraru tōn tukobun mi ma ya dera Yuuba ba n naanē doke.

²⁴ Adama be ba soka mi, bà n sãan na Yuuba ñ kun me tãn tukobu, Kirisi kua Gusunãn dam ka Gusunãn bwisi.

²⁵ Domi Gusunãn wiiraru ta tãmbun bwisi kere, Gusunãn dam sariru ta maa tãmbun dam kere.

²⁶ Nɛgibu i mɛɛrio nge me ba ka bɛɛ soka. N ñ mɔ ma bɛɛn dabinu sãa handunian bwisigibu ñ kun me yen damgibu ñ kun me sina bibu.

²⁷ Adama Gusunã u bu gɔsa be handuniagiba mɛɛra nge gari bakasu u ka bwisigibu sekuru doke, u maa handunian dam sarirugibu gɔsa u ka damgibu sekuru doke.

²⁸ Gusunã u maa bwɛɛbwɛɛbu gɔsa ka be ba gɛma ka be ba ñ sãa gãanu handunia ye sɔɔ u ka bu kawa mam mam be ba mɛɛra gãanu.

²⁹ Kpa goo u ku raa ka woo kanɛ Gusunãn wuswaaɔ, baa turo.

³⁰ Adama u dera i gbinne ka Yesu Kirisi ma u nùn kua bɛɛn bwisi ka bɛɛn gem. Wi sɔɔra sa maa dɛɛraru ka yakiabu wa.

³¹ Yen sɔ, “Wi u woo kanamɔ, u woo kanɔ Yinnin sɔ,” nge me ba yorua.

2

Ba Kirisin gari kparamɔ

wi ba kpare dãa bunanarɔ

¹ Nɛgibu, sanam me na na bɛɛn mi na ñ Gusunãn gari kpare ka bwisi beke gɛɛ ñ kun me ka nɔɔ dobu gabu.

² Domi na ñ gɔru doke na n gãa tukunu yɛ bɛɛn suunu sɔɔ ma n kun mɔ Yesu Kirisi wi ba kpare dãa bunanaru wɔllo.

³ Na da bɛɛn mi ka dam sariru ka bɛrum ka diiri bakabu.

⁴ Nɛn gari ka nɛn waasu kun sãa nɛn tiin bwisi ñ kun me nɛn nɔɔ dobu, adama n sãawa Hunden dam ka win sɔɔsiru.

⁵ Kpa bɛɛn naanɛ dokebu bu ku ka yɔra tɔnun bwisi sɔɔ ma n kun mɔ Gusunãn dam sɔɔ.

Gusunãn bwisin gari

⁶ Ka me, bɛɛɛ sa bwisi gɛɛn gari kparamɔ tɔn girobun suunu sɔɔ, yi yi kun sãa saa yenin bwisi, ñ kun me saa yenin wirugibun bwisi be ba kam kobu dɔɔ.

⁷ Adama Gusunãn bwisi asirigiiya sa kparamɔ yi yi berua, yin sɔɔru Gusunã u kua saa toren di, su ka ko yiikogibu.

⁸ Saa yenin wirugibu ba ñ yi tuba baa tɔn turo, domi bà n daa yi tuban na, ba ñ daa Yinni yiikogii kparemɔ dãa bunanarɔ.

⁹ Adama nge me ba yorua, “Ye nɔni kun waare, ye swaa kun nɔɔre, ye ya ñ maa duure tɔnun gɔru sɔɔ, yeya Gusunã u bu sɔɔru kua be ba nùn kɔi.”

¹⁰ Ma u sun ye sɔɔsi saa win Hunden min di. Domi Hunde wi, u ra n kpuro mɛɛra u n ka yɛ, baa ye n wãa Gusunãn tii sɔɔ.

¹¹ Nge wara u tɔnun bwisikunu yɛ ma n kun mɔ win tiin hunde ye ya wãa wi sɔɔ. Nge mɛya maa goo kun Gusunãn bwisikunu yɛ ma n kun mɔ win Hunde.

¹² Win Hunde wiya sa mwa, n ñ mɔ handunian hunde, kpa sa n ka yɛ ye Gusunã u sun kã win durom sɔɔ.

¹³ Sa ñ maa asiri ye tubusiamɔ ka gari yi yi wee tɔnun bwisin di, ma n kun mɔ saa Gusunãn Hunden min di, sa n ka hunden gari bu sɔɔsimɔ be ba Hunde wi mɔ.

¹⁴ Handuniagii u ñ Gusunãn Hunden gari wuramɔ, domi wiirara yi sãa win mi. Yi ñ kpɛ yi nùn yeeri, domi Hunden tiwa u yi tubusiamɔ.

¹⁵ Wi u wãa ka Hunden baa, wiya gãanu kpuro ra yeeri, adama goo sari wi win gari ra yeeri.

¹⁶ “Domi wara u Yinnin bwisikunu yɛ. Wara u nùn bwisi kɛɛre.” Goo sari. Adama bɛɛra sa Kirisin bwisikunu yɛ.

3

Gusunãn sɔm kowobu

¹ Nɛgibu na ñ kpɔa na ka bɛɛ gari kue nge me na ra ko ka be ba wãa ka Hunden baa. Adama na ka bɛɛ kuawa nge be ba wãa ka wasin baa, be ba sãa bii wɛɛnu Kirisi sɔɔ.

² Boma na bɛɛ wɛ, n ñ mɔ dɔka dɔka, domi i ñ tura be ba koo dɔka dɔka mwe, i ñ mam tura ka tɛ.

³ yèn sɔ i wãa ka wasin baa gina. Domi sanam me nisinu ka sikirinɔsu wãa bɛɛn suunu sɔɔ, i ñ sɔɔsimɔ ma i wãa ka wasin baa? Bɛɛn sanu sanusu kun sãa nge handuniagisu?

⁴ Domi bɛɛn goo ù n gerumɔ wiya Pɔlugii, kpa goo u nɛɛ wiya Apologii, i ñ sãa nge tɔn be ba tie?

⁵ Wara ra n Apolo. Nge wara ra n Pɔlu. Ba sãawa sɔm kowobu bèn min di i naanɛ doke

nge mε Yinni u ben baawure win sɔmburu wɛ̃.

⁶ Nεna na duura, ma Apolo u nim yɛka, adama Gusunɔwa u kpɛasiamɔ.

⁷ N n mɛn na, wi u duurumɔ ka wi u nim yɛkamɔ ba n̄ s̄a ḡānu, ma n kun mɔ Gusunɔ wi u kpɛasiamɔ.

⁸ Duuro ka wi u nim yɛkamɔ ba s̄āwa tia, ben baawure koo win are mwa nge mε win sɔmbura nε.

⁹ Domi bεεε Gusunɔwa sa sɔmburu kuammε sannu. Bεε maa i s̄āwa win gberu.

I maa s̄a win gani beki.

¹⁰ Durom mε Gusunɔ u man wɛn saabu, nεna na kpɛεkpɛku sura nge bani yɛro, ma gaba banimɔ gen wɔllɔ. Adama i de baawure u laakari ko nge mε u banisinamɔ.

¹¹ Domi goo kun kpɛ u maa kpɛεkpɛku gagu sura ma n kun mɔ ge ba sure, geya ga s̄a Yesu Kirisi.

¹² Wi u bana kpɛεkpɛku gen wɔllɔ ka wura ka sii geesu, ka kpɛε kpikinu, wi u maa bana ka d̄āa ka taka nɔɔ ka w̄i,

¹³ baawuren sɔmbura koo s̄āsira domi siribun t̄oru ta koo tu terasia, yɛn s̄ā d̄ōwa ta koo ka na kpa d̄ō wi, u baawuren sɔmburun dam m̄eri.

¹⁴ Wi u bana kpɛεkpɛku gen wɔllɔ ma win bana kun d̄ō mwaare, u koo are wa.

¹⁵ Win sɔmbura maa d̄ō mwaara, wiya u gbisira. Win tii u koo faaba wa, adama u ko n s̄āwa nge wi u d̄ō soora u yara.

¹⁶ I n̄ yɛ ma i s̄āwa Gusunɔn w̄a yeru? I n̄ yɛ ma win Hunde w̄a bεε s̄ō?

¹⁷ Yen s̄ā, goo ù n Gusunɔn w̄a yeru sankā, Gusunɔ u koo yɛro sanku. Domi Gusunɔn w̄a yera d̄εere ta ka yii win s̄ā, bεεya maa w̄a yee te.

¹⁸ I ku de goo u win tii n̄ni w̄ōke. Bεεn wi u tamaa u bwisi m̄o handunia ye s̄ō, u de u ko gari b̄okɔ kpa u bwisi gee wa u mwa.

¹⁹ Domi handunian bwisi s̄āwa wiiraru Gusunɔn n̄ni s̄ō. Ba yorua, “U ra dewa bwisigibun tiin bwisi yi bu yina mwa.”

²⁰ Ba kpam yorua ba nεε, “Yinni Gusunɔ u t̄ambun bwisikunu yɛ̃, u yɛ̃ ma nu s̄āwa kam dirum.”

²¹ N n mɛn na, goo u ku woo kana t̄onun s̄ō domi ḡānu kpuro bεεgina.

²² P̄olu ka Apolo ka Sefa ka handunia ka w̄āru ka ḡō ka ye n w̄ā gis̄o ka ye n sisi sia, ye kpuro ya s̄āwa bεεgia.

²³ Bεε maa Kirisigiba, Kirisi maa s̄ā Gusunɔgii.

4

Kirisin ḡorobu

¹ I de bu sun garisi Kirisin s̄om kowobu be Gusunɔ u win asirin gari n̄mu s̄andia.

² Be ba maa ḡānu n̄mu s̄andia n weenεwa ba n s̄ā naanegibu.

³ Adama ḡā piimuna n̄n mi, bεε ì n man siri, n̄ kun mε b̄a n man siri t̄ambun wuswaaɔ. Ka gem na n̄ n̄n tii siri.

⁴ Na n̄ ḡānu yɛ̃ nε s̄ō ye ya man taare w̄ε̄m̄o, adama n̄ n̄ m̄o ba man gem w̄ε̄ yen s̄ō. Domi Yinniwa s̄ā n̄n siri kowo.

⁵ Yen s̄ā, i ku ra maa ḡānun siribu ko t̄ō te, tu sere na sere Yinni ù n tunuma. Wiya u koo kpuro yarama batumaa ye ya berua w̄okuru s̄ō, kpa u t̄ambun ḡorusun bwisikunu s̄ōsi. Sanam mε s̄ōra baawure u koo win siarabu n̄ Gusunɔn mi.

⁶ Bεεn s̄āna, n̄egibu, na gari yi kpuro weesina nge nε ka Apolo, kpa i ka gia bεεn min di nge mε i n̄ ko wooda sara ye ba yorua, bεεn goo u ku ka tii sua bεεn turon s̄ō kpa u n turo gema.

⁷ A tamaa goo nun m̄εra a gabu san̄o kere? Mba a m̄o ye ba n̄ nun k̄ā. M̄a a yɛ̃ ba nun k̄āwa, mba n kua a ka woo kanam̄o nge wi u ka tii wa.

⁸ I deba k̄o. I kua dukiagibu. I tamaa i bandu dii bεεn sariru. N ko n daa w̄era ì n bandu dii ka gem, kpa bεεε ka bεε sa n s̄ā ban diobu sannu.

⁹ Domi na lasabu kua ma Gusunɔ u sun aye d̄āakiru w̄ε̃, bεεε ḡorobu, nge be ba taare w̄ε̃ bu go. Baawure handunia s̄ō, w̄allun ḡradoba ka t̄ambu kpuro ba sun m̄εra nge be ba dweebu dua.

¹⁰ Bεεε sa s̄ā gari bakasu Kirisin s̄ō, adama bεε i s̄ā bwisigibu Kirisi s̄ō. Bεεε sa n̄ dam m̄o, bεεya i dam m̄o. I kua atasiriba ma bεεε sa kua bεεεε sariba.

¹¹ Sere n ka kua saa yeni s̄ō ḡōra sun goowa ma nim n̄ru ga sun m̄o, sa w̄ā tereru, ba sun soom̄o, sa n̄ maa w̄ā yeru garu m̄o.

¹² Ma sa hania m̄o sa ka bεεn n̄ma sɔmburu m̄o. B̄a n sun faara s̄ōm̄o, sa ra n bu domaru kuammεwa. B̄a n maa sun n̄ni s̄ōm̄o, sa ra n temanεwa.

13 Bà n sun mem manimə, sa ra n suuru kanaməwa. Sere ka tē ba sun mēera nge weke gōari ka gāanu kpuron kubanu.

14 Na n̄ yeni yorumə n ka bεε sekuru doke adama n ka bεε gerisiwa nge nen bii kīnasibu.

15 Baa i n baaba neruro dabinu mə Kirisi sɔɔ, i n̄ tundo dabinu mə, domi nena na kua bεen tundo Yesu Kirisi sɔɔ Labaari gean saabu.

16 N n̄ men na, na bεε yiiremə i n da man saari.

17 Yen sōna na bεε nen bii kīnasi Timote goria wi na naane s̄a Yinni sɔɔ. Wiya u koo bεε yaayasia nge me nen wāara s̄a Kirisi sɔɔ, nge me na ra s̄osi baama Yesun yigbenu kpuro sɔɔ.

18 Tē wee, gaba tii suamə nge na n̄ maa sisi bεen mi.

19 Adama n̄ n sosi kon na bεen mi n̄ n s̄a Yinnin kīru. Kon maa be ba tii suamə min dam gia, n̄ n̄ m̄ ben gari tona.

20 Domi Gusunən bandu ta n̄ s̄osiramə gari gerubu sɔɔ, ma n̄ kun mə dam sɔɔ me mu s̄amburu m̄.

21 Mba i kī. N na ka bokuru? Nge ka kīru ka daa t̄erugia.

5

Sekuru sariru Yesun yigberu sɔɔ

1 Sa labaari gaa nua ba nεε, sekuru sari kōsuru gara wāa bεen suunu sɔɔ t̄en bwe-seru t̄on tukobun tii ba n̄ kākə bu ko. Ba nεε bεen turo u win tundon kurə kī.

2 Ma i woo kanamə. N weenε i n nuki sankire, kpa i ȳero wuna bεen suunu s̄on di wi u daa ye kua.

3 Baa i kun man waamə bεen suunu sɔɔ, nen hunde wāa mi. Na maa durə wi siri kə, wi u yenin bweseru kua, nge me kon daa n̄n siri n̄ n wāa mi.

4 I n̄ menna ka nen hunde sannu, ka Yinni Yesun yīsiru ka win dam,

5 i durə wi Setam n̄mu s̄ondio, win wasi yi ka kam ko kpa win hunde yu faaba wa Yinni Yesun t̄ō te sɔɔ.

6 Bεen woo kana bin bwesera kun wā. I n̄ yē ma p̄ε seeyatia fiiko yeya ya ra p̄ε kpuro kukusie?

7 Tē, n weenε i p̄ε seeyatia t̄okuru wuna kpa i ko nge p̄ε kpa ya ye ya kun seeyatia mə, nge me i s̄a. Domi ba Kirisi go kə wi u s̄a besen Ḡo sararibun ab̄aru.

8 N n̄ men na, su t̄ō bakaru di, n kun ka p̄ε seeyatia t̄okuru ye n s̄a kōsa ka nuku kōsuru, adama ka p̄ε ye ba kun kukusie, ye n s̄a gem ka murafiti sariru.

9 Na bεε tireru yorua na nεε, i ku ka kurə dama kowobu menna.

10 Na n̄ ka handunia yen kurə dama kowobu yā, ka yen binegibu ka yen gbenəbu ka be ba būu s̄amə. Domi n̄ n ka be yā tilasi i ka yari handunian di.

11 Na nεwa i ku ka goo menna wi ba sokumə kīnasi Yesu sɔɔ ù n s̄a kurə dama kowo, n̄ kun me binegii, n̄ kun me būu s̄a, n̄ kun me atama gero, n̄ kun me tam n̄ro, n̄ kun me taki dio. I ku mam dīa gb̄eru menna ka ben bweseru.

12-13 Domi Yesun yigberugiba n weenε i siri. I t̄on kōso wi wunə bεen suunu s̄on di. N n̄ nen baa n ka bu siri be ba n̄ wāa Yesun yigberu sɔɔ. Gusunəwa ben siribu m̄.

6

Naane dokeobun sirinaa

1 Bεen goo ù n gari mə ka win winsim, u koo k̄aku u siribu da gem sarirugibun wuswaaɔ? Kpa n kun maa mə naane dokeobun mi?

2 Bεε i n̄ yē ma naane dokeoba ba koo handunian t̄ambu siri? N n̄ bεen na i ko handunia siri, yera i n̄ kp̄e i gari piimunu siri?

3 I n̄ yē ma besera sa ko w̄allun ḡaradoban siribu ko? Kaa ra sere gere handunia yenin gari?

4 N n̄ men na, i n gari yin bweseru mə, i de be ba n̄ gāanu ganu tura Yesun yigberu sɔɔ bu ko bεen siri kowobu.

5 Na bεε s̄omə bεen sekura. Ka geema i n̄ goo mə bεen suunu sɔɔ win bwisi tura u ka win wənəbun siribu ko?

6 Adama i mam siribu sokunamə gem sarirugibun wuswaaɔ.

7 I n gari mə bεen suunu sɔɔ, munusewa mam mam. Mban sōna i n̄ toraru wuramə. Mban sōna i n̄ derimə bu bεε taki di.

8 Adama bεε i ra gabu tore, i ra gabu taki di, be ba mam s̄a bεen naane dokeosibu.

9 Bεε, i n̄ yē ma gem sarirugiba kun kp̄e bu ayeru wa ban te Gusunə u swīi sɔɔ? I ku de bu bεε n̄ni w̄ake. Kurə dama kowobu ka būugibu, ka sakara kowobu ka be ba ka ben t̄on durəsibu kpunamə

¹⁰ ka gbenabu ka binegibu ka tam nrobu ka ton yaako kowobu ka taki diobu ba n ayeru wasi ban te so.

¹¹ Meya been suunu so gaba raa saa. Adama ba bee wobura, ba bee deerasia ba yii, ba bee gem we Yinni Yesu Kirisin yisirun so, ka maa besen Gusunan Hunden so.

I Gusunɔ beere weyo

ka been wasi

¹² Ba n man yinarimɔ n gaanu kpuro ko. Adama n n mɔ ni kpuro nu are mɔ. Ba n man yinarimɔ n gaanu kpuro ko adama na n wuramɔ n ko gaanu ganun yoo.

¹³ Dianu wawa nukurun so, nukura maa waa dianun so, ma Gusunɔ u koo ye yiru kpeesia. Adama wasi kun waa kurɔ damarun so. Yi wawa Yinnin so ma Yinni maa waa yin so.

¹⁴ Gusunɔ wi u Yinni seesia, u koo maa sun seesia ka win dam.

¹⁵ Bee i n ye ma been wasi yi sawa Kirisin wasin kaasi? N n men na, kon Kirisin wasin kaasi sua kpa n ka ko kurɔ tanɔn wasin kaasi? Su ku wa me!

¹⁶ I n ye ma wi u ka kurɔ tanɔ menna, u kua wasi tee ka wi? Domi ba yorua, "Be yiru ba koo ko wasi tee."

¹⁷ Adama wi u ka Yinni manina, u kua hunde tia ka wi.

¹⁸ I kurɔ damaru suurio. Toranu kpuro ni tonu u mɔ nu wawa wasin towɔ, adama wi u kurɔ damaru mɔ win wasiya u toraru koosimɔ.

¹⁹ Nge i n ye ma been wasi sawa Hunde Deeron waa yeru wi u waa bee so, wi Gusunɔ u bee ka? I n tii mɔ.

²⁰ Domi ba bee dwawa geeru nru sari. Yen so, i Gusunɔ beere weyo ka been wasi.

7

Suanabun gari

¹ Te gari yin tireru i man yorua, yiya na bee wisimɔ. N wa ton durɔ u ku kurɔ baba.

² Adama kurɔ damarun so n weene baawure u n win tiin kurɔ mɔ, kpa kurɔ baawure u n win tiin durɔ mɔ.

³ Kpa durɔ ka win kurɔ ba n waasine nge me n weene.

⁴ Domi kurɔn wasi yi n saa win tiigii ma n kun mɔ win durugii. Nge meya maa durɔn wasi yi n saa win tiigii ma n kun mɔ win kurugii.

⁵ I ku n da menane ma n kun mɔ saa fiiko so ye i ko wuna been laakari yu ka wura kanaru so mam mam. Adama yen biru i maa wureo i menna, kpa Setam u ku raa bee kakiri been tii nenubu sarirun so.

⁶ Na n yeni gerumɔ nge tilasin baa, na gesi kanamawa.

⁷ N ko n man were tambu kpuro ba n saa nge nen tii, adama baawurewa u win kerun baa mɔ saa Gusunan min di, winigirun baa, winogirun baa.

⁸ Adama na tantanabu ka gaminibu soomɔ n ko n wera ba n waa nge me na ka waa.

⁹ Adama ba kun kpe bu tii nene, bu de bu kasuna bu ka suana, domi n buram bo bu suana n kere ba n kii kamgiru waaasi.

¹⁰⁻¹¹ Te, be ba suana ka, beya na wooda yeni soomɔ. Kurɔ u ku raa win durɔ yina. Adama u n yina, u sinɔ, u ku maa durɔ kpao sua, n kun me u wuro win durɔ yinaro win mi. N n maa weene durɔ u win kurɔ yina. Adama n n ne na bu wooda dokeamme, ma n kun mɔ Yinni.

¹² Be ba tie, beya na maa yeni soomɔ, n n mɔ Yinniwa u gerua. Naane dokeo goo u n kurɔ mɔ ma kurɔ wi, u n saa naane dokeo ma n kurɔ wi were ba n ka waasine, u ku raa nun yina.

¹³ Kurɔ goo u n maa durɔ mɔ ma durɔ wi, u n saa naane dokeo ma n durɔ wi were ba n ka waasine, u ku raa nun yina.

¹⁴ Domi durɔ naane doke sarirugii wi, ba nun yii nenem win kurɔn so. Meya ba maa kurɔ naane doke sarirugii wi yii nenem win durɔn so, ben bibu ba n ka yii nenem. Ma n kun me, ba ko n saa nge naane doke sariba.

¹⁵ Adama naane doke sarirugii wi, u n doona, i nun derio. N n saa me, n n tilasi ba n ka waasine domi Gusunɔ u sun sokawa sa n ka waa alafia so.

¹⁶ Domi wune kurɔ n n wune kaa n ye wunen durɔ u n koo faaba wa. Wune durɔ, n n wune kaa n maa ye wunen kurɔ u n koo faaba wa.

Waa ten so Yinni u bee soka

¹⁷ N n men na, i de baawure u win waa ru di nge me Gusunɔ u ka nun soka ka durom me Yinni u nun kua. Yeniwa na Yesun yigbenu kpuro yiiremɔ.

¹⁸ Ba goo bango kuawa Yinni u sere yero soka? I ku yeron bango ye go. Ba n gina nun

bango kue Yinni ka nùn soka? I ku ra maa nùn bango kua.

¹⁹ Bango nge bango sariru, yen gaa kun sãa gãanu ganu, adama Gusunən garin mɛm nɔɔba bu sãa gãanu.

²⁰ Kpa tɔnu baawure u wa u yɔra nge mɛ u sãa ba ka nùn soka.

²¹ À n sãan na yoo ba ka nun soka, a ku yeni garisi. Adama bà n nun tii mɔru wɛ a mɔɔ.

²² Domi yoo wi ba soka, u kua tii mɔwɔ Yinni sɔɔ. Nge mɛya maa tii mɔwɔ wi ba soka, yɛro kua Kirisin yoo.

²³ Ba bɛɛ dwa geeru nɔru sari. Yen sɔ, i ku de i n maa sãa tɔmbun yobu.

²⁴ N n mɛn na nɛgibu, i de baawure u yɔra Gusunɔ sɔɔ nge mɛ u sãa ba ka sere nùn soka.

Wɔndiaba ka gɔminibun gari

²⁵ Tɛ ye n sãa wɔndiabagia, na n gari gɛɛ mɔ ye n sãa Yinnin wooda. Adama nge mɛ Yinni u man wɔnwɔndu kua na ka kua naanɛgii, na bɛɛ nɛn laakari sɔɔmɔ.

²⁶ Na tamaa, saa yenin wahalan sɔ ma n ko n wɛra tɔn durɔ baawure u n wãa nge mɛ u sãa.

²⁷ À n kurɔ mɔ, a ku ra swaa kasu i ka karana. À n maa wãa tantanaru sɔɔ, a ku kurɔ kasu.

²⁸ Adama à n kurɔ sua, a n tore. Wɔndia ù n maa durɔ sua, u n tore. Adama be ba suana, ba ko n nɔni swãaru mɔ ben wãaru sɔɔ. Na n maa kɔ n sãa mɛ bɛɛn mi.

²⁹ Nɛgibu, ye na gerumɔ wee, saa kun maa dɛu. Yen sɔ, saa tɛn di wi u kurɔ mɔ, n weene u n sãa nge u n kurɔ mɔ.

³⁰ Kpa wi u nuku sankiranu mɔ u ko nge u n mɔ. Wi u maa nuku dobu mɔ u koowo nge u n nuku dobu mɔ. Wi u maa dwemɔ, u koowo nge u n gãanu mɔ.

³¹ Wi u maa ka handunian dukia bukata mɔ u ku win laakari kpuro doke ye sɔɔ. Domi handunia yeni ya doonɔwa mi.

³² Na n kɔ i n wurure. Wi u kun kurɔ mɔ, wiya ra n Yinnin gãanu kasu, ye n koo Yinni dore.

³³ Adama wi u kurɔ mɔ wiya ra n hania mɔ handunian gãanu sɔɔ u n kasu ye n koo win kurɔ dore.

³⁴ Win laakari ra n bɔnu sãawa. Kurɔ be ba n durɔbu mɔ ka wɔndiaba ba ra n Yinnin gãanu kasu ba n ka sãa dɛerobu wasi sɔɔ ka

hunde sɔɔ. Adama wi u durɔ mɔ wiya ra n handunian gãanu kasu ye n koo win durɔ dore.

³⁵ Na yeni gerumɔwa bɛɛn alafian sɔ, n n mɔ n ka bɛɛn wãaru sɛsiasia, adama n ka bɛɛ sɔɔsiwa ye n weene i ko, kpa i ka tii Yinni wɛ mam mam.

³⁶ Goo ù n bwisika u wa ma ye u win bii wɔndia kuammɛ ya n bɛɛrɛ mɔ, ma wɔndia wi, u ye, u de u ko nge mɛ u kɔ, u de bu nùn kurɔ kpaaru sua. N n toraru.

³⁷ Adama wi u yɔra sim sim ma u n wãa tilasi sɔɔ ma u dam mɔ win gɔru kɔru wɔllɔ ù n nɛɛ, win bii wɔndia u ku durɔ sua, gea u bwisika.

³⁸ Nge mɛya wi u dera ba win bii wɔndia kurɔ kpaaru sua u gea kua, adama wi u n dere ba nùn sue, wiya kua n kere.

³⁹ Tɔn kurɔ u ko n ka win durɔ gbinnɛwa win durɔn wãarun tɔru kpuro sɔɔ, adama durɔ wi, ù n gu, kurɔ wi, u tii mɔ u ka durɔ kpao sua wi u kɔ, yɛro u n gesi sãa Yinnigii.

⁴⁰ Adama nɛn laakari sɔɔ kurɔ wi, ù n tii deri gɔmini te sɔɔ win nuku dobu koo kpɛa n kere. Na maa tamaa Gusunən Hundewa man yeni sɔɔwa.

8

Dɔa ni ba ka bɔu yɔkuru kua

¹ Tɛ, gãa ni ba ka bɔu yɔkuru kua, nin gari sɔɔra na wura.

Geema, bɛɛɛ kpuro sa yɛru mɔ. Yɛra tii suabu mɔ, adama kɔra ta ra tɔnu tɔsisie.

² Goo ù n tamaa u gãanu yɛ, u n yɛ gina nge mɛ n weene u n yɛ.

³ Adama wi u Gusunɔ kɔ, Gusunɔ u yɛro yɛ.

⁴ Tɛ dɔa ni ba ka bɔu yɔkuru kua, ameniwa nin dibun gari sãa. Sa yɛ ma bɔu kun gãanu handunia sɔɔ. Sa maa yɛ ma Gusunɔ turowa wãa.

⁵ Domi baa bà n gerumɔ bɔnu wãa wɔllɔ ka temɔ, nge mɛ sa yɛ ma bɔu dabinu ka yinni dabinu nu wãa,

⁶ ka mɛ, besɛn mi, Gusunɔ turowa wãa. Wiya sãa Baaba wɔn min di gãanu kpuro nu naamɔ. Win sɔna sa maa wãa. Yinni turowa maa wãa. Wiya Yesu Kirisi wɔn min di gãanu kpuro nu koora. Win saabuwa sa maa wãaru mɔ.

⁷ Adama n n tɔmbu kpuro ba yeni yɛ. Gabu be ba gina bɔu sãarun dɔɔnɛ mɔ, ba

yaa ye temmā nge būu sãa dīanu, ma ben gōru dam sariruguu ga bu taare wēemā.

⁸ N n̄ mō dīana nu koo ka sun susi Gusunān mi. Sà kun di, n n̄ kōmiaru, sà n maa di, n n̄ turiru.

⁹ Adama i tii laakari koowo bēen tii mō te, tu ku raa de be ba n̄ dam mō bu tora.

¹⁰ Domi wunε wi a yēru mō, ma a sō a dimō būu dirō, gōru dam sarirugii ù n nun wa mi, u n̄ koo wōruguru ko u ka būu sãa dīanu di?

¹¹ Kpa kīnasi wi, wīn sō Kirisi u gu, u kam ko wunen yērun saabu.

¹² Nge mēya i n bēen berusebu torari ma i ben gōru dam sariruguu ge mēera mō, Kirisiwa i torari.

¹³ Yen sō, dīanu n̄ n̄ koo nen beruse torasia, na n̄ maa yaa temmā sere ka baadomma, n ku ka nen beruse torasian sō.

9

Garon yiiko ka win sɔmburu

¹ Na n̄ tii mō rō? Na n̄ sãa goro? Na n̄ Yesu bēsen Yinni wa ro? Bēe i n̄ sãa nen nōman sɔmburu Yinni sō?

² Baa nà kun sãa goro gabun mi, na sãa mē bēen mi, domi bēeya i sōsimō ma nε Yinnin gōrowa.

³ Be ba kī bu man gari wēerisia, ye kon bu wisi wee.

⁴ Sa n̄ yiiko mō su ka di su maa ka nō?

⁵ Sa n̄ yiiko mō sa n̄ ka kurō naanε dokeo mō wi u koo sun yōsiri nge mē gōrobu gabu ba mō ka Yinnin wōnabu, ka Sefa?

⁶ Nge nε ka Baanabasi tōnawa sa n̄ yiiko mō su ka nōman sɔmburu deri?

⁷ Wara dāo tabu gberō ka win tiin gobi. Wara dāa duurumō gberō kpa yēro kun sere nin binu dimō. Nge wara u naa gōo kparamō ma u n̄ gen bom nōrumō.

⁸ Na n̄ yeni gerumō ka tōnun yiiko tōna. N n̄ gari tee yi wooda ya gerumō?

⁹ Domi Mōwisin wooda sō ba yorua, “I ku bēen naa kinerun nō bōke saa ye ta sɔmburu mō dīanu sō.” Naan sōna Gusunō u yeni gerua?

¹⁰ Nge bēsen tiin sōna u gari yi mō. Mēya bēsen sōna ba yorua domi n̄ weenε wuko u wuku ka yīiyōbu, kpa gēo u gē u n̄ bōnu yīiyō.

¹¹ Sà n hunden gāanu duura bēen suunu sō, n̄ n̄ mēn na gāa bakana sà n wasin gāanu gā bēen mi?

¹² Gabu bà n yen yiiko mō bēen mi, bēse maa ni. Sa n̄ bu kere?

Adama sa n̄ yiiko ye denda bēe sō. Ye kpuro sōra sa tēmanε, kpa su ku ra ka Kirisin Labaari gea swaa gañε.

¹³ I n̄ yē ma be ba sɔmburu mō sãa yerō ba ben dīanu waamō min di? Be ba maa yāku yeru kōsu, ba ben bōnu mō te sō.

¹⁴ Nge mēya maa Yinni u yiire be ba Labaari gean waasu mō bu ben dīanu wa ye sō.

¹⁵ Adama na n̄ yen gaa denda gāa ni sō. Mēya na n̄ maa yeni yorumō bu ka man ye kuan sō. Na kīru bo n̄ gbi. Goo sari wi u koo man yinari n̄ woo kana gari yinin sō.

¹⁶ Domi n̄ n̄ weenε n̄ woo kana Labaari gean kparabun sō. Tilasiwa ye, ya man sāawε. Nà kun yen waasu kue, wahala baka.

¹⁷ Nà n̄ ye kua ka kīru kon are mwa. Nà kun maa kī na ka mō, ka mē, kon ye kowa domi ba man yē nōmu sōndiawa.

¹⁸ N n̄ mēn na, mba nen are. Nen areya n̄ ka Kirisin Labaari gea waasu ko n̄ kun ka gobin baa kpa n̄ ku nen yiiko kpuro dendi ye na mō Labaari gean kparabun sō.

¹⁹ Baa nà n̄ tii mō tōmbu kpuron wuswaa n̄ tii kua baawuren yoo kpa n̄ ka tōn dabiru gawama.

²⁰ Yuuban mi na kua nge Yuu n̄ ka Yuuba gawama. Be ba maa wooda nasie, na kua ben turo, kpa n̄ ka bu gawama baa mē nen tii na n̄ wāa woodan nōmaa.

²¹ Be ba kun wooda mōn mi, na maa kua ben turo kpa n̄ ka bu gawama. N n̄ mō ma na n̄ Gusunān wooda nasie, na Kirisin wooda nasie.

²² Dam sarirugibun mi na kua wi u kun dam mō kpa n̄ ka dam sarirugii be gawama. Na kua nge mē baawure u sãa ben gabu bu ka faaba waara, baa n̄ n̄ mēren na.

²³ Ye kpurowa na mō Labaari gean sō kpa na n̄ ka bōnu mō ye sō.

²⁴ I yē ma dukan garasa sō tōmbu kpuro ba duki mōwa adama tōn turowa u koo yen are wa. Yen sō, i dukio nge mē i ko ka are wa.

²⁵ Wasi kasanugii baawure u ra n̄ tii neniwa kpuro sō. Ba mō mē bu ka are wa

* 9:25 *wurusun furō* - Gera ba ra raa doke goon wirō yellu wi u garasa gaa sō wiru gbia.

yi yi sãa wurusun furɔ * ge ga koo gbera gu dɛrura. Adama bɛsɛ sa mɔ su ka mwa ge ga kun kpeemɔ.

²⁶ Yen sɔna na duka mɔ dee dee na n geririmɔ. Na sannamɔ, adama n n mɔ nge wi u wom soomɔ.

²⁷ Na nen wasi nɔwia mɔ gem gem n ka yi kamia, kpa n ku ra ko wi ba koo gira nɔm dira nen tii sanam mɛ na sibu gabu waasu kua.

10

Bũu sãarun kirɔ

¹ Nɛgibu na kɪ i n yɛ ma bɛsɛn sikadoba kpuro ba wãa guru wii ten * tɔbuɔ ma be kpuro ba sãa nim wɔku gen † suunu sɔɔ ka naasu.

² Ma be kpuro ba kua Mɔwisin bwãabu ka batemu gaa guru wii te sɔɔ ka nim wɔku ge sɔɔ.

³ Ma be kpuro ba dĩa teenu di ni nu na saa wɔllun di,

⁴ ma ba nim nɔruram tem nɔra mɛ Gusunɔ u bu wɛ, domi ba nim nɔrumɔwa saa kpee Hundegirun min di te ta bu swii biruɔ. Kirisiwa sãa kpee te.

⁵ Adama Gusunɔ u ben dabiru go gbaburu sɔɔ yɛn sɔ ben daa ya n nùn wɛre.

⁶ Tɛ, yeya ya sãa yĩreru bɛsɛn sɔ kpa sa kun maa sãa kɔsan kĩrobu nge be.

⁷ Kpa i ku ra maa bũu sã nge mɛ beɔnɔn gabu ba kua. Domi ba yorua, “Tɔn be, ba sina ba di, ba nɔra, ma ba seewa ba kom bɛrɛtɛkɛ mɔ.”

⁸ Su ku ra maa kurɔ damaru ko nge mɛ ben gabu ba kua, ma ben nɔrɔbun suba yɛnda ita (23.000) ba kam kua sɔɔ teerun sɔɔ.

⁹ Su ku ra maa Yinni mɛeri nge mɛ u nɛ, nge mɛ ben gabu ba kua, ma wɛɛ bu go go.

¹⁰ Su ku maa wɔki nge mɛ ben gabu ba kua, ma gɔɔn gɔrado u bu go.

¹¹ Yeya ya bu deema nge yĩreru, ma ba ye yorua bu ka sun kirɔ ko, bɛsɛ be sa wãa handunian tɔɔ dãaki teni sɔɔ.

¹² Yen sɔ, wi u tamaa u yɔ sim sim, u de u n tii sɛ kpa u ku raa wɔrumɛ.

¹³ I n laakari mɛeribu gabu waare ma n kun mɔ bi tɔmbu kpuro ba ra wa. Gusunɔ wi u sãa naanɛgii, u n derimɔ bu bɛɛn laakari mɛeri n kere ye i ko kpĩ i ka tɛmana.

Adama laakari mɛeribu baabire sɔɔ u ra maa yari yeru ko kpa i ka kpĩ i tɛmana bi sɔɔ.

¹⁴ Yen sɔ, kĩnasibu, i bũu sãaru suurio.

¹⁵ Na ka bɛɛ gari mɔwa nge laakarigibu. I de i lasabu ko ye na gerumɔ.

¹⁶ Sà n bɔnu mɔ nɔri domarugia ye sɔɔ, ye sa ka Gusunɔ siaramɔ, sa n bɔnu mɔ Kirisin yɛm sɔɔ? Sà n pɛɛ ye yabua, sa n bɔnu mɔ Kirisin wasi sɔɔ?

¹⁷ Pɛɛ tia ya wãa. Baa sà n dabi, sa sãa wasi tee, domi bɛsɛ kpuro sa bɔnu mɔ pɛɛ tia ye sɔɔ.

¹⁸ I bu mɛerio be ba mara Isireliba. Be ba yãkunu dimɔ, ba n bɔnu mɔ yãku yee te sɔɔ?

¹⁹ N n men na, mba na gerumɔ. Na gerumɔ ma yaa ye ba ka bũu yãkuru kua ya sãa gãanu? Bũuwa sãa gãanu?

²⁰ Aawo. Adama na gerumɔ ma ye ba ka yãkuru kua, bũna ba ka yãkuru kua, n n mɔ Gusunɔ. Na n maa kɪ i n bɔnu mɔ ka bũnu.

²¹ I n kpɛ i nɔ Yinnin nɔra sɔɔ kpa i maa nɔ bũnun nɔra sɔɔ. I n kpɛ i di ye ya wãa Yinnin tabulu wɔllɔ, kpa i maa di ye ya wãa bũnun tabulu wɔllɔ.

²² Sa kɪ su Yinnin nisinu seeyawa? Sa nùn dam kere?

I kpuro koowo

i ka Gusunɔ bɛɛɛ wɛ

²³ Ba n tɔnu yinarimɔ u gãanu kpuro ko, adama n n mɔ ni kpuro nu arufaani mɔ. Ba n tɔnu yinarimɔ u gãanu kpuro ko adama n n mɔ ni kpuro nu tɔnu tãsisiamɔ.

²⁴ N n weene goo u win tiin arufaani kasu, ma n kun mɔ win winsimgia.

²⁵ Ye ba gesi dɔramɔ yaburɔ i dio, i ku gãanu bikia tii taare wɛɛbun sɔ.

²⁶ Domi tem sãawa Yinni Gusunɔgim, ka gãanu kpuro ni nu wãa mɛ sɔɔ.

²⁷ Naane doke sarirugii ù n bɛɛ dim soka, ma i gɔru doke i ka da, gãanu kpuro ye ba bɛɛ wɛ, i dio, i ku ra gãanu bikie tii taare wɛɛbun sɔ.

²⁸⁻²⁹ Adama goo ù n bɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, yeniwa ba ka yãkuru kua i ku di yɛron gɔrun sɔ wi u bɛɛ sɔɔwa, n n mɔ bɛɛn tiin gɔrun sɔ.

Domi mban sɔna kon de bu nen tii mɔru siri goon gɔrun sɔ.

* **10:1 guru wii te** - Ta sãawa te ta Isireliba gbiiye sanam mɛ ba wãa gbaburu. † **10:1 nim wɔku ge** - Ga sãawa nim wɔku ge ba mɔ Naa yari ge ga burana ba tɔbura ye ba yara Egibitin di.

³⁰ Nà n Gusunə siara ye na dimən s̄, mban s̄na na kon de bu maa nən k̄sa gere ye s̄ə.

³¹ N n mən na, ì n dimə ì n n̄rumə, ñ kun m̄ ì n ḡānu ganu m̄, ì ye kpuro koowo ì n ka Gusunə b̄ere w̄emə.

³² I ku ra Yuuba torasie ñ kun m̄ Gerekiba ñ kun m̄ Yesun yigberu te ta maa s̄a Gusunəguru.

³³ Nən tii na kookari m̄ ñ ka kpuro ko ye ya koo t̄mbu kpuro dore, na kun nən tiin arufaani kasu ma ñ kun m̄ t̄n dabirugia, kpa bu ka faaba waara.

11

¹ I man saario nge m̄ nən tii na Kirisi saarimə.

T̄n kur̄ən wii kp̄ibu

² Na b̄e siara ye ì ra ka man yaaye kpuro s̄ə, ye ì maa ka s̄əsi te n̄ni sim sim te na mwa na b̄e w̄.

³ Adama na k̄ ì n ȳ ma Kirisiwa t̄n dur̄ə baawuren wirugii, t̄n dur̄ə maa s̄a t̄n kur̄ə baawuren wirugii, Gusunəwa maa Kirisin wirugii.

⁴ T̄n dur̄ə baawure wi u kanaru m̄, ñ kun m̄ u Gusunən gari gerumə, ù n win wiru wukiri, u ñ win wirugii b̄ere w̄emə.

⁵ Ma t̄n kur̄ə baawure wi u kanaru m̄, ñ kun m̄ u Gusunən gari gerumə, ù kun win wiru wukiri, u ñ win wirugii b̄ere w̄emə. N s̄awa nge ù n p̄əru woka.

⁶ T̄n kur̄ə ù kun k̄ ì n yasa b̄əke, n weene u seri bura. Adama ñ n s̄ān na sekuru u ka seri bura ñ kun m̄ u ka p̄əru woka, u de u yasa b̄əke.

⁷ N ñ weene t̄n dur̄ə u win wiru wukiri domi u s̄awa Gusunən weenasii, u maa Gusunə b̄ere w̄emə, adama t̄n kur̄ə u t̄n dur̄ə b̄ere w̄emə.

⁸ Domi t̄n dur̄ə kun yari t̄n kur̄ən min di, t̄n kur̄əwa yari t̄n dur̄ən min di.

⁹ M̄ya maa ba ñ t̄n dur̄ə taka kue t̄n kur̄ən s̄, t̄n kur̄əwa ba kua t̄n dur̄ən s̄.

¹⁰ N n mən na, w̄llun ḡradoban s̄ ñ weene t̄n kur̄ə u yasa b̄əke u ñ ka s̄əsimə ma u goo wiru kp̄iȳe.

¹¹ Adama Yinni s̄ə, ñ ñ koor̄ə t̄n kur̄ə u ñ w̄a ñ kun ka t̄n dur̄ən baa. M̄ya maa t̄n dur̄ə u ñ kp̄ē u ñ w̄a ñ kun ka t̄n kur̄ən baa.

¹² Domi nge m̄ t̄n kur̄ə u yari t̄n dur̄ən min di, nge m̄ya t̄n dur̄ə maa

marura t̄n kur̄ən min di, adama ye kpuro ñ kooraməwa saa Gusunən min di.

¹³ I lasabu koowo b̄een tii. N weene t̄n kur̄ə u Gusunə kana u kun yasa b̄əkuə?

¹⁴ I ñ ȳ b̄een tii ma sekura t̄n dur̄ən seri yì n d̄əu?

¹⁵ Adama t̄n kur̄ən seri yì n d̄əu, burara. Ba ñn win seri w̄əwa u ka yi dendi nge win s̄ənditia.

¹⁶ Adama goo ù n k̄ ì n ka sun sikirina, na gesi gerumə ma b̄ese s̄ə ka Gusunən yigberu s̄ə sa ñ maa komaru garu m̄.

Yinnin d̄ā domaruginu

(I maa m̄erio Mateu 26:26-29, Maaku 14:22-25, Luku 22:15-20)

¹⁷ Gari yi na k̄ ñ b̄e yiire mini t̄, na ñ b̄e siaramə yi s̄ə, domi ì n m̄nne, n ku ra sanə gaa ko, n da n ḡəḡəm m̄əwa.

¹⁸ Gbiikaa ba man s̄əwa ma, ì n m̄nne, wuunu ganu w̄a b̄een suunu s̄ə ñ nu ñ n̄ə tia s̄a. Na mi gia wura ma geema.

¹⁹ Domi ñ ñ koo ko karanaa ya kun w̄a b̄een suunu s̄ə, kpa be ba s̄a geegibu bu ka s̄əsir̄a.

²⁰ Wee, ì n m̄nne ì ka d̄ānu dimə, ñ ñ ka Yinnin domaruginu weene.

²¹ Domi ì n m̄nna ì ka di, baawure ra ñ sendewa u ka win tiin d̄ānu di, kpa ḡəra ñ gabu m̄, kpa tam mu ñ gabu goomə.

²² I ñ b̄een tiin yenusu m̄ mi ì ko di kpa ñ ñ? Nge ì k̄ ì n Yesun yigberu gemawa, kpa ñ s̄arobu sekuru doke? Mba kon gere. Kon b̄e siara? Aawo, na ñ b̄e siaramə ye s̄ə.

²³ Domi Yinnin min diya na s̄əsir̄u mwa te na b̄e w̄. Na n̄e, w̄ku t̄ s̄ə ba Yinni Yesu t̄mbu n̄mu s̄əndia u p̄e sua,

²⁴ u Gusunə siara ma u ye murura. Ma u n̄e, yeniwa n̄en wasi yi ba go b̄een s̄. I ñ da yeni ko ñ ka man yaaye.

²⁵ M̄ya u maa n̄ra sua ye ba dim kpa u n̄e, n̄ra yeniwa Gusunən n̄ə mw̄e kpa te u sire ka n̄en yem. Sanam baamere s̄ə m̄ ì ka ye n̄rumə, ñ da ko ñ ka man yaaye.

²⁶ Domi sanam baamere s̄ə m̄ ì p̄e ye dimə ma ì ka n̄ra ye n̄rumə, Yinnin ḡəwa ñ kparamə sere u ka wurama.

²⁷ Yen s̄na wi u Yinnin p̄e di, ñ kun m̄ ù ñ ka win n̄ra n̄ra, ma u ñ kue nge m̄ ñ weene u ko, u Yinnin wasi ka win yem torariwa.

²⁸ N n men na, baawure u tii wēeri u sere pēe ye di u maa ka sere nara ye nā.

²⁹ Domi ù n dimā ù n nārumā ù kun tuba ye n sāa Yinnin wasi, u tii taare suammēwa win dibu ka nāru bi sō.

³⁰ Yen sōna bēen dabira barā, ma dabira kua kpanābu, gaba maa gu.

³¹ Sā n tii siri ka gem, ba ñ maa sun sirimā.

³² Adama Yinni ù n sun siri, u ra sun sēyasiewa, kpa su ku ra maa taare wa ka handuniagibu sannu.

³³ Yen sō negibu, ì n mēna i ka di, i de i maruna.

³⁴ Gōru tà n goo mō, u de u gina dīanu di yenuā, kpa bēen mēnā sō i ku ra taare sua. Gari yi yi tie, kon bēe yin asansi sō nā n tunuma.

12

Hunde Dēeron kēnu

¹ Tē ye n sāa Hunde Dēeron kēnun gari, negibu na kī i n yin gem yē.

² I yē ma sanam mē i ñ Gusunā yē, ba ra n bēe gawewa būnun yirā, ni nu ku ra gari gere.

³ Yen sōna na kī i tubu ma goo wi u gari mō saa Gusunān Hunden min di, u ñ gerumā ba Yesu bōrusi. Goo kun maa kpē u nēe Yesu sāa Yinni, ma n kun mō saa Hunde Dēeron min di.

⁴ Hunden kēe bwese bwesekawa wāa, adama Hunde turo wiya nu wēemā.

⁵ Sōm bwese bwesekawa wāa, adama Yinni turo wiya sa ko ye kua.

⁶ Dam bwese bwesekawa maa wāa mē tōnu koo kpī u ka sōmburu ko, adama Gusunā turo wiya mu tōmbu kpuro wēemā sōmburu baateren sō.

⁷ Ba baawure kēru wē te ta sōsimā ma u Hunde Dēero mō kpa u ka tu dendi tōmbu kpuron arufaanin sō.

⁸ Hunde u ra goo kēru wē u ka tōmbu bwisi kē, kpa u goo kēru wē u ka gari gere ka yēru.

⁹ Hunde turo wi, u ra goo naane dokebu wē, kpa u goo dam wē u ka barābu bekia.

¹⁰ Mēya Hunde turo wiya ra maa goo sōm maamaakiginun dam wē, kpa u goo kēru wē u ka tōmbu Gusunān gari tusia, kpa u maa goo bwisi wē u ka Hunden kēnu ka kēe ni nu tie wunana. U ra goo bwisi wē u ka Hunden

barum bwese bwesekan gari gere, kpa u goo bwisi wē u ka gari yi tusia.

¹¹ Hunde turo wiya u ye kpuro mō. U baawure kēe bwese bweseka wēemā nge mē u kī.

Naane dokeobu kpuro

ba sāa wasi teen doo dooka

¹² Domi Kirisi sāawa nge wasi tee ka yin doo dooka dabiru. Wasi yi, yi sāawa tee baa mē yi doo dooka dabiru mō.

¹³ Domi ba sun batemu kuawa ka Hunde turo kpa Yuuba ka tōn tukobu, yobu ka tii mōwōbu, bēe kpuro su ka ko wasi tee. Sa maa gbinne ka Hunde turo wi, bēe kpuro.

¹⁴ Wasi sāawa doo dooka dabiru n ñ mō tia.

¹⁵ Baa naasu sū n nēe, su ñ sāa nōmu, ka mē, su ñ wāa wasi sō? Su wāawa wasi sō.

¹⁶ Baa swaa yā n maa nēe, ya ñ sāa nōnu, ka mē, ya ñ wāa wasi sō? Ya wāawa wasi sō.

¹⁷ Wasi kpuro yì n sāa nōni, amāna yi koo ka gari nā. N kun mē, yi kpuro yì n sāa swaa, amāna yi koo ka nuburu nā.

¹⁸ Adama nge mē n sāa Gusunā u doo dooka baayere dokewa wasi sō nge mē u kī.

¹⁹ Ya ñ koorā wasi yi kun doo dooka mō.

²⁰ Tē, wasi sāa tee adama yi doo dooka dabiru mō.

²¹ Yen sōna nōni kun kpē yi nōmu sō yi ñ gen bukata mō. Wira kun maa kpē tu naasu sō ta ñ sin bukata mō.

²² Adama baa wasin doo dooka ye ya sāare ya ñ dam mō, wasi yen bukata mō too.

²³ Ye ya maa sun sāawe nge ya ñ bēere mō, sa ye bēere wēemā. Ye sa ñ maa kpē su sōsi sa ye wukirimā.

²⁴ Adama yen ye ya waabu wā, ya ñ wukiribun bukata mō. Gusunā u bēsen wasi swēena u ka yin gam bēere wē mi n bēere bia.

²⁵ U kuawa kpa wasi yi kun ka karane, adama doo dooka baayere ya n ka yen yensian laakari mō.

²⁶ Wasin gam mù n nōni swāaru wa, ka mi n tie sanna ba bōnu mō. Mēya bà n maa yin gam siara, ka mi n tie sanna ba nuku dobu bōnu mō.

²⁷ Tē bēe kpuro i sāawa Kirisin wasi, ma bēen baawure sāa yin doo dooka.

²⁸ Gbiikaa Gusunā u gbia u gōrobu gōsa Yesun yigberu sō, yiruse win sōmōbu, itase keu sōsiobu, yen biru be ba sōm

maamaakiginun dam mə, ka maa be ba dam mə bu ka barəbu bəkia, ka be ba gabu somimə, ka be ba təmbu kparamə, ka be ba ka Hunden barum bwese bweseka gari m̀.

²⁹ N n̄ mə be kpuro ba s̄aa ḡarobu, n̄ kun m̄e Gusun̄n s̄əm̄bu, n̄ kun m̄e keu s̄ōsiobu. N n̄ maa mə be kpuro ba dam mə bu ka s̄əm̄ maamaakiginu ko,

³⁰ n̄ kun m̄e bu ka barəbu bəkia, n̄ kun m̄e bu ka Hunden barum bwese bweseka gari ko, n̄ kun m̄e bu ka gari yi tusia.

³¹ N n̄ m̄en na, i Hunden k̄enu kasuo ni nu b̄ere kere.

Kon maa b̄e swaa s̄ōsi ye ya kpuro kere.

13

K̄iru

¹ Baa n̄a n̄ ka barum bwese bweseka gari m̀ ka mam̄ w̄allun ḡaradoban barum ma na kun t̄onu k̄i, na s̄awa nge yankokoru n̄ kun m̄e yangireru te ba soom̄.

² Baa n̄a n̄ Gusun̄n gari gerubun dam mə, ma na asiri kpuro tuba ka ȳeru kpuro, ma na Gusun̄n naane doke sere kon kp̄i n̄ guunu s̄ō nu swenȳ, n̄a kun t̄onun k̄iru mə na n̄ s̄aa ḡaanu.

³ Baa n̄a n̄ nen dukia kpuro s̄aarobu w̄e, baa n̄a n̄ dera ba nen wasi w̄ōwa, n̄a kun t̄onun k̄iru mə na n̄ are wasi.

⁴ Wi u t̄onu k̄i u ra temane, u ra n̄ maa t̄on geeru m̀, u ku ra n̄ nisinu mə, u ku ra woo kan̄e, u ku ra maa tii sue.

⁵ Wi u t̄onu k̄i u ra n̄ t̄ombun b̄ere ȳe, u ku ra win tii t̄onan arufaani kasu, u ku ra m̄aru ko fuuku, u ku ra maa torarun gari yi win nukur̄.

⁶ Wi u t̄onu k̄i u ku ra ȳeri k̄ōsan s̄ō ma n̄ kun mə gem̄ s̄ō.

⁷ Wi u t̄onu k̄i u ra ka kpuro temane. Win naane dokebu ka win ȳiȳobu ka win temanabu bu ku ra kpe.

⁸ Wi u t̄onu k̄i win k̄ira ku ra n̄ n̄aru mə. Gusun̄n gari gerubu bu n̄aru mə, Hunden barum bwese bwesekan gerubu koo kpe, ȳeru ta koo maa kpe.

⁹ Domi bes̄en ȳeru ka bes̄en Gusun̄n gari gerubu, yen gaa kun yiba.

¹⁰ Adama sanam m̄e ye ya yiba ya koo na, sanam m̄eya ye ya kun yiba, ya koo doona.

¹¹ Sanam m̄e na s̄aa bii, na ra gari gere nge bii, na ra laakari ko nge bii, na ra maa

bwisiku nge bii, adama t̄e ye na guro guro kua, na biin daa deri.

¹² Ye sa waam̄o t̄e ya s̄aare ye sa waam̄o bari bari tasa s̄ō, adama s̄ō teeru sa ko ra wa n̄oni ka n̄oni. Ye na ȳe t̄e ya n̄ yiba, adama s̄ō teeru kon da tubu s̄aa s̄aa nge m̄e Gusun̄n u man tuba.

¹³ T̄e ḡaanu ita yeniwa ya w̄aa, yeya naane dokebu, ka ȳiȳobu, ka k̄iru. Adama k̄ira ta kere.

14

Hunde D̄eron k̄enun gari

¹ N n̄ m̄en na, k̄ira n̄ weene i n̄ kasu. I maa Hunden k̄enu kasuo, n̄ mam̄ neere Gusun̄n garin gerubun k̄eru.

² Wi u ka Hunden barum gari gerum̄, n̄ n̄ t̄onu u ka gari m̀, Gusun̄wa u ka gari m̀, domi goo kun ȳeron gari n̄ōm̄. Gem̄ asirigima u gerum̄ ka Hunde D̄eron dam.

³ Adama t̄amba, Gusun̄n s̄əm̄ u ra ka gari ko. U ra bu t̄asisie, kpa u bu dam k̄e, kpa u bu nukuru yemiasia.

⁴ Wi u ka Hunden barum gari m̀, u win tii t̄asisiam̄wa. Adama Gusun̄n s̄əm̄, Yesun̄ yigbera u t̄asisiam̄.

⁵ N ko n̄ man dore b̄ere kpuro i n̄ ka Hunden barum gari m̀, adama ye na k̄i n̄ kere, yera i n̄ Gusun̄n gari gerum̄. Domi wi u Gusun̄n gari gerum̄ u kere wi u Hunden barum bwese bweseka gerum̄, ma n̄ kun mə ù n̄ win gari tusia, kpa u ka Yesun̄ yigberu t̄asisia.

⁶ T̄e, negibu arufaani yer̄a i ko wa n̄a n̄ na b̄een mi ka Hunden barum bwese bwesekan gerubu, ma na kun ka s̄ōsiru ne, n̄ kun m̄e ȳeru, n̄ kun m̄e Gusun̄n garin gerubu n̄ kun m̄e keu gaa.

⁷ Baa ḡaa ni nu kun w̄āaru mə nge guuru ka m̄ar̄aku b̄a n̄ nu soom̄, b̄a kun nu ḡosikiam̄, am̄ona gaba koo ka gia ye nu gerum̄.

⁸ Wi u maa k̄aba soom̄, ù kun soom̄ dee dee, wara u koo tabun s̄ōru ko.

⁹ Nge m̄eya b̄een gari yi kun d̄ere, yi koo kowa kam.

¹⁰ Barum bwese bweseka dabina nu w̄aa handunia s̄ō, sari maa m̄e goo kun n̄ōm̄.

¹¹ N n̄ m̄en na, n̄a kun barum n̄ōm̄ m̄e ba ka gari m̀, wi u mu gerum̄ u ko n̄ s̄awa t̄on tuko nen mi, kpa ne n̄ maa ko t̄on tuko ȳeron mi.

¹² Nge mɛya bɛɛ, yèn sã i Hunden kɛnu kasu, i kookari koowo i ka nu wa nu n kpã ni nu koo Yesun yigberu tãsisia.

¹³ Yen sã, n weenɛ wi u ka Hunden barum gari gerumɔ u Gusunɔ kɛru kana te u koo ka gari yi tusia.

¹⁴ Domi nà n kanaru mɔ ka Hunden barum nɛn hundewa ya kanaru mɔ, adama nɛn bwisikunu kun wãa te sɔɔ.

¹⁵ Tɛ, amɔna kon ko. Kon kanaru ko ka nɛn hunde, kon maa ko ka nɛn bwisikunu. Kon womu ko ka nɛn hunde, kon maa ko ka nɛn bwisikunu.

¹⁶ À n Gusunɔ siara ka hunde tɔna, amɔna naanɛ dokeo diro u koo ka kpĩ u nɛɛ, ami, wunen siarabun sã. U n̄ yɛ ye a gerumɔ.

¹⁷ Baa wunen siarabu bù n wã, bu n̄ yɛro tãsisiamɔ.

¹⁸ Na Gusunɔ siara yèn sã na ra ka Hunden barum bwese bweseka gari ko n bɛɛ kpuro kere.

¹⁹ Adama Yesun yigberu sɔɔ na kĩru bo n gari nɔɔbu gere ka nɛn bwisikunu n ka gabu keu sɔɔsi, n kere gari nɔɔɔbun suba wɔkuru (10.000) ka Hunden barum.

²⁰ Nɛgibu i ku maa bwisiku nge bibu. Daa kɔsa sɔɔra n weenɛ i n sãa nge bii wɛɛnu, adama bwisikunu sɔɔ i n sãa tɔn girobu.

²¹ Gusunɔn woodan tireru sɔɔ ba yorua, “Yinni u nɛɛ, kon de bu nɛn gari nɔ be ba barum tukum gerumɔn nɔɔn di, ka maa sɔɔbun nɔɔ sɔɔn di. Adama ka mɛ, ba n̄ nɛn gari swaa dakimɔ.”

²² N n mɛn na, Hunden barum bwese bwesekan kɛru ta sãawa yĩreru be ba kun naanɛ doken mi, n n̄ mɔ be ba naanɛ doken mi. Adama Gusunɔn gari gerubun kɛra ta sãa yĩreru be ba naanɛ doken mi, n n̄ mɔ be ba kun naanɛ doken mi.

²³ N n mɛn na, Yesun yigberu kpuro tà n mɛnna, kpa baawure u n Hunden barum gerubu wɔri, naanɛ dokeo dirobu n̄ kun mɛ naanɛ doke sarirugibu bà n duuma, ba n̄ koo gere bu nɛɛ i wiirawa?

²⁴ Adama baawure ù n Gusunɔn gari gerumɔ, sanam mɛ naanɛ doke sarirugii n̄ kun mɛ naanɛ dokeo diro goo u duuma, win gɔru ga koo n̄n so, kpa gari yi, yi n̄n siri yi tɔmbu kpuro ba gerumɔ.

²⁵ Win bwisiku asiriginu nu koo maa sɔɔsira batuma sɔɔ, kpa u yiira u Gusunɔ sã

u nɛɛ, geema, Gusunɔ u wãawa bɛɛn suunu sɔɔ.

Yesun yigberun sãarun wooda

²⁶ Nɛgibu, bɛɛn baawurewa u kɛru mɔ, googiru womu, googiru tubusianu, googiru sɔɔsiru Gusunɔn min di, googiru Hunden barum bwese bwesekan gerubu, googiru maa mɛn tusiabu. I n mɛnna, i de i n ye kpuro mɔ i ka tãsisiana.

²⁷ Gabu bà n koo ka Hunden barum bwese bweseka gari ko, n weenɛ ba n sãa tɔmbu yiru n̄ kun mɛ ita tɔna kpa bu ko tia tia, kpa goo u maa ben gari yi tusia.

²⁸ Adama goo ù kun wãa mi wi u koo kpĩ u gari yi tusia, i de bu mari mɛnna sɔɔ, kpa bu yi ko ka Gusunɔ tɔna.

²⁹ Ye ya maa sãa Gusunɔn sɔmɔbun gari wee. I de ben yiru n̄ kun mɛ ita bu gari ko, kpa be ba tie bu ben gari yi yĩya.

³⁰ Gusunɔ ù n goo wi u sɔ mɛnna sɔɔ gãanu sɔɔsi u ka gere, i de wi u gari mɔ u mari.

³¹ Domi bɛɛ kpuro i ko kpĩ i Gusunɔn gari gere tia tia, kpa bɛɛ kpuro i ka gãanu gia kpa i ka dam kɛru wa.

³² Gusunɔn sɔmɔbu bu de ba n tii kpĩa ben kɛru sɔɔ.

³³ Domi Gusunɔ kun beretɛkɛ kĩ ma n kun mɔ alafia.

Nge mɛ n sãa naanɛ dokeobun yigbenu kpuro sɔɔ,

³⁴ n weenɛ tɔn kurɔbu bu mari mɛnna sɔɔ. N n̄ weenɛ bu gari gere, adama bu wiru kpĩiyɔ nge mɛ Gusunɔn wooda ya gerumɔ.

³⁵ Bà n kĩ bu gãanu gia i de bu ben durɔbu bikia yɛnuɔ, domi bɛɛn sekura tɔn kurɔ ù n gari mɔ mɛnna sɔɔ.

³⁶ Amɔna. Bɛɛn min diya Gusunɔn gari yi gbia yi torua? Nge bɛɛ tɔnan miya yi tura?

³⁷ Goo ù n tamaa u sãa Gusunɔn sɔmɔ, n̄ kun mɛ u yĩiyɔ u Hunden kɛnu mɔ, n weenɛ u wura ma ye na yorumɔ, Yinnin yiireba.

³⁸ Goo wi u kun yeni wure, i ku ra yɛro wura.

³⁹ Yen sã, nɛgibu i kasuo i ka Gusunɔn gari gere, kpa i ku yina bu ka Hunden barum bwese bweseka gari ko.

⁴⁰ Adama i kpuro koowo dee dee ka bɛɛɛɛ.

15

Kirisin seebu garin di

¹ Nēgibu na bεε Labaari gea ye yaayasiama ye na raa bεε nɔɔsia ma i ye mwa, i maa yɔ ye sɔɔ.

² Yen min diya i faaba waama i n gari yi neni dim dim yi na bεε waasu kua. Ma n kun mε, kama i naane doke.

³ Domi gari yi yi kpuro kere yiya na bεε nɔmu sɔndia yi nen tii na mwa. Yiya mini. Kirisi u gu besen toranun sɔ nge me Gusunɔn gari gerumɔ.

⁴ Ba nɔn sika ma u seewa gərin di sɔɔ itase nge me Gusunɔn gari gerumɔ.

⁵ U win tii Sefa sɔɔsi, yen biru wəkura yiru ye.

⁶ Yen biru u kura mi win bwāaba menne bèn geera nεera wunɔbu (100) kere. Ben dabira wasi ka tɛ, adama gaba gu.

⁷ Ma u maa win tii Yakɔbu sɔɔsi, yen biru gərobu kpuro.

⁸ Dākuru u maa man kure, ne wi na sãa nge wi ba mara suru kun yiba.

⁹ Domi nena na piiburu bo gərobu sɔɔ. Na n weene bu man soku gəro, domi na Gusunɔn yigberu nani sɔɔwa.

¹⁰ Adama ka Gusunɔn duroma na ka sãa me na sãa tɛ, ma durom me u man kua mu n kua kam. Na kookari kua n gəro be kpuro kere, adama n n mɔ nen tiywa na kua ma n kun mɔ Gusunɔn durom me mu ka man wãa.

¹¹ N n men na, gari tee yiya sa waasu mɔ ne ka be, tee yiya i maa naane doke.

Bεsen seebu gərin di

¹² Tɛ, bā n Kirisin gari waasu kua ma u seewa gərin di, amɔna bεen gaba ka mɔ gəriba kun seemɔ.

¹³ Gəribu bā kun seemɔ, Kirisi kun maa seewe.

¹⁴ Kirisi ù kun seewen na, besen waasu kama, bεen naane dokebu maa kama.

¹⁵ Sa maa Gusunɔ seeda weesugia diiya sanam me sa gerua ma u Kirisi seeya gərin di, domi n n sãa gem ma gəriba kun seemɔ, n n men na, Gusunɔ kun maa Kirisi seeye.

¹⁶ Domi gəribu bā kun seemɔ Kirisi kun maa seewe.

¹⁷ Bā kun maa Kirisi seeye bεen naane dokebu kama, i maa wãa bεen toranu sɔɔ gina.

¹⁸ Be ba maa Kirisi naane doke ba ka gu ba kam kuawa.

¹⁹ N n wãa teni tɔnan sɔn na sa Kirisi yīiyɔ, sa sãawa wənwəndobu n tɔmbu kpuro kere.

²⁰ Adama tɛ, Kirisi u seewa gərin di u kua gbiikoo be ba koo sen suunu sɔɔ.

²¹ Domi nge me gɔɔ na saa tɔnun min di, nge mɛya gəribun seebu maa naama saa tɔnun min di.

²² Nge me tɔmbu kpuro ba gbimɔ yèn sɔ ba gbinne ka Adamu, nge mɛya ba koo kpuro seeya yèn sɔ ba gbinna ka Kirisi.

²³ Adama baawure ka win wuura. Gbiikaa Kirisi, yen biru be ba sãa wigibu win naarun sanam.

²⁴ Yen biruwa handunian kpeera koo na. Sanam mɛya Kirisi u koo wirugiru ka yiiko ka dam kpuro kam koosia kpa u Gusunɔ Baaba bandu nɔmu sɔndia.

²⁵ Domi Kirisi u n koo ko u kun bandu di sere Gusunɔ u ka nɔn win yibereba kpuro taarea.

²⁶ Gɔɔwa sãa werɔ dāako wi ba koo kam koosia.

²⁷ Domi ba yorua ba nεε, “Ba dera u kua gāanu kpuron wirugii.” Adama sanam me u gerua ba dera u kua gāanu kpuron wirugii, n sun yeeri ma wi u dera u kua yen wirugii, u n wāasi sɔɔ.

²⁸ Adama bā n gāanu kpuro Kirisi nɔmu sɔndia, yera wi, Bii, u koo maa tii Gusunɔ nɔmu sɔndia, kpa Gusunɔ wi u nɔn gāanu kpuro nɔmu sɔndia, u bandu di kpuron wɔllɔ mam mam.

²⁹ Be ba batemu mɔ gəribun sɔ maa ni. Arufaani yerà ya wãa mi. N n sãa gem ma gəriba kun seemɔ, mban sɔna ba bu batemu mɔ gəribun sɔ.

³⁰ Besen tii maa, mban sɔna sa ra n yɔ kari sɔɔ saa baayere.

³¹ Nēgibu, baadommawa na ra n wãa gɔɔn yira sɔɔ. Na yeni gerumɔ yèn sɔ na woo kanamɔ bεen saabu besen Yinni Yesu Kirisi sɔɔ.

³² Nà n sanna ka gberun yeε Efesu mini nen tɔndun yiikon sɔ, arufaani yerà na mɔ. Gəribu bā kun seemɔ, n n men na, su di kpa su nɔ domi sia sa ko gbi.

³³ I ku de bu bεe nani wōke. Kpaasi kɔsoba ba ra daa gea sanku.

³⁴ I de bεen laakari gea yu wurama nge me n weene, kpa i kookoo kɔsusu deri. Bεen gabu ba n Gusunɔ yɛ. Na yeni gerumɔ ma bεen sekura.

Seebun wasi kpɛɛ

³⁵ Goo koo bikia u nɛɛ, amɔna ba koo ka gɔribu seeya. Wasi yiren bwesera ba ko n mɔ.

³⁶ Bwisi sarirugii! À n gāanun bia duura temɔ ya n̄ kpiimɔ ma n̄ kun mɔ ya gu.

³⁷ Ye a duurumɔ temɔ, bia tɔnawa, nge alikama bima, n̄ kun mɛ gāanu ganun bima, n̄ n̄ mɔ kp̄ii pɔtura.

³⁸ Gusunɔ u bia ye kp̄ii pɔtura wɛɛmɔ nge mɛ u kī. Bia baayere ya yen kp̄ii pɔtura mɔ.

³⁹ Gāa wasinu kpuron yaa kun maa tia. Tɔmbugia nɛnɛm, yɛɛgia nɛnɛm, gunɔsugia nɛnɛm, swɛɛgia maa nɛnɛm.

⁴⁰ Wɔllun wasi yi wāa, handuniagii maa wāa. Wɔllun wasi yi yin buram mɔ, handuniagii maa yin buram mɔ.

⁴¹ Sɔɔ u win buram baa mɔ, suru maa wigim mɔ ka maa kperi. Kperin tiin buram wūnanɛ.

⁴² Mɛya n ko n s̄aa sanam mɛ ba koo gɔribu seeya. B̄a n wasi sika gɔɔgiiya mi, adama b̄a n yi seeya yi n̄ maa gbimɔ.

⁴³ B̄a n yi sika yi ku ra n bɛɛɛɛ mɔ, adama b̄a n yi seeya girima bakagiiya. B̄a n yi sika, dam sarirugiiya, adama b̄a n yi seeya yi dam mɔ.

⁴⁴ B̄a n yi sika wasi bentekera, adama b̄a n yi seeya yi s̄awa hundegii. Domi wasi bentekeru t̄a n wāa, wasi hundegii maa wāa.

⁴⁵ Nge mɛya maa ba yorua ba nɛɛ, tɔn gbiikoo Adamu, u kua waso, adama Adamu d̄aako u s̄awa hunde wi u wāaru wɛɛmɔ.

⁴⁶ N̄ n̄ mɔ hundegiiya yi gbia yi na. Wasi bentekera ta gbia ta na, yen biru hundegii.

⁴⁷ Ba tɔn gbiikoo mɔma ka tem, ma u kua temgii. Tɔnu yiruse u nawa wɔllun di.

⁴⁸ Nge mɛ temgii gbiikoo u s̄aa, mɛya maa temgibu kpuro ba s̄aa. Nge mɛ wɔllugii u maa s̄aa mɛya maa wɔllugibu kpuro ba s̄aa.

⁴⁹ Nge mɛ sa ka temgii weenɛ, nge mɛya sa ko maa ka wɔllugii weena.

⁵⁰ Nɛgibu yeniwa na gerumɔ, ma ye ya yaa ka yem mɔ, ya n̄ kp̄ɛ yu bɔnu wa mi Gusunɔ u bandu swīi. Ye ya maa s̄aa gɔɔgia ya n̄ kp̄ɛ ya n wāaru te ta ku ra kpe mɔ.

⁵¹ Asirin gari wee, na bɛɛ s̄ɔmɔ. N̄ n̄ mɔ bɛɛɛ kpurowa sa ko gbi, adama ba koo bɛɛɛ kpuro k̄asi

⁵² yande, n̄ni kpaki teeru s̄ɔ sanam mɛ k̄abi d̄aaka ya koo swī. Domi ya koo swī kpa

bu gɔribu seeya bu ku maa ka gbi, kpa bɛɛɛ su maa k̄asi.

⁵³ Domi wasi yi yi ra sankire, yi n̄ koo ko yi kun k̄asa yi yi ku ra sankire. Yi yi maa s̄aa gɔɔgii, yi n̄ koo ko yi kun k̄asa yi yi ku ra gbi.

⁵⁴ T̄ɛ yi yi ra sankire yi n̄ k̄asa yi yi ku ra sankire, gɔɔgii yi n̄ maa k̄asa yi yi ku ra gbi, yera ye ba yorua ya koo kooru ye ba nɛɛ, “U dera gɔɔ kpa, ma nasara sina.”

⁵⁵ “Gɔɔ, mana wunen nasara wāa.

Gɔɔ, mana wunen s̄ɔsɔ d̄ɛɛgira wāa.”

⁵⁶ Gɔɔn s̄ɔsɔ d̄ɛɛgira toraru, torarun dam maa s̄awa wooda.

⁵⁷ Yen s̄ɔ, su Gusunɔ siara wi u sun nasara wɛɛmɔ saa Yesu Kirisi bɛɛn Yinnin min di.

⁵⁸ N̄ n̄ mɛn na k̄inasibu, i ȳro dim dim ka temanabu, i n̄ hania m̄ɔ Yinnin s̄amburu s̄ɔ baadomma kpa i n̄ ȳɛ ma s̄ambu te i Yinni kuamme ta n̄ kam m̄ɔ.

16*Gobi s̄akubu**naanɛ dokeobun s̄ɔ*

¹ T̄ɛ, gobin gari yi ba s̄akumɔ naanɛ dokeobun s̄ɔ. N weenɛ i ko nge mɛ na Yesun yigbenu s̄ɔwa Galatia.

² Alusuma baayeren t̄ɔɔ gbiikiru i de baawure u gobi gɛɛ yi nɛnɛm, nge mɛ win waara nɛ, kpa i ku de sanam mɛ na tunuma i sere gobi s̄ake.

³ N̄a n̄ na kon tɔn be i gɔsa gari Yerusalemɔ ka bɛɛn k̄ɛru ka tire ni nu koo bu tusia.

⁴ N̄ n̄ maa kua n̄ ka da nɛn tii, kon ka bu da.

Ye P̄alu kī u ko

⁵ N̄a n̄ Masedɔni beram da, kon na bɛɛn mi, domi na n̄ kon ko na kun Masedɔni de.

⁶ Kon s̄ɔ m̄ɛru ko bɛɛn mi, a ku tuba, kpuran sanam kpuro. Yen biru kpa i man n̄ma k̄ɛ nɛn sanum s̄ɔ mi na d̄ɔɔ kpuro.

⁷ Na n̄ kī n̄ bɛɛ wa barara t̄ɛ n̄a n̄ sarɔ, adama Yinni ù n̄ wura, na ȳiyo kon na n̄ ka bɛɛ sina s̄ɔ m̄ɛru.

⁸ Adama ko na n̄ wāa Efesu mini gina sere Pantikotin t̄ɔru.

⁹ Domi na ayeru m̄ɔ mini n̄ ka s̄am bakaru ko te ta koo arufaani ko. Yibereba ba maa dabi.

¹⁰ Timɔte ù n̄ na bɛɛn mi i de i n̄n̄ dam koosia ka bɛɛɛ, domi u Yinnin s̄amburu m̄ɔwa nge mɛ na m̄ɔ.

¹¹ Yen sō, i ku de goo u nùn gem, adama i nùn somiō win sañum sōo u ka na nen mi ka alafia, domi sa nùn mara ne ka besegibu sannu.

¹² Adama ye n sāa besegii Apolon gari, nən dabira na ra nùn dam kē u ka na u bēē bera ka besegibu gabu sannu, adama u n kī u na gina. U n ayeru wa, u koo na.

Yiire dāakibu ka tōbiribu

¹³ I n tii se, i yōro dim dim naane dokebu sōo. I n wərugəru sāa kpa i n dam mō.

¹⁴ Kpuro ye i mō, i ye koowo ka kīru.

¹⁵ I Setefani yē ka win yenugibu, ma beya ba sāa tən gbiikobu Geresi sōo be ba naane doke, ba maa tii wē bu ka naane dokeobu nōōri. Negibu na bēē kanamō,

¹⁶ i tən ben bweseru wiru kpīiyō ka baawure wi u sōmbu te mō ka hania.

¹⁷ Na nuku dobu mō Setefani ka Fōotunatu ka Akaikun naarun sō, domi bēēn sariru ba man kua ye i ko raa ko.

¹⁸ Ba maa nen nukuru yemiasia ka bēēgiru sannu. N weene i tən ben bweseru takaru ko.

¹⁹ Yesun yigbenu Asi sōo nu bēē tōbura. Akilasi ka Pirisila ka maa Yesun yigberu te ta ra mēne ben yenuō, ba bēē tōbura gem gem Yinni sōo.

²⁰ Naane dokeobu kpuro ba bēē tōbura.

I tōbirinō ka kīru.

²¹ Ne Pōlu, na bēē tōbura ka nen tiin yora.

²² Baawure wi u kun Yinni kī, u bōri wa.

Maranata. Yen tubusiana, Yinni, a na.

²³ Yinni Yesun durom mu n wāa ka bēē.

²⁴ Nen kīru ta wāa ka bēē kpuro Kiriisi Yesu sōo. Ami.

TIRERU YIRUSE TE PĀLU U KORINTIGIBU KUA

Pālu u Korintigibu tireru yorua nān yiruse sanam mē wi ka be, ba ñ nāsinamā. Win tire gbiikiru sō, u ben wahala dabi ni ba raa mōn wēē nō wa. Adama ka mē, be sō gaba wāa be ba tamaa Pālu u ñ sāa Gusunān sōm kowō. Yen sōna u wure u bu tire teni yorua u ka tii yina.

Tire ten kpunaa

1. Tābiribu ka siarabu, wiru 1:1-11.
2. Pālu ka Korintigibun wāasināa, wiru 1:12n di sere wiru 7:16.
3. Kēnu Yudeagibun sō, wiru 8n di sere wiru 9.
4. Pālu u ka tii yinamā, wiru 10:1n di sere wiru 12:10.
5. Yiire dāakibu ka tābiribu, wiru 12:11n di sere wiru 13:13.

Tābiribu

¹ Bēē Gusunān yigberugibu, bēē be i wāa Korintiā, ka naanē dokeobu kpuro be ba wāa Gerēkiban tem girum sō, nē Pālu Yesu Kirisin gāro Gusunān kīru sō, ka Timōte bēsegii, bēsera sa bēē tābura.

² Gusunā bēsen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēē durom kua kpa bu bēē alafia wē.

Pālu u Gusunā siaramā

³ Su Gusunā siara, bēsen Yinni Yesu Kirisin Baaba wi u ra tōmbu wōnwōndu kue, kpa u bu dam kē saa baayere.

⁴ U sun dam kēmā bēsen nuku sankiranu kpuro sō, kpa bēsen tii su ka kpī su be ba nuki sankire dam kē mē bēsen tii sa wa Gusunān min di.

⁵ Nge mē bēsen tii sa Kirisin nuku sankiranu sō bōnu mō n kpā, mēya maa sa dam kēru waamā n kpā Kirisin min di.

⁶ Sā n nuki sankire bēsen sōna, kpa i ka dam kēru ka faaba wa. Sā n maa dam wa bēsen sōna, i ka maa dam wa mē mu koo de i ka nōni swāaru temana te ta sāa tia ka te sa waamā.

⁷ Sa ñ sika mō bēē sō domi sa yē nge mē i bōnu mō bēsen nōni swāaru sō, mēya i maa bōnu mō bēsen dam sō mē ba sun kā.

⁸ Nēgibu sa ñ kī i kun yē nōni swāa te sa wa Asin temā. Ten kpāara banda ta bēsen dam kera sere sa ñ maa yīiyō sa ko n hunde mō.

⁹ Sa raa tamaa ba sun taarē wēwa bu ka sun go. Adama yenin bwesera sun deemawa kpa sa n ka yē ma n ñ weenē sa n bēsen tii naanē sāa ma n kun mō Gusunā turo wi u ra gāribu seeye.

¹⁰ Wiya sun wōra wahala gōgōgia yen bweserun di, u koo maa sun wōra. Geema wiya sa yīiyō u koo wure u sun wōra.

¹¹ Domi bēsen tii ñ n sun somimā ka bēsen kanaru, Gusunā u koo kanaru mwa te tōn dabira kua bēsen sō, kpa u sun durom kua tōn dabiru tu ka nūn siara bēsen sō.

Pālu u win wuu daabu kabia

¹² Yenin sōna sekura kun sun mō, domi bēsen gōru ga sun seeda diiyammē ma bēsen wāaru handunia sō, su mam gere bēsen mi, ta dēere. Gusunā u dera ta ñ murafitiru mani. Win duroma mu sun kpara, n ñ mō tōnun bwisi.

¹³ Mēya tire ni sa bēē kua sō sa ñ bēē gāa tukunu ganu yorue ma n kun mō ye i gara n bēē yeeri mi. Na maa yīiyō ma yeni ya koo bēē yeeri sāa sāa,

¹⁴ nge mē bēsen gari yi bēē yeerima ma Yinni Yesun tōru sō i ko kpī i woo kana bēsen sō, nge mē bēsen tii sa ko ko bēsen sō.

¹⁵ Yīiyō bin saabuwa na gbia na gōru doke n da bēsen mi kpa i ka domaru wa nān yiruse.

¹⁶ Na raa bwisika n gera n bēē wa nā n dō Masedōni gia, kpa n kparam bēē wa nā n wee. Nge mēya i ko raa ka man nōmu kē nen sanum sō n ka da Yudea gia.

¹⁷ Nge mē na gari yi bwisika na gōrusu yiru kua ro? Nā n bwisikumā ye kon ko, na ra ko nge handuniagii na n sika mō?

¹⁸ Nge mē Gusunā sāa naanēgii, ye na bēē sōwa, ya ñ sika mō.

¹⁹ Domi Yesu Kirisi Gusunān Bii, wìn gari Silasi ka Timōte ka sere nen tii sa bēē waasu kua, win gari kun sika mō. Adama u sāawa wi Gusunā u wura.

²⁰ Ka geema, Gusunān wura bi, bu win nō mweenu kpuro sire. Yen sōna saa win min di sa mō ami, sa ka Gusunā bēere wēemā.

²¹ Gusunā win tiiwa u sun tāsisia ka bēē sannu Kirisi sō. Wiya u maa sun gōsa nenem.

²² Wiya u sun win yīreru koosi, wiya maa Hunde Dēero doke bēsen gōrusu sō nge sian wāarun suna.

²³ Gusunɔwa sãa nen seedagii, na n̄ kīwa n ka bɛɛ gari s̄s̄ogii ko. Yen s̄na na n̄ wure Korintio.

²⁴ Sa n̄ kī su bɛɛ dam d̄are bɛɛn naane dokebu s̄o, sa kīwa su s̄omburu ko ka bɛɛ sannu bɛɛn nuku dobu s̄. Domi i ȳs̄ dim dim bɛɛn naane dokebu s̄o.

2

¹ Yen s̄na na ḡru doke n ku ka da bɛɛn mi kpa ka nuku sankiranu.

² Domi n̄ n bɛɛ nukuru sanki, wara koo maa man nukuru dorasia ma n̄ kun m̄ bɛɛ be na nuki sanki.

³ Yenin s̄na na bɛɛ tireru yorua nge m̄ na kua. Na n̄ kī n turi bɛɛn mi kpa bu man nuki sanku be n weene bu man nuku dobu w̄. Na bɛɛ kpuro naane s̄a ma nen nukuru t̄a n dora, bɛɛ kpuron nuku doba.

⁴ M̄ya na bɛɛ tireru yorua ka n̄ni sw̄aru ka nuku sankiranu ka maa ȳresu, n̄ n̄ m̄ n̄ ka bɛɛ nuki sanku. Na kīwa i gia nge m̄ na bɛɛ kī n n̄.

Bu toro suuru kuo

⁵ Goo ù n ka nuku sankiranu na, n̄ n̄ m̄ n̄na u nuki sanki, bɛɛ kpurowa, n̄ kun m̄ bɛɛn gabu, kpa n ku gere n ka tonda.

⁶ S̄eyasia bi bɛɛn dabinu dur̄ wi s̄eyasia, bu n̄n nua.

⁷ Yen s̄ t̄, n weene i n̄n suuru kua i n̄n dam k̄ kpa nuku sankira bakanu nu ku raa de u kom yaa bia.

⁸ Yen saabu na bɛɛ kanam̄, i n̄n kuo m̄ u ko n ka ȳ ma i n̄n kī.

⁹ Domi na maa bɛɛ tireru yorua n ka bɛɛn laakari m̄eri n wa ì n s̄a m̄m n̄w̄bu kpuro s̄o.

¹⁰ I n̄ goo n̄n win toraru suuru kua, na maa ȳro suuru kua. Ḡanu n̄ n w̄a ni na suuru kua, bɛɛn s̄na na kua Kirisin wuswaa.

¹¹ Kpa Setam u ku ka sun kamia domi sa win bwisikunu ȳ s̄a s̄a.

P̄lun laakari seebu Torasī

¹² Ye na tura Torasī n ka Kirisin Labaari Gea kpara, na wa ka Yinnin durom ma swaa man kusiaru n ka s̄omburu ko mi.

¹³ Adama nen laakari kun kpune s̄e ȳn s̄ na n̄ negii Titu wa. Yen saabuwa na Torasigibu n̄o kana ma na doona Mased̄ni gia.

Nasara Yesu Kirisi s̄o

¹⁴ Su Gusun̄ siara. Domi u ra n̄ sun ḡbiye ka nasara ȳn s̄ sa ḡbinne ka Kirisi. U sun dendim̄ u ka t̄mbu Kirisi giasia yam kpuro nge turare ȳn nuburu ta pusa baama.

¹⁵ Geema, b̄e sa s̄awa nge turare nubu durorugia ye Kirisi u Gusun̄ w̄em̄. Ma ya pusa be ba faaba waam̄n mi, ka maa be ba kam kobu d̄on mi.

¹⁶ Be ba kam kobu d̄on mi, nubu ḡogira te ta ḡo marum̄. Be ba maa faaba waam̄n mi, nubu w̄arugira te ta w̄aru w̄em̄. Wara tura u ka s̄ambu ten bweseru ko.

¹⁷ Sa n̄ s̄a nge gabu be ba ka Gusun̄n gari tenkuru m̄. Adama, ȳn s̄ Gusun̄wa u sun ḡrima, yen s̄na sa gari gerum̄ ka murafiti sariru win wuswaa nge Kirisin s̄m̄bu.

N̄o mw̄e kpaarun s̄m kowobu

3

¹ Gari yi, yi s̄s̄im̄ ma sa kpa wo kanam̄wa? Sa ko ka tirenu na bɛɛn mi ni nu sun tusiam̄ nge m̄ gaba ra ko? N kun m̄, sa ko bɛɛ bikia i sun tire nin bweseru kua?

² B̄en tiiwa i s̄a b̄en tireru te ba yorua b̄en ḡru te t̄mbu kpuro ba tuba ma ba gara.

³ Ya s̄s̄ira ma i s̄a tire te Kirisi u yorua b̄en s̄omburun s̄. Ba n̄ tu yorua ka ankiri, ma n̄ kun ka Gusun̄ Yinni wason Hunde. Ba n̄ maa tu yorusi kpee b̄si s̄o, ma n̄ kun m̄ t̄mbun ḡrusu s̄o.

⁴ Toro sin teya sa m̄ Gusun̄n wuswaa s̄a Kirisin min di.

⁵ Geema, n̄ n̄ m̄ sa tii tura su ka gere sa ḡanu kua ka tii. Ye sa ko kp̄i su ko kpuro, ya weewa Gusun̄n min di.

⁶ Domi wiya u sun dam w̄ su ka ko n̄o mw̄e kpaarun s̄m kowobu. N̄o mw̄e te, ta n̄ wooda dendim̄ ye ba yorua, ma n̄ kun m̄ Gusun̄n Hunde. Wooda, ḡowa ya ka naam̄, adama Gusun̄n Hunde w̄ara u ka naam̄.

⁷ Sanam m̄ ba wooda yorua yoru bii tia tia kpee b̄si w̄l̄o, Gusun̄n yiiko ya s̄s̄ira. Ma M̄wisin wuswaa ya balla sere Isireliba ba kpana bu n̄n m̄eri baa m̄ balli bi, bu koo doona. Wooda ye, ȳn s̄mbura ka ḡo naam̄, ȳ n̄ s̄s̄ira ka yiiko yen bweseru,

⁸ anna a maa yiikon kpāaru wa ye Hunden sōmbura ka sōsira.

⁹ Sōmbu te ta ra tōmbu taare wē tà n yiiko mō, anna a maa sōmburun yiiko wa te ta ra tōmbu gem wē Gusunōn wuswaa.

¹⁰ Sa ko mam kpī su gere yiiko ye ya gaso balla ya ñ gāanu tura ka sere tēgia domi tēgia ye, ya kpāaru bo.

¹¹ Geema, ye ya kun te yà n kua yiikogia, anna a maa ye ya ko n wāa ka baadommañ yiiko wa.

¹² Yèn sō sa yīiyō bini mō, yen sōna sa gari gerumō ka toro sindu.

¹³ Sa ñ sāa nge Mōwisi wi u win wuswaa sōnditia wukiri kpa Isireliba bu ku ka balli kpiribu ge mēeri sere ka gen nōrō.

¹⁴ Ben wira gu. Wee, sere ka gisō, bà n nō mwēε gururun tirenu garimō, sōnditia ye, ya ben bwisi berumō ya ñ wunare. Domi ya ñ wunarō ma n kun wi u ka Kirisi gbinnen mi.

¹⁵ Sere ka gisō mam, bà n Mōwisin tirenu garimō, sōnditia ye, ya ra n ben bwisi berumōwa.

¹⁶ Adama nge mε Gusunōn gari gerumō, “Sanam mε tōnu u Yinni wuswaa kisi, sōnditia ye, ya ra wunarewa.”

¹⁷ N sere deema, Yinni wi, u sāawa Hunde. Mi maa Yinnin Hunde wāa, miya tii mōra ra n wāa.

¹⁸ Bese kpuro, bese bèn wuswaa gbabiara, sa Yinnin yiiko mēera. Nge mēya sa ka kōsimō su ka Yinni wi weena. Win yiiko maa sosimō bese sō. Ka gem, Yinnin Hundedewa u sōmbu te mō.

Hunden dukia tem mōndu sō

4

¹ Gusunōwa u sun sōmbu te nōmu beria win durom sō. Yen sōna sa ñ mwia kpanε.

² Sa daa sekurugia ye ya berua pota sa kō. Sa ñ wāa ka bwisi kōsin baa, sa ñ maa Gusunōn gari sīkiamō. Adama sa gem terasiamōwa kpasasa, kpa baawure u n ka yē win gōruō ma geegiba sa sāa Gusunōn wuswaa.

³ Labaari gea ye sa nōsiamō yà n berua, kam koorebara ya berue.

⁴ Ba ñ naane doke yèn sō handunia yen yinni u ben wiru go. U bu yam ganua bu ku ka Labaari geañ yam bururam wa mε

mu Kirisin yiiko sōsimō. Labaari gea ye, Kirisigia wi u sāa Gusunō, wasi sō.

⁵ Ka gem, n ñ besen tiin gari sa waasu mō. Sa gerumōwa ma Yesu Kirisiwa sāa Yinni ma bese sa sāa been yobu Yesun sō.

⁶ Gusunō wi u nεε, yam bururam mu ballio yam wōkurō, wiya maa win yam bururam ballisia besen gōruō, su ka win yiikogia ye ya ballimō Kirisin wuswaan di.

⁷ Adama bese be sa hunden dukia ye mō, sa ye mō besen wasi sō yi yi sāa nge tem mōndu kpa dam bakam mε, mu n ka sāa Gusunōgim, n ñ mō besen tiigim.

⁸ Sa wahala bwese bweseka waamō adama sa ñ wōkōnu wōra. Sa wurure adama sa ñ kom yaa bie.

⁹ Ba sun nōni sōmō adama Gusunō kun sun deri. Ba sun sura adama ba ñ sun go.

¹⁰ Baadommawa sa ra n Yesun gō sōwa besen wasi sō kpa win wāaru tu maa ka sōsira besen wasi sō.

¹¹ Besen wāaru sō baadomma sa wāawa gō sō Yesun sō kpa win wāaru tu maa ka sōsira besen wasi gōgii sō.

¹² Nge mēya gō u sōmburu mō bese sō, adama wāara been mi.

¹³ Besen naane dokebu bu sāa nge yērogibu wi u yorua u nεε, “Na naane doke, yen sōna na gari gerua.” N n men na, bese maa sa naane doke, yen sōna sa gari gerumō.

¹⁴ Sa yē ka gem ma wi u Yinni Yesu seeya gōrin di, u koo maa sun seeya ka Yesu sannu kpa u de bese ka bee su yinna win wuswaa.

¹⁵ Been sōna gāa ni kpuro nu kooramō, kpa tōn dabiru tu durom wa, kpa tu Gusunō beere wē ka siara bakabu.

Wāaru ka naane dokebun baa

¹⁶ Yen sōna sa ñ mwia kpanamō. Baa mε besen wasin wāaru ta kpeemō besen hunden wāaru ta ra n kpaaru mōwa baadomma.

¹⁷ Besen nōni swāa kpiriru te ta ñ kpā, ta sun yiiko ye ya ku ra kpe sōru kuammewa, ye ya nōni swāa te kpāaru kere.

¹⁸ Domi besen laakari kun wāa ye nōni waamō sō ma n kun mō ye ya ñ waarō. Ye nōni waamō ya ku ra te, adama ye ya ñ waarō ya ko n wāawa ka baadomma.

5

¹ Sa yē ka gem ma besen kuru te ta sāa besen wāa yeru tem mε sō, tà n wōruma,

Gusunɔ u sun wāa yeru yiiye wəllɔ te win tii u kua, te ta ko n wāa ka baadomma. Ba n̄ tu kue ka n̄ma.

² Ma sa kpasa wəri m̄ tē kuu teni s̄ɔ, domi sa kī gem ka gem su b̄sɛn wəllun wāa yee te du.

³ Geema, s̄a n̄ dua te s̄ɔ, ba n̄ koo sun deema yara.

⁴ Domi saa yè kpuro sa wāa kuu temkii teni s̄ɔ sa kpasa wəri m̄ nge wi u s̄munu s̄ɔwa. N̄ n̄ m̄ sa kī bu sun b̄sɛn wasi temkii wunari, adama sa kīwa bu sun wəllun wasi sebusia, kpa yi yi s̄a ḡɔgii, wāaru tu yi mw̄e.

⁵ Gusunɔwa u sun kua su ka ye wa ma u sun win Hunde w̄e nge yen suna.

⁶ Yen s̄na sa w̄ruḡru m̄ baadomma. Sa maa ȳe ma sanam m̄e sa wāa wasi yini s̄ɔ sa ka Yinnin wāa yeru toma.

⁷ Domi sa s̄im̄wa ka naane dokebu, n̄ n̄ m̄ ka ye sa waam̄.

⁸ Sa w̄ruḡru m̄, sa maa kīru bo su wasi yini deri kpa su da sa n̄ wāa Yinnin mi.

⁹ Sa wasi yini deriwa? Aawo, sa wāawa yi s̄ɔ? Sa kīwa sa n̄ wā win n̄nu.

¹⁰ Domi sa n̄ ko ko sa kun ȳre Kirisin wuswaa u ka sun siri b̄sɛ kpuro, kpa u ka baawure k̄sia nge m̄e win kookoosu n̄e si u kua win wāaru s̄ɔ, n̄ n̄ k̄san na, n̄ n̄ maa gean na.

Kirisi sun dorasia b̄sɛ ka Gusunɔ

¹¹ Sa Yinnin b̄ere ȳe. Yen s̄na sa t̄mbu k̄kirim̄. Adama Gusunɔ u sun ȳe s̄a s̄a, na maa ȳiȳo ma b̄een tii i sun ȳe b̄een ḡrus̄.

¹² Sa n̄ b̄sɛn tii gem w̄em̄o k̄pam b̄een mi. Sa b̄e ayeru w̄em̄wa i ka woo kana b̄sɛn s̄ɔ, kpa i ka kp̄i i t̄n be wisi be ba woo kanam̄o wasin s̄ɔ, n̄ n̄ m̄ ye ya wāa ḡruan s̄ɔ.

¹³ S̄a n̄ laakari bia, Gusunɔn s̄na sa s̄a m̄e. S̄a n̄ maa s̄a laakarigibu, b̄een s̄na.

¹⁴ Domi Kirisin kīra sun n̄eni, b̄sɛ be sa tuba ma t̄n turo ù n̄ gu t̄mbu kpuron ayer̄o, t̄mbu kpurowa ba gu.

¹⁵ U guwa t̄mbu kpuron ayer̄o kpa be ba wasi ba kun maa ka wāa ben tiin s̄ɔ ma n̄ kun m̄ win s̄ɔ wi u gu u seewa ben s̄ɔ.

¹⁶ Yen s̄na sa n̄ maa t̄nu m̄erim̄o ka n̄ni t̄na. Baa m̄e sa gas̄o Kirisi m̄era ka n̄ni t̄na, t̄e sa n̄ maa n̄n̄ m̄erim̄o nge m̄e.

¹⁷ Goo ù n̄ gbinne ka Kirisi u kua t̄n kpao. Gas̄n ḡanu doona, wee ḡa kpaanu t̄numa.

¹⁸ Ye kpuro Gusunɔn min diya ya wee wi u ka win tii sun dorasia Kirisin min di, ma u sun ḡra su ka de gabu bu dora ka wi.

¹⁹ Domi saa Kirisin min di Gusunɔ u t̄mbu kpuro ka tii dorasia, u n̄ ben swaa sarabu garisi, ma u sun dorasia bin gari n̄mu s̄ndia su ka n̄ɔsia.

²⁰ N̄ n̄ m̄en na, sa s̄awa Kirisin s̄m̄bu. N̄ s̄are Gusunɔ win tii u b̄e sokum̄o b̄sɛn min di. Yen s̄ɔ, sa b̄e kanam̄o ka Kirisin ȳsiru, i de i dora ka Gusunɔ.

²¹ Kirisi wi, wi u kun durum koore, wiya Gusunɔ u durum s̄bi b̄sɛn s̄ɔ kpa su ka gem wa wi Gusunɔn mi ȳen s̄ɔ sa ka Kirisi gbinne.

6

¹ B̄sɛ be sa s̄mburu m̄o ka Gusunɔ sannu, sa b̄e kanam̄o i ku de durom m̄e i mwa win mi, mu kam ko.

² Domi Gusunɔ u n̄e, “Na nun swaa daki sanam m̄e na t̄mbu durom kuamme. Na nun somi faaban t̄ru.”

Wee, t̄ra n̄ weene i Gusunɔn durom mwa, gis̄ra faaban t̄ru.

³ Sa n̄ kī goo u b̄sɛn s̄mburu taare w̄e. Yen s̄na sa n̄ ḡanu m̄o ni nu koo t̄nu torasia.

⁴ Adama b̄sɛn kookoosu kpuro s̄ɔ sa tii s̄ɔsim̄o geegibu nge m̄e n̄ ka Gusunɔn s̄m̄ kowobu weene. Sa temana gem gem n̄ni swāaru s̄ɔ ka ȳaru s̄ɔ ka wahala s̄ɔ.

⁵ Ba sun seni so ba kp̄e piris̄m̄ s̄ɔ. T̄n dabinu sun seesi. Sa s̄ma kua sere sa wasira. Sa dom sera. Sa n̄o b̄kua.

⁶ Sa s̄ɔsim̄o ma sa s̄a Gusunɔn s̄m̄ kowobu ka b̄sɛn wāa d̄eraru ka b̄sɛn ȳru ka b̄sɛn suuru ka b̄sɛn t̄n geeru ka Hunde D̄ero, ka kīru te ta n̄ murafitiru m̄o,

⁷ ka gem gari ka maa Gusunɔn dam. Gem mu s̄a b̄sɛn tabu ȳanu su ka sanna, su maa ka tii yina.

⁸ Gaba sun b̄ere w̄em̄o, gaba maa sun fune wunam̄o. Gaba b̄sɛn gea gerum̄o, gaba maa b̄sɛn k̄sa gerum̄o. Ba sun m̄era nge wee kowobu baa m̄e sa gem gerum̄o.

⁹ Ba sun m̄era nge be goo kun ȳe, adama Gusunɔ u sun ȳe s̄a s̄a. Ba sun m̄era nge be ba wasikiram̄o, adama wee sa wāa

sa wasi. Ba sun mæera nge be ba sɛyasia, adama sa ñ gu.

¹⁰ Ba sun mæera nge nuku sankirobu, adama sa ra n nuku dobu mɔ. Sa sãa nge sãarobu, adama sa tɔn dabinu dukia wɛɛmɔ. N sãare nge sa ñ gãanu mɔ, adama sa kpuro mɔ.

¹¹ Sa bɛɛ gari bururasia, bɛɛ Korintigibu. Bɛsɛn gɔru ga bɛɛn kĩru mɔ.

¹² Sa ñ bɛɛ bɛsɛn kĩru berue, bɛɛya i sun bɛɛgiru berua.

¹³ N n mɛn na, na ka bɛɛ gari mɔ nge nɛn bibu, i sun kuo nge mɛ sa bɛɛ kua. I de bɛɛn gɔru ga n bɛsɛn kĩru mɔ.

Kirɔ bũu sãabun sɔ

¹⁴ I ku tii gbinna ka naanɛ doke sarirugibu domi i ñ ka bu weenɛ. Amɔna gea ka kɔsa ya ko n wãasinɛ. Nge amɔna yam bururam ka yam wɔkura ko n mɛnnɛ.

¹⁵ Amɔna Kiri si ka Setam ba koo ka nɔɔsina. Nge mba naanɛ dokeo ka naanɛ doke sarirugii ba mɔɔsinɛ.

¹⁶ Amɔna Gusunɔn sãa yeru ka bũnu ko n ka nɔɔ tia sãa. Domi bɛsɛra sa sãa Gusunɔ, Yinni wason wãa yeru nge mɛ win tii u gerua,

“Kon sina na n wãa ben suunu sɔɔ.
Kon ko ben Yinni, kpa bu ko nɛn tɔmbu.”

¹⁷ Yen sɔna Yinni u nɛɛ,

“I yario bwese tukunun suunu sɔɔn di.

I ku gãanu baba ni nu disi mɔ.

Kon bɛɛ wura.

¹⁸ Kon ko bɛɛn Baaba.

Bɛɛ maa kpa i ko nɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu.

Yeya Yinni dam kpurogii u gerua.”

7

¹ Nɔɔ mwɛɛ ni kpuro nu sãawa bɛsɛginu, kĩnasibu. Yen sɔ, su tii sãrasia saa gãanu kpuron di ni nu wasi ka hunde disinu tɛɛnimɔ, kpa sa n dɛɛraru sosimɔ Gusunɔn nasiaru sɔɔ.

Pɔlun nuku dobu

² I sun ayeru kɛɛyɔ bɛɛn gɔruɔ. Sa ñ goo torari, sa ñ goo kam koosie, sa ñ maa goo taki di.

³ Na ñ yeni gerumɔ n ka bɛɛ taare wɛ, domi na gerua kɔ ma sa bɛɛn kĩru mɔ bɛsɛn gɔruɔ sa n ka wãa sannu, ñ kun mɛ su ka gbi sannu.

⁴ Na tororu soomɔ bɛɛn sɔ, na maa bɛɛn sɔ woo kanamɔ. Bɛsɛn nɔni swãaru kpuro sɔɔ na dam kɛru wa, nɛn gɔru ga maa do n sara.

⁵ Saa mìn di sa tura Masedonio sa ñ wɛre. Sa nɔni swãaru wa baama, gabun mi sannɔsa, bɛsɛn tiin gɔruɔ beruma.

⁶ Adama Gusunɔ wi u bwɛɛbwɛɛbu dam kɛmɔ, u dera Titun naara sun dam kã.

⁷ N ñ mɔ win naaru tɔna ta sun dam kã, adama ye u maa gerua ma i nùn dam kã win tii. U maa sun sɔɔwa nge mɛ nɛn waara bɛɛ nɛni, ka nge mɛ i nuki sankire, ka nge mɛ i ka man suna. Yen sɔna tɛ nɛn nuku dobu sosi.

⁸ Geema, baa mɛ tire te na bɛɛ yorua ta bɛɛ nuki sankã, na ñ gɔrusu yiru mɔ tɛ. Na raa kua sanam mɛ na wa ma ta bɛɛ nuki sankã saa fiiko sɔɔ.

⁹ Adama tɛ nɛn nukura do. N ñ mɔ yèn sɔ na bɛɛ nuki sankã, adama yèn sɔ bɛɛn nuku sankiranu dera i daa kɔsa. Gusunɔ u bɛɛn nuku sankiranu denda kpa nu kun sãa kɔsa.

¹⁰ Domi nuku sankira ni Gusunɔ u dendimɔ nu ra dewa tɔnu u daa kɔsi kpa u faaba wa. Ma nin bwesera ku ra n nà n daa yɛ mɔ. Adama handunian nuku sankirana nu ra gɔɔ ma.

¹¹ Gusunɔ u bɛɛn nuku sankiranu denda. Tɛ i mɛerio nge mɛ nuku sankira ni, nu dera i laakari kua ma i ka tii yina, nge mɛ bɛɛn nukura kun do ma i berum kua, nge mɛ i kã i man wa kpa i man wura, nge mɛ i hania mɔ i ka kɔsan kowobu sɛyasia. Kpuro sɔɔ i sɔɔsi ma i dɛere gari yi sɔɔ.

¹² N n mɛn na, sanam mɛ na bɛɛ tireru yorua, na ñ tu yorua wi u kɔsa kuan sɔ, ñ kun mɛ wi ya deeman sɔ tɔna, adama na tu kuawa n ka sɔɔsira Gusunɔn wuswaɔ nge mɛ bɛɛn kãra nɛ bɛsɛ sɔɔ.

¹³ Yen sɔna sa dam kua. N ñ maa mɔ dam kɛru tɔna sa wa, sa maa nuku dobu sosi sanam mɛ sa Titun nuku dobu wa domi bɛɛ kpuro i win gɔru yemiasia.

¹⁴ Baa mɛ na nùn woo kanɛ fiiko bɛɛn sɔ, i ñ man sekuru doke. Nge mɛ sa ra bɛɛ gem sɔ, nge mɛya bɛsɛn woo kanabu Titun mi bu sɔɔsira gem.

¹⁵ Mɛya maa bɛɛn kãra sosimɔ wi sɔɔ ye u ka yaaye ma bɛɛ kpuro i nùn mɛm nɔɔwa ma i nùn dam koosia ka berum ka diiribu.

¹⁶ Nɛn gɔru ga do yèn sɔ na bɛɛ naanɛ sãa kpuro sɔɔ.

Kɛru ka nuku tia

8

¹ Nɛgibu sa kī i gia nge mɛ Gusunɔn durom mu sɔ̄sira Yesun yigbɛnu sɔ̄ Masedɔniɔ.

² Ba laakari mɛɛribu wa nɔni swāaru sɔ̄. Adama ben nuku doo bakabu dera ba kēru wē ka nuku tia, baa mɛ ben sāara kpā.

³ Na bu seeda diiya ma ba wē ka ben gōru kīru mɛn nɔru ba koo kpī, ba mam wē n kere mɛ.

⁴ Ba sun suuru kana gem gem su ka de ba n bɔnu mɔ sɔmbu teni sɔ̄ naanɛ dokeobun s̄.

⁵ N kooru n kere ye sa raa yīiyɔ. Ba gina ben tii Yinni wē, ba sun wiru kpīiya ka Gusunɔn kīru.

⁶ Yen sōna sa Titu kana u da bɛɛn mi u durom mɛn sɔmburu dakura nge mɛ u raa gbia u tu torua.

⁷ I dam mɔ kpuro sɔ̄, naanɛ dokebu ka gari gerubu ka yēru ka hania baka ka bɛɛn kīru te i mɔ. Yen sōna sa kī i n maa dam mɔ durom sɔmbu te sɔ̄.

⁸ Na n̄ bɛɛ yīiremɔ, adama gabun haniawa na bɛɛ sɔ̄mɔ kpa i ka bɛɛn kīrun gem mɛeri nge mɛ mu nɛ.

⁹ Domi i bɛɛn Yinni Yesu Kirisin durom yē, wi u s̄a dukiagii ma u tii kua s̄aro bɛɛn s̄ kpa win s̄a te, tu ka bɛɛ ko dukiagibu.

¹⁰ Yen s̄, na bɛɛ nɛn bwisikunu s̄mɔ gari yi sɔ̄. N wā i da wuswaaɔ ka ye i ginakuu torua, bɛɛ be i gabu gbiiya sɔmbu te sɔ̄, n n̄ mɔ ten kobu tɔna adama ka maa ten kīrɔ.

¹¹ N n̄ mɛn na, i sɔmbu te dakuro tē. Nge mɛ i gōru doke i ko ka kīru, i maa dakuro ka kīru nge mɛ bɛɛn m̄ra nɛ.

¹² Domi à n ka kīru wē, wunen tiin m̄ra Gusunɔ ra mɛeri u ka mwa, n n̄ mɔ goon m̄ru.

¹³ Na n̄ kī i w̄ri yāaru sɔ̄ gabun alafian s̄, adama n weenewa m̄ru ta n nɛ.

¹⁴ Saa yeni sɔ̄ bɛɛn m̄ra kpā. Yen s̄, i ko kpī i bu somi be ba yāaru mɔ, kpa bɛɛ i n da maa yāaru barɔ, ben m̄ru t̄a n kpā, bu ka kpī bu bɛɛ somi. Nge m̄ya m̄ru ta ko n ka nɛ.

¹⁵ Nge mɛ Gusunɔn gari gerua,
“Wi u gura n kpā u n̄ saka sare.
Wi u maa gura fiiko u n̄ saka k̄omiɛ.”

Titu ka win kpaasibu

¹⁶ Su Gusunɔ siara wi u dera Titu u bɛɛn kīru mɔ nge mɛ bɛɛn tii sa mɔ.

¹⁷ Domi u bɛɛn yīirebu wura, win hania ya mam kpā sere u gōru doke win tii u da bɛɛn mi.

¹⁸ Sa maa bɛɛgii goo ḡrimɔ ka wi sannu wi Yesun yigbɛnu kpuro nu siaramɔ Labaari gean sɔmburun saabu.

¹⁹ Yen biru Yesun yigbɛnu nu maa n̄n ḡsa u ka sun ȳsiri bɛɛn sanum mɛ sɔ̄, su ka durom sɔmbu te ko kpa Yinnin tiin yīiko ka bɛɛn kīru tu s̄sira.

²⁰ Sa kookari m̄ kpa goo u ku raa sun taare wē gobi beke yin nɛnubun s̄ yi ba sun n̄mu berie.

²¹ Sa kī su gāa geenu ko, n n̄ mɔ Yinnin n̄ni sɔ̄ tɔna adama ka maa t̄mbun mi.

²² Sa bu ḡriɔ ka bɛɛgii goo kpam win laakari sa m̄era n̄n dabinu, sa maa wa u s̄a haniagii. Adama tē win hania ya sosi ȳn s̄ u bɛɛ naanɛ s̄a gem gem.

²³ N n̄ Titun s̄n na, u s̄a nɛn beruse wi u ka man sɔmburu m̄ bɛɛn suunu sɔ̄. N n̄ maa be ba n̄n ȳsirion s̄n na, ba s̄a Yesun yigbɛnun ḡrobu be ba Kirisin bɛɛrɛ w̄emɔ.

²⁴ Yen s̄, i bu s̄sio ma i bu kī ka gem, kpa Yesun yigbɛnu nu n̄ yē ma sa gem mɔ su ka woo kana bɛɛn s̄.

Somiru naanɛ dokeobun s̄

9

¹ N n̄ maa s̄a tilasi n ka bɛɛ tireru yorua somirun s̄ te ba naanɛ dokeobu m̄risiammɛ.

² Domi na bɛɛn kīru yē, na maa Masedɔnigibu woo kanɛ bɛɛn s̄ na nɛɛ, naanɛ dokeo be ba wāa Gerekiban temɔ ba somirun s̄aru kpa saa ginakun di. Bɛɛn hania ya ben dabiru kookari koosia.

³ Ka mɛ, na bɛɛ bɛɛgii beni ḡriammɛ kpa bɛɛn woo kanabu bɛɛn s̄ gari yini sɔ̄ bu ku ko kam. Na kī i n s̄aru s̄a nge mɛ na gerua.

⁴ N kun mɛ, Masedɔnigibu gabu b̄a n man ȳsirima, ma ba deema i n̄ s̄aru s̄a, sekura koo sun mwa bɛɛn toro sin ten s̄. Kaa maa sere gere bɛɛ?

⁵ Yen sōna n man w̄re n bɛɛgii beni kana bu man gbiiya bɛɛn mi bu ka k̄ɛ geeru s̄aru ko t̄n n̄w̄ɛru i kua k̄. Nge m̄ya ta ko ta n yii kpa tu s̄sio ma i w̄emɔ ka kīru, n n̄ mɔ ka gōru swiini.

⁶ I n̄ yē ma wi u duura fiiko, fiikowa u koo ḡ. Wi u maa duura n kpā, u koo ḡ mu n kpā.

⁷ N n mɛn na, n weenɛ baawure u wɛ nge mɛ u gɔru doke, n n̄ m̄ ka gɔru swiini, n̄ kun mɛ, ka tilasi. Domi wi u wɛɛm̄ ka nuku tia, Gusun̄ u yɛro k̄i.

⁸ U koo maa kp̄i u bɛɛ durom bwese bweseka kpuro wɛ n̄ banda kpa i n̄ ka baayere kpuro m̄ baadomma yèn bukata i m̄, kpa n̄ maa bɛɛ tia n̄ kp̄a i ka s̄m̄ geenu kpuro ko.

⁹ Nge mɛ Gusun̄n gari yi gerum̄, “U win dukia t̄mbu yabu.

U s̄arobu k̄enu wɛ ka nuku tia. Win gem mu ko n̄ w̄awa ka baadomma.”

¹⁰ Gusun̄ wi u wuko bweseru wɛɛm̄ u duure, ka d̄ianu u ka di, wiya u koo bɛɛ bweseru kpuro wɛ t̄n̄ bukata i m̄, kpa u tu kpiisia, kpa bɛɛn gem mu bii dabinu ma.

¹¹ U ko n̄ da bɛɛ dukia wɛ ye ya koo turi i ka k̄eru wɛ baadomma ka nuku tia. T̄n̄ dabinu koo maa Gusun̄ siara bɛɛn k̄ɛn̄un s̄.

¹² Domi s̄mbu te i m̄ ta naane dokeobun bukata yibiam̄. N̄ n̄ ye t̄na, ta maa derim̄ t̄n̄ dabinu nu Gusun̄ siaram̄.

¹³ S̄mbu tera ta koo s̄ɔsi nge mɛ i s̄a kpa dabiru bu ka Gusun̄ bɛɛɛ wɛ bɛɛn m̄m̄ n̄ɔbun s̄ bi i ka Kirisin Labaari gea naane doke. Ba koo maa n̄n̄ bɛɛɛ wɛ yèn s̄ i bɛɛn m̄ru b̄nu kua ka nuku tia ka be, ka maa t̄mbu kpuro.

¹⁴ Ba koo bɛɛ kanaru kua ka k̄i bakaru durom bakam m̄n̄ s̄ m̄ Gusun̄ u bɛɛ kua.

¹⁵ Su Gusun̄ siara win k̄erun s̄ te ta n̄ ka n̄ɔ gerur̄.

P̄lu ka tii yinam̄

win s̄mburun s̄

10

¹ Nɛ P̄lu n̄n̄ tiiwa na ka bɛɛ ȳa, nɛ wi ba n̄ɛɛ na ra tii kawɛ n̄ n̄ w̄a bɛɛn mi, kpa na n̄ ka bɛɛ w̄ruḡo gari m̄ n̄ n̄ ka bɛɛ toma. Na bɛɛ kanam̄ ka Kirisin daa laakari t̄ɛruḡia ka win t̄n̄ geeru,

² i ku de n̄ ka bɛɛ w̄ruḡo gari ko sanam mɛ ko na n̄ w̄a bɛɛn mi. Domi na ȳe ma kon kp̄i n̄ bu w̄ruḡoru s̄ɔsi be ba gerum̄ sa s̄im̄wa ka wasin baa.

³ Geema sa w̄a wasi s̄ɔ, adama sa n̄ tabu m̄ ka wasin tabu ȳanu.

⁴ Domi tabu ȳa ni sa ka tabu m̄, nu n̄ s̄a handuniaginu, nu s̄awa Gusun̄n tabu ȳa damginu ni nu ra gb̄aranu suriri. Sa t̄n̄un bwisiku toraruginu kpeerasiam̄,

⁵ ka tii suabu kpuro bi t̄mba m̄ bu ku ka Gusun̄ gia. Sa t̄mbun bwisikunu kpuro d̄ɔɔɛ m̄ nu ka wa nu Kirisi m̄m̄ n̄ɔwa.

⁶ Sa maa s̄ɔru s̄a su ka m̄m̄ n̄ɔ sariruḡii baawure s̄ɛyasia sanam mɛ bɛɛ kpuro i m̄m̄ nua.

⁷ I ku yam m̄ɛri w̄ru w̄rukum. Goo ù n̄ tii garisi Kirisigii, u maa yeni bwisikuo win tii s̄ɔ. Nge mɛ wi, u s̄a Kirisigii, m̄ya bɛɛn tii sa maa s̄a Kirisigibu.

⁸ Domi na n̄ sekuru wasi, baa n̄n̄ woo kanabu b̄n̄ n̄ kp̄a fiiko woodan s̄ ye Yinni u sun wɛ su ka bɛɛ t̄asisia, n̄ n̄ m̄ su ka bɛɛ sura.

⁹ Na n̄ k̄i n̄ s̄are nge na bɛɛ narum̄ ka n̄n̄ tirenu.

¹⁰ Domi ba n̄ɛɛ, n̄n̄ tirenu b̄ɔbu, nu maa s̄ɛ, adama n̄ n̄ w̄a bɛɛn suunu s̄ɔ na n̄ dam m̄, n̄n̄ gari geru gerusu kun maa bɛɛɛ m̄.

¹¹ Wi u yeni gerum̄ u n̄ ȳe ma ye sa yorum̄ tirenu s̄ɔ sanam mɛ sa toma, tia yera mi ka ye sa ko ko sanam mɛ sa w̄a mi.

¹² Geema, sa n̄ k̄ak̄o su ka bu tii ȳisina, n̄ kun mɛ su ka bu tii weesina be ba ben tiin gea gerum̄. Ba n̄ bwisi m̄ domi ba ben tiin ȳirutia kua bu ka tii ȳire, ba maa ben tii tiine weesinam̄.

¹³ Sa n̄ woo kanam̄ ḡaanun s̄ ni nu kun w̄a bɛɛn s̄mburun ayer̄o, adama sa ko kp̄i su woo kana bɛɛn s̄mburun swaa s̄ɔ ye Gusun̄ u sun sure ye ya ka sun da sere bɛɛn mi.

¹⁴ Sa n̄ bɛɛn s̄mburun swaa sare, yèn s̄ sa tura sere bɛɛn mi. Domi ka gem sa tura bɛɛn mi sa ka bɛɛ Kirisin Labaari gea naawa.

¹⁵ Nge m̄ya sa n̄ bɛɛn s̄mburun swaa saram̄, sa n̄ maa woo kanam̄ gabun s̄mburun s̄. Adama sa ȳiȳo ma bɛɛn naane dokebu koo sosi kpa su kp̄i su s̄mburu ko te ta teni dam kere bɛɛn suunu s̄ɔ sa kun swaa sare ye Gusun̄ u sun sure.

¹⁶ Yen biru sa ko kp̄i su ka Labaari gea sara bɛɛn wuswaa kpa sa kun woo kanam̄ gabun s̄mburun s̄ te siba kua ben tiin ayer̄o.

¹⁷ Nge mɛ Gusun̄n gari gerum̄, “Wi u woo kanam̄ u woo kan̄o Yinnin s̄.”

¹⁸ Domi n̄ n̄ m̄ wi u win tiin gea gerum̄wa, ba koo siara sere win gea Yinni u gerum̄.

P̄lu ka ḡoro weesugibu

11

¹ Na kī i ka man tēmana nēn wiiraru sōo fiiko. Geema, i ka man tēmanē.

² Na nisinu mō bēen sō ni nu wee Gusunān min di, domi i sāa nge wāndia wi u kun durō yē, wi na durō turo kā. Durō wiya Kirisi.

³ Adama nge mē waa ya Efa torasia ka yen bwisi weesugii, na wurure bēen bwisikunu nu ku raa ko kōsunu kpa nu gōsira nu doona saa naanēn di ye i mō bēē ka Kirisin gbinnāa sōo.

⁴ Domi i ku ra yinē goo ù n na u bēē Yesu tukon gari sōomō. I maa sōoru sāa i ka hunde tuka mwa ye i n daa mwē. I kpm kī i labaari tuka wura ye i n daa wure.

⁵ Na tamaa gāanu sari nī sōo bēen gōro gisonko be, ba man kere.

⁶ Baa mē gari geru gerusu ka man sē, n n mō na yēru bie nge mē sa bēē sōosi kpasasa kpuro sōo.

⁷ Ye na bēē Gusunān Labaari gea nōasia na n kōsiaru garu mwē. Na tii kawa n ka bēē sua wōllō. Ye na kua mē na torawa?

⁸ Na dera Yesun yigbenu ganu man gobi kōsia. Na sibu begia mwaari n ka bēē somi.

⁹ Sanam mē na wāa bēen mi, nā n gāanun bukata mō, n ku ra ka ko bēen goon sāmunu, domi bēsegii be ba na Masedānin di ba ka man ye kpuro naawa yēn bukata na mō. Na tii nēnuā kpuro sōo kpa na kun sāa bēen sāmunu. Mēya ko na n maa tii nēni.

¹⁰ Ka Kirisin gem mē mu wāa nē sōo, na bēē sōomō ma goo sari wi u koo man yinari n woo kana gari yinin sō Gerekiban tem kpuro sōo.

¹¹ Mban sōna. I tamaa na n bēē kī? Gusunōwa yē.

¹² Nge mē na mō tē, mēya ko na n mō kpa n bu swaa ganē be ba kasu bu woo kana bu nēē, bēē ka be, sa sāawa tia.

¹³ Domi tōn be, ba sāa gōro weesugibu, be ba ra gabu nōni wōke, ma ba tii sokumō Kirisin gōrobu.

¹⁴ Gāanu sari mi, ni nu biti mō domi Setam tii koo kpī u tii ko nge yam bururam gōrado.

¹⁵ N n mēn na, biti gaa sari win sōm kowobu bā n tii kua nge gem sōm kowobu. Adama ba koo ben are wa nge mē ben kookoosu sāa.

Nōni swāa te Pōlu wa

win gōra sōo

¹⁶ Na kpm gerumō goo u ku man mēeri nge wiirō. Adama i n man mēera wiirō, i man wuro nge mē, kpa nē maa n woo kana fiiko.

¹⁷ Ye kon gere tē, ya n wee Yinnin min di. Adama na ye gerumōwa ka toro sindu domi na yē ma kon kpī n woo kana. Na gari gerumō nge wiirō.

¹⁸ Yēn sō gabu dabinu ba wasin sō woo kanamō, nēn tii kon maa woo kana.

¹⁹ Bēē be i bwisi mō, i ra ka wiirobu tēmanē.

²⁰ I maari ba bēē kuammē nge yobu, ma ba bēē gbēnimō ma ba bēē taki dīmō ma ba bēē gemmō ma ba bēē baari soomō.

²¹ Sekura man mō n ka bēē sō ma dama nē na kun mō n ka bēē kua mē.

Ka mē, goo ù n toro sindu mō na maa mō nēn tii. Na gari saarimō nge wiirō.

²² Ba sāa Yuuba? Mēya maa nēn tii. Ba sāa Isireliba? Mēya maa nēn tii. Ba sāa Aburahamun bweseru? Mēya maa nēn tii.

²³ Ba sāa Kirisin sōm kowobu? Na bu kere te sōo. Nēn gari yi, wiira gariya. Na sōmburu kua na bu kere, ba man pirisōm doke n bu kere, ba man seni so na n yen geeru yē. Nōn dabinu na gōo turuku kua.

²⁴ Nōn nōobuwa Yuuba ba man seni nōo weeru tia sari so.

²⁵ Ba man dāa so tia tian nōn ita. Ba man kpenu kasukure nōn teeru. Nōn itawa bēsen goo ga nim diira, ma nōn teeru na wōri nim sōo na wāa mi bururun di sere sisiru bururu.

²⁶ Nēn sanum dabinu sōo na ra n wāa kari sōo daa bakanun sō ka swaa diobun sō, gasō nēn tiin bweseru sōo, gasō tōn tukobun mi, gasō wuu sōo, gasō gbaburō, gasō nim wōku sōo, gasō maa be ba sāare naanē dokeobun mi.

²⁷ Na sōm damginu kua, na maa wahala wa. Na dom sera nōn dabinu. Na gōoru ka nim nōru wa. Na dīanu bia nōn dabinu. Wooru ka terera man deema.

²⁸ Ye ya tie na n yen gari mō ma n kun mō gari yi na sōowa baadomma, yiya Yesun yigbenu kpuron bwisikunu.

²⁹ Goo ù n dam bie na ra n maa dam biewa. Bā n goo sokurasia, n da man mēniwa.

³⁰ Yā n kua tilasi n ka woo kana, nēn dam sarirun sōna kon woo kana.

³¹ Gusunə, Yinni Yesun Baaba, wi n weene bu siara ka baadommaə, u yē ma na n weesu mə.

³² Sanam me na wāa Damasiə, wuu yēro wi sina boko Aretasi u yi, u dera ba wuun kənnəsu kenua bu ka man mwa.

³³ Adama ba man yara saa gbāraran fenəntin di ka bireru. Nge meya na ka nūn kisirari.

Kāsinu ka sōəsi ni Pəlu wa

12

¹ Na n kon ko na kun woo kanε baa me n n wā. Tē kon kāsinu ka sōəsinun gari ko ni Yinni u man sōəsi.

² Na Kirisigii goo yē wi ba suare sere Gusunə wəllə n wōə wəkura nne tura gisə. Ba tē wi suawa ka gem? Nge u kāsawa. Gusunə turowa yē.

³ Meyā na yē ma ba durə wi sua sere Gusunən mi. Na maa wure na gerumə, ba nūn suawa ka gem? Nge u kāsawa. Gusunə turowa yē.

⁴ Miya u gari nua yi yi n weene tənu u gere, yi u n mam kpē u gere.

⁵ Kon durə win sō woo kana. Adama na n nen tiin sō woo kanamə, ma n kun mə nen dam sarirun sō.

⁶ Baa nà n woo kanabu kī, na n kon ko wiuro domi geeya kon gere. Adama na n wuramə n woo kana kpa goo u ku raa man mēeri n kere nge me u man waamə, n kun me, nge me u nōəmə nen nōn di.

⁷ Adama n ku ka tii sua sōəsi nin kpāaran sō, bararu gara man wəri nge sāka nen wasi sō. Ta na nge Setam səmə tu ka man so kpa tu man yinari n tii sua.

⁸ Na Yinni kana tja tian nən ita bara ten sō u ka man tu wunari.

⁹ U man wisa u nē, win durom mu man tura domi win dam mu ra sōəsire sanam me na n dam mə. N n men na, na kīru bo n ka nen dam sariru woo kana kpa Kirisin dam mu n man wāasi.

¹⁰ Yen sōna na nuku dobu mə dam sariru sō ka wəma ka nuku sankiranu ka nəni swāaru, ka maa wururabu ye na sōwa Kirisin sō. Domi sanam me na n dam mə, sanam meya na sāa damgii.

Pəlu u ka Korintigibu wurure

¹¹ Na gari mə nge wiuro, adama tilasiwa i man kua. Bēya n weene i nen gea gere.

Domu baa nà kun sāa gāanu, bēen goro gisonko be, ba n man kere.

¹² Kookoo si su sōəsimə ma na sāa goro, su koorā bēen suunu sō ka suuru baka. Siya yīrenu ka səm maamaakigia ka səm damginu.

¹³ Mba sōra i n somiru wa ta tura nge Yesun yigbenu ganu ma n kun mə ye na kun kue bēen səmunu baasi. I man tora te suuru kuo.

¹⁴ Wee na sōru kpa n ka kpam na bēen mi nən itase, na n kon maa ko bēen səmunu. Bēya na kī, n n mə bēen gobi. Domi n n bibun baa bu ka gobi kasu yi ba koo ka ben məwəbu nōri, məwəbun baawa bu ka ben bibu nōri.

¹⁵ Nēn nuku doba n ka nen məru kpuro di kpa n ka nen tii tii dendi bēen hunden sō. Nà n bē kīa n kpēa, kī te i man kī ta koo kaarawa?

¹⁶ I wura ka gem ma na n kue bēen səmunu adama gaba nē na bwisi mə, na bē taki di.

¹⁷ Nge na bē diwa saa be na bē gərian turon min di?

¹⁸ Nēna na Titu kana u da bēen mi. Ka bēsegii wi sanna, na bu gora. Titu u bē taki di? N n gāa teena sa naa gire nε ka wi? Sa n kookoo teesu kue?

¹⁹ I tamaa tēbun di sa ka tii yinaməwa bēen wuswaaə? Aawo, n n me, nen kīnasibu. Gusunən wuswaaəwa sa gari gerumə nge me Kirisi u kī kpa i ka tāsī.

²⁰ Na wurure sanam me kon turi bēen mi, kpa na kun bē deeme nge me na kī, bē maa, kpa i kun man wa nge me i kī. Na wurure sannəsun sō ka nisinu ka məru ka kinenu ka wənnāa ka tən wīinu ka tii suabu ka nō nē sariru.

²¹ Na wurure Gusunə u ku raa man kawε bēen wuswaaə sanam me kon kpam na bēen mi, kpa n ku ra swī tən dābirun sō be ba raa tora ma ba n gōru gəsie saa ben daa disinugian di, ka kōə mennabu tantanaru sō, ka daa bēreke ye ba ra raa ko.

Kirə dāaka ka təbiribu

13

¹ Nən itasewa na sisi bēen mi. Nge me Gusunən gari gerumə, “Məm me ba koo tənu sie kpuro, n weene tənu yiru n kun me tənu ita bu men seeda di.”

² Kon bu kirɔ ko be ba raa tora ka be ba tie kpuro. Na mam bu koore kɔ sanam me na wāa bɛen mi nɔn mɛeruse. Na maa wure na mɔ ye na wāa n toma. Sanam me kon kpam na bɛen mi kon sɛsia.

³ I kī n bɛɛ sɔɔsi ma Kirisi gari gerumɔ nɛn min di. N n mɛn na, i ko i wa. N n mɔ Kirisi sāa dam sarirugii bɛen mi, u win dam sɔɔsimɔwa bɛen ʃuunu sɔɔ.

⁴ Geema, ba n̄n kpare dāa bunanaru sɔɔ win dam sarirun sɔ, adama u wasi Gusunɔn dam saabu. Sa maa sāa dam sarirugibu bɛɛ ka win gbinnaa sɔɔ, adama sà n na bɛen mi, i ko wa ma sa wasi ka wi Gusunɔn dam saabu.

⁵ I laakari koowo kpa i tii wɛeri i wa i n naane doke ka gem. I n tuba ma Yesu Kirisi wāa bɛɛ sɔɔ? Nge i wa ma i n tura mɛ.

⁶ Ka mɛ, na yīiyɔ i ko tubu ma bɛɛ sa tura ka gem.

⁷ Sa Gusunɔ kanamɔ i ku ka kɔsa gaa ko. N n mɔ sa kī su sɔɔsi ma sa tura, adama gea sa kī i n da ko, baa n̄n sāare nge bɛɛ sa kpana.

⁸ Domi sa n̄n dam mɔ su ka gem kɔsa kua, ma n kun mɔ su mu gea kua.

⁹ Bɛɛn nukura ra n do sà n kua dam sarirugibu sanam me i sāa damgibu. Meya maa sa bikiamɔ bɛɛn kanaru sɔɔ i ko tɔn yebunu.

¹⁰ Yen sōna na bɛɛ yoruamme m̄n di na toma, kpa n̄n tunuma, n ku ka bɛɛ sɛsia ka wooda ye Yinni u man wɛ n ka bɛɛ tāsisia, n n̄n mɔ n ka bɛɛ sura.

¹¹ Tɛ negibu, i n nuku dobu mɔ. I kookari koowo i ka ko tɔn yebunu i n dam kɛenamɔ. I nɔɔ tia koowo, i n wāa alafia sɔɔ. Gusunɔ u ko n wāa ka bɛɛ, wi, wi u sāa kīrugii ka alafiagii.

¹² I tɔbirinɔ ka kīru.

Naane dokeobu kpuro ba bɛɛ tɔbura.

¹³ Yinni Yesu Kirisin durom ka Gusunɔn kīru ka Hunde Dɛeron mɛnnabu n ka bɛɛ kpuro wāa.

TIRE TE PĶLU U GALATIGIBU KUA

Galatigiba PĶlu u tire te kua. Galatin tem mu kpā. GisĶ, tem mĶya ba sokumĶ Turuki. PĶluwa u gbia u waasu da tem mi, GĶrobun Kookoosu wiru 13 ka 14. Yen biru, Yuu gaba na ba bu sĶsi tukunu sĶsimĶ ni nu sĶa Yuuban deema. Niya, bango kobu ka woodan mem nĶbu. N deema PĶlu u raa Galatigibu sĶwa tokereke ma goo sari wi u koo win toranun suuru wa GusunĶn mi ma n kun mĶ yĶro u gĶru gĶsia ma u Yesu naane doke. Ye PĶlu u nua ma naane dokeobu ba wuramĶ Yuuban sĶsi ni sĶ, yera biti nĶn mwa too, wiru 1:6 ka 4:20. Yen sĶna u tire teni yorua ka mĶru u ka bu kirĶ ko Yuuban sĶsi nin sĶ. Domi sĶsi nin bweseru nu n sĶa GusunĶginu.

Tire ten kpunaa

1. TĶbiribu, wiru 1:1-5.
2. Labaari Gea ya sĶawa tia, wiru 1:6-10.
3. PĶlu u ka tii yinamĶ, wiru 1:11n di sere wiru 2:21.
4. Naane dokebu ka GusunĶn durom sĶna tĶnu u koo gem wa, wiru 3n di sere wiru 4.
5. Naane dokeon tii mĶru, wiru 5:1n di sere wiru 6:10.
6. KirĶ dĶaka ka tĶbiribu, wiru 6:11-18.

TĶbiribu

¹⁻⁵ BĶe Yesun yigbenugibu, bĶe be i wĶa Galatin temĶ, ne ka besĶgibu kpuro be sa wĶa sannu, sa bĶe tĶbura. GusunĶ Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bĶe durom kua kpa bu bĶe alafia kĶ. Yesu Kirisi wi, u tii wĶ besĶn toranun sĶ u ka sun wĶra saa handunia kĶsa yen nĶman di, GusunĶ besĶn Baaban kĶru sĶ. Wiya u yiiko mĶ sere ka baadommaĶ. Ami.

NĶna PĶlu. Yesu Kirisiwa u man soka n ka ko win gĶro, wi ka GusunĶ Baaba, wi u nĶn seeya gĶrin di. N n mĶ tĶmba ba man soka, nen sokura kun ne saa tĶnu goon min di.

Labaari gea gaa maa sari

⁶ N man biti kua, wee, i yĶro derimĶ fuuku fuuku wi u bĶe soka ka Kirisin durom, ma i kĶ i Labaari gea gaa swĶi.

⁷ SĶ n gem gerumĶ, Labaari gea gaa maa sari. Gaba gesi bĶen laakari burisinamĶwa, ma ba kĶ bu Kirisin Labaari gea gĶsia.

⁸ Adama baa besĶn tii, n kun mĶ gĶrado wi u na wĶllun di, u n bĶe Labaari gea tuka waasu kua, ye ya n sĶa ye sa bĶe sĶwa bu nĶn bĶrusio.

⁹ Sa raa gerua, na maa wure na gerumĶ, goo u n bĶe gari tuki waasu kua yi yi n sĶa yi i mwa kĶ, bu nĶn bĶrusio.

¹⁰ Na tĶnun siarabu kasu ka gari yini? Aawo, GusunĶn siaraba na kĶ. Na kookari mĶ n ka ko ye n koo tĶmbu dore ro? Aawo. NĶ n kĶ n ko sere ka tĶ ye n tĶmbu doremĶ, na n ko na n sĶa Kirisin yoo.

Nge mĶ PĶlu u ka kua gĶro

¹¹ NĶgibu, na bĶe sĶmĶ ma Labaari gea ye na kpamamĶ ya n sĶa tĶnuĶia.

¹² Na n ye mwe tĶnun min di, goo kun maa man ye keu kue, Yesu Kirisiwa u man ye sĶsi.

¹³ I nua nge mĶ nen wĶara raa sĶa sanam mĶ na GusunĶ sĶamĶ nge mĶ Yuuba ba ra ko. Na ra n GusunĶn yigberu nĶni sĶmĶ n banda n ka tu kam koosia.

¹⁴ Nen sikadoban komarun kĶrun sĶna na nen Yuusi dabiru gbiiri Yuuban sĶaru sĶ be ba sĶa nen saaraba.

¹⁵ Adama GusunĶ u man gĶsa ba sere man mara ma u man soka win durom sĶ.

¹⁶ Ma sanam mĶ u gĶru doke u man win Bii sĶsi kpa n ka tĶn tukobu win Labaari gea waasu kua, na n de tĶmbu gabun mi bu ka man bwisi kĶ.

¹⁷ Na n maa de Yerusalemu n ka bu wa be ba gbia ba kua Yesun gĶrobu na sere kua gĶro. Adama na yande dawa Daarububan tem sĶ. Min diya na maa wura DamasiĶ.

¹⁸ N te n kua wĶ ita na sere Yerusalemu da n ka PieĶ gia, ma na sina win mi sĶ wĶkura nĶbu.

¹⁹ Na n maa gĶro goo wa mi, ma n kun mĶ YakĶbu, Yinnin wĶnĶ.

²⁰ Ye na yorumĶ, gema. GusunĶwa sĶa nen seedagii nĶ n weesu mĶ.

²¹ Yen biru na Sirin tem da ka Silisin tem.

²² Sanam mĶ, Kirisin yigbe ni nu wĶa Yudea nu n gina man waare.

²³ Ba gesi nua ma wi u raa bu nĶni sĶmĶ, u tĶ Yesun faaban gari waasu mĶ, yi u raa kĶ u kam koosia.

²⁴ Ma ba GusunĶ siara nen sĶ.

*Pɔlu ka gɔro be ba tie***2**

¹ Wɔɔ wɔkura nnen biru ma sa kɔam wura Yerusalemuɔ, ne ka Baanabasi. Sa maa Titu sua u ka sun da.

² Na da yèn sɔ Gusunɔ u man sɔɔsi ma n weene n da. Ne ka wirugibu tɔnawa sa menna, ma na bu Labaari gean gari tubusia yi na ra tɔn tukobu waasu kue, domi na n kɔi nen sɔmburu te na raa kua, n kun me te na mɔ tɛ, tu kam ko.

³ Baa me Titu nen kpaasi u sɔa Gereki, ba n nùn tilasi kue u ka bango ko.

⁴ Adama tɔmbu gabu be ba n sɔa begibu ka gem, ba dua besen wuurɔ ma ba kɔi bu nùn bango ko. Ba na gbenum nge kɔrumɔtɔ kowobu bu ka besen tii mɔru mɛeri te Kirisi Yesu u sun wɛ. Ba kɔiwa su wure su ko yobu.

⁵ Adama sa n ben gari wure baa fiiko yèn sɔ sa kɔi Labaari gean gem mu n wɔa besen suunu sɔɔ.

⁶ Ma be ba sɔare wirugibu, n n man gɔanu sɔa ye ba sɔa domi Gusunɔ kun tɔnun wuswaa mɛera. Wirugii be, ba n man gari gee sosie.

⁷ Adama ba wa ma Gusunɔ u man Labaari gea nɔmu sɔndia tɔn tukobun sɔ nge me u Piɛɛ ye nɔmu sɔndia Yuuban sɔ.

⁸ Domi wi u Piɛɛ dam wɛ u ka ko gɔro Yuuban sɔ, wiya maa man dam wɛ n ka ko gɔro tɔn tukobun sɔ.

⁹ Ma sanam me Yakɔbu ka Piɛɛ ka Yohanu, be ba sɔa nge yigberun gbereba, ba nen kɛru tuba te ba man wɛ, ba wura ma ne ka Baanabasi, sa kua begibu. Ba maa wura su da tɔn tukobun mi, kpa be, bu maa da Yuuban mi.

¹⁰ Adama ba sun kana su ben sɔarobu yaaya. Na maa kookari kua na ka kua me.

Pɔlu u Piɛɛ gerusi Antiosio

¹¹ Sanam me Piɛɛ u na Antiosio na nùn gerusi nɔni ka nɔni yèn sɔ u taare mɔ.

¹² Gabu be Yakɔbu u gɔra mi, bu sere tunuma, Piɛɛ u ra raa di ka tɔn tuko naane dokeobu sannu. Adama ye tɔn be, ba tunuma ba kpa, u tii gawa ma u n maa dimɔ ka be bangon woodan sɔ.

¹³ Ma Yuu gaba maa murafitiru kua ka wi sannu sere ba Baanabasin tii gawe ben murafiti te sɔɔ.

¹⁴ Ye na wa ma ba n sɔimɔ ka gɔru tia Labaari gean gem sɔɔ, na Piɛɛ sɔɔwa be kpuron wuswaaɔ na nee, wune Yuuwa ma a mɔ nge tɔn tuko, n n mɔ nge Yuu. N n men na, amɔna a ka tɔn tukobu gawamɔ bu ko nge Yuuba.

*Yuuba ka tɔn tukobu**ba faaba mɔ naane dokebun sɔ*

¹⁵ Ka geema, besɛ Yuubara, n n mɔ tɔn tuko be ba sɔa durumgibu, domi Yuubara ba sun mara.

¹⁶ Ka me, sa ye ma tɔnu u koo gem wa Gusunɔn wuswaaɔ u n Yesu Kirisi naane doke, n n mɔ ka wooda nenubu. Besɛ maa, sa Yesu Kirisi naane doke su ka gem wa Gusunɔn wuswaaɔ, n n mɔ ka wooda nenubu. Domi goo sari wi Gusunɔ koo gem wɛ yèn sɔ u wooda mem nɔɔwa.

¹⁷ Tɛ besen tii sà n sɔsira torobu nge me tɔn tukobu ba sɔa yèn sɔ sa gem kasu saa Kirisin min di, n n men na, Kirisin sɔmbura ta toraru sosimɔ? Su ku wa me.

¹⁸ Domi na n ye na raa sura bana, na tii sɔsɔsimɔ toro.

¹⁹ Adama n n woodan sɔn na, ya n maa dam mɔ nen wɔllɔ, yen tiiwa ya man go kpa na n ka wɔaru mɔ Gusunɔn wuswaaɔ. Ba man kpare dɔru sɔɔ ka Kirisi sannu.

²⁰ Yen sɔna n n maa mɔ nena na wasi, Kirisiwa u wɔaru dimɔ ne sɔɔ. Ma wɔa te na dimɔ tɛ, na tu dimɔwa ka naane dokebu Gusunɔn Bii sɔɔ wi u man kɔi ma u win wɔaru wɛ nen sɔ.

²¹ Na n Gusunɔn durom kam koosiamɔ. Domi tɔnu u n gem waamɔ Gusunɔn mi saa woodan di, Kirisin gɔɔ kua kam.

*Wooda ka naane dokebu***3**

¹ Bɛɛ Galatigibu laakari sariba! Bɛɛ be ba sɔɔwa kpasasa nge me ba Yesu Kirisi kpare dɔru sɔɔ, wara u bɛɛ dobu.

² I man gɔa tee nini sɔɔwɔ. I Gusunɔn Hunde mwa wooda nenubun sɔ? Nge Labaari gean sɔ ye i nua ma i naane doke.

³ Amɔna i ka laakari bia me. I torua ka Gusunɔn Hunde. Ma i kɔi i dakura ka besen tiin dam?

⁴ I nɔni swɔa te kpuro wawa kam? Aawo, n n kam.

⁵ Ye Gusunɔ u bɛɛ win Hunde wɛ, ma u sɔm maamaakiginu mɔ besen suunu sɔɔ, u

mò yèn sã i wooda mɛm nɔɔwa? Nge yèn sã i Labaari gea nua ma i ye naane doke.

⁶ Nge mɛ ba yorua, “Aburhamu u Gusunɔ naane doke, yen sɔna Gusunɔ u nùn garisi gemgii.”

⁷ Yen sɔ, i de i n yɛ ma be ba Gusunɔ naane doke beya ba sãa Aburhamun bibu.

⁸ Gusunɔn gari yi raa gerua ma Gusunɔ u koo tɔn tukobu gem wɛ naane dokebun sɔ. Yen sɔna yi Aburhamu Labaari gea waasu kua yellun di yi nɛɛ, “Wunen min diya Gusunɔ u koo bwesenu kpuro domaru kua.”

⁹ Aburhamu u Gusunɔ naane doke ma u domaru wa. Nge mɛya be ba maa Gusunɔ naane doke, ba koo domaru wa ka wi sannu.

¹⁰ Be ba woodan mɛm nɔɔbu gballi ba bu bɔrusi. Domi ba yorua ba nɛɛ, “Bɔrurowa wi u yina u woodan gari kpuro mɛm nɔɔwa yi ba yorua.”

¹¹ Tɛ ya sɔsira kpasasa ma goo kun gem waamɔ Gusunɔn wuswaaɔ ka woodan mɛm nɔɔbu, domi ba yorua ba nɛɛ, “Wi Gusunɔ u gem wɛ naane dokebun sɔ, wiya u ko n wãa.”

¹² Tɛ, wooda ya n̄ ka naane dokebu dendimɔ. Domi ba yorua ba nɛɛ, “Wi u ye kpuro mɛm nɔɔwa, wiya u ko n wãa yen sã.”

¹³ Adama Kirisi u sun yakia saa woodan bɔrin di sanam mɛ u kua wi ba bɔrusi besen sɔ. Nge mɛ Gusunɔn gari yi gerumɔ, “Baawure wi ba bwɛ dāru sɔɔ, u kua bɔruro.”

¹⁴ Kirisi u kua mɛ kpa Aburhamun domaru tu maa ka ko tɔn tukobugiru saa Yesu Kirisi win min di, kpa su ka Hunde mwa naane dokebun saabu win nɔɔ mwɛɛru Gusunɔ u sun kua.

Wooda ka nɔɔ mwɛɛru

¹⁵ Nɛgibu, kon gari yi weesina ka ye tamba yɛ. Tɔnu ù n nɔɔ mwɛɛru kua u sire, goo kun kpɛ u tu seeya, goo kun maa tu sosimɔ.

¹⁶ Tɛ, Aburhamu ka win sikadobuwa Gusunɔ u nɔɔ mwɛɛru kua. Ba n̄ gerua sikadominu nge ba ka tɔn dabinu yã. Adama ba gerua sikadobu, yen tubusiana tɔn turo tɔna, wi u sãa Kirisi wi.

¹⁷ Ameniwa na kī n gere. Gusunɔ u nɔɔ mwɛɛru kua ma u tu sire. Tɛ, wooda ye ya na wɔɔ nɛɛru ka tenan (430) biru, ya n̄ kpɛ yu nɔɔ mwɛɛ te seeya, kpa Gusunɔn sire bi, bu ko kam.

¹⁸ Domi bà n tubi dimɔ wooda nɛnubun sɔ, ba n̄ dimɔ nɔɔ mwɛɛrun sɔ. Adama Gusunɔ u Aburhamu ye wɛwa ka nɔɔ mwɛɛru.

¹⁹ N n mɛn na, mban sɔna ba wooda wɛ. Ba ye wɛwa kpa kookoo si su kun sãa Gusunɔn kīru su n̄ ka sɔsire sere Aburhamun sikadobu ge, gu ka na gɛn sɔ ba nɔɔ mwɛɛru kua. Wollun gɔradobara ba wooda ye tambu nɔɔsia saa sɔmɔ goon min di.

²⁰ Adama tɔn turo ù n gãanu mò u n̄ sɔmɔ goon bukata mɔ. Wee Gusunɔ turowa u nɔɔ mwɛɛ te kua.

Woodan yaasi

²¹ N n mɛn na, wooda ya ka Gusunɔn nɔɔ mwɛɛru sikirinamɔ? Su ku wa mɛ. Domi bà n daa wooda wɛ ye ya koo kpī yu tɔnu wãaru wɛ, Gusunɔ u koo raa tɔnu gem wɛ saa woodan di.

²² Adama Gusunɔn gari gerumɔ ma tambu kpuro ba wãa durum dam nɔmaɔ, kpa kɛɛ tɛn nɔɔ mwɛɛru Gusunɔ u kua ta n̄ ka sãa be ba naane dokegiru yèn sɔ ba Yesu Kirisi naane doke.

²³ Naane dokebun saa yu sere na, wooda ya sun dɔɔre sãawa ya neni sere naane doke bi, bu ka sɔsira.

²⁴ Wooda ye, ya sun nɛnua sere Kirisi u ka tunuma, kpa Gusunɔ u sun gem wɛ naane dokebun sɔ.

²⁵ Tɛ ye naane dokebun saa ya tura, sa n̄ maa wãa dɔɔre sɔɔ.

²⁶ Domi Yesu Kirisi sɔɔ bɛɛ kpuro i kua Gusunɔn bibu naane dokebun sɔ.

²⁷ Mɛya bɛɛ kpuro bɛɛ be i kua Kirisigibu batɛmu sɔɔ i Kirisin daa sebua.

²⁸ Yen sɔna goo kun goo, Yuuba ka tɔn tukobu, yobu ka tii mɔwɔbu, tɔn kurɔbu ka tɔn durɔbu. Bɛɛ kpuro i sãa tia yèn sɔ i gbinne ka Yesu Kirisi.

²⁹ I n̄ sãa Kirisigibu, i maa sãa Aburhamun sikadominu, i ko maa tubi di yèn nɔɔ mwɛɛru Gusunɔ u kua.

4

¹ Ye na gerumɔ wee. Bii wi u koo win baan tubi di, sanam mɛ u gina sãa bii, u n̄ yoo sanɔ gaa kere, baa mɛ kpuro sãa wigia.

² Saa ye u sãa bii, tamba wãa be ba nùn neni, ba maa win wunanɔsu mò sere saa ye win baaba u nùn yiiya.

³ Nge meya n sãa ka beɛ. Sa raa sãa handunian bñun yobu.

⁴ Adama sanam me saa ya tura, Gusunɔ u win bii gɔrima. Tɔn kurɔwa nñn mara, u maa nñn marawa woodan nɔma sɔɔ,

⁵ kpa u ka bu yakia be ba wãa woodan nɔmaɔ kpa su ko Gusunɔn bibu.

⁶ Gusunɔ u win Biin Hunde gɔrima besen gɔrusu sɔɔ u ka sɔɔsi ma win biba beɛ sa sãa. Hunde win saabuwa sa nñn sokumɔ, baaba.

⁷ N n men na, a n maa sãa yoo, a kua bii. Tẽ ye a ka sãa bii, Gusunɔ u maa nun kua tubi dio.

Galatigibun gari Pɔlu neni

⁸ Yellu i n Gusunɔ yẽ, ma i sãa gãanun yobu ni nu n sãa Gusunɔ.

⁹ Adama tẽ nge me i Gusunɔ wura, nge n mam neere, Gusunɔ u beɛ wura, amɔna i ka kĩ i gɔsira handunian bñun mi, ni nu n dam ka beere mɔ. Mban sɔna i kĩ i maa ko nin yobu.

¹⁰ I tɔnu ganun saria swĩi, ka suru ka tɔɔ bakanu ka wɔsu.

¹¹ Tẽ berum man mɔ nen sɔmburu kpuro tu ku raa ko kam te na kua beɛn sɔ.

¹² Na beɛ kanamɔ negibu, i beɛn tii dokeo nen ayerɔ, domi na nen tii doke beɛn ayerɔ. I n man gãanu tore.

¹³ Nge me i yẽ, ka wasin barara na beɛ Labaari gea waasu kua nɔn gbiikiru.

¹⁴ Adama i n man gema, i n maa man yine, baa me nen bararu ta beɛ waabu tusa. I man mwawa nge me i ko Gusunɔn gɔrado mwa, n kun me Yesu Kirisi win tii.

¹⁵ I raa nuku dobu mɔ. Tẽ, mba n beɛ kua. Na kon kpĩ n beɛ seeda diiya ma, n n koo raa kooa i ko i beɛn nɔni wuka i man kẽ.

¹⁶ Na kua beɛn yiberɛ yèn sɔ na beɛ gem sɔɔwa?

¹⁷ Tɔn be, ba beɛn kĩru kasu, adama n n ka yaasi gea. Ba kĩ bu beɛ gɔwa besen min di, kpa i n ben kĩru kasu.

¹⁸ Tɔnu ù n beɛn kĩru kasu ka yaasi gea, gãa geena baadomma, n n mɔ sanam me na wãa ka beɛ tɔna.

¹⁹ Nen bii kĩnasibu, na kpam maa wahala mɔ nge tɔn kurɔ wi u marumɔ, sere Kirisin daa yu ka kooa beɛ sɔɔ.

²⁰ Na kĩ na n wãa ka beɛ tẽ kpa n nen gere kɔsi. Na wãa bitani sɔɔ beɛn sɔ.

Agaa ka Saaraa

ba sãa gari yin weesinaa

²¹ I de n beɛ bikia, beɛ be i kĩ i n wãa woodan nɔmaɔ, i n nua ye wooda ya gerumɔ?

²² Ba yorua ma Aburhamu u bii tɔn durɔbu yiru mara, turo ka kurɔ wi u sãa yoo, turo ka kurɔ wi u sãa tii mɔwɔ.

²³ Yoo wi, u win bii mara nge me tɔmbu kpuro ba ra ma, adama tii mɔwɔ wi, u win bii marawa ka Gusunɔn nɔɔ mwɛɛru.

²⁴ Gari yini yi kua weesinaa. Kurɔ be yiru ba ka nɔɔ mwɛɛnu yiru weene. Teeru, te ta bibu marumɔ yoru sɔɔ, ta naamɔ saa Sinain guurun di, teya ta ka Agaa weene.

²⁵ Agaa wi, u sãare nge Sinain guuru, Daarububan tem sɔɔ. U maa sãa nge Yerusalemu ye ya wãa tẽ, domi ya wãa yoru sɔɔ ka yen tɔmbu kpuro.

²⁶ Adama Yerusalemu ye ya wãa wɔllɔ, ya tii mɔ, ya maa sãa besen mero.

²⁷ Domi ba yorua,

“A gɔru doro, kurɔ wunɛ wi a n marure.

A gbãro a kuuka ko ka nuku dobu,

wunɛ wi a n marubun wahala koore.

Domi kurɔ wi ba raa deri,

u koo bibu ma n kere kurɔ wi u wãa ka durɔ.”

²⁸ Tẽ beɛ negibu, i sãa Gusunɔn nɔɔ mwɛɛrun bibu nge me Isaki u sãa.

²⁹ Sanam meya bii wi ba mara nge baawure, u wi ba mara ka Gusunɔn Hunden dam nɔni sɔɔwa. Meyaa maa n sãa tẽ.

³⁰ Adama mba Gusunɔn gari yi gerumɔ. Yi neewa, “A yoo wi giro ka win bii sannu, domi win bii wi, u n tubi dimɔ ka tii mɔwɔn bii sannu.”

³¹ Nge meya negibu, sa n sãa yoon bibu. Sa sãawa tii mɔwɔn bibu.

I beɛn tii mɔru nenu

5

¹ Sa n ka tii mɔn sɔna Kirisi u sun yara yorun di. Yen sɔ, i yɔro sim sim kpa i ku de bu beɛ duusia yoru sɔɔ kpam.

² I swaa dakio i nɔ. Ne Pɔluwa na beɛ yeni sɔmɔ, i n dera ba beɛ bango kua, i n arufaani gaa wasi Kirisin mi.

³ Nen seeda wee ye na dimɔ kpam. Baawure wi u dera ba nñn bango kua, na yɔro sɔmɔ u koo wooda kpuro mem nɔwawa.

⁴ Bεε be i kī i gem wa Gusunən wuswaa ka woodan nenubu, i tii kara kō Kirisin min di ma i kisira durom nōman di.

⁵ Domi sa yīiyō ma Gusunō u koo sun gem wē ma sa mε swaa daki ka win Hunden dam ka naane dokebu.

⁶ Sà n gbinne ka Yesu Kirisin, bango n̄ kun mε bango sariru ya n̄ gāanu. Ye n̄ s̄aa gāanu yeya naane dokebu bi bu sōmburu m̄ ka kīru.

⁷ I raa duki m̄ bura buram tōna. Wara u bεε swaa bunana i n̄ maa ka gem mēm nōwammε.

⁸ Kākiri bi, bu n̄ nε saa Gusunən min di wi u bεε soku.

⁹ Nge mε ba ra nεε, p̄εε seeyatia fiiko, yeya ya ra p̄εε kpuro kukusie.

¹⁰ Adama Yinni u dera na bεε naane s̄aa. Na yē ma i n̄ ko gāa tukunun bwisikunu ko. Wi u maa bεε bitani dokemō, Gusunō u koo n̄n taare wē baa n̄ n weren na.

¹¹ Negibu, nen tii n̄ n̄ kparamō sere ka tē ma n̄ weene bu bango ko, mban s̄na ba man n̄ni s̄ōmō. N̄ n̄ m̄ mε, Yesun d̄aa bunanarun ḡōn gari yi n̄ maa tōmbu torasiamō.

¹² Be ba bεε bitani dokemō mi, bu doo bu tii maatam ko.

¹³ Negibu, ba bεε sokawa i ka ko tii mōwōbu. Ka mε, i ku de bεen tii m̄ru tu de i n̄ s̄imō ka wasin baa. Adama i n̄ sominamō ka kīru.

¹⁴ Domi wooda kpuron wira wāawa yiire tee bini s̄ō bi bu nεε, “A wunen t̄nusi kīo nge wunen tii tii.”

¹⁵ Adama i n̄ sankinamō nge gbeeku yεε, i m̄εra koonamō, i n̄ yē ma i ko kam koosiana.

Gusunən Hunde ka t̄nun daa

¹⁶ Ye na gerumō wee, i de Gusunən Hunde u bεε kpara. N n̄ kora mε, i n̄ ko maa bεen tii tiin kīru kankam ko.

¹⁷ Domi ye besen tii tiin daa ya kī, ya n̄ ka Gusunən Hunden kīru n̄ō tia s̄aa. Ma Hunden kīru ta n̄ ka besen tii tiin kīru n̄ō tia s̄aa. Kīru yiru ye, ya sannamō sere i n̄ kp̄ē i ko ye i kī.

¹⁸ Adama Gusunən Hunde ù n̄ bεε kparamō i n̄ wāa woodan n̄mā.

¹⁹ T̄nun tii tiin daa ya ra s̄ōsire kpasasa. Yeya k̄ō m̄nabu tantanaru s̄ō, ka daa disinugia ka daa bereteke,

²⁰ ka būu s̄aru ka tim kankam, ka yiberε t̄εru, ka sannō, ka nisinu, ka m̄ru, ka n̄ō ḡōmunu, ka sikirinō, ka karanabu,

²¹ ka kinenu, ka tam n̄rubu, ka aka dibu, yen bweseru kpuro gesi. Na bεε k̄irō m̄ nge mε na raa kua na nεε, be ba yenin bweseru m̄, ba n̄ kp̄ē ba n̄ wāa mi Gusunō u bandu swīi.

²² Adama Gusunən Hunden maruma, kīru, ka nuku dobu, ka b̄ri yendu, ka t̄manabu, ka t̄n geeru, ka nuku tia, ka naane,

²³ ka daa duudwia, ka gaya. Wooda sari ye ya yeni taare w̄εmō.

²⁴ Ma be ba s̄aa Yesu Kirisigibu ba ben tii tiin daa kpeerasia d̄aa bunanarō, ka yen binε ka yen kīru kpuro.

²⁵ Gusunən Hundewa u sun wāaru wē. N n̄ m̄n na, su maa de u n̄ sun kpare.

²⁶ Su ku tii sua kpa sa n̄ sannō seeyamō besen suunu s̄ō, kpa sa n̄ nisinu kuanammε besen tii tiine.

I s̄ōmunu d̄eranō

6

¹ Negibu, i n̄ goo mwa toraru garu s̄ō, bεε be Gusunən Hunde u kparamō, i yēro swaa gea sureo kparam ka tii kawabu, kpa i n̄ tii yē bu ku raa ka bεen tii k̄kirin s̄ō.

² I n̄ s̄ōmunu d̄eranamō kpa i ka Kirisin wooda mēm n̄ōwa.

³ Goo ù n̄ tii m̄εra goo ma u n̄ s̄aa gāanu, u tii n̄ni w̄ōkumōwa.

⁴ I de baawure u win tiin kookoosu yīiya kpa u wa si s̄ō, ye u koo ka woo kana, adama u ku woo kana ma u goo keren s̄ō.

⁵ Domi baawurewa u koo win tii tiin s̄ōmunu s̄ōbe.

⁶ Wi ba Gusunən gari s̄ōsimō, i de yēro u win gāa gee ni u m̄ b̄nu ko ka wi u n̄n s̄ōsimō.

⁷ I ku tii torasia. Ba ku ra Gusunō yaakoru ko. Domi ye t̄nu u duorumō, yeya u koo gē.

⁸ Û n̄ duorumō ye win tii tiin daa ya kī, kam koba ya koo n̄n marua. Û n̄ maa duorumō ye Gusunən Hunde u kī, wāaru te ta ku ra kpewa Gusunən Hunde koo n̄n marua.

⁹ N n̄ m̄n na, su ku wasira gean kobu s̄ō, domi s̄a kun kpane, sa ko wa su gē sanam mε saa ya tura.

¹⁰ Nge meya saa baayere ye sa ayeru mɔ, su baawure durom kua, n mam neere be ba Yesu naane doke.

Kirɔ dāaka ka tɔbiribu

¹¹ Tɛ, i nen yori baka mɛerio ye na bɛe yoruamme ka nen tiin nɔma.

¹² Be ba kɔ bu woo kana wasin sɔ, beya ba kɔ bu bɛe tilasi ko i ka bango ko. Adama ba ye mɔ kpa bu ku ka nani swāaru wa Kirisin dāa bunanarun garin sɔ.

¹³ Baa be ba bango kua mi, ben tii ba n wooda mem nɔwamme. Ma ba kɔ bu bɛe bango ko bu ka woo kana.

¹⁴ Adama ne na kun woo kanamɔ ma n kun mɔ besen Yinni Yesu Kirisin dāa bunanarun garin sɔ, domi win dāa bunanarun sɔna handunian gāanu kpuro kun maa man sāawe gāanu, meya nu n maa man gawamɔ.

¹⁵ Bango ka bango sariru yen gaa kun sāa gāanu. Ye n sāa gāanu, yeya a n sāa taka koora kpa.

¹⁶ Be ba taka koora kpaan wooda yeni swi, alafia ka durom mu n ka bu wāa ka Gusunɔn tɔmbu kpuro.

¹⁷ Saa gisɔn di goo u ku maa man wahala ko domi na boo bori mɔ nen wasi sɔ, yi na wa Yesun sɔ.

¹⁸ Negibu, besen Yinni Yesu Kirisin durom mu n wāa ka bɛe. Ami.

TIRE TE PŌLU U EFESUGIBU KUA

Pōlu u wāawa pirišəm sō Romuō u ka tire te Efesugibu yorua. Ye u tu yorua u kpa, Tisikiwa u gōra u ka tu da. N sāare Efesun bera min Yesun yigbenu kpurowa u tire te yorua, n ñ mō teeru tōna.

Gbiikaa, u bu sōsimō nge mē Yesun yigberugibu ba kua wasi tee Yesu sō. U sōsimō swaa ye Gusunō u kpa u ka win tōmbu gōsa ma u ben toranu suuru kua, ma u bu win Hunde Dεero wē.

Yiruse, u bu kirō mō bu ka ben wāaru di nō tia sō ye ya koo sōsi ma Kirisi u wāa ben wāaru sō ka gem.

Pōlu u garin weenasii dabinu sua u ka Yesun yigberun nō tian gari bu yeerisia. U nεε, Yesun yigberu ta sāawa nge wasi, ma Yesu wi, u sāa yin wiru. Yigbe te, ta maa sāa nge diru, ma Yesu wi, u sāa ten gani gōmburun dam. Yigbe te, ta maa sāa nge kurō, ma Yesu wi, u sāa ten durō.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-2.
2. Kirisi ka win yigberu, wiru 1:3n di sere wiru 3:21.
3. Wāa kpaaru Kirisi sō, wiru 4:1n di sere wiru 6:20.
4. Nōo kana tōbiribu, wiru 6:21-24.

Tōbiribu

¹ Bεε naanε dokeobu, bεε be i wāa Efesuō ma i ka Yesu Kirisi yōra dim dim, nε Pōlu, nε wi na sāa Yesu Kirisin gōro Gusunōn kīru sō, na bεε tōbura.

² Gusunō besen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bεε durom kua kpa bu bεε alafia kē.

Durom mε Gusunō sun kua

bεε ka Kirisin

gbinnaan saabu

³ I de su Gusunō siara besen Yinni Yesu Kirisin Baaba. Bεε ka Kirisin gbinnaan saabu u sun wōllun doma bwese bweseka kua saa win Hunden min di.

⁴ Bu sere handunia taka ko, Gusunō u sun gōsa kō sa n ka sāa wigibu Kirisi sō, kpa sa n sāa dεerobu ka taarε sarirugibu win mi. Win kīru sō

⁵ u himba kua yellun di u sun ko win tiin bibu saa Yesu Kirisin min di. Win tōn geerun sōna u kua mε,

⁶ kpa su ka win durom yiikogim siara mε u sun kua bεε ka win Bii kīnasin gbinnaa sō.

⁷ Domi Kirisin yem saabuwa sa yakia ma ba sun besen durum suuru kua. Nge mēya Gusunō u sun win durom bakam sōsi,

⁸ mε u sun kua n banda ye u sun bwisi beke ka laakari yabua.

⁹ Ma u sun win asiri giasia ye win tii u gōru doke u ko yellun di saa Yesu Kirisin min di.

¹⁰ Gusunōn himba ye, ye u koo yibia dōma te saa ya tura, yera u taka kōora kpuro menna sannu, ye kpuro ye ya wāa wōllō ka ye ya wāa temō, kpa Kirisi u n sāa yen wirugii.

¹¹ Domi gāanu kpuro nu kooramōwa nge mε Gusunōn himba ka win kīru. Ma bεε ka Kirisin gbinnaan sō sa kua tubi diobu Gusunōn mi ka win tiin himba ye u gōru doke yellun di.

¹² N n mēn na, i de su Gusunō bεεε wē, bεε be sa gbia sa yīiyōbu mō Kirisin mi.

¹³ Mēya maa sanam mε i gem gari nua yi yi sāa Labaari Gea ye ya ka bεε faaba naawa, sanam mēya i Kirisi naanε doke. Ma Gusunō u win tiin yīreru doke bεε sō ye u bεε Hunde Dεero kā win nōo mwεeru u raa kua.

¹⁴ Hunde Dεero wiya u sāa nge besen tubin suna ye Gusunō u win tōmbu nōo mwεeru kua. Ma u sun sōmō kam kam ma sa ko tubi ye di sanam mε Gusunō u koo wigibu yakia mam mam. Kpa bu win yiiko siara.

Pōlun kanaru

¹⁵ Yenin saabuwa saa dōma tēn di na bεen naanε dokebu Yinni Yesu sōn baaru nua ka nge mε i naanε dokeobu kpuro kī,

¹⁶ na ñ wasirare na kun ka Gusunō siare bεen sō. Na bεε yaayamō nen kanaru sō,

¹⁷ ma na besen Yinni Yesu Kirisin Yinni, wi u sāa Baaba yiikogii kana u bεε ko laakarigibu kpa u bεε yam bururasia i ka nūn gia.

¹⁸ Na maa nūn bikiamō u bεen gōrun nōni wukia kpa i ka win yam bururam wa, kpa i n ka yē ye i yīiyō yēn sō u bεε soka, ka

nge mε win tubi gean kpāara nε ye u naane dokeobu yiye,

¹⁹⁻²⁰ ka nge mε win dam bakam mu sɔmburu mɔ bεε be sa nūn naanε doke sɔɔ. Dam mε, mu sāa tem ka dam bakam mε u denda u ka Kirisi seeya gɔrin di ma u nūn sinasia win nɔm geuɔ wɔllɔ.

²¹ Miya Kirisi u wāa u wɔllun wirugibu kpuro kere ka min yiikogibu ka damgibu ka yinnibu kpuro ka yīsiru baatere te ba koo kpī bu soku saa yeni sɔɔ ka maa saa ye ya sisi sɔɔ.

²² Ma Gusunɔ u dera u kua gāanu kpuron wirugii, ma u nūn wuna u ka ko wigibun yigberun Yinni boko.

²³ Yigbε te, ta sāa win wasi. Te sɔɔra win tii u wāa u yiba ma u yabu baayere yibiamɔ baama.

2

Gɔɔn suuribu

¹ Gasɔ, i raa sāa nge be ba gu bεen toranu ka bεen mεm nɔɔ sarirun sɔ.

² I ra raa handunian kom kɔsum kpuro ko, ma i hunde kɔsi yi yi wāa wɔllɔn wirugii wiru kpīya wi u sāa hunde ye ya sɔmburu mɔ sere ka tē tɔn be ba kun Gusunɔ mεm nɔɔwammen gɔruɔ.

³ Geema, bεε kpuro sa raa sāawa nge be. Bεen gɔru kīru sɔɔra sa ra n sīimɔ ma sa baayere kua ye bεen wasi kī ka ye sa bwisika. Bεen marumara ta dera sa raa sāa be ba koo Gusunɔn mɔru wa nge be ba tie.

⁴ Adama Gusunɔn wɔnwɔndu ta kpā win kīi bakarun sɔ te u sun kīa.

⁵ Sanam mε sa sāa nge gɔribu bεen toranun sɔ, u sun kua wasobu ka Kirisi sannu. N n mɛn na, win durom sɔna i faaba wa.

⁶ Gusunɔ u sun seeya gɔrin di ka Kirisi sannu kpa su bandu di ka wi sannu wɔllɔ.

⁷ U sun win tɔn geeru sɔɔsi saa Yesu Kirisin min di, kpa su ka win durom bakam wa mε mu n nɔru mɔ sere ka baadommaɔ.

⁸ Domi Gusunɔn duroma ba ka bεε faaba kua naanε dokebun sɔ. N n mɔ ka bεen hania, Gusunɔn kɛra.

⁹ Ya n sāa bεen sɔmburun are. Yen sāna goo kun kpē u woo kana.

¹⁰ Domi sa sāawa Gusunɔn nɔman sɔmburu. U sun taka kuawa bεε ka Yesu Kirisin gbinnaa sɔɔ su ka sɔm geenu ko nūn sɔɔru u kua saa yellun di.

Bwesenu kpuro kua tia

Kirisi sɔɔ

¹¹ Yen sɔ, i ku duari ma ba bεε marawa tɔn tukobu. Yera n dera be ba sokumɔ bangogibu, be ba ben tiin wasi bango kua, ba ra ka bεε soku bango sarirugibu.

¹² I yaayo ma sanam mε, i ka Kirisi toma, i sāa tɔn tukobu Isireliban mi, i n bɔnu mɔ nɔɔ mwεenu sɔɔ, ni Gusunɔ u win tɔmbu kua. I wāa handunia yeni sɔɔ n n ka yīyɔbu, n n maa ka Gusunɔ.

¹³ Adama tē ye i ka Yesu Kirisi gbinne, bεε be i raa ka Gusunɔ toma, tē i wāa win bɔkuɔ Kirisin yem saabu.

¹⁴ Domi Kirisin tiwa u ka sun bɔri yendu naawa ye u ka bwesenu yiru kua bwese teeru, ma u tusiru wuna te ta sāa nge gana ye ya raa bu buranε.

¹⁵ Ka win gɔɔwa u wooda kpeesia ka yen yiirebu ka yen sesenu, kpa u ka kpī u bwesenu yiru ye ko bwese kpaa teeru dege dege win tii sɔɔ. Nge mεya u ka bɔri yendu doke ben suunu sɔɔ.

¹⁶ Kirisi u tusi te kpeesia ka win gɔɔ dāa bunanaru wɔllɔ. Gɔɔ win saabuwa u bwesenu yiru ye kua teeru, ma u bu dorasia ka Gusunɔ. Be kpuro sannu ba kua nge wasi tee.

¹⁷ Nge mεya Kirisi na u ka bɔri yendun labaari nɔɔsia bεen mi, bεε be i raa ka Gusunɔ toma, ka be ba wāa win bɔkuɔ.

¹⁸ Ka geema, Kirisin min diya bεε kpuro, sa ko kpī su da Baaban wuswaaɔ ka Hunde turo win somiru.

¹⁹ N n mɛn na, i n maa sāa tɔn tukobu n kun mε sɔbu, tē i kuawa wuu teugibu ka naanε dokeobu kpuro, i maa kua Gusunɔn yenugibu.

²⁰ Bεε maa i sāa nge gani yi ba bana kpεεkpεeku gen wɔllɔ ge gɔrobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ba sura, Yesu Kirisin tiwa sāa gen gɔmburun dam.

²¹ Wi sɔɔra dii te, ta swεenε ma ta guniamɔ tu ka ko Gusunɔn wāa yeru.

²² Bεε ka Kirisin gbinnan sɔ ba bεε banisi dii te sɔɔ, ka be ba tie sannu i ka ko Gusunɔn Hunden wāa yeru.

3

Pɔlun sɔmburu

tɔn tukobun suunu sɔɔ

¹ Yenin saabuwa ne Pɔlu na kanaru m̀, ne wi Kirisi Yesu u dera na w̄a pirisəm s̄ə b̄e t̄n tukobun s̄.

² Na ȳiȳ kam kam ma i nua k̄ nge me Gusun̄ u man durom kua n ka s̄mbu teni ko b̄eən arufaanin s̄,

³ ka nge me win tii u man win asirin gari giasia. N wee na gari yin fiiko yorua k̄.

⁴ I n gari yi gara i ko i tubu nge me na Kirisin asirin gari ȳ.

⁵ Ba ñ gas̄gibu asiri ye s̄s̄si, adama t̄ē saa win Hunden min di Gusun̄ u ye win ḡro be u ḡsa ka win s̄m̄bu s̄s̄si.

⁶ Asiri ye wee, Labaari Gean saabuwa t̄n tukoba kua tubi diobu ka Yuuba sannu. Be ka Yuuba ba kua wasi tee yin doo dooka, ba maa b̄nu m̄ n̄ə mw̄e te s̄ə, te Gusun̄ u kua Yesu Kirisin min di.

⁷ Na kua Labaari Gean s̄m̄ durom men saabu me Gusun̄ u man kua ka win dam.

⁸ Ne wi na s̄a naane dokeobu kpuron ȳakabu, n̄na Gusun̄ u durom men̄i kua n ka ḡa geenu n̄ru sari ni nu w̄a Kirisi s̄ən labaari kpara t̄n tukobun mi.

⁹ Kpa n ka t̄mbu kpuro giasia nge me Gusun̄n himba asirigia ya koo ka koora. Gusun̄ wi u s̄a ḡanu kpuron Taka Kowo, u asiri ye berua saa yellun di,

¹⁰ kpa w̄llun wirugibu ka ȳiikogibu bu ka win bwisin asansi gia saa Yesun yigberun di saa yeni s̄ə.

¹¹ U kua nge me, win himban s̄ ye u m̄ u sere handunia taka kua, ma ya wiru goora Yesu Kirisi b̄eən Yinni s̄ə.

¹² Ye sa ka n̄n gbinnen saabu ma sa n̄n naane s̄a, yen s̄na sa ko k̄ku su da Gusun̄n wuswaa ka toro sindu.

¹³ N n men na, na b̄e kanam̄ i ku wurura n̄n n̄ni sw̄arun s̄ te na waam̄ b̄eən saabu. Tera ta s̄a b̄eən b̄eere.

Kirisin k̄run kp̄aru

¹⁴ To, gari yin saabuwa na yiire Gusun̄ Baaban wuswaa,

¹⁵ win min di bweseru baatere ta yara te ta w̄a w̄ll̄ ka te ta w̄a tem̄.

¹⁶ Na n̄n kanam̄ u de win Hunde u b̄e dam k̄ b̄eən ḡru nge me win ȳikon kp̄ara ne,

¹⁷ kpa Kirisi u win w̄a yeru ko b̄eən ḡrusu s̄ə b̄eən naane dokebun saabu. Na maa kanam̄ u de i n nuuru m̄ kpa i n ȳ dim dim k̄ru s̄ə.

¹⁸ Kpa b̄e ka naane dokeobu kpuro sannu i ka kp̄i Kirisin k̄run yasum ka ten d̄ebu ka ten gunum ka ten dukum gia,

¹⁹ kpa tu b̄e yeeri, baa me ta t̄nun ȳeru kere, kpa Gusun̄n daa ya n yiba b̄e s̄ə mam mam.

²⁰ Gusun̄ u ȳiko m̄ u ka ko n kere ye sa bikiam̄, ñ kun me ye sa mam bwisikum̄ win dam saabu me mu s̄mburu m̄ b̄e s̄ə.

²¹ Yen s̄, su n̄n b̄eere w̄ Yesun yigberu s̄ə saa Yesu Kirisin min di saa baayere kpuro sere ka baadomma. Ami.

4

Kirisin wasin n̄ə tia

¹ N n men na, i n s̄im̄ nge me n weene be Gusun̄ u soka ba n s̄im̄. Ne Pɔlu, ne wi na w̄a pirisəm s̄ə ȳn s̄ na Yinnin w̄aru w̄a, n̄na na b̄e yeni kanam̄.

² I de i n s̄im̄ ka tii kawabu, ka daa duudwia, ka suuru, kpa i n k̄ru s̄s̄sinam̄ ka temanabu.

³ I hania koowo i n ka n̄ə tia s̄a ye ya wee Hunde D̄eron min di kpa i n gbinn̄e b̄ri ȳndu s̄ə.

⁴ Sa Hunde turo mwa ma sa kua wasi tee. Nge m̄ya maa ȳiȳ teeba sa m̄ ȳn s̄ Gusun̄ u sun soka.

⁵ Yinni turowa sa m̄ ka naane doke teebu ka maa batemu tia.

⁶ Gusun̄ turowa w̄a wi u s̄a baawure kpuron Baaba. Wiya kpuron sun̄, wiya s̄mburu m̄ t̄mbu kpuron min di, u maa w̄a baawure kpuro s̄ə.

⁷ B̄eən baawure u k̄ru mwa nge me Kirisi u k̄,

⁸ nge me Gusun̄n gari yi gerum̄ yi n̄e, “Sanam me u ȳw̄a w̄ll̄, u ka yobu da.

Ma u t̄mbu k̄nu b̄nu kua.”

⁹ T̄, mba “u ȳw̄a w̄ll̄n” tubusianu. Yen tubusiana, u raa sarama w̄llun di u dua sere tem s̄w̄.

¹⁰ N n men na, wi u sarama wiya maa ȳw̄a sere Gusun̄ w̄ll̄ kpa u n w̄a baama.

¹¹ Wiya u gabu ḡsa bu ka ko ḡrobu, gabu s̄m̄bu, gabu waasu kowobu, gabu Yesun yigberun wirugibu, gabu keu koosiobu.

¹² U bu ḡsa bu ka naane dokeobu s̄ru ko win s̄mburun s̄, kpa bu ka Yesun yigberu te ta s̄a win wasi t̄sisia.

¹³ Nge m̄ya b̄e s̄ə kpuro sa ko ka gia ma ḡa teena sa naane doke, sa maa ḡa teenu gia

Gusunən Bii sɔɔ, kpa su ko tən girobu nge mɛ Kirisin tən girora nɛ.

¹⁴ Sa n̄ ko sa n maa s̄a nge bibu be ba koo ka s̄ɔsi kpaaru baatere b̄arikia nge woo guna, n̄ kun mɛ be ba n̄ni w̄okum̄ ma ba bu swaa nim wiam̄ ka bwisi.

¹⁵ Adama sa n gem kparam̄ ka k̄iru kpa su kp̄ɛa ḡaanu kpuro sɔɔ su ka Kirisi kp̄aaru turi wi u s̄a wiru.

¹⁶ Win miya bɛɛ be sa s̄a win wasin doo dooka kpuro sa s̄arisinɛ, ma wasi kpuro yi swɛɛnɛ ka yin gbin gbinka. T̄ɛ, gbindu baatere t̄a n s̄amburu m̄ nge mɛ n weenɛ, wasi kpuro ra n kp̄ɛam̄wa yi n sosim̄ ka k̄iru.

W̄aa kpaaru Kirisi sɔɔ

¹⁷ Wee ye na bɛɛ s̄ɔm̄ ka Yinnin ȳisuru. I ku maa de i n s̄im̄ nge tən tukobu be ba ben bwisiku kamginu sw̄i.

¹⁸ Ba yam bia ben laakari sɔɔ. Ba n̄ w̄a te Gusun̄ u w̄ɛm̄ ȳɛ, ben ȳeru sariru ka ben ḡoru b̄abunun sɔɔ.

¹⁹ Ba n̄ maa sekuru garu m̄, ba ben tii ȳsusiwa toraru sɔɔ mam mam bu ka daa disinugia kpuro ko ka binɛ.

²⁰ Adama bɛɛ, n̄ n̄ mɛ, i gia Kirisin min di.

²¹ Geema, i win gari n̄ɔre kam kam, ma ba bɛɛ gem giasia mɛ mu w̄a Yesu sɔɔ.

²² Ye i gia, yera i bɛɛn daa gura pweto ye ya s̄a bɛɛn gas̄n w̄aaru, ye binɛ kankam ya n̄ni w̄okua ya ka kam kobu d̄ɔɔ.

²³ Kpa i n ḡoru kpaasu ka bwisiku kpaanu m̄ mam mam,

²⁴ kpa i daa kpaasebe ye ya ka Gusun̄gia weenɛ ma ya s̄ɔsiram̄ w̄a geeru sɔɔ te ta d̄ɛre ma ta wee saa gem garin min di.

²⁵ Yen s̄ɔ, i ku maa weesu ko. I de baawure u n da win winsim gem s̄ɔ domi sa s̄awa wasi teen doo dooka.

²⁶ Baa i n m̄aru bara, i ku de yu bɛɛ torasia, i ku maa de ya n bɛɛ w̄asi sere s̄ɔ u ka du.

²⁷ I ku ra de Setam u naa swee yeru wa.

²⁸ Wi u ra raa gb̄eni u ku maa gb̄eni adama u doo u ka win n̄ma s̄am geeru ko kpa u n ḡaanu m̄ u ka s̄arobu somi.

²⁹ I ku de gari k̄osi yi yari bɛɛn n̄ɔ s̄ɔn di, ma n̄ kun m̄ gari gee yi yi somiru m̄ kpa yi n s̄a arufaanigii be ba swaa dakin mi.

³⁰ I ku Gusun̄n Hunde D̄ɛro nuki sanku, domi Hunde wi, u s̄awa Gusun̄n ȳireru

bɛɛ sɔɔ te ta s̄ɔsim̄ ma Gusun̄ u koo sun yakiā mam mam.

³¹ I ku yib̄ɛ t̄ɛru yi ḡoru, ka maa m̄aru ka nuku gbisibu. I ku maa w̄akisina n̄ kun mɛ i w̄anna, i nuku k̄osu kom baam̄ere derio.

³² I durom kuan̄ kpa i n w̄anw̄andu m̄ɔsinɛ. I suuru kuan̄ nge mɛ Gusun̄ u bɛɛ suuru kua Kirisin s̄ɔ.

5

W̄aaru yam bururam sɔɔ

¹ T̄ɛ, ȳen s̄ɔ i s̄a bii be Gusun̄ u k̄i, i hania koowo i n ka m̄ nge wi.

² I de bɛɛn w̄aarun kookoosu su n̄ k̄iru m̄ nge mɛ Kirisi u sun k̄iā ma u win w̄aaru w̄ɛ bɛɛn s̄ɔ nge ȳaku nubu durorugiru te ta Gusun̄ dore.

³ Ȳen s̄ɔ i s̄a naanɛ dokeobu i ku de k̄ɔ mennabu tantanaru sɔɔ n̄ kun mɛ daa disinugia n̄ kun mɛ binɛ, yen gaa yu n̄ɔra bɛɛn suunu sɔɔ.

⁴ I ku maa de sekurun gari n̄ kun mɛ wiira gari n̄ kun mɛ gari kankam yu yari bɛɛn n̄ɔ s̄ɔn di domi n̄ ka bɛɛ weenɛ, adama i de i n Gusun̄ takaru m̄.

⁵ I de i n ȳɛ kam kam ma be ba k̄ɔ mennam̄ tantanaru sɔɔ, n̄ kun mɛ daa disinugiagibu, ben goo kun b̄onu wasi Gusun̄ ka Kirisin bandu sɔɔ. M̄ya maa binɛgii, domi binɛgii s̄awa nge b̄u s̄a.

⁶ I ku ra de goo u ka bɛɛ gari diri swaa nim wia, domi yenin s̄na Gusun̄n m̄aru wee ben wir̄ be ba n̄ n̄n m̄m n̄ɔwamm̄ɛ.

⁷ Yen s̄ɔ, i ku de i n ḡaanu m̄ɔsinɛ bɛɛ ka tən ben bweseru.

⁸ Yellu bɛɛn tii i raa w̄awa yam w̄okuru sɔɔ. Adama t̄ɛ, bɛɛ ka Yinnin gbinn̄an s̄ɔ, i w̄a yam bururam sɔɔ. N n̄ m̄n na, i de i n s̄im̄ nge yam bururamgibu.

⁹ Domi wi u s̄im̄ yam bururam sɔɔ wiya ra n̄ tən geerun kom bwese bweseka m̄ ka gean kobu ka maa gem gerubu.

¹⁰ I kookari koowo i ka gia ye ya koo Yinni w̄ɛre.

¹¹ I ku tii kp̄ɛ kookoo kamgisu sɔɔ si t̄amba m̄ yam w̄okuru sɔɔ. Adama i su terasio yam bururam sɔɔ.

¹² Seku bakara i n nua ye tən be, ba m̄ asiri sɔɔ.

¹³ Adama kookoo si, s̄u n tera yam bururam sɔɔ, su koo s̄ɔsira kpasasa.

14 Geema gāanu baanire ni nu sōsira kpasasa, nu ra kowa yam bururam. Yen sōna Gusunən gari nεε,
“A yando wunε wi a do.

A seewo gərin di.

Kpa Kirisi u nun yam bururasia.”

15 N n mən na, i bεεn sanu sanusu laakari koowo. I ku de i n sīimə nge be ba ku ra bwisiku, adama i n sīimə ka laakari.

16 Saa ye i mə kpuro, i ye dendio ka laakari domi saa yeni, saa kōsa.

17 Yen sō tē, i ku de i n sāa be ba ku ra bwisiku, adama i hania koowo i ka gia ye Yinni u kī i ko.

18 I ku de tam mu bεε go, domi mi sōra daa bεrεtεkε wāa, adama i de Hunde Dεεro u n bεε yiba.

19 I de womu si i ka Gusunə siaramə su n wāa bεεn faagi sō, i n Yinni tāmamə ka siarabun womusu bεεn gōruə.

20 I n Gusunə Baaba takaru mə saa baayere gāanu kpuron sō ka bεεn Yinni Yesu Kirisin yīsiru.

Durəbu ka ben kurəbun

wāasinaa

21 I wiru kpīyanə yèn sō i Kirisi bεεre wēemə.

22 Bεε kurəbu, i bεεn durəbu wiru kpīyo nge mε i ko Yinni kua.

23 Domi durəwa sāa win kurən wirugii nge mε Kirisi u sāa win yigberun wirugii. Yigbe te, ta sāa win wasi, wiya maa sāa ten Faaba kowo.

24 Nge mε yigbe te, ta Kirisi wiru kpīye, nge mεya n weenε kurəbu ba n ben durəbu wiru kpīye gāanu baanire sō.

25 Bεε maa durəbu i bεεn kurəbu kīə, nge mε Kirisi u win yigberu kīa ma u win wāaru wē ten sō.

26 U kua mε, u ka tu dεerasia ka win gari yi yi sāa nge nim, kpa u ka tu tii yiya.

27 Domi u kī tu na win wuswaaə ka ten bεεre kpuro, ta kun disinu ganu mə, n kun mε suriki surikinu, n kun mε serere gaa. U kīwa ta n dεere kpa ta kun taare gaa mə.

28 Mεya n weenε durəbu bu ben kurəbu kīa nge mε ba ben tiin wasi kī. Wi u win kurə kī, u win tii kīwa.

29 Goo sari wi u win tiin wasi tusa, u ra yi diisiewa kpa u yi nōəri nge mε Kirisi u mə win yigberun sō.

30 Domi sa sāawa win wasin doo dooka.

31 Nge mε Gusunən gari yi gerumə yi nεε, “Yen sōna durə u koo win tundo ka win mero deri, kpa wi ka win kurə ba n manine kpa be yiru kpuro bu ko wasi tee.”

32 Gari yi, yi sāawa gari giri yi yi raa berua, adama Kirisi ka win yigberun wāasinaawa na ka yā.

33 Ka mε, i de durə baawure u n win kurə kī nge win tii, kpa kurə baawure u n win durən bεεre yē.

6

Bibu ka ben məwəbu

1 Bεε bibu i bεεn məwəbu mεm nōəwə nge mε Yinni u kī domi yeya ya wā.

2 Wooda gbiikaa ye ya nōə mwεeru mə wee. “A wunen tundo ka wunen mero bεεre wēeyə,

3 kpa a n ka nuku dobu mə, kpa wunen hunde yu dakaa da handunia mi.”

4 Bεε tundobu i ku bεεn bibu məru barasia, adama i bu nenuə ka nōni dokebu kpa i bu Yinnin gari keu ko.

Yobu ka ben yinnibu

5 Bεε yobu i bεεn yinnibu mεm nōəwə handunia mi, ka nasiaru ka diiribu n kun ka murafitiru, kpa n sāa nge Kirisiwa i sāmə.

6 N n mə sanam mε ba bεε yōre tōna, i ka bu tən geeru sōsi. I Gusunən kīru koowo ka bεεn gōru kpuro nge Kirisin yobu.

7 I bu sāawə ka hania kpa n sāa nge Yin- niwa i kuamme, n n mə tōnu tōna.

8 I n yē ma Yinni u koo baawure win səm gee ni u kuan are kōsia, baa n n yoon na, n kun mε tii məwə.

9 Yen sō, bεε yinnibu i maa bεεn yobu kuo nge mε, i ku bu dam dōre. I n yē ma bεε ka be, Yinni turowa i mə wəllə win mi goo kun goo.

Naanε dokeon tabu yānu

10 Ye ya tie na kī n bεε sō wee. Bεε ka Yinnin gbinnaa sō i de win dam bakam mu bεε dam kē.

11 I tabu yānu kpuro sebuo ni Gusunə u bεε wēemə, kpa i ka kpī i yōra dim dim i Setam bwisi yina.

12 Domi n n mə tōmba sa ka gabirinamə, ma n kun mə ka wəllun wirugibu ka yi- ikogibu, ka yam wōkurun sina bibu, ka maa wom dirum siini kōsi.

¹³ Yen sã, i Gusunən tabu yānu kpuro suo i sebe kpa i ka kpī i ka tii yina wahalan tōru sɔɔ, kpa i yōra dim dim ye kpuron biru.

¹⁴ N n mɛn na, i seewo i yōra dim dim kpa i n gem sēke bɛɛn pɔraɔ nge kpaka, kpa i n kookoo geesu sebua nge tarakpe.

¹⁵ I de alafian Labaari Gea ya n sãa nge bɛɛn baranu ni i ko ka tãsi.

¹⁶ Yeni kpuron biru i naanɛ dokebu nenuo nge tɛrɛru kpa i ka kpī i tɔn kōson sɛɛ dōoginu gbara.

¹⁷ I faaba mɔɔ nge sii furɔ kɔkɔru, ka maa Gusunən gari nge takobi ye Hunde u bɛɛ wɛɛmɔ.

¹⁸ I n kanaru mɔ saa baayere kpa i n Gusunən somiru bikiamɔ nge mɛ Hunde Dɛɛro u bɛɛ sōsɔsimɔ. I seewo i yōra kpa i n tɛmanɛ, kpa i n kanaru mɔ naanɛ dokeobu kpuron sã.

¹⁹ I maa kanaru koowo nɛn sã, nà n nɔɔ wukia, n gari wa n gere n ka Labaari Gean gari yi yi raa berua nɔɔsia ka toro sindu.

²⁰ Na sãawa gari yin gɔro baa mɛ na tɛ wãa pirisɔm sɔɔ. Yen sã, i kanaru koowo kpa n kpī n gari yi kpara ka toro sindu nge mɛ n weenɛ.

Nɔɔ kana tɔbiribu

²¹ Bɛɛn kɔnasi Tisiki wi u sãa sɔm kowo naanɛgii Yinnin sɔmburu sɔɔ, u koo bɛɛ nɛn labaari kpuro sã kpa i n ka yɛ nge mɛ na ka wãa.

²² Yen sɔna na bɛɛ nùn gɔriammɛ u ka bɛɛ sã nge mɛ sa ka wãa u ka bɛɛn gōrusu yɛmiasia.

²³ Kpa Gusunɔ Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bɛɛgibu alafia ka kīru wɛ ka naanɛ dokebu sannu.

²⁴ Kpa Gusunən durom mu n ka be kpuro wãa be ba bɛɛn Yinni Yesu Kirisi kī ka kī te ta n nɔru mɔ.

TIRE TE PŌLU U FILIPIGIBU KUA

Pōluwa u gbia u Filipigibu waasu kua ba ka Yesu naane doke, Gərobun Kookoosu 16:12-40. Yen biru, Lukuwa u Pōlu kəsire kua Filipi mi. U Labaari gea kparamə ge səə, u ka Yesun yigberu tāsisiāmə. Saa ye Pōlu u tire te yoruā, u wāawa pirišəm səə. Min diya u Epafoditi gəra Filipio ka tire teni, wiru 2:25-30. Tire te səə, u Filipigibu siara kēē ni ba mərیشان sə, wiru 4:10-19, ma u bu sōəwa ye ya kooramə mi u wāa, wiru 1:12-26 ka wiru 2:17-24. U maa bu yoruawa u ka bu dam kē kpa ben nuku dobu bu n ka wāa Yesu səə baadomma.

Tire ten kpunaa

1. Təbiribu, wiru 1:1-2.
2. Pōlu u Filipigibu kanaru kuammε, wiru 1:3-11.
3. Pəlun tiin wāaru, wiru 1:12-26.
4. Filipigibun sanu sanusu Kirisi səə, wiru 1:27n di sere wiru 2:18.
5. Timəte ka Epafoditi, wiru 2:19-30.
6. Kirəba ka dam kēru, wiru 3:1n di sere wiru 4:9.
7. Siarabu ka təbiribu, wiru 4:10-23.

Təbiribu

¹ Bεε Yesu Kirisigibu bεε be i wāa Filipio, ka sere bεen yigbε tənwerobu ka bεen yigbε səm kowobu, nε Pōlu ka Timəte, bεεε Yesu Kirisin yobu, sa bεε təbura.

² Gusunə bεεn Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bεε durom kua kpa bu bεε alafia kē.

Pōlu u Filipigibu

kanaru kuammε

³ Nε Pōlu, na ra Gusunə nen Yinni siare mən nəə na bεε yaaya.

⁴ Saa baayere nà n kanaru mə bεε kpuron sə, na ra tu kowa ka nuku dobu,

⁵ yèn sə i man somi na ka Labaari gea nəəsia saa təə gbiikirun di sere ka gisə.

⁶ Na yeni yē kam kam, Gusunə wi u səm gee te torua bεε səə u ko n tu mə sere u ka tu dakura Yesu Kirisin tōru səə.

⁷ N ka man dende na n bεen laakari mə mεsum bεε be i bənu mə durom mε səə mε Gusunə u man kua. Domi bεε kpuron kīra man neni, baa nà n wāa pirišəm səə n̄ kun

mε nà n tii mə na ka Labaari gea yinamə na ye tāsisiāmə.

⁸ Gusunəwa sāa nen seedagii ma na bεε kpuro kīwa nge mε Yesu Kirisin kīra sāa.

⁹ Ye na bikiamə nen kanaru səə, yera bεen kīru ta n sosimə ta n dəə, kpa i n Gusunə giamə kpa i n sāa bwisi geegibu,

¹⁰ i ka kpī i gāa geenu tubu. Nge mēya i ko n dεere, kpa i kun taarε gaa mə dəma te Kirisi koo wurama.

¹¹ Kookoo gee si su wee saa Yesu Kirisin min di, siya su ko n maa yiba bεen wāaru səə, kpa su Gusunə bεεε wē kpa su de bu n̄n siara.

Kirisiwa wāaru

¹² Nεgibu, na kī i n yē ma ye n man deema n gəsiawa Labaari gean wuswaa daabu.

¹³ Nge mēya sina kpa kəsobu ka be ba tie kpuro ba yē ma Kirisin sənā na wāa pirišəm səə.

¹⁴ Bεεgibu dabiru, ye ba man wa pirišəm səə ba Yinni naane kua ma ba wərugəru sosi ba Gusunən gari nəəsiāmə ka toro sindu.

¹⁵ Geema, gaba Kirisin gari waasu mə nis-inu ka kinənun sə, adama gaba mə kīrun sə.

¹⁶ Beni ba mə ka kīru domi ba yē ma nen səmbura n ka Labaari gea suna.

¹⁷ Bεənə ba Kirisin gari waasu mə, n n̄ mə ka nuku tia, adama ka kinena. Ba tamaa ba koo man nuku sankiranu sosiawa pirišəm səə.

¹⁸ Ya n̄ taarε ben bwisikunu n̄ n sāa kəsunu n̄ kun mε geenu. Baa n̄ n mēren na, Kirisin gari yi gesi kparara. Nen nukura yen dobu do, ta ko n maa doraməwa ta n dəə.

¹⁹ Domi na yē ma yenin wii gobera sāawa nen faaba bεen kanarun saabu, ka maa Yesu Kirisin Hunden somiru.

²⁰ Domi na mara na maa yīiyə kam kam ma na n̄ gāanun sekuru wasi. Nà n wāa hunde səə, n̄ kun mε nà n gu na toro sindu mə ma nen kookoosu su koo Kirisi bεεε wē nge baadomma.

²¹ Domi nen mi, nà n wāa, Kirisin wāara na wāa, nà n maa gu, gəə man sāawε are.

²² Nà n wāa wāaru səə kon kpī n səm geeru ko. Yen sə, na n̄ yē ye kon gəsi.

²³ Ba man gawe bera yiru kpuro. Na kī n doona kpa na n wāa Kirisin mi, domi mi n buram bo.

²⁴ Adama bεen arufaanin sə n weene na n wāa wāaru səə.

²⁵ Yera na gia, yen sōna na yē ma kon sina kpa na n wāa ka bēε kpuro kpa i wuswaa da ka nuku dobu naanε dokebu sō.

²⁶ Nge mēya sanam mε ko na n kpaam wāa bēεn suunu sō i ko i kpī i woo kana saa nen min di bēε ka Yesu Kirisin wāasinaan sō.

²⁷ I gesi de bēεn sanu sanusu su n ka Kirisin Labaari gea weenε. Nge mēya, nà n na bēεn mi, n̄ kun mε n̄ kun nε, kon bēεn baaru nō ma i yō dim dim i nō nε, ma i sunamō sannu ka gōru teu naanε dokebun sō bi bu wee Labaari gean di.

²⁸ I ku de bēεn yiberεba bu ka bēε gāanu nare. Yeya ya koo bu sōsi ma ba kam kobu dōwa, ya koo maa bēε sōsi ma i wāa faaban swaa sō. Ye kpurowa ya wee saa Gusunōn min di.

²⁹ Domi Gusunō u bēε durom kua i n ka Kirisi naanε sāa. N n̄ mε tōna, u maa bēε durom kuawa i n ka nōni swāaru waamō win sō,

³⁰ kpa i n ka man taa tee bi mō bi i gasō wa na mō. Sere ka tē, biya na mō, nge mε i yē.

2

Kirisin tii kawabu

ka win kpāaru

¹ Kirisi u tōnu tāsisiāmō. Win kīru ta ra n tōnu dam kēmō. Hunde Dεero u ra maa tōnu kpare kpa Kirisi u de tōmbu bu wōnwōndu ka tōn geeru sōsina.

² N n̄ mēn na, na bēε kanamō, i de i man nukuru dorasia ka bēεn nō tia ka bēεn kīi teeru ka bēεn gōru teu ka bēεn bwisiku teenu.

³ I ku gāanu ko kinēnun sō, n̄ kun mε tii suabun sō, adama i tii kawo kpa i wura ma gaba bēε kere.

⁴ Kpa bēεn baawure u ku win tii tōnagia bwisiku, adama u de u maa gabugia bwisiku.

⁵ I de i n bwisiku tee ni mō ni Yesu Kirisi u raa mō.

⁶ U ka Gusunō nε. Adama u n̄ ka n̄n kinēnu kue.

⁷ U kpuro deriwa ye u raa mō ma u gōsira nge yoo.

U ka tōnu weena.

Ye u kua tōnu u kpa,

⁸ u tii kawa ma u wiru kpī sere ka gōwō wi u mam sāa dāa bunanarun gō.

⁹ Yen saabuwa Gusunō u n̄n sua wōllō gem gem ma u n̄n yīsiru kã te ta yīsa kpuro bēεrε kere.

¹⁰ Kpa dūuru baatere tu yiira tu Yesun yīsiru bēεrε wē wōllō ka temō ka tem sōwō.

¹¹ Kpa nō baagere gu Gusunō Baaba bēεrε wē kpa gu tuuba ko gu nεε, Yesu Kirisi sāawa Yinni.

Fitila ni nu ballimō

handunia sō

¹² Yen sōna nen kīnasibu, nge mε i ra raa mem nō sanam mε na wāa ka bēε, tē ye na ka bēε toma, i kookari koowo n kere ka berum ka diiribu bēεn faaba yu ka yibu.

¹³ Domi Gusunōwa u sōmburu mō bēε sō kpa i n ka gōru kīru mō te ta koo ko ye n koo n̄n dore.

¹⁴ I kpuro koowo n kun ka wōkinu n̄ kun mε sikirinōsu,

¹⁵ kpa i n dεere i kun taare gaa mō tōmbun nōni sō, kpa i n sāa nge Gusunōn bibu be ba n̄ serere mō handunian tōn kōsobun suunu sō be ba swaa sare. I n ballimō ben suunu sō nge fitilanu,

¹⁶ i n ka bu wāarun gari nōsiamō. I n mō mε, kon kpī n woo kana Kirisin tōru sō, yēn sō nen hania ka nen sōmbura kun kam kue.

¹⁷ Bēεn sāa te i mō ka naanε dokebu ta sāa nge yākuru. Baa bā n man go ba nen yem wisi nge doma tam bēεn yāku ten wōllō, nen nukura koo dora, kon maa ka bēε nuku dobu bōnu ko.

¹⁸ Nge mēya n maa weenε bēε i n nuku dobu mō kpa i ka man bēεn nuku dobu bōnu ko.

Timōte ka Epafoditi

¹⁹ Yinni Yesu ù n wura na yīiyō n bēε Timōte gōriama n̄ n sosi, kpa nen tii n ka dam wa n̄ n bēεn labaari nua.

²⁰ Domi wi turon bwisikuna nu kua teenu ka neginu, u maa bēεn wōnwōndu mō ka gem.

²¹ Be ba tie kpuro ben tii tōnan bwisikuna ba mō, n̄ n̄ ka Yesu Kirisiginu.

²² Bēεn tii i yē nge mε Timōte u tii sōsi naanēgii ma u ka man Labaari gean sōmburu kua nge bii ka win baaba.

²³ Yen sōna na yīiyō n bēε n̄n gōriama sanam mε kon gia mī sō na wāa.

²⁴ Na naanε sāa ma Yinni u koo de n na bēεn mi nen tii n̄ n sosi.

²⁵ I raa man beɛgii Epafoditi ɔriama ka somiru tɛn bukata na mɔ, wi, wi u s̄aa nɛn beruse s̄amburu s̄ɔɔ ka tabu s̄ɔɔ. Tɛ na wa ma n weene n n̄n ɔs̄iama beɛn mi.

²⁶ Domi beɛ kpuron waabu n̄n neni gem gem, win laakari maa seewa yɛn s̄ɔ i raa nua ma u barɔ.

²⁷ U bara ka gem sere u ɔɔ turuku kua, adama Gusunɔ u win wɔnwɔndu wa. N n̄ mɔ wi tɔnagiru, ka nɛn tiigira, kpa nɛn nuku sankiranu nu ku kpɛa n banda.

²⁸ Yen s̄ɔna na sende n ka beɛ n̄n ɔs̄iama kpa beɛn nukuru tu ka dora i n n̄n wa, kpa nɛn nuku sankiranu nu maa ka kaara nɛn tii.

²⁹ N n mɛn na, i n̄n dam koosio nge beɛgii Yinni s̄ɔɔ ka nuku doo bakabu kpa i tɔnu win bweseru beɛɛ wɛ.

³⁰ Domi u ɔɔ turuku kua Kirisin s̄amburun s̄ɔ. U win tii kari bɔrie u ka man somiru naawa te i n̄ fɛɛ wa beɛn tii i ka man naawe.

3

Nge mɛ ba ra gem wa

Gusunɔn wuswaaɔ

¹ Tɛ, nɛgibu, i de i n nukuru do ye i ka s̄aa Yinnigibu. Nɛn mi, na n̄n wasiramɔ n ka beɛ yaayasia ye na raa yorua kɔ, beɛn mi maa, somira.

² I n tii se ka k̄ɔsan kowobu be ba s̄aa nge b̄ɔnu, ma ba wasin bango naane s̄aa.

³ Beɛɛra sa s̄aa bangogii geebu, n n̄ mɔ be, domi sa Gusunɔ s̄aamɔ ka win Hunde, sa woo kanamɔ Yesu Kirisin s̄ɔ, sa n̄n maa beɛn naane doke wasin komanu s̄ɔɔ.

⁴ Ka mɛ, nɛn tii kon kp̄i n nɛn naane doke wasin komanu s̄ɔɔ. Gabu b̄a n tamaa ba koo kp̄i bu ko mɛ, kaa ra gere nɛ?

⁵ Ba man marawa Isirelin bii, Benyamɛɛn bweseru s̄ɔɔ. Na s̄awa Yuu wi Yuuba ba mara. Ma ba man bango kua s̄ɔɔ n̄ɔba itase. N n maa woodan s̄ɔn na, na kua Falisi.

⁶ Na raa mam hania mɔ sere na Yesun yigberu n̄ni s̄ɔmɔ. N n gem kason na, woodan mɛm n̄ɔbu s̄ɔɔ, ɔoo kun kp̄ɛ u man taare wɛ.

⁷ Adama ye na raa mɛɛra are, tɛ na ye kpuro garisi wom dirum Kirisin s̄ɔ.

⁸ Na mam kpuro garisi wom dirum domi ɔaa bakana n̄n nɛn Yinni Yesu Kirisin ɔaa. Win s̄ɔna na kpuro deri, na maa ye mɛɛra kubanu na n ka Kirisin m̄n s̄ɔ,

⁹ kpa na n ka n̄n gbinne. Na n̄n maa ȳiyo ma kon gem wa woodan mɛm n̄ɔbun s̄ɔ, adama kon gem wa yɛn s̄ɔ na Kirisin naane doke. Gem mɛ, mu weewa saa Gusunɔn min di naane doke bin saabu.

¹⁰ Ye na k̄i, yeya n Kirisin ɔaa, ka maa dam mɛ u ka seewa ɔarin di kpa na n b̄ɔnu mɔ win wahala s̄ɔɔ, kpa n ka n̄n weena win ɔɔ s̄ɔɔ,

¹¹ kpa na n ȳiyo nɛn tii ma kon se ɔarin di.

Aren naa girabu

¹² N n̄n mɔ na are n̄ma tura ɔina, n n̄n maa mɔ na yiba. Adama na yi naa ɔire yi ka ko nɛgii yɛn s̄ɔ Yesu Kirisin u man kua wigii.

¹³ Nɛgibu, na n̄n tamaa na ɔina yi n̄ma tura, adama ɔaa teena na m̄, na ɔaa birukinu duari, ma na wuswaaginunaa ɔire.

¹⁴ Nge mɛya na ye na naa ɔire duka sw̄i n ka are yi wa yi Gusunɔ u sun sokue w̄llɔ saa Yesu Kirisin min di.

¹⁵ Beɛɛ kpuro, beɛ be sa s̄aa tɔn girobu, su bwisiku nge mɛ. Adama beɛ i n bwisiku tukunu ganu mɔ, Gusunɔ u koo beɛ gem s̄ɔɔsi.

¹⁶ Ka mɛ, baa n̄n n man na sa tura, su gesi da wuswaaɔ swaa tia s̄ɔɔ.

¹⁷ Nɛgibu, i man saario beɛ kpuro. Sa beɛ kom gem s̄ɔɔsi. N n mɛn na, i bu n̄ni girario be ba kom gem mɛ sw̄i.

¹⁸ Na beɛ s̄ɔwa kɔ n̄n dabiru, na kpam wure na beɛ s̄ɔmɔ tɛ ka ȳiresu, tɔn dabira w̄a be ba s̄iimɔ nge Kirisin d̄aa bunanarun garin yiberɛba.

¹⁹ Kam koba ba koo ka wiru ɔo, domi ben nukura ta s̄aa ben yinni. Ye n weene n bu sekuru ko yera ba ka woo kanamɔ. Handunia yen ɔaanu tɔnawa ba bwisikumɔ.

²⁰ Adama beɛɛ, Gusunɔn w̄lla ta s̄aa beɛn wuu. Min diya sa beɛn Faabagii Yinni Yesu Kirisin mara u na.

²¹ Wiya koo beɛn wasi yiiko sarirugii k̄osi ka win dam mɛ mu koo de kpuro n̄n wiru kp̄iya, kpa yi ka win wasi ȳikogii weena.

4

Yiirebu

¹ Yen s̄ɔna nɛn k̄inasibu, beɛ b̄ɛn waara man neni, beɛ be i man nuku dobu w̄ɛmɔ, ma na woo kanamɔ beɛn s̄ɔ, i de i n ȳɔ mɛ dim dim Yinni s̄ɔɔ, nɛn k̄inasibu.

² Na Efodi ka Sentisi kanamə bu de ba n nɔɔ nɛ Yinni sɔɔ.

³ Wunɛ maa, nɛn sɔm kowosi naanɛgii, na nun kanamə a kurə be somiə. Ba suna Labaari gean sɔ ka nɛ sannu, ka maa Kelema ka sere nɛn sɔm kowosi be ba tie, bɛn yɪsa yorua wāarun tireru sɔɔ.

⁴ I de bɛɛn nukura n do Yinni sɔɔ baadomma. Na kpam wure na gerumə, i de bɛɛn nukura n do.

⁵ I de tɔmbu kpuro bu bɛɛn tɔn geeru wa, domi Yinnin naaru ta turuku kooma.

⁶ I ku wurura gāanun sɔ, adama baayere sɔɔ i n da Gusunə kanɛ ka siarabu kpa i nɔn bikia yɛn bukata i mɔ.

⁷ Ma bəri yɛndu te Gusunə u wɛɛmɔ, te ta tɔnun yɛru kpuro kere, ta koo bɛɛn gɔru ka bɛɛn bwisikunu kɔsu bɛɛ ka Yesu Kirisin gbinnaa sɔɔ.

⁸ Ye ya tie nɛgibu, i bwisikuo ye ya wā ye ba koo siara. Yeya ye ya sāa gem kpuro, ka ye ya bɛɛɛ mɔ kpuro, ka ye ya swaa swīi kpuro, ka ye ya dɛɛre kpuro, ka ye ya do kpuro, ka ye n weenɛ tɔmbu siara kpuro.

⁹ I n da ko ye i gia ka ye i mwa ka ye i nua nɛn min di, ka ye i wa na kua. Sanam mɛya Gusunə wi u bəri yɛndu wɛɛmɔ u ko n wāa ka bɛɛ.

Pɔlu Filipigibu siaramə

ben kɛrun sɔ

¹⁰ Nɛn nukura do gem gem Yinni sɔɔ ye na ka wa ma i kpam nɛn bwisikunu mɔ. Na n gerumə ma i ku ra raa nɛn bwisikunu ko, adama ayera i raa bie.

¹¹ Na n gerumə mɛ, yɛn sɔ na wāa yāaru sɔɔ, domi na gia mɛ ko na n ka bəri yɛndu mɔ baa n n mɛren na.

¹² Na yāarun dɔɔnɛ mɔ, na maa mɔɔ bakarun dɔɔnɛ mɔ. Yam kpuro ka ye n man deema kpuro sɔɔ, na gia mɛ kon ko deburun saa ka gɔɔrun saa. Na maa yɛ mɛ kon ko mɔɔ bakaru sɔɔ ka yāaru sɔɔ.

¹³ Kon ye kpuro kpī saa Kirisin min di wi u man dam kɛmɔ.

¹⁴ Ka mɛ, i kua n wā ye i ka man nɔni swāaru bɔnu kua.

¹⁵ Bɛɛ Filipigibu bɛɛn tii i yɛ sāa sāa ma Labaari gean kparabun torubu sɔɔ, sanam mɛ na sīa Masedɔnin di, Yesun yigberu garu sari te ta man somi ma n kun bɛɛ tɔna. Nɛ ka bɛɛ tɔnawa sa kɛɛna.

¹⁶ Domi ye na wāa Tesalonikaɔ, i man somi kɔ nɛn bukata sɔɔ, n n mam mɔ nɔn teeru.

¹⁷ N n mɔ kɛra na kasu, na kīwa sosiru tu sosi bɛɛn are sɔɔ.

¹⁸ Na ye kpuro wa ye i man mɔrisiama. Ya maa tura ya tia. Tɛ ye Epafoditi ka man bɛɛn kɛnu naawa nu ka man saka kua, nu sāawa nge yāku nubu durorugiru te ta Gusunə wɛre ma u tu mwa.

¹⁹ Gusunə nɛn Yinni u koo bɛɛ kpuro wɛ yɛn bukata i mɔ nge mɛ win dukia yiikogia nɛ, Yesu Kirisin min di.

²⁰ Su Gusunə bɛɛn Baaba bɛɛɛ wɛ sere ka baadomma. Ami.

Tɔbiri dāakibu

²¹ I Yesu Kirisigibu kpuro tɔbirio. Nɛ ka bɛɛgii be sa wāa sannu sa bɛɛ tɔbura.

²² Naanɛ dokeobu kpuro be ba wāa mini, n ku mam ko sina kpaarugibu ba bɛɛ tɔbura.

²³ Kpa Yinni Yesu Kirisin durom mu n ka bɛɛn baawure wāa.

TIRE TE PŌLU U KOLOSEGIBU KUA

Kolose ya s̄awa wuu maro burō ge ga w̄a Efesun s̄o yari yeru gia, Turukin temō. Goo kun yē s̄a s̄a nge mē Yesun yigberu ta ka torua Koloseō. Adama Epafasi ka Filemōwa ba ka Labaari gea da mi. S̄orakudo be, ba maa ye nuawa Pōlun min di sanam mē u sina Efesuo w̄o ita, wiru 1:6-7 ka wiru 4:12-13 ka Filemō 1:2-5. Pōlu kun Kolosegibu beram daare, adama u ben labaari nua ya do. Yen s̄na u tireru yorua u Tisiki ka Onesimu wē bu ka da. Ye ya s̄a Kolosegibun yigberun wahala yera ba s̄a dabinu menna teeru. Ba gabun bwisikunu ka Gusunōn gari garisi tia. Yigbe te s̄o, Gerēkiba ba w̄a ka Yuuba ka sere tem min tumbu be ba mō Firisiba. Be kpurowa ba kasu bu ben deemaan gari sosi Yesun gari s̄o kpa yi n s̄a tia. Yen s̄na Pōlu u Kolosegibu yorua ye n weene bu ko, yera bu tii Yesu wē mam mam.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-2.
2. Siarabu ka kanaru, wiru 1:3-14.
3. Kirisin asansi ka win s̄omburu, wiru 1:15-23.
4. S̄ombu te ba Pōlu nōmu s̄andia, wiru 1:24n di sere wiru 2:5.
5. Besen gbinnaa ka Kirisi, wiru 2:6-19.
6. W̄a kpaaru Kirisi s̄o, wiru 2:20n di sere wiru 4:1.
7. Kirōba ka tōbiribu, wiru 4:2-18.

Tōbiribu

¹⁻² Bēe naane dokeobu Koloseō, bēe be i s̄a besen k̄nasi b̄orakiniba Kirisi s̄o, ne Pōlu, Kirisi Yesun ḡoro Gusunōn k̄run s̄o ka besegii Timōte, sa bēe t̄bura. Gusunō besen Baaba u bēe durom kua kpa u bēe alafia kē.

Siarabu kanaru s̄o

³ Sa ra Gusunō besen Yinni Yesu Kirisin Baaba siare bēen s̄o baadomma besen kanaru s̄o,

⁴ yēn s̄o sa nua nge mē i Yesu Kirisi naane doke ka nge mē i naane dokeobu kpuron k̄ru mō.

⁵ Sanam mē Labaari gea ye ya s̄a gem gari ya gbia ya tura bēen mi, i nua ma i ȳiyōbu

mō ma ba bēe ḡānu ȳiye w̄ollō. Ȳiyō bin s̄na i naane dokebu ka k̄ru mō.

⁶ Labaari gea ye, ya teriamō ya ka domaru naamō handunia kpuro s̄o nge mē ya kua bēen mi saa m̄n di i Gusunōn durom gari nua ma i tuba ma yi s̄awa gem.

⁷ Epafasi besen k̄nasi s̄om kowosi, wi u s̄a Kirisin s̄om kowo naanegii ma u kua besen k̄sire bēen mi, wiya u bēe ye giasia.

⁸ U maa sun k̄i te Hunde D̄ero bēe k̄n baaru s̄owa.

⁹ Yen s̄na sa ra n kanaru mō bēen s̄o kpeetim sari saa m̄n di sa bēen gari nua. Sa Gusunō kanamō u de i gia mam mam ye u k̄i, kpa u de win Hunde u bēe bwisi ka laakari kē.

¹⁰ Saa yera bēen sanu sanusu su ko n ka Yinnigiigisu weene, kpa i n da ko ye n koo n̄n w̄ere. Bēen w̄ara koo maa kookoo geesu bwese bweseka s̄osi nge d̄a te ta bii geenu marumō, kpa i Gusunō giam sosi.

¹¹ Sa Gusunō kanamō u bēe t̄asisia kpuro s̄o ka win dam ȳiikogim, kpa i kp̄i i n ka yabu baayere temanē ka suuru nuku dobu s̄o.

¹² I n Baaba siaramō wi u dera i b̄onu mō tubi s̄o ye Gusunō u naane dokeobu ȳiye yam bururam s̄o.

¹³ Geema u sun w̄ara saa yam w̄okurun dam di ma u sun sinasia mi win Bii k̄nasi u bandu dii.

¹⁴ Domi win saabuwa sa yakiaara ma ba besen durum suuru kua.

Kirisin tiin asansi

ka win s̄omburu

¹⁵ Gusunō u n̄ waarō adama Kirisi u sun n̄n s̄osi mam mam win wasi s̄o. U s̄a win Bii yeruma wi u w̄a ba sere ḡānu kpuro taka kua.

¹⁶ Domi win min diya Gusunō u baayere taka kua ye ya w̄a w̄ollō ka temō, ye sa ka n̄ni waamō ka ye sa n̄ waamō, nge w̄ollun sinambu ka wirugibu ka ȳiikogibu ka sere damgibu. Gusunō u kpuro taka kua saa win min di, u maa ye kua win s̄o.

¹⁷ U w̄a ba sere ḡānu kpuro taka kua. Win dam saabuwa ḡānu kpuro nu ka w̄a nin ayerō.

¹⁸ Win yigberu ta s̄awa nge wasi, wiya maa s̄a nge yin wiru. Wiya w̄aarun nuuru, wiya maa gbia u seewa ḡarin di, u ka ko kpuron ḡbiikoo.

¹⁹ Domi Gusunən gõru kīra win daa kpuro ya n ka wāa win Bii sɔɔ.

²⁰ Ma n nùn wēre u wi ka tɔmbun sannɔ kpeesia ka win Biin yem dāa bunanaru wɔllɔ kpa u ka tii gāanu kpuro dorasia saa win min di ni nu wāa temɔ ka ni nu wāa wɔllɔ.

²¹ Bɛɛ maa, i raa gasɔ ka Gusunɔ toma, i raa sāa win yiberɛba bɛɛn bwisikunu sɔɔ bɛɛn kookoo kāsusun sɔ.

²² Adama tē, Gusunɔ u ka tii bɛɛ dorasia sanam mɛ win Bii u gu nge tɔnu, kpa i ka yōra win wuswaaɔ i n deere, i n wāa disinu ka taare sariru sɔɔ.

²³ i n temanɛ i n tāsaa naane dokebu sɔɔ dim dim, kpa i ku ra bɛɛn yīiyɔbu deri bi i mɔ saa min di i Labaari gea nua, ye ba tɔnu baawure nɔɔsia wi u wāa handunia sɔɔ. Ne Pɔlu na maa kua yen sɔmɔ.

Sɔmbu te ba Pɔlu

nɔmu sɔndia Yesun yigberun sɔ

²⁴ Tē nen nukura do yèn sɔ na nɔni swāaru waamɔ bɛɛn sɔ. Ma na nɔni swāa te yibiamɔ te Kirisi u koo ra wa win yigberun sɔ te ta sāa win wasi.

²⁵ Ma Gusunɔ u man kua yigbe ten sɔm kowo nge mɛ u man yiire bɛɛn sɔ, kpa n ka win gari kpuro nɔɔsia.

²⁶ Gari yi, yi sāa asiri ye u raa tɔmbu kpuro berue saa yellun di, adama tē u wigibu ye sɔɔsi.

²⁷ Domi u kī u bu giasia ma win asiri ya bɛɛre ka yiiko mɔ bwese tukunun suunu sɔɔ. Asiri ye wee, Kirisi wāa bɛɛ sɔɔ, yeya ya gerumɔ ma i ko Gusunən yiiko bɔnu ko.

²⁸ Kirisi win gariya sa kparamɔ, ma sa tɔnu baawure kirɔ mɔ, sa maa bu keu sɔɔsimɔ ka bwisi gee, kpa bu ko tɔn girobu be ka Kirisin gbinnaa sɔɔ su sere bu tusia Gusunən wuswaaɔ.

²⁹ Yen sɔna na sɔmburu mɔ na sunamɔ ka win dam mɛ mu sɔmburu mɔ ne sɔɔ gem ka tia.

2

¹ I de n bɛɛ sɔ nge mɛ nen hanian kpāara ne bɛɛn sɔ ka Lodisegibun sɔ ka maa be kpuron sɔ be ba n ka man nɔni waare.

² Na mɔ mɛ, n ka bu dam kē n kpā, kpa ben tii ba n gbinnɛ ka kīru, kpa ben yēru ta n sosimɔ sika sariru sɔɔ. Nge mɛya ba koo ka Gusunən asiri gia ye ya sāa Kirisin tii.

³ Wi sɔara bwisi ka yērun dukia kpuro berua.

⁴ Na bɛɛ yeni sɔmɔwa kpa goo u ku raa bɛɛ nɔni wōke ka nɔɔ dobu.

⁵ Domi baa nen wasin kuseru tà kun wāa bɛɛn mi, ka mɛ, nen hunde ya ka bɛɛ wāa. Na maa nuku dobu mɔ yèn sɔ i wāa nɔɔ tia sɔɔ, ma bɛɛn naane dokebu yɔ dim dim Kirisi sɔɔ.

Wāa te ta yiba Kirisi sɔ

⁶ N n mɛn na, nge mɛ i Yinni Yesu Kirisi wura, i n bɛɛn wāaru dimɔ i n gbinnɛ ka wi.

⁷ I de bɛɛn gbini yi n duku wi sɔɔ, kpa i n tii nɔɔrimɔ i n kpēamɔ saa win min di, kpa i n tāsaa naane dokebu sɔɔ nge mɛ ba bɛɛ sɔɔsi, kpa siarabu bu n yiba bɛɛn nɔɔ sɔɔ.

⁸ I n tii sɛ kpa goo u ku raa bɛɛ yina mwa ka win yēru garu ka taki dibu. Sɔɔsi ten bweseru ta naamɔwa saa tɔmbun deemaan di ka maa handunian būnu, n n mɔ Kirisin min di.

⁹ Domi mèn nɔru Gusunɔ ne, ya sɔɔsira Kirisin wasi tɔnugii sɔɔ.

¹⁰ Ma i kpuro mɔ wi sɔɔ bɛɛ ka win gbinnaa sɔɔ wi u sāa wɔllun wirugibu ka yiikogibun sina boko.

¹¹ Bɛɛ ka win gbinnaa ye sɔɔ, i maa bango wa, adama n n mɔ bango ye tɔnu ra ko. Yeni ya weewa Kirisin min di. Ya sāawa yakiabu saa wasi durumgiin dam di.

¹² Geema, sanam mɛ ba bɛɛ batemu kua n sāare ba bɛɛ sikuawa ka Kirisi ma ba bɛɛ seeya ka wi, yèn sɔ i Gusunən dam bakam naane sāa wi u nùn seeya gɔrin di.

¹³ Gasɔ, i raa sāa gɔribu bɛɛn toranun sɔ ka maa yèn sɔ i sāa be ba kun bango kue. Adama tē Gusunɔ u bɛɛ kua wasobu ka Kirisi sannu sanam mɛ u sun bɛɛn toranu kpuro suuru kua.

¹⁴ Kirisi u yora ye wōka ye ya sun taare wē bɛɛn wooda sarabun sɔ, u maa ye kpare dāa bunanaru wɔllɔ u ka ye kpeesia.

¹⁵ Sanam mɛ u gu dāa bunanaru wɔllɔ u wɔllun wirugibu ka yiikogibu kamia u bu sekuru doke batuma sɔɔ u maa ben dam kpeesia.

¹⁶ N n mɛn na, i ku de goo u bɛɛ taare wē dim ka nɔrubu sɔɔ, n kun mɛ tɔɔ bakanu ganun dibu sɔɔ, n kun mɛ suru kpaon yaribu ka tɔɔ wēraruginun kookoosu sɔɔ.

¹⁷ Yeni kpuro ya sāawa gāa ni nu sisin yaayaasu. Kirisin tiiwa gāa ni.

18 Goo wi u s̄aare u tii kawam̄, ma u w̄allun ḡaradoba s̄aam̄, i ku de u b̄e b̄een sian are w̄arari. Domi t̄onu win bweseru u tii suam̄ k̄asinun s̄, u maa tii ḡaam̄ kam win bwisiku t̄onuginun s̄.

19 U n̄ Kirisi n̄eni kem kem wi u s̄a wiru, t̄en min di wasi kpuro yi m̄enn̄e ka yin gb̄in gb̄inka ka s̄inu, yi ka dam waam̄ yi kp̄eam̄ nge m̄e Gusun̄ u yi sosim̄.

Ḡa ka w̄aaru Kirisi s̄a

20 M̄a i gu ka Kirisi sannu i kisira handunian komanun di, mban s̄na i w̄aaru dim̄ nge handunia yenigibu. Mban s̄na i derim̄ ba b̄e woodaba s̄obim̄ be ba n̄e,

21 a ku yeni b̄esu, a ku yeni denda, a ku yēn̄o baba.

22 Yeni kpuro ya koo kam kowa b̄a n ye dendim̄. T̄ambun wooda ka ben s̄osinu t̄onawa i sw̄i.

23 Geema, wooda be, ba ka bwisin ḡaanu ween̄e à n bu m̄era, ka ben s̄aaru te ta wee saa t̄onun ḡru k̄run di, ka ben tii kawa weesugibu, ka maa ben wasin seserun serusiabu. Adama baq wooda ben tia kun dam gam̄ m̄o yu ka wasin k̄ru kankam taare.

3

1 Ba b̄e seeya ka Kirisi sannu ḡarin di. N n m̄en na, i w̄allun ḡaanu kasuo mi Kirisi u s̄ Gusun̄n n̄m geū.

2 I w̄allun ḡaanun bwisikunu koowo, n n̄ m̄o temginu.

3 Domi i gu, b̄een w̄a geera maa berua ka Kirisi sannu Gusun̄n mi.

4 Kirisi wi, u s̄awa b̄een w̄aaru. Sanam m̄e u koo kurama, b̄een tii maa i ko i tera ka wi sannu win yiiko s̄a.

W̄a gururu ka w̄a kpaaru

5 N n m̄en na, i handunian k̄run ḡaanu kpuro goowo ni nu s̄mburu m̄o b̄e s̄a, niya k̄o m̄ennabu tantanaru s̄a, ka daa disinugia, ka wasin bine, ka k̄ru kankam, ka k̄ode, domi k̄ode ya s̄awa nge b̄u s̄aaru.

6 Ḡa ni kpuron s̄na Gusun̄n m̄aru wee ben mi, be ba n̄ n̄un m̄em n̄owamm̄e.

7 Geema, i raa gas̄o m̄o nge be, sanam m̄e tora nin bwesera b̄e w̄asi.

8 Adama t̄e, i ye kpuro k̄ow̄o ye n s̄a m̄aru ka nuku gb̄isibu ka maa nuku k̄osuru. I ku de w̄amburu n̄ kun m̄e gari sw̄ininu nu yari b̄een n̄o s̄on̄ di pai.

9 I ku weesu kuana domi i daa gura ka yen kookoosu pota k̄o,

10 ma i daa kpāa sebua. Gusun̄wa u b̄e daa kpāa ye w̄e i n ka n̄un ḡiam̄ kpa i n ka n̄un weenam̄.

11 Nge m̄eya b̄e s̄a goo kun goo, t̄on tuko ka Yuu, wi u bango kua ka wi u n̄ bango kue, baru kpaarugii, n̄oni w̄okunugii, yoo ka tii m̄ow̄o, adama Kirisi t̄onawa s̄a ḡaanu, u maa w̄a t̄ambu kpuron suunu s̄a.

12 N n m̄en na, ȳen s̄ Gusun̄ u b̄e k̄ia ma u b̄e ḡsa i ka ko wigibu, wee ye n ween̄e i sebe, w̄anw̄andu ka t̄on geeru ka tii kawabu ka daa duudwia ka suuru.

13 I n t̄emasin̄e kpa i n suuru kuanamm̄e gari ḡe yi n dua b̄een suunu s̄a. Nge m̄e Yinni u b̄e suuru kua, i n suuru kuanamm̄e nge m̄e.

14 Yeni kpuron w̄all̄o i k̄ru sebua te ta koo de i n n̄o n̄e mam mam.

15 Kpa i de Kirisin b̄ari ȳendu ta n b̄een ḡrusu kpare, kpa i n takaru m̄o. Ba b̄e sokawa i n ka s̄a wasi tee, kpa i n b̄ari ȳendu m̄o.

16 I de Kirisin gari yi n yiba b̄een ḡrūo nge dukia. I gari bia kuan̄o kpa i dam k̄ena ka bwisi gee kpa i n womusu m̄o i n Gusun̄ t̄omam̄. I n̄un takarun womusu kuo b̄een ḡrus̄o.

17 B̄een kookoosu ka b̄een gere s̄a, i ye kpuro koowo i ka Yinni Yesun ȳisuru b̄ere w̄e kpa i Gusun̄ Baaba takaru ko win min di.

T̄ambun n̄osinaa

w̄a kpaaru s̄a

18 B̄e kur̄abu i b̄een dur̄abu wiru kp̄iyo nge m̄e n ween̄e Yinnigii u ko.

19 B̄e dur̄abu i b̄een kur̄abu k̄īo, i ku de i n s̄e be s̄a.

20 B̄e bibu i b̄een m̄ow̄abu m̄em n̄ow̄o ḡaanu baanire s̄a, domi m̄eya Yinni u k̄i.

21 B̄e maa tundobu i ku b̄een bibu m̄arun kookoosu kua kpa ben nuki yi sankira.

22 B̄e yobu i b̄een yinnibu m̄em n̄ow̄o kpuro s̄a handunia mi, n n̄ m̄o sanam m̄e ba b̄e ȳore t̄ona, i ka bu t̄on geeru s̄osi, adama i bu m̄em n̄ow̄o n kun ka murafitiru ȳen s̄o i Yinni nasie.

23 Ye i m̄o kpuro i ye koowo ka k̄ru, kpa n s̄a nge Yinniwa i kuamm̄e, n n̄ m̄o t̄ambu.

²⁴ I n yē ma Yinniwa u koo bεε are kāsia yi yi s̄aa tubi ye u win t̄ambu yiiye, domi Kirisiwa bεen Yinni w̄in w̄āaru i w̄āa.

²⁵ Adama wi u tora, u koo win are wa nge mε win torara nε, domi Gusun̄n mi, goo kun goo.

4

¹ Bεε yinnibu i bεen yobu kuo dee dee nge mε n weenε. I yaayo ma bεen tii i maa Yinni m̄o w̄oll̄o.

Yiirebu

² I t̄eman̄o kanaru s̄o kpa i n ka swaa m̄era i n Gusun̄o takaru m̄.

³ I maa sun kanaru kuo kpa Gusun̄o u sun swaa kua su ka win gari waasu ko, su ka kp̄i su Kirisin asiri tubusia. Asiri yen s̄āna na w̄āa p̄iris̄om s̄o t̄.

⁴ N n m̄en na, i kanaru koowo kpa n ka kp̄i n ye s̄ōsi nge mε n weenε n gere.

⁵ I tii kparo ka bwisi be ba kun naanε do-ken mi. I saa baayere dendio yu ka arufaani ko.

⁶ I de bεen gari yi n n̄oobu do kpa yi n swaa sw̄i, kpa i n ka yē nge mε n weenε i baawure wisi.

T̄obiribu ka n̄o kanabu

⁷ Bεen k̄inasi Tisiki, wi u s̄āa s̄om kowo naan̄egii ka n̄en beruse Yinnin s̄omburu s̄o u koo bεe n̄en labaari kpuro s̄o.

⁸ Na bεe n̄un ḡoriam̄ewa u ka bεe s̄o nge mε sa ka w̄āa, kpa u ka bεe ḡōru yemiasia.

⁹ Onesimu, bεen k̄inasi b̄or̄okini, wi u s̄āa bεen migii, u koo n̄un ȳōsirima. Bera ba koo bεe s̄o ye ya sun deema mini kpuro.

¹⁰ Aritaaki, nε ka w̄i sa w̄āa p̄iris̄om s̄o u bεe t̄obura. Maaku maa bεe t̄obura wi u s̄āa Baanabasin dusi. Na raa bεe Maaku win gari s̄ōwa, ù n na bεen mi, i n̄un dam koosio ka bεere.

¹¹ Yosue wi ba m̄o Yusitu, u maa bεe t̄obura. Be ita ye t̄onawa ba s̄āa Yuu be ba naanε doke ma ba ka man s̄omburu m̄o Gusun̄n bandun s̄o. Ba man dam k̄a gem gem.

¹² Epafasi, Yesu Kirisin s̄om̄o wi u maa s̄āa bεen migii, u bεe t̄obura. U ra kanaru ko gem gem bεen s̄o, u Gusun̄o kanam̄o i ka kp̄i i ȳōra dim dim ka t̄on giroru kpa i n s̄ōru s̄āa i ka Gusun̄n k̄iru kpuro ko.

¹³ Na kon kp̄i n n̄un seeda diiya ma u bεen bwisikunu m̄o gem gem, ka maa be ba w̄āa Lodiseo ka Herapolisio.

¹⁴ Luku bεen k̄inasi dokotoro, wi ka Demasi ba bεe t̄obura.

¹⁵ I bεsegibu t̄obirio be ba w̄āa Lodiseo ka kur̄o wi ba m̄o Ninfa ka maa Yesun yigbε te ta ra m̄enne win yenuo.

¹⁶ I n tire teni gara i kpa i maa tu Yesun yigberu w̄ēȳo Lodiseo bu gari. Kpa bεen tii i maa garu gari te ta wee Lodisegibun min di.

¹⁷ I maa Aasipu s̄ōw̄o u s̄ambu te n̄oni dokeo te ba n̄un n̄omu s̄ondia Yinnin s̄oma s̄o u ka kp̄i u tu dakura.

¹⁸ Wee na yorum̄o ka n̄en tiin n̄oma, nε P̄olu na bεe t̄obura. I ku duari ma na w̄āa p̄iris̄om s̄o.

Kpa Gusun̄n durom mu n ka bεe w̄āa.

TIRE GBIKII TE PĀLU U TESALONIKAGIBU KUA

Sanam me Pālu u tire te yorua, Tesalonika ya sāawa bera ye ba mō Masedōnin wuu maro ge Romugibu ba mō. Gisō Tesalonika ye, ya sāawa Gerekiban wuu maro yiruse sōo yēsān nām geuō. Miya goo nimkusu su ra yōre. Pāluwa u ka Labaari gea da mi, Gōrobun Kōokoosu 17:10-11. Amen biru Yuuba ba nisinu seewa ye ba wa tōn tukobu ba naane dokemō. Yen wahala ya dera Pālu u doona Tesalonikan di u da Bereō. Yen biruwa u Tesalonikagibun labaari nua saa win bōō Timōten min di, yera u tire te yorua u ka bu tāsisia.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1.
2. Siarabu, wiru 1:2-10.
3. Pālun sōmburu Tesalonikaō, wiru 2:1n di sere wiru 3:13.
4. Kirōba, wiru 4:1-12.
5. Yesun wuramarun gari, wiru 4:13n di sere wiru 5:11.
6. Tōbiribu ka kirō dāaki, wiru 5:12-28.

Tōbiribu

¹ Bēē Yesun yigberugibu, bēē be i wāa Tesalonikaō, bēē be i sāa Gusunō Baaba ka Yinni Yesu Kirisigibu, ne Pālu ka Silasi ka Timōte sa bēē tōbura. Durom ka alafia ya n ka bēē wāa.

Tesalonikagibun wāaru

ka ben naane dokebu

² Sa ra n Gusunō siaramō bēē kpuron sō, sa ra n maa bēē yaaye baadomma kanaru sōo.

³ Sa yaaya Gusunō besen Baaban wuswaaō nge me i ka bēēn naane dokebu hania mō, ka nge me bēēn kīra sōōsiramō bēēn sōm damginu sōo, ka nge me bēēn yīyōbu besen Yinni Yesu Kirisi sōo bu yō dim dim.

⁴ Besegibu, bēē be Gusunō u kī, sa yē ma u bēē gōsa wigibu.

⁵ Domi besen Labaari gea ya n ne bēēn mi ka gari tōna, ka maa yen dama ya ka na ka Hunde Dēero sannu ka maa sika sariru. Bēēn tii i yē nge me sa sīisina bēēn suunu sōo bēēn arufaanin sō.

⁶ Ma i kua be ba besen daa ka Yinnigia saarimō, domi i besen Labaari gea mwa ka

nuku doo bi Hunde Dēero bēē wē, baa me ya ka bēē nōni swāaru naawa.

⁷ Yen biru bēēn tii i kua bēn daa Masedōnin naane dokeobu ka Gerekiba ba saarimō.

⁸ Domi Yinnin gari yi, yi nōōra saa bēēn min di, n nō Masedōni ka Gerekiban tem sōo tōna, adama bēēn naane dokebu Gusunō sōo bu sōōsira yam kpuro sere n nō maa tilasi su bin gari gere.

⁹ Ba gerumō nge me i sun nēnusina ye sa da bēēn mi, ka nge me i gōru gōsia i būu sāaru deri i wura Gusunōn mi i ka nūn sā, wi u sāa Yinni waso ka gemgii,

¹⁰ ka maa nge me i win Bii wi u seeya gōrin di swaa daki u na wōllun di. Wiya Yesu, wi u sun yakia saa Gusunōn mōru ye ya sisin di.

2

Sōmbu te Pālu kua

Tesalonikaō

¹ Nēgibu, bēēn tii i yē ma besen naaru bēēn mi ta n kue kam.

² Iyē ma ba sun nōni sōōwa ba sun tōya kua Filipiō sa sere na bēēn mi. Ka me, Gusunō sun wōrugōru wē sa ka win Labaari gea kpara bēēn suunu sōo, baa me tōn dabira sun yinari.

³ Besen waasu ya n sāa torarun gari, ya n maa menne ka bwisiku kōsunu ganu n kun me ka taki.

⁴ Adama, nge me Gusunō sun naane kua u ka sun Labaari gea nōmu sōndia, nge meya sa ka ye kparamō. Sa n ye mō nge me ya koo ka tōmbu dore mā n kun mō Gusunō wi u besen gōrusu wēerimō.

⁵ Domi bēēn tii i yē sāa sāa ma sa n bēē kōkura ka gari dure, sa n maa waasu kue su ka bēēn gobi wan sō. Gusunōwa sāa besen seeda.

⁶ Sa n maa bēere kasu bēēn mi n kun me gabun mi,

⁷ baa me sa ko raa kpī su bēē besen dam sōōsi yēn sō sa sāa Kirisin gōrobu. Adama sa kuawa kpure kpure bēēn suunu sōo nge me bii mero ra win bibu nōōri.

⁸ Yēn sō sa bēē kī gem gem sa raa sōōru sāa, n nō mō su ka bēē Gusunōn Labaari gea wē tōna, adama ka maa besen tiin wāaru, domi bēēn kīra sun nēni.

⁹ Besegibu, i besen sōmburu ka besen wahala yaaye ye sa wa. Sa sōmburu kua sōo

sɔɔ ka wɔ̄kuru yèn sɔ̄ sa n̄ kī su bɛɛn goo gɔ̄ngɛrɛ ko sanam mɛ sa Gusunɔ̄n Labaari gea kparamɔ̄ bɛɛn suunu sɔɔ.

¹⁰ Bɛɛya i sɔ̄a bɛsɛn seedagibu ka maa Gusunɔ̄n tii, ma bɛsɛn daa ya dɛɛrɛ bɛɛ naanɛ dokeobun wuswaaɔ, ya maa sɔ̄a dee dee, ya n̄ taarɛ gaa mɔ̄.

¹¹ I maa yɛ̄ ma sa ka bɛɛ kuawa nge mɛ tundo u ra ka win bibu ko.

¹² Sa bɛɛ dam kã, sa maa bɛɛn gɔ̄rusu yemiasia, sa maa bɛɛ suuru kana i n ka s̄imɔ̄ nge mɛ n weenɛ Gusunɔ̄n wuswaaɔ, wi u bɛɛ sokumɔ̄ i n ka bɔ̄nu mɔ̄ win yiiko sɔɔ mi u bandu sw̄i.

¹³ Sa ra maa Gusunɔ̄ siare baadomma yèn sɔ̄ sanam mɛ sa bɛɛ waasu kua i n̄ gari yi garisi tɔ̄nugii, i yi wurawa ma yi sɔ̄a Gusunɔ̄gii. Mɛya yi sɔ̄a ka gem, ma yi sɔ̄mburu mɔ̄ bɛɛ naanɛ dokeobu sɔɔ.

¹⁴ Nɛgibu, i ka Yesu Kirisin yigbɛnu weena ni nu sɔ̄a Gusunɔ̄ginu Yudeaɔ, domi i n̄ni sw̄aarɔ wa saa bɛɛn temgibun min di nge mɛ tɔ̄n ben tii ba wa Yuuban min di.

¹⁵ Yuu beya ba Yinni Yesu ka Gusunɔ̄n sɔ̄mɔ̄bu go, ba maa sun n̄ni sɔ̄ɔwa. Ben daa kun Gusunɔ̄ w̄ɛrɛ, ba maa ka tɔ̄mbu kpuro yiberɛ tɛɛru neni.

¹⁶ Ba mam yinamɔ̄ su tɔ̄n tukobu waasu kua bu ka faaba wa. Nge mɛya ben durum ya sosimɔ̄ ya bandamɔ̄. Adama Gusunɔ̄n mɔ̄ru ya den sake fuke ben wirɔ̄.

Pɔlu u kī u kpam

Tesalonikagibu wa

¹⁷ Nɛgibu, nge mɛ sa bɛɛ bia sɔ̄ɔ yiru wasi sɔɔ, n̄ n̄ mɔ̄ gɔ̄ru sɔɔ, sa bɛɛn beke mɔ̄ gem gem sa sende su ka bɛɛ wa.

¹⁸ Sa kīa su wurama bɛɛn mi. Nɛ Pɔlu na kasu nge n̄n yiru n ka na, adama Setam sun swaa ganua.

¹⁹ Dɔ̄ma te Yinni Yesu koo wurama, mba n ko n sɔ̄a bɛsɛn ȳiyɔ̄bu ka bɛsɛn nuku dobu, mba sa ko maa ka woo kana win wuswaaɔ ma n kun bɛɛ.

²⁰ Geema, bɛɛn sɔ̄na sa woo kanamɔ̄, sa maa nuku dobu mɔ̄.

3

¹ Yen sɔ̄, sanam mɛ bɛsɛn bw̄ɛra yina yu kpuna, sa gɔ̄ru doke ma nɛ na kon sina Atenio nɛ turo.

² Ma na bɛsɛgii Timɔ̄te gɔ̄ra wi u sɔ̄a Gusunɔ̄n sɔ̄m kowo Kirisin Labaari gean sɔ̄. Na n̄n gɔ̄ra bɛɛn mi u ka bɛɛ t̄asisia, kpa u bɛɛ dam kɛ̄ bɛɛn naanɛ dokebu sɔɔ,

³ kpa baa bɛɛn turo u ku de n̄ni sw̄aa teni tu n̄n nanda. Domi bɛɛn tii i yɛ̄ ma yeni ya n̄ koo ko ya kun sun deemɛ.

⁴ Baa sanam mɛ sa raa w̄aa ka bɛɛ, sa bɛɛ sɔ̄ɔwa kɔ̄ ma ba koo sun n̄ni sɔ̄. Mɛya n maa koora nge mɛ i yɛ̄ sɔ̄a sɔ̄a.

⁵ Yen sɔ̄na, sanam mɛ nɛn bw̄ɛra yina yu kpuna, na Timɔ̄te gɔ̄ra bɛɛn mi kpa n ka gia mɛ bɛɛn naanɛ dokebu sɔ̄a. Na bɛrum kua k̄kuro kun da bɛɛ k̄kura i ka durum ko, kpa bɛsɛn sɔ̄mburu ta n kue kam.

⁶ Adama tɛ̄, ye Timɔ̄te u wurama bɛɛn min di, u sun bɛɛn naanɛ dokebu ka bɛɛn k̄irun baaru gea sɔ̄ɔwa. U sun sɔ̄ɔwa ma i ra n sun yaaye ka k̄iru ma i kī i sun wa gem gem nge mɛ bɛsɛn tii sa kī su bɛɛ wa.

⁷ Yen sɔ̄na nɛgibu, baa mɛ sa n̄ni sw̄aarɔ wa ka wahala kpuro, bɛsɛn nukura yemia ka bɛɛ bɛɛn naanɛ dokebun sɔ̄.

⁸ Tɛ̄, bɛsɛn hunde ya wurama yèn sɔ̄ i yɔ̄ dim dim Yinni sɔɔ.

⁹ Amɔ̄na sa ko Gusunɔ̄ siara n nɛ bɛɛn sɔ̄, ka nuku doo baka bi i sun w̄ɛmɔ̄ Gusunɔ̄ bɛsɛn Yinnin wuswaaɔ.

¹⁰ Bururu ka yoka sa n̄n kanamɔ̄ gem gem u de su bɛɛ wa kpam ka n̄ni, kpa su sosi ye n k̄omia bɛɛn naanɛ dokebu sɔɔ.

¹¹ Kpa Gusunɔ̄ bɛsɛn Baaban tii ka bɛsɛn Yinni Yesu Kirisi bu sun swaa kua su ka na bɛɛn mi.

¹² Kpa wi, Yinni u bɛɛn k̄iru sosi tu kpɛ̄a bɛɛn tii tiinɛ sɔɔ ka maa tɔ̄mbu kpuron mi nge mɛ bɛsɛn k̄ira sɔ̄a bɛɛ sɔɔ.

¹³ Kpa u bɛɛn gɔ̄rusu t̄asisia su ka dɛɛra su ko taarɛ sarirugisu Gusunɔ̄ bɛsɛn Baaban wuswaaɔ, sanam mɛ bɛsɛn Yinni Yesu koo wurama ka wigibu kpuro.

4

Kookoo si su Gusunɔ̄ w̄ɛrɛ

¹ Ye n tie nɛgibu, i gia bɛsɛn min di mɛ n weenɛ i n s̄imɔ̄ n ka Gusunɔ̄ w̄ɛrɛ, i maa mɔ̄ mɛ kɔ̄. Tɛ̄ sa yiire sa bɛɛ kanamɔ̄ ka Yinni Yesun ȳisiru, i n mɔ̄ mɛ i n dɔ̄ɔ.

² Domi i yɛ̄ yiire bi sa bɛɛ w̄ɛ ka Yinni Yesun yiiko.

³ Wee, ye Gusunɔ u kɪ bɛɛ sɔɔ, yera i n dɛere kpa i tii kpɪ mam mam sakararun kobu sɔɔ.

⁴ Kpa durɔ baawure u n yɛ nge mɛ wi ka win kurɔ ba ko n wāasinɛ dɛeraru ka bɛɛɛ sɔɔ,

⁵ n n̄ maa mɔ ka wasin binen kɪru nge mɛ tɔn tukobu ba mɔ be ba kun Gusunɔ yɛ.

⁶ Gari yini sɔɔ, n n̄ weenɛ goo u win kpaasi torari n̄ kun mɛ u n̄n taki di. Sa bɛɛ yenin kirɔ kua kɔ, sa bɛɛ sɔɔwa ma Yinniwa u koo yen mɔru kɔsia.

⁷ Domi Gusunɔ kun sun soka su ka daa disinugia ko ma n̄ kun mɔ sa n̄ dɛere.

⁸ Yen sɔ, baawure wi u sɔɔsi te yina, n n̄ tɔnun gere u yina, Gusunɔn gerewa u yina wi u bɛɛ win Hunde Dɛero kɔ.

⁹ Ye n̄ s̄aa naanɛ dokeobun kɪanaa, n n̄ tilasi n̄ ka bɛɛ ye yorua. Domi Gusunɔ u bɛɛ sɔɔsi nge mɛ n̄ weenɛ i n̄ kɪanɛ bɛɛn tii tiine sɔɔ.

¹⁰ Geema, i mɔ mɛ ka naanɛ dokeobu kpuro be ba wāa Masedɔniɔ. Adama nɛgibu, sa bɛɛ kanamɔ, i n̄ mɔ mɛ i n̄ dɔɔ.

¹¹ I kookari koowo i n̄ ka nɔɔ tia s̄aa, kpa i n̄ bɛɛn tiin wunanɔsu mɔ, i n̄ sɔmburu mɔ nge mɛ sa raa bɛɛ yiire.

¹² Nge mɛya bɛɛn kookoosu su ko n̄ wā be ba kun naanɛ doken mi, kpa i kun maa gāanu ganun yāaru mɔ.

Yinnin naaru

¹³ Nɛgibu, sa kɪ i gem gia be ba gun sɔ, kpa i kun nuki sankire nge be ba tie be ba kun yiyɔbu mɔ.

¹⁴ Sa naanɛ doke ma Yesu u gu, ma u kpam seewa gɔrin di. Yen sɔ, sa naanɛ s̄aa ma, be ba Yesu naanɛ doke ba ka gu, Gusunɔ u koo ka bu wurama ka wi sannu.

¹⁵ Yeniwa Yinnin sɔɔsi bi sa bɛɛ sɔɔmɔ. Bɛɛ be sa ko n̄ wāa dɔma te Yinni u koo na, sa n̄ ko gɔribu gbiiya.

¹⁶ Domi u koo de gb̄arabu bu nɔɔra ka Gusunɔn gɔrado wirugiin nɔɔgiru ka win kɔban wurenu, kpa Yinnin tii u sarama saa wɔllun di. Wigii be ba gu ba koo gbi bu se.

¹⁷ Yen biru bɛɛ be sa tie sa wasi, ba koo sun sua ka be sannu guru winu sɔɔ, kpa su ka n̄n yinna wom dirum sɔɔ. Mɛya sa ko n̄ wāa ka wi sannu ka baadomma.

¹⁸ Yen sɔ, i de i dam kɛɛna ka gari yini.

5

¹ Nɛgibu, n̄ n̄ tilasi su ka bɛɛ tɔru ka sanam yorua mɛ sɔɔ yabu yeni ya koo koora.

² Domi bɛɛn tii i yɛ gem ka gem ma Yinnin tɔru ta koo nawa nge gbɛnɔ wi u sisi wɔkuru.

³ Sanam mɛ tɔmba kun ka gɛɛ nande ba mɔ, alafia wāa, saa yera kpeerasiabu koo tunuma suaru sɔɔ nge mɛ maru wuriribu bu ra guragii deemɛ, ba n̄ maa kpiki yeru wasi.

⁴ Adama bɛɛ nɛgibu, i n̄ wāa yam wɔkuru sɔɔ, n̄ n̄ maa weenɛ sanam mɛ, mu bɛɛ biti mwa nge gbɛnɔn naaru.

⁵ Bɛɛ kpurowa i s̄aa yam bururam tɔmbu ka maa sɔɔ sɔɔgibu. Sa n̄ s̄aa wɔkurugibu be ba wāa yam wɔkuru sɔɔ.

⁶ Yen sɔ, su ku dweeya nge be ba tie, adama n̄ weenɛ su se su yɔra sa n̄ ka tii sɛ.

⁷ Wɔkura tɔmbu ba ra dweeye, wɔkura tam nɔrobu ba ra maa tam nɔ.

⁸ Adama bɛɛ be sa s̄aa sɔɔ sɔɔgibu, n̄ weenɛ sa n̄ tii sɛ. Su naanɛ dokebu ka kɪru sebe nge tarakpe, su maa faaban yiyɔbu doke nge sii furɔ kɔkɔru.

⁹ Domi Gusunɔ u n̄ sun soka su ka win mɔru wa, u sun sokawa su ka faaba wa saa bɛɛn Yinni Yesu Kirisin min di

¹⁰ wi u gu bɛɛn sɔ, kpa sa n̄ wāaru dimɔ ka wi sannu, s̄a n̄ wāa hunde sɔɔ n̄ kun mɛ ba s̄a n̄ gu.

¹¹ Yen sɔ, i n̄ dam kɛɛnamɔ kpa i n̄ t̄asisianamɔ nge mɛ i mɔ tɛ.

Tɔbiribu ka kirɔ d̄aaki

¹² Sa maa bɛɛ kanamɔ nɛgibu, i bu bɛɛɛ wɛɛyɔ be ba sɔmburu mɔ gem gem bɛɛn suunu sɔɔ, be Yinni u dera ba bɛɛ kparamɔ ma ba bɛɛ swaa sɔɔsimɔ.

¹³ I n̄ ben kɪru mɔ ta n̄ kp̄a ka bɛɛɛ ben sɔmburun sɔ. I de i n̄ nɔɔ tia s̄aa bɛɛn tii tiine sɔɔ.

¹⁴ Sa bɛɛ kanamɔ nɛgibu, i mɛm nɔɔ sarirugibu kirɔ koowo. I bu dam kɛɛyɔ be ba mwia kpanɛ. I dam sarirugibu somiɔ. I ka tɔmbu kpuro temanɔ.

¹⁵ I laakari koowo i ku de goo u win beruse k̄sa k̄sia, adama i n̄ gea kuanamme ka maa be ba tie kpuro.

¹⁶ I n̄ nuku dobu mɔ sanam baamɛre sɔɔ.

¹⁷ I n̄ da n̄ kanaru mɔ saa baayere.

18 I n siaramo baa ñ n meren na. Yeniwa Gusuno u ki i ko bee ka Yesu Kirisin waaɗinaa so.

19 I ku Hunde Deero yinari u samburu ko bee so.

20 I ku Gusunan somabun gari gem.

21 Adama i gaanu kpuro weerio kpa i nene ni nu saa gem.

22 I tii nenuo kosa baayeren di.

23 Kpa Gusuno, Yinni wi u ra alafia we, u bee wuna i ka ko wigibu mam mam, kpa u been hunde ka been bwera ka been wasi kpuro bere taare sariru so sere ka been Yinni Yesu Kirisin wuramaro.

24 Gusuno wi u bee soka u naane mo, u koo maa ye kpuro ko.

25 Negibu, i n sun kanaru kuamme.

26 I besegibu kpuro tabirio ka kiru.

27 Na bee yiiremoo ka Yinnin yisuru, i besegibu kpuro tire teni gario.

28 Kpa Yinni Yesu Kirisin durom mu n waa ka bee.

TIRERU YIRUSE TE PŌLU Ū TɛSALONIKAGIBU KUA

PŌlu u Tɛsalonikagibu tireru yiruse teni yorua domi u nua ma gaba burisine ben sunu sɔɔ Yesun wuramarun sɔ. Gaba tamaa Yesun wurama te, ta turuku kua. Yera ba ben sɔmburu deri. Ba n̄ maa garu m̄ ma mero bisibu gabu ba sere bu n̄ɔrimɔ. Gaba maa burisine ȳn sɔ ba tamaa Yesu u wurama kɔ, ma u bu deri, ma n̄ s̄are n̄ni sw̄aa te ba wa Yesun sɔ ta kua kam. Yen s̄na PŌlu u bu s̄ɔsiru w̄e te ta gerumɔ m̄e Yesun wuramaru ta ko n̄ s̄a. Ma u garu koo sari be gerusi bu ka sɔmburu ko. M̄eya u maa be ba n̄ni s̄ɔmɔ dam k̄a bu ka t̄mana. Domi Yesu u koo baawure siriawa dee dee u sere n̄n win are w̄e.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu ka nuku yemiasiabu, wiru 1.
2. K̄san kowon kuramaru ka Yesun wuramaru, wiru 2:1-12.
3. Kirɔba, wiru 2:13n di sere wiru 3:15.
4. Tɔbiri d̄aakibu, wiru 3:16-18.

Tɔbiribu

¹ B̄e Yesun yigberugibu, b̄e be i w̄aa Tɛsalonika b̄e be i s̄a Gusunɔ b̄e s̄en Baaba ka Yinni Yesu Kirisigibu b̄e s̄e PŌlu ka Silasi ka Timote, sa b̄e tɔbura.

² Gusunɔ Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu b̄e durom kua kpa bu b̄e alafia k̄e.

Siribu ko n w̄a

Kirisin naarun t̄ru sɔɔ

³ B̄esegibu, n weene sa n Gusunɔ siaramɔ saa baayere b̄e s̄. N w̄a sa n m̄ m̄e ȳn s̄ b̄e s̄en naane dokebu bu sosimɔ gem gem, ma k̄i te i m̄ b̄e s̄en tii tiine sɔɔ ta maa kp̄amɔ ta sosimɔ.

⁴ Yen s̄na b̄e s̄en tii sa Yesun yigbenu woo kan̄e b̄e s̄, domi i t̄mana i ȳ naane dokebu sɔɔ n̄ni sw̄aaruru ka t̄yan saa.

⁵ Yeniwa ya s̄ɔsimɔ kam kam ma Gusunɔ u ra siri dee dee, kpa bu ka b̄e garisi be ba tura ba n̄ ka w̄a mi Gusunɔ u bandu sw̄i t̄n s̄ i wahala waamɔ.

⁶ Domi Gusunɔ u koo ko ye n s̄a dee dee, u koo bu n̄ni s̄ be ba b̄e n̄ni s̄ɔmɔ.

⁷ Ma b̄e be i n̄ni sw̄aaruru waamɔ, u koo b̄e w̄erabu w̄e ka maa b̄e s̄en tii, sanam m̄e

Yinni Yesu koo kurama w̄allun di ka d̄ɔ yari ka win ḡrado damgibu.

⁸ Yesu wiya u koo bu s̄eyasia be ba kun Gusunɔ ȳ, ka be ba kun wi, Yinni Yesun Labaari gea wure.

⁹ Ben dii k̄siaru ta ko n s̄awa kam koo bi bu kun n̄ru m̄ sere ka baadomma. Ba ko n̄ karan̄wa ka Yinni ka maa win yiiko damgia,

¹⁰ sanam m̄e u koo na kpa win b̄ere yu s̄ɔsira wigibu sɔɔ, kpa naane dokeobu kpuro ba n̄ n̄n k̄asa t̄ɔ te sɔɔ. B̄e s̄en tii i ko n̄ maa w̄a mi, domi i b̄e s̄en seeda naane doke ye sa di.

¹¹ Yen s̄na sa kanaru m̄ baadomma b̄e s̄, Gusunɔ b̄e s̄en Yinni u ka kp̄i u b̄e s̄en kookoosu siara w̄a te u b̄e sokua sɔɔ kpa win dam mu de i gea ko ye i ḡru doke kpa mu maa de b̄e s̄en naane dokebun kookoosu su n̄ yiba.

¹² Nge m̄eya b̄e s̄en Yinni Yesun ȳsira koo ka b̄ere wa b̄e s̄en min di, kpa b̄e i maa b̄ere wa win min di Gusunɔ ka Yinni Yesu Kirisin durom saabu.

2

K̄san kowo

¹⁻² N̄gibu, na b̄e kanamɔ i ku de b̄e s̄en laakari yu burisina, b̄e s̄en Yinni Yesu Kirisin wuramarun garin s̄ ka maa b̄e s̄en mennabu win mi, i ku maa de s̄m̄bun gari ḡe n̄ kun m̄e waasu gaa n̄ kun m̄e tire te ba n̄e na yorua, yen gaa yu b̄e biti ko ȳa n̄ gerua ma Yinnin t̄ra tunuma kɔ.

³ I ku de bu b̄e n̄ni w̄ke baa fiiko. Yinnin t̄ɔ te, tu sere na t̄n dabira koo Gusunɔ seesi, yen biru k̄san kowo wi, u koo kurama wi u s̄a kam kooren bii.

⁴ U koo tii sua n̄ kpuro kere kpa u ye kpuro seesi ye ba sokumɔ Yinni ka ye ba s̄amɔ. U koo mam da u sina Gusunɔn s̄a yerɔ kpa u tii soku Gusunɔ.

⁵ I n̄ yaaye ma na b̄e yeni s̄ɔwa sanam m̄e na w̄a b̄e s̄en mi?

⁶ T̄e, i ȳ s̄a s̄a ye ya n̄n n̄nusi sere win saa yu ka turi.

⁷ Domi k̄sa ya sɔmburu m̄ kɔ asiri sɔɔ. Adama wi u gina ye yinasiamɔ u ko n̄ ye yinasiamɔwa sere b̄a n̄ ka n̄n doona.

⁸ Saa yera k̄san kowo wi, u koo kurama kpa Yinni Yesu u n̄n wom wure u go, kpa u n̄n kpeerasia ka win naarun yiiko.

⁹ Kɔ̄san kowo wi, u koo na ka Setam dam, kpa u sɔ̄m maamaakigii bwese bweseka ko ye ya s̄a weesugia.

¹⁰ U koo maa bu nɔ̄ni wɔ̄ke bu ka kom kɔ̄sum ko, be ba koo kam ko yɛn s̄ɔ̄ ba yina bu gem k̄ia mɛ mu koo bu faaba ko.

¹¹ Yenin s̄ɔ̄na Gusunɔ̄ u koo de ḡaa damginu ganu nu bu torasia bu ka weesu naanɛ ko.

¹² Nge mɛya, be ba n̄ gem naanɛ doke ma ba kom kɔ̄sum kua ka nuku dobu, ba koo taare sua.

Ba bɛɛ gɔ̄sa i ka faaba wa

¹³ Nɛgibu, bɛɛ be Yinni u k̄i, sa n̄ ko ko sa kun Gusunɔ̄ siare bɛɛn s̄ɔ̄ saa baayere. Domi Gusunɔ̄ u bɛɛ gɔ̄sa saa toren di i ka faaba wa ka Hunde Dɛɛron dam wi u bɛɛ kua Gusunɔ̄gibu, ka maa bɛɛn naanɛ ye i mɔ̄ gem s̄ɔ̄.

¹⁴ Yenin saabuwa Gusunɔ̄ u bɛɛ soka ka bɛɛn Labaari gean kparabu, i n̄ ka bɔ̄nu mɔ̄ bɛɛn Yinni Yesu Kirisin yiiko s̄ɔ̄.

¹⁵ N n̄ mɛn na nɛgibu, i ȳro dim dim i n̄ s̄ɔ̄si ni nɛni ni sa bɛɛ s̄ɔ̄si nɔ̄ ka nɔ̄ ka maa tireru s̄ɔ̄.

¹⁶ Gusunɔ̄ bɛɛn Baaba wi u sun k̄ia, ma win durom saabu u sun dam k̄a mɛ mu kun n̄ru mɔ̄ ka maa ȳiyɔ̄ geebu, wi ka bɛɛn Yinni Yesu Kirisin tii

¹⁷ bu bɛɛn ḡorusu dam k̄ɛ, kpa bu bɛɛ t̄asisia i ka s̄ɔ̄m geenu ka gari gee kpuro ko.

3

I sun kanaru kuo

¹ Ye n̄ tie nɛgibu, i sun kanaru kuo kpa Yinnin gari yi wa yi kparara fuuku, kpa yi n̄ yiiko mɔ̄ nge mɛ yi kua bɛɛn suunu s̄ɔ̄.

² I maa kanaru koowo kpa Gusunɔ̄ u sun w̄ra tɔ̄n k̄ɔ̄so wiru sariban n̄man di, domi n̄ t̄ambu kpuro ba gari yi naanɛ dokemɔ̄.

³ Adama Yinni u s̄a b̄ɔ̄r̄akini. U koo bɛɛ t̄asisia kpa u bɛɛ k̄ɔ̄su tɔ̄n k̄ɔ̄so win s̄ɔ̄.

⁴ Yinni u dera sa bɛɛ naanɛ s̄a. Sa ȳɛ ma i m̄ ye sa bɛɛ yiire, mɛya i ko n̄ maa m̄ i n̄ d̄ɔ̄.

⁵ Kpa Yinni u de bɛɛn bwisikunu nu n̄ woo Gusunɔ̄n k̄iru gia ka maa Kirisin tɛmanabu s̄ɔ̄.

N weenɛ t̄onu u s̄amburu ko

⁶ Nɛgibu, ka Yinni Yesu Kirisin ȳisuru sa bɛɛ yiiremɔ̄, i naanɛ dokeo baawure ḡowo

wi u s̄a garu koo sari ma u n̄ s̄ɔ̄sinu sw̄i ni sa bɛɛ w̄ɛ.

⁷ Bɛɛn tii i ȳɛ mɛ n̄ weenɛ i bɛɛn daa saari. Domi sa n̄ kue garu koo sariba bɛɛn suunu s̄ɔ̄.

⁸ Sa n̄ goon d̄ianu di sa kun nin gobi k̄asie, adama sa s̄ɔ̄m s̄ɛs̄ɔ̄giru kua bururu ka yoka sere sa wasira kpa su ku ka ko goon s̄ɔ̄munu.

⁹ N n̄ mɔ̄ sa n̄ yen yiiko mɔ̄, adama sa k̄iwa bɛɛn tii su bɛɛ kom gem s̄ɔ̄si mɛ i ko saari.

¹⁰ Sanam mɛ sa w̄a bɛɛn mi sa bɛɛ yiire sa nɛɛ, wi u kun k̄i u s̄amburu ko, n̄ n̄ maa weenɛ ȳero u di.

¹¹ Wee, sa nua ma bɛɛn gabu ba s̄a yikurobu be ba kun garu m̄ ma n̄ kun m̄ gari w̄obia w̄ribu.

¹² Sa tɔ̄n ben bweseru yiiremɔ̄ sa bu suuru kanamɔ̄ Yinni Yesu Kirisin s̄ɔ̄, bu de bu s̄amburu ko laakari s̄ɔ̄ kpa bu ben tii diisia.

¹³ Adama bɛɛ nɛgibu, i ku wasira ka gean kobu.

¹⁴ Goo ù n̄ yina u gari yi mɛm n̄ɔ̄wa yi sa yorua tire teni s̄ɔ̄, i n̄ n̄n̄ laakari s̄a kpa i kun maa ḡaanu m̄ɔ̄sinɛ ka wi, n̄ wa sekuru tu n̄n̄ mwa.

¹⁵ I ku n̄n̄ garisi nge yibɛɛɛ, adama i n̄n̄ swaa s̄ɔ̄sio mero bisi bisikum.

Domaru ka t̄ɔ̄biribu

¹⁶ Yinni wi u ra alafia w̄ɛ u bɛɛ alafia k̄ɛ saa baayere ye n̄ bɛɛ deema kpuro s̄ɔ̄ kpa u n̄ ka bɛɛ kpuro w̄a.

¹⁷ Ka nɛn tiin n̄muwa na yeni yorua. Nɛ P̄olu na bɛɛ t̄ɔ̄bura. Yera n̄ s̄a nɛn ȳireru nɛn tirenu kpuro s̄ɔ̄.

¹⁸ Nɛn yora mi. Kpa bɛɛn Yinni Yesu Kirisin durom mu n̄ ka bɛɛ kpuro w̄a.

TIRE GBIKII TE PĀLU U TIMŌTE KUA

Timote u Yesu naane dokewa win aluwaasirun di, sanam me Pālu u da Lisiti nān gbiikiru. Win daaru yiruse sōra u Timote gōsa u ka nūn yōsiri bu Labaari gea kparam da, Gārobun Kookoosu wiru 16:1-3. Timōten tundo u sāawa Gereki, ma win mero u sāa Yuu wi u Gusunān beere yē too, wiru 1:1-5. Pālu u tire te yoruawa win tākuru sō. U Timote sōwa u nee u de u n tāsā win naane dokebu sō, kpa u Yesun Labaari gean taa geebu ko, kpa win sanu sanusu su n deere Yesugibun suunu sō, wiru 3:15. U maa nūn ka swaa sōsi ye ya weene Yesun yigbe kparobu ka Gusunān sām kowobu kpuro bu swī. Meya u maa nūn sōmō nge me Yesugibu ba ko n wāasinē. U maa nūn kirō mō u ka sōsi geenu sōsi ni nu deere keu koosio weesugibun sō.

Tire ten kpunaa

1. Tābiribu, wiru 1:1-2.
2. Sōsi te Pālu u Timote wē Yesun yigberu ka ten sām kowobun sō, wiru 1:3n di sere wiru 3:16.
3. Sōsi te Pālu u Timote wē win sām buru sō, wiru 4n di sere wiru 6.

Tābiribu

1-2 Timote, wunē wi a kua nen bii yēn sō a Yesu naane doke, Gusunō Baaba ka Yesu Kirisi besen Yinni bu nun durom ka wānwāndu kua kpa bu nun alafia kē. Ne Pālu, Yesu Kirisin goro nge me Gusunō besen Faaba kowo ka Yesu Kirisi wi u sāa besen yiyōbu, ba man yiire, na nun tire teni kuammē.

Sōsi weesugirun kirō

3 Tē, na kī a sina Efesuō nge me na nun yiire sanam me na dō Masedōni gia kpa a bu yinari be ba sōsi tukunu sōsimō.

4 A bu sōwō bu ku raa ben laakari doke gari yi tamba seka sō, ka maa sikadoban yīsa sō. Yeya ya sikirinōsu seeyamō, ya n maa Gusunān himba wuswaa daasiamō ye tōnu ra gie ka naane dokebu.

5 Adama na yiire bi mōwa n ka been kīru seeya te ta wee saa gōru ge ga deeren di ka laakari taare sarirugian di ka maa naane doke kpikibun di.

6 Wee, gaba gera saa gari yin min di ma ba kōra sikirinō kamgisu sō.

7 Ba kī ba n sāa Gusunān woodan keu sōsiobu, adama ba n ben tiin garin tubusianu yē baa yi ba gerumō ka naane baka.

8 Ka me, sa yē ma wooda ya wā tōnu u n ye dendimō nge me n weene.

9 Kpa u n yē ma ba n wooda kue gemgibun sō. Ba ye kuawa wooda sarobu ka mem nō sarirugibun sō, ka be ba n Gusunān beere yē, ka durumgibu, ka maa tōn be ba n Gusunān ka gāa deeranun beere yē, ka sere be ba ben tundobu n kun me ben merobu goomō, ka maa tōn gowobu gabu,

10 ka maa sakara kowobu, ka tōn durō be ba kō mēnamō ben tii tiine, ka be ba tōmbu gbenimō ba dōramō, ka weesugibu, ka be ba weesu sō bōrumān sō, baayere kpuro gesi ye ya kun sāa sōsi geeru.

11 Sōsi te, ta wāawa Labaari gea ye ba man nōma beria sō. Gusunōwa ya ka yā. Wiya u yiiko mō, u maa sāa domarun nūru.

Siarabu

Gusunān wānwāndun sō

12 Na Yesu Kirisi besen Yinni siara wi u man dam kā n ka nen sām buru ko. Na saabu kua yēn sō u man garisi naanegii ma u man gōsa win sām buru sō,

13 baa me na ra raa nūn gari kam gerusi ma na nūn nōni sōwa ma nen mōru ku ra n toma. Ka me, u man wānwāndu kua yēn sō na n yē ye na mō, domi na n daa naane doke.

14 Ma besen Yinnin durom mu banda ne sō. U man naane dokebu ka kīru wē.

15 Gari naanegii yi yi weene i nōma gāri i mwa mam mam yiya, Yesu Kirisi u na handunia sō u ka durumgibu faaba ko bè sō na sāa ben kpoko.

16 Adama yenin sōna Gusunō u man wānwāndu kua, kpa Yesu Kirisi u ka kpī u win suuru nōru sarirugia sōsi ne sō ne wi na sāa kpoko, kpa na n ka sāa yīreru ben sō be ba koo nūn naane doke bu ka wāaru te ta ku ra kpe wa.

17 Tē, Gusunō turo wi, sina boko wi u ko n wāa ka baadommaō, wi u kun gbimō, wi ba n ka nōni waare, wigia beere ka yiiko sere ka baadommaō. Ami.

18 Timote nen bii, na nun yiire bini mō nge me Gusunān sāmōbu ba raa gerua wunen sō.

A de sãmə ben gari yi, yi n sãa wunen tabu yãnu kpa a ka taa geebu ko

¹⁹ a n naane doke kpa wunen gõru ga kun nun taare wẽemə. Adama sibu gabu ba n gõru gen bweseru swaa sue, ma ba ben naane dokebu kam koosia nge goo nimkuu ge ga nim diira.

²⁰ Tən be sərə Himenə ka Alesandu ba wãa be na Setam nəmu sändia bu ka gia ma n n weene bu Gusunə gari kam gerusi.

2

Kanarun gari

¹ Yen sōna na bæe kanamə gbiikaa, i n kanaru m̀ tambu kpuron s̄ i n bikiamə ka tii kawabu, kpa i n da maa Gusunə siare.

² Nge mɛya i maa kanaru koowo tem yẽrobun s̄ ka sere be ba wãa aye damginu s̄ə kpuro, kpa su wa su besen handunian wãaru di ka b̄əri yendu ka alafia, sa n Gusunə bæere wẽemə kpa sa n daa gea m̀.

³ Kana ten bwesera ta wã ta ra maa Gusunə besen Faaba kowo w̄ere

⁴ wi u k̄i tambu kpuro bu faaba wa, kpa bu wa bu gem tubu.

⁵ Domi Gusunə turowa wãa, sannə yakianə turowa maa wãa bæse ka Gusunən baa s̄ə, wiya Yesu Kiriwi u kua t̄onu,

⁶ ma u tii w̄e u kua baawuren ab̄oru. Seeda yera ya s̄əsira sanam m̄e yen saa ya tura.

⁷ Yenin sōna ba man ḡosa waasu kowo ka ḡoro, kpa n ka tən tukobu naane dokebu ka gem keu s̄əs̄i. Geema na gerumə na n weesu m̀.

⁸ Yen sōna na k̄i baama mi ba kanaru m̀ tən dur̄obu bu tu ko ba n n̄oma ye ya d̄ere sue w̄oll̄ə n kun ka m̄oru n kun ka sikirinə.

⁹ Mɛya maa na k̄i tən kur̄obu bu tii s̄ome saka s̄ə ka girima kpa ben buraru ta kun sãa tara gidigia n̄ kun m̄e wura n̄ kun m̄e goonu, bu ku maa yãa gobi bekeginu doke.

¹⁰ Adama ben bura yãnu nu n sãa kookoo burasu nge m̄e n weene kur̄o be ba tii garisi Gusunə sãəbu bu ko.

¹¹ A de tən kur̄o u gia laakari s̄ə ka wii kp̄ibu mam mam.

¹² Na n̄ wure tən kur̄o u keu s̄əs̄i, n̄ kun m̄e u n sãa tən dur̄ən wirugii adama u n da n maari.

¹³ Domi Adamuwa Gusunə u gbia u taka kua, yen biru Efa.

¹⁴ Mɛya n n̄ m̄ə Adamu Setam u n̄ni w̄okua, win kur̄owa, u n̄ni w̄okua ma u wooda sara.

¹⁵ Adama tən kur̄o u koo faaba wa u n bibu marumə u n gesi wãa naane dokebu ka k̄iru ka wãa d̄erar̄u s̄ə ka tii ȳeru sannu.

3

Yesun yigbe kparobu

¹ Gari naanegii wee. Goo u n k̄i u n sãa Yesun yigbe kparo, s̄əm geera u k̄i.

² N weenewa ȳero u n sãa taare sarirugii kpa u n kur̄o turo dege dege m̄ə, yen biru u n maa sãa gayagii kpa u n tii ȳe u kun sãa tən bereteke, adama u n sãa s̄əbun yaare kowo ka maa wi u koo keu s̄əs̄ibu kp̄i.

³ Kpa u kun sãa tam n̄oro n̄ kun m̄e sannə k̄iro adama u n sãa suurugii wi u alafia k̄i, kpa u kun sãa gobin k̄iro.

⁴ Kpa u n sãa wi u win ȳenu n̄oma sikerene mam mam, kpa u win bibu m̄em n̄əbu ka t̄onun bæere w̄ebu kpuro s̄əs̄i.

⁵ Domi t̄onu u kun ȳe m̄e u koo ko u ka win tiin ȳenu n̄oma sikerena, am̄ona ȳero wi, u koo ka kp̄i u Gusunən yigberu n̄ene.

⁶ N n̄ maa weene ȳero u n sãa naane dokeo kpa, ye n koo de u n tii ḡamə kpa u taare wa nge m̄e Setam u wa.

⁷ Yen biru n weene be ba n̄ naane doke ba n ȳero win seeda gea dimə, kpa bu ku n̄n gem, kpa u ku raa maa Setam yina w̄əri.

Yesun yigbe s̄əm kowobu

⁸ Mɛya maa n n̄ weene Yesun yigbe s̄əm kowobu ba n sãa be ba n̄ bæere m̄ə nge n̄osu yirugibu n̄ kun m̄e tam yobu n̄ kun m̄e be ba ka bwisi kankam gobi kasu,

⁹ adama ba n naane dokebun gem m̄e mu tera n̄eni ka ḡoru d̄er̄o.

¹⁰ N weene bu maa gina ben laakari m̄eri. B̄a n wa ba n̄ taare gaa m̄ə kpa bu sere ben s̄əmburu w̄əri.

¹¹ Nge mɛya n maa weene kur̄obun tii ba n sãa be ba koo bæere w̄e, kpa ba kun sãa tən w̄ĩbu ma n kun m̄ə gayagibu be ba naane m̄ə kpuro s̄ə.

¹² Kur̄o tia tiawa yigbe s̄əm kowobu ba ko n m̄ə, kpa ba n sãa be ba ben bibu ka ben tiin ȳenusu n̄oma sikerene mam mam.

¹³ S̄əm kowo be ba ben s̄əmburu m̀ ka nuku tia ba koo ten baruka di ben wãaru

səɔ, kpa ba n toro sindu mə ben naane dokebu sɔɔ bi Yesu Kirisi sun wɛɛmɔ.

Asiri baka

¹⁴ Na yīiyɔ n na n nun wa, adama na nun tire teni yoruammɛwa,

¹⁵ baa nà n tɛɛmɔ, amɛn biru a n ka yɛ nge mɛ n weenɛ a n tii kpare Gusunɔn tɔmbun suunu sɔɔ be ba sãa Gusunɔ Yinni wason yigberu. Yigbɛ tera ta sãa gem gbere ka mɛn maro.

¹⁶ Ka gem, goo sari wi u koo kpī u bɛsɛn sãarun asiri yen kpãaru siki.

Gusunɔ u sɔɔsira tɔnun wasi sɔɔ.

Hunde Dɛero nùn gem wɛ.

Wɔllun gɔradoba ba maa nùn wa.

Ba win gari bweseru baatere waasu kua.

Ma ba yi naane doke handunia sɔɔ.

Ma ba kpam nùn sua wɔllɔ u wura win yiiko sɔɔ.

4

Keu koosio weesugibu

¹ Adama Gusunɔn Hunde gerumɔ kpasasa ma sanam gam sisi mɛ sɔɔ gaba koo naane dokebun swaa deri bu hunde koni weesugibu mɛm nɔɔwa, kpa bu maa wɛɛkunun sɔɔsiru swīi.

² Sɔɔsi te, ta weewa saa wee kowobun min di be ba tii mɛera gabu. Tɔn ben gɔru ga gu nge ge ba sii sunsu mani.

³ Tɔn ben bwesera ba gerumɔ ma n n wã tɔmbu bu suana, yen biru n n maa weenɛ bu dīanu kpuro di. Adama Gusunɔ u ye kpuro taka kuawa naane dokeobu be ba gem gia bu ka di ka siarabu sannu.

⁴ Domi gãanu baanire ni Gusunɔ u taka kua gãa geena, gãanu sari ni sɔɔ, ni ba koo kɔ, adama bu gesi ni kpuro mɔɔ ka siarabu.

⁵ Domi Gusunɔn gari ka kanara ni kpuro dɛerasiamɔ.

Yesu Kirisin sɔm kowo geo

⁶ Wee, à n naane dokeobu bwisi yini kɛmɔ kaa n sãawa Yesu Kirisin sɔm kowo geo, kaa n maa wunɛn tiin hunde diisiamɔ ka naane dokebu ka sɔɔsi geerun gari yi a swīi.

⁷ Adama a wiira gari yinɔ yi tɔmba seka kpa a n wunɛn hunde dendimɔ Gusunɔn bɛɛɛ wɛɛbu sɔɔ.

⁸ Geema, wasin dendibu arufaani gaa mɔ, adama Gusunɔn bɛɛɛ wɛɛbu bu arufaani kpuro mɔ yɛn sɔ bu gisɔn wãaru ka maa siagirun nɔɔ mwɛɛru mɔ.

⁹ Gari naanɛgiiya mi. N wã bu yi nɔma gãri mam mam bu mwa.

¹⁰ Yen sɔna sa sunamɔ sa sɔmburu mɔ, domi sa bɛsɛn yīiyɔbu doke Gusunɔ Yinni waso sɔɔ wi u sãa tɔmbu kpuron Faaba kowo, su mam nɛere be ba naane doke.

¹¹ A n bu sɔɔsi te yiiremɔ kpa a n bu tu sɔɔsimɔ.

¹² A ku de ba n wunɛn aluwaasiru gema, adama a de a n naane dokeobu kom gen sɔɔsimɔ wunɛn gari gerubu sɔɔ, ka wunɛn wãarun kookoosu sɔɔ, ka wunɛn kīru sɔɔ, kpa a n naane mɔ ka maa gɔru kpiku.

¹³ Sere n ka tunuma, a n tɔmbu Gusunɔn gari gariammɛ kpa a n bu dam kɛmɔ kpa a n bu keu sɔɔsimɔ.

¹⁴ A ku hunden kɛru atafiiru ko te ta wãa wunɛ sɔɔ, te ba nun nɔmu bɛria Gusunɔn sɔmɔbun gari sɔɔ sanam mɛ yigbɛ guro guroba nun nɔma sɔndi wirɔ.

¹⁵ A gari yini nɔni dokeo, a maa yi tii wɛɛyɔ mam mam, kpa tɔmbu kpuro bu wunɛn wuswaa daabu wa.

¹⁶ A n tii sɛ, a maa wunɛn sɔɔsiru laakari dokeo kpa a n tɛmanɛ gãa nini sɔɔ. Domi à n mɔ mɛ, kaa tii faaba ko ka maa be ba nun swaa daki.

5

Dobonia naane dokeobun sɔ

¹ A ku durɔ bukuro gerusi ka dam, adama a tɛmanɔ a nùn dam kɛ nge wunɛn tiin tundo. Meya maa aluwaasiban tii, a bu koowo nge wunɛn maabu ka wɔnɔbu.

² N n maa kurɔ tɔkɔnun na, a nin baawure koowo nge wunɛn tiin mero, a maa kurɔ mɔro kpɛmmɛnu ko nge wunɛn sesubu daa dɛera sɔɔ.

³ A gɔminibu bɛɛɛ wɛɛyɔ be ba sãa gɔminibu ka gem.

⁴ Adama gɔmini goo ù n bibu mɔ n kun mɛ nikurɔminu, n weenɛ bu gbi bu gia bu gea ko ben tii tiin mero bisibu sɔɔ kpa bu wa bu ben mɔwɔbu gea dibu kɔsia, domi yeni ya wã Gusunɔn mi.

⁵ Kurɔ wi u sãa gɔmini ka gem wiya wi u n goo mɔ wi u koo nùn nɔɔri. Win yīiyɔbu wãawa Gusunɔ sɔɔ kpa u n kanaru mɔ u n win somiru bikiamɔ bururu ka yoka.

⁶ Adama gɔmini wi u win wãarun yɛeritia tɔna kasu u kua gɔri kɔ baa mɛ u wasi.

⁷ A n bu gāa ni kpuro sōmō kpa goo u ku raa ka bu taare wē.

⁸ Wi u kun win dusibu nōori n ku mam ko win yenugibu, wiya u naane dokebu yina, ma u naane doke sarirugii dukuram kera.

⁹ A ku gōmini goo sosi gōminibun wuuru sōo ma n kun mō yēro u wōō wata mō, kpa u n sāa wi u ka durō turo yōra,

¹⁰ ma ba win sōm geerun seeda dimō. U n sāa kurō wi u bibu nenum yē, kpa u n daa sāa sōbun yaare kowo ka maa wi u naane dokeobu nōorire ka tii kawabu, kpa u n daa wahalaqibu somire, kpa u n sāa wi u ra n sōm geenu baanire mō ka kīru.

¹¹ Adama a ku gōmini kpemminu sosi gōminibun wuuru sōo, domi sanam mē ben kīra koo bu bōria bu ka Kirisi atafiiru ko, ba koo kīa bu durōbu sua

¹² kpa bu ben tii taare wē yèn sō ba ben nōo mwēe gbiikiru kua kam.

¹³ Yèn sō ba n garu mō ba koo se ba n yenusu duurimō. N n mam ye tōna, adama ba ko n da tōmbu wī kpa bu gari wōbia wōri kpa ba n gari swinimō.

¹⁴ Yenin sōna na kī gōmini kpemminu nu durōbu sua kpa bu bibu ma, kpa bu ben yenu nōni doke kpa bu ku raa bēsen yiberēba ayeru deria bu ka bēsen kōsa gere.

¹⁵ Domi gōmini ben gaba gēra kō ba Setam swīi.

¹⁶ Adama naane dokeo goo ù n gōminibu mō win dusibu sōo, a de u bu somi. A ku de u Yesun yigberu sōmu ni sōbi kpa tu ka kpī tu gōmini be ba kun goo mō somi.

¹⁷ Yen biru yigberun guro guro be ba hania mō ben sōmburu sōo, n weene bu bēere bakan arufaani di, n ku mam ko be ba ra sunē gem gem waasu ka keu sōsibu sōo.

¹⁸ Domi Gusunōn gari yi gerumō yi nēe, “I ku bēen naa kinenu nōo bōke saa ye nu sōmburu mō dīanu sōo.” Yi maa gerumō, “N weene sōm kowo u win kōsiaru wa.”

¹⁹ Bā n ka nun yigbe guro guro goon taare naawa, a ku gari yi wura ma n kun mō tōnu yiru n kun mē ita ba yen seeda di.

²⁰ A be ba tora gerusio yigberugibu kpuron nōni biru kpa be ba tie bu berum duura.

²¹ Na wure na nun sōmō Gusunō ka Yesu Kirisi ka win gōrado be u gōsan wuswaa, a sōsi nini mēm nōwō n kun ka goon nōnu

nasiaru. A ku maa gāanu ko kpaasirun kīrun sō.

²² A ku maa senda a ka goo nōma sōndi. Mēya, a ku maa de a n bōnu mō gabun toranu sōo. A tii nenuō dēeraru sōo.

²³ Wee, a kun da maa nim tōna nō, adama a n da tam nō fiiko wunen nukurun alafian sō yèn sō a ra bare kiri kiri.

²⁴ Gabun toranu nu ra sōsire batuma sōo bu sere bu siri. Adama gabuginu ra sōsirewa amen biru.

²⁵ Nge mēya maa sōm geenun tii, nu ra sōsire kpasasa. Baa ni nu kun tere sāa sāa nu n berurō ka baadomma.

6

¹ Be ba yoru dimō n weene bu ben tiin yinnibu bēere wē gāanu kpuro sōo, kpa goo u ku raa ka fēe wa u Gusunōn yīsiru ka bēsen sōsinu gari kam gerusi.

² Yoo be ba maa yinni naane dokeobu mō, bu ku raa bu gem bu nēe, ba sāa dusinu Yinni sōo. Adama bu de bu yinni be sā ka girima kpa bu ben sōman arufaani di n kpā yèn sō ba sāa naane dokeobu ka maa kīnasibu Yesu sōo.

Sōsi weesuginu

ka arumani gea

Yeya n weene a waasu ka keu ko.

³ Baawure wi u sōsi tukuru garu sōsimō ma u yina u bēsen Yinni Yesun Kirisin gari gemgii nēne, ka maa sōsi te ta Gusunōn bēere wēebu sōsimō,

⁴ yēro u tii suewa, u n maa gāanu yē. Adama sikirinōsu ka gari wēerinun kīra u barō. Min diya nisinu ka sannōsu ka yaa kasikibu ka tōn naane sarira wee.

⁵ Tōn ben wira sīra ba n maa gem yē ma ba sikirinamō nōru sari. Ba tamaa ma Gusunōn sāaru ta koo bu ko arumanigibu.

⁶ Geema, Gusunōn sāaru ta sāawa arumani baka, ye tōnu u mō yā n ka nūn nērena.

⁷ Domi sa n ka gāanu ganu nē handunia ye sōo, mēya sa n maa ka gāanu wio.

⁸ N n mēn na, sà n dīanu ka yānu mō n ko n sun turia.

⁹ Adama be ba kī ba n sāa arumanigibu, beya ba ra wōri kōkiribu sōo, kpa wiirarun kīru ka kīi gōburu tu bu yina mwa ba n ka dōo kam kobu ka kpeerasiabu sōo.

¹⁰ Domi gobin kīra sãawa kom kōsum kpuron nuu teeru. Sibū gaba tu naa gira sere ba naane dokebu geerari ba tii kpē nuku sankira dabinu sō.

Ye Pɔlu u Timote yiire

¹¹ Adama wunε Gusunɔgii, a yeni kpuro duka suurio kpa a gem naa gira ka maa Gusunɔn beere wēebu ka naane dokebu ka kīru ka temanabu ka sere daa duudwia.

¹² A naane dokebun taa geebu koowo kpa a wāaru te ta ku ra kpe are di. Domi wāa te sōra Gusunɔ nun soka, ten sōna a maa naane dokebun seeda gea di seedagii dabinun nɔni biru.

¹³ Na nun yiiremɔ Gusunɔn wuswaaɔ wi u ra yabu kpuro wāaru wē, ka maa Yesu Kirisin wuswaaɔ wi u seeda gea di Pansu Pilatin wuswaaɔ,

¹⁴ a wooda ye nenuɔ kpa a n wāa deeraru ka taare sariru sō sere tō te besen Yinni Yesu Kirisi u koo kurama.

¹⁵ Gusunɔ, wi u koo de tō te, tu sōsira ten saa sō, wi turo dege degewa sãa domarugii ka yiikogii ka sina boko ka yinnibun Yinni.

¹⁶ Wi turowa sãa wi u kun gbimɔ. U wāa yam bururam sō me goo kun kpē u susi. Goo kun nūn waare, goo u n kpē u mam nūn wa. Wigia beere ka sinaru te ta ku ra kpe. Ami.

¹⁷ A tem men arumanigibun laakari seeyo bu ku woo kana bu ku raa maa ben yiyɔbu yi dukia ye ya koo kpe sō. Adama bu bu yiiyo Gusunɔ sō wi u sun kpuro wēmɔ ka nuku tia besen nuku dobun sō.

¹⁸ A bu sōwɔ bu gea ko bu ko arumanigibu sɔm geenu sō, kpa ba n nuku tia mɔ ba n sōru sãa bu ka ben mɔru gabu bɔnu ko.

¹⁹ Nge meya ba koo tii arumani gea berua ye ya n sankiramɔ sian sō. Sanam meya ba koo kpī bu wāa geeru naamwε.

²⁰ Timote, a ye ba nun nɔmu sɔndia nenuɔ n wā. A desiro saa handunian gari kankamgiin di. A ku maa sikirina ka be ba tamaa ba yēru mɔ.

²¹ Ben yē te, ta dera ben gaba kōra naane dokebun swaan di.

Gusunɔn durom mu n ka beε wāa.

TIRERU YIRUSE TE PŌLU U TIMŌTE KUA

Sanam me Pōlu u Timote tireru yiruse te yorua u wāawa pirisəm sō Romuō, u ka gōō mara, wiru 4:6-8. U Timote kana u nūn naamwema kpa u ka nūn win puran yaberu naawa ka sere maa win tirenu ganu mi sō Gusunən gari yorua. U maa Timote yiiremō u de u n sāa naanegii Yesun mi ka sere Labaari gean kparabu sō. U maa nūn kirō mō daa kōsi yi tōmba koo ra ko sanam dāakim sōn sō.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-2.
2. Pōlu u Timote kirō mō u n ka sāa naanegii, wiru 1:3n di sere wiru 2:26.
3. Tōmba koo Gusunən gari siki, wiru 3:1-9.
4. Pōlun wāaru, wiru 3:10n di sere wiru 4:8.
5. Gari dāaki, wiru 4:9-22.

Tōbiribu

¹⁻² Na nun tire teni kuamme Timote, nen bii kīnasi. Gusunō Baaba ka Yesu Kirisi besen Yinni bu nun durom ka wōnwōndu kua kpa bu nun alafia kē. Nena Pōlu, wi Yesu Kirisi kua win goro Gusunən kīru sō, n ka wāa te sa mō Yesu Kirisin min din nō mwēru kpara.

Siarabu ka dam kēru

³ Na Gusunō saabu kua wi na sāmō ka laakari taare sarirugia nge me nen sikadoba ba raa kua. Na ra n maa nun yaayamō nen kanaru sō bururu ka yoka.

⁴ Na wunen yīresu yaaye ma na kī n nun wa gem gem kpa nen gōru dobu bu ka yibu.

⁵ Na wunen naane dokebu yaaye bi bu n murafitiru mō. Bin bwesera wunen nikurō Loisi ka wunen mero Enisi ba raa mō. Na yē kam kam ma a maa bu mō.

⁶ Yenin sōna na nun yaayasiāmō, a kēe te dōō yabio te Gusunō u nun wē sanam me na nun nōma sōndi.

⁷ Domi hunde ye Gusunō u sun wē ya n koo de su berum ko, ya koo dewa sa n dam ka kīru ka gaya mō.

⁸ Yen sō, a ku besen Yinnin seeda dibun sekuru ko, a ku maa nen tiin sekuru ko ne wi na wāa pirisəm dirō win sō. Adama a de sa n bōnu mō sannu nōni swāaru sō

Labaari gean sō nge me Gusunō u nun yen dam wēemō.

⁹ Wiya u sun faaba kua ma u sun soka sa n ka sāa win tiin tōmbu, n n mō ye besen tii sa kuan sō ma n kun mō win himba ka win durom sō me u sun kua Yesu Kirisin min di saa toren di.

¹⁰ Tē, besen Faaba kowo Yesu Kirisin naara sun durom me sōsi. Domi u gōon dam kpeesia ma u wāaru te ta ku ra kam ko sōsi Labaari gean min di.

¹¹ Gusunō u man kua goro ka keu sōsio n ka Labaari gea ye kpara.

¹² Yen saabun sōna na nōni swāa teni waamō. Adama sekura kun man mō, domi na yē wi na naane doke, na maa yē kam kam u koo kpī u ye u man kerea kōsu sere tōō te, tu ka turi.

¹³ A nen sōsiru nenuō ka naane dokebu Yesu Kirisi sō ka kī te a mō win min di. Sōsi te, ta sāa gari gee yi na nun nōsia.

¹⁴ Gāa gee ni ba nun nōma beria a nu nenuō ka Hunde Dēeron dam wi u wāa besē sō.

¹⁵ Wunen tii a nua kō ma be ba wāa Asin tem sō, be kpurowa ba man deri bē sō Figeli ka Hēemōgeni ba wāa.

¹⁶ Kpa Yinni u Onesifun yenugibu wōnwōndu kua domi u man dam kā nōn dabinu. U n maa nen pirisəm sekuru kue.

¹⁷ Ye u mam tunuma Romuō u man kasuwa ka nuku tia ma u man wa.

¹⁸ Kpa Yinni u de Gusunō u nūn wōnwōndu kua tōō te sō. Wunen tii a yē sāa sāa sōma ye u kua nen sō Efesuō.

2

Yesu Kirisin tabu kowo geo

¹ Wune maa nen bii, a n tāsā durom me sō, me sa mō Yesu Kirisin min di.

² Gāa ni a nua nen min di seedagii dabinun wuswaaō, a nu gabu nōmu berio be a naane sāa be ba koo maa kpī bu nu gabu sōsi.

³ A wuro a ko nge Yesu Kirisin tabu kowo geo nōni swāaru sō.

⁴ Tabu kowo wi u wāa tabu gberō, u ku ra maa win wāarun wunanō ko yēn sō u kī u win tabu sunōn kīru ko.

⁵ Wasi kasanugii u n dukan garasa mō, u n kpē u yen are wa ma n kun mō u yen wooda swīi.

⁶ Meya maa gbee wuko wi u sɔmburu kua ka wahala, wiya u gina weene u gberun marum sɔri.

⁷ A nen gari yi kpuro bwisikuo yi na nun sɔmɔ mi, domi Yinni u koo nun somi a ka kpuro tubu.

⁸ A Yesu Kirisi yaayo wi u yari Dafidin bweserun di, ma u sikura gɔrin di. Win gari yi waa Labaari gea sɔɔ ye na waasu mɔ.

⁹ Labaari gea yen sɔna na nɔni swaaru waamɔ sere ba ka man yɔni sɔri nge tɔn kɔso. Adama ba n Gusunɔn gari sɔri.

¹⁰ Yenin sɔna na kpuro kpia be ba gɔsan arufaanin sɔ, kpa ben tii bu maa faaba wa Yesu Kirisin mi ka yiiko ye ya ku ra kpe.

¹¹ Gari naanegii wee.
Sà n gu ka wi sannu, sa ko n maa waa ka wi.

¹² Sà n tɛmana ka suuru, sa ko bandu di ka wi sannu.
Sà n maa nùn yina, win tii u koo sun yina.

¹³ Sà n sãa naane sarirugibu, ka mɛ, u sãa naanegii.

Domi u n kpɛ u win tii yina.

Sɔm kowo wi u tii sɔsi gemgii

¹⁴ Yeni kpurowa kaa wunen tɔmbu yaayasia kpa a maa bu kirɔ ko Gusunɔn wuswaaɔ bu ku sikirina gari wɛerinun sɔ. Domi yenin bwesera kun arufaani gaa mɔ ma n kun mɔ yu tɔmbu kam koosia be ba swaa daki.

¹⁵ A hania koowo a n mɔ ye kaa ka siarabu wa Gusunɔn wuswaaɔ, nge sɔm kowo wi sekura kun mɔ win sɔmburu sɔɔ, wi u ra n gem gari sɔsimaɔ dee dee.

¹⁶ Adama a handunian gari kankamgii su-urio, domi yi ra tɔmbu desirasiewa n toma Gusunɔn beere yɛrun di.

¹⁷ Ye tɔn ben bwesera sɔsimaɔ, ya sãawa nge boo kɔso wi u wasi kɔsisiamɔ. Be sɔra Himene ka Filetu ba waa.

¹⁸ Ba gem swaa deri ma ba gabun naane dokebu suramɔ, domi ba nee, gɔribun seebu sara kɔ.

¹⁹ Adama kpeεkpeεku damguu ge Gusunɔ u sura ga n yirurɔ. Gari wee yi ba yorua gen wallo. Yinni u wigibu yɛ. Yen biru maa, baawure wi u Yinnin yisiru soku, u kom kɔsum kpuro derio.

²⁰ Dii buraru sɔɔ gbɛe bwese bwesekawa ra n waa. Ba nin ganu kua ka sii geesu ka wura ni ba ra dendi bu ka gaa beereginu ko.

Ba maa nin ganu kua ka dãa kaaru ka sɔndu ni ba ra dendi bu ka ko ye ba tura.

²¹ Baawure wi u tii sãrasiamɔ kom kɔsum di, ba koo nùn dendi bu ka gaa beereginu ko. Domi u sãa wi ba wuna nenem wi Yinni u koo ka dendi, u maa sɔru sãa u ka sɔm geeru baatere ko.

²² A aluwaasirun kiru kankam suurio kpa a gem ka naane dokebu ka kiru ka alafia naa gira, wune ka be sannu be ba Yinnin yisiru sokumɔ ka gɔru deereɔ.

²³ Adama a tii gawo saa wiira gari ka sikirina yɛru sarirugisun di. A yɛ kam kam ma siya su ra sannɔ ma.

²⁴ Wee n n weene Yinnin sɔm kowo u n sãa nɔɔ gɔmunugii, adama u tɔmbu kpuro daa gea kuo, u n sãa wi u koo keu sɔsibu kpɛ kpa u n da tɛmanɛ.

²⁵ N weene u be ba kun ka nùn nɔɔ tia sãa gerusi tɛru. Sɔrakudo Gusunɔ u koo de bu ben gɔru gɔsia kpa bu gem gia.

²⁶ Sanam meya ben laakari koo wurama kpa bu kisira Setam yinan di wi u raa bu neni u toorimɔ win gɔru kiru sɔɔ.

3

Sanam daakim

¹ A n yɛ ma sanam daakim sɔɔ wãara koo sɛsia.

² Tɔmbu ba ko n ben tii tɔnan arufaani kasu, gobin kira ko n bu neni, ba ko n sãa woo kanɔbu ka tii suobu kpa ba n Gusunɔ gari kam gerusimɔ. Bibu ba n koo ben mawɔbu mem nɔɔwa, tɔmba ko n sãa guturuba ka Gusunɔn beere yɛru sarirugibu.

³ Ba ko n sãa kiru ka wanum sarirugibu. Ba koo tɔmbu mem mani kpa ba n sãa mɔru kankamgibu be ba nɔni tau. Ba ko ba n gean kowobu tusa.

⁴ Ba ko n sãa kɔrumɔtɔnugibu ka lasabu sarirugibu ka be ba tii sue ba gãamɔ. Ba ko n handunian dobun kiru mɔ n kere Gusunɔn kiru.

⁵ Ba ko n sãa bèn Gusunɔ sãara sakua, ba n koo ten dam wura. A tɔn ben bweseru suurio.

⁶ Ben gaba ko n yɛnusu duurimɔ kpa bu ka ben gari tɔn kurɔ dam sarirugibu kamia, bèn durum ya dera ba kom yaa bie ma ba kiru baatere diiriamme.

⁷ Baadomma kurɔ be, ba kasu bu gāanu gia adama ba n̄ kpɛ bu gem gia.

⁸ Nge mɛ Yanɛsi ka Yambɛsi ba ka Mɔwisi kinɛnu kua, nge mɛya tɔn be, ba maa ka gem kinɛnu mɔ, ba n̄ maa biti mɔ kɔsan bwisiku-nun sɔ. Ba n̄ garu koorɔ naanɛ dokebu sɔɔ.

⁹ Adama ben hania kun ka bu gam dɔɔ, domi baawure u koo ben wiiraru wa nge mɛ n Yanɛsi ka Yambɛsi deema.

Yiire dāakibu

¹⁰ Adama wunɛ Timote, a nɛn sɔɔsiru ka nɛn kookoosu wa, ka nɛn himba handunian wāaru sɔɔ ka nɛn naanɛ dokebu ka nɛn suru ka nɛn kīru ka maa nɛn tɛmanabu,

¹¹ ka bɔnɛ ye ba man dɔre ka nɛn nɔni swāa te ta man deema Antiasio ka Ikonimuɔ ka Lisitiɔ. Bɔnɛ gaa sari ye na kun wa mi. Adama Yinni u man yakia saa ye kpuron di.

¹² Ka gem, baawure wi u kī u Gusunɔ bɛɛɛ wɛ wi ka Yesu Kirisin wāasinnaa sɔɔ, u n̄ koo ko u kun nɔni swāaru wa.

¹³ Adama tɔn kɔsobu ka wee kowobu ben kɔsuru ta ko ta n̄ sosimɔwa. Nge mɛ ba gabu nɔni wɔkumɔ, mɛya ba maa tii nɔni wɔkumɔ.

¹⁴ Adama wunɛ, a n̄ gāa ni nɛni ni ba nun sɔɔsi ni a naanɛ doke. A yaayo tɔn bɛn min di wunɛn yɛru ta wee.

¹⁵ Saa wunɛn birun diya a Gusunɔn gari yɛ yi yi koo kpī yi nun bwisi kɛ a ka Yesu Kirisi naanɛ doke kpa a faaba wa.

¹⁶ Gusunɔn gari kpuro yi weewa saa Gusunɔn min di. Yi maa arufaani mɔ yi ka gem sɔɔsi, kpa yi ka tɔnu win toranu sɔɔsi, kpa yi ka n̄n sɛɛyasia, kpa yi maa n̄n sɔɔsi nge mɛ u ko n̄ ka wāa gem sɔɔ.

¹⁷ Kpa Gusunɔgii u ka ko tɔn giro wi u sɔɔru sāa u ka sɔm geeru baatere ko.

4

¹ Na nun yiiremɔ ka gem Gusunɔn wuswaaɔ ka Kirisi Yesun wuswaaɔ wi u koo wasobu ka gɔribu siri, na maa nun yiiremɔ win wuramaru ka win bandun sɔ,

² a Gusunɔn gari waasu koowo a n̄ sɔɔru sāa baa n̄ n mɛren na, ba wura ba n̄ wure. A bu kabia buo, a bu gerusio, kpa a bu dam kɛ ka suuru baka, kpa a n̄ bu Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ.

³ Domi saa gaa wee ye sɔɔ tɔmba kun ko n̄ kī bu sɔɔsi geeru swaa daki, adama ba koo

ben tii keu koosio dabinu kasua be ba koo ben swaa nukiri ka gari yi ba nɔɔbu kī,

⁴ kpa bu ben swaa sīiya saa gem di bu wura gari yi tɔmba seka sɔɔ.

⁵ Adama wunɛ, a de a n̄ yɛ ye a mɔ kpuro sɔɔ. A ka nɔni swāaru tɛmanɔ, a Labaari gean waasu kowon sɔmburu koowo, a maa wunɛn sɔma yibio mam mam.

⁶ Adama nɛ maa, nɛn wāara kua nge doma tam, nɛn saa ya turuku kua ye kon ka dunia deri.

⁷ Na taa geebu kua na kpa, na maa tura yɔra yerɔ, na naanɛ dokebu nɛni dim dim.

⁸ Tɛ, nasaran are man mara, yi yi sāa gem mɛ Yinni siri kowo gemgii koo man wɛ tɔɔ te. N̄ n̄ mɔ nɛ tɔna, ka be kpurowa be ba win wuramaru mara ka kīru.

Ye Pɔlu u maa Timote yiire

⁹ A kookari koowo a man naamwɛma a ku tɛ.

¹⁰ Domi Demasi u man deri u doona Tesalonika gia yɛn sɔ u handunian kīru mɔ too. Kɛresansi u doona wi maa Galati gia, ma Titun tii maa da Darumasi gia.

¹¹ Luku turowa ka man wāa mini. À n̄ sisi a de i na ka Maaku sannu, domi u koo kpī u man somi nɛn sɔmburu sɔɔ.

¹² Na Tisiki gɔra Efesuɔ.

¹³ À n̄ wee, a nɛn woorun yaberu tama te na deri Torasio Kaapusin wɔɔrɔ, ka maa nɛn tirenu, n̄ ku mam ko ni ba kua ka gɔna.

¹⁴ Alesandu seko wi, u man kɔsa kua gem gem. Yinni u koo n̄n kɔsie ye u kua.

¹⁵ A tii laakari koowo ka wi, domi u kɔrua gem gem u bɛsɛn gari yina.

¹⁶ Goo sari wi u ka man yɔra nɔn gbiikiru ye na ka tii yinamɔ, be kpurowa ba man deri. Gusunɔ u ku ye garisi ben wirɔ.

¹⁷ Adama, Yinni ka man yɔra u man dam kã na ka kpīa na Labaari gea waasu kua tɔn tukobu kpuron wuswaaɔ. Na maa yara gbee sunɔn nɔɔn di.

¹⁸ Yinni koo man yakia saa kɔsa kpuron di kpa u ka man du win bandu sɔɔ wɔllɔ ka alafia. Wiya yiiko mɔ sere ka baadommaɔ. Ami.

Nɔɔ kanabu

¹⁹ Na Pirisila ka Akilasi tɔbura ka maa Onesifun yenugibu.

²⁰ Erasutu u yɔra Korintiɔ, na maa Torofimu deri Miletuɔ yɛn sɔ u barɔ.

²¹ A kookari koowo a na woorun saa yu sere turi.

Ebulusi ka Pudensi ka Linusi ka Kolodia ka bεεgibu kpuro gesi ba nun tɔbura.

²² Yinni u n ka nun wãa.
Kpa Gusunɔn durom mu n ka bεε kpuro wãa.

TIRE TE PĀLU U TITU KUA

Titu u s̄awa Gerek̄i. U Yesu naane dokewa Pālu min di, wiru 1:4. U Pālu yōsiri Labaari gean kparabu s̄o. Pālu u nūn ḡara n̄n ita u ka Korintigibun k̄enu mwaama ni ba w̄e Yerusalemugibun s̄o, Korinti II, 8:6 ka 12:18. Ḡara yeni ya sun s̄ōsi ma Pālu u Titu naane s̄a. Sanam m̄e Pālu u Keretigibu beram da, u Titu deri mi, u ka Yesun yigberugibu t̄asisia, domi Pālu kun kp̄ia u t̄e mi, wiru 1:5. Yen biruwa u nūn tire teni yorua u ka nūn s̄o nge m̄e u koo koosina u ka yigbe te kpara. Tire ten gari yi s̄ōsim̄o nge m̄e Gusun̄n s̄am kowo u ko n s̄a ka sere maa nge m̄e Yesugii u koo win w̄āaru diisina handunia ye s̄o. M̄eya ta sun s̄ōsim̄o ma Yesun Labaari gea ya ra t̄onu faaba ko kpa yu nūn s̄arasia, wiru 1:1-3 ka wiru 2:11-14 ka wiru 3:3-7.

Tire ten kpunaa

1. T̄obiribu, wiru 1:1-4.
2. Yesun yigbe s̄am kowo, wiru 1:5-16.
3. Nge m̄e Yesugii u koo win w̄āaru diisina, wiru 2.
4. Kir̄oba, wiru 3:1-11.
5. Gari d̄āaki, wiru 3:12-15.

T̄obiribu

¹⁻⁴ Titu, na nun tire teni kuamme wun̄e wi a s̄a n̄n bii maruro naane dokebun saabu bi sa m̄o Yesu Kirisi s̄o be se kpuro. Kpa Gusun̄o Baaba ka Yesu Kirisi bes̄en Faaba kowo bu nun durom kua kpa bu nun alafia k̄e. N̄ena Pālu, Gusun̄n yoo ka Yesu Kirisin ḡoro. Ba man ḡara n̄n ka be Gusun̄o u ḡosa somi bu ka naane doke, kpa n̄n ka bu gem giasia m̄e mu Gusun̄o beere w̄em̄o, ba n̄n ka w̄āaru te ta ku ra kpe ȳiȳo. Gusun̄o u ku ra weesu ko. Wiya u sun w̄āa te n̄o mw̄eru kua toren di. Ma t̄e, win saa ye u ḡosa s̄o, u win gari terasia waasu s̄o ȳi ba man n̄oma beria nge m̄e Gusun̄o bes̄en Faaba kowo u yiire.

S̄ambu te ba Titu

n̄omu s̄andia Keretio

⁵ Na nun deriwa Keretio a ka ye ya tien wunan̄o ko, kpa a Yesun yigbe t̄onwerobu ḡosi wuu baagere s̄o nge m̄e na nun yiire.

⁶ Wi n̄n weene a ḡosi wee, wi u s̄a taare sarirugii kpa u n̄n kur̄o turo dege dege m̄o kpa win biba n̄n s̄a naane dokeobu, n̄n m̄o be ba ka daa bereteke w̄im̄o n̄n kun m̄e mem̄ n̄o sariru.

⁷ N̄n ween̄ewa yigbe kparo u n̄n s̄a taare sarirugii ȳen s̄o u Gusun̄n s̄amburu n̄eni. N̄n weene u n̄n s̄a tii suo, n̄n kun m̄e m̄arugii, n̄n kun m̄e tam̄ n̄oro, n̄n kun m̄e n̄o ḡomunugii, n̄n kun m̄e wi u dukia kasu ka keeta.

⁸ Adama u n̄n s̄a s̄obun yaare kowo kpa u n̄n da gean kobu k̄a. U n̄n s̄a wi u tii ȳe. U n̄n s̄a dee dee ka t̄on d̄ero kpa u n̄n gaya m̄o.

⁹ N̄n weene u n̄n Gusun̄n gari naanegii n̄eni dim dim nge m̄e ba nūn ȳi giasia, kpa u ka kp̄i u maa gabu dam k̄e ka s̄ōsi geeru kpa u maa sikirin̄osugibu kamia.

¹⁰ Domi t̄on bereteke dabinu w̄āa ka wiira gari gerobu ka be ba t̄ambu n̄oni w̄okum̄o, n̄n kun mam̄ ko Yuuba.

¹¹ Ben bwesera n̄n weene bu n̄osu marisia, domi ba ȳenu dabinun t̄ambu bitani dokem̄o ȳen s̄o ba bu s̄ōsim̄o ye n̄n kun weene bu ka gobi wan s̄o.

¹² Keretigii ben tiin s̄am̄o turo u n̄e, baadommawa ba s̄a wee kowobu ka gbeeku ye k̄osi ka maa dim k̄iro yikurobu.

¹³ Geema u gerua. Yen s̄o, a bu gerusio gem gem kpa ba n̄n t̄asa naane dokebu s̄o dim dim,

¹⁴ kpa bu ku raa maa Yuuban gari sekure n̄ene, bu ku maa t̄on ben yiirebu sw̄i be ba gem yina.

¹⁵ Ḡāanu baanire nu d̄ere be ba d̄eren mi, adama ḡāanu sari ni nu d̄ere disinugibu ka naane doke sarirugibun mi, ȳen s̄o ben bwisikunu ka ben ḡorusu kun d̄ere.

¹⁶ Ba gerum̄o ka n̄o ba Gusun̄o ȳe, adama ben kookoosu ben gari siki. Ba s̄a t̄on k̄sobu ka mem̄ n̄o sarirugibu, ba n̄n kp̄e bu ḡāa geenu ganu ko.

2

S̄ōsi geeru

¹ Adama wun̄e, a n̄n s̄ōsi geerun gari gerum̄o.

² A dur̄o bukurobu s̄ōw̄o bu de ba n̄n gaya m̄o, kpa ba n̄n s̄a beeregibu ka be ba tii ȳe, kpa ba n̄n ȳo dim dim naane dokebu s̄o ka k̄iru ka temanabu.

³ M̄eya maa kur̄o t̄ak̄onu, a nu s̄ōw̄o nu de nin sanu sanusu su n̄n d̄ere, kpa nu kun s̄a

tɔn wĩɔbu ñ kun mɛ tam yobu. N weenɛwa nu n bwisi gee sɔɔsimɔ

⁴ kpa nu kpĩ nu kurɔ mɔro kpemminu sɔɔsi nge mɛ n weenɛ bu ben durɔbu ka bibu kĩa,

⁵ kpa ba n tii yɛ ba n sãa tɔn dɛerobu ka tɔn geobu be ba ben mɔraru nɔni doke, ma ba ben durɔbu wiru kpĩiyammɛ, kpa goo ku kpĩ u Gusunɔn gari gari kam gerusi.

⁶ Mɛya maa, a aluwaaasiba sɔɔwɔ bu de ba n gaya mɔ.

⁷ Wunɛn tii maa, a n bu kom gem sɔɔsimɔ. A n da Gusunɔn garin keu sɔɔsi ka bɛɛɛ, murafiti sariru sɔɔ.

⁸ A bu sɔɔsio ka gari gee yi ba ñ kpɛ bu taare wɛ, kpa sekuru tu wunɛn yiberɛba mwa yɛn sɔ ba gãa kɔsunu bia ni ba koo gere bɛɛɛ sɔɔ.

⁹ A maa yobu sɔɔwɔ bu ben yinnibu wiru kpĩiya kpuro sɔɔ, kpa bu ko ye ya koo bu wɛre bu ku ka bu sikirina.

¹⁰ Ba kun sãa bɛn nɔma yam mɔ, adama ba n tii sɔɔsimɔ naanɛgibu kpuro sɔɔ, kpa bu kpuro ko Gusunɔ bɛɛɛn Faaba kowon sɔɔsiru tu ka ko bɛɛɛguru.

¹¹ Domi Gusunɔ u win durom sɔɔsi tɔmbu kpuron faaban sɔ.

¹² Durom mɛ, mu sun sɔɔsimɔ ma n weenɛ su wãa te ta kun Gusunɔ bɛɛɛ wɛɛmɔ deri ka maa handunian kĩru kankam, kpa sa n wãa handunia mini gem sɔɔ ka laakari ka Gusunɔn bɛɛɛ wɛɛbu,

¹³ kpa sa n tɔɔ doo nɔɔrugii te swaa daki ka yĩiyɔbu, tɛ sɔɔ Gusunɔ bɛɛɛn Yinni boko ka bɛɛɛn Faaba kowo Yesu Kirisin yiiko ya koo sɔɔsira.

¹⁴ Yesu Kirisi wi, u win tii wɛ bɛɛɛn sɔ u ka sun yakia saa kom kɔsum kpuron di, kpa u ka sun ko tɔn dɛerobu be ba sãa wi tɔnagibu be ba maa hania mɔ bu ka sɔm geenu ko.

¹⁵ Nge mɛya n weenɛ a gari gere. A tɔmbu dam kɛ kpa a maa bu gerusi ka wunɛn yiiko kpuro. A ku de goo u nun gem.

3

Yesugibun sanu sanusu

¹ A wunɛn tɔmbu yaayasio ba n tem yɛrobu ka wuun tɔnwerobu wiru kpĩiyammɛ ba n bu mɛm nɔɔwammɛ, kpa ba n sɔɔru sãa sɔm geenu kpuron sɔ.

² A bu sɔɔwɔ bu ku raa goon kɔsa gere bu ku maa goo nɔɔ kasu, adama bu baawure ben daa duudwia sɔɔsi.

³ Domi bɛɛɛn tii sa raa sãa gari bakasu ka mɛm nɔɔ sarirugibu ka be ba tore. Sa raa sãa gɔru kĩru kankam ka handunian kĩru baateren yobu. Sa raa wãa nuku kɔsuru ka binɛ sɔɔ. Sa sãa be tɔmba tusa, sa maa tusinɛ.

⁴ Adama sanam mɛ Gusunɔ bɛɛɛn Faaba kowo u win tɔn geeru sɔɔsi ka win kĩru tɔmbu sɔɔ,

⁵ u sun faaba kua ka sãrasia bi bu dera sa marura nɔn mɛɛruse, ma Hunde Dɛero sun wãa kpaaru wɛ. U ñ sun faaba kue sɔm gee ni bɛɛɛn tii sa kuan sɔ ma n kun mɔ win wɔnwɔndun sɔ.

⁶ Domi Gusunɔ u sun Hunde Dɛero wi wɛ n banda Yesu Kirisi bɛɛɛn Faaba kowon saabu,

⁷ kpa win durom sɔ su ka ko geegibu Gusunɔn mi, kpa su ka wãaru te ta ku ra kpe tubi di te sa yĩiyɔ.

⁸ Gari yi, gari naanɛgiiya.

Na kĩ a yi gere a sire kpa be ba Gusunɔ naanɛ doke bu ben saa di sɔm geenun kobu sɔɔ. Gari yi, yi wã yi maa sãa tɔmbun arufaani.

⁹ Adama a wiira gari suurio ka maa sikadoban yĩsan mɛɛribu ka sikirinɔsu ka maa woodan sannɔsu. Yeni kpuro ya sãawa kam, ya ñ arufaani gaa mɔ.

¹⁰ Wi u karanaa dokemɔ, a nùn gerusio nge nɔn yiru a sere nùn fɛra bee tia.

¹¹ Domi a yɛ ma tɔnu win bwesera sankire, u toramɔ ma u tii taare wɛɛmɔ.

Yiire dãakibu

¹² Sanam mɛ kon nun Aatemasi ñ kun mɛ Tisiki gɔriama, a hania koowo a ka man naamwɛma Nikopolisiɔ, domi miya na gɔru doke na n wãa woorun saa.

¹³ A Senasi wooda yɛro wi ka Apolo kusenu kuo nu n wã ben sanum sɔɔ, kpa gãanu ku raa bu kɔmia.

¹⁴ N weenɛ bɛɛgibun tii bu hania ko sɔm geenun kobu sɔɔ, kpa ba n nɔmu mɔ bukata tilasigia ye sɔɔ, kpa ba kun wãaru dimɔ kam sɔɔ.

¹⁵ Be ba wãa nɛn mini ba nun tɔbura be kpuro. A bu tɔbirio be ba bɛɛɛn kĩru mɔ naanɛ dokebu sɔɔ.

Kpa Gusunɔn durom mu n ka bɛɛ kpuro wãa.

TIRE TE PĀLU U FILEMĀO KUA

Filemāo u sāawa Pālu n bāro wi u Yesu naane doke Koloseo, Kolose 4:9. Wiya u dera Yesugibu ba ra menne win dirō bu ka sāaru ko. N deema u yoo mā wi ba mō Onesimu. Onesimu wi, u nūn gobi gbena, ma u duka yakura u da wuu marō, ge ba mō Romu. Romu miya Onesimu u Pālu gia, miya u maa Yesu naane doke. Saa yera Pālu u nūn kua nge win tiin bii. Yen sōna u Filemāo tire te yorua u ka win yoo Onesimu suuru kua, domi u daa kōsa. Yen sō, u ku maa nūn garisi nge yoo, n̄ kun mē gbena, adama u nūn garisio win dusi Yesu sō.

Tire ten kpunaa

1. Tābiribu, naasu 1-3.
2. Pālu u Gusunō siaramō Filemāon sō, naasu 4-7.
3. Pālu u Filemāo suuru kanamō Onesimun sō, naasu 8-21.
4. Tābiri dāakibu, naasu 22-25.

Tābiribu

1-3 Filemāo, bēsen kīnasi ka bēsen sōm kowosi, ka maa Yesun yigbe te ta ra menne wunen yenuō ka bēsen sesu Apia ka maa Aasipu bēsen tabu kowosi sōmburu sō, bēya sa tire teni kua. Gusunō bēsen Baaba ka Yinni Yesu Kirisi bu bēe durom kua kpa bu bēe alafia kē. Nēna Pālu wi ba pirisōm sāa Yesu Kirisin sō, nē ka bēsegii Timōte, sa bēe tōbura.

Filemāon kīru

ka win naane dokebu

4 Na ra n nēn Gusunō siaramō baadomma nā n kanaru mō wunen sō,

5 domi na wunen kīrun baaru nōmō te a naane dokeobu kī ka maa wunen naane doke bi a mā Yinni Yesu sō.

6 Na nūn kanamō u de nōo tia ye bēse ka wunē sa mōosine naane dokebun sō yu sōōsira kookoosu sō kpa a gāa geenu kpuro tubu ni sa mā Kirisin saabu.

7 Wunen kīru ta man nuku doo bakabu wē nēn kīnasi, ta man dam kā gem gem, domi a Gusunōgibun bwēra yemiasia.

Pālu u Onesimu suuru kanammē

8 Yen sō, baa mē nēn toro sindu Kirisin sō ta tura n ka nun yiire a ka ko mē n weene,

9 ka mē, kīrun sōna na nun suuru kanamō, nē Pālu, nē wi na bukura ma na tē wāa pirisōm sōo Yesu Kirisin sō.

10 Na nun suuru kanamō Onesimun sō wi u kua nēn bii naane dokebu sōo pirisōm diru mini.

11 Yellu u n̄ daa sāa gāanu wunen mi, adama tē, u arufaani mā wunen mi ka nēn tiin mi.

12 Na nun nūn gōriama tē, a nūn mōo nge nēn tii tii.

13 Na raa kī u n wāa nēn bōkuō pirisōm sōo mi na wāa Labaari gean sō u ka man somi wunen ayerō.

14 Adama na n̄ kī n gāanu ganu ko ma n kun mā a wura, kpa wunen somiru ta kun sāa tilasi. Na kīwa ta n sāa wunen gōru kīru.

15 À ku tuba yenin saabuwa i ka karana wunē ka Onesimu saa fiiko kpa a wa a n ka nūn mā ka baadomma,

16 n̄ n̄ mā nge yoo tōna, adama tē u yoo kera. U kua kīnasi Kirisi sōo n ku mam ko nēn mi, adama n weene u n kere mē gem gem wunen mi, domi u n̄ sāa wunen yoo tōna, u maa sāawa wunen kīnasi Yinni sō.

17 Yen sō, à n man garisi wunen sōm kowosi, a nūn dam koosio nge mē kaa man dam koosia.

18 U n nun gāanu tora n̄ kun mē u n wunen dibu nēni, n kua nēn sōmunu.

19 Wee, na yeni yoromō ka nēn tii tiin nōma. Nē Pālu, kon nun ye kpuro kōsia. Baa nā kun gerua, wunen tii a yē ma wunen wāara nēn dibu nēni.

20 Yen sōna negii, a man durom mē kuo Yinnin sō. A man gōru yemiasio Kirisi sō.

21 Na nun tire teni kuammē yēn sō na wunen mēm nōobu naane sāa, domi na yē kam kam kaa ko n kere ye na mam nun kanamō.

22 Gāa teena nu tie, a man diru kasuo yēn sō na yīiyō Gusunō u koo bēen kanaru mwa kpa u man bēe wesia.

Nōo kana tābiribu

23 Epafasi, nē ka wī sa wāa pirisōm dirō Kirisi Yesun sō, u nun tōbura.

24 Mēya maa nēn sōm kowosibu Maaku ka Aritaaki ka Demasi ka sere Luku, ba nun tōbura.

²⁵ Yinni Yesu Kirisin durom mu n ka bεε
Wãa.

TIRE TE BA HEBERUBA KUA

Ba ñ yē wi u tire te yorua. Gaba nεε, Pɔluwa u tu yorua yèn sō ba Timōten gari m̀ te sō, wiru 13:23. Ba ko n tu yoruawa bu sere Yerusalemun s̄a yeru k̄suku, wiru 10:11.

Saa ye ba tire te yorua, Heberu be ba Yesu naanε doke ba dam k̄run bukata m̄. Domi ben gabu ba w̄a sika sō. Ma ba wuram̄ ben yellun ȳki ȳki sō. Yeniba kpuron s̄na ba tire te yorua bu ka Yuu be s̄osi ma ben yellun ȳki ȳki kpuro yi kpa. Yesu Kirisi u yellun wooda kpuro yibia ye u gu. U kua ȳku kowo t̄nweru wi u Yuuban ȳku kowo t̄nwerobu kpuro kere.

Tire te, ta maa sun s̄om̄ ma Yesu u Gusun̄n ḡradoba kere ka M̄wisi ka Aroni ka Yosue. M̄ya n̄o m̄wεε kpa te Yesu u sun kua t̄, ya kere ye Gusun̄ u M̄wisi kua. Domi Yesu u na u ka yellugii te yibia kpa u sun yakia ye kpuron kookoosun di.

Tire ten kpunaa

1. Gusun̄ u ka t̄mbu gari m̀ saa yellun di, wiru 1:1-3.
2. Yesu u kpuro kere, wiru 1:4n di sere wiru 10:18.
3. Be ba gbia ba Gusun̄ naanε doken seeda, wiru 10:19n di sere wiru 13:19.
4. Domaru ka dam k̄ru, wiru 13:20-25.

Gusun̄ u gari gerua

win Biin min di

¹ Gas̄ Gusun̄ u ka bes̄en sikadoba gari kua n̄n dabinu ka swaa dabinu saa win s̄m̄obun min di.

² Adama sanam d̄akim m̄eni sō u ka sun gari kua saa win Biin min di. Bii wiya u handunia taka kua, Gusun̄ u maa n̄n ḡsa u ka n̄n ḡanu kpuro n̄mu beria.

³ Win yiiko ya s̄osiram̄ win min di. Bii wi, u s̄a Gusun̄n tii tiin weenasii, u maa baayere kpuro n̄ni ka win gari damgii. Ye u t̄mbu s̄arasia ben toranun di u kpa, u da u sina w̄ll̄ Gusun̄ dam kpurogiin n̄m geū.

Gusun̄n Bii

u Gusun̄n ḡradoba kere

⁴ Nge m̄e Gusun̄ u win Bii ȳsiru k̄ te ta win ḡradobaginu kp̄aru kere, nge m̄ya maa Bii win tii u Gusun̄n ḡradoba kere.

⁵ Ka gem, Gusun̄ u ñ win ḡradoban goo s̄ore u n̄ε,

“Wuna a s̄a n̄n Bii.

Gis̄ra na kua wunen tundo.”

N ñ maa m̄ win ḡrado goo u ka ȳ ye u n̄ε, “Kon ko win tundo, u koo maa ko n̄n bii.”

⁶ Adama saa ye u win Bii yeruma ḡrīo handunia sō u n̄ε,

“Gusun̄n ḡradoba kpuro bu yiiro bu n̄n s̄a.”

⁷ Wee ye u gerua win ḡradoban s̄. U n̄ε,

“Gusun̄ u win ḡradoba kuawa nge woo, ma u win s̄m̄ kowobu kua nge d̄o yari.”

⁸ Adama win Biin s̄na u n̄ε,

“Gusun̄, ba wunen bandu sw̄i sere ka baadommā.

Gema a ka wunen bandu n̄ni.

⁹ A gea k̄i ma a k̄sa tusa.

Yen s̄na Gusun̄ wi u s̄a wunen Yinni u nun ḡsa.

U maa nun nuku dobu w̄

ye u ka nun aye b̄εεεgiru w̄

te ta wunen kpaasibuginu kp̄aru kere.”

¹⁰ U maa kpam n̄ε,

“Yinni, toren di wuna a tem taka kua.

Wunen n̄ma a maa ka w̄llu kua.

¹¹ Ye kpuro ya koo doona adama wunε kaa n̄ w̄a.

Ya koo t̄k̄ru ko nge ȳanu.

¹² Kaa ye kure nge yaberu.

Ya ko ya n maa k̄sim̄wa nge ȳanu.

Adama wunε, wuna mi, a ñ t̄k̄ru m̀.”

¹³ Gusun̄ kun maa win ḡradoban goo s̄ore u n̄ε,

“A sin̄ n̄n n̄m geū

sere n ka nun wunen yiberεba taarea.”

¹⁴ N ñ m̄n na, mba w̄llun ḡradoba ba s̄a.

Ba s̄awa hundeba be ba Gusun̄ s̄am̄. Bera u ra maa ḡrī bu da bu be ba koo faaba wa somi.

2

Faaba ye, ya kp̄a too

¹ Yen s̄, n weenε su gari yi sa nua n̄nε sim sim kpa su ku ka nim doona.

² Gari yi w̄llun ḡrado ba ka na, yi yin dam s̄osi sere baawure wi u yi sara ñ kun m̄ wi u ñ yi m̄m n̄o w̄ε, u s̄εyasiabu wa bi u ka weenε.

³ N n mēn na, amōna sa ko ka kpī su sēyasiabu suuri, sà n faaba baka yen bwe-seru atafiru kua. Yinnin tii u gbia u faaba yen gari nōōsia. Yen biru be ba yi nua ba sun yi sōōwa ba sire ma gema.

⁴ Saa ye sōōra Gusunō u ben seeda dam sosi ka yīrenu ka maamaaki ka sōm damgii bwese bweseka. U maa kpam tōmbu Hunde Dēeron kēnu bōnu kua nge mē u kī.

Wi u tōmbu kparamō

bu ka faaba wa

⁵ Geema, n n mō wōllun gōradobara Gusunō u handunia ye ya koo nan dam wē, yēn gari sa mō.

⁶ Adama Gusunōn gari sōō, goo u gerua u nēē,
“Yinni Gusunō, mba tōnu sāa a n sere ka nūn yaaye.

Wara ra n tōnu a n sere ka nūn nōōrimō.

⁷ A nūn kua u wunen gōradoba kōmiē fiiko. Ka mē, a nūn yiiko ka bēēē wē nge sunō.

⁸ A nūn kua wirugii taka kōōra kpuron wōllō.”

Sanam mē Gusunō u tōnu dam wē gāanu kpuron wōllō, gāanu sari ni u n deri nu nūn wiru kpīiya. Adama sa n gina wa ma gāa ni kpuro nu nūn wiru kpīiyē.

⁹ Ka mē sa Yesu wa. Saa fiiko sōō ba nūn kua wi u n Gusunōn gōradoba tura, kpa u ka gbi tōmbu kpuron sō Gusunōn durom saabu. Tē, sa nūn waamō ka win yiiko ka bēēē nge sunō, win gōō wi u gun sō.

¹⁰ Ka gem, n weenē Gusunō wi u kpuro taka kua ma ya wāa win sō, u Yesu ko tōn giro nōni swāaru sōō, kpa u ka tōn dabinu ko win bibu be ba koo win yiiko bōnu ko. Domi Yesu wiya u bu kparamō bu ka faaba wa.

¹¹ Yesu wi u tōmbu sārasiāmō ben toranun di, wi ka be ba sāre ba kua tundo turon bibu. Yen sōna sekura kun nūn mō u ka bu soku wigibu

¹² sanam mē u nēē,
“Yinni Gusunō, kon negibu wunen gari sō. Kon nun siara ka womusu mi ba mēnē.”

¹³ U maa kpam nēē,
“Kon nēn naanē doke Gusunō sōō.”

Yen biru kpam u nēē,
“Nē wee ka bii be Gusunō u man kā.”

¹⁴ Nge mē bii be, ba wasi mō ka yēm, Yesu win tii u kua nge be. U kua mē kpa u ka gbi.

Win gōō wi, u Yibirisi kpeerasia ye ya raa gōōn dam nēni.

¹⁵ Kpa u maa ka bu yakia be ba sāa nge yobu ben wāaru kpuro sōō gōōn bērum sō.

¹⁶ Ka gem, n n mō win gōradobara u somiru na, Aburahamun biba u somiru na.

¹⁷ Yen sōna u n koo ko u kun ka win wōnōbu weenē kpuro sōō, kpa u ka ko ben yāku kowo tōnwero wi u wōnwōndu ka naanē mō Gusunōn sōmburu sōō, kpa u ka tōmbun torarun yākuru ko.

¹⁸ Tē, u koo kpī u bu somi be ba wāa kōkiribu sōō yēn sō win tii u nōni swāaru wa kōkiribu sōō.

3

Yesu u Mōwisi bēēē kere

¹ Yen sō negibu, bēē be Gusunō u soka i ka ko wigibu, i de i n Yesu mēera wi Gusunō u gōrima u ka ko yāku kowo tōnwero win seeda sa dimō.

² Wiya u ka Gusunō turo yōra wi u nūn gōsa sōmbu ten saabu nge mē Mōwisi u kua win sōmburu sōō Gusunōn yenugibu kpuron suunu sōō.

³ Wi u yēnu kua u bēēē mō u kere yēnu gen tii. Nge mēya Yesu u ka bēēē baka nē ye ya Mōwisigia kere.

⁴ Geema, yēnu baagere ga gen yēro mō, adama Gusunōwa u sāa kpuron yēro.

⁵ Mōwisi u kua sōm kowo naanēgii Gusunōn yenugibu kpuron suunu sōō u ka garin seeda di yi Gusunō u koo ra gere.

⁶ Adama Kirisi u sāa Bii naanēgii wi Gusunō u kua win yēnu yēro. Bēsera sa sāa win yenugibu sà n yīiyōbu mō sere ka nōrō ka toro sindu ka naanē.

Wēra te Gusunō u wigibu

wēēmō

⁷ Yen sōna nge mē Hunde Dēero u gerua,
“I n Gusunōn nōō nōōmō gisō,

⁸ i ku de bēēn gōrusu bōbia
nge mē bēēn baababa ba kua

dōma te ba Gusunō seesi
ka sanam mē ba win laakari mēera gbaburu sōō.

⁹ Miya ba man wēera ka laakari mēeribu.
Ba maa wa ye na kua sere wōō weeru.

¹⁰ Yen sōna na ka tōn be mōru kua.
Ma na nēē, baadommawa ba toramō ben bwisikunu sōō.

Ba ñ ñen swɛɛ tuba.

¹¹ Na mɔru kua ma na bɔrua na nɛɛ, ba ñ sisi bu ka man wɛra mi na wɛre.”

¹² Yen sɔ ñegibu, i tii laakari koowo, i ku de bɛɛn goo u n gɔru kɔsu mɔ ge ga ñ naane doke, ge ga koo nùn biru wurasia Gusunɔ, Yinni wason min di.

¹³ Adama i n dam kɛɛnamɔ baadomma saa yɛ sɔɔ ba mɔ gisɔ, kpa bɛɛn goo u ku de toraru tu win nɔni wɔke tu win gɔru bɔbiasia.

¹⁴ Geema, sa kua be ba gbinne ka Kirisi sà n toro sindu mɔ sere ka nɔrɔ te sa mɔ toren di.

¹⁵ Nge mɛ Gusunɔn gari gerumɔ,

“I n Gusunɔn nɔɔ nɔɔmɔ gisɔ,

i ku de bɛɛn gɔrusu bɔbia

nge mɛ bɛɛn baababa ba kua

dɔma te ba nùn seesi.”

¹⁶ Berà be ba Gusunɔn nɔɔ nua ma ba nùn seesi. Beya be Mɔwisi u kpara kpuro saa Egibitin di.

¹⁷ Berà Gusunɔ u ka mɔru mɔ sere wɔɔ weeru. Beya be ba tora ma ba gbisuka gbaburu sɔɔ.

¹⁸ Sanam mɛ Gusunɔ u bɔrua u nɛɛ, “ba ñ sisi bu ka man wɛra mi na wɛre,” berà u ka yã ma n kun mɔ be ba ñ nùn mɛm nɔɔwɛ.

¹⁹ Nge mɛya sa wa ma ba ñ kpɔa ba due wɛra yee te sɔɔ yèn sɔ ba ñ naane doke.

4

¹ Gusunɔ u sun nɔɔ mwɛɛru kua u nɛɛ, sa ko kpɔ su du mi sa ko wɛra ka wi sannu. N n mɛn na, su laakari ko, kpa bɛɛn goo u ku raa deemɛ u wɛra yee te bia.

² Domi ba sun Labaari gea waasu kua nge mɛ ba bu kua be ba gasɔ wãa gbaburu sɔɔ. Ba gari yi nua, adama yi ñ bu arufaani gaa kue domi sanam mɛ ba yi nua, ba ñ yi naane doke.

³ Bɛsɛ be sa naane doke, sa ko du wɛra yee te sɔɔ tèn sɔ Gusunɔ u nɛɛ,

“Na mɔru kua ma na bɔrua na nɛɛ, ba ñ sisi bu ka

man wɛra mi na wɛre.”

U gari yi gerua baa mɛ win sɔmbura kpa saa min di u handunia taka kua.

⁴ Ka geema, gam gum Gusunɔn gari sɔɔ ba sɔɔ nɔɔba yirusen gari gerua ba nɛɛ, “Gusunɔ u win sɔmburu kpuro deri u wɛra sɔɔ nɔɔba yiruse.”

⁵ Ma Gusunɔ u kparam gari tee yi gerua u nɛɛ, “Ba ñ sisi bu ka man wɛra mi na wɛre.”

⁶ Be ba gbia ba Labaari gea ye nua ba ñ due wɛra yee te sɔɔ yèn sɔ ba ñ mɛm nua. N n mɛn na, ayera wãa gina gabu bu ka du te sɔɔ.

⁷ Yen sɔna Gusunɔ u kparam tɔru yii te u soka gisɔ. Wɔɔ dabinun biru u ten gari gerua saa Dafidin min di, nge mɛ sa wa kɔ. U nɛɛ,

“I n Gusunɔn nɔɔ nɔɔmɔ gisɔ,

i ku de bɛɛn gɔrusu bɔbia.”

⁸ Geema, Yosue ù n daa tɔn be kpara u ka dua wɛra yee te sɔɔ, Gusunɔ u ñ daa maa tɔru garun gari mɔ.

⁹ N n mɛn na, wɛra te ta ka Gusunɔn sɔɔ nɔɔba yirusegiru weene, ta wãa Gusunɔn tɔmbun sɔ.

¹⁰ Domi wi u dua Gusunɔn wɛra yerɔ u win sɔmburu deriwa nge mɛ Gusunɔ u wigiru deri.

¹¹ N n mɛn na, su hania ko su ka du wɛra yee te sɔɔ, kpa goo u ku ko mɛm nɔɔ sarirugii nge tɔn be, kpa u kam ko.

¹² Domi Gusunɔn gari yi wasi yi maa dam mɔ. Yi nɔɔ do n kere takobi ye ba dɛera biru ka wuswaa. Yi dam mɔ yi ka tɔnun gɔru ka win hunde sɔku ka maa win gbinnu sere yu kpɛɛru girari. Yi tɔnun gɔrun kɔru ka gen bwisikunu sirimɔ.

¹³ Gãanu sari ni nu Gusunɔ berue win taka koorɔ sɔɔ. Kpuro ya wukiarewa ya yii win wuswaaɔ. Wiya bɛsɛ kpuro sa ko maa bɛsen wãaru tusia.

Yesu,

yãku kowo tɔnwero boko

¹⁴ Ka geema sa yãku kowo tɔnwero boko mɔ wi u tura sere Gusunɔn mi, wiya Yesu Gusunɔn Bii. N n mɛn na, su yɔra dim dim bɛsen seeda ye sa di sɔɔ.

¹⁵ Domi sa yãku kowo tɔnwero mɔ wi u koo kpɔ u ka sun duura bɛsen dam sariru sɔɔ yèn sɔ ba nùn kɔkura gãanu kpuro sɔɔ nge bɛsɛ, adama u ñ durum koore.

¹⁶ N n mɛn na, su Gusunɔ duromgiin sina turaru susi ka toro sindu kpa su ka wɔnwɔndu wa ka durom mɛ mu koo sun somi saa ye sa mɛn bukata mɔ.

5

¹ Yãku kowo tɔnwero baawure wi ba gɔsa tɔmbun suunu sɔɔn di, ba nùn yiiwa u ka

Gusunə sã ben sã. U ra Gusunə ben kēnu wē kpa u yākuunu ko ben toranun sã.

² U koo kpī u suuru ko ka yēru sarirugibu ka be ba swaa sare yèn sã win tii u dam biare.

³ Yen sōna maa, u n̄ koo ko u kun yākuunu kue win tiin toranun sã nge mε u m̄ t̄mbuginun sã.

⁴ Goo kun kpē u tii yāku kowo t̄nwerorun bεεε wē. Gusunəwa u ra t̄nu ḡosi u wē nge mε u Aroni kua.

⁵ Nge m̄ya Kirisi kun tii yāku kowo t̄nwerorun yiiko wē. Gusunəwa u n̄n ye wē wi u nεε,
“Wuna nen Bii.

Gisəra na kua wunen tundo.”

⁶ Gam gum maa u kpam gerua u nεε,

“Wuna kaa ko yāku kowo ka baadommao nge Mεekisideki.”

⁷ Yesun handunian wāaru s̄o u Gusunə kana wi u koo kpī u n̄n w̄ra ḡoan n̄man di. U maa n̄n suuru kana ka wuri beke ka yīresu. Ma Gusunə u n̄n swaa daki win wii kpīibun sã.

⁸ Baa mε u s̄a Gusunən Bii, u m̄m n̄oɔbu gia n̄ni swāa te u wan sã.

⁹ Ye u yiba u kpa, u ka faaba na ye ya ku ra kpe, be kpuron s̄o be ba n̄n m̄m n̄oɔwa.

¹⁰ Ma Gusunə u n̄n kua yāku kowo t̄nweru nge Mεekisideki.

Naanε doke deribun kir̄o

¹¹ Gāa dabinu wāa ni sa ko kpī su gere gari yin s̄o, adama ya s̄ε n ka bεε yi tubusia domi i kua be gari ku ra yeeri fuuku.

¹² Saa ya tura i ka ko keu koosiobu. Ka mε, i gina goon bukata m̄ wi u koo bεε Gusunən garin torubu s̄oosi. Bεε be n weenε i n dīa d̄aki dim̄, i kpam b̄m bukata m̄.

¹³ Wi u b̄m n̄rum̄o kpuro biiwa, u n̄ Gusunən gari geen d̄oanε m̄.

¹⁴ Adama dīa d̄aki s̄awa guro gurobun dīanu be ba gea ka k̄san wunanabu gia yèn s̄o ba yen d̄oanε m̄.

6

¹ N n m̄n na, su Kirisin garin torubu deri kpa su da wuswaa su ka ko t̄n yebunu. Su ku maa gari yin kpεεkpεεku sura, gera ḡru ḡosiabu kookoo kamgisun di ka naanε dokebu Gusunə s̄o,

² ka wasi d̄εerasiabun woronu ka n̄man s̄andibu yākurun w̄ll̄o ka ḡribun seebun gari ka sian siribu.

³ Wuswaa daa biya sa ko hania ko Gusunə ù n wura.

⁴ N n ben s̄n na, be ba raa yam wa Gusunən gari s̄o, ma ba win kēnu denda, ma ba b̄nu wa Hunde Dεero s̄o,

⁵ ma ba wa ma Gusunən gari wā, ma ba sian wāarun dam gia,

⁶ yen biru bà n biru kisi ba naanε dokebu deri mam mam, n n̄ maa koor̄o bu bu ḡru ḡosiasia. Domi ba kpam Gusunən Bii kp̄rem̄wa ben tii d̄a bunanar̄o ma ba n̄n sekuru dokem̄o batuma s̄o.

⁷ Sanam mε tem mu guri nim n̄rum̄o kiri kiri ma mu dīanu kpiisiam̄o ni nu koo m̄n yērobu arufaani kua, Gusunə u ra mu domaru kuewa.

⁸ Adama mù n s̄aki ka awīi kpiim̄o mu n̄ garu koor̄o. N n sosi Gusunə u koo mu b̄rusi, amen biru kpa mu d̄o m̄waaara.

⁹ Adama kīnasibu, baa s̄a n gari yin bwe-seru gerum̄o, sa bεε naanε s̄a sa yīiȳo ma i ko n wāa faaban swaa s̄o.

¹⁰ Gusunə u s̄awa gemgii, u n̄ bεen s̄amburu duarim̄o ka kīi te i s̄oosi win yīsirun s̄o, sanam mε i wigibu n̄ari nge mε i bu n̄arim̄o t̄.

¹¹ Ka mε, sa kī bεen baawure u n hania ye m̄o sere ka n̄r̄o, kpa ye i yīiȳo yu ka koora mam mam.

¹² Sa n̄ kī i ko nge be ba t̄manabu kpana, adama i bu saario be ba naanε doke ma ba t̄mana ba ka tubi dim̄o ye Gusunə u bu n̄o m̄wεeru kua.

Gusunən n̄o m̄wεε

te ta n̄ sika m̄o

¹³ Sanam mε Gusunə u Aburhamu n̄o m̄wεeru kua, ka yen b̄ri sanna. U b̄rua ka win tiin yīsiru yèn s̄o goo sari wi u maa n̄n kere w̄n yīsiru u koo ka b̄re.

¹⁴ U nεε, kon nun domaru kua ka gem, kon de wunen bweseru tu dabia.

¹⁵ Nge m̄ya Aburhamu u t̄mana, ma u wa yèn n̄o m̄wεeru Gusunə u n̄n kua.

¹⁶ T̄mbu bà n b̄rum̄o ba ra b̄rewa ka wi u bu keren yīsiru, kpa b̄ri yi, yi ben gari sire kpa yi sikirin̄su kpuro kpeesia.

¹⁷ Nge m̄ya Gusunə u kīa u be ba koo k̄eru m̄wa te u bu n̄o m̄wεeru kua s̄oosi kpasasa

ma win gari kun kɔbiarɔ. Yen sɔna u nɔɔ mwɛɛru kua u sire ka bɔri.

¹⁸ N n mɛn na, gari yiru waa yi yi n kɔsirɔ, yi sɔɔ Gusunɔ kun kpɛ u weesu ko. Yiya yi sun dam kaa gem gem bɛsɛ be sa kuku yeru kasu, kpa su ka wa su mwa ye sa yiyo ba sun yiye.

¹⁹ Yiyo bi, bu bɛsɛn gɔru neni sim sim nge goo nimkuun marutia gu ku ka kɔra. Bu dam mɔ, bu n sika mɔ, ma bu dua sere Gusunɔn waa yerun suunu sɔɔ.

²⁰ Miya Yesu u gbia u dua bɛsɛn sɔ u kua yaku kowo tɔnwero ka baadommaɔ nge Mɛɛkisiɔeki.

7

Mɛɛkisiɔeki u saa sunɔ

ka maa yaku kowo

¹ Mɛɛkisiɔeki wi, u sɔawa Salemun sunɔ ka Wɔrukoon yaku kowo. Ye Aburhamu u sinambu tabu diima u wee, yera Mɛɛkisiɔeki nɔn sennɔ da u nɔn domaru kua.

² Aburhamu u ye u waama bɔnu kua ma u wɔkuru baateren wɔllɔ tia tia sua u nɔn wɛ. Gbiika win yisirun tubusiana sunɔ gemgii. Yen biru u saa Salemun sunɔ, yen tubusiana alafian sunɔ.

³ Goo kun win tundo ka win mero ka win sikado goo yɛ. Ba n win marubu ka win gɔɔn gari koore. U ka Gusunɔn Bii weenɛ, u sɔawa yaku kowo ka baadommaɔ.

⁴ I mɛriɔ nge mɛ durɔ win kpɔara nɛ. Domi Aburhamu bɛsɛn sikado boko u gaa gee ni u tabu diima u ka wee bɔnu kua, ma u wɔkuru baateren wɔllɔ tia tia sua u nɔn wɛ.

⁵ Wooda ya Lefin bibu be ba saa yaku kowobu yiire bu de Isireliba bu ben mɔru kpuro bɔnu ko, kpa bu wɔkuru baateren wɔllɔ tia tia sua bu bu wɛ. Be ba bu bɔnu ye wɛemɔ ba saa ben dusibu, ben tii maa Aburhamun biba.

⁶ Adama Mɛɛkisiɔeki u n yara Lefin bweserun di. Ka mɛ, Aburhamu u nɔn bɔnu ye wɛ. Yen biru Mɛɛkisiɔeki u nɔn domaru kua, wi, wi Gusunɔ u nɔɔ mwɛɛ ni kua.

⁷ Sika gaa sari, wi u bo wiya u ra yɔkabu domaru kue.

⁸ Lefin bibu, be ba wɔkuru baateren wɔllɔ tia tia mwaaɔ ba saa be ba ra gbi, adama Mɛɛkisiɔeki, wi, u saa wi u n gbimɔ nge mɛ Gusunɔn gari gerua.

⁹ Tɛ, su gere ma sanam mɛ Aburhamu u nɔn bɔnu ye wɛ, Lefi win biba bɔnu mwaaɔ u maa bɔnu ye wɛ win tii saa Aburhamun min di.

¹⁰ Domi baa mɛ ba n gina nɔn mara sanam mɛ, u waa win baaban wasi sɔɔ ye u ka Mɛɛkisiɔeki yinna.

¹¹ Wooda ye Gusunɔ u Isireliba wɛ yera yaku kowo Lefigiba ka sɔmburu mɔ. Tɛ, yaku kowo be, ba n sɔmburu kua te ta yiba, n n tilasi yaku kowo tuko goo u kpam na wi u saa nge Mɛɛkisiɔeki wi u n saa Aronin bweseru.

¹² Domi ba n yaku kowobun bweseru kɔsa tilasi bu maa wooda kɔsi.

¹³ Geema bɛsɛn Yinni wi gari yi, yi ka ya, u sɔawa bweseru garugii tɛn tɔmba kun yaku kobun sɔmburu koore.

¹⁴ Domi sa yɛ ma ba nɔn marawa Yudan bweseru sɔɔ. Mɔwisi kun maa bwese ten gari gerua yaku kowobun gari sɔɔ.

Yaku kowo goo

wi u saa nge Mɛɛkisiɔeki

¹⁵ Gari gɛɛ wee yi yi ye kpuro bururasiamɔ. Yaku kowo tuko goo yara wi u saa nge Mɛɛkisiɔeki.

¹⁶ Ba n nɔn kue yaku kowo marumarurun di ma n kun mɔ ka waa ru te ta ku ra kpen dam.

¹⁷ Ka geema, Gusunɔn gari gerua win sɔ yi nɛɛ, “Wuna kaa ko yaku kowo ka baadommaɔ nge Mɛɛkisiɔeki.”

¹⁸ Nge mɛya ba ka wooda gura go yɛn sɔ ya n dam mɔ ya n maa arufaani mɔ.

¹⁹ Geema, Mɔwisin wooda ya n gaaɔn ganu yibie. Adama tɛ, sa swaa gea mɔ yɛn min di sa ko Gusunɔ susi.

²⁰ Yen biru Gusunɔ u bɔrua. Beɔnɔ ba kua yaku kowobu n n ka bɔri.

²¹ Adama wi u Yesu kua yaku kowo u ye kuawa ka bɔri u nɛɛ, “Yinni Gusunɔ u bɔrua. U n maa win gari seeyamɔ.

U nɛɛ, kaa ko yaku kowo ka baadommaɔ.”

²² Yen sɔna Yesu ka sun nɔɔ mwɛɛru naawa te ta buram bo.

²³ Mi Yesun gari ka yaku kowo ben gari yi kpam wunana wee. Yaku kowo be, ba dabia yɛn sɔ gɔɔ ku ra wure ba n waa sɔmbu te sɔɔ ka baadomma,

²⁴ adama Yesu u ko n wāawa ka baadommaḗ. Ba ñ maa win yāku kowo sḗmburu suama bu goo wē.

²⁵ Yen sāna u koo kpī u bu faaba ko tēn di ka baadommaḗ be ba Gusunḗ susimḗ win min di, domi u wāawa u ka Gusunḗ suuru kana ben sḗ.

²⁶ N n men na, Yesu sāawa yāku kowo tḗnweru win bukata sa mḗ. U Gusunḗ wēre, u dēere, u ñ durum koore. Wi ka durumgibu ba wunanē. Ba nūn sua ba ka da sere wḗllḗ.

²⁷ U ñ sāa nge yāku kowo tḗnweru beḗnḗ. U ñ baadomman yāku kobun bukata mḗ, gbiikaa win tiin toranun sḗ ka sere gabuginu. U yāku teeru kua te ta tura sere ka baadommaḗ sanam mē u ka win tii abḗru kua.

²⁸ Mḗwisin wooda ya dam sarirugibu kua yāku kowo tḗnwerobu. Adama Gusunḗn gari yi u kua ka bḗri, yi yi na woodan biru, yi Bii wi u yiba ka baadommaḗ kua yāku kowo tḗnweru.

8

Yesu

bēsen yāku kowo tḗnweru

¹ Tē gari yin wiru wee. Bēse sa yāku kowo tḗnweru win bweseru mḗ wi u sḗ wḗllḗ Gusunḗ dam kpurogiin sina turarun nḗm geuḗ.

² U yāku kowo tḗnwerorun sḗmburu mḗ aye dēeraru sḗ te ta sāa Gusunḗn wāa yerun tii tii, te Yinni u kua, n ñ mḗ tḗnu.

³ Ba ra yāku kowo tḗnweru gḗsiwa u ka Gusunḗ kēnu wē kpa u yākuunu ko. N n men na, bēsen yāku kowo tḗnweron tii u ko n gāanu mḗwa ni u koo ka yākuru ko.

⁴ U n wāa handunia sḗ, u ñ ko n mam sāa yāku kowo domi yāku kowoba wāa be ba ra yākuru ko nge mē Mḗwisin wooda ya yiiremḗ.

⁵ Yāku kowo ben sḗmburu ta sāa te ta wāa wḗllḗn weenasiru tḗna ka ten yaayaasu, nge mē Gusunḗ u Mḗwisi sḗḗwa sanam mē u kī u kuu bekurugiru ko, u nēē, “A de a kuu te ko ta n sāa nge te na nun sḗḗsi guuru wḗllḗ.”

⁶ Adama tē ba Yesu sḗmburu nḗmu sḗndia te ta begiru bēere kere, domi u sāa arukawani ye ya bēere bon swaa sḗmḗ. Ba arukawani ye bḗkuawa ka nḗ mweē ni nu bēere bo.

⁷ Arukawani gbiikaa yā kun serere mḗ, n ñ maa koorḗ gaa yu ye kāsire ko.

⁸ Adama Gusunḗ u win tḗmbu gerusimḗ ye u nēē,

“Yinni Gusunḗ u nēē, tḗnu ganu sisi ñi sḗ kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani kpa bḗke.

⁹ Adama ya ñ ko n sāa yēn bweseru na raa ka ben baababa bḗkua dḗma te na bu nḗmu nēnu na yara Egibitin tem di.

Ba ñ ka nēn arukawani ye yḗre ye na ka bu bḗkua.

Yen sḗna na bu atafiru kua.

Yeya Yinni Gusunḗ u gerua.

¹⁰ U kpam nēē, arukawani kpa ye wee,

ye kon ka Isireliba bḗke amēn biru.

Kon nēn wooda doke ben bwisikunu sḗ.

Kon ye yorusi ben gḗrusḗ.

Kon ko ben Yinni kpa bu ko nēn tḗmbu.

¹¹ Goo sari be sḗ wi u koo win wuugii ñ kun mē win temgii keu sḗḗsi u nēē,

u Yinni Gusunḗ gio.

Domi be kpurowa ba ko n man yē

saa bii piimunun di sere ka bukurobḗ.

¹² Kon bu ben toranu suuru kua.

Na ñ maa ben toranu yaayamḗ.”

¹³ Sanam mē Gusunḗ u arukawani kpaan gari mḗ, ya geruawa u gbiikaa kua gura. Ye ya maa sāa gura ya tḗkḗ mḗ ya doonḗ.

9

Sāa temkiru ka wḗrukuru

¹ Arukawani gbiikaa ya sāarun wooda mḗ ka maa sāa yeru handunia sḗ.

² Ba kuu bekurugiru gira. Ten adēḗwa ba soka dii dēeraru. Miya fitila ga wāa ka tabulu ka Yinni Gusunḗn pēē.

³ Ta maa dii sḗ mḗ ge ba kua ka beku kareru. Geya ba soka dii te ta dēere gem gem.

⁴ Miya kpakorora wāa te ba wura pote tēn wḗllḗ ba ra turare dḗ doke. Miya maa woodan kpakorora wāa te ba maa wura pote. Kpakoro te sḗ, weke wuragira wāa, mi ba manna doke ka Aronin dēka ye ya kpara ka kpee bēsi mi ba woodan gari yorusi.

⁵ Kpakoro ten wḗllḗwa wḗllun kḗsobun weenasiba wāa be ba Gusunḗn yiikon girima sḗḗsimḗ. Ben kasa ya dēiare ya wukiri mi ba ra yāku yem yēke toranun sḗ.

Adama sa n̄ kp̄e su ḡaa ni kpuron gari saari t̄e.

⁶ T̄e, b̄a n ye kpuro yi yi nge m̄e, yera ȳaku kowobu ba ra du ad̄er̄o ge s̄o bu ben s̄aarun s̄amburu ko.

⁷ Adama ȳaku kowo t̄anwero wi turowa u ra du dii s̄o ge s̄o, w̄o ka w̄o n̄n teeru ka ȳaku yem m̄e u ra Gusun̄o tusie win tiin toranun s̄o ka maa t̄ambuginu ni ba kua ȳeru sariru s̄o.

⁸ Nge m̄eya Hunde D̄ero u s̄osim̄o ma swaa ye ya d̄o dii te ta d̄ere gem gem s̄o ya n̄ gina keniare saa ȳe s̄o ad̄er̄o ge, ga w̄aa,

⁹ domi ga s̄awa saa yen weenasia. Ya gerum̄o ma k̄enu ka ȳaku ni ba Gusun̄o kuamm̄e, nu n̄ kp̄e nu t̄anu wi u s̄a te m̄n ḡoru d̄erasia mam mam.

¹⁰ Domi ya s̄awa wasi t̄anan wooda ye ya ka dim ka n̄rubu ka wasin d̄erasiabun woronu ȳa. Ba wooda ye yi sere kpaa yu ka na.

¹¹ Adama Kirisi nawa u n ka s̄a ḡaa gee ni nu w̄aa t̄en ȳaku kowo t̄anwero. U dua kuru garun min di te ta kp̄aru bo ma ta buram bo. N n̄ m̄o t̄ambu ba tu kua. Ta n̄ w̄aa handunia ye s̄o.

¹² Ye Kirisi u dua n̄n teeru ten dii te ta d̄ere gem gem s̄o ya tura sere ka baadommāo. U n̄ due ka bonu ka naa binun yem. Win tii tiin yema u ka dua, ma u sun yakia sere ka baadommāo.

¹³ Ba ra bonu ka naa kin̄enun yem ka naa ye ba d̄o menin torom ȳe t̄ambu s̄o be ba n̄ d̄ere bu ka d̄era woodan n̄ni s̄o.

¹⁴ N n̄ men na, am̄na Kirisin yem arufaani ko n̄ n̄e. Domi Gusun̄n Hunde wi u ku ra kpen saabuwa u tii Gusun̄o w̄e nge ȳaku te ta n̄ bau m̄o. Win yema mu koo bes̄en ḡoru d̄erasia saa s̄om kamginun di kpa su ka kp̄i su Gusun̄o, Yinni waso s̄a.

¹⁵ Yen s̄ona Kirisi u s̄a n̄o mw̄eε kpaarun swaa s̄om̄o. Win min diya be Gusun̄o u soka ba ḡaa ni nu ku ra kpe tubi dim̄o ni Gusun̄o u bu n̄o mw̄eεru kua. Ba koo kp̄i m̄e, ȳen s̄o ḡon gari dua s̄o, wi u t̄ambu yakiam̄o ben toranun di ni ba kua n̄o mw̄eε gururun saa s̄o.

¹⁶ Domi n̄o mw̄eε ten bweseru tu ka kooa tilasi wi u tu kua u gbi.

¹⁷ Geema, n̄o mw̄eε ten bweseru ta n̄ arufaani m̄o ma n̄ kun m̄o wi u tu kua u gu. Ta n̄ dam gam m̄o saa ye ȳero u wasi.

¹⁸ Yen s̄ona n̄o mw̄eε gbiikiru ta n̄ yibiare sanam m̄e ba n̄ yem ȳeke.

¹⁹ Gbiikaa M̄owisi u t̄ambu kpuro wooda baayere n̄osia nge m̄e Gusun̄o u yi. Yen biru u naa binu ka bonun yem sua ka nim, u ȳaa san sw̄aasu ka is̄opun kikisu kp̄eε, ma u woodan tireru ka t̄ambu kpuro yem m̄e ȳeke.

²⁰ Ma u n̄eε, yeniwa yem m̄e mu woodan gari sire ye Gusun̄o u w̄e bes̄en s̄o.

²¹ M̄owisi u maa kuu bekurugii te ka ḡaanu kpuro ni ba ra ka s̄aru ko yem ȳeke.

²² Woodan komaru s̄o yema mu ra ḡaa dabinu d̄erasie. Toranu kun maa suuru waar̄o ma n̄ kun m̄o ba yem ȳeka.

Kirisin ȳakura

durum w̄okam̄o

²³ N weene bu w̄allun ḡaanun weenasii ni d̄erasia nge m̄e. Adama w̄allun ḡaanun tii nu ȳakunun bukata m̄o ni nu bes̄ere kere.

²⁴ Domi Kirisi u n̄ due dii d̄eraru s̄o te t̄anu kua, te ta s̄a Gusun̄n w̄aa yerun weenasiru. U duawa sere w̄allun tii tii s̄o u n̄ ka ȳo t̄e Gusun̄n wuswaa bes̄en s̄o.

²⁵ Yuuban ȳaku kowo t̄anwero u ra du w̄o ka w̄o dii te ta d̄ere gem gem s̄o ka yem m̄e mu n̄ s̄a win tiigim. Adama Kirisi u n̄ due u ka tii ab̄oru ko n̄n dabiru.

²⁶ U n̄ kua m̄e, u koo raa n̄ni s̄ora n̄n dabinu saa toren̄ di. Adama u dua t̄e n̄n teeru sanam d̄aakim men̄i s̄o u ka toraru wuna sanam m̄e u ka tii w̄e nge ab̄oru.

²⁷ Nge m̄e Gusun̄o u baawure bure u gbi n̄n teeru u sere n̄n siri,

²⁸ nge m̄eya Kirisi u tii w̄e n̄n teeru nge ab̄oru u ka t̄an dabinun toranu s̄obe. U koo maa kurama n̄n m̄eruse, n̄ n̄ m̄o u ka toranu s̄obe, adama u ka bu faaba kowa be ba n̄n mara.

10

¹ Yuuban wooda ya n̄ ḡaa gee ni nu w̄aa t̄en gari tubusie s̄aa s̄a, ya s̄awa nin yaayaasu. Yen s̄ona ya n̄ kp̄e yu ka ȳaku tee ni ba ra ko w̄o ka w̄o t̄ambu d̄erasia mam mam be ba Gusun̄o susim̄o ka ni.

² T̄on be ba Gusun̄o s̄am̄o nge men bweseru, b̄a n̄ daa d̄era mam mam ben toranun di, ben ḡoru ga n̄ koo raa maa bu taare w̄e, ȳakunu kun ko n̄ daa maa w̄aa.

³ Adama ȳaku ni, nu s̄awa ni nu koo t̄ambu ben toranu yaayasia w̄o ka w̄o.

4 Domi naa kinenu ka bonun yem mu ñ kpě mu toranu wuna.

5 Yen sōna, sanam me Kirisi u kī u na handunia sō, u Gusunō sōwa u nee, “A ñ yākuru kī ñ kun me kēru.

Yen sōna a man wasi kua.

6 A ñ nuku dobu mō yāku dō mwaararuginu ñ kun me torarun yākunun sō.

7 Ma na nee, ne wee Gusunō, na sisi n ka wunen kīru ko nge me ba nen gari yorua woodan tireru sō.”

8 Gbiikaa u gerua u nee, “A ñ yākuru kī ñ kun me kēru, ñ kun me yāku dō mwaararugiru, ñ kun me torarun yākuru. A ñ maa nuku dobu mō ni sō.” Ka me, ba ni mō nge me wooda ya yiire.

9 Yen biru u nee, “Ne wee na sisi n ka wunen kīru ko.” Nge meya u ka sāa gururu kpeerasia ma u kpaaru kāsire kua.

10 Yesu Kirisi u Gusunōn kī te kua, yen sōna sa deera besen toranun di ka abo te u kua ka win wasi nōn teeru.

11 Tōru baatere yāku kowo baawure ra n yōwa u ka win sōmburu ko. Yāku tee niya u ra n mō baa me nu ñ kpě nu toranu wuna.

12 Adama yāku teera Kirisi u kua toranun sō te ta tura sere ka baadommao. Yen biru u da u sina Gusunōn nōm geuo,

13 u n ka mara sere Gusunō u ka win yiberēba sura bu ko win naa sōnditiru.

14 Domi ka abo teera u bu deerasia mam mam sere ka baadommao be Gusunō u kua wigibu.

15 Hunde Deero u maa sun ye sōmō. Gbiikaa u nee,

16 “Yinni Gusunō u nee, arukawani kpa a ye wee ye kon ka bu bōke amen biru.

Kon nen wooda doke ben bwisikunu sō. Kon ye yorusi ben gōruso.”

17 Ma u kpa m nee, “Na ñ maa ben toranu ka ben wooda sarabu yaayamō.”

18 Tē bā ñ goon toranu wuna, n ñ maa tilasi bu yākuru garu ko ten sō.

Su Gusunō susi

19 Yen sōna negibu sa toro sindu mō su ka du dii te ta deere gem gem sō Yesun yem saabu.

20 U sun swaa kpa a yaba ye ya wasi saa karerun min di te ta sāa win wasi.

21 Sa maa yāku kowo tōnwero mō wi ba swī Gusunōn tōmbun sō.

22 N n men na, i de su Gusunō susi ka murafiti sariru ka naane doke bi bu toro sindu mō ka gōru deero ge ga ñ taare mō ka wasi yi ba deerasia ka nim deeram.

23 Su de sa n yīyo bini neni dim dim bin seeda sa dimō, domi Gusunō wi u nō mweeru kua u sāa naanegii.

24 Su laakari kuana kpa su dam kēna, sa n ka kīru sōsimō kpa sa n sōm geenu mō.

25 Su ku mennōsu sina nge me n sāa gabun dōne. Adama su dam kēna n kere, yēn sō i waamō ma Yinnin tōru ta turuku kooma.

26 Domi sà n yē ma torara sa ka mō sanam me sa gem gia kō, yākuru garu maa sari te ta koo besen toranu wuna.

27 N tiewa sa n siribu mara ka dō boko wi u koo Gusunōn yiberēba kam koosia.

28 Baawure wi u Mōwisin wooda sara ba ra nūn gowa ka wōnwōndu sariru, tōnu yiru ñ kun me ita bā n seeda di ma u taare mō.

29 N n men na, amōna n ko n sāa siribun sanam ka wi u Hunde duromgii wōnwā ma u Gusunōn Bii gema ma u win yem kam meera me Gusunō u ka win nō mweerun gari sire ma u ka yēro deerasia. I n yē ma yēro win seeyasiabu koo kpēa.

30 Domi beere sa yēro yē wi u gerua u nee, “Nena kon mōru kōsia, nena kon dibu kōsia.” U maa kpa m nee, “Yinni Gusunō u koo win tōmbu siria.”

31 Gari kōsiya Gusunō Yinni waso ù n tōnu nōma doke.

32 I yaayo nge me i gaso kua. Sanam me i Gusunōn yam bururam wa i kpa, i nōni sōra gem gem adama i yōra sim sim taa bi sō.

33 Gaso ba beere wōmmō ma ba beere nōni sōmō batuma sō, gaso maa i gabu dam kēmō be ba wahala yen bweseru waamō.

34 Geema, i ka pirisōmba nōni swāaru bōnu kua. Ye ba maa beere been dukia wōrari, i wura ka nuku dobu, domi i yē ma i dukia mō ye ya beere bo ye ya ko n wāa ka baadommao.

35 N n men na, i ku wōrugōru kpana, domi ten are kpā.

36 Ka gem, i ñ ko ko i kun temanē i ka Gusunōn kīru ko kpa i wa i mwa yēn nō mweeru u beere kua.

37 Geema, nge me Gusunōn gari gerumō, “N tiewa fiiko, kēeriki tōna.

Wi u koo na u ka tunuma, u ñ tɛɛmɔ.

³⁸ Ma wi u sãa gemgii nɛn nɔni sɔɔ,
u ko n wãa naane dokebun saabu.

Adama ù n biru wura,
nɛn gɔru ga ñ maa ka nùn doramɔ.”

³⁹ Sa ñ wãa be ba biru wurɔ bu ka kam kon
wuurɔ, sa wãawa be ba naane doke bu ka
ben hunden faaba wan wuurɔ.

11

Naane dokebu

¹ Wi u naane doke u yɛ kam kam ma ye u
ȳiyɔ u koo ye wa. U maa yɛ ma ye ya ñ waarɔ
ka nɔni ya wãawa ka gem.

² Naane doke bin bwesera yeruku tɔmba
mɔ. Yen sɔna ba bu seeda gea diiya.

³ Ka naane dokeba sa tuba ma Gusunɔn
gariya handunia ya ka taka koorɔ. Nge mɛya
ba ye sa waamɔ kua ye sa kun waamɔn di.

⁴ Ka naane dokeba Abeli u Gusunɔ yākuru
kua te ta Kaenigiru bɛɛɛ kere. Win naane
dokebun saabuwa ba nùn soka gemgii domi
Gusunɔn tii u win kɛnu mwa. Ka naane
dokeba Abeli u maa gari mɔ ka tɛ baa mɛ u
gu.

⁵ Naane dokebun sɔna ba Enɔku sua
Gusunɔn mi u ñ gu. Goo sari wi u maa ka
nùn nɔni waare, domi Gusunɔ u nùn sua u
ka da win mi. Gusunɔn gari maa gerumɔ, bu
sere nùn sua win kookoosu Gusunɔ wɛre.

⁶ N deema goo sari win kookoosu koo
Gusunɔ wɛre n kun ka naane dokebu.
Geema, wi u Gusunɔ susimɔ u naane sãa
ma Gusunɔ u wãa ma u ra be ba nùn kasu
durom kue.

⁷ Ka naane dokeba Nɔwe u Gusunɔn gari
swaa daki sanam mɛ u nùn kirɔ kua ye ya
sisin sɔ ye u ñ gina wa. U Gusunɔ nasia u
nùn mɛm nɔɔwa ma u goo nimkuu dãka gè
sɔɔ wi ka win yɛnugibu ba faaba wa. Nge
mɛya u handuniagibu taare wɛ ma u gem wa
Gusunɔn nɔni sɔɔ naane dokebun saabu.

⁸ Ka naane dokeba Aburhamu u
Gusunɔn sokuru wura ma u swaa wɔri u
dɔɔ tem gam gia mɛ Gusunɔ u koo nùn wɛ
nge tubi ma u dɔɔ mi u ñ yɛ.

⁹ Ka naane dokeba u sina nge sɔɔ tem
mɛ sɔɔ, mɛ Gusunɔ u nùn nɔɔ mweɛru kua.
U wãa kuu bekuruginu sɔɔ wi ka Isaki ka
Yakɔbu. Ben tii, nɔɔ mweɛ tee tera Gusunɔ
u maa bu kua.

¹⁰ Domi Aburhamu u wuu bɔkɔ mara ge
ga kpɛɛkpɛɛku damguu mɔ. Gusunɔwa u
wuu gen kpunaa kua ma u gu bana.

¹¹ Naane dokebun saabuwa Saaraan tii
maa dam wa u ka gura sua baa mɛ u yen saa
doona. U yɛ ma Gusunɔ wi u nɔɔ mweɛru
kua u sãa naanegii.

¹² Nge mɛya, saa tɔn durɔ turon min di,
wi u gɔɔ tura, tɔmba marura ba dabia nge
wɔllun kperi ka nim wɔkun yani sɛeri yi goo
kun kpɛ u gari.

¹³ Naane dokebu sɔɔra tɔn be kpuro ba gu.
Ba ñ gãa gee ni wa ba mwe nɔn nɔɔ mweɛru
Gusunɔ u kua, adama ba nu wawa sarun di
ba dam koosia ma ba wura ma ba sãa sɔbu
ka tem yarobu handunia sɔɔ.

¹⁴ Be ba gerumɔ mɛ, ba sɔsimɔ kpasasa
ma ba tem kasu.

¹⁵ Tem mɛ ba derin bɛkɛ yà n daa bu mɔ,
ba koo raa ayeru wa bu ka gɔsira mi.

¹⁶ Adama tɛ ba tem kasu mɛ mu buram bo,
tem mɛya tem wɔllugim. Yen sɔna sekura
kun Gusunɔ mɔ bu ka nùn soku ben Yinni
domi u bu wuu gagu sɔɔru kua.

¹⁷ Naane dokebun sɔna Aburhamu u ka
Isaki yākuru kua ye Gusunɔ u win laakari
mɛɛrimɔ. Aburhamu wiya Gusunɔ u nɔɔ
mweɛru kua. Ka mɛ, u sɔɔru kpa u ka win
bii teereru yākuru ko.

¹⁸ Gusunɔ u raa nùn sɔɔwa u nɛɛ, “Isakin
min diya wunen bwesera koo yari.”

¹⁹ U bwisika ma Gusunɔ u dam mɔ u ka
tɔnu seesia gɔrin di mam, ma ka gem u Isaki
wa nge u wurama gɔrin di.

²⁰ Ka naane dokeba, Isaki u Yakɔbu ka
Esau domaru kua, ma u bu sɔɔwa ye ya koo
koora.

²¹ Ka naane dokeba Yakɔbu u Yosefun
bibu domaru kua tia tia ye u gɔɔ turuku kua,
ma u deka tãsa u ka Gusunɔ sãwa.

²² Ye Yosefu u gɔɔ turuku kua, ka naane
dokeba u Isireliba sɔɔwa ma saa ya sisi yè
sɔɔ ba koo yari Egibitin di, ma u bu sɔɔwa
nge mɛ ba koo win kukunu koosina.

²³ Sanam mɛ ba Mɔwisi mara, ka naane
dokeba win mɔwɔba nùn berua suru ita,
domi ba wa ma u sãa bii durɔ burɔ, ba ñ maa
berum kue bu ka sunɔn wooda sara.

²⁴ Ka naane dokeba, ye Mɔwisi kpɛa u yina
bu nùn soku Egibitin sunɔn bii tɔn kurɔn
bii.

25 U kīa bu nūn nōni sō ka Gusunōn tambu sannu ka sere ye u koo yēeri durum sō saa fiiko.

26 U bwisika u wa n sanō bu nūn gem nge wi Gusunō u gōsa n kere u Egibitin dukia wa, domi sian areya u mēera.

27 Ka naanē dokeba Mōwisi u yara Egibitin di, u n sunōn mōrun berum kue. U yōra dim dim nge wi u Gusunō waamō baa mē u n waarō.

28 Ka naanē dokeba u ka Gō sararibun tōo bakaru torua ma u dera ba yem yēka dii kōnnōsō kpa wi u bii yerumaba goomō u ku Isirelibagibu baba.

29 Ka naanē dokeba Isireliba ba nim wāku ge ba mō Naa yari tōbura nge tem dira. Adama sanam mē Egibitigiba kīa bu ko nge mē, ba nim diira.

30 Naanē dokebun sōna Yerikon gbārara ka wōruma ye Isireliba ba wuu ge sikerena sōo nōba yiru.

31 Naanē dokebun saabuwa Rahabu kuro tanō wi, u n gu ka be ba n Gusunō mēm nōwē sannu yēn sō u Isireliban gōrobu dam koosia ka nuku tia.

32 Mba kon maa gere. Ayera kun man turi n ka Gedeonin gari gere ka Barakigii, ka Sansom ka Yefite ka Dafidi ka Samuēli ka sere Gusunōn sōmōbu.

33 Naanē dokebun sōna ba sinambu tabu di, ba kua ye ya wā, ba wa ba mwa ye Gusunō u bu nōo mwēeru kua. Ba gbee sinansun nōsu kōrua,

34 ba dōo boko go, ba takobin gōo kisirari. Ba n daa dam mō adama ba kua damgibu. Ba bu nasia tabu sōo, ba tōn tukobu tabu di.

35 Tōn kurōbu gabu ba ben tōmbu wa ba wurama gōrin di.

Ba gabu tōya kua ba ka go. Ba yina bu bu faaba ko bu ka wa bu se bu du wāaru sōo te ta buram bo.

36 Ba maa kpam gabu yaakoru kua, ba bu sēni so. Ba gabu bōkua ka yōni ba doke pirisōm sōo.

37 Ba gabu kpenu kasuka ba go, ba gabu bōtira kpirinu yiru, ba gabu go ka takobi. Ba yāa gōni ka bōo gōni deewa ba ka bōsi. Ba sāa sāarobu, ba nōni sōōra, ba tōya wa.

38 Ben gem sō, handunia kun weenē ya n sāa ben wāa yeru. Ba yaayaare kua gbabunō ka guunu wōllō ka kpēe baaba sōo ka wōrusō.

39 Ba tōn be kpuro seeda gea diiya ben naanē dokebun saabu. Ka mē, ba n wa ba mwē yēn nōo mwēeru Gusunō u kua.

40 Geema, nge mē Gusunō u sun gāanu yīiye ni nu bēere bo, u n kīe bu ko be ba yiba n kun ka bēse sannu.

12

Gusunō besen Baaba

1 Bēse maa, seeda dio dabi teniwa ta sun sikerenē. N n mēn na, i de su ye fēra su kō ye ya sun baasi besen sanum sōo ka durum ye ya ra sun fuuku mani sim sim, kpa su temana garasan duka sōo ye ya sun mara.

2 Su nōni wukia sa n Yesu mēera. Win min diya besen naanē dokebu wee, wiya maa bu yibiamō. U wura ba nūn go dāa bunanaru sōo, u n gōo win bweserun sekuru mēera domi u nuku dobu yīiyō bu nūn yīiye. Tē u sō Gusunōn sina kitarun nōm geuō.

3 I win gari bwisikuo nge mē u temana ka yiberē tēe te durumgiba ka nūn nenua, kpa i ku mwia kpāna i dam bia.

4 Domi bēe ka durum gabirinaa sōo, i n gina gabirine sere n ka ko gōo.

5 I dam kēe gari duari yi Gusunō u bēe sōomō nge win bibu? U nēe, “Nēn bii, a ku Yinni Gusunōn sēyasiabu atafiru ko.

A ku maa nuki sankira u n nun gerusimō.

6 Domi wi Yinni u kī wiya u ra sēyasiae, kpa u tōnu baawure sēna so wi u garisi win bii.”

7 I ka bēen nōni swāaru temana, Gusunō u bēe kuammēwa nge win bibu. Bii wara wāa wi win baaba ku ra sēyasiae.

8 Bā kun bēe sēyasiae, nge bii be ba tie, n n mēn na, i n sāa baan bibu, bēe bii seegebara.

9 Su besen tundobu yaaya. Ba sun sēyasia sa maa bu bēere wē. N n mēn na, sa n ko besen Baaba wōrukoo wiru kpīiya kpa sa n wāaru mō?

10 Bēsen tundo be, ba sun sēyasia saa fiiko sōo nge mē n bu wēre. Adama Gusunō u ra sun sēyasiae besen arufaanin sō kpa sa n ka dēere nge wi.

11 Bā n sun sēyasiāmō n da n gina sāawa nuku sankiranu, n n mō nuku dobu. Adama amen biru be ba swaa gea gia sēyasia bi sōo, ba ra bin arufaani di ye ya sāa bōri yēndu ka daa gea.

Bwisi kēru ka kirō

¹² Bεε be i wasire i nōma sāare, i tii tāsisiō i nōma sua kpa i de bεen dūa ya n dam mō.

¹³ I n sīimō swεε yi yi wā sōō, kpa naa si su n̄ bwāa do, su ka bekura kpa su ku ka kirira.

¹⁴ I hania koowo i n ka nōō tia sāa ka tōmbu kpuro kpa i n wāaru dimō te ta dεere, domi goo sari wi u koo Yinni wa, win wāaru tā kun dεere.

¹⁵ I n tii sε kpa bεen goo u ku raa Gusunōn durom bia. I n tii sε kpa mōru ye i yi gōruō yu ku raa se nge kpīi pōtura yu wahala doke, kpa yen dēe yi tōn dabinu baba.

¹⁶ I n tii sε kpa goo u ku ka goo kōō mēna tantanaru sōō, kpa goo u ku maa yina u gāa dεeranu bεere wē, nge Esau wi u bii yerumarun tubi dōra dīa gbēε teerun sō.

¹⁷ Amēn biru bεen tii i yē ma u kīa win baaba u nūn domaru kua adama u nūn yinari domi u n̄ swaa wa u ka kōsi ye u kua baa mε u kasu ka swīi.

¹⁸ Bεε, i n̄ susimε guurō te ba koo kpī bu baba, nge mε Isireliba ba guu te ba mō Sinai susi. Guu te, ta dōō boko mō, ka yam wōkuru ka yam tīreru ka woo guna,

¹⁹ ka kōban wurenu ka nōōgīru. Ye Isireliba ba nōōgīi te nua ba suuru kana nōō ge, gu ku maa ka bu gari gεε ko.

²⁰ Domi ba n̄ yīire bin dam mō bi bu nεε, “Hunde koni baayere ye ya guu te baba baa n̄ n gbeeku yaan na, ba koo ye kpenu kasukuwa bu go.”

²¹ Ye ba wa mi, ya berum mō sere Mōwisi u gerua u nεε, “Berum man mō sere na diirumō.”

²² Adama bεε, Siōnin guura i susi ka Gusunō Yinni wason wuu ge ga sāa Yerusalemu wōrukāa, ka gen gōrado dabi dabiru te ta n̄ garirō te ta mēnne ka nuku dobu.

²³ Gusunōwa i susi wi u sāa tōmbu kpuron siri kowo, ka win bii yerumaban mēnno bēn yīsa yorua wōllō, ka maa tōn geebun hundeba be Gusunō u dεerasia mam mam.

²⁴ Yesuwa i susi wi u sāa nōō mwεε kpaa ten swaa sōmō, ka win yem mε mu yēkara, mε mu gari mō yi yi Abelin yemgīi nōōbu dobu kere.

²⁵ N n mēn na, i n tii sε kpa i ku yēron nōō yina wi u ka bεε gari mō. Be ba yina bu win gari swaa daki wi u bu kirō mō handunia sōō, ba n̄ sεyasiabu kisirari. Kaa sere gere bεε?

Sa n̄ kisiramō sà n nūn biru kisi wi u ka sun gari mō wōllun di.

²⁶ Win nōō ga tem yīira sanam mε, adama tē u sun nōō mwεε teni kua u nεε, “Kon kparam wure n tem yīire nōn teeru, adama n n̄ maa mō mε tōna, ka wōlla.”

²⁷ Ye u nεε, “Kon kparam ko nōn teeru,” ya sōōsimō ma taka kōora koo yīirura yu doona kpa ye ya kun yīirurō ya n ka wāa.

²⁸ Yen sō, su Gusunō siara domi sa bandu mō te ta n̄ yīirurō kpa su nūn sā nge mε u kī ka bεere wēebu ka nasiaru.

²⁹ Geema, Gusunō bεen Yinni u sāawa nge dōō wi u ra kam koosie.

13*Nge mε bεen kookoosu**koo ka Gusunō wēre*

¹ I n da n bεen naanε dokeosibu kī.

² I yaayo ma n weenε i sōbu yaare ko, domi be ba kua mε, ben gaba wōllun gōradoba yaare kua ba n̄ ka baaru.

³ I pirisōmba yaayo nge mε i ko ko i n ka bu wāa sannu. I be ba nōni sōōmō yaayo domi bεen tii, wasiya i maa mō.

⁴ I de baawure u n durō ka kurōn suanaan bεere yē kpa durō ka kurō sōō torara kun wāa. Domi Gusunō u koo bu siri be ba kōō mēnamō tantanaru sōō ka be ba sakararu mō.

⁵ I ku de gobin kīru ta n bεε neni. I de ye i mō yu ka bεε nerenā domi Gusunō u nεε, “Na n̄ nun derimō pai, mēya na n̄ maa nun biru kisimō ka baadommaō.”

⁶ Yen sōna sa ko kpī su tororu so su nεε, “Yinni Gusunōwa sāa wi u koo man somi. Na n̄ gāanu ganun berum mō.

Mba tōnu koo kpī u man kua.”

⁷ I bεen gasōn swaa ghiobu yaayo be ba bεε Gusunōn gari nōōsia. I bwisikuo nge mε ba ben wāaru diisina ma ba gu, kpa i ben naanε dokebu saari.

⁸ Yesu Kirisi turo wiya mi, gīa ka gisō ka baadommaō.

⁹ I ku de bu bεε torasia ka sōōsi tuku dabinu. Domi Gusunōn duroma mu weenε mu n bεen gōrusu tāsisiāmō, n n̄ mō dīanun sesenu. Be ba yabu ye kpuro swīi ba n̄ yen arufaani gaa waare.

¹⁰ Sa yāku yeru mō tēn yākunu Yuuban yāku kowo be ba ra raa sōmburu ko dii dεerarō ba n̄ kpē bu di.

11 Domi ba ra yaa sabe nin gonu dōo meniwa wuun biruō sanam me yāku kowo tōnwerō u ka nin yem dua dii te ta dēere gem gem sōō u ka mu Gusunō tusia tōmbun durum sō.

12 Yen sōna Yesun tii maa nōni sōōra wuun biruō u ka wa u tōmbu dēerasia ka win tii tiin yem.

13 N n mēn na, su da win mi wuun biruō kpa ba n sun gema nge wi.

14 Domi sa n wuu gagu mō tem me sōō, ge ga ko n wāa ka baadommaō. Wuu ge ga wee geya sa kasu.

15 N n mēn na, sa n Gusunō siaramō saa Yesun min di kpeetim sari nge yāku kobu, yera sa n da win yīsiru siare ka besen nōō.

16 I ku gean kobu duari, kpa i n sominamō ka ye i mō. Ya sāawa nge yāku ni nu ra Gusunō wēre.

17 I bēen swaa gbiobu mem nōōwō kpa i bu wiru kpīiya. Domi bēen hunden gariya ba ra n ka wasire yēn sō Gusunō u koo bu yen gari bikia. I de bu kpī bu wisi ka nuku dobu, n kun ka nuku sankiranu. Bā n wisa ka nuku sankiranu, ya n bēe arufaani gaa kuamme.

18 I n da sun kanaru kue. Sa yē kam kam ma besen gōru ga dēere domi sa kīwa sa n tii kpare dee dee gāanu kpuro sōō.

19 Ye na bēe bikiamō gem gem, yera i kanaru ko kpa Gusunō u de n wurama bēen mi fuuku.

Kanaru

20 Gusunō wi u alafia wēemō u besen Yinni Yesu seeya gōrin di, ma Yesu wi, u kua besen yāa kparo boko win yem sō me mu nōō mwēe te ta ku ra kpen gari sire.

21 Gusunō turo wi, u bēe dam kē i ka daa gea ko kpa i ka win kīru ko, kpa u maa sōmburu ko bēe sōō te ta koo nūn wēre saa Yesu Kirisin min di wi sa ko n bēere wēemō sere ka baadommaō. Ami.

Garin wii goberu ka tōbiribu

22 Nēgibu, na bēe kanamō i de i dam kēe gari yi swaa daki ka tēmanabu, domi ye na bēe yorua tire teni sōō ya n dēu.

23 Na kī i n yē ma ba bēsegii Timōte kara pirisōm di. U n tunuma yellu, sa ko na bēen mi sannu.

24 I bēen swaa gbiobu kpuro tōbirio ka maa naane dokeobu kpuro. Italin naane dokeobu ba maa bēe tōbura.

25 Gusunōn durom mu n ka bēe kpuro wāa.

TIRE TE YAKABU U YORUA

Yakabun tire te, ta ka naane dokeobu ya be ba yarine baama mi Romugiba bandu dii. Ta sun sōmō nge me n weene Yesugii u win wāaru diisina. Wahala yà n nūn deema, n weene u temana, u ku Gusunō taare wē. Domi win min diya u koo somiru wa. N weenewa u win yara kpī, kpa u sōsi win kookoosu sō ma u sāa Yesugii. N n weene u goo gem. Tōmbu kpuro ba sāawa tia Gusunōn nōni sō.

Tire ten gari mero ya sāawa kookoosu sōra tōnun naane dokebu bu koo sōsira.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1.
2. Naane ka bwisi, wiru 1:2-8.
3. Sāaro ka gobigii, wiru 1:9-11.
4. Laakari mēeribu ka kōkiribu, wiru 1:12-18.
5. Nōbu ka kobu, wiru 1:19-27.
6. A ku goo gem, wiru 2:1-13.
7. Naane dokebu ka bin kookoosu, wiru 2:14-26.
8. Yesugii ka win yara, wiru 3:1-12.
9. Bwisi yi yi wee wōllun di, wiru 3:13-18.
10. Kookoo kōsusun kirōba, wiru 4:1n di sere wiru 5:6.
11. Temanabu ka kanaru, wiru 5:7-20.

Tōbiribu

¹ Bēē, bwesenu wōkura yiru, bēē be i yarine handunia kpuro sō, nē Yakabu, Gusunō ka Yinni Yesu Kirsin yoo, na bēē tōbura.

A bwisi kanō ka naane

² Negibu, laakari mēeri bwese bweseka yē sō i wōri kpuro i ye garisio gōru dobu.

³ Domi i yē ma bēēn naane dokebu bū kun laakari mēeribu kpanē bu koo bēē temanabu marua.

⁴ Adama i de temanabu bu bin sōmburu ko sāa sāa kpa i n ka sāa tōn girobu be ba yiba, kpa gāanu kun maa bēē tie.

⁵ Bwisi yī n bēēn goo kōmie u Gusunō bikio, u koo nūn yī wē domi Gusunō wiya u yī tōmbu kpuro wēemō ka nuku tia gerusibu sari.

⁶ Adama yēro u bikio ka naane, n kun ka sika. Domi wi u sika mō u sāawa nge nim

wōkun nim me woo ga suamō ga bōrikiamō yam kpuro.

⁷⁻⁸ U sāawa gōrusu yirugii wi u n swaa tia swīi win wāaru sō. Tōnu win bweseru u ku bwisiku ma u koo gāanu ganu wa Yinni Gusunōn mi.

Sāaro ka gobigii

⁹ I de naane dokeo bwēebwēē u woo kana yēn sō Gusunō u nūn wōlle sua.

¹⁰ Dukiagii maa u woo kanō win kawabun sō, domi u koo doona nge yakasun wēsu.

¹¹ Sō yara ka win yam susuru ma yakasu gbera, sin wēsu derura ma sin buram kpa. Nge meya dukiagii u koo derura win sōma sō.

Laakari mēeribu ka kōkiribu

¹² Doo nōrugiiwa wi u laakari mēeribun saa sō temana. Domi win laakari mēeribun biru u koo wāaru wa tēn nō mweeru Yinni bu kua be ba nūn kī.

¹³ Bā n ka goo kōsa kōkura u ku raa gere u nēē, Gusunōwa u nūn kōkura. Domi ba ku ra ka Gusunō kōsa kōkiri, meya win tii u ku ra maa ka goo kōsa kōkiri.

¹⁴ Adama sanam me tōnun kīru kankam ta nūn soka ta gawa, yera u kōkirira.

¹⁵ Yen biru kīru kankam ra gura sue kpa tu toraru ma, toraru tā n maa kpēa ta kpa, kpa tu gō ma.

¹⁶ Nēn kīnasibu, i ku tii nōni wōke.

¹⁷ Kēē geeru baatere ka kēē buranu kpuro saa wōllun diya nu ra nē. Nu maa weewa Gusunōn min di wi u sō ka suru taka kua. Wiya wi u ku ra kōsi, u n maa tiro mō.

¹⁸ Win tii tiin kīru sōra u ka sun kua win bibu ka win gari gee su ka ko nge yāku gbiikii te u mwa win taka kōora kpuron di.

Nōbu ka kobu

¹⁹ Nēn kīnasibu, i yeni yē sāa sāa, adama i de baawure u n da nō kpaaka, kpa u n da saku u sere gere, kpa u n da tē u sere mōru bara.

²⁰ Domi tōnun mōru ku ra kom gem ko Gusunōn nōniō.

²¹ Yen sō, i daa disinugia ka kom kōsum kpuro derio kpa i gari yi mwa ka tii kawabu yi Gusunō u duura bēēn gōruō domi yiya yi koo kpī yi bēēn hunde faaba ko.

²² Adama i de i ko gari yin kowobu, n nō mō yin nōwōbu tōna be ba tii nōni wōkumō.

²³ Domi wi u gari nua ma u n̄ kue, u s̄awa nge dur̄o goo wi u win wuswaa m̄era diki s̄o.

²⁴ Ye u m̄era u kpa u doona ma u duari mii mii nge m̄e u s̄a.

²⁵ Adama wi u wooda gea w̄erim̄o ye ya t̄onu yakiam̄o ma u ye m̄em n̄owamm̄e ka t̄emanabu, ma u n̄ s̄a n̄ow̄o wi u koo duari, wiya s̄a doo n̄orugii win s̄amburu s̄o.

²⁶ Goo ù n̄ tamaa u Gusun̄o s̄am̄o ma u n̄ win yara kp̄ia, u tii weesu kuamm̄ewa, win s̄aru kama.

²⁷ Wi Gusun̄o Baaba u garisi win s̄a geon tii, wiya wi u ra gobekuba ka ḡaminibu n̄ori ben n̄oni sw̄aru s̄o kpa u tii n̄ene handunian disinun di.

2

A ku goo gem

¹ N̄egibu, b̄e be i b̄esen Yinni yiikogii Yesu Kirisi naane doke, i ku t̄ambun b̄ere keranaa m̄eri.

² Nge m̄e n̄ t̄e w̄a, gobigii goo u du b̄en men̄o yer̄o ka wuran taabu ka yabe buraru, kpa s̄aro goo u maa duuma ka yabe k̄ianu.

³ I n̄ yabe burarugii b̄ere w̄e i n̄e, u sino t̄on giro sin yer̄o, ma i maa s̄aro s̄owa wi, u ȳro gīo, n̄ kun m̄e u sino tem̄o,

⁴ i n̄ t̄ambun b̄ere keranaa m̄erim̄o? I n̄ maa bu sirim̄o ka bwisiku ni nu kun d̄ende?

⁵ N̄en k̄inasibu, i swaa dakio. Gusun̄o u bu ḡosa be ba s̄a s̄arobu handunian n̄oni s̄o bu ka ko dukiagibu ben naane dokebu s̄o, kpa bu bandu di te u be ba n̄un k̄i n̄o mw̄eru kua.

⁶ Adama b̄e i s̄aro be gema. N̄ n̄ dukiagii bera ba b̄e dam d̄rem̄o ba b̄e gawam̄o ba ka daam̄o siri yer̄o?

⁷ Beya ba maa ȳisi gee te gari kam gerusim̄o te Gusun̄o u b̄e w̄e.

⁸ Ka gem, gea i m̄o, i n̄ ban te Gusun̄o u sw̄in wooda m̄em n̄owa nge m̄e Gusun̄on gari gerua yi n̄e, “A wunen t̄onusi k̄i n̄ge wunen tii tii.”

⁹ Adama i n̄ t̄ambun b̄ere keranaa m̄era durumwa i m̄o, ma wooda ya b̄e taare w̄em̄o ȳen s̄o i n̄ ye m̄em n̄owe.

¹⁰ Domi baawure wi u woodaba kpuro sw̄i ma u tia tora, ȳero ye kpuro torariwa.

¹¹ Geema, wi u n̄e, “I ku sakararu ko,” wiya maa n̄e, “I ku t̄onu go.” Yen s̄o, à kun

sakararu kue, adama ma a t̄onu go, a wooda sarawa.

¹² I gari geruo kpa i n̄ m̄o nge be Gusun̄o koo siri ka wooda ye ya t̄onu yakiam̄o.

¹³ Domi wi u kun w̄nw̄andu m̄o, w̄nw̄andu sariru s̄ara ba koo ȳero siri, adama w̄nw̄anda ta koo kp̄i tu woo kana siribun wuswaa.

Naane dokebu

ka bin kookoosu

¹⁴ N̄egibu, are yer̄a n̄ m̄o, goo ù n̄ gerua u n̄e, u naane dokebu m̄o, kpa u kun bin kookoosu m̄o. Naane doke bi, bu koo ȳero faaba ko?

¹⁵ Su gesi n̄e, b̄egii goo, t̄on dur̄o n̄ kun m̄e t̄on kur̄o u ȳanun ȳaru m̄o ma u n̄ maa m̄o ye u koo di.

¹⁶ B̄en goo ù n̄ n̄un s̄owa u n̄e, kpuna mu n̄ do, a ku de wooru tu nun go, kpa a di a debu, adama u n̄ n̄un w̄e ȳen bukata u m̄o wasin s̄o, arufaani yer̄a n̄ m̄o.

¹⁷ Nge m̄eya naane dokebu bù n̄ w̄a bi t̄ona, bù kun s̄osire ka kookoosu, bu kua kam.

¹⁸ Adama goo u koo n̄e, wini u naane doke, wīn̄o maa u kookoosu m̄o. Kon gere, a man wunen naane dokebu s̄osio n̄ kun ka kookoosu, kpa n̄e maa n̄ nun n̄en naane dokebu s̄osi ka n̄en kookoosu.

¹⁹ Geema, a naane doke ma Gusun̄o turowa w̄a. N̄ w̄era m̄e. W̄erekunun tii nu maa ȳe m̄e, ma nu diirim̄o berum s̄o.

²⁰ Adama wune laakari sarirugii, a n̄ tuba ma naane doke bi bu n̄ s̄osire kookoosu s̄o bu s̄awa kam?

²¹ Mba n̄ dera b̄esen sikado Aburhamu u gem wa Gusun̄on wuswaa. Win kookoosa, ye u ka win bii Isaki ȳakuru kua.

²² A n̄ wa win naane dokebu ka win kookoosu s̄im̄o sannu? Ma win kookoosu s̄osi ma win naane dokebu yiba.

²³ Ma Gusun̄on gari kora yi yi n̄e, “Aburhamu u Gusun̄o naane kua, ma Gusun̄o u n̄un garisi gemgii.” Ma ba n̄un soka Gusun̄on b̄ro.

²⁴ N̄ n̄ men̄ na, i wa ma Gusun̄o u t̄onu gem w̄em̄o win kookoosun s̄o, n̄ n̄ m̄o win naane dokebu t̄onan s̄o.

²⁵ Nge m̄eya n̄ maa s̄a ka Rahabu, kur̄o tan̄o wi. U gem wa Gusun̄on wuswaa win kookoosun s̄o ye u ka dera Yuuban ḡoro be, ba dua win ȳenūo ma u bu yara ka swaa tuka gaa.

²⁶ Nge mε wasi yi yi kun hunde mǎ gora, nge mεya maa naane doke bi bu kun sǎsire kookoosu sǎ, bu kua kam.

3

Yesugii ka win yara

¹ Nεgibu, i ku de i n dabi bεε be i kī i ko Gusunǎn garin keu koosiobu. Domi i yē ma bεε be sa Gusunǎn garin keu sǎsimǎ ba koo sun siri ka wǎnwǎndu sariru n kere gabu.

² Gǎa dabinu sǎra bεε kpuro sa ra tore. Goo ù kun tore gere sǎ u sǎawa tǎnun tii wi u koo kpī u win wasi kpuro yaruka doke.

³ Sa ra dumi yaruki dokeye yi ka sun mεm nǎwa. Nge mεya sa ko kpī su yin wasi kpuro gǎsikia.

⁴ I kram goo nimkusu mεerio. Baa mε su kpǎ ma woo damgisu su bǎrikiamǎ, sεsε piibuwa ba ra ka su gǎsikia, nge mε goo tεmǎ u kī.

⁵ Nge mεya yara ya sǎa gǎa piibu wasi sǎ. Adama ya ra woo kane gǎa bakanun sǎ.

I mεerio nge mε dǎo yēε piibu ga koo kpī gu dǎa sube bakaru dǎo meni.

⁶ Yara ya maa sǎawa nge dǎo. Ya sǎa nge kǎsan wǎa yeru bεsen wasin doo dookan sunu sǎ, ma ya wasi kpuro sankumǎ, ya maa bεsen handunian wǎaru kpuro dǎo menimǎ ka gǎrin dǎo.

⁷ Tǎnu u koo kpī u yεε bwese bweseka kamia, yi yi naasu nne mǎ ka yi yi kabirimǎ ka yi yi wǎa nim sǎ, ka sere gunǎsu. U mam yi kamia kǎ.

⁸ Adama goo sari wi u koo kpī u yara kamia. Ya sǎawa gǎa kǎsunu ni goo kun kpē u dwiiyasia. Ma ya dēε gǎogii yiba.

⁹ Yera sa dendimǎ sa ka Yinni bεsen Baaba siaramǎ, sa maa kram ka ye tǎmbu bǎrusimǎ be Gusunǎ u taka kua win weenasibu.

¹⁰ Siarabun gari ka bǎrin gari yarimǎ nǎo teu gen min di. Nεgibu, n n weene n sǎa nge mε.

¹¹ Bwii tian di nim durom ka nim taatam ko n swī sannu?

¹² Nεgibu, mango ya koo sǎobun binu ma? Nge bere tǎka ya koo mango ma? Mεya maa ba ku ra nim durom sǎke nim mε mu bǎru mǎn di.

Bwisi yi yi wee wǎllun di

¹³ Bεen wara u bwisi ka yēru mǎ. U bwisi yi sǎsio win daa gea sǎ ka kookoo si u mǎ ka tii kawabu ka laakari.

¹⁴ Adama i n nisi kǎsunu ka kinenu mǎ bεen gǎruǎ, i ku woo kana. I ku maa gem weesu kua.

¹⁵ Bwisi yin bwesera kun wee wǎllun di. Yi sǎawa handuniagii, ka wasigii, ka Setamgii.

¹⁶ Domi mi nisinu ka kinenu wǎa, miya daa bereteke ka kǎsa kpuro ra n wǎa.

¹⁷ Adama bwisi yi yi na wǎllun di, gbiikaa yi dεere, yen biru yi nǎo tia kasu, yi du, yi n ka wesianǎ sē, yi wǎnwǎndu mǎ ma yi ra sǎm geenu ko. Yi n kīru gem wēemǎ, yi n maa murafitiru mǎ.

¹⁸ Be ba nǎo tia kasu ba duurumǎ ka alafia, ma ba gem gēemǎ.

4

Handunian kīru

¹ Man diya sannǎsu ka sikirinǎsu naamǎ bεen suunu sǎ. Su naamǎwa gǎa dabinun binen di ye ya ra n tabu mǎ bεen wasi sǎ.

² I kī i n gǎanu mǎ ni i n kpē i wa, ma i sǎoru sǎa i ka tǎnu go. I gǎanun binε mǎ ni i n kpē i wa, ma i sikirinamǎ, i sankinamǎ. Ye i kī, i n ye mǎ domi i ku ra Gusunǎ bikie.

³ I n maa bikia i ku ra wa yēn sǎ torara i ka bikiamǎ kpa i ka ye dendi bεen tii tiin kīru sǎ.

⁴ Bεε be i n ka tǎn turo yǎ, i n yē ma handunian bǎrǎ Gusunǎn yiberεwa? N n men na wi u kī u ko handunian bǎrǎ, u tii kua Gusunǎn yiberε.

⁵ I kun tamaa kam sǎra Gusunǎn gari gerua yi nεε, “Gusunǎ u bεsen hunde ye u sun wēn kīru bikiamǎ ka nisinu.”

⁶ Adama u ra tǎnu durom kue mε n kpǎaru kere, domi Gusunǎn gari nεε, “Gusunǎ kun wǎa be ba tii suen biruǎ, adama u tii kawobu durom kuamme.”

⁷ N n men na, i Gusunǎ wiru kpīiyǎ. I Setam yinǎ kpa u bεε suuri.

⁸ I Gusunǎ susio, u koo maa bεε susi. I bεen nǎma dεerasio, bεε durumgibu. I bεen gǎrusu sǎrasio, bεε gǎrusu yirugibu.

⁹ I de i n nuki sankire kpa i n gǎo wooru sǎ kpa i swī. I de bεen yēesu su gǎsia swī kpa bεen nuku dobu bu gǎsia nuku sankiranu.

¹⁰ I bεen tii kawo Yinni Gusunǎn wuswaaǎ kpa u bεε sua wǎllǎ.

A ku wunegii siri

¹¹ Negibu, i ku kōsa manina. Wi u win winsim kōsa gerumə, n̄ kun mε wi u n̄n sirimə, woodan kōsa u gerumə ma u ye sirimə. Wee, à n wooda sirimə, a n̄ maa s̄a wi u ra ye mem̄ n̄əwε ma n̄ kun m̄ə wi u ye sirimə.

¹² Gusunə turowa wooda w̄emə, wiya maa s̄a siri kowo. Wi turowa koo kp̄i u faaba ko, wiya koo maa kam koosia. N n̄ m̄en na, wara ra n̄ wunε a ka wunen winsim siri.

I ku tii sua

¹³ I man swaa dakio t̄ε, bεε be i m̄ə, gisə n̄ kun mε sia i ko da wuu kasa i ko mi w̄ō tia kpa i tenkuru ko i are di.

¹⁴ Domi i n̄ ȳε ye bεen w̄ara ko n̄ s̄a sia. I s̄awa nge bukə ge ga ra w̄rumε saa fiiko s̄ə, yen biru kpa gu yarina.

¹⁵ Mε n̄ weenε i gere wee. Yinni Gusunə ù n̄ k̄i, ma i w̄a, i ko yeni ko, n̄ kun mε yeə. n̄.

¹⁶ Adama t̄ε i woo kanamə i tii suamə. Woo kana bin bweseru kpuro bu n̄ w̄a.

¹⁷ Nge m̄eya baawure wi u gean kobu ȳε ma u kun kue, u torawa.

5*Dukiagibun kirə*

¹ T̄ε bεε dukiagibu, i man swaa dakio. I sw̄iyə kpa i n̄ araru m̄ə wahala ye ya bεε sisien s̄ə.

² Bεen dukia sankira, ma gemi bεen ȳanu di.

³ Bεen wura ka bεen sii geesu wurura diira. Wurura yera ya koo bεε are k̄suru diiya, kpa yu bεen wasin̄ yaa baasi di nge d̄ō. I dukia gura i taasine sanam d̄akim̄ meni s̄ə.

⁴ Wee, i n̄ s̄əm̄ kowobu ben gobi k̄sie be ba ka bεε d̄ianu gura gberə, ma gobi yi, yi wuri m̄ə. D̄ia guro ben wuri maa dumə w̄llu ka tem̄ Yinnin swaa s̄ə.

⁵ I bεen w̄aru di handunia s̄ə ka dukia baka ka ȳeribu. I dimə i b̄riamə nge ȳa saka ȳāru.

⁶ I geegii taare w̄ε i go, u n̄ maa ka bεε gabirine.

Temanabu ka kanaru

⁷ Yen s̄ə, negibu, i temənə sere Yinni u ka wurama. I m̄erio nge mε gbee wuko ra n̄ suuru s̄a u n̄ ka tem̄ mara mu n̄n d̄ia

geenu marua. U ra n̄ guri gbiikii ka d̄aaki mara.

⁸ Bεen tii maa, i n̄ suuru s̄a, i n̄ ȳə dim̄ dim̄ domi Yinnin naaru ta turuku kooma.

⁹ Negibu, i ku ḡaburu waana kpa bu ku raa bεε taare w̄en̄ s̄ə. Wee siri kowo u ȳə dii k̄n̄n̄w̄ə.

¹⁰ Negibu, i Gusunən s̄əm̄bu yaayo be ba gari gerua ka Yinnin ȳisuru. I ben suuru saario ye ba kua n̄ni sw̄āru s̄ə.

¹¹ Wee, sa bu sokumə doo n̄ərugibu ȳen̄ s̄ə ba ȳora dim̄ dim̄. I Yoobun temanabun baaru nua, i maa ȳε ye Yinni Gusunə u n̄n̄ kua yen biru. Domi Yinni u ra w̄ən̄w̄endu ka t̄n̄ geeru ko.

¹² Ye n̄ kpuro kere negibu, i ku ka w̄llu b̄re, n̄ kun mε ka tem̄, n̄ kun mε ka ḡānu ganu. I gesi geruo m̄eya sanam mε n̄ s̄a mε, kpa i gere aawo, n̄ n̄ mε, sanam mε n̄ n̄ mε, kpa i ku ka w̄ari Gusunən siribu s̄ə.

¹³ N̄ni sw̄āra bεen goo deemawa? U kanaru koowo. Goon nukura ta do? U Gusunə siaro ka womusu.

¹⁴ Bεen goowa barə? U Yesun yigbe t̄n̄werobu sokusio. Bera ba koo n̄n̄ gum t̄are ka Yinnin ȳisuru kpa bu n̄n̄ kanaru koosi.

¹⁵ Kana naanegii te, ta koo barə wi faaba ko. Yinni Gusunə u koo n̄n̄ bw̄a dobu w̄ε. U n̄ daa maa tora, ba koo n̄n̄ suuru kua.

¹⁶ N n̄ m̄en na, i bεen durum tuuba kuanə, kpa i n̄ kanaru kuanamme, kpa i ka wa i bekura. Gemgiin kanaru ta dam arufaanigum m̄ə n̄ kp̄a.

¹⁷ Eli, t̄nuwa nge bεε. U kanaru kua gem gem gura yu ku nε, ma gura kun na sere w̄ō ita ka suru n̄əba tia.

¹⁸ Yen biru u kpam kanaru kua, ma Gusunə u gura n̄esia ma u dera d̄ianu kpia temə.

¹⁹ Negibu, bεen goo ù n̄ ka gem tonda ma goo ka n̄n̄ wurama mi kpam,

²⁰ i n̄ ȳε ma wi u ka toro wurama saa torarun swaan di, u koo toro win hunde w̄ra ḡən̄ n̄man di kpa u de bu tora dabinu kpeesia.

TIRE GBIKII TE PIɛɛ U YORUA

Piɛɛ, Yesun bɔɔ turowa u tire te yorua. Yuu be ba yarinɛ Asin temɔwa u tu yorua. U bu yoruawa u ka bu dam kɛ ben nɔni swāaru sɔɔ te ba waamɔ yèn sɔ ba Yesu naanɛ doke. Nɔni swāa ten biru Gusunɔ u koo bu tāsisia be ka Yesu Kirisin gbinnaa sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, wiru 1:1-2.
2. Yīiyɔ bi sa mɔ Yesu sɔɔ, wiru 1:3-12.
3. Tii nɛnubu dɛɛraru sɔɔ, wiru 1:13n di sere wiru 2:10.
4. Gusunɔn sɔm kowon wāaru, wiru 2:11-25.
5. Kurɔbu ka ben durɔbun wāasinaa, wiru 3:1-7.
6. Yesugiin tɛmanabu nɔni swāarun saa, wiru 3:8n di sere wiru 4:19.
7. Gusunɔn yāa gɔɔn nɔɔribu, wiru 5:1-11.
8. Tɔbiri dāakibu, wiru 5:12-14.

Tɔbiribu

¹⁻² Bɛɛ be Gusunɔ u gɔsa ma i yarina i sāa sɔbu Pontuɔ ka Galatiɔ ka Kapadosiɔ ka Asiɔ ka Bitiniɔ, Gusunɔ Baaba u bɛɛ gɔsa nge mɛ u raa gɔru doke u ko. Ma i kua wigibu win Hunden saabu, kpa i ka Yesu Kirisi mɛm nɔɔwa, kpa win yɛm mu bɛɛ dɛɛrasia. Nɛ Piɛɛ, Yesu Kirisin gɔrowa, na bɛɛ tire teni yoruammɛ.

Durom ka alafia n bɛɛ sosia.

Yīiyɔ bi sa mɔ Yesu sɔɔ

³ Su Gusunɔ siara, bɛɛɛn Yinni Yesu Kirisin Baaba. Win wɔnwɔn bakaru sɔɔra u sun mara nɔn mɛɛruse Yesu Kirisin seebu gɔrin din sɔ kpa sa n ka yīiyɔ wāarugibu mɔ

⁴ kpa su ka tubi di ye Gusunɔ u wigibu yīiye. Tubi ye, ya n sankiramɔ, ya n disinu mɔ, yen buram kun maa kpeemɔ. Yera ba bɛɛ yīiye wɔllɔ,

⁵ bɛɛ be Gusunɔn dam mu kɔsu naanɛ dokebun saabu i ka faaba wa ye ya sɔɔru sāa yu ka sɔsira sanam dāakim sɔɔ.

⁶ Yen sɔna i nuku doo bakabu mɔ, baa mɛ nuku sankiranu nu kua tilasi tɛ saa fiiko sɔɔ, laakari mɛɛri bwese bwesekan sɔ.

⁷ Laakari mɛɛri bi, bu bɛɛn naanɛ dokebu wɛɛrimɔ. Nge mɛ ba ra wura mɛɛri ka dɔɔ, baa mɛ ya koo kam ko, nge mɛya ba bɛɛn

naanɛ dokebu mɛɛrimɔ, bi bu wura bɛɛɛ kere gem gem, bu ka bin dam gia. Kpa i siarabu ka yīiko ka bɛɛɛ wa sanam mɛ Kirisi koo kurama.

⁸ I nùn kī baa mɛ i n nùn waare. I nùn naanɛ doke baa mɛ i n gina nùn wa. Ma i nuku doo bakabu mɔ bi bu n ka nɔɔ gerurɔ.

⁹ Domi i bɛɛn naanɛ dokebun are waamɔ, yeya bɛɛn hunden faaba.

¹⁰ Gusunɔn sɔmɔbu ba faaba yen gari mɛɛra, ba yen saria kasu, ma ba durom mɛn gari gerua mɛ Gusunɔ u bɛɛ yīiye.

¹¹ Domi Kirisin hunde wi u wāa be sɔɔ u bu sɔɔwa yellu ma Kirisi u koo nɔni swāaru wa, yen biru u koo maa yīiko wa. Ma ba hania kua bu ka gia sanam mɛrɔ ka swaa yerɔ u ka yā.

¹² Gusunɔ u win sɔmɔ be sɔsira ma gari yi u bu nɔmu sɔndia, yi n sāa ben tiigii, ma n kun mɔ bɛɛgii. Tɛ i gari yi nua. Labaari gean waasu kowoba bɛɛ yi nɔsira. Ba gari gerua ka Hunde Dɛɛron dam wi u na wɔllun di. Ma Gusunɔn gɔradoban tii ba kī bu gari yin saria gia.

Tii nɛnubu dɛɛraru sɔɔ

¹³ Yen sɔ, i de i n tii sɛ. I ku dom yībiri, kpa i n durom mɛ yīiyɔ kam kam mɛ ba koo bɛɛ wɛ sanam mɛ Yesu Kirisi koo kurama.

¹⁴ I koowo bii mɛm nɔwɔbu kpa i ku de bɛɛn wāarun daa yu ka kɔde mɛnna ye i raa mɔ sanam mɛ i n gāanu yɛ.

¹⁵ Adama i de i n dɛɛre bɛɛn sanu sanusu kpuro sɔɔ nge mɛ Gusunɔ wi u bɛɛ soka u dɛɛre.

¹⁶ Mɛya Gusunɔ u gerua win gari sɔɔ u nɛɛ, “I n dɛɛre domi nɛn tii na dɛɛre.”

¹⁷ Bɛɛn kanaru sɔɔ i Gusunɔ sokumɔ Baaba. Wee, wiya u tɔmbu kpuro ka siri teebu sirimɔ nge mɛ baawure u kua. Yen sɔ, saa ye ya bɛɛ tie handunia sɔɔ, i ye dio ka win nasiaru.

¹⁸ Bɛɛn tii i yɛ ye ba ka bɛɛ yakia saa bɛɛn wāa kamgirun di te i tubi di bɛɛn sikadoban min di. N n mɔ ka gāa ni nu koo sankira, nge sii geesu n kun mɛ wura.

¹⁹ Ka Kirisin yɛm bɛɛregima ba ka bɛɛ yakia wi u ka yāa kinɛ kpendu weenɛ te ta n alebu n kun mɛ disinu ganu mɔ.

²⁰ Gusunɔ u Kirisi wi gɔsa u yi ba sere handunia taka kua, ma u sɔsira bɛɛn arufaanin sɔ sanam dāakim mɛni sɔɔ.

²¹ Saa win min diya i Gusunə naane doke wi u nùn seeya gərin di ma u nùn yiiko wē. Nge mɛya i bɛɛn naane ka bɛɛn yīiyəbu doke Gusunə sɔɔ.

²² Tē ye i tii sārasia sanam mɛ i gem mɛm nɔɔwa, ma i bɛɛn naane dokeosibu kī murafitiru sariru sɔɔ, n̄ n mɛn na, i n kīane gem gem ka bɛɛn gōru kpuro.

²³ Domi ba n̄ bɛɛ mara n̄n mɛɛruse ka bwese te ta koo gbi. Ba bɛɛ marawa ka bwese te ta n̄ gbimə te ta s̄a Gusunən gari yi yi wasi yi yi ku ra kpe.

²⁴ Nge mɛ Gusunən gari gerumə, “Təmbu kpuro ba s̄awa nge yakasu. Ma ben bɛɛrɛ kpuro s̄a nge sin w̄esu. Yakasu ra gbere, kpa sin w̄esu dɛrura.

²⁵ Adama Yinni Gusunən gari ko n w̄awa ka baadomma.” Gari yi, yi s̄awa Labaari gea ye ba bɛɛ waasu kua.

2

Kpee wasiru ka bwese dɛraru

¹ N n mɛn na, i k̄sa kpuro derio ka weesu kpuro ka murafitiru, ka nisinu, ka t̄n yaa kasikibu.

² Nge mɛ bii w̄ɛnu ra b̄m k̄a, i hunden d̄ia dɛranu k̄iɔ ni nu s̄a Gusunən gari kpa i ka kp̄a faaban swaa sɔɔ.

³ Domi i Yinnin durom denda.

⁴ I susio win mi, wi u s̄a nge kpee wasiru te t̄mba yina adama Gusunə u tu ḡsa ta maa bɛɛrɛ m̄ win mi.

⁵ I na bɛɛn tii nge kpee wasinu bu ka bɛɛ dendi bu ka hunden w̄a yeru bani. Miya i ko n s̄a ȳaku kowo dɛɛrobu be ba tii Gusunə w̄ɛm̄ nge ȳaku ni u koo mwa Yesu Kirisin saabu.

⁶ Domi ba yorua Gusunən gari sɔɔ, Gusunə u nɛɛ, “Na kpee bɛɛregiru ḡsa na tu kua gani ḡmburun dam Siɔniɔ. Wi u tu naane doke, u n̄ sekuru wasi.”

⁷ Kpee te, ta bɛɛrɛ m̄ bɛɛ be i naane doken mi, adama be ba n̄ naane doken mi, ba yorua ba nɛɛ,

“Kpee te ban̄ba yina, teya ta kua gani ḡmburun dam.”

⁸ Ma gam gum ba kpa nɛɛ, “Kpee tera ta t̄mbu sokurasiam̄. Teya ta maa bu suram̄.”

Ba sokura yèn s̄ ba yina bu gari yi naane doke. Yeya Gusunə u raa ḡru doke ben s̄.

⁹ Adama bɛɛ i s̄awa bwese te ba ḡsa, i maa s̄a sina bokon ȳaku kowobu, i s̄a bwese te Gusunə u yakia u yii n̄nɛm, kpa i ka win t̄n geeru kpara wi, wi u bɛɛ soka yam w̄okurun di i ka du win yam bururam maamaakigim sɔɔ.

¹⁰ Gas̄, i n̄ s̄a bwese te goo u ȳ, adama t̄i i kua Gusunən t̄mbu. Gas̄ i n̄ daa w̄n̄w̄ndu wa, adama t̄i i w̄n̄w̄ndu wa.

Gusunən s̄m kowon w̄aru

¹¹ Kīnasibu na bɛɛ kanam̄, bɛɛ be i s̄a nge s̄bu ka kpikobu handunia ye sɔɔ, i de i tii kp̄i ka wasin binɛ ye ya ra n tabu m̄ ka bɛɛn hunde.

¹² I de i n daa gea m̄ be ba n̄ naane doken wuswaaɔ. Nge mɛya baa b̄a n bɛɛ daa k̄sa mani ba koo bɛɛn s̄m geenu wa kpa bu Gusunə siara sanam mɛ u koo bu siri.

¹³ I wirugibu kpuro wiru kp̄iȳo Yinnin s̄, n̄ n tem ȳeron na, wi u dam bo,

¹⁴ n̄ n maa wuu ȳɛrobun na, be u ḡrim̄ bu ka k̄san kowobu s̄ɛyasia kpa bu gean kowobu siara.

¹⁵ Ka gem, ye Gusunə u k̄i, yera i ka bɛɛn s̄m geenu gari baka ȳru sariba marisia.

¹⁶ I tii kpara nge be ba tii m̄, adama i ku bɛɛn tii m̄ru dendi i ka k̄sa wukiri. I n bɛɛn w̄aru dim̄ nge Gusunən yobu.

¹⁷ I t̄mbu kpuro bɛɛrɛ w̄ɛȳo, i bɛɛn naane dokeosibu k̄iɔ, i Gusunə nasio, kpa i tem ȳro bɛɛrɛ w̄.

Ye Kirisin n̄ni sw̄ara

sun s̄osim̄

¹⁸ Bɛɛ s̄m kowobu, i bɛɛn yinnibu wiru kp̄iȳo ka bɛɛrɛ w̄ɛ bakabu, n̄ n m̄ be ba s̄a t̄n geobu ka be ba du t̄na, adama ka be ba s̄n̄ tii.

¹⁹ Ka gem, siaraba, i n ka n̄ni sw̄aru temana Gusunən s̄, te i n̄ ka weene.

²⁰ Nge arufani yer̄a n̄ m̄ i n ka soberu temana tora te i kuan s̄. Adama i n n̄ni sw̄aru wa gea ye i kuan s̄, ma i temana, siaraba Gusunən mi.

²¹ Yenin s̄na Gusunə u bɛɛ soka domi Kirisin tii u n̄ni sw̄aru wa bɛɛn s̄ ma u bɛɛ kom gem s̄osi kpa i ka win yira sw̄i.

²² U n̄ torare, ba n̄ maa weesu n̄ore win n̄on di.

²³ Ye ba nùn wɔnwɔ u n̄ wɔmburu kɔsie. Ye ba nùn n̄ni sɔwɔ u n̄ bu b̄rusi, adama u tii Gusunɔ wi u ra siri dee dee w̄wɔ.

²⁴ Kirisin tii u b̄ɛɛn toranu sɔwɔ win wasi sɔɔ d̄aa bunanaru w̄llɔ, kpa su ka toranu karana kpa sa n̄ w̄āru dimɔ gem sɔɔ. Win m̄ɛɛran bosun s̄na i bekura.

²⁵ Domi i raa s̄āwɔ nge ȳā ni nu k̄ɔre, adama t̄ɛ i wurama b̄ɛɛn hunden kparon mi, wi u b̄ɛɛ k̄ɔsu.

3

Kurɔbu ka ben durɔbun

w̄āasināa

¹ B̄ɛɛ maa kurɔbu, i b̄ɛɛn durɔbu wiru kp̄iɔ, kpa baa ben gabu b̄a kun Gusunɔn gari naan̄e doke, b̄ɛɛn daa yu de bu naan̄e doke. N n̄ maa tilasi i gari gere,

² domi ba koo wa ma b̄ɛɛn w̄āara d̄ɛere i maa t̄ɔnun b̄ɛɛɛ ȳɛ.

³ I ku kasu i tii ko kurɔ burabu ka b̄ɛɛn serin tara, ka wuraba, ka ȳā buranu.

⁴ Adama i de b̄ɛɛn buraru ta n̄ s̄āa s̄ɔkuru te ta n̄ kpeemɔ, teya daa duudwia. Yeniwa ḡāa b̄ɛɛreginu Gusunɔn wuswaaɔ.

⁵ Nge m̄ɛya yellun t̄ɔn kurɔ be ba Gusunɔ s̄āamɔ ma ba nùn ȳiɔ, ba ra raa tii s̄am̄e, ma ba ben durɔbu wiru kp̄iɔ.

⁶ M̄ɛya Saaraa u kua, u Aburhamu m̄ɛm n̄ɔwɔ sere u nùn soka yinni. T̄ɛ, b̄ɛɛ i n̄ gea m̄ɔ ma b̄ɛrum kun b̄ɛɛ m̄ɔ, i s̄āwɔ win bii t̄ɔn kurɔbu.

⁷ B̄ɛɛ maa durɔbu, i n̄ w̄āasine ka b̄ɛɛn kurɔbu i n̄ yaaye ma ba n̄ b̄ɛɛ dam tura. I bu b̄ɛɛɛn kookoosu kuo, domi Gusunɔ u koo maa bu w̄āaru k̄ɛ ka b̄ɛɛ sannu. I n̄ m̄ɔ m̄e kpa ḡāanu ganu nu ku b̄ɛɛn kanaru gbara.

N̄ni sw̄āaru gem saabu

⁸ Ye kpuron biru i n̄ bwisiku teenu ka k̄i teeru m̄ɔ. I n̄ k̄ian̄e nge maabu ka w̄ɔnɔbu. I n̄ w̄ɔnw̄andu m̄ɔsine ka tii kawabu.

⁹ I ku k̄ɔsa k̄ɔsien̄a, i ku w̄ɔnna, adama i domaru kuan̄ɔ, domi Gusunɔ u b̄ɛɛ sokawa i ka ko m̄e kpa i domaru wa.

¹⁰ Nge m̄e Gusunɔn gari gerumɔ, “Wi u k̄i u w̄āa geeru di, kpa u n̄ nuku dobu m̄ɔ t̄ɔru baatere, u k̄ɔsan gerubu de kpa u win n̄ɔ kp̄i ka w̄eesu.

¹¹ U de u k̄ɔsa suuri kpa u gea ko, kpa u n̄ alafia naa gire.

¹² Domi gemgiba Yinni Gusunɔ u n̄ni w̄ɛɛ.

Ma u ben kanaru swaa daki.

Adama u k̄ɔsan kowobu n̄ni m̄enim̄ɔ.”

¹³ Wara u koo b̄ɛɛ n̄ni s̄ɔ i n̄ hania m̄ɔ i ka gea ko.

¹⁴ Baa i n̄ n̄ni sw̄āaru wa gem s̄ɔ, doo n̄ɔrugiba b̄ɛɛ. I ku t̄ɔmbun b̄ɛrum ko, i ku maa wurura.

¹⁵ Adama i de Kirisi u n̄ s̄āa Yinni b̄ɛɛn ḡɔruɔ. I n̄ s̄ɔru s̄āa i ka bu wisi be ba b̄ɛɛ b̄ɛɛn ȳiɔbun asansi bikiam̄ɔ.

¹⁶ Adama i bu wisio t̄ɛru ka b̄ɛɛɛ. I de b̄ɛɛn ḡɔru ga n̄ d̄ɛere kpa be ba b̄ɛɛn daa gea ye ya wee Kirisin min di k̄ɔsa gerusim̄ɔ bu sekuru wa sanam m̄e ba b̄ɛɛ n̄ɔ mani.

¹⁷ Domi n̄ san̄ɔ t̄ɔnu u n̄ni sw̄āaru wa gean kobun s̄ɔ, n̄ n̄ s̄āa Gusunɔn k̄iru, n̄ kere u tu wa k̄ɔsan kobun s̄ɔ.

¹⁸ N̄n teera Kirisi u gu gem sarirugibun durum s̄ɔ, wi, wi u s̄āa gemgii, kpa u ka b̄ɛɛ da Gusunɔn mi. Ba nùn go, u guwa nge m̄e t̄ɔmba ra gbi, adama ba nùn seeya ka Hunde D̄ɛeron dam.

¹⁹ Ka Hunde win dama u da u ḡribu waasu kua be ba n̄ni ḡriɔ,

²⁰ be ba n̄ daa Gusunɔ m̄ɛm n̄ɔw̄e sanam m̄e u teman̄e sere N̄w̄e u ka goo nimkuu d̄āka u kpa. Goo nimkuu ge s̄ɔɔ, t̄ɔmbu fikowa ba dua nge be n̄ɔba ita, ma ba faaba wa saa nim di.

²¹ Nim m̄e, mu raa s̄āwɔ batemun weenasia ye ya b̄ɛɛ faaba m̄ɔ t̄ɛ. N n̄ m̄ɔ ya wasin disinu w̄ɔkam̄ɔ, adama ya s̄āwɔ seeda ma sa tii Gusunɔ w̄ɛ ka ḡɔru d̄ɛɛrɔ Yesu Kirisin seebun s̄ɔ,

²² wi u da w̄llɔ ma u w̄āa Gusunɔn n̄m geuɔ. Miya Gusunɔn ḡɔradoba ka w̄llun ȳiikogibu ka damgibu ba nùn wiru kp̄iɔɛ.

4

W̄āaru te ta k̄ɔsa

¹ Kirisi u n̄ni sw̄āaru wa win wasi s̄ɔɔ, yen s̄ɔ, b̄ɛɛ maa n̄ weene bwisiku tee ni, nu n̄ b̄ɛɛ dam k̄āa. Domi wi u ka n̄ni sw̄āaru temana win wasi s̄ɔɔ u torarun baa deriwa,

² kpa saa ye ya nùn tie win handunian w̄āaru s̄ɔɔ u n̄ ka w̄āa u ka Gusunɔn k̄iru ko, n̄ n̄ m̄ɔ wasin k̄iru kankam.

³ Geema, gas̄ɔn saa ye i raa di i ka kua ye t̄ɔn tukoba ra k̄ā, ya tura. I raa w̄āa daa b̄ɛɛteke s̄ɔɔ ka bin̄e ka aka tam n̄ɔrubu ka tam n̄ɔrubun w̄ɔrusu ka b̄ūu s̄āaru te Gusunɔ u yina.

⁴ T̄ɛ, ba biti soore ȳɛn s̄ɔ i n̄ maa ka bu koma b̄ɛɛteke ni m̄ɔ, ma ba b̄ɛɛ w̄amm̄ɔ.

5 Adama ba ñ koo ko ba kun gari yi Gusunə tusie wi u səuru s̄a u ka wasobu ka gəribu siri.

6 Yen s̄ana ba raa bu Labaari gea waasu kua be ba gu kpa ben hunde ya n ka wasi nge mē Gusunə u wasi, baa mē ba bu siri nge tambu handunian wāaru s̄ə.

Be ba ka Gusunən kēnu

səmburu m̄ dee dee

7 Baayere kpuron kpeeru ta turuku kua. N n mēn na, i tii n̄enuə ka laakari, kpa i se i ȳra i ka kp̄i i kanaru ko.

8 Ye n kpuro kere, yera i hania koowo i n k̄ianε domi k̄iru ta tora dab̄inu wukirimə.

9 I dam koosianə b̄een tii tiinε s̄ə ka nuku tia.

10 B̄een baawure u de u ka win k̄ēε te Gusunə u n̄n n̄omu s̄andia dendi gabun s̄ə nge wi u ka Gusunən k̄ēε bwese bweseka səmburu m̄ dee dee.

11 Wi u waasu m̄ u de u Gusunən gari gere. Wi u maa goo səmburu kuammε u tu koowo ka dam mē Gusunə u n̄n w̄ε, kpa gāanu kpuro s̄ə bu Gusunə b̄ere w̄ε saa Yesu Kirisin min di, wi u yiiko ka dam m̄ sere ka baadommaə. Ami.

Kirisigiin tēmanabu

n̄ni swāaru s̄ə

12 K̄inasibu, i ku biti soora ka laakari m̄eri bi bu b̄e w̄erimə nge d̄ə. I ku bu garisi gāa tukunu.

13 Adama i ḡru doro ye i ka Kirisin n̄ni swāaru s̄ə b̄onu m̄, kpa i n maa nuku doo bakabu m̄ t̄ə te win yiiko ya koo s̄əsira.

14 Doo n̄aroba b̄e, b̄a n b̄e w̄ommə Kirisin ȳsirun s̄, domi Gusunən Hunde yiikogii u wāa ka b̄e.

15 B̄een goo u ku de u n̄ni swāaru wa t̄n goberun s̄, ñ kun mē gb̄enan s̄, ñ kun mē k̄san kobun s̄, ñ kun mē ȳn s̄ u gari w̄bia w̄ri.

16 Adama ù n n̄ni swāaru wa ȳn s̄ u s̄a Kirisigii, u ku de sekuru tu n̄n mwa. N weenεwa u Gusunə b̄ere w̄ε ȳn s̄ u ȳsi te m̄.

17 Saa ya tura siribu bu ka tore. Gusunən t̄mba bu koo maa gbi bu ka tore. Too, b̄n torua b̄esen min di, am̄na bin wii goberu ta ko n s̄a be ba yina bu Gusunən Labaari gea naanε doken mi.

18 Nge mē Gusunən gari gerumə,

“Geegiin faaba yà n s̄esia, am̄na n ko n s̄a k̄san kowo ka durumgiin mi.”

19 Nge m̄ya, be Gusunə u dera ba n̄ni swāaru waamə, ba n da gea ko, kpa bu ka ben Taka kowo wi u naanε m̄ ȳra.

5

Gusunən yāa ḡən n̄aribu

1 Yesun yigbε guro guro be ba wāa b̄een suunu s̄ə, bera na ka yā. N̄en tii na s̄awa yigbε guro guro nge be, na maa s̄a Kirisin n̄ni swāarun seeda dio ma na b̄onu m̄ yiiko ye ya koo s̄əsira s̄ə.

2 Na b̄e kanamə, i Gusunən t̄n be ba wāa b̄een suunu s̄ə kparo ka k̄iru nge mē Gusunə u k̄i, n ñ m̄ ka tilasi ñ kun mē k̄sia bakarun s̄, adama i tii w̄eyə b̄een səmburu s̄ə.

3 I ku bu dam d̄ore be ba b̄e n̄omu s̄andia i k̄su, adama i bu kom gem s̄əsio mē ba koo sw̄i.

4 Ma sanam mē kparobun wirugii koo kurama, i ko are yiikogii mwa ȳn buram kun kpeemə.

5 M̄ya maa, b̄e aluwaasiba, i yigbε guro gurobu wiru kp̄iyə. B̄e kpuro i tii kawabu sebuo nge yaberu b̄een w̄asinaa s̄ə, domi Gusunən gari gerumə, “Gusunə kun wāa be ba tii suen biruə, adama u tii kawobu durom kuammε.”

6 N n mēn na, i tii kawo kpa i tii deri Gusunən n̄m damguuə, kpa u b̄e sua w̄llə saa ye u yi yà n tura.

7 I b̄een wahala kpuro s̄abio win mi, u koo b̄e n̄ari.

8 I sewo i ȳra kpa i n tii se, domi Setam, b̄een yibere u b̄su u wuri m̄ nge gbee sunə u kasu wi u koo go u tem.

9 I ka tii yinə win wuswaaə ka toro sindu naanε dokebun s̄ kpa i n ȳ ma n̄ni swāa tenin bwesera ta b̄egibu w̄asi be ba yarinε handunia s̄ə.

10 Gusunə durom kpurogii, wi u b̄e soka i n ka b̄onu m̄ win yiiko n̄ru sari s̄ə, b̄e ka Kirisin gb̄innaan saabu, wiya u koo b̄e ko t̄n yebunu kpa u b̄e ȳrasia sim sim, kpa u b̄e dam k̄ε, kpa u b̄e t̄asia, sanam mē i n̄ni swāaru wa saa fiiko s̄ə i kpa.

11 Wiya ko n bandu dii sere ka baadommaə. Ami.

T̄biri d̄akibu

¹² Ka Silasi, beɛg̃li wi na naane s̄aan somira na ka beɛ gari fiiko ye yorua n ka beɛ dam k̄e kpa n seeda di ma Gusun̄n durom m̄e s̄o i ȳo sim sim, mu s̄awa gem.

¹³ Yesun yigbe te ta w̄aa Babilonī, te Gusun̄ u ḡosa nge beɛ, ta beɛ t̄obura, m̄eya maa Maaku nen bii u beɛ t̄obura.

¹⁴ I t̄obirin̄o ka k̄iru.

Kpa alafia ya n ka beɛ w̄aa beɛ be i s̄aa Kirisigibu.

TIRERU YIRUSE TE PIεε U YORUA

Piεεn tireru yiruse teni, Yesugibu kpurowa u tu yorua. Ten gari mero s̄awa, ba n tii s̄e ka keu koosio weesugibu be ba koo kurama ka ben s̄osi weesuginu ka kom beretεke. N weene bu Gusun̄o ka Yesu besen Yinnin beere nene bu wa bu ka s̄osi ni f̄era ben suunu s̄on di. U maa bu tubusia ȳen s̄o Yesu kun wurame fuuku. U nee, Gusun̄o kun k̄i t̄ambu bu kam ko. U k̄iwa bu wurama win mi kpa bu ben durum tuuba ko. Yen s̄ona Yesu u t̄em̄o.

Tire ten kpunaa

1. T̄obiribu, wiru 1:1-2.
2. Yesugiin daa, wiru 1:3-15.
3. Be ba Kirisin yiiko wa, wiru 1:16-21.
4. Keu koosio weesugibu, wiru 2.
5. Yinnin wuramarun n̄o mwεεru, wiru 3.

T̄obiribu

¹ B̄εε be Yesu Kirisi besen Yinni ka besen Faaba kowo geegii u naane dokebu w̄ε nge b̄εε, ne Sim̄o Piεε, win yoo ka win ḡoro, n̄ena na b̄εε tire te yoruamme.

² Durom ka alafia n b̄εε sosia ȳen s̄o i Gusun̄o ȳε ka maa Yesu besen Yinni.

Yesugiin daa

³ Win sinaru ta sun kpuro w̄ε ȳen bukata sa m̄o sa n ka w̄āaru m̄o sa n Gusun̄o s̄ām̄o, kpa sa n n̄un giam̄o wi, wi u sun soka ka win yiiko ka win t̄on geeru.

⁴ Nge m̄eya u sun n̄o mwεε baka b̄εεreginu kua kpa i n ka b̄onu m̄o win daa s̄o, sanam m̄e i sankiranu suuri ni nu w̄ā handunia s̄o bin̄en s̄o.

⁵ Yen s̄o, i kookari koowo i ka b̄een naane dokebu s̄o lasabu gea sosi, kpa i lasabu gea s̄o ȳeru sosi,

⁶ kpa i ȳeru s̄o gaya sosi, kpa i gaya s̄o, suuru sosi, kpa i suuru s̄o Gusun̄on b̄εε ȳeru sosi,

⁷ kpa i Gusun̄on b̄εε ȳeru s̄o t̄on geeru sosi, kpa i t̄on geeru s̄o k̄iru sosi.

⁸ Ḡāa nini, n̄u n w̄āa b̄εε s̄o ma nu sosim̄o nu n̄ derim̄o i ko garu koo sarirugibu. B̄een s̄ambura kun maa m̄o arufaani sarirugiru n wa i ka besen Yinni Yesu Kirisi gia s̄āa s̄ā.

⁹ Adama w̄in mi ḡāa ni, nu n̄ w̄āa, wiya s̄āa nge w̄oko, u ku ra wa saru. U maa duari ma ba n̄un d̄εerasia win gas̄on durum di.

¹⁰ Yen s̄o, negibu, i hania sosio i ka gia s̄āa s̄āa ma Gusun̄owa u b̄εε soka ma u b̄εε ḡosa, domi i n kua m̄e, i n̄ sokuram̄o ka baadommao.

¹¹ Nge m̄eya ba koo de i du ka b̄εε mi besen Yinni Faaba kowo Yesu Kirisi u bandu dii sere ka baadommao.

¹² Yen s̄ona, ko na n da n s̄oru s̄āa n ka b̄εε ḡāa ni yaayasia baa m̄e i nu ȳε k̄o, baa m̄e i maa ȳo dim dim gem m̄e s̄o, m̄e i wura.

¹³ Adama na tamaa n weene saa ye na w̄āa hunde s̄o, na n da n b̄εε ḡāa ni yaayasia m̄o kpa b̄een laakari ya n ka seewa.

¹⁴ Domi na ȳε ma n̄ n sosi kon wasi yini deri nge m̄e besen Yinni Yesu Kirisi u man s̄osi.

¹⁵ M̄eya kon kookari ko kpa i ka kp̄i i ḡāa ni yaaya saa baayere nen doonarun biru.

Be ba Kirisin yiiko wa

¹⁶ Ka gem, sa n̄ suka sw̄i ye t̄amba kua ka ben bwisi, sanam m̄e sa b̄εε besen Yinni Yesu Kirisin dam ka win wuramaru giasia. Sa win kp̄āaru wawa ka besen n̄oni.

¹⁷ Domi sanam m̄e Gusun̄o Baaba u n̄un b̄εε ka yiiko w̄ε, u n̄o gagu nua saa yiiko bakagiin min di ga nee, “Winiwa nen Bii k̄inas̄i w̄i s̄o nen ḡoru dobu kpuro w̄āa.”

¹⁸ Besen tii sa n̄o ge nua ga na w̄ollun di sanam m̄e sa w̄āa ka wi guu d̄εera ten w̄oll̄o.

¹⁹ Nge m̄eya Gusun̄on s̄am̄obun gari yi sirera. N weene i yi swaa daki domi yi s̄āawa nge fitila ge ga ballim̄o yam w̄okuro sere yam mu ka s̄āra kpa Yesu wi u s̄āa nge yam s̄ārerun kpera yu ka b̄een ḡorusu bururasia.

²⁰ Gbiikaa i de i n yeni ȳε ma gari yi Gusun̄o u win s̄am̄obu s̄ōwa yin ḡε sari yi t̄onu u koo kp̄i u tubusia ka win t̄ii.

²¹ Domi Gusun̄on gari ḡε kun w̄āa yi t̄onu u gerua ka win tiin k̄iru. Adama t̄amba Gusun̄on gari gerua nge m̄e Hunde D̄εero u bu s̄osi.

2

Keu koosio weesugibu

(I maa m̄εerio Yudu 4-13)

¹ Adama s̄am̄o weesugiba raa w̄āa t̄on ben suunu s̄o. M̄eya maa keu koosio weesugiba

koo kurama beɛn suunu sɔɔ. Ba koo ka sɔɔsi weesuginu na ka bwisi, ni nu ra tɔmbu kam koosie kpa bu Yinni wi u bu yakia yina. Nge meya ba koo tii kam kobu sure suaru sɔɔ.

² Tɔn dabira koo ben daa bereteke swii, kpa ben sɔ, gabu bu gem swaa wɔmɛ.

³ Keu koosio weesugii ben binen sɔ, ba koo beɛ taki di ka ben gari yi ba bwisika ba seka. Adama saa tɛɛbun di ben siri kowo sɔɔru sɔa u ka bu siri. Wi u koo maa bu kam koosia u n̄ dɔ.

⁴ Domi Gusunɔ u n̄ wɔllun gɔradoba deri be ba raa tora, adama u bu sure gɔriɔ mi ba bu neni wɔru sɔɔ yam wɔkurɔ sere siribun tɔru.

⁵ U n̄ maa yeruku tɔmbu deri adama u Nɔwɛ faaba kua wi u gem kpara ka kparam tɔmbu nɔɔba yiru gabu ye u ka dera nim yibu bakara na ta handunian tɔmbu wukiri be ba n̄ win beɛɛ yɛ.

⁶ U wuu si ba sokumɔ Sodomu ka Gomɔra taare wɛ ma u su kam koosia ka dɔɔ. Nge meya su kua yireru tɔn kɔso be ba koo ra nan sɔ.

⁷ Ma u tɔn geo wi ba mɔ Lɔtu yara wi u ra n̄ nuki sankire tɔn kɔso ben daa bereteken sɔ.

⁸ Domi durɔ wi, u sɔa tɔn geo tɔn ben suunu sɔɔ. Yam sɔreru baateren kɔsa ye u waamɔ ka ye u nɔɔmɔ ya win gɔru dɛɛrɔ tɔya mɔ.

⁹ N n̄ mɛn na Gusunɔ u yɛ mɛ u koo ka be ba win beɛɛ yɛ yara saa laakari mɛeribun di. U maa yɛ mɛ u koo tɔn kɔsobu yi u ka bu wahala ko siribun sanam,

¹⁰ n̄ mam nɛere be ba ben wasin kiru kankam mɔ ma ba Gusunɔn yiiko gema.

Keu koosio weesugii be, ba sɔawa wɔbiagibu ka tii suobu, ba n̄ maa berum mɔ bu ka wɔllun yiikogibu wɔmɛ.

¹¹ Baa Gusunɔn gɔradoba, be ba bu dam ka yiiko kere gem gem, ba n̄ wɔllun yiikogibu taare wɛmɔ ka wɔmburu Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹² Adama marumara tɔn be, ba ka yeni mɔ nge yeɛ yi yi wɔa bu ka mwa bu gon sɔ. Ye ba kun tuba yera ba wɔmmɔ. Ba koo maa kam kowa nge yeɛ yi.

¹³ Kɔsa ye ba gabu kua, yera ba koo bu kɔsie. Ba ra n̄ nuku dobu mɔ b̄a n̄ ben wasin kinu kankam mɔ sɔɔ sɔɔ gb̄ara. Ba sɔa nge too yɔkuru, sanam mɛ ba dimɔ ka beɛ sannu ka ben akanu, ma ba yɛerimɔ ben taki ye ba tɔmbu dimɔ sɔɔ.

¹⁴ Ba ra n̄ sakararun nɔni mɔ, toranu ku ra bu turi. Ba ra be ba kun yɔ dim dim yina mwɛ. Ben gɔru ga binen dɔɔnɛ mɔ. Gusunɔ u bu b̄rusi.

¹⁵ Ba swaa gea deri ma ba kɔɔra. Ba Balamu, Beorun biin swaa swii wi u kɔsan kobun are kɔa.

¹⁶ Adama Gusunɔ u n̄n gerusi win torarun sɔ. Geema keteku ge ga ku ra gari ko ga ka n̄n gari kua nge tɔnu ma ga Gusunɔn sɔmɔ win wiira kookoosu yɔrasia.

¹⁷ Tɔn be, ba sɔawa bwii nim sariba ka bukɔ ge woo ga b̄rikiamɔ. Gusunɔ u bu yam wɔkuru yiye ta kp̄a.

¹⁸ Ba woo kana gari gerumɔ yi yi n̄ wiru mɔ. Ba tɔnun gɔrun binɛ kankam dendimɔ bu ka gabu yina mwa be ba kisirama saa be ba toren min di.

¹⁹ Ba bu tii mɔru nɔɔ mwɛɛru kuammɛ, adama ben tii ba sɔawa ye ya ka bu kam koore dɔɔn yobu. Domi baawure sɔawa ye ya n̄n kamian yoo.

²⁰ Geema, tɔmbu b̄a n̄ handunian daa bereteke kisirari yɛn sɔ ba besɛn Yinni Faaba kowo Yesu Kirisi gia, ma ba kparam dera ya bu mwa ya kamia nɔn mɛeruse, ben wɔa gbiikira koo sɔaya ka sere d̄akiru.

²¹ N ko n̄ daa sanɔ ba kun gem swaa giare ka sere bu ye gia kpa bu wooda dɛɛra biru kisi ye ba bu wɛ.

²² Ye n̄ bu deema ya sɔɔsimɔ ma mɔn teni ta gem gerumɔ te ta nɛɛ, “B̄ɔ ga wura ga gen sianu dabirimɔ, ma kurusɔ ge ba wobura ga kparam yironu burimɔ.”

3

Yinnin wuramarun

nɔɔ mwɛɛru

¹ Nɛn k̄nasibu, tire teni ta sɔawa tireru yiruse te na beɛ yoruammɛ. Ten baatere sɔɔ na kasu n̄ beɛn bwisi gee yamia ka sɔɔsi te na beɛ yaayasiamɔ.

² Na k̄i i Gusunɔn sɔmɔ dɛerobun gari yaaya yi ba raa gerua, ka maa Yinni Faaba kowon wooda ye gɔroba beɛ sɔɔsi.

³ Gbiikaa, i n̄ yɛ ma sanam d̄akim sɔɔ, tɔmba koo yarima ba n̄ s̄imɔ ka ben tiin gɔru k̄iru. Ba koo beɛ yaakoru ko

⁴ kpa bu gere bu nɛɛ, Yesu u nɔɔ mwɛɛru kua ma u koo na, nge n̄ n̄ mɛ. N n̄ mɛn na, mana u wɔa. Domi saa min di besɛn

sikadoba ba gu, baayere ya wāawa nge toren di.

⁵ Ba yeni duari sobun sō, ma gasō gariya Gusunō u gerua u ka wōllu ka tem taka kua. U tem wuna nim sōn di, ma u mu mōma ka nim.

⁶ Nim mēya u dera mu handunia yerukaa kam koosia, ka mēn yibu bakaru.

⁷ Ka gari tee yiya ba maa ka tēn wōllu ka tem yii dōn sō, sere tō te Gusunō u koo be ba n win bēere yē siri, kpa u bu kam koosia.

⁸ Adama nen kīnasibu, i ku maa de i gāa tee nini duari ma Yinni Gusunōn mi, sō teera sāawa nge wō nōrōbu, wō nōrōbu ya maa sāa nge sō teeru.

⁹ Gaba tamaa Yinni u tēmō u ka win nō mweeru yibia. Adama u n tēmō. N n sāare u tēmō, u ka bēe suuru sāawa domi u n kī baa tōn turo u kam ko. U kīwa tōmbu kpuro bu gōru gōsia.

¹⁰ Ka mē, Yinnin tōra koo nawa nge gbenō. Tō te sōra wōlla koo doona ka wure bakanu. Ye ya wāa wom dirum sō ya koo yanda ka yam susu bakaru, kpa tem mu dō mwaara ka gāa ni nu wāa mē sō.

¹¹ Yēn sō gāa ni kpuro nu koo kam ko nge mē, i yē sāa sāa nge mē n weenē bēen sanum mu n dēere kpa i n Gusunōn bēere yē.

¹² Kpa i n win tōru mara i n kookari mō tu ka na fuuku. Tō te sōra dō koo wōllu kam koosia, kpa ye ya wāa handunia sō yu yanda ka dōn yam susuru.

¹³ Adama Gusunō u wōn kpaaru ka tem kpaam nō mweeru kua mi gem ko n wāa. Yera sa mara.

¹⁴ Yen saabu kīnasibu, nge mē i tō te mara, i kookari koowo u ka bēe deema bōri yēndu sō kpa i kun disinu ka toraru mō.

¹⁵ Bēsen Yinni u n tēmanē, ayera u sun derie su ka faaba wa, nge mē bēsen kīnasi Pōlu u maa bēe yorua ka bwisi yi Gusunō u nūn kā.

¹⁶ Yera u yorua tirenu kpuro sō mi u gari yi gerua. Win tirenu sō gam ka gam wāa mi n tubusianu sē, ma yēru sarirugibu be ba n yō dim dim, ba gari yi gōsikiamō, nge mē ba ra ko ka Gusunōn gari gē. Nge mēya ba ka ben tii kam kobu gawemō.

¹⁷ Adama bēe nen kīnasibu i gāa ni yē kō. N n mēn na, i n tii sē kpa i ku de i kōra i wōruma be ba n Gusunōn bēere yēn torarun sō.

¹⁸ Adama i n kpēamō bēsen Yinni Faaba kowo Yesu Kirisin durom sō kpa i n nūn giamō. Su nūn bēere wē tēn di sere ka baadommaō. Ami.

TIRE GBIKII TE YOHANU U YORUA

Tamba tamaa Yohanuwa u tire te yorua baa me win yĩsiru ta ñ wāa mi. Mban sōna u tire teni yorua. Ben waati ye sō, sōsiru gara tem pusi. Tera ba mō, ye tōnu u koo kpĩ u baba u nenε, ya ñ dεere. Adama ye ya ñ waarō ka nōni nge hunde, yen bwesera ya dεere. Adama sōsi te, ta sāawa weesu. Ta ñ wure ma Yesu u kua tōnu. Ta nεε, u sāawa hunde tōna ye ya ñ kpē yu gbi. Yen sōna Yohanu u win tōmbu kirō mō. U nεε, Yesu ù kun daa kue tōnu ma u ñ gu besen sō, u ñ daa kpē u sun faaba ko. Adama u gu ma sa kua win bibu. Sō teeru sa ko n ka nùn weene.

Tire te, ta maa nεε, Gusunō u sāawa yam bururam. Meya u maa kī tōmbu ba n wāa me sō. U maa sāawa kīrun nuuru. Yen sōna n weene win tōmbu ba n kīanε.

Tire ten kpunaa

1. Wāasinaa ka Gusunō ka maa tōnusi, wiru 1:1n di sere wiru 2:17.
2. Kirisin yiberε, wiru 2:18-29.
3. Gusunōn bibun daa, wiru 3.
4. Gusunōn Hunde ka yiberεn hunde, wiru 4:1-6.
5. Gusunō u sāawa kīrun nuuru, wiru 4:7-21.
6. Naanε dokeobun nasara, wiru 5.

Gari wāarugii

¹⁻² Wāaru te ta ku ra kpe ta sōsira. Sa tu wa. Sa ten seeda dimō, sa bεε ten gari nōsiamō te ta raa wāa Baaban mi, ma ba sun tu sōsi. Ye wāa ten gari ka yā, ye ya wāa toren di, sa ye nua, sa ye wa ka nōni, sa ye mεera mam mam, besen nōma maa ye baba.

³ Yeya sa maa bεε sōmō kpa sa n ka sāa nō tia bεε ka bεε, nge me sa nō tia sāa ka Gusunō Baaba ka win Bii Yesu Kirisi.

⁴ Sa bεε gari yini yoruammewa kpa bεε kpuron nuku dobu bu ka yibu.

Gusunō sāawa yam bururam

⁵ Labaari wee ye sa nua saa Yesu Kirisi win min di, ma sa bεε ye nōsiamō. Gusunō sāawa yam bururam, yam wōkuru sari win mi.

⁶ Sā n nεε, sa nō tia sāa ka wi, ma sa sīimō yam wōkuru sō, sa weesu mōwa, sa ñ maa gem kookoosu mō.

⁷ Adama sà n sīimō yam bururam sō, nge me win tii u wāa yam bururam sō, sa ko n nō tia sāa besen tii tiinε. Win Bii Yesu yem mu maa sun dεerasiamō saa toraru kpuron di.

⁸ Sā n nεε, sa ñ toraru mō, sa tii nōni wōkumōwa, gem sari bεε sō.

⁹ Adama sà n besen toraru wura, Gusunō u koo sun suuru kua kpa u sun dεerasia besen kom kōsum kpuron di domi u sāawa naanegii, wi u ra ko dee dee.

¹⁰ Sā n nεε, sa ñ tore sa Gusunō weesugii mōwa, win gari kun maa wāa bεε sō.

2

Kirisi sun somimō

¹ Bεε nen bibu, na bεε gari yini yoruammewa, i ku ka tora. Adama goo ù n tora, sa goo mō, wi u koo sun suuru kana Baaban mi, wiya Yesu Kirisi geegii.

² Win tii u kua abōru te ta ka besen toranu kpuro doona, n ñ mō beseginu tōna, ka handuniagibu kpuron torana.

³ Sā n win wooda mēm nōwamme, sanam meya sa ko gia ma sa nùn yē.

⁴ Goo ù n nεε, u nùn yē, ma u kun win wooda mēm nōwamme, yēro sāawa weesugii, gee sari wi sō.

⁵ Adama wi u win gari mēm nōwa, wi sōra Gusunōn kīra yiba ka gem. Ameniwa sa ko n ka yē ma sa gbinne ka wi.

⁶ Wi u gerumō u ka nùn maninε, n weene u n sīimō nge me win tii u sīa.

Wooda kpa

⁷ Nen kīnasibu, n ñ mō wooda kpa na bεε yoruamme, wooda gura, ye i raa mō saa toren di. Wooda gura ye, ya sāawa gari yi i nua kō.

⁸ Ka mε, wooda ye na bεε yoruamme ya sāawa wooda kpa, ma yen gem mu sōsira Kirisi sō ka maa bεε sō. Domi yam wōkura doonō, ma yam bururam gem mu ballimō.

⁹ Wi u gerumō u wāa yam bururam sō, ma u win beruse tusa, u wāawa yam wōkuru sō gina.

¹⁰ Wi u win beruse kī, yēro wāawa yam bururam sō, gāanu maa sari wi sō ni nu koo goo sokurasia.

¹¹ Adama wi u win beruse tusa, u wāawa yam wōkuru sō, u maa sīimō yam wōkuro.

U n̄ yē mi u d̄o yèn s̄o yam w̄okura n̄n w̄oko kua.

12 Na b̄e yoruamm̄e n̄n bibu, yèn s̄o ba b̄e b̄eēn toranu kpeesia Yesun ȳisirun s̄o.

13 Na b̄e yoruamm̄e b̄e baababa, yèn s̄o i n̄n yē wi u w̄a saa toren di. Na b̄e yoruamm̄e b̄e aluwaasiba, yèn s̄o i t̄n k̄so wi tabu di.

14 Na b̄e yorua b̄e bibu, yèn s̄o i Gusun̄o Baaba gia. Na b̄e yorua b̄e baababa, yèn s̄o i n̄n yē wi u w̄a saa toren di. Na b̄e yorua b̄e aluwaasiba, yèn s̄o i dam m̄o, Gusun̄n gari maa w̄a b̄e s̄o, ma i t̄n k̄so wi tabu di.

15 I ku ra handunian yakande k̄ia, ka ḡa ni nu w̄a handunia s̄o. Wi u ye k̄i, Baaban k̄ira kun w̄a wi s̄o.

16 Domi kpuro ye ya w̄a handunia s̄o, t̄n̄n k̄iru kankam, ka ye n̄ni wan k̄oḁe, ka tii suabu, yen gaa kun n̄e saa Baaban min di, handunia miya ya w̄a.

17 Handunia maa doon̄wa mi, ka yen bin̄e, adama wi u Gusun̄n k̄iru m̄o, u ko n̄ w̄awa sere ka baadom̄ma.

Kirisin yiber̄e

18 N̄n bibu, saa d̄aka mini. Nge m̄e i nua ma Kirisin yiber̄e u koo na, n wee t̄e, Kirisin yiber̄e dabira tunuma. Yen s̄na sa yē ma saa d̄aka mini.

19 Bes̄en suunu s̄on̄ diya ba yara, adama ba n̄ s̄a bes̄egibu. Domi b̄a n̄ daa s̄an̄ na bes̄egibu, ba ko n̄ daa w̄a ka bes̄e. Adama ba yara, ma ya s̄osira ma be kpuro ba n̄ daa s̄awa bes̄egibu ka gem.

20 Adama b̄e i Hunde D̄ero mwa Kirisin min di ma b̄e kpuro i kua ȳerugibu.

21 Na b̄e yorua, n̄ n̄ m̄o yèn s̄o i n̄ gem yē, adama yèn s̄o i mu ȳewa, i maa yē ma weesu kun kp̄e su yari gem di.

22 Wara s̄a wee kowo ma n̄ kun m̄o wi u n̄e Yesu kun s̄a Kirisi. Ȳero wi, Kirisin yiber̄ewa wi u Gusun̄o Baaba ka win Bii yinam̄o.

23 Domi wi u Bii yina, u n̄ maa Baaba m̄o. Wi u Bii wura, u maa Baaba m̄owa.

24 B̄e maa, i de ye i nua saa toren di, ya n̄ w̄a b̄eēn ḡorūo, i ko n̄ gbin̄e ka Bii ka Baaba.

25 N̄o m̄w̄eru wee te Kirisi sun kua, teya w̄aru te ta ku ra kpe.

26 Na b̄e yeni yoruawa be ba k̄i bu b̄e n̄ni w̄oken s̄o.

27 Adama b̄e, Hunde D̄ero wi i mwa Kirisin min di, u w̄a b̄e s̄o. Yen s̄o, i n̄ goon bukata m̄o wi u koo b̄e ḡanu keu koosia. Adama yèn s̄o Hunde D̄ero wi, u b̄e ḡanu baanire keu koosiam̄o, ni nu s̄a gem, n̄ n̄ m̄o weesu, yen s̄o, i n̄ ka Kirisi manin̄e, nge m̄e Hunde D̄ero u b̄e s̄osi.

28 T̄e n̄n bibu, i n̄ manin̄e ka wi, kpa sa n̄ ka w̄eruḡoru m̄o sanam m̄e u koo kurama, kpa su ku tii bere sekurun s̄o t̄o te u koo na.

29 I n̄ yē ma Kirisi u s̄awa geegii, i n̄ maa yē ma baawure wi u m̄o dee dee, Kirisin biiwa.

3

Gusun̄n bibu

1 I m̄erio i wa, k̄i baka te Baaba sun k̄ia, sere ba sun soka Gusun̄n bibu. Geema, m̄eya sa s̄a. Yenin s̄na handuniagibu ba n̄ sun yē yèn s̄o ba n̄ n̄n yē.

2 N̄n k̄inasibu, t̄e s̄o sa s̄a Gusun̄n bibu, sa n̄ yē gina am̄na sa ko n̄ s̄a sia. Adama sa yē ma sanam m̄e Kirisi u koo kurama sa ko n̄ ka n̄n ween̄e domi sa ko n̄n wa nge m̄e u s̄a.

3 Baawure wi u ȳiȳo binin bweseru m̄o, u tii s̄arasiam̄owa, nge m̄e Kirisi u s̄are.

4 Baawure wi u toram̄o, u wooda saram̄owa, domi toraru, wooda saraba.

5 I yē ma Yesu u nawa u ka toraru wuna, toraru maa sari wi s̄o.

6 Baawure wi u ka Kirisi manin̄e, u ku ra n̄ toram̄o. Wi u ra n̄ toram̄o, ȳero kun n̄n waare, u sere n̄n gia.

7 N̄n bibu i ku de goo u b̄e n̄ni w̄oke. Wi u gea m̄o u s̄awa gemgii, nge m̄e Yesun tii u s̄a.

8 Wi u ra n̄ toram̄o, Setamgiiwa, domi saa toren diya Setam toram̄o. Ma Gusun̄n Bii u na u ka Setam s̄oma kpeerasia.

9 Baawure wi u s̄a Gusun̄n bii, u ku ra n̄ maa toram̄o yèn s̄o Gusun̄n w̄ara w̄a wi s̄o. U n̄ kp̄e u n̄ toram̄o domi u kua Gusun̄n bii.

10 T̄e, sa ko kp̄i su tubu wi u s̄a Gusun̄n bii ka wi u s̄a Setamgii. Baawure wi u kun gea m̄o, ka maa wi u kun win beruse k̄i, u n̄ s̄a Gusun̄ngii.

Su k̄iana

11 Gari wee yi i nua saa toren di. Su k̄iana

¹² kpa sa kun sãa nge Kaeni wi u sãa tãn kãso wigii ma u win wãnã go. Mban sãna u nùn go. U nùn go yèn sã win tii u kom kãsum kua, wãnã maa kom gem kua.

¹³ Nɛgibu, i ku biti soora handuniagibu bà n bɛɛ tusa.

¹⁴ Yèn sã sa bɛsɛn berusebu kɪ, sa yɛ ma sa gɔɔ sarari, sa dua wãaru sɔɔ. Wi u kun tãnun kɪru mɔ, u wãawa gɔɔ sɔɔ.

¹⁵ Baawure wi u win beruse tusa, u sãawa tãn gowo. Bɛɛn tii i maa yɛ ma tãn gowo goo sari wi u wãaru te ta ku ra kpe mɔ.

¹⁶ Yeni sɔɔra sa ka gia nge mɛ kɪra sãa, domi Kirisi u win wãaru wɛ bɛsɛn sã. Nge mɛya, n maa weenɛ su bɛsɛn tiin wãaru wɛ bɛsɛn berusebun sã.

¹⁷ Goo ù n dukia mɔ handunia ye sɔɔ, ma u wa win beruse u yãaru mɔ, ma u nùn biru kisi, amãna Gusunãn kɪra ko n ka wãa yɛro sɔɔ.

¹⁸ Nɛn bibu i ku de su kɪana ka gari tãna, adama su kɪi geeru sɔɔsi bɛsɛn kookoosu sɔɔ.

Gusunãn wuswaaɔ

¹⁹ Kookoo si sɔɔn diya sa ko n yɛ ma sa sãa gemgibu kpa sa n toro sindu mɔ Gusunãn wuswaaɔ.

²⁰ Domi bɛsɛn gõru gà n sun taare wɛɛmɔ sa yɛ ma Gusunã u bɛsɛn gõru kere, u maa kpuro yɛ.

²¹ Yen sã, nɛn kɪnasibu, bɛsɛn gõru gà kun sun taare wɛɛmɔ, sa ko n toro sindu mɔ Gusunãn wuswaaɔ.

²² Ma baayere kpuro ye sa bikiamɔ, sa ye waamɔ saa win min di, domi sa win wooda nɛni, sa maa mɔ ye n wã win nãni sɔɔ.

²³ Win wooda wee, su win Bii Yesu Kirisin yɪsiru naanɛ doke, kpa su kɪana nge mɛ u sun sɔɔwa.

²⁴ Wi u win woodaba swɪi u ka Gusunã maninɛ, Gusunã maa ka nùn maninɛ. Yenin min diya sa yɛ ma u ka sun maninɛ win Hunde Dɛero wi u sun wɛn sã.

4

Gusunãn Hunde

ka yiberɛn hunde

¹ Nɛn kɪnasibu i ku tãmbu kpuro naanɛ ko be ba gerumɔ ba Hunde Dɛero mɔ, adama i bu wɛɛrio bà n sãa Gusunãgibun na, domi Gusunãn sãmɔ weesugiba yiba handunia ye sɔɔ.

² Yenin min diya i ko kpɪ i tubu be ba Gusunãn Hunde mɔ. Baawure wi u wura ma Yesu Kirisi u kua tãnu, wiya u sãa Gusunãgii.

³ Wi u kun maa wure ma Yesu u kua tãnu, u ñ sãa Gusunãgii, Kirisin yiberɛwa, win gari i nua u sisi, u mam tunuma handunia sɔɔ kɔ.

⁴ Bɛɛ nɛn bibu, i sãa Gusunãgibu i maa sãmɔ weesugii be kamia kɔ. Domi wi u wãa bɛɛ sɔɔ u dam mɔ u kere wi u wãa handunia ye sɔɔ.

⁵ Beni handuniagiba ba sãa, yen sãna ba ka handunian bwisi gari mɔ, ma handuniagiba bu swaa daki.

⁶ Bɛɛ sa sãawa Gusunãgibu. Baawure wi u Gusunã yɛ u ra sun swaa daki, adama wi u kun Gusunã yɛ u ku ra sun swaa daki. Yenin min diya sa ko kpɪ su gem ka weesu wunana.

Gusunã u sãawa kɪrun nuuru

⁷ Nɛn kɪnasibu, i de su kɪana, domi kɪra naamãwa saa Gusunãn min di. Baawure wi u tãnun kɪru mɔ u sãawa Gusunãn bii, u maa Gusunã yɛ.

⁸ Wi u kun tãnun kɪru mɔ, yɛro kun Gusunã yɛ domi Gusunã sãawa kɪrun nuuru.

⁹ Wee mɛ Gusunã u sun win kɪru sɔɔsisina, u win Bii teeruru gõrima handunia ye sɔɔ sa n ka wãaru te ta ku ra kpe mɔ wi sɔɔ.

¹⁰ Ameniwa kɪi te, ta sãa, n ñ mɔ bɛsɛra sa Gusunã kɪa, adama wiya sun kɪa, ma u win Bii gõrima u ka ko abõru bɛsɛn toranun sã.

¹¹ Nɛn kɪnasibu, Gusunã ù n sun kɪ too nge mɛ, n weenɛ bɛsɛn tii su maa kɪana.

¹² Goo kun Gusunã waare. Sã n kɪanɛ, Gusunã u ka sun maninɛ, ma win kɪra yibumɔ bɛɛ sɔɔ.

¹³ Sa yɛ ma sa ka nùn maninɛ, win tii maa ka sun maninɛ domi u sun win Hunde Dɛero kã.

¹⁴ Bɛɛ maa sa wa, sa maa seeda dimɔ ma Baaba u win Bii gõrima u ka ko handunian Faaba kowo.

¹⁵ Baawure wi u wura ma Yesu sãawa Gusunãn Bii, Gusunã ka nùn maninɛ, ma yɛro maa ka Gusunã maninɛ.

¹⁶ Ma bɛɛ sa kɪi te yɛ, sa maa tu naanɛ doke te Gusunã u mɔ bɛɛ sɔɔ.

Gusunã sãawa kɪrun nuuru. Baawure wi u tãnun kɪru mɔ u ka Gusunã maninɛ, Gusunã maa ka nùn maninɛ.

17 Nge mɛya win kīra yibusinɛ bɛsɛ sɔɔ, kpa sa n ka toro sindu mɔ siribun sanam, domi nge mɛ Kirisi u s̄aa, mɛya maa bɛsɛn tii sa s̄aa handunia ye sɔɔ.

18 Bɛrum sari kīru sɔɔ, kīi te ta yiba ta ra bɛrum kpuro gire. N n mɛn na, wi u bɛrum mɔ, kīra kun yiba wi sɔɔ, domi u sɛyasiabu yīiyɔ.

19 Kīra w̄aa bɛsɛ sɔɔ yɛn s̄o Gusunɔ u gbia u sun kīa.

20 Goo ù n nɛɛ u Gusunɔ kī ma u win beruse tusa, u s̄awa wee kowo. Domi wi u kun win beruse kī wi u waamɔ, u ñ kpɛ u Gusunɔ kīa wi u kun waare.

21 Gusunɔ maa sun wooda yeni wɛ u nɛɛ, wi u nùn kī, u de u n maa win beruse kī.

5

Handunian kamiabu

1 Baawure wi u naanɛ doke ma Yesu s̄aa Kirisi wi, yɛro s̄awa Gusunɔn bii, ma baawure wi u tundo kī, u maa bii kīwa.

2 Sà n Gusunɔ kī ma sa win wooda mɛm nɔɔwammɛ, sa ko n yɛ ma sa win bibu kī.

3 Sà n Gusunɔ kī sa ko maa win wooda nɛnɛ. Win wooda kun maa s̄e.

4 Domi Gusunɔn bii baawure u ra handunia kamie. Ka bɛsɛn naanɛ dokeba sa ra handunia kamie.

5 Wi u handunia kamiamɔ, wiya wi u naanɛ doke ma Yesu s̄awa Gusunɔn Bii.

Seeda ye ba Yesu Kirisi diiya

6 Yesu Kirisi wiya wi u na ka nim ka yɛm. U ñ nɛ ka nim tɔna, adama ka yɛm sanna. Hunde Dɛɛron tii u yen seeda ðimɔ, yɛn s̄o u s̄aa gemgii.

7 Domi seedagibu itawa ba w̄aa [Gusunɔ w̄ollɔ, Baaba, ka Gari, ka Hunde Dɛɛro. Be ita ye, ba s̄aa nɔɔ tia. Ma seeda ita maa w̄aa handunia ye sɔɔ,]

8 Hunde Dɛɛro, ka nim, ka yɛm. Be ita ye, ba maa s̄aa nɔɔ tia.

9 Bɛsɛ sa tɔmbun seeda wuramɔ, adama Gusunɔn seeda kp̄aru kere mɛ, domi Gusunɔn seeda s̄aa seeda ye u win Bii diiya.

10 Wi u Gusunɔn Bii naanɛ doke, u seeda ye mɔ win tii sɔɔ. Wi u kun naanɛ doke, u Gusunɔ wee kowo kuawa yɛn s̄o u ñ seeda wure ye u win Bii diiya.

11 Seeda ye wee, Gusunɔ sun w̄aru te ta ku ra kpe wɛ. W̄aa te, ta w̄awa win Bii sɔɔ.

12 Wi u Bii mɔ, u maa w̄aa te mɔ. Wi u kun Gusunɔn Bii mɔ, u ñ w̄aa te mɔ.

W̄aru te ta ku ra kpe

13 Na bɛɛ yeni yoruawa bɛɛ be i Gusunɔn Biin yīsiru naanɛ doke, kpa i n ka yɛ ma i w̄aru te ta ku ra kpe mɔ.

14 Sa naanɛ s̄aa ma sà n nùn ḡaanu kana ni nu s̄aa win kīru, u sun swaa daki.

15 Sà n maa yɛ ma u bɛsɛn kanaru swaa daki, sa yɛ ma baayere ye sa kanamɔ win mi, bɛsɛgia kɔ.

16 Goo ù n wa win beruse u toramɔ te ta kun s̄aa ḡɔḡiru, u kanaru koowo. Gusunɔ u koo bu w̄aru wɛ be ba toramɔ te ta kun s̄aa ḡɔḡiru. Adama toraru gara w̄aa te ta ra ḡɔ ma. Na ñ gerumɔ goo u kanaru ko ten s̄o.

17 Gem sariru baatere ta s̄awa toraru, adama n ñ mɔ te kpuro ta s̄aa ḡɔḡiru.

18 Sa yɛ ma baawure wi u s̄aa Gusunɔn bii u ku ra n toramɔ, domi Gusunɔn Bii nùn k̄osu, t̄n k̄oso wi kun maa kpɛ u nùn baba.

19 Bɛsɛ sa yɛ ma sa s̄aa Gusunɔgibu, adama handunia kpuro w̄aa t̄n k̄oso win nɔma sɔɔ.

20 Sa maa yɛ ma Gusunɔn Bii u na, ma u sun bwisi k̄a su ka Gusunɔ Yinni gemgii gia. Sa gbinne ka gemgii wi, win Bii Yesu Kirisin min di. Yesu Kirisi wiya s̄aa Gusunɔ Yinni gemgii. U maa s̄aa w̄aru te ta ku ra kpen nuuru.

21 Nɛn bibu, i n tii sɛ ka b̄uu s̄aru.

TIRERU YIRUSE TE YOHANU U YORUA

Dabiru ba nɛɛ, Yesun yigberu gara ba ka yā mini te Yohanu u soka kurɔ ka win bibu. U bu sɔ̄mɔ bu kīanɔ. U maa bu kirɔ mɔ ba n tii sɛ ka keu koosio weesugibu ka ben sɔ̄sinu.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, naasu 1-3.
2. Gem ka kīru, naasu 4-11.
3. Gari dāaki, naasu 12-13.

Tɔbiribu

¹ Kurɔ wunɛ *, nɛ wi na sāa Yesun yigbe guro guro, na nun tɔbura, wunɛ wi Gusunɔ u gɔsa ka wunen bibu be na kī gem sɔ̄. N n̄ mɔ nɛ tɔna na bu kī, ka be ba gem gia kpurowa,

² yèn sɔ̄ gem mɛ, mu wāa besen gɔruɔ, mu ko n maa ka sun wāa sere ka baadomma.

³ Gusunɔ Baaba, ka Yesu Kirisi win Bii bu sun durom, ka wɔnwɔndu kua, kpa bu sun alafia wē kīru ka gem sɔ̄.

Gem ka kīru

⁴ Nɛn nukura dora gem gem ye na wa wunen bibu gaba sīimɔ gem sɔ̄ nge mɛ Gusunɔ Baaba sun yiire.

⁵ Tē, kurɔ wunɛ, ye na nun yoruamme, ya n̄ sāa wooda kpa, ya sāawa ye sa mɔ toren di. Na nun kanamɔ, su de su kīana.

⁶ Kīru ta sāawa Gusunɔn woodan mem nɔ̄bu. Yeya wooda ye i nua saa toren di, yè sɔ̄ n weenɛ i n sīimɔ.

⁷ Dabira ba yarine handunia sɔ̄ ba tɔmbu swaa nim wiamɔ. Ba n̄ wure ma Yesu Kirisi u na handunia sɔ̄ u kua tɔnu. Wi u sāa nge mɛ, wiya swaa nim wio ka Kirisin yiberɛ.

⁸ I tii laakari koowo, kpa i ku besen sɔmburun are kɔ̄, i de i ten arufaani wa.

⁹ Baawure wi u n̄ yɔre Kirisin sɔ̄siru sɔ̄, ma u tu sarari, u n̄ Gusunɔ mɔ. Adama wi u yɔ te sɔ̄, u Baaba ka maa Bii mɔ.

¹⁰ Goo ù n na besen mi, ma n kun ka Kirisin sɔ̄si te, i ku yēro dam koosia, i ku maa n̄n domaru kua.

¹¹ Domi wi u n̄n yen gaa kua, u bɔnu mɔ win kom kɔ̄sum sɔ̄.

Gari dāaki

* **1:1 kurɔ wunɛ** - Dabiru ba nɛɛ, Yesun yigberu gara ba ka yā mini, te ba soka kurɔ ka win bibu.

¹² Baa mɛ na gāa dabiru mɔ n bɛɛ yorua, na n̄ kī n ni kpuro yore tireru sɔ̄. Adama na yīiyɔ n bɛɛ beram na, kpa n ka bɛɛ gari ko nɔ̄ ka nɔ̄ kpa besen nuku dobu bu ka yibu.

¹³ Wunen wɔnɔ wi Gusunɔ u maa gɔsa, win biba nun tɔbura.

TIRERU ITASE TE YOHANU U YORUA

Gayusiwa Yohanu u tire te yorua. Duro wi, u sãawa tɔn geo. U ra waasu kowobu somi. Adama goo u wãa ka wi, wi ba mɔ Diotɛfu. Wi, u kãwa u n sãa tɔnwero. U Yohanun gari yina. Tire te, ta sun sɔɔsimɔ nge mɛ yellu, Yesugibu ba wahala mɔ nɔɔsinãa sarirun sɔ.

Tire ten kpunaa

1. Tɔbiribu, naasu 1-4.
2. Waasu kowobun dam koosiabu, naasu 5-8.
3. Diotɛfu ka Demɛtiru, naasu 9-12.
4. Tɔbiri dãakibu, naasu 13-15.

Tɔbiribu

¹ Gayusi, wunɛ wi na kã ka gem, nɛ wi na sãa Yesun yigbɛ guro guro, nɛna na nun tɔbura.

² Nɛn kãnasi na kanamɔ a n kuuramɔ gãanu baanire sɔɔ, kpa wunen wasi yi n bwãa do nge mɛ wunen hunde ya sãa.

³ Nɛn nukura dora too too sanam mɛ naanɛ dokeobu gaba na, ma ba seeda di nge mɛ gem mu wãa wunɛ sɔɔ, ka nge mɛ a sãimɔ gem mɛ sɔɔ.

⁴ Nuku dobu gabu sari bi bu kere n nɔ nɛn biba sãimɔ gem sɔɔ.

Waasu kowobun

dam koosiabu

⁵ Nɛn kãnasi, naanɛ dokeon koma a mɔ sanam mɛ a naanɛ dokeobu nɔɔrimɔ, n ku mam ko be ba sãa sɔbu.

⁶ Ba wunen kãrun seeda dimɔ Yesun yigberun wuswaaɔ. A de a n da bu kusenu kue ben sanum sɔɔ nge mɛ n weenɛ Gusunɔgii u ko.

⁷ Domi Yinnin yãsirun sɔna ba doona, ba n gãanu mwɛ naanɛ doke sarirugibun mi.

⁸ Yen sɔ, besɛra n weenɛ su tɔn ben bwe-seru somi, kpa besɛn tii sa n bɔnu mɔ ka be, gem kparabu sɔɔ.

Diotɛfu ka Demɛtiru

⁹ Na Yesun yigberu tire piibu gagu yorua, adama Diotɛfu, wi u kã u n sãa ben gbiikoo u n nɛn gari wure.

¹⁰ Yen sɔna nà n na, kon gere daa ye u mɔ u ka sun gari kãsi manimɔ. N n ye tɔna, u ku

ra maa naanɛ dokeobu dam koosie. Be ba maa kã bu bu dam koosia, u ra bu yinariwa, kpa u bu gira saa Yesun yigberun di.

¹¹ Nɛn kãnasi a ku kom kãsum saari ma n kun mɔ kom gem. Wi u gea mɔ u sãawa Gusunɔgii, adama wi u kãsa mɔ u n Gusunɔ yɛwa.

¹² Demɛtiru u seeda gea mɔ baawure kpuron mi, ka maa gem tiin wuswaaɔ. Besɛn tii sa nɔn seeda diiyammɛ, a maa yɛ ma besɛn seeda sãawa gem.

Tɔbiri dãakibu

¹³ Na gãa dabinu mɔ n ka nun yorua, adama na n kã n ni kpuro yore tireru sɔɔ.

¹⁴ Na yãiyɔ sa ko waana n n sosi, kpa su gari ko nɔɔ ka nɔɔ.

¹⁵ Alafia ya n wãa ka wunɛ.

Wunen bɔrɔba kpuro ba nun tɔbura. A maa man besɛn bɔrɔba tɔbirio tia tia.

TIRE TE YUDU U YORUA

Yudu u s̄awa Yesu Kirisin w̄n̄o turo. Yesugibu kpurowa u tire te yorua. Saa ye, gaba seewa ben suunu s̄o ba s̄osi weesuginu s̄osim̄o ni nu koo de ben Yesun yigbenu nu karana. T̄n be ba s̄osi ni m̄o mi, ba w̄awa kom b̄eteke s̄o. Adama Gusun̄o u koo bu kam koosia nge m̄e u yeruku t̄mbu gabu kua be ba ñ n̄n mem̄ n̄aw̄e. N ween̄ewa Yesugibu bu ka tii yina. Domi ba Gusun̄on gari m̄o yi yi s̄a gem sere ka baadommā. Yiya n ween̄e ba n da dendi.

Tire ten kpunaa

1. T̄biribu, naasu 1-2.
2. Keu koosio weesugibu, naasu 3-16.
3. Yiirebu ka kir̄o, naasu 17-23.
4. Siara d̄akibu, naasu 24-25.

T̄biribu

¹ N̄e Yudu, Yesu Kirisin yoo, n̄e wi na s̄a Yak̄abun w̄n̄o, na b̄e tire teni yoruamm̄e, b̄e be Gusun̄o Baaba u soka. U b̄e k̄i, ma u b̄e k̄su Yesu Kirisin s̄o.

² Gusun̄o u n b̄e w̄n̄w̄ndu ka alafia ka k̄ru sosiamm̄e.

Keu koosio weesugibu

(I maa m̄erio Pīe II, 2:1-17)

³ N̄en k̄nasibu, na raa k̄i n b̄e tireru yorua, n̄e ka b̄en faaban garin s̄o, adama wee t̄e n kua tilasi n ka b̄e tire teni yorua n ka b̄e hania koosia kpa i ka gari yi i naane doke suna yi Gusun̄o u wigibu w̄e n̄n teeru sere ka baadommā.

⁴ Domi t̄n k̄sobu gaba dua gbenum b̄en suunu s̄o be ba Gusun̄on durom ḡosikia, bu ka ben kom k̄sum gafara wa, ma ba Yesu Kirisi yina, wi u s̄a b̄esen Yinni boko. Saa gas̄o gas̄on diya ba yorua ye n koo bu deema siribun biru.

⁵ Baa m̄e i ye kpuro ȳe s̄a s̄a, ka m̄e, na k̄i n b̄e yaayasia ma ye Yinni Gusun̄o u Isirelin t̄mbu w̄ra saa Egibitin tem di u kpa, yen biru u be ba ñ naane doke kam koosia.

⁶ I maa w̄llun ḡradoba yaayo b̄en ayera kun bu turie, ma ba ben tiin w̄a yeru gema ba deri. Gusun̄o u ka bu ȳni b̄okua, u kp̄e yam w̄kuru s̄o ba ka siribun t̄o bentembereru mara.

⁷ M̄eya maa Sodomu ka Gom̄ara, ka wuu si su su sikerene, si kpuron t̄mbu ba maa daa b̄eteke kua, t̄n dur̄bu ka t̄n dur̄bu ba tii sankunam̄o. Ba wuu si kpeerasia ka d̄o wi u ku ra gbi, ma n kua ȳreru t̄mbun s̄o.

⁸ Ka m̄e, t̄n k̄so be maa, ben bwisikunu s̄o ba ka toranu tii disi dokem̄o, ba ñ wirugibu wiru kp̄iyamm̄e ma ba w̄llun yiikogibu w̄mm̄o.

⁹ Adama Miseli, wi u s̄a Gusun̄on ḡradoban wirugii, u ñ k̄ka u Setam taare w̄e ka w̄mburu d̄ama te ba sanna ba M̄owisin goru sikirine, adama u Setam s̄owawa u n̄e, “Yinni Gusun̄owa u koo nun gerusi.”

¹⁰ Adama t̄n k̄so be, ye ya kun bu yeeri yeya ba w̄mm̄o, ye ba maa m̄o ka marumaruru nge ȳe yeya ya bu kam koosiam̄o.

¹¹ N̄ni sw̄aarugiba ba s̄a. Domi ba Kaenin yira sw̄i, ba tii sure toraru s̄o bu ka are wan s̄o nge m̄e Balamu u kua, ma ba Gusun̄o seesi nge m̄e Kore u kua, ma ba tii kam koosia.

¹² T̄n be, ba s̄awa sankara kowobu b̄en t̄o baka ni i ra ko k̄run s̄o s̄o, ba ka b̄e dim̄o, ka sekuru sariru, ba ben tii n̄orim̄o t̄na. Ba s̄awa nge guru winu ni woo ga b̄arikiam̄o, ni nu ku ra ka gura n̄e. Ba s̄a nge d̄a ni nu derura nu ñ binu m̄o, ni ba wuka ka gbinīo, ni nu gu mam mam.

¹³ Ba s̄awa nge nim w̄kun nim kure ni nu kukum̄o. Nge m̄e nu nin yakeru k̄om̄o m̄eya ba maa ben sekuru sari kom s̄osim̄o. Ba s̄awa nge w̄llun kperi yi yi yin swaa bie, Gusun̄o u bu yam w̄ku te ta kp̄a yiye t̄e s̄o ba koo du ka baadommā.

¹⁴ En̄oku maa, wi u s̄a Adamun sikadobun t̄ka n̄oba yiruse u Gusun̄on gari gerua ben s̄o u n̄e, wee, Yinni u sisi ka win ḡrado d̄ero dabi dabiru

¹⁵ u ka baawure kpuro siri kpa u ka Gusun̄on b̄ere ȳru sarirugibu kpuro taare w̄e ben kom k̄sum kpuron s̄o m̄e ba kua Gusun̄on ḡndun s̄o, ka maa gari k̄sin s̄o yi torobu be ba ñ Gusun̄on b̄ere ȳe ba ñn gerusi.

¹⁶ T̄n be, ba ra n wure, ḡanu sari ni nu ra bu w̄re, ben bine bu kpare. Ba ra woo kana gari gere, ba maa t̄mbu gari dori s̄om̄o bu ka ȳrobun ḡanu wa.

Yiirebu ka kirɔ

¹⁷ Adama bɛɛ nɛn kɪnasibu, n weenɛ i gari yi yaaya yi bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin gɔroba raa gɛrua.

¹⁸ Domi ba bɛɛ sɔɔwa ma sanam dɔakim sɔɔ tɔn yaako kowoba koo na be Gusunɔn bɛɛrɛ yɛɛ sarira koo de ben binɛ ya n bu kpare.

¹⁹ Beya ba ka karanaa naamɔ, ba ben tiin bwisikunu mɔ, ba n Hunde Dɛero mɔ.

²⁰ Adama bɛɛ nɛn kɪnasibu, i tii tɔsio bɛɛn naanɛ doke dɛerabu sɔɔ i n kanaru mɔ ka Hunde Dɛeron dam.

²¹ I tii nɛnuɔ Gusunɔn kɪru sɔɔ, i n ka bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin wɔnwɔndu mara te ta koo ka bɛɛ wɔaru te ta ku ra kpe naawa.

²² I ben wɔnwɔndu waawo be ba gɔrusu yiru yiru mɔ.

²³ I n gabu gawamɔ dɔɔ sɔɔn di i n bu faaba mɔ. I maa gabun wɔnwɔndu waawo ta n ka bɛrum mɛnnɛ, adama i n ben toranu tusa sere ka ben yabenɔ ni ben daa ya disinu tɛni.

Sira dɔakibu

²⁴⁻²⁵ Gusunɔ turo sɔa bɛsɛn Faaba kowo wi u koo kpɪ u bɛɛ kɔsu i ku ka wɔruma, kpa u bɛɛ terasia win yiiko sɔɔ taarɛ sariru sɔɔ ka nuku dobu. Wiya u yiiko ka kpɔaru ka dam ka girima mɔ saa bɛsɛn Yinni Yesu Kirisin min di, yee yellun di, ka tɛ, sere ka baadommaɔ. Ami.

YOHANUN KĀSIRU TE TA YESU KIRISI SŌSISI

Yohanu u win kāsiri teni yoruawa sanam me ba Yesugibu nōni sōmō ben naane dokebun sō. Yera u bu yoru u ka bu dam kē ben nōni swāaru sō. Tire ten gari dabinu nu sāawa yīrenu ni nu tubum sē.

Tire teni, ta sāawa Bibelin tire dāakiru. Ta sun sōsimō nge me handunia ya koo ka wiru goora ka nge me Yesu u ko n sāa sanam me u koo wurama.

Ta maa sun sōmō nge me Yesu u sāa. U sāawa wi u raa wāa, meya u wāa gisō, u ko n maa wāawa sere ka baadommaa. U sāawa gāanu kpuron tore ka nin wii gowo. U maa sāa sinambun sunō ka yinnibun Yinni. U maa sāa win yigberun wirugii. U sāawa nge gbee sunō ge ga yara Yudan bweserun di. U sāawa yāku kowo tōnwero, ma u maa sāa nge yāa kinē kpendu te ba ka yākuru kua.

Tire ten gari mero ya sāawa, Gusunō u koo Setam tabu di mam mam saa Yesu Kirisin min di. Meya u koo be ba nūn naane sāa doo nōaru wē ù n wōn kpaaru ka tem kpam swīi.

Tire ten kpunaa

1. Tōbiribu, wiru 1:1-8.
2. Tire ni ba Yesun yigbenu nōba yiru yoru, wiru 1:9n di sere wiru 3:22.
3. Ye ya koo kooa sia, wiru 4:1n di sere wiru 22:5.
4. Yesun wuramaru, wiru 22:6-21.

Tire tenin asansi

¹ Tire teni sō ba gāa ni yoru ni Yesu Kirisi u terasia. Gusunōwa u nūn gāa ni wē u ka win sōm kowobu sōsi ye ya koo kooa n n sosi. Ne Yohanu, ne wi na sāa Kirisin yoo, u man ye sōsi, saa win gōradon min di wi u man gōria.

² Na ye kpuron seeda di ye na ka nōni wa. Na Gusunōn gari nōsia ka seeda ye Yesu Kirisi u di.

³ Doo nōarugiiwa wi u Gusunōn gari yinin gari garimō, doo nōarugiba maa be ba yi swaa daki, ma ba neni ye ba yoru sō. Domi yen saa ya turuku kooma.

Yesun yigbenu nōba yirun

tōbiribu

⁴⁻⁵ Ne Yohanu, na beε Yesun yigbenu nōba yiru tōbura Asin tem sō.

Gusunō Yinni wi u wāa, wi u raa wāa, wi u maa sisi, ka hundeba nōba yiru be ba wāa Gusunōn sina kitarun wuswaa, ka maa Yesu Kirisi wi u sāa seeda dio naanegii wi ba gbia ba seeya gōrin di, wi u maa sāa sina boko, bu beε durom kua kpa bu beε alafia wē.

Yesu u sun kī. Ka win yema u sun yakia beεen toranun di.

⁶ Ma u sun menna u kua beεen sunō, u sun kua win Baaba Gusunōn yāku kowobu. Wiya u sinandu ka yiiko mō sere ka baadommaa. Ami.

⁷ Wee, u sisi guru winu sō. Baawure u koo nūn wa, baa be ba nūn sōkan tii. Handunian bwesenu kpuro nu koo gōo wuri ko win sō. Meya n ko n sāa. Ami.

⁸ Gusunō Yinni Dam kpurogii, wi u wāa, wi u raa wāa, wi u maa sisi, u neε, wiya gāanu kpuro torua, u koo maa ni wiru go.

Yohanu u Kirisi wa kāsiru sō

⁹ Nena Yohanu beεgii, ne wi na maa bōnu mō ka beε nōni swāaru sō ka Gusunōn bandu sō ka temanabu sō yēn sō sa gbinne ka Yesu. Ba ka man na tem bure teni sō te ba mō Patumōsi Gusunōn garin sō ka Yesun seedan sō.

¹⁰ Yinnin tōru sō Hunde Dεero dera na kāsā, ma na nōo damguu nua nen biru nge kākāagi

¹¹ ga neε, n yoruo tireru sō ye na waamō, kpa n tire te mōrisia Yesun yigbenu nōba yirun mi, Efesuō, ka Simiiniō, ka Pεεgamuō, ka Tiatiraō, ka Saaduō, ka Filadεεfiō, ka Lodiseō.

¹² Ye na sīira n ka wa wi u ka man gari mō, yera na dabu wuraginu nōba yiru wa.

¹³ Ma na goo wa nge tōnun bii u yō dabu nin suunu sō. U yaberu sebua ta wāa sere win naa kōnō ma u kpaki wuragia sēke win gāasō.

¹⁴ Win wiru ka win seri buririwa nge wēsu n kun me nge gunsu ma win nōni sāa nge dōo yara.

¹⁵ Win naasu ballimōwa nge sii gan te ba yania ba tea, ma win nōo ga sāa nge surun bakaru.

¹⁶ Ma u kperi nōba yiru neni win nōm geuō, ma takobi nōo durora ye ba dēera biru

ka wuswaa ya yarimə win nəən di, ma win wuswaa ballimə nge sōo wii wəllun sōo.

¹⁷ Ye na nūn wa, na wəruma win naaso nge goru. Ma u man win nəm geu sōndi u nεε, n ku berum ko, wiya u sāa gbiikoo ka dāako.

¹⁸ Wiya u sāa waso, u raa gu adama tē u ko n wāawa ka baadommao. U yiiko mō gəən wəllō ka gəribun wāa yerō.

¹⁹ N̄ n mən na, n yoruo ye na wa, ka ye ya kooramō tē, ka ye ya koo koorā amēn biru.

²⁰ Kperi nōba yiru ye na wa nēn nəm geuō ka dabu wuraginu nōba yiru ye kpuron tubusianun asansi wee. Kperi nōba yiru ye, ya sāawa Yesun yigbenu nōba yiru yen gəradoba. Dabu wuraginu nōba yiru ye maa, ya sāawa yigbe nin tii.

2

Gari yi ba Efesugibu sōowa

¹ Kirisi u Yohanu sōowa u nεε, a Efesun Yesun yigberun gərado yoruo a nεε, nε wi na kperi nōba yiru ye neni nēn nəm geuō, ma na sīimō dabu wuraginu nōba yiru yen suunu sōo na nεε,

² na win kookoosu yē ka win sōma ka win temana bi u mō. Na yē ma u n̄ kpē u ka tən kōsobu temana, ma u ben laakari mēera be ba tii sokumō gərobu, adama ba n̄ sāa mε, u deema wee kowoba ba sāa.

³ U suuru mō, u ka nōni swāaru temana nēn yīsirin sō, u n̄ maa wasire.

⁴ Adama ye na nūn waasi wee, u n̄ maa man kī nge yellu.

⁵ N̄ n mən na, u yaayo mìn di u wəruma kpa u gōru gōsia u ko nge mε u ra raa ko. Û kun kue mε, kon na n win dabu sua gen ayerun di.

⁶ Ka mε, u gāa teenu mō ni nu wā. U Nikolaitigibun kookoosu tusa nge mε nēn tii na su tusa.

⁷ Baawure wi u swaa mō u nōowō ye Hunde Dεero u Yesun yigbenu sōomō.

Wi u tabu di, kon de u dāa wāarugii te ta wāa Gusunən wāa yerən binu di.

Gari yi ba Simiinigibu sōowa

⁸ Kirisi u maa nεε, a Simiinin Yesun yigberun gərado yoruo a nεε, nε wi na sāa gbiikoo ka dāako, nε wi na raa gu ma na seewa na wasi, na nεε,

⁹ na win nōni swāaru yē, na maa win sāaru yē. Ka mε, u sāa atasiri. Na yē kōsa ye ba nūn gerusimō be ba tii sokumō Yuuba adama ba n̄ sāa mε, Setam tamba ba sāa.

¹⁰ U ku berum ko nōni swāa te ta nūn sisien sō. Wee, Setam u koo de bu ben gabu pirisom doke u ka ben laakari mēeri. Ba koo wahala wa sere sōo wəkuru. U de u n sāa bərakini sere ka gəowō, kpa n nūn wāaru wē nge sina furō.

¹¹ Baawure wi u swaa mō u nōowō ye Hunde Dεero u Yesun yigbenu sōomō.

Wi u tabu di, gōo yiruse kun nūn wasi.

Gari

yi ba Pεegamugibu sōowa

¹² Kirisi u maa nεε, a Pεegamun Yesun yigberun gərado yoruo a nεε, nε wi na takobi nōo durora ye ba dēera biru ka wuswaa neni na nεε,

¹³ na win wāa yeru yē mi Setam sina kpaara wāa. U nēn yīsiru wure, u n̄ win naane ye u man sāa fēre, baa sanam mε ba nēn seeda dio naanegii Antipasi go ben mi, mi Setam wāa yera wāa.

¹⁴ Adama ka mε, gāanu fiiko ni na nūn waasi wee, gaba nūn wāasi be ba Balamun sōosiru swīi. Balamu wi, u ra n Balaki sōosimō nge mε u koo ko u ka Isireliba torasia, kpa bu būu sāa dīanu di, kpa bu kōo menna tañtanaru sōo.

¹⁵ Nge mēya gaba nūn wāasi be ba Nikolaitigibun sōosiru swīi.

¹⁶ N̄ n mən na, u gōru gōsio. Û kun kue mε, kon nūn naa swīima tē, kpa n ka bu tabu ko ka takobi ye ya yarimō nēn nōən di.

¹⁷ Baawure wi u swaa mō u nōowō ye Hunde Dεero u Yesun yigbenu sōomō.

Wi u tabu di, wiya kon manna ye ya berua wē u di. Kon nūn kpee kpikiru wē tē sōo ba yīsi kpaaru yorua te goo kun yē ma n kun mō wi ba tu wē.

Gari yi ba Tiatiragibu sōowa

¹⁸ Kirisi u maa nεε, a Tiatiran Yesun yigberun gərado yoruo a nεε, nε Gusunən Bii wìn nōni sāa nge dōo yara ma nēn naasu ballimō nge sii gan te ba yania ba tea, na nεε,

¹⁹ na win kookoosu yē. Na win kīru yē, ka win bərakiniru, ka win tən geeru ka maa win temanabu. Na yē ma win sōm dāakiru ta gbiikiru kere.

²⁰ Adama ye na nùn waasi wee. Kurɔ wi ba m̀ Yesabeli wi u tii sokumɔ Gusunɔn sɔmɔ, u dera u nen sɔm kowobu swaa nim wia ka win s̄s̄s̄iru bu ka k̄ɔ menna tantanaru s̄ɔ kpa bu b̄u s̄a d̄ianu di.

²¹ Na nùn ayeru w̄e u ka ḡru ḡsia adama u n̄ k̄i u win kom b̄εteke deri.

²² Yen s̄na kon nùn kp̄i ka bararu kpa n be ba ka nùn sakararu kua kp̄ε n̄ni sw̄a bakaru s̄ɔ b̄a kun ḡru ḡsie ba kom k̄sum deri m̄e u bu s̄s̄i.

²³ Yen biru kon win bibu go. Saa yera Yesun yigb̄enu kpuro nu koo gia ma n̄na na t̄mbun bwisikunu ka ben ḡrusu ȳ. Kon ben baawure k̄sie nge m̄e win kookoosu n̄e.

²⁴ Adama be ba tie Tiatira s̄ɔ, be ba n̄ s̄s̄i k̄su ni sw̄i, ba n̄ gie ye gaba sokumɔ Setam asiri baka, na bu s̄mɔ, na n̄ kon maa bu s̄munu ganu s̄bi.

²⁵ Adama ye ba m̄o bu ye n̄nuɔ sim sim sere n̄ ka tunuma.

²⁶⁻²⁷ Wi u tabu di ma u m̄o ye na k̄i sere ka n̄rɔ, wiya kon yiiko ye w̄e ye na mwa nen Baaban min di. Kon nùn yiiko ye w̄e bwesenu kpuron w̄llɔ u n bu kpare ka sii bokuru kpa u bu so u k̄suku nge wekenu.

²⁸ Na kon maa nùn yam s̄arerun kpera w̄e.

²⁹ Baawure wi u swaa m̄o u n̄w̄o ye Hunde D̄ero u Yesun yigb̄enu s̄mɔ.

3

Gari yi ba Saadugibu s̄w̄a

¹ Kirisi u maa n̄e, a Saadun Yesun yigb̄erun ḡrado yoruo a n̄e, n̄e wi na Gusunɔn Hundeba n̄ɔba yiru ye m̄o ka maa kperi n̄ɔba yiru ye, na n̄e, na win kookoosu ȳ. Na ȳ ma ba gerumɔ u s̄a waso baa m̄e u s̄a ḡri.

² N̄ n men na, u yando kpa u ye ya nùn tie t̄sisia yu sere gbi mam mam. Domi na wa ma win kookoosu kun d̄ende s̄a s̄a Gusunɔ nen Yinnin mi.

³ Yen s̄o, u yaayo ye ba nùn s̄s̄i ka nge m̄e u ye nua. U ye m̄em n̄w̄o kpa u win ḡru ḡsia. Û kun yande, kon na n nùn deema w̄kuru nge gb̄enɔ. U n̄ ko n maa ȳe saa ye kon na.

⁴ Ka m̄e, gaba w̄a Saaduɔ be ba kun tii disinu t̄eni, beya ba koo ka man s̄i kpa ba n ȳa kpikinu doke, domi beya n ka weene.

⁵ Wi u tabu di, wiya u koo ȳa kpikinu doke m̄esum. Na n̄ kon maa win ȳs̄iru go w̄arun tireru s̄ɔ. Batura s̄ɔ kon wura nen Baaban wuswaaɔ ka win ḡradoban mi ma u s̄a n̄gii.

⁶ Baawure wi u swaa m̄o u n̄w̄o ye Hunde D̄ero u Yesun yigb̄enu s̄mɔ.

Gari yi ba Filad̄efigibu s̄w̄a

⁷ Kirisi u maa n̄e, a Filad̄efin Yesun yigb̄erun ḡrado yoruo a n̄e, n̄e wi na s̄a D̄ero ka Gemgii, n̄e wi na sina boko Dafidin yenun k̄k̄rɔ n̄ni, n̄e wi na n̄ kenia, goo ku ra ken̄e, n̄e wi na n̄ maa ken̄u, goo ku ra ken̄i, n̄na na n̄e,

⁸ na win kookoosu ȳ. Na ȳ ma win dam kun kp̄a. Ka m̄e, u nen gari m̄em n̄w̄a, u n̄ nen ȳs̄iru siki. Yen s̄na na nùn gambo ken̄ia ye goo kùn kp̄e u ken̄e.

⁹ Wee kon nùn Setam t̄n be n̄mu s̄ndia be ba tii sokumɔ Yuuba adama ba n̄ s̄a m̄e, domi weesa ba m̄o. Kon de bu na win wuswaaɔ bu kpuna bu nùn b̄ere w̄e. Be kpuro ba koo gia ma na nùn k̄i.

¹⁰ Ȳn s̄o u temana u man m̄em n̄w̄a, yen s̄na kon nùn bere wahalan saa s̄ɔ ye ya sisi handunia kpuro s̄ɔ yu ka t̄mbun laakari m̄eri be ba w̄a handunia s̄ɔ.

¹¹ Na sisi na n̄ t̄em̄o. Ye u m̄o, u ye n̄nuɔ kem kem kpa goo u ku raa nùn win nasaran are m̄wari.

¹² Wi u tabu di wiya kon ko gbere Gusunɔ nen Yinnin s̄a yerɔ, u n̄ maa yariɔ. Kon nen Yinnin ȳs̄iru yore win w̄llɔ ka maa win wuun ȳs̄iru ge ga s̄a Yerusalemu kpa, ge ga koo sarama win w̄llun di. Kon maa nen ȳsi kpaaru yore win w̄llɔ.

¹³ Baawure wi u swaa m̄o u n̄w̄o ye Hunde D̄ero u Yesun yigb̄enu s̄mɔ.

Gari yi ba Lodisegibu s̄w̄a

¹⁴ Kirisi u maa n̄e, a Lodisen Yesun yigb̄erun ḡrado yoruo a n̄e, n̄e gemgii, n̄e wi na s̄a seeda dio geo naan̄gii, Gusunɔn taka kooran nuuru, na n̄e,

¹⁵ na win kookoosu ȳ. Na ȳ ma u n̄ yem, u n̄ maa sum. Na raa k̄iwa u n̄ sum n̄ kun m̄e u n̄ yem.

¹⁶ Adama ȳn s̄o u s̄a wurɔ wurɔ, u n̄ sum u n̄ maa yem, kon nùn pura nen n̄on di.

¹⁷ U gerumɔ u m̄o, u s̄a atasiri, u kua dukiagii, u n̄ ḡanun ȳaru m̄o. Adama na nùn s̄mɔ, wi, ḡru garin bar̄wa,

ka wənwəndo, ka masaasi ka wōko ka tererugii.

¹⁸ Yen saabuwa na nūn bwisi kēmə, u de u wura dwe nən mi ye dōō sənwa, kpa u ka ko dukiagii. U maa kpam yāa kpikinu dweo ni u koo ka win tereru bere kpa u kun maa sekuru m̀. U kpam maa nənin tibu dweo u doke kpa u yam wa.

¹⁹ Be na kī kpuro beya na ra nən doke kpa n bu sēyasia. Yen sō, u hania koowo kpa u gōru gōsia.

²⁰ Wee, na yō dii kənnəwə na taka m̀. Baawure wi u nən nəə nəəmə ma u kenia, kon du win mi, kpa n ka nūn di kpa u maa ka man di.

²¹ Wi u tabu di, wiya kon de u ka man sina nən sina gənaə, nge mē na tabu di ma na sina ka nən Baaba win sina gənaə.

²² Wi u swaa m̀ u nəəwə ye Hunde Dεero u Yesun yigbenu sōəm.

4

Sāa te ta wāa Gusunə wəllə

¹ Yen biru nε Yohanu na mεera na wa kənnə gagu ga keniare Gusunə wəllə.

Ma na maa nəə ge nua ge ga sāa nge kāakāagi ge ga raa gbīa ga ka man gari kua. Ga kpam nεε, n yōōma mi kpa u man sōōsi ye ya koo na amən biru.

² Mii mii Hunde Dεero dera na kāsa. Wee, na sina kitaru wa Gusunə wəllə, goo u sō te sō.

³ Wi u sō mi, win wuswaa ballimə nge ni nu nən bwese bweseka m̀ ka ni nu nən swāaru m̀. Guru waa ya sina kita te sikerenε ya ballimə nge kpee te ta nən wuru beku m̀.

⁴ Ma sina kitanu yenda nne nu sina kita te kooro bure. Ma guro gurobu yenda nne ba sō kita nin wəllə ba yāa kpikinu doke ka furo wuragisu.

⁵ Yera saa sina kita ten min di guru maakinu yarimə ka wurenu ka guru gbāsukunu. Fitolakunu nəəba yiru ni nu sōre nu wāa sina kita ten wuswaa. Niya nu sāa Gusunən hundeba nəəba yiru.

⁶ Sina kita ten wuswaa yeru gagun bwesera wāa mi, ge ga ka diki weenε.

Sina kita ten suunu səə ka ten gən gənka, hunde koniba nne ba wāa mi, ba nən dabinu m̀ biru ka wuswaa.

⁷ Hunde koni gbiikaa ya sāa nge gbee sunə, ma yiruse sāa nge naa buu. Itasen wuswaa sāa nge tənugīa, ma nne se ya ka gunə bakeru weenε te ta yōōwa.

⁸ Hunde koni nne yen baayere ya kasa nəəba tia tia m̀, ma yi nən m̀ yam kpuro təəwə ka səəwə. Ba ra n womu m̀ kpeetim sari sō səə ka wōkuru ba n m̀, Dεero! Dεero! Dεero!

Meya Yinni Gusunə Dam kpurogii u sāa, wi u raa wāa, wi u wāa, wi u maa sisi.

⁹ Sanam mε hunde koni be, ba yiiko ka beere ka takarun womusu nūn kuamme wi u wāa ka baadommaə, ma u sō sina kita ten wəllə,

¹⁰ sanam meya guro gurobu yenda nne ye, ba nūn kpunamme ba nūn sāamə. Ba maa ben furəsu pwetirimə ba kasi m̀ sina kita ten wuswaa ba m̀,

¹¹ Gusunə besen Yinni, wuna a dam ka yiiko m̀,

wuna sa ko beere wē.

Domi wuna a gāanu kpuro taka kua.

Wunen kīrun saabuwa nu ka wāa nu wasi.

Ten saabuwa nu maa ka taka kooro.

5

Tire kureru

ka Yāa kinε kpendu

¹ Wee na wa wi u sō sina kita ten wəllə u tire kureru garu neni win nəm geuə. Ba tire te yoruawa biru ka wuswaa, ma ba tu yīrenu nəəba yiru koosi.

² Ma na wəllun gərado damgii goo wa u gbāra ka dam u nεε, wara yiiko m̀ u ka yīre ni kusia kpa u tire kure te wukia.

³ Adama goo sari wi u wāa wəllə n̄ kun mε temə n̄ kun mε tem səəwə wi u kpīa u tire kure te wukia u mεera ten səəwə.

⁴ Na swī gem gem yèn sō goo sari wi u yiiko m̀ u ka tire kure te wukia u ten səə mεeri.

⁵ Yera guro guro ben turo man sōōwa u nεε, n ku swī. Wee, gbee sunə ge ga yara Yudan bweserun di, ge ga sāa nge kpīi kpaaru Dafidin yenuə, ga tabu di, ga koo kpī gu yīrenu nəəba yiru ye kusia kpa gu tire te wukia.

⁶ Na mεera ma na Yāa kinε kpendu wa ta yō sina kitarun suunu səə, ma hunde koni nne ka guro guro be, ba tu sikerenε. Yāa kinε kpem te, ta sāare ba ka tu yākuru koore, ta kəba nəəba yiru m̀ ka maa nən nəəba yiru

yi yi s̄aa Gusun̄n hundeba n̄ɔba yiru, be u ḡra handunia kpuro s̄ɔ.

⁷ Ȳaa kin̄e kp̄em te, ta da win mi wi u s̄ɔ sina kitar̄ɔ, ma ta tire kure te mwa win n̄ɔm geun di.

⁸ Ye ta kua m̄e, yera hunde koni n̄n̄e ye ka guro gurobu ȳenda n̄n̄e ye, ba kpuna Ȳaa kin̄e kp̄em ten wuswaaɔ. Ben baawure u m̄ar̄oku m̄ɔ ka wuran bweebu m̄i s̄ɔ turare w̄aa ye ya s̄aa naan̄e dokeobun kananu.

⁹ Ma ba wom kp̄ɔɔ kua ba m̄ɔ, wuna a yiiko m̄ɔ a ka tire kure te mwa kpa a ȳire ni kusia.

Domi ba raa ka nun ȳākuru kua.

Ma a Gusun̄n t̄ambu yakia ka wun̄en ȳem saa bweseru baatere ka barum baam̄ere ka t̄ambu kpuro ka tem baam̄eren min di.

¹⁰ A bu m̄enna a kua ben sun̄ɔ, a bu kua Gusun̄ɔ b̄es̄en Yinnin ȳaku kowobu.

Ba koo bandu di handunia kpuro s̄ɔ.

¹¹ Na kpam m̄era ma na w̄ollun ḡrado dabirun n̄ɔɔ nua, ben geera tura n̄ar̄an n̄ar̄an suba n̄ar̄abu. Ba sina kita te ka maa hunde koni n̄n̄e ye ka guro guro be sik̄eren̄e.

¹² Ba n̄ɔɔgiru sua ba m̄ɔ, Ȳaa kin̄e kp̄em te ba raa ka ȳākuru kua, ta tura bu ka tu yiiko w̄e, ka dukia, ka ȳeru, ka dam, ka b̄ere, ka girima, ka siarabu.

¹³ Ma na nua taka kooru kpuro, ye ya w̄aa w̄oll̄ɔ ka tem̄ɔ, ka tem s̄ɔw̄ɔ, ka nim w̄aku s̄ɔ, ye ya w̄aa handunia s̄ɔ kpuro gesi ya n̄ɔɔgiru sue ya m̄ɔ, wi u s̄ɔ sina kitar̄ɔ ka Ȳaa kin̄e kp̄em te, beya ba siarabu ka b̄ere ka yiiko ka sinandu m̄ɔ sere ka baadom̄maɔ.

¹⁴ Ma hunde koni n̄n̄e ye, ya wura ya n̄e, ami. Ma guro guro be, ba kpuna ba s̄aru kua.

6

Ȳirenu

¹ Yera na wa Ȳaa kin̄e kp̄em te, ta ȳirenu n̄ɔba yiru yen teeru kusia, ma na nua hunde koni ben turo gb̄ara nge gura u goo s̄ɔwa u n̄e, a yarima.

² Ye na m̄era, yera na dum kaa wa. Wi u ye s̄oni u t̄endu n̄eni, ma ba n̄un sina fur̄ɔ

dokea. U swaa w̄ari nge tabu dio wi u d̄ɔ u kpam tabu diima.

³ Yera Ȳaa kin̄e kp̄em te, ta ȳireru yiruse kusia, ma na nua hunde koni ben yiruse u goo s̄ɔwa u n̄e, a yarima.

⁴ Duma gaa kpam yara ya s̄aa dum sw̄aa. Wi u ye s̄oni ba n̄un dam k̄a u ka tabu ȳebi handunia s̄ɔ kpa t̄ambu bu ka goona. Ma ba n̄un takobi baka gaa w̄e.

⁵ Yera Ȳaa kin̄e kp̄em te, ta ȳireru itase kusia, ma na nua hunde koni ben itase u goo s̄ɔwa u n̄e, a yarima. Na m̄era ma na dum w̄ka wa. Wi u ye s̄oni u tongoro n̄eni win n̄maɔ.

⁶ Ma na n̄ɔɔ gagu nua ga s̄are ga wee hunde koni n̄n̄e yen min di ga n̄e, alikama kilo tian geera s̄aa s̄ɔ teerun s̄amburun gobi. M̄eya maa ɔsu kilo itan geera n̄e. Adama a ku gum ka tam sanku.

⁷ Yera Ȳaa kin̄e kp̄em te, ta ȳireru n̄n̄ese kusia. Ma na nua hunde koni ben n̄n̄ese u goo s̄ɔwa u n̄e, a yarima.

⁸ Na m̄era ma na wa dum b̄er̄ɔ wuruwa. Wi u ye s̄oni, win ȳisira Ḡɔɔ, ma ḡribun w̄aa yera n̄un sw̄i. Beya ba yiiko w̄e bu ka handunian b̄onu n̄n̄ese go ka takobi, ka ḡɔru, ka baranu, ka maa gb̄eeuku ȳe yi yi w̄aa tem m̄e s̄ɔ.

⁹ Yen biru Ȳaa kin̄e kp̄em te, ta ȳireru n̄ɔbuse kusia. Ma na t̄ambun hundeba wa ȳaku yerun k̄ak̄ar̄ɔ be ba go Gusun̄n gari ka seeda ye ba din s̄ɔ.

¹⁰ T̄ambun hunde beya ba gb̄ara ba n̄e, Yinni d̄ero, gemgii, sere saa yer̄a a mara a ka handunian t̄ambu siri kpa a bu s̄eyasia ȳen s̄ɔ ba sun go.

¹¹ Ba ben baawure yabe kpikuru sebusia, ma ba bu s̄ɔwa bu w̄ero fiiko gina sere ben s̄am kowosibu ka begibun geeru tu ka yibu be n tie bu go, nge m̄e ba maa be go.

¹² Na kpam m̄era sanam m̄e Ȳaa kin̄e kp̄em te, ta ȳireru n̄ɔba tiase kusia. Ma tem mu ȳira ka dam, ma s̄ɔ t̄ira niki niki nge beku w̄aku sinumgiru, ma suru sw̄era kom kom nge ȳem.

¹³ Kperi maa w̄arukum̄ɔ tem̄ɔ nge m̄e gandun bii birenu ra d̄erure sanam m̄e woo damguu ga tu siram̄ɔ.

¹⁴ Ma w̄olla kurura nge tireru ma guuru baatere ka tem bureru baatere nu sin yenu k̄asa.

¹⁵ Sanam meya handunian sinambu ka tem yērobu ka tabu sinambu ka atasiriba ka damgibu, tumbu kpuro gesi, yobu ka tii mawabu, ba tii berua kpee warusə ka kpee baaba sɔɔ.

¹⁶ Ba guunu ka kpenu nɔɔgiru mɔ̀ ba mɔ̀, i sun sēsikio, i bere saa win wuswaan di wi u sɔ̀ sina kitarə ka sere Yāa kinε kpem ten mɔrun di.

¹⁷ Domi ben mɔrun tɔɔ bembere te, ta tunuma. Wara u koo kpī u yōra u tu ma.

7

Isirelin tumbu 144.000

¹ Yen biruwa na wəllun gɔradoba nne wa ba yɔ handunian goonu nne sɔɔ ba handunian wosu nne neni, kpa woo gu ku ka ko tem sɔɔ, ka nimə, kpa gu ku dāru garu yīiri.

² Na maa wəllun gɔrado goo wa u wee saa sɔɔ yari yerun di, u Gusunə Yinni wason yīreru neni. U gɔradoba nne ye nɔɔgiru kua be Gusunə u dam kā bu ka tem ka nim wəku kɔsa kua,

³ u nεε, i ku handunia ka nim wəku ka dānu kɔsa gaa kua sere su ka Gusunə besen Yinnin sɔm kowobu yīreru kua ben sirinə.

⁴ Yera ba man ben geeru sɔɔwa Isirelin bibun bwesenu kpuro sɔɔ bèn sirinə ba Gusunən yīreru doke. Ba sāa tɔnu nɔrɔbun suba wunaa weeru ka nne (144.000).

⁵ Yudan bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiruwā (12.000) ba yīreru kua. Meya maa Rubenin bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiru. Gadin bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiru.

⁶ Aseɛn bweseru sɔɔ, tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiru. Nefitalin bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiru. Manasen bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiru.

⁷ Simεən bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiru. Lefin bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiru. Isakarın bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiru.

⁸ Sabulonin bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiru. Yosefun bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiru. Benyamεen bweseru sɔɔ tɔnu nɔrɔbun suba wəkura yiru.

Tən wəru guna

⁹ Yen biru na kpam mεera ma na tən dabi dabinu wa be goo kun kpē u gari. Ba yara

saa tem baamere ka bweseru baatere ka tumbu kpuro ka barum baameren min di. Be kpuro ba yōra sina kitaru ka Yāa kinε kpendun wuswaaɔ, ba yabe kpikinu sebua, ma ba bāa kakosu neni nɔmaa.

¹⁰ Ba nɔɔgiru kua ba nεε, besen faaba ya weewa Gusunə besen Yinnin min di wi u sɔ̀ sina kitarə, ka maa Yāa kinε kpem ten min di.

¹¹ Ma wəllun gɔradoba kpuro ba yōra ba sina kita te ka guro guro be ka hunde koni nne ye sikerene. Yera ba kpuna sina kita ten wuswaaɔ ba Gusunə sāmə

¹² ba nεε, ami. Gusunə besen Yinniwa u siarabu ka girima ka yēru ka takaru ka beere, ka dam, ka yiiko mɔ sere ka baadommaɔ. Ami.

¹³ Yera guro guro ben turo man bikia u nεε, berə beni be ba yabe kpikinu sebua. Man diya ba na.

¹⁴ Na wisa na nεε, na n yē ni tənwero, wuna kaa n yē.

U man sɔɔwa u nεε, tən beni ba yarimawa bəne bakan di. Ba ben yabenu tea ba bururasia ka Yāa kinε kpem ten yem.

¹⁵ Yenin sɔna ba yɔ Gusunən sina kitarun wuswaaɔ ba nūn sāmə wəkuru ka sɔɔ sɔɔ win sāa yerə. Wi u sɔ̀ sina kitarə u koo bu win wāaru wukiri.

¹⁶ Ba n maa gɔɔru wasi, n kun mε nim nɔru. Sɔɔ kun maa bu soomə, meya maa yam susura kun bu wahala mɔ.

¹⁷ Domi Yāa kinε kpem te ta wāa sina kitarun suunu sɔɔ, tera ta koo bu kpara, tu ka da wāarun bwiaɔ. Gusunə u koo maa bu ben neni yiresu kpuro woka.

8

Yīreru nɔɔba yiruse

¹ Sanam mε Yāa kinε kpem te, ta yīreru nɔɔba yiruse kusia, ma yam mari Gusunə wəllə nge neni kpakinu tenan saka.

² Yen biru na wəllun gɔradoba nɔɔba yiru wa be ba ra n yɔ Gusunən wuswaaɔ. Ba bu kɔbi nɔɔba yiru wē.

³ Yen biru wəllun gɔrado goo na u yōra yāku yerun bəkuɔ u wuran bweebu neni ge ga turare mɔ. Ba nūn turare wē ya kpā u ka ye naane dokeobun kananu menna yāku yee wuragirun wəllə te ta wāa Gusunən sina kitarun wuswaaɔ.

⁴ Turare yen wiisu seewa wəllə Gusunən wuswaaə ka naane dokeobun kananu sannu saa gərado win nəman di.

⁵ Yera gərado wi, u turaren bweebu ge sua u gu dōo yibia saa yāku yeru min di, ma u gu kōoma temə. Sanam me sōora guru gbāsukunu na ka wurenu ka guru maakinu ka maa tem yīribu.

Kəbi

⁶ Yen biru wəllun gəradoba nəəba yiru be ba kəbi nəəba yiru ye neni, ba sōoru kua bu ka yi so.

⁷ Gərado gbiikoo u win kəba so. Yera guru kpenu ka dōo ka yem sannu n burina, ma ya nēera ka dam saa wəllun di. Ma tem bənu itase ya dōo mwaara ka daan bənu itase ka maa yaka bekusu kpuro.

⁸ Ma gərado yiruse u win kəba so. Ma gāa ni nu sāare nge guu bakaru te ta dōo mwaamə, ba nu kasa kua nim wōku sōo. Nim wōkun bənu itase ya gəsira yem,

⁹ ma hunde koniba kpuro be ba wāa nim wōku sōon bənu itase ba gu, goo nimkusu kpuron bənu itase ya maa kam kua.

¹⁰ Yen biru, gərado itase u win kəba so. Yera kperi baka gaa ye ya dōo yabure nge wii bəndu, ya wəruma wəllun di daru kokin bənu itase sōo ka maa bwii sōo.

¹¹ Wee, kpera yen yīsira sosubu. Ma nim men bənu itase sosia ma tən dabira gu ye ba nim me nōra yèn sō mu sosia.

¹² Yen biru gərado nneese u win kəba so. Yera sōon bənu itase ka surun bənu itase ka kperin bənu itase tīra, ma sōo sōon bənu itasen yam bururam kun maa wāa, meya maa wōkurun bənu itasen yam bururam.

¹³ Na kpam mēera ma na gunə bakerun swīi nua ta yōowa sere sere Gusunə wəllə ta gbāramə too too ta mə, waiyo, waiyo, aməna handuniagibun nəni swāara koo nēra sanam me gəradoba ita be ba tie ba koo ben kəbi so.

9

¹ Yen biru gərado nəəbuse u win kəba so. Ma na kpera wa ye ya raa wəruma temə saa wəllun di, ba ye wəru bəkə nəru sariruguun kəkəwə wē.

² Kpera ye, ya wəru ge wukia ma wiisu yara nge dōo bokon wiisu, ma sōo ka wom tīra wəru gen wii sin saabu.

³ Ma twee yi yarima wii sin min di yi teria temə, ma ba yi dam kā nge nian bwāaru.

⁴ Ba yi wooda wē yi ku yakasu sanku, n̄ kun me gāa bekunu, n̄ kun me dāru garu ma n̄ kun mə tən be ba kun Gusunən yīreru mə ben sirinə.

⁵ Twee yi, yi n̄ wooda wa yi ka təmbu go ma n̄ kun mə yi bu nəni sō sere suru nəəbu. Nəni swāa ten wuriribu sāawa nge nia yà n̄ tənū toban wuriribu.

⁶ Suru nəəbu ye sōo, tamba koo gəo kasu adama ba n̄ wasi. Ba koo gəo kīa adama u koo bu duka suuri.

⁷ Twee yi, yi sāawa nge dumi yi ba sōoru kua tabun sō. Yin winə gāanu wāa nge furə wuragisu, ma yin wuswεε sāa nge təmbugii.

⁸ Yin serum sāa nge tən kurəbun seri, ma yin donnu sāa nge gbee sunəginu.

⁹ Yin toronu maa sāawa nge tarakpe sisuginu, ma yin kasan wurenu sāa nge keke sisugii yi dum dabinu gawe tabu sōo.

¹⁰ Yi sinu mə ka səsənu nge nia, sii ni sōora dam wāa yi ka təmbu nəni sō suru nəəbu.

¹¹ Yi sunə mə yin suunu sōo wi u sāa wəru bəkə nəru sariruguu gen gərado wirugii. Win yīsira ka Heberum Abadoni. Ka Gerekim maa wiya ba mə, Apolioni.

¹² Tē, ye gbee swāa gbiikira doona n tie gbee swāanu yiru ni nu sisi.

¹³ Yera gərado nəəba tiase u win kəba so. Ma na nōo gagu nua saa yāku yee wuragirun kaanu nneen di te ta wāa Gusunən wuswaaə.

¹⁴ Nəo ge, ga gərado nəəba tiase wi u kəba neni sōowa ga nεε, a gəradoba nne ye yōsuo be ba bəkua daa baka ten mi te ba mə Efarati.

¹⁵ Yera ba gəradoba nne ye yōsu be ba sōoru sāa wōo gen suru win tōo ten kəba yen sō ye Gusunə u yii bu ka handunian bənu itasen təmbu go.

¹⁶ Ba man tabu kowo be ba dumi sənin geeru sōowa. Ba nεε, ba sāawa yako goobu (200.000.000).

¹⁷ Me na dumi ka yin maasəbu waasina nen kāsiru sōo wee. Ba tarakpenu doke ni nu sōri nge dōo, ma nu boogu sāa nge bura, ma nu maa sāa nge sōo bisu. Dumi yin winu sāa nge gbee sunən wiru, ma yin nəon di dōo ka wiisu ka sōo bisu yarimə.

¹⁸ Handunian bənu itasen təmbu ba gu gāa sēsəginu ita yen saabu, dōo, ka wiisu, ka

sōo bisu, ye ya yarimō dumi yin nōsun di.

¹⁹ Domi dumi yin dam wāawa yin nōsō ka maa yin sinō. Yin sinu sāawa nge wεε, nu winu mō. Niya yi ra ka tōmbu nōni sō.

²⁰ Handunian tōmbu be ba tie, be ba kun gu ka gāa sēsōgii ni, ba ñ gōru gōsie, bu ye ba ka nōma kuan sāaru deri, ka Setam bwāabu ka būu ni ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka kpenu ka dāa, ni nu kun kpē nu gari nō, nu ñ maa kpē nu yam wa, nu sere sī.

²¹ Meya maa tōn be, ba ñ ben tōn goberu deri ka ben dobo dobo, ka ben kōō mēnnabu tantanaru sōo, ka ben gbena.

10

Wōllun gōrado

ka tire kure piibu

¹ Na maa kpam wōllun gōrado damgii goo wa u saram wee wōllun di. Guru wira nūn wukiri, guru waa win wiru tēke, win wuswaa ballimō nge sōo, ma win naasu sāare dōo yari.

² U tire kure piibu gagu ñeni ga wukiare win nōmuō. U win nōm geun nōo sōndi nim wōkun wōllō, ma u maa nōm dwaruguu sōndi temō,

³ ma u kukura nge gbee sunōn swīi. Ye u kukura u kpa, yera guru kukiribu nōba yiru ya nōra.

⁴ Ye guru kukiri bi, bu nōra bu kpa, mii mii na sōoru kpa n ka gari yi yore. Adama na nōo gagu nua saa wōllun di ga nεε, ye guru kukiribu nōba yiru ye, ya gerua a ku ye yore. A gari yi ñenuō asiri sōo.

⁵ Yera gōrado wi na raa wa u yō tem sōo ka nimō, u win nōm geu yīiya wōllō,

⁶ ma u bōrua ka Gusunōn yīsiru wi u wāa sere ka baadommaō, wi u wōllu ka ten gāanu taka kua, ka tem ka mēn gāanu ka maa nim wōku ka gen gāanu. Gōrado wi, u gerua u nεε, saa kun maa dēnyasiarō.

⁷ Adama sanam mε gōrado nōba yiruse u koo win kōba so, sanam meya Gusunō u koo win himba ye goo kun yē yibia nge mε u raa win sōmōbu sōowa.

⁸ Yen biruwa nōo ge na raa nua wōllun di ga ka kpam man gari kua ga nεε, a doo a tire kure piibu ge ga wukiare mi mwa gōrado win nōmun di wi u yō tem ka nim wōllō.

⁹ Na da gōrado win mi, na nūn kana u man tire kure piibu ge wē. Ma u man sōowa u nεε, n gu mōo n tem n mwε. Ga koo sosia ñen nukurō, adama ñen nōowō ga koo dorawa nge tim.

¹⁰ Na tire kure piibu ge mwa win nōmun di, ma na gu tema. Geema, ñen nōowō ga dorawa nge tim, adama ye na gu mwε na kpa, ga sosiawa daka daka ñen nukurō.

¹¹ Yera ba man sōowa ba nεε, kon kpam Gusunōn gari gere tōn dabiru ka tem dabirinun sō, ka bwese dabiru ka maa sinam dabirinun sō.

11

Seeda diobu yiru

¹ Yen biru, ba man yīirutia gaa wē, ye ya sāa nge dēka ma ba man sōowa ba nεε, n seewo n da n Gusunōn sāa yeru yīire ka yāku yeru, kpa n bu gari be ba sāaru mō mi.

² Adama n ku yen tōo yaara yīire, domi ba ye tōn tukobu kā be ba koo wuu dεerō taaku sere suru weeru ka yiru.

³ U koo de win seeda diobu yiru bu win gari gere ba n saakiba sebua, sere sōo nōrōbu ka goobu ka wata (1.260).

⁴ Seeda diobu yiru ye, ba sāa olifin dānu yiru ye, ka dabunu yiru ni nu yō Gusunō tem kpuron Yinnin wuswaaō.

⁵ Goo ù n kī u bu kōsa kua, dōowa ra yari ben nōsun di u ben yiberēba kpeerasia, nge meya wi u kasu u bu kōsa kua, u koo ka gbi.

⁶ Ba dam mō bu ka wōllu kēnε, gura yu ku ka nε saa ye ba Gusunōn gari gerumō. Ba maa dam mō nim wōllō bu ka mu gōsia yem. Ba maa kpam dam mō bu ka handunia bara bwese bweseka kpēε nge mēn nōo ba kī.

⁷ Sanam mε ba koo seeda di bu kpe, yera gbeeku yaa ye ya yara wōru nōru sariruguu gen min di ya koo ka bu tabu ko, yu bu kamia kpa yu bu go.

⁸ Ben gonu ko n kpī wuu bōkō gen swaa sōo, wuu mi ba ben Yinni dāa bunanaru kpare. Wuu gen yīsira ba weenasina ka Sodomu, ñ kun mε ka Egibiti.

⁹ Tōn dabinu saa handunian tōmbu kpuron min di ka bwesenu kpuron di ka barum baamēren di ka sere tem kpuron di ba koo ben gonu mēeri sōo ita ka bōnu, ba ñ koo wura bu bu sike.

10 Handunian t̄ambun nukura koo dora, ba koo t̄s̄o bakaru ko kpa bu k̄ēnu m̄arisiana ȳèn s̄o Gusun̄n s̄om̄abu yiru be ba raa handuniagibu t̄ōya kua mi, ba gu.

11 S̄ō ita ka b̄onu yen biru, Gusun̄o u kpam goo ni w̄esia w̄ārugiru wesia, ma nu seewa nu ȳāra. B̄erum bakam t̄an be kpuro mwa be ba nu wa.

12 Yera Gusun̄n s̄om̄abu yiru ye, ba n̄ōguru nua w̄allun di ba n̄εε, i ȳōma gee. Ba ȳōwa w̄all̄o guru wiru s̄ō sanam m̄ε ben yib̄ereba ba bu m̄εera.

13 Mii mii ma tem ȳīra gem gem, ma wuu gen b̄onu w̄akuruse ya w̄aruma. T̄an be ba gu tem ȳīru bi s̄ō, ben geera s̄ā t̄onu n̄r̄abun suba n̄ōba yiru (7.000). T̄an be ba tie, ma ba nanda gem gem, ma ba W̄arukoo b̄εεε w̄ē.

14 T̄ē, gbee sw̄āa yirusera doona, wee itasera n̄ō k̄aruma.

K̄aba n̄ōba yiruse

15 Yen biru w̄allun ḡorado n̄ōba yiruse u win k̄aba so. Yera n̄ō damgisu n̄ōra Gusun̄o w̄all̄o su n̄εε, handunia yenin banda kua Gusun̄o b̄es̄en Yinni ka win Kirisigiru. U ko n bandu dii sere ka baadommā.

16 Sanam m̄eya guro gurobu yenda n̄ne ye, be ba s̄ō ben sina kitanu w̄all̄o Gusun̄n wuswaā, ba kpuna ba Gusun̄o s̄āam̄

17 ba m̄,

Gusun̄o Yinni dam kpurogii,

wun̄ε wi a w̄āa t̄ē,

a raa maa w̄āa,

sa nun siaram̄o

ȳèn s̄ō a wun̄en dam bakam denda,

ma a wun̄en ban dibu torua.

18 Handuniagibu ba m̄aru b̄es̄ira.

Ma wun̄en m̄aru ya tunuma.

Saa ya tura bu ka ḡaribu siri.

Saa maa tura bu ka wun̄en s̄om̄abu are w̄ē,

ka be ba nun naan̄ε doke

ka be ba wun̄en ȳīsiru nasie, baka ka buu.

Saa maa tura bu ka bu kam koosia

be ba handunia kam m̄.

19 Yera ba s̄ā yee te ta w̄āa Gusun̄o w̄all̄o k̄enia ma woodan kpakorora tera win s̄āa yee te s̄ō. Ma guru maakinu w̄āa mi, ka wurenu, ka guru gb̄āsukunu ka tem ȳīrubu, ka maa guru kpee bakanu.

12

Kur̄o goo ka yaa binti bintiru

1 Yera ȳīre bakaru gara s̄ōsira Gusun̄o w̄all̄o. Kur̄o goo w̄āa mi, s̄ōwa s̄ā win yaberu ma u suru ȳōrari ma u fur̄o kperi w̄akura yiruguu doke.

2 Kur̄o wi, u gura m̄, marubun wahala ka nuku wuriribu dera u wuri m̄.

3 Yera ȳīreru gara kpam s̄ōsira Gusun̄o w̄all̄o. Yaa binti binti sw̄āaru garu ta w̄āa mi, ta winu n̄ōba yiru m̄ ka k̄aba w̄akuru ma ta sina fur̄osu n̄ōba yiru doke.

4 Yaa ye, ya ka yen siru w̄allun kperin b̄onu itase w̄aka ya k̄ō tem̄. Ma ya da ya ȳōra kur̄o win wuswaā wi u k̄i u ma mi, yu ka wa yu win bii tem̄ ù n w̄aruma.

5 Yera kur̄o wi, u bii t̄an dur̄o mara wi u koo bwesenu kpuro kpara ka sii bokuru. Adama ba bii wi mwa ba ka n̄n da Gusun̄n mi, mi u s̄ō win sina kitar̄o.

6 Kur̄o wi, u maa duka doona gbaburu gia mi Gusun̄o u n̄n ayeru s̄ōru kua bu ka n̄n n̄ōri s̄ō n̄r̄abu ka goobu ka wata (1.260).

7 Yera tabu seewa w̄allu mi, Miseli Gusun̄n ḡradoban wirugii ka win ḡradoba ba tabu kua ka yaa binti binti te. Yaa ye, ka yen bw̄āa be, ba tabu kua.

8 Adama ba bu tabu di, ba ñ wure yaa ye, ka yen bw̄āabu ba n w̄āa w̄allu mi.

9 Ba yaa binti binti bembere te kasa kua tem̄. Yaa ye, ya s̄āwa gas̄o gas̄n waa ye ba m̄ Yibirisi, ñ kun m̄ε Setam, ye ya handuniagibu kpuro n̄ni w̄ōkua. Ba ye kasa kua tem̄ ka yen ḡradoba sannu.

10 Yen biru, ma na n̄ōguru garu nua w̄all̄o ta n̄εε, t̄ē s̄ōra Gusun̄o b̄es̄en Yinni u ka faaba na. Win dam ka win banda s̄ōsira, ka win Kirisin yiiko. Domi ba b̄es̄egibun m̄em maniō kasa kua w̄allun di wi u ra n bu m̄em manim̄o bururu ka yoka Gusun̄n wuswaā.

11 B̄es̄egii be, ba n̄n tabu di ka Ȳāa kin̄ε kp̄em ten ȳem ka ben seedan gari. Ba ñ ben w̄āaru garisi ḡāanu, ba tu ḡō deria.

12 Yen saabu, w̄allu ka w̄arukobu i nukuru doro. Adama tem ka nim w̄ōkun gbee sw̄āara ko n kp̄a! Domi Setam ya b̄ε sarema ka m̄aru baka ȳèn s̄ō ya ȳē ma saa fikowa n ye tie.

13 Ye yaa ye, ya wa ma ba ye k̄ōwa tem̄, yera ya kur̄o wi n̄ni s̄ōbu w̄ari wi u bii t̄an dur̄o mara mi.

14 Adama ba kur̄o wi gun̄o bake bakarun kasa yiru w̄ē u ka ȳō sere win ayer̄o gbabur̄o

mi n toma waa yen bəkun di, mi ba koo nùn nɔ̄ri saa ita ka bənu.

¹⁵ Yera waa ye, ya yen nɔ̄ wukia ma ya nim sia nge daa bakaru kurɔ win biruɔ kpa u ka nim diira.

¹⁶ Adama tem mu kurɔ wi faaba kua, mu mɛn nɔ̄ baaya mu nim mɛ mwe mɛ mu yara yaa yen nɔ̄n di.

¹⁷ Sanam mɛya yaa ye, ya ka kurɔ wi mɔru bara gem gem, ma ya da yu ka win bwese te ta tie tabu ko, be kpuro be ba Gusunɔn wooda mɛm nɔ̄wammɛ, be ba Yesun seeda dimɔ.

¹⁸ Ma yaa ye, ya da ya yɔra yani sɛeri sɔ̄ nim wɔ̄kun goorɔ.

13

Gbeeku yɛ yiru

¹ Yen biruwa na gbeeku yaa gaa wa ya yariɔ nim wɔ̄kun di. Ya kɔbi wɔ̄kuru mɔ ka winu nɔ̄ba yiru, ma sina furɔ ga wɔ̄a kɔbi yin baayeren wɔ̄llɔ, ma yĩsi kɔ̄sunu yorua yen winɔ.

² Gbeeku yaa ye na wa ya sɔ̄a nge musuku gbeeku, ma yen naasu sɔ̄a nge wɔ̄m gb̄arogisu, yen nɔ̄ ga maa sɔ̄a nge gbee sunɔ̄guu. Yaa binti binti te, ta ten tiin dam gbeeku yaa ye wɛ ka maa ten sina kitaru ka ten yiiko baka.

³ Gbeeku yaa yen wii teeru ta sɔ̄are ta mɛera wa goo gookum, adama mɛera ye, ya bɛkura. Handuniagibu kpuro ba ye mɛera ka gidi, ma ba ye swĩ.

⁴ Tɔ̄mbu kpuro ba yaa binti binti te sɔ̄wa yɛn sɔ̄ ta ten yiiko gbeeku yaa ye wɛ. Ba maa gbeeku yaa ye sɔ̄wa ba mɔ, wara sɔ̄a nge gbeeku yaa yeni. Wara koo kpĩ u ka ye tabu ko.

⁵ Ba dera gbeeku yaa ye, yu woo kana gari ka gari kam gere, ba maa ye yiiko kɔ̄ yu ka yegiru ko suru weeru, ka yiru.

⁶ Yera ya yen nɔ̄ wukia ya Gusunɔ gari kam gerusim wɔ̄ri ka maa win yĩsiru, ka win wɔ̄a yeru, ka be ba wɔ̄a wɔ̄llɔ.

⁷ Ba ye swaa kɔ̄ yu ka naanɛ dokeobu tabu ko kpa yu bu tabu di. Ba maa ye yiiko wɛ bweseru baateren wɔ̄llɔ, ka tɔ̄mbu kpuro ka barum baamere ka tem baamere.

⁸ Bɛn yĩsinu ba ñ yorua bu sere handunia tore, wɔ̄arun tireru sɔ̄ te ta sɔ̄a Yɔ̄a kine

kpɛndugiru te ba ka yɔ̄kuru kua, beya ba koo gbeeku yaa ye sɔ̄.

⁹ Ñ n mɛn na, baawure wi u swaa mɔ, u nɔ̄wɔ.

¹⁰ Wi ba koo pirisɔm mwa, pirisɔmwa ba koo nùn mwa. Wi ba koo go ka takobi, takobiwa ba koo ka nùn go. Saa ye sɔ̄, n weenɛ naanɛ dokeobu ba n tɛmanɛ ben naanɛ dokebu sɔ̄.

¹¹ Yen biruwa, na kpam gbeeku yaa gaa wa ya yariɔ tem sɔ̄n di. Ya kɔbi yiru mɔ nge yɔ̄a kine kpɛndun kɔbi, ma ya gari mɔ nge yaa binti bintiru.

¹² Yaa gbiikaa ya dera ya yen yiiko dendimɔ yen nɔ̄ni biru. Ya tem ka mɛn tɔ̄mbu tilasi kua bu ka yaa gbiikaa ye sɔ̄ ye ba raa mɛera kua goo gookum, ma ya bɛkura.

¹³ Yaa yiruse yeni ya maamaaki dabinu kua, sere ya dera dɔ̄ u sarama wɔ̄llun di temɔ tɔ̄mbun wuswaaɔ.

¹⁴ Ya handunian tɔ̄mbu nɔ̄ni wɔ̄kua ka maamaaki yɛn yiiko ba ye wɛ yu ko yaa gbiikaa yen nɔ̄ni biru. Ya handuniagibu sɔ̄mɔ bu yaa gbiikaa yen weenasia koowo ye ba raa ka takobi mɛera kua, ma ya kun gu.

¹⁵ Yaa dɔ̄aka ye, ya yiiko wa yu ka yaa gbiikaan weenasia ye wɛsia wɔ̄arugiru wɛ yu ka kpĩ yu gari ko nge tɔ̄nu, kpa yu be ba yina bu ye sɔ̄ kpuro go.

¹⁶ Ma yaa ye, ya tɔ̄mbu kpuro tilasi kua, damgibu ka bwɛɛbwɛɛbu, gobigibu ka sɔ̄arobu, yobu ka tii mɔwɔ̄bu bu ka bu yĩreru kua ben nɔ̄m geuɔ ñ kun mɛ ben sirinɔ.

¹⁷ Goo sari wi u koo kpĩ u dwe ñ kun mɛ u dɔ̄ra ma n kun mɔ ka gbeeku yaa yen yĩreru te ta sɔ̄a yen yĩsiru, ñ kun mɛ yen yĩsirun damba.

¹⁸ Ye ya bwisi bikiamɔ wee. Baawure wi u bwisi mɔ u koo kpĩ u gbeeku yaa yen damban tubusianu gia. Domi damba ye, ya sɔ̄awa tɔ̄nu goon damba. Yeya nata ka wata ka nɔ̄ba tia (666).

14

Be ba yakian womu

¹ Yen biruwa na mɛera ma na Yɔ̄a kine kpɛm te wa ta yɔ̄ Siɔ̄nin guuru wɔ̄llɔ. Tɔ̄nu nɔ̄rɔ̄bun suba wunaa weeru ka nne (144.000) ba ka nùn wɔ̄a mi, be ba win yĩsiru ka win Baaban yĩsiru yorua ben sirinɔ.

²Ma na nɔɔ gagu nua wəllun di nge surun bakarun wurenu, nge guru gbāra bakabu. Nɔɔ ge na nua ga sāawa nge ni mərəku sowoba soomən swīi.

³Ba yō sina kitarun wuswaaɔ, mi hunde koniba nne ye ka guro guro be, ba wāa. Ba womu kpɔɔ mɔ ge goo kun kpɛ u gia ma n kun mɔ tɔnu nərəbun suba wunaa weeru ka nne be ba yakiā handunian di.

⁴Tɔn be, ba sāa be ba tii nenua dɛɛraru sɔɔ, ba n̄ kurɔ damaru koore. Ba Yāa kinɛ kpɛm te swīiwa baama kpuro mi ta dɔɔ. Ba bu yakiawa saa tɔmbun suunu sɔɔn di ba n ka sāa nge yāku gbiikii te ba Gusunɔ ka Yāa kinɛ kpɛm te kua.

⁵Goo kun weesu nɔɔre ben nɔɔn di, ba sāawa taare sarirugibu.

Wəllun gɔradoba ita

⁶Yera na kpam wəllun gɔrado goo wa u yɔɔwa sere sere Gusunɔ wəllɔ, wi u koo Labaari gea ye ya ku ra kpe kpara handuniagibun mi, tem baamere ka bwe-seru baatere ka barum baamere ka tɔmbu kpuron mi.

⁷U nɔɔguru sua u nɛɛ, i Gusunɔ nasio kpa i n̄n̄n̄ bɛɛɛ wɛ, domi saa ya tura u ka tɔmbu kpuro siri. I n̄n̄n̄ sāawɔ wi u wəllu ka tem taka kua ka nim wɔku ka bwii.

⁸Wəllun gɔrado yiruse u gbiikoo swīi u nɛɛ, Babiloni, wuu bəkɔ ge, ga wəruma, ga wəruma, ge, ge ga tɔmbu kpuro tilasi kua ba ka gen daa bɛɛɛteke bakan tam nɔra.

⁹Gɔrado itase u gbiikobu yiru ye swīi, ma u nɔɔguru sua u nɛɛ, baawure wi u gbeeku yaa ye sāmɔ ka yen weenasia, ma u yen yīsiru mɔ win sirirɔ n̄ kun mɛ win nɔmuɔ,

¹⁰wiya u koo maa Gusunɔn mɔrun tam nɔ mɛ u koo wisi ka mɛn dam win mɔrun nɔra sɔɔ. Baawure wi u mɔ nge mɛ, u koo tɔya wa dɔɔ ka sɔɔ bisu sɔɔ, gɔrado dɛɛrobu ka Yāa kinɛ kpɛm ten wuswaaɔ.

¹¹Dɔɔ wi u n̄n̄n̄ tɔya mɔ win wiisu su ko su n̄ seemɔwa wəllɔ ka baadommaɔ. Ba n̄ ko ba n̄ maa wɛrabu mɔ bururu ka yoka, be ba gbeeku yaa ye sāwa ka yen weenasia, ka be ba yen yīsirin yīreru mɔ.

¹²Gari yi sɔɔ, n̄ weene naane dokeobu bu temana, be ba Gusunɔn wooda mɛm nɔɔwa ma ba Yesu naane kua.

¹³Yen biru na kpam nɔɔ gagu nua wəllun di ga nɛɛ, n̄ yeni yoruo, doo nɔɔrugiba be ba

gbimɔ saa tɛn di Yinnin naane dokebu sɔɔ. Gusunɔn Hunde gerumɔ u mɔ, mɛya ni, ba koo wɛra, domi ben sɔm geerun are koo bu swīi.

Handunian gɛɛbu

¹⁴Yen biru na mɛɛra ma na guru wii kpikiru wa, goo sɔ mi nge tɔnun bii. Yɛro sina furɔ wuraguu doke win wirɔ, ma u kɔmbɔ neni ge ga nɔɔ do.

¹⁵Wəllun gɔrado goo u yara sāa yerun di, ma u wi u sɔ guru wiru wəllɔ nɔɔguru sua u nɛɛ, a wunen kɔmbɔ suo a gɛ, domi gɛɛbun sanam mu tura, handunia ya ye bu ka gɛ.

¹⁶Yera wi u sɔ guru wiru wəllɔ u win kɔmbɔ doke handunia sɔɔ, ma u ye gā.

¹⁷Gɔrado goo kpam yara sāa yerun di te ta wāa wəllɔ, win tii maa kɔmbɔ neni ge ga nɔɔ do.

¹⁸Gɔrado goo maa yarima saa yāku yerun di, wi u dam mɔ dɔɔn wəllɔ. U gbāra taa taa u wi u kɔmbɔ nɔɔ durorɔ neni sɔɔwa u nɛɛ, a wunen kɔmbɔ dokeo kpa a handunian dāa bii ni ba mɔ resɛm sɔri, domi nu ye.

¹⁹Gɔrado wi, u win kɔmbɔ doke ma u dāa binu sɔra. Ma u nu wisi Gusunɔn mɔru bakan dāa bii gama yerɔ.

²⁰Ba resɛm dāa bii ni gama nin gama yerɔ wuun biruɔ. Ma dāa bii gama yee ten min di yɛm mu koka mu tɛria sere kilo gooba wunɔbu (300), ma mɛn dukum maa tura sere dumin toro gɛndɛɔ.

15

Wəllun gɔradoba

ka gbee swāa dāakinu

¹Yen biru, na kpam yīreru garu wa Gusunɔ wəllɔ, ta kpā ma ta bɛrum mɔ. Ye na wa wee. Wəllun gɔradoba nɔɔba yiru ba gbee swāanu nɔɔba yiru neni. Niya nu sāa gbee swāa dāakinu, domi ni sɔra Gusunɔn mɔru ya koo ka kpe.

²Yera na gāanu wa ni nu sāare yeru dikiguu ge ga burinɛ ka dɔɔ. Na maa tɔn be wa be ba gbeeku yaa ye ka yen weenasia, ka yen yīsirin damba tabu di. Tɔn be, ba yō yeru gen wəllɔ ba mərəkununu neni ni Gusunɔ u bu wɛ.

³Ba Məwisi Gusunɔn sɔm kowon womu mɔ ka maa Yāa kinɛ kpenduguu ba mɔ, “Yinni Gusunɔ dam kpurogii,

wunen sōma kpā, ya maa sāa maamaaki.
 Wuna a tem kpuron sina boko.
 Wunen swēē yi sāa gem, yi dēnde.
 4 Yinni, wara kun wunen bērum mō.
 Wara koo yina u wunen yīsiru bēere wē.
 Domi wunε turowa a sāa dēero.
 Tem baamēren tamba koo na wunen mi, bu
 nun sā.
 Domi baawure u wunen sōm geenu wa.”

5 Yen biru na mēera na wa ba sāa yeru
 kenia Gusunō wōllō mi win kuu bekurugira
 wāa.

6 Wōllun gōradoba nōba yiru be ba gbee
 swāanu nōba yiru neni mi, ba yara sāa yee
 ten min di. Ba yāa kpikinu sebua ni nu
 dēere wasa wasa ma ba kpaki wuragii sēke
 ben gāasō.

7 Yera hunde koniba nne ben turo u
 gōrado nōba yiru ye yoruku wuraginu
 nōba yiru wē ni nu Gusunōn mōru yiba.
 Gusunō u sāawa Yinni wi u wāa sere ka
 baadommaō.

8 Ma sāa yee te, ta wiisu yiba Gusunōn
 yiiko ka win dam sō. Goo kun maa kpē u du
 mi sere wōllun gōradoba nōba yirun gbee
 swāanu nōba yiru ye, yu ka wiru goora.

16

Gusunōn mōrun yorukunu

1 Yera na nōogiru garu nua saa sāa yee ten
 min di ta wōllun gōrado be sōwa ta nēē, bu
 doo bu Gusunōn mōrun yorukunu nōba
 yiru wisi handunia sō.

2 Gōrado gbiikoo u da ma u win yoruku
 wisi temō. Yera bwisi tobi bu wisi nge
 fōrōnu be ba gbeeku yaa yen yīreru mō ba
 yen weenasia sāmō.

3 Sanam mēya gōrado yiruse u win
 yoruku wisi nim wōku sō. Nim mē, mu
 gōsia nge tōn gorun yem, ma hunde koni
 baayere ya gu nim mē sō.

4 Yera gōrado itase u win yoruku wisi daa
 bakanu ka bwii sō, ma nim mu gōsia yem.

5 Ma na gōrado winin nō nua wi u dam
 mō nim wōllō, u nēē, Dēero, wunε wi a wāa,
 a raa maa wāa, wuna a sāa gemgii a ka siri
 mēsum.

6 Domi ba naane dokeobu ka Gusunōn
 sōmōbun yem yari, ma a bu yem wē bu nō.
 Mēya ba ka weene.

7 Yen biru na nōo gagu nua saa yāku yeru
 min di ga nēē, geema Gusunō Yinni dam

kpurogii, wunen siribu sāa gem bu maa
 dēnde.

8 Yera gōrado nne u win yoruku wisi
 sōo wōllō, ma sōo u dam wa u ka tōmbu dōo
 kpakiri.

9 Ma tamba dōo kpakirira yam susu
 bakarun sō. Ma ba Gusunōn yīsiru gari kam
 gerusi wi u yiiko mō gbee swāa nin wōllō.
 Adama ba yina bu gōru gōsia bu nūn bēere
 wē.

10 Yera gōrado nōobuse u win yoruku wisi
 gbeeku yaa yen sina kitaru wōllō. Ma n kua
 yam wōkuru ketem yen bandun tem sō.
 Ma tōmbu ba ben yari temmō wuriribun sō.

11 Ma ba Wōrukoo gari kam gerusi ben
 wuriribu ka bwisinun sō. Adama ba yina bu
 ben kom kōsum deri.

12 Yera gōrado nōba tiase u win yoruku
 wisi daa bakaru sō te ba mō Efarati, ma
 ta gbera mam mam tu ka sōo yari yerun
 sinambu swaa kē bu tōbura.

13 Ma na wērekunu ita wa ni nu tii gōsia
 nge surenu, nu yarimō yaa binti binti ten
 nōn di ka gbeeku yaa yen nōn di ka maa
 sōmō weesugiin nōn di.

14 Wēreku ni, nu sāawa Setam bwāabu,
 be ba maamaaki mō, ma ba dōo handunia
 kpuron sinambun mi bu ka bu mēna bu
 tabu ko Gusunō Yinni dam kpurogiin siri-
 bun tōru sō.

15 Ma Yesun nōo ga nōora u nēē, wee, na
 sisi nge gbenō. Doo nōrugiiwa wi u swaa
 mēera ma u win yānu kpārenu sāa u ku ka
 swaa wōri tereru kpa u sekuru wa batuma
 sō.

16 Yera wēreku ni, nu sinambu kpuro
 mēna gam gum mi ba ra soku ka Heberum
 Aamagedom.

17 Yen biru, gōrado nōba yiruse u win
 yoruku wisi wom dirum sō. Ma nōogiru
 gara nōora sina kitarun di sāa yerō ta nēē,
 gari kpa.

18 Yera guru maakinu seewa ka wurenu
 ka guru gbāsukubu ka tem yīru bakabu.
 Tem yīru bin kpāara banda. Bin bweseru
 ta nō koore saa mīn di ba tōnu taka kua.

19 Wuu bōkō ge, ga kurana wasi ita, ma
 tōn tukobun wusu su wōruka. Gusunō u
 Babiloni, wuu bōkō ge yaaya ma u gu win
 mōru bakan nōran tam wē gu nō.

20 Tem burenu kpuro nu doona, guunu
 kun maa waarō.

21 Yera guru kpee bakanu, n̄n teera kilo weeru tura, nu t̄mbu w̄ariki w̄allun di. Ma ba Gusun̄o gari kam gerusi guru kpee nin n̄ni sw̄aarun s̄o domi n̄ni sw̄aa te, ta banda.

17

Kur̄o tan̄o kpoko

1 Yera ḡaradoba n̄oba yiru be ba yorukunu n̄oba yiru ye n̄eni, ben turo u na u man s̄ōwa u n̄e, n̄ na u koo man s̄ōsi nge m̄e ba koo ka kur̄o tan̄o kpoko wi siri bu s̄eeyasia wi u s̄o nim bakam w̄oll̄o.

2 Handunian sinamba ka kur̄o tan̄o kpoko wi daa ber̄eteke kua, ma kur̄o tan̄o win daa ber̄eteken tam mu handunian t̄mbu laakari bira.

3 Sanam m̄eya ḡarado wi, u n̄en bw̄era sua k̄asi k̄asikum u ka da gbabur̄o. Miya na kur̄o goo wa u s̄o gbeeku yaa sw̄aa gaan w̄oll̄o. Yen baama ba ȳisi k̄ōsunu yorua ma ya winu n̄oba yiru m̄o ka k̄abi w̄okuru.

4 Kur̄o wi, u ȳanu sebua ni nu k̄ar̄onn̄o ka sw̄aa tobe s̄aa, ma u buraru kua ka wura ka goo kpee gobi bekeginu ka goo kpikinu. U wuran n̄ora n̄eni win n̄om̄o ȳe s̄ō ḡaa k̄ōsunu ka win kur̄o tan̄o disi yiba.

5 Win sirir̄o ȳisuru gara yorua t̄en tubusianu s̄aa asiri. Ȳisi te wee, Babiloni baka, handunian kur̄o tan̄o bu ka daa ber̄eteke kpuron m̄ero.

6 Ma na wa t̄on be ba Yesu naan̄e doken yem ka maa be ba win seeda din yem mu kur̄o wi b̄aarum̄o.

Ye na n̄un wa, na biti soora gem gem.

7 Yera ḡarado wi, u man s̄ōwa u n̄e, mban s̄ōna na biti soore. U koo man kur̄o win asiri tubusia ka maa gbeeku yaa ye u s̄oni, ye ya winu n̄oba yiru ka k̄abi w̄okuru m̄o.

8 Gbeeku yaa ye na wa mi, ya raa wasi adama ya n̄ maa w̄aa. N̄ n sosi ya koo yari w̄aru b̄ok̄o n̄oru sariruguun di yu da kam koo yer̄o. Handunian t̄mbu, b̄en ȳisa kun w̄aa w̄aarun tireru s̄ō bu sere handunia tore, ba koo biti soora b̄a n̄ gbeeku yaa ye wa ya k̄pam kurama. Domi ya raa wasi adama ya n̄ maa w̄aa.

9 Ye ya bwisi bikiam̄o wee. Winu n̄oba yiru ye, ya s̄awa guunu n̄oba yiru n̄n w̄oll̄o kur̄o wi, u s̄o. Ya maa k̄pam s̄aa sinambu n̄oba yiru.

10 Be n̄obu ba w̄aruma k̄o, turo u gina w̄aa, wi u tie u n̄ tunumam k̄pa. Sanam m̄e u koo maa na, u n̄ koo t̄e.

11 Ma gbeeku yaa ye ya raa wasi ma ya kun maa w̄aa, yen tiiwa ya s̄aa sun̄o n̄oba itase, u yarawa n̄oba yiru yen min di ma u d̄ō kam koo yer̄o.

12 K̄abi w̄oku te na maa wa mi, ta s̄awa sinambu w̄okuru be ba kun gina bandu dim k̄pa, adama ba koo ȳiko wa bu bandu di k̄abi tia ka gbeeku yaa ye sannu.

13 Be w̄oku te kpuro, himba tia ba m̄o, ba koo ben dam ka ben ȳiko gbeeku yaa ye w̄e.

14 Ba koo ka Ȳaa kin̄e k̄pendu tabu ko, adama Ȳaa kin̄e k̄pem te, ta koo bu tabu di ȳen s̄o ta s̄aa yinnibun Yinni ka sina boko. Ma be Gusun̄o u soka u ḡosa, be ba s̄aa b̄ar̄akiniba, be ka Ȳaa kin̄e k̄pem te sannu ba koo maa sinam be tabu di.

15 Ḡarado wi, u maa man s̄ōwa u n̄e, nim m̄e na wa mi, m̄en w̄oll̄o kur̄o tan̄o wi, u s̄o, mu s̄awa t̄mbu ka t̄on w̄aru guni ka tem dabinun t̄mbu ka bwese dabinu.

16 K̄abi w̄oku te na maa wa mi ka gbeeku yaa ye, ye kpurowa ya koo kur̄o tan̄o wi tusi. Ba koo ye u m̄o kpuro sua k̄pa bu n̄un deri tereru. Ba koo win yaa tem k̄pa bu ye ya tie d̄ō m̄eni muku muku.

17 Domi Gusun̄o u dera ba win ḡoru k̄iru kua. U dera ba n̄o tia kua ba ben sinandun ȳiko gbeeku yaa ye w̄e, sere win gari yi ka koo ra.

18 Kur̄o wi na wa mi, u maa s̄awa wuu b̄ok̄o ge ga tem kpuron sinambu taare.

18

Babilonin w̄arumaa

1 Yenin biru na k̄pam w̄allun ḡarado goo wa u saram wee w̄allun di. U ȳiko baka m̄o, win buram, u ballim̄owa pari pari handunia kpuro s̄ō.

2 U n̄ogiru sua u n̄e, ya w̄aruma, Babiloni baka ye, ya w̄aruma. Ya t̄e kua Setam bw̄aabun w̄aa yeru ka w̄ereku k̄ōsu baageren kuku yeru ka gun̄o b̄ar̄onugisu ka si su ḡobun w̄aa yeru.

3 Domi tem kpuron t̄mbu ba yen daa ber̄eteken tam n̄ora. Handunian sinambu ba ka ye kur̄o tan̄o kookoosu kua, ma handunian tenkuba ba kua gobigibu yen daa ber̄eteken k̄p̄aarun s̄o.

⁴ Yera na kpam nɔɔ gagu nua wɔllun di ga nɛɛ, i yarima nɛn tɔmbu, i yarima yen min di kpa i ku ka ye yen durum bɔnu ko kpa i ku ra tii kpɛɛ yen gbee swāanu sɔɔ.

⁵ Domi yen durum ya wɔllu girari, ma Gusunɔ u yen kom kɔsum yaaya.

⁶ I ye kɔsieto nge mɛ ya bɛɛ kua. I ye kɔsieto nge mɛ ya bɛɛ kuan nɔn yiru. I yen nɔra yibiɔ ka tam mɛ mu bɔɔbu nɔn yiru n kere nge mɛ ya bɛɛ sɔka.

⁷ I ye tɔya ka nuku sankiranu kɔsio, nge mɛ ya yen yiiko ka dukian doo nɔru di. Domi ya yen tii sɔɔwa ya nɛɛ, wee, ya sɔ nge sina boko, ya ñ sɔa gɔmini. Mɛya ya ñ maa nuku sankiranu wasi pai.

⁸ Yen sɔ, yen gbee swāara koo ye deema sɔɔ teerun sɔɔ, baranu ka nuku sankiranu ka maa gɔru, kpa yu dɔɔ mwaara muku muku. Domi Yinni Gusunɔ wi u ye siri u sɔa damgii.

⁹ Handunian sinambu kpuro be ba ka ye kurɔ tanɔru ka daa bɛrɛtɛkɛ kua ba koo swi, ba koo weeweenu ko yen sɔ, sanam mɛ ba yen dɔɔ mwaarabun wiisu mɛera.

¹⁰ Ba ko ba n yɔ n dɛsire yɛn sɔ ba yen nɔni swāarun bɛrum mɔ, kpa bu nɛɛ, Babiloni wuu bɔkɔ damguu, a kam kua, a kam kua. Kɔbi tia sɔɔra siribu nun di.

¹¹ Handunian tenkuba ba koo ye swiisi ka nuku sankiranu yɛn sɔ goo kun maa ben kianu dwemɔ

¹² ni nu sɔa wura ka sii geesu ka kpee gobi bɛkɛginu ka goo kpikinu ka beka ye ba kua ka wɛɛ damgii, ka ni ba kua ka kɔrɔnnɔ ka beku mari marinu ka maa beku wunɔmginu. Goo kun maa dɔa gobigia dwemɔ ka yabu bwese bweseka ye ba kua ka suunu donnu ka dɔa yisinuginu ka sii gandu ka sisu ka kpee kpikinu,

¹³ ka maa dɔrun kokosun buuru te ba mɔ kanɛli, ka kpee yɔnu ka turare ka gum mɛ ba mɔ miru, ka gum swɔm ka tam ka gum ka som ka alikama ka nɛɛ ka yɔanu ka dumi ka yin kɛkɛba ka maa tɔmbun tii.

¹⁴ Ma tenku be, ba ye sɔɔwa ba nɛɛ, gɔa geenu kpuro ni a ra raa kɔ nu n sɔa wunɛginu nu nun doonari, wunɛn dukia ka gɔa buranu kpuro nu nun nɔma yande, tɔnu kun maa ni wasi pai.

¹⁵ Gɔanu kpuron tenkuba be ba yen sɔ kua dukiagibu, ba koo yɔra n tonde, ba n

sumɔ ba n weeweenu mɔ yen nɔni swāarun bɛrum sɔ

¹⁶ ba n mɔ, wee, wuu bɔkɔ ge, ga kam kua ge ga raa tii buraru bɛra ka yɔa ni ba kua ka wɛɛ damgii ka ni ba kua ka kɔrɔnnɔ ka beku wunɔmginu ka sere maa wuraba ka kpee gobi bɛkɛginu ka goo kpikinu.

¹⁷ Ma kɔbi tia sɔɔ gen dukia kpuro ya kam kua.

Goo nimkusu kpuron wirugibu ka be ba dua sɔɔ ka goo nimkusun sɔm kowobu ka be kpuro gesi be ba dim waamɔ nim wɔku sɔɔ, ba yɔra ba dɛsire

¹⁸ ba nɔguru sua ye ba wuu gen dɔɔ mwaarabun wiisu wa ba nɛɛ, wuu gagu maa sari nge wuu bɔkɔ geni.

¹⁹ Ba tii yanim wisimɔ winɔ ba sumɔ ka nuku sankiranu ba nɔguru mɔ ba mɔ, wuu bɔkɔ ge, ga kam kuawa. Gen dukiawa be ba goo nimkusu mɔ ba ka kua gobigibu. Ma kɔbi tia sɔɔ ye kpuro ya kua bansu.

²⁰ Wɔllu, a gɔru doru wuu gen sɔ. Bɛɛ maa naanɛ dokeobu ka gɔrobu ka Gusunɔn sɔmɔbu, i gɔru doru yɛn sɔ Gusunɔ u gu siri ye ga bɛɛ kuan sɔ.

²¹ Yera wɔllun gɔrado damgii goo kperu sua ta ka nɛɛ bakaru nɛ ma u tu sure nim wɔku sɔɔ u nɛɛ, nge mɛya ba Babiloni wuu bɔkɔ ge sura temɔ ka dam, ga ñ maa waarɔ pai.

²² Ba ñ koo maa mɔrɔkunun swi nɔ wunɛn mi ka wom kowobu ka gaasiranu ka kɔbi. Ba ñ koo maa sɔm bwese bwesekan kowobu wa, ba ñ koo maa nɛɛ te ba nammɔn damu nɔ.

²³ Ba ñ maa fitilan yam bururam wasi mi, ba ñ maa kurɔ kpaa durɔbu ka kurɔ kpaobun nɔɔ nɔɔmɔ. Wunɛn tenkubara ba raa dam bo handunia gira sɔɔ, ma a ka wunɛn dobo dobo tem kpurogibu nɔni wɔkua.

²⁴ Ba maa Gusunɔn sɔmɔbun yem ka naanɛ dokeobugum wa wunɛ sɔɔ ka be kpuron yem gesi be ba go handunia kpuro sɔɔ.

19

¹ Yen biru na nɔɔ nua nge tɔn wɔrun wurenu wɔllɔ ga nɛɛ, su Gusunɔ bɛsɛn Yinni siara. U sɔawa faaba kowo, u yiiko ka dam mɔ.

² Win siribu s̄aa gem bu maa d̄ende. Domi u kur̄o tan̄o kpoko wi siri wi u handunia kpuro sank̄a ka win daa bereteke ma u n̄n s̄eeyasia ȳen s̄o u win s̄am kowobu go.

³ Ma ba kpam n̄ogiru sua ba n̄e, su Gusun̄o siara, wuu b̄ak̄o gen d̄o wiisu ko n̄ ȳom̄wa sere ka baadommā.

⁴ Yera guro gurobu ȳenda n̄e ye ka hunde koni n̄e ye, ba kpuna Gusun̄n wuswaā mi u s̄o win sina kitar̄o, ba n̄n s̄awa ba n̄e, ami, su Gusun̄o siara.

Ȳaa kin̄e k̄pendun

kur̄o k̄paa t̄ōo bakaru

⁵ Sanam m̄eya n̄o gaga maa n̄ora saa sina kitaru gian di ga n̄e, i Gusun̄o bes̄en Yinni siaro b̄e win s̄am kowobu kpuro, b̄e be i n̄n nasie, baka ka buu.

⁶ Yera na n̄o nua nge t̄an w̄orun wurenu, ga s̄aa nge surun bakaru ñ kun m̄e guru gb̄asuku bakanu, ga n̄e, su Gusun̄o bes̄en Yinni dam kpurogii siara domi u bandu di.

⁷ I de su ȳeri kpa bes̄en nuki yi dora. I de su n̄n b̄ere w̄ē domi Ȳaa kin̄e k̄pendun kur̄o k̄paa tunuma, kur̄n tii maa s̄oru kpa.

⁸ Ba dera u ȳaa kpiki b̄ereginu sebua ni nu d̄ere wasa wasa. Ȳaa b̄ereginu ni, nu s̄awa naane dokeobun kookoo geesu.

⁹ Yera ḡorado wi, u man s̄owa u n̄e, a yeni yoruo, doo n̄orugiba be ba dim soka Ȳaa kin̄e k̄pendun kur̄o k̄paa yer̄o.

U maa man s̄owa u n̄e, gari yi, Gusun̄n gari geen tii tiwa.

¹⁰ Yera na yiira win naaso n ka n̄n s̄a, adama u n̄e, n ku ko m̄e, u s̄awa nen s̄am kowosi ka maa nen berusebu kpurogii be ba Yesun gem seeda di, n Gusun̄o s̄awa.

Dom̄i seeda ye ba Yesu diiya, yeya ya s̄aa Gusun̄n s̄am̄bun garin nuuru.

Maaso dum kaagii

¹¹ Na maa wa Gusun̄o walla wukiara ma dum kaa gaa kurama. Wi u ye s̄oni win ȳisira Gemgii ka B̄or̄okini. Gem s̄ora u ra siri, m̄eya u ra maa ka tabu ko.

¹² Win n̄ni s̄awa nge d̄o yara, ma u sina fur̄o dabinu doke win wir̄o. Ba ȳisira garu yorua win sirir̄o te goo kun ȳe ma n kun m̄o wi turo.

¹³ U yaberu sebua te ba wasa yem s̄o. Win ȳisira Gusun̄n gari.

¹⁴ W̄ollun tabu kowobu ba n̄n sw̄i ba dum kaaba s̄oni, ma ba yabe kpiki b̄ereginu sebua ni nu d̄ere wasa wasa.

¹⁵ Win n̄on di takobi n̄o doragia yara ye u koo ka tem dabinun t̄ambu tabu di. U koo bu kpara ka sii bokuru kpa u d̄aa binun nim gama m̄e mu s̄aa Gusun̄o Yinni dam kpurogii m̄aru baka.

¹⁶ Win yaber̄o ka win taar̄o ȳisi teniwa ta yorua, sina boko ka yinnibun Yinni.

¹⁷ Na maa w̄ollun ḡorado goo wa u ȳs̄ s̄o. Ma u gun̄su kpuro n̄ogiru sue si su ȳowa sere sere w̄oll̄o u n̄e, i m̄ennama Gusun̄n dim soku yer̄o.

¹⁸ I na kpa i sinambu ka tabu sinambun yaa di ka tabu kowo damgibugia, ka dumi ka yin maas̄obugia ka sere t̄ambu kpuron yaa, yobu ka tii m̄ow̄abu, baka ka buu.

¹⁹ Yera na gbeeku yaa ye wa ka handunian sinambu ka ben tabu kowobu. Be kpuro ba m̄enna bu ka wi u duma s̄oni mi tabu ko ka win tabu kowobu.

²⁰ Ba gbeeku yaa ye mwa ka s̄am̄ weesugii wi sannu, wi u raa s̄am̄ maamaakiginu kua gbeeku yaa yen n̄ni biru. Win s̄am̄ maamaakiginun s̄na u bu n̄ni w̄kua be ba raa gbeeku yaa yen ȳireru m̄o, ma ba yen weenasia s̄awa. Ba gbeeku yaa ye ka s̄am̄ weesugii wi k̄p̄e wasi wasiru d̄o bweru s̄o, wi u mwaaram̄o ka s̄o bisu.

²¹ Ba ben tabu kowobu go ka takobi ye ya yara saa maaso win n̄on di. Ma gun̄su kpuro su ben yaa di su deba.

20

W̄ōo n̄or̄abu

¹ Yen biru na kpam w̄ollun ḡorado goo wa u saram wee w̄ollun di, u w̄oru b̄ak̄o n̄oru sariruguu gen k̄ak̄o n̄ni ka ȳni b̄e.

² U yaa binti binti te s̄ere ye ya s̄aa gas̄on waa ye ba m̄o Yibirisi ka Setam, ma u ye b̄kua ka ȳni yi, sere w̄ōo n̄or̄abu (1.000).

³ Ma ḡorado wi, u ye b̄arie w̄oru b̄ak̄o ge s̄o, u berisi ma u ȳireru doke kpa yu ku maa ka bwesenu kpuro n̄ni w̄ke sere w̄ōo n̄or̄abu yu ka kpe. Yen biruwa ba koo ye ken̄ia bu ye kusia saa fiiko.

⁴ Na maa sina kitanu wa. Be ba s̄o nin w̄oll̄o ba bu ȳllaa kua bu ka siribu ko. Na maa t̄ambun hundeba wa be ba wiru bura Gusun̄n gari ka Yesun seedan s̄o, ka be ba ñ

gbeeku yaa ye sāwa ñ kun mε yen weenasia, ba ñ maa wure ba n yen yīreru mō ben sirinō ñ kun mε ben nāmaō. Ba seewa gōrin di ma ba bandu di ka Kirisi sannu wōō nārōbu.

⁵ Yeniwa ya sāa gōribun see gbiikibu. N deema, gōri be ba tie ba ñ seewe gōrin di sere wōō nārōbu ye, yu ka yibu.

⁶ Doo nōrugiba be ba bōnu mō see gbiikibu sōō. Ba sāa be ba wuna nenem Gusunōn sō. Gōō yiruse kun maa yiiko mō be sōō, domi ba ko ba n sāawa Gusunō ka Kirisin yāku kowobu, ba ko n ka nūn bandu dii wōō nārōbu.

Ba Setam tabu di

⁷ Wōō nārōbu yā n yiba ba koo Setam yōsu yen pirisām di,

⁸ ya koo yari yu da yu handunian bwe-senu kpuro nōni wōke ni ba mō Magōgu ka nin wirugii Gōgu, kpa yu nu mēna bu ka tabu ko. Ba koo dabia nge nim wōkun goorun yani sēeri.

⁹ Be wee ba wee ba tērie, tem kpuro sōō ma ba naanε dokeobun sansani sikerena ka wuu ge Gusunō u kī. Adama u dera dōō u sarama wōllun di, ma be kpuro ba dōō mwaara.

¹⁰ Yera ba Setam ye ya raa tōmbu nōni wōkua kpēε dōō bwerō wi u mwaaramō ka sōō bisu, mī sōō ba raa gbeeku yaa ye ka sōmō weesugii wi kpēε. Miya ba koo nōni swāa bakaru wa wōkuru ka sōō sōō sere ka baadommaō.

Siri dāakibu

¹¹ Yera na maa sina kita kpiki bakaru wa ka wi u sō ten wōllō. Ma tem ka wōlla duka doona win wuswaan di, yen gaa kun maa waaō.

¹² Yen biru na gōribu wa, baka ka buu, ba yō sina kita ten wuswaaō. Ma ba tirenu wukia ka maa tireru garu te ba mō wāarun tireru. Ba gōribu siri nge mε ben kookoosu nε si ba yorusi tire ni sōō.

¹³ Sanam mēya nim wōku ga ka gen gōribu na, ma gōō ka gōribun wāa yera maa ka begibu na be ba raa nēni. Ma ba be kpuro siri nge mε ben baawuren kookoosu nε.

¹⁴ Yera ba gōō ka gōribun wāa yee te sua ba kpēε dōō bwee te sōō. N deema, dōō bwee tera ta sāa gōō yiruse.

¹⁵ Baawure win yīsiru ba ñ yorua wāarun tire te sōō, ba nūn sua ba kpēε dōō bwee te sōō.

21

Wōn kpaaru ka tem kpaam

¹ Yen biruwa na wōn kpaaru ka tem kpaam wa. Wōn gururu ka tem gurum baa doona, nim wōku ga ñ maa wāa.

² Ma na wuu dēerō wa, ge ga sāa Yerusalemu kpaā, ga saram wee Gusunō wōllun di, ga sōōru sāa nge kurō kpao wi u buraru sāa u win durō mara.

³ Na maa nōōgīru nua sina kitarun di ta nεε, wee tē, Gusunōn wāa yera wāa tōmbun suunu sōō, u ko n wāa ka be, ba koo maa ko wigibu. Gusunōn tii u ko n wāa ben suunu sōō.

⁴ U koo bu ben nōni yīresu kpuro woka. Gōō kun ko n maa wāa ka win nuku sankiranu ka swīi ka wuriribu domi gasōn gāanu nu doona kpuro.

⁵ Sanam mēya wi u sō sina kitarō u nεε, wee na gāanu kpuro kua kpaanu.

U maa man sōōwa u nεε, n yeni yoruo domi win gari, gari geeya, yi maa sāa naanēgii.

⁶ Ma u man sōōwa u nεε, ye kpuro ya kpa, wiya gāanu kpuron tore ka nin wii gowo wiya maa gbiikoo ka dāako. Baawure wi nim nōru ga mō u koo nūn nim kē nim wāarugim bwian di n kun ka kōsiaru.

⁷ Baawure wi u tabu di, win tubi wee, u ko n sāa win Yinni kpa wi, u maa ko win bii.

⁸ Adama berurobu ka naanε doke sarirugibu ka kom kōsumgibu ka tōn gowobu ka sakara kowobu ka dobo dobogibu ka būu sōōbu ka wee kowobu kpuro, ba koo ben bōnu wa dōō bwerō wi u mwaamō ka sōō bisu. Yera ya sāa gōō yiruse.

Yerusalemu kpaā

⁹ Yera gōradōba nōōba yiru be ba raa yorukunu nōōba yiru nēni nī sōō gbee swāanu nōōba yiru wāa, ben turo u na u man sōōwa u nεε, n na, u koo man kurō kpao sōōsi wi u sāa Yāa kinε kpem ten kurō.

¹⁰ Sanam mēya gōrado wi, u nēn bwēra sua kāsī kāsikum u ka da guu bakaru garun wōllō. U man Yerusalemu wuu dēerō ge sōōsi ga saram wee Gusunō wōllun di,

¹¹ ga ballimō Gusunōn yiikon giriman sō nge kpee sōō tiro gobi bekeguu ge ba mō yasipu, ge ga dēere nge diki kpika.

12 Ma gbāra bakara gu sikerene te ta kənnəsu wəkura yiru mə, ma wəllun gəradoba wəkura yiru ba kənnə si kəsü. Kənnə si səəra Isirelin bibun bwesenu wəkura yirun yīsa yorua.

13 Gbāra ten goonu nne nne ye, kənnəsu ita itawa nu mə. Kənnəsu ita wāa sōo duu yeru gia, ita maa wāa sōo yari yeru gia, ma ita ita wāa yēsa ka yēsa.

14 Ba wuu gen gbāraru swīiwa kpenu wəkura yirun wəllə, nən wəllə ba Yāa kine kpendun gərobu wəkura yirun yīsa yorua.

15 Wəllun gərado wi u ka man gari kua u yīrutia wuragia neni u ka wuu ge yīre ka gen kənnəsu ka gen gbāraru.

16 Wuu gen goonu kpuro nu newa, gen yasum ka gen dēebu tia. Gərado wi, u gu yīra ka win yīrutia. Wee, gen dēebu kua kilo nərəbun suba yiru ka goobu (2.200). Meya maa gen yasum ka gen gurum.

17 Gərado wi, u maa gbāra te yīra ma ta kua gəm soonu wunaa weeru ka nne. U yīrumə ka win yīrutia yən bweseru tamba maa mə.

18 Ba wuu gen gbāraru kuawa ka kpee gobiginu ni nu nən bwese bweseka mə ma ba wuu gen tii kua ka wuran tii tii ye ya dēere nge diki.

19 Ba wuu gen gbāraru kpeəkpeeku buraru kua ka kpee gobiginu. Kpee nin gbiikira ni nu nən swāaru mə, nin yiruseru ni nu nən boogu mə, itaseru ni nu nən bwese bweseka gēe mə, nneseru ni nu nən wuru beku mə.

20 Nəəbuseru ni nu nən berə wuru mə, nəəba tiaseru ni nu nən swāaru mə, nəəba yiruseru ni nu nən wuru beku mə, nəəba itaseru ni nu nən berə wuru mə, nəəba nneseru ni nu nən dəm buuru mə, wəkuruseru ni nu nən wuru beku ka dəm buuru mə, wəkura tiaseru ni nu nən dəm buuru ka swāaru mə, wəkura yiruseru ni nu nən gaadura mə.

21 Ma ba gamboba wəkura yiru kua ka kpee kpiki gobi bəkəginu wəkura yiru. Ba gambo baayere kua ka kpee kpiki nin teeru. Ma ba wuu gen swaa kua ka wuran tii tii ye ya sāa nge diki kpika.

22 Na n sāa yeru wa wuu ge sōo yən sō Gusunə Yinni dam kpurogiin tii ka maa Yāa kine kpem te, ba sāa gen sāa yeru.

23 Wuu ge, ga n maa sōo n kun mə surun bukata mə ga n ka yam dēere, yən sō Gusunəni yikon girima ballimə ge sōo, ma Yāa kine kpem te, ta sāa gen fitila.

24 Tem kpuron tambu ba koo si gen yam bururam sōo, kpa tem girum sinambu bu ka ben yiiko ye ba raa mə na ge sōo.

25 Wuu gen kənnəsu su ko su n keniarewa saa baayere, domi wəkura kun maa koorə mi.

26 Ba koo ka tem kpuron yiiko ka men bēere na wuu ge sōo.

27 Adama gāa kəsunu kun duə wuu ge sōo pai, meya maa tənū wi u kom kəsūm ka weesu mə. Be ba koo du mi, beya bən yīsa ba yorua Yāa kine kpem ten tireru sōo te ta sāa wāarun tireru.

22

1 Gərado wi, u man nim wāarugim daaru sōosi te ta ballimə nge diki kpika, te ta kokumə Gusunə ka Yāa kine kpem ten sina kitarun di.

2 Ma ta kokusimə wuu gen swaan suunu sōo. Dāa wāaruginu yō daa ten goo gooka ni nu ra ma nən wəkura yiru wōo tia sōo, nən teeru suru baawure. Dāa nin wurusa ba ra ka tim ko bu ka tem kpuron tambu bēkia.

3 Bōri gēe kun ko n maa wāa wuu ge sōo.

Gusunə ka Yāa kine kpem ten sina turara ta ko n wāa mi, kpa win səm kowobu bu nən sā.

4 Ba koo win wuswaa wa kpa win yīsiru ta n yorua ben sirinə.

5 Wəkura kun ko n maa wāa mi. Ba n ko ba n fitilan yam bururam bukata mə n kun mə sōogim, domi Yinni Gusunəwa u ko n sāa ben yam bururam. Ba koo maa bandu di sere ka baadommaə.

Yesun wuramaru

6 Yera gərado wi, u man sōowa u nēe, gari yini gari geen tiiwa, yi maa naane mə. Gusunə wi u win səməbu kpare, u win gərado gərima win səm kowobun mi u ka bu sōosi ye ya koo ko n n sosi fiiko.

7 Yesu nēe, wee u sisi u n tēemə. Doo nərugiiwa wi u tire tenin gari mēm nəowa.

8 Nē Yohanu na yabu yeni nua, na maa ye wa. Ye na ye nua na ye wa na kpa, na kpuna wəllun gərado win wuswaa wi u man ye kpuro sōosi, n ka nən sā.

⁹ Adama u man sãwa u nεε, n ku ko me, u sãawa nen sam kowosi ka nen beruse Gusunən saməbugii, ka sere be kpurogii be ba tire tenin gari mem nãwa. N Gusunə sãawə.

¹⁰ Yera u maa nεε, n ku tire tenin gari bere domi saa ya turuku kua yi ka koorə.

¹¹ Wi u kōsa m̀ u n win kōsa m̀ u n bə. Wi u daa disinugia m̀, u n win daa disinugia m̀ u n bə. Wi u maa gea m̀ u n win gea m̀ u n bə. Wi u maa sãa tən dεero u de Gusunə u n maa ǹn dεerasiamə.

¹² Yesu nεε, wee, u sisi u n̄ tεemə. U koo ka are na u baawure kasia nge me win sambura nε.

¹³ Wiya u sãa gbiikoo ka biruko, wiya gãanu kpuron tore ka nin wii gowo.

¹⁴ Doo n̄rugiba be ba ben yãnu tea wasa wasa, ba n ka b̄nu m̄ d̄a w̄arugirun binu s̄ə kpa bu du wuu ge s̄ə, saa gen k̄nn̄n di.

¹⁵ Adama kom k̄sum kowoba kun duə wuu ge s̄ə, ka dobo dobo kowobu ka sakara kowobu ka t̄n gowobu ka b̄u s̄əbu ka baawure wi u weesu k̄i u m̀.

¹⁶ Wi, Yesu u bεε win ḡrado ḡria u ka bεε gari yini s̄ win yigb̄enun s̄. Wiya

Dafidin sikadobu wi u sãa nge kp̄ii kpaaru win yenuə. U sãawa yam s̄arerun kpera ye ya ballimə.

¹⁷ Hunde Dεero ka maa kurə kpao ba gerumə, u na.

Baawure wi u gari yi n̄əm̄ u de u maa nεε, u na.

Wi nim n̄ru ga m̀ u na. Wi u maa nim w̄arugim k̄i, u m̄ə n kun ka k̄siaru.

Garin wii goberu

¹⁸ Ne Yohanu na baawure s̄əm̄, wi u tire tenin gari n̄əm̄, goo ù n gari gεε sosi yi ba yorua mini s̄ə, Gusunə u koo ȳron t̄ya sosi ka gbee sw̄a ni ba yorua tire teni s̄ə.

¹⁹ Meya maa wi u gari gεε kawa tire tenin garin di Gusunə u koo ȳro b̄nu bira d̄a w̄arugirun binu s̄ə, ka maa wuu dεero ge s̄ə, ge ba tubusia tire teni s̄ə.

²⁰ Wi u gari yini kpuro gerua u yi sirewa u nεε, meya, u sisi u n̄ tεemə.

Ami, a na Yinni Yesu.

²¹ Yinni Yesun durom mu n ka wigibu kpuro w̄a. Ami.